

TARİH BOYUNCA TEVHİD MÜCADELESİ
VE
**HZ. PEYGAMBERİN
HAYATI**

ORJİNAL İSMİ: "Siret-i Server-i Alem"

MEVDUDİ

ÇEVİRİ :Ahmed ASRAR

PDF:Özgür El ERDİŞİ

de ki:
"Rabbim, ilmimi arttır."
TÂHÂ suresi 114. ayet

[facebook/ücretsiz İslami e-kitap indir](https://facebook.com/ucretsizislami)

İÇİNDEKİLER

PEYGAMBERLİKLE İLGİLİ TEMEL KONULAR	
Birinci Bölüm: PEYGAMBERLİK GERÇEĞİ	
1.1. İNSANLIK İÇİN İLAHÎ HİDAYET ZİNCİR.....	
1.2. PEYGAMBERLİK HAKKINDA AKLÎ YAKLAŞIM	
1.3. PEYGAMBERLİĞİN GEREKLİLİĞİ	
1.4. PEYGAMBERLİK NEDİR?.....	
1.5. PEYGAMBERLERİN ORTAK ÇAĞRISI	
İkinci Bölüm: VAHYİN ANLAMI VE ÇEŞİTLERİ.....	
2.1. VAHYİN ANLAMI VE ÇEŞİTLERİ	
Üçüncü Bölüm: HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN	
PEYGAMBERLİĞİNİN ZARURETİ VE BUNUNLA İLGİLİ	
DELİLLER	
3.1. GEÇMİŞTEKİ PEYGAMBERLERDEN SONRA HZ.	
MUHAMMED (A.S.)'E PEYGAMBERLİK VERİLMESİNİN	
SEBEPLERİ.....	
3.2. HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN PEYGAMBERLİĞİNİ AKIL	
PLÂNINDA TARTIŞMAK	
3.3. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİ LEHİNDE	
KUR'AN'IN İLERİ SÜRDÜĞÜ DELİLLER.....	

3.4. HZ. PEYGAMBER'İN DOĞUŞUYLA İLGİLİ TEVRAT VE İNCİL'İN NAKLETTİĞİ HABERLER.....	
Dördüncü Bölüm: CİHAN ÖNDERİ	
4.1. HZ. PEYGAMBER BÜTÜN DÜNYANIN ORTAK MİRASIDIR.....	
4.2. CİHAN ÖNDERİNİN EN BÜYÜK BAŞARISI Beşinci Bölüm: PEYGAMBERLİĞİN SON BULMASI	
5.1. PEYGAMBERLİĞİN SON BULMASININ GERÇEK ANLAMI VE BUNUNLA İLGİLİ DELİLLER	
5.2. PEYGAMBERLİĞİN SON BULMASI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	
5.3. VADEDİLEN MESİH HAKKINDAKİ HADİSLER	
5.4. AHMEDÎ VEYA KADIYANÎLERİN BATIL FİKİRLERİNİN REDDİ Altıncı Bölüm: BİR İNSAN VE BİR PEYGAMBER OLARAK HZ. MUHAMMED (A.S.)	
6.1. RASÛLULLAH (A.S.)'A BAĞLILIK VE İTAAT	
6.2. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'E İTAAT VE İSLÂMDA FİKİR HÜRRİYETİ KAVRAMI	
6.3. PEYGAMBERLİK VE FONKSİYONU	
6.4. PEYGAMBER'İN ŞAHSÎ VE DİNÎ HÜVİYETİ	
6.5. PEYGAMBERLİK MAKAMI VE KUR'AN'IN HÜKÜMLERİ	
6.6. HZ. PEYGAMBER'E KUR'AN'IN DIŞINDA İNEN VAHİYLER	

Yedinci Bölüm: HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN İNSANLIK HALİ	
7.1. PEYGAMBERLİK VE İNSANLIK	
7.2. PEYGAMBERLERİN İNSANLIK HALİ	
7.3. HZ. PEYGAMBER (A.S.) DE BİR İNSANDI	
Sekizinci Bölüm: İSLÂM DİNİ.....	
8.1. CAHİLİYYE'DE VE İSLÂM'DA DİN KAVRAMI	
8.2. HAK DİNİ NEDİR?	
8.3. İSLÂM İLE CAHİLİYYE ARASINDAKİ ÇEKİŞME	
8.4. KUR'AN'DA DİN KAVRAMI	
Dokuzuncu Bölüm: MU'CİZELER	
9.1. MU'CİZE MESELESİ	
9.2. ÖNCEKİ PEYGAMBERLERİN MU'CİZELERİNE BİR BAKIŞ	
Onuncu Bölüm: ŞEFAAT VE ÇEŞİTLİ YANLARI	
10.1. ŞEFAAT MESELESİ VE ÇEŞİTLİ YÖNLERİ	
On Birinci Bölüm: GELECEKLE İLGİLİ HABERLER	
11.1. KUR'ÂN-I KERÎM'DE YER ALAN GELECEKLE İLGİLİ HABERLER.....	
11.2. HADİS'TE YER ALAN GELECEKLE İLGİLİ HABERLER	
On İkinci Bölüm: KURAN-I KERÎM VE HZ. PEYGAMBER (A.S.) HAKKINDA ORYANTALİSTLERİN KÜSTAHLIKLARI	
12.1. ORYANTALİSTLERİN YANLIŞ TUTUMU	
12.2. BAHÎRA ADLI RAHİP İLE İLGİLİ UYDURMALAR	
12.3. KUR'ÂN'DA GEÇEN ÜÇ KISSA	

On Üçüncü Bölüm: GEÇMİŞ ÜMMETLERİN YOK OLUŞU	
VE KALINTILARI.....	
13.1. GİRİŞ	
13.2. Hz. NUH (A.S.)'UN ÜMMETİ	
13.3. ÂD KAVMÎ	
13.4. SEMÛD KAVMÎ.....	
13.5. HZ. İBRAHİM (A.S.)'İN ÜMMETİ	
13.6. LÛT KAVMÎ.....	
13.7. SABÂ (SEBE') HALKI.....	
13.8. MEDYEN HALKI VE EYKE KAVMÎ.....	
13.9. HZ. YUNUS (A.S.)'UN ÜMMETİ.....	
13.10. İSRAİL OĞULLARI	
13.11. ESHÂB-ÜR RASS.....	
On Dördüncü Bölüm: HZ. MUHAMMED'İN	
PEYGAMBERLİĞİNDEN ÖNCEKİ ORTAM	
14.1. MÜŞRİKLER	
14.2. MÜŞRİK ARAPLARIN DİNİ, ÖRF VE ÂDETLERİ	
14.3. MÜŞRİK ARAPLARIN BAZI MEŞHUR PUTLARI	
On Beşinci Bölüm: ARAPLARIN DİĞER BAZI DİNLERİ 1	
15.1. HUNEFA (HANİFLER).....	
15.2. SABİİN (SABÎ'LER)	
15.3. MECUSİLER	
15.4. DİNSİZLİK	
On Altıncı Bölüm: YAHUDİLER VE YAHUDİLİK.....	
16.1. HZ. MUSA'DAN ÖNCEKİ DEVİR.....	
16.2. HZ. MUSA'NIN PEYGAMBER OLUŞU	

16.3. FİLİSTİNİN FETHİ VE SONRASI	
16.4. SON PEYGAMBER (A.S.)'İN NÜBÜVVETİNİN AREFESİNDE YAHUDİLERİN DİNİ VE SOSYAL DURUMU.....	
On Yedinci Bölüm: HRİSTİYANLIĞIN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ	
17.1. HRİSTİYANLIĞIN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ	
17.2. İNCİL'LERİN TARİH AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	
17.3. HZ. İSA'NIN GERÇEK TÂLİMÂTI	
17.4. HİRİSTİYANLARIN SAPLANTILARININ GERÇEK SEBEPLERİ.....	
17.5. TEVRAT VE İNCİL'DE HZ. MUHAMMED'İN GELİŞİYLE İLGİLİ HABERLER.....	
17.6. ARAP YARIMADASINDA HİRİSTİYANLIK	
17.7. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİNDEN SONRA HİRİSTİYANLIK	
On Sekizinci Bölüm: ÇEŞİTLİ ÜKELER İLE ARAPLARIN İLİŞKİLERİ	
18.1. ÇEŞİTLİ ÜKELER İLE ARAPLARIN İLİŞKİLERİ	
On Dokuzuncu Bölüm: SİRET'İN MESAJI	
19.1. SİRET'İN MESAJI.....	
19.2. HZ. MUHAMMED MUSTAFA (A.S.)'NİN SİRET VE TÂLİMÂTI AYNEN MUHAFAZA EDİLMİŞTİR 5	
Yirminci Bölüm: KUR'AN-I KERİM'E GÖRE HZ. MUHAMMED.....	

20.1. ÇEŞİTLİ DİNLERE MENSUP OLANLARIN KENDİ DİN KURUCULARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	
20.2. RASÛLULLAH (A.S.) PEYGAMBERLER TOPLULUĞUNUN BİR FERDİDİR.....	
Yirmi Birinci Bölüm: RASÛLULLAH'IN ATALARI.....	
21.1. HZ. İBRAHİM (A.S.).....	
21.2. HZ. PEYGAMBER'İN ŞECERESİ VE ARAP KABİLELERİYLE OLAN AKRABALIKLARI	
Yirmi İkinci Bölüm: DOĞUŞTAN PEYGAMBERLİĞE KADAR HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN YAŞANTISI	
22.1. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN DOĞUMU	
22.2. MÜJDELER VE MÜBAREK İSMİ	
22.3. FAKİR VE MÜTEVAZİ BİR HAYAT	
22.4. SÛT KARDEŞLİĞİ	
22.5. HALİME SÂ'DİYE	
22.6. AMİNE'NİN VEFATI	
22.7. ABDULMUTTALİB'İN HİMÂYESİ.....	
22.8. EBÛ TÂLİB'İN HİMAYESİ	
22.9. ÇOBANLIK.....	
22.10. KÜÇÜK YAŞTAN BERİ FEVKALÂDE ŞAHSİYETİNİN BELİRTİLERİ	
22.11. PUT PERESTLİKTE NEFRET.....	
22.12. SURİYE'YE YOLCULUK VE RAHİP BAHİRA İLE GÖRÜŞME KONUSUNDAKİ RİVAYETLER.....	

22.13. FİCAR HARBİ	
22.14. HİLF'UL-FÜDÜL.....	
22.15. HZ. HATİCE İLE TİCARETTE ORTAKLIK	
22.16. HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN HZ. HATİCE İLE NİKÂHI.....	
22.17. HZ. ZEYD BİN HÂRİSE OLAYI.....	
22.18. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN, HZ. ALİ'Yİ HİMAYESİ ALTINA ALMASI	
22.19. KA'BE'NİN YENİDEN İNŞASI	
22.20. PEYGAMBERLİKTEN ÖNCE HZ. MUHAMMED (A.S.)'İ YAKINDAN TANIYANLAR	
22.21. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN YÜZ HATLARI VE GÖRÜNTÜSÜ	
Yirmi Üçüncü Bölüm: HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN PEYGAMBER OLMASI VE TEBLİĞİN ÜÇ YIL SÜRE İLE GİZLİ YAPILMASI.....	
23.1. Bİ'SET (PEYGAMBERLİK)TEN ÖNCE TEBLİĞİN ÜÇ YIL SÜRE İLE GİZLİ YAPILMASI	
23.2. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN DÜŞÜNCE, İLHAM VE MURAKABE DEVRESİ.....	
23.3. HİRA MAĞARASINDA KÖŞEYE ÇEKİLMESİNİN SEBEBİ.....	
23.4. DOĞRU RÜYALAR	
23.5. VAHYİN İLK GELİŞİ	
23.6. İLK VAHYİN KONUSU	

23.7. İLK VAHYİN KONUSUNUN AÇIKLANMASI.....	
23.8. İLK VAHYİN KESİN İNİŞ TARİHİ.....	
23.9. KUR'ÂN-I KERİM'İN İNİŞ TARİHİYLE İLGİLİ MUTEBER HADİSLER	
23.10. PEYGAMBERLİKTEN SONRA İLK FARZOLUNAN ŞEY: NAMAZ	
23.11. İLK DÖRT MÜSLÜMAN	
23.12. NÜBÜVETİN İLK ÜÇ YILINDA HZ. İSRAFİL, RASÛLULLAH (A.S.)'I EĞİTMEKLE Mİ GÖREVLENDİRİLMİŞTİ?	
23.13. VAHYİN ARASININ KESİLMESİ	
23.14. MÜDDESSİR SÛRESİNİN İLK 7 AYETİNİN İNÎŞÎ.....	
23.15. VAHYİ ALMA VE AKTARMA EĞİTİMİ.....	
23.16. GİZLİ TEBLİĞİN ÜÇ YILLIK DÖNEMİ	
23.17. DÂR-I ERKAM'DA TEBLİĞ VE TOPLANTI MERKEZİNİN KURULMASI	
23.18. ÜÇ YILLIK GİZLİ TEBLİĞ SIRASINDA NE GİBİ ÇALIŞMALAR YAPILDI?	
Yirmi Dördüncü Bölüm: HAKK'A DAVET İÇİN HZ. PEYGAMBER (A.S.)'E VERİLEN TALİMAT	
24.1. HAKK'A DAVET İÇİN HZ. PEYGAMBER (A.S.)'E VERİLEN TALİMAT 1	
Yirmi Beşinci Bölüm: İSLÂM'A DAVETİN GERÇEK NİTELİĞİ	
25.1. TEVHİD İÇİN VERİLEN EMİR VE ŞİRK'İN REDDİ.....	

25.2. HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN PEYGAMBERLİĞİNE İNANMAYA DAVET	
25.3. İLAHÎ KELÂM OLAN KUR'AN'A İMAN ETME DAVETİ	
Yirmi Altıncı Bölüm: İSLÂM'A DAVETTE AHİRET İNANCI VE EVRENSEL İSLÂM ÜMMETİNİN KURULUŞU	
26.1. AHİRETE İMAN ETME DAVETİ	
26.2. AHLÂK VE FAZİLETLE İLGİLİ HÜKÜMLER	
26.3. CEHÂLET VE DALÂLETİN SEBEPLERİ	
26.4. İNSANLIK TARİHİNDEN İYİ VE KÖTÜ KARAKTER ÖRNEKLERİ	
26.5. ANLAMLI VE HİKMETLİ AHLÂKİ HÜKÜMLER	
26.6. EVRENSEL İSLAM ÜMMETİNİN KURULUŞU	
26.7. PEYGAMBER İLE PEYGAMBER OLMAYANIN ÇALIŞMALARI ARASINDAKİ FARK	
Yirmi Yedinci Bölüm: İSLÂMİYETİN ALENEN TEBLİĞİ	
27.1. İSLÂMİYET'İN ALENEN TEBLİĞİ	
Yirmi Sekizinci Bölüm: İSLÂM'IN YAYILIŞINI DURDURMAK İÇİN KUREYŞ'İN BAŞVURDUĞU TEDBİRLER	
28.1. HZ. PEYGAMBER (A.S.) İLE UZLAŞMA GİRİŞİMLERİ	
28.2. EBU TALİB'E BASKI YAPILMASI	
28.3. KUREYŞ'İN KÜSTAHLIKLARI VE YALAN KAMPANYASI	
28.4. "KÜLTÜR VE SAN'AT" ADINA MİLLETİ SAPTIRMAK	

28.5. YALAN KAMPANYASININ SONUÇLARI	
28.6. MÜSLÜMANLARA ZÜLÜM VE İŞKENCE YAPILMASI	
Yirmi Dokuzuncu Bölüm: HABEŞİSTAN'A HİCRET	
29.1. HABEŞİSTAN'A HİCRET 1	
Otuzuncu Bölüm: HZ. PEYGAMBER'İN Bİ'SETİNİN	
ALTINCI YILINDAN ONUNCU YILINA KADAR	
30.1. KUREYŞ'İN RASÛLULLAH (A.S.)'A UYGULADIĞI	
BASKI VE ZULÜM	
30.2. HZ. HAMZA (R.A.)'NİN İSLÂM'I KABUL ETMESİ	
30.3. HZ. ÖMER (RA.)'NİN İSLÂM'I KABUL ETMESİ	
30.4. Şİ'B-İ EBÎ TÂLİB'DEKİ ESARET	
30.5. HZ. HATİCE (R.A.) İLE EBÛ TALİBİN VEFATI	
30.6. KÂFİRLERİN ZULMÜ	
30.7. EBÛ TALİB'İN VASIYETLERİ	
30.8. EBU LEHEB, RASÛLULLAH (A.S.)'I HİMÂYE	
ETMEYE KALKIYOR, SONRA VAZGEÇİYOR.....	
30.9. RASÛLULLAH (A.S.)'IN HZ. SEVDE (R.A.) İLE	
EVLENMESİ.....	
30.10. RASÛLULLAH (A.S.)'IN HZ. AYŞE (R.A.) İLE	
İZDİVACI.....	
30.11. TAİF'E YOLCULUK.....	
Otuz Birinci Bölüm: İSRA VE Mİ'RAC	
31.1. İSRA VE Mİ'RAC	
Otuz İkinci Bölüm: MEKKE DÖNEMİNİN SON ÜÇ YILI.....	
32.1. MEKKE DÖNEMİNİN SON ÜÇ YILI.....	
Otuz Üçüncü Bölüm: MEDİNE'YE HİCRET	

33.1. MEDİNEYE HİCRET 1

Otuz Dördüncü Bölüm: MEKKE DÖNEMİNE GENEL BİR

BAKIŞ

34.1. MEKKE DÖNEMİNE GENEL BİR BAKIŞ.....

SUNUŞ

Merhum Ebûl-Alâ el-Mevdûdi, elinizdeki eseri ömrünün son günlerinde kaleme aldı. Orijinal adı "Siret-i Server-i Alem" olan bu eserin konusu, yalnızca Peygamberimizin (salât ve selam ona olsun) hayatını kapsamıyor. Genelde bu eser; günümüzde de devam etmekte olan bir gerçeğin, başlangıcından bu yana süre gelen küfre karşı Tevhid mücadelesinin hurafelerinden arınmış olarak derinliğine anlatımıdır.

Hız. Adem'den Peygamberimize (salât ve selam ona olsun) kadar gelip geçmiş rasûllerin (onlara selâm olsun) hayatları, tebliğle görevlendirilişleri, nasıl bir ortamda görev yaptıkları, bu tebliğin yapılış biçimi, karşılaşılan zorluklar, müşriklerin, Tevhid'in tebliği karşısındaki davranışları en ince ayrıntılarına kadar işlenmiştir. Günümüz müslümanları tarih boyunca aynı temel nitelikleri taşıyan ilâhi vahyi ve bu vahyi ileten peygamberlerin davranışlarını ve hareket tarzlarını bilmek zorundadırlar. Çünkü fertlere ve toplumlara kurtuluş müjdeleri verebilecek prensipler bütünü ve bunların tebliğ ediliş biçimlerini ancak resullerden öğrenebiliriz. Mevdûdi, bu eserinde Peygamberlerin (onlara selâm olsun) hayatını gerçeğe uygun bir şekilde sunmuş ve alışılmışın dışında orijinal

yorumlar getirmiştir. Olayların doğru iletilmesi ve anlaşılması, tarihi İslâmî bir yaklaşımla kavrayabilmenin ilk temel şartıdır. Eserin önemli bir kısmı yukarıda da belirttiğimiz gibi Tevhid'in anlamı, fikrî dinamizm gücü ve mücadele metodunun bir nevi anlatımı ve yorumu mahiyetindedir.

Diğer kalan kısımda ise Rasûlullah'ın (salât ve selâm ona olsun) Mekke dönemi, klâsik siyer kitaplarından çok farklı bir tarzda incelenmekte, anlatılmaktadır. Mevdûdi bu kısımda Rasûl'ün (salât ve selâm ona olsun) hayatını sadece bir kronolojik olaylar dizini olarak sunmamıştır. Aynı zamanda günümüzün yaşayan müslümanına, O'nun hayatını nasıl anlaması gerektiğini çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur: "O'nda; Allah'ı ve Ahiret gününü umanlar için güzel bir örnek vardır." (Ahzab: 21) Eserdeki önemli bir hususta Resulün (salât ve selâm ona olsun) hayatı safha safha anlatılırken, bu anlatılan bölümlerin Kur'an âyetleri ile desteklenmesidir. Çünkü temelde Peygamberimizin hayatı, Kur'an'ın uygulaması ve pratiğe aktarılmasıdır. Yani o, yaşayan Kur'an'dır.

Genel olarak muhtevasından söz ettiğimiz eser, ayrıca yapılan yorumların dışında, oldukça zengin bir malûmat yekûnunu de içermektedir. Gerek Peygamberler hakkında, gerekse o dönemlere ait toplumsal olaylar hakkında, çok değişik kaynaklardan alınarak Kur'an'la doğrulanmış bunca bilginin bir arada belli bir metodla verilmesi eserin ayırıcı bir özelliğidir. Eserde sadece dinî kitaplara değil, birçok tarih kitabına ve arkeolojik araştırmalara da müracaat ediliyor.

Hatta yazar bizzat Peygamberlerin mensub oldukları toplumların kurdukları medeniyetlerin yerlerini gezerek, tarihi kalıntılar, binalar ve kitabeleri inceleyerek, edindiği bilgi ve izlenimlerine de yer veriyor. Bu bakımdan eser çok geniş bir kaynak koleksiyonuna haizdir.

Urduca aslından çevirisi yapılan eserde şahıs ve yer isimleri ile ilgili bazı telaffuz hataları yapılmıştı. Bunları mümkün olduğunca düzeltmeye çalıştık. Bütün bunlara rağmen gözden kaçan bu ve benzeri hatalar için okuyuculardan şimdiden özür dileriz.

Böylesine çaplı ve orijinal yaklaşımları içeren bir eserin okuyucuya kazandırılmasının yararlı olacağı inancındayız. Bu çalışmaların daha doyurucu, daha özenli bir şekilde yapılabilmesi için doğruya yöneltici mahiyette eleştiri ve tekliflerin yapılması gerektiğine inanıyoruz.

Çaba bizden, başarı Allah'tan.

PINAR YAYINEVİ

ÖNSÖZ

İslâm nimeti her devirde insana ancak iki kaynaktan gelmiştir. Birincisi, Allah'ın kelâmı, ikincisi Allah'ın peygamberleri (Allah'ın selâmı onların üzerine olsun). O peygamberler ki Allah-ü Tealâ tarafından sadece kelâmını yaymak, buyruklarını duyurmak ve açıklamakla değil, aynı zamanda bunların nasıl tatbik edildiğini ve başkalarına nasıl örnek olabileceklerini göstermek için de görevlendirilmişlerdir. Peygamberler aynı zamanda, Kur'an'ın belirlediği amaçlara varılabilmesi için, fenler ile toplumu denetlemeye, insan hayatının eksikliklerini düzeltmeye de memurdurlar.

Bu iki unsur et ve tırnak gibi birbirine öylesine bağlıdır ki, bunları birbirinden ayırırsak, ne dinin gerçek anlamını kavrayabilir, ne de doğru yolu bulabiliriz. Kur'an'ı, Allah'ın Resulü'nden ayırdınız mı, bir yere varamazsınız. Kitap, Nebi

olmadıktan sonra kürekçisi olmayan bir kayık gibidir. Bu kayıkla acemi yolcular, hayat denizinde ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar, gitmek isledikleri yere varamazlar. Kitapsız bir peygamber ise ışığı olmayan bir kılavuz gibidir. Bu gibi durumlarda İnsanlar Allah'a varmak isterken, kendilerine yol gösteren kılavuza tanrı diyerek tapmaya başlarlar. Bunun birçok örneğini geçmiş kavim ve milletlerde gördük. Örneğin, Hindu'lar kendi peygamberlerinin hayatlarını unutup sadece kitaplarını kaptılar. Ama bu kitaplar onlar için, içlerinden çıkılmaz bir hale geldi. Ve nihayet kitaplarını da kaybettiler. Hristiyanlar ise kitaplarını, unutup, peygamberleri'nin peşine takıldılar. O'nun kişiliği çevresinde dönmeye başladılar. Sonuç olarak, Allah'ın Peygamberi'ni Allah'ın ışığı ve hatta Allah'ın oğlu yapmaktan kendilerini kurtaramadılar.

Eski çağlarda olduğu gibi çağımızda insan, İslâm nimetine ezelden beri süregelen yine şu iki kaynaktan ulaşabilir. Birincisi, Allah'ın kelâmı ki, artık sadece Kur'an-ı Kerim şeklinde bulunabilir, ikincisi, siret-i nebevi ki, anık sadece Hz. Muhammed (s.a.v.) in hayatı ve hadislerinde saklı bulunmaktadır. Her zaman olduğu gibi, bugün de insan İslâm'ın idrâkine ancak Kur'an-ı Kerim'i Hz. Muhammed ve Hz. Muhammed'i de Kur'an-ı Kerîm vasıtasıyla kavrayarak varabilir. Her ikisini birbirinin yardımıyla anlayabilen kimse, İslâm'ı da anlayabilmiş demektir. Aksi takdirde ne din anlaşılabilir, ne de doğru yol bulunabilir.

Üstelik, hem Kur'an-ı Kerim, hem Hz. Muhammed (s.a.v.)'in vazifesi aynı olup, aynı amacı taşıdıkları için, onları gerçek anlamda kavramamız, ancak o vazife ve amacı anlama derecemize bağlıdır. Bu gerçek unutulduğu takdirde, Kur'an-ı Kerim yalnız sözler yığını ve siret-i mübarek de sadece bir hayat hikâyesi ve olaylar zincirinden ibaret kalır. Siz, sözlük, kitap, belge, ilmî çalışma ve araştırmalar ile bir yığın tefsir kitapları yazabilirsiniz. Tarih'i araştırmaktaki ustalığınızla da Hazreti Peygamberin şahsiyeti ve asr-ı saadet ile ilgili belki de en doğru ve en geniş bilgileri toplayabilirsiniz. Fakat, dirin ruhuna ve özüne varamazsınız. Çünkü bu iş yalnız sözler ve olaylarla bilmiyor, asıl varılmak istenen o amaç ve hedeftir ki, uğruna Kur'an-ı Kerim indirilmiş ve Muhammed Mustafa (s.a.v.) örnek olarak bize gönderilmiştir. Bu amaç ne kadar iyi anlaşılırsa, Kur'an ve siyer de o kadar iyi anlaşılacak ve ne kadar yanlış anlaşılırsa, ikisi hakkındaki bilgimizde o derece yanlış ve eksik olacaktır.

Şurası bir gerçektir ki, Kur'an-ı Kerim ve Rasûl'ün hayatının her ikisi de derin birer okyanustur. Bunların mealini ve mefhumunu tam olarak anlatmak hiçbir insan için mümkün değildir, insanın gücü buna yetmez. Yapılacak şey sadece insanın gücü yettiği kadar bunları anlamaya çalışması ve böylece dinin özünü kavramasıdır.

Allah'a şükürler olsun ki Kur'an-ı Kerim'i anlatmak için elimden gelen gayreti sarf ettim ve 30 yıllık bir çalışmanın semeresini "Tefhim'ul Kur'an" şeklinde size sunabildim. Bu

arada, uzun zamandan beri tasarladığım ve malzemesin: hazırladığım Siyeri bugünkü şekline dönüştüren aziz arkadaşlarım Naim Sıddıkî ile Abdülvekil Alvi'ye ziyadesiyle minnettarım. Zira onların yardımı olmaksızın siret hakkında bu kadar büyük bir eseri hazırlayıp yayımlamak belki de mümkün olmayacaktı.

Cenab-ı Allah bu kitabı da kullarının hidayeti ve Ahiret'te mağfiretim için bir vesile yapsın. Amin.

UYARI

İslâmiyet, Tek Allah'ın hakimiyetine dayalı insan hayalının tanzim edilmesini hedef alan bir harekettir. Bu hareket, eski çağlardan beri aynı temel üzerinde olup, aynı yolda yürümektedir. Bu hareketin önderleri, Allah'ın peygamberleridir. Biz bu hareketi yürütmek istiyorsak o zaman bu önderlerin gösterdiği yollardan gitmeliyiz. Zira, bu kendine has hareket için, ne başka bir yol vardır ne de ilerde bir yol olacaktır. Bu hususla peygamberlerin ayak izlerini aramaya koyulduğumuz zaman ise, önemli bir güçlkle karşılaşırız. Eski devirlerde dünyaya gelen peygamberlerin hayatları ve faaliyetleri hakkındaki bilgilerimiz çok az ve eksiktir.

Kur'an-ı Kerim'de bu konuda bazı bilgilere rastlamıyor değiliz. Ne var ki, bu bilgiler de peygamberler hakkında yeterli bilgi sahibi olmamıza yetmiyor. İncil (Yeni Ahit) de Hazreti İsa'nın bazı söz ve deyimleri bulunuyor. Ama bunlar güvenilir olmamakla beraber, İslâm hareketinin ilk aşamasının nasıl yürütülmesi konusunda sadece yüzeysel bilgileri ihtiva eder. Ayrıca, Hz. İsa'nın hayatında bizi fazlasıyla aydınlatacak olaylar da meydana gelmediği için bu kayıtlar pek de faydalı değildir. Bu konuda bize ışık tutan sadece Hazreti Peygamber'in hayalıdır. Bu itibarla, takip edeceğimiz yolu teshil ederken Hz. Peygamber'in mübarek hayatına başvurmamız salt bağlılık ve sadakatleri ileri gelmiyor. Aslında yolumuzun bütün iniş çıkışlarını bilmek için O'nun temiz hayatına başvurmamız gereklidir, İslâm hareketinin önderleri arasında ancak Hz. Muhammed (s.a.v.) 'in hayatından, bu hareketin başlangıcından İslâm politikası ve memleket idaresine kadar her safhası ve her yönü hakkında ayrıntılı ve güvenilir bilgi edinmek mümkündür.

PEYGAMBERLİKLE İLGİLİ TEMEL KONULAR

Birinci Bölüm: PEYGAMBERLİK GERÇEĞİ

1.1. İNSANLIK İÇİN İLAHÎ HİDAYET ZİNCİRİ

Bütün Kâinat'ın yaratıcısı, sahibi ve hâkimi olan Cenab-ı Hak sonsuz âlemin dünya dediğimiz ve içinde yaşamakla olduğumuz bu bölümünde insanı yarattı. Ona bilme, düşünme ve anlama gücü, iyi ile kötüyü ayırma yeteneği, seçme ve iradesini kullanma kabiliyeti verdi. Tasarruf yetkileri bağışladı. Kısacası, ona özgürlük verdi ve yeryüzüne halifesi olarak gönderdi.

Alemlerin Rabbi, insanı bu mevkiye getirirken, ona şunları açıkça bildirdi. Senin ve bütün kâinatın sahibi, Rabbi ve hakimi Benim. Büyük kâinatımda sen ne tamamıyla özgürsün, ne de başkalarının kulusun. Ben'den başka tapılacak yoktur. Senin, yetkiler verilerek dünyaya gönderilmen aslında bir sınavdır. Sınav süresi bittiğinde yine Bana döneceksin. Ben o zaman dünyada geçirdiğin süre ve yaptığın işleri değerlendirerek sınavı kimlerin kazandığını kimlerin kaybettiğini açıklayacağım. Senin için en doğru yol Ben'i tek

ilâh ve hakim olarak kabul etmektir. Buyruklarıma göre dünyadaki işlerini yapmalı ve orada geçireceğin ömrü bir imtihan süresi olarak görmelisin. Amacın ve hedefin bu imtihanı kazanmak olmalıdır. Aksine yapacağın her hareket yanlış olacaktır. Şayet ilk yolu seçersen, -ki bunu yapmakta serbestsin- dünyada huzur ve sükûn bulacaksın ve Bana geldiğinde sana Cennet denilen ebedi rahatlık ve mutluluğu vereceğim. Fakat başka yol seçecek olursan -ki bunu da yapmakta serbestsin- dünyada rahat yüzü göremezsın ve dünyadan âhirete döndüğünde de Cehennem denilen ebedi huzursuzluk ve mutsuzluğun çukuruna düşersin.

1.1.1. "Müslüman" Olma Emri

Kâinatın Hâkimi işte bu telkinle insanoğlunu dünyaya yerleştirdi. İnsanların ilkinde (Hz. Adem ve Havva) yeryüzünde nasıl yaşamaları gerektiği konusunda da bazı emirler verdi. Bu ilk İnsanlar cehalet ve bilgisizliğin karanlığında dünyaya gelmemişlerdi. Aksine onlar bilgi sahibi olarak dünyaya gönderilmişti. Onlar bazı gerçekleri biliyorlardı. Hayatın bazı kurallarını öğrenmişlerdi. Hayat tarzları, Allah'a itaat yani İslâmiyet'ti. Onlar evlâtlarına da "müslim" (müslüman), yani Allah'a itaatkâr olma emrini vermişlerdi.

1.1.2. Doğru Yoldan Sapma

Ne var ki, daha sonraki yüzyıllarda İnsanlar bu doğru hayat tarzından (din) ayrılarak çeşitli yanlışlıklara düştüler. Gaflet içinde yollarını şaşırarak kalmadılar, bunu tahrif de

ettiler. Allah'ın yanı sıra yerde ve göklerdeki pek çok insanî ve insanüstü, hayali ve maddi güçleri birer ilâh yaptılar. Allah'ın kendilerine bahşettiği Hakikat ilmine türlü çeşit batıl itikat ve nazariyeler karıştırarak kendi heva ve heveslerine göre öylesine hayat, kural ve kanunlar icat ettiler ki, Allah'ın yarattığı dünyada, zulüm ve baskıdan geçilmez oldu.

Allah (c.c.)'ın insanlara verdiği sınırlı özgürlükle, yaratıcı müdahalesini kullanarak, onları zorla doğru yola getirmesi bağdaşamazdı. Dünyada insanlara tanıdığı süre ve hareket serbestisiyle, isyan çıkar çıkmaz insan soyunu yok etmesi de uygun olamazdı. Dünyanın yaratılışından beri koyduğu belli bir kural vardı. İnsan'a kendi çapında hareket serbestisi verilecek ve kendisine tanınan süre içinde doğru yola getirilmesi için zaman zaman uyarılarda bulunulacak. Bu kaide ve kurala göre Rabbimiz, kulları arasından kendisine en çok inanan ve güvenenleri bu amaç için seçip görevlendirmeye başladı. Bu seçilen İnsanlar O'nun temsilcisiydiler. Allah temsilcilerine buyruklarını ve mesajlarını ilettiler; onlara ilahî ilmi öğretti, hayalın gerçek kanunlarını anlam ve yollarını kaybeden insanları doğru yola getirmekle görevlendirdi.

Bu temsilci veya peygamberler çeşitli millet ve memleketlerde ortaya çıktılar. Binlerce yıl dünyaya geldiler. Sayıları binleri ve hatta yüz binleri aştı. Ama hepsinin dini aynı idi. Yani, doğduğu ilk gün insana öğretilen doğru yol. Onlar aynı hidayet yolunun takipçisiydiler, yani doğuştan itibaren insanoğlu için önerilen ahlâk ve kültürün ebedi

ilkeleri. Hepsinin görevi ve amacı aynıydı; insan soyunu gerçek dine ve hidayete davet etmek, daveti kabul edenleri teşkilâtlandırarak, bu insanları Allah'ın kanunlarına bağlı olan, dünyada ilâhî Nizamı kurmayı amaç edilen ve ilâhî kanunların çiğnenmesini önlemeye çalışan bir ümmet haline getirmek. Bu Peygamberler yaşadıkları devirlerde kendi görevlerini tam olarak yerine getirdiler. Ne var ki, insanlardan çok küçük gruplar peygamberlerin davetlerini kabul ediyor, büyük bir çoğunluk ise bu çağrıya yanaşmıyordu. Bu daveti kabul edenler bile bir süre müslüman bir ümmet olarak yaşadıktan sonra, hatalara düştüler. Bazıları ilahî hidayeti tamamıyla unutup, yanlış yola meylettiler. Bazıları ise Allah'ın buyruklarına bambaşka anlam ve şekiller verdiler.

Nihayet Alemlerin Rabb'i, Arabistan topraklarında Muhammed (s.a.v.)i görevlendirdi. Bu yeni ve son peygamberin muhatapları hem Arap halkı, hem geçmiş peygamberlerin yollarını kaybetmiş ümmetleri idi. Görevi, herkesi doğruya ve Hakk'a davet etmek, Allah (c.c.)'a döndürmekti. Davetini kabul edenleri de, kendi yaşantılarını Allah'ın emrine göre düzenleyecek ve aynı zamanda bütün dünyanın ıslahı için mücadele edecek bir ümmete dönüştürecekti.

1.1.3. Peygamberlik ve Ezeli Anlaşma

"Hani Rabb'in Ademoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendi nefislerine karşı şahidler kılmıştı: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (demişti de) onlar: "Evet

(Rabbimizsin) şahit olduk" demişlerdi. (Bu) Kıyamet Günü: "Biz bundan habersizdik" dememeniz içindir. Ya da "Bizden önce alalarımız şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen bir kuşağız, işleri bâtil olanların yaptıklarından dolayı bizi helâk mı edeceksin?" dememeniz için". (A'raf; 172-173)

Yukarıdaki ayette dünyanın yaratılışı sırasında, yani ezelde, bütün insan soyunun girdiği bir anlaşmadan söz ediliyor. Bu anlaşmaya göre insanlardan Allah'a isyan bayrağını çekecek olanlar, kendi yaptıklarından tamamıyla sorumlu olacaklardır. Kendilerini savunurken ne habersiz olduklarını ileri sürebilecek, ne de doğru yoldan sapma yükünü geçmişteki insanlara atabileceklerdi. Yani Allah ile kullar arasında varılan ezeli anlaşmaya göre, her fert Allah'ın tek bir ilâh olduğuna kanaat getirmiştir. Bu sebeple, yolundan sapmış olan insan, kendi hatalarını ve kendi bilgisizliğini ne çevresine ve ne de geçmiştekilere mal edemez.

Şimdi sorun şudur: Gerçekten böyle ezeli bir anlaşma yapıldıysa neden onun bilincinde değiliz, veya neden hafızalarımızdan silinmiştir? Bu soruyu bir yana bırakalım; bir kere biz şunu da biliyor muyuz ki, dünyamız yaratılırken Allah'ın huzuruna çıktığımızda, "Elestü birabbiküm" sorusu bize sorulmuş ve biz de "belâ" cevabını vermiştik? Biz bu olayı bile hatırlamıyorsak, ezeli anlaşmayı hatırlayıp hatırlamamız aleyhte bir delil olarak nasıl kullanılabilir?

Bu soruyu aslında şöyle cevaplamak mümkündür: Ezeli anlařmanın hatırası insanın řuuru ve hafızasında taze bırakılsaydı, insanoęlunun dűnya gibi bir imtihan yerine gűnderilmesi tamamen anlamsız bir řey olacaktı. űnkű bu durumda, imtihan ve deneme gibi kavramlar anlamını yitirecekti. Sonuç olarak ezeli anlařmanın hatırası hafızada kalmamakla beraber, bu hadise řuuraltına ve vicdan'a bırakıldı. Bu olay, řuuraltı ve vicdan'la ilgili dięer bilgilerimiz gibidir. Medeniyet, kűltűr, ahlāk ve őrř ādet alanlarında insanın bugűne kadar yaptığı ve bařardığı iřler aslında onun őr gűcűnden kaynaklanıyordu. Dıř etkenler ve i eylemlerin birleřmesiyle ancak kuvvede (őr gű) olanlar fiile geçmiřtir. řurası bir gerçektir ki, herhangi bir eęilim, terbiye, kűltűr, çevrenin etkinlięi veya herhangi bir dahili uyarı ve etki, bir insanın kuvvesinde olmayan bir řeyi yaratamaz. Aynı řekilde bűtűn bu etken ve unsurlar, insanın kuvvesinde bulunan bir řeyi hiçbir řekilde ortadan kaldıramazlar. Yapabilecekleri tek řey asıl tabiat ve huyunu saptırmaktır. Fakat her řeye raęmen kuvvede olan gű ve yetki őrűnű koruyabilir. Bu gű ve yetki ortaya çıkmaya ve dıřtan gelen çaęrıya tepki gűstermeye hazırdır. Bilinçaltı ve vicdanı bilgilerimizin durumu iřte bűyledir. Bunlar kuvvemizde olup fiillerimizle ispatlanırlar.

Bűtűn bu bilgilerimizin ortaya çıkması için dıř hatırlatma, telkin, eęitim, őrretim ve dűzenlemeye ihtiyacımız vardır. Bizde ortaya çıkanlar, aslında içimizdeki kuvvenin dıřtan gelen çaęrıya cevabından bařka bir řey deęildir.

Dolayısıyla, gerek iç duygular gerekse dış faaliyetlerle ıslah ve değişiklik yapmak mümkündür. Aynı durum kâinattaki gerçek mevkiimiz ve kâinatın yaratıcıyla olan ilişkileri konusunda edindiğimiz vicdani ilim için de geçerlidir. Bunun varoluşunun bir kanıtı, insan ömrünün her döneminde, yeryüzünün her noktasında, her yerleşim merkezinde, her ulus ve her nesilde kendisini göstermiş olması ve dünyanın hiçbir gücünün bunu tamamıyla yok edemeyişidir. Gerçeğe uygun olmasının bir delili de, ortaya çıkarak, fiilen hayatımıza yön verdiği zamanlarda iyi ve yararlı sonuçlar doğurmuş olmasıdır.

Vicdanî bilginin belirlenmesi ve pratik bir şekle bürünmesi her zaman dıştan gelen bir davetin etkisiyle mümkün olmuştur. Nitekim, peygamberler, kutsal kitaplar ve bunların takipçisi olan Hak yolunun yolcuları aynı ihtiyaca cevap vermiş, aynı vazifeyi yerine getirmişlerdir. Bu sebepten dolayıdır ki, onlara Kur'an-ı Kerim'de "müzekkîr" (hatırlatanlar) ve yaptıkları işlere "zîkr" (hatırlatma), "tezkere" (hatıra), ve "tezkîr" (hatırlatma) denilmiştir. Demek Nebi'ler, Kitaplar ve Hakk'a davet edenler, İnsanlar için yepyeni bir şey getirmez, aksine onlarda daha önceden varolanları keşfedip tekrar ortaya çıkarırlar.

1.2. PEYGAMBERLİK HAKKINDA AKLÎ YAKLAŞIM

Büyük şehirlerde, görürüz ki, elektrik enerjisiyle yüzlerce fabrika çalışır, tren, tramvay ve benzeri araçlar gidip gelir, akşam olur olmaz binlerce, yüz binlerce ışık yanar, yaz mevsiminde her yerde havalandırma cihazları çalışır. Ama bu olaylar bizi hayrete düşürmez, bu eşya ve aletlerin yanması veya hareket etmesi konusunda en küçük tereddüde kapılmayız. Bu neden böyledir? Çünkü, söz konusu aletlerin bağlı oldukları kabloları gözümüzle görürüz. Sonra bu kabloların hangi elektrik santrallerinden geldiğini de biliriz. Söz konusu santrallerde çalışan kişiler hakkında da bilgimiz vardır. Elektrik santrallerindeki görevlilerin bir elektrik mühendisine bağlı olduğunu biliriz. Biz o mühendisin elektrik uzmanı olduğunun da bilincindeyiz. Birçok kompleks aletlerin bir araya gelmesiyle elektrik üretildiğini, daha sonra bunun ilgili yerlere sevk edildiğini biliriz. Elektrik akımıyla ampullerin yandığını, vantilatörlerin döndüğünü, tren ve tramvayların hareket ettiğini ve fabrikaların çalıştığını anlarız. Elektriğin etki ve sonuçlarını görerek, sebep ve kaynakları hakkında herhangi bir ihtilafa veya tereddüde düşmememiz sebep-netice ya da etki ile tepki arasındaki bulun aşamayı duyularımızla algılamamızdan ileri geliyor. Farz edelim ki, aynı lambalar yansa vantilatörler çalışsa, trenler ile tramvaylar hareket etse, çarklar dönse makineler çalışsa, ama bunlara cereyanın geçmesini sağlayan kablolar gözümüzle görülmeseydi, trafo veya

elektrik santrali duyularımızdan uzak olacaktı. Trafoda çalışanlardan ve elektrik santralinin bir baş mühendisi olduğundan da haberimiz olmayacaktı. Böyle bir durumda elektriği görünce aynı umursamazlık ve soğukkanlılığı gösterebilecek miydik? Belli ki bunun cevabı hayır olacaktır. Neden? Çünkü, sonucun sebebi saklı olduğu belirtilen kaynak bilinmediği zaman insanın içine tereddüt, hayret, tedirginlik ve endişenin düşmesi, aklın bu sırrı araştırmaya kalkışması ve esrar perdesi içinde olanlarla ilgili kıyas ve spekülasyonların yapılması gayet tabiidir.

Şimdi bu faraziye üzerinde biraz daha etraflıca düşünelim. Diyelim ki, farz ettiğimiz olay hakikaten dünyada vardır. Yüz binlerce, milyonlarca lambalar yanıyor, milyonlarca vantilatör çalışıyor, fabrikalar mal üretiyor, ama bütün bunları çalıştıran gücün ne olduğunu, nereden geldiğini bilmiyoruz. Bu durumda bütün İnsanlar şaşkınlık içindedir.

Herkes ortadaki bu gerçekler konusunda aklına gelenleri söylüyor. Biri diyor ki, bütün bunlar kendiliğinden yanıyor, hareket ediyor, çalışıyor, bunları çalıştıran ayrı ve üstün bir güç yoktur. Başka birisi diyor ki, söz konusu aletler hangi maddelerden olmuşsa o maddelerin terkihiyle onlar yanıyor veya çalışıyor. Bir başkası da diyor ki, bu maddeler dünya-sının ötesinde bazı ilâhlar var. İşte bu ilâhlardan bazısı lambaları yakıyor, bazısı trenleri çalıştırıyor ve gene bazısı fabrikaları çalıştırıyor. Bazı kimseler ise düşünmüş, taşınmış

ama bir sonuca varamamış şaşkın bir haldedirler. Bıkmış, usanmış ve demişlerdir ki aklımız bu tılsım ve sırrın köküne inememiştir, biz sadece görüp, hissettiklerimizi biliriz, gerisini anlayamayız ve anlayamadığımız şeyleri ise ne doğrulayabilir ne de reddedebiliriz.

Bütün bu gruplar birbiriyle çekişiyor ve kavga ediyor, ama kendi görüşlerini savunmaları ve başkalarının görüşlerini reddetmeleri için kimsede kıyas, zan ve tahminden başka bir şey yoktur.

1.2.1. Değişik Bir Yaklaşım

Bu kavga devam ederken bir kişi geliyor diyor ki: "Kardeşlerim, bakın, bende varolan bir bilgi kaynağı sizde yoktur. Bu kaynağa dayanarak bütün bu yanıp sönen lambalar, dönen vantilatörler, hareket eden trenler ve çalışan fabrikaların sizin göremediğiniz ve hatta duyamayacağınız bir takım kablolarla bağlı olduğunu biliyorum. Bu kablolar bir trafo veya elektrik santraline bağlıdır, ki oradan gelen cereyanla ışık ve enerji elde ediliyor. Söz konusu elektrik santralinde dev makinalar var, bunları birçok kişi çalıştırıyor. Bu çalışan kişiler de baş mühendisin emrindedirler. İşte bunun gibi bir iradenin yüce ilmi ve kudretiyle dünya dediğimiz büyük ve eşsiz bir düzen sadece ayakta durmakla kalmıyor, tıkır tıkır işliyor da. Onun direktifi ve denetimiyle her şey yerli yerinde bulunuyor görevini yapıyor."

Yukarıdaki iddianın sahibi olan kişi tezini kuvvetle savunuyor. İnsanlar onu yalanlamaya çalışıyor, büyük bir çoğunluk da ona karşı çıkıyor, deli-divane diyor, sövüyor, dövüyor, eziyet ediyor ve evinden kovuyorlar. Ama bütün bu bedenî ve ruhanî eziyetlere rağmen o davasını savunuyor, en ufak bir tereddüde kapılmıyor. Hiçbir korku veya hırs onu davasından zerre kadar ayıramıyor. Hiçbir güçlük, dünyaya vermek istediğı mesajda en küçük bir değışiklik yapmasına sebep olamıyor veya ondan taviz vermesini sağlamıyor. Her sözü ve her hareketiyle inancına ne kadar bağı olduğunu ortaya koyuyor.

Bundan sonra bir başka şahıs geliyor, aynı sözleri aynı güven ve inançla söylüyor. Daha sonra üçüncü, dördüncü ve beşinci kişiler geliyor ve aynı şeyleri tekrarlıyorlar. Derken, bunların sayısı hızla artmaya başlıyor, yüzleri ve hatta binleri buluyor, hepsi aynı sözleri tekrarlıyor, aynı davayı savunuyor, aynı mesajı veriyor. Zaman ve mekân değışikliğine rağmen konuştukları dil, kullandıkları üslûp aynıdır. Hepsi alelâde insanlarda bulunmayan ilim kaynağından bahsediyor. Hepsine mecnun ünvanı takılıyor, her türlü zulüm ve baskıya hedef oluyorlar. Herkes davalarından vazgeçmelerini isliyor. Ama hepsi de sözlerinde duruyor, dünyanın hiçbir gücü onların imanını, inancını sarsamıyor. Bu kadar büyük azim ve kararlılığa sahip olan bu kişilerin, bir başka yönleri de, yalancı, hırsız, hain, ahlâksız, zalim veya haram yiyici gibi özelliklerinin olmaması. En büyük düşman ve en alçak

muhalifleri bile bu insanların bu meziyetlerini kabul ediyorlar. Bunların ahlâkı tertemizdir, haysiyeti büyüktür, alçak gönüllüdürler, namusludurlar. Karakterleri bakımından hemcinslerinden üstündürler. Delilikleri de sabit değildir. Tam tersine, iyi ahlâk, nefis terbiyesi ve dünya işlerinin ıslahı için getirdikleri talimat ve kuralların eşine rastlamak şöyle dursun, birçok alim, birçok âkil bunların inceliklerini araştırmak amacıyla ömürlerini geçirmişlerdir.

1.2.2. Olayın Akıl Plânında Tartışılması

Bir tarafta çeşitli görüşteki davalı ve sanıklar var, diğer tarafta görüş-birliğinde ve birlik içinde olan davacılar var. ikisinin davası da aklın mahkemesine gider. Hakim olarak akıl ilk önce kendi durumunu iyi kavramalıdır, daha sonra tarafların vaziyetine vakıf olmalıdır. Sonra iki tarafın ifadesini alarak kararını vermelidir.

Hakim'in durumuna gelince, onun için gerçeği öğrenmenin yolu ve imkânı yoktur. Kararını tarafların ifadesine göre vermek zorundadır. O, elindeki bilgiler, ifadeler, deliller, tanık ve sanıkların kişilikleri, dış görünüşleri ve izlenimlerine dayanarak gerçeği bulmakla yükümlüdür. Araştırmacı ve gözleyici bir tavırla kimin haklı kimin haksız olduğuna kanaat getirmelidir. Fakat yine de sadece fikrini söyleyebilir, tahminini yürütebilir, "işte hakikat budur" diyemez. Ağırlığını taraflardan birinden yana koyabilir ama,

herhangi birisini kesinlikle temize çıkaramaz veya cezaya çarptıramaz.

Davalı veya "yalancıların durumu şöyle özetlenebilir:

1) Hakikat ile ilgili görüşleri birbirinden farklıdır. Hiçbir konuda veya noktada hemfikir değildirler. Hatta, aynı grubun çeşitli üyeleri arasında görüş ayrılığı vardır.

2) Kendilerinin de itiraf ettiği gibi, başkalarında olmayan herhangi bir bilgi kaynağına sahip bulunmuyorlar. Bu grupların tek iddiası kendi tahminlerinin başkalarınınkinden daha kuvvetli olduğu noktasındadır. Ama herkes kabul ediyor ki bütün bilgileri yalnızca tahminlerden ibarettir.

3) Kendi tahminlerine olan inançları çok katı ve sarsılmaz bir noktaya henüz varmamıştır. Bu bakımdan fikirlerini, tahminlerini değiştirenler çoktur. Öylesine kişiler ve bilim adamları vardır ki düne kadar savundukları tezin tam tersine bir görüşü benimsemiş, eski görüşlerini tekzip eder duruma gelmişlerdir. Yaş, bilgi ve deneyimleri arttıkça görüşleri ve ideolojileri de değişmiş ve bir bakıma olgunlaşmışlardır.

4) Davacıların delillerini çürütmek, onları tekzip etmek ve yalanlamak için sadece tek bir görüş ileri sürüyorlar. Kendilerine göre; "davacılar, davalarının doğru olduğuna dair inandırıcı bir delil ortaya koymamışlardır. Davacılar, lambalar, vantilatör ve makinaların bağlı olduğunu söyledikleri gizli kabloları bize gösterememişlerdir. Ne elektriği göstermiş ne

elektrik santralini gezdirmişlerdir. Bizi hiçbir görevli, yetkili veya baş mühendis ile görüştürmemişlerdir" diyor ve ekliyorlar, "bu durumda söylediklerinin doğru olduğuna nasıl inanabiliriz?"

Davacıların durumu ise şöyledir:

1) Davacıların tümü görüş birliği içindedir. Davanın bütün yönleri hakkında tam bir ittifak halindedirler.

2) Üzerinde tam görüş birliği içinde oldukları husus, diğer insanlarda olmayan bilgi kaynağına sahip bulunmalarıdır.

3) Hiçbiri davalarının sadece kıyas veya tahminlere dayandığını söylemiyor, aksine Baş Mühendis ile çok yakın ilişki içinde olduğunu, O'nun habercilerinin kendisine geldiğini, elektrik santralini de gezdiğini, her şeyi inanarak ve güvenerek söylediğini kesin bir ifade ile belirtiyor.

4) Görüş ve düşüncelerinde en ufak bir değişiklik yaptıklarına dair hiçbir örneğe rastlamıyoruz. Her biri, aynı şeyi ve aynı tezi başından sonuna kadar savunmuş bulunuyor.

5) Kişilik ve karakterleri tertemiz olup, özgeçmişlerinde yalan, iftira, iki yüzlülük, sahtekârlık ve dolandırıcılık konusunda en ufak bir belirti görülüyor. Bu nedenle, hayatlarının her safhasında dürüst ve doğru olanların yalnızca bu konuda sözbirliği etmişçesine yalan söylemelerine imkân ve ihtimal yoktur.

6) Savundukları davanın kendilerine kişisel çıkar sağladığı da söylenemez. Tam tersine, davaları uğruna son derece güç durumlara düştükleri, bedensel ve ruhsal eziyetler çektikleri, tutuklandıkları, dövüldükleri, işkence gördükleri, sürgün edildikleri katledildiklerini hatta bazılarının canlı gömüldüğü ve çeşitli eziyetlerle öldürüldüğü görülmüştür. Birkaç istisna ile hiçbirinin dünyada maddi yönden rahat ve huzur ve refah dolu bir hayal sürdüğü iddia edilemez. Dolayısıyla, şahsi menfaat suçu kendilerine yüklenemez. Aksine bin bir güçlük ve engeller karşısında davalarına tamamiyle sadık kalmaları, samimiyet ve iyi niyetlerinin birer kanıtıdır. Onlar davalarına öylesine bağlıydılar ki bunun için canlarını bile seve seve feda ettiler.

7) Söz konusu insanların deli veya aklî dengelerinin bozuk olduğu da iddia edilemez. Hayatın bütün meselelerinde hepsinin son derece akıllı, anlayışlı ve zeki olduğu olaylarla sabit olmuştur. Muhalifleri bile zaman zaman akıl ve zekâlarına hayran kalmışlardır. Bu durumda hepsinin aynı şeklide delirdiği nasıl kabul edilebilir? Hem de onları "deli" eden meseleye bakın ki, bunun için ölüm kalım savaşı vermişlerdir. Bu dava için dünyaya meydan okumak ve dünyayı karşılarına almaktan çekinmemişlerdir. Bu dava öyle bir davadır ki, bunun için hayal boyunca mücadele etmişlerdir, varolan imkânlarının tümünü bunun için seferber etmişlerdir. Böyle bir durumda akılsız veya çılgın olduklarına kim inanabilir?

8) Bu kişiler, Baş Mühendis veya elemanlarıyla sizi görüştürürüz, O'nun gizli fabrikasını size gösterebiliriz, veya deneyler ile gözlemlerle davamızı ispatlayabiliriz dememişlerdir. Zira, onlara göre bütün bu işler "gâip"ten olmaktadır. Onlar sadece kendi söyledikleri ve anlattıklarına itimat edilmesini istiyorlar.

İki tarafın durumu ve ifadelerini inceledikten sonra akıl mahkemesi kararını verir ve der ki, bazı belirti ve sonuçları görerek her iki taraf illiyet veya sebep-netice gibi kavramları gözden geçirmişler ve bunlardan kendi fikir ve tutumları doğrultusunda sonuçlar çıkarmışlardır. Görünüşte her iki tarafın çıkardığı sonuçlar ve ileri sürdüğü tezlerde akıl ve mantığa aykırı, göze çarpan bir husus yoktur. Akıl ve zekâ ölçülerine göre iki tarafın da nazariye ve faraziyelerinin imkânsız olduğu söylenemez, ikincisi, her iki tarafın görüşü de deney veya gözlemle doğru ya da yanlış olarak tesbit edilemez. Ne birinci taraf herkesi tatmin edecek ve ikna edecek şekilde bilimsel bir kanıt ileri sürebilir. Ne ikinci taraf bunu yapacak güçte veya iddiadadır, ne var ki, mesele derinliğine tetkik edildiğinde pek çok konuda ikinci tarafın haklı olduğu, ileri sürdüğü nazariyenin daha tutarlı ve inandırıcı olduğu anlaşılır.

Öncelikle, bu kadar çok sayıda insanın, olağanüstü bir bilgi kaynağına sahip olmak ve bununla, dış belini ve sonuçların asli sebeplerini keşfetmek konusunda birleşmeleri, çeşitli zaman ve mekânlarda bulunmalarına rağmen aynı

görüşü paylaşımları, davalarının haklılığını ortaya koyuyor. Bu İnsanlar bilhassa, kendi bilgileri konusunda çelişkili ifade kullanmıyorlar. Söylediklerinde akla aykırı bir şey de yok. ikinci olarak, bazı kimselerin diğer insanlara nisbetle bir takım olağanüstü güç ve yeteneklere sahip oldukları da akıl ve mantık kurallarına ters gelmiyor. Üçüncüsü, dış elken ve belirtilere bakıldığında ikinci tarafın tezinin daha doğru olduğu anlaşılıyor. Öyle ki, ampul, vantilatör, fabrika ve trenlerin kendi kendine yandığı veya çalıştığına kimse inanamaz. Zira böyle bir şey, söz konusu eşyanın irade gücüne bağlı olurdu. Ama bu eşyaların herhangi bir iradesi olmadığı bir gerçektir. Aydınlık ve çalışma özellikleri, maddi terkiplerinden de ileri gelmiyor. Çünkü ışık saçmadıkları ve çalışmadıkları zamanlarda da aynı durumda kalıyorlar. Buna ilâveten, bunların ayrı ayrı güçlerin etkisinde olduğu da akla yatkın değildir. Çünkü ampullerin yanmadığı zaman vantilatörlerin dönmediğine, trenlerin çalışmadığına, fabrikalarda da işin durduğuna şahit oluyoruz. Bu sebeple, dış etken ve belirtiler konusunda ilk tarafın ileri sürdüğü bütün tez ve kavramlar akıl ve mantıktan uzaktır. Aklın daha kolay kabul edebileceği husus, bütün dış belirtilerde aynı gücün varoluşudur. Bu gücün kaynağı da, belirli bir düzen içinde bu gücün etkilerini gösteren bir Bilge ve Uzman'dır.

Şimdi gelelim, şüpheli ve kararsız kişilerin şu mantığına: Bütün bu meseleleri aklımız, almıyor, bundan hiçbir şey anlayamıyoruz. Anlayamadığımız bir şeyi ne onaylayabilir ne

reddedebiliriz. Aslında akıl mahkemesinin hakimi bu mazereti kabul etmezdi. Çünkü bir olayın olması onu gören veya duyanın anlayıp anlamamasına bağlı değildir. Bir olayın meydana gelmesi güvenilir ve birden fazla tanığın ifadesiyle ispatlanmış oluyor. Şimdi diyelim ki bazı güvenilir dostlarımız gelip bize diyor ki, biz batılı ülkelerde insanların demir, çelik veya alüminyumdan yapılmış araçlarla havada uçtuklarını gördük veya biz Londra'da iken Amerika'dan yayınlanan şarkıları dinledik. Böyle bir durumda bizim araştırmak ve bilmek istediğimiz tek şey bize bu masalları anlatanların yalancı veya şakacı olup olmadığı olacaktır. Ayrıca, söz konusu kişilerin şahsi çıkarlarının bulunup bulunmadığı ve akli dengelerinin de yerinde olup olmadığı araştırılması gereken hususlardandır. Kendilerinin ne yalancı, ne şakacı, ne de deli oldukları ve kişisel çıkar gütmedikleri sabit olursa ve pek çok dürüst, akli başında kişinin, gayet ciddi bir şekilde istisnasız aynı olayları bize anlattıklarını görürsek, demir ve alüminyumdan yapılmış araçların havada uçuşması veya bir şarkıcının sesinin binlerce kilometre öteden duyulmasını bir türlü anlayamazsak dahi kabullenmek zorundayız.

İşte aklın hükmü budur. Fakat, "iman" dediğimiz tasdik, te'yid ve inanç keyfiyeti bundan doğmaz. Bunun için vicdan ve ilhama gerek vardır. Bunun için içimizden öyle bir duygu gelmelidir ki; şüphe, tereddüt ve kararsızlığın her türlüünü ortadan kaldırıp, insanların her çeşit kıyas, tahmin ve hayallerinin batıl olduğuna ve gerçeğin, doğru ve dürüst

insanların kıyaslarıyla değil, ilim ve basiretleriyle anlaşılabilceğine kanaat getirsin.

1.3. PEYGAMBERLİĞİN GEREKLİLİĞİ

1.3.1. İnsanın En Büyük İhtiyacı

"Ve doğru yolu gösterme işi Allah'a aittir, halbuki kötü yollar da vardır."

Bu ayette tevhid, rahmet ve ulûhiyyet hakkında deliller ileri sürölürken peygamberliğe de kısaca değinilmiştir. Şöyle ki; dünyada İnsanlar için düşünme ve hareket etme konusunda çeşitli yollar vardır ve bunların fiilen izlenmesi mümkündür. Belli ki bütün bunlar hak yol değildir. Gerçek sadece tektir ve gerçek bir hayat tarzı doğru bir hayat nazariyesine dayanır.

Bu doğru nazariyeyi, başka bir deyimle, doğru yolu bilmek insanın en büyük zarureti ve ihtiyacıdır. Hatta temel ihtiyacıdır. Bu öyle bir ihtiyaçtır ki, insan buna bizatihi insan olduğu için ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç karşılanmadığı takdirde ise insanın bütün ömrünün boşa gittiği söylenebilir.

Şimdi düşünün bir kere, sizi yaratmadan önce bu kadar nimetler yaratmış ve sizi yarattıktan sonra her türlü beşerî ihtiyacınızı karşılamak amacıyla bu kadar titiz davranmış olan Yüce Allah (c.c.)'ın hayatınızın bu en büyük ihtiyacını

gidermek için hiçbir şey yapmadığını, insan olarak düşünebilir misiniz?

İşte bu temel ihtiyaç, nübüvvet veya risalet ile karşılanmıştır. Eğer peygamberliğe inanmıyorsanız, bana söyleyebilir misiniz ki insanın doğru yola ulaşması için Hak Tealâ başka ne yapmıştır veya başka ne yapabilir? Buna cevap olarak, "doğru yolu bulmamız için Allah bize akıl ve zekâ vermiştir" diyemezsiniz. Çünkü insan akıllı zaten birçok yol icat etmiştir ve bu yollar insanın doğruyu bulmasını imkânsız kılmaktadır. Allah'ın kurtuluşa ermemiz için hiçbir tedbir almadığını da iddia edemezsiniz. Çünkü, beşer olarak büyüme, gelişme ve rahat etmemiz için bunca nimet vermiş olan Rabb'imizin bizi insan olarak cehalet ve dalâletin pençesinde bıraktığını söylemekten daha büyük bir günâh yoktur.

1.3.2. Baskıyla Hidayet Yerine İlham Yoluyla Hidayet

"Şayet Allah isteseydi, hepinizi hidayete erdirirdi" (Nahl; 9)

Allahu Tealâ'nın bütün insanları iradesiz veya iradeleri zayıf olan diğer mahlûkat gibi hidayetle yaratması pekâlâ mümkündü. Fakat hikmeti ve kudretinin gereği bu değildi. Amacı ve hedefi; kendi isteği, dileği ve beğenisiyle iyi ile kötü ve doğru ile yanlış arasında tercih yapabilecek irade ve hürriyete sahip bir varlık yaratmaktı. Bu hürriyetin kullanılması için insana ilim ve bilgi kaynakları verildi, akıl ve

zekâ bahşedildi, arzu ve irade gücü verildi, içinde ve dışında olan çeşitli güç ve eşyaya hükmetme kabiliyeti bağışlandı. Hem doğru, hem yanlış yolu seçmesine yardımcı ya da engel olabilecek bir takım tuzak ve mükâfatlar sağlandı. Doğuştan itibaren ona doğru yol gösterilmiş olsaydı veya başka bir deyimle, zorla dürüst bir kişi yapılmış olsaydı, yaratılan her şey anlamını kaybedecekti. Ayrıca, özgürlüğünü iyi kullanmasıyla bir insanın varabileceği en yüksek ve faziletli mevkiye varmak da mümkün olamayacaktı. Bundan dolayıdır ki, Allah (cc.) insanın hidayeti için mecburi ve cebri yolu değil, ilhamı hidayet, yani peygamberlerin telkiniyle seçilen yolu uygun gördü. Böylece, bir yandan insanın hürriyetine zarar gelmeden, onun sınavdan geçirebilmesi imkânı doğdu, öte yandan da, nasıl yaşaması ve inanması gerektiğini kendisine sunan ve yaşayan bir örnek olarak peygamberler gönderilmiş oldu.

1.3.3. Yaşayan Hayatta Hidayet Örneğine Duyulan İhtiyaç

"O, yere yol gösteren alâmetler koymuştur ve insanlar yıldızlar vasıtasıyla da yollarını bulurlar". (Nahl; 16)

Yani, Allahu Tealâ, dünyanın her tarafını aynı şekilde yaratmamıştır. Her bölgeye kendine mahsus bazı özellikler ve simgeler vermiştir. Bunlara farklı sıfatlar sağlamıştır. Bunun birçok faydalarından biri, insanın kendi yolunu ve gideceği yeri bulmakta güçlük çekmemesidir. Yoldaki işaretlerin

önemi, çölde yolunu kaybetmiş bir insanın karşılaştığı güçlükler esnasında iyice anlaşılır. Burada insan her an yolunu bulamama tehlikesiyle karşı karşıyadır. Deniz yolculuğu sırasında yol işaretlerinin önemi bir kat daha artar, çünkü böyle bir durumda yol işaretini bulmak oldukça zordur. Ancak Rabbimiz çölde de denizde de bize yol gösterme kolaylığını sağlamıştır. Örneğin, yıldızlar, asırlardan beri insanların yollarını aydınlatmaktadırlar.

Bu ayette, tevhid, rahmet ve ulûhiyetten bahsedilirken risâlet yani peygamberliğe de kısaca atıfta bulunulmuştur. Bu noktada ister istemez bir soru aklımıza geliyor. İnsanın maddî hayatında yolunu bulabilmesi için bunca tedbirler almış ve imkânlar yaratmış olan bir Yaradan, insanı manevî alanda rehbersiz bırakacak kadar ilgisiz kalabilir mi? Bir kerre, maddi alanda uğranılan zarar, manevî alanda karşılaşılan zararın yanında çok küçük kalır. Üstelik, dağlarda yolumuzu açan, vadi ve yaylalarda yolumuzu bulmak için işaretler koyan, çölde, sahrada ve denizde bize yol göstermek için göklerde kandiller (yıldızlar) bulunduran Yüce Allah'ın ahlâkî ve manevî kurtuluşumuz için bize yol göstermediğine, yol işaretleri koymadığına inanmak mümkün müdür?

"Musa Firavun'a cevap verdi, Rabbimiz, her şeye yaratılışı verip, sonra ona yol gösterendir". (Tâhâ; 50)

Yukarıdaki âyette dünyada görülen ve hissedilen her şeyin Cenab-ı Allah tarafından yapıldığı ifade ediliyor. Her

şeye görüntü, şekil, kuvvet, kabiliyet, Selahiyet ve hususiyet Cenab-ı Hak tarafından verilmiştir. İnsanın elinin belli işler yapabilmek için sahip olduğu yapı ve özellik O'nun ihsanıdır. Ayaklarınıza da en uygun şeklini O vermiştir. İnsan, hayvan, nebat, madde, hava, rüzgâr, su ve ışık, kısacası her şey kendisine düşeni yapmak için şekil ve selâhiyeti O'ndan almıştır.

Ayrıca, Allahu Teâlâ eşyalara sadece şekil ve yetki bahşederek onlardan bütün alâkasını kesmiş değildir. Onlara yol göstermek vazifesini de yerine getirir. Dünyada hiçbir şey gösterilemez ki Rabbimiz ona şekil ve güç vermenin yanı sıra yaradılış amacını da öğretmiş olmasın. Kulağa duyma, göze görme vazifesini O öğretmiştir. Balığa suda yüzme ve kuşa havada uçma yeteneğini O vermiştir. Ağaçlara dal budak salıp meyve verme ve toprağa bitkiler yetiştirme emrini O vermiştir. Kısacası, bütün evreni ve içinde bulunan her şeyi yaratmakla kalmamış onlara gereken bilgiyi de vermiş ve onlara kılavuzluk etmiştir.

Yukarıda bahsettiğimiz ayette Hazreti Musa (a.s.) aynı zamanda Firavun'un inkâr ettiği Peygamberlikle ilgili bir delile de işaret etmiştir. Bu delile göre, tüm evren'in yaratıcısı ve hâmisi olan ve her şeye, durumuna, ihtiyacına göre gereken talimatı veren Allah'ın yol gösterici vasfının bir gereği de, insanın bilinçli yaşantısında izlemesi için belirlediği yolun, şu-ur ve irade sahibi olmayan diğer varlıklardan farklı olmasıdır. İnsanlara rehberlik ve önderlik yapılmasının en uygun şekli,

gayet tabii ki şuurlu bir insanın onlara yol göstermesi, hem de bunun akıl ve mantıklarına aykırı olmayacak şekilde yapılmasıdır.

1.4. PEYGAMBERLİK NEDİR?

Dünyada insanın ihtiyaç duyduğu her şeyi, ona Allah yaratmış ve vermiştir. Bir çocuk doğunca dünyaya nelerle geliyor? Görmek için gözler, işitmek için kulaklar, koklamak ve nefes almak için burun ve duymak için derisindeki hassasiyet, yürümek için ayaklar, çalışmak için eller, düşünmek için beyin ve benzeri duyu ve organlarla. Küçük vücudunda geleceğin ihtiyaçlarını gidermek için bakın ne çok şeyler toplanmıştır? Daha sonra dünyaya adım atarak, hayatını yaşaması için de sayısız eşya ve malzemeler ona bahşedilmiştir. Meselâ, rüzgâr, ışık, ısı, su, toprak vs. Ayrıca bebek doğmadan önce annesinin memelerine süt gelmiş olur, ana-baba akrabalar ve hatta başkalarının yüreğine sevgi ve şefkat inmiş olur ki bunların sayesinde yetiştirilip büyütülebilsin. Bebek büyüdükçe ihtiyaçların karşılanması için her türlü kolaylık da sağlanır. Sanki yeryüzündeki ve gökteki bütün nesneler onun için seferber edilmiştir.

Dünyada çalışmak ve iş görmek için gereken bütün kabiliyet ve güç insana verilmiştir. Bedensel güç, akıl, zekâ, düşünme ve konuşma kabiliyeti ve benzeri yetenekler her insanda az çok vardır. Fakat burada Kâdir-i Mutlak'ın değişik

ve ilginç bir nizam kurduğunu görürüz. Bütün kabiliyetler insanlara eşit şekilde verilmemiştir. Bunun hikmeti şudur: Eğer insan aynı güçte ve yetenekte olsaydı, o zaman kimse kimseye muhtaç olmayacak, kimse kimseye aldırış etmeyecekti. Onun için, Cenab-ı Allah insanlara genel olarak bütün yeteneklerini verirken, ölçülerini değişik tutmuştur. Bir takım yetenek ve imkânlar bazı insanlarda fazla, bazı insanlarda az bulundurulmuştur. Bazı İnsanlar, bedensel çalışmalarını diğerlerine oranla daha fazla yapacak şekilde yaratılmıştır. Bazıları belli bir mesleğe ve uzmanlığa doğuştan yatkın olurlar, bazılarında bu gibi hüner ve marifetler az bulunur. Bazı İnsanlar da akıl ve zekâ bakımından diğerlerinden kat kat üstün olurlar. Bazıları doğuştan asker ve kumandan olurlar, bazıları ise başkalarını yönetmek için yaratılmışlardır. Aynı şekilde bazıları inanılmaz konuşma kabiliyetiyle doğarlar, bazılarına yazarlık ve sanatçı kabiliyeti verilmişken, bazıları da matematikte uzman olurlar, öyle ki, başkalarının büyük enerji ve zaman harcayıp halledemediği problem ve formülleri ânında hallediverirler. Yine bazıları var ki çeşit çeşit eşya ve aletler icat eder, başkalarının hayranlığını çekerler. Bazıları ise hukukun öylesine ince noktalarını ortaya koyarlar ki herkes şaşkına döner. Allah vergisi denilenler işte bunlardır. Kimse bu hüner ve kudretini kendi kendine elde edemez. Eğitim, kültür ve terbiye de bunları yoktan var edemez. Bunlar doğuştan olan kabiliyetler olup, Allah'ın bahşettiği kişilerde bulunur.

İnsan uygarlığı için gerekli olan yetenekler gerektiği miktarda verilir, bazıları çok, bazıları az. İnsanların çoğu asker, marangoz ve demirci olarak doğabilir. Benzeri meslek sahipleri de çok sayıda bulunabilir. Ancak üstün bilgi ve zekâ sahipleri nispeten az olurlar. Siyaset adamları, devlet adamları ve komutanların sayıları da azdır. Ayrıca fen ve teknikte fazlasıyla uzmanlık isleyen sahalarda yetişenler daha da az olurlar, çünkü bilim adamlarının hizmetleri ve buluşları asırlarca insanlığa yararlar sağlar.

Şimdi üzerinde düşünmemiz gereken husus şudur. Dünyada başarılı bir hayatın icabları sadece mühendis, matematikçi, bilim adamı, hukukçu, politikacı, iktisatçı veya diğer meslek sahiplerinin yetişmesinden mi ibarettir? Elbette hayır. Bütün bunların üstünde bir ihtiyaç daha vardır, o da insanlara Allah'ın yolunu gösteren birinin bulunmasıdır. Birileri bu dünyada yalnızca İnsanlar için nelerin bulunduğunu ve bunların nasıl kullanıldığını anlatmakla mükelleftirler. Fakat bir başkasının, bizzat insanın ne olduğu, kimin için ve niçin yaratıldığını, onu yaratanı memnun etmek için hangi yolu takip etmesi gerektiğini ve hem bu dünyada hem öbür dünyada daim ve ebedi saadet ve refaha kavuşması için ne gibi özelliklere sahip olması icap ettiğini anlatması gerekmez mi? Şüphesiz gerekir, hem de çok! Aslına bakılırsa, bu, insanın en büyük ihtiyacıdır. En ufak ihtiyaçlarımızı gidermek için bu kadar imkân ve kolaylıklar sağlamış olan

Yüce Allah'ın en büyük ihtiyacımızı görmezlikten geldiğine inanmak zordur. Aklımız bunu hiç kabul etmez.

1.4.1. Rasûllerin Konumu

Allahu Azimüşşân'ın her hüner, her fen ve her bilim dalı için yarattığı üstün kabiliyetli İnsanlar gibi, bizzat Allah'ı bilen ve O'na yakın olabilecek İnsanlar da dünyaya gelmişlerdir. Allah bu insanlara din, ahlâk ve şariat ilminin en âlâsını vermiş ve daha sonra aynı bilgileri başkalarına aktarabilmeleri için kendilerini peygamberlik makamına getirmiştir. İşte bu insanlara biz Rasûl veya Nebi deriz.

Bilim ve tekniğin çeşitli dallarında üstün zekâlı ve üstün yetenekli kişilerin yetişmesi gibi, din ve hidayet alanında da üstün yetenekli kişiler doğar. Ayrıca nasıl ki bilim ve teknikte şan ve şöhet sahibi olmak için belli bir kafa yapısı ve karaktere ihtiyaç varsa, peygamberler de muayyen bir tabiat, huy ve şahsiyete sahip olurlar.

Doğuştan şair olan bir kişinin şiirlerini dinler dinlemez üstün bir şairlik yeteneğine sahip olduğuna kanaat getiririz. Çünkü başkaları ne kadar çaba gösterse de onun kadar güzel şiir söyleyemezler. Aynı şekilde doğuştan hatip, yazar, edip, sanatçı, mucit ve lider olanlar da kendi eser ve çalışmalarından derhal tanınırlar. Aynı şey peygamberler için de geçerlidir. O'nun düşünebildiği ve sezebildiği şeyleri alelâde kişiler kolay anlayamaz. Anlattıkları ve söylediklerini başkaları anlatamaz. Bakışları keskin olup pek çok meselenin

derinliğine iniverir. Söylediklerini aklımız kabul eder, yüreğimiz de teyid eder. Dünyadaki tecrübeler ve kâinattaki gözlemlerle her sözünün doğru olduğu tesbit edilir. Ayrıca peygamber tertemiz bir kişiliğe sahip olur. Her konuda dürüst davranır her sözünü doğru söyler. Yanlış bir şey söylemez, kötü bir iş yapmaz. Hayatında söylediklerinin aksine hareket ettiği vaki olmamıştır. Söz ve hareketlerinde şahsî bir menfaati yoktur. Başkalarının yararı ve rahatı için bin bir güçlük çeker. Kendi iyiliği için başkalarına zarar vermez, bütün hayatı doğruluk, dürüstlük, iyi niyet, fazilet, namus ve yüksek seviyeli insanlığın bir örneği olur. Bir tek kötülük göremezsiniz hayatında. Bütün bunlar görülür görülmez, adı geçenin Allah'ın gerçek peygamberi olduğu derhal anlaşılır.

1.4.2. Peygambere İtaat

Herhangi bir şahsın Allah'ın gerçek peygamberi olduğunu anlayınca da sözlerini dinlemek, O'na itaat etmek ve yolunda yürümek farz olur. Bir şahsı peygamber olarak tanıyacaksınız, sonra da sözlerini dinlemeyeceksiniz, bu hiç de uygun bir davranış değildir. Zira birini peygamber olarak tanıdınızsa, O'nun söylediklerinin Allah'ın sözleri olduğunu ve O'nun hareketlerinin Allah'ın emrine uygun olduğunu kabul etmişsiniz demektir. Yani söyledikleri veya yaptıklarına aykırı hareket etmeniz bizzat Allah'ın emrine itaatsizlik olur. Allah'a karşı olan her şey, kesinlikle yanlıştır. Demek ki peygamberlerin dediklerini yapmak zorundayız. Gerçi ilk bakışta peygamberin bazı söz ve fiillerini anlayamayız, ama

bunların peygamberlerden kaynaklanması zâten yapılanların doğru ve hikmet dolu olduğunun birer delilidir. Bir şeyi anlamaktan âciz isek bu demek değildir ki o şeyde bir kusur ve noksanlık vardır. Bu aslında anlayışımızın eksikliğidir.

Herkes her bilim ve fen dalını lâyıkıyla bilemez, bilmesi de beklenemez. Bu sebeple, bir bilim adamı veya teknik uzmanının anlattığı bazı şeyleri o bilim ve tekniğin yabancısı olan bir kişinin aklı almıyorsa; anlatılanları reddetmesi ahmaklık olur. Dünyada her işin uzmanları vardır. Bu uzmanların işlerine başkaları karışmaz. Uzmanlık isteyen bir işi bir acemi yapmaya kalkışırsa her şeyi berbat eder. Önemli olan, her işi ehline yaptırmaktır. İş yapılmadan önce onu yapacak kişinin yeterli derecede bilgili, deneyimli ve yetenekli olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu ölçüye uyan bir kişi bulununca da ona güvenmek şarttır, işine karışılmamalıdır. Yoksa işe başladıktan sonra ona ikide bir müdahale etmek ve "şu anda ne yapıyorsun, anlamıyorum, bunun doğru olduğunu ispatlamazsan sana inanmam", gibi çıkışlar yapmak akıllılık değil, budalalıktır. Bir dava için bir avukat tuttuktan sonra işine karışmaya ve hatta onu sorguya çekmeye başlarsanız, o sizi derhal terk edecektir. Bir doktor tedaviye başladıktan sonra ona sık sık ne yaptığını ve verdiği ilâçların faydalı olup olmadığını sorarsanız, eminim o da hastayı bırakacaktır. Aynı durum dinimiz için de geçerlidir. Biz Allah hakkında bilgi edinmek ve Allah'ın dediği yoldan gitmek isteyip, bunu kendi kendimize başaramıyorsak, Allah'ın elçisini,

peygamberini aramalıyız. Fakat bu arayış akıllıca ve titizlikle yapılmalıdır. Çünkü peygamber sanarak yanlış kişiye varırsak yanlış bir yola sapmış olacağız. Ancak iyice ölçüp biçtikten sonra, birinin Allah'ın hakiki rasulü ve elçisi olduğunu anladığımız an, ona tam güvenmeli, söylediklerine eksiksiz uymalıyız.

1.4.3. Peygamberlere İmân Etmek

Allah tarafından gönderilen Peygamber'in gösterdiği, doğru ve gerçek yolun anlaşılmasından sonra, bütün insanların peygamberlere iman etmeleri, itaat etmeleri ve uymaları gerektiği kendiliğinden ortaya çıkar. Bu nedenle, peygamberi bırakıp kendi yolunu kendi çizmeye çalışan biri mutlaka yanlış bir tutum içindedir.

Bu hususta İnsanlar garip yanlışlıklar yaparlar. Bazıları peygamberlerin varoluşuna inanırlar, ama onlara ne iman eder, ne de itaat ederler. Bu gibi İnsanlar sadece kâfir değil aynı zamanda aptaldırlar. Düşünün bir kere, insanın bile bile yalan yanlış şeylere umudunu bağlamasından daha büyük aptallık olur mu?

Bazıları diyor ki "peygamberlere itaat etmemize gerek yoktur, biz kendi kendimize doğru yolu buluruz." Bu da büyük bir yanlışlıktır. Matematik okumuş olan biri pekâla bilir ki bir noktadan başka bir noktaya düz çizgi sadece bir tane çizilebilir. Bu çizginin dışındakiler ya eğri olur ya da eksik. Hak yolu da tıpkı bunun gibidir. İslâm dininde buna

"Sırat-ı Müstakim" yani doğru yol denir. Bu yol insandan başlayarak Allah'a kadar gider. Aynen matematik kuralı gibi, bu, tek bir yoldur ve bunun dışındakilerin hepsi yanlıştır. Şimdi, doğru yolun peygamber tarafından gösterildiğine inandınızsa teslim etmelisiniz ki kendi yolunu kendi bulmaya çalışan bir kişi için iki ihtimal vardır. Ya Allah'a gidecek yolu hiç bulamayacaktır, ya da bulsa bile bu, doğru yol, veya matematik diliyle, düz çizgi olmayacaktır. Dolambaçlı ve uzun bir yol olacaktır. Birinci durumda söz konusu kişinin felâkete uğraması işten değildir. İkinci duruma gelince, bu da onun akılsızlığını apaçık ortaya koymaktadır. Akılları kıt olan hayvanlar bile bir yerden bir yere gitmek için en kısa yolu tercih ederler. Ama şu insana bakın ki Allah'ın iyi bir kulu ona doğru yolu, kısa bir yolu göstermektedir, fakat o "senin yolunu takip etmem; kendi doğru bildiğim yoldan uzak ve dolambaçlı olsa da giderim" demekte ısrar etmektedir.

Bu basit örnek herkesin anlayabilmesi için verilmiştir. Fakat meseleyi daha derinliğine inceleyecek olursak anlarız ki peygambere inan etmekten çekinen bir şahıs Allah'a giden hiçbir yol bulamaz, ne düz ne eğri. Şöyle ki, doğru ve dürüst bir insanın sözüne inanmayan birinin aklından şüphe etmek gerekir. Belki geri zekâlıdır, belki de kibirlidir. Ya iyilik ve doğruluktan bir şey anlamıyor, ya da atalarının kötü geleneklerine körü körüne bağlı kalmak istiyor. Böyle bir kişinin nefesine düşkün biri olma ihtimali de vardır. Belki de günâhlarından haz alıyor, zevk ve safa âleminden vazgeçmek

istemiyor ve bu sebeple peygamberin söylediklerini inkâr ediyor. Böyle bir durumda olan kişinin Allah'ın yolunu bulması düşünülemez ve eğer bu sebepler yoksa, doğru, sözlerinde ve fiillerinde dürüst olan bir kişinin gerçek bir peygambere iman etmemesi için hiçbir geçerli neden yoktur.

Sözün kısası, peygamber Allah tarafından gönderildiğine göre, O'na itaat etmek Allah'ın emrine itaat etmektir. Bu bakımdan peygambere iman etmeyen, Allah'a itaatsizlik etmiş olur. Bilindiği gibi, hangi devlette yaşarsak yaşayalım, o devletin tebaası ve vatandaşı olarak bütün mülki âmir ve idarecilere itaat etmek zorundayız. Vâli ve diğer idarecilere başkaldırmak bizzat devlete karşı isyan bayrağını çekmek anlamına gelir. Bir devleti tanıyacaksınız, ama o devletin temsilcisine sırt çevireceksiniz, olmaz böyle şey. Benzetmek gerekirse, Allahu Teâlâ ile peygamberin durumu da aynıdır. Allah bütün insanların gerçek hükümdarıdır. Allah'ın insanların hidayeti, ıslâhı ve kurtuluşu için dünyaya elçi olarak gönderdiği peygamberlere imân, sadakat ve hürmet şarttır. Yüce Allah insanlara böyle buyurmuştur. Bu buyruğa karşı gelen, ister Allah'a inansın, ister inanmasın, kâfirdir.

1.4.4. Peygamberlik Zincirine Bir Bakış

İnsanlar arasında peygamberlik geleneği nasıl başladı? İlk peygamber kimdi, onu takip edenler kimlerdi ve bu silsile nasıl noktalandı?

Cenab-ı Allah, ilk önce bir insan yarattı, sonra bunun eşini ve daha sonra da soyunu. İnsan soyu büyüyüp genişledi ve bütün dünyaya yayıldı. Dünyaya gelen bütün İnsanlar o ilk çiftin evlâtlarıdır. Bütün ulusların dini ve tarihi geleneklerine göre insan ırkının başlangıç noktası bir insandı. Bilimsel araştırmalar da dünyanın çeşitli bölgelerinde aynı zamanda çeşitli insan tiplerinin doğduğunu kanıtlamıyor. Pek çok bilim adamı ve biyolog ilk önce tek insanın doğduğunu sonra soyunun giderek yayıldığını, hepimizin o tek kişinin evlâdı olduğunu tahmin ediyorlar.

Dinimizde ilk insana Adem (a.s.) deniliyor. Bu kelimedden "adam" kelimesi türemiştir ki "insan" anlamına gelir. Allahu Tealâ ilk peygamber olarak Hazreti Adem'i seçti ve O'na dedi ki: "Git evlâtlarına İslâm'ı öğret". Adem de insanlara dedi ki, "sizin ve bütün âlemlerin İlâh'ı Allah'tır. O'na ibadet edin, önünde eğilin, O'ndan yardım talep edin, O'nun istediği gibi iyi ve dürüst bir hayat sürün. Böyle yaparsanız, ödüllendirilirsiniz, ama yapmazsanız ağır bir şekilde cezalandırılırsınız."

Hız. Adem'in soyundan iyi olanlar babalarının gösterdiği yoldan yürüdüler, ama kötü olanlar başka yollara saptılar. Zaman geçtikçe bataklığa saplandılar, karanlığa gömüldüler. Bazıları güneşe, aya ve yıldızlara tapmaya başladılar; bazıları ağaç ve nehirleri ilâh edindiler. Bazılarına göre rüzgâr, su ve ateş, tanrılarıydı. Yine bazıları hastalık, sağlık ve kudret için çeşitli tanrı ve tanrıçalar bulunduğuna, hepsini memnun

etmek için hepsine tapılması gerektiğine inandılar. Kısacası, şirk ve putperestliğin sayısız türleri doğdu, birkaç düzine din ortaya çıktı. O zamana kadar Hz. Adem'in evlâtları dünyanın pek çok bölgelerine yayılmış, birçok milletler türemiş, her millet kendine göre bir din uydurmuş ve hepsinin gelenek ve görenekleri değişik şekiller almıştı. Allah'ı unutan bu İnsanlar Hz. Adem'in kendi evlâtlarına verdiği ilk talimat ve telkinleri de unuttular. İnsanlar kendi arzu ve isteklerinin kulu oldular, her türlü kötülüğe bulaştılar ve cehalete saplandılar, iyi ile kötü arasındaki farkı unuttular, iyiler kötü, kötüler iyi oluverdi. Kur'an-ı Kerim'in şu âyeti peygamberliğin hakikatini açıkça gözler önüne seriyor:

"İnsanlar bir tek ümmet idi. Allah peygamberleri, müjdeciler ve uyarıcılar olarak gönderdi; anlaşmazlığa düştükleri konularda İnsanlar arasında hükmetsin diye o peygamberlerle beraber gerçeklen içinde taşıyan kitâb indirdi. Oysa kendilerine kitâb verilmiş olanlar, kendilerine açık deliller geldikten sonra, sırf aralarındaki azgınlık ve kıskançlıktan ötürü o (Kitâb hakkındâ anlaşmazlığa düştüler). Bunun üzerine Allah, kendi izniyle insanları, onların üzerinde ihtilâf ettikleri gerçeğe iletti. Allah, dilediğini doğru yola iletir"^[1]. (Bakara; 213)

^[1] İslâm'ın Hz. Muhammed (s.a.v.) ile başladığı gibi yanlış bir inanç vardır. Hatta bazıları Peygamber Efendimiz'e "İslâm'ın Kurucusu" demekten çekinmez. İslâm'ın bu dünyanın kuruluşundan beri bir din ve hayat tarzı olduğunu anlamakta fayda vardır. Bütün peygamberler insanları hep aynı dine yani İslâm'a davet etmişlerdir.

Bilgisiz İnsanlar kendi kıyas ve tahminlerine dayanarak "din"ler tarihini yazarken insanın, dünyadaki hayatına şirk ve cehalet içinde başladığını ama kademeli olarak olgunlaşma ve gelişme süreci içinde karanlıktan aydınlığa doğru yol aldığını ve en son, tevhid veya Allah'ın tek oluşu fikrine ulaştığını belirtmeye çalışırlar. Kur'an-ı Kerim'in anlattıkları ise bunun tam tersidir. Kur'an'a göre insan inançsızlığın karanlığında değil, ilim, irfan ve İman'ın aydınlığında doğdu. Allahu Teâlâ doğan ilk insana Hakikat'in ne olduğunu ve hangi yolu takip etmesi gerektiğini en başta söylemişti. Bundan sonra Adem'in evlâtları uzun bir süre doğru yolda yürüyüp tek bir ümmet sıfatını korudu. Ama daha sonra İnsanlar sapıklığa ve çeşit çeşit yollara düştüler. Bu sapma, onlara hak yolunun anlatılmamasından ileri gelmiyordu, aksine onlar Hakk'ın ne olduğunu biliyorlardı, ama kendilerine daha çok menfaat sağlamak ve başkalarının haklarına tecavüz etmek, onlara zulmetmek için bu yolları seçmişlerdi. İşte bu başıboşluğu ve sapıklığı gidermek amacıyla Allahu Teâlâ dünyaya peygamberleri göndermeye başladı. Bu peygamberlerin her biri kendisine mensup ayrı ayrı dinler kurmak için dünyaya gönderilmemişti. Hepsinin hedefi, insanların kaybettiği "Hak yolu" tekrar bulmalarına yardımcı olmak ve kendilerini tek bir ümmet haline getirmektir.

1.4.5. Peygamberlerin Görevi

Peygamberler kendi ümmetlerine unuttukları esasları hatırlattılar. Bir tek Allah'a tapmalarını tekrar öğrettiler. Şirk

ve putperestlikten menettiler. Allah'ın rızasını kazanacak işler yapmalarını tavsiye ettiler. Allah'ın kanunlarını getirdiler ve herkese duyurdular. Hindistan, Çin, Irak, İran, Mısır, Afrika ve Avrupa'ya, kısacası dünyanın her yerine Allah'ın gerçek peygamberleri geldiler. Hepsinin dini aynıydı, yani İslâm. Ama peygamberlerin talim ve terbiye şekilleri farklıydı. Anlatılan dinin bazı ilke ve kurallarında da biraz fark vardı, ama özü aynıydı. Değişen şey, ilgili milletin tabiatı ve içinde bulunduğu şartlara uygun telkin ve talimattı. Hangi milletle hangi kötülükler, bilgisizlikler çoksa onların düzeltilmesi ön plâna çıkarıldı. Öncelikle çokça yaygın olan bâtıl inançların ıslâhına çalışıldı. Milletler medeniyet, kültür, ilim ve fenin ilk merhalelerinde bulundukları sırada kendilerine sade bir telkin ve terbiyede bulunuldu. Fakat İnsanlar kalkınıp daha çok uygarlaştıkça kendilerine daha geniş ve teferruatlı talim ve terbiye ilkeleri getirildi. Yani aralarındaki fark dinin kendisinde değil, bunu öğretme ve anlatma metodundaydı.

1.4.6. Peygamberlerin Karşılaştıkları Tepkiler

İnsanlar, peygamberlere garip muameleler yaptılar. İlk önce onlara eziyet ettiler, işkence yaptılar. Söylediklerini dinlemediler. Kimini sürgüne gönderdiler, kimini öldürdüler. Bazı peygamberler ömür boyunca didinip çalıştıktan sonra ancak beş on dindar veya taraftar toplayabildiler. Ama bu salih ve yüce İnsanlar tebliğ ve talimden vazgeçmediler. Bunlardan bazıları çok sayıda taraftar toplayabildiler ve bazı yerlerde devlet de kurdular. Ama bundan sonra, bazı

peygamberler garip bir muameleye tabi tutuldular. Bu peygamberler öldükten sonra, getirdikleri din tanınmayacak şekilde değiştirildi, İnsanlar kitaplarda gelişigüzel değişiklikler yaptılar. Peygamberlerini bazıları Allah'ın nuru ve hatta Allah'ın ta kendisi ilân ettiler. Bazıları da Allah'ın oğlu olarak takdim etti. Bir kısmı da onları Allah'a ortak koştular. Diğer bir kesim ise peygambere tapmaya başladı. İşin tuhafı, putu kıranlar birer put haline getirildiler. Peygamberlerin getirdikleri şariat da ortadan kayboldu; yerine batıl itikatlar, merasim, gelenek ve efsaneler geçer akçe oldu. Allah'ın kanunları, insanların kanunlarıyla karıştırıldı. Kısaca, birkaç yüzyıl sonra peygamberin getirdiği şariat ve kanunun gerçek muhteva ve şeklinin anlaşılması imkansızlaştı. Bizzat peygamberlerin hayalı ve sözleri içinden çıkılmaz hale geldi.

Ancak peygamberlerin bütün çabaları boşa gitmeyip, bütün tahrif ve değişikliklere rağmen, bazı değişmez gerçekler her ümmet ve millette az da olsa kalmıştır. Allah ve âhiret mefhumları, değişik şekillerde olsa da, hemen hemen bütün milletlere yayılmıştır. İyilik, doğruluk ve güzel ahlâk ile ilgili bazı kurallar bütün dünya tarafından kabul edilmiştir. Bütün ümmetlerin peygamberleri her kavmi ayrı ayrı öyle eğitmişlerdir ki bütün dünyada insanlığın istisnasız aynı dini benimseyebilmesi için ortak bir zemin oluşmuştur.

1.5. PEYGAMBERLERİN ORTAK ÇAĞRISI

Kur'an-ı Kerim'de görüyoruz ki peygamberler belirli aralıklarla dünyaya geliyor ve ümmetlerini hep aynı şeylere davet ediyorlar.

"Ey milletim, Allah'a itaat ediniz. O'ndan başka ilâhınız yoktur."

İster Babil toprakları olsun, ister Sodom, Medyen, Hicr veya Nil vadisi. İster Hazreti İsa (a.s.) dan 40 yüzyıl önce, ister 20 yüzyıl, 10 yüzyıl önce olsun. İster bağımsız ve özgür bir millet olsun, ister köle ve perişan bir ümmet olsun. İster gelişmenin en alt seviyesinde olsun, ister medeni ve siyasi kalkınma ve refahın en üstü düzeyinde bulunsun, her yerde, her devirde ve her ulusta Allah'ın elçileri hep aynı tavsiye ve telkinlerde bulunmuşlardır. Öğütledikleri hep aynıdır. "Allah'a dönün, O'na bağlanın, O'ndan başka bir ilâh yoktur." Hazreti İbrahim (a.s.) ümmetine açık açık şöyle demişti: "Her şeyin özü olan Hak Teâlâ'yı kabul etmedikçe sizin aranızda müşterek herhangi bir bağ, gerçek herhangi bir işbirliği olmayacaktır." Hazreti Musa (a.s.) Firavun'a gitmeden önce kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu ilân etti ve herkesi kurtuluşa ve doğruya çağırdı. Firavun'a da dedi ki, "sen Rab olamazsın, çünkü Rab olan her şeyi yaratan ve herkese yaşama imkânı veren Allah'dır." Hazreti İsa (a.s.), Romalıların kölesi haline gelen Beni İsrail'i ve diğer kavimleri, Roma imparatorluğu ve sömürgeciliğine karşı isyan bayrağını

çekmeğe değil, tek Allah'a inanmaya ve doğru yolu takip etmeye davet etti. Görüldüğü gibi, Kur'an-ı Hakim'de anlatılan bu olaylar başka bir dünyaya değil, bugün içinde yaşadığımız dünyaya aittir. Ayrıca Kur'an'da sözü geçen İnsanlar da bizim gibi insandılar. Şimdi, Nebilerin geldiği ülke ve milletlerin çözüm bekleyen diğer herhangi bir siyasi, ekonomik, toplumsal sorununun bulunmadığı iddia edilemez. Bu gibi sorunlar vardı ve her zaman süregelmiştir. Ancak İslâm hareketinin her önderi -yani peygamberler- değişik yörelerdeki insanları Tevhid'e davet etmeyi her şeyden üstün tutmuştur. Her türlü ulusal, bölgesel, siyasal, ekonomik ve toplumsal sorunları bir yana bırakarak Hakk'a davete öncelik tanımışlardır.

Hazreti İsa (a.s.) Beni İsrail'i Hakk'a çağırırken, dünyaya gelişinin sebebini anlattı:

"(Ben), benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı olarak size haram kılınan bazı şeyleri helâl kılmak üzere gönderildim. Size Rabb'inizden bir ayetle geldim; o halde Allah'tan korkun, bana itâat edin! 'Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir; O'na kulluk edin, doğru yol budur". (Al-i İmran; 50-51)

Demek oluyor ki, bütün Nebi'ler gibi Hazreti İsa (a.s.)'nın daveti de şu üç önemli noktaya dayanıyordu:

Birincisi, bütün insanların itaat etmesi gereken bir üstün otorite vardır. Bu otorite Allah'a aittir. Hayatın ve uygarlığın esası bu temel üzerine kurulmalıdır.

İkincisi, bu üstün otoritenin temsilcisi olan, peygambere itaat şarttır.

Üçüncüsü, insanın hayatını düzenleyen ve yönlendiren kanun ve nizam ancak Allah'ın koyduğu kurallardan müteşekkildir. İnsan'ın hem varlık sebebi, hem de yok olma sebebi, O'nun bahşettiği kanun ve düzendir. Bunun dışındaki bütün kanun ve kurallar geçersiz sayılmalıdır ^{2[2]}.

Demek ki, Hz. İsa, Musa, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) ve diğer peygamberlerin davet ve görevlerinde hiçbir fark yoktur. Çeşitli peygamberlerin, çeşitli görevlerle dünyaya geldiğini iddia eden ve davetlerinin maksadı ve şekli arasında ayırım yapanlar büyük bir hataya düşmüşlerdir. Allah tarafından kavmine gelen elçi'nin görevi, kavmini itaatsizlik ve is-yan'dan alıkoymaktan başka bir şey değildir. Bütün peygamberler insanları tek Allah'a itaat etmeye ve O'na bağlı kalmaya çağırmışlardır.

Kur'an-ı Kerim'de Nebilerin dünyaya gelişinin maksadı bir başka türlü de anlatılmıştır:

"Bütün bu Rasûl'ler, müjde vermek ve korkutmak için dünyaya gönderilmiştir ki bundan sonra insanların Allah'a karşı bahaneleri kalmasın". (Nisa; 165)

^{2[2]} Hz. İsa (a.s.)'nın davetine önemle dikkat etmek gerekir. Çünkü, Peygamber Efendimiz'den önceki son peygamber O idi ve dünyaya getirdiği talimat büyük değişikliğe uğradı.

Yani, bütün peygamberler aynı amaç için gönderilmişti. Allahu Teâlâ insanlara son hüccetini göstermek istiyordu. Böylece, son mahkemede yolundan sapmış olan bir suçlu, karşısına çıkıp, "Ya Rab, ne yapalım, hiç haberimiz yoktu, Sen bize gerçeği anlatmak için de herhangi bir tedbir de almamıştın" diye özür beyan edemeyecekti. İşte bu sebepten dolaydır ki Allah (cc.) dünyanın çeşitli kesimlerine peygamberlerini gönderdi ve kitaplarını indirdi. Bu peygamberler bazen çok sayıda insanlara Allah'ın talimatını ilettiler, ayrıca aralarında insanlara yol gösterecek kitaplar bıraktılar. Bu kitaplar her zaman varolmuştur. Şimdi biri doğru yolu bırakıp yanlış yola sapıyorsa, bunun sorumluluğu elbette ki Allah ve Rasullerine ait değildir. Sorumluluk, Allah'ın davetinin kendisine ulaştığı, ama onu değerlendiremeyen o kişiye ya da doğru yoldan haberdar olmalarına rağmen, yanlış yolu takip edenleri uyarmayanlara aittir.

Nebi'ler ve Rasûl'ler, Hakk'a davet etmelerinin yanı sıra, itaate lâayık kişilerdir de. Kur'an-ı Kerim bu hususta şöyle buyuruyor:

"Biz Rasûl'leri de gönderdik ki Allah'ın izniyle onlara itaat edilsin". (Nisa; 64)

Demek oluyor ki, Rasuller sadece Allah'a iman edilmesini bildirmek için gönderilmedi. Peygamberler yanlarında uyulması ve yaşanması gereken bir nizamı da getirmişlerdi.

Bu şartlarda, onlara inanıp başkalarına tâbi olmak düpedüz tutarsızlıktır. Peygamber'e geldiklerine inanıldıktan sonra başka kanunlar bir yana bırakılmalıdır. Peygamberin getirdiğine uyularak yaşanmalıdır. Eğer yaşanmıyorsa, inanmanın anlamı kalmaz.

Din'i galip ve üstün getirme görevi de peygamberlere aittir. Meselâ, şu ayet-i kerimeye bakın:

"Kendi peygamberini hidayetle ve Hak diniyle, dinlerin her türlüşüne galip gelmek için (dünyaya) gönderen elbetteki Allah'tır." (Tevbe; 33)

Metinde "ed-din" kelimesi kullanılmıştır. Bunu "dinlerin her türlüşü"ne çevirdik. Din kelimesi Arapçada delil, burhan ve belgelerle kabul edilen ve emrine uyulan bir kişinin kurduğı hayat tarzı ve hayat nizamı anlamına gelir. Burada görüldüğü gibi, peygamberlerin dünyaya gelişinin maksadı, yanında getirdiğı hidayet ve Hak dinini, din nevinden her şeye galip getirmektir. Başka bir deyimle, peygamber'in getirdiğı din ve hayal tarzının, başka bir dine veya hayat tarzına bağı kalması düşünülemez. Peygamber, yeryüzünün ve göklerin Hakiminin temsilcisi olarak dünyaya gelir ve amacı da getirdiğı din ve sistemi başka sistemlere galip kılmaktır. Şayet peygamberin gelişinden önce dünyada örneğin zımmiler (gayri müslim)inki gibi, başka bir düzen varsa, cizye ödeyerek ve peygamberlerin getirdiğı nizama tabi olarak kendi düzenlerini sürdürebilirler.

İnsanın Allah'a kul olmayıp, kendi nefesine uyması ve Allah'ın emirlerini bir kenara iterek ahlâk, cemiyet ve medeniyetleri için başka başka temel ve ilkeler aramaları bütün kötülüklerin kaynağı olup başlı başına bir fesattır. Bu temel fesat, dünyada türlü türlü kötülöklere yol açar. İşte bu fesâdı durdurmak ve yok etmek için dünyaya Kur'an-ı Kerim indirilmiştir. Bu fesat da sırf insanın cehaleti ve nankörlüğünden doğar. Dünya iyilik ve güzellik üzerine kurulmuşken insanların bilgisizliği ve ayaklanması onun uyumunu bozmuştur. Bu bakımdan insan hayatının cehalet, vahşet, şirk, isyan ve ahlakî bozuklukla değil, iyilik ve dürüstlölkle başladığını söylemek daha doğru olur. Kötölük sonradan gelmiştir. Bu kötölöğe son vermek ve hayata yepyeni bir düzen getirmek gayesiyle, Allah dünyaya, zaman zaman peygamberlerini göndermiştir. Peygamberler de gelip aynı telkinde bulunmuşlardır. "İyiliğe, doğruluğa dönün, fesat'tan sakının." Nübüvvet iddiası, hayat düzeninin tümünü değıştirme iddiasından ibarettir. Bu düzen değışikliğinin içine tabi ki siyasi nizam da girer. Bir kişinin kendisini Alemlerin Rabbi'nin temsilcisi olarak insanlara tanıtmaması, onların kendisine kayıtsız şartsız ve tam olarak itaat etmelerini istemesi demektir. Çünkü Allah'ın temsilcisi ve naibi başkalarına tabi olamaz. Bir kâfirin hükümranlılık hakkını tanımak risalet geleneğine tamamen aykırıdır.

1.5.1. Rasûllerin Dünyaya Geliş Sebepleri

"Kendi elleriyle yaptıkları (günahlar) yüzünden başlarına bir felâket geldiği zaman: 'Ey Rabbimiz, bize bir elçi göndersen de ona uyup mü'minlerden olsaydık' diyecek olmasalardı (seni göndermezdik. Bu bahanelerine fırsat vermemek için seni gönderdik)". (Kasas; 47)

Kur'an-ı Hakim çeşitli yerlerde bu hususu peygamberlerin dünyaya gönderilmesinin sebebi ve maksadı olarak gösteriyor. Ama bundan, her zaman, her yere bir peygamberin gelmesinin şart olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Aslında, dünyada bir Resul'ün mesajı olduğu gibi durduğu ve bunun başkalarına ulaşma imkânı varolduğu sürece yeni bir Resûl'e gerek yoktur. Ama bu mesaja bir şey eklenmek veya yeni bir mesaj verilmek gerekiyorsa, yeni bir peygamber gelebilir. Ancak, peygamberlerin getirdiği talimat ortadan kalkar, İnsanlar doğru yoldan saparsa, insanların bazı özürlerde bulunabilmek imkânı vardır. Örneğin, söz konusu kişiler diyebilir ki "bize Hak ile Batıl arasında ayırım yapma öğretilmediği ve doğru yolu görebilmemiz için hiçbir şey yapılmadığı için doğru yolu bulamadık." Allah işte bu tür özürlerle mehil bırakmamak için Nebi ve Resulleri, gerektiği ve uygun bulduğu zamanlarda dünyaya göndermiştir. Ta ki doğru yoldan sapmış olanlar sorumluluğu başkalarına atmasınlar.

"Biz peygamberleri, sadece müjdeleyiciler ve uyarıp korkutucular olarak göndermekleyiz, inkâr edenler ise hakkı bâtıla gidermek için mücâdele ediyorlar. (Onlar) âyetlerimi ve uyarıldıkları şeyleri alaya alıyorlar." (Kehf; 56)

Allahu Teâlâ'nın peygamberleri, karar anı gelmeden önce insanlara itaat ve sadakatin nimetlerini ve itaatsizliğin kötü sonuçlarını anlatmayı ihmal etmezler.

"Allah katında din, İslâmdır. Kitab verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sırf aralarındaki ihtirastan ötürü, ayrılığa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse, bilsin ki Allah, hesabı çabuk görendir". (Al-i İmran; 19)

Demek ki, Allah tarafından, dünyanın her köşesine ve her devirde gönderilen peygamberlerin dini İslâm'dı. Ve hangi dilde olursa olsun, dünyaya nâzil olan Allah'ın kitabı insanlara İslâmiyeti öğretti. Gerçek dinin değiştirilip, başka din ve nizamlar haline sokulan inanç ve kuralların ortaya çıkmasının sebebi de, insanların kendi menfaatlerini ön plâna çıkarıp başkalarının haklarına tecavüz etme hevesleriydi.

Kur'an-ı Kerim'in bize öğrettiğine göre, peygamberler kendilerine vahiy gelmeden önce diğer İnsanlar gibi alelade bilgilere sahiptiler. Vahy'in gelişinden önce, başka insanların sahip bulunduğu dışında herhangi bir bilgi kaynakları yoktu. Onun için, "hiç bilmezsiniz, kitap nedir ve iman nedir" (Şûra; 52). "Ve seni yol bilmez iken, doğru yola yöneltip iletmedi mi" (Duha; 7), buyurulmuştur.

Bunun yanı sıra, Kur'an-ı Kerim'in bize anlattığı gibi, peygamberler bi'setten önce diğer bütün İnsanlar gibi ilim ve marifetin çeşitli kademelerinden geçip "iman bil-gaib" (gaybe iman) noktasına ulaşmış olurlar. Vahyin yararı sadece şu olur. Önceden kalben inanmış oldukları bazı hakikatler vahiyle tasdik ve teyid edilmiş olur. Peygamberler bazen vahiy yoluyla hakikatleri kendi gözleriyle görmüş olurlar. Tâ ki gördüklerini insanlara bambaşka bir inanç ve bambaşka bir heyecanla anlatabilsinler. Bu husus Hûd sûresinde defalarca beyan edilmiştir. Nitekim, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hakkında şöyle buyurulmuştur:

"O halde, Rabbi tarafından parlak bir delil üzerinde olan (yani mantıkî ve tabîi bir hidayette olan) ve daha sonra Allah tarafından bir Sahil (yani Kur'an) gelmesinden sonra ve daha önce Hz. Musa'nın kitabı da rehber ve rahmet olarak dururken (o şahıs bunun doğruluğuna şüphe edebilir mi?" (Hûd; 17)

Bundan sonra aynı mevzu Hazreti Nuh (a.s.) tarafından dile getirilmiştir.

"Ey ümmetimin insanları, biraz düşünsenize, eğer ben Rabb'im tarafından aydın ve parlak bir delil üzerinde idim ve daha sonra bana rahmet (vahiy ve peygamberlik) bahşettiyse ve siz halâ bunun farkında değilseniz, ben bunu (delil) size zorla mı kabul ettireyim?" (Hûd; 28)

Aynı meseleyi aynı s urede Hazreti Salih ve Hz. Şuayb tekrarlıyor. Bundan anlaşılacağı gibi, vahiy ile Hakikat hakkında doğrudan bilgi sahibi olmadan önce, peygamberler müşahede ve tefekkür gibi doğal yeteneklerini kullanarak, Tevhid'in gerçeklerine ulaşmış olurlardı. Bu bilgileri vehb  değil kesb  olurdu: Daha sonra Allah onlara vahiy indirirdi, böylece vehb  ilme de erişmiş olurlardı, peygamberlerin bu murakabe, müşahede, tefekkür ve sağduyularını kullanmaları, filozof ve düşünürlerin yürüttükleri tahmin ve spekülasyonlardan tamamıyla ayrı şeylerdi. Bunlar aslında, Kur'an-ı Kerim'in her insanı ölçmek için kullandığı  l  lerdi. Nitekim mukaddes kitabımız bize sık sık gözlerimizi açıp, Allah'ın kudretini görmeyi ve doğru sonuçlar çıkarmayı  ğ tler.

1.5.2. Peygamberlere Verilen Gayb İlmi

Peygamberlere, sadece kullara ulaştırılması gereken kadar gayb ilmi verildiğini zannetmek doğru değildir. Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i şeriflerin verdiği bilgiler bunun tam tersinedir. Kur' n-ı Kerim'de Yakub (a.s.)'un kendi oğullarına şöyle bir nasihatte bulunduğu kaydediliyor:

"Ben Allah tarafından sizin bilmeyeceğiniz (nice) şeyleri de biliyorum." (Yusuf; 86)

Ayrıca, Kur' n-ı Kerim'de, çeşitli milletlere Allah'ın azabı (fel keti) gelmeden önce, o milletlerin peygamberlerine peşinen haberler yollandığı, ancak bu peygamberlerin kendi

ümmetlerine gelecek felâketin kesin zamanı ve durumu hakkında etraflıca bilgi vermedikleri defalarca anlatılmıştır. Hazreti Nuh (a.s.)'a o kadar önceden felâketin haberi verilmişti ki tufan'a kadar olan zamanda koskoca bir tekne yapabildi. Ancak Nuh (a.s.) ümmetine "büyük bir sel felâketi geliyor" diye açıkça bilgi vermedi. Ayrıca, Hazreti Muhammed (s.a.v.)e de ümmetinin hiçbir zaman haberdar olamadığı pek çok şeyler hakkında bilgi verildiği hadislerden anlaşılıyor. Nitekim bir defasında hutbede Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurdular: "Ey Muhammed ümmeti, vallahi, benim bildiklerimi siz bilseydiniz, az gülecek ve çok ağlayacaktınız" (Buhari). Başka bir yerde de şöyle dediler: "Ben sizi önünüzden gördüğüm gibi arkanızdan da görürüm" (Buhari). Kısacası, pek çok âyet ve hadislerden anlaşılan odur ki; peygamberlere gayb hakkında verilen bilgiler, ümmetlerine ulaşmış olan gayb hakkındaki bilgilerden daha fazladır. Gerçekten, aklın hükmü de aynı istikamettedir. Çünkü, kullar için yalnızca iman ve itikatlarını ilgilendiren gayb ilmine sahip olmaları yeterlidir. Buna karşılık, peygamberlere, peygamberlik görevini yerine getirdikleri sırada ihtiyaç duyabilecekleri daha pek çok bilgiler verilmesi gerekir. Nasıl ki devletin politikası ve işlerinden vali ve büyükelçilerin belirli bir sınıra kadar haberdar olmaları ve teba ile vatandaşların buna karşı çok az miktarda devlet politikası ve sırlarını bilmeleri gerekiyorsa, Allah'ın saltanatında da durum aynıdır, ilâhî devletin bazı sırları vardır ki, bunları ancak bir ölçüye kadar özel temsilcileri ve

peygamberi bilebilirler, diğer kullarının bunları bilmeleri gerekmez. Gayb hakkındaki bilgi, peygamberlerin işini kolaylaştırırken kullar bu bilgiye ne ihtiyaç duyar ne de tahammül edebilirler. Bir genelleme yapmak gerekirse, diyebiliriz ki, bir Nebinin ilmi, Allah'ın ilminden az, ama kulların ilminden fazla oluyor. Bu ilim ve bilginin kesin ölçüsü ise yoktur.

İnsan toplumunda peygamberin mevkii ve görevi son derece önemli ve naziktir. Alelade bir insanın hayatında meydana gelen ufak tefek şeyler hiçbir önem taşımaz. Fakat bir peygamberin hayatında görülen en ufak bir olay ve ağzından çıkan en basit bir söz kanun derecesinde ehemmiyet taşır. Bu nedenle, peygamberlerin en küçük hareketlerinin bile Allah'ın koyduğu sınırları taşmaması için hayatları sıkı bir denetim altında bulundurulmuştur. Şayet peygamberlerden böyle bir hata sadır olmuşsa derhal ıslahına gidilmiş, hemen düzeltilmiştir. Çünkü ancak bu şekilde İslâmiyetin kanun ve kuralları, zerre kadar değişikliğe ve tahrife uğramadan, sadece Allah'ın kitabı yoluyla değil, peygamberin sireti, hayatı, hareket ve sözleriyle kullara aktarılabilirdi.

1.5.3. Dolaysız Bilgi ve Gözlem

Allahu Teâlâ, peygamberlerden her birini, konumları oranında yeryüzü ve göklerin çeşitli gizli bölgelerinde gezdirmiştir. Maddeler dünyasının perdelerini aralayarak gözlerinin önüne gerçekleri bulun çıplaklığıyla sermiştir.

Peygamberler bu hakikatlere itiraz etmeden iman etmeye davet edilmişlerdir. Bu durum da, mevkî ve makamlarının bir filozoftan daha farklı olduğunu göstermekledir. Zira filozof ne söylerse kıyas ve tahminlerine göre söyler. Eğer kendi durumuna tam manasıyla vakıf olsaydı kendi görüşünün doğruluğunu ısrarla belirtebilirdi. Fakat Nebi'ler ve Rasûller ne diyorlarsa doğrudan ve dolaysız bilgi ve gözlemlerine dayanarak söylerler. Sağlam ve kesin bir gözleme sahip oldukları için gerçekleri, kendi gözleriyle gördüklerini halka söyleyebilirler.

"Bu kabile (Mısır'dan) hareket edince babaları dedi ki: 'Ben Yusuf'un kokusunu alıyorum, sonra bana demeyin ki bunamışımdır'. (Yusuf; 94)

Yukarıdaki âyetten peygamberlerin bazı gizli ve olağanüstü güç ve yeteneklere sahip oldukları kendiliğinden anlaşılıyor. Düşünün bir defa, kabile, Hazreti Yusuf (a.s.)'un gömleğini alıp, Mısır'dan yola koyulur koyulmaz, yüzlerce mil uzakta babası Hazreti Yakub (a.s.) onun kokusunu almış oluyor. Fakat aynı zamanda bu güç ve yeteneklerin peygamberlerin kişisel yetenekleri olmayıp, Allah'ın birer lutfu olduğu da anlaşılıyor. Allahu Teâlâ (cc.) kendi istediği kadar, peygamberlere hareket serbestisi tanımaktadır. Meselâ, Hz. Yusuf yıllarca Mısır'da kalmasına rağmen, bu süre içinde Hz. Yakub hiçbir zaman kokusunu alamamıştı. Fakat birden bire duyuları o kadar güçlendi ki gömlek Mısır'dan çıkarılır çıkarılmaz, kokusunu almış oldu.

1.5.4. Peygamberlerin Masum Olmalarının Hikmeti

Geçmişin bütün peygamberleri beşerdiler, yani sizin ve bizim gibi insandılar. Garip bir mahlûk değillerdi. Bir insanın peygamberlik mertebesine yükseltilmesi tarihte hiç rastlanmayan bir olay değildi. Hazreti Muhammed (s.a.v.) dünyaya peygamber olarak gönderilen ilk insan değildi. Geçmişte de sayısız İnsanlar peygamber olmuşlardı. Hz. Peygamber'in görevi ve misyonu da aynıydı.

Peygamberler ile Allah arasında daima yakın bir ilişki varolmuştur. Öyle ki, pek çok eziyet görmelerine rağmen davalarını bütün gücüyle savunmuş ve sonunda başarı kazanmış kişilerdi onlar. Allah onları muzaffer kıldı. Onlardan rahmetini esirgemedi. Dualarını kabul etti, güçlüklerini giderdi, muhaliflerini mağlup etti ve kendilerine Mu'cize denecek biçimde kolaylık ve yardımlar sağladı.

Ama bu üstün İnsanlar, Allah'ın dostu ve sevgilileri, olağanüstü kuvvet ve kabiliyetlere sahip olmalarına rağmen insanoğlu insandılar. Ulûhiyete ve tanrısal herhangi bir güce sahip değillerdi.

Dediğimiz gibi, peygamberler de bir yerde insandılar. İnsan olmaları bakımından da her an ve her zaman mü'minler için öngörülen mükemmellik derecesindeki metanete kadir olmadıkları bir gerçektir. Dolayısıyla, bazen öyle psikolojik anlar geliyor ki, peygamber gibi üstün bir kişi, insani zaafına kapılıveriyor. Fakat, bu zaafını anladığı ve Allah tarafından,

hatırlatıldığı an tevbe ediyor ve hatasını düzeltme konusunda bir an bile tereddüt etmiyor. Hazreti Nuh'la ilgili bir örneği burada verelim. Arslan gibi genç oğlu gözünün önünde sulara boğuluyor. Bu manzaraya hangi babanın yüreği dayanabilir? Nitekim, Hz. Nuh'un kalbi de bir an için sanki parçalanıyor. Ama o an Allah O'nu uyarıyor, "Hakkı terk edip Bâtıl'a katılan bir oğlu, sadece senin sülâleden doğduğunu düşünerek kendinden saymak cahilane bir duygudur" ve Hz. Nuh kalbindeki yarayı unutup derhal İslâm'ın gereği olan sabır ve metanete dönmüş oluyor.

Nebi ve Rasûllerin masum olmaları günah işleme ve hata yapma melekelerinin tamamen yok edildiği manasına gelmez. Peygamberlerin gûnahtan arınmış kişiler olduklarını düşünmek de yanlıştır. Peygamberlerin masum olmalarının anlamı şudur. Kendileri insanlığın bütün zaaf ve kuvvetlerini taşımalarına, her türlü insani duygu, arzu, istek ve düşünceye sahip olmalarına rağmen, kasten hiç bir günah işlemeye yeltenmeyecek kadar nefislerine hâkim olup, Allah'tan korkarlar. Vicdanları öylesine sağlam ve temizdir ki nefislerinin onları günaha itecek tüm isteklerine anında karşı koyabilirler. Nefislerini her zaman kontrol edecek güçtedirler. Şayet istemeden ve bilmeden ufak bir yanlışlık yaparlarsa da, derhal Allah tarafından ikaz edilir ve hataları düzeltilir. Çünkü bir Peygamber'in en ufak halası ümmetine pahalıya mal olur. Peygamber doğru yoldan zerre kadar sapmış olursa, onun peşinden koşan kitleler tamamen yollarını sapıtırılar.

1.5.5. Peygamberlerin Sıfatlarıyla İlgili Bazı Ayetler

"Ve bu Kitap'la İbrahim'i anlat. Elbette o dürüst bir peygamberdi. Ve bahset bu kitapta Musa'dan. O seçkin bir kişiydi, Rasûl ve Nebiydi. Ve biz O'nu Tûr'un sağ yanından çağırdık ve O'nu gizli şeylere yaklaştırdık" (Meryem; 41,52-53)

"Ve bu kitapta İsmail'den söz et. O sözlerine bağlıydı. O Resûl ve Nebiydi. O halkına namaz kılmayı ve zekât vermeyi emrederdi ve Rabbinin nezdinde sevilen bir insandı. Ve bu kitapta İdris'ten bahset. O doğru sözlü Nebiydi ve Biz onu yüce mevkiye yükselttik". (Meryem; 55-58)

"İşte bunlar, Allah'ın nimet verdiği peygamberlerden, Adem neslinden, Nûh ile beraber gemide taşıdıklarımızın neslinden, İbrâhim ve İsrâil (Yakub) neslinden, yol gösterdiğimiz ve seçtiğimiz kimselerden (olan İnsanlar)dir. Onlara Rahmân'ın âyetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı". (Meryem; 59)

"Andolsun biz, önceden İbrâhim'e de doğru yolu bulma kabiliyetini vermiştik. Zâten biz onun (olgun insan olduğunu) biliyorduk". (Enbiya; 51)

"Ona İshak'ı hediye ettik, üstelik (torunu) Yakubu da (verdik). Hepsini de salih(insan)ler yaptık.

"Onları, emrimizle doğru yolu gösteren rehberler yaptık ve onlara hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı ve zekât vermeyi vahyettik. Onlar bize kulluk eden (insan)lardı." (Enbiya; 72-73)

"Lût'a da hüküm (hükümlerlik, peygamberlik, hikmet) ve ilim verdik ve O'nu çirkin işler yapan bir bölgeden kurtardık. Gerçekten onlar yoldan çıkan kötü bir kavim idiler." (Enbiya; 74-75)

"(Bunlardan) önce Nuh'a da - kavminin aleyhine (bize) yalvardığı zaman (lütufda bulunmuş) duâsını kabul edip kendisini ve ailesini büyük sıkıntıdan kurtarmıştık."

"O'nun ayetlerimizi yalanlayan kavminden biz öcünü aldık." (Enbiya; 76-77)

"Dâvûd ile Süleyman'a da (lutfettik), hani onlar, toplumun davarının yayıldığı bir ekin tarlaları hakkında hükmediyorlardı. Biz de onların hükümlerine şahit idik."

"Bunu (bu hükmü) Süleyman'a bellettik. Onların hepsine de hükümlerlik ve ilim verdik. Dâvud'a dağları ve kuşları boyun eğdirdik, onunla beraber tesbih ediyorlardı. Biz (bunları) yaparız."

"Ona, sizi, savaşın şiddetinden korumak için zırh yapmayı öğretmiştik. Ama siz şükrediyor musunuz ki?"

"Süleyman'a da fırtınayı (boyun eğdirmişlik). O'nun emriyle, içinde bereketler yarattığımız yere akıp giderdi. Biz her şeyi (yapmasını) biliriz. Ve biz birçok şeytanı O'na tabi etmiştik. Bunlar onun için (suya) dalarlardı ve ayrıca başka şeyler de yaparlardı. Bütün bunların denetçisi Bizdik". (Enbiya; 78-82)

Hız. Davud ile Hız. Süleyman'ın hikâyelerinin bu şekilde anlatılmasının maksadı, Nebî'lerin ve Rasuller'in, Allah'tan olağanüstü güç ve yetenekle gelmiş olmalarına rağmen, bir yerde sade insan olduklarını göstermektir. Hiçbir ulûhiyete sahip değillerdi. Bildiğimiz gibi, söz konusu davada Hız. Davud'a vahiy ile yol gösterilmediği için karar verirken yanlışlık yaptı. Buna karşılık, Hız. Süleyman'a rehberlik yapıldığı için doğru karar verebildi. Oysa, ikisi de Nebî idi. Her iki peygamberin diğer vasıfları da, aynı nokta ehemmiyetle belirtilmek üzere dile getirilmiştir. Yani burada denilmek isteniyor ki, kabiliyetleri vehbî olup, onların birer tanrı haline getirilmeleri büyük bir yanlışlıktır.

"Eyyub'u hatırla Rabb'ine yalvarışını, 'Ben hastalığa yakalandım ve Sen Rahim ve Rahman'sın' diye. Biz duasını kabul ettik ve sıkıntısını giderdik. Ve sadece aile efradını değil, onlarla beraber aynı sayıda başkalarını O'na verdik, kendi hususî rahmet'imiz için ve ayrıca, bu ibadet edenlere bir ders olsun diye." (Enbiya; 83-84)

"Ve aynı nimeti İsmail'e, İdris ve Zül-Kıfl'e bahsettik, çünkü bunlar sabredenler idi. Ve biz onları rahmetimize aldık, çünkü onlar Salih'lerdendi." (Enbiya; 85-86)

"Ve balık sahibine (Yunus) de ihsanda bulunduk. Hatırla, O'nun bozulup gittiği vakit. Biz O'nu sıkıştırmayalım diye. Nihayet o karanlıklardan bizi çağırdı, 'Sen'den başka ilâh yoktur. Sen'in zâtın yücedir. Elbette kusur bende idi'. O

zaman Biz duasını kabul ettik, O'nu üzüntüden kurtardık ve Biz mü'minleri işte böyle kurtarıyoruz." (Enbiya; 87-88)

"Ve Zekeriya'yı (hatırla). Rabb'ine, ey Allahım beni yalnız bırakma ve en hayırlı vâris (koruyucu) Sen'sin diye yalvarışını. Neticede, Biz de duasını kabul ettik ve O'na Yahya'yı ihsan eyledik, ve karısını O'nun için düzelttik. Bunlar hayırlı işler için koşuşturanlardı ve Bizi umut ve korkuyla çağırırlardı ve önümüzde derin saygı gösterirlerdi." (Enbiya; 89-90)

Burada Hz. Zekeriya, Hz. Yunus ve Hz. Eyyub'tan söz edilmesinin amacı, bütün peygamberlerin sadece kul ve insan olduklarını vurgulamaktır. Onların ulûhiyet iddiaları yoktur. Allah'ın izni olmaksızın ne bir darlığı, ne bir belayı giderebilir ne de herhangi bir şey yapabilirler. Hz. Yunus, seçkin bir peygamber olmasına rağmen işlediği bir hatanın sonucuna katlanmak durumunda kaldı. Allah'a tevbe edip, dualarını iletince balığın kamından sapasağlam kurtuluverdi. Aynı şekilde Hz. Eyyûb da Allah tarafından sade bir insanın çekeceği sıkıntılara uğratıldı. Bu sıkıntıdan kurtulmak için, her insanın yapması gerektiği gibi Allah'a dua etli. Allah da onun sıkıntısını giderdi. Yani peygamber kendiliğinden başkalarının hastalığını iyileştiremez. Kendisi hasta olunca da, diğer İnsanlar gibi Rabb'ine rücû eder. Buna ilâveten, şu hakikat da göz ardı edilemez ki, bizde tüm bu peygamberler Tevhid'e samimiyetle inanırdı ve bütün dilek ve isteklerini tek Allah'a iletirlerdi. Burada şu husus unutulmamalıdır ki, Allahu Teâlâ her zaman peygamberlerine fevkalâde bir şekilde

yardım etmeye kâdirdir. Başlangıçta peygamberler belki de bazı güçlüklerle karşılaşabilirler, ancak sonunda duaları Mu'cize gibi Allah'ın nezdinde kabul görür ve temize çıkarlar.

İkinci Bölüm: VAHYİN ANLAMI VE ÇEŞİTLERİ

2.1. VAHYİN ANLAMI VE ÇEŞİTLERİ

2.1.1. Sözlük Anlamı

"Vahiy" kelimesi Arapçada işaret etmek anlamına gelir. Başka anlamları da, "birinin kalbine bir şey ilkah etmek, gizli bir şekilde bir meseleyi anlatmak veya mesaj vermektir. Sözlük anlamı, "sürekli işaret" veya "gizli işarettir. Yani öyle bir işaret ki bunu sadece görmüş olan kişi anlayabilir, başkaları anlayamaz. Genelde kavram olarak hidâyet veya doğru yolu göstermektir. Öyle bir hidâyet ki, bir yıldırım gibi Allah-u Teâlâ'dan bir kulunun kalbine düşer.

Cenab-ı Allah'ın bir insanın yanına gelmesi veya bir insanın O'na gitmesi veya O'nunla karşılıklı konuşması düşünülemez. O Gâlip ve Hakim'dir. İnsanların hidayeti için herhangi bir kuluyla temas kurmak istediği zaman, iradesine herhangi bir şey mâni olamaz. Bu sebeple, kendi hikmetiyle, bu işi vahiy yoluyla yapmayı tercih eder.

2.1.2. Vahyin Çeşitleri

"Vahiy" kelimesi artık sadece peygamberlere Cenab-ı Hak'tan gelen kelâm için kullanılıyor. Fakat Kur'an-ı Kerim'de bu kelime veya terim yalnızca bu anlamda kullanılmıyor. Meselâ, göklerde bütün düzenin vahye göre devam ettiği belirtilir (Hâ-mîm). Yeryüzüne de vahiy geliyor, ki bu işareti alır almaz, dünyamız kendi fonksiyonunu icra ediyor (Zilzâl). Meleklerle de vahiy iner. Buna göre işlerini yapar, görevlerini yerine getirirler (Enfâl). Hatta, arıya bile bütün işleri vahiy (doğal eğitim) yoluyla öğretilir. Bu hususta Nahl Sûresi altmış sekizinci ayete bakılabilir. Ve vahiy sadece arılarla sınırlı değildir. Balık yüzmeyi, kuş uçmayı ve yeni doğan bebek süt içmeyi de Allah'ın vahyiyle öğreniyor. Ayrıca, bir insana, düşünce ve incelemeden sonra sağduyusuyla karar verme ve yolunu tayin etme kabiliyet ve selâhiyeti de vahiy ile veriliyor (Kasas). Ve bu vahiy'den hiçbir insan mahrum değildir. Dünyamızda şimdiye dek ne kadar keşifler yapılmış, yararlı icâdlar yapılmış, yararlı işler yapılmış ve ne kadar çok düşünür, filozof, bilim adamı, fâtihi, hükümdar ve yazarlar eserler ortaya koymuş veya başarılar kazanmışsa, hepsinde

vahyin rolü olmuştur. Bu iş sadece büyük insanlara mahsus değildir. Çok yakın çevremizde de bu gibi olaylara tanık oluruz, sıradan bir insanın, aniden aklına gelen bir düşünce, veya rüyasında gördüğü bir olayın, çok uzun zaman geçmeden doğrulanıverdiğini görürüz. Bu tür meydana gelen olayların kaynağı, ilâhî ilham, başka bir deyimle vahiydir, işte bütün bu vahiylerin bir çeşidi var ki, sadece peygamberler bunlardan istifade edebilir, veya sadece onlar için nazil olur. Bu vahiy, diğer vahiylerden farklı özellikler taşır. Böyle bir vahiy ilgili peygambere tamamıyla bilinçli bir biçimde gelir ve kendisi Kâdir-i Mutlak tarafından yönetildiğini derhal anlar. Bu vahyin, Allah'tan geldiğine inancı tamdır. Bu tür vahiyler Allah'ın çeşitli emir ve talimatının yanı sıra, kanun ve usullerini de kapsar. Bu vahyin indiriliş sebebi de, insan soyuna Allah'ın doğru yolunu göstermek ve onu kurtuluşa erdirmektir.

2.1.3. Yanlış Bir Anlama

Kur'an-ı Kerim'in Şûra sûresinin elli birinci ayetinde bütün semavi kitapların vahiy yoluyla peygamberlere indirildiği beyân edilmiştir. Yani Allah bir melek vasıtasıyla Rasûlüne vahiy gönderir. Bazı kimseler, "Ev-yürsile Rasûlen fe-yûhiye bi-iznihî mâ-yeşâ" âyetinin tefsirini yanlış yaparlar. Onların teviline göre, "Allah, bir Resûl'ü gönderir ve Resûl Onun emriyle alelade insanlara mesajını ulaştırır." Ancak Kur'an-ı Kerim'in, "ve sonra o (yani melek) vahiy yapar veya ulaştırır, O'nun emriyle, o nasıl isterse" cümlesi böyle bir

tevilin yanlış olduğunu apaçık ortaya koyar, insanların önünde Peygamber'lerin vaazı, ne Kur'an'da "vahiy yaparlar" olarak tanımlanmıştır ne de Arapçada İnsanlar arasındaki açık ve aleni görüşme ve konuşmalar "vahiy" olarak ifade edilebilir. Lügatte vahiy daha önce belirttiğimiz gibi gizli ve hızlı işaret manasında kullanılır. Peygamberlerin vaaz ve telkinlerini "vahiy" olarak tanımlamak, Arapçanın gereği kadar bilinmemesinden doğan bir yanlışlıktır.

2.1.4. Vahyin Niteliği Hakkında Başka Açıklamalar

Vahiylerin bir çeşidine tabîi veya içgüdüsel vahiy denilir. Bununla Allahu Teâlâ her yaratığa yapması gereken işi öğretir. Bu vahiy insanlardan çok hayvanlar ve bunlardan da çok, bitki ve maddelere aittir. Vahyin ikinci çeşidine cüz'i vahiy denilir. Bununla, Allah hazan kendi kullarından birine hayat meseleleri veya herhangi bir hususta fikir, bilgi veya hidâyet sağlamış olur. Bu vahiy hemen hemen her gün ve her zaman bazı insanlara gelir. Dünyada birçok keşif ve icadlar bunun sayesinde olmuştur. Büyük bilimsel buluşlar varlıklarını bu vahye borçludurlar. Akıl almaz tarihi gelişme ve olaylarda bu vahyin rolü olmuştur. Bazen kritik bir anda bir kişinin aklına yepyeni bir fikir gelir, birden tarih ve medeniyetin akışı durur. Benzeri bir vahiy Hazreti Musa'nın annesine gelmiştir. Yukarıda anlattığımız vahiylerin iki çeşidinden çok farklı bir vahiy daha var ki, bununla Allah, kullarından bazısına gaybın bütün gerçeklerini anlatır. Allah bu vahiyle hayat düzeni hakkında gereken yol gösterici

talimatı verir ve diğer insanların hidayeti için onlara iletilmesini ister. Bu vahiy peygamberlere mahsustur. Kur'an-ı Kerim'den anlaşılacağı gibi, adı ister "ilkâ" ister "ilham", "keşif" veya "vahiy" olsun, bu tür bilgi Rasûl ve Nebi'lerden başkalarına verilmez. Ayrıca bu ilim ve bilgi peygamberlere öyle verilir ki, bunların Allah'tan geldiğine, bunlara şeytanın hiç karışmadığına ve de kendi fikir, görüş hayâl ve arzularından soyutlanmış olduğuna iyice inanırlar. Bunun dışında, bütün vahiy aynı zamanda şeriat delilidir de. Buna uymak her insan için farz olup, peygamberler bunu, başka insanlara ulaştırmak ve kulları Allah'a davet etmek için de görevlendirilmişlerdir. Aynı vahiy ile kurtuluş yolu açılır ve bundan sapmak hüsrana uğramak sonucunu doğurur.

Peygamber'lerin dışında başkalarına bu tür bilginin, çok küçük bir bölümünün nasip olduğunu düşünsek bile, bu, önemi çok az bir işareten öteye gitmez. Bu öyle bir işarettir ki, onu anlayabilmek için peygamberlerin vahyine gerek vardır. (Yani Kur'an ve sünnet'in yardımıyla bunun doğru olup olmadığını belirlemeye ve doğruluğu belirledikten sonra da yönü ve amacını tespitte gerek vardır), ilham'ı kendi başına bir hidâyet yolu sayan ve peygamberlerin vahyi'ne göre doğruluğunu ölçmeyip buna kendi uyan ve başkalarının da uymasını isteyen birinin hareketleri şeriat açısından tasvip edilemez. Kur'ân-ı Kerim'de bu gerçek çeşitli yerlerde açık açık anlatılmıştır. Özellikle, Cin süresinin son âyetlerinde bu husus apaçık ortaya konmuştur.

"O gaip'ten haberdâr'dır. Kendi gaybından başkalarını haberdâr etmez. Fakat gaip'ten haber vermesi için seçtiği Rasûl'ler bundan müstesna'dır. O, O'nun önüne ve peşine muhafızlarını görevlendirir, ki böylece Rabb'lerinin mesajlarını (İnsanlara) ilettiklerini öğrenebilsin. Ve O onların bütün çevrelerini kapsamına almış ve her şeyi tek tek saymıştır." (Cin; 26,27,28)

Burada iyice düşünecek olursak, ümmetini ıslah eden ve ıslah edilenlere, peygamberlerin keşif ve ilhamı gibi değil, bir çeşit ikinci derecedeki keşif ve İlham'ın verilmesinin hikmetini anlamış oluruz. Birinci derecedeki ilhamın verilmemesinin sebebi, peygamberler ile ümmetleri arasındaki farkın tek bu hususa bağlı oluşudur. Zaten bu fark da ortadan kalkarsa, ikisi bir olur. Bunun ikinci sebebi de peygamberlerden sonraki hidayet silsilesini sürdürmektir. Nebi'lerden sonra davalarını sürdürmek isteyenler doğru yolun izlenmesi konusunda Allah'ın yardımına muhtaç olurlar, bunlar vahiy ile yollarını bulurlar. Aslında bu kolaylık bilinçsiz olarak her samimi ve sağduyulu din hizmetçisine ihsan edilmiş olur, ama birine de bu bilinç verilirse, bu mutlaka Allah'ın bir mükâfatıdır.

2.1.5. Rüya Yoluyla Vahiy

"O çocuk onunla birlikte koşabilecek yaşa gelince, (bir gün) İbrahim (a.s.) ona dedi ki: Evlâdım, rüyamda gördüm ki seni boğazlıyorum. Şimdi sen söyle, senin fikrin nedir?' O dedi

ki: 'Babacığım, sana verilen emri yerine getir, inşaallah beni sabredenlerden bulacaksın.' (Saffât; 102)

Burada görüldüğü gibi, peygamber olan babanın oğlu, rüyayı Allah'ın emri olarak kabul etti. Şayet rüya gerçekten Allah'ın emri olmasaydı, Allah çeşitli vesilelerle ve açık seçik bir şekilde Hz. İbrahim'in (a.s.) oğlu İsmail (a.s.)'in rüyayı yanlış yorumladığını belirtebilirdi. Fakat, Kur'ân-ı Kerim'de bu vak'a ile ilgili kayıtlarda buna benzer herhangi bir şeye rastlanmıyor. Bundan dolayıdır ki, müslümanlar, peygamberlerin rüyalarının vahyin bir çeşidi olduğuna inanırlar. Hatla bu husus İslâm şeriatına önemli bir kural olarak girmiştir. Gâyet tabiidir ki böyle bir inanç yanlış olsaydı ve gerçeğe dayanmasaydı, Cenâb-ı Hak bunu mutlaka düzeltirdi. Kur'ân-ı Kerim'i Allah'ın kelâmı olarak kabul edenler, (hâşâ) Allah'ın böyle bir hata yapacağına herhalde imkân ve ihtimal vermezler.

2.1.6. Arıya Vahiy

"Rabb'in, bal arısına vahyetti. Dağlardan, ağaçlardan ve kurdukları çardaklardan evler edin."(Nahl; 68)

Daha önce gördüğümüz gibi, vahyin anlamı gizli ve âni işarettir. Bu işareti ancak işaret eden ile, işaret edilen kişi anlayabiliyor. Bu sebeple, bu sözcük "ilkah" (kalbe söz söylemek) ve "ilhâm" (gizli haber de telkin) ile eş anlamdadır. Allah'ın verdiği talim ve terbiye, herhangi bir mektep veya dersane de verilmediği için, öylesine hassas bir şekilde

öğretilir ki, öğreten ve öğrenen, veya bilgi veren ile bilgi alanın kim olduğu ve nasıl olduğu hemen anlaşılmaz. Bu yüzden, Kur'an-ı Kerim bu bilgi alış verişini vahiy, ilhâm ve ilkâ olarak tabir eder. Ama artık bu üç kelime üç ayrı terim ve ıstılah haline gelmiştir. Nitekim vahiy kelimesi peygamberlere mahsus bir kelime haline gelmişken, ilhâm, evliyalara ve ermiş kişilere, ilkâ da sıradan insanlara özgü sözcükler kimliğine bürünmüştür.

2.1.7. Hz. Musa'nın Annesine Vahiy

"(Sen doğduğun zaman), annene vahyedileni vahyetmiştik."(Taha; 38)

"Biz Musa'nın annesine vahyettik ki ona süt versin. (Ve dedik ki) onun canından korktuğun zaman onu nehre indir ve hiç korkma, üzülme..."(Kasas; 7)

Yani, Hazreti Musa (a.s.)'nın validesi bu işi Allah'ın vahyi üzerine yapmıştı. Allah, ondan çocuğu hakkında endişelenmemesini, canının hiç tehlikede olmadığını, oğlunun ona tekrar döneceği ve bir gün bu çocuğun Allah'ın sevgili peygamberi olacağını bildirerek, fazla korkmamasını ve üzülmemesini istemişti.

2.1.8. Şeytanların Kendi Arkadaşlarına Vahyetmeleri

Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır: "Şeytanlar kendi arkadaşlarının kalplerine kuşku ve itirazlar ilkâ ederler, ki Seninle kavga etsinler..." (En'âm; 121)

2.1.9. Peygambere (s.a.v.) Vahyin Gelmesi Yeni Bir Olay Değildir

"Ey Muhammed, Biz Nûh'(a.s.) ve daha sonraki Rasûl'lere gönderdiğimiz vahiyler gibi Sana vahiy gönderdik. Ve Biz İbrahim, İsmail, İshak, Yakup ve evlâtlarına da vahiy indirdik..." (Nisa; 163)

Burada, Resul-i Ekrem'in bilinmeyen ve eşine rastlanmayan bir şeyle gelmediği vurgulanmak isteniyor. Zaten o da dünyaya ilk defa böyle bir şeyle kendisinin geldiğini iddia etmiyor. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de diğer peygamberler gibi aynı ilim ve bilgi kaynağından hidayet almıştır ve o da kendisinden öncekilerin yaymaya çalıştıkları hakikati insanlara duyurmaya çalışmıştır.

2.1.9.1. Peygamberimiz (s.a.v.)'e Vahiy Yoluyla Kur'ân-ı Kerîm'in İnmesi

"Ve bu Kur'ân bana vahiy ile gelmiştir, ki sizi ve bunun ulaşabildiği herkesi uyarayım..." (En'âm; 19)

"Onlara açık açık ayetlerimiz anlatılınca, bize kavuşmayı ummayanlar, diyorlar ki: 'Bundan başka bir Kur'an getir veya bunda bazı değişiklikler yap.' Ya Muhammed, onlara de ki: 'Değişiklikler yapmak benim isim değildir, çünkü ben sadece bana gelen vahy'in takipçisiyimdir'..."(Yunus; 15)

Yukarıdaki ayet-i kerimede, Rasûlullah'a "ben bu kitabın müellifi değilim, çünkü bu vahiyle bana geliyor ve bunda herhangi bir değişiklik yapma yetkisine de sahip değilim.

Ayrıca bu hususta zerre kadar taviz veremem. Ya dini bütünüyle kabul eder, ya da reddedersiniz" demesi emredilmiştir.

"Belki sen: 'Ona bir hazine indirmeli veya berâberinde bir melek gelmeli değil miydi, demelerinden ötürü, sana vahyolunanın bir kısmını (duyurmayı) terk edeceksin ve bunu onlara okumaktan göğsün daralacak, (sıkılacaksın); ama sen sadece bir uyarıcısın (böyle sözlere aldırma), her şeye vekil olan Allah'tır". (Hud; 12)

Yukarıdaki âyetin bildirdiğine göre, Allah'ın katında değerli ve önemli insan, sadece doğru yolda sabır ve kararlılıkla yürüyendir. O nedenle, taassup, ilgisizlik, alaylı tavır ve cahilane itirazlarla Peygamberimiz'e karşı çıkılmasından dolayı canını sıkıması, üzülmemesi ve takip ettiği yoldan zerre kadar şaşmaması telkin ediliyor. Vahiyle kendisine iletilen hakikati açıklamak ve başkalarını doğru yola, tevhide ve kurtuluşa davet etmek hususunda en ufak bir tereddüde düşmemesi isteniyor. Kendisini alaya alacakları veya hiç ilgi göstermeyecekleri düşüncesiyle gerçeği söylemekten hiç çekinmemesi gerektiği bildiriliyor. Ayrıca o, dinleyeni olsa da olmasa da kendi görevini yapmalıdır. Zira sonuç, Allah'ın bileceği iştir, denilmek isteniyor.

"(Ey Muhammed), bunlar sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Ne sen, ne de kavmin, daha önce bunları

bilmiyordunuz. O halde sabret, sonuç (şirkten, günahlardan kaçarak Allah'ın azâbından) korunanlarındır."(Hûd; 49)

"Elif lâm ra. Bunlar apaçık Kitâb'ın âyetleridir."

"Biz onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik ki anlayasınız".(Yusuf; 1-2)

"(Ya Muhammed), bu (anlatılanlar), sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Onlar kararlarını verip hile yaparlarken sen yanlarında değildin."(Yusuf; 102)

"Seni de böylece, kendilerinden önce nice milletler geçmiş bulunan bir millete gönderdik ki, sana vahyettiğimizi onlara okuyasın (oysa buna rağmen) onlar yine Rahman'a nankörlük ederler, (O çok merhamet eden Allah'ın nimetlerine şükretmezler). De ki: O (Rahmân), benim Rabbimdir, O'ndan başka ilâh yoktur. O'na dayandım, dönüş yalnız O'nadır."(Râd; 30)

2.1.9.2. Peygamberimize Gelen Çeşitli Vahiyler

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

"Hiçbir beşer (insan) Allah ile yüz yüze konuşacak kadar (yüksek) mevkide değildir. O'nunla konuşma ya vahiy (işaret) ile olur ya perdenin arkasından veya O bir habercisini (melek) gönderir. O (melek) O'nun (Allah'ın) emriyle istediği gibi vahiy getirir. O yüce ve hakimdir."(Şûra; 51)

Gerek Kur'an-ı Kerim, gerekse Hadis-i Şeriften Rasûlullah'a aşağıdaki üç şekilde vahiy geldiği anlaşılır:

1) Hadis'e göre, Hazreti Ayşe (r.a.) Peygamber Efendimiz'e vahiylerin ilk önce tabirleri doğru olan rüyalar şeklinde gelmeye başladığını rivayet eder. (Buhârî ve Müslim). Bu yöntem daha sonra da devam etti. Nitekim, hadislerde Rasûlullah'ın pek çok rüyalarından bahsedilir. Bu rüyalarda kendisine bazı emir ve talimat verilirdi. Bazı konuda kendisine bilgi de verilirdi. Buna ilâveten, Kur'ân-ı Kerim'de de bir yerde Peygamberimizin bir rüya gördüğü beyan edilir. (Feth; 27). Ayrıca, çeşitli hadislerde, Peygamberimiz'in şöyle ifadeleri vardır: "Falanca mesele içime doğdu, falanca iş bana anlatıldı, bana emredildi veya ben bundan menedildim vs." Bütün bunların vahyin ilk kısmına ait olduğu söylenebilir. Hadis-i Şeriflerin çoğu bu minval üzerindedir.

2) Mi'râc sırasında Peygamber Efendimiz (a.s.) vahyin ikinci çeşidiyle şereflendirildi. Çeşitli hadislerde belirtildiği gibi mi'râc sırasında Resûlullah'a beş vakit namaz kılınması emredilmiş ve bu hususta bazı maruzatı olmuştu. Bunlardan ayrıca, Allahu Teâlâ ile Hz. Muhammed (a.s.) arasında, tıpkı Allah ile Hz. Musa (a.s.) arasında geçen Tûr dağındakine benzer bir konuşma olduğu da anlaşılır.

3) Vahyin üçüncü çeşidi, bizzat Kur'ân-ı Kerim'in teyid ettiği gibi Cebraîl (a.s.) vasıtasıyla gönderilen emir ve mesajlardı. Bu hususta özellikle Bakara; 97 ve Şûra; 192-195 âyetlerine dikkat edilmelidir.

Peygamberimiz (a.s.)'e vahiy çeşitli şekil ve şartlarda gelirdi. Bunun ayrıntılarını Allâme İbn Kayyım "Zâd'ül-Me'ad" adlı eserinde vermiştir:

1) Doğru olan rüyalar: Hz. Muhammed'e gelen vahyin ilk çeşidiydi. Gördüğü her rüya, çıplak gözleriyle gördüğü olaylar gibiydi.

2) Melek, Peygamber Efendimiz'in kalbine bir mesaj iletirdi ve olaylar görülmemesine rağmen içine doğmuş olurdu. Meselâ bir hadis-i şerifte Hz. Peygamber şöyle buyuruyorlar: "Rûh'ül-Kuds (Cibril), hiçbir canlının payına düşen rızkını almadan ölmeyeceği gerçeğini kalbime iletmiştir. Onun için, Allah'tan korkarak iş yapınız ve rızk talep etmenin iyi yollarını biliniz. Sonra rızkın gelmesinde bir gecikme olduğu takdirde, Allah'a itaatsizlik etmeyiniz. Çünkü Allah'da ne varsa (yani onun mükâfatı) hepsi O'na itaat etmekle elde edilebilir."

3) Melek, Hz. Peygamber (a.s.)'in yanına bir insan kılığında gelir ve söylediklerini tam olarak kavrayıncaya kadar kendisiyle sohbet ederdi. Bu vak'a muhtelif yerde ve zamanlarda tekrarlandığı için sahabeler de bunu görmüşlerdi.

4) Vahiyden önce Hazreti Peygamber'in kulağına bir ses gelir ve daha sonra melek kendisiyle konuşmaya başlardı. Bu vahyin en şiddetlisi olup Rasûlullah'ı kış mevsiminde bile ter içinde bırakırdı. Bu vaziyet yolculuk sırasında zuhur ettiği zaman, Rasûlullah'ın bindiği deve müthiş ve âni gelen ağırlıktan çöküverirdi. Bir defasında bu vahiy Hz.

Peygamber'in (a.s.) Hz. Zeyd bin Sabit (r.a.)'in dizine başını koyup uzandığı sırada geldi. Ağırılık öylesine korkunçtu ki Zeyd bin Sabit'in ayağı kırılacak gibi oldu.

5) Hz. Peygamber (a.s.) meleği Allah'ın yarattığı şekliyle görürdü. Melek bu durumda, Allah'tan gelen emri kendisine iletirdi. Kur'an-ı Kerim'in Necm sûresinde belirtildiği gibi bu tip vahiy yalnızca iki kez gerçekleşti.

6) Allahu Teâlâ, Hz. Peygamber'e doğrudan vahiy verirdi. Örneğin, Hz. Peygamber'in mi'râc sırasında göklerde bulunduğu ve namazların farz kılınması ve diğer konuların iletildiği konuşmanın geçtiği zaman, işte böyle bir vahiy gerçekleşmişti.

7) Allahu Teâlâ'nın, arada melek olmadan Hz. Peygamber (a.s.) ile görüşmesi. Benzer bir görüşme Allah ve Hz. Musa arasında da yapılmıştı. Hz. Musa'ya tanınan bu şeref Kur'ân-ı Kerim'le sabittir. Hazreti Peygamber'e gelince, bunun mi'râc sırasında gerçekleştiği hadiste beyan edilmiştir.

Bunların dışında bazı ulemâ ve fakihler, vahyin sekizinci bir şeklini de açıklamışlardır. Örneğin, Allahu Teâlâ'nın aradaki perdeyi tamamıyla kaldırarak Peygamber Efendimiz (a.s.) ile görüşmesi. Buna özellikle Hz. Peygamber'in çıplak gözüyle Allah'ı gördüğü ve O'nunla konuştuğunu ileri sürenler inanırlar. Fakat bu konuda ulemâ ve fakihler arasında ciddi ihtilâflar vardır. (Zâd ul-Meâd, c. I, s. 24-25).

Suyûti, "İtkân" isimli kitabının birinci cildinde bütün bir bölümü bu konuya ayırmıştır. Suyûtî özel olarak şöyle der:

Hız. Peygamber kırk yaşında Nebi olunca ilk üç sene talim ve terbiyesini İsrâfil (a.s.) yaptı. Fakat O'nun vasıtasıyla kendisine Kur'ân-ı Kerim'in herhangi bir bölümü inmedi. Daha sonra Cibril (a.s.) kendisine vahiy getirmekle vazifelendirildi. Tam yirmi yıl vahiy getirdi. Vahy'in çeşitli şekilleri şunlardı:

a) Önce Peygamber Efendimiz'in kulaklarına zil sesi gelir, daha sonra Hız. Cibril'in sesi duyulurdu. Bunun yararlı yanı şu idi: Hız. Peygamber, bütün dikkatini meleğin sesini duymak için toplardı. Hız. Peygamber'in mübarek ifadesine bakılırsa, vahiylerin en şiddetlisi buydu.

b) Peygamber Efendimiz'in zihnine ve kalbine bir haber ilkâ edilirdi. Bunu Hız. Peygamber de ifade etmiştir.

c) Melek (Cibril) insan kılığına bürünerek Hız. Muhammed (a.s.) ile sohbele başlardı. Hız. Peygamber'in ifadesine göre bu, vahiylerin en hafifiydi.

d) Melek rüyada Hız. Peygamber ile konuşurdu.

e) İster uyku içinde ister uyku dışında olsun, Allah Peygamber Efendimiz (a.s.) ile doğrudan konuşurdu. (el-İt'kân, C.I, s.44-45).

2.1.9.3. Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın Vahyidir

Hz. Muhammed (a.s.) peygamberlik mertebesine erişmeden önceki kırk yıllık yaşantısında bilgisini ve kültürünü arttıracak fevkalâde herhangi bir öğrenim ve eğitimden geçmemişti. Hatta okuması, yazması bile yoktu. Fakat gördüğümüz gibi, peygamber olur olmaz dili açılıyor, derya gibi konuşmaya başlıyor. Peygamberlik iddiasında bulunmadan önce kimse O'nun, derin bilgi ve kültür isteyen konularla ilgilendiğini, veya bu konularla ilgili görüşler ileri sürdüğünü görmemişti. Fakat birbiri ardından gelen Kur'ân-ı Kerim'in âyetlerinde bu konular alabildiğine tartışılıyor. Halbuki Peygamberlikten önceki kırk yılda, en yakın arkadaşı ve akrabaları bile, kırkıncı yılda birden bire başlattığı o muazzam İslâm Daveti'ne ipucu olarak kendisinden ne herhangi bir söz dinlemiş, ne hareket görmüşlerdi. Bu demektir ki Kur'ân-ı Kerim, Hz. Peygamber'in kafasında doğan değil, hariçten kalbine inen bir ilâhi ışıktır. Meselâ şu ayete bakalım:

"Mûsâ'ya o işi yaptığımız (yâni kendisine bildirmek islediğimiz işi ona vahyettiğimiz) vakit sen (Mukaddes Vadinin) batı tarafında değildin, o (hâdiseyi) görenlerden de değildin."

"Fakat biz (Musa'dan sonra) birçok nesiller yarattık da onların üzerinden uzun zamanlar geçti (vahiylerimiz tahriflere uğradı. İşte insanları doğru dine çağırman için sana bunları vahyettik. Bunlar tamamen senin bilmediğin, vukuuna şahid

olmadığın gayb haberleridir). Sen Medyen halkı arasında oturup da âyetlerimizi onlardan oku(yarak öğren)miyordun. Fakat (onları sana) gönderen biziz."

"(Mûsâ'ya) seslendiğimiz zaman sen Tûr'un yanında değildin. Fakat Rabbi'nden bir rahmet olarak (orada geçenleri sana bildirdik) ki senden önce kendilerine bir uyarıcı (peygamber) gelmemiş olan toplumu uyarasın; belki düşünüp öğüt alırlar."(Kasas; 44-46)

Bu üç husus, Hazreti Muhammed (a.s.)'in peygamberliğini ispatlamak için anlatılmıştır. Bu olayların anlatıldığı zamana ve ortama dikkat edilmelidir. Zira tam o sırada Mekke'nin bütün ileri gelenleri, özellikle kabile reisleri ve diğer kâfirler her ne pahasına olursa olsun Hz. Peygamber'in Allah'ın Rasûlü olmadığını, hâşâ yalancı olduğunu ispatlamaya yeltenmişlerdi. Onlara yardım etmek için Hicaz'ın bütün Yahudi âlim ve Hristiyan papazları da seferber olmuşlardı. Hz. Muhammed (a.s.) başka bir dünyadan gelip Arap'lara Kur'ân-ı Kerim'den ayetler okuyan biri değildi. Aksine Mekke'nin yerlisi olup hayalının hiçbir yanı vatandaşları ve kabile üyelerinden saklı değildi. Bu sebepten dolaydır ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in Nübüvvet'inin delili olarak bu üç olay anlatılınca o dönemin Mekke'sinde, Hicaz'ında ve tüm Arabistan'ında kimse çıkıp da bugünün şarkiyatçılarının (oryantalistlerinin) yaptıkları gibi küstahça iddialarda bulunmadı. O dönemin Yahudi, Hristiyan ve kâfirleri de yalan dolan şeyleri söylemekte kimseden geri

kalmazlardı. Ama bir an bile ömrü olmayacağı belli olan bir yalanı nasıl söyleyebilirlerdi? Onlarda "ey Muhammed, sen bu bilgileri falanca Yahudi veya Hristiyan rahiplerden toplamışsın" diyecek ne yüz vardı ne cesaret. Çünkü bu hususta ileri sürebilecekleri herhangi bir delil yoktu. Hz. Muhammed (a.s.)'in hangi rahip ve din adamıyla görüştüğünü iddia edebilirdi ki? Zira hangi rahip ve din adamının ismini verseler, onların Hz. Peygamber ile hiç karşılaşmadıkları ortaya çıkmış olurdu. Bugünkü oryantalistler ve sözde bilim adamlarının aklına şaşarım. Bunlar ne cesaretle, Hz. Peygamber'in, geçmişin tarih, coğrafya, edebiyat ve diğer sosyal bilimleri hakkında geniş bir bilgiye sahip olduğunu iddia edebiliyorlar. Sanki Hz. Peygamber'de (a.s.) bu konularda geniş bir kitaplık varmış. Oysa, hepimiz biliyoruz ki; kitaplık şöyle dursun, Rasûl-ü Ekrem'de en ufak bir not kâğıdı bile yoktu. Mekke'de yediden yetmişe herkes Hz. Muhammed (a.s.)'in okuma yazması olmadığını pekâlâ biliyordu. Kendisinin herhangi bir mütercimin yardımıyla İbranice, Süryanice ve Elence kitaplardan istifade ettiği de öne sürülemez. Ayrıca o devrin Mekkeli veya Hicazlısından hiçbiri, Hz. Muhammed (a.s.)'in Şam ve Filistin'e yaptığı ticari yolculuklar sırasında bu tür bilgiler edindiğini de iddia edemezdi. Çünkü ticarî yolculuklar tek başına yapılmaz, genellikle kabileler halinde olurdu. Her seferinde Mekke'nin tüccarları kabile halinde Rasûlullah (a.s.)'in yanında bulunurlardı. O'nun için, o sıralarda biri çıkıp Hz. Muhammed

(a.s.)'in Yahudi ve Hristiyan din adamlarından malûmat aldığını söyleseydi, yüzlerce yol arkadaşı kendisini hemen yalanlayacaktı. Sonra, Rasûlullah (a.s.)'ın ebediyete intikalinden sadece iki sene sonra müslümanlar Bizanslı ve Romalılarla savaşa başlamışlardı. Şayet Hz. Muhammed (a.s.) lâf olsun diye Şam veya Filistin'de herhangi bir Hristiyan rahip veya Yahudi rahibiyle dini münakaşa yapmış olsaydı, Hristiyanlar ve gayrimüslim olanlar hiçbir zaman bu olayı kendi propagandaları için kullanmayı ihmal etmezlerdi. Onlar, Hz. Muhammed (a.s.)'in her şeyi hâşâ yurtdışında öğrenip, Arabistan'a döndükten sonra kendi peygamberliğini ilân ettiğini söylemekten kaçınmazlardı. Kısacası, Kur'ân-ı Kerim'in mesajının Kureyşli kâfir ve müşrikler için bir ölüm fermanı manasını taşıdığı bir çağda, bu ilâhî kitabı yalanlama gereğini bugünkü oryantalistlerden herhalde çok daha fazla duyuyorlardı. Fakat bulun çabalarına rağmen hiçbir kişi veya grup o sıralarda Rasûlullah'ın bilgi kaynağının Allah'ın vahyinden başka bir şey olduğunu kanıtlayacak en ufak bir şey bulamadı. Bu gösteriyor ki Peygamber Efendimiz'e gelen vahiy gerçekten Allah'ın kelâmıydı. Şu nokta da unutulmamalıdır ki, Kur'ân-ı Kerim çeşitli yerlerde çeşitli peygamber kuşaklarından söz ederken, Hz. Muhammed (a.s.)'ın bilgi kaynağının sadece ve sadece ilâhî vahiy olduğunu belirtmiştir. Meselâ Hz. Zekeriya (a.s.) ile Hz. Meryem (a.s.)'in kıssalarına bakalım:

"Bunlar gaipten haberlerdir, bunları Biz size vahiy ilk gönderiyoruz. Meryem'in kefaletinin kime ait olacağına karar vermek üzere kalemlerini attıkları sırada sen orada yoktun. Sen, kavga ettikleri sırada da yoklun."(Al-i İmran; 44)

Hiz. Yusuf'un kıssası anlatıldıktan sonra şöyle buyurulmuştur:

"Bunlar gaipten haberlerdir, bunları Biz size vahiy olarak gönderiyoruz. Sen (Yusufun kardeşlerinin) yanlarında ve etraflarında yoktun. Onlar o sıra alacakları tedbirde anlaşmışlardı ve oyunlarını oynamaya hazırlanıyorlardı."(Yusuf; 102)

Aynı şekilde Hiz. Nuh'un hikâyesi uzun uzun anlatıldıktan sonra şöyle denilmiştir:

"Bunlar gaipten haberlerdir, ki biz size vahiy şeklinde gönderiyoruz. Sen ve senin ümmetin bundan önce bunları hiç bilmezsiniz."(Hûd; 49)

Bu olaylar ve kıssaların tekrar tekrar anlatılması ve Kur'an-ı Kerim'in Allah'tan gelen bir kitap olması ve Hiz. Muhammed (a.s.)'in Allah'ın Resûl'ü olmasının, Kitâbullah'da deliller ile beyan edilmesinin amacı, binlerce yıl önce meydana gelen tarihi olayları bütün ayrıntılarıyla anlatan ümmi (okuma, yazma bilmeyen) bir peygamberin bilgi kaynağının vahiyden başka bir şey olmadığını göstermektir. Aslında, Hiz. Peygamber'e, yaşadığı devirde giderek daha büyük sayıda insanların inanmaya başlamaları ve İslâm'a katılmalarının bir

sebebi de, bu insanların, O'nun Allah'ın Nebisi olduğuna ve kendisine Vahy'in geldiğine inanmalarıydı. Bu bakımdan, herkes, İslâm hareketinin emekleme devresinde bu davayı yalanlamanın ne kadar önemli olduğunu kolayca anlayabilir. Aynı sebepten dolayı, İslâm'ın muhaliflerinin bu konuda hiçbir fırsatı kaçırmadıklarını da söyleyebiliriz. Yani davada herhangi bir eksiklik ve zaaf olsaydı, o devrin kâfirlerinin bunu ispatlamaları hiç de zor olmayacaktı.

2.1.9.4. Vahyin Yağmura Benzetilmesi

Kur'ân-ı Hakim'de iki yerde Rasûlullah (a.s.)'a inen vahiy, yağmura benzetilmiştir:

"Allah, gökten bir su indirdi de dereler (kendi Ölçüsünce dolu su ile) çağlayıp aktı. Sel de yüze çıkan köpüğü götürdü."(Ra'd; 17)

Bu ayette, Peygamber (a.s.)'e vahiyle inen ilim, gökten yağan yağmura benzetilmiştir. İman edenler ise kendi istidat ve kabiliyetlerine göre rahmet yağmurundan payını almış olan dere ve çaylara benzetilmiştir. Ayrıca, İslâmi harekete muhalif olan münkir ve kâfirlerin kopardığı gürültü ve yaygara da, her sel'in gelişiyile su üzerine çıkan köpük ve pisliklerle eşdeğer tutulmuşlardır. Örneğin, şu ayete bakın:

"Görmüyor musunuz ki Allah gökten yağmur yağdırır ve bunun sayesinde topraklar yemyeşil olur?"(Hac; 63)

Burada yine, açık sözlülük anlamının ardında bir işaret saklıdır. Görünüşte Allah'ın kudretinden söz ediliyor. Fakat

ifadenin inceliğine bakılırsa gizli işaret şudur: Nasıl ki Allah'ın yağdırdığı yağmur damlaları kuru toprağı yemyeşil araziye çeviriyorsa, yağmur şeklinde gelen vahiyler de bir gün Arabistan çöllerini eşine rastlanmayan ilim, irfan, ahlâk, fazilet ve temiz bir medeniyetin beşiğı haline getirecektir.

"Ey milletimin kardeşleri, biraz düşünsenize, Allah tarafından açık bir Şehâdet'le duruyordum, daha sonra O beni has rahmetiyle şereflendirdi." (Hûd; 28)

Aynı sözler Hazreti Peygamber (a.s.)'in mübarek ağzıyla gelen rukû'da da anlatılmıştır. Yani ilk önce Hz. Peygamber kâinatta gördüğü hakikatler ve Allah'ın işaretleri üzerine Tevhid'e inanmıştı. Daha sonra Allahu Teâlâ (cc.) kendi rahmeti (vahiy) ile O'nu şereflendirdi. Yani önceden kalben inandığı ve iman ettiği gerçekler ile ilgili dolaysız bilgiler, daha sonra O'na vahiy yoluyla iletildi. Bundan da anlaşılacağı gibi, bütün peygamberler bi'setlerinden önce (peygamberlik rütbesine getirilmelerinden evvel) kendi tefekkür ve tahayyülleriyle gaybe iman eder, sonra peygamber olduktan sonra bunu açıkça ifade ederlerdi'.

"(Sâlih onlara): 'Ey kavmim, dedi, bakın, ya ben Rabbimden bir delil üzerinde isem ve O, bana kendinden bir rahmet vermişse? Peki O'na karşı gelirsem beni Allah'tan kim kurtarır? Sizin bana, ziyanımı artırmaktan başka bir katkınız olamaz!'"(Hûd; 63)

2.1.9.5. Rasûllere Gelen Vahiy İçin "Ruh" Kelimesinin Kullanılması

"O, ruhunu istediği kullarına kendi emriyle melekler vasıtasıyla gönderir. (Bu hidayetle, insanlara) anlat ki Ben'den başka mabudunuz yoktur. Onun için Benden korkmalısınız."(Nahl; 2)

"Bunlar sana ruh hakkında sorular soruyorlar. De ki: Bu ruh Rabbimin emriyle geliyor, ama ne çare ki, size ilim ve hikmetten az bir şey verilmiştir."(İsra; 85)

Burada bahsedilen Nübüvvet ruhu vahiydir. Bununla peygamberler dünyaya yeni bir mesaj verirler. Vahiy, peygamberlik görevinde insan hayatındaki ruh kadar önemli bir yer tuttuğu için, Kur'ân-ı Kerim'de vahiy için "ruh" sözcüğü kullanılmıştır.

Burada kullanılan "ruh" kelimesini müfessirler genellikle can olarak anlamışlardır. Yani bazı âlimlere göre Mekkeliler Peygamber Efendimiz'e gelip kendisinden insan ruhunun hakikati hakkında açıklama yapmasını istemişlerdir, peygamber Efendimiz de buna cevap olarak demişler ki, bu ruh Allah'ın emriyle geliyor. Ama biz bu ifadeyi kabul etmekte tereddütlüyüz. Çünkü bu ifade ancak siyak ve sibak unutulurken kabul edilebilir. Halbuki söz konusu ayetin metninde önceki ve sonraki ifade genellikle kabul edilen anlamdan farklı olup, bu ayetin kopuk şekilde tefsir edilmesinin doğru olmadığı ortadadır. Burada ruh kelimesini can

veya öz olarak kabul edersek genel ifadede bir kopukluk bir düşüklük göze çarpar. Hatırlanacağı üzere, bu âyetten önceki üç âyette Kur'ân-ı Kerim bir iksir (şifa) ve Kur'ân'ı inkâr edenler de zalim ve nimete küfredenler olarak adlandırılmışken, daha sonraki ayetlerde ilahî kelâm veya vahiy'den bahsedildiği halde, birden bire canlılarda ruhun Allah'tan geldiği manasını çıkarmak ne kadar doğru olabilir?

Metinde işlenen konu ve aradaki bağlantıyı göz önünde tutarsak, burada "rûh" kelimesinden "vahiy" veya "vahiy getiren melek"ın kastedildiği kendiliğinden anlaşılır. Müşrikler aslında Hazreti Peygamber'e Kur'ân-ı Kerim sana nereden geliyor diye soruyorlardı. Bunun üzerine Allahu Teâlâ buyuruyor ki: Ey Muhammed, bu İnsanlar senden Kur'ân'ın kaynağı ve özü nedir, öğrenmek istiyorlar, onun için onlara de ki, bu ruh bana Rabbimin emriyle geliyor. Ama sizin aklınız ve bilginiz o kadar kıttır ki, bir insanın sözleriyle bütün Alemlerin Hâkimi'nin kullandığı dil ve ifade arasındaki farkı anlamaktan âcizsiniz. Onun için Kur'an-ı Kerim'in bir insanın eseri olduğunda ısrar ediyorsunuz.

Yukarıda anlatmaya çalıştığımız sebepler, yani söz konusu ayet'ten önce ve sonraki metinde kullanılan ifadenin dışında diğer bazı sebeplerden dolayı da, tefsirimizin doğru olduğunu söyleyebiliriz. Meselâ, Kur'an-ı Kerim'de birkaç yerde hemen hemen aynı ifadelerle ruh'un vahiy manasına geldiği ortaya çıkıyor. Mü'min sûresinde şöyle buyuruluyor: "O kendi emriyle, islediği kuluna ruhunu indirir. Bununla

maksadı, insanlara toplanacakları günü (kıyamet) bildirmektir"(15). Şûrâ sûresinde de şöyle buyuruluyor: "Ve aynı şekilde, Biz sana kendi emrimizle bir ruh gönderdik. (Oysa) sen kitabın ve imanın ne olduğunu bilmezdin" (52).

Büyük müfessirler, İbn-i Abbas, Katâde ve Hasan Basri (r.a.) aynı tefsirde bulunmuşlardır. İbn-i Harir bu tefsirin Katâde'ye atfen İbn-i Abbas'a ait olduğunu belirtmiştir. Ama bu hususla kullandığı ifade çok gariptir, ifadesine göre İbn-i Abbas (r.a.) bu tefsiri gizli şekilde yapardı. İbn-i Harir, "Ruh-ül-Meâni"nin yazarı Hasan Basri ile Katâde'nin şöyle dediğini nakletmiştir: "Burada ruh'tan Cibril (a.s.) kastedilmiştir. Asıl sorun şuydu: Cibril nasıl geliyor ve Resûl-i Ekrem'in kalbine vahiy nasıl ilkâ' ediliyordu?

"Ve aynı şekilde (Ey Muhammed) Biz kendi emrimizle bir ruh sana gönderdik, vahiy olarak."

Burada görüldüğü gibi, rûh, vahiy veya vahiy ile Peygamber Efendimiz'e verilen bilgi anlamına kullanılmıştır.

2.1.9.6. Vahiy İle İlgili Deliller

Peygamber Efendimiz'e inen vahiy, Allah'ın kelâmıdır. Bu gerçek, Kur'an-ı Kerim'de dört delille ortaya konmuştur.

Birincisi: Allah'ın kelâmı bir hayır ve bereket alâmetidir. Yani Kur'ân-ı Kerim'de insanın gelişmesi ve refahı için en doğal ve en güzel kurallar gösterilmiştir. Kur'an'da doğru akide ve inanç hazinesi var, iyiliğe teşvik ve telkin var, ahlâk ve faziletin öğretisi var, temiz bir hayat sürmenin sırları var.

Kısaca, hayatı güzelleştirecek, insanı mutlu edecek yollar var. Bu kitap, diğer kutsal kitaplarda rastlanan cehâlet, menfaatçilik, dar görüşlülük, zulüm, baskı, mantıksızlık ve müstehcenlik gibi ayıplardan arındırılmıştır.

İkincisi: Kur'an-ı Kerim, geçmişte Allah tarafından çeşitli ümmetlere gelen mukaddes kitaplarda yer alan ve tahrif edilmeyen hüküm ve emirleri de içermektedir. Bunların dışında veya bunlara aykırı herhangi bir kayıt yoktur, aksine onları doğrular niteliktedir.

Üçüncüsü: Yüce Kitabımız her devirde Allah tarafından dünyaya indirilen mukaddes kitapların yüklendiği amacı taşır. Yani gayesi ve hedefi, gaflet içinde olanları uyandırmak ve onları kötülüklerin kötü sonuçları konusunda uyarmaktır.

Dördüncüsü: Kur'an-ı Kerim'in İslâm'a davet ettiği İnsanlar arasında dünyayı seven ve nefsine köle olmuş olanları bulmak mümkün değildir. Kur'an-ı Kerim'in İslâm camiasında topladığı kişilerin dünyaya bakış açısı bambaşkadır. Onlar dünyayı geçici bir han ve imtihan yeri olarak kabul etmiş, gözlerini öbür dünyalara da çevirmek ve bu arada, âhiretlerini güvence altına almaktan geri kalmamışlardır. Ayrıca, bu Yüce Kitabın tesiriyle buna ilk muhatap olanların hayalinde meydana gelen müthiş ve inanılmaz inkılâp da herkesin gözü önündedir. Bu inkılâbın temel taşı adalettir. İnsan olarak büyüklüğün ve kişiliğin tek değer ölçüsü, dine bağlılık ve Allah'a yakınlıktır.

Bu gibi erdemli özellikler ve bu kadar olumlu ve muazzam sonuçlar, hâşâ yalancı bir insanın uydurduğu bir kitaptan elde edilebilir mi? Hele böyle bir kişi kalkıp bu kitabın Allah'ın kelâmı olmadığı gibi bir iddiada ve hezeyanda bulunabilir mi?

Üçüncü Bölüm: HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN PEYGAMBERLİĞİNİN ZARURETİ VE BUNUNLA İLGİLİ DELİLLER

3.1. GEÇMİŞTEKİ PEYGAMBERLERDEN SONRA HZ. MUHAMMED (A.S.)'E PEYGAMBERLİK VERİLMESİNİN SEBEPLERİ

"Ve gerçek şudur ki, geçmiştekilerden sonra Kitabın vârisi olanlar ıstıraplı bir şüphe içinde bulunuyorlar" (Şûra; 15)

Her peygamber ve onu takip eden diğer peygamberlerin devri geçtikten sonra, Kitabullah son nesillere gelinceye kadar bir hayli tahrife uğramış ve bu nedenle İnsanlar, kitaba inanmakta tereddüt etmişlerdi. Allah'ın kitapları hakkında insanların bu tutumu şöyle açıklanabilir. Tevrât ile İncil eski hüviyetlerini tamamıyla kaybetmişlerdi. Bu kitapların ne muhteva ne de dilleri korunabilmişti. Allah'ın kelâmı, tefsir, te'vil, tarihi ve semavi rivayetler, efsaneler ve din adamlarının farklı yorumlarıyla tanınmaz hale gelmişti. Tercümeleri o kadar kabul gördü ve yayıldı ki asılları ortadan kayboldu. Bu kitaplarla ilgili tarihi vesika ve deliller de ya iyice muhafaza edilmedi ya da kasten ortadan kaldırıldı. Sonuçta, ellerdeki nüshaların Hazreti Musa veya Hazreti İsa'nın Allah'ın kelâmı olarak insanlara takdim ettikleri nüshaların aynısı olup olmadığını tesbit etmek de zorlaştı. Bunun yanı sıra, azizler, rahipler, din ve bilim adamları bu kitaplarla ilgili olarak din, ilâhiyat, felsefe, hukuk, fizik, psikoloji ve sosyal bilimleri ilgilendiren öylesine karmaşık tartışmalar açtı ve ideoloji ile doktrinler ortaya attılar ki, İnsanlar için doğru yolu bulmak büsbütün güçleşti. Allah'ın kitabı asıl şekli ve güvenilir haliyle ortada bulunmadığı için insanların, Hak ile Batıl'ı ayırt edecek bir belge veya kaynağa başvurmaları tamamıyla imkansızlaştı.

Arabistan'a Hak dininin ışıkları ilk defa, tarihten önce yaşamış olan Hz. Hûd (a.s.) ve Hz. Salih (a.s.) sayesinde girmişti. Daha sonra Hz.İbrahim (a.s.) ve Hz. İsmail (a.s.)in devri başladı. Bu iki peygamber, Hz. Muhammed (a.s.)'den

yaklaşık 2500 yıl önce yaşamışlardı. Hz. Muhammed (a.s.)dan önce Hicaz topraklarına gönderilen en son peygamber ise Hz. Şuayb (a.s.) idi.

3.1.1. Araplar Öteden Beri Bir Peygambere İhtiyaç Duyuyorlardı

"Bunlar yemin ederek diyorlardı ki, kendilerine bir uyarıcı, korkutucu gelirse, dünyanın her milletinden daha dindar ve dürüst olacaklardır." (Fâtır; 42)

Arabistan halkı ve özellikle Kureyşliler, Hz. Peygamber'in nübüvvetinden önce Yahudiler ile Hıristiyanların bozuk ahlâkını görerek işte böyle yakınıyorlardı. Aynı konuya En'âm suresinde de değinilmiştir:

"Bu kitabın gelmesinden sonra artık siz diyemezsiniz ki, bu kitap bizden önceki iki topluluğa verilmişti ve bizim onların ne okuduğundan haberimiz yoktu. Artık siz diyemezsiniz ki, Kitap bize nâzil olsaydı, biz onlardan daha dindar ve yüksek ahlâklı olacaktık." (En'âm; 156-157)

Saffât sûresinde de aynı konuya şöyle değinilmektedir.

"Bunlar daha önce diyorlardı ki, keşke bizde geçmiş kavimlerin zikri (kitabı) olsaydı biz Allah'ın güzide kulları olacaktık." (Sâffât; 167-169)

3.1.2. "Açık Bir Delil"ın Gereğı

"Ehli kitap ve müşriklerden kâfir olanlar, kendilerine Allah'tan açık bir delil, (yani) kutsal kitapları okuyan bir

peygamber gelmedikçe kendi (kûfürlerinden) vazgeçmeyeceklerdi". (Beyyine; 1-2)

Demek oluyor ki, kâfirlerin kûfürlerini terk etmelerinin tek çaresi, bir peygamberin kesin delillerle gelip, neyin doğru neyin yanlış olduğunu açıkça kendilerine anlatmasıydı. Bu demek değil ki, bu parlak ve açık delillerin gelmesiyle kâfirlerin hepsi bir anda küfrü terk edeceklerdi. Bu konuyu şöyle izah etmek lâzımdır: Açık bir delilin yokluğunda müşrik ve kâfirlerin acıklı durumlarından kurtulmaları büsbütün imkânsızdı. Fakat delilin gelmesiyle onlardan bazısı için kurtuluş yolu açılmış olacaktı. Kûfürlerinden vazgeçmeyen ve hatalarında ısrar edenlerin sorumluluğu ise kendilerine ait olacaktı. Hiç olmazsa, bundan böyle Allah'ın kendilerine hidayet yolu göstermediğini öne süremezlerdi. Kur'an-ı Kerim'de bu husus muhtelif vesilelerle muhtelif şekillerde dile getirilmiştir. Meselâ, Nahl sûresinde, "doğru yolu gösterme sorumluluğu Allah'a aittir" denilmiştir. (Ayet; 9). Leyl sûresinde şöyle buyurulmuştur: "Yol göstermekten Ben sorumluyum" (âyet; 12). Nisâ sûresinde şu satırlara rastlanır: "(Ey nebi), Nuh ve daha sonraki peygamberler gibi senin tarafına vahiy gönderdik. Bu peygamberler müjde vermek ve haber vermekle mükellef kılınmışlardı. Böylece bu peygamberlerin gelişinden sonra insanların Allah'a şikayet edebilecekleri herhangi bir sebep kalmasın" (âyet; 165). Şu âyetlere de dikkat edelim:

"Ey Ehli Kitab, Benim Peygamber'im, Resul'lerin silsilesi uzun müddet durduktan sonra, size hakikati izah etmek için gelmiş bulunuyor. Bundan böyle, bize müjde ve haber veren herhangi biri gelmediğini iddia edemezsiniz. Onun için bakın, size müjde ve haber veren gelmiştir". (Maide; 19)

"Önceleri kitapla şereflendirilmiş olanlar arasında uyumsuzluk olmadı, ama daha sonra onlara (doğru yolun) açıklaması geldi". (Beyyine; 4)

Demek, bundan evvel Ehl-i Kitab'ın doğru yoldan saparak çeşitli grup ve topluluklara ayrılmalarının sebebi, Allah'ın kendilerine açık bir delil ve işaret göndermemesi veya doğru yolu göstermemesi değildi. Bunun aksine, kitap sahipleri Allahu Teâlâ'dan doğru bilgi ve hidayet gelmesinden sonra kötü yola saptılar. Bu itibarla, sapıklıklarının sorumluluğu tamamıyla kendilerine aitti. Aynı şekilde bunların kutsal kitapları tahrif edildiği için gerçek değer ve anlamlarını yitirmiş, yol gösterici özelliklerinden yoksun kalmışlardı. Bunun üzerine, Cenab-ı Hak kendi Peygamber'ini açık ve parlak bir delil olarak onlara gönderdi ve bu Peygamber'in vazifeleri arasında semavi kitapları düzeltmek, asıl şekillerine sokmak da vardı. Böylece Allah'ın hücceti, yani son delili de verilmiş oldu. Kur'an-ı Kerim'de bu husus Bakara; 213-253, Al-i İmran; 19, Maide; 44, Yunus; 93, Şura; 13-15, Casiye; 16-18 sûrelerinde etraflıca ele alınmıştır.

Peygamberlerin bir millete gönderilmesinin maksadı ve gayesi, bir resûl veya peygamber olmaksızın, doğru yolu bulmalarına hiçbir imkân olmadığı için, onların doğru yolu bulmalarına yardımcı olmaktır. Bir peygamberin varlığı onun nübüvvetinin bir delilidir. Peygamber'in başlıca vazifesi, geçmişteki kutsal kitapların akıbetine uğramamış ve yanlış itikat ve ananelerin ilâve edilmesi ile değerini kaybetmemiş olan Allah'ın doğru ve gerçek kitabını ümmetine iletmektir.

3.1.3. Hz. Muhammed (a.s.)'in Arabistan'da Doğmasının Hikmeti

Dünya coğrafyasını alın, gözden geçirin. Kuş bakışı bir gözlem bile, bütün dünyada peygamberlik için Arabistan'dan daha uygun bir yer olmadığı ve olamayacağının anlaşılması için yeterlidir. Arabistan, Asya ile Afrika'nın tam ortasında olup Avrupa'ya da çok yakındır. Özellikle, orta çağlarda Avrupa'nın pek çok uygar uluslarının genellikle Avrupa'nın güneyinde yaşadıkları göz önünde bulundurulursa, Arabistan'ın stratejik önemi kendiliğinden ortaya çıkar. Güney Avrupa'nın Arabistan'a uzaklığı Hindistan'ınki kadardı.

O çağın tarihini okuyun. Göreceksiniz ki peygamberlik için Arap milletinden daha uygun bir millet yoktu. O zamana kadar pek çok millet şan ve şöhret kazanmış, sonra muhtelif zaafılara kapılarak tarih sahnesinden silinmişlerdi. Arap milleti ise genç ve dinç olup, benliğini henüz kazanmamıştı. Medeniyet ve kültür diğer kavimleri yozlaştırmış, henüz

uygarlığın meyvesini tadamadığı için, rahata ve lükse alışmamış, dolayısıyla, uygarlığın zararlarından da etkilenmemişti. Altıncı yüzyılın Arap'ları medeniyetin zararlı tesirlerinden uzak kalmış, pek çok meziyetlere sahiptiler. Onlar cesurdu, yiğitti, mertti, cömertti, doğru sözlüydü ve vaatlerini yerine getirirlerdi. Düşünceye saygılı, hür ve hürriyet sever, namuslu ve haysiyetli insanlardı.. Namusları için canlarını feda etmekten çekinmiyor, sade ve basit hayat sürüyor ve her türlü lüksten kaçınıyorlardı. Şüphesiz onların bazı kötü tarafları da vardı. Çünkü yaklaşık olarak 2500 seneden beri onlara herhangi bir peygamber gelmemişti. Durumlarını düzeltecek onlara iyi ahlâk ve medeniyetin kurallarını öğretecek bir lider de yoktu. Asırlardan beri çölde yaşadıkları için çeşitli batıl inanç ve hurafeleri kabul etmişlerdi. Cehalete öylesine saplanmışlardı ki onları adam etmek kolay değildi. Fakat yine de asıl cevherleri yok olmamıştı. Fevkalâde kuvvetli ve kabiliyetli bir lider ve büyük bir dahi onlardaki bu cevheri bulup, pekâla emsalsiz bir millete dönüştürebilirdi. Böyle üstün yetenekli bir önderin öğretisiyle, çöldeki bu bedeviler dünyaya meydan okuyabilecek ve büyük bir ideal uğruna dünyayı hakimiyetleri altına alabilecek güçteydiler. Gerçekten, cihan Peygamberi'nin (a.s.) talimatının her tarafa yayılması için işte böyle genç ve dinamik bir millete ihtiyaç vardı.

Sonra Arapçaya bakın. Bu dili öğrenir, dilin edebi hazinesini bilerseniz, ilâhi emir ve buyrukların en ince

noktalarına kadar ulvi bir ifade ile anlatılması ve insanların kalbinde heyecan ve dehşet yaratılması için bundan daha uygun bir lisan olmayacağına kani olursunuz. Arapça ile çok derin ve bilimsel konular, birkaç kelime ve cümleyle ifade edilebilir. Sonra, bu cümlelerde öyle büyük hitabet ve tesir gücü var ki, bunlar dinleyicinin yüreğine adeta bir ok gibi işler. Bazen ifadeler öylesine tatlı ve yumuşak olur ki, cazibesine kapılmanız işten bile değildir. Bazen Arapçayı duyunca bir musiki dinlediğinizi hissedersiniz. Doğrusu, Kur'an-ı Kerim gibi yüce bir kitap için böyle bir dile ihtiyaç vardı.

İşte bu sebeplerden dolayıdır ki Allahu Teâlâ, iki cihan Peygamberi'nin biseti için Arabistan'ı seçti.

Bir millet asırlarca cehalet, dalâlet, geri kalmışlık ve ahlâksızlığın batağında kıvranıyor. Birden bire Allah'ın rahmetiyle o millete bir lider ve önder doğuyor ve hemşehrilerini doğru yola çağırıyor. Bu lider, yanında getirdiği Allah'ın kitabıyla milletini gaflet uykusundan uyandırıp cehalet, batıl inanç ve evhamı bırakıp Allah'ın yolunu takip etmeleri için ikna etmeye çalışıyor.

Ama bu milletin akılsız ve ahmak insanlarıyla çıkarları tehlikeye giren kabile reisleri bu yeni lidere şiddetle karşı çıkıyor ve kendisini başarısız kılmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Yıllar geçtikçe bu kötü niyetli insanların kin, nefret

ve düşmanlığı had safhaya ulaşıyor ve en nihayet yeni lideri öldürmeye karar veriyorlar.

Tam bu sırada, Allahu Teâlâ bu bedbin ve kinci insanları sert bir şekilde ikaz ediyor ve diyor ki: "Sakın, budalalığınızla bir şeyin halledileceğini sanmayın. Sanmayın ki sırf bu yüzden sizi yola getirmekten vazgeçeceğim. Yüzyıllardan beri içinde bulunduğunuz bataklıktan sizi kurtarmayacağım hissine kapılmayın. Rahmetimin gereğinin bu olduğunu mu sanıyorsunuz? Hiç düşündünüz mü, Allah'ın rahmetine sırt çevirip batıl inançlarda ısrar etmeniz sizi nereye götürecektir? Sizi ne gibi bir akibet bekliyor, hiç düşünmeye çalıştınız mı?"

3.2. HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN PEYGAMBERLİĞİNİ AKIL PLÂNINDA TARTIŞMAK

3.2.1. Bin Dört Yüz Yıl Önceki Dünya

Bir an için gözlerinizi kapayın ve 1400 yıl önce dünyanın durumunu gözünüzün önüne getirmeye çalışın. Bu nasıl bir dünya idi?

İnsanlar arasındaki haberleşme ve ulaşım araçları yok denecek kadar azdı. Milletler ve ülkeler arasındaki ilişkiler son derece yetersizdi. İnsanların bilgisi ne kadar sınırlıydı!.. Düşünceleri çok eksikti! Tersine batıl inançları ve evhamı o kadar çoktu! Cehalet ve bilgisizliğin karanlığı, ilim ve faziletin aydınlığını alabildiğince zayıflatmıştı! Dünyâda ne telgraf vardı, ne telefon. Ne radyo vardı, ne tren veya uçak. Ne

matbaa vardı, ne yayınevleri. Ne çok okul vardı, ne de üniversite. Ne gazete ve dergiler çıkardı ne de kitaplar yayınlanırdı. O çağın bir âlimi ve düşünürünün bilgisi ve bilgi kaynakları bugünkü yazar ve bilim adamından çok daha sınırlıydı. O devirde yüksek tabakaya ait bir soylunun hayat seviyesi bugünkü bir işçiden daha düşüktü. O devrin en aydın kişinin görüşleri bugünkü belki de en kültürsüz insanın görüşlerinden daha eksikti. Bugün herkesin bildiği şeyler geçmişte yıllarca süren, araştırma ve incelemenin sonunda öğrenilebilirdi. Bugün küçük bir çocuğun kısa sürede edindiği bilgiler, o devirlerde yüzlerce kilometrelik yolculuk ve bazen ömür boyu süren incelemelerin sonunda zorlukla elde edilebilirdi. Bugün evham ve hurâfe olarak bilinenler, o çağda birer "gerçek"ti. Bugün medeniyetten uzak ve vahşi olarak adlandırdığımız pek çok hareket, eskiden yaşantının birer parçasıydılar. Bugün vicdanımızın nefretle karşıladığı bazı ahlâki saplantı ve adetler, o devirde en ufak bir tiksinti uyandırmazdı. İnsanın düşünceleri o kadar alçalmıştı ki, olağanüstü, Mu'cizevi, garip, örf ve adetlere aykırı ve şaşırtıcı olmayan bir şeyin varlığı veya büyüklüğüne inanmazdı.

3.2.2. Arabistan'da Durum

Bu karanlık çağda, dünyanın bir köşesinde karanlık biraz daha fazlaydı. O çağın medeniyet seviyesine göre Arabistan en alt sırada yer alıyordu. Çevresindeki ülkelerde meselâ, İran, Bizans imparatorluğu ve Mısır'da bilim, teknoloji, uygarlık ve kültür hiç olmazsa belli bir düzeyde idi.

Ancak büyük sahra ve çöllere yüzünden Arabistan bu medeni ülkelerden hayli kopuktu. Arap tacirleri develeriyle aylarca yolculuk ederek bu ülkelere gidip mal satar veya oralardan mal satın alırdı. Bu ticaret kafilelerinin tek amacı alış-veriş olduğu için, Arap tüccarları ülkelere dönünce ilim ve kültür türünden çok az şeyi yanlarında getirirlerdi. Arabistan'da ne bir okul vardı ne de kütüphane, İnsanlar ne okuma yazma ile ilgileniyorlar ve ne de başkalarından bir şey öğrenmeye gayret ediyorlardı. Bütün ülkede okuma yazma bilenlerin sayısı parmakla sayılacak kadar azdı. Bu okumuş kişiler de öylesine âlim ve bilgin sayılmazdı. O devrin ilim ve kültüründen hemen hemen yoksundular. Şüphesiz, güçlü bir dile sahiptiler. Bu dilde her türlü derin konular ifade edilebilirdi. Araplar edebiyat ve özellikle şiire de çok meraklıydılar. Ne var ki bize gelen edebiyat örneklerinden haklarında, sağlıklı bir karar vermemize imkân yoktu. Zira, ilk bakışta zevklerinin pek iyi olmadığı, ilgilerinin de sınırlı olduğunu sezebiliriz. Bu edebiyat örnekleri, medeniyet ve kültürlerinin çok düşük seviyede olduğunu, düşünce ve hayal güçlerinin pek yüksek olmadığını örf ve adetlerinin ne kadar ilkel olduğunu, ahlâk kurallarının ne kadar bozulduğunu, kısacası, ne kadar cehalet içinde olduklarını açıkça ortaya koyuyor.

Arabistan'da bir hükümet düzeni, hatta bir siyaset düzeni yoktu. Devlet kavramı da kabile gelenekleri arasında kaybolup gitmişti. Her kabile özerkti. Bütün ülkede bir anayasa ve belli başlı kanunlar bulunmadığı için bir hukuk

devleti tasavvuru hemen hemen hiç yoklu. Her yerde orman kanunu uygulanıyordu demek daha doğru olur. Yasa ve kurallar, güçlü olandan ve kaba kuvvetten yanaydılar, kim daha güçlüyse başkasının haklarına tecavüz eder, mal ve mülküne konardı. Bir Arap bedevisi için kabilesinden olmayan bir kişiyi öldürmekten ve malını gasbetmekten daha doğal bir şey yoklu.

Ahlâk ve kültür ile ilgili düşünce ve kavramları garip ve son derece ilkel. Temiz ile pis, helâl ile haram, câiz ile câiz olmayan arasındaki farkı hiç bilmezlerdi. Pislik içinde yaşarlardı. Hareketleri vahşiydi. Zina, kumar, içki, soygun, cinayet ve kan dökmek Arapların günlük yaşantısının ayrılmaz parçaları haline gelmişti. Çıplaklık ayıp değildi. Ulu orta çıplak dolaşma bir adetti. Kadınları bile çıplak vaziyetle Kâ'be'yi tavaf ederlerdi. Kızlarını, başkalarına vermemek gibi cahilane bir düşünce ile, doğar doğmaz canlı canlı gömerlerdi. Araplarda, babalarının ölümünden sonra üvey anneleriyle evlenmek de bir gelenek idi. Yemek yemek, konuşmak ve giyinmek konusunda da en basil kurallara riayet etmezlerdi.

Dinî inançlarına gelince, Araplar'ın durumu, o çağın diğer milletlerinin içinde bulunduğu cehalet ve dalaletin derin karanlığından pek farklı değildi. Putperestlik, ruhlara tapma ve yıldızlara tapma, kısacası, Allah'a inanmanın dışında ne kadar çok inanç ve ibadet aklınıza gelebilirse hepsi o çağın insanlarında vardı. Eski çağ peygamberlerinin öğretileri hakkında doğru dürüst hiçbir bilgileri yoktu. Araplar yalnız

Hız. İbrahim (a.s.) ile Hız. İsmail (a.s.)ın ataları olduğunu bilirlerdi. Fakat bu baba-oğul peygamberlerinin dininin en olduğunu ve kime ibadet ettiklerini bilmezlerdi. Ad ve Semud'un öyküleri de yaygındı. Fakat bunlarla ilgili olarak Arap tarihçilerin kaleme aldıkları hikâyelerde Hız. Salih (a.s.) ve Hız. Hûd (a.s.)un talimatına hiç rastlayamazsınız. Araplar, Yahudi ve Hristiyan vatandaşları vasıtasıyla Beni İsrail Peygamber'lerinin hikâyelerini de az çok öğrenmişlerdi. Ama bu bilgiler fevkalâde yüzeyseldi. Bunların ne olduğunu öğrenmek isteyenler müslüman müfessirlerin İsrail Oğullarının rivayetleri hakkında anlattıklarına göz atabilirler. Bu kayıtlardan, Arap'ların İsrail Oğullarının Peygamberleri hakkında ne kadar sınırlı ve yanlış bilgilere sahip oldukları açıkça anlaşılıyor.

İşte böyle bir devirde ve böyle bir memlekette bir insan doğuyor. Henüz küçükken annesi, babası ve dedesi vefat ediyorlar. Şartların bu kadar ağır ve imkânların bu kadar sınırlı olduğu bir dönemde bir Arap çocuğu, hakkı olduğu aile himayesinden de mahrum kalıyor. Biraz büyüyünce bedevi çocuklarla çobanlığa başlıyor. Gençliğinde ticaretle meşgul oluyor. Yukarıda özelliklerini sıraladığımız bir ortamda yetişiyor. Herhangi bir âlim veya vâizin yanında da görülüyor. Zâten o devrin Arabistan'ında âlim kabilinden kimse yoklu. Evet, birkaç defa Arabistan'ın dışına çıkma fırsatını buluyor ama yolculuğu sadece Şam'a kadar uzanıyordu. Bu yolculuk da o dönemde Arap tacirlerinin

yaptığı ticari seyahatlerden farklı değildir. Şimdi bir an için Resul-ü Ekrem'in bu ticari yolculuklar sırasında bir iki kez bilgi ve kültür kaynaklarından yararlandığını farzetsek bile, bu şekilde bölük pörçük elde edilen bilgi ve gözlemin gayet yüzeysel ve sınırlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu tür parça parça ve acil durumlarda elde edilen bilgiyle kimsenin kişiliği değişmez. Bu noksan bilgilerin, bir kişiyi çevresinden koparacak ve hatta kendisini bambaşka bir insan yapacak çapta olduğunu söylemek abestir. Okuması yazması olmayan bir bedeviyi, sadece bir ülke değil, bütün dünyanın ve bir çağın değil, bütün çağların lideri ve önderi yapacak bilgilerin bu tür ayak üstü sohbetlerle elde edileceğini sanmak gerçekten saflıktır. Kendisinin yabancılardan" bir ölçüde bilgi alış-verişinde bulunduğunu kabul etsek bile, bu bilgi ile kimsenin o çağda bilemediği herhangi bir emsalini göremediği ve halta hiçbir yerde bulunmayan din, ahlâk, medeniyet ve kültürün en alâsını sunacak ve şahsen temsil edecek ve yaşayacak hale gelmesine inanmak zordur.

3.2.3. Kişiliği ve Karakteri

Sadece Arabistan'ın değil, bütün dünyanın o zamanki halini bir defa daha gözünüzün önüne getirin ve bunun karşısında şu hususlara dikkat edin. Söz konusu kişinin hangi şartlar altında doğduğuna, ailesinin nasıl olduğuna, çocukluğunun nasıl bir çevrede geçtiğine, gençliğinde ne yaptığına ve kimlerle haşır neşir olduğuna. Daha ilk bakışta kendisinin bambaşka bir insan olduğuna kanaat getirirsiniz.

Ondan daha yüksek ahlâklısı ve temiz karakterlisi yoktur. Hiçbir zaman yalan söylemez. Doğru sözlülüğüne bütün millet şahittir. En ezeli düşmanı bile falanca yerde veya zamanda, yalan söylediğini iddia edemez. Kimseye kötü sözler söylemez. Kimse O'nun şu veya bu vesile ile küfür söylediğini veya müstehcen şeyler konuştuğunu ileri süremez. Her türlü insanla, her konuda görüşür ama kimse ile ağız kavgası yaptığı, sert konuştuğu söylenemez. Dili sert değil, yumuşak ve tatlıdır. Öylesine tatlı dillidir ki O'nunla konuşan ve sohbet eden kişi olgunluğuna hayran kalır. Kimseye kötü muamele yapmaz, kimsenin hakkını çiğnemez. Yıllarca ticaretle meşgul olmasına rağmen bir defasında bile birinin parasını yediği veya para yüzünden kavga çıkardığı vaki olmamıştır. Beraber çalıştığı herkes dürüstlüğüne inanmıştır. Öylesine doğru sözlü ve ilişkileri dürüst olan bir insandır ki, herkes O'na "emin" lakabını takmıştır. Dürüstlüğüne o kadar inanılıyor ve güveniliyor ki düşmanları bile para ve kıymetli eşyalarını O'na emanet ediyorlar. Her tarafta hayasızlık ve çıplaklık almış yürürken, kendisi çocukluğundan beri her zaman uygun kıyafette bulunmuş, hayalî davranmıştır. Ahlâksızlık yanından bile geçmemiştir. İçkiye dokunmaz, kumar oynamaz, görgüsüz ve kültürsüz İnsanlar arasında temizlik ve erdemliliğin timsâlidir. Laubalilikten nefret eder. Temizlik ve taharet hayranıdır. Yumuşak kalbli ve merhametlidir, herkesin derdini paylaşır. Başkaları için acı ve eziyet çeker. Çevresi, vahşilerle doluyken kendisi şiddet ve kan dökülmesinden

nefret eder. Aşiretler arasındaki kavgalardan uzak durur, şahsi ve ailevi çatışmalara katılmaz, hatta bunları tasvip de etmez. Herkes putlara taparken, O akıl ve mantıkla hareket eder. O'na göre, gökler ile yeryüzü arasında tapılacak hiçbir şey yoktur. Hiçbir yaratığın önünde eğilmez. Putlara kurban vermeyi veya putlara adanan hediye ve yiyecekleri kabul etmez. Gönlü her türlü şirke ve mahluklara tapılmasına razı olmaz. Kısacası, bu insan alacakaranlıkta etrafını aydınlatan bir kandil ve âdi taşlar arasında göz kamaştırıcı bir elmas gibidir.

3.2.4. Zihnî ve Ruhi Dünyasında Değişiklik

Yaklaşık kırk yıl böylesine temiz ve dürüst bir hayat süren bu insanın ömründe büyük bir değişiklik ve devrim meydana gelir. Çevresindeki karanlıktan canı sıkılır. Çevresindeki cehalet, ahlâksızlık, kötülük, düzensizlik, şirk ve putperestlik denizinden bir anda kurtulmak ister. Bu çevre ve ortam, O'nun tabiatına hiç uymaz. Nitekim bu pislik dolu dünyasından bunalarak sessiz ve sakin yerlere gider, dağlar ve tepelerde huzur ve sükûnu aramaya çalışır. Bu hareketini sık sık tekrarlar. Günlerce dağlarda ve mağaralarda hakikati arar. Oruç tutarak zihnini ve kalbini temizlemeye çalışır. Düşünür, taşınır ve murakabe yapar. Çevresindeki karanlığı yırtacak, ortadan kaldıracak bir ışık arar durur. Eline öylesine sihirli bir imkân geçirmek ister ki, bununla doğru yoldan sapmış olan dünyayı kökünden yıkıp yeni bir dünya oluşturabilsin.

3.2.5. Kurtuluş Çağrısı

Birden bire kişiliğinde ve durumunda muazzam bir değişiklik meydana gelir. Birden bire kalbi kendisinden olmayan bir ışıkla dolar. Birden bire kendisinde daha önce olmayan bir güç hisseder. Mağaranın yalnızlığından çıkıp, şehre iner. Ve insanlara taptıkları putların gerçek olmadığını, hiçbir anlam taşımadıklarını dolayısıyla onları bırakmaları gerektiğini söyler. Hiçbir insan, ağaç, ruh, yıldız, ay ve gezegenin tapılmaya lâyık olmadığını belirtir. Bunlara itaat ve ibadet etmenin gereksiz ve anlamsız olduğunu söylemeye çalışır. Der ki, bu dünya, ay, yıldız, güneş, gök ve kâinat Allah tarafından yaratılmıştır. Sizi yaratan da öldüren de Allah'tır. Sadece O'na kul olun, O'na itaat edin, O'nun önünde eğilin. Yaptığınız hırsızlık, soygun, yağma, katliam, zulüm, fuhuş ve diğer hayasızlıklar günahdır. Bunlardan sakının, Allah bunlardan hoşlanmaz. Doğru söz söyleyin, doğru hareket edin. Herkese adaletli davranın. Kimsenin canına kıymayın, kimsenin malına göz dikmeyin. Hakkınız ne ise alın, hakkı olana hakkını verin. Hepiniz insansınız ve bütün İnsanlar eşittir. Kimse rezil ve alçak olarak doğmamıştır. Aynı şekilde kimse şeref ve haysiyet madalyasıyla dünyaya gelmemiştir. Büyüklük ve üstünlük ırk ve soydan değil, Allah'a yakın olmak ve dürüst olmaktan gelir. Allah'tan korkan, ahlâkı temiz olan üstün insandır. Gerisi boştur, öldükten sonra hepimiz dirilecek ve Allah'ın huzuruna çıkacaksınız. Herkes kendi söz ve hareketlerinin muhasebesini yapacak, Allah'a

hesap verecektir. Her şeyi bilen ve gören Allah, yaptıklarınızın muhakemesini görüp son kararını verecektir. O'ndan hiçbir şey saklayamazsınız. Bütün hayatınız açık bir kitap gibi Allah'ın önünde duracaktır ve O, bu kitaba göre hakkınızda hükmünü verecektir.) O Adil-i Mutlak'ın nezdinde kimse kimsenin avukatlığını yapamayacak, kimse kimseyi kurtaramayacaktır. Allah'ın katında ne rüşvet geçerlidir, ne de şan ve şöhret.Orada ne ırk sorulacak ne aile şeceresi. Tek değer ölçüsü iman ve iyi amel olacaktır, iman ve amel sermayesi bol olan doğruca cennete gidecek, bundan yoksun olan ise cehennem ateşinde yanacaktır.

İşte O büyük insan, mağaradan çıkıp böyle bir kurtuluş çağrısında bulundu, bu şekilde halkına seslendi.

3.2.6. Halkın Tepkisi

Cahil halk sert bir tepki gösterir ve O'na birden bire düşman kesilir. Ona küfür eder, taş atar. Bir gün değil, iki gün değil, birkaç ay değil, tam on üç yıl kendisine zulüm eder, eziyet çektirir. Nihayet evinden, ocağından koparıp sürgüne gönderir. Bununla da yetinmez, sığındığı yerde kendisini ve taraftarlarını rahat ettirmez. Bütün Arabistan'ı O'na ve bir avuç taraftarlarına karşı ayaklandırır ve tam sekiz yıl kendileri için suikast hazırlar, kendilerine karşı üst üste seferler düzenleyip, saldırıya geçerler. Fakat bütün bu güçlük ve engellere rağmen o büyük insanın azmi kırılmaz.

Bu halk, bu millet neden kendisine düşman kesilmiştir? Bu bir para ve arazi kavgası mıydı? Bir kan davası mıydı? Yoksa O onlardan bir mal mı talep ediyordu? Hayır, hiçbir şey! Bütün düşmanlık kin ve nefret sırf Allah'a çağırdığı içindi. Onlar hayret ediyorlardı; bu adam bizi neden tek Allah'a inanmaya, itaat etmeye davet ediyor? Bizi neden putperestlik, şirk ve fuhuştan alıkoymak istiyor? Kâhin, keşiş ve rahiplerin ekmeğine niçin mani oluyor? Kabile reislerinin sultasını neden kırmak istiyor? İnsanlar arasındaki farkı neden kaldırmak istiyor? Aşiret kavgaları ve ırkçı taassupların niçin cehalet olduğunu söylüyor? Eski çağlardan beri süregelen toplum düzenini neden bozmak istiyor? Halk demek istiyordu ki: "Senin talimatın aile ve toplum düzenimize ters geliyor, milli geleneklerimize uymuyor. Sen bu işten vazgeç, yoksa seni yaşatmayız."

3.2.7. Baskı ve Zulme Karşı Direniş

Peki, bu insan neden bunca baskıya uğradı, neden bu kadar eziyet çekti? Milleti O'na hükümdarlık vermeye hazırды ve talimatından vazgeçerse, O'nu servete boğmaya hazırды. Ancak O her şeyi reddetti ve tebliğini, vaazını vermekten vazgeçmedi. Hem de her türlü zorluk ve zulme katlanarak. Bu niçin böyle idi? İnsanlar Allah'a inanıp, dürüst olsalardı, O herhangi bir şahsi menfaat mi elde edecekti? O'nu yolundan caydırmayan iktidar, servet ve başkalarına hükmetmekten daha cazip ve faydalı bir şey mi vardı? Ne gibi bir menfaat O'nu tam yirmi bir yıl her türlü bedeni ve ruhi eziyet ve

işkenceye katlanmaya itti? Düşünün; fedakârlık, iyi niyet ve yardımlaşmanın bundan daha büyük ve yüce bir örneği var mıdır? Kişi kendi nefsi için değil, başkalarının maddi ve manevî faydası için bunca zahmete ve külfete katlanabilir mi? Hem de iyi olmalarını, doğru yolu bulmalarını istediği millet O'nu taşlarken, evinden barkından koparıırken ve sürgünde de peşini bırakmazken!

Bir yalancı, bir sahtekâr, aslı astarı olmayan bir şey için bunca güçlük ve engellerle boğuşabilir mi? Macera peşinde olan bir şahıs sadece tahmin ve kıyasına dayanarak davasını böyle savunabilir mi? Bunca yalan, iftira ve ithamların yanı sıra fiili müdahaleye ve tecavüze karşı dayanabilir mi? Bir hokkabaz veya bir soytarı ortaya attığı bir oyun için, büsbütün ayağa kalkan bir millet ve memlekete karşı son ana kadar mücadele edebilir mi? Bir hilekâr ve bir şakacı sadece keyfi için büyük ordulara karşı koyabilir mi? Bu azim, bu kararlılık, bu sebat kendisinin ne kadar haklı olduğunu, davasının ne kadar sağlam olduğunu zaten gözümüzün önüne sermiyor mi? Davasının noksan veya zayıf olduğunu bilen bir kişi tam yirmi bir yıl her türlü muhalefete nasıl karşı koyabilirdi?

Söz konusu insanın durumunda göze çarpan bu değişikliğin yanında bir değişiklik daha vardı ki, bu daha da şaşırtıcıydı.

3.2.8. Tutum ve Davranışındaki İkinci Büyük Değişiklik

Kırk yaşına kadar o bir Arap'tı, diğer Araplar gibi. Bu süre içinde kimse bu tüccarın büyüleyici hitabetine tanık olmamıştı. Kimse O'nun ilâhiyat, ahlâk, felsefe, siyaset, hukuk, iktisat ve biyoloji'nin en derin kural ve tezlerinden bahsettiğini duymamıştı. Kimse, Tanrı, melekler, semavi kitaplar, geçmiş peygamberler, eski ümmetler, kıyamet, ölümden sonraki hayat, cennet ve cehennem hakkında tek bir söz söylediğini işitmemişti. Şüphesiz, temiz bir karakteri, efendi bir kişiliği vardı, ama kırk yaşına kadar hayatında olağanüstü herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştı. Dolayısıyla O'nun ilerde büyük bir insan olacağını kimse sezememişti. Yakın çevresindekiler sessiz, sakin, barış sever ve dürüst bir kişi olduğunu biliyordu. Ancak kırk yaşından sonra mağaradan çıkınca sanki dünyalar değişmişti.

Artık O, yepyeni sözler söylüyordu. Konuşmasında öyle bir çekicilik, söylediklerinde bir cazibe vardı ki kendisini duyanlar büyülenmiş gibi oluyorlardı. Kelâmı öylesine etkileyici idi ki ezeli düşmanları bile, etkilenmemek için O'nu dinlemekten kaçıyorlardı. Fesahat ve belâğati öylesine kuvvetliydi ki, aralarında büyük şair, hatip ve konuşmacının bulunduğu bütün Arap milletine açıkça meydan okuyor ve diyordu ki: "Okuduğum sûre ve ayetlere benzer bir tek sûre ve ayet getirin, köleniz olayım." Ama kimse buna cesaret

edemedi. Zira Arapların kulağı böylesine zarif, böylesine hitabet dolu bir konuşmaya alışmamıştı.

Bu şahıs şimdi bir anda emsalsiz bir hekim, eşine rastlanmayan bir ıslahatçı, yeni bir medeniyetin kurucusu, usta bir siyasetçi, üstün kabiliyetli bir hukukçu, yüksek seviyeli bir hâkim ve tecrübeli bir komutan hüviyetleriyle karşınıza çıkıyor. Bu şahıs Arabistan çöllerinin cahil bedevilerine akıl, mantık ve hikmetin öylesine derin ve çekici meselelerini anlatıyor ki bunun eşine ne geçmişte rastlanmış, ne de gelecekte benzeri bulunacaktır. Bu ümmî, artık ilâhiyat üzerine konferans verebiliyor, milletlerin tarihi ve iniş çıkış sebepleri konusunda konuşmalar yapabiliyor, felsefenin karmaşık kurallarından bahsedebiliyor, geçmişteki ıslahatçıların günah ve sevaplarını bir kitap gibi okuyabiliyor, dünyanın çeşitli din ve mezheplerini eleştirebiliyor, milletler arasındaki davalarda ve kavgalarda karar verebiliyor, ahlâk, medeniyet ve kültürün en güzel derslerini verebiliyordu.

Bu insan bununla da yetinmiyor, toplum, ekonomi, sosyal problemler ve uluslararası ilişkilerle ilgili kanun ve beyannameler çıkarabiliyordu. Bu hususta öyle kanunlar hazırlıyor ve hukuk nizamı meydana getiriyordu ki, büyük hukukçu ve âlimler, bütün ömürlerini bile harcadıktan sonra bu gibi eserler ortaya çıkaramazlardı. Hatla zaman ilerledikçe ve insanoğlu gelişme kaydettikçe bu kanun ve kuralların hikmetini daha iyi anlayabilmektedir.

O, sessiz, mütevazı ve alçak gönüllü tüccar, -ki hayatında kılıca bile dokunmamış, hiçbir askeri eğitimden geçmemiş hayatında sadece bir kere bir çarpışmayı uzaktan seyretmişti- birden bire cesur bir asker oluveriyordu. Öyle bir asker ki muharebenin en şiddetli anında bile mevziden kıpırdamıyordu. Öyle büyük kumandan olmuştu ki, dokuz yılda bütün Arabistan'ı fethediyordu. Öylesine müthiş bir askeri liderdi ki, meydana getirdiği ordu, askeri düzen ve milletine aşıladığı askeri ruh sayesinde, çaresiz ve miskin Araplar sadece birkaç sene zarfında dünyanın iki muhteşem askeri gücünü alt üst ediyorlardı.

O sessiz ve kendi halindeki insan, ki kırk yaşma kadar herhangi bir siyasi konuyla ilgilendiği görülmemiştir, bir anda öyle büyük bir devlet adamı, ıslahatçı ve politikacı oluverdi ki, yirmi üç yılda 1.2 milyon mil karelik Arabistan çölünün dağınık, kavgacı, cahil, dik kafalı, kültürsüz kabilelerini telgraf, telefon, radyo, demiryolları veya karayolları basın ve yayın gibi ulaşım ve haberleşme araçları olmaksızın bir dine, bir medeniyete, bir kanuna ve bir hükümete bağlayıverdi. Düşüncelerini değiştirdi, ahlâklarını düzeltti, kültürsüzlüklerini kültürle ikame etti, vahşiliğini medeniyete çevirdi, kötülük ve ahlâksızlıklarını iyilik, takva ve dürüstlüğe dönüştürdü. Kanunsuzluk ve anarşi hareketlerini gıpta edilecek bir kanuna saygınlık ve devlete, nizamla bağlılığa çevirdi, asırlarca içinden kaliteli ve yetenekli bir insanın çıkmadığı kısır bir milleti öylesine verimli ve bereketli yaptı ki,

her alanda yüzlerce ve halta binlerce uzman, âlim, sanatçı ve ünlü şahsiyetler doğdu ve dünyaya din, ahlâk, medeniyet ve kültür dersleri vermeye başladılar.

3.2.9. Güzel Ahlâk

Üstelik, bütün bunları zulüm, cebir, hile ve aldatmaca ile yapmadı. Aksine bu muazzam değişiklik ve gıpta edilecek devrimi, herkesi kendine hayran bırakan güzel ahlâkı, kalbleri fetheden efendiliği, kibarlığı ve zihinleri etkileyen vaaz ve telkinleriyle yaptı. Güzel ve üstün ahlâkıyla düşmanlarını dost yaptı, merhamet ve şefkatle gönüllere taht kurdu, adalet ve dostlukla hükümet işlerini yürüttü, hakkaniyet ve doğruluktan bir milimetre bile ayrılmadı. Savaşla da kaba kuvvete ve vahşete başvurmadı, kimseye hile yapmadı, sözünden caymadı. Ezeli düşmanlarından bile intikam almadı. Kanını emmek isteyen, O'nu taşılayan, O'nu sürgüne gönderen, O'nun aleyhinde bütün Arabistan'ı ayaklandıran, hatta cinnet getirip amcasının ciğerini çiğneyenleri bile affetti, şahsi kin veya garaz için kimseden intikam almadı.

Bütün bunların yanı sıra, tüm ülkenin tek hâkimi olmasına rağmen, fakir bir hayat sürece kadar fedakâr bir insandı. Bütün ülkenin hükümdarı ve şöhreti ile nüfuzu yurtdışına da taşmış olmasına rağmen sadeliğini terk etmedi. Her türlü servet ve zenginlikten yararlanma imkânı bulunmasına rağmen, yaşantısında bir değişiklik olmadı. Hasır üzerinde yalar, olağan elbiselerle vücudunu sarar, fakir

yemeği yer, bazen günlerce ağzına bir tek lokma girmezdi. Geceleri kalkıp namaz kılar, dua ederdi. Bazen bütün gece ümmeti için dua ederdi. Fakir fukaraya yardım eder, bir işçi gibi onların hizmetine koşardı. Ömrünün sonuna kadar mağrur insanların, despot ve padişahların gurur ve gösterisine kapılmadı. Alelâde bir insan gibi herkesle görüşür, dertleşirdi. Ümmet arasına karışıp onlarla öyle mütevazî bir şekilde konuşurdu ki, bir toplantıda milletin önderi, halkın sevgilisi, ülkenin hükümdarının da bulunduğu fark edilemezdi. Maddî ve manevî rütbesi bu kadar büyük olan bir kişi sokaktaki adamıyla aynı seviyede ve aynı kılıkla buluşur, konuşurdu. Kendisine ait olan her şeyi ve hakkı olan bütün mirasını ümmetine bıraktı. Öz evlâtlarının hakkını ümmetinin haklarından üstün kılmadı, kendilerine herhangi bir imtiyaz veya üstünlük tanınmasına şiddetle karşı çıktı. Öyle ki, çoluk çocuklarını ve diğer aile üyelerini zekât alma hakkından mahrum bıraktı. Sırf taraflar ve dindaşlarının ilerde, çocuklarına ve aile fertlerine zekâtların tümünü vermeye başlayabilecekleri korkusuyla!

3.2.10. Yeni Bir Çağ Açan

Bu büyük ve muhteşem insanın meziyetleri ve faziletleri burada bitmiyor. Gerçek mevkîi ve yerini tesbit etmek için dünya tarihine şöyle bir göz atmanız gerekiyor. Göreceksiniz ki, bin dört yüz yıl önce dünyaya gelen Arabistan çölünün bu ümmî ve sade insanı, aslında eski çağı kapatarak yeni bir çağ açan Cihan Önderi'dir. O yalnızca kendisini tanıyanların, ken-

dine bağı olanların değil, kendisini tanımayanların da lideridir. O'na dil uzatmaya cesaret edenler, düşüncelerine, hayat düzenlerine, kanunlarına ve kısacası modern çağa O'nun getirdiği ruhun ne kadar nüfuz ettiğini bilmiyorlar.

Dünya insanların fikir ve hayallerini vehimler, batıl itikat ve ruhbanlıktan gerçekçiliğe ve dürüst bir dünyacılığa çeviren insan O'dur. Mu'cize ve keramet isteyen dünyaya, akıllara durgunluk veren gerçekleri öğreten ve akli ölçüler kullanmayı telkin eden O'dur. İnsanların, cehalet ve vehameti terk edip, gözleriyle Allah'ın kudreti ve tabiatın sırlarını görme zevkini sağlayan O'dur. Hayal âleminde yaşayan, olur olmaz şeyler için tahmin yürütenleri akıl, mantık, müşahade ve tetkike davet eden ve alıştıran O'dur. O, akıl ile his arasındaki değer ölçüsünü insana öğretti. Madde ile Ruh arasında bağ kurdu. Din ile ilim ve amel arasında irtibat kurdu. Dinin gücüyle, fen ve bilime ilgiyi arttırdı, aynı şekilde bilimin dinle ilgilenmesini sağladı. Şirk ile putperestliğin kökünü kazıdı ve ilmin kuvvetiyle tevhide inancı öylesine sağlamlaştırdı ki müşrikler ile putperestlerin dinlerinde bile tek tanrıya ilgili inancın öğeleri görülmeye başlandı. Ahlâk ve ruhaniyetin temel fikirlerini değiştirdi. Eskiden dünyayı terk edip, nefsi öldürmek ahlâk ve faziletin vazgeçilmez yolu sayılırdı. Ama O onlara dünyadaki sorunlarla ilgilenerek, cemiyet kurallarının dışına çıkılmayarak ve dünya nimetlerinden tamamıyla yararlanarak ebedi hakikati bulmanın mümkün olacağını öğretti. Aynı şekilde dünyevi ve maddi sorunlarla uğraşırken

ölçülü davranılması ve ahiret ile öbür dünyadaki hayatın unutulmaması gerektiği fikrini yerleştirdi. Ayrıca, insanın gerçek değerinin ne olduğunu öğreten de O'dur. Putlar, ilâhlar ve Allah'ın oğlundan başka kimseyi peygamber, dini lider ve tapılmaya lâyık nesne veya kişi olarak kabul etmeye yanaşmayanlara, bir insanın evrensel hükümlerliliğın temsilcisi ve alemlerin Rabbi'nin naibi, halifesi olabileceğini vurgulayan O'dur. İnsanların kuvveti ve kudretine göre yanlarında diz çökenlere, onlara tapanlara bunların basit insanlardan farkı olmadığını anlatan da O'dur. Her güçlü ve iktidarlı insana Tanrı diyerek sarılanlara, insana sadece insan muamelesi yapılması gerektiğini öğreten O'dur. Hiçbir insanın doğuştan ulviyet, kutsallık, hükümdarlık ve efendilik sıfatlarını taşımadığını, aynı şekilde kimsenin alçaklık, mahkûmiyet ve esaret damgası vurularak dünyaya gelmediğini söyleyen de O'dur. Dünyada İnsanlar arasındaki birlik, beraberlik, eşitlik, sevgi, saygı ve özgürlük düşüncelerini yaratan ve güçlendiren işte bu talimat ve telkinlerdir.

Hayal âleminde gerçekte dönün ve bu ümminin liderlik dehasının pratik sonuçlarına bir göz alın. Bunları devletlerarası ilişkilerde, devlet hukukunda, belli başlı anlaşma ve sözleşme ile kanun ve kurallarda rahatça görebilirsiniz. Ahlâk, adap, tahâret, kültür ve medeniyetin birçok usûlü O'ndan alınmıştır. Toplumun pek çok kurallarının kaynağı O'dur. Ekonomiyle ilgili getirdiği bir dizi

teori ve uygulamalar dünyada nice doktrin ve devrimlerin gerçekleşmesine ve bu sürecin hâlâ devam etmesine yol açmıştır. Devlet ve hükümet ile ilgili ilke ve kuralları dünyada sayısız siyasi ideolojinin doğması ve rejimlerin kurulmasına sebep olmuştur. Adalet ve hukuka ait olan düzenlemeleri dünyanın adli sisteminde ve hukuk edebiyatında gözle görülür değişiklikler meydana getirmiştir. Dünyada savaş ve barışın ilk kez medeni kurallar içinde yapılmasını sağlayan işte bu Arap ümmisidir. Çünkü daha önceki çağlarda savaşın da bazı kuralları olabileceğine ve çeşitli milletler arasındaki anlaşmazlıkların ortak insanlık değerlerine dayanılarak giderilebileceğine kimse inanmıyordu.

3.2.11. Çok Yönlü Şahsiyet

İnsanlık tarihinde bu hârika insanın mevkii ve yeri o kadar üstün ve yüksektir ki, gelmiş geçmiş bütün büyük insan ve kahramanlar O'nun yanında küçük ve önemsiz kalırlar. Dünyada birçok büyük insan doğmuştur, ama hiçbirinin meziyetleri bir iki alandaki uğraşı ve başarıdan öteye gitmez. Ya teorisyendir, pratiği yoktur, ya da pratiği varsa teorisi zayıftır. Kimi siyasi, kimi askeri dehada rakipsizdir. Birinin gözü sosyal hayatın tek bir cephesine öylesine dikilmiştir ki, diğer bütün cepheleri gözünden kaçırmıştır. Bir başkası ahlâk ve ruhaniyete o kadar dalmıştır ki, ekonomi ve politikayı bilememiş, hatta dünyadan elini eteğini çekmiştir. Buna karşılık biri ekonomide ve politikada tek söz sahibi haline gelmiş, ama ahlâk ve faziletten nasibini

alamamıştır. Kısacası, tarihte kime bakarsanız tek cepheli, tek meziyetli kahraman veya uzmandır. Fakat bir tek şahsiyet vardır ki, bütün meziyetleri kendisinde toplamıştır. Bu büyük insan hem filozof hem hakimdir, hem de söylediklerini aynen tatbik etme başarısını göstermiştir. O aynı zamanda büyük bir devlet adamı, askeri lider, hukuk adamı ve hukukçu, ahlâk hocası, dini ve manevî önderdir. Bakış açısı bütün bir insan hayatını kapsayacak kadar geniş olmasına rağmen en küçük ayrıntılar bile dikkatinden kaçmaz. Sofrada yemek yemenin adabı ve vücut temizliğinin usullerinden tutun da milletlerarası münasebetlere kadar her konuda emir ve talimat verir. Kendi getirdiklerine dayanan bir medeniyet oluşturur. Ve insan hayatının bütün alan ve yönleri arasında tam denge kurabilen bir hayat düzeni getirir. Böylesine çok yönlü ve çok yetenekli başka bir lider ve kahraman gösterebilir misiniz?

3.2.12. Çevresini Aşan Bir Şahsiyet

Dünyanın hemen hemen bütün şahsiyetlerinin yetişmelerinde çevrelerinin rolü büyük olmuştur. Fakat sözünü ettiğimiz insanın bambaşka bir özelliği vardır. Bu insanın yetişmesinde çevresinin hiçbir rolü olmadığı görülür. Arabistan'ın o zamanki durum ve koşullarının böyle bir tarihi şahsiyetin doğmasına müsait olduğu da söylenemez. Arapların en çok ihtiyaç duyduğu belki de aşırı milliyetçi bir liderdi. Böyle bir lider kabileler arasındaki kavga ve çekişmeye son verip Arapları bir millet haline getirebilir, ülke içinde birlik

sağlayarak ve çevredeki ülkeleri fethederek güçlü bir Arap krallığı kurabilir ve nihayet, Arapların siyasi ve iktisadi gelişmesini mümkün kılabilirdi. Bu liderde Arapların bütün kötülükleri bulunabilir ve baskı, zulüm, acımasızlık, katliam, hile, desise ve mümkün olan her kötü yola başvurarak milletin geleceğini teminat altına almaya çalışabilirdi. Arap toplumunun o günkü yapısı yukarıda özelliklerini saydığımız bir liderin ortaya çıkmasını gerektiriyordu. Hegel'in tarih felsefesi veya Marks'ın tarihin maddi yorumu açısından ,böyle bir ortamda çevrede yalnızca bir ulusu birleştirebilecek ve devlet kurabilecek bir liderden başka birine ihtiyaç olmadığına inanırsınız. Ama Hegel ile Marks'ın felsefeleriyle aşağıdaki durumun izahı mümkün olabilir mi?

Bir yandan o zamanki Arabistan ve hatta bütün dünyanın perişan halini göz önünde bulundurun, diğer yandan güzel ahlâkı öğreten, insanlığı ıslah eden, nefisleri temizleyen ve cahiliyyenin tüm evham ve hurafelerini yok eden birini düşünün. Öyle biri ki, bakışları ülkesi, halkı ve ırkının bütün sınırlarını aşıp dünyaya ve bütün insanlara uzanmıştı. O, sırf kendi yandaşları veya vatandaşları için değil, bütün İnsanlar için cihanşümul bir ahlaki, manevî, medeni ve siyasi nizamın temellerini attı. O, sosyal ve ekonomik meseleler ile milletlerin siyaseti ve uluslararası ilişkilerin sağlıklı temellere dayandırılması ve çözümlenmesini hayal aleminde değil, yaşadığımız gerçekler dünyasında sağladı. O, maddiyat ile maneviyatı öylesine dengeli biçimde birleştirdi ki, herkes

O'nun hikmetine ve basiretine hayran kaldı. Şimdi kalkıp siz bu insanın Arap cahiliyye devri ve ortamının bir ürünü olduğunu söyleyebilir misiniz?

3.2.13. Tarihi Oluşturan Şahsiyet

Şurası bir gerçektir ki bu insan, kendi çevresinin ürünü değildi. Fakat bu noktayı iyice inceleyecek olursak, şahsiyetinin zaman ve mekân sınırlarını da aştığını göreceğiz. Uzak görüşlülüğü çağın koşullarını bir yana bırakıp yüzyılları bir anda kapsamıştır. O, bütün insanları zaman tünelinden geçirmiş, onları her çağda ve her ortamda tasavvur edebilmiştir. Bu sebepten dolaydır ki, İnsanlar için her devirde ve her şart altında geçerli ve uygulanabilir hayat kurallarını tanzim etmiştir. O, tarihin yıprattığı kişi ve varlıklardan değildir. O, diğer büyük şahsiyetler gibi sadece kendi çevresi veya dönemi için iyi sayılan bir lider değildir. O, herkesten ayrı, herkesten seçkin öyle liderdir ki tarihin akışıyla hareket etmiş ve her çağda kendi çağındaki kadar yeni ve ilerici görülmüştür.

Genelde cömertçe "tarihi oluşturanlar" olarak vasıflandırılan kişiler aslında "tarihin oluşturduğu" kişilerdir. Gerçekten bütün insanlık tarihinde "tarihi oluşturan" bir tek kişi varsa, o da işte peygamberdir. Tarihi, araştırmacı bir zihniyetle ele alacak olursak, bütün ihtilâl, inkılap ve ıslahat yapan kişi ve liderlerin zamanın şartlarından büyük ölçüde yararlandıklarını görürüz. Pek çok durumlarda bugün ani ve

harikulade olarak nitelendirebileceğimiz devrim ve değişiklikler için şartların hazır olduğunu anlayabiliriz. Çoğu hallerde devrim için zeminin elverişli olduğuna, hatta devrimin yönünü tayin edecek şartların bulunduğu tanık oluruz. Bir devrimcinin görevi bu şartları fikirden eyleme dönüştürmek olmuştur. Yani başka bir deyimle, büyük devrimci ve devlet adamı dediğimiz pek çok lider, genellikle sahnesi hazır ve rolü belirlenmiş birer oyuncudan farksızdır. Fakat, tarihi oluşturan ve gerçek bir devrim yapan bu kişiye bakın ki ihtilâl ve inkılâbın şartlarını kendisi oluşturmuştur, inkılâb için malzemeyi kendisi hazırlamıştır. İnkılâbın ruhu ve bunu gerçekleştirecek, yaşatacak hiçbir şey ortada yokken, yeni bir ruh, yeni bir insan türü ortaya koymuştur. Kendi kişiliğini eriterek binlerce kişinin kalbine girmiş ve onları istediği hale ve kıvama getirmiştir. Kafa ve kalp birliği ve çelik gibi irade gücüyle devrimin şartlarını kendisi hazırlamıştır. Bu devrimin şeklini ve yönünü kendisi tayin etmiştir. Sonra yine kendi irade gücüyle hadiselerin seyrini değiştirmiş ve istediği istikâmete götürmüştür. Tarihin oluşumunu böylesine etkileyen ve böylesine harikulâde bir değişimi meydana getiren bir başka, inkılabçı var mıdır?

Şimdi gelin şu soruyu kendi kendimize soralım: Bin dört yüz yıl önceki karanlık dünyada, Arabistan gibi en karanlık ülkenin bir köşesinde önce çobanlık, daha sonra ticaretle uğraşan, okuma yazması olmayan bir kişide bu âni değişiklik, bu muazzam devrim nasıl meydana geldi? Nasıl oldu da bu

sade vatandaş böyle münevver bir kişi oluverdi? Bunca güç, bilgi, yetenek ve terbiyeyi nerden kazandı? Siz dersiniz ki bunların hepsini kendisi bulmuştu, hayal gücünü kullanmıştı. Ben derim ki eğer bunları kendisi bulmuşsa O'nun peygamberlik değil, tanrılık iddiasında bulunması gerekirdi. Şayet o böyle bir iddiada bulunsaydı, Rama'yı ilâh ilan eden, Krişna'yı mücessem tanrı olarak kabul eden, Buda'ya tapmaya başlayan, Hz. İsa'yı kendiliğinden Allah'ın oğlu mevkiine çıkaran ve hatta ateş ile rüzgar ve suya tapan bu dünyanın insanları, böylesine dirayetli ve meziyetli bir kişiyi tanrı olarak kabul etmekten çekinmezlerdi. Fakat bakın O, kabiliyetini ve fevkalâde kuvvetlerini kendisine mal etmiyor ve "ben de insanım, tıpkı sizin gibi, hiçbir şey benim değildir. Bende ne varsa Allah vergisidir. Bütün dünyada eşi bulunmayan bu kelâm, bu harika sözler benim değildir, bu benim kafamın mahsulü değildir. Bu, kelimesi kelimesine Allah'tan gelmiştir ve bunun için bütün hamdler Allah'a olsun. Başardığım işlerin, çıkardığım kanunların, size öğrettiğim usullerin hiçbirisi, ama hiçbirisi, düzmece değildir. Benim aklım ve gücüm bu büyük işleri başarmaya yetmez. Adım adım Rabbimi izlerim, her konuda benim yol göstericim O'dur. Her an O'na muhtacım. Bana O'ndan işaret gelir gelmez ağzımı açar, adımımı atarım" diyor.

Bakın bu sözler ne kadar harikadır. Ne kadar doğru ve samimidir. Bir yalancı kendisini haklı çıkartmak ve büyötmek için elinden gelen yalanları uydurur, yapamadıklarını yaptığını

söyler, başkalarının mallarının kendisine ait olduğunu iddia eder. Ama Peygamber, kendisinde bulunan meziyetlerin, şahsi meziyet ve kabiliyetler olduğunu iddia etseydi bile başkaları O'nu yalanlayamazdı. Zira, bunu tesbit edecek imkânları yoktu. Doğruluk ve içtenliğin bundan daha büyük kanıtı olabilir mi? Çok gizli yollarla edindiği bilgi ve yeteneklerinin kaynağını başkalarına açıklamaktan çekinmeyenden daha doğru ve dürüst biri olabilir mi? Söyleyin bana, neden O'na iman etmeyelim, neden peygamberliğini teyid etmeyelim?

3.3. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİ LEHİNDE KUR'AN'IN İLERİ SÜRDÜĞÜ DELİLLER

Kur'an-ı Kerim'de deniliyor ki:

"Ey Nebi, sen bundan evvel ne bir kitap okuyordun ne elinle yazıyordun. Eğer böyle olsaydı, bâtıl'a tapanlar şüpheye düşebilirlerdi. Aslında bunlar, ilim sahiplerine parlayan birer işaretler." (Ankebût; 48-49)

Bu ayet açıkça Hz. Peygamber'in okuma yazma bilmediğini vurguluyor. Eğer bunun aksi olsaydı bütün ömrünü aralarında geçirdiği kabilesinin ve bulunduğu şehrin insanları bunu bilir ve şahitlik ederlerdi. Ama onlar O'nun okuyup yazma bilmediğini biliyorlardı.

3.3.1. Ümmiliğin Nübüvvet İle İlgisi

Bu noktaya değindikten sonra şunları söyleyebiliriz: Semavi kitapların talimatı, geçmişteki peygamberlerin durumu, çeşitli çağlarda ortaya çıkan din, mezhep ve akidelerin mahiyeti, eski İnsanlar, kavimler ve medeniyetlerin tarihi, siyaset, cemiyet ve iktisadın karmaşık meseleleriyle ilgili olarak bir ümmnin dilinden çıkan sözler vahiy'den başka bir şey değildir. Eğer Hz. Muhammed (a.s.) azıcık okuma yazma bilebilseydi^{3[1]} yakınları ile çevresindekiler O'nun

^{3[1]} Kuran-ı Kerîm'in Rasûl-u Ekrem'in Ümmî olduğunu açıkça ifade etmiş olmasına rağmen, bazı kimselerin kendisini okuma yazma bilen bir kişi olarak göstermekte ısrar etmeleri doğrusu şaşılacak bir tutumdur. Gördüğümüz gibi, Hz. Peygamber'in Nübüvvetinin lehinde bir delil olarak Kuran-ı Kerim'in ileri sürdüğü husus, O'nun ümmî olmasıdır. İşin tuhafı, Müslümanlardan bazı kimseler de Hz. Muhammed'in okumuş bir kişi olduğunu ispatlamaya çalışıyorlar. Bu iddianın halinde ileri sürülen bazı asılsız ve uydurma rivâyetler hemen ilk bakışta reddedilecek mahiyettedir. Bir kere, Kur'an gibi Allah'ın kelâmı ortada dururken ve bu ilâhî kitab tam aksi bir iddiada bulunurken, kaynağı meçhul rivâyetlere inanmak abestir. Ayrıca bu rivayetler de oldukça zayıf ve gülünçtürler. Bu rivayetlerden biri Sahih-i Buhari'de geçiyormuş. Buna göre Hudeybiye Anlaşması kaleme alınırken Mekke'li kâfirlerin Hz. Muhammed'in ismine "Rasûlullah" kelimesinin eklenmesine itiraz ettiği, bunun üzerine Hz. Peygamber'in kâtibine (Ali'ye), "peki, Rasûlullah kelimesini karalayıp Muhammed bin Abdullah yaz" diye buyurduğu, Hz. Ali'nin bu kelimeyi karalamakla tereddüt etmesi üzerine Rasûlullah'ın ondan kalemi alıp bu sözleri sildiği ve (Muhammed bin Abdullah) ibaresini yazdığı belirtiliyor.

Ancak bu rivayet Ber'a bin Âzib'in ağzıyla Sahih-i Buhari'de dört yerde ve Sahih-i Müslim'de iki yerde geçmiştir ve her yerde kullanılan kelimeler değişiktir:

1.) Buhari'nin "Kitabüs-Sulh" de bir rivâyetin inceleme ve sözleri şöyledir: Hz. Peygamber, Hazreti Ali'ye, bu kelimeleri karalayın dedi, Hz. Ali arz etti, "ben bu kelimeleri karalayamam". Nihayet Hz. Peygamber bu kelimeleri karaladı.

2.) Aynı kitapta bir başka rivâyet vardır: Sonra, Ali'ye dedi, "Rasûlullah"! silin. O dedi ki, vallahi isminizi hiçbir zaman silmeyeceğim. Nihayet Hazreti Peygamber (a.s.) yazıyı alıp şu ibareyi yazdı. "Bu, Muhammed bin Abdullah'ın yaptığı anlaşmadır".

3.) Üçüncü rivâyet yine Ber'a bin Azib Buhari, "Kitabul-Cizye" de yer almıştır. Sözleri şöyledir: Rasûl-ü Ekrem, kendisi yazamadı. Buyurdular ki ey Ali, "Rasûlullah"ı karala. Ali arz etti, vallahi bu kelimeyi hiçbir zaman silmeyeceğim. Bunun üzerine Hz. Peygamber kendisine bu kelimelerin bulunduğu yeri göstermesini istedi. Ali (r.a.) o yeri gösterdi. Ve Hz. Peygamber o ibareyi kendi eliyle karaladılar.

herhangi bir zaman eline bir kitap aldığını, araştırma yaptığını görmüş olsalardı, kâfir ve batıla inananlar belki de diyebilirdi ki, yukarıda bahsettiğimiz konular hakkında belirli bazı bilgiler toplamıştır. Fakat Hz. Muhammed (a.s.)in ümmiliği, bu gibi ihtimalleri tamamıyla ortadan kaldırmış oldu.

Bir ümmi'nin Kur'an-ı Kerim gibi muhteşem bir kitabı insanlara sunması ve geçmişte kendisinde olmayan harika

4.) Dördüncü rivayet, Sahih-i Buhari, "Kitabül Meğazi" de yer alıyor. Anlatılanlar şunlardır: "Bunun üzerine, Hz. Peygamber o yazıyı aldı ve kendisi yazmayı bilmemesine rağmen şu kelimeleri yazdı: "Bu muahadeyi Muhammed bin Abdullah yapmıştır."

5.) Yine Ber'a bin Azib'in Sahih-i Müslim, "Kilabul-Cihad" da yer alan rivâyetine göre; Hz. Ali'nin hayır demesi üzerine Hz. Peygamber eliyle "Rasûlullah" kelimesini sildi.

6.) Aynı kitapla Ber'a bin Âzib tarafından şu rivayet nakledilmiştir: Hz. Ali'ye dedi ki, "Rasûlullah kelimesi nerededir, bana göster." Hz. Ali o yeri gösterdi ve Hz. Peygamber onu silerek, "Abdullah oğlu" yapıverdi. Rivâyetler arasındaki bu tutarsızlık gösteriyor ki, aradaki râviler, Ber'a bin Azib'in sözlerini doğru nakledemediler. Bu sebeple bunlardan hiçbirine itibar edilemez. Hazreti Peygamber'in anlaşma metnine kendi eliyle "Muhammed bin Abdullah" kelimesini yazdığı kesinlik kazanmamıştır. Belki de asıl vaziyet şöyle idi: Hz. Ali'nin metindeki "Rasûlullah kelimesini silmeyi reddetmesi üzerine Hz. Peygamber, Ali'den o kelimenin yerini öğrenip onu kendi eliyle karaladı. Daha sonra Ali'nin veya başka bir kâtipin oraya "Abdullah oğlu Muhammed" ibaresini yazmasını sağladı. Bazı rivayetlere göre anlaşma iki kâtip tarafından hazırlanmıştı. Biri Hz. Ali ve diğeri Muhammed bin Mesleme (Bk: Fethul Bâri, c. 5, s. 217) Bu sebeple, pek mümkündür ki bir kelimeyi bir kâtip yazmayınca, bu işi başka bir kâtip yaptı.

Bu arada, bir başka rivayet de Hz. Nebî (a.s.)'nin okumuş olduğu lehinde ileri sürülüyor. Bu rivâyeti Mücahid'den İbni Ebi Şeybe ve Ömer İbni Şeybe nakletmişlerdir. Bunun sözleri şöyledir: Rasûlullah (as.) vefâtından önce okuma yazmayı öğrenmişlerdi. Fakat unutulmamalıdır ki bu rivâyetin kaynağı çok zayıftır ve doğruluğu da şüphelidir. Nitekim, İbn-i Kesir şöyle diyor: "Bunun aslı zayıftır". Sonra, Hazreti Peygamber (a.s.) ömrünün sonlarına doğru da olsa, okuma yazmayı öğrenmiş olsaydı, bu haber bir anda her tarafa yayılır ve bundan herkes haberdar olurdu. Şüphesiz Ashab-ı Kirâm bu hadiseye büyük ehemmiyet verirlerdi ve pek çoğu, Hazreti Peygamber'in kimden, ne zaman ve nasıl okuma-yazmayı öğrendiğini rivayet ederlerdi. Ne var ki böylesine önemli bir olay ile ilgili rivayet sadece Hz. Avn bin Abdullah'a atfediliyor ve ondan Mücahid bize nakletmiştir. Sonra şu nokta da göz önünde bulundurulmalıdır ki Avn bin Abdullah bir sahabe değil tabiidendir. Avn bin Abdullah'ın, Hz. Peygamber'in okuma yazmayı öğrendiğini hangi sahabeden haber aldığı da sabit değildir. Dolayısıyla, bu gibi zayıf ve güvenilmesine imkân bulunmayan rivayetlere dayanarak Kuran-ı Kerim'de beyan edilen ve belgeler ile yaşanan olaylardan sabit olan bir gerçeğe göz yumulamaz. Mevdûdi.

meziyet ve kabiliyetlere sahip olması, akıl ve mantık sahibi her insan için zaten peygamberliğinin en büyük delilidir. Dünyada tarihî kişilerden hangisinin durumunu araştırarak olursak, yaşadığı çağ ve çevre ile o zamanki şartların onun yetişmesinde büyük rol oynadıklarını görürüz. Fakat Hz. Peygamber (a.s.) kendi çağı veya çevresinin ürünü değildi. O'nun kişiliğindeki ani ve büyük değişiklik ve devrimin, mutlaka ilâhi bir menbaı ve kaynağı vardı. Bu nedenle, yukarıdaki âyette Hazreti Muhammed (a.s.)in kişiliği parlayan bir delile benzetilmiştir. O'nun kişiliği aslında bir değil, bir çok delilin toplamıdır. Cahil biri bu delilleri göremiyorsa görmesin. Ama ilim, akıl ve mantık sahibi kimseler bu delilleri görür görmez, bunların ancak bir peygamberin şanına lâayık olduğuna can-ü gönülden inanmışlardır. Şu âyete bakın:

"Bunlar diyor ki, neden bu insana Allah tarafından delil ve işaretler indirilmedi. De ki: "Delil ve işaretler sadece Allah'ın indindedir. Dense sadece uyarıcıyım, açık seçik (haber vermek için görevlendirilmişimdir). Ve bu (delil) bunlara yetmiyor mu? Biz sana kitap gönderdik. Bu (kitap) kendilerine okunuyor. Aslında, bunda, iman edenler için rahmet ve nasihat vardır." (Ankebût; 50-51)

Burada demek isteniyor ki, Hz. Peygamber bir ümmî olmasına rağmen, kendisine Kur'an-ı Azimüşşan gibi bir kitabın gönderilmesi bir delil değil midir? Zâten bu kendi başına öyle bir Mu'cizedir ki herkes Hz. Muhammed (a.s.)in peygamberliğine inanabilir. Bundan sonra başka bir Mu'cizeye

ne hâcet vardır? Geçmişte gösterilen Mu'cizeler âni ve geçiciydi. Halbuki bu Mu'cize her zaman iman sahiplerinin yanında bulunacaktır. Bu kitap her gün ve her zaman Peygamber tarafından çevresindekilere okunuyor ve anlatılıyordu.

3.3.2. Nübüvvet'ten Önceki Yaşantısı da Bir Delildir

"Bir kerre, bütün ömrümü aranızda geçirmiştir."
(Yunus; 16)

Bu ayette dile getirilen gerçek, Kur'an-ı Kerim'in Hazreti Peygamber'in zihninin bir ürünü olduğu hâşâ Allah'ın kelâmı olmayıp kendisinin uydurduğu bir kitap olduğu yolunda Kureyş'li müşrik ve kâfirlerin yaptıkları iddiaları yalanlayacak niteliktedir. Burada, müşriklerden, diğer delilleri bir yana bırakıp bu daha yakın, gözle görülür gerçeğe bakmaları isteniyor. Hz. Muhammed (a.s.) ömrünün kırk yılını onlar arasında geçirmişti. Aynı şehirde doğmuş, gözlerinin önünde büyümüşü. Erginlik, derken orta yaşma kadar onlar arasında oturmuş, yemiş, içmiş, alış veriş yapmış, evlenmiş, kısaca, her türlü içtimai faaliyette bulunmuştu. Hayatının hiçbir yanı onlardan saklı değildi. O'nun şahsiyeti açık bir kitap gibi önlerinde duruyordu. Kişiliği, davranışı ve tulumu başlı başına birer delildiler. Hazreti Peygamber'in hayatının şu iki önemli yanı hemen hemen bütün Mekke'liler tarafından biliniyordu.

Nübüvvet'inden önceki kırk senelik süre içinde peygamber olduğunu söylemeye başladıktan sonra birden bire dilinden dökülmeye başlayan ilim, irfan ve hikmet dolu sözlerin herhangi bir dünyevi merci ve kaynağı hiçbir yerde görülmemiş duyulmamıştı. Kimse onun ilmi, siyasi ve içtimai konularla ilgilendiğini görmemişti. Bu âni değişikliğin, kişiliğindeki güç ve yetenekten değil dışardan, olağanüstü ve insanüstü bir kaynaktan meydana geldiği apaçık ortadaydı. Bundan dolayıdır ki, Kur'an-ı Kerim'in, Hz. Muhammed (a.s.)in hayalinin ürünü olduğu saçmalığına kimsenin inanamayacağını sezen Mekke'nin kurnaz ve kötü niyetli insanları, bütün bunları başka birinin Hz. Muhammed (a.s.)'e öğrettiğini söylemeye başladılar. Ne var ki, bu ikinci iddia da birincisi kadar saçma ve asılsızdı. Zira Mekke şöyle dursun, bütün Arabistan'da Kur'an-ı Kerim gibi ilâhî bir kitabın yazarı olacak seviyede bir bilgin veya ilim adamı yoktu. Sonra, bu seviyedeki bir dâhi geçekten varolsaydı, Mekkeliler ve Arap'lar kendisinden haberdâr olmayacaklar mıydı?

Hz. Muhammed (a.s.)in, Nübüvvet'inden önceki yaşantısının ikinci yanı daha da ilginçtir. Kendisiyle yakından, uzaktan ilgilenmiş olan herkes temiz karakteri ve efendi kişiliğine hayrandı. Yalancılık, hilekârlık, dolandırıcılık ve buna benzer illetler O'nun yanından bile geçmemişti. Çevresi ve ülkesinin hiçbir ferdi bu kötülüklerin hiçbir örneğini O'nda görmemişti. Onlar, Hz. Peygamber'i son derece namuslu, dürüst, sözüne güvenilir, lekesiz, doğru ve hemen hemen

kusursuz biri olarak bilirlerdi. Hz. Muhammed (a.s.)in nübüvvetinden beş yıl önce Kâ'be'nin yapımı sırasında Hacer-i Esved ile ilgili meşhur olay meydana gelmişti. Bilindiği gibi, Kâbe'de Hacer-i Esved olarak bilinen siyah taşın yerleştirilmesi konusunda Kureyş'in muhtelif kabile ve aileleri arasında anlaşmazlık çıkmıştı. Aileler meseleyi aralarında halledemeyince şöyle bir karara varmışlardı. Yarın sabah Harem (Kâ'be)e adım alacak ilk kişi hakem olacaktır, o ne derse kabul edeceğiz. Ertesi sabah Kâ'be'ye adım atan ilk kişi Hz. Muhammed (a.s.)den başka birisi değildi. Kendisini görür görmez herkes birden haykırıverdi: "İşte emin (emanetçi, dürüst, güvenilir) burada, bu Muhammed'dir, biz bunun hakemliğine razıyız". Aynı şekilde, Allahu Teâlâ, Hz. Muhammed(a.s.)'i Nebi yapmadan önce Kureyş kabilesinin büyük bir toplantısında kendisinin "emin" olduğunu belgeletmişti. Şimdi, ömründe hiç yalan söylememiş, kimseyi kandırmamış, kimseyi dolandırmamış olan bir kişinin kalkıp böylesine büyük bir yalan söyleyeceğine böylesine korkunç bir hile yapabileceğine inanabilir misiniz? Böyle bir insanın, kafasında oluşturduğu fikirler ve plânların, Allah'ın sözleri ve emirleri olduğunu söyleyebileceğini kabul edebilir misiniz?

"Ve işte bu şekilde, (Ey Muhammed) Biz kendi emrimizle, bir ruhu sana vahiy ile gönderdik. Öyle ki, sen Kitabın ve imanın ne olduğunu bilmiyordun" (Şûra; 52)

Nübüvvet mertebesine yükseltilmeden evvel Peygamber, kendisine bir kitap geleceğini aklının ucundan bile

geçirmemişti. Halta, diyebilir ki, ilâhi kitaplar ve muhtevaları hakkında da herhangi bir bilgisi yoklu. Aynı şekilde belki de tek tanrıya inanıyordu, ama bunun yanı sıra melekler, peygamberlik, ilâhi kitaplar, kıyamet, mahşer, âhiret, cennet ve cehennem hakkında bildiği bir şey yoktu. Bu hususlar Mekke kâfirlerinden saklı değildi. Mekke'nin hiçbir vatandaşı, Peygamber'lik vazifesini üstlenmeden önce Hz. Muhammed (a.s.)'in ağzından kutsal kitaplar veya falan filan şeylere inanmak icap ediyor gibi bir söz dinlememişti. Belli ki, ilerde nebi ve peygamber olacağını tasarlamış olan bir kişi bu hususta gereken hazırlıkları yapacaktı. Fakat bu büyük insana bakın ki, kırk yıl kadar din ve inançlarla ilgili ağzından bir tek lâf çıkmamış, ama kırkıktan sonra aynı konularda herkesi şaşkına çeviren, büyüleyen ve herkesi cezbeden vaaz ve konuşmalar yapmaya başlamıştı.

"Sen, kendine bir kitabın ineceğini hiç beklemiyordun. Bu sadece Rabbinin lutfuyla (sana inmiştir). Onun için kâfirlerin yardımcısı olmayın". (Kasas; 86)

Yukarıdaki âyette görüldüğü gibi, Allah'ın kitabından habersiz olması, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğine bir delil olarak ortaya konmuştur. Bilindiği gibi, Hz. Musa (a.s.) da kendisinin nebi olacağı ve büyük bir vazife alacağından tamamıyla habersizdi. Devrinin en büyük hükümdarına meydan okuyacağı, onu mahvedeceği aklının ucundan bile geçmemişti. Günlerden birinde, yoldan geçerken aniden Allah'ın huzuruna çağırılmış bir anda nebilik görevi kendisine

verilmiş geçmişiyle hiç ilgisi olmayan muazzam bir göreve atanmıştı. Tıpkı bunun gibi, Hz. Muhammed (a.s.) da peygamberlik mevkiine ykseliverdi. Mekke'liler, Hz. Muhammed (a.s.)'in Hira mağarasından peygamberlik vazifesiyle dışarı çıktığı günden önceki bir gün ne yapmış olduğunu çok iyi biliyorlardı. Yaşantısının nasıl olduğu, nelerle iştigal ettiği, meraklarının ne olduğunu çok iyi biliyorlardı. Konuşma konuları, zevkleri, üzüntü ve sevinçleri ve faaliyetlerini pekla takip ediyorlardı. Kendisinin doğruluk, dürüstlük, namusluluk ve güzel ahlkın timsali olduğu, munis, mütevazı, kibar, doğru sözlü ve yardımsever kişiliğe sahip bulunduğuna kniydiler. Ama Mekke'lilerden hiçbiri çıkıp diyemezdi ki, bu iyi ve dürüst insan yarın peygamberlik iddiasında bulunacaktır. Hz. Muhammed (a.s.)'a en yakın olan, O'nunla her zaman temasta olan akraba, yakınları ve arkadaşlarından hiçbiri kendisinin peygamberliğe soyunmakta olduğunu iddia edemezdi. Hz. Muhammed (a.s.)'in daha önce vaaz söylediği, bir harekelin başına geçtiği, bir dava uğruna insanlara çağrıda bulunduğu vaki olmamıştı. Peygamberliğe getirilmesinden önce mütevazı bir hayatı vardı. Ekmeğini kazanıyor, çoluk çocuklarını geçindirmeye çalışıyordu. Böyle bir kişinin dünyayı sarsan evrensel bir mesajla yakınları, vatandaşları, milleti ve hatla bütün dünyanın karşısına çıkması ne ile izah edilebilir? Bu yle bir değişiklik ve devrimdir ki, insan tabiatı ve toplum psikolojisi açısından buna büyük bir hazırlık ve karakter terbiyesi bile kfi gelmez.

Ama bir an için böyle bir hazırlığın sayesinde bu kadar büyük işler başarılacağını varsayalım ve bakalım Hz. Peygamber böyle bir çaba ve hazırlık yapmış mıdır? Bilindiği üzere bu çaptaki bir değişiklik ve devrim için, bir insanın büyük bir ön hazırlık içinde olması gerekiyor, daha sonra da bin bir kuyudan su getirmesi, gecelerini gündüzlerine kalarak çalışması gerekiyor. Eğer Hz. Muhammed (a.s.)'in hayali bu gibi bir hazırlığın tarihi safhalarından geçmiş olsaydı, gece gündüz aralarında yaşamış olduğu insanlardan gizli kalmayacaktı. Şayet kendisi belirli bir plân ve sistem içinde böyle bir çabaya ve hazırlığa girişmiş olsaydı, bugün bunun binlerce şahidi bulunabilirdi. Çevresindeki İnsanlar diyeceklerdi ki, "bakın biz demiyor muyduk, bu adamın bütün çaba ve hazırlıkları bir gün kendi peygamberliğini ilân etmek içindi?" Fakat tarih şahittir. Mekke'li kâfirler Hz. Peygamber (a.s.)'e her çeşit itham ve iftiralarda bulundular, ama hiçbirisi, kendisinin nebi veya peygamber olacağını önceden sezdiğini iddia edemedi.

Bunun dışında, Hazreti Muhammed (a.s.) Nübüvvete hevesli ve istekli değildi, halta benzeri bir beklenti içinde de değildi. Çünkü peygamberliğe memur edilmesi tamamen bilmediği ve beklenmedik bir olay olarak karşımıza çıkıyor. Hadislerde Hz. Peygamber'e ilk vahyin geliş keyfiyeti etraflıca anlatılmıştır. Cibril (a.s.) ile ilk buluşma ve tanışması ve "Alak" Sûresinin ilk âyetlerinin inişinden sonra, Hz. Muhammed (a.s.)'in, sarsılmış halde, titreyerek ve soluk soluğa eve geldiği

nakledilmiştir. Evdekilere, "beni örtün, beni örtün" der. Biraz sonra toparlanmış gibi olur ve hayat arkadaşına başına gelenleri anlatır ve "canımdan korkuyorum" der. Ama zevcesi, "hayır, hiç korkmayın, sizi Allah hiçbir zaman zor duruma sokmayacaktır. Siz mazlumların haklarını verir, çaresizlere derman bulur, fakirlerin yardımına koşar, misafirleri ağırlar ve her hayır işe katılırsınız". Daha sonra kendisini Varaka bin Nevfel'e götürür. Nevfel, amca oğlu olup, okumuş, doğru sözlü bir Ehl-i Kitaptır. Varaka bin Nevfel bütün olayı öğrendikten sonra hiç duraklamadan, "sana gelmiş olan varlık, Hz. Musa'ya da gelirdi. O bir melektir. Keşke ben genç olsaydım ve halkınızın sizi sürgüne göndereceği zamana kadar yaşayabilseydim. " Hz. Peygamber hayret içinde sorar: "Bu İnsanlar beni buradan çıkarır mı dersiniz?" Ve Varaka bin Nevfel cevap verir: "Evet, sizin gibi yanında bir şey getirmiş olan birine şimdiye kadar düşman olunmadığı vaki olmamıştır."

Bütün bu olay, sade ve basit bir insanın birden bire ve beklenmedik bir şekilde görülmemiş bir tecrübe geçirmesinden sonraki tabii halini bütün çıplaklığıyla ortaya koyuyor. Eğer Hz. Muhammed (a.s.) uzun zamandan beri peygamberliğe hevesli olup bunun için hazırlık yapmış olsaydı ve peygamberlik görevinin kendisine verilmesi için köşeye çekilip murakabelerde bulunmuş olsaydı, Hira mağarasında meydana gelen olaydan sonra mutluluktan uçar, derhal dağdan şehre iner, yeni bir inanç ve güvenle ve hatta gururlu

bir şekilde halkının karşısına çıkar ve kendilerine mesajını sunmaya çalışırdı. Fakat burada durum bambaşkadır. Gördüklerine inanamamış, sapsarı bir yüzle titreyerek eve dönmüş, yorgana sarınmıştır. Biraz kendine gelince de mağarada başına gelenleri karısına anlatmış ve bunun ne olduğunu merak etmiştir. Bu hadise, O'nu öylesine sarsmıştır ki canının tehlikede olduğunu düşünmeye başlamıştır. Nübüvvet'i önceden tasarlamış biri bunları yapabilir miydi?

Ayrıca, kocasının durumu, düşünceleri ve yaşantısı hakkında karısından başka kime güvenebilir? Eğer karısı, kocasının öteden beri peygamberliğe heveslendiği ve her an bir meleğin gelmesini beklediğini bilseydi, O'nun sözleri herhalde Hz. Hatice (r.a.)'ninkinden çok farklı olacaktı. O diyecek ki, "kocacığım, niye korkuyorsun? Beklediğin an işte geldi. İstedğin peygamberliğe kavuştun, sakın ol ve çık milletin karşısına ve de ki arlık bana itaat etmelisiniz, ben yeni bir mezhep, yeni bir tarikat kuruyorum, bütün hediye ve adaklarınızı bana getirin. Artık işimiz yolundadır." Sonra adaklar toplamaya ve maddi menfaat sağlamaya hazırlanacaktı. Fakat on beş yıllık müşterek hayalı O'na göstermişti ki kocası dürüst ve fedakâr bir insan olup hep başkalarının iyiliğini düşünmüştür. Onun için O'na ne şeytan çarpmış, ne de Allah O'nu cezalandırmış veya güç durumda bırakmıştır. Gördüklerinin gerçek olduğuna o an inanmıştır.

Aynı durum Varaka bin Nevfel için de geçerlidir. Varaka yabancı biri değildir. Hz. Peygamber'in akrabalarından biri

olup Kureyş kabilesinin ileri gelenlerindendir. Ayrıca, okumuş bir Hristiyan olarak Peygamberlik, Kitabullah ve vahiy konusunda hakiki ve gayri hakiki olanlar arasında ayırım yapacak şuura sahiptir. Yaşlı olduğu için, Hz. Muhammed (a.s.)'in bütün hayatı O'nun gözlerinin önünde geçmiştir. Hira mağarasında geçen olayı duyar duymaz kendisine gelenin bir melek olduğuna inanmıştır. O'na göre Hz. Muhammed (a.s.)'a gelen melek, daha önce Hz. Musa'ya gelen meleğin vasfına sahip olup kendisine aynı şekilde vahiy getirmiştir. Varaka bin Nevfel, Hz. Musa'nın Allah'tan gelen mesajı, habersiz ve aniden aldığını hatırlayarak, kesin olarak o da, Hz. Muhammed (a.s.) olayında herhangi bir yalan, hile ve şeytanî oyun olmadığı sonucuna varmıştır.

Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliği lehindeki bu deliller sağduyulu ve gerçekçi bir insanın gözünden kaçmaz. Bu sebeplen dolaydır ki, Kur'an-ı Kerim'de bu hususlar birkaç defa Hz. Muhammed (a.s.)'in Nübüvvet'inin lehinde delil olarak kullanılmıştır. Meselâ, Yunus sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Ey Nebi, onlara de ki, Allah bunu istememiş olsaydı, ben bu Kur'an'ı size duyurmazdım. Hatla, O bununla ilgili hiçbir haber size vermeyecekti. Bir kerre, bundan önce ömrümü aranızda geçirmişimdir. Siz bu basit noktayı da anlamaz mısınız?" (Ayet; 16)

Şûra sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Ey nebi, sen bilemezdin, kitap nedir ve iman nedir? Ama Biz bu vahyi nur yaptık ve bununla kullarımızdan hangisine istersek yol gösteririz." (Ayet; 52) ^{4[2]}

Hazretî Peygamber'in temiz hayatı, sahabelerin yaşantısındaki büyük değişikliğe O'nun vaaz ve telkinlerinin büyük etkisi ve Kur'an-ı Kerim'in dili, üslûbu ve içinde bahsedilen önemli meseleler, Allah'ın birer parlak işareti ve sağlam birer delilidir. Bu sebeple, geçmişteki peygamberlerin durumu ve kutsal kitaplara vakıf olan birinin Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğinden şüphe etmemesi gerekirdi.

"Allah tarafından bir resul temiz kitapları okuyup anlatır. Bu kitaplarda doğru ve gerçek şeyler yazılıdır." (Beyyine; 2-3)

Burada, Hazretî Peygamber'in kendisi aydınlatıcı bir delil olarak addedilmiştir. Zira, Nübüvvet'ten önceki ve sonraki hayatı, kendisinin ümmi olmasına rağmen, Kur'an-ı Kerim gibi Mu'cizevi bir kitap sunması, talimatı ve telkinleri sayesinde binlerce ve yüz binlerce insanın hayatında müthiş bir değişiklik olması ve temiz bir hayal sürmek, tek Allah'a inanmak, güzel ahlâka sahip olmak, söz ve fiildeki birlik ve dengeyi kurmak konusunda gösterdiği azim ve kararlılığı, bütün bunlar kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunun inkâr edilmez delilleriydi.

^{4[2]} "Teffhim-ul Kuran", cilt 2, 3 ve 4'te bu mevzu daha teferruatlı şekilde anlatılmıştır.

3.3.3. Kur'ân-ı Kerim Mu'cizevî Bir Kelâm ve Peygamberliğin Delilidir

"Bu kitabın inişi şüphesiz Alemlerin Rabbi tarafından (mümkün) olmuştur. Bu İnsanlar diyor ki bu şahıs bunu kendisi uydurmuştur. Halbuki, bu Hak'tır, Rabbın tarafından". (Secde; 2-3)

Burada Kitabullah'ın Alemlerin Rabbi tarafından nâzil olduğu söylenmekle yetinilmemiş, aynı zamanda, "şüphesiz bu kitap Allah'ındır" denilmiştir. Yani, bu kitabın Allah tarafından geldiğine hiç şüphe edilmemesi gerekir, denilmek istenmiştir. Bu uyarıcı ve vurgulayıcı cümleyi, Kur'an-ı Kerim'in indiği şartlar, ortam ve bizzat Kur'an-ı Kerim'in muhtevası açısından değerlendirecek olursak bunda iddia ile beraber bir delilin de varolduğunu göreceğiz. Bu delil, kendilerine sunulduğu Mekke'lilerden saklı değildi. Mekke'liler, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberlikten önceki ve sonraki hayatını açık bir kitap gibi bilirlerdi. Kur'an-ı Kerim'in dili ve üslubu, Hz. Muhammed(a.s.)'in dili ve anlatım tarzından çok farklı ve değişikti. Onlar aynı kişinin aynı zamanda birbirinden son derece farklı dil ve davranışa sahip olamayacağını pekâlâ biliyorlardı. Aynı zamanda bu kitapta bulunan eşsiz üslubun da farkındaydılar. Aynı dili konuştukları ve bildikleri halde bütün Arabistan'da hiçbir edip, yazar ve şairin Kur'ân-ı Kerim'inkine benzer kitap hazırlamak şöyle dursun, küçük bir bölümünü bile yazamayacaklarını çok iyi biliyorlardı. Bunun dışında Kur'ân'ın muhtevası da çok değişik ve etkileyiciydi.

Mekke'liler, bütün Arap şair, kâhin, keşiş ve hatiplerinin söz ve eserlerinde bahsedilen konuların değerinin, Kur'ân'ın yanında hiç olduğunu anlıyorlardı. Kur'ân-ı Kerim'deki mevzuların ehemmiyeti, temizliği ve yüceliğinin hiçbir eşi yoklu. Bu kitabın metni de, yalan ve asılsız bir dava peşinde olanların boş iddiaları ve bencilliğinden uzaktı. Kâfir ve müşrikler, Kur'ân'ın metni veya Hz. Peygamber'in sözlerinden, peygamberlik mevkiine yükseltildiğini açıklamak suretiyle kendi kişiliği, ailesi, kabilesi ve milletin maddi menfaati için çalıştığına dair herhangi bir örnek gösteremezlerdi. Son olarak, Hz. Muhammed (a.s.)'in daveti üzerine Allah'a sarılanların hayatında, düşünce ve fikirlerinde ne büyük değişiklikler meydana geldiğini görüyorlardı. Bütün bu hususlar iddianın birer deliliydiler. Bu bakımdan, hem Kur'an-ı Kerim'in Alemlerin Rabbi tarafından dünyaya nazil olduğu, hem bu kitabın, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğinin açık delili olduğu ortadadır.

3.4. HZ. PEYGAMBER'İN DOĞUŞUYLA İLGİLİ TEVRAT VE İNCİL'İN NAKLETTİĞİ HABERLER

3.4.1. Hz. İsa'nın Meşhur Bir Sözü

"Ve hatırlayın, Meryem oğlu İsa'nın söylediği bu sözleri:"
Ey beni İsrail, ben tarafınıza gönderilen Rasûlüm ve benden önce geçmiş bulunan Tevrat'ın doğrulayıcısıyım ve benden

sonra gelecek, Ahmed adında bir elçiyi müjdeleyiciyim." (Saff; 6)

Bu âyet-i kerime'nin üç mânâsı vardır ve üçü de doğrudur. Birincisi, Hazreti İsa demek isliyor ki: "Ben yeni, garip ve ender bulunan bir din getirmedim. Bu dini daha önce Hz. Musa getirmişti. Ben yalnızca Tevrat'ı tasdik etmeye geldim, tekzip etmeye değil. Esasen, Allah'ın Rasûlleri öteden beri kendilerinden önceki Rasûl'leri teyid ve tasdik etmişlerdir. Onun için, benim peygamberliğime inanmamanız için herhangi bir sebep yoktur." İkincisi, bu sözler şöyle tefsir edilebilir: "Benden önce Tevrat'la benim dünyaya gelmeme dair verilen müjde işte şimdi gerçekleşiyor. Tevrat'taki kayıtların doğru olduğunu ispatlamak için Rabbım beni size göndermiştir. Bu sebeple, bana karşı çıkmayın, aksine geçmişteki peygamberlerin müjdelediği Peygamber'in geldiğine sevinin." Üçüncüsü, bu âyeti daha sonraki âyet ile birleştirtince, şu anlamı çıkarabiliriz: "Ben, Allah'ın Rasûlü, Ahmed (a.s.)'in gelişine dair Tevrat'ın verdiği müjdeyi tasdik etmek üzere dünyaya geldim. Ben de onun geleceğini bildiririm". Üçüncü tefsir, Hz. İsa'nın Hz. Muhammed (a.s.)'in doğusuyla, Hz. Musa (a.s.)'nin kendi ümmetine verdiği müjdeye temas etmesiyle ilgilidir.

3.4.2. Tevrat'ın Nakilleri

Hz. Musa'nın şöyle dediği nakledilmiştir: "Allahu Teâlâ, senin Rabbin, senin için senin kardeşlerin arasından, benim

gibi bir nebi peydan edecektir. Siz onu dinleyin. Bu senin, Rabbına, kendi Rabbına, toplantı günü Havreb'te yaptığın müracaata uygun olacaktır. Sen o gün Rabbına, kendi Rabbına demiştin ki, Rabbımın sesini bir daha duymayayım ve belki de benim ölmeme sebep olacak büyük bir ateşi görmeyeyim. Ve Rabbım bana dedi ki, onlar ne diyorsa doğrudur. Ben onlar için kendi kardeşleri arasından, senin gibi bir nebi yaratacağını ve kelâmımı onun ağzına koyacağım. Ve Ben ona ne emredersem, onlara söyleyecektir. Ve onun, benim adımı anarak söyleyeceklerini dinlemeyenlerden hesap soracağım." (Tevrât: istisna, Bölüm: 18, âyet; 15-19).

Tevrat'ın bu açık haberi, Hz. Muhammed (a.s.)'den başka kimseye uymaz. Bu ibarede Hz. Musa (a.s.) Allah'ın şu müjdesini veriyor: "Senin için, sizin aranızdan, yani senin kardeşlerinin arasından bir nebi var edeceğim". Bir milletin "kardeşleri"nden o milletin bir kabile veya ailesinin kastedilmediği ortadadır. Bu deyim, sözü edilen millet ile ırk yönünden yakın ilişkisi bulunan bir millet için kullanıldığını söylemek daha doğru olur. Şayet gelecek Nebi'nin Beni İsrail'den doğacağı kastedilmiş olsaydı, o zaman başka ifade ve sözler kullanılacaktı. O zaman yalnızca, "senin için aranızdan bir nebi yaratacağım" demek kâfi olurdu. Bu sebeple, Beni İsrail'in kardeşlerinden burada "Beni İsmail" in kastedildiği akla daha yakındır. İsmail oğulları Hazreti İbrahim (a.s.)'in evlâtları olduğu için, İsrail oğullarının kuzenleri sayılırdı. Üstelik, Hz. Musa'dan sonra Beni İsrail'de

sadece bir tek ve büyük bir nebi gelseydi bu haber doğru sayılırdı, ancak İncil'de belirtildiği gibi Beni İsrail'de, Hz. Musa'dan sonra da bir çok nebi doğdu.

Burada verilen müjdede bir noktaya daha dikkat edilmelidir. Gelecek nebinin tıpkı Hz. Musa (a.s.) gibi olacağı ifade ediliyor. Elbetteki bu benzerlik dış görünüş, yani yüz şekli, kişilik ve kılık kıyafet benzerliği değildi. Çünkü dünyada hiçbir insan başka bir insanın tıpatıp aynısı değildir. Bu benzerlik her iki nebinin peygamberlik payesi ve özelliğiyle ilgili de sayılmaz. Zira, bu benzerlik, Hz. Musa'nın ardından dünyaya gelen bütün peygamberlerde bulunuyordu. Bu iki ihtimal ortadan kalktıktan sonra, Hz. Musa (a.s.) ile Hz. Muhammed (a.s.)'in ortak yanını araştırarak olursak, bunun kalıcı ve müstakil bir şariat getirmekten başka bir şey olmadığını görürüz. Bu özellik ve benzerlik gerçekten Hz. Musa ve Hz. Peygamber arasında vardı. Hz. Musa'yı müteakip Beni İsrail'de doğan peygamberler, hep Musevi şariatın savunucusuydular. Değişik ve müstakil bir şariat getiren sadece Hz. Muhammed (a.s.) idi.

Bu açıklama ve yorum, Tevrat'taki şu ifadelerle daha da kuvvetleniyor: "Rabbına toplantı günü Havreb'te yaptığın müracaata uygun olarak size bir nebi gönderilecektir. Sen o gün demiştin ki Rabbımın sesini bir daha duymayayım ve belki de benim ölmeme sebep olabilecek büyük bir ateşi görmeyeyim. Ben senin gibi bir nebi yaratacağım ve kelâmımı O'nun ağzına koyacağım". Burada, bahsedilen Havreb, Hazreti

Musa (a.s.)'ın ilk kez şariat hükümlerini aldığı dağdır. Hz. Musa'nın Allah'ın nuruyla ilk kez karşılaşması ve O'nun sesini duyması kendisini müthiş sarsmıştı ve bir an öleceğinden korkmuştu. Burada bahsedilen Beni İsrail'in müracaatı ve yalvarışı da, şariatın Havreb dağında olduğu gibi, çok korkunç şartlar altında verilmemesiyle ilgilidir. Bu vak'a Kur'an-ı Kerim'de de geçmiştir. Ayrıca İncil'de de benzeri kayıtlar vardır^{5[3]}. Buna cevap olarak Hz. Musa, İsrail Oğullarına, Allahu Teâlâ'nın onların isteklerini kabul ettiğini bildiriyor. Allah diyor ki onlar için göndereceğim peygamberin ağzına kendi kelâmımı vereceğim. Demek ki, bundan böyle şariat verilirken Havreb dağında meydana gelen korkunç olay tekrarlanmayacak. Yani bundan sonra gönderilecek peygamber, yanında Allah'ın kitabıyla gelecek ve onu insanlara anlatacaktır. Bu açıklamadan sonra, Tervât'taki haberin Hz. Muhammed (a.s.)'den başkasına ait olduğu söylenebilir mi? Hz. Musa (a.s.)'dan sonra dünyaya kalıcı bir şariat, yani din ve ahlâk nizamı getiren Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'dır. Bu şariatın verilmesi sırasında Havreb dağında İsrail Oğullarının toplandığı sırada meydana gelen korkunç olaya benzer bir olay olmadı.

^{5[3]} Bk: Bakara; 55,56 63, A'râf; 155-171 ve İncil, Kitab-ı Huruc, 17,18-19.

3.4.3. İncil'de Hz. Muhammed'in Peygamberliğine İlişkin Haberler

Hazreti İsa (a.s.)'nın Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliği hakkında verdiği müjde, Kur'ân-ı Kerim'de şöyle dile getirilmiştir:

"Ve hatırlayın, Meryem oğlu İsa'nın söylediği bu sözlerini 'Ey Beni İsrail ben tarafınıza gönderilen Rasûlüm ve benden önce gelmiş bulunan Tevrat'ın tasdik edicisiyim. Ve benden sonra, adı Ahmed olacak bir Rasûlun geleceğini müjdeliyorum". (Sâf; 6)

Bu, Kur'ân-ı Kerim'in en önemli âyetlerindendir. İslam düşmanları bunun üzerinde bir hayli durmuş, bunu alabildiğine eleştirmeye çalışmış ve bu hususta küstahlıkların en kötüsünü yapmışlardır. Çünkü bu ayette Rasûlullah'ın, ismi açıkça verilmek sureliyle ve Hz. İsa'nın ağzıyla dünyaya geleceğine dair müjde verilmiştir. Bu sebeple, bu mevzuun etraflıca ele alınması gerekiyor.

3.4.3.1 "Muhammed" ile "Ahmed"

Görüldüğü gibi, söz konusu âyette Nebi-yi Ekrem (a.s.)'ın adı "Ahmed" olarak belirtilmiştir. Ahmed'in iki anlamı vardır. Birincisi, Allah'ın en çok medhini yapan kişi, ikincisi, en çok medhedilen kişi veya kullar arasında en çok övülen kişi. Sahih hadislerden, Hz. Peygamber'in çeşitli isimlerinden birinin "Ahmed" olduğu anlaşılıyor. Sahih-i Müslim ile Ebu Davud'da, Ebu Musa Eş'ari (r.a.)'in bir rivâyeti şöyle nakledilmiştir: "Ben

Muhammed'im ben Ahmed'im ve ben Haşir'im..." Benzeri rivayetler Cübeyir bin Mut'im (r.a.) tarafından İmam Mâlik, Buhârî, Müslim, Dârimi, Tirmizî ve Neseî'de de nakledilmiştir. Hz. Peygamber'in bu mübarek ismi sahabeler arasında iyi biliniyordu. Nitekim, Hassan bin Sabit (r.a.)'ın bir şiiri şöyledir:

"Allah ve Arş'ın etrafında toplanan melekler,

Ve bütün temiz varlıklar, Bereketli Ahmed'i methettiler."

Tarih kitaplarından da Hz. Peygamber'in isminin hem Muhammed, hem Ahmed olduğu sabittir. Burada dikkate değer nokta, Peygamber efendimizden önceki bütün Arap edebiyatında "Ahmed" isminin hiç kullanılmayışdır. Hz. Peygamber'den sonra da Ahmed ve "Gulam Ahmed" (Ahmed'in uşağı) isimleri öylesine yaygınlaşmıştır ki, bunun haddi hesabı yoktur. Zaten, bu ismin doğru ve gerçek oluşunun en büyük delili, peygamberimizin devrinden başlayarak günümüze kadar ümmetimizde bunun kadar yaygın, tutulmuş, beğenilmiş ismin az oluşudur. Peygamberimizin mübarek ismi Ahmed olmasaydı, müslümanların büyük bir çoğunluğu, çocuklarının ismini ne diye Gulam Ahmed koyacaklardı? Ahmed olmadan, Gulam Ahmed olmak mümkün müydü?

3.4.3.2. Hz. Mesih, Hz. İlyas ve "O Nebi"

Yuhanna İncil'inde, Hz. Mesih'in gelişi sırasında Beni İsrail'in üç şahsiyeti bekledikleri ifade edilmiştir. Bunlar

sırasıyla Mesih, İlyah (Hz. İlyas'ın ikinci gelişi) ve "O Nebi" idiler. İncil'in âyetleri şöyledir:

"Ve Yuhanna, (St. John, Johannes, Hz. Yahya) tanıktı ki, Yahudiler Kudüs'ten kendisine, 'sen kimsin?' diye sormak üzere keşiş ve rahipler gönderince o ne müsbet cevap verdi, ne menfi. Aksine kendisinin Mesih olmadığını söyledi. Onlar sordu; öyleyse sen kimsin? Sen İlyah mısın? O dedi ki, 'ben değilim'. (Sonra dediler ki) 'sen o nebi misin?' O dedi ki hayır. Dunun üzerine onlar onun kim olduğunu sordular. O dedi ki, 'Den sahrada çağıran birinin sesiyim, ki siz Tanrı'nın yolunu düzeltelin.' Onlar ona sordular, 'Madem ki sen ne Mesih, ne İlyah ve ne de o peygambersin, o zaman sen ne diye insanları takdis edersin?' " (Bölüm I, âyet; 19-25)

Buradaki sözler gösteriyor ki, İsrail Oğulları Hz. Mesih ile Hz. İlyas'ın dışında başka bir peygamberi de bekliyorlardı ve bu peygamber Hz. Yahya (a.s.) değildi. Bu üçüncü Nebi veya Resul'ün geleceğine öylesine muhakkak gözüyle bakılıyordu ki, İsrail Oğulları arasında sadece "O Nebi" kelimelerini söylemek kendisine yapılan bir işaret sayılıyordu. Yani, "hakkında Tevrat'ta müjde verilen Nebi" olarak tarif etmeye de gerek yoktu. Ayrıca, sözü edilen peygamberin dünyaya geleceğine herkes inanmış gibiydi. Çünkü bu nebinin gelişi hakkındaki inanç yanlış olsaydı, Hz. Yahya'ya yukarıdaki sorular sorulurken kendisi pekalâ diyebilirdi ki, "Ey İsrail Oğulları, siz hangi peygamberden bahsediyorsunuz? Öyle bir peygamber gelmeyecektir."

3.4.3.3. Yuhanna İncil'inde Geçen İbareler

Şimdi gelin, Yuhanna İncil'inde (St. John İncili) bölüm on dörtten on altıya dek sürekli olarak yer alan gelecek peygamber hakkında müjde ve haberlere bir göz atalım:

"Ve ben Babam'a yalvarırsam O size ikinci yardımcıyı gönderecektir. Bu yardımcı ebediyen sizlerle kalacaktır. Yani, dünyanın elde edemeyeceği Hak Ruh. Bunu dünya ne görür, ne bilir (ama siz onu bilirsiniz, çünkü o sizlerle yaşar, sizin içinizde bulunur". (Bölüm 14; 16-17)

"Ben bu sözleri sizlerle beraberken size söyledim. Ama, pederim, Ruh-ul Kuds'ün adıma site göndereceği Yardımcı size her şeyi öğretecek ve size bütün söylediklerimi hatırlatacaktır" (14: 25-26).

"Bundan sonra ben sizinle pek konuşmayacağım, Zira, dünyanın önderi geliyor ve bende onun hiçbir şeyi yoktur" (14; 30)

"Ama, Pederim tarafından size göndereceğim Yardımcı yani "Hakikat'in Ruh" size gelince benim için şahitlik yapacaktır" (15; 26)

"Ama ben size doğruyu söylüyorum, benim gitmem sizin için faydalıdır. Zira ben gitmesem o yardımcı size gelemeyecek. Ama gidersem onu size göndereceğim" (16; 7)

"Ben size bazı diğer şeyler de söylemek isliyorum, ama siz bunlara tahammül edemezsiniz. Ama o, yani, Hakikat'in Ruh

size gelince, size doğru yolu gösterecektir. Zira o kendi tarafından hiçbir şey söyleyemeyecektir, aksine duyduklarını anlatacaktır ve size geleceğin haberini verecektir. O size Celâlimi (öfkemi) gösterecektir. Çünkü o size benden aldığı haberleri verecektir. Peder'in olduğu her şey benimdir. Onun için dedim ki, benden alacak ve verecektir". (16; 12-15)

3.4.3.4. Yukarıda Geçen İbarelerin Anlamı

Yukarıda geçen ibarelerin anlamını tayin etmeden önce şunu bilmekte fayda vardır ki, Hz. İsa ve o dönemin Filistinlilerinin konuştuğu halk dili, "Arami" dilinin bir lehçesi olan Süryanice idi. Hz. İsa'nın doğuşundan iki yüz, iki yüz elli sene evvel, Seluk (Seleucide) döneminde bu bölgede İbranice'nin kullanılmasına son verilmişti ve yerini Süryanice almıştı. Gerçi Seluki ve daha sonra Roma İmparatorluğu'nun etkisiyle bölgeye Elence de girmişti. Fakat bu dil alanı, hükümetin gözüne girmek ve yüksek mevkilere yükselmek isteyen ve Yunan etkisi altında kalan İnsanlar arasında varolan sınırlı bir alandı. Filistin halkı genellikle Süryanicenin değişik bir lehçesini kullanırdı. Bu lehçe, Şam'da konuşulan Süryaniceden farklıydı. Filistin halkı Elenceye o kadar yabancıydı ki, miladi yetmiş'te de Romalı general Titus Kudüs'lülere hitap etmek isterken konuşmasını Süryaniceye tercüme ettirme mecburiyetini hissetmişti. Bu sebeple, Hz. İsa'nın arkadaş ve öğrencilerine söylediklerinin mutlaka Süryanice olduğu gerçeği ortaya çıkıyor.

Burada şu noktaya da dikkat edilmelidir ki, İncil'in dört cildi de, Hz. İsa'dan sonra Hristiyanlığı kabul etmiş olan Elence konuşanlar tarafından kaleme alınmıştı. Bu yazar ve kâtiplere Hz. İsa'nın söz ve hareketleriyle ilgili ifadeler, herhangi bir yazılı metinden değil Süryanice konuşan kişilerin şifahi rivâyetleri şeklinde geçmişti. Bu ifade ve rivâyetler daha sonra Süryaniceden Elenceye çevrilmişti. İncil'lerin hiçbir miladi yetmişten önce kaleme alınmamıştı. Yuhanna İncili ise Hz. İsa'nın ölümünden yaklaşık yüz yıl sonra muhtemelen Türkiye'nin Ege bölgesinin Ephesus (Efes) kentinde bitirilmişti. Buna ilâveten, bu İncillerin hiçbir Elence nüshası muhafaza edilememiştir. Halbuki, İncillerin ilki Elence yazılmıştı. Matbaanın bulunuşundan önce kaleme alman ve şuradan buradan müsveddeler halinde toplanan Elence İncillerin ilk nüshaları dördüncü asırdan öteye gitmiyor. Bu bakımdan, Hz. İsa'dan sonra aradan geçen üç yüz senede bu kitaplarda ne gibi değişiklikler yapıldığını lam kestirmek hemen hemen imkânsızdır, İncil'de değişiklikler yapılmasına ilişkin şüphemizi kuvvetlendiren unsur, Hristiyanların Mukaddes Kitapla her türlü tahrifi caiz saymalarıdır. "Encyclopædia of Britannica"nın Bible (İncil) maddesinde şu satırlara rastlanıyor:

"İncillerde bu tür belirgin değişiklikler kasten yapılmıştır. Meselâ, bazen bütün bir ibare başka kitap ve kaynaklardan İncillere eklenmiştir. Bu tür tahrifât, İncil'in metnine, uygun gören yazarların, buldukları, her yerden topladıkları yazı ve

iktibaslardan ileri geliyor. Bu yazar ve derlemeciler İncili daha derli toplu ve faydalı yapmak maksadıyla kendilerinden de bazı malzeme eklemek konusunda kendilerini yetkili sayıyorlardı... Birçok ilâve ve çıkarmalar ta ikinci asırda yapılmıştı ve bunların kaynağı bilinmiyordu..."

Böyle bir durumdu, İncil'de geçen Hz. İsa'nın sözlerinin aynen nakledildiğini ve bunlarda bir değişiklik yapılmadığını söylemek gerçeklen çok zordur.

Üçüncü ve en önemli husus da, Filistin'in müslümanlar tarafından fethedilmesinden sonra yaklaşık üç yüz yıl kadar Hristiyan tebaanın dilinin Süryanice olmasıdır. Tarihi kayıtlara göre Filistinli Hristiyanlar, ancak dokuzuncu yüzyılda Süryanice yerine Arapça konuşmaya başladılar. Bu Süryanice konuşan Hristiyanlardan ilk üç yüzyılda müslüman âlimlere geçen Hristiyan rivâyetlerinin, daha sağlam ve geçerli olduğu söylenebilir. Zira, diğer Hristiyan kavim ve âlimlere, Hristiyanlığın temel inanç, felsefe ve gelenekleri Süryaniceden Elenceye daha sonra da Latinceye tercüme edilmek suretiyle ulaşmıştı. Halbuki, Hz. İsa'nın ağzından çıkan sözler Filistin'de uzun süre konuşulan Süryanice olduğu için bunların ilk etapta iyi korunduğu daha yakın bir ihtimaldir.

3.4.3.5. Dünyanın Lideri Olacak

Bu inkâr edilmez tarihi hakikatlerin ışığında Yuhanna İncili'nin yukarıda geçen ibaresini değerlendirecek olursak,

Hz. İsa'nın kendisinden sonra gelecek bir peygamber hakkında milletine bir müjde vermekte olduğuna tanık oluruz. İsa, (a.s.) bu şahsiyeti "dünyanın lideri", "ebediyen yaşayacak", "doğruluğun bütün yollarını gösterecek" ve bizzat kendisini (Hz. İsa'yı) "teyid edecek" bir kişi olarak tarif etmektedir. Dikkat edeceğimiz gibi, asıl ibarelere Ruh'ül-Kuds'an (Kutsal Ruh) ve "Hakikat'ın Ruhü" gibi kelimeler ilâve edilmek suretiyle ifade muğlak ve hatta anlamsız kılınmak istenmiştir. Buna rağmen, bütün ibareleri dikkatle tahlil ettiğimizde müjdelenen şahsiyetin bir ruh değil, bir insan ve belirli bir kişi olduğunu anlarız. Bu öyle bir kişidir ki öğretileri cihanşümûl olup herkesi kapsayacak ve kıyamete kadar yaşayacak nitelikte olacaktır. Bu özel şahsın bir hususiyeti de "yardımcılık"tır. Tercümede biz "yardımcı" kelimesini kullandık. Hristiyanlar Yuhanna İncili'nin Elence asıl nüshasında geçen kelimenin "'paracletus" olduğunda ısrar etmektedirler. Ama bunun manasını tesbit ederken kendileri de ihtilâfa düşmüşlerdir. Bu kelimenin kökü olan Yunanca "paraclete"nin anlamı şunlardır: Bir yere çağırarak, yardıma çağırarak, ikaz ve tenbih, teşvik etmek, yalvarmak, dua etmek vs. Elencede bu kelimenin karşılığı şunlardır: Teselli etmek, teskin etmek ve cesaret vermek, İncil'de hangi yerlerde bu sözcük kullanılmışsa orada buna yukarıdaki anlamlardan hiçbirisi uygun düşmez. Origen, bu kelimeyi bazı yerde "teskin eden" ve bazı yerde "takbih eden" olarak tercüme etmiştir. Ama diğer yorumcular bu tercümeleri reddetmişlerdir. Çünkü

bunlar ilkin, Yunanca grameri bakımından doğru anlamlar değildir. İkincisi, söz konusu kelimenin geçtiği ibarelerden hiçbirinde bu anlamlar uygun düşmüyor. Bazı diğer mütercimler bunu "öğretmen" ve "hoca" olarak çevirmişlerdir. Ama Yunancanın genel kural ve kaideleri bu anlamın çıkarılmasına da müsait değildir. Turtulian ve Augustein ise "avukat" ve "vekil" kelimesini tercih etmişlerdir. Başkaları "yardımcı", "teskin eden ve teselli eden" sözcüklerini kullanmışlardır^{6[4]}. İşin ilginç yanı, Yunancada sözünü ettiğimiz kelimeye benzer başka bir kelime, "Periclytos"un bulunmasıdır. Bu kelimenin manası, "medh edilmiştir. Görüldüğü gibi, bu kelime, Arapça Muhammed'in hemen hemen aynıdır. Hem telaffuz bakımından da ikisi arasında epeyce benzerlik vardır. Şimdi ister misiniz, kendi kutsal kitaplarında keyiflerine göre değişiklik yapmayı meslek ve âdet edinmiş olan Hristiyan din adamları, Yuhanna'nın naklettiği haberde yer alan bu kelimeyi akide ve inançlarına ters düştüğünü görünce bunu az bir değişiklikle "paracletus" yapmış olsunlar! Bu değişikliğin gerçekten yapıp yapılmadığı, Yuhanna İncili'nin asıl Yunanca nüshasının bulunmasıyla mümkün olabilirdi. Maalesef, bu nüsha bulunmadığı için eski ve yeni metinde kullanılan kelimenin ne olduğunu tesbit etmek imkânsız kılınmıştır.

^{6[4]} Bk:Encyclopæa of biblikal literatüre; parakletus maddesi.

3.4.3.6. "Munhamanna"

Ancak vereceğimiz karar sadece bu hususa bağlı değildir ve çok şükür ki değildir. Zira, Yuhanna'nın Yunanca İncil'inde müstakbel peygamber için hangi kelimenin kullanılmış olması meseleyi tamamıyla halletmiyor. Bir kerre, bu İncil de Süryaniceden Yunancaya çevrilmişti. Demek oluyor ki bu hususta asıl önemli olan, Hz. İsa'nın kullandığı Süryanice kelimedir. Çok şükür, bu kelime, İbn Hişam'ın Siyer-i Nebevi'sinde vardır. Siret-i İbn Hişam'da sadece aradığımız kelime bulunmakla kalmıyor, ayrıca bundan asıl Yunanca kelimenin ne olduğu da açıkça anlaşıyor. İbn Hişam, Muhammed bin İshak'a atfen Yuhannes (Yuhanna) İncili'nin 15. Bölümü -âyet 23 ilâ 27 ve Bölüm-16 âyet; 1 'in tümünü tercüme etmiştir. Adı geçen tercümede Yunanca "paracletus" kelimesi yerine Süryanice "Munhamanna" kelimesi kullanılmıştır. Daha sonra, İbn İshak ya da İbn Hişam bu kelimeyi şöyle tarif etmiştir: "Munhamanna" kelimesi Süryanicede Muhammed (methedilmiş) ve Yunancada "pericletus" anlamına gelmektedir" (İbn Hişam, cilt I, s. 248).

Olaya tarih açısından bakacak olursak, Filistin'li Hristiyanların ana dilinin dokuzuncu asra kadar Süryanice olduğunu görürüz. Bu bölge, yedinci yüzyılın ilk yarısında müslüman topraklarına katılmıştı. İbn İshak 768'de ve İbn Hişam 828 yılında vefat etmişti. Demek ki, her iki yazar ve âlimin zamanında Filistin'li Hristiyanlar Süryanice konuşuyor ve yazıyorlardı. Her ikisi için kendi memleketlerinin Hristiyan

tebaasıyla temas kurmaları hiç de zor değildi. Ayrıca, o devirde Yunanca konuşan yüz binlerce Hristiyan, müslüman topraklarında yaşıyorlardı. Bu nedenle, kendileri, Süryanice'nin hangi sözcüğünün Yunancanın hangi sözcüğüne eş anlamda olduğunu gayet iyi bilebiliyorlardı. Şimdi İbn İshak'ın naklettiği tercümede Süryanice kelime, "Munhamanna" geçmişse ve İbn İshak veya İbn Hişam bunun Arapça "Muhammed" kelimesi ya da Yunanca "Pericletus" sözcüğüne eş anlamda kullanıldığını açıklamışsa, Hz. İsa'nın Hz. Peygamber (a.s.)'in mübarek ismini vererek kendisinden sonra dünyaya geleceğini müjdelemiş olmasında hiçbir şüphe kalmıyor. Bu açıklama ile birlikte, Yuhanna İncili'nde geçen kelimenin aslında "periclytos" olduğu, ancak Hristiyan din adamları tarafından sonradan "paracletus" olarak değiştirildiği de hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde anlaşıyor.

3.4.3.7. Necaşi'nin Şehadeti

Bundan daha eski tarihi delil, Habeşistan Kralı Necaşi'ye bir avuç müslümanın gidip kendisine İslâmiyet hakkında bilgi vermeleriyle ilgilidir. Hz. Abdullah bin Mesud (r.a.)'un rivâyetine göre, Habeşistan'a hicret etmiş olan müslümanlar, Kral Necaşi'nin huzuruna çağrılınca, heyet başkanı Hz. Ca'fer bin Ebû Talip (r.a.) İslâm peygamberi ve getirdiği din hakkında bir konuşma yaptı. Bu konuşmayı duyan Necaşi dedi ki: "Merhaba size ve tarafından geldiğiniz şahsiyete. Ben O'nun Allah'ın Rasûlü olduğuna şehâdet ediyorum. İncil'de zikri geçen elbette O'dur ve geleceğine dair müjdeyi Meryem oğlu

İsa bize vermişti." (Müsned-i Ahmed). Bu kıssa, hadislerde bizzat Hz. Ca'fer ile Ümmü Seleme (r.a.) tarafından da nakledilmiştir. Bu demek oluyor ki, yedinci yüzyılda Habeşistan Kralı Necaşi, Hz. İsa'nın bir Nebi'nin geleceğini müjdelediğini biliyordu. Bu kıssa ile ayrıca, İncil'de, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)nın gelişine dair bazı açık işaretler bulunduğu ve bu işaretlere dayanarak Necaşi'nin, gelen peygamberin Hz. Muhammed (a.s.) olduğu neticesine varmakla hiç gecikmediği de anlaşılıyor. Fakat, burada geçen rivayet ve hikâyeden, Hz. İsa'nın müjdesiyle ilgili Kral Necaşi'nin bilgi kaynağının Yuhanna İncili mi yoksa başka İncil ve kitaplar mı olduğu anlaşılmıyor.

3.4.3.8. Barnabas İncili

Gerçek şudur ki, sadece Hz. Muhammed (a.s.) ile ilgili Hz. İsa'nın müjdeleri ve haberleri değil, aynı zamanda bizzat Hz. İsa'nın hayatı ve eserleri hakkında da bilgi edinmenin muteber ve güvenilir kaynakları, Katolik Kilisesinin meşru ve geçerli saydığı sadece dört İncil değildir. Bu hususta belki de nispeten daha muteber kaynak, kilisenin "muhtevası şüpheli" olduğu gerekçesiyle nazarı dikkate almadığı Barnabas İncili'dir. Çok ilginçtir, Hristiyanlar bu kutsal kitabı saklamaya azami gayret göstermişlerdir. Bu kitap asırlarca herkesin gözünden uzak kaldı. On altıncı asırda Latince tercümesinin nadir bir nüshası Papa Sixtus'un kütüphanesinde bulunuyordu ve kimsenin buna el sürmesine izin verilmiyordu. Ancak on sekizinci yüzyılın başında bu

nüsha John Toland adında bir kişinin eline geçti. Bundan sonra çeşitli ellerden geçerek 1738 yılında Viyana İmparatorluk Kütüphanesine ulaştı. 1907'de bu İncil'in İngilizce çevirisi Oxford-Clarendon Matbaası tarafından neşredildi. Ne var ki, bu eser piyasaya çıkar çıkmaz, Hristiyan dünyasında bir telaş başladı ve pek çok din adamıyla kilise çevreleri, bu kitabın fazla yayılmasının, Hristiyan dininin yok olmasına neden olabileceği kuşkusuna kapıldılar. Neticede, basılan nüsha esrarengiz, ama plânlı bir şekilde ortadan kaldırıldı. Bir daha da İngilizce tercümesinin yayınlanması mümkün olmadı. Aynı şekilde Latince tercümesinden İspanyolcaya çevrilen nüshanın on sekizinci yüzyılda piyasada ve kütüphanelerde bulunduğu belirtiliyor. Bu bilgiyi George Sell, Kur'an-ı Kerim'in İngilizce meâlinde bize nakletmiştir. Ama İspanyolca çevirisinin de ortadan kaldırıldığı görülmüştür. Bugün maalesef bunun hiçbir nüshası hiçbir yerde bulunmuyor. Ben, Oxford'da yayınlanan İngilizce tercümesinin fotokopisini okuma fırsatını buldum. Barnabas İncili'nin tümünü dikkatle okudum. Bence, bu İncil Hristiyanlar için büyük bir nimettir ve sadece taassup ve inatçılıkları yüzünden böyle kıymetli bir eserden mahrum kalmışlardır.

Hristiyan literatüründe Barnabas İncili'nin adı nerede geçmişse, oraya bir muhalefet şerhi konmuş, bunun sahte ve uydurma bir İncil olduğu, dolayısıyla reddedilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Gözü dönmüş, ilim ve irfandan nasip alamamış bazı Hristiyan din adamları bunun bir müslümanın

hayal gücünün eseri olduğunu iddia edecek kadar ileri gitmişlerdir. Bu, aslında büyük bir yalandır ve bunun sebebi sırf İncil'in metninde pek çok yerlerde Hz. Peygamber (a.s.)'in dünyaya geleceği konusu da açık seçik kayıtların bulunmasıdır. Bir defa, bu İncil'i okuyan herkes, bunun bir müslüman tarafından kaleme alınmadığına katıyetle inanmış olur. İkincisi, böyle bir kitap bir müslüman tarafından yazılmış olsaydı bu, müslümanlar tarafından iyice tanınır ve müslüman ilim adamlarının eserlerinde bundan sık sık ve geniş şekilde bahsedilirdi. Fakat, George Sell'in Kur'an-ı Kerim'in İngilizce mealinden önce müslümanlar Barnabas İncili'nin adını bile duymamışlardı. Taberi, Yakûbi, Mes'udi, Birûnî, İbn Hazm, İbn Teymiye vs. gibi Hristiyan kaynaklarına iyice vakıf olan fakih, yazar ve tarihçiler Hristiyanlık ve Hristiyanlığın kutsal kitaplarından bahsederken Barnabas İncili'ne en ufak bir işaretle bile bulunmamışlardır. İslâm dünyasında sayısız kütüphanelerde bulunan kitapların en geniş ve güvenilir bibliyografyaları İbn Nedim ile Hacı Halife (Bk. "El Fihrist" ve "Keş-üz Zünûn") tarafından hazırlanmıştır. Ama bunlarda da Barnabas İncili'ne rastlamak mümkün değildir. Hristiyanların ileri sürdüğü iddianın asılsız, oluşunun üçüncü ve en büyük delili, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın dünyaya gelişinden 75 yıl önce bile, Papa Gelasius I döneminde "yanlış ve dini düşüncelere aykırı kitaplar" adı altında hazırlanan listede Barnabas İncili (Evangelium Barnabe)nin adının geçmiş olmasıdır. Söyler

misiniz, o çağda bu sözde sahte İncili yazacak bir müslüman var mıydı?

3.4.3.9. Barnabas İncili Hakkında Bazı Temel Bilgiler

Barnabas İncili'nde Resul-ü Ekrem (a.s.)'in dünyaya peygamber olarak gelmesine dair haber ve müjdelerden söz açmadan isterseniz önce Hristiyanlarca meçhul kamış, müslümanlar tarafından da hiç bilinmeyen bu kitabı size tanıtalım. Böylece bunun mahiyeti, muhtevası ve dolayısıyla ehemmiyetini anlamış olacağız. Ayrıca, Hristiyanların bundan neden bucak bucak kaçtıklarını kavramış olacağız.

Kitab-ı Mukaddes'te meşru ve muteber olarak yer alan dört İncil'den hiçbirinin Hz. İsa'nın sahabeleri veya havarileri tarafından kaleme alınmadığını bilmekte fayda vardır. Sonra, bu İncil'leri yazanlardan hiçbiri, yazdıklarının Hz. İsa'nın havarilerine dayandığını veya onlar tarafından nakledildiğini iddia etmemiştir. Böyle atıflar şöyle dursun, yazılanların hiçbir kaynağı gösterilmemiştir. Bu itibarla, rivayet edenin, sözleri kendisinin mi duyduğu, veya olayları kendisinin mi gördüğü, yoksa bunları bir veya birden fazla aracından mı işittiği bilinmiyor. Buna karşılık, Barnabas'ın yazarı diyor ki: "Ben Hz. Mesih'in ilk 12 havarisinden biriyim. Baştan sona kadar Mesih ile beraberdim ve gözlerimle gördüğüm olaylar ve kulaklarımla duyduğum sözleri bu kitapta yazıyorum." Sadece bu değil, Barnabas şunları da yazıyor: "Hz. Mesih bu dünyadan ebediyete intikal ederken kendi hakkında çıkan

yalan yanlış dedikodulara son vererek dünyaya gerçekleri açıkça ortaya koymamı emretmişti."

Barnabas kimdi? Kitab-ı Mukaddes'in "Ameller Bölümünde" bu şahsın ismine sık sık rastlanıyor. Buna göre, Barnabas, Kıbrıslı bir Yahudi ailesine mensuptu. Hristiyanlığın yayılması ve Hz. İsa'nın taraftarlarına yapılan yardımlar konusunda Barnabas'ın büyük hizmetler verdiği kaydedilmiştir. Fakat, kendisinin ne zaman Hristiyanlığı kabul ettiği belirtilmemiştir. Ayrıca, üç İncil'de geçen ilk 12 havarinin isimleri arasında Barnabas ismine rastlanmıyor. Bu bakımdan, bahsettiğimiz İncil'in yazarının bu Barnabas mı yoksa başka bir Barnabas mı olduğu kesinlik kazanmıyor. Matta ile Markos'un verdiği havariler listesini, Barnabas'ın listesiyle karşılaştıracak olursak, ikisi arasında sadece iki ismin değişik olduğuna şahit oluruz. Bir Torna (Thomas) ki bunun yerine Barnabas kendi ismini veriyor ve diğeri Şemun Kenanî, ki bunun yerine Yakup oğlu Yahudah (Juda)nın adını yazıyor. Lucas'ın İncil'inde bu ikinci isim de vardır. Bu bakımdan, sonradan Hristiyan din adamları ve ileri gelenlerinin, Barnabas'dan ve onun İncil'inden yakalarını kurtarmak için ismini silip yerine Thomas'ın adını yazdıkları akıl ve mantığa daha uygundur. Zira, çıkarları uğruna bu tür tahrifler yapmak Hristiyan aziz ve din adamları için olağan bir şeydi.

Tarafsız ve sağduyulu bir kişi Barnabas İncil'ini okuduktan sonra bunu Ahd-i Cedit'in dört İncil'iyle karşılaştıracak olursa, bunun diğer dört İncil'den kat kat daha

iyi olduğu sonucuna varacaktır. Bu İncil'de Hz. İsa'nın hayatı ve başından geçenler daha teferruatlı şekilde anlatılmıştır. Tıpkı bir kişinin gördükleri ve yaşadığı olaylar gibi. Dört İncil'de kopuk ve birbirine bağı olmayan hadise ve hikâyelerin anlatımı Barnabas İncil'inde daha düzgün ve anlamlı hale getirilmiştir, özellikle tarihi olaylar biraz daha dikkatli bir sıra ile kaydedilmiştir. Bunun yanı sıra, Hz. İsa'nın dini telkinleri burada dört İncil'e oranla daha ayrıntılı, açık ve etkin biçimde kaydedilmiştir. Tevhid ile ilgili nasihatler, şirkin reddi, Allahu Teâlâ'nın sıfatları, ibadetin ruhu ve güzel ahlâk gibi mevzular gayet ayrıntılı, mantıklı ve kuvvetli şekilde anlatılmıştır. Bu kitapta Hz. İsa'nın kullandığı dil ve konunun iyi anlaşılması için verdiği pratik misallerin en küçük örneğini bile, dört İncil'de bulmak mümkün değildir. Bundan, Hz. İsa (a.s.)'nın kendi taraftarları ve havarilerine nasıl nasihat ve telkinde bulunduğu ve bu hususta ne kadar akıllıca yöntemler kullandığı da anlaşılıyor. Hz. İsa'nın dili, üslubu, tabiatı ve huyuna azıcık vakıf olan biri bile, bu İncil'i okuduktan sonra bunun sahte veya düzmece bir kitap olmadığına kanaat getirecektir. Gerçeği söylemek gerekirse, Hz. İsa'nın kişiliği ve öğretileri diğer dört İncil'e nisbetle Barnabas İncili'nde, daha net, daha açık bir şekilde karşımıza çıkıyor. Ayrıca bu İncil'de diğer İncil'lerin belirgin bir eksikliği olan çeşitli söz ve fiillerdeki tezat da yoktur.

Barnabas İncili'nde yer alan Hazreti İsa'nın hayatı ve talimatı bir nebinin hayatı ve talimatına tıpa tip uyuyor.

Kendisi bir nebi olarak karşımıza çıkıyor, bütün peygamberleri ve kitaplarını tasdik ediyor. Peygamberler olmaksızın Hakk'ı tanımanın bir yolu olmadığını belirliyor ve peygamberlere boş verenin aslında Allah'a boş verdiğini anlatıyor. Tevhid, Peygamberlik ve âhiret hakkında diğer bütün peygamberlerin talimatına uygun sözler söylüyor. Namaz, oruç ve zekât için gereken telkinde bulunuyor. Barnabas İncil'inde sık sık bahsedilen namazların aslında müslümanların bildiği sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı ve teheccüd namazları olduğu anlaşıyor. Ayrıca, her namazdan önce abdest alındığı da belli oluyor. Hz. İsa, peygamberlerin listesine Hz. Davud ile Hz. Süleyman (a.s.)'ı da dahil ediyor. Halbuki hem Yahudiler hem Hristiyanlar bu iki peygamberi, peygamberler listesinden çıkarmışlardır. Hz.İsmail (a.s.)in "zebih" (Allah'a adanmış kurban) olduğunu kabul ediyor ve bu hususta bir Yahudi âlimi de, bu gerçeği kabul etmeye zorluyor. Aynı âlim, İsrail Oğullarının kendi menfaatleri için Hz. İshak (a.s.)'ın zebih veya kurban olduğunu herkese inandırmaya çalıştıklarını belirtiyor. Kısacası, Barnabas'taki kayıtlara göre Hz. İsa (a.s.)'nın ahiret, kıyamet, cennet ve cehennem ile ilgili vaaz ve telkinleri Kur'an-ı Kerim'de anlatılanların hemen hemen aynısıdır.

3.4.3.10. Hristiyanlar Neden Barnabas İncili'ne Karşı Çıkıyor?

Hristiyanların Barnabas İncili'ne neden bu kadar şiddetle muhalefet ettiklerini araştırarak olursak, bunun

sebebinin sadece Hz. Muhammed (a.s.)'in gelişine dair açık seçik işaretleri ihtiva etmesinin olmadığını görürüz. Zira, Hristiyanlar bu İncil'i zaten Hz. Muhammed (a.s.)'in doğuşundan önce reddetmişlerdi. Aşağıdaki satırlarda Hristiyanların şiddetli öfke ve muhalefетinin gerçek nedenlerini ayrıntılı bir şekilde anlatmaya çalışacağız.

Bilindiğı üzere, Hazreti İsa'nın ilk taraftarları kendisini sadece bir Peygamber olarak tanırlardı, O'nun bütün talimatlarına harfiyyen uymazlardı. Bu ilk yandaşları Musevi şeriatına bağlı olup akide, ilâhî emir ve ibadetler bakımından kendilerini Beni İsrail'den ayrı saymazlardı. İlk Hristiyanlar ile Beni İsrail arasındaki tek fark, birincilerin Hz. İsa'yı Mesih olarak tanımaları ve O'na iman etmeleriydi. Oysa, Beni İsrail Hz. İsa'yı peygamber olarak tanımıyordu. Daha sonra, Aziz Paul Hristiyan cemaatine girince Romalı, Yunan ve İsraili veya Yahudi olmayan diğer ulusları da Hristiyanlığın çatısı altında toplamaya çalıştı. Bu sebeple, yeni bir mezhep ve hatta dinin temelini attı. Bu yeni din akide, inanç ve kurallar açısından Hz. İsa'nın yaymaya çalıştığı dinden çok farklıydı. Aslında bu aziz, hiçbir zaman Hz. İsa'yı görmemiş, ondan telkin almamıştı. Hatta Hz. İsa sağ iken kendisinin en büyük muhaliflerinden biriydi ve İsa peygamber öldükten sonra birkaç yıl bu tavrına devam etti. Daha sonra Hristiyan olarak yeni bir dini oluştururken de kendi yaptığı tasarruflara delil olarak Hz. İsa'nın hiçbir söz veya fiilini halka göstermedi, aksine bunların kaynağının şahsi ilham olduğunu ileri sürdü.

Yeni dini ortaya koyarken başlıca amacı, bu dinin Yahudi olmayan bütün kavim ve milletlerin tereddütsüz kabul edebileceği mahiyette olmasaydı. Nitekim, bir Hristiyanın Yahudiliğin bütün şeriatından bağımsız olduğunu ilân etti. Yiyecek, içecek konusunda her türlü helâl ve haram farkını ortadan kaldırdı. Yahudi olmayanların zoruna giden sünnet ananesine de son verdi. Sadece bunlar değil, Hz. İsa'nın ulviyeti, Allah'ın oğlu olduğu ve çarmıha gerilerek Adem oğullarının günahını üstüne aldığı ve böylece bedellerini ödediği gibi çeşitli saçma sapan tezleri de ortaya atıverdi. Fakat bu tür fikir ve tavırlar müşrik ve kâfirlere çok cazip geliyordu ve Aziz Paul bu gibi uydurmalarla hissiyatlarını okşamaya ve yeni dine teşvik etmeye çalıştı. Hz. İsa'nın ilk yandaşları bu tür bidat ve batıl itikatlara karşı çıktılar. Ama ne çare ki, Aziz Paul'un şeytanca bir düşünce ile Hristiyanlığa açtığı bu kapıdan Yahudi olmayan Hristiyanlar büyük bir sel halinde girdi ve bu baskın karşısında çok az sayıdaki özüne bağlı dindar kişiler dayanamadılar. Yine de M.S. üçüncü yüzyılın sonuna kadar, Hz. İsa'nın ulûhiyetini reddeden çok kişi vardı. Ne var ki, MS. dördüncü gün başında Nicaea'da toplanan Paralık Konseyi (325), Aziz Paul'ün düşünce ve görüşlerini Hristiyanlığın esasları olarak kabul etti. Daha sonra, Roma İmparatorluğu da Hristiyanlığı resmi din olarak benimsedi. Bu olay, İmparator Theodoseus zamanında çıkarılan bir kanunla perçinleşti. Bundan sonra, Aziz Paul'ün akide ve inançlarına karşı olan bütün kitap ve belgeler gayet

doğal olarak gayri meşrû ve gayr-i kabili rücû ilân edildiler. M.S. 367'de ilk defa, Athanasius'un bir mektubuna uygun olarak muteber, meşrû kitap ve vesikaların listesi hazırlandı. Bu listeyi 382'de Papa Damasius başkanlığında toplanan konsey onayladı. Beşinci yüzyılın sonunda ise, Papa Gelasius bu listeyi tasdik etmesinin yanı sıra muteber ve meşrû olmayan kitap ve vesikaların listesini de hazırlattı. İşin ilginç tarafı, adı geçen kitapların meşru, güvenilir veya güvenilmez olarak tasnif edilmesi için kabul edilen ölçü sadece Aziz Paul'ün uydurduğu inanç ve kurallardı ve hiçbir Hristiyan âlim veya kilise adamının çıkıp bunların Hz. İsa'nın talimatına uyduğunu iddia etmeye cesaret edemeyişiydi. Hatta, muteber ve meşrû kitaplar mecmuasına dahil edilen İncil'lerde de Hz. İsa'nın kendi söz ve hareketlerine dair herhangi bir kayıt bulunmuyor.

Gayet tabii ki, Barnabas İncili, itibar edilmeyen ve meşrû olmayan kitapların listesinin başına geçirilmişti. Bunun başlıca sebebi, muhtevasının o zaman revaçta olan resmi dinin inanç ve kurallarına tamamıyla zıt olmasıydı. Kitabın yazarı, başta kitabı kaleme alışının sebebini anlatıyor: ."Bu kitabın gayesi, Şeytan'ın hilelerine uyarak Hz. İsa'yı Allah'ın oğlu ilân edenleri ıslah etmektir. Bu İnsanlar (Şeytan'a uyanlar) erkeklerin sünnet edilmesini gereksiz buluyor, haram yiyecekleri helâl kılıyorlar. Bu tür hataya düşenler arasında (Aziz) Paul de vardır." Barnabas'ın beyan ettiği gibi, Hz. İsa sağ iken, Mu'cizelerini gören müşrik Romalı askerler O'nun

Allah'ın oğlu ve hatta Allah olduğunu söylemeye başladılar ve bu yanlış inanca daha sonra İsrail Oğulları da bulaştılar.

Barnabas bundan sonraki gelişmeleri şöyle nakleder: "Hz. İsa bu gidişata çok üzölmüştü. Defalarca, O'nun etrafını saranları uyardı ve yanlış inançlarını şiddetle yerdi. Öğrencilerini çeşitli bölgelere gönderdi. Bu öğrenciler, Hz. İsa'nın duaları sayesinde tıpkı kendisi gibi halka bazı Mu'cizeler gösterdiler. Bu gösterinin maksadı kendisinden Mu'cizeler sadır olan bir kişinin Tanrı veya Tanrı'nın oğlu olması gerekmediğini açıkça ortaya koymaktı". Barnabas bundan sonra Hz. İsa'nın bu konuda yaptığı çeşitli konuşmalarını nakleder. Bu konuşmalardan, Hz. İsa'nın halk arasında yaygınlaşan batıl itikatlara ne kadar karşı olduğu anlaşılıyor. Barnabas Hz. İsa'nın ümmetinin doğru yoldan sapmasından son derece endişeli olduğunu ifade ediyor. Ayrıca, Aziz Paul'ün, Hz. İsa'nın çarmıhta can verdiği yolundaki gerici akidesini şiddetle yalanlıyor ve kendi gözleriyle gördüğü olayı şöyle anlatıyor: "Şakirt Yahuda (Judah, Judas) Yahudilerin Baş Hahamlarından rüşvet alarak Hz. İsa'yı yakalamak üzere askerlerle gelince, Allah'ın emriyle, dört melek, Hz. İsa'yı semaya kaldırdılar ve Şakirt Yahuda'nın yüzü ve sesi tamamıyla Hz. İsa'nınki gibi yapıldı. Böylece, çarmıha Hz. İsa değil Yahuda gerildi". Barnabas İncili'ndeki bu ifade, göröldüğü gibi, Paul'ün kurduğı Hristiyanlığın kökünü kazıdığı gibi, Kur'an-ı Kerim'in ifadesini de tamamıyla doğrular niteliktedir. Hiç şaşılmalıdır ki, Kur'an-ı Kerim'in

inişinden tam 115 sene evvel Barnabas İncili'ndeki bu ifadeler, kitabın Hristiyan kilise adamları tarafından aforoz edilmesine sebep oldu.

3.4.3.11. Barnabas İncili'nde Yer Alan Açık işaret ve Haberler

Yukarıda kısaca değinmeye çalıştığımız hususlar, Barnabas İncili'nin diğer dört İncil'den çok daha güvenilir olduğunu göstermeye yeter sanırız. Bu İncilde Hz. Mesih (a.s.)'in söz, fiil ve sireti gerçeğe uygun şekilde anlatılmıştır. Maalesef, Hristiyanlar, kendi akide, inanç kuralları ile Hz. İsa'nın talimatını bu İncil ile bilme ve düzeltme fırsatını kaçırdılar.

Bu açıklamalardan sonra, zannediyoruz, Barnabas İncili'nde, Peygamber Efendimiz (a.s.)'in gelişine dair Hz. İsa'nın ağzıyla dile getirilen işaret ve haberleri buraya aktarabiliriz. Söz konusu haberlerde Hz. İsa, Hz. Muhammed (a.s.) için bazen "Rasûlullah" bazen da "Mesih" kelimesini kullanmıştır. Bazen "Takdir Edilmeye Lâyık" ibaresini kullanmış, bazen da öyle sözcükler kullanmış ki, bunlar "Lailâhe illallah Muhammed-ur Rasûlullah" anlamına gelmektedir. Hz. İsa'nın, Hz. Peygamber hakkında verdiği işaretler o kadar çoktur ki, bunların hepsini anlatmak için ayrı bir kitapçığa ihtiyaç duyulacaktır. Bunların hepsini iktibas etmemiz imkânsızdır. Biz burada sadece belli başlı haberleri naklediyoruz:

"Allah'ın dünyaya gönderdiği peygamberler, ki sayıları 144 bindi, muğlak şekilde konuştular. Ama benden sonra, bütün peygamberler ile mukaddes varlıkların nuru gelecektir ki, peygamberlerin söylediklerini açıklayacak, sizi aydınlatacaktır. Çünkü o Allah'ın Rasûlüdür". (Bölüm; 17)

"Ferisiler ile Lâviler, dedi ki, madem ki sen ne Mesih, ne İlyas, ne de başka bir Nebisin, o zaman sen neden yeni bir vaaz ve telkinde bulunuyorsun ve kendini Mesih'den de daha büyük olarak gösteriyorsun. İsa Mesih dedi ki, Tanrı'nın benim vasıtamla gösterdiği Mu'cizelerin maksadı, benim yaptıklarımın hepsinin Tanrı'nın isteğine bağlı olduğunu size göstermektir. Yoksa, ben kendimi, sizin bahsettiğiniz (Mesih)ten büyük saymıyorum. Ben, sizin Mesih dediğinizin çorabının boncuğunu veya ayakkabı bağlarını açacak seviyede bile değilim. O Mesih benden önce yaratılmıştı ve benden sonra gelecektir. O dinin hiç son bulmaması için hakikatleri yanında getirecektir." (Bölüm; 42)

"Size yemin ederek söylüyorum, gelen her nebi sadece bir millet için Allah'ın rahmetinin işareti olarak gelmiştir. Bu sebeple, bu peygamberlerin talimatı, gönderildikleri ümmet ve ulusların dışına çıkmadı. Ama Allah'ın Rasulü gelince, Allah O'na adeta elindeki mührünü verecektir. Taa ki, O'nun talimatını almış olan dünyanın bütün ulusları selâmete ve rahmete kavuşacaklardır. O inkârcılara hâkim olacak ve putperestliği öylesine yeryüzünden silecektir ki Şeytan kaçacak delik arayacaktır". (Bu satırlardan sonra, Hz. İsa'nın

şakirtleriyle uzun bir konuşması yer alıyor. Bu konuşmada İsa Mesih (a.s.) müstakbel peygamberin Beni İsmail'den olacağını izah ediyor). (Bölüm; 43)

"Bu sebeple size diyorum ki, Rasûlullah, Allah'ın yarattığı hemen hemen bütün mahlûk ve eşyaları memnun edecek bir saadettir. Zira O, anlayış, nasihat, hikmet, kuvvet, şefkat ve sevgi gibi güzel duygularla doludur. O, cömertlik, rahmet, adâlet, takva, dürüstlük, efendilik ve sabrın ruhuyla donatılmıştır. Kendisine bu faziletlerin üç misli verilmiştir. Yani Allah'ın yarattığı diğer mahlûklara nisbetle O'nun dünyaya gelişi ne mübarek bir an olacaktır. İnanın, ben O'nu görmüş ve ona saygılarımı sunmuşumdur. Tıpkı diğer bütün peygamberlerin O'nu gördüğü ve O'na saygılarını sundukları gibi. Allah O'nun ruhunu görerek O'na Nübüvvet bahsetti. Ve ben O'nu görünce heyecandan ruhum titredi ve dedim ki: "Ey Muhammed (methedilmiş kişi, zât) Allah senin yardımcın olsun ve Allah beni senin pabuçlarının bağlarını bağlamaya lâyık yapsın. Zira ben bu mevkiye yükselirsem, kendimi büyük bir peygamber ve Allah'ın mukaddes varlığı sayacağım". (Bölüm; 44)

"(Buradan gideceğim için) yüreğiniz sızlamasın ve siz korkmayın. Çünkü sizi yaratan ben değilim. Sizi yaratan, Yaraticımız, Allah'tır ve O sizi koruyacaktır. Bana gelince, şu anda dünyada, dünyaya selâmet ve kurtuluş getirecek olan Allah'ın Rasûlü için zemin hazırlamaktayım... Andreas dedi ki: 'Ey Üstâd, O'nun bazı belirgin özelliklerini bize bildir ki O'nu.

tanıyalım!.' İsa Mesih (a.s.) cevap verdi: 'O sizin zamanınızda gelmeyecek, aksine birkaç zaman sonra gelecek. O zamana kadar benim İncil'im öylesine tahrif edilmiş olacak ki, dünyada en fazla 30 mü'min bulunacaktır. O zaman Allah dünyaya acıyacak ve Rasûlünü gönderecektir. O Rasûlün başında beyaz bulutun gölgesi olacaktır. Bu gölge sayesinde Allah'ın sevgilisi ve yakını olduğu belli olacaktır ve O'nun aracılığıyla dünya Allah'ın mağfiretine kavuşacaktır. O, inkârcı insanlara karşı büyük bir güçle gelecek ve yeryüzünden putperestliği silecektir. Ve ben bundan son derece memnunum, zirâ O'nun sâyesinde Tanrı'mız tanınacak, takdis edilecek ve hakikati dünyaya anlatacaktır. O ayrıca beni İnsanlar ötesinde bir şey zannedenlerden intikam alacaktır... O öyle bir hakikatle gelecektir ki, bu hakikat bütün peygamberlerin getirdiklerinden daha açık seçik olacaktır!" (Bölüm; 72)

"Allah için and Kudüs'te mi yoksa Süleyman tapmağında mı içilmişti? Fakat sözlerime inanın, bir gün gelecek, Allah rahmetini başka bir şehre nâzil edecektir. Ondan sonra her yerde O'nun için doğru biçimde ibâdet yapılacaktır ve Allah kendi rahmetiyle her yerde hakiki namazı kabul edecektir... Ben aslında, İsrail Kavmi için kurtarıcı nebi olarak gönderildim. Fakat benden sonra Mesih gelecek, Allah'ın bütün dünya için gönderdiği. Öyle bir nebi ki, Allah bütün dünyayı O'nun için yaratmıştır. O zaman bütün dünyada

Allah'a ibâdet edilecek ve her tarafa rahmeti nâzil olacaktır" (Bölüm; 83)

"(Mesih, Başrahibe söyledi:) Yaşayan Allah ve elinde canım olan Yaradan'a yemin ederim, bütün dünyanın milletlerinin beklediği o Mesih ben değilim. Allah bu nebî ile ilgili vaadini atamız Hz. İbrahim'e (a.s.) şöyle diyerek vermişti: "Senin neslinin vasıtasıyla, yeryüzünün bütün milletleri berekete kavuşacaktır". (Doğum: 22; 18). Ancak Allah beni bu dünyadan kaldırıncı, Şeytan yine isyân çıkaracaktır ve mü'min olmayanlar benim Tanrı ve Tanrı'nın oğlu olduğumu iddia edeceklerdir. Bu nedenle, sözlerim ve talimatım tahrif edilecektir. Ta ki belki de en çok 30 iman sahibi geriye kalacaktır. O zaman Allah dünyaya acıyacak ve rasûlünü gönderecektir. O Rasûl ki, O'nun için dünyanın her şeyi yaratılmıştır. O Rasûl bütün gücüyle güneyden gelecek ve putları putperestler ile beraber mahvedecektir. Şeytandan iktidarını alacaktır. Ve Allah'ın rahmetini, kendine iman edecek olanların kurtuluşu için yanında getirecektir. Ne mutlu, O'nun sözlerini dinleyene." (Bölüm; 96)

"Baş Rahip sordu: 'Allah'ın bu Rasûlünden sonra başka nebi'ler de gelecek mi?' Mesih cevap verdi. 'Bundan böyle, Allah'ın gönderdiği hakiki nebiler gelmeyecekler, ama pek çok sahte nebiler geleceklerdir. Ben bunun için üzgünüm. Çünkü Şeytan, Allah'ın adaletli kararı yüzünden bunları sahneye koymaya çalışacaktır. Ve onlar benim İncil'imın perdesinin arkasında saklanacaklardır" (Bölüm; 97)

"Kâhinlerin başı sordu, 'Bu Mesih hangi isimle çağrılacaktır? Ve onun gelişinin işaretleri ne olacaktır? İsa Mesih dedi ki, 'Bu Mesih'in adı "Takdir Edilmeye Lâayık"tır. Zira, Allah O'nun ruhunu yarattığı zaman O'na bu ismi kendisi vermişti. Ve orada O'na seçkin bir muamele yapılmıştı. Allah dedi ki: "Ey Muhammed, bekle, çünkü senin için cenneti, dünyayı ve birçok mahlûku yaratacağım ve bunları sana hediye olarak vereceğim. Ta ki, seni tebrik edecek olanlara bereket verilecek ve seni lanetleyecek olanlar lanetlenecekler. Ben seni dünyaya göndereceğim zaman, kurtuluş habercisi olarak göndereceğim. Senin sözlerin doğru olacaktır, öyle ki, yeryüzü ve gökler kaybolup gidecekler ama senin dinin ayakta duracaktır. Öyleyse, O'nun mübarek ismi Muhammed'dir" (Bölüm;97)

Barnabas diyor ki, bir defasında Hz. İsa şakirtlerine hitaben yaptığı konuşmada "şakirtlerimden biri (ki sonradan Yahuda, Judah, Judas olduğu ortaya çıktı) beni 30 sikkeye karşılık düşmanlara satacaktı" dedi ve şunları ekledi:

"Bundan sonra beni salacak olanın benim adımla öldürüleceğinden eminim. Zira Allahu Teâlâ beni yerden semaya kaldırtacak ve o hâinin yüzünü öylesine değiştirmiş olacak ki, herkes onu ben sanacak. Ne var ki kötü şekildeki ölümü bir müddet benim karalanmama yol açacaktır. Fakat, Muhammed, yani Allah'ın mukaddes Rasûl'ü gelince bana sürülen leke temizlenmiş olacaktır. Ve Allah bunu, benim o Mesih'e sadakatimi bildirdiğim için yapacaktır. O bana

mükafatımı verecektir. Bu şekilde, herkes benim yaşamakta olduğumu ve bu rezil ölümle hiç ilişkim olmadığını anlamış olacaktır" (Bölüm; 113)

"(Hz. İsa şakirtlerine dedi ki) Elbette ben size diyorum ki, eğer Musa (a.s.)'nın kitabından gerçekler çıkarılmamış olsaydı, Allah atamız Davud (a.s.)'a başka bir kitap vermeyecekti. Ve eğer Davud'un kitabında değişiklikler yapılmamış oldaydı. Allah bana İncil'i vermezdi. Zira, Allah, yani Rabbimiz, tahrif eden veya değiştiren değildir. Ve herkese aynı mesajı vermiştir. O, Rasûlullah geldiği zaman, inkârcı insanların benim Kitabıma bulaştırdıkları bütün (uydurma) şeyleri temizleyecektir." (Bölüm; 124)

3.4.4. Üç Şüphe'nin Giderilmesi

Bu açık ve kesin işaret ve haberlerde sadece üç şey ilk bakışta şüpheli erde ve Barnabas İncili'nin başka bölümlerinde Hz. İsa'nın, kendisinin Mesih olmadığını ısrarla belirtmesidir. İkincisi, sadece yukarıdaki alıntılarda değil, İncil'in diğer birçok yerlerinde de Rasûlullah (a.s.)'ın asıl Arapça ismi olan "Muhammed" açıkça zikredilmiştir. Peygamberlerin gelecekte haber verirken kesin ifadelerden kaçındıkları, özellikle şahıs isimlerini vermedikleri müşahede edilmiştir. Üçüncü nokta yukarıdaki ibarelerde Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'dan "Mesih" olarak bahsedilmesidir.

Birinci şüphe için şunu söyleyebiliriz ki, sadece Barnabas İncili'nde değil, Lucas (Luka) İncili'nde de Hz. İsa

(a.s.)'nın kendi havari ve şakirtlerine kendisine "Mesih" dememelerini emrettiğine dair kayıtlar vardır. Lucas İncili'nin sözleri şunlardır: "O onlara sordu, siz bana ne diye hitap edersiniz? Peter cevap verdi: 'Allah'ın Mesihi'. Bunun üzerine onları tenbih etli, 'bunu kimseye söylemeyin' (Bölüm: 9; 20-21). Bu yasaklamanın sebebi, öyle sanıyoruz ki, Hz. İsa'nın kendi isminin beklenen Mesih ile karıştırılmasını istememesiydi. Bilindiği gibi, İsrail Oğulları öteden beri Mesih'in gelmesini bekliyorlardı. Onlara göre Mesih kılıcıyla bütün Hak düşmanlarını mağlup edecekti. İşte bunun üzerine Hz. İsa (a.s.) bekledikleri Mesih'in kendisi olmadığını ve O'nun kendisinden sonra geleceğini açıklamak zorunda kaldı.

İkinci şüpheye gelince, halen dünyada varolan Barnabas İncil'inin Latince tercümesinde Resûl-i Ekrem'in adı gerçekten "Muhammed" olarak geçmektedir. Fakat kimse bu kitabın hangi dillerden tercüme üstüne tercüme edilerek Latinceye kadar geldiğini bilmiyor. Barnabas İncil'inin aslının Süryanice olması kuvvetle muhtemeldir. Zira, daha evvel de işaret ettiğimiz gibi, Hz. İsa ile havarilerinin dili buydu. Kitabın aslı bulunsaydı, onda Hz. Muhammed (a.s.)'in adının nasıl yazıldığını görmemiz mümkün olacaktı. Kanımıza göre, daha önce İbn İshak'ın Yuhanna İncil'inin tercümesinden bahsederken belirttiğimiz gibi, Hz. İsa aslında muhtemelen "Munhamanna " sözcüğünü kullanmıştır. Daha sonra bu sözcük muhtelif tercümelerde muhtelif şekilde ifade edilmiş olabilir. Daha sonra, müjdelenen peygamberin isminin hemen

hemen "Muhammed" manasına geldiğini gören bir mütercim bu ismi yazmış olabilir. Bu sebeple, sadece "Muhammed" isminin açık seçik şekilde yazıldığını görerek, bütün Barnabas İncili'nin bir müslüman tarafından kaleme alındığını iddia etmek yanlış olur.

Üçüncü noktaya gelince, "Mesih" aslında bir İsrail terimidir. Bu terim, Kur'an-ı Kerim'de, Hz. İsa (a.s.)'nın Mesih olduğunu inkâr eden Yahudileri ikna etmek üzere kullanılmıştır. Yoksa, bu ne Kur'an-ı Kerim'in terimidir ne de bu terim Kur'an'da İsrail Oğullarının kastettiği anlamda kullanılmıştır. Bu bakımdan, Rasûl-ü Ekrem (a.s.) hakkında, Hz. Mesih (a.s.) "Mesih" kelimesini kullanmış ve Kur'ân-ı Kerim'de bu kelime kullanılmamışsa, bundan Barnabas İncili'nde, Kur'ân'da olmayan bir şeyin Hz. Peygamber'e atfedildiği anlamı çıkmaz. Aslında Beni İsrail'de şöyle bir gelenek vardı. Bir şahıs veya eşya kutsal bir amaç için tahsis edildiği zaman o eşya üstüne ya da şahsın başına mukaddes yağ sürülerek takdis edilmiş olurdu. İbranice'de yağ sürme hareketine "mesh" ve başına yağ sürülene de "mesih" denilirdi. Tapınak ve ibadet yerlerinde bulunan çanak çömlek, tabak, bardak ve sürahiler aynı şekilde "mesh" edilerek ibadete tahsis edilirdi. Kâhin ve rahipler de rahiplik mevkiine getirildiği zaman "mesh" (takdis) edilirdi. Aynı şekilde hükümdar ve peygamberler de taç giyerken veya peygamberlik mevkiine yükselirken takdis edilirdi. Yani İncil açısından, İsrail oğullarının tarihinde sayısız "mesh" olayı ve "Mesih" vuku

bulmuştur. Nitekim, Hz. Harun (a.s.) bir haberci olarak bir "Meshti. Aynı şekilde, Hz. Musa haberci ve nebi olarak, Talût padişah olarak, Hz. Davud padişah ve peygamber olarak, Sadak, hükümdar ve kâhin olarak ve Hz. Elyesa bir nebi olarak birer mesih idiler. Daha sonra takdis etmek için illâ yağ sürme ananesi de kaldırıldı. Aksine, birinin sadece Allah tarafından bir mevkiye veya göreve tayin edilmesi, "mesih" veya takdis edilme anlamına eşit hale geldi. Meselâ, I-Hükümdarlar, Bölüm: 19'da Allah'ın, Hz. İlyas (İllyah)'a, Haz'ayil'i mesh edip Arâm (Şam) hükümdarı, Nemsî'nin oğlunu meshedip İsrail hükümdarı ve Elyesa'yı meshedip kendisinin yerine nebi yapma emri verildiği kaydedilmiştir. Bunlardan hiçbirinin bar sına yağ sürülmedi. Yalnızca, Allah tarafından bir vazifeye getirildiklerini ilân etmek, onları mesh (takdis) etmek anlamına gelirdi. Demek oluyor ki, İsrail oğullarının anlayış ve geleneklerine göre, "mesih" kelimesi sadece "Allah tarafından görevlendirilmiş" anlamına gelirdi. Ve Hz. İsa (a.s.) da Hz. Muhammed (a.s.) için "Mesih" kelimesini bu anlamda kullanmıştı^{7[5]}.

^{7[5]} Mesih kelimesinin İsrail oğullarının anladığı anlamının ayrıntılı açıklamaları için Bk: Encyclopædia of Biblical Literature, "Messiah" maddesi.

Dördüncü Bölüm: CİHAN ÖNDERİ

4.1. HZ. PEYGAMBER BÜTÜN DÜNYANIN ORTAK MİRASIDIR

Biz müslümanlar, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'ya "Server-i Alem" (Cihan Önderi, Dünya Lideri) deriz. Bunun sade ve basit anlamı, "Dünyanın Lideri" (Serdar-ı Alem)dir. Hintçe'de bu deyim için "Jagal Guru" ve İngilizce'de "Leader of the World" ifadesi kullanılabilir. Görünürde bu büyük bir lâkabdır. Fakat, bu lâkabın verildiği şahsiyetin bıraktığı eserler o kadar büyüktür ki, kendisine "Server-i Alem" demek bir mübalağa değil, tamamıyla hakikattir.

Bir kere, bir kişiye "Cihan Önderi" lâkabını vermenin birinci şartı, onun belli bir millet veya ırk ya da sınıf için değil, tüm dünya insanlarının refahı ve mutluluğu için çalışmış, bazı olumlu sonuçlar almış olmasıdır. Bir vatanperver ve milliyetçi

lideri yürekten takdir etmiş, onun için medhiyeler düzmüş olabilirsiniz. Onun kendi halkı ve milleti için yaptıklarını övmüş olabilirsiniz. Fakat onunla aynı vatan veya aynı millete bağlı değilseniz, o sizin lideriniz olamaz. Bir kişinin sevgisi, iyiliği ve başarıları sadece meselâ, Çin'e veya İspanya'ya aitse, bir Hintli'nin onu lider olarak tanıması için ortada ne sebep olabilir ki? Aksine, eğer o kişi kendi milletini başkalarından üstün görüyor, başka toplumları alt edip kendi toplumunu yüceltmek istiyorsa bütün milletler ona muhalefet eder, ona nefretle bakarlar. Bütün milletlerin insanların, bir kişiyi kendi liderleri olarak tanımaları, o kişinin ancak bütün milletlere aynı gözle bakması, bütün insanlara eşit muamele yapması, hepsinin mutluluğu ve refahı için çalışması ve bir milleti başka bir millete tercih etmemesiyle mümkündür.

Dünyanın liderliği ve önderliğini kazanmanın başka bir şartı, bütün insanlara doğru yolu gösteren kaide ve kurallar getirmektir. Bu kaide ve kurallar, bütün dünyada insanların belli başlı meselelerine birer çözüm getirmelidir. Zaten liderin anlamı başkalarına önderlik etmektir. Ve lidere ancak kurtuluş, refah ve saadet için ihtiyaç duyulur. Demek ki dünyanın liderliği, ancak bütün insanlara refah ve saadet yolunu gösterene verilebilir.

Dünya liderliğinin üçüncü önemli şartı, liderliğin belli bir zaman için olmamasıdır. Aksine, talimatı ve mesajı her zaman ve mekâna uygun, her şarta müsait, her ortam ve her çağ için aynı öneme sahip ve her zaman için geçerli olmalıdır. Bir

liderin talimatı bazı zamanlar için geçerli ve uygun, bazı zamanlar için geçersiz ve faydasız olursa, o gerçek bir lider değildir ve ona "Cihan Önderi" lâkabı verilemez.

Dördüncü şart, bir liderin sadece usûl ve talimat getirmesi yetmez. O bu usûllere ve kaidelere kendisi uymalı ve talimatının tatbik edilir olduğunu kendi hareket ve fiilleriyle ispatlamalıdır. Böyle bir lider, getirdiği talimata dayalı bir cemaat veya cemiyetin kurulup rahat yaşayabileceğini göstermelidir. Sadece fikir, usûl ve kaideler ortaya koyan bir kişi ancak düşünür veya filozof sayılabilir, lider değil. Lider olabilmek için bir kişinin talimatını düşünceden eylem haline dönüştürebilmesi gerekir.

Şimdi geliniz, bu dört şartın, "Server-i Alem" dediğimiz mübarek Zat'la bulunup bulunmadığını görelim:

İlk şartı ele alalım. Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın hayatına bir göz atacak olursanız, daha ilk bakışta kendisinin bir yurtsever veya milliyetçi olmadığını, bütün insanlığın sevgisini taşıdığını ve evrensel bir düşünce ve inanca sahip olduğunu anlarsınız. O'nun gözünde bütün İnsanlar aynı ve eşittir. Şu veya bu aile, sınıf, cemiyet, millet, ırk veya ülkeye özel bir ilgi veya bağı yoktur. Zengin, fakir, küçük sınıf, büyük sınıf, siyah, beyaz, Arap, Arap olmayan, Doğulu, Batılı, Sümer veya Aryalar diye fark gözetmez, zira O bütün insanların tek bir soy ve kaynaktan geldiğine inanır. Hayatının hiçbir döneminde, belli bir insan sınıfını tercih ettiği veya onlardan

yana olduğunu gösteren tek bir söz söylememiş, tek bir harekette bulunmamıştır. Bu sebepten dolayıdır ki, kendisi sağ iken bile, yakın çevresinde Arapların yanı sıra, Habeşli, İranlı, Mısırlı, İsraili ve Bizanslıların da çok sayıda bulunduğunu görürüz. Kendisinden sonra ise dünyanın her bölgesinin insanları tıpkı kendi milleti gibi O'nu lider olarak tanımışlardır. Bu cihanşümül insan kardeşliği felsefesine bakınız ki, bugün benim gibi Pakistanlı bir Müslüman asırlarca evvel Arabistan'da doğan bir peygamberden takdir ve övgüyle bahsediyor.

Şimdi ikinci ve üçüncü şartları birlikte ele alalım. Hz. Muhammed (a.s.) zamanını, belirli veya birkaç millet ve memleketin geçici ve mahalli meseleleriyle uğraşmakla geçirmemiştir. Tersine, bütün enerjisi ve gücü, dünyanın tüm diğer ufak tefek sorunlarının kendiliğinden çözümlenebileceği büyük bir soruna el atmıştır. Bu büyük sorun nedir? Bu büyük sorun şudur:

"Kâinat düzeni neye bağlıysa, insanın hayat nizamı da o usûle bağlıdır. Zira, insan bu kainat'ın parçasıdır ve parça (cüz)nün bütün (kül)e aykırı davranması zaten düzensizlik ve kötülüğün başlıca sebebidir."

Siz eğer bu sözleri anlamak istiyorsanız, o zaman bir an için gözlerinizi zaman ve mekân sınırlarından öteye çevirmelisiniz. Şimdi yeryüzüne öyle bir şekilde göz atınız ki; dünyanın varoluşundan bugüne dek ve bundan sonraki

sınırsız zaman sürecinde yaşamış ve yaşayacak olan bütün, ama bütün İnsanlar gözünüzün önünde olsunlar. Sonra, insanın hayatında şimdiye kadar meydana gelmiş olan ve bundan sonra meydana gelebilecek bütün dengesizlik, düzensizlik ve bozukluğun allında ne bulunduğunu araştırmalısınız. Bu nokta üzerinde durdukça ve konuyu derinliğine inceledikçe şu sonuca varırsınız. "Bütün kötülük ve düzensizliğin alımda insanın Allah'a başkaldırması yatmaktadır."

Çünkü, Allah'a başkaldırmış olan bir kişi mutlaka şu iki hareketten birini yapmaktadır. Ya kendini bağımsız, muhtar ve sorumsuz sanarak keyfine göre hareket eder, ki bu onu zâlim, serkeş ve gaddar yapar. Ya da, Allah'ın dışında başka ilâh ve putlara tapmaya başlar. Bu cehâlet ve bilgisizlik ise dünyada kötülüğün birçok şekilde ortaya çıkmasına sebep olur. Her iki durumda da sonuç vahim olur. Bu da, tabiata karşı gelmek ve tabii . olan her şeyi altüst etmekten ileri geliyor. Gözümüzün gördüğü kâinat aslında Allah'ın saltanatıdır. Yer, gök, ay, rüzgâr, su, ışık hepsi Allah'ın tasarrufundadır. İnsan bu saltanatla doğuştan tebaa durumundadır. Şimdi bu saltanatın belli bazı kaide ve kuralları vardır. Bunun bir parçası olan insan kalkıp bu kaide ve kuralları bozmaya, keyfine göre hareket etmeye başlarsa, sonuç iyi olmaz. İnsanın, kendisi üzerinde bir hâkimin bulunmadığını zannetmesi, O büyük varlığa her hareketinin hesabını vermekle mükellef olmadığını sanması, gerçeklere

ters düşmekten ibarettir. Böylece kendi başına buyruk kesilip sağa-sola saldırıp, hayat kanunlarını bozmaya çalışması, vahim sonuçlar doğurur. Aynı şekilde, insanın Allah'tan başka bir insan, hükümdar, lider veya kuvvet ve iktidar sahibi birine tapması, ona sevgi veya korkuyla aşırı derecede bağlı olması da yaratılış kanunlarına zıt bir harekettir. Zira, Allah'tan başka herhangi bir kuvvet ve varlık tapılacak meziyetlere sahip değildir. Dolayısıyla, bunun sonucu da felâkettir. Tabiat kanunu ve nizamına uymak, iyi ve müsbet neticeler almanın tek yoludur. Yani, insan olumlu ve yararlı sonuçlar almak istiyorsa, başını yerde ve gökte tek hâkim olan Allah'a eğmelidir. Benliğini ve isyankârlığını O'na teslim etmelidir. İtaat ve teslimiyetini O'na bildirmelidir. Kısacası, hayatının kaide ve kanunlarını başkalarından değil yalnızca O'ndan almalıdır.

Hazreti Muhammed Mustafa (a.s.)'nın insan hayatının temelden ıslahı için sunduğu geçerli reçete işte budur. Bu öyle hayati bir reçetedir ki, doğu ile batı gibi kavramlardan uzaktır. Yeryüzünde insanların yaşamakta oldukları her yörede ve her iklimde düzensizlik, kötülük ve her türlü hastalığı giderecek ilaç işte budur. Bu inanç ve iman zaman kavramının dışında, hal ve mazi hudutlarının ötesindedir. Bu formül yaklaşık 1400 yıl önce nasıl yeni ve geçerliydi ise bugün de aynıdır ve 10 bin yıl sonra da aynı kalacaktır.

Son bir şart daha kalıyor. Bunun izahı da şöyledir: Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'nın sadece kaide ve kanunlar getirmekle

yetinmeyip bu kaide ve kanunlara dayalı dinamik, güçlü, kalıcı bir toplum da oluşturduğuna tarih şahittir. Hz. Muhammed (a.s.) 23 yıl gibi kısa bir süre içinde, yüz binlerce insanı İslâmiyet'in çatısı altında toplayarak Allah'a teslim olmalarını sağladı. Onlar sadece kendilerini beğenmişlikten kurtarmadı, aynı zamanda sahte tanrılar ve başka insanlara tapmalarına da son verdi. Sonra hepsini Allah adına birleştirerek yeni bir ahlâk nizamı, yeni bir uygarlık düzeni, yeni bir ekonomik sistem, yeni bir devlet nizamı kurdu ve getirdiği usûl ve talimatına dayalı adil ve mesut bir hayat nizamının nasıl tesis edilebileceğini dünyaya fiilen göstermiş oldu.

İşte bu büyük başarıdan dolayıdır ki, biz Hz. Muhammed (a.s.)'a Server-i Alem (Cihan Önderi) demeye mecburuz. O'nun liderliği, önderliği ve meydana getirdiği eserler tek bir millet değil, bütün insanlık içindi. İşte bütün insanlığın müşterek mirası budur. Bu ortak mirasda kimse kimseden daha fazla hak iddia edemez. Herkes bu mirastan istifade edebilir.

4.2. CİHAN ÖNDERİNİN EN BÜYÜK BAŞARISI

Hz. Muhammed (a.s.)'in, ta eski çağlardan beri insanlığı Allah'a tapmaya ve güzel ahlâk edinmeye davet eden insanların seçkin camiasından geldiğini bütün dünya bilmektedir. Tek Allah'a itaat etmek, temiz bir hayat sürmek ve âhirete hazırlık yapmak konusunda dünyanın

kuruluşundan beri insanları teşvik ve ikna etmeye çalışan peygamber, veli ve ermiş kişiler arasında Hz. Muhammed (a.s.) de yer alıyordu, hatta en yüksek mevkide o bulunuyordu. Hz. Peygamber yeni bir Allah kavramını geliştirmede, yeni ve ender bir ahlâk düzeni de getirmede. Bu husustaki talimatı geçmişteki peygamber, evliya ve ıslahatçılardan değişik değildi. Şimdi siz bana soracaksınız, o halde O'nun, insan tarihinin en büyük insanı olduğunu neden ilân ediyoruz? Bu sorunun cevabı şudur: Şüphesiz İnsanlar, Hz. Peygamber (a.s.)'in dünyaya gelişinden önce de Allah'ın varolduğu ve tek olduğunu biliyorlardı. Fakat İnsanlar, "tevhid"i, yani Allah'ın tek oluşunun insan ahlâkıyla olan sıkı bağını gerektiği gibi bilmiyorlardı. Şüphesiz, İnsanlar ahlâk ve faziletin faydalı kurallarını biliyorlardı, ama bu kuralların insan hayatının çeşitli cephe ve yanlarını nasıl etkilediklerini bilmiyorlardı. Allah'a veya tek Tanrı'ya inanç, güzel ahlâk kuralları ve pratik hayat, kendileri açısından üç ayrı konu ve alandı ve aralarında herhangi bir mantıkî bağ, derin ilişki ve belli bir irtibat olduğunu sanmıyorlardı. Ama Hz. Muhammed (a.s.) bu üç mevzuyu birleştirip geniş bir hayat düzenine dönüştürdü. Sonra, bunlar arasında belli bir denge kurarak sadece hayal aleminde değil yaşadığımız dünyada yeşeren, büyüyen ve gelişen medeniyet ve kültürün temelini attı.

Peygamber efendimiz (a.s.) Allah'a iman etmenin yalnızca felsefî bir hakikati kabul etmek anlamına gelmediğini belirtti. Peygamberimiz, mahiyeti itibariyle imanın belli bir ahlâk

gerektirdiğini, bu ahlâkın görüntüsünün insanın pratik yaşantısında görülmesinin gerekli olduğunu bildirdi. Kendisine göre iman bir tohumdur. Bu tohum, insan nefsinde kök salıp yeşerince kendi tabiatına göre pratik hayatta tam bir ağaç olur. Bu ağacın gövdesinden dalları ve her bir yaprağına kadar, devamlı hareket halinde olan hayat suyu ve damarlarında dolaşmakta olan kan, tohum dediğimiz ahlâktan geliyor. Nasıl ki şeftali çekirdeğinden limon ağacı çıkmazsa, aynı şekilde kalbe ekilen tevhid çekirdeğinden de, damarlarında ahlâksızlığın ruhu bulunan maddeci bir vücudun doğacağı düşünülemez. Tek Allah'a inanma ve ibadet etme felsefesinden doğan ahlâk, gayet tabii ki şirk, dinsizlik ve ruhbanlıktan kaynaklanan ahlâktan çok farklı olacaktır. İnsan hayatıyla ilgili çeşitli felsefe ve ideolojilerin kendilerine mahsus tabiat ve huylan vardır. Her tabiat ve huy kendine özgü ahlâk kaide ve kanunların kabulünü gerektirir.

Allah'ın tek oluşuna inanmak ve O'na tapınmaktan doğan ahlâkın kaide ve kuralları, sadece belli bir dini grupla veya din adamlarıyla ya da onların bulunduğu mâbed ve tekkeyle sınırlayanlayız. Bu ahlâk kuralları aslında, insan hayatının her yönü ve yanını ihtiva etmelidir. Bir tüccar ve ya esnaf Allah'ı tanıyor ve O'ndan korkuyorsa, O'nun ticari faaliyetlerinde dürüst ahlâk kurallarının görülmemesi için herhangi bir sebep yoktur. Allah'tan korkan bir hâkimin adalet kürsüsünde ve bir polis memurunun görevli olduğu yerde "ilahî ahlâk"ın örneklerini vermesi gayet doğaldır. Aynı

şekilde, bütün bir millet Allah'a tapıyor, O'ndan korkuyorsa, bütün vatandaşlık vazifelerinde, devlet işlerinde, ülke yönetiminde, iç ve dış politikasında, barışta ve savaşta her zaman ve her yerde Allah'ın hoşuna gidebilecek ve O'nun gazabını gerektirmeyecek ahlâk örneklerini vermesi gerekir. Aksi takdirde bu milletin Allah'a inanışı ve bağlılığı sadece lâfta kalır.

4.2.1. Peygamber Efendimiz'in Güzel Ahlâka Dair Sözleri

Allah'ın tek oluşunun ve O'na itaat etmenin ne gibi bir ahlâk düzeni oluşturduğunu ve bu ahlâk düzeninin insanın pratik yaşantısında ve özellikle kişisel ve toplumsal hayatta ne şekilde tezahür ettiğini uzunca anlatmamız mümkün değildir. Bunun için ayrı bir kitaba ihtiyaç vardır. Ama, burada size Peygamber efendimizin bazı mübarek sözlerini sunmaya çalışacağım. Bunlardan, Rasûl-i Ekrem'in vücuda getirdiği hayat nizamında iman, ahlâk ve amel arasında ne güzel bir denge kurulduğunu anlamanız, sanırım kolay olacaktır.

"İman'ın birçok sahaları vardır. İmanın aslı, sizin Allah'tan başka kimseyi ma'bud olarak tanımamanızdır. Bunun son dalı, yolda Allah kullarına zarar veya eziyet verebilecek bir şeyi gördükten sonra onu ortadan kaldırmaktır. Ve hayâ da imanın bir parçasıdır."

"Vücut ve elbisenin temiz olması, imanın yarısıdır."

"Mü'min, insanların can ve malları için tehlikeli olmayana denilir."

"Emin olmayan iman sahibi değildir ve vaadleri yerine getirmeyen dinsizdir."

"Bir hayır iş yapınca memnun oluyor ve kötülük yaptıktan sonra pişman oluyorsan sen mü'minsin."

"İman, tahammül ve geniş kalbliliğin adıdır."

"Dostluğun ve düşmanlığın Allah için ise, dilinde Allah'ın adı geçiyorsa, kendin için beğendiklerini başkalarına beğeniyor ve kendin için beğenmediklerini onlara da beğenmiyorsan, bu, iman ve inancın en güzelidir."

"İmân sahipleri arasında en mükemmel olanı, ahlâkı herkesten iyi olan ve aile fertlerine muamele konusunda en iyi olandır."

"Allah'a ve ahirete iman eden şahsın kendi misafirine hürmet etmesi, komşusunu rahatsız etmemesi, dili açılınca iyi şeyler söylemesi ya da susup durması gerekir."

"Mü'min hiçbir zaman kimseye hakaret etmez, kimse ile alay etmez, kimseyi lanetlemez, küfür etmez ve başkalarına dil uzatmaz."

"Mü'min her şey olabilir, ama yalancı ve hain olmaz."

"Kötülüklerden komşusunun huzuru kaçan elbette bir mü'min değildir, vallahi mü'min değildir, billahi mü'min değildir."

"Kendi tıka basa doyan, ama yanındaki komşusu aç kalan iman sahibi değildir."

"Kendi öfkesini dışa vurmaya gücü olan, fakat yine de kendini zaptedenin kalbini Allah iman ve huzurla doldurur."

"Başkalarına gösteriş olsun diye namaz kılan, şirk içindedir, başkalarına gösteriş olsun diye oruç tutan şirk içindedir, başkalarına gösteriş olsun diye sadaka veren şirk içindedir."

"Şu dört özellik (kötülük) birinde bulunursa o şahıs münafıktır. Emanete hıyânet eder, konuşurken yalan söyler, verdiği sözü tutmaz ve kavga ederken nezâket sınırlarını geçer."

"Yalan şahitlik, şirke kadar giden büyük bir günâhtır."

"Gerçek mücahit, Allah'a itaat ederken kendi nefsiyle savaşıdır ve gerçek muhacir (hicret eden), Allah'ın yasakladıklarını terk edendir."

"Biliyor musunuz, kıyâmet günü Allah'ın gölgesinde ilk önce yer alacak olanlar kimler olacak? Kendilerine hakk bildirildiği zaman bunu kabul etmiş olanlar ve kendilerinden istendiği zaman hakkı açık kalblilikle vermiş olanlar ve de kendileri için istedikleri kararı başkaları için de verebilenler."

"Siz bana altı şey için teminat verirsiniz, ben de size cennetin garantisini veririm, konuşurken doğruyu söyleyin, verdiğiniz sözü tutun, emanetlerinizi yerine gelirin,

kötülüklerden sakının, kötü bakışlardan kaçının ve zulüm etmeyin."

"Hilekâr, kendini beğenmiş ve başkalarına yaptığı iyilikleri her zaman yüzlerine vuran biri cennete girmeyecektir."

"Cennet'e haram lokmalardan oluşan et giremeyecektir. Haram yiyerek şişen vücut için (cehennem) ateş(i) daha iyidir."

"Bozuk ve çürük malı satan ve müşteriye kötü tarafını söylemeyenin üzerine Allah'ın öfkesi giderek artar ve melekler onu lanetler".

"Bir şahıs istediği kadar yeni hayata kavuşsun ve Allah'ın yolunda cihad etmeye devam elsin, borcu varsa ve ödenme misse, cennete gidemez".

"İster erkek olsun, ister kadın, ömürlerinin 60 yılını bile Allah'a itaat ederek geçirmiş olsalar dahi, öldükleri vakit vasiyetlerinde hakkı olanın hakkını vermemişlerse, ikisi de cehenneme lâayık olacaklardır".

"Emrinde olanlara sert davranan âmir cennete giremeyecektir."

"Ben size, oruç, sadaka ve namazı yok eden bir şey söyleyeyim mi? Bu, anlaşmayı bozmak ve huzur varken kavga çıkarmaktır. İnsanlar arasındaki ilişkileri bozmak, bir insanın bütün iyiliklerini yokeden bir fiildir."

"Asıl fakir olan, kıyamet günü Allah'ın huzuruna, yanında namaz, oruç ve zekât gibi bütün servetiyle çıkmasına rağmen kimine küfür etmiş, kimine iftira atmış, kiminin malını yemiş, kiminin kanını akıtmış ve kimini dövmüş olarak gelendir. Allah böyle birinin bütün iyiliklerini o mazlumlara dağıtır. Hesap yine denk gelmezse mazlumların günahları kendisine yüklenir ve kendisi Cehenneme aldır".

"İnsanlar, kendi kötülüklerini te'vile ve nefislerini kötülükler yüzünden teskin etmeye çalışmazlarsa kurtuluşlarından umutsuz olmazlar".

"Malları, fiyatları yükselsin diye stok eden esnaf ve tüccar melundur".

"Fiyatları artsın diye hububatı 40 gün stok edenin Allah ile hiçbir ilişkisi olamaz".

"Eğer bir tüccar tahılını, 40 gün stok ellikten sonra sadaka olarak fakir fukaraya dağıtsa bile affedilemez".

Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in bazı mübarek sözlerini yukarıda örnek olarak sizlere sundum. Bu hadis-i şerifler, Hazreti Peygamber (a.s.)'in iman ile ahlâk ve ahlâk ile hayatın bütün bölümleri arasında nasıl bir bağlantı kurduğunu açıkça ortaya koymaktadır,. Tarihi okumuş olanlar bilirler ki, Hz. Muhammed (a.s.) bu vaaz ve telkinlerini sadece kâğıt üzerinde bırakmadı, aksine bu söz ve kuralların ne kadar pratik olduğunu, bir memlekette bütün bir siyaset ve medeniyet nizamını kurup işler hale getirmekle kanıtladı. İşte bu büyük

başarıdan dolayıdır ki biz Hz. Peygamber'e Server-i Alem veya Cihan önderi lakabını vermeyi uygun gördük.

Beşinci Bölüm: PEYGAMBERLİĞİN SON BULMASI

5.1. PEYGAMBERLİĞİN SON BULMASININ GERÇEK ANLAMI VE BUNUNLA İLGİLİ DELİLLER

5.1.1. Peygamberliğin Sona Ermesi İle İlgili Açıklamalar

İnsan kültür ve medeniyeti, herhangi bir nebinin öğreti ve mesajı geniş bir toprak parçasına ve büyük kitlelere yayılabilecek ve herhangi bir cemiyet veya millet bir nebinin talimatını, fiilen yarattığı eserleri koruyarak bütün dünyaya ulaştırabilecek duruma gelinceye kadar Nübüvvet zinciri devam etti ve çeşitli milletler ile ülkelere nebiler gönderildi. Ancak bir yandan bir nebinin mesajının uluslararası ve hata evrensel boyutlara varmasına imkânlar sağlayan medeni ve kültürel gelişmeler ve diğer yandan ilâhî kitap ve kitabı getirenin siretini ve talimatını olduğu gibi muhafaza edip dünyaya yayabilecek bir ümmetin doğması üzerine dünyaya yeni bir peygamberin gönderilmesine hâcet görülmedi. Ve bu şekilde peygamberlik zinciri bu noktada son bulmuş oldu.

5.1.2. Hz. Peygamber (a.s.)'den Önceki Çağlarda Durum

Eskiden her cemiyete, her millete ve her memlekete peygamberler gelirdi. Hatta bir millete bazen birkaç peygamberin geldiği olurdu. Bu Peygamberlerin vaaz, telkin ve talimatı nispeten küçük bir bölgeye yerleşmiş küçük grup ve cemiyetlere kadar sınırlı olurdu. Bir peygamberin mesajının başka cemiyet ve milletlere ulaşması hemen hemen imkânsızdı. Zira, o devirlerde muhtelif yerleşim merkezleri ve insan grupları arasında herhangi bir bağlantı yoklu. Ulaşım zorlukları nedeniyle birbiriyle temas etmeleri, kaynaşmaları mümkün değildi. Her millet adeta kendi memleket hudutları içinde mahsur durumdaydı. Böyle bir durumda cihanşümul ve geniş kapsamlı bir dini felsefe ve mesajın çeşitli milletlere yapılması söz konusu değildi. Çeşitli toplumların durumu değişik olduğu için düşünce ve inançları da değişikti. Her tarafta yaygın olan cehalet, iman ve ahlâkı temellerinden sarsmıştı. Bu sebeple, Allah'ın peygamberlerinin her topluma ve her ulusa ayrı ayrı şekilde ve metotlarla doğru yolu göstermeleri gerekti. Görevleri, sapık düşünce ve inançlara yavaş yavaş son verip yerlerine doğru inancı tesis etmektir. Amaçları, cahili düşünce, örf ve âdetleri ortadan kaldırıp en büyük yaratıcı olan Allah'a ve O'nun kanunlarına saygılı olmalarını öğretmektir. Nebi veya Rasûller, cahil ve yollarından sapmış olan toplumları tıpkı birer çocuk gibi yetiştirmeli, onlara edeb ve terbiye öğretmeliydiler. Bu gibi ilâhî talim ve

terbiye için binlerce sene sarf edildi. Nihayet, insanoğlu talim ve terbiyenin çocukluk devresini geçirip gençlik çağına girdi. Bilim, teknik, sanat, ticaret ve kültürün gelişmesiyle milletler arasındaki ilişkiler de arttı. Çeşitli uluslar ve toplumlar birbirini tanıdı, onlarla çeşitli alanlarda temaslar kurdu. Çin ve Japonya'dan Avrupa ve Afrika'nın uzak köşelerine kadar kara ve deniz yolları açıldı. Bazı kavimler yazıyı icat etti ve başkalarına yaymaya çalıştılar. Okuma, yazma imkânlarının artmasıyla ilmi ve kültürel değişim için zemin hazırlandı. Birkaç büyük hükümdar ve fatih ortaya çıktı ve birkaç millet ile ülkenin bir tek siyasi nizamın altına girmelerine sebep olan fütuhata giriştiler ve muazzam imparatorluklar kurdular. Böylece çok eski çağlarda insan grupları arasında görülen irtibatsızlık ve kopukluk ortadan kalktı. Artık tek İslâm dini, tek ilâhî felsefe ve şeriatın bütün dünyaya yayılması için şartlar oluşmuştu. Aslında, bundan 2.500 yıl önce insan uygarlığı o dereceye gelmişti ki insanoğlu kendiliğinden evrensel ve ortak bir din aramaya başlamıştı. Nitekim, tam bir din sayılmayan ve sadece birkaç ahlâkî ve sosyal kuraldan ibaret olan Budizm, Hindistan sınırlarını aşp bir taraftan Japonya ve Moğolistan'a kadar ve diğer taraftan Afganistan ve Buhara'ya kadar yayılmıştı. Budist misyonerler dinlerini daha da uzak noktalara kadar ulaştırmaya çabalıyorlardı. Gerçi Hz. İsa (a.s.)'nın, beraberinde getirdiği din İslamiyet'ti, ancak taraftarları bunun özünü değiştirip buna Hristiyanlık adını takıverdiler. Hristiyanlar bu tahrif edilmiş dini İran'dan

Afrika'ya ve Avrupa'nın en ücra köşelerine kadar yaydılar. İşte bu hakikatler gösteriyor ki, medeniyet ve kültürün gelişmesiyle İnsanlar büyük, geniş ve kapsamlı bir dini kendiliğinden arar olmuşlar ve bu arzu ve ihtiyaçları öylesine artmıştı ki, tam ve mükemmel bir din olmadığı halde eksik ve tahrif edilmiş dinleri kabul etmeye başlamışlardı.

5.1.3. Din'in Tamamlanması ve Peygamberliğin Son Bulması

İşte tam bu sırada bütün dünyaya ve tüm insan ırkına hidayet yolu gösterecek bir peygamber, Arap topraklarında zuhur etti. Peygamberlerin bu en büyüğü ve en sonuncusuna, bütün dünyaya duyurmak ve yaymak amacıyla dinlerin en mükemmeli bütün kaide ve kanunlarıyla birlikte verildi.

Şimdi şu noktayı gözünüzden uzak tutmayınız. Çağımızda İslâm'ı bilme ve benimsemenin gerçek ve doğru yolu, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın talimatı ve Kur'an-ı Kerim'den ibarettir. Hz. Muhammed (a.s.) bütün İnsanlar için Allah'ın Resûlüdür. Peygamberlik silsilesi onunla son bulmuştur. Allahu Teâlâ, insanlara vermek istediği kadar hidayetini hepsini son peygamberiyle vermiştir. Şimdi Hakk'a talip olan ve Allah'ın hakiki kulu olmak isteyen herkes Allah'ın son peygamberine iman etmeli, onun peygamberliğine "âmenna" demelidir. Allah'ın doğru yolunu takip etmek isteyenler için Hz. Muhammed (a.s.)'in talimatı ve bıraktığı

eserleri kabul etmek ve onlara göre hareket etmekten başka çare yoktur.

5.1.4. Peygamberliğin Son Bulmasıyla İlgili Deliller

Peygamberliğin hakikati ve hikmetini bilen bir kişi için peygamberlerin her gün doğmadığını anlamak zor değildir. Ayrıca, her zaman ve her devirde, her milletin bir peygamberinin olması şart değildir. Bir peygamber getirdiği talimatı ve mesajında yaşar. Talimat ve mesajı yaşadıkça o da yaşar. Eski çağların peygamberlerinin aramızda yaşadıkları söylenemez. Zira, onların getirdikleri talimat ya tahrif edildi ya da rafa kaldırıldı. Onların getirdikleri ilâhî kitaplardan hiçbiri bugün asıl şekilleriyle bulunmuyor. Adı geçen peygamberlerin taraftarları bile bugün kalkıp ilâhî kitaplarda herhangi bir değişiklik yapılmadığını iddia edemezler. Kitaplar bir yana, onlar peygamberlerinin siretlerini de unuttular. Önceki peygamberlerin sözleri ve davranışlarıyla hayatları hakkında bugün hiç bir muteber kitap veya eser bulunmuyor. Hatta, hayat hikâyeleri şöyle dursun, kesinlikle hangi devirde, hangi yerde, hangi millet arasında doğdukları, nasıl yaşadıkları, hangi vaaz ve telkinlerde bulundukları, hangi şeyleri yasakladıkları bilinmiyor. Fakat buna karşılık, Hz. Muhammed (a.s.)'in hayatı ve bıraktığı eserlerine bakın. O'nun peygamberliği hâlâ geçerlidir, çünkü O'nun getirdiği talimat ve mesaj yaşamakladır. Getirdiği ilâhî kitap "Kur'an-ı Kerim" hâlâ eski şekliyle karşımızda duruyor. Bir tek harfi, bir tek noktası ve bir tek hareke ve işareti değişmemiştir. Hazreti Peygamber

(a.s.)'in mübarek hayatının her dönemi, sözleri, fiilleri hepsi aynen muhafaza edilmiştir. Bugün 1300 yıl geçmiş olmasına rağmen bu kayıt ve yazıların aynasında Hz. Peygamber'i kendi gözümüzle görmüş gibi oluyoruz. Gerçek odur ki, dünyada hiçbir tarihi şahsiyetin tercüme-i hâl'i ve sireti böylesine itina ve ihtimamla korunmamıştır. Hayatımızın hemen hemen her dönemecinde Hz. Peygamber (a.s.)'in mübarek hayatından ders alabiliriz. İşte bu gerçek, Muhammed (a.s.)'den sonra başka bir peygambere ihtiyaç olmadığının en büyük delilidir.

Bir peygamberden sonra başka bir peygamberin gelmesi için sadece üç sebep olabilir:

1. İlk peygamberin talimat ve mesajı kaybolup gitmiş ise, yeni bir talimat ve mesaja ihtiyaç duyulur.
2. Önceki peygamberin talimatı ve mesajı mükemmel değilse onda bazı değişiklik ve ilâveler yapmak gerekir.
3. Önce gelen peygamberin talimatı sadece belli bir millet veya ümmete mahsus ise başka milletlere yeni peygamber gönderilir ^{8[1]}.

Bu üç sebepten hiçbiri halen ortada yoktur. Şöyle ki:

1-Hz. Muhammed (a.s.)'in talimatı hâlâ olduğu gibi duruyor.

^{8[1]} Dördüncü bir şık olarak bir peygambere yardımcı olmak için başka bir peygamberin gönderilmesi düşünülebilir. Ancak Kur'ân-ı Kerîm'de buna benzer sadece iki misal bulunduğu için bunu dördüncü ihtimal olarak ele almadık. Bu iki misalden, Allah'ın belli bir kural olarak dünyaya yardımcı peygamberler gönderdiği sonucunu çıkaramayız. (Mevdudî).

Hız. Peygamber'in hangi dini tebliğ ettiğı, ne gibi bir hidayet getirdiğı, ne gibi bir hayat tarzı tavsiye ve tasvip ettiğı ve ne çeşit adet ve ananelerin yasaklanmasını emrettiğini öğrenmemiz için bütün kaynaklar asıl şekilleri ile duruyor. Kısacası, Hız. Peygamber (a.s.)'in getirdiğı din ve gerçek talimatı herhangi bir değışikliğe uğramamış ve ortadan kalkmamışsa bunları yeniden anlatmak için yeni bir peygamberin gelmesine ne ihtiyaç olabilir ki?

2- Hız. Peygamber (a.s.) vasıtasıyla dünyaya İslâmiyet mükemmel şekliyle öğretilmiştir. Bu mükemmel din ve hayat nizamına herhangi bir şey ekleyecek veya fazlalığı azaltacak bir nebiye ihtiyaç duyulmadığı için başka bir nebi de gönderilmeyecektir.

3- Hız. Peygamber efendimiz (a.s.) şu ya da bu millet için değil bütün dünyaya nebi olarak gönderilmiştir. Getirdiğı talimat ve mesaj bütün insanlığa yetecekti. Dolayısıyla başka herhangi bir millete bir nebinin gönderilmesine gerek yoktur.

İşte bu sebeplerden dolayıdır ki Hazreti Peygamber'e "Hâtim'ün Nebiyyin" (Nebilerin Sonuncu, Peygamberliğe Son Veren) denilmiştir. Yani, Hız. Muhammed (a.s.), peygamberlik silsilesini sona erdirmiştir. Dünyanın artık başka bir nebiye ihtiyacı yoktur. Sadece Rasulü Ekrem'in yolunu takip eden ve bu yola başkalarını davet edenlere ihtiyaç vardır. Bu İnsanlar Hız. Muhammed (a.s.)'in talimatını anlayıp tatbik edebiler ve

böylece Rasûlullah'ın getirdiği kanunlara dayalı bir yapıya işlerlik kazandırabilirler.

5.1.5. Bütün İnsanlığın Hidayet Yolu

"(Ey Nebi), Biz seni bütün insanlara müjdeleyici ve uyana olarak gönderdik, ama insanların çoğunluğu bunu bilmez." (Sebe; 28)

Bu ayette, Hz. Peygamber (a.s.)'in sadece bir şehir, ülke veya belli bir zaman için değil, bütün İnsanlar ve her zaman için nebi olarak gönderildiği, ancak, yaşadığı çağın insanları ve vatandaşlarının onun değerini bilemedikleri belirtiliyor. Hz. Peygamber'in sadece kendi memleketi veya zamanı için değil, kıyamete kadar bütün insanlığa peygamber olarak gönderildiği Kur'an-ı Azimüşşan'da muhtelif yerlerde ve vesilelerle anlatılmıştır. Meselâ:

"...Ve bu Kur'an bana vahiy edilmiştir ki bunun vasıtasıyla sizi ve bunun ulaşabileceği herkesi uyarayım". (En'am; 19)

"De ki, ey İnsanlar ben göklerin ve yerlerin sahibi Allah'ın elçisiyim". (A'râf; 158)

"Ve ey Nebi, Biz seni ancak dünyalara rahmet olarak gönderdik". (Enbiya; 10)

"Alemlere uyancı ve korkutucu olsun diye Furkan'ı indiren (Allah) ne yücedir". (Furkan; 1)

Benzeri açıklamalar, Hz. Muhammed'in çeşitli hadis-i şeriflerinde de yapılmıştır. Meselâ:

"Beyaz olsun, siyah olsun, herkese gönderildim". (Müsned-i Ahmed: Ebu Musa Eş'ari'den rivayet).

"Ben genel olarak bütün insanlara gönderildim. Halbuki, benden önceki bütün nebiler sadece kendi milletlerine gönderilirdi". (Müsned-i Ahmed: Abdullah bin Amr'dan rivayet).

"Eskiden her nebi bilhassa kendi ümmetine gönderilirdi. Ben ise bütün insanlara gönderildim". (Sahih-i Buhâri, Müslim, Câbir bin Abdullah'tan rivayet).

"Bi'setim (peygamberliğim) ve kıyamet böyledir diye buyuran Hz. Muhammed (a.s.) bunu açıklamak için iki parmağını kaldırıp bize gösterdi." (Sahih-i Buhâri ve Müslim).

Demek ki, Hazreti Peygamber konuyu açıklamak için iki parmağın arasında başka bir parmak bulunmadığını belirtti. Yani, kendisi ve kıyamet arasında başka bir nübüvvet olmayacaktır. Kendisinden sonra ancak kıyamet var ve dolayısıyla kendisi kıyamete kadar nebi sayılacaktır.

5.1.6. Bütün İnsanlık İçin Müjdeleyici ve Uyarıcı

"Sen ancak bir uyarıcısın, şüphesiz ki biz seni Hak ile müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik. Hiçbir ümmet yoktur ki, ona bir uyarıcı gelmiş olmasın." (Fâtır; 23, 24)

İlk âyette şöyle denilmek isteniyor: Ey Nebi, senin işin insanlara haber vermek, onları uyarmaktan başka bir şey değildir. Bundan sonra eğer kimse akıllanmıyor, kötülüklerinden vazgeçmiyorsa, bunun sorumluluğu sana ait değildir. Gözü kör ve kulağı sağır olanlara bir şey yapamazsınız.

İkinci âyette anlatılmak istenen husus Kur'ân-ı Kerim'in diğer birçok yerinde de anlatılmıştır. Şöyle ki, dünyada şimdiye kadar doğmuş olan bütün milletlerin birer peygamberi olmuştur. Ra'd sûresinde de aynı durum belirtilmiştir (âyet; 7). Benzeri buyruklar Nahl sûresi (âyet; 36) ve Şûra sûresi (âyet; 208)nde de yer alıyor. Fakat bu hususta herhangi bir yanlış anlamaya yer vermemek için iki noktaya dikkat etmeliyiz. Birincisi, bir nebinin vaazı, tebliği ve talimatı ulaşabildiği yerlere kadar yeterlidir. Yani ayrı ayrı yerlere illa birer nebi veya peygamberler gönderilmez. Her yerleşim merkezine ve her millete ayrı ayrı peygamberin gelmesi şart değildir. İkincisi, bir nebinin talimatı ve bıraktığı eserleri dünyada korunduğu sürece başka bir nebiye gerek yoktur. Her nesil ve her kuşak için ayrı bir nebinin gelmesi gerekli değildir.

5.1.7. Hz. Muhammed, İnsanlık İçin Bir Rahmettir

"Ey Muhammed, de ki: 'Ben hepiniz için (gönderilmiş), yer ve göklerin sahibi ve maliki olan Allah'ın peygamberiyim". (A'raf; 158)

"Her ümmetin bir rasûlü vardır".(Yunus; 47)

Dikkat ederseniz, burada ümmet kelimesi tek bir ümmet veya millet için kullanılmamıştır. Buradaki anlamına göre, bir peygamberin talimatı hangi kavimlere ve milletlere ulaşmışsa, onların tümü bir ümmeti teşkil ediyor. Ayrıca, bir rasûlün bir ümmet içinde her zaman yaşaması gerekmiyor. Önemli olan o rasûlün talimatıdır. Eğer talimatı ve bıraktığı eserler yaşıyorsa ve herkesin ondan istifade etmesi mümkünse, o rasûl yaşıyor demektir. Eğer bir peygamberin talimatı ve mesajı dünyanın bütün insanlarına ulaşabiliyorsa, bütün İnsanlar bir ümmet sayılır. Bundan dolayıdır ki, Hazreti Muhammed (a.s.)'in dünyaya gelişi ve talimatının bütün insanlara ulaşmasından sonra, bütün İnsanlar onun ümmeti haline geliyor. Bu vaziyet, Kur'ân-ı Kerim ve Hz. Peygamber (a.s.)'in hadisleri asıl şekilleriyle varolduğu sürece devam edecektir. İşte bu sebeple, yukarıdaki âyette, "her milletin bir rasûlü" yerine "her ümmetin bir rasûlü vardır" buyurulmuştur.

Allahu Teâlâ, her bölgeye ve ülkeye birer nebi göndermek yerine bütün dünyaya bir nebi göndermeyi tercih etmiştir ve bunun için Hz. Peygamber (a.s.)'i seçmiştir:

"Eğer isteseydim, her yerleşim merkezine birer uyanıcı gönderirdim". (Furkan; 51)

Burada denilmek isteniyor ki, böyle bir şeyi yapmak Allah (cc.) için hiç de zor bir şey değildir. Ancak böyle yapmadı ve bütün dünyaya tek bir peygamber gönderdi. Nasıl ki bir

güneş bütün dünyayı aydınlatıyor, bu tek hidâyet güneşi de bütün insanların doğru yol bulmalarına yetecektir.

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber efendimize "haberci", "tenbih eden", "uyarıcı" ve "gaflet ile delâlet'in kötü sonuçları hakkında insanları ikaz eden" gibi lakaplar verilmiştir. Ayrıca kendisine "bütün insanlık için uyarıcı" da denilmiştir. Demek ki, Kur'ân-ı Kerim'in daveti ve Hz. Peygamber'in nübüvveti tek bir ülke için değil bütün dünya için ve belli bir zaman için değil, her zaman için geçerli ve yararlıdır. Bu mevzu, Kur'ân-ı Kerim'de muhtelif vesilelerle muhtelif şekillerde anlatılmıştır. Meselâ:

"Ey İnsanlar, hepiniz için (gönderilmiş) Allah'ın resûlüyüm". (A'raf; 158)

"Tarafıma bu Kur'an gönderilmiştir ki, bunun vasıtasıyla sizi ve bunun ulaşabileceği herkesi uyarayım". (En'am; 19)

"Ben seni bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdim". (Sebe; 28)

Aynı konu Hz. Peygamber'in hadis-i şeriflerinde de açık seçik bir şekilde anlatılmıştır. Örneğin, "ister siyah, ister beyaz olsun, ben herkese gönderildim",

"Eskiden bir nebi özel olarak kendi milletine gönderilirdi. Ben ise genel olarak bütün insanlara peygamber olarak gönderildim ve benim gelişim üzerine peygamberlerin gelişimi sona erdi."

5.1.8. Hz. Muhammed (a.s.) Allah'ın Son Peygamberidir

"Hesap vakti gelmiştir, ama onlar hâlâ gaflet içinde bulunuyorlar" (Enbiya; 1)

Yani, kıyamet yaklaşmıştır, insanların yaptıklarının hesabını vermek üzere Allah'ın huzuruna çıkmaları bir ân meselesidir. Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberlik payesine yükseltilmesinden sonra, insanlık tarihinin son safhasına girdiği belli olmuştur. İnsanoğlu artık başlangıcından çok sonucuna doğru yol almaktadır. Doğuş ve gelişme aşamaları geride kalmış ve şimdi son aşamaya gelinmiştir. Aynı konuya, bir hadis-i şerifte de temas edilmiştir. Hazreti Peygamber bir defasında bir elinin iki parmağını kaldırarak demiştir ki: "Ben, öyle bir zamanda peygamberliğe getirildim ki, ben ve kıyamet bu iki parmak gibidirler". Yani, kendisi ile kıyamet arasında başka herhangi bir peygamber dünyaya gelmeyecektir. Kendisinden sonra ancak kıyamet gelecektir. Başka herhangi bir nebi, müjdeleyici ve tenbih edici gelmeyecektir. Onun için, gaflet uykusundan uyanmak isteyenler uyansınlar!

5.1.9. Nübüvvetin Hz. Muhammed (a.s.)'le Sona Erdiğine Dair Başka Bir İşaret

"Hani Allah peygamberlerden 'kesin bir söz (misak)' almıştı: "Andolsun size Kitap ve hikmet verip sonra size beraberinizdekini doğrulayan bir peygamber geldiğinde, ona kesin olarak iman edecek ve ona yardımda bulunacaksınız."

Demişti ki "Bunu ikrar ettiniz ve bu ağır yükümü aldınız mı?" Onlar: "İkrar ettik" demişlerdi ve "Öyleyse şahid olun, ben de sizinle birlikte şahid olanlardanım" demişti". (Al-i İmran; 81)

Demek, dünyaya gelen bütün peygamberler bu tür yeminde bulunmuşlardır. Şimdi bir peygamberin yaptığı yemin onun ümmetinin bütün fertleri tarafından da yapılmış sayılır. Bu yemin nedir, ne anlam taşımaktadır? Bütün peygamber ve ümmetlerin içtiği and ve verdiği söz şudur: Allah tarafından, onun dininin tebliği ve tesisi için gönderilecek bir nebiye hiç itiraz etmeden itaat edeceğiz. Onu kıskanmayacağız, ona kızmayacağız. Allah'ın dini tekelimizde değildir. Hakk'a karşı çıkmayacağız. Aksine, nerede ve ne zaman olursa olsun, Hak bayrağını taşıyanın etrafında kenetleneceğiz, onu tam olarak destekleyeceğiz, onu seveceğiz, sayacağız.

Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'dan önce bütün peygamberler ve dolayısıyla, ümmetlerinden alınan sözler bunlardı. Nitekim, her nebi, kendisinden sonra gelecek nebinin talimatına uyulması ve onun peygamber olarak tanınması konusunda kendi ümmetinden söz aldı. Fakat aynı sözün Hz. Peygamber (a.s.)'den alındığına dair herhangi bir kayıt Kur'an-ı Kerim veya hadislerde bulunmuyor. Aynı şekilde, Hz. Peygamber kendi ümmetinden gelecekte herhangi bir nebiye iman etmelerini de istememiştir. Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber (a.s.)'den sonra Allah'ın bir elçisinin geleceğine dair herhangi bir kehânet veya işaret olmadığı gibi, bunun

tam aksine kendisine Hâtim'ün Nebiyyin denilmiştir. Ayrıca hadislerde Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceği açıkça ifade edilmiştir.

"Ey Adem oğulları, size kendi içinizden elçiler gelip size âyetlerimi anlattıkları zaman (günahlardan) korunup (kendisini) düzeltenlere korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir" (A'raf; 35)

Hz. Adem ile Havva (a.s.)'ın Cennet'ten indirildikleri konusunda Kur'an-ı Kerim'de yer alan her kıssada buna benzer ifadeler kullanılmıştır. (Bk. Bakara suresi, âyet; 38-39 ve Tâhâ, âyet; 123-124). Burada belirtildiği gibi, peygamberlerin söz ve fiillerine uyulması için emir, ta insanların yaratıldığı sırada Allah tarafından kullarına verilmişti. Fakat bu tür emir ve tenbihe Hz. Peygamber (a.s.) ve ümmeti ile ilgili kayıtlarda rastlanmıyor. Demek bu emir ve uyarılar Hz. Muhammed (a.s.)'den önceki peygamber ve ümmetlerine mahsustu ve Rasûlullah'tan sonra başka herhangi bir peygamberin gelmeyeceği hesabıyla bu tür emir ve uyarıya ihtiyaç duyulmadı.

5.1.10. Peygamberliğin Sona Erdiğini Kabul Etmeyenler İçin Ayetlerden Belgeler

"Ve (Ey Nebi), Hatırla bütün peygamberlerden aldığım sözü. Senden, Nuh'tan, İbrahim, Musa ve İsa'dan ve hepsinden kesin söz aldım". (Ahzâb; 7)

Yukarıdaki âyette Allahu Teâlâ'nın, Hz. Peygamber'e, hem kendisinden hem bütün peygamberlerden aldığı bir sözü hatırlattığını görüyoruz. ' Bu söz nedir? Bundan hangi yemin kastediliyor? Kur'an-ı Kerim'deki ilgili surenin daha önceki âyetlerinde bahsedilen konulara dikkat edildiğinde, bu söz ve yeminin; peygamberlerin, Allah'ın bütün emirlerine itaat etmek ve başkalarını da buna ikna etmeye çalışmalarına dair verdikleri söz olduğu anlaşılıyor. Kur'an-ı Kerim'de bu söz ve yemin çeşitli yerlerde kaydedilmiştir:

"O: 'Dini dosdoğru ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin' diye dinden Nuh'a vasiyet ettiğini ve sana vahyettiğimiz, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya da vasiyet ettiğimizi sizin için de teşri' elli (bir şeriat kıldı)". (Şura; 13)

"Hani kendilerine kitap verilenlerden; 'Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız ve onu gizleyemeyeceksiniz, diye kesin söz almıştı. Fakat onlar, bunu arkalarına atlılar ve ona kargılık az bir değeri satın aldılar. O aldıkları şey ne kötüdür." (Al-i İmran; 187)

"Ve hatırlayın, İsrail Oğullarından, Allah'tan başka kimseye kulluk etmeyeceklerine dair söz almıştık". (Bakara; 83)

"Onlardan Allah'a karşı hakktan başkasını söylemeyeceklerine dair, o kitabın (hükmü veçhile) söz alınmamış mıydı. Sımsıkı tutunuz, size verdiğim şeyi ve

hatırlayın bunda olan telkini. Umulur ki korkup sakınırsınız". (Araf; 169-171)

"Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve: 'işittik ve itaat ettik' dediğinizde sizi, kendisiyle bağımlı kıldığı sözünü(zü) anın. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz Allah, sitelerin özünde olanı bilendir". (Maide; 7)

Yukarıdaki söz ve akitler, Hz. Muhammed (a.s.)'in din yolunda özel hayatıyla ilgili önemli bir adım atmak üzere olduğu sırada hatırlatılmıştı. Hz. Peygamber, İslâm düşmanlarının şerrinden endişelendiği için evlilikle ilgili cahiliyenin bir geleneğini bozmaktan çekiniyordu. Bir hatunla evleneceği söz konusuysen, niyeti her ne kadar iyi ve amacı her ne kadar cemiyetin ıslâhı idiyse de, muhalif ve bozguncuların bu işi nefsi için yaptığını ve bunun için toplum reformcusu kılığına bürünmeye çalıştığını öne sürebileceklerini düşünerek devamlı endişeleniyordu. Bunun üzerine Allahu Teâlâ kitabında diyor ki: "Sen, Benim tayin ettiğim peygambersin, diğer peygamberler gibi sen de Benimle bir anlaşma yapmıştın. Bu anlaşmaya göre, emirlerime harfiyyen uyacağını ve başkalarının da uymalarını sağlamaya çalışacağını taahhüt etmiştin. Bunun için, başkalarının kötü niyetli ve kasıtlı sözlerine aldırış etme, hiç korkma, utanma ve kendinden beklenen vazifeyi yerine getir."

Bütün mesele bundan ibaret iken, bir grup insan var ki, buna bambaşka bir anlam vermeye çalışıyor. Bu grup, bu söz

ve yeminden, Hz. Muhammed (a.s.)'den önceki peygamberler ve ümmetlerden alınan söz ve yeminin kastedildiğini iddia ediyor. Yani diğer peygamberler gibi Hz. Muhammed (a.s.)'den de hâşâ kendisinden sonra gelecek bir peygamberi tanınması ve teyid etmesi istendiğini öne sürüyor. Bu teville dayanarak bir grup, Hazreti Peygamber'den sonra da Peygamberlik kapısının açık olduğunu iddia edebilmektedir. Fakat yukarıdaki ayetlerin geçtiği metin bir bütün olarak ele alındığında bu tevilin yanlış olduğu ortaya çıkar. Zira ayetlerde bahsedilen mevzu, Hz. Muhammed (a.s.)'den başka peygamberlere iman etmeleri gerektiği yönünde değildir. Ayrıca, ayetlerde zikredilen anlaşma veya yeminin ne olduğu kesin ifadelerle belirtilmemiştir. Dolayısıyla anlaşmanın asıl mahiyetini anlamak için, Kur'an-ı Kerim'in diğer yerlerindeki peygamberler ile varılan anlaşmalar hakkındaki kayıtları incelemeliyiz. Eğer Kur'an-ı Kerim'in tümünde sadece bir çeşit taahhüt ve yeminden bahsedilmişse ve bu taahhüt de sonra gelecek peygamberlere iman etmekle ilgiliyse yukarıdaki grubun mantığına diyeceğimiz yoktur. Ama Kur'an-ı Kerim'i dikkatle ve itina ile okumuş olan bir kişi biliyor ki bu mukaddes kitapta bir değil birçok anlaşma ve sözleşmeden söz edilmiş olup bunların niteliği ve şekli başka başkadır. Hatta peygamberler ile ümmetlerinin yaptıkları anlaşmaların da birden fazla çeşidi vardır. O halde bu çeşitli anlaşmalardan burada metne en uygun olan anlaşmayı mı ele almalıyız yoksa metne uygun olmayanı mı? Bu düpedüz yanlış ve yanıltıcı

tevil gösteriyor ki, bazı İnsanlar Kur'an-ı Kerim'den hidayet almak yerine bunu menfur ve menhus gayeleri için kullanmaya çalışıyorlar. Kur'an-ı Kerim'de şöyle deniliyor:

"Allah'a karşı yalan uyduran ve ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Elbette suçlular hiçbir zaman iflâh olmaz."(Yunus; 17)

Bazı akılsız kişiler yukarıdaki âyette geçen "felâh" kelimesini "uzun ömür", "dünyevi refah" ve "manevî huzur" olarak tercüme ederler. Bundan ötürü, peygamberliğini ilân etmiş bir kişinin, her ne kadar yalancı bir peygamber olsa da, iyi ve rahat bir hayat sürmesi, dünyada maddi refaha kavuşması, başlattığı fitnenin büyük bir kitle tarafından kabul edilmesi, şan ve şöhretinin artması halinde, kendisine ve peygamberliğine inanması gerektiği gibi çürük bir delille ortaya çıkarlar. Bu kişilere göre, doğru ve hakiki bir peygamberin ölçüsü dünyevi ve uhrevi "felah"ıdır. Onlara göre, sahte ve yalancı bir peygamber, maddi ve manevî huzur ve refaha kavuş-muşsa hakiki bir peygamberdir. Yine aynı kişilere göre "iflah olmayan bir kişi" sahte ve yalancı peygamberdir. Bu ahmakça delil; ancak Kur'an-ı Kerim'de kullanılan "felah" terimini bilmeyen, Allah'ın suçlular için uygun gördüğü imhâl (mühlet verme) kanununa vakıf olmayan ve hangi siyak ve sibakla bu kelimenin kullanıldığını idrak edemeyen biri tarafından ileri sürülebilir.

Öncelikle şunu bilmekte yarar vardır ki, "suçlular hiçbir zaman iflah olamaz" ibaresi bir peygamberlik ölçüsü olarak kullanılmamıştır. Onun için, bir kişi refah içinde yaşamış ya da yaşamamış, bu onun peygamberliği için ölçek olamaz. Burada anlatılmak istenen husus, suçluların iflah olup olmamasıdır ve kullanılan ifade şudur: "Mücrim veya suçluların hiçbir zaman iflah olamayacağını çok iyi biliyorum. Onun için böyle bir suç işlemek ve yalan yanlış yerde peygamberlik payesine yükseldiğimi ilân etmek istemiyorum. Fakat sizin hakiki bir nebiye yalancı damgası vurduğunuzdan eminim. Bu yaptığınız suçtur ve bu suçla bir zaman iflah olamazsınız."

Ayrıca, Kur'an-ı Kerim'de "felah" kelimesi sadece "dünyevi huzur ve refah" gibi mahdud bir manada kullanılmamıştır. Aksine, "felah" dünyevi hayatın ilk safhalarında başarı ihtimalleri çok az görülmesine rağmen, sonu hiçbir zaman hüsrana olmayan, daimi bir muvaffakiyet ve saadet demektir. Sahte bir peygamberin dünyada rahat ve bolluk içinde, para-pul ve şan-şöhret sahibi olması pekâlâ mümkündür. Ne var ki Kur'an-ı Kerim açısından bu bir "felah" değil, "hüsrana" ve başarısızlığın ta kendisidir. Bunun tam aksine, Hakk'a davet eden hakiki bir peygamber dünyada her türlü baskı ve zulme uğrayarak, bin bir eziyet çekerek, hiçbir taraftar toplamadan bu fani dünyadan göç edebilir. Ama görünüşteki bu başarısızlık Kur'an-ı Kerime göre "felah" ve "saadetin ta kendisidir."

Buna ilâveten, Kur'an-ı Kerim'de yer yer Allahu Teâlâ'nın suçluları yakalamakta acele etmediği sarahatle beyan edilmiştir. Allah (c.c.) günahkâr ve suçlu insanların kendilerine çekidüzen vermeleri için geniş imkânlar tanır. Verdiği mühlet bazen yanlış yorumlanır ve kötüye kullanılır. Günahkârlar daha çok günah işler, balağa iyice batarlar. Allah böylelerine daha büyük fırsatlar verir, hatta onlardan pek çok nimetlerini esirgemez. Nimetlerin bolluğunu gören şirretli kişiler nefislerinin bütün çirkinliklerini ortaya dökerler, ta ki kendilerine uygun görülen ağır cezaları tamamıyla hak etsinler. O halde sahte ve yalancı bir peygamberin ipi uzatılıyor ve kendisi dünyevi zenginlik ve nimetler içinde yüzüyorsa, uydurduğu yalanları doğru olarak kabul etmek büyük bir yanlıştır. Allah'ın uyguladığı suç ve ceza kanunları herkes için eşittir ve bunlar sahte nebiler için de aynen uygulanmalıdır. Hepimiz biliyoruz ki, Şeytan'a kıyamete kadar mühlet verilmiştir. Fakat bu mühlete bağlı olarak, her türlü oyun ve şirretliğine izin verileceği, ancak sahte bir nebiyi ortaya çıkarınca buna müsaade edilmeyeceği veya sahte peygamberliğin hiçbir zaman yaşamayacağı gibi herhangi bir şart ileri sürülmemiştir.

Belki de, yukarıda bahsettiğimiz ayet-i kerimeye cevap olarak bazı kimseler Hâkka suresinin 44-47 âyetlerini karşımıza çıkarabilirler: "Eğer Muhammed adımıza düzmece bir şey söyleseydi, Biz onun elini tutar, onun kalp damarını keserdik". Fakat burada belirtilmek istenen şey, gerçekten

Allah'ın Rasûlü olan bir kişinin, kendi tarafından bir yalan uydurup bunu başkalarına Allah'ın vahyi imiş gibi sunmaya çalışması halinde derhal yakalanacağıdır. Bu ayete bakarak, nübüvvet iddiasında bulunan birinin yakalanmayışının onun hakiki bir peygamber oluşunun delili olduğunu söylemek mantıkî bir hatadır. Burada Allah'ın suç ve ceza kanununun istisnasız uygulanmasına dair kayıt sadece doğru ve hakiki peygamber ile ilgilidir. Sahte bir peygamber için kanunların aynen uygulanması şart değildir. Bu noktayı şu misal ile açıklamaya çalışalım: Bir hükümet, devlet personeli için bir kanun çıkarıyorsa bu kanun belli ki sadece devletin hizmetinde olan memur ve işçileri kapsayacaktır. Şimdi bir dolandırıcı başkalarına kendini devlet görevlisi olarak tanıtır ve bu yolla bir takım menfaatler sağlamaya çalışır ve yakalanırsa, buna devlet personel kanununa göre mi muamele edilecek, yoksa hakkında ceza kanununun ilgili maddeleri uyarınca mı dava açılacaktır. Kendisi devlet memuru ve işçisi olmadığı için gayet tabii ki devlet personel kanunu kendisini bağlamaz ve neticede kendisi memlekette yürürlükte olan diğer kanunlara göre yargılanıp cezalandırılacaktır. Ayrıca, Hakka sûresinde, bir kişinin kalp damarının kesilmesi, peygamberlik kıstası olarak beyan edilmemiştir. Yani gaipten uzanan bir el, peygamberlik iddiasında bulunan birini boğazlamasa kendisi hakiki peygamberdir diye bir kural yoktur. Aynı şekilde aksini iddia etmek de yanlıştır. Bir nebi veya peygamberin doğru olup olmadığı sireti, vaazı, telkini,

talimatı ve bıraktığı eserlerle ölçülüdür, bu tür saçma sapan tevil ve kelime oyunuyla değil.

5.1.11. Son Peygamber'den Sonra Nübüvvet İddiası

Hazreti Peygamber (a.s.)'in son peygamber oluşuna en çok itirazlar Ahmediler^{9[2]} tarafından yapılır. Bu konuda Ahmediler ve yandaşları tarafından sık sık mektuplar alırız. Bazı diğer Müslümanlar da ortalık bulandırıldığı için tereddüde düşerek bize bazı sorular yöneltirler. Bu sorular ve bunlara verdiğimiz cevaplar konuyla yakından ilgili olduğu için buraya aktarıyoruz.

Soru: "Tercüman-ul Kur'an" dergisinin ocak-şubat sayısında (s. 236) diyorsunuz ki, "tecrübem şahittir, Allahu Teâlâ hiçbir zaman yalanın dal budak salmasına izin vermez. Her zaman, doğruluk ve dürüstlükten nasibini alamayan ve Allah'tan korkmayanlara cevap vermemeyi adet edinmişimdir... Onlardan ben değil, Cenab-ı Hak intikam alacaktır ve yalanları inşallah bu dünyada ortaya çıkacaktır." Burada hemen şunu belirteyim ki, ben Ahmedî'lerin hemen hemen bütün kitaplarını okumuşumdur ve çalışmalarını da yakından izlemişimdir. Benim bu hususta bazı sorularım olacaktır: Birincisi, bu sadece tecrübeniz meselesi değildir. Kur'an-ı Kerim'de de Allah Teâlâ buyurmuştur ki:

^{9[2]} Ahmedilik (Kadıyanilik) ve Mirza Gulam Ahmed Kadıyanî hakkında daha geniş bilgi için bak: "Kadıyanilik Nedir?"; Mevdudî.

"Eğer Muhammed adımıza düzmece bir şey söyleseydi, Biz O'nun elini tutar. O'nun kalp damarını keserdik". (Hakka; 44,45,46)

Şimdi eğer Mirza Bey yalancıysa, neden Allah (cc.) hâlâ onu yakalamamıştır. Aksine, Müslümanlar için zararlı olduğu söylenen hareketi giderek kuvvet kazanıyor ve hatta dış ülkelerde de çeşitli taraftarları ortaya çıkıyor. Mirza Bey'in getirdiği mesaj 65 yılını doldurdu. Biz ne zamana kadar ilâhî kararı bekleyeceğiz? Halen kendisi refah ve saadet içindedir. Bu yeni harekete muhalif olanlar niçin meseleyi Allah'ın takdirine bırakmıyorlar? Son kararı Allah (cc.) versin. İkincisi, s. 242'de partinizin Alman asıllı bir mensubu Berlin'de Ahmediye Cemaatiyle işbirliği sorununu ortaya atmıştır. Eğer Ahmedîlerin İslâm'ı yayma konusundaki gayret ve başarılarını takdir ediyorsanız onlarla Pakistan'da niçin işbirliği yapmıyorsunuz?

Cevap: Hayret doğrusu, siz peygamberlik iddiasında bulunan bir kişinin meselesini bu kadar hafife alıyorsunuz. Temas ettiğiniz sözlerim alelâde bir durumla ilgiliydi ve bunları sadece yalan bir iftirayı bertaraf etmek maksadıyla söylemiştim, iftira da bana atılmıştı. Şimdi siz kalkıyorsunuz bu sözlerimi hakikaten peygamberlik gibi yalan bir iddiada bulunan bir kişi için söylenmiş olduğunu ima etmek istiyorsunuz. Ya da en azından, bu birbirinden tamamıyla ayrı iki olay arasında bir benzerlik bulmaya çalışıyorsunuz. Biliyorsunuz ki nübüvvet iddiasında bulunan bir kişiyle ilgili

yalnızca iki ihtimal vardır. Eğer o gerçekten bir peygamber ise onu tanımayan kâfirdir ve durum tam tersi ise onu tanıyan kâfirdir. Bu büyük meseleyi siz basit bir kararla halletmeye çalışıyorsunuz ve diyorsunuz ki, Allah onun hakkında gazaba gelmemiş ve onu yakalamamışsa onun peygamberliğini kabul edelim. Söz konusu kişinin başlattığı fitnenin büyüüp geliştiğini ve ilâhî karar için fazla beklemenin anlamsız olduğunu ileri sürüyorsunuz. Sizce, her kim peygamberliğini iddia eder, etrafında bir sürü adam toplar ve sizin belirlediğiniz müddet içinde ilâhî adaletin pençesinden kurtulabilirse, onu peygamber olarak tanımamız mı gerekir? Sizce bir kişinin peygamberlik iddiasının doğru olup olmadığını araştırılması için yalnızca bu yöntem yeterli midir?

"Ve lev tekavvele aleyha ba'de'l-ekâvil" ayetinden çıkardığınız mana yanlıştır. Bu âyette anlatılmak istenen şey şudur: Hazreti Muhammed (a.s.) -ki gerçekten Allah'ın peygamberidir- Allah'ın vahiy olmaksızın kendi uydurduğu bir şeyi Allah'ın adıyla başkalarına sunmaya çalışırsa, onun boynunun damarı kesilecektir, Bu demek değildir ki gerçekten Allah'ın peygamberi olmayan bir kişi, yalan yanlış iddialarda bulunur ve kendisinin Allah'ın rasulü ve elçisi olduğunu ileri sürerse onun boğazı da derhal kesilecektir. Ayrıca, yukarıdaki ayette, boğazın Allah tarafından kesilmesi peygamberliğin bir ölçüsü olarak tanımlanmamıştır. Yani boğazı kesilen sahte, boğazı kesilmeyen de doğru peygamber olarak tarif edilemez.

Kur'an-ı Kerim'in âyetlerini bu şekilde tevil ve tahrif etme hünerini her halde, siz de Mirza Bey ve O'nun cemaatinden öğrenmişsinizdir. Sadece bu husus, Ahmedîlerin Allah'tan hangi ölçüde korktuklarını göstermeye yeter sanırız.

Doğrusu, Hazreti Peygamber Efendimiz'den sonra peygamberlik iddiasında bulunmaya cesaret edeni süzgeçten geçirirken kimse herhalde sizin beyan ettiğiniz usûl ve ölçüleri kullanmayacaktır. Bu tür iddialar evvelâ, Kur'ân ve hadis'in açık seçik buyrukları ışığında reddedilecektir. Zira hepsinde, Hz. Peygamber (a.s.)'den sonra herhangi bir nebinin gelmeyeceği kesin bir ifade ile anlatılmıştır. Mirza Bey ve taraftarlarının, peygamberlik kapısının açık olduğuna dair ileri sürdükleri delilleri çok iyi bilirim. Fakat size hemen şunu söyleyeyim ki, onlardan ancak okuması yazması olmayan saf Müslümanlar etkilenebilirler. Okumuş veya bilinçli kişiler ise bu delillere sadece gülerler.

"Tercüman'ul-Kur'an"da Almanya'dan bir okur mektubu yayınlanmışsa, bu mektupta yer alan her şey ile mutabık olduğumuz anlamına gelmez. Bu mektubu yayınlamamızın amacı, yurdumuzdaki Müslümanları, Almanya'daki İslâm dinini kabul etmiş kardeşlerimize yardım etmeye teşvik etmektir. İslâm camiasına yeni yeni giren kişiler İslâm dünyasında ne gibi fitneler doğmakta olduğunu nereden bilebilirler? Bu saf ve samimi kişiler aslında İslâm denen her şeye sarsabilir, susuzluklarını her kuyudan aldıkları suyla giderebilirler. Onlara İslâm'ı doğru şekliyle tanıtan kitap ve

broşür vermek bizim görevimizdir. Yoksa onların kötü ve yanlış yola sapmaları işten bile değildir.

Soru: Cevabınızı aldım, maalesef tatmin olmadım. Ben sizin, "Allah Teâlâ bizzat, her yalancıyı cezalandıracaktır" yolunda söylediğiniz sözlerin ışığında size sormuştum ki, bütün Müslümanlar tarafından yalancı addedilen Mirza Gulam Ahmed Kadıyani'yi Allah neden yakalamıyor ve neden bu kadar uzun müddet Müslümanların doğru yoldan sapmalarına müsaade ediyor? Ben, Mirza Bey'in kaleme aldığı 25 kitabı eleştirisel açıdan incelemiş bulunuyorum. Ayrıca bu kitapların reddi hakkında diğer Müslüman ulemanın kaleme aldığı eserleri de okumuş bulunuyorum. Fakat itiraf edeyim ki, bu mevzuda sizin herhangi bir kitabınıza rastlamadım. Şimdiye kadar Mirza Gulam Ahmed aleyhinde yazılan kitaplara gelince, bunların çoğu sathi olup bunlarda Mirza Bey'in söyledikleri ve yazdıkları çarpıtılmaya çalışılmıştır. Hakikatte, bu konuya temas eden âlimlerin çoğu konuya vakıf değildir, bilgileri de kıttır. Mirza Bey'in eserlerinden anladığım kadarıyla, kendisi, Hz. Peygamber'in büyük bir aşığıdır ve ona büyük bir saygısı vardır. İşte bu temele dayanarak Mirza Bey'in davasına yaklaştım ve uzun süreli inceleme ve araştırmalardan sonra şu sonuçlara vardım: 1) Mirza Gulam Ahmed'in iddiaları, Kur'an-ı Kerim veya hadis-i şeriflere aykırı değildir. 2) Mirza Gulam Ahmed'in peygamberliği, Hz. Muhammed'in şan ve şerifini azaltmaya yönelik değildir. Aslında, Mirza Bey, bütün feyzini Hz. Peygamber (a.s.)'den aldığını her

zaman dile getirmeye çalışmıştır. Nitekim, bir şiirinde şöyle der:

İn çeşme-yi revân çün be-halk-i Hudâ dehem

Yek katre-yi zi-bahr-i kemal-i Muhammed est.

(Allah'ın kullarına verdiği bu akan çeşme,

Muhammed (a.s.)'in meziyet denizinin sadece bir damlasıdır)

Şimdi siz bana Mirza Bey'in iddialarını tekrar incelememi tavsiye ediyorsunuz. Siz Mirza Bey'in davasının aleyhinde Kur'ân-ı Kerim'den tek bir örnek gösterebilir misiniz?

Cevap: Doğrusunu söylemek gerekirse, siz tatmin olmak isteseydiniz pekâlâ tatmin olabilirdiniz. Dikkatinizi tekrar "Tercüman'ul Kur'an "da yazdıklarına çekmek istiyorum. Benim orada yazdıklarım bana asılsız iftirada bulunanlarla ilgiliydi. Ben orada Allah'ın takdirine inandığımı ve kendilerini mutlaka cezalandıracağını tahmin ettiğimi belirtmiştim. Ne var ki, siz bu sözlerimi bir nübüvvet iddiasına uydurmak istiyorsunuz. Peygamberlik iddiasının doğru olup olmamasının tek ölçüsünün de, iddia eden kişinin Allah tarafından cezalandırılması olduğunu kabul ediyorsunuz. Siz gerçekten böyle saçma sapan bir şeye inanıyor musunuz? Sizce, dünyamızda cezalandırılan yalancı ve sahte cezalandırılmayan doğru ve gerçek bir nebi midir?

Mirza Gulam Ahmed'in peygamberlik iddiasında bulunduğundan bu yana 60 yıl geçtiği ve peygamberliğinin doğru olup olmasını ölçmek için daha fazla beklemeye gerek olmadığı gibi gâyet mantıksız bir soruyu da tekrar gündeme getiriyorsunuz. Şimdi siz kendiniz söyleyin sahte bir peygambere ne ceza verilmelidir? Sizce, gaipten bir el çıkıp yalancı peygamberin boynunun damarını mı kesmelidir? Size arz edeyim ki, bu ceza sahte peygamberlerden Müseyleme'ye de verilmemişti. Halbuki, bu adam, bizzat Hz. Peygamber (a.s.) zamanında peygamberliğe talip olmuştu. Buna karşılık, Allah'ın gerçek peygamberleri olmalarına rağmen, Kur'ân-ı Kerim'de belirtildiği gibi, ümmetleri tarafından katledilen peygamberler için ne diyeceksiniz? Sizin mantığınıza bakılırsa bunlar sahte peygamberlerdi. Kur'ân-ı Kerim'de şu âyetlerini herhalde görmüşsünüzdür.

"Size benden evvel apaçık delillerle ve söylediğiniz şeyle peygamberler geldi. Eğer sözünüzde doğru idiyeniz onları niçin öldürdünüz (Al-i İmran; 183) ve "Ahitlerini bozmaları ile, Allah'ın âyetlerini inkârları ile, haksız yere peygamberleri öldürmeleri ile, 'kalplerimiz kapalıdır' demeleri, ile azaba müstahak oldular". (Nisa; 155)

Bu âyetlerin ışığında düşünce tarzınızda değişiklik yapmalısınız. Peygamberlik iddiası bu gibi hafif ve basit ölçülerle ölçülmez. Asıl yapılması gereken şey, peygamberlik iddiasında bulunan kişinin ve sözlerinin Allah'ın kelâmı ışığında incelenmesidir. O kişinin bütün geçmişi ve karakteri

araştırılmalıdır. Eğer bu ölçüler o kişinin peygamberliğine gölge düşürüyorsa demek ki kendisi de, davası da yalandır.

Yukarıda bahsettiğim üç ölçüden son ikisi, zâten ilk ölçüye uymayan bir peygamberlik iddiasını geçersi/, kılar ve bu ölçülerin bahis mevzuu edilmesine bile gerek duyulmaz. Zaten Kur'ân-ı Kerim ve sahih hadislerden, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra hiçbir peygamberin gelmeyeceği sabit olduktan sonra, nübüvvet iddiasında bulunanın ne gibi bir dava ile ortaya çıktığı ve kendisinin ne gibi bir insan olduğuna bakmaya bile herhangi bir ihtiyaç yoktur. Kaldı ki, Mirza Gulam Ahmed peygamberlik payesi açısından kanaatimce hiçbir önem taşıyor ve faraza, peygamberlik kapısı açık olsaydı bile akl-ı selime sahip olan bir kişi onun peygamber olabileceğini düşünemezdi. Fakat Kur'ân ile hadis'in açık hükümleri ortada dururken bu tür münakaşaya girmeyi gereksiz buluyorum ve dolayısıyla, Allah ve Resûlü'ne saygısızlık yapıldığı kanaatindeyim.

Kur'ân-ı Kerîm ile hadis-i şeriflerde peygamberlik kapısının kapanmasıyla ilgili delillere gelince bunu biraz ilerde ayrıntılı bir şekilde ele alacağım. Ayrıca, Ahzab suresiyle ilgili hazırladığım tefsirde bu konuyu tafsilatlı bir şekilde anlatmış bulunuyorum.

5.1.12. Peygamberliğin Sona Ermesi Aleyhinde Kadıyanî'lerin İleri Sürdüğü Bir Başka İddia

Soru: Tefhim'ul Kur'an adlı eserinizde s. 268'de Âl-i İmran sûresinin "ve ehaz Allahu misaka n'nebiyyin..." ayetini açıklarken şöyle diyorsunuz: "Burada şu hususu bilmekte fayda vardır ki, Hz. Muhammed (a.s.)'den önceki her peygamberden bu söz alınırdı ve buna dayanarak her peygamber kendi ümmetine müstakbel nebi hakkında bilgi verir ve ona itaat etmesini isterdi. Ama ne Kur'ân-ı Kerîm'de ne hadis'te Hazreti Peygamber (a.s.)'den benzeri bir söz alındığına dair bir kayıt bulunmuyor. Buna ilâveten, Hz. Muhammed (a.s.)'in kendi ümmetine gelecek bir peygamber hakkında bilgi verdiği veya ümmetinin ona itaat etmesini istediğine dair de herhangi bir kayda rastlanmıyor." Bu ibareyi okuduktan sonra söylediklerinizin doğru olduğunu düşündüm. Fakat Ahzab suresinde bir anlaşma ve sözden bahsedilmektedir. Şöyle ki, "ve iz ehazna minennebiyyine misâkahüm ve minke ve min-Nûhin..." Burada "minke" kelimesiyle Hazreti Peygamber'e hitap edildiği kesindir. Ve burada Al-i İmran suresinde bahsedilen söz ve taahhütten söz edilmiştir. Bu itibarla, gerek Al-i İmran gerekse Ahzab surelerinde söz veya taahhüt kelimesinin kullanıldığını görmekteyiz. Bu söz ve vaad tıpkı diğer peygamberlerden alınan söz ve vaad gibidir. Yani aynı sözün Hz. Peygamber (a.s.)'dan da alındığını söylememiz daha doğru olacaktır. Bu sual aslında Ahmedîlerin bir kitabını okuduktan sonra aklıma gelmiştir.

Cevap: "Ve iz ehazna min en-nebiyyine misâkahüm ve minke ve min Nûhin..." âyetinden Ahmediler samimiyetle yukarıda belirtilen şekilde anlam çıkarmaya çalışıyorlarsa gerçeklen saf ve hiçbir şeyden haberleri olmadıklarını söyleyebilirim. Fakat bu sakat fikri bile bile ve Müslümanları kasten kötü yola sevk etmek maksadıyla ileri sürüyorlarsa, karanlık emellerinin bir delilidir. Bu adamlar bir yandan Al-i İmran suresinin "ve iz ehazallahü misâkan-nebiyyin..." ayetini alıyorlar ki, bu ayette peygamberler ile ümmetleri arasında müstakbel peygamber için geçen konuşma ve ahitten bahsediliyor ve diğer yandan yukarıda zikredilen Ahzab suresinin ayetini ele alıyorlar ki, bundan başka peygamberlerin yanı sıra Hz. Peygamber (a.s.)'dan da bir sözün alınmasından söz ediliyor. Sonra, ikisini birleştirip kendileri tarafından üçüncü bir anlam çıkarmaya çalışıyorlar. Yani, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'dan da gelecek bir peygamber ile ilgili söz alındığını ve bu peygamberi teyit etmesi istendiğini iddia ediyorlar. Oysa, müstakbel nebi hakkında söz ve taahhütten bahsedilen ayette, Allahu Teâlâ, aynı sözü Hz. Muhammed (a.s.)'dan da aldığını söylemiyor. Diğer taraftan, Hz. Muhammed (a.s.)'dan da bir söz alındığı bildirilen ayette, bu sözün gelecekteki bir peygamberle ilgili olup olmadığı anlaşılmıyor. Şimdi aklımıza gelen soru şudur: Bu iki ayrı metin ve konudan, Kur'ân-ı Kerim'de hiç kaydı bulunmayan bir üçüncü konu ve anlam hangi mantığa ve esasa dayanılarak çıkarılmıştır. Olsa olsa bunun için üç daya-

nak olabilirdi. Şöyle ki, bu âyetin indirilmesinden sonra, Hz. Peygamber (a.s.) bütün sahabeyi kirâm'ı toplayarak diyecekti ki: "Ey iman sahipleri, Allahu Teâlâ benden sonra bir peygamber daha gönderecektir ve bu peygamberi teyit etmem ve desteklemem için Allah benden söz almıştır. Böyle bir peygambere iman etmem gerekliliği için siz de benim ümmetim olarak ona itaat edecek, onun emrine tabi olacaksınız." Fakat hadis-i şeriflerin tümüne baktığımızda böyle bir açıklamaya hiç rastlamıyoruz. Aksine pek çok hadisler vardır ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberlik silsilesini noktaladığı ve kendisinden sonra hiçbir peygamberin gelmeyeceğini açıkça belirtmektedir. Şimdi, Hz. Muhammed (a.s.)'dan bu kadar önemli bir söz alındığına ve kendisinin bunu bu şekilde unuttuğuna ve hatta ümmetinin gelecek bir peygambere iman etmesini engelleyecek bir takım sözler söylediğine inanabilir misiniz? Bu hususta ikinci dayanak veya delil, Kur'ân-ı Kerim'de peygamberler ve ümmetlerinden sadece tek tip sözün alınması olabilirdi. Yani alınan söz sırf gelecek nebilere iman edilmesi ile ilgili olacaktı ve başka bir şey ile ilgili olmayacaktı. Böyle bir durumda belki de Ahzab suresinde de aynı sözden bahsedildiği iddia edilebilirdi. Ama ne var ki, bu delil de geçerli değildir. Zira Kur'an-ı Kerim'de sadece bir değil birçok anlaşma ve sözden bahsedilmiştir. Meselâ, Bakara Suresi'nin 10. rûkûsunda İsrail Oğullarından Allah'a itaat ana-babalarına iyi muamele ve aralarında kavga ve çatışmalardan kaçınmaları konusunda söz alınmıştır. Al-i İmran suresi,

rûku: 19'da bütün ehli kitaptan, kendilerine indirilen kitabın talimatını saklamayıp başkalarına yaymaları hakkında söz alındığı beyan edilmiştir. A'raf sûresi, 21. rûkûda İsrail Oğullarının, Allah adına hak'tan başka söz etmemeleri, Allah'ın verdiği kitaba sarılmaları ve talimatına uymalarını taahhüt ettiklerinden bahsedilmiştir. Maide sûresi, rûkû: 1'de Hz. Muhammed (a.s.)'in taraftarlarına, Allah'a verdikleri söz hatırlatılmıştır. Bu söz de şu idi: "Siz Allah'ı dinleme ve ona itaat etme taahhüdünde bulunmuştunuz." Şimdi soru şudur: Eğer Ahzâb suresinde geçen söz ve anlaşma kelimesine herhangi bir açıklık getirilmemişse, bu açıklık niçin sadece tek tip bir söz veya anlaşma ile getirilmeye çalışılıyor? Madem ki bu cümle veya âyette bir boşluk vardır, bu boşluk neden illâ Âl-i İmran sûresinin 9. rûkûsuyla doldurulmaya çalışılıyor? Neden başka söz ve anlaşmalar değil de illâ bu sözden bahsediliyor? Neden? Şimdi biri kalkıp da bana dese ki, böyle yapmanın sebebi, her iki yerde nebilerden ahit ve söz alınmasıdır, o zaman ben derim ki, ümmetlerden alınan diğer söz ve taahhütler kendilerinden doğrudan alınmamıştır ve bu iş daima peygamberler vasıtasıyla yapılmıştır, Her peygamberden alınan sözün de genellikle Kitabullah'a iyice sarılmaları ve talimatına uymalarıyla ilgili olduğu apaçık ortadadır. Bir üçüncü delil de Ahzab suresinin metninin gelecek bir peygamber ile ilgili olması olabilirdi. Yani sûrede üzerinde durulan ana konu, gelecek bir peygambere iman etmek ve itaat etmek olabilirdi. Ne var ki durum burada

tamamıyla değişiktir. Hatta tam tersine srenin metni başka konularla ilgilidir. Ahzab sresi şu sözlerle başlıyor:

"Ey Peygamber, Allah'tan kork. Kâfir ve münafıklara itaat etme. Muhakkak ki, Allah Alim'dir. Hakim'dir. Rabbinden sana vahyolunana uy. Muhakkak ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır". (Ahzab; 1,2)

Daha sonra verilen emir, Cahiliyyenin bir simgesi olarak evlâtlık konusunda süregelen bütün batıl itikat ve evhamlardan arınmaları ile ilgilidir. Sonra, kan bağlarının dışında en büyük ve saygı duyulan bağın, peygamber ile m'minler arasındaki ilişki olduğu vurgulanıyor. Bu yle bir bağdır ki bunun yüzünden peygamberlerin karıları, onlara anneleri gibi haramdır. Allah'ın kitabı açısından bu bağın dışında bütün diğer ilişkiler medeni sayılır ve özellikle verasetle ilgili konularda saygıya değer addedilirler. Bu emir ve hükümlerin verilmesinden sonra, Allah Teâlâ, Hz. Peygamber (a.s.)'e diğer bütün peygamberlerden aldığı vaad ve taahhüdü hatırlatıyor. Aynı taahhüdün kendisinden de alındığını belirtiyor (!) şimdi sağduyulu bir kişi, bu metinden, gelecek bir nebiye itaat edilmeleri gerektiği anlamını çıkarabilir mi? Bu metinden ne münasebetle, gelecekte başka bir nebiye iman edilmesi ahkâmı çıkarılıyor? Bu hususla en makul yol geçmişte ve diğer âyetler ile srelerde belirtilen söz ve taahhüde bakmaktır. Ve bu vaad ve taahhüd gayet tabii ki, bütün peygamberler gibi Hz. Muhammed (a.s.)'den de, Kitabullah'a sarılması, taraftarlarının Allah'ın emir ve

buyruklarına uymaları ve bu talimatı başkalarına yaymaları hakkındadır. Nitekim, bundan sonra görüyoruz ki, Allah, Hz. Muhammed (a.s.)'e evlâtlığı Hz. Zeyd bin Harise'nin boşadığı karısıyla evlenip cahiliyyenin batıl inançlarına son vermesini emrediyor. Çünkü eski inançlara göre evlâtlıklar, öz evlât sayılırdı. Hz. Peygamber'in bu husustaki girişimi kâfir ve münafıkların hücumuna uğramasına sebep oldu. Bu tenkit ve hücumları Allah Teâlâ şu deliller ile şiddetle reddetti:

1) Bir kere, Muhammed (a.s.) hiçbir erkeğin babası değildir, bu sebeple, onun boşadığı karısının kendisine haram olması diye bir kural yoktur.

2) İkincisi, adı geçen kadının Hz. Peygamber için helâl olmasına rağmen kendisiyle evlenmemesi gerektiği görüşü de pek geçerli değildir; çünkü, kendisi Allah'ın Rasûlü olduğu için, Allah'ın ortadan kaldırmak istediği batıl itikat ve ananeleri öncelikle O kaldırmalıdır.

3) Bunu yapması, sadece Allah'ın Rasûlü olmak itibariyle değil aynı zamanda peygamberlerin sonuncusu olması bakımından gerekiyordu. Cahiliyyenin yanlış inanç ve geleneklerine kendisi son vermezse, kendisinden sonra herhangi bir nebi gelmeyeceği için kimsenin gücü buna yetmeyecekti.

Şimdi elimizde bulunan bu metni daha evvelki metinlerle birleştirerek okumaya ve incelemeye çalıştığımızda, Hz. Peygamber (a.s.)'den sonra gelecek herhangi bir peygambere

iman etmesi konusunda kendisinden ve ümmetinden herhangi bir söz ve taahhüt alınmadığını anlamış olacağız. Buradaki metin ve işlenen konu gösteriyor ki kendisinden ve ümmetinden belki de her konuda söz alınmış olabilir, ama gelecek bir peygambere bağlılık konusunda asla!

Şimdi dikkat edeceğimiz gibi, Ahmediler veya Kadıyanî'lerin ileri sürdükleri Kur'an'ın tefsiri için ancak üç şey dayanak olabilirdi, ama bu dayanaklar yoktur. Halta yukarıda belirtilen dayanak veya deliller Ahmedilerin iddialarını reddeder mahiyettedir. Bu sebeple, onlarda dördüncü bir delilin olup olmadığını öğrenmelisiniz. Eğer yoksa, ki muhakkak yoktur, o zaman teslim etmelisiniz ki, âyetlerden çıkardıkları anlam ya cehalete dayanıyor ya dalâlete. Onlar Allah'tan korkmadan kullarını doğru yoldan saptırmaya çalışıyorlar. Mirza Gulam Ahmed gerçekten "peygamber" ise, "sahabeleri" ve yakın arkadaşlarının dönemi henüz geçmemiştir ve kendisi de sağdır. Fakat görüyoruz ki, Kitabullah'tan yanlış anlamlar çıkarılmaya çalışılıyor ve bizzat kentli "ümmeti" arasında Kur'ân-ı Kerim'in âyetleri çelişkili biçimde yorumlanıyor ve açıklanıyor ve ne kendisinden ne de "ümmetin"den tek bir ses çıkmıyor. Bu nasıl bir peygamber ve bu nasıl bir "ümmet"tir?

5.1.13. Nübüvvet'in Sona Ermesiyle İlgili Ayette Varolan Üç Delil

"Muhammed, adamlarınızdan hiçbirinin babası değildir. Fakat O, Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir."(Ahzab; 40)

Dilerseniz Ahzab sûresinin yukarıdaki ayetinde peygamberliğin sona ermesi ile ilgili yer alan kaydın perde arkasını görelim. Bilindiği üzere, Arabistan'da evlâtlık, öz evlât olarak kabul edilirdi. Bir evlâtlık tıpkı öz bir evlât gibi mirastan payını alırdı ve babalığından doğan çocuklar ve karısıyla öz evlâtları gibi ilgi ve saygı görürdü. İşte Allah (cc.) bu eski geleneği bozmak istiyordu ve aynı sûrenin 4-5. âyetlerinde birinin evlât edinmesinin onun öz evlât gibi muamele görmesini gerektirmediğini göstermek istiyordu. Ne var ki yıllar ve hatta yüzyılların verdiği alışkanlık ve geleneğin bozulması öyle kolay değildi. Bunun için, bu geleneğin ortadan kaldırılması için pratik bir örneğe gerek vardı. Hikmet-i ilâhiye bakın ki; tam o sıralarda, Hz. Muhammed (a.s.)'in evlatlığı olan Hz. Zeyd bin Harise (r.a.) nikâhlı zevcesi olan Hz. Zeynep (r.a.)'i boşayıverdi. Rasûl-ü Ekrem, cahiliyye devrinden Araplar arasında süregelen bir geleneği bozma fırsatını bulduğunu düşündü ve bu amaçla evlâtlığının boşadığı karısıyla resmen izdivaca girmenin tek çare olduğu kanısına vardı. Fakat Hazreti Peygamber aynı zamanda bu adımı altıktan sonra koparacağı fırtınayı da sezebiliyordu. Batıl inanç ve geleneklerine son derece bağlı olan Medine'nin

münafıkları ile Mekke kâfirleri ve çevredeki Yahudilerin buna ne gibi sert bir tepki göstereceklerini, hem kendisini hem İslâm'ı kötülemek için ne gibi çirkin yollara başvurabileceklerini çok iyi biliyordu. Bundan dolayı da, bu hususla adım atmaktan çekiniyordu. Nihayet, Allah kendisine emir verdi ve Hz. Zeynep ile evlenmesini istedi. Tahmin edildiği gibi, itiraz, itham ve iftiraların fırtınası koptu ve hatta bazı Müslümanlar da tereddüt ve şüpheyeye düştüler, işte bu fırtınanın dindirilmesi için Ahzab sûresinin beşinci rüküşünün 37-40, ayetleri indi.

Bu âyetlerde Cenab-ı Hak diyor ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in Hz. Zeyneb ile nikâhı kendi emri ile olmuştur ve bunun gayesi de ilerde mü'minleri kendi evlâtlıklarının dul ve boşanmış karılarıyla evlenmelerine herhangi bir engel kalmamasıdır. Allah bu meseleyi, bir peygamberin, Allah'ın emrini yerine getirmekte tereddüt etmemesi gerektiği hükmüyle bitiriyor ve sonunda şöyle diyor: "Muhammed, adamlarınızdan hiçbirinin babası değildir. Fakat, o Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur".

Allah Teâlâ, meseleyi bu şekilde kesip bitirmek suretiyle Hz. Muhammed (a.s.)'e dil uzatanlara üç delille cevap vermiştir. Bu delilleri şöyle sıralayabiliriz:

Kâfir ve münafıkların en büyük itirazı, Hz. Peygamber (a.s.)'in kendi geliniyle evlenmiş olduğu yolundaydı. Halbuki Hz. Peygamber'in getirdiği şeriatta öz oğlunun nikâhlı karısı,

babası için haramdır. Fakat Hz. Zeyd'in eşinin durumu başka idi. Zira, kendisi Hz. Peygamber'in öz oğlu olmayıp evlâtlığıydı; dolayısıyla, onun boşadığı eşi de gelini değildi. Bunun için, yukarıdaki ayette "Muhammed, adamlarınızdan hiçbirinin babası değildir" dendi. Yani, Hz. Peygamber'in, nikâhına aldığı boşanmış kadının eski kocası öz oğlu olmadığı için onun eşiyle nikâh haram değildi.

Söz konusu evliliğe yapılan ikinci itiraz şu merkezdeydi: Diyelim ki, evlâtlık, Hz. Peygamber'in öz oğlu değildi, ama onun boşadığı eşiyle Hz. Peygamber'in evlenmesi şart değildi. Buna cevap olarak dendi ki, "Fakat o, Allah'ın Rasûlüdür". Yani bir peygamber olarak cehalet ve kötü gelenek yüzünden helâl olan bir şeyin haram olması etrafında dönen her türlü oyunlara son vermek onun vazifesidir. Yani o kendi davranış ve hareketleri ile kötü gelenekleri, herhangi bir şüphe ve itiraza mahal vermeyecek şekilde bozmalıdır.

Yukarıdaki ayette, nikâhın gerekli olması lehinde üçüncü delil olarak Hz. Peygamber'in sadece Rasûl değil aynı zamanda nebilerin sonuncusu olduğu da gösterilmiştir. Nitekim, ayetle kendisinin "Hâtim'ûn-Nebiyyin" yani "peygamberlerin sonuncusu" olduğu söylenmiştir. Demek kendisinden sonra başka herhangi bir nebi veya peygamber dünyaya gelmeyeceği için medenî kanunlarda yahut toplumda görülen bir aksaklığı kimse gideremeyecektir. Her türlü ıslah ve düzeltmeyi kendisi yapmalıdır; yoksa iş işten geçecektir.

Ayetin sonunda da, "Allah, her şeyi bilendir" denilmiştir. Yani, cahiliyyenden gelen bir kötü inanç ve geleneğin ortadan kaldırılması için Hz. Muhammed'in ne yapması gerektiği ve ne yaptığını en iyi bilen Allah'tır. Allah Peygamber (a.s.)'in hareketinin hikmetini pekalâ biliyordu. O, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceğini de çok iyi biliyordu. Dolayısıyla önemli bir işi Hz. Peygamber vasıtasıyla yaptırmıştır. Çünkü, bu işi onunla yaptırmazsa, ondan sonra gelen herhangi bir peygamber ve yol gösterici yoktur. Kötü bir inanç ve geleneğe son verilmediği takdirde büyük bir ihtimalle bu illet ilerde Müslümanların arasında yaygınlaşmış olabilecektir. Daha sonraki din adamları, veli ve ıslahatçı kimselerin sözleri de pek etkili olamaz; zira onlar için canlı bir örnek yoktur, işte bütün bu düşüncelerle Allah Teâlâ, Hz. Peygamber (a.s.)'in Hz. Zeyneb (r.a.) ile resmen evlenmesini mümkün kılmıştır. Bu meyanda, sözü edilen ayetlerde peygamberliğin Hz. Muhammed ile sona erdiği ve kendisinden sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceği açık bir ifade ile anlatılmıştır.

5.2. PEYGAMBERLİĞİN SON BULMASI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Çağımızda peygamberlik fitnesini yaratan sapık bir grup ve insan topluluğu, "Mâ kâne Muhammedün ebâ ehadin min ricâliküm ve lâkin rasûlallahi ve hâtem-en Nebiyyin" ayetinde geçen "Hâtem-en Nebiyyin" kelimesini kendi kötü emellerine

alet etmeye çalışıyor ve bunun manasının, "Peygamberlerin mührü" olduğunu iddia ediyor. Bu sapıklar, bu kelimenin açıklamasını da şöyle yapıyorlar: Hz. Peygamber'den sonra gelecek peygamberler, onun (Hz. Muhammed) mührü veya damgasıyla peygamberlik payesine yükselecekler. Başka bir deyimle, Hz. Peygamber (a.s.)'in mührünü taşımayan biri peygamber olamayacaktır.

Ne var ki, bu ayetin metninde kullanılan ifade ve işlenen konu yukarıdaki açıklama ve tevil ile bağdaşmamaktadır. Söz konusu kelime iddia edilen anlamda okunduğunda bütün ayet ve bahsedilen konu havada kalmış oluyor. Böyle bir anlam ve açıklama, ayetin ruhuna aykırıdır ve anlamını büsbütün ortadan kaldırmaya yöneliktir. Şimdi, Hz. Peygamber'in Hz. Zeyneb ile evliliğine muhaliflerin itirazı ve yarattıkları şüphe ve tereddüde cevap verilirken birden bire "Muhammed, peygamberlerin mührüdür" demenin ne anlamı vardır? Burada, peygamberin bir mühür olduğunu ve gelecek bir peygamberin onun mührünü taşıması gerekliliğini söylemenin ne manası vardır?

Aynı grup bir başka tevil ile de ortaya çıkıyor ve diyor ki: "Hâtem-en Nebiyyin" deyimini bir başka anlamda da kullanılabilir. Bu gruba göre, "Hâtem-en Nebiyyin" deyiminin manası, "Efdâl-en Nebiyyin"dir. Yani peygamberliğin fazileti ve kemâli Hz. Muhammed (a.s.) ile sona ermiş olmasına rağmen peygamberlik kapısı açıktır. Fakat demin izah etmeye çalıştığımız gibi, bu deyim anladığımız anlamını bu şekilde kabul etmek de

imkânsızdır. Çünkü aynı şekilde bu mananın da ayetin metniyle herhangi bir ilgisi bulunmuyor, halta tam ters düşüyor. Kâfir ve münafıklar diyebilirlerdi ki, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra her ne kadar küçük seviyeli ve az kabiliyetli de olsa, peygamberler geleceğine göre, eski geleneğin illâ Hz. Muhammed (a.s.) tarafından bozulmasına gerek yoktur. Aynı şekilde yukarıdaki durumda da diyebilirlerdi ki, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra onun mührüyle gelecek peygamberlerin silsilesi kesilmeyeceği için onlar da bu geleneği pekalâ ortadan kaldırabilirler.

5.2.1. "Hâtem-en Nebiyyin" (Peygamberlerin Sonuncusu)'in Sözlük Anlamı

Söz konusu âyette anlatılan konu ve bizzat ayetin metni, "Hâtem-en Nebiyyin" deyiminin ancak "peygamberlerin sonuncusu" veya "peygamberlik zincirine son veren" anlamına gelebileceğini göstermektedir. Fakat sadece metin değil, bu kelimelerin sözlük anlamı da aynıdır. Arap sözlüğüne göre, "Hatm" kelimesi "damga vurmak", "mühürlemek", "kapatmak", "sona erdirmek" ve "bir işi bitirip rahatlamak" gibi anlamlar taşımaktadır. Burada birkaç örnek verelim:

1. "Hatem-el amele", işi bitirip boş kalmak demektir.
2. "Hatem-el inde", tencereyi kapatmak demektir. Yani, tencere öylesine kapatılmış ve mühürlenmiş ki içine ne bir şey girebilir ne de içinden dışarıya çıkabilir.

3. "Hatem el-kitâbe", mektubu kapatıp, muhafazası için mühürlemek anlamına gelir.

4. "Hateme alel-kalbi", kalbin mühürlenmesi demektir. Yani kalbe öylesine damga vuruluyor ki, ne bir şey anlayabilir ne de içine yerleşmiş bir fikir kolay kolay atılabiliyor.

5."Hatem-u kulli meşrûin", bir içkiyi içtikten sonra alınan tad demektir.

6. "Hatimet-ü kulli şey'in âkıbeh ve âhirah", her şeyin bittiği, akıbet ve ahiret demektir.

7. "Hateme ş-Şeyy'a belağa âhıra", bir şeyi bitirmek, onun sonuna varmak demektir. Aynı anlamda "Hatem-i Kur'ân" denilir ve surelerin son âyetleri "havalım" olarak bilinir.

8. "Hâtem-ul Kavmi âhiruhüm", kavmin hâlimi demek kabilenin son ferdi demektir (Bk. Lisan ul Arab, Kamus veAkrab-ul Mevarid)^{10[3]} .

^{10[3]} Burada biz sadece üç lügatten söz ettik. Fakat mesele sadece bu üç lügatle sınırlı değildir. Arapça lügatlerin hangisini ele alırsanız alın, orada " Hâtim" kelimesinin aynı şekilde tercüme ve tefsir edildiğini görürsünüz.. Fakat dini inkâr edenler, lügat veya sözlükler gibi kitaplar ve kelimenin sözlük anlamını da bir yana bırakıp bunu tevile kalkışmışlardır. Onların mantığına göre nasıl ki, "Hatem-en şu'ara", "Hatem-el fukaha" ve "Hatem-el mufesserîn" kelimeleri,"şairlerin, fakihlerin ve müfessirlerin sonuncusu" değilse, ve bunlardan sonra da çok sayıda şair, fakih ve müfessir doğmuşsa, "Hâtem-en Nebiyyin" ifadesi de "Peygamberlerin sonuncusu" anlamına gelemmez. Onlara göre, yukarıdaki tabirler bir kişinin meziyet ve yetenekleriyle ilgilidir ve bu tür lakapların verilmesinin maksadı, söz konusu kişiden sonra da aynı dalda kişilerin doğabileceği ancak yetenek ve meziyet bakımından ona yetişmeyeceğini göstermekledir. Ne var ki, yukarıda bahsedilen lâkap kime verilmişse, mübalağa yapılarak verilmiştir. Mübalağalı bir sözü gerçek bir kelime ve tarif olarak kabul etmek herhalde Ahmedilere mahsus bir davranış olsa gerek. Bu itibarla, "Hâtem" veya "Hâlim" kelimesini "faziletli" ve "yetenekli" şeklinde açıklamaya imkân yoktur.

İşte bütün bu açıklamaların ışığında dil bilimciler ile Kur'ân-ı Kerim'in müfessirleri, "Hatem-en Nebiyyin" ifadesini oybirliğiyle "peygamberlerin sonuncusu" olarak tercüme etmişlerdir. Arapça sözlüğü ve deyimlerine göre "hatim", seri halinde basılarak mektupların yollandığı posta damgası değildir. Aksine, zarfın kapanması, içine herhangi bir şey sokulmaması, içinde de herhangi bir evrak veya madde alınmaması için yapıştırılan mühürlü mumdur.

5.2.2. Hz. Peygamber'in Buyrukları

"Hatem-en Nebiyyin" deyiminin, hem Kur'ân-ı Kerim'in çeşitli metinlerinde bahsedilen konular açısından, hem sözlük ve hem de gramer kurallarına göre ne anlama geldiğini yukarıda gördük. Şimdi, bu deyimın Hz. Peygamber (a.s.)'in birçok hadislerinde de aynı anlamda kullanıldığını göreceğiz. Biz burada sadece birkaç örnekle yetineceğiz:

Bunları ancak Arapça grameri ve filoloji kurallarını bilmeyen biri söyleyebilir. Hiçbir dilde, mecâzen veyâ benzeme şeklinde kullanılan bir kelimenin gerçeklen aynı anlam taşıdığı görülmemiştir. Siz bir Arab'a "Câ'e Hatem-ul kavmi" dersiniz, o hiçbir zaman bunun anlamının "kabilenin en faziletli ve en yetenekli üyesi gelmiştir" olduğunu söylemeyecektir. Dese dese sadece, basit ve olağan anlamı olan, "bütün kabile gelmiştir, hatta geride kalan son üyesi de gelmiştir" diyecektir.

Bunun dışında şu hususu da unutmamalıyız ki, "Hâtem-eş şu'ara", "Hâtem-el fukahâ" ve "hâlem el-müfessirin" gibi unvan ve lakapları verenler insanlardı ve İnsanlar bu tür unvan ve lakapları verirken o yetenekle bir insanın daha doğmayacağını bilmek durumunda değildiler. Bu bakımdan insanların verdikleri bu tür unvanlar yalnızca birer abartma olarak görülmelidir. Oysa, yetenek bakımından olsa dahi, Allah (cc.) birine "Hâtem" derse pek muhtemeldir ki bu kelimeyi gerçek anlamda kullanmakladır. Yani ne kişilik ne yetenek bakımından böyle bir dünyaya bir daha gelmeyecektir. O halde eğer Allah birine "Hâtem-en Nebiyyin" diyorsa pek mümkündür ki ondan sonra başka bir nebi ve peygamber gelmeyecektir. Çünkü Allah her şeyi bilendir. (Mevdudi).

1."Hz. Peygamber (a.s.) buyurdular: İsrail Oğullarının önderliğini peygamberler yaparlardı. Bir peygamber ölünce yerine başkası geçerdi. Ama benden sonra herhangi bir nebi (peygamber) gelmeyecektir. Benden sonra ancak halifeler gelecektir. (Sahih-i Buhari, Kitab-ul Menâkıb, Bölüm: Beni İsrail).

2. Hz. Peygamber (a.s.) buyurdular: Benim ve benden önceki peygamberlerin durumunu size bir misal ile anlatayım: Mesela; bir kişi çok güzel ve muhteşem bir bina yaptırdı, ancak bir köşede bir tuğlanın yerini boş bıraktı, İnsanlar bu binanın etrafında dönüyor ve güzelliğine hayran kalıyorlardı. Ancak boş yere işaret ederek, buraya tuğla neden konmadı diye hayretlerini belirtiyorlardı, öyleyse, o tuğla benim ve ben peygamberlerin sonuncusuyum. (Yani, benim gelişimden sonra peygamberlik binası tamamlanmıştır ve bu binada eksik veya doldurulacak herhangi bir yer kalmamıştır). (Sahih-i Buhari, Kitab-ul Menâkıb, Bölüm: Hâtem-en Nebiyyin).

Aynı konu, hemen hemen aynı ifadelerle "Sahih-i Müslim, "Kitab-ul Fezâil, Bölüm: Hatem-en Nebiyyin"de dört hadis-i şerifte anlatılmıştır, son hadis'te şu ilâve kelimeler de kullanılmıştır: "O halde ben geldim ve peygamberlerin silsilesine son verdim".

Aynı hadis, aynı kelimelerle, "Tirmizî, Kitab-ul Menâkıb, Bölüm: Fezâil-ün Nebi, Kitab-ul Adâb ve Bâbü'l Emsal"de yer almıştır. "Sünen-i Ebu Davud" ve "Tayâlisi" de bu hadis Câbir

bin Abdullah (r.a.) tarafından rivayet edilmiştir. Son kelimeleri de bunlardır: Benim sayemde peygamberlerin silsilesi sona erdi".

"Sünen-i Ahmed"de az bir kelime farkıyla aynı hadisler, Hz. Übey bin Ka'ab, Hz. Ebu Said Hudrî ve Hz. Ebû Hureyre (r.a.) tarafından nakledilmiştir.

3. "Hz. Peygamber (a.s.) buyurdular: Ben altı yönden diğer bütün peygamberlerden üstünüm: 1) Bana, az ve öz şey söyleme kabiliyeti verilmiştir. 2) Bana debdebe ile zafer verilmiştir. 3) Benim için ganimet eşyaları helâl edilmiştir. 4) Benim için yeryüzü mescide çevrilmiş ve temizlik kaynağı yapılmıştır. 5) Ben bütün dünya için peygamber olarak gönderildim. 6) Peygamberlerin zinciri benimle son bulmuştur". (Müslim, Tirmizî, İbn Mâce).

4. "Hz. Nebiyi Kerim (a.s.) buyurdular: Resûl'lük ve Nebi'lik silsilesi bitmiştir. Benden sonra ne bir rasûl ne bir nebi gelecektir". (Tirmizî, Kitâb'ür-Rüya, Bölüm: Zehab-ün Nübüvvet, Müsned-i Ahmed, Rivayet eden: Hz. Enes bin Malik).

5. "Nebî (a.s.) buyurdular: Ben Muhammed'im, ben Ahmed'im, ben Mâhi'yim, çünkü ben küfrü mahvedeceğim. Ben Haşir'im, çünkü benden sonra İnsanlar mahşerde toplanacaklardır. (Yani benden sonra ancak kıyamet gelecektir). Ve ben Akıb'ım. Akıb da kendisinden sonra herhangi bir peygamber gelmeyeceğine denir". (Sahih-i Buhari ve

Müslim, Kitab'ul Fezâil, Bölüm: Peygamber'in isimleri, Tirmizî, Kitab'ul Adab, Bölüm: Peygamberin isimleri, Muvatta, Kitab'ul Esmâ'ün Nebi, el-Müstedrek lil Hâkim, Kitab'ul Tarih, Bölüm: Peygamber'in isimleri).

6. "Rasûlullah (a.s.) buyurdular: Allah'ın gönderdiği her peygamber kendi ümmetini, Deccâl'in doğması konusunda korkutmuştur (amma onların zamanında Deccâl gelmemiştir). Şimdi ben son peygamberim ve siz de son ümmetsiniz. Onun için, ister islemez o aranızdan çıkacaktır". (İbn Mâce, Kitab'ul Fiten, Bölüm: Deccâl).

7. "Abdullah bin Cübeyr diyor ki, ben Abdullah bin Amr bin As'tan duydum, bir gün Rasûlullah (a.s.) evinden çıkıp bize geldi. Öyle ki, sanki bize veda edecek. Rasûlullah bize üç defa seslendi, "Ben ümmi peygamberim" ve sonra dedi ki: "Benden sonra başka herhangi bir peygamber gelmeyecektir". (Müsned-i Ahmed, rivayet eden, Abdullah bin Amr bin As).

8. "Hz. Peygamber (a.s.) buyurdular: Benden sonra herhangi bir peygamberlik yoktur. Benden sonra sadece yol gösteren şeyler olacaktır. Soruldu, yol gösteren şeyler nelerdir? Rasûlullah cevap verdi: İyi bir rüya veya salih bir rüya". (Yani bundan böyle vahiy gelmeyecektir. Eğer biri Allah Telâ'dan işaret alacaksa sadece doğru rüyalarla alacaktır). (Müsned-i Ahmed, rivayet eden: Ebu't-Tufeyl, Nesâi, Ebu Davud).

9. "Hz. Peygamber buyurdular: Benden sonra eğer peygamberlik silsilesi devam etseydi, Ömer bin el-Hattab peygamber olacaktı". (Tirmizî, Kitab'ul-Menâkıb).

10. Rasûlullah (a.s.) Hz. Ali'ye dedi ki: "Benle sen Hz. Musa ve Hz. Harun gibiyiz. Fakat benden sonra herhangi bir nebi gelmeyecektir". (Sahih-i Buhari, Müslim, Kitab'ul Fezâil-i Sahabe).

Yukarıdaki hadis-i şerif, Sahih-i Buhari ile Müslim'de Tebûk savaşının anlatıldığı bölümde de geçmektedir. Müsned-i Ahmed'de de aynı konuda iki hadis Sa'd bin Ebi Vakkas tarafından rivayet edilmiştir. Bunlardan birinin son cümlesi şöyledir: "Fakat benden sonra herhangi bir nübüvvet yoktur". Ebû Davud, Tayâlisi, İmam Ahmed ve Muhammed bin İshak bu konuda ayrıntılı bilgi vermişlerdir. Bunlardan anlaşılıyor ki, Tebûk gazvesine giderken Hz. Peygamber (a.s.) Hz. Ali'yi arkasında, Medine'yi savunmakla görevlendirmeye karar vermişti. Fakat münafıklar bu karara itiraz etmeye ve türlü şeyler söylemeye başlamışlardı. Bunun üzerine Hz. Ali Rasûlullah (a.s.)'a giderek kuşkularını şöyle dile getirdi: "Ya Rasûlullah, siz beni kadınlar ile çocuklar arasına mı bırakıyorsunuz?" Hz. Peygamber de kendisini teselli ederek şöyle buyurdular: "Senin benimle münasebetin tıpkı Hz. Harun'un Hz. Musa ile olan ilişkisi gibidir". Yani, nasıl ki Hz. Musa, Tûr dağına giderken Hz. Harun'u İsrail Oğullarını korumakla vazifelendirmişse, Hz. Muhammed (a.s.) de Hz. Ali (r.a.)'ye Medine'yi savunma vazifesi vermişti. Fakat bu

açıklamadan sonra Hz. Peygamber, Hz. Ali'yi Hz. Harun'a benzetmesinin bir fitneye yol açabileceğini düşünmüş olacak ki, sözlerine hemen ekleyiverdi: "Benden sonra başka bir peygamber olmayacaktır".

11."Sevban tarafından rivayet ediliyor ki, Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdular: ...Benim ümmetimden 30 yalancı doğacaktır. Bunlardan her biri peygamberlik iddiasında bulunacaktır. Halbuki ben peygamberlerin sonuncusuyum, benden sonra herhangi bir peygamber yoktur". (Sünen-i Ebû Davud, Kitab'ul Fiten).

Aynı konuda bir başka hadis, Ebû Davud'un "Kitab-ul Melâhim"inde, Hz. Ebû Hureyre tarafından rivayet edilmiştir. Tirmizî'de de Hz. Seyban (r.a.) ile Hz. Ebu Hureyre (r.a.)'nin aynı rivayetleri nakledilmiştir. Bunlardan ikincisinin sözleri şöyledir: "Ta ki, 30'a yakın yalancı, sahtekâr ortaya çıkacak ve bunlardan her biri kendisinin Allah'ın peygamberi olduğunu iddia edecektir".

12."Hz. Peygamber buyurdular: Sizden önce dünyada varolan İsrail Oğullarından bazılarıyla, peygamber olmamalarına rağmen, konuşulurdu (Allah konuşurdu). Benim ümmetimden böyle birisi olsa Hz. Ömer olacaktır". (Sahih-i Buhari, Kitab'ul Menâkıb).

"Sahih-i Müslim'de aynı mevzuda yer alan hadis-i şerifle, "yü-kellemûn" yerine "muhaddesûn" kelimesi kullanılmıştır. Fakat ikisinin anlamı hemen hemen aynıdır. Yani, Allah ile

kelâm etme (konuşma) şerefine nail olan veya kendisiyle gaip perdesinden konuşulan kişi veya kişiler. Bu hadisten anlaşılıyor ki, eğer peygamberlik payesine yükselmeden Allah ile konuşma şerefine nail olabilecek kimse olsaydı o da Hz. Ömer olurdu.

13."Rasûlullah (a.s.) buyurdular: Benden sonra herhangi bir peygamber yoktur ve benim ümmetimden sonra herhangi bir ümmet yoktur" (Beyhakî, Kitab-ur Ru'yâ, Taberânî).

14.Rasûlullah buyurdular: Ben son peygamberim ve benim camim (Mescid-i Nebevi) son cami'dir^{11[4]}. (Müslim, Kitab'ul Hac, Bölüm: Mekke ve Medine'deki Camilerde Namaz Kılmanın Faziletleri).

Bu hadisleri birçok sahabe rivayet etmişlerdir. Birçok muhaddis (hadis toplayanlar) da bunları sağlam ve güvenilir kaynaklara dayanarak eserlerinde toplamışlardır. Bunları

^{11[4]} Nübüvvet'in hitamına karşı çıkanlar bu hadisi kentlileri lehinde kullanmaya çalışıyorlar ve diyorlar ki; "Burada Hz. Peygamber kendi camiine son cami demiştir. halbuki, bu caminin dışında da daha sonraki çağlarda yüzlerce ve binlerce camiler inşa edilmiştir. Aynı şekilde eğer kendisine "son peygamber" diyorsa, bu da kendisinden sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceği manasına gelmemelidir. Takat fazilet ve üstünlük bakımından hum kentlisi, hem camii, son sayılabilirler." Ama bu teviller gösteriyor ki bu kötü niyetli kişiler ya Allah'ın kitabını ve peygamberin hadislerini anlama yeteneğini yitirmişlerdir yada kasıtlı olarak Müslümanları kötü yola sevk etmeye çalışıyorlar. Sahih-i Müslim'de geçen yukarıdaki hadis ve bununla ilgili diğer bütün hadisler incelendiğinde Hz. Peygamber'in kendi camiine neden "son cami" dediği kolayca anlaşılır. Bu hadislerde sadece üç caminin, dünyanın diğer camilerinden üstün olduğu ve oralarda namaz kılmanın büyük bir fazilet olduğu anlatılmıştır ve sadece bu üç camide nama/ kılmak için uzun seyahatlere izin verildiği belirtilmiştir. Bunlar Mescid-ul Haram (Hz. İbrahim'in yaptığı cami), Mescid-ul Aksâ (Hz.Süleyman'ın yaptığı cami) ve Mescid-i Nebevi (Hz Peygamber'in temelini attığı Medine'deki cami)dir. Burada Hz. Peygamber dernek isliyor ki, benden sonra dünyaya başka bir peygamber gelmeyeceği için bahsettiğim camiden fazilet, meziyet ve üstünlük bakımından daha üstün bir cami bir daha yapılmayacaktır ve bu son camidir. (Mevdudi).

incelediğimizde, Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in çeşitli zamanlarda, çeşitli vesilelerle ve değişik ifadelerle kendisinden sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceğini, kendisiyle birlikte peygamberlik silsilesinin sona erdiğini ve kendisinden sonra peygamberlik iddiasında bulunacakların Deccâl ve yalancı olacaklarını açıkladığına tanık oluruz. Kur'ân-ı Kerim'de geçen "Hatem-en Nebiyyin" kelimesinin bundan daha güzel izahı ne olabilir ki? Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in mübarek sözleri zaten birer senet ve vesika gibidir. Üstelik, kendisi Kur'ân-ı Kerim'i daha iyi anladığını, daha iyi tefsir edebileceğini iddia edebilir mi? Şayet biri böyle bir küstahlıkla bulunursa, onun sözlerine zerre kadar önem verilebilir mi? Tabii ki hayır.

5.2.3. Sahabelerin Ortak Görüşü

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet'ten sonra üçüncü derecede önemli kaynak, sahabeyi kirâm'ın icmaı'dır. Tarih şahittir ki, Hazreti Peygamber (a.s.)'in vefâtından hemen sonra, gerek peygamberlik iddiasında bulunanlar, gerekse bu sahte peygamberlere iman edenlere karşı bütün sahabeler ortak bir cephe aldılar.

Bu hususta, özellikle Müseyleme-i Kezzâbın durumu dikkate değerdir. Bu şahıs, Hz. Peygamber (a.s.)'in peygamberliğini inkâr etmiyordu.

Aksine, peygamberlikte Hz. Muhammed (a.s.) ile ortak olduğunu ileri sürüyordu. Müseyleme, Hz. Muhammed

(a.s.)'in ebediyete intikalinden kısa bir süre önce kendisine gönderdiği mektupta şöyle diyordu: "Allah'ın Rasûlü Müseyleme'den Allah'ın Rasûlü Muhammed'e selâmlar, peygamberlik işinde sizinle ortak olduğumu bilmelisiniz." (Taberî, cilt: II, s. 399, Mısır baskısı).

Buna ilaveten tarihçi Taberî'nin anlattıklarına göre, müseyleme'nin taraftarları ezan okurken, "Eşhedü enne Muhammed'er-Rasûlullah" sözlerini de kullanırlardı. Ne var ki, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın peygamberliğini açıkça kabul eden bu kişi sahabeler tarafından kâfir ilan edildi ve ümmetten ihraç edildi. Hatla bununla yetinilmedi, kendisiyle savaşıldı ve çarpışmalarda yenilerek başı uçuruldu. Tarih ayrıca şahittir ki, Beni Hanife, bir yanılgı sonucu Müseyleme'ye samimiyet ve iyi niyetle iman etmişti. Aslında Beni Hanife, Müseyleme'nin Hz. Muhammed (a.s.) tarafından peygamberliğe ortak edildiği halasına kapılmıştı. Ayrıca, medine'de Kur'ân-ı Kerim'i öğrenerek gelmiş olan bir kişi Beni Hanife'ye Kur'an âyetlerini, güya Müseyleme'ye indiği şekilde okumuştı (İbn Kesir, el-Bidâye ven-Nihaye, c. V, s. 51). Fakat buna rağmen sahabeler, Beni Hanife'yi Müslüman olarak kabul etmediler ve onların üzerine ordularıyla yürüdüler.

Burada, Beni Hanife'ye veya Müseyleme'ye karşı sahabelerin dinsizlik değil, isyan yüzünden savaş açtıkları da iddia edilemez. Çünkü, İslâm yasalarına göre, âsi Müslümanlar ile savaşıldığı takdirde, esirlerine köle muamelesi yapılamaz. Hana, Müslümanlar bir yana, âsi

zımmiler (Müslüman olmayanlar) da esir alındıktan sonra köle yapılamaz. Fakat Müseyleme ile taraftarlarına hücum edildiği zaman, Hz. Ebu Bekir, esir kadın ve çocukların dahi köle yapılabileceğini ilân etti ve gerçekten Müseyleme'nin mağlubiyetinden sonra Müslümanların ellerine düşen esirler köle yapıldılar. Nitekim, bir köle kadın, cariye olarak Hz. Ali'nin payına düştü ve bu cariyeden İslam tarihinin ünlü şahsiyeti, Muhammed bin Hanefiye^{12[5]} doğmuş oldu (el-Bidâye ven-Nihaye, c.VI, s. 316, 325). Bundan anlaşılacağı gibi, sahabeler Müseyleme ve taraftarlarıyla isyan değil, irtidad veya dinsizlik sebebiyle savaşmışlardı. Müseyleme ve taraftarları, Hz. Peygamber (a.s.)'den sonra peygamberlik iddiasında bulunmak ve bir fitne yaratmak suçundan lâıyk oldukları eczaya çarptırılmışlardı. Bu gelişmeler Hz. Muhammed (a.s.)'in ebediyete intikalinden hemen sonra meydana gelmişti. Bu hareketin lideri Hz. Ebu Bekr'di ve sahabelerin tümü kendisiyle ittifak etmişlerdi. Sahabelerin ortak görüşü ve hareketinin bundan daha iyi bir misali olabilir mi? Müseyleme'nin dışında o devrede peygamberlik iddiasında bulunan herkese karşı aynı şiddet ve kararlılıkla hareket edildi ve İslâm alemleri emekleme devresinde karşı karşıya bulunduğu büyük bir felaketten Hz. Ebu Bekr'in basireti ve sahabelerin kararlılığıyla yüz akıyla kurtulmuş oldu.

^{12[5]} Hanefiye, Benu kabilesinin kadını demektir.

5.2.4. Alimlerin Ortak Görüşü

Dinî konularda, sahabenin ortak görüş ve hareketinden sonra dördüncü derecede mühim olan husus, ümmetin ileri gelenleri ve âlimler ile fakihlerinin ortak görüşüdür. Bu açıdan bakıldığında, İslâmiyet'in doğduğu ilk Hicri senesinden başlayarak günümüze kadar her devirde ve İslâm dünyasının her köşesinde, her ülkenin ulema ve fukahasının Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceği hakkında ittifak ettiklerini görürüz. Aynı alim ve fakihler, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra peygamberlik iddiasında bulunanlar ile bunlara iman edenlerin kâfir ilân edilmesi ve Müslümanlıktan çıkarılması konusunda birleşmişlerdir. Burada birkaç örnek verelim:

1. İmam Ebû Hanife (80 H. - 150 H.) döneminde bir kişi peygamberlik iddiasında bulunup, "bana, peygamberliğimin alâmetlerini gösterme izni veriniz" dedi. Bunun üzerine İmam-ı Azam dedi ki: "Bu şahıs ve bundan alâmet talebeden şahıs da kâfir olacaklardır. Zira Hz. Muhammed, kendisinden sonra herhangi bir peygamber olmayacağını açıkça belirtmiştir" "Menakıb-ı Ümam'ul Azam Ebû Hanife, İbn Ahmed el-Mekkî, c. I, s. 161, Haydarabat baskısı, 1321).

2. Allâme İbn Cerir Taberî (224 H. - 310 H.) meşhur Tefsir-i Kur'an'ın da "Ve lâkin rasûlullah-i ve hâtem-en Nebiyyin" ayetini açıklarken şöyle der: "Hz. Peygamber (a.s) peygamberlik geleneğine son vermiştir, peygamberliği

mühürlemiştir. Bu kapı artık kıyamete kadar açılmayacaktır" (Tefsir-i İbn Cerir, c. 22, s. 12).

3. İmam Tahavi, (239 H. - 321 H.) "Akide-i Selefîyye" adlı eserinde, salih selefler, özellikle İmam Ebu Hanife, İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'in akide ve inançlarını belirtirken, peygamberlik hakkındaki inançlarını şöyle anlatıyor: "Onlara göre, Hz. Muhammed (a.s.) Allah'ın güzide kulu, seçkin peygamberi ve en beğendiği resulüdür. Peygamberlerin sonuncusu, ermiş insanların imamı, peygamberlerin reisi, Alemlerin Rabbi'nin sevgilisidir. Ve kendisinden sonra peygamberlik ile ilgili her türlü iddia sapıklık ve nefse hizmettir" (Şerhut Tahâviyye, Dar'ul Ma'ârif, Mısır baskısı, s. 15,87, 96, 97, 100 ve 102).

4. Allâme İbn Hazm Endülûsi (384 H - 456 H.) şöyle diyor: "Doğrusu, vahiy silsilesi, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra kesilmiştir. Bunun delili de şudur; vahiy peygambersiz olmaz. Ve Allahu Teâlâ açıkça buyurmuşlardır: Muhammed, adamlarınızdan hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerinin sonuncusudur" (el-Hullâ, c. I, s. 26).

5. İmam Gazali, (450 H. - 505 H.)'nin bir deyimini burada uzun uzun naklediyoruz; zira peygamberliğin sona ermediğini iddia edenler bu sözleri çarpıtmaya çalışıyorlar: "Eğer bu kapı (yani, icmayı hüccet veya delil olarak kabul etmeme kapısı) açık bırakılırsa çok kötü ve vahim sonuçlara varmak

mümkündür. Meselâ, biri Peygamber Efendimiz (a.s.)'den sonra başka bir peygamberin dünyaya gelme ihtimali var dese, onu yalanlamakta gecikmenin yanlış olduğunu anlatmak isteyen birini ister istemez icma'ya (ulemanın ortak görüşüne) başvurması gerekecektir. Çünkü akıl, onun gerekçesizliği konusunda karar veremez. Nakle gelince, böyle bir inanca sahip olan biri, "benden sonra herhangi bir peygamber yoktur" ve "ben peygamberlerin sonuncusuyum" gibi ibareleri tevil ve tahrif etmekten âciz olmayacaktır. O pekâlâ diyebilir ki: "Hatem-en Nebiyyin" tabiri, sadece üstün kabiliyetli ve meziyetli peygamberlerin silsilesi tamamlanmıştır, manasındadır. Ve eğer Nebiyyin kelimesinin umumi olduğu söylenirse, böyle biri için bunu hususî yapmak hiç de zor değildir. "Ben'den sonra nebi yoktur" deyimine gelince denilebilir ki burada rasûl kelimesi kullanılmamıştır. Yani kendisine göre nebi ile rasûl arasında fark vardır ve nebi, resûlden üstündür. Velhâsıl, bu hususla pek çok boş lâflar söylenebilir. Ve bizce, kelime oyunu öyle zor bir iş değildir. Hatta zahiri şeylerin benzetilmesi konusunda her türlü imkân ve ihtimal göze alınmalıdır. Bu gibi tevil ve tahriflerde bulunanın, "nassları inkâr ettiğini de söyleyemeyiz. Fakat yine de bu çeşit iddialarda bulunana söyleyecek bir çift sözümüz vardır: Ümmetimiz istisnasız ve ittifakla gerek "benden sonra nebi yoktur" deyiminden gerekse Hz. Peygamber'in söz ve hareketlerinden, Hz. Muhammed'den sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceğini anlamıştır. Ayrıca, ümmetimiz, bu

mevzuda hiçbir tevil ve açıklamaya gerek olmadığı kanısına da varmıştır. Böyle bir durumda, bu kelime ve deyimleri başka başka anlamlara çekmek isteyen biri elbette icmaya ters düşmektedir" (İktisad fil-İtikâd, Mısır baskısı, s. 114).

6. Muhy-üs Sünne Beğavi (510 H.'de ölmüştür), "Me'âlim'üt Tenzil" adlı eserinde şöyle demektedir: "Allah, Hz. Muhammed (a.s.) vasıtasıyla

peygamberliğe son verdi. Bu sebeple, kendisi peygamberliği sona erdirdendir... İbn Abbas diyor ki, Allah Teâlâ bu ayette kararını vermiştir, yani Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'den sonra başka bir peygamber olmayacaktır" (Cilt: 111, s. 158).

7. Allâme Zemahşerî (467 H. - 538 H.) "Tefsir-i Keşşaf"la diyor ki, "siz diyeceksiniz ki, Hz. İsa (a.s.) son peygamber nasıl olabilir? Ben derim ki, Hz. Muhammed, kendisinden sonra herhangi bir peygamber olmayacağı açısından son peygamberdir. Hz. İsa ise Hz. Muhammed'den önce peygamberlik rütbesinde bulunuyordu ve dünyanın sonuna doğru tekrar dünyaya geldiği zaman Muhammed (a.s.)'in şeriatına bağlı olacak ve onun gösterdiği kibleye doğru namaz kılacaktır. Yani Hz. Muhammed'in ümmetinin bir ferdi olarak tekrar dünyaya gelecektir" (Cilt: II, s. 215).

8. Kâdî İyâz (vefatı: 544 H.) şöyle diyor: "Kendisini peygamber ilân eden, peygamberliğin herkes tarafından elde edilebileceğine inanan, dürüst karakter ve temiz bir kalple

peygamberlik payesine yükselebileceğini düşünen filozof ve sofular ve aynı şekilde, kendisinin resmen peygamber olduğunu söylemeyen, ancak kendisine vahiy geldiğini iddia eden herkes kâfirdir ve Hazreti Peygamber (a.s.)'i tekzip etmiştir. Zira, Hz. Peygamber kendisinin peygamberlerin sonuncusu olduğunu ilân etmiştir. Kendisinden sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceğini açıklamıştır. Hz. Muhammed (a.s.) ayrıca, peygamberliği sona erdiğine ve bütün insanlara peygamber olarak gönderildiğine dair Allah'tan haber getirmiştir. Bütün ümmet de açıklamanın zahiri anlamında birleşmiş, bu hususta hiçbir tevil ve gizli anlam çıkarmaya imkân olmadığına kanaat getirmiştir. Bu sebeple, gerek icma gerekse nakil açısından bu tür grupların kâfir olduğu meydandadır" (Şifa, cilt: II, s. 270-271).

9. Allâme Şehristâni (vefatı: 548 H.) Meşhur eseri, "Kitab'ul Milel ven-Nihal" de diyor ki: "Ve böylece, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'dan sonra (Hz. İsa'nın dışında) herhangi bir peygamberin geleceğini iddia edenin kâfir olması konusunda iki kişi arasında bile bir görüş ayrılığı yoktur" (Cilt: III, s. 249).

10. İmam Râzi (543 - 606 H.), Tefsir-i Kebir'de "Hâlem-en Nebiyyin" âyetini açıklarken şöyle diyor: Buradaki metinde "ve Hatem en Nebiyyin" sözcüğünün kullanılmasının manası şöyle açıklanabilir. Bir peygamberden sonra başka bir peygamberin gelme ihtimali varsa, şeriatle ilgili bazı konular eksik ve noksan bırakılabilir. Bu suretle, daha sonra gelen peygamber

önceki peygamberin eksikliklerini giderebilir. Fakat kendisinden sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceğini pekiyi bilen bir peygamber tabiatıyla ümmetine ziyâdesiyle şefkat ve ilgi gösterir ve onun hidayeti için elinden geleni yapar. Çünkü böyle bir peygamber, kendisinden sonra, evlâdına bakacak herhangi bir veli ve koruyucunun bulunmadığını idrak eden bir baba gibidir." (Cilt: VI, s. 581).

11. Allâme Beydâvi, (vefatı: 685 H.), "Envâr'ut Tenzîl" isimli tefsirinde şunları yazmıştır: "Hz. Peygamber (a.s.) peygamberlerin sonuncusudur. Kendisi, peygamberlik zincirini tamamlamıştır. Kendisi peygamberlerin silsilesini bir mühür gibi kapatmıştır. Hz. İsa (a.s.)'nın Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra gelmesiyle, peygamberliğin sona ermişliği zedelenmez. Çünkü Hz. İsa dünyaya tekrar geldiğinde Hz. Muhammed (a.s.)'in dininde olacaktır" (Cilt: IV, s. 164).

12. Allâme Hâfızüddin En-Nesefî (vefatı: 710 H.) "Derârik'ün Tenzil" adlı eserinde diyor ki: "Ve Hz. Peygamber (a.s.) Hatem'en Nebiyyin'dir... Yani, peygamberlerin sonuncusu. Kendisinden sonra başka kimse nebi olamayacaktır. Hz. İsa'ya gelince, kendisi Hz. Muhammed (a.s.)'den önce peygamberlik payesine yükselenlerdendir. Ve dünyaya tekrar geldiği zaman, Hz. Muhammed (a.s.)'in şeriatına tabi olacaktır. Öyle ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in ümmetinin bir ferdi gibi olacaktır" (s. 471).

13. Allâme Alâuddin Bağdâdî (vefâtı: 275 H.), "Hazin" isimli tefsirinde şöyle diyor: "Yani Allahu Teâlâ peygamberliğe Hz. Muhammed (a.s.) ile birlikte son vermiştir. Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra ne peygamberlik vardır ne de peygamberliğinde herhangi bir ortak. Ve Allah, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir nebi veya peygamberin gelmeyeceğini pekâla bilmektedir" (s. 71-72).

14. Allâme İbn Kesir (vefâtı: 774 H.) hayli meşhur olan, Kur'ân-ı Kerim'in tefsirinde şöyle diyor: "Onun için, bu âyet, Rasûl-i Ekrem (a.s.)'den sonra herhangi bir nebinin gelmeyeceği konusunda açık nasstır. Ve Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir nebi yoksa, üstün dereceli bir rasûl da olmayacaktır. Zira, resûllük hususi ve nübüvvet umumi bir mevkidir. Her resûl nebidir, ama her nebi rasûl değildir. Hz. Peygamber (a.s.)'den sonra bu mevki ve makam üzerinde hak iddia eden herkes ne kadar hokkabazlık ve sihirbazlık yaparsa yapsın» yalancı, sahtekâr, deccal, sapık ve başkalarını doğru yoldan saptırandır. Aynı durum, kıyamete kadar peygamberlik iddiasında bulunan herkes için geçerlidir" (Cilt: III, s. 493-494).

15. Allâme Celaluddin Suyûtî (vefâtı: 911 H.), "Tefsir-i Celâleyn"de şöyle diyor: "Allah, Hz. Muhammed (a.s.)'dan sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceğini biliyor. Hz. İsa ise dünyaya tekrar geldiğinde, Hz.

Muhammed (a.s.)'in şeriatına bağlı olacaktır" (s. 768).

16. Allâme İbn-i Necim (vefatı: 970 H.) fıkıh usulleriyle ilgili tanınmış eseri, "el-Eşbâh ven-Nezâir"ın siyer bölümü, Riddeh faslında şöyle diyor: "Hazreti Muhammed (a.s.)'i son peygamber olarak kabul etmeyen kişi Müslüman değildir. Zira, bu husus, bilinmesi ve kabul edilmesi gereken dinî vecibelerden biridir" (s. 179).

17. Molla Aliyy'ul Kâri (vefatı: 1016 H.) "Şerh-i Fıkıh-ı Ekber"de şunları yazıyor: "İcmaya göre, Peygamber Efendimiz (a.s.)'den sonra bir veya birden fazla kişinin peygamberlik iddiasında bulunmaları küfürdür" (s. 202).

18. Şeyh İsmail Hakkı (vefatı: 1137 H.), "Tefsir-i Ruh'ul Beyân" da nübüvvetin sona ermesiyle ilgili âyeti şöyle tefsir ediyor: "Asım, "hatim" kelimesinin "t" harfini zeber işaretiyle yazmıştır. Buna göre "Hatem", mühür basmakla kullanılan âlet anlamına gelmektedir. Aynı şekilde, damgalamak veya basmak için kullanılan alete "tabî" denilir. Demek isteniyor ki, Hz. Muhammed (a.s.) peygamberlerin sonuncusuydu. Yani kendisi peygamberlerin silsilesini mühürlemiştir, sona erdirmiştir. Farsça'da buna "peygamberlerin mührü" denilebilir, yani Hz. Muhammed (a.s.) vasıtasıyla peygamberliğin kapısı mühürlenmiştir ve bundan sonra peygamberler gelmeyecektir. Bazı kârilere "hatim"ın "t" harfini kesra veya zir ile okumuşlardır. Yani Hz. Muhammed (a.s.), mühürleyen ve damgalayandı. Farsça'da buna, "peygamberlerin mühürdarı" denilebilir. Böylece, bu kelime de "son veren" veya "sona erdiren" anlamındadır... Bundan sonra,

Hazretî Muhammed (a.s.)'in ümmetinin büyükleri ve uleması ancak velâyet alabilirler, çünkü peygamberliğin mirası, Hazretî Muhammed (a.s.)'in son peygamber oluşu nedeniyle, ortadan kalkmıştır. Hazretî İsa (a.s.)'nın ise tekrar dünyaya gelmesi, Hazretî Muhammed (a.s.)'in "Hatem-en Nebiyyin" sıfatına gölge düşürmez, çünkü bu kelimelerin anlamı, Hazretî Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir nebi veya peygamberin gelmemesidir. Halbuki, Hazretî İsa zâten daha önce peygamberlik sıfatını kazanmıştı. Ayrıca, dünyaya yeniden gelince Şeriat-ı Muhammedi'ye tabi olacaktır. Hazretî Muhammed (a.s.)'in kıblesine doğru namaz kılacaktır ve ümmetinin bir ferdi gibi olacaktır. Ona ne vahiy gelecektir, ne de kendisi yeni emir ve telkinlerde bulunacaktır. Aksine, Hazretî Peygamber (a.s.)'in halifesi olacaktır... Ve ehli sünnet, Hazretî Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceği üzerine ittifak etmiştir, çünkü Allah, kendisinin rasûl ve peygamberlerin sonuncusu olduğunu açıkça ifade buyurmuştur. Hazretî Muhammed (a.s.)'de "benden sonra bir nebi yoktur" demiştir. Şimdi bundan sonra biri kalkıp, Hazretî Resul-ü Ekrem (a.s.)'den sonra da peygamberlerin gelebileceğini söylerse, kâfirdir. Zira o nassı inkâr etmiştir. Aynı şekilde, bu hususta kuşkusunu belirten kişi de kâfirdir, çünkü böyle bir durumda hak ile batıl bir araya getirilmeye çalışılıyor. Hazretî Muhammed (a.s.)'den sonra kendisinin peygamber olduğunu iddia eden şahsın iddiası da batıl ve asılsız, bir iddiadır" (c. 22, s. 188).

19. On ikinci Hicri yüzyılında Timur oğulları hükümdarlarından, Evrengzib Alemgir'in emriyle, Hindistan'ın ileri gelen bütün alim ve fakihleri tarafından hazırlanan dev eser, "Fetava-ı Alemgirî'de bu hususta şöyle deniliyor: "Hz. Muhammed (a.s.)'in Allah'ın son peygamberi olduğunu kabul etmeyen biri müslüman değildir. Ve eğer biri "ben Allah'ın resûlüyüm" veya "Allah'ın peygamberiyim" dese, tekfir edilmelidir. (Yani kâfir olduğuna dair fetva verilmelidir) (Cilt: II, s. 263).

20. Allâme Şevkânî (vefalı: 1255 H.), "Tefsir-i Fethu'l-Kadir" isimli eserinde diyor ki: "Cumhur, Hatim kelimesinin "t"sini zirle, Asım da zeberle okumuştur. İlk okunuşun anlamı, 'Hz. Muhammed (a.s.), peygamberlerin silsilesine son verdi'dir, yani Hz. Muhammed (a.s.) en son gelen peygamberdir. İkinci okunuşun anlamı, 'Hz. Muhammed (a.s.), peygamberlerin mührü'dür. Yani, Hz. Muhammed bir mühür gibi peygamberlerin silsilesini mühürlemiştir. (Cilt: IV, s. 275).

21. Allâme Alûsî (vefatı: 120 H.), "Tefsir'i Ruh'ul Meânî'de şöyle diyor: "Nebi kelimesi, rasûl kelimesine oranla daha yaygındır. O halde, Rasûlullah (a.s.)'ın 'Hatem-en Nebiyyin' olması bakımından 'Hatem el-Mürselin' yani rasullerin sonuncusu alması da lazım geliyor. Hz. Muhammed (a.s.)'in nebi veya rasûllerin sonuncusu olması, kendisinden sonra ister cinler ister insanlardan olsun, hiçbirinin nebilik, resûllük veya peygamberlik sıfatına sahip olamayacağı demektir" (Cilt: 22, s. 32). "Rasûlullah'tan sonra vahiy veya peygamberlik

iddiasında bulunan herkes kâfir olmaya mahkumdur. Bu hususla Müslümanlar arasında hiçbir ihtilaf yoktur" (Cilt: 22, s. 38). "Rasûlullah'ın, peygamberlerin sonuncusu olması hususu, Kur'ân-ı Kerim'de önemle ve açık seçik şekilde belirtilmiştir. Sünnet'e göre de bu nokta açıkça yorumlanmıştır. Ümmet kendi ortak görüşünü ve tavrını bariz bir şekilde ortaya koymuştur. Sonuç olarak, bu genel inanç ve kurala ters düşen biri kâfir ilân edilecektir" (Cilt: 22, s. 39).

Hindistan'dan Fas'a, Endülüs'ten Türkiye'ye ve Yemen'e kadar her müslüman ülkenin belli başlı bütün ulema, fukaha, muhaddis ve müfessirleri Rasûl-ü Ekrem'in son peygamber oluşunu sözbirliği etmişçesine kabul etmiş, böylesine kuvvetle desteklemişlerdir. Gördüğünüz gibi, biz bu büyük âlim, fakih ve müfessirlerin görüşlerini naklederken doğum ve ölüm yıllarını da vermeyi ihmal etmedik. Bu suretle, bir bakışla, İslam'ın doğuşundan, yani Hicret'in ilk asrından başlayarak Hicrî on üçüncü yüzyıla kadar her devrin âlimlerinin ne düşündüklerini, ne söylediklerini görebilirsiniz. Biz burada, Hicrî on dördüncü yüzyılın büyük âlimlerinin görüşlerine de yer verebilirdik, ama bunu özellikle yapmadık. Çünkü, bu âlimlerin tefsirine karşı çıkan biri, kendilerinin kasıtlı olarak böyle söylediklerini iddia edebilir. Hz. Peygamber'in son peygamber oluşuna karşı olanlar bu tür tefsir ve açıklamalarda kasıt arayabilirler ve diyebilirler ki, bu alimler sadece Mirza Gulam Ahmed ve taraftarlarına kin besledikleri için "Ha-tem-en Nebiyyin" deyimine bambaşka bir yorum

getirmişlerdir. Onun için, burada sözleri nakledilenlerin, çağımızın alim ve fakihleri olmamasına özen gösterdik. Yukarıdaki sözler ve alıntılar gösteriyor ki, bütün İslâm dünyası ve İslâm ümmeti Hicri ilk yüzyıldan günümüze kadar, "Ha-tem-en Nebiyyin" deyimini, "peygamberlerin sonuncusu olarak kabul etmiştir. Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra peygamberlik kapısının her zaman için kapandığı fikri, bütün Müslümanların müşterek akidesi olmuştur ve bu konuda aralarında herhangi bir anlaşmazlık olmamıştır. Müslümanlar ayrıca, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra kendisini nebi veya rasûl ilân eden ve ona inanan herkesin İslâm dininden çıktığı konusunda da görüş birliğine varmışlardır.

"Hâtem-en Nebiyyin" deyiminin, sözlük ve dil kurallarına, Kur'ân-ı Kerim'in siyak ve sibak'ına, Hz. Muhammed (a.s.)'in hadis ve açıklamalarına, sahabeyi kiramın icmâına ve ilk çağdan günümüze kadar bütün Müslümanların ortak görüşüne göre belli olan anlam ve kavramına ters düşen bir anlamı kabul etmemek, bir sahtekâr için peygamberlik kapısını açmamak işi artık akıl ve mantık sahibi Müslümanlara düşüyor. Şimdi, peygamberlik kapısının açılabileceğini söylemekle yetinmeyip bu kapıdan içeriye giren ve peygamberlik tahtına oturanın, hatta kendisine iman edenlerin müslüman olduğunu söyleyebilir misiniz?

5.2.5. Önemli Bir Soru

Her şeyden önce, peygamberliğin çok önemli ve nazik bir mesele olduğu bilinmelidir. Kur'ân-ı Kerim açısından, peygamberliğe iman, İslâmiyet'in temel inançlarından biridir. Peygamberlikle ilgili inanç bir kişiyi müslüman veya kâfir yapabilir. Bir peygambere inanmayan kişi kâfirdir. Bunun tam tersine, aslında nebi olmayan birine nebi diye sarılan da kâfirdir. Bu kadar nazik bir mesele hakkında Allahu Teâlâ'nın hâşâ düşüncesizce davrandığını söylemek abestir. Eğer gerçekleşen Hazreti Peygamber Efendimiz (a.s.)'den sonra bir peygamber dünyaya gelecek olsaydı, Allah (cc.) bu mevzuyu açıkça Kur'ân-ı Kerim'de belirtirdi. Yalnız bu değil, Hz. Muhammed (a.s.) vasıtasıyla bunu açıkça ilân ettirirdi. Hz. Muhammed (a.s.) da kendisinden sonra peygamberlerin gelebileceğini belirtip ümmetinden bunlara itaat etmelerine dair söz almadan bu dünyayı terk etmezdi. Allah ve Hz. Peygamber'in, din ve imanımıza karşı hâşâ düşmanlıkları mı vardı ki; Hz. Peygamber'den sonra peygamberlik kapısı açık olacak, nebiler gelecek ve Müslümanların imanları buna bağlı olacaktı da bizleri hiç uyarmadılar ve böylesine önemli konudan bizleri haberdar etmediler? Fakat bunun tam aksine, Allah ve O'nun Rasûlü (a.s.) 13 yüzyıl bütün Müslümanların inandığı ve kabul ettiği gibi, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir nebinin gelmeyeceğini açıkça belirttiler.

Şimdi farz edelim ki, peygamberlik kapısı gerçekten açıktır ve bir peygamber de dünyaya gelmiş olabilir veya ilerde

gelecektir. Böyle bir şey olsa dahi -ki yoktur- söz konusu peygamberi reddetmekte haklı olacağız. Tek korkumuz, Allah'ın bizi sorguya çekmesi olacaktır. Ama mahşerde hesap vermemiz istendiğinde kendimizi savunmak için bütün belgelerimizi ortaya koyacağız. Bu belgelerden, yeni bir peygamberi inkâr etmemizin sebebinin Allah'ın Kitabı ile Peygamber (a.s.)'in sünneti olduğu kendiliğinden sabit olacaktır. Bu vesika ve delilleri gördükten sonra, Allah bizi, bir peygambere itaat etmediğimizden dolayı cezalandıracak diye bir korkumuz yoktur. Fakat, peygamberlik kapısı gerçekten kapalıysa, herhangi bir peygamber gelmeyecekse ve buna rağmen bir müslüman, peygamberliğini ilân eden birine inanıyorsa, bu küfrünün cezasından kurtulmak için Allah'ın mahkemesine ne gibi vesika ve deliller sunabileceğini kara kara düşünmelidir. Daha doğrusu, Allah'ın mahkemesine çıkmadan önce kendi savunması için kullanacağı malzemeyi bizim sunduğumuz malzeme ile karşılaştırmalı ve akıllı bir insanın böyle bir malzemeye dayanarak küfür tehlikesini göze almasının uygun olup olmadığına karar vermelidir.

5.2.6. Yeni Bir Peygambere Gerek Var mıdır?

Dikkat edilmesi gereken ikinci nokta, peygamberliğin, ibadet ve amel-i salih ile elde edilebilecek bir sıfat ve makam olmayışıdır. Ayrıca, hizmete karşı verilen bir ödül de değildir. Aksine, peygamberlik, Allah'ın gerekli gördüğü şart ve zamanlarda bir kişiye verdiği paye ve vazifedir. Yani şartlar gerektiriyorsa bir nebi veya peygamber gönderilir,

gerektirmiyorsa gönderilmez. Peygamberler sudan sebeplerle dünyaya gönderilmezler.

Kur'ân-ı Kerim'e baktığımızda, peygamberlerin ancak dört değişik durumda dünyaya gönderildiğine tanık oluyoruz.

Birincisi: Daha önce kendilerine herhangi bir peygamberin gelmediği, ancak başka milletlere gelen peygamberin mesajının kendilerine ulaştırılması gereken milletlere yeni peygamber gönderilir.

İkincisi: Geçmişte gelen bir peygamberin talimatı unutulmuş, tahrif edilmiş ya da onun gösterdiği yolun takip edilmesi mümkün olmuyor ise, yeni bir peygamber gelir.

Üçüncüsü: Geçmişteki peygamberlerin vaaz, telkin ve talimatı eksik kaldığı, ümmetleri yeteri kadar hidayet bulamadığı takdirde din'n tamamlanması için yeni peygamberler gönderilir.

Dördüncüsü: Bir peygambere yardımcı olmak üzere başka bir peygamber gönderilir.

Yukarıdaki durumları tek tek gözünüzden geçiriniz. Göreceksiniz Hazreti Muhammed (a.s.)'den sonra başka bir peygamberin dünyaya gelmesi için herhangi bir ihtiyaç kalmamıştır.

Bizzat Kur'ân-ı Kerim'de buyurulduğu gibi, Rasûl-ü Ekrem (a.s.) bütün dünyanın hidayeti için dünyaya gönderilmiştir. Dünya tarihini incelediğimizde, Hz.

Muhammed (a.s.)'in doğuşundan bu yana mesajının bütün insanlara ulaşabilmesi için şartların her devirde müsait olduğunu görürüz. Bu durumda, ayrı ayrı milletlere, ayrı ayrı zamanlarda peygamberlerin gönderilmesine ne gerek vardır?

Hem Kur'an-ı Kerim, hem hadis ve siretin tamamı Hz. Peygamber (a.s.)'in getirdiği talimatın olduğu gibi muhafaza edildiğini göstermeye yeter. Kur'an-ı Kerim'in tek bir kelimesi, tek bir harfi değiştirilmemiştir. Ve bu ilâhî kitap kıyamete kadar böyle kalacaktır. Hazreti Peygamber (a.s.)'in söz ve hareketleri en küçük ayrıntılarına kadar hadislerde ve diğer eserlerde korunmuştur. Bunları gördükçe ve okudukça, Peygamber Efendimiz (a.s.)'i sanki gözümüzle görmüş oluruz. O halde, yeni bir peygamberin gelmesi için gerekli olan ikinci şart da ortada yoktur.

Kur'ân-ı Kerim'de, Hz. Muhammed (a.s.) vasıtasıyla İslâm dininin tamamlandığı ve mükemmelleştiği beyan edilmiştir. Öyleyse, dinin tamamlanması için de herhangi bir peygambere ihtiyaç yoktur.

Gelelim dördüncü duruma. Zaten Hz. Muhammed (a.s.)'in yardımcı bir peygambere ihtiyacı olsaydı, kendisine o zaman gönderilirdi. O'na yardımcı bir peygamber gönderilmediği için dördüncü sebep de kendiliğinden ortadan kalkmış oluyor.

Şimdi bizim işimiz bir peygamberin bulun dünyaya gönderilmesi için beşinci bir sebebin olup olmadığını

araştırmaktır. Eğer biri diyorsa ki müslüman ümmet yozlaşmıştır ve ıslahı için de bir peygambere ihtiyaç vardır; o zaman ben derim ki; sadece bir milletin ıslahı için peygamberlerin gönderildiği vaki olmamıştır. Tarihin hiçbir döneminde sırf bir millet ıslah olsun diye bir peygamber gönderilmemiştir. Peygamber, Allah'ın belli bir vazifesini yapmak üzere dünyaya gönderilir. Peygambere vahiyler gelir ve bu vahiylerle, Allah tarafından yeni bir mesaj gelir ya da, geçmişteki dinde herhangi bir noksanlık varsa o noksanlık giderilir. Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet-i Rasûlullah (a.s.)'ın aynen muhafaza edilmesinden ve din-i İslâm'ın mükemmelleşmesinden sonra herhangi bir vahye gerek kalmamıştır. Bu durumda, sadece ümmetin ıslahı için peygamberlerin dünyaya gönderilmesine ne gerek vardır? Bu işi din adamları, âlimler ve ıslahatçılar pekâlâ yapabilirler.

Dikkat edilmesi gereken üçüncü husus, bir peygamberin gelmesiyle bir ümmette küfür ile iman arasında amansız bir mücadelenin başlamış olmasıdır. Peygamberi tanıyan ve O'na iman edenler bir grup oluştururken, O'nun aleyhinde olanlar bir başka cephe meydana getirirler. Bu cepheleşme ve kutuplaşma öyle hafife alınacak cinsten olmayacaktır. Zira kendi fikir ve inançlarında ısrar edenler birbirini ortadan kaldırmak amacıyla kıyasıya mücadeleye gireceklerdir. Ayrıca bu iki grubun hayat çizgisi ve yasaları da birbirinden farklı olacaktır. Bir yandan bir grup iman ettiği peygamberin getirdiği vahiy, talimat ve sünnetten ilham alırken, öbür

yandan diğerk grup bütün bu talimat ve kanun kaynaklarına karşı olacaktır. Netice itibarıyla, bu iki grubun tek bir millet veya mmet olarak yaşaması hayal olacaktır.

Bu gerçekleri göz önünde bulunduran bir kişi, peygamberliğın sona ermesinin, İslâm mmeti için büyük bir nimet ve rahmet olduğunu derhal fark edecektir. Bu hikmetli ve faydalı ilke ve kavram sayesinde Müslümanların uluslararası ve kalıcı bir topluluk haline gelmeleri temin edilmiştir. Bu fikir ve inanç, aralarında derin ve kapanmayacak yaraların açılmasını önlemiştir. Bu sebeple, Hz. Muhammed (a.s.)'i peygamber ve yol gösterici olarak kabul eden, O'nun getirdiğı Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet'ten başka hidayet yollarını aramayan herkes evrensel bir kardeşliğın bireyidir. şayet peygamberliğın kapısı açılmış olsaydı, böyle bir kardeşlik ve eşitliğı tasavvur etmek bile mümkün olmayacaktı, çünkü her peygamberin gelişiyle ümmetin birliğı ve beraberliğı paramparça olacaktı.

5.3. VADEDİLEN MESİH HAKKINDAKİ HADİSLER

Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra peygamberlik iddiasında bulunanlar ve bu sahte peygamberlerin taraftarları, saf ve masum Müslümanları kandırmak için hadis-i şeriflerde "Vaadedilen Mesih'den bahsedildiğini, Mesih'in bir peygamber olduğunu ve kendisinin dünyaya gelmesiyle peygamberlik müessesesine herhangi bir zarar gelmeyeceğı gibi, başka

peygamberlerin de dünyaya gelmesinin gayet tabii bir hadise olduğunu iddia ederler.

Bu kişi ve çevreler ayrıca, "Mesih-i Mevûd" (Vaadedilen Mesih)'dan Meryem oğlu Hz. İsa (a.s.)'nın kastedilmediğini de öne sürerler. Onlara göre, Mesih çoktan ölmüştür ve hadislerde müjdelenen Mesih aslında "Mesil-i Mesih" yani Hz. İsa'ya benzeyen bir Mesih'tir. Onlara göre bu sözde "Mesih" filanca şahıs olup zâten dünyayı kendi varlığıyla "şerefleştirmiş" (!) ve kendisine iman etmek, peygamberliğin son bulması fikrine aykırı bir davranış değildir.

Bu yalan perdesini aralamak için biz konuyla ilgili bütün muteber hadisleri aşağıda belirtmeyi uygun bulduk. Bu hadisleri okuyan herkes, Hazreti Peygamber Efendimiz (a.s.)'in nübüvvetin sonuçlanması konusunda ne dediğini ve kötü niyetli insanların bunlardan ne anlamlar çıkarmaya çalıştıklarını kolayca anlayabilecektir^{13[6]}.

5.3.1. Meryem Oğlu Hz.İsa (a.s.)'nın Dünyaya Tekrar Gelmesine Dair Hadisler

1. Hz. Ebû Hüreyre rivayet ediyor: Rasûlullah bir defasında buyurdular: "Elinde canım olan Zât'a yemin ederim, Meryem oğlu mutlaka adil bir hükümdar olarak size

^{13[6]} Vaadedilen Mesih'in, Kur'ân-ı Kerim ile hiç ilgisi yoktur. Bu mevzû sadece hadislere aittir. Şimdi, bir Mesih'in geleceğini kabul eden bir kişi hadisleri kabul etmelidir, hadisleri kabul etmemek demek o Mesih'in gelişini de önemsememek demektir. Hatla hadislerin varlığını kabul etmeyen Mesih'in varlığını da inkâr etmiş olur. Siz. akide ve inancınızı hadislere dayandıracaksınız, ama Mesih'in gerçek durumunu ortaya koyan muteber hadisleri reddedeceksiniz., bu saçmalık değilse nedir?

gelecektir. O zaman o haç'ı kıracak ve domuzu öldürecektir^{14[7]}. Savaşa son verecektir" (Başka bir rivayette harp yerine cizye kelimesi kullanılmıştır, yani cizyeyi kaldıracaktır^{15[8]}. Ve mallar öylesine bollaşacak ki, bunları kabul eden bulunmayacaktır. Ve öyle bir duruma gelinecek ki, insanların Allah'a bir secde etmeleri, kendilerine her şeyi unutturacaktır). (Sahih-i Buhari, Kitab-ü Ehâdis-il Enbiya, bölüm: İsa İbn Meryem'in inişi; Müslim, Hz. İsa'nın dünyaya gelişiyile ilgili bölüm; Tirmizî, Fiten bölümü, Hz. İsa'nın gelişiyile ilgili kısım; Müsned-i Ahmed, rivayet eden: Ebu Hureyre).

2. Ebû Hureyre'nin bir başka rivâyeti şöyledir: "İsa İbn-i Meryem dünyaya gelmedikçe kıyamet olmayacaktır". Bu cümleden sonra yukarıdaki hadis geçiyor. (Sahih-i Buhari; Kitab'ul Mezâlim, Kesr'us Salib bölümü, İbn Mâce, Kitab'ul Fiten, Deccâl fitnesi bölümü).

3. Hz. Ebû Hureyre rivayet ediyor ki, Hz. Muhammed (a.s.) şöyle buyurdular: "Aranıza Meryem oğlu (İsa) gelince siz nasıl olacaksınız? Ve imamlarınız o zaman sizlerden

^{14[7]} Haç'ı kırmak ve domuzu öldürmek, Hristiyanlığın ayrı bir din olarak ortada kalmayacağı anlamına gelir. Hristiyanlığın temeli, Allah'ın kendi oğlunu (Hz. İsa) çarmıha gerdirerek insanların günahının bedelini ödediği inancına dayalıdır. Hristiyanlığın özelliklerinden biri de helâl ve haram arasındaki farkı ortadan kaldırmış olmasıdır. Nitekim diğer bütün peygamberlerin haram etliği domuzu Hristiyanlar helâl saymışlardır. Bunun için Hz. İsa kendisi dünyaya gelip, "ben Allah'ın oğlu değilim, ben çarmıha gerilmedim, ve bu sebeple haç'ın kutsallığı da yoktur" diyecektir. Ayrıca domuzu helâl etmediğini de fiilen gösterecektir.

^{15[8]} Başka bir deyimle, bulun milletler arasındaki ihtilaflar kalkacak ve tek bir "İslâm ümmeti" olacaktır. Böylece ne aralarında savaş olacaktır ne de zımmilik ve cizyeler.

olacaktır"^{16[9]}. (Sahih-i Buhari, Kitap: Peygamberlerin hadisleri, İsa'nın inişi bölüm; Müslim).

4. Hz. Ebû Hureyre'nin rivâyetine göre, Rasûlullah (a.s.) bir defasında şöyle buyurdular: "İsa İbn-i Meryem dünyaya gelecek, domuzu öldürecek, haçı yok edecektir. Ve O'nun için namazlar toplanacak ve O, o kadar mal ve mülk dağıtacak ki, onları alacak kimse ortaya çıkmayacaktır. Ve O haracı durduracak ve Ruha^{17[10]} mevkiinde konaklayıp hac ve umre edâ edecektir, ya da ikisini birleştirecektir"^{18[11]} Rivayet edenin bu hususta biraz şüphesi vardır. (Müsned-i Ahmed, Ebu Hureyre'nin rivayetleri, Müslim, Kitab'ul Hac ve Kur'ân ile ilgili bölüm).

5. Hz. Ebû Hureyre rivayet ediyor: (Deccâl'ın ortaya çıkışından bahsettikten sonra Rasûlullah buyurdular): "Müslümanlar onunla (Deccâl) savaşmaya hazırlanırken, saflar düzenlerken ve namaz için tekbir getirirken, Meryem oğlu İsa dünyaya gelecektir. Ve namazda kendilerine imamet edecektir. Ve Allah'ın düşmanı, (Deccâl) O'nu görür görmez, tuzun suda eridiği gibi eriyecektir. Eğer İsa (a.s.) Onu kendi haline bıraksa, eriyip gidecektir. Ama, Allah onu Hz. İsa'ya öldürtecektir ve İsa onun kanma buladığı mızrağını

^{16[9]} Yani, Müslümanlar namaz, kılarken imamlığı, tiz. İsa yapmayacak, aksine Müslümanların imamının arkasında namazını edâ edecektir.

^{17[10]} Medine'ye 33 mil uzaklıkla bir yerin adı.

^{18[11]} Şurası unutulmamalıdır ki, o devirde Mesîl-i Mesih adıyla anılan kişi hayatında ne hac ne umre edâ etmişti.

Müslümanlara gösterecektir. (Mişkat, Kitab'ul Fiten, Bölüm: el-Melâhim, Müslim'e atfen).

6. Hz. Ebu Hüreyre, rivayet ediyor, Rasûlullah şöyle buyurdular: "Ben'imle O'nun (Hz. İsa) arasında herhangi bir nebi yoktur. Ve kendisi dünyaya gelecektir. Öyleyse, O'nu gördüğünüz zaman tanıyacaksınız. O orta boylu, pembe tenli, sarı renkli elbise giymiş olacaktır. Başındaki saçlar sanki onlardan su damlayacakmışçasına ıslak gibi olacaktır, halbuki onlar ıslak değildirler. İslâmiyet için başkalarıyla savaşıacak, haçı parçalayacak, domuzu öldürecek ve cizyeyi ortadan kaldıracaktır. Ve Allah . O'nun zamanında, İslâmiyet'ten başka bütün din ve mezhepleri ortadan kaldıracaktır. Ve O Mesih, Deccâl'i öldürecektir. Dünyada 40 yıl kalacak ve sonra vefat edecektir ve Müslümanlar O'nun cenaze namazını kılacaklardır. (Ebu Davud, Kitab'ul Melâhim, Deccâl'in çıkışıyla ilgili bölüm, Müsned-i Ahmed, rivayet eden: Ebu Hureyre).

7. Hz. Câbir bin Abdullah diyor ki, ben Rasûlullah (a.s .)'tan duydum ki: "... Meryem oğlu İsa dünyaya gelecektir. Müslümanların imamı O'na diyecektir ki, buyurun namazı siz kıldırın, fakat O cevap verecek, hayır siz birbirinizin imamısınız. Hz. İsa, bunları, Allah'ın bu ümmete verdiği şan-ü şerefi bilerek söyleyecektir" (Müslim Meryem oğlu İsa'nın inişiyle ilgili bölüm, Müsned-i Ahmed, Câbir bin Abdullah'ın rivayetleri).

8. Câbir bin Abdullah (İbn-i Sayyâd olayıyla ilgili olarak) rivayet ediyor ki, Ömer bin Hattab bir defasında dedi ki, Ya Rasûlullah, bana izin verin, ben onun kafasını uçurayım. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) buyurdular, "eğer bu şahıs, (Deccal) bahsettiğimiz insansa, onu siz değil İsa İbn-i Meryem öldürecektir. Ve eğer bu o şahıs değilse, o zaman siz taahhütlü kişilerden (zımmiler) birini öldürme hakkına sahip değilsiniz" (Mişkat, Bâb'ul Fiten, İbn-i Sayyâd hikâyesi, Şerh-i Es-Sünne-i Beğavi'ye atfen).

9. Câbir bin Abdullah rivayet ediyor ki, Hz. Rasûl-i Ekrem (a.s.) dedi ki, (Deccâl'in hikâyesini anlatırken) "O zaman Meryem oğlu İsa birden bire Müslümanlar arasına çıkacaktır. Sonra namaza kalkılacak ve O'na denilecek ki, Ey Ruhullah, ileriye hareket ediniz'. Fakat O diyecek ki, 'hayır sizin imamınız önümüze gelsin ve namaz kıldırsın...' Sabah namazını kıldıktan sonra Müslümanlar Deccâl ile savaşıma çıkacaklardır. Buyurdular ki, o kezzab (Deccâl) Hz. İsa'yı görünce tuzun suda eridiği gibi eriyecektir. Daha sonra (İsa) onun yanına yaklaşacak ve onu öldürecektir. Ve öyle bir vaziyet meydana gelecektir ki, ağaçlar ve taşlar sesleneceklerdir. 'Ey Ruhullah, bu Yahudi arkamıza saklanmıştır'. Deccâl'in taraftarlarından hiçbiri sağ kalmayacaktır. Hz. İsa bunlardan hepsini kılıçtan geçirecektir". (Müsned-i Ahmed, Cabir bin Abdullah'ın rivayetleriyle ilgili bölüm).

10. Hz. Nevvâs bin Sem'an Kılâbi (Deccâl'in hikâyesini anlatırken) şöyle der: Bu arada, Deccâl bunları yaparken, Allah, Meryem oğlu İsa'yı gönderecektir ve O Suriye'nin doğu kesiminde, beyaz minarenin yanında, sarı renkli iki elbise giymiş vaziyette iki meleğin kanatları üzerinde dünyaya inecektir. O başını aşağıya eğdiği zaman sanki saçlarından su akıyor gibi olacaktır. Başını kaldırdığı zaman da inci gibi damlalar düşecektir. Nefesinin havası ulaştığı ve gözlerinin gördüğü yere kadar bütün kâfirler ölecektir. Daha sonra Meryem oğlu, Deccâl'in peşine düşecek ve Lod^{19[12]} kapısında ona yetişip onu kat edecektir". (Sahih-i Müslim, Deccâl ile ilgili bölüm; Ebû Davûd, Kitab'ul Melâhim, Deccâl'in çıkışı bölümü; Tirmizî, Fiten bölümleri, Deccâl kısmı; İbn Mâce, Kitab'ul Fiten, Deccal bölümü).

11. Abdullah bin Amr bin As diyor ki, Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdular: "Deccâl, ümmetinden çıkacaktır ve 40 (gün mü, ay mı, yıl mı)^{20[13]} dünyada kalacaktır. Daha sonra Allah, Meryem oğlunu gönderecektir. O'nun yüz hatları, Urve bin Mes'ud (bir sahabe) gibi olacaktır. Deccâl'i takip edecek ve öldürecektir. Duha sonra yedi yıl İnsanlar öylesine birbirine kaynaşmış olarak yaşayacak ki, iki kişi arasında bile herhangi bir fikir ayrılığı olmayacaktır" (Sahih-i Müslim, Deccâl ile ilgili bölüm).

^{19[12]} Lod veya Lyoda, halen İsrail'de Tel Aviv yakınlarındaki meşhur havaalanının bulunduğu yer.

^{20[13]} Bu sözler Hz. Abdullah bin Amr bin As'ındır

12. Huzeýfe bin Esid el-Gifârî diyor ki, bir defasında Rasûlullah (a.s.), toplandığımız yere geldiler. Biz o sırada aramızda konuşuyorduk. Hz. Peygamber bizim ne konuştuğumuzu sordular. Dedik ki, kıyametten bahsediyorduk. Buyurdular ki, "kıyamet, 10 tane işareti olmadan gelmeyecektir. Sonra bu 10 işareti şöyle sıraladılar: 1) Duman, 2) Deccâl, 3) Dâbbet'ul Arz^{21[14]}, 4) Güneşin batıdan doğması, 5) Meryem ođlu İsa'nın iniş, 6) Ye'cuc ve Me'cuc, 7) Üç büyük toprak kayması, biri Dođu'da 8) Diđeri Batı'da 9) Bir üçüncüsü de Arap yarımadasında ve 10) Sonuncusu Yemen'de çıkacak ve insanları soluk soluğa mahşere götürecektir büyük yangın. (Sahih-i Müslim; Kitab-ul Fiten ve Eşrât-üs Saat. Davûd; Kitab-ul Melâhim, Emârât-üs Saat bölümü).

13. Hz. Peygamber (a.s.)'in serbest bıraktığı (azat ettiği) kölesi, Sevbân'ın rivâyetine göre, Hz. Muhammed (a.s.) buyurdular ki, "Onları Allah cehennem ateşinden korumuştur. Birincisi, Hindistan'a yürümüş olan ordu, ikincisi, Meryem oğlu İsa'nın yanında olacak ordu." (Nesâi, Kitab'ul- Cihâd, Müsned-i Ahmed, Sevbân'ın rivayetleri).

14. Mucemmi' bin Câriyet-i Ensari diyor ki, ben Hazreti Peygamber Efendimiz (a.s.)'den duydum, Meryem oğlu (İsa) Deccâl'i Lod kapısında öldürecektir. (Müsned-i Ahmed, Tirmizî, Fiten ile ilgili bölümler).

^{21[14]} Sözlük anlamı "yer hayvanı" olan bir çeşit hayvan

15. Ebû Umâme Bahili (uzun bir hadiste) Deccâl'den bahsederken rivâyet ediyor ki: "Müslümanların imamı sabah⁷ namazını kılmak üzere tam ileriye çıktığı anda, Meryem oğlu İsa onlara gelecektir. İmam geriye dönecek ve İsa'nın ileriye gitmesini (imamlık yapmasını) isteyecektir. Fakat Hz. İsa onun omuzlarına elini koyup, hayır namazı siz kıldırın, zira bu cemaat sizin için namaza kalkmıştır' diyecektir. Dolayısıyla, aynı İmam namaz kıldıracaktır. Selâm verildikten sonra, İsa (a.s.) diyecektir ki, kapıyı açınız. Kapı açılacaktır. Orada Deccâl, 70 bin silahlı Yahudiyle karşılarına çıkacaktır. Fakat Deccâl, Hz. İsa'ya bakar bakmaz tuzun suda eridiği gibi eriyecektir ve oradan kaçacaktır. İsa ona diyecektir ki, Ben'de öyle bir darbe vardır ki sen hiç kurtulamazsın. Sonra onu Lod'un doğu kapısında yakalayacak ve Allah Yahudileri yenilgiye uğratacaktır... Ve yeryüzü Müslümanlarla tıpkı su dolu kap gibi dolacaktır. Bütün dünyanın kelimesi (kelime-i şahadet) aynı olacaktır ve Allah'tan başkasına ibadet edilmeyecektir" (İbn Mâce, Kitab'ul Fiten, Deccâl fitnesi bölümü).

16. Osman bin Ebu'l-As diyor ki, ben Rasûlullah (a.s.)'dan duydum, "Meryem oğlu İsa sabah namazı sırasında dünyaya inecektir. Müslümanların lideri O'na diyecektir ki, "Ey Ruhullah, namazı siz kıldırın". O cevap verecektir, 'bu ümmetin insanları birbirinin reisidir'. Bunun üzerine Müslümanların lideri ileriye çıkıp namaz kıldıracaktır. Namazı kıldıktan sonra, İsa muharebe etmek üzere Deccâla

yürüyecektir. Deccâl kendisini görünce tunç gibi eriyecektir. İsa (a.s.) kendi silahıyla Deccâl'i öldürecek ve onun taraftarları hezimete uğrayacak kaçacaklar fakat hiçbir yerde sığınmak bulamayacaklardır. Hatta ağaçlar sesleneceklerdir: "Ey mü'min, bu kâfir buradadır" (Müsned-i Ahmed, Taberânî, Hâkim).

17. Semura bin Cündüb (uzun bir hadiste) Rasûlullah (a.s.)'ın şöyle dediğini rivayet eder: "Sonra sabah vakti, Müslümanlara Meryem oğlu İsa gelecektir ve Allah, Deccâl ile ordusunu hezimete uğratacaktır. Ta ki duvarlar ve ağaç kökleri haykıracaklardır, 'Ey mü'min, bu kâfir arkamıza saklanmıştır. Gel ve onu öldür' (Müsned-i Ahmed, Hâkim).

18. Umran bin Husayn tarafından rivayet ediliyor ki, Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: "Ümmetimden bir grup her zaman Hak'tan yana olup muhaliflere galip gelecektir. Nihayet, Allah Teâlâ (cc.) kararını verecek ve Meryem oğlu, İsa (a.s.) dünyaya gelecektir" (Müsned-i Ahmed).

19. Hazreti Ayşe (r.a.) Deccâl ile ilgili şu rivayette bulunuyor: "Sonra, İsa aleyhisselam inecektir ve Deccâl'ı öldürecektir. Bundan sonra, İsa (a.s.) 40 yıl dünyada adil İmam ve adaletli hâkim olarak kalacaktır" (Müsned-i Ahmed).

20. Rasûlullah (a.s.)'ın azâd ettiği kölesi, Süfyene (Deccâl olayıyla ilgili olarak) rivâyet ediyor ki, "daha sonra İsa (a.s.)

inecektir ve Allah Teâlâ, Deccâl'ı Afik^{22[15]} tepesi yakınlarında öldürecektir" (Müsned-i Ahmed).

21. Hz. Huzeyfe bin Yemân (Deccâl'den bahsederken) diyor ki, "sonra Müslümanlar namaza kalkınca gözlerinin önüne Meryem oğlu İsa gelecektir ve O Müslümanlara namaz kıldıracaktır. Selâm verildikten sonra, oradakilere diyecek ki, benimle bu Allah'ın düşmanı arasından çekilin.... ve Allah, Deccâl'in taraftarlarına Müslümanları musallat edecektir. Ve Müslümanlar onları iyice dövecek ve hırpalayacaklardır. ta ki, ağaç ve kayalar haykıracaklar, 'Ey Abdullah, ey Abdurrahman, ey müslüman, bak işte bir Yahudi, vur ona'. Böylece Allah onları mahvedecektir ve müslümanlar galip gelip, haç'ı parçalayacak, domuzu öldürecek ve cizye'yi durduracaklardır." (Müstedrek-i Hâkim, Sahih-i Müslim'de de bu hadis özelle anlatılmıştır. Hâfız İbn Hacer ise "Fethul Bâri"de cilt 6, s. 450'de bu hadisin doğru olduğunu beyan etmiştir).

Yukarıdaki 21 hadis, 14 sahabe tarafından doğru ve güvenilir kaynaklara dayanılarak en geçerli ve en güvenilir Hadis kitaplarında kaydedilmiştir. Gerçi bunların dışında da pek çok hadislerde Hz. İsa (a.s.) ve Deccâl'den bahsedilmiştir. Fakat konuyu dağıtmamak ve gereksizce uzatmamak için yalnız bu hadisleri nakletmeyi uygun bulduk.

^{22[15]} Bugün Afik değil, Fik olarak bilinen kasaba, Suriye-İsrail sınırında bulunmaktadır. Bunun biraz ilerisinde batıda birkaç mil ötede, Ürdün şehrinin menbası olan Taberriye gölü vardır. Bunun güney batısına Pik (Afik) tepesi, denilir.

5.3.2. Bu Hadisler Neyi İspatlıyor?

Bu hadisleri okuyan herkes herhangi bir "Vaadedilen Mesih", "Mesil-i Mesih" (Mesih Benzeri) veya "Bürûz-u Mesih'den ne açıkça, ne ima yoluyla bahsedilmediğini görmüş olacaktır. Ayrıca, bu hadisler, çağımızda bir kişinin bir kadının batınından ve bir erkeğin sperminden doğup, "Hz. Seyyidina Muhammed Mustafa (a.s.)'nın geleceğini haber verdiği Mesih benim" diyerek ortaya atılmasına da imkân bırakmamışlardır. Bu hadisler, açık sözler ve bariz ifadelerle, bundan 2.000 yıl önce babasız, Meryem'in batınından doğan İsa (a.s.)'ın tekrar dünyaya geleceğini belirtmektedirler. Burada, Hz. İsa'nın ölüp ölmediğine dair tartışmaya girmek yersizdir. Çünkü eğer kendisi ölmüş olsa dahi Allahu Teâlâ onu tekrar hayata getirmeye kadirdir^{23[16]}. Allah'ın kudreti için, kullarından birini binlerce yıl kâinatın herhangi bir köşesinde yaşatıp istediği zaman dünyaya getirmesi hiç de zor değildir. Her ne olursa olsun, hadisi tanıyan ve kabul eden biri için, dünyaya tekrar gelecek şahsın Meryem oğlu İsa olduğunu kabul etmekten başka bir çare yoktur. Ve eğer biri hadisleri kabul etmiyorsa, bir şahsın gelmesini de beklememelidir. Bir yandan hadislerden, gelecek biri hakkındaki kayıtlar ve bölümler alınırken diğer yandan, gelecek kişinin Meryem oğlu İsa değil, Mesil-i Mesih yani

^{23[16]} Böyle bir şeyin olacağına inanmayan biri el-Bakara suresinin 259. ayetini dikkatle okumalıdır. Burada Allah şöyle diyor: "Allah onu yüz sene öldürdü. Ve sonra tekrar diriltti."

İsa'nın benzeri olacağını ileri sürmek düpedüz pişkinlik ve hatta küstahlıktır.

Söz konusu hadislerde dikkate değer ikinci husus, Hz. İsa'nın dünyaya tekrar gelişinde peygamberlik sıfatını taşımayacağıdır. Hz. İsa (a.s.)'ya ne vahiy gelecek, ne de kendisi Allah'tan herhangi bir mesaj ve talimat getirecektir. Ne Hz. Muhammed (a.s.)'in şeriatına herhangi bir ilâve yapacak, ne de İslâm dinini yeniden canlandıracak veya güçlendirecektir. Ne insanlardan kendisine iman etmelerini isteyecek, ne taraftarlarından müteşekkil bir ümmet meydana getirecektir^{24[17]}. Hz. İsa sadece önemli bir görev için dünyaya tekrar gönderilecek ve bu görev de Deccal fitnesini ortadan kaldırmak olacaktır. Ve geldiği zaman şartlar ve ortam öyle olacaktır ki, Müslümanlardan hiç biri O'nun Meryem oğlu İsa olduğundan şüphe etmeyecektir. Kendisi Hz. Muhammed (a.s.)'in önceden verdiği haberlere uygun olarak dünyaya gelip müslüman topluluğuna katılacaktır. O zaman Müslümanların lideri ve imamı kim ise, onun arkasında namazını eda ede-

^{24[17]} İslâm uleması bu meseleye tam bir açıklık getirmişlerdir. Allâme Taftazani (722-792 H.) "Şerh-i Akaid" adlı eserinde şöyle diyor: "Hz. Muhammed (a.s.)'in son peygamber olduğu sabittir... Eğer kendisinden sonra da Hz. İsa'nın inişinden bahsedildiği söylenirse, biz deriz ki; evet hadislerde kendisinden bahsediliyor, ama o Hazreti Muhammed (a.s.)'a tabi olacaktır. Zira İsa'nın şeriatı iptal edilmiştir. Bu sebeple, ne kendisine vahiy gelecek ne de o yeni emirler getirecektir. Aksine Rasûlullah (a.s.)'ın naibi durumunda olacaktır." (Mısır baskısı, s. 135). İmam Râzi bu konuyu daha açık bir şekilde ortaya koymuştur: "Peygamberlik devri Hz. Muhammed (a.s.) ile kapanmıştır. Rasûlullah dünyaya geldikten sonra peygamberlerin gelişine son verilmiştir. Dolayısıyla, Hazreti İsa'nın dünyaya geldikten sonra Hz. Muhammed Mustafa'ya tabi olacağı şüphe götürmez bir husustur." (Tefsir-i Kebir, cilt: 111, s. 343).

cektir ve o imamın üstünlüğünü kabul etmiş olacaktır^{25[18]}. Böylece eskisi gibi peygamberlik sıfatıyla Müslümanlara imamlık etmesi söz konusu olamaz. Bilindiği üzere bir cemaatte peygamber yoksa, imamlığı cemaatten bir kişi yapabilir. Fakat peygamber ortada varken imamlığı da liderliği de o yapar. Bir bakıma, Hz. İsa gelip Müslümanların cemaatine alelade bir ferd gibi iştirak etmekle, kendisinin peygamber olmadığını açıkça itiraf edecektir. Bu itibarla, O'nun gelişiyse peygamberlik mührünün kırılacağı da söylenemez.

Burada herhangi bir benzetme olmaksızın şunu söyleyebiliriz ki, Hazreti İsa (a.s.)'nın dünyaya gelişi, işbaşında bulunan bir devlet başkanı döneminde eski bir devlet başkanının ziyareti gibi olacaktır. Bu eski devlet başkanı, işbaşındaki devlet başkanının emrinde önemli bir vazife veya hizmet yapmış olacaktır. Sokaktaki adam bile, bir memlekette bir cumhurbaşkanı görevi başında iken, eski bir cumhurbaşkanının gelişiyse Anayasa'nın rafa kaldırılamayacağını pekala bilmektedir. Fakat, Anayasa veya Kanun-u Esasi'ye zarar ancak iki şekilde gelebilir: Birincisi, eski devlet başkanının gelip tekrar iktidar kolluğuna oturmaya çalışması halinde. İkincisi, insanların eski devlet başkanının geçmişteki hukuki durumunu inkâr etmeleri halinde. Zira

^{25[18]} Gerçi iki hadis (No: 5 ve 21)'te, Hz. İsa'nın geldikten sonra ilk namazı kendisinin kıldıracağı belirtilmiştir. Fakat diğer hadislerde (3,7,9, 15 ve 16) namazı kıldırıktan vazgeçip bu vazifenin Müslümanların imamı tarafından yerine getirilmesini isteyeceği açıklanmıştır. Bu hususta bütün muhaddis ve müfessirler ittifak halindedirler

böyle bir durumda eski cumhurbaşkanının gerek anayasal ve hukuki statüsü, gerekse geçmişteki bütün icraatı tek kalemde silinmiş olacaktır. Bu iki durum ortaya çıkmadıkça herhangi bir anayasal sorun doğmaz. Ayrıca eski cumhurbaşkanının anayasal durumu da zedelenmez. Bunun dışında, Hz. İsa dünyaya ilk defa değil ikinci defa geleceği için nübüvvetin İlhamıyla ilgili gelenek ve kural da bozulmaz. Fakat kendisi gelip peygamberlik vazifesini tekrar üstlenir, peygamberlikle ilgili icapları yerine getirmeye başlar ya da herhangi bir kimse O'nun geçmişteki peygamberliğini de inkâr ederse Allah'ın koyduğu peygamberlik yasasında bir değişiklik olduğu söylenebilir. Fakat, hadisler bu her iki ihtimali de ortadan kaldırmıştır. Bu hadisler bir yandan, Hazreti Peygamber (a.s.)'den sonra peygamberlik silsilesinin tamamlandığını vurgularken, bir yandan da Meryem oğlu İsa (a.s.)'nın tekrar dünyaya geleceğini açıkça ifade ediyorlar. Bunlar, Hz. İsa'nın ikinci gelişinin, bir peygamber olarak olmayacağını da açıkça belirliyorlar. Aynı şekilde, Hz. İsa'nın gelişiyile müslümanlar arasında küfür-iman çatışmasının baş gösterme ihtimali de yoktur. Geçmişteki peygamberlik mertebesini inkâr eden herkes eskiden olduğu gibi kâfir sayılacaktır. Hazreti Muhammed Mustafa (a.s.) Hz. İsa'nın peygamberliğini tanımış ve kabul etmişti ve ümmeti de bunu imanının bir parçası olarak benimsemişti. Aynı durum, Hz. İsa'nın tekrar dünyaya geldiği sırada da olacaktır. Müslümanlar yeni bir peygamberliğe değil, eski mevkii ve payesine iman

edeceklerdir. Aynı durum bugün de müslümanlar için geçerlidir. Dolayısıyla, bu husus ne bugün nübüvvetin hitamına aykırıdır ne de gelecekte olacaktır.

En son olarak bu hadislerden çıkan bir gerçek de şudur: Hz. İsa (a.s.)'nın ortadan kaldırmak üzere dünyaya geleceği büyük fitne yani Deccâl, Yahudiler arasından doğacaktır. Bu Deccâl kendisine "Mesih" dedirtecektir. Doğrusu, Yahudilerin tarihi ve dini inançlarına vakıf olmayan biri bu meseleyi iyi kavrayamaz. Oysa tarihi okumuş olanlar bilirler ki, Hazreti Süleyman (a.s.)'ın vefatından sonra İsrail oğulları çöküş dönemine girip, kudret ve iktidarlarını kaybetmeye başladılar. Nihayet, güçsüz kalarak Babil ve Asur İmparatorluğunun en aşağı ve horlanan tabakası haline geldiler. Bu sıralarda İsrail oğullarının peygamberleri Allah'tan yeni bir "Mesih'in geleceği ve kendilerini yaşadıkları rezil hayattan kurtaracağı konusunda müjdeler vermeye başladılar. Bu kehanetler yüzünden Yahudiler kudretli bir hükümdar olan ve savaşarak memleketleri fetheden Mesih'i beklemeğe koyuldular. Yahudiler bu hükümdarın kendilerini çeşitli ülkelerden toplayarak Filistin'de birleştirip büyük bir imparatorluk kuracağını umut ediyorlardı. Fakat, bu beklentiler sürerken, umutlarının aksine Hz. İsa'nın, Allah tarafından Mesih, sade bir vatandaş ve ordusuz olarak dünyaya gönderileceği bildirilince, Yahudiler bir hayli öfkeleniler. Yahudiler önce İsa'nın Mesih'liğini tanımamakta diretiler, sonra O'nu öldürmeye yemin eltiler. İşte bundan sonra da dünyanın bütün

Yahudileri hâlâ "Vaadedilen Mesih"i bekliyor ve bu hususta tatlı rüyalar görmeye devam ediyorlar. Yahudilerin literatürü bu Vaadedilen Mesih'in hikayeleriyle doludur. Talmud ve Rabbi'lerin Edebiyatında bu konuda çizilen renkli tablolar her Yahudinin gönlünde yaşamaktadır. Yüzyıllardan beri Yahudiler Mesih'in büyük bir siyasi ve askeri deha olacağına, Nil nehrinden Fırat nehrine kadar uzanan bütün toprakları zaptedip muazzam bir devlet kuracağına ve dünyanın her köşesinden Yahudi milletini toplayarak buraya yerleştireceğine inana gelmişlerdi.

Şimdi, bir kişi, Ortadoğu'daki son gelişmeleri Hazreti Peygamber'in haberleri ışığında inceleyecek olursa, Hz. Peygamber (a.s.)'in hadislerinde bahsedilen ve haber verilen "Vaad edilmiş Mesih"ın dünyaya gelmesi için sahnenin çoktan hazır duruma geldiğini görecektir. Bilindiği gibi, Filistin topraklarının büyük bir kısmından müslümanlar kovulmuş ve bir kukla İsrail Devleti kurulmuştur. Bu İsrail ülkesine dünyanın dört bir yanından, özellikle Amerika'dan, İngiltere'den ve Fransa'dan Yahudiler akın akın gelmektedir. Amerika ve Batılı ülkeler bu ülkeyi askeri bakımdan son derece güçlendirip, Ortadoğu'nun barut fıçısı haline getirmişlerdir. Yahudi sermayesi bu Yahudi devlete su gibi akıyor, Yahudi bilim adamları, iktisatçı ve teknik uzmanları, bu devleti, bölgenin en gelişmiş, en müreffeh devleti haline getirmek için uğraş veriyorlar. Bu devletin liderleri de, "vaadedilmiş toprakların tümünü ele geçirmek ve etrafa

yayılmak konusundaki kötü emellerini gizlemeye hiç lüzum görmemişlerdir. Hayallerinde yaşattıkları "Büyük İsrail Devleti'ni kurma ve geliştirme amacından hiç caymamışlardır ve hatta bunun için düzmece haritalar da hazırlamışlardır. Bu haritalarda Suriye, Lübnan ve Ürdün'ün bütünü, Irak'ın büyük bir kısmı, Türkiye'nin İskenderun ve Hatay, Mısır'dan Sina yarımadası ve Suudi Arabistan'dan aralarında Medine-i Münevvere'nin de bulunduğu yukarı Hicâz ve Necd bölgelerini İsrail toprakları içinde göstermektedirler. Bugünkü uluslararası gelişmelere de bakılırsa, İsraililer önümüzde patlak verebilecek büyük bir çarpışma ya da Dünya savaşı sırasında göz koydukları toprakları yeni kurdukları devletlerine kalmaya ve ilhak etmeye çalışacaklardır. Herhalde, tam bu sırada büyük Deccâl, kendisinin "Vaadedilen Mesih" olduğunu iddia ederek ortaya atılacaktır. Bu Deccâl'in ortaya çıkması haberini Hz. Peygamber bize açıkça vermiş, ayrıca o sıralarda Müslümanların büyük zorluk çekeceğini bildirmiştir. Hazreti Peygamber (a.s.) bu sebeple, hem kendisinin hem ümmetinin Mesih-i Deccâl'den kurtulması için Allah'a yalvarmıştır.

İşte bu Mesih-i Deccâl'e karşı koymak üzere Allahu Teâlâ herhangi bir Mesih Benzeri (Mesil-i Mesih)ni değil, Yahudilerin 2.000 yıl önce Allah'ın peygamberi olarak kabul etmedikleri ve fikirlerince çarmıha gerdikleri gerçek Mesih (a.s.)'i dünyaya gönderecektir. Bu gerçek Mesih (a.s.) Hindistan'da, Afrika'da veya Amerika'da değil, Şam'da dünyaya inecektir. Zira, savaş

için cephe buralarda açılacaktır. Haritaya baktığınızda, Şam'ın İsrail sınırından ancak 50-60 mil uzaklıkta bulunduğunu göreceksiniz. Daha önce naklettiğimiz hadislerde gördüğünüz gibi Deccal 70 bin asker ile Suriye'ye girip Şam kapılarına dayanacaktır. Tam bu nazik anda Şam'ın doğu kesiminde beyaz bir minarenin yanında Meryem oğlu İsa sabah vakti ortaya çıkacak, Müslümanlarla beraber namaz kılacak ve Müslümanlarla birlikte Deccâla yürüyecektir. Muharebede yenilgiye uğrayacak olan Deccâl, Afik tepesine (Bk. Hadis: 21) çekilecek, daha sonra İsrail'e kaçacaktır. Hz. İsa (a.s.) onu takip edecek ve bugün Lod Havaalanının bulunduğu mevkide hayatına son verecektir (Bk. hadisler: 10, 14, 15). Bundan sonra Yahudiler teker teker kılıçtan geçirilip dünyadan tamamıyla temizleneceklerdir (Bk. Hadisler: 9, 15, ve 217.) Bununla beraber, Hz.İsa'nın gerçek ilân etmesiyle, Hristiyanlıkta yeryüzünden kalkmış olacaktır. (Bk. Hadisler: 1, 2, 4, 6). Nihayet bütün milletler ortadan kalkıp tek bir İslâm ümmeti haline gelecektir (Bk. hadis: 6, 15).

İşte bu gerçekler, hadisi şeriflerden açıkça ortaya çıkıyor. Bundan sonra, memleketimizde "Vaadedilen Mesih" adıyla oynanan oyunun ne maksat ve hedefler taşıdığını pekiyi anlayabiliriz. Akl-ı selim sahibi her müslümanın, artık bunun tehlikeli bir oyun ve hile olduğunu anlamasında herhangi bir şüphe kalmamıştır.

Bu hile ve tertibin en gülünç yanı, yukarıdaki kehânetlerin kendisine ait olduğunu iddia eden zâtın,

kendisini Meryem oğlu İsa alarak gösterme sevdasında hata üstüne hata işlemiş olmasıdır. Bakın, bu hususta ne gibi te'villerde bulunuluyor.

"O (yani Allahu Teâlâ), 'Berâhin-i Ahmediye' (Mirza Gulam Ahmed'in yazdığı Urduca kitabın adı)nin üçüncü bölümünde, adımı 'Meryem' koydu. Sonra Berahin-i Ahmediye'de belirtildiği gibi, iki sene 'Meryem'lik sıfatıyla yetiştirildim... Daha sonra, Meryem gibi, İsa'nın ruhu bana duhul etti ve sembolik olarak hamile kaldım... Sonra, aradan birkaç ay geçti, ki bu süre 10 aydan fazla değildi. Berahin-i Ahmediye'nin dördüncü bölümünde yer alan ilhamlar yoluyla ben Meryem'den İsa'ya dönüştürüldüm. Netice itibarıyla, ben Meryem oğlu İsa'yım (Nuh'un gemisi kısmı, s. 78, 89)."

Dikkat buyurursanız bu zât önce kendisinin Meryem olduğunu söylüyor, sonra hamile kalıyor ve kendi kamından yine kendisi Meryem oğlu İsa olarak dünyaya geliyor! Doğmasına doğmuş ama daha sonra bir pürüzle karşılaşmış. Çünkü hadis kitaplarında Meryem oğlu İsa'nın Şam'da ortaya çıkacağı belirtilmiştir. Bilindiği gibi, Şam binlerce yıldan beri Suriye'nin önemli kentlerinden biri ve başkentidir. Bu zât, bu zorluğu şöyle halletmeye çalışmıştır:

"Burada Şam kelimesi üzerinde de biraz durmak istiyorum. Bunun açıklamasını Allahu Teâlâ bana yapmıştır. Şam'dan bildiğimiz Şam kastedilmiyor, aksine Şam'dan, Yezid ve onun gibi düşünce ve karakterlere sahip olan kişilerin

bulunduğu yer kastediliyor... Kadiyan (Mirza Gulam Ahmed'in doğup büyüdüğü ve peygamberliğini ilan ettiği, Pakistan'ın Pencap Eyaletinde bulunan küçük kasaba) kasabasının etrafında Yezid'in düşüncesi ve huyunda olan pek çok kişi var ve bu açıdan Şam'a benzemektedir". (Evhâm'ın Def i "İzâle'yi Evham" s. 63-73).

Bundan sonra da yine bir zorluk vardı. Hadislere göre, Meryem oğlu beyaz bir minarenin yanında ortaya çıkacaktı. Bizim "Mesih" bununda bir çaresini düşündü ve gelip bu minareyi kendisi yaptırdı. Saf ve sade müslümanlar için, adı geçen minarenin hadislere göre daha önceden bulunması gerekirken "Vaadedilen Mesih'in bunu sonradan istediği yerde yaptırdığını düşünme ve anlamalarının mümkün olmadığı hesaplanmış olsa gerek.

Son bir pürüz daha vardı ve bu kolay bir mesele değildi. Hadislere göre, Meryem oğlu İsa, Deccâl'i Lod kapısında öldürecekti. Bu zor meselenin üstesinden gelinmek için türlü çeşit te'vil ve hilelere başvuruldu. Bazen, Lod'un, Kudüs'ün köylerinden biri olduğu teslim edildi (Evhâm'ın Defi, İzâle-yi Evham, Lahor baskısı, s. 220). Bazen, Lod kelimesinin aslında yersiz kavga çıkaran kişiler için kullanıldığı ileri sürüldü. Yani bu zât'a göre, Deccâl'in yersiz ve sebepsiz çıkardığı kavga ve olaylar son haddini bulunca, bu kavga ve tartışmalara son verilecektir. (Evhamın Defi, s. 730). Fakat bunlar da tatmin edici bulunmayınca, Lod'tan, Ludhiyana (Hindistan'ın Pencap Eyaletinde bulunan bir kent) şehri kastedildiği, bu şehrin

kapısında Deccâl'in öldürülmesinden de bütün muhalefet ve karşı koymalarına rağmen, Mirza Gulam Ahmed'in eline ilk önce bu kentte biat edilmesi kastedildiği iddia edildi (el-hud'a, s. 91).

Bu te'vil ve sudan gerekçeleri gören herkes, Mirza Gulam Ahmed'in peygamber ve "Vaadedilen Mesih" olarak ortaya çıkışının düpedüz bir yalan ve sahte bir kişiliğe bürünme olayından başka bir şey olmadığını hemen anlayacaktır.

5.4. AHMEDÎ VEYA KADIYANÎLERİN BATIL FİKİRLERİNİN REDDİ

5.4.1. Nass'lardan Kaçış

Bir mesele, Allah (cc.) ve O'nun Rasûlü (a.s.) tarafından açık seçik nass'lar ile halledilmişse, bu sahih nassları bir yana bırakıp, aslında konuyla doğrudan ilişkisi olmayan başka âyet ve hadislerden gelişigüzel anlamlar çıkarmak hakikaten büyük bir günah ve dalalet olup, açıkça Allah'a ve Peygamber (a.s.)'e isyan etmektir. Cenab-ı Allah ve Rasûlullah (a.s.)'ın emir ve talimatına alenen karşı gelip başka bir yol tutmak şirktir. Ama bundan daha korkunç olanı, Allah ve Resûlü'nün emir ve talimatına tam aykırı hareket etmesine rağmen bu davranışı yine Allah ve Rasûlü'nün söz ve buyruklarına başka başka anlamlar vermek suretiyle haklı çıkarmaya çalışmaktır.

Bu gibi iş yapanların içtenlikle Allah ve Rasûlü'nü tanıdıkları şüphelidir. Efendimiz, Muhammed Mustafa

(a.s.)'nın son peygamber olup olmaması sorunu, ya da kendisinden sonra herhangi bir peygamberin gelip gelmemesi meselesi hakkında karar vermek maksadıyla (Nisa; 49) ve (A'raf; 35) sûrelerine baş vurmamız ancak bazı belli nasslarda Allah Ve Rasûl'ü'nün kesin açıklamalarda bulunmadıkları durumda gerekebilirdi. Fakat, daha önce gördüğümüz gibi, Kur'ân-ı Kerim'in "Hatem-en Nebiyyin" ayetinde ve Hz. Peygamber'in sayısız hadislerinde bu hususta sarîh ve kesin açıklamalar yapılmışken sadece yukarıdaki ayetlere müracaat etmek ve bunlardan sarîh nassları tam tersine mana çıkarmak en azından Allah'tan korkmayan ve öldükten sonra O'nun huzuruna çıkmayacağına inanmış olan, doğru yoldan sapmış bir kişinin tavrı ve hareketi olabilir. Bu meseleyi şöyle bir misalle açıklamak mümkündür. Diyelim ki, Pakistan Ceza Kanunlarının belli bir maddesine göre belli bir fiil kesin suç sayılmıştır. Ancak bir kişi kalkıyor ve bu maddeyi yok sayarak diğer ceza ve medeni kanunlarda, bir tek cümle, bent ve hatta bir tek kelimeyi, bu fiilin suç olmadığını göstermek için araştırmaya koyuluyor. Böyle tuhaf ve saçma bir davranış, dünyanın hiçbir adli ve idarî mercileri tarafından dikkate değer sayılmazken Yüce Allah'ın mahkemesinde geçerli kabul edilebilir mi?

5.4.2. Zoraki Deliller

Ayrıca, Ahmedî veya Kadiyani'lerin bin bir kuyudan su getirip tahrif ve te'vile çalıştıkları âyet ve hadisleri okuyan bir kişi, bunların aklının nerede olduğuna hayret ediyor ve zorla

çıkarmak isledikleri anlamlardan tamamıyla farklı anlamlar görünce şaşır kalıyor. Bu beylerin boy hedefi, daha doğrusu deneme tahtası yaptıkları ayetlere isterseniz göz. atalım:

Kur'ân-ı Kerim'in Nisa Suresi'nin 49 ncü âyeti şöyledir: "Kendi nefislerini temize çıkaranları görmez misin? Öyle değil, Allah dilediğini temize çıkarır. Onlara hurma çekirdeğinin ince ipliği kadar bile zulüm yapılmaz." Burada anlatılmak istenen nokta, Allah ve Peygamberi'ne itaat edenlerin yerinin sıddık, salih ve şehitlerle beraber olmasıdır. Bundan, Allah ve Resûlü'ne itaat edenlerin, ya peygamber ya sıddık, salih veya şehitler olabileceği nereden çıkarılıyor? Sonra, Hadid Süresinin 19. âyetine bakın: "Allah'a ve peygamberlerine iman edenler, Rabbları katında çok sadık olanlarla, şehitler gibidirler." Bundan anlaşılacağı gibi, iman ve itaatin meyvesi, Allah katında sâdık ve şehitlerin mertebesine yükselmektir. Peygamberlere gelince, onları görmek, onlara refakat etmek en büyük şereftir. Bir hayır iş ve sevaplı fiilin meyvesi nebi veya peygamber olmak değildir. Zâten yukarıdaki âyetlerde de Allah'a ve Resûlü'ne itaat etmekle bir kişinin peygamber olabileceği hiçbir şekilde ifade edilmemiştir. A'raf Süresinin 35. ayetinde söylenen, "Ey Adem oğulları, size içinizden ayetlerimi anlatan peygamber geldiğinde, ittika edip, ıslah-ı hal edenlere korku yoktur" sözleri ise aslında aynı sure'nin 11. âyetinden 36. âyetine kadar devam eden konu ile ilgilidir. Bu ayetler bir arada incelendiğinde Allahu Teâlâ'nın, kullarıyla söz konusu konuşmasının dünyanın, göklerin ve hatta bütün

kâinatın yaratıldığı sırada geçtiği anlaşılabacaktır. Şimdi bir yandan, insanların henüz yaratıldığı ve peygamberlerin çeşitli devirlerde dünyaya gönderileceği gerçeğini, bir yandan da bu ayetteki sözleri gözünüzün önünde bulundurun. Acaba bu durumda, bu ayette Hz. Peygamber (a.s.)'den sonra ortaya çıkacak peygambere itaat edilmesi gerektiği emrinin bulunduğunu söyleyebilir misiniz? Bu ayetin yakından ilgili olduğu bir hadise varsa o da, Hz. Adem ve zevcesinin Cennet'ten çıkarılıp yeryüzüne gönderilmesi ve insanların O'na ve O'ndan sonraki peygamberlere itaat etmeleridir.

5.4.3. A'râf Sûresinin 35. Ayetinin Gerçek Anlamı

Ahmedî veya Kadiyanîlerin yaptıklarının tersine A'raf suresinin 35. âyetini siyâk-u sibak ile incelediğimizde, Allahu Teâlâ'nın burada gerçekten ne dediğini daha iyi anlayabiliriz. Aslında, 35. âyette geçen sözler, A'raf sûresinin 2. rûkû'sundan 4. rûkûsuna kadar devam eden konunun bir parçasıdır. İkinci rûkû'da Hz. Adem ile Havva'nın hikâyesi anlatılmış, daha sonra üçüncü ve dördüncü rûkû'da kıssadan hisse çıkarılmıştır. Bu çerçevede içinde 35. âyeti okursak, "ey Adem oğulları" diye başlayan sözlerin, dünya ve kâinatın yaratıldığı /-amana ait olduğunu anlarız. Bu sözlerin, Kur'ân-ı Kerim'in Hz. Peygamber'e indirildiği zamanla hiç ilgisi yoktur. Başka bir deyimle, kâinat yaratılırken, Yüce Allah, insanları, kurtuluşlarının peygamberlerinin getirecekleri emir ve talimata uymalarında olduğunu tenbih etmiştir.

Otuz beşinci âyette yer alan ifade ve benzerleri, Kur'ân-ı Kerim'de üç ayrı yerde ve üçü de Adem ile Havva olayı ile ilgili olarak geçmiştir. Birinci ayet, Bakara sûresinde(38.) ikinci ayet, A'raf sûresinde (35.) ve üçüncü âyet, Tâhâ sûresinde (123.)dir. Bu üç âyetin muhtevası ve şartları ile ortamı da hemen hemen aynıdır. Kur'ân-ı Kerim'in belli başlı bütün müfessirleri, diğer âyetler gibi A'raf sûresinin 35. âyetinin de Hz. Adem ve Havva ile ilgili olduğu konusunda birleşiyorlar. Nitekim, Allâme İbn Cerir, kendi tefsirinde, Hz. Ebu Seyyâr-üs Sülemî'nin şu sözlerine yer vermektedir: "Allah Teâlâ, burada Hz. Adem ile ümmetine aynı anda hitap etmiştir". İmam Râzi de Kur'an-ı Kerim'in tefsirinde şöyle demektedir: "Burada, Allah'ın, Hz. Muhammed (a.s.)'e hitap ettiği düşünülürse, o zaman bütün ümmetlere kendi sünnetini bildirdiği anlaşılabacaktır. Zira, Hz. Peygamber, âlemlerin rahmeti ve peygamberlerin sonuncusudur." Allâme, Alûsi, "Tefsir-i Ruh-ul Me'ânî"sinde şunları söylemektedir: "Burada, 'Adem oğulları' deyimini, sadece Hz. Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in ümmeti olarak kabul etmek, zahiri mana ve mantığa aykırıdır. Çünkü, burada tek peygamber değil, 'peygamberlere mahsus 'rasûl' kelimesi kullanılmıştır." Allâme Alûsî'nin tefsirine göre, burada Allah'ın sadece Hz. Muhammed (a.s.)'in ümmetiyle konuştuğu farz edilirse, o zaman, "sizlere peygamberler gelecek" deyimini kullanılmamalıydı, çünkü müslüman ümmetine tek bir Rasûl (a.s.)'dan başka bir rasûlün gelmesi söz konusu değildir.

5.4.4. Mü'minûn Sûresinin 51. Ayetinin Anlamı

Mü'minûn sûresinin 51. âyetini de siyak-u sibak'tan ayırmazsak, Ahmedî veya Kadiyanî'lerin çıkardığı anlam çıkmaz. Bu âyette anlatılan konu ikinci rükû'dan başlıyor ve aynı şekilde devam ediyor. Arada geçen âyetlerde Hz. Nuh'tan başlayarak, Meryem oğlu İsa'ya kadar çeşitli çağlarda peygamberler ile ümmetlerinin durumundan bahsedilmiştir. Bu âyetlerde her yerde ve her devirde peygamberlerin tek bir vaaz ve tek bir telkinde bulundukları, hepsinin takip ettikleri yolun aynı olduğu ve hepsine Allah'ın rahmet feyzinin yağdığı dile getirilmiştir. Bu âyetlerde, peygamberler ve onlara itaat edenlerin durumuna da değinilmiştir. Bu açıklamanın ışığında söz konusu ayette ne denildiğine bakalım. Ayet şöyledir: "Ey peygamberler, temiz ve helal şeylerden yeyin. Güzel amel işleyin. Ben sizin yaptıklarınızı bilirim." Burada, Ahmedîlerin dediği gibi, "Ey peygamberler, ki siz, Muhammed (a.s.)'den sonra geleceksiniz, temiz ve helâl şeylerden yiyin" denmiyor. Demek istenen şey apaçık ortadadır. Yani Allahu Teâlâ, Hz. Nuh (a.s.)'dan Hz. Muhammed (a.s.)'e kadar dünyaya gelen bütün peygamberlerden helâl rızık yemesini ve iyi amel yapmasını istemiştir.

Müfessirler, bu âyette de, Hazreti Muhammed (a.s.)'den sonra peygamberlik kapısını açacak şekilde herhangi bir anlam çıkarmamışlardır. Bu konuda tereddüdü olanlar çeşitli tefsir kitaplarının ilgili bölümlerini okuyabilirler.

5.4.5. Kadıyanî'lerin, Hadislerden Çıkardıkları Yanlış Deliller

"Eğer Muhammed (a.s.)'in oğlu İbrahim yaşamış olsaydı, peygamber olurdu" yolundaki hadisi Kadiyanîler kendi davaları lehinde kullanıyorlar. Ama bu delil de diğer asılsız iddiaları gibi, yanlış ve geçersizdir. Geçersizliğinin nedenlerini de şöylece sıralayabiliriz.

Birincisi, bu hadisin rivâyeti zayıftır ve kaynağı da sağlam değildir. Bu nedenle, muhaddisler bunun sağlam ve güvenilir bir hadis olmadığına işaret etmişlerdir.

İkincisi, Nevevî ve İbn-i Abdulberr gibi tanınmış muhaddisler bu hadisin hiç güvenilir olmadığına kanaat getirmişlerdir. İmam Nevevî, "Tehzib ul-Esmâ' ve'l Lügât" adlı kitabında şöyle demiştir:

"Daha sonradan gelenlerin, İbrahim'in hayatta olması halinde peygamber olacağı yolunda ettikleri rivayet, batıldır. Bu, gaip ile ilgili meseleler hakkında gereksiz ahkâm kesmeye kalkışmak ve hiç düşünmeden büyük lâflar söylemekten başka bir şey değildir." Allame İbn-i Abdulberr ise "Temhîd"de şöyle yazmaktadır:

"Bunun ne gibi bir rivâyet olduğunu anlamam zordur. Hz. Nuh'un (a.s.) evlâdının peygamber olmadığına şahidiz. Halbuki, peygamberin evlâdının da peygamber olduğu gibi geçerli bir kural olsaydı, o zaman bugün herkes nebi ve

peygamber olacaktı, zira biz bugün hepimiz Hz. Nuh'un evlatları sayılırız."

Üçüncüsü, çeşitli hadis kitaplarında, bu rivâyetin, Hz. Peygamber'e değil, sahabelere ait olduğu belirtiliyor. Muhaddisler aynı zamanda açıklamalarda bulunup, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra herhangi bir peygamberin doğacağı söz konusu olmadığı için, Cenab-ı Allah'ın İbrahim'i yanına çağırdığına işaret etmişlerdir. Meselâ, Sahih-i Buhârî'de yer alan şu hadise bakın:

"İsmail bin Ebi Halid diyor ki, ben Abdullah bin Ebû Evfâ'ya sordum, 'siz Rasûlullah (a.s .)'ın oğlu İbrahim'i gördünüz mü?' Dedi ki, 'o bebekken vefat etti', eğer Allahu Teâlâ, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra bir peygamber göndereceğine karar vermiş olsaydı, o zaman oğlu yaşamış olacaktı. Ama, Hz. Peygamber (a.s.)'den sonra başka bir peygamber yoktur". (Buhari, Kitab'ul Edep, Peygamberlerin İsmi Bölümü).

Buna benzer bir hadis, Hazreti Enes (r.a.) tarafından rivâyet edilmiştir. İlgili sözler şunlardır:

"Eğer o (İbrahim) yaşasaydı, nebi olacaktı, ama yaşayamadı. Çünkü Nebiniz (Hz. Peygamber) son Peygamber'dir" (Tefsir-i Ruh ul Me'ânî, cilt: 22, s. 3).

Dördüncüsü, sahabeler, muhaddisler ve diğer ulema bu konuda gereken açıklamaları yapmamış olsalardı dahi, bu hadisin sağlam ve güvenilir olmadığı yine de ortaya çıkacaktı.

Çünkü, Hadis ilminin başlıca kurallarından biri de, tek bir rivâyetin genelde hadislerin muhtevası ve ruhuna aykırı olması halinde, bu hadisin veya rivâyetin dikkate alınmaması yönündedir. Şimdi, peygamberlik kapısının Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra tamamıyla kapandığı yolunda sayısız muteber hadis dururken böylesine zayıf bir rivâyete itibar edilebilir mi?

5.4.6. Son Söz

Gerek Kur'ân-ı Kerîm, gerekse hadis-i şeriflere göre peygamberliğe iman, dinin esaslarından biridir. Böylesine önemli bir konuda Cenab-ı Hak ve Rasûlullah'ın, insanları karanlıkta bırakmaları düşünülemez. Bu sebeple, peygamberliğin hitamı meselesine tam bir açıklık ve kesinlik getirilmiştir. Zâten Hazreti Muhammed (a.s.)'den evvel hiçbir zaman, peygamberlik silsilesinin tamamlandığı, bundan böyle herhangi bir peygamberin gelmeyeceği belirtilmemiştir. Çünkü, peygamberlik kapısı açıktı ve peygamberlerin gelişi durmamıştı. Bu itibarla, bir kimsenin peygamberlik silsilesi bitmiştir diye söylemesi söz konusu bile değildi. Bunun aksine, peygamberler kendilerinden sonra gelecek peygamberler hakkında bir takım kehânet ve işaretlerde bulunurlardı ve kendi ümmetlerinden onlara itaat etmelerini isterlerdi. Fakat bu âdet ve anane Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in dünyaya gelmesinden sonra ortadan kalkmış oldu. Bu noktayı hem Kur'ân-ı Kerim, hem de hadisler ehemmiyetle ortaya koydular. Hem Allah, hem de O'nun

sevgili Rasûlü daha sonra herhangi bir peygamberin gelmeyeceğini önemle belirttiler.

Ahmedî veya Kadiyanîler "Hâlim'ün Nebiyyin" veya "Hatem en-Nebiyyin" deyimini canlarının istediği gibi kullanmalarını ve bundan kendilerine göre bir takım anlamlar çıkarmaya çalışmalarına rağmen hiç olmazsa, bu deyim bir anlamının da "peygamberlerin sonuncusu" demek olduğunu her halde kabul ediyorlardır. Ayrıca, milyonlarca müslümanın, İslâm dininin doğuşundan bu yana bu kelimelerden aynı mânâyı çıkardıklarının da herhalde farkındadırlar. O halde, Yüce Allah ile sevgili Peygamberi'nin, muazzam müslüman camiasında, ancak deveye kulak misali olan Ahmedî veya Kadiyanîlerin anlayabileceği şekilde muğlak ve anlamsız bir deyim kullanabilecekleri düşünülebilir mi, Allah korusun doğruyu, bir elin beş parmağı kadar olan sadece bu İnsanlar mı biliyorlar? Buna karşılık, Yüce Allah, Hz. Rasûl sahabeler, yüzlerce ve binlerce ulema, muhaddis, müfessir, fakih ve diğer milyonlarca mü'min 14 asırdan beri bu deymi yanlış mı kullanıp anlaya gelmişlerdir?

Onun için, bu hususta kim ne derse desin, ne kadar sempatik yüzle ve ifade ile gelirse gelsin, ne kadar tatlı dil kullanırsa kullansın ne kadar çok başarılı işler yaparsa yapsın, onun peygamberlik iddialarını hiç düşünmeden elimizin tersiyle bir yana atacağız. Çünkü yeni bir peygamberin gelmeyeceğinden eminiz. Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra peygamberliğe son verilmiş ve peygamberlerin

gelişi durmuştur. Peygamberlik iddiasında bulunan herkesi şiddetle tekzip edeceğiz, lanetleyeceğiz. Bunu yapmamız küfür bile sayılsa hiç  ekinmeyeceğiz, hiç yılmayacağız.    nk  biz bu hususta kendimizin doğru yolda olduğundan tamamıyla eminiz ve biz kıyamette Yüce Allah'ın huzuruna çıktığımızda kendimizi Kur' n-ı Kerim'in açık ifadeleri ile Hz. Peygamber'in mübarek hadisleriyle savunacağız!

Altıncı Bölüm: BİR İNSAN VE BİR PEYGAMBER OLARAK HZ. MUHAMMED (A.S.)

6.1. RAS LULLAH (A.S.)'A BAğLILIK VE İTAAT

İsl miyeti kabul etmiş ve müslüman topluluğa girmiş olanlar için Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in durumu sadece bir elçi veya haberci gibi değildir. Aksine, Ras lullah onlar için hem hoca hem velidir. Ras lullah (a.s.) hem İsl m şeriatı ve hayat tarzının canlı misali, hem de kendisine her

devirde itirazsız sadakat gösterilmesi ve itaat edilmesi gereken hâkim ve önderdir.

6.1.1. İslâmiyetin Canlı Örneği

Muallim, hoca veya öğretmen olarak Rasûlullah (a.s.)'in görevi, Allah'ın kelâmı, emirleri, talimatı ve kanunlarını kullara anlatmak, ulaştırmak ve açıklamak olmuştur. Bir veli ve terbiyeci olarak vazifesi, Kur'ân-ı Kerim'in talimatı ve Allah'ın kanunlarına göre müslümanları yetiştirmek, eğilmek ve yaşantılarını değiştirmek olmuştur, İslâm dininin bir örneği olarak da Hz. Peygamber (a.s.)'in amacı ve hedefi, Kitabullah'a göre muteber ve makbul olan hayatın bir simgesi, canlı bir misali haline gelmek olmuştur. Hz. Muhammed bu hüviyetiyle, söylediği her söz ve yaptığı her hareket bakımından İslâmiyeti!) canlı bir timsalidir. O'na bakan herkes, Kitabullah'a göre nasıl konuşulması, nasıl hareket edilmesi ve nasıl bir hayat sürülmesi gerektiğini hemen anlamak durumundadır. Bunun yanı sıra, Rasûlullah (a.s.) müslümanların hâkimi, önderi ve lideridir de. Bu öyle bir liderdir ki, kendisine tanı itaat edilmeli ve emirleri hiç itiraz edilmeden, derhal ve eksiksiz yerine getirilmelidir. O'na inanmak ve O'nun emirlerine uymak, Kur'ân-ı Kerim'in ayet ve hükümlerine inanmak ve uymak demektir. Bu, bildiğimiz sıradan emir ve önderlerden değildir ki, yaşadığı veya iktidarda kaldığı sürece ona itaat edilsin. Aksine, kıyamete kadar müslümanların önderi, serdârı ve lideri olarak kalacak ve emirleri her zaman ve her şart altında geçerli olacaktır.

6.1.2. Sadece Bir Elçi Değil

"İnne aleyke ille'l-belâğ" ayetine bakarak, peygamberin sadece bir elçi ve haberci olduğunu ileri sürenler mühim bir noktayı unutuyorlar. Bir peygamberin tebliğ edici veya telkin edici hüviyeti, ancak onun dinine insanların girmesine kadar sürer. Yeni dine girip bir ümmet oluşturduktan sonra iman edenler için peygamber kimliği, tebliğ ve telkin edicilikten çıkar, bir lider, hâkim, bir hükümdar, bir hukukçu, bir kadı, bir hoca, bir veli ve bir kumandan haline gelir. Artık ümmetinin O'na sadakatini bildirmesi, O'na itaat etmesi şarttır.

Bazı kimseler, bir insan olarak Muhammed bin Abdullah (a.s.) ile, bir vaiz ve peygamber olarak Muhammed Rasûlullah (a.s.) arasında ayırım yapmaya çalışmışlardır. Ancak Kur'ân-ı Kerim böyle bir ayırım yapmıyor. Kur'ân-ı Kerim, Hz. Muhammed (a.s.)'in sadece bir tek kimliğini bildirmektedir. O da, rasûl veya peygamber oluşudur. Cenabı Allah'ın, kendisini peygamberlik mertebesine çıkarmasından başlayarak verdiği son nefesine kadar, Hz. Muhammed (a.s.) her ân Allah'ın Rasûlü sayılmıştır. Her sözü ve fiili Allah'ın peygamberi olarak yapılmıştır. Fakat, Peygamber Efendimiz (a.s.) bir peygamber olmasının yanı sıra aynı zamanda bir vaiz, muallim, hoca veli, eğitimci, kadı, hâkim, İmam, emir ve hükümdardı. Hatta, özel, ailevî ve vatandaşlık hayatını da aynı hüviyetiyle sürdürdü. Bütün bu kimliklere bürünmesine rağmen, mübarek hayatı, mükemmel bir insan ve dindar bir mü'min olarak öylesine temiz öylesine nezih idi ki, O'nu taklit etmek, Allah'ın rızası ve

ahiretle şefaât ve selâmetin vazgeçilmez bir kuralı olarak ortaya çıktı. Nitekim, Ahzab sûresinin 21. ayetinde şöyle buyurulmuştur: "Sizin için Allah'ın Rasûlünde güzel bir örnek vardır. Bu haslet, Allah'ın rızasını ve ahiret sevabını ümid edip, Allah'ı zikredenlere mahsustur". Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in peygamberlik, insanlık ve devlet başkanlığı hüviyetlerinde ayırım yapıldığını gösteren en ufak bir işaret ve kaydı Kur'ân-ı Hakîm'de görmek mümkün değildir. Zaten, ayırım yapılmaya, fark gözetmeye ihtiyaç da yoklu. Zira, Hz. Muhammed (a.s.) Allah'ın şeriatına göre hareket etmek, bu şeriatın gerçek bir temsilcisi olmakla mükellefi ve dolayısıyla Allah'ın emrine aykırı herhangi bir söz söyleyemez, herhangi bir hareketle bulunamazdı.

6.1.3. Nefsin Kötülüklerinden Arınmış

Aynı noktaya, Necm sûresinin ilk ayetlerinde de temas edilmiştir. Meselâ 2. ayette şöyle deniliyor: "Sahibiniz (Hz. Peygamber) ne dalâlete düştü ve ne de azdı." Üçüncü ayette, "O, (Hz. Muhammed), hevasından söylemez" deniliyor. Dördüncü ayette de, "O, kendisine (Allah tarafından) vahiy olunan bir vahiydir" ve bundan sonraki ayette de, "O'na, O'nu en güçlü olan öğretti" deniliyor. Bazı kimseler bu ayetlerde sadece Kur'ân-ı Kerîm'in vahiylerden ibaret olduğunu anlatıldığını söylüyorlar. Çünkü bilindiği gibi, kâfirler Kur'an-ı Kerîm'in vahiy olmadığını iddia ediyorlardı. Ama bence burada Kur'ân-ı Kerîm'e en ufak bir işaret yoktur. Dördüncü ayette kullanılan "huve" zamiri, açıkça Rasûlullah'ın nutkuna

işarettir ki, bundan üçüncü ayette bahsedilmiştir. Bu ayetlerde, Rasûlullah'ın nutkunun, Kur'an'a mahsus olduğunu gösteren herhangi bir şeye rastlanmıyor. Yani burada denilmek isteniyor ki, işbu ayete göre, Resul'ün nutku veya konuşması olma mahiyetindeki her söz vahiy olacak ve nefsin hevasından arınmış olacaktır. Kur'ân-ı Kerim'de bu noktanın önemle belirtilmesinin amacı, Hz. Peygamber (a.s.)'in gönderildiği insanları, kendisinin masum olduğu ve dalâlete düşmediği konusunda ikna etmektir. Böylece Mekkeliler, Araplar ve diğer milletlerden olanlar, Hz. Muhammed (a.s.)'in, nefsin hevasından arınmış, tertemiz bir şahsiyete sahip olup, yaptığı her işin Allah'ın emrine uygun olduğunu anlayabilirlerdi. Zâten, bir peygamberin bir tek sözcük veya hareketinin, nefsinin isteklerine bağlı olduğu anlaşıldığı takdirde İnsanlar o peygambere itibar ve itimat etmezler. Kâfirlerin asıl bocaladığı mesele buydu. Onlar Hz. Peygamber (a.s.)'in söz ve hareketlerinin Allah'tan değil, hâşâ kendi kişiliği içindeki aksaklıktan doğduğunu sanıyorlardı. Onlara göre Hz. Peygamber (a.s.) ya aklî dengesini kaybetmişti ya da bir kişi O'na bazı şeyler öğretmiş olmalıydı. Yüce Allah işte bu ayetleri indirmek suretiyle bu tür tereddüt ve şüpheleri tek kalemle ortadan kaldırmış oldu. Allah Teâlâ, Hz. Muhammed (a.s.)'in dalâlete de, kötü yola da düşmediğini, hiçbir sözünü nefsinin hevasından söylemediğini, ağzından çıkan her sözün hak olduğunu ve Hak'tan geldiğini, kendisine ne herhangi bir kişinin ne de şeytanın bir şey öğrettiğini, aksine en kuvvetli

olan, Rabbi'nin O'na her türlü bilgiyi verdiğini açıkça ifade etmiştir. Aynı şeyi Hz. Nebiyi Kerim (a.s.) de kendi mübarek ağzıyla şöyle söylemiştir: "Elinde canım olan Zât'a yemin ederim ki, bundan (dilimden) çıkan her şey Hak'tır."

6.1.4. Her Zaman ve Her Yerde Örnek Hayat

Maalesef, bazı kimseler, Hazreti Muhammed (a.s.)'in yaşantısının her ânının örnek alınması gerekmediğini, bilhassa, özel yaşantısına karışılmaması gerektiğini söylerler. Bu şahıslara göre, Hz. Peygamber'in, evinde, ailesi içinde ve bazen dışarıda özel sohbetlerde söylediği sözlerin vahiy olmadığını, bunun için ne kendisinin herhangi bir iddiada bulunduğunu, ne de kâfirlerin bunu tartışma konusu yaptıklarını belirtirler. Ben diyorum ki, Rasûlullah (a.s.) ne zaman ve ne durumda ne söylemiş veya ne yapmışsa bir peygamber olarak yapmıştır. Yaptığı her iş ve altığı her adım, dalalet, kötülük ve sapıklıktan uzaktı. Bütün söz ve fiilleri, Cenabı Allah'ın çizdiği çizgi üzerinde olmuş, O'nun gösterdiği sınırlar içinde kalmıştır. Dolayısıyla, bütün İnsanlar Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatının her ânını kendilerine örnek almalıdırlar. Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatı, canlı bir Kur'ân-ı Kerim ve İlâhi Nizamnamedir. Neyin caiz, helâl, mübah, geçerli, yararlı ve neyin mekrûh, haram, geçersiz ve zararlı olduğunu Peygamber Efendimiz'in mübarek hayalından anlayabiliriz. Nelerin Allah'ı hoşnut edebileceğini, nelerin O'nun gazabını gerektirdiğini, hangi konularda içtihad edebileceğimizi, hangi meselelerde Rabbimize itaat edeceğimizi

ve ne gibi meseleleri birbirimize danışmak suretiyle halledebileceğimizi ve dinimizde özgürlüğün yerinin ne olduğunu, kısacası her şeyi, Hz. Muhammed (a.s.)'in örnek hayalından öğrenebiliriz.

6.1.5. Allah'ın Tâyin Ettiği Önder ve Hükümdar

Rasûlullah (a.s.) kendi kendini lider ilân etmemişti. O'nu İnsanlar da hâkim seçmemişti. O, Allah'ın seçtiği ve tayin ettiği bir lider ve hâkimdi, iktidarı ve hakimiyeti, O'nun peygamberliğinden ayrı bir şey değildi. Aslına bakılırsa kendisi zâten Allah'ın Rasûlü olmak itibariyle lider ve hükümdardı. Şüphesiz kendisine, insanlara danışma fikirlerini alma öğüdü verilmişti. Ama bu istişare, ümmetine bir örnek vermek amacıyla gerekli görülmüştü. Maksat, Hz. Muhammed (a.s.)'in kendi görüş ve davranışlarıyla İslâmiyet'in allın kurallarını ümmetine gösterme imkânını oluşturmaktır. Bu itibarla, Hz. Muhammed (a.s.)'in sıradan lider veya hükümdarlardan biri olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Çünkü başka emîr ve hâkimlere "birbirine danışma" emri verilmiştir. (Bk. Şûra Sûresi, ayet: 39). Ayrıca istişare konusunda herhangi bir ihtilaf söz konusu olunca Hz. Peygamber (a.s.)'e müracaat edilmesi tavsiye edilmiştir (Nisa Sûresi: 59). Fakat Hz. Peygamber (a.s.)'e insanlara danışma öğüdü verilmesine rağmen bir şeye azmettiği zaman, Allah'a tam güvenerek harekete geçmesi de tavsiye edilmiştir. (Bk. Al-i İmran: 59). Bundan anlaşılacağı gibi, Hz. Peygamber (a.s.) için aslında herhangi bir istişareye gerek yoktu, ama kendisi bunu

yapmıştır; zira insanlara İslâmî hükümetin örneğini vermek istemiştir.

6.1.6. Peygamber (a.s.)'e Bir Hükümdar Olması İtibariyle İtaat Etmek

Bir lider ve hâkim olması itibariyle Hazreti Peygamber (a.s.)'e itaat etmenin yalnızca yaşadığı devre kadar sınırlı olduğunu düşünmek yanlıştır. Bu hususta ileri sürülen ayetten aslında böyle bir mânâ çıkmıyor. Enfâl sûresinin 20. ayetinde yer alan "ve entüm tesme'ûn" sözlerinden, bazı kimseler, Hazreti Peygamber (a.s.)'e itaatin sadece O'nu kendi kulaklarıyla dinlemiş olanlara vacip olduğunu iddia ederler. Fakat, Enfâl sûresinin daha ilk ayetinde şu sözlere rastlıyoruz: "Ve eğer mü'minlerden iseniz Allah'a ve Rasûlüne itaat edin". Ayet 5'te ise Rasûlullah (a.s.)'ın cihâda daveti üzerine canları sıkılanlar azarlanıyor. 13. ayette de şöyle buyrulmuştur: Allah ve Rasûlüne karşı gelenlere, Allah'ın cezası cidden pek çetindir". 20. ayette şu sözlere rastlıyoruz: "Ey mü'minler, Allah ve Rasûlüne, itaat edin. Kur'ân'ı dinleyip dururken ondan yüz çevirmeyin." Gördüğünüz gibi bu ayette ve yukarıdaki ayetlerde Rasûlullah (a.s.)'a itaat edilmesi için defalarca emir verilmiştir. Bunun amacı, Allah'ın peygamberine itaat etmenin, Cenabı Allah'a itaat etmek demek olduğunu müslümanlara iyice anlatmaktır. Ayrıca, her yerde "rasûl" kelimesi kullanılmış, emir veya hükümdar kelimesi kullanılmamıştır. Bunun dışında, burada, rasûl veya peygamberin liderlik ve hükümdarlık hüviyetinin,

peygamberlik sıfatından ayrı olduğunu gösteren en küçük bir işaret de yoktur. Daha sonra, kullar, peygamberin emirlerine karşı gelmekten men edilmiştir. Peygamber (a.s.)'e karşı gelmenin büyük bir günah olduğu ve cezasının çok ağır olduğu anlatılmıştır. Bu bakımdan, "ve entüm tesme'ûn" deyiminin, Allah'ın emirlerini duyduktan sonra Rasûlullah (a.s.)'a itaatsizlik etmemeleri anlamında kullanıldığı akıl ve mantığa da yakındır. Yani, Hz. Peygamber (a.s.)'e sadece yaşadığı çağda değil, ondan sonra da ve kıyamete kadar, Kur'ân-ı Kerim'i dinledikçe itaat etmek gerekiyor.

6.1.7. Tuhaf Bir İddia

"Diğer lider ve hâkimler gibi, Hazreti Peygamber (a.s.)'in iktidarı ve hükümdarlığı da geçiciydi. O kendi çağının şartlarına göre lider ve hâkim sayılabilirdi. Ama bugün, devlet ve siyasetle O'nun kullandığı metod ve yaptığı icraata uyulamaz. Bugün şartlar çok değişiktir ve Bedir ile Uhud savaşlarında kılıç ve kalkanlarla yapılan muharebe artık tarihe karışmıştır". Bu gibi iddialar sık sık ortaya atılıyor. Bu saçma bir iddiadır ve biz bunun sadece son satırlarını ele almak istiyoruz. Şüphesiz, Hz. Peygamber (a.s.)'in zamanında kullanılan silâh, araç ve gereç o çağın ürünüydüler. Ama biz burada zahiri şeylerle uğraşmıyoruz. Bizim ilgilendiğimiz şey, Hz. Muhammed (a.s.)'in savaş ve barışla ilgili getirdiği altın kurallardır, önemli olan; askeri bilgisi, orduyu yönetme ve komuta etme kabiliyeti, çarpışmalarda kullandığı taktik, savaşırken dikkat ettiği ahlâk kuralları esirlere uyguladığı

insancıl muameledir. Hazreti Muhammed (a.s.)'in hazırladığı ve uyguladığı savaş yasaları sadece kendi dönemi için değil, bütün çağlar için geçerlidir. Kanun ve şariat açısından önemli olan; Hz. Peygamber (a.s.)'in kılıç, kalkan, top veya tüfek kullandığı değil, bu kılıç, top ve tüfekleri nasıl ve hangi amaçlar için kullandığıdır. Hazreti Peygamber (a.s.)'in mübarek gazve(savaş)lerinde bu konuda koyduğu kurallar ve gösterdiği örnekler, İslâm'da savaş ve barış yasalarını vücuda getirmişlerdir, İslam'da Cihad'ın ne olduğunu biz Rasûlullah'tan öğrenmişizdir ve Server-i Alem (Cihan Önderi) manevî bakımdan kıyamete kadar bütün İslâm ordularının Başkomutanı'dır.

6.1.8. Hz. Peygamber (a.s.)'in Hâkimiyetinin Kendine Mahsus Özelliği

Yazarlarımızdan biri, bir peygamber ile bir hâkim arasında fark olduğunu belirtmiş, müslümanların kendi hâkim ve hükümdarlarıyla ihtilâfa düşme hakkına sahip olduklarını, ama peygamberlerine karşı çıkma hakkına sahip olmadıklarını savunmuştur. Şimdi ben kendisine sormak istiyorum, eğer sizce Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) diğer emir ve hükümdarlar gibi bir hâkim ise, O'nunla ihtilafa düşme hakkına sahip misiniz? Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberlik hüviyetini, O'nun devlet ve siyaset adamlığından ayrı sayan bu zât'a sorabilir miyim; herhangi bir müslüman O'nun söz ve davranışlarına karşı gelebilir mi? Unutulmamalıdır ki, Hz. Muhammed öyle bir hâkim ve liderdi ki, O'nunla konuşurken

sadece sesini yükseltenlerin bile, bütün amellerinin ve iyi işlerinin hiçe sayılacağı belirtilmişti (Hucurat, ayet: 2). bu öyle bir liderdi ki, O'nunla kavga edenin cehennem ateşine atılacağı ikâzı yapılmıştı (Nisâ, ayet: 115). Eğer kendisiyle ihtilâfa düşemez, O'na karşı çıkamazsak, O'nu başka hâkim ve hükümdarlarla nasıl bir tutabiliriz?

6.1.9. İtaatin Üç Derecesi

Bizden bazıları var ki, Rasûlullah (a.s.)'a itaat ile ilgili ilâhi emir ve talimatın, Hz. Peygamber (a.s.)'in hâkim ve hükümdar sıfatıyla ilgili olduğunu ileri sürerler. Meselâ, şu satırlara bakalım:

"Kur'ân-ı Kerim'de nerelerde Allah ve Rasûl kelimeleri geçmişse, bunlardan Allah ve Resûlünün hükümdarlık sıfat ve yetkileri anlaşılmalıdır. Bu hükümdarlık ve hükümetin anayasası Kitabullah'tır ve bunu uygulayan Rasûlullah ve halefleridir. Meselâ, "yes'elûneke anil enfâli kul-il-enfâlü li-llâhi ve-rrasûli" ayeti bunun bir örneğidir. Ganimet malıyla ilgili emir, Hz. Peygamber'in dönemine kadar sınırlı olmayıp, Halifeler tarafından da yerine getirilmiştir. Yani son karar ve Selahiyet mercii, Allah ve Rasûlünün hâkimiyeti ve saltanatıdır. Bu bakımdan, Rasûlullah'ın hâkim ve hükümdar hüviyeti, halifeleri için de geçerlidir."

Bu tamamıyla yanlış bir fikirdir. Kur'an-ı Kerim'de itaatin üç derecesi açıkça belirlenmiştir. Bunlar: 1) Allah'a itaat, 2) Peygambere itaat, 3) Hâkim veya devletin büyüklerine itaattir.

Allah'a itaat ve bağılılık, Kur'ân-ı Kerim'in emir ve buyruklarına uymak demektir. Peygamber'e itaat, Rasûlullah (a.s.)'ın söz ve hareketlerini takip etmek demektir. Hâkim ve devlet büyüklerine sadakat ve itaat da, müslüman tebaa'nın kendi hâkim ve devlet yöneticilerine itaat etmesi demektir. İtaatin ilk iki derecesi hakkında Kur'ân-ı Kerim'in bir değil birçok yerinde, Allah ve Rasûlünün emirlerine herhangi bir itiraz edilmeden uyulmak gerektiği belirtilmiştir. Müslümanlar için Allah ve Rasûlüne itaat etmekten başka çare yoktur. Bir konuda Allah ve Rasûlü kararlarını vermişlerse, hiçbir müslüman bu konuda kendi görüşünü ileri süremez, keyfi hareket edemez. Üçüncü itaat derecesine gelince devlet büyüklerine, ancak Allah ve Rasûlüne bağlı kalınmak suretiyle itaat edilmesi farz edilmiştir. Yani bir konuda Allah ve Rasûlünün emirleri başka, devlet büyüklerinin emirleri başkaysa, hiç tereddüt edilmeden ilk zikrolunan emirler tercih edilmelidir. Herhangi bir şüphe ve ihtilâfta da Allah ve Rasûlünün emirlerine öncelik tanınmalıdır. Böylesine açık seçik emirler varken, Allah ve Rasûlünün emirlerini, hâkim ve hükümdarları ile bir tutmanın hiçbir anlamı yoktur. Ayrıca, yukarıdaki ayet de yanlış şekilde yorumlanmıştır. "Bütün ganimet malları Allah ve Rasûlüne aittir" demenin maksadı, Allah ve Rasûlünün meydana getirdiği İslâm topluluğunun eline düşen ganimet mallarının, yine bu topluluğun kalkınma ve refahı için kullanılması gerektiğini vurgulamaktır. Böylece, Kur'ân-ı Kerim'de geçen Allah ve

Rasûl kelimelerinin, Allah ve Peygamberi'nin hâkimiyeti ve saltanatı anlamına gelmediği anlaşılmış oluyor.

6.1.10. Dinî ve Medenî Mevzular Arasındaki Ayırım Yanlıştır

Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in dini, medeni ve içtimai hüviyeti arasında ayırım yapılması için ortada herhangi bir sebep yoktur. Zâten, Kur'ân-ı Kerim'de ve hadislerde, Allahu Teâlâ'nın veya bizzat Peygamberimiz'in bu konuları ayrı tuttuğunu gösteren en ufak bir işaret ve kayıt yoktur. Bu bakımdan, müslümanlar için Hz. Peygamber (a.s.)'in sadece dinî söz ve hareketlerinin örnek alınmasının lâzım geldiğini, cemiyet ve medeniyetle ilgili söz, hareket ve koyduğu kurallara itibar edilmemesi gerektiğini ileri sürenler yanlış yoldadırlar. Bu tür iddialarda bulunanlar, Hz. Muhammed (a.s.)'in sosyal ve kültürel alanlardaki söz ve fiillerinin sadece kendi döneminin insanlarını ilgilendirdiğini, çağımızda ise sözlerinin sadece dinî vecize niteliği taşıyabileceğini ve faaliyetlerinin de nazar-ı dikkate alınabileceğini söylerler. Fakat bu adamlara açıkça meydan okuyorum, Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber (a.s.)'in dini, içtimai ve medeni sıfatları arasında ayırım yapıldığına dair tek bir kelime veya ayet gösteremezler. Halbuki ben Kur'an-ı Kerim'de şu ayete rastlıyorum:

"Allah ve Rasûlü bir işe hüküm verdiği zaman, mü'min bir erkekle mü'min bir kadın için, kendi işlerinde muhayyerlik

hakları yoktur. Allah ve Rasûlüne âsi olan muhakkak açık bir sapıklık etmiş olur". (Ahzâb; 36).

Görüldüğü gibi, bu ayette belirli bir zamandan bahsedilmiyor. Burada adları geçen "mü'min erkek ve kadınlardan sadece Hz. Muhammed (a.s.)'in zamanında yaşamış olan müslümanlar kastedilmiyor. Burada "iş" sözcüğü üzerinde de önemle durulmalıdır. Bu iş hem dini, hem dünyevi olabilir. Allah ve Rasûl kelimeleri de Allah ve Rasûl kelimeleri olarak kullanılmıştır, onların hakimiyeti veya saltanatı olarak değil. Burada bütün mü'min erkek ve mü'min kadınların, bir konuda Allah ve Rasûlü'nün karar vermeleri halinde ona uymaktan başka çareleri olmadığı ifade edilmiştir. Onlar, ister erkek ister kadın olsun, ne ferdî ne içtimaî şekilde Allah ve Rasûlü'nün emirlerine karşı gelemezler. Yukarıdaki ayette, Allah ve Rasûlü'nün emirlerine karşı gelenler de sapıklıkla suçlanmıştır. Yani, Allah ve Rasûlü'nün sadece dinî değil, diğer bütün konularda verdikleri emir ve kararlara istisnasız uyulmalıdır. Zaten, Allah ve Rasûlü'nün, İslâm topluluğu için getirdikleri kanun ve düzenin yaşaması ve gelişmesi, onların emir ve kararlarına uyulmaya bağlıdır. Eğer her müslüman Allah ve Rasûlü'nün emir ve talimatını bir yana bırakıp keyfine göre hareket etmeye başlarsa bu düzenin ayakta durması mümkün değildir.

6.2. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'E İTAAT VE İSLÂMDA FİKİR HÜRRİYETİ KAVRAMI

Yazarlardan biri şöyle yazıyor:

"Ahzâb sûresinde Hz. Zeyd bin Harise ile Hz. Zeyneb (r.a.) hakkında anlatılan olay, önemli bir şüpheyi açıyor. Rasûlullah (a.s.) Hz. Zeyd'e şöyle demişti: 'Karının izdivacında kalmasına izin ver ve Allah'tan kork'. Fakat Hz. Zeyd, Rasûlullah'ın bu emrine karşı gelerek Hz. Zeyneb'i boşayıverdi. Hz. Zeyd'in bu hareketinin Hz. Peygamber'in emrine karşı olduğu muhakkaktır. Ne var ki, Kur'ân-ı Kerim'de kullanılan ifadeden, Allahu Teâlâ'nın Hz. Zeyd'in bu itaatsizliğinden hoşlanmadığını gösteren en küçük bir işaret bulunmadığı anlaşılıyor. Bilakis, olayın başında Hz. Zeyd için "Allah'ın mükâfatlandırdığı kişi" deyimini kullanılmıştır. Bu demek oluyor ki, Hz. Peygamber'in bazı emirlerine karşı gelinebileceği ve bazı sözlerinin bizzat kendisine ait olduğu kesin ise bile, onlara uymanın Allah'ın emirlerine uyulması kadar vacip olmadığı ortaya çıkıyor."

Burada anlatılan olay ve bununla ilgili olarak sorulan soru öyle karmaşık değildir. Bu husustaki şüphe birkaç kelime ile giderilebilirdi. Ancak şüphenin doğduğu noktada çeşitli yanlış anlamalar vardır ve bunlar çok gerilere kadar uzanıyor. Onun için, bu şüphenin giderilmesinden önce bunun kaynağını teşkil eden yanlış anlamaları ele alalım.

6.2.1. Tek Hâkim Allah'tır

Kur'ân-ı Kerim, semavi kitaplar arasında, Mutlak Hâkim'in, Allah (c.c.)tan başkası olmadığını en açık ve kesin ifadelerle anlatan kitaptır. Kur'ân-ı Kerim'in çeşitli ayetlerinde, her türlü karar ve hüküm verme hakkının sadece Allah'a ait olduğu, O'nun verdiği emir ve kararlara uyulmaktan başka çare bulunmadığı, O'na itaatin farz olduğu ve insanın yaratılış itibariyle O'nun kulu olduğundan O'na ibadet için yaratıldığı, insanlarla birlikte cinlerin de Allah'a itaat ve ibadet için yaratıldığı, insanın Allah'tan başka kimsenin mahlûku ve kulu olmadığı, bu bakımdan bir insanın başka bir insana itaatinin söz konusu olmadığı, emir ve kararların tümünün Allah tarafından verildiği, başka kimsenin bunda herhangi bir dahlinin bulunmadığı, bir insanın hiçbir zaman başka bir insanın mutlak hakimi olamayacağı, hatla kuvvet, kudret ve iktidar sahibi bir insanın başkasına, Allah'ın emirlerine aykırı bir iş yaptıramayacağı açık açık anlatılmıştır.

6.2.2. İnsanların İnsanlar Üzerindeki Hakimiyeti

Kur'ân-ı Kerim'in indirilişinin başlıca amacı, insanı Allah'tan başka varlıkların boyunduruğundan kurtarıp onu Allah'ın kulu haline getirmek ve bu arada, kendisine tam bir fikir ve vicdan hürriyeti bahşetmektir. Nitekim, insanların insanlara köleliğine karşı en çok mücadele veren ilâhi kitap Kur'ân-ı Kerim olmuştur. Bu kitap, hiçbir insana helâli haram veya haramı helâl yapma yetkisi vermemiştir. Ayrıca, bir

insanın kanun ve yasaklarının sanki ilâhî emir ve buyruklarmış gibi geçerli ve itaate lâayık olduğu fikrini ortadan kaldırmıştır. Bu tür sadakat ve itaat Kur'ân-ı Kerim açısından "şirk"tir. Nitekim, Kur'ân-ı Kerim, din adamları, ulema, evliya, rahip, keşiş, kâhin, papaz, papa ve dini sıfatlar taşıyan hükümdarlarına bir takım tanrısal sıfat ve ünvanlar verip tapmasa başlayan, emirlerini Allah'ın emri gibi yerine getirmeye çalışanlara müşrik demiştir. Zâten bir insan, başka bir insana aşırı derecede bağlanıp onun bir takım insanüstü sıfat ve selâhiyetler taşıdığına inanmaya başlayınca, ister istemez onu ilâh derecesine çıkarır, kendisini de onun kulu haline getirir. Bir insan, bir başka insana karşı kalben, zihnen ve bedenen, bütün yetenek ve özgürlüklerinden feragat edince karşısındakini her türlü kusur, hata ve ayıptan berî saymış olur. Böyle bir kişi, bağlı olduğu kişinin, insan hak ve hürriyetleri hakkında son sözü söyleyebileceğine, herkese hükmetme hakkına sahip olduğuna kendi emrindekilere kâr ve zarar verme gücüne haiz olduğuna ve hatta insanlara rızık verme ve onları aç bırakma gücünde olduğuna inanır. Allah (c.c.)'tan başka herhangi bir kimseye bu sıfat ve özellikleri yakıştırmak şirkin ve köleliğin ta kendisidir. Buna karşılık, "Tevhid", Allah'ı tek saymak, Allah'tan başka kimsede tanrısal özelliklerin bulunmadığına inanmaktır. Tek Allah'a bağlı olan bir kişi, diğerlerine köle olmaktan kurtulur, tek Allah'ın hakimiyetine ve himayesine girmiş olur.

6.2.3. Peygambere İtaat Ne Demektir?

Allah'la insanlara itaat arasındaki bu farkı öğrendikten sonra gelin, peygambere itaatin ne demek olduğunu görelim. Bildiğiniz gibi, İslâm'da peygambere sadakat ve itaat farz olup, dinin temeli bunun üzerine kurulmuştur. Evvelâ, şunu bilmekte fayda vardır ki, peygambere itaatin farz edilmesi, o peygamberin insan olmasıyla ilgili değildir. Peygambere, Ahmet oğlu, Mehmet oğlu, İmran oğlu, Meryem oğlu veya Abdullah oğlu olması bakımından itaat edilmiyor. Peygamberin bu hüviyetiyle, başkalarına emir verme, bir şeyi yasaklama, bir şeyi helâl ve caiz kılma hakkı da yoktur. Çünkü böyle bir şey olsa, peygamber de "Allah'tan başka bir ilâh" haline gelir. Böylece bir peygamber kendi eliyle, geliş sebebini ortadan kaldırmış olur. Kur'ân-ı Kerim bu meseleyi gayet açık seçik bir şekilde bize anlatmıştır. Kur'an diyor ki, kişisel olarak, nebi veya peygamber sizin ve bizim gibi bir insandır. "Ey peygamber, onlara de ki, Rabbim pâk'tır. Berî insandan başka neyim ki? Ben (insan)dan peygamber yapıldım". Bir başka ayette şöyle deniliyor: "Ve onlara onların peygamberi dedi ki, ben de sizin gibi bir insanım". Ne var ki, "peygamber" olmak bakımından bir peygamber ile diğer İnsanlar arasında büyük bir fark vardır. Bir peygambere, Allah tarafından vahiy gönderilip peygamberlik payesi verildikten sonra kendisine "hüküm" de veriliyor. Meselâ, bir ayette şöyle deniyor: "Biz peygamberlere kitap, hüküm ve nübüvvet verdik." Burada hüküm kelimesi hem karar verme

kabiliyeti, hem hükmetme kuvveti olarak kullanılmıştır. Demek ki, peygamberin sahip olduğu iktidar ve hakimiyet, kişisel bir yetenek değil, Allah vergisi bir vasıftır. Bu bakımdan, peygambere itaat, Allah'a itaat'tir. "Her kim Rasûl'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiştir". Peygamberin dünyaya ve insanlara gönderilmesinin amacı zaten, Allah'ın emirlerini insanlara iletmesi ve bu emirlere uymalarını sağlamasıdır. "Her peygamberi göndermemizin maksadı, Allah'ın emriyle O'na itaat edilmesini sağlamaktır". Bu bakımdan, peygamberin emri, Allah'ın emridir ve kimsenin buna itiraz etme hakkı yoktur. "Hidayet'in belirlenmesinden sonra peygamber ile kavga eden ve iman edenlerin yolundan başka bir yol takip eden birini, saptığı tarafa saptıracağız ve onu cehenneme atacağız, orası ne fena yerdir".

6.2.4. Kesin İtaat

Bir peygamber'e fiilen itaatsızlık etmek şöyle dursun, biri sadece onun emrine karşı gelmeyi aklından bile geçirse, onun imanını silinmiş oluyor. "Vallahi, aralarındaki anlaşmazlığı gidermek hususunda seni hakem kabul etmedikçe ve verdiği kararı, canlarını sıkmadan kabul etmedikçe onlar mü'min sayılmayacaklardır". Bu itaatsizliğin sonucu hüsrana ve ümitsizliktir. "Küfretilmiş ve Peygamber'in emirlerine karşı gelmiş olanlar, kıyamet günü öylesine bir güçlük ve felâketle karşı karşıya bulunacaklardır ki, kendilerinin yerle bir edilmelerini isteyeceklerdir."

Daha önce işaret ettiğimiz gibi, peygambere tam itaat ve teslimiyet din ve imanın esaslarından biridir. Bir insanın hidayet bulması ancak nebî veya peygambere itaat ile mümkündür. Peygamberin sözlerini dinlemeyen, onun hayatını örnek almayan bir kişi ne dünyada ne de âhirette felâh ve refah bulabilir. Ama bir kere daha tekrar edelim, peygambere bu bağlılık ve teslimiyet onun insanî ve kişisel özelliğine değildir. Allah, bir peygamberi, insanları kendi kulu haline getirmek üzere dünyaya göndermemiştir. Bir insan, Allah tarafından kendisine hüküm ve peygamberlik bahşedildikten sonra insanlara, "Allah yerine benim kulum olunuz" diyebilir mi? Peygamber, insanları şahsî hırs ve arzularına göre idare etmeye, onlar üzerinde şahsî iktidar ve hakimiyet kurmaya, baskı ve zulüm uygulamaya, onların hak ve özgürlüklerini ortadan kaldırmaya, kendine bir takım menfaatler kazanmaya çalışmaz. Eğer böyle olursa zâten, peygamberin dünyaya gönderilme amacı ortadan kalkmış olur. Allah'tan başka ilâh ve tanrıları yok etmeye gelen biri kendisi tanrı oluverirse, bunun hayırlı ve faydalı tarafı neresindedir? Halbuki, peygamber dünyaya bir insanın başka bir insanı köle etmesini, sömürmesini önlemeye gelir. "Ve bu peygamber, onların yükünü kaldırır ve onların bağlı bulundukları bağları keser". Peygamberin gelişinin sebebi ve gayesi, insanların başkalarının hak ve hürriyetlerini ihlal eden davranışlarını ve kendilerine sınırsız yetki tanımalarını önlemektir. "Kendi dilinizle islediğiniz şeyi helâl etme ve istediğiniz şeyi

yasaklama hakkınız yoktur". Peygamber, bir insanı başka bir insanın önünde eğilme, ona boyun eğme rezaletinden kurtarmak için dünyaya gönderilmiştir. "Sizden hiçbir insan başka bir insanı, Allah'tan başka ilâh edinmesin". Böyle bir durumda, bir nebi başkalarının boynundaki boyunduruğu kendi boynuna geçirebilir mi? Başkalarının hak ve hürriyetlerine sadece kendi şahsî ihtiras ve menfaatleri için son verebilir mi? Kırma için geldiği putlar yerine kendi putunu dikebilir mi? Allah'ın kullarına baskı ve zulüm yapan zalim hükümdarları ortadan kaldırmaya gelen peygamber kendisini onların tanıma olunabilir mi? Hz. Peygamber (a.s.), Yahudiler ile Nasranîlerin kendi din adamları ve rahiplerini, Allah yerine tanrı haline getirdiklerinden yakınmışım Böyle bir peygamber, kendisine iman edenleri, "siz Allah'ı boş verip beni Rabb olarak tanıyın ve arzularıma boyun eğin" diyebilir mi?

6.2.5. Peygamber (a.s.)'e Peygamber Olması Bakımından itaat

Peygamber (a.s.)'e peygamber olarak sadakat ve itaat, imanın bir parçasıdır, hatta İslâm dininin temel kurallarından biridir. Biz Hz. Peygamber (a.s.)'e bir insan değil, bir peygamber ve Allah'ın elçisi olarak itaat etmeye mecburuz. Biz Hz. Muhammed (a.s.)'e bağlılığımızı bildirirken aslında, Allah'ın Rasûlü'nün, Allah tarafından bize getirdiği ilim, hidayet, hüküm, emir, kanun ve talimata uymayı taahhüt ederiz. Başka bir deyişle, İslâm'a göre müslümanların Hz. Peygamber'e itaat etmeleri sıradan bir insana değil, bir

peygambere ve dolayısıyla, Allah'a itaat etmeleridir. Şu ayetlere bakın:

"Allah'ın sana gösterdiği gibi İnsanlar arasında hükmetmen için sana hak olarak Kitab'ı indirdik". (Nisa; 105)

"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler zâlimlerin la kendileridir". (Maide; 45)

Bu kanuna diğer İnsanlar gibi, peygamber de bir insan olarak bağlı bulunuyor:

"Ancak bana vahyolunan şeye tabi olurum". (En'am; 50)

Bu ve buna benzer ayetler, Peygamber (a.s.)'e itaatın, aslında Yüce Allah (c.c.)'a itaat olduğunu göstermektedirler. Peygamber (a.s.)'e itaat ediliyorsa ona Allah tarafından "hüküm" verildiği için ediliyor, insan olduğu için değil. Hâkimlere ve halifelere itaat ediliyorsa, Allah ve Rasûlü'nün kanunlarını uyguladıkları için ediliyor. Ulema'ya itaat ediliyorsa, Allah ve Rasûlü'nün helâl ve haram ile ilgili koydukları kurallar hakkında bizi uyardıkları için ediliyor. Bu saydığımız kişiler bize Allah'ın herhangi bir emrini getirirlerse, biz buna itiraz etmeden uymak zorundayız. Allah'ın emri ve kararı söz konusu olunca kulun şahsî fikri ve fikir hürriyeti önemli değildir. Fakat eğer bir insan Allah'ın emrini değil, kendi görüşünü ve emrini onaya koyarsa, bir müslümanın buna mutlaka uyması şart değildir. Bu gibi konularda kendi aklını kullanma, düşünüp taşınıp, kararını verme hakkına ve hürriyetine sahiptir. İşler ittifak, ister ihtilâf edebilir. Mesele

şahsî olunca bir müslüman sadece ulema ve yöneticilerle değil, peygamber ile de ihtilâf etme hakkına sahiptir.

6.2.6. Hz. Peygamber (a.s.)'in Vazifesinin Başlıca İki Hedefi Vardı

Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in dünyaya gelişinin ve peygamberlik vazifesinin iki önemli gayesi vardı. Birincisi, Tek Allah'a itaat ve bağlılık halkasını insanın boynuna geçirmek. İkincisi de insanların boynundaki insanlara ait boyunduruğu söküp atmak. Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğinin bu iki yanı da aynı önemi taşıyordu. Hz. Peygamber (a.s.)'in görevinin ilk bölümünün tamamlanması için bütün müslümanların kendisine kayıtsız şartsız itaat etmeleri gerekliydi. Kendisine itaat edilmesi, Allah'a itaat edilmesine giden yoldu. Başka bir deyimle, Allah'a itaat etmek Peygamber'e itaat etmeye bağlıydı. Hz. Muhammed'in, görevinin ikinci kısmını bitirmesi için, ilk. önce kendi fikir ve hareketleriyle bir insanın başka bir insana itaat etmesi, hatta Abdullah oğlu Muhammed'e bile itaat etmesi gerekmediğini, herkesin fikir ve vicdan hürriyetine sahip olduğunu müslümanlara anlatması, inandırması lâzımdı. Aslında bu son derece nâzik bir meseleydi, çünkü Hz. Muhammed bir yandan peygamber, bir yandan insan olup her iki hüviyeti şahsiyetinde toplamıştı. Hz. Peygamber (a.s.)'in bu iki kimliği arasında bir çizgi çizmek hayli güçtü. Ancak, Rasûlullah (a.s.) Yaradanının kendisine bahşettiği büyük meziyet ve hikmet sayesinde başarıyla bu nazik meselenin üstesinden geldi.

Netice itibariyle bir peygamber olarak ümmetinin kendisine öylesine itaat etmesini sağladı ki, dünya tarihinde böyle bir itaati, böyle bir bağlılığı bir daha göremeyiz. Diğer yandan, bir insan olarak, kendisine iman edenlere ve taraftar olanlara dünya tarihinde ender rastlanabilecek cumhuriyetçi, özgürlükçü ve demokrat lider ve hâkimlerin tanıyabileceklerinden çok daha esaslı hak ve hürriyetler tanıdı, Bir taraftan, bir peygamber olarak, Hazreti Muhammed(a.s.)'in müslümanlar arasında en büyük itibar, şeref ve haysiyete sahip olduğu, müslümanların kendisine ne kadar çok sevgi ve saygı besledikleri, ona nasıl bağlı olduklarını düşünelim; bir taraftan da, böylesine büyük sevgi ve saygıya lâyık ve böylesine kudretli olmasına rağmen, güncel ve sosyal konularda her yerde ve her zaman insanlık hâlini, peygamberlik payesinden ayırt edebilme kabiliyetine bakalım. Bir düşünelim, bir peygamber olarak kendisine ses çıkarılmadan kitlelerin itaat etmelerine alışık olan bir kişi, bir insan olarak insanlara ne kadar çok fikir ve vicdan hürriyeti vermiş, ne kadar çok kendi fikriyle ihtilâf etmelerine izin vermiştir. Böyle bir değerlendirmenin sonunda, ancak bir peygamberin, böylesine harika bir ayırt etme kabiliyetine, tahammül, tevazu ve basirete sahip olabileceği sonucuna varacağız. Bu noktada sanki peygamberin şahsî hüviyeti de onun peygamberlik sıfatıyla özdeşleşmiştir. Yani peygamber iken insandır, insan iken de peygamberdir. Bir peygamber, kişisel kimliğine rağmen peygamberlik vazifesini yapabilir. O kişisel kimliği ile

çalıştığı sırada taraftarlarına fikir hürriyetini aşıyor, bir insanın nasıl eşit olduğunu ve ona nasıl muamele edileceğini öğretiyor, hatta Allah'ın peygamberi olarak tanıdıkları insanın görüş ve hareketleriyle de ihtilaf etme hakkına sahip olduklarını bildiriyor. Doğrusu, Hz. Muhammed (a.s.) müslümanlar tarafından öylesine sevilir, sayılır ve yüksek mevkide tutuluyor ki, çeşitli dinlere mensup hükümdar, lider, rahip ve din adamları gibi kendisini kolayca tanrı mevkiine çıkarabilir ve diğer insanları da kendi kulları sayabilirdi. Ama, Hz. Peygamber (a.s.)'in söz ve fiillerinin bunun tam aksine olduğunu görüyoruz. Rasûlullah bir yerde şöyle diyor:

"Ben de bir insanım. Ben size dininiz hakkında bir şey söylersem söylediklerime uyun. Fakat ben kendi görüşümü ileri sürdüğüm zaman, benim sadece bir insan olduğumu düşünün."

6.2.7. Fikir Hürriyeti Kavramını Yerleştirme Çabaları

Bir defasında Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.) Medine'de bahçıvanlara, hurma ağaçlarının yetiştirilmesi konusunda bazı öğütlerde bulundu. Bahçıvan ve çiftçiler bu öğütlere göre hareket ettiler, ancak ürün iyi olmadı. Konu Hz. Peygamber (a.s.)'e bildirilince kendisi şöyle buyurdular: "Ben tahminlerime göre bir şey söylemişim. Benim tahmin ve şahsi fikirlerime fazla ehemmiyet vermeyin. Fakat bir şeyin Allah tarafından olduğunu söylediğim zaman bana inanın. Çünkü Allah hakkında yalan söylemem."

Bedir savaşında Hz. Peygamber (a.s.)'in konakladığı yer iyi değildi. Hz. Hubab bin Münzir (r.a.) çadırın kurulması için yer seçiminin, vahye göre mi yoksa bir muharebe tedbiri olarak mı yapıldığını sordu. Hz. Peygamber (a.s.) buyurdular ki, konak yeri vahye göre seçilmemiştir. Bunun üzerine Hz. Hubab, çadırın başka bir yerde kurulmasının dâha iyi olacağını belirtti ve Hz. Peygamber (a.s.) de bu fikri kabul etti.

Bedir savaşının esirleri konusunda Hz. Peygamber (a.s.) sahabelerin fikrini sordu ve kendisi de kişisel görüşünü ileri sürdü. Tarih kitaplarına göre, Hz. Ömer ile Hz. Ebû Bekr (r.a.) bu görüşe karşı çıktılar. Aynı toplantıda Hz. Peygamber, damadı Ebu'l Ass'ın durumunu da ortaya attı ve sahabelere, ona fidye olarak alınan kolyenin geri verilip verilmemesini sordu. Sahabeler bu fikri kabul edince kolye, Ebu'l Ass'a geri verildi.

Hendek savaşı sırasında, Hz. Peygamber (a.s.) Beni Gatafan ile sulh yapma niyetini açıkladı. Medine'deki Ensâr kabilelerinin reisleri bu düşünceye karşı çıktılar ve dediler ki: "Eğer sulh yapmak vahiy ile bildirilmişse, hiçbir itirazımız yoktur, ama değilse o zaman bazı maruzatımız vardır". Hz. Peygamber, onların itirazlarını dinledikten sonra anlaşma metnini yırtıp attı.

Hudeybiye Anlaşması imzalanırken Müslümanlardan bazıları, kâfirlere taviz verilmeme ve onların üstünlüğünü kabul etmeme eğiliminde idiler. Hz. Ömer bu anlaşmaya açıkça karşı

çıktı. Ancak, Hz. Muhammed (a.s.) bu işi Allah'ın peygamberi olarak yapmakla olduğunu söyleyince durumdan şikayet eden ve hayli üzülen Müslümanlardan çıt çıkmadı. Hz. Ömer ise ömrünün sonuna kadar, Hz. Muhammed (a.s.)'in bir peygamber olarak yaptığı işe karşı çıkmasının pişmanlığını ve burukluğunu duydu.

Huneyn savaşının ardından ganimetlerin dağıtımı sırasında küçük bir ihtilaf ortaya çıktı. Ensâr bazı kimselere ganimet mallarının gerektiğinden çok cömertçe dağıtılmasına itiraz elliler. Hz. Peygamber onları yanına çağırdı ve: "Ben Allah'ın peygamberiyim, ne istersem yaparım" demedi. Aksine, özgürlükçü bir rejimde hürriyetçi bir liderin tavrıyla ganimet mallarının dağıtımının çeşitli yönlerini arıladı, dağılımın neden böyle yapıldığını açıkladı. Yani peygamberliğini karşısındakileri sindirmek amacıyla bir silâh olarak da kullanmadı, aksine kabaran duygularını yatıştırdı, akıl ve mantığa göre hareket etmelerini sağladı. Ensâr da evlerine memnun döndüler.

Hazreti Peygamber (a.s.)'in bu davranışı sadece sahabelere, yakınlarına ve toplumun üst tabakasında yer alanlara karşı değildi. Aynı alçak gönüllülüğü, açık kalpliliği, yumuşak tavrı toplumun en alt tabakasında yer alan köle ve hizmetçilere karşı da gösteriyordu. Kölelere hürriyet fikrini o verdi. Berre adlı cariye, kocasından nefret ederdi, ama kocası onu bırakmak istemiyordu, halla ona öylesine aşıktı ki caddelerde, sokaklarda onun için gözyaşı döküyordu. Olayı

duyan Hazreti Peygamber (a.s.) cariye kıza kocasına dönmesini söyledi. Kız, "ya Rasûlallah bu bir emir midir?" diye sordu. Hz. Peygamber dedi ki, "bu bir emir değil, bir tavsiyedir". Kız dedi ki, "eğer bu tavsiye ise, ben onun yanına girmek istemiyorum."

Bu gibi örnekler daha da çoğaltılabilir. Fakat burada önemle belirtmek istediğimiz şey, Hz. Peygamber'in fikir hürriyeti kavramını müslümanlara nasıl yerleştirmiş olduğudur. Gördüğünüz gibi, Hz. Peygamber, kendi insanlık hali ve peygamberlik vazifesini her zaman birbirinden ayırt edebiliyordu. Şahsen uygun gördüğü görüşü ileri sürerdi ve arkadaşları buna serbestçe karşı çıkabilirlerdi. Başkalarının şahsî fikrine karşı çıkmak şöyle dursun, bunu teşvik ederdi. Uygun olmayan fikir ve tutmayan bazı tahminlerini geri alacak kadar da geniş kalpliydi.

6.2.8. Hz. Zeyd bin Harise Olayının Ardındaki Gerçekler

Bu açıklamalardan sonra gelin, Hz. Zeyd bin Harise (r.a.) olayının ardındaki gerçeklere bir göz atalım: Hz. Zeyd ile Hz. Muhammed (a.s.) arasındaki ilişki çok yönlüydü. Her şeyden önce, Hz. Muhammed (a.s.) bir dini önder ve Zeyd O'nun taraftarıydı. İkincisi, Zeyd, Hz. Peygamber (a.s.)'in eniştesiydi. Üçüncüsü, Hz. Peygamber (a.s.), Hz. Zeyd'in manevî babası ve velisiydi. Zeyd O'nun elinde büyümüşü. Zeyd, karısıyla geçine-meyince onu boşamaya karar verdi. Hz. Muhammed

(a.s.) gerek bacanağı gerekse velisi olarak en uygun şeyi söyledi, yani "Allah'tan kork ve karını boşama". Fakat, evliliklerini bozacak sebepleri ve anlaşmazlığın kaynaklarını bilen Zeyd, durumu daha iyi kavrayabilecek mevkide idi. Bu, onun dini inanç ve eğilimlerinden çok, ailevi ve şahsi bir meselesiydi. Bu nedenle, Hazreti Peygamber (a.s.)'in sözlerini dinlemeyip eşini boşayıverdi. Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur: Hz. Muhammed (a.s.). Zeyd bin Harise'ye nasihatini bir peygamber değil, bir insan, olarak vermişti. Zeyd de Rasûlullah (a.s.)'in sözlerine değil bir insan ve yakınının nasihatlerine karşı gelmişti. Bundan dolayıdır ki ne Hz. Muhammed (a.s.) ne de Cenab-ı Allah, Zeyd'in bu davranışını yadırgadılar. Eğer Hz. Muhammed (a.s.) yerine başka birisi, birini elinde büyütmüş, ona babalık etmiş, her türlü iyilik yapmış, daha sonra bir köle olmasına rağmen onunla amca kızını evlendirmiş ve karşı çıkmasına rağmen onu boşamış olsaydı, tabii ki hayli öfkelenerek şuursuzca hareketlerde bulunabilirdi. Ama Hz. Muhammed (a.s.) sadece bir veli değil, bir peygamber idi de. Allah'ın peygamberi olarak görevi ve hedefi, insanı insanın boyunduruğundan kurtarmak, insana insanın hakkını vermek, insana hürriyet nimetini tattırmaktı. Bu sebepten dolayıdır ki, bu hususta Hz. Peygamber (a.s.) gayet temkinli davranarak, Hz. Zeyd'e emir yerine nasihat verdi ve nasihatine uyulmadığı zaman da herhangi bir kızgınlık belirtmedi. Bu olay, Hazreti Muhammed (a.s.)'in kişiliğinde insanlık ve peygamberlik hallerinin hem

nasıl birleştikleri hem nasıl ayrıldıklarını göstermeye yeter sanırız. Hz. Muhammed (a.s.) kendi peygamberlik hüviyeti ile insanlık hali arasında öylesine güzel bir denge kurmuştu ki, bunu ancak Allah'ın Peygamberi başarabilirdi.

6.2.9. Hz. Peygamber'in Öğrettiği Fikir Hürriyeti

Hz. Peygamber, insanın Allah'a itaat ile, İnsanlar arasındaki ilişkilerde nasıl bağımsız olabileceğini, ne gibi bir fikir hürriyetine kavuşacağını sözleri ve kendi hareketleri ile ortaya koymuştur. O'nun telkin ve davranışlarına uyan sahabeler, Allah'a itaat ve bağlılık ile insan hak ve hürriyetlerine saygı konusunda eşine rastlanmayan bir topluluk oluşturdular. Hz. Peygamber'in sahabeleri ve diğer müslümanlar demokratik ve özgürlükçü düşüncelerle yetişip bu konuda erişilmeyecek örnekler verdiler. Müslümanlar fikir ve söz hakkını sonuna kadar kullanabiliyorlardı. Herkes, herkesle ihtilaf etme hürriyetine sahipti. Bir söz veya fikri, sadece büyük bir adam söylüyor diye kabul etmeleri düşünülemezdi. Her şeyi ölçüp biçip kabul ederlerdi. Hazreti Peygamber (a.s.)'den sonra yeni doğan İslâm devletinin başına geçen Hulefâ-yı Râşidin istişareye dayalı bir rejimin temelini attılar. Hz. Muhammed (a.s.)'in mübarek sohbetinden kaptıkları bağımsızlık ve hürriyet fikrini her tarafa yaydılar. Halifeler bir yandan devletin temelini düşünce hürriyeti, istişare, insan hak ve hürriyeti ilkeleri üzerine atarken bir yandan da kendilerini diğer müslümanlarla eşit saydılar, emirlerini bir hükümdar olarak değil, alelâde bir vatandaş olarak verdiler ve

herkesin kendileriyle ihtilaf etme hakkını tanıdılar. Kendi emir ve kanunlarını halka zorla kabul ettirme yoluna gitmediler.

6.2.10. Dört Halife'den Sonra Fikir Hürriyeti Kavramı

Dört Halife'den sonra Ümeyye ve Abbasî saltanatları döneminde fikir hürriyeti kavramına ağır darbe indirilme çabalarına şahit oluyoruz. Bu dönemde hürriyet ruhu baskı, zulüm, işkence, terör, para ve pul yoluyla yok edilmek istenmişse de, hürriyetçi müslümanların bir grubu uzun zaman buna karşı direnmeye çalışmıştır. İslâm tarihinin ilk üç yüzyılına kadar söz ve fikir hürriyetinin hayli parlak örneklerini görmek mümkündür. Siyasi alanda despot ve zâlim hükümdarlara karşı büyük çaplı direniş görülmezse de, ideolojik ve akademik alanda gayet cesaret verici çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde, âlim, fakih, düşünür ve yazarlar ile aydınların büyük bir bölümünün, hâkimlerine boyun eğmeyip doğru bildikleri ve İslâmiyet'e uygun olduğunu sandıkları her şeyi büyük bir azim ve kararlılıkla savunduklarını görmek mümkündür.

6.2.11. İmam ve Fakihlerin Fikir Hürriyetine Yaklaşımı

Sahabeler, peygamberden sonra en değerli kişilerdir. Gayet tabii ki sahabelerden hemen sonra dünyaya gelen "tâbiîn" sahabelere son derece saygılıydılar. Ancak "tâbiîn" (sahabelerden sonra gelen ve Hz. Peygamber (a.s.)'in dönemini yaşamamış olanlar), sahabelerin fikirlerini serbestçe tenkit

edebiliyorlardı. Tabiiler, sahabelerin sözlerini enine boyuna tartışıp doğru bulduklarını kabul ederlerdi. Nitekim, İmam Malik (r.a.) sahabeler arasındaki görüş ayrılığına temas ederek şunları söylemektedir: "Sahabelerin fikirleri hem doğru hem yanlış olabilir. Bu hususta siz kendiniz düşünüp karar vermelisiniz." Aynı şekilde İmam Ebû Hanife (r.a.) de şunları yazmaktadır: "Sahabelerin iki farklı rivâyetinden biri muhakkak yanlış olacaktır."

Zâten sahabeler de kendilerinin masum olduklarını, hata işlemediklerini, sonrakilerin kendi fikirlerini unutup sadece onların fikrini kabul etmeleri gerektiğini hiçbir zaman iddia etmemişlerdir. Nitekim, Ebû Bekr (r.a.) bir konuda kendi fikrini söylerken şunları eklemeyi unutmazdı: "Bu benim fikrimdir. Eğer doğruysa, Allah tarafından olduğunu düşünün, eğer yanlışsa, bu benim hatamdır ve ben Allah'tan af dilerim." Hazreti Ömer (r.a.) ise şunları söylemiştir: "Fikir yanlışlığını, ümmet için sünnet haline getirmeyin." Hz. İbn Mes'ûd şu ikazlarda bulunmuştur: "Sakın, kimse din konusunda başkalarını körü körüne takip etmesin. Biri müminse öbürünün de mü'min, biri kâfirse öbürünün de kâfir olması gerekmez. Yanlışlık ve kötülükte kimse kimseyi takip edemez." İmam Malik (r.a.)'in sözleri şöyledir: "Ben bir insanım. Söylediğim sözler yanlış da olabilir, doğru da. Siz fikrimi gözden geçirin. Hangisi Kitap ve Sünnet'e uygunsa kabul edin, hangisi değilse kabul etmeyin."

Tarih kitaplarında İmam Malik (r.a.)'in bir vakası nakledilmiştir: "Abbasi halifesi Mansur, İmam'ın kitabı Muvatta'yı bütün İslam Aleminin Anayasası haline getirmek istiyordu. Gayesi, bütün diğer mezhepleri ortadan kaldırıp, Malikî mezhebini geçerli hale getirmektir. Ama, başkalarının fikir hürriyeti, tetkik, tahkik ve içtihad hakkına son derece saygılı olan İmam Malik, halife Mansur'u böyle bir adım atmaktan alıkoydu". İmam Ebû Yusuf ise şunları yazıyor. "Sözümüzün kaynağının ne olduğunu bilmeden bir kişinin bizim sözümüze inanması doğru değildir."

İmam Şafiî aynı konuda şunları söylüyor. "Delil aramaksızın ilim tahsil eden şahıs tıpkı, gece karanlığında odun toplayan adam gibidir. Bu adam, gece topladığı odunlar arasında, kendisini sokabilecek bir yılanın saklı olabileceğinden habersizdir."

6.2.12. İslâm'da Fikir Hürriyeti Kavramının Ortadan Kalktığı Dönem

Hz. Peygamber (a.s.)'in müslümanlara aşılacağı fikir hürriyeti mefhumu, Hicret'ten sonra 300 yıl kadar muhtelif şekillerde devam elti. Müslümanların önemli bir bölümü ilk yıllarda siyasî ve diğer alanlarda, daha sonra ilmi alanda fikir özgürlüğü, araştırma, eleştiri ve yorum yapma haklarını kullanmaya devam ettiler. Ne var ki, daha sonraki çağlarda, hâkim sınıfın baskı ve zulmünün giderek artması, aydın kesimin de ilme hizmetten vazgeçip, menfaat ve İkbal için,

takip etlikleri yoldan ayrılmaları yüzünden fikir hürriyeti kavramı havaya uçup gitti. Düşünen kafalardan düşünme hakkı alındı, gören gözlerden görme kabiliyeti gasp edildi, konuşan diller de kökünden koparıldı. Saray ve divanlardan başlayarak medrese ve tekkelere kadar her yerde müslümanlara, dalkavukluk, uşaklık ve kölelik dersi verilmeye başlandı. Kalb, beyin, ruh ve beden hepsi zincire vuruldu. Sultan ve padişahlar, insanları kendilerine secde ettirmek suretiyle insanlara tapma geleneğini getirdiler. Medreselerde büyüklere kayıtsız şartsız itaat etme eğitimleri yapıldı. Tekkelerde "biat" sünneti tahrif edilerek kendilerini veli, sofı ve evliya ilân eden kişilere kölelik yapma devri açıldı. Allah'tan başka kimselerin karşısında eller bağlı olarak durulmaya başlandı. İnsanlar, insanın tanrısı oluverdi. Kısacası, tevhid ve peygamberlikle ilgili getirilen bütün hükümler ve emirler bir tarafa itildi. Açıkça şirk gibi bir günah işlenmeye başlandı. Netice itibarıyla, müslümanlar, ilmi, ruhi, ahlâki, içtimai, iktisadi, fenni ve siyasi hiçbir gelişme kaydetmeden hızla çöküşe doğru sürüklendiler.

6.3. PEYGAMBERLİK VE FONKSİYONU

Herhangi bir peygamberin, insan olması bakımından, itaat edilmesi ve örnek alınmasının şart olmadığı kesindir. Hz. Musa (a.s.)'a, İmran oğlu Musa olması bakımından itaat edilmiyor. Hz. İsa (a.s.)'nın, Meryem oğlu İsa olduğu için örnek alınması gerekmez. Aynı şekilde Hz. Muhammed (a.s.)'e,

Abdullah oğlu Muhammed olarak itaat etmek şart değildir. Onlara itaat ediliyor, onların hayatı örnek alınıyorsa, bu onların Allah'ın peygamberleri olmalarından ileri geliyor. Allahu Teâlâ onlara, alelâde insanlara verilen bir ilim vermemiştir, sıradan insanlara bahşedilen hidayeti bahşetmemiştir; aksine diğer insanların kendi akıl gücüyle veya peygamberleri yol göstermedikçe başaramayacakları seviyede yetenek, bilgi ve güç vermiştir. Şimdi gelelim, sorumuzun daha sonraki bölümüne; bir peygambere hangi işlerde itaat etmek zorunlu, hangi işlerde zorunlu değildir. Yani peygamberlere itaatın sınırı var mıdır, varsa ne kadardır?

6.3.1. Birinci Grubun Görüşü

Müslümanların bir grubu var ki itaat ve bağlılığın sadece Allah tarafından O'nun peygamberine gönderilen Kitaba mahsus olduğunu savunup durur. Bu gruba göre, kitabı tebliğ ettikten sonra peygamberin peygamberlik hüviyeti de sona ermiş olur. Kitabullah insanlara indikten sonra peygamber rasgele bir insana dönüşür. Bu grubun savunduğu diğer bazı düşünceler şunlardır: Hükümdar, hakim, lider ve önderlere itaat yalnızca düzenin korunması ve otoritenin sağlanması için lâzım olup, dini bir zorunluluk değildir. Alim, düşünür ve hukukçulara, kabiliyet ve bilgi derecelerine göre saygı gösterilmelidir. Bu itaat ve bağlılık da seçmeli olup bağlayıcı bir tarafı yoktur. Aynı durum Allah'ın peygamberi için de geçerlidir. Allah'ın kitabını dünyaya ve insanlara getirdikten sonra peygamber, peygamberlik niteliğini kaybedip

sıradan bir insan haline gelir. Bir hâkim ve hükümdara da bağlılık onun iktidar sahibi olmasından ileri gelir ve iktidardan düşer düşmez bu kimliğini yitirir. Bir şahsın hâkim olarak etkinliği, sadece karar alanının sınırları dahilindedir. Bir hakim, karar ve yetki alanının dışında gerçek bir hakim değil, bir hukukçu olarak kabul edilecek ve verdiği karar ancak benzeri şartlarda örnek olarak kullanılabilecektir. Eğer biri mütefekkir veya filozof ise sözleri ve vecizeleri kendi değerlerine göre göz önüne alınmalıdır. Aynı şekilde iyi ve dürüst bir insan ise, onun söz ve davranışları ancak gönüllü olarak örnek alınabilir. Bu gruba göre bir peygamber sırasıyla bir hükümdar, hâkim, mütefekkir ve iyi bir insan ise, bu hüviyetteki bütün söz ve hareketlerini benimsemek veya benimsememekte serbestiz. Bütün bu ayrı ayrı hüviyet ve mevkilerde kullandığı sözler ve yaptığı hareketler o mevki ve işinin icabı olup, bunları bir peygamberin söz ve fiilleri gibi kabul etmek doğru değildir.

6.3.2. İkinci Grubun Görüşü

Başka bir grup, bu görüşte az bir değişiklik yapar. Bu gruba göre, peygamberin görevi sadece Allah'ın kitabın dünyaya getirmek değildir. O kitapta yer alan emir, tâlimat ve kanunları şahsen uygulamak suretiyle ümmetine örnek olmalıdır. Bu bakımdan, peygamberin ibadet ve diğer dini vecibeler ile ilgili gösterdiği örneğe uymak aslında Kitabullah'a uymaktır ve bu dini bir vecibedir. Ancak peygamberin bir insan olarak işgal ettiği hükümdar, hakim ve kadı gibi

mevkiler ve taşıdığı ıslahatçı, düşünür, vatandaş ve cemiyetin bir ferdi gibi sıfatlarla yaptığı işler ve söylediği sözlerin kalıcı ve evrensel bir nizamname teşkil etmediği ve dolayısıyla bunun dinen farz olmadığı kesindir.

6.3.3. Üçüncü Grubun Görüşü

Üçüncü grup, peygamberin peygamberlik hüviyetinin, hayatının büyük bir bölümünü kapsadığını, ahlâkî, toplumsal ilişkiler, resmi uygulama ve hukukta veya bazı diğer alanlarda onun söz ve uygulamalarına uymanın Allah'ın talimatına uymak olduğunu kabul eder. Fakat aynı zamanda peygamberin peygamberlik ve insanlık halleri arasında ayırım yapar. Bu gruba göre, Hz. Peygamber (a.s.)'in belli bazı söz ve fiillerinin örnek alınması gerekli değildir. Ama bu grup, nebinin peygamberlik ile insanlık durumları arasında ayırım yapmakta hayli güçlük çeker.

6.3.4. Dördüncü Grubun Görüşü

Dördüncü gruba göre, nebinin kişisel ve peygamberlik durumları birbirinden farklı olmasına rağmen ikisi de aynı kişide birleşiyor ve bunlar arasında fiilen ayırım yapmak imkânsızdır. Bu grubun diyor ki: Peygamberlik öyle hepimizin bildiği sıradan makamlardan değildir ki, onlar bu makamda bulundukları sürece peygamber, bundan iner inmez de alelade insan olsunlar? Bilakis, bir peygamber göreve çağırıldığı andan ölümüne kadar sürekli görevde sayılır. Bir peygamber, temsilcisi olarak gönderildiği saltanatın ruh ve

yapısına aykırı herhangi bir harekette bulunamaz, ömründe yaptığı bütün işler, ister İmam veya hükümdar olarak olsun, ister toplumun bir bireyi, bir koca, bir baba, bir kardeş, bir akraba veya bir dost olarak olsun, hepsi peygamberlik damgasını taşır. Her ne iş yaparsa yapsın, her neyle meşgul olursa olsun, her an ve her zaman bir peygamberdir ve örnek alınmaya lâyıktır. Nitekim, zevcesiyle birlikte yatakta olduğu sırada bile, camide namaz kıldırıldığı sırada olduğu gibi Allah'ın rasûlüdür. Hayatın çeşitli alanlarında yaptığı işleri Allah'ın hidayetiyle yapar. O, her an sıkı bir şekilde Allah'ın gözetimindedir. Bu sebeple, her an Allah'ın çizdiği yol ve sınırların içinde harekete mecburdur. Kendi sözleriyle, hareketleriyle ve hayati yaklaşımıyla adeta insanlığa, "bakın, bireysel ve toplumsal düzeniniz bunlar üzerinde kurulmalıdır" demek ister. Bir peygamber, ferdi, ailevî ve toplumsal vazifelerini resmî vazifesi gibi yerine getirmeyi bir borç bilir. Bir konuda en ufak bir hatası Allah katında kaydedilip hemen düzeltilir. Çünkü onun küçük bir hatası, ümmetinin büyük bir hatasına yol açabilir. Zaten dünyaya gönderilmesinin amacı, bir "müslüman"ın hayatının ne olduğunu fiilen göstermektir. O, insanları bireysel yaşantılarında Allah'ın emir ve talimatına göre hareket etmeleri için uyarmakla kalmayıp, gerçek anlamda bir müslüman toplumunun vücuda gelmesini de sağlar. Peygamber âncak masum ve hatasız olmak suretiyle müslümanların sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda mükemmel bir sistem ve düzen kurmalarına

yardımcı olabilecektir. Elbette ki peygamberin söz ve fiillerine sadakat ve itaatin çeşitli dereceleri vardır. Bazıları farz ve vacip iken, bazıları isti'cap ve istikmal derecesindedirler. Yani bazılarına uymak şart iken, bazılarına uymak için ağır şartlar getirilmemiştir. Ama, umumi olarak peygamberin bütün hayatı, ümmeti için bir model ve örnektir en doğru ve emin yol, bu modele uymaktır. Gerçekten her kim bu "model"e en çok uymuş ve yaklaşmışsa, o gerçekten mükemmel insan ve dindar bir müslümandır. Aynı şekilde bu modelden uzaklaşan kişi sapıklık, ahlâksızlık ve dinsizlik çukuruna yuvarlanır.

Bence, bu son grup doğru yoldadır. Hem Kur'an-ı Kerim, hem aklımın ışığı altında bu konuyu düşündükçe yukarıdaki grubun haklılığına inancım giderek güçleniyor.

6.3.5. Çocukluktan İtibaren Peygamberlerin Terbiyesi İçin Alınan Özel Tedbirler

Kur'ân-ı Kerim'de peygamberler hakkında anlatılan kıssalar? okuduktan sonra şu gerçeğe vardım ki, Allah rasgele ya da birden bire bir kişiyi peygamber yapmaz. Allah, bir kişiyi yoldan çevirerek kendi kitabını göndermeye memur etmez. Rabbimiz, bir kişiyi "part time" ya da geçici çalıştıran bir patron değildir ki, birini geçici bir süre için elçisi veya habercisi yapsın. Peygamber kıssalarını karıştırdığımızda, peygamberlik vazife ve makamının belli bir plân ve düzen içinde verildiğine tanık oluruz. Allah'ın belli bir kişiyi bir kavimde yaratmasının amacı zaten onu ilerde peygamber

yapmaktır. Bu insan doğuştan itibaren öyle bir terbiye görüyor ki, peygamberlik için gerekli olan bütün üstün zihnî, ruhi yetenek ve güçleri kazanmış oluyor. Çocukluk çağında özenli bakılıyor ve yetiştiriliyor. Çocukluktan erginlik çağına girip olgunlaşınca kadar kötülükler ve ahlâksızlıklardan arınmış oluyor. Çeşitli görünmez kaza ve belâlardan kurtarılıyor. Peygambere peygamberlik vazifesi verildikten sonra bilgisi, irade gücü, karar verme kabiliyeti ve diğer meziyetleri de arttırılıyor ve Allah yolunda tam faaliyet gösterecek hale getiriliyor. Bundan böyle bütün hayatı Allah'a adanmış oluyor. Artık dünyada insanları hidayete davet etmek, onlara Allah'ın kitabı, emir ve talimatını iletme, onları eğitmek, ibadet ve nefisleri ıslah etmekten başka iş kalmamıştır. Gece, gündüz, otururken, yürürken tek düşüncesi ümmetini doğru yola getirmektir. O, her zaman "tam gün" mesai yapan insandır, istirahat, izin veya grev O'nun için düşünülmeyecek kavramlardır. Aslında onun için zaman kavramı yoktur, O 24 saat görev başındadır. En büyük amir olan Allah (cc.) ve O'nun denetçileri, peygamberin her ân görevde olduğunu gözetlemektedirler. Bunlar peygamberin en küçük hala yapmasına imkân bırakmazlar, O'nun kötü yola düşmesini de önlerler. En ufak bir tereddüt geçirdiği veya hata işlediği ân uyarılabilir ve tekrar düzeltilebilir.

Burada söylediğim her söz Kur'ân-ı Kerim'e aittir. Peygamberlerin çocukluklarından itibaren peygamberlik mevkii için hazırlandıklarına dair Kur'ân'da çeşitli örnekler

vardır. Meselâ, Hz. İshak (a.s.) doğmadan önce, Hazreti İbrahim (a.s.)'e doğumu ve peygamberliği müjdelenmiş oluyor:

"Biz muhsinleri işle böyle mükâfatlandırırız. O bizim mü'min kullarımızdandı. O'na Salihlerden bir peygamber olmak üzere İshâk'ı müjdeledik". (Saffat; 110-112)

Hz. Yusuf henüz çocuk iken, Allah'ın seçkin kulları arasında yer alacağı ve İbrahim ile İshak (a.s.) gibi Allah'ın nimetlerine nail olacağı, Hz. Yakub (a.s.)'a bildiriliyor. Hz. Zekeriya (a.s.), kendisine bir evlât ihsan edilmesi için Allah'a dua ederken, ona Hz. Yahya (a.s.)'nın doğacağı müjdesi şöyle veriliyor:

"Zekeriya mihrapta ayaküstü durup bu duayı eylediği sırada melek O'na, Allah, seni kelimesini tasdik eden, seyyid ve şehvattan kaçınan, salihlerden bir peygamber olan Yahya ile müjdeler, diye nida elti". (Al-i İmrân; 39)

Hazreti Meryem'e iyi huylu bir çocuğun doğacağına dair haber vermek üzere bir melek gönderilip, Hz. İsa (a.s.)'nın doğum ânı yaklaştığında, bu çocuğun doğumunun kolaylaştırılması için tedbirler alınır. (Bk: Meryem sûresi, ikinci rûkû). Bu arada, Mukaddes Tuva vadisine çağrılarak kendisiyle konuşulan İsraili çobana da dikkat edilmelidir. Bu çoban sıradan çobanlardan değildi. Bu çoban, Mısır'da Firavun'ları yok etmek ve İsrail oğullarını rezil hayatlarından kurtarmak amacıyla dünyaya gelmişti. Bu zât henüz bebekken, kılıçtan geçirilmeden kurtarılmış, bir sepete konup,

Nil nehrinin sularına bırakılmış ve bizzat öldüreceği Firavun'un sarayına götürülmüş, O'nun tatlı yüzü saraydakileri büyülemiş ve orada dikkat ve itina ile yetiştirilmişti. Bütün bunları Kur'ân-ı Kerim'de görmek mümkündür.

6.3.6. Olağanüstü Yetenek ve Güçler

Peygamberler olağanüstü yetenek ve güçlere sahip olurlar. Karakterleri temiz olur. Öyle bir zihne sahip olurlar ki, doğru yoldan sapmaları mümkün olamaz. İçgüdüleri ve tabiatları daima iyiye, güzele yönelmelerine yardımcı olur. Alelâde insanların uzun. zaman uğraştıktan sonra bile göremedikleri gerçekleri en kısa zamanda görürler. Bir meselenin sonucunu derhal sezebilirler. Bilgi ve kültürleri, maddi ve gözle görülür yollarla değil manevî ve vehbî yollarla elde ederler. Hak ile batılı, doğru ile yanlış derhal teşhis edebilirler. Tabiat itibarıyla doğru düşünür, doğru hareket ederler. Meselâ, Hz. Yakub (a.s.)'a bakın. Hz. Yusuf (a.s.)'u rüyasında görür görmez, O'nu kardeşlerinin yaşatmayacakları hakkında şüpheye düşer. Hz. Yusuf (a.s.)'a kardeşleri oyun oynamak bahanesiyle evden uzaklaştırırken, Hz. Yakub (a.s.) onların niyetini çok iyi bilmekte hatta onların ilerde ne gibi bahane uyduracaklarını da sezmektedir. Daha sonra, Yusuf'un kardeşleri, kanlı gömleğini getirip babalarına gösterirken de Hz. Yakub oynadıkları oyunun farkındadır. Aynı şekilde Hz. Yusuf'un kardeşleri Mısır'dan dönüp, Hz. Yakub'a Yusuf'un kardeşinin hırsızlık yaptığını ve buna delil

olarak olayın geçtiği kasabanın sakinlerinin de bunu bildiklerini söyledikleri zaman Hz. Yakub onlara, "bunda nefsinizin mutlaka bir hatası vardır" der. Sonra oğullarını tekrar Mısır'a gönderir ve der ki, "gidin ve Yusuf'un kardeşini bulun." Yani, aradan yıllar geçmesine rağmen Hz. Yusuf'un yaşadığına inanmakla ve Mısır'da olduğunu sezmektedir. Bundan sonra Hz. Yakub'un oğulları, Mısır'dan Hz. Yusuf'un gömleğini alıp yola çıktıkları zaman, kendilerinden binlerce kilometre uzakta olmasına rağmen Hz. Yakub, sevgili oğlunun kokusunu alabilmektedir. Bu örnekten anlaşılacağı gibi, peygamberlerin duyuları, duyguları ve manevî sezgileri çok kuvvetlidir. Bu durum sadece Hz. Yakub'a mahsus değildir, bütün peygamberler böyledir. Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Yahya (a.s.) ile ilgili şu kayıtlara rastlıyoruz:

"Ve çocuk iken O'na hikmet (nübüvvet) verdik. Tarafımızdan O'na kalp yumuşaklığı ve günahlardan temizlik verdik". (Meryem; 12-13)

Hazreti İsa (a.s.)'nın ağzından da, henüz beşikte iken şu sözler söyleniyor:

"Beni nerede olursam mübarek kıldı. Hayatla olduğum müddetçe bana namazı ve zekâlı emretti. Beni anneme hayırlı ve hürmetkâr kılıp zorba bir bedbaht yapmadı". (Meryem; 31-32)

Hazreti Peygamber Efendimiz (a.s.) hakkında ise şunlar söylenir:

"Sen pek büyük bir ahlâk üzerindesin". (Kalem; 4)

Kur'ân-ı Kerim'deki bu ifadeler, peygamberlerin olağanüstü yetenek ve güçlere sahip olduklarına açık birer işaretlerdir. Peygamberlerin bu gizli yetenek ve güçleri, peygamberlik payesine yükselmelerinden sonra, büsbütün açığa vurulur. Kur'ân-ı Kerim'de bu meziyet, kabiliyet ve kuvvetler "ilim", "hüküm", "hidayet" ve "beyyine" gibi kelimelerle ifade edilmiştir. Hazreti Nuh (a.s.) ümmetine şöyle der:

"Allah'tan gelen vahiyle sizin bilmediğinizi biliyorum". (Araf; 62)

Hz. İbrahim (a.s.)'e yerde ve gökteki eşya ve nimetler tanıtılıyor (En'âm: 75) ve bu gezintiden bilgi ve inanç hazinesiyle döndüğü zaman babasına şöyle diyor:

"Ey babam, bana, sana gelmeyen bir ilim gelmiştir. O halde, bana uy ki, seni doğru yola hidayet edeyim". (Meryem; 43)

Hz. Yakub (a.s) hakkında şöyle denmiştir:

"Şüphesiz kendisine öğrettiğimiz ilmin sahibi idi. Lâkin insanların çoğu bunu bilmezler". (Yusuf; 68)

Hz. Yusuf (a.s.) hakkında da şunlar söylenmiştir:

"Yusuf, erginlik çağına girince O'na hikmet ve ilim verdik". (Kasas 14)

Hz. Lût hakkında yine aynı şey söylenmiştir:

"Aynı ilim ve hikmet Hz. Lût (a.s.)'a da verilmiştir".
(Enbiya; 74)

Ve bu olağanüstü ilim ve hikmete Hazreti Muhammed (a.s.) da nail oldu:

"Allah sana Kitab'ı ve hikmeti indirdi ve bilmediğin şeyleri öğretti". (Nisa; 113)

" De ki: 'Ben Rabbim'den apaçık beyyine üzereyim".
(En'am; 57)

"De ki, 'Bu benim yolumdur. Ben Allah'a bir basiret üzere dâvet ediyorum. Ben ve bana tabi olanlar (böyleyiz)." (Yusuf; 108)

Allah tarafından ihsan edilen bu ilim ve hikmet yüzünden, peygamberler ile diğer İnsanlar arasındaki fark, gözleri görenler ile gözleri kör olanlar kadar büyümüş olur:

"Ancak bana vahyolunan şeye tabi olurum. De ki: 'Görmeyenle gören bir olur mu? Hiç düşünmüyor musunuz?".
(En'am; 50)

Yukarıdaki ayetlerde bahsedilen şey sadece Kitabullah değildir. Bu ilâhî bir nurdur ve peygamberlerin kalbini aydınlatmaktadır. Bu sebeple bundan ayrıca bahsedilmiştir ve peygamberlerin müstesna bir vasfı olarak gösterilmiştir. Bu nur ve ışık sayesinde peygamberler her şeyi görebiliyor, her şeyin farkına varabiliyorlar. Ulema bu ilâhî ışığa "gizli vahiy" adını vermişlerdir.

6.3.7. Allah'ın Müşahedesi ve Himayesi

Kur'ân-ı Kerim, Allahu Teâlâ'nın peygamberlere olağanüstü ilim, hikmet ve irade gücü vermesinin yanı sıra onları her an güzelim altında tuttuğunu, hata yapmalarını önlediğini, kötü yola sapmalarına izin vermediğini ifade eder. Cenabı Hak, isler insani sebeplerden, ister şeytani vesveselerden olsun, peygamberlerin yanlışlık yapmalarına mani olur. Bir peygamber insani zaafırlara düşerek içtihat veya karar verme konusunda dahi herhangi bir yanlışlık yaparsa, Yüce Allah onun kararını derhal düzeltir. Meselâ, Hz. Yusuf (a.s.)'un hikâyesine bakalım. Hz. Yusuf, Mısır hâkiminin karısının cazibesine kapılıp oyuna gelmek üzere iken, Allah'ın "bürhân"ı veya işareti üzerine hatasından kurtuluverdi.

"Kadın Yusuf'a niyeti kurmuştu. O da kadına niyetlenmişti. Eğer Yusuf Rabbinin burhanını görmeseydi (olan olurdu). Bu şekilde O'ndan fenalığı ve fuhşu çevirdik. Çünkü, O, bizim muhlis kullarımızdandı". (Yusuf; 24)

Hazreti Musa ile Hz. Harun (a.s.)'a, Firavun'a gitme emri verildiği zaman, Firavun'un kendilerine kötülük yapabileceğinden korktular. Bunun üzerine Cenab-ı Allah onlara dedi ki, "hiç korkmayın, ben sizinle beraberim ve her şeyi görür ve işitirim". (Tâhâ; 45-46). Yani Hz. Musa ile Hz. Harun insani zaaf yüzünden kuşkulaniyor, korkuyorlardı. Ama, Cenab-ı Allah bir vahiy ile bu korkuyu giderdi.

Hız. Nuh (a.s.) oğlunun boğulduğunu görürken bağırıverdi: "Allah'ım, bu benim oğlumdur". Bu bir insani zaafı. Allah kendisine hemen vahiy gönderip, oğlunun elbette O'nun kanını taşıdığını, ancak kötü huylu ve kötü karakterli olduğu için O'nunla hiç ilgisi bulunmadığını önemle belirtti. Beşeri zaaf ve baba sevgisi, bir peygamberin, hak konusunda baba-oğul ilişkisinin hiç önemli olmadığı gerçeğini bir ân için görmesini önlemişti. Ama Yüce Allah, gözündeki bu perdeyi çekip gerçeği tekrar görmesini sağladı.

Hız. Muhammed (a.s.)'in başından da buna benzer olaylar geçmiştir. Hız. Peygamber (a.s.) merhametli şahsiyeti, kâfirleri en kısa zamanda müslüman yapma düşüncesi, kâfirlerin gönlünü alma fikri, insanların kendisine yaptığı iyi işlerin bedelini ödeme heyecanı ve münafıkların hareketlerini ıslah etme niyetiyle herhangi bir karar vermekte hata edince, Allah vahiy ile bunu düzeltmiştir. Meselâ şu ayetlere bakın:

"Kendisine o âmâ geldi diye. Ne bilirsin? Belki o temizlenecekti.". (Abese; 2-3)

"Hiçbir peygamberin yeryüzünde zaferler kazanıncaya kadar esirler alması vaki olmamıştır" (Enfâl; 67)

"Onlar için istiğfar etsen de etmesen de, bir eğer onlar lehinde yetmiş kerre istiğfar ey les en de Allah onları mağfiret etmez". (Tevbe; 80)

"Onlardan ölen bir kimse üzerine katiyyen namaz kılma". (Tevbe; 84)

"Ey peygamber, zevcelerinin rızasını kazanmak için, Allah'ın sana helâl kıldığı şeyleri niçin kendine haram ediyorsun?" (Tahrim; 1)

Bazı kimseler, bu ayetleri, Hz. Peygamber (a.s.)'in hata yaptığı ve kendisinin masum olmadığını göstermek için birer delil olarak kullanırlar. Özellikle, "Ehl-i Kur'ân" olarak bilinen mezhebe mensup olanlar ve hadisleri tanımayanlar, bu işi daha bir zevkle yaparlar. Fakat bu beyler önemli bir gerçeği görmezlikten geliyorlar. Aslında diğer hadis ve ayetlerden daha çok bu ayetler, Sevgili Peygamberimiz (a.s.)'in üstün bir insan ve Allah'ın inkâr edilmez rasûlü olduğunu gösteriyor. Zira, bu ayetler, Allah'ın, peygamberleri ve özellikle Hz. Muhammed (a.s.)" kötülükler ve yanlışlıklardan korumak amacıyla fevkalâde tedbirler aldığını ispatlıyor. Yani, Hz. Peygamber (a.s.)'in herhangi bir hatasına göz yumulmamış ve derhal düzeltilmiştir. O halde, bu ufak tefek hata ve yanlışlıkları bahane ederek Hz. Peygamber (a.s.)'ı ve O'nun sözleriyle fiillerini inkâr etmek düpedüz dalâlettir. Bu hususta Kur'ân-ı Kerim'de çeşitli işaretler bulunmaktadır:

"Eğer Allah'ın fazlı ve rahmeti senin üzerine olmasaydı, onlardan bir grup, seni de saptırmak için tasarı kurmuştu. Oysa onlar, ancak kendi nefislerini saptırırlar ve sana hiçbir şeyden zarar veremezler. Allah, sana Kitabı ve hikmeti indirdi ve sana bilmediklerini öğretti Allah 'ın üzerindeki fazlı (lütuf ve ihsan) çok büyüktür". (Nisa; 113)

"Az daha onlar, seni, sana vahyettiğimizden ayırarak, ondan başkasını bize iftira etmen için fitneye düşüreceklerdi."

"Eğer biz seni sağlamlaştırmamış olsaydık, onlara bir parça meyledecektin". (İsra; 73-74)

"Biz senden evvel hiçbir Rasûl veya Nebi göndermedik ki, o bir şey temenni ettiği zaman Şeytan onun arzusuna fitne karıştırmış olmasın. Allah, Şeytan'ın ilkâ ettiği fitneyi bozar. Sonra da kendi ayetlerini tahkim eyler". (Hacc; 52)

Gördüğünüz gibi, Cenab-ı Allah, peygamberlerin hatalarını düzeltmeyi ve onların bazı yanlış karar ve hareketlerini ıslah etmeyi bir gelenek haline getirmiştir. Allah, peygamberlerin ister şahsî ister içtimaî olsun, her konudaki hatalarını ânında düzeltmektedir. Bu prensip kabul edildiği takdirde peygamberlerin Allah'ın müdahale etmediği veya düzeltmediği karar ve işlerinin Allah'ın koyduğu kaide ve kurallarına uygun olduğu ve hatta Allah'ın onayından geçtiği de kabul edilmelidir.

6.3.8. Değerlendirme

Buraya kadar anlattığımızı özetlersek, peygamberler sıradan İnsanlar değildir. Peygamberliğe yükseltelen kişiler özel bir şekilde yetiştirilir, bir takım olağanüstü bilgi, yetenek ve güce kavuşturulur ve peygamberlik makamıyla şereflendirildiği zaman mükemmel bir insan durumunda olur. Bir kişi yoldan çevrilip peygamber yapılmaz. Her ne kadar bazı peygamberlerin, resmen peygamberliğe getirilmesi kendileri

için beklenmez ve şaşırtıcı olay gibi görünürse de, kendilerinin bu işe uzun zamandan beri, hatta doğduklarından itibaren hazırlandıkları anlaşılır. Bu bakımdan, bir peygamberin görevinin sadece Allah'ın vahyini veya kitabını getirip inzivaya çekilmekten ibaret olduğunu düşünen İnsanlar yanlış yoldadır. Yazımızın başında bahsettiğimiz ilk grubun durumu budur. Peygamberlik kavramını iyi bilen bir kişi, ikinci grubun da hatalı olduğu kanısına varır. Bilindiği gibi, bu grup sıradan İnsanlar ile peygamber arasındaki farkın, sadece Allah'ın kitabını getirip bunun ayrıntılarını insanlara anlatması ve bir hükümdar, hâkim, kadı, lider veya idareci olarak tesadüfen işgal ettiği görevlerde bulunduğu müddetçe bu yetkilerini kullanması olduğunu ileri sürer. Aynı şekilde üçüncü grubun, peygamberlerin insanî ve peygamberlik hüviyetleri arasında kesin bir ayırım yapması da doğru değildir. Bir peygamberin bazı söz ve hareketlerinden bir kısmını canımız isteyince alıp, bir kısmını da canımız isteyince atmak mümkün değildir. Bir peygamberin hayatı bir bütündür ve sözleri ile fiilleri ya tamamıyla kabul, ya da tamamıyla reddedilmelidir.

6.3.9. Peygamber Mükemmel Bir İnsandır

Kur'ân-ı Kerim'in ışığında peygamberlik mevkii ve makamı incelendiğinde yukarıdaki üç görüşün de yanlış olduğu ortaya çıkar. Kur'ân-ı Kerim bir kişinin aniden veya hiç hesapta yokken peygamber olmadığına işaret eder. Bir peygamber çekirdekten yetişir ve doğmasının sebebi de ilerde peygamberliği üstlenmesidir. Gerçi peygamber de bir insandır

ve insanların bazı tabii zaafalarını taşır, ama bu zaaf ve sınırlara rağmen o mükemmel bir kişidir. Bir insanın sahip olabileceği bedenî, zihnî, psikolojik ve ruhî yetenek ve güçlerin en iyisine sahip olur. Kişiliği, denge ve itidalin bir simgesi olur. Zekâsı ve hayal gücü o kadar kuvvetlidir ki, ânında bir meselenin gereğine vakıf olur. Huyu ve karakteri öylesine temiz olur ki, herhangi bir dış etken, vaaz, telkin veya eğitim olmaksızın şehvani düşünce, fiil, sapıklık ve ahlâksızlıktan kaçınır. Öyle bir sağduyuya sahip olur ki, doğru ile yanlış, hak ile batıl ayırt edebilir ve ilahî hidâyeti buluverir. Kendi ölçülü düşünce ve kararıyla Allah'ın hoşlandığı şeyleri yapar, hoşlanmadığı şeylerden kaçınır. İşte tekâmül etmiş, mükemmelleşmiş insanlık budur. Peygamber bu sıfatıyla Allah'ın gerçek bir halifesidir. Hidâyet nuru ve peygamberlik şerefiyle cilalanan, yoğrulan ve pekişen insanî vasıflar, peygamberi her tarafa ışık saçan bir kandil ve parlayan bir yıldız haline getirir. Sözün kısıası, peygamberlik geçici bir ünvan ve vazife değildir. Bu, bir insanın tabiatında vardır. Peygamberlik dünyevi ünvan ve makamlar gibi bir şey değildir. Yani bir peygamber, valilik veya kaymakamlığa yapılan atama gibi peygamberliğe atanmaz. Peygamberlik doğuştan varolan, Allah vergisi bir şeydir. Bu bakımdan, bir nebi veya peygamberin şahsî yanı da aslında peygamberlik yanıdır. Aradaki fark bir peygamberin resmen peygamberliğe getirildikten sonra bütün meziyet ve selâhiyetlerinin kuvveden fiile çıkmasıdır.

6.3.10. Konumuzla İlgili Bazı Ayetler

Yukarıdaki açıklamadan sonra, peygamberin insanlık ve peygamberlik halleriyle ilgili Kur'ân-ı Kerim'de Allah'ın ne dediğini aşağıda belirtmeyi uygun buluyoruz. Bu ayetler sanınız konumuza daha da açıklık getirecektir:

1. "Allah size bildirecek değildir. Fakat peygamberlerinden dilediğini gayba muttaki kılar. Allah ve Rasûlüne iman edin". (Al-i İmran; 179)

2. "Biz gönderdiğimiz peygamberi Allah'ın izni ile itaat olunsun diye gönderdik". (Nisâ; 64)

3. "Kim Rasûl'e itaat etmişse Allah'a itaat etmiştir". (Nisâ; 80)

4. "Battığı zaman yıldız andolsun ki, Sahibiniz (Hz. Peygamber) ne dalâlete düştü ve ne de azdı. O, hevasından söylemez. O, kendisine (Allah tarafından) vahyolunan bir vahiydir". (Necm; 1 -4)

5. "Ancak bana vahyolunan şeye tabi olurum". (En'âm; 50)

6. "Sizin için Allah'ın Rasûlü'nde güzel bir numune vardır". (Ahzab; 21)

7. "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin". (Al-i İmrân; 31)

8. "Aralarında hükmetmesi için Allah ve Rasûlüne davet olunduklarında mü'minler: 'İşittik ve itaat ettik' derler.

Muradına erenler işle onlardır... De ki, Allah'a itaat edin ve peygambere itaat edin. Eğer itaatten yüz çevirirseniz, O'na düşen vazife tebliğdir. Sizin üstünüze düşen de size yükletilendir, (itaattir). Eğer ona (peygambere) itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz". (Nûr; 51 -54)

9. "Hayır öyle değil; Rabbi'ne andolsun, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem kılıp sonra senin verdiği hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar". (Nisâ; 65)

10. "Allah ve Rasûlü bir işe hüküm verdiği zaman, mü'min bir erkekle mü'min bir kadın için, kendi işlerinde muhayyerlik hakları yoktur. Allah ve Rasulüne âsi olan muhakkak açık bir sapıklık etmiş olur". (Ahzâb; 36).

Bu ayetleri dikkatle okuduğunuz zaman bütün gerçekleri kendi gözünüzle görmüş olacaksınız:

Birinci ayette peygamber ile diğer sıradan İnsanlar arasındaki fark üzerinde durulmuştur. Bu ayette peygambere iman etme ihtiyacına işaret edilmiştir. Allahu Teâlâ'nın belli bir kuralı vardır; gaybın ilmini ve bilgisini herkese tek tek iletmez. Tersine, gaipten haber ve bilgiyi belirli bir kuluna verir. Onun için İnsanlar bu kula iman etmelidir.^{26[1]}

^{26[1]} "Gaip", insanların gözleriyle göremediği, duyularıyla duyamadığı duyular üstü dünyaya denilir. Gaip hakkındaki bilgi sahibi olunmadan insan hayatının sırları öğrenilemez. İnsanın hakikati nedir? Özü ve kaynağı nedir? Kendisi bağımsız mıdır, yoksa bağımlı bir yaratık mıdır? Bağımlıysa kime ve neye bağımlıdır? Bir insanın, Yaradan'ıyla ne gibi bir ilişkisi vardır? Evren nedir, ruh nedir? ölümden sonraki hayal nedir? Bu ve buna

6.3.11. Peygambere Mutlak İtaat İçin Verilen Emir

İkinci ayette, peygambere sadece iman etmenin yetmediği belirtilmiştir. Yani, bir peygamberi Allah'ın Rasûlü olarak tanıdıktan sonra, ona itaat etmek de aynı derecede önemlidir. İtaat ile ilgili emir sadece bu ayette değil, diğer ayetlerde de kat'i ve kesindir. Bu hususla herhangi bir istisna veya sınırlama getirilmemiştir. Yani kimse, peygambere şu meselede itaat edilmesi, şu meselede itaat edilmemesi gerektiğini ileri süremez. Kur'ân-ı Kerim'e göre, Hz. peygamber (as.) ve diğer peygamberler birer hükümdar gibidir. Bu hükümdarın verdiği her emir yerine getirilmelidir. Eğer bir istisna veya sınırlama söz konusuysa bunu ancak peygamber yapabilir, ya da Cenab-ı Allah. Yani, Peygamber istediği emir veya kanunları yürürlükten kaldırabilir ve kendisine tabi olanlara söz ve hareket serbestisi verebilir. Ama, mü'minler hiçbir zaman peygamberin söz, emir ve yetkilerini sınırlandıramazlar. Çünkü kendileri tamamıyla peygambere tabi ve onun emir kuludurlar. Onlar için emirlere uymak ve teslimiyetten başka çare yoktur. Mü'minler, peygamberin sadece din ve maneviyatla ilgili emirlerine uymakla mükellef değildirler; aksine, ziraat, ticaret ve eğilim gibi çok değişik konularda bile verdiği emre itaate mecburdurlar. Hiçbir konuda itiraz hakları yoktur.

benzer sorulara, gaipden haber olmadan tatmin edici cevap verilemez. Allah işte bu gaip ilmini peygamberlere verir.

6.3.12. Peygambere İtaat, Alelâde Bir İnsana İtaat Değildir

Peygambere kayıtsız-şartsız itaat emri verildikten sonra sanırsınız, bir peygambere itaatin alelâde bir insana itaat gibi olmadığını anlatmamıza gerek yoktur. Zaten, kâfirlerin en çok yakındıkları nokta buydu. Kâfirler, peygamber için, "Yahu, bu sizin gibi bir insan değil midir?" derlerdi. Bazen da şöyle derlerdi: "Yahu, bu sizin gibi bir insandan başka bir şey değildir. Sonra da kalkıyor, sizden daha üstün olduğunu söylemek isliyor." Ayrıca şunu da söylüyorlardı: "Eğer siz kendiniz gibi bir insana itaat ederseniz hüsrana uğrayacaksınız". Ama bu cahil kimseler, peygamberin emirlerinin aslında Allah'ın emirleri olduğunu bilmiyorlardı. Çünkü peygamber ne diyorsa, Allah'ın emri üzerine diyor ve ne yapıyorsa, Allah'ın emrine göre yapıyordu. Kendi nefsi için ve kendi şahsi menfaati için herhangi bir söz söylemiyor, herhangi bir harekette bulunmuyordu. Bu bakımdan, peygambere itaatle herhangi bir yanlışlığın olmadığı peşinen ve kesin olarak bilinmelidir.

6.3.13. Peygamberin Hidâyeti İçin Gönderilen Vahyin Türleri

Bu konuya üçüncü, dördüncü ve beşinci ayetlerde değinilmiştir. Dördüncü ve beşinci ayette bahsedilen vahiyden Kitabullah'ın kastedildiği öne sürülüyor. Bazı kimseler, peygambere Kitabullah'tan başka bir vahiy gelmediğine

inanyorlar. Ama bu yanlış bir fikirdir. Kur'ân-ı Kerim şahittir ki, peygamberlere sadece kitap vahyedilmezdi, aksine onların hidâyeti için Allah değişik zamanlarda çeşitli vahiyler gönderirdi. Bu vahiyler sayesinde, peygamberler doğru kararı verir, doğru yolu bulurlardı. Bu vahiylerle hataları düzeltilir, onların korunması veya başarılı olması için tedbirler alınırdı. Bu hususla çeşitli misaller verilebilir. Hz. Nuh (a.s.) bu vahiyler sayesinde büyük bir tufanın geleceğini, bunun için hazırlıklı olması gerekliliğini, öğrenmiş ve dolayısıyla, gemisini inşa etmişti. Hz. İbrahim (a.s.), yerde ve gökte gezdirildi ve meleklerle tanıştırıldı. Kendisine ölümlerin nasıl dirildiği gösterildi. Hz. Yusuf (a.s.)'a rüyaların tabiri hakkında bilgi verildi. Hz. Musa (a.s.) ile Tûr dağında konuşuldu. Kendisine, elinde ne olduğu soruldu. O da cevap verdi, "bu benim âsamdır". Hz. Musa ayrıca, esasını koyun ve keçileri gütmek için kullandığını belirtti. Emredildi, "bunu yere at". Yere atılan asa ejderha haline gelince, Hz. Musa korkup geriye çekildi. Bunun üzerine Allah dedi ki: "Ya Musa, korkma, ona yaklaş, sen emniyettesin". Daha sonra şu emri verdi: "Firavun'a git, o tuğyan etmiştir". Hz. Musa, kendisine yardımcı olması için Hz. Harun'u istedi ve bu işleği kabul edildi. Ancak iki kardeş Firavun'a gitmekten çekindikleri için, kendilerine şöyle dendi: "Korkmayın, Ben sizinle beraberim. Ben işitir ve görürüm". Firavun'un sarayında Hz. Musa (a.s.) sihirbazların sihirle yaptıkları yılanları görüp korkunca gene kendisine vahiy geldi: "Korkma, (sonunda sen kazanacaksın)". Firavun'a ak ile kara

anlatıldıktan sonra, Hz. Musa'ya emredildi, "kullarımı alıp gece vakti yola koyul, sizi takip edecekler". Denize varınca yine bir vahiy geldi: "Asanı suya vur". Bu vahiylerin kitap şeklinde Hz. Musa'ya indiği ve kitlelere yol gösterme amacını taşıdığı iddia edilebilir mi? Diğer peygamberlere gelen vahiylerin durumu da aynıdır. Bu vahiyler, Cenab-ı Allah'ın sık sık peygamberlerle kelâm ettiği ve bu kelâmın, ikaz, tenbih, şahsi tavsiye ve nasihat mahiyetinde olduğu bilinmelidir. Bu vahiy, şekil ve muhteva bakımından insanların hidâyeti için, kitaba dahil edilmek ve ilâhi bir yasa haline getirilmek üzere gönderilen vahiylerden hayli değişiktir.

6.3.14. Hz. Peygamber (a.s.)'e Gelen Benzeri Vahiyler

Benzeri vahiyler Hazreti Peygamber'e de gelirdi. Kur'ân-ı Kerim'de buna dair çeşitli işaretler vardır. Örneğin, Rasûlullah önce Kudüs'ün müslümanların kiblesi olduğunu söylemişti. Bununla ilgili herhangi bir ilâhi emir gelmedi. Ama bu kible iptal edilip Kâbe kible olunca, Allah'tan şöyle bir emir geldi:

İnsanlardan bir takım beyinsizler: 'Onları daha önce üzerinde bulundukları kiblelerinden çeviren nedir?' diyecekler. De ki: 'Doğu da Allah'ındır, batı da. Dilediğini dosdoğru yola yöneltip iletir'. (Bakara; 142)

"Senin üzerinde bulunduğun kibleyi, Peygamber'e tabi olan ile arkasını döneni ayıralım diye yaptık" . (Bakara; 143)

Bu demektir ki, daha önce kiblenin Kudüs olması kararı Allah'ın vahyi ve emriyle alınmıştı.

Uhud savaşı sırasında, Hz. Peygamber (a.s.) müslümanlara yardım için Allah'ın meleklerinin geleceğini söylemişti. Daha sonra, Allah Teâlâ, Hz. Peygamber(a.s.) 'in bu açıklamasından Kur'ân-ı Kerim'de şöyle bahsetti:

" Allah bu yardımı, ancak size müjde olmak ve kalbinizde itminan (yatışma) hâsıl etmek için yaptı". (Al-i İmran; 126)

Demek ki, bu yardım vaadi Allah tarafından yapılmıştı.

Uhud savaşından sonra, Hz. Peygamber (a.s.) müslümanları ikinci bir Bedir savaşı için Medine'nin dışına çıkmaya çağırdı. Hz. Peygamber (a.s.)'in bu çağrısı Kur'ân-ı Kerim'de hiçbir yerde yer almıyor. Ama Allahu Teâlâ bu çağrının da kendisinden geldiğini sonradan tasdik etti:

"Kendilerine yara, elem ve bozgunluk isabet ellikten sonra yine Allah ve peygamberin davetine uyanlar için pek büyük mükâfat vardır" (Al-i İmran; 172)

Bedir savaşı sırasında, Hz. Muhammed (a.s.)'in Medine'den çıkmasından Kur'unda şöyle bahsedilmiştir:

"Rabbin seni evinden hak uğrunda çıkardığında mü'minlerden bir grup isteksizdi." (Enfal; 5)

Evden çıkma emri Kurban'da yer almamıştır. Ama daha sonra, Allah, evden bu çıkışın kendi emriyle olduğunu beyân etmiştir. Daha sonra, savaşın en şiddetli anında, Allah'ın rasûlü bir rüya gördü:

"Şunu da hatırla ki, Allah onları sana uykuda (rüyada) az gösterdi" (Enfâl; 43)

Münafıklar, Rasûlullah (a.s.)'ın ganimet dağıtımından hiç hoşlanmamışlardı. Yüce Allah, bu dağıtımın bizzat kendi emriyle yapıldığını duyurmak suretiyle ağızlarını kapatıverdi:

"Eğer onlar, Allah ve Resûlünün verdiği razı olsalar". (Tevbe; 59)

Hudeybiye Anlaşması imzalanırken sahabenin hemen hemen hepsi buna karşıydılar. Anlaşmanın şartları hoşlarına gitmemişti. Fakat Rasûlullah (a.s.) anlaşmayı kabul etti. Rasûlullah (a.s.)'ın bu hareketi daha sonra Allah tarafından tasdik edildi:

"Biz sana âşikâr bir fetih verdik". (Fetih; 1)

6.3.15. Yukarıdaki Ayetlerden Çıkan Sonuçlar

Yukarıdaki ayetlerin benzerlerini bulmak kolaydır. Fakat burada anlatmak istediğimiz, peygamberler ile Allah arasındaki ilişkinin geçici olmadığıdır. Yani Allah ile Hz. Rasûl (a.s.) arasındaki ilişki, sadece Hz. Rasûl (a.s.)'ın bir ilâhi mesaj taşıdığı veya ilettiği sürece devam etmez. Bu ilişki sürekli ve kalıcıdır. Allahu Teâlâ her zaman vahiyle peygamberlerine yol gösterir, hatalarını düzeltir. Necm suresinin ilk ayetlerinde işte bu hususa işaret edilmiştir. Bu bölümün başında arz ettiğini gibi, Kur'ân-ı Kerim'de peygamberlerin her zaman Allah'ın özel gözetimi altında oldukları açıkça ifade edilmiştir. Kur'ân-ı Kerim'de Hazreti Peygamber (a.s.) ile diğer

peygamberlerin hatalarının düzeltilmesi ve Allah tarafından kendilerinin ikaz edilmesi ve ıslah edilmesinin anlatılmasındaki amaç, peygamberlere güvensizlik belirtmek değildir. Bu kıssa ve ifadelerden, peygamberlerin de bizim gibi hatalı İnsanlar olduğunu çıkarmak yanlıştır. Bu bakımdan onlardan yüz çevirmek, onların söz ve hareketlerine uymamak da yanlış bir davranış olur. Aslında peygamberler her zaman iyiyi ve doğruyu yapmakla mükelleftirler ve en küçük hataları bile anında düzeltildiği için sözlerine ve hareketlerine güvenmemek doğru değildir. Aslında Allahu Teâlâ peygamberler konusunda fazlasıyla hassas davranır ve en küçük hatalarını bile affetmez. Nitekim, Kur'ân-ı Kerim'de, Hazreti Peygamber (a.s.)'in diğer insanların hayatında belki de hiç önem taşımayan konularda uyarıldığını görürüz. Örneğin, bir insanın bal yiyip yememesi, bir köre dikkat edip etmemesi veya onun itirazından hoşlanmaması ya da biri için mağfiret dilemesi... Bunların önemli bir konu olduğu söylenebilir mi? Ama, bu gibi normal bir bakışla önemsiz sayılabilecek olaylarda Allah, peygamberlerin kendi veya başkalarının fikrine göre hareket etmelerini yasaklamıştır. Aynı şekilde bazı kimseleri savaşa katılmaktan müstesna bırakması, veya bazı savaş esirlerini fidye alıp serbest bırakması, bir hükümdar veya komutanın işlevleri arasında çok küçük bir yer tutar. Ne var ki, bir peygamberin hayatında bunlar öylesine önemli bir konu haline gelir ki, kendisi açık bir vahiy ile ikaz edilir. Neden? Çünkü, peygamber alelade bir hükümdar veya

komutan değildir. O, kendi fikrini üstün kılmaya, kendi düşündüğü gibi hareket etmeye selahiyetli değildir. Bir peygamber, peygamberlik makamında bulunduğu için verdiği kararın Allah'ın rızasına uygun olması gerekir. Bir peygamber gizli vahyi iyice anlamayıp, Allah'ın rızasına aykırı en ufak bir harekette bulunur bulunmaz derhal açık bir vahiyle ikaz ve ıslah edilir.

Peygamberlerin bu özel vaziyetine Allahu Teâlâ'nın özenle eğilmesi, onların daima dürüst davranmalarına, her zaman doğru hareket etmelerine tam güvenmemizi sağlamak amacını taşımaktadır. Böylece biz peygamberlerin her zaman doğru söz söylediklerine, her zaman kötülüklerden kaçındıklarına inanmalıyız. Peygamberlerin daima Allah'ın gösterdiği çizgide olduklarını bilmeliyiz. Peygamberlerin hayatının, İslâmî siretin mükemmel ve üstün bir numunesi olduğuna inanmalıyız. Cenab-ı Hak bu olgun ve üstün örneği, Allah'ın en sevgili kulu olmak isteyenlerin takip etmesi için yaratmıştır. Bu ilâhi gaye ve hedef, yukarıda kaydettiğimiz 6. ve 7. ayetlerde açıkça ifade edilmiştir. Altıncı ayette peygamberlerin, İnsanlar için "güzel bir örnek" olduğu belirtilmiş, yedinci ayette ise Allah tarafından sevilmenin yolunun Rasûlullah'a itaatten geçtiği ifade edilmiştir.

6.3.16. Hz. Peygamber (a.s.)'in Bütün Hayatı "Güzel Bir Örnek"dir

Diğer peygamberler gibi Hz. Peygamber (a.s.)'in de bütün hayatı müslümanlar için güzel bir örnektir. Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatını örnek almamızda en ufak bir istisna, kısıtlama veya sınırlama yoktur. Bütün hayatı mutlaka takip edilmesi gereken bir örnektir. Kur'ân-ı Kerim bunu emretmektedir. Hadislerin telkinleri de bu yöndedir. Demek ki, Hz. Peygamber (a.s.)'i kim ne kadar çok sever, Ona kim ne kadar çok itaat eder, O'nun örneğine uyarsa, Allah katında o kadar makbuldür.

Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın bütün hayatını müslümanlar için örnek alınması gerekliliğini belirtirken, tabiatıyla bazı istisnaların olduğunu da unutmayalım. Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatını örnek alırken bazı istisnalar olduğunu inkâr etmeyelim. Ama bu istisnaların mahiyeti nedir? Bunlar hangileridir? İşte bunları bilmek zorundayız. Rasûlullah (a.s.)'ın hayatının örnek alınması gerekliliğini söylerken, hayatının her safhasında her an ve her zaman ne yapmışsa, nasıl yapmışsa onu aynen taklit etmemiz gerektiğini kastetmiyoruz. Rasûlullah (a.s.)'ın hayatına tıpa tip uymak ve hatta aslı ile kopyası arasında herhangi bir fark bırakmamak amacımız olmamalıdır. Zaten Kur'ân-ı Kerim de böyle bir kopya çekilmesini emretmiyor. Kur'ân-ı Kerim bu hususta bir genelleme yapmıştır ve Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatını genel hatlarıyla örnek almamızı istemiştir. Bu

hususta, Hazreti Peygamber (a.s.) ile sahabelerin söz ve hareketleri de bizim için yol gösterici nitelik taşımaktadır. Burada ayrıntılara girmeye gerek yoktur. Ancak kısaca belirtmek istersek, diyebiliriz ki; İslâm dininde farz, vacip ve sünnet olarak bilinen konularda Hz. Muhammed (a.s.)'in söz, vaat, telkin, ikaz ve fiillerine tıpa tip uyulmalıdır. Örneğin, namaz, oruç, hacc, zekât gibi konularda en ufak bir itiraz veya istisnaya yer yoktur. Ama İslâmî yaşantıyla ilgili genel öğretileri; mesela medeni, kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasal konuların ayrıntıları konusunda bazı istisnalar vardır. Bu gibi meselelerde Hz. Muhammed (a.s.), ahlâk, hikmet ve dürüstlük ile ilgili belli başlı kurallar meydana getirmiştir. Bir de çeşitli söz ve hareketleriyle, bu hususla bize seçenekler bırakmıştır. Bunlardan akıl ve mantık ile İslâmiyet'in ruhuna en uygun olanlara uyma hürriyetimiz vardır. Böylece, iyi niyetle Hz. Muhammed (a.s.)'in hayatını örnek almak isteyen biri için hangi konularda kendisine tam itaat etmesi ve hangi konularda kısmen ya da akıl ve mantık kuralları çerçevesinde uyması gerektiğini öğrenmek hiç de zor değildir.

Fakat bazı ard niyetli ve bilgisiz kimseler bu hususta tutarsız sorular sorarlar. Derler ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in dili Arapça idi, o halde biz de mi Arapça konuşalım? Hz. Muhammed (a.s.) Arap kadınlarıyla evlenmişti, biz de Arap kadınlarıyla mı evlenelim? Hz. Muhammed (a.s.) kendisine mahsus bir kıyafet giyerdi, biz de mi aynı kıyafeti giyelim? Kendisinin yiyecekleri, içecekleri başka idi, biz de mi o

şeylerden yiyelim, içelim? Hz. Muhammed (a.s.)'in toplumsal yaşantısı başka türlüydü, biz de mi aynı şekilde yaşayalım? Keşke bu İnsanlar önemli olanın, Hz. Muhammed (a.s.)'in konuştuğu dil değil, onun muhtevası ve üslûbu olduğunu bilseler, önemli olan, Arap veya başka bir millettten olan kadın ile evlenmek değil, o kadına yaptığımız muamele, haklarını ödemek, onun üzerine olan şer'i selâhiyetleri, doğru şekilde kullanmaktır. Aslında Hazreti Peygamber (a.s.)'in, mübarek zevcelerine yaptığı güzel muamele her müslümanın aile hayatı için birer örnek olmalıdır. Sonra, Hz. Muhammed (a.s.)'in giydiği kıyafetin bütün müslüman erkekler için mecburi kılındığını iddia eden kimdir? Yediği yemekler de müslümanlar için zorunlu hale getirilmemiştir. Asıl dikkate değer olan şey, giyimde kuşamda Hazreti Peygamber (a.s.)'in riayet ettiği sınır ve kurallardır. Yiyecek, içecek konusunda da önemli olan getirdiği adab, kaide ve kurallardır. Kur'ân-ı Kerim'de iyi ve kötü şeyler arasındaki fark genel hatlarıyla belirtilmiştir. Kur'ân'ın ifadelerinden hangi konularda peygamberlere itaat edilmesinin faydalı olduğu, hangi konularda itaat edilmesinin gerekli olmadığını anlamak mümkündür. Aslında Hazreti Peygamber (a.s.)'in özel ve görevi ile ilgili yaşantısı açık bir kitaptır ve bunu incelemek ve örnek almak hiç de zor değildir. Rasûlullah'ın bütün hayatı doğru ve Allah'tan korkan bir müslüman için örnek bir hayattır. Nitekim, Hz. Aişe (r.a.) bu hususta şöyle buyurmuştur: "Eğer, Kur'ân'ın talimatı ve ruhuna göre mü'min bir insanın dünyada

nasıl yaşaması gerektiğini bilmek isliyorsanız, o zaman Muhammed Mustafa (a.s.)'nın hayatını örnek almalısınız." Doğrusu, Allah'ın kitabında genel hatlarıyla ortaya konan İslâm, Rasûlullah (a.s.)'ın kişiliğinde açık ve etraflı ifadesini bulmuştur.

6.3.17. Peygamber, Her Zaman Peygamberdir

Allah'a şükürler olsun ki, bu bölümün başında bahsettiğimiz Üçüncü Grub'a bağlı kimseler, Birinci ve İkinci Grup'takilerden daha mantıklı ve ileri düşüncelidirler. Ama bazı hadislerle bakarak, "Hz. Peygamber her an ve her durumda peygamber olmaz. Dolayısıyla, her sözü ve her harekeli bir peygamber olarak kabul edilmemelidir" görüşüne kapılmışlardır. Aslında bu yanlış anlama, bambaşka olay ve konularla ilgili olan hadislerden kaynaklanmaktadır. Gerçek şudur ki Hazreti Peygamber (a.s.) her an ve her durumda Allah'ın rasûlüydü. Zaten, Hz. Muhammed (a.s.) kendisinin peygamber olduğunu, ne amaçlarla dünyaya gönderildiğini hiçbir zaman unutmamıştır. O'nun dünyaya gönderilme gayesi, insanlardan düşünme, fikir beyan etme, hareket etme hürriyetini ortadan kaldırmak, akıl ve fikirlerine kilit vurmak değildi. Hz. Muhammed (a.s.) dünyaya, tarım ve sanayi gibi konulan anlatmaya da gelmemişti. Hz. Muhammed (a.s.)'in maksadı ve hedefi, insanların ailevi ve özel hayatlarına karışmak da değildi.

Hazreti Muhammed (a.s.)'in hayatının tek gayesi vardı. İslami belirli bir inanç olarak insanların kalbine yerleştirmek ve bunu bir ferdin şahsiyetinde ve toplumun düzeninde faal ve canlı hale getirmektir. Hz. Muhammed (a.s.)'in hayatının bunun dışında bir gayesi ve hedefi olmamıştır. Hz. Peygamber (a.s.), hayatında eğer nadiren başka meselelerle ilgilenmişse de kendisine tâbi olanlara durumu izah ederek kendi fikirlerini belirtme ve hareket etme konusunda serbest bırakmıştır. Gerçi sahabeler ile diğer müslümanlar, Hz. Peygamber (a.s.)'in her sözünün Allah'ın Rasûlünün sözü olduğunu kabul ederek kendisine hiç ses çıkarmadan itaat etmeye hazırdılar ve dünyevi konularla ilgili olarak söylediği her sözün de risaletin emri olduğuna inanırlardı. Fakat, Hz. Peygamber (a.s.) hiçbir zaman, şahsi veya dünyevi bir mesele hakkında sahabelere ne bir emir vermiş, ne de onlardan itaat etmelerini istemiştir. Tam 23 yıl bu konuda titiz davranması, asıl mevkii ve görevini her an göz önünde bulundurması, bir an bile olsun şaşmaması, peygamberlik vazifesi ile şahsi ve dünyevi işlerini karıştırmaması ve taraftarlarına tam bir otorite kurmuş olmasına rağmen ilgisi olmayan bir konuda kendilerine herhangi bir emir ve direktif vermemesi kendisinin ne kadar sağlam karakterli ve vazifesinas olduğunun açık bir delilidir. Fakat bununla beraber, şunu açıklamakta fayda vardır ki; dünya işleri ile ilgili söylediği sözler veya yaptığı hareketlerden çoğunun Allah'ın emri veya vahiy ile olmadığı söylenemez. Gerçi bu gibi konularda mübarek ağzından çıkan

sözler emir niteliğinde olmamış ve kendisi de, müslümanları itaate mecbur etmemiştir. Ancak ağzından çıkan her sözün hak olduğu ve herhangi bir yanlışlık ihtimali bulunmadığı bilinmelidir, örneğin, Hz. Peygamber (a.s.)'in tıp ilmiyle ilgili söylediği sözler ve gösterdiği yollar, öylesine faydalı ve hikmetlidir ki, insanın şaşmaması mümkün değildir. Tıp ilmini hiç bilmeyen, bu hususta hiçbir çalışması olmayan, hiçbir tecrübeden geçmemiş olan bu Arap Ümmi Peygamber (a.s.)'in tıbbın bazı evrensel gerçeklerini nasıl öğrendiğine, nasıl bildiğine akıl ermez. Halbuki, yüzyılların deneyleri ve araştırmaları Hz. Peygamber (a.s.)'in bu konudaki tavsiye ve çalışmalarını haklı çıkarmıştır. Buna benzer pek çok örnekler vermek mümkündür. Bu konular, peygamberlerin asıl görevi, yani tebliğ ile ilgili değildir, ama Allah'ın kendilerine verdiği ilham ve sağduyuyla her konuda en doğrusunu, en iyisini yapmaya kadirdirler. Demircilik ve zırhçılık ile peygamberlik arasında ne gibi bir münasebet olabilir? Fakat görüyoruz ki, Hazreti Davud (a.s.) işte usla oluyor ve bizzat Allahu Teâlâ kendisine bu ustalığı verdiğini beyan ediyor:

"O'na, sizi harbin şiddetinden koruması için zırh yapma sanatını öğrettik"(Enbiya; 80)

Peygamberlik ile kuşların dilini bilmek arasında ne gibi bir ilişki olabilir? Ama, Hz. Süleyman, bu konuda usta olduğunu bizzat kendisi söylüyor:

"Ey İnsanlar, bize kuşların dili öğretildi". (Neml; 16)

Marangozluk ile gemi yapıcılığı, peygamberliğin herhangi bir bölümü müdür? Fakat, Cenab-ı Hak Hz. Nuh (a.s.)'a sağlam bir gemi yap demiyor, aksine şöyle diyor:

"Bizim nezaretimizde ve vahyimizle gemiyi yap". (Hûd; 37)

Bu bakımdan, peygamberlere sadece tebliğ ve telkin ile ilgili vahiylerin geldiğini sanmak yanlıştır. Aslında, peygamberlerin hayatının tümü Allah'ın hidâyetine tâbiydi. Ama burada, peygamberlerin hayatının iki yanı olduğunu belirtmeliyiz. Bunlardan birincisine müslümanların uyması her hâlükârda şarttır. Bunun adım adım takip edilmesi ve her yönüyle örnek alınması elzem ve zaruridir. Fakat, peygamberlerin hayatının ikinci yanına uyulması her müslüman için her zaman farz değildir. Ne var ki, bu davranış farz olmamakla birlikte, Cenab-ı Hakk'ın sevgili kulu haline gelmek, O'nun katında üstün bir mevkiye yükselmek isteyen imanlı ve inançlı bir müslüman için, Peygamber (a.s.)'in bütün sünnetini örnek almaktan başka çare yoktur. Hz. Rasûl (a.s.)'ün sünnetinden bir santim bile ayrılmak, Allah ve Rasûlü tarafından daha az sevmeye sebep olabilir. Aşk ve sevginin ilk şartı kayıtsız şartsız teslimiyettir. Rasûlullah (a.s.)'ı seven O'na tam olarak teslim olmalı, itaat etmelidir. Aşk, ayırım, fark ve istisna tanımaz.

6.3.18. Peygamber İle Peygamber Olmayanın Hâkimiyeti Arasındaki Fark

Yukarıdaki bahsimizden, peygamberler ile peygamber olmayanların hakimiyeti, saltanatı, otoritesi ve hükümdarlığı arasındaki fark sanırız kendiliğinden ortaya çıkıyor. Bu misallerden, peygamberler ile alelade hakim ve kadıların verdikleri kararlar arasındaki büyük fark da meydana çıkıyor. Özellikle, naklettiğim son üç ayet bu ayrıcalığı büsbütün ortaya koyuyor. Bu ayetler, Rasûlullah (a.s.)'ın emrine boyun eğme ve kararlarını itirazsız kabul etmenin, imanın esaslarından biri olduğunu gösteriyor. Bu emirlere uymayan, bu kararları kabul etmeyen mü'min değildir. Bir hükümdar veya yargıcın emir, kanun ve kararlarının bu kadar bağlayıcı, bu kadar etkili olduğu söylenebilir mi? Eğer değilse, "Allah ve Rasûl gibi kelimelerin Kur'ân-ı Kerim'de geçtiği her yerde saltanat veya hükümet anlamı çıkarılmalıdır" demenin ne kadar yanlış olduğu ortadadır. Benim itirazım, Mevlana Aslam Cîracpûri'nin işte bu sözlerinedir. Ben bunu, İslâm'ın ve Kur'an-ı Kerim'in talimatına tamamıyla aykırı sayıyorum. Peygamber efendimiz (a.s.)'den sonra hükümdarlar ile devlet erbabının emir ve kanunlarına saygılı olunmasını ben de teslim ediyorum. Aslında, bir İslâm devletinde hükümdar ve yöneticilere itaat vaciptir. Ama yöneticilerin ve liderlerin görevi de İslâm'ın gösterdiği yolda yürümektir. Onlar devlet ve hükümet işleri konusunda Hz. Muhammed (a.s.)'in mübarek hayatından, hikmetli söz ve fiillerinden örnek almalıdırlar.

İslâm'da hükümdar ve liderlerin kararlarına büyük önem verilmiştir. Hatta bazı durumlarda, yöneticilerin hüküm, emir ve kararlarının Allah ve Peygamber'in emirlerine ters düşmesine rağmen vatandaşların bir ölçüye kadar doğru fikrini korumak kaydıyla bu emir ve kararlara uymaları emredilmiştir. Fakat, bu saltanat, hâkimiyet ve hükümetin, tamamıyla Kur'ân-ı Kerim'de gelen "Allah ve Rasûl" deyiimiyle aynı olduğu anlamı nereden çıkıyor? Sıradan insanların karar ve hükümlerinin, Allah ile Rasûlü'nün emirleri olduğu söylenebilir mi? Böyle bir şey olsa, devlet erbabını masum ve hâşâ peygamber ile Allah gibi varlıkların benzeri kimseler olarak kabul etmemiz gerekecektir. Halbuki müslüman ülkeler ve milletler arasında Kitap ve Sünnet'ten pek uzak olan, hatta doğru yoldan tamamıyla sapmış ve dinsiz hükümdar ve yöneticilerin bulunduğu, tarihin çeşitli dönemlerinde görülmüştür. Şimdi müslüman halk, bu cahil, sapık hükümdar ve yöneticilerin sapık emir ve kanunlarını aynen Allah ve Rasûlü'nün emir ve kanunlarıymış gibi kabul edip dalâlete ve felâkete mi sürüklenmelidir? Mevlâna Aslam Cîracpûri'nin mantığına bakılırsa, böyle bir karanlık devrede ve ortamda Allah'ın bir kulu kalkıp bu zalim, cahil ve sapık hükümdar ve yöneticileri ve diğer müslümanları yanlış yolu terk edip Allah ve Rasûlü'ne itaate çağırırsa derhal kafası uçurulacaktır. Zira, adı geçen hükümdar ve idareciler pekâlâ diyebilirler ki, "Allah ve Rasûl biziz, sen hangi Allah ve Rasûle bizi çağırmak istiyorsun?"

6.4. PEYGAMBER'İN ŞAHSÎ VE DİNÎ HÜVİYETİ

"İslâm'da fikir hürriyeti kavramı" ve "Peygamberlik ve fonksiyonları" başlıklı iki yazımın Arapça tercümeleri Şam'da neşredilen "El-Müslimun" dergisinde yayınlanmıştı. Bu yazıları okuyan Suriye'li bazı alimler bazı noktalarının açıklığa kavuşması gerektiğini bildirdiler. Ayrıca, Şam'dan bir zât bana mektup yazarak ikinci yazımla ilgili bazı itirazlarda bulundu. Kendisi, mektubunda şunları yazıyordu:

"Hazreti Muhammed (a.s.) bir insan olarak, bizden bir fert gibi midir? Bir insan olarak, Hz. Peygamber (a.s.) de şahsî iktidar ve ikbal peşinde olan bir kişi olarak mı tarif edilmelidir? Başka insanlara hükmetme ve otorite kurma arzuları O'nda da mı aranmalıdır? Eğer durum böyle ise, Hz. Muhammed (a.s.)'in bir insan olarak insanî zaatlardan arınmış olmadığı hususları birbiriyle nasıl bağdaştırılabilir? Hz. Muhammed (a.s.)'in, peygamberlik payesine yükseltilmediği sürede sürdüğü normal bir insanın hayatı ve peygamberlik vazifesi yapmadığı süre içindeki söz ve hareketlerinin bizim için ne yararı olabilir? Hz. Muhammed (a.s.), peygamber olduktan sonra insanlık ve peygamberlik hüviyetleri ayrı ayrı mı kalmış yoksa birleşmiş midir? İki hüviyeti ayrı ise, bunları açıkça ve kesinkes birbirinden ayırmak mümkün müdür? Çünkü böylece Peygamber olan Hz. Muhammed (a.s.)'e itaat edilmeyebilir. Başka bir deyimle, Hz. Muhammed (a.s.)'in insan olarak ve peygamber olarak söylediği sözler ile yaptığı

işleri ayırmanın usûlleri nelerdir? Yani, Hz. Peygamber (a.s.)'in şahsî ve dinî talimatları arasında ayırım yapmamız mümkün müdür? Hz. Peygamber (a.s.)'in hangi sözlerine itaat edilmeli, hangisine edilmemelidir? Acaba Hz. Peygamber (a.s.) ve diğer peygamberlerin şahsî görüşüne karşı çıkılabilir mi? Muhammed Mustafa (a.s.) kendi insanlık haline dikkat edilmemesi, önem verilmemesi için müslümanlara telkinde bulunmuş mudur? Hz. Peygamber (a.s.) müslümanların şahsî görüşlerini oluşturma ve açıklamaları için kendilerini teşvik etmiş midir? Ayrıca, Hazreti Ömer (r.a.) zaman zaman, Hz. Muhammed (a.s.)'in şahsî görüşlerine karşı çıkmış mıdır?..."

Yukarıdaki mektubun dışında bazı diğer kesimlerden de söz konusu iki makalem ile ilgili bazı itirazlar kulağıma gelmiştir. Bu itirazların başında iki yazıda çelişkiye düştüğüm yer alıyor. Bu itirazlara göre, ilk yazıda diğer peygamberler gibi Hz. Muhammed (a.s.)'in Peygamberlik ve insanlık yönü arasında fark olduğunu, insanların, peygamberler ile Hz. Muhammed (a.s.)'in sadece peygamberlikleriyle ilgili söz ve davranışlarına itaat etmeleri, insanlık halleriyle ilgilenmemeleri, bu konuda kendilerine itaat etmemeleri gerektiğini belirtmişim. Yine itiraz edenlere göre, ikinci yazıda bu görüşümün aksine, peygamberlere her durumda itaat etmemiz gerektiğini belirtmişim. Güya ikinci yazımda ilkinin tam aksine bir tez savunmuşum, peygamberlerin insanlık ve peygamberlik hüviyetlerinin aslında ayrı olmayıp tek bir kişide birleştiğini, bu bakımdan hangi şartlarda olursa olsun

peygamberlerin hareketlerine uyulması lâzım geldiğini savunmuşum. İtiraz edenler, görünüşle bu iki ayrı görüş arasında bağ kurmanın zor olduğunu belirtiyorlar.

Bu bölümde bu konuya ayrıntılı bir şekilde değinmenin yerinde olacağını sanıyorum.

Öncelikle şunu unutmayalım ki, bu meselenin iki önemli yanı vardır: Birincisi teorik yönü, ikincisi, ise amelî ve pratik yönü. Yani peygamberin şahsiyetini bir hidâyet kaynağı olarak kabul edersek; bunu bütünüyle bir peygamberin kişiliği olarak mı, yoksa bir insan ile bir peygamber arasında bölerek mi kabul etmeliyiz. Önemli olan önce peygamberin kişiliğinde ikilik olup olmadığını tesbit etmek, daha sonra da, eğer ikilik olduğunu teorik olarak kabul ediyorsak, bunun pratik yönünü ele almak ve şahsı ile peygamberâne söz ve hareketlerine uyup uymayacağımızı belirlemektir.

6.4.1. Meselenin Teorik Yönü

İlk önce teorik yanını ele alalım. Kur'ân-ı Kerim, peygamberlerin şahsî ve peygamberâne hüviyetleri arasında fark olduğunu kesin bir şekilde ifade etmiştir. Kur'ân-ı Kerim'e göre, peygamberler, insanları kendi kulları değil, Allah'ın kulları yapmaya gönderilirler. Al-i İmrân sûresinin 79. ayetinde şöyle denilmiştir:

"Beşerden hiç kimsenin, Allah kendisine Kitabı, hükmü ve peygamberliği versin de, sonra o, insanlara: 'Allah'ı bırakıp da bana kulluk edin' deme (hakkı ve yetkisi) yoktur. Fakat, o,

öğretmekle olduğunuz ve ders alıp vermekte bulunduğunuz Kitaba göre Rabbâniler olunuz" (deme görevindedir).

Peygamberlere iki vazife birden verilir: Vazifelerden biri, insanları Allah'tan başka kimselerin köleliğinden kurtarmaktır. Yani, peygamber, insanları başkalarının yanı sıra kendisine kul olmalarından da kurtarır. Vazifelerinden ikincisi, bütün insanları tek Allah'ın kulu yapmaktır

"Biz her millete bir peygamber gönderdik (ve onlara şu talimatı verdik:) Allah'a ibadet edin ve Tağut'tan uzak durun" (Neml; 36)

"De ki: 'Ey kitap ehli, Allah'tan başkasına ibadet etmemek, O'na bir şeyle şirk koşmamak, Allah'ı bırakıp da birbirimizi ma'bud edinmemekten ibaret olan ve bizimle sizin aranızda müsavi bulunan bir kelimeye geliniz" (Al-i İmrân; 64)

Dinimizde, peygamberlere itaatin kayıtsız şartsız emredilmesi; peygamberlerin şahsî hüviyetleri açısından değil, Allah'ın emir ve talimatının onlar vasıtasıyla gelmiş olmasındandır. İşte bu sebeple, peygambere itaat, Allah'a itaat ile bir tutulmuştur. Meselâ, şu ayetlere bakın:

"Biz, gönderdiğimiz peygamberi Allah'ın izni ile itaat olunsun diye gönderdik". (Nisâ; 64)

"Kim Peygambere itaat ederse muhakkak Allah'a itaat etmiştir" (Nisâ; 80)

Bununla beraber, gerek Kur'ân-ı Kerim, gerekse hadislerden, Hz. Muhammed (a.s.)'in, Allah'ın emriyle değil, kendi düşüncesine göre söylediği bir söze, Allah'tan gelen bir emre uyulması gerektiği gibi uyulmasının gerekli olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. Bu hususta "İslâm'da fikir hürriyeti kavramı" konulu yazımda çeşitli örnekler sunmuş bulunuyorum. Bunun en bariz misali, Hz. Zeyd bin Harise (r.a.)'nin, Hz. Peygamber (a.s.)'in emrinin hilafına Hz. Zeyneb (r.a.)'i boşamış olması ve ne Allah'ın, ne Peygamber (a.s.)'in bu konuda herhangi bir olumsuz tepki göstermemeleridir. Bu olayın başka bir açıklaması olamaz ve yazımda bunu böyle yorumlamaya çalıştım. Hurma ağaçlarının dikilmesi olayı da hepimizin malumudur. Hazreti Peygamber bu hususta şunları söylemiştir:

"Ben de bir insanım. Ben size din ile ilgili bir emir verdiğim zaman buna uymalısınız. Ama kendi görüşümü belirttiğim zaman (düşünün ki) ben de bir insanım. Ben tahminime göre bir şey söylemiştim. Tahmin ve şahsî görüşüme dayalı sözlerimi kabul etmeye mecbur değilsiniz. Ancak Allah tarafından size bir şey söylersem onu kabul edin. Çünkü ben Allah adına yalan konuşmadım. Siz dünyevî konuları daha iyi bilirsiniz" (Sahih-i Müslim, Dünya işleriyle ilgili bölümler).

Meselenin teorik yanı budur. Şimdi pratik yanını ele alalım.

6.4.2. Meselenin Pratik Yanı

Aslında, Cenab-ı Allah'ın, peygamberlere yüklediği vazife çok hassastır. Yani, Allah bir insanı yegâne temsilcisi olarak insanlara gönderirken, kendisine aynı anda iki önemli vazife verir. Bir yandan, bu peygamber, kendi cinsinden olan büyük insanları, kendisi de dahil bütün insanlara itaat ve kölelikten kurtarıp, kendilerine fikir hürriyeti ve bağımsızlık ruhu verecektir. Diğer yandan da peygamber olan aynı insan, bütün insanların Allah'a kayıtsız şartsız itaat etmelerini sağlamak amacıyla bizzat kendisine itaat edilmesini isteyecektir. Yani nazari ve teorik olarak insanları insanların sömürsünden kurtarmaya çalışan bir peygamber pratikte Allah'ın rasûlü olması sıfatıyla insanların kendisine tam olarak bağlanmasını isteyecektir. Gördüğünüz gibi, bu iki ayrı ve birbirine zıt olan vazife bir peygamber tarafından yerine getirilmek istenmiştir. Bu iki ayrı vazife ve kimliğin sınırları öylesine birbiriyle çatışır durumdadır ki, bunlar arasında doğru ve iyi bir ayırım çizgisi ancak Allah ve Rasûlü tarafından çizilebilir. Bu her babayığidin işi değildir.

Şu aşağıdaki üç noktayı göz önünde bulundurduğumuz zaman meselenin daha da karmaşık ve hatta içinden çıkılmaz bir hal aldığını görürüz.

6.4.3. Asr-1 Saadet'ten Sonra Peygamberin Peygamberlik Yönünün Öğrenilmesi

Asr-1 Saadet'te Hz. Muhammed (a.s.)'in şahsi ve peygamberlik yönünü belirlemek amacıyla söz ve hareketlerini değerlendirmemizin ölçüleri bunlardır. Fakat daha sonraki devirlerde ve hatla çağımızda da Rasûlullah (a.s.)'ın iki yönü arasındaki farkı bilmemiz için bir takım şariat usulleri vardır. Meselâ, en basitinden Rasûlullah (a.s.)'ın yaşadığı devir, ülke ve beraber olduğu İnsanlar bambaşkaydı, hayat tarzları değişikli. Hz. Muhammed (a.s.) o devirde Arabistan'da revaçta olan elbiseyi giyerdi. Giydiği kıyafet kendi icadı olmayıp o devrin ve muhitin bir kıyafetiydi. Bu hususta kendi zevki ve beğenisi fazla önemli değildi ve bir "emri vaki"ye uymak zorundaydı. Aynı şartlar yiyecek ve içecekleri için de geçerliydi. Kendisi, o devirde Arabistan'da Araplar arasında genellikle pişirilen ve yenen yemekleri yemeğe mecburdu. İçme konusunda da şahsî zevkinin önemi yoktu. Yani bu konularda seçme hakkı hemen hemen yoktu. Şimdi bu kıyafet veya yemeklerin özü veya mahiyeti ne olursa olsun, önemli olan Hazreti Peygamber (a.s.)'in bunlarla ilgili getirdiği bazı görgü, ahlâk, medeniyet, temizlik ve sağlık kurallardır. Yani bu kıyafet ve yiyecekler, içecekler konusunda sözleri ve hareketleriyle belirlediği "Şariat usulleri ve İslâmî âdâb"dır. Kısaca yukarıda zikrettiğimiz husus, Hazreti Peygamber (a.s.)'in insanlık hali ve şahsiyetiyle ilgili olup, ikinci husus da O'nun peygamberlik sıfatlarıyla bağlantılıdır. Başka bir

deyimle, Allah tarafından insanlara anlatmakla görevlendirildiği Şeriat'ın kapsamına, insanların bazı özel faaliyetleri, örneğin, kıyafetler ile elbiselerin deseni ve modası ve yemek pişirme şekilleri vs. girmez. Fakat şeriatın ilgilendiği şeyler elbiseler ile yemeklerin dış görünüşü ve niteliği değildir. Şeriat, giyim, kuşam, yemek, içmek konusunda caiz, caiz olmayan, helâl ve haram gibi çeşitli sınırlar koymuş, genel hükümler meydana getirmiştir. Yani, Şeriat'ın ahlâk ve kültür ile ilgili getirdiği genel kuralların içinde yapılan her şey caizdir.

Hiz. Muhammed (a.s.)'in insanlık ve peygamberlik halleri arasındaki farkı ister kendisinin herhangi bir açıklamasından, ister koyduğu Şeriat kurallarından öğrenelim, her iki durumda da bilgi kaynağımız Hiz. Muhammed (a.s.)'in kendisidir. Yani, Hazreti Peygamber (a.s.) efendimizin herhangi bir insanî durumunu da tesbit etmemiz için O'nun peygamberlik haline müracaat etmek zorundayız. Biz doğrudan doğruya Hiz. Muhammed (a.s.)'in insanlık hüviyetiyle ilgilenemiyoruz, işte, "Hiz. Muhammed'in sünnetinin fonksiyonları" başlıklı ikinci yazımda bu noktayı vurgulamaya çalıştım ve bu konuda sünneti inkâr edenleri uyarmak istedim. Ehl-i Kur'ân veya sünnetin münkeri olarak bilinen bu grubun en büyük hatası, Abdullah oğlu Muhammed (a.s.)'in peygamberlik ve insanlık hali arasındaki farkı bizzat kendilerinin belirlemeye çalışmasıdır. Halbuki daha evvel işaret ettiğimiz gibi bu öyle kolay bir iş değildir ve biz buna muktedir değiliz. Ama bu gruptakiler kendilerine

göre, Hz. Muhammed (a.s.)'in insanî ve şahsi olduğunu söyledikleri söz ve davranışlarından kendilerini azad etmişlerdir. Yani, Hz. Muhammed (a.s.)'in sözde insani ve şahsi hareketlerine itaat etmiyorlar. Oysa, Hz. Peygamber (a.s.)'in insanlık ve peygamberlik halleri arasındaki gerçek ayırım Allah ve Rasûlü tarafından yapılmıştır. Bu ayırımın yapılmasının amacı da bizim herhangi bir inanç yanılgısına kapılıp, Abdullah oğlu Muhammed (a.s.)'i bir tanrı haline getirmemizi önlemektir. Yani Allah'a itaat etmeye çağıran Peygamber'i, "Allah" sanmamızı engellemektir. Fakat, bu ayırım nazarî ve teorik yapılmıştır. Pratikte ise, Hz. Muhammed (a.s.) her zaman ümmeti için bir peygamberdir. Ümmeti, Abdullah oğlu Muhammed (a.s.) hakkında fikir hürriyetine sahip oluyor veya serbest davranabiliyorsa, bunu yine Rasûlullah (a.s.)'a borçludur. Bu hürriyet ve bağımsızlığı kullanmak konusunda gereken bilgi ve eğitimi sağlayan da, Rasûlullah (a.s.)'dir.

İşte bu açıklamalarımın sonra zannederim, yukarıda bahsedilen izah tarzım okuyucular tarafından daha iyi anlaşılacaktır.

6.5. PEYGAMBERLİK MAKAMI VE KUR'AN'IN HÜKÜMLERİ

6.5.1. Peygamber'in Dört Çalışma Alanı

Kur'ân-ı Kerim'de Hazreti Muhammed (a.s.)'in peygamberlik mevkii ve dört çalışma sahası hakkında şu kayıtlara rastlıyoruz:

"Bizim, Beyti sevap kazanılacak yer ve emniyet mahalli eylediğimizi yâd et; İbrahim'in makamını namazgah yapınız. İbrahim ve İsmail'e Beyt'imi, tavaf edenler, itikâf eyleyenler ve namaz kılanlar için temizleyin diye emrettik... Ya Rabbi, onlara kendilerinden bir peygamber gönder ki, onlara ayetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin, onları günahlarından temizlesin". (Bakara; 125,129)

"Aranızdan size bir Peygamber gönderdik ki; ayetlerini okuyan, onları kötülüklerden ve küfürden temizleyen ve onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah mü'minlere büyük lütuf ve keremde bulunmuştur". (Al-i İmran; 164)

"İçlerinde, kendilerinden onlara Allah'ın ayetlerini okuyan, onları kötülüklerden ve küfürden temizleyen ve onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah mü'minlere büyük lütuf ve keremde bulunmuştur". (Al-i İmran; 164)

"Ümmetler içinde, onlara kendilerinden ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitabı, hikmeti öğreten bir peygamberi gönderen O'dur" (Cuma; 2)

Yukarıdaki ayetlerde Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'ân'ın ayetlerinin yanı sıra üç şeyin daha verilerek dünyaya gönderildiği defalarca tekrarlanmıştır. Demek ilk iş olarak kendisine Kur'ân-ı Kerim'in ayetleri verilmiştir. İkinci iş olarak, insanlara Kitab'ı öğretmesi islenmiştir. Peygamberlik sahasına giren üçüncü görev de Kitabullah'ın amaç ve ruhuna uygun olarak peygamberin insanlara, "hikmet"i öğretmesidir. Peygamberlik makamının dördüncü işi de insanları hem kişi, hem toplum açısından tezkiye etmek, yani nefislerini temizlemektir. Bu noktayı açacak olursak, bir peygamberin görevleri arasında, bireyler ile toplumun her türlü eksiklik, ayıp ve kötülüklerini giderip ıslah etmek ve iyi bir ortamda gelişmelerini sağlamak yer almaktadır.

Burada önemle durulması gereken husus Kitab ve "hikmet"in öğretilmesidir. Yani Kur'ân-ı Kerim ile "hikmet"in öğretilmesi, ilâhi ayetlerin insanlara yalın bir biçimde iletilmesinden mutlaka başka bir şeydir ki, bunlardan ayrı ayrı bahsedilmiştir. Aynı şekilde, Hazreti Peygamber'in fertler ile cemiyetin ıslahı ve terbiyesi için aldığı tedbirler ve harcadığı çabaların da ayrı bir önemi olsa gerek. Şimdi bana söyley misiniz, Kur'ân-ı Kerim'i insanlara iletmenin yanı sıra, Hz. Muhammed (a.s.)'in haiz olduğu öğretmen ve velî makamlarına kendisi mi gidip oturmuş, yoksa Cenab-ı Allah

mı O'na bu mevki ve şerefi vermiştir. Kur'ân-ı Kerim'e inanan ve müslüman olduğunu söyleyen bir kimse, Hz. Peygamber (a.s.)'in öğretmen (hoca) ve veli sıfatlarının peygamberliğinin birer parçası olmadığını iddia edebilir mi? bu husustaki çalışma ve faaliyetlerinin, peygamberliği ile ilgili olmayıp, sadece özel hayatıyla ilgili olduğu söylenebilir mi? Eğer söylenemezse ve Hz. Peygamber'den Kur'ân'ın sözlerini insanlara iletmenin dışında bir takım hizmet ve vazifeler islenmiş ve Kitabullah ile hikmet hakkında insanları bilinçlendirmesi, eğitmesi beklenmişse ve Hz. Muhammed (a.s.)'de bunları aynen yapmışsa, akıl, mantık ve dinî geleneğimize aykırı düşen bir şey var mı? Böyle bir durumda, Hz. Peygamber'in bu çok yönlü çalışmalarını inkâr edenler bizzat O'nun peygamberliğini inkâr etmezler mi?

6.5.2. Kur'ân'ın Açıklayıcısı Olarak Peygamber (a.s.)

Nahl sûresinde Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur:

"Sana da (habibim) insanlara kendileri için indirilen her şeyi açıklayasın diye Zikr'i (Kur'ân'ı) indirdik" (Nahl; 44)

Gördüğünüz gibi, Hazreti Peygamber (a.s.)'e yüklenen görevlerden biri, Kur'an'da yer alan ilâhi emir ve hikmetli sözleri kendisine tabi olanlara tefsir ve izah etmektir. Herkes biliyor ki, bir yazı veya kitabın açıklanması ve yorumlanması, o yazı veya kitabın sadece okunması veya duyurulmasıyla mümkün değildir. Bir yazıda kullanılan dil, kelime, deyim ve üslûp ile işlenen konu ve olayları açıklamak için epeyce çaba

göstermek gerekir. Değişik değişik ifadeler kullanmak, çeşit çeşit örnekler vermek gerekir. Yazı veya kitapta teorik ve pratik konular geçer. Teorik konulan açıklamak için öğretmenin bazen pratik örnekler vermesi gerekir ve bunun tatbikatını da yapar. Şimdi yukarıdaki ayeti gördükten sonra, Hz. Muhammed (a.s.)'in, Kur'ân-ı Kerim'in açıklayıcısı, öğreticisi olmadığını söyleyebilir miyiz? Eğer söyleyemezsek, Hz. Peygamber (a.s.)'in açıklayıcı, öğretici ve eğitici kimliğini Allah'tan başka kimsenin tayin etmediğini de kabul etmeliyiz. Zâten Cenab-ı Allah da onu ifade etmektedir. Yani, Hz. Peygamber (a.s.) söz ve hareketleriyle Kur'ân-ı Kerim'i müslümanlara açıklamakla görevlendirilmiştir. Böyle bir durumda, Kur'ân'ın bir açıklayıcısı olarak Hz. Muhammed (a.s.)'in kimliği, peygamberlik makamından ayrı düşünülebilir mi? Akıllı bir insan, O'nun sadece Kur'ân-ı Kerim'i alıp getirdiğini kabul ve hem nazarî hem tatbikî olarak onu müslümanlara açıkladığını reddedebilir mi?

Yukarıdaki ayet, Allah'ın "zikrinin bir insan tarafından iletilmesine karşı çıkan ve peygamberliği inkâr edenleri nasıl susturucu mahiyette ise, Peygamber (a.s.)'in açıklamasını ve yorumunu kabul etmeyerek sadece Allah'ın kelimasını kabul etmek isteyenleri de cevapsız bırakacak niteliktedir. Onlar ise Peygamber (a.s.)'in sadece "zıkr"i getirdiğine, açıklamasını ve yorumunu yapmadığına inansınlar; ister sadece "Zıkr"i kabul edip Peygamber (a.s.)'in açıklamasını reddetsinler; islerse de kendileri için sadece "zıkr"ın kâfi olduğuna ve açıklamaya

gerek olmadığına, hatta güvenilecek durumda olmadığına inansınlar; bu dört tür inancın hepsi de Kur'ân-ı Kerim ile çatışır durumdadır ve kendileri mutlak bir yanlış içindedirler.

Yukarıda bahsettiğimiz ilk inancın anlamı şudur: Hz. Peygamber (a.s.) dünyaya gönderilme amacını kendisi ortadan kaldırmıştır. Çünkü, bir an için Peygamber (a.s.)'in sadece "zıkr"i getirdiğini, açıklamasını yorumunu yapmadığını farz etsek, O'nun dünyaya gelişi ve peygamberlik görevini üstlenmesinin hiçbir anlamı kalmaz. Eğer böyle bir şey olsaydı, Allahu Teâlâ "zıkr"ini ya melekler vasıtasıyla ya da doğrudan kullarına gönderirdi, Peygamber (a.s.)'i göndermeye ihtiyaç duymazdı.

Yukarıda bahsettiğimiz dördüncü inanç da aynı şekilde tehlikeli ve zararlıdır. Böyle bir şeye inananlar aslında, hem Kur'ân-ı Kerim hem hadis-i şeriflere güvensizliklerini belirtirler ve her ikisini reddetmiş olurlar. Bu tehlikeli düşünce yeni vahiy ve yeni peygamberler için de kapıyı aralamış olur. Yukarıdaki ayetle gördüğümüz gibi, bizzat Allahu Teâlâ, Kur'ân-ı Kerim'in indiriliş amacının, ancak Peygamber (a.s.)'in izahatı ve telakkileriyle tamamlanabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, peygamberin dünyaya indiriliş sebebinin de "zıkr" veya "Allah'ın kelâmı"nı açıklaması olduğunu vurgulamıştır. Şimdi eğer "Hadis"i inkâr edenlerin, artık dünyada peygamberin açıklamasına ve yorumuna gerek kalmadığı yolundaki tezini bir an için doğru sayarsak, o zaman şu iki ihtimali kabul etmek zorundayız.

Birincisi, Hazreti Muhammed (a.s.) kendi hayatının örnek alınması hüviyetini kaybetmiştir. O'nun sözleri ve hareketleri artık bizim için "güzel birer numune" değildir. Hz. Muhammed (a.s.)'in durumu bizim için Hz. Hûd, Salih ve Şuayb (a.s.)'dan pek farklı değildir. Yani nasıl ki onların peygamberliklerini kabul ediyor, onlara iman ediyorsak, ama hayatlarının herhangi bir numunesi bulunmadığı için onları örnek atamıyorsak, Hz. Muhammed (a.s.)'in hayatını da takip edemiyoruz. Böyle bir inanç, yeni bir peygamberliğin ihtiyacını kendiliğinden gündeme getiriyor. Madem ki Hz. Muhammed (a.s.) dahil, eski peygamberlerin sünneti tatbik edilmeyecek, o zaman yeni bazı meseleler için yeni birtakım vahiylerle ve peygamberlere ihtiyaç duyulacaktır. Böyle bir durumda ancak akılsız bir kişi peygamberliğin hitamında ısrar edebilecektir.

İkincisi, Kur'ân-ı Kerim, kendisini getiren peygamberin açıklaması ve tatbikatıyla anlatılmadıkça, bizzat kendi ifadeleriyle anlaşılma ihtimali zayıf olduğu için, Kur'ân-ı Kerim'i tanıyan ve buna iman edenler her ne kadar bunun kulların hidâyeti için yeterli olduğunu iddia ederlerse etsinler, onların iddiaları geçerli sayılmayacaktır. Böyle bir durumda yeni bir ilâhi kitabın ihtiyacı kendiliğinden ortaya çıkmış oluyor. Aslında, Hadis'i inkâr edenler Kur'an-ı Kerim'i de inkâr etmiş ve dinin temeline dinamit koymuş oluyorlar.

6.5.3. Dinî Lider ve Taklide Lâyık Örnek Olarak Peygamber (a.s.)

Al-i İmran sûresinde Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur:

"De ki, 'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin...

De ki, 'Allah'a ve Rasûl'e itaat ediniz. Eğer yüz çevirirseniz, kâfir olursunuz". (Ayet; 31-32)

Ahzâb sûresinde de şöyle buyurmuştur:

"Sizin için Allah'ın Rasûlünde güzel bir örnek vardır. Bu haslet, Allah'ın rızasını ve ahiret sevabını ümid edip Allah'ı zikredenlere mahsustur". (Ayet; 21)

Bu her iki ayette Allahu Teâlâ, Peygamber (a.s.)'in kesin önder olduğunu ve kendisine itaatin şart olduğunu söylüyor. Allah (c.c.)'a göre Hz.Peygamber (a.s.)'in hayatı müslümanlar için "güzel bir örnek"tir. Cenab-ı Allah, kullarının ancak böyle davranmaları halinde kendisine herhangi bir ümit bağlayabileceklerini, kendilerini sevdirebileceklerini belirtiyor. Allah ayrıca diyor ki, "sevgimi kazanmak istiyorsanız Benim sevgili Resûlüme tam olarak itaat etmelisiniz. Ondan yüz çevirirseniz, Ben'den de yüz çevirmiş olacaksınız ve bunun sonu küfre kadar varır". Şimdi bir kimse iddia edebilir mi ki, Hz. Muhammed (a.s.), dinî liderliğe kendisi gelip oturmuştur? Yoksa müslümanlar mı O'nu bu mevkiye getirmiştir? Hazreti Peygamber (a.s.)'e bu mevki ve şeref Cenab-ı Hak tarafından verilmemiş midir? Eğer Kur'ân-ı Kerim'in bu açık ifadelerini

kabul ediyorsak, o zaman Hz. Peygamber (a.s.)'in, dinî liderliğe ve taklit edilecek mevkiye bizzat Allah tarafından getirildiğine inanmalıyız. Eğer bu da doğruysa, o zaman Hz. Peygamber (a.s.)'in söz ve hareketlerini numune olarak kabul etmemize mani olan nedir? Bu ayetlerden, sadece Kur'ân-ı Kerim'in örnek alınmasının kastedildiği öne sürülürse buna ancak gülebiliriz. Çünkü gerçekten böyle bir şey olsaydı, o zaman söz konusu ayetlerde "Fet'tebi'ûnî" kelimesi yerine "Fet'tebi-ul-Kur'ân" kelimesi kullanılmalıydı. Sonra, Hazreti Muhammed'in hayalında "güzel bir örnek vardır" deyimini de kullanılmamalıydı.

6.5.4. Kanunların Uygulayıcısı Olarak Peygamber (a.s.)

Cenab-ı Allah, A'raf sûresinde Hazreti Peygamber'den bahsederken şöyle buyurmuştur:

"O peygamber, onlara iyiliği emreder, kötülükten nehyeder. Tertemiz ve iyi olan şeyleri helâl, kötü ve zararlı şeyleri haram eder. Onların sırtlarındaki ağır yükü kaldırır. Onların zincirlerini kırar". (Ayet; 157)

Yukarıdaki ayette Cenab-ı Allah'ın, Hz. Muhammed (a.s.)'e kanunları hazırlama ve uygulama yetkisi verdiği açıkça ifade edilmiştir. Demek ki, kanunun hazırlayıcısı ve uygulayıcısı sadece Allah değildir. Allah'ın emrettiği, yasakladığı, helâl ettiği, haram ettiği, doğru ilân ettiği ve yanlış olarak belirlediği konuların dışında Hz. Peygamber (a.s.)'in

helâl ve haram ettiği şeyler de aynı önemi taşımaktadır. Hz. Peygamber (a.s.) Allah'tan aldığı yetki ile bazı şeylerin gerekli bazı şeylerin gereksiz olduğunu belirtmiş, bu hususta çeşitli kaide ve kurallar meydana getirmiştir. Bunlar, Allah'ın kanunları ve şeriatının birer parçasıdır. Aynı konuya Haşr sûresinde aynı açıklıkla temas edilmiştir.

"Peygamber'in size verdiğini alın. Sizi, kendisinden nehyettiği şeyden de sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çok şiddetlidir" (Ayet; 7)

Burada hiç kimse sadece ve sadece Kur'ân-ı Kerim'den bahsedildiğini iddia edemez. Yukarıdaki her iki ayette Hz. Peygamber (a.s.)'in bir takım kanunları çıkarma ve uygulama yetkisine sahip olduğu açıkça anlatılmıştır. Bunları te'vile imkân yoktur. Çünkü böyle bir şey te'vil değil tahrif olur. Burada, Cenab-ı Allah kanunları çıkarma ve uygulama yetkisi ile emir ve nehy konusunda selâhiyetin Hz. Peygamber (a.s.)'e mi, yoksa Kur'ân-ı Kerim'e mi verildiğini söylemektedir? Birisi çıkıp da burada Allah'ın yanlışlıkla (hâşâ) Kur'ân-ı Kerim yerine Peygamber (a.s.)'in adını kullandığını söyleyebilir mi?

6.5.5. Bir Hakim Olarak Peygamber (a.s.)

Kur'ân-ı Kerim'de bir yerde değil, birçok yerde, Cenab-ı Allah, Hazreti Muhammed (a.s.)'i kadı, hakem ve hâkim olarak tâyin ettiğini ifade buyurmuştur:

"Allah'ın sana gösterdiği gibi insanlar arasında hükmetmen için sana hak olarak Kitab'ı indirdik. Hainler için müdafaacı olma". (Nisa; 105)

"Ve de ki, 'Den Allah'ın indirdiği her kitaba inandım. Aranızda adalet etmekle emrolundum....". (Şura; 15)

"Aralarında hükmetmesi için Allah ve Rasûlüne davet olunduklarında mü'minler, 'işittik ve itaat ettik' derler". (Nur; 51)

"Allah'ın indirdiğine ve Rasûlüne gelin denilirse, münafıkların senden şiddetle yüz çevirdiklerini görürsün". (Nisa; 61)

"Aralarında cereyan eden olaylarda seni hakem yapıp sonra da verdiği karardan yürekleri bir sıkıntı duymadan teslim olmadıkça onlar, Rabbin hakkı için iman etmiş olamazlar". (Nisa; 65)

Peygamber (a.s.)'in hayatı müslümanlar için "güzel bir örnek"tir. Cenab-ı Allah, kullarının ancak böyle davranmaları halinde kendisine herhangi bir ümit bağlayabileceklerini, kendilerini sevdirebileceklerini belirliyor. Allah ayrıca diyor ki, "sevgimi kazanmak isliyorsanız Benim sevgili Resûlüme tam olarak itaat etmelisiniz. Ondan yüz çevirerseniz, Ben'den de yüz çevirmiş olacaksınız ve bunun sonu küfre kadar varır". Şimdi bir kimse iddia edebilir mi ki, Hz. Muhammed (a.s.), dinî liderliğe kendisi gelip oturmuştur? Yoksa müslümanlar mı O'nu bu mevkiye getirmiştir? Hazreti Peygamber (a.s.)'e bu

mevki ve şeref Cenab-ı Hak tarafından verilmemiş midir? Eğer Kur'ân-ı Kerim'in bu açık ifadelerini kabul ediyorsak, o zaman Hz. Peygamber (a.s.)'in, dinî liderliğe ve taklit edilecek mevkiye bizzat Allah tarafından getirildiğine inanmalıyız. Eğer bu da doğruysa, o zaman Hz. Peygamber (a.s.)'in söz ve hareketlerini numune olarak kabul etmemize mani olan nedir? Bu ayetlerden, sadece Kur'ân-ı Kerim'in örnek alınmasının kastedildiği öne sürülürse buna ancak gülebiliriz. Çünkü gerçekten böyle bir şey olsaydı, o zaman söz konusu ayetlerde "Fet'tebi'ûnî" kelimesi yerine "Fet'tebi-ul-Kur'ân" kelimesi kullanılmalıydı. Sonra, Hazreti Muhammed'in hayalında "güzel bir örnek vardır" deyimini de kullanılmamalıydı.

6.5.4. Kanunların Uygulayıcısı Olarak Peygamber (a.s.)

Cenab-ı Allah, A'raf sûresinde Hazreti Peygamber'den bahsederken şöyle buyurmuştur:

"O peygamber, onlara iyiliği emreder, kötülükten nehyeder. Tertemiz ve iyi olan şeyleri helâl, kötü ve zararlı şeyleri haram eder. Onların sırtlarındaki ağır yükü kaldırır. Onların zincirlerini kırar". (Ayet; 157)

Yukarıdaki ayette Cenab-ı Allah'ın, Hz. Muhammed (a.s.)'e kanunları hazırlama ve uygulama yetkisi verdiği açıkça ifade edilmiştir. Demek ki, kanunun hazırlayıcısı ve uygulayıcısı sadece Allah değildir. Allah'ın emrettiği, yasakladığı, helâl ettiği, haram ettiği, doğru ilân ettiği ve yanlış

olarak belirlediği konuların dışında Hz. Peygamber (a.s.)'in helâl ve haram ettiği şeyler de aynı önemi taşımaktadır. Hz. Peygamber (a.s.) Allah'tan aldığı yetki ile bazı şeylerin gerekli bazı şeylerin gereksiz olduğunu belirtmiş, bu hususta çeşitli kaide ve kurallar meydana getirmiştir. Bunlar, Allah'ın kanunları ve şeriatının birer parçasıdır. Aynı konuya Haşr sûresinde aynı açıklıkla temas edilmiştir.

"Peygamber'in size verdiğini alın. Sizi, kendisinden nehyettiği şeyden de sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çok şiddetlidir" (Ayet; 7)

Burada hiç kimse sadece ve sadece Kur'ân-ı Kerim'den bahsedildiğini iddia edemez. Yukarıdaki her iki ayette Hz. Peygamber (a.s.)'in bir takım kanunları çıkarma ve uygulama yetkisine sahip olduğu açıkça anlatılmıştır Bunları te'vile imkân yoktur. Çünkü böyle bir şey te'vil değil tahrif olur. Burada, Cenab-ı Allah kanunları çıkarma ve uygulama yetkisi ile emir ve nehy konusunda selâhiyetin Hz. Peygamber (a.s.)'e mi, yoksa Kur'ân-ı Kerim'e mi verildiğini söylemektedir? Birisi çıkıp da burada Allah'ın yanlışlıkla (hâşâ) Kur'ân-ı Kerim yerine Peygamber (a.s.)'in adını kullandığını söyleyebilir mi?

6.5.5. Bir Hakim Olarak Peygamber (a.s.)

Kur'ân-ı Kerim'de bir yerde değil, birçok yerde, Cenab-ı Allah, Hazreti Muhammed (a.s.)'i kadı, hakem ve hâkim olarak tâyin ettiğini ifade buyurmuştur:

"Allah'ın sana gösterdiği gibi İnsanlar arasında hükmetmen için sana hak olarak Kitab'ı indirdik. Hainler için müdafaacı olma". (Nisa; 105)

"Ve de ki, 'Ben Allah'ın indirdiği her kitaba inandım. Aranızda adalet etmekle emrolundum....". (Şura; 15)

"Aralarında hükmetmesi için Allah ve Rasûlüne davet olunduklarında mü'minler, 'işittik ve itaat ettik' derler". (Nur; 51)

"Allah'ın indirdiğine ve Rasûl'üne gelin denilirse, münafıkların senden şiddetle yüz çevirdiklerini görürsün". (Nisa; 61)

"Aralarında cereyan eden olaylarda seni hakem yapıp sonra da verdiği karardan yürekleri bir sıkıntı duymadan testim olmadıkça onlar, Rabbin hakkı için iman etmiş olamazlar". (Nisa; 65)

Bütün bu ayetler, Hazreti Peygamber (a.s.)'in kendi kendine ya da müslümanlar tarafından seçilen değil, bizzat Allah tarafından tâyin edilen bir kadı, yargıç ve hakem olduğunu belirtiyorlar. Üçüncü ayete dikkat ettiğinizde göreceksiniz ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in hâkimlik veya kadılık sıfatı O'nun peygamberlik sıfatından ayrı değildi. Bu ayette, Hz. Muhammed (a.s.)'in hakemlik ve yargıçlığına iman edilmediğinde, peygamberliğine inanmanın mümkün olmayacağı belirtilmiştir. Yani mü'minlerin, Hz. Muhammed (a.s.)'in hâkimliğini sadece sözleriyle değil, hareketleriyle de

kabul etmeleri zorunlu kılınmıştır. Dördüncü ayette "indirilen" (kitap) ve "peygamber"den ayrı ayrı söz edilmiştir. Bu demek oluyor ki, herhangi bir dini ve içtimai konuda Allah'ın kesin hükmünü öğrenmenin iki kaynağı vardır. Birincisi, Allah'ın kanunu olarak Kur'ân-ı Kerim ve ikincisi, bu kanuna göre kararını veren hâkim ve yargıç Hz. Peygamber (a.s.). Bu her iki kaynaktan yüz çevirmek münafıklıktır. Son ayette daha ileri gidilerek Hz. Peygamber'in kararını beğenmeyen veya O'nun hakemliğini kabul etmeyen, mü'min bile olamayacağı ifade edilmiştir. Hz. Peygamber'in kararından canları sıkılanlar, imanlarını da kaybederler. Kur'ân-ı Kerim'in bu açık ifadelerinden sonra da, Hz. Muhammed (a.s.)'in kadılık, hâkimlik ve yargıçlığının özel önem taşımayıp kendisinin alelâde bir hâkim veya yargıç olduğunu ileri sürenler olabilir mi? Dünyada herhangi bir hâkime böyle bir yetki tanınmış mıdır veya tanınabilir mi? Yani, dünyada bir yargıcın kararını kabul etmeyen, eleştiren ve reddeden bir kişi imanını kaybedebilir mi?

6.5.6. Bir Hükümdar Olarak Hz. Peygamber (a.s.)

Kur'ân-ı Kerim'de birçok yerde Hz. Muhammed (a.s.)'in, Allah tarafından hükümdar ve rehber yapıldığı ve kendisine bu makamın da peygamber olması sebebiyle verildiği ifade edilmiştir.

"Biz, gönderdiğimiz peygamberi, Allah'ın izniyle itaat olunsun diye gönderdik". (Nisa; 64)

"Kim rasûle itaat ederse muhakkak Allah'a itaat etmiştir". (Nisa; 80)

"Gerçekten sana biat edenler, Allah'a biat etmiş olurlar". (Fetih; 10)

"Ey mü'minler, Allah ve Rasûlüne itaat edin. isyan ile amellerinizi boşa çıkarmayın". (Muhammed; 33)

"Allah ve Resulü bir işe hüküm verdiği zaman, mü'min bir erkekle mü'min bir kadın için, kendi işlerinde muhayyerlik hakları yoktur, Allah ve Rasûlüne âsi olan muhakkak açık bir sapıklık etmiştir". (Ahzab; 36)

"Ey mü'minler, Allah ve Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin. Eğer bir şey hakkında çekişirseniz onu Allah'a ve Peygamber'e döndürün. Eğer Allah ve ahiret gününe iman ediyorsanız bu, sizin için hayırlıdır". (Nisa; 59)

Bu ayetler açıkça gösteriyor ki, Hz. Muhammed (a.s.) kendi başına buyruk olmamıştır veya kendi kendine hâkim olmamıştır. Hz. Peygamber (a.s.) gücüne veya kılıcına dayanarak iktidar koltuğuna oturmamıştır. Onu bu mevkiye getirenler müslümanlar da değildir. O, Allah tarafından iktidara getirilen bir hükümdar ve rehberdir. O'nun hükümdarlığı veya rehberliği peygamberlik sıfatından ayrı değildir. Aksine, hükümdar olması peygamberliğinden ileri geliyor. O'na itaat etmek, O'nun iktidarını tanımak, O'nun çıkardığı kanunlara uymak, bizzat Allah'a ve onun emirlerine uymaktır. O'na biat ediyorsak, Allah'a biat ediyoruz. O'na baş kaldırmak, Allah'a

baş kaldırmak demektir. Peygamber (a.s.)'in hâkimiyetine karşı çıkmak O'na isyan etmek, bütün iyi işler ve amellerden vazgeçmek demektir. Bu bakımdan Allah ve Rasûlü hangi konularda görüşlerini beyan etmiş emirlerini açıkça vermişlerse, aralarında hükümdar, lider ve diğer yönetici kadro da olmak üzere, bütün müslümanlar, bunlara aynen uymak zorundadırlar. Bu hususlar son ayette daha açık bir şekilde dile getirilmiştir. Bu ayette itaatin üç derecesinden bahsedilmiştir:

1-İlk önce Allah'a itaat,

2-Daha sonra Peygamber (a.s.)'e itaat,

3-Bundan sonra da "emir sahipleri" yani hükümdar, idareci ve devlet erbabına itaat.

Bu derecelendirme gösteriyor ki Peygamber (a.s.), "emir sahipleri" veya devlet yöneticileri arasında yer almıyor. O'nun yeri ve mevkii alelâde lider veya yöneticilerden ayrı ve yüksektir. Peygamber (a.s.), Allah'tan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken ikinci nokta Allah ve Peygamber (a.s.)'e kayıtsız, şartsız itaattir. Bazı konularda devlet yöneticileriyle ihtilaf olabilir, ama Allah ile Rasûlü için bu imkânsızdır. Burada dikkat edilmesi gereken bir başka husus da bu gibi ihtilaf ve anlaşmazlık hallerinde karar mercii Allah ve Peygamberidir. Gayet tabii ki, karar mercii sadece Allah olsaydı. Peygamber (a.s.)'in adı ve sanı burada bu kadar açık bir şekilde geçmezdi. Bu durumda Allah'a müracaatın

Kur'ân-ı Kerim'e müracaat anlamında olduğunu kabul edersek, Peygamber (a.s.)'e müracaatın da O'nun yaşadığı devirde bizzat kendisine, ama vefâtından sonra geride bıraktığı sünnetine başvurma mânâsında olduğunu kabul etmeliyiz.

Aslında, meselenin derinliğine inecek olursak, Asr-ı Saadet'te, yani Hz. Muhammed (a.s.) sağ iken bile herhangi bir konuda başvurulacak ikinci kaynağın, Rasûlullah (a.s.)'in sünneti olduğunu görürüz. Bu noktayı şöyle izah etmek mümkündür. Hz. Muhammed (a.s.)'in mübarek ömrünün sonlarına doğru İslâmiyet Arabistan'ın dışına kadar yayılmış ve İslâm Devleti'nin sınırları bütün Arap Yarımadasını içine almıştı. 110-120 bin mil kare gibi geniş bir memlekette her şeyin bizzat Hz. Muhammed (a.s.) tarafından şahsen izah edilmesi ve gösterilmesi mümkün değildi. İster istemez, o devirde de İslâm Devleti'nin vâli, kadı, kaymakam ve diğer mahalli idarecileri çeşitli konularda karar verirken önce Kur'an'a, sonra da kanunların ikinci kaynağı olan Rasûlullah'ın sünnetine müracaat ederlerdi.

6.5.7. Asr-ı Saadet'te Adlî Sistem

Hz. Muhammed (a.s.) hayatta iken kendisine intikâl eden idarî ve adlî konularda bizzat kendisi karar verirdi. Fakat, daha önce görüldüğü gibi, koskoca Arap Yarımadasında çeşitli bölgelerde çıkan bir ihtilaf veya herhangi bir medenî sulh ve ceza davası Hz. Peygamber (a.s.)'e intikal etmezdi. O sıralarda, memleketin her tarafında Hz. Peygamber (a.s.)'in tâyin ettiği

"muallim"ler vardı. Bu muallim veya öğretmenler halka din bilgisi verirler, ayrıca günlük meseleler ile, ailevi ve içtimaî davalarda Allah'ın emri ve Rasûlullah (a.s.)'ın sünnetine göre karar verirlerdi. Bunun dışında, her bölgede Emir (vali), âmir (yüksek dereceli devlet idarecisi) ve kadılar da vardı ki, kendi alanlarını ilgilendiren meselelerde Allah ve Peygamber (a.s.)'in emir ve talimatına göre hareket eder, yetkilerini kullanırlardı. Bazen da, başka türlü mümkün olmadığı için, içtihad ederlerdi. Yani kendi sağduyularını kullanarak karar verirlerdi. Bu hususta getirilen kurallar ve kullanılan ölçüler, Hz. Muaz bin Cebel (r.a.)'in rivâyet ettiği ünlü hadisinde yer almaktadır:

"Rasûlullah (a.s.), Muaz bin Cebel'i Yemen'e kadı olarak gönderirken kendisine şu soruyu sordu: 'Kararını nasıl vereceksin?' Muaz cevap verdi: 'Allah'ın kitabında yer almış olan hidayete göre'. Dediler ki, 'eğer Kitabullah'ta bir şey bulamazsan?' Dedi ki: 'O zaman Rasûlullah'ın sünnetine göre'. Buyurdular ki: 'eğer bu şey Sünnet'te de yoksa?' Arz etti; 'kendi reyime göre (doğru ve hak olanı bulmaya) elimden gelen gayreti göstereceğim'. O zaman Rasûlullah buyurdular. 'Allah'a şükürler olsun ki, Rasûlullah'ın gönderdiği bir şahsa, Rasûlullah'ın benimsediği bir yol izleme fırsatı ve imkânı verdi.'" (Tirmizî, Ebvâb-ü Ahkâm, Sünen-i Ebû Davûd; Kitab'ul Aziye).

6.5.8. İslâm Düzeninin Anayasal Temelleri ve Bunda Peygamber (a.s.)'in Yeri

"Ey mü'minler, Allah'a ve Peygamber'e ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin. Eğer bir şey hakkında çekişirseniz onu Allah'a ve Peygamber'e döndürün. Eğer Allah'a ve âhiret gününe inan ediyorsanız bu, sizin için hayırlıdır. Ve netice itibarıyla daha güzeldir" (Nisa; 59)

Yukarıdaki ayet, İslâm medeniyeti, dinî ve siyasî düzeninin temeli ve İslâm devletinin Anayasasının ilk maddesidir. Bu ayette şu başlıca kurallar kesin olarak ve vazgeçilmez şekilde benimsenmiştir:

1- İslâm düzeninde itaat edilmeye lâıyk olan ilk varlık Allah'tır. Bir müslüman her şeyden önce Allah'ın kuludur. Her şey bundan sonradır. Müslümanların bireysel ve toplumsal düzenlerinin temeli Tek Allah'a sadakat ve itaat üzerinde kurulmuştur. Diğer itaat ve sadakalar, ancak Allah'a olan itaat ve sadakate ters düşmekle değil, tâbi olmakla geçerli olabilir. Bu asıl ve temel itaat ve sadakate rakip olabilecek ya da karşı durabilecek her türlü bağımlılık zinciri koparılıp atılacaktır. Bu hususu Hz. Muhammed (a.s.) şu kelimelerle ifade etmiştir: "Bir yaratık, Yaradan'ına itaatsizlik pahasına başkalarına itaat edemez."

2- İslâmî nizamın ikinci esası Rasûlullah (a.s.)'a itaat ve bağılıktır. Aslında, bu kendi başına bir itaat değildir. Aksine, Allah'a itaatin tatbiki ve pratik şeklidir. Hz. Peygamber (a.s.)

bizim için itaat edilmeye lâıık bir şahsiyettir; çünkü bize Allah'ın emir ve talimatını getiren ve onları tatbik ederek gösteren tek merci odur. Allah'a itaat ve bağılılık, Hz. Peygamber(a.s.)'in onayı olmadan beş para etmez ve Peygamber(a.s.)'e itaatsizlik etmek resmen Allah'a isyan etmektir. Nitekim, şu hadisle aynı konuya temas edilmiştir: "Bana itaat eden, Allah'a itaat etmiştir ve bana itaatsizlik eden, Allah'a itaatsizlik etmiştir". Kur'ân-ı Kerim'in emri de hemen hemen aynıdır ki, bundan ilerde daha etraflıca bahsedeceğız.

3- İslâm düzeninde, yukarıdaki iki itaate bağılı olarak, müslümanlar için vacip olan üçüncü itaat vardır ki buna müslüman olan "emir sahipleri" ya da devlet yöneticilerine itaat denilmiştir. Aslında "emir sahipleri" geniş anlamalı bir deyimdir ve bütün hâkim ve liderleri kapsamaktadır. Örneğın, müslümanların din, devlet ve toplum işleriyle uğraşan kişiler, devlet büyükleri, siyasî ve ideolojik alandaki liderler, ulema, aydın, siyasetçi düşünür, bürokrat, yüksek rütbeli yetkililer, yargıç, hukukçu, kabile reisi, belediye başkanları ve mahalle muhtarları vs., kısacası, müslümanlara âmir durumda olan herkes bunun içine girmektedir ve müslümanların itaatine lâııktır. Bu hâkim yönetici ve âmirlerle karşı çıkmak ve kavga çıkarmak suretiyle Allah'ın kullarını zahmete sokmak ve toplum hayatını altüst etmek doğru değildir. Fakat, İslâm'da devlet büyüklerine ve yöneticilere itaat ve bağılılığın önemli bazı şartları vardır. Bir kere, yöneticinin kendisinin

müslüman olması şarttır. İkincisi, o yönetici Allah ve Rasûlüne tâbi ve itaatkâr olmalıdır. Yöneticilere bağlılığın bu şartları sadece bahsettiğimiz ayette değil, Hazreti Peygamber (a.s.)'in muhtelif hadislerinde de gayet açık bir şekilde sıralanmıştır. Meselâ şu hadislerle bakınız:

"Bir müslümanın kendi âmirlerine (yöneticilerine) -ister onların sözlerini beğensin, ister beğenmesin- uyması lâzımdır; ta ki, ona günah işleme emri verilmesin. Günah işleme emri verildiği takdirde, o ne bir şey dinlemeli, ne de kabul etmelidir." (Sahih-i Buhari ve Müslim).

"Allah ve Rasûl'üne isyan edilecek bir şekilde itaat edilmemelidir, itaat varsa "marûf" da vardır" (Sahih-i Buhari ve Müslim).

"Rasûlullah buyurdular ki, size hükümet edecek olanların bazı şeylerini 'maruf' bazılarını 'münker' bulacaksınız. Bunların 'münker'lerinden hoşnut olmadığını açıklayanlar kendilerini kurtulmuş olarak sayabilirler. Bunları beğenmeyen de paçasını kurtarmıştır. Fakat bunlara rıza gösteren ve itaat etmeye başlayan kişi zan altında kalacaktır. Sahabe sordu, 'bu gibi yöneticilerin devri gelince biz onlarla savaştığımız mıyız?' Hz. Peygamber cevap verdi: 'Hayır, onlar namaz kıldıkları sürece değil'".

Demek ki, yöneticilerin namaz kılıp kılmamaları, Allah ve Rasûl'ünün emirlerinden çıkmalarının son belirtisi

sayılacaktır. Yani namazı terk eden yöneticilere karşı mücadele, doğru bir harekettir.

"Rasûlullah (a.s.) buyurdular, en kötü reisleriniz (yöneticileriniz) sizin için kötü düşünen ve sizin de onlar için kötü düşündüğünüz, sizi lânetleyen ve sizin de onları lanetlediğiniz yöneticilerdir. Sahabe sordu:

'Ya Rasûlullah, bu durum böyleyken biz onlara karşı ayaklanamaz mıyız?' Buyurdular, 'aralarınızda namazı sürdürdükleri müddetçe değil" (Müslim).

Bu hadis'te daha önce bahsettiğimiz şart, biraz daha açık şekilde ortaya konmuştur. Yukarıdaki hadisten, kötü yöneticilerin kendi kişisel hayatlarında namaz kılmaya devam ettikleri sürece kendilerine baş kaldırılmaması gerektiği intibahı alınıyordu. Fakat bu son hadisi ele aldığımızda bir yöneticinin şahsen namaz kılıp kılmaması değil, cemiyette ve bütün müslümanlar arasında namaz nizamını kurup kurmamasının önemli olduğunu görüyoruz. Yani yöneticilerin namaz kılmaları yeterli değildir. Onların kurduğu düzende namazın nasıl bir yer tuttuğu önemlidir. Eğer bir müslüman devlette, müslüman tebaanın namaz kılmaları mecburiyse ve bu hususta gereken bütün tedbirler alınmışsa, o devletin her kademesindeki yöneticileri usulen müslümandırlar. Bu da bir İslâm devletinin, "İslâmlık" hüviyetini koruyup koruyamamasının en son ölçüsüdür. Bu alâmet ve işaret de yoksa demek ki söz konusu devlet ve hükümet İslâm'dan

ayrılmıştır. Ve bunu ortadan kaldırıp yerine tam manasıyla bir İslâm yönetimi kurmak için müslümanların mücadele etmeleri haklı sayılacaktır. Bu husus bir başka hadiste şöyle anlatılmıştır: "Nebi-yi Kerim (as.) bizden diğer konuların yanı sıra şu konuda da söz aldı: 'İşlerinde bariz bir küfre şahit olmadığımız müddetçe reislerimiz ve yöneticilerimizle kavga etmeyeceğiz. Kavga ettiğimiz takdirde de Allah'ın huzurunda onlara karşı gösterebileceğimiz bir delil olmalıdır'" (Sahih-i Buhâri ve Müslim).

4- Söz konusu ayette kat'î ve kesin kural olarak belirlenen bir başka husus da, İslâm düzeninde, Allah'ın emri ve Peygamber'in sünnetinin kanun-u esasî ve başvurulacak son merci oluşudur. Müslümanların arasında ya da hükümet ile vatandaşlar arasında çıkan bir anlaşmazlığın giderilmesi için elde olan usullere göre herhangi bir neticeye varılmazsa, kesin karar için Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet'e müracaat edilmelidir. Allah ve Rasûl (a.s.)'un mahkemesinden çıkacak her karar hem hükümet hem diğer müslümanlar için bağlayıcı olacaktır. Zâten tüm dini ve dünyevî konularda Kitabullah ile Rasûl (a.s.)'un Sünnetine en büyük ve en son merci olarak başvurulmasından dolayıdır ki, İslâm düzeni, dinsiz ve Allahsız bir düzenden ayırt edilebilmektedir. Bu temel felsefe ve kurallardan yoksun olan bir düzen elbette ki İslâmî özellikler taşımamaktadır.

Bu noktada, bazı, kimseler itiraz edebilirler. "Canım böyle bir şey olur mu? Hele modern çağda böyle bir şeye

imkân var mıdır? Bugünkü günlük hayatta her ufak tefek meselede Allah ve Rasûlüne müracaat edilebilir mi? Belediye, posta, telefon, telgraf ve buna benzer pek çok şeylerin yönetmeliği, kaide ve kuralları Kur'an-ı Kerim ve hadislerde bulunabilir mi?" Aslında, bu tür basit sorular ve gülünç itirazlar, dinin kurallarını bilmemekten ileri geliyor. Bir müslüman ile bir kafiri birbirinden ayıran nedir? Aralarındaki iman. Ama bu iman nasıldır? Bir kâfir yüzde yüz özgür ve bağımsız olduğunu iddia ettiği için kâfirdir. Ama bir müslümanın özgürlüğü ve bağımsızlığının bir sınırı vardır. O Allah'ın kulu olmak sıfatıyla, Rabbi'nin çizdiği sınırların içinde özgür ve bağımsızdır. Kâfir bütün işlerini kendi çıkardığı ve geliştirdiği kaide ve kanunların içinde yapmaktadır ve insanüstü bir varlığa inanmamaktadır. Bunun aksine, bir müslüman her konuda ilk önce Allah ve Peygamberine müracaat etmekte, onlardan hidayetini almaktadır. Bu iki merciden herhangi bir şey bulamadığı zaman âmir ve hâkimlerine müracaat etmektedir. İslâm fıkhnın belirlediği emir ve itaat zincirinin en sonunda kendi düşüncesine ve görüşüne göre hareket etmektedir. Bir müslüman, ancak şeriatın açıklayıcısı ve öğreticisi Hz. Muhammed (a.s.)'in herhangi bir hükmü ve işareti bulunmadığı takdirde hareket serbestisine sahiptir.

6.6. HZ. PEYGAMBER'E KUR'AN'IN DIŞINDA İNEN VAHİYLER

"Onu acele (kavrayıp ezber) etmen için dilini onunla tahrik etme (depreştirme). Onun toplanması ve onu okutması bize aittir. Sana vahiy ile kıraat eylediğimize sen de oku. Sonra onun beyan ve izahı da bize aittir" (Kıyamet; 16-19)

Bu önemli bir ayettir. Bu ayette öyle bazı usûl ve prensipler anlatılmıştır ki, bunları iyice kavrayan bir kişi başkalarının yaydıkları yalan yanlış şeylere inanmaktan kurtulur.

Birincisi, Hazreti Muhammed (a.s.)'e, Kur'ân-ı Kerim'de yer alan Allah'ın kelâmının dışında da vahiylerin geldiğı bu ayetle sabittir. Kur'ân-ı Kerim'de yer almayan bazı emir ve bilgiler de Allah tarafından Hz. Peygamber (a.s.)'e aktarıldı. Kur'ân'da yer alan emir, talimat, işaret, kelimeler ve özel deyimler ile ilgili açıklamalar da Allah'ın kitabında yer almış olsaydı, o zaman "onun beyanı ve izahı da bize aittir" demenin hiçbir anlamı kalmazdı. Zâten Kur'ân'da olan bir şeyin izahına ihtiyaç yoktur. O halde teslim etmeliyiz ki, Kur'ân-ı Kerim'in anlatımı, açıklaması ve yorumlanmasıyla ilgili Allah tarafından Hazreti Peygamber'e gelen ilham ve vahiyler Kur'ân-ı Kerim'de yer almamıştır. Kur'ân-ı Kerim'in dışında yapılan bu açıklamalar, Hz. Muhammed (a.s.)'e "hafî" (gizli) vahyin gelişinin bir delilidir.

İkincisi, Allah tarafından Hazreti Peygamber (a.s.)'e iletilen ve ulaştırılan Kur'ân-Kerim'in mefhumu, hikmetleri ve açıklamalarının maksadı, Rasûlullah (a.s.)'ın insanlara Kur'ân-ı Kerim'i söz ve fiilleriyle daha açık bir şekilde anlatmasını kolaylaştırmaktı. Maksat bu olmasaydı, Kur'ân-ı Kerim'in mefhum ve açıklamalarının sadece Peygamber (a.s.)'in istifadesi için gönderilmesi anlamsız olurdu. Bu açıklama ve bilgiler yalnızca Hz. Peygamber (a.s.)'in şahsiyetine ait olsaydı. Allah'ın bu gayreti hâşâ beyhude olurdu. Çünkü bunlar Hz. Muhammed (a.s.)'in kendi peygamberlik vazifesini yerine getirmesinde hiç de yardımcı olamazdı. Onun için, sadece akılsız ve düşüncesiz bir insan Allah'ın ek açıklayıcı bilgilerinin hiçbir amacı ve pratik önemi olmadığını ileri sürebilir. Nitekim, Allahu Teâlâ Nahl suresinin 44. ayetinde şöyle buyurmuştur: "Onları Mu'cize ve kitaplarla gönderdik. Sana da (habibim) insanlara kendileri için indirilen her şeyi açıklayasın diye Kur'ân'ı indirdik". Ayrıca, Cenab-ı Allah, Kur'ân-ı Kerim'de "dört ayrı yerde, Rasûlullah (a.s.)'ın işinin insanlara, sadece Kur'ân-ı Kerim'in ayetlerini duyurmak değil, bunun talim ve terbiyesini vermek olduğunu belirtmiştir. (Bakara; 29 ve 151. ayetler, Al-i İmran; 164. ayet ve Cum'a; 2. ayet). Bundan sonra akıllı başında olan bir kişi, Kur'ân-ı Kerim'in en güvenilir ve doğru açıklamasının Hz. Muhammed (a.s.)'in söz ve fiilleriyle yapıldığına inanmaktan kaçınabilir mi? Bu doğru, güvenilir ve resmi açıklama ile

yorumu bir yana bırakıp, kendi keyfine göre Kur'ân-ı Kerim'i tefsir etmeye çalışan bir kişi büyük bir günah işlemiş olur.

Üçüncüsü, Kur'ân-ı Kerim'i şöyle gözden geçirmiş olan bir kişi bile, bu ilâhi kitapta geçen pek çok söz ve deyim sadece Arapçayı bilen bir kişinin tam anlamıyla anlayamayacağının derhal farkına varabilir. Örneğin, "salât" kelimesini ele alalım. Kur'ân-ı Kerim'de imandan sonra üzerinde en çok durulan bir şey varsa o da "salât"tır. Fakat sadece Arapçaya vakıf olan, ya da Arapçanın sözlüğüne bakarak bu kelimenin anlamını çıkarmaya çalışan bir kişi gerçek anlamını aslâ bulamayacaktır. Kur'ân-ı Kerim'de bu kelimenin sık sık kullanıldığını görünce diyecektir ki, Arapça'nın bu kelimesi muhakkak bir terim veya ıstılah olarak kullanılmıştır. "Salât'ın gerçek mefhumuna vakıf olmayan bu şahıs en nihayet diyecektir ki, bundan iman sahiplerinin mutlaka yapmaları gereken bir fiil kastedilmiştir. Ama o fiilin gerçek anlam ve mahiyetini bilemeyecektir. "Salât"tan ne kastedildiğini, sadece Arapça bilen bir kişinin anlaması mümkün değildir. Şimdi sorarım size, Cenab-ı Allah, Kur'ân-ı Kerim'de kullanılan bu ve buna benzer pek çok söz ve deyimleri açıklamak ve fiilen göstermek üzere kullarına bir peygamber göndermeseydi, dünyada Kur'ân-ı Kerim'i okuyanlardan iki kişi bile "salat"ın, namaz manasına geldiği ve bunun belli bir ibadet şekli olduğu üzerinde anlaşabilirler miydi? Halbuki, yaklaşık 1400 yıldan beri müslümanlar nesilden nesile aynı şekilde namazı eda ede-geliyorlar ve

yanlış şeyin yakıştırılmaması için azami gayret sarf ediyorlar. Yanlış şeylerin Hazreti Peygamber (a.s.)'e yakıştırılma ihtimalleri gittikçe artınca da ümmetin iyiliğini düşünen bir takım fedakâr ve cefakâr fertler, ak ile karayı, doğru ile yanlış birbirinden ayırmak için görülmemiş çaba harcadılar. Aslında hadislerin hazırlanması konusunda müslüman âlim ve fakihlerin gösterdiği olağanüstü titizlik ve meydana getirdikleri muazzam ilmin bir başka örneğini görmek mümkün değildir ve müslümanlar bununla ne kadar iftihar etseler azdır. Bu ilmi bilmeyip batılı oryantalistler tarafından aldatılmaları yüzünden hadis ve sünnet'i güvenilir saymayan bu zavallı İnsanlar aslında çok talihsizdirler. Maalesef, kendi cehaletleri sebebiyle İslâmiyet'e ne büyük zarar verdiklerinin farkında bile değillerdir.

6.6.1. Kible'nin Tayini

Kur'ân-ı Kerim'in dışında, Hz. Peygamber'e başka vahiyler ve başka ilâhî emirlerin geldiğini bizzat Kur'ân-ı Kerim açıklamıştır. Hz. Peygamber (a.s.) hem Kur'ân-ı Kerim'e hem diğer vahiylerde yer alan emirlere uymaya mecburdu:

"Senin üzerinde bulunduğun Kibleyi, Peygamber'e tabi olan ile, arkasını döneni bilelim diye yaptık" (Bakara; 143)

Yukarıdaki ayet, her çeşit te'vile son veren ve Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'ân'dan başka vahiylerin gelmediği düşüncesini tamamıyla silen apaçık bir ayettir. Mescid-i Harâm (Kâbe) "kible" ilân edilmeden önce, müslümanların

kıblesi olan yerin (Mescid-i Aksa) kible ilân edilmesine dair herhangi bir emir Kur'ân-ı Kerim'de yer almıyor. Ama ilk kiblenin Hz. Muhammed (a.s.) tarafından belirlendiğini ve müslümanların yaklaşık 14 yıl buna dönerek namaz kıldıklarını kimse inkâr edemez. 14 yıl sonra ise, Cenab-ı Allah, Bakara sûresinin yukarıdaki ayetiyle Hz. Muhammed (a.s.)'in bu kible seçimini onayladı ve bu kibleyi kendisinin seçtiğini ilân etti. Nitekim, Cenab-ı Hak ayette diyor ki, "bu kibleyi, Hz. Peygamber vasıtasıyla ben seçtim. Bununla gayem, Peygamber'e kimin itaat ettiğini, kimin etmediğini görmektir". Bu ayet bir yandan, Hz. Peygamber Efendimiz (a.s.)'e Kur'ân-ı Kerim'in dışında başka vahiylerin geldiğini, bir yandan da müslümanların, Kur'ân-ı Kerim'de yer almayan bazı konularda Hz. Peygamber (a.s.)'e itaat etmeye mecbur olduklarını beyan ediyor. Hatta Allah katında Rasûlullah (a.s.)'a imanın, onun vasıtasıyla gelen emir ve talimata uyulma derecesine göre değerlendirildiği de bir gerçektir.

Şimdi bizim sormak istediğimiz soru şudur: Madem ki Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'ân-ı Kerim'in dışında herhangi bir vahiy gelmiyor, o zaman "kible" ile ilgili ilâhi emir kendisine nasıl geldi? Bu, Hazreti Peygamber (a.s.)'e, Kur'ân-ı Kerim'de yer almayan bazı emirlerin de geldiğinin açık bir delili değil midir?

6.6.2. Mekke'nin Fethiyle İlgili Müjde

Hız. Peygamber (a.s.) Medine'de rüyada, Mekke'ye girdiğini ve Beytullah (Kâbe)'ı tavaf ettiğini görür. Hız. Peygamber (a.s.) bu rüyasını sahabeye açıklar ve 1400 kişiyle umre yapmak üzere yola koyulur. Mekke kâfirleri, Hız. Peygamber ile beraberindekileri Hudeybiye adlı yerde durdururlar. Nihayet Hudeybiye Anlaşması imzalanır. Bundan bazı sahabe hayli rahatsız olurlar. Aralarında bu durumdan yakınanlar da vardır. Bunların temsilciliğini Hız. Ömer (r.a.) üstlenir ve Hız. Peygamber (a.s.)'e sorar: "Ya Rasûlallah, siz bize dememiş miydiniz, biz Mekke'ye gireceğiz ve tavaf edeceğiz? Rasûlullah buyurdular: "Ben bu yolculuk sırasında mı bunun böyle olacağını söylemiştim?" Daha sonra Kur'ân-ı Kerim'de Cenab-ı Allah şunları söyler:

"Andolsun ki Allah, Peygamberine hak olarak gösterdiği rü'yayı tasdik etti. İnşallah (hepiniz) emin ve korkusuz başınızı tıraş etmiş, kısaltmış olarak Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Fakat Allah, sizin bilemediğiniz şeyleri bildi de, Mekke fethinden önce size yakın bir fethi mukadder kıldı." (Fetih; 27)

Yukarıdaki ayetten anlaşılıyor ki, rüya yoluyla Hazreti Peygamber (a.s.)'e Mekke'ye giriş şekli, arkadaşlarıyla birlikte oraya gidişi kâfirlerin onlara mani olacağı, sonra anlaşma yapılacağı, bundan sonra iki sene müddetle müslümanlara umre yapmak imkânı sağlanacağı ve nihayet Mekke fethinin yolunun açılacağı tek tek anlatılmıştı. Bu da, Kur'ân-ı

Kerim'in dışında başka vahiy ve ilhamların Hz. Peygamber'e gelmelerinin bir delili değil midir?

6.6.3. Gizli Bir Şey

Hazreti Muhammed (a.s.), zevcelerinden birine gizli bir şey anlatır. Ama bu zevcesi bu gizli şeyi başkalarına anlatır. Hz. Peygamber (a.s.) bunun üzerine kendisine serzenişte bulunur ve gizli bir şeyi niçin başkalarına anlattığını sorar. Zevcesi de hayret içinde kendisine sorar, "Ya Rasûlallah benim bu hareketimi nereden öğrendiniz?" Hz. Peygamber (a.s.) de der ki, "Bu bilgiyi bana her şeyi bilen ve her şeyden haberdâr olan Allah vermiştir":

"Peygamber zevcelerinden birine bir sözü sır olarak söylediğinde o zevce de diğerine bunu haber verdi. Ve Allah da bunu Peygamber'e bildirdi. Peygamber onun bir kısmını bildirmeyip bir kısmını haber verdiği zaman zevcesi, 'Bunu sana kim haber verdi' dedi. Peygamber de: Her şeyi bilen ve her şeyden haberdâr olan (Allah) bana bildirdi' dedi" (Tahrim; 3)

Kur'ân-ı Kerim'de yukarıdaki ayetin dışında, Hz. Peygamber (a.s.)'in zevcesinin, sır olarak söylenen sözü başkasına aktardığına dair Cenab-ı Allah'ın kendisine verdiği bilgiyi ihtiva eden bir başka ayet var mıdır? Eğer yoksa, Cenab-ı Allah (c.c.)'in, Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'ân'ın dışında da bazı mesaj ve haberler yolladığı doğru değil midir?

6.6.4. Hz. Zeyneb'i Nikahlaması

Hazreti Peygamber (a.s.)'in evlâtlığı, Zeyd bin Harise (r.a.), karısını boşar, daha sonra Hazreti Peygamber bu kadın (Hz. Zeyneb) ile evlenir. Bunun üzerine münâfıklar ve muhalifler, Hz. Muhammed (a.s.)'e karşı büyük bir iftira kampanyasını başlatırlar. Hz. Peygamber (a.s.)'i soru ve itirazlara boğarlar. Cenab-ı Allah bu soruların cevabını Ahzâb sûresinin bütün bir rûkûsunda vermiştir. Bu ayetlerde, Allahu Teâlâ, Hz. Muhammed (a.s.)'in, Hz. Zeyneb (r.a.) ile kendi keyfine göre değil, ilâhi emir üzerine nikâh yaptığını açıklar:

"Zeyd o kadından alâkasını kesince biz onu sana zevce yaptık ki, mü'minlere evlâtlıklarının kendilerinden alakalarını kestikleri (boşadıkları) zevcelerini almakta bir müşkülât olmasın".(Ahzâb; 37)

Bu ayet geçmişte meydana gelen bir vak'ayı anlatıyor. Peki, bu vak'adan önceki Allah'ın emri, yani Hz. Muhammed (a.s.)'in, Zeyd'in boşadığı karısıyla evlenme hükmü Kur'ân-ı Kerim'de herhangi bir yerde geçiyor mu?

6.6.5. Ağacı Kesme İzni

Rasûlullah (a.s.), Beni Nadir'in sık sık anlaşmaları bozma alışkanlığından bıkip onların Medine yakınlarında bulunan mahallelerine karşı askeri bir harekâta girişir. Kuşatma devam ederken müslüman askerler çevredeki bazı bahçelerde bulunan ağaçları keserler. Amaç, hücumu kolaylaştırmaktır.

Ama bu hareket bozguncuların hoşuna gitmez ve hemen yaygarayı basarlar, yok dikili ağaçları kesmek günahdır, yok meyveli ağaçları talan etmekle müslümanlar yeryüzünde fesad ve huzursuzluğa yol açmışlardır vs. gibi itirazlarda bulunurlar. Buna cevap olarak Allah (cc.) der ki:

"Kestiğiniz her hurma ağacı veyahut kökleri üstünde dikili bıraktığınız her ağaç Allah'ın izni iledir". (Haşr; 5)

6.6.6 Bedir Savaşından Önceki Bir Vaad

Bedir savaşının sona ermesiyle ganimet mallarının dağıtım meselesi ortaya çıkınca Enfâl suresi iner ve bu sûrede Bedir savaşının tümü Allah tarafından değerlendirilir. Cenabı Allah, değerlendirmesine, Hz. Muhammed (a.s.)'in savaşmak üzere Medine'nin dışına çıktığı ânı hatırlatarak başlar ve müslümanlara şöyle hitap eder:

"Allah iki taifeden birinin sizin olacağını va'd eylediği vakit siz, kuvvetsiz ve silahsız olan taifenin sizin olmasını arzu ediyordunuz. Halbuki, Allah, emirleri ile hakkın açığa çıkmasını ve kâfirlerin köklerini kesmeyi murad eder". (Enfâl; 7)

Bu sûrenin dışında, Kuran-ı Kerim'de herhangi bir yerde, Cenabı Allah'ın yukarıdaki vaadine rastlayabiliyor musunuz? Yani, Allah'ın Hz. Peygamber (a.s.)'e ya da müslümanlara hitaben, "bakın biz sizi iki taife (ticaret kafilesi ile Kureys Ordusu)'den birine galip getireceğiz" dediğini belirten başka ayet var mıdır?

6.6.7. Müslümanların Yalvarışına Cevap

Aynı Bedir savaşıyla ilgili Allah'ın değerlendirmesi devam ediyor ve ilerde bir yerde şöyle deniyor:

"Hani, siz Rabbinizden imdat istediğinizde, 'size peyderpey bir meleklerle yardım edeceğim' diye icabet buyurdu" (Enfâl; 9)

Müslümanların feryadına Allah tarafından verilen cevabın, Kur'ân-ı Kerim'in herhangi bir yerinde bulunduğunu söyleyebilen çıkar mı?

Bu tarz kuşkusu olanlara, ben bir değil, iki değil tam 7 ayrı misal verdim. Kur'ân-ı Kerim'e istinaden verdiğimiz bu misaller, Hazreti Peygamber (a.s.)'e Kur'ân-ı Kerim'den başka da vahiylerin geldiğini ispatlamaktadır. Konumuzu daha ileriye götürmeden önce Hakka boyun eğmeye hazır olup olmadığınızı bilmek isterim.

6.6.8. Ezan ve Cuma Namazı

"Ey mü'minler, Cuma günü namaza çağırıldığınız zaman hemen Allah'ın zikrine gidin. Alış verişi terk edin"(Cum'a; 9)

Yukarıdaki ayette üç nokta dikkate değerdir: 1) Namaz için genel bir duyuru ve çağrı yapılması. 2) Bu çağrının cuma günü kılman namaz ile ilgili olması. 3) Bu iki şey için, "önce namaz için çağrı yapın ve cuma günü özel bir namaz edâ edin" gibi bir ifadenin kullanılması. Burada kullanılan ifade gösteriyor ki, İnsanlar namaz kılmakta, özellikle cuma

namazına gitmekte tembellik yaparlardı, oyalanırlardı ve alış verişlerine devam ederlerdi. Bu sebeple, Cenab-ı Allah bu ayeti indirmeyi uygun gördü. Allah bu ayetle, insanların namaz çağrısını dinlemelerini, bu özel namazın önemini ve farz olduğunu bilerek camilere koşmalarını istemiştir. Bu üç noktaya dikkat ettiğimizde de Allah'ın Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'ân'dan başka da emirler verdiği ve bu emirlerin Kur'ân-ı Kerim'de yer alan emir ve talimat kadar itaate lâyık olduğu ortaya çıkar.

Yukarıda namaz için çağrı olarak tanımlanan şey "ezân"dan başka bir şey değildir. Ezan bugün bütün dünyada ve hususiyetle, müslüman ülkelerde müminleri beş vakit namaza çağırarak için müezzinlerin minarelerden okudukları Allah'ın kelâmıdır. Fakat çok gariptir ki, Kur'ân-ı Kerim'de hiçbir yerde ne ezân'ın sözleri yer almıştır ne de mü'minlerin bu şekilde namaza çağrılması gerektiği belirtilmiştir. Bu geleneği bize Hazreti Muhammed (a.s.) aktarmıştır. Kur'ân-ı Kerim'de bu gelenek iki yerde tasvip edilmiştir. Biri yukarıdaki ayette, biri de Maide suresinin 58. ayetinde.

Aynı şekilde, bugün bütün dünyada müslümanların çok iyi bildiği cuma namazının ne edâsı ne zamanı ne de mahiyeti hakkında Kur'ân-ı Kerim'de hiçbir yerde bilgi verilmemiştir. Bu (cuma namazı) Hazreti Peygamber (a.s.)'in öğrettiği bir şeydir. Yukarıdaki ayet de yalnızca bu namazın farz olmasını belirtmek üzere indirilmiştir.

Bu kesin delilden sonra eğer bir kişi yine de şer'i emir ve kanunların yegâne kaynağının Kur'ân-ı Kerim olduğunu söyler ve hadis ile sünnet'in nazar-ı itibara alınmaması gerektiğini ileri sürerse, ben onun Kur'ân-ı Kerim'in de inkarcısı olduğunu söylerim.

6.6.9. Namaz Edâ Etmenin Yolu

"Gördün mü şu kimseyi ki menetti. Namaz kıldığı zaman bir kulu" (Alak; 9-10)

Yukarıdaki ayetle bahsedilen "kul", Hazreti Muhammed (a.s.)'den başka kimse değildir. Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Muhammed (a.s.)'den, bu şekilde çeşitli yerlerde bahsedilmiştir. Meselâ (İsra) sûresinde 1. ayette şöyle denmiştir: "Kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götüren (Allah) münezzehdir". Kehf sûresinin birinci ayetinde şöyle buyurulmuştur: "Hamd o Allah'a mahsustur ki, kuluna Kitab'ı (Kur'ân) indirdi". Cin sûresinin 19. ayeti de şöyledir: "Allah'ın kulu, O'na ibadet için kalktığı zaman nerdeyse cinler etrafında üst üste yığılıyorlardı." Bunlardan anlaşılacağı gibi bu, Allah'ın sevgili peygamberine mahsus bir hitabet şeklidir ve kendine sevgisini belirten bir konuşma tarzıdır. Yukarıdaki ayetten, Allah'ın Hz. Peygamber (a.s.)'i, peygamberliğe getirdikten sonra namaz kılmasını da öğrettiği anlaşılıyor. Ancak namazın nasıl kılınması gerektiğine dair Kur'ân-ı Kerim'de herhangi bir kayıt yoktur. Bu da Hz. Pey-

gamber (a.s.)'e Kur'ân-ı Kerim'in dışında da başka emir ve talimatın verildiğinin başka bir delilidir.

Yedinci Bölüm: HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN İNSANLIK HALİ

7.1. PEYGAMBERLİK VE İNSANLIK

7.1.1. Peygamberin İnsan Olamayacağına Dair Cahiliyye Düşüncesi

Her devirde cahil İnsanlar, bir insanın hiçbir zaman peygamber olamayacağını düşünmüşlerdir. Bundan dolayıdır ki, ne zaman bir peygamber gelmişse, onun normal bir insan olduğunu ve diğer İnsanlar gibi, etlen ve kemiklerden yapıldığını, yemek yediğini, içliğini, çoluk çocuk sahibi olduğunu görür görmez kendisinin peygamber olmadığına

kanaat getirmişlerdir. Aynı peygamber öldükten ve aradan belli bir zaman geçtikten sonra, ona tabi olanlardan bazıları, kendisinin peygamber olduğu için normal bir insan olamayacağını ileri sürmeye başlamışlardır. Neticede, bazıları onun Tanrı olduğunu ilân etmiş, bazıları onun Allah'ın oğlu olduğunu sanmış ve bazıları da Allah'ın ruhunun ona girdiğine inanmıştır. Kısacası, peygamberlik ile insanlığın bir kişide toplanması cahiller için her zaman içinden çıkılmayacak bir bilmece olmuştur.

Mekke'liler için zâten bir insanın peygamber olması akıl almaz bir işti. Sakat fikirlerine göre, Allah'ın mesajını ve emirlerini etten ve kemikten yapılmış bir insan değil, bir melek getirmeliydi öyle bir varlık ki yaşayabilmesi için yemeye ve içmeye muhtaç olmasın. Yine de, eğer bir insan peygamber olacak idiyse, o zaman bu çok büyük bir adam olmalıydı. Bir hükümdar olmalıydı, şöhreti ve şanı her tarafa yayılmış bir kişi olmalıydı. Alelâde insanların ona yetişmeleri zor olmalıydı. Bu düşünceler nerde, Hz.'Peygamber (a.s.) nerde? Onlara göre, adı şanı fazla bilinmeyen, herkes gibi yolları aşındıran, herkesin onunla görüşmesi, ona yanaşması kolay olan, Üstelik olağanüstü herhangi bir yanı olmayan bu kişi peygamber olamazdı. Başka bir ifadeyle, bir peygambere, insanlara hidayet için değil, tantana, otorite, göz kamaştırıcı ve garip şeyler göstereceğini diye ihtiyaç duyuyorlardı. Onların düşüncesine göre, Hz. Muhammed (a.s.)'e hiç olmazsa bir melek refakat etmeliydi. Bu melek, elinde bir kırbaçla halkı

korkutmalı ve Peygamber (a.s.)'e itaat etmeyenlerin Allah'ın gazabına uğrayacağını belirterek onları cezalandırmalıydı. Onlar, Allah'ın bir peygamberin böyle sade, fakir, mustarip ve mazlum olarak görmek istemiyorlardı. Bir peygamberini başkalarının hakaretine ve zulmüne uğramasını beklemiyorlardı. En son istekleri de, Allah'ın Rasûlünün maddi yönden rahat olması, iyi bir iş ve bol gelire sahip olmasıyla ilgiliydi. Allah'ın Peygamber'inin alelâde kabile reislerinden az maddi imkânlarla sahip olması, evi, barkı, bağ bahçesinin bulunmamasından yakınıyor ve böyle bir kişinin Allah tarafından gönderilen bir peygamber olamayacağına inanıyorlardı.

Bilgisiz ve budala kimseler öteden beri, Allah'a erişmiş bir kişinin insanlardan üstün olduğuna inana gelmişlerdir. Bu kimseler, insanüstü güç ve yeteneklere sahip olması gereken bu kişinin her zaman garip ve şaşırtıcı şeyler yapmasını beklemişlerdir. Düşüncelerine göre, bu kişinin bir işareti, bir dağı altına dönüştürmesi için yeterli olmalıdır, işaret parmağını şöyle kaldırmasıyla, yerden defineler çıkmalıdır. Gözlerini şöyle kapadığında her insanın geçmişi ve geleceğini kitap gibi okunmalıdır. Kaybolan şeyleri bulmalıdır. Bir hastanın ölüp ölmeyeceğini, bir hamile kadının erkek mi yoksa kız çocuğu mu doğuracağını bilmelidir. Böyle bir kişi her türlü insanlık zaafından yoksun olmalıdır. Bu cahil insanların fikrine göre, açlık duyan, susayan, dinlenme ve uyuma ihtiyacını hisseden, çoluk çocuk sahibi olan, günlük

ihtiyaçlarını karşılamak üzere arşı pazarda dolaşan, alışveriş yapan, başkalarından borç alan, parasızlıktan kıvranan bir kişi asla Allah'a erişmiş ya da peygamberlik mevkiine yükselmiş sayılmaz. Hz. Muhammed (a.s.) peygamberliğini iln ettiği zaman çevresindekiler ve Arabistan'ın diğer ahalisi işte böyle düşünüyordu. Kendisinin Allah'ın peygamberi olduğunu duyunca, kendi akıllarına göre doğruluğunu ölçmek amacıyla ondan insanüstü söz ve hareketler beklerlerdi, gaipten haber vermesini isterlerdi, ama O'nun alelde bir insan gibi davrandığını görünce hayrete düşerlerdi ve kendi kendilerine sorarlardı: Allah, Allah, bu ne biçim peygamberdir? Bunun kansı var, çocukları var ve bizim gibi sokaklarda yürür, arşı pazarda alışveriş yapar?

7.1.2. Peygamber'in İnsan Olması Neden Gereklidir?

İlhi zikr veya ilhi mesajın bir peygambere gönderilmesinin hikmetini anlatırken, Cenab-ı Allah, Nahl sresinin 44. ayetinde şöyle der:

"Sana da (habibim) insanlara kendileri için indirilen her şeyi açıklayasın diye zikri (Kur'an'ı) indirdik".

Bu maksat için mutlaka bir insanın peygamber olarak gönderilmesi gerekiyordu. "Zikr" ya da Kur'n-ı Kerim melekler vasıtasıyla da gnderilebilirdi, hatta bir kitap şeklinde bütün kullara birer nüshasının gönderilmesi de mümkündü. Ne var ki, Allah (c.c.)'ın güttüğü amaç sadece "zikr"ın gönderilmesiyle tamamlanmayacaktı. Amaca varılmak

için, bu zikrin üstün kabiliyetli bir insan tarafından getirilmesi gerekiyordu. Böylece bu insan, bu zikrin çeşitli bölümlerini kullara alıştırarak ve iyice anlatarak iletebilirdi. Bu insan, kulların anlayamadığı bazı mevzuları açıklayabilir, herhangi bir şüpheleri varsa onları giderebilirdi. İtirazları olanlara gereken cevabı verebilir, ikna edilmeleri gerekiyorsa onları ikna edebilirdi. Bu zikri kabul etmeyen, buna muhalefet eden ve direnenlere karşı da bir peygamberin şanına yakışır bir şekilde davranabilirdi. Ama bu zikri kabul edenlere de bütün ayrıntılarını açıklayabilir, gerekliği durumlarda gereken talimatı verebilirdi. Bunun yanı sıra, bu zikre göre kendi hayatını bir örnek olarak onlara sunabilir, bireysel ve toplumsal alanlarda onlara gereken eğitimi verebilirdi.

Peygamberin işi, Allah'ın kullarına Allah'ın mesajını iletmekle bitmiyor. Peygamberin görevleri arasında, bu mesaja göre insanları ıslah etmek de vardır. Bir peygamber, ilh ve ulv usulleri insanların hayatına da uygulamalıdır. Bir peygamber bizzat kendi hayatıyla bu usullerin nasıl tatbik edildiğini göstermelidir .O, sayısız insanların kafalarında, ilhi mesaj ile ilgili doğan soruları tatmin edici bir şekilde cevaplandırmalıdır. Bu mesajı kabul edenlerin öğrenimini, eğitimini yapmalıdır, ki böylece örnek bir toplum meydana gelsin. Kendisine ve Allah'ın mesajına (Kur'an-ı Kerim'e) karşı çıkan ve direnenlere karşı etin bir mücadele vermelidir; çünkü ancak bu şekilde şer kuvvetler mağlup edilebilir. Bütün bu işler, İnsanlar arasında ve İnsanlar için yapılacağından,

insan değilse başka hangi yaratık gönderilmeliydi? Bir meleğin yapabileceği tek şey, mesajı insanlara ulaştırması olacaktı. Zira bir melek emir kuludur ve kendisine verilen emrin dışına çıkamaz. O, insanların akli ve zekâsıyla bir işi başarmaya kadir değildir. İnsanlar arasında insan gibi yaşayıp, İnsanlar gibi iş yapmak ve insanların hayatını Allah'ın rızasına göre ıslâh etmek bir meleğin harcı değildir. Bunu yapsa yapsa bir insan yapabilirdi. Nitekim öyle oldu.

7.2. PEYGAMBERLERİN İNSANLIK HALİ

7.2.1. Hz. Adem (a.s.) Bir insandı

"Sizi yarattık. Sonra size suret verdik. Sonra meleklerle, 'Adem'e secde edin' dedik" (A'raf; 11)

Burada Cenab-ı Allah demek istiyor ki, önce Adem'i yaratma plânını hazırladı, sonra bu plânı gerçekleştirme safhasına getirdi, bu safhada insanın kıvamını hazırladı, bu kıvama insan vücudunun biçimini verdi ve bu varlık tam insan şeklini alınca ona meleklerin secde etmelerini emretti. Hz. Adem'e secde edilmişse Adem olması sıfatıyla değil, bütün insan ırkının temsilcisi olması bakımından edilmiştir. Bu husus, Kur'ân-ı Kerim'de bir başka yerde daha net bir şekilde ifade edilmiştir.

"Hani Rabbin meleklerle: 'Ben çamurdan bir insan yaratacağım! O'nu yapıp, içine ruhumdan üflediğim zaman ona secde ederek yere kapanın' demişti" (Sâd; 71-72)

Bu ayette de yukarıda bahsettiğimiz üç safha başka bir şekilde anlatılmıştır. Yani, ilk önce toprak veya çamurdan bir insan heykeli yapıldı, daha sonra yüz hatları, organları ve kuvvetleri arasında bir denge sağlandı ve en son Allahu Teâlâ ruhunu, içine üfleyerek canlı bir insan haline getirdi. Aynı konu, Hicr sûresi üçüncü rûkûda şöyle anlatılmıştır:

"O vakti hatırla ki, Rabbin meleklerle: 'Ben kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan bir insan yaratacağım. Ben onu yaptığım, ona Ruhumdan üflediğim zaman siz ona secde edin" (Hicr; 26-29)

7.2.2. Hz. Nuh'un İnsanlık Hali

"Ben size, 'Allah'ın hazineleri benim yakınımıdadır demiyorum. Gaybı da bilmem. Bir melek olduğumu da söylemiyorum. Gözlerinizin hor gördüğü mü'min kimseler hakkında, Allah onlara hiçbir hayır vermez de diyemem. Onların içlerindeki en iyi bilen Allah'tır. Ben bunları söylersem şüphesiz zâlimlerden olurum' dedi". (Hûd; 31)

Burada, peygamberlerin insan oluşuna itiraz edenlere iyi bir cevap verilmiştir. Hz. Nuh (a.s.)'un bir insan oluşuna hayret edenlere deniliyor ki, kendisi elbette bir insandı. Hz. Nuh, itiraz edenlere diyor ki, "ben insandan başka bir şey olduğumu iddia etmedim ki siz benden daha fazla bir şey bekliyorsunuz. Ben gerçekten bir insanım. İddia ettiğim şey sadece Allah'ın bana bilgi ve hidayet vermesidir."

"Beni Allah ıslâh etmem ve doğru yol göstermem için görevlendirmiştir. Bunun için beni istediğiniz gibi imtihan edebilirsiniz. Fakat beni denemenizin yolları çok gariptir. Siz benden gaybın haberlerini istiyorsunuz. Bazen bana öyle sorular soruyorsunuz ki benim İnsanlar gibi yiyip içmeme itiraz ediyorsunuz. Bana söyler misiniz, ben hiç melek olduğumu iddia ettim mi? Akide, iman, iyi ahlâk ve medeniyet hakkında size bilgi ve pratik eğitim vermeye gelen bir kişiden ancak onun ihtisâs sahası hakkında sorular sorabilirsiniz. Ama siz "falanca adamın ineğinin yavrusu erkek mi olacak yoksa dişi mi olacak" diye soruyorsunuz. Sanki insanların iman ve ahlâkının, ineğin erkek veya dişi yavru doğurmasıyla bir ilgisi var gibi!"

"Kavminden küfreden bir cemaat; 'Bu ancak sizin gibi bir insandır. Sizin üzerinize üstünlük kurmak isliyor. Eğer Allah dileseydi melekler indirilirdi. Biz evvelki alalarımız zamanından böyle bir şey işitmedik. O, herhalde kendisinde cinnet olan bir kimsedir. Bir müddet O'nu gözetleyiniz dediler". (Mü'minûn; 24-25)

Doğru yoldan sapmış olan hemen hemen bütün İnsanlar, bir insanın peygamber olamayacağı görüşünü paylaşırlar. Bu sebepten dolayıdır ki, Kur'ân-ı Kerim sık sık bu cahil fikri tekzip etmiş, bütün peygamberlerin insan olduğunu ve insanların hidayeti için insanlara ihtiyaç duyulduğunu kuvvetle ifade etmiştir:

"Bunun üzerine kavminden kâfir olan bir cemaat, 'Biz seni bizim gibi bir insan olarak görüyoruz. Ve sana tâbi olanları bizim basit ve en aşağı tabakalarımızdan görüyoruz. Sizin bizim üzerimize bir üstünlüğünüzü görmüyoruz. Bilâkis sizi yalancılar zannediyoruz". (Hûd; 2)

Gördüğünüz gibi, bu itiraz aynen Mekkeli kâfirlerin ileri sürdüğü itirazdır. Mekke'liler de aynı şekilde, Hz. Muhammed(a.s.)'in tıpkı kendileri gibi, olağan bir insan olduğuna, yiyip içtiğine, uyuyup kalktığına ve aile sahibi olduğuna itiraz ederlerdi.

"Sizden bir adama, Rabbiniz tarafından sizi azaptan sakındırmak (inzar) için nübüvvet gelmesine taaccüb mü edersiniz? Ondan sakının ki, rahmet olunasınız" (A'râf; 63)

7.2.3. Hz. Hûd (a.s.) da İnsandı

"Dünya hayatında kendilerine nimet verdiğimiz halde, küfredip ahirete kavuşmayı yalanlayan o peygamberin kavminden ileri gelen bir güruh, 'bu, ancak sizin gibi bir beşerdir. Yediğinizden yiyor, içtiğinizden içiyor" (Mü'minûn; 33)

"Eğer siz kendiniz gibi bir insana itaat ederseniz, o zaman hüsrana itişenlerden olursunuz" (Mü'minûn; 34)

Kur'ân-ı Kerim'i tefsir edenlerden bazısı, yukarıdaki ayetlerden Hz. Hûd'un kavminin ileri gelenlerinin bu sözleri aralarında söylediklerini sanmışlardır. Ama biraz dikkat edildiğinde, bu sözlerin halka söylendiği ortaya çıkar. Mesele

şuydu. Hz. Hûd (a.s.)'un ümmetinin hâkim sınıfı ve eşrafı, kitlelerin, Allah'ın peygamberinin çekici kişiliğine ve etkileyici konuşmalarına kendilerini kaptıracaklarını ve böylece sahip bulundukları maddi ve manevî menfaatlerden vazgeçmeleri gerekeceğini tahmin edince halkı yanıltmaya ve kandırmaya çalıştılar. Onlar halka şöyle diyordu: "Arkadaşlar, siz neyin peşine koşuyorsunuz? Peygamberlik, diye bir şey yoktur. Bu adam sadece maddi ikbal ve iktidar peşindedir. Amacına ulaşmak için de böyle şeyler uydurmuştur. Arkadaşlar, biraz düşünün; bu adamın sizden nesi üstündür? Bu tıpkı sizin gibi etten, kemikten yapılmıştır. Sizin yediğinizi yer, sizin içtiğinizi içer. Farklı olan tarafı nedir? Hiç... O zaman bu neden sizden daha büyük olsun, neden size emirler versin?" Bütün bu konuşmaların ortak bir yanı vardı. Bütün yöneticiler Allah'ın kullarına hükmetmeyi, onlar üzerinde egemenlik kurmayı sadece kendilerinin bir hakkı sayıyorlardı. Kendilerinin insan olduğuna ve yeme, içme ihtiyacını duyduğuna herhangi bir itirazları yoktu. Zira, hakimiyet ve liderlik sıfatlarının sadece kendi hakları olduğunu sanıyorlardı. Bu hususta insan olmaları yadırganacak bir şey değildi. Ama bir peygamberin insan oluşuna şiddetle karşıydılar. Çünkü, peygamberin sözünün geçmesiyle iktidarlarının tehlikeye gireceğini düşünüyorlardı. Asıl korktukları şey, iktidarlarının bir peygamber tarafından tehdit edilmesiydi.

"O, 'ey kavmim, bende divanelik ve sefahat yoktur. Fakat ben âlemlerin Rabbi tarafından (gönderilmiş) bir

peygamberim. Sizi inzar etmek için sizden bir adama Rabbiniz tarafından nübüvvet gelmesi tuhafınıza mı gitti? Nuh kavminden sonra sizi hükümdarlar yaptığını ve sizin halk arasında kuvvet ve kudretinizi arttırdığını ve Allah'ın size olan nimetlerini düşünün ki, felâh bulasınız' dedi" (A'râf; 67,69)

"Onlar dedi ki, 'eğer Rabbimiz isteseydi, melekleri gönderirdi. Onun için, gönderildiğin sebebi kabul etmiyoruz" (Secde; 14)

7.2.4. Hz. Salih ve Şuayb (a.s.)'ın İnsanlık Hâlleri

"Onlar 'Sen büyülenmişlerdensin. Sen de bizim gibi bir beşersin. Eğer sözünde doğru isen, bize bir Mu'cize getir' dediler" (Şuarâ; 153-154)

"Onlar: 'Muhakkak sen büyülenmişlerdensin. Sen de bizim gibi bir beşersin. Biz seni yalancılardan zannediyoruz" (Şuarâ; 185-186)

7.2.5. Hz. Musa ile Harun (a.s.)'un Beşeriyeti

Fir'avn ve onun yandaşları, Hz. Musa ile Hz. Harun (a.s.) hakkında şunları söylüyorlardı:

"Kavimleri bize hizmet ve kulluk eden, bizim gibi iki beşere iman nu edecekmişiz' dediler" (Mü'minûn; 47)

7.2.6. Bütün Peygamberler Beşer (İnsan) dir

"Peygamberleri onlara: 'Evet biz de sizin gibi insanız. Lâkin Allah kullarından dilediğine (peygamberlik nimetini) ihsan eder' dedi" (İbrahim; 11)

Bu ayette, Allah'ın peygamberleri demek istiyorlar ki, "şüphesiz biz insanız. Ama Cenab-ı Allah bize Hak ilmini ve kâmil basireti ihsan etmiştir. Bunda herhangi bir marifetimiz yoktur. Bu Allah vergisi bir şeydir. Allah, kullarından kimleri isterse peygamberliğe getirebilir. Bize gelen ilahî bilgilerin tümünü ne size aktarabiliriz ne de onlara göz yumabiliriz."

"Onlar da: 'Siz de bizim gibi insansınız. Bizi babalarımızın ibadet ettiği şeyden çevirmek istiyorsunuz. Öyleyse, bize apaçık bir hüccet getirin'. (İbrahim; 10)

Burada, peygamberlere karşı olan, daha doğrusu, onların insanlık halini bir türlü kabul etmeyenlerin zihniyeti bir kerre daha ortaya konmuştur. Bu adamlara göre, kendileri gibi insan olan, yediklerinden yiyen, içtiklerinden içen, uyuyan, kalkan, çoluk çocuklara karışmış olan, açlık duyan, susayan, hasta olan, acı ve sevinç duyan, kısacası her beşerî zaafa sahip olan, buna karşılık, fevkalâde bir tarafı olmayan bir kişi peygamber olamazdı. Allah ile kelâm ettiği düşünülemezdi, meleklerin ona gelmesi imkânsızdı!

7.3. HZ. PEYGAMBER (A.S.) DE BİR İNSANDI

Mekke kâfirleri, Hazreti Muhammed (a.s.)'in, bir insan olduğu için peygamber olamayacağını ileri sürüyorlardı:

"Ve kâfirler: 'Bu nasıl peygamber? Yemek yiyor ve çarşıda geziyor' (Furkan; 7)

"Zalimler aralarında gizli meşveret edip: 'Bu da sizin gibi bir insan değil midir. Artık göz göre göre sihre inanıyor musunuz?' derler" (Enbiya; 3)

7.3.1. Cahil Düşünce Tarzı

Kur'ân-ı Kerim, Mekke kâfirlerinin bu cahil fikrini reddederek diyor ki, bu yeni bir düşünce değildi. Bu cehâlet eskiden de süregelmişti. Eski çağlarda da bütün cahil İnsanlar, bir insanın peygamber olamayacağını, bir peygamberin de insan olamayacağını düşünürlerdi. Ümmetinin ileri gelenleri O'nun peygamberliğini inkâr ederken Hz. Nuh (a.s.)'a aynı şekilde konuşmuşlardı:

"Kavminden küfreden bir cemaat 'bu, ancak sizin gibi bir insandır. Sizin üzerinize üstünlük kurmak isliyor. Eğer Allah dileseydi melekler indirirdi. Biz evvelki atalarımız zamanından böyle bir şey işitmedik" (Mü'minun; 24)

Ad kavmi de aynı şeyi Hz. Hûd (a.s.) için demişti:

"Bu ancak sizin gibi bir beşerdir. Yediğinizden yiyor, içtiğinizden içiyor. Eğer siz kendiniz gibi bir insana itaat ederseniz, o zaman hüsrana

düşenlerden olursunuz" (Mü'minun; 33-34)

"İçimizden her beşere (insana) tabi mi olalım?" (Kamer; 24)

Sadece bunlar değil, diğer milletler de kendi peygamberleri hakkında aynı tavrı takınmışlardı. Kâfirler, "siz

de bizim gibi insansınız" diye peygamberleri tanımaktan kaçınıyor, peygamberler de kendilerine şu cevabı veriyorlardı:

"Evet biz de sizin gibi insanız. Lâkin, Allah, kullarından dilediğine (peygamberlik nimetini) ihsan eder" (İbrahim; 11)

7.3.2. Doğruyu Bulmaktaki Engel

Bundan sonra Kur'ân-ı Kerim, böyle yanlış fikirlerin her devirde insanların doğru yolu bulmalarını engellediğini ve dolayısıyla bu İnsanlar ve kavimlerin Allah'ın gazabına uğradıklarını belirtiyor.

"Size bundan evvel kâfir olanların haberi gelmedi mi? Onlar işledikleri şeylerin vebalini tattılar. Onlara (âhirette de) acıklı bir azab vardır. Bunun sebebi; kendilerine Mu'cizelerle, peygamberleri geldiğinde 'bizi bir insan mı doğru yola götürecektir' demeleridir. İnkâr edip yüz çevirdiler. Allah da hiç bir şeye muhtaç olmadığını gösterdi" (Tegabun; 5-6)

"İnsanlara hidayet geldiğinde, onları iman etmelerinden alıkoyan şu sözlerden başka bir şey yoktu: 'Allah bir insanı mı peygamber olarak göndermiştir?' (İsra; 94)

Yani her devirde cahil İnsanlar bir beşer (insan)in hiçbir zaman peygamber olamayacağını düşünmüşlerdir. Oysa, her zaman normal İnsanlar peygamber olmuşlardır.

Nitekim, Kur'ân-ı Kerim her zaman insanların Allah tarafından peygamberliğe lâyık görülerek getirildiğini açık bir ifade ile anlatmıştır. Zaten insanlara doğru yolu göstermek

için melek veya insanüstü varlıklara değil yine kendileri gibi insanlara ihtiyaç vardır.

"Bizim, senden evvel gönderdiğimiz peygamber kendilerine, vahyettiğimiz erkeklerdi. Eğer bilmiyorsanız Kitab ehline sorunuz. Biz, onları yemek yemez birer ceset olarak yaratmadık. Onlar hayatta da ebedi kalıcı degillerdir".(Enbiyâ; 7-8)

"De ki eğer yeryüzünde de uslu uslu yürüyen melekler olsaydı, elbette onlara gökten bir meleği elçi gönderirdik".(İsra; 95)

"Senden evvel gönderdiklerimiz de, şehir halkından kendilerine vahyettiğimiz kişilerdi. Müşrikler yeryüzünde gezip dolaşıp kendilerinden evvelkilerin akıbetlerinin nasıl olduğuna bakmazlar mı? Ahiret yurdu, ittika edenlere daha hayırlıdır. Hâlâ bunu düşünüp anlamayacak mısınız?". (Yusuf; 109)

Burada, çok geniş bir mevzu birkaç cümlemin içine sığdırılmıştır. Bu konuyu biraz açacak olursak şöyle diyebiliriz. Bu cahil İnsanlar senin söylediklerini dinlemiyorlar. Zira, onlara göre, aynı mahalle ve şehirde doğan, aralarında yetişen, büyüyen, gençleşen ve yaşlılık sınırına gelen bir kişinin birden bire Allah'ın elçisi olması akıl almaz bir iştir. Ne var ki, onlar ilk defa böyle düşünmüyorlar. Bu dünya kurulduğu günden beri cahil insanların tavrı bu olmuştur. Bundan önce de bir çok defa Allah (cc.) dünyaya çeşitli peygamberler göndermiştir. Bunların hepsi insandılar.

Hiçbir zaman, bir kişi birden bire bir şehirde ortaya çıkıp, "Allah beni peygamber olarak gönderdi" dememiştir. Bu iş aniden ve beklenmedik bir şekilde olmamıştır. Aksine doğru yoldan ayrılmış insanları ıslâh etmek üzere gönderilen, seçilen ve görevlendirilen kişiler (peygamberler) hep insanların yaşadığı mahalle, kasaba ve şehirlerdendi. Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. Nuh (a.s.) ne idiler? Doğaüstü ve insanüstü varlıklar mı idiler, yoksa insan mı? Aklı başında olanlar, bu peygamberlerin vaaz ve telkinlerini dinlemeyip dalalet ve kötülüklerinde ısrar etmiş olan milletlerin kötü sonunu bilmekte gecikmezler. Burada, bilhassa Mekkelilerin dikkati, felâkete uğramış ve yerle bir olmuş milletlerin sonuna çekiliyor ve deniliyor ki, "bakın, siz ticarî yolculuklarınız esnasında pek çok memleketten geçiyorsunuz. Herhalde, Allâh'ın gazabına uğraşı olan Ad, Semûd, Medyen ve Lût kavimlerinin harabelerini, tarihi kalıntılarını kendi gözlerinizle görmüşsünüzdür. Siz onların durumundan ibret almadınız mı? Dünyada sonları böyle olmuştur. Bir de âhiretteki cezalarını düşünün. Onun için, dünyada yaşadığınız süre içinde doğru yolu bulun, kendinizi ıslah edin, Allah'a ve Peygamberi'ne sarılın. Çünkü kimin durumu dünyada iyi ise âhirette de iyi olacaktır."

7.3.3. Gören İle Kör Olanın Farkı

"De ki: 'Ben size Allah'ın hazineleri benim yanımdadır ve gaybı bilirim demem. Ve ben size meleşim de demiyorum.

Ancak bana vahyolunan şeye tabi olurum'. De ki: 'Görmeyenle gören bir olur mu? Hiç düşünmüyor musunuz?" (En'am; 50)

Bu ayette Hazreti Muhammed (a.s.)'in Şöyle demesi isteniyor. Size anlatmak ve sunmak istediğim gerçekleri kendi gözümle gördüm. Ben bunları adetâ yaşadım ve bu gerçekleri vahiy ile öğrendim. Bu hakikatler hakkında benim öğrendiklerimi ve gördüklerimi siz bilemezsiniz. Siz bunlar hakkında esas bilgiye sahip olmayıp, sadece tahmin yürüttüğünüz ve taklit ettiğiniz için bir bakıma kör sayılırsınız. Yani gözleriniz benim gördüklerimi görmüyor. Ben gözleri iyi gören bir kişi iken siz gözleri kör olansınız. Size üstünlüğüm varsa bundan dolayı vardır. Yoksa maddi veya bedensel herhangi bir üstünlüğü yoktur. Bende ne Allah'ın hazineleri vardır, ne gaybın bilgisine sahibim ve ne de insanlık zaatlarından yoksunum.

"Andolsun ki, senden evvel gönderdiğimiz peygamberlere de zevceler ve evlâtlar verdik. Allah'ın izni olmadıkça peygamberler Mu'cize getirmeye kadir değildir". (Ra'd; 38)

Bu, Hazreti Peygamber (a.s.)'e yapılan itirazlara bir cevaptır. Mekke'li kâfirler, Hz. Muhammed (a.s.)'in çoluk-çocuk sahibi olmasını çok yadırgıyor, bir peygamberin bedensel ve cinsel hiçbir ihtiyacı olmaması gerektiğini savunuyorlardı.

7.3.4. Peygamber Bir Melek Olmalıydı

"Allah'ın peygamberleri onlara, önlerinden ve arkalarından gelince, 'Allah'tan başka kimseye itaat etmeyin' dediler. Bunun üzerine onlar dedi ki, 'Rabbimiz isteseydi melekleri gönderirdi. Bu sebeple, sizin söylediklerinize inanmıyoruz". (Fussilet; 14)

Burada kâfirler demek istiyor ki, "Tanrı bizim dinimizi beğenmeseydi ve bizi bundan vazgeçirmek için bir peygamber göndermek isteseydi, bize meleklerini gönderirdi. Sen (Hz. Muhammed) melek değilsin ve bizim gibi bir insansın, onun için, senin Allah tarafından gönderildiğine inanmıyoruz."

7.3.5. "Peygamber Büyük Bir Adam Olmalıydı"

"Ve şunu da söylediler: 'Bu Kur'an, iki memleketin büyüklerinden bir kimseye indirilseydi ya!'. (Zuhruf; 31)

Burada bahsedilen "iki memleket" Mekke ve Taif tir. Kâfirler diyordu ki, eğer Allah gerçekten bir kişiyi peygamberlik rütbesine çıkarmak ve ona Kitabını indirmek istemiş olsaydı, o zaman onların en büyük şehirleri olan Mekke ve Taif in ünlü, tanınmış, zengin ve güçlü bir şahsiyetini bu göreve getirirdi. Peygamber yapmak için Tanrı bula bula bir öksüz çocuğu mu buldu? Hem de öyle bir çocuk ki, hiçbir miras devralmamıştır. Gençliği, çobanlık yapmakla geçmiştir. Şimdi de geçimini zor sağlıyor. Karısının verdiği sermaye ile ticaret yapıyor. O herhangi bir kabilenin reisi değildir, ailesi de zengin bir aile değildir. Mekke'de Velid bin

Muğire ve Utbe bin Rabi'a ve Taif te Urve bin Mes'ûd, Hubeyb bin Amr, Kinâne bin Abd'i Yâleyl gibi soylu ve varlıklı kabile reisleri varken peygamberlik, ismi cismi belli olmayan böyle bir kişiye mi verilir? Mekke'liler işte böyle düşünüyorlardı. Onlar zâten bir "insan'ın peygamber olacağına ihtimal vermiyorlardı. Fakat Kur'ân-ı Kerim'de çeşitli deliller ile ancak bir "insan'ın peygamber olacağı hususu tekrarlanınca ve insanüstü bir varlığın peygamber olamayacağı gerçeği ortaya konunca, kâfirler bu defa ağız değiştirdiler ve başka türlü konuşmaya başladılar. Artık bir insanın peygamber olmasına itirazları yoktu, ama istiyorlardı ki bu insan bir hükümdar, nüfuzlu, zengin ve güçlü bir kişi olsun. Onlara göre, Hz. Muhammed bin Abdullah (a.s.) bu ölçüye uymuyordu.

7.3.6. Hz. Muhammed'in, Hayatını Kazanmasına İtirazlar

"Ve kâfirler, 'Bu nasıl peygamberdir? Yemek yiyor ve çarşılarda geziyor? O'nunla beraber nezir olmak için neden bir melek indirilmedi?' dediler". (Furkan; 7)

Yani, bir kerre bir "insan'ın, peygamber olarak gelmesi garip bir hadisedir. Allah'ın mesajını etten, kemikten yapılmış, yemeye, içmeye muhtaç olan bir insan yerine, bir melek getirmeliydi. Yine de, eğer bir insan peygamberlik payesi ile seçilmişse, bu insan hiç olmazsa yeryüzündeki büyük adamlar gibi, bir hükümdar, bir lider, bir kabile reisi olmalıydı, ki huzuruna çıkmak için herkes can atsın ve zorla

kabul edilsin. Fakat, bu ne biçim peygamberdir ki, sıradan İnsanlar gibi cadde ve sokaklarda geziyor, çarşı, pazarda alış veriş yapıyor. Sonra, yanında kırbaçlı ve heybetli bir melek olmalıydı ki doğru yola gelmeyenleri cezalandırabilsin. Bu konuya şu aşağıdaki ayette de değinilmiştir:

"Bizim, senden evvel gönderdiğimiz peygamberler de, yemek yer ve çarşılarda gezerlerdi. Sizin bir kısmınızı bir kısmınız merine imtihan vesilesi kıldık. Sabreder misiniz (diye). Rabbin hakkiyle görendir". (Furkan; 20)

Burada, Cenâb-ı Allah, Mekke kâfirlerine gereken cevabı vermiştir. Mekke'liler Hz. Peygamber (a.s.)'in normal bir insan olduğuna, sokaklarda ve çarşıda gezmesine itiraz ediyorlardı. Burada şu tarihi gerçek de unutulmamalıdır ki, Mekke'liler Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. Musa (a.s.) ve diğer bazı peygamberler hakkında bilgi sahibiydiler, halta onların peygamberliğini de kabul ediyorlardı. Peki, bu peygamberler insan değil miydiler? Hz. Muhammed (a.s.)'in insan oluşuna niçin bu kadar şiddetle karşıydılar? Dünyaya daha önce gelen peygamberler yemek yemiyor, çarşı pazarda gezmiyorlar mıydı? Bırakalım başka peygamberleri, sadece Hz. İsa'nın durumunu ele alalım. Meryem oğlu İsa (a.s.)'ı Hristiyanlar Allah'ın oğlu ilân etmişler, Mekke'liler de O'nun putunu Kâbe'ye koymuşlardı. Ve İncil'de de Hz. İsa'nın normal bir insan gibi yemek yediği ve sokaklarda gezdiği kayıtlıydı. İşte bu nedenle, Cenab-ı Allah burada önceki peygamberler ile Hz.

Muhammed(a.s.)'in durumları arasında mukayese yapıyor ve Mekke'lilerin garip tutumunu kınıyor.

"Bizim, senden evvel gönderdiğimiz peygamberler kendilerine vahyettiğimiz erkeklerdi. Eğer bilmiyorsanız Kitab ehline sorunuz. Biz, onları yemek yemez birer ceset olarak yaratmadık. Onlar hayatta da ebedi kalıcı değildirler" (Enbiyâ; 7-8)

Bu da, kâfirlerin, "bu adam da bizim gibi bir insandır" sözlerine bir cevaptır. Mekke"li kâfirler, Hz. Muhammed (a.s.)'in insan oluşunu, O'nun peygamber olamayacağına en büyük delil olarak gösteriyorlardı. Onun için burada deniliyor ki, eski çağlarda peygamber olarak kabul ettiğiniz kişiler de birer insandılar. Zaten beşer veya insan oldukları için Allah'ın vahyiyle şereflendirilmişlerdi.

Sekizinci Bölüm: İSLÂM DİNİ

8.1. CAHİLİYYE'DE VE İSLÂM'DA DİN KAVRAMI

Hz. Peygamber (a.s.)'in, Hak Dinini yaymaya başlamasından önce din genelde hayatın birçok cephe veya yönlerinden sadece biri sayılırdı. Başka bir deyimle, din insanların dünyevi yaşantılarının küçük ve cüzî bir parçasıydı. Dinî işler ve vecibelerin amacı da bunları öbür dünyada cezadan kurtulmak için bir ruhsal gibi kullanmaktı. Din, Tanrı ile kul arasındaki özel bir ilişki olarak kabul edilirdi. Öbür dünyada kurtulanlar arasında iyi dereceye sahip olmak isteyenler, dünyada bütün dünyevi işlerden ellerini çekerek kendilerini sadece dine adayabiliyorlardı. Ama, öbür dünyada yüksek mevkiye talip olmayanlar ve sadece kurtuluşu amaçlayanlar dini özel bir

faaliyet olarak sürdürebilirlerdi. Tanrı'nın kendilerinden rahmetini esirgememesini ve dünya işlerinde kendilerine bereket vermesini arzu edenlerin, yalnızca dini vecibeleri yerine getirmeleri yeterliydi. Bütün dünya işlerinin olduğu gibi devam etmesini isliyor ve sadece birkaç dini merasim ve ibadet yaparak Yaradan'ı memnun edeceklerini sanıyorlardı. Din ve dünya işlerinin tamamıyla ayrı olduğunu düşünüyorlardı. İnsanın kendi nefsi, kendi cinsleri ve çevresindeki bütün şeylerin, başka bir şey, Tanrı ile kul arasındaki ilişkinin de, başka bir şey olduğunu sanıyorlardı.

Cahiliyye'de din kavramı buydu. Bu kavram üzerinde bir medeniyet ve kültür bina edilemezdi elbette. Çünkü medeniyet ile kültür, insanın hayatını bütünüyle kapsayan kavramlardır. Bu bakımdan, insan hayalının sadece küçük bir parçası olan bir şey bütün hayatı etkileyemez, onun düzelmesi veya yönlendirilmesinde yardımcı olamazdı. Bu sebepten dolayıdır ki, dünyanın her yerinde ve her zaman din ile medeniyet ve kültür birbirinden ayrı kaldı. Din ile medeniyet birbirini hiç etkilemedi değil, ama bu etkileme birbirine zıt ve uyumsuz şeylerin bir araya geldikleri zaman oluşan karşılıklı tesirden başka bir şey değildi. Bunun içindir ki, bu etkileme yararlı ve olumlu sonuçlar doğurmadı. Dinin, medeniyet ve kültürü etkilediği zaman ruhbanlık, dünya nimetlerinden kaçış, dünya işlerinden nefret, dünyevi zevklerden feragat, sebep-netice mefhumunu unutma, insanlarla ilişkilerde bireysellik ve bencillik, kin, nefret ve tutuculuk gibi menfi neticeler ortaya

çıktı. Yani, bu etki hiç de ilerlemeye ve gelişmeye elverişli değildi. Tam aksine, maddi kalkınma ve refah yolunu tıkayan, insanların gelişmesini durduran bir engeldi. Diğer taraftan, tümüyle maddiyata ve insan nefsinin isteklerine bağımlılık esasına dayalı olan uygarlık ile kültür, dini etkilediği zaman; dini inançları bozmak ve dini düşünceleri yozlaştırmaktan başka bir şeye yaramadı. Maddeci medeniyet ve kültür, dine, nefsin bütün çirkinlik ve pisliklerini soktu. Medeniyet ve kültür, dini alet ederek, nefsin arzu ettiği her türlü günah, fık ve fücuru, dini kılıf ile insanlara sunmaya çalıştı. Böylece bu sapıklıklar vicdan rahatlığıyla kabul edilebilirdi. Bundan dolayıdır ki, bazı dinlerin ibadet ve törenlerinde, bizzat o dinlerde olanların bile normal yaşantılarında günah ve ahlâksızlık olarak nitelendirdikleri utanç verici ve yüz kızartıcı seks ve şehvet gösterileriyle ahlâksız fiil ve hareketler yapılıyordu ve hâlâ da yapılıyor.

Din ile uygarlık arasındaki bu karşılıklı etkilenmeyi bir yana bırakıp durum muhasebesi yapacak olursak, dünyada her yerde medeniyet ve kültürün temelini dinsizlik ve ahlâksızlık üzerine atıldığını görürüz. Din ve imanları sağlam olan kimseler öbür dünyada kendi kurtuluşlarını düşünerek dünya işlerinden ellerini eteklerini çekmişlerdi. Dünya işlerini de, dine fazla önem vermeyen ve öbür dünyayı düşünmeyen kimseler kendi kişisel düşünce ve sakat fikirlerine göre yürütmeye çalıştılar. (Tuhaftır ki, insanların bu düşünce ve deneyleri her çağda en mükemmel ve eksiksiz olarak halka

sunulduysa da sonradan hep yanlış ve sakat olduğu anlaşılmıştır). İnsanlar ihtiyaç duyduklarında bazen Tanrılarını memnun etmek için birtakım dini ibadet ve âyinler de yapıyorlardı. Din onlar açısından sadece özel bir konu ve hayatlarının sadece küçük bir parçası olduğu için gerektiğinde giyilen, gerekmediğinde çöpe atılan bir kıyafetti. İcabında, her türlü zulüm, baskı, ekonomik adaletsizlik, eşitsizlik ve her çeşit toplumsal dengesizlik ve ahlâksızlık bir kalkan gibi kullanılabilirdi. Din bazen yağma ve katliam, yolsuzluk ve hırsızlık, faizcilik ve Karun gibi servet kazanmak için, bazen da fuhuş ve fahişelik için birer bahane olarak kullanılabilirdi.

8.1.1. Her Şeyi Kapsayan Evrensel Bir Din Kavramı

Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in dünyaya peygamber olarak gönderilmesinin gayesi ve hikmeti, yalnızca din ile ilgili Cahiliyye'nin yanlış kavramını ortadan kaldırıp, yerine akılcı ve akla uygun bir din kavramını tesis etmek değil, ayrıca bu kavrama dayalı tam ve mükemmel bir medeniyet ve kültür meydana getirmektir. Hz. Peygamber (a.s.), insanın hayatının sadece küçük bir parçasını kapsayan bir dinin gerçek anlamda bir din olmadığını belirtti. Bunun tam aksine, din hayatın ta kendisi, ruhu ve muharriki olmalıydı. Rasulullah'a göre "din"; bir ideoloji bir kavram, bir fikir tarzı, yanlış ile doğru arasında ayırım yapan bir ölçü, hayatın her safhasında ve her alanında doğruluk ile yanlışlık arasındaki farkı gösteren bir mizan, kötü yoldan doğru yola götüren ve dünya

ile âhiret arasındaki sonsuz yolculukta insanı başarı ve mutluluğa kavuşturan bir gerçek olmalıydı.

İşte Hak Dini, İslâm Dini budur. İslâm, insan hayatının küçük bir parçası haline getirilmek üzere dünyaya gelmemiştir. Eski Cahiliyye kafasıyla insan hayatının sadece küçük bir parçası ve insanın özel bir uğraşısı durumuna düşürüldüğü an, İslâm hakiki mânâsını ve nüfuzunu kaybeder. Diğer dinlerin aksine, İslâm ne kadar Allah ile kul arasındaki ilişkiyi simgeliyorsa, bir o kadar da İnsanlar arasındaki ilişkiler ve bütün kainat ile de ilgilidir. İslâmiyet'in gelişinin başlıca amacı, ilişkilerin çeşitli şekillerinin birbirinden kopuk ve ilgisiz değil, aksine birbirine bağlı ve birbiriyle uyumlu olduğunu vurgulamaktır. İslâm diyor ki, bu muhtelif münasebetler ve bunların muhtelif şekilleri arasında ne kadar iyi denge kurulursa, insan o kadar mutlu ve müreffeh olabilir. O halde, kul ile Allah, kul ile kul ve kainatın bütün varlıkları ile kul arasındaki münasebetler birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Bunların hepsi bir araya gelip, hayatı güzel ve mutlu kılıyor. Dinin asıl gayesi bu güzel, mutlu ve başarılı yaşantı için insanı zihnen ve fiilen hazırlamak olmalıdır. Bunu yapmayan bir din, din değildir. Ama bunu başaran din İslâm'dır. Onun için Cenab-ı Allah buyurmuştur ki, "Allah katında din sadece İslâm'dır".

8.1.2. Farklı Bir Düşünce Tarzı ve Görüş

İslâmiyet, kendine mahsus ve apayrı bir fikir tarzı ve kafa yapısının adıdır. Bu, hayata bir bakış açısıdır. Bu düşünce ve tutum kendine özgü bir hareket tarzını da gerektiriyor. Bu hareket tarzının yolunu çizen de yine aynı fikir tarzıdır. Kısacası, bu düşünce tarzı ve hareket tarzından ortaya çıkan sonuç İslâm dinidir, İslâm medeniyetidir, İslam kültürüdür. İslâmiyet'te din, medeniyet ve kültür ayrı ayrı kavramlar olmayıp, hepsi bir bütündür. Yukarıda bahsettiğimiz düşünce şekli, bakış açısı ve hareket tarzı bir hayat nazariyesini meydana getirirler. Bu hayat nazariyesi, insanın hayatının bütün yönleriyle ilgilenmekte, onlara yeni bir yön vermektedir. Allah'ın İnsanlar üzerinde ne gibi hakları vardır? Bizzat, insanın nefsi üzerinde hangi hakları vardır? Anne, baba, eş ve çocuklar, akraba ve yakınlar ile komşu, dindaşlar ve başka dinden olanların hakları nelerdir? Dost ile düşman, bütün insan ırkı ve hatta kâinatta varolan her varlığın hakları nelerdir? İslâm dini bu birbirinden farklı hakları tâyin etmek ve korumakla kalmaz, aralarında gereken denge ve adaleti de sağlar. Bir kişinin gerçek anlamda müslüman olması zaten bütün bu haklara riayet edeceği, kimsenin hakkını yemeyeceği, aksine Sezar'ın hakkını Sezar'a vereceğinin bir güvencesidir. Bu fikir tarzı ve hayat nazariyesi ayrıca insan hayatının yüksek ahlâkî değerlerini belirler ve yüce bir manevî hedef tayin eder. Hangi alanlarda olursa olsun, hayalın bütün mücadele ve uğraşlarını bu yegâne noktaya yöneltir.

8.1.3. Kesin Değer Ölçüsü

Bu nokta kesin bir hedeftir. Her şeyin değeri, varılacak bu hedefe göre tâyin edilir. Her şeyin değer ölçüsü budur Bu nihaî ve merkezi noktaya varılmasına yardımcı olan her şey kabul edilir, yardımcı olmayan, hatta mani olan her şey reddedilir bir yana bırakılır. Bu değer ölçüsü, bir ferdin en küçük ve önemsiz sorunlarından toplumun en büyük ve çetin meselelerine kadar aynı şekilde geçerlidir. Bu değer ölçüsü, bir insanın yemede, içmede, giyimde, kuşamda, cinsi münasebette, alışverişte, sohbette ve konuşmada, kısacası, hayatın bulun alanlarında sınırlarını belirler ve böylece doğru yolu terk edip kötü yola düşmemesini sağlar. Toplumsal hayatla bireylerin ilişkilerinin hangi kurallar üzerinde kurulması gerekliliğini de tesbit eder ve böylece siyasette, cemiyette, iktisatta, kültürde ve eğitimde gelişme ve refaha giden yolu açmış olur. İnsanların denetimine girmiş olan yeryüzü, uzay ve kainattaki kuvvetleri en iyi şekilde ve nihai hedeflerine varmalarına yardımcı olacak biçimde kullanmalarına da karar verir. Buna karşılık, bu kuvvetlerin zararlı etkilerinden kurtulmanın çarelerini gösterir. Aynı zamanda, İslâm topluluğunun, diğer topluluklar ile dostluk ve düşmanlıkta, barışta ve savaşta, ortak çalışmalarda ve anlaşmazlıklarda, galibiyette ve mağlubiyette, bilim ve teknolojinin tahsilinde ve medeniyet ile kültürün alışverişinde, ticarete ve ekonomik işbirliğinde, kısacası, dış ilişkilerde tutulan hedeften ayrılmamak için, ne gibi usul ve kurallara

dikkat edilmesi gerektiğini tesbit eder. Amaç, insan soyunun, yollarını şaşırmış olan insan topluluklarının, isteseler de istemeseler de, bilinçli yahut bilinçsiz, doğanın gerektirdiği ve müslümanların seçtiği hedefe doğru yürümelerine yardımcı olmaktır.

Sözün kısası, bu fikir ve hayat tarzı, câmi'den savaş alanına, ibadet şekillerinden, radyo, televizyon ve uçağın kullanılışına, yıkanma, abdest ve temizlik gibi küçük meselelerden, sosyoloji, iktisat, siyasal bilgiler ve uluslararası ilişkiler gibi büyük sorunlara, ilkokul eğitiminden tabiatın gizli sırları, uzay ilmi ve gökbiliminin araştırmalarına kadar hayatın bütün çabaları ve fikir ile hareketin bütün alanlarını bir vahdet haline getirir. Bu vahdetin bütün cüzleri arasında nesnel bir düzen ve bilinçli bir bağ bulunur. Bütün bu cüzler bir makinanın yerli yerinde ve hayatî önem taşıyan parçaları gibi sürekli harekette bulunup, verimli sonuçlar onaya koyarlar.

8.1.4. İnkılabçı Bir Kavram

Dinler âleminde bu yepyeni bir ses, yepyeni bir fikirdi. Bu inkılabçı kavram, Cahiliyyenin terbiyesiyle yetişen kafalara da iyice giremedi. Dünyamız, akıl ve ilim seviyesi bakımından 6. yüzyıldan mutlaka çok ilerdedir. Fakat bugün dahi, dünyamızda öylesine tutuculuk, sapıklık, taassup ve inatçılık vardır ki, Avrupa ve Amerika'nın tanınmış üniversitelerinde yüksek tahsil ve araştırmalar yapmış olan kafalar dinin bu

inkılabçı kavramını anlamaktan acizdirler. Bu bakımdan, bu sözde okumuş, aydın ve medenî kafalar, Cahiliyye'nin örümcek kafalarından pek farklı değildir Binlerce yıllardan beri din hakkında süregelen yanlış, sakat ve sapık düşünceler ve inançlar beyinlere öylesine yerleşmişle yerleştirilmiştir ki, İnsanlar bunun dışına çıkamıyorlar ve bağımsız, akılcı bir yaklaşımla dinleri, hele İslâm dinini inceleyemiyorlar. Akılcı eleştiriler ve bilimsel araştırmaların süzgecinden geçen İnsanlar da gözlerini açamıyorlar. Tekke, medrese ve camilerin en karanlık ve kuytu yerlerinde ibadetle meşgul olanlar, dini sadece ibadet ve dünya işlerinden uzak kalınmasını sağlayan bir inançlar manzumesi olarak görüyorlarsa bunda şaşılacak bir şey yoktur. Bilgisiz ve cahil kimseler, dinin, kullarla Allah arasında özel bir mesele olduğunu, bunun camiye, türbeye, tekkeye, ibadet ve merasime kadar sınırlı olduğunu sanıyorlarsa da kendilerini fazla suçlamamalıyız. Fakat asıl hayret ettiğimiz ilim ve irfan sahiplerinin tutumudur. Bu tahsilli, kültürlü ve aydın kimseler niçin dine karşı bu kadar tutucu, ön yargılı ve olumsuz bir tavır içinde bulunuyorlar? Bu şahıslar ne sebeple tıpkı cahiliyye devrindeki sapık ve örümcek kafalıları gibi İslam dinini diğer dinler gibi bir din sayıyorlar?

8.2. HAK DİNİ NEDİR?

Kur'ân-ı Kerim, uğrunda indirilen din'i şöyle tarif ediyor:

"Allah katında din, İslâm'dır". (Al-i İmran; 19)

Kısa ve sade olarak görülen bu cümlemin basit anlamı şudur: "Allah katında en doğru ve en gerçek din, İslâm'dır". İslam ile ilgili genellikle insanların kafasında bulunan düşünce şudur. Bu, bundan 1400 yıl önce Arabistan'da doğan ve Hz. Muhammed (a.s.) tarafından "temeli atılan" dinin adıdır. Burada dikkat ederseniz, "temeli atılan" deyimini özellikle kullandım. Zira, sadece müslüman olmayanlar değil, pek çok müslüman hem de okumuş ve iyi tahsil görmüş kişiler, Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'i "İslam'ın Kurucusu" adıyla anmaktadırlar. Düşüncelerine göre, İslâm dini kendisiyle başlamıştır, dolayısıyla da İslâmiyet'in kurucusudur. Müslüman olmayanlardan pek çoğu, Kur'ân-ı Kerim'in yukarıdaki ayetini okuyunca İslâm'ın da diğer dinler gibi bir iddiada bulunduğunu sanırlar. Onlar, nasıl diğer dinler sadece ve sadece kendilerinin hak din olduklarını iddia etmişlerse, İslâmiyet'in de sadece kendisini "hak" ve diğerlerini "batıl" kabul ettiğini düşünürler. Müslümanların çoğu için bu cümle zaten fazla düşündürücü değildir. Çünkü, nasıl olsa, Kur'ân-ı Kerim'in belirttiği gibi, en doğru, en gerçek dine bağlı olduklarını düşünürler. Eğer bu Müslümanlardan bazıları biraz daha kafalarını yorarlarsa şöyle düşüneceklerdir. Burada, İslam dini, başka dinlerle mukayese edilmiştir ve Hinduizm, Hristiyanlık, Budizm, Yahudilik ve diğer dinlerle karşılaştırarak İslâmın hakkaniyeti ispat edilebilir. Ancak, söz konusu ayetin Kur'ân-ı Kerim'in çok düşündürücü ve çok

önemli bir ayeti olduğunu burada belirtelim. İslâmiyet'i gerçek yönleriyle anlamak isteyen herkes ve bilhassa, dinleri titiz bir şekilde araştıranlar bu ayet üzerinde önemle durmalıdırlar. Bu ayet şimdiye kadar okunmadığı şekilde okunmalı, incelenmediği şekilde incelenmelidir. Kur'ân-ı Kerim'in burada gerçekleşen ne dediğini anlamak için "ed-Din" ile "el-İslâm" kelimelerinin anlamını iyice bilmeliyiz.

8.2.1. "Din" Kavramının Anlamı

Arapçada "din" kelimesi birkaç anlamda kullanılıyor. Din bir yandan "galebe" ve "istila" diğer yandan da "itaat" ve "kölelik" manasına geliyor. Dinin üçüncü anlamı "ceza ve bedel" ve dördüncü anlamı, "tarikat", "tarz", "meslek" ve "uğraştır. Burada bu kelime'nin dördüncü ve son anlamı geçerlidir. Yani, din, kabul edilen bir "fikir tarzı" benimsenen bir "hareket tarzı" ve takip edilen bir "hayat yolu"dur.

Fakat unutmayalım ki, Kur'ân-ı Kerim sadece 'din' kelimesini değil, "Ed-Din" kelimesini kullanıyor. Din ile "Ed-Din" arasındaki fark, İngilizce'de, "This is a way of life" gibi deyimler ile onaya konabilir. Yani Kur'ân-ı Kerim'e göre Allah katında İslâm, hayat tarzlarından "biri" değil "gerçek ve en doğru" hayat tarzıdır.

Şurası da unutulmamalıdır ki, Kur'ân-ı Kerim bu kelimeyi sınırlı değil, geniş bir anlamda kullanmıştır. Hayat tarzı deyimini, hayatın bir veya birkaç cephesi değil, hayatın tümüyle ilgilidir. Tek bir ferdin değil, bütün bir toplum ve

topluluğun yaşantısı söz konusudur. Tek bir ülke ya da ulusun yaşayışı değil, her çağda ve bütün insanların bireysel ve toplumsal yasayıdır söz konusu olan. O halde, Kur'ân-ı Kerim'in "ed-Din" kelimesini kullanması, genellikle kabul edilen din anlamında değildir. Yani, Kur'ân'ın maksadı; sadece ibadet ve âyin, âhiret, öbür dünya ve ölümden sonraki hayal ile ilgili inançlar manzumesi olarak bilinen dinler arasında en iyisi İslâm'dır, demek değildir. Bugün Batı'da yaygın olan din kavramı da Kur'ân'ın amacı ve hedefi değildir. Yani, Kur'ân demiyor ki,, İslâm, insanların özel yaşantılarının bir parçası olarak bilinen dinler adasında en iyisidir. Kur'ân-ı Kerim'in anlatmak istediği; Arap'lar ile dünyanın diğer bölgelerinin insanları için falanca yüzyıla kadar, veya başka bir deyişle, sanayi devrimi öncesine kadar kabul edilen hayat tarzları arasında en iyisinin İslâm olduğu da değildir. İslâm'ın demek istediği şudur: "Allah'ın nazarında ve katında, her devirde, bütün insan soyu için, bütün yeryüzünde en uygun ve en gerçek hayat tarzı İslâm'dır"^{27[1]}.

Şimdi "İslâm" kelimesini ele alalım. Arapçada bunun mânâları, teslim olmak, silahı bırakmak, itaati kabul etmek,

^{27[1]} Asya ile Avrupa arasında bir yerde, Kur'ân-ı Kerim'in yeni bir tefsiri yapıldığını ve tefsirde "din" kelimesinin manası anlatılırken, İslâmiyet'in sadece kul ile Allah'ı ilgilendiren ve siyaset ile medeniyetle hiçbir ilgisi olmayan bir din olduğunun ifade edildiğini öğrenince hayret eltim. Bu, gerçekten Kur'ân-ı Kerîm'in tefsiriye çok ilginçtir. Ama 30 yıllık titiz çalışmalarım ve araştırmalarım göstermiştir ki, Kur'ân-ı Kerîm çağımızın bazı "ilerici" yorumcularının söylediklerinin tam aksine dinden, her zaman ve bütün insanlar için geçerli olan bir fikir ve hareket tarzını kastetmektedir. (Burada yazar, 1943 yılında Hint-Pakistan yarımadasına gelen bir Türk heyet başkanının bazı görüşlerine atıfla bulunmuştur)

kendini adamaktır. Fakat dikkat ederseniz, Kur'ân-ı Kerim'de sadece "İslâm" değil, "el-İslâm" kelimesi kullanılmıştır. Nasıl ki İngilizcede "a" yerine "the" belli ve bilinen bir şey için kullanılırsa, burada da "El" eki aynı anlamda kullanılmıştır. Yani burada, Kur'ân-ı Kerim, mü'minlerin herhangi bir kimseye değil, Allah (c.c.)'a teslim olmaları, boyun eğmelerini, itaat etmelerini kastediyor. Bu teslimiyet ve itaat, tabiat kanunlarına boyun eğmek anlamında değildir. Çünkü bazı kimseler bu deyimden böyle bir mânâ çıkarmaya çalışırlar. Yine başka bir yanlış fikre göre; burada, insanın kendi düşüncesi, tasavvuru, gözlemi ve tecrübeleriyle, Allah'ın arzusu, rızası ve isteği hakkında çıkardığı herhangi bir kavrama bağlılığını ilân etmesi de kastedilmiyor. Burada, Kur'ân-ı Kerim demek istiyor ki; İnsanlar, Allahu Teâlâ'nın kendi peygamberleri vasıtasıyla kendileri için gönderdiği fikir ve hareket tarzını kabul edip fikir ve hareket hürriyetini -daha doğrusu fikir ve hareket saplantılarını- terk edip, tek Allah'a teslimiyet ve itaatini ilân etsinler. İşte Kur'ân-ı Kerim buna "el-İslâm" demektedir. Bu, aslında yeni bir din değildir. Aksine, insana yaratıldığı ilk gün Allahu Teâlâ, takip edeceği tek doğru yolun "El-İslam" olduğunu açıklamıştı. Bundan sonra, çeşitli devirlerde ve çeşitli yerlerde insanların ıslâhı için ortaya çıkan peygamberler, Allah'ın kullarını istisnasız "El-İslâm"a davet ettiler. Bu İslâm, en son Hazreti Peygamber (a.s.)'in insanlara anlattığı dindi. Ne var ki, Hz. Musa (a.s.)'nın taraftarları, bu dine kendilerinden pek çok şeyler kalarak

bunu Yahudiliğe, Hz. İsa (a.s.)'nın ümmeti de aynı harekette bulunarak bunu Hristiyanlığa çevirdiler. Aynı şekilde, Hindistan'da, İran'da, Çin'de ve diğer memleketlerde eski peygamberlerin ümmetleri, Allah'ın gerçek dinini ve hayat düzenini unutarak karma karışık din ve inançlar icat ettiler.

8.2.2. Kur'ân-ı Kerim'in İddiası

Bu açıklamadan soma, Kur'ân-ı Kerim'in hangi fikri savunduğu açıkça ortaya çıkar. Kur'ân-ı Kerim şunları söylemek istiyor:

"Allah katında, insan soyu için en doğru ve en gerçek hayat tarzı, Yaradanına teslim olmak ve kendilerinin hidayeti için peygamberlerinin getirdiği yolu takip etmektir."

Kur'ân-ı Kerim'in iddiası ve ileri sürdüğü fikir işte budur. Bu davayı kabul edip etmememiz için, gereken araştırma ve incelemeleri yapmak bize düşen bir görevdir. Kur'ân-ı Kerim'in kendi iddiası lehinde ileri sürdüğü delillere zaten ilerde bakacağız. Ama önce kendi akıl ve sağduyumuzu kullanıp bu iddiayı kabul etmemizin gerekli olup olmadığını araştıralım.

8.2.3. Belli Bir Hayat Tarzına Duyulan İhtiyaç

Dünyaya gelen herkesin belli bir hayat tarzını kabul etme ihtiyacı inkâr edilmez bir gerçektir. İnsan bir dere veya nehir değildir ki, yalağı, akış yönü, iniş ve çıkışları önceden belirlenmiş olsun. İnsan bir ağaç değildir ki, tabiat kanunlarına bağlı kalsın. İnsan bir hayvan değildir ki, sadece içgüdü ve önsezisiyle yaşayabilsin. İnsan denen mahlûkun

da büyük ölçüde tabiat kanunlarına bağı olduğu doğrudur. Fakat, o hayatının pek çok alanlarında aklını, fikrini kullanabilir ve hürriyetinden istifade edebilir. Pek çok açıdan, insan, hayvanların aksine, tekdüze ve şartlanmış olarak hareket etmez. Pek çok konularda seçimini yapabilir, tercih hakkını kullanabilir. Kendi hayatını kendi çizebilir. Ama bu hayat yolunu çizerken bir fikir tarzını isler istemez kabul etmiş oluyor. Bu fikir tarzı veya düşünce şekli hem kendi sorunlarını hem kâinatın bazı sorunlarını ve gizlerini çözmesinde yardımcı oluyor. Gayet tabii, tabiat insana düşünmek ve hareket etmek için bir hayli imkânlar sunmuştur. Ama tabiatın işi her şey ve her sorunu çözmek değildir. Bazı çözümler bize sunuyorsa da bunların yüzde yüz doğru olduğundan emin olamayız. İnsanın, doğanın duyu ve duygularla zihnine sunduğu, ancak aralarında herhangi bir denge veya uyum gözetmediği bilgi ve verileri, belli bir düzene koyması için ilmî bir formül ve aklî bir çözüme ihtiyaç vardır. İnsanın, tabiatın gerektirdiği, ama tatmin edilmeleri için medenî ve olgun herhangi bir yol tâyin etmediği kişisel gereksinimlerini karşılamak üzere, kişisel davranışları için bir yola ihtiyacı vardır. Bu yolda sadece bir fert gibi değil, bir cemiyet, bir millet ve insan camiasının bir üyesi olarak yürümesine de ihtiyaç vardır. Böylece, istediği ve varmak için can attığı, ama tabiatın ne belirlediği, ne de onlara ulaşabilmek için herhangi bir yol gösterdiği gaye ve hedeflere varması mümkün olabilecektir.

8.2.4. Hayatın Bölünebilir Olması

Hayatın çok yönlü ve çok çeşitli bu değişik alanlarında belli bir tavır ve tarz benimsemek kaçınılmazdır. Ama unutulmamalıdır ki, adı geçen hayat alanları kendi başına bağımsız ve kalıcı nitelik taşımıyorlar, bu bakımdan bunların birbirinden ayrı ve farklı olduğu da düşünülmemelidir. Dolayısıyla, insanın hayatın bu çeşitli yönleri ve alanları için birbirinden farklı yaklaşımda bulunması da düşünülemez. İnsan, bunlar için ayrı ayrı istikamete giden yolları takip edemez. Hele, bu ayrı yolların ihtiyaçları, işaretleri, durumları, bu yollarda yürüme şekilleri, yolculuk şartları ve varılacak yerler birbirinden çok farklı olursa işler büsbütün karışır. İnsan ve hayatın çeşitli meselelerini anlayabilmek için ilk önce şunu bilmekte fayda vardır. Hayat bütün yönleri ve değişik şekillerine rağmen, bir bütündür. Bu bütünün her parçası, her bölümünün, birbiriyle yakın ilişkisi vardır. Bu ilişki öylesine derindir ki onları birbirinden ayıramayız, koparamayız. Her parçası birbirini etkiler ve birbirinden etkilenir. Hepsinde tek bir ruh, tek bir can vardır ve bunların hepsi birleşerek insan hayatını oluştururlar. Onun için, hakikatte insanın ihtiyaç duyduğu şey birçok gaye ve hedef değil, tek bir amaçtır. Bu tek ve büyük amaç, bütün diğer amaçlardan üstün olup parlak bir yıldız gibi yükseklerde durmaktadır. Küçük büyük, diğer bütün amaçlar bu büyük amaç ve hedef yanında cüz'î ve izafi mahiyette olup, bu büyük amaca varıldığı takdirde zaten bunlara da varılmış olur.

İnsanın birçok yola değil bir tek yola ihtiyacı vardır ki, bu yolda hayatının bütün cepheleriyle dengeli bir şekilde yüce hedefine erişmek için yürüyebilsin. Fikir, ilim, edebiyat, sanat, eğitim, din, ahlâk, toplum, ekonomi, siyaset ve hukuk vs. için ayrı ayrı nizamlara değil, tek ve geniş kapsamlı bir düzene ihtiyaç vardır ki, bütün bu insani faaliyetler onun içinde dengeli biçimde yer alabilsin. Bu evrensel nizamda hayatın bütün sahaları ve faaliyetleri aynı ilkelere dayalı olmalıdır. Bu düzendekiler gerek fert gerekse cemiyet olarak yüce amaca varmakta herhangi bir güçlük çekmemelidirler. Hayatın çeşitli cephe ve alanlara bölünebileceği, karanlık dolu cahiliyye dönemine mahsus bir düşünce biçimidir. Eğer çağımızda da bazı kimseler bu tür saçma sapan düşünceler taşıyorlarsa bunun iki sebebi vardır. Birincisi cehâlet. Bilgileri kıt olan bazı zavallı kafalar bu yönde düşünmektedirler, ki bunlar kötü niyetli olmayıp, ıslâh edilecek cinstendirler. İkincisi pişkinlik ve küstahlık. Böyle bir davranışta bulunanlar çıplak gerçeği çok iyi bilmektedirler, ama insanları, yabancı "izm" ve ideolojilerin kölesi haline getirmek için kasıtlı olarak din ile dünya işlerini birbirinden ayrı tutmaya çalışmaktadırlar. Bu kişi ve gruplar, çeşitli ideolojilerin kisvesi altında dini kötülüyor, dini özel bir mesele olarak tarif ediyor, bütün dünya işlerinde hayvani ve şehvani düşüncelerle serbestçe hareket ederken, dinî ibadet ve inançları koruyacaklarını iddia ediyorlar. Halbuki, bu çıkar çevrelerinin kendi çıkarlarını korumaktan başka bir düşünce ve dertleri olmadığı gün gibi

aşikârdır. Üstelik bu pişkin, küstah kişi ve gruplar önemli bir doğa kuralını unutuyorlar, ya da görmezlikten geliyorlar. Her ideoloji ve düşünce tarzı -ki, buna genel anlamda "din" de diyebilirsiniz- hayatın bütün yönlerini ve alanlarını kendi ruhu ve özüne göre değiştirebilir. Tıpkı bir tuzlada her şeyin zamanla tuza dönüştüğü gibi.

8.2.5. Hayatın Bölgelere ve Irklara Göre Bölünmesi

İnsan hayatının çeşitli alanlara bölünmesi ne kadar saçma ise, coğrafi ve ırkî şartlara göre çeşitli bölümlere ayrılması da o kadar saçma ve anlamsızdır. İnsan, şüphesiz dünyanın muhtelif bölgelerinde yaşamaktadır ve dünyamız gayet tabii ki, nehirler, dağlar, ormanlar, denizler ve suni coğrafi ve siyasî sınırlar yüzünden kıta ve bölgelere ayrılmıştır. İnsanların çeşitli ırktan ve kavimden geldikleri de bir gerçektir. Tarihi ve kültürel farklılıklar ile gelişim süreçleri, çeşitli insan tipleri arasındaki farkı bariz bir hale getirmiştir. Ama bu farkı esas alarak, her ırk, her millet ve her coğrafi birimin "dini" yani hayat tarzının ayrı olması gerektiğini ileri sürenler yanlış bir tutum içindedirler. Diyebiliriz ki bu düşüncede olanlar sadece dış görünüme, yüzeysel farklılıklara ve yapay bölünmelere aldanmışlardır. Görünürdeki bu çoklukla insanlık cevherinin birliğini görememişlerdir. Eğer gerçekten bu farklar o kadar büyükse, o zaman ben diyeceğim ki, aslında küçük olarak kabul edilen bazı farklar daha büyüktür. Bir ülke ile başka bir ülke, yahut bir ırk ile başka bir ırk arasındaki farkı belirlemek için si/, ne kadar mübalağa

yaparsanız yapın, bir erkek ile bir kadın, bir insan ile başka bir insan ve hatta aynı anne-babaların evlatları arasında olan tabiat, kişilik ve düşünce farkı gerçekten bilimsel yönden araştırılacak olursa bu farklar öncekilerden çok daha büyük olarak karşımıza çıkacaktır. O zaman, dünyada her insanın "dini" yani hayal tarzının, farklı olması gerektiğini neden iddia etmiyorlar? Fakat eğer, şahsi, ferdi, ailevi ve milli farklar arasında aile, cemiyet, mülci, vatan ve ırk kavramlarını oluşturacak ortak, birleştirici ve kalıcı bir unsur ve bir hayat tarzı bulabiliyorlarsa, millet, coğrafya, ülke ve ırk çokluğu içinde, bütün insanları birleştirecek, cihanşümul bir insan kardeşliğini meydana getirecek daha büyük ve temel bir değer ve öge bulamıyorlar mı? Böyle bir insan kardeşliği kavramı, bütün insanların tek bir din ya da hayat düzenine bağlanmalarını mümkün kılacaktır. Coğrafya, ırk ve milliyet farklarına rağmen, bütün insanların aynı ve eşit olduğu bir gerçek değildir midir? İnsanların, için-de yaşadıkları tabiat kanunları aynı değildir midir? İnsanın sahip olarak yaratıldığı organizma aynı değildir midir? İnsanın diğer madde ve mahluklardan üstün olmasını sağlayan özellikler ortak değildir midir? İnsanların tabii ihtiyaç ve istekleri aynı değildir midir? İnsan nefsi olarak bilinen düşünce, eğilim ve kuvvetler aynı değildir midir? Bütün insanlarda genellikle varolan tabii, psikolojik, iktisadi, içtimai ve cinsel istek, arzu ve ihtiyaçlar aynı değildir midir? Bütün bu konularda İnsanlar arasında benzerlik bulunuyorsa, insanın, insan olarak refahı ve kurtuluşu için doğru ve uygun olan

usûl ve kurallar da evrensel nitelikte olmalıdır. Bu usul ve kuralların milli, ırki ve coğrafi olması için herhangi bir sebep yoktur. Milletler ve ırklar bu usullere göre kendi özelliklerini ortaya koyabilir ve bir ölçüde kendi yaşantılarını sürdürebilirler ve de sürdürmeleri lâzımdır. Fakat, insanın, insan olarak yaşaması için ihtiyaç duyduğu din ya da hayat tarzı tek olmalıdır. Akıl ve mantık, bir millet veya ulus için doğru olanın başka milletler için yanlış ve batıl ve bir millet için batıl olanın başkaları için hak olması fikrinin tam karşısındadırlar.

8.2.6. Hayatın Zamanlara Bölünmesi

Çağımızda yapılan saçmalıkların başında insan hayatının çeşitli zamanlara bölünmesi gelir. Çok gariptir ki, bilimsel bir yaklaşım ve ortada olan gerçekler açısından en saçma olan bu fikir en iddialı ve ısrarlı biçimde ortaya atılıyor. Deniliyor ki, bir devirde ve dönemde "hak" olan bir hayat nizamı başka bir devirde "hatırdır. Çünkü, hayat sürekli değişen, şartları ve meseleleri devamlı farklılık gösteren bir nesnedir. Bu sözler, tekamül içinde olduğu ve her an geliştiği belirtilen insan hayalı için söylenir. Bu iddialar, geçmişinde kanunların arandığı, geçmiş tecrübelerinden gelecekteki yolu çizilen ve hakkında "insan tabiatı" diye bir deyimın icat edildiği insan yaşamı için ileri sürülür.

Böyle düşünenlere sormak isliyorum, kendileri insan ırkının bu sürekli tarihi hareket sürecinde zaman, dönem,

devir ve çağları kesin olarak belirleyen bir ölçü âletine mi sahiptirler? İnsan tarihinde herhangi bir dönem bıçakla kesilir gibi ayrı sayılabilir mi ki, söz konusu dönemi başka dönemlerden yüzde yüz emin olarak ayırabiliyorlar? Bu beyler, belli bir dönemde insan hayatı için mevcut olan şart ve meselelerin bir başka dönemde tamamen ortadan kalktığını söyleyebiliyorlar mı? Eğer insan hayatı gerçekte bu şekilde sayısız zaman birimlerine ayrılmışsa, insanların kendi hayatının bazı zaman birimlerini büsbütün unutmaları ve hatta gereksiz bularak çöpe atmaları gerekir. Halta geçmişin bulun zaman birimlerine sünger çekilmelidir. Çünkü bir zaman biriminde bir insanın karşılaştığı sorun ve geçirdiği deneyimler, başka bir zaman biriminde bütün sorun ve deneyler baştan değişeceği için rafa kaldırılmalıdır. Bütün mesele ve tecrübeler geçmişte kaldığı için yeni zaman biriminde bunlardan hiç faydalanılmaz. Geçmişte geçirilen tecrübeler ve bunlara göre geliştirilen usûller ve yapılan mücadeleler de anlamsız kalır. O halde gelişme ve kalkınmadan dem vurmamak niye? Hayat kanununu bulmak için bu telaş niye? İnsani medeniyet için tarihi sebep ve neticeleri aramak niye?

Kalkınma ve gelişmeden söz edilirken, bütün değişikliklere konu olan ve bu değişikliklerde kendisini koruyarak sürekli hareket halinde olan bir şeyin varolduğu da bilinçsizce kabul edilmiş oluyor. Hayat kanunundan bahsedilirken, bütün bu istikrarsız durumda, değişken

belirtilerde, yapılıp bozulan şekillerde, kalıcı ve canlı bir hakikatin, kendine mahsus tabiat ve daimi kanunlarıyla varolduğu da kabul edilmiş oluyor. Tarihten misal ve deliller aranırken, tarihin bu upuzun yolculuğunda bin bir merhaleden geçmiş, bin bir zahmete katlanmış ve milyonlarca yol katetmiş olan bir yolcunun muhakkak kendine özgü bir kişiliği, huyu ve özelliği olduğu kabul edilmiş oluyor. Bu yolcunun bazı özel ve beklenmedik durumlarda özel işler başarabildiği, bazen bir şeyi kabul ettiği, bazen bir şeyi reddettiği, bazen da yeni bazı şeyler için istekte bulunduğu hükmüne varılıyor. Bu canlı hakikat, bu değişen şartların kalıcı konusu ve tarih yolunun değişmez yolcusu sizin galiba "insanlık" dediğiniz nesnedir. Fakat, yolun çeşitli kilometre taşları, durum ve şartları, varılacak yerleri ve bunlardan doğan sorunlardan söz ederken konuya öylesine dalıyorsunuz ki, yolcuyu unutmuş oluyorsunuz? Bu ne biçim bir mantıktır? Yolun kilometre taşları, durumları ve şartları ve varılacak yerleri değişince, yolcusu ve onunla ilgili bütün gerçekler de değişebilir mi? Bize sorarsanız, bu yolcunun genel yapısında ve özünde herhangi bir değişiklik olmamalıdır ve gerçeklen de bu dünyanın kuruluşundan beri bu yanları değişmemiştir. Organizması binlerce yıl öncekinin aynısıdır. Tabiatı, huyu ve mizacı aynıdır. Tabii ihtiyaçları aynıdır. Vasıf ve özellikleri aynıdır. Eğilimleri ve temel düşünceleri aynıdır. Kuvvetleri ve kabiliyetleri aynıdır. Zaafları ve eksiklikleri de değişmemiştir. Onun için binlerce yıl önce geçerli olan etki-tepki kuralları

bugün de hiç değişmemiştir. Ona egemen olan, onu etkileyen kuvvetler de aynıdır ve evrensel ortam da aynıdır. Bu bahsettiğimiz hususlar dünyanın kuruluşundan bu yana zerre kadar değişmemişlerdir. Hiçbir kimse, tarih sürecinde bu şartlar ve bunlardan doğan meseleler ve insan hayatındaki değişikliklerin bizzat insanlığı etkilediği ve değiştirdiğini iddia edemez. Hatta, insanla birlikte bazı ebedi hakikatlerin de değişliğini ileri süremez. Hakikat bu iken, insan için dün nimet olan bir şeyin bugün zehir olduğu, dün Hak olanın bugün batıl olduğu, dün kıymetli olanın bugün kıymetsiz olduğu nasıl iddia edilebilir?

8.2.7. İnsan Nasıl Bir Hayat Tarzına İhtiyaç Duyar

Gerçek şu ki, fertler ve cemaatler, tarih sürecinde insanlığın özü ve bununla ilgili temel gerçekleri anlamakta yanlışlığa düşmüşlerdir. Bazı gerçekleri kabul etmek ve bazılarını anlamak konusunda hata işlemişlerdir. İnsanların çoğu bu yanlış teşhis ve yanlış anlamaya dayanarak daha önceleri kabul ettikleri hayat düzenlerini, zamanla ve tecrübelerle yanlış bularak terk etmiş ve yenileri için yerleri boş bırakmışlardır. Bu maceralara bakıp bugün dahi, İnsanlar için her devirde, sadece o devrin şartlarından ve sorunlarından doğan ve ancak o devrin sorunlarını çözebilecek ayrı ayrı hayat düzenlerine ihtiyaç duyulduğu gibi yanlış hükme varılıyor. Halbuki bu maceralar ve maceracılığı daha objektif, daha akıllıca inceleyecek olursak, haşerat gibi çok sayıda olan bu geçici ve istikrarsız hayat nizamlarının her

devirde ve her dönemde başarısız kalması ve değişmesiyle insanların sadece zaman kaybına uğradıkları, varacakları hedefin gittikçe uzaklaştığı, yollarının tıklandığı, kalkınma ve refah hamlelerinin kösteklendiği ve kısacası, ebedi saadetlerinin bir hayal olduğu neticesine varırız. Aslında insan denen yaratık çok zavallıdır, bu türlü maceralar geçirdiği için de çok acınacak durumdadır. İnsanın, bizzat kendisini ve kendisine bağlı gerçekleri idrak edip evrensel, daimî, ebedî ve kalıcı ilkelere dayanarak kuracağı bir hayat düzenine şiddetle ihtiyaç vardır. İnsan bu hayat düzeniyle şimdiki ve gelecekteki bütün değişiklikleri rahatlıkla atlatabilir, bu değişikliklerden doğan bütün güçlükler ve sorunların üstesinden gelebilir ve hayat yolunda şaşkın ve perişan değil, neşeli ve canlı bir şekilde nihaî hedefine doğru yürüyebilir. İnsanın işte böyle bir "din"e veya hayat düzenine ihtiyacı vardır.

8.2.8. Böyle Bir Düzeni İnsanoğlu Kurabilir mi?

Bundan sonra aklımıza gelen soru şudur. Acaba insan, Allah'ın yardımını olmadan, yukarıda bahsettiğimiz cinsten bir "din" veya hayat tarzını geliştirebilir ve bunda başarılı olabilir mi? Bu sorunun cevabını vermek için insanın şimdiye kadar böyle bir din icat edip etmediğini size sormayacağım. Çünkü bunun cevabı kesinlikle "hayır"dır. Bugün büyük iddialarla, kendi dinlerini (hayat düzenlerini) tanıtmaya ve bunun için birbirini boğazlamaya çalışanlar bile, dinlerinin yukarıda bahsettiğimiz ihtiyaçları karşılayacak mahiyete olduğunu iddia edemezler. Büyük konuşan bu kişi ve topluluklar

insanın insan olarak ihtiyaç duyduğu "ed-Din"i, var güçleriyle çalışsalar ve güç birliği yapsalar dahi, karşımıza çıkaramazlar. Bazılarının dinleri (hayat düzenleri) millî ve ırkî, bazılarının ki coğrafi ve sınıfsal, bazılarının hayat düzeni (dini) ise, daha dün geçmiş olan çağın şartlarına göre doğduğu için bizzat kendi düşüncelerine göre, "çağdışı" ve çöpe atılacak cinstendir. Yine bazı din veya hayat düzenleri var ki, akıbetlerinin yarın ne olacağı meçhuldür; çünkü yine kendi kafalarına göre, yarınki şart ve durumlar belki de bütünüyle değişik olacaktır. Zâten içinde yaşamakta olduğumuz çağın asıl niteliği ve tarihi tahlili henüz yapılmamıştır. Onun için, ben, insanın böyle bir evrensel, kalıcı ve geniş kapsamlı bir din veya hayat düzenini başarıyla kurup kurmadığını size sormuyorum. Benim sormak istediğim, böyle bir dinin gelecekte başarılı olup olmayacağıdır; yani, insan böyle bir düzen kurabilir mi ve kurarsa başarı şansı ne olacaktır?

Bu çok önemli bir sorudur ve bunu sathî bir şekilde geçiştirenleyiz. Bence bu, insan hayatının kaderiyle ilgili en hayati sorulardan biridir. Bu sebeple, kurulmak ve hazırlanmak istenen şeyin asıl mahiyetinin ne olduğunu ve bunu gerçekleştirebilecek bir kişide ne gibi özelliklerin aranması gerektiğini çok iyi bilmek zorundayız.

8.2.9. "Ed-Din" in Mahiyeti

Yukarıda, insanın şiddetle ihtiyaç duyduğunu açıkladığımız "ed-Din", öyle sanıldığı gibi, her devirde ve her

türlü şartlarda, en küçük ayrıntılarına ve en küçüğünden en büyüğüne kadar bütün sorunların çözümünü içeren bir ilke ve kanunlar manzumesi ile hayat düzeni değildir. Benim kastettiğim, bir takım ebedi, evrensel ve daimi genel usûl ve kanunları ihtiva eden dindir. Bu din, her türlü şart ve ortamda insanlara yol gösterebilir, insanların fikir ve felsefesi ile gayret, mücadele ve çalışmalarının yönünü belirleyebilir, zaman, enerji ve para kaybına yol açabilecek yanlış tecrübe ve maceralardan kendilerini koruyabilir.

Bunun için gerekli olan ilk şey, insanın bu kâinat ve onun hakikati ve bu kâinatta kendisinin durumunun ne olduğu hakkında tam bilgi -tahmin ve kıyas değil- sahibi olmasıdır.

İkinci olarak, insan, bu dünyadan sonra da öbür dünyada hayatın olup olmadığı, dünyadaki hayalın, insan hayatının sadece başlangıcı ve bir parçası olup olmadığı ve hayat yolculuğunun doğumdan ölüme kadar mı yoksa bundan sonra da mı devam ettiğini bilmek -tahmin etmek veya zannetmek değil- zorundadır.

Ayrıca, insan için gerçekten insan hayatının varmak istediği doğru bir hayat hedefinin belirlenmesi -arzu edilmesi değil- kaçınılmazdır. Sanki insan bu büyük ve yüce hedef için doğmuştur ve her fert, her cemaat, her millet ve bütün insanlığın her türlü gaye ve hedefleri, her devirde ve her

dönemde, buna tabi olarak, dengeli ve uyumlu bir biçimde birleşebilir, gerçekleşebilir.

Buna ilâveten, insanın, tabiatın bütün vasıflarıyla intibak edebilen ve her türlü durumlarda hem teorik, hem pratik olarak geçerli olan sağlam ve cihanşümul ahlâk kurallarına ihtiyacı vardır insan bu kurallara göre kendi kişiliğini, karakterini inşa edebilir, bunların ışığı altında hayat yolunun her dönemecinde karşılaştığı engelleri aşabilir, tehlikeleri atlatabilir ve hiçbir zaman, şart ve durumların değişmesiyle bu kuralların değişebileceği fikrine kapılmaz.

Bundan sonra, insanın ihtiyaç duyduğu şey, medeniyet ve kültürünün bazı ebedi ve değişmez usulleri için temel teşkil edebilecek kurallar ve usûllerdir. Bu kural ve usûller, insan toplumlarının tabii ihtiyaç ve psikolojilerini göz önünde bulundurduğu için gereksiz fazlalık, eksiklik ve aşırılığa imkân bırakmazlar. Bunlar bütün insanların genel eğilimi ve çıkarlarını korurlar. Bunlara bağlı kalınarak, insan hayatının her alanı düzeltilebilir, tamamlanabilir ve geliştirilebilir.

İnsanın bundan sonra ihtiyaç duyduğu husus, bireylerin karakteri, toplumların davranışı ve fertler ile cemiyetin gayret ve mücadelelerini birleştirip doğru istikamete koyacak, kötü yola girmesini önleyecek bir takım sınırlama ve kısıtlamalardır. Bunlar bir bakıma hayat yolunun işaret levhalarıdır ki her noktada, her virajda ve dolambaçlı zeminde yolcu ve sürücüleri ikaz edebilsinler.

İnsanın bazı amelî ve tatbiki kaide ve yöntemlere de ihtiyacı vardır. Bunlar mahiyet itibariyle daimî ve evrensel tatbike lâyık olup, "ed-Din"de tâyin edilmiş olan hayat değerleri, amaçları, ahlâk usulleri, medeniyet kuralları ve faaliyet sınırlarına insan hayatının daima bağlı kalmasını sağlamalıdır.

İşte kurulması istenen "din" veya "düzen" budur. Biraz düşünün, böyle bir "ed-Din"i insan kendi kendine kurma imkânlarına sahip midir?

8.2.10. İnsanın Sahip Bulunduğu İmkânlara Bir Bakış

İnsanın, "din" ve "hayat düzeni"ni belirleme ve geliştirmesi için sahip bulunduğu imkânlar dörtten fazla değildir. Birincisi, istek veya arzu, ikincisi akıl, üçüncüsü müşahede ve tecrübe, dördüncüsü de geçmiş tecrübelerin dosyası veya tarih. Galiba bundan başka beşinci bir imkânın da var olduğu söylenemez. Bu dört imkânı istediğiniz kadar araştırın. Bunlar "ed-Din"in bulunmasına veya kurulmasına yardımcı olabilirler mi? Ben ömrümün büyük bir bölümünü bu uğurda, bunu araştırmakla geçirdim ve sonunda şu neticeye vardım: Bu imkânlar ve yollar, "ed-Din"in icat edilmesine yardımcı olamaz la ki, insanlardan üstün bir lider ve önder "ed-Din"! getirsin. Bu imkânlar işte o zaman "ed-Din" veya hayat düzeninin anlaşılması, değerlendirilmesi, tanınması ve ona göre pratik usûl ve kanunların geliştirilmesine yardımcı olabilirler.

8.2.10.1. Arzu, İstek

Önce arzu, istek ve dileği ele alalım. Bunlar insana yol gösterebilir mi? Şüphesiz dilek ve istek insanı harekete geçiren önemli bir etkindir. Fakat tabiatı itibariyle taşıdığı zaaflar, bunların rehber olmasını imkânsız kılmaktadır. Kendi başına insana yol göstermesi şöyle dursun, bunlar akıl ve ilmi de kötü yola sürüklemiş, olumsuz yönde etkilemişlerdir. Arzular ne kadar terbiye edilirse edilsin, serbest bırakıldığı ve karar hakkı kendilerine verildiği zamanlarda %99 yanlış sonuçlar ortaya çıkmıştır. Zira kendi tabiatındaki zaaflar yüzünden, arzu ve istekler daima acele hareket etmeye ve kısa yoldan neticeye varmaya yatkındırlar. Bu ister bir ferdin, bir sınıfın isteği ve arzusu ister Russo'nun "umumi irade" olarak tabir ettiği istek ve arzular olsun, hiçbirisi "ed-Din"in kurulmasına yardımcı olacak nitelikte değildirler. Nihai meselelere, örneğin insan hayatının hakikati, kıymeti ve gayesine gelince, insan arzu ve istekleri bunlara zerre kadar yardımcı olamazlar.

8.2.10.2. Akıl

Şimdi akıl ele alalım. Aklın bütün meziyet ve selâhiyetlerini kabul ediyorum. İnsan hayatındaki önemi ortadadır. İnsanda, akdın büyük bir yol gösterici güç olduğu da bir gerçektir. Şimdi, "ed-Din"in insan için nasıl ve kimin aklını belirleyeceğini bir yana bırakalım. Bu akıl Ahmed'in mi, Mehmed'in mi, bütün insanların mı, belli bir grubun mu, bu

çağın insanların mı, geçmiş zamandakilerin mi, yoksa gelecek zamanın insanların mı olacak? Bu soruya cevap aramaktansa ben şu soruyu sormayı tercih ediyorum. "İnsan aklı"nın malum kapasite ve sınırlarını bildiğimiz halde, bunun "ed-Din"i kuracağından emin olabilir miyiz? Bilindiği gibi, aklın bütün kararları, ancak duyuların kendisine sunduğu malzeme ve deliller üzerine verilir. Duyular yanlış bilgi ve veriler sunarsa o da yanlış kararlar verir. Malzeme eksik olunca karar da eksik olur. Öyle konular ve alanlar vardır ki onlarla ilgili olarak duyular, akla hiçbir bilgi ve veri sunamazlar. Bu gibi durumlarda akıl, terbiye edilmiş ve kültürlüyse herhangi bir karar vermez, ama terbiyeden yoksun olursa karanlıkta yürüyen bir yolcu gibi yalan yanlış tahminler yürütür. Bizzat kendisi duyu ve duygularının esiri olan ve birçok zaaf ve sınırları olan akıldan, insan soyu için "ed-Din"i kurması beklenebilir mi? Sonra, "ed-Din"in kurulması öyle "nihai meseleler"e bağlıdır ki, duyular bu konuda akla hiç yardımcı olamazlar. Şimdi bu nihai meseleler ve ebedi gerçekler, olur olmaz tahmin ve kıyaslarla mı belirlenecekler? "ed-Din"in yaratılması için lazım olan ebedi ve kalıcı ahlâkî değerleri tayin etmek için duyulara güvenemeyiz. Çünkü bunlar bu hususta çok yanlış ve eksik veriler verebilir. "Ed-Din"in teşekkülünde hayali önem taşıyan ve yukarıda bahsettiğimiz unsurlar hakkında da duyular tamamıyla doğru ve güvenilir malzeme veremezler. Bu malzeme olmayınca da akıl evrensel, mükemmel ve geniş kapsamlı bir din veya hayat

düzeni meydana getiremez. Ayrıca, akıl daima arzu, irade ve istekler ile yakın ilişki içindedir. Arzu ve irade sık sık akıl ile çatışyorsa da zaman zaman ona galip gelip, istediğini yaptırmaktadır. Yani, aklın kararları her zaman doğru ve akla yatkın değildir. Bir an için aklın, duyuların kendisine sağladığı bütün veri ve bilgileri iyi kullandığını kabul etsek bile, pek çok konudaki çaresizliği, başkalarına bağımlılığı, kendi içindeki zaafı ve eksiklikleri nedeniyle "ed-Din"ın kurulması gibi muazzam bir görevin kendisine verilmesi düşünülemez.

8.2.10.3. Bilimsel Gözlem ve Deneyimler

Şimdi üçüncü imkânı ele alalım; yani müşahade ve tecrübe ile kazanılan ilmi -ki buna kısaca "fen" deriz-. Ben, fen veya bilim ve teknolojinin önem ve yararlarını bilen herhangi bir fen talebesinin gerisinde değilim. Ve bu faydalı bilim dalını küçük görmek gibi bir eğilimde de değilimdir. Fakat bunun önem ve yararlarını belirtirken objektif davranmalıyız, mübalağaya kaçmamalıyız. Bu ilmi, günahları ve sevaplarıyla bilmeli, gerçeklere göz yummamalıyız. Bu ilmin bazı sınırlarını ve eksik yanlarını unutup, bunun hemen hemen her şeyi etkiler durumda olduğunu iddia etmek bilgisizliktir. Beşeri ilimlerin hakikatini bilenler şunu da iyi bilmeliler ki, bunlar nihai meseleler ve nihai hakikatleri bilmek ve kavramak şöyle dursun, o hakikatlerin sınırlarına bile ulaşamazlar. Çünkü bu ilimler insanın ortaya koyduğu ilimler olduğu için kendi varlığında mevcut olan zaaf ve sınırları da aynen taşımaktadır. İnsan, bazı insanüstü ve ulvî gerçeklere varma imkânlarına

sahip değildir. Bunları ne doğrudan doğruya gözleyebilir ne de gözlem ve deneyimlerine dayanarak "ilmi" "bilimsel" veya sağlıklı kararlara varabilir. Sonuç olarak, daha ilk aşamada "ed-Din" veya insan düzeninin kurulması için gerekli olan insanüstü, ilâhî ve ulvî meselelerin çözümü konusunda fen ilmi yaya kalır. Bundan sonra, ahlâk kuralları, medeni usuller ve insanların kötü yollara düşmelerinin önlenmesi gibi, "ed-Din"ın diğer unsurlarının, fen ilmiyle belirlenip belirlenmeyeceği sorusu vardır. Ama biz hangi kişi veya topluluğun hangi devirde bu ilimle bunu yapacağı sorununu bir yana bırakıp önce şu soruya cevap verelim. Bilimsel açıdan böyle bir işi başarmak için vazgeçilmez şartlar nelerdir? Bu şartların birincisi, insanın bu dünyada bağlı olarak yaşadığı bütün tabiat kanunlarını bilmektir. İkincisi, insanın bizzat kendisiyle ilgili bütün ilimleri, yani beşeri ilimleri kavramasıdır. Yalnız bu değil, bu beşeri ilimler mükemmel ve noksansız da olmalıdır. Üçüncü olarak, tabiat kanunlarıyla ilgili bütün bu bilgiler ve beşeri ilimler birlikte bulunup, mükemmel ve eşsiz bir kafa bunları belli bir düzene koymalı ve bunlardan en isabetli neticeleri çıkarıp, insanın ahlâkî değerlerini, medeniyet kurallarını ve kötü yola sapmasını önleyecek sınırlarını tâyin etmelidir. Bu şartlar ne bugüne kadar yerine getirilmiştir ne de bundan 5000 yıl sonrasına kadar yerine getirilmesine imkân vardır. Belki de insanlığın son nefesini vermesinden bir gün önce böyle olabilir, ama o

zaman neye yarar? Gördüğünüz gibi bu hususla başka sorular sormaya ve kafa yormaya gerek yoktur.

8.2.10.4. Tarih

Son olarak, geçmiş sorun ve olayların dosyası diye bilinen tarih ilmini ele alalım. Bu bilim dalının da ehemmiyeti ve faydalarının idraki içindeyim. Ama ben diyorum ki ve siz de biraz düşünürseniz diyeceksiniz ki: "Ed-din" gibi muazzam bir işin başarılması için bu ilim de yetersizdir. Geçmiş meseleler, İnsanlar ve olaylarla ilgili bilginin, tarih yoluyla bize, doğru, sağlıklı ve eksiksiz ulaşıp ulaşmadığını sormayacağım. Geçmiş olayların ışığı altında "ed-Din" veya hayat nizamını kurma görevinin, insan ırkının hangi parlak kafasına verileceğini de sormayacağım. Bu kafa Hegel'inki mi olmalı yoksa Marx'inki mi? Yoksa başka birinin mi? Benim sormak ve bilmek islediğim şudur. Geçmişin dosyası ya da tarih, geçmişte ve çağımızda "ed-Din'i kurabilmiş midir, ya da bunun için gereken malzemeleri bize sunabilmiş midir? Gelecekte de böyle yapmasına imkân var mıdır? Ne diyelim; belki de gelecekte doğanlar böyle bir günü göreceklardır ama, tarih ilminin şimdiye kadar bizi bu hususta ümitlendiren en küçük bir müsbet neticesini görmedik.

8.2.11. Ümit Kırıcı Sonuçlar

Yukarıdaki satırlarda küçük işaretlerle anlattığım hususlarda sanırım herhangi bir ilmi hata ya da tartışma yanlışlığı yapmadım. İnsanın sahip bulunduğu bu imkânları

araştırmak, yorumlamak ve tahlil etmek konusunda izlediğim yol ve yaptığım teşhis doğruysa, o zaman insanın imkânlarının, görünürde hayli geniş olmasına rağmen kısır, eksik, sınırlı ve etkisiz olduğu hükmüne varırız. Bu tahlil ve değerlendirme gösteriyor ki, insan bu yetersiz imkânlar ile olsa olsa "istikrarsız, sağlıksız, yanlış, geçici, zamana bağlı ve mahalli dinler" geliştirebilir ama "ed-Din'i asla. Bu iş geçmişte de zordu ve şimdi de zordur. Geleceği de pek parlak değildir.

Şimdi, Allah'ı inkâr eden dinsiz ve Allah'sızların ettiği gibi eğer insanlara yol gösterecek bir tanrı yoksa, en iyisi, İnsanlar intihar etmelidirler. Rehberi olmayan, doğru yolu bulmak için kendisinde de herhangi bir malzeme bulunmayan bir yolcunun sermayesi ümitsizlikten başka ne olabilir ki? Bu yapayalnız ve çaresiz kalan yolcunun iyiliğini düşünen bir kişi, başını bir kaya parçasına çarpıp hayatına son vermekten başka kendisine herhangi bir nasihat verebilir mi? Fakat, şüpheli zihniyete sahip olan bazı sözde aydın, filozof ve bilim adamlarının dediği gibi: 'Allah var, ama bu insanlara doğru yolu göstermiyorsa, bu daha da tehlikeli bir düşünce tarzıdır. Kâinata varolan her madde ve mahlukatın ihtiyacını en küçük ayrıntılarına kadar düşünen ve doğumları, büyümeleri ve gelişmeleri için gerekli olan her imkânı sağlayan bir Allah'ın, insanın duyduğu bu belki de en büyük ihtiyacı karşılamadığı düşünülebilir mi? Eğer Allah gerçekte (haça) böyle bir hala yapmışsa, O'nun yarattığı dünyada yaşamak bir çile ve bir eziyettir. Bundan daha büyük bir kayıp, eziyet ve

felâket düşünülebilir mi? Böyle bir durumda, yoksullar, mazlumlar, hastalar, sefiller ve cahillerin haline acınmaktansa bütün bir insanlığın büyük kaybı, talihsizliği ve zavallılığı için göz yaşı akıtılmalıdır. Çünkü bu insanlık bin bir acı çekmiş, bin bir güçlüklerle karşılaşmıştır. Hayat yolunun her dönemecinde geçenlere hayran hayran çaresizlik içinde bakmış, defalarca yönünü değiştirmiş, yüzlerce kez ayağı takılmış, düşmüş, yine kalkmış, yine düşmüş, fakat hayatın gayesini, gideceği hedefi tayin edememiştir. Düşünün bir kerre, insanı dünyaya getiren Allah, bütün bunları görüyormuş ama kılını bile kıpırdatmıyormuş. O, meğer sadece insanı yaratmakla ilgilenmiş, ama kendi eserinin acıklı halini düzeltecek gücü yokmuş, yada bunu yapmak istememekteymiş...

8.2.12. Son Ümit Işığı

Bunun tam aksine, Kur'ân-ı Kerim karşımıza bambaşka bir tablo çıkarmaktadır. Kur'ân-ı Kerim diyor ki, Allahu Teâlâ sadece "Yaratan" (Hâlık) değil, "Yol gösteren" (Hâdî)dir de. Allah mevcutlar aleminde herkese ve her şeye, tabiatına uygun olarak hidâyet vermiştir. Kur'ân-ı Kerim'e göre, Cenab-ı Hak önce her şeye şekil verdi, sonra hidayet verdi. Bu buyrukla ilgili delil arayanlar bir karınca, bir sinek ve bir örümceği ellerine alıp incelemelidirler. Bu küçük haşarat ve hayvanlara yol gösteren Allah, insanlara da hidayet vermektedir. Bu sebeple, insanın yapması gereken şey, isyandan vazgeçip Allah'a teslim olmak ve boyun eğmektir. İn-

san, Allah'ın, peygamberler vasıtasıyla gönderdiği mükemmel, noksansız ve harika hayal düzeni ve "ed-Din" ile ilgili hidâyeti kabul etmelidir.

Şimdi bakın, bir tarafla, insanların sahip bulunduğu kuvvet ve imkânların tarafsız ve ilmi tahlilinden çıkan sonuç vardır, diğer tarafta da Kur'ân-ı Kerim'in bu iddiası vardır. Biz ya bu iddiayı kabul etmeliyiz, ya da kendimizi sonsuz umutsuzluğa bırakmalıyız. Aslında,"ed-Din"in elde edilmesi için mutlaka iki yol vardır diye bir kural yoktur. Bunu biz sadece mevzuu açmak için anlattık. Ne demişler, aklın yolu birdir. Burada da durum aynıdır. "Ed-Din"e giden yol sadece "tek"tir". Seçim hakkı sadece, bu yolu seçmek veya buna göz yumup, sonsuz karanlığa ve umutsuzluğa düşmeyi kabul çimekle ilgilidir.

8.2.13. Kur'an-ı Kerim'in Delilleri

Buraya kadar yaptığımız bahsin ana noktası, refah ve kurtuluşumuz için hidâyetin ancak Allah'tan geldiğini kabul etmemiz olmuştur. Yani, kâfir olup rezil, bedbaht ve perişan olmak islemiyorsak, müslüman olmalıyız. Müslüman olmaktan başka çaremiz yoktur. Fakat Kur'ân-ı Kerim'in bu hususta sunduğu deliller öyle basit ya da önemsizmeyecek cinsten değildir. Bunlar kaliteli, seviyeli ve objektif delillerdir ve kerhen ya da istemeyerek değil, rızaen ve memnuniyetle müslüman olmamızı mümkün kılarlar. Kur'ân-ı Kerim'in bu

hususla ileri sürdüğü delillerden şu dört tanesi çok önemlidir, çünkü bunlar defalarca tekrarlanmıştır.

a) İnsan için ancak İslam doğru ve uygun bir din veya hayat tarzıdır. Bu din, hakikatlere uygun ve tabiatın bir ihtiyâcıdır. Bunun dışında kabul edilen her hayat tarzı yanlış ve bâtıldır.

"Onlar Allah'ın dininden başka din mi isterler? Halbuki, O'na göklerde ve yerde olanlar ister istemez boyun eğmiştir. Nihayet, O'na döndürölüp götürüleceklerdir". (Al-i İmrân; 83)

b) İnsan için en doğru hayat düzeni budur, zira hak budur ve adâlet kuralları da bunu gerektirmektedir.

"Rabbimiz O Allah'tır ki, altı günde gökleri ve yeri yarattı. Sonra arz üzerinde hükümrân oldu. Gece ile gündüzü örter. Ve gece gündüzü takip eder. Güneş, ay ve yıldızlar (O'nun) emrine müsahhardırlar. Haberin olsun ki, yaratmak da emir de O'na mahsustur. Alemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı ne yücedir.", (A'râf; 54)

c) İnsan için ancak bu davranış ve tutum doğrudur. Çünkü bulun hakikatlerin doğru bilgisine ancak Allah sahiptir ve her konuda ancak o hatasız hidâyet verebilir.

"Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli değildir".(Al-i İmrân; 5)

"Yarattıklarının önünde ve arkasında olanı (geleceklerini ve geçmişlerini) bilir. İnsanlar O'nun ilminden, O'nun

islediğinden başkasını kavrayamazlar. Kürsüsü gökleri ve yeri kaplamıştır". (Bakara; 255)

"De ki: Hidayet Allah'ın hidâyetidir". (En'âm; 71)

d) İnsan için tek doğru yol budur. Çünkü bunun dışında adâlet sağlamak mümkün değildir. Bunun dışında takip edilen her yol zulüm ve baskı yolu olacaktır."

"Allah'ın hududuna tecavüz eden muhakkak kendisine zulüm etmiş olur". (Talâk; 1)

"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler zâlimlerin ta kendileridir". (Mâide; 45)

Kur'ân-ı Kerim, tek Allah'a itaat konusunda işte bu delilleri ileri sürüyor ve herkesin O'nun hidayetine göre hareket etmesini istiyor.

8.2.14. İlâhi Hidayeti Ölçme Usûlü

Daha ileriye gitmeden, burada insan aklına gelebilecek bir soruya cevap vermek istiyorum. Zâten bu soru, benim araştırmalarım ve Hakk'ı arayışlarım sırasında da sık sık karşıma çıkmıştır. Bu soru da şudur. Biz, "bu din Allah tarafından size gelmiştir" diyen herkese inanmalı mıyız? Onun getirdiği dini sorgusuz-sualsiz kabul etmeli miyiz? Eğer kabul etmemiz gerekmiyorsa, bu tür iddiaları ölçmek için bizde ne gibi imkânlar vardır? Bizde insanın yaptığı ile Allah'ın gönderdiği dinler arasında ayırım yapmak için ne gibi ölçüler vardır? Bu konu etraflıca bir bahsi gerektirmektedir. Ama ben

burada bazı kısa işaretlerde bulunmak istiyorum. Kanaatimce, "insan yapısı bir din" ile, "ilâhi hidayet"i, birbirinden ayırmak için dört usûl vardır.

1) İnsan yapısı bir dinin, beşerî ilmin bazı zaaf ve eksikliklerinin yanı sıra, sınırlamalarının da etkisinde kalması muhakkaktır. Buna karşılık, ilahî hidayet "ebedî gerçekler"i yansıtanın yanı sıra, daha ilk bakışta, "sonsuz ve doğru bilgi"nin öğelerini taşıdığı da belli olur. Allah tarafından olan bir şey, herhangi bir çağda ortaya konan bilimsel veri ve gerçeklerle ters düşmeyecektir. Böyle bir eseri yaralanın herhangi bir noktayı unuttuğu iddia edilemez. Bu araştırma usûlünü kullanırken önemli bir hususu unutmamalıyız. "İlim" ile "ilmî tahmin" ve bilimsel kuram veya kavramlar arasında çok fark vardır. Bazı devirlerde beyinlere hâkim olan ilmî tahmin ve bilimsel kuram veya kavramlar, yanlışlıkla "ilim" veya "bilim" derecesine çıkarılmış oluyorlar. Halbuki, bunların doğruluk derecesi %50'dir; yani aynı zamanda yanlış olma ihtimalleri de vardır. Bilimlerin tarihini inceleyecek olursak, çok az ilmî tahmin ve kıyasların gerçek "bilim" veya "bilgi" haline geldiğine şahit olacağız.

2) İnsan yapısı bir din veya insanın yarattığı fikrin ikinci önemli zaafı "dar görüşlü" olmasıdır. Bunun aksine ilâhi fikir "geniş görüşlü", geniş kapsamlı ve açık tavrılıdır. İlâhi fikirden doğan bir eseri görür görmez, yaratıcısının ezelden bütün kâinatı gördüğü, bütün ebedi gerçekleri bildiği sonucuna varırsınız. Bu bakımdan, bunun yanında en büyük filozof,

düşünür ve fikir adamının görüşü bile bir çocuğun görüşü gibi kalır.

3) İnsan fikrinin bir hatası da elemanları olan akıl, hikmet ve felsefesinin genellikle, irâde, arzu ve hevesin etkisinde kalmaları, hatta onlara "bağımlı" ve mağlup olmalarıdır. Bunun aksine, İlâhî ve ulvî fikirde akıl, mantık, hikmet ve zekâ öylesine "bağımsız" ve "tarafsız" şekilde duruyorlar ki, hiçbir zaman, duyu, duygu, arzu ve irâdeye yenik düşmedikleri hemen belli olmaktadır.

4) İnsan fikrinin bir başka eksikliği de, bazı insanî zaafı aynen yansıtmamasından ileri geliyor. Bu fikre göre kurulacak bir dinde ister istemez, "taassup", "tarafılık", İnsanlar arasında akla uygun olmayan "eşitsizlik" ve "adaletsizlik" gibi unsurlar bulunacaktır. Her insanın bazı zaafı, özel merakları ve eğilimleri vardır ve ne kadar tarafsız ve objektif davranmaya çalışırsa çalışsın, bu gibi hareketlerde bulunması kesindir. Buna karşılık, ilâhî fikir ve yol, türlü insanî zaaf ve eksikliklerden uzaktır.

İşte bu usûllere göre, herkesin Allah tarafından gönderildiğini iddia ettiği dinin ölçüsü sudur. Eğer bu dinlerden biri, insan fikrinin yukarıda sıraladığım zaaf ve eksikliklerini taşıyor, aksine evrensel bir niteliğe sahip bulunuyorsa, onu "ed-Din" olarak kabul etmeniz için herhangi bir mania yoktur.

8.2.15. İman Etmenin Şartları

Başta söylediğim gibi, İslâm demek, "Allah'a teslim olmak, boyun eğmek ve adanmak" demektir. Bir yandan teslim olacaksınız, boyun eğeceksiniz ve silahı bırakacaksınız, bir yandan da isyan edeceksiniz, istediğiniz gibi hareket edeceksiniz, büsbütün bağımsız ve özgür olmak isteyeceksiniz. Olmaz böyle şey. Bu sadece İslâm'a mahsus değildir. Aksine, hangi dine tabi olursanız olunuz, şahsiyetinizi ona tamamıyla adamaya mecbursunuz. Hiçbir şeyinizi keyfinize göre istisna bırakamazsınız. Allah'a teslim oldunuzsa, bu teslimiyet ve imanın gereği olarak her şeyinizle "ed-Din"e adanmalısınız. İmanın gereği odur ki gönül ve kafanızın dini bir olmalıdır; göz ve kulaklarınızın dini bir olmalıdır; el ve ayaklarınızın dini bir olmalıdır; mide ve gözlerinizin dini bir kalem ve dilinizin, mesai ve çabalarınızın, gayret ve hareketlerinizin dini tek olmalıdır; sevgi ve nefretinizin, dostluk ve düşmanlığınızın, kısacası, her şeyinizin dini tek olmalıdır. Bu din tabii ki ayrı ayrı ve parça parça olmamalıdır. Bütünüyle sizi kapsayan "tek bir din" olmalıdır. Kendi şahsiyetiniz ve kendinizle ilgili şeyleri dinden ne kadar uzak ve müstesna tutarsanız, imanınız o kadar zayıf demektir. Doğruyu, dürüstlüğü seven herkes imanındaki bu zaafı, bu yalanı gidermek için canla başla çalışmalıdır.

Sonra, şunu da unutmayalım ki, insan hayatı bir bütündür, bölünmez bir bütün... O halde insan hayatının tümü için tek bir din olmalıdır. Aynı anda iki-üç dine tâbi

olmak, imanın zayıf ve fikrin şaşkın oluşunun bir delilidir. Bir dinin, "ed-din" olarak kabul edilmesinden sonra imanın bazı şart ve icaplarını yerine getirmelisiniz. Hayatınızın her alanının dini bu olmalıdır. "Ed-Din" sizin sadece özel bir meseleniz değildir. Bu dinin, evinize, iş yerinize, okulunuza ve dükkânınıza girmesine herhangi bir şey mani olmamalıdır. Sadece kendiniz değil, çoluk çocuklarınız da buna tabi olmalıdırlar. Caminiz, medreseniz, mektebiniz, işiniz, ticaretiniz, cemiyetiniz, milletiniz, siyasetiniz, ekonominiz, eğitiminiz, kültürünüz, medeniyetiniz, sanat ve edebiyatınız bu dine tabi olmalıdırlar.

İman etmenin bir gereği de "ed-Din"in nimetlerinden başkalarını mahrum bırakmamaktır. Nimetlerinden faydalandığınız bu dini hemcinslerinizin de istifadesine sunmalısınız. Gayretiniz ve mücadeleniz, bunu bütün dünyanın dini haline getirmeye yönelik olmalıdır. Nasıl ki, Hakk'ın tabiatı Bâtıl'a galip gelmektir, Hakk'a tapmanın icabı da Hakk'ı bildikten ve öğrendikten sonra bunu Bâtıl'a galip kılmak için uğraşmaktır. Batıl'ın dünyanın her tarafına yayıldığını ve insanları cehalete ve dalâlete sürüklediğini gören bir "hakperest" bu durumu değiştirmek için en ufak bir harekette bulunmuyorsa, demek ki imanı ve Hakk'a bağlılığı ya lâftan ibarettir, ya da kendisi derin bir uykudadır. Böyleleri ellerini çabuk tutmalıdırlar, zira bu derin uyku, ölüm sessizliğine de dönüşebilir!

8.3. İSLÂM İLE CAHİLİYYE^{28[2]} ARASINDAKİ ÇEKİŞME

Dünyada insan hayatıyla ilgili herhangi bir yasa çıkarılması söz konusu olduğu zaman, işe ilk önce metafizik ya da doğaüstü sorunlarıyla başlamak gerekir. Hayat ile ilgili herhangi bir plân hazırlanması söz konusu olunca, insan hakkında ve insanın içinde yaşamakla olduğu evren hakkında kesin ve açık bilgi olmadıkça bir yere varılamaz. İnsanın bu dünyada nasıl yaşaması, nasıl davranması ve nasıl çalışması gerekliliği sorusu, aslında "insan nedir? Bu evrende insanın yeri nedir? Bu kâinatın nizamı nasıl işlemektedir? Ve buna insan nasıl intibak etmelidir?" gibi sorularla yakından ilgilidir. Bu sorulara cevap olarak önerilecek her çözüm aynı zamanda bir ahlâk anlayışını da ortaya koyar. Bu ahlâk anlayışı daha sonra insan hayatının çeşitli yönlerini ve alanlarını oluşturur. Aynı kalıba göre bireysel karakterler, toplumsal ilişkiler ve davranışlar ve bunlarla ilgili kanunlar şekillenir ve nihayet, medeniyetin bütün bir binası bunun üzerine inşa edilir. Dünyada şimdiye değin ne kadar din, ideoloji ve düşünce akımı gelmiş ise, hepsi de kendi mizacına uygun temel bir felsefe ve ahlâk düzenini beraberinde getirmişlerdir. En küçük ayrıntılardan, en büyük teorilerine kadar, bir din, veya

^{28[2]} Burada "cahiliyye kelimesi sadece, Hz. Peygamber (a.s.)'in doğuşundan önce, özellikle Arabistan ve genellikle, dünyanın genel durumu için değil, aksine geniş bir anlamda kullanılmıştır. Burada, Hak din İslâm'a karşı olan geçmişin ve bugünün bütün din veya hayat düzenleri, "cahiliyye" kategorisine alınmıştır.

ideolojiyi başka birine üstün kılan işte bu temel felsefe, ahlâk düzeni ve kısacası, hayat nizamı olmuştur. Her hayat nizamnamesinin ruhu ve özü bu temel felsefe ve ahlâk anlayışıdır.

8.3.1. Hayatın İzahında Dört Ayrı Yaklaşım

Küçük ayrıntılara bakmazsak insan ve kâinat ile ilgili dört metafizik teori vardır. Dünyada mevcut bütün hayat yasa ve anayasaları bunlardan birini benimsemişlerdir. Bunlardan birincisine "Mutlak Cahiliyye" nazariyesi diyebiliriz; ki özetle şöyledir.

8.3.1.1. Mutlak Cahiliyye

Evrenin bütün düzeni bir rastlantı sonucu meydana gelmiştir. Bunun arkasında bir hikmet, bir anlam, bir amaç aramak boşunadır. Kâinat tesadüfen teşekkül etmiştir, tesadüfen işlemektedir ve tesadüfen son bulacaktır. Evrenin bir yaratıcısı veya başka bir deyimle, Allah yoktur. Allah varsa da insanlarla herhangi bir ilgisi yoktur. O'nun olmaması önemli değildir. İnsan da, diğer hayvanlar gibi bir yaratıktır, ki bir rastlantı sonucu bu dünyada doğmuştur. İnsanı kimin yarattığı, niçin yarattığıyla biz ilgilenmeyiz. Tek bildiğimiz, insanın bu dünyada bulunması bazı dilek ve istekleri için içgüdüsel hareketlere geçmesi, bazı duyu, duygu, güç ve yeteneklere sahip olması ve bazı ihtiyaçlarını karşılamak için elindeki bütün imkânlarını kullanmasıdır. O halde, insanın, varoluşunun sebebi, tabiatının içgüdüsel isteklerini ve ihtiyaçlarını karşılamaktan başka bir şey değildir. Elindeki

imkânlara gelince, bunların işi, hayvanî ihtiyaçlarını tatmin etmenin en iyi yollarını bulmasına yardımcı olmaktan başka bir şey değildir.

İnsandan üstün ve insanın ötesinde herhangi bir ilim kaynağı ve hidâyet pınarı yoktur. Dolayısıyla, bunlardan hayat kanunlarını düzenlemek için ilhâm alması söz konusu değildir. İnsan, kâinatta varolanlar ve çevresinde olup bitenleri ile içinde bulunduğu şartlar, ortam ve tarihle geçirdiği tecrübelerin ışığı altında kendisine bir hareket plânı hazırlamalıdır.

İnsanın tâbi olduğu herhangi bir ulvî saltanat ve hakimiyet gözle görülmüyor. Bu sebeple, insan doğaüstü ve insanüstü herhangi bir kimseye karşı bir sorumluluk taşımıyor. Tabiat itibarıyla hür ve bağımsızdır. Sorumluluğu varsa sırf kendisine aittir, ya da bağlı bulunduğu aileye, topluma ve devlete.

Ahiret diye bir şey yoktur. Dolayısıyla, öbür dünyada hesaplaşma da yoktur. Ne var ne yoksa bu dünyadadır. İnsanın yaptıklarının iyisi de kötüsü de bu dünyada kalacaktır. Bir şeyin doğru veya yanlış, faydalı veya zararlı olması burada yapılan hareket ve davranışlara bağlıdır ve bunların sonucunu herkes burada görecektir.

İnsanın "mutlak cahiliyye" keyfiyeti budur. Yani duyu ve duygularının esiri olduğu, bunların dışına çıkamadığı ve nefsinin tutsağı olduğu sürece işte böyle düşünür. Maddeciler

ve dünyaperestler her çağda böyle düşünmüş, böyle hareket etmişlerdir. Bazı istisnalar dışında, krallar, hükümdarlar saraylarında dalkavukları, lider ve devlet adamları, dünyada ne pahasına olursa olsun, mutluluk ve refahın peşine koşanlar genellikle bu nazariyeyi benimsemişlerdir. Uygarlık ve kültürleri sık sık medhedilen ve kalkınma hamlelerine hayran kalınan çoğu milletlerin uygarlıklarının temeli bu felsefe üzerine kurulmuştur. Gerçi Batılıların hepsi Allah'sız ve âhiretin inkarcısı değildir ve ilmî açıdan hepsi maddeci ahlâkın esiri değildir. Fakat, bütün medeniyet ve kültürlerinin ruhu, bu Allah'ı ve ahireti inkâr eden zihniyet ve şehvani ahlâktır. Bu ruh, hayatlarının öyle ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir ki, ilim ve irfan sayesinde Allah'ın varlığını kabul etmiş, ahirete inanmış ve ahlâkî konularda maddeci bir yaklaşımdan kaçan kimseler bile, bilinçsizce gerçek yaşantılarında bir dinsiz ve maddeciden başka bir şey değildir. Çünkü bu insanların ilmî nazariyeleri, pratik hayatlarıyla uyum içinde değildir. Aynı durum geçmişteki "mutrafin" (Allah'ı unutmuş olanlar) için de söz konusudur. Bağdat, Şam, Delhi ve Gırnata'nın mutrafları, müslüman oldukları için Allah ile ahireti inkâr etmiyorlardı. Ama düşünce ve tutumları aynı doğrultuydu. Bir bakıma Allah'a ve ahirete inanmazlardı. Ne kimseden hidâyet geliyordu, ne de öbür dünyada amel muhasebesi vardı. Her şey irade ve isteklerine bağlıydı. Arzu ve isteklerini tatmin etmek için her

türlü imkânları kullanmakta serbest idiler. Hayat felsefeleri şu mısra ile özetlenebilirdi:

Babür be'îş kuş ki âlem dubâre nist.

(Ey Babür, hayatını yemek, içmek ve mutlu olmakla geçir, çünkü bunun ötesinde başka bir dünya yoktur).

Yukarıda işaret edildiği gibi, bu nazariyenin ruhu maddeciliktir. Bu nazariye, ister kitaplarda yazılı kalsın, ister insanlara zihninde canlı dursun, önemli olan tamamıyla maddeci bir ahlâk düzeninin meydana gelmesine yardımcı olmasıdır. Aynı zihniyet bilim ve teknoloji, kültür, sanat ve edebiyata da sızmaktadır. Bununla sınırlı kalmayarak, bütün eğitim ve öğrenim sistemine dinsizlik zehrini şırınga etmektedir. Sonuç olarak, fertlerin şahsiyeti ve karakteri buna göre oluşmaktadır. İnsanın insan ile ilişkilerinin tümüne de düşünce sirayet etmektedir. Kanunlar, yasalar, kurallar buna göre yapılmaktadır. Böyle bir toplumda bencil, basit ve adı İnsanlar yetişmektedir. Bunlar sahtekâr, yalancı, dolandırıcı, katı yürekli, acımasız, kötü niyetli ve şeytan sıfatlı olmaktadırlar. Bütün toplumun yönetimi bunların elinde, devlet, hükümet ve liderlik de onların tasarrufunda olmaktadır. İpini koparmış bu melek yüzlü şeytanlar, Allah korkusu, ahiret endişesi, hesap verme kuşkusu olmayan bu canavarlar, kanlı dişlerini halkın boğazına geçirmişlerdir. Bu ahlâk ve namus kavramından yoksun olan insanların siyaseti Makyavel'in gösterdiği usûllere göre yürütülür. Bunların

anayasa ve hukuk kitaplarında kaba kuvvetin adı "hak"; güçsüzlüğün, çaresizliğin adı "batıl"dır. Maddi herhangi bir engel olmadığı zaman, zulümlerine mani olacak herhangi bir şey yoktur. Bu zulüm, yurt içinde varlıklı ve güçlü sınıfın, güçsüz sınıfı baskı altında tutmak ve ezmek, yurtdışında da aşırı milliyetçilik, fütûhât, sömürgecilik ve başka milletlerin katliâmı şeklinde tezahür etmektedir.^{29[3]}

8.3.1.2. Şirk Cahiliyyesi

İkinci metafizik teori "şirk"e dayanmaktadır, ki özetle şöyledir. "Kâinat kendi kendine kurulmamıştır, bunun bir yaratıcısı da vardır. Ama bu kainatta bir tek Allah değil, birçok tanrı, tanrıça ve ilâh vardır".

Bu nazariye ve inancın herhangi bir bilimsel gerekçe veya açıklaması olmayıp sadece tahayyül ve tasavvura dayanması nedeniyle müşriklerin, müphem, meçhul ve muğlak olan tanrı fikirlerini, düşünülebilen, hissedilebilen ve elle tutulan somut

^{29[3]} Hz. Şuayb (a.s.) kâfirleri tek Allah'a itaat etmeye ve ticaret ile sanatta yolsuzluğu terk etmeye davet edince, kâfirler şöyle dediler:

"Ey Şuayb, babalarımızın taptıklarını terk etmemizi, yahut mallarımızda istediğimizi yapmamayı namazın mı sana emrediyor? Sen önceleri yumuşak huylu ve akıllı bir adamdın." (Hûd; 87).

Bu ayet, İslâm'a karşı Cahiliyyenin zihniyetini bütünüyle ortaya koymaktadır. İslâm tek Allah'a itaat edilmesini islerken bu itaatın sadece dinî inanç ve ibadetlere kadar mahdud olmadığını, aksine medeniyet, kültür, siyaset, iktisat ve güncel hayatı da etkilediğini söylemektedir. Buna karşılık, cahiliyye, alalardan gelen örf ve adetlere önem vermekle, başka herhangi bir şeye dikkat edilmemesini istemektedir. Cahiliyye, dillin sadece ibadet ve merasimlerden ibaret olduğunu da ileri sürmektedir. Yani din ile dünya işlerinin ayrı olduğu iddiası Hz. Şuayb'ın yaşadığı bundan 3.500 yıl öncesine kadar dayanmaktadır. Şuayb'ın telkinlerini dinlemeyen kâfirler de ticaret gibi görünürde dinle hiçbir ilişkisi olmayan bir işe Allah'ın karışmasından hiç hoşlanmamışlar ve atalardan gelen geleneği sürdürmek istemişlerdi

nesneler ile bağlantı kurmak konusunda daima zorluk çekmiş, bizzat aralarında ihtilâfa düşmüşlerdir. Bunlar karanlıkta dolaşan körler misali hangi şeye dokunmuşlarsa onlara tanrı demişlerdir. Bu sebeple, tanrı ve ilâhlarının sayıları zaman zaman artmış, zaman zaman azalmıştır. Melek, cin, ruhlar, uydular, güneş, ay, yıldız, ağaç, dağ, hayvan, nehir, ateş, hatta ölü ve canlı İnsanlar tanrıların listesine girmişlerdir. Bazı soyut kavramlar, örneğin aşk, güzellik, seks, yaratıcı güç, hastalık, savaş, mutluluk, mutsuzluk ve zenginlik vs. gibi şeyler de ilâh ilan edilmişlerdir. Bir takım hilkât-ı garibelere, hayalî karma hayvanlara ve canavarlara da bu "şeref" verilmiştir. Meselâ, aslan başlı insan, deniz kızı, yarı insan yarı balık, insan başlı kuş, birkaç başlı ejderha vs.

Müşrikler, mitolojinin etrafında öylesine akla hayale gelmeyen ağlar örmüş, öyle tılsımlar yaratmaya çalışmışlardır ki bunlara dalmak ve bunların içinden çıkmak bir meseledir. Her cahil topluluk; evham, endişe, korku, sevgi ve şehvani düşüncelerini pullar, heykeller ve tapınaklar ile mimari eserler halinde ortaya koymuştur. Birçok tanrının yanında en güçlü ve en büyük tanrı fikrinin varolduğu milletlerde ise, Tanrısal düzen tıpkı bir dünya devletine benzetilmiştir. Örneğin, bunlarda en büyük tanrı bir hükümdar veya imparator gibidir. Diğer tanrılar ise onun vezir, nedim, yardımcı, komutan ve hizmetçisi gibidirler. İnsan bu hükümdar ve krala ulaşamaz. Onun için, işlerini o büyük krala tabi olan diğer tanrılar yaparlar. Büyük bir tanrı fikri bulunmayan milletlerde

ise, tanrısal görev ve yetkiler keyfi olarak çeşitli tanrılar arasında dağıtılmıştır.

Mutlak cahiliyye gibi bu cahiliyye nazariyesi de insanın doğuşundan beri süregelenmektedir ve cehaletin en kötüsünü simgelemektedir. Gerçi peygamberlerin vaaz ve telkinleri sayesinde insan soyunun bir bölümü birçok tanrı yerine "bir tek Allah" fikrini kabul ettiler. Fakat, şirkin yeni bir biçimini de benimsediler. Peygamberlerin talimatını doğru anlamayan ya da kasıtlı olarak saptıran ümmetler bizzat peygamberlerine tapmaya başladılar. Bunlar ayrıca evliya, şehid, salih, kutup, abdal, derviş, ulema, şeyh ve diğer bazı din adamlarını tanrı ve ilâh derecesine çıkardılar. Cahil kafalar, müşriklerin tanrılarını bırakıp Allah'a yakın olarak bilinen bu kişileri tanrı yaptılar. Halbuki bu ermiş kişi ve din adamlarının çoğu ömürleri boyunca şirke karşı mücadele etmiş ve "tek Allah"a itaat edilmesini sağlamaya çalışmışlardı. Bir yandan, kâfir ve müşriklerin putlara tapmaları yerine; mezarlara ziyaret, tekkelerde âyin, evliyaların mezarlarında dilek ve istekte bulunulmaya, mezarlara hediye sunulmaya, kurban kesilmeye, festivaller ve gösterişli, danslı, müzikli yürüyüşler yapılmaya başlandı. Bir yandan da, herhangi bir ilmi tetkik yapılmadan ve bilimsel gerekçe gösterilmeden, putperestlerin mitolojisine benzer, evliya, derviş ve şeyhlerin hayatı, ölümü, Mu'cize ve kerametleri, gaipten bilgileri ve geleceği görmeleri konusunda hikâye ve uydurma destanlar yaratıldı. Bu arada, Allah'a varma, istindat, manevî feyz ve ruhani bilgi gibi

kavramların kisvesi altında kulların Allah ile olan ilişkileri kesildi ve bu "ermiş kişiler" birer aracı haline geldiler. Tıpkı müşrikler gibi, en büyük Hâkim olan Allah'a varmak imkansızlaştı. İnsanlarla ilgili bütün meseleler daha düşük düzeyde tanrılar derecesindeki bu evliyalara bırakıldı. Fark sadece şu idi. Müşrikler çeşitli tanrıları olduğunu açıkça ifade ediyorlardı, bunlar ise aynı mevki ve sıfatları evliya, kutup, abdal ve derviş adındaki kişilere verdiler.

Bu ikinci çeşit cahiliyye, tarih sürecinde daima birinci çeşit cahiliyye ile, yani "Mutlak Cahiliyye" ile işbirliği halinde bulunmuştur. Eski çağlarda, Babil'de, Mısır'da, Hindistan'da, İran'da, Yunanistan'da ve Roma İmparatorluğunda bu iki cahiliyye medeniyet ve kültürün birer parçası haline gelmiş, hatta birbirini tamamlayan unsurlar olmuşlardı. Bugün Japonya'da bu iki cahiliyye yan yanadır. İki cahiliyye arasında yakın ilişki ve işbirliğinin çeşitli sebepleri vardır. Ben burada bunlardan bazılarına işaret edeceğim:

a) "Şirk Cahiliyyesi"nde İnsanlar ile tanrı ve ilâhlar arasında pek yakın bir ilişki olmuyor. İnsanlar, bu tanrıların üstün kabiliyetli, üstün zekâlı ve eşsiz güç ve yetkilere sahip olduğunu sanarak bunlara itaat ediyor ve dünya işlerinde çeşitli amaçlarına ulaşabilmek için kendilerinden dilek ve istekte bulunuyorlar. Yani ikisi arasında doğrudan bir ilişki veya yakınlık olmuyor ve İnsanlar sadece ihtiyaç duydukları zaman tanrılarına başvuruyorlar. Böyle bir zayıf ilişkiden herhangi bir ahlâkî hidayet ve bir hayat nizamnamesi

beklemek abestir. Böyle bir şey, gerçekten tanrı olan birisinden beklenebilir. Halbuki bunlar insanın yaptığı ve yarattığı ilâhlardır. Ortada gerçek bir tanrı olmadığı için, İnsanlar mecburen kendi kafalarına göre bir hayat düzeni, bir ahlâk nazariyesi, bir medeniyet ve kültür felsefesi geliştirirler. Neticede, "Mutlak Cahiliyye"nin yöntemine başvurulur, aynı yol takip edilir. Bundan dolayıdır ki, Mutlak Cahiliyye ile Müşrik Cahiliyye'nin kültürü arasındaki fark fazla değildir. Yani birisinde tapınak, mâbed ve ibadet yerlerinde ibadet ve âyinler yapılırken diğerinde ibadet ve âyinler için ayrı yerler bulunmuyor. Ama ahlâk anlayışı ile ameller arasında herhangi bir fark yoktur. Eski Yunan ve Hristiyanlık'tan önceki Roma ile bugünkü Avrupa ve Amerika'nın ahlâk anlayışı aynıdır.

"Şirk Cahiliyyesi", bilim ve teknoloji, felsefe ve edebiyat, siyasal bilgiler ve iktisât vs. için herhangi bir kalıcı ve istikrarlı temel sağlamıyor. Bu sebeple, eğitim ve öğrenim alanında da müşrikler, "Mutlak Cahiliyye"nin yolunu tutarlar. Müşrikler toplumun bütün zihnî gelişmesi Mutlak Cahiliyyenin çizgisi üzerinde olur. Aradaki fark sadece şudur. Müşriklerin hayal gücü, batıl fikirleri ve hurafeleri aşırı derecede gelişmiştir. Dinsiz ve Allahsızlar ise, biraz pratik zihniyete sahip oldukları için salt mitoloji ve karmaşık felsefe ile ilgilenmezler. Ne var ki, bu dinsizler, tanrısı olmayan kâinat bilmeceğini çözmeye koyulunca bahisleri ve delilleri de aynı derecede hayal mahsulü ve saçma sapan olur. Demek ki, eğilim ve öğrenim ile

kültür açısından "Müşrik Cahiliyye" ile "Mutlak Cahiliyye" arasında temel bir fark yoktur. Bunun en bariz delili bugünkü Batı'nın eski Roma ile Yunanistan'a karşı olan hayranlığı ve duyduğa yakınlığıdır. O kadar ki, bugünkü Avrupa kendisini eski Roma ve Yunanistan'ın mirasçısı sayar.

Müşrik cemiyet, Mutlak Cahiliyye'nin geliştirdiği ya da kabul ettiği bütün medeniyet kural ve kanunlarını kabul etmeye tamamıyla hazır durumdadır. Gerçi toplumun gelişmesi konusunda Müşrik ve Mutlak cahiliyyeler arasında bazı farklar vardır ve bu konuda ikisinin yaklaşımı biraz değişiktir. Fakat özde bunlar yine birleşmektedirler. Örneğin, müşriklerin memleketinde tanrıya bir kral gözüyle bakılır ya da kral tanrı olur. Buna bağlı olarak bazı ruhani lider ve din adamları daha düşük düzeydeki tanrı ve tanrıçaları oluşturur. Rahip ve keşişlere büyük imtiyazlar tanınır. Kraliyet ailesi ve ruhban sınıfının birleşmesi ve işbirliğiyle halk üzerinde haki-miyet kurulur. Ailelerin aileler, sınıfların sınıflar üzerindeki egemenliği tanınmış bir kural ve bir gerçek olarak kabul edilir. Böylece, cahil halkın üstüne dini hegemonya kurulup zulüm ve baskılara kapılar açık bırakılır. Buna karşılık, "Mutlak Cahiliyye" toplumunda bu gibi menfilikler ve kötülükler ırkçılık, aşırı milliyetçilik, emperyalizm, diktatörlük, kapitalizm, komünizm, sınıf mücadelesi ve sömürü şeklinde kendilerini gösterirler. Fakat öz olarak aynıdır. Her iki nazariye de insana insanın baskı ve zulmü, insanlığı

parçalama ve bölme, hemcinsleri birbirinin düşmanı haline getirme konusunda aynı düzeydedirler.

8.3.1.3. Ruhbanlık Cahiliyyesi

Metafizik ile ilgili üçüncü teori "ruhbanlık"tır. Bunu şöyle özetleyebiliriz. "Bu bedensel varlık, insan için bir azaptır, bu dünya da bir azap yeridir. İnsanın ruhu, vücudunda mahkûm gibidir. İnsan ruhunun, vücut ile olan ilişkisi yüzünden insanın aldığı haz, zevk ve tad ile gidermek istediği ihtiyaçlar, aslında vücut denen cezaevinin zincir ve demir parmaklıklarıdır. İnsan bu pis dünya ve içinde bulunan adi eşyalardan ne kadar uzak kalırsa o kadar temiz ve pâk olacaktır. Ama bunlara ne kadar yaklaşır, ne kadar ilgilenirse, o kadar günah işleyecek ve azaba lâayık olacaktır. İnsanın kurtuluşu ancak, hayat problemlerinden ve dünya işlerinden uzak kalmasındadır. Arzu, istek, ihtiras, zevk ve ihtiyaçlar mümkün olduğu kadar başarılmalı, bedensel ve hayvanî ihtiyaçlar sıkı kontrol altında tutulmalı, dünyevi güzellik ve zevkler unutulmalıdır. Ayrıca, et ve kemikten doğan bütün kan bağları, aşk, sevgi, nefret ve korku gibi duygulara sünger çekilmelidir. İnsanın düşmanı olan nefsi ve vücudu murakabe, aşırı ibadet ve işkence ile öylesine ezilmeli ve etkisiz hale getirilmeli ki, ruha hakimiyet ve üstünlük kuramasınlar. Böylece ruh her türlü pislik ve kötülükten arınarak ve tertemiz bir hale gelerek insanı ruhaniyete ve yüksek yerlere götürebilecektir."

Görüldüğü gibi, bu yaklaşım temelde gayri medenidir, toplum aleyhtarıdır. Fakat yine de medeniyeti ve toplumu önemli ölçüde etkilemiştir. Bu nazariye kendine mahsus bir felsefe sistemi meydana getirilmiş ve Vedantizm (Hinduların çok tanrılı sistemi), Platonizm (Eflâtun felsefesi), Neo-Platonizm, Yoga, Mistisizm (tasavvuf), Budizm ve Hristiyan ruhbaniliği gibi çeşitli şekillerde tezahür etmiştir. Bu felsefeye bağlı olarak bir ahlâk nizamı gelişmiştir, ki olumsuz yanları olumlu yanlarından çoktur. Bu felsefe ve ahlâk nizâmı daha sonra birleşerek, akide, inanç, ahlâk ve topluma, eğitim ve öğrenime, sanat, edebiyat, medeniyet ve kültüre sirayet etmiştir. Nereye kadar sirayet etmişlerse, oraya kadar afyon, esrar ve zehir etkisi yapmış, insan hayatının o alanlarını felce uğratmışlardır.

Daha önce bahsettiğimiz iki cahiliyye nazariyesiyle bu üçüncü nazariye arasında da bir bağ, hem de sıkı bir bağ vardır ve bunlar birbiriyle yakın işbirliği içindedirler. Bu yakın ilişki genellikle üç şekilde sürmektedir:

"Ruhbanlık Cahiliyyesi", insan topluluğunun temiz, dürüst ve iyi karakterli fertlerini dünya işlerinden koparıp bir köşeye çeker, böylece kötü niyetli ahlâksız ve şeytan sıfatlı İnsanlar için meydana boş bırakır. Kötü ve ahlâksız kişi ve gruplar yeryüzünün rakipsiz sahibi olup, dünyada fitne ve fesâdı yaygınlaştırırlar. Bunlara mani olacak kimse kalmaz, çünkü iyi İnsanlar dünyayı terk edip öbür dünyada kendi kurtuluşlarını düşünürler.

"Ruhbanlık Cahiliyyesi"nin etkisi halk kitlelerinde ne kadar derin olursa, o kadar çok insan melankolik, kötümser, aşırı derecede miskin, umursamaz ve ümitsiz olurlar. Böylece, halkın büyük bir kısmı, zalimlerin ağına düşmeye müsait hale gelir. Bu sebepten dolayıdır ki, ekseriya kötü niyetli ve küstah hükümdar, lider ve din adamlarıyla hakim sınıf ve çıkarıcı çevreler bu tür uyuşturucu fikir ve felsefenin halk arasında yaygınlaştırılması için olanca çabalarını harcarlar. Onun için, tarihte hiçbir dönemde, sömürgecilik, istibdâd, kapitalizm, komünizm ve Papalığın, bu ruhbanlık ahlâk ve felsefesiyle çatıştığı görülmemiştir.

c) Bu ruhbanlık felsefe ve ahlâkı, insan tabiatına yenik düşünce ya da onun yanında çaresiz kalınca hile ve bahaneler icad edilmeye başlanıyor. Bu hile ve bahaneler tabii ki, dini akide ve inançlar şeklinde halk kitlelerine sunuluyor. Bunun için, günah çıkarma, kefâret ve telâfi gibi çeşitli kavramlar geliştiriliyor. Bunların amacı, bir yandan cenneti elden bırakmamak, bir yandan da serbestçe günah işlemektir. Bazen, cinsel isteği ve şehvani ihtiyaçları tatmin etmek için mecazi a;;k gibi kavramlar ve seks alemlerini andıran âyinler icat ediliyor. Bazen da dünyayı terk etme bahanesiyle krallar, hâkimler ve iktidar sınıfıyla gizli bir anlaşmaya ve işbirliğine giriliyor. Ruhban sınıfının bu rezalet ve pisliklerini bilmek isteyenler; Hıristiyanlarda, Yahudilerde, Zerdüşterde, Budistlerde ve Hindularda, onların kiliselerinde ve mabetlerinde rahipler ile rahibelerin yaptıklarını görmelidir.

Bunun yanı sıra müslümanlarda da sahte tarikat sahibi dervişler ile tekkede olup bitenleri müşahade etmelidirler.

"Ruhbanlık cahiliyyesi"nin hemcinsleriyle ilişkisi böyledir. Ama bu cahil felsefe, peygamberlerin ümmetlerine de zehrini saçar. Allah'ın dini bunun darbesini yiyince, bu felsefenin etkisinde kalanlar için dünya bir hareket alanı, "imtihan yeri" ve âhirete hazırlık yeri olmaktan çıkar ve bir "azap yeri" ve tuzak yeri sıfatını alır. Görüş açısındaki bu temel değişiklik nedeniyle insan bu dünyaya "Allah'ın halifesi ve naibi" olarak geldiğini, buraya kendine düşen görevleri yapmak ve dünya sorunlarıyla ilgilenmek için geldiğini unuttur ve kendisinin bir batağa, lağım yerine, kötülükler dünyasına atıldığını düşünür, bundan ne yapıp edip kaçma yollarını arar. Dünya işlerinden elini eleğini çekmek, sorumluluklardan kaçınmak ister. Onun durumu Allah'ın saltanatında âsi değilse de vatandaşlık vazifesini yapmayan pasif bir tebaadan farksızdır. Kendisini bir endişe ve korkudur alır. Halifelik görevini yerine getirmesi şöyle dursun, dünya, devleti ve medeniyetinin kendisinden istediği şeyleri yapmaktan korkar. Onun için bütün şariat nizamı anlamsız hale gelir, dini inanç ve vecibeler ile ibadet, helâl ile haram gibi kavramlar onu ilgilendirmez. Bir bakıma hayatın zevkini ve yaşama sevincini kaybeder. Böyle düşünenlerden bazıları kendilerini biraz olsun hayata bağlı hissederlerse de dini faaliyetlerini kefareti gibi konulara kadar sınırlı tutarlar. Bazı ibadet ve merasimler

yapmak suretiyle kefareti ödediklerini sanırlar ve böylece ahirette bunları birer kurtuluş vesilesi sayarlar.

Bu zihniyet, peygamberlerin ümmetlerinden bir grubu murakabe ve düşünceye dalmaya, kendi kendine eziyet etmeye, pirlık ve müritliğe, tekke kurmaya ve gerçekleri felsefe kurallarına göre yorumlamaya itmiştir. Mistisizm ve tasavvuf ile ilgili inanç ve faaliyetler bu grubun belirgin özellikleridir. Bu felsefeden etkilenen ikinci bir grup da dinin cüz'i ve ufak tefek meseleleri, yani sadece dış kısmıyla ilgilenmeye başlamıştır. Bunlar dinle ilgili her ufak tefek şeyi ölçmeye kalkışmış şunun şu kadarı yanlış, bunun bu kadarı doğru, şurası caiz, burası haram diye ahkâm kesmeye başlamışlardır. Sanki Allah'ın dini bir köpüktür, dokunur dokunmaz kırılacaktır. Dine bu kadar incelik ve nezâket girince, dar görüşlülük, katılık, taassup, gericilik ve pasiflik de önemli etkenler olarak ortaya çıkmıştır. Durum böyle iken, bu düşünce olanların insanlığın büyük sorunlarıyla uğraşmaları, onları çözmeye çalışmaları, dinin evrensel kaide ve kurallarını geliştirmeleri ve zamanın her akımına karşı direnerek dünyaya liderlik yapmaları beklenebilir mi?

8.3.1.4. İslâm

Dördüncüsü bütün peygamberler ve bu arada Hz. Muhammed (a.s.)'in da bize sunduğu İslâm'dır. Bu sistemi şöyle özetleyebiliriz.

Varlıkları ve yokluklarıyla bizi çevreleyen ve bizim de bir parçası olduğumuz kâinat, aslında büyük bir "Hükümdar"ın saltanatıdır. Bu saltanatı o büyük "Hükümdar" yaratmıştır ve bunun rakipsiz sahibi, hâkimi de kendisidir. Bu saltanatın kaide ve kurallarını da kendisi geliştirmiştir. Bu saltanatın başka bir hâkimi yoktur. Herkes ve her şey o büyük "Hükümdar"a tabi ve emirlerine bağlıdır. Bütün güçler ve yetkiler O'nun elinde toplanmıştır.

İnsan bu saltanat ve memleketin doğuştan tebaasıdır. Yani, tebaa olup olmaması kendi elinde değildir. Her halükârda, bu saltanatın tebaası olacaktır. Tebaadan başka bir hüviyeti olması mümkün değildir.

Bu hükümet düzeninde insanın muhtariyetine ve mesuliyetsizliğine, de yer yoktur. Doğal olarak buna imkân da yoktur. İnsan doğuştan bir tebaa ve devletin bir parçası olduğu için, bütün tebaa ve devlet erkânı gibi "Büyük Hükümdara itaat etmekten başka bir çaresi yoktur. Bu tebaa ve vatandaş kendisi için bir hayat düzeni geliştirme ve kendi görevini tayin etme hakkına sahip değildir. Onun işi, "Padişahların Padişahı "nın emirlerine uymaktan başka bir şey değildir. O Padişahın emir ve fermanları da vahiy şeklinde gelir ve bunlar kimin vasıtasıyla gelirse, işte o peygamberdir.

Ama, Büyük Hükümdar bu işleri kaba veya çirkin bir şekilde yapmıyor. Bunun için çok ince bir yol izliyor. İnsanı denemek ve imtihan etmek için hem kendisi görülmüyor, hem

de saltanatının idare merkezi ve mekanizmasıyla yöntemlerini gizliyor. Bundan dolayıdır ki, bu saltanatın başsız ve idarecisiz olduğu izlenimi alınmaktadır. Bu saltanatın küçük düzeydeki diğer idarecileri ve mekanizması da pek gözükmüyor. İnsan kendisini sadece bir fabrika içinde görüyor ve bunu kimin çalıştırdığını göremiyor. Onun sınırlı duyulan da kendisinin kime bağlı olduğunu, kime hesap vermesi gerekliliğini belirtmekten acizdir. Duyulan, görülen ve dokunulan şeylerden, "Dünyaların Hâkimi'nin saltanatı ve insanların mahkumiyeti ve mesuliyetini ortaya koyan herhangi bir işaret bulamıyor. Yani, herhangi bir şey onun mahkumiyetini kesinkes ortaya koymuyor. Peygamberler gelmişse de kendilerine vahiylerin geldiğini alelade İnsanlar görememiştir, bilememiştir. Böylece İnsanlar köşeye sıkıştırılmamış ve mutlaka peygamberlere itaat etmeye mecbur bırakılmamıştır. Ayrıca, insanlara bir ölçüde özgürlük tanınmıştır. İpleri uzun tutulmuştur. İsyan etmek istedikleri takdirde buna müsaade ediliyor ve bu hususta kendilerine epeyce imkânlar tanınıyor. Hatta isyan ve rezaletin son haddine kadar gitmelerine bile izin veriliyor. Asıl Hükümdar'ın dışında başka hükümdarlara boyun eğmek istiyorlarsa, onların eteğine yüz sürmelerine de mani olunmuyor. Gönüllerinin istediği şekilde başkalarına tabi ve mahkûm olabiliyorlar. İster Büyük Hükümdara itaat etsinler, ister isyan etsinler, rızkları kesilmiyor. Hayatın bütün nimetlerinden ve bütün imkânlarından yararlanabiliyorlar. İşret ve sefahat içinde yaşamaları için imkânlar tanınıyor,

hatta ölünceye kadar böyle yaşamalarına müsaade ediliyor. Büyük Hükümdara isyan etmiş, itaatsizlik etmiş hiçbir kimsenin rızkı, ceza olsun diye kesilmiyor. Sadece bu sebepten fertlerin herhangi bir şekilde cezalandırıldığı da görülmüyor.

Bu yöntem ve bu yolun amacı, insanın kendi aklını, mantığını, iradesini ve hürriyetini kullanmasına imkân vermektir. Büyük Yaratıcı, insan'a bütün diğer mahlûklar ile madde ve kuvvetler üzerinde hakimiyet kurma yetkisini, kendisini denemek için vermiştir. Bu denemenin sağlıklı bir sonuç vermesi için hakikatler gaibin perdesine saklanmıştır. Böylece insan aklı ve fikri ile karar verme gücü deneyden geçiriliyor. Ona seçme hakkı verilmiştir ki, Hakk'ı öğrendikten sonra, herhangi bir cebir veya baskı olmadan O'na itaat edebilsin. Herhangi bir baskı söz konusu olmadığı için insan Hakk'ı öğrendikten sonra bile isterse, cehaletinde ve dalâletinde ısrar edebilir. Zâten bu seçme hakkı ve hürriyeti, kendisi için öngörülen deneme ve imtihanın özünü teşkil etmektedir. Kendisine bu imkânlar sağlanmaz, hayatın çeşitli imkânlarından yararlanmaz ve faaliyet alanı geniş tutulmazsa, aklı, iradesi, zekâsı ve seçme kabiliyeti iyice denenmiş olamaz.

Dünyadaki hayat bir imtihan süresi olduğu için burada ne hesaplaşma var ne de ceza. Burada insanlara verilenler, iyi amelin bir ödülü değil, imtihan malzemeleridir. İnsanın karşılaştığı zorluk ve çektiği eziyetler kötü bir amelin cezası değil, onun bağlı bulunduğu tabiat kanununun birer

icaplarıdır^{30[4]}. İyi ve kötü amellerin asıl muhasebesi bu dünyadaki imtihan süresinden sonradır; yani ahirettedir. O halde, dünyamızda olup bitenler, bazı insanların rahat yaşamaları, bazılarının da güçlük çekmeleri, çıkan iyi ya da kötü sonuçlar, amellerin iyi ya da kötü oluşunun birer ölçüsü olamazlar. Önemli olan, âhiretteki mahkeme, duruşma, karar, ödüllendirme ve cezalandırmadır. Ahirette hangi işler, ameller ve hareketlerin iyi veya kötü sayılacağı, Allahu Teâlâ tarafından peygamberlerine gönderilen vahiyle tayin edilmiştir. Tafsîlât ve küçük ayrıntılar bir yana bırakılırsa, âhirette felah bulma veya hüsrana uğramanın ölçüsü şunlardır. Birincisi, insanın kendi akıl, mantık, görüş açısı ve muhasebe kabiliyetiyle Allah'ın her şeyin "Hâkimi" oluşunu ve O'ndan gelen hidayeti kabul edip etmemesi. İkincisi, gerçeği öğrendikten sonra, seçim hakkına sahip olması halinde, Allah'ın hakimiyetini tanıyıp tanımaması ve şer'i emirlerine uyup uymaması.

Peygamberlerin başından beri insanlara anlatmak istediği nazariye işle budur. Bu nazariyeye dayanılarak kainatın varlığının ve içinde bulunan her şeyin izahatı yapılabilir. Tabiatın bütün kanun ve belirtilerinin gerekçeleri anlaşılabilir. Bu nazariye herhangi bir gözlem veya

^{30[4]} Bu demek değil ki, bu dünyada suç ve ceza kanunu hiç uygulanmıyor. Demek istediğim, suçluların doğrudan ve derhal cezalandırılmamasıdır. Yani dünyada suç ve cezadan çok deneme sınava önem verilmektedir. Bu sebeple burada yapılan iş ve amellerin geçici sonuçlarına bakılarak, hesap verme işleminin tamamıyla bittiği sanılmamalıdır. Çünkü, her ne olursa olsun, en son ve en âdil duruşma âhirette yapılacaktır.

deneyimden olumsuz yönde etkilenmez, zarar görmez. Bu nazariye, Cahiliyye'nin her türlüşünün felsefelerinden temelde farklı olan bir felsefe sistemi meydana getirir. Kâinat ve bizzat insanın varlığına ilişkin bütün bilgi ve verileri belli bir düzene koyar. Bu düzenleme, Cahiliyye'nin düzenleme ve bilimsel yöntemlerinden tamamıyla farklı olur. Söz konusu nazariye, Cahiliyye'nin nazariyelerinden farklı bir sanat ve edebiyat geliştirir. Hayata bakış açısı, hayata yaklaşımı apayrıdır. Cahiliyye'nin ahlâkından apayrı bir ahlâk sistemi geliştirir. Bu ilmî ve ahlâkî temel üzerinde bina edilen medeniyet ve kültür, Cahiliyye'ninkinden tamamıyla değişik olur. Bu medeniyet ve kültürün sağlam şekilde ayakta durması için Cahiliyye'ninkinden bambaşka bir eğitim ve öğrenim sistemi geliştirilir. Kısacası bu medeniyetin ruhu ve özü, "Tek İlah"ın hakimiyetini, âhiretin varoluşunu ve insanın Allah'a bağlı ve sorumlu oluşunu kabul etmektir. Buna karşılık, Cahiliyye medeniyetlerinin temelinde insanın aşırı özgürlüğü, egemenliği, sorumsuzluğu, kafa tutması ve isyan etmesi vardır. Demek ki, İslâm medeni yeti, Cahiliyye medeniyetlerinden her bakımdan farklı ve değişikdir.

Bu medeniyetin ayrıntılarına baktığımızda karşımıza bambaşka bir tablo çıkar. Temizlik, kıyafet, günlük yaşantı, adap, örf ve âdetler, kişisel karakter, çalışmak, servetin kullanımı, evlilik, aile hayatı, toplumsal gelenekler, İnsanlar arası ilişkilerin çeşitli biçimleri, alışveriş şekilleri, servetin dağılımı, devlet yönetimi, hükümetin yapısı, yönetici ve liderin

durumu, şûra, devlet düzeni ve devlet daireleri, hukuk sistemi, kanun ve kurallar, adli nizam, polis teşkilatı, vergi sistemi, suç ve ceza düzeni, maliye, gümrük usulleri, bayındırlık ve kamu hizmetleri, sanayi ve ticaret, haberleşme, eğilim ve öğrenim sistemi, bakanlıkların politikası silahlı kuvvetler, harp ve sulhla ilgili meseleler, dış politika, uluslararası ilişkiler, kısacası insanı ilgilendiren büyük-küçük bütün konular bu medeniyetin kapsamına girmektedir. Bu medeniyet her yönüyle diğer medeniyetlerden farklı, haysiyetli, seviyeli ve üstün olduğunu kanıtlamaktadır. Bu medeniyetin her yönü ve alanı, başından sonuna kadar muayyen bir görüş açısı, belli bir amaç ve belirgin bir ahlâk anlayışını ortaya koymaktadır. Bu düzenin her birimi, Allah'ın mutlak hakimiyeti, insanın mahkumiyet ve mesuliyeti ve âhirette hesaplaşma fikrini taşımaktadır.

8.3.2. Peygamberlerin Vazifesi

Peygamberler işte bu medeniyet ve kültürü tesis etmek üzere çeşitli çağlarda ve bölgelerde insanlara gönderilmişlerdir.

Ruhbanlık medeniyetinin dışında evrensel ve geniş görüş açısına sahip olan diğer bütün medeniyet ve kültürler, ister Cahiliyye'ye ister İslâm'a ait olsun doğal olarak iktidar olmaya, otorite kurmaya ve bütün insan hayatına yön vermeye yatkın olurlar. İktidar olmadan bir nazariye ve hayat düzeninin propagandasını yapmak anlamsızdır. Soyut nazariye ve

ideolojiler tatbik edilmediği sürece bir hayal ve tasavvurdan başka bir şey değildirler ve bunun pratik herhangi bir faydası yoktur. Rahiplere ve ruhban sınıfına gelince, bunlar zaten dünya ve devlet işleriyle ilgilenmek istemiyorlar. Ruhban sınıfı, suya-sabuna dokunmadan, dünyanın "pis ve kötü" işlerine bulaşmadan, sadece ibadet, tezkiye, kendi kendine işkence ve dürüst davranmak suretiyle kurtuluşa ermek istiyor. Bu sebeple, bunlar ne iktidara taliptir ne hükümete. Ama başından beri dünya işleri ve hayat düzeniyle ilgili farklı bir görüşe sahip olan ve bütün insanların kurtuluşunun ancak bu görüşte olmalarını düşünenler gayet tabii ki her şeyin temelden değişmesinde en etkin ve merkezi rolü oynayan iktidara sahip olmaya çalışacaklardır. Doğrusu, otorite ve yetki sahibi olmak için iktidara gerek vardır ve ancak iktidar olununca herhangi bir nazariye veya ideoloji yaygınlaştırılabilir. İktidar sahibi olan bir ideoloji ve bir medeniyet, dünyanın bütün işlerini kendi istikametinde gerçekleştirmek durumunda olur. Böyle bir medeniyet ilim ve fenne, san'at ve kültüre yön verebilir. Ahlâk kalıplarını hazırlayabilir. Umumi talim ve terbiye için gereken tedbirleri alabilir. Bütün medenî, ceza ve devlet hukukunu hazırlayabilir. Kısacası, hayatın her alanını denetimi ve yönelimi altına alabilir. Hayatın hiçbir alanı bunun etki ve denetiminden yoksun kalmaz, iktidar olup da bir süre sonra iktidarı kaybeden bir medeniyet de tarihe karışır. Böyle bir medeniyet ise ancak müze, kütüphane, arşiv ve harabeleri

süslemeye yarar. Gerçek anlam ve etkinliğini kaybeder. Kaybolan medeniyetler genellikle yeni medeniyetler tarafından hor görülür ve bunlarla ilişkisi olan her şey yağma ve lalan edilir. Bu gibi durumlarda böyle bir medeniyetin sözü bile edilmez. Bu medeniyeti seven ve buna sempati duyanlar bile onun geçerliliği konusunda şüpheye düşerler. Böyle bir medeniyetin sözde varisleri ve temsilcileri, güneşi parlayan yeni medeniyetin öncüleriyle uzlaşmak, onlara taviz vermekten kurtulamazlar. Halbuki bir medeniyet iktidarda olunca başka bir medeniyete tabi olması, tamamıyla onun etkisi altında kalması düşünülemez. Ama iktidarda olan bir medeniyet başka bir medeniyet ile adalet, eşitlik ve karşılıklı güven ilkeleri üzerine beraber yaşayabilir. Medeniyetler için şirk veya başka bir deyimle, ortaklık söz konusu olamaz. Böyle bir şey oluyorsa bu durum, söz konusu medeniyetlerin zaafının delilidir. Demek ki, dünyada peygamberlerin vazifesinin gayesi ve hedefi^{31[5]}, Allah tarafından gönderilen "İlahi Nizamı" tam olarak yerleştirmek olmuştur.

Peygamberler, Cahiliyye'nin örf ve adetlerine bağlı insanların, sapık inançlarını sürdürmelerine ve sadece kendi kişiliklerini ilgilendiren diğer Cahiliyye faaliyetlerine devam etmelerine izin vermişler; ancak gayet doğal olarak, iktidar

^{31[5]} Çağımızda bazı dindaşlarımız söz konusu "Hakimiyet'in bir gaye ve hedef değil, sadece vaad edilen bir şey olduğunu iddia ederler. Bunu söyleyenler herhalde böyle bir hakimiyeti bir ödül olarak görüyorlar. Halbuki bu hakimiyet sorumluluk olarak kabul edilmelidir. Bu zâtlar, Allah'ın kanunun hakim olması için gerekirse, her türlü cihadın yapılacağını herhalde bilmiyorlar.

olmalarına asla göz yummamı şıardı. Bu cahil insanların, insan hayatını ilgilendiren her şeyi iktidar zoruyla değiştirmelerine ve yönlendirmelerine müsaade edemezlerdi. Etselerdi günah olurdu. Bundan dolayıdır ki, bütün peygamberler olanca güçleriyle siyasi inkılâbı gerçekleştirmeye çalışırlar. Bunlardan bazılarının çabaları sadece böyle bir inkılâba zemin hazırlamaktan ibaretti. Meselâ, Hz.İbrahim (a.s.)'in çabaları. Bazıları ise bu inkılâbı gerçekleştirmek için fiilen harekete geçtiler, ama görevlerini tamamlayamadılar. Mesela Hz. İsa (a.s.)'nın durumu böyle idi. Ama bazıları görevlerini tam anlamıyla sonuca ulaştırdılar. Meselâ, Hz. Yusuf (a.s.), Hz. Musa (a.s.) ve Hazreti Peygamber Muhammed Mustafa (a.s.).

8.4. KUR'AN'DA DİN KAVRAMI

"O size dinden Nuh'a tavsiye ettiğı ve sana vahyettiğimiz şeyleri, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiklerimizi size dinde şeriat kıldı ki, 'dini doğru tutun, onda tefrikaya düşüp dağılmayın'.(Şura; 13)

Bu ayette, Hz. Muhammed (a.s.)'in yeni bir dinin kurucusu olmadığı açıkça belirtilmiştir. Ayette, diğer peygamberlerin de ayrı dinler kurmadıkları ifade edilmiştir. Aksine, Allah'ın dininin her zaman aynı olduğu, bunu diğer peygamberler gibi, Hz. Muhammed (a.s.)'in de getirdiğı belirtilmiştir. Bu hususta ilk isim olarak Hz. Nuh(a.s.)'unki

anılmıştır. Bilindiği gibi, Hz. Nûh büyük tufandan sonra insan soyunun ikinci atası olarak biliniyor. Tufandan sonra da insan soyunun ilk peygamberi sıfatına sahiptir. Bundan sonra, son peygamber olan Hz. Muhammed (a.s.)'den bahsedilmiştir. Daha sonra, Hz. İbrahim (a.s.)'in adı geçmiştir. En son da Hz. Musa ile Hz. İsa (a.s.)'nın adlarından söz edilmiştir. Bilindiği gibi, Yahudiler ile Hıristiyanlar kendilerini bu iki peygambere bağlı saymaktadırlar. Burada şunu da unutmayalım ki, Allah'ın dini sadece bu beş peygambere indirilmemiştir. Burada söylenmek istenen şey, dünyaya gelen bütün peygamberlerin aynı dini getirmeleri ve bu arada, ilâhi şeriatlardan dünyanın geniş çapta faydalanmış olması ve en meşhur beş peygamberin adının örnek olarak gösterilmesidir.

Zikrolunan ayet, dine ve güttüğü amaca ışık tuttuğu için bunu iyice incelememiz ve anlamamız lâzımdır.

8.4.1. Din Kelimesinin İncelenmesi

Arapçada "din" kelimesi çeşitli anlamlarda kullanılmıştır. Bunları tek tek ele alalım.

a) Galebe ve iktidar, hükümlanlık ve egemenlik, başkalarını itaate zorlamak, başkalarına hegemonya kurmak, başkalarını emir kulu ve uşak haline getirmek vs. Meselâ "Dâne'n nase" yani "qahherahüm alet-tâ'ah" (insanları itaate mecbur etti) anlamına gelmektedir. "Dintü-hüm fe-dânû" yani "qahhertü-hüm fe-etâ'û" (Biz onları mağlup ettik, onlar da itaat ettiler), "Dâne r-raculu zâ'izzin" (Filanca adam, şeref ve

kuvvet sahibi oldu), "Düntü r-racule, hameltü-hû alâ mâ yekrah" (Ben falanca kişiyi, istemediği bir şeye razı ettim), "Düyine fulânun izâ hamli-alâmekrûhin" (Falanca adam bu işi yapmaya mecbur edildi), "Dintuhu, süslünü ve meliktühû" (Ben ona hükmettim ve egemenlik kurdum), "Deyyentühûl-qavme, velleytühû siyâsetehüm" (Kavmimin siyaset ve hükümlerliğini başka bir kişiye devrettim) de bunların örnekleridir. Aynı anlamda, şair Hulayye annesine hitaben şöyle diyor:

"Leqad dûyyinti emra beniyki hattâ

Teraktihim edeqqa min et-tahîni".

(Sen çocukların durumlarının bakıcısı haline getirilmiştin

Nihayet sen onları buğday unundan daha ince hale getirdin).

Hadis-i şeriflerden birinde şöyle bir cümle geçiyor: "E-keyyis men dâne nefsehu..." (Kendi nefisini mağlup etmiş ve ahiret için yararlı iş yapmış olan kişi akıllıdır). Bunun gibi, herhangi bir memlekete galebe temin eden veya herhangi bir millet veya kabileye galip gelen, otorite ve egemenlik kuran kişiye de "Deyyân" denilir. Nitekim, İsâ el-Harmâzî, Hazreti Peygamber efendimize hitap ederken kendisine şöyle der: "Yâ seyyide-n nâs ve deyyân el-Arab". Aynı kuralara göre "Medhi" uşak, "Medine" hizmetçi, cariy ve "İbni Medine" cariye oğlu anlamlarına gelmektedir. Meselâ, Ahtal bir yerde "İbn-i Medîne" deyimini kullanmıştır. Kur'ân'da ise, "Fe-lev-lâ

inküntüm ğayre medinine terci'ûnehâ in küntüm sâdıqın" denilmektedir.

b) İtaat, kulluk, kölelik, hizmet, bir kişiye müsahhar (râm) olmak, bir kişiye tabi olmak, bir kişinin galebe ve kahrından korkup kendisini şerefsizce teslim olmak vs. Meselâ şu örneklere bakın: "Dintühüm fedânû" yani "qahhertühüm fe-etâ'û" (Ben onları mağlup ettim ve kendime itaatkâr haline getirdim), "Dintür-racule" yani "hademtü-hû" (Ben falanca adama hizmet ettim). Hadislerden birinde şöyle buyuruluyor: "Uridu min qureyş'in kelimeten tedeyyene lehüm bihâ'l-Arab", yani "tütıy'uhüm ve tehdadda'a lehüm" (istiyorum ki, bunu kabul edenlerse bütün Arabistan kendilerine tâbi ve itaatkâr olur ve önlerinde eğilir). Bu anlama göre, itaat eden bir millete "qavm-i deyyin" deniliyor.

c) Şeriat, kanun, tarz, yol, millet, örf ve âdet. Meselâ, şu örneklere bakın: "Mâ zâle zâlike dinî ve deyenî" (Benim tarzım ve tutumum her zaman bu olmuştur), "dâne izâ i'tâde hayran ev şerran" (insan isterse iyi bir yolu izlesin, ister kötü bir yolu, her iki durumda da izlediği yola 'din' denilir). Bir hadis-i şerif şöyledir: "Kanet qureyşün ve men dâne bi-dinihim" (Kureyş ve onların tarzını benimsemiş olanlar). Bir başka hadis şöyledir: "İnnehu aleyhisselâm kâne alâ dîn-i qavmihî" (Resûlullah, peygamberliğinden önce kendi milletinin dinine bağlıydı). Yani, nikâh, talak, miras ve diğer medenî ve toplumsal

konularda, Hz. Peygamber (a.s.) kendi milletinin örf ve âdet ile kanun ve kurallarına bağlıydı.

d) Bedel, ceza, ödül, karar, muhasebe ve değerlendirme. Nitekim Arapça atasözlerinden biri şöyledir: "Kema tedinu tūdânu" (ektiğini biçeceksin). Kur'ân-ı Kerim'de kâfirlerin şu sözlerine rastlanıyor: "E'innâ lemedînûne" (biz öldükten sonra bize hesap mı sorulacak, bize cezamı verilecek?) Abdullah bin Ömer'in rivayet ettiği bir hadis şöyle başlar... "Lâ tesübbû es-sultâne fe-in kâne lâ-büdde fe-qulû Allahümme dinhüm kema yedinûne". (Hükümdarlarınızı kötülemeyin ve haklarında kötü bir şey söylemek mutlaka lazımsa, o zaman şöyle deyin: Ey Allahım, bunlar nasıl muamele yapıyorlarsa sen de onlara aynı şekilde muamele yap). Bu mefhuma göre, "Deyyân" kelimesi, kadı ve yargıç anlamına gelir. Nitekim, bir kişiye Hazreti Ali hakkındaki görüşü sorulunca kendisi şöyle dedi: "Kâne deyyânü hâzihi'l ümmete ba'de nebiyyihâ" (Hazreti Peygamber efendimizden sonra, bu ümmetin en büyük kadısı o idi).

8.4.2. Geniş Anlamlı Bir Terim

Görüldüğü gibi, "din" kelimesinin birçok manası vardır ve Araplar bunu çeşitli yerlerde, zamanlarda ve anlamlarda kullana gelmişlerdir. Ne var ki söz konusu terimin yukarıda sıraladığımız başlıca dört anlamı hakkında Arapların görüş açısı fazla geniş olmadığı ve bilgi seviyeleri de yüksek olmadığı için bunun kullanımı konusunda biraz anlaşmazlık ve hatta

çelişki vardı. Bu sebeple de hiçbir fikir sisteminin belli bir kelimesi haline gelemedi. Kur'ân-ı Kerim gelince de bu kelime İslâmiyet'in mahiyeti ve şekline tam uygun görüldü ve İslam'da bunun manası ve mefhumu kesinlikle belirlenmiş oldu, hatla kendine has bir terim olarak kullanılmaya başlandı. Bunun içindir ki, "din" kelimesi "bütün bir nizam"ı temsil etmektedir.

Kur'ân-ı Kerim açısından "din" birinin üstünlüğünü öğrenip ona itaat etmeye başlamanın adıdır. Bu "din" veya itaat, Allah'a mahsus olunca, Allah'a itaatle kimseyi ortak etmemek gerekiyor. İtaat ve kulluk tamamıyla Allah'a mahsus oluyor. Allah'ın hidayetine, emir ve talimatına tam uymak gerekiyor. Allah'a lapan, ona bağlı olan kişi, kendi şan ve şöhreti, mevki ve mükafatlandırılmasının sadece Allah'tan geleceğine inanmalıdır. Allah'a itaatsizliğin neticesinin, şerefsizlik ve cezaların en ağırı olduğunu anlamalıdır. Zannederseniz, dünyanın hiçbir dilinde hiçbir kelime veya terim bu kadar geniş anlam taşıyor. Zamanımızda "devlet" kelimesi belki bir nebze bu terimin yanına yaklaşıyorsa da "din"in bütün anlamlarını vermesi için daha çok zamana ihtiyaç vardır.

8.4.3. Bir Yanlışlık

Bazı kimseler "din" kelimesini çok sınırlı anlamda düşünmektedirler. Bu kimseler, kurulması emredilen "din"in bütün peygamberlerin müşterek görevi olduğunu, ama her

birinin şeriatının -Kur'ân-ı Kerim'de belirtildiği gibi- "Li-küllin ce'alnâ minkum, şir'aten ve minhacen" ayrı olması nedeniyle, "din'den şer'i emir, kaide ve kurallar değil, sadece birtakım inanç, örneğin, Allah'ın tek oluş, ahiret, kitap ve sünnet (peygamberlik)e inanma ve Allah'a ibadet etmenin kastedildiğini zannetmektedirler. Bu kimselere, bu dine en çok, diğer şeriatlarda ortak bir unsur gibi varolan belli başlı ahlâk kurallarının ilave edilebileceğini belirtmektedirler. Ne var ki, bu tamamıyla sathî bir görüştür ki, dinlerin aynı ama şeriatların değişik olduğuna dair bir ayete dayanarak kabul edilmiştir. Bu, öylesine tehlikeli bir görüştür ki, düzeltilmediği takdirde ilerde, tıpkı Aziz Paul'ün geliştirip Hz. İsa'nın ümmetini yozlaştırdığı şeriatsız din kavramı gibi, din ile şeriatın birbirinden ayrılmasına kadar varabilir. Çünkü, Allah'ın emrinin sadece "din'i kurmak, ama "şeriat"ı reddetmek ile ilgili olduğu düşünüldüğü takdirde müslümanlar da Hristiyanlar gibi şeriati önemsiz ve kurulmasını gereksiz bulabilirler. Ellerinde kalacak olanlar sadece bir takım akide ve inanç ile bazı ahlâk kuralları olabilir. Ama bu gibi yanlışlıktan kaçınmak ve doğru yolu bulmak için Kur'ân-ı Kerim'e başvurmalıyız. Kur'ân-ı Kerim'den, kurulması istenen dinin sadece inanç ve ahlâk kurallarından mı yoksa, şeriattan mı ibaret olduğu pekâlâ anlaşılabilir. Kur'ân-ı Kerim'e baktığımızda, dine nelerin girdiği veya dinin neleri kapsadığı şöyle anlayabiliriz:

"Halbuki onlar âncak Allah'a, O'nun dininde ihlâs sahipleri ve muvahhitler olarak, ibâdet etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri ile emrolunmuşlardı, işte doğru din budur". (Beyyine; 5),

Bu ayetten anlaşılacağı gibi, bu dine namaz ile zekât dahildir. Oysa, bu iki ibadet ve vecibe ile ilgili emirler çeşitli peygamberlerin şeriatlarında değişik olmuştur. Hiç kimse ortaya çıkıp, önceki peygamberlerin zamanında namazın aynı nitelikte ve yapıda olduğunu iddia edemez. Namazın bugünkü şekil, erkan, rek'at ve zamanlarla kılındığını söyleyemez. Kible'nin aynı olduğunu ileri süremez. Aynı şekilde, zekâtın şekli, biçimi, mahiyeti, cüzleri, oran ve şartlarının da aynı olduğunu iddia edemez. Zekât'ın toplanması ve dağıtımının da değişik olmadığını söyleyemez. Fakat, gördüğünüz gibi, çeşitli çağlarda şeriatlardaki değişiklik ve bu husustaki farklılıklara rağmen hem namaz, hem zekât İslâm dinine dahil edilmiştir.

"Size ölmüş hayvan, kan, domuz eli Allah'tan başkası için boğazlanan, boğularak, vurularak, düşerek, başka bir hayvan tarafından boynuzla vurularak telef edilmiş hayvanlarla, canavarın parçaladığı ve yetişilip ölmezden evvel boğazlanmayan, dikili taşlar üstünde kesilen hayvanların, yenmesi ve oklarla fal bakmak haram kılındı. Bunlar fisktır (yoldan çıkıştır). Bugün kâfirler sizin dininizden ye'se düştüler. Onlardan korkmayıp benden korkunuz. Bugün sizin için dininizi ikmâl ve üzerinize nimetimi tamamladım. Ve size din olarak İslâm'ı (verip ondan) razı oldum..." (Maide; 3)

Bu ayetten de içinde bahsedilen bütün şeylerin dinin kapsamına girdiğini görüyoruz.

"Ehl-i Kitap'tan Allah'a ve Ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Rasûlünün haram kıldığı şeyleri haram tanımayan ve Hak dini, din olarak kabul etmeyen kimselerle, size baş eymiş oldukları halde elleri ile cizyelerim, verinceye kadar muharebe edin". (Tevbe; 29)

Demek ki, Allah'a ve Ahirete iman etmenin yanı sıra, Allah'ın ve Rasûlünün işaret etlikleri helâl ve haram şeyleri aynen kabul etmek ve onlar arasında buna göre ayırım yapmak da din'in ta kendisidir.

"Zina eden kadın ve erkekten her birine yüzer değnek vuruma. Eğer Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsanız, Allah'ın dininde onlara karşı sizi bir acıma tutmasın...". (Nur; 2)

Yani, Ceza Hukuku da dinin kapsamına girmektedir.

Yukarıda verdiğim dört misal, Kur'ân-ı Kerim'de şeriatın kesin hükümleri olarak geçmişlerdir. Ancak bunların dışında da dikkat edilirse, Allahu Teâlâ'nın, cehennem tehdidiyle tarif ettiği günahlar (örneğin, zina, faiz, mü'minin öldürülmesi, öksüzün malının yenmesi ve haksız yollardan başkalarının mallarının gaspedilmesi vs) ve azabına lâayık suçlar olarak tarif elliği kötölükler (örneğin, Lût'un ümmetinin iletisi ve Hz. Şuayb'ın kavminin ticaret ve alışveriş ile ilgili tulumu) da mutlaka dinin kapsamına girmelidir. Çünkü, eğer din, kulları

cehennem ve Allah'ın azabından kurtarmak için gelmemişse başka neye yarar? Aynı şekilde, miras ile ilgili hükümler gibi ihlalleriyle cehennem ateşinde yanma ikazı yapılan şeriat hükümleri de dinin bir parçası olmalıdır. Meselâ, miras ile ilgili hükümlerden bahsedildikten sonra şöyle denilmiştir:

"Kim Allah ve Rasûlüne âsi olup sınırlarına tecavüz ederse Allah onu ebedi kalmak üzere Cehenneme sokar. Ona alçaltıcı bir azap vardır". (Nisa; 14)

Aynı şekilde, haram edilmiş bazı şeyler, (örneğin kumar ve yalana tanıklık gibi) dine dahil edilmezse, demek ki, Allahu Teâlâ hâşâ bazı gereksiz emirler de vermiştir ve bunlara uymamızı amaçlamamıştır. Bunun gibi, Allah'ın farz ettiği ibadetler, meselâ oruç ile hac da; geçmiş şeriatlerde Ramazan'ın 30 orucu olmadığı, ya da Kâbe'yi ziyaret emri sadece Hz. İbrahim'in evladı Hz. İsmail'e tabi olanlara verildiği bahanesiyle, dinin kapsamından çıkarılamaz.

8.4.4. Kanun ve Din

Yusuf sûresinin, "Mâ kâne liye'huze ehâhu fi din-il melik..." ile başlayan ayette Cenab-ı Allah, memleket kanunu için "din" kelimesini kullanmak suretiyle bunun ne kadar geniş anlam taşıdığını göstermiştir. Zâten tek bu ayet bile, peygamberlerin davetinin sadece Allah'a tapma ve bir takım ibadet ve merasimden ibaret olduğunu sananların ağzını kapatmaya yeter de artar bile. Bu hayli tehlikeli ve yanlış görüş bir süreden beri müslümanlar arasında etkisini

göstermektedir. Bu görüş müslümanların, İslam nizamını kurmak konusundaki pasifliğinin önemli bir sebebidir. Bundan dolayıdır ki, bazı sapık düşünceli kişiler yalnızca küfr ve cahiliyyenin hayat nizamlarını kabul etmekle kalmıyor, ayrıca peygamberlerin sünnetini bozmaya ve onların kurmak istedikleri düzen ve sistemi de altüst etmeye çalışıyorlar. Söz konusu ayette ceza kanunları dinin bir parçası sayılmıştır. Yani, Allah demek isliyor ki, nasıl namaz, oruç ve hac dinin birer parçasıysa, toplum düzeni ve memleket işleriyle ilgili kanun ve kurallar da dine dahildir. Nitekim, "İnned-dine 'ind-allah il-İslâm" ile "vemen yebtaği gayr al-İslâmi dinen fe-len yuqbele minhu" ayetlerinde itaat edilmesi islenen "din"den sadece namaz ile oruç değil, İslâm'ın toplum düzeninden başka bir düzene tabi olmanın Allah katında makbul olmadığıdır.

Aslında, bütün anlaşmazlık, ya da daha doğrusu yanlış anlama, "Maide" sûresinin şu ayetini iyi anlamamaktan ileri geliyor: "Li-küllin ce'alnâ minkum şir'aten ve minhacen" (Biz, sizlerden her ümmet için ayrı bir şariat ve ayrı bir yol tayin etmişizdir). (Ayet; 48). Bazıları, her ümmetin şeriatı ayrı ve sadece kendilerine mahsus olduğu için bunlara dikkat edilmemesi hükmüne varmışlardır. Onlara göre din, şeriatten ayrılmalıdır; çünkü, din nasıl olsa bütün peygamberlerin ortak göreviydi ve bunun ikamesini Allah emretmişti. Ne var ki, bu ayetin gerçek anlamı bambaşkadır. Bu ayetin bağlamına, (siyak ve sibakı), yani 41 ilâ 50. ayetlerde geçen

konuya bakacak olursak, bundan şu anlam çıkıyor. Allahu Teâlâ, hangi ümmete hangi şeriatı vermişse o şeriat o ümmet için din mahiyetinde olup o ümmetin peygamberinin görevi süresince ikamesi amaç edinilmişti. 1400 yıldan beri müslümanlar Hazreti Peygamber Muhammed Mustafa (a.s.)'nın peygamberlik dönemini yaşamakta oldukları için, Ümmeti Muhammediye'ye verilen şeriat devrimizin dinidir ve bu şeriatın ikamesi, dinin ikamesi demektir. Çeşitli peygamberlerin şariatları arasındaki farka gelince, bundan Allah'ın gönderdiği şariatların birbirine zıt olduğu anlamı çıkarılmamalıdır. Aslında bunlar özde ve temelde bir olup sadece bazı ayrıntılarda birbirinden ayrılıyorlardı. Mesela, namaz ve oruç ile ilgili farklara bir göz atalım. Namaz her şeriatla farz olmuştur. Ama her şeriatın kiblesi aynı değildi. Ayrıca namazların zaman ve erkânları da aynı değildi. Aynı şekilde oruç da her şeriatın ayrılmaz bir parçası durumundaydı. Fakat müslümanlar için farz olunan Ramazan'ın 30 orucu diğer ümmetlerde yoktu. Bundan, namaz ile orucun, dinin ikamesi görevinde yer aldığı, ancak belli bir şekilde namaz kılma ve belli bir zamanda oruç tutmanın, dinin ikamesi görevinde yer almadığı anlaşılmamalıdır. Doğru ve mantıklı anlamı şudur: Her peygamberin ümmeti için, o devrin şeriatına göre namaz ile oruç için belirlenen kaide ve kurallara göre o zamanda namaz kılmak ve oruç tutmak, dini ikame etmek demektir. Çağımızda da dini ikame etmek, Peygamberin şeriatında belirlenen

kurallara göre bu ibadetleri yerine getirmek anlamındadır. Şeriatın diğer hükümleri işte bu iki misâle göre kıyas edilmelidir.

8.4.5. Din Hakim Olmak İster

Kur'ân-ı Kerim'i gözü açık okumak isteyen herkes, bu ilâhi kitabın, kendisine tabi olanları, küfrün ve kâfirlerin tebaası olarak birer esir şeklinde dinî hayat sürdürmeye davet etmediğini hemen anlayacaktır. Kur'ân-ı Kerim, aksine, iktidar olmak, iktidar ve hakimiyet sahibi olmak ister. Kendisine tabi olanlardan Hak Dini, fikir, ahlâk, medeniyet, kültür, hukuk ve siyaset açısından galip ve üstün kılmak amacıyla mücadele etmelerini bekler. Ayrıca, hakimiyetin ancak iman sahiplerinin ellerinde bulunması halinde gerçekleştirilebilecek geniş kapsamlı bir hayat düzenini tavsiye eder. Nitekim Kitabullah, indirilmesinin gayesini şöyle dile getirmiştir:

"Allah'ın sana gösterdiği gibi İnsanlar arasında hükmetmen için sana hak olarak Kitab'ı indirdik. Hainler için müdafacı olma". (Nisa; 105)

Bu kitapta zekâtın toplanıp dağılmasıyla ilgili öyle hükümler yer alıyor ki bunlar ancak sağlam temellere dayalı, istikrarlı bir hükümetin belli kanun ve kuralları çerçevesinde başarıyla yerine getirilebilir. (Bk. Tevbe; 60-103). Bu kitapta, faizin yasaklanması, faiz ve rib'a ile ilgilenenlere karşı ilân edilen savaş, ancak bütün memleketin siyasi ve ekonomik idaresinin iman sahiplerinin ellerinde bulunmasıyla

kazanılabilir. (Bk. Bakara; 275-279). Bu kitapta katile kısas uygulanmasına ilişkin hükümler (Bakara; 178), bir hırsızın elinin kesilmesine dair emirler (Maide; 38), zina ile kadf (kazf)ın cezalandırılmasıyla ilgili kararlar, (Nur; 2-4) bu gibi emir ve hükümleri aynen yerine getirenlerin, kâfirlere tabi olacakları varsayımıyla yer almamıştır. Bu Kitap'ta, kâfirleri katletme (mücadele ve muharebe) emri, bu dinin mensuplarının, kâfirlerin bir hükümetinde ordu toplanıp ve gençleri orduya kaydederek, yerine getirilmek düşüncesiyle verilmemiştir. (Bk. Bakara; 190-216). Bu kitapta, Ehl-i Kitaptan cizye alınmasına dair hükümler, müslümanların, kâfirlerin tebaası olarak onlardan cizye alabilecekleri ve onları koruma görevini yerine getirebilecekleri düşüncesiyle yer almamışlardır.

Bu durum sadece Medine'de Hazreti Muhammed (a.s.)'e vahiy olunan ayetlerde değil, Mekke'de bulunduğu sırada kendisine indirilen ayetlerde de mevcuttur. Bundan anlaşılıyor ki, Hak Dini'in, ta başından beri kâfirlere mağlup ve tabi olarak değil, hakim ve üstün olarak kurulması amaçlanmıştır.

8.4.6. Hz. Peygamber (a.s.)'in Büyük Başarılarından Deliller

Bahsettiğimiz yanlış anlamamanın mahiyeti, en çok Hazreti Peygamber (a.s.)'in 23 yıllık peygamberlik müddeti sırasında başardığı büyük işlerden ortaya çıkar. Hz. Muhammed (a.s.)'in, hem tebliğ ve telkinle hem de kılıçla bütün Arabistan'ı

zaptedip inanç ve ibadetlerden başlayarak kişisel karakter, toplumsal ahlâk, medeniyet, kültür, ekonomi, toplum, siyaset, hukuk ve barış ile savaşa kadar hayatın her alanını kapsayan mükemmel ve muazzam bir hükümet düzeni kurduğunu bilmeyen var mıdır? Eğer, Hazreti Peygamber (a.s.)'in bütün bu işleri, daha önce bahsettiğimiz ayette yer alan ve kurulması emredilen din ile ilgili değilse nedir? Bir an için böyle olmadığını kabul etsek, o zaman iki ihtimal vardır. Ya, Hz. Muhammed (a.s.) sadece iman, inanç ve ahlâk ile ilgili belli başlı bazı kuralları tebliğ etmeye memur edilmesine rağmen hâşâ, sınırlarını aşarak kendi kendine bir hükümet kuruverdi, geniş kapsamlı bir kanun hazırladı ve bu yaptıkları hem geçmişteki peygamberlerin ortak dininden hem şeriatlarından fazlaydı, ya da, bizzat Cenab-ı Allah'ın (cc.) Şûra suresinde verdiği emrin tam tersine hâlâ kendi peygamberinden (Hz. Muhammed (a.s.))'den adı geçen sûrede ikamet-i din (dîn'in kurulması, yerleştirilmesi)'den çok daha fazla ve daha değişik bir görev yapmasını beklediğini ve yaptırdığını ve hatta, bu işlerin tamamlanmasından sonra şöyle bir söz de söylediğini kabul etmek zorunda kalacağız.

"Bugün sizin için dininizi ikmâl ettim ve üzerinize olan nimetimi tamamladım". (Maide; 3)

8.4.7. Din, Geniş Anlamlı Bir Terimdir

Kur'ân-ı Kerim, din kelimesini geniş anlamlı bir terim olarak kullanmıştır. Bu terim'den, geniş kapsamlı bir hayat

düzeni anlaşılmalıdır. Bu öyle bir hayat nizamıdır ki, bunda insan, mutlak hakime itaat ve bağlılığını ilân eder; O'nun koyduğu kaide, kural ve kanunlara göre hayat sürer; O'na itaat ve sadakatinden dolayı ödüllенmesini, şan ve şeref kazanmasını bekler. O'na itaatsizlikten dolayı rezil olacağı ve cezalandırılacağından korkar, öyle sanıyorum ki, dünyanın hiçbir dilinde böylesine geniş anlamlı bir kavram yoktur. Aşağıdaki ayetlerde "din" işte bu anlamlarda kullanılmıştır:

"Ehl-i Kitap'tan Allah'a ve Ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Rasûlünün haram kıldığı şeyleri haram tanımayan ve Hak dini, din olarak kabul etmeyen kimselerle, size baş eğmiş oldukları halde elleri ile cizyelerini verinceye kadar muharebe edin". (Tevbe; 29)

Bu ayette kullanılan "Hak dini" deyimini geniş anlam taşımaktadır. Bu deyimini açıklanmasını Cenab-ı Allah önceki ilk cümlede kendisi yapmıştır. İşte bunların toplamına din denilir.

"Fir'avn: 'Bırakın da Musa'yı öldüreyim. O da Rabbine yalvarsın. Çünkü ben, O'nun sizin dininizi değiştireceğinden veyahut yeryüzünde fesâd çıkaracağından korkuyorum' dedi". (Mü'min; 26)

Kur'ân-ı Kerim'de nerelerde Fir'avun ile Musa (a.s.)'nın kıssasından söz edilmişse oralarda "din"in sadece alelaide bir din değil, devlet ve medeniyet nizamı olarak geçtiğinde herhangi bir şüphe yoktur. Burada görüldüğü gibi, Fir'avun,

Hız. Musa'nın gayesine ulaşması halinde koskoca bir v devletın yıkılacağını, Fir'avunların hakimiyetinin, kurulu bir düzenin ve atalardan süregelen örf ve âdetlerin yok olacağını ve bunların yerine ya yepyeni bir düzenin kurulacağını, ya da herhangi bir düzenin kurulmayıp memlekette tam bir anarşinin hakim olacağını düşünmüştü.

"Allah katında din İslam'dır". (Al-i İmrân; 19)

"İslâm'dan başka bir dine tabi olandan, dini kabul olunmaz". (Al-i İmran; 85)

"O Allah, Rasûlünü hidayetle, hak din ile -o dini bütün dinler üzerine galip kılmak için- gönderendir, isterse müşrikler hoş görmesin". (Tevbe; 33)

"Ortada fitne kalmayınca ve bütün din Allah'ın oluncaya kadar onlarla muharebe edin". (Enfâl; 39)

"Allah'ın nusreti ve fethi geldiğinde ve insanları, Allah'ın dinine bölük bölük girerken gördüğün zaman. Artık Rabbini hamd ile tesbih et. Ve O'ndan mağfiret dile. Muhakkak ki, O tevbeleri kabul edendir". (Nasr; 1-3)

Bütün bu ayetlerde "din" sadece inanç ve ibadetler anlamında değil, tam bir hayat nizamı manasında kullanılmıştır. Burada kastedilen; kendi inanç, itikat ve ibadetleriyle, teorik, ahlakî ve tatbiki yanlarıyla tam bir hayat nizamıdır. İlk iki ayette, Allah katında, makbul ve önemli olan hayat düzeninin, bizzat Allah'a itaat ve teslimiyet (İslâmiyet) olduğu belirtilmiştir. Bunun dışında, başkalarının iktidarının

tanınmasına dayalı bir nazariye Allah'ın hoşuna gitmez ve gayet tabii, O'nun tarafından beğenilmez. İnsanların, kendi ülkesinde yaşadığı, tebaası olarak her türlü imkânlardan yararlandığı ve beslendiği O Büyük Yaradan, kendisinden başkasına tapılmasına, itaat edilmesine ve ibadet edilmesine razı olabilir mi?

Üçüncü ayette, kendi Peygamber (a.s.)ini, doğru ve hak olan hayat nizamı, yani İslâm ile dünyaya gönderdiği ve bu görevin amacının, adı geçen hayat nizamını diğer bütün nizamlara galip kılması olduğu buyurulmuştur.

Dördüncü ayette; iman sahiplerine veya başka bir deyimle, müslümanlara, fitnenin, yani bütün batıl düzenlerin, Allah'a isyan ilkesine dayalı bütün nizamların yıkılıp, tek bir Allah'a itaat ve bağlılığa dayalı din, yani düzen ikame edilinceye kadar, kâfirlerle savaşma ve mücadele etme emri verilmiştir.

Beşinci ayet; Hazreti Peygamber (a.s.)'in gece gündüz demeden 23 yıllık mücadelesinin semeresi olarak Hicaz ve Arabistan'da büyük bir inkılabın gerçekleşmesi ve İslâm düzeninin akidevi, itikadi, ideolojik, teorik, pratik, ahlâki, kültürel, medeni, toplumsal, siyasi ve ekonomik yanlarıyla kurulmasından sonra kendisine yapılan bir hitaptan ibarettir. Burada Peygamber efendimiz (a.s.)'in memur edildiği görevin tamamlanmasından sonra, Cenab-ı Allah kendisine diyor ki, "bunu kendi başarın sanıp da iftihar etme, gururlanma!".

Her türlü ayıp ve eksikliklerden arınmış tek varlık Allah'dır. Onun için Hz. Peygamber, bu büyük işin başarılmasından sonra, Allah'a hamd-ü senasını yapmalı ve Rabbine şöyle demelidir: "Ey Allahım, 23 yıllık süre içinde görevimi yerine getirmek konusunda herhangi bir hata işledimse beni affet."

Dokuzuncu Bölüm: MU'CİZELER

9.1. MU'CİZE MESELESİ

Peygamberler ne zaman, kendilerinin Allah tarafından gönderilen elçiler olduğunu ilân etseler, o zaman İnsanlar kendilerine hitaben şöyle demişlerdir: "Madem ki, sen Allah'ın peygamberi olduğunu iddia ediyorsun o zaman, öyle bir marifet göstermeli, öyle bir iş becermelisin ki, normal İnsanlar

onu yapmasın, ya da doğa kanunlarına tam aykırı olsun. İşte böylece, Allah'ın seni elçi seçmesi ve insanları hidayete davet etmekle vazifelendirmesi kendiliğinden ispatlanmış olacaktır". Bu tür istekler üzerine peygamberlerin hepsi veya çoğu, Kur'ân-ı Kerim'in ifadesine göre "âyetler ve sıradan insanların dilinde 'Mu'cizeler' olarak bilinen işaretler göstermiş, deliller sunmuşlardır.

9.1.1. Mu'cizeleri İnkâr Edenlerin Çıkmazı

Bu çeşit işaret veya mu'cizeleri kabul etmeyip bunların doğa kanunlarına göre meydana gelen sıradan olaylar olduğunu ispatlamaya çalışan kişi ve çevreler aslında, Kitab'ı kabul edip etmeme konusunda öyle tuhaf bir tutum içinde bulunuyorlar ki bunların gerçekten ne yapmak islediklerini kestirmek hayli zordur. Çünkü, Kur'ân-ı Kerim geçmiş peygamberlerin yaptıkları bazı şeyleri mu'cize ve olağandışı olarak nitelendirirken, bu kişi ve çevrelerin söz konusu ayetleri saptırmaya çalışmaları çirkin bir lâf kalabalığından başka bir şey değildir. Bu tür kişi ve çevreler, bir yandan, tabiatüstü ve insanüstü harikalardan bahseden bir Kitab'ı tanımak istemiyorlar; bir yandan da, atalarının dinine doğuştan bağlı oldukları için bu kitabı kabul etmekten başka çare görmüyorlar. Görüldüğü gibi, bu gibi kişi ve çevreler büyük bir çıkmaz içindedirler ve tahsil ettikleri modern bilim ve felsefenin etkisinde kalarak Kur'ân-ı Kerim ve diğer ilâhî kitapların Mu'cizelerle ilgili ifadelerini hayli yadırgıyorlar. Bu

çelişki ve çıkmaz, yaptıkları tahsil ve yetiştikleri şart ve çevrelerden ileri geliyor.

Mu'cizelerle ilgili önemli bir soruya cevap vermek zorundayız. Soru şudur: Allahu Teâlâ, içinde bulunduğumuz kâinatın kaide ve kanunlarını belirledikten sonra görevini terk etmiş ve hiçbir zaman bu kâinatın mekanizmasına müdahale etmeme kararı mı almıştır? Yoksa durum bambaşka mıdır? Yani, saltanatının idaresini her an elinde bulundurmakta ve istediği zaman insana, diğer yaratıklara ve eşyalara dilediği şekli verebilmekte midir?

9.1.2. İki Farklı Görüş

Yukarıdaki sorunun ilk bölümünü kabul eden kişilerin mu'cizeleri kabul etmeleri imkânsızdır. Çünkü, Mu'cizeler onların ne Tanrı kavramıyla ne de kâinat kavramıyla bağdaşıyor. Ama, bu kişilerin takip edeceği en iyi yol, Kur'ân-ı Kerim'i olur olmaz şekilde tevil ve tefsire çalışmaktansa bu ilâhi kitabı tamamıyla kabul etmemeleridir. Zira, Kur'ân-ı Kerim her zaman, Allah ile ilgili ilk kavramı red ve ikinci kavramı ispatlamaya çalışmıştır. Buna mukabil, Kur'ân'ın sunduğu delilleri kabul edip Allah ile ilgili ikinci kavramı benimseyen bir kişi için mu'cizeleri anlaması veya kabul etmesi o kadar zor değildir. Gayet tabiidir ki, eğer bir kişi, örneğin, yılanların nasıl doğduğu ve yaşadığını biliyor ve bu usul ve yöntemlerin dışında Allah'ın yılanları başka türlü meydana getirip, yaşatmayacağına inanıyorsa, o zaman, bu

kişi, kendisine bir asânın yere atılınca yılan olduğunu ve kaldırılınca tekrar asaya döndüğünü anlatan bir kişiyi mutlaka yalanlayacaktır. Fakat eğer bir insan, Allah'ın her şeye kadir olduğuna, istediği maddeye hayat verebileceğine ve emriyle bir âsâ'nın yılan olabileceğine inanıyor ise, onun için bu tür hadiseler ve kıssalar gerçeğe ve akla uygun olacaktır. Bu insan için bir asânın yılan olması, yumurtalardan civciv çıkması kadar tabii ve olağandı. Aradaki fark sadece şudur. İlk hadise peygamberlerin tarihinde sadece üç defa vuku bulmuştur, halbuki ikinci hadise her gün gözümüzün önünde cereyan etmektedir.

9.1.3. Mu'cizelerin Doğru ve Gerçek Olduğuna Dair Deliller

Kur'ân-ı Kerim'in şu ayetlerine bakın:

"Onlar üç (kişidir), dördüncüleri köpekleridir" diyecekler. "Beştir, altıncıları köpekleridir" diyecekler. Hep görülmeyene taş atıyorlar (bunlar). (Hayır), yedidir, sekizincileri köpekleridir, diyecekler. De ki: Onların sayısını Rabb'im daha iyi bilir. Onları bilen azdır. Onun için onlar hakkında, sathi tartışma dışında, derin münakaşaya girme ve onlar hakkında bunlardan hiçbirine bir şey sorma". (Kehf; 22)

"Ancak Allah dilerse" (yapacağım) (de). Unuttuğun zaman Rabb'ini an ve 'umarım Rabbim beni, doğruya bundan daha yakın bir bilgiye ulaştır tır' de." (Kehf; 24)

Burada denilmek isteniyor ki, önemli olan meydana gelen doğaüstü şeyler ya da Mu'cizelerin sayısı değil, onlardan alınması gereken derstir. Gerçek mü'minler hiçbir zaman Allah'ın gücü ve kudretinden şüphe etmemelidirler. Mü'minler dünyanın kaide ve kurallarına değil, Allah'a güvenmelidirler ve şartlar her ne kadar elverişsiz olursa olsun Hak yolundan ve Allah'a güven ve inançlarından ayrılmamalıdır.

Bu ayette başka önemli bir noktaya değinilerek, insanların genellikle, "Tabiat Kanunu" dedikleri ve bunun dışında dünyada hiçbir şeyin olmayacağına inandıkları "alışılmış âdetler"e Cenab-ı Allah'ın bağlı olmadığı anlatılmıştır. Allahu Teâlâ, ne zaman ve nerede isterse bu âdetleri aşarak istediği tabiatüstü işi yapabilir. Allah için, bir kişiyi 200 yıl ebedi uykuda bulundurduktan sonra sanki sadece birkaç saatlik uykudan sonra uyanmışçasına diriltmek hiç de zor bir iş değildir. Demek ki, geçmişteki peygamberler ve bütün kitaplarda zikri geçen kıyametten sonra bütün insanları diriltmek Allah için zor olmayacaktır.

Cenab-ı Allah'ın kâinatında doğaüstü gelişmeler, olaylar, maddeler ve harika yaratıklar az değildir. İnsan nereye bakarsa Allah'ın kudretinin belirtilerini görebilir. Kâinatta ve tabiatта bazı hadise ve faaliyetlerin belli bir düzen içinde cereyan etmesi, bunların bu düzenin dışında ve belirlenen kurallarını aşarak gerçekleşmeyeceklerinin bir kanıtı olamaz. Nitekim bu tür yanlış inançların reddi için kâinatta ve tabiatта hiç alışılmamış ve hiç görülmemiş olaylar ve cisimler

varolduğu söylenebilir. Bunlar öylesine garip, emsalsiz ve harika oluyor ki insan şaşkına dönüyor. Bu doğaüstü, olağanüstü ve harika şeylerin uzun bir listesi hazırlanabilir. Gerçek şu ki, Allah'ın, Kadir-i Mutlak olduğuna inanan bir mü'min için, insanlara hayat veren ve onları öldüren Allah'ın bir insana bin yıllık ömür verebileceğine inanmak zor değildir. Aslında insan kendi başına bir an bile yaşayamaz, ama Cenab-ı Hak isterse onu istediği kadar yaşatabilir.

9.2. ÖNCEKİ PEYGAMBERLERİN MU'CİZELERİNE BİR BAKIŞ

"Ve Semûd kavmine de kardeşleri Salih'i gönderdik, dedi ki, 'Ey kavmim, Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilâh yoktur. Size Rabbiniz tarafından apaçık Mu'cize geldi, işte, Allah'ın bu dişi devesi size ayettir (alâmettir). Bırakın, Allah'ın arzında otlasın, Ona bir fenalıkla dokunmayın. Eğer dokunursanız sizi acıklı bir azap yoklar". (A'râf; 73)

Yukarıdaki ayetin birinci cümlesinde bahsedilen "apaçık Mu'cize"den, ikinci cümlede "ayet" (işaret) olduğu bildirilen "dişi deve"nin kastedildiği açıkça anlaşıyor. Şuara suresinin 8. rükûsunda Semûd kavminin, Hazreti Salih (a.s.)'den böyle bir mu'cize istedikleri kaydedilmiştir. Hz. Salih de kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu ispatlamak üzere dişi deveyi kendilerine takdir etli. Burada görüldüğü gibi, dişi deve ile ilgili olay kesinlikle "Mu'cizeler" tarifine girmektedir. Benzeri

mu'cizeleri, diğerk pek çok peygamberin kendi peygamberliklerini ispatlamak amacıyla göstermeleri kavimleri tarafından istenmişti. Dişi devenin Mu'cize şeklinde doğmasının bir başka delili, bu hayvana dokunulmasıyla ilgili Hz. Salih'in ikazıdır. Hz. Salih bu deveye kötü niyetle dokunmak isteyenlere, bunu yaptıkları takdirde Allah'ın azabına uğrayacaklarını söylemiştir. Ayrıca, buna serbestlik tanımlarını istemiş ve istediğı arazide otlamasını emretmiştir. Belli ki, böyle bir şey Semûd kavmi tarafından da "Mu'cize" olarak kabul edildikten sonra onlara merasimle takdim edilmiştir. Semûd kavminin, bu dişi devenin uzun müddet aralarında dolaşmasına, otlamasına ve varılan anlaşmaya göre, dişi deve ile diğerk bütün hayvanların nöbetleşerek dere-den su içmelerine izin vermesi de "Mu'cize"ye hiç olmazsa bir parça inandıklarını gösteriyor. Semûd kavmi uzun süre düşünüp taşındıktan sonra bu dişi deveyi öldürdüler. Burada unutulmamalıdır ki, Hz. Salih ne iktidar sahibiydi ne de olağanüstü güce haizdi. Görünüşte Semûd kavmi için korkulacak herhangi bir şey yoktu. Ama dişi deveden korktukları bir gerçektir. Onlar bu hayvanın arkasında mutlaka insanüstü bir kuvvetin olduğu kuşkusuna kapılmışlardı. Kur'ân-ı Kerim'de bu dişi devenin nasıl olduğu ve nasıl vücuda geldiğı açıklanmamıştır. Herhangi bir sahih hadiste de buna dair bir kayıt yoktur. Onun için, Kur'ân'ı tefsir edenlerin bu dişi devenin doğuşuna dair yürüttükleri fikirlere müslümanların inanmaları gerekmiyor. Fakat, her

şeye râğmen, dişi devenin bir Mu'cize olduğı Kur'ân-ı Kerim'le sabittir.

9.2.1. Ölülerin Diriltilmesiyle İlgili Mu'cize

"Ya da altı üstüne gelmiş, ıpıssız duran bir şehre uğrayan gibisini (görmedin mi?) Demişti ki: 'Allah, burasını ölümünden sonra nasıl diriltecekmiş?' Bunun üzerine Allah, onu yüz yıl ölü bıraktı da sonra onu diriltti. (Ve ona) Demişti ki: 'Ne kadar kaldın?' O: 'Bir gün veya bir günden az kaldım' demişti. (Allah ona:) 'Hayır, yüz yıl kaldın, böyleyken yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamış; eşeğine de bir bak (bunu yapmamız) seni insanlara ibret-belgesi kılmamız içindir. Kemiklere de bir bak nasıl bir araya getiriyoruz, sonra da onlara et giydiriyoruz? demişti. O, kendisine (bunlar) apaçık belli olduktan sonra denişt ki: '(Artık şimdi) Öğreniyorum ki gerçekten Allah, her şeye güç yetirendir". (Bakara; 259)

Burada bahsedilen kişinin, kim veya kasabanın neresi olduğunu tartışmak gereksizdir. Burada önemli olan bir kişinin 100 sene öldürölüp diriltilmesidir. Ayrıca, asıl dikkat edilmesi gereken Allah'ın yaptıklarına, özellikle ölüleri dirilttiğine hayret eden bir kişiye verilen ders ve hidâyettir. Kişi ve yerleri tesbit etmek için bizde ne herhangi bir imkân vardır ne de buna lüzum vardır. Fakat, Kur'ân'ın daha sonraki ifadelerinden, bahse konu olan kişinin mutlaka bir peygamber olduğı anlaşılıyor.

Kur'ân-ı Kerim'in ibaresinden anlaşılıyor ki, aslında söz konusu kişi, ölümden sonra hayat görüşüne karşı değildi. Ölümlerin Allah tarafından diriltileceğinden de pek şüphesi yoktu. Ama bu dirilişi kendi gözüyle görmek istliyordu. Bir kişinin yüz sene öldükten sonra tekrar hayata dönmesi Allah'ın kudretinin inkâr edilmez bir deliliydi.

9.2.2. Hz. Eyyûb İçin Şifa Çeşmesi

"Kulumuz Eyyub'u da hatırla. Hani o, 'Ya Rabbi, şeytan beni zorluk ve azaba uğrattı' diye nidâ eyledi. O'na, ayağınla yere vur dedik. İşte hem yıkanacak, hem de içecek serin bir su". (Sa'd; 4142)

Yani, Hz. Eyyûb (a.s.), Allah'ın emriyle yere ayağını vurur vurmaz oradan bir su fişkırdı. Bu sudan içerek ve bundan yıkanarak uzun müddet süren hastalığından kurtulacak, şifa bulacaktı. Hz. Eyyûb'un ağır hasta olduğu kuvvetle muhtemeldir. İncil'de de Hz. Eyyûb'un bütün vücudunun sivilce ve çıban başlarıyla dolu olduğu belirtilmiştir.

9.2.3. Hz. İbrahim (a.s.)'in Mu'cizeleri

9.2.3.1. Dört Kuşun Diriltilmesi

"İbrahim, Ya Rabbi, ölümleri nasıl dirilteceğini bana göster' dediğinde, Allah, Yoksa iman etmiyor musun?' dedi. İbrahim, 'Evet iman ediyorum. Lâkin kalbim mutmain olsun diye istiyorum' dedi. Allah, 'dört kuş al ve bunları parça parça et. Sonra onun her parçasını bir dağın iterine bırak ve sonra

onları çağır. Sana koşarak gelirler.' Bil ki, Allah aziz ve hakimdir". (Bakara; 260)

9.2.3.2. Hz. İbrahim 'in Yaşlılığında Evlât Sahibi Olma Arzusu

"Ayakta duran İbrahim'in zevcesi güldü. Biz de ona İshak'ı, O'nun ardından da Yakub'u müjdeledik. İbrahim'in zevcesi, 'vay başıma, ben bir koca karı ve şu zevcim de ihtiyarken çocuk mu doğuracakmışım? Bu çok acayip bir şeydir' dedi. Misafirler, 'Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? Ey ehl-i beyt, Allah'ın rahmet ve bereketi üzerinizdedir. Allah asıl hamde layık, hayır ve ihsanı çok olandır' dediler". (Hûd; 71-73)

9.2.3.3. Hz. İbrahim 'in Ateşten Korunması

"Kavmi, 'O'nun için bir bina yapın ve onu ateşe atın' dedi. Ona bir tuzak kurmak istediler. Biz de onları zelil ve alçak kıldık". (Saffat; 97-98)

9.2.4. Hz. Musa(a.s.)'nın Mu'cizeleri

"Sonra Musa ve kardeşi Harun'u ayetlerimizle, apaçık hüccet ve burhan ile gönderdik". (Mü'minûn; 45)

Bu ayette, "ayetler"den sonra "apaçık hüccet ve burhan" sözcüklerinin kullanılması iki şekilde tefsir edilebilir. Ya bu ayetler, Hz. Musa ile Hz. Harun (a.s.)'un Allah'ın peygamberleri olduğunu gösteren "apaçık deliller" idiler. Ya da her iki peygamber "âyetler" (işaretler)in dışında (yani asa

Mu'cizesinin dışında) başka Mu'cizelerle de Mısır'a gönderildiler. Burada "açık hüccet" Hz. Musa'nın asası olabilir. Çünkü bunun sayesinde meydana gelen mu'cizeler, her iki kardeşinin Allah'ın peygamberleri olduğunu çoktan ispatlamıştı.

9.2.4.1. Musa'nın Asası

"Musa 'atınız' dedi. Sihirbazlar değnek ve iplerini attıkları zaman halkın gözlerini büyüleyip onları ürküttüler. Ve büyük bir sihirbazlık yaptılar. Biz de Musa'ya 'âsânı at' diye vahyettik. Asa derhal sihirbazların yalancı şeylerini toplayıp yuttu". (A'râf; 116-117)

Yukarıdaki ayetlerden, Hazreti Musa (a.s.)'nın asasının, sihirbazların attığı ve yılanlar ile ejderha gibi gözüken değnek ve ipleri toplayıp yuttuğu anlaşılmalıdır. Kur'ân-ı Kerim burada demek istiyor ki, asa, yılan haline geldikten sonra sihirbazların tılsım ve sihrini yutmaya başladı, yani yalancılıklarına son verdi.

9.2.4.2. Fir'avun ve Sülalesine Uyarıcı Nitelikteki Azaplar

"Biz Fir'avun ve cemaatini belki akıllarını başlarına alırlar diye kuraklıkla ve mahsullerin kıtlığı ile tutup sıktık. Onlara bir iyilik gelince: 'Bu bizim hakkımızdır' derler. Bir fenalık isabet else Musa ve onunla beraber olanlara uğursuzluk yüklerlerdi. Gözünüzü açın ki, onların uğursuzlukları Allah tarafındandır. Fakat çoğu bunu bilmez. Ve bizi büyülemek için de Mu'cize getirirsen gelir, biz sana iman

etmeyiz' dediler. Bunun üzerine biz de onlara, tufan, çekirge, haşerat, kurbağalar ve kan gönderdik". (A'râf; 130-133)

Fir'avun ve taraftarları inatçılığın son haddine varmışlardı. Fir'avun ve yandaşları, sihir olmadığı apaçık olan olayları da sihir ve büyü olarak nitelendirmek suretiyle inatçılığın en katı örneğini veriyorlardı. Bütün bir memlekette kıtlığın baş gösterip toprağın ürün vermemesinin bir sihirbazın büyüünün neticesi olabileceğine aptal kişiler bile inanamazdı. Bundan dolayıdır ki, Allah, Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

"Fir'avun ve kavmine O'nun risaletine delâlet eden Mu'cizelerimiz geldiğinde, 'bu apaçık bir sihirdir' dediler. Nefisleri buna inandığı halde zulüm ve kibirlerinden dolayı inkâr ettiler. Habibim bak ki, fesatçıların akıbeti nasıl oldu". (Neml; 13-14)

Yukarıdaki ayetlerde sözü edilen tufan, herhalde doluların da yağdığı şiddetli yağmur ve kasırgadır. Gerçi tufan çeşitli şekillerde olabilir, ama biz bundan dolu fırtınasını anlıyoruz ki İncil'de benzeri ifadeler kullanılmıştır. Ayetlerde kullanılan diğer bir kelime, "kummâl"dir ki, bunlar haşerat; sivrisinek ve zirai mahsuller ile hububata büyük zarar veren çekirge ve böcekler anlamına gelir. (Karşılaştırmak için Bk. İncil, 'Kitab-ı Huruc' Bölüm: 7-12).

9.2.4.3. Dokuz İşaret

"Biz Musa'ya, açıkça görülen dokuz (işaret) vermiştik. Siz artık kendiniz İsrail oğullarına sorun ki, onlar (âyetler) geldiğinde Fir'avun dedi ki: 'Ey Musa, senin mutlaka bir sihirbaz olduğunu sanıyorum.'" Musa ise dedi ki, 'Sen çok iyi biliyorsun ki, bu basiret verici işaretleri yer ve göklerin Rabbinden başka kimse indirmemiştir. Ve ey Fir'avun, sen muhakkak azaba uğramış bir adamsın!'. (İsrâ; 101-102)

Burada bahsedilen dokuz ayet veya işareten A'râf suresinde de söz edildiğini daha önce görmüşlük. Bunlar şöyle sıralanabilir: 1) Yılana dönüşen asa. 2) Beyaz el, ki koltuktan çıkarılınca güneş gibi parlamaya başladılar. 3) Sihirbazların sihrini herkesin önünde kırmak. 4) Bütün ülkede kıtlığın başlaması, 5) Tufan veya dolu fırtınası. 6) Çekirge sürüsü. 7) Böcekler, 8) Kurbağalar, 9) Kan.

Burada Hz. Musa (a.s.)'nın verdiği cevap dikkate değerdir. Hz. Musa demek istiyordu ki, bir ülkede açlık ve kıtlığın baş göstermesi, yüz binlerce kilometrekarelik araziye kurbağaların saldırması ve bütün ülkede zirai mahsuller ile hububatın çekirge ve böcekler tarafından lalan edilmesi ve buna benzer diğer olaylar, herhangi bir sihirbazın büyüü olamazdı. Aslında bu şeyler insan gücünün çok ötesindeydi. Ayrıca eğer bunlar büyü olsaydı, her âfet ve belâdan önce Hz. Musa (a.s.)'nın Fir'avun ve yandaşlarını ikaz etmesine de göz yumulmazdı. Hz. Musa'nın açık ifadeleriyle peşinen bahsettiği

âfetlerin ve olayların aynen vuku bulmasını gördükten sonra da bunların yeryüzü ve göklerin Hakimi olan Allah tarafından yapıldığına inanmayan bir kişinin akli dengesinin yerinde olması şüphelidir.

9.2.4.4. Asa İle Denizin İkiye Ayrılması

"And olsun, biz Musa'ya; 'Kullarımla geceleyin yola çık. Onlara denizde kuru bir yol aç. Size yetişmelerinden korkma' diye vahyettik". (Taha; 77)

Burada özetlenen olay şöyle gelişmiştir: Cenab-ı Allah bir gece kararını verdi. "Kullarım" olarak adlandırılan, İsrail oğullarından ve diğer milletlerden müslüman olanlar, hicret etmek üzere Mısır'ın her tarafından yola çıkacaklardı. Bütün bu iman sahipleri belirlenen zamanda ve yerde toplanarak bir kervan oluşturdular ve yola çıktılar. O çağlarda Süveyş kanalı diye bir şey yoktu. Kızıldeniz ile Akdeniz arasındaki bütün deniz açıktı. Ama denize çıkış yolları kapalıydı, bilhassa, kıyılarda karakol ve nöbetçi askerler vardı. Hz. Musa Kızıldeniz'e açılan yolu seçti. Herhalde sahil boyunca yol alarak Sina yarımadasına geçmeyi tasarlıyordu. Ne var ki, Hz. Musa'nın kafilesi deniz kıyısına ulaştığında büyük bir sürprizle karşılaştı. Fir'avun büyük ordusuyla birlikte onların yolunu kesmişti. Şuara suresinde belirtildiği gibi, muhacir kafilesi Firavun'un ordusu ile deniz arasında sıkışmıştı. Tam o sırada Allah, Hz. Musa'dan asasını denize vurmasını istedi.

"Vurunca deniz derhal yarıldı. Her iki taraf büyük bir dağ gibi oldu." (Şuara; 63)

Böylece, kafilenin geçmesi için sadece deniz yarılmakla kalmadı, ayrıca ortasından kuru bir yol da açılmış oldu. Bu, açık ve bariz bir Mu'cizedir. Bu olayı, kendilerince "bilimsel" şekilde yorumlamaya çalışan ve bunu bir med ve cezir vak'ası olarak gösterme hevesinde olanların yanlışlığı kendiliğinden ispatlanmış oluyor. Çünkü med ve cezir vak'asında sular her iki tarafta dağ gibi durmaz ve ortalarından kuru bir yol açılmaz.

"Bunun üzerine Musa'ya 'asan ile denize vur' diye vahyettik. Vurunca deniz derhal yarıldı. Her iki taraf büyük bir dağ gibi oldu." (Şuarâ; 63)

Yukarıdaki ayette "büyük bir dağ" için "et-tavd-ile azim" kelimeleri kullanılmıştır. "Tavad" Arapçada zâten büyük dağa denilir. Bir de buna "azim" (büyük) sıfatı eklenmiştir. Demek yükselen dalgalar çok büyüktür. Sonra bu işin, sadece Hz. Musa'nın emrindeki İsrail oğulları ve diğer iman sahiplerinin büyük kfilesinin geçirilmesi değil, aynı zamanda Firavun'un büyük ordusunun da boğulması için yapıldığını düşündüğümüz zaman gerçek daha da açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Çünkü su dağları, med ve cezir gibi birkaç dakikalık bir süre için oluşmamıştı. Bu dağlar uzun bir zaman sabit bir şekilde durmuş olacak ki, önce Hz. Musa ve yüz binlerce kişilik kfilesi açılan yoldan geçmiş ve daha sonra

Firavun'un bütün ordusu bunun ortasına kadar varabilmişti. Deniz kabarması, kasırga ve med-cezir gibi olaylarda rüzgâr ne kadar şiddetli olursa olsun ya da tabiatın değişimi ne kadar etkileyici olursa olsun, denizin sularını bu şekilde bıçak gibi ikiye ayırarak dağlar haline getiremezler. Ayrıca, Tâhâ suresinin ifadesini (onlara denizde kuru bir yol aç) de gözardı edemeyiz. Şayet bu geçici bir tabiat vakası olsaydı, açılan yol mutlaka sulu, ıslak ve çamurlu olacaktı, ki buralardan insanların geçmesi kolay olmayacaktı. Oysa, sulu kum, toprak veya çamurdan zerre kadar eser kalmadığı burada açıkça beyan edilmiştir.

"Ve üstünüze kudret helvası ile bildircin indirdik". (Taha; 80)

İncil'in ifadesine göre, İsrail oğulları, Mısır'dan çıkıp Sina çölünde Eylem ile Sina arasından geçerken, yiyecek ve içecek stokları tamamıyla tükenmiş ve herkes açlık tehlikesiyle karşı karşıya gelmişti. İşte 'o sırada Allah tarafından İsrail oğullarına "menn ve selva" (kudret helvası ve bildircin) indirildi ve Allah'ın bu ihsanı, kafilenin Filistin'e varışına kadar tam 40 yıl devam elti. (İncil, Kitab-ı Huruc, Bölüm: III, ayet: 7-9, Jesus, Bölüm 5, ayet: 12). Kitab-ı Huruc'ta kudret helvası ile bildircin şöyle tarif edilmiştir:

"Ve öyle oldu ki, akşam o kadar çok koyun geldi ki, çadır yerleri onlarla doldu, taştı. Ve sabah çadır yerlerinin çevresinde her tarafta çiğ vardı. Çiğ kuruyunca ovada küçük,

ufacık yuvarlak şeyler görüldü. Benî İsrail bunları görünce, kendi kendine sordular "Men?" Çünkü onlar bunların ne olduğunu bilmiyorlardı." (Bab: 16, ayet; 13-15)

"Ve Benî İsrail buna 'Men' adını verdiler. Bunlar kışniş taneleri gibi beyaz ve tad bakımından bal gibiydiler." (Bab: 16, ayet; 31) .

"Adamlar etrafa gidip bunları toplar, değirmende toz haline getirir, sonra tencerelerde kaynatıp bunlardan ekmek yaparlardı. Tadı taze yemeklik yağ gibi olurdu. Ve geceleri çiğ yağınca "Men" de düşerdi". (Bab: 11, ayet; 8-9)

Görüldüğü gibi, bu da bir mu'cize idi. Çünkü İsrail oğullarının uzun yolculuğu 40 yıl sonra sona erince bu semavi yemeğin gelmesi de aniden sona ermiş oldu. Bahse konu olan bölgeleri gezmiş ve görmüş olanlar biliyorlar ki buralarda ne kudret helvası ve ekmeğinin yapılmasında kullanılan "men" bulunuyor, ne de o kadar çok sayıda bıldırcın. Bilim adamları ve araştırmacılar İsrail oğullarının muhtemelen geçtikleri bütün çöl ve ovaları baştan başa incelemişlerdir ama ne çok sayıda bıldırcın ne de "men" veya buna benzer herhangi bir gıda maddesi bulmuşlardır.

9.2.5. Hz. Süleyman (a.s.)'ın Mu'cizeleri

9.2.5.1. Kuşların Dilini Bilmesi

"Ve ey İnsanlar, bize kuşların dili öğretildi, dedi." (Neml; 16)

İncil Hazreti Süleyman (a.s.)'ın kuşlar ile hayvanların dilini bilip bilmediği konusunda kayıtsız kalıyor. Ancak İsrail oğullarının rivayetlerinde bu husus açıklıkla ifade edilmiştir. (Bk: Jewish Encyclopaedia: Cilt: XI, s. 439).

9.2.5.2. Emrine Cinlerin Verilmesi

"Süleyman'ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan askerleri toplandı. Bunlar daima onunla giderlerdi." (Neml; 17)

9.2.5.3. Saba Melikesinin Tahtının Anında Getirilmesi

"Kendinde kitaptan bir ilim olan (zât.) 'Ben onu, gölünü yumup açıncaya kadar sana getiririm dedi. Süleyman melikenin taktını karşısında görünce: 'Bu, Rabbimin fazlıdır. Rabbim beni şükür nü veya nankörlük mü edeceğim diye imtihan etti. Şükreden âncak kendi menfaatine şükreder. Nankörlük edenin işinden Rabbim tamamen müstağnidir. O çok kerem sahibidir.' dedi." (Neml; 40)

9.2.6. Hz. Yunus (a.s.) Kıssasının Mu'cizevî Yanı

"Şüphesiz Yunus da gönderilen peygamberlerdendi. Hani o kaçıp bir gemiye girmişti. Kura çekmişlerdi de mağlup olmuştu. O kınanmış bir halde iken onu balık yutmuştu. Eğer Rabbini çok tesbih edenlerden olmasaydı, insanların tekrar dirilecekleri güne kadar balığın karnında kalırdı. Onu açık bir sahile attık. O hasta idi. Üzerine kabak cinsinden bir ağaç bitirdik." (Saffat; 139-146)

9.2.7. Hz. Zekeriyya (a.s.)'nın İhtiyar Karısının Çocuk Doğurması

"Ey Rabbim, kendi tarafından bana bir oğul ihsan et. Bana ve Yakub hanedanına mirasçı olsun. Ey Rabbim, onu kendi rızana lâayık kıl, dedi. 'Ey Zekeriya Biz seni, adı Yahya olan bir evlât ile müjdeleriz. Ondan evvel hiç kimseyi bu isimle isimlendirmemiştik,' diye nidâ olundu. Zekeriya, 'Ey Rabbim, Benim nasıl oğlum olur? Karım kısır ve ben de ihtiyarlığın son haddine vardım.' dedi. Nidâ eden melek, 'Evet öyledir. Fakat, Rabbin bu bana kolaydır. Sen hiçbir şey olmadığın halde daha önce seni yaratmıştım buyurdu' dedi. Zekeriya, 'Ey Rabbim, Bana bir alâmet göster' dedi. Melek, 'Senin alâmetin üç gece mütemadiyen insanlarla konuşmamandır.' dedi." (Meryem; 5-10)

9.2.8. Hz. İsa (a.s.)'nın Mu'cizeleri

9.2.8.1. Hz. İsa'nın Babasız Doğması

"Meryem'in oğlu İsa'yı da, anasını da, bir mu'cize kıldık. Onları suları bol, güzel ve yüksek bir yerde iskân ettik." (Mü'minun; 50)

Dikkat edeceğiniz gibi, burada Hz. İsa'nın bir Mu'cize ve HİT Meryem'in ayrı bir Mu'cize olduğu, ya da Hz. İsa ve annesinin iki Mu'cize olduğu değil, ikisinin birleşerek "bir Mu'cize" olduğu vurgulanmıştır. Her ikisi bir arada başlı başına bir ayet veya Mu'cize olduğuna göre, burada Hz. İsa'nın babasız doğması ve Hz. Meryem'in normal olarak

herhangi bir erkek tarafından hamile kalmadan çocuğu doğurması buna birer delil olarak gösterilmişlerdir.

"Kitap'ta Meryem'i zikret. Hani o, ailesinden ayrılıp şark tarafındaki bir yere çekilmişti. Sonra onlarla arasına bir perde çekmişti. O'na ruhumuzu (Cebrail) gönderdik de, kendisine düzgün bir insan şeklinde göründü. Meryem, O'na: 'Eğer Allah'tan korkanlardan isen, senden Allah'a sığınırım.' dedi. Melek, 'Sana temiz bir erkek evlât vermek için Rabbinin gönderdiği bir elçiyim.' dedi. Meryem, 'Nasıl olur da benim oğlum olur? Bana bir beşer eli dokunmamıştır. Ve ben iffetsiz de değilim.' dedi. Melek, 'söylediğin gibisin. Fakat Rabbin: 'Bu hükmolunmuş bir emirdir, buyuruyor.' dedi. Meryem İsa'ya hamile kaldı. Ve ailesinden uzak bir yere çekildi. Doğum sancısı O'na kuru bir hurma ağacının yanında geldi. 'Keşke bundan önce öleydim de şimdiye kadar unutulmuş olaydım' dedi." (Meryem; 16-23)

Yukarıdaki ayetlerde zikredilen "uzak yer", Beytallahm'dir. Hz. Meryem'in oraya gitmesi gayet tabiiydi. Meryem, İsrail oğullarının en kutsal ailesine mensup olan Kudüs'te kendisini Allah'ın ibadetine adadığı bir sırada birden bire hamile kalmıştı. Böyle bir durumda, ibadet ettiği yerde kalmaya devam etmesi, bu arada hamileliğinin de belirmesi halinde, sadece ailesi değil, bütün millet, O'nun hayatını çekilmez hale getireceklerdi. Bu sebeple, Hz. Meryem, bu zor imtihandan başarıyla geçebilmek için hücrelerini terk edip Beytallahm'e gitti. Böylece, hamilelik müddeti sona erinceye

kadar İnsanlar tarafından lânetlenmekten ve aşağılanmaktan kurtulacaktı. Bu olay, başlı başına, Hz. İsa'nın babasız doğduğunun büyük bir delilidir. Eğer her şey normal olsaydı, kendisi evli olup, kocasının çocuğuna hamile kalsaydı, evini, barkını, koca evini, memleketini, kısacası, her şeyini bırakıp çocuğunu doğurmak üzere uzak bir yere gitmesi gerekmezdi.

Bu arada, Hazreti Meryem'in, içinde bulunduğu zor şartları da gözden geçirmeliyiz. Ayetlerin sonunda söylediği sözler bu durumun vehametini gözümüzün önüne getirmektedir. Hz. Meryem bu sözleri, doğum sancısının şiddeti yüzünden söylememişti. Asıl korktuğu, Allah'ın O'nun için hazırladığı sınavı başaramamasıydı. Hamileliğini nasıl olsa başarıyla tamamlamıştı. Şimdi bundan sonra doğacak çocuğun durumu önemliydi. Doğacak çocuk ne olacaktı? O'nun doğumu nasıl izah edilecekti? Hz. Meryem'i kaygılandıran mesele işte buydu. Meryem süresinin 24. ayetinde melek, Hz. Meryem'i, "mahzun olma" diyerek teselli etmektedir. Bu sözler duruma daha da açıklık getirmektedir. Evli bir kadın çocuk doğururken ne kadar sancılı çekerse çeksin, onun mahzun veya üzgün olmasına gerek yoktur.

9.2.8.2. Yeni Doğan Bebeğin Beşikte Konuşması

"Meryem kucağında İsa olduğu halde kavmine geldi. Onlar, 'Ey Meryem sen acaip bir şey yapmışsın. Ey Harun'un kız kardeşi senin baban fena adam değildi. Anan iffetsiz değildi.' dediler." (Meryem; 27-28)

Hazreti İsa (a.s.)'nın Mu'cizevî bir şekilde doğmuş olmasına inanmayan kişi ve çevreler, yukarıdaki ayeti nasıl izah edebilirler? Yani, Hz. Meryem'in, çocuğunu alıp kavmi arasına dönmesinden sonra onların O'nun üstüne neden yürüdüklerini, onu niçin azarladıklarını söyleyebilirler mi? Daha bitmedi. Şu ifadeye de dikkat etsinler.

"Bunun üzerine Meryem O'na (İsa) işaret etti. Kavmi: 'Biz beşikteki çocukla nasıl konuşuruz?' dedi." (Meryem; 29)

Kur'ân-ı Kerim'i kendi, sözde "bilimsel" görüşlerine göre tefsir etmeye çalışan kimselere göre, Hz. Meryem ile kavmi arasındaki tartışma Hz. İsa'nın bebeklik değil, delikanlılık çağında yapılmış ve İsrail oğullarının yaşlı başlı mensuptan güya şöyle demişler: "Biz dünkü çocuk (yani hayli genç) ile ne konuşalım?" Fakat Kur'ân'ın ayetlerinin siyak ve sibak'ını gören herkes anlayacaktır ki bu saçma tevil, sadece gerçekleşmiş olan bir Mu'cizeden kurtulmak için yapılmıştır. Bu tür itirazlarda ve tevillerde bulunanlar, Hz. Meryem'in kavminin kendisine saldırması ve hakaret yağdırmasının gerçek sebebini, şart ve zamanını görmezlikten geliyorlar. Kavmi, babasız bir çocuğun doğması üzerine öfkesini ancak olay taze iken belirtebilirdi. Hz. İsa'nın gençliğinde böyle bir münakaşanın yapılmasının anlamı yoktur. Sürenin, bu olaydan hemen önceki ve sonraki ayetlerinde de durura açıklık kazanmış oluyor. Ayrıca, Âl-i İmrân suresinin 46. ve Maide suresinin 110. ayetleri de Hz. İsa'nın gençliğinde değil, beşikte bebek iken konuştuğunu bütün açıklığıyla ifade et-

miştir. Bu ayetlerin ilkinde, melek, Hz. Meryem'e bir çocuğunun olacağını mjdelerken, bu çocuğun beşikle konuşacağını söyler. İkinci ayette ise, Cenab-ı Allah, Hz. İsa ile kelâm ederken, kendisinin beşikle ve yetişkin iken konuştuğunu hatırlatır. şimdi Meryem suresinin diğer ayetlerine bakalım.

"ocuk (İsa): 'Ben Allah'ın kuluyum. O bana kitap verdi. Ve beni peygamber yaptı. Beni nerede olursam mübarek kıldı... Hayatta olduğum müddetçe bana namazı ve zekâtı emretti. Beni anneme hayırlı ve hürmet kâr kıldı, zorba bir bedbaht yapmadı." (Ayet; 30-32)

Burada görüldüğü gibi, Hz. İsa sadece "anneme hayırlı ve hürmetkâr" deyimini kullanmıştır. Bu da, Hz. İsa'nın babasının olmadığının başka bir delilidir. Bunun dışında, Kur'ân-ı Kerim'de Hz. İsa'dan söz edilirken hiç bir zaman babasının adı verilmemiş, aksine kendisinin "İbn-i Meryem" (Meryem oğlu) olduğu belirtilmiştir.

"Doğduğum gün de, öleceğim gün de ve diri olarak ba's olunacağım gün de, Allah'ın selâmeti zerimdedir." (Meryem; 33)

İşte, Hz. İsa'nın varlığıyla İsrail oğullarına sunulan "âyet" veya Mu'cize buydu. Cenab-ı Allah (cc.) İsrail oğullarının kötü amel ve günahlarından dolayı kendilerini ibret verici şekilde cezalandırmadan önce bütün delillerini onaya koymak istiyordu. Bu amaçla, Benî-Harun'un temiz ve dindar bir

kızını, Kudüs'te Hz. Zekeriyya'nın öğrencisi olarak dua ve ibadette iken bakire olmasına rağmen Hz. İsa'ya gebe kıldı. Böylece, Meryem bu çocuğuyla halkın önüne çıkınca büyük bir heyecan fırtınası esecekti ve herkesin dikkatini celbedecekti. Nitekim, beklendiği gibi herkes, heyecan, merak ve öfke içinde Hz. Meryem'e hücum edip etrafını sarınca, Allah yeni doğan bebeği konuşturdu ki, bu bebek büyüyüp peygamberlik mertebesine yükselince, pek çok kişi, bebek iken konuştuğuna şahit olduklarını belirterek O'na ve Allah'ına itaat edebilsinler. Fakat buna rağmen İsrail oğulları¹ cehalet, dalâlet ve inatçılıklarını sürdürdükleri için kendilerine eşi görülmemiş bir ceza verilecekti.

9.2.8.3. Kur'ân-ı Kerim'de Yer Alan Hz. İsa'nın Diğer Mu'cizeleri

"Ve O der ki: 'Ben size, Rabbinizden Mu'cize ile geldim. Ben size çamurdan kuş gibi bir şey yapar ve ona üflerim. Allah'ın izni ile kuş olur. Allah'ın izni ile anadan doğma körü, abraşı (alaca illetini) iyi ederim ve ölüyü diriltirim. Evlerinizde yediğiniz ve biriktirdiğiniz şeyleri haber veririm. Eğer Allah'a iman edenlerdenseniz bunda sizin için ayet ve ibret vardır." (Âl-i İmrân; 49)

9.2.9. Hz. Muhammed (a.s.) ve Mu'cizeleri

9.2.9.1. Kur'ân Başlı Başına Bir Mu'cizedir

"Eğer onlara bir ayet getirmezsən 'niçin kendin uydurmadın' derler. De ki 'ben ancak Rabbim tarafından bana

vahyolunana tabi olurum. Bu Kur'an, size Rabbiniz tarafından basiret verir. Ve mü'min kavim için hidâyet ve rahmettir." (A'râf; 203)

Kâfirler alaylı bir şekilde Hazreti Muhammed (a.s.)'e soruyorlardı, "madem ki sen kendinin bir nebi olduğunu söylüyorsun, o zaman bir Mu'cize göster de görelim. Niye kendine göre bir Mu'cize uydurmadın?" Fakat bakın, Hz. Peygamber bunlara ne güzel cevap vermiştir.

Şöyle diyordu Hz. Peygamber. "Ben öyle bir görevde değilim ki, benden talepte bulunulduğu veya canım istediği an bir Mu'cize çıkarıvereyim. Ben sadece Allah'ın elçisiyim. Benim vazifem de beni size peygamber olarak göndermiş olanın emrine ve talimatına uymaktır. Bana Mu'cizeler ihsan edilmemiştir. Ancak bana Mu'cize türünden bir şey gelmiştir, ki bunun adı da Kur'ân-ı Kerim'dir. Bunda hidâyet var, basiret var. Buna uyanlar doğru yolu ve kurtuluşu bulurlar."

9.2.9.2. Hz. Peygamber Bizzat Mu'cize Meydana Getirmeye Kâdir Değildi

"Eğer onların yüz çevirmeleri sana ağır geldiyse, onlara bir ayet (Mu'cize) getirmek için yerde bir tünel açmaya veya göğe bir merdiven dayamaya gücün yetiyorsa (öyle yap). Eğer Allah dileseydi, onların tümünü hidayet üzere toplardı. Öyleyse sakın cahillerden olma." (En'âm; 35)

Burada Hazreti Peygamber (a.s.)'in halet-i ruhiyesinden bahsedilmiştir. Hz. Peygamber (a.s.) uzun müddet dil

dökmesine ve her türlü çaba harcamasına rağmen Arap'ların bir türlü doğru yolu bulmamasına, tek Allah'a itaat etmemesine bazen çok içerlerdi. Ve bu gibi anlarda Allah tarafından herhangi bir alâmet veya Mu'cize gelmesini dilerdi. O'nun fikrine göre, kâfirler bu Mu'cizeyi gördükten sonra kötü yoldan ayrılıp Allah'a itaat etmeye başlayabilirlerdi. Peygamber efendimiz (a.s.)'in bu dilek ve isteklerine işle burada cevap verilmiştir. Burada Cenab-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'e şöyle hitap ediyor: "Canını sıkma ve sabırsızlanma. Biz bu işi nasıl yürütüyorsak ona kanı olmalısın, iş Mu'cizeye kalsaydı, bunu biz yapmaz mıydık sanıyorsun? Ama Biz biliyoruz ki, Bizim yaratmak istediğimiz ideolojik ve ahlâkî inkılâb ile dürüst bir medeniyet, Mu'cizelerle gerçekleşmez. Yine de, insanların cahilliği ve kayıtsızlığı canını sıkmaya devam ederse, Mu'cizeler yapmak için kendin uğraşmalısın. Mümkünse, yerin dibine in ya da göklere çık ve kâfirleri ikna edebileceğini sandığın Mu'cizeler getir. Fakat bu hususta ümidini bize bağlama. Biz bu tür işlerde sana yardımcı olamayız."

9.2.9.3. Hz. Peygamber (a.s.) 'in En Büyük Mu'cizesi, Kur'ân

"Müşrikler: 'Ne olurdu bize Rabbinden bir Mu'cize getireydin?' dediler. Onlara evvelki kitaplarda olan şeylerin beyanı gelmedi mi?" (Tâhâ; 133)

Yani, bir ümmi (Hz. Peygamberdin, geçmişteki bütün semavi kitapların emir ve talimatının özü ve cevheri bulunan

bir Kitab'ı getirmiş olması kendi başına bir Mu'cize değil midir? Bu İlâhi Kitapta, insanların hidayet ve kurtuluşu için her şey yer alıyor; üstelik dili ve ifadesi, çöldeki bedevîlerin bile rahat anlayacağı kadar açık ve sade oluyor.

"Bundan evvel sen kitab okumaz ve sağ elinle yazmazdın. Eğer böyle olsaydı batıl taraftarları, bundan şüpheye düşerlerdi. Hayır Kur'ân, kendilerine ilim verilen insanların kalplerinde apaçık ayetlerdir. Âyetlerimizi ancak zalimler inâden inkâr ederler. Müşrikler, 'ne olurdu O'na (peygambere) Rabbi tarafından Mu'cizeler indirileydi' dediler. De ki: 'Mu'cizeler, Allah'ın kalındandır. Ben sadece, aşikâr bir uyarıcıyım!' Onlara, bizim indirdiğimiz ve kendilerine okunup duran. Kitap Mu'cize olarak kafi gelmedi mi? O kitap'la, iman eden kavim, için şüphesiz bir rahmet ve öğüt vardır." (Ankebût; 49-51)

Bu ayetlerde, Allah'ın delili şu hususlara dayanmaktadır. Hz. Muhammed (a.s.) bir ümmî idi; okuması, yazması yoktu. Aralarında doğup büyüdüğü aile ferileri, yakınları ve Mekke'liler, bütün hayalî boyunca ne bir kitaba el sürdüğünü, ne de elinin kalem tuttuğunu görmüşlerdi. Durum böyle iken kendisine vahyolunan ilim deryası Kur'ân, başlı başına bir Mu'cizedir. Zira bu kitapla geçmişteki bütün semavî kitapların ana talimatı, geçmiş peygamberlerin hikâyeleri, dinler ve bunların getirdiği inançlar, eski tarih, medeniyet ve kültür ile iktisat, siyaset ve ahlâk konusundaki bilgi hazineleri vardı. Halbuki, Hz. Muhammed (a.s.) bunlardan tamamıyla

habersizdi. Kendisinin, ümmi olmasına rağmen böyle bir Kitap'la kâfirlerin karşısına çıkması zâten peygamberliğinin en büyük deliliydi. Ortada böyle Mu'cizevî bir Kitap varken başka bir Mu'cizeye ne gerek vardı? Eski çağlarda peygamberlerin ümmetlerine gösterilen Mu'cizeler geçiciydi ve sadece onları görmüş olanlar ikna olabilmişlerdi. Oysa, Kitabullah kalıcı ve daimî bir Mu'cizedir ve her zaman insanların hidâyetine vesile olabilir.

9.2.9.4. Hz. Peygamber (a.s.)'e Kabul Edilebilir Mu'cizelerin Verilmesi

"Eğer Kur'an ile dağlar yürütülse veya onunla yer yarılsa yahut ölümler konuşur olsa, onlar yine iman etmezler." (Ra'd; 31)

Bu ayeti anlayabilmek için şunu bilmekte fayda vardır ki, burada kâfirlere değil müslümanlara hitap edilmiştir. Kâfirler Mu'cizeler gösterilmesini ısrarla isteyince müslümanlar huzursuz oluyordu ve bu mel'unları ikna edecek bir ilâhî işaretin veya bir Mu'cizenin zuhur etmesini içtenlikle istiyorlardı. Müslümanlar, özellikle, böyle bir işaretin gelmemesi üzerine kâfirlerin kalbinde Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliği hakkındaki şüphelerin arttığını görünce daha da rahatsız oluyorlardı, işte böyle bir durumda Cenab-ı Allah kendilerine hitap ederek soruyor ki, "Kur'ân-ı Kerîm'in, falan falan ayetlerin inmesiyle, falan falan Mu'cizelerin meydana gelmesi halinde kâfirlerin gerçekten ikna olacaklarına, Hz.

Peygamber'e iman edeceklerine inanıyor musunuz? Bu sapık kimselerin Hakk'ı kabul edecekleri konusunda o kadar iyimser misiniz? Onların iman etmeleri için sadece bir Mu'cizeye mi ihtiyaç vardır. Kur'ân-ı Kerîm'in talimatında, kainat'ın bin bir hareketinde, Hz. Muhammed'in temiz karakterinde, sahabelerin yaşamlarındaki görülmez inkılap'ta ilâhî ışıḡı göremeyenler, daḡların yürütülmesi, yerin yarılması ve ölülerin mezarlarından çıkıp konuşmaya başlamalarında mı hakikati göreceklerdi^{32[1]}"

"Eḡer istersek, onlara semadan bir Mu'cize indiririz de ona boyunları eḡilip kahr." (Şuarâ; 4)

Yani, bütün kâfirlerin imana ve itaate yönelmelerini mümkün kılacak işaret veya Mu'cize göndermek Cenâb-ı Allah için hiç de zor bir şey değildir. Allah eḡer böyle yapmıyorsa, bundan, kudretinin buna yetmediḡi anlaşılmamalıdır. Allah'ın böyle yapmamasının sebebi, kimseyi hidayete mecbur etmemesi ilkesidir. O, insanların kendi akıl ve mantıklarını kullanarak Kur'ân-ı Kerîm'in talimatını öğrenmelerini ve Hakk'ı bulmalarını tercih etmektedir. İnsanlar kâinattaki nesneleri ve bizzat kendi varlıklarındaki Mu'cizevî yanları kavrayıp gerçeḡi bilmelidirler. Kalpleri, peygamberlerin getirdiḡinin Hak ve diḡer bütün din ve akidelerin batıl olduḡunu kabul edince, kendileri de bâtılı bırakıp Hakk'ı

^{32[1]} Bu demek deḡil ki Hz. Muhammed mucizeler yapmaktan tamamıyla acizdi. Hayır, o arada sırada bazı mucizeler gerçekleştirdi. Ama bu mucizeleri sırf peygamberliḡi tanınsın diye yapmamıştır.

seçmelidirler. Allah, kullarından işte bu ihtiyarî iman ve itaat istemektedir. Ve işte bu nedenle, kendilerine irade ile seçme hak ve hürriyeti vermiştir. İşte bu sebeple, insanlara, yanlış ya da doğru yollara gitme izni vermiştir. Ve onlarda hem şer hem hayır kuvvet ve kudretlerini yaratmıştır, insan için takvâ ve günah yolunu açık bırakmıştır. Şeytan'a insanları kandırma ve aldatma serbestisi tanımıştır. Peygamberliği, vahiy ve hidâyete davet ile doğru yolu göstermek için halk etmiştir. Kısacası, insana maddi ve manevî her türlü imkânlar sağlamak sureliyle kendisini çetin bir sınavdan geçirmeyi plânlamıştır. İnsanı imana ve itaate mecbur edecek herhangi bir fiil bu sınavın temel amacına aykırı düşer. Gaye ve hedef zoraki ve mecburi iman olsaydı, o zaman Mu'cizeye de gerek yoktu. Allah isteseydi insanların tabiatında ve huyunda küfre, itaatsizliğe ve kötülüğe hiç yer bırakmazdı. İnsanları, adeta melekler gibi masum ve günah işleme yeteneğinden yoksun yaratabilirdi. İnsanlar doğuştan Allah'a itaatkâr ve sâdık olurdu. Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli yerlerde bu hakikate işaret edilmiştir. Meselâ:

"Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzündeki kimselerin tamamı birden iman ederlerdi. Böyle olunca, sen, insanların tamamı mü'min olsunlar diye zorlayacak mısın?" (Yunus; 90)

"Ancak Rabbinin rahmet etlikleri ihtilâfta değildirler. Allah onları rahmeti için yaratmıştır. (Hûd; 119)

Ve şu ayetlere de bakın:

"Yeryüzüne bakmadılar mı ki, biz onda, güzel çiftlen nice nebatlar bitirdik. Bunda, ibret ve kudretimize delâlet vardır, Fakat onların çoğu iman etmezler." (Şuara; 7-8)

Demek ki, Hakk'ın arayışı içinde olanların Allah'ın alâmet ve işaretlerini görmek için uzağa gitmelerine gerek yoktur. Ey insanların gözlerini açıp şöyle bir etrafa bakmaları yeterlidir. Her şeyden önce toprağın verimliliğine bir göz atmalıdırlar. Topraktan ne çok bitki ve ağaçların yetiştiğini, bu nebat ve diğer toprak mahsullerinin vasıflarını görmelidirler. Kâinattaki milyonlarca cins, madde ve varlıkların özellik ve ihtiyaçlarını tek tek incelemelidirler. Bütün bunları gördükten sonra, bunların tabiatüstü ve insanüstü, akıllı, bilgili, yetenekli ve kudretli bir Kuvvetin yaradılış plânı ve sisteminin birer parçası olmadığını ancak bir akılsız iddia edebilir. Bunları gördükten sonra akliselime sahip olan bir kimse, peygamberlerin getirdiği Tek ve Nihaî Hakikat kavramının mı yoksa kâfir ve müşriklerin çok tanrılı kavramının mı doğru olduğuna karar vermelidir. Kâinatımızdaki eşsiz denge ve uyumu gören bir kişi, bu gerçeğin bile Allah'ın tek oluşunun en büyük işareti olduğunu anlayacaktır. Bu ve bunun benzeri sayısız işaretler varken insanın Tevhid'e inanması için başka bir Mu'cizeye ihtiyaç var mıdır?

9.2.9.5. Ayın İkiye Bölünmesiyle İlgili Hadisler

"Kıyamet yaklaştı ve ay bölündü. Onlar bir Mu'cize görseler yüz çevirip, 'bu devam edegelen kuvvetti bir sihirdir'

derler. Onu tekzip elliler. Ve hevâlarına tabi oldular. Halbuki her iş bir gayeye bağlıdır." (Kamer; 1-3)

Gerçek şu ki, ayın ikiye bölünmesi vak'ası Kur'ân-ı Kerim'de açık bir ifade ile zikredilmiştir ve bu bakımdan, bu olay sadece hadisleri ilgilendiren veya onlardan kaynaklanan bir konu değildir. Tabii ki, rivayetler veya hadislerde bu olay bütün ayrıntılarıyla anlatılmıştır ve bunlardan olayın ne zaman ve nasıl meydana geldiği anlaşılmaktadır. Rivâyetleri, İmam Buhari, Müslim, Tirmizî, Ahmed, Ebû Avâne, Ebû Dâvud, Tayalisi, Abdurrezzâk, İbn-i Cerîr, Beyhâki, Taberânî, İbn-i Merdûye, ve Ebû Nuaym İsfahani çeşitli delillerle ve Hz. Ali, Hz. Abdullah bin Mes'ud, Hz. Abdullah bin Abbas, Hz. Abdullah bin Ömer, Hz. Huzeyfe, Hz. Enes bin Malik ve Hz. Cubeyr bin Mut'im'e dayanarak nakletmişlerdir. Abdullah bin Mes'ud Hz. Huzeyfe ve Hz. Cubeyr bin Mut'im olayın görgü tanıklarıdır ve bunu açıkça ifade etmişlerdir. Diğer iki sahabe, örneğin Abdullah bin Abbas ile Hz. Enes bin Malik olayın görgü tanıkları olamazlar. Zira bunlardan ilki, (Hz. Abdullah,) daha doğmadan olay meydana gelmişti ve ikincisi, (Enes), o sıralarda henüz bir çocuktu. Fakat her ikisi de sahabe olduğu için olayı, yaşlı arkadaşlarından öğrenip nakletmiş olabilirler.

9.2.9.6. Hadislerin Özeti

Ayın bölünmesi olayıyla ilgili eldeki bütün hadislerin toplanmasından çıkarılan özet şudur. Medine'ye Hicret'e 5 sene kala, kamerî ayın 14. gününde bir akşam vaktiydi. Ve

tam o zamanda yeni doğan ay birden bire ikiye bölündü. Bir parçası karşıdaki tepenin bir tarafına, ikinci parçası da öteki tarafına gitti. Bu bir saniyelik bir hadise idi. Sonra ayın iki parçası birleşiverdi. Hazreti Peygamber (a.s.) o sırada Mina'da bulunuyordu. Hz. Peygamber orada hazır bulunanlara hitap ederek, "bakın ve şahit olun" dedi. Kâfirler, Hz. Muhammed (a.s.)'in kendilerini büyülediğini öne sürdüler, bu sebepten gözlerinin iyi görmediğini söylediler, Orada bulunan diğer kimseler, "Muhammed (a.s.) bizi büyüleyebilirdi, ana burada olmayanları değil. Biraz bekleyin, bu tarafa gelmekte olanlara soralım. Acaba onlar bu hadiseyi görmüşler midir?" Dışardan gelenler bu olaya tanık olduklarını kabul ettiler.

Hz. Enes'e ait olan rivayetlerden, ayın bölünmesi olayının iki defa meydana geldiği izlenimi alınıyor. Ancak sahabelerden, başka hiçbir kimse böyle bir şey söylememiştir. Ayrıca, Hz. Enes'in rivayetlerinden bazılarında da farklı ifadelere rastlanıyor. Mesela, bazılarında (iki defa) ifadesi kullanılmışken diğerlerinde (iki parça) ifadesi yer almıştır. Bunun dışında, Kur'ân-ı Kerim'de sadece bir olaydan bahsedilmiştir. Bu sebeplerle, ayın ikiye bölünmesi olayının yalnızca bir kez meydana geldiğini söylemek daha doğru olacaktır. Bu rivayetlerin dışında halk arasında çeşitli yanlış inanç ve fikirler yaygındır. Mesela, bazıları der ki, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) işaret parmağını aya doğru uzatarak hareket edince ay ikiye bölündü ve ay parçalarından

biri Hz. Peygamber (a.s.)'ir bağrından girdi ve dışarıya çıktı. Bu gibi masallar asılsızdır.

9.2.9.7. Olayın Gerçek Niteliği ve Anlamı

Burada şu soru aklımıza geliyor: Acaba olayın niteliği neydi? Bu gerçekten bir Mu'cize miydi yoksa tabii bir olay mı? Eğer bu Mu'cize ise, bunu Hz. Muhammed (a.s.) Mekke'li kâfirlerin isteği ve ısrarı üzerine kendi peygamberliğini ispat etmek için mi gerçekleştirmişti? Yoksa, Allah'ın kudretiyle ayda meydana gelen bir değişiklik miydi? Acaba, Hz. Peygamber insanların dikkatini bu olaya çekerek, ayın bölünmesinin bir tehlike belirtisi veya kıyametin işareti olduğunu mu anlatmak istemişti?

Müslüman âlim ve fakihlerin bir bölümü, ayın bölünmesini, Hz. Muhammed (a.s.)'in Mu'cizeleri arasında saymaktadırlar. Bu âlimlere göre, bu Mu'cize, kâfirlerin ısrarı üzerine yapılmıştı. Ama bu hususta dayandıktan tek nokta Hz. Enes'in rivayetleridir. Hz. Enes'ten başka herhangi bir sahabe bu hususta herhangi bir ifadede bulunmamıştır. "Feth-ul Barî" de İbn Hacer diyor ki: "Bu olay ile ilgili bütün rivayetleri gözden geçirdikten sonra söyleyebilirim ki, Hz. Enes'ten başka kimse ayın ikiye bölünme hadisesinin müşriklerin isteği üzerine vuku bulduğunu belirtmemiştir." (Bölüm: Ayın Bölünmesi). Ebû Nuaym İsfahani de "Delâil-i Nübüvvetle Hz. Abdullah bin Abbas'a ait olduğunu belirttiği benzeri bir rivayet nakletmiştir. Ama bu rivâyetin kaynağı ve

dayanağı zayıftır. Hadislerde kuvvetli dayanaklarla Hz. Abdullah bin Abbas'a ait olan ne kadar rivayet nakledilmişse onlarda böyle bir ifade yoktur. Ayrıca, daha önce işaret ettiğimiz gibi Hz. Enes bin Malik ile Hz. Abdullah bin Abbas bu olayın muasırı değillerdi. Bunun aksine, olayın görgü tanığı veya o sırada yetişkin olan diğer sahabeler, meselâ Hz. Abdullah bin Mes'ud, Hz. Huzeyfe, Hz. Cubeyr bin Mut'im, Hz. Ali ve Hz. Abdullah bin Ömer'den hiçbiri, Mekke müşriklerinin Hz. Muhammed (a.s.)'den Mu'cize göstermesini islediklerini ve bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s.)'in ayı ikiye böldüğünü belirtmemişlerdir. Her şey bir yana, Kur'ân-ı Kerim de, ayın bölünmesi olayını, Hz. Muhammed (a.s.)'in risaletinin bir delili değil, kıyametin bir işareti olduğunu ifade etmektedir. Fakat, şüphe yok ki, bu olay Hazreti Peygamber (a.s.)'in kıyametin gelişine dair halka yaptığı ikazını doğrular nitelikleydi.

9.2.9.8. İtirazlar ve Bunlara Cevaplar

Ayın ikiye bölünmesi olayını inkâr edenler genellikle iki itirazda bulunurlar. İlk itiraz şöyledir. Ay gibi bir uydunun parçalanıp, parçalardan her birinin yüzlerce kilometre uzağa düşerek tekrar birleşmeleri imkânsızdır. İkinci itiraz şöyledir. Böyle bir olay meydana gelmiş olsaydı, bu mutlaka dünyada pek çok ülkede bilinmiş olacaktı. Bu olay tarihe geçecekti ve astronomi ile ilgili kitaplara girecekti. Fakat, bu iki itiraz da asılsızdır ve pek inandırıcı değildir. Şöyle ki, eski çağlarda ayın bölünmesi gibi bir olay imkânsız görülebilirdi. Ama bugün uydular ve gezegenler ile ilgili geniş bilgimize dayanarak böyle

bir olayın tamamıyla gerçekdışı olduğunu söyleyemeyiz. Her zaman değişiklik ve doğa elemanlarının faaliyetinde olduğu bu çağda, bir seyyarenin, içindeki volkanik patlamadan dolayı parçalanarak, bazı parçaların uzağa fırlaması ve yer çekimi yada başka bir gezegenin çekimi yüzünden tekrar birleşmelerini anlamamız o kadar zor olmasa gerek. İkinci itiraza gelince, bu olay çok âni ve kısa süreliydi, yani birkaç saniyelik. Bütün dünyanın gözünün o anda ayda olması şart değildir. İnsanların dikkatini aya çevirecek müthiş bir patlama filan da olmamıştı. Bununla ilgili önceden herhangi bir bilgi de yoktu, ki herkes aya doğru baksın. Ayrıca ay her zaman her yerden görülmez. Çok muhtemeldir ki ay o sırada sadece Arabistan ve onun doğusundaki ülkeler tarafından görülebiliyordu. Tarih ilmi o devirde öyle gelişmiş değildi ki hemen kayda geçirilsin. Fakat Güney Doğu Asya'daki memleketlerden Mala-bar'ın (Endonezya'da) tarihlerinde böyle bir vak'aya rastlanıyor. Bu tarih kitaplarında Malabar mihracasının o gece bu manzarayı gördüğü, ayın hızı, dünyanın yörüngesinde dönüşü, doğuş ve batış saatlerinde önemli bir değişiklik meydana gelmediği için kaydı da yapılmamıştır. O çağlarda, gökte ve uzayda meydana gelebilecek her olayı kaydedecek ne rasathaneler vardı ne de kuvvetli dürbünler

Onuncu Bölüm: ŞEFAAT VE ÇEŞİTLİ YANLARI

10.1. ŞEFAAT MESELESİ VE ÇEŞİTLİ YÖNLERİ^{33[1]}

Şefaati meselesi, Kur'ân-ı Kerîm'de o kadar çok ve öylesine tafsilatlı şekilde geçmiştir ki, bir kişi için, şefaati kimin yapabileceği, kimin yapamayacağı, hangi durumlarda yapabileceği, hangi durumlarda yapamayacağı, kimin için yapabileceği, kimin için yapamayacağı, kimin için yararlı olduğu ve kimin için yararlı olmadığı gibi konulan öğrenmemiz hiç de zor olmayacaktır. Dünyada insanların kötü yola düşmelerinin sebepleri arasında, şefaati ile ilgili yanlış fikirleri de yer aldığı için, Kur'ân-ı Kerîm bu meseleyi öylesine etraflıca açıklamıştır ki, hiç bir tereddüt veya şüpheye mahal bırakmamıştır. Mesela, Bakara sûresinin 225. ayetine bakalım:

"Göklerde ve yerde olan şeyler O'nundur. İzni olmaksızın O'nun nezdinde şefaati edecek yoktur. Yarattıklarının önünde

^{33[1]} Şefaati ve tavassut meselesi Peygamberlikle çok yakından ilgilidir. Bunun iki sebebi vardır: Birincisi, kâfir ve müşrikler şefaati bir kalkan olarak kullanıyorlardı. Hz. Peygamber (a.s.) ile diğer peygamberlerin davetlerini kabul etmeyenler, bağlı bulundukları tanrı ve tanrıçaların, Allah katında kendileri için aracı olduklarını, bu nedenle, Allah'ın azabından korkmaları gerekmediğini söylüyorlardı. Yani bu şefaatiçi ve aracılara, kendilerini nasıl olsa kurtaracaklarını belirtiyorlardı. İkincisi, peygamberler ile bazı ermiş kişilerin kendilerine tabi olanlar ve Allah'ın yolunu takip edenler için Kıyamette Allah'ın huzurunda şefaatte bulunacakları rivayetlere göre sabittir. Yani, iyi yolda ve dürüst karaktere sahip olmasına rağmen hayatlarında ufak tefek halalar yapmış olanların affı için peygamberler tarafından Allah katında yapılan girişimler. Kur'ân-ı Kerim ilk tür şefaati şiddetle reddetmiştir. İkinci tür şefaati de bazı şartlara bağlı kılmıştır. Kısacası, Şefaati meselesi, peygamberlikle yakından ilgilidir ve bunu burada ele almayı uygun gördük.

ve arkasında olanı (geleceklerini ve geçmişlerini) bilir... İnsanlar O'nun ilminden, O'nun istediğinden başkalarını kavrayamazlar."

10.1.1. Allah Katında Kimsenin Sözü Geçmez

Yukarıdaki ayetin ilk bölümünde sözde ermiş, evliya, tanrı, melek ve diğer büyük kimselerin Allah nezdinde makbul olup, istedikleri kimseler için şefaatte bulundukları, O'na istedikleri şeyi yaptırdıkları yolundaki müşriklerin yanlış inançları toptan reddedilmiştir. Burada deniliyor ki Allah'a zorla bir şey yaptırmak şöyle dursun, en sevdiği peygamberler ve melekler O'nun yanında ağızlarını bile açmaya cesaret edemezler. Âyet-i kerimenin ikinci bölümünde bahsedilen hakikat, şirkin temeline bir darbe daha vurmaktadır. İlk bölümde Allah'ın sonsuz ve rakipsiz hakimiyetinin önemi belirtilmek suretiyle, hiçbir kimsenin O'nun kararını etkilemeyeceğine işaret edilmiştir. İkinci bölümde de, meseleye başka bir açıdan yaklaşıyor ve deniliyor ki, Allah'ın işlerine kimse karışamaz, çünkü, onlarda kâinat ve bunun hikmetini anlayacak bilgi kaynakları yoktur. İster insan olsun, ister melek, cin veya başka yaratıklar olsun, hepsinin bilgisi kısıtlı ve sınırlıdır. Bunlardan hiçbirisi kâinatın sonsuz gerçeklerini anlayacak bilgiye ve güce sahip değildir. Ayrıca, en küçük meselelerde dahi kullar Allah'a müdahale etmeye başlar ve olur olmaz şeylerle ilgili olarak başkaları için tavsiye ve şefaatte bulunmayı sürdürürlerse bütün kâinat'ın nizamı ve mekanizması bozulmuş olacaktır. Bu tür müdahaleler büyük

meslelere kadar sıçrayabilir ve tek Allah fikri ortadan kaybolur. Dünya ve kâinatın düzeni bir yana, kullar kendi kişisel ve ailevi sorunlarının üstesinden bile gelecek durumda değillerdir. Halbuki, Kâdir-i Mutlak hem onların hem bütün dünya ve kâinatın işlerini ve onların ardındaki hikmeti çok iyi bilmektedir. Bu itibarla kulların, ilmin ve marifetin en büyük ve yegâne kaynağı olan, Cenab-ı Allah'ın hidâyetine ve talimatına uymalarından başka çareleri yoktur.

10.1.2. Azaba Lâyık Olanlar İçin Şefaât Yoktur

En'âm suresinin bir ayeti şöyledir:

"Ve şefaâtlerini beklediğiniz şeyleri sizinle beraber görmüyoruz. Andolsun onlarla aranızda münasebet kesilmiştir. Ma'but zannettiğiniz sizden kayboldu." (Âyet; 94)

Aynı sûrede, bir başka yerde şöyle denilmiştir:

"Rabblarinin huzurunda toplanacaklarından korkanları Kur'an ile inzar et. Onlara Allah'tan başka dost ve şefaâtçi olmadığını söyle. Ta ki, ittika edip Allah'tan sakınsınlar." (Âyet; 51)

Demek oluyor ki, kendilerini dünyanın cazibesine ve diğer işlerine kaptıranlar, kıyamet gününün gelmeyeceğini ve Allah'ın huzuruna hiç çıkmayacaklarını zannedebilirler. Böyle kimselere ne denilirse boştur. Herhangi bir nasihat faydalı olmaz. Aynı şekilde, dünyada istediklerini yapabileceklerini ahirette kendilerine hiçbir zarar gelmeyeceğini, zirâ, kendileri için Allah'a başkalarının aracı olacağını ve kendilerini

cezalardan kurtaracaklarını sananlar da herhangi bir nasihate kulak asmazlar. A'raf suresinde şöyle buyurulmuştur:

"İllâ onun te'vîlini mi gözetiyorlar? Onun te'vîli geldiği (haber verdiği şeyler ortaya çıktığı) gün, önceden onu unutmuş olanlar derler ki: 'Doğrusu Rabb'imizin elçileri gerçeği gelirmiş. Şimdi bizim şefaathçilerimiz var mı ki bize şefâat etsinler, yahut tekrar geri döndürölüp dünyâyâ gönderilmemiz mümkün mü ki, (orada eski) yaptıklarımızdan başkasını yapalım?' Onlar, kendilerini ziyâna soktular ve uydurdukları şeyler kendilerinden saptı. Kaybolup gitti." (Âyet; 53)

"Onun (Allah'ın) izni olmadan hiçbir kimse şefaathçi olamaz. İşte Rabbiniz olan Allah budur. O'na ibadet edin. iyice düşünüp ibret almanız?" (Âyet; 3)

Aynı sûrenin 18. ayetinde şöyle buyurmuştur:

"Onlar Allah'tan başka, kendilerine ne zarar ne de faydası olmayan şeylere taparlar. Ve, 'Bunlar, Allah yanında bizim şefaathçılarımızdır' derler. De ki: 'Göklerde ve yerde Allah'a bilmeyeceği bir şey mi haber veriyorsunuz? ' O, sizin şirk koştuklarınızdan münezzehtir, çok yücedir." (Âyet; 18)

Cenâb-ı Allah'ın bir şeyden habersiz olması, o şeyin varolmaması demektir. Çünkü varolan her şey Allah'ın bilgisi dahilindedir. Burada aslında ince ve zarif bir ifade kullanılmış ve şefaathçiler, "Allah'ın bilmeyeceği bir şey" olarak tarif

edilmişlerdir. Yani, Allah "şefaâtçi" diye bir şey tanımıyor ve bu sebeple, bunlardan bahsetmek gereksizdir.

"O gün zâlim için acıyacak ve şefaati kabul olunacak kimse yoktur." (Mü'min; 18)

Ayette, kâfirler'in şefaitle ilgili akide ve görüşü açıkça reddedilmiştir. Burada deniliyor ki, zalimlerin şefaati için kıyamette kimse bulunmayacaktır. Gerçekte, mahşerde kâfir ve zalimlerin şefaâtçisi hiç olmayacaktır. Ancak, burada sözün gelişi böyle bir ifade kullanılmıştır. Şefaât izni verilse de ancak Allah'ın sevgili kullarına verilecek ve bu kullar hiçbir zaman kâfirler ile müşrikler ve zalimlerin dostları olamazlar. Çünkü, kâfir ve müşrikler, şefaâtçilerinin çok kuvvetli ve nüfuzlu olduğuna inana gelmişlerdir ve ne olursa olsun mahşerde bu şefaâtçiler sayesinde Allah'ın gazabından kurtulacaklarına emindirler. Onun için Cenab-ı Allah diyor ki orada sözü geçen herhangi bir şefaâtçi bulunmayacaktır, hele kâfir, müşrik ve zalimleri kurtaracak kimse olmayacaktır.

10.1.3. Şefaât İçin İzin Gereklidir

Meryem sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Şefaât etmeye ancak Allah indinde söz almış olanlar malik olacaktır." (Âyet; 87)

Bu ayetin bir anlamı şudur. Ancak müsaade almış olan hakkında şefaât yapılabilir. İkinci anlamı da şudur. Ancak izin almış olan biri başkası için şefaatte bulunabilir. Ayetin ifadesi bu her iki anlam için müsaittir.

Yukarıdaki ayette geçen Allah kelimesi Arapça aslında "Rahman" olarak kaydedilmiştir. Rahman'dan izin almanın anlamı şu olabilir. Dünyada Allah'a iman edip O'nun yakın kulları arasına giren ve O'nun rahmetini kazanmış olan bir kişi şefaata lâyıktır ve ancak o'nun lehinde şefaate yapılabilir. Demek ki, insanların kendilerine göre şefaate bulmaları hiç önemli değildir. Önemli olan, Allah'ın birini şefaate lâyık görmesi ve şefaate olma izni vermesidir.

"O günde şefaate fayda vermez. Ancak kendisine Allah'ın izin verdiği ve şefaate edilmesine razı olduğu kimsenin müstesna. Allah, onların önlerinde ve arkalarında olanı bilir. Onların ilmi ise O'nu kavrayamaz." (Tâhâ; 109-110)

Yukarıdaki ayetlerin ilki, iki şekilde tercüme edilebilir. Birincisi yukarıda tercüme edilen şekildedir. İkincisi de şöyledir: "O gün de şefaate fayda vermez. Ancak kendisine Rahman (Allah)'ın izin verdiği ve (başkaları için) şefaate etmesine razı olduğu kimseye fayda verir." Burada kullanılan kelimeler özlü ve geniş anlamı olup her iki şekilde de tercüme edilebilir. Demek kıyamette, Rahman ve Rahim olan Allah, izin vermezse ne kimse başkaları için şefaate olabilir ne de kendisi için şefaate talip olabilir. Mahşerde hiç kimse Allah'ın huzurunda ağzını açamaz ve ne kendisi ne başkaları için şefaate talip olabilir. Ancak Allah izin verdiği takdirde şefaate gerçekleşebilir. Bu her iki husus Kur'ân'da açıkça anlatılmıştır. Allah bir yandan diyor ki:

"İzni olmaksızın O'nun (Allah'ın) nezdinde şefaath edecek yoktur." (Bakara; 225)

"Rûh ve meleklerin saf olarak huzur-u ilâhîde durdukları günde, onların hiçbirisi konuşmaz. Ancak Rahman'ın müsaade etlikleri müstesna." (Nebe; 38)

Allah-u Teâlâ bir yandan da şunları bildiriyor:

"Allah onların önünde ve arkalarında olanı bilir. Onlar ancak Allah'ın razı olduğuna şefaath ederler. Ve O'nun azametinden korkarlar." (Enbiya; 28)

"Göklerde nice melekler vardır ki, Allah izin vermedikçe ve ona razı olmadıkça hiç kimseye şefaathları fayda vermez." (Necm; 26)

10.1.4. Şefaathın Yasaklanması'nın Sebebi

Tâhâ suresinin yukarıdaki ayetinde şefaathın neden kısıtlandığı anlatılmıştır. İster melek olsun, ister peygamber ve ister evliya; kimlerin Allah'ın huzuruna ne gibi bir dosya ile geldiklerini bilemezler. Bu zâtlar, kimin dünyada ne yaptığını, nasıl bir karaktere sahip olduğunu ve Allah'a nasıl bir hesap vereceğini kestiremezler. Çünkü onlarda Allah'ın sahip bulunduğu bilgi kaynakları yoktur. Bunun aksine, Allah-u Teâlâ, her insanın geçmişini ve geleceğini, karakterinin ne olduğunu, dürüstlük derecesinin ne olduğunu, suçlu olup olmadığını, suçluysa ne kadar cezaya lâyık olduğunu, suçlu değilse nasıl ödüllendirileceğini en ince ayrıntılarına kadar bilmektedir. Böyle bir durumda melekler, peygamberler ve evliyalar, iste-

dikleri kişiler için şefa'at edemezler. Bilindiği gibi, bir daire veya iş yerinde, alt seviyedeki bir müdür veya memur, istihdam veya başka konularla ilgili olarak bütün dost, arkadaş ve yakınları için torpil kullanmaya çalışırsa bunun haddi hesabı olamaz ve iş yerinin bütün mekanizması ve çalışma düzeni bozulmuş olur. Böyle küçük bir düzeyde Kâinatın Sahibi'nin huzurunda herkesin şefa'at etmesi ve bunun kabul edilmesinin ne kadar tehlikeli ve zararlı olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Şefa'at serbest bırakıldığı takdirde Allah'ın huzurundaki manzarayı gözünüzde bir canlandırın. Binlerce, on binlerce ve hatta milyonlarca kimsenin Arş-ı Alâ'da toplanıp hem kendi hem başkaları için yalvardıklarını düşünün. Bu kargaşada kimin ne olduğu, kimin nasıl şefa'at edileceğini gözden geçirin. Orada şefa'atçıların, şefa'at ettikleri kişilerin geçmişı ve karakterini pek iyi bilmediğinden emin olabilirsiniz. Dünyada yüksek bir mevkide bulunan bir amire emri altındaki memur ve personel için tavsiye filan geldiği zaman, bu yetkilinin tavsiyeciye sorduğu sorular şu şekilde oluyor: Siz bu adamı iyi biliyor musunuz? Karakterini incelediniz mi? Yeterince güvenilir bir kişi midir? ondan bir zarar gelmeyeceğinden emin misiniz? Ayrıca, eğer bu âmir tavsiye edilen kişinin ne mal olduğunu biliyorsa onu derhal tavsiyeciye geri gönderiyor ve diyor ki, "Bu adamın ne kadar yalancı nankör, tembel, hırsız, rüşvetçi ve ahlâksız olduğunu bilmiyor musunuz?" Amir işte bu bilgisine dayanarak, azarlayıcı bir tavırla, tavsiyeciye der ki, "Vallahi sizden böyle

bir kişi için tavsiyede bulunmanızı beklemiyordum. Lütfen böyle kimseler için tavsiyede bulunmayın^{34[2]}". Bu küçük misalden, söz konusu ayette şefaât için ilgili zikredilen kaide ve kuralların ne kadar doğru ve yerinde olduğu anlaşılacaktır. Şefaatin kapısı tamamıyla kapatılmamıştır. Dünyada Allah'ın kullarına her zaman yardım elini uzatmış Allah'ın sevgili insanları, âhirette başkaları için şefaâtçi olabilirler. Ancak herhangi bir kimse için şefaatte bulunmadan önce Allah'tan izin almak zorundadırlar. Allah, kimin için konuşmalarına izin verirse ancak onlar hakkında tavsiyede bulunabileceklerdir. Ayrıca, şefaatin de haklı ve yerinde olması şarta bağlanmıştır. Nitekim, "ve kâle Sevaben" (bu sözü iyi söylesin) şeklindeki İlâhî emir bu yöndedir. Yanlış, uygunsuz ve yerinde olmayan şefaate izin verilmeyecektir. Mesela, dünyada yüzlerce Allah'ın kulunun hakkını yemiş birisi için kıyamette herhangi bir peygamber, melek veya evliya çıkıp, Allah'a "Ya Rab bu adama acı, bunu mükâfatlandır" diyemez. Nebe' suresinde şöyle buyurulmuştur.^{35[3]}

^{34[2]} Hazreti Peygamber Efendimiz ümmetini şefaât konusunda çeşitli defa ve vesilelerle uyarmıştır. Mesela Hz. Peygamber (a.s.)'in şöyle söylediği rivayet olunur. "Benden sonra usûlümü değiştirecek olanlar, bu sebepten dolayı değiştirileceklerdir ve bir daha eski yola getirilmeyeceklerdir. Eğer ben dersem ki bunlar benim adamlarımdır, o zaman bana denilecektir ki, sen kendinden sonra, bu adamların ne yaptığını bilemezsin, o zaman ben de bunları defedeceğim ve diyeceğim ki, benden uzak durun." Rivayet, şu hadis kitaplarında yer almıştır: Sahih-i Buhari (Kitabul-Fiten) Müslim (Kitab-üt Tahâret, Kitab-ul Fezâil), Müsned-i Ahmed (İbn Mes'ûd ve Ebû Hureyre'nin rivâyetleri) ve İbn Mâce (Kitab-ül Menasik).

^{35[3]} Aksine, doğru yoldan sapmış olan taraftarlarının ağır bir şekilde cezalandırılmasını isteyeceklerdir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Peygamber (a.s.)'in bu gibi insanlar ile ilgili sözleri vardır.

"Rûh ve meleklerin saf olarak huzuru ilâhîde durdukları günde onlardan hiçbirisi konuşmaz. Ancak Rahman'ın müsaade ettikleri müstesna. Ve doğru söylerler."

Burada "konuşamaz" kelimesi, "şefaât edemez" manasındadır. Cenab-ı Allah demek istiyor ki, kimse Allah nezdinde başkası için şefaât edemez ama iki şân müstesna. Bu şartlardan biri şudur. Bir suçlu veya hatalı kişi hakkında şefaât etmesine izin verilen şefaâtçi, şefaati doğru ve haklı olarak yapmalıdır. Gereksiz ve haksız yere Allah'ın huzuruna çıkmamalıdır. Ayrıca, hakkında şefaât yapılan kişi sadece günahkâr olmalı, kâfir olmamalıdır.

10.1.5. Müşriklerin Güvendiği Sahte Şefaâtçiler

"Allah onların önünde ve arkalarında olanı bilir. Onlar ancak Allah'ın razı olduğuna şefaât ederler. Ve O'nun azametinden korkarlar." (Enbiyâ; 28)

Müşrikler, melekleri iki sebepten tanrı olarak kabul ederlerdi. Birincisi, melekler onların gözünde Allah'ın evlâtları gibiydiler. İkincisi, onlara tapmak suretiyle, onları Allah katında kendileri için şefaâtçi haline getirmek isliyordı. Halbuki Yunus sûresinin 18. ayeti ve "Zümer sûresinin 3. ayetiyle bu her iki inanç şiddetle reddedilmiştir.

Burada şu noktaya da dikkat etmeliyiz ki, Kur'ân-ı Kerîm şefaât ile ilgili müşriklerin batıl inancını reddederken onların şefaâtçi olarak kabul ettikleri varlıkların ne gaipten ne de gelecekte haberdar olmadıklarını belirtir. Burada denilmek

isleniyor ki, başkalarının geçmişı, geleceği veya mevcut durumu hakkında bilgi sahibi olmayanlar şefaati içi.) mutlak yetkiye sahip olamazlar. Bu sebeple, ister peygamber olsun ister melek, Allah'ın izni olmaksızın şefaatiçi olamazlar. Kendi başına kimse için şefaati edemezler. Şimdi şefaati dinleyip dinlememek, kabul edip etmemek tamamıyla Allah'ın elinde olduğuna göre, bunca yetkisiz ve çaresiz şefaatiçilere tapmak, onlara yalvarmak doğru olabilir mi? Sebe' sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"O'nun (Allah'ın) katında kendisine izin verdiğinden başkasının şefaati fayda vermez." (Âyet; 23)

Yani, kâinatın mülkiyetinde ve idaresinde Allah'a ortak olmak şöyle dursun, hiçbir kimse başka bir kimse için Allah'ın huzurunda ağzını açmaya cesaret edemez. Allah'ın sevgili kullarının, Kâinatın Efendisi'ne söz geçirebileceklerini ve hatta ondan istediklerini koparabileceklerini düşünenler yanlış yoldadırlar. Halbuki, Allah (cc.) genellikle şefaati sevmez ve ancak izin verdiği kişiler şefaatiçi olabilir veya şefaati olunurlar.

"Onların (Mahşer halkının) kalplerinden korku giderildiğinde birbirlerine: 'Rabbimiz ne söyledi?' diye sorarlar. (Şefaati edecek olanlar da): 'Hakkı söyledi' derler. O, çok yüce ve çok büyüktür." (Sebe; 23)

Burada, Kıyamet gününde, bir şefaatiçinin bir kişi için şefaati edeceği zamanın tablosu çizilmiştir. Bu tabloda, Allah'tan izin alınmak üzere kendisine müracaati edildikten

sonra, şefaâtçi ile şefaât olunanın, merakla, sabırsızlıkla ve korkudan titreyerek Allah'ın cevabını bekledikleri görülmektedir. Nihayet, Allah'ın yüce katından izin çıkınca ve şefaât olunan şefaâtçinin yüz ifadesinden durumun ümit verici olduğunu anlayınca, rahat bir nefes alıyor ve bir adım ileriye alarak şefaâtçiye soruyor. 'Acaba, Allah'tan nasıl bir haber geldi?' O zaman şefaâtçi da kendisini teskin edici bir şekilde, "müsterih ol, Cenab-ı Allah'tan izin çıkmıştır" diyor.^{36[4]}

Burada vurgulanmak istenen şey şudur. Cenab-ı Allah gibi yüce bir Hâkimin huzurunda ağızlarını bile açmaya cesaret edemeyen kimselerin zorla ve ısrarla Allah'a bir şey yaptırmalarını düşünmek bile abestir. Duhân suresinde Allah şöyle buyurmuştur:

"O gün, bir dost bir dosttan hiçbir şeyi defedemez. Onlara yardım da olunmaz. Ancak, Allah'ın merhamet ettiği kimseler böyle değil. Çünkü O, Gâlib, Kâdir ve Rahîm'dir." (Duhân; 41-42)

Bu ayetlerde mahşerde, karar gününde İlahî Mahkeme'nin havası yansıtılmak istenmiştir. Allah'ın yüce mahkemesinde hiçbir kimsenin himayesi, yalvarışı ve tavsiyesi, hiçbir suçluyu cezadan kurtaramayacaktır. En

^{36[4]} Kıyamette peygamberlerin, ümmetlerinden bazıları için şefaatte bulunacakları sırada ne gibi bir teslimiyet ve acz içinde olacaklarının manzarası Maide suresinin son rûkûsunda çizilmiştir. Burada Hz. İsa'nın kendi ümmeti için nasıl mütevazî bir şekilde Allah'a yalvaracağı anlatılmıştır. Mesela şu sözlerine bakın. "Eğer onları bağışlarsan muhakkak Sen aziz ve hakimsin."

büyük yargıç Allah ve bütün yetkiler O'nun elindedir, O'nun kararlarını kimse etkilemez. Herhangi bir sanığı ağır bir şekilde cezalandırması, affetmesi ya da cezasında indirim yapması tamamıyla Onun iradesine bağlıdır, ilahî iradenin en bariz özelliği merhamettir. Ancak Allah kimin hakkında ne karar verirse versin, eksiksiz uygulanacaktır. İlahî adaletin niteliğine değinildikten sonra devamında sanık ve suçluların akıbetinin ne olacağı anlatılmıştır. Asi ve inatçı suçlulara herhangi bir merhamet veya esneklik gösterilmeyecektir. Ancak Allah'tan korkan ve dünyada her konuda O'nun talimatına göre hareket etmeye çalışanların bazı hataları affedilecek, cezaları hafifletilecek ve hatta mükafatlandırılacaklardır.

10.1.6. Hazreti Nuh'un Oğlu İçin Allah'a Yalvarışı

Kur'ân-ı Kerîm'in Hûd Sûresinde Hz. İbrahim (a.s.)'in hikâyesi, Kureyşlilere anlatılmıştır (Ayet: 69-76). Kureyş'liler, kendilerini Hz. İbrahim'in soyundan saydıkları için Arabistan'ın bütün din adamları, tarikat sahipleri, Kâbe'nin mütevellileri v.s. Arap'ların dinî, ahlâkî, siyasi ve kültürel liderliğinin kendi malları olduğunu sanıyorlardı. Bunlar Allah'ın yüce mahkemesinde, kendilerinin hiçbir zarara uğramayacağı gibi yanlış bir düşüncede idiler. Kendilerinin, Hz. İbrahim gibi Allah'ın sevgili peygamberinin evlatları ve mirasçıları olduğu düşüncesiyle, suçlu oldukları takdirde bile şefaathat olunacaklarına inanıyorlardı. Kureyşli ve Mekke'lilerin bu yanlış fikrini reddetmek amacıyla Cenab-ı Allah kendilerine

Hız. Nûh (a.s.)'un başına gelenleri hatırlatmıştır. Hız. Nûh, oğlunun suda boğulmak üzere olduğunu görüyor ve kurtulması için Allah'a yalvarıyor, ancak sadece yalvarışı ve şefaati geri çevrilmekle kalmıyor, üstelik azarlanıyor da. Bundan sonra Hız. İbrahim (a.s.)'in hikâyesi anlatılmıştır. Yani, bir yandan kendisinin Allah'ın Halili (sevgilisi) ve en yakın peygamberlerinden biri olduğundan söz ediliyor ve meziyetleri dile getiriliyor ve bir yandan da, aynı Hız. İbrahim, kendi milleti (Lût)'nin kurtulması için Allah'a yalvardığı ve Allah'ın iradesine karıştığı zaman şefaati reddediliyor. Yine Hûd sûresinde biraz ilerde şu ayetlere rastlanıyor:

"O gün gelince herkes yalnız Allah'ın izni ile konuşur."
(Hûd; 105)

Burada kendilerine göre hayaller kuranlar ve kendi kendilerini aldatanlar tekrar ikaz ediliyor. Falanca peygamber ve evliyanın, Allah'ın katına çıkarak falan falan kişi ve gruplar için şefaatte bulunacağı ve zorla sözlerini kabul ettirip onları affettireceği gibi düşünceler hayâldir. Allah kimseye konuşma izni vermezse ağızlarından bir tek lâf bile çıkmayacaktır.

10.1.7. Dünyevî Yaşantıda Allah'tan Şefaât İle İlgili Müşriklerin Yanlış Anlayışı

Nahl suresinin bir ayeti şöyledir:

"Şimdi onlar, batıla iman edip, Allah'ın Himmetini inkâr mı ediyorlar?" (Âyet; 72)

Mekke'li müşrikler bütün nimetlerin Allah tarafından geldiğini inkâr etmezlerdi. Hatta bu nimetleri kendilerine ihsan ettiği için Allah'a şükrederlerdi. Fakat bu noktada bir hata işlerlerdi. Bu nimetlerin ihsan edilmesinde hiç rolleri olmayan bir takım tanrı, tanrıça ve melerler v.s. ye de sözde ve fiilde minnettar olduklarını ifade ederlerdi. İşte Mekke'li müşriklerin bu davranışını Kur'ân-ı Kerîm, "Allah'ın nimetinin inkârı" olarak tarif etmektedir. Muhsin (ihsan eden)"in ihsanı için gayri muhsin (muhsin olmayan)'e teşekkür edilmesi, Kur'ân-ı Kerîm'de aslında, nimetin inkârı veya Muhsin'e saygısızlık olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, Muhsin'in, kendi irade ve fazlıyla ihsan etmesine rağmen, O'nun, başkalarının tavsiye ve şefaati üzerine böyle yaptığını sanmak da yanlıştır ve Kur'ân-ı Kerîm bunu da usulen tekzip etmiştir.

Aslına bakılırsa, bu ilâhî tutum ve davranış adalet ve hakkaniyet kurallarına tamamıyla uygundur. Bunu şöyle bir misalle anlatalım. Diyelim ki, muhtaç bir kimseye yardım elinizi uzattınız. Siz yardım eder etmez o kimse yerinden kalkıp, bu yardımda hiç payı olmayan başka bir adama teşekkür ve minnetini bildirdi. Belki de siz alçak gönüllü ve efendi bir insansınız ve söz konusu kimsenin bu münasebetsizliğini görmezlikten geldiniz. Fakat, kalbinizin bir köşesinde bu kimsenin münasebetsizliği ve nankörlüğü konusunda acı duyacaksınız. Sonra eğer bu adama bu ters davranışının sebebini sorduğunuz zaman sizin merhamet duygusuyla değil, aksine aracı ve şefaatchi kişinin hatırı ve

korkusuyla kendisine yardım ettiğinizi söylerse herhalde bunu kendinize bir hakaret kabul eder ve fazla tahammül edemezsiniz. Onun acayip açıklamasından, kendiniz hakkında iyi fikir taşımadığı, sizi merhametli ve yardımsever bir insan olarak görmediği, aksine dost ve ahabpların sözlerine değer verip onların hatırı için başkalarına yardım ettiğiniz görüşüne sahip olduğunu anlamakla fazla gecikmeyeceksiniz. Nahl suresinde şöyle buyuruluyor:

"Onlar Allah'ın nimetini bilirler ve sonra onu inkâr ederler. Onların ekserisi kâfirlerdir." (Âyet: 83)

Burada da "inkâr edenler" deyiminden, daha evvel bahsettiğimiz davranış kastedilmiştir. Yani, Mekke'li kâfir ve müşriklerin, Allah'ın nimetlerine başkalarını ortak koşmaları. Hacc sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Allah hem meleklerden, hem de insanlardan rasûller seçer. Allah işiticidir, görücüdür. Allah onların önlerinde ve arkalarında olanı bilir. Bütün işler Allah'a döndürülür." (Âyet; 75-76)

Burada denilmek isteniyor ki, müşriklerin kendilerine ma'bud olarak seçtikleri varlıklar arasında, melekler ve peygamberler en üst mevkiye sahiptirler, ama bunların durumu da haberci ve elçilerden farklı değildir ve bunlar da Allah'ın seçtiği görevlilerdir. Sadece bu husus kendilerine, Allah'ın işlerinde ortak olmalarına sebep olamaz. Dikkat ederseniz, "Allah onların önlerinde ve arkalarında olanı bilir"

cümlesi Kur'ân-ı Kerîm'de çok sık yer almıştır ve her yerde şefaât ile ilgili müşriklerin batıl itikadının reddi için kullanılmıştır. Bu cümleinin burada kullanılmasının anlamı da aynıdır. Allah demek isliyor ki, müşrikler tarafından şefaâtçı ve kurtarıcı olarak bilinen melekler ile peygamberler aslımla kendileri Allah'a muhtaçtırlar. Her şeyi gören, bilen ve dolayısıyla, kulların ihtiyaçlarını gideren ve şefaâtlarını dinleyen ya da reddeden de odur. Bu hususla başka kimse O'nun ortağı olamaz. Nitekim, Zümer sûresinde şöyle denilmiştir.

"Yoksa onlar, Allah'tan başka şefaâtçiler mı edindiler? De ki: Onların hiçbir şeye güçleri yetmez ve hiçbir şeye akıl erdiremezlerse yine (onlardan şefaât bekler misiniz?)! De ki: 'Bütün şefaât Allah'ın kudretindedir. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Sonra O'na döndürüleceksiniz.'" (Âyet; 43-44)

Cenab-ı Allah demek istiyor ki, kâfırlar ve müşrikler kendi kendine bazı kimselerin Allah nezdinde nüfuz sahibi olduğuna ve bazı konularda Allah'a zorla ve tehdide bazı şeyler yaptırdıklarına inanıyorlar. Oysa, Allah nezdinde kimse bizzat kendisi için Allah'ın izni olmaksızın şefaate bulunamaz. Ne Allah kimseye şefaât konusunda yetki vermiştir ne de Allah'ın nezdinde şefaât edebilecek kimseler herhangi bir zaman böyle bir iddiada bulunmuşlardır. Necm Sûresinin şu âyetlerine de bakalım.

"Göklerde nice melekler vardır ki, Allah izin vermedikçe ve ona razı olmadıkça hiç kimseye şefaati fayda vermez." (Âyet; 26)

Demek ki, Allah katında melekler şefaatten dem vuramaz. Melekler zaten Allah'a tamamıyla bağı ve emrine amade yaratıklardır. Onlar kendileri muhtaç ve çaresizdirler. Onlardan yardım ve şefaati beklemek cahilliktir. Doğrusu şu ki, bütün melekler bir olup Allah'ın istemediği bir kimse için şefaati dileseler dahi, hiçbir şey yapamazlar.

10.1.8. Allah'ın Kararını Kimse Değiştiremez, Tehir Edemez

Şu âyete bakın.

"Allah bir kavme fenalık murad ederse, onu çevirecek hiçbir çare yoktur. Onlar için, Ondan başka bir veli ve dost yoktur." (Ra'd; 11)

Burada denilmek isteniyor ki, Allah (cc.) herhangi bir kişi veya millet hakkında bir karar vermişse onu değiştirecek herhangi bir güç yoktur. Herhangi bir aracı, şefaati ve tavsiyeci, suçlu ve günahkârı Allah'ın gazabından kurtaramaz. Onun için şefaati ve kurtuluş umuduyla serbestçe günah işlemek doğru bir davranış değildir.

"Onlar için istiğfar etsen de etmesen de, eğer onlar lehinde yetmiş kerre istiğfar eylesen de, Allah onları mağfiret etmez. Çünkü onlar Allah ve Rasûlünü inkâr ile kâfir oldular. Allah, fasık olan kavme hidâyet etmez." (Tevbe; 8fr)

"Onlar için istiğfar etsen de etmesen de müsavidir. Allah, onları mağfiret etmez. Şüphesiz Allah, fâsık olan kavmi hidâyet etmez." (Münafikûn; 6)

İşbu mesele, Münafikûn sûresinden üç sene sonra nâzil olan Tevbe suresinde çok açık bir şekilde ele alınmıştır. Söz konusu âyette Cenab-ı Allah, Hazreti Peygamber (a.s.)'e hitap ederek diyor ki, "Sen bu sapıklar için 70 defa bile şefaatte bulunsan. Ben onları affetmeyeceğim. Zira, onlar Allah ile Rasûlünü inkâr ediyorlar ve en kötü günahları işliyorlar." Daha sonra şunları söylüyor.

"Onlardan ölen bir kimse üzerine katiyyen namaz kılma. Ve kabri üzerinde durma. Çünkü onlar, Allah ve Rasûlünü inkâr ettiler ve fasık oldukları halde öldüler." (Tevbe; 84)

Burada iki noktaya temas edilmiştir. Yani, şefaath ve mağfiret yalnızca hidayet bulmuş kişilere mahsustur. Hidayet almamış veya doğru yoldan saparak fık-ü fücûra batmış olanlar için ise alelâde İnsanlar şöyle dursun, Allah'ın Rasûlü bile mağfiret duası yaparsa, Cenab-ı Allah tarafından kabul edilmez. Burada temas edilen ikinci nokta şudur. Allah'ın hidayetne talip olmayanları Allah bağışlamaz. Eğer bir kul, hidayeti kabul etmiyor ve hidayete çağrıldığı zaman omzunu silkip başka bir tarafa yöneliyorsa, Allah herhalde onu hidayet edecek değildir.

10.1.9. Mahşer'de Hazreti Peygamber (a.s.)'in Şefaati Hüviyeti

İslâm inancına göre, şefaati kavramı şudur. Kıyamet gününde Allah-u Teâlâ'nın mahkemesinde, Allah'ın izni olmadan kimse, kimse için şefaatte bulunamayacaktır. Bu kurala göre gayet tabii ki Allah'ın en sevdiği peygamberi Hz. Muhammed (a.s.) Mahşer'de ümmeti ve ümmetinin bazı fertleri için şefaatte bulunmaya teşebbüs edecektir. Fakat, bu şefaati Allah'ın müsaadesine bağılı olacaktır ve sadece, hayatları boyunca ellerinden geldiği kadar iyi birer müslüman olmaya çalışan ve Allah'a tâbi olarak faaliyet göstermelerine rağmen bazı hatalar işlemiş olanlar şefaati olunabileceklerdir. Fakat, bile bile günah işlemiş ve düştükleri durumdan utanç duymamış, pişman olmamış sapık kimseler şefaati olunmayacaklardır. Nitekim, Hz. Peygamber (a.s.) bir hadisinde, Allah'a hıyanet eden ve ondan korkmayanların durumunu anlatırken şöyle buyurmuştur: "Bu hain kimseler, yaptıkları günah ve yedikleri haram malların yükünü omuzlarında taşıyarak mahşere geleceklerdir ve bana yalvaracaklardır, 'Yâ Rasûlallah bana yardım edin.' Fakat ben onlara şu cevabı vereceğim. 'Ben senin için hiçbir şey yapamam, çünkü ben sana Allah'ın mesajını iletmiştim.'" (Bk: Mişkat: Kısmet-ül Ğânayim, El-Ğulûlü Fiha).

On Birinci Bölüm: GELECEKLE İLGİLİ HABERLER

11.1. KUR'ÂN-I KERÎM'DE YER ALAN GELECEKLE İLGİLİ HABERLER

11.1.1. Hazreti Peygamber'in Bazı Önemli Haberleri

Peygamberler mutlaka doğru çıkan haberleri vermişlerdir. Bu haberlerden bazılarının gerçekleşmesi epeyce zaman almıştır ve bunlardan bazıları ilk bakışta inanılmaz gibi görülmüştür. Halbuki, doğru haberler, peygamberliğin alâmet ve belirtilerinden biridir ve bunlar bir bakıma, Mu'cize mahiyetindedir. Falcıların kehanetleri bazen doğru çıkar bazen çıkmaz, peygamberlerin verdiği haberler ise her zaman doğru çıkar, çünkü onlar bu haberleri ilm-i ilâhîye dayanarak yaparlar. Hz. Peygamber efendimiz (a.s.)'in istikbal ile ilgili haberlerinden bir bölümü Kur'ân-ı Kerim'de bir bölümü de hadislerde yer almıştır. Bunları şöyle sıralayabiliriz.

11.1.1.1. Parlak Gelecek

"Senin için âhiret, elbette dünyadan daha hayırlıdır."
(Duha; 4)

Yukarıdaki ayetin bir anlamı da şudur: "Senin için daha sonraki devir, şimdikinden elbette daha iyi olacaktır." Cenab-ı Allah bu müjdeyi, Hazreti Peygamber (a.s.)'a tebliğe başladığı ilk günlerde vermişti. O sırada müslümanların sayısı parmakla gösterilecek kadar azdı. İslâm cemaati zayıf ve

küçüktü. Buna mukabil, bütün Mekke'liler ve Arap'lar Hazreti Peygamber (a.s.)'e karşıydılar. Görünüşte İslâmiyet'in kök salması, gelişmesi ve güçlenmesine hiç bir imkân yoktu. Durum ümitsizdi. İslâm'ın meşalesi sadece Mekke'nin bir kesiminde yanıyordu ve bunu söndürmek için her taraftan muhalefet rüzgârları esiyordu, işte o sırada, Cenab-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'den cesaretini kırmamasını istedi ve geleceğin aydınlık günlerini müjdeledi. Allah dedi ki, "Ey Muhammed, bugünkü zorluklardan dolayı yılma. Bundan sonra her geçen gün senin için iyi olacaktır. Şân ve şöhretin artacaktır. Adın her tarafta duyulacaktır ve kullara iletmek istediğin hidayet her tarafa yayılacaktır. Bu durum sadece bu dünya ile sınırlı da değildir, bu dünyada zahmet ve zorluk çeksen de ahiretle bunun semeresini göreceksin. Yani, dünyadaki mevkiin öbür dünyada daha da artacak ve sen orada en yüksek makama nail olacaksın."

Taberânî "Evsâfta ve Beyhakî "Delâil"de İbn Abbas (r.a.)'a dayanarak şu hadisi nakletmişlerdir. Rasûlullah buyurdular ki, "benden sonra benim ümmetimin kazanacağı bütün başarılar gözümden önüne serildi. Bundan çok memnun kaldım. Bunun üzerine Cenab-ı Allah dedi ki, âhiret senin için dünyadan da daha iyi olacaktır."

11.1.1.2. Din'in Galebesi İle İlgili önceden Verilen Haber

"Gerçekten, Rabbin sana verecek sen de razı olacaksın".
(Duha; 5)

Allah demek isliyor ki, benim nimetlerimin gelmesi biraz zaman alacak, ama muhakkak gelecektir, öyle gelecektir ki Hz. Muhammed (a.s.) ve O'na iman edenler gerçekten mutluluk duyacaklardır. Allah'ın rahmeti ve ihsanı yağmur gibi yağacaktır. Nitekim, Allah'ın dediği oldu ve Hazreti Peygamber (a.s.) henüz hayatta iken bütün Arap yarımadası ile kuzeyde Bizans İmparatorluğu'nun Suriye sınırına ve İran İmparatorluğu'nun Irak sınırlarına kadar ve doğuda Basra Körfezinden batıda Kızıldeniz'e kadar olan topraklar İslâm İmparatorluğu hakimiyetine giriverdiler. Arabistan'ın tarihinde ilk defa bu topraklar belli bir kanun ve düzene tabi oldular. İslâm yayılması karşısında ayakta durmaya çalışanlar yok oldular. Hicâz ve Arabistan'da kelimeyi şehadet "Lâilaheillâllah Muhammed-ur Rasûlullah"tan başka bir şey duyulmaz oldu. İslâmiyet'in selini, ne müşrikler, ne de ehli kitap durdurabildiler. Arap'ların sadece başları değil, kalpleri de tek Allah'a itaatle eğildiler. Bu insanların inanç, ahlâk, fiil bilgi ve kültürlerinde tam anlamıyla inkılab oldu. İnsanlık tarihinde, Cahiliyye'nin en kötü illetlerine yakalanmış olan bir milletin, sadece 23 yıllık bir süre içinde bambaşka bir millet olup çıktığının başka bir misalini görmek mümkün değildir. İslâm hareketi burada son bulmadı, aksine daha da gelişti, dal budak saldı. Hz. Peygamber (a.s.)'in inkılabçı hareketi daha sonra Asya, Afrika ve Avrupa'nın büyük bir bölümüne hakim oldu ve zaman geçtikçe dünyanın her köşesine yayılmış oldu. Cenab-ı Hakk'ın dünyada Hz. Peygamber'e verdiği nimet ve

ihsanlar işte bunlardır. Mükâfatların daha büyükleri de Ahiret'te verilecektir.

Gayri medenî, ümmî bir millettten, talimatı, hidayeti ve öğretileri böylesine inkılabçı olan bir peygamberin çıkması, Allah'ın kudretinin en büyük delili değilse nedir? Bu Peygamber (a.s.)'in getirdiği mesaj öylesine evrensel ve ebedî ilkelere dayanmaktadır ki, bunlar üzerinde bütün insanlık muazzam bir millet olarak yetişebilir ve bunlara göre her zaman yönünü tayin edebilir. Yalancı bir insan ne kadar uğraşırsa uğraşsın bu mevki ve makama varamazdı. Arap'lar gibi cahil ve ilkel İnsanlar şöyle dursun, o çağda dünyanın en medeni ve en ileri bir toplumunda yetişen en zeki ve en yetenekli bir lider bile bir millet veya toplumun çehresini böylesine tanınmayacak şekilde değiştiremezdi. Ayrıca, bütün insan soyunun bir platformda birleşip kardeş olabileceği ve muhteşem bir din ve kültür düzenini meydana getirebileceği altın ilkeler yaratamazdı. Bu, gerçekten, Allah'ın inayetiyle vuku bulan bir Mu'cizedir. Demek ki, Cenâb-ı Allah, Hz. Peygambere ve ümmetine vaad ettiği şeyleri vermiştir.

11.1.1.3. Yeni Bir Dönemin Müjdesi

Duha Sûresi'nin ana teması Hazreti Peygamber (a.s.)'in, vahiylerin arasının kesilmesi üzerine düştüğü telaşı gidermek ve İslâm'ı yaymasında karşılaştığı güçlükler ve ümit kırıcı gelişmeler üzerine duyduğu üzüntüye son vermek ve O'nu teselli etmektir. Bu sûrenin başlangıcında "kuşluk vaktine ve

karanlığı ile âlemi kaplayan geceye" yemin edilerek Rabbinin kendisini, Hz. Muhammed (a.s.)'i bırakmadığı ve O'na küsmediği belirtilmiştir. Bundan sonra, İslâm'ı yayma faaliyetinin ümit kırıcı ilk devresinden sonra durumun daha iyi olacağı, her geçen günün daha ümit verici, daha ferahlatıcı olacağı kaydedilmiştir. Çok geçmeden Allah'ın kendisine nimet ve ihsanlarını bahşedeceği ve kendisini mesud edeceği ifade edilmiştir. İşte bunlar, Kur'an'ın sarîh gaybî haberlerindendirler, ki daha sonra harfiyen gerçekleşmişlerdir. Halbuki, bu gaybî haberlerin yapıldığı sırada kimse böylesine muazzam neticelerin' alınacağını, böylesine köklü değişikliklerin meydana geleceğini düşünemezdi bile. Bundan sonra, Allah-u Teâlâ, sevgili peygamberine diyor ki, "Seni terk ettiğimi veya sana darıldığımı nereden çıkardın? Biz senin doğuşundan beri seninle yakından ilgileniyoruz. Sen yetim doğmuştun, seni yetiştirdik ve korunman için olağanüstü tedbirler aldık. Sen doğru yolu bilmezdin, biz sana doğru yolu gösterdik. Sen fakirdin, seni zengin ettik. Bundan sonra da sana birçok nimetler vereceğiz. Bütün bunlar gösteriyor ki, Biz başından beri seni seviyoruz, sayıyoruz ve sana özel ilgi gösteriyoruz."

11.1.1.4. "Yükü Azaltma"nın Manası

"(Habibim) Biz senin göğsünü açmadık mı? Senden yükünü indirip altık." (İnşirah; 1-2)

Müfessirlerden bazıları bu ayetleri şöyle tefsir etmişlerdir: Peygamberlik'ten önceki cahiliyye döneminde, Hz. Muhammed (a.s.) elinde olmayan sebeplerle bazı hala ve günahlar işlemiştir ve bundan büyük eziklik duyuyordu. Sanki omzunda bir yük vardı ve bunun kalkmasını istiyordu. Bu ayeti indirmek sureliyle Cenab-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'in bu yükünü kaldırdığını, bütün hatalarını affettiğini bildirmiştir. Ne var ki, bu tür bir açıklamayı kabul etmiyoruz. Ayetteki Arapça "vizr" kelimesi her zaman mutlaka "günah" veya "hata" anlamında kullanılmaz, aksine "ağır yük" deyimini için de geçerlidir. O halde kelimenin illâ kötü manasını kabul etmek için herhangi bir sebep yoktur. Ayrıca, Hz. Peygamber (a.s.)'in, nübüvvetten önceki yaşantısı öylesine tertemizdi ki, örnek olarak muhaliflerine gösterilmişti. Nitekim, Kur'ân-ı Kerîm'de, Hz. Muhammed'in, Mekke'li kâfirlere şöyle hitap ettiği kaydedilmiştir. "Bundan evvel aranızda senelerce yaşadım." (Yunus; 16). Sonra, Hz. Muhammed (a.s.) diğer insanlardan saklanarak bir günâh işleyecek şahsiyete de sahip değildi. Çünkü, Hz. Peygamber (a.s.) hâşâ böyle bir karaktere sahip olsaydı, Allah, O'nun ağzından Mekke'lilere yukarıdaki şekilde cevap verdirmezdi. O halde, yukarıdaki ayette geçen "vizr" kelimesini "yük" anlamında almak daha doğru olacaktır. Yük de üzüntü ve yorgunluk yüküdür. Hz. Peygamber (a.s.) gibi hassas ve ince duygulu bir kişi için milletin cehâlet ve dalâleti elem ve esef verici bir husus ve ağır bir yükü. O'nun gözlerinin önünde her türlü günâhlar işleniyor, putlara

tapılıyor, Allah'a ortaklar koşuluyor, evham ve batıl inançların batağına saplanılıyor, hayasızlık ve ahlâksızlığın son örnekleri veriliyor, toplumda haksızlık, adaletsizlik ve zulümle işler yapılıyor, güçlüler güçsüzleri eziyor, yeni doğan kız çocukları diri diri gömülüyor, kabileler kabilelere saldırıyor, intikam almak için and içiliyor ve bazen yüzlerce sene savaşıyor, hiç kimsenin canı, malı ve namusu güven içinde bulunmuyordu. Hz. Muhammed (a.s.) her şeyi görüyor, hissediyor ve içi kan ağlıyordu, ama hiçbir şey yapamıyordu. Bir çare göremiyordu. Cenab-ı Allah işte bu ağır yükten bahsediyor. Hz. Peygamber'in (a.s.) belini büken bu ağırlığı kaldırdığını söylüyor. Hz. Peygamber efendimiz (a.s.) nübüvvet makamına yükseltildikten sonra aradığını bulmuş oldu. Derdinin çaresinin ne olduğunu anlamış oldu. Hidayet yoluna kavuşmuş oldu. Allah'ın gösterdiği yol, O'nun yükünü hafifletti ve kavuştuğu hidâyetle, sadece Arap'ları değil, bütün insanlığı ıslâh edeceğinin farkına varmış oldu.

11.1.1.5. Şânın Yükselmesi

"Ve senin şânını da yükselttik." (İnşirah; 4)

Ulu Allah bu sözleri, İslâmiyet'in ilk devresinde söylemişti. O sırada ancak birkaç kişi Rasûlullah (a.s.)'in etrafında toplanabilmiş O'na iman edebilmişti. O sırada eğer bir kişi kalkıp deseydi ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in şan ve şerefi bütün dünyada artacak ve getirdiği mesaj dünyanın dört bir tarafına yayılacak; o zaman bu lâflara herkes gülerdi. Ama,

bunları söyleyen ve müjdeleyen Allah'tır ki gelecekte ne olacağını pekalâ biliyordu. Yüce Allah bu sözünü gerçekleştirmeyi irade etti ve bu hususta Mekke'lilere iyi bir ders verdi. Mekke'li kâfirler, Hz. Muhammed (a.s.)'in vaaz ve telkinini baltalamak ve O'nu diğer Arap'ların göründe kötülemek ve küçük düşürmek amacıyla akla gelen her yola başvururlardı. Meselâ, yöntemlerinden biri, Hac mevsiminde Arabistan'ın don bir tarafından Arap'lar Mekke'ye geldiğinde, Mekke'liler gruplar halinde herkese gider, Mekke'de Muhammed (a.s.) adında çok tehlikeli (!) bir adamın bulunduğunu, sihir yaparak baba ile oğul, koca ile karı ve kardeş ile kardeş arasında anlaşmazlık çıkardığını, aileleri bozduğunu ve kabileleri birbirine düşman hale getirdiğini söylerlerdi ve dolayısıyla bu adamdan sakınmalarını isterlerdi. Hac mevsiminin dışında da ziyaret ve ticaret gibi konularla ilgili olarak Mekke'ye gelenlere de aynı şeyleri anlatırlardı. Fakat, Allah'ın hikmetine bakın ki, bu menfi propagandanın bazı müsbet ne yönleri de görülüyordu. Bir kerre, Mekke'ye her ne sebepten olursa olsun, gelenler arasında Hz. Muhammed (a.s.) adını bilmeyen kalmadı. Adı, sanı belli olmayan ümmi bir peygamberin adı böylece kısa bir zamanda bütün Arap yarımadasında ve hatla diğer bazı bölgelerde duyulmuş oldu. Bulun kabileler ve gruplar "Muhammed" ismini tanımış oldular. Gayet tabiidir ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in adını ve hakkındaki bu kadar dedikoduyu duyan herkes, kendisinin kim olduğunu, nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu, neler söy-

lediğini, ne yaptığını, "sihri"nin nasıl olduğunu, bundan etkilenenlerin kim olduğunu merak etmeye başladı. Mekke'li kâfir ve müşriklerin propagandası arttıkça, Hz. Muhammed (a.s.) ile ilgili merak da arttı. Ve Arabistan'ın her köşesinden İnsanlar bu "ilginç" (!) adamı görmek amacıyla akın akın Mekke'ye gelmeye başladılar. Merak ve arayış içinde olanlar, bu harika kişinin ahlâk ve siretini görünce cazibesine kapılmaya başladılar. Kur'ân-ı Kerîm'i işiten ve talimatını öğrenen kimseler, bu "kâhin" (!) in mesajının ne olduğunu anladılar. Ve "sihir" denilen ilâhî mesajın aslında bir iksir olduğunu, bunu kabul edenlerin yaşantılarında muazzam inkılap meydana geldiğini gören kimseler de İslâmiyet'in çemberine girmeye başladılar. Menfi ve kötü propaganda, faydalı bir hale dönüştü. Öyle ki, Mekke'den Medine'ye hicret yaklaşırken Arap kabileleri ve sülaleleri arasında, Rasûlullah (a.s.)'ı tanımayan veya aralarında birkaç iman sahibinin bulunmadığı kabile kalmamıştı. Hz. Peygamber (a.s.)'in şan ve şerefine yükselmesinin bu birinci merhalesiydi.

Medine'ye hicretten sonra ikinci merhale başladı. Bu dönemde bir yandan münafıklar, Yahudiler ve Arap eşrafı Hz. Muhammed (a.s.)'i kötülemeye çalışırken, bunun tam aksine bir avuç müslüman, herkesin gönlünü fetheden insanlık ve uygarlık örneklerini veriyorlardı. Müslümanlar, Medine'de kurdukları İslam Devleti'yle, Allah'a inanma, O'ndan korkma, ibadet ve takvâ, temiz karakter ve ahlâk ile adâlet, eşitlik, sosyal adâlet, istişare, kalkınma ve refah, sosyal hizmet, söz

tutma ve doğruluğun en güzel örneklerini sunuyorlardı. Düşmanları, Hz. Peygamber (a.s.)'in artan nüfuzunu savaş ve çarpışmalarla durdurmak istediler. Fakat, Hz. Peygamber (a.s.)'in eşsiz liderliğinde kurulan imanlı cemaat ve ordu, disiplin, düzen, cesaret, ölüme meydan okuma ve savaşta da bazı ahlâk kurallarına riayet etme gibi vasıflarla düşmanlara galip geldi ve nihayet bütün Arabistan'da İslâm'ın bayrağını dalgalandırmayı başardı. On senelik kısa bir müddette Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in şanü şerefi öylesine yükseldi ki, düşmanların bütün gayretlerine rağmen Arabistan'ın her köşesinde herkes kelime-i şehadet getirmeye başladı.

Bundan sonra üçüncü bir merhale daha vardır; ki Hulefa-i Râşidîn ile başladı ve zamanımıza kadar devam ediyor. Bu müddet içinde Hz. Peygamber (a.s.)'in şanı ve şöhreti dünyanın her tarafına yayılmıştır ve bu durum inşallah kıyamete kadar devam edecektir. Hakikaten, bugün dünyada hiçbir yer yoktur ki orada müslümanlar bulunmasın, günde beş vakit ezan okunmasın, her ezanda Hz. Muhammed (a.s.)'in mübarek ismi anılmasın, namazlarda ruhu için dua edilmesin, cuma hutbelerinde O'ndan bahsedilmesin, senenin 12 ayında ve her gün ve günün 24 saatinde yeryüzünün herhangi bir yerinde zikri yapılmasın. İşte bu da Kur'ân-ı Kerîm'in doğru çıkan haberlerinden biridir. Çünkü, Hz. Muhammed (a.s.)'in zikri ve fikrinin her zaman ve her tarafta yapılacağı müjdelendiği zaman kimse bunu tasavvur bile edemezdi. Hadislerde, Hz. Ebû Saîd Hudrî (r.a.)'in bir rivâyeti

şöyledir: "Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki, Cebrail (a.s.) bana geldi ve dedi ki, 'Benim Rabbim ve Sizin Rabbiniz soruyor ki, şanınızı nasıl yükselttim?' Ben dedim ki, 'Allah iyi bilir.' O dedi ki, Allah buyurmuştur ki, 'Benim adım zikredildiği zaman senin adın da zikr edilecektir.'" (İbn Cerir, İbn-i Merdûye, Ebû Nuaym). Tarihi gerçekler bu sözleri haklı ve doğru çıkarmıştır.

11.1.1.6. Göğsün Açılması

"(Habibim) Bizim senin göğsünü açmadık mı?". (İnşirah; 1)

Sûrenin bu sual ile başlaması ve daha sonra geçen ibareler gösteriyor ki, Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.) o sıralarda İslâm'ın tebliği ile ortaya çıkan güçlüklerden hayli üzgün ve endişeliydi. İşle bu sûrede Cenab-ı Allah, Hazreti Peygamber (a.s.)'i teselli ediyor ve kendisine gösterdiği yakın ilgisini hatırlatıyordu. "Göğsün açılması"yla ilgili deyim Kur'ân-ı Kerim'de geçtiği yerlerde iki anlam taşımaktadır. Meselâ, En'âm sûresinin 125. ayetinde şöyle bir ifadeye rastlanıyor: "Allah, hidayetini dilediği kimsenin göğsünü, İslâm için açar." Zümer suresinin 22. ayeti ise şöyledir: "Allah'ın İslâm için göğsüne genişlik verdiği bir kimse ki, o, Rabbi tarafından hidayet nuru üzerindedir." Bu her iki ayette, "göğsün açılması" ifadesinin anlamı, her türlü karmaşık fikir ve kaygıdan sıyrılıp doğru yolun İslâm olduğuna; inanç, ahlâk, medeniyet ve kültür ile ilgili İslâm'ın bütün öğretilerine inanmaktır. "Göğsün açılması" deyiminin bir başka anlamı

şöyle izah edilebilir. Şuara sûresinde, (âyet; 12-13) Allah Hz. Musa'yı peygamberlik makamına getirdikten ve Fir'avun gibi zalim ve güçlü bir imparator ile çarpışma emri verdikten sonra, Hz. Musa'nın şöyle dediği kaydedilmiştir. "Rabbim, beni tekzip etmelerinden korkuyorum. Göğsüm (kalbim) daralıyor. Dilim açılmıyor." Bunun yanı sıra Tâhâ sûresinde Hz. Musa'nın Allah'a şöyle dua ettiği belirtilmiştir; "ey Rabbim, göğsüme genişlik ver. İşimi kolaylaştır. (Âyet; 25-26). Bu ayetlerde "göğsün sıkılması", büyük bir imparatora karşı çıkmanın verdiği dehşet, korku ve heyecan ile endişedir. Yani, Musa tek başına Fir'avun gibi güçlü ve zalim bir hükümdara karşı çıkmaya cesaret edemiyordu. "Göğsün açılması" veya "genişlemesi"nin manası da cesaret kazanmak ve cesaret toplamaktır.

İnşirah sûresinin söz konusu ayetini bu açıdan inceleyecek olursak, burada "göğsün açılması" deyiminin yukarıdaki her iki mânâyı da ihtiva ettiğini anlamış olacağız. Bundan anlaşılıyor ki, nübüvvetten önce Rasûlullah (a.s.) müşrik Arap'ların, Hristiyan, Yahudi, mecûsî ve diğer dinde olanların inanç ve akidelerini kabul etmiyordu ve ayrıca, Tevhid'i kabul eden bazı Arap'ların "Hanifliği"nden de memnun değildi. Zira, "Haniflik" müphem ve muğlak bir akide idi. Bunda doğru yolun hiçbir ayrıntısı yoktu. Hz. Muhammed (a.s.) doğru yolun ne olduğunu bilemediği için zihnen huzursuzdu ve bir arayış içinde idi. Cenab-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'e nübüvvet ihsan etmek suretiyle

huzursuzluğunu giderdi ve gönlünü rahatlattı. Âyeti diğer açıdan inceleyecek olursak, o zaman bundan şu anlamı çıkarabiliriz. Cenab-ı Allah, Hz. Muhammed (a.s.)'e peygamberlik ihsan etmekle birlikte, bu yüce makamın gerektirdiği cesaret, azim, kararlılık ve geniş kalpliliği de verdi. Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'e, hiçbir insanın sahip olamadığı ve olamayacağı ilim verdi. Her çetin meselenin üstesinden gelebilmesi için akıl ve hikmet verdi. Cahil bir toplumda ve dalâletin en karanlık döneminde, hiçbir maddî imkânı olmaksızın düşmanlar ve muhalifleriyle mücadele etmesini mümkün kıldı. İslam bayrağını açlıktan sonra muhalefetin en şiddetli rüzgârına karşı dimdik ayakta kalmasını sağladı. Bu yolda karşılaşılabilecek her türlü zorluk ve acıya karşı gülerek karşı koyma cesareti verdi. Cenab-ı Allah'ın bu kadar inayet ve ihsanlarından sonra Hz. Muhammed (a.s.)'in üzülmeye ve cesaretini kaybetmesine gerek var mıydı?

Bazı müfessirler bu ayetlerde geçen "göğsün açılması" deyimini fiilen göğsün açılması veya yarılması anlamında almışlardır. Bu müfessirler, bu ayetleri, hadislerde geçen "göğsün açılması Mu'cizesinin bir delili olarak kabul etmişlerdir. Fakat hakikat şu ki, söz konusu Mu'cize ancak hadisteki rivâyetlerle ispatlanabilir. Bu Mu'cizeyi Kur'ân-ı Kerîm ile ispatlamaya gerek yoktur. Aslında Arapça "şarh-ı sadr" deyimini, hiçbir şekilde "göğsün yarılması" anlamında alınamaz. Nitekim, Allame Alûsî "Ruh-ul Me'ânî" de şunları söylemiştir: "Araştırmacıların burada geçen 'Şarh' kelimesini

göğsün fiilen açılması veya yarılması anlamında almaları doğru bir şey değildir."

11.1.1.7. "Kevser" Müjdesi

Peygamberliğin, vaaz ve tebliğin ilk günlerinde, Hazreti Muhammed (a.s.) büyük bir muhalefetle karşılaşırken, her taraftan güçlüklerle yüz yüze gelirken, bütün bir millet engel çıkarırken ve bir avuç müslüman için hiçbir yerde sığınma ve kurtuluş imkânı görülmezken, Cenabı Allah, Hz. Peygamber (a.s.) ve yanındakileri teselli etmek ve cesaretlerini arttırmak amacıyla çeşitli ayetler indirmiştir. Bunlar arasında daha önce gördüğümüz gibi, Duha suresi de yer alıyor. Bu surede şöyle buyurulmuştur: "Senin sonun elbette ilkinden hayırlıdır. Gerçekten, Rabbin sana verecek de râzı olacaksın" (âyet; 4-5). İnşirah sûresinde şöyle denilmiştir: "Ve senin şanını da yükselttik" (âyet; 4). Yani, Hazreti Muhammed Mustafa (a.s.)'yı kötülemek ve yolunda engeller çıkarmak için müşrikler ne yaparsa yapsınlar, bunun sonu selâmettir. Şan ve şerefi yükseltilecektir. Bundan sonra şu ifadelere rastlanıyor: "Muhakkak her güçlükle beraber kolaylık vardır. Evet her güçlükle beraber kolaylık vardır" (âyet; 5-6). Yani, Hazreti Peygamber (a.s.)'e deniliyor ki, "Sen cesaretini kaybetme, bugünkü güçlükleri yeneceksin ve geleceğin aydınlık olacaktır."

İşte bu şartlar altında, Cenab-ı Allah (cc.) Kevser sûresini de indirmek suretiyle Rasûlullah (a.s.)'ı teselli etmeye çalıştı.

Bu sûrede, muhaliflerinin mahvolacağını ve aydınlık günlerin yakın olduğunu müjdeledi. Kureyş'li kâfirler, Hz. Muhammed (a.s.)'in yeni dini yaymaya başlamakla ailesinden, yakınlarından ve milletinden kopup yapayalnız kaldığını söylüyorlardı. Hz. İkrime (r.a.) tarafından rivayet edilen bir haberde deniliyor ki, Hz. Muhammed (a.s.), peygamberlik makamına yükseltildikten sonra Kureyş'i İslâmiyet'e davet etmeye başlayınca, Kureyş'liler şöyle demeye başlamışlardı: "Muhammed (a.s.) milletinden, bir ağacın yerden koptuğu gibi kopmuştur." (İbn-i Cerîr). Yani Hz. Muhammed (a.s.) sökülen bir ağaç gibi, kısa bir süre sonra kuruyup yok olacaktır. Muhammed bin İshâk diyor ki, Mekke'li kabile reisi As bin Vâil Sehmi'nin yanında Rasûlullah (a.s.)'tan bahsedilirken şöyle derdi: "Aman siz de; boş verin bu adamı, o kökü olmayan bir adamdır. Erkek evlâdı yoktur. Ölürse adını ancak kimse bile kalmaz." Şemir bin Atiyye (r.a.) diyor ki, başka bir Mekke'li reis, Ukbe bin Ebî Muayt da Rasûlullah (a.s.) hakkında benzeri sözler söylerdi. (İbn-i Cerîr). İbn Abbas'ın (r.a.) rivâyetine göre, bir defasında Medine'nin Yahudi kabile reisi, Ka'b bin Eşraf Mekke'ye geldiğinde Mekkeli kabile reisleri kendisine şöyle dediler: "Allah aşkına şu adama bakın, milletinden kopmuş, ama kendisini bizden üstün görüyor. Oysa Kâbe'nin bekçisi, yöneticisi ve Hacc'ın düzenleyicisi biziz." (Bezzâr). Bu olayla ilgili İkrime'nin rivâyetinde, Kureyş'lilerin Hz. Muhammed (a.s.) için şu kelimeleri kullandığı kaydedilmiştir: "Zayıf, çaresiz, yalnız ve milletinden

kopmuş, evlatsız adam." (İbn-i Cerir). İbni Sa'd ile İbni Asâkir'in rivayetlerine göre Hazreti Abdullah bin Abbas şunları anlatmıştır: "Rasûlullah (a.s.)'ın en büyük oğlu Kâsım (r.a.)'dı. O'nun küçüğü Hz. Zeyneb (r.a.) idi. O'nun küçüğü, Abdullah (r.a.) idi. Daha sonra sıra ile üç kız vardı: Ümm-ü Külsüm, Fatma ve Rukiyye (r.a.) Bunlardan ilk önce Hz. Kâsım vefat etti, daha sonra Hz. Abdullah." Herhalde, bunun için As bin Vâil, "erkek evlâdı yoktur" deyimini kullanmıştı. Bazı diğer hadislerde As'ın şöyle dediği nakledilir: "Muhammed (a.s.) köksüzdür. Hiçbir erkek evlâdı yoktur, ki O'nun yerini alabilsin. Öldükten sonra adı dünyadan silinecektir, ve siz de ben de, ondan kurtulacağız." Abd bin Humeyd'in İbn Abbas'a dayanarak naklettiği haberden de, Hazreti Peygamber (a.s.)'in ikinci erkek evlâdı, Hz. Abdullah vefat edince Ebû Cehil'in de benzeri sözler söylediği anlaşıyor. Şamir bin Atiyye'nin bir rivâyeti İbn Ebî Hâlim tarafından nakledilmiştir. Bunda da, Rasûlullah (a.s.)'ın acılı anında Ukbe bin Muayt'ın sevinmek suretiyle aynı alçaklığı sergilediği kaydedilmiştir. Atanın ifadesine göre, Hazreti Peygamber ikinci oğlunu kaybedince, amcası Ebû Leheb (ki evi Rasûlullah (a.s.)'ın evinin tam karşısında idi) koşarak müşriklere gitti ve onlara şu müjdeyi verdi, "Bu gece Muhammed evlatsız kaldı ve kökü kazındı."

İşte bu cesaret kırıcı şartlarda Kevser sûresi Rasûlullah (a.s.)'a nâzil oldu. Kureyş'liler, şirklerini alenen reddettiği ve tek Allah'a itaat ve ibadeti kabul ettiği için Hz. Muhammed (a.s.)'a karşıydılar. Bu sebeple, Hz. Muhammed (a.s.)'in,

peygamberlikten önce sahip bulunduğu mevki, makam ve haysiyetine sünger çekilmişti. Ve güya Hz. Peygamber, milletinden çıkarılmıştı, bağı koparılmıştı. Bir avuç taraftarı da çaresiz ve yalnız idi. Herkesin eleştirisi ve baskısına hedef oluyorlardı. Bu acılar dinmeden, Hazreti Peygamber (a.s.)'in büyük oğlu da vefat etti. Böyle kederli günlerde dost, ahabab komşu ve yakınlarından yakın ilgi ve sevgi beklerken, muhalifleri seviniyor ve mutluluktan uçuyordu. O'na taziyede bulunacak, O'nu teselli edecek ve derdini paylaşacak kimseler yoktu. Bunun üzerine Cenab-ı Allah, Kur'ân-ı Kerîm'in en kısa sûrelerinden biriyle, Hz. Muhammed (a.s.)'e müjdelerin en büyüğünü verdi. Bu müjde şimdiye kadar hiçbir insana nasip olmamıştı. Ayrıca, Hz. Peygamber (a.s.) ile alay eden ve O'nun neslinin tükendiğini söyleyenlerin kendi nesillerinin kesileceğı, köklerinin kazınacağı belirtildi: "(Ey Muhammed,) Biz sana kevseri verdik. O halde Rabbine ibâdet et, dua et. Kurban kes. Sana ta'n edenin kendisi ebterdir (nesli kesiktir.)"

Yukarıdaki sûrede geçen Arapça "ebter" kelimesi, "kesmek" anlamına gelen "betera" kökünden gelmektedir. Fakat burada bir deyim olarak ve çok geniş anlamda kullanılmıştır. Hadiste, başka bir rek'atı olmayan namaz için "buteyra", yani "tek rek'at" tabiri kullanılır. Başka bir hadiste şöyle denilmiştir: "Ehemmiyeti olan herhangi bir iş Allah'ın hamdı olmaksızın başlatılırsa ebterdir." Yani böyle bir iş temelsizdir, dayanaksızdır, istikrarlı olamaz ve sonu iyi değildir. Murada ermeyen kişi için "ebter" denilir. Kaynakları

ve imkânları olmayan, kısacası, nüfuzlu olmayan bir kimse de ebterdir. Hakkında hiçbir hayır düşünülmeyen, kendisinden hiçbir hayır beklenmeyen, başarı şansı sıfır olan kişi ebterdir. Kendi aile, sülâle ve yakınlarından kopmuş olan insan ebterdir. Erkek evlâdı olmayan, ya da doğup ölmüş olan şahıs ta "ebter" sayılır. Zira, ondan sonra onun soyunu sürdürecekt kimse kalmıyor. Nesli tükeniyor ve kendisi öldükten sonra soyu tarihe karışıyor. Kureyş'li kâfirler hemen hemen bulun bu anlamlarda Muhammed Rasulullah (a.s.)'ı "ebter" olarak çağırıyorlardı. Bunun için Allah dedi ki, 'Ey Peygamber, sen "ebter" değilsin, ebter olan Kureyş'lilerin ta kendileridir.' Dikkat edilirse bu sadece bir karşı suçlama değildi, aksine bir hakikatin dile getirilmesiydi ve önemli bir ilâhî müjde idi. Zira, bu müjde yapıldığı zaman herkes sırf Hz. Muhammed (a.s.)'in "ebter" olduğunu sanıyordu. Vaziyet ve şartlar bunu gösteriyordu. Aksi bir şey iddia edilemezdi. Mekke ve Arabistan'ın en varlıklı, güçlü ve nüfuzlu kabile reislerinin bir gün "ebter" olacağını, yani kanalları kopmuş kuşlara döneceğini tasavvur etmek bile mümkün değildi, fakat aradan sadece birkaç sene geçtikten sonra durum tamamıyla değişiverdi. Öyle zaman oldu ki, Ahzâb gazvesi sırasında (hicretten sonra beşinci yıl) çok sayıda Kureyş'li kabile reisi, Arap eşraf ve Yahudi kabileleri büyük bir ordu ile Medine'ye yürümüşlerdi ve Hazreti Peygamber ile vefakâr arkadaşları siper kazarak kendilerini savunmaya çalışmışlardı. Ve öyle zaman da geldi ki, sadece üç sene sonra, (h.s. 8) İslâm

Ordusu muzaffer bir şekilde Mekke'ye girerken Kureyşlileri savunacak ve onların yardımına koşacak kınış yoktu. Çaresizlik içinde silâhlarını bırakmak ve teslim olmak zorunda kalmışlardı. Bundan bir yıl sonra bütün Arap yarımadası Rasûlullah (a.s.)'ın buyruğu altında idi. Ülkenin her köşesinden kabileler gelip kendisine biat ediyor ve bağlılıklarını bildiriyorlardı ve düşmanları yapayalnız kalmıştı. Adları, sanları dünyadan öylesine silindi ki, evlâtları dünyada kaldıysa da bugün onların Ebû Cehil, Ebû Leheb, As bin Vâil veya Ukbe bin Ebî Muayt gibi İslam düşmanlarının çocukları olduğunu kimse bilmedi. Hatta kendi evlâtları bile bugün atalarının İslâm düşmanları olduğundan iftihar edemez. Bunun tam aksine bugün yüz milyonlarca müslüman, dünyanın her tarafında Hazreti Peygamber (a.s.)'e selâm göndermekte, adını sevgi ve saygıyla anmaktadır. Hz. Peygamber (a.s.)'in soyu yani ehli-beyt uzun müddet herkesin alakasını çekmiş, herkesin sempatisi ve desteğini kazanmıştır. Milyonlarca insan sadece Rasûlullah (a.s.)'a değil, ailesine, ve soyuna mensup olmaktan gurur duymuş, herkesin takdirini ve övgüsünü kazanmıştır. Hz. Muhammed (a.s.)'in yakınları şöyle dursun, sahabeleriyle bile yakın ilişkide olmak müslümanlar için büyük bir şereftir. O'nun için bugün yüzlerce, binlerce ve yüz binlerce Seyyid, Alevî, Abbasî, Haşimî, Sıddikî, Farukî, Osmanî, Zübeyri ve Ensârî vardır, ama Ebû Cehlî veya Ebû Lehebî hiç yoktur. Tarih, Rasulullah

(a.s.)'in deęil, muhalif ve dūřmanlarının "ebter" (nesli kesik) olduęunu ispatlamıřtır.

11.1.1.8. Kevser Mūjdesinin Āhiret İle İlgili Anlamı

Kevser eşmesiyle ilgili Hz. Peygamber (a.s.)'in dedikleri şunlardır:

1) Bu eřme Mahřer'de Hz. Peygamber (a.s.)'e ihsan olunacak, hem de herkes "El-Atař" "El-'Atař" (su, su) diye baęırırken, iřte tam bu sırada Hz. Muhammed (a.s.)'in űmmeti eřme bařında toplanıp suyu kana kana içecek. Hz. Peygamber oraya herkesten űnce varıp lam ortasında bulunacaktır. Peygamber efendimiz (a.s.)'in sűzleri řűyledir: "O, kıyamet gűnű űmmetimin bařında toplanacaęı bir havuzdur." (Műslim: Kitab-űs-Salāt, Ebű Davűd: Kitab-űs-Sűnne). "Ben hepinizden űnce oraya varmıř olacaęım." (Buhari; Kitab-űr-Rikāk ve Kitab-űl-Fiten, Műslim; Kitab-űl-Fezāil ve Kitāb űl-Tehāret, İbn-i Ma'ce; Kitab-űl Menasik ve Kitab-űz-Zűhd, Műsned-i Ahmed: Rivāyet edenler: Abdullah bin Mes'ud, Abdullah bin Abbas, Ebű Hureyre). "Ben sizden evvel varacaęım ve sizin için řahitlik yapacaęım ve Allah'a yemin ederim ki, bu çeřmeyi řu ānda gűrűyorum." (Buhārī: Kitab-űl-Cenāiz, Kitab-űl-Megāzī ve Kitab-űr-Rikāk).

Rasűlullah (a.s.) bir defasında ensara hitap ederken řűyle buyurdular: "Benden sonra siz menfaatılık ve akrabacılıkla karřı karřıya geleceksiniz. Ama siz sabır edeceksiniz, ta ki benimle havuzda buluřmanıza kadar." (Buhārī; Kitāb-u

Menâkıb-ül-Ensâr ve Kitâbül-Meğâzî, Müslim; Kitab-ül Emâre, Tirmizî; Kitab-ül-Fiten). "Ben kıyamet günü havuzun başında, olacağım." (Müslim, Kitab-ül Fezâil). Hazreti Ebû Berze El-Eslemî'ye sordular, "acaba siz çeşme hakkında Rasûlullah'tan herhangi bir şey duydunuz mu? Dedi ki, bir değil, iki değil, üç değil, dört değil, beş değil, birçok defa duydum. Bunu kabul etmeyen inşallah bu çeşmenin suyunu içemeyecektir." (Ebû Davud: Kitab-üs-Sünne).

Ubeydullah bin Ziyâd, Kevser çeşmesiyle ilgili rivâyetlerin yanlış olduğunu zannederdi. Hatta, Ebû Berze El-Eslemî ile Berâ' bin Âzib ve Âiz bin Amr'ın bütün rivâyetlerini yalanlamaya kalkıştı. Nihayet, Ebû Sebre, Hz. Abdullah bin Amr bin As'tan duyarak kaydettiği bir yazıyı getirdi. Yazıda Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğu kayıtlıydı: "Haberiniz olsun, benim ve sizin buluşma yeriniz benim havuzumdur." (Müsned-i Ahmet, Abdullah bin Amr bin As tarafından nakledilmiştir).

2) Söz konusu havuz veya çeşmenin büyüklüğü hakkında bazı farklı ifadeler vardır. Ancak üzerinde genellikle anlaşılan ölçüsü, Eyle (İsrail'in bugünkü Eylat limanı)'den Yemen'in San'a kentine kadar veya Eyle'den Aden'e ya da Amman'dan Aden'e kadar uzun ve Eyle ile Hucfe (Cidde ile Rabiğ arasında bir yer)'ye kadar geniş, şeklindedir. (Buhârî; Kitab-ur-Rikâk, Ebû Davûd Et-Tayâlisî, hadis no: 995, Müsned-i Ahmed. Rivayet edenler: Ebû Bekir Sıddîk ve

Abdullah bin Ömer, Müslim; Kitab-ut-Tehâret, Kitab-ul-Fezâil, Tirmizî; Sıfat-ul-Kıyâmet bölümü ve İbn Mâce; Kitab-üz-Zühd).

Bu demek oluyor ki, kıyamet günü belki de bugünkü Kızıldeniz, Kevser çeşmesine veya havuzuna dönüştürülecek. Ama tabii, Cenab-ı Allah bunu dâha iyi bilmektedir.

3) Bu havuzdan bahsederken bir defasında Rasûlullah (a.s.) dediler ki, "buna Cennet'in nehri Kevser suyu katılacaktır." Bir başka hadis şöyledir: "Bu havuza cennetten su getiren iki çeşme akacaktır." (Müslim; Kitab-ul-Fezâil). Bir başka hadis de şöyledir: "Cennet'in nehri Kevser'den bir çeşme bu havuza açılacaktır." (Müsned-i Ahmed: Rivayet eden: Abdullah bin Mes'ud).

4) Bu havuzun suyundan bahsederken Hz. Peygamber (a.s.) demişlerdir ki, "bu su süt (bazı rivayetlerde gümüş ve kar) ten daha beyaz,-buzdan daha soğuk ve baldan daha tatlı olacaktır. Dibindeki toprak mis gibi kokacaktır. Havuzun başında, gökteki yıldızlar kadar sürahi ve kaplar bulunacaktır. Bu suyu bir kez içen bir daha susamayacaktır. Bunu içmeyen ise hiçbir zaman susamışlığını gideremeyecektir." Havuz ve suyuyla ilgili bu ifadeler çok az farklarla bir çok hadiste yer almışlardır: (Buhârî; Kitab-ur Rikak, Müslim; Kitab-ut-Tehâret ve Kitab-ul-Fezâil, Müsned-i Ahmed. Rivayet edenler: İbn-i Mes'ûd, İbn-i Ömer, Abdullah bin Amr bin As, Tirmizî: Sıfatül Kıyamet bölümü, İbn Mâce; Kitab-uz-Zühd, Ebû Davûd et-Tayalisi: hadis no: 995, 2135).

5) Kevser çeşmesi veya havuzu ile ilgili olarak Hazreti Peygamber kendi devrinin insanlarını defalarca ikaz etmiş ve kendisinden sonra yolunu değiştiren veya yolundan sapanların bu havuzun suyunu içemeyeceklerini beyan etmiştir. Rasûlullah'ın ifadesine göre, bu gibi İnsanlar havuzun başından uzaklaştırılacaklardır ve oraya bir daha yaklaştırılmayacaklardır. Rasûlullah (a.s.) diyecek ki, bunlar benim adamlarımdır. O zaman bu adamların, kendisinden sonra neler yaptıklarını bilmediği hatırlatılacaktır. Bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s.) de bunları defedecektir ve kendisinden uzak durmalarını isteyecektir. Bu rivâyet de çeşitli hadislerde yer almıştır. (Buhârî; Kitâb-ur-Rikâk, Kitâb-ul-Fiten, Müslim; Kitâb-ut-Tehâret Kitâb-ul-Fezâil, Müsned-i Ahmed. Rivayet edenler: İbn Mes'ûd ve Ebû Hureyre; İbn Mâce, Kitâb-ul Menasik), İbn Mâce'nin bu hususla naklettiği hadis acıklı kelimelerle doludur. Bu hadiste Hz. Peygamber (a.s.)'in şöyle dediği belirtilmiştir: "Haberiniz olsun, ben sizden önce havuzun başına varmış olacağım. Sizi görerek, diğer ümmetlerin yanında benim ümmetimin sayısının çok olduğundan iftihar edeceğim. O zaman yüzüme leke sürmeyin. Dikkatli olun. Bazılarınızı kurtaracağım, bazıları ise benden uzaklaştırılacaktır. Ben diyeceğim ki; Ya Rabbi, bunlar sahabelerimdir. O diyecektir ki, sen, senden sonra bu adamların ne garip şeyler yaptıklarını bilmiyorsun." İbn-i Ma'ce'ye göre Rasûlullah (a.s.) bu sözleri, Arafat'taki hutbesinde söylemiştir.

6) Bu havuzla ilgili olarak Hazreti Peygamber sadece kendi devrinin insanlarını değil, kıyamete kadar gelecek nesilleri de uyarmıştır ve demiştir ki, "Benden sonra tarzımı değiştirecek ve yolumdan ayrılacak olan müslümanlar bu havuza yaklaştırılmayacaklardır. Ben diyeceğim ki, Rabbim, bunlar benim adamlarımdır, benim ümmetimdendirler. Cevap verilecek ki, 'Siz bilmiyorsunuz, bunlar sizden sonra ne gibi değişiklikler yaptılar ve hep ters yola gittiler.' Ondan sonra ben de onları defedeceğim ve havuza gelmelerine mani olacağım." Bu ifade de çeşitli hadislerde yer almıştır. (Buhari; Kitab-ul-Musâkât, Kitab-ur-Rikâk, Kitab-ul-Fiten, Müslim; Kitab-ut-Tehâret, Kitab-us-Salât, Kitab-ul-Fezâil, İbn-i Ma'ce; Kitâb-uz-Zühd, Müsned-i Ahmed, Rivayet eden: İbn-i Abbas).

Kevser çeşmesiyle ilgili hadisler 50'den fazla sahabe tarafından nakledilmiştir. Gerçi bu hadislerde "Kevser" adı geçmemiştir, ama daha sonraki muhaddis ve müfessirler bundan Kevser havuzu veya çeşmesinin kastedildiğini belirtmişlerdir. İmam Buhârî Kitab-ur-Rikâk'ın son bölümünün başlığına zaten "Kevser" kelimesini eklemiştir. Ayrıca, Hz. Enes'in bir rivâyetinde bizzat Hz. Peygamber (a.s.)'in "Kevser'i şöyle tarif ettiği nakledilmiştir: "Bu, benim ümmetimin varacağı bir havuzdur."

Cennet'teki Kevser nehrinin Rasûlullah (a.s.)'a ihsan edilmesine ilişkin de çeşitli hadislere rastlanmaktadır. Hazreti Enes'in birçok rivayetlerinde -ki bazıları serahat ile Rasûlullah (a.s.)'ın sözlerini içermektedir-şöyle denilmiştir: Mirac

sırasında Hz. Peygamber (a.s.) Cenneti gezdi. Ve Cennet'te bir nehir gördü. Bu nehrin kenarında inci ve elmaslar ile burçlar yapılmıştı. Nehrin dibindeki toprak "misk-i ezfer"den yapılmıştı. Rasûlullah (a.s.) kendisine Cennet'i gezdirmekte olan Hz. Cebrail veya başka bir meleğe sordu: "Bu nedir?", Melek cevap verdi: "Bu, Cenab-ı Allah'ın size armağan ettiği Kevser nehri'dir" (Müsned-i Ahmed, Buhârî, Müslim, Ebû Davûd, Tirmizî, Ebû Davûd Tayalisi, İbn Cerîr).

Hz. Enes'in rivâyet ettiği bir başka hadis şöyledir: Rasûlullah (a.s.)'a soruldu (ya da falanca adam sordu), "Kevser nedir?" Rasûlullah (a.s.) buyurdular: "Allah'ın bana ihsan ettiği bir nehirdir. Bunun toprağı misk gibidir. Suyu, sütten daha beyaz, baldan daha tatlıdır." (Müsned-i Ahmed, Tirmizî, İbn Cerîr). Müsned-i Ahmed'in bir rivâyeti şöyledir: Rasûl-ü Ekrem (a.s.) Kevser nehrinin özelliklerinden bahsederken şöyle buyurdular: "Dibinde çakıl veya taş yerine İnciler vardır." İbn Ömer (r.a.)'in rivâyetine göre Hazreti Peygamber (a.s.) buyurdular ki; "Kevser, Cennet'te bir nehirdir. Bu nehrin yakaları altındandır. Bu nehir inci ve elmaslar üzerinde akmaktadır (yani, çakıl yerine inci ve elmaslar vardır). Toprağı miskten daha iyi kokuludur. Suyu, sütten (veya kardan) daha beyazdır, buzdan daha soğuktur ve baldan daha tatlıdır." (Müsned-i Ahmed, Tirmizî, İbn Mâ'ce, İbn Ebi Hâtim, Dârimî, Ebû Davûd Tayalisi, İbn-ül Münzir, İbn Merdûye ve İbn Ebî Şeybe). Usame bin Zeyd'in bir rivâyetine göre, Rasûlullah (a.s.) bir defasında Hz. Hamza

(r.a.)'ya gitti. Hz. Hamza evde yoktu. Hz. Hamza'nın zevcesi Hz. Peygamber (a.s.)'i ağırladı ve sohbet sırasında dedi ki 'kocam Allah'ın sizi cennette Kevser diye bir nehir armağan ettiğini söyledi, bu ne demektir?" Rasûlullah (a.s.) buyurdular: 'Evet, doğrudur. O nehrin dibi yakut, mercan, elmas ve İncilerden yapılmıştır.' (İbn-i Cerîr, İbni Merdûye. Gerçi bu hadisin dayanağı zayıftır. Fakat aynı mevzû çok sayıda hadislerde işlendiği için doğru olma ihtimali vardır). Bu sayısız hadislerin dışında sahabeler ile daha sonraki dönemde tâbîlerin birçok söz ve ifadeleri hadis kitaplarında yer almışlardır. Bunların hepsinde vasıfları yukarıda belirtilen Cennet'teki Kevser nehrinden bahsedilmiştir. Mesela Hz. Abdullah bin Ömer, Hz. Abdullah bin Abbas, Hz. Enes bin Mâlik, Hz. Aişe, Mücahid ve Ebul Aliye'nin bir çok ifadeleri, Müsned-i Ahmed, Buhârî, Tirmizî, Nesâî, İbni Merdûye, İbni Cerir ve İbn Ebi Şeybe v.s. gibi hadis kitaplarında yer almışlardır.

11.1.1.9. Ebû Leheb'in Kötü Sonu

"Ebû" Leheb'in elleri kurusun (kırılsın), kendisi de mahvolsun." (Tebbet; 1)

Müfessirlerin bazıları yukarıdaki ayeti böyle tefsir etmişlerdir. Ama kanaatimce, bunun daha doğru tercümesi şöyle olmalıdır. "Ebû Leheb'in elleri kırıldı, kendisi de helâk oldu." Yani, bu sözler bir beddua gibi değil belli olmuş bir gerçek gibi söylenmiştir. Bu geleceğe ait bir haber olduğu için

gelecekte olacak bir şey olmuş gibi gösterilmiştir. Yani bu mutlaka böyle olacaktı. Nitekim gerçekten de öyle oldu. Bu haber, Ebû Leheb'in başına gelenlerden birkaç yıl önce bildirilmişti. Bu ayette ellerin kuruması veya kırılması mecâzen kullanılmış ve bundan Ebû Leheb'in hüsrana uğrayacağı kastedilmiştir. Hatırlayacağınız gibi, Ebû Leheb, Hz. Peygamber (a.s.)'in İslâmiyet'i yayma çalışmalarına bütün gücüyle karşı koymaya çalışmış ve elinden gelen çabayı harcamıştı. Ama bütün çabaları çok geçmeden boşa gitti ve İslâmiyet'in gelişmesini durduramadı. Bu sûrenin inişinden sekiz sene sonra Bedir Savaşı vuku buldu. Bu savaşta İslâm'a düşmanlıkla tanınan ve bu hususta Ebû Leheb'in yoldaşı olan Mekkeli eşraf ve kabile reislerinin bir çoğu öldü. Bedir'de Mekke'lilerin ve Kureyş'lilerin bu büyük hezimetinin haberi Mekke'ye ulaşınca Ebû Leheb öylesine şoke oldu ve kriz geçirdi ki, ancak 7 gün yaşayabildi. Ayrıca ölümü de çok korkunç ve ibret vericiydi. O, öldürücü sivilceye yakalanmış ve bu sebeple ailesi O'nu terk etmişti. Bu hastalığın kendilerine geçmesinden korkuyorlardı çünkü. Öldükten sonra da üç gün kimse cesedine yaklaşmadı. Nihayet, cesedi bozuldu ve kokusu her tarafa yayılmaya başladı. En son, herkes Ebû Leheb'in oğullarıyla alay etmeye başlayınca, kendileri birkaç zenciye kiralayıp cesedi gömdürdüler. Bir rivayete göre zenciler bir çukur kazıp, sopa ve değneklerle cesedi içeriye attılar ve üzerine taş ve toprak serdiler. Ebû Leheb'in daha büyük hezimet ve başarısızlığı ise, bütün gücüyle yıkmaya çalıştığı

hak dini kızı ve oğullarının kabul etmeleri oldu. İlk önce, Ebû Leheb'in kızı Dürre, Mekke'den Medine'ye hicret ederek İslâmiyet'i kabul etti. Daha sonra, Mekke'nin fethi sırasında oğulları Utbe ve Muatteb, Hz. Abbas vasıtasıyla Rasûlullah (a.s.)'a gelerek kendisine biat ve iman ettiler.

11.1.1.10. Mekkelilerin, Hz. Peygamber (a.s.)'i Kovmaları Üzerine Cezalandırılmaları

"Ve bu adamlar, ayağını, bu topraktan kaydırmaya kararlıdılar. Seni buradan gitmeye zorlamaktadırlar. Fakat bunlar böyle yaparsa senden sonra kendileri burada fazla kalamazlar." (İsra; 76)

Bu ayet nâzil olduğu zaman Mekke'lilerin durumunun böyle olacağını kimse kestiremezdi. Ama bu da açık bir müjde idi ve on yıl içinde harfiyen doğru çıktı. Sürenin inişinden bir yıl sonra Mekke'li kâfirler, Hz. Peygamberi yurdundan kovdular ve aradan 8 yıl geçmeden Rasûlullah bir fâtih olarak Mekke'ye döndü. Bundan sonra iki yıl gibi bir müddet içinde bütün Arap yarımadası İslâm bayrağının altına giriverdi. Kâfir ve müşrikler sadece Mekke'den değil bütün Arabistan'dan temizlendiler. Memleketin her vatandaşı ancak müslüman olarak yaşayabildi.

11.1.1.11. Kureyşlilerin Yenilgisi

"Yakında o cemiyet (Kureyş'liler) bozulacak. Ve arkalarını dönüp kaçacaklar." (Kamer; 45)

Bu da açık bir müjdedir. Hicret'ten beş yıl önce Kureyş topluluğunun bozulacağı, zayıflayacağı, parçalanacağı ve müslümanlara yenileceği kesin bir dille anlatılmıştır. Bu ayet indiği zaman Kureyş kabilesinin böyle bir akıbete uğrayacağını, kimse aklının ucuna bile geçirmemişti. Zira, Kureyş'liler Mekke ve Arabistan'ın en güçlü ve kudretli kabilelerinden biriydi. Bunlara karşı, müslümanların durumu iç açıcı değildi. Sayıları azdı ve bu bir avuç insandan bazıları Habeşistan'a hicret etmeye mecbur olmuştu. Geriye kalan iman sahipleri, Şi'b-i Ebî Talib'te Kureyş'in muhasara ve boykotu altında idiler. Siyasi ve sosyal güçleri olmadığı gibi, yaşamaları bile bir Mu'cize idi. Bu şartlar altında, durumun sadece 7 yıl sonra tersine döneceğini kim söyleyebilirdi? Hz. Abdullah bin Abbas'ın öğrencisi İkrime (r.a.)'nin naklettiği bir hadise göre Hz. Ömer (r.a.), Kamer suresi indiği zaman, mağlup edilecek cemiyetin hangisi olduğunu hayli merak etmişti. Ama, Bedir savaşında kâfirler hezimete uğrayıp kaçarken, Hazreti Peygamber (a.s.) Kur'ân-ı Kerîm'in yukarıdaki ayetini okuyordu. Hz. Ömer işte o zaman hangi topluluğun hezimetinden bahsedildiğini anlamış oldu. (İbn Cerîr, İbn Ebî Hâtim).

11.1.1.12. Mekke'nin Fethi

"Muhakkak askerlerimiz, onlar galiplerdir." (Sâffât; 173)

Burada denilmek isteniyor ki, aradan uzun bir müddet geçmeden İslâm ordusu muzaffer ve gâlip olacaktır ve Mekke'li

kâfirler kendi gözleriyle kendi hezimetlerini göreceklerdir. Bu sözler söylendiği gibi gerçekleşti. Nitekim, bu ayetin inişinden sonra 14-15 sene içinde Mekkeli kâfirler kendi gözleriyle, Rasûlullah (a.s.)'ın büyük bir ordunun başında olduğu halde muzaffer ve fâtih olarak Mekke'ye girdiğini gördüler. Birkaç yıl sonra da İslâmiyet'in Arabistan'ın sınırlarını aşıp Bizans ve İran topraklarına girdiğine de şahit oldular.

"(Onlar), kabilelerden meydana gelmiş, bozguna uğratılmaya mahkûm bir ordudur." (Sâd; 11)

Bu ayette Mekke'lilerin gelecekteki yenilgisinden söz edilmiştir. Bu kâfir ve müşrikler, tarihte diğer kavimlerin akıbetine uğrayacaklardır ve muhalif oldukları peygamber ve ordusu tarafından hezimete uğratılacaklardır. Kısacası, bu ayette Mekke fethinin müjdelerinden biridir.

11.1.1.13. Kur'an'ın Mesajı Her Tarafa Yayılacaktır

Fussilet sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Biz onlara ufuklarda ve kendi nefislerinde ayetlerimizi çok geçmeden göstereceğiz. Ta ki, Kur'an'ın hak olduğu apaçık ortaya çıksın." (Âyet; 53)

Demek ki, "bu kâfir ve müşrikler çok yakında kendi gözleriyle Kur'an-ı Kerim'in mesajının etraftaki bütün memleketlere yayılacağını göreceklerdir. Kendileri de Hakk'ı anlayacak ve kabul edeceklerdir. O zaman neyin Hak, neyin Batıl olduğu anlaşılmış olacaktır."

Bazı kimseler şöyle bir itirazda bulunuyorlar. Bir ülke veya birkaç ülkenin bir ideoloji ve felsefeye inananlar tarafından fethedilmesi, o ideoloji veya felsefenin haklı olmasının bir delili değildir. Batıl ideoloji ve mesajlar da büyük bir toprak parçasına yayılabilirler. Batıl bir din ve inancın savunucuları da ülkeler fethedebilir ve başkalarına galip gelebilirler. Bu galibiyet onların mutlaka doğru ve haklı olduğunu gösteremez. Fakat bu gibi itirazda bulunanlar, meseleyi derinliğiyle kavramış gözükmüyorlar.

Gerek Hazreti Peygamber (a.s.) gerekse dört halife devrinde müslümanların kazandığı akıl almaz basan ve fütûhât, sadece ülkelerin zaptı ve fethi olarak değerlendirilmemelidir. Bunlar gerçekten Allah'ın birer armağanı ve alâmetiydiler. İslâm ordusu, ülkeleri bir tek kişi veya hanedan, zümre veya milletin üstünlüğünü sağlamak üzere fethetmemişti. Bu ordu, ülkelerin ve milletlerin bağımsızlığını kaldırmak, onları esir haline getirmek, onları sömürmek ve onlara baskı ve zulüm uygulamak için savaşmamıştı. Bu, aslında bir ordu veya askeri gücün başarısı da değildi. Bu bir felsefe ve inancın zaferiydi. İslâm, ardından muazzam bir inkılap da getirdi. Bu inkılap her milletin din, ahlâk, fikir, düşünce, politika, medeniyet, kültür ve ekonomisini kökünden değiştirmeye yönelikti. İslâmiyet'in ilkelerini benimseyen her milletin asıl cevherleri meydana çıkmaya başladı. Kötülükleri ve eksiklikleri birer birer ortadan kaybolmaya başladı. Genellikle dünyadan elini eteğini çekmiş,

bir köşeye çekilmiş, ermiş insanlarda bulunduğu zannedilen üstün ahlâkî meziyetler ve diğer kabiliyetler şimdi dünya ve ahireti birleştiren müslümanlarda bulunuyor ve bu durum herkesin hayrete düşmesine sebep oluyordu. Dünya işlerinden korkmayan ve bütün güçlülere göğüs geren bu sâlih ve dürüst insan topluluğu herkese örnek olmaya başladı.

İslâm inkılâbı, üstün ahlâkî vasıfların, hükümdar ve yöneticilerin siyasetine, adalet kürsüsünde oturanların mahkemesine, ordulara komuta eden kumandanların savaş ve fütuhata, vergi tahsildarlarının hesaplarına ve ticaret ve sanalla uğraşan tüccar ve esnafın işlerine geçti. İslâm kendi oluşturduğu toplumda insanları nefis temizliği, dürüstlük ve doğruluk bakımından öylesine yüksek ahlâka sahip kıldı ki, bu hususta kendileriyle yarışacak kimse yoktu. İslâm inancı insanı evham ve hurafelerden uzaklaştırıp gerçekler ve objektif görüşleri benimsemeye sevk etti. İslâm, diğer din ve hayat nizamlarının, akıllarına bile getirmediikleri toplumsal hastalıkların tedavisini önerdi ve bu hastalıklara son verdi. İslâm özellikle, renk, ırk, vatan, dil ve diğer maddi açılardan İnsanlar arasındaki ayrımı ortadan kaldırdı, sınıf farklılıkları ve sınıf mücadelesine son verdi. Kast sistemi, hukukî eşitsizlik, kadınların acıklı hâli, temel haklarının gasbı, âdi suçlar, ahlâksızlık kumar, zina ve hırsızlık, hükümdar ve hükümetlerin haksız yetki ve imtiyazları, uluslararası ilişkilerde anlaşmalara uymamak, savaşla ve barışla temel

insan haklarına riayet göstermemek gibi kötülükleri ortadan kaldırdı.

İslâm, Arabistan'ın çehresini değiştirdi. Anarşi ve kanunsuzluk yerine asayiş ve disiplin, kan dökme ve kargaşa yerine barış, günah, ahlâksızlık ve fesât yerine takvâ ve nefis muhasebesi, zulüm ve adaletsizlik yerine adalet ve eşitlik, görgüsüzlük ve vahşet yerine medeniyet ve kültür, cehâlet ve bilgisizlik yerine ilim ve sanat ve kuşaktan kuşağa geçen kin, nefret ve düşmanlık yerine kardeşlik ve sevgi yerleştirdi. Kendi kabilesinin kaide ve kurallarının dışına çıkmayan, kasaba ve şehirlerinin dışında başka bir şey bilmeyen bedevî bir milleti dünyanın imamı ve hâkimi yapıverdi. İşte yukarıdaki ayette bahsedilen işaretler o günden beri Allah tarafından gösterilmeye devam ediyor.

Gerçek şu ki, bugün medeniyet ve kültürden dem vuran sözde ileri milletler, müslümanların çöküş devrelerinde bile gösterdikleri üstün ahlâki meziyetlerin en ufak örneğini bile sunamazlar. Avrupalı ulusların, Afrika, Amerika, Asya ve bizzat Avrupa'da yenik düşen milletlere yaptıkları yüz kızartıcı ve insanlık dışı muamelenin bir misali bütün İslam tarihinde gösterilemez. Bu da İslâm'ın ve Kur'ân-ı Kerîm'in bir kerameti idi, ki müslümanlar gâlip geldikten sonra, diğer milletlerin hemen hemen her devirde ve bugün de gösterdikleri vahşet ve mezâlimi göstermeyecek kadar insancıl bir hâle gelmişlerdi. Gözleri olanlar Endülüs veya İspanya'da asırlarca süren müslüman hakimiyeti sırasında müslümanların

Hıristiyan tebaasına yaptığı ve Hıristiyanların müslümanlara galip geldikten sonra onlara yaptığı muameleyi görebilirler. Görmek isteyenler, Hindistan'da müslümanların hüküm sürdüğü 800 yılda Hindulara ve diğer azınlıklara ne gibi muamele yaptıklarını ve bugün Hindistan'da Hindulara! hakimiyeti varken müslüman azınlığın neler çektiğini görebilirler. Aynı şekilde, merak edenler, müslümanların geçen 1300 yıldan beri Yahudilere nasıl davrandığını ve bugün Yahudilerin müslüman Filistinlilere neler yaptıklarını görebilirler.

11.1.1.14. Hz. Peygamber (a.s.)'in Yüksek Mevkii

"Sana Kur'ân-ı farz eden (inzâl eden Allah) elbet seni dönülecek yere tekrar döndürecektir." (Kasas; 85)

Burada "dönülecek yer" olarak tercüme edilen kelime'nin Arapça aslı "meâd"dır. Ve burada bu kelimenin sözlük anlamı, "dönülecek yer" olarak verilmiştir. Fakat bu kelime üzerinde önemle durulmuş olduğu için anlamı, "şanlı ve şerefli makam" da olabilir. Bazı müfessirler bundan "cennet"in kastedildiğini belirtmişlerdir. Fakat bu deymi Cennet'le sınırlandırmak için herhangi bir sebep yoktur. Zannedersem, bu kelimeyi olduğu gibi bıraksak daha iyi olacaktır. Yani bundan hem dünyevî hem uhrevî anlam çıkarılabilir. Sözün gelimi de bunu gerektirmektedir. Yani, Cenab-ı Allah, Hazreti Peygamber (a.s.) için hem bu dünyada hem âhirette yüksek ve şerefli bir mevki ve makam vaadetmiştir. Şimdi bu ayetten önceki ayetlere

dönelim. Sûre'nin 57. ayetinden itibaren Mekke'liler ile Hz. Muhammed (a.s.) arasındaki münakaşaya yer verilmiştir. Mekke'liler diyorlardı ki, "ey Muhammed sen, kendinle beraber bizi de batırmak istiyorsun. Şayet biz seni destekler ve senin dinini kabul edersek, Arap ahâlisi bizi yaşatmaz." Buna cevap olarak Cenab-ı Allah, diyor ki, "ey Peygamber, bu Kur'ân-ı Kerîm'i sana indiren, savunmasını sana bırakan Yaradan, seni helâk ve perişan etmeyecektir. Aksine sana öyle bir mevki ve makam ihsan edecektir ki bunu Mekke'liler hayal bile edemezler." Gerçekten de, Cenâb-ı Allah birkaç yıl sonra Hz. Peygamber (a.s.)'e öyle şan-ü şeref verdi, ki bunu dost-düşman herkes kabul etti. Rasûlullah öyle bir iktidara ve güce sahip oldu ki, karşısında duracak güç kalmadı. Arap tarihi böyle bir değişikliğe tanık olmamıştı. Tek bir hükümdarın Arabistan'ın rakipsiz hakimi olduğu görülmemişti.

11.1.1.15. Hz. Peygamber (a.s.) İçin Makam-ı Mahmûd

"... Umulur ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmûd'a ulaştıracaktır." (İsrâ; 79)

"Mahmûd" kelimesi "methedilen" demektir. Burada denilmek isteniyor ki, "ey Habibim, sen hem dünyada hem âhirette halkın gözdesi olacaksın. Seni öyle bir makama yükselteceğiz ki orada her taraftan sana medh-ü senâ yağacaktır. Senin varlığın ve şahsiyetin herkes için kıvanç vesilesi olacaktır. Bugün senin muhalif ve düşmanların sana hakaret yağıdırıyor, sana küfür ediyor, sana eziyet

çektiriyorlar. Ama hiç üzülmeye ve rahmetimden ümidini kesme. Adından bütün dünyada söz edileceği gün o kadar uzak değildir. Çok yakında söylediğin her söz dünyada yankı yaratacaktır. Senin vefakâr ve fedakâr taraftarların kısa bir zamanda dünyanın her tarafına dağılacaklardır ve ününe ün katacaklardır. Sadece bugün değil, bundan sonraki devirlerde ve kıyamete kadar senden söz edilecek, senin adın sevgi ve saygıyla anılacaktır. Ayrıca, öbür dünyada da sana büyük mükâfatlar vardır." Makam-ı Mahmûd, Hz. Peygamber (a.s.)'in mahşerde şefaât mevkiinde bulunmasına da bir işaretidir.

11.1.1.16. Mağlup Rûm (Bizanslılar)'ların Tekrar Zafer Kazanacaklarına Dair Müjde

Rûm suresinin ilk ayetlerinde yer alan haber, Kur'ân-ı Kerîm'in ilâhî Kelâm ve Hazreti Peygamber (a.s.)'in, Allah'ın Rasûlü olduğunun en büyük işaretlerinden biridir, öncelikle ilgili ayetlere bir göz atalım, ve daha sonra, tarihî kayıtlarda bunun ispatını görelim.

"Rumlar mağlup oldu. Size yakın bir yerde. Halbuki onlar mağlubiyetten sonra muhakkak galip geleceklerdir. Birkaç (3-9) yıl içinde. Bundan evvel ve bundan sonra emir Allah'ındır." (Rum; 2-4)

Hız. Muhammed (a.s.)'in nübüvvet mevkiine yükselmesinden 8 yıl önce Bizans ile Pers İmparatorluğu arasındaki rekabet ve düşmanlıkta yeni sayfalar açılıyordu. Bizans imparatoru Maurice'e karşı büyük bir ayaklanma oldu

ve Phocas adlı bir kişi Consiantinople (İstanbul)'de imparatorluk tahtını ele geçirdi. Bu şahıs önce imparator Maurice'in gözünün önünde beş oğlunu öldürdü, sonra da imparatorun başını uçurdu, imparator ile çocuklarının kesik başları halka teşhir edildi. Tahu gaspeden Phocas daha sonra imparatorun karısı ve üç kızını da kılıçtan geçirdi. Bu olaylar Pers imparatoru Hüsrev Perviz'in Bizanslılara saldırma sebebi oldu. imparator Maurice, Perviz'in dostuydu ve Perviz aslında Bizans imparatorunun yardımıyla İran tahtını ele geçirmişti. Perviz bu sebeple âsi Phocas'tan öç alacağını ilan etli. Nitekim, M.S. 603'lc Bizans İmparatorluğuna karşı saldırıya geçti. İmparator Hüsrev Perviz'in ordusu, Bizanslıları üst üste yenilgiye uğratarak Anadolu'da Urfa'ya ve Antakya'ya kadar ve Suriye'de Haleb'e kadar ilerledi. Bizans ileri gelenleri, Phocas'ın İmparatorluğu koruyamayacağını anlayınca, Afrika valisinden yardım talep ettiler. Afrika valisi, oğlu Heraclius'ü büyük bir donanma ile Constantinople'c gönderdi. Heraclius gelince Phocas tahttan indirildi ve yerine Heraclius imparator ilân edildi. Heraclius tahta geçer geçmez, Phocas, Maurice'in akibetine uğradı. Bu tarihi hadise 610 senesinde cereyan etti ve aynı sene Hz. Muhammed (a.s.) Peygamberlik payesine yükseldi.

Pers imparatoru Hüsrev Perviz'in başlattığı askeri harekât, Phocas'ın ölümünden sonra gerekçesini yitirmişti. Perviz gerçekten manevî babası Maurice ve evlâtlarının katili Phocas'tan intikam almayı düşünmüş olsaydı, onun tahttan

azl ve katlinden sonra Bizanslıların memleketine yürümesi için herhangi bir sebep yoktu ve artık yeni imparator Heraclius ile sulh ve mütareke yapmalıydı. Fakat O'nun amacı başkaydı ve savaşı sürdürdü. İmparator Perviz şimdi de savaşa dinî renk vermeye çalıştı ve bunun Hıristiyanlık ile Mecusilik arasında bir mücadele olduğunu iddia etti. Perviz'in bu taktiği, askeri gücünün birden bire artmasına sebep oldu. Hıristiyan kilisesinin, dinsiz ilân ederek Hıristiyan camiasının içinden çıkan çeşitli Hıristiyan mezheplere bağlı olanlar, örneğin Nasturî ve Ya'kubîler, Mecusîlere bağlılıklarını bildirdiler. Ayrıca, Yahudiler de Mecûsîlerin safına katıldılar. Böylece Perviz'in ordusunda sadece Yahudilerin sayısı 26 bine yükseldi. Anlaşılan, Heraclius için işler iyi gitmiyordu. İlk önce Antakya'nın düştüğü haberini aldı. Sonra, Şam İran Ordusunun eline geçti. (613 M.S.) Aradan fazla bir zaman geçmeden İranlılar Kudüs'ü zaptettiler ve Hıristiyan dünyasına büyük bir darbe indirdiler. Kudüs'te taş üstünde taş bırakılmadı. 90 bin Hıristiyan katledildi. Mukaddes yerleri yerle bir edildi. En mukaddes kiliseleri (Holy Sepulcher) tahrip edildi. Hıristiyanların inançlarına göre, Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği ve öldüğü kutsal haç, sökülüp Medâyin'e (İran'a) götürüldü. Başpiskopos Zekeriyya tutuklandı ve İran'a götürüldü. Şehrin belli başlı bütün kilise ve ibadet yerleri yakıldı, imparator Perviz Kudüs'ü ele geçirdikten sonra Heraclius'a gönderdiği hakaret dolu mektupta zafer sarhoşluğunun bir örneğini şöyle veriyordu:

"Bütün tanrılardan büyük olan tanrı ve bütün yeryüzünün hakimi Hüsrev'den alçak ve şuursuz Heraclius'a... Sen diyorsun ki, ben Rabbıma güvenirim. O halde, senin Rabbin neden Kudüs'ü elimden kurtarmadı?"

Kudüs'ün fethinden sonra İran Ordusu bir sene içinde Ürdün, Filistin ve Sina yarımadasının hepsini zaptederek Mısır sınırlarına dayandı. Tam bu sırada, Mekke'de tarihi ehemmiyeti bundan çok daha büyük olan Hak ile Batıl arasındaki büyük savaş ve mücadele başlamıştı. Tevhid fedaileri, Hz.Muhammed Mustafa (a.s.)'in önderliğinde, müşrikler ise Kureyş'li kabile reislerinin komutasında birbiriyle kapışıyorlardı. Bu amansız mücadelede zâhiren müslümanlar hafif kalıyorlardı ve bunların önemli bir bölümü, M.S. 615'te yurtlarını terk ederek Bizanslıların müttefiki olan Hristiyan Habeş imparatorunun memleketine göç ediyorlardı. O sıralarda herkesin dilinde İranlı Mecusilerin akıl almaz başarıları ve fütuhâtı vardı. Mekke'li müşrikler de durumdan pek memnun görülüyor ve şöyle diyorlardı. "Gördünüz mü? İran'da ateşe tapanlar Hristiyanlara nasıl ders veriyorlar? Vahiy ile peygamberliğe inanan Hristiyanların ne hâle geldiğini gördünüz mü? Biz Arap putperestleri de dininizi silip süpüreceğiz."

İşte bu şartlar altında Rûm suresinin söz konusu ayetleri indi ve bu ayetlerde Rum (Bizanslıların)ların mağlup olduğu ama birkaç sene sonra tekrar galip gelecekleri belirtilerek şöyle ilâve edildi: "Dundan evvel ve bundan sonra emir

Allah'ındır. O gün müminler ferahlayacaklar. Allah, nusretiyle dilediğine yardım eder" (Âyet; 4-5). Bu ayetlerde bir değil, iki gaybî haber vardır. Birincisi, Rumlar (Bizanslılar) tekrar galip gelecek. İkincisi, müslümanlar da büyük bir zafer kazanacaklardır. Bu her iki gaybî haberin gerçekleşmesi için görünürde herhangi bir işaret yoktu. Bir yandan, Mekke'de sürekli baskı altında tutulan ve tehdit altında bulunan bir avuç müslüman vardı, ki galip gelmeleri için hiçbir imkân ve ihtimâl görülüyordu. Nitekim, zafer kazanmaları için 8 yıllık bir zamanın geçmesi gerekti. Diğer yandan, Bizanslılar vardı ki üst üste yenilgiye uğruyorlardı ve kurtulma ümitleri hiç görülüyordu. Nitekim, MS. 619'a kadar bütün Mısır İranlıların hakimiyetine geçti. Sadece bu değil, İran birlikleri Libya'da Trablusgarb'ın kapısına dayanmışlardı. Anadolu'da da İranlıların ilerleyişi devam ediyordu ve Bizans kuvvetleri yenile yenile boğaza kadar geri çekilmişlerdi. M.S. 617'de Mecûsîler İstanbul'un Kadıköy semtine kadar ulaşmışlardı. İmparator Heraclius, durumun ümitsiz olduğunu görerek İmparator Hüsrev Perviz'e özel elçisini gönderdi ve sulh teklifinde bulundu. Heraclius ne pahasına olursa olsun, İran'lılar ile sulh yapmaya hazırdı. Ama mağrur Pers İmparatoru Perviz bu sulh teklifini şu sözlerle geri çevirdi: "Artık Heraclius zincire vurularak önüme getirilinceye ve diz çökerek çarımıha gerilen tanrısından vazgeçip Ateş tanrısının itaatini kabul edinceye kadar savaşı durdurmayacağım." İmparator Heraclius öylesine ümitsiz kalmıştı ki, İstanbul'u

terk edip Tunus'un Kanaca kentine kaçmaya karar verdi. Kısacası İngiliz tarihçisi, Gibbon'un dediği gibi, Kur'ân-ı Kerim'in söz konusu müjdesine rağmen 7-8 sene durum öyle ümit kırıcıydı ki, Bizanslıların İranlılara tekrar galip gelebilecekleri düşünülemezdi bile.^{37[1]} Bizanslıların İranlılara galip gelmesi bir yana, ayakta durmaları ve deve vermesi kararlaştırıldı.

Kur'ân-ı Kerim'in yukarıdaki ayetleri indiği zaman Mekke'li kâfirler bunları iyice alaya aldılar. Hatta, Übeyy bin Halef, Hz. Ebû Bekir ile bahse bile girdi. Bahse göre, eğer Bizanslılar üç yıl içinde İranlılara galip gelirse, Übeyy bin Halef, Hz. Ebû Bekir'e 10 deve verecekti, yoksa Hz. Ebû Bekir 10 deve verecekti. Hz. Peygamber (a.s.) bu bahisten haberdar olunca, Kur'ân-ı Kerim'de "Fi bid'i sinîne" kelimelerinin kullanıldığını ve Arapçada "bid'i" kelimesinin "10'dan az" anlamına geldiğini, dolayısıyla bahsin 10 yıldan az şartıyla olması gerektiğini Hz. Ebû Bekir'e tavsiye etti. Buna göre Hz. Ebû Bekir, Übeyy ile tekrar görüştü ve yeni bir bahse tutuştular. Buna göre, 10 yıl içinde hangi taraf yenilirse onun karşı tarafa 100 deve vereceği kararlaştırıldı.

M.S. 622'de Hz. Peygamber, birkaç fedakâr arkadaşıyla birlikte Mekke'den Medine'ye hicret ederken, İmparator Heraclius ta İstanbul'dan Karadeniz yoluyla Trabzon'a hareket etti ve oradan İranlıları arkadan vurmayı plânladı. Bu büyük

^{37[1]} Gibbon, "Decline and Fall of The Roman Empire", C II, s. 788, Modern Library, New York.

taarruz için Kilise'den yardım istedi. İmparatorun isteği üzerine Başpiskopos Serjius, Hıristiyanlığın Mecusilikten kurtarılması için kiliselerde toplanan büyük servetleri kendisine faizle borç olarak verdi. Heraclius karşı taarruzunu 623'te Ermenistan'dan başlattı ve müteâkip sene (624'de) Azerbaycan'a girerek Zerdüşt'ün doğum yeri olan Urmiye'yi yağmaladı ve İranlıların en büyük ateş yerini tahrib etti. Allah'ın kudretine bakın, aynı yıl, müslümanlar Bedir savaşında Mekke'li müşrikleri ilk defa bozguna ve hezimete uğrattılar. Böylece, Rûm suresinde verilen iki müjde de 10 yıllık süre bitmeden gerçekleşmiş oldu.

Bundan sonra başarı ve zafer pusulası devamlı olarak Bizanslıların tarafına dönmeye başladı. İki ordu Ninova (627)'da karşı karşıya geldiler. Bu savaşla Binazslılar kesin bir zafer kazanıp İranlıların askeri gücünün ' belini kırdılar. Bizanslılar, İranlıları kovalayıp İran'lı hükümdarların dinlenme yeri olan Desgerd'e girerek büyük katliam ve yağma yaptılar. Nihayet Pers İmparatorluğu'nun merkezi olan Taysafun (Clesiphon)'un kapısına dayandılar. M.S. 628'de bizzat İran İmparatorluk hanedanında huzursuzluk ve ayaklanma oldu. Hüsrev Perviz zindana atıldı. Gözlerinin önünde 18 çocuğu öldürüldü. Kendisi de zindandaki acılara dayanamayarak öldü. Aynı yıl Hz. Peygamber (a.s.) ile Mekke'li müşrikler arasında Hudeybiye anlaşması imzalandı, ki Kur'ân-ı Kerim bunu "büyük zafer" olarak nitelendirmiştir. Aynı yıl, Hüsrev Perviz'in oğlu II. Kubâd fethedilen bütün

Bizans topraklarını ve Kudüs'ten getirilen çarmıhı Heraclius'a geri vererek kendileriyle sulh muahedesi yaptı. M.S. 629'da Heraclius geri alınan Çarmıh'ı yerine yerleştirmek üzere şahsen Kudüs'e gitti ve aynı sene Hz. Peygamber ve yanındakiler Hicret'ten sonra ilk umreyi edâ etmek üzere Mekke'ye gittiler.

Zaten bundan sonra, Kur'ân-ı Kerim'in bu müjdelerinin doğru olduğuna hiçbir şüphe kalmadı. Müşriklerin bir çoğu bunun üzerine İslâmiyet'i kabul ettiler. Übeyy bin Halef'in vârisleri, bahsi kaybettikleri için Hz. Ebû Bekir'e 100 adet deve vermek zorunda kaldılar. Hz. Ebû Bekir bu develeri alarak Hazreti Peygamber (a.s.)'in yanına gitti. Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki, "bunlar sadaka verilsin. Çünkü bahse girildiği zaman kumar ve benzeri şeylerin yasaklandığına dair şer'i emir gelmemiştir. Ama bu emir şimdi varolduğu için bu develer sadaka verilmelidir." Yani, Arap kâfirlerden bahiste kazanılan malların alınması, ancak kendi kullanmayıp başkalarına sadaka verilmesi emredilmişti:

"... O gün, müminler ferahlanacaklar. Allah nusretiyle dilediğine yardım eder." (Rum; 4-5)

İbn-i Abbas, Ebû Sa'id Hudrî, Süfyân-ı Sevrî, Süddî vd.nin ifadelerine göre Bizanslıların İranlılara ve müslümanların Bedir savaşında müşriklere karşı kazandıktan zafer aynı zamanda olmuştu. Bu sebeple, müslümanlar çifte mutluluk yaşıyorlardı. İran ile Bizans tarihinde de benzeri

kayıtlara rastlanmaktadır. M.S. 624'de Bedir savaşı oldu ve aynı yıl imparator Heraclius, Zerdüşt'ün doğduğu yeri yağma etti ve İran'ın en büyük mâbedi ile ateş yerini tahrip etti

11.1.1.17. Firavun'un Nâşının Mumyalanması^{38[2]}

"Bundan sonra Biz sadece senin naaşım muhafaza edeceğiz, ki sen gelecek nesiller için bir ibret nişanesi olasın." (Yunus; 92)

Firavun'un mumyasının suda yüzerken çıkarıldığı yer Sina yarımadasının batı kıyısındadır. Buna bugün Cebel-i Fir'avn (Fir'avun tepesi) denilir. Buraya yakın bir yerde yerlilerin "Firavn Hamamı" dediği bir kaplıca da vardır. Kaplıca, Ebû Zeyneme'den birkaç kilometre kuzeyde bulunuyor. Bölge halkı, Firavun'un mumyasının işte burada bulunduğunu söylüyor.

Çağımızın ara sunmalarına göre, Hz. Musa (a.s.) zamanında yaşamış Firavn olduğu sabit olan, boğulan Fir'avun bu ise, bunun naaşı halen Kahire'deki müzede herkesin ziyaretine açıktır. 1907'de Sir Grafton Elliot Smith, Firavunun mumyasının sargılarını açtığı zaman ceset üzerinde bir tuz tabakasının olduğunu tesbit etmişti. Bu tuz tabakası,

^{38[2]} Bu Kur'ân-ı Kerîm in geleceğe ait en şaşırtıcı ve en harika haberlerin den biridir. Kuran-ı Kerîm'de bu haber yer aldığı zaman Mısır Firavunlarının mezarları hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Eham (Piramid)larına açılması çalışmaları 20. yüzyılda başlamıştır. 1907'den evvel Ramses I veya diğer Firavunların mumyalarına rastlanamamışlı. 3000 yıl önceki bir olayın haber verilmesi Kur'ân-ı Kerim'in büyük bir gaybî haberidir.

Firavun'un deniz suyu veya tuzlu suda boğulmasının bir belirtisiydi.

Cenab-ı Allah'ın Yunus sûresinde dediği gibi, Rabbimiz ders verici işaretler göstermeye devam ediyor, ancak en büyük ibret nişanelerini bile gördükten sonra insanların gözleri açılmıyor.

11.1.1.18. Ye'cuc, Mecûc'ların Dünyayı Altüst Edecek İstilâsı

Ye'cuc ile Me'cûc'dan, Rusya ile Çin'in kuzeyindeki Moğol, Tatar, Hun ve İskit kavimleri kastedildiği söylenir. Bu vahşi kavimler tarih öncesinden beri güneyde ve batıdaki medeni uluslara saldırıgelmişlerdir. Bu kavimlerin istilâlarından kurtulmak için Kafkasya, Derbend ve Daryal'da kale, duvar ve müstahkem yerlerin yapıldığı tarih kitaplarında yazılıdır. Ye'cuc, Me'cuc veya başka bir deyimle Moğol ve Hunlarla İskitler'in bir sel gibi Asya'ya, Avrupa'ya ve diğer bölgelere inmelerini önlemek amacıyla bazı diğer engeller de inşa edilmişti, İncilin Hz. İsa'nın doğumuyla ilgili kitabının 10. bölümünde bu kavimlerin Hz. Nûh (a.s.)'un oğlu Yafes'in soyundan geldiği kaydedilmiştir. Müslüman tarihçiler de aynı görüşler. Hazkiel'in eserinde (Bölüm: 38-39), bu ulusların yaşadığı bölgelerin, Rusya'nın Ortobel (Bugünkü Tobalsk) ve Minsk (bugünkü Moskova) olduğu belirtilmiştir. İsraili tarihçi Jostfus, Ye'cuc ile Mecûc'lardan İskitlerin kastedildiğini beyan etmiştir. Bu tarihçi, bunların Karadeniz'in kuzeyinde ve

doğusunda yaşamış oldukların belirtmiştir. Jarom ise Me'cûc'ların Kafkasya'nın kuzeyinde Hazar denizinin çevresinde yaşadıklarını açıklamıştır.

Ye'cuc ve Me'cuc'un serbest bırakılacağına ilişkin Kur'ân-ı Kerim'de yer alan ifadenin anlamı, söz konusu vahşi ulusların aç kurt gibi medeni ülkeleri istila ölmeleridir. Yine Kur'ân-ı Kerim'in "Hakkın vaat ettiği zamanın yaklaştığı" ifadesinin anlamı, vahşi kavimlerin dünyayı sarsan istilâsının kıyamete yakın bir zamanda gerçekleşmesidir. Bu ifade, Hazreti Peygamber (a.s.)'in bir hadisiyle daha açıklık kazanmış olur. Bahse konu olan hadis, Müslim'de, Hüzeyfe bin Esîde-Gifâri tarafından rivayet olunmuştur. Bu hadiste, aşağıdaki 10 işaret girilmeden kıyametin gelmeyeceği kaydedilmiştir: "Duman, Deccâl, Dâbbe-tül Ârz (bir çeşit hayvan), güneşin batıdan doğması Meryem oğlu İsa'nın dünyaya gelişi, Ye'cucun istilâsı ve üç büyük toprak kayma olayı. (Biti doğuda, ikincisi batıda ve üçüncüsü, Arap yarımadasında) ve en son, insanların Mahşer'e kaçmasına yol açan Yemen'deki büyük bir yangın." (Yani, bundan sonra ancak kıyamet vardır.) Başka bir hadise göre, Rasûlullah [a.s.) Ye'cuc ile Me'cuc'un saldırısından bahsederken şöyle buyurdular: O sırada kıyamet, tıpkı gebeliğin son safhasında olan hamile bir kadının ne zaman çocuk doğuracağına belli olmadığı kadar bize yakın olacaktır.' Fakat gerek Kur'ân-ı Kerim gerekse hadis-i şeriflerde, Ye'cuc ve Mecûc'ler ile ilgili geçen ifadelerde, bunların ayrı ayrı mı yoksa birlikte bir felâket gibi mi

insanlara çökecekleri açıklıkla belirtilmemiştir. Belki de kıyamete yakın bir zamanda bu iki vahşi kuvvet birbiriyle çarpışıp dünyalılara heyecanlı anlar yaşatabilir ve büyük çalkantılara yol açabilirler.

11.1.1.19. Yahudilerin Rezil ve Çaresiz Olması

Kanaatim odur ki, Kur'ân-ı Kerîm'in "Duribet aleyhim-üz zilleti vel-meskenetu" yani, Yahudilerin rezil ve miskin olmalarına dair haberi Yahudilerin ilelebet lânetlenmiş olarak yaşayacakları anlamındadır. Yahudiler kıyamete kadar rezil ve zelil olacaklardır. Bu sözler belki de bugün biraz yadırganabilir. Hele İsrail devletinin artan gücü ve etkinliği bu sözlerle bağdaşmamaktadır. Ama bence bu durum geçicidir. Filistin toprakları üzerinde bağımsız bir İsrail devletinin kurulması durumu değiştirmez. İsrail'in şımarık bir çocuk gibi ona buna saldırması ve Ortadoğu'da daimi bir huzursuzluk kaynağı olması da gerçekleri yanıltamaz. Kur'ân-ı Kerim'in ayeti geçici bir devreye ait değildir. Burada anlatılan, Yahudilerin genci durumudur ki; 1300 yıl öncesinden kıyamete kadarki geniş zaman çerçevesinde incelenmelidir. Bu ilâhî hüküm; fertlere, belli bir gruba ve memlekete mahsus olmayıp Yahudi milletin tümünün genel durumunu kapsamaktadır. Onun için, Hazreti Peygamber (a.s.) zamanından ta kıyamete kadar olan zaman süreci içinde Yahudilerin bir veya bir kaç grubunun, dünyanın bir köşesinde bir toprak parçasına sahip olması veya hükümet ve iktidarı haiz olmasının tamamıyla imkânsız olduğu

söylenemez. Aslında Kur'ân-ı Kerim'in söz konusu ayetinin hikmetini ve geniş anlamını anlayabilmemiz için, Yahudi milletinin Hz. İsa'dan şimdiye kadarki tarihini karıştırmamız gerekecektir. Bu tarihi ve bugün de Yahudilerin, dünyanın çeşitli memleketlerindeki vaziyetini göz önünde bulundurduğumuz takdirde, İlâhî Kelâm'ın şu ifadelerinin doğru olduğunu anlarız.

"Rabbin kıyamet gününe kadar onları fena azapla cezalandıracak kimseleri göndereceğini hüküm ve ilân etti..." (A'râf; 167)

"Nerede olursa olsunlar, üzerlerine zillet vurulmuştur. Ancak Allah ve insanlardan eman almakla bu zilletten kurtulurlar..." (Âl-i İmrân; 112)

Tarih boyunca, bazen sürekli, bazen belli aralıklarla, Yahudiler çeşitli hükümdar ve zümreler tarafından baskı altında tutulmuş, katledilmiş, derbeder edilmiş, işkence edilmiş, sindirilmiş, yıldırılmış ve kısacası, terörize edilmişlerdir. Eğer dünyanın bir köşesinde kısa bir süre için huzur içinde ve korkusuzca yaşayabilmişlerse, bu da Allah'ın inayetiyle olmuştur. Allah bazen onlara fırsat vermiş ve bazı devlet ve kuvvetlerin himayesinde rahat nefes alabilmişlerdir. Bilindiği gibi, bugünkü İsrail devleti İngiltere ile Amerika Birleşik Devletleri'nin karanlık emelleri sayesinde vücut bulmuş ve ABD'nin desteğiyle yaşamaktadır. Nitekim, ABD, İsrail devletine sağladığı askeri ve ekonomik yardımı gerçekten

keserse bu Yahudi devleti bir gün bile ayakta kalamaz. Bence, Cenab-ı Allah bu milleti tamamıyla anadan kaldırmaya? bunun herkese ve bilhassa müslümanlara bir ibret nişanesi olarak kalmasını istiyor. Allah'ın gazabı ve azabı devam etseydi, Yahudi milleti çoktan tarihe karıştırdı. Fakat Allah bir yandan bu milletin hırpalanması, bir yandan da can çekişerek de olsa yaşamasını mümkün kılmıştır, ki hepimize ibret olsun. Böylece, Kur'ân-ı Kerîm'in "Lâ yemütü fihâ velâ yahya" ifadesine uygun olarak bu millet dünyada yaşamaya devam ediyor.

11.2. HADİS'TE YER ALAN GELECEKLE İLGİLİ HABERLER

Hz. Habbâb (r.a.) diyor ki, bir gün Rasûlullah (a.s.) Kâbe'nin gölgesinde istirahat ediyordu. Huzuruna yaklaşıp kendisine seslendim: "Ya Rasûlullah zulüm (Mekkelilerin zulmü) son haddini buldu. Niçin Allah'a dua etmiyorsunuz?" Bunu işitince Rasûlullah (a.s.)'ın yüzünde kızgınlık belirtisi görüldü ve bana dediler ki, "sizden önceki iman sahiplerine daha çok zulüm yapılmıştır. Kemikleri tırmıklarla tırmalanırdı. Başları testerelerle kesilirdi, ama yine de dinlerinden dönmezlerdi. Bana inan, bu işi Allah iyi tamamlayacaktır. Ve öyle bir gün gelecek ki, bir kişi San'a'dan Hadramut'a kadar korkusuzca yolculuk edebilecek ve Allah'tan başka kimseden korkmayacaktır. Ama siz acele hareket ediyorsunuz." (Buhârî).

11.2.1. Arabistan ve İran'a Hakimiyetin Şartı

Ebû Tâlip, Hz. Muhammed (a.s.)'i yanına çağırdı ve kendisine dedi ki, "yeğenim, bak senin tanıdığın adamlar bana geldiler. Onlar seninle Edil bir konuda anlaşmak istiyorlar. Böylece aranızdaki kavga bitmiş olacaktır." Bundan sonra Ebû Talip, Kureyş'li kabile reislerinin kendisine söylediklerini ilettiler. Rasûlullah (a.s.) cevap verdiler: "Amcacığım, ben onlara öyle bir kelime (yi şahadet) sunuyorum ki, kabul ederlerse Arabistan onların hakimiyetine girer, Acem (İran) de onlara tabi olur."

Hz. Peygamber (a.s.)'in bu buyruğu muhtelif sahabeler tarafından muhtelif şekilde nakledilmiştir. Gerçi bu hadislerde kullanılan bazı kelimeler değişiktir; ama ana tema aynıdır. Yani Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) özetle şunları söylemiştir: "Ben size (Mekke'li kabile reisleri) öyle bir kelime sunabilirim ki, bunu kabul ettiğiniz takdirde Arabistan ile İran'a hakimiyet kurabilirsiniz. Hâl böyle iken, sizin âdil olarak tanımladığınız konu mu önemlidir yoksa, bu tek kelime mi? İyiliğinizi isterseniz bu kelimeyi kabul edin. İstemiyorsanız, sizi zorlayacak değilim. Ama beni rahat bırakın, ben kendi Allah'ıma ibadet etmeye devam edeyim."

11.2.2. Kureyş'in Siyasi İktidarı

Hazreti Peygamber (a.s.)'in gaybî haberlerinden biri de Kureyş'in siyasi iktidarıyla ilgiliydi. Rasûlullah (a.s.) Kureyş'lilerin kendi ahlâklarını bozmadıkları, dine hizmetlerini

sürdürdükleri ve aralarında işin ehli olan iki kişi bile kaldıkları müddetçe, siyasi iktidarı ellerinde bulunduracaklarını belirtmişti. Hz. Peygamber (a.s.)'in bu siyasi basiret ve tahmini o kadar isabetliydi ki Kureyş'liler yüzyıllarca iktidarda bulundu, mevki ve makam sahibi oldular. Dört râşit halife Kureyş kabilesindendiler ve Emevîler de Kureyşlilerden başka değillerdi. Abbasi saltanatını kuranlar da Kureyş'lilerdi. Ayrıca, Kureyş'lilerin bir kolu İspanya'ya giderek muazzam bir saltanat ve medeniyet tesis etli, bir başka kolu da Mısır'a giderek Fatimî Devleti'nin temelini attı.

11.2.3. Cihâd Devam Edecektir

Hz. Peygamber (a.s.)'in bir hadisi şöyledir: "Ümmetimde cihâd kıyamete kadar devam edecektir. Bunu ne bir adil (kişinin)'in adaleti ne bir zâlimin zulmü ortadan kaldırabilecektir."

İslâm'ı canlandırmak ve ihyâ etmek isteyen bütün kişi ve gruplar bu noktadan hareket etmiş ve her türlü muhalefet ve güçlülere rağmen yollarına devam etmişlerdir.

11.2.4. Müslümanlar, Yahudi ve Hristiyanlar Gibi Bozulacaklardır

Hz. Peygamber (a.s.)'in geleceğe ait haberlerinden biri de, zaman ilerledikçe müslümanlarda zaaf ve bozukluğun görülmesiyle ilgilidir. Hz. Peygamber (a.s.) müslümanların eninde sonunda Yahudiler ile Hristiyanların yolunu tutacaklarını ve onlar gibi bozulacaklarını söylemiştir. Hz. Mu-

hammed (a.s.)'in ifadesine göre, eğer Yahudiler ile Hristiyanlardan biri annesiyle zina etmişse, Müslümanlardan biri de öyle yapacaktır, Bu hususta bir başka hadisin sözleri aynen şöyledir: "Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki; siz de eninde sonunda geçmiş ümmetlerin yolunu tutacaksınız, hatta eğer onlar timsahın deliğine girmişse siz de aynı deliğe gireceksiniz." Sahabeler sordular, "Ya Rasûlullah, bundan Yahudiler ile Hristiyanlar mı kastediyorsunuz?". Rasûlullah (a.s.) buyurdular: "Ee, başka kim olabilir ki?"

11.2.5. Müslüman Ümmetinin Gelecek Tarihi

Müslümanların, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra ne olacakları ve gelecekte dünya milletlerinin tarihinde ne gibi bir rol oynayacaklarına dair gaybî haberlerin sayısı çoktur ve bunlar Müslim, Tirmizî, İbn Mâce ve Müstedrek gibi çeşitli hadis kitaplarında yer almışlardır. Ama biz burada, İmam Şâtibî'nin "Muvafakât"ta ve Mevlânâ İsmail Şehîd'in, "Mansıb-ı İmâmette naklettikleri hadisi daha ilginç bularak aktarıyoruz:

"Dininiz nübüvvet ve rahmetle başlamıştır. Bu nübüvvet, Allah istediği sürece devam edecektir. Daha sonra Allah (cc.) bunu kaldıracaktır. Sonra nübüvvet yerine halifelik geçecektir;^{39[3]} Allah dilediği sürece. Sonra Allah bunu da kaldıracaktır. Sonra, Allah istediği müddetçe, kötü huylu

^{39[3]} Hz. Peygamber Efendimiz buyurmuşlardı ki, "Benden sonra halifelik 30 yıl sürecektir. Daha sonra padişahlık gelecektir." Bu süre Rebiülevvel, 41 Hicri'de sona erdi. Aynı tarihte Hz. Hasan, Hz. Muaviye karşısında halifelikten feragat etti. Bundan sonraki gelişmeler hepimizin malûmudur. Yani meşveret yerine bir hanedan'ın hakimiyeti ve monarşi için kapılar açılmış oldu.

padişahlık (levam edecektir. Sonra Allah bunu da kaldıracaktır. Daha sonra Cebirin hakimiyeti olacaktır ve bu da Allah'ın dilediği müddetçe ayakta duracaktır. Sonra bu da ortadan kaldırılacaktır. Sonra yine, nübüvvet şeklinde halifelik tesis edilecektir. Bu, İnsanlar arasında sünnete göre hareket edecektir, ve İslâmiyet yerde kök salacaktır. Bu hükümetten göktekiler de, yerdekiler de memnun olacaklardır. Gök, alabildiğince bereketini yağdıracaktır ve yer de karnındaki bütün hazinelerini dışarıya çıkaracaktır."

Bu hadisin dayanaklarının kuvvetli olup olmadığını bilmiyorum. Ama anlamına bakılırsa, aynı konuyu işleyen birçok hadis hemen hemen aynı ifadelerle nakledilmiştir. Görüldüğü gibi, yukarıdaki hadiste beş ayrı dönemden bahsedilmiştir. Bunlar tarihin beş aşamasıdır. Bunlardan üçü şimdiye kadar geçmiştir ve dördüncüsünden geçmekteyiz. Hadisin sonunda müjdesi verilen beşinci döneme ilerde rastlanması muhtemeldir. Zaten şartlar tarihimizi ve dünyamızı beşinci aşamaya doğru itmektedirler, insanların yaptığı ve geliştirdiği bütün "izm"ler denenmiş ve bunların foyası meydana çıkmıştır. Bu sebeple, insan soyunun tekrar İslâmiyete dönmesi hiç de şaşırtıcı olmayacaktır.

11.2.6. Hâkim Sınıf veya Yöneticilerin Bozulması

"Benden sonra bazıları iktidara geleceklerdir. Onların yalanını teyit eden ve zulümlerini destekleyen benden değildir

ve ben de ondan değilim." (Nesâî, Kitab-ül Bey'a Bölüm: 34-35)

"Kısa bir zamanda, ellerinde sizin rızkınız olan kişiler size hâkim olacaklardır. Sizinle konuşurken yalan söyleyeceklerdir, iş yaparken kötü işler yapacaklardır. Siz onların kötülüklerini övmediğiniz ve yalanlarını tasdik etmediğiniz müddetçe sizden razı olmayacaklardır. Onun için, siz, onların dayanabildikleri sürece kendilerine Hakk'ı sunmaya çalışın. Fakat onlar bu sınırları tecavüz ederlerse, üzerinde (onlar tarafından) öldürülen kişi şehit olacaktır." (Kenz-ül Ummâl, c. VI, s. 347)

11.2.7. Din'in İhya Edilmesi

Sünen-i Ebû Davud'da Hz. Ebû Hureyre'nin rivâyet ettiği şu hadise bakın: "Allah (cc.) her yüzyılın başında bu ümmet için, dini ihyâ edecek olan şahsiyetler yaratacaktır."

Maalesef, bazı kimseler bu hadiste beyan edilen "dinin ihyâ edilmesi" deyimini çok yanlış anlamışlardır. Bu kimseler her yüzyılın başı ve sonunda mutlaka bir tek "müceddid"in (din'i ihyâ eden, yenileyen) doğduğunu farz etmişlerdir ve buna göre İslâmiyet'in doğuşundan beri her yüzyılın başında bir "müceddid" aramaya çalışmışlardır. Hadis'te geçen Arapça "re's" kelimesi mutlaka "uç veya baş" anlamına gelmelidir. Aynı şekilde geçen "men" kelimesi de bir tek kişiye mahsus bir deyim değildir. Burada yüzyılın başında değil de yüzyıla damgasını vuran kişi desek daha doğru olur. Yani bu kişi o

asrın ilim, fikir ve akımlarına kendi damgasını vurmuş olmalıdır. Ayrıca, Arapçada 'men' kelimesi hem tekil, hem çoğul için kullanıldığı için müceddid, "bir tek kişi" de olabilir, "birkaç kişi" de, hatta bu bir grup ve topluluk da. Bu açıklamadan sonra, sanıyorum her asrın başında ve sonunda birer müceddid aranmasına ihtiyaç kalmayacaktır. Cenâb-ı Rasûlullah (a.s.)'ın demek istediği şudur. İnşallah, İslâm tarihinin her yüzyılında ve döneminde, cahiliyye'nin karşısına dikilecek ve İslâmiyet'i gerçek ruh ve yapısıyla canlandıracak ve tesis edecek kişi ve topluluklar her zaman bulunacaktır. O halde, her yüzyılda bir değil, birçok müceddid olabilir ve bir tek İslâm ülkesinde değil, birçok ülkede olabilir. Dini ihyâ ve tesis etmeye çalışanlara mutlaka "müceddid" ünvanı verilmesi de şart değildir. Bu ünvan ve şeref dine ancak büyük hizmetlerde bulunmuş ve bu uğurda eşi görülmemiş fedakârlıklarda bulunmuş olan kimseye verilebilir.

11.2.8. Müslümanlar Arasında Nifak ve Anlaşmazlık

Rasûlullah (a.s.)'ın bir hadisi şöyledir: "Çok yakın bir zamanda ümmetim 72 fırkaya bölünecektir. Bunlardan sadece biri kurtulmuş olup, benim ve sahabelerimin yolunu takip edecektir."

Hadislerde, birçok fitne ve fesadın belireceğine dair gelecekle ilgili bilgiler vardır. Bunların maksadı, iman sahiplerini geleceğin yanlışlıklarına karşı uyarmaktır.

11.2.9. Mehdî'nin Ortaya Çıkmasıyla İlgili Haberler

Mehdî'nin ortaya çıkışıyla ilgili hadisler, hadis eleştirmenleri tarafından büyük eleştiriye uğramışlardır. O kadar ki, ulema ve fakihlerin önemli bir bölümü, Mehdî'nin hiç gelmeyeceğine kanaat getirmiştir. Bu konu yakından incelendiğinde de Mehdî ile ilgili rivâyetlerin çoğunun Şiilerden kaynaklandığı görülecektir. Tarihe bakıldığında ise, her zümre ve grubun bu hadisleri kendi din ve siyasî emellerine âlet ettiğine şahit olunur.

Kanaatimce, salt Mehdî diye bir zâtın ortaya çıkacağına dair haber doğrudur. Fakat bununla ilgili tafsilâta pek güvenilmez. Bu tafsilât sanırım, Hz. Peygamber (a.s.)'in mübarek sözlerine sonradan eklenmiştir. Nitekim, çeşitli zamanlarda vaad edilen Mehdî'nin^{40[4]} gelişine dair asılsız iddialara ve sahte Mehdilerin ortaya çıkışına işte bu tür etraflıca açıklamalar yol açmıştır. Her sahte Mehdî, müslümanları kandırmak ve aldatmak için hadiselerle sonradan yapılan bu eklemelerden medet ummaya çalışmıştır.

^{40[4]} Evvela, "Mehdî" kelimesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bilindiği gibi, hadislerde bu kelime geçmektedir ve Hz. Peygamber (a.s.)'in bunu kullandığı da doğrudur. Bu kelimenin sözlük anlamı "hidayet görmüş" veya "hidayet edilmiş"tir. Yani "Hâdî", hidayet veren veya hidayet eden deyimini kullanılmamıştır. Demek ki, doğru yolda olan her önder, lider, hükümdar veya yöneticiye Mehdî denilebilir. "El-Mehdî" kelimesi ise sadece bu gibi belirli bir kişi veya bu hususu bazı özellikler taşıyan şahıs için kullanılabilir. Hadislerde bu belli özellikten de bahsedilmiştir. Yani, bu zât, dünyada nübüvvet şeklindeki halifelüğün sona ermesinden sonra tekrar böyle bir halifelîği tesis edecek ve dünyada adalet ile barış sağlayacaktır. Bundan, İslâm dininde "Mehdî" adında bir mevki veya makam ihdâs edildiği ve böyle bir kişiye tıpkı nebi veya peygamberlere olduğu gibi, iman etmenin, imanın bir parçası olduğu anlaşılmamalıdır. Buna ilâveten, Mehdî'nin, "Masum bir İmam" olacağına dair bir kayıt da yoktur. Aslında bu husustaki inanç, Şiilerde yaygın olan "Masum İmam" fikrinden ileri geliyor. Kitap ve Sünnet'le böyle bir şey yoktur.

Ben Mehdî ile ilgili Hazreti Peygamber (a.s.)'in hadislerini enine boyuna inceledim. Bu tür hadisler gaybî haberler kategorisine girdiği için, Rasûlullah (a.s.)'ın muhtelif gaybî haberlerini az çok araştırdım. Bu çalışmalarına dayanarak söyleyebilirim ki, Mehdî ile ilgili Rasûlullah (a.s.)'ın haberleri ile diğer gaybî haberler arasında önemli bir fark vardır. Hz. Peygamber (a.s.) diğer konularda gelecekle ilgili bilgiler verirken hiçbir zaman böylesine teferruat vermemiş veya kesin konuşmamıştır. Mehdî konusunda Hz. Peygamber (a.s.)'in ifadesinde oluşan bu değişiklik ister istemez içimizde bir takım şüpheler uyandırıyor.

Mehdî ile ilgili hadisler bir arada incelendiğinde aralarında bir hayli tutarsızlık, çelişki ve farklı ifadelerin bulunduğu göze çarpar. Ayrıca, Ehl-i Beyt, Emevî ve Abbasi hanedanları arasındaki siyasi mücadelenin tarihini göz önünde bulunduran bir kişi, Mehdî konusunda her tarafın kendine göre bazı hadisler ileri sürdüğüne tanık olur. Bu hadisleri nakledenlerin çoğunun şu veya bu tarafa bağlı olduğu da bir gerçektir. Bu sebeple, bu hadisleri nakleden veya bu hususla diğer rivayetleri anlatanların objektif davrandığı söylenemez. Meselâ, bazı hadislerde "siyah bayraklar"dan söz edilmiştir. Bu gibi ayrıntıların sonradan hadislere sokulduğu apaçık ortadadır. Zira, tarih kitaplarından Abbasilerin siyah bayraklara ne kadar meraklı ve bağlı oldukları bilinmektedir. Ayrıca, söz konusu hadislerle,

Abbasilerin, Halife Mehdî Abbasi'yi, vaadedilen Mehdi olarak takdim ettikleri tarihî bir gerçektir.

11.2.10. "Müceddid-i Kâmil" in Yeri

Tarihe bakılırsa, şimdiye kadar bir "Müceddid-i Kâmil", yani gerçek anlamda tam bir müceddidin doğmadığı görüşüne varırız. Belki de bu şeref, Emevî halifelerinden Hz. Ömer bin Abdülaziz'e verilebilirdi. Ama kendisi siyasi hayatta tam bir başarı kazanamadı ve mukaddes vazifesini tamamlayamadan bu dünyadan göç etti. Bundan sonra ne kadar müceddid doğduysa, hepsi belli bir sahada ve sınırlı bir alanda çalışmalar yaptılar. Tam manasıyla dini ihyâ edecek, her alanda devrim yapacak ve tam bir başarı kazanacak kâmil bir müceddid maalesef şimdiye kadar dünyaya gelmemiştir. Fakat hem akıl ve mantık, hem tabiat kanunları ve dünyanın gidişatı böyle bir müceddid veya önderin doğmasını gerektirmektedir. Bu lider ister şimdi, ister birkaç yıl, ya da binlerce yıllık süreçte doğsun, ama mutlaka doğmalıdır ve inşallah doğacaktır. İşte bu liderin adı "El-İmâm-ul Mehdî" olacaktır, ki bu hususta Hz. Peygamber (a.s.)in açık ve sarîh hadisleri vardır.

Bugün bazı bilgisiz kimseler, Mehdî adını duyar duymaz kaşlarını çatar, omuzlarını silkeler. Bu kimselere göre, vaad edilen ve beklenen bir "Mükemmel Önder" veya "Kâmil Müceddid", müslümanlara olumsuz etki yapmış ve onların pasif ve hareketsiz kalmalarına yol açmıştır. Bu sebeple bu

kimseler, cahil insanları yanlış düşünceye sevk eden ve hatta hiçbir şey yapamaz hâle getiren bir inancın büsbütün ortadan kaldırılmasını savunmaktadırlar. Aynı kimseler, bütün dinlerde "gaipten gelecek bir zât" ve bir "kurtarıcı" fikrinin bulunduğunu, bu sebeple, Mehdi ile ilgili İslâm dinindeki inancın da pek ciddiye alınmaması gerektiğini belirtirler. Fakat, Mehdi ile ilgili hadislerin sadece, eski dinlerde de benzeri fikirlerin bulunduğu gerekçesiyle bir yana bırakılacak cinsten olmadığı kanaatindeyim. Son Peygamber, Hz. Muhammed (a.s.), insan ırkının ortadan kalkması veya kıyametin gelmesinden önce bütün dünyanın dininin bir defa daha İslâm olacağı ve insanların yarattığı bütün "izm"lerin başarısızlığından sonra, insanın bilâhare, Allah'ın dinine sığınacağı ve bu nimetin, peygamberler tarzında çalışarak İslâm'ı gerçek anlamda bütün dünyaya yayabilecek büyük bir önder sayesinde elde edileceğine dair bir bildirimde bulunmuşsa, bunun yadırganacak tarafının olmadığı kanısındayım. Pek mümkündür ki, mükemmel ve kâmil bir müceddid fikri eski peygamberlerin talimatında yer almış, ama câhil kavimlerin cehâleti yüzünden bunun etrafında evham ve hurafe ağı örülmüştür.

11.2.11. Mehdi İle İlgili Yaygın Anlayış

Doğrusunu söylemek gerekirse, umumiyetle imân El-Mehdi'nin gelişine inanan müslümanların görüşü de, Mehdi'nin gelmeyeceğine inanan kişi ve çevrelerin düşüncesinden pek farklı değildir. Bu sâf müslümanların

inancına göre, İmam Mehdi çağdışı bir görünümde ve dervişlerin kıyafetinde olup birden bire, bir medrese, tekke veya kulübeden, başında sarık veya takke ve bir elinde tesbih ile çıkagelecektir. Bu Mehdi ortaya çıkar çıkmaz, "ben İmam Mehdiyim" diyecektir ve ulema ile din adamları, ellerinde dini kitaplarla bu zâta yaklaşıp, bu kitaplardaki tarifelere göre kendisinin Mehdi olduğunu teyit edeceklerdir. Bundan sonra da müslümanlar akın akın o'na biat edeceklerdir. Sonra cihâd ilân edilecek. Bir bayrak yapılacak ve bu bayrağın altına bütün ulema, din adamları ve diğer ileri gelenler toplanacak. Ama burada cihâd ve silah kuşanma deyimleri sade mecâzen kullanılmıştır. Yani Mehdi'nin bayrağı altındaki topluluk fiilen cihâd etmeyecek ve kılıç kullanmayacak. Her şey manevî şekilde olacak ve her şey dua ve Allah'ın rahmetiyle gerçekleşecektir. Her şey ilahîlerle halledilecek. Düşmanların kalbi dualarla fethedilecek. Savaşlar bir takım dini ibadetlerle kazanılacaktır. Yine dualarla düşmanların tank, tüfek ve uçakları yok edilecektir! işte sâf ve sade müslümanlar, İmam Mehdi hakkında bu gibi fikre sahiptirler.

Fakat, bana sorulursa durum bunun tam aksidir. Bence, Mehdi çağdaş bir lider olacaktır. Yani hangi devirde gelirse gelsin o devrin genel örf ve âdetine aykırı bir görünümü olmayacaktır. Çağının bütün ilim ve tekniğine iyice vakıf olacaktır. Hayatın bütün meseleleri hakkında bilgi ve tecrübe sahibi olacaktır. Akıllı, zekâsı, siyasî kabiliyet ve savaş tekniğinin bilgisi bakımından herkesten üstün olacaktır.

Kısacası, çağın ilericilerini çok geride bırakacak bilgi, yetenek ve güce sahip olacaktır. Çok mümkündür ki, bu gerçekten çağının meselelerini ve çözümlerini de bilen lider molla ve tekke sahiplerinin şimşegini üzerine çekecektir. Ayrıca, vücutça Mehdi'de bir gariplik olacağını da sanmıyorum. Benim gibi, sizin gibi ve hepimiz gibi normal bir insan olacaktır. İlk bakışta onun Mehdi olacağını gösteren, vücut yapısında herhangi bir işaret ve alâmet olmayacaktır. Ayrıca, bu kişinin kendi kendini resmen Mehdi ilân edeceğini de sanmıyorum. Belki kendisi de kendisinin vaad edilen Mehdi olduğunun farkına varamayacaktır. Ama ölümünden sonra, başardığı büyük işler ve dini ihya yolunda kazandığı zaferlerden dolayı, nübüvvet veya peygamberlik şeklinde bir halifelik vazifesi yaptığı dost, düşman herkes tarafından anlaşılabacaktır.

Daha önce işaret ettiğim gibi, peygamberlerden başka kimse Allah tarafından belli bir görev ile geldiğini iddia edemez. Zaten peygamberlerden başka kimse nasıl bir görevle dünyaya geldiğini iyice kestiremez. Doğrusu şu ki, Mehdilik iddia ile değil, işi başarmakla elde edilir. Bir kişi sadece iddia etmek suretiyle Mehdi olamaz. Bence, bu gibi iddialarda bulunanlar gibi, bu türlü iddiada bulunanlara inananlar da, kendi bilgisizlik ve akılsızlıklarını ispatlamış olurlar.

11.2.12. Mehdî'nin Çalışmalarının Niteliği

Mehdî'nin yapacağı işler hakkındaki görüşüm de yukarıda bahsettiğim kimselerin düşüncelerinden çok farklıdır. Ben, İmam Mehdi'nin çalışmalarında Mu'cize, kerâmet, akıl almaz davranışlar, murakabe, gaipten bilgiler, kehânetler, müritlik ve mürşitlik gibi şeylerin de yeri olmadığını belirtmek isterim. Kanaatim odur ki, bir devrimci liderin dünyada karşılaştığı engel ve güçlüklerle İmam Mehdi de karşılaşacaktır. Bu önder ve lider, ruhda ve özde İslam olan yeni bir düşünce ekolü ve hareket tarzı belirleyecektir. O'nun başlattığı hareket ve düşünce akımı, kafaları ve insanların yaşantılarını temelden değiştirecektir. Başlattığı hareket öylesine büyük ve geniş kapsamlı olacaktır ki, hem siyasi ve hem de kültürel nitelikler taşıyacaktır. Cahiliyye bütün gücüyle O'na karşı koymaya, O'nu yıkmaya çalışacaktır, ama zafer Mehdî'nin olacaktır. O öylesine muazzam ve muhteşem bir İslâm devleti kuracaktır ki, bir yandan manevî değeri ve niteliği çok yüksek olacaktır, bir yandan da maddî bilimsel ve teknolojik kalkınması en üst düzeyde olacaktır. Hadiste de bu noktaya temas edilmiştir: "O'nun (Mehdî'nin) hükümetinden hem göktekiler, hem yerdekiler razı olacaklardır. Gök alabildiğine bereketlerini yağdıracak, yer de içindeki bulun hazinelerini dışarıya çıkaracaktır."

Bir gün İslâmiyet'in bütün dünyanın düşünce sistem ve odaklarına, medeniyet ve kültürüne ve siyasetine hâkim olacağı yolundaki beklenti doğruysa, müthiş önderliğinde bu

görmekli devrimin yapılacağı "Büyük Lider"in doğuşu da şarttır. Böyle bir liderin ortaya çıkma imkânına şüphe ile bakanların aklına şaşarım. Bu dünyada Lenin ve Hitler gibi cahil ve sapık liderler doğup bütün insanları hakimiyetleri altına almayı düşünebiliyorsa, doğru yolda olan, insanlığı barışa ve refaha götürececek bir dünya lideri neden çıkmasın?

11.2.13. Hz. İsa'nın Dünya'ya Tekrar Gelişyle ilgili Haberler

1- "Hz. Ebû Hureyre'nin rivâyetine göre, Rasûlullah (a.s.) buyurdular: Canıma mâlik olan Zât'a yemin ederek söylüyorum ki, Meryem oğlu mutlaka aranızda nâzil olacaktır. O Haç'ı kıracaktır ve domuzu öldürecektir ve savaşa son verecektir. (Başka bir hadiste, harp yerine cizye kelimesi vardır. Yani cizye'yi kaldıracaktır). Ve mallar öylesine bollaşacaktır ki bunları alacak kimse kalmayacaktır. Ve (durum öyle olacaktır ki İnsanlar Allah'ın huzurunda) bir secde etmeleriyle her şeyin düşüncesinden kurtulacaklardır." (Buhârî; Kitab-u Ehâdis-il Enbiyâ, Bölüm: Meryem oğlu İsa'nın inişi, Müslim; Meryem oğlu İsa'nın inişiyle ilgili bölüm, Tirmizî; Fiten ile ilgili bölümler ve Hz. İsa ile ilgili bölüm, Müsned-i Ahmed Rivâyet eden: Ebû Hureyre).

2- Başka bir rivâyet Hz. Ebû Hureyre (r.a.) tarafından şu sözlerle nakledilmiştir: "Meryem oğlu İsa dünyaya gelmedikçe kıyamet olmayacaktır." Bu sözlerden sonra, yukarıdaki hadis nakledilmiştir. (Buhârî, Kitab-ul Mezâlim, Kesr-us Sâlib

Bölümü, İbn Mâce: Kitâb-ul Fiten, Deccâl Fitnesi ile ilgili bölüm).

3- "Hz. Ebû Hureyre rivâyet ediyor ki bir defasında Rasûlullah şöyle buyurdu:

"Meryem oğlu size inince ve imamınız o zaman sizden olduğu bir sırada, siz nasıl olacaksınız?" (Buhârî, Kitab-u Ehâdis-il Enbiyâ, Bölüm: İsa'nın inişi, Müsned-i Ahmed, Müslim, Hz. İsa'nın inişi, Rivâyet eden: Ebû Hureyre).

4- Hz. Ebû Hureyre tarafından rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki, "Meryem oğlu İsa inecek ve domuzu öldürecek ve Haç'ı ortadan kaldıracak ve onun için namazlar toplanacaktır. Ve o kadar mal dağılacaktır ki, bunları kabul edecek kimse bulunmayacak. O haracı durduracak ve Rauha'da (Medine'ye 35 mil uzaklıkta bir yer) konaklayacak ve oradan hac ve umre edâ edecektir. Ya da her ikisini toplayacaktır." (Rivâyet edenin bu hususla biraz şüphesi vardır). (Müsned-i Ahmed, Ebû Hureyre'nin rivâyetleri, Muslim, Kitab-ul Hacc, Bâb-u Cevâz-il Temettü' fil-Hacc ve el-Kur'an).

5- Hz. Ebû Hureyre'nin rivâyetine göre, Hz. Peygamber (a.s.) (Deccâl'in ortaya çıkışından bahsettikten sonra) şöyle buyurdular: "Müslüman onunla (Deccâl ile) savaşma hazırlığı yaparken saflar düzenlerken ve namaz için tekbir getirilmişken, Meryem oğlu İsa ortaya çıkacaktır ve namazda müslümanlara imamlık yapacaktır. Ve Allah'ın düşmanı

(Deccâl) onu görür görmez, tuzun suda eridiği gibi eriyecektir. Eğer İsa (a.s.) onu kendi haline bırakırsa eriyip gidecektir. Ama Allah, onu, O'nun (İsa'nın) eliyle öldürtecektir ve o (Hz. İsa) mızrağında onun (Deccâl'in) kanı olduğu halde müslümanlara gösterecektir." (Mişkat; Kitab-ül Fiten, Bâb-ul Melâhim, Müslim'e atfen).

6- "Hz. Ebû Hureyre tarafından rivâyet edildiğine göre, Hz. Peygamber (a.s.) buyurdular İçî, "Benim ve O'nun (İsa) arasında başka herhangi bir nebi yoktur. O dünyaya inecektir. O halde, O'nu görünce tanıyacaksınız. O, orta boylu, beyaz ve pembe tenli bir kişi olup, sarı bir kıyafet içinde olacaktır. O İslâm için adamlarla savaşıacak, Haç'ı parça parça edecek ve domuzu öldürecektir. Cizyeyi kaldıracak ve Allah, O'nun zamanında İslam'dan başka bütün dinleri ortadan kaldıracaktır. Ve O (Hz. İsa) Mesih-i Deccâl'i öldürecektir. Yeryüzünde 40 yıl kalacak, sonra ölecektir. Ve müslümanlar O'nun cenaze namazını kılacaklardır." (Ebû Davûd, Kitab-ul Melâhim, Deccâl'in ortaya çıkışıyla ilgili bölüm, Müsned-i Ahmed. Rivayet eden: Ebû Hureyre).

7- "Hz. Câbir bin Abdullah'ın rivayet ettiği gibi, kendisi Rasûlullah'ın şöyle dediğini duymuştur:"... Daha sonra Meryem oğlu İsa dünyaya gelecektir. Müslümanların lideri (imamı, hükümdarı) kendisine diyecektir ki "gelin namaz kıldırın." Fakat o diyecektir ki, 'hayır siz kendiniz birbirinizin liderisiniz (Yani lideriniz veya imamınız aranızdan olmalıdır.)' O (Hz. İsa) bu jesti Allah'ın bu ümmete verdiği şan-ü şeref

yüzünden yapacaktır." (Müslim, Hz. İsa'nın inişiyile ilgili bölüm, Müsned-i Ahmed. Rivayet eden: Câbir bin Abdullah).

8- "Câbir bin Abdullah (İbn-i Sayyâd'ın hikâyesini anlatırken) rivâyet ediyor ki, Hz. Ömer bin Hattâb, Hz. Peygamber (a.s.)'e şöyle seslendi: 'Ya Rasûlullah bana izin verin, onu öldüreyim.' Bunun üzerine Rasûlullah dedi ki, 'eğer bu aynı kişi (Deccâl) ise, bunu siz öldürmeyeceksiniz. Onu Meryem oğlu İsa öldürecek. Ve eğer, bu aynı kişi değilse, o zaman siz, sözleşmeli kişilerden (zimmîlerden) birini öldürme hakkına sahip değilsiniz." (Mişkat, Kitab-ul Fiten, İbn Sayyâd'ın hikayesiyle ilgili bölüm, Şerh-üs-Sünne-yi Bağavî)

9- "Cabir bin Abdullah rivâyet ediyor ki (Rasûlullah, Deccâl'in hikayesini anlatırken dedi ki) "o zaman Meryem oğlu İsa (a.s.) birden bire müslümanlar arasında belirecektir. Sonra namaza kalkılacak ve kendisine, 'ey Ruhullah, gelin namaz kıldırın' denilecek. Ama o diyecek ki, 'hayır, sizin imamınız ileri gelsin ve o namaz kıldırınsın.' Sonra, müslümanlar sabah namazını kıldıktan sonra Deccâl'a yürüyeceklerdir. Buyurdular, 'O kezzâb yalancı, (Deccâl), Hz. İsa'yı görünce tuzun suda eridiği gibi eriyecektir. Ve o (İsa) ona yaklaşıp onu öldürecektir. Öyle bir durum olacak ki, ağaçlar ile taşlar bağıraraklar, 'bakın ey Ruhullah, bu Yahudi arkamıza saklanmıştır'. Deccâl'in taraftarlarından kimse öldürülmekten kurtulamayacaktır." (Müsned-i Ahmed, Hz. Câbir bin Abdullah'ın rivayetleri).

10- "Hz. Nevvâs bin Sem'an Kılâbî (Deccâl'in hikayesini anlatırken rivâyet ediyor: Deccâl bunları yaparken, Cenab-ı Allah, Meryem oğlu Mesih'i gönderecektir. O (Îsa) sarı renkli iki elbise içinde, iki meleğin kolları üzerinde Şam'ın doğu kesiminde beyaz minarenin yanına inecektir. O başını eğdiği zaman sanki sular damlayacak ve başını kaldırdığı zaman, inci gibi damlalar düşecektir. Soluğu nereye kadar varırsa oralarda hiçbir kâfir hayatta kalamayacaktır. Gözleri nereye kadar görebiliyorsa oraya kadar hiçbir kâfir yaşayamayacaktır. Sonra Meryem oğlu, Deccâl'i takip edecektir ve Lod'un (Tel Aviv'e birkaç mil uzaklıkta Lodds, ki burada İsraililer uluslararası havaalanı inşa etmişlerdir) kapısında ona yetişip onu öldürecektir" (Müslim, Zikr-ud Deccâl, Ebû Davûd, Kitab-ul Melâhim, Deccâl'in ortaya çıkışıyla ilgili bölüm, Tirmizî, Fiten ile ilgili bölümler, ve Deccâl ile ilgili bölüm, İbn Mâce, Kitâb-ul Fiten, Deccal fitnessi bölümü).

11- "Abdullah bin Amr bin As diyor ki, Rasûlullah bir defasında şöyle buyurdular. "Deccâl, ümmetimden çıkacaktır, ve 40 (bunun 40 gün mü, ay mı, yoksa yıl mı olacağını bilmiyorum) yaşayacaktır. Daha sonra Cenâb-ı Allah Meryem oğlu Îsa'yı gönderecektir. Onun yüz hatları genellikle Urve bin Mes'ud (bir sahabe) gibi olacaktır. O, onu (Deccâl'i) takip edecek ve öldürecektir. Daha sonra, İnsanlar 7 yıl öyle yaşayacak ki, iki kişi arasında bile anlaşmazlık ve düşmanlık olmayacaktır!" (Müslim: Zikr-üd Deccâl).

12- "Hüzeyfe bin Esid El-Gıfarî diyor ki, bir defasında Hz. Rasûlullah toplantımıza geldiler. O sırada biz aramızda konuşuyorduk. Bizim neler konuştuğumuzu sordular. Dediler ki biz kıyametten bahsediyorduk. Şöyle dedi, kıyamet, 10 işaret görölmeden gelmeyecektir. Sonra Rasûlullah bu işaretleri saydı. 1) Duman, 2) Deccâl, (3) Dabbet-ül Arz (bir çeşit yer hayvanı), 4) Güneşin batıdan çıkması, 5) Meryem oğlu İsa'nın inişi, 6) Yecuc ve Me'cuc 7) Üç büyük toprak kayması biri Doğu'da, 8) diğeri batıda ve, 9) üçüncüsü Arap Yarımadasında ve 10) nihayet Yemen'de patlak verecek ve insanları mahşere sürükleyecek büyük bir yangın." (Müslim; Kitab-ul Fiten ve Eşrât-us Sâah, Ebû Davud, Kitab-ul Melâhim, Emârat-us Sâah bölümü).

13-"Hz. Peygamber (a.s.)'in azad ettiği uşağı, Sevban rivayet ediyor ki, Hz. Rasûlullah (a.s.) buyurdular, "Ümmetimin iki ordusu öyledir ki Cenâb-ı Allah onları Cehennem ateşinden kurtarmıştır. Bu ordulardan biri Hindistan'a saldıracak olanlardır. İkincisi de Hz. Meryem oğlu İsa'nın yanında bulunan ordudur." (Nesâî, Kitab-ül Cihâd, Müsned-i Ahmed, Sevbân'ın rivayetlerinden).

14- Mücemmî' bin Cârîye el-Ensârî'nin rivâyetine göre, Rasûlullah bir defasında Deccâl'den bahsederken onu Lod'un, kapısında Meryem oğlunun öldüreceğini açıkladı. (Müsned-i Ahmed, Tirmizî, Fiten ile ilgili bölümler).

15- Ebû Ümâme Bahili (uzun bir hadiste, Deccâl'den bahsederken) şu rivâyeti nakletmiştir: "Müslümanların imamı namaz için ileriye adım atmışken, Meryem oğlu İsa ona gelecektir. İmam adımını geri alacak, ki İsa ileriye gidebilsin. Ama İsa (a.s.) onun omuzuna elini koyarak, 'namazı sen kıldır zira bu cemaat senin için ayağa kalkmıştır' diyecektir. Böylece, o namaz kıldıracaktır Selâm verdikten sonra, Hz. İsa diyecek ki, 'kapıyı açın'. Nitekim kapı açılacaktır. Dışarıda Deccâl 70 bin silahlı yahudi ile saflar düzenlemiş beklerken görülecektir. Hz. İsa (a.s.) ona bakar bakmaz, tuzun suda eridiği gibi erimeye başlayacak ve oradan hemen kaçacaktır. Hz. İsa (a.s.) diyecek ki, "bende senin için öyle bir darbe vardır ki bundan hiç kurtulamazsın." Sonra onu Lod'un doğu kapısında yakalayacaktır. Ve Allah Yahudileri bozguna uğratacaktır... Ve yeryüzü, müslümanlarla, suyla kabın dolduğu gibi dolacaktır ve dünyada Allah'tan başka kimseye ibadet edilmeyecektir, (İbn Mâce, Kitab-ül Fiten, Deccâl Fitnesi bölümü).

16- Osman bin Eb-ul-Âs' diyor ki 'ben Rasûlullah (a.s.)'ın şanları söylediğini duydum' "Ve Meryem oğlu İsa (a.s.) sabah namazı sırasında inecektir. Müslümanların lideri O'na diyecek ki, 'ey Ruhullah, namaz kıldırın'. O cevap verecek, 'bu ümmetin insanları birbirine lider olacak kabiliyettedir.' Bunun üzerine, müslümanların bir emiri (hâkimi, lideri) ileriye çıkıp namaz kıldıracaktır. Namaz kılındıktan sonra İsa (a.s.) silahım alıp Deccâl'a yönelecektir. O (Deccâl) onu görünce, tuz gibi

eriyecektir. Hz. İsa (a.s.) silahıyla onu öldürecektir ve arkadaşları mağlup olarak kaçmaya başlayacaklardır. Fakat hiçbir yerde eman bulamayacaklardır. Nihayet, ağaçlar seslenmeye başlayacaklardır, 'Ey Mü'min, bu kâfir buradadır' ve taşlar da seslenecekler, 'Ey Mü'min bu kâfir buradadır.'" (Müsned, Taberânî, Hâkim).

17- "Semure bin Cündüb (uzun bir hadiste) Rasûlullah (a.s.)'ın şöyle buyurduğunu nakleder "Ve sonra sabah vakti, müslümanlar arasında Hz. Meryem oğlu İsa gelecektir ve Allah, Deccâl ve onun ordusunu yenilgiye uğratacaktır. Ta ki, Duvarlar ile ağaçların kökünden sesler gelmeye başlayacaktır, 'ey Mü'min, bu kâfir aramızda saklıdır, bunu öldür.'" (Müsned-i Ahmed)

18- Umran bin Hüseyin'in rivâyetine göre, Rasûlullah (a.s.) buyurdular: "Ümmetimde her zaman, Hak üzerinde olacak ve muhaliflerine galip gelecek bir topluluk mutlaka bulunacaktır. Ta ki, Allah'ın hükmü gelecek ve Meryem oğlu İsa inecektir." (Müsned-i Ahmed).

19- Hazreti Ayşe (Deccâl) ile ilgili hikayeyi anlatırken rivâyet ediyor

ki, İsa (a.s.) inecektir ve Deccâl'i öldürecektir. Bundan sonra, İsa (a.s.) 40 yıl yeryüzünde âdil bir İmam ve adaletli bir hâkim (yargıç) olarak kalacaktır (Müsned-i Ahmed).

20- Rasûlullah (a.s.)'ın serbest bıraktığı uşağı, Safine, Deccâl ile ilgili hikayeyi anlatırken diyor ki, ve daha sonra, Hz.

İsa (a.s.) inecektir ve Allah, Deccâl'i Afik tepelerinde helâk edecektir.' (Müsned-i Ahmed).

21- "Hz. Huzeyfe bin Yeman (Deccâl'den bahsederken) diyor ki, "Ve müslümanlar namaza kalkınca, gözlerinin önüne Meryem oğlu İsa çıkacaktır ve o müslümanlara namaz kıldıracaktır. Selâm verildikten sonra orada bulunanlara diyecek ki, "lütfen, benim ile bu Allah'ın düşmanı arasından çekilin." Ve Allah, Deccâl'in arkadaşlarına müslümanları galip kılacaktır. Müslümanlar onları iyi hırpalayacaklardır. Tâ ki, ağaçlar ile taşlar sesleneceklerdir: 'Ey Abdullah, ey Abdurrahman, ey müslüman, işte bir Yahudi, işte vur ona.' Böylece, Allah onları mahvedecektir ve müslümanlar galip geleceklerdir. Ve Haç'ı kırarak, domuzu öldürecek ve cizyeyi ortadan kaldıracaktır." (Müstedrek-i Hâkim. Müslim'de de bu rivâyet özetle nakledilmiştir. Ayrıca, Hâfız İbn Hacer kendi eseri, "Feth-ul Bâri", Cilt: VI. s. 450'de bu hadisin doğru olduğunu yazmıştır.)

İşte, yukarıda 14 sahabeye ait olarak naklettiğimiz 21 hadis doğru ve sağlam kaynaklar ve hadislerle ilgili en esaslı kitaplarda yer almışlardır. Hz. İsa (a.s.)'nın dünyaya tekrar gelişiyle ilgili diğer pek çok hadis ve başka bir deyimle gaybî haber de vardır. Ama biz sözü fazla uzatmamak için sadece bu hadisleri nakletmeyi uygun gördük.

11.2.14. "Mesih Benzeri" Kavramı Yanlıştır

Bu hadisleri şöyle gözden geçiren bir kişi, bunlarda herhangi bir "İsa'nın benzeri" (Mesih benzeri), "vaadedilen Mesih" veya "müstakbel bir Mesih'den bahsedilmediğini hemen anlayacaktır. Burada zikrolunan Hz. İsa, yeni ve değişik bir kişi veya "peygamber" değildir. Bu yine eski ve bilinen bir peygamberdir. Hâl böyle iken, çağımızda bir kimsenin, bir babanın sulbünden ve bir annenin karnından doğup, Hz. Peygamber (a.s.)'in müjde verdiği Meryem oğlu İsa (a.s.)'nın kendisi olduğunu iddia etmesi abestir. Yukarıda naklettiğimiz bütün hadisler, sözü edilen kişinin, bundan 2000 yıl önce babasız ve Meryem'in karnından doğan İsa (a.s.) olduğunu apaçık göstermektedir.

11.2.15. Deccâl'in Ortaya Çıkışıyla İlgili Haberler

Deccâl ile ilgili Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in ne kadar hadisleri varsa, onları toptan gözden geçirdiğimizde bu kötülük simgesinin ortaya çıkma zamanının tayin edilmediği görüşüne varırız. Hz. Peygamber (a.s.)'e bu hususta Allah tarafından gelen bilginin özeti şudur: Dünyada büyük bir Deccâl doğacaktır. Onun bazı belirgin özellikleri olacaktır. Falanca yerde öldürülecektir. Fakat ortaya çıkışının kesin zaman ve yerini belirtmemiştir. Hz. Peygamber (a.s.), Deccâl'in kendi devrinde mi yoksa daha sonraki devirlerde mi doğacağı konusuna da açıklık getirmemiştir.

Bu konuyla ilgili, Hz. Peygamber (a.s.)'e ait olduğu söylenen hadislerin gerek muhtevalarındaki farklılıklar ve gerekse ifadelerdeki değişiklikler gösteriyor ki, Rasûlullah (a.s.) bu sözleri vahye göre değil kendi fikir ve görüşüne göre söylemiştir. Nitekim, Hz. Peygamber (a.s.)' in, bazen Deccâl'in Horasan'dan, bazen İsfahan'dan bazen da Suriye ile İrak'taki bir yerden çıkacağını söylediği belirtilmiştir. Ayrıca, Hz. Muhammed (a.s.)'in, Medine'de muhtemelen 2. veya 3. hicri yılda doğduğu sanılan İbn Sayyâd adlı Yahudi çocuğunun Deccâl olacağından şüphe ettiği kaydedilmiştir. Son rivâyete göre de, dokuzuncu hicri yılda Filistin'in bir Hıristiyan rahibi (Temim Dâri)'nin, gelip müslüman olduğu Hz. Peygamber (a.s.)'a bir hikâye anlattığı ifade edilmiştir. Rahib'in hikâyesi şuydu: Bir defasında kendisi bir deniz yolculuğu sırasında (muhtemelen Akdeniz'de veya Umman Denizinde) ıssız bir adaya ulaştı, ve orada garip bir adamla karşılaştı. Bu adam kendisinin Deccâl olduğunu söyledi, Hz. Peygamber (a.s.) Filistinli rahibin bu hikâyesini dinledikten sonra Deccâl ile ilgili ifadesini yalanlama gereğini duymadı. Hz. Peygamber (a.s.) sadece şunu söylemekle yetindi. "Sizin dediğinize göre Deccâl Akdeniz veya Umman denizindedir. Halbuki ben onun Doğu'da ortaya çıkacağını sanıyorum."

Hz. Peygamber (a.s.)'in Deccâl ile ilgili haberlerini inceleyecek bir kişinin ilm-i hadis ve dinî ilkelerden azıcık haberi olursa, bu buyrukların iki bölümü olduğunu hemen anlayacaktır. Birinci bölümde yer alan hadislerde Deccâl'in

mutlaka geleceği, bazı belirgin özelliklere sahip olacağı ve dünyada fitne ve fesat çıkaracağı kesin ifadelerle açıklanmıştır. Bu husustaki hadislerde bir çelişki yoktur.

Hız. Peygamber (a.s.)'in hadislerinin ikinci bölümünde Deccâl'in kim olduğu, nerde ve ne zaman belireceği açıklanmıştır. Bu hadisler sadece birbiriyle tezât halinde değil, bunlarda aynı zamanda şüphe ve tereddüttü ortaya koyan kelime ve ifadeler de vardır. Meselâ, İbn Sayyâd ile ilgili olarak Hız. Peygamber (a.s.)'in Hız. Ömer'e şöyle dediği nakledilmiştir. "Eğer bu Deccâl ise bunun katili sen olmayacaksın. Ve değilse, sen sözleşmeli biri (zimmi) ni öldürmeye yetkili değilsin." Yine başka bir hadiste Rasûlullah (a.s.)'ın şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir. "Eğer o (Deccâl) ben hayatta iken gelirse ben ona hüccetle (fikir ve delillerle) karşı koyacağım. Yoksa, benden sonra Rabbim her mü'min'in hâmisî ve nasırîdır."

Demek ki, ikinci bölüm birinci bölümden hayli farklıdır. Bu itibarla, ikinci bölüm dini açıdan birincisi kadar bağlayıcı değildir. Her iki bölüme aynı önemi veren, ikisinin eşit olduğunu sanan ve hepsinin imanın bir parçası olduğunu düşünen bir kişi yanlış yoldadır. Gördüğümüz gibi, Hız. Peygamber (a.s.) Deccâl'in kişiliği, doğacağı zaman ve yer konusunda emin değildi ve bu sebeple, İbn Sayyâd hakkında şüphesini belirtmişti. Hatta Hız. Ömer bin Hattab, İbn Sayyâd'ın Deccâl olduğuna yemin bile etmişti. Fakat bu Yahudi çocuk daha sonra müslümanlığı kabul elti, Kâbe ve

diğer kutsal yerlerde kaldı, ibadet elti, müslüman olarak ebediyete intikal etti ve müslümanlar onun cenâze namazını da kıldılar. O halde, İbn Sayyâd'ın halâ Deccâl olduğunu düşünmek doğru olur mu? Filistinli Rahip Temim Dari'nin öyküsü de anlatıldığı zaman hemen hemen doğru olarak kabul edilmişti. Fakat, aradan 1350 yıl geçmesine rağmen mahpus olduğu adadan çıkmayan yaratık Deccâl olabilir mi? Eğer kendisi iddia ettiği gibi Deccâl ise neden Hz. Muhammed (a.s.)'in haberleri istikametinde fitne ve fesât çıkarmadı ve başka kimseyi varlığından haberdar etmedi? Rasûlullah (a.s.), Deccâl'in kendi döneminde ortaya çıkabileceği veya kendisinden hemen sonra doğabileceği tahminini yapmıştı. Fakat, 1350 yıl geçmesine rağmen böyle bir Deccâl'in doğmadığı bir gerçek değil midir? Bu sebeple Deccâl ile ilgili Hz. Peygamber (a.s.)'in hadislerini İslâm akide ve inançlarının ayrılmaz bir parçası gibi kabul etmek ve dünyaya yaymak doğru bir hareket sayılabilir mi? Daha önce belirttiğim gibi, peygamberler pek çok şeyi vahiyle ve Allah'ın emriyle söyler ve yaparlar. Bu hususta hiçbir şüphe, tereddüt ve yanlışlığa ihtimal yoktur. Ama bazı şeyler var ki, peygamberler sadece birer insan olarak ve sadece şahsi fikirleri ile tahminlerini ortaya koyarlar. Bu gibi fikir ve tahminlerin değişme ihtimali vardır. Ama bu değişiklik peygamberlerin umumi durumunu etkilemez, onların peygamberlik sıfatına gölge düşürmez. Bu tür fikir ve tahminlerin yanlış çıkması, Peygamberlerin durumunda zerre kadar değişiklik yapmaz. Üstelik, şeriatımız

da peygamberlerin bu tür söz ve hareketlerini aynen benimsememizi zorunlu kılmamıştır. Bu hususta, hurma ağaçlarının dikilmesi ile ilgili Hz. Peygamber (a.s.)'in ikazı sanırım herkesin aklındadır.

11.2.16. Hz. Peygamber (as)'in Buyruklarından Yolun Tayini

Hz. Peygamber efendimiz (a.s.)'in hangi söz ve hareketlerinin, kendi şahsi düşünce ve tahminine göre ve hangilerinin Allah'ın verdiği bilgiye göre olduğunu anlamak için yine Hz. Peygamber (a.s.)'in kendi açıklamalarına dikkat etmeliyiz. Bazen de diğer şartlar ve unsurlar bunu anlamamıza yardım ederler. Meselâ, Deccâl ile ilgili hadisleri incelediğimizde bizzat Hz. Peygamber (a.s.)'in kullandığı kelime ve ifadelerden, bu yaratığın kişiliği, doğacağı yer ve zaman hakkında Allah'tan herhangi bir haber almadığını anlayabiliriz. Hz. Muhammed (a.s.), İbn Sayyâd'ın Deccâl olacağından o kadar şüphelenmişti ki, Hz. Ömer (r.a.) yemin ederek kendisinin Deccâl olduğunu söyleyince O'nun sözlerini yalanlamadı. Fakat Hz. Ömer İbn Sayyâd'ı öldürme niyetinde olduğunu söyleyince, Hz. Peygamber şunları belirtti. Eğer bu o ise, sen ona hakim olamazsın, ama bu o değilse, bunu öldürmek sana bir yarar getirmeyecektir." (Müslim, İbn Sayyâd ile ilgili rivâyet). Başka bir hadisle Hz. Peygamber (a.s.) Deccâl'den bahsederken şunları buyurdular. "Eğer o benim varlığım sırasında onaya çıkarsa, ben tarafınızdan ona karşı koyacağım. Ve eğer o benim olmadığım bir zamanda ortaya

çıkarsa herkes kendi başına onunla mücadele etmelidir ve Allah benden sonra, her müslümanın muhafızdır." (Müslim, Deccâl'in hikayesi). Temim Dari, bir deniz yolculuğu sırasında Deccâl ile görüştüğüne dair hikâyesini anlatınca Hz. Muhammed (a.s.) bu hikayeyi ne yalanladı ne de teyit etli. Aksine şunları söyledi: "Ben Temim'in anlattıklarını beğendim. O'nun anlattıkları, benim size Deccâl ile ilgili anlattıklarımla mutabakat halindedir." Ayrıca şu sözleri de ilâve etti: "Fakat o (Deccâl) Suriye veya Yemen denizinde değil, doğu tarafındadır." (Müslim, Kıssat-ul Cessâse). Bütün bu hadis ve rivâyetler konuyu sanırız yeterince açıklamaktadır.¹

11.2.17. Hz. Ammâr bin Yâsir'in Öldürülmesiyle İlgili Haber

Hz. Peygamber (a.s.)'in, Hz. Ammâr bin Yâsir ile ilgili bir sözü çok meşhurdu ve pek çok sahabe bu sözü bizzat O'nun mübarek ağzından duymuşlardı. Rasûlullah şöyle demişti. 'Seni (Ammâr'ı) âsi bir çete öldürecektir' (Müsned-i Ahmed, Buhârî, Müslim, Tirmizî, Nesâî, Taberânî, Beyhakî, Müsned-i Ebû Davut Tayalisi v.s. gibi ünlü hadis kitaplarında, Hz. Ebû Said Hudrî, Ebû Katâde Ensârî, Ümm-ü Seleme, Abdullah bin Mes'ûd Abdullah bin Amr bin el-Âs, Ebû Hureyre, Osman bin Affan, Huzeyfe, Ebû Eyyub Ensârî, Râfi', Hüzeyme bin Sâbit, Amr bin el-Âs, Ebul Yusr, Ammâr bin Yâsir ve bazı diğer sahabeler tarafından rivâyet edilmiştir. Ayrıca İbn Sa'd da Tabakât'ta bu hadisi çeşitli vesikalara dayanarak kaydetmiştir).

İbn Abd-il Berr, "İstiâb" adlı eserinde diyor ki,"Ammâr bin Yasir'in âsi bir guruh tarafından öldürüleceğine dair Hz. Peygamber (a.s.)'in buyrukları sağlam kaynak ve usûllere göre bize kadar intikal etmiştir". Nitekim, Ammâr bin Yasir'in asi bir grup tarafından öldürüldüğü bir gerçektir.

11.2.18. Kıyamet'in Gelmesiyle İlgili 10 İşaret

Müslim'de, Huzeyfe bin Useyd el-Gifari'nin rivâyetine göre, Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki, bu alâmetler görülmeden kıyâmet olmayacaktır. Duman, Deccâl, Dâbet-ul Arz, güneşin batıdan doğması, Meryem oğlu İsa'nın inişi, Ye'cuc ile Me'cuc'un istilâsı ve üç büyük toprak kayması hadisesi, biri doğu'da, ikincisi batıda, üçüncüsü Arap yarımadasında ve bütün insanları Mahşer'e doğru sürükleyecek, Yemen'de çıkacak büyük bir yangın. Hazreti Peygamber'in ifadesine göre, o zaman kıyamet, miadını doldurmuş hamile bir kadının, çocuğunu gece mi, gündüz mü doğuracağı belli olmadığı gibi, yakın olacaktır.

On İkinci Bölüm: KURAN-I KERİM VE HZ. PEYGAMBER (A.S.) HAKKINDA ORYANTALİSTLERİN KÜSTAHLIKLARI^{41[1]}

12.1. ORYANTALİSTLERİN YANLIŞ TUTUMU

Bu art niyetli ve kasıtlı davranan kişiler, ilim adına yaptıkları çalışmalardan önce, Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın kitabı olmadığını ispatlamak için adetâ and içiyorlar. Amaçlan,

^{41[1]} İslâm, Kur'ân-ı Kerim ve Hz. Peygamber (a.s.)'in sıratı hakkındâ oryantalistler in yaptıkları çalışmalarda sayısız yanlışlık, eksiklik ve mantıksız değerlendirme ve yorumlara rastlanıyor. Bu çalışmalar ve bunların ürünleri, ilmi inceleme ve bilimsel araştırmalar gibi güzel isimler altında dünyaya sunulmaktadır. Bu sözde bilimsel araştırmacılar çerçevesinde, William Muir gibi ön yargılı, taraflı ve mutaassıp yazar ile Montgomery Watt gibi nispeten daha ılımlı ve tarafsız araştırmalar girmektedir. Ve bu sözde bilimsel gerçekler adı altında İslâmiyet ve Hz. Peygamber efendimiz (a.s.) hakkında öylesine uydurma, saçma sapan ve komik şeyler yanlıy ve çiziliyor ki, biraz bilinçli ve akıllı bir okuyucu oryantalistlerin bütün "ilmî çalışmalarım" rahatlıkla bir kalemde reddedebilir ve değerlendirebilir. Aslında bu çalışmaların bir amacı, Hristiyan dünyasının, içinden bir türlü atamadığı Haçlı zihniyetiyle, İslâm'dan ve Müslümanlardan gelmekte olan sele karşı duvar örmektir. Oryantalistlerin ikinci gayesi, İslamiyet hakkında fazla bilgi sahibi olmayın müslümanları bir takım tereddüt, şüphe ve kuşkulara sevk etmektir. Nitekim, İslâmiyet'ten habersiz, saf ve sade müslümanlar öylesine tereddüde düşüyor, öylesine şüpheye kapılıyorlar ki dinimiz ve peygamberimiz hakkında herkesi şaşırtan soru ve itirazda bulunuyorlar.

Elinizdeki bu eserde, Peygamberlik ve Hz. Peygamber (a.s.)'in sıratı hakkında temas ettiğimiz bazı öyle ilmi konular vardır ki, bu hususta sözde ilim adamı ve bilgin olan oryantalistlerin ördüğü taassup duvarını yıkmadan ve yarattıkları yalan perdesini aralamadan, bazı sâf ve sade müslüman okuyucunun kafalarındaki soru işaretlerini ortadan kaldırmanın mümkün olmadığını düşündük. Oryantalistlerin ilmî hıyanet, kasıt, tarafgirlik, küstahlık ve ilmî hakikatleri tahrif etmek yönündeki çalışmalarının bilhassa yüksek tahsilli ve kültürlü müslümanları etkilediğini biliyoruz. Bu sebeple, kafalarını kurcalayan, çeşitli kuşku ve tereddüde düşmelerine yol açan bazı sivri konular burada açmayı uygun bulduk. Fakat oryantalistlerin İslâm ve Hz. Peygamber (a.s.) hakkında yarattıkları bütün şüphe ve kuşku cevaplarını burada vermiyoruz. Bunun için ayrı bir kitap gerekebilir. Oryantalistlerin bazı itirazlarına başka bölümlerde de cevap veriyoruz. Yani, imkânlar el verdiği ölçüde bu noktaları açıklamaya çalışacağız. Bu bölümün ilk kısmı çok kısa, ama özlüdür. Diğer kısımlarda da çeşitli konulara temas edilmiştir.

bunun Hz. Muhammed (a.s.)'in hayalinin bir ürünü olduğunu ispatlamak oluyor. Bunun için, Hz. Muhammed (a.s.)'in bu kitapta falanca yerden çaldığı şu sözleri ve falanca kişiden duyduğu şu hikâyeleri naklettiğini iddia ederler. Bu tür peşin şartlı ve ön yargılı "bilimsel çalışmalarını haklı çıkarmak için öyle iğrenç ve alçakça yollara başvuruyor ve saçma sapan itiraz ve iddialarda bulunuyorlar ki, insan ister istemez, bilimsel araştırma ve inceleme bu ise böyle bir kilime de, böyle bir araştırmaya da lânet olsun diyor.

12.2. BAHİRA ADLI RAHİP İLE İLGİLİ UYDURMALAR

"O kâfirler. 'Bu Kur'an, Muhammed'in uydurduğu bir yalandan başka bir şey değildir. Bu hususta O'na diğer bir kavim yardım etmiştir.' dediler. Muhakkak bir zulüm ve yalan getirdiler. Yine, 'Kur'an, Muhammed'in yazdırdığı ve ezberlemek için sabah akşam başkalarına okuttuğu, geçmiş kavimlere ait efsanelerdir.' dediler. De ki O'nu göklerde ve yerde bütün esrara vakıf olan Allah indirdi. Muhakkak O, Gafûr, Rahîm'dir." (Furkan; 4-6)

Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın yaşadığı devirde düşmanlarından hiçbirinin, kendisinin Bahira denilen Hristiyan rahip ile görüştüğüne en ufak bir itirazda bulunmadığı bir gerçek. Ancak bugün birçok oryantalistin bu olayı dillerine pelesenk etmeleri aklınıza bazı sorular getirmiyor mu? Mekke'li müşrik ve kâfirler bu tür bir itirazda

bulunamazlardı, zira onlar işin aslını biliyorlardı. Rahip Bahira'nın kim olduğunu, Hz. Muhammed (a.s.)'in O'nunla görüşüp görüşmediğini, bu rahibin dışında başka kimlerle görüştüğünü pekalâ biliyorlardı. Bu görüşmelerin mahiyetini de iyi biliyorlardı. Onun için bu görüşmeler hakkında sonradan uydurulan masallar onların akıllarına bile gelemezdi. Onlar, Hz. Peygamber (a.s.)'in rahip Bahira ile ancak küçük yaşta görüştüğü için, din ve dünya ile ilgili her şeyi ondan öğrendiğini iddia edemezlerdi. Aynı şekilde Hz. Muhammed (a.s.)'in, gençliğinde ticari yolculukları sırasında diğer bazı Hristiyan din adamları ve Yahudi rahiplerden de pek bir şey öğrenmediğini biliyorlardı. Bu ticari yolculuklar tek başına yapılmamıştı. Bu yolculuklar kafil şeklinde yapıldı ve yolculuk sırasında olmayan bir şeyi olmuş gibi göstermek isteyeninin nasıl tekzip edileceği ve alaya alınacağını Mekke'li kâfirler bile iyi anlıyorlardı. Hz. Peygamber (a.s.)'in rahip Bahira ile buluştuğuna dair rivâyetlerden, kendisinin o zaman ancak 12-13 yaşlarında olabileceği tahmin edilmektedir. Bu küçük yaşta Hz. Peygamber (a.s.)'in söz konusu din adamından bir şey öğrendiğini farz etsek bile, bunun 40 yaşma kadar unutulmayacağı iddia edilebilir mi? Eğer Hz. Peygamber (a.s.) gerçekten Bahira'dan bilgi hazinesini almışsa, bu hazineyi 40 yaşma kadar niçin gizli tuttu? Bütün bu müddet içinde neden öğrendiği ilmin en ufak örneğini bile vermedi? Doğrusu şu ki, Mekkeli kâfir ve müşrikler bile böylesine hayasızca bir iddiada bulunmaktan

çekindiler ve bu yüz kızartıcı ve saçma sapan şeyleri çağımızın tutarsız "bilim adamları "na bıraktılar.

12.2.1. Mekke'lilerin İtirazları Ne İdi

Mekke'li kâfir ve müşriklerin itirazı genellikle Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberlik payesine yükselmesinden önceki devre ile değil, sonraki devre ile ilgiliydi. Onlara göre, Hz. Muhammed (a.s.) ümmî, yani okuması yazması olmayan bir kişi idi, kendisi kitaplar okuyarak bir şey öğrenemezdi, 40 yaşma kadar olağanüstü bilgilere sahip olduğuna dair herhangi bir işaret bile vermemişti, ama birdenbire her konuda uzman gibi konuşmaya başlamıştı. Bu olsa başkalarının yardımıyla olabilirdi. Kendilerine göre, eski çağlara ait kitaplar kendisine gizlice ulaştırılıyor ve O, gece vakti bunları başkalarına tercüme ettirerek okutuyor, öğreniyor ve sabah kalkıp kendilerine bunlardan ezberlediği pasajları anlatıyordu. Rivâyetlere bakılırsa, Mekkeli müşrikler bu hususta okuması, yazması olan, bilgili, kültürlü, Mekke'de oturan bazı ehl-i kitabın adını da veriyor ve bu zâtların Hz. Muhammed (a.s.)'a bilgi verdiklerini sanıyorlardı. Bunların adları şöyle sıralanabilir: Addas (Huveytib bin Abd-ul Uzzâ'nın serbest bıraktığı uşağı), Yesâr (Alâ' bin el-Hadramî'nin serbest bıraktığı uşağı) ve Cebr (Âmir bin Rebia'nın azâd ettiği uşağı).

Yüzeysel bir bakışla bu itiraz çok sağlam ve yerinde gibi görünüyor. Bir peygamberin vahiy ile ilgili iddiasını reddetmek için, onun bilgi kaynağını belirlemekten daha büyük bir itiraz

ne olabilir ki? Fakat bu bölümün başında naklettiğimiz Kur'ân-ı Kerim ayetine bakılırsa Mekkelilerin bu itirazına hemen hemen hiçbir cevap verilmediği anlaşılır. Burada Mekkelilerin Kur'ân-ı Kerim'e yönelik itirazı sadece bir cümle ile kesip atılmıştır: "Muhakkak bir zulüm ve yalan getirdiler." Yani, Kur'an'ın uydurma olduğunu söyleyenler doğruluğa ve gerçeğe bir bakıma "zulm" diyorlar. Bu, açık bir adaletsizlik ve insafsızlıktır. Büyük bir yalandır. Bu yüce kitap hakkında koparılan fırtınaların aslı astarı yoktur. Çünkü bu kitabı, sevgili peygamberine gönderen Allah göklerde ve yerdeki bütün sırları bilmektedir. Böylesine ağır itirazlara böyle bir cevap vermek size şaşırtıcı gelmiyor mu? Aslında Kur'ân-ı Kerim burada kâfirlerin itirazını hakaretle reddetmiştir. Yani, onların İlâhi Kitap hakkında söyledikleri yalan ve iftiralar cevap vermeye lâyık bile değildir. Fakat Kur'ân-ı Kerim'in, kâfirlerin bu tür sözlerine tenezzül etmemesi ne kendileri tarafından fazla yadırgandı, ne de yeni yeni müslüman olanları huzursuz etti. Bu mesele, sanırsız o zamanki şartlar içinde incelendiğinde kendiliğinden açıklığa kavuşacaktır.

12.2.1.1. Birinci Eleştiri

İslâmiyet'i kabul eden herkesi tehdit eden, rahatsız eden, korkutan, söven, döven ve işkenceye tabi tutan Kureyş'li zâlim kabile reisleri için, eski dinî ve tarihi kitapları tercüme ederek Hz. Muhammed (a.s.)'e ezberlettiklerini iddia ettikleri kişilerin evlerine ve bizzat Hz. Peygamber (a.s.)'in evine gidip, zorla bütün kitap, defter, kalem ve diğer malzemeleri çıkarmaları

hiç de zor bir şey değildi. Onlar, pekalâ bu "bilgi kaynaklarını toplayarak milletin gözünün önüne çıkarabilirlerdi. Hatta, casuslar tutup, Hz. Muhammed (a.s.)'in çalıştığı yer ve zamanı tesbit edip, O'nu "suçüstü" yakalayabilmek için tam zamanında baskın düzenleyebilirlerdi. O zaman bütün Mekke ahâlisini de toplayarak yanlarına getirir ve herkese gösterebilir ve diyebilirlerdi ki, "bakın işte, peygamberlik bilgilerini nereden alıyor, vahiy dediği kelâmı hangi Allah'tan topluyor". Müslümanlara ve bizzat Hz. Muhammed (a.s.)'e baskı ve işkence uygulamak konusunda hiçbir sınır tanımayan, Peygamber (a.s.)'in fedailerini (örneğin Hz. Bilâl-i Habeşi (r.a.)'yi) sıcak kum üzerinde sürükleyen ve hatta Hz. Peygamber (a.s.)'i öldürmeyi plânlayan Mekkeli nüfuzlu reisler için bu işleri yapmak o kadar zor değildi. Fakat iddialarının asılsız ve yalan olduğunu çok iyi bildikleri için bu hususta pratik herhangi bir iş yapmadılar.

12.2.1.2. İkinci Eleştiri

Kâfir ve müşriklerin, Hz. Muhammed (a.s.)'e bilgi veren kişiler arasında saydıkları isimler yabancı değildi. Bu kişilerin bilgi ve yetenekleri kimsenin meçhulü de değildi. Akıl ve mantıktan az da olsa nasibini almış olan herkes, Hz. Muhammed (a.s.)'in insanlara sunduğu İlâhî Kelâm'ın ne kadar yüce ve değerli olduğunu, ne kadar ilmî ve edebî üslûp taşıdığını, dili ve anlatımının ne kadar temiz ve tesirli olduğunu, işlenen konuların ne kadar büyük bilgi, araştırma ve çalışma gerektirdiğini anlayabilirdi. Hz. Peygamber (a.s.)'e

bilgi verdikleri sanılan kişilerin ise okuma, yazma ve bilgi seviyesi herkes tarafından biliniyordu. Bu adamların -hepsi bir araya gelseler bile Kur'ân-ı Kerim'de yer alan muhtelif mevzuları kapsayan bilgiyi Hz. Muhammed (a.s.)'e vermelerinin mümkün olmadığını bilen ve anlayanlar vardı. Madem ki bu adamlar öylesine bilgin ve ilim ve irfan sahibiydiler, o zaman neden bunları kendi faydaları için değil de, Hz. Muhammed (a.s.)'in menfaati için kullandılar? Hem de bu bilgileri Hz. Muhammed (a.s.)'e gizlice vermeye neden ihtiyaç duydular. Onları korkutan ve tehdit eden biri mi vardı? Onlar, Hz. Muhammed (a.s.)'in şan-ü şöhretinden pay almak istemiyorlar mıydı? Niçin onlardan biri çıkıp bu sırrı millete açıklamadı?

12.2.1.3. Üçüncü Eleştiri

Bu hususta adları geçen kişiler yabancı uyruklu olup, kendi efendileri tarafından serbest bırakılan eski uşak ve kölelerdi. O zamanki Arap aşiret hayatı hakkında malumat sahibi olanlar bilirler ki, hiçbir kimse şu veya bu kabilenin desteği ve himayesi olmaksızın yaşayamazdı. Serbest bırakılan uşaklar da ancak eski efendilerinin himayesinde toplumdaki yaşantılarını sürdürebiliyorlardı. Bu himaye kalktığı an, hayadan çekilmez olurdu. Belli ki bu şartlar altında eğer Hz. Muhammed (a.s.) hâşâ yalan bir peygamberliği tezgâhlamışsa, bu serbest bırakılan köleler kendisine gönüllü olarak ve sevinerek yardım edemezlerdi. Bu komploda Hz. Muhammed (a.s.) ile ortak olanlar, kendisine zerre kadar saygılı olabilirler

miydi? Kendilerinden gece vakti gizlice öğrendiği şeyleri gündüz herkese "bakın, Allah'ın kelâmı budur, ben Allah'ın Rasûlüyüm" diyen bir kişinin sadık ve vefakâr dostu olabilirler miydi? Bu gibi adamlar ancak bir menfaat ve hırs yüzünden Hz. Muhammed (a.s.)'in hâşâ, suç ortağı olabilirlerdi. Fakat bu adamların, çok nüfuzlu ve zâlim olan efendilerini bırakıp, yetim, fakir ve hak sözleri söylediği için herkesin hışmını kazanmış olan Hz. Muhammed (a.s.)'in safına katılmaları düşünülebilir mi? Onların, bütün herkesin nefret ve düşmanlığını kazanmalarını ve hatta hayatları pahasına Hz. Muhammed (a.s.)'den yana çıkmalarını mümkün kılan bir cazibe, bir maddi menfaat var mıydı? Ayrıca, eski efendileri ve diğer Mekke'li kâfir ve müşrikler onları yakalayıp her şeye itiraz etmelerini sağlayabilirlerdi. Kâfirler neden bu yola başvurmadılar, niçin sabık uşak ve kelelerinden her şeyi öğrenmediler? Demek ki öğrenilecek bir şey yoktu.

12.2.1.4. Dördüncü Eleştiri

Meselenin en dikkat çekici yanı, Hazreti Peygamber (a.s.)'e peygamberlik bilgisi veren kişilerin hepsinin kendisine iman etmeleridir. Yapmacık, yalan ve uydurma bir peygamberliğin yaratılmasında önemli bir rol oynayan kimselerin, Hz. Muhammed (a.s.)'e iman etmeleri, hem de örnek bir şekilde bağlı olmaları mümkün olabilir mi? Diyelim ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğindeki büyük pay ve katkılarına rağmen İslâm camiasına girdiler. Peki, Hz. Muhammed (a.s.) sözü edilen katkı ve yardımlarından dolayı

kendilerine müslümanlar ve sahabeler arasında önemli bir yer vermeli değil miydi? Kendilerini ödüllendirmeleri gerekmezciydi? Bu nasıl bir işti ki, peygamberlik işi Addas, Yesâr ve Cebr'in yardımıyla yürüyordu da Rasûlullah (a.s.)'in sağ kolları neden Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Ebû Ubeyde (r.a.) oldular?

Aynı derecede şaşırtıcı bir konu da, Hz. Peygamber (a.s.)'in "gizli bilgi alışverişinin yapılmasından yakın çevresindeki şahsiyetlerin, meselâ Zeyd bin Haris, Ali bin Ebû Tâlip, Ebû Bekir Sıddık ve diğer bazı kimselerin haberdar olmamasıdır. Gece gündüz her zaman Hz. Peygamber (a.s.)'in yanında bulunan bu şahsiyetler, bu gibi düzenbazlıktan haberdar olamazlar mıydı?

Kâfir ve müşriklerin bu husustaki iddialarında zerre kadar gerçek payı olsaydı, yakın çevresindeki sahabeler, Hz. Muhammed (a.s.)'e canla başla bağlı olabilirler miydi?

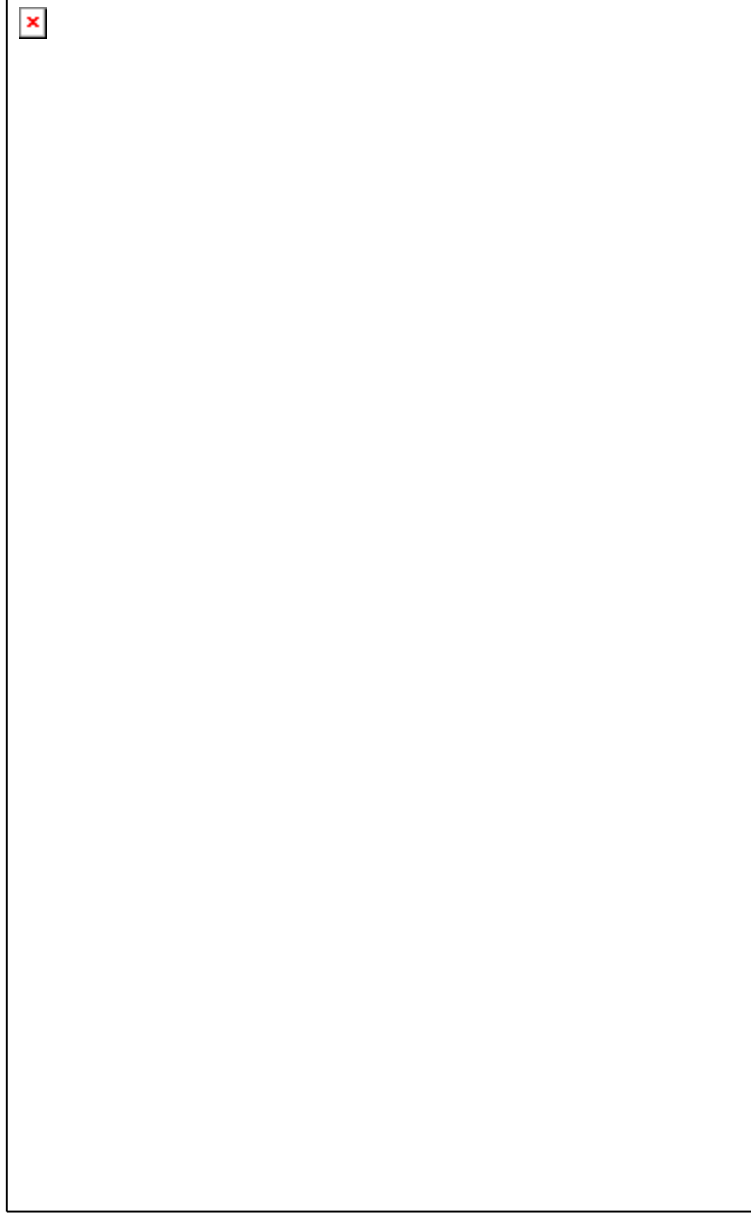
İşte bu sebeplerden dolayıdır ki, kâfir ve müşriklerin iddia ve itirazları dikkate değer görülmedi. Kur'ân-ı Kerîm'in bu itirazları böylesine hafife alması ve reddetmesinin sebepleri bunlardı. Bunun için, iddia ve itirazlarından yukarıda ayetlerde bahsedilmişse, bu sadece kâfirlerin, yalan ve iftiralarını ileri sürerken ne kadar körü körüne davrandıkları ve nasıl adâlet ve insaf kurallarını çiğnediklerini göstermek için yapılmıştır.

12.3. KUR'ÂN'DA GEÇEN ÜÇ KISSA

Oryantalistler, Kur'ân-ı Kerîm'in şu üç kıssasını da deneme tahtası yapmışlar ve sözde ilim süzgecinden geçirmişlerdir. Onların iddialarına göre, Hz. Peygamber (a.s.) bu kıssaları başka ilâhî kitap ve kaynaklardan aktarmıştır. Oryantalist veya Şarkiyatçıların bu husustaki itiraz ve suçlamalarına cevap vermeden önce sanırız bizzat bu kıssaların ne olduğunu anlatmamız dâha doğru olacaktır:

12.3.1. Hz. Musa (a.s.)'ın Denize Doğru Yolculuğu

"Bir vakit Mûsa, hizmetinde bulunan genç arkadaşına 'iki denizin birleştiği yere ulaşınca kadar, asırlar geçse bile durmayacağım.' dedi." (Kehf; 60)

Hz. Musa (a.s.)'nın Göç Yolları

Cenab-ı Allah'ın bu kıssayı Mekke'li kâfirler ile müzminlere anlatmasının gayesi şudur. Dünyada insanın dıştan gördüğü şeyler hakkında bazen çok yanlış sonuçlar

çıkardığı bir gerçektir. Çünkü, İnsanlar bir şeyi görürken onda Allah'ın saklı olan hikmetini göremezler. Zâlimlerin, mazlumlara ezmeleri, buna rağmen bolluk ve refah içinde yaşamaları, masum insanların eziyet çekmeleri, Allah'a itaat etmeyenlerin mutlu yaşamaları, Allah'a itaat edenlerin ise sıkıntıda olmaları, günahkârların zengin olmaları, Allah'tan korkanların ise fakir olmaları, her gün gördüğümüz olaylardır. Bunlar hakkında İnsanlar umumiyetle yanlış intibaa kapılırlar. Kâfir ve zalim İnsanlar, dünyanın bir çiftlik olduğunu, bir kaide ve kanunu bulunmadığını, bunun sahibi ve yöneticisi olmadığını, gücüne güvenen herkesin istediğini yapabileceğini, hiçbir sorgu, sual ve muhasebenin olmayacağını düşünürler. Mü'minler ise bu gibi manzaralardan cesaretlerini kaybeder, ümitsizliğe kapılır ve bazen bu çetin sınavdan geçerken imanları bile zedelenir. İşte bu şartlar altında Cenab-ı Allah, Hz. Musa'yı yanına çağırarak kendisine tecellisini gösterdi ve aynı zamanda, normal gözlerin gördüğü şeylerin aslında çok farklı olabileceği konusunda kendisine bir fikir vermiş oldu.

Hz. Mûsâ'nın yolculuğu ve bununla ilgili hadiseler nerede ve ne zaman vuku buldu? Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususta herhangi bir aydınlatıcı bilgi yoktur. Ancak hadislerden birinde Avfi'nin rivâyetine rastlıyoruz. Avfi, Hz. İbn Abbas'a dayanarak söz konusu olayın, Firavun'nun ölümünden sonra, Hz. Musa (a.s.)'nın, Mısır'a kendi ümmetini yerleştirdiği zaman meydana geldiğini beyan etmiştir. Ne var ki, İbn

Abbas'a atfen Buhari ve diğer hadis kitaplarında geçen daha kuvvetli rivâyetler bu açıklamayı doğrulamıyorlar. Diğer başka kaynaklardan da, Firavun'un helâkinden sonra Hz. Musa'nın ümmetiyle birlikte Mısır'da kaldığı sabit değildir. Aksine Kur'ân-ı Kerîm'in ifadelerine bakılırsa, Mısır'dan çıktıktan sonra Hz. Musa ve ümmetinin yolculuğunun önemli bir bölümünün Sina yarımadasında ve Tayya'da geçtiği anlaşılır. O bakımdan, Avfi'nin rivâyeti kabul edilecek nitelikte değildir. Fakat biz bu kıssayı ayrıntılı olarak inceleyecek olursak burada iki noktayı açıkça görebiliriz. Birincisi, Hz. Musa'ya gösterilen çeşitli ilâhî işaretler, peygamberliğin ilk günlerine rastlamış olabilir. Çünkü, peygamberlerin talim ve terbiyesi ancak peygamberliğin ilk devresinde yapılır. İkincisi, Hz. Musa'nın da Mekke'de müslümanların karşılaştığı şartlar gibi, Mısır'da aynı şartlarla karşılaşmış olması ihtimâli vardır. Bu iki sebepten dolayı, söz konusu olayın, İsrail oğullarına Fir'avun'un mezâliminin devam ettiği ve Kureyş'li reisler gibi Fir'avun'un sarayındakilerin de, Allah'ın azabının gelmesindeki gecikme yüzünden Allah diye bir varlığın olmadığı inancına kapıldıkları ve Mekke'li mazlum müslümanların sabırsızlandığı gibi, Mısır'daki İsrail oğullarının da "ya Rab, bu zalimlere ne zamana kadar mükafat yağdıracaksın ve bizi ne zamana kadar bu acıklı halde bırakacaksın?" diye hayıflandıkları sırada, hatta Hz. Musa'nın bile, "ya Rab, Sen Fir'avun ile Divan'dakilerine dünyevi yaşantılarında büyük şan ve şevkat, mal ve mülk

ihsan etmişsin. Yâ Rabb, bunlar dünyayı senin yolundan ayırmaları için midir?" diye sorduğu zamana rastladığını söyleyebiliriz.

Tahminimiz doğruysa, Hz. Musa o sırada muhtemelen Sudan'a doğru yolculuk etmişti. İki denizin birleştiği yer olarak da Hartum şehri gösterilebilir. Bilindiği gibi, Hartum yakınlarında Nil nehrinin iki kolu, Bahr-ul Ebyad ile Bahr-ul Ezrak burada birleşiyorlar. Bunlar deniz gibi ırmak ayaklarıdır.

12.3.2. Talmud'un İfadesi

İncil bu yolculuk ve bununla ilgili diğer olaylar hakkında kayıtsız kalmıştır. Fakat Talmud'da bununla ilgili bir kayıt vardır. Ne var ki, burada bu olayın, Hz. Musa'nın değil, Rabbî Yehu Hanân bin Lâvi'nin başından geçtiği belirtilmiştir. Talmud'un ifadesine göre adı geçen Rabbî bu yolculuğa, Hz. İlyas (a.s.) ile birlikte çıkmıştı. Talmud'un kayıtlarına göre, Hz. İlyas (a.s.) ebediyete intikal ettikten sonra meleklerle katılmış, ve halen dünyanın yönetimiyle görevlidir. (Bk: The Talmud, Selections, by H. Polano, s. 316).

Pek mümkündür ki, Hz. Musa ile İsrail oğullarının Mısır'dan çıkmalarından önceki çeşitli olaylar gibi, bu olay da iyice muhafaza edilmemiş ve asırlar sonra birbirine karışmış ve değişmiştir. Nitekim, Talmud'un bu rivâyetini bilen bazı müslümanlar, Kur'ân-ı Kerim'de ismi geçen Musa'nın, Musa peygamber değil başka bir Musa olabileceği görüşünü ileri

sürmüşlerdir. Fakat ne Talmud'da geçen her vakıa ve hikâye doğru birer tarihi olaydır, ne de Kur'ân-ı Kerim'de başka bir Musa'dan bahsedildiğine inanmamız için herhangi bir neden vardır. Sadece bu değil, bu hususta Hz. Ubeyy bin Ka'b'ın rivâyet ettiği bir hadis de vardır. Bu hadiste, Hz. Peygamber (a.s.)'den bahsettiği açıklanmıştır. Hadis'te böyle bir kayıt bulunduktan sonra, müslümanların Talmud'un bir rivâyetini dikkate değer sayacaklarını sanmıyorum.

12.3.3. Şarkiyatçılara Dört Soru

Bir din ve tarih talebesi, bu oryantalist ve şarkiyatçılara şu dört soruyu sorduğu zaman, eminiz, tarafgirlik, yalancılık ve düzenbazlıklarının maskesinin düştüğünü görecektir:

1- Kur'ân-ı Kerim'de zikrolunan kıssa ve diğer sözlerin kaydolan olayların benzerini görür görmez, bunların mutlaka bu kitaplardan alındığı kanısına varmanız için hangi sebep ve deliller vardır?

2- Kur'ân-ı Kerim'de zikrolunan kıssa ve diğer sözlerin kaynağı olarak gösterdiğiniz çeşitli dillerdeki eserler bir arada toplanırsa muazzam bir kütüphane olur. Böyle bir kütüphane o zamanki geri kalmış ve ilim ve irfandan nasibini almamış Arabistan'da ve Mekke'de bulunuyor muydu? Bunların işi gücü, bu eski metinleri çözerek Hz. Muhammed (a.s.)'e sunmak mıydı? Eğer bu böyle değilse, bütün iddialarımız, Hazreti Peygamber (a.s.)'in, peygamberlik payesine yükselmeden çok önce iki-üç defa Mekke'nin dışına yaptığı ticari seyahatler

sırasında bu bilgileri topladığına mı dayanıyor? Bu seyahatler sırasında Hz. Peygamber (a.s.)'in kaç kitap ve kaç kütüphanesi yuttuğunu iddia ediyorsunuz? Peki, Hz. Muhammed (a.s.) bütün bu bilgileri iş ve ticaret seyahatleri sırasında toplamışsa, neden peygamberlik payesine yükseldiği güne kadar saklamayı uygun görmüştür? Neden bunun en ufak işaretlerini bu süre içinde vermemiştir?

3- Mekke'li kâfirler, Yahudi ve Hristiyanlar tıpkı sizin gibi Hz. Muhammed (a.s.)'in bilgileri nerden topladığını merak ederlerdi. Hz. Peygamber (a.s.) bilinen insani ve maddi bir kaynaktan bu bilgileri toplamış olsaydı, O'nun çevresindekiler ve her zaman O'nunla haşır neşir olan bu kişiler bu gerçeği bilmezler miydi? Gerek Mekke'li müşriklere gerekse Yahudi ve Hristiyanlara açıkça meydan okunuyordu. Kendilerinden Kur'ân-ı Kerim'e benzer tek bir şey çıkarmaları isteniyordu. Kur'ân-ı Kerim'in Allah'ın kelâmı olduğu ve vahiyden başka bir kaynağı olmadığı, üzerine basa basa kendilerine anlatılıyordu. Fakat onlar neden susup durdular? Neden Kur'ân-ı Kerim'de yer alan, söz ve ayetlere benzer tek bir örnek getirmedi. Neden, bu ilâhî kitabın bilinen bir kaynağını göstermediler? Hz. Muhammed (a.s.)'in devrinde yaşamış olan kâfir ve müşrikler bunu beceremediyse, aradan bin, bin iki yüz sene geçtikten sonra siz mi becereceksiniz?

4- Sonuncu ve en önemli soru şudur: Her ne olursa olsun, Kur'ân-ı Kerim'in Allah tarafından indirilme imkânı var mıdır? Kur'ân-ı Kerim, diğer insanlara ve toplumlara yüzyıllar

sonra tahrif edilmiş olarak ve efsâne şeklinde ulaşmış olan geçmiş tarihin olayları hakkında bize doğru haber vermiyor mu? Bu hususlar imkân dahilinde ise, niçin makul ve inandırıcı sebepler gösterilmeden tek kalemde reddedilmiştir? Niçin Kur'ân-ı Kerim'in eski tarihi olaylara dayanılarak yazıldığı gibi tek ihtimal dikkate değer sayılmış ve üzerinde bu kadar durulmuştur? Bu garip tercihin dinî taassup, tarafgirlik, fanatizm ve din düşmanlığından başka bir kaynağı olabilir mi?

Bu sorular üzerinde ciddi olarak duran bir kişi, oryantalistlerin, "ilim" ve "araştırma" adı altında bize sundukları saçmalıkların ciddiye alınamayacağı kanısına varır.

12.3.4. Firavun'un Hz. Musa'yı Öldürme Kararı

"Firavun: 'Bırakın da Musa'yı öldüreyim. O da Rabbine yalvarsın. Çünkü ben, O'nun sizin dininizi değiştireceğinden veyahut yeryüzünde fesad çıkaracağından korkuyorum' dedi." (Mü'min; 26)

Bu ayetten başlayarak 45. ayete kadar anlatılan hadise, İsrail oğulları tarihinin en önemli olaylarından biridir. Fakat bu olayı şimdi İsrail oğulları da unutmuş gözüküyorlar. Ne İncil'de ne de Talmud'da bu olaya yer verilmiştir. Yahudilerin diğer kitaplarında da buna benzer herhangi bir vak'aya rastlanmıyor. Hz. Musa (a.s.) ile Firavun arasındaki amansız

mücadele sırasında böyle bir safhaya gelindiği sadece Kur'ân-ı Kerim'den öğrenilmiştir.

12.3.5. Hakk'a Davet Açısından Bu Kıssa'nın Ehemmiyeti

İslam'a ve Kur'ân-ı Kerim'e karşı düşmanlıktan gözü kör olmamış bir kişi bu kıssayı okuduğu zaman, bunun Hakk'a davet açısından büyük bir ehemmiyet arz ettiğini derhal anlayacaktır. Hz.Musa (a.s.)'nın şahsiyeti, vaaz ve telkinleri ve gerçekleştirdiği Mu'cizelerden pek çok kişinin etkilediği bir gerçektir. Pek mümkündür ki, Firavun'un yakın çevresindeki adamlarından biri de bunlara katılmıştı ve Firavun'un Hz.Musa'yı öldürtmeyi plânladığını duyar duymaz buna şiddetle karşı çıkmıştı. Ne var ki, batılı oryantalistler, İslâmiyet'e ve Kur'ân-ı Kerîm'in gerçeklerine çamur atmaya kalkışmışlardır. Nitekim "Encyclopaedia of İslâm" (İslâm Ansiklopedisi'nin "Musa" maddesinin yazarı bakın ne cesaretle şunları yazmıştır:

"Firavun'un sarayında, mü'min olan birinin Hz.Musa'yı kurtarmaya çalıştığı yolunda Kur'ân-ı Kerim'de yer alan hikâye pek aydınlatıcı değildir (40. sûre: 28; ayet). Acaba bu hikâye, 'Yethro'nun Firavun'a merhamet öğütlediği'ne dair Hagga'da yer alan öykü ile karşılaştırılabilir mi?"

Yani bu Şarkiyatçıların işi gücü, Kur'ân-ı Kerim'in her satır ve cümlesinde kendilerine göre bir yanlışlık, eksiklik ve daha doğrusu, diğer eski kitapların benzerlerini bulmaktır.

Kur'ân-ı Kerim'in bazı kıssa ve hadislerine herhangi bir itiraz edilecek şey bulunmadığı zaman da bu kıssa ve hadislerin pek aydınlatıcı veya açık olmadığını ileri sürmektedirler. Son olarak ta, okuyucuların kafalarında bir takım şüphe ve soru işaretleri yaratmak için benzeri bir hikâyenin Hagga'da da anlatılmış olduğunu belirtmektedirler. Yani, amaç okuyuculara, Hz. Muhammed (a.s.)'in, Hz. Musa'nın öldürülmesiyle ilgili olarak bir konuşmayı dinleyip başka bir şekilde anlattığına inandırmaktır. Halbuki, Hagga'da da Yethro ile ilgili hikâye, Hz. Musa'nın doğumundan önceki bir olay olarak anlatılmıştır, işte oryantalistlerin, Kur'ân-ı Kerim ve İslâm hakkındaki "bilimsel" tutumu budur.

12.3.6. Eshâb-ı Kehf Kıssası

Bazı şarkiyatçılar, Kur'an-ı Kerim'de Eshâb-ı Kehf olarak geçen kıssanın asıl Eshâb-ı Kehf hikâyesiyle ilgisi olmadığını öne sürmüşlerdir. Onlara göre, Kehf suresinde bu zâtların mağarada kalış süresi 309 yıl olarak geçmiştir ki, yanlıştır. Ama biz "Tefhîm-ul Kur'ân" adlı eserimizde işin aslını anlatmaya çalışmışızdır. Kehf sûresinin 25. ayetinde şöyle denilmiştir: "Onlar mağaralarında üç yüz sene yattılar. Ve buna dokuz sene daha kattılar." Biz bu ayetin tefsirinde, Kehf sakinlerinin mağarada kalış süresinin 300 ve 309 yıl olduğuna dair halk arasında yaygın olan bir inanca Kur'ân-ı Kerim'de yer verildiğini ve bu sürenin Allah tarafından belirlenen bir süre olarak kabul edilmemesi gerektiğini belirtmişizdir. Nitekim, bunun hemen ardındaki 26. ayette

Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur: "De ki: 'Onların ne kadar yattıklarını Allah daha iyi bilir'". Demek ki, 309 yıllık rakamı Cenab-ı Allah demiş olsaydı, yukarıdaki cümleyi söylemesinin hiçbir anlamı olmayacaktı. Bu sebepten dolayıdır ki, Hz. Abdullah bin Abbas, Kehf sahiplerinin mağarada kalış süresiyle ilgili verilen 309 rakamının Cenab-ı Allah'a değil, o devrin insanlarına ait olduğu kanısına varmıştır.

12.3.7. Gibbon'un Küstahlığı

Bu kıssa ile ilgili olarak Süryani rivâyetler ile Kur'ân-ı Kerim'in ifadelerinde bazı ufak tefek farklılıklar vardır. Bu farklılıklara parmak basmakta "usta" olan İngiliz tarihçisi Gibbon, bunları Hz. Peygamber (a.s.)'in hâşâ cehaletinin birer örneği olduğunu iddia etmiştir. Böyle bir cesaret ve küstahlık için temel olarak kabul ettiği Süryani rivâyetlerin, Kehf sahipleri vak'asının meydana gelmesinden 30-40 yıl sonra Suriye'de bir yazar tarafından kaleme alındığını Gibbon da iyi bilmektedir. Bu kadar müddet içinde bir memleketten başka bir memlekete kulaktan kulağa geçen bu tür rivâyet ve hikâyede bazı değişikliklerin meydana gelmesi pek muhtemeldir. Bu durumda böyle bir rivâyetin harfiyen doğru olduğunu kabul ederek, aynı rivayet az bir farkla Kur'ân-ı Kerim'de geçtiği için, Kur'ân-ı Kerim'de yer alan kıssanın tamamıyla uydurma ve kulaktan duyma olduğunu iddia etmek taassup ve fanatizmin en kötü bir örneği olsa gerek. Akıl ve mantık sahibi bir insan, bir yazarın kaleme aldığı rivayet ile Kur'ân-ı

Kerim'de Allah'ın anlattığı bir kıssa arasında tercih yapacak olursa sanırım, herhalde, ikincisini seçecektir.

12.3.8. İlk Hıristiyan Eserlerinden Örnekler

Kehf sahiplerinin hikâyesi hakkında Kur'ân-ı Kerim'in ifadelerini doğrulayan kanıtları eski Hıristiyan eserlerinde bulmak mümkündür. Bunun en eski örneklerinden biri, Suriyeli bir Hıristiyan din adamı olan James Saroji'nin Süryanice yazdığı vaaz kitabıdır. Bu zât, Kehf sahiplerinin vefâtından birkaç sene sonra, yani 452'de doğmuş, vaazlarını M.S. 474 dolaylarında bir kitapta toplamıştı. James Saroji, Eshâb-ı Kehf hikâyesini etraflıca anlatmıştır. Süryanice rivâyetleri arasında önemli bir yer tutan vaaz kitabı, ilk çağ müslüman müfessirlerine ulaşmış ve İbni Cerir Taberî, bu kitaptan sık sık pasajlar aktarmıştır. Bu kitap Batılı ülkelere de ulaştıktan sonra Yunancaya ve latinceye çevrilmiştir. Gibbon, "Decline and Fall of te Roman Empire" adlı eserinin 33. Bölümünde "Seven Sleepers" (Yedi uyuyanlar) başlığı altında Yunanca ve lâtince tercümelerinden söz konusu kıssanın özetini vermiştir ki, bunlar müslüman müfessirlerin rivayetlerine tıpatıp benzemektedir. O kadar ki bunların ikisinin de aynı kaynaktan alındığı zannedilebilir. Örneğin, Kehf sahiblerinin, zulmünden ve baskısından korkarak kaçtıkları ve mağaraya saklandıkları kralın adı, müslüman kaynaklarında Dekyanûs, Demyûs veya Dekyânûs olarak geçerken Gibbon'un kitabında "decius" olarak geçmektedir. M.S. 249'dan 251 yılına kadar Roma İmparatoru

olan bu hükümdarın zamanında Hristiyanlara zulüm ve baskı son haddini bulmuştu.Olayın geçtiği şehir, müslüman kaynaklarda "Efsus" yahut "Afsos" Gibbon'un eserinde Ephesus olarak belirtilen eski çağlarda Ege kıyılarının en büyük liman kenti olan ve bugün İzmir kentine yaklaşık 100 km. uzaklıkta bulunan Selçuk kasabasının yanında bulunan Efes harabeleridir. Kehf sahiplerinin derin uykudan uyandıkları zaman Roma İmparatorluk tahtında bulunan hükümdarın adı müslüman tarihçilerce "Tenzosis" olarak kaydedilmiştir. Gibbon ise, Kehf sahiplerinin, Roma İmparatorluğunun Hristiyanlığı kabul etmesinden sonra M.S. 408 ilâ 450 yılları arasında hüküm süren III. Theodosius zamanında uyandıklarını belirtmiştir. İki rivâyet arasındaki benzerlik o kadar büyüktür ki, ikinci derecede önemli olan kişilerin isimleri hemen hemen aynı şekilde kaydedilmiştir. Örneğin, Kehf sahiplerinin uyandıktan sonra erzak ve diğer malzemeler almak üzere şehre gönderdikleri arkadaşlarının adı müslüman tarihçilerce "Yemlikha" ve Gibbon tarafından "jamblichus" olarak yazılmıştır.

12.3.9. İki Rivâyet Arasındaki Benzerlik

Eshâb-ı Kehf kıssasının ayrıntıları her iki kaynakta aynıdır. Bunu özetleyecek olursak şu verilerle karşılaşırız. İmparator Decius zamanında Hz. İsa'nın taraftarlarına ve diğer Hristiyanlara büyük zulüm ve işkence uygulanırken 7 Hristiyan fedai bir mağaraya gidip saklandılar. Uzun bir süre uykuda kaldıktan sonra, bu gençler Roma'da İmparator

Theodosius tahtta bulunurken (M.S. 445 veya 446'de), yani saltanatının 38. yılında, mağarada uyandılar. O zamana kadar bütün Roma İmparatorluğunun resmi dini Hıristiyanlık olmuştu. Böylece, Kehf sahipleri mağarada tam 196 yıl uyuya kaldılar denebilir.

On Üçüncü Bölüm: GEÇMİŞ ÜMMETLERİN YOK OLUŞU VE KALINTILARI

13.1. GİRİŞ

İnsanlık tarihine şöyle bir göz atın. Dünyayı sadece bir çiftlik, bir tiyatro sahnesi, keyif çatma yeri ve gönlünce yaşama diyarı olarak kabul eden ve peygamberlerin gösterdikleri yol ve hakikatlerden saparak batıl inançlara esir olan ve dalâlete düşen milletlerin sonunun ne korkunç ve ibret verici olduğunu kendi gözlerinizle görün.

Allah'ın gazabına ve azâbına uğrayan milletler ne yazık ki geçmişten hiçbir ders almamışlardır. Onlar her şeyi umursamazlıkla seyir etmiş, ilgisizlikle müşahede etmişlerdir. Kendilerinden önceki kavim ve ulusların uğradıkları akıbet onları fazla tedirgin ve huzursuz etmemiştir. Harabeleri seyrederken de kaygısız bir seyirci tavrını takınmış, tarihi okurken de ibret almaları gereken şeylerden ibret almamışlardır. Demek ki, hidayet bulmuş ve hidayet

bulamamış kişi ve toplulukların görüş açısında önemli bir fark vardır. Sapık, dinsiz ve kâfir milletler, milletlerin hataları ve uğradıkları akıbetten hiçbir ders almamaktadırlar. Ama imanlı ve inançlı kişiler ile topluluklar geçmiş milletlerin akıbetinin neden böyle olduğunu düşünerek düştükleri hata ve itaatsızlıktan tekrarlamamaya dikkat etmektedirler. Biri tarih yaratıyor, ama tarihten ders almıyor, her şeye seyirci kalıyor. Öbürü hem tarih yaratıyor hem tarihin anlamını kavramaya çalışıyor. Tarihte geçenlerden ders alıyor ve bu hayatın ötesindeki gerçeklere ulaşmak için olanca gücüyle çalışıyor.

İnsanları ıslâh etmek, hidayete götürmek üzere vazifelendirilen kişiler yine o insanlardan doğmuş, büyümüş ve yetişmişlerdi. Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. İbrahim ve Hz. Nuh (a.s.) kimlerdi? peygamberlik payesine yükselmeden önce bizim ve sizin gibi insanlardı. Bu temiz ve yüce insanların çağrılarına uymayan, kendi hayalleri ve arzularının peşinde koşan kavimler ve milletlerin sonunun ne olduğunu siz iyi bilirsiniz. Sizlerden pek çoğu iş veya turistik seyahatler sırasında pek çok tarihî yerler görmüşlerdir. Bazılarınız eski kavim ve ümmetlerin yaşadıkları bölgelerden de geçmişlerdir herhalde. Bazılarınız belki de Âd, Semûd, Medyen ve Lût kavimlerinin bulunduğu yerler ve harabeleri de görmüştür. Siz oradan bir ders almadınız mı? Bu ümmet ve ulusların bu dünyada uğradıkları kötü ve korkunç son, ahirette daha kötüsünü göreceklerinin bir belirtisidir. Buna karşılık doğru yolu bulan ve kendilerini ıslâh eden milletlerin ahirette

mükâfatların daha iyisini, daha güzelini görecekları de bir gerçektir. Siz bunları bilmiyor musunuz?

Peygamberlerin vaaz ve telkinlerini kabul etmeyen ve hayatlarının temelini, tevhid, risâlet ve ahireti inkâr üzerine kuran uluslar eninde sonunda büyük felâkete uğramışlardır. Tarih tekerrürden ibarettir ve Allah'ın yolundan sapan milletlerin kötü akıbetleri, bize ibret olsun diye tekerrür edilerek gösterilmiştir. Bu tarihî tecrübe gösteriyor ki, peygamberler yoluyla insanlara ulaştırılan ahlâk düzeni ve buna göre ahirette yapılacak mahkeme ve duruşma, bazı inkâr edilmez gerçeklere dayanmaktadır. Çünkü hangi millet bu düzeni bozmaya ve ilâhi kanunun dışına çıkmaya çalışmış ve sorumsuzca hareket etmişse, hüsrana uğramış, kötü bir sonuçla karşılaşmıştır.

İnsanlık tarihinde felâketle karşılaşan milletlerin tepe taklak düşüşünü hazırlayan unsurlar arasında kibir ve Allah'ın nimetlerini inkâr etmek en başta gelmektedir. Allah tarafından her türlü nimet, zenginlik, şan, şöhret ve saadetle mükâfatlandırılan milletler sonunda nankörlük etmeye, Allah'a isyan etmeye ve dünyada fesat ve zulüm etmeye başlamışlardır. Bu milletlerde toplum ahlak ve vicdanı öylesine bozulmuştur ki, aralarında hakikatleri bilen ve gören bazı kimseler kendilerini uyarmaya ve doğru yola getirmeye çalışmışlarsa da seslerini yeterince güçlü ve etkili çıkaramamış ve bu milletlerin felâketini önleyememişlerdir.

Hakka talip olan ve Hakkı bilenler için bu kâinat Allah'ın işaretleriyle doludur. Bu işaretleri görüp, hatalarını derhal düzeltebilirler. Fakat küfür ve şirkle gözleri kararmış olanlar hiçbir şeyi göremezler. Ne gökteki işaretler ne peygamberlerin Mu'cizeleri onları doğru yola getirebilir. Sapıklıkları öylesine koyulaşmış ve kalpleri öylesine katılaştırmış olur ki, Allah'ın azâbı gelip çatana kadar gözleri açılmaz. O zamana kadar zaten iş işten geçmiş olur.

Cenâb-ı Allah bu gerçekleri göz önünde bulundurarak, Kur'ân-ı Kerim'in Şuarâ sûresinde tarihte adlarına sık sık rastlanan yedi kavim veya ümmetin cehâlet, dalâlet ve inatçılıklarını anlatmış ve bunların ne korkunç akıbetlere uğradıklarını dile getirmiştir. Cenab-ı Allah (cc.) bu kavimlerin durumundan bahsederken, tutum ve davranışlarının, Mekkeli kâfir ve müşriklerden farklı olmadığına işaret etmiş ve bu hususta şu noktalara dikkati çekmiştir.

Birincisi, Allah'ın alâmet veya işaretleri iki çeşittir. Bunların ilkinin, bu dünyada ve kâinatta her tarafta görmek mümkündür. Akıllı eren bir kişi bunları gördükten sonra, peygamberlerin naklettiklerinin doğru olup olmadığını anlayabilir. İkinci tür işaretler de Fir'avn ve yandaşları ile, Nuh'un ümmeti, Âd, Semûd ve Lût kavimlerinin gördüğü alâmetlerdir. Mekkeli kâfirler bu işaretlerden hangisini görmeyi tercih ederler?

İkincisi, kâfirlerin zihniyeti her devirde aynı olmuştur onların itiraz ve eleştirileri de temelde aynıdır. Allah'a, peygamberlerine ve ahirete iman etmemek için bahaneleri aynı olmuştur. Nihayet, sonları da aynı olmuştur. Buna mukabil, her çağda peygamberlerin talimatı hiç değişmemiştir. Siret ve ahlâkları aynı olmuştur. Muhaliflerine verdikleri cevap aynı olmuştur. Bunun gibi, Allah'ın ihsan ve rahmeti de aynı olmuştur. Tarihte ikisinin de örneği bol bol vardır.

Geçmiş kavimlere kendi çağlarında yaşamak, huzur içinde gelişme kaydetmek ve refaha kavuşmak için her türlü imkânlar sağlanmıştı. Fakat onlar Allah'a isyan ve itaatsizliği uygun gördüler, dünyada fesâd ve zulmü yaydılar. Onları doğru yola getirmeye gelen peygamberlerin sözlerini dinlemediler. Demek ki onlar son fırsatı da kaçırdılar ve Allah'ın kendileri için hazırladığı imtihanda başarısız kaldılar. Bundan sonra onları cezalandırmak ve ortadan kaldırmaktan başka bir çare kalmamıştı. Bu örnekleri verdikten sonra Cenab-ı Allah Mekkeli kâfir ve müşriklere dernek istiyordu ki, geçmiş milletlerin yapamadıklarını onlar yapmalıydı, doğru yolda bulunmalı ve Allah'ın nimetlerinden istifade etmeliydiler; yoksa onların sonu da aynı olacaktı.

13.2. Hz. NUH (A.S.)'UN ÜMMETİ

Hem Kur'ân-ı Kerîm'in ifadeleri hem İncil'deki kayıtlardan, Hz. Nuh'un ümmetinin bugün Irak olarak

bildiğimiz topraklarda yaşamış olduğu kesinleşmiştir. Babil'in tarihi kalıntılarında bulunan eski belgeler de bu tesbiti doğrulamaktadırlar. Bazı kitabelerde, Kur'ân-ı Kerim'de ve Tevrat'ta yer alan, ve Musul'da geçtiği bildirilen tufan olayına benzer bir olaya da rastlanıyor. Ayrıca, Kürdistan ile Ermenistan'ın eski tarihleri ile, nesillerden nesillere geçen rivâyetlerde de, tufan vak'ası ayrıntılı şekilde anlatılmıştır. Bu kayıtlara göre, tufandan sonra Hz. Nuh'un gemisi Musul yakınlarına gelerek durmuştu. Musul'un kuzeyinde İbn-i Ömer adası çevresinde ve Türkiye toprakları içinde bulunan Ağrı dağında da Nuh'un gemisi ve diğer kalıntılarının bulunduğu dair hâlâ çeşitli açıklamalar yapılıyor. Nahcivan halkı arasında hala yaygın olan inanca göre Musul'un temelini Hz. Nuh (a.s.) atmıştı.

13.2.1. Büyük Bir Kasırga ve Sel İle İlgili Tarihi Kayıtlar

Hz. Nuh'un kıssasına benzer efsâne ve rivâyetler Yunan, Mısır, Hindistan ve Çin gibi hemen hemen bütün eski medeniyetlerin literatüründe yer almıştır. Ayrıca, Birmanya, Malezya, Batı Hint Adaları, Avustralya, Yeni Gine ve Avrupa ile Amerika'nın çeşitli bölgelerinde de Hz. Nuh tufanına benzer hikâyeler yaygın şekilde bilinmektedir. Demek ki, bu olay, bütün insan soyunun bir tek bölgede yaşadığı bir sırada meydana gelmiş ve daha sonra insanların çeşitli gruplarının dünyanın çeşitli bölgelerine dağılmalarıyla oralara kadar çeşitli hatıra, rivâyet ve efsâneler gibi ulaşmıştır. Dünyanın

hemen hemen bütün kavimleri, geçmiş tarihlerine baktığında büyük ve müthiş bir tufandan bahsedildiğini görürler. Aradan geçen yüzyıllar bu olayın asıl mahiyetini, yerini, zamanını ve bazı unsurlarını değiştirmiştir. İnsanların hayal gücü ve anlatım tarzı da bunları bambaşka şekle sokmuştur.

Hazreti Nuh (a.s.)'un gemisinin demirlendiği Cudi dağı, Kürdistan bölgesinde, İbn-i Ömer adasının kuzeyinde bulunuyor. İncil'de bu geminin durduğu yerin Rus-Türk sınırındaki Ağrı dağı (Ararat) olduğu beyan edilmiştir. Aynı isimde bir sıradağı da vardır, ki Ermenistan yaylasından başlayarak güneyde Kürdistan'a kadar uzanıyor. Cudi dağı işte bu dağlar silsilesinin bir dağıdır ve bugün de aynı isimle meşhurdur. Kadim tarih kitaplarında geminin durduğu yer Cudi olarak kaydedilmiştir. Nitekim, Hz. İsa'nın doğumundan 250 yıl önce Babil'in bir rahibi (Berasus) eski Keldani rivayetlerine dayanarak yazdığı Babil tarihinde Nuh'un gemisinin Cûdî dağına yanaşarak durduğunu beyan etmiştir. Aristo'nun öğrencilerinden Abydenus ta kendi eserinde bunu doğrulamıştır. Buna ilâveten, kendi devrinin durumunu anlatırken, Irak'ta pek çok kişide bu geminin parçalarının bulunduğunu ve bunların sulara karıştırılarak hastalara verildiğini ve şifa dağıtıldığını yazmıştır.

13.2.2. Nûh Kavminin Kötü Yola Sapması

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Nuh'un kavmiyle ilgili yer alan kayıtlara bakılırsa bu milletin ne Allah'ı inkâr ettiği, ne

Allah'tan habersiz olduğu, ne de Allah'a ibadetten kaçındığına tanık olunur. Nûh kavminin en büyük suçu Allah'a ortaklar koşmasıydı. Allah'ın yanında diğerk bazı varlıkların da tanrısal sıfatlar taşıdığı ve ibadete layık olduğu inancı, bu millette diğerk bazı bozuklukların ortaya çıkmasına sebep oldu. İnsanların yarattığı tanrıları temsil etmek için toplum içinde imtiyazlı bir zümre beliriverdi. Bu zümre dini, siyasi ve iktisadî iktidar ve kontrolün odak noktası haline geldi ve kendi iktidarını korumak için İnsanlar arasında eşitsizlik, haksızlık ve adaletsizliği yerleştirmenin yanı sıra fesâd ve zulmü arttırdı ve her türlü ahlâksızlığı körükledi.

13.2.3. Hz. Nuh'un, Kavminin Islahı İçin Yaptıkları

"Ve onlar (halkı kandırmak için) büyük hilelere başvurdular." (Nûh; 22)

Burada hilelerden, Nûh kavminin hâkim tabakası ile din adamlarının, halkı, Hz. Nuh'tan uzak tutmak ve onun talimatına uymamasını sağlamak için çevirdiği düzenler kastedilmiştir. Meselâ, onlar diyordu ki, Nûh, sizler gibi alelâde bir insandır, ona vahiy geldiğini nasıl kabul edebiliriz? (Bk: Hûd; 27), Nuh'u, halktan olanlar ve aşağı sınıftakiler hiç düşünmeden Allah'ın peygamberi olarak kabul etmektedir. Halbuki, Nuh'un söyledikleri azıcık önemli ve değerli olsaydı eşraf ve soylular O'na ilk önce iman ederlerdi, (Hûd; 27), "... Eğer Allah dileseydi, melek indirirdi..." (Mü'minûn; 24), Eğer bu şahıs (Nûh) Allah tarafından gönderilmiş olsaydı, hazinesi

olacaktı, gaipten haberi olurdu ve melekler gibi her türlü ihtiyaçlardan müstağni olurdu. (Hûd; 31), Nûh ve taraftarları hangi üstünlüğe ve fazilete sahiptirler ki sözleri dinlensin? (Hûd; 27), Bu adam (Nûh) aslında size hâkim olmak istiyor (Mü'minûn; 24) ve bu adam bir "Cin'in etkisindedir, ki o O'nu divâne haline getirmiştir (Mü'minun; 25).

Hz. Nûh aleyhisselâm, ümmetinin durumunu değiştirmek için. uzun süre çabaladı durdu, ama muhaliflerinin ördüğü yalan ve hileler ağı öylesine kaimdi ki çabalarının çoğu boşa gitti. Nihayet Cenâb-ı Allah'a yalvarmak zorunda kaldı, "ya Rabbi, bu kâfirlerden hiçbirini canlı bırakma. Zira bunlardan birini bile canlı bırakırsan, evlâtları senin kullarını yine kötü yola sürükleyeceklerdir ve soylarından çıkan herkes nankör ve itaatsız olacaktır."^{42[1]}

^{42[1]} Burada, uzun müddet kavmini ıslâh etmeye çalıştıktan sonra önemli herhangi bir basan elde edemeyen, aksine çalışmaları sürekli kösteklenen, yoluna yeni yeni engeller çıkarılan, hayatı çekilmez hale getirilen, her türlü baskı, zulüm ve işkenceye maruz kalan, cesareti büsbütün kırılan ve hiçbir ümit ışığı görülmeyen Hz. Nuh'un, nihayet Allah'a yalvarıp kavmi için yaptığı beddua kastedilmiştir. Hz. Nuh'un sözleri şunlardı: "Ben mağlûbum yardım et diye Rabbi'ne yalvardı." (Kamer, 10). "Ey Rabbim, yeryüzünde kâfirlerden bir tek kişi bırakma." (Nûh; 26).

13.2.4. Azâb

Hız. Nuh (a.s.)'un duası Allah tarafından kabul olundu^{43[2]} ve Nûh kavmine büyük bir azap indi. Kur'ân-ı Kerim'de açık ifadelerle anlatılan olay şöyle başlamıştır. Tufan, bir fırından su fişkırmasıyla başladı. Sonra yerden de su fişkırmaya başladı. Aynı zamanda gökten bardaktan boşalırcasına yağmur yağmaya başladı. Hûd suresinde sadece fırından su fişkırmasından bahsedilmiştir. Biraz ilerde yağmura da işaret edilmiştir. Fakat, Kamer suresinde bu husus daha etraflıca belirtilmiştir: "Bunun üzerine biz de, göğün kapılarını akan sulara açtık. Böylece yeride kaynaklar halinde coşturduk. Nihayet (gökten yağın ve yerden fişkırın iki su,) takdir olunan miktara erişti. (Âyet; 11-12). Burada şu noktaya da dikkat etmek gerek. Kur'ân-ı Kerim'de 'fırın' için kullanılan "tennur" kelimesi üzerinde elif lâm vardır. Bu demek oluyor ki, Cenab-ı Allah, tufanın başlaması için belli bir fırını görevlendirmişti. Bu fırın, belirlenen gün ve saatte Allah'tan işaret alır almaz su fişkırtmaya başladı ve böylece "kasırga fırını" adıyla meşhur oldu.

^{43[2]} Hız. Nûh (as.) ile cahil ve inatçı kavmi arasında asırlarca devam eden amansız tartışma, çekişme ve mücadelede de ne yazık ki Allah'ın peygamberi yenik düşmüştü. Kur'ân-ı Kerim bu mücadelenin çeşitli safhalarını ayrıntılı şekilde bize aktarmıştır. Ankebût suresine göre bu mücadele tam 950 yıl sürdü. (Âyet; 14). Hız. Nûh bu müddet içinde çeşitli nesillerin vaziyetini yakından görmüş oldu. Hiçbirinde ıslâh kabiliyeti ve Allah'a yönelme arzusu yoktu. Aralarından iyi ve imanlı birinin çıkma ümidi kalmamıştı. Artık Hız. Nuh şu neticeye varmıştı. "Eğer onları bırakırsam, kullanın saptırırlar. Ve ancak facia ile kâfir doğururlar." (Nûh; 27). Cenab-ı Allah da Hız. Nuh'un bu görüşüne katıldı ve kendi sonsuz bilgisine dayanarak şunları söyledi: "Nuh'a 'kavminden iman edenlerden başkası asla inanmayacaktır. Onların yaptığı şeylerden dolayı tasalanma' diye vah yolundu." (Huda: 36).

13.2.5. Tufan Evrensel Nitelikte miydi?

Tufan'ın evrensel bir mahiyette mi yoksa mahalli nitelikte mi olduğu henüz kesin değildir, İsrail oğullarının rivâyetlerine bakılırsa bu cihanşümûl bir tufandı ve bütün yeryüzünü kaplamıştı (Bk: Doğum, VII, 1824). Fakat Kur'ân-ı Kerim'de böyle bir ifadeye rastlanmıyor. Kur'an'da yer alan işaretler, daha sonraki insan soyunun Nûh tarafından kurtarılanlardan geldiğini göstermektedir. Fakat bu husus, tufanın bütün dünyayı kapladığı anlamına gelmez. Eski devirlerde insanların yerleşim bölgelerinin küçük olduğunu biliyoruz. Belki de sadece Nûh tufanında etkilenen bölge o zamanın bilinen dünyasıydı ve Hz. Âdem'in bütün evlâtları Irak ve çevresinde yaşıyordu. Eğer tufan sadece bu topraklarda yaşayanları yok etmişse, o zamanki ölçülere göre bütün dünyayı ve insanlığı yok etmiş sayılır. Tufandan sonra, Nuh'un gemisindeki İnsanlar zamanla çeşitli bölge ve ülkelere dağılmış olabilirler. Bu görüşü doğrulayan iki nokta vardır. Birincisi, Dicle ile Fırat arasındaki topraklarda büyük bir kasırga ve selin koptuğu, hem tarihi verilerle hem harabelerle ve hem de jeolojik çalışmalarla sabittir. Fakat bütün yeryüzünü tesiri altına alan cihanşümûl bir fırtına, kasırga veya sel felaketinin belirtileri yoktur. İkincisi, dünyanın hemen hemen bütün milletlerinde, hatta Avustralya'ya, Yeni Gineye ve Amerika'ya kadar uzanan bölgelerde, büyük bir tufan ile ilgili hikâye ve rivayetler meşhurdur. Bundan çıkan sonuç şu: Bütün bu ülkelerin insanların ataları Hz. Nûh (a.s.) zamanında tufanın

geldiği sırada bir tek bölgede yaşıyorlardı, ama tufandan sonra dünyanın çeşitli bölgelerine dağılarak yeni yeni yerleşim merkezleri kurdular.

13.2.6. Nuh'un Gemisi Bir İbret Nişanesi Olmuştur

"Ve gemiyi âlemlere bir ibret kıldık." (Ankebût; 15).

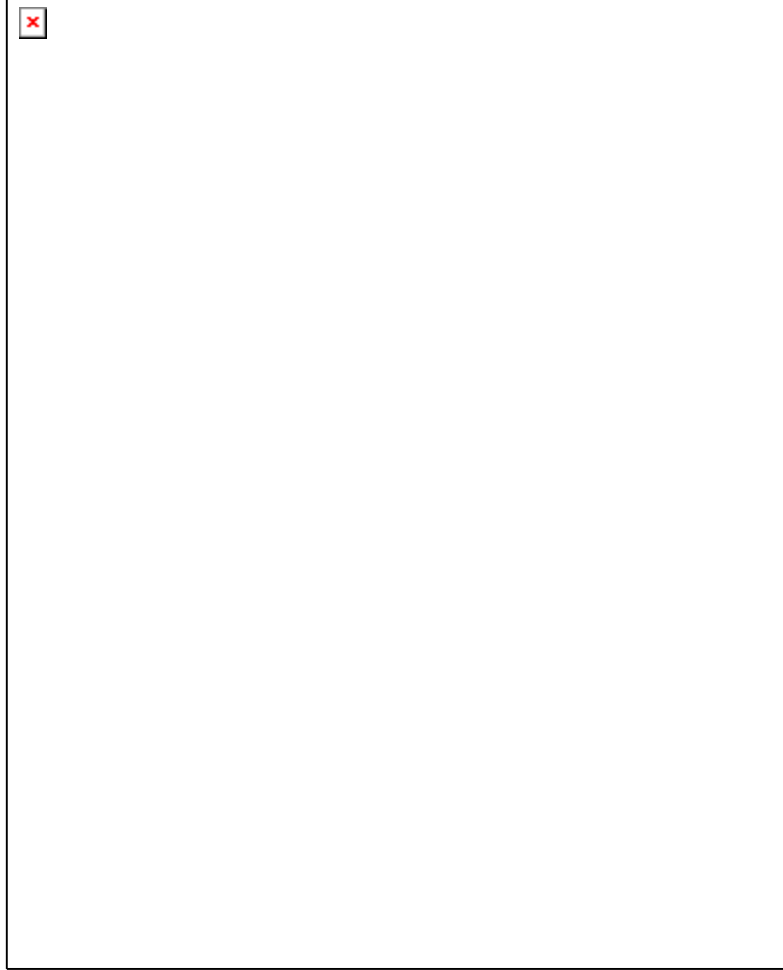
Bu ayet tefsir edilirken, geminin değil, tufanın, İnsanlar için ibret nişanesi yapıldığı manası da çıkarılabilir. Fakat hem burada hem Kamer suresinin 115. ayetinde bu hususta kullanılan ifade gösteriyor ki, İnsanlar için ibret nişanesi bizzat Nuh'un gemisiydi ve şimdi de olmaya devam ediyor. Bilindiği gibi, bu geminin çeşitli dağların tepesinde, özellikle Ağrı dağının tepesinde bulunmasına dair binlerce yıldan beri rivâyet ve efsaneler halk arasında dolaşmaktadır. Bu gemi, tufandan hemen sonraki yıllarda ve günümüzde de dünyada büyük bir ilâhî azâbın vuku bulduğu, böyle bir azâbın büyük bir insan kitlesini yok ettiği ve Allah'ın buyruklarına uymayanların ağır biçimde cezalandırıldıklarını insanlara hatırlatmıştır. İbn-i Cerîr, Kamer suresinin tefsirini yaparken ayrıca İmam Buhari, İbn Ebi Hâtim ve Abdürrezzak da "Katâde'nin şu rivâyetini nakletmişlerdir.

Hz. Peygamber (a.s.)'in sahabeleri henüz sağ iken, müslümanlar Irak'ın fethi sırasında El-Cezire'ye (İbn-i Ömer adasına) gittiğinde Cûdî dağında (ve bir rivayete göre Bakırda köyü yakınlarında) bir gemi gördüler. Zamanımızda da Ağrı dağı üzerinden uçakla geçerken bir gemiye benzer iskeletin

görüldüğü ve bunun araştırılması için dağın tepesine çeşitli araştırmacı ve dağcı ekiplerin gittiğini gazete, dergi ve radyolardan öğreniyoruz.

Kur'ân-ı Kerîm'e göre, Âd kavminin oturduğu yerin adı Ahkâftı^{44[3]} ki, Hicaz ile Yemen ve Yemame arasında bir bölgedir. Âd kavmi, buradan çıkarak Yemen'in batı kıyılarından Irak'a kadar uzanan bütün bölgeye hâkim olmuşlardı. Bu kavmin adı ve sanı tarihten silinmiştir. Ancak Arap yarımadasının güneyinde bazı harabelerin kendilerine ait olduğu söyleniyor. Buralarda bir yerde Hz. Hûd (a.s.)'un bir kabri olduğu da belirtiliyor. 1837 de bir İngiliz yetkilisi, James R. Wellested, Hısn-ı Gurab adlı yerde, Hz. Hûd'un adının geçtiği bir kitabe bulmuştu. Bu kitabenin yazısından, bunun Hz. Hûd'un taraftarları tarafından hazırlandığı anlaşıyor.

^{44[3]} "Ahkâf", Hikf in çoğuludur. Bunun anlamı, yükseklikte dağ kadar olmayan kum tepeleridir. Fakat, coğrafyaya göre, bu, Arap çölünün güneyindeki ıssız bölgenin adıdır.

Nuh Kavminin Yaşadığı Bölge ve Cudi Dağı Çevresi

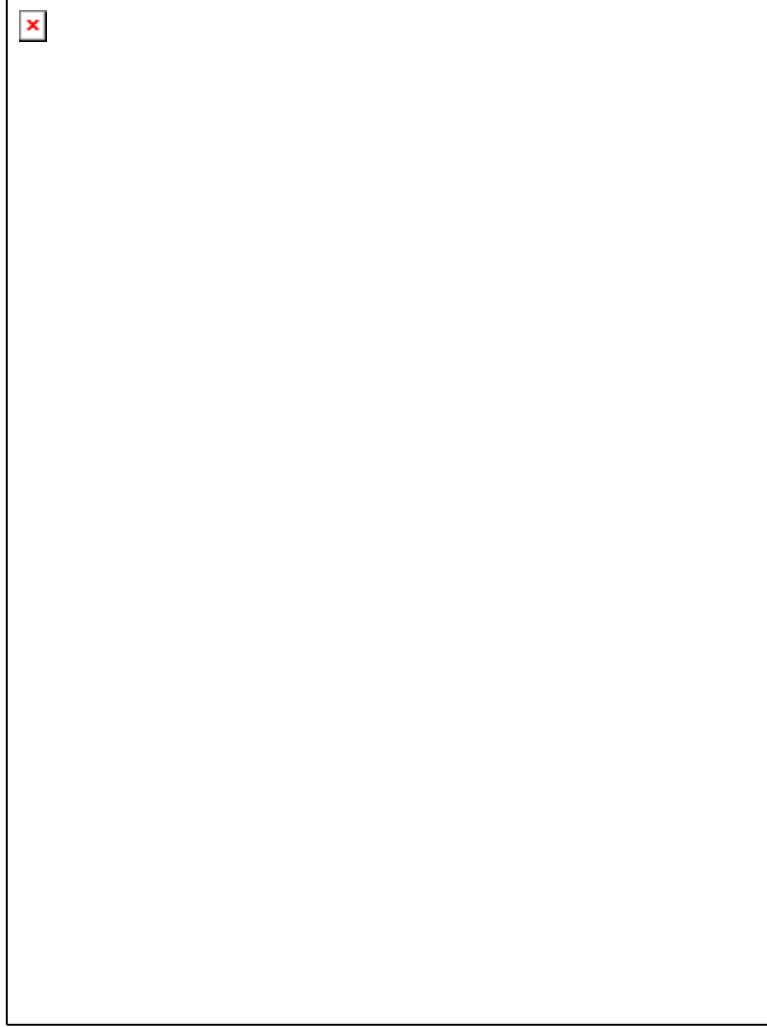
13.3. ÂD KAVMÎ

13.3.1. Tanımlama

Âd Kavmi, Arabistan'ın en eski ve en tanınmış kavimlerinden biri idi; küçük büyük herkes adını biliyordu. Şan-ü şevketi ve ihtişamı dillere destandı. Hakkında sayısız

efsâneler vardı. Ayrıca, bu kavmin felâkete uğraması ve yok oluşu da atasözü haline gelmişti. Âd, Araplarca öylesine bilinen bir kelimedir ki, her kadim ve eski şeyler için "âdi" kelimesi kullanılıyor. Tarihi harabeler ve eserler "Âdiyyat" olarak tanımlanıyor. Sahipsiz ve bakıcısı olmadığı için boş bırakılmış toprağa "Âdiyy-ül Ard" denilir. Eski çağ Arap şiirinde Âd kavminden bol bol bahsedildiğini görüyoruz. Antropologlar, Arabistan'da en eski çağlarda kaybolup giden milletler arasında ilk ismin Âd kavmi olduğunu belirtirler. Hadislerden de Hz.Peygamber (a.s.)'a bir defasında, Âd bölgesinden Zühl bin Şeybân aşiretinden bir kişinin gelip eski zamanlardan beri Âd kavmi ile ilgili kendilerine kulaktan kulağa gelen rivâyetlerden bazısını anlattığı anlaşılıyor.

13.3.2. Âd Kavminin Oturduğu Yer

Âd Kavminin Yaşadığı Bölge

İbn İshâk diyor ki, Âd bölgesi Umman'dan Yemen'e kadar olan toprakları kapsıyordu. Zamanımızda da Arabistan'ın güneyindeki halk arasında yaygın inanca göre, Âd kavmi bu bölgede yaşıyordu. Bugün Mükella olarak bilinen kasabanın yaklaşık 125 mil kuzeyinde Hadramut'ta bir yerde Hz. Hûd'a

ait olduğu bildirilen mezar vardır. Her yıl, 15 Şaban tarihinde burada yapılan "urs"a Arabistan'ın çeşitli yörelerinden binlerce kişi gelip toplanır, dua eder ve çeşitli merasimler tertip ederler. Mezarın tarihi bir hüviyeti yoktur, ama bu mezarın bizzat burada bulunması, Arap'ların her yıl burada toplanması Hadramut'ta bazı harabelerin bulunması ve Güney Arabistan'da aynı doğrultuda bir yaygın inancın varolması, Âd kavminin buralarda yaşamış olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

13.3.3. Ad Kavminin Yaşadığı Bölge'nin Bugünkü Durumu

El-Ahkâf ın bugünkü durumunu gören bir kişi, burada kuvvetli, kudretli, medeni ve görkemli bir milletin yaşadığına inanamaz. Bu bölgenin binlerce yıl önce yemyeşil ve mamur bir belde olduğu, ama tabiat ve iklim değişikliği yüzünden bir çöle dönüştüğü kuvvetli bir ihtimaldir. Bugünkü haline bakılırsa burası upuzun bir çöldür, ki kimse içine girmeye bile cesaret edemez. 1843'te Bavyeralı bir subay bu bölgenin güney kıyısına varmıştı. Bu subayın ifadesine göre, Hadramut'un kuzey yaylasından bakıldığında esas çölün bin metre aşağıda olduğu görülür. Bu dairelere düşen bir şey kısa sürede batar veya harap olur. Arap bedeviler bu çöle girmekten korkarlar. Adı geçen subay, hiçbir bedeviyi çöle gitmeye razı edemeyince oraya tek başına daldı. İfadesine göre buranın kumu son derece ince olup toz şeker gibidir. Subay,

beyaz daireden birine su kovasını attı. Bu kova beş dakika içinde kumlara gömüldü ve bağlı olduğu ipten eriyiverdi^{45[4]}.

13.3.4. Felaketten Önceki Bolluk ve Refah

Hem Arap tarihçilerinin hem de çağımız tarihçi ve araştırmacılarının bulgularına göre Âd kavmi dünyadan adetâ silinmiştir ve dünyada hiçbir kalıntıları kalmamıştır. Bu sebepten dolayıdır ki Arap tarihçileri bu kavmi, kaybolan ve yok olan milletler arasında saymaktadırlar. Arap tarihlerinden sabit olan bir başka husus da, Âd kavminden sadece Hz. Hûd'a tabi olan kısmın ortada kalmasıdır. Geriye kalan bu Adlılara tarihte ikinci Âd denilmiştir, ki yukarıda bahsettiğimiz Hısn-ı Gurâb'ın kitabesi kendilerine aittir. Yaklaşık M.Ö. 1800 yılında yazıldığı sanılan bu kitabenin arkeologlar tarafından çözülen kısmından bazı satırları şuraya aktaralım.

"Biz (Âd kavmi) bu kalede uzun bir zaman rahat ve müreffeh bir hayat yaşadık, öyle ki, yaşantımız her türlü sıkıntı ve ıstıraptan uzaktı. Nehirlerimiz sularla doluydu. Hükümdarlarımız ise her türlü kötü düşünce, ard niyet ve ahlâksızlıktan yoksun birer kraldılar. Onlar kötü kişi ve bozgunculara çok sert davranırlardı ve bize Hz. Hûd (a.s.)'un şeriatına göre hükmederlerdi. Bu hakimlerin iyi ve faydalı

^{45[4]} Tafsilat için bak.

a) Arabia and The Isles, Harold Ingrams, Londra, 1946.

b) The Unveiling of Arabia, R. H. Kirman, Londra, 1937.

c) The Empty Quarter, Philby, Londra, 1933

kararları bir kitapta toplanırdı. Ve biz Mu'cizelere ve ölümden sonra diriltileceğimize inanırdık."

Söz konusu ibare, Âd kavminin, Allah'ın azâbı gelmeden önce refah ve saadet içinde yaşadıklarına dair Kur'ân-ı Kerim'in kayıtlarını harfiyen doğrulamaktadır. Bu ibare, ayrıca, Âd milletinin gelişme, refah ve mutluluğun varislerinin, bilâhare Hz. Hûd (a.s.)'a iman edenler olduğu yolundaki Kur'an'ın ifadelerinin de doğru olduğunu ispatlamaktadır.

13.3.5. Âd Kavminin Yükselişyle İlgili Kur'ân-ı Kerim'in İfadeleri

Hz. Nuh'un ümmetinin yok oluşundan sonra dünyada şan ve şöhret, refah ve saadet kazanan millet, Âd kavmiydi.

"... Nuh kavminden sonra sizi hakimler yaptığını ve sizin halk arasında kuvvet ve kudretinizi artırdığını ve Allah'ın size olan nimetlerini düşünün." (A'râf; 69)

Âd kavminin fertleri vücutça hayli iri yarı ve kuvvetliydi.

"... Sizin halk arasında kuvvet ve kudretinizi arttırdığını (düşünün)..." (A'râf; 69)

Âd kavmi kendi çağının rakipsiz ve eşsiz milletiydi. Bu sebeble hiçbir millet onlarla yarışmayı aklının ucundan bile geçiremiyordu:

"Ki beldeler arasında O'nun benzeri yaratılmamıştı." (Fecr, 8)

Bu kavmin medeniyet ve kültürü göz kamaştırıcıydı. Yüksek ve kalın sütunlardan yapılmış bina abideler inşa etmek en belirgin özelliklerinden biriydi ve böyle şöhret bulmuşlardı.

"Görmedin mi, Rabbin Âd'a ne yaptı? O sütunlarla dolu İrem'e". (Fecr; 6-7)

Bu maddi ve bedensel üstünlük, kuvvet ve iktidar bu milleti fazlasıyla mağrur ve muhteris kıldı:

"... Âd Kavmi, yeryüzünde haksız yere ululuk gösterip, 'Bizden daha kuvvetli kim var'? dediler..." (Fussilet; 15)

Âd kavminin siyasi nizam ve iktidarı son derece zâlim kişilerin elindeydi:

"... Her bir inatçı zorbanın emrine uydular..." (Hûd; 59)

Dinî durumlarına gelince, Ad kavmi Allah'ın varlığını inkâr etmiyordu, ancak Allah'a ortak koşuyordu. Onlar sadece Allah'a kulluk etmekten hoşlanmıyorlardı.

"... Onlar: Yalnız Allah'a ibadet edip, babalarımızın taptıklarını terk etmemiz için mi geldin?' (dediler)..." (A'râf; 70)

13.3.6. Âd Kavmine Allah'ın Azabının Gelmesinin Sebebi

Kadim Âd kavmi, Allah'ın kendilerine düşman olduğu veya onları ille yok etmek istediği için tarihe karışmadı. Doğrusu şu ki, bu millet kendi mezarını kendi kazdı. Cenâb-ı Allah, bu milletin ıslâhı ve düzelmesi için geniş imkânlar

sağladı, düşünme fırsatları verdi. Onları doğru yola getirmek üzere peygamberler yolladı ve bu peygamberler vasıtasıyla işledikleri günah ve düştükleri kötü yoldan kurtulmamaları halinde kötü bir akıbeta uğrayacaklarını açık açık belirtti. Felâket yolunun hangisi, refah ve saadet yolunun hangisi olduğuna işaret etti. Ancak Âd'lılar ateşe körükle gidiyorlardı. Gözleri kör olmuş, kulakları tıkanmıştı. Felâketi adeta bekler olmuşlardı. Hiçbir şeyin fayda vermeyeceğini bilen Cenâb-ı Allah nihayet, Âd kavmine hak ettiği cezayı verdi.

13.3.7. Allah'ın Azabıyla İlgili Kur'ân-ı Kerîm'in Açıklamaları

"Onlara dünyada zillet ve hakaret azabım tattırmak için uğursuz günlerde üzerlerine dondurucu bir rüzgâr gönderdik..." (Fussilet; 16)

Kur'ân-ı Kerim'de bu azapla ilgili verilen bilgiler şunlardır. Şiddetli rüzgâr veya fırtına tam yedi gece ve yedi gün esti. Bu fırtına öylesine şiddetliydi ki, insanların kurumuş hurma ağaçları gibi düşüp ölmelerine sebep oldu. (Bk; Hâkka; 7). Şiddetli rüzgâr, üzerinden geçtiği her şeyi yok etti (Zâriyât; 42). Rüzgârın esmeye başlamasından önce hava kararınca Âd kavmi neşe içindeydi. Zira onlara göre, yağmur ve bereket yağacaktı. Fakat rüzgâr kopunca ortalığı mahvetti.

"Çünkü biz onların üzerine uğursuzluğu devamlı bir günde, şiddetli bir rüzgâr gönderdik. Öyle bir rüzgâr ki,

insanları, kökünden sökülmüş hurma kütükleri gibi söküp atıyordu." (Kamer; 19-20)

Yukarıda Fussilet suresinde belirtildiği gibi "uğursuzluk (şiddetli rüzgâr ve fırtına) birkaç gün sürdü. Hakkâ sûresi yedinci ayette de süre 7 gece, 7 gün olarak belirtilmiştir^{46[5]}

13.4. SEMÛD KAVMÎ

13.4.1. Tanımlama

Semûd Kavmi de Âd kavmi gibi Arabistan'ın en eski kavimlerinden biridir. Bu kavim, Ad'dan sonra en meşhur kavimdir. Kur'ân-ı Kerim'in inişinden önce Semûd kavmiyle ilgili rivâyet, hikaye ve destanlar Arabistan'da herkesin dilinde idi. Cahiliyye'nin şiir ve hitabelerinde Semûd ismine sık sık rastlanıyor. Asur yazıtlarında, Yunanistan, Roma ve İskender

^{46[5]} Azib'in çarşamba günü geldiğine dair rivâyetler vardır. Bu sebeplen dolayısıdır ki, müslümanların bazı gruplarında çarşamba günü uğursuz bir gün olarak kabul ediliyor ve o gün hiçbir şeye başlanmamasına dikkat ediliyor. Bu hususta, kaynakları zayıf olan bazı hadisler de halk arasında meşhurdur. Meselâ, İbn Merdûye ile Hatîp Bağdâdî'nin eserlerinde şu hadise rastlanıyor: "Ayın son çarşambası, uğursuzluğu devam eden, uğursuz bir gündür." İbn Cevzi bu hadise "Mevzu" demiştir. İbn Recep bu hadisin doğru olmadığını söylemiştir. Hâfız Sehâvi'ye göre, bu hadisin bütün kaynakları zayıftır. Aynı şekilde, çarşamba uğursuzlar günüdür." Bazı diğer hadislerde, çarşamba günü seyahata çıkılmaması, alışveriş yapılmaması, tırnakların kesilmemesi, hasta ziyaret edilmemesi gibi öğütler bulunuyor. Ayrıca cüzzam ve sedef gibi hastalıkların çarşamba günü başladığı inancı da vardır. Fakat bu hadis ve rivâyetler zayıf olup, bunlara iman edilmemesi en uygun yoldur. Nitekim meşhur âlim ve araştırmacı, muhakkik Menâvî şunları yazmaktadır: "Çarşamba gününü kötü ve uğursuz olarak kabul etmek ve falcılar gibi inançlar taşımak, haram, çok haramdır. Çünkü, bütün günler Allah'ın günleridir. Belli bir gün ne faydalı ne de zararlıdır." Allâme Alûsî de şunları kaydetmiştir: "Bütün günler birdir. Çarşamba diye ayırım yapmak doğru değildir. Gece ve gündüz arasında tek bir ân bile kimse için uğursuz ve zararlı olamaz. Cenab-ı Allah her gün ve her zaman kulları için müsait ve müsait olmayan şartlar yaratmaktadır."

hakkında yazılan tarih ve coğrafya kitaplarında da Semûd ismine rastlanıyor. Hazreti İsa'nın doğuşundan kısa bir müddet evveline kadar bu millettten sağ kalanlar vardı. Nitekim, bazı Romalı tarihçilerin ifadelerine göre Semûd'lulardan bazıları Roma ordusuna katılarak, düşman oldukları Nebtîlere karşı savaşmışlardı.

13.4.2. Semûd Kavminin Yaşadığı Bölge

Semûd kavminin, bugün El-Hicr olarak bilinen, Arap yarımadasının batısında bir bölgede yaşadığı tarihi kayıtlardan sabittir. Zamanımızda Medine ile Tebûk arasında trenle yolculuk sırasında Medâyin-i Salih adlı tren istasyonuna geliniyor. İşte burası Semûd memleketinin hükümet merkeziydi. Eskiden bunun adı El-Hicr'di ve şimdi de bazı kimseler burayı bu adla anmaktadır. Buralarda binlerce hektarlık alanda, Semudluların bazı harabeleri bulunmaktadır. Bunlar arasında kayalara oyularak yapılan koskoca binaların kalıntıları da vardır. Bu sessiz ve hazin şehri bugün görenler, buranın nüfusunun 400-500 binden az olmayacağı kanısına varırlar^{47[6]}. Kur'ân-ı Kerîm'in inişi sırasında Hicaz'ın ticari kabileleri bu tarihi harabelerden geçerlerdi. Hz. Peygamber (a.s.), Tebûk savaşma hazırlık sırasında buradan geçerken müslümanlara, buranın ibret verici manzarasını göstermiş ve tarihi eserlerden ne gibi ders

^{47[6]} Hicaz'ın kuzeyinde, Rabîğ'dan Ukba'ya ve Medine ile Hayber'den Tayma ve Tebûk'a kadar uzanan bütün bölge bugün de Semûd harabeleriyle doludur. Bundan 1350 yıl önce, Kur'ân'ın inişi sırasında buranın harabeleri herhalde daha belirgin ve iyi durumda idiler.

alınması gerektiğini söylemişti. Hz. Peygamber (a.s.), bir yerde bir kuyuya işaret ederek Hz. Sâlih'in dişi devesinin burada su içtiğini hatırlatmış ve müslümanların yalnızca bu kuyudan su içmelerini, başka kuyulara gitmemelerini emretmişti. Rasûlullah ayrıca, müslümanlara bir geçidi de göstermiş ve bunun dişi devenin geçtiği geçit olduğunu açıklamıştı. Nitekim, bu geçide bugün de "Fecc-ün Nâga" denir.^{48[7]}

13.4.3. Semûd Kavmine Ait Tarihî Kalıntılar

"Ad kavminden sonra sizi hükümdarlar yaptığını ve sizi yeryüzünde yerleştirdiğini düşünün. Arzın ovalarında köşkler ve saraylar bina eder, dağları oyup evler yaparsınız. Allah'ın nimetlerini anın. Ve yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlardan olmayın." (A'râf; 74)

Semûd kavminin, dağ ve kayaları oyma sanatı, Hindistan'da Ellora ve Ajanta mağaralarında ve dünyanın bazı diğer bölgelerinde görülen oyma sanatının bir benzeriydi. Semûd'lular dağları oyarak ve yontarak muhteşem bina ve saraylar yaparlardı ve böylece büyük sanat eserleri ortaya çıkarırlardı. Bugün Medâyin-i Salih'te hâlâ ayakta duran muazzam yapılar Semud'luların mimarî sanatının ne kadar gelişmiş olduğunu birer delilidirler.

^{48[7]} Tebûk savaşı sırasında, müslümanlar buralardan geçerken bazıları bu harabeler arasında geziyorlardı. Hz. Peygamber (a.s.) bunları toplayarak bir konuşma yaptı. Bu konuşmada Hz. Peygamber (a.s.), Semûd kavminin korkunç sonu hakkında müslümanlara bilgi verdi, belgeye Allah'ın azabının indiğini hatırlattı ve buranın gezilecek bir yer olmayıp ibret yeri olduğunu söyledi ve müslümanların buradan çabuk geçmelerini öğütledi.

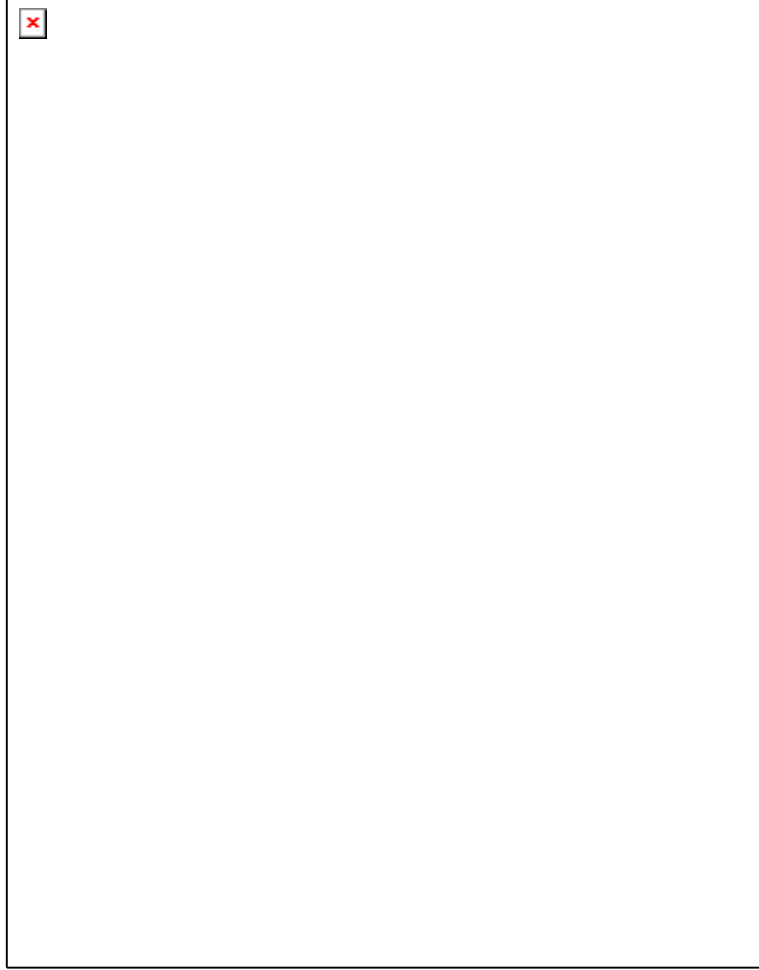
El-Hicr, Semud'un başkenti idi. Bu şehrin kalıntıları, Medine'nin kuzey-batısında Şehr-ul Ulâ'dan birkaç kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Medine'den Tebûk'a hem karayolu hem tren yoluyla yolculuk sırasında bu şehre rastlanıyor. Yolcular ve turistler bu vadiden geçerlerse de, Hz. Peygamber (a.s.)'in nasihati üzerine hiçbir müslüman burada konaklamaz.

Sekizinci asırda İbn Batuta, Hacca giderken buraya uğramıştı. İbn Batuta'nın yazdıklarına göre, "bunlarda kırmızı renkli dağlarda Semûd kavmi tarafından oyularak yapılan binaların kalıntıları vardır. Bu binaların rengi ve süsü öylesine tazedir ki, bugün yapılmış gibi görülürler. Bu harabelerde hâlâ bazı çürümüş ceset ve insan iskeletleri bulunur."

13.4.4. Maddî Kalkınma ve Ahlâkî Bozukluk

Semûd halkı ve milleti hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de birçok yerde ayrıntılı açıklamalar yer almıştır. (Bk: A'râf; 13-19, Hûd; 61-68, Hicr; 80-84, Neml; 45-53, Zâriyat; 43-45, Kamer; 23-31, Hâkka; 4-5, Fecr; 9 ve Şems; 11). Bunlardan, Âd kavminden sonra şan ve şöhret kazanan milletin Semûd olduğu anlaşılıyor. Nitekim, yukarıdaki A'râf sûresinde aynı ifadeleri bulmaktayız "Âd kavminden soma sizi hükümdar yaptığını..." Fakat, maddi kalkınma, zenginlik, rahatlık ve bolluk Âd kavmini nasıl bozduysa, Semûd halkını da kötü yönde etkilemekten geri kalmadı. Yani, bir yandan hayat seviyesi yükselirken bir yandan da ahlâk düzeyi ve insanlık

alçaklıkça alçaldı. Bir tarafta, şehirlerde göz kamaştırıcı binalar ve saraylar inşa ediliyor, dağlarda ve mağaralarda kayalara şekiller veriliyor, san'at eserleri ortaya çıkarılıyordu; diğer tarafta ise, toplumda şirk ve putperestlik yerleşiyor, eşitsizlik, adaletsizlik ve zulüm körükleniyor, milletin en kötü insanları iktidar koltuklarından ahkâm kesiyor ve yüksek sınıf büyüklük ve üstünlük kompleksiyle böbürleniyordu. Hz. Sâlih'in Hakk'a daveti ancak aşağı sınıftakilerin bir bölümünü etkileyebildi. Yüksek sınıftakiler ise bunu hakaretle reddettiler.

Semûd Kavminin Yaşadığı Bölge

13.4.5. İtaatsizlik ve İsyânın Üç Sebebi

Semûd kavmi üç sebepten dolayı Hz. Sâlih'in dâvetini reddediyordu. Birincisi, Hz. Sâlih bir beşer veya insandı, başka insanlardan üstün bir tarafı yoktu. İkincisi, Hz. Sâlih Semûd kavminin bir ferdiydi ve herhangi bir fazileti yoktu. Üçüncüsü, Sâlih alelâde ve yapayalnız bir insandı. Kendisi tanınmış bir hâkim veya kabile reisi değildi, çevresinde

pervane gibi dolaşan adamlar yoktu. Bir ordusu yoktu. Gösterişli tavırları yoktu. Semûd'lu eşraflara göre Hz. Sâlih, insanüstü bir varlık olmalıydı. Onlar O'nun beşeriyetini de kabul etmeye hazırdılar, ancak alelâde bir kişi olması ve bizzat kendi milletinden olmasını hazmedemiyorlardı. Böyle bir insan başka bir yerden ve milletten gelmeliydi, hatta gökten indirilmeliydi. Bunların hiçbiri olmazsa, en azından nüfuzlu bir kabile reisi ve zengin bir lider olmalıydı. Salih gibi sade ve sâf bir insanın peygamber olmasını bir türlü kabul edemiyorlardı.

13.4.6. Hayır İle Şer Arasındaki Mücadele

Hz. Sâlih, halkı hidayete çağırmaya başlar başlamaz, Semûd kavmi iki rakip kampa bölünüverdi."... Onlar iki fırka olup birbirleriyle çekişmeye başladılar" (Neml; 45)

Bu iki fırkadan biri Hz. Salih'e ve Allah'a iman edenlerden oluşuyordu, ikincisi ise Hz. Salih ve Allah'ı inkâr edenlerden teşekkül ediyordu. İki rakip kampa bölündükten sonra, aralarındaki çekişme ve mücadele de çetin bir şekilde başlayıverdi.

"Kavminden kendilerini büyük görenler, onlardan iman eden zayıflara, 'Salih'in Rabbi katından gerçekten gönderilmiş bir peygamber olduğunu biliyor musunuz' (diye alayvari söz söylediler). Mü'minler de, 'Biz,

O'nunla gönderilen şeye iman edenlerdeniz.' dediler. Büyüklük taslayanlar (yine), 'Sizin iman ettiğiniz şeyi biz inkâr eyleriz' dediler." (A'râf; 75-76)

Bunun yanı sıra, Kur'ân-ı Kerim'de Semûd kavminin ileri gelenlerinin şu sözlerine de yer verilmiştir:

"Ey Sâlih, eğer sen gönderilmiş peygamberlerden isen bize va'd ettiğin azabı getir." (A'râf; 77)

13.4.7. Mu'cize Gösterilmesi İçin Çekilen Restler

Semûd kavminin ileri gelenleri durmadan Hz. Salih'e meydan okuyor ve rest çekiyorlardı. Onlar diyordu ki, "eğer sen gerçekten Allah'ın elçisi isen, o zaman bize bir Mu'cize göster de görelim." Semud'luların bu sürekli isteği üzerine Cenab-ı Allah da dişi deveyi Mu'cize olarak aralarına gönderdi.

Cenab-ı Allah'ın bu buyruğu ("Biz dişi deveyi onlara fitne olarak gönderiyoruz" sözlerinin bir açıklamasıdır. Fitne ve imtihan, dişi bir devenin birden bire Semûd kavmi arasında belirmesiydi. Semûd kavmi bu deve ile ilgili olarak uyarılmıştı. "Bu dişi deve belirli günlerde tek başına su içecektir. Bunun su içtiği gün sizler sakın hayvanlarınıza su içirmeyin, ve su içtiği kuyu, çeşme veya dereye ne kendiniz gelin ne de hayvanlarınızı getirin. Dişi deve ve diğer hayvanlar nöbetleşerek su içeceklerdir. Bu kural bozulmamalıdır. Yoksa size büyük bir felâket gelecektir." Bu ikazı aktaran kişi Hz. Salih idi. O Sâlih ki, Semûd kavminin ileri gelenleri onunla

alay ediyor, onun ordusu ve yardımcıları olmadığım söylüyorlardı.

13.4.8. Kesin İşaret

Şuara sûresinin 154-156 ayetlerinden, böyle bir ilâhî işaret veya Mu'cizenin gösterilmesini bizzat Semûd kavminin istediği sabittir. Semûd halkı, ancak böyle bir işaret gördükten sonra Hz. Sâlih'in peygamber olacağına inanabileceğim belirtmişti. İşte bu isteğe uyarak Hz. Salih dişi deveyi kendilerine sundu. Böylece, dişi deve'nin de diğer bazı peygamberlerin Mu'cizeleri gibi bir Mu'cize olduğu anlaşılıyor. Ayrıca, bu Mu'cize ile birlikte Hz. Sâlih'in, ümmetini son defa ikaz ettiği de anlaşılıyor. Hz. Sâlih'in söylediğine göre, bu dişi deve Semûd kavminin kaderini tâyin edecekti. Allah tarafından bir ibret nişanesi olarak gelen bu deveye bir takım imtiyazlar tanınmalıydı. Bu deve her tarafa dolaşmakta serbest olacaktı ve belli bazı günlerde çeşme ve derelerden su içecekti. Semûdlular bunun yanına yanaşmamalıydı, hele kötü bir niyetle dokunmaları bile felâkete davetiye çıkarmak gibi bir şey olacaktı. Semûd kavmi belirli bir süre devenin olağanüstü bir hayvan olduğuna inandı ve Hz. Sâlih'in dediklerini istemeyerek de olsa yaptı. Ama kötü niyetlerini uzun bir süre saklayamadılar ve fitne ve fesâda baş vurdular.

13.4.9. Dişi Devenin Öldürülmesi

"Derken o dişi deveyi kestiler." (A'râf; 77)

Hız. Sâlih'in dişi devesi bir müddet Semûd kavmini şaşkın ve tedirgin yaptı. Semûd'lu ileri gelenler küplere biniyorlardı ve bu deveyi ortadan kaldırma çarelerini düşünüyorlardı. Nihayet, hayli atak davranan bir kabile reisi, devenin işini bitireceğine arkadaşlarını inandırdı. Şems sûresinde bu adamdan şöyle bahsedilmiştir; "En bahtsızları ayaklandığı vakit" (Âyet; 12). Kamer suresinde ise şöyle denilmiştir: "Nihâyet arkadaşlarını çağırdılar. O da kılıcını çekip deveyi kesti." (Âyet; 29)

Yukarıdaki her iki sûrede görüldüğü gibi, dişi deveyi öldüren tek bir kişiydi. Ama onun fiili bütün millet tarafından desteklendiği için herkes onun suç ortağıydı. Bu sebeple ceza da sadece o kişiye değil bütün millete verildi^{49[8]}.

13.4.10. Hız. Salih'e Karşı Şirretlilerin Tertibi

"O şehirde, eşraftan dokuz kişi vardı ki, bunlar yeryüzünde fesâd çıkartıyor ve iyilik etmiyorlardı. Allah'ın adı ile yeminleşerek dediler ki: 'Gece baskını yapıp Salih'i ve ailesini öldürelim. Sonra velisine: Biz o ailenin helakinde hazır değildik. Gerçekten biz doğru söyleyenleriz diyelim! Onlar bir hile düşündüler. Biz de onların haberleri olmadan hilelerinin akıbeti nasıl oldu. Biz hem kendilerini hem de kavimlerini helâk ettik." (Neml; 48-51)

^{49[8]} Bir milletin umumi isteği ve rızasıyla yapılan bir günâh, her ne kadar ferdî veya kişisel gözükse de, milli bir günâhtır ve ceza'da bütün millete verilir. Sadece bu değil. Kur'ân-ı Kerîm'e göre, bir milletin içinde bir günâh alenen yapılıyor ve kimseden çıt çıkışıyorsa, bu da milli bir günâhtır.

Yukarıdaki ayetlerde belirtildiği gibi, Semûd kavminin ileri gelenleri, Hz. Sâlih (a.s.)'ten kurtulmanın tek çaresinin onu öldürmek olduğunu düşündüler ve bunun için harekete geçtiler. Ama, plânladıkları gibi gece Hz. Sâlih'in evine saldırmadan önce Allah onlara azabını gönderdi. Bu azâb ile sadece kendileri değil, bütün Semûd kavmi yok oldu.

Öyle anlaşılıyor ki, Semûdlular, Hz. Salih'i öldürme plânını dişi devenin öldürülmesinden sonra hazırladılar. Hûd suresinde belirtildiği gibi, dişi devenin boğazlanmasından sonra Hz. Salih, üç günlük mühlet kaldığını, bundan sonra azabın geleceğini söylemişti. Bunun üzerine Semûdlular şöyle düşünmüş olabilirler: Salih'in bizi korkuttuğu azâbın geleceği yok; neden biz dişi devesinden sonra onun işini de bitirmeyelim? Hz. Salih'in evine baskın düzenlemek için kararlaştırdıkları gece de herhalde azâbın geleceği gece idi ve o gece bunlar baskın düzenlemeden Allah'ın gazabı onları yakalayiverdi.

13.4.11. Azâbın Ayrıntıları

Şuarâ suresinin 158. ayetinde şöyle denilmiştir: "O azap kendilerini yakalayıp helâk etti..." Kur'ân-ı Kerîm'in diğer yerlerinde bu azâb ile ilgili şu kayıtlara rastlıyoruz: Dişi devenin kesilmesinden sonra, Hz. Sâlih, ümmetini şöyle uyardı: "... Yurdunuzda üç gün daha yaşaya durun." (Hûd; 65). Bu uyarı yapıldıktan sonra üçüncü gün, yani mühletin sona erdiği gece yarısı ile sabah arasındaki süre içinde

korkunç bir patlama oldu ve bununla beraber öyle bir zelzele oldu ki, bir ânda bütün Semûd kavmi yok oldu. Sabah olunca, etrafta ezilmiş, parçalanmış ve tanınmaz hâle gelmiş cesetlerden başka bir şey yoktu. Bu cesetler, bir ahırda, hayvanların ayaklarıyla ezilen çim ve otlar gibi ezilmiş ve çiğnenmiş durumdaydılar.

13.4.12. İman Sahipleri Kurtuldu

"(Azap) emrimiz geldiğinde Salih'i ve onunla beraber iman edenleri tarafımızdan bir rahmet ile o günün azabından kurtardık..." (Hûd; 66)

Sina yarımadasında yaygın rivâyetlere göre, Semûd kavmi Allah'ın azabına uğrayarak helâk olunca, Hz. Sâlih hicret ederek Sina'ya geçti. Nitekim Musa dağının yanı başında Nebi-Sâlih diye bir tepe vardır. Rivâyetlere göre Hz. Sâlih burada yaşıyormuş.

13.4.13. Semûd Kavminin Geliştirdiği Büyük Medeniyet Ve Bunun Kalıntıları

Âd kavminin mimari sahada en belirgin özelliği yüksek ve kalın sütunlu binalar yapması ise, Semûd medeniyetinin başlıca hususiyeti de dağlar, kayalar, taşlar ve mağaraları oyarak müstahkem ve muhteşem eserler meydana getirmesiydi. Nitekim Fecr suresinde, Âd kavmine "sütün sahibi" denilmişse, Semûd kavmine "vadide kayaları oyan" millet lakâbı verilmiştir. Ayrıca, Semûd ulusunun ovalarda ve düzlüklerde de muhteşem saray ve köşkler yaptığı

kaydedilmiştir. (A'râf; 74). Semûd kavminin bu mimari eser ve sanat harikalarının gaye ve hedefi neydi? Kur'ân-ı Kerîm, Semud'un bütün bunları kendisini büyük görme ve gösterme hevesiyle yaptığını açıklamaktadır. Yani sırf gösteriş merakı, servet ve ihtişam ile kuvvet ve iktidarın bir icâbı olarak bu eserleri meydana getirmişti. Bunların arkasında ulvi bir gaye, ebedî bir gerçek yoktu. Umumi menfaat diye bir şey de yoktu. Kısacası, yozlaşmış ve kokuşmuş bir millet ile medeniyet bu hususta ne yaparsa Semûdlular da onu yapmışlardı.

Semûd medeniyetine ait tarihi eser ve harabelerden bazıları iyi korunmuştur. Bunları ben 1959'da kendi gözümle gördüm. Medâyin-i Sâlih veya El-Hicr olarak bilinen yerde bulunan bu tarihi kalıntılar Medine ile Tebûk arasında, El-Ula'ya birkaç kilometre kuzeydedir. El-Ula güzel bir vadi olup etrafında yemyeşil bağ, bahçe, dere ve pınarlar vardır. Fakat El-Hicr hazin ve ölümcül bir manzara arz etmektedir. Burada ne su var, ne bağ, ne de bahçe! Nüfusu da yok denecek kadar azdır. Burada bir kuyu vardır ki Hz. Sâlih'in devesinin burada su içtiği bildiriliyor. Osmanlı devrine ait metruk bir askeri karakolun içinde bulunan bu kuyu hâlen kurumuş vaziyettedir. El-Ula'ya vardığımızda çatlamış, yıkılmış ve kısmen çökmüş dağ ve tepelerle karşılaştık. Bunların Kur'ân-ı Kerîm'de zikrolunan büyük bir zelzele sonucu bu hâle geldiği hemen anlaşılıyor. Benzeri dağları doğuda El-Ulâ'dan Hayber'e kadar uzanan bölgede de gördük. Bundan, Allah'ın gazabı ve azâbı olarak meydana gelen zelzele'nin yaklaşık 500 km.

uzunlukta ve 200 Km. genişlikte bir alanı etkisi altına aldığı anlaşılıyor. El-Hicr'de gördüğümüz Semûd kavmine ait binaların kalıntılarının benzerlerini Akabe Körfezinin kıyısında Medyen'de ve Ürdün'de Petra mevkiinde gördük. Bilhassa, Petra'da Semûd ve Nebtî yapılan yan yana bulunuyor ve bunlardan aradaki mimari farkı hemen belli oluyor. Herkes bu yapıların çeşitli devirlerde ve çeşitli kavimler tarafından yapıldığına kanaat getiriyor.

İngiliz oryantalist, Kur'ân-ı Kerîm'in ifadelerini yalanlamak için, el-Hicr'deki binaların Semûd kavmine değil, Nebtilere ait olduğunu iddia ediyor. Fakat bu milletlerin mimari tarz ve ananesi o kadar değişiktir ki, ancak kör bir kişi bunların tek bir millete ait olduğunu iddia edebilir. Tahminim odur ki, dağlar ve kayaları oyarak bina yapma sanatını Nebtiler, Semûd kavminden öğrendiler ve binlerce yıl sonra Hz. İsa'nın doğumundan önce 200-100 yılları arasında bunu zirveye ulaştırdılar. Aynı şekilde, Hindistan'da Hindular, Petra'daki mağaralardan yaklaşık 700 yıl sonra Ellora ve Ajanta mağaralarında heykelcilik ve mimarî tarzı doruğa çıkardılar.

13.5. HZ. İBRAHİM (A.S.)'İN ÜMMETİ

Hiz. İbrahim (a.s.), Hiz. Nûh (a.s.)'tan sonra İslâmiyet'in mesajını bütün dünyaya yaymak üzere Allah tarafından görevlendirilen ikinci peygamberdi. Hiz. İbrahim, önce Irak'tan

Mısır'a ve Suriye ile Filistin'den Arap çölüne kadar çeşitli bölgeleri senelerce gezerek insanları, Allah'a itaate ve İslâmiyet'e davet etti. Sonra mesajını her tarafa iletebilmek için muhtelif yerlerde naip ve yardımcılar tâyin etti. Ürdün'e yeğeni olan Hz. Lût'u gönderdi, Suriye ve Filistin'e oğlu Hz. İshâk'ı tayin etti ve Arabistan'ın iç kısımlarına büyük oğlu Hz. İsmail'i yolladı. Daha sonra, Allahu Teâlâ'nın emriyle Mekke'de Kâbe adıyla bilinen Allah'ın evini inşa etti ve yine Allah'ın emri üzerine burasını çalışmalarının merkezi olarak seçti.

13.5.1. Hz. İbrahim'in Doğduğu Yer

Son araştırma ve incelemeler neticesinde Hz. İbrahim'in doğduğu şehir ve ayrıca o devirde yaşayan insanların hayat tarzını belirten bazı bulgular da elde edilmiştir. Sir Leonard Wolley'nin, Londra'da 1935'te neşrolunan "Abraham" (Hz. İbrahim) adlı kitabı bu hususta hayli aydınlatıcı bilgiler ihtiva etmektedir. Biz burada bu bilgilerin özetini sunuyoruz.

Bugün tarihçi ve araştırmacıların genellikle Hz. İbrahim (a.s.)'in doğduğu yıl olarak kabul ettikleri M.Ö. 2100 dolaylarında Ur şehrinin nüfusunun 250 bin ilâ 500 bin arasında olduğu tahmin ediliyor. Bu şehir önemli bir ticaret ve sanayi merkeziydi. Buraya bir yandan Pamir ve Nilgari'den mallar gelirdi ve diğer yandan bu şehrin Anadolu ile yakın ticari ilişkileri vardı. Başkenti bulunduğu memleketin sınırları bugünkü Irak'ın kuzeyinde biraz kısa ve batıda biraz uzundu.

Nüfusun çoğu ticaret ve sanayi ile uğraşıyordu. Bu döneme ait, tarihi harabelerde bulunan kitabelerden halkın görüşünün tamamıyla maddeci olduğu anlaşılıyor. Urluların en büyük gayesi mal ve mülk sahibi olmak, para kazanmak ve lüks içinde yaşamaktı. Faizcilik almış yürümüştü. Para ve servete düşkün olan bu millet tabiatıyla ticari zihniyet taşıyordu. İlişkiler menfaatler üzerinde kuruluyor, sevgi ve saygı gibi kavramlar göz ardı ediliyordu. Herkes birbirine şüphe ve kuşkuyla bakardı. Münakaşa, kavga ve adli davalar olağan bir olay haline gelmişti. Ur'lular tanrılarına genellikle uzun ömürlülük, zenginlik, işte ve ticarete kazanç, refah ve mutluluk için dua ederlerdi. Nüfus üç gruba ayrılmıştı:

1) Amîlû: Bunlar yüksek sınıfı oluşturuyorlardı, ki bunlar arasında yönetici kadro, yüksek yetkililer, subaylar ve rahipler yer alıyordu.

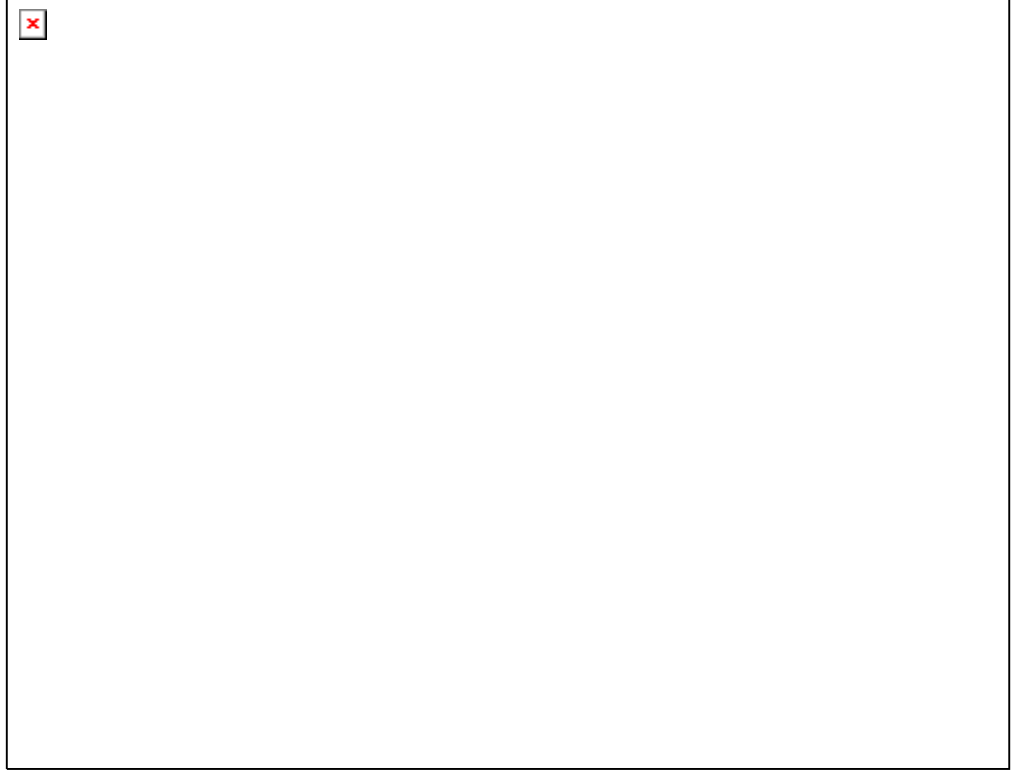
2) Mişkînû: Bunlar ticaret, sanayi ve tarımla iştigal eden kişilerdi

3) Ardû: Köle ve esirler.

Bu sınıfların birincisi geniş çapta imtiyaz ve imkânlarla sahipti. Bu sınıf medeni ve ceza hukukunda bir takım üstünlüklere sahipti. Bunların can ve malları diğer sınıftakilerden daha değerliydi.

Hız. İbrahim (a.s.) işte böyle bir toplumda gözünü açtı. Talmud'da verilen bilgilere göre Hız. İbrahim, Amîlû sınıfının

bir ferdiydi. Babası devletin en üst kademesinde bulunan bir yetkiliydi.

Hz. İbrahim (a.s.)'in Göç Yolu

13.5.2. Putlar, Tapınaklar ve Dini Törenler

Ur şehrinin harabelerinden çıkarılan kitabelerde 5000 tanrının adına rastlanıyor. Memleketin çeşitli şehir ve kasabalarının çeşitli tanrıları vardı. Her şehrin bir Koruyucu Tanrısı olurdu ve buna "Rabb-ül Beled" veya "Baş İlâh" denilirdi. Buna diğer ilâhlardan çok daha hürmet ve sadakat gösterilirdi. Ur'un koruyucu tanrısı veya Baş Tanrısı, Nannâr (Ay Tanrısı)dı ve bu münasebetle şehrin adı sonradan

"Kemerîne" oldu. İkinci büyük kent Larse idi, ki Ur'dan sonra hükümet merkezi oldu. Buranın Koruyucu Tanrısı, "Şamâş"tı (Güneş Tanrısı). Bu büyük tanrılara tâbi olan birçok küçük tanrı ve tanrıçalar vardı ki, bunların çoğu gökteki yıldız ve gezegenlere, azı dünyaya mensuptu. Halk arzu ve isteklerinin çoğunu bu küçük tanrılara iletirdi. Gerek gökteki gerekse yerdeki tanrıların putları yapılmıştı ve bütün ibadet ve dualar bu putların önünde yapılırdı. Nannâr'ın putu Ur şehrinin en yüksek tepesinde yapılmış olan muhteşem bir tapmakta bulunuyordu. Bu putun yanında Nannâr'ın karısı, "Nangül"ün mabedi vardı. Nannâr tapınağı kraliyet sarayı kadar görkemliydi. Bu tapmağın yatak odası da vardı ki her gece güzel bir kız buraya gelip Nannâr'ın "gelini" oluyordu. Bu tapınakta diğer birçok erkek ve kadın rahip ve rahibeler vardı ki, tanrıya adanmışlardı. Kadınların çoğu aslında "dinî fahişe"den başka bir şey değillerdi. Tanrı adına bekaretini kaybeden bir kız, Allah katında çok makbul sayılırdı. Bir kadının hiç olmazsa, hayatında bir defa, Allah için, yabancı birinin koynuna girmesi, kıyamette bir kurtuluş sebebi kabul edilirdi. Bu açık dinî fahişelikten en çok rahip ve keşişlerin yararlandığını söylemeye sanırsız gerek yoktur.

13.5.3. Nannâr Tanrı'nın Yeri ve Mevkii

Nannâr sadece bir tanrı değil, aynı zamanda ülkenin en büyük toprak ağası, tüccarı, sanayicisi, fabrikatörü ve iktidar sahibiydi. Çok sayıda bağ, bahçe, tarla, ev, bina, tapmak ve devlet kuruluşları bu tanrıya adanmıştı. Nannâr Tanrı'nın

emlâki sayılan bu yerlerden alman vergiler ve kazançların yanı sıra, çiftçi, toprak ağası, işçi, tüccar, esnaf ve memurların getirdiği süt, yiyecek, içecek, altın, kumaş ve diğer kıymetli hediyeler de tapınağına giderdi. Ticaretin önemli bir bölümü tapmaktan idare edilirdi. Bu işleri, kendilerini tanrının naip ve temsilcisi ilân eden rahip ve din adamları yaparlardı ve dolayısıyla her türlü maddî menfaati de elde ederlerdi. Buna ilâveten, ülkenin en büyük mahkemesi de bu tapınaktı. Mahkeme'de rahip ve din adamları yargıç olurdu ve verdikleri kararlar, tanrının kararları olarak kabul edilirdi. Kral ve kraliyet ailesi de Nannâr tapınağına tâbi idiler. Gerçek hükümdar Nannâr'dı, kral da onun naibi olarak hüküm sürerdi. Bu itibarla kral da tanrılar arasında yer alırdı ve halk ona tanrı diye tapardı.

13.5.4. Nemrud'un Saltanatının Başlangıcı ve Sonu

Hız. İbrahim zamanında Ur'da hüküm süren hanedanın kurucusu Urnammu idi. Urnammu, Hız. İsa'nın doğumundan önce 2300 yıllarında geniş bir saltanat kurmuştu. Bu saltanatın hududu doğusu Susa'dan batıda Lübnan'a kadar uzanıyordu. Bu sebeple bu hanedana önce "Nammu" denildi ve bu isim zamanla değişerek "Nemrud" oldu. Hız. İbrahim'in Ur'dan hicret etmesinden sonra hem Nemrud hanedanına hem Ur'lulara üst üste felâketler gelmeye başladı. Evvelâ, Aylâmîler Ur'u yağma ettiler ve Nemrud'u Nannar'ın putuyla birlikte esir alıp götürdüler. Daha sonra Larse'de bir Aylamî saltanatı kuruldu. Ur, bu saltanata bağlanmış oldu. Nihayet,

Arap kökenli bir hanedanın yıldızı Babil'de parladı ve Lârse ile Ur'un her ikisi de bu hanedana bağlanıverdi. Bu üst üste gelen felâketler, Urluların Nannar'a olan bağlılığını zedeledi, zira bu Büyük Tanrı onları en kötü anlarında koruyamamıştı.

13.5.5. Hz. İbrahim'in Öğretilerinin Etkileri

Hz. İbrahim'den sonra Urlular'ın ve bölgenin diğer milletlerinin, O'nun öğretilerini ne ölçüde kabul ettiklerini kesinkes tâyin etmemiz mümkün değildir. Ancak, MÖ. 1910'da Babil Hükümdarı, Hamurâbi' (İncil'de adı Amurafil olarak geçiyor)'nin çıkardığı yasalar, Hz. İbrahim'in öğretilerinden belli bir ölçüde yararlandığı gerçeğini ortaya koymaktadırlar. Bu yasaların ayrıntılarını kapsayan bir yazıt M.S. 1902'de bir Fransız arkeolog tarafından ortaya çıkarıldı. Bu yazıtın İngilizce tercümesi 1903'te C.H.W. John tarafından "The Oldest Code of Law" (Tarih'in En Eski Kanunnamesi) adı altında ilim âlemine sunuldu. Bu kanunnamede yer alan pek çok kanun ve usuller Musevî Şariat'a benzemektedir.

13.5.6. Tam Bir Şirk Medeniyeti

Çağımızın araştırma ve incelemelerinin sonuçları doğruysa, Hz. İbrahim'in ümmeti için şirk sadece dini bir inanç veya putperestlere mahsus bir ibadet şekli değildi. Aynı zamanda bu milletin bütün siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatı bunun üzerinde kurulmuştu. Bura karşılık, Hz. İbrahim'in Tevhid ile ilgili daveti sadece putperestlerin ibadet şeklini ve inancını değil, aynı zamanda hükümdarların

tanrısal sıfatlarını, hakim sınıfın imtiyaz ve üstünlüklerini, rahip ve din adamlarının menfaatini ve kısacası ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal yapısının tümünü etkileyecek nitelikte idi. Hz. İbrahim'in davetini kabul etmek, toplumu temelden değiştirmek demektir. Bu toplum yepyeni temellere oturtulmalıydı. Tevhid'in etkisi toplumun her alanında ve kesiminde görülmeliydi. Böyle büyük çaptaki bir değişiklik ve devrimi kimse kabul etmeye hazır değildi, hele menfaatleri en çok etkilenecek olan hükümdarlar, hakim sınıf, din adamları ve en başta Nemrud benimseyemezdi. Onu niçin, toplumun her kesimi buna şiddetli bir tepki gösterdi.

13.5.7. Nemrudî Şirk Nizamının Değerlendirilmesi

Eski çağlardan beri müşrik toplumların belli bir özelliği vardı. Bu toplumlar ve halklar, Allah'ı "Tanrıların Tanrısı" veya "En Büyük Tanrı" olarak kabul ederler, ama onun tek olduğuna inanmazlardı. Onlar Allah'a pek çok ortak koşarlardı.

Müşrikler her zaman tanrılarını iki kısma ayırmışlardır. Bunlardan biri tabiatüstü bir varlıktır ki, bütün sebep ve neticelere hâkimdir. İnsanlar buna her türlü ihtiyaç ve sıkıntılarını anlatır ve ondan çare bulmasını arzu ederler. Bu tanrı icabında tek veya çok da olabilir. Birden çok tanrılar olunca, en kudretli ve kuvvetli tanrıya ruh, melek, cin, seyyare ve diğer bazı varlıklar yardımcı tanrılar olarak katılırlar. Müşrikler bunlara dua eder, yalvarır, ibadet eder ve kıymetli

hediyeler sunarlar. İkinci tür tanrılık siyaset ve medeniyetle ilgilidir. Bu kategoriye hükümdar tanrılar girer. Bu tanrılar siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki alanda çeşitli yasalar çıkarabilir, kendilerine bağlılığı sağlayabilir ve kısacası, dünyevi işlerde halkın mercii olurlar. Bu tür tanrısal sıfatlar her devirde Allah'tan alınıp, krallık, hakimler, kraliyet aileleri, din adamları ve rahipler ile toplumun ileri gelen kişileri arasında dağıtılmıştır. Kraliyet ailelerinin çoğu bu açıdan tanrılık iddiasında bulunmuşlardır. İddialarını pekiştirmek için de ilk tür tanrı veya tanrıların evlâdı olduklarını ileri sürmüşlerdir. Dinî çevreler ve rahipler de bu hususta kendileriyle işbirliği yapmışlardır.

Nemrud'un tanrılık iddiası da bu türdendi. Nemrud kendisi Allah'ın varlığını inkâr etmiyordu. Gök, yer ve bütün kâinatın yöneticisi ve yaratıcısının kendisi olduğunu ileri sürmüyordu. Dünyada ve evrende her şeye hakim olduğunu da söylemiyordu. İddiası şuydu: Ur veya Irak ülkesi ve halkının mutlak hakimi benim. Ben buranın rakipsiz hükümdarıyım. Ağzımdan çıkan söz bir kanundur. Üzerime başka kimsenin iktidarı ve hakimiyeti yoktur. Bu itibarla, beni Tanrı ve Hükümdar olarak kabul etmeyen Irak'ın her vatandaşı asi ve günahkârdır.

13.5.8. Hz. İbrahim'in Tevhid'e Davetinin Siyasi Yönleri

Hz. İbrahim (a.s.) Allah'ı tek bir ilâh olarak kabul ettiğini ve bunun dışında her türlü tanrıyı üstün şahsiyetleri ve batıl itikadları reddettiğini ilân edince sadece Ur kavminin millî din ve inançlarına ağır darbe indirmiyordu, aksine Nemrud ve diğer hakim tabakanın kuvvet ve iktidarına da açıkça meydan okumuş oluyordu. Zira, yukarıda gördüğümüz gibi dinî inanç ve felsefe Ur'luların bütün hayatını etkilemiş ve bunun sayesinde Nemrud ve yandaşları ülkenin en çıkarıcı zümresi haline gelmişlerdi. Hz. İbrahim tek Allah'a inanmaya davet etmek suretiyle Ur'luların tanrılarını reddettiği gibi Nemrud'un tanrısal sıfatı ve bu sıfat sayesinde sahip olduğu iktidar, şan ve şöhretini de tehlikeye sokmuş oluyordu. Bu sebeple devlete ve hükümete başkaldırmak suçundan Nemrud'un huzuruna çıkarıldı.

13.3.9. Hz. İbrahim'in İkazı ve İleri Sürdüğü Deliller

Nemrud'un sarayında Hz. İbrahim'in sorguya çekildiği ve bizzat Nemrûd'la tartıştığı pek çok tarihî ve dinî kitapta yer almaktadır. Tartışma sırasında Hz. İbrahim, hayat ve ölümün Allah'ın elinde olduğunu söyleyince, Nemrud, "hayat ve ölüm benim elimdedir" dedi. Bunun üzerine Hz. İbrahim, Nemrud'a şöyle seslendi. "Peki, Cenab-ı Allah, güneşi doğudan doğduruyor; sen bunu batıdan doğdur da görelim." Hz.

İbrahim'in bu sözleri Allah'ı inkâr eden Nemrud'u hayli şaşırttı ve çaresizlik içinde bir şey yapamadı.

Hız. İbrahim zaten ilk sözleriyle, Rabb'in, Allah'tan başka bir kimse olamayacağını kanıtlamıştı. Ama Nemrud inatçılıkla bunun cevabını vermekten çekinmedi. Fakat Hız. İbrahim'in bundan sonraki sözleri, Nemrud'un foyasını büsbütün çıkarıverdi. Güneş ve ayın, Hız. İbrahim'in "Allah" dediğı tanrıya bağılı olduğunu pekâlâ biliyordu ve bu hususta hiçbir şey yapamayacağını anlamıştı. O nedenle, cevap verse de ne verecekti? Fakat kendi sarayında ve herkesin önünde Hız. İbrahim'e pes edemezdi ve bir ânda mutlak hakimiyet iddiasından vazgeçemezdi. Hız. İbrahim'in sözleri Nemrud'u sadece şaşırttı, onun doğru yola yönelmesine yaramadı. Nemrud kendini beğenme ve kendine tapma huyundan vazgeçip Hakk'a tapma cesaretini gösteremedi. Halbuki, bu noktada Hakka yönelmiş olsaydı belki de kendisini bekleyen korkunç akıbetinden kurtulmuş olacaktı.

13.5.10. Nemrud'un Ateşi ve Hız. İbrahim Halîlullah'ın Çiçekleri

Talmud'daki kayıtlara göre, Nemrud'un Sarayındaki hararetli münakaşa ve münazaradan sonra Hız. İbrahim zindana gönderildi zindanda 10 gün kaldı. Bundan sonra Kraliyet Konseyi O'nun diri diri yakılmasına karar verdi.

Kur'ân-ı Kerim'in ifadelerine göre Nemrud ve yandaşları bu kararı harfiyyen uyguladılar da.^{50[9]} Ateş yakıldı ve Hz. İbrahim buna atıldı. Ama ateşte Hz. İbrahim'e bir şey olmadı, zira ateş, Allah'ın emriyle soğudu ve üzerinde çiçekler açtı.^{51[10]}

Hz. İbrahim'in kavmi dünyadan silindi ve öyle silindi ki adı sanı bile kalmadı. Allah'ın gönderdiği azaptan kurtulan yalnızca Hz. İbrahim ve mübarek evlâtları (Hz. İsmail ve İshâk) idi.^{52[11]} Kur'ân-ı Kerim'de, Hz. İbrahim'in Ur veya Irak'ı terk etmesinden sonra Nemrud ve bütün millete ne gibi bir azâbın indiği belirtilmemiştir. Fakat bunların azâba uğramış milletlerden biri olduğu sabittir.^{53[12]}

Hz. İbrahim (a.s.)'i alt etmeğe, O'nun sesini kısımağa çalışan Babil'in hükümdar, hâkim, rahip ve din adamları ve bu çirkin işte onlarla beraber hareket eden halk, tarihe karıştılar, hem de öyle ki bugün onların izlerine bile rastlamak

^{50[9]} Hz. İbrahim (a.s.)'in ateşe atılmasıyla ilgili kayıtları görmek için Kur'ân-ı Kerim'in şu sûre ve âyetlerine bakılmalıdır: (Enbiyâ; 68-70, Ankebut; 24 ve Sâffât; 97-98).

^{51[10]} Bu da Kur'ân-ı Kerim'de zikrolunan mucizelerden biridir. Bu mucizelere inanmayan sözde aydın kişilere bir tavsiyemiz var. Kendilerini İslâmiyet'i kabul etmek için zorlamasınlar. İslâm'ı ya olduğu gibi kabul etsinler ya da İslâm camiasından çıksınlar. Bu hususta gereksiz te'vil ve bahaneler ileri sürmesinler. Mucizelerin hikmeti ve önemini daha önceki bölümlerde açıkladık. Bunlara râğmen bazıları, bunları imanın bir parçası olarak kabul etmiyorlarsa, lütfen İslâm'ı değiştirmeye ve modernleştirmeye çalışmasınlar. Kimsenin Kur'ân-ı Kerim'i de değiştirmeye hakkı yoktur.

^{52[11]} Cenab-ı Allah, sadece İbrahim ve evlâtlarını kurtarmadı, onlara peygamberler arasında üstün mevki ve mertebe de verdi. Nitekim Bakara sûresinde şöyle dedi: "Ben seni İnsanlar üzerine İmam (rehber) yapacağım" (Âyet; 124). Gerçekten de bugün dünyada müslümanların dışında yahudi ve Hristiyanlar da Hz. İbrahim'e büyük hürmet gösteriyor ve bağlılıklarını bildiriyorlar.

^{53[12]} Bu hususta Kur'ân-ı Kerim'in bir âyeti şöyledir: Münafıklara ve kâfirlere Nûh, Âd, Semûd ve İbrahim kavimlerinin, Medyen ve Mü'tefike'ler ahalisinin haberleri gelmedi mi?" (Tevbe; 70).

zordur. Ancak, Allah'ın kelâmını söylemek suçundan ateşe atılmak istenen ve bilâhare çaresizlik içinde ülkeyi terk etmeye zorlanan o büyük insan öylesine büyük şan ve şerefe erişti ki, geçen dört bin yıldan beri adı anılmaktadır ve inşaallah kıyamete kadar da anılacaktır. Dünyanın bütün müslüman, Hristiyan ve Yahudileri, İbrahim Halilullah'ın üstün vasıflı bir peygamber olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. Gerçek şudur ki, geçen 40 yüzyılda insan soyu hidayet nurundan ne kadar feyz elde etmişse bu yüce insanın gayret, fedakârlık ve güzel örnekleri sayesinde. Hz. İbrahim, ahirette Allah'ın lütûf ve inayetine nail olacaktır, ama bu dünyada da O'nu seven ve sayan milyonlarca insan vardır.

13.5.11. Talmud'daki Kayıtlar

Hristiyanların mukaddes kitabı İncil'de Nemrud ile Hz. İbrahim (a.s.) arasındaki tartışma, kendisinin ateşe atılması, bu ateşin soğuması, kendisine hiçbir şey olmaması, zindana atılması, milleti ile amansız mücadelesi ve nihayet Babil (Irak veya Ur)'e Allah'ın azâbının inmesi, kısacası, Babil veya Irak'taki yaşantısının hiçbir safhası kaydedilmemiştir. Ancak İncil'in "Doğum" ile ilgili bölümünde Hz. İbrahim (a.s.)'in ülkeyi terk etmesine dair bazı kayıtlar vardır. Fakat bu olay bir peygamberin hicretinden çok alelâde bir ailenin, iş ve geçim kaynaklarını aramak üzere bir ülkeden başka bir ülkeye göç etmesi gibi anlatılmıştır. Kur'ân-ı Kerim ile İncil'in kayıtlarında önemli bir nokta daha vardır. Kur'ân-ı Kerim'e göre Hz. İbrahim'in müşrik ve putperest babası, oğluna baskı

ve zulüm yapanların başında idi. İncil ise, bizzat Hz. İbrahim'in babasının, evlâtlarıyla birlikte (ki bunlar arasında oğul, torun ve gelinleri de vardı) Harran'a gidip yerleştiğini beyan etmektedir. (Bk: Doğum, XI, Bölüm, 27-32 ayetleri). Bundan sonra, Cenab-ı Allah'ın, Hz. İbrahim'e, Harran'dan Kenan'a gidip yerleşme emri verdiği belirtilerek şunlar ekleniyor. "Ben seni büyük bir millet haline getireceğim ve bereket vereceğim ve senin ününe ün katacağım. O halde, sen bereketli ol. Senin mübarek olduğunu söyleyenlere bereket vereceğim ve seni lânetleyenleri ben lanetleyeceğim ve yeryüzünün bütün kabileleri (milletleri) senden bereket alacaklardır." (Doğum: Bölüm, XII., 1-3 ayetleri) İncil'deki bu kayıtlar biraz havada kalıyor ve Allah'ın birden bire Hz. İbrahim'e bu kadar ilgi göstermesinin sebebi, O'nun hikâyesini başka kaynaklardan öğrenmeyenler tarafından anlaşılmıyor.

Fakat Yahudilerin dini kitabı Talmud'da, Hz. İbrahim'in Irak veya Babil'de kaldığı süre içinde başından geçen önemli olaylar, şahsiyeti, karakteri ve alışkanlıklarıyla zevkleri hakkında, Kur'ân-ı Kerîm'de bulunmayan bazı ayrıntılara rastlanıyor. Fakat her iki mukaddes kitabın kayıtları birbiriyle karşılaştırılınca pek çok farklılıklar göze çarpıyor. Talmud'da bu hususta pek çok ayrıntıların yer almasına rağmen bunların kopuk, tutarsız ve mantıksız olduğu anlaşıyor. Buna karşılık Kur'ân-ı Kerîm, Hz. İbrahim'in kişiliği, karakteri, yaşantısı ve başından geçen olayları net ve açık bir şekilde bize

sunmaktadır. Bunlar da ne herhangi bir fazlalık ve ne de saçma sapan şeyler. Kastettiğimiz şeyi anlatmak için sanırız, Talmud'da yer alan ayrıntıları buraya özet halinde vermek daha uygun olacaktır. Böylece, Kur'ân-ı Kerîm'in, İncil ve Yahudi mukaddes kitaplarına dayanarak hazırlanan bir kitap olduğunu iddia edenlerin iddialarının asılsızlığı bir kez daha ortaya çıkacaktır.

Talmud'un kayıtlarına göre, Hz. İbrahim'in doğduğu gün kâhinler fala bakmış, ayrıca gökte bir alâmet görmüşler ve bunlara dayanarak, Târeh'in evinde doğan bebeğin (Hz. İbrahim'in) öldürülmesi için Nemrud'a tavsiyede bulunmuşlardır. Buna göre, Nemrud yeni doğan bebeğin canına kıymaya and içti. Fakat Târeh, kölelerinin bir çocuğunu Nemrud'un adamlarına vermek suretiyle Hz. İbrahim'in hayatını kurtardı. Sonra Târeh karısı ve çocuklarıyla birlikte gidip bir mağaraya saklandı. Orada 10 sene kaldı. On birinci yılda Târeh, Hz. İbrahim'i, Hz. Nuh'a yolladı. Hz. İbrahim 39 sene, Hz. Nuh ve oğlu Sam'ın hizmetinde terbiye gördü. Bu sırada, Hz. İbrahim öz yeğeni Hz. Sare ile evlendi. Sare Hz. İbrahim'den 42 yaş küçüktü. (İncil, Hz. Sare'nin, Hz. İbrahim'in yeğeni olduğu hususunu açıklamıyor. Ayrıca, ikisi arasında yaş farkının sadece 10 olduğunu belirtiyor, Bk: Doğum: XI, 29. ayet ve XVII: 17. ayet).

Bundan sonra Talmud'un kayıtları şöyledir: Hz. İbrahim 50 yaşında iken Hz. Nuh'un evinden babasının evine geldi.

Eve geldikten sonra gördü ki, babası putperesttir ve evde senenin 12 ayına göre 12 put vardır. Hz. İbrahim ilk önce babasını hidayete getirmeye ve putperestlik ile şirkin zararlarını kendisine anlatmağa çalıştı. Fakat babası inatçı bir insandı ve atalarının dinini bırakmak istemiyordu. Bir türlü yola gelmedi. Nihayet bir gün Hz. İbrahim evdeki bütün putları kırdı. Târeh eve gelince putlarının perişan halini gördü ve küplere bindi. Öfkeli bir şekilde evden çıktı ve doğru Nemrud'a giderek gerçeği anlattı. Târeh öldürölmek istenen çocuğun babası olduğunu, bu çocuğun bugün 50 yaşında bulunduğunu ve evdeki bütün putları kırdığını Nemrud'a anlattı. Nemrud da Hz. İbrahim'i çağırarak kendisini sorguya çekti. Sorgu sırasında Hz. İbrahim ters cevaplar verince Nemrud kızdı ve O'nu zindana attırdı. Daha sonra Kraliyet Konseyi'ni toplayarak durumu görüştü. Konsey, Hz. İbrahim'in ateşe atılmasına karar verdi. Bunun üzerine belirlenen gün ve saatte odun ve ağaçlar toplanarak ateş yakıldı ve Hz. İbrahim buna atıldı. Ateşe Hz. İbrahim'in yanı sıra kardeşi ve kayınpederi Haran da atıldı. Bunun sebebi şuydu. Hz. İbrahim ateşe atılmadan önce Nemrud, Târeh'i azarladı ve oğlunu doğduğu gün öldürtmek istediğini ancak onun yerine bir kölenin oğlunun öldüröldüğünü hatırlatarak bu sahtekârlığı neden ve nasıl yaptığını sordu. Târeh de dedi ki, "Ben işi Haran'ın tavsiye ve teşviki üzerine yaptım." Böylece kabak Haran'ın başında patladı ve o Hz. İbrahim ile birlikte ateşe atıldı. Haran ateşe atılır atılmaz yanıp kül oldu.

Ama seyirciler, Hz. İbrahim'in ateşin tam ortasında rahat dolaşmakta olduğunu ve kendisine hiçbir zarar gelmediğini gördüler. Nemrud'a bu garip vak'a hakkında bilgi verdiler ve o durumu kendi gözüyle görmek üzere ateş yerine geldi. Nemrud oraya varınca Hz. İbrahim'e şöyle seslendi: "Ey gökteki Allah'ın kulu, ateşten çık ve yanıma gel." Hz. İbrahim onun dediğini yaptı ve ateşten dışarıya çıktı. Nemrud, Hz. İbrahim'in bu harika Mu'cizesinden etkilenerek kendisine saygı ve bağlılığını bildirdi, ayrıca kıymetli hediye ve eşyalar da verdi.

Yine Talmud'un kayıtlarına göre, Hz. İbrahim bu vak'adan sonra Babil veya Irak'ta iki sene kaldı. Bu arada Nemrud bir kâbus gördü ve bunun tâbirim falcılara sordu. Falcılar, Hz. İbrahim'in, Nemrud hanedanının hakimiyetine son verebileceğini, bu sebepten kendisinin öldürülmesi gerektiğini belirttiler. Bunun üzerine Nemrud, Hz. İbrahim'i öldürtmek için birkaç adamını görevlendirdi. Fakat Nemrud'un, Hz. İbrahim'in hizmetine verdiği bir kölesi olan el-Ya'zer bu suikasttan efendisini haberdar etti. Hz. İbrahim derhal Hz. Nuh'a kaçıp sığındı. Târeh oraya gelerek Hz. İbrahim ile gizlice buluşurdu. Nihayet baba ile oğul ülkeyi terk etmeye karar verdiler. Hz. Nûh ile Sam da bu kararı beğendiler. Sonunda, Târeh, oğlu İbrahim, torunu Lût ve torunu ile gelini olan Hz. Sare'yi alıp Ur'dan Harran'a göç etti. (Bk: Selections from Talmud, by H. Polano, Londra, s. 30-42).

Talmud'un bu hikâyesini okuduktan sonra akli başında olan bir kişi, Kur'ân-ı Kerîm'in bundan esinlenerek yazıldığını söyleyebilir mi?

13.6. LÛT KAVMI

İncil'deki kayıtlara göre, Hz. İbrahim'in iki kardeşi vardı: Nahûra ve Harân, Hz. Lût, Haran'ın oğluydu. (Bk: Doğum, Bölüm: XI, 26. ayet). Kur'ân-ı Kerîm'in Ankebût Suresinin 26. ayetindeki bilgiye göre Hz. İbrahim'e kavminden sadece Hz. Lût iman etmişti.

Hz. Lût aleyhisselâm, Hz. İbrahim (a.s.)'in yeğeniydi. Hz. Lût amcası Hz. İbrahim (a.s.) ile birlikte Irak'tan çıkıp bir süre Suriye, Filistin ve Mısır'da dolaştı ve vaaz ile tebliğin inceliklerini öğrenmesinin yanı sıra Hakk'a davetin zorluklarından da haberdar oldu. Sonra, Cenâb-ı Allah tarafından peygamberlik makamına getirilince, Lût kavmi ismiyle meşhur olan, ahlâkı belki de en çok bozuk olan ve dalâletin son haddine ulaşmış olan milletin ıslâhına memur edildi. Sodomluların Hz. Lût'un kavmi olduğu söyleniyorsa da, bu herhalde, çeşitli milletler arasındaki yakın münasebet ve akrabalıktan olabilir.

13.6.1. Lût Kavminin Yaşadığı Bölge

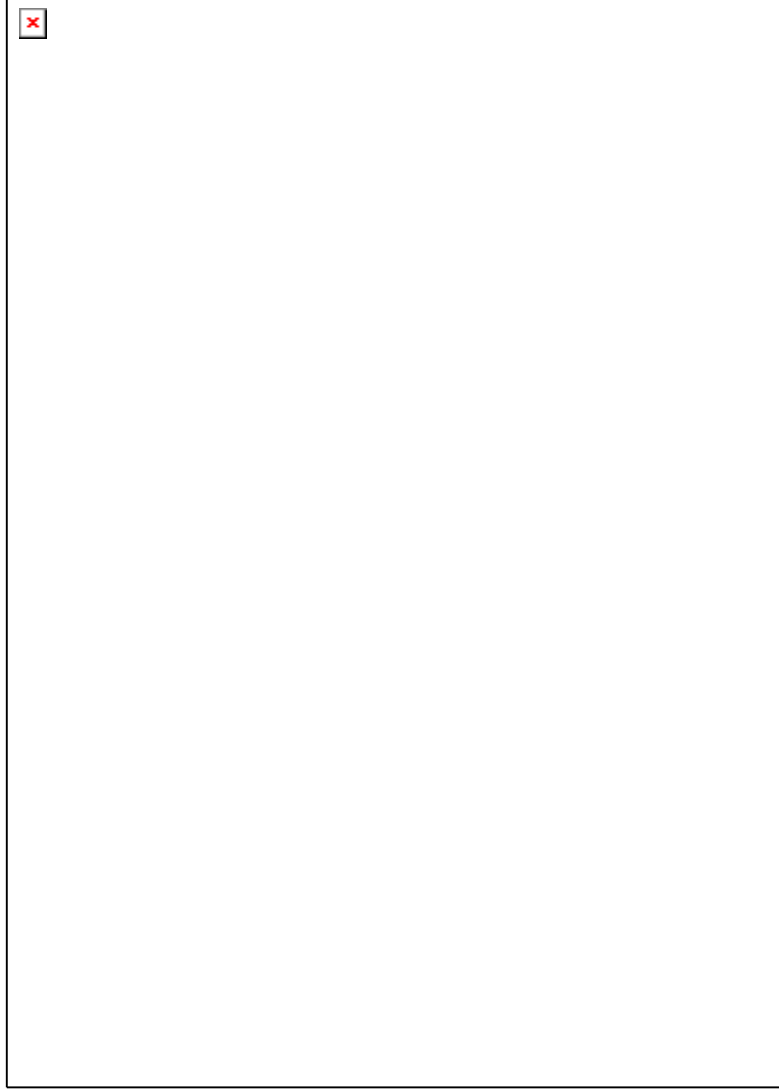
Lût kavmi, bugün Ürdün olarak bilinen Irak ile Filistin arasındaki topraklarda yaşıyordu. İncil'de bu milletin yaşadığı ülkenin hükümet merkezinin Sodom olduğu belirtilmiştir, ki

herhalde Lût Gölü yakınlarında bir şehirdi. Talmud'daki kayıtlara göre Lût kavminin başlıca kentleri arasında Sodom'un dışında dört şehir daha vardı. Bu şehirlerin ortalarında öylesine büyük ve yemyeşil bir bahçe vardı ki bunu uzaktan görenler bile mest olurlardı. Ne var ki bugün bu milletin izine bile rastlanmıyor ve yerleşim bölgelerinin nereleri olduğu da kesin olarak bilinmiyor. Lût adını andıran bugün sadece Lût gölü vardır ki buna Ölü Deniz de denilir.^{54[13]}

Felâkete uğramış ve harap olmuş bu bölge Hicaz'dan Suriye'ye ve Irak'tan Mısır'a giderken yolda görülür. Yolcular buranın hazin manzarasını görür ve imanlı olanlar bundan ibret alırlar. Bu bölge, Lût gölünün güneydoğusunda yer almaktadır. Coğrafya ve arkeoloji uzmanları ile tarihçiler bu bölgenin özellikle güney kesiminin dünyada eşi görülmemiş bir virane olduğunu söylerler.

Üstelik Lût kavmi bu kötü fiili gizli, saklı da yapmıyordu, alenen ve herkesin önünde yapıyordu. Bu illete herkes yakalanmıştı. Neml sûresinde de buna işaret edilmiştir:

^{54[13]} Yahudilerin tahrif ettikleri İncil'de, Hz. Lût (a.s.)'ın şahsiyeti ve karakterine sürülen lekeler arasında kendisinin Hz. İbrahim (a.s.) ile kavga edip Sodom'a gitmesi de yer almıştır. (Doğum, Bölüm: XIII, âyet: 1-12). Fakat Kur'ân-ı Kerîm bu yanlış ifadeyi yalanlıyor. Kur'ân'ın ifâdesine göre, Hz. Lût, Cenab-ı Allah tarafından peygamber yapılarak söz konusu bölgeye gönderilmişti ve görevi oranın sapık halkına hidâyet yolunu göstermekti.

Lût Kavminin Yaşadığı Bölge

13.6.2. Lût Kavminin Sapıklığı

Kur'ân-ı Kerîm'de Lût kavminin yozlaşması ve kötü yola sapmasıyla ilgili kayıtlara bakalım.

"Rabbinizin sizin için helâl yarattığı zevcelerinizi bırakıyorsunuz. Doğrusu siz haddinizi tecavüz eden bir kavimsiniz." (Şuarâ; 166)

"Gerçekten siz, kendinizden evvel, âlemlerden hiçbirinin yapmadığı çok kötü bir işi yapıyorsunuz." (Ankebût; 28)

"Siz erkeklere, mukarenet edecek, yol kesecek ve toplantınızda edepsizliği yapıp duracak mısınız?" (Ankebut; 29)

Bu ayetlerde, Lût kavminin en kötü illeti olan eşcinselliğe değinilmiştir. Bilindiği gibi, Lût kavminin adı eşcinsellikle özdeşleşmiştir. Homoseksüellik, Lût kavminin simgesi haline gelmişti. Nitekim A'râf sûresinde şöyle denilmiştir:

"Siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yanaşıyorsunuz." (Âyet; 81)

"Doğrusu siz, ne yaptığınızı bilmez bir kavimsiniz." (Âyet; 55)

Aslında, Lût kavminin yakalandığı illet çok eski çağlardan beri İnsanlar arasında süregelmektedir. Homoseksüellik veya eşcinsellik gibi kötü bir fiil Lût kavminde bu kadar yaygınlaşmış, Yunan felsefesinde de yücelmiştir. Bu hususta bir eksiklik var idiyse, bunu da bugünkü Avrupa ve Amerika tamamlamıştır. Çağımızda ileri ve gelişmiş olarak bilinen Batı medeniyetinde eşcinsellik alabildiğine yaygınlaşmış ve bunun yasallaşması için geniş kampanyalar açılmıştı. Nitekim Federal Almanya başta olmak üzere çeşitli

batılı memleketlerde bunun için parlamentodan ve hükümetten kanunlar çıkarılmıştır. Halbuki aynı cinsten olanlar arasında cinsî münasebet, tabiat kanununa aykırıdır. Cenâb-ı Allah (cc.) bütün canlılar arasında dişi ve erkek farkını, nesillerin devamı için yapmıştır. Bu fark İnsanlar arasında daha önemli ve gereklidir, çünkü İnsanlar bir araya gelerek aile ve toplumları oluşturmaktadırlar. Fert, aile ve toplum aynı zamanda geniş bir medeniyet meydana getirirler. Bu sebeple ayrı yapı ve mizaçta erkek ve kadınlar yaratılmıştır. Bu iki karşı cinsin birbirine yaklaşmalarını sağlamak amacıyla aralarında cinsel cazibe yaratılmıştır. Her iki cinsin beden ve ruh yapısı, zevcelik vazifesinin yerine getirilmesi için müsait hale getirilmiştir. Tabiatın ihtiyacını karşılamak üzere birleşmelerini teşvik edici ve tatmin edici bazı unsurlar yaratılmıştır. Fakat eşyaların tabiatına aykırı hareket ederek kendi cinsinden olanlara karşı fazla ilgi duyan ve halta onlarla cinsî ilişki kurup bundan zevk alan bir kişi aynı zamanda birçok suç işlemiş olur. Bu kişi evvelâ kendi nefsiyle mücadele etmek zorunda kalır. Kendi vücut yapısı ve ruh sisteminde bozukluk meydana getirir. Bu kişinin ilişki kurduğu hemcinsi de aynı sınavdan geçer ve bu kişinin vücut, ruh ve ahlâkında büyük çapta tahribat yapar. İkincisi, homoseksüel bir kişi tabiata ve tabiat kanunlarına ihanet eder. Zira tabiatının, türlerin büyümesi ve medeniyetlerinin gelişmesi için tâyin ettiği haz ve zevki bu şahıs istismar ediyor, kötüye kullanıyor. Bu haz ve zevkin alınmasının bazı sorumlulukları vardır. Bu

şahıs bu zevki, bu sorumluluk ve görevleri yerine getirmeden alıyor, daha doğrusu gasp ediyor. Üçüncüsü, bu kişi insan toplumuna da ihanet ediyor. Şöyle ki, toplumun fertlerinden, kaide ve kuralları ile kuruluşlarından yararlanıyor, ama bunun karşılığını vermiyor ve bu hususta kendisine düşen görev ve yükümlülükleri yerine getirmiyor. Hatta enerjisini, toplumun ahlâk ve kültürünü bozacak ve sarsacak yollarda harcıyor. Homoseksüel hem kendi ailesi hem toplumu için zararlı ve tamamıyla pasif ve faydasız bir yaratık haline geliyor ve ilişki kurduğu en az bir hemcinsinin kaderini de aynı yola sokuyor. Bir homoseksüel, en az bir erkek ve iki kadının hayatını da mahvediyor. Zira aralarında eşcinsel ilişki bulunan iki erkeğin karıları da fuhuşa ve kötü yola sevk ediliyor.

"Elçilerimiz Lût'a geldikleri vakit O'nun üzerine fenalık geldi ve kalbi duraladı. Ve: 'Bu çok çetin bir gündür' dedi. Kavmi O'na (Lut'a) koşarak geldi. Onlar eskiden beri kötülük işlemeye alışık kimselerdi. Lût, 'ey kavmim, işte kızlarım, onlar sizin için daha temizdir. Allah'tan korkun. Beni misafirlerim içinde rezil etmeyin, içinizden aklı başında bir adam da mı yoktur?' dedi. Onlar, 'senin kızlarında bir hakkımızın olmadığını bilirsin. Ve sen bizim ne istediğimizi de bilirsin.' dediler!" (Hûd; 77-79)

Kur'ân-ı Kerîm'de anlatılan bu kıssanın tafsîlâtından anlaşılıyor ki, melekler Hz. Lût (a.s.)'a güzel delikanlılar kılığında geldiler ve Hz. Lût bunların melek olmalarından

habersizdi. Bu sebepten dolayı, bu misafir gençlerin gelmesinden tedirgin ve huzursuz oldu. O, milletin ne kadar ahlâksızlaştığını ve bozulduğunu pekiyi biliyor ve başına geleceklerden korkuyordu.

Söz konusu ayetlerde bahsedilen kızlar hem Hz. Lût (a.s.)'un öz kızları olabilir, hem de milletin diğer kızları. Bilindiği gibi, bir peygamber kendi ümmetinin babası durumunda oluyor ve bu bakımdan herkesin kızı onun öz kızı gibi oluyor. Hz. Lût bu manada bütün kızların kendi kızları olduğunu söylemiş olabilir. Ya da sadece kendi kızlarından bahsetmiş olabilir. Fakat her iki durumda da onun şehvetten kuduran halka, "gelin bu kızlarla cinsel açlığınızı giderin" dediği düşünülemez. Zira, "onlar sizin için daha temizdir" demesi, bu ihtimali ortadan kaldırıyor. Hz. Lût'un söylemek istediği yalnızca erkeklerin cinsel ihtiyaçlarını tabîi ve meşru yollarla gidermeye çalışmalarını öğütlemektir. Bunun için kadın ve kızlar az değildi.

Yukarıdaki ayetlerde Lût kavminin ahlâksızlığı, iğrençliği ve çirkinliği ortaya konmuştur. Bu kavim sadece doğal yollardan ayrılmamış, aynı zamanda bu kötülüğe öylesine alışmıştı ki bütün ilgisi ve zevki bu kötü fiile bağlanmış kalmıştı. Doğal yoldan tamamıyla ayrılmış, bu tarafa tenezzül bile etmiyordu, inançsızlıkları o kadar artmışa ki, bu doğal yolun kendileri için tamamen kapalı olduğunu söylemekten de çekinmiyorlardı. Gerçek şu ki, bu, ahlâksızlığın son haddiydi. Sadece nefsinin zaafı yüzünden haram iş yapan bir kişinin

durumu farklıdır. Zira, o bir yanlışlık yapıyor ve bu yanlışlığını düzeltmek için çaba harcıyor. O daima helâl şeyler yapmaya, haramdan kaçmaya çalışıyor. Böyle bir kişi doğru yola gelebilir ve günahı affedilebilir. Fakat bir kişinin bütün düşüncesi ve hatta yaşantısı harama dayanır ve helâlin kendisi için uygun olmadığını düşünürse, onun insan sayılmasına herhangi bir sebep yoktur. O bir mikroptur ve ancak lağım suyunda ve bataklıkta yaşayabilir. İnsanlar arasında onun yeri yoktur. Bu tür mikroplar bir ailede tesadüfen doğarsa, bunların haşerat ilâcıyla temizlenmesi gerekir.

"Şehir halkı birbirlerine müjdeleyerek geldiler. Lût: 'Bunlar benim misafirlerimdir, beni utandırmayın. Allah'tan korkun. Beni rezil etmeyin.' dedi. Onlar: 'Biz seni herkesi himaye etmekten menetmedik mi?' dediler. Lût, 'eğer bir şey yapmak isterseniz iste kızlarım' dedi. (Habibim) senin hayatın hakkı için, Lût kavmi kendi sarhoşluklarında bir şey görmez olmuşlardı." (Hicr; 67-72)

Bu ayetlerden de, Lût kavminin ahlâkının ne kadar bozulduğu ortaya çıkıyor. Şehrin bir mahallesinde bir kişinin evine güzel gençlerin gelmesi, oraya cinsî sapık ve ahlâksızların hücum etmelerine yol açabiliyordu. Şehvet ve şiddetli cinsî arzulardan gözleri dönmüş bu adamlar o eve saldırıp, gelen güzel misafirlerle cinsi açlıklarını gidermek için açıkça talepte bulunmaya cesaret edebiliyorlardı. Bütün mahallede, şehirde ve hatta memlekette bu ahlâksızlığa karşı

çıkacak ve insan kılığındaki hayvanlara dur diyecek kimse yoktu. Herkesin duyguları, vicdanları ölmüştü. Hz. Lût (a.s.) gibi temiz ve güzel ahlâk timsalinin evine bile sapıkların böyle hücum ettiği bir ortamda diğer başka kimselerin iffet ve namusunun emniyette olduğu düşünülebilir mi?

13.6.3. Talmud'un Açıklamaları

Talmud'da da Lût kavminin ahlâk bozukluğu ve sapıklığı hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Bu bilgileri buraya özet şeklinde aktarıyoruz. Bir defasında Aylâm'lı bir yolcu Lût kavminin memleketinden geçiyordu. Hava kararınca mecburen Sodom'da konaklama gereğini duydu. Torbasında yiyecek, içecek her şey vardı. Yatması için gerekli örtüsü de vardı. Bu sebeple kimsenin evine gidip misafir olmak için kapısını çalmadı. Bir ağacın altında uzanıverdi. Derken bir Sodom'lu oraya geldi onu istirahat ederken gördü ve evinde misafir etmekte ısrar etti. Gece onu evinde misafir etti, ama sabah misafir henüz uykuda iken katırı, egeri ve bütün mallarını alıp kaçırverdi. Misafir kalkınca soyulduğunu fark etti, dövünmeye başladı, herkese yalvardı ve hırsızın bulunmasını istedi. Ama kasabalılar bu zavallı adama acımak bir yana, geriye kalan bütün parası ve malını gaspedip sınırışı ettiler.

Bir defasında Hz. İbrahim (a.s.)'in eşi Hz. Sare, Hz. Lût'un ailesinden haber almak üzere uşakları olan El-Ya'zer'i Sodom'a gönderdi. El-Ya'zer Sodom şehrine girdiğinde bir

Sodom'lunun bir yabancıyı dövmekte olduğunu gördü. El-Ya'zer ona çok kızdı ve bir yabancıya ve yolcuya böyle bir muamele yapmasını kınadı. Bunu der demez, El-Ya'zer'in etrafında toplanan halk bu sefer onu dövmeye başladı. El-Ya'zer canını zor kurtardı.

Bir defasında fakir bir kişi Sodom'a geldi. Açlıktan ölüyordu, ama kimse ona yiyecek vermedi. Açlıktan bayılan bu kişiyi Hz. Lût'un kızı gördü ve eve getirdi, karnını doyurdu. Bunu duyan Sodom'lular hem Hz. Lût'u, hem kızını azarladılar ve bu gibi hareketleri bir daha yapmamalarını istediler.

Talmud'un yazarı bu gibi, diğer bazı olayları anlattıktan sonra Sodom'luların günlük yaşantılarında son derece zâlim, acımasız, hilekâr ve ahlâksız olduklarını belirtiyor. Herhangi bir yolcu Sodom'dan canı ve malı emniyet içinde olarak geçemezdi. Hiçbir fakir, aç ve açıkta kalan bir kişi Sodom'da barınamaz, karnını doyuramazdı. Pek çok defa, dışardan gelen fakir ve aç yolcular bu şehirde öldüler. Sodomlular, ölüye saygı diye bir şey de bilmiyorlardı. Ölülerin elbise ve üzerinde bulunan eşyalarını çalıp, çıplak olarak toprağa gömerlerdi. Belde'nin yabancıları olan bir tüccar veya iş adamı buraya tesadüfen geldiğinde her şeyini kaybederdi. Soyulan kişiler üzülürken halk etrafında toplanarak onu alaya alırdı. Sodom'da bir de büyük park yapılmıştı, ki birkaç kilometre uzunluğunda idi. Sodomlular bu parkta alenen cinsi

münasebette bulunur ve her türlü cinsi sapıklıkları yaparlardı.

13.6.4. Kur'ân-ı Kerîm'in Az ve Öz İfadeleri

Talmud ile mukayese edildiğinde Sodom'luların durumunun Kur'ân-ı Kerîm'de az ama öz bir şekilde anlatıldığını görürüz. Kur'ân-ı Kerîm'in bir ayetinde şöyle denilmiştir: "Onlar eskisinden çok daha kötü şeyler yapıyorlardı." Bir başka ayette şöyledir: "Siz erkeklerinizle nefsinizin ihtiyaçlarını gideriyor, yolcuların yolunu kesiyor ve toplantılarınızda açıkça sapıklıklar yapıyorsunuz."

13.6.5. Peygamber'in Davetine Tepki

Hz. Lût geçmişte olduğu gibi ümmetini Allah'a ve doğru yola davet edince sert bir tepkiyle karşılaştı ve ümmeti kendisine şöyle dedi.

"Ey Lût bu sözlerine son vermezsen, bu memleketten çıkarılanlardan olursun." (Şuarâ; 167)

Sodom'lular demek istiyordu ki, Hz. Lût kendilerini uyarmasın, yaptıklarına karşı çıkmasın, çünkü eğer arzularının dışına çıkarsa, O'nun sonu da geçmişte kendilerini uyaranlardan farklı olmayacaktır ve sürgüne gönderilecektir.

A'râf ve Neml sûrelerinde belirtildiği gibi, Sodom'lu sapıklar Hz. Lût'a böyle bir ikazda bulunmadan önce zaten O'nu, ailesi ile beraber ülkenin sınırlarının dışına çıkarmaya karar vermişlerdi. Şu ayete bakınız.

"Lût ailesini memleketinizden çıkarın. Çünkü onlar, temizliğe gayret eden insanlardır." (Neml; 56)

13.6.6. Meleklerin Gelişi

"Elçilerimiz İbrahim'e müjde ile geldiklerinde. 'Diz, bu memleket halkını helâk edeceğiz. Çünkü onlar zâlim oldu' dediler." (Ankebût; 31)

Hız. Lût (a.s.)'a azab-ı ilâhî ile gönderilen melekler ilk önce Hız. İbrahim'e vardılar ve kendisine Hız. İshâk ve sonra Hız. Yakub'un doğacaklarını müjdelediler ve daha sonra Hız. Lût'un kavmini helâk edeceklerini söylediler.

"İbrahim: 'Onların içinde Lût da vardır,'" dedi.

Bir kerre, Hız. İbrahim melekleri insan kılığında görünce korktu, çünkü meleklerin insan kılığında olmaları bir tehlike işaretiydi. Fakat insan kendisine doğacak evlâtları hakkında müjde verince o da Allah'ın azâbının Lût kavmine yönelik olduğunu öğrenip biraz rahatladı, ama bu kavmin bağışlanması için ısrarla yalvardı. Ne var ki, Hız. İbrahim'in yalvarışları kabul edilmedi, iş işten geçmişti. Bu hususta bir şey söyleme imkânının bulunmadığı, Allah'ın hükmünün verilmiş olduğu ve bunun geri alınamayacağı belirtildi. Bu cevaptan sonra, Lût ve ailesi hakkında endişelenmeye başladı ve dolayısıyla endişesini yukarıdaki biçimde dile getirdi. Yani bu azaptan Lût ve ailesinin kurtulmaları gerektiğini söyledi. Bunun üzerine meleklerin cevabı şu oldu.

"Biz orada kimlerin olduğunu daha iyi biliriz. O'nu da ehlini de kurtaracağız. Yalnız geride kalacaklardan olan karısı hariç." (Ankebût; 32)

Tahrîm sûresi (10. ayet)'ne bakılırsa, yukarıda adı geçen kadın Hz. Lût'a sadık değildi. Bu sebeple, bir peygamberin karısı olmasına rağmen diğer mel'un ve mağdublar ile birlikte helâk olmasına karar verilmişti. Kuvvetli ihtimal şu ki, Hz. Lût Ürdün'e hicret ettikten sonra yeni ülkede yerleşince Sodomlulardan birinin kızıyla evlenmiştir. Fakat bu kadın uzun süre Hz. Lût'un zevcesi olmasına rağmen kendisine iman edememiş ve bütün fikir ve düşünceleriyle kendi milletine bağlı kalmıştır. Bilindiği gibi Allah katında kan akrabalığı ve benzeri ilişkilerin hiçbir önemi yoktur. Herkes kendi iman ve ahlâkına göre Allah'ın mahkemesinde yargılanmakta, cezalandırılmakta veya ödüllendirilmektedir. Bu itibarla, bu kadının, kâfir olarak kalması, kocasının peygamber olmasına râğmen, felaketine yol açmıştır.

13.6.7. Hz. Lût'un Endişe ve Telâşı

"Elçilerimiz Lût'un yanına gelince bu O'na güç geldi. Onlar yüzünden çok kederlenip tâkatı kesildi." (Ankebût; 33)

Hz. Lût'un birden bire telaşlanmasının sebebi, meleklerin çok güzel delikanlılar şeklinde gelmeleri idi. Hz. Lût kendi ümmetinin kötü huyu, sapıklığı ve eşcinsel eğiliminden haberdardı ve biliyordu ki bu güzel gençler mutlaka halkın dikkatini çekeceklerdi. Sapık kişilerin kendilerine kötü niyetle

yaklaşmalarını önlemek için aklına bir şey gelmedi. Onları ne yapacağını, nasıl saklayacağını bilemedi. Bu yerde, misafir idiler ve onları evinden kovmasına gönlü razı olmuyordu. Bu hem uygun olmayacaktı, hem de daha tehlikeli idi; zira, akşam olmuştu, geceyi dışarıda geçirmeleri halinde, kendilerini kurtarmaları ve namuslarını korumaları daha da güçleşecekti. Böylece, Hz. Lût onları kendi eliyle aç kurtlara yem olarak vermiş olacaktı.

Hûd sûresinde belirtildiği gibi, halkın Hz. Lût'un evine hücum ettiği ve misafirlerini koruma imkânının hiç bulunmadığı bir sırada Hz. Lût çaresizlik içinde bağırıverdi: "Ah keşke, bende size karşı gelecek bir kuvvet bulunsa yahut kuvvetli bir yere dayansam" (Ayet; 80) Bunun üzerine melekler dedi ki, "Ey Lût, Biz Rabbinin elçileriyiz. Kavmin sana katiyyen dokunamaz." (Ayet; 81). Bundan sonra Ankebût suresinde şöyle buyrulmuştur:

"Korkma ve kederlenme." (Âyet; 33)

Bu sözler, Hz. Lût'a gelen meleklerindir. Yani, melekler Lût'a demek istiyorlardı ki, "bizim namus ve emniyetimizin nasıl korunacağı konusunda tasalanma. Bunlar bize bir şey yapamazlar." Bu sözlerden sonra melekler, kendilerinin insan değil, melek olduklarını itiraf ettiler. Melekler aslında kılık değiştirerek Sodomluları imtihan etmeğe ve nihayet helâk etmeğe geldiklerini açıkladılar.

Hz. Lût (a.s.) ile ilgili Kur'ân-ı Kerim'de yer alan kıssaya göre melekler genç ve yakışıklı birer delikanlı hüviyetiyle Sodom'a gelmişlerdi ve Hz. Lût ilk önce onların melek olduğunu bilmiyordu. Bu sebeple endişe duyması ve telaşlanması gayet doğaldı.

Bu gençlerin Hz. Lût'un evine misafir olarak geldiğini duyan Sodomlular derhal evine hücum ettiler ve onlara sahip olmak istediler. Şehvetten gözleri dönmüş bu İnsanlar dur durak bilmiyorlardı. Hatta onlara tecavüze bile kalkıştılar. Bunun üzerine Hz. Lût kendilerinin Allah'tan korkmalarını istedi. Onların kendi evine misafir geldiklerini, namuslarını koruma vazifesinin kendisine ait olduğunu söyledi. Sonra kızlarının kendileri için daha temiz olduğunu belirterek evlerine dönmeleri için yalvardı. Fakat bu hain ve ahlâksız kişiler söz dinlemez olmuşlardı. Onlar kızlara meyil etmediklerini, gayelerinin genç delikanlılara sahip olmak olduğunu utanmadan söylediler (Hûd; 78-79)

"Gerçekten O'nun misafirlerine kötülük kastetmişlerdir. Biz de onların gözlerini kör ediverdik. Onlara, 'azabımı ve tehditlerimi tadın (buyurduk)" (Kamer; 37)

Hz. Lût (a.s.), rica etti, yalvardı, "Allah rızası için bu işten vazgeçin, ne isterseniz, yaparım" dedi. Ama nafile. Onların kulağı sağır olmuştu. Eve girdiler ve misafirleri zorla dışarıya çıkarmak istediler, işte tam bu sırada gözleri Allah tarafından kör edildi. Melekler de Hz. Lût ve ailesinden derhal evi ve şehri

terk etmelerini istediler. Arkalarına bakmaksızın, sabah olmadan memleket hudutlarının dışına çıkmalarını öğütlediler. Hz. Lût ailesiyle beraber şehri terk eder etmez Sodomlulara veya Ürdün'lülere büyük bir azab indi.

İncil'de azâbın ayrıntıları şöyledir: "Ve onlar o erkeğe, yani Lut'a hücum ettiler ve kapıları kırmak için evine yanaştılar. Fakat o erkekler, yani melekler, ellerini uzatarak Lût'u evin içine çektiler. Kapıyı kilitlediler ve evin kapısında bulunan erkeklerin küçük büyük hepsinin gözlerini kor ettiler. Bu yüzden kapıda toplanan erkekler bir türlü kapıyı bulamadılar." (Doğum, XIX: 9-11).

"Onlar: 'Biz günahkâr bir kavme gönderildik' dediler. Onların üzerine balçıktan taşlar atmak için. Ki o taşların her birinin üzeri, Rabbi tarafından, haddi aşanlara mahsus olarak işaretlidir." (Zâriyat; 32-34)

Sanki Allah, her taş, damgasını vurmuştu ve bu taşların vazifesi adamları takip edip helâk etmektir.

13.6.8. Azâb'ın Gelişi

"Emrimiz geldiğinde altlarını üstlerine getirdik. Balçıktan pişirilmiş ufak taşları üstlerine yağdırdık. Bunlar Rabbin tarafından damgalanmışlardı. Böyle azap zalimlerden uzak olmaz." (Hûd; 82-83)

"Onların üzerine öyle bir yağmur yağdırdık ki, uyarılmayı kabul etmeyenlerin yağmuru ne fenadır." (Şuarâ; 173)

Azap muhtemelen bir yanardağın patlaması ve şiddetli bir deprem şeklinde geldi. Deprem, Sodomluları ve Ürdünlüleri yerle bir etti. Yanardağın patlaması yüzünden de sıcak ve yanan taşlar yağdı. Burada balçıktan pişirilmiş taşlardan, volkanın bünyesindeki buhar ve kaynayan maddelerin karışımıyla ortaya çıkan lav ve taşlar kastedilmiş olsa gerek. Nitekim bu deprem ve volkanik patlamanın belirtileri hâlâ Lût gölünün çevresinde bulunmaktadır.

"Fakat orada, Müslümanlardan, bir haneden başkasını bulamadık." (Zâriyât; 36)

Bütün ülkede ve millette İslâm ve imanın nuruyla aydınlanmış olan tek bir ev vardı, o da Hz. Lût (a.s.)'undu. Diğer herkes fışk ve fücra yakalanmıştı. Bundan dolayıdır ki, Cenâb-ı Allah sadece o ev ve onun sakinlerini kurtardı ve diğerlerine büyük azâbını göndererek onların varlığını temelden sildi.

13.6.9. Olayın Ayrıntıları

Lût kavmine gelen ilâhî azâbın ayrıntıları İncil'de, eski Elence, ve Lâtince eserlerde vardır. Ayrıca zamanımızda yapılan çeşitli tarihî, arkeolojik ve jeolojik araştırma ve incelemeler bu olaya ışık tutmaktadır. Bunların özeline aşağıda sunuyoruz.

Lût Gölü veya Ölü Deniz'in güneyinde ve doğusunda bugün tamamıyla ıssız kalan bölgelerde birçok eski yerleşim merkezlerinin kalıntıları ve izleri vardır. Bunlardan, bu

bölgenin vaktiyle hayli kalabalık bir nüfusa sahip olduğu anlaşıyor. Halbuki, bu bölge bu kadar bir insan kitlesini cezbedecek fiziksel güzelliğe haiz değildir. Ağaçlar, yeşil sahalar veya sulu yerler çok azdır. Arkeologlara göre, bu bölge gelişme ve refahının en yüksek düzeyine M.Ö. 2300 ilâ M.Ö. 1900 dönemi arasında erişmiştir. Tarihçiler ise Hz. İbrahim (a.s.)'in M.Ö. 2000 civarında yaşamış olduğunu tahmin ediyorlar. Bu bakımdan, bu bölgenin en iyi dönemini Hz. İbrahim ile yeğeni Hz. Lût devrinde yaşadığını kabul edebiliriz.

Ürdün'ün, nüfusu en çok ve her tarafı yemyeşil olan bölgesi, İncil'de Sodom adıyla geçen vadiydi. Nitekim, bu konuda İncil'de şu satırlara rastlıyoruz. "Cenab-ı Allah, Sodom ile Gomore'yi mahvetmeden önce buralar Bağ (Aden) ve Mısır gibi mamur bölgeler idi." (Doğum XIII, 10). Bugünkü arkeolog ve bilim adamlarına göre bu mamur ve yemyeşil bölge, Ölü Deniz'e gömülmüştür. Arkeolog ve bilim adamlarının bu neticeye varmaları için bazı sebepler vardır. Araştırmalar göstermiştir ki eski çağlarda Ölü Deniz veya Lût Gölü, güney tarafında bugünkü kadar geniş değildi. Ürdün'ün El-Kürk kasabasının karşısında batıda bu gölde, "El-Lissan" adında küçük bir yarımada vardır. Tahminlere göre, eski çağlarda Ölü Deniz'in sınırları buraya kadardı. Bunun güneyindeki gölün bir bölümü yemyeşil vadi idi. Bu vadide Lût kavminin yaşadığı Sodom şehrinin yanı sıra Gomore, Adma, Sanbuyem ve Zogr kentleri de vardı. M.Ö. 2000 yıllarında şiddetli bir deprem bu vadinin çökmesine ve üstüne Ölü Deniz veya Lût Gölünün

sularının dolmasına yol açtı. Nitekim, bugün dahi buraları, gölün en alçak yeridir. Roma devrinde ise buralarda gölün derinliği o kadar azdı ki, İnsanlar El-Lissan'dan batı yakasına kadar yürüyerek geçebiliyorlardı. O zamana kadar güney yakası boyunca gömülen orman ve sazlıklar açıkça görülebiliyordu. Hatla buralardan geçenler göle bazı binaların girmiş olabileceğinin işaretlerini görebiliyorlardı.

İncil'den, eski Elence ve Lâtince eserlerden bu bölgede yer yer petrol ve asfalt (maden zifti) kuyularının bulunduğu anlaşılıyor. Bazı yerlerden tabii gaz da çıkardı. Jeologlar bugün de bu bölgenin yeraltı kaynakları arasında petrol ve gazın başta geldiğini belirtiyorlar. Jeolog ve deprem uzmanlarının bulgularına göre şiddetli yer sarsıntıları yüzünden petrol, maden zifti ve gaz patlayarak etrafa yayıldılar. İncil'in ifadesine göre, Ürdün ve Sodom'un büyük bir felakete uğradığı haberini aldıktan sonra Habron'dan bölgeye gelen Hz. İbrahim (a.s.) buradan, tıpkı bir fırından çıkan dumanlar gibi duman çıktığını gördü. (Doğum, XIX, ayet: 28).

Kur'ân-ı Kerîm'de Lût kavminin Allah'ın gazap ve azabına uğradığı memleketin, açık bir alamet veya işaret olarak bırakıldığı buyurulmuştur. Bu açık işaretlen Ölü Deniz veya Lût gölünün kastedildiği anlaşılıyor. Kur'ân-ı Kerîm'de Mekke'li kâfirlerin bu açık işareten ders almaları istenmiştir:

"İşte bunda, feraset ehline ibret ve kudretimize delâlet vardır, O yerler yolun üzerindedir. Bunda mü'minler için ibretler vardır." (Hicr; 75-77)

"Elbette siz sabahları onların yerlerine uğrarsınız. Geceleyin de uğrarsınız. Halâ akıllanmaz mısınız?" (Sâffât; 137-138)

13.6.10. Son Buluşlar

Çağımızda, Ölü Deniz veya Lût Gölü'nün güney kısmının, şiddetli bir zelzele sonucu yerin çökmesiyle ortaya çıktığı ittifakla kabul ediliyor. Çöken kısmın, Ürdün memleketinin bir bölümüne ait olduğu ve bunun bir şehrinin Sodom olduğu da çoğunlukla kabul ediliyor. Gölün güney kısmında suların altında bazı yerleşim merkezlerinin kalıntılarına rastlanmıştır. Son zamanlarda dalgıçlar bu bölgeye dalarak tarihi kalıntıları bulmaya teşebbüs etmişlerdir. Fakat bu hususta henüz müsbet bir netice elde edilmemiştir.

"Ve orada, elemli azaptan korkanlar için (Allah'ın kudretine delâlet eden) alâmet de bıraktık..." (Zâriyât; 37)

Burada bahsedilen alâmet, Lût Gölünün güney kısmıdır ki, bugün de büyük bir medeniyete mezar olduğunun hikâyesini dile getirmektedir. Arkeologlara göre şiddetli deprem, Lût kavminin önde gelen şehirlerinin çökmesine, üstlerine de gölün suyunun gelmesine yol açmıştır. El-Lissan adlı küçük yarımada'nın güneyindeki bölümün sonradan ortaya çıktığı da derhal anlaşılıyor. 1965'te Amerikalı

arkeologlardan oluşan bir ekip, kazılar sırasında, El-Lissan yarımadasında büyük bir mezarlığı ortaya çıkarmıştır. Bu mezarlıkta 20 binden fazla mezarın bulunduğu tesbit edilmiştir. Bundan, yakın bir yerde büyük bir şehrin bulunduğu tahmini kuvvet kazanmıştır. Bu buluş ayrıca, söz konusu şehrin yere battığı tezini de güçlendiriyor. Çünkü görünürde zamanımızda bu bölgede başka kalabalık herhangi bir yerleşim bölgesi yoktur. Lût gölünün güney kısmında büyük bir felaketin belirtileri de, büyük kara lekeleri, yanmış taşlar soğumuş lavlar, petrol, mazot ve tabii gaz kalıntıları şeklinde de bulunuyor. İnsan burada bir gün kıyametin koptuğunu anlıyor.

13.7. SABÂ (SEBE') HALKI

13.7.1. Sabâ (Sebe') Halkının Yaşadığı Bölge

Sabâ'lılar Güney Arabistan'da ticaretle uğraşan bir millettir. Sabâ ülkesinin merkezi, bugün Güney Yemen'in başkenti olan San'a'nın 55 mil kuzey-doğusunda bulunan Mârib idi. Sabâ memleketinin gelişme ve refah devri, Ma'yîn saltanatının çöküşünden sonra takriben M.Ö. 1100'de başladı ve Sabahlar tam bin yıl bütün Arap yarımadasında egemenlik kurdular. M.Ö. 115'de Güney Arabistan'ın Himyer adlı başka bir kavmi onların yerine geçti. Bu kavim Arabistan'da Yemen, Hadramut ve Afrika'da Habeşistan'a kadar hakimiyetini kurdu.

13.7.2. Tanınmış ve Çalışkan Bir Millet

Sabâ halkı çalışkan olup çevredeki bütün memleketlerde tanınıyordu. Doğu Afrika, Hindistan, Uzak Doğu ve bizzat Arabistan'dan Mısır'a, Suriye'ye, Yunanistan'a ve Roma'ya kadar uzanan ticari bağlantılarda Sabâ'lıların rolü büyüktü. Hatta bu uzun ve büyük ticaret yolunun Sabâ'lıların elinde bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu sebepten dolayıdır ki, bu ulus, serveti, malı ve mülkü bakımından ün kazanmıştı. O kadar ki, Yunan tarihçileri Sabâ'lıların, dünyanın en zengin milleti olduğunu söylüyorlardı. Ticaretin yanı sıra ziraat ve çiftçilik de Sabâ topluluğunun refahında büyük rol oynuyordu. Sabâ ülkesinde birçok yerde barajlar kurulmuş ve geniş bir sulama sistemi meydana getirilmişti. Bereket, tabii güzellik ve yeşil sahalar yüzünden bir cennete çevrilmişti. Yunan tarihçileri bu memleketin tabii güzelliği, manzaraları ve refahının kasidesini yazmışlardır. Kur'ân-ı Kerîm'in Sebe' sûresinin ikinci rûkûsunda da Sebe'nin mamur ve müreffeh bir belde olduğu dile getirilmiştir.

"Doğrusu Sebe' kavminin meskenlerinde (Cenab-ı Hakkın kudretine delâlet eden) bir ibret vardır. Her ev sağdan soldan iki bahçe ile çevrili idi. Onlara (Peygamberleri): Rabbinizin rızkından yeyin. Ve 'Ona şükredin. (Memleketiniz) çok güzel bir beldededir. Rabbiniz de Gafûr'dur.'" demişti." (Sebe; 15)

Tarihe bakılırsa, Sabâ veya Sebe', Güney Arabistan'ın gelmiş geçmiş en büyük kavminin adıdır. Bu kavim bazı

büyük aşiretlerden müteşekkildi. İmam Ahmed, İbn-i Cerir, İbn Ebî Hâtim İbn-i Abd-il Berr ve Tirmizî'nin, Hz. Peygamber (a.s.)'e dayanarak naklettiklerine göre, Sabâ (Sebe') mümtaz bir Arap şahsiyetiydi. Bu şahsın soyundan Arabistan'ın şu kabileleri meydana geldi: Kinde, Himyer, Ezz Eş'ariyyin, Mezhiç, Emmâr (ki bunun iki kolu vardı: Has'um ve Becîle), Âmile, Cüzam, Lahm ve Gassân.

Çok eski çağlardan beri Arap dünyasında bu ulusun adı herkesin dilinde idi. M.Ö. 2400 yıllarına ait olan Ur şehrinin kalıntılarından çıkarılan kitabelerde bu kavmin adı "Sabum" olarak geçmektedir. Daha sonraki devirlere ait olan ve Babil ile Asur yazıtlarında ve İncil'de de bu kavimden sık sık bahsedilmiştir. (Meselâ bk: Zebûr, 72:15, Yeremya, 6:20, Hezekiel, 27:32 ve 38:13, Eyyûb, 6:19). Yunanlı ve Romalı tarihçiler ile coğrafyacı, Theophrastus (M.Ö.: 288), M.Ö. birkaç yüzyıldan başlayarak M.S. birkaç yüzyıla kadar Saba (Sebe') halkından sürekli olarak bahsetmişlerdir. Saba'lıların yaşadığı bölge, bugün Kuzey ve Güney Yemen olarak bilinen Arabistan'ın güneybatı kesimiydi. M.Ö. 1100'de şöhreti her tarafa yayılmaya başlayan bu millet, Hz. Davud (a.s.) ve Hz. Süleyman (a.s.) döneminde en zengin ulus olarak şan ve şöhretinin doruğuna ulaşmıştı.

13.7.3. Sabâ (Sebe') Kavminin Dini Tarihi

Sabâ kavmi ilk önce güneşe tapardı.^{55[14]} Daha sonra, Sabâ Melikesi, Hz. Süleyman'a (M.Ö. 965-926) iman edince Sabahların çoğu müslüman oldu. Fakat daha sonra nedense bunlar tekrar cehalete ve dalâlete sürüklendi ve her tarafa şirk ve putperestlik yayıldı. Sabâ'lıların bu dönemin önde gelen putları, El-Maka (Ay tanrısı), Astar (Venüs), Güneş tanrıçası, Hobus, Hürmetem, Harimat vs. idiler. El-Maka, Sabâ kavminin en büyük tanrısıydı. Sabâ'lı hükümdarlar, işte bu tanrının naibi sıfatıyla, halkın kendilerine itaat etmelerini isterlerdi. Yemen'den çıkarılan kitabelerden, bütün ülkede çeşitli tanrılar, özellikle El-Maka'nın putları ve tapınakları bulunduğu ve önemli günlerde halkın bunlara taptığı ve dini tören düzenlediği anlaşıyor.^{56[15]}

^{55[14]} Kur'ân-ı Kerim (Neml suresinden anlaşıyor ki, Hüdhüd, Hz. Süleyman'a, Sebe' halkının durumunu anlattığı sırada bu millet güneşe tapıyordu. Arap gelenek ve törelerinden de Sebe'nin ilk dininin güneşe tapmak olduğu ortaya çıkıyor. Nitekim İbn İshâk bazı ulemaya dayanarak, Sebe halkının, adı Abd Şems (Güneş'in kulu veya Güneşe tapan) ve lakâbı Saba olan bir kişinin soyundan geldiğini beyan etmiştir. İsrail oğullarının rivayetleri de bunu doğrulamaktadır. Bunlara göre, Hüdhüd, Hz. Süleyman (a.s.)'ın mektubunu götürdüğü zaman, Sabâ melikesi güneşe tapmaya hazırlanıyordu. Hüdhüd bunun üzerine mektubu Melike'nin önüne alıverdi.

^{56[15]} Tarih kitaplarından, çok eski çağlardan beri, Sebe kavminin bütün sapıklığına rağmen bir bölümünün, diğer tanrıları reddedip tek bir Tanrı'yı tanıdıkları anlaşıyor. Yemen'den çıkarılan kitabelere göre de böyle bir grubun var olduğu belli oluyor. M.Ö. 650 dolaylarında hazırlanmış olan ve yeni keşfedilen kitabelerde Sabâ'lıların, Gök tanrısına adanmış bazı tapınaklar bulundurdıkları kayıtlıdır. Tek tanrıya inanan kişiler çok uzun süre varlıklarını sürdürdüler. Nitekim, MS. 378 yılına ait olduğu tesbit olunan bir kitabede de Gök tanrısının adına rastlanıyor. Hatta M.S. 645'le yazılmış olan bir kitabede yeryüzü ve göklerin hakimi olan Allah'tan yardım istenmiştir. M.S. 458'e ait olan bir başka kitabede ise bu tanrının adı "Rahman" olarak geçmiştir.

Günümüzde birçok arkeolog ve tarihçi Yemen'de üç binden fazla kitabe bulmuşlardır. Bu kitabeler Sabâ kavmi ve yaşadığı dönemle ilgili kıymetli bilgileri ihtiva etmektedirler. Ayrıca, Arap geleneklerinden, Yunanca ve Latince tarih kitaplarından Sabâ halkı ve ülkesi hakkında geniş bilgiler elde etmek mümkündür. Bu kaynaklardan Sabâ halkının tarihi şöyle özetlenebilir.

13.7.4. M.Ö. 650'den Önceki Dönem

Bu dönemde Saba veya Sebe' hükümdarlarının unvânı, "Saba Mukarribi"ydi. Öyle sanılıyor ki, bu kelime Arapça "Mukarrib" ile eş anlamda idi. Yani kral ve hükümdarlar kendilerini, Tanrı'nın yakını olarak gösterirlerdi. Bu hükümdarlar kendilerini Tanrı ve kullar arasında bir vasıta sayıyorlardı veya başka bir deyimle Kâhin Hükümdar idiler. Bu dönemde Saba memleketinin merkezi Servâh idi, ki bunun kalıntıları bugün Mârib'in batısında bir günlük mesafededir ve Haribe olarak bilinmektedir. Aynı dönemde Mârib liman şehrinin temeli atıldı ve çeşitli hükümdarlar bu liman ve şehri genişlettiler.

13.7.5. M.Ö. 650 ilâ M.Ö. 115 Arasındaki Dönem

Bu dönemde. Sabâ hükümdarı, "Mukarrib" lakabını terk edip, Melik (padişah veya kral) unvanını kabul ettiler. Demek ki, bu dönemde din aşırı etkisini kaybetmiş ve hükümdarlar daha çok lâik bir siyaset izlemişlerdir. Aynı dönemde hükümdarlar Servâh yerine Mârib'i saltanat merkezi olarak

seçtiler ve burayı görülmemiş şekilde büyütüp geliştirdiler. Bu yer, denizden 1300 metre yükseklikte San'a'nın 55 mil kuzeyindedir ve bugün dahi bu şehrin kalıntıları, burasının uygar ve gelişmiş bir ulusun merkezi olduğunu göstermektedir.

13.7.6. M.Ö. 115 ilâ M.S. 300 Arasındaki Dönem

Himyeriler bu dönemde Sabâ memleketine hâkim olmuşlardır. Aslında Himyer, Saba kavminin bir kabilesiydi ve insan gücü bakımından diğer bütün kabilelerden üstündü. Bu devirde, Mârib kenti tahrip ve yağma edilerek Redyân, Himyer saltanatının merkezi haline getirildi, ki sonradan Zafâr adıyla meşhur oldu. Bu şehrin kalıntıları bugün Güney Yemen'in Yeryim kenti yakınlarında bir tepede bulunmaktadır. Buraya yakın bir yerde Himyer adında küçük bir kabile yaşamaktadır. Bu kabileyi gören bir kişi, bunların bir zamanlar büyük bir krallık kurduğuna inanamaz. Söz konusu devirde "Yemnet" ve "Yemnât" kelimeleri ilk defa kullanılmaya ve yavaş yavaş bütün Arabistan'da duyulmaya başlandı. Bu kelimenin daha sonra " Yemen"e dönüştüğü kuvvetli bir ihtimaldir. Bu, Sabahların çöküş ve sükût devresidir.

13.7.7. M.S. 300'den İslâmiyet'in Doğuşuna Kadar Olan Dönem

Bu, Saba halkının dağılıp yok olması dönemidir. Bu dönemde Yemen'in her tarafında kavga, çatışma ve huzursuzluklar vardı. Yabancı milletler bu bölgeye sızmaya ve

müdahale etmeye başladılar. Ticaret zedelendi. Ziraat ve çiftçilik para etmez oldu. Ve nihayet. Sabahların bağımsızlığı ve egemenliği ortadan kalktı. Önce Habeşliler; Reydânî, Himyeri ve Hamedanîlerin aralarındaki kavga ve çekişmeden istifade ederek M.S. 340'tan 378'e kadar Yemen'e hakim oldular. Bundan sonra Sabâ'lılar tekrar özgürlük ve bağımsızlıklarına kavuştularsa da Mârib'in meşhur barajında gedikler açılmaya başladı, ve nihayet 450-451 yıllarında baraj tamamıyla yıkıldı ve bunun neticesinde öyle korkunç bir sel felâketi geldi ki, Kur'ân-ı Kerim'e bile geçti. (Bk: Sebe' suresi). Gerçi bundan sonra Ebrehe dönemine kadar bu barajın tamiri devam etti. Fakat bir kerre dağılan nüfus toparlanamadı. Ayrıca, sulama tesisleri, şebekesi ve ziraatı öylesine ağır darbeler yedi ki bunlar tekrar raylarına konamadı.^{57[16]}

M.S. 523'de Yemen'in Yahudi kralı Zünvâs, Necran bölgesinin Hristiyanlarına büyük zulüm yaptı. Bu olay, Kur'ân-ı Kerim'de Eshâb-ul Uhdûd adıyla geçmiştir. Hristiyanlara yapılan bu mezalimin intikamını almak üzere Habeşistan'ın Hristiyan saltanatı Yemen'e saldırdı ve bütün ülkeyi fethetti. Daha sonra Yemen'in Habeşli valisi Ebrehe M.S. 570-71'de (Hz. Peygamber'in doğuşundan ancak birkaç

^{57[16]} Saba (Sebe') halkı öylesine büyük bir felâkete uğradı ve dağıldı ki bu dağılma bir simge halini aldı. Nitekim bugün dahi Araplar bir millet veya zümrenin mahvoluşunu Sabâlılarınkine benzeterek anlatırlar. Sabahlara verilen nimetler bir bir Allah tarafından geri alınmaya başlayınca, bu kavim çeşitli gruplara ayrılarak Arabistan'ın çeşitli bölgelerine dağılmaya başladılar. Gassanlılar Ürdün ve Şam'a yerleştiler, Evs ve Hazrec Medine'nin yolunu tuttular. Hüzâ'a, Cidde'ye gitti, Ezd kabilesi de Umman'a yerleşti. Diğer kabileler de dağıldı. Kısacası Saba kavmi tamamıyla tarihe karıştı.

gün önce) Mekke'ye yürüdü ve Kâbe'yi yerle bir etmek istedi. Ancak Ebrehe kötü emeline ulaşamadı ve ordusu büyük bir bozguna uğradı. Bu vaka Kur'ân-ı Kerîm'de Eshâb-ı Fil adıyla anlatılmıştır. Nihayet, M.S. 575'de Persliler (İranlılar) Yemen'e hâkim oldular ve M.S. 628'de İranlı vali Bâzân'ın İslâmiyeti kabul etmesiyle, Sabahlar tamamıyla tarihe karışmış oldular.

13.7.8. Sabâ (Sebe') Kavminin Maddi Yükselişi

Saba veya Sebe' kavminin yükselişi ve şöhretinin iki başlıca kaynakları vardı: Ziraat ve Ticaret. Sabahlar ziraat'ı eski çağlarda eşi görülmemiş bir şekilde geliştirdiler. Bunu elde etmek için müthiş bir sulama sistemi oluşturdular. Bu öyle bir mükemmel sistemdi ki, bunun örneği ancak eski Babil'de görülebilirdi. Yemen'de nehir veya su kaynaklarının sayısı çok azdı. Yağmur yağınca dağlardan akan sular kanallar haline getirilir ve üzerine barajlar inşa edilirdi. Bu şekilde meydana getirilen göllerden kanallar çıkarılarak kuru topraklar sulanır ve bereketli araziler haline getirilirdi. Kur'ân-ı Kerîm'in dediği gibi bu sulama sistemi sayesinde Yemen'in her tarafı bağ ve bahçeler haline gelmişti. Bu muazzam sulama şebekesinin merkezi Mârib şehri yakınlarında Balk dağının eteğinde inşa edilen barajdı. Fakat bu kavim Cenâb-ı Allah'a isyanda ileri gidince beşinci yüzyılın ortalarında bu barajda büyük delikler açıldı ve bilâhare barajın tamamıyla çökmesi neticesinde meydana gelen korkunç su baskını yoldaki diğer bütün küçük büyük bent ve barajları yıkıp yok

etti. Böylece ülkenin o güzelim sulama sistemi mahvoldu ve aynı zamanda büyük can ve mal kaybı meydana geldi.

Ticaret için ise Yemenliler veya başka bir deyimle Sahalılar biçilmiş bir kaftandı. Cenâb-ı Allah kendilerine seyahat ve ticaret yolunun tam ortasında bir mevki ve ayrıca ticaretle uğraşmak için gereken kabiliyeti de ihsan etmişti. Sabâ'lılar da bundan oldukça istifade ettiler. Nitekim tanı bin yıl bu millet Doğu ile Batı arasında ticaretin odağını teşkil etti. Yemen limanlarına bir yandan Çin ipeği, Endonezya ve Malabar baharatı, Hindistan'dan kumaş ve kılıçlar, Kuzey Afrika'dan zenci köleler, maymun, deve kuşu tüyleri ve fildişi gelirdi ve diğer yandan bu kıymetli mallar buralardan Mısır ve Suriye pazarlarına gönderilirdi. Mısır ve Suriye'den de Yunanistan'a ve Roma'ya kadar giderdi. Ayrıca, Yemen ve çevresinde de üd, sandal ağacı, amber, misk, sülfür v.s. gibi kokulu ağaç, bitki ve maddeler yetiştirirdi ki, bunlar da iyi para getirirdi ve Suriye, Mısır, Yunanistan ve Roma'da iyi alıcılar bulurdu.

Sabâ'lıların hâkim olduğu ticaret yolu hem karadan hem denizden geçerdi. Deniz ticaret yolu yukarıda belirttiğimiz gibi bin yıl kadar Sabâ'lıların ellerinde kaldı. Çünkü, Kızıldeniz'in iklimini, hava şartlarındaki âni değişiklikleri, su altındaki kayaları ve gemilerin demirlenecek liman ve yerlerini yalnız kendileri belirlerdi ve başka uluslar bunları pek iyi bilmezlerdi. Sabâ'lılar bu güç, çetin ve tehlikelerle dolu deniz yoluyla mallarını Suriye ve Mısır limanlarına ulaştırırlardı.

Kara ticaret yolları ise Aden ve Hadramût'tan geçerek Mârib'te birleşirdi ve buradan bir yol Mekke-Cidde-Medine, El-Ulâ Tebûk ve Eyle'den Petra'ya kadar uzanırdı. Bir başka yol Mısır'a, yine başka bir yol Suriye'ye kadar giderdi. Kur'ân-ı Kerîm'de belirtildiği gibi Yemen sınırından Suriye'ye kadarki yolda Sabâ'lıların çeşitli yerleşim bölgeleri vardı ve gece gündüz ticaret kafileleri geçerci. Bu yerleşim bölgelerinin kalıntıları hala bulunuyor ve buralardan çok sayıda Saba ve Himyer dilinde yazılmış kitabeler çıkarılmıştır.

13.7.9. Ticarete Çöküşün Başlaması

M.S. Birinci yüzyılda bu ticaret çöküş devresine girdi. Bu zamana kadar Ortadoğu'da pek çok ülke Romalılar ile Yunanlıların egemenliğine girmişti ve artık Batılılar, ticareti Arap'ların ve özellikle Sahalılarının tekelinden çıkarmak istediler. Onlara göre Arap tüccarlar, durumu istismar ediyor ve mallar için keyiflerine göre fiyat istiyorlardı. Bundan kurtulmak için bizzat kendilerinin bu sahada söz sahibi olmaları gerekiyordu. Bu maksatla, evvelâ Mısır'ın Yunan asıllı hükümdarı, II. Betlimus (M.Ö. 285-246), 1700 sene evvel, Fir'avun Sosositeris'in Nil nehrini Kızıldeniz'e bağlamak üzere kazdığı kanalı yeniden açtı. Böylece, ilk Mısır ticaret filosu bu kanaldan Kızıldeniz'e indi. Fakat Mısırlıların bu hareketi, Sabâ'lılara karşı pek başarılı olamadı. Daha sonra Mısır'a Romalılar hâkim olunca dâha güçlü bir ticaret filosu Kızıldeniz'e indirildi. Bu filonun arkasında da güçlü bir donanma vardı. Sabâ'lılar buna karşı koyacak durumda

değillerdi. Bundan sonra Romalılar Kzıldeniz sahil şeridinde ve Arap yarımadasının güney sahili boyunca muhtelif liman ve tersaneler inşa ettiler ve bu limanların etrafında Romalı yerleşim merkezleri de kuruldu. Buralarda gelen ve giden bütün gemilerin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak teknik imkânlar vardı. Ayrıca, çoğu yerlerde askeri birlikler görevlendirilirdi. Hatta öyle bir zaman geldi ki Aden tamamıyla Romalıların eline geçti. Bu arada, Romalı ve Habeşli yöneticilerle onlara bağlı devletçikler de, gelen yabancılarla işbirliği yaparak Sabahların hâkimiyetine ve hatta hürriyetlerine son verdiler.

Deniz ticaret yolunun Sebe'lilerin elinden çıkmasından sonra sadece kara ticaret yolu geçim kaynakları olmuştu. Fakat çeşitli sebeplerden dolayı bu geçim kaynakları da ellerinden çıktı. İlk önce Nebtîler, Petra'dan El-Ulâ'ya kadar uzanan yukarı Hicâz ve Ürdün'den bütün Sebe'lileri ihraç ettiler. Dalla sonra, M.S. 106'da Romalılar Nebtî'lerin hakimiyetine son vererek Hicaz'ın sınırlarına kadar olan Suriye ve Ürdün'ün tümünü ele geçirdiler. Daha sonra, Romalılar ile Habeşliler aralarında işbirliği yaparak Sebe'lilerin ticaretteki son etkinliğini de ortadan kaldırmak amacıyla çeşitli yollara başvurdular. Nitekim bu dönemde Habeşliler Yemen'e sürekli olarak saldırılar düzenlemek suretiyle ekonomi ve dolayısıyla ticaretin belini kırdılar ve en nihayet, bu bölgeyi kendi topraklarına kattılar.

13.7.10. Allah'ın Azabından Önceki İsrafa Dayalı Medeniyet

Görüldüğü gibi, Allah'ın gazabıyla, bir zamanlarda şöhret ve ikbalin zirvesinde bulunan bir millet birden bire karanlığa gömülüverdi. Aynı milletin zenginliği ve ihtişamını duyunca gözleri hayretle açılan, ağızlarından salyalar akan Yunanlılar ve Romalılar, öyle bir zaman geldi ki kötü kaderleri için gözyaşı dökme ihtiyacını da duymadılar. Astrabo'nun dediği gibi, Sebe kavmi altın ve gümüşten tabak ve tencere kullanırdı. Bu tarihçi, Sebe'lilerin evlerinin damlarında, duvar, pencere ve kapılarında bile altın, gümüş, inci, değerli taşlar ve fildişinden süslemeler bulunduğunu yazar. Pelini'nin ifadesine göre, Roma ve Fars'tan servet sel gibi Sebe ülkesine akıyordu. Pelini, Sebe'lilerin dünyanın en zengin milleti olduğunu, ülkelerinin mamur, yemyeşil, tarlalarının bereketli ve çarşılarının mallarla dolu olduğunu sözlerine ekler. Artimedoras ise, Sebe'lilerin lüks içinde yaşamakta olduğunu ve zenginlikleri yüzünden son derece müsrif bir hayat sürmekte olduğunu beyan eder. Aynı tarihçi, Sebe halkının tarçın, sandal ağacı ve diğer tütsüleri yakacak olarak kullandıklarını kaydeder. Bazı diğer Yunan tarihçilerinin ifadelerine göre, Yemen sahillerinden geçen denizci ve tayfalar, buralardan gelen güzel kokulardan mest olurlardı. Sebe'liler aynı zamanda tarihte ilk gökdelen inşa eden millet olarak ün kazanmışlardır. Nitekim, San'a tepesinde yapılan çok katlı yüksek saray Gumdan, asırlarca herkesin hayranlığını

kazanıp durdu. Arap tarihçilerinin ifadelerine göre bu sarayın 20 katı vardı ve her katı 12 metre yükseklikte idi. Bütün bu şan ve şöhrat, Sebe'liler Allah'a bağlı kaldıkları sürece devam etti. Sonra adları tarihten silindi.

13.8. MEDYEN HALKI VE EYKE KAVMI

Medyen halkı ve Eyke kavminin ayrı ayrı mı yoksa tek bir kavim mi olduğu konusunda müfessirler arasında ihtilâf vardır. Müfessirlerin bir grubu, bunların iki ayrı kavim olduğunu söylüyor ve bu görüşün lehinde, A'raf sûresinde, Medyen halkından Hz. Şuayb'ın kardeşleri olarak söz edildiğini, oysa, Eyke'liler'den bahsedilirken "kardeşleri" kelimesinin kullanılmadığını ve sadece şöyle denildiğini beyan ediyorlar: "Ve Şuayb onlara dediği zaman." Bunun aksine bazı müfessirler, Medyen ve Eyke ahalisinin aynı kavim olduğunu söylüyorlar. Bu müfessirlerin ifadesine göre A'râf ve Hûd sûrelerinde Medyen ahalisi ve Eyke halkından bahsedilirken ikisinin de aynı sıfatlara sahip olduğu kaydedilmiştir. Yine aynı müfessirler, Hz. Şuayb'ın davet ve nasihatının da aynı olduğuna, ayrıca her iki kavmin de aynı akıbeta uğradıklarına dikkati çekiyorlar.

13.8.1. Tarihî Bulgular

Tarihî bulgular, müfessirlerin her iki grubunun da haklı olduklarını göstermektedir. Şüphesiz Medyen ile Eyke iki ayrı kabiledirler; fakat aynı ırkın iki koludurlar. Hz. İbrahim

(a.s.)'in karısı veya cariyesi, Katûrâ'nın batnından doğan evlâtları, Arap ve İsrail tarihlerinde Benî Katûrâ ve Katûrâ oğulları olarak geçmiştir. Bunlardan, Medyen adıyla üne kavuşan kabile, adını Hz. İbrahim'in oğlu Medyen'den almıştır. Bu kabile önce Medyânî ve daha sonra Medyenliler olarak ün kazanmıştır. Medyenliler Hicaz'ın kuzeyinden başlayarak Filistin'in güneyine kadar ve oradan Sina yarımadasının son ucu olan Kızıldeniz'deki Akabe körfezine kadar çeşitli yerleşim merkezleri kurmuşlardı. Medyen halkının başşehri Medyen'di. Tarihçi Ebûlfidâ'ya göre bu şehir, Akabe körfezinin batı yakasındaki Eyla (Şimdiki Akabe) dan beş günlük bir mesafede idi. Katûrâ oğullarından geri kalan diğer kabileler arasında Benî Dedân da az çok tanınırdı. Dedân'lılar Arabistan'ın kuzeyinde Teyma' ve Tebûk ile El-Ulâ arasına yerleştiler. Bunların başşehri Tebûk'tu ki, eski devirlerde Eyke olarak bilinirdi.^{58[17]} Demek ki hem Medyenliler hem Eyke'liler aynı soydan, yani Benî Katûrâ'dan geliyorlardı.

13.8.2. İki Ayrı Kabile'ye Tek Bir Peygamber

Medyen ve Eykelilere tek bir peygamberin gönderilmesinin sebebi, herhalde ikisinin de aynı soydan gelmesi, aynı dili konuşması ve memleketlerinin de birbirine yakın olmasıydı. Pek mümkündür ki bazı bölgelerde her iki

^{58[17]} Tarihçi Yakût, "Mu'cem ul Buldan" isimli eserinde diyorki Eyke, Tebûk'un kadîm ismidir. Tebûk'lular da kendi şehirlerinin isminin bir zamanlarda Eyke olduğuna inanıyorlar.

ülkenin ahâlisi birbiriyle kaynaşmış ve aralarındaki evliliklerle kan bağlarını daha da pekiştirmişlerdi. Ayrıca, Beni Katûrâ'nın başlıca geçim kaynağı ticaretti. Hem Medyenliler hem Eyke'liler ticaretle uğraştıkları için ikisi de, tüccar topluluğunun müşterek kötü alışkanlıkları, meselâ aşın kâr elde etme, başkalarını kandırma gibi diğer bazı dinî ve ahlâki bozukluklara yakalanmış olabilir. İncil'in eski nüshalarında her iki kabilenin çeşitli putlara taptığı kaydedilmiştir. Daha sonra İsrail oğulları da Mısır'ı terk ederek buraya yerleşince aynı tür şirk ve fuhşa teslim oldular (Bk: Geniti, Bölüm XXV, ayet: 1-5. Bölüm XXX, ayet: 16-17). Medyenliler ile Eykeliler, Yemen'den Suriye'ye ve Basra Körfezinden Mısır'a uzanan dünya ticaret yollarının tam üzerinde bulunuyorlardı. Bu işlek ticaret yolları üzerinde bulundukları için haydutluğa da başlamışlardı. Başka, milletlerden gelen ticaret kabilelerinden yüksek bir haraç almadan geçit vermiyorlardı. Ayrıca bu geniş ticaret yollarına hâkim olabilmek amacıyla diğer milletlerin ticaret kabilelerini daima tedirgin ve huzursuz ediyorlardı ve bu yolların emniyetini bozuyorlardı. Kur'an-ı Kerim'de Medyen ve Eyke'lilerin bu kötülükleri şöyle dile getirilmiştir.

"Onlar (Medyen ve Eyke ahalisi) açık bir yol üzerinde oturuyorlardı." Bu milletlerin soygunculuğuna ise A'râf sûresinde şöyle denilmiştir.

"Mü'minleri korkutup Allah yolundan çevirmek, onları eğri yola saptırmak için yol başlarında oturmayın." (Âyet; 86)

Bu sebeplerden dolayıdır ki, bu iki kabileye Cenâb-ı Allah tek bir peygamber gönderdi ve onlara aynı telkin ve talimatı ilettiler.

13.8.3. Medyenliler İle İlgili Bazı Ayrıntılar

Medyen, Hicaz'ın kuzey batısında ve Filistin'in güneyinde Kızıldeniz ve Akabe körfezine kadar uzanan bölgede yaşayan kabilenin memleketiydi. Bu memleketin hudutları bir taraftan Sina yarımadasının doğu sahiline kadar uzanıyordu. Medyenliler ticaretle uğraşıyorlardı. Eski çağlarda Kızıldeniz'in kıyılarından ve Yemen, Mekke ve Yenbû'dan geçerek Suriye'ye giden ve Irak'tan Mısır'a kadar uzanan iki ana ticaret yolunun tam kavşağında oturan Medyenliler hem ticaretle ün kazanmıştı ve hem de bu durumlarını kötüye kullandıkları için Arabistan'da herkesin diline düşmüşlerdi. Bu millet Allah'ın azabına uğrayarak tarihe karışmasından sonra bile adı ve sanı uzun süre ortada kaldı. Özellikle ticaretle meşgul olanlar adı geçen yollardan geçerek Medyen'in kalıntılarını görür ve eski şan ve şöhretlerini hatırlarlardı.

Daha önce işaret ettiğimiz gibi, Medyen ismi, Medyân'ın değişmiş şeklidir. Medyan, Hz. İbrahim'in üçüncü karısı olan Katurâ'dan doğmuştu. Eski çağlarda ve özellikle Arabistan'da bir sülâlenin en büyüğü sülâleye ve daha sonra kabile ve millete adını verirdi. Bu kurala uyularak Arabistan'ın nüfusunun büyük bir bölümü Beni İsmail veya İsmail oğulları olarak meşhur oldu. Hz. Yakub'un evlâtlarına iman edenler

ise Beni İsrail veya İsrail oğulları olarak ün kazandı. Medyenliler de Medyân'ın evlâtları olmaları bakımından Medyâni veya Medyenliler olarak meşhur oldular. Bu itikada, bu millete ilk iman ışığının Hz. Şuayb vasıtasıyla geldiğini söylememek için herhangi bir sebep yoktur. Gerçekten de İsrail oğulları gibi Medneyliler de doğru yolda idiler, yani müslümandılar. Hz. Şuayb (a.s.)'ın doğduğu zamana kadar ise imanları zayıflamış ve ahlâkları bozulmuştu. Tıpkı İsrail oğullarının dinî inanç ve ahlâkının Hz. Musa doğduğu sırada bozulduğu gibi. Hz. İbrahim (a.s.)'den sonra aradan geçen 600-700 yılda Medyenliler, müşrik ve ahlâksız kişilerle beraber yaşadıkları için hem müşrik hem ahlâksız olmuşlardı. Fakat, çok tuhaftır ki, hâlâ doğru yolda ve iman sahibi olduklarını söyleyerek iftihar ediyorlardı.

13.8.4. Doğru Yola Davet'in Tepkisi

"Kavminden kâfir olan bir cemaat diğerlerine, 'Eğer Şuayb'a uyarsanız o zaman en büyük zarara uğramış kimseler olursunuz dedi.'" (A'râf; 90)

Hız. Şuayb, Medyen ve Eyke halkını tek Allah'a itaat etmeye çağırınca, Medyenli kabile reislerini bir telaştırdı aldı. Bastıkları yerin kaymakta olduğunu sanan bu çıkarıcı çevreler, Şuayb'ın telkin ettiğı ahlâk kuralları, dürüstlük ve temiz alış veriş gibi şeylerin halk tarafından beğenilmesi ve benimsenmesi halinde iktidarlarının ortadan kaybolacağını düşündüler. Böyle bir durumda hileye ve sahtekârlığa dayalı

işleri ve ticaretleri nasıl yürüyebilirdi? Sattıkları mallara karıştırdıkları hile durdurulursa ve mallarını satarken eksik tartmaz iseler, nasıl bol bol kâr elde edebilirlerdi? Mısır ve Irak gibi büyük medeniyetlerin sınırında ve dünyanın belli başlı ticaret yolları üzerinde bulunurken ticaret kabilelerinin yollarını kesmez, tüccarları soymazlarsa, nasıl büyük servet ve siyasi nüfuz temin edebilirlerdi? İşte Medyenli zengin ve kabile reislerini düşündüren bunlardı. Zâten bu tür düşünceler her yozlaşmış ve manevî yönden çökmüş milletin takip ettiği yol olmuştur.

13.8.5. Medyenlilere Gelen Azâb

Medyen halkına Allah'ın azabı korkunç bir patlama ve zelzele şeklinde geldi. Medyenlilerin mahvoluşu uzun süre çevredeki milletler tarafından ibretle anıldı. Nitekim, Zebûr-u Davud'da şunlar yazılmıştır. "Ey Rabb, falan falan milletler senin aleyhinde and içmişlerdir. Onun için sen onlara, Medyen'lilere yaptığın gibi yap." (83: 5-9). Yas'iyâh peygamber (a.s.) ise bir yerde İsrail oğullarını teselli ederken şöyle diyor: "Asur'lar-dan korkmayın. Gerçi onlar sizin için Mısır'lılar gibi zalim olmaya başlamışlardır. Fakat aradan uzun bir müddet geçmeden Orduların Rabbi onları kamçılacaktır ve onlar da Medyen'lilerin akıbetine uğrayacaktır." (Yas'iyâh: 10,21-26).

13.8.6. Eykelilere Allah'ın Azabı

"Böylece onu tekzip ettiler. Bunun iterine onları karanlık günün azabı yakaladı. Bu azab, o günün büyük azabıydı." (Şuarâ; 189)

Eykelilere inen azâbın herhangi bir ayrıntısı ne Kur'ân-ı Kerim'de ne de hadis-i şeriflerde vardır. Yukarıdaki ayetlerden anladığımız kadarıyla, Eykeliler bâtil fikirlerinde ısrar ettikleri için Allah'ın azabını adetâ davet etmişlerdi. Dolayısıyla, Allah da kendilerine önce bir bulut gönderdi. Bu bulut, bütün Eykelileri helâk edecek düzeyde yağmur yağana kadar üzerlerinde kara bir şemsiye gibi kaldı. Kur'ân-ı Kerim'deki kayıtlardan, Medyenliler ile Eykelilere gönderilen azabın değişik mahiyette olduğu kesinlik kazanıyor. Yani, Medyenliler korkunç bir patlama ve zelzele sonunda helâk olurken, Eykeliler karanlık, kara bir bulut ve şiddetli yağmur sonucu mahvoldular. Bu sebeple, Medyenliler ile Eykelileri tek bir millet veya kabile olarak görmek ve bu azaplar arasında bir denge kurmaya çalışmak gereksizdir. Bazı müfessirler, kara bulut veya karanlık şeklinde inen azâbın ayrıntılarını vermeye çalışmışlardır. Ama, bunların kaynaklarının ne olduğunu bilmiyoruz. İbn Cerir ise Hz. Abdullah bin Abbas'ın şu sözlerini nakletmiştir. "Ulema'dan herhangi bir kimse, karanlık günün azabının ayrıntılarını size anlatmaya çalışırsa onlara itibar etmeyin."

13.9. HZ. YUNUS (A.S.)'UN ÜMMETİ

13.9.1. Hz. Yunus (a.s.) İle İlgili Bilgiler

İncil'de adı Jonah veya Yonah olarak geçen ve yaşadığı devir M.Ö. 860-784 olarak bildirilen Hz. Yunus aleyhisselâm^{59[18]}, İsrail oğullarının peygamberi değildi, ama kendisi "Asurlar"ı ıslâh etmek üzere Irak'a gönderilmişti. Bu sebeple burada Asur'lardan, Hz. Yunus'un ümmeti olarak bahsetmeyi uygun gördük. Asur'lann başkenti Ninova adlı eski çağların en meşhur şehirlerinden biriydi. Bu şehrin geniş alana yayılmış olan tarihî kalıntıları, Dicle nehrinin doğu yakasında bugünkü Musul kentinin tam karşısında bulunuyor. Burada "Yunus Nebi" isminde bir bölge de vardır. Asur kavminin geliştirdiği büyük medeniyet ve ihtişamın en büyük simgesi bu şehrin kalıntılarıdır. Bir tahmine göre bu şehir 100 kilometrelik bir alana yayılmıştı.

13.9.2. Kur'ân-ı Kerîm İle İncil'de Hz. Yunus'un Kıssası

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Yunus'un kıssasına dört yerde işaret edilmiştir ve bu hususta etraflıca bilgiler verilmemiştir.^{60[19]} Bu sebeple, Allah katında bir milletin helâk

^{59[18]} Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Yunus isminden başka O'ndan "Zünnun" veya "balık sahibi" olarak da söz edilir. Kendisine balık sahibi denilmiştir. Bu demek değil ki kendisi balık avlar ve satardı. Aksine, bir defasında Allah'ın izniyle bir balık tarafından yutulduğu için kendisine bu lakap verilmiştir. (Bk: Sâffât; 42)

^{60[19]} Bk: Yunus suresi, âyet; 98, Enbiya suresi; âyetler: 87-88 ve Sâffât; âyetler: 139-148 ve Kalem; âyetler: 48-50.

edilmesine karar verildikten sonra iman etme ve yalvarmanın hiçbir faydası olmadığına dair umumi kaidenin Asurlar için neden bozulduğunu kesinlikle söylemek güçtür. İncil'de Yonah adlı bölümde bazı ayrıntılara rastlıyorsak da bunlara fazla güvenemeyiz. Çünkü bu bölümde yer alan hususlar ve sözler, ilâhi kelâm değildir ve bunların Hz. Yunus (a.s.) tarafından söylendiği de sabit değildir. Gerçek şu ki, Hz. Yunus'tan 400-500 yıl sonra meçhul bir kişi bu bölümü yazarak Mukaddes Kitab'a (İncil'e) ekleyivermiştir. Ayrıca, bu bölümde akıl ve mantığa sığmayan bazı kayıtlara da rastlanıyor. Fakat hem Kur'ân-ı Kerîm, hem İncil'in kayıtlarını karşılaştıracak olursak Kur'an'ı Kerîm müfessirlerinin anlattıklarının daha doğru olduğunu anlarız. Durum kısaca şöyle idi. Hz. Yunus (a.s.) Allah'tan gelecek azap hakkında ümmetine haber verdikten sonra, ümmetinin inatçılığına ve sapıklığına dayanamayarak, Allah tarafından hicret izni gelmeden, bulunduğu yeri terk etmişti. Bu müstesna bir vaziyetti ve Asurlar, günahlarından pişmanlık duyarak tövbe edince Allah'ta onları affetti.^{61[20]}

İlâhi kanunun değişmez kurallarından biri, bir millete son uyarı yapılmadan ilâhî azabın gelmemesidir. Hz. Yunus son ana kadar beklemediği ve ümmetine son bir mühlet vermeden bulunduğu bölgeyi terk ettiği için ilâhî adalet,

^{61[20]} Bu konuya "Tefhim-ul Kur'ân", Cilt: IVde Sâffât sûresinin tefsirinde ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir.

Asur'ların cezalandırılmasını uygun görmedi ve kendileri pişmanlıklarını bildirince ecelleri gelinceye kadar onları affetti.

13.9.3. Hz. Yunus'un Ümmetinin Son Defa Azaba Uğraması

Hz. Yunus'un ümmeti, yani Asurlar tekrar Allah'a iman edince dünyadaki ömürleri bir süre uzatıldı. Verilen mühlette bu ulus giderek yozlaştı ve kötü yola saptı. Nahum Peygamber (M.Ö. 720-698) bunları doğru yola getirmeye çalıştı, ama herhangi bir başarı kazanamadı. Daha sonra Safniyâh peygamber (M.Ö. 640-609) kendilerini son defa ikaz etli. Bu da fayda etmedi. Nihayet, M.Ö. 602 civarında Cenab-ı Allah bunlara Midyalıları musallat etti. Midya kralı, Babillilerden de destek alarak Asur'lara saldırdı. Asur ordusu yenilerek Ninova'da mahsur kaldı. Bir müddet muhasara altında direnmeye çalıştıysa da Dicle nehrinin su baskını yüzünden kalenin yüksek duvarları yıkıldı ve Midyalılar kaleye girdi. Kale teslim alındı ve bütün şehir yağmalandı, yakılıp yıkıldı. Civardaki diğer kasaba ve köyler de aynı akıbeti uğradı. Asur kralı ise kendi sarayında kendisini yakarak intihar etti. Böylece saltanatı ve medeniyeti bir daha dirilmemek üzere tarihe karıştı. Bu bölgenin tarihî kalıntılarında geniş bir yağma ve yangının işaretleri bulunuyor.

13.10. İSRAİL OĞULLARI

13.10.1. İbrahim (a.s.) Soyunun İki Kolu

Hız. İbrahim'in soyundan iki kol çıkmıştır. Birincisi Hz. İsmail (a.s.)'in evlâtları; Arabistan yarımadasına yerleşmişlerdir. Kureyş kabilesinin yanı sıra Arabistan'ın diğer belli başlı aşiretleri bu kola bağlıdırlar. Arabistan'da soy bakımından Hz. İsmail'e mensup olmayan bazı diğer grup ve zümreler de, vaazettiği dinden etkilendikleri için kendisine bağlı olmakla iftihar etmişlerdir. İbrahim soyunun ikinci kolu da Hz. İshâk (a.s.)'in evlâtlarından ibarettir. Hz. İshâk'ın evlâtları arasında peygamberlerin uzun bir silsilesini görmekteyiz. Meselâ, Hz. Yakub, Hz. Yusuf, Hz. Musa, Hz. Davud, Hz. Süleyman, Hz. Yahya ve Hz. İsa (a.s.) vs. Yakub aleyhisselam'ın asıl ismi İsrail'di. Bu itibarla, evlâtları Beni İsrail veya İsrail oğulları adıyla meşhur olmuşlardır. İsrail oğullarının vaaz ve telkinleri sayesinde dinlerini kabul eden diğer memleket ve ırka bağlı İnsanlar ya İsrail oğullarının büyük camiasında eriyip kendi benliklerini kaybettiler, ya da ırk ve soy bakımından kendi farklı hüviyetlerini muhafaza edebildilerse de dinen kendilerine tâbi kaldılar. Bu insan kitlesinde yolsuzluk, ahlâksızlık ve sapıklık gittikçe artınca, önce Musevîlik veya Yahudîlik, sonra Hristiyanlık doğdu.

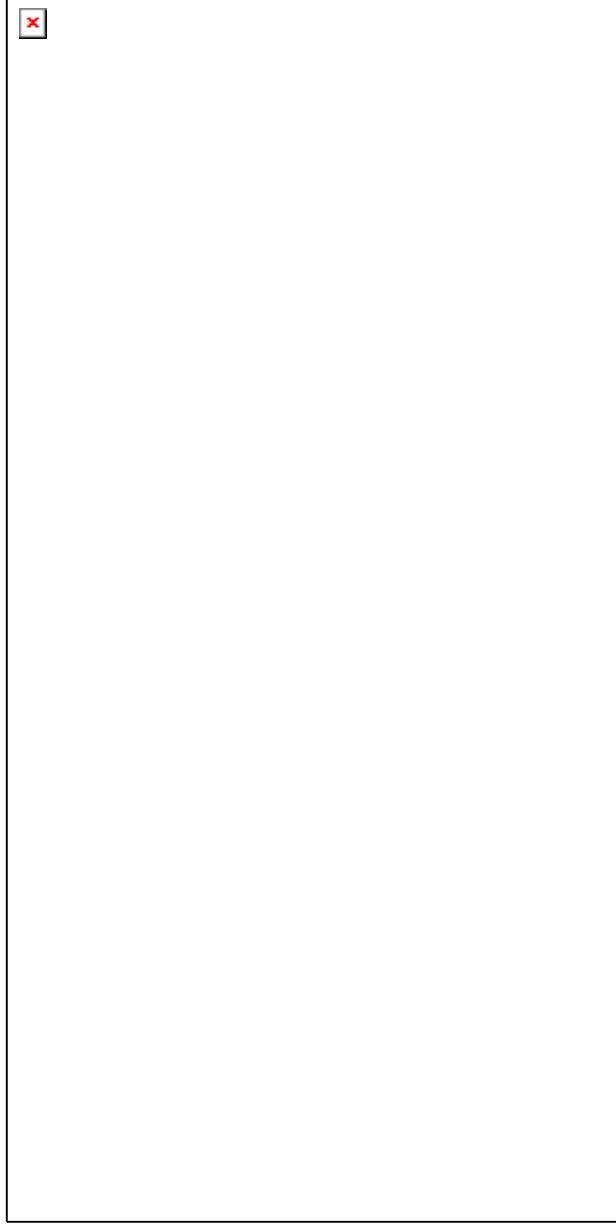
Kur'ân-ı Kerîm'in Maide suresinin 20. ayetinde Allahu Teâlâ, İsrail oğullarının, Hz. Musa (a.s.)'nın doğuşundan önceki yükselişi ve ihtişamından bahsetmiştir. Bir yandan Hz.

İbrahim, Hz. İshâk, Yakub, ve Hz. Yusuf (a.s.) gibi birbirinden üstün ve yetenekli peygamberler aralarında doğarken bir yandan da Hz. Yusuf zamanında Mısır'da büyük bir iktidar ve debdebeye sahip oldular. İsrail oğulları uzun müddet insanlık tarihinin en gelişmiş, en medenî milleti olarak ün yaptılar ve Mısır ile civarındaki memleketlere hâkim oldular. Tarihçiler İsrail oğullarının yükselişinden bahsederken genellikle Hz. Musa'nın yaşadığı çağa değinirler. Halbuki, Kur'ân-ı Kerîm, Beni İsrail'in en parlak devrini Hz. Musa'dan önce yaşamış olduğunu kaydeder. Nitekim, bizzat Hz. Musa'nın, kavminin bu geçmiş ihtişamından bahsettiğine şahit oluyoruz.

13.10.2. Filistin'de Şirk Devri

Hz. Musa (a.s.)'ın vefatından sonra İsrail oğulları Filistin'e girdikleri zaman burada Hitit, Amûrî, Ken'ânî, Firizzî, Hâvî, Yebûsî ve Filistî isminde muhtelif uluslar yaşıyordu. Bu uluslar dinsiz ve müşrik idiler. Yerlilerin en büyük tanrısının adı El idi, ki tanrıların babası sayılırdı. Bu tanrının boğa şeklinde heykelleri vardı. Bu boğa tanrısının karısının adı Aşîre idi. Bu tanrı ve tanrıçaya tâbi çeşitli ilâh ve ilaheler vardı ki sayılan 70'i bulurdu. El tanrısının evlâtları arasında en güçlü tanrı Ba'al idi. Ba'al, yağmur, bahar, bereket ve gök ile yer tanrısı olarak bilinirdi. Filistin'in kuzey bölgelerinde adı en çok tanınan tanrıça, Ba'al'ın karısı, Ünâs idi. Filistin'in iç kısımlarında ise aynı tanrıça, İstârât ismiyle tanınırdı. Bu tanrıçanın adı aşk ve doğumla özdeşleşmişti. Bunun dışında ölüm, sağlık, salgın hastalıklar ve açlık gibi şeyler için ayrı

ayrı ilâh ve ilaheler vardı. Velhasıl, tanrılık görevleri sayısız tanrı ve tanrıçalar arasına dağılmıştı. Bu sözde tanrı ve tanrıçalar hakkında öylesine yüz kızartıcı efsâne, hikâye ve destanlar anlatılırdı ki medenî ve kültürlü bir insan bunları ne yazabilir ne de ağzına alabilir. Bu tanrı ve tanrıçalar hakkında anlatılan alçaklık ve sapıklıklar en ahlâksız insana bile atfedilemez. Böylesine alçak, sapık kahpe, kalles tanrı ve tanrıçaları baş tacı eden ve onlara tapan bir milletin ahlâk bozukluğunu artık siz tahmin edin. Nitekim, Filistin'de yapılan kazılarda ve ortaya çıkarılan tarihi eserlerde bunların yüz kızartıcı örnekleri vardır. Filistin'de şirkin almış yürümüş olduğu devirde çocukları kurban etmek alışılmış bir gelenektir. Mabed ve ibadet yerleri birer fuhuş yuvasıydılar. Kadınları, kızları tapınaklara alıp, onlarla cinsi münasebet kurmak ve başkalarına peşkeş çekmek, dini ibadetin birer parçası sayılırdı. Bu çeşit batıl inanç ve sapıklıklar daha çoktu.

Hz. Musa Devrinde Filistin

13.10.3. İsrail Oğullarının Yozlaşması

İsrail oğullarına, Tevrât ve Hz. Musa (a.s.) vasıtasıyla verilen emir şu idi. Sakın yerleşeceğiniz yeni memleket olan Filistin'deki dinsiz ve müşrik milletlerin kötü alışkanlıklarına kendinizi kaptırmayın, bu bakımdan oraya varır varmaz onları temizleyin.

Fakat İsrail oğulları Filistin'e varınca bu nasihati unuttular. Kendilerini oranın havasına kaptırdılar. Orada güçlü herhangi bir saltanat veya hükümet kuramadılar. Aralarında birlik ve beraberlik sağlamak yerine kavgaya başladılar. Çeşitli kabilelere bölündüler ve her kabile kendisine ait olan bölgede istediğini yapmaya koyuldu. Bunun neticesinde, kendisini müşriklerin tesirinden kurtaracak güçlü tek bir İsrail kabilesi kalmadı. Mecburen, her yerde ve her bölgede müşriklerle beraber yaşamaya başladılar. Hatta, İsrail oğulları fethettikleri bölgelerde müşriklere küçük özerk bölgeler ve devletçikler kurmaya da müsaade verdiler, İsrail oğullarının bu akılsızlık ve tedbirsizliğinden Zebur'da da yakınılmıştır.^{62[21]}

Bu tedbirsizliğin cezasını İsrail oğulları kısa bir zamanda çekmeye başladılar. Yerlilerin tesiriyle şirk belâsı İsrail

^{62[21]} Bu yakınma, Hz. Davûd'un ağzından yapılmıştır. "Onlar, Allah'ın emrettiği gibi bu milletleri temizlemediler, aksine onlarla bir olup onların işini yapmaya başladılar. Onların putlarına tapmaya taşladılar, ki bunlar kendileri için ayak bağı oluverdi. Onlar kendi erkek çocuklarını şeytanlar için kurban etmeye başladılar. Masum İnsanlar, yani kendi erkek çocuk ve kızlarının kanını akıttılar. Bunun için Allah'ın kahrı üzerlerine geldi. Allah kendi mirasından nefret etmeye başladı. Onları başka kavimlere esir düşürdü ve onlara düşman olanlar onlara hâkim oldular." (Zebûr: Bölüm 106: âyetler: 34-41).

oğullarını da sardı. Bunun yanı sıra diğer ahlâksızlıklara da esir düştüler. Bu husustaki yakınma İncil'de de yer almıştır.

"Ve Benî İsrail, Hüdâvend'in yanında kötülüğe ve Ba'alim'e tapmaya başladılar. Onlar, Hüdâvend ve kendi atalarının Tanrısını unuttular. Halbuki, bu tanrı onları Mısır'dan getirmişti. İsrailoğulları etraflarındaki müşrikler gibi tanrı ve tanrıçalara tâbi olup tapmaya başladılar ve böylece Hüdâvend'i kızdırdılar. Ve Hüdâvend'i terk edip Ba'al ile İstarâta tapmaya başladılar. Nihayet, Rabbin gazabı İsrail'e çöktü." (Bölüm: II, ayetler: 11-13)

İsrail oğullarının tedbirsizliğinin ikinci neticesi, onlara karşı yerlilerin ayaklanmasıydı. İsrail oğullarının müsamaha göstererek özerk ve özgür bıraktıkları devletçikler ve onların hiç mağlup edemedikleri Filistinliler birleşip, üst üste birkaç baskın ve saldırı düzenleyerek İsrail oğullarını Filistin'in büyük bir bölümünden kovdular. Hatta onlardan Hüdâvend'e ait Sandığı (Tabut-u Sakîne)'da aldılar. Nihayet, İsrail oğullarının aklı başına geldi ve onlar tek bir hükümdarın emrinde toplanarak güçlü bir devlet kurmaya karar verdiler. Onların arzusu üzerine Samuel peygamber M.Ö. 1020'de "Talût"u onların hükümdarı haline getirdi. (Bu olaya Bakara suresi, 32. rükûsunda değinilmiştir).

İsrail oğullarının kurduğu birleşik devletin üç hükümdarı oldu. Talût (M.Ö. 1020-1004), Hz. Davud (M.Ö. 1004-985), ve Hz. Süleyman (M.Ö. 965-926). Bu hükümdarlar, İsrail

oğullarının, Hz. Musa'dan sonra yarıda bıraktığı işi tamamladılar ve Filistin'e tamamıyla hakim oldular. Sadece kuzey kıyılarında Fenikelilere ve güney kıyılarında Filistinlilere ait devletçikler fethedilemedi, ama bunlar da Filistin devletine tâbi oldular.

Hz. Süleyman (a.s.)'dan sonra İsrail oğulları tekrar maddiyata yöneldiler. Kısır çekişme ve kavgalar Filistin devletinin ikiye bölünmesine yol açtı. Bunlardan birincisi, Filistin'in kuzey bölgeleri ile Ürdünün önemli bir bölümünü içine alan İsrail devletiydi, ki başşehri Sameriyye oldu. İkinci devlet ise, güney Filistin ile Adum'u içine alan Yahudiyye idi, ki bunun Başşehri Jerusalem veya Kudüs oldu. Bu iki devlet birbirinin can düşmanı oldular ve aralarındaki düşmanlık ve kavga son zamanlara kadar devam etti.

Hz. Davud ve Hz. Süleyman (a.s.)'ın Saltanat Devri (M.Ö. 1000-930 Yılları Arası) .

İsrail devletinin hükümdar ve yöneticileri ile hâkim sınıfı, çevrelerinin dinsizlik, şirk ve ahlâksızlığından en çok etkilenenler oldular. Nitekim bu devletin hükümdarı Ahiab,

Sayda'nın müşrik prensesi İzabel ile evlenince şirk ve ahlâksızlık devlet eliyle yapılmaya başlandı. Hz. İlyas ile Hz. El-Yes'a (a.s.) kötülük ve ahlâksızlığın bu seline set çekmeye çalıştılsa da başarı kazanamadılar. İsraililer akıllanmayınca, Asurlar Allah'ın gazabı ve azâbı olarak buraya nâzil oldular, Asurların M.Ö. 900 yılından başlayarak üst üste yaptıkları istilâlar İsrail saltanatını son derece zayıflattı. Bu dönemde Âmûs Peygamber (M.Ö. 1%1-İ Al) ve daha sonra Hosi'i peygamber (M.Ö. 747-735) son uyarılarını yaptılar, ama İsraililer gaflet uykusundan uyanamadılar. Üstelik, İsrail kralı, Âmûs peygamberden derhal ülkeyi terk etmesini ve Sameriyye hududlarında her türlü vaaz ve tebliği durdurmasını istedi. Bundan sonra fazla bir zaman geçmeden Allah'ın azabı geldi. M.Ö. 721'de zalim Asur hükümdarı Ravâ Sargon, Sameriyye'yi fethederek topraklarına kattı ve böylece İsrail devleti ortadan kalktı. Asur istilâsı sırasında binlerce İsrailli kılıçtan geçirildi, 27 binden fazla İsrailli eşraf ve mümtaz kişi esir alınarak Asur devletinin doğu bölgelerine dağıtıldı. Diğer bölgelerden getirilen milletler İsrail'e yerleştirildi. Bu yabancılar arasında geriye kalan çok az sayıdaki İsrail asıllılar ise, millî hüviyetini, kültür ve medeniyetini tamamıyla kaybetti.

Filistin'in güney kesiminde Yahudiyye adıyla kurulan İsrail oğullarının ikinci devletinde de Hz. Süleyman (a.s.)'dan sonra bid'at, hurafe, şirk, küfür, ahlâksızlık ve sapıklık gittikçe artmaya başladı. Fakat bu memlekette, İsrail

oğullarının yozlaşması ve kötü yola sapması nisbeten yavaş bir tempoda oldu. Bundan dolayıdır ki, buradaki İsrail oğullarına, kendilerine çekidüzen vermeleri için daha uzun bir süre verildi. Gerçi Asurlar, İsrail'e olduğu gibi buraya da sık sık saldırdılar ve bazı şehirlerini tahrip ettiler, hatta Başkent Jarusalem veya Kudüs'ü kuşattılar, fakat tamamıyla ele geçirmeye muvaffak olamadılar. Bu memleket bir süre Asur'lara bağlı kaldı. Daha sonra Yas'iyâh ve Yermiyâh peygamberlerin sürekli ikazlarına rağmen İsrail oğulları kötü yoldan ayrılamayınca M.Ö. 598'de Babil İmparatoru Büht-un Nasr başta Kudüs olmak üzere bütün Yahudiyye devletini fethederek topraklarına kattı. Yahudiyye kralı kendisine esir düştü. Yahudiyye veya Yahudi devletinin sakinleri olan Yahudilerin kötülükleri bundan sonra da son bulmadı. Ve Yermiyâh peygamberin uyarılarına rağmen Yahudiler Babil'e karşı ayaklanmaya çalıştılar. Nihayet M.Ö. 587'de Büht-un Nasr buraya şiddetli bir saldırı düzenleyerek Yahudilere görülmemiş bir ders verdi. Saldırı sırasında Yahudiyye'nin belli başlı bütün şehirleri yerle bir edildi, Kudüs'te taş üstünde taş bırakılmadı. Kudüs'teki Süleyman Mabedi ve diğer tarihi ve dini yerler talan edildi. Yahudi'lerin büyük bir bölümü, öldürüldü ve esir edildi. Geriye kalanlar ülkeden kovularak sağa sola dağıtıldı. Yurtlarında kalan çok az sayıdaki Yahudi, her türlü acı ve rezillikleriyle baş başa bırakıldılar.

13.10.4. Babil'in Hakimiyeti Sırasında İsrail Oğullarının Durumu

"Yahudiler, şeytanların Süleyman'ın mülküne iftira ettikleri şeye tabı oldular. Süleyman kâfir olmadı, fakat şeytanlar kâfir oldular, insanlara sihri öğretirlerdi. Babil'deki Harut ve Marut adındaki iki meleğe indirilen şeye tabi oldular. İki melek, 'biz fitneyiz, kâfir olma' demedikçe kimseye bir şey öğretmezlerdi. Onlardan karı ile koca arasını ayıran şeyi öğrenirlerdi. Sihirbazlar, Allah'ın izni olmaksızın sihir ile kimseye bir zarar veremezler. Kendilerine zararı olan ve fâidesi olmayan şeyi de öğrenirlerdi. Halbuki, sihri ihtiyar edenlere ahirette nasib olmadığı bilirlerdi. Eğer bilseler nefislerine ne (kadar) fena şey satın aldılar." (Bakara; 102)

Burada şeytanlardan, hem şeytan ve cinin, hem de insan kılığındaki şeytanların kastedilmiş olması mümkündür. İsrail oğullarında maddî ve manevî çöküş baş gösterince ve kölelik, cehalet, fakirlik ve eziklik etkilerini hissettirince, bu millette azim, mukavemet ve kararlılık diye bir şey kalmadı, İsrail oğulları giderek pasifliğe ve hareketsizliğe düştüler; evham, hurafeler, sihir ve batıl itikatlara da esir oldular. Tembellik ve pasiflik yüzünden, ellerini, ayaklarını hareket ettirmeden, sırf büyü ve üfürüklerle işlerini halletmeye çalıştılar. Tam bu sırada şeytanlar da ekmeklerine yağ sürdüler ve Hz. Süleyman (a.s.)'ın koca imparatorluğunun sihir ve büyü üzerine kurulduğuna, gerçek ve somut hiçbir yanı bulunmadığına kendilerini inandırmaya başladılar. Bu sihir ve diğer gizli

kuvvetleri kendilerine devredeceklerini de vaadettiler. İsrail oğulları da sanki tam bu fırsatı bekliyorlarmış gibi şeytanlara hücum ettiler ve onlardan bu sihir ve büyüü elde etmeye çalıştılar. Artık onları ne Allah'ın kelâmı ilgilendiriyordu ne de peygamberlerin hidâyeti.

Söz konusu ayet bazı kimseler tarafından te'vile çalışılmıştır. Fakat benim anladığım kadarıyla, Beni İsrail'in tümü Babil'de esir hayatı yaşarken, Cenab-ı Allah kendilerini imtihan etmek üzere oraya iki melek (Harut ve Marut) göndermiş olabilir. Nasıl ki Lût kavmine iki melek, iki yakışıklı delikanlı kılığında geldiler, İsrail oğullarına da bu iki melek iki büyücü veya derviş kılığında gelmiş olabilirler. Bu melekler bir yandan sihir ve kerametlerini göstermiş bir yandan da halkı son kez uyarmış olabilirler. Onlar muhtemeldir ki şöyle söylemişlerdir, "bakın ey İsrail oğulları, biz sizi imtihan etmek ve son defa ikaz etmek üzere buraya geldik. Eğer bundan sonra da kendinize çekidüzen vermez ve tek Allah'a dönmezseniz sizi büyük bir azap beklemektedir." Ne var ki, meleklerin bu son uyarısı da yollarını şaşırılmış olan İsrail oğullarının gözlerini açmadı.

Meleklerin insan kılığında gelmeleri kimseyi şaşırtmasın. Cenâb-ı Allah, melekleri istediği şekle sokabilir ve kendilerine istediği vazifeyi yaptırabilir. Kim bilir, belki şimdi de etrafımızda insan kılığında olan melekler vardır. Bazıları çıkıp, meleklerin sihir ve büyü gibi işler yapmasına itiraz edebilirler. İnsanların yapmalarını uygun bulmadıkları bir şeyi kendi-

lerinin yapmalarına şaşabilirler. Fakat burada biz bu melekleri, rüşvetçi kişileri yakalamak üzere rüşvet alıcı veya verici kılığına girmiş kişilere benzetebiliriz.

İsrail oğullarının bozuk toplumunda en çok revaçta olan şey, bir kişinin, başka birinin karısının kendisine aşık olmasını temin etmek üzere sihir ve muska yapmasıydı. Bu, ahlâk bozukluğunun en kötü örneklerinden biriydi. Bir toplumda evli bir erkek başka bir erkeğin karısını baştan çıkarmaya ve onu elde etmeye çalışırsa demek ki o toplumda aile hayatı temelden sarsılmıştır. Dikkat edilirse, evli İnsanlar arasındaki ilişkiler gerçekte insan uygarlığının temelidir. Erkek ile kadın arasındaki ilişkinin dengeli olması, medeniyet ve kültürün de sağlam temellere dayanmasının bir belirtisidir. Bu ilişki bozulduğu takdirde toplum ve medeniyet de bozulur. O halde, toplumun, medeniyetin ve bizzat kendi varlığının sebebini ortadan kaldırmaya çalışan bir fert muhakkak ki en düşük ve rezil kişidir. Hadis-i şeriflerde belirtildiği gibi, Şeytan kendi karargâhından dünyanın her köşesine ajanlarını gönderir ve onlardan düzenli olarak faaliyet raporlarını alır. Her ajan kendi "marifeti"ni ortaya döker, ve "ben bunu yaptım" veya "ben şunu yaptım" der. Fakat İblis bunları beğenmez. Daha sonra bir ajan ayağa kalkar ve ben falanca koca ile karısının arasını açtım der. Bunun üzerine İblis o ajanı sevinçle kucaklar ve "işte bu başarı örneği" der. Bu gerçeği göz önünde bulundurduğumuzda, İsrail oğullarına gönderilen meleklerle, kadınlar ile erkekler arasındaki ilişkiyi

neden bozma emri verildiğini daha kolay anlayabiliriz. Doğrusu, İsrail oğullarının ahlâk düzeninin bozukluğunu ölçmek için bundan daha iyi bir ölçek olamazdı.

13.10.5. Onarım ve Yenileme Dönemi

Bildiğimiz gibi eski İsrail devleti ve Sameriyye öylesine battı ki bir daha yerinden kalkamadı. Fakat Yahudiyye halkı her ne kadar bozulmuş ve üst üste yabancı istilâlarla karşılaşmışsa da, aralarında bulunan bazı imanlı ve dürüst İnsanlar yüzünden şöyle ya da böyle varlığını sürdürdü. Bu hidâyetli ve imanlı kişiler, gerek Yahudiyye'de gerekse Babil'e sürgüne gönderilmiş olan İsrail oğulları arasında vaaz, telkin, tebliğ ve ıslâh çalışmalarını sürdürdüler. Nihayet, Allah'ın rahmeti tekrar onlardan yana çıktı. Babil İmparatorluğu çöktü ve yıkıldı. M.Ö. 539'da İran imparatoru. Hüsrev (Kuruş) Babil'i fethetti ve ertesi yıl İsrail oğullarına, kendi yurtlarına dönme ve yerleşme izni verdi. Netice itibariyle, İsrail oğulları akın. akın ülkelerine dönmeye başladılar. İmparator Hüsrev, Yahudilere Kudüs'teki Süleyman mabedini yeniden inşa etme müsaadesi de verdi. Fakat bu bölgeye yerleşmiş olan diğer milletler bu mabedin yeniden inşa işini uzun süre aksattılar. M.Ö. 522'de ise İmparator I. Dâra (Darius), Yahudiyye'nin son kralının torunu olan Zro Babil'i İsrail oğullarının valisi tayin etti. Bu vali, Haccî peygamber, Zekeriya peygamber ve Başrahip Jesus'un gözetiminde Süleyman Mabedini tekrar inşa ettirdi. Daha sonra M.Ö. 458'de Hz. Üzeyir (Azra) (a.s.) sürgüne gönderilen bir Yahudi grubuyla Yahudiyye'ye vardı.

Kendisi İran İmparatoru Ardeşir (Artacsercis) tarafından şu emri almıştı:

"Allah'ın sana verdiği akıl ve fikre göre, sen hâkimler ve yargıçları tâyin et, ki böylece, Senin Rabbinin şeriatını bilen nehrin öbür yakasındaki İnsanlar adaletle hareket etsinler ve bilmeyenlere sen bu şeriatı öğretebilesin. Senin Rabbinin şeriatına ve imparatorun fermanına göre hareket etmeyenler cezalandırılsın. İster bu ceza, ölüm, ister sürgün, mallara el konma veya hapse atılma şeklinde olsun." (Azra, Bölüm: VIII, ayet: 25-26).

Hız. Üzeyir bu emir ve fermanıdan güç alarak İsrail oğullarının yeniden güçlenmesine, kuvvet ve kudret kazanmasına büyük katkıda bulundu. Hız. Üzeyir, Yahudi milletin iyi ve dürüst kişileri ile en iyi beyinlerini bir araya toplayarak güçlü bir düzen kurdu. Aralarında Tıvrat'ın da bulunduğu, İncil'in beş cildini hazırlattı, Yahudilerin eğitimi için önemli müesseseler meydana getirdi, şeriat kanunlarını toplayarak herkesin istifadesine sundu; böylece İsrail oğullarının saplandıkları şirk ve kötü yoldan kurtulmaları ve ahlâklarının düzeltilmesi için önemli adımlar attı. Yahudilerin evlendikleri bütün müşrik kadınların kocalarından boşanmalarını sağladı. Kısacası, İsrail oğulları yeniden Allah'a tapmaya ve ona itaat etmeye başladılar.

M. Ö. 445'te Nahmiyah'ın başkanlığında başka bir Yahudi kabile Yahudiyye'ye döndü. İran İmparatoru,

Nahmiyah'ı Kudüs'e vali tayin etti ve kendisine buranın kalesini yeniden inşa etme işini verdi. Bu suretle, 150 yıl sonra Kudüs yeniden kuruldu ve Yahudi din ve kültürünün merkezi haline geldi. Ancak kuzeydeki İsraililer ve Sameriyyeliler Hz. Üzeyir'in vaaz ve telkininden istifade edemediler. Aksine, Kudüs ile boy ölçüşmek için Cezrim dağının tepesinde yeni bir dini merkez inşa ettiler ve Ehl-i Kitabı bu tarafa çekmeye çalıştılar. Böylece Yahudiyye ahalisi ile Sameriyye ahalisi arasındaki eski rekabet ve düşmanlık yine ortaya çıktı.

13.10.6. Yunan Egemenliği ve Buna Karşı Direniş

İran İmparatorluğunun çöküş dönemine girmesi, Büyük İskender'in fetihleri ve bundan sonra İranlıların tekrar güç kazanması, Yahudi'lerin gelişme ve refahını bir müddet engelledi. Büyük İskender'in ölümünden sonra bıraktığı miras üçe bölününce, Suriye memleketi Sulûki saltanatının tasarrufuna girdi. Sulûkî devletinin Başşehri Antakya idi. Buranın Yunan hâkimi Antiucus III. M.Ö. 198'de Filistin'i ele geçirdi. Kâfir, ve müşrik olan Yunanlılar, Yahudilik ve Yahudi medeniyetinden nefret ederlerdi. Bu sebeple hâkim oldukları bölgelerde Yahudilerin nüfuzunu kırmak amacıyla siyasi ve iktisadî baskı uyguladılar ve bu şekilde Yunan veya Elen uygarlık ve kültürünü yaymaya çalıştılar. Bu işte Yahudilerin bazı grupları da Yunanlılara yardımcı oldular. Yabancı müdahale ve hakimiyet Yahudilerin bölünme ve parçalanmalarına yol açtı. Onların bir bölümü Yunan uygarlık

ve kültürünün etkisi altında kalarak Yunan kıyafetini, Yunancayı, Yunan yaşantısını ve Yunan sporlarını kabul etti. Bir başka bölümü ise kendi medeniyet ve kültürüne sıkı sıkıya bağlı kaldı ve Yunanlılara zerre kadar taviz vermeye yanaşmadı M. . 175'te ise Antiucus IV, "Tanrının Temsilcisi" lakabıyla tahta  ıktı. Bu hükümdar Yahudilere karşı daha sert ve acımasızca davranarak Yahudi din ve kültürünü ortadan kaldırmak istedi. Bu amaçla, Kudüs'teki büyük m bede zorla putlar yerleştirdi ve Yahudilerin bu putlara tapmalarını istedi. Kurban yerinde kurban kesmeyi yasaklattı ve müşriklerin  detine göre kurban kesilmesini emretti. Evlerinde Tevrat bulunan herkesin idam edilmesini emretti. Bu hükümdar, Yasbat'ın emirlerine uyan ve çocuklarını sünnet ettirenlere de ölüm cezası verilmesini istedi. Fakat Yahudiler bu baskıya boyun eğmediler ve yılmadılar. Aksine, Mekk b  ismiyle meşhur olan isyanı başlattılar. Bu isyan sırasında Yunan kültürünü benimsemiş olan Yahudiler ağırlıklarım Antakya'lı Yunanlı hakimlerden yana koydularsa da Hz. Üzeyir'in talimatından ces ret ve g   alan Yahudiler, Mekk bilerin etrafında toplandılar ve bu amansız mücadeleden galip  ıktılar. Yunanlıları Suriye ve Filistin'den kovdular. Yahudiyye'de bağımsız ve egemen din  devletlerini kurdular, ki bu devlet M. . 67. seneye kadar ayakta kaldı. Bu devletin sınırları zamanla bir hayli genişledi ve eskiden  srail oğullarının ellerinde bulunan Sameriyye ve hatta Filist 'lerin yaşadığı bölge de bu devletin topraklarına katıldı.

13.10.7. İsrail Oğullarının Yaşadığı İkinci Fetret Devri

Mekkâbî hareketinin temelinde büyük dinî ve ahlâkî coşku vardı. Bu coşku ve dindarlık zamanla kayboldu ve yerini maddecilik ve gösteriş aldı. Yahudiler tekrar çeşitli grup ve kabilelere bölündüler ve bunlardan bazıları bizzat Romalı fâtilh Pompei'yi Filistin'e davet ettiler. Dolayısıyla, M.Ö. 63'te Pompei, dikkatini bu tarafa çevirdi ve Kudüs'ü ele geçirdikten sonra Yahudilerin hakimiyetine ve hürriyetine son verdi. Fakat, Romalılar genellikle fethettikleri yerlere yerli vali ve hâkim alama eğiliminde oldukları için Filistin'de kendilerine tabi olan yerlilerden müteşekkil bir devlet kurulmasına izin verdiler. Bu devlet, M.Ö. 40 yılında son derece akıllı ve zeki olan Herod adlı Yahudinin eline geçti. Aynı kişi tarihe Büyük Herod adıyla geçmiştir. Herod iktidara sahip olduktan sonra çeşitli akıllı tedbirler ve izlediği dirayetli siyaset sayesinde Yahudi devletinin sınırlarını eşi görülmemiş bir şekilde genişletti. Öyle ki, M.Ö. 40'tan M.Ö. 4'e kadar bütün Filistin ve Ürdün'ün büyük bir bölümüne hâkim oldu. Herod bir yandan dini lider ve din adamlarını himaye ederek Yahudilerin desteklerini kazandı, bir yandan da Roma kültür ve medeniyetini yaymak ve Roma İmparatorluğuna bağlılığını belirtmek suretiyle Roma İmparatorunu da memnun etti. Fakat Yahudiler siyaset ve devlette söz sahibi olmalarına rağmen din, ahlâk ve maneviyat açısından büyük kayıplara uğradılar. Büyük Herod'dan sonra, kurduğu geniş devlet üçe

bölündü. O'nun bir oğlu, Erhalaus, Samerriyye, Yahudiyye ve Adumiyye'nin kuzeyine hâkim oldu. Fakat M.S. 6'da İmparator Augustus onu azlederek bölgeye kendi valisini tâyin etti. Bu hükümet M.S. 41'e kadar devam etti. işte bu sıralarda Hz. İsa (a.s.) Yahudileri ıslâh etme vazifesini üzerine aldı ve Yahudi din adamları ile ulema ve diğer ileri gelenleri kendisine şiddetle karşı koydular. Roma'lı vali Pontius Pelatis de Hz. İsa'yı öldürtmek istedi.

Herod'un ikinci oğlu Herod Antipas, Kuzey Filistin'in, Galile ve Ürdün nehrinin iki yakasının hâkimi oldu. işte bu adam, bir dansözün isteği üzerine Hz. Yahya (a.s.)'nın kafasını keserek kendisine hediye etti.

Herod'un üçüncü oğlu Philip ise Hermon dağından Yermük nehrine kadar uzanan bölgenin sahibi oldu. Bu hâkim, babası ve diğer kardeşlerinden daha çok, Roma kültürünün etkisinde kalmıştı. İktidara geçer geçmez, Hz. İsa'nın taraftarlarını sindirmek ve yok etmek için görülmemiş baskı ve zulüm yaptı.

Bu devirde Yahudiler ile din adamlarının gerçek yüzünü görmek için Hz. İsa (a.s.)'nın hutbelerine müracaat etmeliyiz. Bütün bu hutbeler Dört İncil'de toplanmıştır. Yahudilerin ahlâkî çöküşünü anlamak için Hz. Yahya ile Hz. İsa'ya yapılan kötü muameleye bakmak yeter de artar bile. Bilindiği gibi, bir sokak kadınının iftirası üzerine Hz. Yahya gibi temiz ve güzide bir peygamberin başı kesildi ve bu zulme karşı kimseden ses

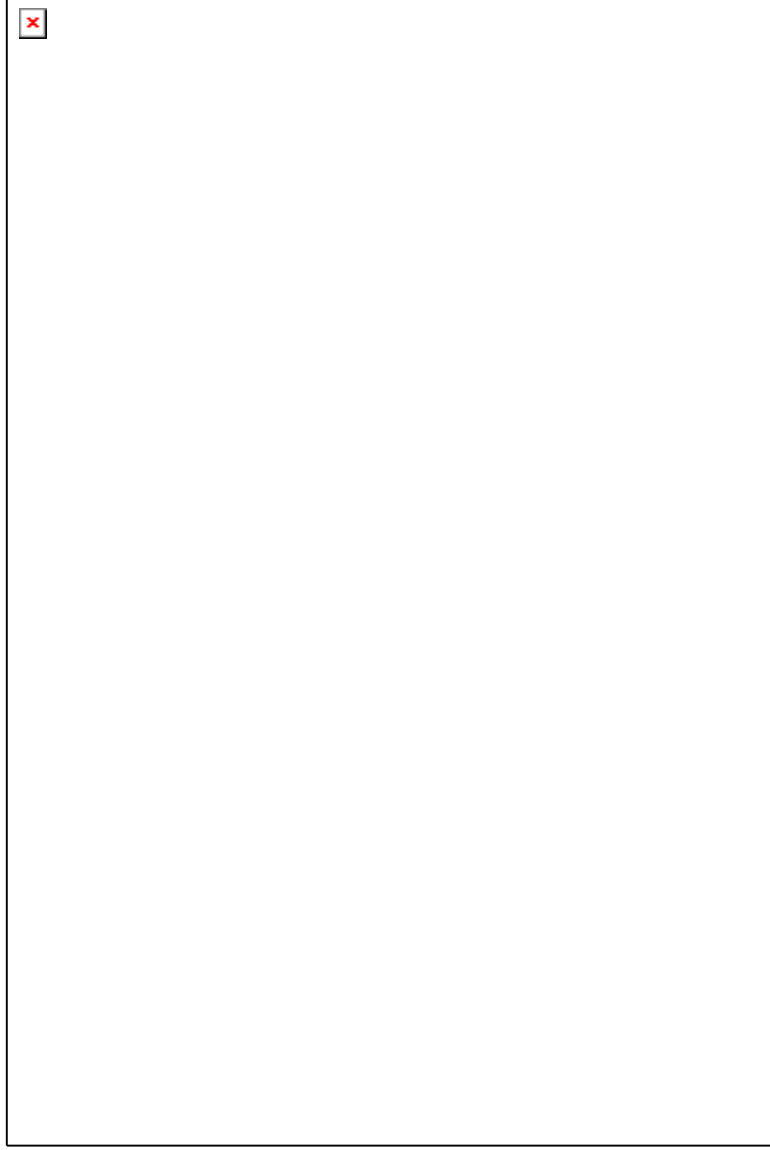
çıkmadı. Aynı şekilde Hz. İsa gibi bir peygamberin ölüm fermanına imza atıldı, ama yine ses çıkaran olmadı. Bu zulüm ve vahşete karşı çaresizlik içinde kıvranan ve kendilerini yerden yere atan kişiler parmaklarla sayılacak kadar azdı. Hatta, Pontius Pelatis'in bu alçak insanlara bayram gününde ölüm cezasına çarptırılanlardan birini serbest bırakma yetkisine sahip olduğunu belirterek Hz. İsa' (Jesus)'nın mı yoksa Barabas adlı haydudun mu serbest bırakılmasını istediklerini sorduğu zaman, hepsi bir ağızdan, Barabas için af dilediler. Bu bir bakıma, Allah'ın Yahudilere son hücceti ve mühletiydi ve kendileri bunu iyi değerlendiremediler.

Aradan çok geçmeden Romalılar ile Yahudilerin arası bozuldu. M.S. 64. ilâ 66'da Yahudiler isyan ettiler. Herod Agrippa II ile Romalı Floris, ikisi de bu isyanı bastıramadılar. Sonra kendilerine takviye birlikleri gönderildi ve Romalılar bizzat bu ayaklanmaya son verdiler. M.S. 70'te Titus, Kudüs'ü fethetti ve büyük bir katliama girişti. Tahminlere göre 133 bin Yahudi öldürüldü, 67 bini de esir alındı. Bunların dışında binlerce Yahudi işletmelerde çalıştırılmak üzere Mısır'a yollandı. Yine binlercesi, hipodrom ve stadyumlarda binlerce kişinin önünde kılıç sallamak veya vahşi hayvanlarla boğuşmak üzere Roma İmparatorluğunun çeşitli bölgelerine gönderildiler. Atletik vücutlu, uzun boylu ve yakışıklı erkekler ile güzel ve genç kızlar fâti, kumandan ve subayların hizmetçisi ve cariyesi haline getirildi. Hem Kudüs şehri hem burada bulunan Süleyman Mâbedi yerle bir edildi. Kısacası,

Filistin'den İsrail oğulları veya Yahudilerin adı sanı öylesine silindi ki, bunlar tam 2000 yıl bu tarafa gelmeye cesaret edemediler. Süleyman Tapınağı ise hiçbir zaman yeniden inşa edilemedi. Bundan sonra, İmparator Bedrian da artık Elia adıyla tanınan Kudüs şehrini bir daha yağmaladı. Daha sonra asırlarca Yahudiler bu şehre giremediler.

Büyük Herod'un Saltanatı (M.Ö. 30-2 Yılları Arası)

Mekkabî Devleti

13.10.8. Son Uyarı

İsrail oğulları yüzyıllardan beri Allah'a itaatsizlik ediyorlardı. Sürekli ikaz ve tembihlere rağmen hareket ve davranışlarında bir değişiklik olmadı. Kendilerini doğru yola

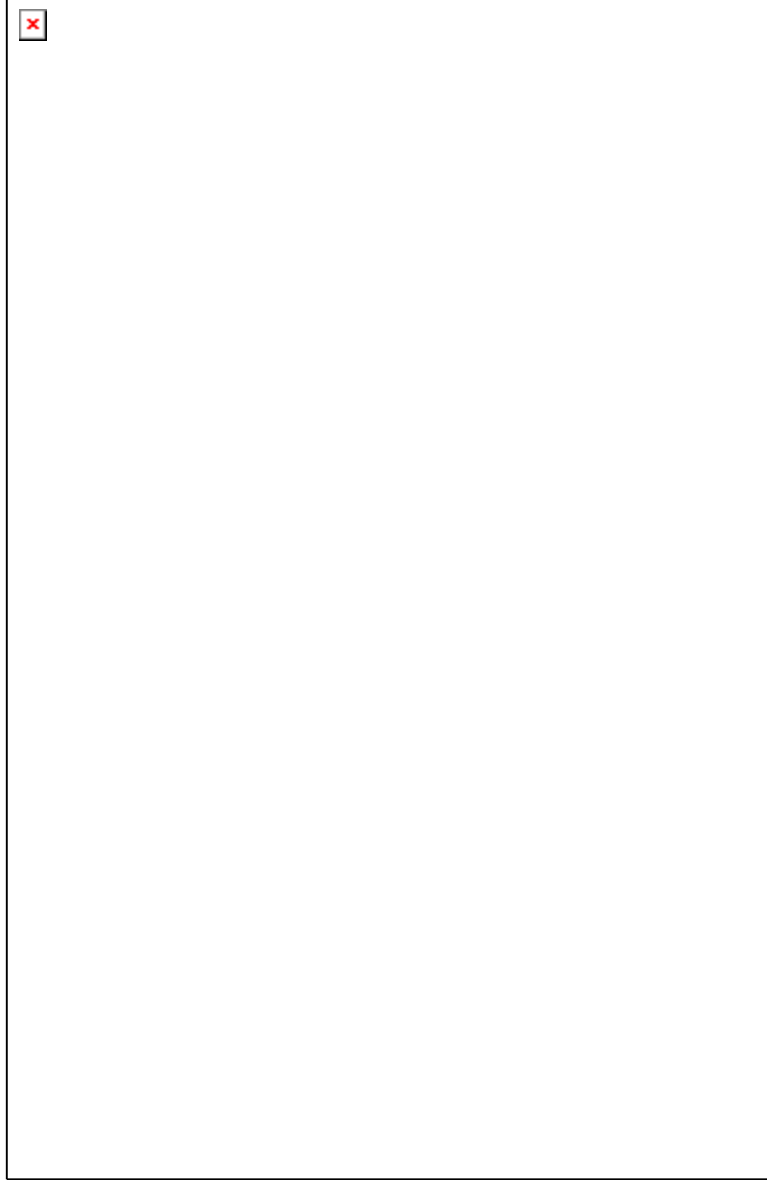
getirmek üzere Allah tarafından gönderilen birkaç peygamberi öldürmüşlerdi ve kim onlara doğruluğu anlatırsa onun düşmanı oluveriyorlardı. Bu sebeple, Allahu Teâlâ hüccetini tamamlamak, yani kendilerine son bir mühlet vermek amacıyla Hz. İsa (a.s.) ve Hz. Yahya (a.s.) gibi iki mümtaz peygamberi gönderdi. Her iki peygamber de, Allah tarafından insanları Hakka davet etmek üzere vazifelendirildiklerine dair açık delil ve işaretlerle gelmişlerdi, ki bunları ancak gözleri kör olanlar göremezlerdi. İsrail oğulları maalesef bu fırsatı da kaçırdılar ve dalâletlerinde ısrar ettiler. Bu bedbaht İnsanlar bu peygamberlerin davetini reddetmekle kalmadılar, aynı zamanda ikisini de ölüme mahkûm ettiler. Hz. Yahya (a.s.)'nın başı bir dansözün iftirası üzerine uçurulurken, Yahudi din adamı ve ileri gelenleri, Hz. İsa'yı Romalılara öldürtmeyi plânladılar. Bundan sonra Yahudilere fazla zaman ve fırsat vermek yersizdi. Bu sebeple, Cenâb-ı Allah, Hz. İsa'yı ölümden kurtararak kendi yanına aldı ve İsrail oğullarının ebediyete kadar lânetlenmiş bir millet olarak kalmasını emretti.

13.10.9. İsrail Oğullarının Hz. Yahya (a.s.)'ya Yaptığı Kötü Muamele

İncil'in çeşitli ciltlerinde Hz. Yahya (a.s.)'nın şahsiyeti ve sireti hakkında yazılmış olanları şöyle özetleyebiliriz:

Luka (Lucas)'nın ifadesine göre, Hz. Yahya (John), Hz. İsa (a.s.)'dan 6 ay büyüktü. Hz. Yahya ile Hz. İsa'nın anneleri akraba idiler. Hz. Yahya 30 yaşında iken kendisine

peygamberlik verildi. Yuhanna'nın rivâyetine göre, Hz. Yahya, Ürdün'de vaaz ve tebliğ başladı. Kendisi şöyle derdi:

Hz. İsa Zamanında Filistin

"Ben, Allah'ın yolunu takip edin diyen, çölde bağırان bir kişinin sesiyim." (Yuhanna; 1;23)

Mark (Marcus) diyor ki, Hz. Yahya, günahkârların günahını çıkarırdı, günahlarını çıkarttığı kişilerin hem vücudu, hem ruhunun temizlenmesi için kendilerini kutsardı. Yahudiyye ile Kudüs'ten birçok kişi kendisine tabi olmuşlardı. Hz. Yahya bunları kutsardı. (takdis ederdi). (Mark: 1:4-5). Bundan dolaydır ki kendisine "John, The Baptisi" (Takdis Eden Yahya) lakâbı verilmiştir. Beni İsrail umumiyetle onun peygamberliğini kabul etmişti (Malla: 21:26). Hz. İsa (a.s.) ise şöyle derdi: "Kadınlardan doğanlar arasında Takdis Eden Yahya'dan daha büyük yoktur." (Matta 11; 11).

Hz. Yahya, deve tüyünden yapılmış elbise giyer ve deri kemeri takardı. Yiyecekleri çekirge ve orman balıydı. (Matta: 3:4). Mütevazi ve fakir bir hayat yaşardı ve insanlara şöyle derdi: "Tevbe edin, çünkü Gök'ün hakimiyetinin günü yaklaşmıştır." (Matta: 3:2). Bu sözler Hz. İsa'nın peygamberliğine bir işaretti. Herkesin namaz ve oruç vazifelerini yerine getirmelerini isterdi. (Matta: 9:14, Luka, 23, Luka: 11:1). Telkinlerinden biri şuydu: "İki gömleği olan, hiçbir gömleği olmayana versin, yiyeceği olan da aynı şeyi yapsın." Gümrükçüler, 'ya üstâd biz ne yapalım?' deyince, şöyle dedi: "Hakkınız olandan fazlasını istemeyin." Askerler sordular: 'Ey nebi, bize ne dersiniz?' Dedi ki, "Kimseye zulüm etmeyin, kimseden haksız olarak bir şey almayın ve maaşınızdan tasarruf edin." (Luka: 3:10-14).

Beni İsrail'in kötü huylu ve kötü niyetli ulemâsı Ferisî ve Sudukî takdis edilmek üzere kendisine geldiklerinde şu cevabı aldılar: "Ey yılanın evlâtları, gelen gazaptan korkmanızı kim öğütledi? Sanmayın ki, Abraham babanızdı... Şimdi ağaçların köklerinde balta duruyor. İyi meyve vermeyen ağaç kesiliyor ve ateşe veriliyor." (Matta; 3:7-10).

Hız. Yahya'nın vaaz ve tebliğ yaptığı memleketin hakimi, Roma kültürünün esiri olan Yahudi Herod Antipas idi. Bu hâkimin teşvikiyle ülkede her türlü kötülük ve sapıklık yapıyordu. Kendisi, kardeşi Philip'in karısı Herodiyas'ı sarayına almıştı. Hız. Yahya bu ahlâk dışı harekete karşı ses çıkarınca hapse atıldı. Fakat Herod Antipas, Hız. Yahya'nın temiz kişiliği ve üstün ahlâkından haberdardı ve kendisine hürmet ederdi, ayrıca halk arasındaki büyük nüfuzundan da korkardı. Fakat Herodiyas, Hız. Yahya'nın çabaları sonucu halk arasında ahlâkî değerlerin yükseleceğini ve dolayısıyla kendisi ve kendi gibi diğer "yüksek mevkili insanların" rezil olacağını farkındaydı. Onun için, canına kastetti. Nihayet, Herod'un doğum günü dolayısıyla düzenlenen festivalde, kötü emeline ulaşmak için iyi bir fırsat hazırladı. Festival ile ilgili olarak sarayda yapılan şenlikler sırasında kızı dans ederek herkesi ve özellikle Herod'u mestetti. Herod coşku içinde, "haydi kızım, ne istersen sana vereyim" dedi. Bunun üzerine kız annesine giderek "ne isteyim" dedi. Fahişe annesi de, "kızım, Yahya'nın başını islerim de" dedi. Onun için dansöz kız isteğini Herod'a açıkladı ve "Bana Takdis Eden Yahya'nın

başının bir tepside getirilmesini emir verin" dedi. Herod bunu duyunca hayli üzüldü, fakat bir kerre söz vermişti, ayrıca sevgilisinin kızının isteğini de geri çeviremezdi. Binaenaleyh, derhal zindandan Hz. Yahya'nın kesik başını getirtti ve bir tepside dansöz kıza sundu. (Bk: Matta: 14:3-12, Mark: 6:1-29, Luka: 3:19-20).

13.10.10. Hz. İsa'ya Yapılan Kötü Muamele

"(Ey Rasûlüm) Kitap'ta Meryem'i zikret. Hani o, ailesinden ayrılıp şark tarafındaki bir yere çekilmişti. Sonra onların önünde bir perde çekmişti." (Meryem; 16-17)

Âl-i İmrân suresinde, Hz. İsa'nın annesi Hz. Meryem'in Kudüs'te bir köşede ibadete çekildiği ve Hz. Yahya'nın O'nu kendi himayesine aldığı beyan edilmiştir. Yukarıdaki sûrede ise, Hz. Meryem'in ibadete çekildiği ve İ'tikâf ettiği yerin Kudüs'ün doğu kesiminde olduğu açıklanmıştır. Hz. Meryem âdet olduğu üzere İ'tikâf ederken perde çekmişti, ki halkın gözünden ırak olabilsin. Bazı müfessirler bu ifadeyi İncil'in ifadesiyle denkleştirmek maksadıyla Kudüs'ün doğusundaki yer olarak Nasıra'yı göstermişlerdir. Bu tahmin yanlıştır, zira Nasıra, Kudüs'ün doğusunda değil kuzeyinde bulunuyor.

"...O'na ruhumuzu (Cebrail) gönderdik de, kendisine düzgün bir insan şeklinde göründü. Meryem O'na, 'Ben senden, çok esirgeyici (Allah'a) sığınırım. Eğer (Allah'tan) korkuyorsan (bana dokunma)' dedi. Melek: 'Sana temiz bir erkek evlât vermek için Rabbinin gönderdiği bir elçiyim,' dedi.

Meryem, 'Nasıl olur da benim oğlum olur? Bana bir beşer eli dokunmamıştır. Ve ben iffetsiz de değilim,' dedi. Melek, 'söylediğin gibisin. Fakat Rabbin, bu bana göre kolaydır. Zira, onu tarafımızdan bir ayet ve rahmet kılacağız. Bu, hükmolunmuş bir emirdir, buyuruyor,' dedi." (Meryem; 17-21)

Bu ayetlerde Hz. Meryem'in şaşkınlığına dikkat edilmelidir. Kendisine hiçbir erkeğin eli değmemiştir. Ama Allah'ın kudretiyle, Hz. Meryem, hiçbir erkekle temas kurmadan Hz. İsa'ya hamile kaldı ve Hz. İsa babasız doğdu. Hz. Cebrail işte bu ilâhi kudrete işaret ediyor ve Allah için hiçbir şeyin güç olmadığını vurguluyor. Aynı şekilde Hz. Yahya'nın da hayret ettiği ve kendisine de aynı cevabın verildiğine dikkat edilmelidir. Nitekim, bundan sonraki ayetlerde Hz. Meryem'in hamilelik ve doğumunun diğer safhaları belirtilirken bu nokta daha da açıklık kazanmış oluyor.

"Meryem, İsa'ya hamile kaldı. Ve O'nunla uzak bir yere çekildi. Doğum sancısı O'na kuru bir hurma ağacının yanında geldi. 'Keşke bundan önce öleydim de şimdiye kadar unutulmuş olaydım' dedi. Altında biri nidâ ederek, 'mahzun olma, Rabbin senin alt yanında bir dere akıttı. Hurma ağacının dalını kendine doğru silkele. Üzerine lezzetli taze hurma dökülecektir. Arlık ye, iç, gözün aydın olsun. İnsanlardan birini gördüğün zaman 'Ben Allah'a oruç adadım. Onun için bugün kimseye söz söylemeyeceğim' de.' Meryem kucağında İsa olduğu halde kavmine geldi. Onlar, 'ey Meryem,

sen acayip bir şey yapmışsın. Ey, Harun'un kız kardeşi, senin baban fena adam değildi. Anan da iffetsiz değildi,' dediler." (Meryem; 22-28)

Bu eserimizin diğer bölümlerinde işaret ettiğimiz gibi, yukarıdaki ayetlerde sözü edilen "uzak bir yer", Beyt-i lahm'dır. Hz. Meryem, Harun ailesinin namuslu bir kızıydı, günlerini ibadetle geçirirdi. Şimdi birden bire Allah'ın inayetiyle bir çocuk doğuracaktı; bu bakımdan, bu babasız çocuğu doğurmak için Beyt-i lahm'a gitmeyi daha uygun buldu. Eğer Hz. İsa normal bir şekilde doğmuş olsaydı, evini barkını terk etmesine gerek yoktu. Ayrıca çocuğu doğurduğu yerde de bazı tedbirler aldığı görülmektedir. Hz. Meryem'in telaşı ve korkusu Allah tarafından giderildi ve çocukla ilgili kendisine yapılacak her suçlamaya cevabın bizzat Allah tarafından geleceği açık bir ifade ile belirtildi. Çocuk eğer normal şekilde doğmuş olsaydı, Hz. Meryem'in oruç tutması ve kimse ile konuşmaması da salık verilmezdi. Son ayetlerde geçen "Harun" kelimesi de dikkat çekicidir. Bunun iki anlamı olabilir. Ya Hz. Meryem'in Harun adında bir kardeşi olduğunu söyleyebiliriz. Ya da Arapça gramerine göre bu deyim, "Harun ailesinin kızı" anlamına geldiğini de belirtebiliriz. Hem olayın şekli, hem müslim, Nesai ve Tirmizî gibi hadis kitaplarında kullanılan ifadeler, ikinci ihtimâlin daha kuvvetli olduğunu gösteriyor. Nitekim Hz.

Muğire (r.a.) tarafından nakledilen hadise göre Necranlı Hristiyanlar, Kur'ân-ı Kerîm'de, Harun'un Hz. Meryem'in

kardeşi olduğu ifadesine itiraz ettiler, Hristiyanlar, Hz. Harun'un Meryem'den yüzlerce sene evvel yaşamış olduğunu söyleyince Hz. Muğire kendilerine herhangi bir cevap vermedi. Hz. Muğire bu olayı Rasûlullah (a.s.)'a anlatınca, Hz. Peygamber (a.s.) de dedi ki, "sen neden İsrail oğullarının, kendi isimlerini geçmişteki büyük peygamber ve sâlih kişilerin adlarına göre koyduklarını söylemedin?" dedi. Demek ki, Hz. Meryem'in peygamber olan Hz. Harun ile herhangi bir ilgisi yoktu. Ayrıca Rasûlullah (a.s.)'ın ifadesinden de Hz. Meryem'in, Harun'un kız kardeşi değil, Harûn ailesinin bir ferdi olduğu anlamı çıkıyor.

Meryem sûresinde daha sonra şu satırlara rastlıyoruz

"Bunun üzerine Meryem O'na (İsa'ya) işaret etti. Kavmi: 'Biz beşikteki çocukla nasıl konuşuruz?' dedi. Çocuk (İsa):, 'Ben, Allah'ın kuluyum. O bana kitap verdi. Ve beni peygamber yaptı. Beni her nerede olursam mübarek kıldı. Hayatta olduğum müddetçe bana namazı ve zekâtı emretti. Beni anneme hayırlı ve hürmetkâr kılıp zorba bir bedbaht yapmadı. Doğduğum gün de, öleceğim gün de ve diri olarak ba's olunacağım gün de Allah'ın selâmeti benim üzerimedir' dedi. İşte hakkında ihtilâf eyledikleri Meryem oğlu İsa'ya dair Allah'ın sözü budur." (Meryem; 29-43)

Görüldüğü gibi, Hz. İsa (a.s.) doğduğundan beri İsrail oğulları için Allah'ın açık bir işareti ve ikazıydı. Cenâb-ı Allah, İsrail oğullarını cezalandırmadan ve kendilerine azabını

indirmeden onlara son bir mühlet vermişti. Parlak bir delil ve faziletli bir insan olarak kendilerine indirilen Hz. İsa'yı örnek almalı ve kötü yoldan dönmeliydiler. Yoksa sonları çok kötü olacaktı. Bunu, Allahu Teâlâ, Hz. İsa'nın yaşantısının her safhasında kendilerine anlatıyordu. Hz. İsa'yı doğurmak için, Harun ailesinin namuslu bir kızı seçildi. Bu kız Kudüs'te Hz. Yahya'nın dini terbiyesinden geçerek bakire iken Allah'ın emriyle hamile kılındı. Bu kız yeni doğan çocuğunu alarak halkına geri dönünce herkesin sözlü saldırısına uğradı. Herkes kendisini sorguya çekerken bir Mu'cize daha oldu ve Hz. İsa beşiğinden konuşmaya başladı. Bu olayı gören ve duyan herkes bilmeliydi ki aynı çocuk büyüüp peygamberlik vazifesini yerine getirmeye başlayınca, kendisine itaat etmekten başka bir çare yoktu. Fakat buna rağmen cehaletinde ve dalâletinde ısrar edecek ve hatta bu peygamberi çarmıha germeye kalkışacaklarsa, kendilerine eşi görülmez bir azap ve felâket gelecekti,^{63[22]} ve geldi de.

13.11. ESHÂB-ÜR RASS

Eshâb-ür Rass'dan, önce Furkan suresinde, (âyet: 38) daha sonra Kâf suresinde (âyet; 12) bahsedilmiştir. Her iki yerde de bunların, peygamberleri tekzip eden ve yalanlayan

^{63[22]} Ayrıntılı bilgiler için Bk: Tefhîm-ül Kur'ân, c. I, Âl-i İmrân sûresinin tefsiri, Nisâ sûresinin tefsiri, C. III, Enbiya sûresi ve Mü'minûn sûresinin tefsirleri.

milletlerden biri olduğu buyurulmuş, diğeri herhangi bir ayrıntı verilmemiş veya bir kıssa anlatılmamıştır.^{64[23]}

Arap tarihlerinde ve coğrafya kitaplarında Er-Rass isminde iki yer bulunduğu belirtilmiştir. Bunlardan biri Necd'de, diğeri kuzey Hicaz'dadır. Necd'in Er-Rass'ı daha meşhur olup, cahiliyye devrinde yazılmış olan şiirlerde bu isme arada sırada rastlanıyor. Ne var ki, Kur'ân-ı Kerim'de zikri geçen milletin bu Rass'lardan hangisine ait olduğunu kestirmek mümkün değildir. Rass ahalisi hakkında güvenilir herhangi bir kaynakta ayrıntılı bilgi de yoktur. Bu milletin yalnızca kendi peygamberini kuyuya attığı kesinlikle söylenebilir. Kur'ân-ı Kerim'de yapılan kısa işareten anlaşılıyor ki, Allah'ın kitabının indiğı sırada A'raplar herhalde Eshâb-ı Rass'ın hikâyelerini biliyorlardı, ama bu hikâye ve rivayetler daha sonra herhangi bir kitap veya tarihi eserde muhafaza edilemedi.

^{64[23]} Eshâb-ur Rass hakkında şimdiye kadar güvenilir ve inanılır araştırmalar yapılamamıştır. Bazı müfessirler bu hususta bazı rivâyetler anlatıyorlarsa da bunlar tatmin edici değildir. Bu kavmin sadece kendi peygamberlerini kuyuya atarak öldürdüğü kesin olarak ifade edilebilir. Rass, Arapçada kuyuya veya kapalı kuyuya denilir. Bu münasebetle kendilerine "kuyu sahipleri" denilmiştir. (Tefhîm-ul Kur'ân, Furkan Ssûresi, c: III).

On Dördüncü Bölüm: HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİNDEN ÖNCEKİ ORTAM

14.1. MÜŞRİKLER

14.1.1. Bütün Dünyanın Durumuna Genel Bir Bakış

Hazreti Muhammed (a.s.) insanları İslâmiyet'e davet etmeye memur edildiği zaman dünya birçok çetin sorunlarla karşı karşıya bulunuyordu. Birçok ahlâki, medenî, kültürel, ekonomik, siyasi, sosyal ve dinî meseleler çözüm bekliyordu. Ortada Roma, Yunan ve İran sömürgeciliği vardı; sınıf ayırımı ve sınıf kavgası vardı. Haksız ekonomik sömürü vardı ve ahlakî bozukluk ve saplantılar da vardı. Bizzat Hz. Peygamber (a.s.)'in vatanı olan Arabistan bin bir sorunun altında eziliyor ve kıvranıyordu. Ülke cehâlet, dalâlet, ahlakî bozukluk, yoksulluk, sefalet, anarşi, başıboşluk ve iç savaş'ın pençesi altında idi. Arabistan'ın Yemen'e kadar olan bölgesi, doğu ve güney sahil şeridi ve Irak'ın verimli toprakları, hepsi İranlıların hakimiyeti altında idi. Kuzey'de Hicâz sınırına kadar olan bölge Roma İmparatorluğunun tasarrufuna girmişti. Bizzat Hicaz'ın iç kesimlerinde Yahudi sermaye sahipleri hegemonyalarını kurmuşlardı. Yahudi sermaye sahipleri Arap'ları iktisadi açıdan esir almışlar ve her tarafta faiz ağını örmüşlerdi. Arabistan'ın batı kıyısının tam karşısında Hristiyan Habeş imparatorluğu hüküm sürüyordu.

Bu imparatorluğun bir hâkimi kısa bir süre önce Mekke'ye ve Kâbe'ye yürümüştü. Aynı dinden olanların nüfuzlu bir grubu bizzat Hicâz'da ve Yemen'de siyasi ve iktisadî üstünlük sağlamış durumda idi.

14.1.1.1. Roma, Yunanistan ve Hindistan

Roma'nın dillere destan olan hipodrom, anfiteatro, tiyatro ve arenaları hakkındaki hikâye ve efsânelerle tarih sayfaları doludur. Buralarda gladyatörler, güreşçiler ve atletler Romalı İmparator, hâkim tabaka ve zenginlerin zevklerini tatmin etmek amacıyla çeşitli eğlenceli gösteriler yaparlardı. Bunlardan birçoğu ya müsabakalarda öldürdü ya da vahşi hayvanlara yem olurlardı.

Arenalarda insanların hayvanlar tarafından parçalanması, öldürülmesi, diri diri yakılması Romalılar için iyi bir eğlence idi. Bu hususta savaş esirleri ve köleler her zaman topun ağzında olurlardı ve onları akla hayale gelmeyen işkencelerle öldürmek halkın en büyük zevkiydi. Aynı gelenek Yunanistan'da ve Yunanlılara bağlı memleketlerde de yaygındı. Roma ve Yunanistan'ın ileri gelen hukukçu, filozof ve düşünürleri bile masum insanların çeşitli şekillerde öldürülmesini uygun görüyorlardı. Aristo ve Platon (Eflâtun) gibi ahlâk hocaları ve filozoflar bile hamile bir kadına, vücudunun bir parçası olan cenini veya doğacak bebeği çıkarıp atma ve öldürme müsaadesi verirlerdi. Başka bir

deyimle Eski Yunanistan ve Roma'da kürtaj yasak değildi. Babalar, z evltlarını öldürme hakkına sahiptiler.

Romalı Hukuku ve senatörler, babalarının, evltları üzerindeki sınırsız hakimiyet ve üstünlüğünden kıvanç duyarlardı. Stoiklere (Yunanistanda belli bir felsefeye inananlar) göre intihar kötü bir Şey değildi, aksine övünülecek bir işti. Nitekim, bu felsefeye bağlı olanlar bazen toplantılar düzenleyerek toplu halde intihar ederlerdi. O kadar ki, Platon gibi bir düşünür bile intihan kötü saymazdı. Bir kocanın kendi kansım öldürmesi, beslediği bir hayvanı öldürmesi kadar normal bir fiildi. Bu sebepten dolaydır ki, Eski Yunan Hukuk sisteminde bu suç için herhangi bir ceza konmamıŐtı. Bu gibi vahşi detlerde, kendilerini insancıl ve barışçı olarak göstermeye hevesli olan Hintliler de diğer milletlerden geri değillerdi, hatta birkaç adım ilerde idiler. Hindistan'da ölen kocanın cesedi yakılırken karısının yangına atılıp yanması kendisi için bir kurtuluş yolu ve sevaplı bir hareketti. Bazı kimseler Hintli kadınların zorla değil, kendi istekleriyle kocalarıyla beraber yandıklarını söyleyebilirler. Ancak gerçek Şu ki toplumun baskısı olmasaydı tek bir kadın bile diri diri yanmayı göze alamazdı. Nitekim aradan çok uzun zaman geçtikten sonra bu kötü gelenek resmen ve kanunen yasaklanınca tek bir kadın, kocasının cesediyle yanmaz oldu.

Hint toplumunda en aşağı kast (tabaka)'ta olan "Şudr"ların hayatının hiçbir değeri yoktu. Zten Hindu inançlarına göre Őudrlar, Brahma denilen hayvanın

ayaklarından doğduğu için hiçbir sevgiye ve saygıya lâyık değillerdi. Toplumun en üst kademesindeki Brahmanlar için Şudrların kanını akıtmak helâldi. Hindu'ların dini kitaplarındaki Veda'ları Şudr'ların okumaları şöyle dursun, yalnızca yoldan geçerken okunuşunu kulaklarıyla dinlemeleri bile büyük bir günahı. Vedalar okunurken bunları dinlemiş olan bir Şudr'un kulaklarının sıvı kurşunla doldurularak öldürülmesi sadece caiz değil, gerekli idi de. Hindu'lar arasında "Jal Parva" denen bir gelenek vardı. Buna göre, anne ve babalar, doğan ilk çocuklarını kutsal saydıkları Ganj nehri sularına bırakıyor ve bundan son derece büyük bir dini saadet ve zevk duyuyorlardı.

14.1.1.2. Dünyayı Saran Şirk Belâsı

Hz. Muhammed (a.s.) peygamberlik görevine başlamadan önce dünyanın dinî manzarası yürekler açışıydı. Şirk ve putperestlik almış yürümüştü. Dinsiz ve imansız milletler ağaç, taş, altın, gümüş ve diğer maddelerden yapılmış çeşitli vücut ve yüz hatlarına sahip olan heykellere taparlardı. Bu putlar her tip ve her boyda idiler. Tanrı ve tanrıçaların bütün bir şeceresi çıkarılmıştı, bunların çeşitli kuşakları vardı. Hiçbir tanrı karısız, hiçbir tanrıça kocasız değildi. Tanrı ve tanrıçalar İnsanlar gibi, yemek yeme, içme ve diğer zevklerini tatmin etme ihtiyacını da duyarlardı. Bunlara tapanlar ise, bu ihtiyaçlarının karşılanması konusunda hiçbir fedakârlıktan kaçırılmazlardı. Müşriklerin büyük çoğunluğu, tanrının insan kılığına girdiğine ve bazı temsilcileri olduğuna inanırlardı.

Gerçi Hristiyanlar Tek Allah'a inandıklarını iddia ederlerdi, ama bu tanrının da bir oğlu vardı. Baba ve oğul tanrıların yanı sıra üçüncü bir tanrı Ruhul Kuds idi. Ayrıca bazı Hristiyanlar, tanrının anası ve kaynanası olduğunu da kabul ederlerdi. Tek tanrıya inandıklarını iddia edenler arasında Yahudiler de vardı. Fakat Yahudilerin tanrısı da maddiyât ve fizikle ilgili olup pek çok insanî sıfatları haizdi. Bu tanrı icabında dolaşır ve insan kılığına girerdi. Bazen kullarından biriyle güreşirdi. Ayrıca, bu tanrının da Üzeyir adında bir oğlu vardı. Bu dini toplumların dışında Mecûsî (zerdüşî)'ler, yani ateşe tapanlar ile yıldızlara tapan Sabîiler de vardı.

14.1.1.3. İnsanlar Arasında Sun'î Bölünme

Çok eski çağlardan beri İnsanlar, aralarında bazı sun'î duvarlar yaratmaya çalışmışlardır. Bu duvarlar veya dairelerin içinde bulunanlar başka duvar veya daireler içindeki insanlarla ilişki kurmaktan kaçınmış, onları hor görmüşlerdir. Bu duvar, daire ve çizgiler tabiat tarafından değil, bizzat İnsanlar tarafından yapılmıştır. Bunlar herhangi bir aklî ve ahlâkî temel üzerinde değil, tesadüf neticesinde kurulmuştur. Bu duvarlardan bazısı belli bir aile, kabile, toplum veya ırkta doğmaktan meydana gelmekte, bazısı da belli bir coğrafi vahdette, bölgede, belli bir renkte veya belli bir dil konuşan millete mensup olmaktan ileri gelmektedir. Bu yapay ayrımlar sonucu, sevgi ve saygılar parçalanmış, bölünmüştür. Kendinden olan ve kendinden olmayan kişi, grup ve milletler yaratılmıştır. Sevgi ve işbirliği, yabancı olanlara karşı kendi

aralarında sağlamlaştırmak ve pekiştirilmekle kalınmamış, yabancıardan nefret etmek ve onlara karşı düşmanlık beslemek de genel bir âdet olmuştur. Sonra bu kin, nefret ve düşmanlık en çirkin ve iğrenç şekilde kendisini göstermiş, İnsanlar birbirlerini yemiş, birbirlerine görülmemiş zulüm ve baskı uygulamışlardır. Bu yapay ayırımın körüklenmesi için felsefeler geliştirilmiş, din ve mezhepler yaratılmış, kanunlar yapılmış, ahlâk kuralları hazırlanmış, örf ve âdetler benimsenmiş ve yaygınlaştırılmıştır. Milletler ve devletler bunları değişmez birer nizam ve siyaset olarak kabul etmişlerdir. Bu sebepten dolayıdır ki, Yahudiler, kendilerinin Allah'ın en sevdiği en gözde milleti ve ümmeti olduğunu iddia etmişlerdir. Yahudilerin geliştirdiği dini nizamda bile bu sebepten dolayı diğer ırktan olanların hak ve hürriyetleri nispeten daha sınırlı kalmıştır. Hindu'larda "varn aşaram" felsefesine göre Brahman'ların toplumun en imtiyazlı ve en üstün tabakası haline gelmesinin sebebi budur. Hindu'lar'da, aslında bu sun'î ihtilaf en katı şekilde kendisini göstermiş, üst tabakalardakiler adetâ ilâh derecesine çıkarılırken, alt tabakadakiler, özellikle "Şudr"lar, "pis", "iğrenç" ve "âdi", ilân edilmişlerdir. O kadar ki, alt tabakadakilerin, üst tabakadakilere dokunmaları bile büyük bir günah haline getirilmiştir. Beyaz ırkın, siyah ırka revâ gördüğü zulüm Afrika'da, Avrupa'da ve Amerika'da en kötü şekliyle ortaya çıkmıştır ve siyahilere yapılan insanlık dışı muameleyi görmek için tarih sayfalarını karıştırmamıza bile gerek yoktur. Bunun

en kötü örneklerini şimdi de görmekteyiz. Çünkü, Avrupalı milletlerin, Amerika kıtasında Kızılderililer'e ve Avustralya'da vahşî yerlilere ve genellikle Asya ve Afrika kıtalarında yerli halka yaptıkları zulüm ve insanlık dışı muamelenin altında da bu üstünlük kompleksi bulunmaktadır. Bu milletler, hâkim oldukları topraklarda yerli halkı birer hayvan olarak kabul etmiş, onların can, mal ve namusuna tecavüz etmeyi bir görev bilmişlerdir. Hakimiyetleri altındaki insanları ve milletleri esir yapmaya, yağma etmeye ve öldürmeye çalışmışlardır. Aşın milliyetçilik ve ırkçılığın, bir ırk veya milleti başka bir ırk veya millet için ne kadar vahşî ve kana susamış canavar haline getirdiğinin son örneğini Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında hepimiz gördük ve bugün de görmeye devam ediyoruz. Nazilik, Faşizm ve kuzey ırklarının üstün olma felsefesinin insanlığın başına ne dertler açtığını hepimiz görmüş ve yaşamışızdır, işte bu büyük yanılğı, çılgınlık ve sapıklığın düzeltilmesi için Kur'ân-ı Kerim'in şu âyeti inmiştir.

"Ey İnsanlar, Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Birbirinizle tanışasınız diye cemiyetlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak, Allah indinde en hayırlınız, takvası en fazla olanınızdır. Allah, her şeyi bilir ve her şeyden haberdardır."
(Hucurat; 13)

14.2. MÜŞRİK ARAPLARIN DİNİ, ÖRF VE ÂDETLERİ

14.2.1. Müşrik Arap Toplumuna Genel Bir Bakış

Hız. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğinden önceki dönemde bütün dünya cehâlet ve sapıklığın karanlığında bocalarken, Arabistan'ın durumu daha da feci ve ümitsizdi. Burada karanlık biraz daha fâzla, cehâlet ve dalâlet biraz daha köklüydü. O çağın ölçülerine göre medeni ve ileri sayılan ülkelerin yanında Arabistan en geri kalmış ve en az gelişmiş ülke durumundaydı. Coğrafi ve siyasi durum, Arap yarımadasının, dünyanın diğer ülkelerinden uzak kalmasına, dolayısıyla daha da geri kalmasına yol açmıştı. Arabistan'ın komşusu olan İran, Roma ve Mısır'da ilim ve fennin, medeniyet ve kültürün bazı belirgin özellikleri vardı. Ama Arabistan'da bunlar da yoktu. Büyük Sahra ve geçilmez çöller ticari kabileler veya askeri güçler için önemli birer engel teşkil ediyordu. Arap tüccarları, develerin sırtında aylar süren yolculuklarından sonra dış ülkelere gider ve onlarla ticari alış veriş yaparlardı. Bu tüccarlar sadece mal alıp satarlardı; bilgi, kültür ve medeniyet ile hiçbir ilgileri yoktu. Bütün ülkede okuma yazma bilen ve kültürlü olan kişilerin sayısı birkaç düzineyi geçmezdi. O devirde Arabistan'da ne bir okul vardı, ne kütüphane. Halk da eğitim ve öğrenimle pek ilgilenmezdi. Arap'lar şüphesiz, üstün ve güçlü bir dile sahiptiler. Bu dilde her türlü ciddi konular işlenebilirdi. Ne var ki, bize gelen edebiyat örneklerinden haklarında sağlıklı bir karar

vermemize imkân yoktur. Zira, ilk bakışta zevklerinin pek iyi olmadığı, bilgilerinin de sınırlı olduğunu sezebiliriz. Bu edebiyat parçaları, medeniyet ve kültürlerinin çok düşük seviyede olduğunu, düşünce ve hayal güçlerinin pek yüksek olmadığını, örf ve âdetlerinin pek ilkel olduğunu, ahlâk kurallarının hayli bozulduğunu, kısacası, Arap'ların büyük bir cehâlet içinde olduklarını ortaya koyuyorlar.

Arabistan'da bir hükümet düzeni, hatta bir siyaset düzeni yoktu. Devlet kavramı da kabile gelenekleri arasında kaybolup gitmişti. Her kabile muhtardı. Bütün ülkede bir anayasa ve belli başlı kanunlar bulunmadığı için bir hukuk devleti tasavvuru da hemen hemen hiç yoktu. Her yerde orman kanunu uygulanıyordu demek daha doğru olur. Yasa ve kurallar güçlü ve kaba kuvvetten yanaydılar. Kim daha güçlüyse başkasının haklarına tecavüz eder, mal-ü mülküne konardı. Bir Arap bedevisi için kabilesinden olmayan bir kişiyi öldürmekten ve malını gasp etmekten daha doğal bir şey yoktu.

Ahlâk ve kültür ile ilgili düşünce ve kavramları garip ve son derece ilkeldi. Temiz ile kirli, helal ile haram, câiz ile câiz olmayan arasındaki farkı hiç bilmezlerdi. Pislik içinde yaşarlardı. Hareketleri vahşiydi. Zina, kumar, içki içmek, soygun, cinayet ve kan gütmek Arapların günlük yaşantısının ayrılmaz parçaları haline gelmişti. Çıplaklık ayıp değildi. Ulu orta çıplak dolaşmak bir âdetti. Kadınları bile çıplak vaziyette Kâbe'yi tavaf ederlerdi. Kızlarını, başkalarına vermemek gibi

cahilane bir düşünce ile, doğar doğmaz canlı canlı gömerlerdi. Araplarda, babalarının ölümünden sonra üvey anneleriyle evlenmek de bir anane idi. Yemek yemek, konuşmak ve giyinmek ile ilgili en basit kuralları bilmezlerdi.

Dini inançlarına gelince,^{65[1]} Arapların durumu, o çağın diğer milletlerinin içinde bulunduğu cehâlet ve sapıklığın derin karanlığından pek farklı değildi. Putperestlik, ruhlara tapma ve yıldızlara tapma, kısacası, tek Allah'a inanmanın dışında ne kadar çok inanç ve ibadet şekli varsa hepsi o çağın insanlarında ve Araplarda vardı. Önceki peygamberlerin talimatları hakkında doğru dürüst hiçbir bilgileri yoktu. Araplar yalnızca Hz. İbrahim ile Hz. İsmail'in, kendi ataları olduğunu bilirlerdi. Fakat bu baba-oğul peygamberlerin dininin ne olduğunu, kime ibadet ettiklerini bilmezlerdi. Âd ve Semud'un hikâyeleri de yaygındı. Fakat bunlarla ilgili olarak Arap tarihçilerinin kaleme aldıkları hikâyelerde Hz. Sâlih ve Hz. Hûd'un talimatına hiç rastlayamazsınız. Araplar, Yahudi ve Hıristiyan hemşehrileri vasıtasıyla İsrail oğullarının peygamberleri hakkında da az çok bilgiye sahiptiler. Fakat bu bilgiler çok sathî idi.

^{65[1]} Arapların dini durumu hakkında ayrıntılı bilgiler daha sonraki bölümde verilmiştir.

14.2.2. Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'e Tabi Olma Konusunda Yanlış İnanç

Cahiliyye devri Arapları, kendilerini Hz. İbrahim ile Hz. İsmail'in evlâtları sayıyor ve bu iki peygambere tam olarak bağlı olduklarını sanıyorlardı. Dini inanç ve düşüncelerinin bozulmasına rağmen dinlerinin, en üstün ve Allah katında makbul din olduğunu düşünürlerdi. Halbuki, Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in getirdiği din tanınmayacak hale gelmişti. Aradan geçen yüzyıllarda Arapların din adamları, kâhinleri, kabile reisleri ve diğer ilgilileri, akide ve inançlarda değişiklik yapmış, beğenmedikleri şeyleri dinden çıkarmış, menfaatlerine uygun olan şeyleri buna eklemişlerdi. Araplarda o zamana kadar kitap yazma ve tarihi bilgiler toplama geleneği olmadığı için, asıl dinin ne olduğunu ve buna sonradan nelerin ilave edildiğini tesbit etmek zordu. Bu sebeple, Arapların dininin tümü şüpheli hale gelmişti. Asıl dinî inanç ve kurallar ile bid'at, evham, dinde olmayan merasim ve hurafeler arasında ayırım yapmak zorlaşmıştı.^{66[2]}

14.3. MÜŞRİK ARAPLARIN BAZI MEŞHUR PUTLARI

14.3.1. Lât

Lât'ın bulunduğu yer Taif'ti. Beni Sakif bu Tanrı'ya öylesine bağlıydı ki, Yemen Valisi Ebrehe, aralarında fillerin

^{66[2]} Kur'ân-ı Kerim, Arapların hangi inanç ve düşüncelerinin doğru, hangilerinin yanlış olduğunu açıkça ifade etmiştir.

bulunduğu ordusuyla Mekke'ye yürüdüğü sırada Taifliler, bu tanrının pulunu korumak ve onların Kâbe'ye gitmelerini sağlamak için düşman kuvvetlerine ellerinden gelen yardımı sağladılar. Halbuki, bütün Araplar gibi Benî Sakîf de, Kâbe'nin Allah'ın evi olduğuna inanırlardı. Lât'ın anlamı konusunda ulema arasında ihtilâf vardır. İbn Cerir Taberi'nin tetkiklerine göre, Lât, Allah kelimesinin femini (müennesi)dir. Yani, "Allahün" kelimesi erkeği, "Allahatun" kelimesi de dişisini belirtmektedir. Zemaşşeri'ye göre Lât kelimesinin kökü "leva" ve "yelvî"dır, ki dönmek ve birinin önünde eğilmek anlamına gelirler. Müşrikler buna ibadet ettiği, önünde eğildiği ve tavaf ettiği için kendisine Lât denilmiştir. İbni Abbas ise buna "Latt" derdi ve bunun "letteyelitlü" kökünden geldiğine inanırdı. Bu kelimeler, bulaştırmak bulandırmak ve batırmak anlamına gelirler. İbn Abbas ile Mücâhid, Lât'in aslında Taif yakınlarında tepe ve kayalıklarda yaşayan bir kişi olduğunu ve oradan gelip geçenlere yiyecek ve içecek verdiğini, öldükten sonra da kendisi için bir anıt dikildiğini beyan etmektedirler. Gerçi bu beyan, İbni Abbas ve Mücahid gibi çok değerli zâtlarıdır, ama bunu kabul etmekte tereddütlüyüz. Bunun iki sebebi vardır: Birincisi, Kur'ân-ı Kerim'de söz konusu puta veya heykele Latt değil, Lât denilmiştir. İkincisi, Kur'ân-ı Kerim Lât ve diğer iki tanrının kadın olduğunu belirtiyor, oysa İbn Abbas ile Mücahid'in rivâyetlerine göre kendisinin erkek olduğu anlaşılıyor.

14.3.2. Uzza

Uzza'nın kökü izzet (namus, iffet)'tir. Dolayısıyla, Uzza, "izzetli" veya "namuslu" demektir. Bu, Kureyş kabilesinin en büyük tanrıçasıydı. Bu tanrıçanın mabedi, Mekke ile Taif arasında Nahle vadisinde Hürâz mevkiinde idi. Ben-i Hâşim'in müttefikleri olan Ben-i Şeybân bu tanrıçanın koruyucularıydı. Kureyş ve diğer aşirete mensup olanlar bu tanrıçaya ibadet ediyor, dilek ve istekte bulunuyorlardı. Ayrıca her türlü armağan verir ve kurban keserlerdi. İbn Hişam'ın rivâyetine göre, Ebû Uheyre ölüm döşeğinde son nefesini verirken Ebû Leheb ziyaretine gitti. Baktı ki Ebû Uheyre ağlıyor, sebebini sordu: "Ebû Uheyre, nedir bu senin halin? Ölümünden mi korkuyorsun?" Ebû Uheyre dedi ki: "Vallahi Ebû Leheb, ben ölümünden korkmuyorum. Beni üzen, benden sonra Uzza'nın bakımının yapılıp yapılmayacağıdır." Ebû Leheb de dedi ki, "arkadaş, sen canını üzme, bu tanrıçaya ibadet ve korunması senin hayatına bağlı değildir." Ebû Uheyre bunun üzerine rahat nefes aldı ve sükûnet içinde son nefesini ver-di.

14.3.3. Menat

Menat tanrıçasının mabedi Mekke ile Medine arasında, Kızıldeniz sahilinde Kudeyd mevkiinde idi. Bu tanrıçaya özellikle Beni Hüzâ'a, Evs ve Hazreç'e mensup olanlar bağlıydı. Bu tanrıça için hac ve tavaf yapıldı ve kurbanlar kesilirdi. Hac mevsiminde, hacılar Kabe'de Beytullah'ı tavaf ettikten sonra, Arafat ve Mina'ya geçer ve oradan Menât'ı ziyaret

etmeye giderlerdi. Bu tanrıçayı tavaf etme niyetini önceden yapmış olanlar ise, Safa ve Merve arasında koşmazlardı.

14.3.4. Nûh Kavminin Putları

Kur'ân-ı Kerim'in Nûh suresinde, Arapların sonradan tapmaya başladıkları Nûh kavmine ait olan bazı tanrı, tanrıça ve putların isimleri vardır. İslâmiyet'in doğuşundan önce bu putlar için Arabistan'ın çeşitli bölgelerinde mabedler yapılmıştı. Araplar, Nûh tufanından kurtulmuş olan bazı kimselerden, eski tanrı ve tanrıçalarının adlarını öğrenmiş olabilirler. Nûh kavminde tekrar şirk baş gösterince veya evlâtlarından putperestlikle ilgili inanç ve fikirler daha sonraki kuşaklara geçince çeşitli putlar yapılmış ve tapmaklar inşa edilmiş olabilir. Nûh kavminin belli başlı putları şunlardı:

14.3.4.1. Vedd

Vedd, Kudâ'a kabilesinin bir kolu olan Ben-i Kelb bin Vebre'nin tanrısıydı. Bu tanrının mabedi Dûmet-ul Cendel'de idi. Arabistan'dan çıkarılan kitabelerde bu tanrının ismi Veddem Ebem (Vedd Baba) olarak geçmiştir. Kelbî'ye göre Vedd'in putu, dev ve heybetli bir erkek gibiydi. Kureyşliler de Vedd'i tanrı olarak kabul ediyorlardı ve çeşitli heykellerini yapmışlardı. Kureyşliler buna "Vudd" derlerdi. Tarihte bir kişinin adı Abd-i Vudd (Vudd'un kulu) olarak kaydedilmiştir.

14.3.4.2. Suvâ'

Bu, Hüzeyl kabilesinin tanrıçasıydı. Heykeli de bir kadın gibiydi. Bunun mabedi, Yenbu yakınlarında Rubât mevkiinde idi.

14.3.4.3. Yeğûs:

Yeğûs, Tay kabilesinin bir kolu olan En'um ve Mezhiç kabilesinin bazı kollarının mabuduydu. Mezhiçliler, bunun putunu Yemen ile Hicâz arasında Cürş mevkiinde yapmışlardı. Bu put bir aslan şeklinde idi. Kureyşlilerden bazılarının Abd-i Yeğûs olduğu tesbit edilmiştir.

14.3.4.4. Ye'ûk

Ye'ûk, Yemen'in Hemdan bölgesinde yaşayan Hemdan kabilesinin bir kolu olan Hayvanlıların tanrısıydı. Bunun heykeli at şeklinde idi.

14.3.4.5. Nesr

Bu, Himyer bölgesinde yaşayan aynı ismi taşıyan kabilenin Âl-i Zül-Kula' kolunun mabuduydu ve Belha' yakınlarında bir akbaba şeklinde putu vardı. Sabâ (Sebe')'dan çıkarılan kitabelere göre bunun adı "Nesûr"du. Sabahlar, Nesûr'un mabedine Nesûr Tapınağı ve buranın kâhinlerine Nesûr sahipleri derlerdi. Arabistan'da çeşitli bölgelerde bulunan tarihi kalıntılar ve harabelerde tapınaklar üzerinde çok sayıda akbaba heykeli ve kabartmaları görülmüştür.

14.3.5. Meşhur Ba'al Tanrısı

"O en güzel yaratana bırakıp da, Ba'a (puta) mı tapıyorsunuz? (Sâffât; 125)

Ba'al'ın sözlük anlamı "ağa", "efendi", "reis" ve "sahip"tir. Bu kelime kocalar için de kullanılıyor. Nitekim, Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli yerlerde bu kelime bu anlamda kullanılmıştır. (Meselâ, Bakara suresi, âyet; 228, Nisa suresi, âyet; 127, Hûd sûresi, âyet; 72 ve Nûr sûresi; âyet: 31'e bakın.) Fakat eski çağlarda Sami kavmi bu kelimeyi tanrı veya ilâh anlamında kullanırlardı ve Ba'al bir tanrının adıydı. Bu, özellikle Lübnan'da yaşamış olan Fenikelilerin en büyük ilâhıydı. Bu tanrının karısı, İstârât ise Fenikeliler'in en büyük tanrıçasıydı. Tarihçi ve araştırmacılar arasında, Bâal'ın güneş mi yoksa Jüpiter mi, İstârât'ın da ay mı yoksa venüs mü anlamına geldiği konusunda ihtilaf vardır. Fakat, Ba'al'ın Babil'den Mısır'a kadar Ortadoğu'nun önemli bir bölümünde, özellikle, Lübnan, Suriye ve Filistin'de geniş halk kitleleri tarafından tapınılan bir tanrı olduğu tarihte sabittir, İsrail oğulları, Mısır'ı terk ederek Filistin'e ve Ürdün'e yerleştikten sonra yerli müşriklerle akrabalıklar kurunca ve sosyal bağlarını genişletince kendileri de putperestliğe esir düştüler. Bundan sonra İsrailîlerin önemli bölümü de Ba'al'ı tanrı olarak kabul etmeye başladı, İncil'in ifadesine göre, İsrail oğulları arasında bu yozlaşma ve bozulma, Hz. Musa (a.s.)'nın ilk halifesi Hz. Yûşâ' bin Nun'un vefatından sonra belirgin bir hal aldı:

"Ve İsrail oğulları, Allah'ın önünde kötülüğe ve Ba'alim'e tapmaya başladılar... ve onlar Hüdâvend'i terk edip Ba'al ve İstârât'a ibadet etmeye başladılar." (Kuzât; 2: 11-13)

"Ve İsrail oğulları, Ken'anın, Hitit, Âmur, Firizzi, Havi ve Yebusiler arasına yerleştiler. Onların kızlarıyla evlendiler ve kendi kızlarını da onlara vermeye başladılar. Ve onların ilâhlarına ibadet etmeye başladılar." (Kuzât; 2: 5-6)

İsrail oğulları arasında Ba'al'a tapmak öylesine yaygınlaşmıştı ki, İncil'in rivâyetine göre, köylerinden birinde Ba'al'a adanmış bir mezbaha kurulmuştu. Bu mezbahada kurbanlar kesilirdi. Dindar İsraillilerden biri bu duruma tahammül edemedi ve bir gün bu mezbahayı yıkıverdi. Ertesi gün halk galeyana geldi ve kurban yerini yıkan kişinin derhal yakalanıp cezalandırılmasını istemeye başladı. İsrail oğulları arasındaki bu şirk, Hz. Samuel, Talût, Hz. Dâvûd ve Hz. Süleyman (a.s.) tarafından büyük ölçüde ortadan kaldırıldı. İsrail oğulları bir süre için tek Allah'a itaat etmeye başladılar. Ne var ki, Hz. Süleyman'ın vefâtından bir süre sonra İsrail oğulları arasında şirk fitnesi yeniden baş gösterdi ve özellikle Filistin'in kuzey bölgelerinde Ba'al'a ibadet etme geleneği yeniden başladı.

14.3.6. Putperestliğin Yanı sıra Üstün Bir Tanrı Fikri

Müşrik Araplar her ne kadar müşrik ve putperest ise de büyük ve üstün bir Tanrı kavramını biliyorlardı. Araplar, gök ve yeryüzünün sahibinin Allah olduğunu teslim ediyorlardı.

Gece ile gündüzü bu tanrının yaptığını, güneş ile ayı bu tanrının doğdurup batırdığını sanıyorlardı. Bu işlerden hiçbirinin Lât, Uzza, Hübel veya başka bir tanrı tarafından yapılmadığına inanıyorlardı.

Kur'ân-ı Kerim, Arapların dini inançlarının esasının ne olduğunu çeşitli yerlerde belirtmiştir. Meselâ, Zuhurf sûresinde şöyle denilmiştir:

"Onlara, 'kendilerini kimin yarattığını sorsan, 'Allah' derler.'" (Âyet; 87)

Ankebût sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Eğer onlara; 'Gökleri ve yeri yaratan kimdir, güneş ve ayı musahhar kılan kimdir?' diye sorsan, 'Allah'tır' derler... Eğer onlara, 'Gökten suyu indirip onunla ölümünden sonra yeri canlandıran kimdir?' diye sorsan, 'Elbette Allah'tır' derler.'" (Âyet; 61)

Mü'minûn sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Habibim de ki, 'Eğer biliyorsanız söyleyin, yeryüzü ve onda olanlar kimindir?', 'Allah'ındır' diyecekler. Sen de ki 'O halde, düşünüp ibret almaz mısınız?' De ki: Yedi göğün ve büyük Arş'ın Rabbi kimdir?' 'Allah'ındır' diyecekler. De ki, 'Her şeyin mülkü tasarrufu kimin elindedir? O korur, kendisi ise korunmaya muhtaç değildir.' (Yine): 'Allah'ındır' diyecekler..." (Ayetler; 84-89)

Diğer bazı misaller şunlardır:

"De ki, 'Gökten ve yerden size rızık veren kimdir?' O, kulaklara ve gözlere malik olan kimdir? Diriyi ölüden ve ölüyü diriden çıkaran kimdir? Bütün işleri tedbir (ve idare) eden kimdir?' Onlar, 'Allah'tır' derlet . (Yunus; 31)

"Sizi, karada ve denizde gezdiren O'dur. Hatta gemiye binip güzel bir hava ile gittikleri zaman ferahlanırlar, şiddetli rüzgâr gelip her taraftan dalgalar üstlerine hücum eylediğinde boğulacaklarını zannederler. Ve kemal-i ihlâs ile: 'Eğer bizi bundan kurtarırsan sana şükür edenlerden oluruz' diye dua ederler. Vakıa ki, Allah onları kurtarır, derhal yeryüzünde haksız yere azgınlık yaparlar." (Yunus; 22-23)

Aynı duruma İsrâ sûresinde de temas edilmiştir:

Size, denizde bir sıkıntı ve zarar dokunursa O'ndan (Allah'tan) başka taptığınızı unutursunuz. Fakat o sizi ondan kurtarıp çıkarınca, yine yüz çevirirsiniz.". (İsrâ; 67)

14.3.7. Mal ve Mülkte Allah ve Diğer Tanrıların Payı

Müşrik Araplar, toprağın Allah'ın olduğuna inanıyor, mahsullerin de O'nun emriyle yetiştiğini biliyorlardı. Hayvanların malikinin Allah olduğuna da iman ederlerdi. Fakat, kendilerine nimetlerin; zenginliklerin ve diğer imkânların tanrı, tanrıça, cin, melek, gökteki yıldızlar ve büyük evliyaların ruhlarının sayesinde ihsan edildiğini sanıyorlardı. Araplar bu tanrı, tanrıça ve ruhların, kendileri ile Allah arasında birer araç olduğunu ve bunlar kızdığı takdirde her şeyden mahrum olacaklarını zannediyorlardı. Dolayısıyla,

bunları memnun etmek üzere tarlalarından elde ettikleri mahsuller ile hayvanlarını ikiye bölerek, birini Allah'a, diğerini bunlara adıyorlardı. Allah'a adıyorlardı, zira tarla ve hayvanları O'ndan geliyordu. Tanrı, tanrıça ve cin ile perilere adıyorlardı, zira onları kendi aile ve kabilelerinin koruyucusu sanıyor ve onları memnun etmek istiyorlardı.

14.3.8. Putları, Allah'a Tercih Ediyorlardı

Fakat, Araplar, Allah için ayırdıkları payı çeşitli bahanelerle azaltıyorlardı. Çaba ve uğraşları, tanrı, cin ve periler için ayrılan payı büyütmek yönünde idi. Bu davranışları, bu tanrıları ve putları Allah'a tercih ettiklerini gösteriyordu. Bu itibarla, Allah adına ayrılan hububat, meyve ve diğer mahsuller tartılır veya ölçülürken dökülen kısımlar tanrıların payına katılırdı. Bunun aksine, Allah'ın ortaklarına adanan ürünlerden bazısı düşer veya dökülürken, dökülen kısım yine kendi paylarına konurdu. Bunun gibi, putlara ayrılan tarlanın bir bölümünden su, Allah'a adanan bölüme aktığı zaman, ikinci bölümün mahsulleri de ilkine ilâve edilirdi. Fakat Allah'a ait olan tarla veya bunun belli bir bölümünden tanrıların tarlasına su aktığı zaman bu âdet tekrarlanmazdı. Aynı şekilde geniş çapta kuraklık veya açlık baş gösterince Arap'lar, Allah için ayrılan payı yerlerdi, ama tanrılara adanan kısma, bir afete veya azaba yakalanırsanız korkusuyla dokunmazlardı. Eğer herhangi bir nedenle, tanrıların payı azalmışsa bu eksiklik, Allah'ın payından tamamlanırdı. Fakat, Allah'ın payı eksik olduğu zaman,

tanrılarının payından tamamlanmıyordu. Bu duruma itiraz edenlere çok iyi cevaplar yetiştiriyorlardı. Meselâ, Allah'a ne lâzım, O büyüktür, O'nun payı azalsa da fark etmez, oysa tanrı ve tanrıça küçük derecedeki yaratıklardır, hatta bizden biridirler, bizim gibi muhtaçtırlar, kendilerine düşen payı vermezsek bize kızarlar, bize kötülük yaparlar.

Arap'ların bu cahilliğini anlayabilmek için şunu da bilmeliyiz ki Allah'a ayrılan mal ve mülkün payı dilenci, fakir, fukara, yolcular ve yetimler için ve diğer hayır işlerde kullanılırdı. Tanrılara, cinlere ve ruhlara ayrılan pay ve adaklar ya doğrudan dini çevre ve kâhinler ile rahiplerin cebine giderdi ya da mabedlere ve putlara sunulurdu, ki bunlar dolaylı olarak yine kâhin ve rahiplere giderdi. Bu rahipler, kendi paylarının azalmaması ve çıkarlarının zedelenmemesi için her ne pahasına olursa olsun tanrılara ayrılan payın azalmaması hususunu cahil Arap'lara inandırmışlardı.

14.3.9. Müşriklerin Cehâleti ve Sapıklığı

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, müşrik Araplar, Allah'ın verdiği nimetleri inkâr etmiyorlardı. Bu nimetlerin, Allah'ın lütfu ve ihsânı olduğuna da itirazları yoktu. Fakat bu nimet ve ihsanlardan dolayı Allah'a şükranlarını bildirirken, bazı diğer tanrı ve cinler ile meleklerle de teşekkür etmeyi ihmal etmiyorlardı. İşte Arapların en büyük yanılması burada idi.

Kur'ân-ı Kerim bu tavır ve hareketi, "Allah'ın nimetlerini inkâr" olarak nitelendirmiştir ve bir çeşit nankörlük saymıştır.

Zaten İnsanlar arasındaki ilişkilerin genel kuralı da budur. Sezar'ın hakkı Sezar'a verilmelidir. Bir kişi başka bir kişiye iyilik yapmışsa ona tabiatıyla teşekkür edilmelidir, ama bu iyilikte zerre kadar payı olmayan üçüncü bir kişiye teşekkür ve bağlılık bildirilmesi nezaket ve medeniyet kurallarına tamamıyla aykırı bir harekettir.

Şüphesiz Araplar müşrikti ve şirkin bazı kötü alışkanlıklarına yakalanmışlardı. Fakat konunun derinliğine inecek olursak, bu şirkin temeli pek sağlam değildi. Arapların şirki yüzeyseldi ve yeterince kök salmış değildi. Gerçekten de şirkin kökü hiçbir yerde derin olmaz. Tevhid veya tek Allah kavramı ise şu veya bu şekilde vardı. Hatta diyebiliriz ki, Arap'ların inancının özü tek Allah fikriydi, ama bu kavram çeşitli dış etkenler yüzünden saklanmış veya görünmez olmuştu. Araplar arasındaki tek Allah kavramını güçlendirmek ve ortaya çıkarmak için yüzeydeki şirk ve çok tanrı fikrinin tozunu kaldırmak ve temizlemek gerekiyordu.

Cahiliyye devrinde meydana gelen çeşitli olaylar görüşümüzün lehinde delil olarak kullanılabilir. Meselâ, Ebrehe'nin Mekke'ye ve Kâbe'ye saldırdığı sırada küçük, büyük herkes Kâbe'de bulunan put ve diğer ilâhların bu âfeti defedecek güçte olmadığını kesinlikle biliyordu. Tek Allah'a olan büyük inanç ve güven dolayısıyla Kureyşlilerin tümü, Allah'ın evini ancak Allah'ın koruyacağından ve istilâcılara büyük bir ders vereceğinden emindiler. Eshâb-ı fil veya Ebrehe ve ordusunun bozguna uğraması ile ilgili olarak o

devrin şairleri tarafından yazılan şiir, kaside ve dörtlükler, Arap'ların Allah'a olan sonsuz güvenini ortaya koymaktadır. Bu şiirlerin her kelimesi, istilâcıların mahv ve perişan olmasını, Allah'ın kudretinin bir işareti olarak telakki etliklerini göstermektedir. Fakat, aynı zamanda şirkin kötü örnekleri de ortaya kondu. Nitekim, Ebrehe Mekke'ye saldırmadan önce Taiften geçerken, Taifliler, kendi ilâhları olan Lat'a bir zarar gelmesin diye, Kâbe'nin tahrip edilmesi işinde kendisine yardım edeceklerini belirttiler. Bu iş için kendisine bir kılavuz da verdiler, ki dağlık bölgelerden kolayca geçebilsin. Kureyşliler bu acı hadiseyi uzun yıllar unutamadılar ve Ebrehe'ye kılavuzluk yapmış olan Taifli adamın mezarına taş attılar ve lânet yağdırdılar.

Bunun dışında, Kureyşliler ve diğer Arap'lar, Hz. İbrahim (a.s.)'e büyük bir hürmetle bağlıydılar. O'nun getirdiği din ve inançlara, aradan geçen uzun yıllarda hayli değiştirmiş olmalarına rağmen, sahip çıkmaya çalışırlardı. Kendi dini sosyal örf ve âdetlerinin, Hz. İbrahim'in dininin bir parçası olduğunu, putlara hiçbir zaman tapmadığını da bilirlerdi. Bu konuda muhtelif rivâyetlere sahiptiler. Araplar ayrıca, kendilerinin hangi tarihten itibaren putperest olduklarını hangi putun hangi yerden geldiğini ve hangi putun ne özellikler taşıdığını da çok iyi bilirlerdi.

Araplar görünürde putlara ibadet ediyor ve pek çok şeyleri için onlara müracaat ediyorlardı. Fakat bunlara büyük saygı gösterdikleri ve yüce bir mevkide olduklarını sandıkları

söylenemez. Nitekim, duaları, dilek ve isteklerine aykırı herhangi bir hadise zuhur ettiğinde tanrı ve tanrıçalarına saygısızlık ve hakaret etmekten çekinmezlerdi. Arap'lardan biri, babasının katilinden intikamını almak istiyordu. Bu maksat için Zül-Halasa adlı putun yanına giderek arzusunu dile getirdi ve fala baktırdı. Çıkan falda intikam alınmaması tavsiye edilmişti. Bu falı görünce öfkeleni ve şu mısraları söyledi:

"Ey Zül-Halasa, değer sen, benim yerimde olsaydın

Ve senin baban benim babam gibi öldürölmüş olsaydı

O zaman sen 'zâlimlerden öç alma' diye rezil bir şey söylemezdin."

Başka bir Arap vatandaşı bereket için deve sürüsünü Sâ'd adlı bir tanrıya götürdü. Sâ'd heybetli bir put olup, üzerine kurban kanı sürölmüşü. Develer bu heykeli görünce ürkerek kaçıştılar. Arap vatandaşı develerinin böyle sıçramalarından öfkeleni ve putu taşlamaya başladı. Aynı zamanda da, "Allah kahretsin, alçak tanrı, ben deve sürümü, bereket olsun diye sana getirdim, ama sen onların kaçmalarına sebep oldun" diye söyleniyordu.

Bazı putlar vardı ki, haklarında ağza alınmayacak dedikodular yapılırdı. Bu dedikodulardan biri Safâ ve Merve'de bulunan İsâf ve Naile adlı iki put ile ilgiliydi. Rivâyetlere göre, bunlar aslında bir erkek ve bir kadındı, ama Kâbe'de zina yaptıkları için Allah tarafından taşla çevrilmişlerdi. "Marifetleri"

böyle olan tanrıların ne kadar saygıya değer oldukları hesap edilebilir.^{67[3]}

14.3.10. Geçmişteki Ermiş ve Sâlih Kişilerin Putları

Arap kabilelerinden Rabia, Gassân, Kelb, Tağlib, Kudâ'a, Kinâne, Hars, Ka'b ve Kinde'de çok sayıda Hıristiyan ve Yahudiler vardı. Bu Ehl-i Kitap da evham, ve hurafelere esir düştükleri için dinlerinin asıl şekilleri bozulmuş ve aralarına birçok batıl itikat ve inançlar yerleşmişti. Her iki dine mensup olanlar, peygamberlerine, evliyalarına, havari ve şehitlerinden birçoğuna tapmaya başlamışlardı. Aslında müşrik Arap'ların çoğu eskiden alelâde insan iken sonradan ilâh ve tanrı derecesine çıkarılan kişilere taparlardı. Sahih-i Buhari'nin rivâyetine göre Vedd, Suvâ', Yeğûs, Ye'ûk ve Nesr, hepsi eskiden ermiş kişilerdi, fakat sonradan birer tanrı haline getirilmiş ve putları dikilmişti. (Râvî: İbn Abbas), Hz. Aişe'nin rivâyetine göre, İsâf ve Naile eskiden insandılar. Benzeri rivayetler Lât, Menat ve Uzza hakkında da vardır. Yine Arapların rivâyetlerine göre, Lât ile Uzza'yı Allah o kadar severdi ki, kışı Lât'ta, yazı da Uzza'da geçirirdi.

14.3.11. Mezarlara Tapılması

Nahl suresinde (21. âyet) bazı sun'i ve yalan tanrı ile tanrıçalar tekzip edilmiştir. Bunlardan, melek, şeytân, cin

^{67[3]} Arapların dinî inançlarının bu çeşitli yanlarını görünce, tek Allah'ın inançları zayıflamış olsa da, şöyle ya da böyle O'na iman ettikleri ve güvendikleri gerçeği ortaya çıkıyor. Arapların dinî inançlarını zayıflatmakta kâhin ve rahiplerin büyük rolü vardı. Zira onlar cehaletlerinden istifade etmek için uydurma inanç ve gelenekler yaratmışlardı.

veya ağaç ve taştan yapılmış putlar değil, mezar ve mezardakiler kastedilmiştir. Çünkü melek, cin ve şeytanlar hiç olmazsa yaşıyorlar. Halbuki, söz konusu sûrede, "onlar, diri değil ölülerdir" denilmiştir. Ayrıca, şunlar da ilâve edilmiştir: "Ne zaman dirileceklerini de bilmezler". Zâten ağaç veya taştan olan putlar için dirilmek söz konusu olamaz. Demek ki, Arap'lar geçmişte ölmüş ve mezara girmiş derviş, evliyâ, sâlih ve şehitlerin ruhlarına yalvarır, çeşitli dilek ve istekte bulunurlardı. Bu gerçekler ortada iken, cahiliyye döneminde Arabistan'da ölümlere ve mezarlara tapılmadığını söylemek isteyen varsa, onun Arabistan'ın tarihinden haberi olmadığını söyleyebiliriz.

14.3.12. Meleklerin Kadın Şeklindeki Putları

Arap tarih kitaplarından, Kureyş, Cüheniyye, Ben-i Seleme, Hüza'a, Ben-i Müleyh ve bazı diğer kabilelerin, melekleri Allah'ın kızları olarak kabul ettikleri anlaşılıyor.^{68[4]} Arap kabileleri, melekleri tanrıça haline getirmişlerdi ve putlarını kadınların vücudu ve yüz hatları gibi yapmışlardı. Araplar bu putlara kadın elbiseleri ve mücevher giydirirlerdi, ibadet ederlerdi, dilek ve istekte bulunurlardı.

14.3.13. Kaderi Bahane Ediyorlardı

Arap'lar kendi putperestliklerinin de kaderin bir cilvesi olduğunu söylerlerdi. Derlerdi ki, putlara tapmak kaderimizde

^{68[4]} Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli yerlerde Arapların bu cehaletinden bahsedilmiştir. Bu hususta şu ayetlere bakılabilir: Nisâ; 1,7, Neml; 57-58, İsrâ; 40, Zuhurf; 16-19, Necm; 21-27.

yazılıymış, Allah da bunu istiyormuş, biz ne yapalım? Allah'ın bir işten razı olup olmamasının ölçüsü bazı işleri oluruna bırakmasından değil, O'nun mukaddes kitabından anlaşılabilir. Cenâb-ı Allah'ın bazı kötülüklerin yapılmasına bu dünyada olmak kaydıyla, izin vermesi, o işin doğruluğunu veya mukadder olduğunu göstermez. Gözlerimizin önünde her gün çeşitli suçlar işleniyor, örneğin hırsızlık, fuhuş, zina, soygun ve cinayet. Bunların suçlusu derhal Allah tarafından cezalandırılmıyorsa veya bizzat suç işlenmeden önlenmiyorsa, bunların haklı ve yerinde olduğu ileri sürülebilir mi?

14.3.14. Ataları Körü Körüne Taklid

Arap'lara, şirki neye dayanarak yaptıkları sorulduğu zaman, bu işi atalarının yapa geldiklerini söylerlerdi. Demek ki, bir din veya mezhebin doğruluğu ve haklılığını, bir insan toplumunun ecdadının bunları aynen kabul etmelerine bağlıyorlardı. Halbuki, kendisine büyük saygı duydukları, din ve geleneklerine bağlı olmakla iftihar ettikleri Hz. İbrahim, (a.s.) atalarının dinini reddetmiş, babasının taptığı putları kırmıştı. Hz. İbrahim, akıllı ve mantıklı bir izahatı ve dayanağı olmayan seleflerinin dini inançlarını bir tarafa itmişti. Arap'lar madem ki atalarını taklid edeceklerdi, o zaman atalarının en büyüğü olan Hz. İbrahim ile Hz. İsmail'in izlerinden niye gitmediler ve niçin daha sonraki sapık atalarının yolunu takip ettiler?

14.3.15. Putperest Arap'ların, Hıristiyanların Batıl İnançlarını Örnek Almaları

Arap'lara, Allah'tan başkalarının da ibadete lâyık olduğu ve Allah'a ortak koşulduğunun hangi dinde ve hangi kutsal kitapta yazıldığı sorulduğu zaman hemen Hıristiyanları örnek olarak gösterirlerdi. Derlerdi ki, bakın şu Hıristiyanlara ve onların kutsal kitaplarına. Onlar, Meryem oğlu Hz. İsa'yı "Allah'ın oğlu" ve bir "tanrı" olarak kabul etmemişler midir? Fakat asıl soru bir ümmetin şirk edip etmediği değil, o ümmetin dininde böyle bir şeyin olup olmadığı idi. Hz. İsa (a.s.), kendisi hiçbir zaman Allah'ın oğlu olduğunu söylemiş miydi? Tek Allah'tan başka bir ilâha iman edilmesini, ibadet edilmesini istemiş miydi? Tabii ki, hayır. O'nun mesajı da diğer bütün peygamberlerin mesajı gibiydi. Ama ne çare ki, O'nu ve O'nun talimatını unutan Hıristiyanlar Arap'lara kötü örnek teşkil ediyorlardı.

14.3.16. Müşriklerin Tanrılarının Çeşitleri

Dünyada her zaman olduğu gibi Arabistan'da da cahiliyye devrinde, müşriklerin Allah'a ortak koştukları, ibadet ettikleri ve her konuda başvurdukları tanrılar üç çeşitti: Birincisi, Ruhsuz (cansız) ve akılsız yaratıklar. İkincisi, geçmişte yaşamış olan büyük şahsiyetler. Üçüncüsü, kendileri de sapık olan ve başkalarını doğru yoldan saptırmış olan kişiler. Birinci çeşit, tanrı, tanrıça, ilâh veya mabudların, kendilerine ibadet edenlerin dua ve ibadetlerinden habersiz

olmaları gayet doğaldır, ikinci tür tanrıların da, kendilerine tapanların dua, arzu ve isteklerinden habersiz olmalarının iki sebebi vardır: Evvelâ, kendileri bu dünyadan göçüp gittikleri ve halen öbür dünyada bulundukları için, insanların dilek ve istekleri kendilerine doğrudan ulaşamaz. Ayrıca, bu dua, dilek ve istekler dolaylı olarak da, yani Allah veya O'nun melekleri tarafından da kendilerine ulaştırılmaz. Üçüncüsü, tanrı ve tanrıçaların da insanların dilek ve isteklerinden habersiz olmalarının yine iki sebebi vardır: Birincisi, hayatta iken işledikleri suçlar ve günahlardan dolayı birer âdi suçlu olarak Allah tarafından çeşitli cezalara çarptırılmışlar ve halen zindan veya başka bir deyimle Cehennem'de bulunuyorlar, ikincisi, Allah'ın emrinde olan melekler de kendilerine gidip, dünyada yarattıkları fitne ve fesâdın devam ettiği konusunda da herhangi bir bilgi vermezler. Çünkü fitne ve fesâdlarının büyüdüğü, hatta kendilerinin birer tanrı haline getirildiğini duyunca memnun olur ve övünürler ve Allahu Teâlâ bunların memnun olmalarını islemez.

Dünyada tanrı ve tanrıça ilân edilen bütün melek, cin, ruh, atalar, peygamber, evliyâ, derviş ve şehitler, Mahşer'de kendilerine tapanlara zerre kadar yardım edemeyeceklerdir. Zira putperestler ve müşrikler bu yaratık ve şahsiyetlere sahip bulunmadıkları sıfat ve özellikler yakıştırmış ve üzerinde Allah'ın hakları olan şeyleri bunlara gereksizce ve haksızca adanmışlardır. Müşriklerin hiçbir rica, minnet, feryad ve yalvarışı Mahşer'de ve Allah'ın mahkemesinde

duyulmayacaktır. Taptıkları yaratık ve şahsiyetler, onların ibadet, dua ve yalvarışlarından haberdar olmadıklarını yüzlerine söyleyeceklerdir.

14.3.17. Arabistan'da Fuhuş ve Fahişeliğin Çeşitleri

Arabistan'da insanların genel ahlâkının bozulmuş olması nedeniyle fuhşun her çeşidi yaygındı, fahişelik de almış yürümüştü. Araplar arasında umumiyetle fahişeliğin iki çeşidi revaçta idi. Bunlardan biri ailevî fahişelik ve diğeri genelevdeki fahişelikti. Ailece veya aile içinde fahişelik yapanların çoğu, herhangi bir koruyucusu olmayan, serbest bırakılan cariyelerdi. Fakat bunların bazıları bir aile veya kabilenin desteğine de sahip olurlardı. Cariye olmayan kadınlar da bu mesleğe girmiş olanlardandı. Bu kadınlar aynı zamanda birkaç erkeğin metresi olarak yaşarlardı. Umumiyetle bir ev tutarlardı ve kendileriyle anlaşmış olan birkaç erkek bu eve gelirlerdi. Erkekler hem cinsel ihtiyaçlarını giderir hem evin geçimine katkıda bulunurlardı. Kadın hamile kalıp çocuk doğurunca, çocuğunun kime ait olduğunu söylerse o, onun babası olurdu. Güya bu toplu metres hayatı, cemiyetin kabul ettiği belli kurallar arasında idi. (Bk: Ebû Dâvûd) ikincisi, açık fahişelik mesleği idi. Bu tamamıyla cariyeye kızlara dayanıyordu. Bu fahişeliğin de iki çeşidi vardı. Birincisi, bazı kimseler cariyelerini birer metâ gibi görür ve onları çalıştırıp para kazanmaya bakarlardı. Âdet olduğu üzere, cariyelerinden her ay yüklü para getirmelerini isterlerdi. Bu zavallı kızlar para bulmak için mecburen fahişelik yaparlardı. Zâten

istenilen büyük meblağı kazanmak için vücutlarını satmaktan başka bir çare yoktu. Bu fahişeliğin ikinci türü, genelevi açmaktı. Zengin genç kişiler genç ve güzel cariyelerini evin belli bir köşesine oturtur ve evin üzerine bayrak ve buna benzer bazı işaretler koyarlardı. Bu işaretleri gören kişiler "ihtiyaçlarını" nerede giderebileceklerini hemen anlar ve o tarafa yönelirlerdi. Bu cariyelere "kalikiyât" ve evlerine "Mevâhîr" denilirdi. Çok zengin kişiler ve kabile reisleri bu tür genelevleri açmışlardı. Hz. Peygamber(a.s.)'in Medine'ye gelişinden önce Medineliler tarafından "kral" olarak ilân edilmesi beklenen ve daha sonra Hz. Ayşe (r.a.)'ye iftirada bulunan Abdullah bin Übeyy, -ki İslam tarihinde münafıkların lideri olarak geçmiştir- böyle bir genelevin sahibiydi. Bu genelevde 6 güzel cariyeye vardı. Abdullah bin Übeyy, bunlar vasıtasıyla sadece servetine servet katmıyor, kendisine gelen misafirlerine iyi bir hizmet yapmalarını temin ediyor ve ayrıca bu cariyelerden doğan gayri meşru çocukları uşak ve hizmetçiler ordusuna katıyordu.

14.3.18. Putların Önünde Fallara Bakılması

Müşrik Arap'lar, fallarına bakmaları için Kâbe'de bulunan Hübel'e giderlerdi. Bu put fallara mahsustu. Arap'lar bu puta giderek geçmiş veya gelecekte haber almak isterlerdi, kismetlerinin açılıp açılmadığını öğrenirlerdi ve bazen kavga ve anlaşmazlıkları hakkında verecekleri kararı tesbit ederlerdi. Bu putun önünde 7 ok bulunuyordu ve her okta bazı söz ve cümleler yazılıydı. Müşrikler, herhangi bir iş

yapmak, kayıp olan bir şey hakkında bilgi almak veya, bir kan davasında takip edilecek yolu belirlemek üzere Hübel tanrısının putuna gider. Orada bulunan kâhin ve falcıya fal bakmasını söyler, dua eder ve falcıya bir ücret veya adak verirlerdi. Falcı, okları kullanarak fala bakar ve neticeyi kendilerine bildirirdi.

14.3.19. Hediye ve Adaklar

Müşrik Arap'lar, bazen tarlalarının mahsûllerini veya hayvanlardan bazısını tanrılara ayırırlardı. Bu hediye ve adaklara kimse dokunmazdı ta ki söz konusu tanrıya veya puta sunuluncaya kadar. Adaklar putlara veya mâbedlere sunulduktan sonra ancak bazı belli başlı kişiler bunları kullanabilir veya yiyebilirdi.

Arap'lar bazı arzu, dilek ve isteklerde bulunurken özellikle hayvanlarını putlara adarken Allah'ın adını kullanmazlardı. Bu adak hayvanlara binerek hac yapmak caiz değildi. Zira, hac ve tavaf yaparken Allah'ın ismini kullanma mecburiyeti vardı. Aynı şekilde bu hayvanlar sağılırken, kesilirken veya etleri yenilirken de Allah'ın adının anılmamasına özen gösterilirdi.

Arap'lar arasında adak hayvanlar hakkında yaygın olan bir batıl inanç da, bu hayvanlardan doğan yavruların etini sadece erkeklerin yemesiydi, kadınlar bu ete dokunmazlardı. Fakat aynı yavru hayvan ölünce veya ölü doğduğu takdirde kadın erkek herkes etini yiyebilirdi.

14.3.20. Hayvanların Başiboş Bırakılması

Cahiliyye devrinde, çeşitli dini sebeplerden evcil hayvanların, damgalanarak veya vücutlarının bir yerine işaret yapılarak, serbest bırakılma geleneği de vardı. Serbest bırakılma şekline göre hayvanlara çeşitli isimler de konurdu:

Bahire: Beş defa doğurmuş ve sonuncu defada erkek yavru doğurmuş olan dişi deveye denilirdi. Bu dişi deve, kulakları delindikten sonra serbest bırakılırdı. Bundan sonra kimse buna binmez, sütünü sağlamaz, içmez, boğazlamaz ve tüylerini kesmezdi. Bu dişi deve istediği tarlada, mer'ada ve çayırılıkta otlayabilir, istediği yerden su içebilirdi.

Sâibe: Bir duanın kabulü, bir hastalığın geçmesi veya bir tehlikenin ortadan kalkmasından sonra serbest bırakılan erkek veya dişi deveye denilirdi. Buna ilâveten, 10 defa doğuran ve her defasında da dişi yavru dünyaya getiren bir dişi deve de serbest bırakılırdı.

Vasile: Bir keçiden doğan ilk erkek yavrusu tanrılara kurban edilirdi. Eğer yavru dişi ise evde beslenirdi. Fakat aynı zamanda erkek ve dişi yavruların doğması halinde erkek kesilmeden serbest bırakılırdı ve buna "vasile" denilirdi.

Hâm: Eğer bir devenin torunu binilecek yaşa gelmişse, ihtiyar deve salıverilirdi. Ayrıca bir erkek devenin dölünden 10 yavru doğmuşsa o deve de salıverilirdi.

14.3.21. Cahiliyye'de Hac Merasimi

Müşrik Araplar arasında yaygın olan batıl inançlardan biri, hac niyetiyle ihram giydikten sonra, evlerine kapılardan değil arka kapıdan, pencereden veya duvarı atlayarak girmeleriydi. Arap'lar, ayrıca hac yolculuğundan sonra evlerine döndükleri zaman da ana kapıyı kullanamazlardı.

Arap'lar, hac yolculuğu sırasında gelir sağlayacak herhangi bir iş yapmazlardı, inançlarına göre, para kazanmak veya menfaat temin etmek dünya işiydi; halbuki, hac vazifesini ifâ etmek bir manevî işti.

Arap'lar hac farizasını tamamladıktan sonra toplantı yaparlardı. Bu toplantıda herkes kendi atalarının, büyükbaba ve babalarının başarılarını över, hem de kendisini methederdi.

14.3.22. Tabiatın Belirtilerinden Yıl Tâyin Etmek

Ayın büyüyüp küçülmesi ve şekil değiştirmesi her çağda insanların dikkatini celbetmiştir ve bu hususta birçok batıl inanç, düşünce, fikir ve merasimler çeşitli milletlerde revaç bulmuştur. Arap'lar da ay hakkında çeşitli batıl fikirlere sahiptiler. Ayın şekillerine göre kehânette bulunmak, bazı tarihleri ve günleri meş'um saymak, bazılarını eşref kabul etmek, bazı tarihleri düğün, yolculuk veya iş ve ticaret için iyi veya kötü saymak, ayın tutulmasının iyi ve kötü tesirleri v.s. gibi konularda Arap'larda çeşitli inançlar yaygındı ve bunlara göre muhtelif merasimler de yapılırdı.

14.3.23. Cinler İle İlgili Batıl İnançlar

İbn Abbas'ın rivâyetine göre, Arap'lar ıssız bir vadide geceyi geçirdikleri zaman, "biz bu vadinin sahibine sığınmıyoruz" derlerdi. Cahiliyye'nin diğer rivâyetlerinde buna benzer kayıtlara rastlanıyor. Meselâ, göçebe bedeviler çölde yolculukları sırasında su veya hayvan yemi bulamadıkları zaman adamlarından birini su ve yem bulmaya başka yerlere gönderirlerdi. Yeni yere gelince, "Biz buranın rabbine sığınıyoruz, O bizi korusun" derlerdi. İnançlarına göre her ıssız yer şu ya da bu cinin tasarrufunda idi, ve onun izni veya rızası olmaksızın oraya gelenleri ya kendisi ya da başka cinler onun teşvikiyle rahatsız ederlerdi.

14.3.24. Çok Evlilikler

Cahiliyye'de nikâhların sınırı yoktu. Bir kişi 10 ya da fazla nikâh yapabiliyordu. Bu kadar çok evliliğin faturası da çok büyük olurdu. Masraflar çoğalınca, karıları çok olan kişi zayıf akrabalar, yeğenler ve yetim kişilerin mal-ü mülküne konardı. Arap'larda üvey anne ile evlenmek de ayıp sayılmazdı.

14.3.25. Âdet Görmekte Olan Kadın ve Kızlara Muamele

Arap'lar, Yahudilerden hayli etkilendikleri için, tıpkı Yahudiler gibi kadın ve kızların âdet günleri sırasında cenabetli olduğunu düşünürlerdi. Âdet geçirmekte olan bir kadın veya kızın pişirdiği yemekler yenmez, verdiği su içilmezdi. Âdetli bir kadınla beraber oturulmaz, sofrada yemek

yenmezdi. Hatta böyle bir kadına dokunmak bile günâhtı. Kısacası, aybaşı süresince bir kadın evinde bir çeşit karantinaya alınırdı.

14.3.26. Boşanmalar Yaygındı

Cahiliyye döneminde Arap'ların en büyük sosyal ayıplarından biri boşanmanın çok yaygın oluşuydu. Hatta bir kadın kocası tarafından çeşitli kez boşanıp tekrar evlenilebilirdi. Bazen karısını boşamış olan başka biriyle evlenemezdi. Ayrıca evlilikteki anlaşmazlık da uzun süre devam ederdi.

14.3.27. Yetim ve Öksüzlere Baskı ve Zulüm

Cahiliyye Arap toplumunda güçlü olanlar her zaman zayıflara baskı zulüm uygularlardı. Hele velisi olmayan, sahipsiz, yetim erkek ve kız çocuğa her türlü haksızlık revâ görülürdü. Öksüz, zavallı kızlar kimin himayesine verilirse o kişi onlara istediği şekilde muamele ederdi. Genç ve güzel kızlar için kurtuluş yoktu. Ya tecavüz edilirdi, ya da zorla nikâha alınırlardı. Nikâha alındıktan sonra ise kendilerine bir metâ gibi bakılırdı.

Hz. Ayşe'nin beyân ettiği gibi, kendilerine akrabalarından miras kalan öksüz kızlar türlü baskılara maruz kalırlardı ve velileri mallarına konmak isterlerdi. Kız güzel olduğu zaman da onlarla kendileri evlenmek isterlerdi. Böylece hiçbir zahmete katlanmadan hem güzelliğinden hem mal-ü mülkünden istifade ederlerdi. Kıza zengin miraslar kalmış,

ama kendisi çirkin ise onunla evlenir ve onun başkalarıyla evlenmesine müsaade etmezlerdi. Maksat, mal-ü mülkünün yabancılara gitmesini önlemektir.

Kâdı Ebû'l-Hasan El-Maverdî, "İ'lâm-ün Nübüvvet" adlı eserinde yetim veya öksüzlere yapılan kötü muamelenin garip bir örneğini bize sunmuştur. Ebû Cehil, bir yetim erkek çocuğunun velisiydi. Bu zavallı çocuk bir gün, üstü başı perişan, vücudunda doğru dürüst bir elbise olmadığı halde Ebû Cehil'e geldi ve babasının kendisi için bıraktığı mirastan ihtiyacına göre pay verilmesini istedi. Fakat zâlim Kureyşli reis çocuğun bu feryadını dinlemedi ve isteğini geri çevirdi. Çocuk üzüntü içinde oradan ayrıldı. Bazı kabile reisleri, sırf eğlence ve kavga olsun diye bu çocuğa, Hz. Muhammed (a.s.)'e gidip şikayet etmesini salık verdiler. Zavallı çocuk, Ebû Cehil ile Hz. Muhammed (a.s.) arkasındaki ilişkiyi bilmiyordu. Doğru Hz. Peygamber (a.s.)'e gidip derdini anlattı. Hz. Peygamber (a.s.) o an ayağa kalktı ve çocuğu alarak en amansız düşmanı olan Ebû Cehil'in evine gitti. Fakat çok gariptir ki, Ebû Cehil, Hz. Muhammed (a.s.)'i ayakta karşıladı ve çocuğun kendisini şikayet ettiğini duyunca hemen o çocuğa malından istediği payı verdi. Kureyşli kabile reisleri ise küçük dillerini yuttular. Onlar Hz. Muhammed (a.s.) ile Ebû Cehil arasında çocuk yüzünden büyük kavga çıkacağını ve bir tarafın rezil olacağını tahmin ederken, böyle beklenmedik bir gelişme ile karşılaşmışlardı. Onun için, Hz. Peygamber (a.s.) ve çocuk oradan ayrılır ayrılmaz Ebû Cehil'e gelip onunla alay etmeye

başladılar ve onun da atalarının dinini terk edip Hz. Muhammed (a.s.)'in yeni dinini kabul ettiğini söylediler. Ebû Cehl dedi ki, "vallahi arkadaşlar, ben kendi dinimi bırakmadım. Fakat, şu Muhammed (a.s.) müthiş adamdır. Bana öyle geldi ki onun sağında ve solunda birer silâh var ve azıcık direnirsem, kalbime saplanacaklar. Onun için söylediklerini itirazsız yerine getirdim."^{69[5]}

Arap'lar doğan çocuklarını ekseriye öldürürlerdi. Çocukların öldürülmesinin üç şekli vardı:

14.3.28. Çocukların Öldürülmesi

1) Kızların Öldürülmesi: Kızların öldürülmesi için çeşitli sebepler vardı: Meselâ, kızlar başkalarına gelin gitmesinler, kabileler arasındaki savaşlarda düşmana esir düşüp cariye olmasınlar, veya herhangi bir sebepten dolayı kendilerine yük olmasınlar gibi.

2) Çocukların Öldürülmesi: Çocukların öldürülmesinin sebebi, bunların aileye yük olması ve karınlarının doyurulması idi.

3) Tanrılara Kurban: Bazı çocuklar tanrılara kurban edilirdi. Bu hareketin çeşitli sebepleri vardı: Meselâ, Tanrıları

^{69[5]} Bu olay bir yandan, Arap kabile reislerinin en ünlü ve güçlülerinin bile yetimlerin mallarını yediklerini bir yandan da, Hz. Muhammed (a.s.)'in ne kadar güzel ahlâka sahip olduğunu ve en büyük ve en güçlü düşmanını bile nasıl etkilediğini göstermektedir. Zâten Hz. Muhammed (a.s.)'in bu muazzam etkileyici kişiliğinden dolayıdır ki, pek çok kâfir onun sihirbaz olduğunu iddia ederlerdi

memnun etmek, onların kızmalarını önlemek ve onlara adak olarak sunmak gibi.

14.3.29. Kadınlar İle Çocukların Mirastan Mahrum Bırakılması

Arabistan'da ölen kişinin bıraktığı mirastan kadın ve çocuklara pay bırakılmazdı. Mirasın sadece savaşıma ve aileyi koruma gücünde olan erkeğin hakkı olduğu düşünülürdü. Ayrıca, ailede en güçlü ve nüfuzlu olan kişi, ölenin bütün mirasını ele geçirir ve başkalarının haklarını yerdı. Hak ve adalet diye bir şey bilmezlerdi. Hakkın yerini bulmasına da tahammülleri yoktu. Güçlü olan borusunu öttürürdü ve diğer herkesin hakkını yerdı.

Araplarda akrabaların yanı sıra bazı yakın dost ve ahabpların da bazen mirasa konma geleneği vardı. Aynı şekilde evlâtlıklar da mirasın tamamına veya bir kısmına sahip olabiliyorlardı.

14.3.30. Kız Çocukların Diri Diri Gömülmesi

Araplar arasında, kız çocuklarını diri diri gömmek gibi vahşi bir âdet çok eski çağlarda çeşitli sebeplerden başlamıştı. Bunun birinci sebebi, ekonomik ve maddi durumlarının son derece bozuk olmasıydı. Doğan çocuk, kız olunca hem hor görülür, hem aileye maddi bir külfet olarak kabul edilirdi. Kız çocuk ortadan kaldırılınca hem nüfus azalmış oluyor hem onun yetişme derdinden kurtulunmuş oluyordu. Erkek çocuklara tahammül ediliyordu, zira büyüyünce ailenin

geçimine yardımcı olabiliyorlardı. Kızlar ise hep masraf ve acı getirirlerdi. Önce yetişmeleri için uğraşmak gerekirdi, sonra yetişip başkalarının evlerine gelin olarak giderlerdi. Maddi açıdan hiçbir katkıları olmuyordu. Kızların gömülmesinin ikinci sebebi, ülkede hüküm süren anarşi, huzursuzluk ve başıboşluk ortamıydı. Bu durumda kimsenin canı ve malı emniyette değildi. Kimin ailesinde daha çok erkek varsa onun durumu biraz daha emniyetli demekti. Her erkeğe bir savaşçı ve koruyucu gözüyle bakılırdı ve savaşlar ile kargaşalarda erkekler aileyi başkalarına karşı korurlardı. Oysa, kadın ve kızlar birer yüküydü. Onlar kendilerini korumaktan acizdi ve koruyucu istiyorlardı. Kabile kavgaları ve kargaşanın bir neticesi de kızların savaşlarda esir alınmaları, tecavüze maruz kalmaları, cariye haline getirilmeleri ve daha sonra başka insan veya kabilelere satılmalarıydı. Kızlarının namusunun bu gibi yollarla kaybolmasını istemeyen ana-babalar, onların öldürülmesi ve diri diri gömülmesini tercih ediyorlardı.

Böylece, daha doğum sırasında, hamile kadının ayaklarının altına bir çukur kazılırdı ve eğer çocuk kız ise derhal o çukura atılıp üzerine toprak serpilirdi. Şâyet anne, kız çocuğunun o an gömülmesine razı olmazsa, veya ailenin diğer fertleri buna karşı çıkarlarsa, babası bir süre beklerdi ve fırsat bulup bir gün onu çöle götürüp gömerdi. Bu hususta gösterilen acımasızlık ve vahşet ile ilgili bir hikâye Sünen-i Dârimi'de nakledilmiştir. Bu eserin ilk bölümünde yer alan bir hadis şöyledir: Bir defasında, bir şahıs Rasûlullah (a.s.)'a

başından geçen şu olayı anlattı: "Benim bir kızım vardı. Ben onu çok severdim. Onu çağırınca bana koşa koşa gelirdi. Bir gün onu yanıma çağırdım ve alıp dışarıya çıktım. Yolda bir kuyu vardı. O kuyuya yavrumu attım. Son defa duyduğum haykırıları hala kulağımdadır. Zavallı yavrum, 'baba beni buradan kurtar, babacığım beni kurtar' diye bağıırıyordu." Bu vak'ayı duyunca Rasûlullah (a.s.)'ın gözleri doldu ve ağlamaya başladı. Toplantıda bulunanlardan biri dedi ki, arkadaş sen Rasûlullah (a.s.)'ı üzdün.' Hz. Peygamber (a.s.) de dedi ki, 'bırakın, kabahatini anlatsın, böylece kendisi de biraz deşarj olabilecek. Bunun üzerine o adam olayı tekrar anlattı. Bunu duyunca Hz. Peygamber (a.s.) o kadar ağladı ki, sakalı gözyaşlarıyla ıslandı. Rasûlullah (a.s.) daha sonra o adama dedi ki, 'cahiliyye devrinde ne olmuşsa olmuş, Allah günâhlarını affetsin. Sen artık hayata yeniden başlamalısın."

Arapların, bu insanlık dışı ve vahşet dolu fiillerinin kabahatini bilmediklerini söylemek yanlış olur. Çünkü bir toplum her ne kadar bozulmuş olursa olsun, evlâtların gaddarca ve kahpece öldürölmesi hiçbir zaman mübah görölmez. Aynı şekilde, Kur'ân-ı Kerim'de bu konu uzun uzun anlatılmamış, aksine bütün mesele tek bir cümleye sığdırılmıştır. Hem de öyle bir cümle ki bunu okurken veya dinlerken insanın tüyleri diken diken oluyor. O cümle şudur:

"Diri gömölén kızlara hangi suçtan dolayı öldürölölölölöl sorulölölölöl... (Tekvîr; 8-9)

Bu cümle'nin kullanılış biçimi, Cenab-ı Allah'ın ne kadar büyük bir gazab ve sertlikle evlâtlarını diri diri gömenlere serzenişte bulunduğunu göstermektedir. Öz kızlarını öldüren anne-babalara, mahşerde "bu masum kızı neden öldürdünüz?" diye sorulmak yerine, kıza, "zavallı yavru, senin günahın ne idi, ki seni böyle vahşice öldürdüler?" şeklinde bir soru yöneltilecektir. Kız da kendisine yapılan kötü ve haksız muameleyi anlatacak, anne ve babalarının, onu neden diri diri gömdüklerini açıklayacaktır. Bu küçücük ayette cahil Araplara iki önemli nokta anlatılmıştır: Birincisi toplumları öylesine bozulmuştur ki kendi evlâtlarını da öldürmektedirler. İkincisi, bu vahşi ve gaddarca hareket hesapsız kalmayacaktır ve Cenab-ı Allah bu günahı işleyenleri en ağır şekilde cezalandıracaktır.

Aslına bakılırsa, cahiliyye döneminde bile bazı aklı başında olan kimseler bu kötü âdeti tekzip ediyor ve bundan vazgeçilmesini istiyorlardı. Taberânî'de bir rivâyete göre, Ferezdak isimli şairin büyük babası, Sa'sa'a bin Nâciyet-ül Mücâşî bir defasında Hazreti Peygamber (a.s.)'a başvurarak, "ya Rasûlullah, cahiliyye döneminde bazı hatalar işlemişimdir ama bunun yanında bazı iyi işler de yapmışımdır. Meselâ, 360 kız çocuğunu diri diri gömülmeğe kurtarmışımdır. Her kızı kurtarmak için de ikişer deve fidye olarak anne ve babalarına vermişimdir. Acaba âhirette bunun bedelini görebilecek miyim?" diye durumunu anlattı. Rasûlullah kendisine şu

cevabı verdi, "Evet, bunun iyi bir bedeli vardır. Sana İslâm'ın nimeti verilmiştir."

14.3.31. Kan Davası ve Cinayetin İntikamı

Cahiliyye döneminde kan davası, Arapların en önemli özelliklerinden biriydi. Bir aile veya kabile, kendi fertlerinden biri veya birden fazlasının öldürülmesinin bedelini takdir ettikleri ölçüde alırlardı. Yani bir insanın kanı ne kadar kıymetliyse, o kadar bedeli alınırdı. Bazen bir kişinin canı daha değerli sayılırdı ve karşılığında tek bir can alınması yetmezdi. O kadar ki, bir kabile reisi veya ileri geleni öldürülmüşse, öldüren kabile veya aileden 5-10 kişi, hatta yüzlercesi öldürülürdü. Bir zengin kişi veya toprak ağası veya şeyhin katili fakir ve alelade bir insan ise, sadece onun öldürülmesiyle kan davası bitmezdi. Bunun tam tersine, öldürülen kişi önemsiz ve zavallının biriyse ve katil mevki ve makam sahibiyse, katile el sürülmezdi. Kan gütmek, bazen aileler ve kabileler arasında büyük silahlı çatışmalara yol açardı ve bu kin, nefret ve çatışma yıllarca nesilden nesile devam ederdi.

14.3.32. Kıyâfet ve Çıplaklık İle İlgili Kavramlar

Araplar, kıyafeti ya süs ya da iklim şartlarından vücudu korumak amacıyla kullanırlardı. Vücudun ayıp yerlerinin saklanması gibi kıyafetin ilk şartı Araplar için önemli değildi. Araplar kendi ayıp yerlerini mahremlerinin karşısında açmak ve göstermekten hiçbir utanç duymazlardı. Çıplak dolaşmak,

ulu orta çıplak yıkanmak, yolda yürürken zaruri ihtiyaçlarını gidermek için kapalı bir yer aramak yerine açık yeri tercih etmek ve donlarının toplantı yerlerinde düşmesine aldırmamak Araplar için olağan bir şeydi. Ayrıca hac mevsiminde kadın-erkek Kâbe'yi çıplak olarak tavaf ederlerdi. Hatta bu konuda Arap kadınları biraz daha hayasızdılar. Kendilerine göre bu bir dini vecibe idi ve bundan sevâb alırlardı.

14.3.33. Arabistan'da Hüküm Süren Huzursuzluk ve Anarşi

Arabistan'da huzur ve asayiş diye bir şey yoktu. Her tarafta insanların kanı akıtılıyor, hırsızlık, soygunculuk ve yağma yapılıyor. Hırsız ve soygunculuk bazen kabilece yapılıyor. Uzun yolculuk yapmak, hele gece vakti seyahat etmek çok tehlikeliydi. Bazen bir eve veya köye hırsız ve soyguncular topluca saldırır, buldukları her şeyi alıp götürürlerdi. Kimsenin canı ve malı emniyet içinde değildi. Nerede ne olacağı belli değildi. Arapların hepsi bu durumu biliyordu. Fakat Araplarda mürüvveti ve birbirinin duygularını, dertlerini paylaşmak gibi âdetler de yoktu. Soyulan, mağdur ve mazlum kişilere yardım etmek yerine, onlarla alay edilirdi. Herkes kendi menfaatini düşünürdü ve kendisi emniyette olduğu sürece her şeyin güllük gülistanlık olduğunu sanırdı.

Arap kabileleri birbirine saldırmak için geceyi seçerlerdi. Gece'nin karanlığından istifade ederek gizlice istedikleri yere gider ve sabah olur olmaz düşmana saldırırlardı.

Bütün Arabistan'da geceyi emniyette geçiren bir köy veya kasaba yoktu. Kimse rahat uyku uyuyamıyordu. Her an bir saldırı tehlikesi vardı. Kimse tek başına, kabilesinden başka bir yere gitmeye cesaret edemezdi. Yolda yalnız bulunan bir kişi, ya öldürölür, ya parası pulu alınır ya da esir alınarak köle haline getirilirdi. Kafîle ve kervanlar da emniyette yolculuk edemezlerdi. Haydutlar yer yer pusu kurup beklerler ve aniden saldırırlardı, buldukları her şeyi de alıp götürölürlerdi. Bazen da ticaret kafîleleri haydutlara ancak haraç verdikten sonra yollarına devam edebilirlerdi.

On Beşinci Bölüm: ARAPLARIN DİĞER BAZI DİNLERİ

15.1. HUNEFA (HANİFLER)

Cahiliyye döneminde Araplar, dinler hakkında pek geniş bir bilgiye sahip olmayabilirler. Ama bazıları gerçek dinin Tevhid'e dayalı olduğunu ve peygamberlerin hiçbir zaman putperestliği tasvip etmediklerini biliyorlardı. Bu gerçek, Araplara peygamberlerden gelen tarihi kayıtlarda ve rivâyetlerde de yer alıyordu. Arabistan'ın çevresindeki memleketlerde hatırı sayılır peygamberler doğmuştu. (Örneğin, Hz. Musa, Hz. Davûd, Hz. Süleyman ve Hz. İsa (a.s.) gibi.) Bunların getirdikleri şeriat ve dini inançlar da bazı tarihi eserlerde ve kutsal kitaplarda bulunuyordu. Ayrıca onlarla ilgili çeşitli rivâyetler de meşhurdu.

Araplar arasında en çok yaygın olan bir rivâyete göre, Arabistan'ın eski dini Hz. İbrahim'in diniydi ve Araplar arasında putperestlik ve şirk Amr bin Luhayy adlı bir kişi tarafından başlatılmıştı. Şirk ve Putperestliğin her tarafa yayılmış olmasına rağmen bazı bölgelerde şirki reddeden, put ve tanrıları tekzip eden ve tek Allah'a inanan bazı kişi ve gruplar vardı. Hz. Peygamber (a.s.)'in doğuşundan kısa bir süre önce Mekkeli Arap ve diğer bazı kimselerin "hünefâ" Hanifler olarak bilindikleri tarih kitaplarında yazılıdır. Hünefâ olarak bilinen kişiler arasında şu zâtların isimleri geçiyor:

Kuss bin Sa'ide-tul İyadi, Umeyye bin Ebhi-s Salt, Suveyd bin Amrel-Mustalıkî, Vakf bin Seleme bin Züheyr-ul İyadi, Amr bin Cündüb-ul Cühenî, Ebû Kays Sarme bin Ebî Enes, Zeyd bin Amr bin Nufeyl, Varaka bin Nevfel, Osman bin el-Huveyris, Ubeydullah bin Cahş, Âmir bin Ez-Zarb-ul Advanî, Allâf bin Şihâb ut-Temîm', El-Mütelemmis bin Ümeyyet-ul Kinânî, Züheyr bin Ebî Selmâ. Hâlid bin Sinan bin Ğays-ul Absi ve Abdullah el Kudâî. Bunlar, Allah'ın tek oluşuna inanan kişilerdi ve müşriklerin putperestliğinden nefret ederlerdi. Demek ki, bunların bu düşünceleri ve inançları geçmişteki peygamberlerin talimatından kaynaklanıyordu. Buna ilâveten, Yemen'de beşinci yüzyıla ait olduğu belirtilen kitabeler çıkmıştır, ki bu kitabelerden bu bölgede tek Allah'a inanan kişilerin bulunduğu anlaşılıyor. Bunlar, Rahman ve Rahim olan ve gök ile yeryüzünün sahibi olan tek bir tanrıya inanırlardı. M.S. 378 yılına ait bir mabedden çıkarılan bir yazıtta şöyle bir ibareye rastlanıyor: "Bu mâbed, göklerin ilâhı ve Rabbi'ne ibadet için yapılmıştır." M.S. 465 yılına ait olan başka bir yazıtta şu sözlere rastlanıyor: "Gökler ile Yeryüzünün Rabbi" Aynı döneme ait olan bir başka kitabede "Rahman" denilen tanrıdan söz edilmiştir. Bu kitabe bir mezardan çıkarılmıştır. Aynı şekilde, Kuzey Arabistan'da Fırat nehri ile Kinnasrîn arasında Zebed mevkiinde çıkarılan M.S. 512 senesine ait olan bir kitabede şu kelimeler yazılıdır: "Bi ismi-l-ilâhi, lâ 'izze illâ lehu, lâ şukra illâ lehu" Bütün bunlar, Hazreti Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in peygamberlik mevkiine

getirilmesinden önceye kadar geçmiş peygamberlerin öğretilerinin Arabistan'dan tamamıyla silinmediğini göstermektedir. Dolayısıyla, Araplara "Rabb'iniz tek bir Allah'tır" diye hatırlatmak için pek çok imkânlar vardı.

Tek Allah'a inananlar, başka bir deyimle "Hunefa", diğer Arapların en çok müptelâ oldukları şu üç günahtan kaçınırlardı: (a) Şirk, yani Allah'a ortak koşmak, (b) masum insanları öldürmek ve (c) fuhuş ve zina.^{70[1]}

15.2. SABIİN (SABIİ'LER)

Eski çağlarda Sabiî adında iki grup vardı. Birincisi, Hz. Yahya (a.s.)'ya tabi olanlar, ki Yukarı Irak (eski El-Cezîre bölgesi)'ta hayli kalabalık bir grup oluşturuyorlardı. Bunlar Hz. Yahya'yı taklid ederek "takdis" ananesini sürdürüyorlardı. İkincisi, yıldızla tapanlar, ki dinlerinin Hz. Şît (a.s.) ile Hz. İdrîs (a.s.)'den kaynaklandığını iddia ederlerdi, inançlarına göre, evrendeki bütün doğa olayları üzerinde yıldızlar ve yıldızlar üzerinde de melekler hâkim idi. Bu grubun merkezi Harran olup, mensupları bütün Irak'a dağılmış vaziyette idiler. İkinci

^{70[1]} Hz. Nebi-yi Kerim (a.s.) pek çok hadislerde bu konuya temas etmiştir. Meselâ Abdullah bin Mes'ûd'un bir rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.)'a, "en büyük günah nedir?" diye sorulduğunda buyurdular ki, "Allah'ın bir rakibi olduğunu kabul etmek. Halbuki seni Allah yaratmıştır." Bundan sonra en büyük günahın ne olduğu sorulduğunda buyurdular ki, "Senin yiyeceklerinden pay alacak korkusuyla evlâdını öldürmek." Daha sonra soruldu; "bundan sonra en büyük günâh nedir?" Dediler ki, "Senin, komşunun karısıyla zina etmen" (Sahih-i Buhârî, Müslim, Tirmizî, Nesâî ve Ahmed). Bunun dışında çok sayıda günah-ı kebire de vardır, ama o sırada Arap toplumunda yukarıdaki günahlar daha yaygındı ve müslümanların bunlardan kurtulmaları öğütlenmişti.

grup, felsefe, bilim ve tip alanlarında hayli başarılı çalışmalar yapmıştır. Fakat Kur'ân-ı Kerîm'de sözü edilenlerin, ilk gruba bağlı Sâbiîn olduğu kuvvetle muhtemeldir. Zira, ikinci grup (Sâbiîler) herhalde, Kur'ân-ı Kerim'in inişi sırasında aynı isimle meşhur değildi.^{71[2]}

15.3. MECUSİLER

Yahudiler ve Hıristiyanlar dışında diğer milletlere Ehl-i kitap denemez. Zira, bu milletlerin dışında hangi milletlere Allah'ın kitabı inmişse, onlar bu kitapları tamamıyla tahrif etmiş veya ortadan kaldırmıştır ve ne inançlarında ne de hareketlerinde geçmiş peygamberlerin talimatından herhangi bir eser kalmamıştır. Bu sebepten dolayıdır ki, Rasûl-ü Ekrem

^{71[2]} Bu hususta Mahmud Şükrü Âlûsînin topladığı bilgiler şunlardır: "Sabiîler, büyük ümmetlerden biridir. Sâbiîler hakkında ne kadar bilgi edinebilmiş ise o kadar da ihtilâf çıkmıştır. Bunların iki çeşidi vardır: Mü'min ve Kâfir. Bunlar Hz. İbrahim Halilullah (a.s.)'ın ümmetiydiler. Hz. İbrahim işte bunlara peygamber olarak Allah tarafından gönderilmişti. Merkezleri Harran'dı ve oturdukları bölgede bu dolaylar idi. Birinci çeşit Sabiîler Hanif dinine mensuptular, ikinci çeşidi ise müşrik ve kâfirdi. Müşrik olanlar 7 yıldız ve 12 burca saygı gösterir ve mâbedlerinde putlar bulundururlardı, resimlerini çizerlerdi. Yıldızlara adanan mâbedler de vardı. Mâbedlerinin en büyüğü güneşe adanmıştı. Ayrıca, Jüpiter, venüs, merih ve diğer bazı yıldız ve gezegenler için mâbedler yapılmıştı. Her yıldız ve gezegen için kendine mahsus ibadet ve dualar vardı. Müslümanlar gibi onlar da beş vakit namaz kılardı. Sabiîlerden bazıları Ramazan ayında oruç da tutardı ve Kâbe'ye dönerek namaz da edâ ederdi. Mekke'yi saygıyla anar ve hac için bu şehre giderlerdi. Ölümler, ölü hayvan veya domuz etini yemezlerdi. Evlilik konusunda hemen hemen müslümanların inançlarını taşırlardı. Bağdad'da bazı hükümet ve devlet erkânı ve mezhepten idiler. Bunlar arasında Yazışma Dairesi yetkilisi ve bazı ünlü eserlerin yazarı Bilal bin El-Muhsin es-Sâbi de vardı. Müslümanlarla oruç tutar, ibadet eder zekât öder ve haram şeylerden kaçınırdı. Sabiî dini muhtemelen bütün dinlerin iyi ve yararlı şeylerinden oluşuyordu.

Kureyşli kâfirler Hz. Peygamber (a.s.)'i Sabiî olarak çağırırlardı, sahabelerine de Subat derlerdi. (Bülûğ-ul Arab, Urduca tercümesi, C. III. s. 117-120).

(a.s.) Mecusileri "kitap sahipleri" arasında saymamıştır. Halbuki, Mecûsiler, peygamber olduğu sanılan Zerdüş't'e inanıyorlardı. Müslümanlar ile Ha-car'lı Mecusiler arasında konuşmalar yapılırken, Hz. Peygamber (a.s.) müslümanlara şunları söylemişti: "Bunlara Ehl-i kitab'a yapılan muameleyi yapın". Yani, direkt olarak "kitap sahipleri" veya "Ehl-i kitab" olduklarını söylememiştir. Ayrıca, Hz. Peygamber efendimiz (a.s.) Hacer'lı Mecûsilere gönderdiği mektupta şunları açıkça yazmıştı:

"Eğer İslâmiyeti kabul ederseniz, siz de bizim sahip olduğumuz haklara sahip olacaksınız ve siz de taşıdığımız mesuliyetleri taşıyacaksınız. Fakat İslâmiyeti kabul etmeyenler cizye ödeyecekler, kestikleri hayvanların etleri yenmeyecek ve kadınlarıyla kimse nikâh etmeyecek."

Aydınlık için ayrı, karanlık için de ayrı tanrıların bulunduğu inanan İranlı ateşperestler kendilerinin, Zerdüş't'e tâbi olduklarını söylerlerdi. Fakat din ve ahlâkları son derece bozulmuştu. Hatta bunlar arasında öz kardeşiyle evlenmek de caizdi.^{72[3]}

^{72[3]} Arap ateşperestleri hakkında Allame Mahmud Şükrü Alûsî şunları yazmaktadır: "Araplar arasında ateşe tapanlar çok azdı. Bunlar herhalde, İranlı'lardan ve Mecusilerden etkilenen kişilerdi. Ateşe tapma geleneğinin dünyada Kâbil zamanından beri bilindiği belirtiliyor. Dünyada ateş yeri yapan ve ateşe ibadet eden ilk insan Kabil'di. Bu geleneği Mecûsiler kabul edip bir din şeklinde geliştirdi. Mecûsiler sayısız ateş yeri inşa ettiler ve bunlar için kâhin, muhafız ve hizmetçiler tâyin ettiler. Bu kâhin ve hizmetçiler ateşin bir ân bile sönmesine izin vermiyorlardı. Nitekim İran şahı Feridun, Tus kentinde muhteşem bir ateş yeri inşa ettirdi. Aynı hükümdar başka bir ateş yerini Buhara'da yaptırdı. Behmen Şâh, Sicistan'da bir ateş yeri inşa ederken Ebû Katâde de bir ateş yerini Buhara'da yaptırdı. Ateşe tapanların çok çeşitleri vardır. Bunların bir grubu, ateşe bir insanın veya canlı bir mahlukun

15.4. DİNSİZLİK

15.4.1. Dinsizliğin Hakikati

Dünyadaki hayat, her şeye yüzeysel olarak bakanları oldukça yanıltmaktadır. Bazıları, her şeyin bu dünyada olup bittiğini zanneder. Yaşamak da ölmek de bu dünyaya aittir sanırlar. Bu dünyadan sonra başka bir hayat olmadığını düşünürler. O halde ne yapılacaksa bu dünyada yapılması gerektiğine inanırlar.

Bazı kimseler, her şeyin yaratıcısının Allah olmadığını zannederler, inançlarına göre dünyadaki ve evrendeki her şey bir tesadüften ve maddeler arasındaki temas, gerginlik, patlama ve çatışmadan meydana gelmiştir ve ayakta durmaktadır ya da işlemektedir. Bunda hiçbir hikmet veya ustalık yoktur.^{73[4]}

atılması veya yanmasını haram olarak kabul eder. Fakat diğer taraftan, bunların başka bir grubu var ki ateşe tapma sevdasıyla bazen evlâtlarını ve hatta kendilerini bile ateşe atarlardı.

Ateşe tapanlar arasında derviş ve ermiş kabilinden kişiler vardır ki ateşin etrafında oruç tutar ve murakabeye giderler. Bunlar genellikle doğruluk, dürüstlük, güzel ahlâk, namusluluk ve adalet hakkında nasihatlerde bulunurlar. İbn Kuteybe'nin "Kitâb-ul Ma'ârif'te dediği gibi, "Benî Temimde Mecusilik yaygındı. Zürâre bin Udus'ul Temimi ve oğlu Hâcib bin Zürâre mecusî idiler. Zürâre öz kızıyla evlenmişti, ama sonradan bundan pişmanlık duydu. Mecûsî olanlar arasında Ak-re' bin Habis (ki sonradan sahabe oldu) de vardı. Vekî bin Hassan'ın büyükbabası Ebul Esved de mecusî idi. (Bülûğul Edeb, c. III, s. 138-141).

^{73[4]} Kur'ân-ı Kerîm'de dinsizlere de kısaca değinilmiştir ve taşıdıkları düşüncenin çürük olduğu belirtilmiştir. Bu demek oluyor ki dinsizlerin bir grubu Arabistan'da vardı, ama küçüktü. Allâme Mahmud Şükrü Alûsî Arap dinsizleriyle ilgili şunları yazmıştır: "Arabistan'da dinsizler de vardı. Bunlar Yaradan ile yaratılar arasındaki bağın yok olduğunu sanıyorlardı. Nitekim, Kur'ân-ı Kerîm'de bunlardan bahsedilirken şöyle denilmiştir: 'Hayat sadece bu dünyanın hayatıdır. Biz ölüyoruz ve yaşıyoruz ve bizi

Aralarında Hz. İbrahim'in kavminin de bulunduğu, bütün müşrik milletler her zaman kendi tanrılarının bir yerde Allahu Teâlâ'nın ortağı olduğuna inanmışlardır. Dinsiz ve maddecilerin dışında kimse bu dünya ve evrenin Allah'ın bir eseri olduğuna şüphe etmemiştir.

Fakat işin gerçeği şudur ki, ister müşrik, ister kâfir, ister dinsiz veya maddeci olsun, kimse Allah'ı ve ahireti kesin bir şekilde inkâr edemez; zaten etmemişlerdir de. Zira, kesinlik ve katiyet ancak sağlam ve güvenilir bilgiye dayanınca söz konusu olur. Oysa, kimse Allah'ın olmadığı veya tanrıların çok olduğu hakkında kesin bilgiye sahip değildir. Aynı şekilde tanrılıkta ortaklığın bulunduğunu veya âhiretin bulunmadığını da kati'yetle söyleyemezler. O halde, dünyada bu tür inanca sahip olan kimseler sadece tahmin ve kıyas üzerine hayali bir bina yapmışlardır. Bu binanın temeli şüphe ve ihtimal üzerine atılmıştır. Bu şüphe ve vesvese onları sapıklığa götürür. Bu gibi kimseler Allah'ın varlığından şüphe ettiler. Tevhid kavramına şüphe ile baktılar. Âhiretin olacağından şüphe ettiler. Ve bu şüphe gittikçe kalplerine

zamandan başka bir şey helâk etmez".- Bu dinsizlerin iki grubu vardı. Düşünce ve inançları çok yaygın olan ilk grupla olanlar şöyle derlerdi: "Eşyaların hiçbir başlangıcı yoktur. Eşyalar sadece kuvveden fiile geçer. Onun için, önce kuvvede olan bir şey fiile geçince eşyaların terkihi ve ayrıntıları kendiliğinden ortaya çıkar. Bu hususta bunlara müdahale eden veya yardım eden bir şey yoktur. Bu cihan ezelden böyledir ve ebediyete kadar devam edecektir. Bunda ne bir değişiklik olacaktır ne de çökmesi ve eksilmesi söz konusudur. Dünyamız içinde bulunan bütün cüzleri sımsıkı tutmaktadır..." Şehristânî'nin "Kitab-ul Milel ven-Nihâl"inde dinsizlerden bahsedilirken bunların, yaratıkların dirilmelerinin inkarcısı olduğu belirtilmiştir. Bunlara göre tabiat canlıları yaşatır, zaman ise yok eder... Aslında dinsiz ve maddeciler ile tabiata tapanlar ve her şeyi tabiata bağlı olduğunu ileri sürenler arasında hiçbir fark yoktur." (Bülûğ-ul Edeb Urduca terc. c. III, 109-116)

yerleşti ve katı bir inanca dönuştü. Neticede, Allah'ın peygamberlerinin öğretilerini tümüyle reddettiler, Allah'ın sevgili kullarının bütün vaaz ve nasihatlarına kulaklarını tıkadılar.

Ben Kur'ân-ı Azimüşşân'ı ne kadar tetkik edebilmişsem ve insanlık tarihini ne kadar inceleyebilmişsem, onlara dayanarak söyleyebilirim ki; dünyada hiçbir ümmet, millet veya toplum toptan hiçbir zaman Allah'ın varlığını inkâr etmemiş veya alenen dinsiz olduğunu ilân etmemiştir. Gayet tabii ki bazı istisnaî dumanlar olmuş, bazı kişi ve gruplar, özellikle kendilerine aydın ve filozof diyen zümreler, zaman zaman dinsizliklerini ilân etmiş ve Allah ile âhireti de inkar etmişlerdir. Ama bunların sayısı, bir peygamberin sadece kendileri için gönderilmesini gerektirecek kadar çok olmamıştır. Bundan dolayıdır ki Kur'ân-ı Kerim'de bu tür şahıs ve zümrelere kısa işaretler yapılmıştır, ama peygamberler her zaman daha çok sayıda ve kitle halinde bulunan müşriklere gönderilmişlerdir. Peygamberlerin davet ve mesajlarının muhatapları doğrudan müşrikler olmuştur. Fakat Tevhid için müşriklere öyle deliller sunulmuştur ki, bunlarla aynı zamanda dinsizlerin görüşü ve inancı da büsbütün çürütölmüştür.

15.4.2. şirk İle Dinsizliğin Tekzibi

Bu hususta Kur'ân-ı Kerim'in Neml suresinin 60. âyetine bakalım:

"Gökleri ve yeri yaratan, sizin için gökten su indirip onunla güzel bahçeler yapan kimdir? Siz onların ağaçlarını bile bitiremezsiniz. Allah ile beraber başka bir ilâh var mıdır? Hayır, onlar hakları sapan bir kavimdirler."

Kur'ân-ı Kerim'in bu âyetinde ve daha sonraki âyetlerde sorulan sorularla sadece müşriklerin batıl inançları tekzip edilmemiştir, aynı zamanda dinsizlerin maddeciliği de şiddetle reddedilmiştir. Meselâ, ilk soruda yağmuru yağdıran ve bunun vasıtasıyla bitki, ot ve ağaçları yetiştirenin kim olduğu sorulmuştur. Şimdi biraz düşünelim, topraktan bin bir çeşit bitki ve ağacın çıkması ve taptaze kalması için gerekli olan topraktaki çeşitli kimyasal maddeler, bizzat toprağın uygun miktarı ve kalitesi, gerek bitkiler gerekse diğer canlıların yaşayabilmesi ve beslenmesi için gerekli olan belli bir kalite ve miktardaki su, bu suyun okyanuslardan kaldırılıp bulutlar şeklinde çeşitli mntıkalara rüzgâr aracılığıyla ulaştırılması ve dünyanın her tarafında belli bir mevsim ve zamanda yağmura dönüştürölüp yağdırılması, gerek nebat gerekse insan ve hayvanların doğup büyümesi, beslenmesi ve yaşaması için lâzım olan belli miktardaki toprak, rüzgâr, hava, su, ısı v.s.'nin sağlanması ve cansızların diğer her türlü ihtiyaçlarının karşılanması, bütün bunlar büyük bir plâncı, dâhi bir teşkilatçı ve üstün bir varlığın irâdesi, kabiliyeti, kuvvet ve kudreti olmaksızın mümkün olabilir miydi, gerçekleşebilir miydi? Bütün bunlar bir rastlantı, bir tesadüf olabilir mi? Bir rastlantı veya beklenmedik bir gelişme, bu kadar düzenli ve

saat gibi tıkır tıkır çalışan bir düzen meydana getirebilir mi? Hem öyle bir düzen ki, binlerce, yüz binlerce ve hatta milyonlarca yıllardan beri aynı şekilde ayakta durmaktadır ve hiçbir eksikliğe veya aksaklığa uğramamıştır.

15.4.3. Kainât'taki Nizam ve Ahenk Bir Tesadüf Değildir

Kur'ân-ı Kerim'in dediği gibi, yeryüzünün, sınırsız ve rengarenk nüfus için oturma yeri olması basit bir hadise değildir. Yer küremiz uzayda bir boşlukta bulunmaktadır. Asıldığı bir direk veya kanca yoktur. Üzerinde durduğu bir kalıp da yoktur. Bu yusuvarlak şey havada durmaktadır. Fakat yine ne bir dengesizlik ne bir sarsıntı veya titreşim vardır. Yer küremizde en ufak fiziksel ve kimyasal değişiklikler yüzünden korkunç depremlerin meydana geldiğini biliyoruz. Bu sebeple, dünyamız mihverinde sağlam ve titreşimsiz durmasaydı, sürekli ve çok büyük depremler nedeniyle büyük tahribata uğrar, hatta paramparça olurdu. O zaman üzerinde ne İnsanlar bulunurdu ne bitki veya diğer canlılar. Yer küremiz düzenli bir şekilde güneşin önüne çıkar ve arkasına girer, bazen güneşe yaklaşır, bazen bundan uzaklaşır... Bu olmasaydı ve yer küresinin sadece bir yanı güneşin önünde bulunsaydı, yine insan nüfusunun bulunması imkânsız olacaktı. Dünyamız atmosfer denilen 500 mil kalınlığında bir hava tabakasıyla çevrilidir. Bu hava tabakası bir bakıma, dünyamızın savunma hattıdır ve bizi günde saniyede 30 millik bir hızla dünyaya düşen 20 milyon göktaşının korkunç bir

bombardımanından korumaktadır. Aynı hava tabakası ısıyı da kontrol altında tutuyor, denizlerden suların buhar olarak üzerimize bulut gibi gelmesini ve yağmur olarak yağmasını sağlıyor ve gerek insan gerekse hayvan ve bitkilere gereken oksijen, hidrojen ve diğer gazları temin ediyor. Kısacası, bu hava tabakası da olmasaydı, yerküremizde herhangi bir hayat belirtisi olmayacaktı. Yeraltı kaynakları da insan, hayvan ve bitkiler için büyük önem taşımaktadır. Muhtelif madenler kimyasal maddeler ve yer altı zenginlikleri canlılara sadece yaşama imkânı sağlamıyor, ayrıca refah ve mutluluklarını da güvence altına alıyorlar. Yer küremizde denizler, ırmaklar, nehirler, göller, kaynaklar, dereler ve pınarlar ile yeraltı su kaynakları şeklinde geniş su rezervi sağlanmıştır. Dağlarda ve tepelerde dondurulmuş su depoları vardır. İnsan, hayvan ve bitkilerin yaşamalarını kolaylaştırmak amacıyla sağlanmış olan unsurların, yani su, hava ve toprağın belli bir uyum ve orantı içinde olması ve her şeyin derli toplu bulunması için dünyamıza yer çekimi özelliği verilmiştir. Bütün bu faktörler birleşip dünyamızın yaşanacak bir gezegen haline gelmesine sebep olmuşlardır. Akıllı başında olan bir kimse bu müthiş nizam ve ahengin bir tesadüf olmadığını derhal anlayacaktır ve diyecektir ki, bu harika düzeni yaratan ve sürdüren herhangi bir tanrı, tanrıça, dev, cin, melek, ruh ve evliyâ değil, mutlaka en güçlü ve en kudretli bir Varlık'tır.

15.4.4. Hayat ve Tekerrürü

Hayat'ın meydana gelmesi için gereken bütün öge ve etkenlerin uygun bir orantıda tesadüfen birleşmesi ve böylece kâinat ve içindeki her şeyin vücut bulması, dinsizlerin bilimsel olmayan bir teorisidir. Fakat, bu hususta matematiğin "Tesadüf Kanununu ele aldığımız takdirde bunun vuku bulma ihtimalinin "sıfır" olduğunu görürüz.

Hayat soyut veya kopuk bir şey değildir. Bunun birçok şeylerle bağlantısı vardır ve hem de çok çeşitleri vardır. Zoologların ve jeologların tahminlerine göre halen yeryüzünde hayvanların bir milyon ve bitkilerin 200 bin çeşidi vardır. Bu milyonlarca tür kendi yapı ve özellikleri bakımından birbirinden o kadar farklıdır ve dünyanın doğuşundan beri bu hüviyetlerini öylesine muhafaza ede gelmektedir ki, hiç bir Darwinci ve hiçbir dar görüşlü ve sapık bilim adamının aklı bunlara ermez ve iyi bir şekilde kavrayamaz. Fakat iyi niyetli, objektif ve geniş görüşlü bir insan bütün bunların büyük bir varlığın muazzam bir plân ve sistemi olduğunu anlamakta gecikmeyecektir.

Şimdi biraz da yaradılışın tekerrürü sorununa eğilelim, Yaradan, her hayvan ve bitki türünün yapısında ve organizmasında öyle akıl almaz bir düzen ve uyum oluşturmuştur ki, bunlar aynı türden olanların sayısız olarak binlerce yıl ve yüz binlerce yıl kuşaktan kuşağa mükerrer doğmasına rağmen, herhangi bir değişikliğe ve eksikliğe

uğramamıştır. Bir kuşaktan başka bir kuşak doğduğu zaman temel yapı ve özelliklerinde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Aslında her mahlûk ve bitki kendi başına birer fabrika ve makinedir. Bu milyonlarca fabrika ve makinanın tek bir parçası bile arızalanmaz, bozulmaz ve kendi türünden başkasını üretmez. Bu sayısız üreme fabrikalarından hiçbirinin, başka bir yapıya veya özelliğe sahip bir tür ürettiği görülmemiştir. Zooloji veya hayvanat ilminin son bulguları bu hususta bize şaşırtıcı deliller sunmaktadır. Her bitkiye, kendi türünü tekrar üretme ve çeşitli nesillere kadar bu ameliyeyi sürdürme selâhiyeti verilmiştir. Ayrıca tekerrür etmiş olan bu üreme olayından sonra her tür, başka bir türden farklı olmaktadır. Bunların birbiriyle karışması söz konusu olamaz. Bitkilerde, üremeleri ve nesillerini korumaları için gereken bütün öge ve etkenler minnacık bir hücreye konmuştur. Bu minik laboratuvar, her bitkinin kendi türüne göre doğması ve yetişmesini sağlamaktadır. Aynı durum hayvanlar ve İnsanlar için de geçerlidir. Bunlardan hiçbiri tesadüfen veya aniden doğmamıştır. Bir defa doğduktan ve yetiştikten sonra da bu faaliyet durmamıştır ve hayat kendisini tekerrür etmeye devam etmektedir. Bu hayat nizamı, üreme ve tekrar üreme işi küçük bir çapta değil, akıl almaz bir çapta sürmektedir. Bütün bunlar son derece akıllı, basiretli, uzman ve yetenekli bir Yaradan, Hayat Veren, Hayy ve Kayyum olmaksızın mümkün olabilir miydi?

Bütün bu açık deliller ve gerçekler bir müşrikin şirkine son vermenin yanı sıra, bir dinsiz ve maddecinin sapık fikirlerini de reddetmektedirler.

15.4.5. Kainâtın Hakikatinin İki Yanı

"Onlar, kendi kendilerine tefekkür etmediler mi ki, Allah gökleri ve yeri ve ikisinin arasında bulunan şeyleri ancak hakkı yerleştirmek için ve muayyen bir müddetle yarattı?... (Rûm; 8)

Yukarıdaki âyet-i kerimede âhiret lehinde iki delil daha verilmiştir. Burada, insanın kendi varlığının dışına bir göz atması ve kâinat nizamını incelemesi halinde iki gerçeği derhal göreceği belirtilmiştir.

Bu gerçeklerden biri, kâinatın Hak üzerinde kurulmuş olmasıdır. Yani bu tesadüfî, gayri ciddî, âni veya amaçsız bir olay değildir. Bu, bir çocuğun oyuncağı değildir, ki gönül eğlendirmek için lâf olsun diye yaratılmış olsun. Bu kumdan yapılmış bir ev değildir ki çocuklar burada evcilik oynayabilsinler. Tam tersine, bu çok ciddi ve plânlanmış bir olaydır. Bu öyle geniş ve düzenli bir düzendir ki, bunun her zerresi ve parçası, kendi Yaradan'ının büyüklüğü, ustalığı, hikmeti ve zekâsını dile getirmektedir. Bu düzenin her parçası için belli kaide, kural ve kanunlar vardır, her şey belli bir amaç ve gaye için yaratılmıştır ve ayakta bulunmaktadır. Zâten, insanların geliştirdiği medeniyet, ekonomi, sosyal düzen, kanun, siyaset ve kültür ile sanat da bu gerçeği

ispatlamaktadırlar. İnsanların bu başarılarının, ancak evrenin temelinde bulunan kanun ve felsefe ile evrendeki her şeyin taşıdığı mânâ ve gayeye borçlu olduğu da bir gerçektir. Yoksa, insan düzensiz ve amaçsız bir oyuncağa bir kukla gibi konmuş olsaydı, ondan hiçbir bilimsel, uygar ve kültürel bir başarı beklenemezdi.

Bu dünyayı ve bu kainatı böylesine bir hikmet ve basiretle yaratmış olan Hakim ve Habîr bir varlığın, İnsanlar gibi, üstün zihinsel ve bedensel güç ve yetenekler, seçme özgürlüğü, ahlâki his ve dünyasının sayısız diğer nimetleriyle birlikte bu dünyaya gönderdiği bir yaratığı hiçbir amaç ve hedef gütmeden yarattığı söylenebilir mi? İnsanlar dünyada iyi ve kötü işler yaptıktan, fitne ve fesâd yarattıktan, adalet ve zulüm yaptıktan, her türlü günâh ve suç işledikten ve sevaba lâyık işler başardıktan sonra ölüp gidecekler midir? Onlardan hiçbir hesap sorulmayacak mıdır? Onlara hiçbir mükafat verilmeyecek midir? İnsanlardan bazıları öylesine yüksek mevki ve makamda bulunmuş ve öylesine kuvvet ve kudrete sahip olmuşlardır ki, bir tek söz ve hareketleri hem kendilerini hem de kendileri gibi diğer binlerce insanın hayatını olumlu veya olumsuz yönde etkilemiştir, hatta hayvan ve bitkiler ile eşyalardan fayda veya zarar görmüşlerdir. Peki, bu insanların ölümünden sonra her şey bitecek midir? Defter tamamıyla kapanacak mıdır?

Bu hayat ve kâinat nizamını incelerken karşımıza çıkan ikinci bir hakikat da, burada hiçbir şeyin devamlılık

taşınamasıdır. Her şey geçici ve bitimlidir. Her şeyin bir ömrü vardır. Ömrünü tamamlamış olan her şey ve her yaratık varlığını yitirmiş oluyor. Aynı durum kâinat için de söz konusudur. Burada faal olan bütün kuvvetler sonsuz olmayıp sınırlıdır. Belli bir zaman kıskacında varlıklarını sürdürüp kayboluyorlar. Bu eşya, mahlûk ve kuvvetler tabii ömürlerini tamamlayarak yok olacaktırlar ve her şey yitip tükenektir. Eski çağlarda bilim ve teknik o kadar gelişmediği için dinsiz filozof ve bilim adamlarının, dünyamızın ezelden varolduğu ve ebediyen de devam edeceği görüşü belki de bazı kimseler tarafından benimsenebilirdi. Fakat çağımızda, modern bilimin bulguları ve buluşları, varolma ve yok olma konusunda dinsizler ile Tevhid'e inananlar ve imanlı kişiler arasında yüzyıllardan beri süregelen tartışmada ağırlığını imanlı kimselerden yana koymuştur. Artık ne dinsizler ne de bunların yolundan giden diğer sapık kimseler dünyanın tesadüfen meydana geldiği, ezelden varolduğu ve ebediyete kadar devam edeceği görüşünü ileri süremezler. Geçmişte dinsiz ve maddecilerin bütün felsefesi, maddenin hiçbir zaman yok olmaması inancına dayanırdı. Bu inanca göre, madde sadece şekil değiştirebilir, ama hiçbir zaman yok olamazdı, yani madde olma hususiyetinde herhangi bir değişiklik olmaz ve miktarında da bir azalma olamazdı. Buna dayanılarak, bu maddeler dünyanın ne başı ne de sonu olduğu iddia edilirdi. Ne var ki, çağımızda atom enerjisiyle ilgili yapılan araştırma ve çalışmalar göstermiştir ki, enerji veya kuvvet maddeye

dönüşebilir ve madde tekrar enerji haline gelebilir'. Madde, kuvvete veya enerjiye dönüşünce ortada ne şekil kalıyor ne genel çizgileri; tamamıyla ortadan kalkmış oluyor. Zamanımızda, "Termo-Dinamik ile ilgili ikinci kanun" kâinatımızın ve maddeler aleminin ne ezeli ne ebedi olabileceğini ispatlamıştır. Aksine, bunun için bir sınır ve çerçeve getirmiştir. Dünyamız ve kâinatımız bu sınır ve çerçeve içinde bir gün başladığı gibi mutlaka sona erecektir, yok olacaktır. Demek ki modern bilim ve teknoloji, kıyâmetin inkârını değil, kıyâmetin mutlaka meydana geleceğini delillerle ortaya koymaktadır. Yani fen ve bilime dayanılarak kıyâmet inkâr edilemez. Ve bir konuda fen ve bilim pes etmişse, gayet tabii ki, felsefe için sesini çıkarmak ve ayakta durmak bile mümkün olamayacaktır.

On Altıncı Bölüm: YAHUDİLER VE YAHUDİLİK

16.1. HZ. MUSA'DAN ÖNCEKİ DEVİR

Hz. İshâk (a.s.)'ın evlâtları arasında Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Hz. Musa, Hz. Davûd, Hz. Süleyman ve Hz. İsa (a.s.) ve bazı diğer peygamberler gibi büyük isimlere rastlanıyor. Hz. Yakûb'un lakabı İsrail idi, bu sebeple, evlâtlarına Ben-i İsrail veya İsrail oğulları denmiştir. İsrail oğulları, eski çağların en güçlü ve en etkin dini ve siyasi topluluklardan biriydiler, İsrail oğullarının vaaz ve tebliğlerinin sonunda, dinlerini kabul eden diğer bir çok millet de kendi siyasi ve kültürel hüviyetlerini kaybederek zamanla İsrail oğullarından biri oluverdiler. Bu muazzam topluluk zeval ve çöküşleri yüzünden madden ve mânen yozlaşıp, bozulunca önceleri Yahudilik ve sonra Hristiyanlık gibi dünyanın iki büyük dini doğmuş oldu.

İsrail oğullarının rivâyetlerine göre; ataları Hz. Yakûb (a.s.), Cenâb-ı Allah ile güreş yapmıştı. Güreş bütün gece sürdü ve sabah olunca da Allah-u Teâlâ, Hz. Yakûb'u yenemeyince kendisine şöyle dedi: "Bu iş burada biter, bana artık gitme izni ver." Hz. Yakûb, "hayır, Sen bana bereket ve bolluk verinceye kadar sana gitme izni vermeyeceğim" diye cevap verdi. Allah, "adın nedir?" diye sordu. O da "Yakûb değil

İsrail olacaktır. Zira, sen Allah ve diğer adamlarla gürüştin ve gâlip geldin."^{74[1]}.

16.1.1. İsrail Oğullarının Geçmişı

İsrail oğulları arasında bir yandan, Hz. İbrahim, Hz. İshâk, Hz. Yusuf v.s. gibi büyük peygamberler doğdu, diğer yandan, bu millet Hz. Yusuf zamanında Mısır'da hatırı sayılır kuvvet ve iktidara sahip oldu. Öyle ki, İsrail oğulları dünyanın en büyük hâkimi ve en kuvvetli, kudretli ve müreffeh ulusu olarak ün yaptılar.

Tarihçiler ve din âlimleri, İsrail oğullarının iktidar ve ikbal devrinin Hz. Musa (a.s.) ile başladığına inanırlar. Oysa, Kur'ân-ı Kerim'in Maide sûresinin 20. âyetine göre bu millet çok daha önceden parlak dönemini yaşamıştı. Kur'ân-ı Kerim'de bizzat Hz. Musa'nın kendi milletinin parlak geçmişinden söz ettiği de beyan edilmiştir.

16.1.2. Yahudiliğin Menşei ve Tarihi

Gerçek şudur ki, gerek Hz. Musa gerekse O'ndan önceki ve sonraki peygamberlerin getirdiği din İslam'dan başka bir şey değildi. Bu peygamberlerden hiçbirisi Yahudi değildi. Yahudilik onların zamanında doğmuş da değildir. Yahudilik

^{74[1]} Bk: "The Holy Sepulchre", Jewish Publications Society of America, 1954, (Doğum, Bölüm: 32: 25-29). Yahudilerin "Mukaddes Sühuf'unun toplandığı bu eserlerde Hz. Yakûb'un Allah'la gürüşmesi ile ilgili bu ifadeler kullanılmıştır. Hristiyanlara ait olan İncil'de aynı konuya değinilmiştir. Mukaddes Suhufta İsrail kelimesinin anlamı şöyle verilmiştir: "Allah ile gürüşe tutuşan" Encylopaedia of Biblical Literature'de ise hristiyan ulemâ, bunun anlamını, "Allah ile gürüşmüş olan" olarak vermişlerdir. İncil'de Hz. Yakûb'un gençliğinde gürüşte Allah'ı ve melekleri yendiği kaydedilmiştir.

kelimesi çok daha sonraki devrin ürünüdür. Aynı şekilde Yahudi dini veya Musevilik de çok daha sonraki devirlerde teşekkül etmiştir. Yahudilik, Hz. Yakûb'un dördüncü oğlu Yehuda'ya atfedilmektedir. Hz. Süleyman (a.s.)'ın kurduğu muazzam saltanat İsrail ve Yahudiyye adıyla ikiye bölününce, ikinci devlete Yahuda'nın soyundan gelenler hâkim oldular. Birinci devlet, (ki Sameriyye ismini de taşıyordu), İsrail oğullarının başka bir kabilesinin eline geçti. Büyük Asur İmparatorluğu daha sonra bu Sameriyye veya İsrail devletlerini ve başkentini ortadan kaldırmakla kalmadı, bu devlette kalan İsrail oğullarının çoğunu da temizledi veya başka memleketlere sürgüne gönderdi. Bundan sonra ayakta kalmayı başaran Yahudiyye'de çoğunluğunu Yahuda'nın evlâtlarının oluşturduğu Bünyamin ve bazı diğer ufak tefek İsrail kabileleri hayatta kalabildi. Yahuda'nın soyundan gelenler arasından çok sayıda rahip, kâhin, rabbî ve ahebârlar doğdu. Bunların kendi fikir, görüş ve felsefeleri doğrultusunda, yüzyıllar içinde bir akide, inanç, dua, ibadet ve törenler manzumesi meydana geldi, ki buna sonradan "Yahudilik" denildi. Yahudi inanç ve ibadetlerinin iskeleti ta M.Ö. dördüncü yüzyılda ortaya çıktı ve M.S. beşinci yüzyıla kadar şekillenmeye devam etti.

Aradan geçen uzun yıllar süresince, Hz. İshâk'a, Hz. Yakûb'a veya Hz. Musa'ya gelen dinin yüzünü tanınmaz hale getirdiler. Gerçek dinin çok az unsurları Yahudilikte asıl şekillerini koruyabildiler. Diğer akide ve inançlar ise, Yahudi

din adamlarının, kâhin ve rabbîlerin yanlış telakki ve tefsirleri ile tevilleri ve kasıtlı tahrifleri yüzünden şirk ve putperestliğe yakın hale geldi: Bu sebepten dolayısıdır ki, Kur'ân-ı Kerîm'de muhtelif yerlerde İsrail oğullarına şöyle hitap edilmiştir: "Ey, Yahudi olmuş İnsanlar". Yani, Kur'ân-ı Kerîm'e göre "Yahudilik", sapıklık ve şirk ile eşdeğerde ve eşanlamda idi. Ayrıca, Yahudilik batağına düşen sadece İsrail oğulları değildi, bazı diğer ırk ve milletten olanlar da bunlar arasında idi. Kur'ân-ı Kerîm'de İsrail oğullarından bahsedilirken aynen "Ben-i İsrail" veya "İsrail oğulları" deyimini kullanılmıştır. Fakat Yahudiliği meslek edinenlere "Yahudi olmuş İnsanlar" deymiyle hitap edilmiştir.

16.1.3. Hz. Yusuf (a.s.) Zamanında Yahudiler

İncil ile Mısır tarihini mukayeseli olarak okumuş ve incelemiş olan Çağımızın araştırmacıları, Mısır hükümdarlarından "Hyksos" (Çoban) kralları arasında yer alan Apophis'in Hz. Yusuf (a.s.) olabileceği ihtimalini ortaya koymuşlardır. Zira, bu kralın yaşadığı devir, Hz. Yusuf'un ki ile denk gelmektedir.

Mısır'ın başkenti Memphis idi. Bunun kalıntıları bugün Kahire'nin güneyinde yaklaşık 24. km.'de bulunmaktadır. Hz. Yusuf buraya 17-18 yaşında iken gelmişti. 2-3 sene, Mısır kralının sarayında kaldı ve 8 sene de zindanda. 30 yaşında iken Mısır hükümdarı oldu ve 80 yaşına kadar rakipsiz Mısır tahtında kaldı. Hükümdarlığının 9'uncu veya 10'uncu yılında

Hz. Yakûb (a.s.)'u bütün ailesiyle Filistin'den Mısır'a çağırды, ve kendilerini Dimyat ile Kahire arasındaki bir mevkiye yerleştirdi.

İncil'de Hz. Yusuf'un ailesinin yerleştiği yerin adı Cuşan veya Gûşen olarak yazılmıştır.^{75[2]} Hz. Mûsâ (a.s.) doğuncaya kadar bunlar buralarda kaldılar. İncil'deki kayıtlara göre, Hz. Yusuf 100 yaşma geldikten sonra vefat etti ve ölmeden önce, İsrail oğullarına, Mısır'dan ayrılırken kemiklerini yanlarına almalarını vasiyet etti.

İsrail oğullarının Mısır'a yerleşmelerine imkân sağlayan Hz. Yusuf bizzat bir peygamber idi. Bundan sonra 400-500 sene Mısır'ın iktidarı İsrail oğullarının ellerinde kaldı ve bu süre içinde Mısır'da Allah'ın dinini -yani İslam'ı- yaymaya büyük gayret sarf ettiler. Bu müddet içinde Allah'ın dinini kabul etmiş olanların sadece dini değil, aynı zamanda yaşantıları ve kültürü de değişmiş olmaktadır. Bu imanlı ve inançlı Mısırlılar gayet tabii ki kendi ırklarından olan diğer Mısırlılardan her bakımdan farklı bir inanç ve yaşantıyı benimsemiş ve böylece İsrail oğullarına daha çok yaklaşmış, yanaşmış ve onlarla kaynaşmış olabilirler. Müşrik yerliler böylece imanlı Mısırlılara, tıpkı Hindistan'da yerli Hinduların yerli müslümanlara yaptıkları gibi yabancı muamelesi yapmış olabilirler. Mısırlı müslümanlar da Hintli müslümanlar gibi,

^{75[2]} Talmud'da belirtildiği gibi, Hz. Yakûb'un gelişine dair haber Mısır'ın başşehrine ulaşınca, Hz. Yusuf bütün hükûmet erkânı ve mümtaz kişilerle ve büyük bir ordu ile kendisini karşılamaya çıktı ve tantanalı bir şekilde başkente getirdi. O gün başşehirde ve bütün ülkede tam bir şenlik ve mutluluk vardı.

yerli müşrikler tarafından "İsrail oğulları" olarak sıfatlandırılmış olabilir. Bizzat Mısırlı müslümanlar bütün dinî, sosyal ve kültürel faaliyetleri bakımından yerli müşriklerden kopmuş olabilirler. Onların alışverişleri ve kaynaşmaları artık daha çok İsrail oğullarıyla gerçekleşmiş olabilir. Bu sebepten dolayıdır ki, Mısır milliyetçiliği aşırı derecede herkesi sarınca İsrailoğullarının uğradığı her türlü zulüm, baskı ve işkenceye Mısırlı müslümanlar da hedef oluverdiler. Ve İsrail oğulları Mısır'ı terk etmeye mecbur edilince bu zavallılara Mısırlı müslümanlar da katılıverdiler, ama artık herkesin adı "İsrail oğulları" olmuştu.^{76[3]}

16.1.4. Mısır'da Aşırı Milliyetçilik Hareketi

Hz. Yusuf (a.s.)'un devr-i hükümeti geçince Mısır'da görülmemiş bir milliyetçilik hareketi başladı. "Yerli ve ulusal iktidar" sloganıyla başlatılan bu hareketin sonunda Kıptiler iktidara geldiler. Yeni milliyetçi iktidar, İsrail oğullarının gücünü ve etkisini ortadan kaldırmak için elinden gelen çabayı harcadı. Bir taraftan, İsrail oğullarına bütün iktidar, hükümet, mevki ve makam kapıları kapatılırken, bir taraftan da her türlü zulüm ve baskıya maruz kaldılar, İsrail oğulları sadece hakarete uğramak, aşağılanmak veya kötü işlerde

^{76[3]} Bu tahminimizin doğru olduğunu gösteren İncil'de çeşitli yerlerde kayıt ve işaretler vardır. Meselâ, İsrail oğullarının Mısır'dan hicretini anlatan "Huruc" Bölümünde İsrail oğulları için şu ifade kullanılıyor: "Onlar ile beraber karışık bir kalabalık ta vardı." (12: 38). Bundan sonra İsraili olmayan bu Mısırlı müslümanlar için sürekli olarak "yabancı ve ecnebi" deyimleri kullanılmıştır. Nitekim, Tevrat'ta Hz. Musa'ya verilen talimat şöyledir: "Senin için ve senden bulunan yabancı için kuşaktan kuşağa aynı anayasa geçerli olacaktır. Hudâvend katında yabancılar da senin gibidirler." (15-15:15).

çalıştırılmakla kalmadı, aynı zamanda nüfuslarının azaltılması için plânlı bir soykırımına da başlandı. Erkek çocukları öldürülmeye başlandı. İsraili kızlar ve kadınlar öldürülmedi, ama Kıptîler ile evlenmeye zorlandı. Böylece sadece Kıptî ırkının gelişmesi için mükemmel bir plan uygulanmaya başlandı. Talmud'daki kayıtlara göre bu korkunç sindirme ve temizleme hareketi ve soykırımı, Hz. Yusuf (a.s.)'un vefâtından 100 yıl sonra başladı. Yeni ırkçı Kıptî iktidar, önceleri İsrail oğullarının verimli toprak ve evlerine el koydu, diğer mal ve mülklerini zaptetti ve daha sonra da hükümet ve devletteki bütün mevki ve makamlarından onları mahrum bıraktı. Kıptî hükümdarlar baktılar ki, bunlar da İsrail oğullarının müthiş gücünün kırılmasına ya da onların Mısırlı dindaşlarının büyük nüfuzunun azalmasına yetmemiştir; bunun üzerine onları zelil ve rüsvây etmeye başladılar. Onları en kötü ve ağır işlerde çalıştırıp en az ücret vermeye başladılar. Ayrıca, yukarıda işaret ettiğimiz gibi nüfuslarını da azaltmak için sinsi bir plân uygulamaya başladılar. Kur'ân-ı Kerim'de; Firavunların, Mısır nüfusunun bir bölümünü zelil ve rüsvây ettikleri ve İsrail oğullarına hayatlarını çekilmez hale getirdikleri (Bkz: Bakara sûresi) konusunda yer alan kayıtlar işte bu durumu izah etmektedirler.

16.2. HZ. MUSA'NIN PEYGAMBER OLUŞU

İsrail oğulları birkaç asır rezil bir hayat sürdüler. Durumlarına acıyan Cenâb-ı Allah, aralarından Hz. Musa

(a.s.) gibi güzide bir peygamber çıkardı ve bu sevgili kulu vasıtasıyla onların esaretine, rezil hayatına ve acınacak durumuna son verdi. Sonra, onlara kutsal kitabını indirdi. Hz. Musa'nın talimatı ve bu kitabın buyrukları sayesinde aynı mazlum, mahkûm ve rezil millet, tekrar dünyanın en güçlü ve en kudretli uluslarından biri haline geliverdi.

6.2.1. Hz. Musa'nın Çağrısı

Hz. Musa (a.s.) Firavun'un önüne iki mesajla çıkmıştı: Birincisi, Allah'a itaat etsin (İslâmiyeti kabul etsin); ikincisi, eskiden müslüman olan İsrail oğullarına yaptığı baskı ve zulme son versin.

Hz. Musa (a.s.) aynı zamanda, İsrail oğullarına da şu öğütleri veriyordu: "Allah'tan yardım isteyin ve sabredin. Bu toprak Allah'ındır ve Allah kullarından kimi istiyorsa bunun varisi yapıyor. Son başarı, O'ndan korkarak işlerini yapmaya devam edenlerindir."

16.2.2. İsrail Oğullarının Korkaklığı

Firavun gibi zâlim bir hükümdar ve Kıptîler gibi kana susamış ve İsrailoğullarının adını ve sanını bu dünyadan silmeye kararlı olan bir millettten korkan İsrail oğulları önceleri Hz. Musa'nın vaaz ve telkinlerinden bucak bucak kaçtılar. Hakkı kabul eden ve Hakkın bayraktan (Hz. Musa)'nın yanında âncak birkaç genç erkek ve kız toplanabildiler. Yetişkin kişiler, anne ve babalar ile yaşlı kişiler Hz. Musa'dan ve talimatından yangından kaçır gibi kaçtılar. Dünyayı seven

ve ellerindeki küçük nimetlerini bırakmak istemeyen bu dar görüşlü, menfaatçi ve korkak kişiler, Hak yolunun tehlikelerine katlanmayı göze alamadılar. Bu kişiler, Hakk'a yanaşmak şöyle dursun. Hakk'ı benimsemiş olan birkaç genci de korkutmaya ve yollarından caydırmaya çalıştılar. Onların Hz. Musa'nın yanına gitmemelerini ve böylece Firavun'un gazabına maruz kalmamalarını istediler.

İsrail oğullarının yaşını, başını almış fertlerinin bu tutumu, Hz. Musa'nın peygamberliğinden şüphe etmelerinden ya da mesajının doğru olmadığına inanmalarından kaynaklanmıyordu. İsrail oğullarının bu tutumunun sebebi, sadece Firavun ve hâkim sınıfa yaranmak ve böylece bazı menfaatler koparmaktı. İsrail oğullarının ileri gelenleri, Hz. Musa'ya muhalefet etmek suretiyle hem Firavun'un mezâliminden kurtulmak, hem de mevki ve makam sahibi olmak istiyorlardı. Bunlar hem ırk hem din bakımından Hz. İbrahim, Hz. İshâk, Hz. Yusuf ve Hz. Yakûb (a.s.)'un ümmetiydiler ve dolayısıyla Allah'ın gerçek dinini tanıyor ve biliyorlardı. Ne var ki, uzun yıllardan beri siyasî, sosyal ve ekonomik şartlar ile dış etkenler ve bizzat kendi ahlâki bozuklukları yüzünden ürkek, korkak ve güçsüz hale gelmişlerdi ve artık küfre ve batıl inançlara karşı yükselen iman ve hidayet sesine kendi seslerini katmaktan uzak kalmışlardı.

Ben-i İsrail üst üste iki zulüm ve baskı dönemini yaşamıştı. Bunlardan birincisi, Firavun II. Ramses'in

hükümdarlığı sırasında ve Hz. Musa'nın doğumundan önce idi. İkincisi ise, Firavun Menfitâh döneminde Hz. Musa'nın peygamberliğe tâyin edilmesinden sonra başladı. Her iki zulüm ve baskı devrinde İsrail oğullarından doğan erkek çocukları öldürülüyor, kızları ise ilerde nikâha alınmak üzere serbest bırakılıyordu.

Hz. Musa ile Firavun arasındaki amansız çekişme, düşmanlık ve mücadelede İsrail oğullarının ne kadar utanç verici bir tavır içinde oldukları İncil'in şu ibaresinden belli olmaktadır:

"Onlara (İsrail oğullarının ileri gelenleri), Firavun'un yanından ayrıldıktan sonra dışarıya çıkınca yolda Hz. Musa ile Hz. Harun'u, kendilerini beklerken gördüler, O zaman onlara (iki peygambere hitap ederek), "Tanrı görüyor ve hakkınızda adaletini gösterecek. Siz bizi Firavun ve yardımcılarının gözünde öylesine rezil etmişsiniz ki, bizim öldürülmemiz için onlara adetâ kılıç vermişsinizdir dediler." (Huruc; 6: 20-21)

Talmud'da ise İsrail oğullarının, Hz. Musa ile Hz. Harun'a şöyle dedikleri kaydedilmiştir:

"Biz, bir kurdun bir kuzuyu yakalamasından sonra bir çoban o kuzuyu kurtarmaya çalışırken, paramparça olan tıpkı o zavallı kuzu gibiyiz. Sizin ile Firavun arasındaki çekişmede zarar gören biz oluyoruz."

16.2.3. Mısır'dan İsrail Oğullarının Göçü^{77[4]}

Cenab-ı Allah, nihayet bir geceyi İsrail Oğulları ve Mısırlı müslümanların Mısır'dan çıkmalarının tarihi olarak belirledi. Kararlaştırılan gün ve saatte, Mısır'ın her köşesinden çıkan iman sahipleri sayısız kabileler oluşturdular ve büyük bir kalabalık meydana getirdiler. Muhâcirlerin başında bulunan Hz. Musa (a.s.) Kızıldeniz'e giden yolu tercih etti. Ancak o taraftan Firavun büyük bir orduyla Musa ve taraftarlarının peşine düşmüştü ve İsrail oğulları tam denize açılmaya hazırlanırken, onlara yetişiverdi. Muhacirler Firavun'un ordusuyla deniz arasında sıkışmışlardı. Tam o sırada, Hz. Musa'ya Allah'tan emir geldi, "Asâ'nı suya vur" diye. Deniz ortadan ikiye bölündü, her iki tarafta birer su dağı oluştu ve denizin dibinde muhacirlerin geçmesi için kuru bir yol açılmış oldu. Muhâcirlerin tümü karşıya geçer geçmez Firavun da ordusuyla beraber denizde açılan yola girdi, ama bütün ordusu yolun ortasında bulunduğu sırada iki tarafta duvar gibi duran sular gelip birleşti. Böylece Firavun ve ordusu denizin sularına gömüldü.

^{77[4]} Hz. Musa (a.s.) Allah'ın dinini yaymak konusunda ne gibi güçlüklerle karşılaştı, Firavun'un önüne nasıl çıktı, onlara ne mesajlar verdi ve ne gibi uyarılarda bulundu ve bu dönemde Fir'avun ve taraftarlarına ne çeşit uyanlar ve azaplar geldi, ayrıca İsrail oğullarının durumu ne idi? Bu safhalar bizi doğrudan ilgilendirmediği için burada uzun uzun anlatmadık ve sadece, Allah'ın emriyle Hz. Musa ve Ümmetinin Mısır'dan ayrılışı gibi tarihi önem taşıyan bir olaya değiniyoruz.

16.2.4. Hz. Musa'nın Kavminin Çölde Dolaşması

Hz. Musa (a.s.) İsrail oğullarını alarak Mısır'dan Sina yarımadasının Mâreh, Eylem ve Rafi'dem mevkilerinden geçti ve Sina dağına geldi. Bir seneden fazla bir müddet burada kaldı.^{78[5]} Tevrat'ın büyük bir kısmı burada indi.

16.2.5. Filistin'e Saldırma Emri

Bundan sonra, Hz. Musa (a.s.)'ya, İsrail oğullarını Filistin'e götürme emri verildi. Filistin'in vaadedilen toprak olduğu, bunun İsrail oğullarının mirası olduğu ve askeri bir harekâtla ele geçirilmesi icap ettiği belirtildi. Binaenaleyh, Hz. Musa (a.s.) İsrailoğullarını yanına alarak Teb'îr ve Hasîrât yoluyla Faran çölüne girdi. Hz. Musa buradan bir heyeti, Filistin'deki durum hakkında bilgi toplamak amacıyla bu memlekete gönderdi. Bu heyet, Kâdis mevkiinde Hz. Musa'ya gelip raporunu verdi. Hz. Yuşa, (Joshua) ile Kalib'in dışında diğer heyet üyelerinin anlattıkları çok cesaret kinci ve iç karartıcıydı. Bunun üzerine İsrail oğulları isyân bayrağını çektiler ve Filistin'e yürümeyeceklerini bar bar bağırmaya başladılar.

^{78[5]} Hz. Musa'nın ümmetinin çöldeki yolculuğu ve çileli yaşantısı pek çok açıdan ibret vericidir. Bu süre içinde İsrail oğulları zaman zaman Allah'ın mucizelerini gördüler ve nimetlerinden istifade ettiler. Yine bu devrede, geçmişteki esaret ve mahkûmiyetlerinin bazı kötü neticelerini ortaya çıkarmaya, dinî ve ahlâkî bozukluklara doğru adımlar atılmaya başlandı.

16.2.6. Bir Ceza Olarak Çölde Dolaşmanın İkinci Devresi

İsrail oğullarının bu itaatsizliği ve münasebetsizliğinden gazaba gelen Allah, kendilerini 40 yıl çölde dolaşmaya mahkûm etti. Allah'ın emrine göre, İsrail oğullarının Sina'da bulunan nesli, Yuşa (Joshua) ile Kalib dışında Filistin'in yüzünü göremeyecekti. Gerçekten de İsrail oğulları bundan sonra uzun yıllar çölde dolaşıp durdular. Önce Faran çölünde sonra da Sûr sahrası ve Şeyin çölü arasında mekik dokudular, bin bir zorluk ve tehlikelerle karşı karşıya bulundular ve bu arada, 'Amalika, Amûriler, Adûmiler, Mezyâniler ve Mevâb sakinleriyle çatışmak ve hayat mücadelesi vermek zorunda kaldılar.

16.3. FİLİSTİNİN FETHİ VE SONRASI

16.3.1. Filistin'in Fethi

40 yıllık müddetin sonuna gelindiğinde Adûm hududunda Hor dağı yakınlarında Hz. Harûn vefat etti. Hz. Musa (a.s.) Ben-i İsrail'i alarak Mevâb bölgesine girdi ve bütün bölgeyi fethederek Hasbûn ve Şatîm'e vardı. Burada Abarim dağında Hz. Musa (a.s.) da vefat etti. O'ndan sonra, İsrail oğullarının önderliğini, ilk halifesi Hz. Yuşa (Joshua) yaptı. Hz. Yûşâ, doğudan Ürdün nehrini geçerek karşı yakadaki Yerihû (Eriha) şehrini fethetti. Bu, İsrail oğullarının ellerine geçen Filistin'in ilk şehriydi. Bundan sonra kısa bir müddet içinde

bütün Filistin, İsrail oğullarının ellerine geçiverdi. Daha önce işaret ettiğimiz gibi, İsrail oğullarının dinî ve ahlakî çöküşleri Filistin'e girmelerimden önce başlamıştı. Filistin'in fethinden sonra ise daha büyük kötülükler yaptılar ve günah işlediler ve bunun korkunç neticesini de daha sonra gördüler.

16.3.2. Hz. Musa (A.S.)'nın, İsrail Oğullarını Doğru Yola Getirmek İçin Yaptığı İkâzlar

İbrahim sûresinin 7. âyetinde Hz. Musa'nın vasiyeti şöyle naklölunmuştur:

"Eğer şükrederseniz, nimetim arttırırım, eğer nankörlük ederseniz, azabım şiddetlidir diye Rabbinizin ilân eylediğini de hatırlayınız."

İsrail oğullarının bu şekilde ikâz edilmesi gerekiyordu, çünkü onlar Allah'ın nimetlerinden iyice istifade ettikten sonra zamanla yozlaşmış ve Allah'a itaatsizlik etmeye başlamışlardı. Onlar geçmişte de birçok defa Allah'a itaatsizlik etmiş ve her defasında cezalandırılmış ve tekrar doğru yola getirilmişlerdi. İsrail oğullarının çileli bir yolculuğunun sonunda Filistin gibi bereketli bir memlekete yerleşince şeytâna daha çok uyacakları, günâh ve şerre daha çok bulaşacaklarına dair endişeler boşuna değildi. Onların geçmişini bilen ve huyunu anlamış olan biri kendilerinin aynı yanılğıya düşeceklerini sezebiliyordu.

Kur'ân-ı Kerim'deki ikazın benzeri ayrıntılı biçimde İncil'de de yer almıştır. Rivâyetlere göre, Hz. Musa (a.s.)

ölümünden birkaç gün önce İsrailoğullarını toplayarak uzun bir konuşma yapmış, bu konuşmasında, İsrail oğullarının geçmiş tarihinden örnekler vermiş, Tevrat'ta yer alan önemli tâlimâtı tekrarlamış ve en son meşhur ikâzını yapmıştır. Hz. Musa'nın konuşmasının bu bölümü hitabetin bir şaheseri olup son derece etkileyici ve ibret vericidir. Meselâ, şu satırlara bakalım:

"Eğer sen, Hüdâvend'in, kendi Tanrı'nın, söylediklerini samimiyetle kabul edip, bugün benim sana verdiğim, O'nun bütün hüküm ve talimatına titizlikle uyarsan; Hüdâvend, Senin Tanrın, seni bütün dünyanın milletleri arasında en büyük ve üstün kılacaktır... Lâkin sen böyle yapmazsan, ve Hüdâvend'in, kendi Tanrı'nın, sözlerine ve bugün benim sana verdiğim onun talimat ve kanunlarına titizlikle uymazsan, bütün bu lanetler senin üzerinde olacaklardır ve sana dokunacaklardır. Sen şehirde de lânetlenmiş olacaksın tarlalarda da... Salgın hastalıklar senin peşini bırakmayacaktır... Senin üstündeki gök, pirinç gibi ve ayağının altındaki yer demir gibi olacaklardır... Hüdâvend seni düşmanlarına mağlup edecektir... Sen belki de bir kadınla nişanlanacaksın... Ama başka biri onunla cima' edecektir. Sen ev kuracaksın, ama bunda oturamayacaksın. Sen. ağaç dikeceksin, ama meyvesini yiyemeyeceksin. Senin öküzün ise senin gözünün önünde kesilecektir... Sen aç, susuz, çıplak ve her şeye muhtaç olarak kendi düşmanlarına hizmet edeceksin. Tanrı, düşmanlarını sana gönderecektir ve hasmın

senin boynuna boyunduruk takacaktır. Bu boyunduruk, sen mahvoluncaya kadar kalacaktır... Hüdâvend seni yerin bir ucundan başka bir ucuna kadar bütün milletler arasında zelil ve rezil edecektir." (İncil, Bölüm 29, ayet 15-64)

16.3.3. Hz. Yuşa'nın Vaaz ve Telkinleri

İsrail oğullarının, Mısır'da Kıptilere uzun yıllar kölelik ve uşaklık yapmaları, onların kişilik, karakter, ahlâk ve hayata bakış açısını öylesine bozmuş, öylesine yozlaştırmıştı ki, bunun etkilerini Mısır'dan çıkmalarından 70 yıl sonra bile, -ki o zamana kadar zaten putperestliğe başlamışlardı- Hz. Musa'nın ilk halifesi Hz. Yûşâ' (Joshua) son hutbesinde şunları söylemek mecburiyetinde kalmıştı:

"Siz Hüdâvend (Allah)'ten korkun ve iyi niyet ve sadakatle ona itaat edin ve ibadet edin. Ve ecdâdlarınızın Büyük Nehrin (deniz) öbür tarafında, Mısır'da taptıkları tanrıları kendinizden uzaklaştırın. Bundan böyle Allah'a ibadet edin, O'na tapın. Ama eğer, Allah'a tapma hoşunuza gitmiyorsa, siz bugün tapacağınızı (putu) seçin... Bana ve aileme gelince, biz Allah'a itaat ve ibadetten vazgeçmeyeceğiz."

Bundan anlaşılıyor ki, 40 yıl Hz. Musa (a.s.)'nin çaba, vaaz ve telkinlerine ve 28 yıl Hz.Yûşâ (Joshua)'nın talim, terbiye ve hidâyetlerine rağmen, İsrail oğulları doğru yola gelmemiş ve geçmişin pek çok kötü huylarını taşımalarının yanı sıra yeni yeni kötülükler öğrenmiş ve tamamıyla şirk ve putperestliğin esiri olmuştu.

16.3.4. Filistin'in Fethinden Sonraki Durum

Hz. Musa'nın vefatından sonra İsrail oğulları Filistin'e hâkim olduklarında burada çeşitli müşrik uluslar ve topluluklar yaşıyordu: Meselâ Hitit, Amûrî, Kenanî, Firizzî, Havî, Yebûsî, Filisti v.s. Bu toplulukların birçok tanrıları vardı, ki haklarında ağızlara alınmayacak dedikodular meşhurdu. Yerli Filistinliler arasında çocukları tanrılara kurban etmek çok yaygın bir âdetti. Mâbedleri birer fuhuş yuvasıydı. Kız ve kadınları mâbedlere rahibeler olarak almak ve onlarla cinsi münasebette bulunmak rahipler ve kâhinlerin en büyük eğlencesiydi.

Tevrat'ta Hz. Musa'ya verilen emirde Filistin'in fethinden sonra müşrik nüfusunun toptan öldürülmesi ve bütün Filistin'in müşriklerden temizlenmesi yer alıyordu, İsrail oğulları, Filistinlilerle sıkı-fıkı, olmaları, onlarla sosyal münasebette bulunmaları, onların sapık dini ve ahlâki görüşlerini benimsemeleri konusunda da ayrılmışlardı.

Ama İsrail oğulları Filistin topraklarına girdikten sonra bu ilâhi emri unuttular, müşrik Filistinlileri tamamıyla temizleyemediler, aksine onların sapık inançlarını benimsemeye başladılar. Kendilerine ait olan güçlü ve birleşik bir devlet kuramadılar, aksine kabileler arasındaki rekabet ve düşmanlığa yenik düştüler. Her kabile kendisine ait olan bölgeyi merkezden ayırdı. Bu sebeple hiçbir bölgede müşriklere karşı etkin tedbirler alınamadı.

İncil'e baktığımızda, Sayda, Sûr, Dor, Mücedde, Beyt-i Şân, Cezr ve Kudüs gibi şehirlerin, Talût'un hakimiyetine kadar müşriklerin ellerine geçtiğini anlarız. Bu şehirlerde hâkim olan müşrik medeniyet ve kültür İsrail oğullarını menfi şekilde etkilemeye devam etti. Bu arada, İsrail oğullarının ellerinde bulunan bölgelerin sınırlarındaki Filistî, Adûmî, Mevâbî ve Amûnîler'in güçlü devletçikleri de özerkliklerini sürdürdüler. Hatta daha sonraki dönemlerde İsrail bölgelerine tecavüz ve baskılarını bir hayli arttırarak topraklarının büyük bir bölümünü ele geçirdiler. Ve, Allahu Teâlâ'nın Talût şeklinde kendilerine büyük bir yardımı gelmemiş olsaydı, bütün İsrailliler Filistin'den kovulmuş olacaktı.

16.3.5. İsrail Oğullarının İlk Büyük Fitne ve Fesâd Devri

İsrail oğullarının, Hz. Talût'un önderliğinde birleşmesinden sonra kendilerine yönelik Filistinli kabilelerin büyük bir tehlikesi ortadan kalkmış oldu. Hz. Talût, İsrail oğullarının kaybettikleri topraklarını geri almakla kalmadı, ayrıca güçlü bir devlet ve hükümet meydana getirdi. Hz. Talût'tan sonra Hz. Davud ve Hz. Süleyman Filistin'de barış ve refah devrinin temelini attılar ve Hz. Musa (a.s.)'nın tamamlayamadığı misyonu tamamladılar.

Ne var ki, Hz. Süleyman'dan sonra İsrail oğulları arasında yeni ve çok büyük bir fitne ve fesâd devri başlamış oldu. Aralarındaki kavga ve anlaşmazlık iki ayrı devletin

kurulmasına yol açtı. Bunlardan, İsrail adlı devlet Kuzey Filistin ve Ürdün toprakları üzerinde kuruldu, ki Başşehri Sameriyye idi. Güney Filistin ile Adum toprakları üzerinde kurulan ikinci devletin adı ise Yahudiyye idi, ki bunun Başşehri Kudüs'tü.

Müşrik akide, inanç ve fikir ilk önce ve en çok İsrail devletinin hükümdar ve halkını etkilediler. Hz. İlyas ile Hz. El-Yesâ¹ (a.s.) bu fitne ve fesâdı durdurmak için ellerinden geleni yapmaya çalıştılar, ama başaramadılar. Felâkete doğru hızla yol almakta olan İsraililer bu peygamberlerin uyarılarına kulak asmadılar. Nihayet, Allah'ın gazabı, Asurlar'ın saldırıları şeklinde ortaya çıktı. M.Ö. 900'de Asurların, İsrail devletine yönelik ardı arkası kesilmeyen saldırıları başladı ve M.Ö. 720'de zâlim Asur imparatoru Saragon bütün gücüyle İsrail'e saldırdı, Sameriyye'ye girdi ve İsrail devletine son verdi.

İsrail oğullarının ikinci devleti Yahudiyye'de de Hz. Süleyman'dan sonra, Allah'ın yolundan sapıldı ve şirke başlandı. Ama burada bu ameliye biraz daha yavaştı. Asurlular buraya da peyderpey saldırdılar, çeşitli şehirlerini ele geçirdiler ve Başkent Kudüs'ü muhasara altına aldılar. Ama Asurluların bu şehri almaya güçleri yetmedi ve Yahudiyye devleti Asurlulara haraç vermeyi kabul ederek tâbi oldu. Fakat, bu sadece bir nefes alma devresiydi ve M.Ö. 587'de, Babil Hükümdarı Buht-un Nasr, Yahudiyye'ye öldürücü bir darbe indirdi, küçük büyük bütün şehirlerini fethetti ve Kudüs'ü de ele geçirdi. Şehre girerek Süleyman

Mabedi'ni yerle bir etti, Yahudilerin büyük bir kısmını katletti ve binlercesini de çeşitli ülkelere sürgüne yolladı.

16.3.6. Allah Tarafından Verilen İkinci Bir Mühlet

Sameriyye veya İsrail devletindeki İsrail oğulları, Asurluların saldırısından sonra siyasi, iktisadî, dinî ve ahlâkî açıdan öylesine derin bir bataklığa düştüler ki, bundan bir daha kalkamadılar. Fakat, Yahudiyye'de hayır ile şer arasındaki farkı bilen ve İsrail oğullarının madden ve mânen kurtulmaları için çırpınan bazı kimseler halâ sağ idi. Dinî ve ahlâkî kuralları devam ettiren bu sâlih kişiler Yahudilerin yeni bir güç olarak ortaya çıkmasına zemin hazırladılar. Diğer ülkelere sürgüne giden Yahudilerin de peyderpey gelmeleriyle güçleri gittikçe arttı. Allah'ın da rahmetiyle, Babil imparatorluğu da çöktü ve M.Ö. 539'da İranlı Fâtih Kuruş (Hüsrev) Babil'i feth etli ve ertesi yıl Ben-i İsrail'in kendi yurtlarına dönmelerine izin verdi. Yahudiyye'de de Yahudilere bir takım hak ve hürriyetler tanındı. M.Ö. 522'de İranlı Hükümdar Darius (Dara), Yahudi hükümdarlarının torunu Zerûd Babil'i Yahudiyye'ye vali tâyin etti. Bu vali, Süleyman Mabedini yeniden inşa ettirdi.

Bu devirde, Hz. Üzeyir, Musevilik'in arınması ve ıslâh edilmesi için büyük hizmetler verdi. Yahudi milletinin bütün ilim adamı, devlet ve siyaset adamı ile en iyi beyinlerini Yahudiyye'de topladı. Aralarında Tevrat'ın da bulunduğu İncilleri, bir yerde topladı ve neşretti. Yahudilerin din

eğitimine ağırlık verdi, şeriat kanunlarını yeniden tertip etti, ahlâk kurallarını yaymaya çalıştı, İsrail oğullarına sızmakta olan şirk ve dinsizliğe sed çekmeye çalıştı. Bu konuda alınan tedbirlerden birisi, de Yahudilerle evlenmiş olan bütün müşrik kadınların boşanmasını sağlamak oldu.

Kısacası, 50 yıllık bir aradan sonra Kudüs yeniden kuruldu, Yahudi din ve kültürünün merkezi haline geldi.

16.3.7. Yunan Nüfuzu ve Mekkabî İsyânı

III. Antiucus M.Ö. 198'de Filistin'i fethetti. Yahudiyye'de korkunç siyasi ve ekonomik baskı uyguladılar. Yunan kültür ve medeniyetini geliştirmek ve yaymak konusunda büyük çaba harcadılar. Yunanlıların siyasi iktidarı ve ekonomik, sosyal ve kültürel baskısı altında kalan Yahudilerin bir bölümü Yunanlılardan geniş çapta etkilendiler ve efendilerini memnun etmek için Yunanlılaşmak konusunda hiçbir gayretten kaçınmadılar.

M.Ö. 157'de IV. Antiucus iktidara gelince Yahudi din ve kültürüne yeni ve daha büyük bir darbe indirdi. Ve bu hususta çeşitli ekonomik, siyasi ve dinî kanunlar çıkardı ve bunları en sert biçimde uygulamaya başladı. Fakat bu baskı ve zulüm Yahudiler arasında büyük bir direniş hareketini başlatmış oldu. Bu direniş, "Mekkabî Hareketi" olarak meşhur olmuştur. Mekkabî'ler kendi din ve kültürlerini korumak amacıyla Yunanlı hâkimlerine karşı büyük bir isyânı başlattılar. Hz. Üzeyir'in reform hareketinden etkilenen diğer

Yahudiler de yanlarında toplandılar ve hepsi Yunanlı hâkimlerini ülkelerinden kovarak Mekkabî devletinin temelini attılar. Bu devlet M.Ö. 67'ye kadar bağımsız olarak kaldı ve bu süre içinde sınırları bütün Filistin ve çevredeki ülkelere kadar uzanmış oldu.

16.3.8. İkinci Büyük Fitne ve Fesâd Devri ve Yahudi Devletinin Sonu

Mekkabî'lerin hareketi, gücünü din ve ahlâktan almıştı. Ama Yahudiler tekrar iktidar sahibi olup, rahat ve lüks bir hayatı yaşamaya başlayınca yine dünyaya ve maddeciliğe yöneldiler. Ayrıca kabile ve zümreler arasındaki kavga ve çekişmeler de su yüzüne çıktı. Bu kavga ve anlaşmazlıklar öylesine büyüdü ki, bunların bir grubu Fâtih Pompei'yi Filistin'e davet etti. Bu davete uyan Pompei M.Ö. 63'te Kudüs'ü fethederek Yahudilerin istiklâl ve hürriyetine tekrar son verdi. M.Ö. 40'ta Filistin, zeki ve teşkilatçı bir Yahudi olan Herod'un valiliğine girdi. Büyük Herod adıyla bilinen bu şahıs, kendisini vali olarak tâyin etmiş olan Romalıları memnun etmek için ülkesinde, Roma kültür, medeniyet, örf ve âdetlerini yaymak yolunda özel gayretler sarf etti. Aynı zamanda, Yahudi din adamlarını korumak ve onlara çeşitli menfaatler sağlamak suretiyle, Yahudi halkının öfkelenmesini de önledi. Fakat Yahudiler arasındaki dini ve ahlâkî çöküş son haddini bulmuştu.

MS. 41'de Romalılar, Büyük Herod'un torunu olan Herod Agrippa'yı büyük babasının tasarrufunda bulunan bütün memlekete vali olarak tayin ettiler. Bu hükümdar kendi zamanında Hristiyanlara olmadık zulmü yaptı. Aradan çok geçmeden Yahudiler ile Romalıların arası açılıverdi. Ve M.S. 64-66'da Yahudiler arasında büyük bir isyan patlak verdi. Romalılar buna sert bir cevap verdiler. M.S. 70'te Titus Kudüs'ü zaptetti ve burada ve Yahudiyye'nin diğer bölgelerinde büyük bir katliâm yaptı. Yüz binlerce Yahudi öldürüldü veya esir alındı. Bazıları da sefil ve rezil bir hayat sürmek için başta Mısır olmak üzere çeşitli ülkelere sürgüne gönderildiler.

16.3.9. Tevrat'ta Yapılan Tahrifler^{79[6]}

İncil'in "İstisna" bölümünde Hz. Musa (a.s.)'nin son hutbesi yer almıştır, ki bundan daha önce de bahsettik. Bu hutbe veya vasiyette Hz. Musa, İsrail oğullarından çeşitli sözler alıyor. Hz. Musa onlardan, verdiği talimatı unutmamalarını, bağırklarına basmalarını, Allah'ın emir ve hükümlerini gelecek nesillere öğretmelerini, evde otururken, yolda yürürken, her oturuş ve kalkışta bunlardan söz etmelerini ve hatta evlerinin girişlerinde duvara veya kapıya yazmalarını istiyor. Filistin'e girdikten sonra ilk iş olarak İbâl dağında büyük kaya parçalarına Tevratın talimatını

^{79[6]} Tevrat'ta Allah'ın kelâmı olarak kabul edilebilecek çok az sayıdaki ibarelerine ve bölümlerine bol miktarda söz, hikâye, vaaz ve telkin, yahudi din adamları, rahip, kâhin ve müfessirler tarafından ilâve edilmiştir ve zâten bunlar Yahudiliğin iskeletini oluşturmaktadırlar.

oymalarını istiyor. Hz. Musa (a.s.) ayrıca, Lâvî Peygamber'e, Tevrat'ın bir nüshasını vererek Hayam bayramında yedi yılda bir ümmetin bütün fertlerini toplayarak bu ilahî kitabı baştan sonuna kadar okumasını da emretmişti.

Ne yazık ki, Hz. Musa (a.s.)'nın bu samimi rica ve nasihati İsrail oğulları tarafından ciddiye alınmadı ve Tevrat'ın muhafaza edilmesi ve nesillerden nesillere ulaşmasını sağlayacak hiçbir tedbir almadılar. İsrail oğullarının Kitabullah'a karşı ilgisizlikleri o kadar büyüktü ki, Hz. Musa'dan 700 yıl sonra, Kudüs'teki en büyük Yahudi tapmağı, Süleyman Mabedinin Başrahibi ve Yahudiyye'nin Yahudi hükümdarı, kendilerine Allah tarafından Tivrât isminde bir kitabın indiğinden bile habersizdiler.

Yahudi âlim ve din adamlarının en büyük kabahati, Tevrat'ı öğrenmeye ve bunu halk arasına yaymaya çalışmaları yerine bunu, sadece Rahip ve Rabbî'lerin tekeline ve keyfi tasarrufuna sunmuş olmalarıydı. Diğer milletlerin fertleri şöyle dursun. Yahudi halk kitlesi de Tevrat'tan tamamıyla habersiz ve kopuk kaldı. Daha sonra Yahudiler arasında bid'at, cehâlet ve dalâlet baş gösterince, dinî âlim ve Rabbî'ler bunlara karşı çıkmak ve düzeltmek yerine revaç bulmuş ve yaygınlaşmış her yanlış akide ve inanç ile ahlâki bozukluk için Tevrat'tan gerçekler bulmaya başladılar. Tevrat'ta bulunmayan şeyleri de kendi taraflarından ilâve ediverdiler.

Bu âlim ve Rabbî'ler yalnızca Kitabullah'ın sözlerini kendi arzu ve istekleri istikâmetinde tevil ve tefsir etmekle kalmadılar, uygun buldukları şeyleri buna ilâve ettiler ve uygun bulmadıklarını bundan çıkardılar. Bu beyler, İncil'de kendi tefsir ve açıklamalarını, kendi tarihi, evham ve hurafatı, hayal mahsulü olan felsefelerini ve ictihâd yoluyla geliştirdikleri şeriat ve kanunlarını, Allah'ın kelâmıyla, içinden çıkılmayacak ve fark edilmeyecek şekilde karıştırdılar^{80[7]}. Yaptıkları bu tahrif ve işledikleri bu günâh sanki yetmiyormuş gibi, bir de bütün bunların Allah'ın kelâmı olduğunu iddia ederek halka sunmaya başladılar. Böylece her tarih felsefesi, her müfessir ve yorumcunun te'vili, her ilm-i kelâm âliminin İlahiyat ile ilgili inancı ve her fakîh'in şeriatle ilgili ictihâdı, Mukaddes Kitaplar Külliyyâtına girerek Allah'ın kelâmı oluverdi. Gayet tabii ki, bunlar Allah'ın kelâmı olduktan sonra, bunlara iman etmek gerekli haline geldi ve bunlardan yüz çevirmek veya bunları tanımamak da dinden dönmek ve ayrılmak olarak telakki edildi.

Araştırmalarımıza göre, Ahd-i Atik (Eski Ahid)'in muhtevâsı olan ilk beş kitap, asıl Tivrât değildir. Asıl Tivrât ortadan kaybolmuştur. Hiçbir nüshası veya bölümü hiçbir

^{80[7]} Kur'ân-ı Kerîm, yahudi ulemanın tutumunu şu ifade ile anlatmıştır: "Ey mü'minler, yahudi bilginlerinden ve hristiyan rahiplerinden birçokları, insanların mallarını batıl (sebeplerle) yerler. Ve halkı Allah'ın yolundan men'edenler. (Tevbe; 34). Yani burada din adamı ve rahiplerin asıl gayenin kendilerine maddî menfaat sağlamak olduğu belirtilmiştir. Bu menfaatçi zümre kendilerine para, pul, mal-ü mülk hediye ve bağış şeklinde verilmesini teminat altına almak için insanların dinleri ve inançlarıyla oynuyor ve çeşitli hile ve desiselerle başvuruyorlardı.

yerde yoktur. Bu görüşümüz, Ahd-i Atik tarafından da doğrulanıyor. Şöyle ki, Hz. Musa (a.s.) ömrünün sonlarına doğru, Hz. Yûşâ (Yeşû veya Joshua)'nın yardımıyla Tevrat'ı toplayarak bir sandığa koymuştu. (İncil, İstisna bölümü: 31-24-27). Vefâtından sonra M.Ö. 6. yüzyılda Babil İmparatoru Büht-un Nasr, Kudüs'ü yıkıp yaktığı zaman bu mukaddes sandık da içindeki Tevrât ile birlikte yanıp kül oldu. Bu büyük yangın ve yağma sırasında sadece bu sandık ve kitaplar değil, Hz. Musa'dan sonra Musevî Şeriatının müceddidleri tarafından hazırlanan ve düzenlenen diğer bütün mukaddes kitaplar da yandı. Bu yağma ve yangından sonra, aradan 200-250 yıl geçince, Hz. Üzeyir bizzat İncil'in rivâyetlerine göre, İsrail oğullarının kâhin ve din adamlarının yardımıyla Semavî ilhamla Tevrat'ı yeniden topladı. Ne var ki, çeşitli tarihi olaylar ve gelişmeler bu külliyyat'ın büyük çapta tahrif olmasına ve değişip kaybolmasına sebep oldular. Büyük İskender'in fütuhâtı neticesinde, Yunanlılar ilim, kültür ve sanatlarıyla birlikte Ortadoğu bölgelerine hâkim olunca, M.Ö. 280'de Tevrat'ın bütün kitapları Yunancaya çevrildi. Yunan kültürünün etkisi altında kalan Yahudilerde bile asıl İbranice nüshası kayboldu ve yerine Yunanca tercümesi kullanılmaya başlandı.

Bunun için, çağımızda Yunanca çevirilerden bize kadar gelen Tevrat'ın, Hz. Musa'nın Tevratı olduğunu söylemek güçtür. Ama bu demek değildir ki, bugünkü Tevrat'ta Hz. Musa'nın asıl Tevrat'ının hiçbir bölümü yoktur, ya da Tevrat'ın tümü sahte ve uydurmadır. Bizim görüşümüz şudur:

Bugünkü Tevrat'ta asıl Tevrat'ın yanında diğer pek çok şeyler de vardır. Ve bundan bazı şeylerin çıkarıldığı da muhtemeldir. Bugün bu kitabı tarafsız ve objektif bir şekilde incelemek isteyen bir kişi, bu Mukaddes Kitapta, Allah'ın kelâmının yanı sıra, Yahudi ulemanın tefsir ve tev'illeri İsrail oğullarının tarihi, İsrailli fıkıh âlimlerinin ictihâdı ve diğer pek çok şeylerin bulunduğu kanaat getirecektir. Bunlar birbirine öylesine karışmış ve iç içe olmuşlardır ki, Allah'ın asıl kelâmı şudur ve bunun tefsir ve tevilleri şudur diye kesinkes ayırım yapamayız. Bununla birlikte, şunu da hemen belirtelim ki, Kur'ân-ı Kerim açısından, Tevrat'ta açıklanan ve tebliğ edilen din, bizzat Kur'ân'ın izah ettiği ve anlatmak istediği dindir, ve Hz. Musa (a.s.)'da, Hz. Muhammed (a.s)'in İslâm'ın peygamberi olduğu gibi, bu dinin peygamberiydi. İsrail oğulları ilk başta aynı dine tabiydiler, ama daha sonra Allah'ın dininde kendi arzu, istek ve menfaatlerine uygun olarak çeşitli değişiklik yaparak bunu "Yahudilik" adına dünyaya sundular.

Tevrât, Hz. Musa (a.s.)'nın, peygamberliğe getirildikten vefâtına kadar geçen yaklaşık 40 yıllık süre içinde kendisine nâzil olan Allah'ın vahiy ve emirlerinden müteşekkil olan Mukaddes kitabın adıdır. Bu kitapta yer alan vahiyler arasında, kaya parçaları üzerine oyulmuş olarak Allah tarafından kendisine sunulan 10 emir de vardır. Geriye kalan emirleri Hz. Musa, yazarak 12 kopyasını çıkartmış ve bunları Ben-i İsrail'in 12 kabilesine yollamıştı. Hz. Musa bu yazılan emirlerin bir kopyasını da muhafaza edilmek üzere Lavi

peygambere vermişti. İşte bunun adı Tevrat'tı Bu Tevrât, Kudüs'ün yağma edilmesi ve yakılmasına kadar bir kitap olarak bir sandıkta muhafaza edildi. Lâvî peygambere havale edilen nüsha, kaya parçaları veya kitabeler ile birlikte "Ahid Sandığı"na konmuşlardı ve İsrail oğulları, asıl Tevrat'ın bunların olduğunu sanıyorlardı. İsrail oğulları Tevrat'tan o kadar habersiz ve ilgisiz idiler ki, Yahudiyye kralı Yusiya zamanında Süleyman Tapmağı tamir edilirken, Tapınağın Başrahibi ve Yahudi dininin en büyük önderi, Tevrat'ın bir nüshasını tesadüfen buluverdi. Başrahip önce bundan bir şey anlayamadı ve Kral kâtibine bunu okuyarak bilmeceyi çözmek üzere verdi. Kâtip de sanki büyük bir keşif yapıldığı düşüncesiyle Tevrat'ın nüshasını Kral'a sundu. Bu sebepten dolaydır ki, Büht-un Nasr'ın Kudusu fethedip taş üstünde taş bırakmadığı zaman, İsrail oğullarının çok az sayıda muhafaza ettikleri Tevrat'ın aslı nüshaları da Süleyman Mâbediyle birlikte yanıp kül oldu. Daha sonra, Başrahip Azra (Üzeyir) zamanında, sürgüne gönderilen İsrailîler Babil'den ve diğer ülkelerden Kudüs'e gelip şehri yeniden inşa edince Hz. Üzeyir, diğer ulema ile beraber İsrail oğullarının bütün bir tarihini hazırladı. Bu tarih bugün Mukaddes Kitab'ın ilk 17 cildini oluşturmaktadır. Bu tarihin dört bölümü, yani Huruc (Çıkış), Ahbâr, Doğum (Geniti) ve İstisna, Hz. Musa (a.s.)'nın siretiyle ilgilidir. Siret ile ilgili bu bölümlerde Tevrat'ın iniş tarihlerine göre âyetleri de uygun yerlerde kaydedilmişlerdir. Bu âyetleri Hz. Üzeyir diğer ulema ile birlikte bularak buraya eklemiştir.

Sözün kısası, Tivrât, bölük pörçük olarak Mukaddes Kitap'ta Hz. Musa'nın siretiyle ilgili bölümlerde yer alan âyet ve emirlerin adıdır. Tivrât'ın bu ilgili bölümlerini, ancak Hz. Musa'nın siretini yazmış olan kişinin, "Tanrı, Musa'ya dedi ki" ve "Musa, Hüdâvend, Sizin Tanrınız, şöyle buyurmuştur" gibi cümleler altında naklettiği söz ve cümleleri olarak tesbit edebiliriz. Aynı şekilde Hz. Musa'nın sireti ile ilgili kayıtlar başlayınca da ilgili âyet ve bölümlerin bittiğini anlayabiliriz. Fakat yine de, Mukaddes Kitabın yazarı nerelerde tefsir ve şerh olarak bölümler yazmışsa, oralarda bunların Tivrât'ın bir bölümü olup olmadığını anlamak hayli güçleşmiş oluyor.

16.4. SON PEYGAMBER (A.S.)'İN NÜBÜVVETİNİN AREFESİNDE YAHUDİLERİN DİNÎ VE SOSYAL DURUMU

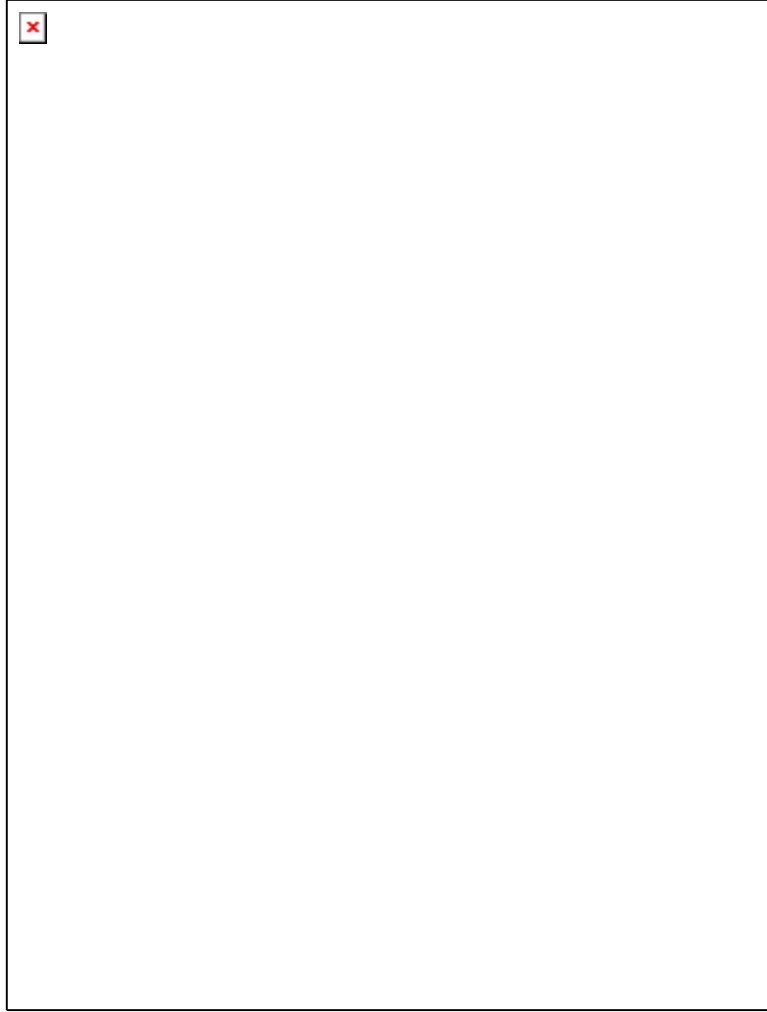
16.4.1. Arabistan'daki Yahudilerin Güvenilir Bir Tarihi Yoktur

Arabistan'daki Yahudilerin güvenilir bir tarihi dünyada yoktur. Arabistan'daki Yahudiler de geçmiş tarihlerine ışık tutacak herhangi bir yazı, kitap veya yazıt bırakmamışlardır. Ayrıca, Arabistan'ın dışındaki Yahudiler de Arap dindaşlarıyla fazla ilgilenmemiş ve tarihçileri ile yazarları bunlardan hiç bahsetmemişlerdir. Bunun sebebi, herhalde Arap yarımadasındaki Yahudilerin, dünyanın diğer bölgelerindeki dindaşlarından kopmuş olmalarıydı. Arabistan'ın dışındaki ırktaş ve dindaşları, onları kendilerinden saymıyorlardı,

çünkü onlar İbranice'yi, İbranî kültür örf ve âdetlerini terk etmişlerdi. Hatta isimleri de Araplar gibiydi. Hicâz'da arkeolog ve tarihçiler tarafından yapılan kazılar sonunda ortaya çıkarılan tarihi eserler ve kitabelerde, M.S. birinci yüzyıldan önce Yahudilerin adı hiç geçmiyor. Daha sonraki devirlere ait olan kitabelerde de ancak birkaç Yahudi ismine rastlanıyor, o kadar. Bu sebeple, Arap Yahudilerinin tarihini incelerken ister istemez Araplar arasında kulaktan kulağa anlatılan rivâyetler ve söylentilere itibar etmek zorundayız. Bu rivâyetlerin çoğu da bizzat Yahudiler tarafından ortaya atılmıştı.

Hicaz'daki Yahudiler, buraya ilk önce Hz. Musa (a.s.)'nın ömrünün sonuna doğru gelip yerleştiklerini iddia ediyorlardı. Anlattıkları hikâye şöyle idi: Hz. Musa, Yesrib, (Medine) deki Amalikalıları söküp atmak üzere bir ordu göndermişti. Amâlikalılardan hiçbirinin sağ bırakılmamasını emretmişti. İsrail oğullarının bu ordusu Yesrib'e geldikten sonra peygamberlerinin emrine uyarak Amâlikalıların hemen hemen hepsini kılıçtan geçirdi. Fakat Amâlikalıların kralının bir oğlu çok genç ve yakışıklıydı. İsrail oğulları onu sağ bıraktılar, ve onu alarak Filistin'e götürdüler. O zamana kadar Hz. Musa ölmüştü ve halifeleri bir Amalikalı gencin sağ bırakılmasına çok kızdılar. İsrail ordusunun bu hususta peygamberin sözüne ve şeriatına karşı hareket ettiğini belirttiler ve bu sebepten dolayı o orduyu kendi camia'larından ihraç ettiler. Bu orduya mensup olanlar mecburen Yesribe dönüp yerleştiler (Bk: Kitâb-ul Egânî, c. 19, s. 94). Demek ki,

Yahudiler, atalarının M.Ö. 1200'den beri Arabistan'a gelip yerleştikleri iddiasında idiler. Fakat, bunun herhangi bir tarihi ispatı yoktur. Kuvvetli ihtimal şu ki Yahudiler, kendilerinin eski bir millet ve iyi bir soydan geldiklerini iddia etmek suretiyle Arap hemşehrilerine hava atmak istiyorlardı.

Medine-i Münevvere'nin Yahudi Yerleşim Plânı

Yahudilerin kendi ifadelerine göre, İsrail oğullarının ikinci göçü, Babil hükümdarı Büht-un Nasr'ın M.Ö. 587'de Kudüsü tamamıyla imha etmesinden sonra başladı. Arabistan'ın Yahudilerinin anlattıklarına göre, o sırada çeşitli Yahudi kabileleri gelip Kura vadisine, Taymâ'ya ve Yesrib'e yerleşmişlerdi. (Fütûh-ul Buldan: El-Belâzurî). Fakat bu iddianın da herhangi bir tarihî kanıtı yoktur. Yahudilerin bu hikâyeye ile de soyluluklarını ortaya koyma çabasında olduklarını söyleyebiliriz.

Tarih'te sabit olan gerçek şu ki, M.S. 70'te Romalılar Filistin'de Yahudilerin büyük bir katliamına girişip, M.S. 132'de buralardan ihraç edince bazı Yahudi kabileleri kaçıp Hicâz'a sığındılar, zira burası Filistin'in güneyinde idi. Yahudiler oturmak için genellikle su, mer'a ve ağaçların bol olduğu yöreleri seçtiler. Daha sonra, hile, desise ve faizli ticari faaliyetlerinin sonunda bu yerlere hâkim oldular. Yahudiler işte bu sırada Ayle, Makna, Tebûk, Taymâ, El-Kura vadisi, Fedek ve Hayber'de nüfuz sahibi oldular. Aynı dönemde, Ben-i Kureyza, Ben-i Nadir, Ben-i Bahdel ve Ben-i Kaynuka Yesrib'e gelip yerleştiler.

Yesrib'e veya Medine'ye iskân eden kabileler arasında Ben-i Nadir ve Ben-i Kureyza önde gelirlerdi. Zira, bunların çoğu kâhin ve rahip sınıfından geliyorlardı. Bunlar Yahudiler arasında soylu, şeref ve itibar sahibi sayılırlardı. Dinî konularda üstünlük ve iktidarları tartışılmazdı. Bunlar Me-dine'ye yerleştikleri sırada bu şehirde bazı diğer Arap

kabileleri de vardı. Fakat bunlar baskın çıktılar ve en iyi yerlerini ele geçirdiler. Bundan takriben üç asır sonra, M.S. 450-451'de, Seb'e suresinde sözü edilen Yemen'deki büyük sel felâketi meydana geldi. Bu sel felâketi yüzünden Sebe' (Saba) kavminin bazı kabileleri Yemen'den çıkıp Arabistan'ın çeşitli bölgelerine dağıldılar. Bunlardan Gassan Şam'a, Lahmî Irak'a, Ben-î Hûza'a Cidde ile Mekke arasında bir yere ve Evs ile Hazrec Yesrib'e yerleştiler. Yesrib'e Yahudiler hâkim olduğu için ilk önce Evs ile Hazrec'in kımıldamasına bile izin vermediler, ve bu iki kabile çaresizlik içinde kuru ve verimli olmayan topraklara yerleştiler. Buralarda karınlarını bile zor doyurabiliyorlardı. Nihâyet bu kabile reislerinden biri Gassanlı kardeşlerinden yardım almak üzere Şam'a gitti ve oradan bir orduyla gelip Yahudilerin gücünü kırdı. Böylece Evs ile Hazrec bütün Yesrib'e rakipsiz hâkim oldular. Yahudilerin iki büyük kabilesi olan Ben-î Nadîr ile Ben-i Kureyza, şehrin dışına gidip yerleşmek zorunda kaldılar. Üçüncü kabile Ben-i Kaynuka' ise, diğer iki kabile ile devamlı kavga içinde olduğu için Yesrib'te kalmaya devam etti. Fakat burada kalabilmesi için Hazrec'in himayesini kabul etmek mecburiyetinde kaldı. Buna karşı, Ben-i Nadîr ile Ben-i Kureyza da gidip Evs'e sığındılar. Amaçları, düşmanlarının himayesinde de olsa huzur ve emniyette yaşayabilmeleriydi.

16.4.2. Hz. Muhammed (A.S.)'in Peygamberliği Sırasında Yahudilerin Durumu

Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın dünyaya gelişi ve daha sonra peygamberlik payesine yükseltilmesi sırasında umumiyetle Hicâz'da ve hususiyetle Yesrib'de Yahudilerin durumu şöyle idi:

Yahudiler, (dil, kifayet, kültür ve medeniyet) konusunda her bakımdan Araplaşmalardı, isimleri bile Arap gibi idi. Hicâz'da yaşamakta olan 12 Yahudi kabilenin adı, Ben-î Za'ûrâ'nın dışında, İbranî değildi. Yahudilerin birkaç ulemasının dışında kimse İbranice bilmezdi. Cahiliyye devrinde Yahudi şairlerinin yazdığı şiirler, konu; düşünce ve dil bakımından Arap şairlerinkinden farklı unsurlar taşıyorlardı. Yahudiler ile Araplar arasında içtimaî münasebetler giderek çoğalmış ve pekişmişti. Aralarında evlilik bağları ve diğer ilişkiler kuruluyordu. Görünüşte kendileri ve diğer Araplar arasında dinden başka bir fark yoktu. Fakat yine de Araplara tamamiyle yanaşamamış, onlarla kaynaşamamışlardı. Her yerde olduğu gibi Yahudi kimliklerini korumaya devam ediyorlardı. Görünüşteki Araplaşmaları, Arabistan'da hayatta kalabilmeleri içindi. Yoksa temelde ve özde Yahudi oğlu Yahudi idiler.

Arabistan'daki Yahudilerin Araplaşması bazı Batılı oryantalistleri yanıltmıştır. Onların aslında Yahudi olmayıp, Yahudiliği kabul etmiş olan Araplar olduğunu ileri

sürmüşlerdir. Ne var ki, Yahudilerin tarihin herhangi bir döneminde Arabistan'da misyoner faaliyetlerine dair hiçbir delil yoktur. Bunun aksine, Yahudilerin büyüklük ve üstünlük kompleksi içinde oldukları, kendi ırk, soy ve kültürleriyle iftihar ettiklerini görüyoruz. Yahudiler, Araplara vahşi ve cahil derlerdi. Kendilerini üstün görür ve onlara hayvan muamelesi yapmayı adetâ bir hak sayarlardı. Arapların malların çeşitli hile ve bahane ile yemeyi âdet edinmişlerdi. Arap kabile reislerinin dışında kimsenin Yahudiliğe girmesine izin vermiyorlardı. Ne tarih kitaplarında, ne de Arapların gelenek ve göreneklerinde, herhangi bir Arap kabilesi veya tanınmış bir ailenin Yahudiliği kabul ettiğinin herhangi bir kanıtı vardır. Fakat tek tük Arapların Yahudiliği kabul ettiği biliniyor. Aslında, Yahudiler kendi dinlerini yaymaktansa ticaret ile uğraşmayı tercih ederlerdi. Bundan dolayıdır ki, Yahudilik Hicâz'da bir din olarak pek kabûl görmedi ve sadece birkaç kabilenin dini olarak kaldı. Yahudi din adamları ve ulemasının bir bölümü falcılık ve bir takım sihir ve büyü ile ilgileniyor Arapları kandırmaya çalışıyorlardı.

16.4.3. Yahudilerin Ekonomik Durumu

Yahudiler, Arap kabilelerine nisbetle ekonomik açıdan daha güçlüydüler. Yahudiler, Filistin ve Suriye gibi nispeten daha gelişmiş ve uygar ülkelerden geldikleri için Arapların bilemedikleri bazı sanat ve hünelerleri biliyorlardı. Dış dünya ile ticari ilişkileri de vardı. Yesrib ile yukarı Hicâz'da ticaretin çoğu Yahudilerin ellerinde idi. Yahudiler dış ülkelerden gıda

maddeleri ithal eder ve buralardan dışarıya hurma ihraç ederlerdi. Tavukçuluk, bazı diğer hayvanları beslemek ve balıkçılık alanında da söz sahibiydiler. Dokuma, basma kumaş ve benzeri malzemenin imalatını da yapıyorlardı. Yer yer meyhane de açmışlardı. Buralara akşam vakti içkiler getirilip satılırdı. Ben-i Kaynuka' mensupları umumiyetle kuyumculuk, demircilik ve çanak çömlek imalâtında usta idiler. Bütün bu ticaret ve sanayide Yahudiler fahiş paralar alır ve aşırı kâr ederlerdi. Ama en büyük işleri tefecilikti. Borç para verip çok yüksek faiz alırlardı. Faizcilikleriyle oturdukları yerlerde ve çevredeki Arapları avuçlarına almışlardı. Araplar arasında özellikle gösteriş meraklısı ve savurgan olan kabile reisleri ve şeyhler boğazlarına kadar borçlara girmiş ve Yahudilerin oynucağı olmuşlardı. Yahudilerden bir defa borç almış olan Araplar bir daha kurtulamazlardı. Zira faizler çok yüksekti ve ödeme şartları çok ağırdı. Faiz ödemekten asıl parayı geri verme fırsatını bulamazlardı. Kısacası, Yahudiler Arapların ekonomisine hâkim olmuş ve ticaret ile iş hayatındaki entrikalarıyla Arapları içten içe kemirmiş ve iflasın eşiğine getirmişlerdi. Arapların ekonomik ve mali açıdan Yahudilere böylesine bağlanması, bu millete karşı kin ve nefretlerini de arttırmıştı ve iktisadî esaretten kurtulma fırsatlarını arıyorlardı.

Yahudilerin Arabistan'daki geniş malî ve ticarî menfaatleri, onların Araplarla dost olarak kalması ve mahalli kavga ve çatışmalara karışmamasını gerektiriyordu. Fakat

yine malî menfaatlerini korumak ve sürdürmek amacıyla, Arapların hiçbir zaman birlik ve beraberlik içinde olmamaları, ve bölünüp parçalanmalarını da gerektiriyordu. Zira, Araplar arasındaki kısır çekişmeler sona erip aralarında birlik ve dayanışma kurulduğu gün, Yahudiler, sahip bulundukları büyük verimli topraklar, bağ ve bahçeler ve mamur bölgelerden kovulacaklarını biliyorlardı. Yahudiler ayrıca kendi can ve mal güvenliklerini teminat altına almak maksadıyla güçlü olan şu ya da bu Arap kabilesiyle ittifak kurup onun himayesine girerlerdi. Böylece, başka güçlü bir Arap kabilesinin tecavüzlerinden korunmuş olurlardı. Bu sebeple, Yahudiler sık sık Arap kabileleri arasındaki savaflara katılırlardı. Hatta bazen bir Yahudi kabilesi, müttefiki olan bir Yahudi kabilesine saldırırdı. Nitekim, Yesrib'de Ben-i Kureyza ile Ben-i Nadîr, Evs adlı Arap kabilesinin müttefiki idiler. Ben-i Kaynuka' ise Hazrec'in müttefikiydi. Hz. Muhammed (a.s.) in Medine'ye hicretinden az önce, Bu'has mevkiinde Evs ile Hazrec arasında rneydana gelen kanlı çatışmada iki tarafın müttefik Yahudi kabileleri de aralarında çatışmışlardı.

16.4.4. Yahudilerin Dinî İnanç ve İbâdetleri Sadece Birer Gösteriydi

Yahudiler, Tevhid, peygamberlik, vahiy, âhiret ve melekler gibi kavramları biliyorlardı ve bazıları bunları kabul ediyorlardı. Yahudiler, Allah tarafından Hz. Musa'ya verildiği belirtilen şeriati' da kabul ediyorlardı. İlke olarak onların dini de İslâm'dı ve Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) işte bu dini

Arabistan'da yaymaya çalışıyordu. Ama yüzyılların erozyonuyla Yahudilerin dini bambaşka bir şekil almıştı. Bilindiği gibi, Hz. Musa'nın ölümünden sonra aradan 1900 yıl geçmişti. İsrail oğullarının tarihine göre Hz. Musa (a.s.) M.Ö. 1272'de vefat etmişti. Hz. Peygamber (a.s.) ise M.S. 610'da peygamberlik payesine yükseldi. Yahudilerin akide ve itikatlarına gayri İslâmî unsurlar katılmıştı. Yahudilerin yaşantılarında öyle bazı ibadet ve merasimler yayılmıştı ki, bunların Hz. Musa'nın getirdiği din ile hiçbir ilgisi yoktu ve bunları Tevrat'ta da bulmak mümkün değildi. Bizzat Tevrat'ta Allah ile kulların sözleri birbiriyle karıştırılmıştı. Allah'ın bazı söz ve deyimleri aynen muhafaza edilmişse de, bunların tefsiri ve tevili, bunları anlaşılmaz ve içinden çıkılmaz hale getirmişti. Dinin gerçek ruhu kaybolup gitmişti ve sadece gösteriş ve tantana ortada kalmıştı. Yahudi din adamı ve rahipleri ile diğer kimseler, sadece evham, hurafat, merasim ve ibadetlerden ibaret olan bu ruhsuz iskeleti asıl din olarak kabul ediyor ve dünyaya gösteriyorlardı. Dinin pratik yönü, özellikle iktisât, siyaset, ahlâk ve kültür ile ilgili talimatı unutulmuş ya da tahrif edilmişti. İman ve ahlâkları zayıflamıştı. Ama, durumlarını düzeltecek herhangi bir harekete karşıydılar. Zâten Yahudi veya İsrail oğulları arasında ne zaman peygamberler ve sâlih kişiler doğmuşsa, Yahudiler bunların kendi düşmanları olduğunu ilân etmiş ve davalarını zayıflatmak ve başarısızlığa uğratmak için olanca güçleriyle çalışmışlardı.

16.4.5. Din ve Irk Taassubu

Yahudi inançlarına göre, ticaret ve iş'te doğruluk ve dürüstlük ancak kendi ırk ve dinlerinden olanlarla muamele yapıldığı zaman söz konusu olabilirdi. Yahudilerin başka din veya ırktan olanlarla ticaret ve iş muamelesi sırasında dürüstlüğü hiç gerek yoktu. Bu sebeple, Yahudiler, başka milletlerin para ve mal-ü mülklerini her türlü hile ve entrika ile elde etmeyi tamamıyla uygun ve gerekli addederlerdi. Aslında, Yahudi dininin tümü, İsrail oğulları ve İsraili olmayanlar arasında her konuda ve her zaman ayırım yapmak üzerine bina edilmişti. Böylece, İsrailinin yaptığı bir şey câiz ve mübah sayılırken, aynı dinden olan, ama başka bir ırktan olan birinin yaptığı aynı şey haram ve mekrûh kabul edilmiştir. Meselâ, İncil'de bir yerde bir kişinin başka bir kişiye verdiği borcun 7 yıl sonra affedilmesi tavsiye edilirken, İsraili olmayan Yahudiler için şöyle denilmiştir: "Fakat yabancıdan bunu (borcun ödenmesini) isteyebilirsin," (istisna-15: 3). Başka bir yerinde faiz almanın yasak olduğu belirtilmiştir, ama aynı zamanda şöyle denilmiştir: "Sen yabancıya (İsraili olmayana) faizle kredi verebilirsin, ama baban ve kardeşlerine verme." (İstisna, 23:20). Başka bir yerde şu kayıtlara rastlıyoruz: "Eğer bir şahıs, İsraili kardeşlerinden birini köle yapmak veya satmak niyetiyle kaçırırsa, o şahıs yakalanınca öldürülmelidir." (istisna, 24:7). Talmud'da, bir İsrailinin öküzü başka bir İsrailinin öküzünü yaraladığı takdirde ilk öküzün sahibinin tazminat öde-

meyeceği, ama aynı kişinin İsraili olmaması halinde tazminat ödemesi gerektiği kaydedilmiştir. Yine, aynı kitapta şu kayıtlara rastlıyoruz: "Eğer bir kişi yolda veya başka bir yerde bir şey bulursa, etrafta kimlerin bulunduğu veya oturduğunu araştırmalıdır. Eğer çevrede İsraililer varsa o eşyanın sahibi için ilân vermelidir. Aksi takdirde o eşyayı kendine saklamalıdır." Rabbî Samuel'in dediği gibi, eğer bir İsraili ile bir yabancı (vahşi)'nin davası bir mahkemeye gelirse, yargıç kendi din kardeşinin İsrail kanunlarına göre davayı kazanmasını sağlayabiliyorsa öyle yapmalıdır ve "bu bizim kanunumuzdur" diye hüküm vermelidir; fakat din kardeşini, yabancıların kanunlarına göre kazandırması mümkünse öyle yapmalıdır ve "bu sizin kanununuzdur" demelidir. Fakat bu iki kanun da İsrailinin lehinde değilse, o zaman ne yapıp yapıp gerekirse hile ve oyunlarla din kardeşinin davayı kazanmasını temin etmelidir. Yine başka bir Rabbî Samuel'in öğütü şudur: İsraililer, yabancı ve İsraili olmayanların her hatâsından faydalanmayı bilmelidirler.

Yahudi uleması, zamanlarının çoğunu küçük ve önemsiz dini kural ve inançlarla uğraşmakla geçirirlerdi. Gereksiz ayrıntılara dalar ve olmadık şeyler için dinî münazara ve münakaşa yaparlardı. Türlü çeşit tefsir, te'vil ve açıklamalarla uğraşırlardı, ama dinin temel inanç ve kurallarından kaçarlardı. Tevrat'ın küfr ve şirki yasakladığını biliyorlardı, ama böylesine önemli ve büyük bir konuda fikirlerini söylemekten kaçarlardı. Şirk onlara göre çok hafif bir günâhtı.

Bu sebeple, ne kendi halklarının ıslâhı için ne de Arap müşriklerinin doğru yola getirilmesi için çaba harcıyorlardı.

16.4.6. Şeriatın Tahrifi

Yahudilerin kendi dini talimat ve emirlerinden kaçışlarının bir örneği, Hayberli Yahudilerin, Hz. Peygamber'e karar vermesi için getirdikleri dava idi. Dava şöyle idi: Hayber'in Yahudi eşrafından bir erkek ile bir kadın arasında gayri meşru ilişki olduğu ortaya çıktı. Tevrat'a göre ikisi zina suçundan recm'e mahkûm edilmeliydiler. Yani, cezaları, taşlanarak öldürülmekti (İstisna: Bölüm. 22-âyet 23-24). Fakat, Yahudiler bu cezayı uygulama cesaretini kendilerinde bulamadıkları için Hz. Muhammed (a.s.)'i hâkem tâyin ettiler. Bundan önce Hz. Muhammed'in vereceği karar hakkında anlaşmışlardı. Eğer Hz. Peygamber'in kararı "recm" ise kabul edilmeyecekti, ama kararı başka türlü ise kabul edilecekti. Dava Rasûlullah (a.s.)'a gelince o da "recm"e karar verdi. Fakat Yahudiler bunu kabul etmediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber kendilerine, "dininizde bunun cezası nedir" diye sordu. Yahudiler de hafif bir cezadan söz ettiler ve "bunun cezası, kırbaçlamak ve suçluların eşeğe bindirilip halk arasında dolaştırılmasıdır" dediler. Rasûlullah (a.s.) kendilerinin, yemin ederek, Tevrat'ta evli bir erkek ve evli bir kadın arasında yapılan Zina'nın cezasının ne olduğunu söylemelerini istedi. Yahudiler yine yalan söylediler. Fakat bunlardan biri İbn Sûriâ ki bizzat Yahudilerin ifadesine göre Tevrat'ın en büyük âlimiydi, hiç ses çıkarmadı. Rasûlullah

kendisine hitaben, "Sizleri Firavun'dan kurtarıp Tûr (dağında)'da size şeriat veren Allah'a yemin ederek söyle, Tevrat'ta Zina'nın cezası gerçekten bu mudur?" dedi. İbn Suria şu cevabı verdi: "Eğer siz bana yemin ettirmeseydiniz cevap vermeyecektim. Gerçek şu ki, zina fiilinin cezası "recm" (taşlanma) dir. Fakat bizde zina fiili çoğalınca, hâkim ve hükümdarlarımız başka bir uygulama getirdiler. Buna göre büyük ve zengin kişiler bu suçu işleyince onlara bir şey yapılmazdı, ama aynı suç küçük ve fakir kişiler tarafından işlenince onlar taşlanıp öldürülürdü. Fakat daha sonra halktan sert tepkiler gelmeye başlayınca, Biz Tevrat'ın kanununu değiştirdik ve artık zina yapan erkek ile kadını kırbaçlar ve yüzlerine boya sürüp eşeklere bindirip halk arasında dolaştırırız" dedi.

Yahudiler, Allah'ın indirdiği şeriat'tan yüz çevirip işlerine gelen kanun ve kurallar geliştirmeye başlayınca bazı helâl ve temiz şeyleri türlü bahanelerle haram yapıverdiler. Nitekim, tırnakları olan hayvanlar meselâ, deve kuşu, kaz ve ördeklerin etinin yenmesi haram oldu. İnek ve keçinin yağları da haram yiyecekler arasına girdi. İncil'de haram olarak belirtilen bu yiyecek ve maddeler eskiden Tevrat'a göre haram değildi. Zaten bugünkü Yahudi şeriatının, Hz. Musa'dan çok sonra M.S. ikinci yüzyılda Rabbî yahuda (Juda) tarafından hazırlandığı tarih kitaplarında sabittir.

16.4.7. Yahudilerin Hz. Muhammed (a.s.)'e Takındığı Düşmanca Tavır

Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

"Onlar kendi kitaplarını tasdik edici olarak Allah tarafından bir kitap geldiğinde -ki o kitapla müşrikler üzerine fetih ümit ederlerdi- onu inkâr ettiler. Allah'ın lâneti kâfirlere olsun." (El-Bakara; 89)

Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın doğuşundan önce Yahudiler kendisini sabırsızlıkla bekliyorlardı. Zira bu peygamber (a.s.)'in gelişinin haberini geçmişteki peygamberleri çeşitli zamanlarda ve vesilelerle vermişler-di.^{81[8]} Yahudiler, Hz. Muhammed (a.s.)'e bir kurtarıcı gözüyle bakıyorlardı. Onun gelmesiyle kâfirlerin galebesinin sona ereceğine ve kendilerinin tekrar iktidar ve ikbal sahibi olacaklarına inanıyorlardı. Bu sebeple sık sık Allah'a dua ediyor ve bu peygamber'in bir an önce kendilerine gelmesini diliyorlardı. Medinelilerin ifadelerine göre Yahudi komşuları sabahtan akşama kadar gelecek peygamberden söz edip dururlardı. Yahudiler genellikle şöyle derlerdi: "Bizim mahkûmiyet ve mazlûmiyet günlerimiz bitmek üzeredir. Allah'ın Resûlü gelince zâlimlere iyi ders vereceğiz." Medineliler, Yahudilerin bu sözlerini her zaman duyuyorlardı, onun için Mekke'de Hz. Muhammed(a.s.) adında bir peygamberin doğduğunu

^{81[8]} Hz. Muhammed (a.s.)'in Allah'ın peygamberi olarak dünyaya geleceğine dair kehânetler hem Tevrât hem İncil'de yer almıştır. Bu kehânetlerden Hristiyanlarla ilgili bölümde topluca bahsedilmiştir.

öğrenince, komşuları olan Yahudilerden önce Rasûlullah (a.s.)'a iman etmek için teşebbüse geçtiler. Fakat ne gariptir ki, yolunu sabırsızlıkla bekledikleri Peygamber (a.s.) doğup, Allah'ın mesajını herkese anlatmaya başlayınca aynı Yahudiler bu sefer kendisinin en büyük düşmanı oluverdiler. Yukarıdaki ayette Yahudilerin işte bu tutumuna değinilmiştir.

Yahudilerin Allah'tan gelen peygamber ve kitabını daha önceden bildikleri de bir gerçektir. Fakat bu peygamber ve Kitap gelince tavırlarını değiştirdiler. Bu hususta en güvenilir rivâyet Ümmül Mü'minin, Hz. Safiyye'nindir. Hz. Safiyye kendisi tanınmış bir Yahudi âlimin kızı ve başka bir âlimin yeğeniydi. Rivâyete göre, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) Medine'ye teşrif edince, babası ve amcası beraberce kendisiyle görüşmeye gittiler ve kendisiyle uzun müddet sohbet ettiler. Babası ve amcası eve dönünce, aralarında şöyle bir konuşma geçti.

Amca: Bu, gerçekten, kitaplarımızda haberi verilen peygamber midir?

Baba: Evet, vallahi o aynı peygamberdir.

Amca: Sen buna inanıyor musun?

Baba: Evet

Amca: O halde, ne yapmak istiyorsun?

Baba: Vallahi, ben yaşadığım müddetçe ona muhalefet edeceğim. (İbn Hişâm: Cilt II, s. 165, yeni baskı)

16.4.8. Yahudilerin Düşmanlığı ve Çıkardıkları Fitneler

Araplar genellikle okuma, yazma bilmiyorlardı. Buna karşılık, Yahudilerde eğitim ve öğretim daha çok yaygındı. Yahudiler arasında öyle bazı âlimler vardı ki, şöhretleri Arabistan sınırlarını aşmıştı. Bu bakımdan, Yahudiler Araplara karşı bilgi ve kültür üstünlüğüne sahiptiler ve bununla fazlasıyla gurur duyuyorlardı. Ayrıca falcılık, gelecekte haber vermek ve muhtaçlara muska yazmak gibi faaliyetlerde bulunan Yahudi din adamları ve kâhinleri de Arapları tesirleri altında tutuyorlardı. Özellikle Medineli Araplar, Yahudilerin dini ve kültürel etkisi altında yaşıyorlardı. Medineli Araplar, tıpkı okuma yazma bilmeyen bir köylünün, şehirde yaşayan kültürlü bir kişinin yanında küçüldüğü ve eziklik duyduğu gibi Yahudilerin yanında küçüldükçe küçülüyorlardı.

Bu şartlar altında, Hazreti Muhammed (a.s.) kendisini halka ümmi bir peygamber olarak sununca ve Allah'ın kitabından ayetler okuyunca Araplar doğal bir tepki göstererek komşuları Yahudilere giderek şöyle sorular sormaya başladılar: "Siz Ehl-i Kitapsınız. Sizin de nebi veya peygamberleriniz vardır. Sizin de bir kitabınız vardır. Lütfen söyleyebilir misiniz, kendisine Allah'ın peygamberi diyerek ortaya çıkan zât neyin nesidir? Biz cahil kimseleriz. Kitapları okuyamayız, dini bilgilerimiz yoktur. Siz bu hususta daha geniş bilgilere sahipsiniz. Aramızdan doğan peygamber hak-

kında ne diyorsunuz? Söyledikleri doğru mudur? Kendisi gerçekten Allah'ın peygamberi midir?" Gerçekten de, Hz. Muhammed (a.s.) Medine'ye gelince pek çok Arap, Yahudilerin âlimlerine giderek buna benzer sorular yöneltmeye başladılar. Ne var ki, bu Yahudi din adamları ve âlimleri halka hiçbir zaman açık seçik cevap vermediler. Hep dolaylı ve dolambaçlı şekilde konuştular. Bu âlimler için, Hz. Muhammed (a.s.)'in getirdiği "Tevhîd" mefhumunun yanlış veya peygamberler, kutsal kitaplar, melekler ve âhiret hakkında söylediklerinin asılsız olduğunu iddia etmeleri güçtü. Fakat aynı zamanda, Hz. Peygamber'in vaaz ettiği din, ahlâk kuralları ve sosyal ilkelerin tamamının doğru olduğunu kabul etmeleri de zordu. Daha doğrusu bunu kabul etmeye razı değillerdi. Onlar ne doğruyu ve gerçeği tamamıyla reddedebiliyorlardı, ne de gerçeği kabul etmeye hazırdılar. Bu iki yol arasında üçüncü bir yolu tercih ettiler ve kendilerine fikir almak üzere gelen Arapların kalplerinde Hz. Peygamber (a.s.), O'na tabi olan müslüman cemaati ve savunmakta olduğu dava hakkında bazı şüphe ve vesveseler yarattılar. Şu veya bu olaya veya konuya değinerek halkı tereddüde sevk ettiler. Kendilerine soru sormaya gelenlerin kafalarını öyle karıştırdılar ki, bu kişiler daha sonra Hz. Peygamber (a.s.)'e ve sadık arkadaşlarına giderek onların kafalarını da karıştırdılar ve önlerine, çözümlenmesi beklenen bazı sorunlar ve cevap verilmesi gereken sorular bıraktılar. Yahudilerin işte bu fitne

ve fesâdlarına El-Bakara Sûresinde (âyet: 42) şöyle temas edilmiştir:

"Hakkı batıl ile karıştırmayın, bildiğiniz halde hakkı gizlemeyin"^{82[9]}

^{82[9]} Yahudilerin ördükleri fitne ve fesâd ağı çok büyüktü. Onların menfi propagandaları yüzünden müslüman cemaat içinden münafıklar doğdu, ki her önemli olayda ve aşamada müslümanları zor duruma sokmaya ve kösteklemeye çalıştılar. Yahudiler ve münafıklar Hz. Peygamber'e karşı suikast düzenlemek ve onu öldürmeyi planlamaktan da geri kalmadılar.

On Yedinci Bölüm: HRİSTİYANLIĞIN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ

17.1. HRİSTİYANLIĞIN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ

17.1.1. Nasarâ Kelimesinin Tanımı

Bazı kimselere göre, "Nasârâ" (Hıristiyanlar) kelimesinin kökü, Hz. İsa (a.s.)'nın doğduğu yer olan "Nâsıra"dır. Fakat bu kelime aslında "Nusret" kökünden çıkmıştır. Bunun dayanağı, Hz. İsa'nın şu sözleridir: "Men ensârî ilâhi (Allah'ın yolunda kimler benim yardımcılarım olacaktır) Hz. İsa'nın bu sorusunu, şöyle cevaplandırmışlardı: "Nahnu Ensâr-Ullâhi" (Biz Allah'ın işinde (size) yardımcı olacağız). Hıristiyan yazarlar yalnızca yüzeysel benzerliğe bakarak, Kur'ân-ı Kerim'de "Nasârâ" kelimesinin, "Nasırıyye veya Nâsırî'den kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Hıristiyanlığın ilk yıllarında Nasırıyye (Nazarenes) adında bir mezhep vardı. Buna mensup olanlara hakaretle Nasırî ve Eybûnî denilirdi. Hıristiyan yazarlar, Kur'ân-ı Kerim'in bu mezhep veya grup için kullanılan ismi bütün Hıristiyanlara atfettiğini yazmışlardır. Fakat Kur'ân-ı Kerim, bizzat Hıristiyanların kendilerine "Nasârâ" dediklerini beyan ediyor (Âl-i İmran: 52). Ayrıca, Hıristiyanlar hiçbir zaman kendilerine "Nasırî" dememişlerdir.

Şurada şunu da belirtelim ki, Hz. İsa (a.s.) kendisine tâbi olanlara hiçbir zaman "Hıristiyan" veya "Mesihî" ismini vermemişti. Zira, Hz. İsa kemli adına mensup olan yeni bir dîn'in temelini atmaya gelmemişti. Hz. İsa'nın işi, geçmişte Hz. Musa (a.s.), ondan önce ve ondan sonra gelen bütün peygamberlerin davetini ve mesajını tekrarlamasıydı. Hz. İsa'nın vaaz ettiği din her zamanki gibi aynıydı. O sadece bu dinin unutulmuş talimatını yenilemeye ve tekrarlamaya gelmişti. Bundan dolayıdır ki, aralarında doğduğu İsrail oğullarının dışında herhangi bir cemaat kurmaya teşebbüs etmedi. Ayrıca Musevî şariatından başka bir şariat da icat etmedi ve buna ayrı isim vermedi. Zâten Hz. İsa'nın ilk havari, ve arkadaşları kendilerini İsrail oğullarından ayrı saymıyorlardı. Hz. İsa'ya tabi olanlar ayrı bir cemaat veya ayrı bir ümmet olarak belirmediler. Kendilerine bir takım ayrıcalık veya belli özellikler yakıştırmadılar. Hz. İsa'nın dinini kabul edenler diğer Yahudiler ile birlikte Kudüs'teki Büyük Mabed'e ibadete giderlerdi ve kendilerinin Musevî şariatına bağlı olduklarını belirtirlerdi. (Bk: Kitâbul A'mâl, 3: 1-10, 14-15, 21-22).

17.1.2. Hıristiyan'ların, Yahudi'lerden Kopması

Bundan sonra Hıristiyanlar ile İsrail oğulları veya Yahudilerin birbirinden kopması hızla gerçekleşti. İki taraf da bu kopuş ve ayrılışı vazgeçilmez hale getirdi. Bir yandan, Hz. İsa'ya tâbi olan cemaat'ten Aziz Paul, Hz. Musa'nın şariatından kendilerini azâd etti ve sadece Hz. İsa'ya iman

etmenin âhirette kurtuluşları için yeterli olduğunu ilân etti. Diğer yandan, Yahudi din adamları, ulema ve kâhinler Hz. İsa'ya tâbi olanların tümünün Allah'ın yolundan sapmış olduğunu, mürted ve dinsiz olduğunu belirterek bunları, İsrailoğulları veya Yahudi topluluğundan ihraç ettiler.

Fakat, Hz. İsa'ya tabi olanların Yahudi topluluğundan ayrılmasına rağmen, ilk dönemlerde kendisine mahsus hâlâ herhangi bir ismi yoktu. Bizzat Hz. İsa'ya tabi olanlar bu dönemlerde kendilerine bazen "talebe" veya "öğrenci" (şâkird) ve bazen "kardeşler", "mü'minler" ve "mukaddes " olanlar" demişlerdir. (Bk: Kitab-ul A'mâl). Buna mukabil, Yahudiler bunlara hakaret kastıyla bazen "Galîlî ve bazen "Nasırîlerin bid'ate kapılmış fırkası", derlerdi. (Bk: Kitab-ul A'mal, 25: 5, İncil, Luka, 13: 2). Hristiyanlara verilen bu hakaret dolu isim, Hz. İsa'nın doğum yerinin, Filistin'in Galile bölgesinde bulunan Nasıra şehri olduğu için uygun görülmüştü. Fakat bu alaylı isimler fazla tutmadı ve Hz. İsa'ya tâbi olanlar bu isimlerle meşhur olmadılar.

17.1.3. Hristiyan Adı Nasıl Doğdu?

Bugün dünyaca bilinen ve kullanılan Hristiyan (Mesîhi) kelimesinin mücidî Antakya'lı müşriklerdir. Antakya'lı müşrikler ilk defa M.S. 43-44 de bu ismi, Hz. İsa'nın taraftarlarına taktılar ve bu isim o zamandan beri geçerli sayıldı. İncil ve diğer tarih kitaplarındaki kayıtlara göre, Aziz Paul ile Barnabas, Antakya yöresine gelip dinlerini vaaz

etmeye başladıkları sırada, kendilerine karşı çıkan müşrikler tarafından alaylı olarak "Hıristiyan" olarak çağırılmaya başlandılar. (Kitâb-ul A'mâl: 11-26). Hz. İsa'ya tabi olanlar tabii ki bu isimle çağrılmak istemiyorlardı, ama bu isim gittikçe yaygınlaşınca onların büyükleri de bunu benimsemekte mahzur görmediler. Nitekim, din adamları ve uleması halkı şöyle teskin etmeye çalıştı: "Eğer sizin düşmanlarınız, sizin Hz. İsa'ya bağlı olduğunuzu belirtmek amacıyla size Mesihi (Hıristiyanlar) diyorlarsa, bunda utanılacak ne var?" (I- Peter, 4: 16). Sözün kısası, Hz.İsa'nın havarileri ve ona tabi olanlar yavaş yavaş bu isme alıştılar ve kendileri de bunu kullanmaya başladılar. Zamanla, bu kelimenin alaylı tarafı da unutulmuş oldu.

İşte bu sebeplerden dolayıdır ki, Kur'ân-ı Kerim'de Hz. İsa'ya tabi olanlara hiçbir zaman "Hıristiyan" denilmemiştir. Aksine, onlara "nasârâ" oldukları ve Hz. İsa ile Havarileri arasında şu sözlerin geçtiği hatırlatılmıştır. "İsa, kavminde küfrü hissettiğinde: 'Bana, Allah için yardımcı kimdir?' dedi. Havariler, 'Allah'ın yardımcıları biziz. Müslüman olduğumuza şahid ol.'" (Âl-i İmrân: 52). Yani, Kur'ân'a göre Hıristiyanlar, hakikî manâda "nasârâ" veya "ensâr" (yardımcı) dırlar. Fakat ne gariptir ki, Hıristiyan misyonerleri ve diğer kimseler kendilerini, Kur'an-ı Kerîm'in, "Hıristiyan" gibi aslında alaylı ve zâta mahsus bir isim yerine "nasârâ" gibi tarihi ehemmiyeti haiz nisbeten daha kibar bir adla çağırdığına kızıyorlar.

17.1.4. Hıristiyanlığın Ortaya Çıkış Tarihi

Gerek "Yahudilik" gerekse "Hıristiyanlık" genellikle bilinen şekilleriyle asıl doğdukları tarihten çok sonra ortaya çıkmışlardır. Yahudilik bugünkü bilinen şekli, dinî inanç, hususiyet, ibadet tarzları merasim ve Şeriatlarıyla M.Ö. 300-400'da doğmuştur. Aynı şekilde Hıristiyanlık da, Hz. İsa'dan sonra bugünkü şeklini almıştır.

Şimdi asıl üzerinde durulması gereken nokta şudur: Gerek Yahudi, gerekse Hıristiyanlar, doğru ve gerçek dinin kendilerinininki olduğunu bu dinleri kabul etmemiş olanların hidâyetli ve imanlı olmadığını kabul ederler. Bir an için bunun böyle olduğunu kabul edelim. Fakat böyle olunca ortaya önemli bir soru çıkmaktadır: Madem ki doğru yol Yahudilik veya Hıristiyanlıktır, o zaman Yahudilik ve Hıristiyanlıktan önceki bütün dinler ve peygamberleri de yok saymalıyız. Geçmişteki bütün peygamberlerin maazallah yalancı ve sahtekâr olduğunu kabul etmeliyiz. Bilindiği üzere, Hz. İbrahim ve diğer pek çok güzide peygamber, sâlih ve dindar kişiler, adı geçen iki dinden yüzyıllar önce doğmuşlardı ve bunların Yahudiler de, Hıristiyanlar da hidâyetli, imanlı ve doğru yolda olan kişiler olduğuna inanırlar. Demek ki, ne Yahudiler ne de Hıristiyanlar bunların yalancı ve sahtekâr olduğunu söylemiyorlar. Böylece kendi kendilerini yalanlıyor ve çelişkiye düşüyorlar. Ya söyledikleri ilk söz doğrudur ve adı geçen peygamberler sahtedir, ya da bu peygamberler doğru ve gerçektirler ve kendileri yalan ve sahtedirler. Aynı noktadan

hareketle, Yahudilik ve Hıristiyanlık olmaksızın geçmiş peygamberlerin hidayet buldukları ve başkalarını doğru yola sevk ettikleri söylenebilir. O halde, Yahudilik ve Hıristiyanlık'tan önce de sonra da insanların hidâyet bulmaları mümkündür. Bu hidâyet aslında Yahudilik ve Hıristiyanlık gibi kısır dinî çekişmeden doğan din ve mezheplerde değil, evrensel ve ebedî bir gerçekte saklıdır.

Zâten Yahudiler ile Hıristiyanların mukaddes kitaplarında, Hz. İbrahim (a.s.)'in tek Allah'tan başka kimseyi ilâh olarak kabul etmediği, kimseye tapmadığı, itaat ve kulluk etmediği açık açık belirtilmiştir. Hz. İbrahim'in en büyük görevi, Allah'a ortak koşulmasına şiddetle karşı koymaktı.

Bundan çıkan netice şudur: Gerek Yahudilik gerekse Hıristiyanlık, ecdâdlarının en büyüğü olarak saydıkları Hz. İbrahim ve O'nun Tevhid'e dayalı Hak dininden caymış ve yanlış yola sapmışlardır, zira ikisi de şirke açık kapı bırakmış, hatta bunu temel inançları arasına sokmuş ve fiilen tatbik etmişlerdir.

17.1.5. Hıristiyanların, Hz. İsa'yı Tanrı İlân Etmeleri

Hıristiyanlar, dünyaya çıkışlarının ilk döneminde Hz.İsa'nın şahsiyetine insanlık ve tanrılık ile ilgili bazı sıfatları öylesine karıştırdılar ki, Hz. İsa'nın şahsiyeti ve varlığı bir muamma oluverdi. Hıristiyan din adamları lâf kalabalığı ve gevezelikle meseleyi ne kadar çok halletmeye çalıştılsa o kadar karmaşık bir hal aldı. Hıristiyan ulemadan bazıları, Hz.

İsa'nın insanlık haline ağırlık verdiler ve kendisinin Allah'ın oğlu ve üç daimî tanrıdan biri olduğuna karar verdiler. Hz. İsa'nın karmaşık kişiliğinde ulûhiyet ve tanrılık sıfatlarının fazla olduğunu zannedenler, kendisinin insan şeklinde bir tanrı olduğunu belirttiler ve kendisine Allah diyerek diz çöktüler. Bu iki aşırı fikrin ortasında yol almaya çalışanlar ise bir takım tefsîr, te'vîl, açıklama ve tahminler ile öyle bir tez ortaya koydular ki, buna göre Hz. İsa hem insan, hem tanrı oluverdi. Hz. İsa'nın bu iki ayrı sıfatı, icabında birbirinden ayrılabilir ve birleşebilirdi.

17.1.6. Hz. İsa'nın, Allah'ın Kelimesi Olmasının Anlamı

Nisâ suresinde şöyle buyurulmuştur:

"Muhakkak, Meryem'in oğlu İsa, Allah'ın Resûlü ve Meryem'e ilka eylediği kelimesi ve ondan, Allah tarafından bir ruhtur". (âyet; 171)

Dikkat edilirse, burada "kelime" sözcüğü kullanılmıştır. Hz. Meryem'e ilka edilen veya gönderilen kelime'nin anlamı, Cenab-ı Allah'ın Meryem'in rahmine nâzil ettiği "fermân"dır. Yani, Hz. Meryem'in rahmine, bir erkeğin dölünü almadığı halde, Hz. İsa'ya gebe kalma emri verilmişti. İlk başta, Hz. İsa'nın babasız doğmasının sırrının bu olduğu Hıristiyanlara belirtilmişti. Fakat, Yunan felsefesinin etkisinde kalan Hıristiyanlar, "kelime"nin anlamını "kelâm" veya "nutuk" (Logos) olarak kabul ettiler. Daha sonra, bu kelâm ve

nutuk'tan, bizzat Allah'ın konuşma özelliği anlamı çıkarıldı. Bununla yetinilmedi ve daha sonra, Allah'ın kişisel özelliğinin, Hz. Meryem'in karnına girip Hz. İsa'nın şeklini aldığı tahmini yapıldı. Böylece, Hristiyanlarda Hz. İsa'nın ulûhiyeti ve tanrılığı ile ilgili yanlış bir inanç ve kavram gelişmiş oldu. Hristiyanlar bundan böyle, Cenab-ı Allah'ın bizzat kendisini veya ezelî vasıflarından olan kelâm ve nutkunu, Hz. İsa'nın fiziki varlığı ile dünyaya gösterdiğine inanmaya başladılar.

17.1.7. Teslis (Sülûsiyet) Akidesi

Nisâ sûresinin 171. âyetinde Hz. İsa (a.s.)'nın (Allah tarafından) bir Ruh olduğu söylenmiştir. Bakara sûresinde ise aynı konuya şöyle değinilmiştir:

"Biz temiz (Mukaddes) ruh ile Mesih (İsa)'e yardım ettik."

Her iki âyetin anlamı şudur: "Cenab-ı Allah, Hz. İsa'ya her türlü kötülükten arınmış temiz bir kalp, ruh ve huy vermiştir." Hz. İsa'nın kalbi ve ruhu ancak Hak ve doğruluğu biliyordu ve kendisi adeta bir ahlâk ve fazilet simgesiydi. Gayet tabii ki Hristiyanlara da, Hz. İsa'nın bu özelliği taşıdığı belirtilmişti, ama onlar bunu yanlış yorumladılar ve büyük mübalağa yaptılar. Onlar, "Allah tarafından bir Rûh" ibaresini bizzat Allah'ın Ruhu (Ruhullah) ve "Ruh-ul Kuds" deyimini, yanlış yorumlayarak, "Hz. İsa'ya hulûl etmiş olan Allah'ın mukaddes Ruhu" yapıverdiler. Halbuki, bugün dahi Matta İncili'nde şöyle bir cümle yazılıdır: "Melek ona (Yusuf Neccar'a) rüyasında göründü ve dedi ki, 'Ey Davûd oğlu Yusuf, zevcenin

kendi evine getirmekten korkma, zira onun karnında ne varsa Ruh-ul Kuds (Mukaddes Ruh)'un kudretiyle vardır. (Bölüm I, âyet: 2). İşin aslına bakılırsa, Hristiyanlar hem "Tevhid'e hem 'Teslis'e inanıyorlar, İncilde yer alan Hz. İsa'nın açık sözlerine bakılırsa, Hristiyanlardan hiçbiri Allah'ın tek olduğunu inkâr edemez. Hz. İsa çeşitli vesilelerle Allah'ın tek olduğunu ve hiçbir ortağı bulunmadığını ifade etmiş ve bu ifadeler İncil'de aynen yer almışlardır. O halde, gerçek dinin Tevhid'e dayalı olduğunu Hristiyanlar bile inkâr edemezler. Fakat, Hristiyanların yanılgısı, "Allah'ın kelimesi" ve "Ruhullah" gibi deyimleri yanlış yorumlamalarında saklıdır. Daha önce işaret ettiğimiz gibi Hristiyan uleması, "kelime"den, Allah'ın kelâmı ve nutkunun Hz. İsa'nın varlığında ifade bulunduğunu, anladılar ve Allah'ın ruhunun O'na duhûl ettiğini ve böylece kendisinin bir Tanrı olarak dünyaya geldiğini sandılar. Bunun içindir ki, Hristiyanlar Hz. İsa ve Mukaddes Ruh'un ulûhiyetini Allah'ın ulûhiyetiyle kabul etme gereğini duydular. Hristiyanların dinî inançlarına böylesine önemli bir unsurun girmesi Tevhîd ile ilgili akide ve inançlarını olumsuz yönde etkiledi ve kendilerini tam bir çıkmaza soktu. Onlar için en büyük mesele, Tevhîd'siz bir Teslîs Akidesi'ni, ve Teslis'siz bir Tevhid akidesini bir arada tutmak ve denge kurmak olarak ortaya çıktı ve ne yapacaklarını şaşırdılar. Ne var ki, ortaya çıkan bu düğüm yüzyıllar geçmesine rağmen bir türlü çözülemedi. Hristiyan din adamları ve uleması, geçen 180 yıldan beri bizzat kendi yarattıkları sorunu çözemediler. Bu mesele zamanla daha da

karmaşık bir hal almaya başlamıştır. Aralarında sayısız mezhep ve gruplar doğmuştur ki, bazıları birbirine tam zıt fikir, görüş, inanç ve felsefe taşımaktadırlar. Hristiyanlarda ne kadar mezhep varsa o kadar tevhid kavramı doğmuş ve gelişmiştir. Bu mezheplerden bazıları birbirine kâfir ve dinsiz demeye başlamışlardır. Kiliseler bölünmüş ve topluluk parçalanmıştır. Halbuki işin aslına bakılırsa, Tevhid ile ilgili zorluğu, ne Allah ne de O'nun sevgili peygamberi Hz. İsa (a.s.) yaratmışlardır. Bu belâyı Hristiyanlar bizzat kendi başlarına açmışlardır. Zâten, bir yandan Allah'ın tek olduğunu kabul etmek ve bir yandan üç tanrının bulunduğuna inanmak ve buna göre hareket etmek, çözülecek bir düğüm değildir. Bu düğüm yanlış anlama ve yanlış yorumlamadan kaynaklandığı için bu yanlış anlamaya son verilmelidir ve doğru yola gidilmelidir. Onlar, Hz. İsa (a.s.) veya Ruhul Kuds'ün ulûhiyetini nazarı itibara almadan sadece Tek Allah'ı ilâh olarak kabul etmelidirler: Allah'ın herhangi bir ortağı olmadığını ve Hz. İsa'nın sadece onun peygamberi ve elçisi olduğunu teslim etmelidirler. Hz. İsa'ya herhangi bir tanrısal sıfat ve isim yakıştırmamalıdır.

17.1.8. Şirk, Evliya ve Aziz'lere Tapınma Devri

Hristiyanlar, Hz. İsa'dan sonra Tevhid mefhumunu zedelemekle kalmadılar, bir çeşit putperestliğe de başladılar. Bir tek Allah yerine üç Tanrı'nın olduğunu sanan Hristiyanlar, özellikle Katolikler, beşinci yüzyıla gelindiğinde şirke ve azizler ile mezarlara tapma hareketine başladılar. Bu

dönemde Hz. İsa'nın yakın arkadaşlarına, havarilere, azizler, evliyalar ve diğer pek çok şahsiyete tapılmaya başlandı. Kiliselere Hz. İsa, Hz. Meryem ve havariler ile hurilerin putları yerleştirildi. Kehf sahipleri (Eshab-ı Kehf'nin ortaya çıkışından birkaç yıl önce, yani M.S. 431'de bütün Hristiyan âleminin din adamları ve rahipleri Efes'te bir araya gelerek Hz. İsa'nın ulûhiyeti ve Hz. Meryem'in "Tanrı'nın Anası" akidesini resmen kabul ettiler. Kiliseler Konseyi tarafından oybirliğiyle alınan bu karar, Hristiyanların resmi inancı hüviyetini kazandı. Bu tarihi göz önünde bulundurduğumuz takdirde, Kur'ân-ı Kerim'in Kehf Sûresinin 21. âyetinde, "O sırada onlar aralarında bunların işini nizalaşıyorlardı" olarak bahsedilen zümrenin, Tevhid'e inanmış ve doğru yolda olan Hristiyanlara hâkim olan müşrik, menfaatçi ve bozguncu grup olduğunu anlayabiliriz. O sıralarda Hristiyan âleminin siyasî ve dinî iktidarı işte bu sapık ve çıkarıcı kimselerin ellerinde idi. Bunlar şirkin bayraktarıydılar ve halkın umumî arzusuna aykırı olarak Kehf sahiplerinin bir türbesini inşa edip, bir mâbed haline getirmek istiyorlardı.

17.1.9. Bugünkü Hristiyanlık ve Aziz Paul

Hz. İsa'ya tabi olanlar önceleri kendisinin sadece Allah'ın peygamberi olduğunu biliyor, Musevi Şeriatına göre hareket ediyor ve akideler ile talimat ve ibadetler bakımından kendilerini Yahudiler veya İsrail oğullarından ayrı saymıyorlardı. Hz. İsa'ya tabi olanlar ile Yahudiler arasında sadece bir fark vardı: Bunlar Hz. İsa'nın peygamberliğine iman

etmişken, Yahudiler O'nun peygamberliğini tanımıyorlardı. Fakat bundan sonra, Hristiyanlar ile Yahudilerin yolları gittikçe ayrıldı.

Aziz Paul, Hz. İsa'ya tabi olanların cemaatine girdikten sonra yeni dini yaymak için türlü türlü tedbirlere başvurdu. Aziz Paul, Romalılar Yunanlılar ve Yahudi olmayan diğer milletleri de Hristiyanlar arasına katmak istedi ve bu amacı elde etmek için, Hz. İsa'nın getirdiği dinden tamamıyla farklı bir dini yaymaya başladı. Bu din temel yapısı akide ve inançlar ile ibadetler bakımından, Hz. İsa'nın getirdiği dinden çok farklıydı. Gerçek şu ki, Aziz Paul hiçbir zaman Hz. İsa'nın yakın dostu ve arkadaşı olmamıştı. Tam aksine O'nun muhalifi ve düşmanıydı. Paul, Hz. İsa'nın vefatından sonra da birkaç yıl O'na tabi olanlara düşmanlık etti. Fakat daha sonra bu dini cemaate girip kendine göre yeni bir din icad etmeye başlayınca kendi yaptıklarının lehinde Hz. İsa'nın hiçbir söz ve fiilini örnek almadı ve sadece kendi inanç, düşünce ve ilhamlarını temel olarak kabul etti. Bunu yaparken başlıca amacı, dini herkes tarafından hoş görülür ve kabul edilebilir hale getirmesiydi. Aziz Paul, ne olursa olsun, bu dini Yahudilerin dışındaki diğer milletlere de kabul ettirmeye kararlıydı. Bu hedefe varabilmek için Hristiyanların, Musevî veya Yahudi şeriatından kopmalarını sağladı. Bir Hristiyan'ın Yahudiliğin her türlü sınırlama, kısıtlama ve vecibelerinden âzâd olduğunu ilân etti. Dolayısıyla, yemek ve içmek konusunda her türlü haram ve helâl ayırımını ortadan

kaldırdı. Yabancıların, yeni dine girmekten çekinmelerine sebep olan "sünnet" ananesine de son verdi. Bunun yanı sıra, Hristiyanlık'ta şirki ilk başlatan da Aziz Paul oldu. Nitekim Hz. İsa'nın ulûhiyetini ortaya attı. O'nun Allah'ın oğlu olduğunu iddia etti ve çarmıha gerilmek suretiyle Âdem oğullarının bütün günahlarının kefareti ödediğini de öne sürdü. Müşrik kafalara böyle bir mizansen çok elverişliydi ve onlar kitleler halinde Hristiyanlığı kabul etmeye başladılar. Hz. İsa'nın ilk havarileri ve en yakın arkadaşları bu batıl inanç ve bida'tlere şiddetle karşı koymaya çalıştılar, ama güçleri yetmedi. Aziz Paul'un din ile ilgili yeni kaide, kural ve inançları, halk kitlelerine çok cazip geldi. Çünkü gevşettiği bağ ve kaldırdığı sınırlar eskiden, hem Hristiyanlara hem Hristiyan olmayanlara çok ağır geliyordu. Bunlar ortadan kalkınca diğer milletlerden İnsanlar akın akın Hristiyanlığa girmeye başladılar. Fakat her şeye rağmen üçüncü yüzyıla kadar Hz. İsa'nın ulûhiyetine karşı çıkan pek çok Hristiyan vardı.

17.1.10. Aziz Paul'un İnançlarının Yayılışı

Ancak dördüncü yüzyılın başında, yani 325'te İznik'te (Nicaea) kurulan Kilise Meclisi, Aziz Paul'un Hristiyanlıkla ilgili ortaya koyduğu umdeleri resmen kabul etti. Böylece, Hristiyanlık resmen ayrı bir din halini aldı. Daha sonra Roma İmparatorluğu da bu dini kabul etti ve İmparator Theodosius zamanında bütün imparatorluğun resmi dini Hristiyanlık olur verdi. Bundan sonra, gayet doğal olarak, Aziz Paul'un

umdelerine aykırı olan bütün kitap ve eserler gayri meşrû ilân edilerek imha edildi. Sadece Aziz Paul'un akide, umde ve sistemine uygun olan eserler mu'teber ve güvenilir sayıldı ve bunlara dokunulmadı. Miladî 367'de Athanasius'un bir mektubuna göre geçerli ve güvenilir kitapların ilk mecmuası hazırlandı. Toplanan bu kitaplar Miladî 382'de Papa Damasius'un başkanlığında toplanan Kilise Meclisi tarafından onaylandı. Milâdi beşinci yüzyılın sonlarına doğru Papa Gelasius sadece bu kitapların meşrû, muteber ve güvenilir olduğunu tasdik etmekle kalmadı, aynı zamanda, mu'teber ve meşrû olmayan kitapların listesini de hazırladı. Ne var ki, bu ayırım Aziz Paul'un inanç ve öğretilerine göre yapılmıştı. O inanç ve öğretiler ki, bunları Hz. İsa'nın talimatı arasında bulmak hiç de mümkün değildir. Hatta, Aziz Paul'un işareti üzerine hazırlanan İncillerde de yer alan Hz. İsa'nın sözlerinde bile bu umdeler yoktur.

17.1.11. Ruhbanlığın Ortaya Çıkışı ve Sebepleri

Hz. İsa'nın vefâtından sonra 200. yıla kadar Hıristiyanlar, ruhbanlık diye bir şey bilmezlerdi. Ne var ki, Hz. İsa'dan sonra O'nun talimatını tahrif ederek ortaya yepyeni bir din çıkaran kimseler ruhbanlık geleneğinin de temelini atmışlardı. Hıristiyanlık, kendi tahrif edilmiş şekliyle ruhbanlığın mikroplarını taşıyordu. Ruhbanlığın ortaya çıkmasını sağlayacak düşünce ve görüşler bir kerre bu dine girmişlerdi. Her şeyi terk edip bir köşeye çekilmeyi ideal ahlâk'ın bir parçası olarak saymak ve izdivaç ile diğer dünyevi

işlerde dervişliği tercih etmek zâten ruhbanlığın çekirdeğini oluşturmaktadırlar. Bu tür düşünce ve görüş, tahrif edilmiş olan Hıristiyanlıkta başından beri vardı. "Tecerrüd" (dünya işlerinden ayrılmak), "takaddüs" (kutsallık)'e eşit sayılıyordu. Bu sebeple kiliselerde dini vazifeleri yerine getirmekle yükümlü olanların evlenmeleri, çoluk çocuğa karışmaları ve dünya işleriyle uğraşmaları hoş karşılanmıyordu. Böylece, Üçüncü yüzyıla kadar bu mesele bir fitne halini aldı ve ruhbanlık bulaşıcı bir hastalık gibi bütün Hıristiyan dünyasını sardı.

17.1.11.1. Üç Sebep

Hıristiyanlıkta ruhbanlığın gelişmesinin üç büyük tarihi sebebi vardı:

Birincisi, eski çağların müşrik toplumunda seks, fuhuş, ahlâksızlık ve dünya sevgisi aşırı bir seviyeye yükselmişti. Buna karşı koymak için Hıristiyan uleması ılımlı olmak yerine aşırı bir yol benimsediler. Hıristiyan din adamları ve uleması namus ve iffet üzerinde o kadar durdular ki, nikâh şeklinde olsa dahi, bizzat erkek ile kadın arasındaki temas ve birleşmenin cenabetli ve pis bir iş olduğunu ilân ettiler. Bu dinî çevreler dünya sevgisine karşı o kadar sert bir tepki gösterdiler ki, dindar kişilerin dünyanın herhangi bir nimetinden faydalanmaları imkânsız hâle geldi. Güzel ahlâk'ın ölçüsü, bir insanın müzmin bekâr kalması ve her bakımından dünyayı terk etmesi oluverdi. Aynı şekilde, insan toplumunun

diğer bazı münasebet ve zevklerine karşı da bazı tedbirler alındı ve her türlü zevk, haz, keyif ve lezzet'i terk etmek, nefsi öldürmek, arzu ve istekleri bastırmak yüksek ahlâkın hedefleri haline geldi. Yine aynı şekilde, türlü türlü yollarla vücuda eziyet vermek, ruhanilik ve ermişliğin delili ve kemâli haline geldi.

İkincisi, Hıristiyanlık gittikçe halk kitleleri tarafından kabul edilmeye başlayınca, azizler, din adamları ve kiliseler, kendi dinlerini mümkün olduğu kadar geniş halk kitlelerine yaymak hevesiyle herkesin alıştığı kötü inanç ve huylarını da olduğu gibi kabul etmeye başladılar. Havariler ve azizlere tapma, putperestliğin başka bir türü olarak zuhur etti. Horus ile İsis'in putları yerine Hz. İsa ve Hz. Meryem'in putlarına tapılmaya başlandı. Saturnalia'nın yerine Noel bayramı kutlanmaya başlandı. Eski çağlarda yaygın olan yıldızlara göre fal bakma, falcılık, zikir, muska ve hortlakla cinlerin kovulması için özel dua ve merasimler, Hıristiyanlar arasında yeniden makbul oldu. Bunun gibi, halk arasında, pasaklı, bakımsız, aç, açıkta ve çıplak olan bir kimsenin derviş, veli ve ermiş kişi olduğu inancı da yaygın olduğu için Hıristiyan kilisesinin din adamlarının bir bölümü de bu yolu seçti. Bu gibi insanların "kerâmet"leri ile ilgili hikayeler çoğaldı ve hatta bu konuda birçok kitaplar yazıldı.

Üçüncüsü, Hıristiyanlarda dinin gerçek sınırlarını tâyin edecek güvenilir ve muteber şariat veya sünnet diye bir şey yoktu. Hıristiyanlar Musevi şariatını zâten bırakmışlardı ve

İncil kendi başına mükemmel ve geniş kapsamlı bir talimatnâme değildi, veya en azından öyle sayılmıyordu. Bu sebepten dolayıdır ki, Hristiyan uleması, gerek kendi dinlerinin dışındaki toplumlar ve filozofların etkisiyle, gerekse kendi yanlış tutum ve eğilimleri neticesinde her türlü bid'ate kapıları açık bıraktılar. Bu, çeşitli bid'atlerden biri de ruhbanlıktı.

17.1.11.2. Ruhbanlığın Kaynak ve Öncüleri

Hristiyan dininin ulema ve din adamları, ruhbanlığın felsefe ve uygulamasını, Budizm'in rahipleri, Hindu dininin fakirleri ile eski Mısır'ın münzevi hayat yaşayanları, İran'ın manvileri ve Phlaton (veya Philatinus) un müşrikleri'nden esinlenerek almışlardı. Hristiyanlar bunu nefsin temizlenmesi, ruhanî bakımdan yükselme ve Allah'a yaklaşmanın bir yolu olarak görüyorlardı.

Bu yanlışlığı yapanlar öyle sıradan İnsanlar değildi. Bu işi yapanlar, Miladî üçüncü yüzyıldan yedinci yüzyıla kadar (yani Kur'ân-ı Kerim'in inişine kadar) gerek Doğu'da gerekse Batı'da Hristiyanlığın en önde gelen simaları, en muhterem şahsiyetleri ve dinî liderleri meselâ Aziz Athanasius, Aziz Basil, Aziz Gregory, Aziz Nazlanzin, Aziz Kreisosem, Aziz Ambross, Aziz Jerom, Aziz Augustin, Aziz Benediet, ve Büyük Gregorydiler. Bunlar, kendileri rahip olup, ruhbanlığın en büyük savunucuları idiler. İşte bu dini liderler Kilise'de ruhbanlığın başlaması ve yayılmasının öncülüğünü yaptılar.

17.1.11.3. İlk Rahip ve İlk Manastır

Tarih'te Hristiyanlar arasında ruhbanlığın ilk önce Mısır'da başladığı kayıtlıdır. Ruhbanlığın kurucusu Aziz Anthony idi. Miladî 250'de doğan ve 350'de ölen bu din adamı, Hristiyanlığın ilk rahibiydi. Aziz Anthony, Feyyum bölgesinin, bugün Deyr-ul Meymûn olarak bilinen Pespîr mevkiinde ilk manastırı kurdu. Aynı rahip, ikinci manastırı Kızıldeniz kıyısında kurdu ki, bugün Deyr-i Mâr-Antonios olarak bilinmektedir. Hristiyanlıkta ruhbanlığın temel felsefe, inanç ve talimatı onun tarafından geliştirilmiştir.

Aziz Anthony'nın başlattığı bu hareket Mısır'da çığ gibi büyüdü, ve kısa bir zamanda ülkenin her tarafında rahip ve rahipler için manastırlar kurulmaya başlandı. Bu manastırlardan bazıları o kadar büyüktü ki, bazen bir yerde üç bine yakın rahip ve rahibeler oturabiliyorlardı. Milâdi 325'te yine Mısır'da bir Hristiyan aziz Pakhomius ortaya çıktı. Bu aziz, rahib ve rahibelerin oturmaları için 10 adet büyük manastır inşa ettirdi. Bundan sonra manastır furyası. Suriye, Filistin ve Afrika ile Avrupa'yı da sardı. Kilise düzeni ilk önce ruhbanlık ile ilgili olarak önemli bir çıkmaza girdi. Çünkü din adamları ve Kilise, dünyayı terk etme, toplumdan kaçma ve fakir bir hayat sürmeyi, ruhanî bir yaşantı için ideal olarak kabul etmesine rağmen, rahipler ile rahibelerin dışında diğer insanların evlenmeleri, çoluk çocuklara karışmaları ve mal-ü mülke sahip olmalarını yasaklama hak ve selâhiyetine sahip değillerdi. Fakat bu çıkmazdan kurtulmanın bazı çareleri

arandı ve bazı hususlarda uzlaşma sağlandı. Özellikle, Aziz Athanasius, (M. 373'de öldü), Aziz Basil (379'da öldü) Aziz Augustin (430'te öldü) ve Büyük Gregory (609'de öldü)'nin vaaz ve telkinleri sayesinde ruhbanlık, Kilise'nin müstakil ve ayrılmaz bir müessesesi olarak şekillenmiş oldu.

17.1.11.4. Ruhbanlık Sisteminin Ayrıntıları

Hristiyanlık'taki ruhbanlık bid'atinin bazı özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

1) Ruhban sınıfının ilk özelliği, çeşitli dini ibadet, murakabe ve çileler ile insan vücuduna eziyet vermektir.

2) Hristiyan Ruhban sınıfı ve rahiplerinin ikinci hususiyeti pis, pasaklı ve kirli olmalarıydı. Rahip ve rahibeler temizlikten kaçınırlardı. Yıkama ve vücudu su ile temizlemek, onlara göre Allah'a tapma ve O'nu sevmeye gelenek haline gelmişti. Vücut temizliğini, ruhun cenabeti olarak görüyorlardı.

3) Bu ruhbanlık, evlilik hayatına ağır bir darbe indirdi ve nikâh bağlarını kesip attı. Hem de bu işi çok merhametsizce yaptı. Miladî dördüncü ve beşinci yüzyılda kaleme alınmış olan eserlerde ana fikir olarak bekârlık, cinsel ilişkiden kaçınma, meşrû izdivaçtan uzaklaşma ve bir köşeye çekilme en güzel ahlâki değer şeklinde işlenmiştir. İffet ve namusun anlamı, her türlü cinsî münasebetler, hatta karı-koca arasındaki meşru ilişkilerden uzaklaşma olarak yorumlanmıştır. Temiz bir hayat, bir kişinin kendi nefsinin

öldürüp, her türlü bedensel zevki yok etmekle eşdeğer tutulmuştur. Rahip ve rahibelere göre, arzular ve istekler ile heveslerden kaçınma ve bunları kontrol altında tutma, insanın içindeki vahşeti zararsız hale getirme amacını taşıyordu. Arzu, istek ve ihtiraslar yok edilince insanın içindeki hayvanî istek ve arzular da ortadan kaldırılmış oluyordu. Onlara göre zevk ve günah aynı anlam taşıyorlardı. Hatta neşelenmek dahi, Allah'ı unutmak anlamına geliyordu. Aziz Basil gülmeyi ve gülümsemeyi bile yasaklamıştı. İşte bu noktadan hareketle, ruhban topluluğu içinde erkek ile kadın arasındaki normal evlilik ilişkileri de yasaklanmıştı. Bir rahip için evlenmek şöyle dursun, bir kadının yüzüne bakması bile yasaklandı. Eğer bu rahip önceden evliyse, karısını terk edip kendisini tamamıyla dine vermesi öngörüldü. Erkekler gibi kadınlar da, erkeğe yaklaşmamaya, onlarla ilişki kurmamaya teşvik edildi. Allah'ın göklerdeki ve yerdeki saltanatında iyi bir yere sahip olabilmeleri için bakire ve bekâr kalmaları, evliyseler kocalarını bırakmaları tavsiye edildi. Aziz Jerom gibi önde gelen bir Kilise adamı, Hz. İsa için rahibe olup, ömür boyu bekâr kalan bir kadının aslında Hz. İsa'nın gelini ve o rahibenin annesinin tanrı, yani Hz. İsa'nın kaynanası olma şerefine nail olduğunu beyan etmiştir. Aziz Jerom bir başka yerde şöyle demiştir: "İffetin baltasıyla evlilik ilişkisi denilen ağacı kesmek, sâlik'in ilk vazifesidir". Bu dinî vaaz ve telkinler yüzünden kendisini dine adayan ve rahip ya da rahibe olmaya

karar veren bir Hıristiyanın ilk önce evliliği temelden sarsılmış ve zedelenmiş oluyordu.

Kilise düzeni, yaklaşık 300 yıl bu aşırı fikir ve görüşlere karşı şöyle ya da böyle direndiyse de, daha sonraki devirlerde fanatikler ve katı kuralları benimsemiş ve uygulamaya kararlı olan aziz ve din adamlarına yenik düştü. Miladi 4. yüzyılda Kilise'de dini vazife ve hizmetlerde bulunan kimselerin evlenmeleri ve evlilik hayatı sürmeleri son derece pis ve kötü bir olgu olarak kabul edildi. Nitekim, Milâdi 362'de Gengra'da toplanan Kilise Meclisi, izdivaçla ilgili her türlü düşünceleri yasakladı ve dine aykırı saydı. Bundan kısa bir süre sonra 386'da Roman Synod bütün papaz ve rahiplerin evlilik bağlarını koparmalarını istedi. Ertesi yıl ise, Papa Siricius bir genelge yayınlayarak, evlenen veya evli olduğu takdirde karısıyla cinsî münasebetlerini sürdürmekte olan bir papazın görevinden alınacağını ilân etti.

4) Ruhbanlığın en acımasız ve kötü tarafı, ana-baba, kardeşler ve evlâtlar arasındaki ilişkileri de baltalaması oldu. Hıristiyan veli ve azizlerin gözünde anne-baba'nın evlâtları, kardeşlerin kardeşleri ve evlâtların anne ve babaları için sevgi ve şefkatleri da birer günahı. Onlara göre, ruhanî ve manevî terakki ile saadet için bütün bu ilişkilerin kesilmesi şarttı. Hıristiyan ruhbanlarının felsefesine göre, Allah'ın rızasını ve sevgisini kazanmak isteyen bir kimsenin dünyada anne-babaları, kardeşleri ve evlâtlarıyla olan bütün münasebetlerini ve akrabalıklarıyla dostluklarını terk etmesi elzem idi.

5) Ruhban sınıfının, en yakın akrabalarına karşı katı ve acımasızca davranmaya zorlandıkları için, zamanla bütün insancıl düşünce ve duyguları da kaybolup gidiyordu. Bu sebepten dolaydır ki, dini konularda kendilerine muhalefet edenler ve din düşmanlarına karşı, kin, nefret ve merhametsizliğin en çirkin ve dehşet verici örneğini verirlerdi. Dördüncü yüzyıla kadar Hıristiyanlık'ta 80-90 mezhebin doğmasını bu katı, acımasız ve nefret dolu tavır ve muamelelere bağlayabiliriz. Aziz Augustin kendi döneminde 88 mezhep olduğunu belirtmiştir. Bu mezhepler birbirine karşı son derece kırıncı ve acımasızca bir tutum için de idiler. Bu mezhepler arasındaki nefret ateşini yakan ve körükleyen de yine rahip ve din adamlarıydılar. Bu dönemde karşıt mezhep ve grupta olanların en merhametsiz ve vahşi yollarla işkence edilmeleri, ezilmeleri, öldürülmeleri ve diri yakılmaları çok yaygındı. Bu dini kavga ve çatışmaların en büyük merkezi Mısır'ın İskenderiye şehriydi.

6) Gerçi ruhban sınıfı için dünyanın her zevki ve bütün insanî ilişkileri günâh ilân edilmiş ve yasaklanmıştı. Ancak para hırsı ve zenginliğe karşı herhangi bir sınırlama getirilmedi. Bir yandan fakir, kalender ve köşeye çekilmiş bir yaşantı teşvik ediliyor ve öğütleniyordu, ama bir yandan da rahipler ve din adamlarının servet toplamaları serbest bırakılmıştı. Nitekim, Miladi beşinci yüzyılın başında Roma piskoposu krallar gibi bir sarayda rahat ve lüks bir hayat yaşıyordu. Bu rahip dışarıya çıktığı zaman et arabaları ve

hizmetçilerinin alayı, tantana ve gösteriş bakımından imparator'unkinden hiç de az olmazdı. Yedinci yüzyıla kadar ise kiliselere ve manastırlara servet akımı bütün sınırları aşmıştı. Ruhban sınıfı arasında servet ve zenginliğin artmasının başlıca sebebi çok sayıda sahte kimselerin gerçek rahipler ile din adamlarının safına katılmalarıydı. Rahipler ise azizlerin büyük fedakârlık, cefakârlık ve tevekküllerinin neticesinde halk kitleleri kendilerine aşın derecede saygı ve bağlılık göstermeye başlayınca pek çok dünyacı, maddeci ve menfaatçi gruplar rahip ve rahibeler arasına karışıp dört elle mal-ü mülk toplamaya başladılar. Bu sahte kişiler bazı samimi, iyiniyetli ve fedakâr rahip ve din adamlarının karakterlerinin de bozulmasına sebep oldular.

7) İffet ve namus konusunda da ruhbanlık, tabiat ve insanın içgüdü ve diğer doğal istek ve arzularına karşı ilân ettiği savaşta da defalarca yenilgiye uğramıştır. Manastırlarda bazı ibadet, merasim ve murakabe ile zikirlerin, rahipler ile rahibeler tarafından beraberce yapılması gerekiyordu. Bu sebeple, rahipler ile rahibelerin beraber yaşamaları olağan bir hale geldi. Aralarındaki temas, aşırı rahiplik hayatı yüzünden bastırılmış olan şehvanî istek ve duygularını kamçılıyordu ve dolayısıyla, aralarındaki cinsî ilişkiler çok yaygın bir hal aldı. İbadet ve zikir, yataklarda yapılmaya başlandı! Zaten insan tabiatı, kendisine karşı gelen ve savaşanlardan acı ve intikam alır. Ruhbanlık, insan tabiatıyla savaşmakla öylesine bir çukura düştü ki, sekizinci yüzyıldan onbirinci yüzyıla kadar

Hristiyanlığın tarihi, insanlık tarihinin kara bir lekesi olarak kalmıştır. Orta çağlarda kaleme alınmış olan eserlerde, kilise ve özellikle rahibelerin oturdukları manastırların birer genelev haline geldiğinden yakınılmıştır. Bu manastırlarda gayri meşru çocukların doğmaları ve öldürülmeleri bir salgın halini almıştı. Ayrıca gerek rahipler, gerekse sahibeler arasında homoseksüel ilişkiler ve diğer ahlâksızlıklar alabildiğine yayılmıştı.

17.2. İNCİL'LERİN TARİH AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yahudiler gibi, Hristiyanların kutsal kitabı da gerçek şekliyle muhafaza edilmemiştir. Hristiyan dininde bid'at, yanlış inanç ve talimatın yayılmasının sebebi ise semavi kitabın tahrif edilmesidir. Halbuki İncil, Allah tarafından indirildiği şekliyle korunabilmiş olsaydı, Hristiyanlık herhalde bugünkü kadar değişik olmayacaktı.

17.2.1. Kaynakların Araştırılması

Bugün İncil olarak bildiğimiz Kutsal Kitap aslında dört ayrı kitabın mecmuasıdır, ki şöyle sıralanabilir: Matta, Markus, Luka ve Yuhanna. Fakat bu kitaplardan hiç biri Hz. İsa'ya inmiş veya onun tarafından hazırlanmış olan bir kitap değildir. Bilindiği gibi, Kur'ân-ı Kerim'de Hazreti Peygamber efendimize Allah tarafından vahiy olunan bütün sûre ve âyetler eksiksiz toplanmış bulunmaktadır. Fakat, Hz. İsa'ya

gelen vahiylerin tümünü bu kitaplardan hiçbirinde mükemmel bir şekilde görmemiz mümkün değildir. Ayrıca, peygamberliği süresince Hz. İsa'nın çeşitli vesile ve zamanlarda söylediği sözler, vaaz ve telkinler de aynen muhafaza edilmiş değiller. Kısacası, bize kadar gelen Hristiyan kutsal kitapları ne Allah'ın kelâmı ne Hz. İsa'nın sözlerinden meydana gelmişlerdir. Bunlar, aslında çeşitli zamanlarda Hz. İsa'nın havarileri ve havarilerinin öğrencileri tarafından yazılan kitaplardır. Adı geçen havari ve şâkirdler bu kitaplarda kendi akıl, anlayış ve görüşleri doğrultusunda Hz. İsa'nın hayatını ve eserleri ile vaaz ve talimatını dile getirmişlerdir.

17.2.2. Matta'ya Ait Olduğu Bildirilen Nüsha

Ancak bu kitaplar da öyle güvenilecek ve pek itibar edilecek cinsten değillerdir. Bu kitaplardan ilki, Hz. İsa'nın havarilerinden Matta'ya aittir, ya da öyle olduğu söyleniyor. Halbuki, tarihi kayıtlar bu kitabın Matta tarafından kaleme alınmadığını göstermektedirler. Matta'nın asıl hazırladığı kitap, "Logia" ortadan kaybolmuştur ve hiçbir nüshası hiçbir yerde bulunmamaktadır. Bugün ise Matta'ya ait olduğu bildirilen İncil'in yazarı, diğer kitapların yanı sıra Logia'dan da istifade eden meçhul bir şahıstır. Nitekim bu kitapta Matta'dan sanki yabancı bir şahıs imiş gibi söz edilmiştir^{83[1]}. Bunu dikkatle incelediğimizde, bunun Markus'un İnciline

^{83[1]} Bk: Matta. Bölüm 9 âyet 9: "Hz. İsa oradan ayrılarak hudutta Gümrük memuru olarak Matta adında bir kişiyi tâyin etti." Bu kitabın yazarı Matta olsaydı, herhalde böyle bir ifade kullanmayacaktı.

dayandığını fark edebiliriz. Şöyle ki, bu kitabta yer alan 1068 âyetten 470'i Markus İncilinde yer alan âyetlerin aynısıdır. Sonuç olarak, bu kitabın yazarı bir havari olsaydı, havari olmayan ve Hz. İsa ile hayatında hiç görüşmemiş olan bir kişinin kitabından yararlanmasına hiçbir gerek yoktu. Teolog ve Hristiyan din adamlarının tahminlerine göre, Matta'ya ait olduğu bildirilen İncil, Miladî 70'de yani, Hz. İsa'dan 41 yıl sonra yazılmıştır. Bazı ulema ve din âlimleri bunun yazılış tarihinin Miladî 90 olduğunu belirtmişlerdir.

17.2.3. Markus'a Ait Olduğu Söylenen Nüsha

İnciller'in mecmuasında yer alan ikinci kitabın Markus'a ait olduğu söyleniyor ve kendisinin bu kitabı gerçekten ele aldığı belirtiliyor. Fakat bu zât hiçbir zaman Hz. İsa ile görüşmemiştir. Markus, Hz. İsa'nın müridi de değildi. Bu her iki husus tarih kitaplarından sabittir^{84[2]}. Aslında Markus, aziz ve havari olan Peters'in müridi olup, onun söylediklerini Lâtinceye çevirirdi. Bu sebeple, Hristiyan yazarları, Markus'un, Aziz Peters'in tercümanı olduğunu belirtirler. Tahminlere göre, Markus İncili Miladî 63-70'te yazılmıştır.

17.2.4. Luka'ya Ait Olduğu Belirtilen Nüsha

İncillerin üçüncüsünün Luka'ya ait olduğu söyleniyor. Luka'nın hiçbir zaman Hz. İsa'yı görmediği ve O'ndan hiçbir feyiz almadığı kesindir. Luka, Aziz Paul'un müridiydi. O'nun

^{84[2]} Bazı kimselerin rivâyetlerine göre Luka, Hz. İsa çarmıha gerilirken seyirciler arasında bulunuyordu. Ama, bunun herhangi bir tarihi ispatı yoktur.

sadık dostu olup, her zaman onun sohbetinde bulundu. Gayet tabii ki, kendi İncilinde Aziz Paul'un fikirlerini aksettirmeye çalışmıştır. O kadar ki, Aziz Paul, Luka'nın İncilinin kendi İncili olduğunu söylemiştir. Ne var ki, Aziz Paul kendisi hiçbir zaman Hz. İsa'nın yanında bulunmamıştır. Hristiyan tarih kitaplarına göre Aziz Paul, Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesinden ancak 6 sene sonra Hristiyanlığı kabul etmiştir. Bu itibarla, Luka ile Hz. İsa arasında olayların zincirinde bir halka eksiktir. Luka'ya ait olduğu söylenen İncil'in yazılış tarihi de tesbit edilememiştir. Bazıları bunun Miladî 87'de kaleme alındığını belirtirken, bu tarihin Miladî 74 olduğunu da söylemişlerdir. Fakat Mc Giffert ve Plummer gibi araştırmacılar bu İncilin Miladî 80'de yazıldığında ittifak etmişlerdir.

17.2.5. Yuhanna'ya Ait Olduğu Bildirilen Nüsha

Yapılan tetkikler, Yuhanna İncilinin, tanınmış havari Yuhanna tarafından kaleme alınmadığını ortaya koymuşlardır. Bu dördüncü İncil aslında, Yuhanna adını taşıyan meçhul bir şahsın eseridir. Bu kitap, Hz. İsa'nın vefatından çok sonra, Miladî 90'da ve hatta daha sonraki bir tarihte yazılmıştır. Horneck bunun yazılış tarihinin Miladî 110 olduğunu belirtmiştir.

Demek ki İncil'de veya Mukaddes Kitap'ta yer alan, yukarıda bahsettiğimiz dört kitabın hepsi de Hz. İsa'dan sonra ve başka kimseler tarafından kaleme alınmıştır. Bu itibarla,

bu kitaplarda yer alan söz, ibare ve âyetlerin Hz. İsa'ya veya Allah'a ait olduklarını söylemek çok güçtür. Ak ile kara ve doğru ile yanlış birbirinden ayırmak çok zor bir iştir. Fakat bu hususta inceleme ve araştırmamızı derinleştirdikçe bu kitapların daha da şüpheli ve güvenilmez hale geldiğine şahit oluruz.

17.2.6. İncillerin Muteber ve Güvenilir Olmamalarının Altı Sebebi

1. Her dört İncil'in metinleri birbirinden ayrı ve farklı olup çelişkilerle doludurlar. O kadar ki, Hristiyan vaaz ve talimatının temelini oluşturan "Tepe'deki Vaaz"ın metinleri bile Matta, Markus, ve Luka İndilerinde ayırdırlar.

2. Her dört İncil, Allah (cc.) veya Hz. İsa'nın sözlerine önem vermenin yerine kendi yazarlarının şahsî fikir ve tavırlarını yansıtmaktadırlar. Meselâ, Matta'nın muhataplarının Yahudiler olduğu ve onlara çeşitli deliller vermeye çalıştığı her hâliyle belli oluyor. Markus'un muhatabları ise Romalıdırlar. Markus bunlara İsrail oğullarının tarihi ve talimatını hatırlatmaya çalışmaktadır. Luka, her konuda diğer havarilere Paul'u tercih etmektedir. Yuhanna ise, ilk miladi yüzyılda Hristiyanları saran felsefelerin etkisinde bulunuyor. Böylece, bu dört İncil'de söz ve metindeki tutarsızlık ve çelişkiden çok kavram kargaşasının hâkim olduğu kendiliğinden ortaya çıkıyor.

3. İncillerin hepsi Yunanca ve Lâtince yazılmışlardır. Halbuki, Hz. İsa ve bütün havarilerinin dili Süryânice idi. Dilin değişmesi, fikir ve görüşün değişmesine de yol açmıştır.

4. İncillerin düzenli şekilde yazılmasına Miladî ikinci yüzyıldan önce başlanamadı. Miladî 150 yılına kadar sözlü rivâyetlerin yazılardan daha iyi olduğu inancı hâkimdi. Miladî ikinci yüzyılda İncilleri kayda geçirme fikri doğduysa da o zamanın yazılan güvenilir sayılamaz. Ahd-i Cedîd veya Yeni Ahid'in ilk güvenilir metni Miladî 379'da Kartacına'da toplanan Kilise Meclisinde tasdik olundu.

5. Hâlen dünyada bulunan İnciller'in en eski nüshaları miladî dördüncü yüzyılın ortalarına aittir, ikinci nüsha beşinci yüzyıl'a ve noksan olan üçüncü nüshaları, (ki Vatikan'da Papa'ya ait kütüphanede bulunuyor) da dördüncü yüzyıldan öteye gitmiyorlar. Bu durumda Milât'tan sonra ilk 300 yılda Hz. İsa'ya tabi olanlar tarafından okunan ve takip edilen İncillerin metinlerinin bugünküleriyle ne kadar mutabık olduğunu kesinlikle söylememiz mümkün değildir.

6. İnciller hiçbir zaman Kur'ân-ı Kerim gibi hıfz edilmeye çalışılmamıştır. İnciller ilk dönemlerde genellikle konu ve anlamları bakımından şahıstan şahısa rivâyet edildi ve aynı kelime veya aynı cümle ve ifadelerin kullanılmasına dikkat edilmedi. Bunun tabii bir neticesi olarak, İncillerin metinlerine yazar, derleyen ve rivâyet edenlerin şahsî görüş ve yorumları da girmiş oldu. Sıra bu kitapların kağıda dökülmesine ve

yazılmasına gelince asıl söz ve metinlere bağı kalınmasının son umudu da ortadan kalkmış oldu. Çünkü, hattat ve dizgiciler kendi fikir ve inançlarına göre metinde geliş güzel değişiklikler yaptılar^{85[3]}.

Bu sebeplerden dolayıdır ki bu Dört İncil'de de Hz. İsa'nın gerçek söz, ifade ve talimatının bulunduklarını katiyetle söyleyemeyiz.

17.3. HZ. İSA'NIN GERÇEK TÂLİMÂTI

17.3.1. Hz. İsa (a.s.)'nın Talimâtı'nın En İyi Kaynağı

Gerçek şu ki, Hz. İsa'nın hayatı, eserleri ve talimatının en iyi kaynakları daha önceki bölümde bahsettiğimiz ve Hristiyan Kilisesi tarafından muteber ve meşru olarak kabul edilen Dört İncil değıllerdir. Asıl muteber ve güvenilir bir kaynak, Hristiyan Kilisesi tarafından "sahte" "uydurma" veya "şüpheli" olarak ilân edilen Barnabas İncili'dir. Bu İncil dünya halklarından adetâ saklanmış ve yüzyıllarca hiçbir yerde aslı veya kopyası bulunmamıştır.

Ben Şahsen Oxford Üniversitesi Kütüphanesinde bu değerli İncil'in İngilizce tercümesinin bir fotokopisini gördüm ve kelimesi kelimesine okudum. Bence bu eser, büyük bir nimet ve rahmettir ve Hristiyanlar sadece kendi dinî taassup,

^{85[3]} Bu bilgilerin çoğu şu eserlerden alınmıştır: (2) Dumellow, "Commentary on the Holy Bible", (2). Y.K. Cheyne, "Encyclopædia Biblica". (3) Milman, "History of Christianity".

fanatizm ve inatçılıkları yüzünden böyle bir eserden kendilerini mahrum etmişlerdir.

Kitab-ı Mukaddes'te meşru ve muteber olarak yer alan dört İncilden hiçbirinin Hz. İsa'nın havarileri tarafından kaleme alınmadığını bilmekte fayda vardır. Sonra, bu İncilleri yazanlardan hiçbiri, yazdıklarının Hz. İsa'nın havarilerine dayandığını veya onlar tarafından nakledildiğini de iddia etmemişlerdir. Bu gibi atıflar şöyle dursun yazılanların hiçbir kaynağı gösterilmemiştir. Bu bakımdan, rivâyet edenin, sözleri kendisinin mi duyduğu veya olayları kendisinin mi gördüğü, yoksa bunları bir veya birden fazla aracından mı işittiği bilinmiyor.^{86[4]} Buna karşılık, Barnabas'ın yazarı diyor ki, "ben Hz. İsa'nın ilk 12 havarisinden biriyim. Baştan sonuna kadar İsa ile beraberdim ve gözlerimle gördüğüm olayları ve kulaklarımla duyduğum sözleri bu kitapta yazıyorum." Sadece bu değil, Barnabas şunları da yazıyor: "Hz. İsa bu dünyadan ebediyete intikal ederken, hakkında çıkan yalan yanlış dedikodulara son vererek dünyaya gerçekleri açıkça ortaya koymamı emretmişti."

^{86[4]} Mevlâna Rahmetullah Kiranvî'nin kitabı, "Ezhâr'-ul Hak'ta muteber ve güvenilir İncillerin metinlerinde 124 tezât ve 110 hatâ sıralanmıştır. Ayrıca, İnciller ve ilgili yazma eserler ile mektupların pek çoğunun sahte ve şüpheli olduğu, önde gelen sayısız hristiyan tarihçi, din bilgini ve kuruluşları tarafından kabul edilmiştir (Tafsilât için Bk: "İncil'den Kur'ân'a Kadar", Urduca tercümesi, C. I, Bölüm: 4, Mütercim: Mevlâna Ekber Ali, Açıklama: Muhammed Taki Osmanî).

17.3.2. Barnabas İncili'nin Belirgin Özellikleri

Tarafsız ve sağduyulu bir kişi Barnabas İncilini okuduktan sonra bunu Ahd-ı Cedidin dört İnciliyle karşılaştıracak olursa, bunun her dördünden kat kat daha iyi olduğu sonucuna varacaktır. Bu İncil'de Hz. İsa'nın hayatı ve başından geçen olaylar daha ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır. Tıpkı bir kişinin gördükleri ve yaşadıkları olaylar gibi. Dört İncil'de kopuk ve görünürde birbirine bağlı olmayan hadise ve hikâyelerin anlatımı Barnabas İncilinde daha düzgün ve anlamlı hâle getirilmiştir; özellikle, tarihî hadiseler daha bir dikkatle ve sıralarıyla kaydedilmiştir.

17.3.3. Hz. İsa (a.s.)'nin Gerçek Tâlimâtı ve Etkileyici Anlatımı

Hız. İsa (a.s.)'nin dinî telkinleri Barnabas İncili'nde dört İncil'e oranla daha ayrıntılı, açık ve etkin biçimde kaydedilmiştir. Tevhid ile ilgili nasihatler, şirkin reddi, Allah-u Teâlâ'nın sıfatları, ibadetin ruhu ve güzel ahlâk gibi mevzular gayet teferruatlı, mantıklı ve kuvvetli şekilde anlatılmıştır. Bu kitapta Hz. İsa'nın kullandığı dil, ifade ve konunun iyi anlaşılması için verdiği pratik örneklerin en küçük misalini bile diğer dört İncil'de bulmak mümkün değildir. Bundan, Hz. İsa (a.s.)'nin kendi taraftarları ve havarilerine nasıl nasihat ve telkinde bulunduğu ve bu hususta ne kadar akıllıca yöntemler kullandığı da anlaşılıyor. Hz. İsa'nın dili, üslûbu, tabiatı ve huyuna azıcık bile vakıf olan biri bu İncil'i okuduktan sonra

bunun sahte veya düzmece bir kitap olmadığına kanaat getirecektir. Gerçeği söylemek gerekirse, Hz. İsa'nın kişiliği ve öğretileri, diğer dört İncil'e nisbetle

Barnabas İncili'nde daha net, dâha açık bir şekilde karşımıza çıkıyor. Ayrıca, bu İncil'de diğer İncil'lerin belirgin bir eksikliği olan çeşitli söz ve fiillerdeki tezât da yoktur.

17.3.4. Bütün Peygamberlerin Talimatına Uygun

Barnabas İncilinde Hz. İsa'nın hayatı ve talimatı bir peygamberin hayatı ve talimatına tıpatıp uyuyor. Kendisi bir peygamber olarak karşımıza çıkıyor ve bütün peygamberler ile kitaplarını tasdik ediyor. Peygamberler olmaksızın Hakk'ı tanımanın bir yolu olmadığını belirtiyor ve peygamberlere boş verenin aslında Allah'a boş vermiş olduğunu anlatıyor. Tevhid, peygamberlik ve âhiret hakkında diğer bütün peygamberlerin talimatına uygun sözler söylüyor. Namaz, oruç ve zekât için gereken telkinde bulunuyor. Barnabas İncilinde sık sık bahsedilen namazların, aslında müslümanların bildiği sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı ve teheccüd namazları olduğu anlaşılıyor. Ayrıca, her namazdan önce abdest alındığı da belli oluyor. Hz. İsa, peygamberler arasında Hz. Davûd ile Hz. Süleyman (a.s.)'ın da bulunduğunu kaydediyor. Halbuki, hem Yahudiler, hem Hristiyanlar bu iki peygamberi, peygamberler listesinden çıkarmışlardır. Hz. İsmail'in "zebih" (Allah'a adanmış kurban) olduğunu kabul ediyor ve bu hususta bir Yahudi âlimini de bu gerçeği kabul etmeye zorluyor. Aynı

âlim, İsrail oğullarının kendi menfaatleri için Hz. İshâk'ın zebîh veya kurban olduğunu herkese inandırmaya çalıştıklarını belirtiyor. Kısacası, Barnabas'taki kayıtlara göre, Hz. İsa (a.s.)'nın âhiret, kıyamet, cennet ve cehennem ile ilgili vaaz ve telkinleri Kur'ân-ı Kerim'de anlatılanların hemen hemen aynısıdır.

17.3.5. Barnabas'ın İncil'i Yazması için İleri Sürdüğü Sebepler ve Amaçlar

Barnabas İncili'nin yazarı ta başta kitabı kaleme almasının sebebini şöyle anlatıyor: "Bu kitabın gayesi, Şeytân'ın hilelerine uyarak Hz. İsa'yı Allah'ın oğlu ilân edenleri ıslâh etmektir. Bu İnsanlar erkeklerin sünnet edilmesini gereksiz buluyor, haram yiyecekleri helâl kılıyorlar. Bu tür hataya düşenler arasında (Aziz) Paul da vardır." Barnabas, Hz. İsa (a.s.) sağ iken, Mu'cizelerini gören müşrik Romalı askerler O'nun Allah'ın oğlu ve hatta Allah olduğunu söylemeye başladığını ve bu yanlış inanca daha sonra İsrail oğullarının da bulaştığını belirtiyor. Barnabas'ın dediği gibi, Hz. İsa bu gidişata çok bozulmuştu. Defalarca, O'nun etrafını saranları uyarmış ve yanlış inançlarını şiddetle yermişti. Şâkirdlerini çeşitli bölgelere göndermişti. Bu şâkirdler, Hz. İsa'nın duaları sayesinde tıpkı kendisi gibi halka bazı Mu'cizeler gösterdiler. Bundan maksat, Mu'cizeler gösteren bir kişinin Tanrı veya Tanrının oğlu olması gerekmediğini açıkça göstermekti. Barnabas bundan sonra Hz. İsa'nın bu konuda yaptığı çeşitli konuşmalarını naklediyor. Bu konuşmalardan Hz. İsa'nın

halk arasında yaygınlaşan batıl itikatlara ne kadar karşı olduğu ve bundan ne kadar endişe duyduğu anlaşılıyor.

Barnabas ayrıca, Aziz Paul'un, İsa (a.s.)'nın çarmıhta can verdiği yolundaki genel akidesini şiddetle yalanlıyor ve kendi tanık olduğu olayı şöyle anlatıyor: "Şâkird Yahuda (Judah, Judas) Yahudilerin Başrahibinden rüşvet alarak Hz. İsa'yı yakalamak üzere askerlerle gelince, Allah'ın emriyle dört melek Hz. İsa'yı semâya kaldırdılar ve Şakirt Yahuda'nın yüzü ve sesi tamamıyla Hz. İsa'nınki gibi oluverdi. Böylece çarmıha Hz. İsa değil, Yahuda gerildi. "Barnabas İncilin'deki bu ifade görüldüğü gibi, Aziz Paul'un kurduğu Hıristiyanlığın kökünü kazıdığı gibi, Kur'ân-ı Kerîm'in ifadelerini de tamamıyla doğrular niteliktedir. Hiç şaşılmamalıdır ki, Kur'ân-ı Kerîm'in inişinden tam 115 sene evvel Barnabas İncilindeki bu ifadeler, bu kitabın Hıristiyan Kilisesi ve din adamları tarafından afaroz edilmesine sebep oldu.

17.3.6. Meşrû ve Muteber Sayılan Dört İncil'de Hz. İsa'nın Talimatı

Çağımızın olay ve gelişmeleri, Hazreti İsa (a.s.)'nın Filistinli Yahudilere, Cenâb-ı Allah'ın kelâmı ve Devlet-i İlâhiye'yi kurmaları konusunda vaaz, telkin ve talimat verdiği şart ve ortama çok benzediği için, bu güzide peygamberin kullandığı dil, uslûp ve metod bizim için son derece önem taşımaktadırlar. Aşağıya aldığımız alıntılar, Kur'ân-ı Kerimin talimatının ışığ altında seçilmiştir ve bu bakımdan, bunların

Hız. İsa'nın gerçek söz ve üslûbuna uygun olduğunu söyleyebiliriz:

17.3.6.1. Tevhid'e Dâvet

"Fıkıh âlimlerinden biri O'na hükümler arasında en iyi hükmün hangisi olduğunu sordu. Hız. İsa dedi ki birincisi şudur: "Ey İsrail, dinle! Hüdâvend, bizim Hüdâ aynı Hüdâvend'tir ve sen Hüdâvend'i, Kendi Hüdâ'nı, kendi kalbini, kendi canını, kendi aklım ve kendi kuvvetini sev"... Fıkıh âlimi ona dedi ki, "ey üstâd, maaşallah, Sen doğru söyledin,

O birdir ve O'ndan başkası yoktur." (Markus: 12: 28-32).

"Sen Hüdâvend'e, kendi Tanrına secde et ve O'na ibadet et." (Luka, 4: 8).

17.3.6.2. İlâhi Hâkimiyet

"O halde, siz şöyle dua edin: 'Ey bizim Babamız, Sen ki, göktesin, Senin ismin pâk kalsın, Senin Hâkimiyetin gelsin, iraden nasıl ki gökte hâkimse, yere de hâkim olsun.'" (Matta, 6: 9-10).

Görüldüğü gibi, son âyette Hız. İsa kendi idealini ortaya koymuştur. Bu ayetten, bazıları Hız. İsa'nın ruhani hâkimiyeti kastettiğini sanmışlardır. Ama bu ayet bu inancı reddetmektedir. Hız. İsa'nın başlıca hedefinin, kâinat'ta Cenâb-ı Allah'ın kanunlarının geçerli olduğu gibi, dünyada da O'nun şeriatının geçerli ve her şeyden üstün kılınmasını sağlamak olduğu burada kesin olarak anlaşılıyor.

17.3.6.3. Hak İle Batıl Arasındaki Mücadele

"Sanmayın ki, ben dünyaya sulh yapmaya gelmişimdir. Ben sulh değil, kılıç sallamaya gelmişimdir. Ben buraya, bir insanı babasından, kızı annesinden ve gelini kaynanasından koparmaya gelmişimdir. Aslında bir insanın düşmanı, onun ailesi olacaktır. Anne ve babasını benden daha çok seven ve sayan bir kişi bana lâayık değildir."

17.3.6.4. Hak Yolunda Sınav Elzem ve Vazgeçilmezdir

"Ve kendi haçını kaldırmayan ^{87[5]}ve peşimden gelmeyen bana lâayık değildir. Kendi canını kurtarmak isteyen biri bunu er geç kaybedecektir. Ve benim için canını fedâ eden biri, kendini kurtarmış olacaktır." (Matta: 10: 14-39).

"Benim peşimden gelmek isteyen biri kendi benliğini ^{88[6]}inkâr etmeli, kendi haçını kaldırmalı ve arkamdan gelmelidir." (Matta: 16-24).

"Kardeşi kardeş öldürecek, oğul babasına karşı gelecek ve baba oğluna karşı gelip onu öldürecektir. Ve benim adım yüzünden herkes sizden nefret edecektir. Fakat sonuna kadar dayanabilen kurtulmuş olacaktır." (Matta: 10: 21-22)

"Bakın ben sizi sanki koyunların arasına gönderiyorum... Adamlardan uzak durun ve dikkatli olun. Zira, onlar sizi

^{87[5]} "Kendi haçını kaldırma" deyimini burada "kelleyi koltuğa alma" anlamında kullanılmıştır. Yani Hak yolunda olan herkes ölmeye hazır olmalıdır.

^{88[6]} Bu deyim aslında "kendini ve kendi menfaatim" düşünmeyen olarak kabul edilmelidir. Yani bencil veya egoistin tam tersi olan bir kişi.

mahkemeye vereceklerdir ve kendi ibadet yerlerinde sizi kırbaçlayacaklardır. Ve siz benim yüzümden Hükümdarlar ve hâkimlerin önüne çıkarılacaksınız." (Matta: 10: 16-18).

"Ve eğer biri yanıma gelir ve kendi babası, annesi, karısı, çocukları ve kardeşlerine ve bizzat kendi canına düşman olmazsa (yani, bunlarla ilişkilerini koparmaz veya onların sevgilerine Hak dinini tercih etmezse), benim öğrencim olamaz. Kendi haçını kaldırmayan ve peşimden gelmeyen biri şâkirdim olamaz. Herhalde, sizlerden biri bir burç inşa etmek istiyorsa, evvelâ onun yapımında kullanılacak malzeme ve tutarını hesaplayacaktır. Bunu yapamaz ve binanın temelini atıp yarıda bırakırsa, herkes gülecek ve diyecek ki, şu adama bakın, bina yapmaya kalkıştı, ama bunu hesaplayamadı... Sizlerden biri, her şeyini terk etmedikçe benim şâkirdim olamaz." (Luka: 14: 23-26).

17.3.6.5. İnkılabî Bir Hareket

Bütün bu ayetler gösteriyor ki, Hz. İsa (a.s.) sadece bir dini yaymaya değil, tüm medenî ve siyasî nizamı temelden değiştirmeye gelmişti. Bu, öylesine hafif veya küçümsenecek cinsten bir görev veya dava değildi, aksine son derece güç ve büyük bir dava idi ve bu yolda bir değil, birkaç kuvvete karşı savaşmak, meselâ, Roma imparatorluğu, Yahudi devleti, fıkıh âlimleri ile ferisilerin (şeriat sahipleri) iktidarı ve genel olarak bütün sapık ve çıkarıcı insan ve zümrelerle boğuşmak gerekiyordu. Bu sebepten dolayıdır ki, Hz. İsa ta başta hem

kendisinin üstlendiği görev, hem arkadaşlarının üzerlerine aldıkları sorumluluğun ne kadar büyük ve tehlikeli olduğunu söylemekten çekinmiyordu. Hz. İsa, yolun ağzında kendisiyle beraber gelmek isteyenlerin nelerle karşılaşacaklarını açıkça dile getiriyordu.

17.3.6.6. Sabır ve Metânet'in Telkini

"Haylazlara karşı gelme; aksine, senin sağ yanağına tokat atana öbür yanağını da çevir. Ve eğer biri seni mahkemeye verip senden gömleğini almak istiyorsa, sen ona cübbeni de var. Ve biri seni bir fersah boşuna koşturursa, sen onunla iki fersah koş.." (Matta: 15: 39-41).

"Bedenleri öldüren ama ruhları öldürmeyenlerden korkma. Sen asıl ruh ile bedenini ikisini cehennemde öldürecek olandan kork." (Matta: 1028).

17.3.6.7. Dünya Sevgisinden Uzaklaşmak ve Âhireti Sevmek

"Kendi nefsin için dünyada mal-ü mülk toplama. Dünya öyle bir yerdir ki, burada her şeyi böcekler yer ve her şey paslanır ve haydutlar her şeyi alıp götürürler. Asıl sen gökte kendin için mal-ü mülk toplamalısın." (Matta: 6: 16-20)

"Hiçbir kimse aynı anda iki efendiye hizmet edemez. Siz aynı zamanda Allah'a ve servete hizmet edemezsiniz. Biz ne yiyeceğiz ve ne içeceğiz diye kendi canınızı sıkmayın, giyeceğiniz hakkında da tasalanmayın. Fezadaki kuşlara bakın, ne ekiyorlar, ne biçiyorlar, ne de evlerde ve köşklerde biriktiriyorlar. Fakat yine de Gökteki Babanız onların kamını

doyuruyor. Siz onlardan daha değerli değil misiniz? Sizlerde, kendi canını sıkmak ve tasalanmak suretiyle ömrünü bir an bile uzatabilecek kimse var mıdır? Ve giyim-kuşamlarınız için niçin bu kadar telaşlanıyorsunuz? Ormandaki ağaçlara ve kır çiçeklerine bakın, onlar nasıl büyüyor ve nasıl yetişiyor? Onlar ne didiniyor, ne çabılıyor ve ne de örüyor. Yine de ben size söylüyorum ki, Süleyman (a.s.)'da bütün şan ve şevketine rağmen diğer İnsanlar gibi giyinik değildi. Eğer Allah, bugün varolan ama yarın ocağa atılacak olan otları bile giydirebiliyorsa, ey imanı zayıf olanlar, sizi neden giydirmesin? Siz önce O'nun Hükümdarlığını ve dürüstlüğüne ve doğruluğunu ararsanız, o zaman siz bu şeylere de kavuşabilirsiniz." (Matta: 6: 24-33).

"Talep ettiğinizde size verilecektir, araştırdığınızda siz bulacaksınız ve çaldığınızda bu size açılacaktır." (Matta: 7: 7).

17.3.6.8. Çilekeşliğin Gayesi

Hız. İsa (a.s.)'nın ruhbanlığı teşvik ettiği, insanların dünyayı terk edip bir köşeye çekilmelerini emrettiği genellikle kabul ediliyor. Halbuki, Hız. İsa'nın asıl amacı bu değildi. O'nun başlattığı inkılabî hareket ve bunun o günkü şartlar altında yaşayıp gelmesi ancak sabır, Allah'a tevekkül ve çilekeşliğe bağlıydı. Bir uygarlık ve siyaset düzeni bütün dünyaya hâkim iken ve hayatın bütün imkân ve kaynakları onun elinde bulunurken, bir devrimci cemaat ve inkılâpçı hareket, her türlü can ve mal sevgisini ortadan kaldırmadan,

her türlü tehlikeye ve eziyete göğüs germeden ve her çeşit zarar ve ziyanı göze almadan gayesine ulaşamaz. Kurulu bir düzene karşı baş kaldırmak aslında bin bir musibeti davet etmektir. Bu işi yapmaya kalkışanların; bir tokadı yedikten sonra, ikinci bir tokada da hazır olmaları, gömlek elden giderken, cübbenin de elden çıkacağını bilmeleri, her türlü yiyecek ve giyecek derdinden uzak durmaları ve diğer bütün tehlikelere ve çilelere hazırlıklı bulunmaları gerekmektedir. Rızık ve gelir kaynakları ellerinde bulunan güçlere karşı savaşıldığı zaman, elbetteki onların vereceğinden ümit kesilmelidir. O halde, ancak her türlü ard niyet ve düşünceden sıyrılmış, her çeşit tehlikeye göğüs germiş ve her şeyi Allah için terk etmeye karar vermiş olanlar bu yolu seçmelidirler.

17.3.6.9. İlâhî Hükümetin Kapsamlı Manifestosu

"Ey emekçiler ve ey ezilmiş olanlar, siz hepiniz bana gelin. Ben hepinizi rahatlatacağım. Zira, benim boyunduruğum yumuşak ve benim yüküm hafiftir." (Matta 11; 28-30)

İlâhî Hükümet'in manifestosu herhalde bundan daha iyi ve anlamlı olamaz. Bu geniş kapsamlı manifesto en az kelimelerle ancak böyle ifade edilebilir, İnsanlar üzerine insanların hükümeti gerçekten son derece büyük ve ağır bir yüküdür, ilâhî hükümet kurmak niyetiyle ortaya atılan bir insan, bu yükün altında ezilmekte olanlara ancak bu şekilde

seslenebilir. Yani, İlahî Hükümetin yükü hem hafif hem yumuşaktır.

17.3.6.10. Hükümet, Hizmet Demektir

"Diğer milletlerin kralları onlara hükümet ediyorlar. Fakat sen buna izin verme ve böyle olma. Halbuki, sizlerden büyük olan, küçük gibidir ve efendi olan hizmetçi gibidir." (Lukas 22: 25-26)

Hız. İsa'nın kendi havarilerine talimatı buydu. Buna benzer diğer birçok nasihat İncillerde vardır. Hız. İsa, havarilerinden, çağlarındaki Firavun ve Nemrud'ları ortadan kaldırıp onların huylarını kabul etmemeleri hakkında söz almak istiyordu.

17.3.6.11. Yahudi Ulema ve Din Adamlarının Tenkidi

"Fıkıh âlimleri ile firisiler (şariat sahipleri), Musa'nın koltuğuna oturmuşlardır. Onun için, onların size söylediklerini dinleyin ve yapmaya çalışın. Fakat onlar gibi işler yapmayın. Zira, onlar dediklerini yapmıyorlar. Onlar, taşınması güç olan yükleri insanların omuzlarına koyuyorlar. Halbuki kendileri parmaklarını bile oynatmak istemiyorlar. Bütün işlerini başkalarına göstermek için yapıyorlar. Boyunlarındaki takıları çok büyük oluyor. Elbiselerinin kenarları (dantelleri) çok geniş oluyor. Törenlere başkanlık etmeyi, mabetlerde en yüksek kürsüye çıkmayı, çarşılarda selâm almayı ve halk tarafından Rabbi olarak çağırılmayı çok severler.

"Ey sahtekâr fakihler ve firisiler, yazıklar olsun! Siz Göklerin hâkimiyetinin kapılarını insanlara kapatıyorsunuz. Bu kapıya ne kendiniz giriyor ne girmiş olanların girmelerine izin veriyorsunuz."

"Ey yalancı fakihler ve firisiler, yazıklar olsun! Bir müridi bulmak için kara ve deniz yolunu katediyorsunuz. Ve bir kişi mürid olunca, onu kendinizden iki misli cehenneme lââyık yapıyorsunuz."

"Ey kör yol göstericileri! Siz sivri sineği süzgeçten geçiriyorsunuz, ama deveyi yutuyorsunuz."

"Ey hilekâr fakihler ve firisiler, yazıklar olsun! Siz üstü beyazla boyanmış mezarlar gibisiniz, ki dışardan güzel görünüyor, ama içinde ölülerin kemikleri ve diğer pislikler vardır. Tıpkı bunun gibi, siz dışardan dürüst gibi görünüyorsunuz, ama içiniz hilekârlık, riyakârlık ve dinsizlikle doludur." (Matta: 23: 2-28).

Hız. İsa'nın yaşadığı çağda din adamları ve şariat sahiplerinin durumu işte buydu. Onlar ilim ve irfana sahip olmalarına rağmen, hem kendileri kötü yolda idiler hem diğerlerinin de kötü yola sapmalarına sebep oluyorlardı. Gerçek şu ki Hristiyanların içinde bu düşmanlar Romalı ve Bizanslı imparatorlar ve diğer din düşmanlarından daha tehlikeliydiler.

17.3.6.12. Hz. İsa'ya Karşı Dini Liderlerin Tertibi

"O zaman firisiler gidip kendisini hile ile ağlarına düşürmeyi plânladılar. Onlar, şâkirdlerinden birini Herodlular^{89[7]}ile birlikte O'nun yanına gönderdiler ve onlar, şâkirdler dediler ki, Ey Üstâd, Biz senin doğru olduğunu biliyoruz. Sen kimseden korkmadan herkese Allah'ın talimatını bütün kalbinle veriyorsun. Bize söyle, sen ne düşünüyorsun? Kayser'e (İmparator'a) cizye (vergi) vermek doğru mudur, değil midir. Hz. İsa onların şeytanlığını anlamıştı ve dolayısıyla kendilerine şöyle dedi: 'Ey sahtekârlar, beni neden imtihan ediyorsunuz? Cizye sikkesini bana gösterin. Onlar O'na dinarı getirdiler, O zaman O dedi ki, 'Bu sikke üzerinde kimin resmi ve adı vardır? Onlar, Kayser(imparator)'in olduğunu söylediler. Bunun üzerine İsa şöyle cevap verdi: 'İmparatorun olanı imparatora, Allah'ın olanı ise Allah'a ödeyin.'" (Matta: 22: 15-21).

Bu hikâye gösteriyor ki, firisiler ve Romalıların yandaşları Hz. İsa'ya bir oyun oynamak istiyorlardı. Firisiler, Hz. İsa'nın başlattığı devrimci hareketi durdurmak için, O'nu İmparatorlukla karşı karşıya getirip, hareketin güçlenmesinden önce ezdirilmesini istiyorlardı. Bu sebeple, Hz. İsa'nın hükümete vergi verilmesinden yana olup olmadığını açığa çıkarmak istediler. Hz. İsa'nın, onların

^{89[7]} Hz. İsa'nın yaşadığı dönemde Filistin'de bir yahudi devleti vardı, bunun başında Herod hanedanının hükümdarları bulunuyordu. Bu devlet, Romalılara tabi olup içişlerinde özerkti. Fakat burada kullanılan "Herodlular" kelimesi daha çok casus ve muhabirler anlamındadır.

oyununa gelmeyip, aynı zamanda iki anlama gelen bir söz söylemesi onların oyununu bozdu. Onların oyununu bozdu, ama, hem Hristiyanlar hem hristiyan olmayanların bu sözleri kasıtlı olarak hep tek bir anlamda kullanmalarına da sebep oldu. Nitekim, geçen 2000 yıldan beri bu çevreler bu sözleri, ibadetin Allah'a yapılması ve itaatın da her devirde işbaşında bulunan hükümete yapılması manâsında kullanmışlardır. Fakat, Hz. İsa'nın sözlerine dikkat edersek, kendisinin, vergilerin İmparator'a verilmesinin câiz olduğunu ilân etmesi onun talimatına aykırı olurdu. Vergi verilmemesini de emredemezdi. Zira o zamana kadar O'nun hareketi, vergi ödemesini durduracak ve bunun üzerine Hükümetten gelecek tepkiye karşı direnecek güçte değildi. Bu sebeple, Hz. İsa şöyle ince ve zarif bir nasihatte bulunmuştu: "İmparator'un resmi ve ismini ona geri verin ve Allah'ın yaradığı altını Allah yolunda sarf edin." Firisîler kendi oyunlarında başarısız olduktan başka tertiplerin peşinde koşmaya başladılar ve bizzat Hz. İsa'nın havarilerinden birine rüşvet vererek, halkın fazla bir tepki gösteremeyeceği bir sırada Hz. İsa'nın yakalanmasına yardımcı olmaları için razı ettiler. Bu oyun tuttu ve rüşvet alan şâkird Yahuda (Juda), Hz. İsa'nın yakalanmasına sebep oldu.

17.3.6.13. Hz. İsa İle İlgili Yahudi İleri Gelenlerinin Muhakemesi

"Ondan sonra bütün cemaat O'nu (Hz. İsa'yı) Pelatius'a (Romalı hâkim) götürdüler. Orada dediler ki, 'Biz bunu,

milletimizi suça teşvik ederken, İmparatora vergi verilmesine karşı çıkarken ve kendisine "Mesih Kral" derken bulduk"... Pelatus, Başrahip'e ve diğer adamlara, 'Ben bu adamda hiçbir kusur görmüyorum' dedi. Fakat onların bağırıp çağırmaya başladılar ve kendi sözlerini kabul ettirmeye çalıştılar. Dediler ki, 'Bu adam bütün Yahudiler arasında huzursuzluk yaratmıştır. Kötü emeline ulaşmak için Galile'den buraya kadar herkesi ayaklandırmaya çalışmaktadır.' Onlar bağırıp çağırımları işe yaradı." (Luka: 23: 1-23).

17.3.7. Hz. Muhammed (a.s.)'in Mekke Dönemiyle Benzerlik

Böylece, dünyada Hz. İsa'nın inkılâpçı mesajı, kendilerini Hz. Musa (a.s.)'nın vârisi sanan kişiler ve cemaat tarafından yok edildi. Tarihî kayıtlara göre Hz. İsa'nın peygamberlik müddeti sadece 1.5 ilâ 3 yıl arasında idi. Bu kısa müddet içinde Hz. İsa, Hazreti Muhammed Mustafa (a.s.)'nın

Mekke'de yaşantısının ilk üç yılında yaptığı kadar bir çalışma yapabildi. Eğer bir kişi, İncillerin yukarıda iktibas ettiğimiz ayetlerini, Kur'ân-ı Kerîm'in Mekkî ayetleri ve Hz. Peygamber(s.a.)'in bu döneme ait hadiseleri ile karşılaştıracak olursa, ikisi arasında önemli bir benzerlik bulacaktır.

17.4. HİRİSTİYANLARIN SAPLANTILARININ GERÇEK SEBEPLERİ

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap, Haksız yere dininizde haddi aşmayın. Bundan önce dalâlete düşmüş ve çocuklarını da

dalâlete düşürmüş ve doğru yoldan sapmış olan kavmin hevâsına tabi olmayın." (Maide; 77)

17.4.1. Hıristiyanlarda Bidat ve Başkalarını Taklit Etme Meyli

Burada Hıristiyanların, kendi dinlerinde çeşitli bid'atlere yer vermelerine, ve başka milletlerden batıl inanç ve alışkanlıklar edinmelerine işaret edilmiştir. Hıristiyanlar özellikle Yunan felsefesinin etkisinde kalıp doğru yoldan sapmışlardı. Halbuki bu bid'at ve taklit'ten evvel onlar Allah'ın hakiki dinine bağlıydılar. Hz. İsa'nın ilk halife ve havarileri, kendi gördükleri ve duyduklarına göre Hak dininin özünü koruyor ve yaymaya çalışıyorlardı. Ne var ki, daha sonraki devirlerde Hıristiyanlar bir yandan kendi peygamberlerine sevgi ve saygıyı haddinden fazla abarttılar ve bir yandan çeşitli yabancı milletlerin hurufat ve batıl itikatları ile felsefelerinin etkisinde kalarak kendi akide ve inançlarına filozofik yorumlar getire getire tamamıyla yeni bir din yaratmış oldular. Hıristiyanların bu dini, Hz. İsa'nın getirdiği Hak dininden çok farklı ve çok uzaktaydı.

17.4.2. Bir Hıristiyan Âlimin Eleştirileri

Bu hususta önde gelen bir Hıristiyan teolog ve âlim, Charles Anderson Scott'ın görüşleri çok ilginçtir. Scott, Encyclopaedia Britannica'nın 14. baskısında "Jesusu Christ" (Hz. Yesuh-i Mesih, İsa) maddesi altında uzun bir makale yazmıştır. Bundan bazı bölümlere bir göz atalım:

"İlk üç İncil (Matta, Markus ve Luka) de, bu İncillerin yazarlarının, Hz. İsa'yı insandan başka bir şey sandıklarını gösteren herhangi bir şey yoktur. Bu yazarlara göre Hz. İsa bir insandı. Öyle bir insan ki, özellikle Allah'ın ruhundan feyiz almıştı ve Allah ile öylesine kesintisiz ve ayrılmaz bir ilişki içinde idi ki-, kendisine Allah'ın oğlu demek yerinde olacaktı. Matta bile kendisinden söz ederken, kendisinin, "marangozun oğlu" olduğunu belirtir ve bir yerde şöyle yazar: 'Peters O'nu Mesih diye çağırınca, o onu bir tarafa götürüp onu (Peters'i) azarladı.' (Matta: 16: 22). Luka'ya baktığımızda, haç vak'asından sonra Hz. İsa'nın iki şâkirdi Amaus'a giderken kendisinden şöyle bahsettiğini görüyoruz: 'O Allah ve bütün millet'in gözünde, gerek söz gerekse fiilde kudretli bir peygamberdi.' (Luka: 24: 19). Burada şu noktaya özellikle dikkat etmeliyiz ki, Markus'un eserinden önce Hristiyanlar arasında Yesu (İsa) için "Hüdâvend" kelimesi yaygınlaşmaya başlamış olmasına rağmen, ne Markus'un İncilinde, ne de Matta'nın İncilinde kendisi bu isim ile anılmıştır. Buna mukabil, her iki İncilde "Hüdâvend" kelimesi Tanrı veya Allah için sık sık kullanılmıştır. Hz. İsa'nın başına gelenler ve çarmıha gerilmesi olayı her üç İncilde gayet haklı olarak acıklı ifadelerle, uzun uzun anlatılmıştır. Fakat Markus'un İncil'inde geçen, 'efidyе' kelimesinin dışında bu İncillerden hiç birinde, bu olaya daha sonraki devirlerde verilen anlam verilmemiştir. Hatta Hz. İsa'nın ölümünün bütün insanlığın günâhının bir

kefareti olduğuna dair en küçük bir işarete rastlanmamaktadır."

Rahip Scott daha sonra şunları yazıyor:

"İsa'nın kendisini bir peygamber olarak halka sunduğu, İncillerin çeşitli ifadelerinden sabittir. Meselâ şu satırlara bakınız: 'Benim için bugün, yarın ve ertesi gün kendi yolunda yürümem gereklidir. Çünkü bir peygamberin Kudüs'ün dışında ölmesi mümkün değildir.'" (Luka: 13: 23). Hz. İsa ekseriya kendisinden "ademoğlu" olarak bahsediyor... İsa hiçbir yerde kendisine 'Allah'ın oğlu' demez. Galiba, çağdaş havarileri ve yazarları da bu kelimeyi kullanırken herhalde O'nun sadece Allah'ın bir kulu olduğunu kastetmişlerdir. Fakat o sırf Allah ile olan ilişkisini göstermek amacıyla kendisi için "oğul" tabirini kullanıyor... Ayrıca, kendisinin Allah ile olan ilişkisini de anlatırken, Allah'ı "baba" olarak anıyor... Bu ilişkinin sadece kendisine mahsus olduğunu da sanmıyordu. Aksine ilk devrelerde, diğer insanların da bu ilişkide kendisiyle ortak olduklarını düşünüyordu. Ne var ki, daha sonraki tecrübeler ve insan tabiatını daha yakından incelemesinden sonra Tanrı ile ilişkisi konusunda kendisinin tek başına kaldığı sonucuna vardı."

Aynı yazar daha sonra şöyle diyor:

"Paskalya bayramında Peters'in Hz. İsa için kullandığı bu tabir, Allah tarafından olan bir insan', O'nun çağdaşlarının kendisini nasıl gördüklerini ve anladıklarını göstermektedir..."

İncillerden anladığımız kadarıyla, İsa çocukluğundan gençliğine kadar çok doğal ve normal bir talim ve terbiyeden geçerek yetişti. O acıkırdı, susardı, yorulurdu ve uyurdu, hayrete düşerdi ve hatırının sorulmasını beklerdi. O çile çekti ve öldü. Her şeyi duyduğunu ve her şeyi gördüğünü hiçbir zaman iddia etmedi... Hatta bu gibi şeyleri kendisine yakıştıranlara kızdı... Gerçekten O'nun hazır ve nazır olduğu iddiası, bize İncillerden gelen bütün kayıtlar ve kavramlara aykırı olacaktır. Bu iddia, imtihan olayı ve Getusmani ile Khopri mevkiinde meydana gelen olaylar arasında herhangi bir bağlantı kurulamaz. Bağlantıyı, ancak bu olayların gerçek dışı olduğunu kabul ettiğimiz takdirde kurabiliriz. Hz. İsa'nın bütün bu olayları yaşarken, diğer İnsanlar gibi sınırlı bilgiye sahip olduğu kabul edilmelidir. Bu sınırlamada bazı istisnalar da vardı, ama bunlar ancak peygamberlik basireti ve Allah'ı kendi gözüyle görmüş olması, ölçüsünde olabilir. Ayrıca, İncillere göre Hz. İsa'yı Kâdir-i Mutlak olarak kabul etme imkânı daha da azdır. Zira, hiçbir yerde O'nun Allah'tan bağımsız ve egemen olarak hareket ettiğine dair en küçük bir işaret yoktur. Aksine, O'nun sık sık dua etme alışkanlığına sahip olduğuna ve şöyle konuştuğuna şahit oluyoruz: 'Bu iş, Allah'a dua edilmeden yapılamaz veya önlenemez.' Bu söz ve davranışları, O'nun tamamıyla Allah'a tabi ve dayalı olduğunu göstermektedirler. Bu husus bile, İncillerin tarihi hüviyeti açısından İsa'nın insanlık halinin büyük bir delilidir. Zira İncillerin hepsi, Hristiyan Kilisesinin, Hz. İsa'yı bir tanrı

olarak kabul etmesinden sonra yazılmış, ve hazırlanmıştı. Buna rağmen bir yandan da O'nun hiçbir zaman kendisini tanrı ilân etmediği kaydedilmiştir."

Charles Anderson Scott, makalesinin sonunda şunları yazıyor: "İsa'nın bütün yetkilerle "Allah'ın oğlu" ilân edildiğini ilk kez yazan ve açıklayan Aziz Paul oldu... Allah'ın oğlu tabiri, gerçekten baba-oğul ilişkisi anlamını taşımaktadır, ki Aziz Paul başka bir yerde, İsa için "Allah'ın kendi oğlu" deyimini kullanmak suretiyle katıyetle ortaya koymuştur. İsa için asıl dinî manâda "Hüdâvend" ünvanının ilk önce Hıristiyanların ilk cemaati tarafından mı, yoksa Aziz Paul tarafından mı kullanıldığı henüz açıklığa kavuşmamıştır. Belki de bu ünvanı İsa'ya ilk yakıştıran ilk Hıristiyanlardı. Fakat şurası bir gerçektir ki, bunu bugünkü manâda ve tam olarak ilk kullanan Paul'du. Paul bu ünvanı ısrarla ve herkesin anlayabileceği şekilde kullandı. Nitekim, "Hüdâvend, Yesû-ı Mesîh" tabirini kullanarak niyetini ve amacını açıkça ortaya koydu. Paul bu terimler ve kavramlar ile eski mukaddes kitaplarda "Hüdâvend" "Yahova" (Yahudilerin Allah için kullandıkları tabir)'ya mahsus olan bütün özellikleri Hz. İsa'ya yöneltmiş oldu. Ayrıca, İsa'nın, Allah'ın akıl ve azametine eşit olduğunu ve mutlak surette O'nun oğlu olduğunu açıkladı. Fakat çok gariptir ki, Paul, Hz. İsa'nın pek çok açıdan Allah'a eşit olduğunu belirtmesine rağmen, kendisini kesin bir şekilde Allah olarak kabul etmekten kaçındı."

17.4.3. Başka Bir Hristiyan Bilim Adamının Görüşü

Rev. Reorge William Nox adında başka bir Hristiyan din ve ilim adamı, Encyclopaedia Britannica'nın "Christianity" (Hristiyanlık) maddesinde Hristiyanlık ve Katolik kilisesinin temel inançlarından söz ederken şöyle diyor:

"Teslis akidesinin düşünce çerçevesi Yunan kaynaklıdır. Ayrıca buna bazı Yahudi talimatı da eklenmiştir. Bu bakımdan, bu akide ve umde bizim için garip bir terkiptir. Dinî düşünceler İncil'inki olup, yabancı felsefe kalıplarına göre dökülmüşlerdir." Baba, oğul ve Ruhûl-Kuds terimleri Yahudi kaynaklıdır. Son terimi İsa nâdiren kullanmış idi. Paul da bunu müphem bir şekilde kullanmıştı. Fakat Yahudi literatüründe bu tâbir, bir şahsiyete bürünme anlamına geliyordu. O'nun için bu akide'nin temeli Yahudi inançlarıdır. (Gerçi Yahudi inançları da bu terkibe veya formüle katılmadan önce Yunan felsefesinden etkilenmişti). Teslîs akidesinin malzemesi Yahudilerden ve konumu Yunanlılardan gelmiştir. Bu akidenin üzerinde teşekkül ettiği sorun ne dinî idi ne ahlakî, aksine tamamıyla felsefî idi. Yani asıl sorun, bu üç unsur (baba, oğul ve ruh) arasındaki ilişki ve dengeyi bulmaktı. Bu sorunu İznik'te toplanan Kilise Meclisi çözdü. Bugün bu çözümü gören herkes, bunun her bakımından Yunan düşüncesinin bir ürünü olduğuna derhal karar verebilir."

17.4.4. Kiliseler Tarihinden Bir Delil

Bu konuda Encyclopaedia Britannica'nın, "Church History" (Kiliseler Tarihi) maddesi de dikkate değerdir. Şu yazıya bakın:

"Milâdi Üçüncü asrın son bulmasından önce İsa, "kelâm'ın bedensel bir ifadesi olarak kabul edilmişti. Fakat pek çok Hristiyan, İsa'nın ulûhiyetini kabul etmiyorlardı. Dördüncü yüzyılda bu mesele büyük tartışmalara yol açıyordu. Bu tartışma ve kavgalar öylesine şiddetliydi ki, Kilise'nin temellerini sarstılar. Nihayet, 325'te İznik Meclisi, İsa'nın ulûhiyetini, Hristiyanlığın resmî akidelerinden biri haline getirdi ve bunun için belirli tabirler kullandı. Gerçi bundan sonra da münakaşa ve münazaralar bir süre devam etli. Fakat İznik Meclisinin kararları her şeye egemen oldu. Nihayet Doğu ile Batı'da Hristiyanların imanının sağlamlığı bu akideye göre ölçülmeye başlandı. Oğulun ulûhiyetinden sonra Ruh'un ulûhiyeti de kabul edilmiş oldu. Bu inançlara, Hristiyanlık kelimesi ve Baba ile oğul'un yanında yer verildi. Aynı şekilde, İznik Meclisinde İsa'nın ulûhiyetine dair alınan karar da Hristiyan akide ve inançlarının ayrılmaz bir parçası oluverdi.

Daha sonra, "Oğulun ulûhiyeti, İsa'nın şahsiyetinde ifade buldu" umdesinin bir yanı ikinci bir tartışma konusu oldu. Bu mesele, Miladî dördüncü asırda ve daha sonra uzun süre münakaşa ve münazaralara sebep oldu. Mesele, Hz. İsa'nın

şahsiyetinde ulûhiyet ile insanlığın nispetiyle ilgiliydi. Miladî 451'de toplanan Kadıköy (Calcedon) Meclisi, İsa'nın vücudunda iki tam ve ayrı şahsiyetin ve hüviyetin bulunduğuna karar verdi. Yani birincisi ilahî, ikincisi insanî hüviyeti ve bunlar birleşmelerine rağmen, farklı özelliklerini aynen muhafaza ediyorlardı. 680'de İstanbul'da toplanan Kilise Meclisi bu karara bir ilâve yaparak, Hz. İsa'nın her iki şahsiyetinin iki ayrı irâdesi bulunduğunu da tasdik etti. Yani, İsa hem ilahî, hem insanî şahsiyet ve iradelere sahipti... Bu arada Batı (Roma) Kilisesi "günah" ve "fazl" kelimeleri üzerinde de önemle durdu. Ve âhirette kurtuluş konusunda Allah'ın işi ve kulların vazifelerinin ne olduğu konusu uzun tartışmalara yol açtı. Nihayet 529'da ve ikinci Yene meclisinde bu hususta şöyle bir karar alındı: Her insan fânî ve günahkâr olduğu için ebedî kurtuluşuna doğru adım atamaz. Bu işi ancak Allah'ın fazlı ve yardımıyla yapabilir. Doğuşundan sonra bir günahkâra ikinci bir hayat veriliyor ve bu hayatta da Allah'ın fazlı ve merhameti olmaksızın doğru yolu ve necatı bulamaz. Bir insan'a Allah'ın fazlı ve inayeti ancak Katolik Kilisesinin vasıtasıyla sağlanabilir."

17.4.5. Sonuç

Hristiyan din adamları ve düşünürlerinin yukarıdaki açıklamalarından Hristiyanlığın ne gibi değişikliklere uğradığı ve Tek Allah'a olan inançtan nasıl şirke saplandığı iyice anlaşılıyor. Hristiyanların doğru yoldan ayrılmalarına ilk önce Hz. İsa'ya olan aşırı sevgi ve sadakati belirlemek amacıyla

önce "Hüdâvend" ve "Allah'ın oğlu" gibi deyimler kullanıldı, daha sonra kendisine tanrısal sıfatlar yakıştırıldı, ve kefâret akidesi icad edildi. Halbuki Hz. İsa'nın öğretilerinde bunlara zerre kadar yer verilmemişti. Daha sonra Hristiyanlar felsefeye bulaşınca, ilk yanlışlarından sıyrılmaya ve kurtulmaya çalışmak yerine geçmişteki din âlimi ve rahiplerin söz ve davranışları için saçma sapan gerekçeler bulmaya çalıştılar. Böylece, Hz. İsa'nın gerçek talimatını unutup, mantık ve felsefeye dayanarak üst üste akide ve inançlar türetmeye başladılar. Bölümümüzün başında naklettiğimiz Kur'ân-ı Kerim'in ayetleri Hristiyanların işte bu dalâleti konusunda dikkatimizi çekmektedirler.

17.4.6. İnsanların Doğuştan Günahkâr Olmalarına Dair Yanlış İnanç

Hristiyanlığın geçen 1500 yıldan beri temel inançları arasında yer alan, insanların doğuştan günahkâr olduğu kavramı, hiçbir semavî kitapta yer almamıştır. Hatta bugün bazı Katolik din adamları da böyle bir inancın İncil'de bulunmadığını savunmaya başlamışlardır. Nitekim, tanınmış bir Alman İncil uzmanı, Rev. Herbert Haag, "Is Original Sin in Scripture" adlı son eserinde Hristiyanlar arasında en az miladî 300 yılına kadar, insanların doğuştan günahkâr oldukları yolunda herhangi bir inancın bulunmadığını ve bu inanç halk arasında yayılmaya başlayınca Hristiyan din adamlarının yaklaşık iki yüzyıl bunu reddetmeye çalıştıklarını belirtiyor. Nihayet beşinci yüzyılda Aziz Augustin kendi

mantığıyla ve bazı kuvvetli delillerle, bunu şöyle ifade ederek Hıristiyanlığın temel inançları arasına katıverdi: "İnsan oğlu, Adem'in günâhının vebalini miras almıştır ve onun İsa'nın kefareti, sayesinde âhirette kurtulmasından başka bir çaresi yoktur."

17.4.7. Hz. Meryem (a.s.)'in, Tanrı'nın Anası Olarak Kabul Edilmesi

Miladî 431'de Efes'te bütün Hıristiyan dünyasının din adamları ve ulemasının bir konseyinin yaptığı toplantısında Hz. İsa'nın ulûhiyeti ve Hz. Meryem (a.s.)'in Tanrı'nın Anası olması, Kilise'nin resmi akideleri olarak kabul edildi.

Hıristiyanlar, Allah ile Hz. İsa ve Ruh-ul Kuds'ü tanrı olarak kabul etmekle yetinmediler, ayrıca Hz. İsa'nın annesi, Hz. Meryem'i de bir tanrıça yapıverdiler. Daha önce birçok defa işaret ettiğimiz gibi Kitab-ı Mukaddes veya İncillerde Hz. İsa'nın ulûhiyetine dair en küçük bir işaret yoktur. Hz. İsa'nın ölümünden sonra 300. yıla kadar Hıristiyan dünyası böyle bir şeye vakıf değildi. Ancak Miladî üçüncü yüzyılın sonlarına doğru İskenderiye'de bazı din adamları ve ilahiyat ulemâsı, Hz. Meryem için ilk defa "Allah'ın Anası" deyimini kullandılar. Bundan sonra Meryem'in ulûhiyeti ve Meryem'e tapma geleneği giderek yayıldı. Hıristiyan Kilisesi ilk başlarda böyle bir şeyi resmen kabul etmeye hazır değildi ve hatta Meryem'e tapanlara fâsid ve kâfir derdi. Daha sonra, Hz. İsa'nın aynı zamanda iki ayrı şahsiyet taşıdığı yolunda Lusturius'un ileri

sürdüğü fikir Hıristiyan dünyasında görülmemiş münakaşa, kavga ve çatışmalara yola-çınca, meselenin halli için Miladî 431'de Efes'te toplanan Kilise Meclisi ilk defa Hz. Meryem için "Tanrı'nın Anası" deyimine resmi bir hüviyet verdi. Bunun gayet doğal sonucu olarak, o zamana kadar kilise dışında cereyan eden Meryem-perestlik Kiliselere de giriverdi. Hatta, Kur'ân-ı Kerim'in inişine kadar, Meryem öylesine büyük ve heybetli bir tanrıça oluverdi ki, Baba, oğul ve Ruh-ul Kuds gibi Teslis akidesinde yer alan üç ilâh O'nun yanında birer hiç kaldı. Meryem'in putları sayısız kiliselerde vardı. Dua ve ibadetler onun put ve heykelleri önünde yapılırdı. Her türlü arzu ve istek O'na iletilirdi. Herkes derdini O'na anlatırdı. Meryem tanrıçası herkesin koruyucusu ve yardımcısı haline geliverdi. Böylece bir Hıristiyan kişi için en büyük güven mutluluk kaynağı, "Tanrı'nın Anası"nın himayesine girmektir. Bizans imparatoru Justinian çıkardığı bir kanunla Hz. Meryem'in, kendi imparatorluğunun koruyucusu olduğunu ilân etti. Bu imparatorun komutanlarından biri olan General Nersius savaş alanında Hz. Meryem'den merhamet ve hidayet isterdi. Hz. Peygamber (a.s.)'in çağdaşı olan imparator Heraclius'in bayrağında ve flamasında "Tanrı'nın Anası"nın resmi vardı ve Hz. Meryem'in inayetiyle savaşta bayrağının düşmeyeceğine ve yenilmeyeceğine inanırdı. Daha sonraki çağlarda Hıristiyanlıkta ortaya çıkan mezhepler ve reform hareketleri, Meryem'in tapılmasına karşı çıktılarsa da, Katolik Kilisesinde Meryemperestlik hâlâ devam etmektedir.

17.5. TEVRAT VE İNCİL'DE HZ. MUHAMMED'İN GELİŞİYLE İLGİLİ HABERLER

"Bir vakit Meryem'in oğlu İsa da: 'Ey İsrail oğulları, Ben size Allah'ın peygamberiyim. Benden evvel gelen Tevratı tasdik edici ve benden sonra gelecek bir peygamber ki, onun adı Ahmed'dir; müjdeleyici olarak geldim' dedi." (Sâf; 6)

Hz. İsa'nın bu sözleri, Hz. Musa'nın kendi ümmetine, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamber olarak gelişine dair verdiği müjde ile ilgilidir. Hz. Musa'nın müjdesi şu satırlarda yer almıştır:

17.5.1. Tevrat'ın Açık Haberi

"Allah-u Teâlâ, Senin Rabbin, senin için, senin aralarından, yani senin kardeşlerin arasından, benim gibi bir nebi peydah edecektir. Siz onu dinleyin. Bu senin, Rabbına, kendi Rabbına, toplantı günü Havreb'de yaptığın müracaata uygun olacaktır. Sen o gün Rabbine kendi Rabbine demiştin ki, Rabbimin sesini bir daha duymayayım ve belki de benim ölmeme sebep olacak büyük bir ateşi görmeyeyim. Ve Rabbim bana dedi ki, onlar ne diyorsa doğrudur. Ben onlar için kendi kardeşleri arasından, senin gibi bir nebi yaratacağım ve kelâmımı onun ağzına koyacağım. Ve Ben ona ne emir verirsem, onlara söyleyecektir. Ve onun, benim adımı anarak söyleyeceklerini dinlemeyenlerden hesap soracağım." (istisna: Bölüm: 18, âyet: 15-19).

Tevrat'ın bu açık kehâneti Hz. Muhammed (a.s.)'den başka kimseye ait değildir. Bu ibarede Hz. Musa (a.s.) Allah'ın şu müjdesini veriyor: "Senin için, senin aralarından, yani senin kardeşlerinin arasından bir nebi doğuracağım." Bir milletin "kardeşleri"nden o milletin bir kabile veya ailesinin kastedilmediği ortadadır. Bu deyim, sözü edilen millet ile ırk açısından yakın ilişki bulunan bir millet için kullanıldığını söylemek daha doğru olur. Şayet gelecek nebinin Beni İsrail'den doğacağı kastedilmiş olsaydı, o zaman başka ifade ve sözler kullanılacaktı. O zaman yalnızca, "Senin için aranızdan bir nebi doğuracağım" demek kâfi olurdu. Bu sebeple, İsrail oğullarının kardeşlerinden burada, İsrail oğullarının kastedildiği akla ve hayâle daha yakındır. İsrail oğulları, Hz. İbrahim (a.s.)'in evlâtları olduğu için İsrail oğullarında sadece bir tek peygamber doğmuş olsaydı bu kehânetin böyle bir nebi ile ilgili olduğu söylenebilirdi. Halbuki İncil'de belirtildiği gibi, İsrail oğulları arasında Hz. Musa'dan sonra da birçok peygamber doğdu.

Burada verilen müjdede bir noktaya daha dikkat edilmelidir. Müstakbel peygamberin tıpkı Hz. Musa (a.s.) gibi olacağı ifade ediliyor. Elbetteki, bu benzerlik dış görünüşüyle ilgili değildi. Çünkü dünyada hiçbir insan başka bir insanın tıpatıp aynısı değildir. Bu benzerlik her iki nebinin peygamberlik payesi ve olağan özellikleriyle ilgilide sayılmazdı. Zira, bu benzerlik, Hz. Musa'nın ardından dünyaya gelen bütün peygamberlerde bulunuyordu. Bu iki ihtimal ortadan

kalktıktan sonra Hz. Musa ile Hz. Muhammed'in "ortak yanını" araştıracak olursak, bunun kalıcı ve müstakil bir şeriatın getirilmesinden başka bir şey olmadığını görürüz. Bu benzerlik gerçekten Hz. Musa ve Hz. Muhammed arasında vardı. Hz. Musa'yı müteakip İsrail oğullarında doğan peygamberler hep Musevi şeriatının savunucusuydular. Hz. Musa gibi değişik ve müstakil bir şeriat getiren sadece Hz. Muhammed'di.

Bu açıklama ve yorum, Tevrat'taki şu ifadelerle daha da kuvvetlenmiş oluyor: "Rabbine toplantı günü Havreb'te yaptığın müracaata uygun olarak size bir nebi gönderilecektir. Sen o gün demiştin ki, Rabbimin sesini bir daha duymayayım ve belki de benim ölmeme sebep olabilecek büyük bir ateşi görmeyeyim. Ben senin gibi bir nebi yaratacağım ve kelâmımı onun ağzına koyacağım." Burada bahsedilen Havreb, Hz. Musa'nın ilk kez şeriat hükümlerini aldığı dağdır. Hz. Musa'nın Allah'ın nuruyla ilk kez karşılaşması ve onun sesini duyması kendisini müthiş sarsmıştı ve bir ân kendisinin öleceğini sanmıştı. Burada bahsedilen İsrailoğullarının müracaatı ve yalvarışı da, şeriatın Havreb dağında olduğu gibi, çok korkunç şartlar altında verilmesiyle ilgilidir. Bu vak'a Kur'ân-ı Kerim'de de geçmiştir. Ayrıca, İncil'de de benzeri kayıtlar vardır. Buna cevap olarak Hz. Musa, İsrail oğullarına, Allahu Teâlâ'nın onların ricalarını kabul ettiğini bildiriyor. Allah diyor ki, onlar için göndereceğim peygamberin ağzına kendi kelâmımı vereceğim. Demek ki, bundan böyle şeriat veri irken Havreb dağında meydana gelen korkunç olay tekrarlanmayacaktır.

Yani bundan sonra gönderilecek peygamber kendi yanında Allah'ın kitabıyla gelecek ve onu insanlara anlatacaktır. Bu açıklamadan sonra, Tevrat'taki kehânetin, Hz. Muhammed'den başkasına ait olduğu söylenebilir mi? Hz. Musa'dan sonra dünyaya müstakil ve daimî bir şeriat yani, din ve ahlâk nizamı getiren ancak Hz. Muhammed (s.a.)'dir. Bu şeriatın verilmesi sırasında Havreb dağında İsrail oğullarının toplandığı sırada meydana gelen korkunç olay ise yukarıda belirtildiği gibi, tekrar yaşanmadı.

17.5.2. Sâf Suresi'nin İlgili Âyeti Üzerinde Bir Bahis

Bu bölümün başında tercümesi verilen Sâf sûresinin 6. âyeti, Kur'ân-ı Kerîm'in önemli âyetlerinden biridir .İslâm düşmanları bunun üzerinde bir hayli durmuş, bunu alabildiğine eleştirmiş ve bu hususta kin ve nefretlerini kusmuşlardır. Çünkü bu ayette Rasûlullah'ın ismi açıkça verilmek suretiyle, Hz. İsa'nın ağzıyla dünyaya bir peygamberin geleceğine dair müjde verilmiştir. Bu sebeple, bu mevzunun etraflıca ele alınması gerekiyor:

17.5.2.1. Muhammed İle Ahmed

Görüldüğü gibi, bahse konu olan âyette Hz. Peygamber (a.s.)'in adı "Ahmed" olarak verilmiştir. Ahmed'in iki anlamı vardır: Birincisi, Allah'ın

en çok methini yapan kişi. İkincisi, en çok methedilen kişiler arasında en çok övülen kişi. Sahih hadislerden, Hz. Peygamber'in çeşitli isimlerinden birinin "Ahmed" olduğu

anlaşıyor. Sahih-i Müslim ile Ebû Davud'da, Hz. Ebû Musa Eş'ari'nin bir hadisi şöyledir: "Ben Muhammed'im, ben Ahmed'im ve ben Haşir'im.." Benzeri hadisler Hz. Cübeyir bin Mutim tarafından İmam Mâlik, Buhârî, Müslim, Dârimî, Tirmizî ve Nesâî v.s.'de de nakledilmiştir. Hz. Peygamber'in bu mübarek ismi sahabeler arasında iyi biliniyordu. Nitekim, Hz. Hassan bin Sâbit (r.a.)'in bir şiiri şöyledir:

Allah ve Arş'ın etrafında toplanan melekler, ve bütün temiz varlıklar, Bereketli Ahmed'i methettiler.

Tarih kitaplarında da Hz. Peygamber'in isminin hem Muhammed, hem Ahmed olduğu sabittir. Burada dikkate değer nokta, Peygamber efendimizden önceki bütün Arap Edebiyatında "Ahmed" isminin hiç kullanılmayışıdır. Hz. Peygamber'den sonra da Ahmed ve Gulam Ahmed isimleri öylesine yaygınlaşmıştır ki, bunun haddi hesabı yoktur. Bu ismin doğru ve gerçek oluşunun en büyük delili, peygamberimizin devrinden başlayarak günümüze kadar ümmetimizde bunun kadar popüler, tutulmuş ve beğenilmiş başka bir ismin bulunmayışıdır. Peygamberimizin mübarek ismi "Ahmed" olmasaydı, müslümanların büyük bir çoğunluğu, çocuklarının ismini ne diye "Gulam Ahmed" (Ahmed'in Uşağı) koyuyorlar? "Ahmed" olmadan, "Gulam Ahmed" olabilir mi?

17.5.2.2. "O Peygamber"

Yuhanna İncilinde, Hz. İsa'nın gelişi sırasında İsrail oğullarının üç şahsiyeti bekledikleri ifade edilmiştir. Bunlar, Hz. Mesih (İsa), Hz. İlyas ve "o peygamber" idiler. İncil'in ilgili âyetleri şöyledir:

"Ve Yuhanna (John, Hz. Yahya) tanıktır ki, Yahudiler Kudüs'ten kendisine "sen kimsin" diye sormak üzere keşiş ve rahipler gönderince o ne müsbet cevap verdi ne de menfi. Aksine kendisinin Mesih olmadığını söyledi. Onlar sordu, 'öyleyse sen kimsin?' sen İliyah (Hz. İlyas) misin?' O dedi ki, 'ben değilim'. (Sonra dediler ki) 'Sen o peygamber misin'. O dedi ki, 'hayır'. Bunun üzerine onlar onun kim olduğunu sordular. O dedi ki, 'Ben sahrada seslenen birinin sesiyim, ki siz Tanrının yolunu bulabilesiniz.' Onlar ona sordular, 'Madem ki sen ne Mesih, ne peygambersin, o zaman sen ne diye insanları takdis edersin?'

Buradaki sözler gösteriyor ki, İsrail oğulları Hz. Mesih (İsa) ile Hz. İlyas'ın dışında başka bir peygamberi de bekliyorlardı ve bu peygamber Hz. Yahya (a.s.) değildi. Bu üçüncü peygamberin geleceğine öylesine muhakkak gözüyle bakılıyordu ki, İsrail oğulları arasında sadece "o peygamber" kelimelerini söylemek, onu kastetmek için kâfi sayılıyordu. Ayrıca, sözü edilen peygamber'in dünyaya geleceğine herkes inanmış gibiydi. Çünkü, bu peygamberin gelişi hakkındaki inanç yanlış olsaydı, Hz. Yahya'ya yukarıdaki sorular

sorulurken kendisi pekalâ diyebilirdi ki, "Ey İsrail oğulları, siz hangi peygamberden bahsediyorsunuz? Böyle bir peygamber gelmeyecektir."

17.5.2.3. Yuhanna İncilindeki Haberler

Şimdi gelin, Yuhanna İncilin'de (St. John İncili'nde) Bölüm 14'ten 16'ya kadar devamlı olarak yer alan müstakbel peygamber hakkındaki müjde ve kehânetlere bir göz atalım:

"Ve ben Babam'a yalvarırsam, O size ikinci yardımcısını gönderecektir. Bu yardımcı ebediyyen sizlerle kalacaktır. Yani, dünyanın elde edemeyeceği Hak Ruh'u. Bunu dünya ne görür ne bilir. (Ama) siz bilirsiniz. Çünkü, o sizlerle yaşar, sizin içinizde bulunur." (Bölüm 14:16-17)

"Ben bu sözleri sizlerle beraberken size söyledim. Ama, Pederim, Ruh-ul Kudüs, adıma size göndereceği Yardımcı size her şeyi öğretecek ve size bütün söylediklerimi hatırlatacaktır." (Bölüm 14:25-26)

"Bundan sonra ben sizinle pek konuşmayacağım. Zira, dünyanın lideri geliyor ve bende onun hiçbir özelliği yoktur." (14:30)

"Ama, pederim tarafından size göndereceğim yardımcı, yani 'Hakikat'ın Ruh'u' size gelince benim için şâhitlik yapacaktır. (15:26)

"Ama ben size doğruyu söylüyorum, benim gitmem sizin için faydalıdır. Zira ben gitmesem o yardımcı size gelmeyecek. Ama gidersem onu size göndereceğim." (16:7).

"Ben size bazı diğer şeyleri de söylemek istiyorum, ama siz bunlara tahammül edemezsiniz. Ama o, yani Hakikat'ın Ruhü, size gelince, size doğru yolu gösterecektir. Zira, o kendi tarafından hiçbir şey söylemeyecektir, aksine duyduklarını anlatacaktır ve size geleceğin haberini verecektir. Çünkü o size benden aldığı haberleri verecektir. Peder'in olduğu her şey benimdir. Onun için dedim ki, o benden alacak ve size verecektir." (16:12-15).

17.5.2.4. Müstakbel Peygamber Dünyanın Lideri Olacak

Yuhanna İncilinde Hz. İsa'nın kendisinden sonra büyük bir peygamberin geleceği konusunda kehânette bulunduğu dair ayetleri yukarıda naklettik. Bu âyetlerde Hz. İsa (a.s.) diyor ki müstakbel peygamber, "dünyanın lideri" olacaktır, o "ebediyen yaşayacaktır", "doğruluğun bütün yollarını gösterecektir" ve bizzat Hz. İsa'nın peygamberliğini tasdik edecektir. Dikkat edeceğiniz gibi, asıl ibarelere "Ruh-ul Kudüs" ve "Hakikat'ın Ruhü" gibi tabirler ilâve edilmek suretiyle ifade muğlak ve hatta anlamsız kılınmak istenmiştir. Buna rağmen bütün ibareleri dikkatle tahlil ettiğimizde müjdelenen şahsiyetin bir ruh değil, bir insan ve belirli bir kişi olduğunu anlarız. Bu öyle bir kişidir ki, tâlimâtı ve mesajı cihanşümûl olup herkesi kapsayacak ve kıyâmete kadar

yaşayacak nitelikte olacaktır. Bu mahsus ve malum şahsiyetin bir husususiyeti de "yardımcılık" olacaktır. Tercümede biz "yardımcı" kelimesini kullandık. Hıristiyanlar, Yuhanna İncili'nin Elence asıl nüshasında geçen kelimenin "Paracletus" olduğunda ısrar etmektedirler.

17.5.2.5. "Paracletus" Kelimesi Konusunda Hıristiyanların Karşılaştığı Güçlükler

Fakat Hıristiyanlar bu kelimenin manasını tesbit ederken kendileri de ihtilâfa düşmüşlerdir. Bu kelimenin kökü olan Yunanca "Paraclete" nin anlamı şunlardır. "Bir yere çağırmak, yardıma çağırma, ikâz ve tenbih, teşvik etmek, yalvarmak, dua etmek" v.s. Elence'de bu kelimenin anlamı şunlardır: Teselli etmek, teskin etmek ve cesaret vermek. İncil'de hangi yerlerde bu sözcük kullanılmışsa, orada buna yukarıdaki anlamlardan hiçbirisi uygun düşmez. Origen, bu kelimeyi bazı yerde "teskin eden" ve bazı yerde "takbih eden" olarak tercüme etmiştir. Ama diğer yorumcular bu tercümeleri reddetmişlerdir. Çünkü bunlar ilkin, Yunanca grameri bakımından doğru anlamlar değildir, ikincisi, söz konusu kelimenin geçtiği metinlerden hiçbirinde bu manalar uygun görülüyor. Bazı diğer mütercimler bunu "öğretmen" ve "hoca" olarak çevirmişlerdir. Ama yunanca'nın genel kural ve kaideleri bu anlamın çıkarılmasına da müsait değildir. Tertulian ve Augustin ise "avukat" ve "vekil" kelimesini tercih etmişlerdir. Başkaları "yardımcı", "teskin ve teselli eden"

kelimelerini kullanmışlardır. (Bk. Encyclopædia of Biblical Literature, "Paracletus" maddesi).

17.5.2.6. Kelimenin Tahrif Edilme İmkânı

İşin ilginç yanı, Yunancada sözünü ettiğimiz kelimeye benzer başka bir kelime, "Periclytos"un bulunmasıdır. Bu kelimenin manâsı, "methedilmiş"tir. Görüldüğü gibi, bu kelime, Arapça "Muhammed"ın tam karşılığıdır. Hem de telâffuz bakımından da ikisi arasında epeyce benzerlik vardır.

Şimdi ister misiniz, kendi kutsal kitaplarında keyiflerine göre değişiklik yapmayı meslek ve âdet edinmiş olan Hıristiyan din adamları, Yuhanna'nın naklettiği kehânette yer alan bu kelimeyi akide ve inançlarına ters düştüğünü görünce bunu az bir değişiklikle "Paracletus" yapmış olsunlar! Bu değişikliğin gerçekten yapıp yapılmadığının tesbiti, Yuhanna İncilinin asıl Yunanca nüshasının bulunmasıyla mümkün olabilir. Maalesef, bu nüsha hiçbir yerde bulunmadığı için eski ve yeni metinde kullanılan kelimenin ne olduğunu tesbit etmek imkânsız kılınmıştır.

17.5.2.7. Asıl Süryânice Kelime: "Munhamanna"

Ancak vereceğimiz karar sadece bir noktaya bağlı değildir. Çok şükür ki değildir. Zira, Yuhanna'nın Yunanca İncilinde müjdelenen peygamber için hangi kelimenin kullanılmış olunması meseleyi tamamıyla halletmiyor. Bir kerre, bu İncil de Süryâniceden çevrilmişti. Demek ki, bu hususta asıl önemli olan İbn Hişâm'ın "Siyer-i Nebvi"sinde

vardır. Siret-i İbn-i Hişâm'da sadece aradığımız kelime bulunmuyor, ayrıca bundan asıl Yunanca kelimenin ne olduğu da açıkça anlaşılıyor. İbn Hişâm, Muhammed bin İshâk'a atfen Yuhanna İncilinin 15. Bölümü, âyet: 23-27 ve Bölüm 16: âyet 1'in tümünü tercüme etmiştir. Adı geçen tercümede Yunanca "Paracletus" kelimesi yerine Süryânice "Munhamanna" kelimesi kullanılmıştır. Daha sonra İbn İshâk ya da İbn Hişâm bu kelimeyi şöyle tarif etmiştir: "Munhamanna kelimesi, Süryânicede Muhammed (methedilmiş) ve Yunancada Paracletus anlamına gelmektedir." (İbn Hişâm, Cilt: I, s. 248).

Olaya tarih açısından bakacak olursak, Filistinli Hristiyanların ana dilinin dokuzuncu asra kadar Süryânice olduğunu görürüz. Bu bölge, yedinci yüzyılın ilk yarısında müslüman topraklarına katılmıştır. İbn İshâk miladî 768'de ve İbn Hişâm M. 828 yılında vefât etmişlerdi. Demek ki her iki yazar ve âlimin zamanında Filistinli Hristiyanlar Süryânice konuşuyor ve yazıyorlardı. Her ikisi için kendi memleketlerinin Hristiyan tebaasıyla temas kurmaları hiç de zor değildi. Ayrıca, o devirde Yunanca konuşan yüz binlerce Hristiyan, müslüman topraklarında yaşıyorlardı. Bu nedenle, kendileri, Süryânicenin hangi kelimesinin, Yunancada ki hangi kelimenin karşılığı olduğunu gayet iyi anlayabiliyorlardı. Şimdi, İbn İshâk'ın naklettiği tercümede Süryânice "Munhamanna" kelimesi geçmiş ve İbn İshâk ve İbn Hişâm bunun Arapça "Muhammed" kelimesi ya da Yunanca

Paracletus sözcüğüne eşit anlamda kullanıldığını açıklamışsa, Hz. İsa'nın, Hz. Peygamber'in mübarek ismini vererek kendisinden sonra dünyaya geleceğini müjdelemiş olmasına hiçbir şüphe kalmıyor. Bu açıklama ile birlikte, Yuhanna İncilinde geçen kelimenin aslında "Periclytos" olduğu, ancak Hristiyan din adamları tarafından sonradan "Paracletus" olarak tahrif edildiği de kesin olarak anlaşıyor.

17.5.2.8. Necâşî'nin Şahitliği

Bundan daha eski tarihî delil, Habeşistan Kralı Necâşî'ye bir avuç müslümanın gidip kendisine İslâmiyet hakkında bilgi vermeleriyle ilgilidir. Hz. Abdullah bin Mesud'un rivâyetine göre, Habeşistan'a hicret etmiş olan müslümanlar, Kral Necâşî'nin huzuruna çağırılınca, heyet Başkanı Hz. Ca'fer bin Ebû Tâlip (r.a.) İslâm peygamberi ve getirdiği din hakkında bir konuşma yaptı. Bu konuşmayı dinleyen Necâşî dedi ki, "merhaba size ve tarafından geldiğiniz şahsiyete. Ben onun Allah'ın rasûlü olduğuna şahâdet ediyorum. İncil'de zikri geçen elbette odur ve geleceğine dair müjdeyi Meryem oğlu İsa bize vermişti." (Müsned-i Ahmed). Bu olay, hadislerde bizzat Hz. Ca'fer ile Ümm-ü Seleme tarafından da nakledilmiştir. Bu demek oluyor ki, yedinci yüzyılda Habeşistan Kralı Necâşî, Hz. İsa'nın bir peygamberin geleceğini müjdelediğini biliyordu. Bu olay ile ayrıca, İncil'de Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın gelişine dair bazı açık işaretler bulunduğu ve işaretlere dayanarak Necâşî'nin gelen peygamberin Hz. Muhammed olduğu neticesine varmakta hiç gecikmediği de anlaşıyor.

Fakat burada anlatılan rivâyet ve hikâyeden, Hz. İsa'nın müjdesiyle ilgili Kral Necâşî'nin bilgi kaynağının Yuhanna İncili mi yoksa başka İncil ve kitaplar mı olduğu anlaşılmıyor.

17.5.2.9. Barnabas İncilinde Yer Alan Haberler

Barnabas İncilinde, Peygamber efendimiz (a.s.)'in gelişine dair haberler ile ilgili bölümlerde Hz. İsa, bazen açıkça "Muhammed" kelimesini kullanmış, bazen 'O'ndan "Rasûlullah" ve "Mesîh" diye bahsetmiştir. Bazen kendisine "Takdir Edilmeye Lâyık" demiş, bazen da öyle kelimeler kullanmıştır ki bunlar "Lâilaheillâllah Muhammedurrâsûlullah" anlamına gelmektedir. Hz. İsa'nın Hz. Peygamber hakkında verdiği işaretler o kadar çoktur ki, bunların hepsini anlatmak için ayrı bir kitapçığa ihtiyaç duyulacaktır. Biz burada sadece belli başlı haberleri naklediyoruz:

"Allah'ın dünyaya gönderdiği peygamberler, ki sayıları 144 bindi, muğlak ve karmaşık şekilde konuştular. Ama benden sonra, bütün peygamberler ile mukaddes varlıkların nuru gelecektir ki, peygamberlerin söylediklerini açıklayacak, sizi aydınlatacaktır. Çünkü o Allah'ın rasûlüdür." (Bölüm: 17).

"Firisîler ile Lâviler dedi ki, madem ki, sen ne Mesih, ne İlyas, ne de başka bir nebin, o zaman sen neden yeni bir vaaz ve telkinde bulunuyorsun ve kendini Mesih'den de daha büyük olarak gösteriyorsun? İsa Mesih dedi ki, Tanrının benim vasıtalığımda gösterdiği Mu'cizelerin maksadı, benim

yaptıklarımın hepsinin Tanrının isteğine bağı olduğunu size göstermektir. Yoksa, ben kendimi, sizin bahsettiğiniz (Mesih)'ten büyük saymıyorum. Ben, sizin Mesih dediğiniz çobanın boncuğunu veya ayakkabı bağlarını açacak seviyede bile değilim. O Mesih benden önce yaratılmıştı ve benden sonra gelecektir. O, dininin hiç son bulmaması için hakikatleri (delilleri) kendisiyle birlikte getirecektir." (Bölüm: 42).

"Size yemin ederek söylüyorum, gelen her nebi sadece bir millet için Allah'ın rahmetinin işareti olarak gelmiştir. Bu sebeple, bu peygamberlerin talimatı, gönderildikleri ümmet ve ulusların dışına çıkmadı. Ama Allah'ın Rasûlü gelince, Tanrı ona adeta elindeki mührünü verecektir. Ta ki, onun talimatını almış olan dünyanın bütün ulusları selâmete ve rahmete kavuşacaklardır. O dinsizlere hâkim olacak ve putperestliği öylesine yeryüzünden silecektir ki, Şeytan kaçacak delik arayacaktır." (Bu satırlardan sonra, Hz. İsa'nın şâkirdleriyle uzun bir konuşması yer alıyor. Bu konuşmada İsa Mesih, müstakbel peygamberin İsmail oğullarından olacağını izâh ediyor). (Bölüm: 43).

"Bu sebeple, size diyorum ki, Rasûlullah, Tanrı'nın yarattığı hemen hemen bütün mahlûk ve eşyaları memnun edecek bir saadettir. Zira, o anlayış, nasihat, hikmet, kuvvet, şefkat ve sevgi gibi güzel duygularla doludur. O, cömertlik, rahmet, adalet, takva, dürüstlük, efendilik ve sabrın ruhuyla donatılmıştır. Kendisine bu faziletlerin üç mislisi verilmiştir. Yani Allah'ın yarattığı diğer mahlûklara nisbetle, inanın, ben

onu görmüş ve ona saygılarımı sunmuşumdur. Tıpkı diğer bütün peygamberlerin onu gördüğü ve ona saygılarını sundukları gibi. Allah onun ruhunu görerek, ona nübüvvet bahşetti. Ve ben onu görünce heyecandan dilim tutuldu ve ben ona dedim ki, "Ey Muhammed (methedilmiş kişi, zât) Allah senin yardımcın olsun ve Allah beni senin pabuçlarının bağlarını bağlamaya lâyık yapsın. Zira ben bu mevkiye yükselirsem, kendimi büyük bir peygamber ve Allah'ın mukaddes varlığı sayacağım..." (Bölüm: 44).

"(Buradan gideceğim için) yüreğiniz sızlamasın, ve siz korkmayın. Çünkü sizi yaratan ben değilim. Sizi yaratan, Yaraticımız Allah'tır ve o sizi koruyacaktır. Bana gelince, şu anda dünyada, dünyaya selâmet ve kurtuluş getirecek olan Allah'ın rasûlü için zemin hazırlamaktayım... Andreas dedi ki, 'ey Üstâd, onun bazı belirgin özelliklerini bize bildir ki, onu tanıyalım.' İsa Mesih cevap verdi: 'O sizin zamanınızda gelmeyecek, aksine birkaç yıl sonra gelecek. O zamana kadar benim İncilim öylesine tahrif edilmiş olacak ki, dünyada en fazla 30 mü'min bulunacaktır. O zaman Allah dünyaya acıyacak ve rasûlünü gönderecektir. O rasûlün başına beyaz bulutun gölgesi olacaktır ve onun vasıtasıyla dünya Allah'ın marifetine kavuşacaktır. O dinsiz insanlara karşı büyük bir güçle gelecek ve yeryüzünden putperestliği silecektir. Ve ben bundan son derece memnunum, zira onun sayesinde Tanrımız tanınacaktır, takdis edilecek ve hakikatimi dünya anlayacaktır. O, ayrıca, beni İnsanlar ötesinde bir şey

zannedenlerden intikam alacaktır... O öyle bir hakikatle gelecektir ki, bu hakikat bütün peygamberlerin getirdiklerinden daha açık seçik olacaktır." (Bölüm: 72).

"Allah için and Kudüs'te mi yoksa Süleyman mabedinde mi içilmişti? Fakat sözlerime inanın, bir gün gelecek, Allah rahmetini başka bir şehre nâzil edecektir. Ondan sonra, her yerde onun için doğru biçimde ibadet yapılacaktır ve Allah kendi rahmetiyle her yerde hakikî namazı kabul edecektir... Ben aslında, İsrail hanedanı için kurtarıcı nebi olarak gönderildim. Fakat benden sonra Mesih gelecek, Allah'ın gönderdiği, bütün dünya için. Öyle bir nebi ki, Allah bütün dünyayı onun için yaratmıştır. O zaman bütün dünyada Allah'a ibadet edilecek ve her tarafa rahmeti nâzil olacaktır." (Bölüm: 83).

"(Mesih, Başrahibe söyledi) Yaşayan Allah ve elinde canım olan Yaradan'a yemin ederim, bütün dünyanın milletlerinin beklediği o Mesih ben değilim. Allah bu nebi ile ilgili vaadini atamız, Hz. İbrahim'e şöyle diyerek vermişti: 'Senin neslinin vasıtasıyla, yeryüzünün bütün milletleri berekete kavuşacaktır.' (Doğum: 22:18).

Ancak Allah beni bu dünyadan kaldırıncı, Şeytan yine isyan çıkaracaktır ve mü'min olmayanlar benim Tanrı ve Tanrının oğlu olduğumu iddia edeceklerdir. Bu nedenle, sözlerim ve talimatım tahrif edilecektir. O zaman Allah dünyaya acıyacak ve rasûlünü gönderecektir. O Rasûl ki,

onun için dünyanın her şeyi yaratılmıştır. O rasûl bütün gücüyle güneyden gelecek ve putları putperestler ile beraber mahvedecektir. Şeytandan iktidarını alacaktır. Ve Allah'ın rahmetini kendine iman edecek olanların kurtuluşu için yanında getirecektir. Ne mutlu, onun sözlerini dinleyene." (Bölüm: 96).

"Başrahip sordu, 'Allah'ın bu rasûlünden sonra başka nebiler de gelecek mi?' Mesih cevap verdi: 'Bundan böyle, Allah'ın gönderdiği hakikî nebiler gelmeyecekler, ama pek çok sahte nebiler geleceklerdir. Ben bunun için özgünüm. Çünkü, Şeytan, Allah'ın adaletli kararı yüzünden bunları tezgahlamaya çalışacaktır. Ve onlar benim İncil'imın perdesinin arkasında saklanacaklardır." (Bölüm: 97).

"Kâhinlerin başı sordu. 'Bu Mesih hangi isimle çağrılacaktır?' Ve onun gelişinin işaretleri ne olacaktır?' İsa Mesih dedi ki, 'Bu Mesih'in adı 'Takdir edilmeye Lâyık'tır. Zira, Allah onun ruhunu yarattığı zaman ona bu ismi kendisi vermişti. Bu orada ona kral muamelesi yapılmıştı. Allah dedi ki, "Ey Muhammed, bekle, çünkü senin için cenneti, dünyayı ve bir çok mahlûku yaratacağım ve bunları sana hediye olarak vereceğim. Ta ki, seni tebrik edecek olanlara bereket verilecek ve seni lanetleyecek olanlar lanetlenecekler. Ben seni dünyaya göndereceğim zaman seni kurtuluş habercisi olarak göndereceğim. Senin sözlerin doğru olacaktır. Öyle ki, yeryüzü ve gökler kaybolup gidecekler ama senin dinin ayakta

duracaktır. Öyleyse, onun mübarek ismi Muhammed'dir." (Bölüm: 97).

Barnabas diyor ki, bir defasında Hz. İsa şâkirdlerine hitaben yaptığı konuşmada "şâkirdlerimden biri (ki sonradan Yahuda, Juda olduğu ortaya çıktı) beni 30 sikkeye karşılık düşmanlara satacaktır" dedi ve şunları ekledi:

"Bundan sonra, beni satacak olanın benim adıyla öldürüleceğinden eminim. Zira, Allahu Teâlâ beni yerden semâ'ya kaldıracak ve o hainin yüzünü öylesine değiştirecektir ki herkes onun ben olduğunu sanacaktır. Ne var ki, kötü şekildeki ölümü bir müddet benim karalanmam ve rezil olma-yol açacaktır. Fakat, Muhammed, yani Allah'ın mukaddes rasûlü gelince bana sürülen leke temizlenmiş olacaktır. Ve Allah bunu, benim o Mesih'e sadakatimi bildirdiğim için yapacaktır. O bana mükâfatımı verecektir. Bu şekilde, herkes benim yaşamakta olduğumu ve bu rezil ölümle hiçbir ilişkim olmadığını anlamış olacaktır." (Bölüm: 113).

"(Hz. İsa, şâkirdlerine dedi ki) Elbette ben size diyorum ki, eğer Musa (a.s.)'nın kitabından gerçekler çıkarılmış olsaydı, Allah, atamız Davûd (a.s.)'a başka bir kitap vermeyecekti. Ve eğer Davûd'un kitabında değişiklikler yapılmamış olsaydı, Allah bana İncil'i vermezdi. Ve herkese aynı mesajı vermiştir. Onun için, Rasûlullah geldiği zaman, dinsiz insanların benim Kitabıma bulaştırdıkları bütün (uydurma) şeyleri temizleyecektir." (Bölüm: 124).

17.6. ARAP YARIMADASINDA HIRİSTİYANLIK

"Hıristiyanlık, milâdi üçüncü yüzyılda Arabistan'a girdi. Bu sıralarda Doğu Roma İmparatorluğu olarak bilinen Bizans İmparatorluğunun himayesindeki Hıristiyanlık bir hayli değişikliğe uğramış ve bu dine pek çok bid'at ve batıl itikat girmişti. Bazı tarihçilere göre Hıristiyanlık Zünvâs zamanında Hicâz'a girdi. Ama bu doğru olamaz. Zira bu hükümdar tam 600 yıl önce yaşamıştı. Hıristiyanlık ilk önce Necran'da yayıldı ve gelişti ve Hicaz'ın diğer bölgelerinde pek müsait bir ortam bulamadı. Fakat Beni Rebiyye ve Gassan ile bazı diğer bölgelerde az sayıda da olsa, Hıristiyanlar vardı".^{90[8]}

"Öyle tahmin ediliyor ki, Beni Rebiyye ve Gassan ile Kuzâ'a bölgesindeki Hıristiyanlar, dinlerini Bizanslılardan öğrenmişlerdi. Zira, Araplar ticaret amacıyla Bizanslılar ve Romalıların hakimiyetindeki çeşitli memleketlere gidip gelirlerdi. Hayre'de çeşitli Arap kabileleri topluca Hıristiyanlığı kabul etmişlerdi. Bunlara "Abbâd" denilirdi. Bunlar arasında Adiyy bin Zeyd Abbâdî tanınmış bir kişiydi. Benî Tağlib de Hıristiyanlardı".^{91[9]}

Beni Gassân'ın Hıristiyanlığı Miladî 330'da kabul ettiği tahmin ediliyor. Hıristiyanlık daha sonra Yemen'in bazı diğer

^{90[8]} Bk: İbn Haldun, Urdu Tercümesi, C. I, Mütercim: Hekim Ahmed Hasan Allahabadî.

^{91[9]} Bülûğ-ul Edeb, Urduca Tercüme, Mütercim: Pir Muhammed Hasan, C. III, s. 152.

bölgelerine de yayıldı. Etyopya kralı Necâşî ve Kaiser Bâhim Yemen'de 395-513 arası Hıristiyanlığın yayılması için büyük çabalar harcadılar. Dolayısıyla bu dönemde Yemen'de İncillerin sayısı gittikçe çoğaldı.

Arabistan'ın güneyinde tanınmış ve gelişmiş ancak iki din vardı: Yahudilik ve Hıristiyanlık. Bu iki din hem kuvvetli hem birbirine rakiptiler. Romalılar ile Habeşliler'in Himyerli Saba kavmi arasındaki mücadeleye ve rekabete daha önceki bölümlerde işaret etmiştik. Bu sebepten dolayıdır ki Himyerliler genellikle Hıristiyanlara Yahudileri tercih ederlerdi. Yemen ve çevredeki bölgelerde Abd-i Kelîl'in dışında ünlü veya tanınmış başka bir Arab kabile reisinin Hıristiyanlığı kabul ettiği bilinmiyor. Arap tarihçilerine göre de Abd-i Kelîl bir Hıristiyandı. Bölgeden çıkarılan bir kitabeden de onun Hıristiyan olduğu sabittir. Himyerlilerin bir bölümü yıldızla taparken bir bölümü de Yahudiydi. Tarih-i Taberî'ye göre, ilk önce Es'ad Ebû Kerb, Yahudiliği kabul etti.

Arabistan'ın kuzeyinde İran ile Bizans arasındaki çekişme had safhaya varmıştı. Tabiatıyla, Himyerliler İranlılardan yana bir tutum içinde idiler. Himyerliler fırsat buldukça Bizanslılara baskın düzenler ve ticaret kabilelerini soyarlardı. Bizanslılar bundan huzursuz oluyorlardı. Bizanslılar bu kavgaya bir çare aramak üzere Yemen Hâkimine bir elçi göndermeye karar verdiler. Kaiser Justinian'ın elçisi altıncı yüzyılın başında Yemen hakimine geldi, ona Kaiser'in mektubunu ve bazı hediyeler verdi. Ne var

ki bu barış girişimi artmakta olan düşmanlık ve nefreti azaltmadı.

Bizanslı tüccarlar sık sık Yemen limanlarına uğrarlardı. Geçtikleri yerlere ticarî malların yanı sıra Hristiyanlığın akide ve inançlarını aşılamaya çalışırlardı. Hristiyan misyonerler ve rahipler de arada sırada ülkede gezer ve dinlerini yaymaya çalışırlardı. Hristiyanlık ilk önce Aden'de ve daha sonra Adnan bölgelerinde bazı taraftarlar buldu. Necran ise kısa bir sürede Hristiyanlığın merkezi haline geliverdi.

17.6.1. Ashâb-ı Uhdûd Kıssası

Eski çağlarda karşı görüşlü insanların diri diri yakılması olağan bir şeydi. Bir iktidara ve dine muhalefet edenler diri diri yakılan insanların başında gelirlerdi. Çeşitli tarih kitapları ve eserleri iman sahiplerinin, Kâfir ve müşrikler tarafından içinde ateş yakılan çukurlara atılmalarına ilişkin olay ve hikâyelerle doludur.

17.6.1.1. Hz. Suheyb'in Rivâyet Ettiği Hadis

Bu tür hikâyelerden biri Hz. Suheybi Rûmî (r.a.) tarafından rivâyet edilmiştir. Hz. Rûmî, Rasûlullah'ın bir defasında şöyle bir hikâye anlattığını kaydetmiştir: "Krallardan birinin yanında bir sihirbaz vardı. Bu sihirbaz yaşlanınca, Kral'dan kendisine, sihir ve bütün diğer hünelerini öğrenbilmesi için bir genç çocuk göndermesini rica etti. Kral, yaşlı sihirbazın bu ricası üzerine kendisine böyle bir çocuk gönderdi. Çocuk sihirbazlığı öğrenmeye başladı. Fakat o

çocuk, sihirbaza gelip giderken bir rahibe (ki herhalde Hz. İsa'ya tabi idi) gidip gelmeye başladı ve o rahibin vaaz ve telkinlerinden etkilenerek iman sahibi oluverdi. Hatta rahibin talim ve terbiyesi sayesinde kerâmet sahibi de oldu ve körler ile cüzzamlıları iyileştirmeye başladı. Kral bu çocuğun Tevhid'e iman ettiğini duyunca önce rahibi öldürttü ve daha sonra çocuğu da öldürtmek istedi. Fakat ona karşı kullanılan her silah etkisiz kaldı. Nihayet çocuk dedi ki, "eğer beni öldürtmek istiyorsan, bu çocuğun Rabbinin adıyla" diyerek bana bir ok at, ben ölmüş olacağım." Kral dediğini yaptı ve çocuk öldü. Bunun üzerine olayı seyretmekte olan kalabalık bir ağızdan, "Biz bu çocuğun Rabbine iman ettik" diye bağırırverdi. Kral'ın yandaşları ve dalkavukları dediler ki, "ey majeste, korktuğumuz başımıza geldi. Halk sizin dininizi bırakıp bu çocuğun dinini kabul etti." Kral son derece öfkелendi ve yolun kenarında büyük çukurlar kazdırdı. Bunları ateşle doldurdu ve imandan dönmeyenleri bu çukurlara attırdı. (Ahmed, Müslim, Nesâî, Tirmizî, İbn Cerîr, Abdürezzâk, İbn Ebî Şeybe Taberânî ve Abd bin Humeyd).

17.6.1.2. Hz. Ali Tarafından Rivâyet Edilen Vak'a

İman sahiplerinin ateşe atılmalarıyla ilgili ikinci vak'a Hz. Ali tarafından rivâyet edilmiştir: "İran krallarından biri şarap içip sarhoş oldu ve öz kız kardeşiyle zina etti. Sonra ikisi arasında gayri meşru münasebetler kuruldu. Bir süre sonra olay halk tarafından duyulunca kral hemen bir bahane uydurup, Allah'ın, kız kardeşler ile evlenmeyi helâl kıldığını

ilân etti. Ancak halk bu maskaralığı kabul etmedi. Fakat kral çok zâlimdi ve herkesi kendi uydurduğu kanunu kabul etmeye zorladı. Kabul etmeyenleri, ateşlerle dolu çukurlara attırdı." Hz. Ali'nin ifadesine göre o zamandan beri Mecusîler'de, mahrem kişilerle evlenme geleneği vardır. (İbn Cerir).

17.6.1.3. İsrailî Rivâyetler

Bu hususta üçüncü bir olayı Hz. İbn Abbas, İsrailî rivâyetlere dayanarak nakletmiştir. Rivâyetine göre, Babiller, İsrail oğullarını; Hz. Musa'nın dininden dönmeye mecbur etmişlerdi. Babillerin bu isteğine uymayanlar ise diri diri ateşte yakıldılar.

17.6.1.4. Necran Olayı

En önemli olay Necrân'ındır, pek çok tarihçi meselâ İbn Hişâm, Taberi, İbn Haldun ve Mücem'ul Buldan'ın yazarı v.s. tarafından kaydedilmiştir. Özeti şöyledir: Himyer (Yemen) Hâkimi Tebân Es'ad Ebû Kerb bir defasında Yesrib'e gitti ve orada Yahudilerin tesiri altında kalarak Yahudiliği kabul etti. Yesrib'te Benî Kureyza'nın iki Yahudi âlimini alarak Yemen'e döndü ve orada Yahudiliği bütün gücüyle ve imkânlarıyla yaymaya başladı. O'nun yerine tahta geçen oğlu Zünvâs, Güney Arabistan'da Hıristiyanlığın merkezi haline gelmiş olan Necran'a saldırdı. Amacı, Necran'dan Hıristiyanlığı silip süpürmek ve oranın ahâlisini Yahudiliği kabul etmeye zorlamaktı. (İbn Hişâm'ın anlattığı gibi Necrânlılar, Hz. İsa'nın getirdiği hakikî dine tabi idiler). Zünvâs, Necran'a vardıktan

sonra halkın Yahudiliği kabul etmesini istedi, ama herkes inkâr etti. Bunun üzerine Zünvâs, çok kişiyi ateşle dolu çukurlara attırdı ve pek çok kişiyi öldürttü. Toplam 20 bin kişi yok edildi. Necrânlılardan biri olan Zûsa'labân kaçmayı başardı ve bir rivâyete göre bu şahıs Bizans İmparatoruna gidip başlarından geçenleri anlattı, (bir rivâyete göre Habeş İmparatoru Necâşî'ye derdini anlattı). Nihâyet, Bizanslılar ile Habeşliler yardımlaşarak Yemen'e karşı saldırıya geçtiler, içinde 70 bin asker bulunan güçlü bir donanma Aryât adlı bir generalin komutasında Yemen'e saldırdı. Saldırıda Yemenliler yenildi, Zünvâs öldürüldü ve Himyer'deki Yahudi devleti sona ermiş oldu. Bundan böyle Yemen, Hristiyan Habeş devletinin bir parçası haline geldi.

17.6.1.5. Yemen'de Hristiyan Misyonerler

Müslüman tarihçilerin anlattığı yukarıdaki olay diğer tarihi kaynaklar tarafından da doğrulanıyor. Ayrıca bu hususta bazı diğer ayrıntılar elde ediliyor. Hristiyan Habeşliler ilk önce Milâdi 340'ta Yemen'e hâkim olmuşlardı ve bu hâkimiyet 378'e kadar sürdü. Bu sıralarda Hristiyan misyonerler Yemen'e girmeye başladılar. Yemen'e gelenler arasında dindar, sofı ve kerâmet sahibi bir Hristiyan seyyah Faymiyum da vardı. O Necran'a vardı ve halkı putperestliği terk edip Allah'a itaat etmeye çağırdı. Onun telkinleri sayesinde Necrânlılar Hristiyan oldular. Necrânlıların dini ve siyasî nizamı üç kişinin elinde idi: Birincisi "Seyyid", ki kabile reisleri gibi nüfuz ve Selahiyet sahibi olurdu, dış ilişkiler ve

anlaşmalar ile askerî işlerle ilgilenirdi. İkincisi, "Akıb", ki içişlerinde söz sahibiydi. Üçüncüsü, "Piskopos", ki din işleriyle uğraşırdı. Arabistan'ın güneyinde Necran önemli bir yer tutardı. Bu, hatırı sayılır bir ticaret ve sanayi merkeziydi. Dokuma, deri ve silah gibi sanayi malları imâl edilirdi. Ünlü Yemen kumaşı burada yapılırdı. Zünvas sadece dinî sebeplerden değil, Necran'ın jeopolitik durumu ve ekonomisi yüzünden de buraya saldırmıştı. Zünvâs, Necran Seyyidi Harisiye'yi (Süryanî tarihçilere göre Arethas) öldürdü, karısı Rûma'nın önünde iki kızını öldürdü ve kanlarını ona içirdi ve sonra onu da öldürdü. Piskopos'un (ki adı Papul olarak verilmiştir) kemiklerini mezardan çıkartıp yaktırdı. Ateşle dolu çukurlarda kadın, erkek, çocuk, yaşlı, rahip ve diğer birçok kişiyi pişirtti. Toplam 20-40 bin kişinin canına kıydı. Bu olay Ekim 523'de meydana geldi. Nihayet devletini ortadan kaldırdılar. Bu savaş ve yağma hareketleri, arkeolog ve tarihçilerin son zamanlarda Hısn-ı Ğurâb'dan çıkardıkları kitabelerde de yer alıyor.

17.6.1.6. Ashâb-ı Uhdûd Olayının Görgü Şahitleri

Miladî altıncı yüzyıl'da kaleme alınan çeşitli yazı, mektup ve kitaplarda Eshab-ı Uhdûd vak'asında ayrıntılı biçimde yer verilmiştir. Bunlardan bazısının yazarları vak'anın görgü tanıkları olup olayı ânında kâğıda aktarmışlardır. Bazıları ise görgü tanıklarına dayanılarak kaleme alınmışlardır. Bunlardan üç kitabın yazarları olay sırasında yaşıyorlardı. Meselâ, biri Procopius'tır, diğeri Cosmos Indicopleustis'tir, ki o

sıralarda Necâşî Hükümdar Elesboan'ın emriyle Batlamyus'un Yunanca kitaplarının tercümesini yapıyor ve Habeşistan'ın kıyı kenti Adolist'te oturuyordu. Üçüncüsü Johannes Malata'dır, ki birçok tarihçi onu kaynak olarak kabul etmiş ve ondan istifade etmişlerdir. Bundan sonra, Efes'li Johannes (M.S. 585'te öldü) in "Kilise Tarihi" adlı kitabında Necranlı Hristiyanlar (Eshab-ı Uhdûd)'ın katliamı, olayın çağdaşı olan Piskopos Simeon'un bir mektubuna dayanılarak anlatılmıştır. Bu mektup, Gabula manastırının reisine yazılmıştır ve bunda katliâmın görgü tanıklarının beyanatı etraflıca verilmiştir. Bu mektup 1881'de Romada ve 1890'da "Hristiyan Şehitleri" adı altında neşrolunan bir dizi kitap arasında yer almıştır. Patrik Dionysius ile Midil-lili Zekeriya (Zacharia of Mitylene) Süryânice tarih kitaplarında da bu olayı ayrıntılı biçimde anlatmışlardır. Jacob Saroji'nin kitabında da Necranlı Hristiyanların başına gelen felâket dile getirilmiştir. Edessa Piskoposu Pulu, Necranlı Hristiyanlar için bir mersiye yazmıştır ki, hâlâ kütüphanelerde bulunmaktadır. Himyerlûeri konu eden Süryânice bir kitabın İngilizce tercümesi "Book of Himyarites" adında 1924'de Londra'da yayımlanmıştır. Bu kitap ta müslüman tarihçilerin "Eshab-ı Uhdûd", yani Necranlı Hristiyanların ateşe atılmalarını ve diğer mezâlîme maruz kalmalarını doğrulamaktadır. Buna ilâveten, Londra'daki Biritish Museum'da o çağa ait olan Habeş yazma eserlerinde bu olaya aynen değinilmiştir. Philby, "Arabian Highlands" isimli eserinde, Necran'da "Eshab-ı

Uhdûd vak'asının vuku bulduğu yerin hâlâ halk tarafından iyice bilindiğini yazmıştır. Necran'da Umm-i Hark yakınlarında kayalarda oyulmuş bazı resimler vardır. Necrânlılar, "Kâbe-i Necrân"ı, yani olayın meydana geldiği yeri de bilmektedirler.

17.6.2. Kâbe Benzeri Bir Bina'nın Yapımı

Habeşli Hıristiyanlar, Necrân'ı ele geçirdikten sonra burada Mekke'deki Kâbe'ye benzer bir bina yaptılar ve bunu asıl Kâbe'nin yerine geçirmek istediler. Bu Kâbe'nin rahip ve piskoposları "harem" dedikleri bir sarık giyerlerdi. Bizans imparatorluğu da bu Ka'be'ye malî yardımda bulunuyordu. Bilindiği gibi, işte bu Necran Kâbesinin rahipleri kendi seyyid, Âkib ve Piskoposlarının liderliğinde bir heyet şeklinde Hz. Muhammed (a.s.)'in yanına varmışlardı ve bunun üzerine Âl-i İmrân suresinin 61. âyetinde bahsedilen meşhur "mübâhale" olayı meydana gelmişti.

17.6.3. Yemen'de Hıristiyanlığın Üstünlüğü

Daha önceki bölümlerde gördüğümüz gibi, Necran'da Yemen hâkimi Zünvâs'ın Hıristiyanlara revâ gördüğü zulüm ve katliâm'ın intikamını almak üzere Habeşistan'ın Hıristiyan devleti Yemen'e saldırıp Himyer devletini ortadan kaldırmıştı ve M.S. 525'te bütün Yemen'e hakim olmuştu. Bütün bu işler İstanbul'da merkezi bulunan Bizans imparatorluğu ile Habeş İmparatorluğu arasındaki işbirliğiyle gerçekleşmişti. Zira, o devirde Habeşliler öyle güçlü ve görkemli bir donanmaya sahip değillerdi. Donanmanın tümünü Bizanslılar vermişti ve

Habeşliler 70 bin askerini Yemen sahillerine çıkarmıştı. İlerde ele alacağımız bahisleri anlayabilmek için şunu belirtmekte fayda vardır ki, bütün bunlar sadece dinî bir coşku ile yapılmamıştı. Aksine bazı siyasî ve iktisadî etkenler de önemli rol oynamıştı. Hatta diyebiliriz ki, Yemen'in ele geçirilmesinin altında bu gerçekler yatmaktaydı ve Hıristiyan dindaşların intikamı sadece bir bahane ve bir fırsattı. Bizanslılar, Mısır'a ve Suriye'ye hâkim olduğundan beri gözlerini Arapların elinde bulunan deniz ticaret yoluna dikmişti. Bizanslılar, Doğu Afrika, Kuzey Afrika, Hindistan, Endonezya ve Ortadoğu ile Romalıların ellerinde bulunduğu memleketlere kadar uzanan ticaret yolunu Araplardan kendi ellerine geçirmek istiyorlardı. Böylece, Arap tüccar ve aracılarını saf dışı edebilecek ve işin kaynağını hep kendileri yiyeceklerdi. Bu hedefe varabilmek için imparator Augustus M.Ö. 24-25'te Aelius Gallus'un komutasında büyük bir orduyu, Arabistan'ın güneyinden Suriye'ye giden ticaret yolunu kesmek amacıyla Arabistan'ın batı sahiline-çıkarmıştı. Ne var ki Arabistan'ın çetin ve elverişsiz hava şartları bu askerî seferin başarısızlığa uğramasına sebep oldu. Bundan sonra Bizanslılar donanmalarını Kızıldenize naklettiler ve buradan Mısır ile Arabistan arasında yapılan deniz ticaretine son vermiş oldular. Bundan sonra sadece kara yolu ticareti Arapların elinde kalmıştı. Bu kara ticaret yoluna da son vermek amacıyla Bizanslılar, Habeşli Hıristiyanlarla işbirliği yaptılar ve karşılıklı yardımlaşma ile Yemen'i fethettiler.

17.6.4. Ebrehe Nasıl Yemen Valisi Oldu?

Yemen kıyılarına çıkarma yapan ve sonunda bütün bölgeyi ele geçiren Habeş ordusu hakkında Arap tarihçileri farklı açıklamalarda bulunuyorlar. Hafız İbn-i Kesîr, bu ordunun iki komutanı olduğunu söylüyor. Biri Eryât, diğeri Ebrehe, Muhammed İbn İshâk ise ordu kumandanının Eryât olduğunu, ve Ebrehe'nin orduda yer aldığını yazıyor. Her iki tarihçi, daha sonra Ebrehe ile Eryât arasında kavga çıktığı ve yapılan düelloda Eryât'ın öldüğü konusunda birleşiyorlar. Ebrehe'nin onaylattığı belirtiliyor. Bu hususta Yunan ve Süryanî kaynaklarda farklı ifadeler bulunuyor. Bu kaynakların bildirdiğine göre, Habeşliler Yemen'e hâkim olduktan sonra direnen Yemen'li kabile reislerini tek tek temizlemeye başladılar. Ama Assumifi' Aşû (Esymphaeus) adlı bir kabile reisi Habeşlilere bağlı olduğunu bildirerek vergi vermeyi kabul etti ve böylece kendi canını kurtardı. Bu kabile reisi daha sonra Habeş Kralından Yemen'in valiliğini aldı. Fakat Habeş ordusu bu adamın valiliğini kabul etmedi ve isyan etti. Ordu daha sonra Ebrehe'yi vali seçti.

Ebrehe Habeşistan'ın Udolys limanında bir Yunan tüccarının kölesi iken Yemen'e saldıran orduya katılarak üst mevkilerine çıkmayı başaran bir kişi idi. Habeş İmparatorunun Ebrehe'nin isyânını bastırmak ü-zere Yemen'e gönderdiği kuvvetler ya kendisine katıldılar ya da kendisi tarafından yenilgiye uğratıldılar. Nihayet, Habeş İmparatorunun ölümünden sonra tahta geçen halefi,

Ebrehe'nin valiliğini onayladı. Yunanlı tarihçiler kendisine Abrames adını verirken Süryanî tarihçileri kendisini "Abraham" olarak anmaktadır. Ebrehe herhalde Habeş dilinin bir kelimesidir, çünkü Arapçada Abraham'ın karşılığı "İbrahim" olarak zaten bulunmaktadır.

Zamanla, Ebrehe Yemen'in fiilen rakipsiz kralı oluverdi, ancak sözde Habeş imparatoruna bağlı kaldı. Ebrehe kendisine iftiharla "Kral Naibi" derdi. Ebrehe'nin ne kadar büyük nüfuz, yetki ve güce sahip olduğu Miladî 544'de Mağrib Ceddinin inşasından sonra düzenlediği kutlama törenlerinden anlaşılıyor. Bu tantanalı ve görkemli törenlere Bizans imparatoru, İran imparatoru, Hayre kralı ve Gassan kralının elçileri katılmışlardı. Bu törenlerle ilgili ayrıntılar. Ebrehe'nin Ma'rib Şeddine yerleştirdiği kitabelerde yazılıdır. Bu kitabeler bugün de muhafaza ediliyor ve üzerindeki yazılar Glaser tarafından kitaplara nakledilmiştir.

17.6.4.1. Araplara Siyasî, Ticarî ve Dinî Üstünlük Sağlama Çabaları

Ebrehe, Yemen'e tamamıyla hâkim olduktan sonra Bizanslılar ile Habeşlilerin ta başından beri kurdukları hayalleri gerçekleştirmeye çalıştı. Yani, bir yandan Arabistan'da Hristiyanlığı yaymaya ve diğer yandan, Doğu ile Batı arasında, Arapların elinde bulunan kara ticaret yolunu ele geçirmeye çalıştı. Böyle bir girişime ziyadesiyle ihtiyaç vardı; zira, İran'daki Sasanî imparatorluğu ile Bizans

İmparatorluğu arasındaki iktidar kavgası, Doğu ülkelerinden Batıya kadar bütün ticaret yollarını engellemişti. Ebrehe, ideale kavuşmak amacıyla Yemen'in Başşehri San'a'da muhteşem bir kilise inşa ettirdi. Arap tarihçileri buna "El-Kalîs", "El-Kulîs" veya "El-Kuleyyes" derlerdi, ki aslında Yunanca "Ekklesia" kökünden geliyordu. Muhammed bin İshâk'ın rivâyetine göre Ebrehe kilisesinin inşaatını bitirdikten sonra Habeş kralına yazdığı bir mektupta, bütün Arapları bu kiliseye "Kâbe" diye yüz çevirmelerini temin etmeden rahat edemeyeceğini belirtti.^{92[10]} Ebrehe bu niyetini Yemen'de herkese ilân etti. İbn Kesir'e göre, Ebrehe, Arapları kızdırmak için bu ilânı mahsus yapmıştı. Ebrehe böylece Arap ahalisini galeyana getirip Kâ'be'ye saldırma ve bunu yok etme bahanesini arıyordu. Muhammed bin İshâk'ın rivâyetine göre Ebrehe'nin bu sinsî planları devam ederken öfkeli bir Arap vatandaşı kiliseye girip orada büyük aptesini yapıverdi. Bu işi Kureyş kabilesine ait bir kişi yapmıştı. Başka bir tarihçi, Mukâtil bin Süleyman'ın rivâyetine göre Kureyş kabilesinin bazı gençleri bu kilisede yangın çıkardılar. Bu iki olaydan hangisi meydana gelmiş olursa olsun, ikisinin de vuku bulma ihtimali vardı ve bunda şaşılacak bir şey değildi. Zira, Ebrehe'nin ilânı son derece tahrik ediciydi. Cahiliyye devrinde bu tür kışkırtmalar üzerine bir Arap vatandaşı, bir Kureyşli

^{92[10]} Hristiyanlar Yemen'e hâkim olduklarından beri Mekke'deki Kâbe'ye paralel olarak başka bir Kâbe inşa etmeye devamlı çalışmışlardı. Amaçları, Kâbe'nin merkezi durumuna son vermektir. Nitekim, Necran'da daha önce bahsettiğimiz bir Kâbe inşa edilmiştir.

veya birkaç Kureyşli gencin Kiliseyi kirletmeleri veya kundaklanılan gayet doğal karşılanmalıydı. Fakat, Mekke'ye yürüme bahanesini aramakta olan Ebrehe'nin bizzat böyle bir kışkırtıcı harekette bulunmuş olma ihtimali de gözden uzak tutulmamalıdır. Ebrehe böylece hem Arapların dinî merkezi olan Kâbe'yi yerle bir edebilecekti hem de Kureyş kabilesine ağır bir darbe indirerek bütün Araplara gözdağı vermiş olacaktı. Gerçek sebep ve olayların gelişme şekli ne olursa olsun Ebrehe, en büyük kilisesine yapılan tecavüz üzerine Kâbe'yi yerle bir etme andını içti.

17.6.4.2. Mekke'ye Ebrehe'nin Yürümesi

Ebrehe Miladî 570 veya 571'de 60 bin asker ve 13 fil (bir rivâyete göre 9 fil) ile Mekke'ye doğru yürüdü. Yolda, Yemen'in Arap kabile reislerinden Zünefer Araplardan müteşekkil küçük bir kuvvetle kendisine karşı koymak istedi, ama yenilerek yakalandı. Daha sonra Has'am bölgesinde Nüfeyl bin Habib Has'amî adında bir Arap reisi, kabilesiyle birlikte Ebrehe'nin yolunu kesmeye çalıştı. Ama o da yenilerek esir alındı ve daha sonra canını kurtarabilmek için Ebrehe'nin askerlerine çok sayıda katırlar vermeyi kabul etti. Ebrehe ordusuyla beraber Taife varınca Benî Sakîf bu kadar büyük bir kuvvete karşı koyamayacağını anladı ve kendi tanrıları olan Lât ve bağlı bulunduğu Mâbed'in, Habeşliler tarafından yıkılacağından endişe etti. Dolayısıyla, Benî Sakîf in kabile reislerinden Mes'ud bir heyetle Ebrehe'ye gelerek, "sizin yıkmak istediğiniz ibadet yeri bizim mabedimiz değildir. O

ibadet yeri Mekke'dedir. Onun için, lütfen bizim mabedimize dokunmayın. Biz size Mekke'nin yolunu gösterecek rehber (kılavuz) ve katırlar vereceğiz" dedi. Ebrehe bu teklifi cazip buldu ve kabul etti. Benî Sakîf, Ebrehe ve ordusuna birçok katırın yanı sıra Ebû Rîğâl adında bir kılavuz da verdi. Mekke'ye üç fersah uzaklıkta El-Muğammes (veya El-Mugammis) mevkiinde Ebû Rîğâl öldü ve bundan sonra kin ve nefretlerini belirtmek için yıllarca onun mezarını taşladılar. Ayrıca, Beni Sakif ile de sürekli alay ettiler ve onların kendi putları olan Lat'ı kurtarmak için Allah'ın evinin yıktırılması için Habeşliler ile Hristiyanlara geçit verdiklerinden yakındılar.

17.6.4.3. Mekkelilerin Tepkisi

Muhammed bin İshâk'ın rivâyet ettiği gibi, El-Muğammes'ten kabilelerine ait çok sayıda hayvanları alıp götürdüler. Götürülen hayvanlar arasında Hz. Muhammed (s.a.)'in dedesi, Abdülmuttalip'in de 200 devesi vardı. Ebrehe bundan sonra bir elçisini Mekke'ye göndererek, Mekkelilere şöyle bir duyuruda bulundu: "Ben sizinle savaşmaya gelmedim. Gayem sadece Kâbe'yi yıkmaktır. Eğer siz karşı koymazsanız, canınıza ve malınıza dokunulmayacaktır." Ebrehe ayrıca, Mekkeliler kendisiyle görüşmek istedikleri takdirde onların en büyüğüyle masaya oturabileceğini de bildirdi. O sıralarda Mekke'nin en büyük kabile reisi Abdülmuttalip'ti. Elçi kendisine Ebrehe'nin mesajını verdi. Abdülmuttalip kendisine şu cevabı verdi: "Benim sizinle

savaşacak gücüm yoktur. Bu Allah'ın evidir ve Allah isterse kendi evini kurtaracaktır." Elçi, Abdülmuttalip'in kendisiyle beraber Ebrehe'ye kadar gelmesini istedi ve o da bu isteğe uydu. Abdülmuttalip öylesine yakışıklı ve iri yarı insandı ki, Ebrehe kendisini görünce çok etkilendi. Tahtından kalkıp yanına gelip yere oturdu ve kendisinden bir isteği olup olmadığını sordu. Abdülmuttalip çalınmış olan bütün develerinin serbest bırakılmasını istedi. Bunun üzerine Ebrehe kendisine şöyle dedi: "Ben sizi görünce çok etkilenmiştim. Fakat siz öyle bir şey söylediniz ki gözümden düştünüz. Siz sadece kendi develerinizi düşünüyorsunuz. Halbuki, sizin ve sizin atalarınızın dininin merkezi olan bu ev elden gidiyor ve siz bunun için bir şey söylemiyorsunuz." Abdülmuttalip de şöyle bir cevap verdi: "Ben sadece kendi develerimin sahibiyim ve bu yüzden sadece onlar için size yalvardım. Bu eve gelince, bunun sahibi Allah'tır ve ancak bunu o koruyacaktır." Ebrehe, "O bunu kurtaramayacaktır" dedi, Abdülmuttalip te "bu işi ya siz bilirsiniz ya da O" dedi ve ordan ayrılmak üzere kalktı. Ebrehe kendisine çalınan develeri geri verdi.

İbn Abbas'ın rivâyeti bundan farklıdır. Bunda, develerden hiç söz edilmiyor. Abd bin Humeyd, İbn-ul Münzir, İbn Merdûye Hâkim, Ebû Naîm ve Beyhakî, İbn Abbas'a dayanarak naklettikleri rivayetlerde özetle şunları söylüyorlar:

Ebrehe, Essifâh mevkiine varınca (Arafat ile Taif arasındaki dağların bitiminde Harem'e yakın olan yer), Abdülmuttalip kendisine gitti ve "sizi buraya getiren nedir?"

diye sordu. Ebrehe, "duyduğuma göre bu huzur evi'dir ve ben bu huzuru bozmaya geldim" diye cevap verdi. Abdülmuttalip, "Bu Allah'ın evidir ve bu ev bugüne kadar kimsenin kendisine musallat olmasına izin vermemiştir" dedi. Ebrehe, bu evi yıkmadan Mekke'den ayrılmayacağını söyledi. Abdülmuttalip şöyle dedi: "Bizden ne isterseniz size veririz, ama buradan gidin, bu eve dokunmayın". Fakat Ebrehe bu lâfları dinlemedi ve Abdülmuttalib bırakıp Ka'be'ye doğru ilerledi.

İki rivâyet arasındaki farklı ifadeye dokunmaz ve birini öbürüne tercih etmeye çalışmazsak da bazı gerçeklerin ortada olduğunu görebiliriz. Şöyle ki, Mekke ve çevredeki Arap kabileleri Ebrehe'nin komutasındaki büyük bir orduya karşı koyacak güçte değillerdi ve dolayısıyla savaşılarak Ka'be'yi kurtarmaları söz konusu değildi. Bu sebeple, Kureyşliler de Ka'be'yi kurtarmak amacıyla gereksiz bir direnişe ihtiyaç duymadılar. Kureyşlilerin insan gücü Habeşlilere karşı çok cüz'î idi. Bilindiği gibi, Ahzâb savaşı sırasında Kureyşliler ile Yahudi kabileleri bütün güçlerini toplayarak müslümanlara karşı ancak 12 bin kişilik bir kuvvet hazırlayabilmişlerdi. O halde, 60 binden fazla askeri olan bir Ordu'ya nasıl karşı koyabilirlerdi.

Muhammed bin İshâk'ın verdiği bilgilere göre, Abdülmuttalip, Ebrehe'nin çadırından geldikten sonra bütün Kureyşli kadın ve çocukların katliâmdan kurtulabilmeleri için dağa çıkmalarını herkese duyurdu. Daha sonra Abdülmuttalip ile Kureyş'in bazı diğer ileri gelenleri Kâ'be'ye gidip kapı

tokmağını tutarak Allah'a acz içinde dua ettiler ve O'ndan kendi evini ve kullarını korumalarını istediler. O sırada Ka'be'de 360 put vardı. Fakat bu nâzik anda Arap ve Kureyşliler her şeyi unutup sadece Allah'a yalvardılar. Bu ânda yaptıkları dualar tarih sayfalarına geçmiştir. Bunlardan hiç birinde Tek Allah'dan başka bir tanrı veya tanrıça'dan söz edilmemiştir. İbn Hişâm kendi eserinde Abdülmuttalib'in o ânda söylediği şu şiirlerine yer vermiştir:

"Ya Rab, kul kendi evini korur, Sen de kendi Evini koru

Dikkat et, yarın onların haç ve tedbirleri senin tedbirlerine galip gelmesin.

Eğer sen onları ve kabilemizi kendi hâlimize bırakmak istiyorsan, öyle yap."

Süheylî, "Ravd-ul Enf" adlı eserinde bu durumla ilgili olarak bir şiir daha akletmiştir:

"Haç'ın evlâtları ve O'na tapanların karşısında bugün Sen kendi evlâtlarına yardım et."

İbn Cerîr, Abdülmuttalib'in, dua ederken okuduğu şu şiirlerini de yazmıştır:

"Ya Rabbim, Senden başka onlara karşı Ben kimseye ümit bağlamış değilim Ey Rab, Sen onlardan kendi Harem'ini koru."

"Bu evin düşmanı Senin düşmanıdır. Onları, Senin meskenini tahrip etmekten alıkoy."

17.6.4.4. Kâ'be'nin Korunması İçin İlâhi Mu'cize

Abdûlmuttalip ile arkadaşları, Ka'be'nin kapısında dua ettikten sonra dağa çekildiler ve ertesi gün Ebrehe Mekke'ye girmek üzere yola çıktı. Fakat Mahmut adlı fili, birden bire yere çöktü. Yürümesi için kamçılandı, gözüne kazık batırıldı ve birçok yerinden yaralandı, ama bulunduğu yerden hiç kımıldamadı. Fil güneye, kuzeye ve doğuya çevrilince koşmaya başlıyor, ama Mekke'ye doğru çevrilince hemen yere çöküveriyordu ve hiç kımıldamıyordu. Derken, çok sayıda kuşlar gagalarında ve pençelerinde küçük taşlar olduğu halde akın akın Kızıldeniz tarafından gelmeye başladılar ve bu kuşlar daha sonra Ebrehe'nin ordusuna taşları yağdırmaya başladılar. Taşlar kime isabet ediyorsa onun vücudu çürümeye başlıyordu. Muhammed bin İshâk ile İkrime'nin rivâyetlerine göre bu su çiçeği hastalığıydı ve Arabistan'da ilk defa ortaya çıkmıştı. İbn Abbas diyor ki, çakıl taşı kime düşüyorsa o şahıs vücudunu kaşımaya başlıyordu ve kaşındığı yerlerde küçük yaralar belirliyordu ve et çürümeye başlıyordu. İbn Abbas'ın başka bir rivâyetine göre et ve kan su gibi akmaya ve kemikler görülmeye başlıyordu. Ebrehe'nin durumu da aynıydı. Vücudu yaralarla dolmuş ve bazı âzâları bozulmaya başlamıştı. Bu beklenmedik olay Ebrehe ve ordusunun paniğe kapılmasına sebep oldu ve hepsi Yemen'e doğru kaçmaya başladılar. Kendilerine kılavuz olarak seçtikleri Nüfeyl bin Habib Has'amî'den dönüş yolunu

sordular ve o tarafa kendilerine rehberlik yapmalarını rica ettiler. Ama Nüfeyl bu isteği reddetti ve şöyle dedi:

"Artık Allah peşinizde iken kaçamazsınız ve Maymun (Ebrehe) mağluptur, galip değildir."

Meydana gelen panik ve telaş içinde geriye çekilme sırasında birçok kişi ezildi ve öldü. Atâ bin Yesar'ın belirttiği gibi Habeşli Hıristiyanların hepsi Mekke yakınlarında ölmedi, bazıları yolda öldüler. Ebrehe de Has'am'a vardıktan sonra öldü.

Ebrehe'nin Ordusu Müzdelife ile Minâ arasında Muhassab vadisi yakınlarında Muhassir mevkiinde imha oldu. Sahih-i Müslim ile Ebû Davud'da yer alan bir hadise göre, Resûlullah (s.a.) Müzdelife'den Mina'ya giderken Muhassir vadisinde daha hızlı hızlı yol almaya başladı. Bu hadis, İmam Ca'fer Sâdık tarafından, Haccet'ul Vedâ hikayesinin anlatıldığı sırada, İmam Muhammed el-Bâkir ve Hz. Câbir bin Abdullah'a dayanılarak rivâyet olunmuştur. İmam Nevevî bu hadisin yorumunu yaparken Eshâb-ul fil (fil sahipleri) vak'asının işte bu yerde meydana geldiğini belirtmiştir. İmam Nevevî bu sebeple, Muhassir'den geçerken hızın artırılmasının bir sünnet olduğuna işaret etmiştir. Muvatta'da İmam Mâlik şöyle bir hadis naklediyor: Resulüallah (a.s.) Müzdelife'nin tümünde kalınabileceğini, ancak Muhassir vadisinde kalınmaması gerektiğini belirtmiştir.

17.6.4.5. Arap Edebiyatında Bu Olay İle İlgili Kayıtlar

İbn îshâk, Nüfeyl bin Habîb'in bu olay ile ilgili pek çok şiirini nakletmiştir. Nüfeyl olayın görgü tanığıydı:

"Ey Rüdeyne keşke sen görseydin ve sen göremeyeceksin,

Bizim Muhassir vadisi yakınlarında gördüklerimizi"

"Ben kuşları görünce Allah'a şükrettim

Ve çakıl taşlarının bana düşmelerinden korkuyordum."

"Onlardan her biri Nufeyl'i arıyordu,

Sanki ben Habeşlilere borçluydum."

Bu öyle küçümsenecek veya önemsenmeyecek cinsten bir olay değildi, aksine yankıları bütün Arap yarımadasında duyulmuştu. Bu olay çeşitli hikâyelere, efsanelere, destanlara ve şiirlere konu oldu. Birçok şair, şiirlerinde bu olaydan söz etti. Bütün şair ve yazarlar, Eshab-ı Fîl vakasının Allah'ın bir Mu'cizesi olduğunda birleştiler ve hiçbiri bunun, Ka'be'de tapılan putların bir kerâmeti olduğuna en küçük işaret bile etmedi. Meselâ, Cahiliyye dönemi şairlerinden Abdullah İbn-üz Zîba'râ şöyle diyor: "60 bin idiler, kendi yurtlarına dönemeyenler ve Ne de döndükten sonra onların hastası (Ebrehe) yaşayabildi" "Burada onlardan önce Âd ve Cürhem vardılar ve, Allah kullarının üzerindedir ve onu (Kâ'be'yi) korumaktadır."

Başka bir şair Ebû Kubeys bin Eslet şunları söylüyor: "Kalkın ve kendi Rabbinize ibadet edin ve

Mekke ile Mina'nın tepeleri arasında Beytullah'ın köşelerini öpün." "Arş sahibinin yardımı size gelince, o Kralın askerleri, Onları öylesine geri çevirdi ki bazıları toprakta idi ve bazıları taşlaşmıştı."

17.6.4.6. Eshab-ı Fîl İle İlgili Bazı Önemli Hadisler

Ebrehe ve ordusunun imha olması Mekkelileri ve diğer Arapları manevî açıdan da bir hayli etkilerdi. Nitekim, Hz. Ümm-ü Hânî ile Hz. Zübeyr bin Avvâm'ın, Resûlullah'a atfen dedikleri gibi, Kureyşliler bu vak'a'dan sonra 10 yıl (bazı hadislere göre 7 yıl) Tek Allah'tan başka bir ilâha ibadet etmediler. Ümm-ü Hanî'nin hadisi İmam Buhârî'nin tarihinde ve Taberânî, Hâkim, İbn Merdûye ile Beyhakî'nin hadis kitaplarında yer almıştır. Hz. Zübeyr'in rivâyeti ise Taberânî, İbn Merdûye ve İbn Asâkir'in eserlerinde kaydedilmiştir. Bu hadisler, Hz. Saîd İbni Müseyyeb'in, Hatîb Bağdâdî'nin tarihinde yer alan hadisiyle de doğrulanmış oluyorlar.

17.6.4.7. Hz. Peygamber (a.s.)'in Doğuşu

Ebrehe olayının meydana geldiği yıla Araplar "Fil Senesi" ismini vermişlerdir. Hz. Muhammed (a.s.) aynı yıl dünyaya geldi. Muhaddisler ile tarihçiler, Eshâb-ul Fîl vak'asının muharrem ayında meydana geldiğinde birleşiyorlar. Hz. Resûl-i Ekrem (a.s.) ise Rebiülevvel ayında doğdu. Tarihçi ve muhaddislerin çoğu, Hz. Peygamber'in, Ebrehe olayından 50 gün sonra doğduğuna inanıyorlar.

17.6.4.8. Kur'ân-ı Kerim'de Bu Olaya Kısaca Değinilmesinin Sebebi

Yukarıda ayrıntılı olarak belirtilen tarihi olayı, Fîl Suresi'yle karşılaştıracak olursak burada "Eshâb-ul Fîl'e Allah'ın azabının inişinden niçin bu kadar az bahsedildiğinin hikmetini anlamış olacağız. Aslında bu kadar eski bir olay değildi. Yakın geçmişte cereyan eden hadiseler Mekke'de herkesin dilinde idi. Arabistan'ın diğer bölgelerinde de halk az çok bu olayı biliyordu. Herkes, Kâ'be'nin herhangi bir put veya ilâh tarafından değil Tek Allah tarafından kurtarıldığını iyi biliyordu. Kureyşli kabile reisleri, Ebrehe'nin orduları Mekke'nin kapısına dayanmışken sadece ve sadece Allah'a dua etmiş ona yalvarmışlardı. Ve bu olay Kureyşlileri öylesine etkiledi ki bir süre Tek Allah'tan başka kimseye ibadet etmediler. Bundan dolayıdır ki Fîl Sûresinde herkesçe bilinen bir olay uzun uzun anlatılmadı ve sadece bunun hatırlatılması kâfi görüldü. Böylece Kureyşliler ve diğer Araplar meseleyi ciddî ciddî düşünmeye davet ediyorlardı. Onların, Hz. Pegyamber'in ne gibi bir mesajla geldiğini hatırlamaları isteniyordu. Onların, bütün sahte ilâhlarını terk edip tek Allah'a ibadet ve itaat etmeleri isteniyordu. Onlara Eshâb-ul Fîl'in korkunç sonucu da hatırlatılıyordu. Yani, doğru yolu kabul etmeyip Allah'a karşı gelmeleri halinde "Fîl sahipleri" gibi yok olacakları önemle belirtiliyordu.

17.7. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİNDEN SONRA HİRİSTİYANLIK

Semavî kitaplara sahip olmaları açısından, gerek Yahudilerin gerekse de Hristiyanların, müslümanlara daha yakın olmaları gerekiyordu. Zira, onların gerçek dinî de aslında İslâmdı. Özellikle, Hristiyanların, müslümanlara daha çok yakın olmaları lâzımdı. Bunun iki sebebi vardı: Birincisi, Hz. Muhammed (a.s.), Hz. İsa (a.s.)'nın tamamlanmamış olan görevini tamamlamaya gelmişti. İkincisi, Hristiyanların kutsal kitaplarında ve dini eserlerinde Yahudilere oranla, çok daha büyük sayıda, Hz. Muhammed (a.s.)'in bir peygamber olarak dünyaya geleceğine bir müjde ve kehânetler yer alıyor. Nitekim Hristiyanların pek çoğu Hz. Peygamber (a.s.)'i merakla bekliyorlardı. Bunlar arasında ileri gelen bir kişi de Varaka bin Nevfel idi. Ayrıca, Hz. Peygamber'in zamanında birbirine daha çok yaklaşımları gerekiyordu. Ne var ki, Hristiyanlar ile Yahudilerin katı ve fanatik durumu, müslümanlar ile aralarındaki açığı gittikçe büyüttü. Müslümanların bütün iyi niyet ve uzlaşma çabalarına rağmen aradaki uçurum giderek büyüdü ve düşmanlık denizine dönüştü. Bu düşmanlık, haçlı seferleri şeklinde ortaya çıktı. Orta çağlardaki ülkelerin İslam dünyasına karşı çirkin tertip hazırlamalarına yol açmıştır.

17.7.1. Varaka bin Nevfel'in Hz. Muhammed'in Peygamberliğini Tasdik Etmesi^{93[11]}

Hira mağarasında, Hz. Muhammed (a.s.) ilk defa bir melek ile karşı karşıya geldikten sonra titreyerek ve sarsılmış bir şekilde eve geldi. Hz. Hatice kendisini amcazadesi, Varaka bin Nevfel'e götürdü. Nevfel, Cahiliyye döneminde Hristiyanlığı kabul etmiş ve yanında Arapça ve İbranice İnciller bulunduruyordu. Hem yaşlı, hem âmâ idi. Hz. Hatice kendisine şöyle hitap etti: "Ağabeyciğim, yeğeninizin başına gelenleri bir dinleyin". Varaka, Hz. Muhammed'e dönerek, "evlâdım, başından geçenleri anlat" dedi. Hz. Muhammed gördüklerini ve duyduklarını kendisine anlattı. Bunun üzerine Varaka şöyle dedi: "Vallahi, bu melek, Allah'ın Musa'ya gön-

^{93[11]} Varaka bin Nevfel'den önce, bazı tarihi kayıtlara göre, Rahip Bahira da, Hz. Muhammed (s.a.)'in Suriye gezisi sırasında kişiliğinde, peygamberliğin bazı belirlilerini görmüştü. Bu hususta İbn Haldun şunları yazmaktadır:

"Hz. Muhammed 12 yaşını bitirip 13'üne geçerek Ebû Tâlip ile birlikte Suriye'ye bir ticaret gezisi yaptı. Rahip Bahira Hz. Muhammed (a.s.)'in kişiliğinde peygamberliğin bazı işaretlerini görerek adamlarını yanına çağırdı ve onun peygamberliği hakkında onlara bilgi verdi. Bu hadise siyerlerde de nakledilmiştir. Daha sonra ikinci defa Hz. Muhammed, Hz. Hatice'nin ticarî mallarını alarak onu uşağı olan Meysere ile Suriye'ye bir yolculuk yaptı. Yolculuk sırasında Rahip Nesturi •onu gözledi ve onda peygamberliğin belirtilerini gördüğünü Meysere'ye anlattı. Meysere Mekke'ye dönünce duyduklarını Hz. Hatice'ye anlattı. Hz. Hatice bunları duyunca, Hz. Muhammed (a.s.) ile evlenmeyi arzu etliğini söyledi." (İbn Haldun, Tarih, Urduca tercümesi, Allame Hakim Ahmed Hasan Osmani, s. 35).

Yukarıdaki rivâyetin tarihi mahiyeti henüz kesinlik kazanmamıştır. Nitekim Urduca "Rahmet-ul-lil Âlemin" in yazarı bunu hiç dikkate değer saymamıştır. Ayrıca Tirmizî'de bu rivâyetin anlatıldığı hadisle bazı diğer yanlış şeylere yer verilmiş ve bunları Allâme İbn Kayyım ağır bir dille eleştirmiştir. Gerçek ne olursa olsun, şurası unutulmamalıdır ki, Hz. Muhammed'in dış görünüşü, yüz yapısı ve kişiliği hakkında Hristiyanların dini kitaplarında yer alan bilgilere dayanarak bazı rahip ve din adamlarının, onun müjdelenen ve vaadedilen peygamber olduğuna kanaat gelirmiş olabilirler. Eğer hristiyanlar iki rahibin, Hz. Muhammed'de peygamberliğin bazı belirtilerini gördüklerine inanıyorlarsa o zaman böyle bir kişiye herhangi bir şeyin öğretilmesine de değer bulunmadığını kabul etmelidirler.

derdiği melektir. Keşke ben senin peygamberliğin zamanında genç ve güçlü olsaydım. Keşke, ümmetinin seni buradan sınır dışı edeceği zamana kadar yaşayabilsem." Rasûlullah (a.s.) sordu, "Acaba bunlar beni buradan çıkaracaklar mıdır?" Varaka "evet" dedi ve devam etti: "Senin getirdiğin gibi bir şey ne zaman getirilmişse, sert bir tepki ile karşılaşmış ve getiren kişiye düşmanlık yapılmıştır. Eğer senin zamanında olsaydım, seni kuvvetle desteklerdim." Fakat aradan uzun bir zaman geçmeden Varaka vefat etti... Varaka bin Nevfel, Hz. Muhammed (a.s.)'in çocukluğunu görmüş bir kişiydi. Yaklaşık 15 yıllık akraba ilişkileri yüzünden de kendisine daha iyi tanıma fırsatını bulmuştu. Ehli kitaptandı, bilgiliydi, kültürlüydü ve tecrübeli idi. Bütün bunlarla birlikte, Hz. Muhammed (a.s.)'in Hira mağarasında geçirdiği olayı duyar duymaz onun bir peygamber olduğuna kanaat getirdi ve hiçbir şüpheye veya tereddüde düşmedi Hz. Peygamber (a.s.)'e gelen meleğin daha önce Hz. Musa'ya geldiği sonucuna vardı. Demek ki Hz. Muhammed (a.s.)'in kişiliği ve karakteri ve dış görünümü öylesine etkileyici ve debdebeliydi ki, Varaka bin Nevfel gibi yaşlı ve tecrübeli bir şahsiyet te kendisinin peygamberlik payesine yükselmesi üzerine hayretini belirtmedi.

17.7.2. Müslümanların Hristiyan Bir Ülkeye Hicretleri

Mekke'de müslümanların hayatı çekilmez hale geldikten sonra, Fîl vakasının geçmesinden 45 yıl sonra ve Hz.

Muhammed'in nübüvvetinin 5. yılında müslümanların başka bir yere hicret etmeleri kararlaştırıldı. Nitekim, Hz. Peygamber (a.s.), mü'minleri toplayarak kendilerine şöyle dedi: "Zannediyorum, sizin Habeşistan'a gitmeniz iyi olacaktır. Orada bir Hükümdar vardır, o Hükümdar'ın saltanatında kimseye zulüm yapılmıyor ve orası iyilik beldesidir. Cenab-ı Allah başınıza gelen afeti def edinceye kadar siz orada kalın."^{94[12]}

Hz. Peygamber (a.s.)'in bu buyruğu üzerine 11 erkek ve 4 kadından müteşekkil müslümanların ilk kafilesi Habeşistan'a hareket etti. Kureyşli müşrikler kıyıya kadar kafileyi takip ettiler. Fakat şans eseri, müslümanlar Şuaybiye limanında bir tekne buldular ve son anda yakalanmaktan kurtuldular. Birkaç ay içinde daha birçok kişi Habeşistan yolunu tuttu, ve kısa bir zamanda 83 Kureyşli erkek-kadın ve 7 Kureyşli olmayan kişiden müteşekkil bir müslüman grubu Habeşistan'a varmış oldu. Böylece Hz. Muhammed (a.s.)'e iman eden ilk Müslümanlardan sadece 40'ı Mekke'de kalmış oldu.

^{94[12]} Gördüğünüz gibi, Hz. Peygamber Habeşistan devleti için çok iyi kelime ve ifadeler kullanmıştır. Müslümanların, Habeşistan'da huzur ve adalet olduğunu düşünerek oraya ilk kez hicret etmeleri de iyi niyetlerinin bir belirtisidir. Ne var ki bu iyi niyet ve iyi münasebetler daha sonraki yıllarda görülmedi.

17.7.2.1. Habeşistan'ın Hıristiyan Kralının Takdire Lâyük Tutumu

İlerde Habeşistan'a hicret olayı daha ayrıntılı biçimde ele alınacağından burada sadece, Habeşistan kralının olumlu ve övgüye değer tutumuna işaret etmekle yetineceğiz. Müslümanları takip eden Mekkeli müşrikler, peşlerinde Habeşistan'a kadar gelmişlerdi. Habeş kralı Necâşî, müslümanların heyetini kabul ettiği sırada Mekkeliler de orada hazır bulunuyorlardı ve bunlar ilk önce söz alarak, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliği ile, getirdiği ilâhi mesaja itiraz ettiler. Bunun üzerine Hıristiyan Kral Necâşî, müslümanların heyetine başkanlık eden Hz. Ca'fer'den, Hz. Peygamber (a.s.)'e nâzil olan kelimadan bazı örnekler vermesini istedi.

Hz. Ca'fer, Meryem sûresinin, Hz. Yahya (a.s.) ve Hz. İsa (a.s.) ile ilgili ilk bölümünü okudu. Necâşî bunları dinliyor ve gözlerinden pınar gibi yaşlar akıyordu. O kadar ki sakalı yaşlarla ıslandı. Hz. Ca'fer Kur'an-ı Kerim'in âyetlerini okumayı bitirince, Necâşî şu sözleri söylemekten kendini alamadı: "Elbette bu kelâm ve Hz. İsa'nın getirdikleri, ikisi de aynı yerden kaynaklanıyorlar."^{95[13]}

^{95[13]} Görüldüğü gibi, Mekkeli müslümanların heyetini kabul eden Habeş Kralı Necâşî müslümanların dinî inancını ve görüşlerini onaylamıştı. Ayrıca Hz. Peygamber (a.s.)'in Allah'ın resulü olduğunu da tasdik etmişti. Daha sonra Hz. Muhammed (a.s.) dünyanın çeşitli hükümdar ve hâkimlerine mektup gönderip İslâmiyet'e davet etmişti. Bu mübarek mektuplardan biri o zaman Habeş Kralı Ashame bin Ebzac'e de gitmişti. Bu kral Hz. Peygamber'in davetini kabul ederek derhal cevap yazmıştı. (Tafsîlât için Bk: Rahmet-ul lil Âlemin, Kadi, Salman Mensutpûrî, C. I, s. 209-212)

Mekkeli müşrikler tarafından gelen heyet, Habeş kralının sarayında bazı mümtaz kişileri, rüşvet vererek kendilerine çekmişlerdi. Bu sebeple heyet ertesi gün tekrar Kral'ın önüne çıkarıldı. Orada Amr bin-el As şöyle bir mesele ortaya attı:

"Şu adamlara sorar mısınız? Meryem oğlu İsa hakkındaki inançları nedir diye?"

Bunun üzerine Necâşî müslüman muhacirleri tekrar yanına çağırıp meselenin vuzuha kavuşmasını istedi. Onlara Amr bin As'ın sorusunu ilettiler. Bunun üzerine Hz. Ca'fer bin Tâlib yerinden fırlayarak, Hz. İsa'nın Allah'ın kulu ve peygamberi olduğunu ve Hz. Meryem'in namuslu ve şerefli bir peygamber anası olduğunu söyledi. Necâşî bunu duyar duymaz yerden bir çöp kaldırarak dedi ki, "vallahi billahi, sizin söylediklerinizden, Hz. İsa bu çöp kadar fazla değildi."

17.7.2.2. Habeşistan'a Karşı Müslümanların Dostça Tavrı

Ebû Davûd ve Müsned-i İmam Ahmed'de Hz. Peygamber efendimizin bir hadisi vardır. Buna göre, Hz. Peygamber, Habeşlilerin kendilerine dost olduğunu ilân etmişti. Başka bir hadis'te ise Hz. Peygamber'in şöyle dediği kaydedilmiştir: "Habeşliler sizlere (müslümanlara) serbestlik tanıdıkları sürece siz de onlara serbestlik tanıyın."

Muhtemelen bundan dolayıdır ki, Peygamber (a.s.)'den sonra dört halife devrinde Habeşistan'a doğru herhangi bir askerî harekât düzenlenmedi. Bu olayın ve politikanın, herhalde geçmişte müslümanlara sıkıntılı günlerinde

Habeşlilerin yardım elini uzatmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Böylece müslümanların nankör ve hain bir millet olmadığı kanıtlamak isteniyordu. Bu dostane tutumun başka bir sebebinin de olduğu söylenebilir. Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) Habeşistan'ın coğrafi durumu ve geçmiş tarihi göz önünde bulundurarak, İslâmiyet'in merkezi olan Hicaz'ın güvenliği için Habeşistan ile iyi ilişkilerin sürdürülmesinin daha akıllıca bir politika olabileceğini de düşünmüş olabilir. Hz. Peygamber (a.s.)'in, Habeşistan'da İslâmiyet'in barışçı yollarla tebliğ edilmesi ve zora başvurulmaması konusundaki tembihinin hikmeti bu olsa gerek.

17.7.3. Mısır Patriğinin Tutumu

Hudeybiye Anlaşması yapıldıktan sonra, Hz. Peygamber efendimiz (a.s.) çeşitli memleketlerin hükümdar, hâkim ve ileri gelenlerini İslâmiyet'e davet eden mektuplar göndermişti^{96[14]}.

^{96[14]} "Rahmet-ul lil Âlemin" C. I, (s. 206-224)'de belirtildiği gibi, 1 Muharrem Hicri 7 yılında Hz. Peygamber (a.s.)'in özel elçileriyle çeşitli ülkelere gönderdiği mektupların çoğunun muhatapları hristiyan hükümdar ve hakimlerdi. Bu hükümdarların çoğu bu mektuplara müsbet cevap verdiler ve genellikle sert bir tepki göstermediler. Daha önce işaret ettiğimiz gibi, Habeş Kralı Ashame bin Ebcez İslamiyeti kabul etti. Bahreyn Hâkimi Münzir bin Sava müslüman oldu. ve tebaasından da birçok kişi Hak dinini kabul ettiler. Umman hakimleri Celidî oğulları da hiç düşünmeden İslâm'ı kabul ettiler. Şam valisi Münzir bin Hâris bin Ebu Şimr, Hz. Muhammed'in mektubunu aldıktan sonra önce hayli bozuldu. Ama sonra elçisini saygıyla geri gönderdi. Yemame valisi Havza bin Ali İslâm devletinden yüzde 50 pay istedi, ama birkaç gün sonra öbür dünyayı boyladı. Kudüs'e Heraclius hâkimdi. Heraclius, Hz. Peygamber (a.s.)'in mektubu geldikten sonra yardımcılarını topladı ve Hz. Peygamber hakkında bilgiler toplamaya çalıştı. Mekkeli reislerden Ebu Süfyân ticari yolculuk sırasında Filistin'e gittiğinde, Heraclius'un huzuruna çağırıldı. Bizanslılara tabi olan Kudüs hâkimi Heraclius, Ebu Süfyân'dan Hz. Peygamber hakkında çeşitli bilgiler aldı ve sonra şunları söyledi: "Vaadedilen peygamber'in alâmetleri bunlardır. Ben bu peygamber'in ortaya çıkacağını bekliyordum, ama bunun Arabistan'da doğacağını tahmin etmiyordum. Ebu Süfyân, eğer dediklerin doğruysa, o bir gün bugün

Bu mektuplardan biri Mısır'ın İskenderiye şehrinin patriğine de gönderilmişti. Hz. Muhammed (a.s.)'in özel elçisi, Hz. Hatip bin Ebî Belta'a, mektupla beraber Patriğin önüne çıkınca, kendisi İslâmiyet! kabul etmemesine rağmen elçiye iyi davrandı ve Hz. Peygamber'e (a.s.) cevabî mektupta şöyle yazdı: "Bir peygamberin dâha geleceğini biliyorum. Fakat kanımca bu peygamber Suriye'de doğacaktır. Yine de elçinize iyi davrandım ve iki Kıptî kızı size gönderiyorum." (İbn Saad). Bu kızlardan biri Sîrîn ve ikincisi Maria Kıptî idi. Mısır'dan Arabistan'a dönerken yolda Hz. Hatip, bu iki kızı İslâmiyet'e davet etti ve ikisi de bu dini kabul ettiler. Kızlar, Hz. Peygamber (a.s.)'in huzuruna çıkınca Sîrîn'i Hz. Hassân bin Sabit'e emanet etti ve Hz. Maria'yı kendi haremine aldı. Zilhicce 8 h.'de işte bu Hatun'un batınından Hz. Peygamber'in oğlu Hz. İbrahim doğdu. (El Esîy'ab El-Esâbe).

17.7.4. Hz. Peygamber ve Necran'daki Hıristiyanlar

Hicrî 9 yılında Necran'daki Hıristiyan cumhuriyetinden bir heyet Resûl-i Ekrem'in huzuruna geldi. Necran, Hicâz ile Yemen arasında bir yerdir. O sıralarda bu bölgede 73 yerleşim merkezi vardı. Nüfusun tümü hemen hemen Hıristiyandı ve üç reis veya lider tarafından idare ediliyordu. Birincisi Seyyid, ikincisi Âkîb ve üçüncüsü Piskopos. Hz. Nebi'yi Kerim

benim oturduğum yerlere (Suriye ve Kudüs) hakim olacaktır. Keşke ben onun huzuruna çıkabilseydim ve o peygamber'in ayaklarını yıkayabilseydim." (Rahmetül lil Âlemin, C. I.)

Bizans imparatoru tarafından Suriye valisi olan Ferve bin Amr Hüzâ'i de müslümanlığı seçen Hıristiyanlardandı. Ferve bu sebeple daha sonra İmparator tarafından idam edildi.

Mekke'yi fethettikten sonra bütün Arabistan'ın her köşesinden kendisine sadakatlarını bildirmek üzere heyetler gelmeye başladı. Necran'ın üç yöneticisi başkanlığındaki 40 kişilik heyeti de işte bu heyetlerden biriydi.

Burada şu husus ta unutulmamalıdır ki, Bizans ile İran arasındaki çekişmede müslümanların sempatisi her zaman Hristiyanlardan yana idi. Fakat diğer taraftan, Tebûk savaşında müslümanlar ile Hristiyanlar ilk defa karşı karşıya geldiler. Bizanslılar ile İranlılar arasındaki çekişme ile ilgili ayrıntıları daha önceki bölümde verdik. Tebûk savaşının ayrıntılarını ise yeri gelince vereceğiz.

On Sekizinci Bölüm: ÇEŞİTLİ ÜKELER İLE ARAPLARIN İLİŞKİLERİ

18.1. ÇEŞİTLİ ÜKELER İLE ARAPLARIN İLİŞKİLERİ

İslâm öncesi Arabistan'ın ekonomik tarihine ve dış dünya ile ilişkilerine bir göz alacak olursak, her türlü coğrafi, fizikî, ulaşım ve maddî engellere rağmen, Arap Yarımadası veya Arapların dünya ile tamamıyla kopuk ve uzak olmadığını anlayabiliriz. Araplar görüldüğü kadarıyla kendi vadi ve çöllerinde mahsur kalan bir millet değildi, aksine faaliyetleri çeşitli sahalarda gözle görülür biçimde yaygın ve yoğundu.

18.1.1. Ticaret Yollarının Kavşağı

Eski çağlara ait ne kadar tarihi bilgi, bulgu ve eserler varsa, hepsinden Arapların kıtalar arasındaki ticarete

merkezi bir rol oynadıklarını görürüz. Eski çağlarda ve orta çağların önemli bir bölümünde, Çin, Hindistan ve diğer Doğu ülkelerinden ve aynı şekilde Doğu Afrika'dan Mısır, Suriye, Küçük Asya (Türkiye), Yunanistan ve Roma'ya kadar yapılan ticaretin Araplar vasıtasıyla gerçekleştiğini biliyoruz. Doğu ile Batı arasındaki bu uzun mesafeli ticaretin üç ana yolu vardır. Birincisi, İran'dan başlayarak Irak ve Suriye üzerinden geçen kara ticaret yolu. İkincisi, Basra Körfezinden geçen deniz ticaret yolu, ki bu yolda ticarî mallar Arabistan'ın doğu sahillerine indirilir ve oralardan yüklenilirdi. Bu ticaret yolu Tedmür (Palmyra) üzerinden geçerd. Üçüncü ticaret yolu, Hint Okyanusundan başlıyor ve Batıya kadar uzanıyordu. Bu yoldan geçen bütün ticarî mallar Hadramut ve Yemen limanlarına indirilir veya oradan yüklenilirdi. Görüldüğü gibi bu üç ana ticaret yolunun tam ortasında Araplar bulunuyorlardı. Araplar kendileri de ticarete yatkın bir millet olup çeşitli yönlerde ticarî seyahatlar yaparlardı. Bir yerden satın alıp başka bir yerde salarlardı. Araplar nakliyecilikle de uğraşırlardı, kendi bölgelerinden geçen ticarî kabilelerden ve mallardan yüklü vergi ve gümrük alırlardı, malların ve kabilelerin korunması görevini yürüttükleri zaman da ayrı bir ücret alırlardı. Böylece, hem tüccar, hem nakliyec, hem gümrükçü olmak sıfatıyla beynelmilel ticarete kilit bir durumda bulundukları inkâr edilmez bir gerçektir.

Nitekim, M.Ö. 2700'den beri Mısır ile Yemen'in dünya ticaretinde mühim bir rol oynadıkları anlaşılıyor. M.Ö.

1700'de ise İsrail oğullarının ticaret kabilelerinin kesif faaliyetleri Tevrat'ta bile yer almıştır. Kuzey Hicâz'da Medyen (Medyan) ve Dedân'ın memleketlerarası ticaretine M.Ö. 1500'den başlayarak birkaç asır sürdükleri tarih kitaplarından sabittir. Aynı şekilde, Hz. Süleyman ile Hz. Davûd (M.Ö. 1000'den) başlayarak Yemen'in Sabâ (Sebe') kabileleri ve daha sonra Himyer kabilelerinin Hz. İsa'nın doğuşuna tesadüf eden ilk asırlara kadar ticarî alışveriş ve nakliyecilik yaptıkları bilinen bir gerçektir. Hz. İsa'nın yaşadığı devirde Filistin'den Yahudi Araplar, Hicâz'a gelerek Hayber, Kura vadisi (El-Ulâ¹), Teyma' ve Tebûk bölgelerine yerleştiler. Bu Yahudiler, Suriye, Filistin ve Mısır'daki dindaş ve ırkdaşlarıyla dini ve kültürel münasebetlerinin yanı sıra ticarî ilişkilerini de aralıksız sürdürdüler. Arabistan'da, Suriye ve Mısır'dan gıda maddeleri ve şarap ithal etme işini umumiyetle Yahudiler yaparlardı. Miladî beşinci yüzyıldan beri ise Mekke'nin tanınmış ve güçlü kabilesi Kureyş'e bağlı Araplar dış ticarete önemli bir rol oynamaya başladılar. Hz. Peygamber zamanına kadar Kureyşliler bir yandan Yemen ve Habeşistan ile, diğer yandan Irak ile ve yine başka bir yandan, Mısır ve Suriye ile geniş bir ticari münasebete girmişlerdi. Doğu Arabistan'dan İran'a bağlantılı yapılan ticaretin merkezi Yemen'di ve ticari malların önemli bir bölümü Hayre, Yemâme (Bugünkü Riyad) ve Benî Temîm bölgelerinden Necran ve Yemen'e giderdi.

18.1.2. Siyasî ve Kültürel İlişkiler

Bu ticarî ilişkilerin dışında da Arabistan halkı komşu ülkeler ile yakın siyasî ve kültürel ilişkiler kurmuşlardı. M.Ö. altıncı yüzyılda Babil hükümdarı Nebonidus kuzey Hicaz'ın Tema' kasabasını yazlık başkenti olarak seçti. Bu karar ve buna bağlı kurulan irtibatlardan sonra Hicazlıların Babil İmparatorluğunun ekonomik, siyasî ve sosyal durumlarından habersiz olmaları mümkün değildi. M.Ö. üçüncü yüzyıldan Hz. Peygamber'in doğuşuna kadar, önce Petra'daki Nebti devleti, daha sonra Tedmür'deki Suriye devleti ve Hayre ile Gassan'daki Arap devletçikleri uzun süre iktidarda kaldılar ve Irak ile Mısır sınırlarına ve Suriye hududuna kadar hüküm sürdüler. Bunlar bir yandan Yunan ve Bizans ve diğer yandan İran ile yakın siyasî ekonomik ve kültürel ilişkiler içinde de idiler. Ayrıca, ırkî açıdan Arabistan'ın iç kısımlarındaki kabileler daha diğer ülkelerdeki ırkdaşlarıyla her alandaki münasebetlerini sürdürüyorlardı. Medineli Ensâr ile Suriyeli Gassanî hükümdarlar aynı ırktan ve soydan idiler. Bunlar aralarındaki ilişkilerini hiçbir zaman kesmediler. Bizzat Hz. Peygamber zamanında, onun sevdiği şair Hassan bin Sâbit, Gassanî emir ve kabile reislerine gidip gelirdi. Aynı şekilde Kureyşliler, Hayreli kabile reisleriyle çok sıkı fıkıydılar. Hatta Kureyşliler okuma ve yazmayı da onlardan öğrenmişlerdi. Ayrıca, Kureyşliler Hayrelilerden "Hattı Kûfî" olarak bilinen meşhur yazı stilini de öğrenmişlerdi.

Buna ilâveten, Arabistan'ın her yöresinde şeyhler, eşraf ve büyük tüccarların yanında çok sayıda Bizanslı, Rûm, Yunanlı ve İranlı hizmetçi, uşak ve cariyeler bulunuyordu. İran ile Bizans İmparatorlukları arasındaki amansız mücadele ve savaşların sonunda esir alınan çok sayıdaki askerler ve kadınların çoğu bir süre sonra pazarlarda açık arttırma usulüyle satılırlardı. Arabistan savaş esirleri, köle ve cariyelerin satıldığı büyük pazarlardan biriydi. Kölelerden birçoğu kültürlü, hünerli, sanat sahibi ve ticarete tecrübeli olurlardı. Arap kabile reisleri, eşraf şeyh ve tüccarları bunlardan mümkün olduğu kadar yararlanmaya çalışırlardı. Mekke, Taif, Yesrib ve diğer şehirlerde bu tür kölelerin sayısı çoktu. Bunlar usta birer sanatçı, esnaf ve tüccar olarak efendilerine değerli hizmetlerde bulunuyorlardı.

18.1.3. Ekonomik Durum

Bu noktaların yanı sıra, Arabistan'ın ekonomik tarihinin bir yanı daha göz önünde bulundurulmalıdır. Arabistan hiçbir devirde gıda maddeleri, yiyecek ve içecek bakımından kendi kendine yeterli bir durumda olmamıştır. Ayrıca, bu memlekette halkın bütün ihtiyaçlarını karşılayacak sanayiler de kurulmamıştır. Dolayısıyla, her türlü gıda maddeleri ve sanayi mamulleri her zaman dışardan ithal edilmiştir. Giyim kuşamla ilgili hemen hemen bütün malzemeler de dışardan satın alınmıştır. Hz Peygamber zamanına kadar ithalâta dayalı bu büyük ticaret umumiyetle iki grubun elinde idi: Birincisi, Kureyşliler ile Benî Sakif ve ikincisi Yahudiler. Fakat bu

gruplar ithalâtı toptan yaparlardı. Yurt içinde çeşitli merkezlere malların sevkiyatı ve perakende satışını diğer gruplar, küçük kabileler ve şahıslar yaparlardı. Kureyşliler ile Yahudiler ne bu işleri severlerdi ne de diğer kabileler kendilerine izin verirlerdi. Küçük kabileler, büyük kabilelerin bütün ticarete rakipsiz sahip olmalarını veya tekel haline getirmelerine izin vermezlerdi. Kureyşliler, Beni Sakîf ve Yahudiler yurt içinde toptan satışı genellikle veresiye olarak yaparlardı ve bunlar bazen çok büyük meblağlara kadar varıyordu.

18.1.4. Siyasî Durum

Resûlullah'ın, peygamber oluşu sırasında Arabistan'ın genel siyasî durumu ne idi ve bu hususta kendisi ne gibi bir politika izledi? Tarihe baktığımızda, o çağda Arabistan'ın etrafındaki bütün memleketlerde sömürgecilik, istibdâd, zulüm ve baskının hüküm sürdüğüne tanık oluruz. Arabistan'ın kendisi sömürülmekteydi. Bu ülkenin önemli bir bölümü yabancı boyunduruğu altında idi. Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın doğuşundan kısa bir süre önce Habeş Ordusu ta ülkenin merkezine kadar yürümüştü. Arabistan'ın en verimli ve mamur bölgesi sayılan Yemen, daha önce Habeşlilerin hâkimiyeti altında iken el değiştirmiş ve İranlılara geçmişti. Arabistan'ın güney ve doğu kıyıları da İranlı'ların hâkimiyeti altında idi. diğer tarafta Irak'ın Arabistan'ın içinde bulunan toprakları da Necd sınırına kadar yine İranlı'ların eline geçmişlerdi. Kuzeyde ise Akabe ile Ma'an ve hatta

Tebûk'a kadar olan bölge Bizanslıların elinde idi. Kısacası, Arabistan iki büyük imparatorluğun arasında eziliyordu. Bu iki büyük kuvvet, kendi menfaatlerini korumak amacıyla Arap kabilelerini birbiriyle çarpıştırıyorlardı ve etki alanlarını gittikçe genişletiyorlardı. İstanbul'da oturan Bizans imparatoru defalarca Mekke gibi küçük bir yerin yönetimine müdahale etmişti. İranlılar ise Arap yarımadasının tümünü parça parça, yutmaya çalışıyorlardı. Kısacası, her ülke ve her millet Arabistan'a göz dikmişti. Arabistan bir çöldü, ama insanları verimsiz değildi. Dünyaya hâkim olmak ve cihanşümûl bir devlet kurmak isteyen herkes gözlerini bu tarafa çeviriyordu. Zira, bu cihanşümûl imparatorluğun kurulmasında yardımcı olacak en iyi komutan, asker ve idareciler ancak Arabistan'da yetişebilirdi.

On Dokuzuncu Bölüm: SÎRET'İN MESAJI

19.1. SÎRET'İN MESAJI

Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın sireti bize ne gibi bir mesaj vermektedir. Bu soruya enine, boyuna cevap vermeden

önce bu soruyla ilgili olarak kafalara takılan bazı sorulara cevap vermemiz sanırız dâha doğru olacaktır. Bazıları sorabilirler, siret veya bir kişinin hayatı ve eserleri söz konusuysen bu illâ niçin bir peygamberinki olsun. Aynı kimseler peygamberlerden söz açılmışken illâ niçin Hz. Muhammed (a.s.)'den bahsedildiğini sorabilirler. Onlar başka dinlere bağlı liderlerin sireti ve Hz. Muhammed (a.s.)'den başka peygamberlerin hayatı ve eserlerinin da aynı derecede önemli ve ibret verici olabileceğini iddia edebilirler.

Bu sorulara cevap verirken evvelâ şunu belirtmemizde fayda vardır ki ister eski çağlarda olsun ister yaşamakta olduğumuz çağda olsun, İnsanlar doğru yolu ve hidayeti herhangi bir siyasî veya dinî liderde değil, sadece ve sadece peygamberlerin siretlerinde bulabilirler. Peygamberler arasında Hz. Muhammed (s.a.)'in siretinin tercih edilmesinin sebebi de diğer peygamberlerinininkine oranla en iyi ve en mükemmel olmasıdır.

19.1.1. İlâhi Hidayet'in İhtiyacı ve Zarureti

İlim ve irfânın en büyük ve yegâne kaynağının Cenab-ı Allah'ın zâtı olduğu inkâr edilmez bir gerçektir. Cenab-ı Allah kâinatı ve içinde bulunan insanı yaratmıştır. Gerek kâinat gerekse insan denen yarattığın yaratıcısı olması bakımından, evrenin bütün gerçekleri ve insan'ın tabiatı hakkında Allah'tan başka daha büyük bir bilgi sahibi olabilir mi? Ancak Yaradan, yarattığının durumunu bilebilir ve ancak yaratık

Yaradanından bir şey öğrenebilir. Yaratık kendi kendine bir şey bilemez, öğrenemez. Hele nihaî hakikate varması için hiçbir imkâna sahip değildir.

Bu hususta, yanlış anlamlara meydan vermemek için iki tür eşya arasındaki farkı göz önünde bulundurmalıyız: Bu eşyadan birincisi duyularımızla hissedilenlerdir. Biz duyu ve duygularımızla elde ettiğimiz bilgileri düşünce, delil, gözlem ve deneyim gibi aşamalardan geçirerek belli bir neticeye varırız. Bu tür eşya hakkında öbür dünyadan herhangi bir talimatın gelmesine gerek yoktur. Bu sadece bizim insanî arayış, düşünce ve araştırma ile buluşlarımızın çerçevesinde olan bir şeydir. Çevremizdeki dünyada bulunan eşyayı tek tek keşfetme işi bize bırakılmıştır. Bizim işimiz, faydalanabileceğimiz kuvvetleri bulmak, bu kuvvetlerin bağlı olduğu yasa ve yöntemlerini keşfetmek ve kalkınma yoluna devam etmektir. Gerçi bu hususta da Halikımız (yaradanımız) bizi yalnız bırakmamıştır ve tarih sürecinde hemen hemen hissedilmez bir şekilde kendi yarattığı eşya ve dünyalarıyla bizi tanıştırır, bilgi ve kültürümüzün genişlemesi için çeşitli imkânlar sağlar ve arada sırada ilhâm yoluyla şu ya da bu insana yeni bir şey icat etme, yeni bir kanun çıkarma veya yeni bir şey bulma yolunu gösterir. Fakat, her ne olursa olsun, bütün bunlar insan bilgi ve kültürünün çerçevesinde olan şeylerdir ve bunun için herhangi bir peygamber veya ilâhi kitaba gerek duyulmaz. Bu çerçevenin içinde gereken bütün

malumatın elde edilmesi için insana lâzım olan bütün imkânlar verilmiştir.

İkinci tür eşya, bizim duygu ve duyularımızın dışındadırlar. Bunları hiçbir şekilde idrak edemeyiz. Bunları ölçüp biçemeyiz. Bilgi kaynaklarımızdan hiçbirini kullanıp ta bunları öğrenemeyiz. Filozof veya bilim adamları bunlar hakkında herhangi bir görüş ortaya koyuyorlarsa, bu sadece tahmin ve kıyasa dayalıdır ve buna gerçekten "İlim" veya "bilgi" diyemeyiz. Bunlar "nihaî hakikatlerdir, ki bunlarla ilgili ileri sürülen teori, kavram ve nazariyelerin kesin herhangi bir şekli yoktur. Bu filozof ve bilim adamları kendi bilgi kaynaklarının ve gözlemlerinin sınırlılığını ve ileri sürdükleri teori ve nazariyelerin zaafını bildikleri için başkalarını bunlara iman etmeye veya güvenmeye davet edemezler.

19.1.2. Peygamberlere İtaat Etme Mecburiyeti

Peygamberlerin çerçevesinde gelen bilgi ve hidayet ise Allah tarafından doğrudan geliyor. Zira, gerçekleri ve özellikle nihaî hakikatleri bilen yegâne zât odur. Cenab-ı Allah'ın insanlara sağladığı bilginin vasıtası vahiydir, ki sadece peygamberlere nâzil olabilir. Cenab-ı Allah bugüne kadar bir kitap basıp her insana birer nüshasını verip, kendisi ve evrenin geçeklerini ve bunlara göre dünyada tutum ve davranışlarının ne olduğunu kendi kendine tesbit etmesini istememiştir. Cenab-ı Allah doğaüstü ve insanüstü bilgileri insanlara iletme amacıyla her zaman peygamberleri vasıta

olarak kullanmıştır. Peygamberlerin görevi sadece bu bilgileri aktarmak değil, aynı zamanda bunların pratik yönlerini ve uygulama şeklini insanlara anlatmaktadır da. Yalnızca bu değil, peygamberler, Allah'ın yolunu terk edip kötü yollara düşenleri ıslâh etmek ve kendilerine iman edenlerden müteşekkil bir toplum ve devlet meydana getirmekle de görevlidirler. Bu açıklamamızla, hidayetimiz için sadece bir peygamberin siretine muhtaç olduğumuz hususu herhalde anlaşılmış olacaktır. Peygamber olmayan bir kişi her ne kadar ilim, irfan ve marifet sahibi olursa olsun bizim liderimiz ve rehberimiz olamaz, zira onda hakikatin bilgisi yoktur. Hakikatin bilgisine sahip olmayan bir kişi ise bize Hakka dayalı doğru bir hayat nizamı veremez.

19.1.3. Hidâyet İçin Neden Sadece Hz. Muhammed (a.s.)'e Muhtacız?

Şimdi başta sorulan sorunun ikinci bölümüne dikkat edelim. Yani, peygamberler arasında neden sadece Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in siretini örnek almalıyız? Dünyaya bugüne kadar gelen binlerce ve yüz binlerce peygamberler arasında neden sadece Hz. Muhammed (a.s.)'i örnek alıyoruz? Hz. Peygamber'den önceki peygamberlerin birçoğu, Allah'ın mesajını başarıyla insanlara iletmiş ve koskoca milletler ve toplumlar meydana getirmişlerdi. Bunlardan bazıları semavi kitapları da yanlarında getirmişlerdi. Neden onların siretini bir numune olarak kabul

etmiyoruz? Bunu sadece taassubumuz yüzünden mi yapıyoruz, yoksa makul herhangi bir sebebi mi var?

Bana inanırsanız, bu fikir ve tavrımızın çok makul sebepleri vardır. Şüphesiz, Kur'ân-ı Kerim'de adları geçen bütün peygamberlere iman ediyor, onları seviyor, sayıyoruz. Fakat onların sîret ve talimatının bize güvenilir ve meşru yollarla geldiğini söyleyemeyiz. Hiç şüphe yok ki, Hz. Nûh, Hz. İbrahim, Hz. İshâk, Hz. Yusuf, Hz. Musa ve Hz. İsa (a.s.) ve niceleleri çok güzide peygamberlerdi. Fakat, onlara inen vahiyler ile kitapların hiçbirisi olduğu gibi bize ulaşmamıştır. Bu peygamberlerden hiçbirinin hayat hikâyesi, kişisel ve toplumsal davranışları ve eserleri hakkındaki bilgiler bize eksiksiz veya herhangi bir değişikliğe uğramadan ulaşmamışlardır. Gerçek şu ki, bu peygamberlerin çoğu hakkında çok eksik ve güvenilmez bilgilere sahibiz ve bunları kâğıda dökerek olursak her biri için birkaç sayfadan fazla tutmaz. Üstelik, bu bilgiler de ancak Kur'ân-ı Kerim'den sağlayabiliyoruz. Çünkü, başka kaynaklara güvenilmez.

19.1.4. Yahudilerin Dinî Kitap ve Peygamberlerinin Özgeçmişi

Genel kaniya göre Hz. Musa (a.s.)'dan sonra dünyaya gelen peygamberlerin sîret ve talimatı, Ahd-i Atik (Eski Ahid)te bulunuyor. Fakat Ahd-i Atik veya İncil'e baktığımızda şu gerçeklerle karşı karşıya geliyoruz. Hazreti Musa (a.s.)'ya inen Tevrat'ın aslı, M.Ö. altıncı yüzyılda Kudüs'ün yağma edilmesi

sırasında yok edilmiş. Sadece Tivrât değil o zamana kadar dünyaya gelen diğer bütün peygamberlerin mukaddes kitapları da tahrip olmuştu. M. . beşinci yüzyılda, İsrail oğullarının esareti sona erip onlardan birçoğu Babil'den Filistin'e dönünce; Hz. Üzeyir, (Ezra) diğer bazı din adamları ve  limlerin yardımıyla Hz. Musa (a.s.)'nın sireti ile birlikte İsrail oğullarının tarihini hazırladı ve bu eserlerde şurada burada bulundukları veya hatırlayabildikleri Tivrât'ın bazı ayetlerini de ekledi. Bundan sonra, M. . dördüncü yüzyıldan M. . ikinci yüzyıla kadar kimlikleri tesbit edilmeyen bazı kimseler, kendilerinden birkaç yüzyıl önce dünyaya gelmiş ve burada yaşamış olan peygamberlerin hayat ve eserlerini bilinmeyen kaynaklardan toplayarak ciltler dolusu kitaplar yazıverdiler ve bunların hepsini İncillere eklediler. Mesela, M. . 300'de meçhul bir şahıs Hz. Yunus üzerinde bir kitap yazarak İncillere il ve etti. Halbuki, Hz. Yunus (a.s.) M. . 800'de yaşamış bir peygamberdi. Zebur ise Hz. Davud (a.s.)'un vefatından 500 yıl sonra kaleme alındı. Bu kitaba Hz. Davud'un hayatı ve talimatının yanı sıra, hangi kaynaklardan geldiği bilinmeyen yaklaşık 100 meçhul şairin şiirleri de il ve edildi. Aynı şekilde Hz. Süleyman (a.s.) M. . 933'de vefat etmişti, ama Hz. Süleyman'ın Meseller Kitabı, M. . 250'da kaleme alındı ve buna da pek çok düşünür ve  limin sözleri ve vecizeleri eklendi. Bunların hepsi, İncil'in birer parçası haline getirildi.

Kısacası, İncil'lerin hiçbir cildine güvenilmez, çünkü bunların hiçbiri ilgili peygamberler tarafından doğrudan hazırlanmamış veya yazılmamıştır. Üstelik, İbranice olarak kaleme alınan bu kitaplar da Kudüs'ün M.S. 70'de ikinci defa yağma edilmesi sırasında tahrip oldular. Bu kitapların sadece Yunanca tercümeleri sağlam kalabildi. Bu tercümeler M.Ö. 258'den miladî birinci yüzyıla kadar yapılmıştı, İbranice İncili, miladî ikinci yüzyılda ise Hristiyan aziz ve din adamları, geriye kalmış olan yazma eserleri ve müsveddelere dayanarak hazırladılar. Bu İncil'in en eski nüshası Miladî 916'da yazılmış olanıdır. Bunun dışında İncil'in İbranice nüshası yoktur. Ölü Deniz (Lût Gölü) yakınlarında Kumrân mağarasından çıkarılan İbranice tomarlar da en çok M.S. ikinci ve birinci yüzyıl gerisine kadar gidebiliyorlar ve bunlarda İncil'in bölük pörçük bölümleri vardır. Sâmiriler arasında revaçta olan İncil'in ilk beş kitabının mecmuasının en eski nüshası ise ancak miladî on birinci yüzyılda yazılandır. Daha önce bahsettiğimiz İncil'in Yunanca tercümesi yanlışlıklarla doluydu. Bu hatalı nüshalara dayanılarak miladî ikinci ve üçüncü yüzyıllarda Lâtince tercümeleri hazırlandı. Hz. Musa ile kendisinden sonra gelen peygamberlerin hayatı ve talimatını ihtiva eden malzeme bundan ibarettir. Bunun muteber olduğunu söyleyebilir miyiz?

Bunların dışında, Yahudiler arasında kulaktan kulağa ve nesilden nesile geçen bazı rivâyetler vardı. Bunlara Sözlü Yasa (Şifahî Kanun) denilirdi. Bunlar 1300-1400 yıla kadar şifahî

kaldıktan sonra ancak Miladî ikinci yüzyılın sonlarına ve üçüncü yüzyılın başlarına doğru Şem'ün oğlu Yehuda adlı Rabbî bunları "Mishnah" adında bir kitapta topladı. Filistinli Yahudi ulema ve fakihler bu kitabın şerhlerini "Halaka" adında ve Babil'li ulema, "Haggâdah" adında üçüncü yüzyıldan beşinci yüzyılına kadar yazdılar, işte bu üç kitabın mecmuasına "Talmud" denilir. Böylece Talmud'un da kaynakları belirsiz ve doğruluklarının ölçüsü bilinmeyen rivâyetlerden meydana geldiği bir gerçektir.

19.1.5. Hz. İsa ve Hıristiyanlara Ait Kitapların Durumu

Aynı vaziyet Hz. İsa'nın siret ve tâlimâtı için geçerlidir. Cenab-ı Allah tarafından vahiyyle Hz. İsa'ya inen asıl İncil'in tümü sözlü olarak kendisi tarafından halka duyurulmuş ve şâkirdleri tarafından da daha sonraki devirlerde halka sözlü olarak duyurulmuştu. Zamanla Hz. İsa'nın hayatı ve talimatı, İncil'in ayetleriyle karıştırıldı. Bunların hiçbirisi ne Hz. İsa'nın zamanında ne de hemen sonraki devirde yazıldı. İncilleri yazma işini, Yunanca bilen Hıristiyanlar yaptılar. Halbuki, asıl İncil Süryânice idi. Bizzat Hz. İsa'nın dili Süryânice veya Arâmî idi ve öğrencileri de aynı dili biliyor ve konuşuyorlardı. İncil'in Yunanlı yazarları, Kitab-ı Mukaddes'in ayetlerini Arâmî olarak dinlediler ve Yunancaya aktardılar. Bu yazarların kaleme aldıkları İncil'in hiçbirisi miladî 70'ten önce yazılmamıştır. İncillerde hangi sözleri Hz. İsa'nın söylediği ve hangi sözleri yazarların kendileri ilâve etlikleri, ilâhî kelâmın

nerede başladığı ve nerede bittiği de anlaşılmıyor. Ayrıca, bu İncillerin asılları da hiçbir yerde bulunmuyor. İnciller arasında yer alan "Ahd-i Cedid" (Yeni Ahid)'in binlerce nüshası toplandı, ama bunlardan hiçbirinin yazılış tarihi dördüncü yüzyıldan öteye gitmez. Hatta bunlar da nâdiren bulunuyor. Genellikle, on birinci ile on dördüncü yüzyıllarda yazılmış ve basılmış olan İnciller makbul ve yaygındır. Mısır'da papirüs üzerinde yazılan İncil'in bölük pörçük parçalarının da ancak üçüncü yüzyıla ait olduğu söyleniyor. İnciller'in Yeni Ahd'i oluşturan bölümleri Yunancadan Lâtinceye nasıl, ne zaman ve kimin tarafından çevrildiği hâlâ açıklık kazanmamıştır. Dördüncü yüzyılda Papa'nın emriyle bu İnciller gözden geçirildi ve daha sora on altıncı yüzyılda gözden geçirilen lâtince nüshaları bir yana bırakılıp, Yunanca nüshalarından tekrar Lâtince'ye çevrildiler. Muteber ve meşru sayılan dört İncil muhtemelen 200 yılında Yunancadan Süryâniceye çevrildiler, fakat bunların da en eski nüshaları dördüncü yüzyıla aittir. Beşinci yüzyıla ait olan bir yazma nüshası bulunmuşsa da bu nüshanın dördüncü yüzyılınkinden çok farklı olduğu gözlenmiştir. Süryâniceden Arapçaya tercüme edilen nüshaların da en eskileri ancak sekizinci yüzyıla aittirler. Şurası da unutulmamalıdır ki, yaklaşık 70 adet İncil ayrı ayrı kişiler tarafından ayrı ayrı zamanlarda kaleme alınmış, ama bunlardan sadece dördünün geçerli ve güvenilir olduğu kilise tarafından kabul edilmiştir. Ne var ki, İncillerin reddi veya kabulü için ne gibi ölçüler kullanıldığı hiçbir kimse tarafından

bilinmiyor. Bu hususta herhangi bir kesin ve inandırıcı bir açıklama yapılmamıştır. Bu tür bir malzemeye dayanılarak Hz. İsa'nın şahsiyeti, biyografisi ve öğretilerini örnek alabilir miyiz?

19.1.6. Zerdüşt'ün Sireti ve Talimatı

Peygamberlerin dışında diğer bütün din kurucuları ve dini liderlerin durumu da aynıdır. Meselâ Zerdüşt'ü ele alalım. Bu zâtın doğum tarihi bile kimse tarafından doğru dürüst bilinmiyor. Bütün bildiklerimiz, Zerdüşt'ün, Büyük İskender'in İran'ı fethetmesinden yaklaşık 250 yıl önce veya M.Ö. 550'de yaşamış olmasıdır. Zerdüşt'ün kitabı "avesta"nın aslı ortada yoktur, ayrıca yazılmış olduğu asıl dili de artık konuşulmuyor. Dokuzuncu asırda avestâ'nın bazı bölümleri 9 cilt halinde tercüme edilmiş ve açıklamaları da yazılmıştı. Ne var ki bunların ilk iki cildi muhafaza edilemedi ve kayboldular. Bu kitabın en eski nüshası artık on üçüncü asra aittir. Zerdüşt'ün kitabının halini gördünüz. Hayatına ve talimatına gelince bizim bildiklerimiz ancak şunlardan ibarettir: Zerdüşt 40 yaşında vaaz ve telkinlerine başladı. İki yıl sonra İran İmparatorlarından Gustasp onun dinini kabul etti ve Zerdüştlüğü veya Mecusiliği İran'ın resmi dini olarak benimsedi. Zerdüşt yaklaşık 77 yaşında iken öldü ve öldükten sonra hayatı ve öğretileri esrar perdesine büründü. Hakkında değişik efsane ve destanlar yazıldı, ama bunlardan hiçbiri onun şahsiyetini ve talimatın aydınlatmadı, aksine daha da

karmaşık bir hale getirdi. Kısacası, bunların hiçbirinin tarihi hüviyeti ve bilimsel niteliği yoktur.

19.1.7. Budizm'in Durumu

Dünyanın en ünlü dinî simalarından biri de şüphesiz Buda'dır. Zerdüşt gibi onun da bir peygamber olma ihtimali vardır. Ancak Buda, arkasından herhangi bir kitap bırakmamıştır. Buda'nın dini inanç ve görüşlerini benimseyenler de herhangi bir kitap bıraktığını iddia etmiyorlar. Vefatından ancak 100 yıl sonra hayat hikâyesi ve sözlerinin kaleme alınmasına dikkat edildi ve bu çalışmalar birkaç yüzyıl devam etti. Fakat, bu çalışmaların sonunda hazırlandığı belirtilen ve Budizm'in başlıca dini kitapları olarak ortaya çıkan eserlerin herhangi bir tarihi veya ilmi değeri yoktur. Bunlarda Buda'nın hayatı ve talimatı hakkında herhangi bir kaynak gösterilmemiştir.

19.2. HZ. MUHAMMED MUSTAFA (A.S.)'NİN SİRET VE TÂLİMÂTI AYNEN MUHAFAZA EDİLMİŞTİR

Sözün kısası, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın dışında, hidayet için diğer peygamberler ve din kurucularının sîret ve talimatına müracaat ettiğimizde hiçbir muteber, meşru ve mükemmel kaynakla karşılaşmıyoruz. Bütün bu şahsiyetlere ait olduğu bildirilen biyografi, söz ve kutsal kitapların, şüpheli, eksik ve çelişkili tarafları olduğunu görüyoruz. Bu sebeple, ister istemez daha güvenilir ve sağlam bir kaynağa

başvurmaliyiz. Biz, ister istemez, tahrif edilmemiş güvenilir ve içinde başka insan ve grupları söz ve talimatının Allah'ın söz ve talimatıyla karıştırılmamış olduğu bir kitabı bırakmış olan bir peygamberden hidayet almalıyız. Bu peygamber, Hazreti Muhammed Mustafa (a.s.)'dan başkası değildir.

19.2.1. Kur'ân-ı Kerim, En İyi Muhafaza Edilmiş İlâhî Kitaptır

Hiz. Muhammed (a.s.) kendisine bir kitabın nâzil olduğunu ve bunun İlâhî bir kitap olduğunu kesin bir ifade ile anlatmıştır. Gerçekten de bu kitabı enine boyuna incelediğimizde hiçbir değişikliğe ve tahrife uğramadığını anlıyoruz. Bu kitapla Hiz. Muhammed'in kendi sözlerine hiç yer verilmemiştir. Bunun tamamıyla Allah'ın kelâmı olduğuna dikkat edilmiştir. İncil'in aksine bu kitaba, Hiz. Muhammed'in hayatı, sözleri, Arapların tarihi ve bunun iniş tarihinde meydana gelen çeşitli olaylar, hikâye, masal veya atasözleri de katiyen ilâve edilememiştir. Böylece Allah'ın temiz, nezih ve duru sözleri aynen muhafaza edilmiştir. Ayrıca bu kitaba giren tek bir kelime, tek bir nokta eksilmemiştir. Bu kitap Hiz. Muhammed (a.s.) zamanında ne ise daha sonraki yüzyıllarda da aynı kalmıştır.

Bu kitap, Hiz. Nebî-yi Kerîm'e inmeye başladığı zamandan beri her cümlesi ve her kelimesinin kayda geçirilmesine dikkat edilmiştir. Peygamber efendimiz (a.s.)'e vahiy gelir gelmez kâtipler çağırılır ve vahyolunan kelâm derhal kâğıda

dökülürdü. Bu işe bizzat Hz. Peygamber (a.s.) nezaret ederdi. Vahyolunan ayet veya sûre yazıldıktan sonra onları dikkatle okutur ve dinlerdi. Daha sonra iyi bir yerde muhafaza ederdi. Ayrıca, Hz. Peygamber (a.s.) her vahiyden sonra kâtibine, hangi sûre ve hangi ayetten sonra ya da önce yerleştirmesi gerektiği de söylerdi. Demek ki, Kur'ân-ı Kerim vahyolundukça, Hz. Peygamber bunu toplama ve düzenleme işini de yapıyordu. Vahiyler sona erince de mükemmel bir kitap ortaya çıkmış oldu.

İslam'ın başlamasından beri; namazlarda, Kur'ân-ı Kerim'in ayetlerinin okunması emredilmişti. Böylece, vahiyler geldikçe sahabeler bunların hepsini ezberlemeyi âdet haline getirmişlerdi. Sahabelerin pek çoğu bütün Kur'ân-ı Kerim'i hıfzetmişlerdi. Diğerleri de pek çok bölümlerini iyi biliyorlardı. Okuma yazmayı bilen sahabelerden bazıları ise kendi istifadeleri için bütün sûre ve ayetleri bir yere yazmışlardı. Kısacası, Kur'ân-ı Kerim, taa Hz. Muhammed (a.s.)'in sağlığında dört yoldan kesin bir biçimde muhafaza edilmeye çalışılmıştı:

1) Hz. Peygamber (a.s.) kendisi Kur'ân-ı Kerim'in tamamını kâtiplerine yazdırmıştı.

2) Sahabelerin pek çoğu, bütün Kur'ân-ı Kerim'i ezberlemişlerdi.

3) Sahabeler, namazlarında Kur'ân-ı Kerim'in ayetlerini okumakla mükellef oldukları için, bu ilâhi kitabın önemli bir

bölümünü ezberlemişlerdi. Sahabelerin sayısı da küçümsenecek cinsten değildi. Nitekim, Hz. Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in son haccına 140 bin sahabe katılmışlardı. Bunların hepsinin Kur'ân-ı Kerim'in şu ya da bu ayetlerini bildiği ve hıfzettiği düşünülmelidir.

4) Okuma yazma bilen sahabelerin önemli bir bölümü kendi kendine, Kur'ân-ı Kerim'i buldukları malzemelere yazmış ve doğru yazıp yazmadıklarını Hz. Peygamber (a.s.)'e kontrol ettirmişlerdi.

Binanealeyh, bugün her müslümanın evinde bulunan Kur'ân-ı Kerim'in, kelimesi kelimesiyle, Rasûlullah (a.s.)'a inmiş olan Kur'ân'ın aynısı olduğuna en ufak bir şüphe yoktur. Hazreti Peygamber'in vefatından sonra ilk halife Hz. Ebû Bekr, bütün ezberlemiş ve yazılmış metinlere dayanarak Kur'ân-ı Kerim'i bir kitap haline getirdi. Hz. Osman (r.a.) devrinde hazırlanan resmî metnin kopyaları İslâm dünyasının bütün merkezlerine gönderildi. Bu kopyaların ikisi hâlâ muhafaza edilmektedir. Bunlardan biri İstanbul'da ve ikincisi Taşkent'te bulunuyor. Canı isteyen, elindeki matbu nüshasıyla bu kopyaları karşılaştırabilir, en ufak bir fark göremeyecektir. Fark olmasına imkân da yoktur, çünkü Hz. Peygamber (a.s.)'in yaşadığı devirden başlayarak çağımıza kadar milyonlarca hâfız Kur'ân-ı Kerim'i baştan sonuna kadar sinelerinde muhafaza etmişlerdir. Kur'ân-ı Kerim'i okurken en ufak bir değişiklik yapıldığı veya hata işlendiği takdirde hafızlar derhal müdahale ederek doğrusunu söyleyebilirler.

Geçen yüzyılın sonlarına doğru, Batı Almanya'nın Münih Üniversitesi'ne bağlı bir Enstitü, İslâm dünyasının çeşitli bölgelerinden toplam 42 bin yazma ve matbu nüshasını toplamıştı. Bu nüshalar üzerinde 50 yıl araştırma ve incelemeler yapıldı ve sonunda hazırlanan raporda bu nüshalarda kitabet (yazı), dizgi ve baskı hatalarından başka herhangi bir yanlışlık bulunmadığı sonucuna varıldığı açıklandı. Halbuki araştırmaya konu olan nüshalar arasında hicrî birinci yüzyıldan hicrî on dördüncü yüzyıla ait her türlü nüshalar vardı. Maalesef, bu değerli çalışmanın yapıldığı enstitü, İkinci Dünya Savaşında Müttefik kuvvetlerinin yaptığı bombardımanlar sırasında yerle bir oldu, ama her türlü takdire lâayık olan bu çalışmanın sonuçları hâlâ dünyanın gözlerinin önündedir.

Kur'ân-ı Kerim ile ilgili bir noktaya daha işaret etmeliyiz. Kur'ân-ı Kerim'in dili yaşayan bir dildir. Bugün Irak'tan Fas'a kadar 120 milyondan fazla insanın ana dilidir ve Arap dünyasının dışında da yüz binlerce ve milyonlarca insan bu dili bilmektedirler. Arapça grameri, lügatı, kelime haznesi, kelimelerin telaffuzu ile ilgili kuralları, deyimleri ve atasözleri geçen 1400 yıldan beri aynen muhafaza ediliyor. Arapçayı bilen herkes, 1400 yıl önce Arapların Kur'ân-ı Kerim'i okuyup anladığı gibi bugün de okuyup anlayabilir.

İşte bu sebeplerden dolayıdır ki, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) bütün peygamber ve din kurucuları ile dinî liderler arasında en yüksek mevkiye sahiptir. Cenab-ı Allah

tarafından insan ırkının hidayeti için, Hz. Peygambere (a.s.) indirilen Mukaddes Kitap asıl dili ve şekliyle hâlâ muhafaza edilmektedir.

19.2.2. Hz. Peygamber (a.s.)'in Sireti ve Sünnetinin Güvenirliliği

Şimdi meselenin ikinci noktasına dikkat edelim, ki bu açıdan da Rasûlullah (s.a.) diğer lider, peygamber ve din kurucularından daha üstündür. Nasıl ki Hz. Peygamber'e inen kitabullah Mu'cizevi şekilde muhafaza edilmişse, onun sireti ve sünneti de aynı itina ve ihtimamla muhafaza edilmiştir. Hz. Peygamber'in doğumundan, verdiği son nefesine kadar kendisini görmüş, yaşantısını izlemiş, sözlerini dinlemiş, nutuklarını duymuş, herhangi bir şey için verdiği emri işitmiş ya da herhangi bir şeyden men'ettiğine kulak vermiş olan çok sayıdaki insan, her şeyi hatırlamış not etmiş ve daha sonraki kuşaklara aktarmışlardır. Bazı araştırmacı ve bilginlerin tahminlerine göre bu gibi insanların sayısı 100 bine yakındı. Bunlar kendi gözleriyle gördüklerini ve kulaklarıyla duyduklarını kendilerinden sonraki nesillere iletmışlerdir. Rasûlullah (a.s.) bazen emir ve buyruklarını yazdırmak suretiyle çeşitli yerlere göndermişti ki, bunlar da sonraki nesiller tarafından muhafaza edilmiştir. Sahabelerden en az 6'sı, yazdıkları hadisleri Hz. Peygamber'e (a.s.) kontrol ettirmişlerdi. Bu yazılı hadisler de muhaddisler ve araştırmacılar tarafından kullanıldı. Rasûlullah (a.s.)'ın vefatından sonra en az 50 sahabe Hz. Peygamber'in özgeçmişini,

yaşantısı, sözleri ve emirlerini kâğıda döktüler. Bunlar da muhaddis, müfessir ve fakihler tarafından bol bol kullanıldı. Buna ilâveten, Hz. Muhammed (a.s.)'in hayatı ve talimatını şifahen muhaddislere anlatan sahabelerin sayısı biraz önce işaret ettiğimiz gibi, 100 bini buluyordu. Bu öyle şaşılabilecek bir şey değildir, çünkü Haccet'ul Vedâ'da 140 bin sahabe hazır bulunmuştu. Bu kadar çok sayıda insan Rasûlullah (a.s.)'ı Hac yaparken gördü, haccın nasıl yapılacağını öğrendi ve son hutbesini dinlediler. Bu kadar kalabalık bir insan topluluğunun hacdan sonra dağılınca, hacılar memleketlerine dönüp akraba, dost, ahabab ve diğer yakınlarına hac yolculuğu ve haccın vecibeleri hakkında bilgi vermedikleri düşünülemez. Sadece bu tek bir olaydan, Hz. Muhammed (a.s.) gibi büyük bir şahsiyeti görmüş, onunla beraber müşrikler ve kâfirlerle mücadele etmiş ve hayatının çeşitli merhalelerinde kendisiyle haşır neşir olanlardan gerek Arabistan'da gerekse diğer ülkelerde insanların ne büyük bir merakla Rasûlullah (a.s.)'ın şahsiyeti, sözleri ve emirleri hakkında bilgi almak istediklerini tahmin edebiliriz.

Sahabelerden daha sonraki nesillere ulaşan hadisler hakkında son derece titiz bir çalışma yapıldı. Rasûl-ü Ekrem (a.s.) ile ilgili herhangi bir hadisi rivâyet eden kişi ilk önce süzgeçten geçirilirdi, onun kişiliği ve karakteri incelenir ve doğru söyleyip söylemediği araştırılırdı. Böyle bir kişi, rivâyet ettiği hadisin bütün kaynaklarını bir zincir şeklinde vermek zorundaydı. Hz. Peygamber'e kadar uzanan bu zincirde

herhangi bir kopukluk olmadığına dikkat edilirdi. Zincirin herhangi bir halkasının kaybolması halinde hadise itibar edilemezdi. Halkalar yerli yerinde olsa dahi, arada bir râvi şüpheli veya güvenilirmez görüldüğü takdirde de bu hadis nazar-ı itibara alınmazdı. Bu noktaya biraz dikkat edecek olursanız, dünyada hiçbir insanın hayatı ve eserleri konusunda böylesine itina ve ihtimam gösterilmediğine karar verirsiniz. Dünyada sadece Hz. Peygamber (a.s.), kendisiyle ilgili herhangi bir şeyin söz konusu olduğu zaman o şeyin sayısız süzgeç ve kontrolden geçtiği şerefine nail olmuştur. Bir rivâyet veya hadisi anlatan tek bir kişi değil birçok kişi süzgeçten geçmiş ve Hz. Peygamber (a.s.)'e kadar dayanan rivâyet zincirinde her halkanın sağlam olmasına dikkat edilmiştir. Başka bir deyimle, bir hadisin bütün râvilerinin doğru ve güvenilir olması araştırılmıştır. Bu maksatla râvilerin özgeçmişi ve kişilik ile karakterleri didik didik edilmiş, bu hususta ciltler dolusu kitaplar kaleme alınmıştır. Bu kitaplarda hangi râvinin ne ölçüde güvenilir olduğuna hüküm verilmiştir. Bu kitaplarda ve biyografilerde hangi râvinin ne gibi bir karaktere sahip olduğu, aklı ve zekâsının nasıl olduğu, hafızasının yerinde olup olmadığı, olayları anlatma ve aktarma kabiliyetinin nasıl olduğu, kimlerden bu rivâyeti duyduğu, ne gibi arkadaşları olduğu, fikir ve inançları ne olduğu, gösterdiği kaynakların doğru olup olmadığı, yalan söyleyip söylemediği, bir ard niyeti olup olmadığı, bir şeyi uydurup uydurmadığı etraflıca anlatılmıştır. İşte bu çalışmalar sayesinde ki,

muteber ve güvenilir hadislerin büyük bir hazinesi toplanmış oldu ve bunlardan hangisinin inanılır, güvenilir ve zayıf olduğunu bugün rahatlıkla söyleyebiliriz, insanlık tarihinde, hayatı ve talimatının bu kadar sağlam ve güvenilir şekilde nesilden nesile aktarılmış olan başka bir şahsiyet var mıdır? Tarihte bir şahsiyetin sireti ve eserleri hakkında herhangi bir rivayette bulunan binlerce kişinin hayat ve karakterleri hakkında ciltler dolusu kitapların yazıldığının başka bir misali var mıdır? Çağımızda Hristiyan, Yahudi şarkiyatçı ve alimleri, hadislerin sağlıklı olmadığını ispatlamak gayesiyle bütün yollara başvuruyorlar, zira onların dini kitapları ve peygamberlerinin hayat ve eserleri hakkında güvenilir herhangi bir kaynakları yoktur. Kin, nefret, taassup ve kıskançlık sebebiyle bu sözde âlimler, İslam, Kur'ân-ı Kerim ve Hazreti Peygamber (a.s.) üzerine araştırma ve ilmî çalışmalar yaparken, bu hususta dikkat edilmesi gereken en basit kurallara bile riayet etmiyorlar.

19.2.3. Rasûlullah (a.s.)'ın Hayatının Her Yönü Bilinmektedir

: Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in sireti sadece son derece güvenilir olması bakımından dikkate değer değildir, bunun çok ayrıntılı ve çok yönlü olması da takdire şayandır. Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatının her safhası ve siretinin her yönü, en küçük ayrıntılarına kadar bize intikal etmiştir. Bu bakımdan, tarihin başka bir şahsiyetinin hayatının bu kadar detay ile kayda geçirildiğine tanık olamıyoruz. Hazreti

Peygamber (a.s.)'in ailesi nasıldı? Nübüvvet'ten önceki hayatı ve yaşantısı nasıldı? Nübüvveti nasıl elde etti? Kendisine vahiyler nasıl inerdi? İnsanları İslâmiyete nasıl davet etti? Muhallifleri ve düşmanlarıyla nasıl başa çıktı? Çevresindeki sadık ve fedakâr sahabelerini nasıl yetiştirdi, nasıl eğitti? Kendi evinde nasıl bir insandı? Karısı ve çocuklarına nasıl davranırdı? Dostları ile düşmanlarına karşı tutumu nasıldı. Onlara nasıl davranırdı? Kendi ahlâkı nasıldı? Başkalarına ne gibi bir ahlâk öğretti? Hangi şeylerin iyi, hangi şeylerin kötü olduğunu söyledi? Hangisine izin verdi, hangisini yasakladı? Bunların hepsi en küçük ayrıntılarına kadar hadis ve sîret ile ilgili kitaplarda yer almışlardır. Rasûlullah (a.s.) bir peygamber ve dini lider olmasının yanı sıra askeri bir kumandandı. Komutasında cereyan eden bütün savaşlar ayrıntılı olarak tarih sayfalarına geçmişlerdir. Hz. Peygamber (a.s.) ayrıca bir devlet başkanıydı ve kurduğu devlet ile hükûmetin bütün tafsilatını da kitaplarda bulabiliriz; . Rasûlullah (a.s.) bir hâkim ve yargıçtı da baktığı davalar ile verdiği kararların bütün teferruatları kitaplarda vardır. Rasûlullah (a.s.) bir müfettiş gibi çarşı, pazar ve sokaklara da çıkardı, yapılan alışverişi izlerdi, yanlış gördüğü şeyleri yasaklardı ve insanların bunlardan sakınmalarını isterdi, doğru gördüğü şeyleri tasvip ve teşvik ederdi.

Kısacası, yaşadığı hayatın hiçbir yönü bizden gizli ve saklı değildir.

Bütün bu sebeplerden dolayıdır ki, biz herhangi bir taassup, tarafgirlik ve tutarsızlıkla hareket etmeden gayet ölçülü, objektif ve bilimsel açıdan bütün liderler, din kurucuları ve peygamberler arasında bütün insanlığın örnek alabileceği tek şahsiyetin Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın olduğunu söylüyoruz. Hz. Muhammed'in insanlara sunduğu Kitabullah asıl şekliyle muhafaza edilmiştir ve sireti, insanların doğru yolu bulmaları için gerekli olabilecek bütün ayrıntılarıyla ve güvenilir kaynaklardan bize ulaşmıştır.

Şimdi gelin, Siret-i Muhammediyye'nin bize ne gibi bir mesaj verdiğini ve bize nasıl doğru yolu gösterdiğini görelim.

19.2.4. Rasûlullah (a.s.)'ın Mesajı Bütün İnsanlara Yöneliktir

Hz. Muhammed (a.s.)'in mesajının ilk dikkat çekici yanı, her türlü renk, ırk, dil ve vatan ayrımını bir kenara itip, insanları sadece İnsanlar olarak kabul etmesidir. Hz. Peygamber (a.s.)'in getirdiği din ve inanç sistemi bu hususta bazı altın usuller vermektedirler, ki bunlar insanlığın refah ve saadetini teminat altına almaktadırlar. Bu usulleri kabul edenler

müslüman oluyor ve evrensel İslâm ümmetinin bir ferdi haline geliyor. Onlar ister siyah, ister beyaz olsun, ister Doğulu ister Batılı olsun, ister Arap ister Acem olsunlar, hepsi aynı camiada yer alıyorlar. Bir insan nerede olursa olsun, hangi millete, ırka veya toprağa bağlı olursa olsun, hangi dili

konusuyorsa konuşsun, derisinin rengi ne olursa olsun, mutlaka Rasûlullah (a.s.)'ın muhatabıdır ve yaptığı davetini kabul ediyorsa, her bakımdan eşit şartlarla müslüman toplumun bir üyesi haline geliyor. İslâm'da kast sistemi yoktur, İslâm'da küçük, büyük farkı, ırk ve sınıf ayrımı, milli ve kültürel üstünlük ve coğrafi, ırkî imtiyaz yoktur. İnanç birliği sağlandıktan sonra İnsanlar ile İnsanlar arasında fark gözeten bir kişinin veya grubun Ümmeti Muhammediye'de bir yeri yoktur.

19.2.5. Renk ve Irk Ayrımına İndirilen Darbe

Dikkat ederseniz, bunun, Hz. Muhammed (a.s.) vasıtasıyla insanlığa gelen en büyük nimetlerden biri olduğunu anlarsınız. Gerçekten, insanlara ve insanlığa en büyük zarar, İnsanlar arasında imtiyaz ve farklardan gelmiştir. İnsan bazı memleketlerde pis ve iğrenç ilân edilmiş ve hayvan muamelesi görmüştür. Hindistan'da kitlelerin haklarını gaspeden Brahmanlar işte bunu yapmışlardır. Bazı memleketlerde ve kıtalarda, meselâ Amerika'da ve Avustralya'da insanların kitleler halinde öldürülmesi ve soylarının ortadan kaldırılması fazilet sayılmıştır. Çünkü yabancı istilâcıların yerleşmeleri için yeni topraklara ihtiyaç duyulmuştur, İnsanlar bazen yakalanıp köle edilmiş ve hayvan gibi çalıştırılmışlardır, zira onların kusuru Afrika kıtasında doğmuş olmalarıdır. Kısacası, milliyet, ırk, vatan, renk, dil ve kültür ayırımları ta eski çağlardan beri insanlığın kanayan yarası olmuş, birçok fitne ve fesâda hatla büyük

felâketlere yol açmışlardır. Sırf bunlar yüzünden bir ülke başka bir ülkeye saldırmış, bir millet başka bir millete tecavüz etmiş ve bazen nesiller ve ırklar ortadan kaldırılmıştır. Hz. Peygamber (a.s.)'in getirdiği mesaj bu tür suni farklılıklar ile ayrımlara ağır darbe indirmiş ve İnsanlar arasında birlik, beraberlik, sevgi ve kardeşlik şuurunu yaratmıştır. Gerçek şu ki, İslâmiyet'in birlik, eşitlik ve barış mesajı düşmanları tarafından bile teslim ediliyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nde zencilerin lideri Malcolm-X bir zamanlarda siyah ırkçı hareketinin önde gelen simalarından biriydi. Ama İslâmiyeti kabul edip hacca gidince ırkçı görüşünde 180 derecelik bir değişiklik oldu. Malcolm-X Ka'be'de Doğu ile Batı ve Kuzey ile Güney'den her renk, her ırk, her millet ve dili konuşan insanların aynı tip elbise giyip, tek ağızla "Lebbeyk Lebbeyk..." diyerek Allah'ın evini tavaf ettiklerini ve aynı imamın arkasında tek vücut olarak namaz kıldıklarını görünce ırk ayrımının en iyi tedavisinin İslam'da bulunduğunu haykırmaktan kendini alamadı. Bu lideri, beyaz ırkçı Amerikalılar pusu kurarak öldürdüler, ama onun yayımlanmış olan anılarını okuyarak, hacc'dan ne kadar çok etkilendiğini görebilirsiniz.

Hac, İslâmiyet'in vecibe ve ibadetlerinden sadece birisidir. Eğer bir kişi tarafsız ve objektif bir biçimde İslâmiyeti incelerse, hiçbir talimatının falanca millet veya ırkın lehinde olduğunu söyleyemez. Hakikatte, İslam dininin tümü evrensel bir mesaj taşımaktadır. Bu tek bir grup, zümre, millet ve

topluluğun dini değil, bütün insanlığın dinidir ve bu husus fiilen ispatlanmıştır. İslâmiyet'i kabul eden bir şahıs derhal İslam kardeşliğinin bir ferdi oluveriyor. İslâmiyetin amacı ve hedefi evrensel İslam kardeşliğini kurmaktır ve bu hedefe doğru adım adım ilerlemektedir. Müslümanlar, gayri müslim olanlara bile, beyazların siyahilere reva gördüğü muameleyi, emperyalist kuvvetlerin mazlum milletlere yaptıkları kötülükleri yapmaz, komünist rejimlerin komünist olmayanları çizmelerinin altına aldıkları gibi almaz ve bizzat ülke içindeki muhaliflerine yaptıkları zulmü yapmaz.

Bundan sonra sanırsız, sıra, Hazreti Peygamber'in, insanlığın refahı için getirdiği kaide ve kuralların anlatılmasına gelmiştir.

19.2.6. Allah'ın Tek Oluşunun Geniş Anlamı

Hiz. Peygamber (a.s.)'in getirdiği kaide ve kurallarının başında Tevhid, yani Allah'ın tek oluşunu kabul etmek gelir. Aslında Tevhid geniş bir kavramdır ve bu sadece, Allah'ın varolduğu ve tek olduğu anlamında değildir. Aksine, bu kavrama göre kainat'ın tek ve rakipsiz yaratıcısı, sahibi, planlayıcısı ve hükümdarı, Allahu Teâlâ'dır. Bütün kâinat'ta tam manasıyla hâkim ve muktedir olan başka bir güç yoktur. Başka bir güç insanlara emir verme veya bazı şeylerini yasaklama hakkına sahip değildir. Başka herhangi bir zât helâl ve haram konusunda son sözünü söyleyemez. Zaten bu gibi hak ve yetkiler ancak Yaradan ve Mâlik'in olabilir. Ancak

böyle bir varlık kulları için kendi yarattığı evrende bazı şeylere izin verebilir ve bazı şeyleri yasaklayabilir. İslâm diyor ki kullar Allah'ı her bakımdan, her şeyden büyük ve her bakımdan üstün olarak kabul etmelidirler. İnsanlar, Tek Allah'tan başka kimsenin kulları değildirler ve O'nun emrinin dışında onlara başka kimse hükmedemez. İnsanlar, Allah'tan başka kimsenin önünde eğilmemeli ve kimseye hizmet etmemelidirler. Hayat ve memâtın sahibinin sadece Allah olduğu düşünülmelidir. Cenâb-ı Allah istediği ân bizi öldürebilir ve istediği ân bizi tekrar yaşatabilir. Eğer Allah birini öldürmek istiyorsa onu kimse kurtaramaz ve Allah yaşatmak istiyorsa onu kimse öldüremez. İşte, İslam'ın Allah kavramı budur.

Bu kavrama bağlı olarak yerden göklere kadar her şeyin Allah'a tabi olduğunu belirtmeliyiz. Bu dünyada ve evrende Allah'ın bir eseri olarak bulunmakta olan insan da ancak Allah'a tabi olarak yaşayabilir. Eğer insan isyan eder, özerk olmak ister veya Allah'tan başka kimselere itaat ederse onun bu hareketi bütün kâinat nizamına ters düşecektir. Başka bir deyimle, bütün kainat Allah'ın emrine bağlıdır, bu bir emrivakidir ve bundan kurtuluş yoktur. Şimdi biz diğer mahluk ve nesnelerin aksine Allah'a tabi olmazsak, ona itaat etmezsek, bizim tamamıyla ters yönde olduğumuz muhakkaktır. Güya iki araç ters yönde gitmektedir. Evren'in yönü başkadır ve bizim istikametimiz başkadır. Böyle bir durumda çatışma kaçınılmazdır ve yanlış tutumumuzda ısrar

ettiğimiz müddetçe bu çatışma devam etmekte ve büyümektedir.

Bu konuya başka bir açıdan yaklaşalım. Yukarıda belirttiğimiz kavrama göre insan için en doğru hayat tarzı, Allah'a itaat etmesidir. Çünkü o bir mahlûk ve Allah onun Hâlık'ıdır. Zaten mahlûk olduğu için hem muhtar veya özerk olması yanlıştır, hem de kendi Halik'inden başkasına kulluk etmesi hatalı bir tutumdur. Bu iki yoldan hangisini seçerse hakikat ile çatışmış olacaktır. Bu çatışmada zarar yine çatışanıdır, hakikate bir şey olmaz.

19.2.7. Allah'a Kulluğa Dâvet

Rasûlullah (a.s.) insanları bu çatışmadan kaçınmaya davet ediyor ve diyor ki eğer insan rahat, huzur ve saadet istiyorsa, o zaman hayatının kanununu da evrenin kanununa göre düzenlemelidir. İnsan kendi başına kanun çıkaramaz ve Allah'ın hâkimiyeti de başkalarına kanun çıkarma ve uygulama hakkı vermez. Hak olan kanun sadece Allah'ındır, diğer bütün kanunlar batıldır.

19.2.8. Peygamber'e İtaate Davet

Bu noktaya gelince, Rasûlullah'ın vaaz, telkin, mesaj ve dâvetinin ikinci noktasına gelmiş oluyoruz. Hz. Muhammed (a.s.) kendisinin Allah'ın rasûlü olduğunu açıkça ilân etmiştir. Hz. Muhammed (a.s.) bütün insanlığın hidayeti için ilâhi kanunun kendi vasıtasıyla dünyaya gönderildiğini, kendisinin de bu kanuna bağlı olduğunu, bu kanunda hiçbir değişiklik

yapma hak ve yetkisine sahip bulunmadığını ve yeni bir kanun veya kural yaratma durumunda olmadığını, bu ilâhi kanunun tümünün Kur'ân-ı Kerim olduğunu, kendi sünnetinin de bu kitaba göre tatbiki lâyık olduğunu, her şeyini Allah'ın emri ve iradesine göre yaptığını, Allah'ın kanununa ilk boyun eğenin kendisi olduğunu, daha sonra bütün insanları bu kanuna uymaya çağırdığını ve diğer bütün kanunların rafa kaldırılması gerektiğini haykırarak söylemiştir.

19.2.9. Allah'tan Sonra İtaate Lâyık Olan, Allah'ın Peygamberidir

Kimse, Rasûlullah (a.s.)'ın bizzat kendi söz ve fiillerinin mecmuası olan sünnetine itaat etmesinin imkânsız olduğunu düşünmesin. Gerçek durumu şuydu: Nasıl ki Kur'ân-ı Kerim, Allah tarafından gelmişti, Hz. Muhammed (a.s.) Allah tarafında gelen bir peygamberdi ve bir peygamber olarak hangi şeylere izin veriyor ve hangi şeyleri yasaklıyorduyorsa, bunların hepsi Allah'ın emriyle oluyordu. İşte bunun adı Rasûlün sünnetidir ve diğer iman sahipleri gibi Hazreti Peygamber (a.s.) de bu sünnete veya Allah'ın kanununa uyardı. Meselâ, sahabelerin falanca emir veya yasağın kendisi tarafından mı yoksa Allah tarafından mı olduğunu sordukları ve Hz. Muhammed (a.s.) bu sorulara cevap verdiği zaman iyice vuzuha kavuşurdu. Hz. Peygamber (a.s.), duruma göre hangi emir ve buyrukların Allah'tan ve hangi görüş ve tavsiyelerin kendisinden geldiğini açıklardı. Bazı konularda sadece Hz.

Peygamber (a.s.)'in şahsi görüşü söz konusu olunca sahabeler buna karşı fikir serdedebiliyorlardı. Bazen bizzat Hz. Peygamber (a.s.) bazı sahabelerin fikir ve tavsiyelerini kabul ederdi. Bu danışma ve müşaveret zaten mevzubahis meselenin Allah'ın emriyle olmadığı intiba'ını uyandırdı. Zira, Allah'ın bir emri söz konusu olunca danışmaya ve müşaverete yer kalmazdı. Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in hayatında müşavere belli bir unsur olarak ortaya çıkıyor. Hatta sahabelerin ifadelerine göre, Hz. Peygamber gibi başkalarına her konuda danışan ve karşı fikirlere saygı gösteren başka bir kimse yoktu. Bir konuda Allah'ın herhangi bir emri olmadığı durumlarda çevredekilere danışmakta Rasûlullah (a.s.)'in önemli bir sünneti ve ananesiydi. Halbuki, maddi ve manevî her bakımdan ülkesinin en güçlü hükümdarı ve lideriydi. Hazreti Peygamber (a.s.) arkadaşlarının ve diğer müslümanların aralarında da müşavere etmelerini teşvik etti. İslâm toplumunu veya yönetiminin temelini oluşturan "Şûra" geleneğini başlatan kendisiydi. Kısacası, Hz. Peygamber insanlara, Allah'ın emri söz konusu olunca ona itirazsız itaat edilmesini, Allah'ın emri söz konusu olmayınca da kendi fikirlerini hiçbir kimseden korkmadan ve yılmadan söylemelerini öğretti.

19.2.10. Gerçek Özgürlük Yasası

Bu öylesine büyük ve geniş kapsamlı özgürlük yasasıdır ki Hak dininden başka hiçbir düşünce sistemi bunu insanlığa getirmemiştir. İslam, insanların sadece Allah'a kul ve köle

olduklarım, başka hiçbir kimseye, hatta Allah'ın peygamberlerine bile köle olmamalarını öğretmiştir. İslâm, insanları bir Tek Allah'a kul yapmak suretiyle insanın, inşam sömürmesine, köle etmesine ebediyen son vermiştir.

Bununla beraber, İslâm'ın getirdiği mesaj insanlara büyük bir nimet daha ihsan etmiştir. İslam, ilahi kanunun üstünlüğünü açık bir şekilde dile getirmiştir. Bu kanunun tahrif edilmesi, değiştirilmesi ve yaz-boz tahtası haline getirilmesine hiçbir imkân yoktur. Dünyanın en güçlü hükümdarı, lideri ve diktatörü bunun bir tek virgülünü bile değiştirme hak ve yetkisine sahip değildir. Dünyanın hiçbir yasama meclisi de bu hususta hiçbir şey yapamaz. Bu kanun, insanlığa hayır ve şerrin daimi değerini vermiştir ve kim ne kadar olursa olsun, hayrı şerre ve şerri hayıra çeviremez.

19.2.11. Allah'a Hesap Verme Kavramı

Hiz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın kullara öğrettiği üçüncü önemli nokta, her insanın Allah'a hesap verme durumunda olmasıdır. Hiz. Muhammed (a.s.)'in talimatına göre dünya bir çiftlik ve insan bunun içinde ipini koparmış bir öküz değildir ki, istediği yerde otlasın ve kimse onun ensesinden tutup ne yaptığını sormasın. Aksine, insan her söz, her fiil ve her adımı için kendi Yaradanına cevap vermek durumundadır. Hayatı boyunca dünyada ne yaptığının raporunu kendisine sunmakla mükelleftir. İnsan dünyadaki

hayatı sona erdikten sonra tekrar dirilecek ve mahşerde Rabbine her şeyin hesabım vermek zorunda kalacaktır.

Dikkat edilirse, bu kavram ve kural kendisinde müthiş bir ahlâki ve manevî kuvvet taşımaktadır ve bu inanç bir defa insanın kafasına iyice yerleştiği takdirde, bütün söz ve hareketleri kontrol eden bir bekçinin, peşine takılmış olduğunu hisseder. Bu bekçi, insanın her yaptığını bir yere kaydeder ve attığı her yanlış adımın düzelmesi için kendisini ikaz eder. Yaşamakta olduğu ülkenin hükümeti ve polisi olsun veya olmasın, onun kendi vücudunda bir müfettiş ve komiser her zaman vardır. Bu sebeple en yalnız olduğu, ücra köşede ve karanlıkta bulunduğu sırada bile Allah'a itaatsizlik etmeye cesaret edemez. Hakikatte, insanın ahlâkının düzelmesi ve sağlam bir karaktere sahip olması için bundan daha güçlü, etkin ve sürükleyici bir vasıta olamaz. Bu vasıtanın dışında diğer bütün vasıtalar iyiliğin fayda ve kötülüğün zararlı olduğunu anlatmaktan öteye gitmez. Doğruluğun en iyi yol olduğu (Honesty is the best policy) Batı'nın genel bir kuralıdır. Fakat bu kural kötülüğe ve ahlâksızlığa da açıktır. Şöyle ki, namussuzluk ve ahlâksızlıktan maddi bir zarar gelmiyorsa, bu da iyi bir yol sayılıyor. Bu tutumun tabii bir neticesi olarak, bireysel yaşantı ve ilişkiler bakımından örnek ahlâka sahip olanlar bile ulusal ve toplumsal davranışlarında birer sahtekâr, yalancı, hırsız, zâlim, diktatör ve canavar olabiliyorlar. Bu tip insanların bazıları bireysel tutum ve davranışlarında da iki yüzlü bir politika izliyorlar. Yani bazı

konularda melek ve bazı konularda şeytan gibi hareket ediyorlar. Meselâ bazıları kendi ticaret, iş ve muamelelerinde son derece nazik, kibar ve dürüst olabiliyor, ama özel yaşantılarında kumarbaz, sarhoş, kadınlara düşkün ve gece hayatına alışık olabiliyorlar. Zaten Batılılar hayatın iki yanı olduğunu, resmi görev veya hüviyetin başka, özel ve ailevi yaşantının başka olduğunu ileri sürüyorlar. Özel yaşantıyla ilgili herhangi bir davranış veya harekete itiraz edildiğinde, her zaman cevap hazırdır: "Kimsenin özel yaşantısına dokunulmamalıdır". Bunun tam aksine, âhirete inanan müslümanlar, kötülüğün her zaman kötü olduğunu belirtiyorlar. Kötülük dünyada zararlı da olsa, zararsız da olsa, kötülüktür ve bundan sakınılmalıdır. Bir gün mutlaka Allah'a hesap vereceğini düşünen bir kişi, hayatını kamu ve özel diye ikiye ayıramaz. Doğruluğu ve namusluluğu seçiyorsa, bunu sadece en iyi yol ve tutum olduğu inancıyla yapmıyor. Bilâkis onun tabiatında ve huyunda doğruluk ve dürüstlük vardır. Bir mü'min, namussuzluğun ve ahlâksızlığın faydalı olabileceği için kabul edilmesi gerektiğini bir an bile savunamaz, hatta düşünemez. Akide ve inancına göre, ahlâksızlık ve namussuzluk yaptığı zaman kendisi hayvanlardan da beter olacaktır. Şu ayete bakın:

"Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık ve daha sonra onu bütün alçaklardan beter hâle getirdik". (Tin Sûresi)

Demek ki, Rasûlullah (a.s.)'in önderliğinde İnsanlar sadece daimî ahlâkî değişmez bir kanun elde etmişlerdir, aynı

zamanda bireysel ve toplumsal ahlâk ve karakter için hiçbir zaman sarsılmayacak bir temele de kavuşmuşlardır. Bu ahlâk nizamı ve dürüstlük anlayışı öylesine köklü ve sağlamdır ki, bunun işlemesi ve gerçekleşmesi için harici bir güç ve organizasyona gerek yoktur.

19.2.12. Ruhbanlık Yerine Dünya Nimetlerinden Dürüst Bir Şekilde Yararlanma

Rasûlullah (a.s.)'ın mesaj ve talimatının başka önemli bir yanı da güzel ahlâkın, rahiplik ve dervişliğe mahsus olmamasıdır. Güzel ahlâkın değeri ancak bu dünyada normal, ama dürüst bir hayat sürmekte saklıdır. Hayat her yönüyle yaşanmalıdır, zira bu Allah'ın bir nimetidir. Dünyanın, rahipler ve dervişlerde aradığı manevî ruhani ve ahlâki fazileti, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) iktidar koltuğuna ve mahkemenin kürsüsüne getirmiş oldu. Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.) ticarete ve alışverişte Allah'tan korkmayı, namuslu ve dürüst davranmayı öğretti. Rasûlullah (a.s.) emniyet kuvvetlerine, polisler ve askerlere sabır, takva ve tevekkül gibi dersler verdi. Dünyayı terk ederek bir köşeye çekilen ve "Allah, Allah" diye tesbih çekenlerin en temiz, en nezih ve ermiş kişilerin olduğu yolundaki yanlış fikre son verdi. Asıl takdire lâyık olanın, bir hükümdar, bir yargıç, bir komutan, bir komiser, bir tüccar, bir sanayici veya başka bir görevde veya hüviyette olmasına rağmen Allah'tan korkarak her zaman iyi söz söyleyen ve dürüst davranan kişinin olduğunu söyledi. Çünkü dünyevi yaşantısında bir insan her

an ve her vesile çetin bir imtihandan geçmektedir. Birçok sorumluluk ve yükümlülükler altında bulunmaktadır. Oysa, dünyayı terk etmiş bir rahip veya derviş bütün dünyevi sorun ve güçlüklerden uzak kalmaktadır. Kısacası, Hazreti Peygamber, ahlâk ve fazileti, ruhbanlığın karanlık köşelerinden çıkarıp ekonomi, siyaset, toplum, adalet, savaş ve barışın aydınlığına getirmiş oldu ve böyle insanın yaşantısının her sahasına güzel ve üstün ahlâk kurallarını egemen kıldı.

19.2.13. Hz. Peygamber'in Hidayetinin Etkisi

Rasûlullah (a.s.)'ın hidayetinin etkisi çok müthiş ve göz kamaştırıcı olmuştur. Hz. Peygamber'in Mu'cizevi talimatının sayesinde eskiden hırsız ve soyguncu olanlar emanetçi ve insanların can ve mallarının koruyucusu haline geldiler. Eskiden başkalarının haklarını gasbedenler, herkesin hakkına riayet eden ve koruyanlar oldular. Hazreti Peygamber (a.s.)den önce dünyada hükümdar ve hâkimler zâlim ve gaddar olup tebaalarına her türlü baskı uygularlardı ve adetâ birer tanrı olmuşlardı. Fakat Hz. Peygamber (a.s.)'in getirdiği mesaj sayesinde dünya, ilk defa, alelade İnsanlar gibi sokakları gezen, çarşı pazarlarda satıcı ve alıcıları kontrol eden ve adalet ve sevgileriyle insanların kalbine hükmeden hükümdarlar gördü. Rasûlullah (a.s.)'tan önce dünya ancak, bir ülkeye girdikleri zaman her tarafı yıkıp yakan, insanları katleden, mağlup olan milletlerin kadın ve kızlarına tecavüz eden ve çalışabilir durumda olanları köle haline getiren ordulara ve

askerlere tanık olmuştu. Fakat Rasûlullah (a.s.) dünyaya öyle bir ordu getirdi ki, bunu askerleri bir memleketi fethettikten sonra kendilerine silahlı direnişte bulunanların dışında kimsenin kılma dokunmazlardı, herkesin can ve mal emniyetinin sağlanmasına dikkat ederlerdi ve hatta haksızca alınmış olan vergileri bile mağlup milletlere geri verirlerdi, insanlık tarihi, ülkeler ve şehirlerin fetih hikayeleriyle doludur. Fakat Mekke'nin fethine bir göz atın. Bunun başka bir örneği tarihte var mıdır? 13 yıl kendisine yapmadıkları zulümler bırakmayanların şehrini fethettikten sonra Rasûlullah (a.s.)'ın o şehre girişinin manzarasını kafanızda canlandırın. Muzaffer bir ordunun komutanı ve müslümanların hükümdarı olarak Mekke'ye girdiği sırada tutum ve davranışta gururun en küçük belirtisi yoktu, aksine tevazu ve alçak gönüllülüğüyle herkesi hayrete düşürmüştü. Allah'a duyduğu şükran ve mihnet'ten dolayı başı eğikti. Tam 13 yıl kendisine her türlü zulmü yapan, kendisini hicrete mecbur eden ve hicretten sonra da 8 yıl sürekli olarak sığındığı şehre hücum eden ve savaşlar çıkaranlar, mağlup ve mahcup bir şekilde huzuruna gelip af ve merhamet dileyince bu büyük insan ne öfkesini belirtti ne de herhangi bir intikam aldı ve sadece şunları söyledi: "Bugün size herhangi bir zulüm ve baskı yapılmayacaktır. Gidin, siz serbestsiniz."

Rasûlullah'ın bu örnek davranışlarının ümmetini nasıl etkilediğini görmek isteyen tarihe şöyle bir bakmalıdır. Bakmalıdır ve müslümanların Endülüs'e (İspanya'ya)

girdikleri zaman tutum ve davranışlarının ne olduğunu ve asırlarca sonra Hristiyanların onlara galip ve muzaffer olunca kendilerine ne gibi bir muamele yaptıklarını görmelidir. Ayrıca, Haçlı Seferleri sırasında Hristiyanların, Kudüs'e girip müslümanlara nasıl davrandıklarını ve aynı Kudüs'ü müslümanların geri aldığı zaman Hristiyanlara nasıl muamele ettiklerini incelemelidir.

Rasûl-ü Kerim'in sireti derin bir okyanustur, bunu bir yazıya, konuşmağa veya kitaba sığdırmak mümkün değildir. Ama biz burada sadece belli başlı anlarına dikkat celbetmeye çalıştık. Ne mutlu, tek hidayet yolundan hidayet alanlara!

Yirminci Bölüm: KUR'AN-I KERİM'E GÖRE HZ. MUHAMMED

Dünyada insanların hidâyeti için her zaman iyi ve temiz şahsiyetler doğmuşlardır. Bu iyi ve sâlih kişiler kendi söz ve davranışlarıyla insanlara hak ve doğru yolu göstermişlerdir. Ne var ki, İnsanlar bu temiz ve fedakâr şahsiyetlerin iyiliğine daima zulüm ve kötülükle karşılık vermişlerdir. Bu zulüm ve kötülük sadece muhalifleri tarafından yapılmamıştır. Sadece muhalif ve düşmanları, onların Hakk'a davetlerini reddetmemişler, onları alaya almamışlar, onların yolunda bin bir güçlük çıkarmamışlar ve onlara olmadık eziyetleri çektirmemişlerdir. Aksine, onlara tabi olanlar, onlara iman edenler de çeşitli zulüm ve haksızlıklar yapmışlardır. Bu sözde taraftarları ve hayranları da imamlarının talimatlarını tahrif etmiş, sözlerini çarpıtmış, getirdikleri kitapları tanınmaz hale sokmuş ve bizzat onların kişiliğine ulûhiyet ve tanrısallık gibi özellikler karıştırmak suretiyle birer ucube haline getirmişlerdir. İlk tür zulüm ve kötülük bu temiz kişilerin hayatı boyunca ya da birkaç sene daha devam etmiştir. Ancak ikinci tür zulüm ve haksızlıklar yüzyıllar boyu sürmüştür ve hatta bazı durumlarda şimdi de devam etmektedir.

Dünya'yı şimdiye kadar mebus olunan, Hakk'a davetle görevli şahsiyetler, hayatlarını, insanların tek Allah'ı terk ettikten sonra ilahlaştırdıkları ve tapmaya başladıkları sahte ve yalan tanrıların hakimiyetlerini ortadan kaldırmaya çalışmakla geçirmişlerdir. Fakat işin garibi, her defasında, başkalarının tanrılığına son vermeyi gaye edinen iyi ve sâlih şahsiyetler bizzat taraftar ve hayranları tarafından birer put, birer tanrı haline getirilmişlerdir. Yani ömür boyu putları kırmaya çalışanlar bizzat kendi taraftarlarınca birer put haline sokulmuştur.

Aslında insan denen yaratık kendi kişiliğini ve varlığını öylesine küçük görüyor ki, kendisinde melekler kadar masumiyet, yüksek ahlâk ve fazilet gibi vasıflar göremiyor. İnsan kendisinin sadece zaaf ve hatanın bir karışımı olduğunu sanıyor. Aklı ve fikri, ilim ve iz'andan o kadar yoksundur ki, fâni vücudun, insanlığın bütün iyi ve kötü taraflarının yanı sıra melekler kadar masum ve faziletli olabilecek vasıflan da haiz olduğunu anlamaktan acizdir. Bundan dolayıdır ki, bu dünyada ne zaman bir kişi kalkıp kendisini Allah'ın temsilcisi olarak hemcinslerine sunmak istemişse, onlar onun etten ve kemikten olduğunu görüp, "Allah'ın sevgilisi olduğu" yolundaki sözüne karşı çıkmışlardır. Ve en sonunda o kişide olağanüstü vasıflar görüp, ona sevgi ve saygıyla bağlandıkları zaman da sevgi ve bağlılıklarını abartmışlar ve böyle bir kişinin bir beşer veya insan olmadığına kanaat getirmişlerdir. Netice itibariyle bir grup, böyle bir kişiyi tanrı derecesine

çıkarmış ve hatta tanrı olarak tapmaya başlamıştır. Bir başka grup kalkmış, o tanrının insanların şeklinde zuhur edebileceğini düşünerek, böyle bir kişinin aslında insan şeklinde bir tanrı olduğuna karar vermiştir. Yine başka bir grup kalkmış, bu kişinin Allah'ın oğlu olduğunu ileri sürmüştür.

20.1. ÇEŞİTLİ DİNLERE MENSUP OLANLARIN KENDİ DİN KURUCULARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Dünya'da hangi din kurucusu veya dini liderin hayatını incelerseniz, kendisine en büyük haksızlığın, tabi olanları ve hayranları tarafından yapıldığını görürsünüz. Bu din kurucuları ve dini liderlerin hayatı ve talimatının etrafında öylesine kalın bir evham, hurafe ve hayal perdesi örülmüştür ki, gerçek yüzlerini ve kişiliklerini görmek hiç mümkün değildir. Onlara ait olan tahrif edilmiş kitaplardan, yalnızca öğretilerinin aslının nasıl olduğunu anlamak güçleşmekle kalmamış, aynı zamanda o din kurucuları ile dini liderlerin bizzat kendilerinin gerçekten nasıl olduklarının öğrenilmesi de imkânsızlaşmıştır. Bu kişilerin doğumu bir ucube, çocukluğu bir ucube, gençliği ve yaşlılığı bir ucube, hayatının her safhası bir başka ucube ve hatta ölümü bile ucube olmuştur. Kısacası, başından sonuna kadar bir efsane haline getirilmişlerdir. Öyle ki, onları ya tanrı zannedersiniz, ya tanrının oğlu ya da insan şeklinde bir tanrı. En azından, onun Allah'ın bir ortağı olduğunu sanırsınız.

Mekke-i Mükەرreme'nin Yerleşim Planı

20.1.1. Buda

Meselâ, Buda'yı ele alalım. Budizm'i derinliğine inceleyecek olursanız, Buda'nın çok aydın ve ileri görüşlü bir kişi olduğunu görürsünüz. Bu şahsın, Hinduizm ve Brahmanizm'in birçok kötülüklerini ortadan kaldırıp Hindu toplumunda geniş çapta bir reform hareketine başladığına

tanık olursunuz. Özellikle Buda, yaşadığı çağda birer tanrı haline getirilip tapılan insanların putunu yıkmış ve her türlü bid'at ve hurafe'den uzak bir dine bağlanılmasını istemiştir. Fakat, ölümünden sonra bir asır geçmedi ki, Vesâli'de toplanan Budist din adamları Buda'nın bütün öğretilerini rafa kaldırdılar. Budizm'in ileri gelenleri, Buda'nın vaaz ve telkinlerinden oluşan "Sûtar"ları değiştirip yeni bir takım Sûtarlar yarattılar. Bu kitapları, canlarının istediği şekilde tahrif ettiler. Budist rahip ve din adamları bir yandan herhangi bir tanrının varlığını inkâr ettiler, diğer yandan da Buda'yı bir tanrı haline getirdiler. Bu rahip ve din adamları, Buda'nın, aklın ta kendisi olduğunu belirttiler ve O'nu kâinatın odağı ve her çağda insanları ıslah etmek üzere dünyaya gelen bir varlık haline getirdiler. Buda'nın doğum yaşantısı ve gelecekte birçok defa çeşitli hüviyetlerle doğacağına dair öylesine garip masal, efsane ve destanlar yazdılar ki bunları okuyan Prof. Wilson gibi bir oryantalist ve araştırmacı bile Buda'nın gerçekten tarihi bir şahsiyet olup olmadığı konusunda şüphe etmekten kendini alamamıştır. Üç-dört asırlık bu hayali ve uydurma hikâye ve masallar ile Buda'nın kişiliği ve talimatı büsbütün tanınmaz hale sokuldu ve kendisi bir tanrı ve ilâh olup çıkıverdi. Nihayet, Kral Kanişka'nın devrinde Budizm'in ileri gelenleri Keşmir'de düzenledikleri büyük meclis'te Buda'nın aslında Allah'ın maddi ve dünyevi bir belirtisi olduğuna veya başka bir

deyimle, Allah'ın insan şeklinde dünyaya geldiğine karar verdiler.

20.1.2. Rama

Aynı muamele Hinduların bir dini şahsiyeti Rama Çandra'ya da yapıldı. Rama'nın hayalı ve talimatını içeren "Ramayan" adlı kitabı okunduğunda Raca Rama Çandra Ji'nin alelade bir insan olduğu anlaşılır. Rama, şüphesiz dürüst, yüksek ahlâklı, faziletli, cesur, cömert, mütevazı, alçak gönüllü, çilekeş, çalışkan ve fedakâr bir insandı. Fakat şahsiyetinde zerre kadar ulûhiyet veya tanrılık yoktu. Ne var ki, bir insanda bu kadar meziyet ve faziletin toplandığını gören Hintliler şaşkına döndüler ve O'nun alelade bir insan olamayacağını düşündüler. Nitekim, ölümünün üzerinden belli bir süre geçtikten sonra Rama Çandra tanrı derecesine çıkarıldı. Hindu inanç ve kavramlarına göre, Vişnu tanrı^{97[1]} Rama'nın vücuduna girmişti. Rama, Vişnu tanrının, çeşitli çağlarda insanların ıslahı için çeşitli hüviyetlerle dünyaya geldiği kişilerden biriydi.

20.1.3. Krişna

Sri Krişna, Buda ve Rama'dan da daha kötü muameleye tabi tutulmuş ve mağdur duruma düşürülmüştür. Krişna'nın talimatını ihtiva eden kitap "Bhagvat Gita", her ne kadar

^{97[1]} Vişnu, bugünkü Hindu inançlarına göre kâinatı besleyen tanrı veya ilâh'tır. Bu, muhtemelen Allah'ın "rezzâklık" (rızk veren) sıfatıydı, ki zamanla dünyevî ve maddî bir varlığa dönüştürüldü. Zâten Hindularda şirk ve putperestlik bu şekilde başlamıştır. Yani, Tek Allah'ın bütün sıfatları ayrı ayrı ilâh şekline sokulmuştur.

değişiklik ve tahrife uğrayarak şimdiki hale gelmişse de bu kitabı okuyan bir kişi Krişna'nın aslında "tek Allah, en güçlü ve en büyük bir tanrı" kavramın ortaya attığını ve bunun için canla başla mücadele ettiğini anlar. Fakat Hinduların diğer dini kitapları, meselâ Mahabharata, Vişnu Puran, Bhagvat Puran vs. yukarıda bahsettiğimiz "Bhagvat Gita" kitabını bambaşka bir üslûp, mana ve şekilde bize sunmaktadırlar. Bunlara göre Krişna bir yandan Vişnu'nun bedensel belirtisi, bütün varlıkların yaratıcısı ve evrenin yöneticisi olarak gözüküyor, bir yandan da bunun tam aksine şahsiyetine öylesine adi, ahlâksız ve yüz kızartıcı hikâye, masal ve sıfatlar yakıştırılıyor ki, kendisim tanrı olarak tanımak şöyle dursun, iyi ve temiz bir insan olduğundan da şüphe ederiz. "Bhagvat Gita"da Krişna'nın şu sözlerine rastlanıyor:

"Bu dünyanın anası, babası, dayanağı ve mercii benim. Tertemiz olan ve bilinmesi gereken her şey benim. Tek yönetici, Riğ Veda, Yacur Veda ve Sam Veda (Hinduların dini kitaplarının adları) benim. Ben herkesi beslerim, ben mâlik, şâhit, oturma yeri, sığınmak, doğum sebebi, ölüm sebebi, hazine ve doğumun ölümsüz tohumuyum. Ey Arjun, ben sıcaklık veririm, suları durdururum ve yağmur yağdırırım. Ben hayat suyuyum, ben ölümüm, ben doğru ve yalanım". (Bölüm: 90, 17-19).

"Hiçbir tanrı veya derviş doğumumu bilmez, çünkü bütün ilâh ve evliyalar benden doğmuşlardır. Benim yeryüzü ve bütün kâinatın tanrısı olduğumu ve benim bir doğuşum,

yani başlangıcım olmadığını bilen bir kişi, dñnya sevgisinden kurtulup bñtñn gñnahlardan arınmış olur" (Bñlñm: 10, 2-3).

"Ey saçları taranmış ve yapılmış kişi, bñtñn canlılarda varolan ruh benim. Bñtñn canlıların başlangıcı, ortası ve sonucu benim. On iki tanrı arasında Vişnu benim. Gezegenler arasında pırılıtları olan gñneř, havaya hakim olan 49 tanrının başı olan Meriçi ve yıldızlar arasında ay benim" (Bñlñm: 10,20-21).

"Hareketli veya hareketsiz canlılardan hiçbiri benim yñnetiminin dışında değildir... Ben sadece kendi bñlgeinden bñtñn evrene yayılmış durumdayım" (Bñlñm: 10, 29).

"Ey Pandu (fakir) bñtñn işlerin Parmeřvar, yani benim tarafımdan yapıldığı bilinciyle hareket eden, bana gñvenip, bñtñn ilişkilerini koparıp, bñtñn canlılara karşı dñřmanlıđına son veren kişi benimle birleşiverir" (Bñlñm: 11:55).

"Ben bñtñn canlıların mñlikiyim ve doğuştan ùstñnñm. Gerçi benim varlığımda herhangi bir değişiklik olmaz. Fakat ben kendime òzelliklerimi koruyarak kendi kudretimle sık sık doğarım. Ey iyi ve dñrñst kişi, din çñkñntñ haline gelince ve her tarafa dinsizlik yayılınca kendi kendimi doğururum. Ben iyileri korumak, kñtñ insanları yok etmek ve dñnyada dini yeniden tesis etmek gayesiyle zaman zaman doğarım" (Bñlñm: 4,6-8).

Burada gñrñldñđñ gibi, "Bhagvat Gita"nın Krişna'sı kendisinin bir tanrı, hem de en bñyñk tanrı olduğunu iddia

etmiştir.^{98[2]} Fakat diğer taraftan "Bhagvat Puran" aynı Krişna'yı çapkın, kadınlara düşkün ve ahlâksız bir kişi olarak gözümüzün önüne seriyor. Bazen gölde yıkanırken genç kızların elbiselerini alıp kaçtığını, genç kızların çıplak vücutlarıyla birleşmek için bu kızları yeniden yarattığını görüyoruz. Ve Raca Priksit Başrahibi şöyle bir soru yönelttiği zaman: "Tanrının, doğru dini yaymak üzere dünyaya başka bir hüviyetle geldiğini biliyoruz, ama bu ne biçim tanrıdır ki, dinin bütün kurallarını rafa kaldırıp başkalarının kadın ve kızlarıyla gayri meşru ilişkiler kuruyor?" Başrahibin de Krişna'nın davranışlarını şöyle bir bahane ile örtmeye çalıştığına tanık oluyoruz: "Tanrılar bile bazen doğru yoldan ayrılabilirler. Fakat onların günahları, onların vücutlarını etkilemez. Tıpkı yangının her şeyi yakabilmesine rağmen suçlanamaya-cağı gibi".

Aklı başında olan bir kimse, yüksek seviyeli bir din kurucusunun hayatının bu kadar pis, bu kadar rezil ve safahat dolu olamayacağını hemen anlayabilir. Aynı kimse, gerçek bir din kurucusunun, kendisini hem İnsanlar, hem bütün evrenin yaratıcısı ve Rahib olarak sunamayacağını da sezebilir.

Fakat Kur'ân-ı Kerim ile İncil'in mukayeseli incelemesinden sonra, dünyada çeşitli milletlerin, çeşitli

^{98[2]} Eğer "Bhagvat Gita'nın Allah'ın kitabı olduğu ileri sürülmüş olsaydı, ve Krişna'nın da bir peygamber olduğu belirtilmiş olsaydı, yukarıda naklettiğimiz sözlerin Allah'ın kelâmı olduğunu söyleyebilirdik. Hem de Krişna'nın bir tanrı olmadığı ispatlanmış olurdu. Fakat bu kitapta bütün sözlerin Krişna'ya ait olduğu söyleniyor.

devirlerde, özellikle maddi ve manevî çöküntüleri sırasında, kendi zaaf ve ahlâksızlıklarını haklı çıkarabilmek amacıyla dünyanın tertemiz insanların karakter ve yaşantılarını bize yanlış şekilde aktardığını, buna mukabil haklarında inanılması güç masal, hikâye ve efsaneler anlattıklarını görürüz. Bu sebeple, Krişna'nın da aynı akınete uğradığını tahmin edebiliriz. Yani Krişna'nın gerçek kişiliği, karakteri ve öğretilerinin Hindu din kitaplarında bambaşka bir şekilde anlatıldığını söyleyebiliriz.

20.1.4. Hz. İsa (a.s.)

Peygamberliği çok yaygın olarak bilinen ve de teslim edilen ama kendisine en büyük haksızlık edilen iyi ve temiz insanların başında Hz. İsa (a.s.) gelir. Hz. İsa da her insan gibi bir insandı. İnsanlığın bütün zaaf ve meziyetleri diğer İnsanlar gibi Hz. İsa'da da aynen vardı. Aradaki fark yalnızca, Hz. İsa'ya, Allah'ın hikmeti, nübüvveti ve vahyinin gelmiş olmasıdır. Hz. İsa böylece doğru yoldan ayrılıp kötü yola sapmış olan bir milleti ıslah etmeye memur edilmişti. Fakat, mebus olduğu halk öylesine kötü idi ki varlığını üç yıl bile zor kabul edebildi ve henüz hayatının baharında iken O'nu öldürmeye ve vücudunu ortadan kaldırmaya karar verdi. Hz. İsa ortadan kaldırıldıktan sonra ise ümmeti O'na sadakat ve itaatte öylesine aşırı gitti ki, onu Allah'ın oğlu yapıverdi. O'na tabi olanlar, hakkında türlü türlü akla hayale gelmeyen hikâye ve masallar uydurdular ve kendisinin aslında Allah olduğunu, Mesih olarak dünyaya geldiğini ve çarmıha gerilmek suretiyle

insanların günahlarının kefaretiini ödediğini öne sürdüler, inançlarına göre İnsanlar doğuştan günahkârdılar ve bizzat kendi iyi amelleriyle hiçbir zaman kurtulamayacaklardı. Allah'ın insanlara karşı bu kadar katı ve acımasız olabileceği düşünülebilir mi? Ama Hz. İsa'ya iman edenler bu tür inanç saplantılarına girdiler. Tabii ki Hz. İsa gibi güzide bir peygamber, Cenab-ı Allah hakkında bu tür suçlamalarda bulunamazdı. Fakat O'nun taraftarları, O'nun vaaz, telkin ve talimatını kendi düşünce ve hayal güçlerine göre değiştiriverdiler. O kadar ki, bugün İncil'de ve Hıristiyanlara ait olan hiçbir kitapta Hz.İsa'nın gerçek şahsiyeti ve talimatını bulmak mümkün değildir. Ne varsa ve ne yoksa Kur'ân-ı Kerim'de vardır. Ahd-i Cedid veya Yeni Ahid olarak bilinen, dört meşru ve muteber İncil'den oluşan Kitab-ı Mukaddes'te Hz. İsa'nın şahsiyeti ve talimatı tamamıyla çarpıtılmıştır. Bazen.Hz. Meryem'e doğacak çocuğunun Allah'ın oğlu olacağı müjdeleniyor (Luka: 10 35), bazen Allah'ın ruhu bir güvercin gibi Yeşu'ya inip, "bu benim sevgili oğlum" diye haykırıyor (Matta:, 16:17), bazen Mesih kendisi diyor ki, "Ben Allah'ın oğluyum ve siz benim Kadir-i Mutlak'ın sağ tarafında oturduğumu göreceksiniz". (Markos: 14:62). Yine bazı yerlerde, mahşerde Allah yerine Mesih'in Arş'ta oturduğunu görüyoruz. (Matta: 25:31-46). Bazen da Mesih'in ağzından şöyle söyleniyor: "Babam bendedir ve Ben Babam'dayım" (Yuhanna: 1:38). Yine başka bir yerde o doğru sözlü insanın şöyle söylediği kaydediliyor: "Ben Allah'ın içinden çıkarak

geldim" (Yuhanna: 8:42). Bazen Hz. İsa ve Allah birleştirilmiş ve kendisinin şöyle sözler söylediği iddia edilmiştir: "Beni görmüş olan pederimi görmüştür" ve "Pederim bende varolup işlerini yapar" (Yuhanna: 1409-10). Yine başka bir yerde, Allah'ın bütün şeyleri Mesih'e devrediliyor (Yuhanna: 3:35) veya Allah'ın, bütün saltanatını Mesih'e ihsan ettiği kaydediliyor (Yuhanna: 5:22).

Görüldüğü gibi, hemen hemen bütün milletler, yazımızın başında işaret ettiğimiz gibi, kendi peygamberleri, din kurucuları ve din adamları hakkında büyük mübalağalar yapmışlar, şahsiyetlerini, siret ve talimatlarını tanınmaz hale getirmişlerdir. Bu yanlış tutum ve davranışın en büyük sebebi söz konusu peygamber veya din kurucularının hayat hikâyelerinin yanı sıra, söz ve öğretilerinin doğru dürüst kâğıtlara dökülmemesidir. Bazen bu hususta harekete geçilmişse de yeterli dikkat ve ihtimam gösterilmemiş ve iyi ile kötü, doğru ile yanlışlar hep bir arada toplanmıştır. Netice itibariyle, ortaya çıkan malzeme güvenilir ve inandırıcı olmamıştır. Ayrıca zaman geçtikçe bunlara yeni ilâveler yapılmış ve içlerinden bazı şeyler çıkarılmıştır. Kısacası, gerçekler, evham ve hurafelerle örtülmüş ve birkaç yüzyılda bütün hakikat ortadan kaybolmuş ve geride sadece masal ve efsaneler kalmıştır.

20.1.5. Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)

Dünyanın bütün peygamber ve din kurucuları ile liderleri arasında yalnızca efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın şahsiyeti ve talimatı geçen 1400 yıldan beri olduğu gibi muhafaza edilmiş durumdadır. Ve artık öyle bir noktaya gelinmiştir ki, ilerde herhangi bir değişiklik yapılmasına hiçbir imkân da yoktur. İnsanların evham ve batıl inançlara yatkınlığı yüzünden böylesine mükemmel, meziyetli, üstün ahlâklı ve üstün yetenekli bir kişiyi de efsaneleştirmeleri işten bile değildi. Onlar pekâla sevgi ve saygılarını abartabilir, Hz. Muhammed (a.s.)'in kişiliğinde tanrısal sıfatlar arayabilirlerdi. Fakat Cenab-ı Allah, peygamberler zincirinin son halkası olarak dünyaya gönderdiği Hz. Muhammed (a.s.) hakkında gerekli tedbirleri de halk edecekti. Bu peygamberin şahsiyeti ve sireti bütün İnsanlar için kalıcı bir örnek ve bütün evren için bir hidâyet kaynağı olmalıydı. Bu sebeple, Cenab-ı Allah, Abdullah oğlu Muhammed (a.s.)'in şahsiyeti ve talimatının, geçmişte diğer dinlere mensup cahil fedailerin ve insanların kendi peygamber ve liderlerine yaptıkları haksızlık ve zulümlerin benzerlerinden kurtarılması için bazı tedbirler aldı. Bir kerre, Hz. Peygamber (a.s.)'in sahabeleri, tabileri ve muhaddisleri, geçmişteki ümmetlerin aksine, kendi hadî ve yol göstericilerinin siretinin korunması için olağanüstü çaba harcadılar. Bundan dolayıdır ki, aradan 1400 yıl geçmiş olmasına rağmen biz bugün dahi Hz. Muhammed (a.s.)'in devrine çok yakın bir mesafeden bakabiliriz. Fakat sahabeler,

muhaddisler, imamlar ve müfessirlerin senelerin emeğiyle hazırladıkları eserlerin tümünün ortadan kaybolduğunu, hadis ve siyerin bir tek sayfasının bile dünyada kalmadığını ve böylece Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatı ve talimatı hakkında tek bir kelime öğrenme imkânı bulunmadığını farz etsek bile Allah'ın kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in, binlerce ve yüz binlerce hâfız'ın sinesinde mahfuz kalabileceği ve tekrar kâğıda dökülebileceğini unutmamalıyız. Ve bu tek bir kitap, Allah'ın son peygamberi hakkında kafamızda doğan bütün sorulara cevap verebilecek mahiyettedir. O halde gelin, Kur'an-ı Kerim'in, Hz. Peygamber (a.s.)'i bize nasıl tanıttığını, nasıl tarif ettiğini görelim:

20.1.6. Rasûl (Peygamber)un İnsani Yönü

Kur'an-ı Kerim'in, peygamberlik ve peygamberlerden bahsederken üzerinde önemle durduğu bir nokta vardır ki, o da peygamberlerin insanlık halidir. Kur'an-ı Kerim'in inişinden önceki yüzyıllarda insanların tanınmış bir kural olarak kabul ettikleri belli inançları vardı. Buna göre, insan hiçbir zaman Allah'ın rasulü (peygamberi) ve naibi olamazdı. Dünyanın ıslah edilmesi gerektiği zaman Allah'ın kendisinin dünyaya geldiği veya melek ve ilâhlarını dünyaya gönderdiği fikri yaygındı. Genel inanca göre insanların ıslahı için gelen bütün şahsiyetler insanüstü ve doğaüstüydüler. Bu akide ve inanç İnsanlar arasında öylesine kök salmıştı ki, ne zaman Allah'ın sevgili bir kulu ve peygamberi insanları hidayete ve doğruluğa davet ederse, herkes hayret içinde kendi kendine ve

başkalarına sormaya başladılar: "Bu ne biçim peygamberdir? Bizim gibi yiyor, içiyor, uyuyor ve yürüyor? Bu nasıl bir peygamberdir ki, insanların bütün illetlerini taşıyor? Bizim gibi acıkıyor, hastalanıyor ve acı çekiyor? Bu nasıl bir peygamberdir ki, bizim gibi gülüyor, ağlıyor, seviniyor, üzüntü duyuyor ve dinleniyor? Eğer gerçekten Allah bizim doğru yolu bulmamızı, bizim ıslah ve iflah olmamızı isteseydi, hidayetimiz için bize böyle bir insan mı gönderecekti? Allah bizzat dünyaya gelemez miydi? Bu tür sorular her peygamberin dünyaya gelişi sırasında sorulurdu ve İnsanlar bunlara dayanarak peygamberleri inkâr ederlerdi. Nitekim, Hz. Nûh (a.s.) ümmetini doğru yola çağırınca, kendisi hakkında şöyle denildi:

"Bu ancak sizin gibi bir insandır. Sizin üzerinize üstünlük kurmak istiyor. Eğer Allah dileseydi, melekler indirirdi. Biz, evvelki alalarımız zamanında böyle bir şey işitmedik.". (Mü'minun; 24)

Hz. Hûd (a.s.) kavmine hidâyet için gönderildiği zaman da kendisine yapılan ilk itiraz şöyle idi:

"Bu ancak sizin gibi beşerdir. Yediğinizden yiyor, içtiğinizden içiyor. Eğer siz kendiniz gibi bir insana itaat ederseniz, o zaman hüsrana düşenlerden olursunuz.". (Mü'minun; 33-34)

Aynı şekilde Hz.- Musa ile Hz. Harun (a.s.), Firavun'u hidayete ve Hakk'a dâvet edince, davetleri şu gerekçe ile reddedildi:

"Bizim gibi iki beşere îman mı edecekmişiz?". (Mü'minun; 47)

Tam buna benzer bir soru, Mekke'de 40 yıl sessiz bir hayat süren ümmî bir insanın, birden bire Allah'ın rasûlü olduğunu söylemesi üzerine de sorulmaya başlandı. Mekkeliler, kendileri gibi elleri, ayakları, gözleri, burnu, ruhu, ismi ve cismi olan bir kişinin nasıl Allah'ın peygamberi olacağını kestiremiyorlardı. Onlar hayret içinde aralarında söylenip duruyorlardı:

"Bu nasıl peygamberdir? Yemek yiyor ve çarşılarda geziyor? O'nunla beraber nezir olmak için neden bir melek indirilmedi... Yahut O'na bir hazine atılmalı, yahut O'ndan yiyeceği bir bahçesi olmalı değil miydi?" (Furkan; 7-8)

Peygamberlerin hüviyeti, vaaz ve telkinlerinin kabulü konusunda da en büyük engel işte bu fikir ve inançtı. Bu sebeple, Kur'ân-ı Kerîm'de en ağır darbe bu fikre indirilmiştir. Kur'ân'da, delillerle insanların hidâyeti için ancak insanların uygun olduğu dile getirilmiştir. Kur'ân'a göre, peygamberlik veya nübüvvetin gayesi, sadece Allah'ın emir ve talimatını insanlara iletme değil, aynı zamanda fiil ve hareketlerle bunların pratik örneğini sunmaktır. Bu amaçla, beşeri zaaf ve kusurlar taşımayan melekler veya insanüstü başka yaratıklar

başka dünyaya gönderildiği takdirde, İnsanlar, bu yaratıkların kendileri gibi zaaf ve kusurlar taşımadıkları için hatâ ve günah işlemekten âciz olduklarını ve dolayısıyla Allah'ın hidâyetine uymalarının imkânsız olduğunu ileri sürebilirler. Onun için, Kur'ân-ı Kerîm diyor ki:

"Eğer yeryüzünde sakın sakın yürüyen melekler olsaydı, onlara gökten rasûl olarak melekler gönderirdik." (İsra; 94-95)

Bundan sonra, Cenab-ı Allah, dünya'daki çeşitli milletlere gönderilen peygamberlerin ve diğer temiz şahsiyetlerin, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) gibi insan olduklarını, O'nun gibi yediklerini ve içtiklerini belirtiyor:

"Bizim, senden evvel gönderdiğimiz peygamberler, kendilerine vahyettiğimiz erkeklerdi. Eğer bilmiyorsanız Kitab ehline sorunuz. Biz onları yemek yemez birer ceset olarak yaratmadık. Onlar hayatta da ebedî kalıcı değillerdir. (Enbiya; 7-8)

"Bizim, senden evvel gönderdiğimiz peygamberler de, yemek yer ve çarşılarda gezerlerdi." (Furkan; 20)

"And olsun ki, senden evvel gönderdiğimiz peygamberlere de zevceler ve evlâtlar verdik." (Ra'd; 38)

Bundan sonra Hazreti Peygamber (a.s.)'den, kendisinin bir beşer veya insan olduğunu açıkça ilân etmesi istendi. Cenâb-ı Allah, böylelikle Hz. \ Muhammed (a.s.)'e de geçmişteki peygamberler ve veliler gibi bir takım ' tanrısal

sıfatların yakıştırılmasını önlemek istiyordu. Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli yerlerde bu ayete yer verilmiştir;

"Ben de sizin gibi bir insanım, yalnız bana vahyolundu ki, İlâhınız bir tek İlâh'tır." (Kehf; 111, ve Fussilet; 6)

Bu açıklamalar, sadece Hz. Muhammed (a.s.) ile ilgili batıl inanç ve hurafelere değil dünyanın diğer peygamber ve velileri hakkındaki yanlış fikir ve kavramlara da son verdi.

20.1.7. Peygamber'in Kuvvet ve Kudreti

Kur'ân-ı Kerîm'in açıklık getirdiği ikinci husus, peygamberlerin kuvvet ve kudretiyle ilgili inanç ve kavramlardır. Cehâlet ve akılsızlık yüzünden Allah'a yakın veya ermiş kişilerin ilâh derecesine çıkarılması ve birer ilâh ilân edilmesinin tabii bir sonucu olarak bu kişilerin fevkalâde kuvvet ve kudrete sahip olmalarına dair tasavvurlar da bir hayli yaygınlaşmıştı. Cahil ve bilgisiz İnsanlar, bu kişilerin Allah'ın kainatında kendisiyle ortak ve bazı tanrısal yetkilere sahip olduklarını, insanların cezalandırılması veya mükafatlandırılması işlerini yürüttüklerini, gaipten haberleri olduğunu, geçmişi ve geleceği bildiklerini, insanların kaderini değiştirdiklerini, insanlara zarar veya yarar sağladıklarını, hayır ve şerre mâlik olduklarını, evrenin bütün güçlerinin kendilerine tabi olduklarını, bir bakışlarıyla insanları dalâlete ve cehalete sürüklediklerini sanıyorlardı. İşte bu inançlardan dolayıdır ki, Mekkeli müşrikler Rasûlullah (a.s.)'dan çeşitli taleplerde bulunuyor, O'nun bazı insanüstü, fevkalâde işler

başarmasını istiyorlardı. Nitekim, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle denilmiştir.

"'Sen bize yerden pınarlar çıkarmazsan, sana îman etmeyiz' dediler. Yahut, senin hurma ve üzümlerden bir bahçen olup da, içinden nehirler akmadıkça yine îman etmeyiz' dediler. 'Yahut iddia ettiğin gibi göğü parça parça üzerimize düşürmedikçe veya karşımıza Allah'ı ve melekleri getirmediğe sana îman etmeyiz' dediler. "Yahut, senin altından bir evin olmadıkça veya semaya çıkmadıkça, bize oradan okuyacağımız bir kitap getirmediğe, senin semaya çıktığını da inanmayız." dediler. De ki, 'Rabbimi tesbih ve tenzih ederim. Ben, Allah'ın Rasulü, bir beşerden başkası mıyım'?" (İsrâ; 90-93)

Allah'a yakınlık ve ermişlik ile ilgili ne kadar yanlış fikir, tasavvur ve mefhum varsa, Cenab-ı Allah hepsini şiddetle reddetti ve Rasûlullah dahil geçmişteki hiçbir peygamber veya velinin kendisiyle ortak olmadığını, kendilerinde zerre kadar ulûhiyet bulunmadığını vurguladı. Nitekim, bir peygamberin, izni olmadıkça başkalarını kurtarması şöyle dursun, kendisini bile kurtaramayacağına işaret etti:

"Eğer sana Allah bir zarar dokundurursa kendisinden başka onu giderici yoktur. Eğer sana bir hayır dokunursa işte o, her şeye kâdir'dir." (En'âm; 17)

"De ki, 'Ben kendi kendime ne bir zarar ne de bir faydaya muktedir değilim. Ancak Allah'ın istediği olur.'" (Yûnus; 49)

Buna ilâveten, peygamberlerde define veya hazinelerin anahtarlarının 'bulunmadığı, gaipten haberleri olmadığı ve herhangi bir insanüstü, tabiatüstü kuvvet ve kudretlerinin de bulunmadığını açıkladı.

"De ki, 'ben size Allah'ın hazineleri benim yanımdadır ve gaybı bilirim demem. Ve ben size meleşim de demiyorum. Ancak bana vahyolunan şeye tabi olurum.'" (En'âm; 50)

"Eğer ben gaybı bilseydim, malımı çoğaltırdım. Ve bana bir fenalık da dokunmazdı. Ben ancak iman eden kavim için müjdeci ve korkutucuyum." (A'raf; 188)

Ayrıca, hesap-kitap, ceza ve hükümde de peygamberlerin herhangi bir rolü olmadığı, görevlerinin sadece kendilerine verilen emirleri insanlara iletmek, onlara doğru yolu göstermek olduğu, bundan sonra muhakeme, sorgulama, cezalandırma ve ödüllendirme işinin Allah'a ait olduğu anlatıldı.

"De ki, 'Ben, Rabbimden apaçık bir beyyine üzereyim. Siz ise onu tekzip ettiniz. Sizin çarçabuk istemekte olduğunuz (azab) benim yanımda değildir. Hüküm ancak Allah'ındır. Hak ile O hükmeder. Ve O, ayırd edenlerin en hayırlısıdır.' De ki, 'Eğer o çarçabuk istediğiniz şey benim elimde olsa idi, aramızdaki iş şimdiye kadar bitirilmiş olurdu. Allah, j. tâlimleri bilir.'" (En'âm; 57-58)

"Sana düşen yalnız tebliğdir. Hesapları ise bize aittir." (R'ad; 40)

"Muhakkak biz insanların faydası için kitab'ı sana hak olarak indirdik. Artık kim doğru yolu seçerse kendi lehinedir. Kim de dalâlete düşerse, ancak kendi nefsi aleyhine sapmıştır. (Habibim), sen onların üzerine bir vekil değilsin." (Zümer; 41)

Kur'ân-ı Kerîm'de ayrıca, insanların düşünce ve fiillerini değiştirme, onları Allah'a itaate yöneltme, kalplerinde iman nuru yaratma gücünün peygamberlerde değil, Allah'ta olduğu, peygamberlerin işinin ancak nasihat ve ikâzdan ibaret olduğu ve insanlara doğru yolu göstermek olduğu açıklandı.

"Şüphesiz, sen ölümlere duyuramazsın. Ve arkalarını dönüp kaçarlarken sağırlara da dâvetini işittiremezsin. Sen, o körleri sapıklıktan ayırıp hidâyete erdirici değilsin. Sen, ancak ayetlerimize iman eden' ve müslüman olanlara sözlerini işittirirsin." (Neml; 80-81)

"...Sen mezarlarda olanlara söz işittirecek değilsin. Sen sadece korkutucusun. Muhakkak biz seni müjdecî ve korkutucu olarak gönderdik."^{99[3]} (Fâtır; 22-24)

^{99[3]} Kur'ân-ı Kerîm'de bir başka yerde bu nokta daha kesin bir şekilde ortaya konmuştur: (Ey Habibim) Doğrusu, sen, her sevdiğini hidâyete erdiremezsin. Fakat, Allah dilediğini hidâyet eder. Ve o, hidâyete erecekleri daha iyi bilir." (Kasas; 56).

Sahih hadislerle göre yukarıdaki ayet II/.. Muhammed (a.s.)'in amcası Ebû Talip ile ilgili olarak kendisine indirilmişti. Kayıtlara göre, Ebû Talip son nefesini verirken, Hz. Peygamber (a.s.) kendisinin bir iman sahibi olarak can vermesini arzulamış ve kelime-i şehâdet getirmesi için uğraşmıştı, fakat Ebû Talip de Abdulmuttalip gibi eski inanç ve geleneklerine bağlı kalarak öldü. İşte bunun üzerine, Cenâb-ı Hak, "doğrusu, sen her sevdiğini hidâyete erdiremezsin" dedi. Bilindiği gibi muhaddisler ile müfessirler, Kur'ân-ı Kerîm'in çeşitli ayetlerini tasnif ederken, bunlara Hz. Peygamber (a.s.)'in yaşadığı olaylar ve diğer hususlara göre başlık koyma ve açıklamaya yapma eğiliminde olmuşlardır. Takat bu ayete ve çeşitli hadislerle, örneğin Tirmizî ve Müsned-i Ahmed'de, Hz. Ebû Hureyre İbn Abbas ve İbn Ömer gibi râvilerin hadislerine bakarak, bunun ille de Ebû Talib'in vefatı

Ayrıca, peygamberlerin kıymeti, haysiyeti ve üstünlüğünün Allah'a itaat etmeleri, emirlerini olduğu gibi yerine getirmeleri ve kendilerine indirilen Allah'ın kelâmını kullara iletmelerinde saklı olduğu; Allah'a itaatten vazgeçmeleri, Allah'ın kelâmına kendilerinden bir şey katmaları halinde ise sahip oldukları imtiyaz ve imkânların ortadan kaldırılacağı, hatta Allah'ın gazabından kurtulamayacakları da açık bir dille ifade edilmiştir:

"Sen de onların kiblesine tâbi olmazsın. Onların bazıları da bazılarının kiblesine tâbî değildirler. Sana hakikatin ilmi geldikten sonra onların hevasına tâbi olursan o zaman zâlimlerden olursun." (Bakara; 145)

"Sana ilim geldikten sonra onların hevâsına tâbi olursan senin için Allah'tan başka dost ve yardımcı yoktur." (Bakara; 120)

"De ki, 'onu kendi tarafımdan değiştirmek benim hakkım değildir. Ben, ancak bana vahyolunana tâbi olurum. Eğer Rabbime âsi olursam büyük günün azabından korkarım!'" (Yûnus; 15)

Burada bu sözler, Rasûlullah (a.s.)'ın Allah'a hâşâ herhangi bir itaatsizlik ve isyanda bulunacağı veya O'nun

sırasında nâzil olduğunu söyleyemeyiz. Bizim en çok söyleyebileceğimiz şey, bu ayetin muhtevasının Ebû Talib'in durumuna uyduğunu belirtmemizdir. Hz. Peygamber (a.s.)'in çok sevdiği ve saydığı amcasının bile son nefesine kadar hidâyet bulamayışından ne kadar üzüldüğünü tahmin edebiliriz. Fakat, bütün uğraşı ve çabaları amcasının doğru yola gelmesine yetmedi. Bu olay da Allah'ın insanlara hidâyet verme konusunda son merci oluşunun en önemli delilidir.

talimatını tahrif edeceği endişesiyle söylenmemiştir. Bunların asıl amacı, dünyaya, Rasûlullah (a.s.) veya diğer peygamberlerin, Allah ile kişisel bir yakınlıkları olmasından dolayı değil, O'na itaat etmeleri ve emirlerini itirazsız, eksiksiz yerine getirmelerinden dolayı bir takım imtiyaz, şeref ve haysiyete sahip olduklarını anlatmaktadır.

20.2. RASÛLULLAH (A.S.) PEYGAMBERLER TOPLULUĞUNUN BİR FERDİDİR

Kur'ân-ı Kerîm'de önemle belirtilen bir üçüncü husus ta Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın yeni ve tek peygamber olmadığı, aksine dünyanın kuruluşundan onun zamanına kadar dünyaya gelen binlerce peygamberden biri olduğudur. Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Peygamber (a.s.)'in, peygamberler zincirinin son halkası olduğunu belirtmiştir. Kitabullah, her zamanda, her ülkede ve her millette peygamberlerin doğduğunu, hepsinin insanları doğru yola dâvet ettiklerini ve kötülükten sakınmalarını istediklerini açıklamıştır.

"Hiçbir ümmet gelip geçmemiştir ki ona bir uyancı gelmiş olmasın." (Fâtır; 24)

"And olsun, biz her ümmete, 'Allah'a ibadet edin ve tağuta tapmaktan sakının diye bir peygamber göndermişizdir." (Nahl; 36)

"İşte bu (Hz. Muhammed) de azab ile korkutan evvelki peygamberlerden bir peygamberdir." (Necm; 56)

"(Habibim)sen gönderilen peygamberlerdensin. (Yâsin; 3)

"Ben peygamberlerden ilk defa (gelmiş biri) değilim. Bana ve size ne yapılacağını bilmem. Ben, ancak bana vahyolunana tâbi olurum. Ve ben, apaçık bir korkutucudan başkası değilim." (Ahkâf 9)

"Muhammed, bir peygamberden başka bir şey değildir." (Âl-i İmrân; 144)

Sadece bu değil, Hazreti Peygamber (a.s.)'in geçmişteki diğer peygamberler gibi insanları Hak dinine ve Allah'a itaate davet ettiği de kaydedilmiştir.

"Ey mü'minler, Allah'a ve bize indirilen Kitab'a, İbrahim'e, İsmail'e, İshâk'a, Yakûb ve torunlarına indirilen dine, Musa ve İsa'ya ve Rableri tarafından peygamberlere verilen şeylere îman ettik. Onlardan birini diğerlerinden ayırt etmeyiz ve biz Allah'a teslim-i nefis etmişiz' deyiniz. Eğer (Ehl-i Kitap) Allah'a sizin îman ettiğiniz gibi îman etseler, hidâyete ererler." (Bakara; 136-137)

Kur'ân-ı Kerîm'in bu ifadeleri Hz. Muhammed (a.s.)'in yeni bir din getirmediğini ve eski peygamberlerden herhangi birini veya talimatını tekzip etmediğini, aksine dünyanın kuruluşundan beri çeşitli milletlere getirilen dini getirdiğini ve bunu açık, duru ve temiz bir şekilde insanlara ilettiğini açıkça ortaya koyuyor.

Kur'ân-ı Kerîm, kendisini getirenin gerçek hüviyetini ve durumunu ortaya koyduktan sonra, Allah'ın onu hangi gaye

ve maksatlarla dünyaya gönderdiğini anlatıyor. Hz. Muhammed (a.s.)'in dünyaya peygamber olarak gönderilmesinin çeşitli amaç ve hedefleri iki noktada toplanabilir: Talim-terbiye ve amelî çalışmalar.

20.2.1. Talim ve Terbiye İle İlgili Çalışmaları

Bu alanda yapılan çalışmalar şunlardır:

1) Âyetlerin okunması, nefis terbiyesi ve Kitap ve hikmetle ilgili eğitim:

"İçlerinde, kendilerinden onlara Allah'ın ayetlerini okuyan, onları kötülüklerden ve küfürden temizleyen ve onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah mü'minlere büyük lütûf ve keremde bulunmuştur." (Âl-i İmrân; 164)

Burada ayetlerin okunmasından, Allah'ın emir ve talimatının insanlara olduğu gibi ulaştırılması kastedilmiştir. Nefis terbiyesi ve kötülükler ile küfürden temizlenmesi de; insanlardan güzel ahlâkın teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılması, kötülük ve günahlardan arınmaları, kötü âdet ve alışkanlıklardan kurtulmaları demektir. "Kitap ve hikmet'in eğitimi de, İnsanlar arasında Allah'ın kitabının gaye ve maksatlarının iyice anlaşılmasını ve idrak edilmesini sağlamak demektir. Bu eğitimle, insanlarda Kitabullah'ın ruhunu anlayacak basiretin yaratılmasına çalışılmıştır. Ayrıca, hayatlarının her alanını Kitabullah'ın emir ve

talimatına göre ayarlayacak hikmetle donanmalarına dikkat edilmiştir.

2) Din'in tamamlanması ve mükemmelleşmesi:

"Bugün sizin için dininizi ikmâl ve üzerinize olan nimetimi tamamladım. Ve size din olarak İslam'ı (verip ondan) razı oldum." (Maide; 3)

Başka bir deyimle, Cenâb-ı Allah, Kur'ân-ı getirene sadece ayetlerini okuma, nefis terbiyesi yapma ve kitap ile hikmeti öğretme hizmeti yaptırmadı; aynı zamanda bu görevi ve getirdiği dini de onun vasıtasıyla tamamladı. İnsanoğluna ne kadar ilâhi kelâm gönderilmesi gerekiyorsa onun vasıtasıyla insanlara gönderildi. İnsanların yaşantı ve karakterinin ne gibi günah ve kötülüklerden temizlenmesi gerekiyorsa onun aracılığıyla temizlendi. Hangi iyilikler, güzel ahlâk ve fazilet ile fert ve cemiyetlerin yetişmesi gerekiyorsa onun vasıtasıyla anlatıldı ve pratik olarak gösterildi. Kısacası, onun vasıtasıyla insanlara kitap ve hikmetin öyle bir eğitimi verildi ki; Kitabullah'ta anlatılan ve istenilen şekilde ilerde her zaman için insanların bireysel ve toplumsal yaşantısına yön verecek hale geldi.

3) Geçmişte asıl ve gerçek din İslâm konusunda çeşitli peygamberlerin ümmetleri arasında çıkan ihtilâfları ortadan kaldırmak; bütün perdeleri aralayarak, bütün yabancı maddeleri ayıklayarak ve bütün anlaşmazlıkları ortadan

kaldırarak insanlara doğru yolu göstermek ve Allah'a kavuşmanın yollarını bulmalarını sağlamak:

"Allah'a yemin olsun ki, senden evvelki ümmetlere de Rasûller gönderdik. Şeytan, onların amellerini kendilerine süslü gösterdi. Bugün de Şeytan onların velisidir. Onlara elemli azap vardır. Sana kitabı ancak onlara ihtilâf eyledikleri şeyleri açıklamak ve imân eden kavme hidâyet ve rahmet olarak gönderdik." (Nahl; 63-64)

"Ey Ehl-i Kitap, size Rasûlümüz geldi. Ve size kitaptan sakladığınız şeylerin bir çoğunu beyan eder. Ve bir çoğunun beyanından da sarfı nazar eyler. Ve size Allah tarafından nûr ve apaçık bir kitap gelmiştir. Kitap ile Allah rızasına uyanları selâmet yollarına hidâyet eyler ve onları izni ile karanlıktan aydınlığa çıkarır. Doğru yola ve dine götürür." (Maide; 15-16)

4) İtaatsizleri korkutmak, Allah'a itaat edenlere Allah'ın rahmetini müjdelemek ve Allah'ın dinini yaymak:

"Ey peygamber, Biz seni ancak şâhit, müjdeci ve korkutucu olarak gönderdik. Ve Allah'a kendisinin izniyle dâvet edici nurlu bir kandil olarak gönderdik." (Ahzab; 45-46)

20.2.2. Amelî Çalışmalar

Amelî hayat ve bununla ilgili diğer konular hakkında Hz. Muhammed (a.s.)'e şu vazife ve mesuliyetler verilmişti:

1) insanlara iyiliği emretmek ve kötülüklerden sakınmalarını sağlamak; helâl ile haram'ın sınırlarını tâyin

etmek; insanları Allah'tan başka kimselerin boyunduruğundan kurtarmak.

"O peygamber onlara iyiliği emreder, kötülükten nehyeder. Tertemiz ve iyi olan şeyleri helâl, kötü ve zararlı şeyleri haram eder, onların sırtlarındaki ağır yükü kaldırır. Onların zincirlerini kırar. O peygambere inanıp O'na saygı gösteren, yardım eden, O'nunla birlikte gönderilen nura uyanlar yok mu, felah bulanlar onlardır." (A'râf; 157)

2) Allah'ın kulları arasında adaleti tesis etmek ve kendisine bir dava gelince hak ve adaletle kararını vermek.

"Allah'ın sana gösterdiği gibi, İnsanlar arasında hükmetmen için sana hak olarak Kitab'ı indirdik. Hainler için müdafaacı olma." (Nisâ; 105)

3) Allah'ın dinini, insan hayatının bütün nizamı buna tâbi olacak ve diğer bütün nizamlar ortadan kalkacak şekilde kurmak.

"Peygamberini hidâyete ve bütün dinler üzerine çıkarmak için hak din ile gönderen O'dur." (Fetih; 28)

Böylece, Hz. Peygamber (a.s.)'in görevi, sorumluluğu ve faaliyet sahasına giren bu çalışmalar siyaset, adalet, ahlâk, iktisât, cemiyet, medeniyet ve kültürün her cephesini kapsar ve içine alır.

20.2.3. Hz. Muhammed (a.s.)'in Peygamberliğinin Evrenselliği ve Ebediliği

Hz. Muhammed-î Arabî (a.s.)'nin bu çalışmaları bir tek ülke, millet veya devre ait değildir, aksine bütün insanlık ve her çağ için geçerli ve yararlıdır:

"(Habibim) Biz seni, bütün insanlara müjdeci ve korkutucu olarak gönderdik. Lâkin insanların çoğu bunu bilmezler." (Sebe'; 38)

"De ki, 'ey İnsanlar, şüphesiz ben sizin hepinize göklerin ve yerin sahibi olan ve kendisinden başka ilâh olmayan, hem diriltip hem de öldüren Allah'ın Rasûlüyüm. Öyleyse, Allah'a ve O'nun sözlerine imân edin, Ümmi nebî olan Rasûlüne iman edin. Ve O'na tabi olun. Ta ki, hidâyete ermiş olasınız." (A'râf; 158)

"De ki, 'Benimle sizin aranızda Allah şahittir. Ve bana kendisi ile sizi ve her işiteni inzar etmek için bu Kur'ân vahyolundu." (En'âm; 19)

"O Kur'ân, bütün âlemlere bir öğüttür. Sizden, doğruluk isteyenler için." (Tekvîr; 27-28)

20.2.4. Peygamberliğin Son Bulması

Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğiyle ilgili önemli bir noktaya daha temas ediyor. O da, Hz. Muhammed (a.s.) ile, peygamberlik geleneğinin ve peygamberlik zincirinin son bulmasıdır. Kur'ân-ı Kerîm kesin

bir dille, Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra başka bir peygamberin gelmeyeceğini beyan ediyor:

"Muhammed, adamlarımızdan hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerinin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir." (Ahzab; 40)

Bu, gerçekte Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğini! evrenselliği, ebediliği ve dini tamamlayışının tabii bir neticesidir. Çünkü, Kur'ân-ı Kerîm'in yukarıdaki ifadelerine göre Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliği bir tek millet değil, bütün insanlık içindir; bir tek devir değil, bütün çağlar içindir ve Hz. Muhammed (a.s.)'in dünyaya peygamber olarak gelişiyle kendisinden sonra peygamberlerin yapmaları ve başarmaları gereken görev ve işler de tamamlanmıştır. Bu sebeple, Hz. Peygamber (a.s.) ile birlikte peygamberlik zincirinin de tamamlanması en doğru yoldu ve nitekim bu yola gidildi. Bu konuya bizzat Hazreti Peygamber (a.s.) de hadislerinden birinde son derece güzel bir ifade ile değinmiştir. Rasûlullah (a.s.) diyor ki: "Benim yerimin peygamberler arasında ne olduğu şu misalle anlaşılacaktır. Diyelim ki, bir şahıs çok güzel bir ev yaptı, ama bu evin bir tuğlasını eksik bıraktı. Bu güzel evi görenlerin dikkati bu eksik tuğlaya çevrildi ve dediler ki bu son tuğla da yerine konsaydı ev tamamlanmış olacaktı. Bu ev peygamberlik eviydi ve buna yerleştirilen son tuğla benim. Boş yer doldurulmuş, ev bitmiştir ve benden sonra artık herhangi bir nebî dünyaya gelmeyecektir." Bu misal ile nübüvvet veya peygamberliğin son bulmasının sebebi iyice

anlaşıyor. Madem ki din tamamlanmış ve her bakımdan mükemmel hale gelmiş; Allah'ın ayetleri mümkün olduğu kadar en iyi şekilde anlatılmış ve açıklanmış, helâl ile haram, iyi ile kötü, akide ve inanç, ibadet ve dua, medeniyet ve kültür, hükümet ve siyaset, kısacası her konuda Allah'ın emri açıklıkla insanlara ulaştırılmış, bu ilkelere dayanılarak nazari ve ameli olarak bütün bir düzenin işleyeceği gösterilmiş, Allah'ın kelâmı ve Peygamber (a.s.)'in sünneti değiştirilmeden dünyaya iletilmiş, her devirde ve her yerde bunlardan istifade etmek mümkün kılınmıştır, o halde, başka bir peygamber veya başka bir peygamberliğe elbette ihtiyaç yoktur. Hz. Peygamber (a.s.)'in emir ve talimatının ancak zaman zaman insanlara hatırlatılması ve izah edilmesine gerek vardır ki, bunu da hak yolunda ulema ve kâmil ve sâdık mü'minler lâıkiyla yapabilirler.

20.2.5. Hz. Peygamber'in Örnek Kişiliği

En son bilmek istediğimiz nokta, Allah'ın Kitabını getiren peygamberin şahsiyeti ve ahlâkının ne olduğudur. Hz. Muhammed (a.s.) nasıl bir insandı? Ahlâk ve faziletleriyle meziyetleri ne idi? Yaşantısı nasıldı ve kendi tutum ve davranışlarıyla başkalarını nasıl etkiledi? Kur'an-ı Kerim bu sorulara uygun ve yeterli cevap veriyor, ama geçmişte olduğunun aksine

Hz. Muhammed (a.s.) hakkında medhiyeler düzmüyor, abartmaya ve aşırılığa kaçmıyor. Kur'an-ı Kerim'de Hz.

Muhammed (a.s.)'in methi için ayrı bölümler yer almamıştır, ama söz gelimi, arada sırada gerektiği yerlerde kişiliği ve karakterine az ama öz işaretlerde bulunulmuştur. Bu kısa işaretler bile Hz. Muhammed (a.s.)'in ne büyük bir insan olduğunu, ne güzel bir ahlâka sahip ve ne büyük meziyetlere haiz bulunduğunu göstermeye yetiyor. Meselâ, Kur'ân-ı Kerim:

1) Hz. Peygamber (a.s.)'in en güzel ahlâka sahip olduğunu söylüyor:

"Sen, pek büyük bir ahlâk üzerindesin." (Kalem; 4)

2) Hz. Muhammed (a.s.)'in azimli, iradesi kuvvetli, imanlı ve her hâlükârda Allah'a inanan ve güvenen biri olduğunu belirtiyor. Kavmi O'nu öldürmeye ve ortadan kaldırmaya karar vermiş olmasına rağmen, tek bir arkadaşıyla birlikte bir mağaraya sığınmaya mecbur olmasına rağmen bu tehlikeli ânda bile cesaretinin kırılmadığını ifade ediyor.

"Eğer Rasûle yardım etmezseniz, O'nu kâfirler memleketten (Mekke) çıkardıkları zaman O'na Allah yardım etti. Mağarada oldukları zaman, ikinin biri arkadaşına, 'mahzun olma, Allah bizimle beraberdir' dediği zaman, Allah sekinesini (kuvve-i mâneviyesini) O'nun üzerine indirdi." (Tevbe; 40)

3) Hz. Peygamber (a.s.)'in çok cömert, merhametli ve yumuşak kalpli bir insan olduğunu da açıklıyor ve diyor ki; kendisi en amansız düşmanlarının bile mağfireti için Allah'a

yalvarmıştı, ama Allah bu tür insanların bağışlanamayacağını kendisine bildirmişti.

"Onlar için istiğfar etsen de etmesen de, eğer onlar lehine yetmiş kerre istiğfar eylesen de, Allah onları mağfiret etmez." (Tevbe; 80)

4) Rasûlullah (a.s.)'ın iyi huylu ve nâzik olduğunu, kimseye sert, kötü davranmadığını, bu sebeple, herkesin O'nu sevdiğini belirtiyor.

"Allah tarafından bir rahmettir ki, onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, etrafından dağılırlardı." (Âl-i İmrân; 150)

5) Rasûlullah (a.s.)'ın, Allah'ın kullarını doğru yola getirmeyi canla başla istediğini, her şeyini bu uğurda feda ettiğini ve bütün çabalarına rağmen etrafındakilerin sapıklıklarında ısrar etmelerinden büyük ızdırap ve üzüntü duyduğunu ifade ediyor.

"Onların bu Kur'ân'a iman etmemelerine üzülmek arkalarından adetâ kendini helâk mı edeceksin?" (Kehf; 6)

6) Hz. Peygamber (a.s.)'in kendi ümmetini ne kadar çok sevdiğini, iyiliklerini ne kadar istediğini, onların acı ve üzüntülerini nasıl paylaştığını ve onlar için adetâ bir rahmet ve iyilik meleği olduğunu söylüyor.

"Size kendinizden bir peygamber geldi. Günâh kazanmanız O'na ağır gelir. Sizin üzerinize çok düşkündür.

Müminlere karşı cidden esirgeyici ve merhamet sahibidir."
(Tevbe; 128)

7) Hz. Peygamber (a.s.)'in sadece kendi ülkesi veya milleti için değil, bütün dünya için bir rahmet olarak geldiğini belirtiyor.

"Seni de (ey Rasûlüm) âncak âlemlere rahmet olmak üzere gönderdik." (Enbiya; 107)

8) Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın gece saatlerce Allah'a ibadet ettiğini ve Allah'a dua ettiğini bildiriyor.

"Şüphesiz, Rabbin, senin ve seninle beraber olanlardan bir zümrenin gecenin üçte ikisinden biraz eksik bir miktarını, yarısını ve üçte biri kadarını ayakta durduğunuzu biliyor."
(Müzzemmil; 20)

9) Hz. Peygamber (a.s.)'in doğru bir insan olduğunu, hayalinde Hak yolundan hiç ayrılmadığını, kötü nasihat ve düşüncelerden etkilenmediğini ve nefsinin isteğine uyup Hakk'a karşı bir tek söz söylemediğini kaydediyor.

"Efendiniz (Hz. Peygamber) ne dalâlete düştü ve ne de azdı. O, hevasından söylemez." (Necm; 2-3)

10) Rasûlullah (a.s.)'ın kişiliği ve karakterinin bütün dünya ve İnsanlar için güzel bir örnek olduğunu ve hayatının güzel ahlâkın bir simgesi olduğunu açıklıyor:

"Sizin için Allah'ın Rasûlünde güzel bir numune vardır."
(Ahzâb; 21)

Kur'ân-ı Kerîm'i okumak, tetkik etmek ve yaşamak isteyen biri, Kur'ân Sahibi (Hz. Peygamberinin diğer pek çok vasıf ve özelliklerini öğrenmiş olacaktır. Fakat biz burada bu ayrıntılara girmeyeceğiz. Kur'ân'ı Kerîm'i inceleyen herkes, bugün dünyada varolan bütün kutsal ve dini kitapların aksine İslam Peygamberini (a.s.) ne kadar açık, seçik ve net bir şekilde bize tanıttığını anlayabilecektir. Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Peygamber (a.s.)'i anlatırken ne mübalağa etmiş, ne aşırılığa kaçmıştır. Onda ne ulûhiyet aramış, ne ona bir takım insanüstü ve tabiat üstü güç ve yetenekler yakıştırmıştır. Onu ne Allah'a ortak kılmış ne de büyük ve mümtaz bir peygamber ve din kurucusuna yakışmayan kötü alışkanlıklar, sapıklıklar ve ahlâksızlıklar yakıştırmaya çalışmıştır. Onun için, dünyadan Kur'ân-ı Kerîm hariç İslam literatürünün tümünün ortadan kalktığını veya imha olduğunu farz etsek bile, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın şahsiyeti ve karakteri hakkında zerre kadar şüphe, tereddüt ve yanlış anlama imkânı bulunmaz. Biz sadece Kur'ân-ı Kerîm vasıtasıyla Hz. Peygamber (a.s.)'in üstün ve kâmil bir insan ve en güzel ahlâka sahip bir kişi olduğunu, geçmişteki bütün peygamber ve sâlih kişileri tanıdığını ve tasdik ettiğini, dünyaya yeni bir din getirmediğini, aksine dünyanın kuruluşundan beri insanların hidâyeti için Allah'ın tâyin ettiği dini kendilerine yeniden hatırlattığını, öğrettiğini ve fiilen yaşadığını, kendisinde fevkalâde güç ve yeteneklerin bulunduğunu iddia etmediğini, dâveti ve davasının bütün dünyaya yönelik olduğunu, Allah'ın

onu bazı belirli görevlerle dünyaya gönderdiğini ve bu görevleri lâyıkıyla yerine getirdikten sonra peygamberlik silsilesinin (zinciri) sona erdiğini kesin bir şekilde öğrenebiliriz.

Yirmi Birinci Bölüm: RASÛLULLAH'IN ATALARI

21.1. HZ. İBRAHİM (A.S.)

Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in ailesinin, Hazreti İbrahim (a.s.)'in, büyük oğlu İsmail (a.s.)'den başlayan ve Beni İsmail ya da İsmail oğulları olarak bilinen soyundan geldiği tarihi kayıtlardan sabit olmuştur. Hz. Peygamber (a.s.)'in şahsiyeti, karakteri ve hayat hikâyesinin atalarının durumuyla yakından ilgisi bulunduğu için Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in yaşantıları, başlarından geçen olaylar ve evlâtlarıyla bıraktıkları eserler hakkında bilgi sahibi olmak zorundayız. Zira bu bilgilere sahip olmadığımız takdirde, ait oldukları kabilenin Irak'tan Hicaz'ın iç kısımlarına nasıl geldiğini, Kâbe'nin temelini nasıl ve ne amaçla atıldığını, Arabistan'ın çeşitli kabile ve aşiretleri ile Hz. Peygamber (a.s.)'in ne gibi akrabalık ve yakınlığı olduğunu ve bu sebeple ülkenin

bilinmeyen veya meçhul değil, tanınan bir şahsiyeti olduğunu öğrenemeyiz.

Yukarda belirttiğimiz gibi, Hz. İbrahim, Irak'ta dünyaya gelmiş ve orada yetişip büyümüştü. Memleketi olan Ur, Irak'ta hüküm süren Nemrud Hanedanının başşehriydi. Tarihçi ve araştırmacılar, Hz. İbrahim'in dünyaya geliş tarihini M.Ö. 2100 olarak tesbit etmişlerdir. Tarihin bu döneminde Ur büyük bir ticaret ve kültür merkezi olarak ün yapmıştı. Bu şehir aynı zamanda Iraklıların şirk, dinsizlik, sapıklık, fuhuş ve ahlâksızlığının merkezi haline de gelmişti. Hz. İbrahim şirke karşı Tevhid mücadelesine başlayınca sadece hükümet ve iktidar değil, aynı zamanda bütün millet, ailesi ve hatta babası dahi O'nun düşmanları haline geldiler. Nemrud ve diğer müşrikler önce baskı ve tehdit ile Hz. İbrahim'i Hak yolundan caydırmak istediler; ama bu yolda başarı kazanamayınca kendisini ateşle dolu bir çukura atmaya sözbirliğiyle karar verdiler. Ne var ki Hz. İbrahim'in atıldığı çukurun ateşi Allah'ın emriyle söndü ve kendisi hiçbir zarar görmeden kurtuldu. Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. İbrahim'in ateşe atılması ve kurtulması ile ilgili kıssalar etraflıca anlatılmıştır. (Bk. Enbiya; 68-69, Ankebut; 24 ve Sâffât; 97-98)

Kur'ân-ı Kerîm'in anlattığına göre, Hz. İbrahim bu olaydan sonra memleketini terk ederek o sıralarda, Ken'an ülkesi olarak bilinen Suriye ve Filistin'e hicret etti. Hicret sırasında ümmetinden kendisine iman eden tek kişi olan yeğeni Hz. Lût eşlik etti. Hz. Lût hicretten sonra peygamberlik

makamına getirildi. Hz. İbrahim'in ikinci yol arkadaşı, karısı Sare idi, ki son nefesine kadar yanında kaldı ve yardımını esirgemedi. Kur'ân-ı Kerîm bu hususta şunları ifade ediyor:

"(Kavmi): O'nun için bir bina yapın ve O'nu ateşe atın" dediler. O'na bir tuzak kurmak istediler. Biz onları zelil ve alçak kıldık. "(İbrahim): 'Ben Rabbime (O'nun emrettiği yere) gidiyorum. O bana yol gösterir' dedi." (Sâffât; 97-99)

"O'nu ve Lût'u kurtardık. Onları, içinde âlemlere bereketler verdiğimiz yere^{100[1]} ulaştırdık." (Enbiya; 71)

"Lût'a da hüküm ve ilim verdik." (Enbiya; 74)

"Lût da gönderilmiş peygamberlerdendir." (Sâffât; 133)

Hazreti İbrahim'in Irak'tan Suriye'ye ve Filistin'e hicretinden sonra ümmetinin ne gibi bir akıbete uğradığı bilinmiyor. Sadece Tevbe sûresinde, 70. ayette İbrahim'in kavminin de Allah'ın azabına uğramış olan milletlerden biri olduğu belirtilmiştir.

Hz. İbrahim'in hicreti sırasında kendisine Hz. Lût'un yanı sıra Hz. Sare'nin de refakat ettiğine dair kayıt Kur'ân-ı Kerîm'de açıkça yer almamıştır. Ancak Kur'ân-ı Kerîm'in bazı ifadelerinden, hicret sırasında Hz. İbrahim'in evli olduğu ve zevcesinin kendisine eşlik ettiği anlaşılıyor. Meselâ Sâffât sûresinde Hz. İbrahim'in Allah'a şöyle dua ettiği kaydedilmiştir. "Ey Rabbim, bana salihlerden bir evlâd ihsan buyur."

^{100[1]} Bereketli yerden Suriye ve Filistin toprakları kastedilmiştir. Aynı deyim Kur'an-ı Kerim'in diğer bazı sûrelerinde de kullanılmıştır. (Bk: A'râf, 137, İsrâ; 1, ve Enbiya; 81).

(âyet; 100). Böyle bir duayı ancak evli bir kişi yapabilir. Ayrıca, Hz. İbrahim'in, bu duayı, hicrete başlamak üzere olduğu sırada yaptığını da unutmamalıyız, İncil'de yer alan tarihi kayıtlara göre de Hz. Sare, hicret sırasında Hz. İbrahim'in yanında idi. Ne var ki bu konuda İncil'in bazı diğer kayıtları çok tutarsızdır. Meselâ İncil'e göre, Hz. Sare, Hz. Lût'un öz kardeşi ve Hz. İbrahim'in öz yeğeni olup, Hz. İbrahim'in nikâhlı karısıydı. İncil ayrıca, hicret yolculuğunda Hz. İbrahim'in babasının da kendilerinin yanında olduğunu belirtiyor (Bk: Doğuştan, Bölüm: 11, 27-32). Halbuki, sadece Kur'ân-ı Kerim değil, Talmud da, Hz. İbrahim'e baskı ve zulüm uygulayanlar arasında babasının yer aldığını açıklıyor. (Bk: Talmud'dan Seçmeler, H. Polano, Londra, s. 30-42) Ayrıca, Allah'ın şeriatına göre, bir peygamber şöyle dursun, alelade bir insan bile öz yeğeni ile evlenemez.

21.1.1. Hz. İbrahim'in Dini Yayma Çalışmaları

Hz. İbrahim, Hz. Nuh'tan sonra Allah tarafından İslam dinini bütün dünyaya yayma görevi verilen ikinci büyük peygamberdi. Hz. İbrahim ilk önce Irak'tan Mısır'a ve Suriye'den Filistin'e kadar uzanan bölgede vaaz ve telkin işini şahsen yürüttü. Binlerce kilometrelik yol kat etti. Dağ, bayır ve çöl demeden her tarafa Allah'ın dinini yaymaya çalıştı ve bu çalışmaları yıllarca sürdü. Daha sonra Hak dinini yaymak üzere birçok bölgelere ve ülkelere halife ve temsilcilerini gönderdi. Nitekim, Ürdün'e yeğeni Lût'u, Suriye ve Filistin'e küçük oğlu İshâk'ı, Arabistan'ın iç kısımlarına büyük oğlu

İsmail'i yolladı. Daha sonra, Mekke'de Ka'be denilen Allah'ın evini inşa etti, ki burası yine Allah'ın emriyle dini yayma çalışmalarının merkezi seçildi.

Hız. İbrahim'in soyunun iki ana kolu vardı. Biri, Hız. İsmail'in evlâtları, ki Arabistan'da kaldı. Kureyş ve Arabistan'ın diğer belli başlı kabileleri, Hız. İsmail'in evlâtlarıydılar. Arabistan'ın diğer kabileleri de aynı soydan gelmemesine rağmen, Hız. İsmail'in yaydığı dinden az çok etkilendikleri için O'nun evlâtlarından olduğunu söylemekte sakınca görmüyorlardı.^{101[2]} Diğerleri, Hız. İshâk'ın evlâtları, ki bunlar arasında Hız. Yakûb, Yusuf, Musa, Davûd, Süleyman ve İsa (a.s.) gibi tanınmış peygamberler vardı. Hız. Yakûb'un künyesi İsrail olduğu için evlâtları İsrailoğulları olarak meşhur oldu. Hız. Yakûb ve diğer peygamberlerin vaat ve tebliğleri sayesinde onların dinini kabul eden diğer milletler de zamanla hüviyetlerini hemen hemen kaybettiler. Bu milletlerden bazıları ırkî özelliklerini koruyabildilerse de dinen İsrail oğullarına tâbi oldular. İsrail oğulları madden ve manen çökünce Yahudilik ve daha sonra Hristiyanlık ortaya çıktı.

Hız. İbrahim (a.s.)'in asıl vazifesi dünyayı Allah'a itaat etmeye çağırmaktı. Hız. İbrahim, insanların Allah'tan gelen hidâyet ve talimata göre bireysel ve toplumsal yaşantılarını düzeltme görevini yerine getirmek üzere dünyaya gelmişti. Hız. İbrahim Allah'a tâbi ve irfanı yaymakla mükellef olmuştu. Hız.

^{101[2]} Hız. Peygamberin zuhuruına kadar geçen 2500 yıllık süre içinde İsmail oğulları, çevredeki kabile ve milletlerle evlilik dahil çeşitli ilişkilere girdiler.

İbrahim işte bu sıfatla ve bu vazife ile dünyanın lideri, imamı ve önderi yapılmıştı. Bundan sonra liderlik ve imamlık, Hz. İshâk ve Hz. Yakûb'dan başlayan İbrahim soyunun İsrail oğulları olarak bilinen koluna verildi. Peygamberler ve dinî önderler işte bu koldan doğdular ve doğru yolda olmaları işte bu koldan beklendi. Bu nesle Allah tarafından verilen hidâyet nimeti sık sık hatırlatıldı Aynı soydan olanlar Hz Süleyman (a.s.) devrinde Kudüs'ü merkez olarak seçtiler. Bu sebeple, imamlık ve liderlik mevkiinde bulunduğu sürece Kudüs, Allah tarafından gelen dâvet ve Allah'a inananların kiblesi durumunda bulundu.

21.1.2. Hz. İsmail (a.s.)'in Doğuşu

İbrahim oğullarının ikinci kolunda, yani İsrail oğullarında ortaya çıkan çeşitli ayıp ve kötülüklerden biri tarihi ve dinî kitapları tahrif etmeleri idi. İsrail oğulları geçmişe ait bütün başarı ve faziletleri kendilerine mal etmeye çalıştılar. Buna karşılık, tarih boyunca hangi milletlerle rekabete girmiş veya ihtilâfa düşmüşlerse onları kötülemek ve karalamak için olanca güçleriyle çalıştılar. İncillerde bunun çeşitli misalleri vardır. Meselâ, İncillere göre Hz. Lût bir peygamber değildi ve kendisi Hz. İbrahim (a.s.) tarafından vaaz ve telkin için Sodom'a gönderilmemişti. İncillere göre amca ve yeğen arasında kavga çıkmış ve amca, yeğeninden başka bir ülkeye gidip yerleşmesini istemişti. (Doğuş, Bölüm: 13,5-12). Bundan daha kötü örneği de vardır. Meselâ, İncillerdeki kayıtlara göre, Lût kavmine Allah'ın azabı inince Hz. Lût iki kızını oradan alıp

Sodom'u terk etti ve Sodom yakınlarında Hebron şehrinde bulunan amcası Hz. İbrahim'e gitmeyip bir mağaraya yerleşti. O mağarada hâşâ iki kızı Hz. Lût'a içki içirerek kendisiyle cinsel ilişkide bulundular ve hamile kaldılar. Kızlardan biri Muâb'lıların atası olan Muâb'ı doğururken diğeri Ammun oğullarının atası olan Bin Ammi'yi doğurdu. (Doğuş, Bölüm 19, 30-38). İsrail oğulları işte bu şekilde Muâb'lılar ile Ammun oğullarına karşı duydukları kin ve nefreti kustular, çünkü tarihte İsrail oğulları ile bu kabileler arasında büyük dinî, siyasî ve askerî çekişmeler olmuştur.

İsrail oğulları aynı muameleyi İsmail oğulları için de revâ gördüler. İncil'deki kayıtlara göre Hz. İsmail'in annesi Hz. Hâcer, Hz. Sare (r.a.)'nin hizmetçisiydi. Yine İncil'e göre, Hz. Hâcer'in evlatsız olduğunu görünce kocası Hz. İbrahim'den hizmetçisine gidip kendisiyle cinsi münasebet kurmak suretiyle çocuk sahibi olmasını temin etmeye çalıştı. Hz. İbrahim (a.s.) hâşâ dediğini yaptı ve böylece Hz. Hâcer'in batınından Hz. İsmail (a.s.) doğdu. (Doğuş, Bölüm: 16, 1-4 ve 15-16). Halbuki, İncil'in Doğuş kitabının 12. bölümünün 16. ayetinde, o dönemin Firavun'unun, Hz. İbrahim'e verdiği bol miktarda mal mülk, servet, hayvan, uşak ve hizmetçiler arasında Hz. Hâcer'in^{102[3]} de yer aldığı belirtilmiştir. Bu itibarla, Hz. Hâcer'in Hz. Sare (r.a.)'nin hizmetçisi olduğu

^{102[3]} Hz. Hâcer, Ümmül Arab veya Ümmül Arik adlı bölgede doğmuştu. Ümmül Arab, Mısır'ın doğusunda Akdeniz kıyısından üç km. uzaklıktaki l'-armâ veya Kuîne'ye yakın bir yerdî ve Firavunların zamanında burada bir kale de vardı. Bugün bu bölgeye Tellul l'armâ denilir.

beyanatı bizzat İncil'e göre yanlıştır. Hz. Hâcer, Hz. İbrahim'in cariyesi veya hizmetçisi olduğu için onunla temettü etmek (cinsi münasebette bulunmak) hususunda Hz. Sare'nin iznine muhtaç değildi.

Yine İncil'in kayıtlarına göre Hz. İsmail, babası Hz. İbrahim ile Filistin'de kaldı ve kendisi 14 yaşında iken Hz. Sare'nin batnından Hz. İshâk (a.s.) doğdu. (Doğuş, Bölüm: 18, ayet: 24-26, Bölüm: 21, ayet: 1-5). Daha sonra İncil'de şu metne rastlıyoruz:

"Ve o çocuk (Hz. İshâk) büyüdü ve sütten kesildi. İzhak (İshâk)'ın sütten kesildiği gün Abraham (Hz. İbrahim) büyük bir ziyafet verdi. Ve Saran baktı ki, Mısırlı Hâcer'in İbrahim'den doğmuş olan oğlu kahkahalarla gülüyor. Bunun üzerine İbrahim'den o hizmetçi (Hâcer) ve oğlunu oradan uzaklaştırmasını istedi. Böylece hizmetçinin oğlu, onun oğlu İshâk ile mirasında ortak olmayacaktı. İbrahim oğluyla ilgili bu sözlerden hoşlanmadı. Ve Tanrı İbrahim'e dedi ki, sen bu hizmetçi ve oğlu için canını sıkma ve Sarah'ın sana dediklerini yap... Ondan sonra, İbrahim sabah kalkarak ekmek ve bir su tulumu alıp Hâcer'e verdi, daha doğrusu omzuna yerleştirdi ve çocuğuyla beraber oraya vedâ etti. Böylece, o oradan ayrıldı ve Hâcer bir-i Sebe' çölünde dolaşmaya başladı. Tulumdaki su bitince çocuğu bir çalının yanına bıraktı ve ondan bir ok fırlatılışının mesafesinde gidip oturdu ve 'hiç olmazsa oğlumun öldüğünü kendi gözümle görmeyelim' diye dövünmeye başladı. Fakat Allah o çocuğun yalvarışını dinledi

ve Allah'ın meleği gökten Hâcer'e seslendi 'ey Hâcer sana ne oldu? Sen korkma; Allah çocuğun bulunduğu yerden onun sesini işitmiştir. Kalk ve çocuğunu kaldır, zira Allah onu büyük bir ümmet yapacaktır.' Daha sonra Allah onun gözlerini açtı. O sırada O (Hâcer) orada bir kuyu gördü ve tulumunu oradan suyla doldurdu ve oğluna bu suyu içirdi. Ve Allah O çocukla beraberdi. O (çocuk) büyüdü ve çölde yaşamaya başladı ve iyi bir okçu oldu. O Faran vâdesinde yaşıyordu ve annesi O'na Mısır'dan bir gelin buldu." (Doğuş, Bölüm: 21, ayet: 8-21).

Görülüyor ki, bütün bu saçma sapan masalı İsrail oğulları, Hz. İbrahim (a.s.) ile Hz. İsmail (a.s.)'in Arabistan, Mekke, Ka'be ve zemzem ile bütün ilişkilerini koparmak amacıyla uydurmuşlardır. Çünkü, Hz. İbrahim'in Arabistan'a yaptığı yolculuğu yok saymak, Hz. İsmail'in 14 yaşına kadar Filistin'de kaldığını göstermek ve daha sonra Faran vadisinde O'nun yaşamış olduğunu, su kuyusunun orada belirmiş bulunduğunu ve Mısırlı bir kadınla evlenmiş olduğunu göstermek suretiyle Din-i İbrahimi'nin merkezinin Arabistan ve Mekke olduğuna ilişkin İslâm tarihi'nin önemli bir bölümüne sünger çekmeye çalışmışlardır. İncil'de Faran ile ilgili geçen kayıtlara göre bu vâdi Filistin'in güneyinde, Araba vadisinin batısında, Sina çölünün kuzeyinde ve Mısır ile Akdeniz'in doğusunda idi. Anlaşılacağı gibi, bunun Mekke'yi çevreleyen Faran dağlarıyla bir ilgisi yoktur. Ayrıca bu hikâyede Hz. Sare ve Hz. İbrahim (a.s.)'in karakterinin kötü ve

adi olarak gösterilmiş olması ve bu işe Cenab-ı Allah'ın adının bile karıştırılmış bulunması, İsrail oğullarının ahlâkî değer ve kavramlarının ne kadar düşük olduğunu göstermeye yeter. Bu hikâyede bir peygamber (Hz. İbrahim)'in karısı ve başka bir peygamber (Hz. İshâk)'in annesi kıskanç bir kadın ve kuma olarak gösterilmiştir. Bu kadın, kumasının oğlunun gülmesine ve neşelenmesine tahammül edemiyor ve kocasından O'nu ve annesini kovmasını ve mirasından mahrum bırakmasını istiyor. Büyük ve tanınmış bir peygamber olan kocası da acımasız bir baba gibi ortaya çıkıyor. Nitekim, 15-16 yaşlarındaki çocuğunu annesiyle birlikte sadece ekmek ve su tulumuyla çöle sürdüğü ve ölümleri veya yaşamaları hakkında herhangi bir haber almadığı gösteriliyor... Allah-u Teâlâ da İsrail oğullarının atası olan Hz. İshâk uğruna, annesinin kendi kumasına karşı duyduğu nefret ve oğluna karşı beslediği kine mağlup olarak ileri sürdüğü isteklerinin Hz. İbrahim (a.s.) tarafından yerine getirilmesini isteyen bir varlık olarak ortaya konuyor. Yani, bir bakıma Allah da Hz. İbrahim (a.s.) ile birlikte Hz. Sare'nin hâşâ zulmüne ve oyununa âlet oluyor. Bu asılsız iftiralarla dolu olan saçma sapan masala tarih adını vermek tarihe hakarettir. Zira tarih ve gerçekler, ancak Kur'ân-ı Kerim ve Hadis'te vardır. Kur'ân ve Hadislerin anlattıkları; 4 bin yıldan beri Araplar arasında nesilden nesile intikal eden rivayetler ve diğer tarihi malzemeler tarafından teyit ediliyor.

Kur'ân-ı Kerîm'in ifadesine göre, Hz. İbrahim (a.s.) anayurdundan hicret ederken Allah'a şöyle bir istekte bulunmuştu: "Ey Rabbim, Bana salihlerden bir evlât ihsan buyur dedi." (Sâffât; 100). Hz. İbrahim'in bu duası aradan uzun bir zaman geçtikten ve kendisi hayli yaşlandıktan sonra Allah katında kabul olundu. Nitekim, Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususta, Hz. İbrahim'in şu sözlerine yer verilmiştir: "Bana ihtiyarlığımda İsmail ve İshâk'ı bahşeden Allah'a hamd ederim." Hz. İsmail ile İshâk'ın doğumundan önce, Allah (cc.) Hz. İbrahim'e gereken müjdeyi vermişti. Hz. İsmail'in doğumuyla ilgili müjde şöyle idi: "Biz de O'nu halîm (uysal) bir evlât ile müjdeledik." (Sâffât; 101). Aradan birkaç yıl geçtikten sonra , hatta, Hz. İsmail delikanlılık çağına girdikten sonra, Hz. İbrahim'e ikinci oğlu İshâk ile ilgili müjde verildi. "Onlar, 'korkma' dediler. Ve O'nu ilim sahibi bir evlât ile müjdelediler." (Zâriyat; 28). Bu ikinci müjdeyi aldıktan sonra Hz. İbrahim şöyle dedi: "Bana ihtiyarlık gelmişken, beni evlât ile mi müjdeliyorsunuz? Neye dayanarak müjdeliyorsunuz?" (Hicr; 54). Müjdeyi aldıktan sonra Hz. Sare (r.a.)nin durumu da şöyle oldu: "Bunun üzerine zevcesi, bir hayret içinde onlara dönüp elini yüzüne vurarak, 'ben kısır bir kocakarıyım' dedi." (Zâriyat; 29). Bu ayetlere bakarak, Hz. İbrahim 86 yaşında iken Hz. İsmail'in doğduğu ve 100 yaşında iken Hz. İshâk'ın doğduğu yolunda İncil'in ifadesinin doğru olduğunu söyleyebiliriz. (Doğuş, Bölüm: 16, ayet-16 ve Bölüm: 21, ayet: 5).

21.1.3. Hz. İsmail'in Mekke'ye Yerleşmesi

Yukarıdaki satırlardan, Hz. İsmail'in, Hz. İbrahim'in ilk evlâdı olup babasının hayli ihtiyar olduğu bir sırada doğduğu anlaşılıyor. Normal bir durumda, ihtiyarlığında doğmuş olan ve 14 yaşma kadar da tek evlât sıfatını koruyan bir çocuğun babası kendisine ziyadesiyle düşkün olacak ve bir an bile gözünden ırak tutmamaya gayret edecekti. Ancak Hz. İbrahim bir peygamberdi ve Hakk'a daveti, her sevgi ve vazifesinden üstündü. Hz. İbrahim bu uğurda vatanını terk etmiş, hicret ederek gurbette dolaşmış ve her yerde bütün güç ve yeteneklerini harcamıştı. Hz. İbrahim (a.s.) sevgili çocuğunun doğmasından sonra, dünyada son peygamberliğin merkezi ve Hak dinin karargâhı olması kararlaştırılan Arap topraklarında Tevhid'e davetin merkezini kurma fikrini gerçekleştirmeye çalıştı. Kur'ân-ı Kerîm'in ifadelerine göre, Cenâb-ı Allah, inşa edilmesi gereken dinî merkezin yerini Hz. İbrahim'e önceden bildirmişti. Nitekim, Hac suresinin 26. ayetinde şöyle buyurulmuştur: "İbrahim'e Beyt'in yerini gösterdiğimizde Bana hiçbir şeyi eş tutma. Beytimi, tavaf edenler, orada namaz kılanlar, rükû ve secde edenler için iyice temizle." Allah'ın bu emrine uyan Hz. İbrahim (a.s.) henüz anne sütüyle beslenen küçük çocuğunu, olağanüstü bir sabır ve tahammüle sahip olan annesiyle birlikte, ilerde tam Allah'ın evi Kâ'be'nin inşa edileceği yere götürüp, görünürde sahipsiz ve kimsesiz bırakıverdi.

Sahîh-i Buhârî'de bu olay Hz. Abdullah bin Abbas tarafından rivâyet edilmiştir. Hz. İbn Abbas'ın bu rivâyetinde sık sık Hz. Peygamber efendimiz (a.s.)'in buyrukları geçiyor. Bunlardan, Hz. İbn Abbas'ın anlattıklarının, Rasûlullah (a.s.)'dan duyduklarına ve öğrendiklerine dayandığı anlaşılıyor. Rivâyet şöyledir: Hz. İbrahim (a.s.), Hz. Hâcer (a.s.)'i ve henüz süt çocuğu olan Hz. İsmail'i yanına alarak bir ağacın dibine götürdü ve oraya bıraktı. Hz. İsmail (a.s.)'in bulunduğu yerden zemzem suyu fışkırdı. Mekke o sıralarda bir çöldü ve etrafında tek bir canlı yoktu. Herhangi bir su yeri de yoktu. Hz. İbrahim (a.s.), Hz. Hâcer'in yanına içinde hurmalar bulunan bir deri çantası ve bir su tulumu bıraktı. Hz. İbrahim onları oraya bıraktıktan sonra ayrılırken Hz. Hâcer O'nun peşinden, "Ey İbrahim nereye gidiyorsun? Bizi bu ıssız çöle niye bırakıyorsun?" diye birkaç defa seslendi. Fakat Hz. İbrahim onlara dönüp bakmadı.^{103[4]} Nihayet Hz. Hâcer kendisine şöyle dedi: "Bunu Allah mı emretmiştir?" Hz. İbrahim ise sadece "evet" diye cevap verebildi. Bunun üzerine Hz. Hâcer "Öyleyse, Allah bizi koruyacaktır" dedi ve çocuğuna döndü. Hz. İbrahim, dağın ardına ve karısı ve oğlunu

^{103[4]} Hz. İbrahim'in dönüp bakmamasının sebebi katı yüreklilik veya merhametsizlik değildi. Kendisi her ne kadar büyük bir peygamber ise de yine bir insandı ve O da her insan gibi ciğer parelerine bakmak isterdi muhakkak. Ancak tek düşüncesi Allah'ın emrini eksiksiz yerine getirmektir. Ciğerinin bir parçası olan süt çocuğunu ve karısını ıssız bir çöle bırakırken ne acılar çektiğini anlayabiliriz. O, bir yandan Allah'ın emri ve bir yandan baba şefkati ve koca sevgisi arasında bocalıyordu ve tam o sırada karısı ve çocuğunun yalvarışlarına dayanamayarak onlara dönseydi pek mümkündür ki O'nun yüreği, onları oraya bırakmaya dayanamazdı; ama böylece Allah'ın emrine de karşı gelmiş olacaktı. Onun için, geri dönüp bakmamayı tercih etti.

göremeyeceği yere gelince oradan Beytullah istikametine (yani daha sonra inşa edeceği Allah'ın evinin bulunduğu yer) yürümeye başladı ve Allah'a şunları söyledi.

"Ey Rabbimiz, Ben senin mukaddes olan evinin yanında ekinsiz bir vadide evlâtlarımdan bir kısmını yerleştirdim. Ey Rabbimiz bu Beyt-i Haram'da dosdoğru namaz kılmaları içindir. İnsanlardan bir kısmının kalplerini onlara meylettir. Şükretmeleri için, o belde halkını bazı meyvelerle rızıklandır." (İbrahim; 37)

Bu arada, Hz. İsmail (a.s.)'in annesi kendisine süt içirmeye ve su tulumundan su vermeye devam etti. Ancak bir süre sonra su bitti, ikisi de susadı. Çocuğunun susuzluktan kıvrandığını gören ana yüreği dayanamadı ve Hz. Hâcer, çölün aşağı kısmına, bir insan veya su aramaya çıktı. Fakat etrafta kimsecik yoktu. Sonra safa tepesinden vadinin ortasına geldi ve kollarını açarak perişan bir kişi gibi koşmaya başladı. Daha sonra Merve tepesine çıkarak etrafa bakındı, ama kimseyi göremedi. Hz. Hâcer, Safâ ile Merve arasında böylece 7 defa koştu. Abdullah İbn Abbas bu sebeple Rasûlullah (a.s.)'ın hacıların Safâ ile Merve arasında sa'y yaptıkları (koştukları)'ın belirttiğini ifade etmiştir.^{104[5]} Hz. Hâcer "ey şahıs, sen kendi

^{104[5]} Bu Safa ile Merve arasındaki sa'y (koşu)'ın tarihî bir delilidir. Kâ'be'nin Hz. İbrahim tarafından inşasından sonra aradan geçen binlerce yılda milyonlarca insan bu tarihi olayı anmak üzere Safâ ile Merve arasında Hac sırasında sa'y yapmışlardır. Bu tarihi olay başlı başına tarihi bir gerçektir. İncil'in beyan ettiği Faran çölüyle ilgili hikâye ise efkar-ı umumiye tarafından kabul edilmediği için Fârân'da sa'y veya koşu yapılmasının herhangi bir kanıtı yoktur.

sesini bana duyurdun, fakat sen benim feryadımı dinleyebilir misin?" diye seslendi. Birden Zemzem denen yerde bir meleği gördü, (İbrahim bin Nâfi ve İbn Cüreyc, Hz. Hâcer'in Hz. Cebrail'i gördüğünü belirtirler). Bu melek topuğu veya koluyla yeri kazıyordu, ta ki su çıkıverdi. Hz. Hâcer, tulumunu bu su ile doldurdu. Bu arada su fişkırmaya devam etti. İbn Abbas, Hz. Peygamber (a.s.)'in şunları söylediğini belirtir: "Allah-u Teâlâ, İsmail'in anasına rahmet eylesin, eğer kendisi Zemzem'i olduğu gibi bıraksaydı (yani, etrafını topraklarla çevirerek bir çeşme haline getirmeseydi) bu akan bir çay olurdu." Böylece, Hz. Hâcer su içti ve çocuğuna da su içirdi. Melek ona dedi ki, "kendinizin mahv ve perişan olacağınızı sanmayın. Burada Allah'ın evi vardır. Bunu bu çocuk ve babası inşa edeceklerdir. Ve Allah (cc.) bu evin insanlarına zarar vermeyecektir." Bu durum bir müddet devam etti. Bundan sonra Cürhüm kabilesinden^{105[6]} bazı kimseler Küda'dan gelerek Mekke'nin aşağı kısmında konaklamak istediler. O sırada üzerlerinde bir kuşun dolaştığını gördüler ve şaşkınlık içinde, "Allah Allah, bu kuş mutlaka bir çeşme üzerinde uçuyor, halbuki buradan daha önce de geçmiştik ve hiçbir yerde su görmemiştik." dediler. Daha sonra adamlarından ikisini su olup olmadığının tesbiti için kuşun bulunduğu yere gönderdiler. Onlar dönüp suyun bulunduğunu doğruladılar. Sonra hepsi oraya geldiler. Orada Hz. İsmail'in annesini gördüler. Onlar ona yakın bir yere yerleşmelerine izin verip vermeyeceğini sordular. Hz.

^{105[6]} Bu, Yemen'de bulunan Katılan! Araplara bağlı kabilelerden biridir.

İsmail'in annesi kendilerine oraya yerleşme izni verdi, ama suyun kendisine ait olması şartıyla. Onlar bu şartı kabul ettiler. İbn Abbas'ın rivâyetine göre, Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurdular: "Cürhümlüler, İsmail'in annesini hanımefendi, kibar ve uysal buldular. Zâten Hâcer de insanların gelip yerleşmesini arzu ediyordu." Böylece, gelen Cürhümlüler oraya yerleştiler. Daha sonra başka insan ve gruplar da gelerek buraya yerleşmeye devam ettiler. Hz. İsmail bunlar arasında yetişip büyüdü ve onlardan Arapça öğrendi.^{106[7]} Cürhümlüler bu çocuğu çok severlerdi ve onun kendi kabilelerinden bir kızla evlenmesini isterlerdi.

21.1.4. Hz. İbrahim (a.s.)'in Oğlunu Kurban Etme Olayı

Hz. İbrahim, sevgili oğlu ve karısını Mekke çölüne bıraktıktan sonra onlarla bütün alâkasını kesmiş değildi. Aksine, arada sırada onlara gelip bir süre beraber kalırdı. Onların iyi olup olmadıklarını da devamlı öğrenmeye çalışırdı. Hz. İbrahim karısı ve süt bebeğine bıraktığı yerin mamur ve meskûn olmasını dilemişti ve Allah'a şöyle yalvarmıştı: "Rabbim bunu huzurlu bir şehir yap." Bu duası çok kısa zamanda Allah'ın katında kabul olundu ve ailesinin bulunduğu yer bir yerleşim merkezi oluverdi. Hz. İbrahim'in buraya yerleşmiş olan Cürhümlüler arasında dinî tebliğ etmiş olması pek mümkündür.

^{106[7]} Hz. İbrahim (a.s.)'in ana dili Arapça değildi. Çünkü kendi Iraklıydı ve daha sonra Ken'an bölgesine yerleşmişti. Hz. Hâcer'in dili de arapça değildi, zira o Mısırlıydı

Bundan sonra ise, tarihte eşine rastlanmayan meşhur kurban vak'ası vuku buldu. Yani, Hz. İbrahim (a.s.) Allah'ın işaretini alır almaz, ihtiyarlığının ilk ve tek evlâdını delikanlılık çağına erişirken kurban etmeye hazır oldu. Kur'ân-ı Kerîm'de bu olay şöyle anlatılmıştır:

"Yakta ki çocuk O'nun yanında koşma çağına geldi, (İbrahim ona) şöyle dedi: 'Yavrum, rüyamda görüyorum ki seni boğazlıyorum. Bak sen buna ne dersin?' (Oğlu cevaben) 'Babacığım, sana emrolunanı yap. İnşaallah beni sabredenlerden bulursun' dedi. Vaktaki, ikisi de kazaya (Allah'ın emrine) teslim oldu, İbrahim O'nu yüzüstü yatırdı. Biz O'na, 'Ey İbrahim', diye nida ettik. 'Rüyana sadakat gösterdin. Şüphe yok ki, biz, güzel amel işleyenleri böyle mükâfatlandırırız." Bu apaçık bir imtihandır. O'na büyük bir kurbanlık fide verdik." (Sâffât; 102-107)

Bu olay Mekke^{107[8]}'de meydana gelmişti ve Hz. İbrahim'in, oğlunu Allah'a kurban etmek üzere götürdüğü yer Mina idi; ki bugün müslümanlar her yıl kurban Bayramında (10 Zilhicce tarihinde) burada kurban keserler.^{108[9]} Ayrıca, bu

^{107[8]} Kur'ân-ı Kerîmde bu yerin ismi Bekke (Âl-i İmrân; 96) olarak da geçiyor. Ancak İbn Hişâm'ın eserinde (C. I, s. 119) Mekke'nin eski adının Bekke olmadığı aksine burası kutsal bir kent olduktan sonra bu isimle de çağırılmaya başladığı belirtiliyor. İbn Hişâm'a göre Mekke'nin, Bekke adını almasının sebebi, "zâlimlerin boynunu kıran" bir şehir hüviyetini kazanmasıdır. İbn Hişâm bu yakıştırmayı açıklarken, cahiliyye döneminde bile zâlim ve gaddar kimselerin Mekke'ye yan bakmaya cesaret edemediklerini ve burada bulunan zâlimlerin de barınmadıklarını ifade ediyor.

^{108[9]} Hz. İbrahim'in oğlunu kurban etmek üzere Mekke'den Mina'ya götürmesinin sebebi Mekke'nin kalabalık bir yerleşim merkezi haline gelmiş olmasıydı. Ayrıca kentte

olay, Hz. İsmail (a.s.) henüz 12-13 yaşında iken ve Hz. İshâk doğmamışken meydana gelmiştir. Çünkü Sâffât sûresinde daha sonra şöyle deniliyor. "O'na salihlerden bir peygamber olmak üzere İshâk'ı müjdeledik."

Yukarıdaki ayetlerde açıklanacak bazı noktalar vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

1) Hazreti İbrahim (a.s.) rüyasında kendi oğlunu boğazlamışken değil boğazlamak üzere iken görmüştü. Fakat, bu rüyalardan, Allah (c.c.)'ın kendisini sınava tabi tutmak istediğini ve oğlunu kurban etmesini istediğini anlamıştı. Hz. İbrahim bunun üzerine yüreğine taş basarak kendi ciğer paresini kurban etmeye karar vermişti.

2) Hz. İbrahim'in, oğluna rüyalar ile ilgili fikrini sormasının amacı onun iznini almak değildir. Hz. İbrahim sadece Allah'ın kendisine daha evvel müjdelediği evlâdın sâlih olup olmadığını tesbit etmek istiyordu. Bilindiği gibi kendisi Allah'tan sâlih bir evlat istemiş ve Allah da öyle bir vasıfta olan Hz. İsmail'i ihsan ettiğini bildirmişti. Eğer çocuk Allah'ın rızası için canını fedâ etmeye hazır olsaydı, demek ki, Hz. İbrahim'in duası tam olarak kabul edilmiş ve İsmail yalnız vücutça değil ahlâki ve manevî açıdan da onun oğlu olarak yetişmişti.

Hz. İsmail'in annesi, Hz. Hâcer de vardı. Bu sebeple, Hz. İbrahim, Mekke'ye biraz uzakta تنها bir yeri seçti.

3) Hz. İsmail'in, "babacığım, sana emrolunanı yap" demesi, babasının rüyasında gördüklerini gerçekten Allah'ın emri ve vahyi olarak kabul ettiğini gösteriyor. Hz. İsmail'in bu fikri doğru olmasaydı, Hz. İbrahim pekâlâ diyebilirdi ki bunlar birer rüya olup Allah'ın emri derecesinde değildir.' Ayrıca Cenâb-ı Allah da vahiy ile durumu açıklığa kavuşturabilirdi. Bundan dolayıdır ki, peygamberlerin rüyaları da birer vahiy olarak kabul ediliyor.

4) Hz. İbrahim, oğlunu boğazlamak için sırtüstü değil yüzükoyun yatırdı ki, çocuğun yüz ifadesini görüp baba sevgi ve şefkati ağır basmasın ve son anda Allah'ın emrini yerine getirmekte bir kabahati olmasın.

5) Hz. İbrahim'in, Hz. İsmail'i boğazlamasından önce Cenâb-ı Allah'ın, "ey İbrahim,rüyana sadakat gösterdin" demesi, rüyada Hz. İbrahim'in, oğlunu boğazlamış değil, boğazlamak üzere iken görmesi açısından yerinde bir söz idi. Bu nedenle, Hz. İbrahim'in rüyada gördüğü işi gerçekten yapması üzerine, rüyasına sadık kaldığı ve kendisi için hazırlanan imtihanı başarıyla geçtiği ve bunun mükâfatının büyük olduğu açıklandı.

6) Ayetlerde geçen "büyük bir kurbanlık" kelimesi, Hz. İsmail (a.s.) yerine kurban edilmek üzere Allah tarafından bir melek ile beraber gönderilen varlık için kullanılmış olabilir. Bu kelimenin daha geniş bir anlamı da olabilir. Şöyle ki, Hz. İbrahim döneminde Hz. Muhammed (a.s.)'e kadar ve daha

sonra her yıl kurban bayramında bütün dünyada müslümanlar ve Mekke'de hacılar tarafından kestikleri kurbanlar da "büyük kurban" sayılabilir.

21.1.5. Kim Kurban Edilecekti? Hz. İsmail mi, Yoksa Hz. İshâk mı?

Daha önce işaret ettiğimiz gibi, İsrail oğulları tarih boyunca iftihar edilecek ve kendilerini yüceltecek ne kadar olay ve masal varsa hep kendilerine mal etmeye çalışmışlardır. Diğer millet ve ümmetleri ise kötölemeye ve iftiralarla boğmaya çabalamışlardır. Bunları yaparken tarihi ve dinî kitapları alabildiğince tahrif etmişler ve bazen başka milletlerin iftihar kaynağı olan bir olayı da kendi hesaplarına katmışlardır. Âdetleri üzere, Kurban vak'asını Hz. İsmail'e değil Hz. İshâk'a mal etmişlerdir. İncil bu hususta şunları yazmaktadır.

"Allah, Abraham (İbrahim)'ı imtihan etti ve dedi ki, 'ey İbrahim, tek ve yegâne sevdiğin oğlun İshâk (İshâk) 'ı yanına alarak Moriah ülkesine git ve orada benim göstereceğim dağlardan birine onu kurban et.'" (Doğuş, Bölüm: 22,1-2).

Bu satırlarda dikkate değer iki nokta vardır. Birincisi, kurban edilecek evlâd'ın İshâk olduğu belirtilmiştir. İkincisi, bu çocuğun, Hz. İbrahim'in tek evladı olduğu söylenmiştir. Halbuki, bizzat İncil'in bazı diğer kayıtlarından bu sözlerin tamamıyla yanlış olduğu anlaşılıyor. Meselâ İncil'in şu paragraflarına bakın:

"Ve İbrahim'in zevcesi Sarah (Sâre)'ın hiçbir çocuğu yoktu. Onun Mısırlı bir hizmetçisi vardı, adı Hâcer idi. Sarah Abraham (İbrahim)'e dedi ki, 'Bak Hüdavend beni evlâttan mahrum bırakmıştır. Onun için sen benim hizmetçimin yanına git. Belki de böylece evimiz neş'e ile dolar.' 'Ve İbrahim, Sarah'ın dediğini yaptı. Ve İbrahim, Ken'an ülkesinde 10 sene-den beri kalıyordu ve işte bu sıralarda karısı Sare kendi hizmetçisini O'na verdi, ki O'nun karısı olsun. Ve O, Hâcer'in yanına gitti ve O hamile kaldı." (Doğuş, Bölüm: 16, 1-3). "Allah'ın meleği O'na dedi ki, sen hamilesin ve sen bir erkek çocuk dünyaya getireceksin. Adını İsmail koy." (Doğuş, 16-11)

"İbrahim ve Hâcer'den İsmail doğduğu zaman İbrahim 86 yaşında idi." (Doğuş, 16:16).

"Ve Hüdavend, İbrahim'e dedi ki, senin karın olan Sarah'dan da sana bir erkek çocuk bahşedeceğim. Adını İshâk koyarsın... O, gelecek yıl aynı tarihte Sarah'dan doğacaktır... O zaman İbrahim, oğlu İsmail'i ve evin diğer erkeklerini yanına aldı ve aynı gün Allah'ın emriyle onları sünnet etti. İbrahim 99 yaşında iken sünnet oldu. İsmail ise sünnet olduğu zaman 13 yaşında idi." (Doğuş, 17:15-25).

"Ve oğlu İshâk doğduğu zaman İbrahim 100 yaşında idi." (Doğuş, 21:5).

Bu ifadeler ile İncil'in, içine düştüğü çelişki kendiliğinden ortaya çıkıyor. Şöyle ki, 14 yaşına kadar Hz. İsmail, Hz. İbrahim'in tek evlâdı sıfatını koruyordu. Eğer Allah, Hz.

İbrahim'den tek evlâdının kurban edilmesini istemişse o İsmail olmalıdır. Yok eğer Allah, Hz. İshâk (a.s.)'ın kurban edilmesini istemişse, o zaman O'nun Hz. İbrahim'in tek evlâdı olduğunu söylemek yanlış olur.

Bu hususla, İslâm kaynaklarında da derin ihtilâflar vardır. Müfessirlerin bir bölümünün sahabeler ve tâbiler'den naklettikleri hadislerle göre Kurban edilmesi emrolunan çocuk Hz. İshâk'tı. Bu grupta şu isimler yer almaktadır.

Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Abdullah bin Mes'ud, Hz. Abbas bin Abdulmuttalib, Hz. Abdullah bin Abbas, Hz. Ebû Hureyre, Katâde, İkrime, Hasan Basrî, Sa'id bin Cübeyr, Mücâhid, Şa'bi, Mesrûk, Mekhûl, Zührî, Atâ, Mukâtil, Süddî, Ka'b-i Ahbâr, Zeyd bin Eslem (r.a.) vs.

İkinci grupta yer alanlar ise kurban edilmesi emrolunan çocuğun Hz. İsmail (a.s.) olduğunu savunuyorlar ki, bunlar şöyle sıralanabilirler: Hz. Ebû Bekr, Hz. Ali, Hz. Abdullah bin Ömer, Hz. Abdullah bin Abbas, Hz. Ebu Hureyre, Hz. Muaviye, İkrime, Mücâhid, Yusuf bin Mehran, Hasan Basrî, Muhammed bin Kâ'b el-Kurâzî, Şa'bi, Said bin el-Müseyyeb, Dahhâk, Muhammed bin Ali bin Hüseyin (İmam Muhammed el-Bâkır), Rebi' bin Enes ve İmam Ahmed bin Hanbel vs.

Bu iki listeyi birbiriyle karşılaştırdınca bazı isimlerin müşterek olduğunu görürüz. Yani, aynı zât'ın değişik hadisler naklettiği belirtilmiştir. Meselâ, İkrime'nin, Hz. Abdullah bin Abbas'tan naklettiği hadise göre kurban edilmesi emrolunan

çocuk Hz. İshâk'tı. Fakat Atâ bin Ebi Rebâh'ın yine Hz. Abdullah bin Abbas'tan naklettiği hadis şöyledir: "Yahudiler, kurban edilmesi istenen çocuğun İshâk olduğunu iddia ediyorlar. Ama Yahudiler yalan söylemektedir". Aynı şekilde Hz. Hasan Basrî'nin, Hz. İshâk'ın "zebîh" (Allah yolunda kurban edilen) olduğuna inandığına dair bir hadis vardır. Fakat, Amr bin Ubeyd'in ifadesine göre, Hz. Hasan Basrî, Hz. İsmail'in zebîh olduğu konusunda hiç tereddüt etmiyordu.

Hadisler ve tefsirlerde bu konuda ortaya çıkan anlaşmazlık, gayet doğal olarak ulema ve fakihin de iki ayrı gruba bölünmesine yol açmıştır. Nitekim, İbn Cerir ile Kadı İyâz vs. reylerini kesinlikle Hz. İshâk lehinde vermişlerdir. İbn Kesir gibi alimler ise kesinlikle Hz. İsmail'in zebîh olduğuna karar vermişlerdir. Fakat, Celâleddin Suyutî gibi âlimler de ortada kalmış ve kesin bir tavır takınmaktan kaçınmışlardır. Fakat elimizdeki bütün kaynakları bilimsel ve objektif şekilde değerlendirecek olursak "zebîh"ın, Hz. İsmail olduğuna karar verebiliriz. Bu hususta şu delilleri ileri sürebiliriz.

1. Sâffât suresinde, Hz. İbrahim'in, anayurdundan ayrılırken Allah'tan kendisine sâlih bir evlât ihsan etmesini istediği belirtilmiştir. Buna cevap olarak, Allah(c.c) kendisine halim (uysal ve mütevazî) bir evlât bahşedileceğini müjdelemiştir. Olayların gelişmesi, Hz. İbrahim'in o ân içinde bulunduğu şartlar ve konuşma tarzı, Hz. İbrahim'in, duasını evlatsız olduğu bir sırada yaptığını gösteriyor. Müjdelenen çocuğun da onun ilk erkek çocuğu olduğu anlaşılıyor. Ayrıca

sure'nin dili, üslûbu ve hâdisenin mahiyeti aynı çocuğun delikanlılık çağma geldiği zaman Hz. İbrahim'in O'nu Allah'ın arzusuna göre kurban etmeye karar verdiğini de gösteriyor. Böylece, Hz. İbrahim'in ilk evlâdının Hz.İsmail olduğu kesinlikle ortaya çıkıyor. Buna ilâveten, Kur'ân-ı Kerim'de Hz. İbrahim'in iki oğlundan bahsedilirken isimleri de sıra ile anılmıştır.

"Bana ihtiyarlığımda İsmail ve İshâk'ı bahşeden Allah'a hamdederim". (İbrahim; 39)

2. Kur'ân-ı Kerim'de Hz. İshâk'ın doğacağına dair verilen müjdede kendisi için "ilim sahibi" (Zâriyat; 28) kelimesi kullanılmıştır. Hicr suresinde de şöyle denilmiştir: "Biz seni âlim bir evlât ile müjdeliyoruz"

(Ayet; 53). Fakat Sâffât sûresinde müjdelenen çocuğun "halîm" (uysal, mütevazı) olduğu beyan edilmiştir. Demek ki, her iki çocuk da ayrı ayrı huy ve karaktere sahiptiler. Hz. İsmail'in karakterinin belirgin özelliğinin "halim" olduğu anlaşıldıktan sonra, kurban edilmesi emrolunan çocuğun İsmail'den başka birisinin olmadığı da sanırız anlaşılmış olacaktır. Zira. Hz. İbrahim tarafından kurban edilmesi istenen çocuğun âlim değil, halîm olduğu Kur'ân-ı Kerim'de belirtilmiştir. Ayrıca halîm olan ilk çocuk ancak delikanlılık çağma yaklaştığı zaman âlim olan ikinci çocuk doğmuştu, ikinci çocuğun doğacağına dair müjde de ancak kurban

vak'asından sonra verildiğine göre ilk kurbanlık muhakkak Hz. İsmail'di.

3. Kur'ân-ı Kerim'de, Hz. İshâk'ın doğacağına ilişkin müjde verilirken İshâk'ın da Yakûb adında bir çocuğa sahip olacağı belirtilmiştir:

"Ayakta duran İbrahim'in zevcesi güldü. Biz de O'na İshâk'ı, O'nun ardından da Yakûb'u müjdeledik". (Hûd; 71)

Şimdi, Hz. İbrahim, rüyasında ilerde olacak bir çocuğunu boğazlarken görmüş olsaydı, Allah'ın onun gerçekten kurban edilmesini istediğine ihtimal vermezdi. Zira, bu çocuk kurban edildiği takdirde onun Yakûb adında bir evlâdın babası olması söz konusu olamazdı. Allame İbn Cerir bu delili çürütmek maksadıyla diyor ki, belki de Hz. İbrahim rüyasını, Hz. İshâk, Yakûb adında bir erkek çocuğuna sahip olduktan sonra görmüştür. Fakat bu çok uzak ve gülünç bir tahmindir. Zira, Kur'ân-ı Kerim, kurban edilmesi istenen çocuğun "babasıyla beraber koşacak yaşa geldiği" zaman kurban edilmeye götürüldüğünü açık bir dille ifade ediyor. Herhangi bir ön yargı olmayan bir kişi bu cümleyi okuyunca kurbanlık çocuğun ancak 8-10 veya en fazla 12-13 yaşlarında olduğunu düşünecektir. Çoluk-çocuk sahibi bir gençten söz edilirken böyle bir ifadenin kullanılabileceği düşünülemez.

4. Kur'ân-ı Kerim'de kurban vaka'sının tümü anlatıldıktan sonraki ayetlerde Hz. İbrahim'e "peygamber olacak İshâk adında salihlerden bir evlâdın müjdelendiği"

belirtilmiştir. Bu ayetlerden de kurbanlık çocuğun Hz. İshâk olmadığı belli oluyor. Aksine, önce İsmail adında bir başka çocuğun müjdelendiği ve babasıyla beraber koşacak yaşma geldiği zaman O'nun kurban edilmesi istendiği ifade edilmiştir. Hz. İbrahim bu imtihandan başarıyla geçtikten sonra O'na İshâk adında başka bir çocuk müjdelenmiş oldu. Olayların bu zinciri ve sıralaması, kurbanlık çocuğun Hz. İshâk olmadığını, aksine bu çocuğun İshâk'tan birkaç sene önce doğmuş olduğunu açık seçik bir şekilde ortaya çıkarıyor. Allâme İbn Cerir bu açık delili şu tezle reddediyor. İlk önce İshâk'ın doğacağı müjdelenmişti ve Allah'ın dileği üzerine ölmeye hazır olunca O'na mükâfat olarak peygamberlik verileceği bildirilmişti. Ne var ki, İbn Cerir'in bu delili eskisinden daha da zayıftır. Çünkü gerçekten böyle bir şey olsaydı, o zaman Cenab-ı Allah, "O'na salihlerden bir peygamber olmak üzere İshâk'ı müjdeledik" yerine, "aynı çocuğun salihlerden bir peygamber olacağını O'na müjdeledik" ifadesini kullanırdı.

5. Güvenilir rivâyet ve hadislerle göre Hz. İsmail'in fidyesi olarak kurban edilen mandanın boynuzu Ka'be'de Hz. Abdullah bin Zübeyr (r.a.) dönemine kadar muhafaza edilmişti. Daha sonra, Haccâc bin Yusuf Harem'de Hz. Zübeyr'i kuşatıp Kâbe'yi yerle bir edince bu boynuz da ortadan kayboldu. İbn Abbas ve Amir Şâ'bi bu boynuzu Kâbe'de gördüklerini belirtiyorlar. (Bk. İbn Kesir). Bu gösteriyor ki, Kurban vak'ası Suriye'de değil, Mekke-yi Muazzama'da vuku bulmuştu ve kurbanlık Hz. İsmail (a.s.)'di.

Çünkü böyle olmasaydı, Hz. İbrahim ve Hz. İsmail tarafından inşa edilen Kâbe'ye kurban vak'asının bir hatırası olarak boynuz saklanmazdı.

6. Arap rivâyetlerine göre, Arap'lar yüzyıllar boyu Kurban vak'asının Mina'da meydana geldiğine inana gelmişlerdi. Ve o zamandan başlayarak Hz. Peygamber (a.s.) zamanına kadar, hacılar Mina'ya gidip Hz. İbrahim'in geleneğine göre kurban kesmişlerdi. Daha sonra Hz. Muhammed peygamberlik payesine yükselince bu geleneği İslâmiyet'in hac farızasının bir parçası haline getirdi. Bugün dahi müslüman hacılar 10 Zilhicce tarihinde kurbanlıklarını Mina'da kesiyorlar. Geçen 4500 yıldan beri kesintisiz sürdürülen bu gelenek, Hz. İbrahim'in kurban etmek istediği oğlunun İshâk değil, İsmail olduğunu inkâr edilmez bir kanıtıdır. Hz. İshâk'ın soyundan oldukları bilinen Yahudiler ile Hıristiyanlar arasında müslüman ümmeti gibi, bütün milletin belirli bir günde kurban kesmesi veya bundan Hz. İbrahim'in kurban kesmesinin bir anısı olarak sürdürülen bir gelenek yoktur.

Bunlar öylesine sağlam ve inkâr edilmez delillerdir ki, bunların ortada bulunmasına rağmen bizzat müslümanların bazı ileri gelenlerinin Hz. İshâk'ı "zebîh" (kurbanlık) olarak neden kabul ettiklerine hayret edilebilir. Yahudilerin böyle iftihar edilmesi gereken bir olayı, Hz. İsmail yerine ataları olan Hz. İshâk'a mal etmeleri anlaşılır bir şeydir. Ama, müslümanların bir grubunun bu haksızlığı kabullenmelerine

ne demeli? Allâme İbn Kesîr bu sorunun gayet tatminkâr cevabını meşhur tefsirinde vermiştir:

"Hakikati ancak Allahu Teâlâ bilir. Fakat dikkat edildiğinde Hz. İshâk'ın zebîh (kurbanlık) olmasıyla ilgili bütün hadis ve rivayetlerin, Kâb-ı Ahbâr tarafından nakledildiği ortaya çıkar. Bu zat, Hz. Ömer döneminde müslümanlığı kabul etmişti ve müslümanlara Yahudi ve nasarânın kitaplarından pasajlar okurdu. Kâ'b-ı Ahbâr'ın okuduğu parçaları ilk önce sadece Hz. Ömer dinlerdi, daha sonra bazı diğer kimseler de bunları dinlemeye başladılar. Böylece, Ka'b'ın bazı doğru, yanlış ve uydurma hikâye ve masallarını da müslümanlar dinler hale geldiler. Halbuki, bu ümmet'in Ka'b'ın bilgi hazinelerine ihtiyacı yoktu."

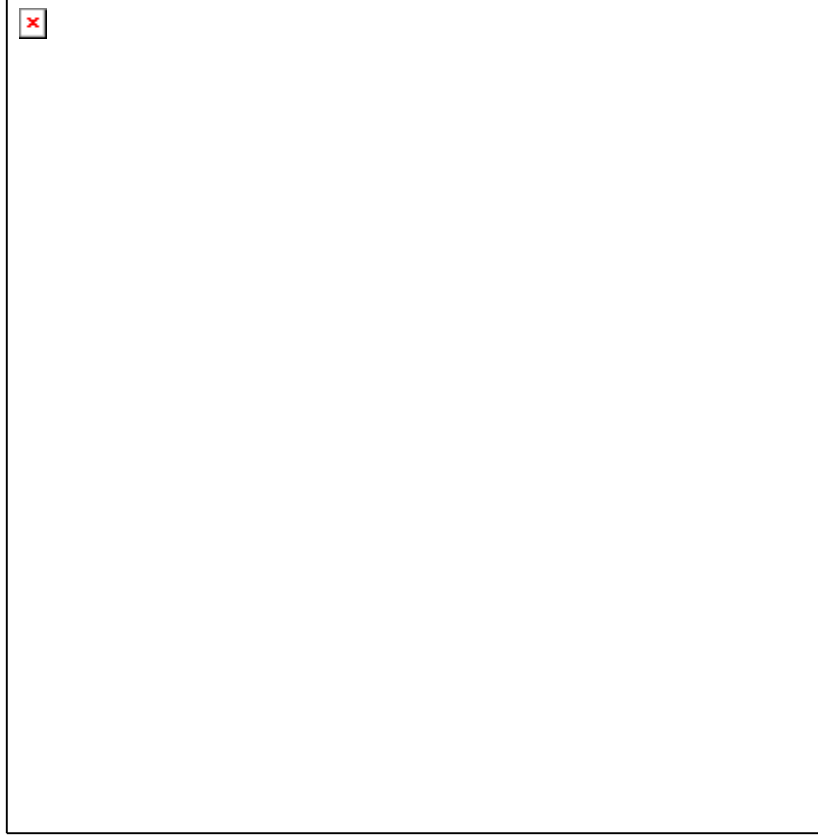
Bu konuya Muhammed bin Kâ'b Kurazî'nin bir hadisi de ışık tutuyor. Muhammed bin Kâ'b Kurazî diyor ki, "bir defasında benim yanımda Hz. Ömer bin Abdülaziz ve bazı diğer arkadaşları arasında 'zebîh'in İsmail mi yoksa İshâk mı olduğu tartışması çıktı. Toplantıda, daha önce Yahudi ama sonradan dindar bir müslüman olan bir zât da vardı. O dedi ki, 'ya Emir'ul Mü'minin, vallahi billahi, zebîh, Hz. İsmail'di. Yahudiler bu gerçeği çok iyi biliyorlar, fakat Araplara karşı kin ve kıskançlıkları olduğu için Hz. İshâk'ın zebîh olduğunu iddia ediyorlar" (İbn Cerir).

Bu iki olayı bir araya getirip inceleyecek olursak, Hz. İsmail'in kurban oluşuyla ilgili ortaya çıkan ihtilâfın,

Yahudilerin sinsi ve plânlı bir propagandasının neticesi olduğunu anlayabiliriz. Müslümanlar başından beri ilmi konularda ihtiyatlı ve toleranslı davrandıkları için Yahudiler tarafından naklonunan rivâyetleri birer tarihi gerek olarak kabul ediverdiler ve bunları yeterince araştırıp, ölçüp, biçip reddetmediler.

21.1.6. Kâ'be'nin İnşası

Daha önce zemzem suyu sayesinde Cürhüm kabilesinden bazı kimselerin Hz. Hâcer ile İsmail'in yanına gelip yerleştiklerine ve Mekke'nin yavaş yavaş hatırı sayılır bir şehir durumuna gelmeye başladığına işaret etmiştik. Hz. Hâcer'in aslında iyi ve uysal bir insan olduğunu ve bu sebeple gerek kendisinin gerekse de Hz. İsmail'in yeni yerleşenler tarafından çok sevildiklerini de beyan etmiştik. Hz. İsmail Cürhümlüler arasında büyüyüp genç bir delikanlı olunca, Cürhümlüler O'nun yakışıklılığı ve güzel ahlâkı yüzünden kendi kabilelerinden bir kızla evlenmesini içtenlikle arzu ediyorlardı. Sahih-i Buhârî'de Hz. Abdullah bin Abbas'ın bir rivâyeti nakledilmiştir. Buna göre, Hz. İsmail önce Cürhümlü bir kızla evlendi, ancak Hz. İbrahim bu gelinini beğenmedi. Bunun üzerine Hz. İsmail başka bir kızla evlendi. Bu kızı Hz. İbrahim çok sevdi. Bu kızdan 12 erkek çocuk doğdu. Aynı rivâyete göre, Hz. Hâcer, oğlunun ilk evliliğinden sonra vefat etti.

Kâbe'nin Yerleşim Plânı

Bundan sonra, Hz. İbrahim (a.s.) otuz yıl önce ailesinden bir kısmını getirip ıssız ve تنها çöle yerleştirmesinin altında yatan asıl amacı gerçekleştirmeye koyuldu. Yukarıda bahsettiğimiz Sahih-i Buhârî'de geçen İbn Abbas'ın rivâyetinin geriye kalan bölümü şöyledir: "Bir gün Hz. İsmail zemzem kenarında bir ağacın dibinde oturup oklar yaparken, birden bire Hz. İbrahim yanına geldi. Hz. İsmail O'nu görünce ayağa kalktı ve baba ile oğul, her baba ve oğlun buluşup kucaklaşmaları gibi kucaklaştılar. Daha sonra, Hz. İbrahim

Allah'ın kendisine bir iş yapma emri verdiğini söyledi. Hz. İsmail de Allah'ın kendisine emrettiği işi yapmanın doğru olacağını söyledi. Hz. İbrahim, "bu işte bana yardım eder misin?" diye sordu. Hz. İsmail, "tabii" diye cevap verdi. Bunun üzerine, Hz. İbrahim, vadinin çevresindeki topraklardan biraz yüksek olan bir kısmına işaret ederek, "işte orada Cenab-ı Allah benim bir ev yapmamı istemiştir" dedi. Dolayısıyla, baba ile oğul Beytullah (Allah'ın evi)'ın temellerini atlılar. Hz. İsmail taş ve kaya parçalarını getirir, Hz. İbrahim de onları yerlerine göre yerleştirirdi. Beytullah'ın duvarları yükselince, Hz. İbrahim (a.s.) bugün "Makam-ı İbrahim" (İbrahim'in yeri) olarak bilinen taşı getirdi ve onun üzerine çıkarak yeniden tuğla ve taşları yerleştirmeye başladı. Bu iş, duvarlar iyice yükselinceye kadar sürdü.

21.1.6.1. Arabistan'da ve Dünya'da Kâ'be'nin Durumu

Ka'be, diğer mescit veya camiler gibi sadece bir ibadet yeri değildir. Aksine ilk günden beri İslâm dininin merkezi olarak kullanılmaya başlandı. İslâm dininin evrensel mesajı buradan bütün dünyaya yayılmaya başlandı. Tek Allah'ı tanıyan ve O'na iman edenler dünyanın dört bir bucağından akın akın buraya gelip beraber ibadet eder, Allah'ın önünde eğilirlerdi ve daha sonra İslâmiyet'in mesajını Tevhid ve Risâlet'i ait oldukları ülke ve bölgelere dönerek yeni bir şevk ve heyecanla yaymaya çalışırlardı. İman sahiplerinin Ka'be'de toplanma hareketine "hac" ismi verildi.

Beytullah veya başka bir deyimle, Kâbe'nin inşasının nasıl başladığı, Hz. İbrahim (a.s.) ve Hz. İsmail'in hangi dua, temenni, dilek, istek ve heyecanla bunun temelini attıkları, duvarlarını yaptıkları, hac ananesinin nasıl başladığı, bunun anlamının ne olduğu Kur'ân-ı Kerim'de ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır. Gelin onlara bir gözatalım:

"İnsanlar için tesis olunan ilk ev, Mekke'deki mübarek ve âlemlere hidâyet sebebi olan (mabet)dir. Orada Allah'ın apaçık âyetleri ve İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren emin olur." (Al-i İmrân; 196-197)

"Çevrelerinde insanların zorla (yakalanıp) kapılmakta olmasına rağmen (Mekke'yi) korkusuz (ve emin bir belde) yaptığımızı onlar görmediler mi?" (Ankebut; 67)

Yani, Arabistan'da yaklaşık 2000 yıl her tarafta huzursuzluk, cinayet, katliam, kavga ve savaş devam ederken, tek huzur ve sükûn yeri Beyt'ul Haram (Harem) idi. Her tarafta kan dökülürken ancak burası emin bir yerdi ve burada kan akıtmak haramdı. Kâ'be'nin bu hürmeti o kadar yaygın ve etkileyici idi ki, kan davasının bir gelenek ve iftihar kaynağı haline ' geldiği Arap toplumunda, bir vahşi bedevi bile Beytullah'ın içinde babasının katilinin kılma dokunmaya cesaret edemezdi.

"Bizim, Beyti sevab kazanılacak yer ve emniyet mahalli eylediğimizi yâd et. İbrahim'in makamını namazgah yaptınız. İbrahim ve İsmail'e, Beytimi tavaf edenler, itikâf eyleyenler ve

namaz kılanlar için temizleyin diye emrettik. İbrahim, 'Ya Rabbi! Burayı emniyetli bir belde kıl. Ve halkından, Allah'a ve Ahiret'e iman edenleri dünyanın mahsulünden rızıklandır' dediğinde Allah, onlardan inkâr edenleri az bir şey faydalandıracağım. Sonra cehennem azabına icbar ederim. Orası ne fena gidilecek yerdir' buyurdu. İbrahim ile İsmail, Beyt'in duvarlarını yükselttiklerinde, 'ya Rabbi, bizden kabul buyur. Sen işitir ve bilirsin'. 'Ya Rabbi, biz sana teslimiyetle sabit kıl. Zürriyetimizden sana boyun eğen müslüman bir ümmet yarat. Bize menasikimizi (ibadet edecek yerlerimizi) göster, bizi mağfiret el. Sen kullarına acır ve af edersin. Ya Rabbi, O müslüman ümmete kendilerinden bir peygamber gönder ki, onlara âyetlerini okusun. Kitabı ve hikmeti öğretsin, onları günahlardan temizlesin. Sen aziz ve hakimsin' diye dua ettiler". (Bakara; 125-129)

"Ey Rabbimiz! Ben senin mukaddes olan evinin yanında ekinsiz bir vadide evlâtlarımdan bir kısmını yerleştirdim. Ey Rabbimiz! Bu, Beyt-i Haram'da dosdoğru namaz kılmaları içindir. İnsanlardan bir kısmını kalplerini onlara meylettir. Şükretmeleri için, o belde halkını bazı meyvelerle rızıklandır" (İbrahim; 37)

"Şunu hatırla ki, İbrahim, 'ya Rabbi, bu beldeyi emin kıl. Beni ve evlâtlarımı putlara tapmaktan uzak tut." 'Ey Rabbim, o putlar insanlardan bir çoğunu yoldan çıkardılar. Artık bundan sonra kim bana tabi olursa o bendendir. Ve bana âsî

olan senin kudretin altındadır. Sen Gafursun, Rahimsin". (İbrahim; 35-36)

"İbrahim'e Beyt'in yerini gösterdiğimizde, 'Bana hiçbir eş tutma. Beytimi, tavaf edenler, orada namaz kılanlar, rükû ve secde edenler için iyice temizle. İnsanlara haccı ilân et. Sana yürüyerek, zayıf develere binerek ve uzak olan her yoldan gelsinler. Ta ki, kedilerine ait menfaatlere şâhid olsunlar ve Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlar üzerine malûm olan günlerde Allah'ın ismini zikretsinsinler. O kurbanlardan yeyin ve muhtaç olan fakirleri doyurun". (Hacc; 26-28)

21.1.6.2. Cahiliyye Döneminde Kâ'be'nin Bereketleri

Daha önce işaret ettiğimiz gibi, Ka'be alelâde bir ibadet yeri değildi. Hicaz veya Arabistan'da bunun önemli bir dini ve içtimai hüviyeti vardı. Ka'be, merkezi yeri ve kutsallığı açısından bütün ülkenin siyasi, içtimai, iktisadi ve kültürel hayatında önemli bir mevkiye sahipti. Hac ve umre için bütün ülkenin insanları buraya gelip toplanırlardı. Bu toplantı, kavga ve savaşlar yüzünden tam bir anarşik manzara arzeden Arabistan'da geçici olarak da olsa birlik ve beraberlik havası estirirdi. Ülkenin her köşesinden gelen İnsanlar birbirini görür, tanışır, kaynaşırlardı. Çeşitli bölge ve kabilelere ait İnsanlar arasında toplumsal ve sosyal ilişkiler kurulurdu. Hac mevsiminde yapılan şiir müsabakası, Arap dil ve edebiyatının gelişmesine ve arınmasına yardımcı olurdu. İnsanların bir

araya gelmesi ve ticari alışveriş için de faydalı olurdu ve böylece bütün memleket bunun ekonomik yararlarını görürdü. Haram aylar^{109[10]} sayesinde Arabistan'da senenin üçte birinde huzur ve barış sağlanmış olurdu. İşte bu aylarda Arap kabileleri, ticaret ve diğer gayeler için ülkenin bir ucundan öbür ucuna gidip gelebilirlerdi. Kurbanlık hayvanlar, boyunlarında taşıdıkları işaretler ile kabilelerin dolaşımını hayli kolaylaştırırlardı. Zira, bu işaretleri görenler saygılarını belirtir ve kâfirlere dokunmaya cesaret edemezlerdi.

21.1.7. Hz. İsmail'in Peygamberliği ve Arabistan'da Bunun Etkileri

Galib ihtimal şu ki, Hz. İbrahim ile Hz. İsmail'in, Allah'ın evini inşa edip bunun dinin merkezi ve her sene haccın yapılacağı yer olduğunu ilân etmelerinden hemen sonra Cenab-ı Allah, Hz. İsmail'i Arabistan'da İslâm dinini yaymak üzere peygamberlik mevkiine getirdi.

Kur'ân-ı Kerim'de bu hususta şöyle buyurulmuştur:

"Kitapta İsmail'i de an. O, va'dinde sâdık ve gönderilmiş bir peygamberdi. Ehline namaz ve zekâtla emrederdi. Ve Rabbinin yanında makbul idi." (Meryem; 54-55)

Gerçi tarihte Hz. İsmail'in hayatı ve peygamberlikle ilgili çalışmaları hakkında etraflıca bilgi verilmemiştir. Fakat

^{109[10]} Haram aylar, umre farızasının yerine getirildiği Recep ve hac farızasının yapıldığı Zilka'de, Zilhicce ve Muharrem'dir. Bu aylarda kavga ve savaşırlara ara verilirdi ve kan akıtılmazdı. Ayrıca umre ve hac için Mekke'ye yolculuk edenlere kimse dokunmazdı.

peygamberlik vazifesini başarıyla tamamladığı, Kâbe'nin bütün Arabistan'da merkezi bir yer olarak ortaya çıkmasıyla belli oluyor. Umre ve hac için Arabistan'ın her tarafından İnsanlar buraya gelip toplanırlardı. Hac ile ilgili kaide ve kurallar cahiliyye döneminde de ve İslâmiyet'in doğuşundan sonra da hemen hemen aynı kaldı. Safa ile Merve arasındaki sa'y (koşu) ve 10 Zilhicce'de Mina'da kurban kesme adeti ilk günkü gibi devam etti. Bunlar şüphesiz Hz. Hâcer'in sa'yi ile Hz. İbrahim'in kurban kesmesini hatırlatan vecibelerdi. Umre ve hac için dört ayın haram ilân edilmesi geleneği de Araplar arasında herhangi bir aksaklığa uğramadan devam eden bir gelenekli. İbrahim'in dininin bazı diğer şiarları da Araplar arasında geniş çapta benimsenerek devam etti. Meselâ, sünnet, cünüplükten sonra banyo, hayvanları kesmek, ölüleri gömmek, nikâh ve boşanma (talak) ve ihdâd (dul kadının yas tutması) evlilik ilişkilerinde oğulları ile anne ve kız kardeşlerin mahrem sayılması, diyet ve kisas ile kesâmet hakkındaki hükümler. Buna ilâveten, bazı Arap âlim ve düşünürleri abdest alırlar ve namaz da kılarlardı. Meselâ Kuss bin Sâ'idet'ul İyâdî. Nitekim, Hz. Ebû Zer Gıfarî de İslam dinini kabul etmesinden üç yıl önce namaz kılmaya başlamıştı. Fakat bu namazın nasıl olduğu henüz bilinmiyor. Araplarda oruç tutma geleneği de vardı. Ayrıca itikâf da ederlerdi. Nitekim, hadislerden birinde Hz. Ömer (r.a.)'in cahiliyye döneminde bir gece itikafa niyet ettiği belirtilmiştir. Bunun dışında, Araplar bazı fiillerin iyi ve hayırlı olduğuna

inanırlardı. Örneğin, misafir ve yolcuyu ağırlamak, fakir dilencilere sadaka vermek ve yardım etmek, zor durumda olanlara merhamet etmek vs. Şayet Hz. İsmail (a.s.)'in peygamberliği, vaaz ve telkinleri son derece başarılı olmasaydı, Arap'ların 2500 yıl cehâlet ve dalâlette yaşamalarına rağmen Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın peygamberliğine kadar çeşitli dinî vecibe ve talimatın, Arabistan'da tatbik edilmeye devam etmesine imkân olamazdı. Her şeyden önemlisi, gerek Hz. İsmail'in talimatı gerekse ona tabi olanların vaaz ve telkinleri sayesinde Hz. Peygamber (a.s.) devrine kadar Araplar arasında Tevhid veya tek Allah'a yakın kavramlar devam etti. Bu noktaya, Kur'ân-ı Kerim'de çeşitli yerlerde değinilmiştir: (Meselâ, Bk. Zuhruf; 87-Ankebut; 61-63, Mü'minûn; 61-63, Yunus; 22-23 ve 31, ve İsrâ; 67).

Ayrıca, Hz. İsmail'in peygamberliğinin tesirlerinden biri, Hz. Peygamber (a.s.)'in dünyaya gelişine kadar Arabistan'da Hunefa olarak bilinen dini bir toplumun bulunmasıdır. Hunefa, çeşitli Arap kabilelerine dağılmışlardı. Bunlar şirke karşı çıkıyor, Tevhid'e bağlılıklarını belirtiyor ve Din-i İbrahim-i tatbik etmek istiyorlardı. Hunefa veya haniflerden bazı ileri gelenler şunlardı:

En-Nâbığat'ul Ca'di: Bu zât, Amir bin Sa'sa'a kabilesindendi. Cahiliyye'de arada sırada İbrahim'in dini ve "haniflik"ten bahsederdi. Oruç tutar, tövbe ve istiğfar ederdi. Cahiliyye dönemine ait şiirlerinde Tevhid ve ölümden sonraki hayat gibi konular işlenmiştir. Ayrıca suç ve ceza, cennet ve

cehennem gibi kavramlara da rastlanıyor. Daha sonra İslâmiyet'i kabul etti. (Bk. el-İsti'ab, C.I, s. 31).

Sırma bin Enes: Bu zât Adiyy bin Neccar kabilesindendi. Cahiliyye'de dervişliğe özenmiş ve dünyadan elini, eteğini çekmişti. Putperestliği terk etmişti. Cünüplükten sonra banyo yapar ve aybaşı olan kadınla cinsi münasebetten kaçınırdı. İçki ve uyuşturucu maddeleri sevmezdi. Önce Hristiyan olmak istedi ama sonradan vazgeçti. Kendi kendine bir mescit yapmıştı ve burada ibadet ederdi. Buraya cünüp olan veya aybaşı olan bir kadını almazdı. İbrahim'in Rabbine ibadet ettiğini ve İbrahim'in dininden olduğunu söylerdi. Şiirlerinden biri şöyledir:

"Hamd olsun, hiçbir ortağı olmayan benim Rabbim olan Allah'a O'nu tanımayan bir şahıs kendi nefesine zulüm eder."

Rasûlullah (a.s.) Medine'ye teşrif buyurduğu zaman Sırma bin Enes hayli yaşlanmıştı. Ama Rasûlullah'ın geldiğini haber alır almaz O'nun yanına gelip İslâmiyet'i kabul etti. (el-İsti'ab, C.I, s. 323, El-İsâbe, CII, s. 179-İbn Hişâm, CII, s. 156).

Amr bin Abese: Bu zât, Beni Süleyym'dendi. İbn Sâd'ın belirttiği gibi, Amr, İslâm'ın doğuşundan önce putperestliği terk etmişti. İmam Ahmed, Amr'ın şu sözlerini nakletmiştir: "Cahiliyye döneminde insanların yanlış yolda olduğunu biliyordum. Ayrıca, putların hiçbir mana taşımadıklarını da anlıyordum". Kendisinin şu sözleri de hadislerde yer almıştır:

"Putlara tapmanın yanlış olduğu sanki kalbime inen bir gerçektir. Bir defasında adamlardan biri benim ne düşündüğümü duyunca Mekke'de de benim gibi düşünen bir adamın bulunduğunu söyledi. Bunun üzerine Mekke'ye geldim. Benim aradığım zât Rasûlullah (a.s.) idi. Kendisiyle görüştüm ve O'nun talimatını öğrendim, sonra peygamberliğine iman ettim". (El-İsti'ab, CU, s. 431).

Zeyd bin Amr bin Nüfeyl: Zeyd bin Amr'ın hikâyesi çok ibret verici ve ilginçtir. Kendisi Hz. Ömer (r.a.)'in amca oğlu olup Hz. Said bin Zeyd'in (Hz. Ömer'in eniştesi ve cennete gidecekleri müjdelenen 10 sahabeden biri) babasıydı. Tevhid akidesine sıkı sıkıya bağlıydı, putperestlikten nefret ederdi ve ölü hayvanların eti ile putlara kurban edilen hayvanların etini haram sayardı. Kız çocuklarının öldürülmesi ve diri diri gömülmesine şiddetle karşı olup böyle bir vak'a olunca kızları kurtarmaya çalışırdı. Yahudilik ile Hıristiyanlığı da, "bizim milletimizin şirki ile bunların şirki arasında herhangi bir fark yoktur" diye reddetmişti. Hz. Ebu Bekr kızı Esmâ, O'nun hakkındaki bir anısını şöyle dile getirmiştir: "Bir defasında Zeyd bin Amr'ın Kâ'be'nin duvarına yaslanarak oturduğunu ve şöyle seslendiğini gördüm, 'Ey Kureyşliler, Allah'a yemin ediyorum, Allah'tan başka biri için kurban edilen bir hayvanın etini yemeyeceğim. Vallahi, benden başka İbrahim'in dini üzerinde olan yoktur". Kendisi şunları derdi: "Ey Allah, sana ibadet edilme yollarından hangisinin en çok senin hoşuna gittiğini bilsem öyle sana ibadet eder, tapardım". Zeyd bin Amr

daha sonra elleri üzerinde secde ederdi. Din-i İbrahim'in aslını bulmak için Suriye'ye seyahat etti, ama bunu orada ne Yahudilerde ne de Hristiyanlarda bulabildi. Sonra ellerini havaya açarak şöyle dedi: "Ya Rab, Sen şahidim ol, ben İbrahim'in dinine bağlıyım". Ne yazık ki, Lahm bölgesinde, Hz. Muhammed (a.s.)'in nübüvvetinden beş yıl önce, bilinmeyen bir kişi tarafından öldürüldü. Zeyd bin Amr'ın amcası ve üvey kardeşi Hattâb^{110[11]}, O'nun atalarının dininden dönmesi üzerine O'nu sürekli olarak rahatsız ediyordu; hatta O'nu Mekke'yi terke mecbur etmişti. Ayrıca Kureyş'in zorbalarını, O'nu şehre sokmamaları için peşine takmıştı. İslâm'ın doğuşundan sonra, bir defasında Hz. Ömer ile Hz. Said bin Zeyd, Rasûlullah (a.s.)'ın, Zeyd bin Amr ile ilgili fikrini sordular ve O'nun için mağfiret duası edip etmeyeceğini öğrenmek istediler. Rasûlullah, "evet" dedi ve şöyle devam etti, "O kıyamet günü tek başına bir ümmet olarak kalkacaktır" (El-İstiab, CU, s. 539- el-İsâbe, C.I, s. 552, İbn Hişâm, el, s. 239-240).

Ancak Arap'ların şirkinin mahiyetini anlamak için hac sırasında hep bir ağızdan ettikleri şu dua (telbiye)'ya dikkat etmeliyiz:

^{110[11]} Aslında Zeydin annesi önce Nüfeyl bin Abdüluzza ile evliydi, ki bundan Hz. Ömer'in babası Hattâb doğdu. Nüfeyl öldükten sonra, oğlu Amr kendi üvey annesi yani Hattab'ın annesiyle evlendi. Bu evlilikten Zeyd doğdu. Böylece Zeyd, Hattâb'ın hem yeğeni hem üvey kardeşi idi. cahiliyyede üvey anne ile evlenmek bir âdetti. Kur'ân-ı Kerim bu âdeti yasakladı. (El-Eğânî, C. III, s. 133).

"Ben hazırım, Benim Allah'ım ben hazırım, ben hazırım, Senin ortağın olanlardan başka bir ortağın yoktur. Sen onun (ortağının) da ve diğer bütün şeylerin de mâlikisin".

Bu dua gösteriyor ki, Arap müşrikleri, çeşitli tanrı ve tanrıçalara inanmalarına rağmen en büyük tanrı olarak Allah'ı da tanıyorlardı. Onlara göre diğer tanrı ve mabudlar Allah'a tabi ve bağlıydılar. Cehâlet ve dalâletin derinliklerine inmesine rağmen tanrılar ve Allah hakkında böyle bir fikir taşımalarının ancak Hz. İsmail'in vaaz ve telkinlerinin bir sonucu olduğu inkâr edilemez.

21.1.8. Hz. İsmail'den Sonra Kâbe'nin İdaresi

Hız. İsmail yaşadığı sürece Kâbe'nin idaresi onun elinde kaldı. Hz. İsmail'den sonra Beytullah'ın mütevellişi (idarecisi) oğlu Nâbit oldu. Ancak Nâbit'in vefatından sonra, Cürhümlüler -ki Hz. Hâcer zamanından beri Mekke'ye yerleşmişlerdi- Kâ'be'nin idaresini ele aldılar. Zira, İsmail'in evlâtları sayıca Cürhümlülerden azdı ve maddi yönden de daha zayıftılar. Cürhümlüler ile beraber Amalıklıları bir kolu olan Katura veya Kaytur kabilesi de bir süre Mekke ve dolayısıyla Kâ'be'nin yönelimini elinde bulundurdu. Mekke'nin yukarı kısmına gelenlerden Cürhümlüler ve aşağı kısmına (Ecyâd'a) gelenlerden Amalikalılar vergi veya harç alırlardı. Fakat Cürhümlüler bir süre sonra Amalikalılarla savaşıarak onları şehri terk etmeye mecbur ettiler. Bundan sonra Cürhümlüler asırlar boyunca Mekke ve Kâ'be'nin rakipsiz

hâkimi oldular. (Mürûc'üz-Zeheb, Mes'udi, CU, s. 50, İbn Hişâm, C.I, s. 118). Fakat zamanla onlar yozlaştılar. O kadar ki, Mekke'nin ve Kâ'be'nin hürmetini zedelemeye başladılar. Kâ'be'ye sadaka veya hediye olarak verilen mal ve mülkû yemeye başladılar. Ziyarete ve hacca gelenleri rahatsız ettiler. İşi o kadar çığırından çıkardılar ki, zina için herhangi bir yer bulamayanlar gidip bu günahı Ka'be'de işlerlerdi. Nitekim, ahlâkî bozukluğun devam ettiği bu dönemde İsâf adlı bir şahıs Naile isimli bir kadınla Kâ'be'nin ortasında zina yaptı. Allahu Teâlâ her ikisini lânetledi ve onlara azab göndererek helâk etti. Bu vak'a bir müddet Mekkeliler için ibret kaynağı olmaya devam etti. Ama ahlâkî değer ve ölçüleri o kadar bozulmuştu ki, bir süre sonra, bu iki günahkâr kişinin putlarını yaptılar, birini Safa'ya, öbürünü de Merve'ye yerleştirerek bunlara ibadet etmeye başladılar. Kâ'be'nin idarecileri ahlâk yönünden işte böylesine alçalmışlardı.

Cürhümlülerin cehalet, dalâlet ve sapıklığı had safhaya varınca Beni Kinâ'dan Beni Bekr bin Abd Menâfi ve Beni Hüzâ'a'dan Gubşân'lılar onlara karşı savaş açtılar ve onları Mekke'den kovdular. Cürhüm'lüler giderken Kâ'be'nin hazinesini zemzeme atarak izini yok ettiler. Hatta zemzem kuyusunu da kapattılar. Daha sonra memleketleri olan Yemen'e gittiler. Cürhümlülerin Mekke'den ayrılmalarından sonra Kâ'be'nin yönetimi Gubşânlıların eline geçti. Gubşânlılar takriben 300-400 yıl Beytullah'ın mütevellileri veya idarecileri olarak kaldılar ve bu süre içinde Allah'ın evi

tam bir puthaneye dönüştü. Kâbe'ye çok sayıda putların yerleştirilmesi işlemi şöyle başladı. Gubşânlıların reisi Amr bin Luhayy serveti, cömertliği ve şan-ü şevketi yüzünden Huzaa kabilesinin taçsız kralı haline gelmişti. Yaptığı her iş ve verdiği her emir aynen uygulanırdı. Çıkardığı her bid'atı da aynı şekilde benimsetirdi. Amr bir defasında Suriye'ye gitti. Oradaki Amalikalıların putlara taptığını gördü ve bu işi çok beğendi. Amr oradan dönerek yanında Hubel adlı bir de put getirdi ve bunu Kâbe'ye yerleştirdi. Zamanla Kâ'be'ye bazı diğer putlar ve heykeller de kondu. Hz. İbrahim, Hz. İsmail ve Hz. Meryem'in putları da yapıp buraya yerleştirildi. Hz. Meryem'in pulunun yerleştirilmesinin amacı herhalde Hıristiyanların dikkatini de buraya celp etmektir. Sahih-i Buhârî'nin kitabü'l-enbiya bölümünde Hz. Abdullah bin Abbas'ın naklettiği hadise göre, Ka'be'de Hz. İbrahim ve Hz. Meryem'in resim ve tabloları da vardı. Başka bir hadise göre, bir resimde Hz. İsmail, Hz. İbrahim ile birlikte ve iki elinde iki terazi ile gösterilmişti. İbn İshâk diyor ki, bahire, sâibe, vesile ve ham gibi bid'atlar de Amr bin Luhayy tarafından icat edilmiş ve daha sonra Kur'ân-ı Kerim (Maide, âyet; 103) tarafından yasaklanmıştı. Fakat İbrahim'in dinine tabi olanlar arasında putperestliği başlatanın Amr olduğunu söylemek yanlış olur. Putperestlik daha önce ve çok yaygın bir şekilde benimsenmiş durumda idi. İbn İshâk'ın dediği gibi, çeşitli amaçlar için Mekke'ye gelenler memleketlerine dönerken buradan birer taş parçası da götürür ve bulundukları yerde

bunlara tapmaya ve etraflarında dönmeye (tavaf etmeye) başlarlardı. (İbn, Hişâm, C.I, s. 79-80).

Kâbe'nin idaresi Kureyşlilerden Kusayy bin Kitab'ın, Gubşânlıların kızıyla evlenmesi üzerine Beni Hüz'aa'dan Kureyş kabilesine geçti. Bunun ayrıntılarını daha sonra vereceğiz.

21.1.9. Hz. İsmail'in Evlâtları

Arap vakânüvisleri ile antropologları ve İncil, Hz. İsmail'in 12 oğlu olduğu konusunda ittifak ediyorlar. Fakat, Cürhümlüler Mekke'ye iyice hakim olunca, İsmail'in evlâtlarından çok azı bu şehirde kaldı ve çoğu ülkenin çeşitli bölgelerine dağılıverdi. Hz. İsmail'in 12 oğlunun hangi istikametlere gittiği veya onlardan hangi kabilelerin doğduğu bilinmiyor. Bu hususta tarihi kaynaklarda herhangi bir kayda rastlanmıyor. Fakat, Arap kaynaklarından sabit olan güvenilir ve doğru bir rivâyete göre Hz. İsmail'in büyük oğlu Nâbit'in evlâtları arasında Adnan adlı bir şahıs vardı. Hz. İsmail ile Adnan arasında geçen kuşakların adedi hakkında ihtilaf vardır ve Adnan'dan önceki şecere maalesef muhafaza edilmemiştir. Urve bin Zübeyr (r.a.)'in ifadesine göre, Hz. İsmail ile Adnan arasındaki aile bağı tam olarak bilen bir kişiye rastlanmadı. İbn Mes'ud ile İbn Abbas ise, Adnan'dan önceki şecereyi bildiklerini iddia edenlerin yalan söylemekte olduğunu belirtmişlerdir. Hz. Ömer şecereye Adnan'dan başlamanın en doğru yol olduğunu söylüyor. İbn Sa'd'ın

"Tabakat" isimli eserinde ve Belâzuri'nin "Ensâb'ul-Eşrâf" isimli kitabında bizzat Hazreti Peygamber efendimizin (a.s.) şu sözlerine yer verilmiştir: "Ma'ad bin Adnan bin Udev'den öteye aile bağlantısını gösterenler yalancıdır". Fakat Adnan'ın ötesindeki şecerenin bilinmeyişi, Adnan'ın, İsmail'in evlâtlarından olmadığı anlamına gelmemelidir. Çünkü, bütün Araplar, Adnan'ın İsmail oğullarından olduğu konusunda birleşiyorlardı. Bütün Arap'ların bu hususta ittifak etmeleri Adnan'ın, İsmail oğullarından olmasının inkâr edilmez bir gerçeğidir. Zira Araplar aile bağlarına ve şecereye büyük önem verirdi ve bir kişinin aile bağını nesilden nesile bilmeden ve bu hususta emin olmadan ittifak etmeleri mümkün değildi.

21.2. HZ. PEYGAMBER'İN ŞECERESİ VE ARAP KABİLELERİYLE OLAN AKRABALIKLARI

Adnan'dan sonraki şecere tam olarak muhafaza edilmiştir ve bu konuda Arap tarihçileri ve antropologları arasında herhangi bir ihtilâf yoktur. Biz burada ilk önce Hz. Rasûl-i Ekrem (a.s.)'in şeceresini vereceğiz. Daha sonra hangi kuşakta hangi Arap kabilelerinin Hz. peygamber ile akraba olduklarını araştıracağız. Hz. Peygamber'in şeceresi şöyledir.

Hiz. Muhammed Rasûlullah (a.s.) bin Abdullah bin Abdulmuttalib bin Hâşim bin Abdi Menaf bin Kusayy bin Kılâb bin Mürre bin Kâ'b bin Lueyy bin Ğâlib bin Fihir bin

Mâlik bin Nadr bin Kinâne bin Huzeyme bin Müdrike bin Elye's^{111[12]} bin Mudar bin Nizar bin Ma'ad bin Adnan.

Şu şeceredeki her kuşağın büyüğünden çıkan ve böylece Hz. Peygamber ile akrabalıkları doğan kabilelerin adları şunlardır:

Adnan'dan, oğlu Akk'ın, Yemen'e gidip yerleşen evlâtları. Bunlar Hz. Ebu Musa Eş'arî'nin ait olduğu kabilesiyle evlilik ilişkileri kurmuşlardı.

Ma'ad'dan, Kudâ'a ve lyâd kabileleri

Nizâr'dan, Enmar (Has'am ve Becile) kabilesi ve Rebia'nın bütün kabileleri (ki bunlar arasında Beni Bekr bin Vâil, Tağlib ve Cedile yer alıyorlar), Abdul Kays, Aneze ve Nemir bin Kâsit kabileleri.

Mudâr'dan, Kays'ın bütün kabileleri (Süleym, Mazin, Fezâre, Abs, Eşca', Mürre, Zübyan, Gatafan, Ukayl, Kuşeyr, Cüşem, Sakif, Bâhile, Beni Sa'd bin Bekr ve Beni Hevâzin'in tümü vs.) Hz. Peygamber'in dadısı Halime, Beni Sa'd bin Bekr'e bağlıydı.

Elye's'den, Beni Temim, Beni Dabbe, Müzeyne, Hüzâ'a, Eslem, Ukl ve Teym kabileleri.

Müdrike'den, Hüzeyl kabilesi, Hz. Abdullah bin Mes'ud işte bu kabileye mensuptu.

^{111[12]} Bazı yazarlar bunu İlyas olarak yazmışlardır. Ancak Süheylî, bundan doğru yazılışının Elye's olduğunu belinin iştir. Belâzurî de bunu aynı şekilde yazmıştır.

Huzeyme'den, Beni Esed, Kare, Beni el-Hûn'un tümü.

Kinâne'den, Beni Abd-i Menaf (ki bunlar arasında Beni Bekr ve Beni Damre de yer alıyor), Beni Melkân veya Milkân ve Beni Hudâl vs. Beni Fıraş ile Beni Fukaym de Kinâne'nin evlâtlarındandı. Hz. Ebû Zer'in kabilesi Gıfar, Beni Melkân'a mensuptu.

21.2.1. Kureyş

Ulema ve tarihçilerin bir grubu, En-Nadr bin Kinâne'nin lakabının Kureyş olduğuna inanıyor. Ama bazı diğer ulema ve tetkikçiler, Kureyş'in En-Nadr'ın torunu ve Mâlik bin Nadr'ın oğlu Fihri'nin lakâbı olduğunu belirtiyorlar. Bu âlimlere göre ancak Fihri'nin evlâtları Kureyş'li sayılabilirler^{112[13]}.

Şimdi Hz. Peygamber (a.s.)'in şeceresine tekrar dönelim ve bu defa hangi kuşakta Kureyş'in hangi ailesiyle akrabalığı olduğuna bir göz atalım:

Fihri'den, Beni Muharib ve Beni el-Hâris aileleri çıktı. Hz. Ebû Ubeyde bin El-Cerrah, Beni Haris'in bir koluna mensuptu.

^{112[13]} Kureyş kelimesinin değişik manaları vardır. Biri, dağılıp toparlanmak demektir. Ama bu mânâya göre Kureyş ancak Kusayy bin Kilab'ın lâkabı olabilir. Zira O'nun zamanında Kureyş'in bütün üyeleri Mekke'de toplanmışlardı. Kelimenin ikinci manası geçim ve ticarettir. Bilindiği gibi Kureyşlilerin mesleği ticaretti. Kelimenin üçüncü mânâsı "teftiş"tir. Bu anlamda bu kelime ancak En-Nadr bin Kinâne'ye uygun düşüyor. Zira rivâyetlere göre Nadr fakir ve muhtaçlara yardım eder onların durumunu incelerdi. Kureyş'in bir başka anlamı da, her şeyi yiyen bir deniz hayvanıdır. Bir deyimde göre, Nadr bin Kinâne kabilesine mensup Kureyş bin Bedr adlı bir şahıs kendi adamlarına katır ve erzak temin ederdi. Kureyş bin Bedr bu işi kafillesiyle dolaşırken yapardı. O'nun için bazı kimseler onu görünce, "Kureyş kafillesi geldi" derlerdi, bu çeşitli anlam ve rivâyetlere rağmen "Kureyş'in genellikle Fihri'nin evlâtlarının adı olduğuna inanılıyor.

Ğâlib bin Fihri'den, Beni Teym'ul Edrem ailesi doğdu.

Lueyy bin Ğâlib'den, Beni Amir kabilesi başladı. Bu kabilenin dalından Hz. Fatma bint-i Zâide doğmuştu ki, Ümmü'l-Mü'minin Hz. Hatice (r.a.)'nin annesiydi. Aynı kabilenin bir başka koluna Süheyl bin Amr bağlıydı. Bu zât küfür ve dalâlet üzerinde iken Hudeybiye Antlaşmasının hazırlanma işini yapmış ve oğlu Ebu Cendel'e zulüm ve işkence yapmıştı. Fakat Mekke'nin fethinden sonra müslüman oldu ve Hz. Peygamber (a.s.)'in ölümünden sonra Mekke'de irtidâd ve bid'at yayılmaya başlayınca buna şiddetle karşı koydu. Aynı ailenin bir başka dalından Ümmü'l-Mü'minin Hz. Sevde (r.a.) doğmuştu.

Kâ'b^{113[14]} bin Lueyy'den, Beni Adiyy, Beni Cuman ve Beni Şehm aileleri başladı. Hz. Ömer, Adiyy ailesine mensuptu. Hz. Osman bin Ma'zun, Beni Cumah'dandı ve Hz. Amr bin As ise Beni Şehm ailesinin bir ferdiydi.

Mürre bin Ka'b'dan Beni Teym ve Beni Mahzûm aileleri başladı. Hz. Ebu Bekr Sıddık Beni Teym'dendi. Hz. Talha da aynı aileye mensuptu. Ümmü'l-Mü'minin Hz. Ümmü Seleme ve ilk kocasının kabilesi Beni Mahzûm'du ve aynı kabileden Ebu Cehl doğmuştu. Hz. Ömer'in annesi Hanteme binli Hişâm da aynı sülâledendi ve bu akrabalık yüzünden Ebu Cehl, İbn

^{113[14]} Kâ'b Arabistan'ın çok heybetli ve nüfuzlu kabile reislerinden biriydi. Ebrehe'nin Mekke'ye saldırmasından önce Arap'lar günlerin hesabını Kâ'b'ın ölüm tarihine dayanarak çıkarırlardı. Kâ'b cuma günü halka güzel ahlâk konusunda telkinlerde bulunurdu (Fethul Bâri, İbn Kesir, Belâzurî).

Hişâm'ın dayısı olurdu. Hazreti Peygamber (a.s.)'in vaaz ve telkinlerinin ilk yıllarında, evi bir tebliğ merkezi olarak kullanılan Hz. Erkam da Mahzûm'luydu. Aynı kabilenin bir kolunda Hz. Halid bin Velid doğdu. Rasûlullah (a.s.)'ın öz babaannesi Fatma bint-i Amr da Mahzûm sülalesine bağlıydı. Hz. Peygamber'in (a.s.) babası ve amcaları Ebû Tâlib bu hâtûndan doğmuşlardı.

Kilâb bin Mürre'den Beni Zühre doğdu. Rasûlullah (a.s.)'ın annesi Amine, Hz. Sa'd bin Ebi Vakkâs ve Hz. Abdurrahman bin Avf Beni Zühre'ye bağlıydılar. Hz. Hamza'nın annesi Hâle binti Uheyb de aynı aileden gelip Hz. Amine'nin amca kızıydı.

Kusayy bin Kılâb'dan Beni Abdü'l-Uzza, Beni Abdü'd-Dâr ve Beni Abd bin Kusayy (veya Abd Kusayy) aileleri doğdu. Ümmü'l-Mü'minin Hz. Hatice, Hz. Zübeyr bin el-Avvam, Varaka bin Nevfel ve Hz. Hakîm bin Hizam (Hz. Hatice'nin yeğeni) hepsi Abdü'l-Uzza sülâlesinden geliyorlardı. Hazreti Peygamber (a.s.)'in anneannesi Berre, Abdü'd-dâr ailesine bağlıydı ve aynı ailenin bir kolundan Hz. Mus'ab bin Umeyr de geliyordu.

Abdi Menaf bin Kusayy'dan Beni Abdul-Müttalib, Beni Abdi Şems ve Beni Nevfel çıktılar. Ümeyye hanedanının hepsi Şems'in evlâtlarıydılar. Aynı kabilenin bir kolundan meşhur İslâm düşmanı Ukbe bin Ebi Muayt da doğmuştu. Bunun ikinci kolundan Ümmi Cemil (Ebu Leheb'in karısı

Hammâlet'ul-Hatab) Ebu Süfyân ve kızı Ümmü'l-mü'minin Hz. Ümmü Habibe geliyorlardı. Üçüncü kolundan Hz. Osman bin Affan geliyordu. Dördüncü kola Mervan'ın babası Hakem bağlıydı. Abdi Şems sülalesinin diğer meşhur İslam düşmanları Utbe ile Şeybe idiler. Utbe'nin kızı Hind (Ebu Süfyan'ın karısı) ve oğlu Hz. Huzeyfe idiler. Beni Nev-fel'in ileri gelen kişileri arasında Hz. Cübeyr bin Mut'im yer alıyordu. Beni Muttalib ise, Hz. Peygamber (a.s.)'in doğuşundan önce de, kederde kıvançta Beni Hâşim'den yardımlarını esirgememiş bir aile idi. Hz. Muhammed (a.s.), peygamber olunca da bu aile Beni Hâşim ile birlikte Rasûlullah'ı ve müslümanları korumak ve desteklemek için elinden gelen çabayı harcadı. Muttalib'e yakışıklılığı yüzünden "kamer" (ay parçası) denilirdi.

Hâşim bin Abdi Menaf tan Beni Hâşim'in tümü doğdu. Hâşim'in bir karısı Beni Kudâ'a'dandı. Nadle bin Hâşim ve Şifâ binti Hâşim bunun batınından doğdular. Hâşim'in ikinci karısı Mâzin'den Halide binti Hâşim ve Da'ife binti Hâşim dünyaya geldiler. Üçüncü karısı Hüzâ'adan Esed bin Hâşim dünyaya geldi. Dördüncü karısı Hind binti Amr bin Sa'lebe Hazrecliydi ki Hayye adlı bir kız ve Ebû Sayfî adlı bir erkek çocuk dünyaya gelirdi. Beşinci eşi Medine'nin Hazrec kabilesine bağlı Beni Neccar ailesinin kızı olan Selmâ binti Amr idi. Abdulmuttalib ile kız kardeşi Rukayye'nin anneleri işte bu hanımdı. Böylece, Hazreti Peygamber efendimizin akrabılığı önceden Medinelilere kadar uzanmıştı.

Abdulmuttalib'den, Abdulmuttalib ailesinin hepsi meydana geldi. Abdulmuttalib'in bir zevcesi Fatma binti Amr bin Âiz, Beni Mahzûm'dan geliyordu. Bu hâtûndan Hz. Muhammed (a.s.)'in babası Abdullah, iki amcası Ebu Tâlib ve Zübeyr ile beş teyzesi Berre, Ümmül Hakim-ul Beyda, Âtike, Umeyme ve Ervâ doğdular. Hz. Ebû Seleme ile Ebû Sebre, Berre'nin çocuklarıydılar. Ümmül Hakîm ul-Beydâ, Hz. Osman (r.a.)'in anne-annesiydi. Umeyme, Hz. Abdullah bin Cahş ve Ümmül Mü'minin Hz. Zeyneb'in annesiydi. Âtike'nin oğulları ise Zübeyr bin Ebî Ümeyye ve Abdullah bin Ebî Ümeyye idiler. Hz. Abdulmuttalib'in ikinci eşi Hâle bint-i Uheyb, Beni Zühre'den geliyordu ve Hz. Peygamber (a.s.)'in annesi Amine'nin amca kızıydı. Bu hatundan Hz. Peygamber (a.s.)'in üç amcası, Hz. Hamza, Mukavvim ve Hacl doğdular. Hz. Peygamber (a.s.)'in teyzesi Safiyye de aynı hanımdan doğmuştu, ki oğlu Hz. Zübeyr bin el-Avvam'dı. Hz. Zübeyr'in babası Avvam bin Huveylid, Hz. Hatice'nin kardeşiydi. Abdulmuttalib'in üçüncü eşi Nüteyle bint-i Cenâb, Benî En-Nemr bin Kâsıt'tan geliyordu. Bu hatundan Hz. Abbâs ve Dırar doğdular. Dördüncü eşi Semra binti Cündüb, Benî Bekr bin Hcvâzin'e bağlıydı, ki kendisinden Hâris bin Abdulmuttalib doğdu. Bir başka karısı Lübünâ bint-i Hâcire idi ki, Benî Hüzâ'a'ya bağlı idi ve ondan Ebû Leheb doğdu.

Rasûlullah (a.s.)'in bu şeceresi ve Arabistan'ın birçok kabilesiyle yakın akrabalığını gösteren yukarıdaki tabloya baktığımızda şu noktalar derhal gözümüze çarpar.

Dünya'nın hiçbir peygamberi ve hiçbir din kurucusu veya liderinin şeceresi ve geçmişi böylesine derinliğine araştırılıp muhafaza edilmemiştir. Hz. Peygamber (a.s.)'in şeceresi ve ailesi hakkında son derece dikkat ve titizlikle toplanan bunca geniş, muteber ve güvenilir bilgilerle, onun özü, ırkı, ailesi, çevresi ve akrabaları bütün çıplaklığıyla karşımıza çıkıyor. Yani Hz. Peygamber (a.s.) geçmişi en iyi bilinen ve didik didik edilen tarihi ve dini bir şahsiyet olarak ortaya çıkıyor.

İkincisi, Hazreti Peygamber (a.s.)'den başka bir dinî veya dünyevi liderin köklerinin kendi millet ve toplumunda bu kadar derinliğine indiğine dair bu kadar etraflıca bilgi edinmek mümkün değildir. Görüldüğü gibi, Arap'lar için Hz. Muhammed (a.s.)'in adı, sanı ve sülâlesi bilinmeyen bir şey değildi. Aksine, ülkenin bir ucundan öbür ucuna kadar yayılmış olan yüzlerce kabile ve gruplar Hz. Peygamber (a.s.)'in hangi aileye mensup olduğunu ve bu aile ile kendilerinin ne gibi akrabalıklarım olduğunu çok iyi biliyorlardı.

Üçüncüsü, Mekke ve etrafında oturmakta olan, Kureys kabilesine bağlı ne kadar aile varsa onlarla Hz. Muhammed (a.s.)'in bir akrabalığı vardı. Nitekim, Buhârî'den Hz. Abdullah bin Abbas'ın şu sözlerine rastlanıyor:

"Kureys'in her ailesiyle Hz. Peygamber (a.s.)'in şöyle veya böyle akrabalığı vardı."

21.2.1.1. Kureyşlilerin Mekke'de Toplanarak Kâbe'nin İdaresini Ele Almaları

Daha önce işaret ettiğimiz gibi, Cürhüm kabilesi Mekke'ye hâkim olduktan sonra İsmail oğulları Arabistan'ın çeşitli bölgelerine dağılmışlardı. Aynı durum, Benî Hüzâ'a'nın bir kolu olan Ğubşânlıların Kâbe'nin idaresini ellerinde bulundurdıkları sırada da devam etti. İsmail oğullarının diğer kolları gibi, Kureyşliler de Beni Kinâne'nin yerleşim bölgelerine dağılmış durumda idiler ve çok az bölümü Mekke'de oturuyordu. Tahminen M.S. 400'de^{114[15]} Kusayy bin Kilâb bu duruma son verdi ve bundan böyle Kureyşliler gerek Mekke'ye gerekse Beytullah'a hâkim oldular.

Bu olay şöyle özetlenebilir. Kusayy'ın babası Kilâb bin Mürre öldükten sonra annesi Fatma binti Sa'd ki, Ezd'i Şenev'e kabilesine bağlıydı. Benî Kudâa'nın bir ferdi olan Rabia bin Harâm ile evlenip Suriye'ye gitti ve orada ikinci kocasından Rizâh bin Rabîa isminde bir erkek çocuk doğurdu. Kusayy genç bir delikanlı olunca Beni Kudâ'a'nın bir ferdiyle kavga ettiği sırada o şahıs kendisine şöyle bir lâf attı: "Sen bizde yetişip bize kafa tutuyorsun. Sen burada ne arıyorsun, git kendi adamlarına". Bunun üzerine Kusayy, annesine "ben

^{114[15]} İbn Kesir'in rivâyetine göre Kâ'b bin Lueyy (Kusayy'ın büyük babasının ölümü ile Rasûlullah (a.s.)'ın peygamberliği arasında 580 yıllık bir ara var. Bu bakımdan Ğâlib bin Fihr, Hz. İsa (a.s.)'nın çağdaşı olabilir. İbn Kesir, Süheyli ve diğer imamlara dayanarak, Ma'ad bin Adnan'ın Buhtûn Nasr'ın Kudûs'ü yerle bir etliği dönemde yaşadığını yazmıştır. Bilindiği gibi, bu olay MÖ. 587'de meydana gelmişti. Belazuri, Ma'ad bin Adnan'ı Buht-un Nasr'ın çağdaşı olarak belirtmiştir.

kimim?" diye sordu. Annesi de kendisinin Kitab'ın oğlu ve Kureyş kabilesinin bir ferdi olduğunu söyledi. Ayrıca, Kureyşlilerin Beyt-ul Haram'ın yanında ve Mekke şehrinin çevresinde oturduklarını açıkladı. Kusayy bunun üzerine kendi adamlarına gitmeye karar verdi. Nitekim, hac mevsiminde Benî Kudâ'a'nın kâfilesıyla birlikte Mekke'ye vardı ve oraya önceden yerleşmiş olan ve Kitab'ın vefatına kadar genç yaşta olan öz kardeşi Zühre'ye misafir oldu. Zühre, o sırada Mekke hâkimi ve Kâ'be'nin idaresinin Kusayy'a geçişiyle ilgili rivayetlerde bazı ihtilâflar vardır. Bir rivayete Huleyl, ölümünden sonra yerine Kusayy'ın geçeceğini vasiyet etmişti. Başka bir rivayete göre, Hulcyl'in mütevellisi olan Hüleyl bin Hubşiyye Hüzal'ın kızı Hübba'yı kardeşi Kusayy için istedi. Huleyl, Kusayy'ın asaleti ve etkileyici şahsiyetini görüp bu teklifi memnuniyetle kabul etti. Bundan sonra, Mekke'nin hakimiyeti ve Kâ'be'nin ölümünden sonra Kusayy herkesten çok kendisinin Mekke'nin hakimiyetine ve Kâ'be'nin idaresine lâyık olduğunu iddia etti ve Beni Hüzâ'a ile Beni bekr bu iddiasını kabul etmeyince Kusayy yardımına üvey kardeşi Rizâh ve Benî Kinâne ile Kudâ'a'yı çağırdı. Kusayy ayrıca Mekke'nin etrafındaki Kureyşlileri de bir bayrak altında toplayarak düşmanlarıyla mücadele etti ve savaşarak Beni Hüzâ'a ile Beni Bekr'i Mekke'den kovdu. Daha sonra taraflar, aralarında çıkan ihtilâf ile ilgili karar vermek üzere Ya'mur bin Avfı (ki kendisi Beni Abd-i Menat bin Kinane'dendi) hakem seçtiler. Ya'mur, Kusayy'ın ve ailesinin kesinlikle İsmail

oğullarından oldukları için Kâ'be'nin idaresini Hüzâ'a'lılardan daha çok hak ettiklerine karar verdi ve herkes bu kararı kabul etti.

Kusayy, Hüzâ'a ile olan kavgasını hallettikten sonra Beni El-Ğavs bin Mürr'ün işini bitirmeye çalıştı. Sûfe olarak bilinen Benî El-Ğavs, Cürhüm ve Huzâ'alıların zamanından beri hac mevsiminde Arafat ve Mina'da sahip oldukları bazı imtiyazlar yüzünden keyfi hareket ederlerdi. Hac farızası edâ edilirken her konuda öncelik bunlara tanınırdı ve bunların izin vermediği yerlere diğer hacı adayları gidemiyorlardı. Kusayy, Beni El-Ğavs bin Mürr'ün bu keyfi hareket ve imtiyazlarını ortadan kaldırmak amacıyla hac sırasında kendileriyle silahlı çarpışmaya girişti ve onları yenerek sahip oldukları mevkiye son verdi. (Tafsîlât için Bk: İbn Hişâm).

Böylece, Kusayy hem Mekke'nin hem de Kâ'be'nin yönetimini ele geçirdikten sonra Kureyş olarak bilinen Fihri'n bütün evlâtlarını Arabistan'ın muhtelif bölgelerinden getirterek Mekke'ye yerleştirdi. Kusayy bütün Mekke şehrini Kureyşliler arasında taksim etti ve her mahallesine birer aileyi iskân etti^{115[16]}. Bu sebepten dolayıdır ki, Kureyşliler kendisine

^{115[16]} Kusayy, Kâ'be'nin çevresinde ve iki tarafın dağlık bölgelerinde Beni Kâ'b bin Lueyy'in muhtelif ailelerini yerleştirdi. Bunlar arasında şu kabileler yer alıyordu: Benî Adiyy, Benî Cumah, Benî Şehm, Benî Teym, Benî Mahzûm, Benî Zühre, Benî Abdül Uzza, Benî Abd ud Dâr, Benî El-Muttalib, Benî Hâşim, Benî Abd-i Şems ve Benî Nevfel. Bunlara "Kureyş-el Bitâh", yani Mekke'nin içinde oturanlar, denilirdi.

Fihri'n evlâtları, yani Benî Muharib, Benî el-Hâris, Benî Teym ul F.drem, Benî Âmir bin Lueyy ise "Kureyş uz Zevahir" (yani Mekke'nin dışındaki Kureyş) olarak bilinirlerdi.

"Mücemmi" (Toplayan kişi) lakabını verdiler. Nitekim Huzâfe bin Gânim Adevî adlı bir şair'in bir beyti şöyledir:

"Senin baban Toplayan (Mücemmi) Kusayy idi Allah O'nun vasıtasıyla Fihri'nin kabilelerini topladı."

21.2.1.2. Mekke'nin Yönetimi ve Hac İle İlgili Çalışmalar

Kusayy'ın bu değerli hizmet ve çalışmaları sebebiyle bütün Kureyş kabileleri kendisini reis ve lider olarak kabul ettiler. Kusayy her konuda Kureyşliler ile Arap'ların lideri, imamı ve akıl hocası oldu. Genç bir kıza etek giydirme merasimi yapıldığı zaman Kusayy'ın evi seçilirdi. Bir nikâh kıyıldığı zaman Kusayy'ın evinden daha iyi bir yer yoktu. Önemli bir meseleyi konuşmak için yine Kusayy'ın evi bir karargâh olarak seçilirdi. Bir kabile ile savaşa gidilmeden önce de bütün kabile ve aile reisleri yine Kusayy'ın evinde toplanırlardı. Bu sebeple, Kusayy'ın evine "Dâr ün Nedve" denir ve bir kapısı Kâ'be'ye açılırdı. Savaş sırasında Kusayy'ın evlâtlarından biri bayraktar olurdu. Bayraktarın adı Arapçada "el-Livâ" idi. hac ile ilgili bütün vazifeler ve çalışmaları yine Kusayy yapardı. Bu hizmetlerden biri, hacılara su içirmek, diğeri de yemek yedirmektir. Yemek, içmek ile ilgili masrafların karşılanması için bütün Kureyş aileleri para toplayıp Kusayy veya O'nun temsilcisine verirlerdi. Hac devam ettiği sürece kendi yeme ve içme meselelerini halledemeyen hacıların masrafları bu paradan karşılanırdı. Kusayy ve evlâtları Kâ'be'nin anahtarını da kendilerinde bulundururlardı.

Kâ'be'nin kapısını açıp kapama görevini onlardan başkası yapamazdı.

Kusayy yaşadığı sürece Mekke'nin bütün yönetimini kendi elinde bulundururdu. Ölüme yaklaştığı zaman, oğlu Abd-i Menâfin ününün bütün Arabistan'a yayıldığını ve herkesin onun kişiliği ve kabiliyetinden söz etmeye başladığını görünce Mekke'nin yönetimini ve Hac ile ilgili bütün hizmet ve vazifeleri ikinci oğlu Abd-üd-Dâr'a devreni. Kusayy'ın vefatından sonra bir müddet Mekke ve Kâ'be'nin idaresiyle ilgili kararma saygı gösterildi, fakai daha sonra evlâtları idareye ortak olmak için birbirine girdiler. Kureyşlilerin çoğu iki kampa bölündü. Bir kısmı Benî Abd-üd Dâr'ın diğer bir kısmı da Beni Abd-i Menâfin yanında yer aldı.^{116[17]}Bir çatışmanın çıkması an meselesi idi. Fakat son anda anlaşmaya varıldı ve Kureyşliler bir iç savaştan kurtuldular. Varılan anlaşmaya göre Beni Abd-üd Dâr'a üç görev verildi. Kâbe'nin anahtarını bulundurmak, savaşa bayraktarlık yapmak ve Abd-üd Dâr'ın evini toplantı ve müzakere yeri olarak kullanmak. Beni Abd-i Menâfa ise hac mevsiminde hacıların yemek içmek gibi ihtiyaçlarını karşılamak vazifesi verildi. Beni Abd-i Menaf ara-

^{116[17]} Benî Abd-i Menaf tan yana olanlar arasında Benî Esed bin Abdül Uzza, Benî Zühre bin Kilâb, Benî Teym bin Mürre ve Benî el-Hâris bin Fihr vardı. Bunların lideri Abd-i Şems'di. Abd-üd Darın yanında yer alan Kureyşliler ise şunlardı: Benî Mahzûm, Benî Şehm, Benî Cuman ve Benî Adıyy bunların lideri Amir bin Hâşimdi. Benî Âmir bin Lueyy ile Benî Muharib bin Fihr bu kavgada tarafsız kaldılar.

larında müzakere ve istişare yaptıktan sonra kendilerine verilen her iki vazifeyi Hâşim'e devrettiler.^{117[18]}

21.2.1.3. Hâşim

Hâşim'in asıl ismi Amr idi. Hâşim ise lakâbı idi. Bu lakabın verilmesinin sebebi şu idi: Mekke'de bir defasında şiddetli bir kuraklık ve kıtlık başgösterdi. Hâşim, ailesi ve yakınlarının açlığını gidermek üzere Suriye'den hububat getirtip ekmekler yaptırdı ve birçok deveyi kesip etli yemek pişirtti. Bu yemeğe ekmek parça ve kırıntılarını karıştırarak adamlara dağıttı. "Heşm" Arapçada kırmak ve ezmek anlamına gelir. Amr ekmekleri parçalayıp kırıntılarını yemeğe karıştırdığı için kendisine "Hâşim" lakâbı verildi. Hacılar yedirme, içirme görevi kendisine verildikten sonra Hâşim, Hac mevsimi yaklaştığı zaman Kureyşlileri toplayarak şunları söylemeyi âdet edinmişti. "Bu İnsanlar Allah'ın evini ziyarete gelmişlerdir. Bunlar Allah'ın misafiridirler. En çok dikkat edilmesi ve ağırlanması gereken kişiler tabii ki Allah'ın misafirleridir. Cenâb-ı Allah size bazı imtiyazlar tanımış ve size şerefli bir görev vermiştir. Allah sizi öyle korumuştur ki, bir komşu bunu yapamaz. Bu sebeple, çok uzak yerlerden, zayıflamış ve halsiz olmuş dişi develerin sırtında yorgun, perişan

^{117[18]} Hz, Peygamber (a.s.)'in Mekke'yi fethetmesine kadar bu görevler aynen bu şekilde devam etti. Mekke Fethinden sonra Hz. Peygamber, Kâ'be'nin anahtarının bulundurulması ile hacılara su verilmesinin dışındaki bütün görevleri iptal etti. Kâ'be'nin anahtarını bulundurma vazifesi bugün dahi Benî Abd-ud Darın bir kolu olan Şeybe bin Osman'ın elinde bulunuyor. Su verme vazifesi ise Abbas bin Abdulmuttalib'in eline geçtikten sonra uzun bir müddet Benî Abbas'ta kaldı la ki ilk Abbasi halifesi bu vazifeden kendisi feragat edene kadar.

ve tozlarla dolu bir şekilde gelen O'nun misafir ve ziyaretçilerini ağırlamak konusunda hiçbir şey esirgemeyin. Bu zavallı insanların elbiseleri kirlenmiş, saçları kirlenmiş ve erzakları bitmiştir. Onun için onlara yemek verin, su içirin." Bu çağrı üzerine Kureyş'in bütün kabile ve ailelerinden para ve yiyecek gönderilir ve bunlara en büyük payı Hâşim katardı. Daha sonra, zemzem kuyusu Cürhümlüler tarafından kapatıldığı için Mekke'nin diğer kuyularından su toplanır ve hacılara dağıtılırdı. Yemekler pişirilir ve ekmek parçaları ete katılırdı. Ekmek süte de karıştırılır ve lapa haline getirilirdi. Hacılara hurma ve bazı diğer yiyecekler de verilirdi. Hacılar Mina'dan dönünceye kadar bu şekilde ağırlanırlardı. Bu sebeplerden dolayı, Hâşim bütün Arap kabilelerinin sevgilisi haline geldi.

21.2.1.4. Kureyşlilerin Ticaretle Uğraşması ve Refahları

Kureyş sûresinde, Allah'ın bir rahmeti ve inayeti olarak yaz ve kış mevsiminde yapılan seyahat olarak belirtilen Kureyşlilerin ticaretini ilk önce başlatan Hâşim'di. Arap'ların dünya ticaretine katılma fikri ilk önce Hâşim'in kafasında doğmuştu. Hâşim üç kardeşi Abd-i Şems, Muttalib ve Nevfel'i toplayarak Doğu ülkeleri ile Suriye ve Mısır arasında Arabistan üzerinden yapılan ticarete katılma yollarını aradı. Hâşim ayrıca iç piyasanın ihtiyaçlarına göre iç ticarete önem vermeye çalıştı ve uluslararası ticaret yolundan geçecek olan ticaret kabilelerinin Arap'ların ihtiyaç duydukları malları satma geleneğini de başlattı. Böylece Arabistan'ın iç kısımla-

rından ve Mekke'den birçok tüccar halkın ihtiyaç duyduğu malları da satmaya başladılar. O sıralarda İran'da işbaşında bulunan Sasanî hanedanı beynelmilel ticarete tamamıyla hâkimdi. İranlıların ellerinde bulundurdıkları ana ticaret yolu Doğu ülkelerinden başlayarak kuzey bölge ve Basra Körfezinden geçiyor ve Roma ve Bizans İmparatorluklarına kadar uzanıyordu. Bu ticaret, özellikle Arabistan'ın güneyinde Kızıldeniz kıyıları boyunca zenginlik, refah ve saadet yollarını açmıştı.

Arabistan'ın diğer ticari kabilelerine nisbetle Kureyşliler her tarafta saygıyla karşılanıyor ve ilgi görüyorlardı. Bunun sebebi, Kâ'be'ye ve hacılara hizmet etmeleri idi. Bilindiği gibi, Hac mevsiminde Kureyşliler hacıların yeme, içme ve kalmaları için cömertçe hareket ediyor ve rahat etmeleri için ellerinden gelen çabayı harcıyorlardı. Kâ'be'yi mütevellileri olmaları bakımından da ayrı bir saygı ve itibar kazanmışlardı. Bu bakımdan Arabistan ahalisi kendilerine oldukça minnettar ve şükran borçluydular ve ticaret kabileleri nereden geçerse geçsin kendilerine her türlü kolaylık göstermeye amade oluyorlardı. Arap tüccarları arasında sadece Kureyşliler korkusuzca ve kaygısızca yolculuk edebiliyorlardı. Yolda kendilerine saldırı yapılacağından veya soyulacaklarından korkmuyorlardı. Kureyşlilerden, geçtikleri yollarda diğer kabilelere oranla çok az miktarda vergi veya gümrük alınırdı. Hâşim bütün bu faktörleri göz önünde bulundurarak ticaret işine el atmaya karar verdi ve buna üç kardeşini de ortak

yaptı. Hâşim plânını gerçekleştirmek amacıyla adım adım ilerledi. Ticari konularda Hâşim Suriye'nin Gassanlı hâkiminden, Abd-i Şems Habeş kralından, Muttalib Yemenli emirlerden ve Nevfel Irak ve İran yöneticilerinden bir takım imtiyazlar elde etmeyi başardılar.^{118[19]} Bu şekilde, Kureyş'in ticareti kısa bir zamanda bir hayli gelişti ve dört kardeşe "tüccarlar" lakâbı verildi. Ayrıca, çevredeki kabile ve komşu ülkeler ile kurdukları iyi ilişkiler sebebiyle de kendilerine "Eshâb-ul İylâf" ünvanı da verildi. Bu deyimın lûgat manası "sevgi yaratanlar"dır, ama ıstılah olarak yollardan geçerken dostane münasebetler sayesinde ticaret kabilelerinin barış ve huzur içinde geçmelerini temin etmişlerdi.

Ticaret yüzünden Kureyşliler Suriye, Mısır, İran, Irak, Yemen, Habeşistan ve diğer ülkelerle ticari, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler kurma fırsatını buldular. Kureyşliler ve dolayısıyla Araplar, çeşitli ülkelerin kültür ve medeniyetini kendi gözleriyle görme ve bilme imkânına sahip oldular. Tabii ki bu temaslar sayesinde akıl, kültür ve zekâ ile tecrübe seviyesi bakımından Kureyşliler diğer bütün Arap'ları geçtiler. Servet ve refah bakımından da üstün hale geldiler. Mekke de Arabistan'ın en mühim ticaret ve kültür merkezi durumuna geldi. Kureyşlilerin beynelmilel münasebetleri sırasında kültür

^{118[19]} Taberî'de verilen bilgilere göre Hâşim, Bizanslılar ile Suriye ve Gassanî; hâkimlerden, Abdi Şems, Habeş kralı Necâşiden, Nevfel, İranlı imparatorlardan, Muttalib, Himyerli hâkimlerden ticarî imtiyazlar ve yolculuk sırasında emniyetlerinin teminat altına alınmalarına dair tezkereler aldılar. İbn Sa'd'a göre, Hâşim Bizanslılar tarafından iyi tanınırdı ve işleriyle ilgili olarak Angora (Ankara)'ya kadar gidip gelirdi.

alanında elde ettikleri önemli bir kazanç da Irak'dan ilerde Kur'ân-ı Kerim için kullanılacak Arapça yazısını öğrenmeleri oldu. Kureyşliler arasında okuma yazma bilenlerin oranı diğer kabilelere nisbetle daha fazlaydı. Bu sebepten dolaydır ki, Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.) "Kureyşliler, halkın lideridirler" dedi. (Bk: Müsned-i Ahmed, Amr bin el As'ın hadisleri) Hazreti Ali'nin rivâyet ettiği bir hadise göre de Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdular. "Arapların liderliği önce Himyerlilerde idi. Daha sonra, Allahu Teâlâ bu liderliği onlardan alıp Kureyş'lilere verdi."

Kureyşliler maddi kalkınma ve refahın en iyi dönemini yaşarken, Habeşli vali Ebrehe Mekke'ye yürüdü. Eğer Ebrehe Mekke'yi fethedip Kâ'be'yi yıkmaya muvaffak olsaydı yalnızca Kureyşlilerin iktidar ve ikbâli değil, Beytullah'ın dinî nüfuzu ve hürmeti de ortadan kalkmış olacaktı. Cahiliyye dönemi Araplarının, Kâ'be'nin Allah'ın evi olduğuna dair inançları büsbütün yok olacaktı. Habeşlilerin Mekke'ye kadar uzanmalarından sonra Bizanslılar da Kureyşliler ile Arap'ların ellerinde bulunan Mekke ile Suriye arasındaki ticaret yolunu ele geçirmeye çalışacaklardı. Neticede, Kureyşliler Kusayy bin Kitab'tan önceki zayıf, çaresiz ve perişan duruma düşeceklerdi. Fakat, Cenâb-ı Allah tam zamanında binlerce küçük kuş tarafından küçük taşlar attırmak suretiyle Ebrehe'nin 60 bin kişilik ordusunu imha etti ve bu ilahî azabtan kaçmaya çalışan Habeşlilerin cesetleriyle Mekke'den Yemen'e kadar bütün yollar doldu. Böylece, hem Araplarda

Kâ'be'nin Allah'ın evi olduğuna dair inanç daha da güçlendi, hem de Kureyşlilerin gücü ve itibarı bütün ülkede yükselmiş oldu. Bu büyük ve ibret verici olaydan sonra bütün Arap'lar Kureyşlilerin Allah'ın koruması altında olduğuna inandılar. Bundan sonra Kureyşlilerin ticari kabileleri daha bir serbesti içinde ülkede dolaşmaya ve zenginlik ile bolluk içinde yaşamaya başladılar.

21.2.1.5. Abdulmuttalib bin Hâşim

Hâşim ticari yolculuklarda ilgili Suriye'ye giderken ekseriya Medine'de kalırdı. Medine'deki Hazrec kabilesinin bir kadınıyla daha önce evlenmişti. Bu kadından iki çocuk doğdu; biri Hayye (kız) ve diğeri Ebû Sayfî (erkek). İşte bu yolculuklarından biri sırasında Hâşim yine Medine'de idi. Orada yine Hazrec kabilesine bağlı Beni Neccar ailesinin genç ve güzel kızı Selmâ binti Amr bin Zeyd'i, pazar yerinde yüksek bir yere oturup kendisi için satılacak ve alınacak mallara işaret ederken gördü. Hâşim bu kızın gerek büyüleyici güzelliği, gerekse asaleti ve zekâsına hayran kaldı ve onunla evlenmek istedi. Ama, bu kızın evlenmek için bir şartı vardı, o da şu. Kendisi evlendikten sonra tamamıyla özgür olacaktı ve kocasının huy ve alışkanlıklarını beğenmediği takdirde ondan ayrılacaktı. Hâşim bu şartı kabul etti. Düğün Medine'de yapıldı ve aynı şehirde bu kızıdan Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın dedesi Abdulmuttalib yaklaşık M.S. 495'de dünyaya geldi. Hâşim bu ticari yolculuktan sağ dönemedi ve Gazze'ye vardığında hastalanarak öldü. Böylece Abdulmuttalib gençlik

çağına kadar Medine'de annesinin yanında kaldı. Hâşim ölmeden önce kardeşi Muttalib'in Kâ'be'nin mütevellisi olacağını ve hacılara yemek verme ve su içirme hizmeti yapacağını vasiyet etmişti. Ayrıca, Muttalib'i kendi ailesinin ve emlâkinin vekili de tâyin etmişti. Bu tarihten itibaren Hâşim ve Muttalib aileleri birbirlerine ayrılmayacak şekilde yaklaştılar. Buna karşı, aralarında Ümeyye ailesinin de bulunduğu Abd-i Şems ile Nevfel aileleri birbirleriyle ittifaka girdiler ve sonuna kadar böyle kaldılar. Rasûlullah (a.s.)'ın peygamberlik döneminde diğer Kureyşli kabilelerin Hz. Peygamber (a.s.) ve bir avuç müslümana karşı sosyal boykot uygulamaya başladıkları zaman en çok eziyeti Beni Hâşim ile Benî Muttalib çekmişlerdi. Beni Nevfel ile Beni Abd-i Şems ise muhtelif kampta idiler.

Asıl adı Şeybe olan ve kendi meziyetleri yüzünden "Şeybetül Hamd" olarak tanınan Abdulmuttalib Medine'de çocukluk çağını yaşarken bir defasında Hassan bin Sabit'in babası olan Sâbit bin Münzir Mekke'ye gitti ve daha önceden iyi arkadaş olduğu Muttalib ile görüştü. Görüşme sırasında Muttalib'e, "sen yeğenini görürsen çok sevineceksin. Zira kendisi çok yakışıklı ve etkileyici bir gençtir" dedi. Bunun üzerine Muttalib'de yeğenini görme arzusu uyandı. Mekke'den Medine'ye gitti ve Abdulmuttalib'i deveye bindirip eve getirdi. Kureyşliler bir delikanlıyı Muttalib ile görünce, "bu Abdulmuttalib (Muttalib'in uşağı)dır" dediler. Muttalib adamlara kızdı, delikanlının, kardeşinin oğlu olduğunu,

adının Şeybe olduğunu ve bu itibarla "Abdulmuttalib" diye çağrılmasını istedi. Ne var ki, "Abdulmuttalib" ismi o kadar yaygınlaştı ki, asıl adı unutulmuş oldu. Bundan kısa bir süre Muttalib ticari yolculuğu sırasında Yemen'e gitti ve orada öldü. Ölümünden sonra Abdulmuttalib halefi oldu ve hacılara hac mevsiminde yemek verme ve su içirme görevine devam etti. İbn Sa'd, Abdulmuttalib'i şöyle tarif ediyor: "Abdulmuttalib Kureyşlilerin en yakışıklısı, en cüsselisi, en güçlü, en ciddi, en kibar, en cömertiydi ve erkeklerin bütün ayıp ve kötülüklerinden uzaktı." İbn Hişâm kendisi hakkında şunları yazıyor: "Abdulmuttalib kendi halkı arasında öylesine yüksek mevkiye ve şerefe yükseldi ki atalarından kimse O'nun yerine erişemedi. Halkı O'nu seviyor ve takdir ediyordu." İbn Kesîr'in yazdıkları ise şunlardır: "Abdulmuttalib de her sene Ramazan ayında Hira mağarasına gidip ibadet eder ve ay boyunca fakir fukaraya yemek ve içecek dağıtırdı."

Taberî, İbn Kesir ve Belâzuri'nin beyan ettiklerine göre Abdulmuttalib'in amcası Nevfel, Hâşim'in bıraktığı mirasdan bir bölümünü gaspetmişti. Abdulmuttalib bu yüzden Nevfel'i Kureyş kabilesinin büyükleri nezdinde şikayet etmişti. Fakat büyükler amca ile yeğen arasındaki davaya karışmaktan kaçındılar. Bunun üzerine Abdulmuttalib derdini annesinin akrabalarına anlattı ve Medine'den Beni Adiy bin Neccâr'ı yardımına çağırdı. Bu çağrıya uyan Abdulmuttalib'in dayısı Ebu Said bin Ades 80 kişiyle Mekke'ye geldi ve zor kullanarak Nevfel'i yeğenin hakkını geri vermeye mecbur etti. Bundan

sonra Benî Nevfel de Benî Hâşim'e küserek Beni Abd-i Şems ile birleşti ve Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğine kadar Beni Hâşim'in muhalifleriyle beraber kaldı. Abdulmuttalib, Beni Nevfel'in muhalif kampa gittiğini gördükten sonra Hüza'a'nın ileri gelenleri ile temasa geçti ve onlarla bir dostluk ve işbirliği anlaşması imzalandı. Bu anlaşma Ka'be'de hazırlandı ve imzalandı ve taraflar buna bağlı kalmak için and içtiler, İbn Sa'd ile Belâzuri'nin ifadesi bundan biraz değişiktir. Bu yazarlara göre anlaşma Benî Hüzâ'a'nın isteği üzerine hazırlanmıştı ve buna Beni Abdulmuttalib ve Benî Hâşim aileleri katılmıştı. Benî Abd-i Şems ile Nevfel bu anlaşmanın kapsamına girmediler. Aynı yazarlara göre anlaşma Dar-ün Nedve'de hazırlandı ve Kâ'be'ye asıldı. Abdulmuttalib bu anlaşmaya göre evlâtlarından girdikleri taahhüde sadık kalmalarını istemişti. Bu anlaşmanın etkisinden dolayıdır ki, Hudeybiye Anlaşması uyarınca çeşitli Arap kabilelerinin istedikleri tarafa katılmakta serbest oldukları belirlenince Beni Hüzâ'a, Hz. Muhammed Rasûlullah (a.s.)'ın safını seçti.

21.2.1.6. Abdulmuttalib 'in Zemzem Çeşmesini Tekrar Açması

Zemzem çeşmesini tekrar akıtma şerefi de Abdulmuttalib'e aittir. Bilindiği gibi, Cürhüm kabilesi zemzemi taş, toprakla doldurup kapatmıştı. Öyle ki zemzemin izi bile kaybolmuştu. Muhammed bin İshâk'ın, Hazreti Ali'ye dayanarak anlattığına göre Abdulmuttalib'e rüyasında zemzemin yeri gösterildi ve Onun bu mukaddes kuyuyu tekrar

açması istendi. O sıralarda Abdulmuttalib'in sadece tek oğlu, Hâris vardı. Abdulmuttalib oğlunu yanına alarak kazma ve kürekle gösterilen yeri kazmaya başladı. Kuyudan su fışkırınca Abdulmuttalib sevinç içinde çılgık attı. Çılgılığı duyan Kureyşliler O'nun etrafında toplandılar ve "ya Abdulmuttalib, bu bizim atamız Hz. İsmail'in çeşmesidir ve bundan biz de seninle ortağız" dediler. Fakat O, "hayır bu çeşme sizin değildir. Bunun beşareti (müjdesi) sadece bana verilmiştir ve bu benimdir" diye karşılık verdi. Ancak Kureyşliler kolay kolay pes edecek değillerdi ve kavga etmeye başladılar. Nihayet, kavga ile ilgili karar vermek üzere bir hâkeme başvurulmasında anlaşıldı. Kureyşliler hakem olarak beni Sâ'd bin Hüzeym'e mensup olan Kâhine'nin ismini teklif ettiler ve bu teklif Abdulmuttalib tarafından kabul edildi. : Kâhine, Suriye'nin yukarı kesiminde oturuyordu. Taraflar, yani Abdulmuttalib ve birkaç arkadaşıyla Kureyş kabilesinin bazı ileri gelenleri ve özellikle Beni Ümeyye'nin bazı temsilcileri böylece Suriye'ye hareket ettiler. Yolda çorak bir yere gelindi. Burada Abdulmuttalib ve arkadaşlarının içme suyu bitti ve susuzluktan öleceklerini sandılar. Yoldaşları olan Kureyşlilerden su istediler. Fakat Kureyşliler, "burada hiçbir yerde su yoktur, eğer biz kendi suyumuzu size verirsek biz de sizin gibi susuzluktan ölebiliriz" gerekçesiyle bu isteği reddettiler. Bundan sonra Abdulmuttalib arkadaşlarına, "daha elimizi, ayağımızı kıpırdatabiliyoruz. Gelin hep beraber birer çukur kazalım ve kim ölürse o kendi çukurunda gömülsün"

diye tavsiyede bulundu. Bunun üzerine bütün arkadaşlar kendileri için birer çukur kazdılar ve ölümlerini beklemeye başladılar. Ancak kısa bir süre sonra, Abdulmuttalib ölümü böyle çaresizlik içinde beklemenin iyi bir davranış olmayacağını belirterek arkadaşlarına, son bir gayretle etrafta su aramalarını öğütledi. Bunun üzerine, hepsi ayağa kalktılar. Abdulmuttalib de devesini kaldırdı, ama tam o sırada devenin ayak bastığı yerden bir su çeşmesi beliriverdi. Abdulmuttalib hemen bir çığlık attı, arkadaşları da yerlerinden fırladılar ve doyasıya su içtiler ve su tulumlarını doldurdular. Abdulmuttalib daha sonra diğer Kureyşlileri de yanına çağırdı, kendilerine Allah'ın su ihsan ettiğini söyleyerek, su içmelerini ve kovalarıyla tulumlarını doldurmalarını istedi. Kureyşliler, Abdulmuttalib'in bu jestini çok beğendiler ve kendisine hitap ederek şöyle dediler. "Ey Abdulmuttalib, davamızla ilgili olarak Cenab-ı Allah kararını senden yana vermiştir. Rabbimize yemin ederek söylüyoruz, artık zezem konusunda seninle kavgaya etmeyeceğiz. Bu uçsuz bucaksız çorak toprakta sana su ihsan eden Tanrı sana zezemi de vermiştir elbette. Artık Suriye'ye gitmeye gerek yok. Sen huzur ve emniyet içinde zezem kuyusunun başına dönebilirsin. Bu suretle, hem Abdulmuttalib hem Kureyşliler Mekke'ye döndüler.

Abdulmuttalib'in hacılara su içirme vazifesine, zezem suyunu ikram etme işi de dahil oldu ve bunları kendisi sonuna kadar yerine getirdi. Bundan sonra bu vazife Ebû Tâlib'e geçti. Ancak Ebû Tâlib eli açık bir insandı ve maddi

imkânlarının dışında hacılara su, şerbet ve süt vermeye başlayınca birkaç defa kardeşi Abbas'tan borç almak zorunda kaldı ve bu borçları ödeyemez duruma geldi. Nihayet, Hz. Abbas, borçlarını ödeyemediği takdirde su içirme vazifesinin kendisine verilmesini şart koştu. Nitekim, sonuç aynı oldu ve Hz. Abbas hacılara su içirme görevini devraldı. Bu devir-teslim Cahiliyye'de olmuştu. İslâmiyet'in doğuşundan sonra da devam etti.

21.2.1.7. Abdullah bin Abdulmuttalib

Muhammed bin İshâk'ın anlattıklarına göre zezemîn kazılması sırasında Abdulmuttalib, oğlu Hâris ile birlikte, Kureyşlilerin yanında sayıca azınlıkta kalmıştı. O zaman Allah'tan kendisine yardım edecek 10 erkek çocuk ihsan etmesini istemişti. Abdulmuttalib bu çocuklardan bir tanesini Allah için kurban edeceğine and içmişti. Cenâb-ı Allah duasını kabul etti ve ona 10 erkek çocuk verdi. Bunlar bülûğ çağına gelince Abdulmuttalib kendilerini toplayarak kendilerine adağından ve andından söz etti. Çocuklar babasının andını yerine getirmesini istediler. Bundan sonra Abdulmuttalib çocuklarıyla birlikte fal açmak amacıyla Kâ'be'deki Hubel heykeline gitti. Abdulmuttalib falına bakarken 10 oğlundan hangisini kurban etmesi gerektiğini öğrenmek istedi.^{119[20]}

^{119[20]} İbn Hişâm'ın bu hususu naklettiği hikâye çok ilginçtir. Kâ'be'de Hübül'in heykeli Kâ'be'ye verilen adak ve hediyelerin muhafaza edildikleri bir kuyunun başında bulunuyordu. Burada fala bakılması için 7 ok vardı. Her okun üzerinde bazı yazılar bulunuyordu. Fal baktırmak isteyen kişi heykelin yanında bulunan falcıya gider, kendisine bir deve hediye eder ve hangi fala baktırmak istediğini kendisine söylerdi. Falcı fala

Fal'da Abdulmuttalib'in en yakışıklı ve en sevdiği oğlu Abdullah'ın adı geçti.^{120[21]} Abdulmuttalib hiç çekinmeden ve duraklamadan Abdullah'ın elinden tutarak kurban etmek üzere İsâf ve Nâile'nin putlarına doğru yürüdü. Abdulmuttalib'in öbür elinde de bıçak vardı. Kureyşliler bu vaziyeti görünce yerlerinden fırlayarak Abdulmuttalib'e: "Ya kardeşim, ne yapıyorsun? Böyle şey olur mu? Kendi öz evlâdını kurban ediyorsun. Böyle yaparsan, gün aşırı bir kişi evlâdını kurban etmeye başlayacak, bunun haddi hesabı olmayacak. Gel, akıllı bir kişiye veya falcıya gidelim, bu meselenin hallini ondan öğrenelim" dediler. Abdulmuttalib Kureyşlilerin bu yalvarmalarına kulak verdi ve istenen nitelikte akıllı bir kişi aramaya razı oldu. Hep beraber, böyle vasıfları haiz ihtiyar bir kadının^{121[22]} Hayber'de bulunduğunu öğrendiler ve oraya gittiler. Görüş­tükleri kadın bir falcıydı. O'na durumu anlattılar. Falcı kadın, "sizde bir insanın diyeti (bedeli) nedir?" diye sordu. Kureyş'liler ve Abdulmuttalib, "deve" diye cevap verdiler. Kadın, "o halde gidin ve Abdullah

bakmadan önce Allah'a şu şekilde dua ederd: "Ya Rab, falan şahıs senden falan konuda kararını vermeni istiyor. Sen onun hakkında en iyi olan kararını ver." Abdulmuttalib de bu şekilde fal çıkarttı.

^{120[21]} Bazı tarihçi ve yazarlar, Abdullah'ın Abdulmuttalib'in en küçük oğlu olduğunu yazmışlardır ki, yanlıştır. Süheylî'nin verdiği bilgiye göre Hz. Hamza ve Hz. Abbas, Abdullah'dan çok daha küçüktüler. Hz. Hamza, Hz. Rasûlullah (a.s.)'tan sadece 4 yıl büyüktü. Hz. Abbas ise sadece üç yaş büyüklü. Hazreti Abbas, kendisi üç yaşında iken Hz. Peygamber (a.s.)'in doğduğunu beyan etmiştir. Hz. Abbas'ın ifadesine göre, evin hanımları yeni doğan bebeği (Hz. Peygamberi) yanına getirip yeğenini sevmesini istediler. (Ravd-ul Cnuf).

^{121[22]} Süheylî, bu kadının isminin Kutbe olduğunu ve Medine yakınlarında Hicr köyünde oturduğunu belirtmiştir.

mı yoksa 10 deve mi kurban edilsin diye fala baktırın, eğer falda çocuğun kurban edilmesi gerektiği belli olursa develerin sayısını iki misline çıkarın ve tekrar fala baktırın. Fal develer lehinde çıkana kadar develerin sayısını arttırmaya devam edin. Bu demektir ki, çocuğun değeri o develer kadardır" dedi. Falcı kadının tavsiyesi üzerine Kureyşliler ve Abdulmuttalib Mekke'ye geldiler ve fala baktırmaya başladılar. 10, 20, 30'dan başlayarak 90 deveye kadar fal hep Abdullah için çıktı. Sıra 100 deveye gelince fal develer lehine çıktı.^{122[23]} Kureyşliler, "Allah'ın rızası belli olmuştur. Artık oğlun Abdullah yerine develeri kurban edebilirsin." dediler. Fakat Abdulmuttalib tatmin olmadı ve üç defa fal çıkartmak istediğini söyledi. Nitekim öyle yapıldı. Üç defa zar atıldı ve her defasında fal develer için çıktı. Nihayet Abdulmuttalib 100 deve kesti ve herkese etlerini dağıttı.

Böylece, İbrahim sülâlesinden bir kişi daha, Mekke'ye ilk defa gelip yerleştiklerinde yaptıkları kurbanı tekrarlamış oldu. Gerçi nitelik ve anlam bakımından bu iki kurban vak'ası birbirinden farklıdır. Fakat Allah'ın kudreti ve hikmeti bambaşkadır. Önce bu sülâlenin kurban edilmesi emrolunan bir ferdi Arabistan'da İslam dinini yaymakla görevlendirilmişti ve daha sonra aynı aileden kurban edilmesi istenen kişinin oğluna, yani Hz. Muhammed (a.s.)'e de aynı dini bütün

^{122[23]} Demek ki Arap örf ve adetlerine göre bir kişinin diyeti 10 deve idi. Bundan sonra ise bir kişinin diyeti 100 deve olarak kabul edildi.

insanlara tanıtma ve yayma vazifesi verildi. İlk kurbanın fidyesi bir manda idi, ikinci kurbanın fidyesi de 100 deve.

21.2.1.8. Abdullah'ın Evliliği

Abdullah 25 yaşında iken babası onu, Zühre bin Kılâb kabilesinin reisi Hub bin Abd-i Menâfin kızı Âmine ile evlendirdi. Âmine kendi kabilesinin en iyi ve en temiz kızlarından biriydi. Evlendikten birkaç ay sonra Âmine hamile iken Abdullah bir ticaret kafilesiyle Filistin'in Gazze şehrine gitti. Oradan dönüşte Medine'ye gelince hastalandı. Arkadaşlarına Mekke'ye gitmelerini söyledi ve kendisi babaannesinin yanında kaldı. Aradan bir ay geçtikten sonra öldü ve Dar-ün Nâbigat-ul Câ'di'de gömüldü. Abdullah'ın arkadaşları Mekke'ye gidip Abdulmuttalib'e oğlunun hastalığını anlatınca, kendisi derhal büyük oğlu Haris'i Medine'ye durumu öğrenmeye gönderdi. Ama o zamana kadar Abdullah vefat etmişti.

Abdullah ve Abdulmuttalib hakkındaki bu bilgiler gerçeklere uygundur ve hemen hemen bütün güvenilir kaynaklar tarafından doğrulanabilir. Bazı zayıf kaynaklarda Abdullah'ın, Hz. Muhammed (a.s.)'in 28 aylık, bazısında 7 aylık ve yine bazılarında iki aylık iken vefat ettiği yazılmışsa da bunlara güven olmaz. Doğru olan, Hz. Muhammed (a.s.)'in henüz doğmamışken babasının ölmüş olmasıdır. Kur'ân-ı Kerîm'de bir yerde bu gerçeğe işaret etmiştir:

"Ey Peygamber, Biz seni öksüz iken bulmadık mı ve sana barınak vermedik mi?" (Duhâ; 6)

Yirmi İkinci Bölüm: DOĞUŞTAN PEYGAMBERLİĞE KADAR HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN YAŞANTISI

22.1. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN DOĞUMU

Hz. İbrahim (a.s.)'in ailesinin bir bölümünü, Mekke'nin çorak ve ıssız topraklarına getirmesinin altında yatan amacın ve sevgili oğlu İsmail (a.s.) ile birlikte Kâ'be'yi inşa ederken beraberce yaptıkları şu duanın gerçekleşmesi zamanı artık gelmişti.

"Ya Rabbi, O müslüman ümmete kendilerinden bir peygamber gönder ki, onlara ayetlerini okusun. Kitabı ve hikmeti öğretsin, onları günâhlarından temizlesin." (Bakara; 129)

Bu mübarek zamanın gelmesinden kısa bir süre önce Ebrehe 60 bin kişilik ordusuyla kaderini denemeye çalışmıştı. Ama, Ebrehe 60 bin değil 600 binlik ordusuyla bile gelse idi aynı akibete uğramaya mahkûmdu. Asırlardır hazırlanmakta olan ilahî plân artık tatbik edilme safhasına gelmişti ve bunu engellemeye dünyada hiçbir kimsenin gücü yetmeyecekti. Takdir-i ilâhiye göre dünyaya bütün peygamberlerin en büyüğü ve insanların en büyük lideri ve önderi teşrif edecekti. Bu öyle bir lider, öyle bir şahsiyetti ki, tarihin akışını değiştirecekti. Bu şahsiyetin gelmesi için 2.500 yıldan beri

hazırlık yapılıyordu ve herkes dört gözle O'nu bekliyordu. O'nun gelişini ve doğuşunu kimse engelleyemeyecekti.

Muhaddisler ile tarihçiler, Eshâb-ul Fil (yani Ebrehe'nin Mekke'ye yürümesi ve perişan olması) vak'asının Muharrem ayında meydana geldiği hususunda ittifak etmişlerdir. Hz. Muhammed (a.s.) ise bunu müteakip Rebiülevvel ayında dünyaya teşrif ettiler. Velâdet-i Mübarek pazartesi günü oldu ve bunu bizzat Hz. Peygamber (a.s.) bir Arap vatandaşıyla konuşması sırasında belirtmişti. (Bk: Sahih-i Müslim, Katâde'nin rivâyeti), Hz. Muhammed (a.s.)'in doğumunun Rebiülevvel ayının hangi tarihinde olduğu konusunda ihtilâf vardır. Fakat, İbn Ebî Şeybe, Hz. Abdullah bin Abbas ile Hz. Câbir bin Abdullah'a dayanarak doğum tarihinin 12 Rebiülevvel olduğunu belirtmiştir. Muhammed bin İshâk da bu tarihin doğru olduğunu yazmış ve ulema ile tarihçilerin büyük bir çoğunluğu da bunu böyle kabul etmiştir. Eshâb-ul Fil vak'ası ile Hz. Peygamber (a.s.)'in doğumu arasındaki kesin süre ne kadardı? Bu konuda da ihtilâf vardır. Rivâyetlerin çoğu, bu sürenin 50 gün olduğunu göstermektedir. Aslında bu ihtilâf değişik takvimler arasındaki farktan doğmuştur. Bilindiği gibi kamerî ve şemsî takvimleri dengelemek zor bir iştir ve bu bakımdan şemsî takvime göre katî doğum tarihinin ne olduğunu söylemeyiz. Genellikle Hz. Peygamber (a.s.)'in doğum yılının miladî 570 veya 571 olduğu belirtiliyor. Süheylî "Ravd-ul Ünuף" adlı eserinde doğum tarihini 20 Nisan olarak göstermiş, ancak seneyi yazmamıştır. Bazıları doğum tarihinin

şemsî takvime göre 23 Nisan 571'e rast geldiğine işaret etmişlerdir. Mahmud Paşa Felekî 20 Nisan 571 olduğunu belirtmiştir ve bunun kamerî takvime göre 9 Rebiülevvel'e rast geldiğini kaydetmiştir. Causun De Perceval ise "Arap Tarihi" adlı eserinde doğum tarihinin 20 Ağustos 570 olabileceğini yazarken, Philip K. Hitti doğum yılının 571 dolaylarında olabileceğine işaret etmiştir. Diğer bazı şarkiyatçılar iki yıl daha geriye giderek doğum yılını 569 olarak tesbit etmişlerdir. Hz. Muhammed'in mübarek doğumunun sabahın erken saatinde olduğu bildirilmiştir.

22.2. MÜJDELER VE MÜBAREK İSMİ

Muteber rivâyetlere göre, gebeliği sırasında Amine, rüyasında vücudundan bir ışığın çıkarak her tarafa yayıldığını ve bu ışığın Suriye'nin muhteşem saraylarını bile aydınlattığını görmüştü. Bir defasında Amine başka bir rüya gördü. Bu rüyasında, karnında müslüman ümmetinin liderini taşıdığını ve kendisinin doğmasından sonra adının "Muhammed" konmasının emredildiğini gördü. İbn Sa'd'ın rivâyetine göre bebeğin adının "Ahmed" konması emrolunmuştu.^{123[1]} Belki de bu iki ismin konması iki ayrı

^{123[1]} Arabistan'da insanların isminin "Muhammed" olduğu nadiren duyulmuştu. "Ahmed" ismi ise büsbütün yabancıydı. Bunun sebebini biz "Tefhîm-ul Kur'ân'da ayrıntılı olarak anlatmışındır. Bu konuya burada da kısaca değinmek istiyoruz: Araplar mukaddes kitaplardan "Muhammed" isimli bir peygamberin zuhur edeceğini biliyorlardı. Bu sebeple bazı kimseler çocuklarının adını "Muhammed" koyarlardı, ki ilerde onun peygamber olma ihtimali olabilir diye. Kâdî İyâd, Hz. Peygamber (a.s.)'den önce "Muhammed" ismini taşımış olanların toplam sayısının 6 olduğunu belirtiyor. İbn Haleveyh ve Süheylî bu

rüyada emrolunmuştu. Zira, Hz. Peygamber (a.s.)'in adının hem Muhammed hem Ahmed olduğu hadislerle sabittir. Birçok hadiste Amine'nin doğum sırasındaki vaziyeti anlatılmıştır. Amine'nin ifadesine göre Hz. Peygamber (a.s.) batınından doğduğu zaman sanki içinden bir ışık çıktı ve bu ışık doğu ile batıyı aydınlattı. Beyhakî ile İbn Abdil-Berr, Osman bin Ebi'l As es-Sekafî'nin annesinin velâdet-i mübarek sırasında Amine'nin yanında bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu hatunun ifadesine göre, bir ışık ve parıltı gözlerinin görebildiği yerlere kadar yayılmıştı. Doğum sırasında ebelik vazifesini Hz. Abdurrahman bin Avfın annesi Şifâ binti Avf bin Abdulharis Zührî yaptı.

Doğumu müteakip 7. gün Abdulmuttalib, Hz. Muhammed (a.s.)'in akikasını yaptı ve bu münasebetle Kureyşlilere bir ziyafet verdi.^{124[2]} Yemek yedikten sonra Kureyşliler, Abdulmuttalib'e, "şerefine bu ziyafeti verdiğiniz çocuğun ismi nedir?" diye sordular. Abdulmuttalib, çocuğun adının "Muhammed" olduğunu söyleyince, kendileri hayret ettiler ve "aileniz için bu isim garip ve değişiktir. Bunu niçin

rakamın 3, ve Abdân el-Mervezî 4 olduğunu söylemişlerdir. Fakat Hâfız İbn Hâcer, "Feth-ul Bâri" isimli kitabında geniş araştırmalardan sonra 15 "Muhammed" isminin bulunduğunu, bu ismi taşıyanlardan bazısının Hz. Peygamber (a.s.)'in yaşadığı döneme kadar yaşayıp müslüman olduklarını kaydetmiştir. Aynı ya/ar, Muhammed bin Adiyy bin Rebia'nın intihalarını anlatmıştır. Muhammed bin Adiyy'in söylediklerine göre babası Suriye'ye seyahati sırasında bir kilise papazına rastladı. Papaz Arabistan'da bir peygamberin doğacağını ve bu son peygamberin adının "Muhammed" olacağını belirtmişti. Bundan sonra Adiyy bin Rebia'nın ailesinde doğan bütün erkek çocuklara "Muhammed" ismi verildi.

^{124[2]} Çocukların doğuşunda Akika olarak bilinen kurban kesme ananesi de din-i İbrahimî'nin kalıntılarından biriydi.

seçtiniz?" diye sordular. Abdulmuttalib dedi ki, "bu çocuk gökte ve yerde methedilsin diye bu ismi koyduk".

22.3. FAKİR VE MÜTEVAZİ BİR HAYAT

Abdullah gençliğinde evlenmiş ve ticarete yeni başladığı sırada da vefat etmişti. Bu sebeple, öksüz çocuğu ve dul karısı için geride mal ve mülk bırakmamıştı. İbn Sa'd'ın ifadesine göre Abdullah'ın bıraktığı bütün servet beş deve, küçük bir sürü keçi ve bir hizmetçiden ibaretti.^{125[3]} Hizmetçi'nin adı Ümm-ü Eymen (r.a.)'di, ki Hz. Muhammed (a.s.)'e can-ü gönülden baktı ve hizmette herhangi bir kusur etmedi. Asıl adı Bereke olup bir zenci idi. Hz. Peygamber (a.s.) daha sonra bu hizmetçisini, azâd etti uşağı ve evlâtlığı, Hz. Zeyd bin Hârise ile evlendirdi, ki bu evlilikten Üsâme bin Zeyd doğdu.

Hz. Peygamber (a.s.)'in çocukluğundaki bu fakir ve mütevazı yaşantısına Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle temas edilmiştir: "Ve seni fakir bulup zengin etmedi mi?" (Duha; 8)

22.4. SÜT KARDEŞLİĞİ

Rasûlullah (a.s.) başlangıçta birkaç gün Ebû Leheb'in cariyesi Suveybe'nin sütünü içti. Sahih-i Buhârî ve Müslim'e göre aynı kadının sütünü Hz. Ebû Seleme (Ümmül Mü'minin Ümm-ü Seleme'nin ilk kocası) de içmişti. İbn Sa'd ve İbn

^{125[3]} Tarihi rivâyetlere göre Hz. Abdullah'ın bıraktığı miras sadece bir deve ve bir hizmetçiden ibaretti.

Hişâm'ın ifadelerine göre, aynı kadının sütünü içenler arasında Hz. Hamza ve Hz. Abdullah bin Cahş (Ümmül Mü'minin Hz. Zeyneb'in kardeşi) de vardı. Bu suretle, bu zâtlar Hz. Peygamber (a.s.)'in süt kardeşleri oluyorlardı. Suveybe'nin bu hizmetinden dolayı Rasûlullah (a.s.) bûluğ çağına geldikten sonra kendisine minnettar kaldığını her fırsatta belli ederdi ve Hz. Hatice ile evlendikten sonra da bu hâtûna saygısında kusur etmemişti. Hz. Hatice bu hizmetçiyi satın alıp serbest bırakmak istiyordu. Ama, Ebû Leheb buna yanaşmadı. Fakat bir süre sonra kendisi O'nu serbest bıraktı. Hz. Peygamber (a.s.), Medine'ye hicret ettikten sonra dahi bu hâtûna elbise ve cep harçlığı gönderirdi. Hicri 7 yılında bu hatunun vefat ettiğini duyunca Hz. Peygamber (a.s.) kendisiyle beraber bebekken süt içtiği oğlu Meşruh'un durumunu öğrenmek istedi. Ama bu şahsın da öldüğünü öğrendi.

22.5. HALÎME SÂ'DİYE

Mekke eşrafı, çocuklarını süt içmeleri, iyi bakılmaları, açık ve sağlıklı havada sıhhatli yetişmeleri ve aynı zamanda iyi Arapça öğrenmeleri için taşradaki mazbut ailelere ve kabilelere göndermeyi bir gelenek haline getirmişlerdi. Bu şekilde, taşradan sık sık kadınlar ve kızlar Mekkeli kabile reisleri ve eşrafın yeni doğan çocuklarını almak üzere şehre gelirlerdi. Bu kadın ve kızlar çocuklara baktıkları müddetçe iyi bir ücret alırlardı ve daha sonra Mekkeli iyi ailelerle tanıştıktan sonra bir takım maddi menfaat elde edeceklerini

umut ederlerdi. Velhâsıl, Hz. Muhammed (a.s.)'in doğumundan kısa bir süre sonra Hevâzin kabilesinin bir kolu olan Beni Sa'd bin Bekr'in bazı kadınları, dadılık yapabilecekleri çocukları bulmak amacıyla Mekke'ye geldiler. Bunlar arasında kocası Haris bin Abdullah'ın refakatindeki Halime binti Ebi Züeyb de vardı. İbni Hişâm, Halime'nin o zamanki perişan durumunu kendi sözleriyle dile getirmiştir. Halime'nin ifadesi şöyledir: "Biz çok perişan vaziyette idik. Memleketimizde kuraklık ve kıtlık vardı. Diğer ailelere nisbetle durumumuz daha da berbattı. Merkebimiz zayıf ve çelimsizdi, hep geride kalıyordu. Dişi devemizin durumu da yürekler açışıydı. Hiç süt vermiyordu. Ben de açlıktan zayıflamıştım, memelerime süt gelmiyordu. Benim sütüm benim çocuğuma bile kâfi gelmiyordu. Bütün gece açlıktan ağlıyor ve bizi de uyutmuyordu. Mekke'ye vardığımızda hiçbir kadın Rasûlullah (a.s.)'ı yetimdir, babası yoktur, fakir annesi ve dedesinden fazla bir şey koparılamaz, diye almak istemiyordu. Kafilemdeki kadınlar girişken ve açık göz olup bütün iyi ve zengin ailelerin çocuklarını kaptılar ve bana hiçbir çocuk kalmadı. Herkes geriye dönme hazırlığı içinde iken ben kocama elim boş dönmek istemediğimi söyledim ve hiç olmazsa gidip bu yetim çocuğu alayım dedim. Kocam bu fikrime karşı çıkmadı ve 'ziyanı yok, denemekte fayda vardır, belki de bu çocuk bizim için bereketli olur' dedi. Nihayet gittim ve sırf bana başka bir çocuk kalmadığı için bu çocuğu aldım. İlk konakladığımız yere gelince memelerimden doyasıya içti ve O'nun süt kardeşi

(Abdullah) de doyasıya süt içti. Daha sonra kocam dişi deveyi sağınca o da iyi süt verdi ve biz ikimiz karın tokluğuyla sütünü içtik. Sabah kocam 'vallahı Halime biz çok mübarek ve bereketli bir bebeği bulmuşuzdur' dedi. Eve dönüş sırasında eşeğimizin keyfine diyecek yoktu. ylesine neşeli, öylesine canlı ve öylesine hareketliydi ki şaştık kaldık. Kafilenin diğer bütün eşeğ ve katırlarını geride bıraktı. Kadınlar hayret ediyor ve; 'yahu Halime, senin eşeğine ne oldu? Bu bizimle beraber gelen merkeb değil midir?' diye soruyorlardı. Ben de eşeğin aynı olduğunu söylüyordum. 'Vallahı kardeşim, sen ne dersen de, bu eşeekte büyük bir değişiklik var, bu hayvan coşmuş-tur' diye karşılık veriyorlardı. Memleketimize vardık. Kuraklık ve kıtlık her tarafa hâkimdi. Buna rağmen keilerimiz nereye gidiyorsa yeterince yem buluyor ve bolca süt veriyorlardı. Günden güne yanımızda getirdiğimiz çocuğun bereketleri artmaya başladı. İlk sene geçtikten sonra çocuklar sütten kesildikleri sırada yanımda getirdiğim ocuk hepsinden daha sıhhatli ve kuvvetliydi ve dört yaşında gibi görünüyordu. ocuğu Mekke'ye geri götürüp ailesine teslim etme zamanı gelmişti. O'nu annesine götürdük, ama O'nun bizde bir müddet daha kalmasını bütün kalbimizle istiyorduk. Bu yüzden annesine 'çocuğunuzun sağlıklı ve kuvvetli yetişmesini istiyorsanız bir müddet daha bizde kalmasını rica edeceğiz. Malmunuz zere, Mekke'nin havası pek elverişli değildir. Bizim orada kırdı, açık arazide iyi yetişme fırsatını bulacaktır'

dedim. Annesi de ısrarına dayanamayarak çocuğunun bir müddet daha bizde kalmasına izin verdi."

İbn Sa'd'ın ifadesine göre Rasûlullah (a.s.) iki sene daha Halime'nin yanında kaldı. Fakat İbn İshâk'ın rivâyeti biraz değişiktir. Biz bunu aşağıya naklediyoruz:

Halime'nin ifadesine göre: "Mekke'den dönüşümüzden sonra aradan üç ay geçmemişti ki garip bir vak'a meydana geldi. Bir gün Mekke'den getirdiğimiz çocuk süt kardeşiyle evimizin arka tarafında oynuyordu. Bir süre sonra çocuğumuz koşa koşa bize geldi ve; 'Kureyşli kardeşimin yanına iki beyaz giyinmiş kişi geldi. Bunlar O'nun karnını yardılar' dedi. Ben ve kocam koşarak evin arkasına gittik ve orada, çocuğun ayakta durduğunu, yüzünün renginin sapsarı olduğunu gördük. Babası O'nu kucağa alarak, 'oğlum, ne oldu?' diye sordu. Çocuk da, 'iki beyaz giyinmiş şahıs bana gelerek beni yere yatırdılar. Karnımı yardılar ve içimden bir şey çıkarıp attılar. Sonra kamımı yine eski haline getirdiler'. (Başka bir rivayete göre, onlar benim karnımda bir şey arıyorlardı, ama bulamadılar, bilmem ne idi) dedi.^{126[4]} Biz çocuğu eve getirdik. O zaman kocası dedi ki: "Halime, korkarım, bu çocuğa bir şey olacak, iyisi, biz bunu ailesine geri verelim". Bunun üzerine O'nu alıp Mekke'ye annesinin yanına götürdük. Annesi biraz şaşırdı ve "hayır ola, Halime, çocuğumu niye zamanından

^{126[4]} Karın veya göğüsün yarılması vak'ası ilâhi bir sırdır; bunun hikmetini biz İnsanlar bilemeyiz. Peygamberin hayatlarında i/ah edilemeyen birçok olaylar meydana gelmiştir. Bu da bunlardan biridir. Ama bu olayın izah edilemeyişi, bunun inkâr edilmesini veya reddedilmesini gerektirmez.

önce geri getirdin? Halbuki sen bunu kendinizde bulundurmakta çok ısrar etmiştin?" Ben dedim ki, "Allah artık çocuğu iyice yetiştirip büyütmüştür. Fakat bundan sora elimizde olmayan bir şey olacağından korkuyorum". Amine hatun ısrar eni, 'Haydi Halime, asıl mesele nedir, anlat.' Bunun üzerine çocuğun başından geçen hadiseyi anlatmak zorunda kaldım. Annesi, 'bu çocuğun Şeytan'ın etkisi altında olduğunu mu sanıyorsun?' dedi. Ben de evet dedim. Bunun üzerine kendisi şöyle dedi: 'Allah şahittir, çocuğum herhangi bir şeytani tesirin altında değildir. Doğrusu şu ki, çocuğum büyük şan-ü şeref ve meziyetlere sahiptir.' Bunları söyledi ve gerek hamileliği, gerekse doğumu sırasında gördüğü rüya ve ışıktan söz etti."

Hız. Peygamber efendimiz (a.s.)'in çocukluğu Mekke'nin dışında temiz ve duru Arapça konuşan Beni Sa'd kabilesinde geçtiği için dili ve şivesi tertemiz hale gelmişti. Nitekim bu özelliğiyle, kendisi de iftihar ederdi.

"Ben hepinizden daha iyi Arapça bilirim. Ben Kureyşliyim ve süt kardeşliği dönemimi Beni Sa'd bin Bekr'de geçirmişimdir."

Rasûlullah (a.s.) Süveybe gibi Halime'ye de hayatı boyunca hürmetkâr ve minnettar kaldı. O'na her zaman sevgi, şefkat ve saygıyla bağı kaldı. Hız. Peygamber (a.s.), Hız. Hatice ile evlendikten sonra bir defasında Halime kendisine geldi, oturdukları bölgede büyük bir kıtlık ve açlığın baş gösterdiğini

birçok büyük baş hayvanın öldüğünü haber verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s.) kendisine 40 keçi, yiyecek ve diğer mallarla dolu bir deve verdi, İbn Sa'd, Muhammed bin Münkedir'in bir rivâyetini nakletmiştir ki şöyledir. Bir kadın Rasûlullah (a.s.)'ın huzuruna gelmek için müsaade istedi. Bu kadın kendisine çocukluğunda süt içirdiğini söylüyordu. O kadın gelince, Rasûlullah, "annem, anneciğim" diyerek yerinden kalktı ve oturması için battaniyesini yere serdi. Mekke'nin fethinden sonra Halime'nin kız kardeşi, Rasûlullah (a.s.)'ın yanına gelip O'nun vefat ettiği haberini verince Rasûlullah (a.s.)'ın gözleri nemlendi^{127[5]}. Rasûlullah (a.s.) Halime'nin kız kardeşine 200 dirhem, elbise ve binmek üzere eğerli bir deve hediye etti. Hevâzin gazvesi sırasında esir almanlar arasında çocukluğunda Rasûlullah (a.s.)'ı kucağında taşıyan Halime'nin kızı Şeyma da vardı. Rasûlullah (a.s.) O'nu hemen tanıdı, O'na iyi bir muamele yaptı ve hürmetle ailesine geri gönderdi. Hevâzinlilerden müteşekkil bir heyet de Hz. Peygamber (a.s.)'e gelerek, "ya Rasûlullah, esir alınanlar arasında halalarınız vardır ve çocukluğunuz sırasında size süt içiren dadılarınız vardır, onların affını diliyoruz" dediler.

^{127[5]} İbn Kesir, Halime'nin, Rasûlullah (a.s.)'ın peygamber olmasından önce vefat ettiğini yazmıştır. Fakat 'İsti'âb'da İbni Abdil-Berr'in, Ati bin Yesar'a dayanarak naklettiği rivâyete göre, Huneyn savaşı sırasında Halime, Rasûlullah (a.s.)'ın yanına gelince, Rasûlullah yerinden kalkarak hırkayı şerifini oturması için yere serdi. Aynı tarihçi, Halime'nin Rasûlullah (a.s.)'ın hadisini naklettiğini belirtmiştir. Hâfız Ebû Yâlâ ve İbn Hibbân, Abdullah bir Ca'fer'e dayanarak Halime'nin bir rivâyetini nakletmişlerdir, İbn Hâcer'e göre Halime'nin kocası Hâris, Mekke'de Rasûlullah (a.s.)'ın yanına gelerek müslüman oldu. Fakat İbn Sa'd'a göre bu Haris'in oğlu Abdullah ile ilgili kayıttır. Abdullah Rasûlullah'ın süt kardeşiydi. Hâfız İbn Hâcer'e göre Şeyma da sonradan müslüman olmuştu.

Rasûlullah dedi ki, "bana ve Abdulmuttalib ailesine ait olan haklardan vazgeçiyorum." Ensâr da kendi haklarından vazgeçtiler ve kararı Allah ile Rasûlüne bıraktıklarını söylediler. Bu suretle, takriben 6 bin esir serbest bırakıldı. Kendilerine iade edilen malların yekûnu ise 500 milyon dirhemdi. Hazreti Peygamber (a.s.)'den sonra Hz. Ebû Bekr ve Hz. Ömer de Halime'nin aile ve yakınlarına daima sevgi ve saygıyla muamele yaptılar.

22.6. AMİNE'NİN VEFATI

İbn Sâ'd ve İbn İshâk'ın ifadelerine göre Hz. Peygamber (a.s.) 6 yaşında iken ve İbn Hazm ile İbnü'l-Kayyûm'un ifadelerine göre henüz 7 yaşını doldurmamışken Amine, büyük annesi (Abdulmuttalib'in annesi)nin ailesi olan Adiyy bin Neccar ile tanıştırmak üzere Ümm-ü Eymen ile birlikte kendisini Medine'ye götürdü ve orada bir ay kaldı. Amine orada, Rasûlullah (a.s.)'a, babası Abdullah'ın son nefesini verdiği evi ve defnedildiği yeri gösterdi. Ömrünün daha sonraki bölümlerinde Rasûl-ü Ekrem'in (a.s.) kafasında bu yolculuğun hatıraları her zaman taze kaldı. Nitekim, Rasûlullah (a.s.) Mekke'den Medine'ye hicretten sonra sahabeye bu yolculuğundan arada sırada bahsederdi. Beni Adiyy bin Neccâr'ın evini ve bahçesini gördükten sonra bunu hemen hatırladı ve burada bir Ensâr kızı Üneyse ile oynadığını ve çocuklarla kuşları kovaladıktan sonra oraya annesiyle beraber geldiğini ve aynı evin avlusunda babasının mezarı

bulunduğunu ayrıca Beni Adiyy bin Neccâr'ın gölünde yüzmeyi öğrendiğini anlattı.

Amine Medine'de bir ay kaldıktan sonra Hz. Muhammed (a.s.) ile beraber Mekke'ye dönerken Ebva' mevkiinde ecele yakalandı ve orada defnedildi. Ümm-ü Eymen, Rasûlullah (a.s.)'ı Mekke'ye geri getirdi. İbn Sad'ın ifadesine göre Rasûlullah (a.s.), annesinin defnedildiği yeri iyi hatırlıyordu. Nitekim, Hudeybiye anlaşması uyarınca müslümanlar ilk umrelerini yapmak üzere Ebvâ'dan geçerken Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdular:

"Cenab-ı Allah, Muhammed'in annesinin kabrine gitmesine izin vermiştir."

Hz. Peygamber (a.s.) daha sonra kabrin bulunduğu yere gitti. Kabri düzeltti ve o sırada ağlamaya başladı. Hz. Peygamber (a.s.)'in bu halini gören müslümanların da gözleri doldu. Sahabe ölüleri için ağlanmaması yolundaki buyruğunu hatırlatınca Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Anamın, analığını ve şefkatini hatırladım, onun için göz yaşlarımı tutamadım."

Hz. Peygamber'in, annesinin mezarını ziyaret ettiği ve orada göz yaşlarını tutamadığına dair rivayetler çeşitli hadis kitaplarında yer almıştır. (Meselâ, bk. Müsned-i Ahmed, Beyhaki ve Tabakat-ı İbn Sa'd'de Hz. Büreyde, Hz. Abdullah bin Mes'ud ve Hz. Ebu Hureyre (r.a.) tarafından rivayet edilen hadisler).

22.7. ABDULMUTTALİB'İN HİMÂYESİ

Amine'nin de bu dünyadan göçmesinden sonra, Rasûlullah (a.s.)'ın himayesi dedesi Abdulmuttalib'e geçti. Abdulmuttalib, Rasûlullah (a.s.)'ı evine aldı ve O'nu bütün evlâtlarından daha çok sevdi. Abdulmuttalib yetim torununu bir an bile gözünden uzak tutmuyordu. Her zaman yanında bulundururdu. Hz. Peygamber (a.s.) Abdulmuttalib'in ister halvette olsun ister istirahatata çekilmiş vaziyette olsun her an yanına gidebilirdi. Halbuki diğer evlâtları otorite ve sertliği yüzünden müsaadesi olmaksızın yanına sokulamazlardı. Abdulmuttalib, sevgili torunu yemek yemediği sürece eline lokma almazdı ve bazen yemek sırasında O'nu kucağına alırdı. Kâ'be'nin duvarlarının dibine Abdulmuttalib'in oturması için halı serilirdi. Buna başka kimse oturmaya cesaret edemezdi. Fakat Hz. Peygamber (a.s.) gelip doğru buna otururdu. Hz. Peygamber (a.s.) o sırada tatlı ve herkesin hoşuna giden bir çocuktü. Amcası Ebû Tâlib O'nu oradan kaldırmak isterdi, ama Abdulmuttalib derdi ki: "Yavrumu bırak. Vallahi, bunun şânı başkadır. Bu çocuğun, bir gün, hiçbir Arab'ın erişemeyeceğı yere geleceğini ümit ediyorum." (Bazı rivâyetlere göre Abdulmuttalib, Rasûlullah (a.s.)'ın huyunun çok güzel ve asil olduğunu söylerdi). Abdulmuttalib daha sonra Hz. Muhammed (a.s.)'i yanına alıp sırtını ve başını okşar, yanaklarından öperdi ve torununun sevimli hareketlerini zevkle izlerdi. İbn Sa'd'ın rivâyetine göre, müneccimlik

konusunda ihtisas yapmış olan Beni Müdlic'in bazı ileri gelenleri bir defasında Abdulmuttalib'in yanına gelip, torununun istikbalinin çok parlak olduğu kanaatine vardıklarını söylediler. Bu şahıslar, Abdulmuttalib'ten çocuğun iyi korunmasını istediler; zira ayak izlerinin Hz. İbrahim (a.s.)'inkine çok benzediğini açıkladılar. Bu konuşmanın geçtiği sırada Ebu Tâlib de hazır bulunuyordu. Abdulmuttalib O'na dönerek: "Bu beylerin söylediklerine dikkat et ve çocuğu iyi koru" dedi.

Maalesef, Rasûlullah (a.s.), dede sevgisinden de uzun bir müddet yararlanamadı ve henüz 8 yaşında iken Abdûlmattalib'i kaybetti. İbni Sa'd ile Hafız Sehâvi, Ümm-ü Eymen'in şu sözlerini nakletmişlerdir. "Abdulmuttalib vefat ettiği zaman Rasûlullah (a.s.)'ın, O'nun yatağının ucunda durup ağladığını gördüm." Daha sonraki yıllarda Rasûlullah (a.s.)'a dedesinin vefatını hatırlayıp hatırlamadığı sorulduğunda şu cevabı verdi: "Evet, çok iyi hatırlıyorum. Ben o zaman 8 yaşında idim."

22.8. EBÛ TÂLİB'İN HİMAYESİ

Bazı rivâyetlere göre Abdulmuttalib'in vefatından sonra, O'nun vasiyeti üzerine amcası Ebû Tâlib Hz. Muhammed (a.s.)'i himayesi altına aldı. Bazı rivayetlerde ise Ebu Tâlib'in kendi isteğiyle Hz. Muhammed (a.s.)'in kefaletini üzerine aldığı belirtilmiştir. Ebu Tâlib'in asıl adı Abd-i Menaftı ama Tâlib adlı

çocuğun babası olduğu için "Ebu Tâlib" (Tâlib'in babası) künyesi, isminden daha meşhur oldu. Ebu Tâlib'in büyük oğlu Tâlib, Hz. Muhammed (a.s.)'in yaşıtıydı ve amca çocuğunu çok severdi. Bedir savaşı sırasında Kureyşliler, Beni Hâşim'i de zorla savaş meydanına götürdüğü zaman müşriklerin ordusunda Tâlib de yer alıyordu. Fakat kendisi muharebeye katılmadı. Daha sonra ne ölümler arasında bulundu ne yaralıları arasında. Mekke'ye de geri dönmedi. Kısacası, bu tarihten itibaren kendisi hakkında herhangi bir haber alınamadı.

Ebû Tâlib, Hz. Peygamber (a.s.)'in öz amcasıydı ve O'nu evlatlarından daha çok sevdi ve korudu. Yanında yatırır, her gittiği yere götürürdü. Hz. Muhammed (a.s.) yemeğe gelinceye kadar yemek yemezdi. Vâkıdî'nin çeşitli kaynaklara dayanarak verdiği bilgiye göre, gerek Ebu Tâlib, gerekse ailesinin diğer fertleri her yemekte Hz. Muhammed (a.s.)'in bulunmasına azami dikkat ederlerdi. Hz. Muhammed (a.s.)'in sofrada bulunmadığı zamanlarda yemekten tad almazlardı ve kimsenin karnı doymazdı. Hz. Muhammed (a.s.) sofrada bulunduğu zaman ise herkes doyaya yedikten sonra da yemek artıp kalırdı. Yani, Hz. Muhammed (a.s.) sofraya bereket getirirdi. Bu nedenle de, O (a.s.) gelmeden yenmezdi. Ebu Tâlib de yemekten önce, Hz. Peygamber (a.s.)'e "oğlum, sen çok mübarek ve bereketlisin" diye hitap ederdi. Yemek sırasında çocuklar kaplara ve tabaklara hücum edince Hz. Peygamber (a.s.) derhal elini çekti. Bunun üzerine Ebu Tâlib, Hz.

Muhammed (a.s.)'e ayrı bir tabakta yemek verirdi. Evde Ebu Tâlib'e mahsus bir divan vardı, buna kimse oturamazdı. Ama, Hz. Peygamber (a.s.) için herhangi bir yasak ve engel yoklu. Rasûlullah (a.s.) bazen gidip divanda amcasıyla otururdu ve kimse karışamazdı. Bu sebepten dolaydır ki, Ebu Tâlib bazen şöyle derdi: "Rebia'nın tanrısına yemin ederek söylüyorum, kabile reisliği gerçekten yeğenime yakışıyor."

22.9. ÇOBANLIK

Muhtemelen bu dönemde, Hz. Peygamber (a.s.) amcasının kötü mali durumunu gördükten sonra, kendisini çalışması ve aileye mali katkıda bulunması gerektiği kanaatine vardı. Çocukluğunda dadısı Halime'nin yanında bulunduğu sırada süt kardeşleri keçi ve koyunlara bakardı. Hz. Peygamber (a.s.) aynı işi, aklı ermeye başlayınca Mekke'de ücret karşılığı yapmaya koyuldu. Hadislerde Hz. Ubeyd bin Umeyr'in anlattıklarına göre Hz. Peygamber (a.s.) bir defasında şöyle dedi: "Çobanlık yapmamış olan bir peygamber doğmamıştır". Adamlar sordular, "siz de çobanlık yaptınız mı?" Hz. Peygamber (a.s.) "evet" diye cevap verdi. Sahih-i Buhârî'de bir başka hadis vardır. Buhârî'nin, Kitab'ul İcâresi'nde yer alan Hz. Ebu Hureyre'nin naklettiği hadis şöyledir: "Rasûlullah (a.s.), dünyada çobanlık yapmamış olan bir peygamberin bulunmadığını söylediler. Bunun üzerine sahabe kendisinin de böyle yapıp yapmadığını öğrenmek istediler. Hz. Peygamber (a.s.) "evet" diye cevap verdiler ve eklediler: "Ben

Mekkelilerin keçi (koyun)lerini birkaç "kırrât" (bir dinarın 1/10'i veya 1/20'i) karşılığında gezdirdim"^{128[6]}. Ebû Seleme bin Abdurrahman diyor ki, bir defasında Rasûlullah birkaç kişi ile beraber dut ağaçları arasından geçerken kendilerine şöyle buyurdular: "Siyahlaşmış meyveleri koparın, zira ben çobanlık ederken bu meyveleri koparırdım" (İbn Sa'd, Leyden baskısı, s. 79-80).

22.10. KÜÇÜK YAŞTAN BERİ FEVKALÂDE ŞAHSİYETİNİN BELİRTİLERİ

Yukarıda bahsettiğimiz Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in doğumundan 10-12 yaşma kadar olan devrede, gerek günden güne ortaya çıkan şahsi kabiliyetleri, gerekse başından geçen garip ve akıl almaz olaylar, çevresindekilerin ve O'nu yakından tanıyanların, fevkalâde vasıf, kabiliyet ve meziyete sahip bir şahsiyetin yetişmekte olduğu kanısına varmalarına sebep oldu. Hazreti Peygamber (a.s.)'in şahsiyeti sadece bereketler ve Mu'cizeler yaratmıyordu, aynı zamanda tabiatı, huyu, alışkanlıkları ve vasıflarının da diğer

^{128[6]} İbn Mâce'nin Süveyd bin Saide dayanarak naklettiği hadis'te Rasûlullah (a.s.)'in şu sözleri bulunmaktadır: "Ben Mekkeliler için birkaç kırrat karşılığında çobanlık yaptım." Bu hadis, Buhârî'nin yukarıdaki hadisini doğrular niteliktedir. Fakat İbrahim el-Harbî, kırrât'ın ücret anlamına gelmediğini, aksine aynı isimde Ecyâd yakınlarında bir bölge bulunduğunu iddia etmiştir. Bunu İbn-ul Cevzi ve Allâme Aynî de teyid etmişlerdir. Ancak Mekke'nin coğrafyasını iyi bilenler "kırrât" veya bunun çoğulu olan "Karârît" adında bir yerin bulunmadığını pekâlâ bilirler. Ayrıca, ücret karşılığında çobanlık yapmak ayıp bir şey değildir, ki Hz. Peygamber (a.s.)'i bundan kurtarmak için te'vil'e başvurulmaya ihtiyaç duyulsun.

çocuklardan farklı olduğu gün gibi aşikârdı ve dış görünümü bile olağanüstü kişiliğini açığa vuruyordu.

Beyhakî ve İbn Cerir, Hz. Ali'ye dayanarak şu hadisi nakletmişlerdir: "Rasûlullah buyurdular ki, 'Cahiliyye döneminde diğer insanların yaptıkları kötü işlere sadece iki defa meylettim, ama her ikisinden de Allah beni korudu. Bundan sonra kötü fikirler aklıma bile gelmediler. Bir defasında benimle beraber çobanlık yapan arkadaşşıma dedim ki: "Bak arkadaş, sen biraz benim keçi ve koyunlarıma göz kulak ol. Ben Mekke'ye gidip diğer gençlerin ilgilendikleri gece hayatına bakayım nasıl oluyor". O arkadaş razı oldu. Derken, şehre yöneldim. Rastladığım ilk evden def ve şarkı sesi geliyordu. Adamlara sordum, ne oluyor diye. Dediler ki düğün var. Ben orada biraz beklemeyi yeğledim. Fakat hemen sonra öyle bir uyku bastı ki, sızıp kaldım. Ta ki, sabah oldu ve güneş ışınları gözüme vurunca uyandım. Oradan arkadaşşıma döndüm. Kendisine ne olduğunu anlattım. Öbür gece arkadaşşıma yine şehre inmek istediğimi söyledim. Bu defa da aynı şekilde anlaştık ve ben Mekke yolunu tuttum. Şehre girdikten sonra kulağıma yine müzik sesi geldi. Ben durumu öğrenmek için oturur oturmaz yine uyuya kaldım ve yine sabahladım. Dönüşte arkadaşşıma dedim ki bu defa da bir şey olmadı. Bundan sonra böyle şeylerle hiç ilgilenmedim."

İbni Sâ'd, Ümm-ü Eymen'in şu rivâyetini nakletmiştir. Kureyşliler Büvâne adında bir puta taparlardı. Bu puta adak ve hediyelerini sunar ve çevresinde itikaf ederlerdi. Ayrıca

onun uğruna kurban da keserlerdi. Ebu Tâlib de adet üzere ailesiyle birlikte oraya giderdi. Henüz erginliğe erişmemiş olan Hz. Muhammed (a.s.)'in de bu putun yanına gitmesi istenir, ama her defasında Hz. Muhammed (a.s.) bu isteği reddederdi. Bazen bu yüzden bayağı gerginlik olurdu. Gerek Ebu Tâlib, gerekse teyzeleri, Hz. Muhammed (a.s.)'in bu tutumunu çok yadırgarlardı. Bir defasında, Müvâne festivali sırasında büyüklerin sürekli baskı ve ısrarlarından kurtulmak için Hz. Peygamber (a.s.) evi terk etti ve uzun süre ortalıkta görünmedi. Evdekiler merak etmeye başladılar. Nihayet sarsılmış ve bitkin bir şekilde eve döndü. Teyzeleri hemen yanına gidip, "evlâdım, sana ne oldu?" diye sordular. Hz. Peygamber (a.s.) kendisine bir şey olacağından korktuğunu söyledi. Teyzeleri, "aman Yüce Tanrı seni Şeytan'ın kötülüğüne kaptırmasın. Çünkü sende büyük meziyetler var" dediler. Hz. Muhammed (a.s.)'in anlattığına göre festival sırasında kendisi Kâ'be'deki putlara yaklaşmaya çalışmış ama her defasında beyaz tenli uzun boylu bir kişi kendisini, "sakın Muhammed bunlara yaklaşma, bunlardan uzak dur" diyerek uyarmıştı. Ümm-ü Eymen diyor ki, bundan sonra Hz. Peygamber (a.s.) hiçbir zaman bu tür festivallere katılmadı.

İbni Hişâm, İbni İshâk'a dayanarak şunları yazmıştır: Ezd-i Şeneve'nin bir kolu olan Lihb kabilesine bağlı olan bir müneccim ve kâhin arada sırada Mekke'ye gelirdi. Bu kâhin şehre geldiğinde Kureyşliler kendi çocuklarını onun yanına götürür ve dış görünüşlerinden gelecekleri hakkında bilgi

edinirlerdi. Bu şahıs bir defasında Mekke'ye geldiğinde Ebu Tâlib diğer çocuklar ile birlikte Hz. Muhammed (a.s.)'i de yanına götürdü. Bu şahıs Hz. Muhammed (a.s.)'e şöyle bir baktı ve başka işlerle meşgul oluverdi. O işi bitirdikten sonra Ebu Tâlib'e biraz önceki çocuğu tekrar görmek istediğini söyledi. Ebu Tâlib, kâhinin Hz. Muhammed (a.s.)'i görmeye hevesli olduğunu görünce yeğenini bir tarafa kaçırdı. Kâhin dedi ki: "Lütfen o çocuğu bana getirin, yemin ediyorum, o büyük adam olacaktır."

Muhammed bin İshâk'ın bir rivâyeti şöyledir: "Rasûlullah buyurdular ki, 'bir defasında Kureyşli çocuklarla beraber oynuyordum. Hepimiz taşları topluyorduk. Diğer çocuklar bellerine bağladıkları donları çıkarıp taşları taşıdıkları için çıplak kalmışlardı. Ben de donumu çıkarmak istediğim zaman yüzüme bir yumruk yedim ve bir ses, bana 'donunu bağla' dedi. Bunun üzerine donumu tekrar bağladım." Böylece küçük yaşta bile Hz. Peygamber (a.s.)'in çıplak dolaşması önlenmişti. Buna benzer bir vak'a, Hz. Peygamber (a.s.) 35 yaşında iken meydana geldi. Hz. Peygamber (a.s.)'in nübüvvetine 5 sene kalmıştı. Kureyşliler Kâbe'yi yeniden inşa ediyorlardı. O sırada herkes donlarını boyunlarına asıp taşları taşıyorlardı ve küçük, büyük kimsede çıplaklık duygusu yoktu. Hz. Abbas (r.a.), Hz. Muhammed (a.s.)'in de aynı şeyi yapmasını istedi. Fakat Hz. Muhammed (a.s.) elini donuna uzatır uzatmaz bayılıverdi ve gözleri göğе doğru dikilmiş oldu. Daha sonra, "donum, donum" diye feryad etmeye başladı ve

derhal donunu düzeltti. Bu vak'a, sahih hadislerde Hz. Cabir bin Abdullah tarafından rivayet edilmiştir. Abdurrezzak, Taberanî ve Hakim'in ise Ebu't Tufeyl'e dayanarak naklettikleri rivayete göre, gaipten bir ses geldi: "Ey Muhammed, hayalarını ört". Fakat hiçbir rivayette, Hz. Muhammed (a.s.)'in tamamıyla çıplak kaldığı belirtilmemiştir. Anlaşılan, Hz. Peygamber (a.s.) kendisini çıplak edecek duruma gelmeden önce şuurunu kaybediverdi.

22.11. PUT PERESTLİK TEN NEFRET

Hz. Muhammed (a.s.) çocukluğundan beri şirk ve putperestliğin bütün icap ve belirtilerinden şiddetle nefret ederdi ve peygamberliğinden önceki Cahiliyye döneminde bile herhangi bir dini saplantıya girmemişti. Sahih-i Buhârî'nin el-Menâkıb başlıklı bölümlerinde Zeyd bin Amr bin Nufeyl'in hadisleri arasında Hz. Abdullah bin Ömer'in rivayet ettiği bir hadis vardır ki, şöyle özetlenebilir: "Bir defasında Rasûlullah (a.s.)'a putlara takdim edilen yemek ve onlar için kesilen kurbanın eti verildi. Ama Rasûlullah (a.s.) bu yemeklere dokunmadı." Müsned-i Ahmed'de Hz. Urve bin Zübeyr'in naklettiği bir hadise göre, kendisine Hz. Hatice (r.a.)'nin bir komşusu şunları söyledi: "Bir defasında ben Rasûlullah (a.s.)'ın Hz. Hatice'ye şunları söylediğini duydum: 'Ey Hatice! Vallahi ben hiçbir zaman Lât ve Uzza'ya ibadet etmeyeceğim. Buna cevap olarak da Hz. Hatice şunları söyledi: Bırakın Lat'ı ve bırakın Uzza'yı.' Bu olayı anlattıktan sonra o komşu, Hz.

Urve'yi o sıralarda Kureyşlilerin akşam yatmadan önce bu putlara ibadet ettiklerini bildirdi. Bu olay muhtemelen Hz. Peygamber (a.s.)'in evliliğin ilk yıllarında meydana gelmişti.

22.12. SURİYE'YE YOLCULUK VE RAHİP BAHİRA İLE GÖRÜŞME KONUSUNDAKİ RİVAYETLER

Bir defasında Ebu Tâlib bir ticaret kafilesiyle birlikte Suriye'ye hareket ediyordu. Rasûlullah (a.s.) o zaman 12 yaşında idi^{129[7]}. Amcasının seyahate gideceğini görünce O'na sarıldı ve İbn Sa'd'in rivâyetine göre kendisine şöyle yalvarmaya başladı: "Amcacığım, siz beni kime bırakıyorsunuz. Benim ne annem var ne babam." Bunu duyunca Ebu Tâlib'in yüreği sızladı ve şöyle dedi: "Vallahi, ne ben Muhammed (a.s.)'i kendimden uzaklaştıracam, ne de O benden uzaklaşacaktır. O, benimle gelecektir". Ve O'nu yanına aldı. Ticaret kafilesi Suriye'nin Busrâ mevkiine varıp Rahip Bahira'nın manastırına uğradı. Rahip Bahira gelen giden kafilelerle pek ilgilenmezdi. Ama bu defa geleneğini bozarak kafilenin yanına geldi. Kendileri için yemek hazırlattı ve herkesi yemeğe davet etti. Bahira'nın yemeğine herkes gitti, ama yaşı küçük olduğu için Hz. Muhammed geride bırakıldı. Rahip Bahira, Mekkelilere sordu; "herkes geldi mi?" Mekke'li-ler dediler ki, "yaşı küçük olan bir çocuğu çadırda bıraktık."

^{129[7]} Taberî'ye göre Hz. Peygamber (a.s.) 9 yaşında idi. İbni Abdil-Berr ise yaşının 13 olduğunu belirtmiştir. Ancak muhaddis ve tarihçilerin ekseriyeti 12 yaşında olduğunda ittifak etmişlerdir ve doğru olan da budur.

Rahip dedi ki: "Onu da getirin". Bir Kureyşli, "vallahı, Muhammed'in bizimle beraber yemek yememesi iyi bir şey değil" dedi ve çadıra gidip O'nu, getirdi. Hz. Muhammed (a.s.)'in sofraya gelmesinden sonra Rahip Bahira kendisine dikkatle baktı ve daha sonra yanına gelip şöyle konuştu: "Sen Lât ve Uzza üzerine yemin ederek söz ver sorduğum her şeye cevap vereceksin." Hz. Muhammed (a.s.), "Ben Lât ve Uzza üzerine yemin edemem. Zira onlardan nefret ettiğim kadar başka bir şeyden nefret etmem" diye cevap verdi, daha sonra aralarında şöyle bir konuşma geçti:

- O halde, Allah rızası için söz ver, sorduğum her soruya cevap vereceksin.

- Söz veriyorum.

Rahip Bahira daha sonra Hz. Muhammed (a.s.)'in hayat hikâyesi, şahsiyeti, tabiatı, uykusu ve diğer konularda bilgi edinmek istedi ve Hz. Peygamber (a.s.) sorduğu sorulara cevap verdi. Rahip bundan sonra Hz. Peygamber (a.s.)'i tepeden tırnağa kadar süzdü. O'nu iyice inceledikten sora Ebu Tâlib'e dönerek, "bu çocuk neyinizdir?" diye sordu. "Oğlumdur" diye cevap verdi, Ebu Tâlib. "Olamaz, bunun babası sağ olamaz" diye karşılık verdi rahip. Sonra ikisi arasında şöyle bir konuşma geçti:

-Haklısınız, bu benim oğlum değil, yeğenimdir.

-Babasına ne oldu?

-Bu zavallı çocuk anne karnında iken babası vefat etti.

-Vallahi, sen talihli bir insansın. Yeğenini memleketine götür ve O'nu Yahudilerden koru. Korkarım, eğer Yahudiler bu çocukta sezdiklerimi sezerlerse O'na bir kötülük yapabilirler. Çünkü senin bu yeğenin bir gün büyük bir insan olacaktır.

Bu öğüt üzerine Ebu Tâlib ve arkadaşları Suriye'deki işlerini çabucak bitirip Hz. Muhammed (a.s.) ile birlikte Mekke'ye döndüler.

Olup bitenler bundan ibarettir. Ama oryantalistler bu olayı menfur maksatlarına alet etmişlerdir. Bu küçük hadise üzerine tahmin ve kıyasların koskoca binasını yapmışlardır ve Hz. Muhammed (a.s.)'in bütün bilgilerini Hristiyan rahiplerinden elde ettiğini iddia etmişlerdir. Maalesef bizde, yani müslümanlarda bu tahmin ve kıyasları kuvvetlendirecek mahiyette bazı rivayet ve söylentiler dolaşmaya başlamıştır. Bu tür yanlış fikir ve tahminlerin kesinlikle reddedilmesi gerekmektedir. Çünkü bu fikir ve inanç Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğine gölge düşürecek niteliktedir. Bu kitabın birinci cildinde bu konuya ayrıntılı biçimde değinmiştik. Burada bu konuya başka bir açıdan yaklaşmaya çalışacağız.

Aslında, ömrünün çoğunu ibadet, dua ve murakabe ile geçirmek suretiyle manevî ve ruhani yeteneklerini bir hayli geliştirmiş olan derviş, zahid ve abid bir rahibin, bazı bereket ve diğer olağanüstü belirtileri gördükten sonra Kureyşlilerin ticaret kafilesinde büyük bir şahsiyetin bulunduğunu sezmesi,

öyle garipsenecek bir şey değildir. Rahip Bahira'nın tahminlerinin, Hz. Muhammed (a.s.)'i gördükten sonra daha da kesinleşmiş olduğu söylenebilir. Rahip, ayrıca Yahudilerin ikinci bir millet olduğunu ve Arabistan'ın ümmilerinden ve İsmail oğullarından büyük bir şahsiyetin doğacağını hazmedemeyeceklerini düşünerek Hz. Muhammed (a.s.)'in bu millettten korunmasını da istemiş olabilir. Ancak, bu rahibin, müjdelenen peygamberin Hz. Muhammed (a.s.) olacağına kanaat getirdiğini söyleyemeyiz. Şüphesiz, Yahudi ve Hristiyanlara ait dini kitaplarda bir peygamberin geleceği ve adının da Muhammed olacağı kayıtlıydı. Fakat Rahip Bahira'nın, görünürde herhangi bir işaret yokken, müjdelenen peygamberin 12 yaşındaki Muhammed adlı çocuğun olacağına derhal karar kıldığı da söylenemez.

Bu hususta müslüman muhaddis ve siyer yazarlarının anlattıkları rivayete de gözetmek yerinde olacaktır. Tirmizî, Beyhaki (Fid Delail) İbni Asakir, Hakim, Ebu Nuaym, Ebu Bekr el-Haraiti ve İbni Ebi Şeybe'nin Hz. Ebu Muşa Eş'ari (r.a.)'ye dayanarak naklettikleri hadis şöyledir: "Rahip Bahira, Hz. Muhammed (a.s.)'in elini tutarak, bu Seyyid'ul Murselin'dir, Seyyid'ul Alemin'dir. Bunu Cenab-ı Allah kısa bir zamanda Rahmet'ul-Alemin olarak meb'us edecektir" dedi. Kendisine soruldu. (Tirmizî ve bazı diğer muhaddislere göre, Kureyşli şeyh ve kabile reisleri kendisine sordular). 'Siz bunu nereden öğrendiniz?' O dedi ki, 'siz buraya gelirken gözlerimle gördüm, her ağaç ve her taş secdede idi. Ağaç ve taşlar bir

peygamberden başka kimseye secde etmezler. Ayrıca ben O çocuğu, sırtında iki omzunun ortasında bulunan peygamberlik mühründen tanıdım. Bizim kutsal kitaplarımızda da O'ndan bahsedilmiştir.' Rahip daha sonra Ebu Tâlib'e şöyle dedi. 'Bu çocuğa Yahudilerden bir tehdit gelebilir. Onun için kendisini geri gönderin.' İbn Ebi Şeybe'nin Hz. Musa Eş'ari'ye dayanarak naklettiği rivayette, Hz. Muhammed (a.s.)'in rahibin yanına gelirken bir bulut parçasının kendisini güneşten koruduğu belirtilmiştir. Aynı hadis ve rivayetlere göre Rahib Bahira'nın ısrarı üzerine Ebu Talip, Rasûlullah (a.s.)'ı, Hz. Ebu Bekr ve Hilali Habeşî'nin refakatinde Mekke'ye geri gönderdi. Fakat bu rivayetlerin doğruluğu şüphelidir. Zira, o sırada Ebu Bekr henüz 10 yaşında idi ve Hz. Bilal (r.a.) daha da küçüktü. Evvela, 12 yaşındaki bir çocuğun kendisinden daha küçük yaştaki çocukların, "koruması" altında yola çıkarılması dikkat çekicidir, ikincisi, Hz. Bilal'in o sırada Abdulmuttalib'in sülalesiyle hiçbir ilgisi yoktu. Dolayısıyla Abdulmuttalib ailesi kendisine herhangi bir vazife veremezdi. Aynı yolculukla ilgili bir rivayet daha var. Buna göre, 7 Bizanslı, Hz. Muhammed (a.s.)'i öldürmek niyetiyle Bahira'nın manastırına vardılar. Bahira kendilerine oraya gelme sebeplerini sordu. Bizanslılar dediler ki: "Duyduğumuza göre müjdelenen peygamber bu ay içinde buraya gelecektir. Hükümetimiz bu sebeple çeşitli bölgelere adamlar yollamıştır. Biz işte bu adamlardanız". Bahira kendilerine şöyle dedi: "Siz ne zannediyorsunuz?"

Allah'ın yapmak istediği bir şeyi kimse engelleyebilir mi?" O adamlar, "hayır" diye cevap verdiler ve kötü niyetlerinden vazgeçtiler.

Bu rivâyetin doğru olduğunu kabul edersek, Hazreti Peygamber (a.s.) henüz 12 yaşında iken, hem kendisi, hem Kureyşliler ve hatta Bizanslılar kadar herkesin kendisinin peygamber olacağını bildikleri sonucu ortaya çıkar.

Bu olaydan 13 yıl sonra, Hz. Muhammed (a.s.) 25 yaşında iken bir ticaret yolculuğu daha yapmıştı. Yanında Hz. Hatice'nin malları bulunuyordu. Ebu Sa'id Nisaburi'nin "Şerefül Mustafa" isimli kitabında yer alan rivayete göre bu yolculuk sırasında Hz. Peygamber (a.s.) Rahip Bahira ile tekrar buluştu. Bu buluşma sırasında Bahira, kelime-i şehâdet getirerek Allah'ın tek olduğuna ve Hz. Muhammed'in Allah'ın resulü olduğuna tanıklık ettiğini belirtti ve ekledi: "Siz, Hz. İsa İbn Meryem'in müjdelediği ümmi peygambersiniz. Bundan dolayıdır ki, İbni Mende ve Ebu Nuaym, Bahira'yı sahabeler arasında saymışlardır. Hafız Zehebi ise, "Tecrid'üs Sahâbe'de Bahira'nın, Hz. Muhammed (a.s.)'e, peygamberliğinden önce iman etmiş olduğunu yazmıştır.

Hz. Muhammed (a.s.)'in bu ikinci Suriye yolculuğuyla ilgili olarak anlatılan rivayetlerden biri de şöyledir. Rasûlullah (a.s.) Busra'da bir ağacın gölgesinde dinlenirken yakınlarda bulunan bir manastırdan Nestura isimli rahip çıkageldi. Nestura, Hz. Muhammed (a.s.)'e refaket eden Hz. Hatice'nin

uşığı Meysere'ye yaklaşarak ağacın dibinde kimin yatmakta olduğunu sordu. Meysere, "Bir Kureyşli Harem sahiplerinden biri". Vakıdi ve İbn İshâk'ın rivayetlerine göre Nestura şunları söyledi: "Vallahi, bu ağacın altında, Hz. İsa (a.s.)'dan bu yana (yani 600 sene) bir peygamberden başka kimse dinlenmemiştir." Ebu Sa'id, "Şerefül Mustafa"da bu rivayete şu satırları eklemiştir: Nestura daha sonra, Rasûlullah (a.s.)'ın yanına geldi, başını ve ayağını öptü ve şöyle dedi: "Sizin Allah'ın rasulü olduğunuza şehâdet ediyorum. Siz, Hz. İsa'nın müjdelediğı peygambersiniz. Hz. İsa demişti ki, bu ağacın altında Ümmi peygamber, Haşimi, Arabi, Mekki, Havuz ve Şefaât Sahibi ve Liva-yı Hamd sahibinden başka kimse kalmayacaktır." Meysere bu olayı aklından çıkarmadı. Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) Busra'nın çarşılarına alışverişe çıktı. Çarşıda bir malın fiyatı konusunda ihtilaf zuhur etti. Malı satan kişi, Rasûlullah (a.s.)'ın Lât ve Uzza üzerine yemin etmesini istedi. Rasûlullah (a.s.) dedi ki, ben hiçbir zaman yemin etmedim. Bunun üzerine o adam, Rasûlullah (a.s.)'ın teklif ettiğı fiyatı ses çıkarmadan kabul etti ve Meysere'yi bir yana götürüp kulağına şunları fısıldadı: "Bu mutlaka bir peygamberdir. Elinde canım olan zata yemin ederek söylüyorum, mukaddes kitaplarımızdaki zikri geçen peygamber budur." Meysere bu hadiseyi aklına iyice yerleştirdi.

Ebu Nuaym'ın rivâyetine göre Suriye yolculuğı sırasında Meysere iki meleğın Hz. Muhammed (a.s.)'i gölge gibi

izlediklerini gördü. Hz. Muhammed (a.s.) kfilesiyle birlikte Mekke'ye döndüğü zaman öğle vaktiydi. Hz. Hatice o sırada balkonda idi. O da Hz. Muhammed (a.s.) deve üzerinde gelirken iki meleğin O'nu gölgelediğini gördü. Ebu Nuaym'ın dışındaki diğer muhaddis ve tarihçiler buna şu satırları da ilâve etmişlerdir. Hz. Hatice, yanındaki diğer kadınlara da bu manzarayı gösterdi ve hepsi şaşır kaldılar. Daha sonra Meysere eve gelince Hz. Hatice kendisine gördüğünü anlattı. Meysere dedi ki: "Ben bunları Suriye yolculuğu boyunca gördüm" ve bu arada gördüklerini ve duyduklarını da Hz. Hatice'ye anlattı. Bunlar arasında Rahip Nestura ve çarşıdaki adamın dedikleri de yer alıyordu.

Bu rivayetlerin doğru olduğunu kabul ettiğimiz takdirde, Hz. Muhammed (a.s.)'in, peygamberliğe fiilen tayin edilmesinden 15 sene önce bir kez daha kendisinin peygamber olacağını öğrendiğini de teslim etmek zorunda kalacağız. Hatta, sadece Hz. Muhammed (a.s.)'in, kendisi değil, Meysere, Hz. Hatice, onun yanındaki hanımlar, Hz. Muhammed (a.s.)'in, Suriye'ye kadar beraber yolculuk ettiği kafilenin diğer fertleri ve Mekke'deki diğer bazı kimselerini de bunu öğrendiklerin kabul etmeliyiz. Zira, Meysere, Hz. Hatice ve diğer bazı kadınlar gibi Mekke'nin diğer birçok sakinlerinin de Hz. Muhammed'i gölgeleyen iki meleği görmeleri ihtimal dahilindedir.

Gerçi yukarıda naklettiğimiz rivayet ve hadisler dürüst, hatırı sayılır, muteber ve ilmi dehaları tartışılmaz pek

muhterem zevata aittir. Fakat bunlar pek çok yönden nazar-ı dikkate alınamaz ve doğru sayılamaz. Bir kerre, bu rivayet ve hadisler Kur'an-ı Kerim'in talimatına ve ruhuna aykırıdır. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de Resul-ü Ekrem (a.s.)'e şöyle hitap edilmiştir:

"Sen, bu kitabın sana vahyolunacağını ummuyordun" (Kasas; 86)

"Sen Kitap nedir, iman nedir bilmezdin". (Şura; 52)

Bu âyet-i kerimeler gösteriyor ki peygamberlik payesine yükselmeden önce Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) kendisinin peygamber olacağını bilmiyordu. Ve bunu başka kimse değil, bizzat Cenab-ı Hak söylemektedir. Şayet Hz. Peygamber (a.s.) henüz 12 yaşında iken peygamber olacağını öğrenmiş ve 25 yaşında iken bu bilgisi yenilenmiş olsaydı, kendisine bir Kitab'ın geleceğini ve insanların kendisine iman edeceğini de umabilirdi. Böyle bir durumda hem kitaptan hem imandan habersiz olması söz konusu olamazdı.

Yukarıdaki rivayetler, Hz. Muhammed (a.s.)'e ilk defa vahy'in gelmesi ve bundan sonra kendisi ve Hz. Hatice arasında geçen konuşma ile ilgili muteber ve güvenilir hadis kitaplarında yer alan doğru hadislerle de ters düşüyor. Eğer Hz. Muhammed 28 yıldan beri kendisinin peygamber olacağını ve vahy geleceğini bilmiş olsaydı, Hira mağarasında ve daha sonra evde onca şaşkın ve sarsılmış olabilir miydi? Bu tam O'nun bildiği ve beklediği şey değil miydi? Hz. Hatice'nin,

Hira'da Hz. Muhammed (a.s.)'in başından geçenler üzerine söyledikleri sözler, 15 yıldan beri O'nun peygamber olacağını bildiği için başka türlü olmayacak mıydı? Gayet tabii ki, O da beklenen bir şeyin meydana geldiğini söyleyecekti.

22.13. FİCAR HARBİ

Biz yine tarihi olaylara dönelim ve olayların seyrine bakalım, İbn Hişâm'ın ifadesine göre, Hazreti Peygamber (a.s.) 14-15 yaşında iken Ficar Harbi patlak verdi^{130[8]}. İbni İshâk, İbni Sa'd, Belazuri ve İbn Cerir Taberî'nin ifadelerine göre bu harp 20. Am-ul Fil'de^{131[9]} yani Hz. Peygamber 20 yaşında iken meydana geldi. Harp'te taraflardan biri Kureyşlilerin de dahil olduğu Beni Kinâne idi. ikinci taraf da Kays Aylân'dı (ki, bunlar arasında Sakif ve Hevâzin kabileleri yer alıyordu). Çarpışma, Beni Hevâzin'e bağlı Urvet-ü Rahhâl adlı bir kabile reisinin, Nu'man bin Münzir'in ticaret kafilesine, kendi koruması altında Ukaz pazarına girme izni vermesi üzerine başladı. Beni Kinâne'nin bir kabile reisi olan Berrâs bin Kays, kendisine hitap ederek, "sen bu kafileyi Kinanelilere karşı da

^{130[8]} Cevherî bundan önce üç defa Ficar Harbi meydana geldiğini, dördüncüsüne Hz. Peygamber (a.s.)'in de katıldığını belirtmiştir. İbn Sa'd'ın ifadesine göre bu savaş, 20 Âm-ul Fil'in Şevvalinde meydana geldi. Cevherî'ye göre, Kureyşliler bu çarpışma Muharrem ayında patlak verdiği için buna Ficar savaşı adını vermişlerdir. Muharrem ayında savaşmak ve kan dökmek "fücûr" sayıldığı için Kureyşliler, "biz fücûr işledik" diyorlardı ve bu ay içinde meydana gelen dört savaşa Ficar Harbi dediler.

^{131[9]} Am-ul Fil, "fillerin yılı" demektir, yani Eshab-ı Fil veya Ebrehe'nin Mekke'ye saldırdıkları yıl. Bu, öylesine olağanüstü bir olay idi ki Arap'lar buna dayanarak yıllarını hesaplamaya başladılar.

mı koruyorsun?" diye sorunca, şu cevabı aldı: "Evet sadece Kinanelilere karşı değil bütün dünyaya karşı". Bu sözler üzerine Berrâs öfkелendi ve Necd'in yukarı bölgesinde Teymen mevkiinde Urve'yi öldürdü. Kinâneliler henüz Ukaz pazarında iken bu cinayetin haberini aldılar. Buradan hemen Beyt'ul Haram'a hareket ettiler. Fakat Harem hududuna girer girmez Hevâzinliler kendilerine yetiştiler ve aralarında şiddetli bir çatışma başladı. Çatışma bütün bir gün devam etti. Gece Kinâneliler ve Kureyşliler Harem'e girmeyi başardılar. Bunun üzerine Hevâzinliler Harem'i kuşattılar ve çarpışmalar birkaç gün daha devam etti. Bu savaşta Hz. Peygamber (a.s.) hâlâ küçük olduğu için fazla bir şey yapmadı ve sadece düşmandan gelen okları kendi amcalarına verdi. İbn Sa'd'in ifadesine göre Hz. Peygamber (a.s.) daha sonra arkadaşlarıyla konuşurken bu savaşa bu kadarcık katılmayı da istemediğini belirtmişti. Süheyli ise Hz. Peygamber (a.s.)'in amcalarıyla birlikte muharebe yerine gittiğini, ancak çarpışmalara fiilen . katılmadığını yazmıştır.

Bu tek çarpışmanın dışında, Hz. Peygamber (a.s.) nübüvvetten önceki dönemde başka herhangi bir savaşa veya kavgaya katılmadı. Hz. Peygamber (a.s.) ne kadar savaşa katılmışsa hep nübüvvetinden sonra Medine'de kaldığı süre içinde katılmıştır. Bu husus, sadece Hz. Muhammed (a.s.)'in cahiliyye döneminde kavgâ ve kısır çekişmelerden uzak durduğunu göstermekle kalmıyor, ayrıca peygamberlik sırasında savaşlarda gösterdiği büyük askeri dehanın Allah

vergisi olduğunu da ortaya koyuyordu. Yani kendisi meslekten değil doğuştan bir kumandandı.

22.14. HİLF'UL-FÜDÛL

Hz. Muhammed 20 yaşında iken bazı Kureyşli kabileler "Hilful-Füdûl" adında bir anlaşma yaptılar. Anlaşmanın adının "füdul" olmasının sebebini İbn Kesir, "Nihâye"'de şöyle anlatmıştır. Cürhûm kabilesinin de Mekke'de bulunduğu sırada benzeri bir "hilf (anlaşma) imzalanmıştı. Bu anlaşmayı hazırlayan ve imzalayan herkesin ismi "Fadl"dı. Bu sebeple buna, "Hilful-Füdûl" (Fazılların Anlaşması) denildi. Fakat bunun daha doğru ve tutarlı gerekçesini Hz. Ebû Bekr (r.a.)'in iki oğlu Muhammed ve Abdurrahman vermişlerdir. Bu gerekçeyi de İbn Kesir, Hümeidi'ye dayanarak nakletmiştir. Muhammed ve Abdurrahman'ın hadisi şöyledir. Rasûlullah buyurdular, "Ben Abdullah bin Cud'ân'ın evinde öyle bir anlaşmaya katıldım ki, bunun için İslâm devrinde de bana davet gelseydi katılırdım. Onlar, Füdûl'ü hakedenlere iade etmek üzere anlaştılar, ayrıca zâlimin mazlumu ezmemesi konusunu da karara bağladılar." (el-bidâye ve en-Nihâye, CU, s. 291). Füdûl'ün hakedenlere iade edilmesi, bir zâlimin kaba kuvvetle ve zulümle gaspettiği bir lütfu, ihsanı ve inayeti hakkı olan kişiye iade etmek demektir. İbn Sa'd'ın rivâyetine göre anlaşmayı imzalayanlar mazlum ve hakkı yenen kişiyi destekleme kararı aldılar ve hakkının geri alınması için ellerinden geleni yapacaklarına dair and içtiler. İbn Hişâm, bu

anlaşmanın ayrıntılarını verirken, tarafların Mekke'de oturan bir vatandaş veya buraya gelen herhangi bir yabancıya zulüm yapılmasına izin vermeyeceklerini karara bağladıklarını belirtiyor. İbn Sa'da göre bu anlaşma Zilka'de, 20. Am'ul Fil'de yapılmıştı.

Anlaşmanın imzalanmasına sebep olan olay şu idi. Yemen'in bir kabilesi olan Zübeyd'e bağlı bir kişi bazı ticari mallarla Mekke'ye geldi. Mekke'nin bir kabile reisi olan As bin Vâil bu malları satın aldı, ama ücretlerini mal sahibine ödemedi. Mal sahibi sıra ile Beni Abdü'd-Dâr, Beni Mahzûm, Beni Cumah, Beni Şehm ve Beni Adıyye'nin hepsine giderek derdini anlattı ve feryad etti. Fakat feryadına kimse kulak asmadı ve As bin Vâil'i karşısına almaya cesaret edemedi. Bu tüccar ümidini tamamıyla yitirince sabah vakti Ebû Kubeys tepesine çıkıp Fihri ailesini yardımına çağırmaya ve feryat etmeye başladı. Bu yalvarışları dinleyen Hz. Muhammed (a.s.)'in amcası Zübeyr bin Abdulmuttalib yerinden kalktı ve bu işi böyle bırakmayacağını söyledi. Daha sonra Beni Hâşim, Beni el-Muttalib, Beni Esed bin Abd'ul-Uzza, Beni Zühre ve Beni Teym'i Abdullah bin Cud'ân'ın evinde topladı. (Bilindiği gibi, Abdullah bin Cud'ân Hz. Ayşe'nin kuzeni idi). Burada herkes, ister Mekke'de oturanlardan biri olsun, ister buraya gelen bir yabancı olsun, hakkı yendiği veya mağdur olduğu takdirde kendisine var güçleriyle yardım edeceğine dair and içtiler. Bu anlaşmaya varıldıktan sonra hep beraber As bin

Vâil'in evine gittiler ve O'nun Zubeyd kabilesine mensup tüccarın mallarının ücretini ödemesini sağladılar.

Muhammed bin İshâk, İmam Zühri'ye dayanarak Rasûlullah (a.s.)'ın şu sözlerini nakletmiştir: "Ben Abdullah bin Cud'ân'ın evinde öyle bir anlaşmaya katıldım ki, bunun yerine bana kırmızı deve bile verilseydi, bu anlaşmadan vazgeçmeyecektim. Ve bugün İslâm üzerinde olduğumuz sırada da böyle anlaşma imzalamaya davet edilirse bunu derhal kabul ederim."

22.15. HZ. HATİCE İLE TİCARETTE ORTAKLIK

20-25 yaş döneminde, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın, çocukluğundan beri taşıdığı ve mahdud bir muhitte bilinen şahsî meziyet ve kabiliyetlerinden bütün Kureyşli ve Mekkeliler de haberdâr olmaya başladılar. Dürüstlük, doğruluk, emânet, güzel ahlâk, iyi niyet, ciddiyet, zekâ, mantık, sabır, vakar, cömertlik, fedakârlık, nezâket, yardımseverlik ve önderlik gibi meziyetleri bir bir ortaya çıkmaya başladı ve bu sebeple, çevresinde saygı ve sevgi kazanmaya, şöhreti ve nüfuzu her tarafa yayılmaya başladı. İşte bu sıralarda, Hazreti Hatice (r.a.) Hz. Peygamber (a.s.)'i ticaretine ortak etti.

Hz. Hatice, Kureyş kabilesinde ve Mekke'de, iffet, namus ve güzel ahlâkı yüzünden "tâhire" (temiz) unvânını kazanmıştı. Akıl, zekâ ve temiz yaşantısı nedeniyle bütün kabile

tarafından seviliyor ve sayılıyordu. Ayrıca, Cenâb-ı Allah kendisine güzellik ve zarafet de ihsan etmişti. Kureyş'in en zengin kadını O idi. O kadar ki, çoğu zaman Kureyş ticaret kfilesinin yarısı O'nun mallarını taşırdı. Hz. Hatice daha önce Ebû Hâle bin Zürâre Temimî ile evlenmişti. Bu izdivaçtan Hind ve Hâle adında iki erkek çocuk doğmuştu. Bu ikisi daha sonra müslüman oldular. Ebû Hâle'nin vefatından sonra Hz. Hatice (r.a.) Uteyyık bin Abid el-Mahzûmi ile evlendi. Bu izdivaçtan Hint adında bir kız çocuk doğdu. Bu kız da Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliği sırasında müslümanlığı kabul etti^{132[10]}. Bu ikinci kocasının da vefat etmesinden sonra Hz. Hatice dul kaldı ve bir süre evlenmedi. Kureyşli kabile reislerinden pek çoğu onunla evlenmek arzusundaydılar, ancak Hz. Hatice bu hususta gelen her teklifi reddetti. Tek uğraşı ticaret olup, her defasında bir kişiyle anlaşp mallarını ticaret kfilesiyle gönderir ve kendisi belli bir pay alırdı.

Hz. Hatice (r.a.), Nebi-yi Kerim (a.s.)'in doğruluk, dürüstlük ve güzel ahlâkını öğrenince mallarını Suriye'ye götürmesini, buna karşılık kendisine, başkalarına verdiği paydan daha fazlasını vermeyi teklif etti. İbn İshâk'ın rivâyeti böyledir.

Başka bir rivâyet ise İbni Sâ'd tarafından nakledilmiştir. Nüfeyse binti Münye'ye atfen nakledilen ve daha sonra Zürkânî tarafından etraflıca ele alınan bu rivâyet şöyledir. Ebû

^{132[10]} Bazı tarihçiler bunun tam aksine Uteyyık'ın Hz. Hatice'nin ilk kocası, Ebû Hâle'nin de ikinci kocası olduğunu beyan etmişlerdir.

Tâlib, Hz. Peygamber'e, "sevgili yeğenim, ben zengin bir kişi değilim. Mali vaziyetimiz gittikçe kötüleşiyor. Bizde herhangi bir ticaret malı da yoktur. Duyduğuma göre bir ticaret kafilesi Suriye'ye hareket etmek üzeredir. Bu kafil ile Hatice de kendi mallarını göndermek istiyor. Bence, sen bu mallar için kendisine gidersen, O seni tercih edecektir. Çünkü O senin ne kadar temiz ve dürüst bir genç olduğunu çok iyi biliyor." Hz. Muhammed (a.s.), Hatice'nin bizzat kendisine bir haber yollayabileceğini sandığım belirtti. Fakat Ebu Tâlib, zamanın geçirilmesi halinde Hatice'nin başka birini seçebileceğinden endişe duyduğunu kaydetti. Her neyse, amca ile yeğen arasındaki bu konuşma ile ilgili haber Hazreti Hatice (r.a.)'ye ulaştı. Ancak, Hz. Muhammed (a.s.)'in tahmini doğru çıktı. Çünkü Hz. Hatice bu konuşmadan önce mallarım Suriye'ye götürecek kişi olarak Hz. Muhammed'i seçtiğine ilişkin mesajı kendisine göndermişti bile.

İbn Sa'd'ın "Tabakat" isimli eserinde, Muhammed bin Akıl tarafından rivayet edilen bir hadise göre, Ebu Tâlib, Hz. Hatice (r.a.)'ye gidip "ya Hatice, ticarete Muhammed (a.s.) ile ortak olmak ister misin? İstersen kendisi sevinecektir" dedi. Hz. Hatice ise, "siz uzaktaki beğenmediğim bir kişi için bile teklif getirseydiniz, memnuniyetle kabul ederdim. Kaldı ki, siz yakın bir dostunuz için böyle bir teklifte bulunuyorsunuz" diye cevap verdi.

Kısacası, ticaret konusunda Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Hatice anlaştılar ve Hz. Hatice, Hz. Peygamber (a.s.)'i,

Suriye'ye giden ticaret kafilesiyle beraber yolladı. Hz. Hatice (r.a.), Hz. Peygamber (a.s.) ile birlikte uşağı Meysere'yi de gönderdi. Bu yolculuk 15 Sefer veya 16 Zilhicce, 25. Am'ul-Fil'de başladı. Yolculuk esnasında Meysere, Hz. Muhammed (a.s.)'in temiz karakteri, güzel ahlâkı, iyi huy ve alışkanlıklarını yakından görme fırsatı buldu ve kendisini can-ü gönülden sevdi. Yolculuğun sonunda Mekke'ye dönüp her şeyi Hz. Hatice'ye anlattı. Hz. Muhammed (a.s.) ticaret işini de iyi becermişti. İbni Sa'd'ın Nüfeyse binti Münye'ye dayanarak yazdığına göre, eskiden Hz. Hatice hesabına çalışmış olan herkesin getirdiği kârın iki mislini Hz. Muhammed (a.s.) getirdi ve Hz. Hatice (r.a.) de kendisine vaad ettiği payın iki mislini verdi.^{133[11]}

22.16. HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN HZ. HATİCE İLE NİKÂHI

Daha önce işaret ettiğimiz gibi, Mekke'den Suriye'ye ve Suriye'den tekrar Mekke'ye kadar ticaret yolculuğu sırasında Meysere gece gündüz Hz. Muhammed (a.s.) ile beraber olmuş,

^{133[11]} Hz. Peygamber (a.s.)'in bu ticari yolculuğunun dışında da bazı ticari yolculuklar yaptığı hadislerde ve siyerlerde belirtilmiştir. Bu yolculuklar sırasında Hz. Peygamber (a.s.) Arabistan ve Çevresindeki bazı diğer ülkeleri görme fırsatını buldu. Hâkim, Hz. Peygamber (a.s.)'in Yemen'in Curaş bölgesine iki kez ticarî yolculuk yaptığını kaydetmiştir, İmam Zehebî bunu doğrulamıştır. Müsned-i Ahmed'de ise şöyle bir hadise rastlanıyor. Bahreyn'den Abd'ul Kays'in bir heyeti geldi. Rasûlullah (a.s.) heyetten, Bahreyn'in bir bölgesinin durumunu öğrenmek istedi Sahabe hayret edince Rasûlullah (a.s.) dedi ki "ben oralarda çok gezdim". (Müsned, C. 111, s. 206). Şurası unutulmamalıdır ki, bu, bugünkü Bahreyn değildir. Aksine eski devirde "Bahreyn", Arabistan'ın doğu kıyısına denirdi.

dürüstlüğüne ve yüksek ahlâkına hayran kalmıştı. Meysere, Hz. Muhammed (a.s.) hakkındaki düşüncelerini Hz. Hatice'ye de nakletmişti. Hz. Hatice zaten bu övgüleri duyduktan sonra Hz. Muhammed (a.s.) ile evlenmeye karar vermişti. Hz. Hatice'nin daha önce de Hz. Muhammed (a.s.) hakkında bilgisi yok değildi. Kureyşlilerin çoğu Hz. Muhammed (a.s.)'in çok iyi bir insan olduğunu biliyorlardı ve Hz. Hatice de onlardan Hz. Muhammed (a.s.)'in medhini dinliyordu. Ama Meysere'nin anlattıkları başka idi ve ticaretteki dürüstlüğüne kendi gözüyle görmüştü. Bu bakımdan kendisi için Hz. Muhammed (a.s.)'den daha iyi, emin ve güvenilir bir koca bulamayacağına kanaat getirdi. Evlilik için temasların kuruluşu ve nikâh kıyılışıyla ilgili rivâyetlerde ise biraz ihtilâf vardır.

İbn İshâk'ın rivâyetine göre, Hz. Hatice Hazreti Peygamber (a.s.) ile konuştu ve "ey amca oğlum, sizinle bir akrabalığım ^{134[12]}var. Ve ben sizin eminliğiniz, doğruluğunuz, dürüstlüğünüz, güzel ahlâkınız ve soyluluğunuza hayranım, ben sizinle evlenmek istiyorum" dedi.

Başka bir rivâyete göre (ki İbn Sa'd tarafından, Nüfeyse binti Münye'ye dayanılarak nakledilmiştir). Hz. Hatice (r.a.) evlenme teklifinde bulunmadan önce Hz. Nüfeyse binti Münye'ye^{135[13]} danıştı ve Hz. Muhammed (a.s.)'in fikrini

^{134[12]} Hazreti Peygamber'in teyzesi Hz. Safiyye (Hz. Zübeyir'in annesi)Hz.Hatice'nin yengesi İdi.

^{135[13]} Bu hatunun ismini bazı yazarlar binti Ümeyye olarak yazmışlardır, ama doğru olan Münye'dir. Kendisi, Mekke'nin fethinden sonra müslüman oldu.

öğrenmek amacıyla kendisini yanına gönderdi. Nüfeyse (r.a.), Hz. Muhammed (a.s.)'e gidip, "ey Muhammed (a.s.) siz neden evlenmiyorsunuz?" diye sordu. Rasûlullah (a.s.) dedi ki, "Bende ne var ki evleneyim?" Nüfeyse bunun üzerine şöyle dedi: "Siz merak etmeyin, bu iş tamamdır. Size, güzellik, zenginlik, mal-ü mülk, şeref, namus ve kabiliyetin bulunduğu bir yerden evlenme teklifi getirdim. Siz acaba kabul eder misiniz?" Dedi, "kimden acaba?" Hatice'den... Hz. Muhammed (a.s.), "ben O'nunla nasıl evlenebilirim?" diye sordu. "Bu işi bana bırakın" dedi. Hz. Muhammed (a.s.) de dedi ki, "öyleyse ben hazırım."

Bundan sonra Hz. Hatice (r.a.) Hz. Peygamber'e falanca saatte gelmesi için haber gönderdi. Bu arada, amcası Amr bin Esed'in kendisine gelip nikâhlarını kıymasını istedi. (Hz. Hatice'nin babası Huveylid vefat etmişti). Bir taraftan Amr bin Esed ve bir taraftan Rasûlullah (a.s.)'ın amcaları Hamza ve Ebû Tâlib ile Hz. Hatice'nin evine geldiler ve ikisi arasında nikâh kıyıldı.^{136[14]} Nikâhta Hz. Ebû Bekr ve Kureyşlilerin bazı diğer kabile reisleri de hazır bulunmuşlardı. Hz. Muhammed (a.s.) mehr olarak Hz. Hatice'ye 20 deve verdi.^{137[15]} İbn Abdil-Berr'in ifadesine göre, bu evlilik Hz. Peygamber (a.s.)'in

^{136[14]} İbni Sa'd, yaptığı geniş tetkikleri sonucunda nikâhın, Hz. Hatice'nin babası Huveylid tarafından kıydırıldığına dair bütün rivâyetlerin yanlış olduğunu ortaya çıktığını belirtmiştir. Huveylid'e şarap içirilip nikâh kıydırıldığı yolundaki rivayetler ise daha da asılsız ve saçmadır. İlmî tetkiklere göre, Huveylid Ficar harbinden önce ölmüştü ve Hz. Hatice'nin nikâhını amcası Amr bin Esed kıydı.

^{137[15]} Bazı rivâyetlere göre mehr 400 dinardı, bazılarına göre de 500 dinardı

Suriye'den dönüşünden iki ay 25 gün sonra gerçekleşti. Hz. Peygamber (a.s.) o sırada 25, Hatice de 40 yaşında idi^{138[16]}.

22.16.1. Hz. Peygamber (a.s.)'in Hatice(r.a.)'den Doğan Çocukları

Hz. Peygamber (a.s.)'in, İbrahim (ki Mariya Kıbtî'den doğmuştu) dışındaki bütün evlâtları Hz. Hatice'den doğdular. Bunların ikisi erkek ve dördü kızdı. Bunların adları şöyledir: 1) Kasım, ki bu münasebetle Hz. Peygamber (a.s.)'e Ebu'l-Kâsım denilirdi. 2) Abdullah, ki kendisi Tayyib ve Tâhir lakabıyla da çağırılırdı. 3) Hz. Zeyneb (r.a.), 4) Hz. Rukiyye (r.a.), 5), Hz. Ümm-ü Külsum ve 6) Hz. Fâtıma (r.a.). Bu evlâtlardan hangisinin en büyük olduğu kesinlikle bilinmiyor.

^{138[16]} Nikâh sırasında, Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Hatice'nin yaşlarıyla ilgili en meşhur rivâyetler bunlardır. Yani, Hz. Peygamber (a.s.) 25 ve Hz. Halice 40 yaşında. Fakat Hz. Peygamber (a.s.)'in 21 -29-30 ve hatta 37 yaşında ve Hz. Hatice'nin 26-28-30-35 ve hatta 45 yaşında olduğuna dair de çeşitli rivâyetler vardır. Fakat âlimler ve araştırmacılar bu muhtelif yaşları kabul etmemişlerdir. Bunlar Hz. Hatice'nin yaşının ancak 25-30 arasında değişebileceğini belirtmişlerdir. Bunlara göre, 40 yaşında olan bir kadının 6 çocuk doğurması imkânsızdır. Çünkü her çocuğun ortalama 1.5 yıl ara ile doğduğu varsayılırsa son çocuğun Hz. Hatice 49 yaşında iken doğduğu kabul edilmelidir. Ayrıca, Hazreti Muhammed (a.s.)'in peygamberliğinden sonra da çocukları doğduğuna dair rivâyetlere itibar edilirse o zaman O'nun yaşının 56 olduğu kabul edilmelidir ki, bu onlara göre imkânsızdır.

Fakat, bu görüş, ilmî ve tıbbî açıdan geçerli değildir. Çocuk doğumu konusunda "Gynaeco logy" Dr. Stanley G. Clayton'un başkanlığında 10 uzman doktor tarafından kaleme alınan eserde bu hususta şöyle denilmiştir: "Âdet veya ay başı 48-52 yaşlarında genellikle kesilmiş oluyor. Fakat bazen ay başı 55 yaşına ve daha sonraya kadar devam ediyor. Buna mukabil bazı durumlarda ay başı 40 yaşında kesilmiş oluyor. Önemli olan bir kadının erginliğe ne zaman vardığıdır. diğer bir kadın, nispeten küçük bir yaşta bülûğ çağına erişmişse yaşlılığı da daha geç başlıyor. Ay başı geç başladığı takdirde ise daha kısa bir zamanda kesilmiş oluyor." (s. 101).

Bu bilimsel açıklamaya bakılırsa, Hz. Hatice'nin 55-56 yaşına kadar çocuk doğurabileceğine şaşmamalıyız. Rivâyetlere göre, Hz. Hatice'nin son çocuğu yani Hz. Fatma (r.a.), Hz. Muhammed (a.s.) 41 yaşında, Hz. Hatice de 56 yaşında iken doğmuştu.

Fakat, Hz. Zeyneb'in doğduğu zaman Hz. Peygamber'in 30 yaşında olduğu (İsabe), Hz. Fatma (r.a.) doğduğu zaman da 41 yaşında olduğu biliniyor. (Şerh-i Mevâhib). Ayrıca, Biset'ten 5 yıl sonra Habeşistan'a yapılan hicret sırasında, Hz. Rukiyye'nin, kocası, Hz. Osman ile birlikte gittiği de tarih kitaplarından sabittir. Bu demektir ki, Hz. Rukiyye, Hz. Zeyneb'ten iki yaş küçüktü.

Allah'tan korkmayan bazı kimseler, Hz. Peygamber (a.s.)'in Hz. Hatice'nin batınından doğan tek kızının Hz. Fatma (r.a.) olduğunu, diğerlerinin ise öbür zevcelerinden doğabileceğini utanmadan söylerler. Halbuki, Kur'ân-ı Kerim'de Cenab-ı Allah açıkça buyurmuştun

"Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına söyle...." (Ahzâb; 59)

Bu ayet, Peygamber (a.s.)'in bir değil, birkaç kızı olduğunu göstermektedir. Tarihi kayıtlar da, Hz. Peygamber (a.s.)'in Hz. Hatice ve Mariya Kıbti'den başka bir zevcesinden herhangi bir çocuğunun olmadığını göstermektedirler. O halde, bu kızların mutlaka Hz. Hatice'nin batınından doğduklarını söyleyebiliriz. Aslında, bu çeşit İnsanlar mel'un gayelerine hizmet için Hz. Peygamber (a.s.)'in ailevî bağlarına gölge düşürüyorlar ve böylece ahirette büyük bir azaba maruz kalacaklarını da anlamamaya çalışıyorlar. Bütün muteber rivayetlere göre Hz. Peygamber (a.s.)'in, Hz. Hatice'nin batınından doğan kızı sadece Fatma değil, diğer üç kızıdır da.

Hız. Peygamber (a.s.)'in siretini ilk önce kaleme alan Muhammed bin İshâk, Hız. Peygamber (a.s.)'in Hız. Hatice ile evliliğinden bahsederken şunları yazmıştır: "İbrahim hariç, Hız. Peygamber (a.s.)'in bütün çocukları Hız. Hatice'nin batınından doğmuşlardır. Bunların isimleri şöyledir: Kâsım, Tâhir ve Tayyib;^{139[17]} Zeyneb, Rukiyye, Ümm-ü Külsum ve Fatıma. (Siret-i İbni Hişâm, C. I, s. 202). Meşhur antropolog, Hişâm bin Muhammed bin Es-Saib Kelbî, Hazreti Abdullah bin Abbas'a dayanarak şunları yazmıştır: "Mekke'de nübüvvetten önce Hız. Peygamber (a.s.)'in evinde ilk önce Hız. Kâsım doğdu. Daha sonra Zeyneb, sonra Hız. Rukiyye, sonra Fatma ve en son Ümm-ü Külsum. Nübüvvetten sonra ise Abdullah doğdu ki, kendisi Tayyib ve Tahir olarak biliniyordu. Bunların hepsinin annesi Hız. Hatice (r.a.) idi. (Tabakat-ı İbn Sa'd, C.I, s. 133). İbn Hazm'ın, "Cevâmi' es-Siret" adlı kitabında belirtildiği gibi, Hız. Hatice'nin batımdan Hız. Peygamber (a.s.)'in dört kızı doğmuştu. Bunların en büyüğü Hız. Zeyneb'ti, ondan küçük Hız. Rukiyye, ondan daha küçük Hız. Fatıma ve ondan küçük Ümm-ü Külsûm'dü. (s. 38-40). Taberî, İbn Sa'd, Ebu Cafer Muhammed bin Habib (Kitab'ul-Muhabber) ve İbni Abd-il Berr (Kitab'ul İstiab), muhtelif muteber kaynaklara dayanarak, Hız. Muhammed (a.s.)'den önce Hız. Hatice'nin iki kocası olduğunu, bunlardan birinin Ebu Hâle, diğerinin Uteyyık bin Abid Mahzumi olduğunu açıklamışlardır. Bu

^{139[17]} İbn-ul Kayyım "Zad-ul Meâd'da, Süheylî, "Ravz-ul Unuf'ta ve İbn Kuteybe, "El-Maârif 'te Tâhir ve Tayyib'in iki ayrı çocuk olmayıp, Hız. Abdullah bin Muhammed'in lakabları olduğunu belirtmişlerdir.

yazarlara göre, Ebu Hâle'den Hind ve Hale, Uteyyık'tan Hind adında bir kız doğmuşlardı. Bundan sonra Hz. Hatice Hz. Peygamber (a.s.)'le evlendi.

Bütün tarihçi ve antropologlar, Hz. Peygamber (a.s.)'in, Hz. Hatice'nin batınından adları yukarıda geçen dört kızı olduğunda ittifak etmişlerdir. (Bk. Taberî, c. II, s. 11, Tabakat-ı İbn Sa'd, C. VIII, s. 14-16, Kitab'ul-Muhabber, s. 8, 79, 452, el-İstiab, eli, s. 718).^{140[18]} Bütün bu rivayetlerin üstüne Kur'an-ı Kerim'in ifadesi de var ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in bir değil, birkaç kızı olduğuyla ilgilidir.

22.16.2. Evlilik Hayatı

Hazreti Peygamber ile Hazreti Hatice arasında 15 yıllık yaş farkı vardı, ama ikisi arasındaki sevgi o kadar büyüktü ki, Hz. Hatice'nin vefatından sonra Hz. Peygamber (a.s.) ömrü boyunca O'nun aziz hatırasını kalbinde taze tuttu. Sahih-i Buhârî'de Hz. Ali (r.a.)'nin rivayet ettiği hadise göre, Hz. Peygamber şöyle derdi: "Hayr-ü Nisa'hâ Meryem ve hayr-ü Nisâ'ha Hatice." Bu sözlerin bir anlamı şudur: "Kendi ümmetinin en iyi kadını Meryem'di, bu ümmetin en iyi kadını da Hatice (r.a.)'dir." Fakat Müslim'de bu hadisi Vaki'nin

^{140[18]} Beyhakî, Mus'ab bin Abdullah ez-Zübeyri'ye atfen demiştir ki, Rasûlullah (a.s.)'in en büyük oğlu Kâsım'dı. Diğer evlâtları sırasıyla şöyle idi: Hz. Zeyneb, Abdullah, Ümmü Külsum, Fatma ve Rukiyye, Yunus bin Bukeyr, İbn Abbas'a dayanarak, Hz. Peygamber (a.s.)'in Hz. Hatice'den iki erkek ve dört kız evlâdının doğduğunu belirtmiştir. Bunların adları şöyledir: Kâsım, Abdullah, Fatma, Ümm-ü Külsum, Zeyneb ve Rukiyye. Abdurrezzak, "El-Musannif adlı eserinde İbn Cüreyyh'e atfen demiştir ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in Hz. Hatice'den iki oğlu (Kâsım ve Abdullah) ve dört kızı doğdu, ki bunların en büyüğü Hz. Zeyneb ve en küçüğü Hz. Fatma idi.

naklettiği belirtilmiştir. Rivâyete göre Vaki' Hz. Peygamber (a.s.)'in bu sözlerini aktarırken göğe ve yere bakmıştı. Bu demektir ki, Vaki' veya başka kimseler bu sözlerden şu anlamı çıkarmışlardı: "Gökte ve yerde, kısacası bütün dünyada, en iyi kadın Hz. Meryem ve Hz. Hatice'dir"ler. Buhârî'de Hz. Ayşe'nin şu sözlerine rastlanıyor: "Rasûlullah (a.s.)'ın zevceleri arasında benim en çok kıskandığım Hz. Hatice (r.a.) idi. Halbuki, ben Rasûlullah ile evlendiğim zaman Hz. Hatice vefat etmişti. Bunun sebebi, Rasûlullah'ın ekseriye Hz. Hatice'den bahsetmesiydi. Kocam (Hz. Peygamber) ne zaman bir keçi keserse bunun etinden bir bölümünü Hz. Hatice'nin akraba ve tanıdık kadınlarına gönderirdi." Buhârî'de Hz. Ayşe (r.a.)'nin bir hadisi daha var. Bunda Hz. Ayşe diyor ki: "Bir defasında Hz. Hatice'nin kız kardeşi Hâle binti Huveylid bize ziyarete geldi ve evimizin içine girme izni istedi. Hz. Peygamber (a.s.) O'nun sesini duyunca bir hal oldu ve "Vallahi bu Hale'dir" dedi. Zira, Hale'nin sesi kardeşi Hatice'ye çok benziyordu. Bunun üzerine çok kıskandım ve hışımla Rasûlullah'a, "pes doğrusu öleli bunca zaman olan Kureyşli ihtiyar bir kadını şimdiye kadar unutmadınız mı? Halbuki, Allah size O'ndan daha iyi bir zevce vermiştir!" Müsned-i Ahmed ile Taberânî'de yer alan hadiste şu ek satır da vardır: "Benim bu çıkışım, Rasûlullah (a.s.)'ı kızdırdı. Kendisinin hayli kızdığını görünce arz ettim. "Sizi Hak'la dünyaya gönderen Allah'a yemin ediyorum, bundan böyle O'nun (Hz. Hatice) hakkında kötü bir şey söylemeyeceğim." İbn Sa'd'ın rivâyetine göre Bedir

savaşında Rasûl-i Ekrem (a.s.)'in damadı Ebu'l-As da esir alınmıştı. O sırada Mekke'de bulunan Hz. Peygamber (a.s.)'in kızı Zeyneb, kocası Ebu'l-As'ın serbest bırakılması için Rasûlullah (a.s.)'a bir fidye gönderdi. Fidyede, Hz. Zeyneb'in Ebu'l-As ile cahiliye devrinde evliliği sırasında Hz. Hatice'nin genç çifte hediye olarak verdiği bir kolye de vardı. Bu kolyeyi görünce Rasûlullah'ın gözleri doldu ve ashabına dedi ki, "eğer uygun görüyorsanız, Zeyneb'in esirini serbest bırakın ve fidyeyi de kendisine geri gönderin". Ashab buna razı oldular ve Ebu'l-As fidye alınmadan salıverildi. Belâzuri'nin "Ensâb'ul-Eşrâf" isimli eserinde Hz. Ayşe'ye atıf yaparak naklettiği bir hadise göre, siyahî bir kadın Rasûlullah'ın huzuruna gelince kendisi onu sıcak bir şekilde karşıladı. O kadının gitmesinden sonra Hz. Ayşe, Rasûlullah'a, o kadını gördükten sonra niçin bu kadar sevindiğini sordu. Rasûlullah bu kadının sık sık Hz. Hatice'ye gelip gittiğini söyledi. Bu bölük pörçük hadise ve hikâyeler sanıyoruz, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın Hz. Hatice'yi ne kadar sevdiğini, hatırasını ne kadar canlı tuttuğunu göstermeye yeter.

Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Hatice (r.a.) 15 yıl nübüvvetten önce ve 10 yıl nübüvvetten sonra olmak üzere toplam 25 yıl aynı yastığa baş koydular. Nübüvvetin 10. yılında Hz. Peygamber (a.s.) 50 ve Hz. Hatice (r.a.) 65 yaşında iken bu beraberlik, Hz. Hatice'nin ebediyete intikal etmesiyle sona ermiş oldu. Fakat Hz. Peygamber (a.s.) bütün gençliğini yaşı kendisinden hayli büyük olan bu namuslu ve temiz

hanımla geçirdi ve başka herhangi bir kadına bakmadı. Halbuki o devirde Araplarda bir erkeğin birden çok kadınla yaşaması gayet normal bir adetti ve kadınlar da bunu yadırgamazdı. Hz. Hatice'nin sülâlesi dahil Kureyş'in belli başlı diğer ailelerinde de bunun sayısız misalleri vardı ve her erkeğin en az üç-dört karısı vardı. Hal böyle iken, Hz. Muhammed (a.s.)'in 50 yaşına kadar 65 yaşındaki bir kadınla gül gibi geçinip gitmesinin ve imrenecek bir aile saadetini bulmuş olmasının; ömrünün geriye kalan 10 senesinde de muhtelif kadınlarla evlenmiş olmasının, haşa kadına düşkünlüğü ve nefsinin tatmin etmeye çalışması gibi gösterilmesi iftiraların en büyüğü olsa gerekir. Yaşının ilerlediği bir sırada Hz. Peygamber (a.s.)'in hangi sebeple müteaddid hatunları harem-i mübâreke aldığını daha sonraki sayfalarda ayrıntılı olarak ele alacağız.

22.16.3. Mali Rahatlık ve Zenginlik Devresi

Hz. Peygamber (a.s.) Hz. Hatice (r.a.) ile evlendikten sonra mali açıdan sıkıntılı günlerini geride bıraktı ve oldukça rahat ve müreffeh bir devreye girdi. Hz. Hatice (r.a.) eskiden başkaları vasıtasıyla ticaret yapardı. Fakat bu araçlar genellikle güvenilir ve dürüst olmuyorlardı. Cahiliyye dönemi Araplarının düştükleri kötü ahlâki durum nedeniyle onların dürüst davranmaları beklenemezdi de. Böylece, Hz. Hatice (r.a.) ekseriya mallarından beklediği kârı elde edemiyordu. Fakat ticari işlerinin tümünün yönetimi Hazreti Peygamber (a.s.) gibi emin ve akıllı bir kişinin eline geçtikten sonra bu

işler hayli kârlı olmaya başladı. Hz. Peygamber (a.s.) hem dürüst, hem akıllı davranıyor, hem de Hz. Hatice O'nun eşi olduğu için menfaatlerine aykırı hareket etmiyordu. Böylece ticaret işi hem kendisine hem de zevcesine maddi huzur ve refah getirmiş oldu ve Cenab-ı Allah'ın şu sözleri doğrulandı:

"Ve seni fakir bulup zengin etmedi mi? (Duhâ; 8)

Bu dönemde Hz. Peygamber (a.s.)'in doğruluk, dürüstlük, eminlik, doğru sözlülük, kerem ve ihsan, cömertlik, müsamaha, merhamet, muhtaçlara yardım, fakir-fukarayı himaye, akıl ve zekâ gibi meziyetleri iyice ortaya çıktı ve bunlara gerek Kureyşliler, gerekse diğer Araplar tanık oldular. Arap toplumunda Rasûlullah (a.s.) sadece ahlâkî açıdan değil, maddi bakımdan da yükseklerle tırmandı ve Kureyşli ileri gelen kabile reisleri arasında adı geçmeye başladı. Çevresindeki İnsanlar O'na fazlasıyla güvendikleri için mallarını ve kıymetli eşyalarını O'nun nezaretine vermeye başladılar. Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın eminliği, nübüvvet payesine yükseldikten sonra Mekkeli kâfirler O'nun can düşmanları oldukları sırada da devam etti. Mekkeliler kendisine düşman olmalarına rağmen paralarını ve kıymetli eşyalarını bu Ümmi Peygamber (a.s.)'in zimmetine vermeye devam ettiler. O kadar ki, hicret anı gelince, Hz. Peygamber (a.s.), adamların emanetlerini kendilerine iade etmek üzere Hz. Ali'yi geride bıraktı. Bu demektir ki, nübüvvetten önce değil, sonrasına kadar da Mekkeliler Hz. Muhammed (a.s.)'in dürüstlüğüne, namusluluğuna ve eminliğine güvenlerini

kaybetmemişlerdi ve O'nu kendi aralarında en güvenilir ve emin kişi sayıyorlardı.

Ticari konularda Hazreti Peygamber (a.s.)'in dürüstlüğü ve açık sözlülüğünü ortaya koyan pek çok hadis vardır. Cahiliyye döneminde Hz. Muhammed (a.s.) ile ticarete ortak olan bir zâtın ifadesine göre, Rasûlullah en iyi ticaret ortağıydı. Hiçbir zaman ne ortağını, ne başkalarını aldattı ve ne de oyuna getirdi. Aralarında herhangi bir zaman hiçbir anlaşmazlık da çıkmadı. Bu zâtın adına çeşitli hadiselerde rastlamak mümkündü. İbni Abdil-Berre, "İstiab"da bu zâtın isminin Kays bin Es-Saib İbni Uveymir Mahzumi diye yazmıştır. Müsned-i Ahmed'in bazı hadislerinde Saib bin Abdullah el-Mahzumi ve bazılarında Saib bin Ebi es-Saib olarak kaydedilmiştir. Ebu Davud (Kitab'ul Edep, Kerâhiyet'ul Mira' bölümü) da bu isim "Saib" olarak geçmiştir ve kendisinin şunları dediği belirtilmiştir: "Ben Rasûlullah (a.s.)'ın huzuruna çıkınca herkes beni methetmeye başladı. Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki ben Sâib'i sizden daha iyi tanıyorum. Ben de dedim, "annem-babam size feda olsun, siz çok doğru söylediniz, ben sizinle ticarete ortakım. Siz her zaman iyi ve dürüst davrandınız. Ne kimseyi aldattınız, ne kimse ile kavga ettiniz!" Yine Ebû Dâvud'da Abdullah bin Ebi el-Hamsâ isminde bir zâtın hadisi var ki şöyledir: "Ben cahiliyye döneminde Rasûlullah (a.s.) ile bir iş anlaşması yaptım. Fakat anlaşmanın alışverişiyle ilgili bazı bölümleri tamamlanmış, bazı bölümleri tamamlanmamıştı. Meseleyi karara bağlamak üzere

belli bir yerde tekrar bulaşacağımızı kararlaştırdık. Ne var ki, aramızda bu söz geçtikten sonra ben randevumu unuttum. Buluşma tarihinden üç gün sonra randevumu hatırladım ve kararlaştırdığım yere gittim. Bir de ne göreyim, Rasûlullah be-ni orada hâlâ bekliyor. Rasûlullah şunları söyledi: 'Sen bana çok zahmet verdin, ey genç. Ben burada üç günden beri seni bekliyorum!' (Kitab'ul-Edeb, Bâbı Fi'l'de).

22.17. HZ. ZEYD BİN HÂRİSE OLAYI

Rasûlullah (a.s.)'ın güzel ahlâkının en büyük delili Hz. Zeyd bin Hârise ile ilgili bir vak'adır. Hz. Zeyd, Kelb kabilesine bağlı Hârise bin Şurahbil (veya Şerahbîl) adlı bir zât'ın oğluydu. Zeyd'in annesi, Su'da binli Sa'lebe, Tay kabilesinin Beni Ma'n koluna mensuptu. Zeyd sekiz yaşında iken annesi O'nu kendi anne-babasına götürdü. Orada Benî Kayn bin Cesr'e mensup silahlı kişiler bulundukları yeri basarak her şeyi yağmaladılar ve birçok kişiyi esir alıp götürdüler. Esir alınan kişiler arasında Hz. Zeyd de vardı. Haydutlar O'nu Taif in Ukaz pazarına götürüp başkalarına sattılar. Zeyd'i satın alan, Hz. Hatice'nin yeğeni Hakim bin Hizâm'dı. Hakîm, Zeyd'i Mekke'ye getirip teyzesine hediye olarak takdim etti. Hz. Peygamber (a.s.) Zeyd'i sevdi, huylarım çok beğendi ve O'nu kendi himayesine aldı. Böylece bu talihli çocuk, İnsanlar için hayır ve bereket simgesi olan ve kısa bir süre sonra Allah'ın peygamberi olacak olan Hz. Peygamber (a.s.)'in hizmetine girdi. O sırada Zeyd'in yaşı 15'ti. Bir süre sonra Zeyd'in baba

ve amcası, evlâtlarının Mekke'de olduğunu öğrenince oraya geldiler ve Rasûlullah (a.s.)'ın yanına vardılar, ikisi, "ne kadar fidye isterseniz size verelim, ama çocuğumuzu geri verin" dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.), "ben çocuğu çağırıyorum, eğer O sizinle gitmek istiyorsa, hay hay, ben fidye de istemem. Fakat O sizinle beraber gitmek istemiyor ve benimle kalmak istiyorsa, O'nu size zorla teslim edecek değilim." Zeyd'in baba ve amcası; "çok doğru söylediniz, bundan daha iyi ve doğru bir söz olamaz. Biz söz veriyoruz, çocuk ne istiyorsa, o olacak" dediler. Bundan sonra Hz. Peygamber (a.s.), Hz. Zeyd'i çağırdı ve aralarında şu konuşma geçti:

- Sen bu beyleri tanıyor musunuz?

- Evet efendim, bunlar benim baba ve amcam oluyorlar.

- Bak evlâdım, sen onları da tanıyorsun, beni de. Bunlar seni almaya geldiler. Acaba onlarla beraber gitmek mi istiyorsun, yoksa benimle kalmak mı istiyorsun. Kararını vermekte serbestsin.

- Ben sizi bırakıp başka kimse ile gitmek istemiyorum. Bu sırada Zeyd'in babası ve amcası söze karıştılar:

- Zeyd, sen özgürlüğe köleliği mi tercih ediyorsun? Sen öz baba ve anneni bırakıp başkalarıyla mı kalmak istiyorsun?

- Benim bu büyük insanla beraber kaldığım süre içinde gördüğüm şahsi meziyetler, artık dünyada ondan başka hiç kimseyi tercih etmememi öğretmiştir.

Zeyd'in bu sözleri baba ve amcasını cevapsız bıraktı. Onlar için söyleyecek başka bir şey kalmamıştı. Onlar da Hz. Zeyd'in kararına mutabık kaldılar. Tam o anda Rahmet Peygamberi (a.s.) Zeyd'i serbest bıraktı ve Beyt'ul Haram'a gidip Kureyşlileri toplayarak kendilerine şöyle dedi: "Hepiniz şâhid olun, bugünden itibaren Zeyd benim oğlumdur. O benim varisim olacaktır ve her şeyimde O'nun payı olacaktır. Ayrıca O da bana karşı bütün evlâtlık haklarım ve sorumluluklarını yerine getirecektir." Bu tarihten sonra bazıları bu çocuğa Zeyd bin Muhammed demeye başladılar.

Bütün bu vak'alar nübüvvetten önce cereyan etmişti. Hz. Muhammed (a.s.), peygamberlik mertebesine yükseldiği zamana kadar Zeyd 15 yıl daha Hz. Peygamber (a.s.)'in hizmetinde bulundu. Böylece müslüman olduğu zaman yaşı 30'du.

22.18. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN, HZ. ALİ'Yİ HİMAYESİ ALTINA ALMASI

Bu hadiseler cereyan ederken, Hazreti Muhammed Mustafa (a.s.), amcası Ebu Tâlib'in çocukluğundan erginliğine kadar kendisine yaptığı iyilikleri bir an bile unutmamıştı. Hz. Muhammed (a.s.) amcası Ebu Tâlib'in kendisini ne kadar sevdiğini, yetişmesinde ne büyük yardımda bulunduğunu ve her zor anında kendisini nasıl canla başla desteklediğini ve himaye ettiğini çok iyi biliyordu. İbn İshâk'ın ifadesine göre bir

defasında Mekke ve etraftaki bölgeler şiddetli bir kuraklık ve kıtlığın etkisi altında kalmış, yiyecek şeyler bulunmaz olmuş, bulunanların fiyatı da alabildiğine yükselmişti. O sırada Hz. Peygamber (a.s.), amcasının kötü mali durumunu düşündü. O (a.s.), Ebu Tâlib'in ailesinin kalabalık olduğunu ve eli açık bir insan olduğunu da biliyordu. Başındaki ağır yükünü hafifletme yolunu aradı. Bu maksatla, diğer amcası Hz. Abbas (r.a.)'ın yanına gitti. Hz. Abbas zengin bir kişiydi. Hz. peygamber (a.s.) kendisine hitap ederek, "amcacığım, biliyorsunuz, kardeşiniz Ebu Tâlib'in ailesi çok büyüktür, mali durumu iyi değildir. Bu pahalı devirde O'nun ve ailesinin ne kadar sıkıntı çektiğini tahmin edebiliriz. Gelin O'nunla bir konuşalım ve yükünü hafifletme çaresini arayalım. Hiç olmazsa, bir oğlunu siz birini de ben himayemize alalım" dedi. Hz. Abbas bu teklifi çok beğendi ve ikisi Ebu Tâlib'e gidip ne düşündüklerini kendisine anlattılar. Ebu Tâlib, "Akil'i (İbn Hişâm'a göre, Tâlib) bana bırakın, diğer çocuklardan hangisini istiyorsanız alın" dedi. Bunun üzerine, Hz. Muhammed (a.s.) Hz. Ali'yi, Hz. Abbas da Hz. Ca'fer'i yanlarına alıp evlerine geldiler. Hz. Ali (r.a.) Ebu Tâlib'in en küçük oğlu idi. Hz. Ca'fer, Hz. Ali'den 10 yaş büyüktü. Hz. Akil ise Ca'fer'den 10 yaş büyüktü. Akil ile Tâlib arasında da 10 yaş fark vardı. Ebu Tâlib'in diğer bazı çocukları da vardı.

Bu suretle, Hz. Ali (r.a.) henüz küçük bir çocukken, amcası oğlu Hz. Nebi-yi Kerim (a.s.)'in himayesine girdi. Gerek Rasûlullah (a.s.) gerekse Hz. Hatice, Hz. Ali'yi öz oğulları gibi

büyüttü ve sevdi. Tahminlere göre, Hz. Peygamber (a.s.)'in, Hz. Ali'yi velisi olarak kendi himayesine aldığı zaman Hz. Ali'nin yaşı 4-5'ten büyük değildi.

22.19. KA'BE'NİN YENİDEN İNŞASI

Hz. Muhammed 35 yaşında iken, yani nübüvvetine 5 yıl kala, Kureyşliler Kâbe'yi tekrar inşa etme kararı aldılar. Kâ'be'nin duvarları köhne-leşmiş ve çürümüşü. Sık sık meydana gelen sel ve su baskınları Kâ'be'yi çökme noktasına getirmişlerdi. Duvarları da alçak olup herhangi bir çatısı yoktu. Duvarların yapımına fazla özen gösterilmemiş; sadece taşlar üst üste konmuş, onların birbirini tutmaları için ne sıra, ne de başka bir madde kullanılmıştı. Kapısı çatlamıştı ve dökülmek üzere idi. Kâbe'ye adanan hediyelerden meydana gelen hazine de bir kuyuda saklı tutuluyordu. Bu kuyu Ka'be binasının içinde idi. Bazı haydut ve kötü niyetli kimseler duvarları atlayıp içeri girer ve hazinenin bir bölümünü çalarlardı. Nitekim, Kâ'be'nin yeniden inşasından kısa bir müddet önce Beni Müleyh'e bağlı Duveyk adında bir köle Kâ'be'nin bazı mallarını çalmıştı. Duveyk bu malları kendisi çalmamışsa da hırsızlar bunları onun zimmetine vermişlerdi. Zira yoğun bir araştırmadan sora malların kendisinde bulunduğu sabit olmuştu.^{141[19]} Bu sebepten dolayıdır ki, Kureyşliler Ka'be için

^{141[19]} İbn Kesir'e göre hırsızlık konusunda üç kişiden şüphe ediliyordu. Bunlardan biri Ebû Leheb'di. Fakat mallar Duveyk'in evinden çıktığı için ceza çeken o olmuştu. (C. II, s. 27-28).

yüksek bir bina yapıp üstüne bir çatı çatmak istiyorlardı. O sıralarda, Bizanslı bir tüccarın gemisini denizin hırçın dalgalan kıyıya vurup parçalamıştı, İbn İshâk'a göre bu geminin parçaları Cidde limanına yayılmıştı. İbn Sâ'd'e göre ise bu parçalar Cidde'den önceki liman olan Şu'aybe'nin etrafında dağılmışlardı. Gemide Bâkûm isimli Bizanslı bir mimar vardı. Mekke'de de Neccar isimli bir Kıptî iyi tahta işleri yapardı. Geminin parçalandığına dair haberleri duyan Velid bin Muğire bazı Kureyşlilerle birlikte kaza yerine geldi ve bazı tahta parçalarını satın aldı. Buna ilâveten Bâkûm ile konuşup Kâ'be'nin inşası için çalışması konusunda anlaşma yaptı. Tahta işlerini bilen Neccar da inşaat işine alındı. Böylece Kâ'be'nin yeniden inşasına başlandı. İnşaatın başlamasından önce yapılan merasimde, Hz. Peygamber (a.s.)'in babasının dayısı olan Ebû Vehb bin Amr bin Aiz, Kâ'be'nin bir taşını söküp tekrar yerine koydu ve orada toplanan Kureyşlilere şöyle hitap etti: "Ey Kureyşliler bu mukaddes yapının inşasına, helâl gelirinize katkıda bulunun. Dikkat edin, bu binanın yapımında zinadan, faizden veya bir kişinin başka bir kişiye yaptığı zulümden elde edilen gelir kullanılsın." Başka bir rivâyete göre Ebu Vehb'in sözleri şöyle idi: "Bu, Allah'ın evinin inşaatında sakın gaddarlıkla, merhametsizlikle veya başkalarının size olan borçlarını kırparak elde ettiğiniz gelirlerinizi kullanmayın".^{142[20]} Ne var ki, Kureyşliler yeni

^{142[20]} İbn İshâk'ın ifadesi budur. Musa bin Ukbe ise "Meğazi "de bunun Velid bin Muğire'nin sözleri olduğunu yazmıştır.

binanın yapılması için Kâ'be'yi yıkmaktan çekiniyorlardı. Nihayet Velid bin Muğire kazmayı eline alıp, "ya Rab, biz senin dininden yüzümüzü çevirmedi ve kötü bir yola sapmadık. Biz hayırdan başka bir şey istemiyoruz" (yani kötü bir niyetle Senin evini yıkmak istemiyoruz) dedi ve Kâbe'nin bir bölümüne bir darbe vurdu ve sonra elini çekti. Kureyşliler bütün gece Velid bin Muğire'ye bir afet gelip gelmeyeceğini merak içinde beklediler. Onlar, bir âfetin gelmesi halinde inşaat işini derhal durdurmaya ve sökülen taşları yerine koymaya karar vermişlerdi. Sabaha kadar Velid'e bir şey olmayınca, Kâ'be'nin yıkımına her taraftan başlandı. Çeşitli yıkım ekipleri, duvarları Hz. İbrahim (a.s.)'in koyduğu temele kadar yıktılar. Bundan sonra Mekke'nin bütün kabileleri taşları toplayarak Kâ'be'nin inşaatına başladılar.^{143[21]} inşaat işi Hâcer-i Esved'in yerleştirilmesine kadar ilerleyince her kabile bu şerefin kendisine ait olması için uğraştı. Hâcer-i Esved'in yerleştirilmesi ile ilgili ihtilaf o kadar büyüdü ki, büyük bir çatışma çıkma ihtimali belirdi. Kavga dört-beş gün böyle devam etti. Nihayet, herkes bir gün Harem'de toplanarak meselenin hallini aramaya başladılar. Toplananlar arasında en yaşlı olan Ebû Ümeyye bin el-Muğire (Velid bin Muğire'nin ağabeyi) kendilerine şöyle bir öneride bulundu: "Ey

^{143[21]} Bu inşaat işi sırasında inşaat malzemesinin azlığı nedeniyle Kâ'be'nin bir kısmı binanın dışında bırakıldı ve etrafına duvar yapıldı, ki bunun Kâ'be'nin bir kısmı olduğu kolayca anlaşılabilir. Buna "hicr" veya "hatmi" deniliyor. Buraya Hz. Hâcer (ra.) ve Hz. İsmail gömülmüşlerdi. (İbn Hişâm), İbn Sa'd'ın ifadesine göre Kureyşliler, Kâ'be'nin duvarlarını bugünkü kadar yüksek yaptılar. Kâ'be'nin ana kapısı Pazartesi ve Perşembe günleri açılırdı ve nöbetçiler kapıda beklerlerdi. Nöbetçi muhafızlar istedikleri kişiyi içeriye alır istedikleri kişiyi kovarlardı.

Kureyşliler, anlaşmazlığınızın giderilmesinin bir yolu vardır. Eğer hepiniz ittifak ederseniz, yarın bu mukaddes ibadet yerinin kapısından girecek olan ilk şahıs hakemimiz olsun ^{144[22]}o bu hususta ne derse kabul etmeliyiz". Bu öneriyi herkes beğendi ve ertesi günü beklemeye başladılar. Allah'ın hikmetine bakın ki, Kâ'be'nin kapısından ilk giren Hazreti Muhammed Mustafa (a.s.) oldu. Hz. Muhammed (a.s.)'i görenler haykırırverdi: "Bu emindir, biz razı olduk. Bu Muhammed (a.s.)'dir". Müsned-i Ahmed'in rivâyetine göre orada hazır bulunanlar şöyle dediler: "Size emin gelmiş oldu."

Rasûlullah (a.s.) ihtilâf ve anlaşmazlığın sebebinin ne olduğunu öğrenince orada hazır bulunanların bir çarşaf getirmelerini istedi. Çarşaf getirildi. Hz. Peygamber (a.s.) Hâcer-i Esved'i o çarşafın ortasına koyup çarşafı iyice sardı ve her kabilenin temsilcisinin bu çarşafın bir ucunu tutmasını ve kaldırmasını teklif etti. Orada hazır bulunanlar aynısını yaptılar. Hâcer-i Esved yerleştirilecek yere getirilince, Hz. Peygamber (a.s.) bunu kendi eliyle alıp oraya yerleştirdi.

Bu vak'a Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğinden sadece beş yıl önce vuku bulmuştu. O sırada bütün Araplar ve Mekke'liler Hz. Muhammed (a.s.)'in "emin" olduğuna şehâdet etmişti. Bütün millet Hz. Peygamber (a.s.)'in ne kadar zeki ve akıllı olduğuna da tanık olmuştu. Zira kendisi, yüzlerce, belki

^{144[22]} Burada bahsedilen kapı, "Bab-ı Benî Şeybe'dir. Bir rivâyete göre bu kapı, "Bab-ı Safâ" idi. Musa bin Ukbe'nin ifâdesine göre bu teklifi bizzat Velid yapmıştı. Fakat El-Fâkihî, Vakıdî ve İbn İshâk bu hususta Ebû Ümeyye'nin adını vermektedirler.

de binlerce kişinin kanının akıtılmasına yol açabilecek tehlikeyi ve nazik bir meseleyi gayet kolayca ve herkesi tatmin edecek bir şekilde çözümlemişti. İbn Sâ'd'e göre Rasûlullah'ın akıl ve zekâsı, sadece bu olayda kendisini göstermemişti. Cahiliyye devrinde pek çok defa önemli kavga ve çatışmaları önlemişti ve kendisi birçok konuda isabetli kararlar vermişti.

22.20. PEYGAMBERLİKTE ÖNCE HZ. MUHAMMED (A.S.)'İ YAKINDAN TANIYANLAR

Peygamberlikten önce Hz. Muhammed (a.s.)'i yakından tanıyan, bilen ve anlayanlar arasında başta aile efradı gelirdi. Mesela, Hz. Hatice (r.a.) ki kendisi 15 seneden beri O'nunla hayatını paylaşıyordu. Hz. Muhammed (a.s.)'i yakından tanıyan bir yakını da Hz. Ali (r.a.) idi, ki çocukluğundan beri kendisi yanında bulunmuştu. Üçüncü bir şahıs da Hz. Zeyd bin Hârise'ydi, ki anne-babasını bırakıp Hz. Muhammed (a.s.)'in yanında kalmayı tercih etmişti ve evlatlığı olma şerefine nail olmuştu. Başka bir kişi de Hz. Ümm-ü Eymen'dir ki kendisini çocukluğundan beri bakarak büyüttmüş ve ailenin bir ferdi olarak her zaman yanında bulunmuştu. Hz. Muhammed (a.s.) O'nun hakkında şöyle derdi: "Öz annemden sonra en çok sevdiğim kişi Ümm-ü Eymen'dir". O'na "ümme" veya "anneciğim" olarak hitap ederdi. Ailenin bazı diğer fertleri de Hz. Peygamber (a.s.)'in yanında bulunma şerefine haizdiler.

Bunun dışında, bazı dost ve ahabları da Hz. Muhammed (a.s.)'in hayatını yakından izlemiş ve O'nu tanıma fırsatını bulmuşlardı. Bunların başında Hz. Ebu Bekr (r.a.) gelirdi. İbni Mende'nin İbni Abbas'a dayanarak naklettiği hadise göre Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr arasındaki dostluk, Hz. Peygamber (a.s.) 20 ve Hz. Ebu Bekr 18 yaşında iken başlamıştı. Gerçek şu ki, Cahiliyye dönemi Mekke'sinde tabiat, huy, alışkanlıklar, ahlâk, zevk ve merakları birbirine bu kadar benzeyen başka iki arkadaş yoktu. Hz. Ebu Bekr Cahiliyye döneminin hatırı sayılır ve şöhreti her tarafa yayılmış zengin bir tüccarıydı. Mesleği ticaretti ve güzel ahlâkıyla herkesin gözdesi olmuştu. Cahiliyye devrinde de içkiye dokunmayan birkaç kişiden biri Hz. Ebu Bekr'di. Kureyş kabilesi, diyet işlerini Hz. Ebu Bekr'e bırakmıştı. Ebu Bekr hangi diyeti kabul ederse, bütün kabile bu diyeti kabul etmeye hazır olurdu. Ancak Ebu Bekr'in kabul etmediği diyet başkaları tarafından da zor tasdik edilirdi. Ebu Bekr'in aile şecereleri hakkındaki bilgisi çok genişti. Nüfuzu uzak yerlerdeki Araplara kadar uzanmıştı. Bunun bir örneğini burada verebiliriz. Mekke'de müslümanların hayatı çekilmez hale gelince hicrete karar verenler arasında Hz. Ebu Bekr (r.a.) de vardı. Bir-iki günlük yolculuktan sonra Hz. Ebu Bekr, Ehâbiş'in^{145[23]} reisi İbn-üd-Düğunne ile karşılaştı. İbn-üd

^{145[23]} Ehâbiş üç kabilenin bir camiasıydı. Bu kabileler şunlardı: Beni el-Hâris bin Abd-i Menaf bin Kinâne, Benî El-Hun bin Hüzeyme bin Müdrike ve Benî El-Muslalik Huzâî. Bunlar Mekke'nin aşağı kısmında Ahbeş isimli vadide bir dostluk ve yardımlaşma akdi yapmışlardı. Bu sebeple, kendilerine Ehâbiş denilmiştir.

Düğunne, Ebu Bekr (r.a.)'e nereye gittiğini sordu. Ebu Bekr, "milletim beni Mekke'den kovdu, bana çok eziyet etti, benim hayatımı çekilmez hale getirdi" diye cevap verdi. İbn-üd-Düğunne, kendisine şöyle dedi: "Allah Allah, hiç böyle şey olur mu? Allah şahittir, sen cemiyetimizin medar-ı iftiharısın. Zorluk ve sıkıntı içinde olanlara yardım edersin, iyi işler yaparsın. Sen iyi ve dürüst bir insansın, fakir fukaranın yardımına koşarsın. Gel, ben sana emân vereyim (koruyayım)^{146[24]}." Daha sonra O'nu Mekke'ye geri götürüp herkese şu duyuruyu yaptı: "Ben İbni Ebu Kuhâfe'yi korumam altına almışımıdır. Bundan böyle kimse O'na kötü bir niyetle bakmasın."

Hz. Peygamber (a.s.)'in yakın dostları arasında Hz. Suheyb bin Sinan-ı Rûmî de vardı. Suheyb, İran imparatorluğunun yönetiminde bulunan Musul yakınlarında bir bölgede yaşayan Beni Nemir bin Kâsit sülâlesindendi. Suheyb henüz çocukken Bizans ile İran imparatorlukları arasındaki bir savaş sırasında esir alınmış ve bir müddet Bizanslıların kölesi kaldıktan ve elden ele satıldıktan sonra Mekke'de Abdullah bin Cud'ân tarafından satın alınmıştı. İbni Cud'an, Hz. Ebu Bekr'in yakın akrabası olduğu için Ebu Bekr vasıtasıyla Rasûlullah (a.s.) ile tanıştı ve sohbetlerinden etkilenerek sık sık O'nun yanında bulunmaya başladı. Hz. Suheyb'in mertebesi Hz. Peygamber (a.s.)'in ve diğer

^{146[24]} İki vahyin Hz. Muhammed (a.s.)'e inmesinden sonra, Hz. Hatice (r.a.)'nin, kocası hakkında sıraladığı vasıfların hemen hemen aynıdır.

sahabelerin gözünde o kadar büyüktü ki; Hz. Ömer (r.a.) vefat etmeden önce, Şûrâ meclisi bir halife üzerinde ittifak etmediği sürece Hz. Suheyb'in Mescid-i Nebevi'de cemaate imamlık yapmasını vasiyet etti.

Hz. Peygamber (a.s.)'i yakından tanıyanlar arasında Hz. Ammâr bin Yâsir de vardı. Beyhakî kendisinin şu sözlerini nakletmiştir: "Hz. Peygamber ile Hz. Hatice arasındaki evlilik hakkında benden fazla bilgisi olan kimse yoktur. Ben Rasûlullah'ın nedimi, dostu ve yakınım." Hz. Ammâr ile Hz. Suheyb aynı zamanda Hz. Peygamber (a.s.)'e biat edip müslüman olmuşlardı.

Bir dördüncü şahıs da Hakim bin Hizâm'dı. Kendisi Kureyş'in ileri gelen kabile reislerinden biriydi. Hacılara yemek yedirme vazifesi O'na aitti. Hz. Hatice'nin yeğeni olup Hz. Peygamber (a.s.)'den 5 yaş büyüktü. Müsned-i Ahmed'de yer alan Irak bin Mâlik'in hadisine göre Hakim, Hz. Peygamber (a.s.) hakkında şöyle derdi: "Cahiliyye devrinde Rasûlullah (a.s.) en çok beni severdi". Zübeyr bin Bekkâr'ın rivâyetine göre nübüvvetten sonra da Hz. Peygamber (a.s.) Hâkim'in aynı şekilde sevmeye devam etti. Fakat Hâkim, Mekke'nin fethinden sonra müslüman oldu.

Beşinci kişi Ezd-i Şenev'e kabilesine mensup olan Dımâd bin Sa'lebe idi. Dımâd tabib ve cerrah idi. İbn'ul-Berr'in "İsti'âb"ta belirttiği gibi, Dımâd, Cahiliyye'de Rasûlullah (a.s.)'ın yakın arkadaşlarından biriydi. Müsned-i Ahmed'de İbn

Abbas'in hadisine göre, Hz. Muhammed (a.s.), peygamberlik payesine yükseldikten sonra, Dimâd Mekke'ye geldiğinde, kendisine Rasûlullah (a.s.)'ın hâşâ çıldırdığı söylendi. Bunu duyunca doğru Rasûlullah (a.s.)'a vardı ve "derdiniz nedir, bana söyleyin, eğer hasta iseniz sizi tedavi edebilirim" dedi. Buna cevap olarak Hz. Peygamber (a.s.), artık en iyi hutbeleri arasında yer alan bir konuşma yaptı. Bunları duyunca Dimâd kendisine iman etti.

Bu zevâtın dışında da bazı kimseler akrabalık yüzünden Hz. Peygamber (a.s.)'in yaşantısını, karakterini ve ahlâkını: çok iyi biliyorlardı. Bunlar arasında Hz. Osman bin Affan (r.a.) vardı, ki Hz. Muhammed'in teyzesinin torunuydu. Hz. Zübeyr bin el-Avvam; ki teyzesi Hz. Safiyye'nin oğluydu. Hz. Peygamber (a.s.)'in annesi Amine'nin akrabaları olan Hz. Abdurrahman bin Avf, Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas ve Hz. Umeyr bin Ebi Vakkas, Hz. Ebu Seleme (r.a.), ki Hz. Peygamber (a.s.)'in hem teyze oğlu hem süt kardeşi idi. Hz. Abdullah bin Cahş ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in teyzesinin oğluydu. Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib, ki amca oğluydu.

Bu zevâtın çoğu İslâmiyet'i ilk kabul edenler arasında yer alıyorlar. Bu şahısların Hz. Muhammed (a.s.)'i peygamber olarak tanımaları ve kendisine iman etmeleri gösteriyor ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in şahsiyeti, karakteri ve ahlâkına önceden hayran olmuşlardı ve Hz. Muhammed (a.s.) peygamberliğini ilân edince de çekinmeden O'nun getirdiği mesajı ve ilâhi kelâmı kabul ettiler. Bu iyi, dürüst ve temiz insanların Hz.

Muhammed (a.s.)'e iman etmelerinin sebebinin sadece akrabalık, dostluk, arkadaşlık, şahsi sevgi ve bağlılıktan ileri geldiği söylenemez. Zira, sadece bu sebeplerden dolayı kimse dinini ve imanını değiştirmez.

22.21. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN YÜZ HATLARI VE GÖRÜNTÜSÜ

Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğinden önceki bölümümüze son vermeden önce yüz hatları ve görüntüsünden de söz etmemiz sanırız yerinde olacaktır. Zira, bir kişinin kişiliği ve karakterinin dış görünüşüyle çok yakın ilişkisi vardır. Sahih-i Buhârî, Müslim, Müsned-i Ahmed, Tirmizî, Nesai, Beyhaki, Hakim, Darekutni vs. gibi muteber hadis kitaplarında Hz. Ali, Hz. Ebu Hureyre, Hz. Enes, Hz. Bera bin Azib, Hz. Cabir bin Semure, Hz. İbn Ömer, Hz. Abdullah bin Büsr, Hz. Hind binti Ebi Hale (Ebu Hale Hz. Hatice'nin ilk kocası idi) ve diğer bazı sahabe-yi kiram tarafından naklolunan rivayet ve hadislere dayanarak Hz. Peygamber (a.s.)'in çehreyi mübareki, siması, vücut yapısı, oturuşu, kalkışı, yürüyüşü ve davranışları hakkında topladığımız bilgileri aşağıya aktarıyoruz:

Hz. Peygamber (a.s.)'in boyu ne çok uzundu ne çok kısa, ortayı biraz açıyordu. Öyle ki, bir mecliste ve toplantıda Hz. Peygamber (a.s.) boyuyla fark ediliyordu. Yüzü ne uzundu ne tamamıyla yuvarlak. Fakat yuvarlağa yakındı. Ten rengi ne

buğdaydı, ne pembe, ne de bembeyaz. Aksine beyaz ile pembe arasında olup pırıl pırıldı. Başı büyüktü, göğsü büyük ve omuzları da hayli genişti. Vücudu atletikti ve şişman değildi. Mafsal ve ek yerleri gayet sağlandı. Kolları kuvvetli ve dolgun olup bacakları da vücuduna uygundu. Kollarda ve bacaklarda hafif kıllar vardı. Vücudunun diğer yerleri tertemizdi. Göğüslerinden hafif kıllar bir çizgisi göbek çukuruna kadar iniyordu. Başında ve sakalında saçlar çok gür ve sıktı. Saçları ne zenciler gibi kıvrıkcıktı, ne dümdüz, yani hafif kıvrıkcıktılar. Ömrünün son günlerine kadar başındaki ve sakalındaki saçlardan topu topuna 20 tanesi beyazlaşmıştı, bunlar da saçlarına yağ sürmediği zamanlarda belli oluyorlardı. Hz. Peygamber (a.s.) saçlarını bazen kulaklarının yarısına, bazen kulak memelerine ve bazen da daha aşağıya kadar uzatırdı. Gözleri büyük ve çok güzeldi. Sürmeli olmadıkları zaman da sürmeli gibi gözüküyorlardı. Gözbebeklerinin etrafında ince kırmızı daireler vardı. Kirpikleri kalın ve uzundu. Kaşları birbirinden ayrı idi. Ağzı nispeten büyüktü. Büyük ağız, Arap'larda güzelliğin bir parçası sayılırdı ve küçük ağız veya çok ince dudaklar beğenilmezdi. Ayak topukları hafif olup el ve ayaklarındaki parmakları uzundu. Ayaklarının orta parmakları da baş parmaklarından hafifçe uzundular. El avuçları ve ayak tabanı dolgundular. Hz. Peygamber (a.s.)'e ilk kez bakan bir kimse hemen etkilenir ve biraz ürkerdi. Ama kendisiyle tanışıp samimi olunca O'nun ne kadar yumuşak huylu ve güzel ahlâklı olduğunu anlardı. Yürürken ayaklarını

tam olarak basardı ve bir çukura inmek veya yokuşa çıkmakta olan bir kişi gibi yürüdüğü havasını veriyordu. Bir tarafa dikkatini çevirince tam çevirir, bir taraftan ilgisini keserken de tam keserdi. Yani aynı anda iki şeyle ilgilenmezdi. Gözlerini küçültüp bir kişiyi veya şeyi süzme ve başını bir tarafa çevirip boş boş bakma âdeti yoktu. Gülen bir yüzü vardı ve her zaman tebessüm ederdi. Kahkahalarla gülme alışkanlığı da yoktu. Gayet güçlü bir vücuda sahipti, kuvveti ve kudreti de yerinde idi. O kadar ki, bir defasında Kureyş'in en tanınmış güreşçilerinden Rükane, Hz. Peygamber (a.s.) ile güreşe tutuştu; sırtı kimse tarafından yere getirilmeyen bu pehlivan Rasûlullah (a.s.)'a yenik düştü. Bu güreşçi yerden kalkarak Hz. Peygamber (a.s.) ile tekrar güreşti ve tekrar yenildi. Hayretini saklamayarak, "Vallahi Muhammed, amma da güçlüsün, beni nasıl alt ettiğine hayret ediyorum?" dedi. Bu pehlivan demek istiyordu ki hiçbir beden çalışması yapmamış olan ve görünüşte kendisinden daha zayıf olan Hz. Peygamber (a.s.) kendisini nasıl oldu da iki defa üst üste yere indirdi? (Daha sonra bu güreşçi de müslüman oldu). Hz. Peygamber (a.s.)'in çocukluğuyla ilgili bir vak'a şöyledir. Bir defasında Abdullah bin Cud'ân'ın evinde verilen yemek sırasında Ebû Cehl, Hz. Peygamber (a.s.) ile kavgaya tutuştu, ikisi de aynı boyda idiler. Hz. Peygamber (a.s.), Ebû Cehl'i eliyle kaldırıp öyle yere attı ki bir dizi yaralandı ve bu yaranın izi ömür boyunca geçmedi, İbn Hişâm'ın ifadesine göre Bedir savaşı sırasında Ebû Cehl'in ölüsü aranırken Rasûlullah (a.s.), di-

zindeki yara izinden kimliğinin saptanması için arkadaşlarına emir verdi. Nitekim bu tarif üzerine ller arasından Eb Cehl'in cesedi çıkarıldı. Hz. Peygamber (a. s.) işte o zaman, Eb Cehl ile nasıl dvŐtklerini sahabilere anlattı.

Bu bilgi ve bulgular gösteriyor ki, Hz. Peygamber (a.s.) sadece güzel, yakışıklı ve yüksek ahlklı bir insan değildi, aynı zamanda yiğitlik, cesaret ve kuvvetin de simgesiydi.

Yirmi Üçüncü Bölüm: HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN PEYGAMBER OLMASI VE TEBLİĞİN ÜÇ YIL SÜRE İLE GİZLİ YAPILMASI

23.1. Bİ'SET (PEYGAMBERLİK)TEN ÖNCE TEBLİĞİN ÜÇ YIL SÜRE İLE GİZLİ YAPILMASI

Kur'ân-ı Kerim'in bize anlattığına göre, nübüvvet payesine yükseltilmeden önce peygamberlerin, akıl, zekâ ve bilgileri diğer insanlardan fazla ve üstün değildi. Fakat durum bi'set (peygamberlik)ten sonra birden bire değişiyor ve kendileri vahy sayesinde fevkalâde bir bilgi kaynağına sahip oluyorlardı. Nitekim, Kur'ân-ı Kerim'de Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'e şöyle hitap edilmiştir:

"Halbuki (daha önce) sen Kitap nedir, iman nedir bilmezdin" (Şûrâ; 52)

"Seni dalâlette bulup hidâyet etmedi mi?" (Duhâ; 7)

Kur'ân-ı Kerim ayrıca, peygamberlerin bi'set'ten önce diğer insanların sahip bulundukları ilim ve marifet yollarıyla "iman bil gayb" safhasından geçtiklerini, vahyin ise sadece daha evvel gördükleri ve kabul ettikleri hakikatleri tasdik etmelerini sağlamak olduğunu açıklamaktadır. Vahy yoluyla peygamberlere bazı ebedi hakikatler gösterilmiş oluyordu, ki böylece dünyaya bunlar hakkında samimiyet ve itimadla bilgi ve talimat verebilsinler. Bu husus, Hûd sûresinde defalarca

anlatılmıştır. Meselâ, bir yerinde Nebi-yi Kerim (a.s.) hakkında şunlar söylenmiştir:

"Rabbinden açık bir delil iterinde olup O'na Allah tarafından şâhidi (vahiy) de bulunan, rehber ve rahmet olan, kendinden evvel gelen Musa'nın Kitabında kendisini tasdik etmekte bulan kimse dünya hayatını isteyen kimse gibi midir?" (Ayet; 17)

"Ey kavmim, Benim Rabbim tarafından beyyine üzere olduğumu ve bana kendi tarafından rahmet (vahiy) verdiğini görmüyor musunuz? Size onu göreceğ göz verilmemişse istemediğiniz halde onu zorla mı kabul ettireceğiz?" (Ayet; 28)

Benzeri sözler aynı sûrenin 63. âyetinde Hz. Sâlih (a.s.) tarafından, 88. âyetinde de Hz. Şuayb (a.s.) tarafından tekrarlanmıştır. Bu ayetler gösteriyor ki, peygamberler vahy yoluyla Hakikat hakkında doğrudan bilgi edinmeden evvel kendilerine ihsan edilmiş olan tabii müşahede, murakabe ve tefekkür kabiliyetlerini (ki yukarıdaki ayetlerde buna beyyine denilmiştir) uygun bir şekilde kullanarak ebedi hakikate veya başka bir deyişle "tevhid"e ve "ma'âd"a varıyorlardı. Peygamberlerin bu buluşu vehbî değil kesbî oluyordu. Cenab-ı Allah bundan sonra kendilerine vahy ilmi verirdi ki, bu kesbî değil vehbî olurdu.

Bu tefekkür, aklîselim ve doğayı inceleme işlemi, filozofların kıyas ve tahminlerinden tamamıyla değişiktir. Aksine, Kur'an-ı Kerim insanları bunlara teşvik ediyor ve

gözlerini açıp Allah'ın kudretini görmeyi ve bunlardan doğru ve isabetli neticeler çıkarmayı tavsiye ediyor. Bu suretle, ilâhi ayetleri duyan ve okuyan tarafsız ve fanatik olmayan bir kişi gerçek bir Hak arayıcısı haline geliyor ve en son muradına da eriyor.

Geçen bölümde Rasûlullah (a.s.)'ın şahsiyeti ve yaşantısı hakkında dile getirdiğimiz hususlardan, Hazreti Peygamber (a.s.)'in sürekli şirkten kaçındığı ve Tevhid'e inandığı anlaşılıyor. Gerçek şu ki, Hz. Peygamber : (a.s.), akli ermeye başladığından beri kendi milletin cehâlet ve dalâleti ile batıl inançlarını kabul etmemiş, müşriklerin ibadetlerine katılmamış, putlardan ve putperestlikten nefret etmiş ve putlara adanan kurbanlardan çekinmiştir. Nübüvvetten önceki yıllarda Hz. Peygamber (a.s.)'in dini , inançları, kitabımızın ikinci cildinin ikinci bölümünde zikrettiğimiz Hünefâ'ninkine benziyordu. Cahiliyye devrinde Cürhüm ve Hüzâ'a kabilelerinin İbrahim (a.s.)'in dininde yaptıkları tahriflerden hiçbirini Hz. Peygamber (a.s.) nübüvvetinden önce kabul etmemişti. Ayrıca, Kureyşlilerin kendi tahakkümleri sırasında yaptıkları tahrifleri de Hz. Muhammed (a.s.) hiçbir zaman kabul etmemişti. Meselâ, Kureyşliler diğer Araplara karşı kendi üstünlük ve faziletlerini belli etmek amacıyla kendilerine bir takım imtiyazlar sağlamışlardı. İbn Sa'd ile İbn Hişâm'ın ifadelerine göre Kureyşliler hac mevsiminde Arafat'a gidip bazı dini vecibeleri yerine getirmemeyi adet edinmişlerdi. Onlar sadece Müzdelife'ye gidip dönerlerdi. Kendilerinin Ehl-i

Haram olduklarını ve diğer hacılar gibi Arafat'a gidip ibadet etmeleri gerekmediğini iddia ederlerdi. Kureyşliler, bunları yapmaları halinde kendileri ve diğer hacılar arasında herhangi bir fark kalmayacağını, dolayısıyla haysiyetlerinin düşeceğini ileri sürerlerdi. Halbuki, Arafat'a gitmek, orada kalmak ve oradan Müzdelife ile Mina'ya dönmek gibi fiillerin Hacc'ın ve İbrahim şeriatının ayrılmaz parçaları olduğunu iyi biliyorlardı. Zamanla, bu tür imtiyazlar, Kureyşlilerle yakın dostluk ve işbirliği içinde olan diğer kabileler, meselâ Beni Kinâne, Huzâ'a ve Beni Amir bin Sâ'saa'ya tahsis edildi. Ne var ki Rasûlullah (a.s.) peygamberlik payesine yükselmeden evvel dahi bu tür adetleri birer bid'at addederek reddetmişti. İbn İshâk'ın Cübeyr bin Mut'im tarafından naklettiği bir hadise göre, kendisi Hz. Peygamber (a.s.)'in diğer bütün Araplar gibi hac mevsiminde Arafat'ta kaldığını görmüştü.

Kureyşlilerin kabul ettikleri bid'atlerden biri de Harem'in dışından gelen hacılara uyguladıkları farklı muamele idi. Böyle bir kişi hac veya umre için geldiği zaman dışardan ne yiyecekler getirebilir, ne de kendi elbiseleriyle Ka'be'yi tavaf edebilirdi. Dışardan gelen hacıların Harem'de pişirilen yemekleri yemeleri ve Harem'de hazırlanan elbiseleri ücret karşılığı alıp tavaf etmeleri şarttı. Elbise bulamayan hacıların çıplak tavaf etmeleri istenirdi. Dışardan getirdiği bir elbise ile bir hacı hac yapmışsa bunu çıkarıp atması gerekiyordu. Bu elbiseyi bundan sonra ne kendisi ne başkaları giyebilirdi. Arapların çoğu bu bid'at ve ayrıcalığı da ses çıkarmadan kabul

etmişlerdi ve dinin bir parçası olarak görüyorlardı. Neticede Arapların Kâ'be'yi çıplak tavaf etmeleri bir alışkanlık haline geldi. Hz. Peygamber (a.s.) nübüvvetinden önce bu tür safsata, batıl inanç ve alışkanlıkları da reddederdi.

23.2. HZ. PEYGAMBER (A.S.)'İN DÜŞÜNCE, İLHAM VE MURAKABE DEVRESİ

Muhaddisler, Hazreti Peygamber (a.s.)'in düşünce, ilham ve murakabe devresine etraflıca eğilmişlerdir. Hz. Peygamber (a.s.)'e vahiylerin başlamasıyla ilgili kayıtlar güvenilir kaynaklar tarafından nakledilerek hadis kitaplarına geçirilmiştir. Bu kayıtlar, Hz. Ayşe (r.a.)'den naklen Hz. Urve bin Zübeyr'e geçmiş ve ondan da İmam Zühri'ye dayandırılmıştır. Hz. Ayşe'nin hadisi şöyledir."Rasûlullah (a.s.)'a vahiyler ilk önce doğru (bazı rivayetlere göre, iyi) rüyalar şeklinde gelmeye başladı. Rasûlullah (a.s.) her rüyayı, sanki gün ışığında görüyormuş gibi görüyordu.^{147[1]} Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) yalnızlığı sever bir kişi haline geldi^{148[2]}

^{147[1]} Beyhakî'nin rivâyetine göre, Hz. Peygamber (a.s.)'in bu haleti ruhiyesi, asıl vahy'in gelişinden 6 ay evvel başladı.

^{148[2]} Bu demektir ki, yukarıdaki durumdan sonra Rasûlullah (a.s.) gittikçe yalnızlığı sever bir kişi haline gelmişti. Zira Rasûlullah (a.s.)'in daha önce de yalnızlığı sevdiği biliniyor. Nitekim İbn Hişâm ile Taberî'nin rivâyetlerine göre, İbni İshak ile Abdullah bin Zübeyr'in Ubeyd bin Umeyr el-Leysî'ye dayanarak anlattıkları hadiste Hz. Peygamber (a.s.)'in senenin bir ayını Hira mağarasında geçirdiği belirtilmiştir. Hz. Peygamber (a.s.) yanına birkaç günlük yiyecek ve içecek alırdı ve oradaki murakabesi bittikten sonra Kâ'be'yi tavaf ederdi (7 defa) ve evden tekrar yiyecek içecek alıp mağaraya giderdi. Bu İ'tikâf ve ibadet devresinde Hz. Peygamber (a.s.) fakir fukaraya fazlasıyla sadaka dağıtırdı. Ancak bu rivayetlerde, Hz. Muhammed (a.s.)'in bu ibadetlere ne zaman başladığı kesin olarak belirtilmiyor. Ancak bu işin birkaç sene devam ettiği tahmin ediliyor.

ve bazen birkaç geceyi sürekli olarak Hira mağarasında ibadetle geçirirdi. (Hz. Ayşe burada "ibadet" yerine "tehannüs" kelimesini kullanmıştır. İmam Zührî bunu "taabbüd" (ibadet) olarak açıklamıştır. Bu, Rasûlullah (a.s.)'ın kendi bildiği bir ibadet şekliydi, zira o zamana kadar ibadetin nasıl yapılması gerektiği kendisine anlatılmamıştı). Hz. Peygamber (a.s.) yiyecek ve içeceklerini yanında götürür ve birkaç gün mağarada kaldıktan sonra eve Hz. Hatice'nin yanına dönerdi. Hz. Hatice (r.a.) bundan sonra kendisine tekrar yiyecek, içecek verirdi."

23.3. HİRA MAĞARASINDA KÖŞEYE ÇEKİLMESİNİN SEBEBİ

Bu devrede Hz. Muhammed (a.s.)'in neden Mekke şehrinin uzaklaşarak Hira mağarasına gidip تنها bir köşede ibadet ve murakabe yaptığı "İnşirah" suresinde anlatılmıştır. Meselâ şu âyetlere bakın:

"Senden yükünü indirip attık. Öyle yük ki, sırtına ağır gelmişti" (Ayet; 2-3)

Yukarıdaki ayette kullanılan Arapça "vizr" kelimesi ağır yük anlamındadır. Ağır yükten de üzüntü, hüznün, ıstırap ve dert kastedilmiştir. Bilindiği gibi, Hz. Muhammed (a.s.) gibi hassas bir insan, halkının cehalet ve dalâletinden son derece rahatsızdı ve üzüntüden kıvranıyordu. Gözünün önünde putlara tapılıyor, sapık, batıl örf ve âdetlere uyuluyordu.

Toplumun ahlâkı sıfıra inmiş, her tarafa ahlâksızlık, safahat ve hayasızlık yayılmış, baskı, zulüm ve fesat herkesi sarmıştı. Güçlüler güçsüzleri eziyor, fidan gibi gencecik kız çocukları diri diri gömülüyor, kabileler kabilelere saldırıyor ve kan davası bazen yüzyıllar süren kavga ve kanlı çatışmalara sebep oluyordu. Kimsenin canı, malı ve namusu emniyet içinde değildi. Herkes kudret ve kuvvetin dilini anlıyordu. Araplar ekonomik ve sosyal açıdan da perişan bir manzara arz ediyorlardı. Hz. Muhammed (a.s.) bu durumu görüyor ve yüreği parçalanıyordu. Durumu düzeltecek herhangi bir çare aklına gelmediği için üzüntüsü daha da artıyordu. Hz. Muhammed (a.s.)'in sırtına binen yük ve belini büken ağırlık işte bu idi. Cenab-ı Hak işte bu yükü kendisine hidayet yolunu göstermek suretiyle ortadan kaldırmış oldu. Hz. Peygamber (a.s.) nübüvvet mevkiine yükselince de insan hayatının bütün mesele, dert ve bozukluğunu ortadan kaldıracak yegâne şeyin Tevhid'e, âhirete ve risâlete (peygamberliğe) iman olduğunu anladı. Bu anahtar her kapalı kapıyı açacak mahiyette idi. Cenab-ı Allah'ın kendisine doğru yolu göstermesiyle zihnini meşgul eden büyük bir meseleden kurtulmuş oldu. Bu hidayete eriştikten sonra, Peygamber (a.s.) aradığını buluverdi. Arapları ve dünyanın diğer milletlerini içine düştükleri acı durumdan kurtaracak yolu bulmuş oldu.

23.4. DOĞRU RÜYALAR

Yukarıdaki hadiste Hz. Ayşe (r.a.)'nin ifade ettiği gibi, Rasûlullah (a.s.)'a vahiylerin ilk gelişi doğru ve gerçek rüyalar şeklinde oldu. (Buhârî ve Müslim). Bu durum, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberlik payesine yükselmesinden sonra da aynı şekilde devam etti. Nitekim, hadislerde bu tür rüyalarda kendisine bazı talimat veya bilgilerin verildiği belirtilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de de bu nevi rüyadan açıkça bahsedilmiştir (Fetih; 27). Ayrıca, pek çok hadislerde Hazreti Peygamber efendimizin (a.s.) şöyle dedikleri belirtilmiştir: "Allahu Teâlâ bunu benim içime doğdurmuştur", "bunu kalbimde hissettim", "bana anlatılmıştır", "bana emir verilmiştir", veya "benim bunu yapmam yasaklanmıştır" vs.

23.5. VAHYİN İLK GELİŞİ

Hz. Muhammed (a.s.) 40,5 yaşında iken^{149[3]} Ramazan ayında bir gün Hira mağarasında ibadet ettiği sırada kendisine birden bire ilk açık ve bariz vahiy geldi ve bir melek kendisiyle yüz yüze gelip, "oku" dedi^{150[4]}. Vahyin ilk gelişiyile

^{149[3]} Hz. Muhammed'in genellikle 40 yaşında peygamber olduğu söyleniyor. Fakat, dikkat edilirse kendisi Rebiülevvel, 1 nci Âm-ul Filde doğmuştu. Kendisine peygamberlik Ramazan, 40. Am-ul Filde verildiğine göre, yaşı o sırada tam 40.5 tu.

^{150[4]} Abdullah bin Zübeyr ile İbn İshâk'ın Ubeyd bin Umeyr-ul Leysî'ye dayanarak verdiği bilgiye göre Rasûlullah (a.s.) Cebrail'in kendisine ipek kumaşında yazılı bazı şeyler gösterdiğini, bunlar arasında Alâk suresinin ilk âyetlerinin bulunduğunu belirtmişti. Yine aynı rivâyete göre Cebrail, Hz. Muhammed (a.s.)'e "oku" dedi. O okuma bilmediğini söyledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s.)'i öyle sıktı ki canının çıkacağını sandı. Sonra kendisini bıraktı ve "oku" dedi ve "İkramdan" "mâ'lem-ya'lem"e kadar okuttu. Hz.

ilgili hadis Buhârî'de Hz. Ayşe tarafından naklolunmuştur. Hz. Ayşe bu hususta bizzat Rasûlullah (a.s.)'ın şu sözlerini nakletmiştir; "Ben okumayı bilmem" dedim. Bunun üzerine melek beni kucaklayıp kuvvetlice sıktı, öyle ki nerdeyse dayanma gücümü kaybedecektim. Sonra beni bıraktı ve tekrar 'oku' dedi. Ben tekrar, 'okumayı bilmem' dedim. O beni tekrar kucaklayıp sıktı ve ben dayanma gücümü kaybetmeye başladım. Sonra beni bıraktı ve dedi, 'oku'. Ben tekrar, 'okuma yazmam yoktur' dedim. Melek beni üçüncü defa kollan arasına alıp kuvvetle sıktı. Ben tekrar dayanma gücümü yitirmeye başladım. Sonra beni bıraktı ve dedi ki, 'Yaratan Rabbinin adıyla oku....; ta ki "mâ lem-ya'lem"e kadar vardı".

Hz. Ayşe (r.a.)'nin ifadesine göre Rasûlullah (a.s.) titreyerek ve sarsılmış bir şekilde eve geldi ve Hz. Hatice (r.a.)'nin yanına gidip, "beni ört, beni ört" dedi. Korku ve dehşeti geçip Hz. Peygamber (a.s.) biraz sakinleşince, "ya Hatice bana ne oldu?" diye sordu. Daha sonra başından geçen hadiseyi kendisine anlattı ve "Ben canımdan korkuyorum"^{151[5]}

peygamber daha sonra rüyasından kalkınca bu yazının kalbine işlendiğini sandı. (Taberî, İbn Hişâm ve Süheylî). İbn Kesir bu rivâyetten bahsederken bunun, uykudan uyandıktan sonra gözü açıkken kendisinin geçirdiği tecrübenin bir başlangıcı olduğunu belirtmiştir, ki bu hususu Hz. Ayşe kendi hadisinde beyan etmiştir.

^{151[5]} Bu korku ve dehşetin çeşitli sebepleri olduğu ulemâ tarafından belirtilmiştir. Bunların sayısı 12'ye kadar varıyor. Ama bizce doğru olan sebep, sadece Rasûlullah (a.s.)'ın peygamberlik gibi yüce bir makam ve icaplarını düşünerek bu hâle gelmiş olmasıdır. Rasûlullah (a.s.)'ı sürekli kaygılandıran şey bu ağır yükü nasıl kaldırabileceğiydi. Bu düşünce ve kaygı gösteriyor ki, Hz. Peygamber (a.s.) çok önceden peygamberliği tasarlamıyordu, ya da Arap'lar ve diğer insanlara yeni bir din vermeyi ve onlara dinî yönden önderlik yapmayı düşünmüyordu.

dedi. Hz. Hatice, "ne diyorsunuz? Hiç öyle bir şey olur mu? Kendinize gelin ve gülümseyin. Allah sizi mahcup etmeyecektir.^{152[6]} Siz akrabalarınıza iyi muamele yaparsınız. Doğruyu söylersiniz. (Bir Hadiste de 'Siz başkalarının emanetlerini aynen iade edersiniz' cümlesi yer almıştır). Kimsesizlerin yükünü taşırsınız, fakir ve muhtaçlara yardım edersiniz. Misafirperversiniz ve her iyi ve hayırlı işe katılırsınız" dedi. Hz. Hatice daha sonra Hz. Peygamber (a.s.)'i yanına alıp Varaka bin Nevfel'e götürdü. Varaka, Hz. Hatice'nin kuzeniydi. Cahiliyye döneminde putperestliği terk edip Hristiyan olmuştu ve Arapça ile İbranice İncilleri yazardı. Çok yaşlıydı ve gözleri görmüyordu. Hz. Hatice, "ağabey, bakın yeğeniniz size ne anlatacak" dedi.^{153[7]} (Ebu Nu'aym'ın rivâyetine göre Hz. Hatice bizzat Varaka'ya bütün olayı anlattı). Varaka, Hz. Peygamber (a.s.)'e, "evlâdım, sen ne gördün?" dedi. Rasûlullah (a.s.) başından geçenleri kendisine anlattı. Varaka, "Vallahi, bu Tanrı'nın Hz. Musa'ya gönderdiği namus'un aynısıdır (yani, öbür dünyadan vahiy getiren melek).^{154[8]} Keşke, seni, senin milletin sürgüne göndereceği zamana kadar yaşasaydım". Rasûlullah (a.s.) kendisine sordu, "bunlar beni sürgüne mi gönderecekler?" Varaka da, "evet,

^{152[6]} Bir hadise göre "Allah sizi üzmeyecektir."

^{153[7]} Hz. Peygamber, Varaka bin Nevfel'in yeğeni olarak gösterilmiştir, zira Varakanın üçüncü göbeğinde Abdul Uzza ve Hz. Peygamber (a.s.)'in dördüncü göbeğinde Abd Menaf birbirinin kardeşiydiler.

^{154[8]} Hz. İsa yerine Hz. Musa (a.s.)'dan söz etmenin sebebi belki de Hz. İsa'nın peygamber olacağına dair henüz bebekken verilen müjde olabilir. Hz. Musa'ya peygamberlik ise Hz. Muhammed (a.s.) gibi beklenmedik bir şekilde ihsan olunmuştu.

senin getirdiđin Őeyi getirmiŐ olan bir kiŐiye dűŐmanlık yapılmadıđı hiŐbir zaman gűrűlmemiŐtir. Eđer senin zamanında yaŐarsam (peygamberlik dűneminde yaŐarsam) sana olanca gűcűmle yardım ederim" diye cevap verdi. Fakat aradan uzun bir zaman geŐmeden Varaka bin Nevfel vefat etti.

23.5.1. Bu Olay bize Ne Anlatıyor?

Bu olup bitenler gűsteriyor ki, Rasűlullah (a.s.) meleđin geldiđi ana kadar kendisinin peygamberliđe getirileceđini tahmin etmiyordu. Hz. Peygamber (a.s.), nűbűvvete talip veya hevesli olmadıđı gibi, bűyle bir Őeyin baŐına geleceđini aklının ucundan bile geŐirmemiŐti. Meleđin vahiyle gelmesi kendisi iŐin hiŐ beklemediđi 2ni bir hadise idi. Bűyle bir Őeyden habersiz olan bir kiŐinin gayet tabii olarak gűstereceđi tepkiyi Hz. Peygamber (a.s.) de gűsterdi. Bundan dolaydır ki, O İslam davasını halka duyurmaya baŐlayınca Mekkelilerden kimse ortaya Őıkıp da, "ben zaten tahmin etmiŐtim, bu kiŐinin peygamberlik iddiasında bulunacađı űteden beri belli idi" demeye cesaret edemedi.

Bu olay ayrıca, nűbűvvetten evvel Hz. Muhammed (a.s.)'in yaŐantısı ve karakterinin ne kadar temiz olduđunu gűsteriyor. Bilindiđi gibi, Hz. Hatice (r.a.) kűŐűk ve tecrűbesiz bir kadın deđildi. O sırada yaŐı 55'di ve 15 seneden beri Hz. Peygamber (a.s.)'in zevcesi ve hayat arkadaŐıydı. Bir kadın, kocasının bűtűn iyi ve kűtű taraflarını bilir. O'nun ayıp ve hűnerlerine iyice vakıf olur. Bu olgun ve tecrűbeli hatun, Hz.

Peygamber (a.s.)'in kişiliğine ve karakterine o kadar güveniyordu ki, kendisi Hira mağarasından dehşet ve heyecan içinde eve dönüp başından geçen olayı anlatır anlatmaz Allah'ın meleğinin O'na geldiğine hemen inanıverdi. Aynı şekilde Varaka bin Nevfel de yaşlı, bilgili ve tecrübeli bir Mekkeli idi. Varaka çocukluğundan beri Rasûlullah (a.s.)'ın ne yaptığını, ne ettiğini biliyordu. O da, Hz. Peygamber (a.s.)'in anlattığı olaya ters bir tepki göstermedi, hiçbir tereddüt ve şüphe de belirtmedi ve aksine, söylediklerini tasdik etti ve aynı halet-i ruhiyeden Hz. Musa (a.s.)'nın da geçtiğini anımsadı. Demek ki, Varaka bin Nevfel'in gözünde de kişilik ve karakteri bakımından Hz. Peygamber (a. s.) öylesine yüksek bir yerde idi ki, O'nun peygamber olmasına hiç şaşmadı.

23.5.2. Olayın Tahlili

Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'e ilk açık ve kesin vahyin gelişiyle ilgili olayı iyice anlayabilmemiz için kendisinin ilk defa ve âni olarak böyle bir durumla karşı karşıya geldiğini göz önünde bulundurmalıyız. Bundan evvel hiçbir zaman, hiçbir şekilde kendisinin peygamber olacağını tahmin dahi etmemişti, içinde herhangi bir peygamberlik hevesi de yoktu. Bunun için ne bir hazırlık yapmış, ne de böyle bir şey olacağını düşünmüştü. Bir meleğin kendisine geleceğini de beklememişti. Bir köşeye çekilip ve özellikle Hira mağarasına gidip yalnızlık içinde ibadet ve İ'tikâf ediyordu. Fakat bir nebi veya peygamber olacağını aklının ucundan bile geçirmemişti. Durum böyle iken Hira mağarasında yalnız bulunduğu bir

sırada kendisine melek gelince bu ilk büyük ve olağanüstü deneyim yüzünden gayet doğal olarak büyük bir heyecan duydu. Aslında böyle bir durumda, ne kadar soğukkanlı olursa olsun, bir kimsenin heyecan ve şaşkınlığı bir tek yerden kaynaklanmıyordu, aksine çeşitli sebepleri vardı. Hz. Peygamber (a.s.)'in kafası karmakarışıkta, aklına bin bir soru geliyordu ve kendisine ne olduğunu kestiremiyordu. Ben gerçekten peygamberlik makamına mı getirildim? Çetin bir sınavdan mı geçiriliyorum? Ben bu ağır yükü nasıl kaldıracam? ^{155[9]} Ben insanlara nasıl, size peygamber olarak tayin edildim, diyebilirim. İnsanlar benim sözlerime inanacaklar mı? Bu beklenmedik olaydan sonra kendi çevremdeki insanlara ve milletime peygamber olduğumu söylediğim zaman beni alaya almayacaklar mı? Bana gülmeyecekler mi? Bana deli demeyecekler mi? Tek başıma bu cahillerle nasıl başa çıkacağım? Onları cehalet ve dalâletlerinden nasıl kurtaracağım? İşte Hz. Peygamber (a.s.)'in kendi kendine sorduğu sorular bunlardı.

Bütün bu sebeplerden dolayıdır ki, Rasûlullah (a.s.) Hira mağarasından eve döndüğünde, dehşet içinde idi ve titriyordu. Eve varır varmaz da, "beni örtün, beni örtün" diye evdekileri uyardı. Bir süre sonra biraz heyecanı yatışınca Seyyide Hz.

^{155[9]} Eşsiz bir şahsiyete sahip olmasına rağmen, Hz. Peygamber (a.s.)'de zerre kadar kendini beğenmişlik yoktu. Bu sebeple de, Cenâb-ı Allah'ın dünyadaki milyonlarca insan arasından kendisini peygamberlik gibi yüce makama seçtiğine bir türlü inanamıyordu.

Hatice (r.a.)'ye başından geçenleri anlattı ve şöyle dedi, "canımdan korkuyorum".

Bunun üzerine Hz. Hatice de şu cevabı verdi: "Asla, vallahi, Allah sizi üzmeyecektir. Siz akrabalara yardım edersiniz. Doğruyu söylersiniz. Çaresiz ve kimsesizlere yardım elinizi uzatırsınız. Fakir, fukaraya destek olursunuz. Misafirleri ağırlarsınız. Ve bütün iyi ve hayırlı işleri yaparsınız."

Hz. Hatice (r.a.) daha sonra Rasûlullah (a.s.)'ı Varaka bin Nevfel'e götürdü, çünkü kendisi bir kitap ehliydi ve geçmiş peygamberlerin durumunu az çok biliyordu. Varaka bin Nevfel, Hz. Muhammed (a.s.)'in başından geçenleri dinledikten sonra hiç çekinmeden, "evet, bu Hz. Musa (a.s.)'ya gelen namus (meleği)un aynısıdır" deyiverdi. Deyiverdi, zira kendisi Hz. Muhammed (a.s.)'i çocukluğundan gençliğine ve daha sonra 40 yaşına kadar görmüşle karakterini bilme ve tanıma imkânı bulmuştu. Nevfel, Hz. Peygamber (a.s.)'in öteden beri peygamberlik hevesinde ve hazırlığında olmadığını çok iyi biliyordu. Bu iki hususu bilen Nevfel, meleğe benzeyen bir kişinin Hz. Muhammed (a.s.)'e gelip peygamberlere benzer bilgi ve talimatı kendisine ilettiğini duyunca O'nun peygamberlik makamına getirildiğine şüphe etme ihtiyacını duymadı.

23.5.3. Hz. Peygamber (a.s.), Nübüvvete Hevesli miydi?

Şayet Hz. Muhammed (a.s.) öteden beri peygamber olacağını tasarlamış olsaydı, kendisi gibi bir insanın nebi olması gerektiğine inansaydı ve bana bir melek gelsin diye bir mağarada yalnız başına ibadet ve murakebede bulunmuş olsaydı, gayet tabii ki, Hira mağarasındaki olay cereyan ettiği zaman büyük bir sevinçle içinde yerinden fırlar, nara atar ve mağaradan kurşun gibi çıkıp eve gelir ve herkese bağıra bağıra kendisinin peygamber olduğunu ilân ederdi. Fakat, gördüğümüz gibi burada durum bambaşka idi ve kendisi hayli heyecanlı ve sarsılmış bir durumda idi. Titreyerek eve geldi ve yorgana sarılıp sessizce yattı. Biraz sonra kendisine gelir gibi olunca hayat arkadaşına sırrını açıkladı. Kendisine bir şeyler olduğunu, hayatının tehlikede olduğunu belirtti. Peygamberliği öteden beri bekleyen bir kişinin tepkisi böyle mi olmalıydı? Tabii ki hayır.

Bir kadın kendi kocasına en yakın kişidir. Kocasının hayatı, yaşantısı, huyları, zevkleri, karakteri ve duygularını en iyi bilen odur. Eğer, Hz. Hatice (r.a.), kocasının peygamberliğe aday olduğunu ve her zaman kendisinin bir meleği beklediğini bilmiş olsaydı, Hz. Peygamber (a.s.)'e verdiği cevap herhalde çok farklı olacaktı. O, gayet doğal olarak diyebilirdi ki, "kocacığım, neden korkuyorsun? Korkulacak ne var? istediğin bu değil miydi? Sen peygamber olmak istemiyor muydun? işte muradına erdin. Sen bir yandan peygamberlik tezgâhını aç,

ben de bir yandan adak, hediye ve paraları toplayayım ve böylece ikimiz de zengin oluruz". Fakat biz ne görüyoruz? Hz. Hatice (r.a.) on beş yıllık evlilik hayatında Hz. Muhammed (a.s.)'in ne gibi bir insan olduğunu çok iyi anlamıştı. Aralarındaki samimiyet ve sevgi Hz. Muhammed (a.s.)'in doğru ve dürüst bir insan olduğunu ortaya koymuştu. Kendisinin yalan söylemeyeceği ve herhangi bir sahtekârlıkta bulunmayacağı kesindi. Hz. Hatice (r.a.) O'na bir şeytanın gelmeyeceğini çok iyi biliyordu. Cenab-ı Allah'ın O'nu bir azaba sokacak çetin bir sınavdan geçirmeyeceğini, gördüklerinin doğru olduğunu pek iyi biliyordu. Aynı durum Varaka bin Nevfel için de geçerli idi. Varaka yabancı bir kişi değildi. Aksine Rasûlullah (a.s.)'in sülâlesinden bir kişi olup, dayısıydı. Ayrıca ilim ve irfan sahibi bir Hristiyan olarak peygamberliğin, kitabın ve vahyin ne olduğunu çok iyi biliyordu. Bu hususta yapılan asılsız ve çürük bir iddiayı reddedecek durumda idi. Yaşı hayli ileri olduğu için tecrübe sahibi biriydi ve Hz. Muhammed (a.s.)'in bütün ömrü gözünün önünden geçmişti. Varaka bin Nevfel de Hira Vakasını duyduktan sonra kendisine gelenin, Hz. Musa (a.s.)'ya gelen melekten başkası olmadığını tereddüt etmeden söyledi. Zira, burada da durum Hz. Musa'ninki gibi idi. Hz. Muhammed (a.s.), tıpkı, Hz. Musa (a.s.) gibi saf, temiz ve her şeyden habersiz iken peygamberlik makamına getirilmişti. Peygamberliğe hevesli olmak şöyle dursun, böyle bir şeyin vuku bulacağını aklının bir köşesine bile getirmemişti. Bu

apaçık durum, Varaka bin Nevfel'in de, Hz. Muhammed (a.s.)'in, şeytanın bir oyununa gelmediğine, doğru ve temiz karakterinden dolayı herhangi bir ard niyeti ve ihtirası olmadan Nihai Hakikat'ı bulduğuna inanmasına sebep olmuştu.

Gerçekçi ve doğruyu kabul eden bir kişi için, Hazreti Peygamber (a.s.)'in bu durumu hiç de şaşırtıcı olmasa gerek. Zaten bu yüzden bu durum Kur'an-ı Kerim'de defalarca örnek olarak gösterilmiştir.^{156[10]}

"Halbuki (daha önce) sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin". (Şura; 52)

23.6. İLK VAHYİN KONUSU

Rasûlullah (a.s.)'a gelen ilk vahy Alâk suresinin ilk beş âyetinden müteşekkil olup şöyle idi: "Yaratan Rabbinin adıyla oku. O insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku, Rabbin sonsuz kerem sahibidir. O Rabbin ki, kalem ile (yazmayı) öğretti. İnsana bilmediğini öğretti."

Vahy'in inişiyle ilgili, bu ilk tecrübe idi ve Hz. Peygamber (a.s.) bundan ilk kez geçiyordu. Bu ilâhi mesajda kendisinin ne kadar büyük bir mevkiye getirildiği belirtilmemişti. İlerde kendisini ne gibi bir görev beklediği açıklanmamıştı. Aksine, bu ilk ve belki de eksik bir tanışma idi. Maksat Hz. Peygamber

^{156[10]} Meselâ şu âyetler: "De ki, Eğer Allah istemiş olsaydı size Kur'an'ı tilâvet ve tebliğ etmezdim..." (Yunus; 16).

(a.s.)'i fazla heyecanlandırmamak, yıpratmamaktı. Bu ilk ve ani şok geçtikten sonra kendisi zihnen vahyi kabul etmeye ve peygamberlik görevini yürütmeye hazır olunca ayrıntılara girilecekti. Nitekim, böyle yapıldı. ^{157[11]}

23.7. İLK VAHYİN KONUSUNUN AÇIKLANMASI

Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'e gelen ilk vahyin her kelimesi son derece önemli ve dikkate değerdir. Meselâ ilk ayeti ele alalım: "Yaratan Rabbinin adı ile oku."

Bilindiği gibi, Rasûlullah (a.s.)'a melek, "oku" deyince kendisi "benim okuma yazmam yoktur" diye cevap vermişti. Bu konuşma gösteriyor ki, ilk vahiy yazılı şekilde Hz. Muhammed (a.s.)'e gösterilmiş ve kendisinin bunları okuması istenmişti. Zira, eğer melek, "oku" emriyle, söylediklerini Hz. Muhammed (a.s.)'in aynen tekrar etmesini kastetmiş olsaydı, kendisinin, "benim okuma yazmam yoktur" demesi gerekmecekti.

Ayette, "Yaratan Rabbinin adı ile oku" denilmiştir. Yani, "Rabbinin adıyla" başka bir deyimle de, "bismillah ile" (Allah'ın adıyla) okunması istenmiştir. Bu demek oluyor ki, Rasûlullah (a.s.) vahyden önce de sadece Allahu Teâlâ'yı kendi Rabbi olarak tanıyordu. Bu sebeple, Rabbinin kim olduğunun açıklanmasına gerek duyulmadı. Aksine, sadece kendi Rabbi-

^{157[11]} Bu aradan sonra Müddessir sûresinin ilk 7 ayeti vahiy olarak geldi. Bu ayetlerde ilk defa Hz. Peygamber (a.s.)'in nebi olduğu ve dinî yayması gerekliliği belirtildi.

nin adıyla, yani, O'nun tanıdığı ve bildiği Rabbinin adıyla okuması istendi. "Yaratan" kelimesi de dikkate şayandır. Çünkü, burada Allah'ın kimi yarattığı belirtilmemiştir. Bu ayeti okuyan, zaten ayetten kâinatı ve içindeki her şeyi yaratan Halik'in adıyla okunması istendiğini kolayca anlayabilir.

İkinci ayette, "O insanı bir kan pıhtısından yarattı" denilmiştir. Görüldüğü gibi, ilk önce, kâinatı yaratandan bahsedilmiş, daha sonra Yüce Allah'ın, bir kan pıhtısı halinden insanı koskoca bir mahluk olarak yarattığı açıklanmıştır. Yaradılışın başlangıcı işte böyle olmuştur. "Alak" donmuş kan veya kan pıhtısı anlamına gelen "alaka"nın çoğuludur. Bu gebeliğin başındaki durumdur ki, bir insan o sıralarda bir kan pıhtısından başka bir şey olmuyor. Bundan sonra cenin giderek kan ve et topluyor ve bir bebek şeklini alıyor, ta ki doğarken her şeyiyle mükemmel ama küçük bir insan oluyor. ^{158[12]}

^{158[12]} Burada şunu belirtmekte fayda vardır ki, Rasûlullah (a.s.) hayatında Hz. Cebrail (a.s.)'i sadece iki defa mücessem veya gerçek şeklinde görmüştür. Yoksa, Cebrail her zaman kendisine bir insan kılığında ve görünümünde gelmiştir. (Bk: Buhârî'de Hz. Ayşe'nin hadisine, Et-Tevhid kitabı). Müslim'de de Kitab'ul İman'da Hz. Peygamber (a.s.)'in sözleri nakledilmiştir. Bu hâdisi göre, Cebrail ilk defa göğün doğu ucundan kendisine geldi. (Buna en-Necm sûresinde "ufuk-u a'lâ" ve Tekvir suresinde "ufuk-u mübîn" denilmiştir). Cebrail önce gökte belirdi ve yavaş yavaş Hz. Muhammed (a.s.)'e yaklaştı. Öyle ki, havada muallak olarak durdu. Daha sonra Hz. Muhammed (a.s.)'e eğildi ve kendisine iki yay mesafesi kadar yaklaştı. Hz. Ayşe'nin ifadesine göre Cebrail kendi asıl şeklinde idi ve varlığıyla bütün ufku doldurmuştu. (Buhârî). Bizzat Rasûlullah (a.s.)'in ifadesine göre kendisi Cebrail'i asıl şekli ve sureliyle o zaman gördü. Cebrailin azametli varlığıyla gök ile yer arasındaki boşluk dolmuştu. (Müslim). Hz. Peygamber, Cebrail'i ikinci defa Sidret-ul Munteha da gördü. Müsned-i Ahmed'de yer alan Hz. Abdullah bin Mesud'un hadisine göre Rasûlullah şöyle buyurdular: "Ben Cebrail'i Sidret-ul Munteha'nın

Üçüncü ve dördüncü ayetlerde, "Oku, Rabbin sonsuz kerem sahibidir. O Rabbin ki, kalem ile (yazmayı) öğretti" denilmiştir. Yani, Cenab-ı Allah'ın, insanı küçücük, değersiz ve önemsiz bir durumdan çıkarıp, ilim ve irfan sahibi yapmış olması büyük bir kerem ve ihsanıdır. İlim ve irfan, mahlukların en büyük sıfatıdır. Cenab-ı Allah insana sadece okumayı öğretmemiş, onun elinin kalem tutmasını temin etmiş, ona yazmayı da öğretmiştir. Yazı ve yazı sanatı, ilmin gelişmesi ve yayılmasına yardımcı olmuş, insanların bilim ve teknoloji alanında yeni ufuklara yol almasına katkıda bulunmuştur. Yazı ve yazma sanatı, ayrıca zamanla baskı tekniğine dönüşerek ilim hazinelerinin nesilden nesile geçmesine ve muhafaza edilmesine sebep olmuştur. Cenab-ı Allah, insana ilham yoluyla kalemi ve yazma sanatını öğretmemiş olsaydı, insanın bütün ilmi çalışmaları ve faaliyetleri bir yerde donup kalacaktı ve bundan nesiller istifade edemeyecekti.

Beşinci ayet şöyledir: "İnsana bilmediğini öğretti". Yani, insan aslında yaratılış itibarıyla habersiz ve bilgisizdi. İnsan ne kadar bilgi ve ilim elde edebilmişse Allah'ın inayeti ve merhametiyle elde etmiştir. Fakat, Allah çeşitli aşamalarda insanlara ilmin kapılarını açmış ve dünya, tabiat ve kainat'ın bütün sırlarını bir bir onlara açıklamıştır. Aynı şey Bakara sûresinin Ayet'ul Kürsi'sinde anlatılmıştır:

yakınlarında gördüm. Onun 600 kolu vardı." (Tefhim-ul Kur'ân, C. V, Necm suresinin açıklaması).

"İnsanlar, O'nun ilminden, O'nun istediğinden başkasını kavrayamazlar" (Ayet; 255)

İnsanların sadece kendi bilgi, ilim ve zekalarıyla elde ettiklerini sandıkları ilmi keşifler, aslında Allah'ın ihsanıdır. İnsanlar bunları önceden bilmiyorlardı. Allah kendilerine bilgi ve kavrama yeteneği vermediği takdirde, hiçbir şeyi bilemeyecek, öğrenemeyeceklerdi. Fakat Allah, insana bu bilgi ve ilmi hakikatleri, hissedilmeyecek ve belli olmayacak şekilde vermiştir.

Rasûlullah (a.s.)'a inen, bu ilk ayetlerdi. Hazreti Ayşe'nin ifadesine göre bu öylesine çetin ve ağır bir tecrübe idi ki, Hz. Peygamber (a.s.) bunlardan fazlasına tahammül edemeyecekti. Bu sebeple, Cenab-ı Allah ilk etapta ancak bu ayetleri kendisine indirdi. O sırada Hz. Peygamber (a.s.)'e sadece, daha önceden bildiği ve tanıdığı Rabbinin kendisiyle doğrudan konuştuğu ve vahiylerin gelmeye başladığı açıklandı. Bundan sonra "Müddessir" sûresinin ilk ayetleri indi. Bunlarda Hz. Peygamber (a.s.)'in nübüvvet payesine yükseldiği ve insanları Allah'a davet etme zamanının geldiği anlatıldı.

23.8. İLK VAHYİN KESİN İNİŞ TÂRİHİ

'Alak sûresinin ilk beş ayetinden müteşekkil ilk vahyin iniş tarihi nedir? Bu hususta muhaddis ve tarihçiler değişik ifadelerde bulunmuşlardır. İbn Abdî'l-Berr ve Mes'udi'nin ifadelerine göre, Hz. Peygamber (a.s.)'in bi'seti (peygamberliği)

41. Am'ul Fil'in 8 Rebiülevvel tarihine rastlamıştır. İbn-ul Kayyım, "Zâd ul Me'âd" isimli eserinde pek çok sahabe ve muhaddisin bu tarih üzerinde ittifak ettiklerini kaydetmiştir. Fakat bu tarihi kabul edenler, Hz. Muhammed (a.s.)'e ilk vahyin inişinden 6 ay kadar önce doğru rüyaların gösterilmeye başlandığı günden itibaren "bi'set"e eriştiğini sanarak hesaplamışlardır. Vahy'in inişi hakkında ise en isabetli ifade Kur'an-ı Kerim'dir, ki şöyledir: "Kur'ân'ın nazil olduğu (indirildiği) ramazan ayı" (Bakara; 185). Kur'ân-ı Kerim'in bu açık ifadesi diğer bütün tahminleri geçersiz kılmaktadır. Yani ilk vahiy Hazreti Peygamber (a.s.)'e Rebiülevvel veya başka aylarda değil, Ramazan'da inmiştir ve dolayısıyla kendisi 41. Am-ul Fil'de peygamber olmuştur.

Kur'ân-ı Kerim'in Ramazan ayında indiği sabit olduktan sonra sıra kesin tarihinin tesbitine gelmiştir. Bu konuda da çeşitli ve farklı ifadeler . bulunmaktadır. Bazıları 7 Ramazan tarihini vermektedir. İbn Sa'd bir yerde 12 ve başka bir yerde İmam Muhammed el-Bâkır'a atfen 17 Ramazan tarihini yazmıştır. Belazuri de, İmam Muhammed el-Bâkır'ı kaynak göstermiştir. Ayrıca, Hz. Ayşe (r.a.) de bu tarihi nakletmiştir. Taberî ve İbni Esir; Ebu Kılâbet'ul Cermi'ye dayanarak 18 Ramazan ve bazıları 19 Ramazan tarihlerini vermişlerdir. Vâsıla bin el-Eska', Câbir bin Abdullah ve Ebu-el Cüld'ün rivâyetine göre bu tarih 27 Ramazan'da Fakat Kur'an-ı Kerim'de "Biz Kur'an-ı Kadir gecesinde indirdik" denilmiştir. Müslüman ulemanın çoğu, Ramazan'ın son 10 gecesinin

bölünmez gecelerinden herhangi birinin kadir gecesi olduğunda, bazıları ise bunun 27 Ramazan olduğunda karar kılmışlardır.

23.9. KUR'ÂN-I KERİM'İN İNİŞ TARİHİYLE İLGİLİ MUTEBER HADİSLER

Bu konuda nakledilen çeşitli muteber ve güvenilir hadisler aşağıya alınmıştır.

Hz. Ebû Hureyre (r.a.)'nin ifadesine göre Rasûlullah (a.s.) Kadir gecesi hakkında şunları buyurmuşlardır: "Bu gece 27 veya 29 Ramazan tarihine rastlar". (Ebu Davûd Tayalisi). Hz. Ebu Hureyre'nin başka bir hadisine göre, Kadir gecesi, Ramazan'ın son gecesidir (Müsned-i Ahmed).

Hz. Ebû Zer (r.a.)'e bu hususla soru yöneltince dedi ki, Hz. Ömer, Hz. Huzeyfe (r.a.) ve Rasûlullah (a.s.)'ın diğer sahabeleri, "Kadir gecesinin 27 Ramazan tarihinde olduğuna" şüphe etmezlerdi (İbn Ebi Şeybe).

Hz. Ubâde bin Sâmit (r.a.)'in ifadesine göre Rasûlullah (a.s.) "Kadir gecesinin, Ramazan'ın son 10 gecelerinden şu bölünmez rakamlı gecelerden biri olduğunu buyurmuşlardır: 21, 23, 25, 27 ve 29, veya son gece" (Müsned-i Ahmed).

Hz. Abdullah bin Abbas'ın naklettiğine göre Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurmuşlardır: "Kadir gecesini Ramazan'ın son 10 gecesinde arayın. Yani, ayın sona ermesine 9 gün kala, 7

gün kala, 5 gün kala" (Buhârî). Ekseri ulema, bunun, Ramazan ayının bölünmez rakamlı son geceleri olduğunu anlamışlardır.

Hz. Ebu Bekr (r.a.)'in rivâyetine göre, Kadir gecesi şu tarihlerde aranmalıdır: Ramazan ayının sona ermesine 9 gün, 7 gün, 5 gün, üç gün kala veya son günü (Tirmizî, Nesâî).

Hz. Ayşe (r.a.)'nin bir ifadesi şöyledir: "Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki, "Kadir gecesini Ramazan'ın son 10 gecesinin bölünmez rakamlı gecelerinde aramalısınız" (Buhârî, müslim, Ahmed ve Tirmizî). Hz. Ayşe ile Hz. Abdullah bin Ömer'in bir başka hadisine göre Rasûlullah (a.s.) ömrünün sonuna kadar Ramazan'ın son on gecesinde İ'tikâf ederdi.

Bu hususta Muaviye, İbn Ömer, İbn Abbas (r.a.) ve diğerlerinin bazı hadisleri de dikkate değerdirler. İşte bütün bu hadislerle dayanarak ulema ve fakihlerin çoğu 27 Ramazan'ı Kadir gecesi olarak kabul etmişlerdir.

23.10. PEYGAMBERLİK TEN SONRA İLK FARZOLUNAN ŞEY: NAMAZ

Taberî'nin ifadesine göre Tevhid'in kabulü ve putların reddinden sonra İslam şariatına farz olarak giren ilk şey namazdı. İbn Hişâm, Muhammed bin İshâk'a atıf yaparak Hz. Ayşe'nin bir hadisini nakletmiştir. Buna göre Hz. Peygamber (a.s.)'e ilk farz olunan şey namazdı. Bu, ilk başta ikişer rek'at şeklinde idi.' İmam Ahmed, İbni Lehi'a'ya dayanarak Hz. Zeyd

bin Harise'nin bir hadisini kaydetmiştir. Buna göre, Rasûlullah (a.s.)'a İL: vahiy indikten sonra Cebrail (a.s.) kendisine gelerek abdest almasını öğretti. İbn Mâce ile Taberânî (el-Evsât)'de de, aynı hadis az bir değişikliklerle naklolunmuştur. Durum, İbn İshâk'ın şu açıklamasıyla vuzuha kavuşuyor: "Hz. Muhammed (a.s.) Mekke'nin yukarısında idi. Cebrail en güzel yüzü ve en güzel kokusuyla Rasûlullah (a.s.)'ın önüne çıktı ve şöyle dedi: "Ey Muhammed (a.s.) Allah size selâm söylemiştir ve cinler ile İnsanlar için sizi rasûl tayin ettiğini size iletmemi emretmiştir. Onun için, siz onları Lâ ilâhe illallah sözüne davet edeceksiniz." Daha sonra ayağını yere vurdu. Oradan su fışkırmaya başladı. Cebrail o sudan abdest aldı, ki Hz. Peygamber (a.s.) namaz kılabilmek için abdestin nasıl alındığını öğrenebilsin. Sonra, Hz. Muhammed (a.s.)'in de kendisi gibi abdest almasını söyledi. Daha sonra Cebrail, Rasûlullah (a.s.) ile beraber dört secdeli iki rek'at namaz kıldı. Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) oraya Hz. Hatice (r.a.)'yi getirdi, O'na abdest aldırıldı ve onunla birlikte iki rek'at namaz kıldı." İbn Hişâm, İbn Cerir ve İbn Kesir de bu hadiseyi aynen nakletmişlerdir.

İmam Ahmed, İbn Mâce, Taberânî (el-Evsat) ve diğerlerinin ifadesine göre, Hz. Usâme bin Zeyd (r.a.) babası Hz. Zeyd bin Harise'ye dayanarak naklettiği hadiste Rasûlullah (a.s.)'a vahyin gelmesinden sonra ilk olayın, Cebrail (a.s.)'in kendisine abdest almayı öğretmesi olduğunu açıklamıştır. Cebrail daha sonra namaza kalktı ve Rasûlullah

(a.s.)'ın da kendisiyle namaz kılmasını istedi. Rasûlullah (a.s.) daha sonra eve geldi ve Hz. Hatice'ye hadiseyi anlattı. Hz. Hatice sevince boğuldu. Daha sonra Hz. Peygamber (a.s.) kendisinin abdest almasını istedi ve onu yanına alıp Cebrail'in öğrettiği gibi namaz kıldı. Kur'an-ı Kerim'in ilk ayetlerinin Hz. Peygamber (a.s.)'e inişinden sonra yerine getirilen bu ilk farzdı. Galip ihtimal, bu olayın, Hira mağarasında ilk vahy'in indiği günün gecesi meydana geldiği yolundadır. Bundan sonra Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Hatice (r.a.) bir süre gizli olarak namaz kılmaya devam ettiler.

23.11. İLK DÖRT MÜSLÜMAN

İlk müslümanın Hz. Hatice (r.a.) olduğu konusunda ittifak edilmiştir. Bundan sonra ikinci müslümanın kim olduğu konusunda bazı ihtilaflar vardır. Bu hususta Hz. Ali, Hz. Ebu Bekr ve Hz. Zeyd bin Harise'nin adları geçmektedir. Fakat, Hz. Hatice'den sonra bu zevatin da İslam dinini kabul eden ilk üç kişi olduğu kesindir.^{159[13]}

Hz. Ali'nin İslâmı kabul etmesiyle ilgili vak'a Hafız İbn Kesir ve İbn İshâk'ın eserlerinde ayrıntılı biçimde yer almıştır.

^{159[13]} Tarih ve siyerlerde ilk müslüman olarak bu dört kişinin adı geçmektedir. Fakat o sıralarda bulunan Hz. Peygamber'in bazı kızlarının anne ve babalarıyla birlikte İslâm dinini kabul etmediklerini düşünmek biraz zordur. Hz. Zeyneb, Hz. Peygamber (a.s.)'in nübüvvet makamına eriştiği zaman 10 yaşında idi. Hz. Ümm-ü Külsum ve Hz. Rukayye de o kadar yetişmişlerdi ki, İslamiyet'e davetin, açıkça başlamasından önce Ebû Leheb'in oğullarıyla evlendirilmişlerdi. Fakat Hz. Fatma bi'set'ten bir sene sonra doğmuş ve gözünü İslâm devrinde açmıştı. Bu sebeple, bizce Rasûlullah'ın ilk üç kızı da ilk müslümanlar arasında sayılmalıdırlar. Hz. Fatma ise doğuştan müslüman sayılabilir.

Bunu şöyle özetleyebiliriz. Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Hatice'nin gizlice namaz kılmaya başlamalarının ertesi günü Hz. Ali (r.a.) onları namaz kılarken gördü. Ne yaptıklarını sordu. Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdu: "Bu Allah'ın dinidir. Bunu Allah kendisi için benimsemiş ve bununla beraber peygamberlerini göndermiştir. O halde, seni Allah'ı tek olarak tanımaya ve Lât ile Uzza'yı reddetmeye davet ediyorum". O sıralarda yaşı sadece 10 olan Hz. Ali, "ben böyle bir şeyi ilk defa duyuyorum. Benim bu hususla herhangi bir adım atmamdan önce babamın onayı gerekmektedir.Önce onun fikrini alayım." Rasûlullah (a.s.) o sırada sırrının ortaya çıkmasını istemiyordu. Bu yüzden, "eğer bu dini kendi başına kabul etmiyorsan bunu başkalarından gizli tut" diye öğütte bulundu. Hz. Ali o gece beklemeyi uygun buldu. Ama Allah O'nun kalbinde İslam sevgisini doğurdu. Bu suretle sabah Rasûlullah (a.s.)'a giderek, "dün beni neye davet etmiştiniz?" diye sordu. Rasûlullah (a.s.) "senin Allah'ı tek ve ortaksız olarak kabul etmeni ondan başka bir ilah olmadığını kabul etmeni, Lât ile Uzza'yı reddetmeni ve Allah'a ortak koşulan diğer bütün varlıklardan bağını koparmanı istemiştin" dedi. Hz. Ali bu nasihatı derhal kabul etti, ama babası Ebu Tâlib'ten korktuğu için müslümanlığını bir müddet gizli tuttu. Bu süre içinde Hz. Peygamber (a.s.) ile birlikte namaz kılmaya devam etti.

İmam Ahmed, İbn Cerir Taberî ve İbn Abdi'l-Berr, Afif Kindi (r.a.)'nin (Eş'as bin Kays'ın amca oğlu) bir rivâyetini

nakletmiştir ki, şöyledir: Abbas bin Abdulmuttalib benim eski dostumdu ve ekseriya Yemen'e gelip ıtır satın alır ve Hac mevsiminde satardı. Bir defasında Hac mevsiminde O'nunla Mina'da buluştum. Aradan fazla bir zaman geçmeden çok yakışıklı ve cazip bir erkek gelip abdest aldı ve namaza kalktı. Daha sonra bir kadın geldi ve o da abdest alıp namaz kılmaya başladı. Daha sonra, henüz bülûğa ermemiş bir erkek çocuk geldi ve abdest alarak ilk erkeğin yanında durarak namaz kılmaya başladı. Ben sordum: "Ey Abbas bunlar ne yapıyorlar? Bunlar hangi dine bağlıdır? Vallahi, ben böyle bir şey daha önce görmedim." Abbas dedi ki: "Bu, benim kardeşimin oğlu Muhammed bin Abdullah bin Abdulmuttalib'tir. Allah'ın kendisini rasûl olarak tayin ettiğini iddia etmektedir. (Başka bir rivayete göre, o İran ile Bizans'ın hazinelerini talan edeceğini iddia etmektedir). Küçük çocuk ise benim yeğenim, Ali bin Ebi Tâlib'tir. Bu çocuk da onların dinini kabul edip onlarla beraber hareket etmektedir. Kadın ise Muhammed (a.s.)'in zevcesidir. O da kocasının dinini kabul etmiş ve ona itaat etmeye başlamıştır." Daha sonra Afif Kindi, müslümanlığı kabul ettikten sonra devamlı şöyle diyerek hayıflanırdı: "Keşke dördüncü müslüman ben olsaydım."

İbn Hişâm ile İbn Cerir'in ifadelerine göre, daha sonra bir defasında Ebu Tâlib de oğlu Ali'nin namaz kıldığını gördü. "Oğlum, bu nedir?" diye sorunca, Hz. Ali (r.a.) kendisine şu cevabı verdi: "Babacığım, ben Allah'a ve O'nun Rasulüne (Hz. Muhammed (a.s.))'e iman etmiş bulunuyorum. Ben onların

doğru olduğunu kabul ettim ve şimdi de onlarla beraber namaz kılıyorum. Ebu Tâlib de, "O senin iyiliğinden başka bir şey istemez yavrum. Sen O'na bağlı kal" diye nasihatte bulundu. İbn Kesir ise Ebu Tâlib'in şöyle dediğini nakletmiştir: "Amcazadenin yanında kal ve O'na yardımcı ol."

Hz. Ebû Bekr'in İslamiyet'i kabul etmesi hadisesini Zûrkânî "Şerh-i Mevâhib'te şöyle anlatmıştır. Hz. Ebu Bekr, Hz. Hatice'nin yeğeni Hakim bin Hizam ile beraber otururken yanına Hâkim'in hizmetçisi gelerek şunları anlattı: "Teyzeniz bugün diyordu ki, kocası Hz. Musa gibi Allah tarafından gönderilen bir nebi'dir". Bu sözleri dinler dinlemez, Hz. Ebu Bekr doğru Rasûlullah (a.s.)'ın yanına gitti ve hizmetçinin dediğinin doğru olduğunu öğrenir öğrenmez hiç tereddüt etmeden müslüman oldu. İbn İshâk'ın, Abdullah bin Husayn el-Temimi'ye dayanarak anlattığı rivâyete göre, Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdular: "Ben her kime İslam diniyle ilgili daveti verdimse biraz tereddüt etti ve düşünceye daldı. Fakat Ebû Bekr tereddüt etmeden müslüman oldu. Kendisine İslam davetini verir vermez, hiç düşünmeden ve tasalanmadan İslamiyet'i kabul ediverdi."

Hz. Zeyd bin Harise'nin müslüman oluşuyla ilgili tafsîlât tarih veya siyerlerde mevcut değildir. Fakat şurası unutulmamalıdır ki, kendisi 15 seneden beri Rasûlullah'ın hizmetinde idi ve ailenin bir ferdi haline gelmişti. Her gün ve her zaman evde olduğu için Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz.

Hatice'yi namaz kılarken görmüş bulunması ve daha sonra da müslümanlığı kabul etmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

Bu olaylar gösteriyor ki, Hazreti Peygamber (a.s.)'den ilk etapta İslamiyet'le ilgili çalışmalarını gizli tutması Cenab-ı Allah tarafından istenmiş olmasına rağmen kendisi ve Hz. Hatice'nin yakın akrabaları kendilerinin ne yaptıklarını ve ecdadlarının dinlerini reddedip yeni bir dine bağlanmış olduklarını öğrenmişlerdi. Rasûlullah (a.s.)'ın peygamberlik iddiasında bulunduğu, peygamberliğini ve yaymaya başladığı yeni dini sadece aile efradı değil, bazı yakın akraba ve arkadaşlarının da kabul ederek O'nun gibi ibadet etmeye başladıklarını görüyorlardı. Fakat, bu çalışmalarla ilgili bilgi ilk önce düşmanlarına değil dostlarına ve onun hakkında iyi düşünenlere, onu seven ve sayanlara intikal ettiği için onlar da meselenin fazla dal budak salmasını islemediler ve Hakk'a davetin bir müddet sır olarak kalmasını sağladılar. Çünkü böyle olsaydı, İslâmiyet'e muhalefet ve düşmanlık zamanından önce başlamış olacaktı.

23.12. NÜBÜVVETİN İLK ÜÇ YILINDA HZ. İSRAFİL, RASÛLULLAH (A.S.)'I EĞİTMEKLE Mİ GÖREVLENDİRİLMİŞTİ?

İbn Cerir, tarih kitabında, İbn Sa'd "Tabakatta, Kastallanî "Mevâhib'ul Ledünniye"de ve Zürkanî, "Şerh-i Mevâhib"de İmam Şabi'nin şu sözlerini nakletmişlerdir.

Peygamberliğinin ilk üç yılında Hz. Muhammed (a.s.)'in eğitilmesi için Hz. İsrail (a.s.) görevlendirilmişti.

Hz. İsrail vahiy getirmiyordu. Zira vahiy getirme vazifesi Hz. Cebrail'e aitti. İsrail, Hz. Peygamber (a.s.)'i başka türlü eğitiyor ve doğru yolu gösteriyordu.^{160[14]} İmam Ahmed bin Hanbel, Yakûb bin Süfyân el-Hâfız ve Beyhaki de İmam Şa'bi'nin bu rivâyetini nakletmişlerdir ve onun devrine kadar gösterdikleri kaynak ve isnat da doğrudur. Ne var ki, İmam Şa'bi'ye bu rivâyetin nasıl ulaştığı iyi bilinmiyor. Zira kendisi Hz. Peygamber (a.s.)'e kadar olan kaynaklar zincirini göstermemiştir ve bu hususta güvenilir ve inanılır senet de ortaya koymamıştır. İbn Sa'd ile İbn Cerir ise, Vakıdî'nin bu rivâyeti kabul etmediğini ve Hz. Peygamber (a.s.)'in yanında Cebrail'den başka bir meleğin bulunduğunu kesinlikle reddettiğini belirtmişlerdir.

Doğrusunu söylemek gerekirse, bu öyle bir meseledir ki, bu hususta farklı ifadeleri olduğu gibi kabul etmekten başka çaremiz yoktur. Olay ne tamamıyla kabul ne tamamıyla reddedilebilir. Olay reddedilemez, çünkü İmam Şa'bi tanınmış ve güvenilir bir muhaddistir ve naklettiği rivayet de bir çırpıda reddedilecek mahiyette değildir, Fakat aynı zamanda olay inkâr edilmez bir gerçek gibi de kabul edilemez. Zira, anlatılan hadisin kaynakları hayli kuvvetli cinsten değildir ve bu bakımdan bunun kabulü şart değildir. Bu olay ihtimal

^{160[14]} Pek mümkündür ki bu olay rüyada ve ilham şeklinde cereyan etmiştir.

dahilindedir de. Zira, peygamberlik makamına getirildikten hemen sonra Hz. Muhammed (a.s.)'in söz ve hareketlerindeki önemli değişikliğin, bilgi hazinesindeki büyük ve ani artışın, hadis ve siyerleri dolduran hikmetli sözlerinin ve insan hayatının hemen hemen her alanını ilgilendiren dahiyane nasihatlerinin ilâhi ve insanüstü bir kaynağı olması kuvvetle muhtemeldir. Bu akıl, zekâ ve hikmetin İncileri mutlaka gaipten gelmişti ve bunların Hz. Muhammed (a.s.)'e ulaştırılması için Cenab-ı Allah'ın İsrafil'i görevlendirmiş olması imkânsız değildi.

23.13. VAHYİN ARASININ KESİLMESİ

İlk vahy'in gelişinden sonra uzun bir müddet Hz. Cebrail ikinci bir vahiy getirmedi. Bu ara uzadıkça Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in üzüntü ve ıstırapı anmaya başladı. Bu devre içinde Hz. Peygamber (a.s.) kendisinden öyle geçiyordu ki, bazen Sebir (Mekke yakınlarındaki bir tepe) dağına ve bazen Hira tepesine giderek oradan kendisini atmak istiyordu. Günlerden bir gün yine kendisinden geçmiş bir durumda bir dağın tepesine tırmanmayı düşünürken gökten bir ses geldiğini fark etti ve olduğu yerde durdu. Başını yukarıya kaldırıp bakınca Cebrail'in gök ile yer arasında bir makama oturduğunu gördü. Cebrail o sırada kendisine şöyle dedi: "Ya Muhammed, sen muhakkak Allah'ın rasûlüsün ve ben de Cebrail'im". İbn Sa'd bu olayı Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak kendi tefsirinde ve Abdurrezzak, İmam Zühri'ye

dayanarak "el-Müsannif" adlı eserinde nakletmişlerdir. Buhârî ile Müslim ve Müsned-i Ahmed'de de. bunun ayrıntıları vardır.

İmam Zührî'nin rivâyeti şöyledir: "Oldukça uzun bir müddet Hz. Peygamber (a.s.)'e herhangi bir vahiy gelmedi. Bu müddet içinde Rasûlullah (a.s.) öylesine üzüntülü ve ıstıraplıydı ki, bazen dağların tepesine çıkarak kendisini aşağıya atıp intihar etmeyi aklına getirirdi. Fakat Hz. Peygamber (a. s.) ne zaman bir dağın tepesine çıksa, hemen Cebrail (a.s.) görünür, kendisinin Allah'ın rasûlü olduğunu hatırlatırdı ve böylece üzüntüsü ve elemi bir nebze de olsa dinmiş olurdu" (İbn Cerir).

İmam Zührî bundan sonra Hz. Câbir bin Abdullah'ın şu hadisini nakletmiştir: "Rasûlullah, vahiylerin arasının kesildiği devreden bahsederken şunları buyurmuşlardı: "Bir gün yoldan geçiyordum. Birden bire gökten bir ses geldiğini duydum. Başımı kaldırıp yukarıya baktım. Hira mağarasında bana gelen meleğin gök ile yer arasındaki boşlukta bir makama oturduğunu gördüm. Bu vaziyeti görünce dehşet ve korkuya kapıldım ve eve gidip 'beni örtün, beni örtün' dedim. Evdekiler dediğimi yaptılar ve beni bir örtüye sardılar. O sırada, Cenab-ı Allah bana "Yâ Eyyühel müddessir" sözleriyle başlayan ayetleri nazil etti. Ve bundan sonra vahiyler devamlı gelmeye başladı." (Buhârî, Müslim, Müsned-i Ahmed, İbn Cerir).

23.14. MÜDDESSİR SÜRESİNİN İLK 7 AYETİNİN İNİŞİ

Velhâsıl, ilk vahiyden sonraki ara sona erdi ve vahiyler tekrar gelmeye başladı. Gelen ikinci vahiy Müddessir sûresinin ilk 7 ayetinden müteşekkildi. Bu ayetlerde Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberlik makamına getirildiği açıklanarak bu makam ve mevkiin gereği olarak kendisinin yapacağı vazifelerden bazıları anlatılmıştı. Burada şu noktaya işaret etmekte fayda vardır ki, Alak sûresinin ilk beş ayeti sadece Hz. Muhammed (a.s.)'e Allah tarafından vahiylerin gelmeye başladığını ve kendisinin Allah'ın Rasûlü olarak seçildiğini ortaya koyuyorlardı. Müddessir sûresiyle ise Hz. Muhammed (a.s.)'in bir peygamber olarak ne gibi işler yapması gerektiği belirtilmişti. Bu sûrede Hz. Peygamber (a.s.)'in insanlara Allah'ın mesajını iletmesi ve onları İslâm'a davet etmesi de istenmişti. Bazı hadislerde Müddessir'in ayetlerinin, Kur'an-ı Kerim'in ilk ayetleri olduğu bile söylenmiştir. Nitekim, Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Müsned-i Ahmed'de bu hususta Hz. Cabir bin Abdullah Ensarî'nin naklettiği sarih ve bariz hadis vardır. Fakat müslüman ümmet, hemen hemen ittifakla, Alâk sûresinin ilk beş ayetini Hz. Muhammed'e inen ilk vahiy olarak kabul etmiş durumdadır. Bundan sonra İbn Esir, Müddessir sûresinin inişine kadar vahiylerin arasının kesildiğini beyan etmiştir. Daha sonra vahylerin muntazaman gelmeye devam ettiğini

kaydetmiştir. Bizzat Hz. Câbir bin Abdullah Ensari'nin İmam Zührî tarafından nakledilen hadisine göre, Müddessir'in ilk 7 ayetinin inişinden önce Rasûlullah (a.s.), Hira'da kendisine gelen meleği yerle gök arasında bir makamda otururken görmüştü. Bu hadisi biz yukarıda nakletmiş bulunuyoruz.

23.14.1. Müddessir Sûresinde Verilen Talimat

Şimdi Müddessir sûresinin söz konusu ayetlerini tek tek inceleyelim ve bu ayetlerde Hz. Peygamber (a.s.)'e ne gibi talimatın verildiğini görelim: "Ey bürünüp sarınan (Habibim)" (ayet; 1)

Burada, Hz. Peygamber (a.s.)'e neden "Ya Rasûl" veya "Ya Nebi" değil de "Yâ Müddessir" (elbisesine sarınan) olarak hitap edilmiştir? Bu hitabet şeklini anlamamız için Hz. Peygamber (a.s.)'in o zamanki durumunu gözümüzde canlandırmalıyız. Bilindiği gibi, Hz. Peygamber (a.s.) üzüntü içinde yolunu katederken birden bire bir ses duymuş, başını sesin geldiği istikamete doğru çevirince Cebrail'in dehşet verici görüntüsüyle karşılaşmıştı. Hz. Peygamber (a.s) bu görüntü ve olaydan sonra hayli sarsılmış bir vaziyette eve gitmiş ve kendisinin örtülmesini istemiştir. Bunun üzerine bir örtüye sarılmıştı. İşte bu sebeplen dolaydır ki, Cenab-ı Allah kendisine "ey bürünüp sarınan" olarak hitap etmiştir. Bu, aslında hitap etmenin gayet nazik ve sevgi dolu şeklidir. Allahu Teâlâ demek istiyor ki, "ey sevgili kulum ve rasûlüm, sen neden korkuyor ve kendini örtüye sarıyorsun? Şimdi, sarınma ve

örtünme zamanı değildir. Sana büyük ve onurlu bir görev verilmiştir ve bunu yerine getirmek için bütün gücünle ortaya çıkmalı ve sesini duyurmalısın."

"Kalk ,kâfirleri inzâr et" (Ayet; 2)

Bu, Hz. Nûh (a.s.)'un da peygamberlik payesine yükseldikten sonra kendisine verilen emrin hemen hemen aynısıdır. Hz. Nuh'a şöyle denilmiştir: "Gerçekten biz Nuh'u, kavmini kendilerine elem verici azab gelmezden evvel, korkut diye kavmine gönderdik." Yukarıdaki ayette de Cenab-ı Allah, Hz. Muhammed (a.s.)'e diyor ki, "ey örtünen habibim, kalk ve etrafındaki cehâlet ve dalâlet manzarasına bir bak. Bu İnsanlar büyük bir gaflet içindedirler, onları uyandırmak ve uyarmak senin görevindir. Eğer onlar gafletlerinde ısrar ederlerse kendilerini korkunç bir azab beklemektedir. Onları böyle bir akıbete uğramaları konusunda uyar ve ikaz et. Onlar sahipsiz bir dünyada yaşamıyorlar ve bu sebeple keyfî ve başı boş hareket edemezler. Yaptıklarının cezasını mutlaka çekeceklerdir."

"Rabbini yücelt." (Ayet; 3)

Bu, bir nebinin dünyada yapması gereken ilk ve en büyük vazifesidir. Bir peygamber ilk önce, insanlara "tevhid"i öğretmelidir. Cahil insanların Allah'a ortak koştukları her türlü tanrı, tanrıça ve putları reddetmeli ve bunu olanca gücüyle dünyaya duyurmalıdır. Bu dünyada ve kâinatta en büyük ve en yüce olan varlık sadece ve sadece Allah'tır. Bu

sebepten dolaydır ki, İslâm'da "Allah-u Ekber" (Allah Büyüktür) deyimine büyük ehemmiyet verilmiştir. Bilindiği gibi ezan'ın ilk sözleri budur. Namazda da müslümanlar ilk önce Allah'ın yüceliğinden söz ederler sonra diğer dualarını yaparlar. "Allah büyüktür" deyimini namazda defalarca tekrarlanır. Bir müslüman bir hayvanı keserken de ilk önce, "Bismillah, Allahu Ekber" der. Tekbir getirmek, yani "Allah-u Ekber" demek bugün dünyada müslümanların en büyük şîârı olup hemen hemen "en önemli sloganları" haline gelmiştir. Zaten müslüman ümmetin kurucusu Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) o büyük işe "Allah-u Ekber" diyerek başlamıştı.

Burada çok ince bir noktaya daha işaret etmek isteriz. Bu ayetlerin inişi gösteriyor ki, Rasûlullah (a.s.)'ın ilk kez risâlet (peygamberlik) gibi büyük ve azametli bir vazifeyi yerine getirmesi istenmişti. Şurası da unutulmamalıdır ki, ikamet ettiği şehir ve içinde bulunduğu toplum şirkin merkeziydi. Mekkeliler ve Kureyşliler sadece diğer Arap'lar gibi kâfir ve müşrik değillerdi, onların başka bir özelliği de vardı. Onlar Arapların dini lideri durumunda idiler. Mekke ve Ka'be müşrik Arapların kutsal bir uğrak yeri idi ve bunların koruyucusu Kureyşlilerdi. İşte böyle bir karanlık ortamda ve dinsizlikle putperestliğin tam merkezinde Hz. Muhammed (a.s.)'in Hak dininin bayrağını açması istenmişti. O'na müşrikler arasında tevhid ve risâlet'in mesajını yayması emrolunmuştu. Bu sebeplen dolaydır ki önce "müşrikleri inzâr et" denildi ve hemen ardından "Rabbini yücelt" diye emrolundu. Bu sözler,

Hız. Peygamber (a.s.)'in, Hak yolunda karşılaşılabileceği her türlü engelleri ezip geçmesi için kendisine cesaret verme amacını ve anlamını da taşıyordu. Cenab-ı Allah Hız. Peygamber (a.s.)'e demek istiyordu ki, "karşılaştığın güçlük ne kadar büyük olursa olsun telaşlanma ve tasalanma. Çünkü en büyük Allahu Teâlâ'dır ve O her zorluğu kolaylaştırabilir." Aslına bakılırsa, Cenab-ı Allah'ın Hız. Peygamber (a.s.)'e verdiği en büyük teminattı bu. Her kim olursa olsun, Allah'ın kudreti ve kuvvetine gönülden inandığı takdirde her türlü muhalefete ve engele karşı koymaktan çekinmez.

"Elbiseni temizle". (Ayet; 4)

Bunlar çok özlü ve anlamlı sözlerdir. Anlamları çok geniştir. Bunların bir anlamı "üstünü başını temiz tut. Zira elbise ile vücut etle tırnak gibidirler ve her ikisinin temiz olması gerekir. Temiz ruh temiz vücudu da gerektirmektedir. Temiz bir ruh pis bir vücut ve kıyafette rahat edemez." Rasûlullah (a.s.)'ın İslam davetini tebliğ başladığı toplumun sadece akide ve ahlâkı bozuk değildi, temizlik anlayışı da yok denecek kadar azdı. Araplar pislik içinde yaşıyor, temizliğin ne olduğunu bilmiyorlardı. Hız. Peygamber (a.s.)'in onlara temizlik ve tahâret dersi vermesi gerekiyordu. Bu temizlik hem maddi hem manevî açıdan olacaktı. Bu itibarla, günlük hayatında da Hız. Muhammed (a.s.)'in temizliğin en iyi örneklerini vermesi istendi. Gerçek şu ki, Hız. Peygamber (a.s.), vücut ve elbise temizliği konusunda öylesine ayrıntılı öğreti ve öğütlerde bulunmuş ve kendi davranışlarıyla öyle güzel örnekler

vermiştir ki, sadece cahiliyye dönemi Arapları bunlardan ders almakla kalmadı, çağımızın insanları da bu hususta pek çok şey öğrendiler. Temizlik, İslâmiyet'le öylesine özdeşleşmiştir ki, müslüman uluslarda var olan "tahâret" (temizlik) gibi, temizliğin her türlüşünü ihtiva eden geniş anlamlı bir kelime bugün dünyanın başka bir dilinde yoktur. Buna mukabil, İslâm'ın temelini oluşturan hadis ve fıkıh kitaplarında yer alan ilk emir ve öğretiler temizlikle ilgili olup, "Kitab'ut-Tahâret" ismi alımda toplanmışlardır. Bu bölümlerde pislik ve temizlik arasındaki farkların yanı sıra, temiz olma ve temiz kalmanın çeşitli yolları da ayrıntılı biçimde dile getirilmişlerdir.

Yukarıdaki ayetin bir anlamı da, "elbiseni temiz tut" olabilir. Ruhbanlık ile ilgili kavramlar dindarlık ve Allah'a yakınlık hakkındaki inançları saptırmıştı. Rahipler ve ruhban sınıfı, bir insanın kılık kıyafetine boş verme fikrini yaygınlaştırmışlardı. Onlara göre kimin elbisesi ne kadar pis ise o şahıs o kadar dindar ve Allah'a yakın bir kuldu. Eğer bir kişinin elbisesine dikkat ettiği veya temiz bir kıyafette bulunduğu görülüyorsa, derhal onun dünya sevgisine kapıldığına hüküm veriliyordu, halbuki, insan tabiatı pislik ve kirliliğe karşıdır. Medeniyet ve sosyal kaynaşmaya inanan bir kişi ancak temiz bir insana yaklaşabilir. Pasaklı ve pis İnsanlar, medeni ve kültürlü kişileri tiksindirir. Bu sebeple, insanları Allah'a davet eden bir kişinin de kılık kıyafeti bakımından tertemiz olması istendi, ki böylece millet ona

saygıyla baksın ve ona yaklaşırken herhangi bir şekilde tiksinti duymasın.

Bu ayetin üçüncü anlamı şudur: "Elbiseni ahlâki ayıplardan temiz tut". Yani Hz. Peygamber (a.s.)'in elbisesi, temiz olmakla beraber gösterişli ve nefret uyandırıcı olmamalıydı. Toplumun inanç ve geleneklerine ters düşmemeliydi. Zenginlik ve bolluğun simgesi olmamalıydı. Aksine sade ve ahlâk kurallarına uygun ve hayaları örtücü olmalıydı. Aslına bakılırsa elbise ve kıyafet bir kişinin şahsiyetinin aynasıdır. Biz bir kişiyle ilk önce tanışırken onun kılık kıyafetine dikkat ederiz. Üstü başı temiz ve kıyafeti düzgün ise onun görgülü ve kültürlü bir insan olduğuna karar veririz. Bazı kimseler ilk bakışta bir kişinin elbisesine göre şahsiyetini tesbit etmiş olurlar. Nitekim ağa ve paşaların kıyafeti başka, ruhbanların kıyafeti başka, gösterişli ve kibirli kişilerin elbisesi başka, fakir ve berduşların elbisesi başka, yine kabadayı ve avare insanların elbisesi başka olur. Gayet tabii ki bir peygamber ve Allah'a davet eden kişinin elbisesi de değişik olmalıdır. Bu kişinin tabiatı ve ruh temizliği kıyafetine de yansımalıdır.

Bu ayetin bir diğer anlamı da şudur: "Elini eteğini kötü şeylerden uzak tut." Yani, kötülüklerden uzak dur, eteğine leke sürülmesin. Arapçada eteğin temiz tutulması, kötülüklerden ve ahlâkî bozukluklardan uzak kalmak anlamına gelir. Bir kişinin eteğinin temiz olduğu söylendiği zaman, onun güzel ahlâklı olduğu anlaşılır. Nitekim, İbn Abbas,

İbrahim Neha'î, İmam Şa'bî, Atâ, Mücahid, Katade, Sa'id bin Cübeyr, Hasan Basrî ve diğer tanınmış muhaddis ve müfessirler söz konusu ayetteki sözleri bu anlamda almışlardır. Bu zevata göre, Cenab-ı Allah'ın, Hz. Muhammed (a.s.)'den ahlâkını temiz tutmasını ve her türlü kötülüklerden kaçınmasını istediğini belirtmişlerdir.

"Günah'tan sakın." (Ayet; 5)

Bu ayette "günah" olarak tercüme ettiğimiz kelimenin sözlük anlamı "pislik"tir. Bu pislik hem vücutça hem kafaca olabilir. Ama ağırlık manevî pislige verilmiştir. Yani, akide, inanç, düşünce, ahlâk, davranış ve felsefedeki kötülük ve saplantılar. Cenab-ı Allah demek istiyor ki, "Ey Muhammed, (a.s.) etrafında toplumun işlediği ne kadar kötülük ve günahlar varsa onlardan sakın. Bu pisliklerden eteğini temiz tut. Böylece, kimse, senin de başkaları gibi bataklığa düştüğünü iddia etmesin."

"iyiliği, çoğu isteyerek yapma." (Ayet; 6)

Bu kelimeler o kadar geniş anlamlıdır ki, bunları bir cümleye sığdırmak mümkün değildir. Bunların bir anlamı şudur. "Kime iyilik yapıyorsan, tasasız ve düşüncesiz yap. Bir ard niyetle hareket etme veya bir çıkar düşünme. Senin ihsan, bağış, cömertlik ve iyiliğin, sadece ve sadece Allah için olmalıdır. Bir kişiye ihsanda bulunuyorsan, bunun karşılığını bekleme ve herhangi bir dünyevi çıkar elde etmeyi düşünme, iyiliğin ve ihsanın karşılıksız olmalıdır. Başka bir deyimle

iyiliği Allah rızası için yap." Bu sözlerin başka bir manası şöyle izah edilebilir: "Nübüvvet sayesinde sana verilen görev ve sorumluluk şüphesiz çok büyüktür. Fakat bunu insanlara fazla büyüterek gösterme. Bunlardan nefesine menfaat temin etmeye çalışma." Bir üçüncü manası da şudur. "Gerçi sen çok büyük bir görev yapıyorsun. Fakat bunu gözünde fazla büyütme. Bu görev yüzünden gururlanma ve boyundan büyük işler yapmaya kalkışma, gereksiz ve yersiz taleplerde bulunma. Ayrıca, yerine getirmekte olduğun peygamberlik vazifesini, Rabbine bir iyilik yapıyorum diye kabul etme. Yaptığın iş büyüktür ama buna dayanarak Allah'a olur olmaz şeyler için talepte bulunma."

"Rabbinin (rızası) için (eza ve cefaya) sabret." (Ayet; 7)

Yani, Hz. Peygamber (a.s.)'e deniliyor ki, "sana verilen görev çok büyük ve ağırdır, ayrıca çok da tehlikelidir. Bu vazifeyi ifa ederken bin bir zorluk ve muhalefetle karşı karşıya gelebilirsin. Senin kavmin sana düşman olacaktır. Halta bütün Arabistan sana karşı birleşecektir. Fakat, sakın muhalefet rüzgârları senin azmini ve cesaretini kırmasın. Vazifeni kararlı ve azimli bir şekilde ifâ etmelisin. Seni yolundan caydırmak için her türlü silahlar denenecektir. Seni korkutacaklar, kandırmak isteyecekler, para, pul ve mevki vaadedecekler ve sana eziyet edecekler. Hak, yolu da kâh dostluk ve sevgi, kâh kin, nefret ve tertiple karşılaşacaksın. Ama ne olursa olsun, sabredeceksin ve tutumunda zerre kadar değişiklik yapmayacaksın."

İşte, Cenabı Allah'ın, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'ya, "haydi İslam'ı tebliğ etmeye başla" dediği zaman O'na verdiği diğer mühim talimat bunlardan ibaretti. Bu küçük ama anlamlı cümleleri gözden geçiren bir kişi, bir peygamberin tebliğine başladığı sırada bundan daha güzel ve hikmetli sözlerin söylenemeyeceğini anlamış olacaktır. Bu ufacık cümlelerde Hz. Muhammed (a.s.)'in ne iş yapacağı, bu işin mahiyetinin ne olduğu, ne amaçlar taşıdığı ve hangi düşünce ve felsefe ile yapılacağı ve ayrıca, bu iş yapılırken ne gibi zorluk ve güçlüklerle karşılaşacağı tek tek anlatılmıştır. Allah'ın dinine ve Kur'an'ına iman etmemiş olan kişilerin, vahyin Allah tarafından gelmediğini ve vahy olarak belirtilen kelimelerin aslında Hz. Peygamber (a.s.)'in haşa sara nöbetine tutulduğu sırada ağzından çıkan sözler olduğunu iddia ettiklerini çok iyi biliyoruz. Ama biz bu, ard niyetli kişileri, gözlerini açıp yukarıda zikrolunan ayetleri incelemeye davet ediyoruz. Bu kişiler kendileri karar versinler. Bunlar sara nöbetine tutulan bir kişinin sözleri midir, yoksa Hakim ve Habir olan Yüce Allah'ın sevgili peygamberine nübüvvet makamına getirdiği sırada verdiği hikmetli kelâmı mıdır?

23.15. VAHYİ ALMA VE AKTARMA EĞİTİMİ

Daha önce Hz. Cabir bin Abdullah'a dayanarak, vahyin arasının kesildiği ve Müddessir sûresinin Hz. Peygamber (a.s.)'e inmesinden sonra vahiylerin mütemadiyen gelmeye başladığına işaret ettik. Fakat ilk zamanlarda Hz. Peygamber

(a.s.) vahiyleri kabul etmekte bazı güçlükler çekerti. Bazen vahiy gelirken, bunu unutmamak endişesiyle ezberlemeye çalışır, bazen da vahiy devam ederken bazı kelime ve cümlelerin anlamını sormaya başlardı. Vahiylerin ve peygamberliğin bu ilk devresinde, Hz. Muhammed (a.s.)'in vahiyleri nasıl kabul etmesi ve kullanması gerektiği konusunda eğitilmesi gerekiyordu.

Nitekim, Tâhâ sûresinde şöyle buyurulmuştur: "Hak Melik olan Allah yücedir. Sana vahyi tamamlanmazdan evvel Kur'an'ı okumada acele cime, 'Rabbim, ilmimi artır' de". (Ayet; 114) Burada kullanılan kelime ve ifadeye dikkat edildiği takdirde, "Hak melik olan Allah yücedir" cümlesiyle konuşmanın bittiği ve bundan sonra meleğin Hz. Muhammed (a.s.)'in yanından ayrılırken kendisini ikaz ettiği anlaşılıyor. Öyle anlaşılıyor ki, vahiy sırasında melek, gördüğü bir şey ile ilgili olarak Hz. Muhammed (a.s.)'i gizlice ikaz etmeye çalışmış. Allah'ın kelâmı sona erdikten sonra da Hz. Peygamber (a.s.)'i açıkça uyarmıştır. Bu ikaz ve uyarı nasıldı ve ne ile ilgiliydi? Bunu ayetle kullanılan kelimelerden anlayabiliyoruz. Galip ihtimal şu ki, vahiy geldikten sonra Hz. Peygamber (a.s.) bunu ezberlemeye ve tekrarlamaya çalışmış ve bunu yaparken de dikkati dağılmıştı. Bunun sonucu olarak vahyin aktarılması biraz aksamış, Hz. Peygamber (a.s.) vahyin bazı bölümlerine ve kelimelerine dikkat edememiş, bu durumu gören melek Allah'a haber vermiş ve Allah da kendisine bu hususta gereken eğitimin sağlanmasını istemiştir.

Kıyâme sûresinin inişi sırasında aynı durumla karşılaşmıştı. Bu sebepten dolayıdır ki, sûrede, bahsedilen konudan ayrılarak Hz. Muhammed (a.s.)'in ikaz edilmesine lüzum görüldü. Meselâ şu satırlara bakın: "Onu acele (kavrayıp ezber) etmen için dilini onunla tahrik etme (depreştirme). Onun toplanması ve onu okutmak bize aittir" (Ayet; 16-17).^{161[15]} A'lâ sûresinde de Hz. Muhammed (a.s.)'in vahiyleri ezberlemek için telaşlanmasına gerek olmadığı ve icabında bunların kendisine tekrarlanacağı belirtildi.^{162[16]}

, Vahiylere alıştıktan ve bu konuda bir hayli tecrübe sahibi olduktan sonra, Hz. Peygamber (a.s.)'in eski heyecanı ve endişesi geçti ve daha sonraki vahiyler sırasında kendisine herhangi bir ikazda bulunulmadı.

^{161[15]} Burada ele aldığımız Kıyâme sûresinin sözü geçen âyetlerini bir tahmin şeklinde okuyuculara sunmadık. Aksine bu hususta muteber ve güvenilir hadisler vardır. Müsned-i Ahmed, Buhâri, Müslim, Tirmizî, Nesâî, İbn Cerir, Taberânî ve Beyhâkî v.d. gibi tanınmış eserlerde Hz. Abdullah bin Abbas tarafından rivâyet olunan hadise göre vahiyler Hz. Peygamber (a.s.)'e geldiğinde kendisi herhangi bir kelime veya cümleyi unutmamak için Cebrail ile beraber onları tekrar ederdi. Aynı şeyi İmam Şa'bî, İbn Zeyd, Dahhâk, Hasan Basrî, Katâde ve Mücâhid gibi müfessirler de anlatmışlardır.

^{162[16]} Hâkim'in Hz. Sâ'd bin Ebi Vakkas'a ve İbn Merdûye'nin Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak rivayet ettikleri hadise göre, Rasûlullah (a.s.) bazı kelimeleri unutmak korkusuyla Kur'ân-ı yüksek sesle tekrarlardı. Mücâhid ve Kelbî'ye göre, Cebrail vahiy getirdikten sonra henüz ayrılmadan Hz. Peygamber (a.s.) vahy'in ilk bölümlerini tekrarlamaya başlardı. Bu sebeple, Hz. Peygamber (a.s.)'in vahiy sırasında sakin olması ve Kur'ân'ı dikkatle dinlemesi islendi. Cenâb-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'in bu konuda hiç endişelenmemesini istedi ve unuttuğu bir şey olursa onu kendisine hatırlatacağını söyledi.

23.16. GİZLİ TEBLİĞİN ÜÇ YILLIK DÖNEMİ

Cenab-ı Allah, Hz. Muhammed (a.s.)'i peygamberlik makamına getirdikten ve Hak dinini yaymaya başlamasına emir verdikten sonra Hz. Peygamber (a.s.) tebliğ işine bir anda ve bütün gücüyle başlamadı. Aksine bu hususta temkinli, ihtiyatlı ve akıllı davrandı. Hak dinine davetini ilk önce mümkün olduğu kadar gizli tutmaya çalıştı ve bu gizli çalışmalar üç sene devam etti. Hz. Muhammed (a.s.), peygamberliğinin ilk üç yılında İslâm dinini ruhları temiz,, kalpleri temiz, doğru, dürüst ve tevhide yatkın kişiler arasında yaymaya çalıştı. Bu temiz ve salih kişiler delil, burhan, telkin ve karşılıklı fikir alış verişi sayesinde kısa süre içinde İslâm camiasına girdiler. İslâmiyet'i kabul edenlerden de dinlerini ve ibadetlerini bir süre gizli tutmaları isteniyordu. Zaten Allahu Teâlâ da o zamana kadar dinin alenen açıklanmasını ve tebliğinin yapılmasını istemiş değildi.

Gizli tebliğ sırasında Hz. Ebu Bekir'in şahsiyeti ve nüfuzu çok yararlı oldu.^{163[17]} Taberî ve İbn Hişâm'a göre, Hz. Ebu Bekr son derece nazik, mütevazı, kibar, hoş sohbet, uysal ve temiz bir kişi olduğu için pek çok kişinin müslüman olmasını temin etmişti. Arabistan'da Hz. Ebu Bekr kadar iyi şecere uzmanı başka kimse yoktu. Herkesin hangi soydan, hangi kabileden geldiğini biliyordu. Özellikle Kureyşlilerden hemen

^{163[17]} Asıl adı Abdullah bin Osman'dır. Hz. Ebû Bekr, künyesiyle meşhur oldu, Zameşşeri'ye göre kendisi her iyi işle önde olduğu için kendisine Ebû Bekr adı verilmişti.

hemen hepsinin geçmişini ve karakterini çok iyi biliyordu. Zengin bir aileye mensup olduğu için iş ve ticaretle herkes O'nun sözünü dinlerdi. Mesleği olan ticaret ve dürüst alışverişi sayesinde sayısız dostlar kazanmıştı. Ticaretle ve işleriyle ilgili olarak pek çok kişi O'nun yanına gelirdi. Hz. Ebu Bekr bunlardan en çok güvendiği kimselere İslam'ı tanıttırdı. Neticede çok sayıda tüccar ve iş adamı müslüman oldu. Müslüman olan diğer Araplar da kendi yakın çevrelerinde İslâmiyeti yaymaya çalışırlardı. Müslümanların sayısı gittikçe artıyordu, ama Allah'tan açık tebliğ emri henüz gelmemişti. Bu sebeple, müslümanların hepsi Mekke'nin تنها köşelerinde, dağlarda ve vadilerde namaz kılar ve dinin diğer vecibelerini yerine getirirlerdi.

23.17. DÂR-I ERKAM'DA TEBLİĞ VE TOPLANTI MERKEZİNİN KURULMASI

Aradan 2.5 yıl geçmemişti ki, müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasında büyük ve tehlikeli bir çatışma çıkma ihtimali belirdi. İbn İshâk'ın rivâyetine göre müslümanlar bir gün Mekke'nin bir tepesinde namaz kılıyorlardı, o sırada müşrikler bu durumu çok yadırgadılar ve müslümanları azarlamaya, onlarla alay etmeye başladılar. Münakaşa kavgaya dönüştü ve az kalsın silahlı çatışma meydana gelecekti. Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas, Mekkelilerden birine bir deve kemiğini attı ve başını yardı. İbn Cerir ile İbn Hişâm bu olayı daha kısa olarak nakletmişlerdir. Ancak Hafız Ümevi,

"Meğazi" isimli eserinde bundan etraflıca bahsetmiştir. Anlattıklarına göre, başı deve kemiğiyle yarılan kişi Beni Teym'e mensup olan Abdullah bin Hatal'dı. Bu olay fazla büyümeden yatıştırıldı. Bundan hemen sonra Hz. Muhammed (a.s.) müslümanların toplanıp ibadet etmeleri için Safa yakınlarında bulunan Hz. Erkam bin Ebi Erkam'ın evini merkez olarak seçti. Müslümanlar burada hem namaz kılabiliyordu, hem müslümanlığı kabul edenler gizli gizli buraya gelip bir süre kalıyorlardı. İslâm tarihinde bu ev "Dar-ı Erkam" olarak meşhur olmuştur. Üç yıllık gizli tebliğ devri sona erdikten sonra da bu mübarek ev uzun bir müddet müslümanların toplanma yeri olarak kaldı. Hz. Muhammed (a.s.) burada ikamet ederdi. Müslümanlar gelip kendisiyle çeşitli mevzularda fikir alış verişinde bulunurlardı. Şi'b-i Ebi Tâlib de müslümanların mahsur kalmalarına kadar (ki bu olaydan sonra bahsedeceğiz) Dâr-ı Erkam dini faaliyet ve tebliğin merkezi olarak kaldı.

23.18. ÜÇ YILLIK GİZLİ TEBLİĞ SIRASINDA NE GİBİ ÇALIŞMALAR YAPILDI?

İslam dininin alenen tebliği bölümüne geçmeden önce üç yıllık gizli tebliğ sırasında ne gibi çalışmaların yapıldığını görmek sanırız daha iyi olacaktır. Bu dönemde müslümanların topyekün sayısı ne kadardı? Kureyş'in hangi şahsiyetleri ve kabileleri müslüman olmuşlardı? Ayrıca Kureyşlilerin dışında kaç kişi Hz. Peygamber (a.s.)'in davetine

evet demişti? Bunlar arasında kaç yabancı, köle, hizmetçi ve cariyeye vardı? Biz aşağıda İslâmiyet'in ilk üç yıllık döneminde müslüman olanların tam listesini veriyoruz. Bu liste çok zor ve titiz bir çalışmanın sonunda hazırlanmıştır, çünkü böyle bir liste herhangi bir eserde bir arada bulunmuyor:

Beni Hakim'den :

1. Cafer bin Ebi Tâlib
2. Hz. Cafer'in karısı, Esmâ binti Umeys Has'amiyye.
3. Safiyye binti Abdulmuttalib (Hz. Peygamber (a.s.)'in teyzesi ve Hz. Zübeyr'in annesi).
4. Ervâ binti Abdulmuttalib (Hz. Peygamber (a.s.)'in teyzesi).

Beni el-Muttalib'den:

5. Ubeyde bin el-Hâris bin Muttalib.

Beni Abdi Şems bin Abdi Menaftan:

6. Ebu Huzeyfe bin Utbe bin Rebî'a
7. Ebu Huzeyfe'nin karısı, Süheyle binti Süheyl bin Amr

Beni Ümeyye'den:

8. Osman bin Affân
9. Hz. Osman'ın annesi, Ervâ binti Kureyz 10. Hâlid bin Sa'id bin el-As bin Ümeyye

11. Hz. Halid'in karısı, Ümeyye binti Halef el-Hüza'iyye (Bazı kaynaklar, adını Umeyne olarak vermişlerdir.).

12. Ümm-ü Habibe bint Ebi Süfyan (Daha önce Ubeydullah bin Cahş ile nikâhlı iken daha sonra Ümm-ul Müminin oldu).

Beni Ümeyye'nin Haleflerinden:

13. Abdullah bin Cahş bin Riab.

14. Ebu Ahmet bin Cahş

15. Ubeydullah bin Cahş.^{164[18]}

Beni Teym'den:

16. Esmâ binti Ebi Bekr

17. Ümm-ü Ruman (Hz. Ebu Bekr'in zevcesi ve Hz. Ayşe ile Abdurrahman'ın annesi)

18. Talha bin Ubeydullah

19. Hz. Talha'nın annesi, Sa'be bint el-Hadremi.

20. Haris bin Halid

Beni Teym'in Haleflerinden, Beni Esed bin Abdul-Uzza'dan:

21. Suheyb bin Sinan er-Rumi.

^{164[18]} Bu şahıs karısı Umm-u Habibe ile Habeşistan'a hicret ettikten sonra Hıristiyanlığı kabul etti ve orada öldü.

22. Zübeyr bin el-Avvam (Hz. Hatice'nin yeğeni ve Hz. Peygamber (a.s.)'in teyze oğlu).

23. Halid bin Hizam (Hakim bin Hizam'ın kardeşi ve Hz. Hatice'nin yeğeni)

24. Esved bin Nevfel

25. Amr bin Ümeyye

Beni Abdul-Uzza bin Kusayy 'dan :

26. Yezid bin Zeme'a bin el-Esved.

Beni Zühre'den:

27 Abdurrahman bin Avf.

28. Hz. Abdurrahman'ın annesi, Şifâ binti Avf.

29. Sa'd bin Ebi Vakkas (Ebi Vakkas'ın asıl adı Melik bin Ubeyd idi)

30. Umeyr bin Ebi Vakkas (kardeşi)

31. Amir bin Ebi Vakkas (kardeşi)

32. Muttalib bin Ezher (Abdurrahman bin Avfın amca oğlu)

33. Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas'ın karısı, Remle binti Ebi Avf Sehmiyye

34. Tüleyb bin Ezher

35. Abdullah bin Şihâb

Beni Zühre'nin Haleflerinden:

36. Abdullah bin Mes'ud (Hüzeyl kabilesine mensub olup Mekke'de Beni Zühre'nin müttefiki olarak kalırdı).

37. Utbe bin Mes'ud (Abdullah bin Mes'ud'un kardeşi)

38. Mikdad bin Amr el-Kindi (Esved bin Abd-i Yeğûs Zührî'nin evlâtlığı ve müttefiki).

39. Habbâb bin el-Erett

40. Şurahbil bin Hasene el-Kindi.

41. Câbir bin Hasene (Şurahbil'in kardeşi)

42. Cünade bin Hasene (Şurahbil'in kardeşi)

Beni Adiyy'den:

43. Said bin Zeyd bin Amr bin Nufeyl (Hz. Ömer'in eniştesi ve amcazadesi)

44. Hz. Said'in karısı, Fatma binti el-Hattab (Hz. Ömer'in kız kardeşi)

45. Zeyd bin el-Hattab (Hz. Ömer'in ağabeyi)

46. Amir bin Rebia el-Anzi (Beni Adiyy'in müttefiki ve Hattab'ın evlatlığı)

47. Hz. Amir'in karısı, Leyla binti Ebi Hasme.

48. Ma'mer bin Abdullah bin Nadle

49. Nuaym bin Abdullah el-Lahhâm

50. Adiyy bin Nadle

51. Urve bin Ebi Üsase (Amr bin El-As'ın üvey kardeşi)

52. Mes'ud bin Süveyd bin Harise bin Nadle.

Beni Adiy'ın Haleflerinden:

53. Vakıd bin Abdullah (bu da Hattab'ın evlatlığı idi)

54. Halid bin Bukeyr bin Abd Yâlil el-Leysî

55. İyâs bin Bukeyr bin Abd Yâlil el-Leysî

56. Amir bin Bukeyr bin Abd Yalil el-Leysî

57. Akil bin Bukeyr bin Abd Yalil el-Leysî.

Beni Abdüddâr'dan:

58. Mus'ab bin Umeyr

59. Ebu'r-Rûm bin Umeyr (Mus'ab'ın kardeşi)

60. Fıraş bin en-Nadr

61. Cehm bin Kays

Beni Cumha'dan:

62. Osman bin Mazun

63. Kudâme bin Mazun (Hz. Osman'ın kardeşi)

64. Abdullah bin Mazun (Hz. Osman'ın kardeşi)

65. Saib bin Osman bin Mazun

66. Ma'mer bin el-Hâris bin Ma'mer

67. Hâtıb bin el-Hâris.

68. Hz. Hatib'in zevcesi, Fatma binti Mücellil el-Amiriyye

69. Ma'mer'in kardeşi Hattâb bin el-Hâris.

70. Ma'mer bin el-Hâris'in zevcesi, Fukeyle binti Yesâr

71. Süfyân bin Ma'mer.

72. Nübeyhe bin Osman

Beni Sehm'den:

73. Abdullah bin Huzâfe

74. Huneys bin Huzâfe (Hz. Ömer'in damadı, Ümmül Mü'minin, Hz. Hafsa'nın ilk kocası).

75. Hişâm bin El-As bin Vail

76. Haris bin Kays.

77. Hz. Haris'in oğlu Beşir bin Haris

78. Hz. Haris'in ikinci oğlu, ma'mer bin Haris

79. Kays bin Huzâfe (Abdullah bin Huzâfe'nin kardeşi)

80. Ebu Kays bin el-Haris

81. Abdullah bin el-Hâris

82. Saib bin el-Haris

83. Haccâc bin el-Haris

84. Beşir bin el-Haris

85. Sa'id bin el-Haris

Beni Sehm'in müttefiklerinden:

86. Umeyr bin Riâb

87. Mahmiyye bin el-Cez' (Hz. Abbas'ın eşi Ümmü'l-Fadl'ın üvey kardeşiydi)

Beni Mahzûm'dan:

88. Ebu Seleme Abdullah bin Abdul Esed (Hz. Peygamber (a.s.)'in teyze oğlu ve süt kardeşi)

89. Hz. Ebu Seleme'nin zevcesi, Ümm-ü seleme (bu hatun ve kocası, Ebu Cehl'in yakın akrabasıydılar)

90. Erkam bin Ebi el-Erkam (sahibi olduğu Dar-ı Erkam'dan daha evvel bahsettik)

91. Ayyaş bin Ebi Rebia (Ebu Cehl'in üvey kardeşi, Hz. Halid bin Velid'in amca oğlu)

92. Hz. Ayyâş'ın zevcesi, Esma binti Selâme Temimiyye

93. Velid bin Velid bin Muğire

94. Hişâm bin Ebi Huzeyfe

95. Seleme bin Hişâm

96. Hâşim bin Ebi Huzeyfe

97. Habbar bin Süfyan

98. Habbar'ın kardeşi, Abdullah bin Süfyan

Beni Mahzûm'un müttetiklerinden :

99. Yasir (Ammar bin Yasir'in babası)

100. Ammâr bin Yasir

101. Ammar'ın kardeşi, Abdullah bin Yasir

Beni Amir bin Luveyy'den :

102. Ebu Sebre bin Ebi Ruhm (Hz. Peygamber (a.s.)'in teyzesi, Beze binti Abdulmuttalib'in oğlu).

103. Ebu Sebre'nin karısı, Ümm-ü Külsum binti Süheyl bin Amr (Ebu Cende'in kız kardeşi)

104. Abdullah bin Süheyl bin Amr

105. Hatıb bin Amr (Süheyl bin Amr'ın kardeşi)

106. Selit bin Amr (Süheyl bin Amr'ın kardeşi)

107. Sekran bin Amr (Süheyl bin Amr'ın kardeşi, Ümmül Müminin Hz. Sevde binti Zema'anın ilk kocası)

108. Sekran'ın karısı, Sevde binti Zema'a (Sekran'ın ölümünden sonra Ümmü-l Mü'minin, yani Hz. Peygamber(a.s.)'in zevcesi oldu).

109. Selit bin Amr'ın karısı, Yakaze binti Alkame ("İsâbe"de Ümm-ü Yakaze olarak kaydedilmiştir).

110. Mâlik bin Zema'a (Hz. Sevde'nin kardeşi)

111. İbn Umm-i Mektûm

Beni Fihri bin Mâlik'den:

112. Ebu Ubeyde bin el-Cerrâh

113. Süheyl bin Beyda

114. Said bin Kays

115. Amr bin el-Hâris bin Züheyr

116. Osman bin Abdi Ğanem bin Züheyir (Hz. Abdurrahman bin Avfin teyze oğlu)

117. Hâris bin Said

Beni Abd Kusayy'dan:

118. Tuleyb bin Umeyr (Hz. Peygamber (a.s.)'in teyzesi, Ervâ binti Abdulmuttalib'in oğlu)

Bunlar, Kureyş kabilesinin büyük ailelerinin meşhur ve soylu kişileri idi. Bunların dışında bazı yabancı, köle ve hizmetçiler vardı ki İslam dinini üç yıllık gizli tebliğ sırasında kabul etmişlerdi. Bunların isimleri şöyle sıralanabilir.

119. Ümm-ü Eymen Bereke binti Sa'lebe, ki çocukluğundan beri Hz. Muhammed (a.s.)'e bakma şerefine nail olmuştu.

120. Zinnire Rûmiye (Amr bin el-Müemmil'in serbest bıraktığı hizmetçisi)

121. Bilâl bin Rebah (Ümeyye bin Halef'in kölesi)

122. Bilâl'in annesi Hamâme

123. Ebu Fukeyhe Yesâr ul-Cehmi (Safvân bin Umeyye'nin serbest bıraktığı köle)

124. Lebibe (Müemmil bin Habib'in hizmetçisi)

125. Ümm-ü Ubeyş (Beni Teym bin Mürre veya Beni Zühre'nin hizmetçisi)

126. Amir bin Fûheyre (Tufeyl bin Abdullah'ın kölesi)

127. Sümeyye (Hz. Ammâr bin Yâsir'in annesi ve Ebû Huzeyfe bin Muğire Mahzûmî'nin hizmetçisi).

Bunun dışında, İslamiyet'in ilk devresinde Mekke'de müslüman olanlar şunlardı:

128. Mihcen bin el-Edra' el-Eslemi

129. Mes'ûd bin Rebi'a bin Amr (Beni el-Hûn bin Huzeyne'nin kabilesi olan Kare'ye mensuptu).

Böylece, ilk dört müslüman ve bu 129 zât ile birlikte müslümanların toplam sayısı 133'e yükselmişti. İslâmiyet'in açık ve alenen tebliği başlamadan önce iman sahibi olan işte bu mübârek zâtlardı.^{165[19]} Bunlar doğru, dürüst sağduyu sahibi insanlardı ve sadece kendi akıl, fikir ve düşünceleri ile, delil ve burhanları görerek, tevhidi kabul etmiş, Hz. Muhammed (a.s.)'i Allah'ın resulü olarak tanımış, Kur'ân-ı Kerim'i Allah'ın kitabı ve hidâyetin kaynağı olarak görmüş ve Ahireti hayatın hakikati olarak kabul etmişlerdi. Bu samimi fedakâr ve çıkar ummayan kimseler İslam camiasına girdikten sonra Cenab-ı Allah, İslâm'ın alenen tebliğ edilmesine emir verdi.

^{165[19]} "El-İstiab"da İbn Abdil-Berr ve "Usd-ul Gâbe"de İbni Esîr şöyle demişlerdir. "Rivâyet olunur ki, Hz. Abbas'ın zevcesi Ümm-ul Fadl, Hz. Hatice'nin ardından müslüman olan ikinci kadındı." Bu rivayet doğruysa, ilk devre müslümanlarının sayısı 134'e çıkıyor. Bu hatunun asıl ismi Lübage bint el-Hâris'ti. Kendisi Ümm-ul Müminin Hz. Meymûne'nin kız kardeşi, Hz. Hâlid bin Velid'in halası ve Hz. Câfer bin Ebî Tâlib'in karısı Esma binti Umeys'in üvey kardeşi idi. Biz bu hatunu listemize almadık, zira "rivâyet olunur" deyi mi durumu şüpheli kılıyor.

Yirmi Dördüncü Bölüm: HAKK'A DAVET İÇİN HZ. PEYGAMBER (A.S.)'E VERİLEN TALİMAT

24.1. HAKK'A DAVET İÇİN HZ. PEYGAMBER (A.S.)'E VERİLEN TALİMAT

Üç yıllık gizli tebliğden geçen bölümde bahsettik. Açık ve alenen tebliğin 10 yıllık Mekke tarihine göz atmadan önce, daha sonra sık sık karşılaşacağımız iki önemli noktaya burada işaret etmemiz sanırız yerinde olacaktır.

Birincisi, Hazreti Peygamber (a.s.)'e risâlet vazifesini ifâ edebilmesi için ne gibi talimatlar verilmiştir? Bunların mahiyeti ne idi? Bunlar kalpleri ve ruhları nasıl fethetti, beyinleri nasıl etkiledi ve cehâlet ve dalâlet içinde olan bir milleti tümüyle nasıl değiştirdi? Bu talimatın etkinliği ve çekiciliği nerden geliyordu.

İkincisi, Hakk'a ve İslam'a davetin hakiki mahiyeti ne idi? Bu davet neden büyük gürültü ve patırtılara yol açtı? Neden bu kadar şiddetli muhalefet ve düşmanlık gösterildi. Bu muhalefet kasırgası neden her zamankinden daha büyüktü? Bu davette, bütün şiddetine rağmen Cahiliyyenin muhalefetini ezecek ve ortadan kaldıracak güç nerden doğmuştu?

Biz bu bölümde birinci noktaya temas edeceğiz. İkinci noktayı daha sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alacağız.

24.1.1. Davetin Başlaması

Cenâb-ı Allah, Arabistan'ın merkezi Mekke'de bir kulunu, Hz. Muhammed (a.s.)'i peygamberlik vazifesi için seçti ve Hakk'a davetine kendi şehrinden ve kabilesinden (Kureyş) başlamasını emretti. Bu işin başlaması için ilk önce en çok gerekli olan talimat verildi; bu talimat üç konuyu kapsıyordu.

İlk önce seçilen peygamberin kendisine verilen muazzam görevi nasıl yerine getirmesi gerektiği bunun için kendisini nasıl hazırlaması ve ne gibi çalışmalar yapması icab ettiği belirtildi.

İkinci olarak, nihaî hakikat ve eşyaların tabiatı hakkında İnsanlar arasında yaygın olan batıl inanç ve kavramlara darbe indirilmesi istendi. Zira, bu esas meselelerle ilgili yanlış düşünce, diğer bütün inanç ve kavramları olumsuz yönde etkiliyordu.

Üçüncü olarak, seçilen peygambere ve taraftarlarına doğru ve makul bir yol izlemeleri emri verildi. Onların, Allah'ın buyruklarına uygun olarak ahlâk kurallarına uymaları da talep edildi, çünkü ancak bu şekilde maddi ve manevî saadet ve refaha kavuşabilirlerdi.

Hazreti Peygamber (a.s.)'e vahiy yoluyla gelen bu ilk ilâhî emirler, kısa, ama az olurdu. Bunların dili çok temiz ve duru, üslûbu tatlı ve etkileyici idi. Bu ilâhi kelâm, muhatap milletin dil bilgisi, şiir ve edebiyata olan merakına uygun olarak biraz renkli ve süslüydü. Kelimeler ok gibi dinleyenin kalbine inerdi.

Kulaklar ister istemez onlardaki ahenge verilmiş olurdu. Uyum ve âhenkleri sebebiyle de derhal dillere yerleşiverirdi. Ayrıca, bunlarda bölgenin özellikleri de vardı. Bu sözlerle evrensel ve ölümsüz gerçekler dile getiriliyordu, ama verilen delil ve misaller hep yerliydi ve herkesin alışık olduğu havayı taşıyordu. Bütün telkin ve nasihat, Arap milletinin ve Mekkelilerin tarihlerine, örf ve âdetlerine, her gün yaptıkları müşahedelere ve elde ettikleri intihalara, itikat, iman, ahlâk, toplum ve kültürlerine dayanarak ve onların kötü tarafları ortaya konulmak ve eleştirilmek suretiyle yapılıyordu. Maksat, Arap'ların ve Mekkelilerin yapılan davet ve telkini kolayca anlayıp kabul etmelerini sağlamaktı.

Hakka davetin bu ilk safhası takriben 4-5 sene devam etti, ki bunun ilk üç senesi gizli tebliğ mahsustu. Bu safhada Hz. Nebi-yi Kerim (a.s.)'in tebliğ ve telkininin neticeleri üç şekilde ortaya çıktı.

1) Sayıları aslında çok az olan sâlih kimseler bu daveti kabul edip Müslüman ümmeti oluşturmaya başladılar.

2) Buna mukabil büyük bir çoğunluk ya bilgisizlik, ya menfaatçilik, ya da atalarının din ve batıl inançlarına bağlı kalmak düşüncesiyle bu davete muhalefet etmeye başladı.

3) Hak dinin daveti Mekke ve Kureyş'in sınırlarını aşarak nispeten daha geniş yerlere ve daha elverişli ortamlara kadar yayıldı.

İşte bu noktada dâvetin ikinci safhası başlıyordu. Bu safhada İslâmî Hareket ile Cahiliyye arasında kıyasıya bir mücadele başladı ve yaklaşık 8-9 yıl devam etti. Sadece Mekkeliler ve Kureyşliler değil, bütün Arabistan ve diğer pek çok millet Cahiliyye'nin gelenek ve göreneklerini aynen korumak ve sürdürmek amacıyla bu hareketi zorla ortadan kaldırmaya kalkıştılar. Onu bastırmak ve yok etmek için her türlü silahı kullandılar, her yola başvurdular. Yalan-yanlış propagandalar yaptılar, iftira ve ithamlarda bulundular; şüphe, itiraz ve tereddütlerini ortaya koydular. Halk arasında yeni hareket ve bunun tarafları hakkında türlü türlü şüphe ve vesvese uyandırdılar. Bilgisiz ve güçsüz kimselere gözdağı vererek, onları Rasûlullah (a.s.)'ın tebliğ ve telkinlerini dinlemekten alıkoymaya çalıştılar. İslâmiyet'i kabul etmiş olanlara insanlık dışı zulüm ve eziyetler yaptılar. Onlara karşı ekonomik ve sosyal boykot uyguladılar ve onları o kadar rahatsız ettiler ki, iki defa yurtlarını terk ederek Habeşistan'a hicret etmeye mecbur bıraktılar. Nihayet üçüncü defa, müslümanların çoğu Medine'ye hicret etmeye mecbur kaldılar. Ne var ki, bu, günden güne şiddetlenen ve artan muhalefet ve düşmanlığa rağmen İslâmî Hareket güçlenmeye ve dal budak salmaya devam etti. Baskı ve zulüm arttıkça İslâm da yayılmaya başladı. Öyle ki, Mekke'de içlerinden biri veya birkaçının İslâm'ı kabul etmediği tek bir aile veya ev kalmadı. İslâm düşmanlarının kin ve nefretlerinin artmasının bir sebebi de, kendi kardeşlerinin, yeğen, oğul, kız, enişte ve anne-

babalarının İslam'ı kabul edip kendilerine karşı cephe almalarıydı. Onlar, kendi evlâtlarının ve yakın akrabalarının yeni dine girip, dini inançları yüzünden her şeyi terk etmelerini ve halta kendi ana ve babalarıyla olan ilişkilerini koparmalarını çok yadırgıyorlardı. Onlar ciğer parelerinin kendilerine karşı savaş açmalarını bir türlü hazmedemiyorlardı. Üstelik, Cahiliyye'den koparak yeni harekete katılanların önemli bir bölümü, toplumun üst tabakasına ait en temiz ve en dürüst kişiler olarak biliniyorlardı ve bu harekete katıldıktan sonra şahsiyet ve karakterleri daha bir parlamış ve cilalanmış oluyordu. Artık güzel huy ve ahlâk bakımından onları kimse geçemezdi. Bu bakımdan, İslâm'ın, insanların kişilik ve karakterleri üzerinde meydana getirdiği bu büyük ve olumlu değişikliği dünyanın fark etmemesi imkânsızdı.

Bu eziyet ve meşakkat dolu uzun devrede Cenâb-ı Allah, durum ve şartların bir gereği olarak sevgili peygamberine derya gibi geniş anlamlı, dere gibi akıcı, sel gibi kuvvetli ve hızlı, ateş gibi yakıcı ve etkileyici coşkun bir kelâm indirdi. Bu kelâm tesir, manâ ve hitabetin en güzel örneklerini ihtiva ediyordu. Bu ilâhi sözlerde iman sahiplerine ilk görev ve sorumlulukları hatırlatıldı, aralarında cemiyet şuuru yaratıldı, onlara takvâ, ahlâk ve fazilet dersleri verildi. Bu hitabelerle ilk müslümanlara tebliğ ve telkinin önemli noktaları anlatıldı, onların muvaffak olacağı belirtilerek kendilerine cennet vaad edildi. Onlar sabretmeye, kararlı hareket etmeye ve azimle

Allah yolunda mücadele ve cihd etmeye ağırıldılar. Kalplerinde öylesine eşsiz fedkrlık ve feragat hisleri uyandırıldı ki, onlar, ne kadar büyük olursa olsun her muhalefete karşı koymaya ve kendilerini fed etme pahasına Allah'ın bayrağını yükseklerde tutmaya hazır oldular. Buna mukabil, muhaliflerin ve düşmanların, çok iyi bildikleri ve tanıdıkları milletlerin uğradıkları kötü son dan ibret almaları istendi. Doğru yoldan saparak cehalete ve dellete gömülen kavimlerin tarihteki kötü akıbetine dikkatleri çevrilerek doğru yola dönmeleri istendi. Gaflet uykusunda bulunanların uyanmaları ve geçmişin destanını hatırlatan harabe ve tarihi kalıntıları görerek kötülüklerinden vazgeçmeleri talep edildi. Tevhid ve Ahiret ile ilgili deliller, kfir ve müşriklerin her gün yerde ve gökte gördükleri ve yaşantılarında her an hissettikleri ve anladıkları açık seçik almet ve işaretler vasıtasıyla kendilerine gösterildi. şirk ve putperestlik ile hiretin inkarı ve ecdadın örf ve detlerini körü körüne taklit etmenin ziyan ve zararları beyinleri etkileyen ve kalplere inen ifadelerle anlatıldı. Ayrıca, müşriklerin bütün şüphe ve itirazları tek tek çürütüldü, tereddüt ve kuşkulan defedildi. Bizzat kendilerinin esir olduğu ve başkalarını mahkm etmeye çalıştıkları karmaşık fikirlere ve bulanık düşüncelere son verildi. Bilgisizlik ve cehlet öylesine köşeye sıkıştırıldı ki, ilim ve mantığın hkim olduğu ortamda nefes alabilmesi bile zorlaştı. Buna ilveten müşrik ve dinsizler Allah'ın gazabı, Kıyamet'in dehşeti ve Cehennem'in azabıyla korkutuldular. Bozuk

ahlâkları, sapık düşünce ve hayat tarzları, cahilane anane ve törelere, Hakk'a ve mü'minlere karşı takındıkları kin, nefret ve düşmanlıkları yüzünden lanetlendiler ve her devirde Allah'ın va'zettiği sâlih medeniyet ve kültürlerin gelişip büyümesine sebep olan ahlâk ve medeniyetin altın ilkeleri kendilerine öğretildi.

Bu safha kendi içinde muhtelif basamak ve dönemeçlerden müteşekkildi. Her basamak ve her dönemeçte ilâhi davet giderek genişledi ve buna karşı muhalefet ve mukavemet de arttı. Çeşitli aşamalarda çeşitli grup ve toplumlarla karşılaşıldı. Bu münasebetle, Cenâb-ı Hak'tan gelen mesaj ve talimatta genişleme ve çeşitlenme oldu.

İslâmî davet gibi büyük bir vazifenin yerine getirilmesi konusunda Hz. Peygamber efendimiz (a.s.)'e verilen etraflıca talimat ve telkini ciddi olarak inceleyen bir kişi, Mekke dönemi gibi zor ve çetin bir dönemde, hangi büyük ahlâkî gücün İslâm tebliğinin yolunu kolaylaştırdığını ve hangi etkileyici öğretinin bu tebliğden etkilenecek müslüman olanları, her kuvvete karşı koymaya ve her eziyete dayanmaya hazır hale getirdiğini kolayca anlayabilir. Biz bu talimat ve telkini tek tek aşağıda inceleyeceğiz.

24.1.2. Hakk'a Davet Hususunda Hikmet ve Nasihat'e Verilen Önem

Burada Hakk'a davet konusunda iki şeye dikkat edilmesi istenmiştir. Birincisi hikmet, ikincisi ise nasihat.

Hikmet; tebliğ ve telkin sırasında budalaca ve şuursuzca davranmamak, aksine muhatabın zihniyetine, meyline, kabiliyetine, istidadına ve içinde bulunduğu şartlara göre akıllıca ve ölçülü konuşmak, vaaz ve nasihatte bulunmak demektir. Herkes aynı muameleye tabi tutulmamalıdır. Her bölge, her grup ve her kişinin mizacına ve tabiatına uygun olarak hareket edilmelidir. Söz konusu olan milletin ve halkın başlıca hastalığının ne olduğu araştırılmalı ve ona göre ilaç ve tedaviye başvurulmalıdır. Hastalığı kökünden giderici çareler aranmalıdır.

"İyi nasihat" iki mana taşımaktadır. Birincisi, dinleyici yalnızca delillerle tatmin edilmeye çalışılmamalı, ayrıca duygularına da cevap vermeye dikkat edilmelidir. Kötülükler ile saplantılar sadece akıl ve mantık yoluyla reddedilmemeli, insan tabiatında bu gibi duygu ve davranışlara karşı bulunan nefret ve tiksinti de iyice kamçılanmalı ve bunların kötü sonuçları hakkında ikazda bulunulmalıdır. Hidâyet ve sâlih amelin iyi tarafları sadece akıl ve mantık açısından anlatılmamalı, bunlara ilgi ve rağbet de uyandırılmalıdır. "İyi nasihatın ikinci manası; samimiyet, iyilik ve hayırseverliktir. Nasihat ciddi ve samimi bir şekilde yapılmalıdır. Nasihat edilen şahıs, kendisine hakaret edildiği ve kendisinin küçük görüldüğü hissine kapılmamalıdır. Nasihat eden yüksekten ve büyüklük kompleksiyle telkinde bulunmamalıdır. Onu dinleyen kişiler, onun kendilerini ıslâh etmeyi candan

istediğini bilmeli ve gerçekten kendi iyiliklerini düşündüğü izlenimini almalıdırlar.

Konuşma, münakaşa ve fikir alış veriş münazara ve kavga şeklinde olmamalıdır. Hele bu konuşmalar akıl cambazlığı ve zihin güreşi şeklinde hiç olmamalıdır. Saçma sapan itirazlara, gereksiz ve yersiz iftira ve ithamlara, istihfaf, alay, hiciv, demagoji ve taşlamalara yer verilmemelidir. Amaç, karşı tarafı bağırıp çağırarak susturmak ve gürültü patırtı yapmak olmamalıdır. Nasihat eden, aksine tatlı dilli ve iyi huylu olmalıdır. Son derece sabırlı, kibar ve nâzik olmalıdır, ileri sürdüğü deliller makul ve akla, mantığa uygun olmalıdır; ayrıca kalbe de işlemelidir. Nasihat ederken muhatabın inatlaşmasına izin verilmemelidir. Bahis mevzuu olan konu ona sade ve temiz bir şekilde anlatılmalıdır ve her türlü nasihat, telkin ve ikazlara rağmen fikrinden ve inancından vazgeçmiyorsa öyle bırakılmalıdır.

24.1.3. Hakk'a Davet İçin Ciddi ve Yumuşak Üslûp

"Mümin kullanma de ki: 'Müşriklere iyilikle ve yumuşak söz söylesinler'. Çünkü şeytan aralarına fesad sokar. Zira, Şeytan insana apaçık bir düşmandır. Rabbiniz sizi daha iyi bilir. İsterse size rahmet eder ve dilerse de sizi azaplandırır. Biz seni onların üstüne vekil göndermedik." (İsra; 53-54)

Yani, iman ve inanç sahipleri, kâfirler, müşrikler ve din düşmanlarıyla konuşur veya tartışırken sert dil kullanmasınlar ve mübalağalı şekilde sözler söylemesinler.

Muhalifler ne kadar nahoş ve sevimsiz söz söylerlerse söylesinler, müslümanlar tavırlarını sertleştirmesinler, hak ve hakikatten başka bir şey söylemesinler. Ayrıca kızgınlık içinde ileri geri konuşmasınlar; yani kötülüğe kötülükle cevap vermesinler. Serinkanlılığı ve sağduyuyu ellerinden bırakmasınlar. Her zaman doğru ve ölçülü konuşsunlar ve ağızlarından çıkan her söz seviyeli ve vakarlı olsun. Yüce davetlerine yakışmayan bir söz söylemesinler.

Müslümanlar, muhaliflerinin ve düşmanlarının kışkırtıcı ve kızdırıcı sözlerine cevap verirken, kendilerinin öfkelenediklerini ve karşılarındakileri dövme hırsına kapıldıklarını hissettikleri an, bu işi Şeytan'ın yaptığını ve Din'e davet işine halel getirmek istediğini anlamalıdır. Şeytan'ın maksadı, müslümanların da, muhaliflerinin yaptığı gibi doğru yoldan sapıp fesada girmelerini temin etmektir.

İman sahipleri hiçbir zaman gururlanmamak ve kendilerini büyük görmemelidirler. Hiçbir zaman sadece kendilerinin Cennet'e gideceklerine, diğerlerinin ise Cehennem'e gideceklerine hüküm vermemelidirler ve bunu bir emrivaki olarak kabul etmemelidirler. Çünkü bu hususta tek karar mercii Cenâb-ı Allah'tır. Bir peygamberin işi sadece insanları hakka ve doğruya davet etmektir. Ona insanların kaderleri hakkında ahkâm kesme hakkı ve yetkisi verilmemiştir. Kimsenin kaderi ve akıbeti onun elinde değildir. Netice itibariyle, bir peygamber birine rahmet birine de azap dileyemez.

24.1.4. Davet Edenin Makamı ve Mes'ûliyeti

"Size Rabbiniz tarafından delil ve hüccetler geldi. Onları görüp iman eden kendi lehinedir. Kör olup görmeyen de kendi aleyhinedir. Ben sizin üzerinize bekçi değilim." (En'am; 104)

Dikkat ederseniz, burada Cenâb-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'in ağzıyla "ben sizin üzerinize bekçi değilim" diyor. Yani, bir peygamberin vazifesi ancak Allah'ın nurunu ulaştırmaktır. Bundan sonra vazife ve mes'ûliyet kullara aittir. Onlar ilahî daveti ister kabul ederler isterlerse de reddederler. Gözlerini açıp, gerçeği görebilecekleri gibi açmayarak, gerçeğe ulaşamayabilirler de. Bir peygamberin görevi, gözlerini açmamakta ısrar edenlerin gözlerini zorla açmak veya görmek istemediklerini zorla göstermek değildir.

"Kendisinden başka bir ilâh bulunmayan Rabbin'den sana vahiy olunana tabi ol. Müşriklerden yüz çevir. Eğer Allah dilemiş olsaydı, onlar Allah'a şirk koşmazlardı. Ve biz seni onlar üzerine bir gözcü yapmadık. Sen onların üzerlerine vekil de değilsin." (En'am; 106-107)

Yani, bir peygamber dünyaya, "Hakk'a davet eden ve insanlara dini yayan bir kişi" olarak gönderiliyor; bir bekçi veya denetçi olarak değil. Bir peygamber insanların peşine düşerek onları adım adım izlemelidir. Onun işi, yalnızca insanlara ilahî ışığı ulaştırmak ve Hak din hakkında söylemediğini ve yapmadığını bırakmamaktır. Fakat bundan sonra bir kişi bu hak sözleri dinlemiyorsa, varsın dinlemesin.

Bir peygamber, bütün insanları illâ "Hakk'a tapan" yapmakla görevli değildir. İslâm'a ve Hakk'a davet ettiği kişilerden bazılarının câhil ve dinsiz kalmaları onun kabahati değildir ve bu sebepten dolayı âhirette kendisine herhangi bir soru sorulmayacak ve hesap vermek durumunda olmayacaktır. O halde, bir peygamber, kör olanları nasıl göz sahibi yapacağını düşünerek kendi hayatını zehir etmemelidir. Eğer Cenab-ı Allah'ın maksadı ve gayesi dünyada tek bir kâfir ve müşrik bırakmamak olsaydı, bunun için bir peygamberin hizmetine muhtaç olmayacaktı. Çünkü, O'nun en ufak bir işareti bütün insanları "Hakk'a tapanlar" yapmaya yeter de artardı bile. Ne var ki, Allah'ın temel hedefi bu değildi. Allah bu hususta insanlara belli bir özgürlük ve seçim hakkı tanımak istiyordu ve öyle de yaptı. Amacı, insanların kendi akıl, zekâ ve sezilerini kullanmak suretiyle Hak ile Batıl arasında seçim yapmalarını sağlamaktır. İyi ile kötü arasında bir tercih yapmalarını mümkün kılmaktır. Onun için, bir peygamberin yapması gereken şey, kendisine gösterilen aydınlık yolda yürümesi ve başkalarının da yürümeleri için çaba harcamasıdır. Bu konuda harcadığı çaba ve yaptığı davet meyvesini veriyorsa ne âlâ O, bu davete evet diyenleri bağrına basmalı ve onlar dünyanın gözünde ne kadar hakir olursa olsunlar, kendilerini yalnız bırakmamalıdır. Fakat bu daveti kabul etmeyenler için fazla üzülmeye ve tasalanmaya da gerek yoktur. Doğru yoldan sapmış olan ve işledikleri günâhlar

konusunda inatçılık yapan bu kişiler kendi hallerine bırakılmalıdırlar.

24.1.5.Tebliğ ve Nasihatın Kolay Yolu

"Biz sana onda kolaylığı müyesser ederiz. O halde, faydası olsa da olmasa da öğüt ve nasihat ver." (A'lâ; 8-9)

Yani, "ey Nebî, dini yaymak konusunda Biz seni zora koşmak istemiyoruz. Sen sağrıların duymalarını veya körlerin görmelerini sağlayamazsın. Biz bu konuda senin işini kolaylaştırmaya çalışıyoruz. Senin başlıca vazifen nasihat ve telkinde bulunmaktır. Sen ancak nasihatini dinleyecek kişilere hitap et. Bu nasihatten kimin faydalanıp faydalanmayacağı konusuna gelince, bunu ancak açık tebliğ ve nasihatini yaptıktan sonra anlayabilirsin. Bu itibarla açık tebliğe devam etmelisin. Bu tebliğ sayesinde bazı kimseler doğru yolu bulabilirler. İşte bu kişiler senin tebliğ, nasihat ve telkinine muhtaçtırlar ve sen onların talim ve terbiyesine bilhassa ehemmiyet vermelisin. Fakat, tecrübe ile senin nasihatinden yararlanmayacakları belli olan sapık kimselerle uğraşarak zamanını kaybetme."

24.1.6. İslâmî Tebliğ Açısından Önem Taşıyan Kişiler

"Allah'ın rızasını murad ederek akşam ve sabah Rabblerine ibadet ve dua edenleri yanından kovma. Onların hesabından sana ve senin hesabından onlara bir şey yoktur. Onları kovarsan zâlimlerden olursun." (En'am; 52)

Rasûlullah (a.s.)'a tebliğ ve hidâyetin ilk yıllarında iman edenlerden bazıları fakir ve emekçiydiler. Kureyş kabilesinin önde gelen reislerinin, zengin ve soylu kişilerinin Hz. Peygamber (a.s.)'e yönelttikleri sözlü saldırıların bir sebebi de, O'nun etrafında çok sayıda fakir, mazlum, köle ve hizmetçilerin toplanmış olmasıydı. Bu sözde soylu kişiler, Hz. Peygamber (a.s.)'in, kendisine Hz. Bilâl, Ammâr, Suheyb ve Habbâb (ra) gibi alt tabakaya mensup insanlardan "tarafdar" ve "arkadaş" bulmasını alaya alıyorlar ve iğneli sözler söylüyorlardı. Rasûlullah (a.s.)'ın ancak bu zavallı ve perişan kişileri "kurtarabildiğini" söyleyerek onların fakirliklerini alaya alıyorlardı. Bu küstah kabile reisleri ve varlıklı kişiler, fakir ve mazlum kişilerin sadece maddi durumlarını eleştirmekle kalmıyorlar, geçmişte işledikleri bir hata veya günahı da zevkle insanlara anlatmaya ve duyurmaya çalışıyorlardı. "Düne kadar marifetleri falan falan olan bir şahıs nasıl kurtulmuş olabilir?" diye Rasûlullah (a.s.)'ı soru yağmuruna tutuyorlardı. Nitekim, En'am sûresinin 53. âyetinde bu kötü niyetli insanların şu sözleri naklolunmuştur: "Allah aramızdan bunlara, bunların üzerine mi lütfunu reva gördü?" Yukarıdaki âyette işte bu nevi itirazlara cevap verilmiştir. Burada denilmek isteniyor ki; "ey Peygamber, Hakk'ı aramak üzere sana gelenleri, sakın Kureyş'in zengin, soylu ve büyük kişileri sevmiyor diye kendinden uzaklaştırma. Onlar sana ciddiyetle, samimiyetle ve Allah sevgisiyle yanarak gelmişlerdir. Bu zavallı ve mazlum insanlardan yüzünü çevirme, aksine onları

koru. Eğer geçmişte onlar bir hata işlemişse de onları affetmelisin ve hatalarını görmezlikten gelmelisin. Zira, bunun kabahati sana ait değildir. Rahmân ve Rahîm olan ancak Allah'tır."

24.1.7. Hz. İbni Umm-i Mektûm Vak'ası

Bir defasında, Rasûlullah (a.s.)'ın yanında Mekke'nin bazı mümtaz kabile reisleri oturmuş, O'nun İslâm'la ilgili tebliğ ve nasihatlerini dinliyorlardı.^{166[1]} Tam o sırada, İbni Umm-i Mektûm isimli gözleri görmeyen bir kişi Rasûlullah (a.s.)'ın huzuruna geldi ve İslâm ile ilgili malûmat almak istedi. Rasûlullah (a.s.) bu zâtın böyle bir anda gelmesini ve sözünü kesmesini beğenmedi ve kendisine biraz soğuk davrandı. Bunun üzerine Abese sûresi indi.

"Yüzünü buruşturup çevirdi. Kendisine o âmâ geldi diye."
(Ayet; 1-2)

Sûrenin girişine bakılırsa, Rasûlullah (a.s.)'ın, Kureyş ve Mekke'nin ileri gelen kabile reisleriyle ilgilenmesi ve gözleri görmeyen kişiye iyi davranmaması üzerine Cenâb-ı Allah kendisini azarlamış gibi gözüküyor. Ama biraz dikkat edildiğinde Allah'ın gazabının, kibir, inat ve delaletleri yüzünden Rasûlullah (a.s.)'ın davetini reddeden ve hem

^{166[1]} Rasûlullah (a.s.)'ın yanında o sırada bulunan kabile reislerinin isimleri çeşitli hadislerde kaydedilmiştir. Bunlar arasında Utbe, Şeybe, Ebu Cehl, Ümeyye bin Halef ve Übeyy bin Halef gibi İslâm düşmanlarının isimlerine rastlanıyor. Demek ki, bu olay, Hz. Muhammed (a.s.)'in bu kabile reisleriyle münasebetlerini henüz kesmediği sırada cereyan etmişti. Daha sonra bu reislerin olumsuz ve düşmanca tavırları nedeniyle müslümanlar ve Hz. Muhammed (a.s.) ile bütün ilişkileri kesilmişti.

kendisini hem de yanındaki fakir ve mazlum iman sahibi insanları alaya alan kabile reislerine yönelik olduğu anlaşılacaktır. Ayrıca Rasûlullah (a.s.)'ın tebliğ hakkında izlediğı politikanın da düzeltilmesi istenmiştir. Hz. Peygamber (a.s.)'in Kureyş'li kabile reisleriyle ziyadesiyle ilgilenmesi ve bir âmâyâ fazla yüz vermemesi, kendisinin büyük ve zengin kişilere değer verip zavallı bir âmâyâ hakîr görmesinden ileri gelmiyordu. Bu hususta Rasûlullah (a.s.)'ın hâşâ kötü davrandığı ve Cenâb-ı Allah'ın bu yüzden kendisini tenbih ettiği de söylenemez. Meselenin asıl mahiyeti şuydu. Her kim bir dava ile ortaya çıkarsa, işini kolaylaştırmak amacıyla bir milletin veya toplumun önde gelen kişilerini kendi tarafına çekmek ister. Böyle bir kişi, çok sayıda fakir, zayıf, mazlum, çaresiz ve yetkisiz insanları etrafında toplarsa da pek başarılı olduğunu söyleyemez. Zira, zilletin nüfuzlu, kuvvetli ve kudretli kişilerinin o davayı benimsememeleri halinde gelişmesine ve yayılmasına fazla imkân bulunmaz. Bundan dolayıdır ki, Hz. Peygamber (a.s.)'de tebliğ ve telkinin ilk safhasında bu eski ve denenmiş metoda başvurdu. Amaç, Hak dini güçlü ve yetkili kişilere kabul ettirip kitlelere yayılmasına zemin hazırlamaktır; yoksa soylu, büyük ve zengin kişilere yaranmak değil. Fakat bu noktada Cenâb-ı Allah kendisine yol gösterdi ve tebliğin metodunun bu olmaması gerektiğini belirtti. Cenâb-ı Allah İslâmî davet açısından herkesin aynı önem ve değeri taşıdığını bildirdi. Hakk'ı arayan bir kişi ne kadar zayıf, yetkisiz, çaresiz ve fakir olursa olsun İslâm'ın

gözünde çok büyük ve değerlidir. Hak'tan kaçan bir şahıs, cemiyette ne kadar büyük mevki ve nüfuza sahip olursa olsun, önemsiz ve değersizdir. Bu sebeple, Hazreti Peygamber (a.s.)'e denildi ki, "İslam'ın yüce ilkelerini herkese duyurabilirsiniz, ama davetinizi evvelâ Hakk'ı kabul etmeye hazır olan ve Hakk'ı bilmek ve öğrenmek isteyenlere vermelisiniz. Halen bulunduğunuz yüce mevkiden, kendilerini beğenmiş ve kendilerinin size değil sizin kendilerine muhtaç bulunduğunuzu sanan kibirli insanlara davetinizi ulaştırmanız yakışık alan bir şey değildir. Bu mağrur ve sapık kişileri kendi hallerine bırakınız."

"Ne bilirsin? Belki o temizlenecekti. Yahut, öğüt alacaktı da, o öğüt kendisine fayda verecekti. Ama imandan istigna eden kimseye gelince, Sen, onun iman etmesi arzusu ile tavsiyede bulunuyorsun. Onun iman etmemesinden sana ne? Fakat, sana koşarak gelen, Allah'tan korkmuş iken, Sen kendisini bırakıp oyalanırsın. (Habibim) hayır böyle yapma. Çünkü Kur'an bir öğüttür. Dileyen ondan öğüt alır." (Abese; 3-13)

İşte Rasûlullah (a.s.)'ın, tebliği sırasında unuttuğu nokta buydu. Cenâb-ı Allah önce İbni Umm-i Mektûm vak'asında Rasûlullah (a.s.)'ın tutumunun yanlışlığına dikkati çekti ve bir dava ile ortaya çıkanın gözünde asıl önemli olan şeyin ne olduğunu anlattı. Bir yanda, ayağına kadar gelen zavallı ve perişan bir insan vardı, -ki dış görünüşü bile Hakk'ı arayan bir kişi olduğunu gösteriyordu- ve bu kişi Batıl'ın etkisi

altında kalıp Hak'tan uzaklaşabileceğinden ve böylece Allah'ın azabına müstahak olacağından korkuyor, bu korku sebebiyle de uzun yollar katederek doğruyu ve gerçeği bulmak için Hz. Peygamber (a.s.)'e geliyordu. Bunun tam aksine, öbür yanda bir başka kişi vardı ki, Hak ile hiçbir ilgisi yoktu. O ne Hak'kı arıyor, ne de Batıl'dan uzaklaşmak istiyordu. Ona doğruluk ve gerçeklikten söz edilince de omzunu silkip bir yana gidiyordu. Hak dinini yayarken, bu iki kişiden hangisinin daha faydalı olacağı düşünülmemelidir, önemli olan şey bunlardan hangisinin ıslâh olabileceği veya ıslâh olma arzusunda olduğu ve hangisinin ıslâh olmak istemediğidir. Bu hususta ölçü, bir kişinin Hak daveti kabul etmeye hevesli ve istekli olup olmamasıdır. Hak davasına yanaşmak isteyen bir kişi ister kör, ister topal, sakat, felçli veya fakir olsun ve isterse de görünüşte dinin yayılması konusunda herhangi bir katkıda bulunması mümkün görülmesin, İslâm davası açısından asıl ehemmiyete layık kişi odur. Bir peygamber ve dini yaymak isteyen bir kişi işte bu ve buna benzer kimselere dikkat etmelidir. Zira, bu davetin asıl maksadı Allah'ın kullarını ıslâh etmektir. İkinci tip insana gelince; kendisi toplumda ne kadar büyük bir mevkiye, nüfuza sahip olursa olsun, peşinden fazla koşmaya gerek yoktur, çünkü onun dış görünüşü ve tavrı, ıslâh olmak istemediğini alenen ortaya koymaktadır. Bu tip insanlarla uğraşmak zaman kaybetmekten başka bir şey değildir. Şurası unutulmamalıdır ki, bu tip İnsanlar kendilerine çeki düzen vermek istemiyorlarsa vermesinler,

bunlar kendi kendilerine zarar veriyorlar. Hakk'a davet eden kişi onların sorumluluğunu taşımaz.

Yukarıdaki kıssada sözü edilen âmâ kişi, ünlü sahabe, Hz. İbn Umm-i Mektûm (r.a.) dur. Hâfız İbn Abdil-Berr'in, "El-İstiâb"da ve Hâfız İbni Hâcer'in, "El-İsâbe"de yazdıklarına göre, Hz. İbni Umm-i Mektûm, Ümm-ul Mü'minin Hz. Hatice (r.a.)'nin teyze oğluydu. Annesi Ümm-ü Mektûm ve Hz. Hatice (r.a.)'nin babası Huveylid birbirinin kardeşiydiler. Rasûlullah (a.s.)'ın İbni Umm-i Mektûm ile olan akrabalığının ortaya çıkmasından sonra, kendisinin ona, fakir ve zavallı bir insan olduğu gerekçesiyle yüz vermediği ve hep büyük ve soylu insanlarla meşgul olduğu tahmininin yanlış olduğu anlaşılıyor. Görüldüğü gibi, esasında Hz. İbni Umm-i Mektûm (r.a.) Hz. Muhammed (a.s.)'in yakın akrabasıydı, iyi bir soydan geliyordu ve fakir de değildi. Hz. Peygamber (a.s.)'in kendisiyle fazla ilgilenmediği intibai, Hz. İbni Umm-i Mektûm'un âmâ olmasından alınmış olabilir. Bunun izahatı, yukarıda naklettiğimiz âyette de vardır. Yani, Hz. Peygamber (a.s.), etrafında bulunan mümtaz ve soylu kişilerden birisinin bile İslam dinini kabul etmesi halinde davasının bir hayli güçleneceğini umuyordu. Buna karşılık Hz. İbni Umm-i Mektûm (r.a.)'un, kör bir kişi olduğu için İslâmiyet'e veya müslümanlara fazla yararı olmayacağını sanmıştı. Hz. Muhammed (a.s.) işte bu düşünce ile, O'nun toplantıya gelip konuşmasını yarıda kesmesinden hoşlanmamıştı. Yukarıdaki

âyetlerde Hz. Peygamber (a.s.)'in böyle düşünmesine mahal ve ihtiyaç olmadığı vurgulanmıştır.

24.1.8. Tebliğin Hikmeti

"Ehl-i kitap ile yalnız en güzel bir şekilde mücadele edin."
(Ankebût; 46)

Yukarıdaki âyette "mücadele" kelimesi "münazara"ya eşittir. Yani, kitap sahipleri ile münazara ve münakaşa belli medeni kurallar içinde yapılmalıdır. Tutarlı ve inandırıcı deliller sunulmalıdır. Yumuşak ve nâzik bir dil ve üslûp kullanılmalıdır. Bu konu tartışılırken anlayışlı ve ölçülü davranılmalıdır. Böylece, tartıştığınız kişi ıslâh edilebilir, doğru yola getirilebilir. Dini yayan kişi, muhatabının kalbine girme yollarını aramalıdır. Muhatabının kalbine Hak ve Hakikati sokmaya ve onu ıslâh etmeye çalışmalıdır. Bu mübellîğ (tebliğ eden) kendini güreşçi olarak düşünmemelidir. Amacı karşısındakini derhal alt etmek olmamalıdır. Aksine sözleri ve davranışı bir doktor ve hekiminki gibi olmalıdır. Öyle bir doktor ki, hastanın hastalığını tedavi ederken, hastayı, fazla eziyet vermeden iyileştirebilsin. Dikkat edilirse, bu tutumun, özellikle Ehl-i Kitap ile karşılaşılırken izlenmesi istenmiştir. Ama bunun sadece ehl-i kitaba mahsus olduğu sanılmamalıdır. Bu, tebliğ ve telkin sırasında, münakaşa ve münazaralarda her zaman unutulmaması gereken genel bir kuraldır. Şu âyetlere bakın.

"(İnsanları) Rabbinin yoluna hikmet ve güzel sözle dâvet et. Onlarla mücadeleni en güzel metod hangisi 'ise onunla yap." (Nahl; 125)

"iyilikle kötülük bir olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel haslet ile önle. O zaman, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, senin bir dostun gibi olur." (Fussilet; 34)

"Fenalığı en güzel (hasled)le defet. Onların neler vasf etmekte olduklarını çok iyi biliyoruz." (Mü'minun; 96)

24.1.9. Hakka Davet'in En Uygun Yolu

"Onlara karşı affı (kolaylığı) tut. Ve ma'ruf ile emret. Cahillerden yüz çevir. Eğer Şeytan tarafından sana bir vesvese olursa, Allah'a sığın. Çünkü O, hakkiyle işitici ve bilicidir, ittika edenlere Şeytan tarafından bir arıza iliştigi zaman Allah'ı düşünürler. Çünkü onlar, basiret sahipleridir. Kâfirleri, kardeşleri olan şeytanlar küfr ve sapıklığa çekerler. Sonra da yakalarını bırakmazlar." (A'raf; 199-202)

Bu âyetlerde Hz. Peygamber (a.s.)'e davet ve tebliğin, hidâyet ve ıslâhın hikmetlerinin belli başlı kuralları anlatılmıştır. Dikkat edildiği takdirde, bu kurallar sadece Hz. Peygamber (a.s.)'e değil, aksine Hak davası için mücadele eden herkese anlatılmıştır. Cenâb-ı Allah, bu âyetlerle Hz. Peygamber (a.s.) vasıtasıyla, Rasûlullah (a.s.)'ın kurduğu ve yaydığı dini daha geniş kitlelere yaymak ve dünyaya doğru yolu göstermek isteyen bütün insanlara dava ve davetin hikmetini anlatmıştır. Bunları tek tek sıralayabiliriz.

1) Hakk'a davet eden kişinin en büyük vasfı, yumuşak kalpli, tatlı dilli, sağduyulu ve sabırlı olmasıdır. Kendi taraftarlarına ve arkadaşlarına karşı şefkatli, halk için bağışlayıcı ve muhaliflerine karşı halim (ılımlı) olmalıdır. Kendi arkadaşlarının zaaflarına ve hatalarına tahammül etmesinin yanı sıra muhaliflerinin baskı ve saldırılarına karşı da sabırlı olmalıdır. En şiddetli kışkırtmalara karşı soğukkanlı davranmalı, en hoşnutsuz söz ve davranışları görmezlikten gelmelidir. Muhalifleri ve hasımları her ne kadar kötü kelimeler söylerlerse iftira ve ithamda bulunurlarsa, zulüm ve baskı uygular, eziyet ve işkence verir ve şeytanca mukavemette bulunurlarsa bulunsunlar, hepsine tahammül etmeyi bilmelidir. Bu, yüce vasıf yerine getirilirken sertliğe başvurmak, sert sözler söylemek veya sert bir harekette bulunmak, öfkelenmek ve öç alma hissine kapılmak en tehlikeli ve zararlı yoldur, bunlarla işler düzelmez, daha da bozulur. Bu hususa Hz. Peygamber (a.s.) şöyle değinmiştir: "Rabbim benim gazapta da rızada da adaletli konuşmamı, benden kopanlarla birleşmemi ve bana zulüm edenleri affetmemi emir buyurmuştur". Hazreti Peygamber (a.s.) İslam dinini yaymak üzere vazifelendirdiği kişilere de benzeri öğütlerde bulunurdu: "Gittiğiniz her yerde halk sizin gelişinizi nefretle değil, sevinçle karşılamalıdır. Siz, insanların sıkıntı ve ıstırap duymalarına değil, huzur ve refaha kavuşmalarına sebep olmalısınız." Aynı konuya Cenâb-ı Allah da Hz. Peygamber (a.s.)'e hitap ederek şöyle temas etmiştir:

"Allah tarafından bir rahmettir ki, onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın etrafından dağılırlardı. Onları affet. Onlar için bağışlama dile. Ve işlerde onlarla müşaverede bulun." (Al-i İmran; 159)

2) Hakk'a davetin başarıya ulaşmasının sırrı sadelik ve açıklıktır. Davet eden kişi, felsefî ve karmaşık meseleler yerine, bilinen iyilik ve gerçeklerden söz etmelidir. İnsanların kolay anlayabileceği veya daha önceden bildiği ebedî gerçekler anlatılmalıdır. Aklîselimin kabul ettiği bir şey, okumuş, aydın veya okuma yazma bilmeyen herkesi aynı şekilde etkileyebilir. Bilinen ve tanınan bir gerçekle ilgili olarak söylenen her şey insanların kulağından geçerek yüreklerine işleyecektir. Böylesine ma'lûm, ma'ruf ve ma'kûl davete karşı çıkanlar bizzat kendi başarısızlıklarını ilân etmiş olurlar. Çünkü alelâde İnsanlar, her ne kadar cahil ve fanatik olurlarsa olsunlar, bir yanda dürüst, temiz ve güzel ahlâklı bir insanın sade ve bilinen gerçeklere davet ettiğini ve diğer yanda da muhaliflerinin her türlü ahlâksızlık ve alçaklığa başvurarak onu susturmaya çalıştıklarını görünce ister istemez muhaliflerle olan bağlarını koparıp Hakk'a davet eden kişiye yönelmiş olurlar. Ta ki, Hak karşısında Batıl yalnız başına kalır. Bu batıl zümrede ancak şahsî menfaatlerini korumak kaygısını taşıyan ya da atalarını körü körüne taklit etme düşüncesiyle hareket eden kişiler bulunur. İşte Hz. Peygamber (a.s.)'in Arabistan'da Hak dini yayma konusunda kazandığı başarının sırrı buydu. Hz. Peygamber (a.s.) Hak dini

sade ve basit şekilde insanlara anlattı ve "hikmet" in bu önemli kuralına uymaya dikkat etti. Hz. Muhammed (a.s.)'den kısa bir müddet sonra da İslâmiyet bir sel gibi civarındaki bütün memleketlere öylesine yayıldı ki bazı yerlerde nüfusun yüzde 100'ü, bazı yerlerde 90'ı ve bazı yerlerde de yüzde 80'i müslüman oluverdi.

3) Davet çalışmaları sırasında hak ve hayır arayanlara basit ve sade gerçeklerin anlatılması ne kadar gerekliyse, cahil ve inatçı kişilerle, bütün çabalarına karşı mümkün olduğu kadar az tartışmak ve kavgaya girmemek de o kadar önemlidir. Davet eden kişi bu hususta çok dikkatli ve ihtiyatlı davranmalıdır. Bu tür insanlarla münakaşa ve kavga etmemeye özen göstermelidir. Muhatapları ma'kûl söz ve öğütleri dinlemeye yanaşmıyorlarsa üzerlerine gitmemelidir. Muhataplarının maksadı doğru yolu bulmak ve hakikati öğrenmek değil de sadece kavga, münakaşa, lüzumsuz söz düellosu, alay, eleştiri ve demagoji ise, vaaz ve telkinde bulunan kişi bunlara alet olmamalıdır ve derhal oradan uzaklaşmalıdır. Zira bu tür münakaşa ve kavgaların hiçbir faydası yoktur, aksine zararı vardır. Şöyle ki, Hakk'a davet eden kişinin zamanı ve enerjisi boş yere harcanmış olur.

4) Yukarıdaki kurala bağlı olarak bir başka kural daha getirilmiştir. Buna göre Hakk'a davet eden kişi, muhalif ve hasımlarının zulüm ve şeytanlıklarıyla cahilane soru, itiraz ve iftiraları üzerine sinirlendiği ve hiddetlendiği zaman, bunun bir şeytan işi olduğunu hemen anlamalıdır. Hakk'a davet eden

kişi bu gibi anlarda derhal Allah'a yalvarmalı ve sığınmalıdır. Öfkeye ve hiddete kapılarak, davasına zarar verecek ve menfi yönde tesir edecek herhangi bir harekette bulunmaması için Allah'tan yardım istemelidir. Hakka davet ancak soğukkanlılıkla yürütülebilir ve gerçekleştirilebilir. Ancak hislere ve öfkeye kapılmadan atılan adım doğru ve yerinde olabilir. Şeytan elbette ki Hak davanın gelişmesini ve kök salmasını istemez. Şeytan pusuda yatıp her zaman ve her an yandaşlarının, Hak yolunda olanlara ve Hakk'a davet edenlere sözle ve hareketle saldırmalarını ve böylece hak yolunda olanları kışkırtıp öfkelenirerek davalarına zarar verici harekette bulunmalarını sağlamaya çalışır. Şeytan ekseriya Hak yolunda olanların nefislerine de saldırır ve zayıf bulduğu yerlerden darbeyi vurur. Bu saldırı ve darbeler genellikle gizli ve dini teviller ile ıstılahların kılıfları içinde bulunur. Bu sebeple, yukarıda naklettiğimiz âyetlerden son ikisinde Hak yolunda olanların basiret sahipleri olduğu, Allah'tan korktukları ve kötülüklerden kaçınmak istedikleri için Şeytan'ın her türlü oyununu boşa çıkarmaya çalıştıkları kaydedilmiştir. Bu kişiler kendilerine ters gelen her şeye karşı derhal uyanırlar ve tetikte olurlar. Hak dininin çıkarının nerede olduğunu derhal fark eder ve ona göre hareket ederler. Ama nefislerine esir düşenler ya da Şeytan'la akrabalık derecesine yakın olanlar, Şeytan'ın hamlelerine dayanamayarak mağlup olurlar ve kötü yola saparlar. Bundan sonra Şeytan nereye giderse, hangi bataklığa girerse, bunlar

da oraya girerler. Şeytan'a mağlup olanlar bir daha paçalarını kurtaramazlar. Muhaliflerin her küfrüne küfürle ve her oyununa oyunla karşılık verirler.

Bu buyruğun bir genel anlamı daha vardır. Takva sahiplerinin tutumu ve davranışı müttakî olmayanlardan değişik oluyor. Allah'tan gerçekten korkanların ve kötülüklerden kaçınmak isteyenlerin kalplerine en ufak bir kötü duygu geldiği zaman sanki gözlerine bir şey kaçmış ya da parmaklarına iğne batmış gibi rahatsızlık duyarlar. Kötü fikir, kötü istek ve kötü niyetle alışık olmadıkları için bunlar onlara gözlerindeki bir zerrecik, parmaklarındaki bir iğne ya da tertemiz elbiselerindeki kötü bir leke gibi gelir ve bunlardan tiksiniş irkilirler. Bu tiksinti ve irkilme bir uyancı niteliğinde olup gözlerinin açılmasına sebep olur. Bu İnsanlar vicdanlarının sesini duyarlar ve derhal kötü fikir ve düşünceleri kafalarından atarlar. Buna karşı, Allah'tan korkmayanların, kötülükten kurtulmak istemeyenlerin ve aksine Şeytan ile ittifak halinde olanların kafalarında kötü fikir ve plânlar oluşmaya ve büyümeye devam eder. Onlar bu kötülüklerden herhangi bir tiksinti ya da iğrenme de duymazlar. Tıpkı, domuz etini yiyenlerin tencerede domuz eti pişerken herhangi bir tiksinti duymadıkları gibi.

24.1.10. Muhalif Bir Bölgede Allah'a Davet

"Allah'a (ibadete) davet eden ve sâlih amel işleyip, 'ben Müslümanlarımdanım' diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?" (Fussilet; 33)

Hatırlanacağı üzere, daha önceki âyetlerde iman ve inanç sahipleri teselli edilmiş ve cesaretlerini kırmamaları istenmişti. Daha sonra, bu âyette müslümanlara asıl vazifeleri hatırlatılmıştır, İslamiyet'i ne amaçla kabul ettikleri ve hangi hedefe varmaları gerektiği açıklanmıştır. Daha önceki âyetlerde Allah'a itaat etmeleri ve bu hususta kararlı ve azimli davranmaları istenmişti. Ayrıca din düşmanlarının bütün baskı ve zulümlerine rağmen doğru yoldan ayrılmamaları zaten en büyük fazilet olarak gösterilmişti. Müslümanların, bu davranışlarıyla meleklerle dost ve Cennet'e lâyık oldukları vurgulanmıştı. Şimdi ise iman sahiplerinin en yüksek mevkiye varma yolu gösteriliyor. Burada deniliyor ki, ameli sâlih olan, Allah'a ibadet eden ve başkalarını da Allah'a ibadete ve itaate çağıran ve İslâm sözcüğünü bile ağzına almanın bin bir musibeti ve felaketi davet ettiği muhalif bir muhitte göğüs gere gere "ben müslümanım" diyebilen bir kişi büyük fazilet sahibidir. Bu buyruğun gerçek anlam ve önemini anlayabilmemiz için bu sözlerin söylendiği ortamı gözümüzün önüne getirmeye çalışmalıyız. O devirde durum öylesine kötü ve ümitsizdi ki, müslüman olduğunu açıklayan bir kişi kendisini sanki birden bire vahşi hayvanlarla dolu bir ormanda bulurdu ve bütün hayvanların kendisini parçalamaya kalktıklarını

görürdü. İslâm'ı tebliğ etmeye kalkışan bir kişi bir bakıma bu vahşi hayvanlara "gelin beni parçalayın" derdi. İşte bu ortama dikkat çekilerek, bir kişinin Allah'ı kendi Rabbi olarak kabul etmesinin ve bulduğu doğru yoldan ayrılmasının büyük bir iyilik olduğu, ancak bundan daha büyük iyiliğin, bir insanın kalkıp "ben müslümanım" demesi, akıbetini hiç düşünmeden insanları Allah'a itaate davet etmesi, ve bu işi yaparken, kendi amelini ve ahlâkını temiz tutması olduğu önemle belirtilmiştir.

24.1.11. Kötülüğe İyilikle Karşılık Vermek

"İyilikle kötülük bir olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel haslet ile önle. O zaman, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, senin bir dostun gibi olur." (Fussilet; 34)

Bu buyruğun taşıdığı manayı anlayabilmemiz için, Hz. Peygamber (a.s.)'e ve taraftarlarına bu emrin geldiği ortamı göz önüne getirmeliyiz. Bilindiği gibi, Hakk'a davet en amansız, acı ve şiddetli bir muhalefetle karşılaşılıyordu. Hz. Peygamber (a.s.) ve taraftarlarının susturulması ve tuttukları doğru yoldan döndürülmeleri için insafa, adalete sığmayan yollara başvuruluyordu. Hem Hz. Peygamber (a.s.), hem de ona tabi olanlar en acımasızca iftira ve ithamlara maruz kalıyorlardı. Her türlü tertip ve komplolar hazırlanıyordu. Müslümanların karşısındakiler sayıca çok fazla ve çok güçlüydüler. Düşmanların lamamı müslümanlar aleyhinde propaganda yapıyor ve halk arasında şüphe ve tereddüt havası estirmeye çalışıyorlar, fitne ve fesatları gün geçtikçe anıyordu.

Müslümanlara olmadık eziyetler yapıyordu. Bu zulüm ve iftira kampanyası yüzünden müslümanların önemli bir bölümü yurtlarını terk etmeye mecbur olmuştu. Hz. Peygamber (a.s.)'in tebliğine mani olmak üzere kabadayı ve serserilerden bir grup da oluşturulmuştu. Hz. Peygamber (a.s.) nereye gider ve nerede vaazda bulunursa bu grup da kendisini gölge gibi izler ve konuşması sırasında o kadar gürültü yapardı ki kimse ne dediğini anlayamazdı. Bu grubun görevi, Hz. Peygamber (a.s.)'in bütün toplantılarını bozmak ve dağıtmaktı. Bunlar hakikaten cesaret kırıcı şartlardı ve görünüşte müslümanların hiçbir başarı şansı görülüyordu. İşte bu şartlarda Hz. Peygamber (a.s.)'e ve taraftarlarına davetin bazı diğer püf noktaları anlatıldı.

İlk olarak iyilikle kötülüğün aynı olmadığı vurgulandı. Yani, müslümanların muhaliflerinin kopardığı yaygara ve muhalefet kasırgası her ne kadar büyük ve şiddetli gözüküyorsa da kötülüğün bazı temel zaafları vardı ve bunlar muhalefet tufanının eninde sonunda dinmesine sebep olacaktı. İnsan, tabiatı itibariyle kötülüğe karşıdır ve kötülükten nefret eder. Kötülüğe âlet olanlar bir yana, kötülüğü sürdüren ve öncülüğünü yapanlar bile söylediklerinin ve yaptıklarının yalan olduğunu, başkalarına haksızlık ettiklerini ve sırf kendi çıkarları için inatçılık ettiklerini çok iyi biliyorlar. Bu suçluluk duygusu, onların başkalarının gözlerinde yükselmelerine imkân vermek şöyle dursun, bizzat kendi gözlerinde bile küçük düşmelerine sebep oluyor. Bu duygu, muhalefete doğru

attıkları her adımda ve söyledikleri her yalanda kendilerine ağır darbeler vuruyor ve onları içten içe kemiriyor. Kötülük karşısında ilk başta çaresiz gözüken iyilik, faaliyetini sürdürmesi halinde eninde sonunda ona galip geliyor. Çünkü, bir kerre iyilik, zaten kalpleri fetheden büyük bir güçtür ve insan her ne kadar kötülüğe bulaşmış olursa olsun, iyiliği takdir etmek ve beğenmekten geri kalmaz. Ayrıca, iyilik ve kötülük açıkça birbirine karşı gelince, iyi ve kötü yanları daha iyi bir şekilde ortaya çıkar. Hayır ile şer arasındaki bu mücadele uzun müddet devam ettikten sonra kötülükten nefret etmeyen ve iyiliğe yanaşmayan çok az kişi meydanda kalır.

Burada anlatılan bir başka kural; kötülüğe sadece iyilikle değil iyiliğin en iyisiyle ve hasletin en güzeliyle karşılık vermektir. Yani bir kişi size kötülük yapar ve siz onu affederseniz, bu bir iyiliktir. Ama iyiliğin iyisi, o kişiye kötülük yapma fırsatı elinize geçmişken ona ihsan ve ikramda bulunmanızdır.

Güzel hasletin meyvesi de güzeldir. İyiliğiniz ve efendiliğiniz sayesinde en kötü düşmanınız bile bir gün en iyi dostunuz olacaktır. Zira, insan tabiatı bunu gerektirmektedir. Size küfür edildiği zaman hiç ses çıkarmazsanız, bu bir haslettir. Ama, bu davranışınız, küfredenin ağzının kapatılmasına yetmeyecektir. Fakat, küfreden hakkında hayır duası yaparsanız, en ezeli ve en hayasız muhalif ve düşmanınız bile utancından ölecektir. Bundan sonra, ağzına kötü laf alamayacaktır. Eğer bir kişi size zarar vermek için

hiçbir fırsatı kaçırmıyorsa ve siz de her türlü haksızlığına tahammül ediyorsanız, onun bu kötü huyundan vazgeçmemesi, hatta daha da şımarması pek mümkündür. Fakat, fitne ve fesadı devam ederken onu, tesadüfen düştüğü zor bir durumdan kurtarırsanız, o mutlaka köleniz olacaktır. Zira bu iyiliğinizden sonra kötülüğe devam etmesine imkân yoktur. Fakat şunu da unutmamalıyız ki, en güzel haslet bile bir düşmanı her zaman dost yapmaz. Dünyada öylesine alçak ve şeytan huylu İnsanlar bulunuyor ki, onlara ne kadar iyilik yaparsanız yapınız, onlar kötü huylarından ve şeytanlıklarından vazgeçmezler. Fakat, nasıl ki melekler gibi "mücessem hayır" olan İnsanlar azsa, şeytan gibi "mücessem şer" olanlar da azdır.

24.1.12. Hakk'a Davet Sırasında Sabrın Önemi

Bundan sonra şöyle buyuruldu:

"Bu haslete, ancak sabredenler, hayra ve ruh olgunluğuna sahip olanlar erişirler." (Fussilet; 35)

Yani, bu reçete çok etkileyici ve şifa vericidir, ama bunu kullanmak kolay değildir. Bunu kullanırken geniş bir yüreğe gerek vardır. Bu yolda azim, cesaret, çelik gibi irade gücü ve nefsi sıkı bir kontrole ihtiyaç vardır. Belki de geçici olarak bir insan, kötülüğe iyilikle cevap verebilir. Bu da küçümsenecek bir haslet değildir. Ne var ki, ahlâk, adalet ve insafın bütün sınırlarım aşmaktan çekinmeyen, kuvvet ve iktidar sarhoşluğuyla gözleri dönmüş olanlar arasında yıllarca Batıl'a

karşı Hak için mücadele etmek ve her zaman kötülüğe iyilikle cevap vermek ve bir an bile sabrını yitirmemek kolay bir iş değildir. Bu işi, ancak aklîselimle ve serinkanlılıkla Hakk'ın yüceltilmesi için çalışacağına and içmiş, bütün nefsinin akıl ve şuurunun emrine yermiş, muhaliflerin ve düşmanın bütün kötü niyetleri ve şeytanlıklarına rağmen yolundan zerre kadar ayrılmayacak şekilde iyilik ve hasletin simgesi haline gelmiş olan bir kişi yapabilir.

Yukarıdaki âyetin son bölümünde, ancak "hayra ve ruh olgunluğuna sahip olanlar erişirler" denilmiştir, ki bu bir tabiat kanununun dile getirilmesinden başka bir şey değildir. Bu haslete ancak büyük vasıfları haiz olan bir kişi erişebilir. Bu sıfatları taşıyan bir kişinin dünyada başarılı olmasına hiçbir kuvvet mani olamaz. Hele seviyesiz, âdi, rezil ve küstah insanların, alçaklıklarıyla böyle bir yüce insanı mağlup etmesi ve başarısızlığa uğratması düşünülemez.

24.1.13. Şeytan'ın Kışkırtmalarından Kurtulmak

Bundan sonraki âyette şöyle denilmektedir.

"Eğer şeytandan sana bir vesvese gelirse hemen Allah'a sığın." (Fussilet; 36)

Hak ile Batıl arasındaki savaşta, kötülük ve alçaklığa, iyilik ve hoşgörü ile karşılık verilince Şeytan öfkeden kudurur. O ister ki, hiç olmazsa bir defa, Hak için savaşan ve çırpınanlar, -özellikle liderleri ve önderleri- hataya düşsünler. Böylece, Şeytan'ın eline cahil insanları aldatmak için iyi bir

koz geçmiş olur. Böyle bir durumda şeytan halka, "bakın, Hak yolunda olduklarını iddia edenler de öyle sandığınız gibi temiz ve efendi İnsanlar değildir. Bunların muhaliflerinin alçak ve küstah olduğu söyleniyor. Ancak kendileri de böyle gaf ve hatalar yapabiliyorlar," diyebilir. Alelde İnsanlar durumu genellikle iyi değerlendirecek imknlara sahip olmadıkları için şeytanın bu oyunlarına let olabilirler. Halk, Batıl'dan yana olanların bütün alaklıklarına karşı Hak'tan yana olanların sessiz kaldıklarını, aşırı tepki göstermediklerini gördüğü zaman ikinci tip insanlara sempati duyar. Fakat, şeytan'ın kışkırtması neticesinde Hak'tan yana olanlar da bazı kötü sözler söyler veya, kötü hareketlerde bulunurlarsa, halkın gözünde ikisi de aynı seviyeye inmiş olur, ve aralarında herhangi bir fark gözetilmez. Üstelik, muhalifler kendilerine söylenen kötü bir sözü veya yapılan kötü bir muameleyi bahane ederek onlara bin bir kötülükle cevap verirler. İşte bu sebepten dolaydır ki yukarıdaki yette Hak'tan yana olanlar şeytan'ın fitne ve fesadına karşı uyarılmışlardır. şeytan bir dost ve hayırsever kılığına girip falanca haksızlığa karşı sessiz kalınmamasını isteyebilir. şeytan falanca kötü muamele karşısında susmanın korkaklık olacağını ve sertliğe aynı sertlikle cevap verilmesini öğütlemiş olabilir. Bu gibi durumlarda Hak yolunda olanlar şeytan'ın oyununu bozmaya alışmaladırlar. Muhalifler ile düşmanların kötülükleri üzerine öfke ve hiddet duyulduğu zaman, bundan şeytan'ın parmağı olduğu anlaşılmalıdır. Böyle bir durumda, Hak'tan yana

olanlar kendi kendilerine Şeytan'ın ağına düşmemek konusunda söz vermelidirler. Bu işi başardıktan sonra, "irade gücüm sayesinde hata işlemedim" diye düşünmek te Şeytan'ın başka bir oyununa gelmek demektir. Bunun aksine, Allah'a sığınılmalıdır ve ancak O'ndan yardım talep edilmelidir. Çünkü, ancak Allah'ın inayetiyle bir insan Şeytan'ın şerrinden paçasını kurtarabilir.

Bu durumun en iyi izahını, İmam Ahmed'in "Müsnedinde Hz. Ebû Hureyre tarafından nakledilen hadiste bulmak mümkündür. Hadis şöyledir. "Bir defasında bir şahıs Rasûlullah (a.s.)'ın yanına Hz. Ebû Bekr'e ağza alınmayacak küfürler savurmaya başladı. Hz. Ebû Bekr bu küfürleri sessizce dinliyordu ve Hz. Peygamber (a.s.)'de kendisine bakarak tebessüm ediyordu. Nihayet, Hz. Ebû Bekr'in sabrı taşıtı ve o da sert bir söz söyleyiverdi. Hz. Ebû Bekr'in bu sözü Rasûlullah (a.s.)'ı biraz kızdırdı ve yüzünde kızgınlık ifadesi belirdi; sonra da dışarıya çıktı. Hz. Ebu Bekr de oradan kalktı ve Rasûlullah (a.s.)'ın peşinden yürümeye başladı. Yolda dayanamayarak Rasûlullah (a.s.)'a sordu. 'Yâ Rasûlallah, ne oldu? O adam bana küfürler savururken siz sessizce gülümsüyordunuz. Fakat, ben tek bir kelime söyleyince bana kızdınız?' Rasûlullah (a.s.) buyurdular: 'Ey Ebu Bekr, sen sessizce oturduğun müddetçe bir melek senin yanında bulunuyor ve senin adına o adama cevap veriyordu. Fakat sen ağzını açınca o melek kayboldu ve yerini Şeytan aldı. Tabii ki, benim Şeytanla kalmamı beklemezdin."

24.1.14. Hakka Davet Eden Kişi Herhangi Bir Karşılık Beklemeden M¼cadele Etmelidir

Hakka davet eden kişinin bir meziyeti de herhangi bir karşılık beklemeden çalışmasıdır. Zaten bu husus onun samimi, d¼r¼st ve fedakâr olmasının en b¼y¼k delilidir. Kur'ân-ı Kerîm'de ayrıca Hz. Peygamber (a.s.)'in b¼t¼n çabalarının Allah için ve halkın iyiliği için olduğu da kaydedilmiştir. Nitekim, En'âm s¼resinde şöyle denilmiştir:

"De ki: Tebliğ için sizden ¼cret istemiyorum. Bu Kur'ân, âlemler için ę¼tten başka bir şey değildir." (En'âm; 90)

Yusuf s¼resinde de şöyle buyurulmuştur:

"Sen onlardan risâletin için bir ¼cret de istemiyorsun. O Kur'ân, b¼t¼n âlemlere nasihatten başka bir şey değildir." (Yusuf; 104)

Bu âyetlerde muhatap her ne kadar Hz. Peygamber (a.s.) göz¼k¼yorsa da asıl nasihat ve telkin, kâfir ve m¼řriklere yapılmaktadır. Burada denilmek isteniyor ki, "bakın ey m¼řrikler, k¼f¼r ve dalâletteki ısrarınız ne kadar yersiz ve asılsızdır. Eğer peygamber (a.s.) kendi şahsi menfaati için tebliğ ve telkinine başlamış olsaydı, o zaman belki de haklı olarak, 'biz bu menfaatçi adamın sözlerini ne diye dinleyelim?' diyebilirdiniz. Fakat gr¼yorsunuz ki, bu insan fedakâr ve d¼r¼stt¼r. Herhangi bir karşılık ve menfaat beklemeden sırf Hak ve Allah için çaba harcıyor. O, sadece sizin iyiliğinizi d¼ř¼n¼yor, sizin d¼nyevî ve uhrevî refahınızı göz n¼nde

tutuyor. O halde, niye inatçılık gösteriyor ve vaazlarını dinlemiyorsunuz? Herkesin iyiliğini ve menfaatini düşünen bir kişinin sözlerini niye reddediyorsunuz? Siz O'nu açık bir zihin ve kalple dinleyiniz ve söylediklerini beğeniyorsanız kabul ediniz, ya da reddediniz."

Mü'minûn sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Yoksa, onlardan bir ücret mi istiyorsun? Rabbinin ücreti daha hayırlıdır. O rızık verenlerin en hayırlısıdır." (Ayet; 72)

Yani, hiçbir kimse kalkıp da, Rasûlullah (a.s.)'ın bütün gayret ve mücadelesinin kendisine bir takım menfaatler sağlamak için olduğunu söyleyemezdi. Bu işi yaparken hiçbir şahsî düşüncesi ve çıkarı yoktu. Bilindiği gibi, kendisi daha önce ticaretle meşgul oluyor ve iyi para kazanıyordu. Mekke'liler arasında itibar ve şeref sahibiydi, herkes tarafından seviliyor ve sayılıyordu. Ama birden bire bütün bunları terk edip her türlü eziyete ve sıkıntıya katlanmaya başladı. Adamlar kendisine lâf atıyor, yollarına engel koyuyor ve geçtiği yerlerde O'nu taşıyordu. O kadar ki, canını kurtarması bile zorlaşmıştı. Daha önce karısı ve çocuklarıyla beraber rahat ve sakin bir hayat geçiriyordu. Şimdi dışarıya çıkması bile tehlikeliydi. Sadece çevredekiler değil, bütün dünya karşısında cephe almıştı. Yakınları ve kardeşleri bile kanma susamışlardı. Böyle bir işi, çıkarıcı ve bencil bir kişi yapabilir miydi? Bir çıkarıcı ve bencil kişi herkesi düşman edebilir mi? Kendisine bir takım maddi imkânlar ve

menfaatler sağlamaya çalışan bir kişinin azami gayreti herkesin kalbini kazanmak ve herkesi yanına almak olmaz mı? Öncelikle kendi akrabalarının ve kabile üyelerinin yardımıyla mevki ve makam sahibi olmaya çalışmaz mı? Bunun tam aksine, Hz. Peygamber (a.s.) bütün akraba ve kabile bağlarını koparıyor ve müşrik Arap'lar üzerinde Kureyş'in öteden beri süregelen hâkimiyetine darbe indiriyordu. Sadece bu değil, bağlı bulunduğu Arap milletin desteğini kazanmak için de olağanüstü herhangi bir çaba harcamıyor, üstelik Arap milliyetçiliğine karşı İslâm kardeşliğini yüceltmeye çalışıyordu. Sebe' sûresinde şöyle denilmiştir. "De ki, 'Ben sizden bir ücret istemem. Ücretiniz sizin olsun. Benim mükâfatım Allah'a aittir. O, her şeye şâhiddir.'" (Ayet; 47)

Yukarıdaki âyetin ilk cümlesinin bir anlamı şudur. "Sizin ücretiniz sizin olsun. Ben ücret filan istemem." İkinci anlamı şu olabilir: "Eğer sizden bir ücret istedimse de, bu sizin iyiliğiniz içindir." Ayetin ikinci cümlesinin anlamı da şudur: "Düşmanlar ve hasımlar ne kadar iftirada bulunuyorlarsa bulunsunlar, Allah her şeyi görüyor ve biliyor. Allah'ı kimse aldatamaz veya yanıltamaz. Allah, benim karşılık beklemeden ve herhangi bir çıkar gütmenden çalıştığımı çok iyi biliyor." Sa'd sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"(Habibim) de ki: 'Ben sizden tebliğ ve imârım için bir ücret istemiyorum. Ve ben, size külfet yükleyenlerden de değilim.'" (Ayet; 86)

Yani, "ben, kendime mevki ve makam temin etmek üzere yalan ve asılsız bir iddia ile karşınıza çıkmadım ve sizi bir hiç uğruna yoracak ve uğraştıracak değilim." Bu sözler, Hz. Peygamber (a.s.)'in mübarek ağzıyla kâfirlere sadece bilgi olsun diye söylenen sözler değildir. Çünkü kâfirler, Hz. Peygamber (a.s.)'in yaşantısını ve karakterini çok iyi biliyorlardı. Hz. Peygamber (a.s.) 40 yıl onların arasında yaşamış, onlarla haşır neşir olmuştu. Bu âyette asıl üzerinde durulan şey, Hz. Peygamber (a.s.)'in hâşâ yalancı veya sahte biri olmadığıdır. Hz. Peygamber (a.s.)'in hâşâ bir dolandırıcı ve şarlatan olmadığı herkesçe biliniyordu ve bu itibarla O'nun kendisine mevki ve makam aramak için peygamberlik iddiasında bulunduğu düşünülemezdi. Tûr ve Kalem sûrelerinde şöyle denilmiştir:

"Yahut, onlardan bir ücret mi istiyorsun ki, bu borcu ödemek kendilerine ağır geliyor?" (Tûr; 40, Kalem; 46)

Burada da asıl muhatap, Hz. Peygamber (a.s.) değil, kâfirlerdir. Burada denilmek isteniyor ki, Rasûlullah (a.s.) kendisine herhangi bir maddi kazanç sağlamayı tasarlamış olsaydı, o zaman bu kadar didinmesinin ve çaba harcamasının ücretini kâfirlerden alması en doğal hakkı olacaktı. Fakat Mekke'li kâfirler, Hz. Peygamber (a.s.)'in bu davetinin karşılıksız ve sadece Allah rızası için olduğunu çok iyi biliyorlardı. O'nun tek düşüncesi Mekke'lilerin ve diğer insanların ebedi kurtuluşuydu. Onun için bu âyette Mekke'li kâfirlere, "bu durumda siz neden kayıtsız kalıyor ve menfi

davranıyorsunuz?" diye soru soruluyor. Bu âyette çok ince bir İstihzâ da vardır. Bilindiği üzere, bütün dünyada olduğu gibi Arabistan'da da müşriklerin bazı din adamı ve rahipleri vardır. Bu rahip ve kâhinler alenen din ticareti yapıyorlardı. Bütün mevki, itibar ve kazançları bağlı bulundukları dinî inanç ve kurallar sayesinde idi. Bu âyette bu din adamlarının durumu hatırlatılıyor ve deniliyor ki bir tarafla dinî hizmetleri için kâfirlerden her türlü ücret, adak ve hediye kabul eden bu kâhin ve rahipler, diğer tarafta da kendi işini, gücünü, ticaretini ve diğer dünya zevklerini terk ederek, cahil ve dinsiz kimseleri Allah'a çağırarak, karşılık beklemeyen, fedakâr bir insan vardır. Böyle bir fedakâr ve dürüst insandan bucak bucak kaçmak akılsızlık değilse nedir?

Bu konuda bir âyet daha vardır ki, meseleye bazı yeni boyutlar getiriyor:

"De ki, Ben, risâle timin tebliği için sizden 'qurbâ'da sevgiden başka hiçbir ücret istemiyorum!" (Şûra; 23)

Bu âyette kullanılan Arapça "qurbâ" (akrabalık) kelimesinin manâ ve mefhumu konusunda müfessirler arasında önemli bir ihtilaf ortaya çıkmıştır. Müfessirlerin bir grubu bu kelimeyi akrabalık anlamında alarak bu âyeti şöyle açıklamaya çalışmışlardır: "Ben sizden bu iş için herhangi bir ücret talep etmiyorum, ancak sizden (ey Ehl-i Kureyş) hiç olmazsa benim sizinle olan akrabalığımı unutmamanızı istiyorum. Sizin, aslında benim vaaz ve telkinlerimi dinlemeniz

gerekiyordu. Ama sözlerimi dinlemiyorsanız dinlemeyin. Fakat benim en çok gücüme giden şey bütün Arabistan'da seçe seçe beni düşman olarak seçmenizdir." Hz. Abdullah bin Abbas (r.a.)'nin tefsiri işte budur ve bunu çeşitli kaynaklar göstermek suretiyle İmam Ahmed, Buhârî, Müslim Tirmizî, İbn Cerir, Taberânî, Beyhaki ve İbn Sâ'd v.s. kendi eserlerinde kaydetmişlerdir. Bu tefsir ile Mücâhid, İkrime, Katâde, Süddî, Ebû Mâlik, Abdurrahman bin Zeyd bin Eslem, Dahhâk, Atâ' bin Dinâr ve diğer mümtaz müfessirler ittifak etmişlerdir.

Müfessirlerin ikinci grubu "qurbâ" kelimesinin "yakınlık" anlamında olduğunu kabul etmişlerdir. Bu grup böylece âyetin tefsirini şöyle yapıyor: "Ben sizden bu iş için herhangi bir ücret istemiyorum, fakat şu istisna ile ki, kalbinizde Allah'a yakınlık (sevgi ve bağlılık) uyanabilsin." Yani, "benim ücretim, sizin doğru yola gelmenizden başka bir şey değildir." Bu tefsir Hz. Hasan Basrî'den nakl olunmuştur. Katade de bu hususta bir rivâyeti nakletmiştir. Hatta, Taberânî'de Hz. Abdullah bin Abbas'ın da bu âyeti aynı şekilde tefsir ettiğini belirtilmiştir. Bizzat Kur'ân-ı Kerîm'de başka bir yerde aynı konuya temas edilmiştir.

"De ki: 'Ben, sizden tebliğime karşı bir ücret istemiyorum. Ancak Rabbine doğru yol tutmak isteyen kimseyi istiyorum.'" (Furkan; 57)

Müfessirlerin üçüncü grubu, "qurbâ" kelimesinin "akrabalar" anlamına geldiğini savunmuştur ve âyetin

anlamını şöyle vermiştir: "Ben sizden, bu iş için, akrabalarımı sevmenizin dışında bir ücret istemiyorum." Aynı gruptan bazı kimseler "akrabalar" deyiminin, Benî Abdulmuttalib'in tamamını ve bazıları ise sadece Hz. Ali, Hz. Fatma ve evlâtlarını kapsadığını belirtmişlerdir. Bu tefsir ve yorum Said bin Cübeyr ve Amr bin Şuayb'dan naklolanmıştır. Fakat bazı hadislerde aynı tefsirin Hz. Abdullah bin Abbas ile Hz. Ali bin Hüseyin'e (Zeynül Abidin) ait olduğu ifade edilmiştir. Ne var ki, çeşitli sebeplerden dolayı bu tefsir kabul edilemez. Evvelâ, Mekke'de Şûra sûresinin nâzil olduğu sırada Hz. Ali ile Hz. Fatma henüz evlenmemişlerdi, bu sebeple de evlâtları söz konusu olamaz. Diğer taraftan, Beni Abdulmuttalib'in hepsi, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'dan yana değildi, hatta bazıları kendisine açıkça düşmanlık ediyorlardı. Nitekim Ebû Leheb'in husumeti herkes tarafından bilmiyordu. Buna ilâveten, Hz. Peygamber (a.s.)'in akrabaları sadece Abdulmuttalib sülâlesi değildi. Hz. Peygamber (a.s.), anası, babası ve zevcesi kanalıyla Kureyş kabilesinin hemen hemen bütün aileleriyle akraba oluyordu. Bu ailelerde Hz. Peygamber (a.s.)'in en sadık taraftarı da, en kötü düşmanı da vardı. Bütün bu akraba, dost ve ahabap dururken Rasûlullah (a.s.)'ın yalnızca Benî Abdulmuttalib'i kendi akrabası olarak ilân etmesi düşünülemez. Bir üçüncü en mühim nokta, bir nebînin işgal ettiği yüce peygamberlik makamından Allah rızası için ücreti olarak insanların sadece kendi akrabalarını sevmelerini istemesi kendisine yakıştırılmayacak kadar küçük bir şeydir.

Böylesine hafif bir şeyi, Cenâb-ı Allah'ın kendi peygamberine öğrettiğini ve Hz. Peygamber (a.s.)'in de tepelere çıkarak Mekke'lilere böyle dediğini akliselim sahibi bir kimse düşünemez. Kur'ân-ı Kerîm'de bir değil, iki değil, üç değil, birçok nebinin ard arda gelerek kavimlerine "ben sizden hiçbir ücret talep etmiyorum. Ücretim Allah'ın rızasıdır" dediğini görebiliriz: (Yunus; 72, Hûd; 29-51, Şuarâ; 109-127, 145, 164-180). Yâsin sûresinde hakiki bir nebî için ölçeğin, karşılıksız tebliğ ve telkinde bulunmak olduğu belirtilmiştir. (Ayet; 21). Bizzat Hz. Peygamber (a.s.)'in mübarek ağzıyla Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli vesilelerle, "ben sizden herhangi bir ücret istemiyorum" denmiştir, ki bunları yukarıda aktardık. Hal böyle iken, "ben sizden bir ücret olarak akrabalarımı sevmenizi istiyorum" diye söylemenin bir anlamı var mıdır? Bu tefsir ve yorumun yanlışlığı, âyette muhatapların iman sahipleri değil kâfirler olmasından daha iyi anlaşılıyor. Çünkü, daha önce muhatap hep kâfirler olmuş ve söz konusu âyette de muhatap yine onlardır. Sözün gelişine bakılırsa, Hz. Peygamber (a.s.)'in kâfirlerden herhangi bir ücret talep ettiğine imkân ve ihtimal veremeyiz. Ücret veya karşılık, bir kişinin, kendisine minnettar olan bir kişiden, yaptığı bir iyilik veya işten dolayı aldığı maddî menfaattir. Kâfirler, Hz. Peygamber (a.s.)'in işlerini ve çabalarını takdir ediyorlar mıydı? Tabii ki, hayır. Eğer takdir etmiş olsalardı, bunun imkânı vardı ve Rasûlullah (a.s.) belki de bir ücretten söz edebilirdi. Ama burada durum bambaşka idi. Kâfirler, Hz. Peygamber (a.s.)'in

büyük bir suç işlediğine ve zararlı bir iş yapmakta olduğuna inanıyorlardı ve bu yüzden O'nun canına bile kıymaya hazırdılar.

24.1.15. Davet'in Başlangıcında Ahiret Meselesine Ağırlık Vermek

Mekke'de Rasûlullah (a.s.), insanları Hakk'a davet etmeye başladığı ilk yıllarda üç konuya büyük ağırlık veriyordu. Birincisi Tevhîd, yani Allah'a ortak koşmamak. İkincisi Risâlet, yani Hz. Muhammed (a.s.)'in Allah'ı Rasûlû olması ve üçüncüsü Ahiret, yani bu dünyanın bir gün yok olacağı ve yerine bambaşka bir dünyanın kurulacağı. Ahiret akidesi, insanların ve diğer canlıların ölüp tekrar dirileceği, kıyametin meydana geleceği ve mahşerde her canlının hesap verip kendi ameline göre Cennet'e veya Cehennem'e gideceği gibi çeşitli kuralları da kapsıyordu.

Bu üç akideden birincisi yani Tevhid'den Mekke'liler hoşlanmıyordu. Fakat Allah'ın varlığını tamamıyla inkar ettikleri de söylenemezdi. Mekke'liler en büyük bir Rab, Yaradan ve Râzık'ın bulunduğunu kabul ediyorlardı ve mabud veya ilâh ve ilâhe olarak tanıdıkları diğer tanrı ve tanrıçaların da Allah'ın mahlûkları olduğuna inanıyorlardı. Asıl anlaşmazlık konusu, Allah'ın sıfat, kuvvet ve kudretine bu tanrı ve tanrıçaların ortak olup olmamalarıydı.

Mekke'liler Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğini de kabul etmeye razı değillerdi. Fakat, Rasûlullah (a.s.)'in

aralarında geçirdiği 40 yıl gibi uzun bir müddet içinde temiz karakterine ve ahlâkına gölge düşürecek en küçük bir kötülükte veya kötü davranışta bulunmadığını kabul ediyorlardı. Herkes, Rasûlullah (a.s.)'ın akıl ve mantığına, doğruluk, dürüstlük ve güzel ahlâkına hayrandı. Bu sebeple, kâfirler Hz. Muhammed (a.s.)'in her konuda doğru ve dürüst iken sadece peygamberlik konusunda hâşâ yalan söyleyebileceğini kabul etmede ve bunu başkalarına kabul ettirmede güçlük çekiyorlardı.

Demek ki, Mekke'lilerin ilk iki akide konusunda, Hz. Muhammed (a.s.) ile o kadar büyük ihtilâfları yoktu. Fakat, onları en çok düşündüren ve çileden çıkaran şey Ahiret akîdesiydi. En çok alay konusu yaptıkları akîde buydu. En çok hayret ve şaşkınlık uyandıran mesele buydu. Mekke'liler bu akidenin akıl ve mantıktan uzak olduğunu söylediler ve en çok bu akîdeye karşı çıktılar. Ne var ki, kâfir ve müşrikleri İslamiyet'e çekmek için Ahiret akîdesini kafalarına ve yüreklerine iyice yerleştirmek gerekiyordu. Zira bu akideyi kabul etmeden kimse Hak ile Batıl arasındaki mücadelenin ciddi ve çetin olduğunu anlayamazdı. Ahiret, insanların hayır ve şer ile, ölüm, kalım ve insanî değerlerle ilgili düşüncelerini, kısacası hayata bakış açılarını temelden değiştirecek nitelikte bir akîde idi. Madde ve ruh arasındaki fark işte burada belli oluyordu, bu dünyayı terk edip ahirete hazırlanmak ve İslâm'ın gösterdiği yolu takip etmek işte bu akide sayesinde mümkün oluyordu. Bu sebepten dolayıdır ki, Mekke'de

davetin ilk yıllarında inen âyetlerde Ahiret inancına büyük önem verilmiştir. Tabii, Ahiret ile ilgili deliller verilirken arada sırada Tevhid kavramı da iyice anlatılmış, ayrıca Rasûlullah (a.s.) ile Kur'ân-ı Kerîm'in doğru olduğu ifade edilmiştir.

Yirmi Beşinci Bölüm: İSLÂM'A DAVETİN GERÇEK NİTELİĞİ

Biz artık bahsimizin ikinci safhasına geçebiliriz. Bundan önceki bölümde Hz. Peygamber (a.s.)'e ve Hz. Peygamber (a.s.) vasıtasıyla taraftarlarına, İslâmî davet için ne gibi talimat verildiğini görmüştük. Bu talimat, Hz. Peygamber (a.s.) ve taraftarlarının, Cahiliyye'nin temsilcileri ve koruyucularının şiddetli muhalefetine ahlâk'ın etkin silahlarıyla karşı koymaları, kalpleri, hikmet, yüksek ahlâk, fazilet, haysiyet ve sabırla fethetmeleri, inatçılık, taassup ve zıtlasma gibi engelleri makul ve mantıklı delillerle yıkıp Hakk'a davet yolunu temiz ve emin tutmaları ve insan topluluğundan Hakk'a gerçekten talip olan samimi, fedakâr ve cefakâr kişileri seçmeleri gibi hükümlerden ibaretti.

Bundan sonra biz Hz. Nebî-yi Kerîm'in İslâmî davetinin gerçek niteliğinin ne olduğunu araştıracağız. Bu ilâhî davetin belirgin vasıfları nelerdi? İlk önce Kureyş ve daha sonra bütün Arap'ların bu davete karşı çıkmalarının altında yatan sebepler nelerdi? Ve en nihayet, müslümanların bütün muhalifleri ve düşmanları yenip tarihle eşi görülmemiş bir başarı kazanmalarını mümkün kılan kuvvet ve kudret ne idi? Bütün bu sorulara bu bölümde cevap vermeye çalışacağız.

Bu mevzuyu etraflıca bir şekilde ele alacağımız için bölümümüzü şu yedi başlık altında inceleyeceğiz.

1. Tevhid için Verilen Emir ve Şirk'in Reddi
2. Hz. Muhammed (a.s.)'in Risâletine Davet
3. İlâhi Kelâm Olan Kur'ân'a Davet
4. Âhirete İman Etmeye Davet
5. Ahlâk ve Faziletle İlgili Hükümler
6. Evrensel İslâm Ümmetinin Kuruluşu
7. Peygamber ile Peygamber Olmayan'ın Davet Metodu Arasındaki fark

25.1. TEVHİD İÇİN VERİLEN EMİR VE ŞİRK'İN REDDİ

İslâmî davetin en önemli ve temel maddesi Tevhid'in isbatı ve Şirk'in reddiydi. Gerçi Rasûlullah (a.s.), nübüvvetten önce Tevhid'i kabul ediyor, Şirk'i de reddediyordu ve gerek kendisinden önce yaşamış gerekse çağdaşı olan bazı Arap'lar da tek Allah'a inanıyorlardı. Fakat bu meselenin teorik ve pratik yanları unutulmamalıdır. Şöyle ki, Tevhid'i kabul ve Şirk'i reddeden, ya da bu inancım bazen dile getiren bir kişi ile, Tevhid'i bütün kalbiyle kabul ederek insanları bu inanca davet eden ve Şirk'ten kaçınmaları için çaba harcayan bir kişi arasında çok büyük bir fark vardır. Tevhîd ve Şirk konusunda salt inanç ile pratik çalışmalar arasındaki fark, bu husustaki tebliğin büyüklüğü ve niteliği açısından daha da büyümüş oluyor. Yani, Tevhid'i yaymaya kalkışan bir kişi çok kuvvetli ve

inandırıcı delillerle Şirk'in her yanını çürütür ve gayet özlü bir şekilde sadece Allah'ın tek oluşunu değil, tek oluşunun anlam ve kavramını ve bu inanca duyulan ihtiyaçları kuvvetli bir şekilde anlatmaya çalışırsa, bu gerçekten büyük takdir ve methe lâyük bir çaba ve uğraştır.

İşte Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in peygamberlik makamına getirildikten sonra yaptığı iş buydu. Bu husustaki çalışmaları ilk kez kendisini kâfirlerle karşı karşıya getirdi. Zira, Hz. Peygamber (a.s.)'in Tevhîd ile ilgili davetinin her yanı kâfirlerin akîde ve inançlarıyla ve yüzyıllardan beri yerleşmiş olan kavramlarıyla çatışıyordu.

25.1.1. Tevhid İle İlgili Açık Seçik Talimat

Arabistan'ın müşrik toplumunda asıl mesele Allah'ın varlığının değil, O'nun tek oluşunun kabulüydü. Müşrikler Allah'ın var olduğunu inkâr etmiyorlardı. Müşrikler Allah'ı hem kendilerinin hem de bütün kâinatın yaratıcısı olarak kabul ediyorlardı. O'nun Rab ve İlâh olduğunu da inkâr etmiyorlardı. Ayrıca, O'na ibadet etmekten de kaçınmıyorlardı. Fakat, asıl sapıklıkları O'nun tek veya çok oluşuyla ilgiliydi. Ulûhiyet (ilâhlık) ve rubûbiyet (Rablik)'in sadece Allahu Teâlâ'ya mahsus olmadığını sanıyorlardı. Aksine Allah'a çeşitli ortaklar koşuyorlardı. Bu itibarla, Allah'a ibadet ederken bu ortak ve tanrılara da ibadet etmeyi ihmal etmiyorlardı. Bu husustaki düşünce ve inançları çok katıydı.

"Onu anlamamaları için kalpleri üzerine örtü koyar ve kulaklarına ağırlık veririz." "Kur'ân'da tek olarak Rabbini andığın vakit senden nefretle arkalarına dönüp giderler." (İsrâ; 46)

Yani Hz. Peygamber (a.s.)'in, Allah'ın tek olduğunu ve herkesin Rabbi olduğunu söylemesi onların gücüne gidiyordu. Kendi elleriyle yaptıkları "ilâhlar"dan söz edilmemesi onları kızdırıyordu. Sadece Allah adının hatırlanması onları tatmin etmiyordu. Allah'a ortak koşulmaması hoşlarına gitmiyordu. Gâib'in ilminin Allah'tan geldiğini, bütün kuvvet ve kudretin bütün Selahiyet ve tasarrufun Allah'a ait olduğunu kabul etmeye razı değillerdi. Zira kendi İlâhlarının da faydalı olduğunu düşünüyorlardı. Evlâdlarının olması, hastalıklarının iyileşmesi, ticaretlerinin gelişmesi ve diğer dünyevi refah ve mutluluklarının sağlanması için yalvardıkları tanrı ve tanrıçaların hiçbir şeye yaramadıklarını kabul etmeye hazır değillerdi.

Kur'ân-ı Kerîm'in bir başka yerinde, müşriklerin Tevhid'den kaçışları ve Şirk bataklığına batmaları hakkında şöyle denilmiştir:

"Allah, bir olarak zikredildiğinde âhirete iman etmeyenlerin kalpleri burkulur. Fakat Allah'tan başka ma'budları zikredilirse o zaman yüzleri güler." (Zümer; 46)

Bu, dünyadaki bütün müşrik milletlerin müşterek özelliğidir. Müşrikler ağızlarıyla başka bir şey söylüyor ve

yüreklerinde başka bir inanç taşıyorlar. Ağızlarıyla belki de "biz Allah'a inanıyoruz" diyorlar ama, Allah'ın tek oluşundan söz edilince yüzlerinin rengi hemen değişiveriyor. Allah'ın tek oluşundan söz eden, ilâh, ilâhe ve benzeri şeylere inanmayan şahıslara kin besliyorlar. Ama, ne zaman ki ma'bud ve ma'bûdelerinden bahsediliyor, o zaman yüzleri gülmeye başlıyor. Bu tutum ve davranışları gerçekten neye inanıp inanmadıklarını açıkça ortaya koyuyor:

"Çünkü onlara, 'Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur' denildiğinde, kibirlenip büyüklük tasarlardı. Ve 'Biz, ilâhlarımızı divâne bir şair için hiç bırakır mıyız?' derlerdi." (Sâffât; 35-36)

Onların Rasûlullah (a.s.)'a yaptıkları en büyük itiraz şuydu:

"Bunca ilâhı bir tek ilâh mı yapmak istiyor? Bu cidden çok acayip bir şeydir." (Sâd; 5)

Böyle bir toplumdan ve bu gibi fikir ve akideler taşıyan İnsanlar arasından çıkan Rasûlullah (a.s.), bütün gücüyle ve sürekli olarak Allah'ın ilâh ve Rab olduğunu ve başka hiçbir kimsenin O'nunla ortak olamayacağını dile getirdi.

"Sizin ilâhınız, kendisinden başka ilâh olmayan Allah'tır. O'nun ilmi her şeyi kuşatmıştır." (Tâhâ; 98)

"Doğrusu, Rabbiniz göklerin ve yerin Rabbidir. Onları yaratandır." (Enbiyâ; 56)

"İlâhınız birdir. Göklerin yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir O. Ve doğruların da Rabbidir." (Sâffât; 4-5)

Yani, kâinatın sahibi ve hâkimi (Rab) aynı zamanda insanların tanrısı (ilâh ve mabûdu)dır ve tapılmaya değer ancak O olabilir. İnsanlar dahil bütün kâinatın yaratıcısı, sahibi ve hâkimi başka, ibadete lâyık varlık ise bir başkası olamaz.

"(Habibim) De ki, 'Ben yalnız inzar ediciyim. Bir ve Kahhâr olan Allah'tan başka ilâh yoktur. Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan şeylerin Rabbi, Galib, Kâdir ve çok bağışlayıcı (olan Allah)'dır. De ki, 'Bu '(kıyamet) pek büyük bir haberdur. Siz ondan yüz çevirdiniz.'" (Sâd; 65-68)

"Allah: 'İki İlâh edinmeyin. Muhakkak O, bir tek İlâh'tır. Bunun için yalnız benden korkun' dedi." (Nahl; 51) "Gökte de ilâh O'dur. Yerde de ilâh O'dur. O Hakim ve Alim'dir." (Zuhruf; 84)

"Allah ile beraber başka bir ilâha ibadet etme. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun zatından başka her şey helâk olacaktır. Hüküm yalnız O'nundur. Ve siz, O'na döndürüleceksiniz." (Kasas; 88)

Müşrikler, Hz. Muhammed (a.s.)'e soruyorlardı; "inanmamızı ve tanımamızı istediğin Rabbin hakkında daha ayrıntılı bir açıklama yapar mısın? O neyin nesidir? Nasıldır, ne ile yapılmıştır? O, dünyanın mirasını kimden almıştır ve O bu mirası sonra kime devredecektir?" Bu soruların cevabı

Kur'an-ı Kerim tarafından son derece açık seçik ve etkileyici bir biçimde verilmiştir. Bu cevapla, Tevhîd fikri, Şirk'i silip atmıştır. Tevhîd şu aşağıdaki sûrede yalnızca dört sade cümle ile öylesine güzel ve etkileyici bir biçimde izah edilmiştir ki, bunu dinleyip de etkilenmeyen veya aklında muhafaza edemeyen çok az kişi bulunabilir:

"De ki: 'O Allah birdir. Allah Samedir. O doğurmadı, doğrulmadı da. Hiçbir şey O'na denk olmamıştır.'" (İhlâs; 14)

Bu sûrenin ilk ayetinin açıklaması şöyledir: "Hakkında soru sorduğunuz ve benim tek Rabbim olarak tanıdığım ve sizin de tanımanızı istediğim Allah, yeni, tuhaf ve yapmacık bir Rab değildir. Bu Rab, kendi dilinizde Allah dediğinizden başka birisi değildir. İşte bu Allah'ın evine "Beytullah" diyorsunuz. Ebrehe'nin ordusu Mekke'ye ve Kâ'be'ye saldırdığı zaman, yani bundan sadece 40-42 yıl önce ağlayarak dua ettiğiniz ve yalvardığınız Allah işte buydu. O zaman siz bütün ilâhlarınızı unutmuş ve sadece bu Allah'ın sizi koruması için dua etmiştiniz. Siz kendiniz, gerek sizin, gerekse gök, yer ve bütün kainatın yaratıcı olarak bu Allah'ı tanıyorsunuz."

Bundan sonra, Allah'ın bir olduğu vurgulanmıştır. Dikkat edilirse "bir" kelimesi Arapçada hem "Vâhid" hem de "ahad" ile ifade edilebilir. Fakat burada "ahad" kelimesi kullanılmıştır. Hz. Peygamber (a.s.)'in yaşadığı çağda her Arap bu kelimenin niçin kullanıldığını ve ne anlama geldiğini çok iyi biliyordu, "vâhid" kelimesi, kendine has ne kadar özellikleri

olursa olsun, kendi türünden bir şey veya kişi için kullanılan kelimedir. Meselâ, bir ev, bir kişi, bir aile, bir millet, bir ülke veya bir dünya. Bunlar aynı tür, sınıf veya grubun birer temsilcileridir. Fakat, "ahad" bir şey ve kişinin "bir olduğunu" belirten olağanüstü bir kelimedir. Bir şey veya kişinin bir oluşunu belirtmek amacıyla "vâhid" yerine "ahad" kelimesinin kullanılması İhlâs sûresinin inişine kadar ne görülmüştü ne de duyulmuştu.^{167[1]} Bu sebeple, Allah için "ahad" kelimesinin kullanılması O'nun bir ve eşsiz oluşunun en büyük deliliydi. Allah, tanrıların türünden veya hemcinslerinden biri değildi. Aksine, her bakımdan bir ve tek olup, tanrılığı da tartışılmazdı. Allah, vücûdu ve varlığı bakımından yegâne ve eşsizdi. O, "cüzlerden müteşekkil bir "kûl" değildi. O ne tahlil edilebilir ne de bölünebilirdi. Hiçbir şekli ve görüntüsü yoktu. Organları veya parçaları yoktu. Ne O'ndan bir şey çıkmış ne de O'na bir şey eklenmişti. O'nun ne bir cephesi ne de semti vardı. İçinde herhangi bir evrim veya devrimin meydana gelmesi söz konusu değildi. O, her tür ve çeşit çoğunluğundan uzak ve arınmıştı. Her bakımdan temiz ve duruydu. Kısacası, her bakımdan bir idi. Vücûdu, varlığı, kişiliği, özellikleri, yetkileri ve haklarında kimse O'na ortak olamazdı. Kâinatta var olanlardan hiçbir şey O'na benzemediği gibi O'nunla eşdeğer de değildi.

^{167[1]} Kur'ân-ı Kerim'de Allah için hiçbir yerde "vâhid" kelimesi yalnız olarak kullanılmamıştır. Aksine, buna başka açıklayıcı kelimeler eklenerek Allah'ın her bakımdan bir ve tek olduğu vurgulanmıştır. Meselâ: "ilahen vahiden", "Allah-ul vâhid-ul kâhâr..." Fakat ihlâs sûresinde "ahad" kelimesi özellikle Allah'ın birliğini ifade etmek maksadıyla kullanılmıştır.

Daha sonra, Allah'ın "samed" olduğu anlatıldı. "Samed" kelimesi Arapçada geniş bir şekilde kullanılıyordu ve her Arap bunun anlamını biliyordu. "Samed", hiçbir kimseye muhtaç olmayan ve herkesin ihtiyaçları için başvurduğu kişiye deniliyordu. Ayrıca, herkesten üstün olan kişiye deniliyordu. Herkesin itaat ettiği ve kendisine danışılmadan herhangi bir iş yapılmayan veya karar alınmayan kişi sameddi. Hiçbir zaafi olmayan, ayıpsız ve temiz olan kişiye "samed" adı veriliyordu. Hiçbir âfete uğramayan, istediği kararı alan ve aldığı kararı kimsenin gözden geçirecek yetkiye sahip olmadığı kişi "samed"di. Bir samed, liderlik ve önderlik konusunda mükemmel sıfatlara sahip olacaktı. Ayrıca bu kelime, zayıf, yumuşak, eksik veya boş olmayan sağlam ve somut şey için de kullanılıyordu. İçine herhangi bir şeyin girmediği ve içinden herhangi bir şeyin doğmadığı, daima ayakta ve yükseklerde bulunan bir şeye de "samed" deniliyordu. Fakat dikkat edeceğiniz gibi, Cenâb-ı Allah için sadece "samed" değil "es-Samed" kelimesi kullanıldı. Demek ki, bazı İnsanlar, canlılar ve eşyalar bazı açılardan "samed" olabilirlerdi, ama her açıdan "samed" olan ancak Allah idi.

Daha sonraki ayette ne Allah'ın bir evlâdı olduğu, ne de kendisinin, başkalarının evlâdı olduğu belirtildi. Bu ayet, müşrikler arasında, tanrıların da varlıkların bir türü ve cinsi olduğu ve onların da üreme ve üretme sürecinden geçtikleri yolundaki yaygın inançlarını temelden sildi. Bu inanç ve kavrama ağır bir darbe indirilerek, Tek Allah'ın her zaman var

olduğu ve var olacağı, ne kendisinden önce ne de kendisinden sonra başka bir tanrı olmadığı, O'nun kimseyi doğurmadığı, kendisinin de kimseden doğmadığı kesin bir şekilde açıklandı.

En son, O'nun herhangi bir eşi olmadığı ifade edildi. Bu kelime, benzeri, eşi, eşdeğeri ve eşiti anlamındadır. Dolayısıyla, Allah'ın eşsiz olduğu belirtilerek bütün kâinatta Allah'ın seviyesine yükselebilecek, O'nun gibi ve O'nun özelliklerini taşıyabilecek, O'nun hak ve yetkilerine sahip olacak başka birinin bulunmadığı ifade edildi.

25.1.2. Tevhid Lehine Deliller

Rasûlullah (a.s.) müşrik topluma sadece Tevhid fikrini sunmakla kalmadı, bu fikir ve mefhumun lehine çok kuvvetli ve inkâr edilmez deliller de sundu. Bu delilleri şöyle sıralayabiliriz:

25.1.2.1. Bütün Peygamberler, Kavimlerine Tevhid Fikrini Aşıladılar

Hız. Peygamber (a.s.)'in ileri sürdüğü delillerin en kuvvetlisi, kendisinden önce dünyaya gelen bütün peygamberlerin halka Tevhid'i öğrettiği ve onları Şirk'ten menettiği idi. Nitekim, Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususta peygamberlerin genel tutumuna şöyle değinildi.

"And olsun, biz her ümmete: 'Allah'a ibadet edin ve Tâğûta^{168[2]} tapmaktan sakının' diye bir peygamber göndermişizdir." (Nahl; 36)

"Biz, senden evvel bir peygamber göndermedik ki, ona şöyle vahiy etmiş olmayalım: Benden başka ilâh yoktur. Bana ibadet ediniz." (Enbiya; 25)

"Halbuki, onlar ancak Allah'a, O'nun dininde ihlâs sahipleri ve muvahhitler olarak, ibadet etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri ile emrolunmuşlardı, işte doğru din budur." (Beyyine; 5)

Bundan sonra, bütün peygamberlerin kendi kavimlerine aynı talimatta bulundukları anlatılmış ve tek tek örnekler verilmiştir. (Meselâ, Hz. Nûh, Hz. Hûd, Hz. Sâlih ve Hz. Şuayb (a.s.) hepsi kendi kavimlerine şöyle diyorlardı: "Ey kavmim, Allah'a ibadet edin. Sizin için O'ndan başka ilâh yoktur." (A'râf; 59-65, 73, 85, Hûd; 50, 61, 84, Müminûn; 23, 32). Hz. Yakûb (a.s.) ölmeden önce evlâtlarına, "benden sonra kime ibadet edeceksiniz?" diye sorunca, evlâtları da şu cevabı veriyordu: "Senin Rabbine, babaların İbrahim, İsmail ve İshâk'ın Rabbine, bir ilâh olarak ibadet ederiz. Biz O'na teslim olmuşuz." (Bakara; 133)

^{168[2]} Tefsir ilminin meşhur imâmı, İbn Cerir Taberî burada kullanılan "Tağût" kelimesini izah ederken "Allah'a karşı baş kaldıran, Allah'tan başka kendisine ibadet edilen kişi Tâğuttur. Bu insan, şeytan, put veya başka bir şey olabilir." demiştir. (Câmi-ul Beyân fi Tefsirul Kur'ân, C. III, s. 13).

Hz. Yusuf (a.s.) zindandaki arkadaşlarına şöyle sesleniyor:

"Ey zindan arkadaşlarım, darmadağın ilâhlar mı hayırlıdır, yoksa bir ve kahhar olan Allah mı hayırlıdır? Sizin, Allah'tan başka taptıklarınız, kendinizin ve babalarınızın takmış olduğunuz isimlerden başkası değildir. Allah onlar hakkında bir hüccet indirmemiştir. Hüküm, yalnız Allah'a mahsustur. Size, kendisinden gayrısına ibadet etmemenizi emretmiştir. Doğru olan din budur. Lâkin insanların çoğu bilmez." (Yusuf; 39-40)

Hz. Musa (a.s.)'ya inen ilk vahiy şuydu:

"Ben o Allah'ım ki, benden başka ilâh yoktur. Bana ibadet et. Ve beni anmak için namaz kıl." (Tâhâ; 14)

Daha sonra İsrailoğulları cehalete ve dalâlete düşünce Hz. Musa (a.s.) kendilerine çok kızdı ve yaptıkları putu yakıp yıktı ve şöyle dedi:

"Sizin ilâhınız, kendisinden başka ilâh olmayan Allah'tır. O'nun ilmi her şeyi kuşatmıştır." (Tâhâ; 98)

Hz. İsa (a.s.) ise İsrailoğullarını sürekli olarak uyardı:

"Şüphesiz Allah, benim de sizin de Rabbinizdir. O'na ibadet edin, doğru yol budur." (Zuhruf 64)

"Ey İsrailoğulları, benim de Rabdim sizin de Rabbiniz olan Allah'a ibadet edin. Allah'a şirk koşan kimseye, Allah

cenneti haram kılmıştır. Onun varacağı yer cehennemdir. Zalimlere yardımcı yoktur." (Maide; 72)

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. İbrahim (a.s.) ile ilgili anlatılan kıssa, tevhid konusunda genellikle Arap ve özellikle de Kureyşli müşriklere sunulan en büyük delildi. Zira, sadece Kureyşliler değil, bütün Arap'lar, Hz. İbrahim'i ataları ve dini önderleri olarak kabul ediyorlardı. Kendi dinî inançlarının Hz. İbrahim'e ait olduğunu söylüyorlardı. Hele Kureyşliler bütün itibar ve şereflerini Hz. İbrahim'e ve O'nun inşa ettiği Kâ'be'ye borçluydular. Kur'ân-ı Kerîm'de, Nemrud'un saltanatı (Irak)ndan, Arap'ların ataları ve dinî önderleri Hz. İbrahim'in şirki kabul etmemesi üzerine hicret ettiği ayrıntılı biçimde anlatılmıştır. Hz. İbrahim o zamanki Nemrud saltanatında (Irak'ta) yaygın olan şirk ve putperestliği reddederek sesini "tevhid" için yükseltti. Allah'ın tek olduğunu haykırdı. Putları kınadı ve parçaladı ve bunun cezası olarak ateşle dolu bir çukura atıldı. Fakat Cenâb-ı Allah O'nu bu ateşten kurtardı. Ülkede fîsk-u fücûr had safhaya varınca da Ken'an ülkesine hicret etti ve daha sonra Mekke'ye giderek Allah'ın evi olan Kâ'be'yi inşa etti, ki burada Allah'tan başka biri için ibadet yapılmasın. Hz. İbrahim Allah'ın evini yaptıktan sonra burada ibadetlerini yaptı ve evlâtları ile kavminin kötü yola sapmaması için Allah'a dua etti. Kur'ân-ı Kerîm'de bu olay nerede anlatılmışsa orada çok güçlü etkileyici bir üslûp ve dil kullanılmıştır. Bir de bu ayetleri okurken, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın mübarek tavır ve konuşma tarzını

kafalarımızda canlandırmalıyız. Bu güzel ibarelerin Hz. Peygamber (a.s.)'in çekici anlatımıyla birleşerek müşrikleri ve özellikle Kureyşlileri nasıl etkilediğini tahmin edebiliriz. Biz burada bunun bazı örneklerini vermeye çalışacağız:

"İbrahim, babası Âzer'e, 'putları tanrı mı ediniyorsun? Ben, seni ve kavmimi apaçık bir sapıklıkta görüyorum' demişti... İbrahim, 'ey kavmim, ben sizin şirk koştüğünüz şeylerden uzağım. Ben yüzümü gökleri ve yeri yaratana, hakka yakın ve batıldan uzak olarak yönelttim. Ve ben, müşriklerden değilim' dedi. Kavmi O'na hüccet getirmeye kalktı (mücadeleye girişti), İbrahim; 'Benimle, Allah hakkında mücadele mi ediyorsunuz? Halbuki O, Beni doğru yola iletmiştir. O'na eş tanıdığımız şeylerden korkmam. Rabbimin istediği şeyden başkası olmaz. Rabbim her şeyi ilmi ile ihata etmiştir. Bunu düşünüp öğüt almaz mısınız? Sizin şirk koştüğünüz şeylerden nasıl korkarız? Halbuki siz elinizde delil ve burhan olmadığı halde Allah'a şirk koşmaktan korkmuyorsunuz. İki zümreden, emin olmağa daha haklı olan hangimizdir? Eğer biliyorsanız söyleyiniz.'" (En'am; 74,78-81)

"Kitap'ta İbrahim'i de zikret. O sıdkı bütün bir peygamberdir. Bir vakit babasına: 'Ey babam, niçin işitmez, görmez ve senden bir belâyı uzaklaştırmaya gücü yetmez şeylere tapıyorsun? Ey babam, bana sana gelmeyen bir ilim gelmiştir. O halde, bana uy ki, seni doğru yola hidâyet edeyim. Ey babam, şeytana tapma, çünkü şeytan Rahman'a âsi olmuştur. Ey babam, korkarım ki, Rahman tarafından sana

bir azab gelir de, şeytana dost olmuş olursun dediğinde, babası: 'Ey İbrahim, sen benim ilâhlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Eğer, bundan vaz geçmezsen seni taş a tutarım. Uzun bir müddet yanımdan defolup git,' dedi. İbrahim, 'Allah'ın selâmeti senin üzerine olsun. Senin için Rabbimden mağfiret dileyeceğim. Çünkü, O bana duamın kabulünü va'detmiştir,' sizden ve Allah'tan başka taptıklarınızdan ayrılıyorum. Ve Rabbime dua ediyorum. Umulur ki, O'na dua sayesinde bedbaht olmam,' dedi." (Meryem; 42-48)

"İbrahim'in babası için istiğfarı, O'na va'd eylediği bir va'ddan dolayı idi. Babasının, Allah'ın düşmanı olduğu, kendisine besbelli olunca ondan uzaklaştı." (Tevbe; 114)

"And olsun biz, daha evvel İbrahim'e rüşdünü verdik. Ve biz O'nu bilenlerdendik. O zaman babasına ve kavmine, 'Sizin tapmakta olduğunuz bu heykeller nedir?' dedi. Bunun üzerine onlar, 'babalarımızı bunlara ibadet eder bulduk?' dediler. İbrahim, 'Yemin olsun, siz ve babalarınız açık bir sapıklık içindesiniz' dedi. Onlar: 'Sen bize, doğruyu mu söylüyorsun? Yoksa lâtife mi ediyorsun?' dediler. İbrahim, 'Doğrusu, Rabbiniz göklerin ve yerin Rabbidir, onları yaratandır. Ben size karşı buna şâhidim. Allah'a yemin ederim ki, siz arkanızı dönüp gittikten sonra putlarınızı parçalayacağım' dedi. Nihayet o putları paramparça etti, kendisine müracaat ederler diye yalnız büyüklerini bıraktı. Onlar, 'Bunu ilâhlarımıza kim yaptı? Muhakkak o zalimlerden biridir' dediler. Bazıları, 'İbrahim denilen bir gencin bunları kötilediğini işittik' dediler.

Öyleyse O'nu herkesin önüne getirin ki, belki (yaptığı işe) şâhidlik ederler. Ey İbrahim, ilâhlarımıza bu işi sen mi yaptın?' dediler. İbrahim, 'Belki bunu büyükleri yapmıştır. Eğer konuşurlarsa onlara sorun' dedi. Bunun üzerine vicdanlarına dönüp kendi kendilerine, 'şüphesiz zalimler sizsiniz' dediler. Sonra yine (eski) kafalarına döndüler. 'Andolsun ki bunların söz söylemeyeceğini sen de bilirsin dediler. İbrahim, 'O halde, Allah'tan başka size bir fayda ve zararı olmayan şeylere ibadet mi edeceksiniz? Size ve Allah'tan başka ibadet ettiğiniz şeylere yuh olsun. Aklınız yok mu?' dedi. Onlar, 'Eğer bir iş yapacaksanız O'nu (İbrahim) ateşte yakın. Ve tanrılarınıza yardım edin dediler. Biz de: 'Ey ateş, İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol' dedik. Onlar İbrahim'e tuzak kurmak istediler. Fakat biz onları daha fazla zarara uğrayanlardan kıldık." (Enbiya; 51-70)

"Onlara İbrahim'in haberini de oku. Hani o, babasına ve kavmine, 'Neye tapıyorsunuz?' dediğinde. Onlar da, 'putlara tapıyoruz, onlara devamlı ibadet ediyoruz' dediler. İbrahim, 'çağırdığınız zaman onlar sizi işitiyorlar mı? Size bir fayda veya zararları oluyor mu' dedi. Onlar, 'Hayır, biz babalarımızı böyle yapar bulduk' dediler. İbrahim, 'Şimdi taptıklarınızı gördünüz mü? Siz ve sizden evvelki babalarınızın (taptıklarını)... Muhakkak onlar benim düşmanlarımdır. Ancak âlemlerin Rabbi müstesna. O böyle değil. O beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir. Beni yediren ve içiren O'dur. Hastalandığımda bana şifa veren O'dur. Beni öldürüp tekrar

diriltecek O'dur. Ceza günü günahlarımı mağfiret etmesini umduğum da O'dur." (Şuara; 69-82)

"İbrahim'i de hatırla. Hani bir zaman O kavmine, 'Allah'a ibadet edin; ve O'ndan korkun. Bu, sizin için daha hayırlıdır, eğer bilerseniz' demişti. 'Siz Allah'ı bırakıp putlara tapıyor ve yalan uyduruyorsunuz. Allah'tan başka taptıklarınız size rızık vermeye kadir değildir. Öyleyse, rızık Allah'tan isteyiniz. O'na ibadet edin ve şükreleyin. Hep O'na döndürüleceksiniz." (Ankebut; 16-17)

"Kavminin cevabı şu olmuştur: 'O'nu öldürün veyahut yakın' Allah da, O'nu ateşten korudu. İman eden kavim için elbette bunda ayetler ve ibretler vardır. (İbrahim kavmine) 'Allah'tan başka olarak taptığınız putlar, dünya hayatında aranıza dostluk ve sevgi vesilesidir. Fakat sonra kıyamet gününde, kiminiz kiminize küfredecek, bazınız da bazınızı lanetleyecektir. Gideceğiniz yer cehennemdir. Ve sizin için bir yardımcı da yoktur. Bunun üzerine O'na Lût iman etti. İbrahim dedi ki, 'Ben Rabbimin emrettiği yere hicret edeceğim. O Azizdir, Hakîmdir.'" (Ankebût; 24-26)

"İbrahim de, O'nun tabi'lerindendi. Çünkü o (İbrahim) Rabbine temiz bir kalb ile gelmişti. O zaman babasına ve kavmine, 'Siz neye tapıyorsunuz?' demişti. Allah'tan başka yalandan ilâh mı istiyorsunuz? Alemlerin Rabbi hakkında zannınız nedir?' Derken yıldızlara bir kerre baktı. Ve 'ben hastayım' dedi. O vakit kavmi ondan dönüp uzaklaştılar.

Bunun üzerine o da gizlice onların ilâhlarına gidip 'niçin yemek yemiyorsunuz?' 'Size ne oldu ki konuşmuyorsunuz?' dedi. Sağ eliyle onlara vurmaya başladı. Bunun üzerine kavmi koşarak geldi. Ve onu tuttular. (İbrahim), Kendinizin yonttuğu şeylere mi tapıyorsunuz? Halbuki sizi de, yaptığınız şeyleri de Allah yaratmıştır' dedi. (Kavmi), 'onun için bina yapın ve onu ateşe atın dediler. Ona bir tuzak kurmak istediler. Biz, onları zelil ve alçak kıldık. (İbrahim), 'Ben Rabbime (O'nun emrettiği yere) gidiyorum. O bana yol gösterir' dedi-" (Sâffât; 83-99)

Hız. İbrahim, ülkenin hükümdarının önüne çıkarıldı, zira o hükümdar aynı zamanda kendisinin tanrı olduğunu da iddia ediyordu. Halbuki, Hız. İbrahim, tek Allah'ın dışında kimseyi tanrı olarak kabul etmeye niyetli değildi. Hız. İbrahim ile tanrılık iddiasında olan hükümdar (Nemrud) arasında geçen konuşma Kur'ân-ı Kerim'de şöyle naklolunmuştur:

"İbrahim, 'Rabbim diriltir ve öldürür' dediğinde, o, 'Ben de diriltir ve öldürürüm' dedi. İbrahim, 'Allah güneşi doğudan doğurur, sen onu batıdan doğdur' dedi. Ve kâfir şaşırıp kaldı. Allah zalim olan kavmi hidayet etmez." (Bakara; 258)

Böylece, Şirk'e muhalefet Tevhid'e davet yüzünden Hız. İbrahim (a.s.)'in kendi ülkesinde yaşaması ve nefes alması bile zorlaşınca, O ve kendisine iman eden bir avuç kişi ülkeyi, milleti ve her şeylerini terk etmeye karar verdiler. Hız. İbrahim, babasını bile geride bırakarak Kenan ülkesine hareket etti. O sırada kendisi ve yanındakiler, sapık kavmi şöyle ikaz ettiler:

"Biz sizden ve Allah'tan başka yaptığınız şeylerden uzağız. Sizi inkâr ettik. Siz, Allah'a bir olarak iman edinceye kadar daima bizimle sizin aranızda düşmanlık ve buğz belirmiştir." (Mümteherine; 4)

Bununla beraber, Hz. İbrahim'in, Mekke'ye gelip Allah'ın gösterdiği yerde Kâ'be'yi, bir puthane veya müşriklerin ziyaret ve ibadet yeri olarak değil Allah'a ibadet etme ve Allah için kurban kesme yeri olarak inşa ettiği anlatıldı.

"İbrahim'e Beyt'in yerini gösterdiğimizde, 'Bana hiçbir şeyi eş tutma. Beytimi tavaf edenler, orada namaz kılanlar, rükû ve secde edenler için iyice temizle. İnsanlara haccı ilân et. Sana yürüyerek, zayıf develere binerek ve uzak olan her yoldan gelsinler. Tâ ki, kendilerine ait menfaatlara şâhid olsunlar ve Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlar üzerine malûm olan günlerde Allah'ın ismini zikretsinsinler.'" (Hacc; 26-28)

Ayrıca, Hz. İbrahim'in gerek kendi evlâtları gerekse Mekke'nin halkı için ettiği duanın ne olduğu da hatırlatıldı.

"Şunu hatırla ki, İbrahim, 'ya Rabbi, bu beldeyi emin kıl. Beni ve evlâtlarımı putlara tapmaktan uzak tut. Ey Rabbim, o putlar, insanlardan bir çoğunu yoldan çıkardılar. Aralık bundan sonra kim bana tabî olursa o bendendir. Ve bana âsi olan senin kudretin altındadır. Sen Gafursun, Rahîmsin.'" (İbrahim; 35-36)

Hız. İbrahim (a.s.)'in bu kıssası ve tevhid hakkında verilen bu misaller, gerek Kureyşli gerekse Arap müşrikleri dehşete düşürecek ve ağızlarını kapatacak mahiyette idi. Bu misalleri görüp çaresizlik içinde çırpınabilirlerdi, ama ortada bulunan gerçekleri inkâr edemezlerdi. Onlar, Hız. İbrahim (a.s.)'in müşrik veya putperest olmadığını zaten biliyorlardı. Kâ'be'yi sadece Allah'a ibadet edilsin diye inşa ettiğini de çok iyi biliyorlardı. Arabistan'da şirk ve putperestlik, Hız. İbrahim (a.s.)'den çok sonra başladı. Arap'ların tarihlerinde ve geleneklerinde hangi putun nereden, ne zaman ve kimin tarafından getirilip Kâ'be'ye konulduğuna dair kayıtlar vardı. Bu sebeple, Kur'ân-ı Kerîm, Araplara açık açık ve bütün gücüyle seslendi: "Hakka yönelmiş ve batıldan uzak olan İbrahim dinine uyunuz, İbrahim müşriklerden değildi." (Âl-i İmran; 95) "insanlardan İbrahim'e en yakın olanlar, O'na tabi olanlarla şu peygamber ve müminlerdir. Allah mü'minlerin velisidir." (Âl-i İmran; 68)

25.1.2.2. Müşriklerin Vicdanının Sesi

Tevhid lehine verilen ikinci büyük delil, müşriklerin halet-i ruhiyesiyle ilgilidir. Müşrikler büyük bir âfet, felâket veya ölüm ile karşı karşıya gelince kendi elleriyle yaptıkları tanrıları unuttur ve sadece Allah'a yalvarır ve O'ndan yardım isterlerdi. Kur'ân-ı Kerîm'de bu durum çok güzel ve etkileyici bir şekilde anlatılmıştır. Müşriklerin bu gibi durumlarda akıl, mantık ve vicdanlarının sesini duydukları ve Hakk'ı Bâtıl'dan

ayırdıkları, ancak güçlükler ve âfetler geçince tekrar gaflet uykusuna daldıkları açıklanmıştır.

"De ki: 'Gördünüz mü? Eğer size Allah'ın azabı gelse veya kıyamet kopsa, Allah'tan başkasını mı çağırırsınız? Eğer sadık iseniz söyleyiniz. Hayır, o zaman Allah'a dua eder (O'nu çağırır) ve O'na ortak getirdiğinizi unutursunuz. Ve Allah isterse duanızın sebebi olan azaptan sizi kurtarır.'" (En'âm; 40-41)

Ebû Cehl'in oğlu İkrime (r.a.) işte bu misâli gördükten sonra İslâmiyet'i kabul etmişti. Mekke, İslam ordusu tarafından fethedildikten sonra İkrime Cidde'ye kaçtı ve bir tekneye binerek Habeşistan'a yol almaya çalıştı. Yolda büyük bir fırtınaya yakalandı ve neredeyse teknesi batacaktı. İkrime ilk önce tanıdığı ve taptığı tanrı ve tanrıçaları yardımına çağırdı, ama fırtınanın şiddeti arttıkça herkes teknenin batacağına inandı ve Allah'a yalvarmaya başladı. İşte o an İkrime'nin de gözleri açıldı ve içinden bir ses, Hz. Muhammed (a.s.)'in geçen 20 yıldan beri aynı Tanrı veya Allah'ı kendilerine tanıtmaya çalıştığını hatırladı. İkrime, gerçek Rab'lerinin, zor anlarında yalvardıkları ve canlarını kurtaran Allah'tan başka birisi olmadığına kanaat getirdi ve Rasûlullah (a.s.)'a karşı boşuna cephe aldıklarını düşündü. İkrime'nin hayatında bu bir dönüm noktası ve karar anı oldu. İkrime, tam o sırada, fırtınadan kurtulup memleketine dönebilmesi halinde doğru Hz. Peygamber (a.s.)'e gidip kelimeyi şahadet getireceğine kendi kendine söz verdi. Hz. İkrime, fırtınanın dinmesi ve

canının kurtulmasından sonra Allah'a verdiği sözü tuttu ve Hz. Peygamber (a.s.)'e gelip müslüman oldu. Daha sonra bütün ömrünü cihât ederek geçirdi.

Kur'ân-ı Kerîm'de buna benzer birçok deliller verilmiştir. Bunlardan bazılarını biz buraya aktarıyoruz:

"Sizi karada ve denizde gezdiren O'dur. Hatta gemiye binip güzel bir hava ile gittikleri zaman ferahlanırlar, şiddetli rüzgâr gelip her taraftan dalgalar üstlerine hücum eylediğinde boğulacaklarını zannederler. Ve Kemal-i ihlâs ile: "Eğer bizi bundan kurtarırsan sana şükür edenlerden oluruz." diye dua ederler. Vakta ki, Allah onları kurtarır, derhal yeryüzünde haksız yere azgınlık yaparlar." (Yunus; 22-23)

"Onun fazl ve kereminden nasib arayasınız diye, denizde sizin için gemileri yüzdüren Rabbinizdir. O, size çok merhametlidir. Size, denizde bir sıkıntı dokunursa O'ndan (Allah'tan) başka taptığınızı unutursunuz. Fakat, O sizi ondan kurtarıp karaya çıkarınca, yine yüz çevirirsiniz. İnsan çok nankördür." (İsra; 66-67)

"İnsanlara bir zarar dokunursa Rabblerine iltica edip O'na dua ederler. Sonra onlara (Allah) kendi tarafından bir rahmet tattırdığı zaman da, onlardan bir kısmı Rabblerine şirk koşarlar. Kendilerine verdiğimiz nimetleri inkâr ederler." (Rum; 33-34)

"İnsana bir zarar dokunduğu zaman, Rabbine rücû ve teveccüh ile yalvarır. Sonra ona katından bir nimet verdiği

zaman, önceden O'na yalvardığını unuttur. Ve (insanları) onun yolundan saptırmak için Allah'a eşler kılmaya başlar. (Habibim) de ki, 'Sen küfrünle bir müddet zevklenedur. Muhakkak sen, Cehennem ehline girersin.'" (Zümer; 8)

Yani, böyle bir insan sadece kendisinin doğru yoldan sapmasıyla yetinmez, diğer bazı kimseleri de doğru yoldan saptırır. Böyle bir kişi, kendilerine gelen âfet ve felâketin, falanca tanrı, tanrıça ve evliya sayesinde önlendiğini iddia eder. Bu iddiayı duyan bazı diğer saf ve kayıtsız kişiler de onun gibi düşünmeye başlarlar.

Bu, müşriklerin en zayıf yanıydı ve Kur'ân-ı Kerîm işte buradan onlara en ağır darbesini vurarak Tevhîd duygularını kamçılamak istiyordu. Arabistan çeşitli afet ve felâketlere sahne oluyordu. Ülkede can ve mal güvenliği kalmamıştı. Her tarafta hastalık açlık ve kıtlıklar vardı. İlaç ve tedavi imkânları yoktu. Çöldeki korkunç fırtına ve şiddetli rüzgâr insanların ödünü koparıyordu. Bu gibi zor ve çetin şartlarda hemen hemen her Arap ve Bedevî hayatında en az bir defa ölüm korkusuna kapılıp tek Allah'a yalvarırdı. Bu gibi zor ânlarda bütün put ve tanrıları unuttur ve sadece Allah'ın kendisini koruyacağını anlardı. Özellikle, deniz yolculuğu sırasında bu gibi anlar sık sık gelirdi. Ayrıca, Habeşli komutan Ebrehe'nin Mekke'ye ve Kâ'be'ye saldırısı sırasında da bütün Arap'lar putlarından umutlarını kesip tek Allah'a yalvarmaya başlamışlardı. Kur'ân-ı Kerîm nâzil olmaya başladığı zaman bu tarihî vak'ayı yaşamış olan pek çok Arap hayatta idi.

Nitekim, İsrâfil sûresinde, bu vak'aya dikkatleri çekilerek, o zaman kendilerini Ebrehe'nin 60 bin askerine karşı koruyanın tek ve hakikî Rabbleri olduğu hatırlatıldı. Aynı şekilde, Kureyş sûresinde, Kureyşlilerin, Kâ'be'ye sığınıp azabından kurtuldukları Kâdir-i Mutlak'a, Rahman ve Rahîm olan Allah'a kulluk etmeleri istendi.

25.1.2.3. Kâinat Nizamıyla İlgili Delil

Yukarıdaki iki delilin yanı sıra, ayakta duran, düzenli bir şekilde işleyen ve kendi başına bir Mu'cize olan kâinat da bir delil olarak müşriklere sunulmuştur. Kur'ân-ı Kerîm'de bütün varlıklar âlemi ve kâinat nizamını yürütenin Allah olduğu defalarca vurgulanmıştır. Bu konuyla ilgili bazı ayetleri buraya aktarıyoruz:

"Ey İnsanlar, sizi ve sizden evvelkileri yaralan Rabbinize ibadet ediniz. Tâ ki, takva sahibi olasınız. Size yeryüzünü döşek, göğü de tavan yapan ve gökten su indirip onunla size rızık olarak meyveler çıkaran O'dur. O halde kendiniz bilip dururken Allah Teâlâ'ya eşler koşmayınız. Eğer kulumuza indirdiğimiz şeyden şüphe ediyorsanız, onun benzeri bir süre gelirin ve Allah'tan başka yardımcılarınızı da çağırın. Eğer sözünüzde sadık iseniz bunu yapın." (Bakara; 21-22)

"Sizi topraktan yaratması, sonra yeryüzüne dağılan beşer olmanız, O'nun kudretine dalâlet eden ayetlerdendir. Sizin için kendileri ile ülfet ve ünsiyet peyda edesiniz diye nefislerinizden zevceler yaratması ve aranızda bir sevgi ile rahmet icat etmesi

de, O'nun kudretine delâlet eden ayetlerindendir. Şüphesiz ki, bunlarda, bilenler için ibretler vardır. Gece ve gündüz uyumanız ve O'nun fazlından nasib aramanız da yine O'nun alâmetlerindendir. Şüphesiz bunda hakikati işiten kavim için ibretler vardır. Size, şimşegi hem korku vermek hem de arzu vermek için göstermesi, gökten su indirip onunla ölmüş olan arzı canlandırması yine O'nun alâmetlerindendir. Gerçekten bunda da aklını kullanan kavim için ibretler vardır. Göğün ve yerin O'nun emri ile kaim olması da yine O'nun alâmetlerindendir. Sonra sizi bir defa çağırdığı zaman derhal kabirlerden çıkarsınız. Göklerde, ve yerde olanların tamamı O'nundur. Hepsi O'na boyun eğicidirler. Mahlûkatı ibtidâ yaratıp sonra onu iade edecek olan O'dur. Bu, O'na güç Değildir. (Daha kolaydır). Göklerde ve yerde en yüce sıfat O'nundur. O, Azizdir. Hâkimdir. (A'raf; 54)

"Rabbınız o Allah'tır ki, altı günde gökleri ve yeri yarattı. Sonra arş üzerinde hükümrân oldu. Gece ile gündüzü örter. Ve gece gündüzü takip eder. Güneş, ay ve yıldızlar (O'nun) emrine müsahhardırlar. Haberin olsun ki, yaratmak da emir de O'na mahsustur. Alemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı ne yücedir." (A'raf; 54)

"Yerin bitirdiği şeylerden ve (insanların) kendi nefislerinden ve daha bilmedikleri şeylerden çiftleri yaratan Allah, münezzehtir. Onlara, kudretimize delâlet eden bir ayet de gecedir. Biz ondan gündüzü soyduğumuzda, onlar karanlıkla kalırlar. Güneş kendi karargâhında yürür. Bu,

gâlib, kâdir ve âlim olan Allah'ın takdiridir. Aya da, menziller takdir ettik. Nihayet, o bunlardan geçerek kuru hurma dalı gibi olur. Güneş aya yetişmez. Gece de gündüzü geçmez. Hepsi birer felekte yüzerler. Onlara kudretimize delâlet eden bir ayet de kendi evlâtlarını dolu gemilerde taşımamızdır. Ve onlar için, bunun gibi binecekleri nice şeyleri yaratmamızdır. Eğer istemiş olsak onları suda boğardık. Onların imdadına gelecek de yoktur. Onlar kurtulamazlar da. Ancak tarafımızdan rahmet olmak ve ecellerine kadar yaşamak için (onları garketmedik)." (Yâsin; 36-44)

"Bir şeyin olmasını dilediği zaman O'nun emri ona "ol" demektir. O da olurur. O halde her şeyin mülk ve tasarrufu elinde olan Allah'ın şanı ne yücedir. Siz, ancak O'na döndürüleceksiniz." (Yâsin; 82-83)

"De ki, 'Allah'tan başka Rabb mi ararım? Halbuki, O her şeyin Rabbidir.'" (En'âm; 164)

"Yeryüzünde yürüyen hiçbir canlı yoktur ki, onun rızkı Allah'ın üzerine olmasın. Onların durdukları ve gidecekleri yeri de bilir. Hepsi Kitab-ı Mü'bin'de yazılıdır." (Hûd; 6)

"Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra Arş üzerine istivâ buyuran (istilâ eden) dir. Yere gireni ve ondan çıkanı; gökten ineni ve ona yükseleni bilir. Her nerde olursanız olun. O, sizinle beraberdir. Allah, işlediğiniz şeyleri görücüdür. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Ve bütün işler âncak

Allah'a döndürölür. O, geceyi gündüze sokar, gündüzü de geceye katar. O kalplerde olanı bilir." (Hadîd; 4-6)

"Gökten yere kadar bütün dünya işlerini O tedbir eder. Sonra yerden kulların işleri sizin saydıklarınızdan bin sene kadar olan bir günde yine O'na yükseltilir. Bu işlerin tedbiri kudreti, O'nun gaybı, hazırı bilir, Gâlib, Kâdir ve Rahîm olmasındandır. O Allah ki, her şeyi güzel surette yarattı. Ve insanı yaratmaya da balçıktan başladı. Sonra onun zürriyetini hakîr bir sudan hasıl olan bir nutfeden (meniden) yarattı." (Secde; 5-8)

"Taneyi ve çekirdeği yaratan Allah'tır. Ölüden diriye ve diriden ölüyü çıkaran O'dur. İşte Rabbiniz Allah böyledir. O'na nasıl iftira edersiniz? Sabahı yarıp çıkaran, şafağı açan O'dur. Geceyi zaman zaman sükûn ve güneş ile ayı vakitlerin ölçü vasıtası kılan O'dur. Bu, Galip ve Bilici'nin takdiridir. Kara ve denizin karanlıkları içinde yollarınızı bulasınız diye sizin için yıldızları yarattı. Bilen kavim için ayetleri tafsil ettik. Sizi, bir tek candan yaratan ve sizin için dünyayı karar mahalli (bir karar yeri ve kabirde konulacak yer) yapan O'dur. Biz, ayetlerimizi iyi ve ince anlayan zümrelere açıkça bildirdik." (En'âm; 95-98)

"(Ey Rasûlüm) De ki; 'Eğer Allah, size bir zarar murad etse veyahut size bir fayda dilese, artık O'nun dilemesinden sizi kim koruyabilir?' (Fetih; 11)

"Eğer, Allah sana bir zarar isabet ettirirse onu O'ndan başka giderici yoktur. Eğer sana bir hayır da dilerse, O'nun fazlını geri çeviren bulunmaz." (Yunus; 107)

"Allah'ın insanlara açacağı rahmeti engelleyip tutacak; ve engelleyip tuttuğu şeyi de O'ndan (Allah'tan) başka salıverecek yoktur... Sizi gökten ve yerden rızıklandıran Allah'tan başka bir yaratıcı var mıdır? Ondan başka bir ilâh yoktur. O halde, nasıl döndürölüyorsunuz?" (Fatır; 2-3)

"Allah hükmedince O'nun hükmünü tehir edecek yoktur." (Ra'd; 41)

"Eğer göklerde ve yerde Allah'tan başka ilâhlar olsaydı ikisi de fesada uğrarlardı. Arşın Rabbi olan Allah, onların isnadlarından münezzehtir ve yücedir. Allah yaptığından mesul olmaz, fakat onlar (kullar) sorumlu olurlar. Yoksa Allah'tan başka ilâh mı edindiler? (Onlara) De ki; 'Delilinizi getirin.'" (Enbiyâ; 22-24)

"Allah evlâd edinmemiştir. O'nunla birlikte başka bir ilâh da yoktur. Eğer başka bir ilâh olsaydı, her biri kendi yarattığını götürür. Ve birbiri üzerine galebe ederlerdi. Allah onların vasıflarından münezzehtir." (Müminûn; 91)

"De ki: 'Eğer müşriklerin dedikleri gibi. O'nunla beraber başka ilâhlar olsaydı, onlar Arş'ın sahibine galebe çaresini ararlardı. Allah, onların dediklerinden münezzehtir.'" (İsrâ; 42-43)

Bu ayetlerde, tevhid lehine çok kuvvetli ve inandırıcı deliller verilmiştir. Çok az akıl ve mantığa sahip olan bir kişi bile gök ile yer arasında bulunan muhteşem ve göz kamaştırıcı kâinatın, olağanüstü, insanüstü ve doğaüstü bir varlık olmaksızın yürüyemeyeceğini pekalâ anlayabilir. Bu kâinat nizamının Allah tarafından hazırlandığının ve yine kendisi tarafından yürütüldüğünün farkına varabilir. Bu kâinat nizamındaki hikmet, marifet, bilgi, kudret, rahmet, rubûbiyyet, kanun, düzen, âhenk ve bunun içinde bulunan sayısız eşya, mahlûk ve varlıkların hepsi, Allah'ın var olduğunu ve her şeye hâkim olduğunu göstermektedir. Bütün bunlar, insanüstü veya doğaüstü bir varlık olmaksızın gerçekleşemeyeceklerini haykırarak bize bildiriyor. Bu kâinat nizamında birden fazla Tanrı'nın varoluşuna imkân yoktur. Bu hususta kimse Allah'ın ortağı ve eşi olamaz. Çünkü, böyle bir şey olsaydı, bu kâinat nizamı böylesine muntazam, böylesine âhenk içinde işleyemezdi. Yaradan, Rızık Veren, Zarar ve Kâr Veren ve diğer her konuda Söz Sahibi, Allah olduktan sonra başkalarının ma'bud olmaya veya tapılmaya lâyık olduğu söylenebilir mi? O'nun kulları ve mahlûklarına başka kimse hâkim olabilir mi? İnsan eğer birine hizmet ediyor veya kölelik ve kulluk yapıyorsa O'nun bir takım yetkilere sahip olması, bazı fayda ve zararlar vermeye kâbil olması gerekiyor. Fakat O'nun hiçbir yetkiye, kudrete ve kuvvete sahip olmadığını öğrendikten sonra da O'nu ma'bud olarak tanıması ve O'na tapması gayet tabii ki büyük bir budalalıktır.

25.1.2.4. Şirk'in Reddine Dair Deliller

Kur'an-ı Kerîm'de Tevhid'in lehine ne kadar kuvvetli deliller verilmişse, şirkin reddi için de aynı şekilde kuvvetli ve isabetli deliller verilmiştir. Bunların bazısını buraya aktarıyoruz.

"Haberiniz olsun ki, göklerde ve yerde olan her şey Allah Teâlâ'nındır. Allah'tan başkasına tapanlar da, gerçekte Allah'a koştukları şeriklere tabi olmuyorlar. Onlar âncak zanna tabidirler. Ve âncak yalan söylerler." (Yunus; 66)

"Müşriklerin taptığı şeylerden dolayı şüphede olma. Onlar, atalarının bundan evvel taptığı gibi taparlar. Biz de onlara nasiplerini (cezalarını) eksiksiz veririz." (Hûd; 109)

"Onlara, 'Allah'ın indirdiğine tabi olun' denilirse, 'hayır atalarımızı üzerinde bulduğumuz dine tabi oluruz' derler. Eğer şeytan onları Cehennem azabına davet etse ona da tabi olurlar mı?" (Lokman; 21)

"Yoksa onlara bundan önce bir kitap mı verdik ki, ona tutunup amel ediyorlar? Onlar: 'Babalarımızı bir din üzerinde bulduk. Biz onların izleri üstünde gidiyoruz' dediler. Bunun gibi, senden önce hangi memlekete bir peygamber gönderdiysek o (memleketin) ileri gelenleri: 'Biz atalarımızı bir din üzerinde bulduk. Ve onların izlerine uymuşuz' dediler. (Her peygamber, kendi ümmetine) 'Atalarınızı üzerinde bulduğunuz dinden daha doğrusunu size getirdimse de mi?'

dediğinde onlar: 'Biz, sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeylere inanmıyoruz' dediler." (Ez-Zuhruf; 21-24)

"Haklarında hüccet ve delil bulunmayan ve kendilerinin dahi (tanrı oldukları hususunda) bir bilgileri bulunmayan şeylere Allah'tan başka olarak ibadet ederler. Zâlimlere yardımcı yoktur." (Hacc; 71)

Yukarıdaki ayetlerde ve benzerlerinde müşriklerin, Allah'a başkalarını şerik koşmaları için herhangi bir delil bulunmadığına dikkat çekilmiştir. Müşrikler ancak atalarını körü körüne taklid ederler ve sadece kıyas ve tahminlerine dayanarak yalan yanlış tanrı ve tanrıçalar yaratıp bunlara taparlar. Müşrikler, bu kendilerini korumaktan âciz, hatta hareket bile edemeyen tanrılara ibadet ederler ve onlara dilek ve istekte bulunurlar. Halbuki, Cenâb-ı Allah, hiçbir zaman kendisinin herhangi bir ortağı olduğunu söylememiştir. Ayrıca, müşrikler, yapmacık tanrı ve tanrıçaların bir takım ilâhî ve olağanüstü yetki ve güçlere sahip olduklarını bilecek herhangi bir bilgi ve ilham kaynağına da sahip değillerdir. Buna ilâveten, Kur'ân-ı Kerim'de Şirk'in ne kadar saçma ve asılsız olduğu da defalarca vurgulanmıştır. Şu ayetlere bakın:

"Gökleri ve yeri yaratan, sizin için gökten su indirip onunla güzel bahçeler yapan kimdir? Siz, onların ağaçlarını bile bitiremezsiniz. Allah ile beraber başka bir Tanrı ha? Hayır, onlar haktan sapan bir kavimdirler. Yeri bir mesken yapan, ortasından nehirler akıtan, onda sabit dağlar yaratan

ve iki deniz arasına bir perde koyan kimdir? Allah ile beraber başka bir Tanrı ha? Hayır, çoğu bilmez cahillerdir. Sunuya düşen kimse dua ettiği zaman, onun duasını kabul edip fenalığı gideren, sizi yeryüzünde her şeye hâkim kılan kimdir? Allah 'de beraber başka bir Tanrı ha? Ne az düşünüyorsunuz? Size karaların ve denizin karanlıklarında yol gösteren kimdir? Rahmetinin önünde rüzgârları müjdeci olarak gösteren kimdir? Allah ile beraber başka bir Tanrı ha? Allah, onların şirk koştukları şeylerden çok yücedir. Halkı yaratıp duran, sonra onu iade edecek olan ve sizi gökten ve yerden rızıklandıran kimdir? Allah ile beraber başka bir Tanrı ha? De ki: 'Eğer sözünüzde doğru iseniz delilinizi getirin.'" (Neml; 60-64)

"Furkanı (Kur'anı) âlemlerin bir korkutucusu olsun diye kuluna indiren Allah'ın şanı ne yücedir. O Allah ki, göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Hiçbir evlâd edinmemiştir. O'nun mülkünde bir ortağı da yoktur O, her şeyi yaratıp miktarınca takdir eylemiştir. (Mukadderatını tayin buyurmuştur). Kâfirler O (Allah)'dan başka olarak, hiçbir şeyi yaratmayan, kendileri yaratılmış olan, kendi nefislerine bile zarar ve faydaya muktedir olmayan, öldürmeye, diriltmeye ve ölüleri yeniden diriltilip kabirden kaldırmaya kâdir olmayan şeyleri ilâh edindiler." (Furkan; 1-3)

Nahl sûresinin 3.'den 16. ayetine kadar Cenâb-ı Allah'ın muhtelif yaratıcı kudreti ve kuvvetine değinildikten ve yarattığı çeşitli eserlere işaret edildikten sonra şöyle denilmiştir.

"Yaratan (Allah) hiç yaratmayan gibi midir? Artık siz hiç düşünmeyecek misiniz?" (Âyet; 17)

"De ki, (Habibim): 'Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?' 'Allah'tır' diye cevap verirler. De ki: 'O halde O'ndan başka, kendilerine bile ne bir fâide ve ne de bir zararları olmayan şeyleri dost mu edinirsiniz?' De ki: 'Kör ile gören bir olur mu?' Yahut, 'karanlıklar ile nur bir olur mu?' Yoksa, Allah'a, O'nun yarattığı gibi yaratıcı ortaklar buldular da, bu yaratma kendilerine göre birbirine benzer mi göründü? De ki: 'Her şeyi yaratan Allah'tır. O, birdir. Her şeye galip ve hakimidir.'" (Ra'd; 16)

(Habibim) de ki, 'Allah'tan başka taptığınız ortakları gördünüz mü? Yer yüzünde neyi yarattıklarını bana gösterin.' Yahut onların göklerde (Allah'la) ortakları mı var? Yoksa kendilerine bir kitap vermişiz de, onlar bundan bir delil üzerinde midirler? Hayır ne öyle ne de böyledir. Zâlimler birbirlerini aldatmaktan başka bir vaadde bulunmuyorlar." (Fâtır; 40)

"Muhakkak onlara: 'Gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorsan, 'Allah' derler. De ki, 'Eğer Allah bana bir zarar murad etse, o zararı gidermeye, eğer bana rahmet murad etse onu menetmeye Allah'tan başka taptıklarınız kadir olabilir mi?' De ki, 'Allah bana kâfidir. Tevekkül edenler âncak O'na tevekkül etsinler!'" (Zümer; 38)

Müşrikler, ilâh ve ilahelerin, -Allah katında sevilen ve sayılan varlıklar oldukları için- haklarında şefaatte bulunabileceklerini iddia ediyorlardı. Müşrikler, bu sebepten bu ilâh ve ilahelere ibadet ettiklerini söylüyorlar ve onları yardımlarına çağırıyorlardı. Ayrıca bu ilâh ve ilahelerin fayda ve zararları hakkında da çok hassas davranıyorlardı. Ancak Kur'ân-ı Kerim, müşriklerin bu bâtil fikir ve inançlarını da şiddetle reddetti:

"Onlar Allah'tan başka, kendilerine ne zarar ne de faydası olmayan Şeylere taparlar. Ve: 'Bunlar, Allah yanında bizim şefaâtçilerimizdir' derler. De ki, 'Göklerde ve yerde Allah'a, bilmeyeceği bir şey mi haber veriyorsunuz?' O, sizin şirk koştuklarınızdan münezzehtir, çok yücedir!" (Yunus; 18)

"Agâh olun ki, şirk ve riyadan halis din Allah'ındır. O'ndan başka mabud edinenler, 'Biz bunlara ancak bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye tapıyoruz' (derler). Allah, onların arasında ihtilâf ettikleri şeyler hakkında hükmünü verecektir. Yalancı ve nimeti inkâr edip olanları Allah hidâyet etmez." (Zümer; 3)

"Müşrikler, kendilerine şeref ve izzet olsun diye Allah'tan başka ilâhlar edindiler. Hayır, şeref ve izzet olmaz. O mabutları onların ibadetlerini inkâr edip, onlara hasım olacaklar." (Meryem; 82-83)

"Onlar yardım olunurlar zannı ile, Allah'tan başka ilâhlar edindiler. O ilâhları onlara yardım etmeye güç yetiremezler. Kendileri onlar için hazırlanmış askerlerdir." (Yasin; 74-75)

"(Habibim o müşriklere) De ki, 'Allah'tan başka ilâh olduklarını iddia ettiklerinize yalvarın. Onlar gökte ve yerde zerre kadar bir şeye bile mâlik değildir. Onların gökte ve yerde bir ortakları olmadığı gibi. O'nun da onlardan bir yardımcısı yoktur. (Allah'ın) katında şefa'at, ancak O'nun Şefa'at etmek veya şefa'at olunmak için izin verdiğinden başkasına fayda etmez." (Sebe'; 22-23)

"Allah'tan başka, kıyamete kadar kendilerine icabet etmeyen ve kendi dualarından gafil bulunanlara dua edenlerden daha fazla dalâlete düşmüş kim vardır? İnsanlar mahşerde toplandıkları zaman bunlar (ma'butları) onlara düşman olur ve ibadetlerini inkâr ederler." (Ahkâf; 5-6)

"Hakk olan dua, ancak Allah'a mahsustur. O'nu bırakıp çağırdıkları putlar ise kendilerine karşılık vermezler. Bu, suyu ağzına götürmek maksadıyla elini suya uzatan ve fakat ona bir türlü erişemeyen gibidir. Kâfirlerin duaları sapıklık içinde kalmaktan başka (bir mahiyetle) değildir." (Ra'd; 14)

"Allah'tan başka dost edinenlerin örneği, kendine ev yapan örümceğin hali gibidir. Halbuki, evlerin en zayıfı örümcek evidir. Eğer bunu bilselerdi. " (Ankebut; 41)

"Ey İnsanlar, Size bir misal getirildi. Onu dinleyiniz. Sizin Allah'tan başka taptıklarınız hep bir araya toplansalar bir

sinek bile yaratamazlar. Eğer sinek onlardan bir şey kaparsa, onu ondan kurtaramazlar. İsteyen de istenen de âciz. Kâfirler, Allah'ı hakkiyle takdir edemediler. Allah, çok kuvvetli ve galiptir." (Hacc; 73-74)

"Bir şey yaratmayan ve kendileri yaratılıp durmakta olanlar ile, Allah'a şirk koşarlar mı? Onların mâbudları yardım edemezler. Ve kendi nefislerine bile yardımları olmaz." (A'raf; 191-192)

Nahl sûresinde, 65'ten 72. ayete kadar Allah'ın insanlara lütuf ve ihsanlarından bahsedildikten sonra şöyle buyuruluyor:

"Allah, size kendinizden zevceler ve zevcelerinizden de evlât ve torunlar yarattı. Ve sizi iyi ve helâl şeylerle rızıklandırdı. Şimdi onlar, batıla iman edip, Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar? (Müşrikler) Allah'tan başka kendilerine göklerden ve yerden hiçbir rızık vermeye kadir olamayan şeylere ibadet ederler, (taparlar.)" (Nahl; 72-73)

"Yoksa onlar, Allah'tan başka şefaathiler mi edindiler? De ki: 'Onların hiçbir şeye güçleri yetmez ve hiçbir şeye akıl erdiremezlerse yine (onlara tapar misiniz)'. De ki, 'Bütün şefaath Allah'ın kudretindedir. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Sonra O'na döndürüleceksiniz!' (Zümer; 43-44)

"Gerçekten biz, etrafımızdaki memleketlerden bir haylisini helâk ettik. Ve belki küfürlerinden dönerler diye, kendilerine ayetlerimizi tekrar tekrar gösterdik. Allah'a

yakınlığa vesiledir diye, O'ndan başka ilâh edindikleri şeyler, onlara yardım etmek bir tarafa, bilâkis kendilerinden savu-Sup kayboldular, (işte bu, onların yalanlarıdır. Ve uydurmakta oldukları Şeylerin eseridir." (Ahkâf; 27-28)

Fâtır sûresinde, 11'den 13. ayetlerine kadar Cenâb-ı Allah'ın kuvvet ve kudretinden bahsedildikten sonra şöyle buyuruluyor.

"İşte Rabbimiz olan Allah böyledir. Mülk ve tasarruf O'nundur. O'ndan başka taptıklarınız da bir hurma çekirdeğinin zarına bile mâlik değildirler. Eğer onlara (putlara) dua ederseniz duanızı işitmezler. Size cevap bile vermezler. Kıyamet gününde de şirkinizi inkâr edeceklerdir." (Fâtır; 13-14)

"Allah, hak ve adaletle hükmeder. (Kâfirlerin) Allah'tan başka taptıkları şeyler ise hiçbir şeye hükmedemezler. Allah, işitici ve görücüdür." (Mü'min; 20)

Kur'ân-ı Kerim'de daha sonra, şeref ve haysiyete talip olanların, özellikle şefaât ve selâmet isteyenlerin doğrudan Allah'a müracaat etmeleri, herhangi bir aracı veya vasıtayı aramamaları gerektiği açıklandı.

"İzzet isteyen (Allah'a itaat etsin), çünkü izzetin tamamı Allah'ındır. Hoş kelimeler ancak O'na yükselir. Ve O'nu salih amel yükseltir." (Fâtır; 10)

Müşrikler, Allah'ın evlâtları olduğunu, meleklerin O'nun kızları olduğunu iddia ediyorlar ve dolayısıyla kendilerine

ibadet edip duruyorlardı. Kur'ân-ı Kerîm'de bu tür hareket ve tavırlar ağır bir şekilde tenkid edilip bunun saçmalığı dile getirildi:

"Allah'a, O'nun yarattığı cinleri ortak yaptılar. Bilmeden O'na oğullar ve kızlar uydurdular. Allah ise onların tavsif eylediklerinden münezzeh ve âlîdir. Gökleri ve yeri yoklan var eden O'dur. O'nun eşi olmadığı halde evlâdı olur mu? Halbuki her şeyi O yarattı. Ve her şeyi hakkıyla bilendir, işte Rabbiniz böyledir. O'ndan başka ilâh yoktur. Her şeyi yaratan O'dur. O'na ibadet edin. O her şey üzerine vekildir." (En'am; 100-102)

"'Rahman evlâd edindi' dediler. Allah bundan münezzehdir. Hayır evlâdı dedikleri O'nun ikrama mazhar kılınmış kullarıdır. O'nun sözünün önüne geçmezler. Hep O'nun emri ile amel ederler. Allah onların önünde ve arkalarında olanı bilir. Onlar ancak Allah'ın razı olduğuna şefaât ederler. Ve O'nun azametinden korkarlar. Onlardan: 'Ben, Allah'tan başka ilâhım diyeni Cehennemle cezalandırırız. Biz, zâlimleri böyle cezalandırırız.'" (Enbiya; 26-29)

"Öyleyken kullarından bazısı O'na cüz ve ortak isnâd ettiler. İnsan apaçık bir nankördür. Allah, yaratıklarından kızları kendisine edinip oğulları size mi ayırıp seçti? Rahman olan Allah'a kendisiyle darbı mesel eyledikleri şeyle (kızla) onlardan biri müjdeleme yüzü simsiyah olur ve kederinden yutkunur. Süs içinde yetiştirilmekte olup da kendisi mücadele delilini açıklamayan kişi (kızları) mı Allah'a isnâd ediyorlar?

Allah'ın kulu olan melekleri de dişiler yaptılar. Onlar meleklerin yaratılmasını gördüler mi? Onların şâhidlikleri yazılacak ve bundan mes'ul tutulacaklar." (Zuhruf; 15-19)

"(Ey Resulüm) şimdi müşriklere sor: 'Kızlar Rabbinin de, erkek evlâtlar onların mı?'Yoksa biz, melekleri dişî yarattık ta, onlar şâhid mi idiler? Haberin olsun ki, onlar iftiralarından dolayı şöyle derler: 'Allah doğurdu.' Muhakkak onlar, yalancılardır. Yoksa (Allah) kızları oğullara tercih mi etti? Ne oluyor size ki, böyle hükmediyorsunuz? Düşünüp tefekkür etmiyor musunuz? Yoksa elinizde bu hususta apaçık bir hüccet mi var? Eğer doğru söyleyenlerdenseniz kitabınızı getirin." (Sâffât; 149-157)

"Bana haber verin ki, Lât ve Uzza'ya mı tapıyorsunuz? Diğer üçüncüsü olan Menat'a mı ibadet ediyorsunuz? Erkek sizin dişî O'nun mu? O takdirde bu insafsız bir taksimdir. Bu putlar, sizin ve babalarınızın uydurdukları isimlerden başka bir şey değildir. Allah, bunun için bir hüccet indirmedir. Onlar, âncak zanna ve nefislerinin istediğine tabi olurlar. Halbuki, kendilerine Rabblerinden bir hidayet gelmiştir." (Necm; 19-23)

Kur'ân-ı Kerîm'de şirkin her yanı tenkid ve reddedilmiş ve müşriklerin mabudlarının, âyin ve merasimlerden başka bir şeye yaramadığı açıklanmıştır. Kur'ân-ı Kerim'de putlara ve ilâhlara bazı adak, hediye ve kurbanlar sunulduğu dünya işlerinde kazanç sağlanması için onlara dua ve ibadet edildiğine dikkat çekilmiştir. Bu ilâhi kitapta ilâh ve

ilahelerden hiçbirinin, insanların nasıl yaşamaları gerektiğini, ahlâk ve faziletin kurallarının ne olduğunu, Hakk'ın ne, batılın ne olduğunu anlatacak durumda olmadığı vurgulanmıştır. Halbuki, duaya, ibadete ve itaate, ancak kullara ve kendisine tabi olanlara yol gösterebilen biri lâıık olabilir.

"De ki, 'sizin ortaklarınızdan hakkı gösteren var mı? 'De ki, 'Hakka götüren ve ona hidayet eden Allah'tır. O halde, Hakka hidayet eden mi yoksa hidayet etmeyip kendi hidâyete muhtaç olan mı uyulmaya daha lâııktır? Size ne oluyor ki, böyle yanlış hüküm veriyorsunuz? Onların çoğı, ancak zanna tabi' olurlar. Zann ise haktan bir şey ifade etmez. Allah, işledikleri şeyleri kemâli ile bilir." (Yunus; 35-36)

Bu suretle, delillerle şirkin tamamıyla ortadan kaldırılmasından sonra onun, Allah katında hiçbir zaman affedilmeyen bir günah olduğı, bundan ancak tövbe edilince kurtulmanın mümkün olduğı, yoksa şirk hâlinde her türlü iyi amelin kaybolup gittiğı ifade edilmiştir.

"Allah kendisine şirk koşulmasını mağfiret etmez. Ondan başka her şeyi dilediğı kimse için mağfiret eder. Allah'a şirk koşan büyük bir günah ile iftira etmiş olur." (Nisâ; 48)

"De ki, 'Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz ey cahiller.' Gerçekten sana ve senden evvelki peygamberlere, 'eğer Allah'a şirk koşarsan amelin boşa gider. Ve hüsrana uğrayanlardan olursun' diye vahyettik. Bilâkis Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol." (Zümer; 64-66)

25.1.2.5. Tevhid'in Vecibeleri

Tevhid her bakımdan "hak" ve Şirk her bakımdan "batıl" ilân edildikten ve ispat edildikten sonra Kur'ân-ı Kerîm'de Allah-u Teâlâ'yı tek Rabb ve Ma'bud olarak tanıdıktan sonra neler yapmamız gerektiği de bir bir sıralanmıştır. Bunları şöyle aktarabiliriz:

a) Allah'tan başka kimseye ibadet edilmemeli, tapılmamalıdır:

"Ben cinleri ve insanları âncak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyat; 56)

"Gece, gündüz, güneş ve aya Allah'ın kudretine delâlet eden ayetlerdendir. Siz, güneşe ve aya secde etmeyin. Onları yaratan Allah'a secde edin, eğer O'na ibadet edenlerdenseniz." (Fussilet; 37)

"(Habibim) Biz sana Kitab'ı hak olarak indirdik. O halde, dinde halis olarak Allah'a ibadet et. Agâh olun ki, şirk ve riyadan halis din Allah'ındır. " (Zümer; 2-3)

"Bilâkis, Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol." (Zümer; 66)

"De ki; 'Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz ey cahiller.'" (Zümer; 64)

b) Allah'tan başka kimseye dua edilmemeli, yalvarılmamalıdır. Allah'tan başka kimse insanüstü bir yaratık kabul edilip O'na dilek ve istekte bulunulmamalıdır.

"Yalnız sana ibadet eder, yalnız senden yardım dileriz."

¹⁶⁹[3] (Fatiha; 4)

"Allah ile beraber başka bir ilâha ibadet etme. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur."

(Kasas; 88)

"Rabbiniz: 'Bana dua edin. Size icabet edeyim. Bana ibadet etmekten büyüklenip yüz çevirenler, hakir ve zelil olarak cehenneme gireceklerdir' buyurdu."¹⁷⁰[4] (Mü'min; 60)

"Eğer kullarım sana beni sorarlarsa, ben yakınım. Bana dua eylediği zaman, dua edenin duasına icabet ederim."¹⁷¹[5] (Bakara; 186)

c) Allah'tan başka birinin gaipten haberdar olduğu düşünülmemelidir. Allah'tan başka kimse dünya ve kâinatın gizli ve açık sırlarını bilmez. Allah'tan başka kimse geçmiş ve gelecekte haber veremez.

¹⁶⁹[3] Yardımların muhtelif türleri vardır. Bunlardan biri dünyanın maddî kanunları gereğince bir kişinin başka bir kişi, şey veya kurumdan istediği yardımdır, ki bu Tevhid fikrine aykırı değildir. Tevhid fikrine ve kavramına ters olan şey, Allah'tan başka birinin gaipten haberdar olduğu, dualarımızı duymakta olduğu ve sebeplerle neticelere hâkim olduğu ve maddiyatın ötesinde dilek ve isteklerimizi duymakta ve ihtiyaçlarımızı karşılamakta olduğunu düşünmektir. Yardımın bu türü Tevhid fikri ve mefhumuna aykırıdır.

¹⁷⁰[4] Bu ayet gösteriyor ki, dua ile ibadet temelde aynıdır. Allah'a, tanrıya veya herhangi bir yaratığa dua eden bir kişi aslında O varlığa ibadet etmiş oluyor.

¹⁷¹[5] Yani, Allah'a dua edilirken herhangi bir aracıya gerek duyulmaz. Ayrıca, Allah'ın dualara cevap vermesi, bu cevabın mutlaka insan kulağıyla işitilmesi anlamına gelmez. Bunun anlamı sadece, Allah'ın kendisine yapılan rica ve minnetleri bırakmamasıdır.

"De ki: 'Göklerde ve yerde olan gaybı, Allah'tan başka kimse bilmez.'" (Neml; 65)

"Gaybın anahtarları O'nun yanındadır. Onu ancak O bilir. Karada ve denizde ne varsa O hepsini bilir. Ağaçlarda bir yaprak düşmez ki Allah onu bilmesin. Arzın karanlıklarında tek bir tane, yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, Kitab-ı mübinde bulunmasın." (En'am; 59)

d) Allah'tan başka kimsenin kapısı çalınmamalıdır; kimse için adak verilmemeli, kurban kesilmemelidir. Allah'ın adı anılmadan kurban edilen veya kesilen her hayvanın eti haramdır. Kur'ân-ı Kerim'de en az dört yerde Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanın haram olduğu belirtilmiştir.

(Bk: Bakara, 173, Maide: 3, En'am; 145 ve Nahl; 115). Maide suresinde ayrıca şöyle denilmiştir: "Size ölmüş hayvan, kan, domuz eti, Allah'tan başkası için boğazlanan, boğularak, vurularak, düşerek, başka bir hayvan tarafından boynuzla vurularak telef edilmiş hayvanlarla, canavarın parçaladığı ve yetişip ölmezden evvel boğazlanmayan, dikili taşlar üzerine kesilen hayvanların yenmesi ve oklarla fal bakmak haram kılındı." (Ayet; 3)

En'am sûresinde konuya şu açıklık ta getirilmiştir:

"Eğer O'nun (Allah'ın) ayetlerine inananlardan iseniz boğazlanırken üzerine Allah'ın ismi okunan şeyleri yeyiniz." (Ayet; 118)

"Üzerine, Allah'ın ismi zikrolunmayan şeyden yemeyiniz. Bunu yemek fısktır." (Ayet; 121)

e) Bütün kâinata rakipsiz hâkim olan Allah'ın hak, tasarruf ve selâhiyetleri, insanların bütün sosyal mesele ve faaliyetlerinde, meselâ ahlâk, kültür, medeniyet, toplum, ekonomi, siyaset, kanun, hukuk, barış ve savaş v.s. gibi alanlarda kabul edilmelidir. Kanun ancak Allah'ın olmalıdır; hukuk ancak Allah'ın olmalı, başkalarına kanun hazırlama ve uygulama yetkisi verilmemelidir. Allah'ın helâl ettiği helâl, haram ettiği haram olmalıdır. Allah'tan başka hiçbir kimse, helâli haram veya haramı helâl etmeye yetkili kılınmamalıdır. Bütün kaide, kanun ve kuralların kaynağı ancak Allah ve O'nun kitabı olmalıdır, insanî meseleler hakkında Tek Allah'tan başka kimse söz sahibi olmamalıdır. İnsanlara gerçek anlamda, İnsanlar değil, Allah hâkim olmalıdır.

"İşlerinizden bir şey hakkındâ ihtilâf ettiğiniz zaman, onun hükmü ve fazlı Allah'a aittir." (Şura; 10)

"Yoksa, Allah'ın izin vermediği şeyi, dinden kendilerine şariat yapan ortakları mı var? Eğer fasıl kelimesi olmasaydı (azapların tehiri için hüküm geçmemiş olsaydı) aralarında hüküm icra edilmişti bile." (Şura; 21)

Bu ayette kullanılan "ortaklar" kelimesinden insanların dua ve ibadet ettiği, adak ve kurbanlarını sunduğu ve uğurlarında bazı dinî merasimler yaptığı ilâh, tanrı ve tanrıçalar değil, insanların bazı hukukî ve içtimaî meselelerde

hâkim ve hakem olarak kabul ettiği kişiler kastedilmiştir. Bu kişilerin fikir, akide, ideoloji ve felsefelerine inanılmış, verdikleri değerler baş tacı yapılmış, ahlâk, fazilet, medeniyet, kültür ve evren ile ilgili kaide ve kuralları büyük kitleler tarafından benimsenmiştir. Aynı kişilerin tanzim ettikleri kanun ve ilkeler geliştirdikleri gelenek ve görenekler dinde, siyasette, iktisatta, cemiyette, kültürde, sanatta, ticarete, hükümette devlette ve medeniyette birer şariat olarak kabul edilmiş ve uygulanmıştır. Bu ayette, işte bu sapıklıklara dikkat çekilmiş ve İnsanlar uyarılmıştır.

"Onlar, alimlerini, rahiplerini, Meryem'in oğlu Mesih'i Allah'tan başka Rabb edindiler. Halbuki, onlara da, ancak kendisinden başka ilâh olmayan bir tek Allah'a ibadet etmeleri emrolunmuştu. Allah onların şirklerinden münezzeh ve yücedir." (Tevbe; 31)

Hadislerden anlıyoruz ki, İslâmiyet'e giren ilk Hıristiyan olarak bilinen Hz. Adiyy bin Hâtem bir defasında Rasûlullah (a.s.)'ın huzuruna gelerek kendisine bazı sorular sordu; bu sorulardan biri de yukarıdaki ayetle ilgiliydi. Adiyy bin Hâtem, alimlerin, rahiplerin ve Mesih'in Rabb edinilmesinin ne anlama geldiğini sordu. Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki, "Onların haram kıldıklarını sizin de haram olarak kabul etmeniz ve onların helâl kıldıklarını sizin de helâl olarak kabul etmeniz doğru değil midir?" Adiyy; "evet, bunu elbette yapıyorduk" dedi. Buyurdular; "işte bu, onları Rabb olarak kabul etmek demektir." Bu kurala göre, Kitabullah'ın dışında

insanların hayatıyla ilgili bazı emir ve yasaklar getirenler aslında Allah'ın tanrılığına karışmış oluyorlar ve bu tasarrufları yapanlara tabi olan veya onların yanında yer alanlar ise onları bir bakıma tanrı derecesine çıkarmış oluyorlar.

"De ki: 'Görmez misiniz ki, Allah'ın size indirdiği rızıktan (kimini) helâl (kimini) haram, kılarıyorsunuz.' De ki, 'bunun için size Allah mı izin verdi, yoksa Allah'a iftira mı ediyorsunuz?'" (Yunus; 59)

"Dillerinizin yalana alışması dolayısıyla Allah'a yalanla iftira etmek için, 'Bu helâldir, bu haramdır' demeyiniz. Allah'a yalan iftira edenler iflâh olmazlar." (Nahl; 116)

"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerdir... zâlimlerdir... fasıklardır..." (Maide; 44,45,47)

"Hevasını kendisine ilâh edinen kimseyi gördün ya... Allah, onu bir ilim üzerine şaşırtmış, kulağını ve kalbini mühürleyip, gözüne de bir perde çekmiştir..." (Casiye; 23)

Böylece, Hz. Muhammed (a.s.)'in vaaz ettiği ve yaymaya çalıştığı tevhîd fikrinin vecibeleri, insanların sadece Allah'ı tek olarak kabul etmeleri O'na ibadet etmeleri, dua etmeleri, tapmaları ve başka kimselere dilek ve istekte bulunmamaları değildi; aksine bütün devlet, hükümet ve toplumun, kanun, düzen ve geleneklerini terk edip yalnızca Allah'ı kanun tanzim eden ve tatbik eden olarak kabul etmeleri de gerekiyordu. Hz. Peygamber (a.s.) bile bu genel kuraldan müstesna değildi. Hz.

Peygamber (a.s.)'in de diğer İnsanlar gibi Allah'ın verdiği kanunlara uyması gerekliydi ve kendisi Allah'ın helâl veya haram kıldığı eşya ve kanunlarda herhangi bir tasarruf yapamazdı.

"Kendisinden başka bir ilâh bulunmayan Rabbinden sana vahyolunana tabi ol." (En'am; 106)

"Allah'ın sana helal kıldığı şeyleri niçin kendine haram ediyorsun?" (Tahrim; 1)

Bu, aslında uluslararası ve evrensel bir devrime davetti. Kur'ân, sadece dini değil, bütün hayat düzenini değiştirmek istiyordu. Bu inkılabî fikir ve hareket tabii ki müşrik Arapları çileden çıkardı; ama en çok Kureyşlileri küplere bindirdi. Zira asıl menfaatleri zedelenen ve zarar gören onlardı. Bu fikir ve hareketin başarılı olması onların felâketi ve ölümü demekti ve bu sebeple, İslâmiyet'e en büyük muhalefet ve taarruz onlardan geldi.

25.1.3. Kureyşlilerin Muhalefedinin En Büyük ve En Temel Sebebi

Kureyşlilerin, Rasûlullah (a.s.)'ın İslam davasını kabul etmeleri halinde karşılaşabilecekleri en büyük tehlikeye Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle işaret edilmiştir.

"Onlar, 'Eğer biz doğru yola uyar, seninle beraber olursak memleketimizden çıkarılırız' dediler." (Kasas; 57)

Konuyla ciddiyle eğildiğimiz takdirde, Kureyşlilerin İslâmiyet'i kabul etmemeleri ve buna şiddetle muhalefet etmelerinin en büyük ve en temel sebebinin işte bu olduğunu göreceğiz. Bu noktayı iyice anlayabilmemiz için tarihe bir göz atmamız ve Kureyş'in o zamanki dinî, ekonomik ve toplumsal durumunu gözümüzün önüne getirmemiz gerekiyor:

Tarih, Kronoloji ve Antropoloji'ye göre Kureyşlilerin, Hz. İsmail'in evlâtlarından geldiği sabitti. Bu bakımdan, onlar Peygamberzâde, pirzâde sayılırlardı. Ayrıca, Kusayy bin Kitab'ın akıllı ve basiretli çalışmaları sonucu Kureyş sülâlesi Mekke'ye yerleşip Kâbe'nin mütevellisi ve koruyucusu haline gelmişlerdi. Kâbe'nin muhafızı ve bakıcısı olmak büyük bir şerefti ve bu sebeple Kureyşlilerin yıldızı günden güne parlamaya başlamıştı. Arabistan'ın en büyük ibadet yeri onların elinde idi ve Arap kabileleri arasında dinî lider durumuna yükselmişlerdi. Hac mevsiminde Kureyş kabilesinin üstlendiği çeşitli dinî görevler kendilerine ayrı bir önem ve avantaj kazandırıyor. Hac zamanında Arabistan'ın dört bir yanından gelen kabileler ister istemez Kureyşlilerle tanışma ve haşır-neşir olma fırsatını bulurlardı. Böylece, Kureyşlilerin tanımadığı veya iyi ilişkiler içinde bulunmadığı bir Arap kabilesi yoktu. İlişkilerin böylesine gelişmesinden yararlanan Kureyşliler ticarete ve işe alıldılar. Bizans ile İran imparatorlukları arasındaki çekişme ve sürtüşme ekmeklerine yağ sürdü. O dönemin uluslararası ticaretinde önemli bir rol oynamaya başladılar. O devirde, Roma, Yunanistan, Bizans,

Mısır ve Suriye'nin Çin, Hindistan, Endonezya ve Doğu Afrika ile olan bütün ticari bağlantıları İran tarafından engelleniyordu. Kala kala Kızıldeniz ticaret yolu kalmıştı; ama bu ticaret yolu da İran'ın Yemen'i ele geçirmesiyle kapanmış oldu. Bu durumda Arap'ların aracılığına büyük ihtiyaç vardı. Arap'ların bir yandan Bizans imparatorluğundan malları alıp Basra Körfezine ve Arap Denizine ulaşmaları ve diğer yandan, bu limanlar kanalıyla, Doğu ülkelerinden gelen malları alıp Bizans imparatorluğuna götürmeleri ve yetiştirmeleri isteniyordu. Bu ihtiyaca cevap veren Arap tüccarları, özellikle Kureyşliler, kısa zaman içinde Mekke'yi önemli bir ticaret merkezine dönüştürdüler. Arabistan'da o dönemde anarşi, korsanlık ve soygunculuk her tarafa hâkimdi. Ticari kabilelerin yolları kesilir ve haydutlar ile korsanlar bütün mal ve mülkü alıp götürürlerdi. Ayrıca tüccarları acımadan öldürürlerdi. Fakat Kureyş sülâlesi bütün Arabistan'da sevgi ve saygı gördüğü için, onların yönetiminde veya himayesindeki ticari kabileler her tarafa korkusuzca gidebiliyorlardı. Durumu daha da garantiye almak amacıyla Kureyşli tüccarlar, kabilelerinin geçtiği bütün ana yollarda ve kavşaklarda bulunan kabileler ile anlaşmalar imzalamışlardı. Bu anlaşmalara göre ilgili kabileler ticari kabilelere dokunmazlardı ve bunun karşılığında ticaret payı ve komisyonlar ile hediyeler alırlardı. Kureyşliler ayrıca, borçlar vererek faiz alıyorlardı ve bu şekilde pek çok Arap kabilesini kendilerine bağlamışlardı.

Bu ortamda Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın yeni bir din ve dava ile ortaya çıkması Kureyşlileri dinî açıdan tabii ki hayli kızdırdı ve sinirlendirdi. Onlar atalarının din ve inançlarını terk etmek istemiyorlardı. Fakat onları asıl kızdıran ve çileden çıkaran şey, onların ekonomik ve sosyal çıkarlarına yönelik tehdid idi. Yeni dinin onların ekonomik ve ticari çıkarlarını ne büyük ölçüde zedeleyeceğini sezmekte gecikmediler. Arap'lar ve özellikle Kureyşliler, şirk aleyhinde ve Tevhid lehindeki delillerin ne kadar sağlam ve inandırıcı olduğunu çok iyi biliyorlardı. Ama bu deliller ne kadar kuvvetli ve inandırıcı olursa olsun, yeni daveti ve İslâmiyet'i kabul etmeleri, kendi ölüm fermanlarına imza atmaları demekti, İslamiyet'i kabul etmeleri halinde her şeyin tersine döneceğinden korkuyorlardı. Ka'be ve puthanenin ayakta kalmasının gerekçesi ortadan kalkınca Kureyş'in dinî imtiyazları mütevellî ve koruyucu vazifesi, üstünlüğü, itibarı, önderliği, ve mali menfaatleri de ortadan kalkacaktı. Bununla birlikte, ticaretteki merkezi rolü de zedelenmiş olacaktı. Ticarî kabilelerinin emniyet içinde geçmeleri için çeşitli Arap kabileleriyle vardıkları sözleşmelere son verilecekti. Toplumdaki üstün mevkileri ve liderlik durumları da sarsılmış olacaktı. Kısacası, maddi ve ekonomik zenginlik ve refah dönemleri sona ermiş olacaktı. Dahası, belki de Mekke'yi, hatta kendi ev ve barklarını bile terk etmeleri gerekebilirdi. İşte Kureyşliler buna hiç razı değillerdi.

Ne var ki, onların bu kuşku ve kaygıları yersizdi ve onlar boş yere kendilerini helâk ediyorlardı. Düşüncelerindeki bu sakatlık maddeci ve dünyacı oluşlarından ileri geliyordu. Rasûlullah (a.s.) diyordu ki, "bakın ey Kureyşliler, size sunmakta olduğum kelimeyi okur ve davetimi kabul ederseniz, dünyalar sizin olacaktır. Arap ile Acem, Doğu ile Batı, hepsi sizin olacaktır." Fakat bu hayat müjdesi Kureyşlilere ölüm fermanı gibi geliyordu. Onlar, İslamiyet'i kabul etmeleri halinde, Arabistan ile İran şöyle dursun, o sırada sahip oldukları servet, şöhret ve şerefi de kaybedeceklerini sanıyorlardı. Hak dinini kabul eder etmez kendilerine bir âfet geleceğini, bir felâkete uğrayacaklarını, evlerinden ve yurtlarından olacaklarını düşünüyorlardı. Halbuki, sadece birkaç yıl sonra, İslâmiyet Arabistan'da iyice kökleşip yayılınca müslümanlar muazzam bir devlete ve hükümete kavuştular. Bütün Arabistan bu devletin bayrağı altında birleşerek her alanda büyük hamleler yapmaya ve müslümanlar ülkeler fethetmeye başladılar. Kureyşlilerin aynı kuşağı henüz hayatta iken, İran, Irak, Suriye ve Mısır gibi kuvvetli ve muhteşem devlet ve imparatorluklar müslümanlara tâbi oldular ve Hz. Peygamber (a.s.)'in mübarek sözlerini söylemesinden sonra bir yüzyıl bile geçmemişti ki, yine Kureyş hanedanına bağlı halifeler Hindistan'dan İspanya'ya ve Kafkasya'dan Yemen sahillerine kadar dünyanın önemli bir bölgesine hâkim oldular.

25.1.4. Kureyşlilerin Kuşkularını Ortadan Kaldırmak Amacıyla Kur'ân-ı Kerim'in Verdiği Cevaplar

Kur'ân-ı Kerim'in Kasas sûresinde Kureyşlilerin bu kuşku ve kaygısına çok etkileyici bir cevap verilmiştir.

"Biz onları, tarafımızdan rızık olarak, her şeyin mahsûllerinin toplanacağı emin bir haremde yerleştirmedik mi? Lâkin, onların çoğu bunu bilmezler." (Kasas; 57)

Bu, Allah tarafından, Kureyşlilerin ilk özür ve bahanesine verilen bir cevaptır. Burada bahsedilen harem, Kâbe'dir. Allahu Teâlâ demek istiyor ki, "ey Ehl-i Kureyş, Kâ'be'nin emniyeti, merkeziyeti ve dinî itibarı yüzünden Mekke gibi verimsiz ve çorak bir araziye paralar su gibi akıyor. Dünyanın dört bucağından ticaret malları ve bunlardan elde edilen gelirler buraya geliyor ve toplanıyor. Ka'be ve Mekke'nin bu duruma gelmesi sizin marifetleriniz sayesinde mi olmuştur? Tabii ki hayır. Bundan 2500 yıl önce Allah'ın bir kulu, karısı ve küçük bebeğiyle beraber, kupkuru dağlarla çevrili olan bu çorak vadiye gelmiş ve taşları taşlar üstüne koyarak bir ev yapmıştı. Daha sonra bunun Allah'ın evi olduğunu ilân etmiş ve insanların buraya gelip hac ve tavaf etmeleri için Rabbine yalvarmıştı. Bu Allah'ın bereketi ve şânı değilse nedir? Aradan 25 asır geçmesine rağmen bu ev hâlâ Arap'ların kutsal yeri olma hüviyetini muhafaza etmektedir. Bütün ülkede kan gövdeyi götürürken tek emin yer işte burasıdır. Herkesin ibadet ettiği ve hürmet ettiği yer burasıdır. Her sene binlerce

insan buraya gelip hac eder. İşte bu evin mütevelliliği sayesinde siz de Arap kabilelerinin reis ve liderleri haline gelmişsinizdir. Para ve refah içinde yüzüyorsunuz. Dünya ticaretinde önemli bir rol oynuyorsunuz, işiniz iyidir. Bütün bunları kimin sayesinde elde ettiniz? Siz, Allah'ın dinine, O'nun mesajına karşı çıkarak ve gösterdiği yoldan ayrılarak kısacası, O'nun nimetlerini inkâr ederek refah ve mutluluk içinde yaşamaya devam edeceğinizi mi sanıyorsunuz?" Daha sonra şöyle buyurdu.

"Biz, geçimi ile şımarıp azmış nice memleket halkını helâk ettik. İşte onların meskenleri. Onlardan pek azı iskân edilmiştir. Onların mal ve memleketlerine biz vâris olduk." (Kasas; 58)

Bu, müşriklerin bahanesine verilen ikinci cevaptır. Burada denilmek isteniyor ki, zenginlik ve refah gelip geçici şeylerdir. Bunlar elden gidecek diye Hak dinine yaklaşmak istemeyen Kureyşliler Âd, Semûd, Sabâ (Sebe'), Medyen ve Lût kavimlerinin ibret verici sonlarından ders almalıdırlar. Zira, isimleri sayılan bu kavimler de bir zamanlar şan-şöhret, servet ve refaha, kısacası, istedikleri her şeye sahiptiler. Ama bunlar, Allah'ın gazabı ve azabından kurtulmalarına yetti mi? Servet, refah ve yüksek hayat seviyesi insanların nihaî hedefi olmamalıdır. İnsanlar bunlar için helâl ve haram arasındaki farkı unutmamalıdır, Hak'tan kaçıp batıla sarılmamalıdır. Bundan sonra kendilerine şöyle hitap edildi.

"Senin Rabbin, memleketlerin merkezlerine, onlara ayetlerimizi okuyan bir peygamber göndermedikçe o memleketleri helâk edici değildir. Biz, halkı zâlim olan memleketlerden başkasını helâk edici değiliz." (Kasas; 59)

Bu, Kureyşlilerin itirazına üçüncü cevaptı. Burada denilmek isteniyor ki, geçmiş devirlerde mahv ve helâk olunan uluslar baskı ve zulüm uyguluyorlardı. Onların kötü gidişatına "dur" demek amacıyla Allah'tan ikaz eden ve kötü akıbetlerinden haber veren peygamberler geldi. Ama onlar söz dinlemediler ve korkunç bir akıbete uğradılar. Onlar gibi Kureyşliler de tavır ve davranışlarını değıştirmez ve doğru yola girmezlerse sonları acı olacaktır. Kendilerini uyarmak ve hidâyete götürmek üzere bir peygamber gelmiştir. Eğer bu peygamberin dediklerini yapmaz ve sadece kendi maddi menfaat ve refahlarını düşünürlerse onların sonu da geçmişin kavimlerinden farklı olmayacaktır. Kısacası, sonları iman ve inançtan değil, küfür ve dalâletten dolayı kötü olacaktır.

"Size verilen her şey dünya hayatının metaı ve ziynetidir. Allah'ın nezdinde olan şeyler ise daha hayırlı ve daha devamlıdır. Akıllanmayacak mısınız? Kendisine herhalde mülaki olacağı güzel bir vaad ile söz verdiğimiz kimse, dünya hayatının zevkini kendisine tattırdığımız, sonra da kıyamet gününde azab için huzurumuza getirilmiş olan kimse gibi midir?" (Kasas; 60-61)

Bu, Kureyşli müşriklerin itirazına dördüncü cevaptı. Allah'ın, Kureyşlilere verdiği bu cevabı iyice kavrayabilmemiz için şu iki noktayı aklımızdan çıkarmamalıyız:

Birincisi, insanların dünyadaki yaşantısı pek uzun sayılmaz, İnsanlar ancak birkaç yıl için dünyaya gelir, sonra da göçüp giderler. Bu, geçici bir yolculuktur. Onların daimi ve ebedi hayatı öbür dünyadadır. Orada sonsuza dek yaşayacaklardır. O halde, dünyadaki geçici devrede İnsanlar ne kadar para, pul ve servet kazanırlarsa kazansınlar ve ne kadar bolluk ve refah içinde yaşarlarsa yaşasınlar, bir gün mutlaka öleceklerdir. Bütün mal ve mülklerini geride bırakıp gideceklerdir. Bu sebeple, akıllı bir insan, dünyadaki bu geçici refah ve mutluluğa ahiretteki rahat ve huzuru tercih eder. İnsan, ömründe, dünyadaki sıkıntı ve güçlüklerle katlansa da öbür dünyada sonsuza kadar bolluk ve mutluluk içinde yaşayabilir.

İkincisi, gerçekler her ne kadar yukarıda belirttiğimiz gibi olsa da, Hak dini, insanlardan dünya nimetlerini durup dururken terk etmelerini istemez. İslam, insanların sahip olabilecekleri veya oldukları imkân, servet ve bolluğu ellerinin tersiyle itmesini talep etmez. İslam, sadece insanların akıllı davranmalarını, dünyanın cazibesine kapılıp âhireti unutmamalarını, nihaî gayelerinin bu dünya değil, öbür dünya için hazırlık yapmaları olduğunu vurgulamak ister. Dinimiz, bu dünyanın fâni ve geçici, halbuki öbür dünyanın kalıcı ve daimi olduğuna işaret ederek âhiretteki rahat ve

huzuru düşünmemizi tavsiye eder. Fakat, mesele dünya ile âhiret arasında bir seçim yapmak ise, o zaman insanların kendi sağduyularına dayanarak âhireti seçmelerini talep eder.

Bu iki noktayı gözümüzün önünde bulundurarak yukarıdaki ayetlerde Allah'ın Mekkeli kâfirlere ne demek istediğine dikkat etmeliyiz. Cenâb-ı Allah, Kureyşlilerin kendi ticaretlerine ve işlerine son vermelerini veya Peygamber Hazretlerinin (a.s.) sözlerine uyarak fakirlik ve sefaletle itilmelerini istemiyor. Allah sadece şunu demek istiyor. Sizin uğrunda deli divâne olduğunuz dünya nimetleri ve zenginlikler, âhiretin nimetleri yanında birer hiçtirler. Ahiretteki nimetler, dünyadakiler gibi ne geçicidir ne de nitelik bakımından az veya kötüdür. Böyle bir durumda, yalnızca dünyevi ve geçici nimetlere kanarak kalıcı nimetleri reddetmek akılsızlık değilse nedir? Siz kendiniz karar verin; dünyada Allah'ın ve Peygamber (a.s.)'in sözlerini dinleyip biraz sıkıntı çekmek mi daha iyidir, yoksa mahşerde suçlu olarak Allah'ın karşısına çıkmak ve kalıcı nimetlerden uzun süre mahrum kalma cezasına çarptırılmak mı? Daha sonra şöyle denilmiştir.

"Kıyamet günü, Allah onlara nida edip, 'bana şerik olduklarım zannettikleriniz nerede?' buyuracak." (Kasas; 62)

Kur'ân-ı Kerîm'in bu sözleri de dördüncü itiraza verilen cevap ile ilgilidir. Burada, sadece dünyevî çıkar ve rahatlıklar uğruna doğru yolu kabul etmeyenlerin, şirk ve küfürlerinde

ısrar edenlerin, öbür dünyadaki daimi ve ebedi hayat sırasında ne kadar zor duruma düşecekleri anlatılmıştır.

25.2. HZ. MUHAMMED (A.S.)'İN PEYGAMBERLİĞİNE İNANMAYA DAVET

İslâmî davetin ikinci önemli noktası risâlet (peygamberlik)'e imandı. İnsanların, Allah'ı tek ve rakipsiz mabud ve hâkim olarak tanımalarından sonra, peygamberleri Allah'ın habercileri ve rasûlleri olarak kabul etmeleri istendi. Allah'ın, insanlara hidâyet yolunu göstermek, emir vermek, bazı yasaklar getirmek ve ibadet şeklini öğretmek maksadıyla güvenilir ve meşrû mesajcı veya tebliğci olarak peygamberleri seçtiği belirtildi. Allah ayrıca peygamberleriyle, insanlara akide, inanç ve ahlâk kurallarını, helâl ve haram arasındaki farkları ve insan hayatında uyulması gereken ilâhî kanunları da gönderdi. Bu bakımdan insanların Allah'tan sonra peygamberlere de iman etmeleri istendi. Peygamberleri Allah'ın temsilcileri olarak kabul etmeleri, diğer bütün hâkim ve liderlerin peşini bırakıp peygamberleri örnek almaları, getirdikleri emir ve telkinlere uymaları istendi. Bu suretle, İslâm dini, Tevhîd veya Allah'ın bir oluşunu insanlara kabul ettirdikten sonra, insan hayatında yapmak istediği büyük devrimin ameli yanı olan risâlete de iman edilmesini istedi. Zira, Tevhid'i kabul ettikten sonra, insan yalnızca Allah'a ibadet etmeyi ve gösterdiği yolu takip etmeyi taahhüt etmiyor, ayrıca, bu işin nasıl gerçekleşeceğini de düşünmüş oluyor.

İnsan, bu noktada Allah'a itaat ve ibadetin gerçek ve makbul olan şeklinin ne olduğunu düşünmeye başlıyor. İşte bu anda insanlara pratik yollar göstermek gayesiyle peygamberler gönderilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in anlattığına göre, bu işin pratik yönü risâlet veya peygamberliktir. Allah'a itaat etmek isteyenlerin, peygamberlerin söz ve hareketlerine uymalarından başka çareleri yoktur. Allah'ın bütün emir ve hükümleri, peygamberler yoluyla insanlara ulaşır. Akide ve inanç, evham ve kavramlar, din ve mezhepler, kanun ve adalet, gelenek ve görenek, ideoloji ve ideolojisizlik arasında bölünen insanlık bir noktada birleşerek tek bir kaynaktan hidayet alır. Böylece, İslâmî davetin nihaî hedefi olan din'in kurulması için zemin hazırlanmış olur.

Kur'ân-ı Kerîm bu konuyla ilgili öğretilerini şöyle ele alarak meseleyi daha iyi kavramış olacağız:

25.2.1. Dünyanın Kuruluşu Sırasında Peygamberlerin Meb'us Edilişi

Risâlet veya nübüvvetle ilgili olarak Kur'ân-ı Kerim'de anlatılan ilk şey, Âdem oğullarının, yaratıldıkları ve dünyanın kurulduğu sırada Allah'ın hidâyetinin kendilerine peygamberler aracılığıyla geleceği konusunda uyarılmalarıdır.

"Ey Adem oğulları, size içinizden ayetlerimi anlatan peygamber geldiğinde ittikâ edip ıslah-ı hal edenlere korku yoktur. Onlar mahzun da olmazlar. Ayetlerimizi tekzip edip

onları kabulden kibredenler orada ebedi kalmak üzere cehennem ehlidirler." (A'raf; 35-36)

25.2.2. Peygamberlere İman Etmenin, Servet ve Refah İle İlgisi

Aynı mevzuya, Hz. Adem ile Havva (a.s.)'nın dünyaya indirilişleri ile ilgili hikâyenin anlatıldığı Bakara süresinin 38-39 ve Tâhâ suresinin 123-124, ayetlerinde de temas edilmiştir. Bu ayetlerde, peygamberlerin, sadece insanların hidayeti için dünyaya gönderildiğinden bahsedilmemiş, ayrıca insanların dünyada ve âhirette kazançlı veya zararlı çıkmalarına sebep olacakları da anlatılmıştır. Peygamber veya rasûllerin vaaz ve telkinlerine uyarak ıslâh olup takva sahibi olanlar hem kazançlı çıkacak, hem de mutluluğu bulacaklardır. Ama peygamberlerin sözlerini dinlemeyenler hem dünyada cezasını çecekler hem de öbür dünyada cehennemde yanacaklardır. Nitekim, pek çok ayetlerde peygamberlerin vaaz ve ikazlarına kulak asmayanların korkunç bir akıbete uğradıkları ifade edilmiştir.

"Onlar yeryüzünde seyahat etmediler mi? Ki, kendilerinden evvelkilerin akıbetlerinin nasıl olduğuna baksınlar. Onlar kuvvetçe ve yeryüzünü imarda bunlardan daha üstündürler. Allah, onları günahları yüzünden helâk etti. Onları Allah (ın azabından) koruyan olmadı. Çünkü onlara peygamberleri Mu'cizelerle gelir, onlar da küfredilerdi.

Allah da onları helâk etti. Muhakkak ki, O Kavi ve Şedidu'l-İkâb'dır." (Mü'min; 21-22)

Hemen hemen aynı ifade, Fâtır sûresi (âyet; 25-26) ve Teğâbûn sûresi (âyet; 5-6)nde kullanılmıştır. Aslında Kur'ân-ı Kerîm, peygamberlerinin sözlerini dinlemeyerek Allah'ın azabına uğrayan ve helâk olan birçok milletin kıssalarıyla doludur.

Ayrıca, âhiretten bahsedilirken Allah'ın yüce mahkemesinde sorgu ve sualin peygamberle ilgili olacağı belirtilmiştir, ilâhi mahkemede suçlu ve sapık insanlara şöyle bir soru sorulacaktır: "Ak ile karayı, Hak ile Batılı ve doğru ile yanlış ayırt edebilmeniz için size Allah'ın peygamberleri gönderilmişti. O peygamberler vazifesini yerine getirdiler. Size iyiyi, doğruyu öğretiler, ayrıca küfür ve şirkin sonucunun ne kadar kötü olacağını da anlattılar. Ama siz onların sözlerini dinlemediniz. Artık siz Cehennem'in azabına lâıksınız."

"Biz, Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi Sana da vahyettik... Ve bundan evvel sana hikâye eylediğimiz Rasûllere ve kıssalarını sana nakletmediğimiz peygamberlere de vahyettik. O peygamberlerden sonra İnsanlar için Allah üzerine bir bahaneleri kalmasın diye müjdeleyici ve korkutucu Rasûller gönderdik..." (Nisa; 163-165)

Yani, bütün bu peygamberlerin vazifesi, kendilerine iman eden ve Allah'ın emrine uyanlara refah ve saadeti müjdelemek

ve kendilerine İman etmeyip kötülük ve günahlarında ısrar edenleri ikaz etmek ve korkutmaktı. Allah'ın, bu peygamberleri dünyaya göndermesinin gayesi, son hüccetini insanlara sunmaktı. Böylece, son mahkemede kimse "ne yapayım, bana yol gösteren gelmedi, ben kimi örnek alabilirim?" diye bahanede bulunamaz.

Kur'ân-ı Kerîm'de âhiretten bahsedilirken, risâlete iman etmeyenlerin ve peygamberleri reddedenlerin, -amelleri ne kadar iyi olursa olsun- boş olacağı kaydedilmiştir. Böylece, ahirette mahkemeleri tamamlandıktan sonra Cehennem'e gönderilecek olan sapık ve suçlu kişilere şöyle denilecektir: "işte, size rasûller vasıtasıyla Allah'ın son hücceti ve ikazı yapılmıştı, ama siz bunları dinlemediniz. Şimdi çekin cezanızı."

"Muhakkak, kendilerine hidâyet besbelli olduktan sonra, küfredip, Allah yolundan sapanlar ve peygamberi gücendirenler, Allah'a hiçbir şeyle zarar veremezler. Allah, onların amellerini boşa çıkarır." (Muhammed; 32)

Tam bu sırada, Cenab-ı Allah kendilerine şöyle seslenecektir:

" 'Ey cin ve ins cemaati, size, sizden ayetlerimi nakleden, bu güne kavuşmakla sizi inzar ile haber veren peygamberler gelmedi mi?' buyrulur. Onlar da, 'biz nefislerimiz aleyhine şehâdet ederiz' derler. Onları dünya hayatı aldatmıştı. Kendi aleyhlerine olarak kâfir olduklarına şehâdet ederler. Rabbin,

halkı gafil iken memleketleri zulüm ile helâk edici olmadığından, evvelce rasûller gönderir." (En'am; 130-131)

"Cehennem, kâfirlere olan gayızdakı parçalanmak derecesine gelir. Oraya her güruh atıldığında cehennemın bekçileri onlara, 'size nezir (azab ile korkutan bir peygamber) gelmedi mi?' diye sorarlar. Onlar da, 'evet, bize nezir geldi. Fakat onu tekzip ettik. Ve 'eğer onların sözünü işitip aklımızı kullansaydık, Cehennem ehli içinde bulunmazdık' derler. Böylece, günahlarını itiraf ederler. Allah'ın rahmetinden uzaklık, cehennem ehline olsun." (Mülk; 8-11)

Hemen hemen aynı konu Zümer sûresi (âyet; 71-72)nde de işlenmiştir. Demek ki, İslâm'da risâlet veya peygamberliğe iman etmek büyük önem taşımaktadır. O kadar ki, dünyada ve âhirette rahat, huzur, mükâfat ve ceza buna bağlıdır.

25.2.3. Her Millete Peygamberler Geldi ve Hepsinin Dâveti Aynıydı

Kur'ân-ı Kerîm'de dünyanın kuruluşundan beri hemen bütün milletlere peygamberlerin geldiği ve hepsinin dininin, dâvetinin ve mesajının aynı olduğu açıklanmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'de bu peygamberlerin meb'us olmalarının sebebinin, gayesinin ve çağrılarının da aynı olduğu kaydedilmiştir. Bütün peygamberler Tek Allah'a itaat edilmesini istemişlerdir:

"Hiçbir ümmet gelip geçmemiştir ki, ona bir korkutucu gelmiş olmasın." (Fâtır; 24)

"Her kavmin de bir hidâyet rehberi vardır." (Ra'd; 7)

"Biz, hiçbir memleketi, kendisine inzar edici (peygamber) göndermedikçe helâk etmedik." (Şuara; 108)

"And olsun biz her ümmete, 'Allah'a ibadet edin ve Tağut'a tapmaktan sakının diye bir peygamber göndermişizdir." (Nahl; 36)

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Nuh (a.s.)'tan Hz. İsa (a.s.)'ya kadar birçok peygamberlerin adı anılarak, hepsinin kendi ümmetlerine şöyle seslendiği kaydedilmiştir; "Allah'tan korkup bana itaat edin." (Bk: Âl-i İmran; 50, Şuara; 108, 110,126,131, 143, 163,179, Zuhruf; 63, Nuh; 3)

Kur'ân-ı Kerîm'de daha sonra, peygamberlerin bi'seti (meb'us olmasının)'nin maksad ve gayesi dile getirilmiştir:

"And olsun ki, biz peygamberlerimizi apaçık emirlerle gönderdik. Ve onlarla birlikte kitap ve İnsanlar aralarında adaleti icra etsinler diye mizanı indirdik." (Hadîd; 25)

Bu ayetin özü, "adaleti icra etsinler" deyimidir ve bu deyim, kilit önem taşımaktadır. Peygamberlerin dünyaya gönderilmesinin başlıca amacı, her alanda ve her bakımdan adaleti tesis etmektir. Bu adalet bir insanın bizzat kendi kişiliğinde olmalıdır. Bir kul, Allah'a karşı adaletli davranmalıdır. İnsanlar, İnsanlar arasında adaleti icra etmelidir. Toplumda adalet, ticaretle ve alışverişte adalet, kültür ve medeniyette adalet, devlet ve hükümette adalet, adli kuruluşlarda adalet, uluslararası ilişkilerde adalet, kısacası, bütün bireysel ve toplumsal ilişkilerde adalet kurulmalıdır.

25.2.4. Hz. Muhammed (a.s.)'in Peygamberliği (Risâleti)

Nübüvvet veya peygamberliğin mahiyeti, şekli ve mefhumu anlatıldıktan ve peygamberlerin tarihine değinildikten sonra, önce Kureyş'in, daha sonra Arap'ların ve nihayet bütün insanların dikkati Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın durumuna çevrildi ve kendisinin de geçmişteki peygamberler gibi bir peygamber olduğu ifade edildi. Hz. Muhammed (a.s.), dünyanın kuruluşu ve insanların yaratılışından beri dünyaya gönderilmekte olan din ve davetle gelmişti. Hz. Peygamber (a.s.) bu dini her türlü tevil ve karmaşık vehametlerden arındırarak temiz bir şekilde dünyaya sunmuştu. O'nun vaaz ettiği ve öğrettiği din, şariat, kanun ve kurallar, kendisinin yarattığı değil, Allah'ın gönderdiği kanun ve kurallardı. Başka bir deyimle, Hz. Muhammed (a.s.)'e itaat, Allah'a itaat, Hz. Muhammed (a.s.)'e itaatsızlık, Allah'a itaatsızlık demektir. Yani, insanların sadece Hz. Muhammed (a.s.)'i Allah'ın peygamberi olarak tanımaları yeterli değildi; onların her şeye ve herkese bağlılıklarını terk edip Tek Allah'a ve peygambere itaat etmeleri gerekiyordu.

Aşağıdaki ayetleri ve bunların anlamını uzun uzadıya açıklamadan önce şunu hemen belirtelim ki, Arap'lar çoktandır bir peygamberin özlemini çekiyorlardı. Hz. Muhammed (a.s.) henüz doğmamışken, Araplar çevrelerine şöyle bir göz atıyor ve Yahudiler ile Hristiyanların ve diğer bazı dini grupların ahlaki bozukluklarını, kötülüklerini

gördükten sonra içlerini çekiyor ve "keşke bize bunlar gibi Allah'ın hidâyeti, peygamberi ve kitabı gelseydi; güzel ve iyi bir ümmetin nasıl olduğunu onlara gösterirdik" diyorlardı. Kur'ân-ı Kerîm, Arap müşriklerinin aynen böyle dediklerini belirtmiştir. Eğer bir vak'a yanlış olsaydı, Arap'lar her halde, bu sözleri sessizce kabul etmeyeceklerdi.

"Müşrikler, eğer kendilerine bir peygamber gelirse dünyadaki ümmetlerin en ziyade hidâyet bulanı olacaklarına, Allah ile kuvvetli yemin etmişlerdi. Fakat kendilerine bir peygamber geldiğinde bu, onlarda ancak nefret ve fitnelerini artırdı. Çünkü (onlar) yerde büyüklenmek, fena hileler kurmak (arzu ediyorlardı). Kötü hile ancak sahibine ulaşır." (Fâtır; 42-43)

(Müşrikler) şöyle söylüyorlardı: 'Eğer bizim yanımızda evvelki kavimler gibi bir kitabımız olsaydı. Biz de herhalde Allah'ın muhlis kullarından olurduk.' Kendilerine gelen kitabı inkâr ettiler. Bunun akıbetini yakında bilecekler." (Sâffât; 167-170)

Demek ki, Arap'lar dört gözle bir peygamberi bekliyorlardı, ama bu peygamber kendilerine Allah'ın büyük bir lütfu ve inayeti olarak gelince buna muhalefet etmeye ve karşı koymaya başladılar.

Bu gerçekleri aklınızda tutun ve Furkân-ı Hamîd olan Kur'ân-ı Kerîm'in, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğini nasıl tarif ettiğine ve dünyaya nasıl sunduğuna bir göz atın.

"Yâsin, Hikmet dolu Kur'an hakkı için, (Habibim) Sen gönderilen peygamberlerdensin." (Yâsin; 1-4)

Burada denilmek isteniyor ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in de diğer peygamberlerden biri olduğunda hiçbir şüphe yoktur; çünkü bunun isbatı, hikmet, mantık ve zekâ dolu bir Kitab'ı dünyaya sunmasıdır.

"Şehirlerin anası (Mekke) halkını ve etrafında olanları azab ile korkutma için, sana Arapça Kur'ân-ı vahy ettik." (Şura; 7)

"Furkan (Kur'ân-ı)'ı, âlemlerin bir korkutucusu olsun diye kuluna indiren Allah'ın şanı ne yücedir." (Furkan; 1)

"De ki: 'Ey İnsanlar, şüphesiz ben sizin, göklerin ve yerin sahibi olan ve kendisinden başka ilâh olmayan, hem diriltip hem de öldüren Allah'ın Rasûlüyüm."

(A'raf; 158)

"Biz, Nuh'a ve O'ndan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik, İbrahim'e, İsmail'e, İshâk'a, Yakûb'a ve evlâtlarına İsa'ya, Eyyûb'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyeyledik. Ve Davud'a Zebur'u verdik." (Nisa; 163)

25.2.5. Hz. Muhammed (a.s.)'in Peygamberliğinin Gayesi

Hz. Muhammed (a.s.)'in bi'setinin maksadı ve gayesi, diğer peygamberlerin bi'setinin maksadından pek farklı

değildi, ki bu konuyu Hadid sûresinin ilgili ayetinin tercümesini sunarken size anlattık. Fakat, Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğe getirilişinin bazı önemli sebepleri ve gayeleri olduğuna da işaret etmiştir. Biz bunları burada sıralıyoruz:

a) Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) bir tek millete, bir tek ülkeye, bir tek devir için peygamber olarak gönderilmemişti; aksine bütün insanlara, bütün ülkeler için kıyamete kadar peygamber olarak meb'us olunmuştu.

"Ve bana kendisi ile sizi ve her işiteni inzar etmek için bu Kur'an vahyolundu." (En'am; 19)

b) Hz. Muhammed (a.s.) kendisinden önceki peygamberlerin öğretilerini tekzib edici değil tasdik ediciydi. Hz. Peygamber (a.s.), her türlü değişikliklerden arınmış, temiz ve pâk bir dini insanlara iletmekle vazifelen-dirilmişti ve kendisi, dünyanın kuruluşu ve insanların doğuşundan beri Allah'ın insanlara göndermek istediği en doğru ve en gerçek dini dünyaya getirmişti. Şu ayetlere bakın.

"Doğrusu (o, şair ve mecnun değildir). Bilâkis o, hakkı getirmiş ve bütün peygamberleri tasdik etmiştir." (Sâffât; 37)

"Bu Kur'ân Allah'ındır. O'ndan başkasına nispet edilemez. Velâkin o, kendinden evvel gelen kitapları tasdik ve tafsil eder. Ve Rabbul Âlemin tarafından olduğuna şüphe olmayan Kur'an'dır." (Yunus; 37)

"Kitapları tafsil eder"in anlamı şudur. Geçmişte peygamberlere ne kadar kitap inmişse, onların ihtiva ettiği bütün vaaz, hidâyet, talimat ve kurallar Kur'an-ı Kerim'de vardır. Hem de bütün tafsilatıyla vardır. Kur'an-ı Kerim'de ayrıca, geçmişteki ilâhi kelâmın varislerinin, sahip bulundukları din ve ilâhi emirlerde hayli tahrifât yaptıkları, bunlara bazı ilâvelerde bulundukları ve bunlardan bazı şeyleri çıkardıkları da kaydedilmiştir. Bu mukaddes kitapta, eski kavim ve ümmetlerin, kendilerine göre şariat geliştirdikleri ve helâl'i haram, haramı da helâl ettiklerine işaret edilmiştir.

"Elleri ile Kitabı yazıp sonra, onunla değersiz şeyleri satın almak için, 'bu Allah tarafındandır' diyenlere, elleri ile yazdıkları ve bundan kazandıkları şeyler için onlara azap vardır." (Bakara; 79)

"Onlardan bazıları vardır ki, sözlerini kitaptan zannettirmek için dillerini eğip bükerler. Halbuki, o kitaptan değildir. Allah tarafından olmadığı halde, Allah'tandır derler. Ve bile bile Allah üzerine yalan söylerler." (Âl-i İmran; 78)

İşte bu sebepten dolayıdır ki, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) tahrif edilmemiş ve hiçbir değişikliğe uğramamış hâlis ve temiz bir din yaymakla görevlendirilmiştir. Hz. Muhammed (a.s.), Allah'ın dediklerini aynen söylemek ve iletmekle mükellef kılınmıştır ve O, helâli haram, haramı da helâl yapamaz.

"Kendilerine hak ve batılı ayıran bir hüccet gelinceye kadar ehli kitaptan ve müşriklerden küfredenler (dinlerinden) ayrılacak değildir. O hüccet, Allah'tan bir peygamberdir ki, pâk ve temiz sayfaları okur. O sahifelerde doğru yazılmış kitaplar vardır." Beyyine; 1-3)

"O peygamber onlara iyiliği emreder, kötülükten nehyeder. Tertemiz ve iyi olan şeyleri helâl, kötü ve zararlı şeyleri haram eder, onların sırtlarındaki ağır yükü kaldırır. Onların zincirlerini kırar. O peygamberlere inanıp O'na saygı gösteren, yardım eden, O'nunla birlikte gönderilen nura uyanlar yok mu. Felah bulanlar onlardır." (A'raf; 157)

c) Hz. Muhammed (a.s.)'e, sadece Allah tarafından gelen vahyi insanlara iletme görevi verilmemiştir, aksine bu vahyi açıklama, yorumlama ve örneklerle gösterme sorumluluğu da verilmiştir. Hz. Peygamber (a.s.), Allah'tan gelen vahiylerle göre dini akide, inanç, kanun ve kuralları halka açıklamak ve bunları gerek sözleri ve gerekse fiilleriyle göstermekle yükümlüdür. Hz. Peygamber (a.s.) insanların ve ümmetinin hocası, öğretmeni ve uygulayıcısıdır.

"Onun toplanması ve onu okutmak bize aittir. Sana vahiy ile kıraat eylediğimizde sen de oku. Sonra onun beyan ve izahı da bize aittir." (Kıyâme; 17-19)

"Sana da (habibim) insanlara kendileri için indirilen her şeyi açıklayasın diye Kur'an'ı indirdik. Olur ki iyice düşünürler." (Nahl; 44)

"Ümmiler içinde, onlara, kendilerinden ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir peygamberi gönderen O'dur. Halbuki, bundan önce onlar apaçık bir dalâletle idiler." (Cum'a; 2)

"Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna apaçık ve beyan edici ayetleri indiren O'dur." (Hadid; 9)

25.2.6. Hak Dinini Diğer Bütün Nizamlara Galip Kılmak

d) Hz. Peygamber (a.s.)'in bi'setinin bir diğer gayesi de, Allah (cc.) tarafından getirdiği din ve hidâyeti, bütün hayat nizamına galip kılmaktır. Allah'ın nizam ve kanunu, her türlü nizam ve kanunlara hâkim ve üstün kılınmalıdır. Hz. Peygamber (a.s.) meb'us edilmesinin bir gayesi de budur. Tevbe ve Saf sûrelerinde şöyle buyurulmuştur: "O Allah, Rasûlünü hidâyetle, hak din ile -o dini bütün dinler^{172[6]} üzerine galip kılmak için-gönderendir. İsterse müşrikler hoş görmesin." (Tevbe; 33). Aynı mevzuya Fetih sûresinde de değinilmiştir: "Peygamberlerini hidâyetle ve bütün dinler

^{172[6]} Bu ayette, "ed-Din" kelimesi kullanılmıştır, ki biz bunu "dinler" veya "din'in bütün cinsleri" olarak tercüme etmeyi daha uygun bulduk. Arapça'da "din" kelimesi, resmen görevlendirilmiş veya vesikalı bir kişinin getirdiği veya geliştirdiği hayat nizamı için kullanılır. Burada Hz. Peygamber (a.s.)'in bi'setinin gayesi, Allah'ın dini ve hayat nizamı dünyanın diğer bütün ideoloji, sistem ve hayat nizamlarına galip kılmak olduğu ifade edilmiştir. Başka bir deyimle, peygamberlerin, Allah tarafından getirdikleri din veya hayat nizamı, dünyadaki herhangi bir sisteme veya hükümdara tabi kılınamaz. Peygamberler, Allah'ın nizamını her zaman galip ve üstün kılmalıdır. Zâten Allah'ın nizamı geldikten sonra diğer bütün nizamlar ortadan kaybolmaya mahkûmdurlar, ilâhi nizam tesis edildikten sonra başka ideoloji ve dinler ancak buna tabi olarak ayakta durabilirler.

üzerine çıkarmak için hak din ile gönderen O'dur. Şâhidi olarak Allah kâfidir." (Fetih; 28)

25.2.7. Hz. Muhammed'e İmân ve İtaat Etmek İçin Verilen İlâhî Emir

İşte yukarıda belirttiğimiz gaye ve hedeflerin gerçekleşmesi için insanların diğer peygamberler gibi, Hz. Muhammed (a.s.)'e de iman ve itaat etmeleri emrolunmuştur. Hz. Muhammed (a.s.)'e iman ve itaat Allah'a iman ve itaat manasına geldiği için her türlü sadakat ve bağlılıklara son vermeli ve her bakımdan Hz. Peygamber (a.s.)'e tabi olmalıyız.

"Allah'a, O'nun Rasûlüne ve indirdiğimiz nura iman edin. Allah, işlediğiniz şeylerden haberdardır." (Teğâbûn; 8)

"Öyleyse, Allah'a ve O'nun sözlerine iman eden ümmî Nebi olan Rasûlüne iman edin. Ve O'na tabi olun. Ta ki, hidayete ermiş olasınız." (A'râf; 158)

"Size, Rabbinizden inzâl (indirilen) olunana tabi olun. Ondan başka dostlara uymayın."^{173[7]} (Araf; 3)

"Biz, gönderdiğimiz peygamberi Allah'ın izni ile itaat olunsun diye gönderdik."^{174[8]} (Nisa; 64)

^{173[7]} İnsanların dünyada yaşamaları için hidâyete ihtiyaçları vardır. İnsanların hem kendi varlıklarını hem de kâinat ve içindeki eşya ve varlıkların gerçek mahiyetini anlamaları için gerekli olan ilim ve kendi din, ahlâk, siyaset, ekonomi, toplum, kültür ve medeniyetlerini sağlam temellere oturtmaları için ihtiyaç duydukları usulleri belirtmek için Allah'a, Rasûlüne (s.a.) indirdiği hidayete uymaları gerekmektedir. İnsanların bu hidayeti bir yana bırakıp başka hidayet aramaları yanlış bir harekettir, ki sonu her zaman felâkettir.

"Kim peygambere itaat ederse muhakkak Allah'a itaat etmiştir." (Nisa; 80)

"Peygamber'in size verdiğini alın. Sizi, kendisinden nehyettiği şeyden de sakının." (Haşr; 7)

"Allah'a ve Rasûlüne itaat eden ve Allah'tan korkup kendisinden ittika edenler feyz ve kurtuluşa erenlerdir." (Nûr; 52)

"Allah ve Rasûlü bir işe hüküm verdiği zaman, mü'min bir erkekle mü'min bir kadın için, kendi işlerinde muhayyerlik hakları yoktur. Allah ve Rasûlüne âsi olan muhakkak açık bir sapıklık etmiş olur." (Ahzâb; 36)

"Kalbine, bizi anmaktan gaflet verdiğimiz, hevesine uymuş ve işinde haddi aşmış kimselere boyun eğme. Onun işi haktan yüz çevirmektir." (Kehf; 28)

"Dinlerinde israf edenlerin (müşriklerin) emrine itaat etmeyin. O müfsidler yeryüzünde fesad çıkarırlar ve ıslâh etmezler."^{174[8]} (Şuara; 151-152)

^{174[8]} Yani, peygamberler, sadece insanların kendilerine iman etmeleri ve başkalarına itaat etmemeleri için gelmezler. Aksine, peygamberlerin dünyaya gelmelerinin amacı, ilâhî ve ulvî bir hayat nizamı getirmiş olmalarıdır ve İnsanlar ancak bu nizama uymalıdırlar.

^{175[9]} Yani, dünyadaki emir, reis, hükümdar ve imparatorların kurdukları fâsit düzen ve yönelimlere insanların uymamaları gerekir. Bu iktidar ve ikbâl heveslileri, bütün sınırları aşmıştır ve hele ahlâkları sıfıra inmiştir. Bunların kurdukları düzen veya yönetim her zaman sakat ve zararlıdır; bunlardan herhangi bir hayır beklenemez. Selâmet ve kurtuluş ancak Allah'ın nizamını kurmak ve buna uymaktır.

"De ki, 'Allah'a ve Rasûle itaat ediniz. Eğer yüz çevirirseniz kâfir olursunuz. Allah kâfirleri sevmez." (Âl-i İmran; 32)

25.2.8. Gerçek ve Geçerli Kanun, Allah Tarafından Hz. Muhammed (a.s.) Vasıtasıyla İnsanlara Gönderilmiştir

Böylece, Hz. Muhammed (a.s.)'in risâletine iman edilmesi ve Hz. Peygamber (a.s.)'in verdiği vaaz, telkin ve talimata uyulması gereğine işaret edildikten sonra, gerçek ve en geçerli kanunun, Hz. Peygamber (a.s.) vasıtasıyla dünyaya gönderilmiş olan ilahî kanun olduğu da vurgulanmıştır. Bu konuda herhangi bir anlaşmazlığa yer verilmemelidir. Allah'ın kanununa uymayan bir kişi ancak cehalete ve Tağut'a itaat eder. Kanun ve nizam Allah'ın olduğuna göre, Hz. Peygamber (a.s.)'in bu kanunların açıklanması ve uygulanması için tayin ettiği hâkimler de bu hususta son sözlerini buna göre söyleme hakkına sahiptirler. Allah'ın kanununa başka kimse müdahale edemez, bunda tahrif ve değişiklik yapamaz.

"Sonra (Ey Habibim), sende dinden bir şariat üzerine görevli kıldık. Öyle ise ona tabi ol. Bilmeyenlerin arzu ve isteklerine tabi olma." (Casiye; 18)

"Biz her ümmete bir şariat tayin ettik. Onlar, bununla amel ederler. Bunun için din işinde seninle münazara etmesinler. Sen Rabbine dâvet et. Çünkü, sen gerçekten hidâyete götüren doğru bir yol üzerindesin." (Hacc; 67)

"Allah'ın sana gösterdiği gibi, İnsanlar arasında hükmetmen için sana hak olarak Kitab'ı indirdik." (Nisa; 105)

Kur'ân-ı Kerim'de nerelerde insan toplumu için gerekli kaide ve kanunlardan söz edilmişse, oralarda "Hudûdullah" deyiimi kullanılmıştır. Yani, bunlar Allahu Teâlâ'nın tayin ettiği sınırlardır ve bunların hiçbir şekilde aşılmaması gerekir. Bazı yerlerde bu hususta sert uyarılar yapılmış bazı yerlerde de bu sınırları aşanların zâlim olduğu kaydedilmiştir. Yine bazı yerlerde Allah'ın tayin ettiği hududu geçenlerin aslında kendilerine zulüm ettikleri ifade edilmiş, bazı yerlerde ise bu insanların cehennem ateşinde yanacağı ve büyük azaba uğrayacağı açıklanmıştır. (Bk: Bakara; 187, 229, 230, Nisa; 13, 14, Mücadele; 4, Talak; 1, Tevbe; 97). Bunlar, Allah'ın kanun ve nizamının ne kadar ehemmiyet taşıdığını ortaya koyuyor. Bu hususta İnsanlar şöyle uyarılmışlardır:

"Onlar Cahiliyyeti^{176[10]} hükmünü mü isterler? Kuvvetli bir şekilde

İman eden kavm için Allah'tan daha güzel hükmeden kimdir?" (Maide; 50)

"Tâğût'un^{177[11]} huzurunda muhakeme olunmayı isterler. Halbuki; onu inkâr etmekle emrolunmuşlardı. Şeytan onları

^{176[10]} Cahiliyet veya Cahiliyye kelimesi, İslamiyet'in karıştını belirlemek üzere kullanılır. Çünkü İslâmiyet tamamıyla ilim ve irfana dayalı bir din ve hayat nizamıdır. Bu ilmi Cenab-ı Allah bize kendi kelimayla vermiştir. Bunun aksine, Cahiliyye bilgisizliğe ve dalâlete dayanmaktadır.

^{177[11]} Burada kullanılan "Tâğût" veya "şeytan" kelimesinden aslında Allah'ın kanunundan başka bir kanuna göre hükmeden ve yasalar çıkaran bir hükümdar ve yönetici

hidayetden çok uzak sapıklıkla yollarından şaşırtmak ister."
(Nisa; 60)

25.2.9. Din Konusunda Uzlaşma Olmaz

Rasûlullah (a.s.)'a sadakat ve itaatin tam olduğu hakkında kesin emirler verildikten sonra, Din-i İlâhî veya Din-i Hak konusunda ne herhangi bir taviz verilmesi ne de uzlaşmaya varılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. İslâm'ın inanç, akide, kural, kanun ve felsefesinde, herhangi bir kimse için veya herhangi bir amaçla değişiklik yapılamayacağı kesin bir ifade ile ortaya konmuştur. Bu hususta en ufak bir taviz ve uzlaşma söz konusu değildir. İslâm dinini kabul etmek isteyen, onu Rasûlullah (a.s.)'ın getirdiği şekliyle ve tam olarak kabul etmelidir, istemeyen de bundan vazgeçmelidir. Bunu tanıyan ve kabul eden bunu kendi hayırı için yapacak, kabul etmeyen de kendi zararına yapacaktır. Allah'ın dininde anlaşma ve uzlaşma olamaz.

"O halde, tekzib edenlere itaat etme. Onlar isterler ki, sen onlara yumuşak davranasın da onlar da sana yumuşak davransınlar." (Kalem; 8-9)

(Yani, İslâmı tebliğ etmek hususunda herhangi bir gevşeme söz konusu olamaz. Müşrikler istiyor ki, İslâmiyet'in bazı kuralları yumuşatılsın da kendileri sana muhalefeti hafifletsinler. Fakat, bu sadece bir bahanedir. Onların

kastedilmiştir. Allah'ın egemenliğini, O'nun kitabını ve rasûlünü tanımayan bir hükümdar veya yönetim Tâğut veya tâğutî düzendir.

gerçekten İslâmiyet'i kabul edeceğine inanma. İslâmiyet'i kabul etmek istiyorlarsa, bütünüyle kabul etsinler).

"Âyetlerimiz kendilerine apaçık deliller olarak okunduğunda bize kavuşmayı ummayanlar 'Bize bundan başka bir Kur'an getir. Veyahut, onu değiştir' dediler.^{178[12]} De ki, 'Onu kendi tarafımdan değiştirmek benim hakkım değildir. Ben, ancak bana vahyolunana tabi olurum. Eğer Rabbime âsi olursam büyük günün azabından korkarım.'" (Yunus; 5)

"De ki, 'Hak Rabbinizden gelendir. Artık isteyen iman etsin, dileyen de kâfir olsun.'" (Kehf; 29)

"Ve Kur'an'ı okuyup (tebliğ ile) emrolundum. Doğru yolu bulan kendi faidesini bulmuş olur. Dalâlete düşene de deki: 'Ben ancak inzâr edenlerdenim.'" (Neml; 92)

25.2.10. Kureyşli Ve Arap Müşriklerin Tepkisi

Yukarıda verdiğimiz ayrıntılı bilgilerden anlaşılacağı gibi, İslâmi Davet'in ikinci maddesi, yani Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın peygamberliğinin tanınması ve akideler ile inançlardan başlayarak hayatın bütün alanlarında kendisine

^{178[12]} Müşrikler Hz. Peygamber (a.s.)'in kendilerine tebliğ etmekte olduğu Kur'ân ve ilâhî kanunun, Allah tarafından gönderilmediğini kendi kafasında doğan ve hayal mahsulü olan şeyler olduğunu sandıkları için bu sözleri söylüyorlardı. Başka bir deyimle, müşrikler demek istiyordu ki, "ey Muhammed (as.), sen ne diye tevhid, âhiret ve ahlâk kuralları v.s. gibi şeylerden bahsetmeye başladın? Eğer gerçekten insanlara yol göstermek istiyorsan, bizi dünyada zengin müreffeh ve mutlu kılacak bir şeyler ver. Dinini tümden değiştirmek istemiyorsan değiştirme, ama bu hususta biraz esnek davranacaksın. Biraz al, biraz ver usulüne uygun olarak biz seninle anlaşabiliriz. Tevhid, risâlet ve âhiret kavramlarını biraz yumuşat ki, bizim düşüncelerimiz için de biraz yer kalsın. Sen biraz bizim örf ve âdetlerimize, millî ve kabilevî geleneklerimize, taassup ve vehimlerimize de yer vermelisin."

tam ve eksiksiz itaat edilmesi, İslâmiyet'in inançlar sisteminde büyük önem taşıyordu. Gerçek şu ki, bu noktayı iyice kavrayıp benimsemedikçe din fiilen tesis edilemezdi. Peygamber (a.s.)'e iman ve O'na fiilen itaat etmeksizin Allah'ın birliğini (tevhidi) tanımak faydasızdı.

Fakat konuya ciddi olarak eğildiğimizde, Kureyşli ve Arap müşrikler için Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğini tanıyıp O'na itaat etmelerinin, tevhid fikrini kabul etmelerinden daha zor olduğunu göreceğiz. Bir kere, Kureyşlilerin ve Arap'ların, aralarında 40 yıl alelâde bir insan gibi yaşamış olan bir kişinin birden bire peygamber olduğuna inanmaları zordu. Onlar, böyle bir kişinin Allah'ın Rasûlü olduğuna ve kendisine vahiylerin geldiğine ihtimal vermiyorlardı. Ayrıca, yüzyıllarca hür yaşamış ve hiçbir konuda sınır ve kısıtlama tanımamış bir ulus olarak da Arap'ların birden bire görünüşte kendileri gibi alelâde bir insan olan, mevki ve mertebesi olmayan, para pulu ve şan ve şöhreti de olmayan bir kişiye itirazsız ve sualsiz itaat etmeleri de hayli güçtü. O zamana kadar kendi kabile ve gruplarının reisi ve lideri durumunda olanların, ülkenin çeşitli bölgelerinde şirkin büyük karargâhlarını kurmuş olan dini liderlerin, gaibden haberleri olduğunu iddia eden kâhin ve falcıların işi ise daha zordu. Bunların her biri için risâlet veya peygamberlik fikri bir ölüm fermanıydı. Bunu kabul etmeleri şöyle dursun, ciddiyetle ve aklıselim ile düşünmeleri ve gözden geçirmeleri bile mümkün değildi. Kısacası, Cahiliyye'nin devamında çıkarları olan bütün kişi ve gruplar olanca

şiddetiyle risâlet mefhumuna karşı çıktılar. Zira, bu inanç ve kavramın yayılmasıyla onların mevkii, kuvveti, kudreti, iktidarı ve mali menfaati ortadan kaybolacaktı. Sokaktaki adamın ve halkın risâleti kabul etmesi ve dolayısıyla sadece Allah'ın din ve kanunlarını tanıması halinde, onların kurdukları düzene ve fasit daireye kimse rağbet etmeyecekti ve böylece kendiliğinden ortadan kalkacaklardı.

Bir yanda bu güçlükler ve sorunlar varken, diğer yanda bir başka büyük sorun daha vardı, risâlet veya peygamberlik davasıyla ortaya çıkan kişi, milletin en iyi ferdiydi. Ahlâk ve faziletini herkes takdir ediyordu. Daha beş yıl önce bütün millet O'nun "emin" olduğunda ittifak etmişti. Bu kişi, peygamberlik iddiasında bulunmadan önce Safa tepesine çıkarak millete şöyle hitap etmişti. "Bu dağın arkasında size saldırmak üzere olan bir ordunun bulunduğunu söylesem, sözlerime inanır mısınız?" Bunun üzerine milleti de, "tabii, inanırız, zira sen şimdiye kadar hiç yalan söylemedin" demişti. Kişiliği ve karakteri böylesine sağlam olan ve hayatında hiç yalan söylememiş olan bir kişinin "risâlet" veya peygamberlikten sonra yalancı olduğunu ve kendisinin yalan söylediğini halka inandırmak gayet tabii ki çok güçtü. Böyle bir kişi bu kadar büyük bir "yalan" söyleyebilir miydi? Hiçbir aslı olmadan kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu ve kendisine Allah'ın kelâmının geldiğini iddia edebilir miydi? İşte Hz. Muhammed (a.s.)'in risâletine karşı olan müşrik Kureyşliler ile Arap'ların bir güçlüğü de buradan geliyordu.

Nitekim, Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususta şöyle denilmektedir.

"Onların söylediği sözlerin seni mahzun ettiğini biliriz. Onlar hakikatte seni tekzip etmezler. Fakat zâlimler, Allah'ın ayetlerine karşı inat ve küfrederler." (En'am; 33)

Bu ayet şu gerçeğe işaret ediyor ki, Hz. Muhammed (a.s.) Allah'ın ayetlerini Kureyşlilere ve Arap'lara duyurmaya başlayıncaya kadar onlar kendisini emin olarak biliyor ve doğruluğuna inanıyorlardı. Ne var ki, Hz.

Peygamber (a.s.), Allah'ın mesajını kendilerine iletir iletmez onu tekzip etmeye başladılar. Fakat bu safhada da kimse kendisinin yalancı olduğunu söylemeye cesaret edemiyordu. Hz. Peygamber (a.s.)'in en büyük muhalifi ve düşmanı bile kendisinin dünyevi işlerle ilgili olarak yalan söylediğini veya yalancı olduğunu iddia edemezdi. Mekkeli Kureyşliler veya Araplar, Hz. Peygamber (a.s.)'i yalanladıysa sadece peygamberlik iddiasıyla ilgili olarak yalanladılar. Onlar sadece Hz. Muhammed (a.s.)'in risâletini veya peygamberliğini tekzip ettiler. Bilindiği gibi, Hz. Muhammed (a.s.)'in en büyük düşmanı Ebû Cehl idi. Hazreti Ali'nin rivayet ettiği hadise göre, bir defasında bizzat Ebû Cehl Hazreti Peygamber (a.s.)'e şöyle dedi. "Biz senin yalancı olduğunu değil, bize sunmakta olduğun şeyin yalan olduğunu söylüyoruz."^{179[13]} Bedir savaşı sırasında Ahnes bin Şerîk özel bir sohbet sırasında Ebu Cehl'e

^{179[13]} Bu hadisi İmam Süfyan-ı Sevrî ile Hâkim, Hz. Ali'ye atfen nakletmişlerdir.

sordu: Burada benden ve senden başka kimse yoktur. Bana doğruyu söyle, Muhammed (a.s.) doğru mudur değil midir?" Ebu Cehl dedi ki, "Vallahi, billahi, Muhammed doğru ve dürüst bir insandır. O, hayatı boyunca hiç yalan söylememiştir. Fakat, bana söyler misin, Kâ'be'nin mütevelliliği, hacılara yemek ve içme suyu verme görevi ve peygamberlik de Beni Kusayy'a geçerse, diğer Kureyşliler ne yapsın?"^{180[14]} Bu sebeple, yukarıdaki ayette Yüce Allah (cc.) diyor ki, "ey Habibim, sen canını sıkma, Kureyşli ve Arap müşrikler seni değil, beni tekzip ediyorlar. Eğer Ben bu hususta sabırlı davranıyor ve hiçbir taşkınlık göstermiyorsam, sen ne diye kendi canını sıkıyorsun?"

25.2.10.1. İtirazlar, İthamlar ve Garip İstekler

Kureyşliler ile Arap'lar garip ve tuhaf bir çıkmazda idiler. Hz. Peygamber (a.s.)'in kişiliğini ve söylediği sözleri açıkça yalanlayacak durumda değillerdi. Ne Hz. Peygamber (a.s.)'in kişiliğine çamur atabilirdi ne de getirdiği mesajın yanlış ve çürük olduğunu ispatlayabilirlerdi. Ama maddi ve mali çıkarlarını korumak amacıyla her ikisine karşı da cephe almak zorunda idiler. Bu sebeple, saçma sapan itirazlar, hile, bahane, desise, iftira ve ithamlara başvurdular. Kendisine türlü itirazlarda ve garip isteklerde bulunmaya başladılar. Birçok Mu'cizelerin gösterilmesini istediler ve kendisinden, bir

^{180[14]} Bu hadis, İbn Cerîr'in tefsirinde nakledilmiştir. Burada adı geçen Ahnes bin Şerik Hz. Muhammed (a.s.v) akrabaları olan Beni Zühre'nin müttetikleri arasında idi. Bedir savaşına Kureyş'lilerin safında yer alarak katılmıştı. Fakat, İbn Hişâm'a göre Ahnes ve Benî Zühre çarpışmalara iştirak etmemişlerdi.

insanın yapamayacağı şeyler yapmasını istediler. Fakat tevhid akide ve umdesi için sağlam ve kuvvetli deliller verildi ve muhaliflerin ağızları kapatıldı. Müşriklerin risâlete yönelik bütün hücumları da boşa çıkarıldı ve akıl ile mantığa uygun kuvvetli deliller verildi. Bu deliller verildikten sonra da şirk ve küfürlerinde ısrar edenler ancak ilim, irfan, akıl, zekâ ve mantıktan nasibini alamamış inatçı kişilerdi.

25.2.10.2. Hz. Muhammed (a.s.)'in İnsan Oluşuna İtirazlar

Müşriklerin ilk itirazı, Hz. Muhammed (a.s.)'in insan oluşuyla ilgiliydi. Müşrikler, "bizim gibi ve bizden farklı olmayan bir insanın peygamber olduğunu nasıl kabul edelim? Bu, bizim gibi yiyor, içiyor, çoluk çocuk sahibidir ve diğer bütün İnsanlar gibi dünya işleriyle uğraşüyor. Böyle bir kişi peygamber olabilir mi?" diye itirazlarda bulunuyorlardı. Kur'an-ı Kerim'de bu itirazlara değinilerek uygun cevaplar verilmiştir.

"Zâlimler aralarında gizli müşavere edip, 'bu da sizin gibi bir insan değil midir? Artık göz göre göre sihre inanıyor musunuz?' derler." (Enbiya; 3)

Bu gizli müşavere veya sohbeti Mekkeli ileri gelen reisler yapıyorlardı. Hz. Muhammed (a.s.)'in Tevhid'e ve Risâlet'e daveti, bu kabile reislerinin iktidar ve itibarını tehlikeye düşürmüştü. Bunlar artık iktidar koltuklarını ve şahsî menfaatlerini muhafaza etmek için Hz. Muhammed (a.s.)'in iddiasını çürütmeye mecburdular. Bu sebeple, kendisinin

insan gibi yiyip içmesini, çoluk çocuklara karışmasını, herkes gibi çarşı, pazarda alış veriş yapmasını yadırgıyorlardı. Allah'ın böylesine alelâde bir insanı peygamber seçebileceğine ihtimal vermiyorlardı. Fakat aynı zamanda, bu insanın kişiliğini ve sözlerinin büyüleyiciliğini de kabul ediyorlardı. O'na yaklaşan ve O'nun sözlerini dinleyen herkesin ona bağlandığını ve davasını desteklemeye başladığını görüyorlardı ve bu yüzden hem kendilerinin hem de diğer kimselerin O'na yaklaşmaması için olağanüstü çaba harcıyorlardı.

"Ve kâfirler: 'Bu nasıl peygamberdir? Yemek yiyor ve çarşılarda geziyor. O'nunla beraber nezir olmak için neden bir melek indirilmedi?' dediler. 'Yahut O'na bir hazine atılmalı, yahut ondan yiyeceği bir bahçesi olmalı değil miydi?' dediler. O zâlimler, siz âncak bir sihre mübtela olmuş bir adama tabi oluyorsunuz' dediler." (Furkan; 7-8)

Mekkeli ve Arap müşriklere göre Allah'ın mesajını ve dinini insanüstü bir yaratık, meselâ bir melek getirmeliydi. Ve eğer bu görev mutlaka bir insana verilecek idiyse, bu insan bir padişah veya imparator olmalıydı. Ayrıca, bu insanın yanında bir veya birkaç melek olmalıydı ki, bunlar insanları korkutur ve sözlerini dinlemeyenleri cezalandırırlardı. Adı sanı pek bilinmeyen, serveti olmayan ve toplumda yüksek bir mevkiye sahip olmayan biri nasıl peygamberlik iddia edebilirdi? Böyle bir adamın bağları, bahçeleri ve bir takım Mu'cize ve sihirleri olmalıydı. Bütün bunların inandırıcı olmadığını gören müşrikler en son, Hz. Muhammed (a.s.)'in hâşâ aklını

kaçırdığını, deli divâne olduğunu ileri sürüyorlardı. Müşrikler, Hz. Peygamber (a.s.)'in bir sihirbaz, mecnun ve şair olduğunu da iddia ediyorlardı.

25.2.10.3. Bu İtiraza Cevap

"And olsun ki, senden evvel gönderdiğimiz peygamberlere de zevceler ve evlâtlar verdik. Allah'ın izni olmadıkça peygamber Mu'cize getirmeye kadir değildir." (Ra'd; 38)

Bu cevap, Hz. Peygamber (a.s.)'in neden çoluk çocuğa karıştığı yolundaki itirazlara karşı verilmişti. Müşrikler, peygamberlerin herhangi bir insanî, cinsel ve şehvî duyguya sahip olmaması gerektiğine inanıyorlardı. Ayrıca, peygamberlerin dünya evine girmeleri ve çoluk çocuklarıyla uğraşmalarını da yadırgıyorlardı. Ama Kur'ân-ı Kerim diyor ki, geçmişte ne kadar peygamber gelmişse; onlar da çoluk çocuğa sahiptiler, onların da aileleri, karıları, oğulları ve kızları vardı. Müşrikler, Hz. Nuh'un bir peygamber olduğunu kabul ediyorlardı. Bu sebeple onlara denildi ki, "bakın ey cahiller, eğer Hz. Nuh'un ailesi ve evlâtları olmasaydı, siz de olmayacaktınız, çünkü siz de O'nun soyundan geliyorsunuz." Arap'lar, Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in de peygamber olduğunu kabul ediyorlardı. Eğer onlar evlât sahibi olmasaydı, Arap'lar "İsmail oğulları" olarak tanımlanabilir miydi?

"Bizim, senden evvel gönderdiğimiz peygamberler kendilerine vahyettiğimiz erkeklerdi. Eğer bilmiyorsanız Kitab ehline sorunuz. Biz, onları yemek yemez birer ceset olarak

yaratmadık. Onlar hayatta da ebedi kalıcı değillerdir." (Enbiya; 7-8)

Yani, ey müşrikler, bugün Yahudiler sizin müttefikiniz olmuşlardır ve size, İslâmiyet'e muhalefetin taktiklerini öğretiyorlar. Onlara sorun, Hz. Musa kimdi ve İsrail oğullarında doğan diğer peygamberler kimlerdi? Onlar cin mi idi, melek mi, yoksa insan mı?

"Size bundan evvel kâfir olanların haberi gelmedi mi? Onlar işledikleri şeylerin vebalini tamlar. Onlara (ahirette de) acıklı bir azab vardır. Bunun sebebi: Kendilerine Mu'cizelerle peygamberleri geldiğinde, 'bizi bir insan mı doğru yola götüreceksin?' dediler. İnkâr edip yüz çevirdiler. Allah da hiçbir şeye muhtaç olmadığını gösterdi. Allah, Gani'dir ve bizâtihi hamde lâyıktır." (Teğâbün; 5-6)

Yani, peygamberlerin, yanlarında getirdikleri apaçık alâmet ve işaretler, onların Allah tarafından insanları doğru yola getirmeye meb'us olduklarının birer deliliydi. Söyledikleri ve anlattıkları her şey açık ve inandırıcı idi. Mesajlarında, emir ve talimatlarında herhangi bir eksiklik veya karmaşıklık yoktu. Aksine Batıl'ın ne, Hakk'ın ne olduğunu açıkça belirtiyorlardı. Neyin caiz neyin caiz olmadığını açıklıyorlardı. İnsanların hangi yolu takip etmeleri, hangisini bırakmaları gerektiğini anlatıyorlardı. Ne var ki, cahil İnsanlar, "biz, bizim gibi bir insan'ın sözlerini mi dinleyeceğiz?" diye onlara karşı geldiler. Ve bu karşı koymaları, onların felâkete sürük-

lenmelerine sebep oldu. Halbuki, insanların hidâyeti için ancak İnsanlar daha uygun ve inandırıcı birer önder ve örnek olabilirler. Cenâb-ı Allah, insanların hidâyeti ve kurtuluşu için yine onlar arasından bazı temiz ve sâlih kişileri seçerek peygamber yaptı, onlara bazı beyyineler verdi ve bazı Mu'cizeler verdi ki, insanları iyiliğe ve doğruluğa inandırabilsinler. Ancak cehâlet içinde olan bazı milletler, peygamberlerin alelâde insan oluşlarına itiraz ettiler ve bunları tanımamakta ısrar ettiler. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah bu milletlere korkunç ve ibret verici azaplar indirdi. Fakat ne gariptir ki, insanların peygamberliğine itiraz eden insanoğlu, bazen çok âdi ve alçak mahluk ve eşyayı tanrı derecesine çıkarmış ve onlara tapmaktan çekinmemiştir. Hatta, insanoğlu bazen kendi eliyle yaptığı putlara ve heykellere tapmıştır. Bu putlar taş ve tahtadan yapılmıştır. Sadece bu değil, bazen İnsanlar insanları tanrı haline getirmiş, onların, Allah'ın oğlu olduğunu ilân etmişlerdir. Bu sapıklık ve başı bozukluk gayet tabii ki ahlâkî bozukluğa da sebep olmuş, toplumlar dejenere olmuş ve nihayet koskoca imparatorluk, medeniyet ve kültürler çökmüş, yerle bir olmuşlardır. Demek ki, insanların akıllarını çelen ve onları kötü yollara düşüren kimseler baş tacı edilmişlerdir, ama tek Allah'a ve doğru yola davet edenler her türlü hakarete uğramışlar ve güçlüklerle karşılaşmışlardır. Nihayet, Allah'tan

yüz çevirenlerden Allah da yüzünü çevirmiş ve onlar hakkında kayıtsız kalmıştır. Bundan sonra başlarına ne

gelmişse kendi yaptıklarından gelmiştir. Kısacası, ektiklerini biçmişlerdir.

"Rabbınız sizi daha iyi bilir. İsterse size rahmet eder ve dilerse de sizi azaplandırır. Biz seni onların üstüne vekil göndermedik." (İsrâ; 54)

"İnsanlara hidâyet rehberi peygamber geldiğinde, onları iman etmekten meneden şey 'Allah, bir insanı mı peygamber olarak gönderdi?' demeleridir. De ki, 'eğer yeryüzünde sakın sakın yürüyen melekler olsaydı onlara gökten rasûl olarak melekler gönderirdik.'" (İsrâ; 94-95)

Yani, peygamber'in işi sadece Allah'ın kelâmını insanlara iletmekle bitmiyor. Peygamber bu kelâm, tebliğ ve hidayete göre insanların hayatını ıslâh etmekle de mükelleftir. Peygamber, bu kelâm ve talimatın bütün ilke ve kurallarını insan hayatına tatbik etmekle görevlidir. Peygamber bizzat kendi yaşantısı ve hayatıyla bunun örneğini vermelidir. Peygamber, ilâhi mesajı anlayıp benimsemek isteyenlerin birçok insanî meseleleriyle uğraşmak zorundadır. Kendisini takip eden ve örnek alanları teşkilâtlandırıp eğitmeli ve ileri için hazırlamalıdır. Böylece, ilâhî mesaja uygun bir insani cemiyet ortaya çıkmış olacaktır. Peygamber, kendisine karşı koyanlarla mücadele ve muharebe etmek zorundadır. Bütün şer kuvvetleri mağlup edip ıslâh ve iflâh olmaları için çalışmalıdır. Bütün bunlar İnsanlar arasında ve insan toplumunda olacaksa, bunlar için bir insan mı daha

uygundur yoksa cin mi? Melekler ancak ulak veya haberci görevini yapabilirler. İnsanlar arasında yaşamak, onların sorunlarıyla uğraşmak, bin bir güçlüklerle başa çıkmak ve en nihayet, insan toplumunu Allah'ın emirlerine göre ıslâh etmek melekler için herhalde tamamıyla imkânsızdır.

"Senden evvel gönderdiklerimiz de, şehir halkından kendilerine vahyettiğimiz erkek kişilerdi. Müşrikler, yeryüzünde gezip dolaşıp kendilerinden evvelkilerin akıbetlerinin nasıl olduğuna bakmazlar mı?" (Yusuf; 109)

Burada denilmek isteniyor ki, "ey Peygamber (a.s.), siz bu İnsanlar arasında doğduğunuz, yetiştiğiniz, büyüdüğünüz, delikanlılığınızdan gençliğinize ve daha sonra yaşlılık çağınıza geldiğiniz için, bu İnsanlar sözlerini dinlemiyor ve uyarılarınıza fazla önem vermiyorlar. Ama bu garip ve beklenmedik bir olay değildir. Dünyada bundan önce de Allah'ın birçok rasûlü hidâyet ve hikmet için çalışmış ve insanları iyiliğe ve doğruluğa çağırmışlardır. Bunlardan hiçbiri birden bire Mu'cizevî bir şekilde ortaya çıkmamıştır. Hepsinin bir geçmişi, çevresi, ailesi, yurdu ve toprağı vardı. Mesih, İbrahim, Nûh ve Musa, bunlar kimdi? Bunlar da kendi memleket ve milletlerinin evlâtlarıydılar."

"Bizim, onlardan bir adama, 'insanları azabımızla korkut ve mü'minleri Rabbleri indinde sadakalarının mükâfatı ile müjdele' diye vahy etmemizde şaşılacak ne vardır? Ki, kâfirler, 'bu, apaçık ve şüphesiz bir. sihirbazdır' dediler," (Yunus; 2)

Yani, bunda şaşılacak ne var? İnsanların hidâyeti ve ikâzı için insan değil de cin veya melek mi gelecektir? Eğer İnsanlar gerçeği ve doğruyu görmüyorsa, Cenab-ı Allah'ın bunları kendi hallerinde bırakması mı, yoksa onlara yol göstermesi mi daha iyi olacaktır? Şeref ve mükâfat, Allah'ın hidâyetini kabul edene mi, yoksa kabul etmeyene mi verilmelidir? Onun için, hayret ve şaşkınlıklarını belirtenler ilk önce neye şaşıklarını anlamalıdır.

Şimdi, bu haber veren ve ikaz eden kişiye sihirbaz veya büyücü demek ne kadar doğrudur? Eğer bir kişi, büyük hitabet kabiliyetine sahipse ve herkesi konuşmasıyla büyülüyorsa, ona sihirbaz diyebilir miyiz? Esas dikkat edilmesi ve incelenmesi gereken şey, o şahsın konuşmasının muhtevasıdır, ne konuştuğudur, ne için konuştuğudur ve en önemlisi, konuşmasının, iman edenlerin hayatını ve görüşlerini nasıl değiştirdiğidir. Eğer bir hatip veya konuşmacı sadece kötü amaçları ve çıkarları için hitabet örneği veriyorsa, o mutlaka demagog, çenesi düşük, menfaatçi, sorumsuz ve küstah bir kimsedir. Böylesine çenebaz bir kimse hak ve doğruluktan uzaklaşıp dinleyicileri yalana ve haksızlığa inandırabilir. Fakat böyle bir kişinin sözlerinde akıl ve hikmet değil, saçmalık ve mantıksızlık vardır. Fikir birliği ve uyum değil, tezat ve düzensizlik mevcuttur. Sözleri aşırılığa ve abartmaya kaçır. İtidal ve denge bulunmaz. Çenebaz bir kişi hitabetini İnsanlar arasında kin ve nefret tohumu ekmek ve birbirine düşürmek için kullanabilir. Boş konuşan kişi ne

insanların ahlâklarının düzeltilmesine, ne hayatlarının düzelmesine katkıda bulunur. Sâlih bir fikri ve sâlih bir hareketi başlatamaz. insanları kötülüğe ve çirkinliğe teşvik eder. Fakat, bunun tam aksine Hz. Peygamber (a.s.)'in Mekkeli ve Arap müşriklere sunduğu kelâm, akıl ve hikmet doluydu. Temiz bir fikir ve düzenli bir nizamın doğmasını öngörüyordu. İlmî ve dengeli olmayı, hak ve doğruluğu tavsiye ediyordu. Hz. Peygamber (a.s.)'in konuşmasının her kelimesi ve her cümlesi ölçülü ve anlamlıydı. Her şeyi tartarak ve düşünerek söylüyordu. Hz. Peygamber (a.s.)'in hiçbir şahsî menfaati veya kötü niyeti yoktu. Ne yapıyor ve neyi emrediyorsa halkın ve milletin iyiliği içindi. Ailesi, kabilesi, milleti için de herhangi bir dünyevî menfaat gütmüyordu. O bütün insanların iyiliğini ve kurtuluşunu istiyordu. Gaflet uykusundan onları uyandırmak, kötü yola sapmış olanları doğru yola getirmek istiyordu. Ayrıca, yaptığı konuşmaların etkisi de diğer çenebaz ve demagogların konuşmalarının etkisinden çok farklıydı. Çünkü bu konuşmaları dinleyen ve bu sözlere kulak verenlerin hayatı değişiveriyordu, ahlâkları düzelmiş oluyordu. Bir sihirbazın konuşmaları bunları yapabilir miydi?

"Muhakkak ki biz peygamberlerden bazısını bazısına üstün kıldık. Ve Davud'a Zebur'u verdik." (İsrâ; 55)

Burada, bu ayetin hangi şartlarda ve hangi konuşma ile ilgili olarak indirildiği göz önünde bulundurulmalıdır. Burada, Davud (a.s.)'a Zebur verildiğinden ayrıca bahsedilmesinin

maksadı, kendisinin hem bir hükümdar hem bir peygamber olduğunu belirtmekti. Hz. Muhammed (a.s.)'in çağdaşları ise kendisinin normal bir aile hayatı yaşamasına ve çarşı, pazarda alış veriş yapmasına itiraz ediyorlardı. Mekkeli müşrikler, dünya işleriyle uğraşan bir kişinin dinî ve manevî bir iş yapamayacağını sanıyorlardı. Ruhanî önderlik veya peygamberliğin ancak ermiş, elini eteğini bu dünyadan çekmiş olan birinin işi olduğunu ileri sürüyorlardı. İşte bu inancı ve yanlış düşünceyi çürütmek amacıyla burada deniliyor ki, sadece alelâde İnsanlar değil, hükümdarlar bile peygamber olabilirler. Hz. Davud (a.s.) devlet ve hükümet işleriyle meşgul olmasına rağmen nübüvvet ve Kitap'la şereflendirilmişti.

"Ben, peygamberlerden ilk defa (gelmiş biri) değilim. Bana ve size ne yapılacağını bilmem. Ben, ancak bana vahyolunana tabi olurum. Ve ben, apaçık bir korkutucudan başkası değilim." (Ahkâf; 9)

Mekke ahalisi Hz. Muhammed (a.s.)'in alelâde bir insan olması sebebiyle peygamberlik gibi yüce bir makama yükselemeyeceğine inanıyordu. Müşrikler Hz. Muhammed (a.s.)'i peygamber olarak tanımak için kendisinde hep değişik ve olağandışı bir şey arıyorlardı. O'nun fevkalâde güç ve yetkilerin sahibi olmasını istiyorlardı. Çok zengin ve mali yönden kimseye muhtaç olmamasını arzu ediyorlardı. Gelir kaynağının karısının ticareti olmasını kabul etmek istemiyorlardı. Karısı harcını kestiği takdirde aç kalacak birinin, Allah'ın rasûlü olduğunu kabul etmeye hazır

değillerdi. Taife gitmek için binek bir hayvanı bile olmayan birinin peygamber olduğuna ihtimal vermiyorlardı. Bunun yanı sıra kendisinden büyük Mu'cizeler bekliyorlardı. Peygamberliğini ispatlaması için olağanüstü ve insanüstü bir takım marifetler göstermesini istiyorlardı. Bu kişinin bir işaretiyle dağların yerlerinden oynamasını, bir bakışıyla çölleri çiçek bahçesine çevirmesini istiyorlardı. Gaipten haberleri olmasını diliyorlardı.

İşte bu düşünce ve isteklere cevap olarak denildi ki, Hz. Muhammed fevkalâde ve insanüstü bir yaratık değil, alelâde bir insandır. Kendisinin peygamber olması tarihte ender rastlanan bir olay değildir. O'nun gibi normal aile hayatı ve uğraşları olan binlerce insan geçmişte peygamber olmuşlardı. Müşriklerin tahayyül ve tasavvur ettikleri güç, yetki ve imkânlarla hiçbir peygamber sahip değildi. Evet, bazı peygamberler bir takım Mu'cizeler gösterebiliyorlardı, ama bunlar da Allah'ın emri ve onayıyla olabiliyordu. Daha sonra, Hz. Peygamber (a.s.)'in şöyle dediği belirtildi: "Ben ancak bana vahyolunana tabi olurum. Bana ve size ne yapılacağını bilmem." Yani, kendisi gaipten bilgisi olmadığını söylüyordu. Hz. Peygamber (a.s.), başkalarının geleceği şöyle dursun, kendi geleceği hakkında da herhangi bir bilgiye sahip değildi. Yarın ne olacağını bilemiyordu. Cenab-ı Allah, kendisine bazı bilgiler vermedikçe ilerde nelerin olabileceğini kestiremezdi. Zaten, böyle herhangi bir iddiası da yoktu. Bir kişinin peygamberliği, gaipten haberdar olması, meselâ; kayıp olan

bir şeyin nerde bulunacağı, hamile bir kadının erkek mi yoksa kız çocuğu mu doğuracağı veya bir hastanın iyileşip iyileşmeyeceği konusunda kehanette bulunmasıyla ölçülmemeliydi.

25.2.10.4. Hz. Muhammed (a.s.)'in Peygamber Olarak Seçilmesine İtirazlar

Müşriklerin bir itirazı da, peygamber olarak Hz. Muhammed (a.s.)'in seçilmiş olmasına idi. Onların düşüncesine göre, eğer Allah rasûl olarak birini dünyaya gönderecek idiyse, bu Hz. Muhammed (a.s.) olmamalıydı. Mekke'de ve Arabistan'da daha çok zengin, çok meşhur ve çok güçlü kişiler vardı. Peygamber olacaksa, bunlardan biri olacaktı. Hz. Muhammed ne diye peygamber seçildi. Onlar şöyle diyordu:

"Kur'an, aramızdan ona mı indirildi?" (Sâd; 8)

"Ve şunu da söylediler; 'Bu Kur'an, iki şehrin büyüklerinden bir kimseye indirilseydi ya.' Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Onların dünya hayatındaki maişetlerini biz taksim ettik. Bazısını bazısı üzerine derecelerle yükselttik ki, bir kısmı diğerlerini tutup çalıştırsın. Rabbinin rahmeti, onların toplaya geldikleri maldan daha hayırlıdır." (Zuhruf; 31-32)

Burada bahsedilen iki memleket veya iki şehir, Mekke ve Taif tir. Kâfirler diyorlardı ki, eğer Allah bir kişiyi peygamber olarak aramıza göndermek istiyorsa ve Kitabını O'na indirmek

istiyorsa, bu kişi şehirlerimizden mümtaz ve soylu birisi olmalıydı. Allah, peygamber olarak bir yetim ve öksüz kişiyi mi seçti? Parası, pulu olmayan, kimseden kendisine miras kalmamış, çocukluk ve delikanlılık çağında çobanlık yapmış, karısının sermayesi ile ticaret yapmış olan, hiçbir kabilenin reisi olmayan biri peygamberlik mevkiine getirilebilir miydi? Bu mevki ve makama lâıık Mekke'de nice kabile reisi, mümtaz ve nüfuzlu kişiler vardı. Meselâ, Velid bin Muğire ve Utbe bin Rebi'a ve mesela, Taif in ileri gelenleri, Urve bin Mes'ûd, Hudeyb bin Amr, Kinâne bin Abd-i Amr ve İbn Abd-i Yâlîl. Yani, kâfirler bir kerre, bir insanın peygamber olamayacağını düşünüyordı. Fakat Kur'ân-ı Kerim bu düşüncelerini çeşitli delillerle çürütünce, bu defa da "peki insan olsun ama büyük bir adam olsun" diye bahane etmeye başladılar. Bu itiraza cevap verilirken çok az ve öz ifade kullanılmıştır. Burada deniliyor ki, Allah'ın işine kimse karışamaz. Allah'ın rahmetini taksim etme veya başkalarına dağıtma vazifesi kimseye verilmiş değildir. Allah kendi rahmetini, takdir ettiğı ve beğendiğı kişiye verir. Bu husustaki hikmetini ancak o bilir.

Rahmet çok geniş kapsamlı bir kelimedir. Bu, Allah'ın her türlü ihsan ve lütfunu ihtiva etmektedir. Nübüvvet ve peygamberlik şöyle dursun, dünya hayatında verilen nimet ve imkânların hepsi Allah'ın takdirine ve iradesine aittirler. Bunların dağıtımını da sadece Allah'a aittir. Cenab-ı Allah istediğı kişiye güzel ve yakışıklı islediğı kişiye çirkin yapar.

Birine güzel, birine de çirkin ses verir. Birini vücutça güzel ve sağlıklı yapar, birini de sakat, arızalı ve zayıf olarak yapar. Birini zengin, birini fakir yapar. Birini gelişmiş ve müreffeh bir milletin ferdi olarak yaratır, birini ise geri kalmış, yoksul bir toplumun üyesi olarak ortaya çıkarır. Doğum ve yaşama ile ilgili Cenâb-ı Hakk'ın takdirine kimse karışamaz, kimse mani olamaz. Cenâb-ı Allah kimi nasıl yapmışsa öyle olacaktır. Kimin kaderini nasıl yapmışsa öyle kalacaktır. Ayrıca, İnsanlar arasında rızık, kuvvet, iktidar, şeref, haysiyet, şöhrat, servet, refah ve mutluluk bakımından çeşitli derece ve safhalar yaratılmıştır. Kime iktidar ve ikbal verilmişse, dünyanın hiçbir gücü onu alaşağı edemez, ama kim Allah tarafından lânetlenmiş veya kötü kadere mahkum edilmişse, onun kaderini kimse değiştiremez, İnsanlar ne yapsa boştur. Burada insanların dikkatinin çekildiği ikinci nokta "ya hep ya hiç"in önlenmesidir. İlahî takdire göre, kişiye "her şey", başka bir kişiye de "hiçbir şey" verilmez. Her zaman bir denge kurulmaya çalışılmış, kimseye haksızlık yapılmamasına dikkat edilmiştir. İnsanlar arasındaki farkın fazla büyük olmamasına özen gösterilmiştir. Bazı kimselere bazı şeyler verilmişse, bazı şeyler verilmemiştir. Bu şekilde, herkes bazı meziyet ve eksikliklerle doğmuş ve bazı bakımdan birbirine muhtaç duruma getirilmiştir. Bu bakımdan, birisine servet, hükûmet, şan ve şöhrat verilmişse, ona peygamberlik verilmek de icap etmez. Bir kişi bütün meziyetleri, yani akıl, ilim, servet, güzellik, kuvvet ve iktidarı kendisinde toplayamaz.

Buna mukabil, bir kişi bütön meziyetlerden yoksun da bırakılamaz.

Son ayette bahsedilen "Rabb'in Rahmeti" deyimi, Allah'ın özel rahmeti -risâlet veya peygamberlik- ile ilgilidir. Burada denilmek isteniyor ki, servet, kuvvet, iktidar ve itibar hakkında müşriklerin gözünde büyük sayılan kabile reisleri, aslında Hz. Muhammed bin Abdullah (a.s.)'a verilen nimet ve ihsânın yanında hiç kalırlar. Hz. Muhammed (a.s.)'e verilen manevî servet ve şeref, dünyevi bütön servet ve zenginliklerden daha büyük ve kalıcıdır. Her zengin ve muktedir kişinin peygamber olacağı sanılıyorsa, bu tamamıyla yanlış ve sakat bir düşüncedir. Cenâb-ı Allah böyle bir saçmalık yapabilir mi?

"Kendilerine verilmiş bir delil olmaksızın Allah'ın ayetleri hakkında mücadele edenlerin göğüslerinde kibirden başka bir şey yoktur. Onlar' o arzularına erişemezler. Şerlerinden Allah'a sığın. Muhakkak ki, O, Semî'dir, Alim'dir." (Mü'min; 56)

Yani, Arap müşriklerin mesnetsiz, delilsiz ve saçma sapan muhalefetlerinin sebebi, Allah'ın ayetlerinden ve ortaya koyduğu gerçeklerinden ders ve ibret almamalarıdır. Bunların bu ayet ve gerçekleri anlamadıkları söylenemez. Anlamalarına anlıyorlar, ama bunu gurur meselesi yaptıkları için kabullenmekten çekiniyorlar. Kendi nefislerine hizmet ettikleri ve kibirli oldukları için Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın dini

önderliğini kabul etmiyorlar. Halbuki, Hz. Peygamber (a.s.)'in davetinde ve kelâmında akıl, mantık ve gerçeklere aykırı bir şey yoktur. Her şey insanın aklına yatıyor ve kalbine giriyor. Arap kabile reisleri ve müşrikler kendi sahte felsefe, nizam ve sistemlerini ayakta tutabilmek için bütün güçlerini kullanıyor ve en alçakça hareketler yapmaktan çekinmiyorlardı. Başka bir deyimle, gerçek büyüklük ve küçüklük Allah'ın takdirine bağlıdır. Allah kimi büyük yapıyorsa o büyük ve kimi küçük yapıyorsa o küçüktür. Küçük adamların kendilerini büyük gösterme çabaları eninde sonunda başarısız kalacaktır.

"(Allah) kullarından dilediklerine, kendi emrinden melekleri ruh ile indirir: Benden başka ilâh yoktur, şu halde benden korkup-sakının,' diye uyarıp-korkutur." (Nahl; 2)

Bu da, kâfirlerin itirazlarına bir cevaptır. Kâfirler, "kala kala Muhammed (a.s.) mi kalmıştı? Allah başka birini nebi olarak gönderemez miydi?" diye itirazda bulunuyorlardı. Buna cevap olarak Cenâb-ı Hak diyor ki, "Ben kendi işimi bilirim. Bu hususta kimsenin aklına ihtiyacım yoktur. Ben kimi istiyorsam peygamber yaparım, bu hususta kimse bana karışamaz. Çünkü her şeyi ben daha iyi bilirim."

25.2.10. 5. "Hz. Muhammed (a.s.)'in Davası Haklı Olsaydı Önemli Şahıslar Onu Kabul Ederdi" İddiası

Müşrikler diyorlardı ki, eğer Hz. Muhammed (a.s.)'in tebliği ve müdafaa etmekte olduğu dava haklı olsaydı, bunu ilk önce cemiyetin ve milletin mümtaz şahısları kabul

edeceklerdi. Halbuki, bu şahıslar bu davaya tenezzül etmiyor ve sadece fakir, mazlum ve çaresiz kimseler bunun etrafında toplanıyorlardı:

"Kâfirler, mü'minler hakkında: 'Eğer onda (dinde) hayır olsaydı, onlar bizden evvel ona koşmazlardı' dediler. Onlar, Kur'an'la hidâyete ermediklerinden ona 'bu eski bir yalandır' diyecekler." (Ahkâf; 11)

Bu, Kureyşli kabile reislerinin, halkı kandırmak ve Hz. Peygamber (a.s.)'e karşı onları kışkırtmak için ileri sürdükleri iddialardan biriydi. Onlar diyorlardı ki, eğer Kur'an-ı Kerîm doğru olsaydı ve Hz. Muhammed (a.s.) insanları doğru yola çağırmış olsaydı, buna ilk önce olumlu cevap verenler kendileri olacaklardı. Birkaç akılsız ve tecrübesiz fakir kimse ve kölelerin bir davayı kabul etmeleri ve bütün toplum ve ulusun itimat ettiği, liderliğini kabul ettiği zengin, nüfuzlu, tecrübeli ve akıllı kimselerin bunu reddetmelerinin, bu davanın yanlış ve geçersiz olduğunu gösterdiğini öne sürüyorlardı. Bu durumun, yeni dinin ve hayat anlayışının mutlak bir zaafı eksikliği ve kötü tarafının belirtisi olduğuna inanıyorlardı. Bu inanç içinde olan Kureyş ve Arap kabilelerinin ileri gelenleri, halkın bu davadan kaçınmalarını istiyorlardı.

İşte bu düşünce ve inanca değinilerek deniliyor ki, bu adamlar kendi beğeni ve takdirlerini, Hak ile Batıl'ın bir ölçüsü olarak kabul ediyorlar. Yani, hangi davayı kendileri

kabul etmezlerse, o mutlaka yanlış ve zararlıdır. Fakat bu adamlarda, bu davaya "yeni bir yalan" diyecek cesaret bile yoktur. Bunun sebebi, geçmişte peygamberlerin aynı tür mesaj ve davalarla gelmiş olmalarıdır. Ayrıca, Ehl-i Kitapta ne kadar dinî kitaplar varsa hepsinde benzeri vaaz, akide ve tebliğler bulunmaktadır. Bu sebeple, Hz. Muhammed (a.s.)'in kendilerine sunduğu davaya, "eski bir yalan" diyorlar. Bunların fikrine göre, binlerce yıldan beri bu gerçekleri kabul ede gelen birçok ümmet ve millet akılsızmışlar ve sadece kendileri en akıllı ve en tecrübeliymişler!

İbn Abbas'ın bir hadisine göre, Kureyşli kabile reisleri, Rasûlullah (a.s.)'a şöyle derlerdi: "Etrafınızda şu Bilâl, Suheyb, Ammâr, Habbâb ve İbn Mes'ud gibi adamları niye bulunduruyorsunuz? Biz onlarla aynı yerde oturamayız. Siz onları kendinizden uzaklaştırın ki biz size gelelim ve neler söylemek istediğinizi ağzınızdan duyalım."

Rivâyetlere göre, Bizans imparatoru Heraclius, Hz. Peygamber (a.s.)'in mübarek mektubunu aldıktan sonra Ebû Süfyan'ı yanına çağırıp, Rasûlullah (a.s.) hakkında bilgi almak istedi. Ebû Süfyan'ın Hz. Peygamber (a.s.) hakkında söylediklerinden biri şuydu: "Bu kişiye ancak fakir ve miskinler tâbi olmuşlardır." Yani, Ebû Süfyan'a göre toplumun ezilmiş tabakalarının bir davayı kabul etmesi bunun yanlış ve geçersiz olduğunun bir deliliydi. Bu dava, ancak toplumun ileri gelenleri tarafından kabul edildiği takdirde haklılık ve meşruluk kazanabilirdi. Hemen hemen

aynı şeyleri, Hz. Nuh'un kavminin sapık ve müşrik kişileri söylemişlerdi, "Biz senin dâvanı nasıl kabul edelim, çünkü sana itibar eden ve güvenenler çok rezil ve zelil kişilerdir." Hûd sûresinin 27. ayetinde ise onların şöyle dediği kaydedilmiştir: "Biz, seni bizim gibi bir insan olarak görüyoruz. Ve sana tabi olanları bizim basit ve en aşağı tabakalarımızdan görüyoruz."

25.2.10.6. Rasûlullah (a.s.)'ın Kendi İktidarı Peşinde Olduğuna Dair İddia

Sâd sûresinde, Rasûlullah (a.s.)'ın Kureyşli kabile reislerine İslâmî daveti anlatırken orada bulunanların çeşitli itirazlarda bulundukları, bunlardan birinin şu olduğu belirtilmiştir. "Bu sözler başka bir maksat için söyleniyor." Yani, Hz. Muhammed (a.s.) kuvvet ve iktidar sahibi olmak istiyor. Bize din ve ahlâk dersi veriyor, ama güttüğü hedef başkadır. Kendisi bize hâkim olmak ve bize dilediğini yaptırmak istiyor.

Bunun, sadece bir iftira ve boş bir iddia olduğu apaçık ortadadır. Müşrikler sadece kötü niyet ve düşünceleri yüzünden, Hz. Peygamber (a.s.)'in, Hak dini vaaz ve tebliğ etmesinde, bazı menfaat ve maddi kazançlar aramaya çalışıyorlardı. Kur'ân-ı Kerîm'de bu iddiaya doğrudan doğruya cevap verilmeden eski çağlarda da Allah'ın hangi kulu ve rasûlü insanları doğruya ve iyiliğe davet etmişse aynı ithamla karşılaştığı kaydedilmiştir. Mesela, Firavun'un sarayındakiler

Hız. Musa ile Harun (a.s.)'un Hakk'a davetine şu karşılığı vermişlerdir:

"Onlar 'siz ikiniz bizi atalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol)dan çevirmek ve yeryüzünde büyüklük sizin olsun diye mi bize geldiniz? Biz, sizin ikinize inanacaklar değiliz' dediler." (Yunus; 78)

"Bu, ancak sizin gibi bir insandır. Sizin üzerinize üstünlük kurmak istiyor." (Mü'minûn; 24)

Hak ve adalet düşmanlarının eski ve bilinen bir taktiğı vardır. Bunlar, Allah'ın hangi kulu insanları, cemiyeti ve milleti ıslâha çalışmışsa, ona derhal "iktidar hırsıyla gözü dönmüşlük" damgasını vurmuşlardır. Aynı suçlamaya Hz. Musa ve Hz. Harun (a.s.) maruz kalmışlardı. Firavun ve yandaşları, Hz. Musa ile Hz. Harun'un iktidara hevesli olduğunu, şan ve şöhret sahibi olmak istediklerini iddia etmişlerdi. Aynı iftira Hz. İsa (a.s.)'ya da atılmıştı ve kendisinin Yahudilerin lideri ve kralı olmak istediğı söylenmişti. Kureyşli kabile reisleri de Hz. Nebî-yi Kerim (a.s.)'in iktidara talip olduğunu düşünmüşlerdi. Nitekim, bunlar bazen Hz. Peygamber (a.s.) ile pazarlığa oturdular ve "eğer sen gerçekten iktidara talipsen, 'muhalefet'i bırakıp 'iktidar' kanadına gelmelisin, ki biz seni hükümdarımız yapalım" dediler.

Gerçek şu ki, ömürleri boyunca dünyanın maddi imkânlarından faydalanıp para, pul, şan ve şöhret sahibi olmak isteyenler, bu dünyada bir insanın hiçbir şahsî iktidar

ve ikbal beklemeden, hiçbir çıkar gütmeden, karşılıksız, samimiyetle ve iyi niyetle insanların iyiliği ve felahı için çalışacağına bir türlü inanamazlar. Bu İnsanlar kendi iktidar ve nüfuzları için sabahtan akşama kadar milleti aldatmak için sahte vaadlerde bulunur ve aldatıcı sloganlar üretirler. Bu itibarla, bu tür aldatmaca ve sahtekârlık bunlar için gayet normaldir. Bunlar, ıslah ve reform iddiasında bulunanların, doğru ve samimi davranmadıklarını belirtirler. Bu alanlarda faaliyet göstermek isteyen veya gösterenlerin, mutlaka kendilerine benzediklerini sanırlar. İşin tuhafı, ıslahatçılara "iktidar hırsı" damgası daima iktidar sahibi ve dalkavukları tarafından vurulmuştur. Sanki iktidar bunların tabii hakkıdır ve kendilerine iktidarı gasp etme veya ele geçirme ithamı yapılamaz, "iktidar hırsı" ithamı ancak doğuştan itibaren buna sahip olmayanlar için geçerlidir, iktidar'ı kendi tapulu malı sayanların, başkalarına iktidarı gaspetmeye çalışıyorlar suçlaması yapmaları da sanki tabii haklarıdır!

Burada şu önemli noktayı unutmayalım ki, her kim kurulu bir düzenin kötülüklerini gidermek veya bunu tamamıyla değiştirmek amacıyla bir ıslahata başlar ve yeni bir düzen ve sistem getirmek isterse bu yolda bin bir engellerle karşılaşacaktır. Bu engeller bazen çok küçük, bazen çok büyük olabilir ve genellikle hiç geçilmez gibi görülürler. Ama Hak ve adalete davet eden bir kişi bunları mutlaka geçmek zorundadır. Bundan sonra bu kişi veya gruplar, düşünülen düzeni kuracak kişileri iktidara getirecek müesseseleri

meydana getirmek zorundadırlar. Böyle bir kişinin daveti başarılı olduğu ve büyük bir kitle tarafından kabul edildiği takdirde bu kişinin lider, önder, İmam ve hükümdar olması gayet doğaldır. Yeni dönemde ya bütün ipler onun elinde olacak ya da onun arkadaşları veya ona tabi olanların ellerinde olacaktır. Tarihte hangi peygamber, lider ve ıslahatçı kendi nizamını fiilen kurmaya çalışmamıştır? Hangi peygamber, dinî lider veya ıslahatçı, davasının başarılı olması halinde hükümdar yapılmamış veya iktidar koltuğuna getirilmemiştir? Böyle bir durumda bir dini lider veya imamın sunduğu davetin esas gayesinin iktidar koltuğunu gasbetmek olduğunu iddia etmek ne kadar doğrudur? Bu gibi iddia ve ithamların doğru olacağını ancak din, hak ve adalet düşmanları söyleyebilirler. Hakikatle, sadece iktidara talip olmak ile, hayır ve iş için uğraşmak arasında yerle gök kadar fark vardır. Bunlardan ilki haydudun hançeri ise ikincisi bir cerrahın neşteridir. Eğer bir şahıs, neticede ikisinin de insan vücudunu yardığını ve her iki kişinin de kazanç elde ettiğini ileri sürerek haydut ile tabibin aynı çizgide olduğunu sanırsa, bu onun düşüncesindeki sakatlıktır. Halbuki, her ikisinin niyeti, çalışma tarzı ve karakterinde o kadar fark vardır ki, akıl ve mantık sahibi olan bir kişi haydut ile doktor arasındaki farkı hemen anlayabilir.

Aynı durumla Hz. Hûd (a.s.) da karşı karşıya gelmişti. Hûd'un kavminin ileri gelenleri de halka böyle sesleniyorlardı:

"Bu ancak sizin gibi bir beşerdir. Yediğinizden yiyor, içtiğinizden içiyor. Eğer siz kendiniz gibi bir insana itaat ederseniz, o zaman hüsrâna düşenlerden olursunuz." (Mü'minûn; 33-34)

Âd kavminin ileri gelenleri baktılar ki, halk üzerinde Hz. Hûd'un temiz kişiliği, karakteri ve çekici sözlerinden önemli ölçüde etkili olmaya başladı. Halkın, Hz. Hûd'un talimatına uyması ve söylediklerini yapması halinde onların iktidarı ellerinden gidecekti, iktidar koltuğunun gideceğinden korkan aristokrat ve soylu kişiler bu sebeple halka şöyle seslenmeye başladılar. "Ey millet, bizi dinleyin. Bu adam sizi kandırıyor. Peygamberlik diye bir şey yoktur. Bunların hepsi kandırmacadır. Bu adam bizim koltuğumuzu bizden almak istiyor. Arkadaşlar, biraz düşünün; bu adamın sizden ne üstün tarafı var? Sizin gibi et ve kemikten yapılmıştır. Sizin gibi bir insandır, sizin gibi insanî ihtiyaçları vardır. Diğer İnsanlar gibi bu da pek çok şeylere muhtaçtır. Bu peygamber,, bir dinî lider böyle mi olur? Madem ki, o hiçbir şekilde sizden üstün veya sizden farklı değildir, o zaman ne diye onun sözlerine kanıyorsunuz?" Bu konuşma tarzı gösteriyor ki, Âd kavminin ileri gelenleri kendilerini iktidarın rakipsiz sahibi sayıyorlardı ve bunu bir hak olarak kullanıyorlardı. Onlar da diğer İnsanlar gibi etten ve kemikten yapılmışlardı ve de diğer İnsanlar gibi duygu ve tutkuların esiriydiler. Ama, bu hususların, kendilerinin iktidar sahibi olmalarına mani olduğunu düşünmüyorlardı. Kendilerini doğuştan iktidara

lâyık görüyorlardı. Kısacası, Âd kavminin ileri gelenleri, Nûh kavminin ileri gelenleri de ancak siyaset ve iktidara talip olanlara ve hatta lâyık olanlara karşıydılar. Halbuki bu iktidar açlığı onları hiç rahatsız etmiyordu. Çünkü onlar iktidarı doğal bir yiyecek olarak görüyorlardı ve bunun midelerini bozacak kadar fazla yemekten de çekinmiyorlardı!

25.2.10.7. Hz. Muhammed (a.s.)'in Kâhin Olduğu veya Kendisine Şeytanların Geldiğine Dair İddialar

Mekkeli kâfirler sürekli olarak Hazreti Peygamber (a.s.)'in kâhin olduğu ve kendisine meleklerin değil şeytanların "Kur'an" denilen kelâmı getirdiklerini öne sürüyorlardı. Kâfirlerin bu suçlamalarına Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli yerlerde temas edilmiştir.

"O halde (ey habibim) sen öğüt ve nasihate devam et. Sen Rabbinin nimeti sayesinde ne kâhinsin ne de bir mecnun." (Tûr; 29)

"Kâhin" kelimesi Arapçada falcı, gaipden haber veren ve akıllı bir kimse için kullanılıyor. Cahiliyye döneminde kâhinlik belli bir meslekti. Kâhinler, astronomi uzmanı olduklarını, ruhlar, cinler ve şeytanlarla özel bir ilişki içinde olduklarını ve dolayısıyla, gaipden ve gelecekte haber verebildiklerini iddia ediyorlardı. Zayıf inançlı kişiler de bunların dediklerine inanıyorlardı. Kâhinler, kaybolan bir şeyin nerede olduğunu, çalınan bir malın hırsızının kim olduğunu, insanların kaderinde neler yazılı olduğunu v.s. açıklayabileceklerini iddia

ediyorlardı. Kâhinlerin bazısı zaman zaman çeşitli bölge ve mahalleleri gezer ve bağırarak müşteri arardı. Bazen da müşteriler kendilerine gidip hediye ve ücret vererek bazı konularda bilgi edinirlerdi. Kâhin ve falcıların belli bir kıyafeti ve görünümü vardı. Ayrıca, kullandıkları lisan da halkınkinden değişik, yani daha ağıdalı ve kafiyeli olurdu. İfade ve üslupları da karışık, muğlak ve yuvarlak olurdu. Böylece, herkes bu ifadelerden kendi durumuna göre anlamlar çıkarabilirdi. Hz. Muhammed (a.s.) normal insanların bilemediği ve anlayamadığı bazı şeyler söylüyordu. Meselâ, Allah'tan bir meleğin geldiği ve kendisine vahiy getirdiği gibi. Kimsenin göremediği bu meleğin getirdiği kelâm da gayet tesirli ve süslüydü. Bu sebeple, Kureyşli kabile reisleri halkı kandırmak maksadıyla "kâhinlik ve "falcılık" ünvanını derhal Hz. Peygamber (a.s.)'e yakıştırdılar. Ne var ki, bu iddia ve itham pek inandırıcı değildi. Zira, kâhinlerin mesleğini, kılık kıyafetini, konuşma ve hareketini bilmeyen bir Arap yoktu. Herkes, kâhinlerin ne iş yaptıklarını, ne için kendilerine geldiklerini, kendilerine hangi konularda bilgi verdiklerini, konuşma ve ifadelerinin nasıl olduğunu bilirdi. Bu kâhinin mevcut akidelere, kurulu düzene karşı ses çıkarması ve sabahtan akşama kadar hep bunun için çalışması, bu uğurda her şeyini feda etmesi, herkesin düşmanlığını kazanması ve hiçbir maddî kazanç gütmemesi düşünülemezdi. Bu yüzden, Hz. Muhammed (a.s.)'e yakıştırılmak istenen "kâhinlik" ve "falcılık" hiçbir Arab'a inandırıcı gelmedi ve kimse bu iddia ve

ithamı ciddi bulmadı. Bundan dolayıdır ki, bu iddia ve ithamın tekzip edilmesi için bir delil sunulmaya gerek duyulmadı. Bu iddia ve ilham kendi kendini tekzip ediciydi. Allah'ın bunu yalanlamaya ihtiyacı yoktu. Dolayısıyla Cenâb-ı Allah, ey habibim, insanları uyarma ve Hak dinini yayma çalışmalarına bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da hiç tereddüt etmeden ve hiç sarsılmadan devam et; çünkü senin kâhin ve mecnûn olmadığın herkesçe bilinen bir husustur" demekle iktifa etti.

"O (Kur'an) da, Allah'ın rahmetinden kovulmuş şeytanın sözü değildir. O halde nereye gidiyorsunuz?" (Tekvir; 25-26)

Yani, ey Mekkeli müşrikler, Hz. Muhammed (a.s.)'e Şeytan'ın geldiği ve bazı sözler söylediği, O'nun da bu sözleri tekrarladığı yolundaki düşünceniz tamamıyla yanlış ve asılsızdır. Şeytan, bir kerre Allah'ın huzurundan kovulmuş ve lânetlenmiş bir yaratıktır. Şeytan intikam ateşi ile yanan ve insanları Allah'a karşı ayaklandırmaya çalışan bir mahlûktur. O'nun iyi ve hayırlı bir iş yapmasına imkân var mıdır? Şeytan, insanları şirk ve putperestlikten uzaklaştırıp Tevhid'e ve risâlete götürebilir mi? İnsanları cehalete, dalâlete ve dinsizliğe sürüklemekten zevk duyan, onların Allah'a karşı isyan bayrağını çekmelerinden memnun olan İblis, Allah'a itaat etmeleri için çalışabilir mi? İblis, cahilane örf ve adetler, ahlâksızlık ve sapıklık yerine güzel ahlâk, fazilet, adalet, takva ve hikmeti teşvik ve tesis edebilir mi?

"Kur'an-ı şeytanlar indirmedi. Kur'an'ı indirmek onlara uygun düşmez. Buna güç de yetiremezler. Şeytanlar (vahyi) işitmekten uzaklaştırılmışlardır." (Şuara; 210-212)

Kureyşli kâfirlerin, Hz. Rasûl-i Ekrem (a.s.)'e karşı açtıkları yalan kampanyasının en zor yanı, Kur'ân şeklinde insanlara ulaşan ve onları müthiş bir şekilde etkileyen muazzam ve şaşırtıcı Kelâm'ı küçümsemeleri ve halkın gözünden düşürmeye çalışmalarıydı. Bu Kelâm'ın halka ulaşmasını önlemelerine imkân yoktu. Ama insanları buna karşı yanıltmak ve bunun tesirini azaltmak için ne yapılabiliirdi? Bu çok zor bir şeydi ve kâfirler şaşkınlık içinde Rasûlullah (a.s.)'a çeşit, çeşit saçma sapan ithamlarda bulunmaya başladılar. Onlara göre Hz. Peygamber (a.s.) bir kâhindi ve diğer kâhinler gibi çeşitli konularda şeytanlardan bilgi alıyordu. Bu suçlamayı da en ağır silahları olarak kullanıyorlardı. Kanılarınca, melekler gibi şeytanlar da görülmez yaratıklar olduğu için bu suçlamaları kolayca halkın kafalarına sokabileceklerdi. Nasıl ki kimse, bir meleğin Hz. Peygamber (a.s.)'e geldiğinin farkına varamıyordu, bir şeytanın geldiğini söyledikleri zaman da herkes buna inanmış olacaktı. Bu suçlamanın reddi için ortada herhangi bir delil yoktu ve bulunması da zordu. Fakat, Cenâb-ı Allah dedi ki, bu son derece saçma bir suçlamadır. Zira, Hz. Muhammed (a.s.)'e indirilen kelâm'ın şekli ve muhtevasıyla şeytanların yakından veya uzaktan hiçbir ilişkileri yoktu. Bu gibi yüce kelâm ve bu kadar temiz mesaj ve öğretisi şeytanlara yakışmaz. Akıl ve

mantık sahibi bir insan, Kur'ân-ı Kerîm'de bahsedilen tevhid, risâlet, din, ahlâk ve fazilet ile ilgili talimatın şeytanlardan gelemeyeceğine derhal hüküm verebilir. Araplarda pek çok kâhinler vardı. Onların kılık, kıyafetleri, konuşmaları ve çalışmaları herkesin gözünün önünde idi. Şeytanların bu kâhinler vasıtasıyla din ve ahlâk dersini verdiklerine hiç rastlanmamıştı. Şeytanlar tek Allah'a ibadete ve itaate çağırabilirler mi? Şeytanlar, insanların peygamberlere ve âhirete iman etmelerini isteyebilir mi? Şeytanlar insanları şirk ve putperestlikten menedip iyilik, doğruluk ve dürüstlüğe çağırabilirler mi? Onlardan böyle şeyler beklenebilir mi? Onların işi fesad ve fitne yaratmaktır, insanları doğru yoldan kötü yola ve günahlara çekmektir. Arabistan'da kâhinlere ne gibi sorular sorulurdu? Aşık sevgilisine kavuşacak mı? Kumarda kazanç sağlayacak taktik ne olmalı? Düşmanı alaşağı etmek için ne yapmalı? Falanca adamın devesini kim çalmıştır? Bu ve buna benzer sorular. Bu gibi günlük ve olağan işlerin dışında kâhinler ile şeytanlar insanların ıslâhı, kötülükten korunmaları ve âhirete hazırlanmalarıyla ne zamandan beri ilgilenmeye başladılar? Doğrusu, şeytanlar bu işleri yapmaya kalkışsa bile yapamazlar. İnsanların iyilik hocası ve dürüstlük rehberi olamazlar ve her şey bir yana, Kur'ân-ı Kerîm gibi Mu'cizevi bir kelâm getiremezler.

Yukarıdaki ayette, şeytanların Kur'ân-ı Kerîm'i Hazreti Peygamber (a.s.)'e okumaları ve anlatmaları şöyle dursun, bunun yanına bile yaklaşmalarının imkânsız olduğu

belirtilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in Cenâb-ı Allah'tan, Ruh-ul Emîn Hz. Cebraîl vasıtasıyla Hz. Muhammed (a.s.)'e gelişine kadar şeytanın bunu dinlemesine imkân yoktur. Bu iş azamî gizlilik içinde oluyordu ve bunu Cenab-ı Allah, melek ve Hz. Peygamber (a.s.)'den başka kimse bilemezdi. Umumi tebliğ ve telkin devresi bundan sonra başlar.

25.2.10.8. Bazı Kimselerin Hz. Peygamber (a.s.)'e Bazı Şeyler Öğrettikleri Yolundaki Suçlama

Kureyşli kâfirler, bir yandan hâşâ şeytanların Rasûlullah (a.s.)'a Kur'an indirdiklerini ileri sürüyorlar diğer yandan da, bunun tam aksine, kendisinin Kur'ân-ı Kerîm'i bazı kimselerden öğrenerek halka iletmekte olduğunu söylüyorlardı:

"Sonra ondan yüz çevirip şöyle dediler: 'Öğretilmiştir, mecnundu.'" (Duhan; 14)

Mekkeli kâfirler demek istiyordu ki, bu aslında saf ve dürüst bir insandır, ama bazı kimseler tarafından kandırılmıştır. Onlara göre, bu meçhul kimseler Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'ân-ı Kerîm'i gizli okuyor ve o da sonra halka iletliyordu. Bu kimseler rahat bir hayat sürerken Hz. Peygamber (a.s.) okuduğu kelâm yüzünden halkın tepkisiyle karşılaşılıyor, onların küfürlerine, taşkınlıklarına hedef oluyordu. İşte kâfirler, bu bahaneleri uydurarak, Rasûlullah (a.s.)'ın senelerdir çile çekerek anlatmak istediği Kur'ân-ı Kerîm'i ve bu hususta kendilerine sunmakta olduğu delil

nasihat ve talimatı bir anda geçersiz kılmaya çalışırlardı. Bu suretle, ne Kur'ân-ı Kerîm'de bahsedilen ciddi konulara dikkat ederlerdi, ne bunu kendilerine iletmekte olan Rasûlullah (a.s.)'ın yüce ve temiz kişiliğine bakarlardı ve ne de kendilerinin ne kadar saçmaladıklarını düşünürlerdi. Hz. Peygamber (a.s.)'e gizli gizli Kur'ân-ı Kerîm anlatacak bir kimse olabilir miydi? Buna imkân var mıydı? Bu, sözde Kur'ân öğreticileri, Hz. Muhammed (a.s.)'in yakın çevresindekilerden, meselâ, Hz. Hatice, Hz. Ali, Hz. Zeyd bin Haris ve Hz. Ebû Bekr v.s.'den saklı kalabilir miydiler? Eğer gerçekten böyle kimseler olsaydı, bu zevâtın Hz. Muhammed (a.s.)'in davetini ilk önce bütün kalpleriyle kabul etmeleri mümkün olabilir miydi? Şayet Hz. Peygamber (a.s.)'in peygamberliğinde bir bit yeniği olsaydı, bu zevat bunu ilk fırsatta açığa vurmaz mıydı? Böylesine önemli bir şeyi ömürleri boyunca halka duyurmaktan kaçınabilirler miydi?

"And olsun, Biz onların: 'Kur'an-ı Muhammed'e bir insan öğretiyor' dediklerini biliriz. Haktan yaparak kendisine nispet edecekleri (farz edilen kişi)nin lisanı Acemi'dir. Bu (Kur'ân'ın dili) ise fasih ve apaçık Arapçadır." (Nahl; 103)

Mekkeli kâfirler, Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'ân-ı öğrettiklerini sandıkları bazı kimselerin isimlerini de veriyorlardı. Hadislerde bu hususta bazı isimlere rastlanmaktadır. Bunlardan biri, Amir bin el Hadrami'nin Bizanslı bir kölesi olan Cebr'di. Başka biri, Âiş veya Ya'îş adında Huveylîb bin Abdul-Uzzâ'nın kölesiydi. Başka bir hadiste,

künyesi Ebû Fukeyhe olan ve Mekkeli bir kadının hizmetçisi olan Yesar'ın ismi geçiyor. Başka bir hadis yine Bel'ân veya Bel'âm isimli Bizanslı bir köle ile ilgilidir. Bu kişilerden hangisi kastedilmişse edilsin, bunların Tevrât ve İncil hakkında az çok bilgileri olduğu için ve Hz. Muhammed (a.s.)'i de tanıdıkları için Kureyşliler, hiç çekinmeden ve hiç düşünmeden, bunlardan birinin veya birkaçının, Kur'ân-ı Kerim'i yazıp halka okumak üzere Rasûlullah (a.s.)'a verdiğini, Rasûlullah (a.s.)'ın da bunu Allah'ın kelâmı diyerek halka sunmakta olduğunu iddia ediverdiler.

Bu iftira ve itham, Mekkeli kâfirlerin ne kadar sorumsuzca hareket ettiklerini ortaya koyuyor. Kâfirler bu davranışlarıyla, çağdaşları olan dahilerin değerinin ne kadar hiçe sayıldığının ve ne kadar acımasız ve haksız suçlamalara maruz kaldıklarının yeni bir örneğini veriyorlardı. Arap'ların içinden, insanların tarihinin, o zamana kadar benzeri görülmeeyen ve kıyamete kadar da görülmeyecek olan bir şahsiyeti doğmuştu ve onlara akıllara durgunluk verecek ve keskin kılıç gibi etkisi olan bir kelâm sunuyordu; ama gözleri kör olan ve akılları kaybolmuş olan Arap'lar bu dahiyi görmek ve kabul etmekten kaçıyorlardı. Onların gözünde birazcık Tevrat ve İncil okuyabilen Acemi bir köle, insanlık tarihinin bu büyük dahisinden daha bilgili ve kıymetli görünüyordu. Akıllarına göre, bu paha biçilmez elmas, parıltısını bir kömür parçasından alıyordu!

25.2.10.9. Rasûlullah (a.s.)'a Vahiylerin Gelmesiyle İlgili Apaçık Bir Delil

Kur'ân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Allah, Hz. Musa'nın kıssasını anlattıktan sonra şöyle buyuruyor:

"Biz Musa'ya bu emri vahyettiğimiz zaman, sen (Habibim) Tûr'un ban tarafında değildin, akitlerden de değildin. Fakat, biz, Musa'dan sonra birçok ümmetler yarattık da, onların üzerine ömür uzadı. Sen Medyen halkı içinde durup ta ayetlerimizi onlardan okuyarak öğrenmiş de değilsin. Ancak biz seni peygamber olarak gönderdik. Ve sen, Musa'ya nidâ ettiğimizde Tur'un yanında değildin. Fakat sen Rabbinden bir rahmet olarak gönderildin. Tâ ki, senden önce kendilerine bir peygamber gelmemiş olan bir kavmi inzar edesin. Olur ki nasihat kabul ederler." (Kasas; 44-46)

Burada üç husus, Rasûlullah (a.s.)'ın peygamberliğinin delili olarak bize sunulmuştur. Bu üç hususla da Hz. Peygamber (a.s.)'in bilgi kaynağının vahiyden başka bir şey olmadığı vurgulanmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususlar üzerinde durulduğu zaman Mekkeli kabile reisleri ve hemen hemen bütün kâfirler Hz. Peygamber (a.s.)'in hâşâ sahte bir nebi olduğunu ispatlamaya seferber olmuşlardı. Onlara yardım etmek üzere Hicaz'da bazı Yahudi ve Hıristiyan âlim, rahip ve bilginler de vardı. Fakat, Hz. Muhammed (a.s.) başka bir dünyanın insanı değildi ve oralardan gelip Kur'ân-ı halka okuduktan sonra geldiği yerlere tekrar dönmüyordu. Aksine

Hz. Muhammed (a.s.) bir Mekkeliydi. Mekke'de doğup büyüümüştü. Hayatının hiçbir safhası ve yanı çevredeki insanlardan ve akrabalarından saklı değildi. Onun için, yukarıdaki ayette, Hz. Muhammed (a.s.)'e geçmişin peygamberleri hakkındaki bilginin doğrudan Cenâb-ı Allah tarafından verildiği ısrarla tekrarlandı ve bütün Mekke ve Hicaz'dan kimse çıkıp ta bugün şarkiyatçıların yaptıkları saçmalıkları yapmadı. Mekkeli müşrikler yalan ve iftira uydurmakta bugünkü oryantalistlerden geri değillerdi, ama bir şeyi bile bile ve herkesin önünde nasıl yalanlayabilirlerdi? Onların bildiği bir Yahudi veya Hristiyan âlim var mıydı ki, bu zât Hz. Muhammed (a.s.)'e Kur'ân-ı öğretmiş olsun? Böyle bir zâtın ismini veremezlerdi; çünkü herkes bu iddiayı reddedebilirdi. Mekkeli kâfirler, Hz. Muhammed (a.s.)'in bir kütüphanesi olduğunu da ileri süremezlerdi. Hz. Peygamber (a.s.)'in okuma yazması olmadığını herkes biliyordu. Hz. Peygamber (a.s.)'in aynı zamanda Süryanice, İbranice ve Yunanca kitapları ve eski metinleri Arapçaya ustaca çevirecek bir mütercimden yararlandığı da söylenemezdi. Arapların en hayasızı bile, Hz. Muhammed (a.s.)'in Suriye'ye ve Filistin'e yaptığı birkaç ticari seyahati sırasında Kur'ân ile ilgili bilgileri topladığını da söylemeye cesaret edemezdi. Zira bu seyahatler yalnız başına yapılmamıştı. Mekkeliler her zaman onun yanında idiler. Bunlar, Hz. Peygamber (a.s.)'in hiçbir Hristiyan ve Yahudi rahip veya din adamından bir Kur'ân yaratacak bilgi edinmediğini pek iyi biliyorlardı. Rasûlullah

(a.s.)'ın öbür dünyaya intikâlinden iki sene sonra müslümanlar Bizanslılara meydan okumaya başlamışlardı. Eğer Hz. Muhammed (a.s.) gerçekten Suriye'de veya Filistin'de herhangi bir Yahudi veya Hristiyan âlimden elle tutulur bir şey öğrenmiş olsaydı, Bizanslı ve diğer İslâm düşmanları bu olayı şişirerek bütün dünyaya duyurmaya çalışacaklardı ve diyeceklerdi ki, (hâşâ) "Muhammed (a.s.) her şeyi bizden öğrenmiştir ve Mekke'ye döndükten sonra kendini peygamber ilân etmişti." Şunu unutmayalım ki, Hz. Peygamber (a.s.)'i ve Kur'ân-ı Kerîm'i kendileri için daha tehlikeli sayan ve bu itibarla bunlara daha şiddetli bir muhalefet göstermek ihtiyacını duyan Arap müşrikler ile Bizanslılar ve diğer İslâm düşmanları herhalde bugünkü oryantalistlerden daha atik ve atak davranacaklardı. Ama ne çare ki, İslâmiyet'i ve İslâm peygamberini küçük düşürecek ve müdafaaya çekilmeye zorlayacak herhangi bir zaaf noktasını bulamamışlardı. Onlar bütün gayretlerine rağmen Hz. Peygamber (a.s.)'in bilgi kaynağının vahiyden başka olduğunu ispat edememişlerdi. Durum böyle iken bugün sözde âlim ve şarkiyatçıların, Rasûlullah (a.s.)'in bütün bilgilerini şu veya bu Hristiyan rahip ve din adamından aldığını iddia etmelerine ne demeli?

25.2.10.10. Rasûlullah (a.s.)'ın (Hâşâ) Mecnûn Olduğuna Dair İddia

Kureyşli kâfirlerin Hazreti Peygamber (a.s.)'e yönelttikleri mesnetsiz suçlama ve saçma sapan iftiralarından biri de, onun (hâşâ) mecnun, deli ve çılgın olmasıyla ilgiliydi. Kâfirler, aynı

anlamda Hz. Peygamber (a.s.)'in büyülenmiş ve cinlere çarpmış olduğunu da söylüyorlardı. Kâfirler, Hz. Peygamber (a.s.)'in bir cinin etkisi altında olduğunu da öne sürüyorlardı. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm bu hususta şöyle demiştir:

"Ve, 'biz, ilâhlarımızı, divâne bir şair için hiç bırakır mıyız' derlerdi." (Sâffât; 36)

Kur'ân-ı Kerîm'de başka yerlerde şöyle denilmiştir;

"O zâlimler, "siz âncak bir sihre mübtela olmuş bir adama tabi oluyorsunuz' dediler." (Furkan; 8)

Başka bir yerde de şöyle buyurulmuştur:

"Yoksa, 'onda bir delilik' var mı diyorlar." (Mü'minûn; 70)

Arapların bütün bu itiraz ve suçlamalarının anlamı aynıydı. Zira, onlara göre bir kişinin deliliğinin iki sebebi vardı: Ya biri büyü yaparak onu çılgına çevirmiştir, ya da onu bir cin tutmuştur.

Kur'ân-ı Kerîm'de müşriklerin bu itiraz ve ithamları, onların Rasûlullah (a.s.)'a muhalefet konusunda ne kadar acımasız ve insafsız olduklarını göstermek maksadıyla kaydedilmiştir. Bütün bu ilham ve itirazlar ciddiye alınacak neviden değillerdi. Bu sebeple, bunlara açık herhangi bir cevap verilmeden bunların sadece tekrarlanması ve hatırlatılması kâfi görüldü. Bu itirazlara sadece işaret edilmesi, muhaliflerin delil akıl ve mantıktan ne kadar yoksun olduklarını göstermeye kâfi idi. Şimdi, Allah'ın bir kulu ortaya

çıkıyor ve müşriklere diyor ki, "ey ahali, dininiz, medeniyetiniz ve kültürünüz yanlış ve çürük bir akideye dayanıyor. Bu akide ve inanç sisteminin temelden sakat olmasının delilleri şunlar şunlardır..." Buna cevap verenler, herhangi bir inandırıcı delil vermiyor ve sadece alaylı ve küçültücü bir söz söylüyorlar, "sen delisin", "sana cin çarpmıştır". Bu Allah'ın kulu kâinat nizamının tümünün Tevhid'e dayalı olduğunu söylüyor ve bunun gerekçelerini bir bir ortaya koyuyor. Buna cevap olarak bir gürültü kopuyor, "sen bir sihirbazsın." Yine bu insan kendilerini ikaz ediyor, "bakın ey Mekkeliler, Siz dünyaya deve veya öküzler gibi gönderilmemişsinizdir. Dünyaya gelmenizin bir amacı vardır. Siz yine Rabbinize döndürüleceksiniz. Orada, amelinizin hesabını Rabbinize vereceksiniz." Ve bu sözlerin lehinde ahlâki, tarihi, ilmi ve mantıkî deliller sıralıyor. Kendisine karşılık veriliyor; "sen şairsin". Aynı kişi diyor ki, "ey İnsanlar, ben size Allahu Teâlâ'dan Hakk'ı getirmişimdir. Sizi Hakk'a davet ediyorum. Bu davetin icapları şunlardır..." Cevap verilirken Hakk'a davetin tahlili yapılmıyor; bunun muhtelif yanları tartışılmıyor. Sadece basit bir itham ve iftira yapılıyor: "Bütün bunlar başka bir yerden çalınmıştır." Allah'ın peygamberi, nübüvvetinin lehinde Kur'ân-ı Kerim gibi Mu'cizevi bir kelâm sunuyor, bu hususta kendi hayatını ve karakterini bir örnek olarak gösteriyor ve getirdiği talimat ve telkinin kendisine tabi olanların hayatında ne büyük bir değişiklik yaptığına dikkatlerini çekiyor. Ama muhalifleri bunlardan hiçbirine temayül etmiyor ve kendisine ancak şu

soruları soruyorlar: "Sen niye bizim gibi yemek yiyorsun, niye bizim gibi arşı ve pazarlarda dolaşıyorsun? Senin sözlerini doğrulamak için yanında niçin bir melek yoktur? Sen neden bağ, bahçe ve büyük bir hazinenin sahibi değilsin?" v.s. Bu durum, kimin haklı, kimin haksız, kimin acz içinde olduğunu açıkça ortaya koyuyor.

"(Habibim) de ki: 'Ben ancak size bir şeyle öğüt veriyorum. Allah'a halis olarak buradan ikişer, teker teker kalkınız. Ve iyice düşününüz ki, arkadaşınızda divanelik yoktur. O, ancak sizin için bir nezirdir. Sizi önünüzdeki şiddetli azaptan korkutur.'" (Sebe; 46)

Yani, garaz, kin, nefret, şahsi menfaat ve taassuplarınızı bir yana bırakıp ciddi ve soğukkanlı bir biçimde söylediklerimi düşünün. Herkes ister tek başına ister ikişer ikişer gruplar halinde bir araya gelip durumun muhasebesini yapsın. Düne kadar en çok güvendiğiniz, inandığınız, emin dediğiniz ve aralarınızda en akıllı bildiğiniz kişiye bugün niçin deli diyorsunuz? Biraz geriye giderek nübüvvetten kısa bir süre önce meydana gelen olayı hatırlayınız. Kâ'be'nin yeniden inşaatından sonra Hâcer-i Esved'in yerleştirilmesi konusunda Kureyşli kabileler arasında neredeyse bir harp patlak verecekti. O zaman siz oybirliğiyle Hz. Muhammed (a.s.)'i hakem seçmiştiniz ve Hz. Muhammed (a.s.)'de hepinizi tatmin edecek bir şekilde meseleyi halletmişti. Bu kişinin akıl ve zekâsı böylesine ispatlandıktan sonra ne diye bugün kendisine "mecnun" ve "deli" diyorsunuz. İnatçılığınız ve

ısrarınız bir yana, ama ağzınızdan çıkanlara gerçekten inanıyor musunuz? O sizi büyük bir azap gelmeden önce ikaz ediyor, sizi iyiye, güzele doğru götürmek istiyor. Bu bir suç mudur? Bunun için mi ona "mecnun", "şair" ve "büyülenmiş" diyorsunuz?

"Yoksa, 'onda bir delilik var mı' diyorlar." (Mü'minûn; 70)

Yani, Arap müşrikler gerçekten Hz. Muhammed (a.s.)'in bir mecnun olduğuna inanarak mı ona muhalefet ediyorlar? Gayet tabii ki, hayır. Çünkü karşı çıkmalarının sebebi bambaşkadır. Ağzlarıyla ne söylerlerse söylesinler, içlerinden Hz. Muhammed (a.s.)'in normal bir insan olduğunu, akli dengesinin bozulmadığını, hatta akıl ve mantıkta kendilerinden üstün olduğunu pekâla biliyorlar. Ayrıca, normal bir insan ile deli bir kişi arasındaki fark öylesine az değildir. Ancak inatçı ve akılsız bir insan, Kur'ân-ı Kerîm gibi büyüleyici bir kelâm'ı (hâşâ) bir divâne'nin hezeyanları olarak düşünebilir. Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatı, yaşantısı ve karakteri kimseden saklı mıydı? Onu gören ve onunla tanışan bir kişi kendisinin deli divane olduğunu söyleyebilir miydi? Bundan daha saçması, bugünkü Batılı şarkiyatçıların hezeyanlarıdır. Bu kendilerini bilmez İnsanlar, bugün kalkıp Hz. Peygamber (a.s.)'in arada sırada sara nöbetine tutulduğunu ve bu durumda ağzından vahiy denilen sözler döküldüğünü iddia edebilmektedirler. Bunlara sormak gerek, sara nöbetine tutulan bir kişinin kelâmı dünyanın kaderini değiştirecek mahiyette olabilir mi? Sonra, Hz. Muhammed

(a.s.), bu uluslararası ve evrensel hareketin başına geçip bunun fiilen gerçekleşmesi için pratik örnekler vermedi mi? (Hâşâ) deli ve sara nöbetine tutulan bir kişiden bu gibi şeyler beklenebilir miydi?

"(Habibim) Sen Rabbinin nimeti ile bir mecnûn değilsin. Sana, tükenmez bir ecir vardır. Sen, pek büyük bir ahlâk üzerindesin." (Kalem; 2-4)

Burada şu hakikati unutmayalım ki, burada görünürde Hz. Nebi'yi Kerîm (a.s.)'e hitap edilmişse de asıl muhatap kâfirlerdir. Maksat, kâfirlerin töhmet ve iftiralarına cevap vermektir. Bu bakımdan, kimse, bu ayetlerin Cenâb-ı Allah tarafından, Hz. Muhammed (a.s.)'e onun (hâşâ) mecnun veya deli olmadığına inandığını bildirmek için indirildiğini düşünmesin. Gayet tabii ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in kendi durumu hakkında herhangi bir şüphe veya tereddüdü yoktu. Dolayısıyla, kendisine bu hususta herhangi bir teselli veya teminat verilmesi de söz konusu olamaz. Burada muhataplar kesinlikle kâfir ve müşriklerdir ve kendilerine deniliyor ki, siz Kur'ân-ı Kerîm yüzünden Rasûlullah (a.s.)'in deli olduğunu iddia ediyorsunuz. Ama bu yüce kitap zaten sizin iddialarınızı çürütecek mahiyettedir. Elbette, bundan sonra Hz. Peygamber (a.s.) için teselli edici bir cümle söylenmiştir. Kendisi için öbür dünyada büyük bir mükâfat var olduğu müjdelenmiştir. Bunun sebebi de, İslâmî daveti Mekkelilere ve diğer Araplara sunarken maruz kaldığı hakaret ve eziyetlerdi. Cenâb-ı Allah

demek istiyor ki Hz. Peygamber (a.s.) bu acı ve eziyetlerine karşılık âhirette büyük bir ödüle kavuşacaktır.

Daha sonra, Hz. Peygamber (a.s.)'in ahlâk ve faziletinin büyüklüğüne dikkat çekilmiştir ve onun güzel ahlâklı oluşunun, zaten kâfirlerin kendisinin deli olduğuna ilişkin ileri sürdükleri iddiaları reddedecek nitelikte olduğu kaydedilmiştir. Güzel ahlâk ve iyi karakterle delilik bir arada olamazlar. Deli veya mecnûn şuurunu kaybetmiş, aklî dengesi bozulmuş bir kişiye denilir. Bunun aksine, güzel ahlâk bir kişinin aklının başında olduğunun bir delilidir. Rasûlullah (a.s.)'ın güzel ahlâkı ve dürüst karakterinden Mekkeli müşrikler habersiz değillerdi. Bu sebeple, bu ayetlerde bu hususa işaret etmek bile Mekkeli müşriklerin ne kadar hayasızca ve insafsızca davrandıklarını göstermeye yeterdi. Aynı sözler bugün Rasûlullah (a.s.)'a delilik ve sara hastalığını yakıştırmaya çalışan sözde âlim, araştırmacı ve oryantalistler için de söylenebilir. Kur'ân-ı Kerîm bugün dünyanın her köşesinde rahat bulunabilir bir kitaptır. Hz. Peygamber (a.s.)'in sireti hakkında yazılan sayısız kitaplar da her yerde rahatça bulunabilir. Herkes Kur'ân-ı Kerîm'i ve Hz. Peygamber (a.s.)'in sireti hakkındaki kitapları okuyarak müşrikler ile oryantalistlerin iftira ve yalanlarını anlayabilir.

"Düşünmediler mi ki, sahiplerinde delilik ve cinnet yoktur. O, apaçık bir nezir (korkutucu) den başka bir şey değildir." (A'râf; 184)

Burada kullanılan "sahipleri" kelimesinden Hz. Peygamber (a.s.) kastedilmiştir. Zira, Hz. Peygamber (a.s.) Mekke'de doğmuştu ve Mekkeliler arasında doğup büyümüştü. Rasûlullah (a.s.), Mekkelilerin çok iyi bildiği ve tanıdığı bir kişi idi. Peygamberliğini ilân etmesinden önce Mekke ahalisi ve diğer Araplar kendisinin akıllı ve zeki bir kişi olduğunu biliyorlardı. Ama ne zaman ki peygamberlik payesine yükseldiğini ve Allah'ın kelâmının kendisine indiğini açıkladı, o zaman Mekkeliler onun bir mecnun ve divâne olduğunu iddia etmeye başladı. Demek ki, bu delilik yakıştırması peygamberliğinden önce söylendiği sözler ve yaptığı hareketlerle ilgili değil, peygamberlikten sonraki söz ve davranışlarıyla ilgiliydi. Bu sebeple, burada deniliyor ki, bunlar hiçbir zaman düşünmeye zahmet etmişler midir? Rasûlullah (a.s.)'ın söyledikleri sözler ve yaptığı tebliğlerden hangisi tutarsız ve şuursuzdur. Bunlardan hiçbiri bir deli veya çılgının sözleri olabilir mi? Bu ebedi parçalar, bu hikmet dolu sözler akli dengesi bozuk olan bir kişinin ağzından çıkabilir mi? Rasûlullah (a.s.)'ın söyledikleri inkâr edilmez bir gerçektir. Kendisine karşı olanlar yerle göğün kuruluşu, işlemesi, Allah'ın yarattığı mahluklar ile eşya ve diğer sayısız alâmeti görür ve tarafsızca incelerlerse, şirkin reddi, Tevhid'in ispatı ve Rabb ; itaat ile ilgili daveti ve insanların Allah'a karşı sorumlulukları hakkında hemşehrileri ve arkadaşlarının anlattığı şeylerin doğru ve yerinde olacağını göreceklerdir:

25.2.10.11. Rasûlullah (a.s.)'ın Şair Olduğuna Dair Suçlamalar

Kureyşli kâfirler, Hz. Peygamber efendimiz (a.s.)'in bir şair olduğunu da iddia ediyorlardı. Kâfirler, bir şair ve mecnûn'un sözlerine kanarak atalarının mabudlarını ve geleneklerini terk edemeyeceklerini söylüyorlardı. Bu iddialara cevap olarak denildi ki;

"Şairlere sapık ve azgınlar tabi olurlar." (Şuara; 224)

Yani denilmek isteniyor ki, şairlerin peşine takılan kişilerin ahlâk, huy, alışkanlık ve temayülleri, Rasûlullah (a.s.)'a tabi olan imanlı inançlı ve güzel ahlâklı kişilerden çok farklı olurlar. Her iki grup arasındaki fark o kadar bariz ve açıktır ki bunlar bir bakışta ortaya çıkarılabilir. Bir tarafta ciddiyet, doğruluk, dürüstlük, doğru sözlülük, efendilik, kültür ve Allah'tan korkmak vardır. Her konuda her kişiye karşı sorumlu davranmak vardır. İnsanlarla her alışveriş ve muamelede karşı tarafın haklarına dikkat etmek vardır. İşte ve ticarete dürüstlük ve emanet vardır. Bu gruba bağlı olanların ağızlarından hiçbir zaman kötü bir lâf çıkmaz. Her söz ve her harekette hayır vardır, şer ile ilgileri yoktur. Her şey bir yana, kendilerini gören bir kişi yüce bir amaç ve hedef için çalıştıklarını anlar. Gecelerini gündüzlerine katarak Allah rızası için çalıştıklarını görür. Bütün hayatları büyük ve yüce bir gayeye adanmıştır. Beri tarafta aşk var, fuhuş var; seks ve erotizm var. Bu güruha bağlı olanların kafaları pis,

düşünceleri pistir. Her zaman kadın, şarap, zina, kumar ve her türlü ahlâksızlığı bir marifet sayarlar. Şiirlerinde başkalarının anne, kız kardeş ve kızlarına dil uzatılır, cinsî ihtiras ve şehvetle gözleri dönmüş bu zümre yüz kızartıcı sözler söyler ve dünyayı rezil eder. Bazen hezeyan, bazen maskaralık, bazen hiciv ve bazen alçaklıkla karşılarındakilere saldırırlar. Birini methederken mübalağanın bütün sınırlarını aşarlar, bazen da düşman ilân ettikleri kişileri yerin dibine batırırlar. Bazen insanları birbirine düşman etmek için nefret, kin ve intikam, ateşini yakarlar ve bazen onları birbirine kırdırırlar. Zevk ve sefanın esiri olan yarı hayvan türündeki bu kişilerin hayatlarında yüksek bir amaç, yüce bir hedef yoktur. Bu iki grup arasındaki bu açık ve kesin farkı görmeyen bir kişi kördür. Fakat bütün bunları biliyor ve buna rağmen Rasûlullah (a.s.) ve etrafındakileri kötülemek ve küçültmek için kuyruklu bir yalan söylüyorsa, demek ki ar ve hayanın bütün sınırlarını aşmıştır.

"Görmez misin ki, onlar (şairler) her vadide dolaşırlar."
(Şuara; 225)

Yani, şairlerin muayyen veya istikrarlı bir çizgisi yoktur. Şairler, her zaman tedirgin, her zaman arayış içinde olan bir zümredir. Düşünceleri ve ifadeleri sabit değildir. Aksine, düşünceleri kör ve topal bir at gibidir, ki her vadide ve mer'ada dolaşıp durur. Zevk, duygu ve ihtiraslar onları her an yeni bir dünyaya götürür. Her zaman hayal âleminde dolaşırlar, gerçeklerden bucak bucak kaçarlar. Sözlerine ve

ifadelerine dikkat edemezler. Fevri ve duygusal davranırlar ve nasıl düşünüyorsa öyle yazar ve söylerler. Böylece söylediklerinin hak ve hakikatle olan ilgisini unuturlar. Yalan, yanlış, saçma sapan ifadelerde bulunurlar. Keyifleri yerinde olduğu zaman akıllıca ve zekice şeyler de söylerler. Ama karamsar ve ümitsiz oldukları zamanlarda son derece âdi ve ağıza alınmayacak sözler söylerler. Akı kara, karayı ak göstermekte ustadırlar. Bir zalimi mazlum, bir alçağı dünyanın en efendi kişisi olarak ilân etmekten hiç çekinmezler. Bir cimriyi, dünyanın en cömert insanı, bir korkağı da dünyanın en cesur kişisi ilân ederler. Bir şairin kelâmında aynı zamanda Allah'ın büyüklüğü, dinsizlik, maddecilik, maneviyatçılık, iyilik, güzellik, ahlâksızlık, pislik ve temizlik, ciddiyet, maskaralık, kaside, hiciv ve hezeyan gibi mevzular bulabilirsiniz. Şairlerin bu kaypaklık, istikrarsızlık ve kararsızlığını bilenler, Kur'ân-ı Kerîm gibi bir ilâhi kitabı getirenin bir şair olduğuna inanabilirler miydi?

Kur'ân-ı Kerîm'de bir başka yerde Rasûlullah (a.s.)'ın huy ve zevkleri bakımından şairlikle hiçbir ilgisi olmadığı kaydedilmiştir:

"Biz ona Hz. Peygamber (a.s.)'e şiir öğretmedik. Bu, ona yaraşmaz da." (Yâsin; 69)

Bu öyle bir gerçektir ki, Rasûlullah'ı yakından tanıyan herkes tarafından pekiyi biliniyordu. Muteber hadislerle göre Rasûlullah (a.s.) hiçbir şiiri tam olarak hatırlamıyordu.

Rasûlullah (a.s.) konuşma sırasında herhangi bir şairin güzel bir şiirini tekrarlamak istediği zaman bunu tam olarak söyleyemezdi ya da bazı kelimelerini hatırlamazdı. Hz. Hasan Basrî (r.a.)'nin rivâyetine göre bir defasında konuşurken Rasûlullah bir şiirin bir mısrasını şöyle okudu: "kefâ bil-îslâmi ve Şeybi lil-mer'i nahiye" Hz. Ebû Bekr bu mısranın aslında şöyle olduğunu söyledi: "kafa eş-Şeybü vel-İslamu lilmer'i nahiye."

Bir defasında, Rasûlullah (a.s.) Abbas bin Mirdas Sülemi'ye sordu, "acaba bu şiir senin mi?: "E'tec'al nehbî ve neheb-el âbîd ve beyn-el ikra' ve Uyeyne" Abbas bin Mirdas dedi ki son kelimeler şöyledir: "beyne uyeynete vel-ikra'", Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki, "her ikisinin manası aynıdır."

Hz. Ayşe (r.a.)'ye, Rasûlullah (a.s.)'ın nutuklarında arada sırada şiir kullanıp kullanmadığı sorulduğunda kendisi şu cevabı verdi: "Rasûlullah şiir kadar başka bir şeyden nefret etmezdi. Ama, bazen Beni Kays'ın bir şairinin bir şiirini mırıldardı, fakat her zaman kelimelerin yerlerini değiştirerek." Rasûlullah (a.s.) bazen bir şiiri yanlış okuduğu zaman Hz. Ebû Bekr onun dikkatini çekti. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) derdi ki, "kardeşim, ben şair filan değilim ve şiir bana göre bir iş değildir." Arap şiirinde genellikle aşk, şehvet, seks, içki, sarhoşluk, kabileler arasındaki nefret ve düşmanlık, savaş, kan dökme ve ırkçılık gibi konular işlenirdi. İyilik ve güzellik gibi temalar çok azdı. Ayrıca, şairler mübalağa, yalan

ve iftira, hiciv, övünme, alay, İstihzâ ve boş yere meydan okumaya çok meraklıydılar. Bu sebeple, Rasûlullah (a.s.) Arap şiirine hiç önem vermezdi, hatta şöyle ifadelerde bulunduğu da rivâyet edilmiştir: "Postunuzun kan ve pislikle dolması, şiirle dolmasından daha iyidir." Fakat Hz. Peygamber (a.s.) iyi ve manalı bir şiiri övmekten geri kalmazdı. Nitekim şöyle buyurduğu da kaydedilmiştir: "Bazı şiirler hikmet dolu oluyor", Ümeyye bin Ebis-Salt'in şiiriyle ilgili fikrini şöyle dile getirmişti: "Onun şiirleri mü'min (temiz)dir ama kendisi kâfirdir." Bir defasında sahabelerden biri Rasûlullah (a.s.)'a takriben 100 adet güzel şiirler okudu ve Rasûlullah (a.s.) her defasında "okumaya devam et. Bu şiirlerden daha var mı?" dedi.

"Onlar, yapmayacakları şeyleri söylerler." (Şuara; 226)

Bu, şairlerin, Hz. Peygamber (a.s.)'in tabiat ve karakterine zıt olan başka bir özelliği idi. Rasûlullah (a.s.)'ı tanıyan herkes, söylediklerini aynen yaptığını biliyordu. Rasûlullah (a.s.)'ın söz ve fiilindeki âhengi, çevresindekilerden kimse inkâr edemezdi. Buna mukabil, şairlerin bir dediğinin diğerini tutmadığını söylediklerini yapmadığını başkalarına nasihat ettiklerini kendilerinin uygulamadığını herkes biliyordu. Şairler cömertlikten bahsederken aslan kesilirler, herkes ellerinin çok açık olduğunu sanır; ama gerçeğe bakarsanız çok cimri olurlar. Cesaret ve kahramanlıktan söz ederken kendilerinden daha yiğit biri olmadığı intibasını verirler, ama gerçekte belki de çok korkak olurlar. Aynı

şekilde, hep kalenderlik ve kişisel onuru yüceltirler fakat fırsat bulduklarında para ve mal hırsı ve üç kâğıtçılıkta bütün sınırları aşarlar. Başkalarının en ufak zaaf ve eksikliklerine dil uzatırlar, ama kendileri ahlâksızca ve alçakça davranırlar. Kur'ân-ı Kerîm'in işareti işte bu tezadadır. Dünyada ahlâk ve fazilet dersini vermeye kalkışan bu âdi ve nâmert kişiler kişilik ve düşüncelerindeki ahlâksızlıklarını ortaya dökerlerse herkes şaşıp kalır.

25.2.10.12. Muhaliflerin İthamlarındaki Tezâd ve Kur'ân-ı Kerîm'in Buna İşareti

Geçen sayfalarda anlattığımız gibi, Mekkeli kâfirler Hz. Peygamber (a.s.)'e muhtelif iftira ve ithamlarda bulunuyorlardı. Bu iftira ve ithamlardan hiçbirisi doğru, tutarlı veya ölçülü değildi. Ayrıca, bu suçlamalar kendi içinde çelişkiliydiler. Kâfirler bu suçlamaları yaparken kendi içlerinde tezada düşüyorlardı. Kur'ân-ı Kerîm kâfirlerin işte bu zaafına parmak basmış ve yalanlarını yüzlerine vurmuştur:

"O halde (ey habibim) sen öğüt ve nasihate devam et. Sen Rabbinin nimeti sayesinde ne kâhinsin ne de bir mecnûn. Yoksa: 'O bir şairdir, onun felâket zamanını bekliyoruz' mu? diyorlar. De ki, 'bekleyin, bende sizinle bekleyenlerdenim.' Yoksa onların akılları kendilerine böyle mi emrediyor? Yahut onlar azgın bir kavim midir?" (Tûr; 29-32)

Kur'ân-ı Kerîm'de bu birkaç cümle ile muhaliflerin bütün propagandası boşa çıkarılmış ve maskeleri düşürülmüştür.

Burada denilmek isteniyor ki, Kureyşli kabile reisleri kendilerinin çok akıllı ve zeki olduklarını sanıyorlar. Ama şair olmayan bir kişiye şair demek, herkesin akıllı ve zeki olarak kabul ettiği kişiye mecnûn lakabını takmak akıllı bir davranış olabilir mi? Kâhinlikle yakından -uzaktan hiçbir alâkası olmayan bir kişiye kâhin demek doğru bir hareket sayılabilir mi? Meselâ diyelim ki, (hâşâ) Hz. Peygamber (a.s.)'in akli dengesi bozuktur. O zaman ancak delilik veya mecnûn lâkabı kendisine uygun olabilir. Fakat bir kişi aynı zamanda nasıl kâhin, şair ve mecnun olabilir? Çünkü eğer mecnun ise ne kâhin olabilir ne de şair. Eğer kâhin ise kendisine ne şair ne de mecnûn denebilir. Bir şairin ilgilendiği konular, ifadesi ve üslubu bir kâhinin faaliyet alanı ve dilinden fersah fersah uzaktırlar. Aynı söz veya kelama hem şiir, hem kehânet diyen bir kişi herhalde şairlik ve kâhinlik arasındaki farkı bilmiyor demektir. Bu açık tezâd gösteriyor ki, kâfirler, Hz. Peygamber (a.s.)'e körü körüne muhalefet etme sevdasıyla kendisi hakkında tuhaf ve tutarsız iftira ve ithamlarda bulunuyorlardı.

"Bak, sana nasıl misaller getirip dalâlete düştüler. Onlar, doğru yolu bulmaya güç yetiremeyeceklerdir." (İsrâ; 48)

Yani, ey Peygamber (a.s.) senin hakkında kâfir ve müşrikler sabit fikirli ve sabit sözlü değillerdir. Bunlar, bugün başka bir şey yarın başka bir şey söylerler. Bazen derler ki, "sen sihirbazsın" bazen da derler ki "sana büyü yapmışlar" Bazen "şair", bazen "mecnûn" ve bazen "kâhin" derler. Bu

Çelişkili iftira ve iddialar gösteriyor ki kendileri hakikati bilmezler. Zira, hakikati bilselerdi, her gün yeni bir iddia ve yeni bir iftira ile ortaya ıkmazlardı. Bu tutum ve davranışları aynı zamanda kendi söylediklerine de inanmadıklarını ispatlıyor. Bazen bir ithamda bulunurlar ve bir süre sonra bu ithamın yerini bulmadığını ve inandırıcı olmadığını gördükten sonra ikinci bir ithamda bulunurlar. Bu da uymayınca bir nc itham ortaya atıverirler. Bu suretle, onların her yeni ithamı eski ithamlarını tekzip etmiş olur. Kısacası, bu İnsanlar sadece kin, nefret ve düşmanlık yüzünden sana olur olmaz ithamlarda bulunuyorlar, ki bunların hakikatle hiçbir alâkası yoktur.

"Doğrusu onlar, kendilerine hak geldiğ i vakit, onu tekzip ettiler. Onlar bu hususta şaşırmış bir haldedirler." (Kâf; 5)

Burada küçük bir ayette büyük bir konuya temas edilmiştir. Burada denilmek isteniyor ki, kâfirler ve müşriklere Hak geldiğ i zaman buna sadece şaşmadılar ve akıllarına yatmadığını söylemediler, aksine Hz. Peygamber'i ve davetini de tekzip ettiler. Kâfirler hissî ve fevrî davrandıkları için işin farkında değ illerdi. Tekzip ettikleri ve reddetmeye çalıştıkları davetin mahiyetinin ne olduğunu bilmiyorlardı, bu bakımdan görüşleri sabit ve isabetli değ ildi. Hz. Peygamber'e bazen şair, bazen kâhin ve bazen mecnun diyorlardı. Bazen onun sihirbaz olduğunu bazen da kendisine sihir yapıldığını ne sürüyorlardı. Bazen Hz. Peygamber (a.s.)'in kendi kuvvet ve iktidarı için bütün her şeyi tezgâhladığını ve bazen da

başkalarının kendine akıl hocalığı yaptığını iddia ediyorlardı. Bu çelişkili suçlamalar gösteriyor ki kendileri tam bir çıkmazda idiler. Şayet, Hz. Peygamber (a.s.)'in getirdiği daveti ellerinin tersiyle reddetmemiş ve bunu soğukkanlılıkla gözden geçirmeye karar vermiş ve buna göre tavırlarını belirlemeyi uygun bulmuş olsalardı bu tezada ve çıkmaza girmeyeceklerdi. Onlar peşin hükümlü davranmadan, yeni dini kimin getirdiğini, neler söylediğini ve kendi davası lehinde ne gibi deliller vermekte olduğunu öğrenme zahmetine katlamalardı zor bir duruma düşmezlerdi. Çünkü, bu şahıs kendileri için yabancı değildi. Birden bire ortaya fırlamamıştı. Onların hemşehrisi idi, aynı milletin ve kabilenin ferdiydi. Onlar, onun sireti ve karakterinden de habersiz değillerdi. Böyle bir kişinin daveti belki kabul edilmezdi, ama ilk etapta reddedilecek cinsten de değildi. Ayrıca, bu zât davetini mesnetsiz ve delilsiz de sunmuyordu. O davası için birçok deliller veriyordu. Söylediklerine dikkat edilmeli, verdiği deliller ciddi olarak ele alınmalıydı. Fakat, akıl ve mantığın bu yoluna başvurmadan bu daveti derhal reddedince kâfirler ve müşrikler hakikate giden yolu kendi kendilerine kapatmış oldular. Bundan sonra çeşitli yanlış yollara sapmaları gayet tabii idi.

"Onlar, seni gördükleri zaman istihza ederler. Ve, 'Allah'ın peygamber olarak gönderdiği bu mudur? Eğer sebat etmeseydik, az kalsın bizi ilahlarımızdan saptıracaklardı' derler." (Furkan; 41-42)

Gördüğünüz gibi, kâfirler burada aynı zamanda birbirine zıt iki şey söylüyorlar. Meselâ, ilk ayette onların Hz. Peygamber (a.s.) ile alay ettikleri, ona hakaret ettikleri ve hem kendisini hem davetini küçük gördükleri belli oluyor. Hemen bunun ardından ikinci ayette onların Hz. Peygamber (a.s.)'den ve onun mesajından korktukları anlaşılıyor. Bu ayete göre, kendileri Hz. Muhammed (a.s.)'in şahsiyeti ve mesajının gücü ve üstünlüğünden telaşa kapılmışlardı. Kendi dediklerine göre, eğer inat ve taassupla kendi sahte tanrı ve tanrıçalarına dört elle sarılmamış olsalardı, Hz. Peygamber (a.s.) onları mat etmişti bile. Bu, birbirine zıt olan iki görüş, İslam hareketinin, kâfir ve müşrikleri ne kadar telaşlandırdığını ve ne kadar acze düşürdüğünü açıkça ortaya koyuyor. Kâfirler öfke ve telaş içinde Hz. Peygamber (a.s.) ve onun mesajını alaya almaya kalkıştıklarında da aşağılık komplekslerini bir türlü içlerinden atamıyorlardı ve Hicaz'da başlayan ve günden güne güç kazanmakta olan hareket'ten ne kadar korktuklarını gizleyemiyorlardı.

25.2.10.13. Çeşit Çeşit Mu'cizeler Gösterilmesi İçin İleri Sürülen İstekler

Kureyşli kâfirler bir yandan Hz. Peygamber (a.s.)'i ve Hak davetini kötülemeye çalışıyor ve bu hususta akıl almaz iftira ve ithamlarda bulunuyorlardı, diğer yandan da kendisinin türlü türlü Mu'cizeler göstermesini istiyorlardı. Kur'ân-ı Kerim'de kâfirlerin bu tür bazı isteklerine yer verilmiştir:

"'Sen bize yerden pınarlar çıkaramazsan sana iman etmeyiz' dediler. 'Yahut, senin hurma ve üzümlerden bir bahçen olsun da, içinden nehirler akmadıkça yine iman etmeyiz' dediler. 'Yahut iddia ettiğin gibi göğü parça, parça üzerimize düşürmedikçe veya karşımıza Allah'ı ve melekleri getirmediğin senin semaya çıktığına da inanmayız' dediler. De ki, 'Rabbimi tesbih ve tenzih ederim. Ben, Allah'ın rasûlü bir beşerden başkası mıyım?' (İsrâ; 90-93)

Mu'cizeler ile ilgili yapılan taleplere İsrâ sûresinde daha önce de cevap verilmiştir:^{181[15]} Burada bu tür taleplere ikinci bir cevap verilmiştir. Bu kısa cevap çok anlamlı ve geniş kapsamlıdır. Kâfirler ve müşrikler diyorlardı ki; Hz. Peygamber(a.s.) gerçekten Allah'ın rasûlüyse bunu Mu'cizelerle ispatlasın. Yere bir bakışta çeşme ve pınar doğursun, ya da yemyeşil bir bahçe yaratsın. Göğe bir baksın ve bunu parça parça etsin, etrafa bir üflesin ve bir anda altından bir saray çıkıversin. Bir seslensin ve derhal Allah ve melekleri gelip kendisinin peygamber seçildiğini ilân etsinler. Ya da, Hz. Peygamber (a.s.) onların gözlerinin önünde göğe tırmansın ve oradan Allah'ın bir kitabını okumaları için getirsin. Bütün bu taleplere basit ve sade bir cevap verildi: "De ki, 'Rabbimi

^{181[15]} Yukarıda bahsedilen ayet sudur: "Onların istedikleri mucizeleri göndermekten bizi alıkoyan, evvelki kavimlerin tekzibleridir. Biz Semûd kavmine görünür mucize olarak dişi deveyi verdik de onu öldürerek zulmettiler. Halbuki, biz mucizeleri ancak korkutmak için göndeririz." (Âyet; 60). Yani geçmişle eğer bir nebinin peygamberliğini ispatlamak üzere mucizeler gönderilmişse, bunlar genellikle ikaz şeklinde olmuştur. Fakat söz konusu milletler mucizeleri gördükten sonra da akıllarını başlarına toplamayınca kendilerine Allah'ın korkunç azapları indirilmiştir.

tesbih ve tenzih ederim. Ben, Allah'ın resulü bir beşerden başkası mıyım?" Yani burada Hazreti Peygamber (a.s.)'in şöyle demesi isteniyor; "Ey akılsızlar, ben hiçbir zaman size bu tür Mu'cizeler göstereceğimi vadettim mi ki, benim bu gibi Mu'cizeler göstermemi istiyorsunuz? Ben hiçbir zaman bir Kâdir-i Mutlak olduğumu iddia ettim mi? Ben hiçbir zaman gökte ve yerde olan her şeye hâkim olduğumu söyledim mi? Benim size ilk günden beri söylediklerim ve nasihat ettiklerim nedir? Ben sadece bir insan olduğumu ve Allah tarafından peygamber seçildiğimi söylemişimdir. Denemek ve süzgeçten geçirmek istiyorsanız benim davetimi deneyin, imân edecekseniz davama iman edin. Kabul edecekseniz bunu kabul edin. Eğer bu mesajı reddetmek istiyorsanız bunda bir zaaf ve eksiklik bulup bana gösterin. Benim söylediğimi ve doğru hareket ettiğimi görmek istiyorsanız, benim bir insan olarak aranızda sürdüğüm hayatı inceleyin. Bütün bunları bırakıp da neden, "yeri yar ve göğü parçala" diye türlü türlü isteklerde bulunuyorsunuz? Bu isteklerin peygamberlikle ne ilgisi vardır":

"Müşrikler, 'ne olurdu O'na (peygambere) Rabbi tarafından Mu'cizeler indirileydi' dediler. De ki, 'Mu'cizeler, Allah'ın katındandır. Ben sadece aşikâr bir nezirim Onlara, bizim sana indirdiğimiz ve kendilerine okunup duran Kitab Mu'cize olarak kâfi gelmedi mi? O kitapta, iman eden kavim için şüphesiz bir rahmet ve öğüt vardır." (Ankebût; 50-51)

Yani, ümmi olan Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'ân-ı Kerîm gibi hârika ve müthiş bir Kitab'ın inmesi hususu bile, O'nun risâletine iman etmeye yetecek bir Mu'cize değil midir? Bundan başka bir Mu'cizeye gerek var mıdır? Diğer Mu'cizeler geçici olur, ama bu Mu'cize her zaman gözünüzün önünde kalacaktır. Bu Mu'cizevî kitap size her gün okunuyor ve buna her gün bakabilirsiniz.

"Doğrusu, onlardan her biri, kendisine açık sayfalar verilmesini ister. Hayır, doğrusu, onlar, âhiretten korkmazlar. Gerçekten, o (Kur'ân) bir öğüttür. Öğüt almak isteyen." (Müdessir; 52-55)

Yani, kâfir ve müşrikler istiyor ki, Allahu Teâlâ eğer gerçekten Hz. Muhammed (a.s.)'i peygamber olarak tayin etmişse, O Mekke'nin ileri gelen bir veya birkaç kabile reisine, "biz Muhammed'i size peygamber olarak gönderdik, sizde ona itaat etmelisiniz" diye bir mektup yazsın. Kabile reisleri bu mektubu aldıktan ve millete gösterdikten sonra bütün Araplar Hz. Muhammed (a.s.)'e iman ve itaat edebilir. Kur'ân-ı Kerîm'de bir başka yerde kâfirlerin şu sözüne yer verilmiştir:

"Bize, Allah'ın peygamberlerine geldiği gibi vahiy gelmedikçe iman etmeyiz." (En'am; 124)

Başka bir yerde de onların şu sözlerine yer verilmiştir:

"Semaya çıkmadıkça, bize oradan okuyacağımız bir kitap getirmedikçe senin semaya çıktığına da inanmayız." (El-İsra; 93)

Buna cevap olarak denildi ki, müşriklerin bu isteği hiçbir zaman yerine getirilecek nitelikte değildir. Onların İslam'a inanmamalarının sebebi, bu tür isteklerinin yerine getirilmemesi değildir. Asıl sebep, onların âhiretten korkmamaları ve adetâ kaygısız davranmalarıdır. Onlar, ne var ne yoksa, bu dünyada olduğunu düşünüyorlar. Bu dünyadan sonra başka bir dünyanın olmadığına inanıyorlar. Dolayısıyla, öbür dünyada kendi amellerinin hesabını vereceklerini de sanmıyorlar. İşte bu yüzden bu insanlar korkusuzca, kaygısızca ve sorumsuzca davranıyorlar. Bunlar, hak ile batıl arasındaki fark konusuyla da hiç ilgilenmek istemiyorlar. Bunlar, Hakka tapanlar veya hakdan yana olanların bu dünyada daima mükâfatlandırıldıklarını veya batıldan yana olanların cezalandırıldıklarını görmedikleri için hak ile batıl arasındaki ayırımın manasız olduğunu düşünüyorlar. Bu konuyla, peşin hükümlü olmayan ve anlayışlı olan bir kişi veya grup ilgilenebilir. Bu konu, ancak bu dünyayı geçici sayan ve temelli ve ebedi hayatın öbür dünyada olduğuna inanan bir kişi veya grubu ilgilendirebilir. Bu sözler, ancak Hak'tan yana olanların sonunun âhirette iyi olacağı, buna karşılık batıl bir inançta ve yolda olanların kötü bir akıbetle karşılaşacaklarını düşünen bir kişi veya gruba inandırıcı gelebilir. Böyle bir kişi gayet tabii ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in söylediği ve Kur'ân-ı Kerîm'de ifade edilen sözleri, öğütleri ve delilleri kabul ederek iman ve inanç sahibi olabilir ve müslüman camiasına katılabilir. Fakat daha başta âhiret

fikrini reddeden ve hakkı aramak konusunda ciddi olmayan bir kişi veya grup, iman etmemek için her zaman bir bahane ile ortaya çıkacaktır, yeni yeni dilek ve isteklerde bulunacaktır. Nitekim, En'âm suresinde kâfir ve müşriklerin bu menfi tutumuna değinilerek denilmiştir ki "eğer sana kâğıtta yazılı bir kitap indirsek ve kâfirler ona elleri ile temas edip görseler yine 'bu ancak büyük bir sihirdir' derlerdi." Bundan sonra da şöyle buyurulmuştur:

"Kâfirler, 'O'na (peygambere) bir melek gönderilse' dediler. Eğer biz melek gönderseydik, iş bitmiş olurdu. Ve onlara bir dakika mühlet verilmezdi. Eğer peygamberi bir melek yapsaydık, onu (meleği) insan eder ve ona insanların giydikleri gibi giydirirdik." (En'am; 8-9)

Müşrikler diyordu ki madem ki, Hz. Muhammed (a.s.), Allah'ın peygamberi olarak dünyaya gönderilmiştir, o zaman ona gökten bir melek gelmeliydi. Bu melek, herkese Hz. Muhammed (a.s.)'in, Allah'ın rasûlü olduğunu ilân etmeli ve kendisine iman etmeyenleri korkutmalı ve cezalandırmalıydı. Bu cahiller, Cenabı Allah tarafından peygamberlik payesine yükseltlen bir şahsın böylesine fakir, kuvvetsiz ve çaresiz olmaması gerektiğini öne sürüyorlardı. Böyle bir peygamber herkesin hakaretine uğramamalı, herkesin attığı taşlara hedef olmamalıydı.

Bu tür düşünenlere verilen ilk cevap şuydu: Eğer Hz. Muhammed (a.s.)'in yardımına bir melek gönderilseydi ve bu

gerçek görünümüyle gelseydi, o zaman hüccet tamamlanmış olacaktı. Başka bir deyimle, son an gelip çatmış olacaktı ve müşriklere fazla mühlet verilmezdi. İnsanların Allah ve Rasûlüne iman etmeleri için verilen mühlette bazı gerçekler gizli kalmalıdır ve akıl ve mantıkla hareket eden kişiler buna göre kendilerine çeki düzen verebilir, iman ve inanç sahibi olabilirler. Fakat bütün ilâhî sırlar ortaya çıktıktan sonra söylenecek veya yapılacak başka bir şey kalmıyor. Verilen mühlet de o anda bitiyor. Her şey gün gibi açığa çıktıktan sonra iman etmenin ve doğru yola gelmenin ne anlamı vardır? O zaman amel, günah, hesap ve ceza gibi kavramların hepsi anlamsız kalır. Gerçek şu ki, dünyadaki hayat bir imtihan müddetidir. İmtihanın amacı da şudur: Bir insan kendi aklını ve fikrini kullanarak Hak ile Batıl arasındaki farkı idrak edebiliyor mu? Eğer Hakk'ın doğru olduğunu anlıyorsa, kendi nefesine ve kendi arzularına hakim olabiliyor mu? Hakkı bildikten ve öğrendikten sonra buna yaklaşabiliyor ve bundan yana olabiliyor mu? İşte bu imtihanın ciddi, anlamlı ve başarılı olması için bazı gizli şeylerin gizli kalması, gaipte olan şeylerin gaipte kalması şarttır. Gaip, şehâdete dönüştüğü ân Allah tarafından verilen mühlet kendiliğinden bitmiş oluyor. Bundan sonra artık imtihandan söz edilmez. Bundan sonra ancak imtihanın sonucu açıklanacaktır. Netice itibariyle, kâfir ve müşriklerin, bir meleğin asıl şekil ve görünümüyle Hz. Muhammed (a.s.)'in yardımına gelmesi yolundaki istekleri yerine getirilemez.

Kâfir ve müşriklerin bu husustaki isteklerinin bir başka cevabı da şudur: Melek insan kılığında dünyaya gönderilebilirdi. Ama böyle bir durumda kâfir ve müşriklere bunun bir melek olduğunun inandırılması yine zor olacaktı. Zira, kâfir ve müşrikler pekalâ diyebilirdi ki, "bu melek değil ki, bu insandır, çünkü insan kılığındadır." Şimdi, bu cahil ve sapık kişilerin bu isteğine uyularak bu melek asıl şekline sokulduğu takdirde daha önce temas edilen durum ortaya çıkardı. Yani ilâhî sır diye bir şey kalmazdı. Bu durumda da, insanların imtihanı için verilen müddet sona ermiş olacak ve kıyamet vuku bulacaktı. Şu ayetlere bakın:

"Ne olurdu, O'na (Muhammed'e) Rabbinden bir Mu'cize indirileydi' dediler. De ki, 'Muhakkak Allah bir Mu'cize indirmeye kâdirdir. Fakat ekserisi bunu bilmezler.' Yeryüzünde yürüyen bir hayvan ve iki kanadı ile uçan bir kuş yoktur ki onlar da sizin gibi ümmetler olmasın. Biz kitapta bir şey eksik bırakmadık. Sonra onların hepsi Rabblerine toplanıp getirilirler. Ayetlerimizi yalanlayanlar karanlık içinde sağırlar, dilsizlerdir." (En'âm; 37-39)

Burada denilmek isteniyor ki, Mu'cize gösterilmemesinin sebebi, Allah'ın bunlara kâdir olmaması değildir. Bunun sebebi başkadır ve bunu müşrikler kendi dalâletleri yüzünden anlayamıyorlar. Müşriklere deniliyor ki, "eğer siz gerçekten bahane aramıyor ve sadece lâf olsun diye Mu'cizeler görmek istemiyorsanız, görebileceğiniz ve ibret alabileceğiniz sayısız Mu'cize, işaret ve alâmet vardır. Bunun için gözlerinizi şöyle

açıp etrafa bakmanız yeterlidir. Yerdeki hayvanlar ile havadaki kuşların bir cinsini veya türünü ele alıp inceleyin. Onların yapısına ve yaşantılarına bakın. Bakın ve vücutlarının, organlarının, bulundukları yer ve şartlara ne kadar uygun olduğunu görün. Onların ihtiyaç, istek ve huylarını inceleyin ve bunların Allah tarafından nasıl karşılandığına şâhid olun. Bu yaratıklara rızıkları nasıl veriliyor? Hayat çizgileri nelerdir? Bu çizgilerin dışına çıkabiliyorlar mı? En yırtıcı hayvandan en ufak haşerat ve böceğe kadar olan yaratıkların bakımı, korunması ve yaşaması nasıl sağlanıyor? Onlar nasıl bir plân ve programa göre doğuyor, yaşıyor ve ölüyorlar? Üreme ve türemeleri nasıldır? Büyük ve Yüce Allah'ın sayısız Mu'cizelerinden sadece bu bir tanesine ciddiyet, tarafsızlık ve açık kalplilikle eğilirseniz, hem O'nun bir tek ve en güçlü olduğuna inanır hem O'nunla ilgili Hz. Peygamber (a.s.)'in söylediklerine iman eder ve gösterdiği yoldan yürürsünüz. Fakat, siz ne gözünüzü açıyor ne de iyi bir söz dinliyorsunuz. Cehaletin karanlığında yüzüyorsunuz ve istiyorsunuz ki başkaları size türlü Mu'cizeler göstere sin ve sizi eğlensinsin, bu mümkün değildir."

"Eğer Kur'an ile dağlar yürütölse veya onunla yer yarılsa yahut ölümler konuşur olsa, onlar yine iman etmezler." (R'ad; 31)

Bu ayeti anlayabilmemiz için şunu unutmamalıyız ki, burada muhatap kâfirler değil, müslümanlardır. Kâfirler'in Mu'cizelerle ilgili isteklerinin ardı arkası kesilmeyince

müslümanlar ve rahatsız ve tedirgin oluyorlardı ve "keşke, bir Mu'cize gösterilse de bu mel'unların ağzı kapansa" diye hayıflanıyorlardı. Ayrıca, böyle bir Mu'cizenin gelmemesi halinde kâfir ve müşriklerin, Hz. Peygamber (a.s.)'in risâleti hakkında daha da şüphe etmeye başlayacaklarını ve diğer pek çok kişiyi etkileyeceklerini düşündükçe daha da tedirgin oluyorlardı. Bunun üzerine müslümanlara deniliyor ki, "siz bu müşriklerin dediklerine bakmayın ve boş yere üzülmeyin. Bunlar çeşit çeşit Mu'cizelerin gösterilmesini istiyorlar, ama bunları gördükten sonra müslüman olacaklarını sanıyorsanız, yanıyorsunuz. Bunların hiç öyle bir niyeti yoktur. Bunlar sadece oyalanmak ve zaman geçirmek için bu nevi taleplerde bulunuyorlar. Kur'ân'ın bir ayetiyle müşriklere bazı Mu'cizeler gösterilse de bunların iman sahibi olmayacakları kesindir. Bunların müslüman olmaları için sadece bir Mu'cizeye ihtiyaç olduğunu düşünmeniz, fazlaca iyimser olmanız demektir. Kur'ân-ı Kerîm'in öğretileri, kâinat ve tabiatın belirtileri, Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in temiz hayatı ve karakteri ve Hz. Peygamber (a.s.)'in fedakâr ve cefakâr sahabelerinin hayatlarında meydana gelen değişiklik ve inkılabda hakikati ve Hak nurunu göremeyenler, dağların yürümesi, yerin yarılması ve ölülerin mezarlarından çıkmalarından mı ibret alacaklardır?"

25.2.11. Hz. Muhammed (a.s.)'in Peygamberliğinin Kesin İsbatı

Böylece, kâfir ve müşriklerin, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğine yaptıkları itirazlarına ve peygamberliğinin

kanıtlanması için çeşitli Mu'cizelerin gösterilmesiyle ilgili isteklerine tek tek uygun ve kesin cevaplar verilerek, risâlet ile ilgili bütün şüphe ve tereddütler ortadan kaldırılmış oldu. Bundan sonra, Hz. Muhammed (a.s.)'in risâleti lehinde, Mekke ve etrafında yaşayan hiçbir kimsenin inkâr edemeyeceği üç delil sunuldu. Biz bu delilleri buraya naklediyoruz:

"Bundan evvel sen kitab okumaz ve sağ elinle yazmazdın. Eğer böyle olsaydı batıl taraftarları bundan şüpheyeye düşerlerdi." (Ankebût; 48)

Bu ayette verilen delil, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın ümmi olmasıdır. Kur'ân-ı Kerîm diyor ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in okuma yazması yoktur. Hz. Peygamber (a.s.)'in akrabaları, yakınları ve hemşehrileri, -ki doğuşundan gençliğine ve orta yaşına kadar kendisini yakından biliyor ve tanıyorlardı- ömründe eline bir kitap veya kalem almadığını çok iyi biliyorlardı. Bu gerçeği ortaya koyduktan sonra Cenâb-ı Allah diyor ki, ümmi Peygamber (a.s.)'in ağzından semavi kitapların talimatı, geçmiş peygamberlerin hikâyesi, din ve mezheplerin akideleri, eski milletlerin tarihi, medeniyet, ahlâk ve iktisâdın mühim meseleleri hakkında çıkan hikmet dolu sözler ve ilmi değerlendirmelerin kaynağı vahiyden başka bir şey olamaz. Eğer bu peygamber okuma yazmayı bilseydi ve çevresindekiler onun kitap okuduğunu ve araştırmalar ile incelemeler yaptığını görmüş olsaydılar, onun bu ilim ve kültürü, vahiyden değil, başka kaynaklardan elde ettiğine inanılabilirdi. Fakat, ümmîliği bu tür bütün imkânları ortadan

kaldırmıştır. Bundan sonra ancak kaz kafalıları ve inatçıları onun peygamberliğini inkâr edebilirler.

"De ki, 'Eğer Allah istemiş olsaydı size Kur'an'ı tilâvet ve tebliğ etmezdim. Hatla, onu size bildirmezdim. Bundan evvel aranızda senelerce yaşadım. Hâlâ aklınızı kullanmaz mısınız?' (Yunus; 16)

Bu, Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in, Kur'ân-ı Kerîm'i (hâşâ) kendi uydurup bunu Allah'ın kelâmı olarak dünyaya sunduğuna dair Mekkeli kâfirlerin iddiasının reddi için verilen ikinci büyük delildi. Burada, Kur'ân-ı Kerîm'in yazarının Hz. Peygamber (a.s.) değil bizzat Cenâb-ı Allah olduğu açıkça ifade edilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in Allah tarafından indirilmiş olduğunun en büyük delili Hz. Muhammed (a.s.)'in Mekkeli kâfirler arasında geçirdiği 40 yıllık ömrüdür. Rasûlullah (a.s.) Mekkeliler arasında doğmuş, büyümüş, gençleşmiş ve orta yaşına gelmişti. Mekkeliler arasında yemiş, içmiş, oturmuş, kalkmış, alışveriş yapmış, evlenmiş, aile sahibi olmuş, kısacası onlarla her türlü sosyal ilişkiye girmişti. Ömrünün hiçbir safhası ve yanı onlardan saklı değildi. Bu kadar sarîh ve bariz bir delilden başka bir delile ihtiyaç var mıydı?

Hız. Peygamber (a.s.)'in bu yaşantısının iki önemli yanı vardı ki, bunları Mekke'de herkes bilirdi. Birincisi, Hız. Peygamber (a.s.) 40 yıllık ömründe okuma yazma bilmediği için hiçbir bilgi ve kültür elde edememişti. Hız. Peygamber (a.s.)'in, peygamberlik makamına eriştikten sonra söylemeye

ve anlatmaya başladığı karmaşık dinî, içtimaî, iktisadî, siyasî ve metafizik meseleler hakkında bilinen ve tanınan hiçbir kişi, hiçbir kitap ve hiçbir yerden bilgi elde edememişti. Kimse onun bilgi kaynağının şu veya bu olduğunu söyleyemezdi. Bundan dolayıdır ki, Kur'ân-ı Kerîm'in, Hz. Peygamber (a.s.)'in hayal mahsulü olduğunu ispatlamayan kâfirler, çaresizlik içinde falanca kişinin kendisine bu bilgileri aktardığını iddia etmeye başladılar. Fakat bu ikinci iddia, birincisinden de daha zayıf ve saçma idi. Zira, Mekke şehri bir yana, bütün Arabistan'da Kur'ân-ı Kerîm gibi başlı başına Mu'cize olan bir ilâhî kitabın yazarı olabilecek kabiliyette bir kişi yoktu. Sonra, böylesine kabiliyetli bir kişinin adı sanı saklı kalabilir miydi?

Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatının ikinci önemli yanı, temiz karakteriydi. Kendisinin, hayatında bir defa olsun yalan söylediği, dolandırıcılık ettiği, sahtekârlık yaptığı, üç kâğıtçılık ettiği ve benzeri kötülüklerde bulunduğu sabit değildi. Buna karşılık, kendisiyle herhangi bir işi yapma fırsatını bulmuş veya kendisini yakından tanımış olan bir kişi kendisinin tamamıyla lekesiz, temiz, doğru, dürüst, emin, sözünde duran ve herkesin hakkını ödeyen bir kişi olduğunu biliyorlardı. Hayatında hiç yalan söylememiş ve başkalarına hiçbir zarar vermemiş olan bir kişinin birden bire büyük bir yalan söylemesi mümkün müydü? Böyle bir kişinin tamamıyla yalan üzerine bina edilmiş olan koskoca bir din, inanç, ve hayat nizamını savunması ve propagandasını yapması düşünülemez. Bunun için, Cenâbı Allah kâfirlere akıllarını

başlarında toplamalarını ve gözlerini açıp gerçekleri görmelerini söyledi. Allahu Teâlâ diyor ki, Hz. Muhammed (a.s.) Mekkeli ve Hicazlı kâfir ve müşrikler için yabancı ve tanınmaz bir kişi değildi, bütün ömrünü onlar arasında geçirmişti ve bu bakımdan onun her zaman doğru söylediğine inanmalıydılar.

"Sen, bu kitabın sana vahyolunacağını ummuyordun. Bu, âncak Rabbinden bir rahmettir. O halde, sakın kâfirlere arka çıkma." (Kasas; 86)

Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın peygamberliğinin lehinde sunulan üçüncü delildi bu. Nasıl ki, Hz. Musa (a.s.) kendisinin peygamber olacağından ve kendisine büyük bir vazife verileceğinden habersizken birden bire bu mevkiye getirilmişti, Hz. Muhammed (a.s.) de hiç ummadığı bir ortamda ve zamanda Allah'ın elçisi yapılmıştı. Mekkeliler, Hz. Muhammed (a.s.)'in Hira mağarasından Allah'ın mesajını alarak dışarıya çıkıncaya kadar hayatının, ilgi alanlarının, meraklarının, davranışlarının, konuşmasının, ahlâkının ve düşüncelerinin ne olduğunu çok iyi biliyorlardı. Bunları gören ve bilen bir kişi Hz. Muhammed (a.s.)'in bir gün peygamber olacağına imkân ve ihtimal vermemişti. Evet, sözleri ve hareketleri bir melek kadar temiz ve lekesizdi. Ama bunlar onun bir gün peygamberliğini ilân edeceğinin kanıtı değildi. Çünkü peygamberliğe hazırlandığını gösteren en ufak bir işaret yoktu. Fakat Hira mağarasından çıkar çıkmaz Hz. Muhammed (a.s.) bambaşka bir insan oluvermişti. Onun dili

ve ifadesi değişmişti. Bilgisi ve kültürü hiç tahmin edilmeyecek kadar genişlemişti. Hayatında kimse onun fasih ve beliğ Şekilde koşuştuğunu görmemişti. Ama şimdi ağzından bal akıyordu. Değme hatip ve konuşmacılara taş çıkartacak bir hatip olmuştu. Artık o inkılâbın lideri ve hareketin başıydı. Ve kısa bir süre sonra peşinden kitleleri konuşturacak nder, ıslahatçı, dini lider, teşkilatçı, komutan ve idareci haline geldi. Hz. Muhammed (a.s.)'in, Allah'ın inayeti ve lütfu olmaksızın bütün bu şeyleri becermesi için yıllarca hazırlık yapması gerekiyordu. Bu hazırlığı yaptığını gösteren en ufak bir delil var mıdır? Böyle bir hazırlık yapmış olsaydı, bütün kâfirler tek ağızla bunun propagandasını yapar ve bütün dünyaya duyurmaya çalışırlardı.

Bunun dışında, Hz. Muhammed (a.s.) hiçbir zaman peygamberliğe hevesli veya istekli de görünmemişti. Aksine kendisine, peygamberliğe tayini ile ilgili haber bir sürpriz oldu. Bunun ispatı, Allah tarafından gönderilen meleğin kendisine ilk vahyi iletmesinden sonra zihnî ve hissî durumudur. Bu konuya daha önceki bölümlerde etraflıca temas ettiğimiz için bunları burada tekrarlamak istemiyoruz.

25.3. İLAHÎ KELÂM OLAN KUR'AN'A İMAN ETME DAVETİ

İslâmî davetin üçüncü temel maddesi insanların Kur'ân-ı Kerîm'i, Allah'ın kitabı olarak kabul etmeleri idi. Bu davete

göre Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan her cümle ve her kelimenin Allah tarafından gelmiş olduğu kabul edilmeliydi. Bu Kitap'ta akide, fikir, ahlâk, ibadet ve diğer insanî ilişkiler hakkında ne gibi talimat ve direktifler verilmişse ona göre hareket edilmeliydi. Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan emir ve telkinlerin dışındaki her türlü düşünce ve davranışa sünger çekilmeliydi. Bu akideye göre, Kur'ân-ı Kerîm'in her kelimesinin olduğu gibi Hazreti Peygamber (a.s.)'e indiği de kabul edilmeliydi. Kur'ân-ı Kerîm'in sadece özü ve kavramının Hz. Peygamber (a.s.)'e iletildiği ve onun da bunları kendi dili ve ifadesiyle insanlara aktardığı düşünülmemeliydi. Kur'ân-ı Kerîm'in tek bir kelimesi veya harfinin dahi, eksiklik ve fazlalık olmadan Rasûlullah (a.s.)'a nâzil olduğuna inanılmalıydı. Buna ilâveten, Kur'ân-ı Kerîm doğrudan Allah'ın kelâmı olduğu için Rasûlullah (a.s.)'a da hâkimdi. Gerçi bu mukaddes kelâm Hz. Peygamber (a.s.) vasıtasıyla dünyaya inmişti. Fakat Rasûlullah (a.s.) da buna tabiydi ve buna tabi olmaya mecburdu. Hz. Peygamber (a.s.) buna ne bir şey ilâve edebilirdi ne de bundan bir şey eksiltebilirdi. Aksine, onun ilk görevi buna tabi olmasıydı ve daha sonra bunun talimatına göre dini bütün hayat nizamına hâkim olacak şekilde yaymasıydı.

Bu akide, İslâm'ın gerçekleştirmek istediği devrimi daha da güçlendirecek nitelikte idi. Çünkü bu akide ve inanç geleceğin manifestosunu herkesin önüne seriyordu. Buna göre, İnsanlar devrimin temelini oluşturacak Allah'ın kitabına

kavuşacaklardı. Bu kitapta Cenâb-ı Allah, hakkın ne batılın ne olduğunu açık açık anlatmıştı. Bundan böyle İnsanlar her fırsatta ve her çağda bu mukaddes kitaba müracat edip Allah'ı razı etmeleri için neler yapmaları ve neler yapmamaları gerektiğini öğrenebilirlerdi. Allah'ın bir insanı peygamber yapıp bir kitapla birlikte dünyaya göndermesi, insanların her ikisine de iman edip ikisine de itaat etmelerini istemesi, şu demekti: Bu iman ve taatin yerleştiği bir insan toplumunda insanların keyfi ve serbest hareket etmesine artık hiç imkân yoktu. Fertler bireysel olarak ve cemiyetler toplumsal olarak bir rehber (peygamber) ve bir anayasa veya manifestoya tabi olacaklardı. Bu rehberin öbür dünyaya göçmesinden sonra bile onun bıraktığı anayasa geride kalacaktı. Bu anayasadan, Allah'ın hangi şeyler için emir verdiği ve hangi şeyleri yasakladığı kolayca anlaşılabilirdi. Ayrıca, rehber ve lider'in bıraktığı sünnet -ki, bizzat Kur'ân-ı Kerîm'in ifadesine göre, Allah'ın kelâmının resmi açıklaması ve uygulaması sayılabilir- her türlü tevil ve tahrifleri önleyecek mahiyette olacaktı. Bundan sonra, nefislerine hizmet eden kişiler bazı yanlış düşünce ve başka ideoloji ve hayat nizamlarının tesiriyle kötü yola ve saplantıya düşmek istedikleri takdirde Peygamber (a.s.)'in sünneti kendilerine mani olacaktı.

Bu kısa açıklamamızdan anlaşılacağı gibi, İslâmî davetin başında Tevhîd ile Risâlet'e iman edilmesinin yanı sıra, Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın kelâmı olarak kabul edilmesinin önemi ve anlamı da çok büyüktü. Bundan sonra, Kur'ân-ı

Kerîm'in Rasûlullah (a.s.)'a indiği ve insanlara tanıtıldığı zaman bunun ne mahiyet ve ehemmiyet arzettiğini, ayrıca bunu Allah'ın kitabı olarak kabul etmekte tereddüt edenlerin ikna edilmeleri için ne gibi deliller sunulduğunu, etraflıca ele alacağız:

25.3.1. Kur'ân-ı Kerîm, Kelimesi Kelimesine Hz. Muhammed (a.s.)'e Vahyolunan Allah Kelâmıdır

Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın Kelâmı olduğu hususu Kitabullah'ta o kadar çok ve o kadar sık ifade edilmiştir ki, bütün sûre ve ayetleri buraya aktarmak mümkün değildir. Zâten, Kur'ân-ı Kerîm'in üslûbunu gören inceleyen bir kişi, bunun Hz. Muhammed (a.s.)'in kendi sözleri olacağına imkân ve ihtimal veremez. Kur'ân-ı Kerîm'de bir tek kelime, bunun Hz. Peygamber (a.s.)'in kelâmı olduğunu gösterecek mahiyette değildir. Bütün kitap baştan başa, Allah tarafından vahiy olunan bir kelâm olarak karşımıza çıkar. Meselâ şu ayetlere bakın:

"Ve sana hak ile kendinden evvelki kitapların hükümlerini tasdik edici ve ona karşı bir şâhid olmak üzere Kitap gönderdik. Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Onların hevalarına tabi olup sana gelen haktan inhiraf etme." (Maide; 48)

Bu ayette Kur'ân-ı Kerîm'in Hz. Muhammed (a.s.)'e Allah tarafından indirilen ve Hak'la gelen bir kitap olduğu açıklanmıştır. Burada ayrıca iki hususa daha temas

edilmiştir. Birincisi, bu Kitap geçmişte Allah tarafından peygamberlerine gönderilen ve asıl şekillerin de muhafaza edilmiş olan vaaz, emir, yasak ve telkinleri teyid ve tasdik eder. İkincisi, Kur'ân-ı Kerîm geçmişte indirilen semavi kitapların şâhidi (koruyucusu ve muhafız)dir. Başka bir deyimle, bu kitapta geçmişin bütün semavi kitaplarının doğru ve gerçek öğretileri ve emirleri aynen bulunmaktadır. Buna karşılık, eski kitaplarda doğru olmayan veya tahrif edilmiş olan vaaz ve telkinler Kur'ân-ı Kerîm sayesinde tasfiye edilmişlerdir.

"Biz Kur'an'ı hak olarak indirdik ve o da hak ile indi. Seni de ancak bir müjdeci ve bir korkutucu olarak gönderdik." (İsrâ; 105)

"Rabbinin Kitabından sana vahyolunanı oku." (Kehf; 27)

"Muhakkak biz insanların faydası için Kitab'ı sana hak olarak indirdik. Artık kim doğru yolu seçerse kendi lehinedir. Kim de dalâlete düşerse, ancak kendi nefsi aleyhine sapmıştır. (Habibim), Sen onların üzerine bir muhafız değilsin." (Zümer; 41)

"Şehirlerin anası (Mekke) halkını ve etrafında olanları azab ile korkutman için, sana Arapça Kur'an'ı vahyettik." (Şura; 7)

"Bu kitabın inzali, Gâlip, Kâdir ve Hakim olan Allah'tandır." (Ahkâf; 2)

"(Bu Kur'an), ayetlerini düşünüp ibret alsınlar ve akıl sahiplerine kendisiyle öğüt versin diye sana gönderdiğimiz mübarek bir Kitap'tır." (Sâd; 29)

"Muhakkak, Kur'an sana, hakkiyle bilen, hüküm ve hikmet sahibi tarafından veriliyor." (Neml; 6)

"Bu, âlemlerin Rabbi tarafından nâzil olmuş Kur'an'dır. Onu, Ruh-ul Emin indirdi. Halkı, azabtan korkutanlardan olasın diye onu senin kalbine indirdi. Açık, Arapça bir dil ile indirmiştir." (Şuara; 192-195)

"Onu acele (kavrayıp ezber) etmen için dilini onunla tahrik etme (depreştirme). Onun toplanması ve onu okutmak bize aittir. Sana vahiy ile kıraat eylediğimizde sen de oku. Sonra onun beyan ve izahı da bize aittir." (Kıyâme; 16-19)

Bütün bu ayetler, sadece Kur'ân-ı Kerîm'in tümünün Allah tarafından Hz. Peygamber (a.s.)'e vahiy yoluyla indirildiğini açıkça ortaya koymakla kalmıyor, ayrıca, son iki ayet şu hususu da belirtiyor: Kur'ân-ı Kerîm'in sadece konu ve kavramları Hz. Peygamber (a.s.)'e inmiyor bunlar açık ibare, ifade ve kelimelerle nâzil oluyordu. Ruh-ul Emîn, yani Hz. Cebrail (a.s.)'in Âlemlerin Rabbi tarafından vahyi Arapça olarak getirmesi, Hz. Muhammed (a.s.)'in yanında okuması, Hz. Muhammed (a.s.)'in vahiy olunan kelâmı acelece okumaya ve ezberlemeye çalışması ve Cenab-ı Allah'ın da Hz. Peygamber (a.s.)'e bunun inişi sırasında acele etmemesi, dikkatle dinlemesi için tenbihte bulunması, indirilen ayetleri

kendisine hatırlatacağı, ezberleteceğı ve muhafazasının kendisine ait olacağına dair teminat vermesi bütün bunlar gösteriyor ki, vahiy, kelime kelime Hz. Muhammed (a.s.)'e iniyordu. Çünkü, Kur'ân-ı Kerîm'in sadece mefhumunun Hz. Peygamber (a.s.)'e indirilmesi amaçlanmış olsaydı o zaman vahiy edilen ibarenin Hz. Muhammed (a.s.)'e okunması, kendisinin bunları okumaya ve ezberlemeye çalışması ve bunun Arapça olarak indirildiğinin beyan edilmesi herhangi bir mana taşımazdı.

25.3.2. Rasûlullah (a.s.) Kur'ân'a İtaat Etmeye Mecbur Edilmişti

Kur'ân-ı Kerîm'de, Rasûlullah (a.s.)'ın bu Kitaba bağı olduğu, buna itaat etmeye mecbur olduğu, bunda herhangi bir değişiklik yapmaya yetkili olmadığı kesin bir şekilde ifade edilmiştir:

"Rabbinden sana vahyolunana uy. Muhakkak ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır." (Ahzab; 2)

"Kendisinden başka bir ilâh bulunmayan Rabbinden sana vahyolunana tâbi ol. Müşriklerden yüz çevir." (En'am; 106)

"Ben, ancak bana vahyolunana tâbi olurum. Ve ben, apaçık bir korkutucudan başkası değilim." (Ahkâf; 9)

"Eğer onlara bir ayet getirmezsensin 'niçin kendin uydurmadın' derler. De ki, 'Ben ancak Rabbim tarafından bana vahyolunana tâbi olurum. Bu Kur'an, size Rabbiniz

tarafından basiret verir. Ve mü'min kavim için hidâyet ve rahmettir." (A'raf; 203)

Burada, Hz. Peygamber (a.s.) tarafından denilmek isteniyor ki, "Ben Kur'ân'ın emir ve yasaklarına tâbiyim. Ben, halk tarafından talep edilen veya şahsen ihtiyaç duyduğum şeyleri icat etme ve yaratma kabiliyetine sahip değilim. Ben sadece Allah'ın elçisiyim ve benim vazifem, beni gönderen Allah'ın emirlerine uymaktır. Benim işim Mu'cizeler yaratmak ve göstermek değildir. Cenâb-ı Allah'ın bana verdiği en büyük Mu'cize Kur'ân-ı Kerîm'dir. Bu kitap ilim, hikmet ve basiretin hazinesidir. İman edenler bunun talimatına uydukları takdirde doğru yolu ve felahı bulurlar ve hayatları ile karakterleri büsbütün değişir."

"Ayetlerimiz kendilerine apaçık deliller olarak okunduğunda bize kavuşmayı ummayanlar 'Bize bundan başka bir Kur'ân getir. Veyahut onu değiştir' dediler. De ki, 'Onu kendi tarafımdan değiştirmek benim hakkım değildir. Ben, ancak bana vahyolunana tâbi olurum. Eğer Rabbime âsi olursam büyük günün azabından korkarım.'" (Yunus; 15)

"Eğer o peygamber , bize bazı sözler isnad etseydi, onu sağ elimizle (kuvvet ve kudretimizle) yakalayırerdik. Sonra da onun şah damarını keserdik. O vakit hiç biriniz buna mani olamazdı." (Hâkka; 44-47)

25.3.3. Kur'ân-ı Kerîm Her Bakımdan Emin, Güvenilir ve Kesindir

Kur'ân-ı Kerîm'de ayrıca, Cenâb-ı Allah'ın bu Kitab'ı kelimesi kelimesiyle muhafaza etme görevini kendi üzerine aldığı, onun her sözünün doğru, kesin, değişmez ve güvenilir olduğu ve Batıl'ın buna sızamayacağı kaydedilmiştir. Buna ilâveten, Cenâb-ı Allah'ın, bu Kitab'ın hak olduğunu göstermek amacıyla dünyada, tabiatta ve kâinatta devamlı olarak işaretler göstereceği de ifade edilmiştir.

"Kur'an'ı biz indirdik. Onun koruyucusu da muhakkak biziz." (Hicr; 9)

Yani, bu kitap doğrudan Allah'ın nezareti ve muhafazası altındadır. Bu kitap ve bunun içindekiler kimse tarafından tahrif edilemez, değiştirilemez, veya ortadan kaldırılamaz. Bunun değeri ve önemi muhaliflerin itiraz ve alaylarıyla azalamaz. Bunun daveti ve mesajı da kimse tarafından durdurulamaz, engellenemez.

"Şüphesiz, Kur'ân çok yüce ve şerefli dir. Levh-i mahfuzda yazılıdır." (Burûc; 21-22)

Yani, Kur'ân-ı Kerîm değişmez ve ölmez bir eserdir. Kelimesi kelimesine "levh-i mahfûz"da yazılıdır. Bu ilâhî kitapta ne yazılmışsa olduğu gibi kalacaktır. Dünyanın hiçbir gücü bunun tek bir kelimesini değiştiremez. Ayrıca, bu kitapta ne emredilmişse olacaktır. Ne haber verilmişse gerçekleşecektir.

"O, Aziz bir Kitaptır. Ona önünden ve arkasından hiçbir batıl gelemmez. Bizatihi hamde müstahak olan Hak tarafından indirilmiştir." (Fussilet; 41-42)

"Önünden hiçbir batıl gelemmez" deyiminin anlamı, herhangi bir kişi veya zümrenin Kur'ân-ı Kerîm'e doğrudan doğruya saldıramaması demektir. Yani, kimse Kur'ân-ı Kerîm'in talimatına batıl, kötü ve sapık fikir ve mefhumlar karıştıramaz. "Arkasından hiçbir batıl gelemmez" cümlesinin anlamı, Kur'ân-ı Kerîm'in inmesinden sonra kıyamete kadar, bu kitapta anlatılan ve yer alan gerçekleri, bilgileri ve talimatı yalanlayacak, geçersiz kılacak bilgi ve bulgunun elde edilemeyeceğidir. Hiçbir ilim, tecrübe ve müşahede Kur'ân-ı Kerîmin akide, inanç, ahlâk, hukuk, siyaset, İktisad, cemiyet, devlet, medeniyet ve kültür hakkında insanlara gösterdiği yolun yanlış olduğunu ispatlayamaz.

"Biz onlara ufuklarda ve kendi nefislerinde ayetlerimizi çok geçmeden göstereceğiz. Ta ki, Kur'an'ın hak olduğu apaçık ortaya çıksın." (Fussilet; 53)

Bunun iki anlamı vardır: Birincisi, Kur'ân-ı Kerîm'in daveti bütün dünyada kısa sürede yayılacaktır ve herkes, bu davet sayesinde insanların hayatında ne büyük dinî, ahlakî, manevî, ideolojik, siyasî, iktisadî, içtimaî, ve kültürel devrimin gerçekleştiğini görmüş olacaktır, ikincisi, insanların kâinat, tabiat ve bizzat kendi varlığıyla ilgili bilgileri ve tecrübeleri

genişledikçe, Kur'ân-ı Kerîm'in doğru ve gerçek bir bilgi kaynağı olduğu anlaşılmış olacaktır.

25.3.4. Kur'ân-ı İnkâr Etmek Küfürdür

Kur'ân-ı Kerîm'e iman etmek, Tevhid ve Risâlet'e iman etmek gibi İslâmî davetin önemli ve ayrılmaz bir parçasıdır. Bu sebepten dolaydır ki, Kur'ân-ı Kerîm'e iman edilmesi konusunda çok katı ve kesin tavır takınılmıştır. Buna göre, Kitabullah'a iman edilmesi şart koşulmuş, iman etmeyen de kâfir ilân edilmiştir. Bakara sûresinin ilk ayetlerinde hidayete ermiş olanların vasıflarından söz edilirken bu vasıflardan biri olarak da Kur'ân'a iman etmeleri sayılmıştır:

"Onlar, sana indirilene ve senden evvel indirilenlere de iman edip, âhirete de tamamıyla inanırlar." (Bakara; 4)

Ayrıca, şu ayetlere de bakın:

"Biz Kur'an'da mü'minlere şifa ve rahmet olan şeyi indirdik. O, zâlimlere ise ancak hüsrân artırır." (İsrâ; 82)

"Âyetlerimizi ancak kâfirler inâden inkâr ederler." (Ankebût; 47)

25.3.5. Kâfirlerin Tepkisi

Kur'ân-ı Kerîm bu şekilde sunulunca, Kureyşli ve diğer müşrikler için, Hz. Muhammed (a.s.)'i Allah'ın Rasûlü olarak tanımaları daha da zorlaştı. Zira, akıllarınca, Hz. Muhammed (a.s.)'i geçici olarak rasûl tanımalarında herhangi bir zarar ve ziyan yoktu. Onlar Hz. Muhammed (a.s.)'e pekâla iman

edebilir ve itaat edebilirlerdi, ama kendisi bu dünyadan göç edince bu "ateşten gömleği" çıkarıp atabilirlerdi, yani eski inanç ve fikirlerine dönme imkânları vardı. Fakat, Kur'an-ı Kerîm şeklinde kendilerinin önüne aşılmaz bir engel getirilmişti. Bu Kitab'ın her kelimesinin Allah tarafından geldiğini, müslümanların bunu harfiyyen ezberlediklerini, tatbik ettiklerini, günde beş vakit namazlarında ayet ve sûrelerini okuduklarını, her vahiyden sonra Hz. Muhammed (a.s.)'in bunu sahabelerden bazısına yazdırdığını duyuyor ve kendi gözleriyle görüyorlardı. Bu bakımdan bu Kitap'tan kurtulmalarının hiçbir çaresi kalmamıştı. Onlar, bunu bir defa Allah'ın kelâmı olarak kabul ettikten sonra ömür boyu bunun kaide ve kurallarına bağlı kalacaklarını sanıyorlardı. Bu Kitap'tan kaçış Allah'tan ve Peygamberinden kaçış olacaktı. Bu sebepten dolayıdır ki, kâfir ve müşrikler Kur'ân-ı Kerîm'i inkâr etmeye ve bu hususta her türlü mukavemeti göstermeye çalıştılar. Hatta denebilir ki, Kur'ân-ı Kerîm'e, Hz. Muhammed (a.s.)'e nisbetle daha çok muhalefet ettiler. Kâfir ve müşriklerin tepkisi bu hususta çok sert ve şiddetli oldu.

25.3.6. Kâfirlerin Bütün Semavi Kitapları İnkâr Etmeleri

Kâfir ve müşriklerin Kur'ân-ı Kerîm'e karşı koymak maksadıyla aldıkları ilk tavır bütün Semavi Kitaplara tümünden karşı çıkmalarıydı:

"O kâfirler, 'Biz, asla bu Kur'an'a ve ondan evvelki kitaplara iman etmeyiz,' dediler." (Sebe; 31)

Ancak, kâfirlerin bu itirazları Araplar nezdinde bile geçerli değildi. Çünkü, Arapların çoğu Hz. İbrahim'in dininde olup, O'na inen semavi kitaplara iman ediyorlardı. Ayrıca, Kur'ân-ı Kerîm'de en az iki yerde,^{182[16]} Arapların Hz. İbrahim'in kitaplarına iman ettikleri de belirtilmiştir. Ne var ki, Araplar bu kitaplardan hiçbirini muhafaza edememişlerdi. Bunun dışında Arabistan'da Yahudiler ile Hristiyanlar da çok sayıda bulunuyorlardı. Bu dinde olanlar da kendilerine ait dini kitaplara inanıyorlardı. Bu bakımdan, Arapların bütün semavi kitapları bir anda yok saymalarına imkân yoktu. Böyle yapmaları, onların müttefikleri olan Hristiyanlar ile Yahudilerin menfaatine aykırı düşecekti. Bundan dolayıdır ki, Arap kâfirler bu görüşlerinde fazla ısrar etmediler.

25.3.7. Kur'ân-ı Kerîm'i Hz. Muhammed (a.s.)'in Yazmış Olduğuna Dair İtirazlar

Kâfirler ile müşrikler bundan sonra, Kur'ân-ı Kerîm'in Hz. Muhammed (a.s.) tarafından yazıldığı ve uydurulduğu fikrini ortaya atmaya başladılar. Kâfirler, Hz. Muhammed (a.s.)'in kendi yazdığı bir kitabı Allah'ın kelâmı olarak dünyaya sunmaya çalıştığını öne sürdüler. Bu fikrin reddi için Kur'ân-ı Kerîm'de çok kuvvetli deliller verilmiştir ve bunun Allah'ın kelâmı olduğu ısrarla belirtilmiştir:

^{182[16]} Bk: Necm; 37 ve Alâ; 19

"Kendisinde hiç şüphe olmayan bu Kitab'ın indirilişı, Âlemlerin Rabbindendir." (Secde; 2)

Kur'an-ı Kerîm'in pek çok sûresi bu tür tanıtıcı ve aydınlatıcı cümlelerle ve ayetlerle başlar. Bunlarla, bu sözlerin nereden ve kimden geldiğı anlatılmak ve hatırlatılmak istenir. Konuyu daha iyi anlayabilmek için, bunu radyoda bir program yayınlamasından önce spikerin birkaç tanıtıcı söz söylemesine benzetebiliriz. Bilindiğı gibi, bu tür bir programı tanıtan ve açıklayan spiker ilk önce hangi radyo istasyonundan konuştuğunu söyler. Kur'ân-ı Kerîm'de aynı yola başvurularak, ama daha muhteşem ve daha etkileyici bir şekilde deniliyor ki, bu sûre kâinatlar hakiminden geliyor. Bu uyarı ve hatırlatma olağanüstü önem taşımaktadır. Bu bir bakıma büyük bir iddia, meydan okuma ve sert bir ikazdır. Çünkü, birden bire deniliyor ki; bu bir insanın değil, Allah'ın kelâmıdır. Bu ilân ve açıklama, insanları, bunu kabul edip etmemeleri gibi iki seçenek ile karşı karşıya bırakıyor. Bu seçenekler büyük önem taşımaktadır. Kur'an-ı Kerîm'i Allah'ın kelâmı olarak kabul eden bir kişi tamamıyla teslim oluyor. Bundan sonra kendisi için hak ve hürriyet diye bir şey kalmıyor. Sonra, Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın kelâmı olduğunu bile bile bunu reddetmesi veya buna teslim olmasının korkunç neticelerine katlanacağını düşünüyor ve canını sıkıyor. Böyle bir durumda kendisinin ebediyyen lânetlenmiş olacağını biliyor. Bu sebeple, sûrenin başındaki uyancı cümle okuyucu ve dinleyicilerin dikkatini celp ediyor ve söylenecek şeylere

baktıktan sonra Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın kelâmı olup olmadığına karar vermelerini istiyor.

Burada, Kur'ân-ı Kerîm'in, Âlemlerin Rabbi tarafından indirildiği söylenmekle yetinilmemiştir. Bunun yanı sıra şu sözlere de yer verilmiştir: "Kendisinde hiç şüphe olmayan bu kitab'ın indirilişi, Âlemlerin Rabbindendir." Bu uyarıcı cümleyi Kur'ân-ı Kerîm'in inişi ile ilgili şartlar göz önünde bulundurarak inceleyecek olursak, Cenâb-ı Allah'ın iddiası ile beraber bir delil de sunduğunu görürüz. Bu delil Mekkelilerden saklı değildi. Bu kitabı sunan kişinin bütün hayatı onların önünde idi. Mekkeliler, Kitab'ın inişinden önce ve sonra Hz. Peygamber (a.s.)'in yaşantısını ve karakterini pekiyi biliyorlardı. Onun, Arabistan'ın belki de en doğru sözlü, temiz karakterli ve dürüst kişisi olduğunun farkında idiler. Bu kitabın dili ve üslûbunun Hz. Peygamber (a.s.)'in kendi dili ve üslûbundan kat kat farklı olduğunu anlıyorlardı. Akıl ve mantıklarını kullanarak, aynı şahsın dilinde ve ifadesinde böylesine büyük bir fark olamayacağını anlıyorlardı. Bu Kitab'ın büyüleyici stilini ve ebedi değerini anlıyorlardı. Arapça'yı iyi bilen ve konuşan bir millet olarak da bütün şair ve yazarlarının bu muazzam Kitab'ın en ufak eşini bile hazırlamaktan âciz olduklarını pekalâ biliyorlardı. Ayrıca, Arapların şair, kâhin ve hatiplerinin eserleri ve konuşmaları ile bu Kitap arasındaki farktan da habersiz değillerdi. Sadece bu değil, bu Kitab'ta yer alan konu, hikâye, masal ve destanların ne kadar yüce, temiz ve nezih olduğunu da

anlıyorlardı. Bu kitap yoluyla verilen davette en ufak şahsi menfaate rastlanmadığını da biliyorlardı. Ne kadar titiz olurlarsa olsunlar, Rasûlullah (a.s.)'ın peygamberlik iddiasını, şahsi menfaati veya ailesi, kabilesi veya milletin insanlarının nasıl koştuklarını ve bu daveti kabul ettikten sonra hayatlarında ne büyük değişiklikler olduğunu da görüyorlardı. Bütün bu gerçekler, ileri sürülen iddianın birer inkâr edilmez delili olarak ortada duruyorlardı. Bu yüzden, bu ortamda ve şartlarda, bu Kitab'ın Âlemlerin Rabbi tarafından inişine şüphe olmadığını söylemek yeterliydi. Bununla beraber başka bir delil sunmaya gerek duyulmadı.

"Yoksa, (müşrikler) 'bunu kendiliğinden uydurdu mu?' diyorlar. Hayır, O belki hidâyete nail olurlar diye senden evvel kendilerine bir inzar edici (korkutucu) gelmemiş olan bir kavmi, Allah'ın azabından korkulasın diye Rabbin tarafından hak olarak indirilmiştir." (Secde; 3)

Girişteki cümleden sonra Mekkeli müşriklerin ilk itirazı ele alınıyor ve Hz. Peygamber (a.s.)'in nübüvvetinden şüphe etmeleri üzerine bir soru sorulmuyor, aksine hayret ve şaşkınlık belirtiliyor. Burada denilmek isteniyor ki, bütün gerçekler gün gibi ortada dururken nasıl oluyor da bu inatçı, lâftan anlamaz ve utanmaz kimseler, Kur'ân-ı Kerîm'in Allah tarafından indirildiğine inanmak istemiyorlar ve bunun Rasûlullah (a.s.)'ın bir uydurması olduğunu söylemeye cesaret edebiliyorlar? Bu kadar mesnetsiz, bu kadar saçma, bu kadar abes bir iftira ve ithamda bulunurken hiç utanç ve hicap

duymuyorlar mı? Bu gibi ahmakça itiraz ve suçlamalarda bulunurken, Hz. Muhammed (a.s.)'i bilen, onun çalışmalarını gören ve onun meziyet ve kabiliyeti ile dil ve ifadesini bilenlerin kendileri hakkında ne diyeceklerini biraz olsun düşünmüyorlar mı?

Nasıl ki, ilk ayette Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın kelâmı olmasını belirtmek için "Kendisinde hiç şüphe olmayan" deyimini kullanılmakla yetinilmişse, yukarıdaki ayette de Mekkeli kâfirlerin itirazına cevap olarak sadece, "Rabbin tarafından hak olarak indirilmiştir" cümlesi söylenmekle yetinilmiştir. Bunun sebebini biz Secde sûresinin 2. ayetinin manasını belirtirken izah etmeye çalışmıştık. Yani, kimin, hangi ortamda ve hangi şartlarda, neyi ne büyük şan ve şerefle kimlere sunmakta olduğunu belirtmiştik. Bütün bunlar halk arasında ve Mekke ahalisinin gözleri önünde cereyan ediyordu. Ayrıca, Allah'ın keliması da kendisine has bir dil, üslûp ve muhtevayla onların önünde bulunuyordu. Bu yüce Kitab'ın, Mekke ahalisi üzerindeki olumlu etkisi de açıkça görülüyordu. Böyle bir durumda bu Kitab'ın Alemlerin Rabbi tarafından Hak'la indirilen bir eser olduğunu belirtmek, kâfirlerin iftira ve ithamlarını ortadan kaldıracak bariz ve sarîh bir açıklama idi. Bunun dışında başka herhangi bir delil vermeye gerek yoktu. Çünkü, böyle bir hareket, meseleyi kuvvetlendirmek yerine zayıflatacaktı. Bunu şöyle bir misal ile anlayabiliriz: Gündüz, güneş bütün hiddeti ve parlaklığıyla ortada varken, utanmaz ve inatçı bir kişi vaktin gece oldu-

ğunu söylüyor. Buna cevap olarak o kişiye sadece şu sözler söylenebilir: "Sen şu sırada vaktin gece olduğunu nereden söylüyorsun. Ortalığın günlük güneşlik olduğunu görmüyor musun?" Bu sözlerden sonra başka bir şey söylemeye gerek var mıdır? Söylenirse, verilen cevap zayıflar, kuvvetlenmez.

"Bu Kur'an Allah'ındır. O'ndan başkasına nispet edilemez. Velâkin o, kendinden evvel gelen kitapları tasdik ve tafsil eder. Ve Rabbül-Alemin tarafından olduğuna şüphe olmayan Kur'an'dır." (Yunus; 37)

Yani burada denilmek isteniyor ki, Kur'ân-ı Kerîm geçmiş peygamberlerin emir, talimat ve mesajlarını tasdik ve teyid eden bir ilâhi kitaptır. Kur'ân-ı Kerîm bu kutsal kitapların dışında bir şey sayılmamalıdır. Şayet bu kitap yeni bir din yaymak isteyen sahte bir peygamberin uydurması ve hayal mahsulü olsaydı, bunda eski kutsal kitapların ifade ve üslûplarının taklit edilmesinin yanı sıra bazı yeni ve çekici şeyler de bulunurdu. Buna eskilerin yanı sıra yeni renk ve çeşni katılmaya çalışılırdı. "Kitapları tafsil eder" deyiminin anlamı ise, Kur'ân-ı Kerîm'de bütün semavî kitapların temel ilke ve kuralları ile emir, yasak, telkin, talimat, mesaj ve ikazların delillerle, açıklıkla ve uygulama şekilleriyle anlatılmış olmasıdır.

"De ki, Yemin olsun, eğer İnsanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar, onun mislini getiremezler. Birbirlerine yardımcı olsalar bile. " (İsrâ; 88)

Kur'ân-ı Kerîm'in bu meydan okuması dört yerde daha yer almıştır. Bakara sûresi 23-24, Yunus sûresi, 38, Hûd sûresi 13. ayette ve Tûr sûresi 33-34, ayette. Bütün bu ayetler, Hz. Peygamber (a.s.)'in Kur'ân-ı Kerîm'i kendi uydurup Allah'ın kelâmı olarak dünyaya takdim etmeye çalıştığı yolunda Mekkeli kâfirlerin iddialarına cevap olarak indirilmiştir. Ayrıca, bu iddia Yunus sûresinin 16. ayetinde de reddedilirken şöyle denilmiştir:

"Eğer Allah istemiş olsaydı, size Kur'an'ı tilâvet ve tebliğ etmezdim. Hatta, onu size bildirmezdim. Bundan evvel aranızda senelerce yaşadım. Hâlâ aklınızı kullanmaz mısınız?"

Bu ayetlerde Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın kelâmı olduğuna dair verilen deliller üç noktada toplanabilir: Birincisi, Kur'ân-ı Kerîm, dili, anlatım biçimi, üslûbu, ifadeleri, muhtevası, bahisleri, öğretileri ve gaipen haberleri bakımından, insanların bir benzerini ortaya çıkarmaları mümkün olmayan bir Mu'cizedir. Onlar diyorlar ki, bunu bir insan uydurmuştur. Ama biz diyoruz ki, bütün dünyanın âlim ve yazarları bile bir araya gelerek böylesine Mu'cizevi bir eser meydana getiremezler. Bir benzerini meydana getirmeleri şöyle dursun, bunun bir sûresinin benzerini bile yazamazlar, hazırlamazlar. Hatta, müşriklerin mabud ilân ettikleri cinler bile Kur'ân-ı Kerîm'in münkirlerinin yardımına koşsalar, Kur'an-ı Kerîm'e benzer bir kitap meydana getiremezler.

İkincisi, Muhammed Mustafa (a.s.) bir yabancı değildir ve birden bire aranızdan çıkmamıştır. O, Kur'ân-ı Kerîm'in inişinden önce 40 yıl aranızda yaşamıştır. Peygamberlik makamına getirilmesinden bir gün önce bile ağzından, Kur'ân-ı Kerîm'e benzer bir kelâmı ve içinde bahsedilen mevzuları hiç duydunuz mu? Eğer duymamışsanız -ki mutlaka duymamışsınızdır- bir kişinin dil, ifade, düşünce, bilgi ve anlatım tarzında bir günde bu kadar büyük bir değişiklik olacağına imkân ve ihtimal verebiliyor musunuz?

Üçüncüsü, Hz. Muhammed (a.s.) size Kur'ân-ı Kerîm'i okuduktan sonra ortadan kaybolmuyor, aksine aranızda kalıyor. Siz O'nun ağzından Kur'ân-ı Kerîm'in dışında diğer şeyler duyuyorsunuz, onunla sohbet ediyorsunuz ve o size pek çok şeylerden bahsediyor ve konuşmalar yapıyor. Şimdi onun, bir normal konuşmalarına bakın, bir de Kur'ân-ı Kerîm'in ifadesi, ve üslûbuna bakın. Bir insanın konuşma ve sözleri arasında bu kadar büyük fark olmaz. Bu fark, sadece Hz. Muhammed (a.s.)'in kendi çağında, kendi hemşehrileri arasında yaşadığı sırada belirgin değildi; aksine bugün de bu fark, Kur'ân-ı Kerîm ile Hadis-i Şerif karşılaştırılınca kolayca anlaşılabilir. Hadislerde Hz. Peygamber (a.s.)'in yüzlerce söz, deyim, rivâyet, hikâye, hutbe ve vaazları aynen muhafaza edilmiş durumdadır. Bunların dili ve üslûbu, Kur'an-ı Kerîm'inkilerden o kadar değişik ve farklıdır ki, bugün Arap filoloji uzmanlarından, Arapça dil bilginlerinden Arap eleştir-

men, yazar ve şairlerinden hiçbirisi bunların aynı kişinin eserleri olduğunu iddia etmeye cüret ve cesaret edemez.

"Yoksa onlar, 'Muhammed, Kur'ân-ı kendisi mi uydurdu?' diyorlar. De ki, 'Eğer sözünüzde doğru iseniz siz de uydurma olarak, Allah'tan başka gücünüzün yettiği kimseleri yardıma çağırıp onun benzeri on sûre getiriniz.' Onlar sizin bu davetinize icabet etmezlerse, biliniz ki, Kur'ân Allah'ın ilmi ile indirilmiştir. Allah'tan başka ilâh yoktur. Artık müslüman oluyor musunuz?" (Hûd; 13-14)

Burada bir tek delil ile hem Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın kelâmı olduğu hem de Allah'ın tek olduğu ispatlanmıştır. Bu delili şöyle özetleyebiliriz:

1) Eğer sizce Kur'ân-ı Kerîm bir insanın kelâmı ise, o zaman insanın buna kâdir olması gerekir. Bu yüzden, Hz. Muhammed (a.s.)'in bunu yazdığı yolundaki Mekkeli müşriklerin iddiası, ancak böyle bir Kitab'ı yazabilmeleri halinde doğru sayılabilir. Fakat bu hususta Cenâb-ı Allah'ın tekrar tekrar meydan okumasına rağmen bunun bir eşini gösterememişlerdir. Madem ki bu meydan okumalarına rağmen kimse bu Kitab'ın bir eşini hazırlayamıyor o halde demektir ki onların gücü böyle bir eser meydana getirmeye yetmez ve bu mutlaka Allah'ın kelâmıdır. Hz. Muhammed (a.s.)'in bunu yazdığı veya uydurduğu doğru olmayıp bu doğrudan Cenâb-ı Allah tarafından indirilen bir kelâmıdır.

2) Ayrıca, bu Kitâb'da Mekkeli müşriklerin mabudları açıkça tekzip edilmiş, onların Allah'ın ulûhiyetinde hiçbir payları olmadığı, onların sahte olduğu ve onlara ibadet edilmemesi gerektiği kaydedilmiştir. Şimdi eğer kendileri gerçekten mabud iseler ve bazı tanrısal güce sahipseler o zaman Hz. Muhammed (a.s.) ile Kur'ân-ı Kerîm'in iddiasını reddetmek için gereken delili ortaya koysunlar. Meselâ, Kur'ân-ı Kerîm'in bir benzerini getirmeye çalışsınlar ve bu hususta Mekkeli kâfirlere yardımcı olsunlar. Fakat bu kritik anda bile Mekkeli kâfirlere yardım edemeyen ve Kur'ân-ı Kerîm'in bir eşini ortaya çıkaramayan bu put ve ilâhların sahte olduğu ve bir işe yaramadığı ortadadır. Bunlar derhal terk edilmeli ve gerçek Tanrı ve Yaratıcı'ya dönülmelidir:

"Kâfirler, O'nu Peygamber kendiliğinden uydurdu mu diyorlar? Deki, 'eğer sözünüzde doğruysanız, Allah'tan başka, gücünüzün yettiği kim varsa onları da dâvet ederek bunun benzeri bir sûre getiriniz.'" (Yunus; 38)

Kur'ân-ı Kerîm'in bu meydan okumasının, bu ilâhi kitabın sadece dili üslûbu, fesahat ve belağati ve ebedi değerleriyle ilgili olduğuna dair genel bir kanı vardır. Kur'ân-ı Kerîm'in Mu'cizevî durumuna ilişkin yapılan bahislerden böyle bir yanılgıya düşmek gayet doğaldır. Fakat, Kur'ân-ı Kerîm kendi eşsizliğini ve örnek durumunu sadece teknik ve edebî meziyetlerine dayandırmayacak kadar büyük bir Kitaptır. Hiç şüphe yok ki, Kur'ân-ı Kerîm dili, ifadesi ve üslûbu bakımından da eşsiz bir eserdir. Fakat insan aklının bunun

gibi başka bir eser yaratamayacağını söylemesinin maksadı bunun içeriği ve öğretisidir. Zaten bu noktaya Kur'ân-ı Kerîm'de de çeşitli yerlerde temas edilmiştir:

"Yoksa onu (Kur'ân'ı) kendisi mi uydurdu diyorlar? Hayır onlar iman etmezler. Eğer 'uydurmanın mümkün olduğu' (hakkındaki) sözlerinde doğruysalar onun gibi bir söz getirsinler." (Tûr; 33-34)

Başka bir deyimle, Kur'ân-ı Kerîm'in Hz. Muhammed (a.s.)'in bir eseri olduğuna inanan Mekkeli müşrikler dahi gerçekte böyle bir Kitab'ın onun uydurması olamayacağını kabul ediyorlardı. Bunlar resmen ne söylerse söylesinler, özel olarak ve özel sohbetlerinde Kur'ân-ı Kerîm'in Mu'cizevî şekline ve durumuna hayrandılar. Arapça dil ve edebiyatına vakıf olan bir kişi de, Kur'ân-ı Kerîm'in meziyetlerini gördükten sonra bunun bir insanın eseri olmadığına inanır. Aynı şekilde Hz. Muhammed (a.s.)'i yakından tanıyan ve bilenler de bu gibi sözlerin O'nun dilinden ve ağzından çıkmadığına kanaat getirirler. O sebeple, Kur'ân-ı Kerîm'in, Hz. Muhammed (a.s.)'in bir uydurması olduğunda ısrar edenler aslında kötü niyetli insanlardır. Onlar Hz. Muhammed (a.s.)'in davetine icabet etmek istemedikleri gibi, ne O'na ne de Kur'ân-ı Kerîm'e iman etmek istemiyorlar. Bunun için de türlü türlü bahanelerde bulunuyorlar.

Kur'ân-ı Kerîm'in, Hz. Muhammed (a.s.)'in kelâmı olmadığıнын söylenmesiyle de mesele bitmiyor. Aksine böyle

bir kelâmın hiçbir insan tarafından yaratılamayacağını ve yaratılmadığını da söylemek daha doğru olacaktır. Eğer bir kimsenin bu hususta bir şüphesi varsa, ortaya çıksın ve bunun gibi bir eser getirip göstereyin. Böyle bir meydan okuma yalnızca Kureyşli kâfirlere değil bütün dünyanın münkirlerine yöneliktir. Bu meydan okuma Mekke'de üç defa ve Medine'de de bir defa daha tekrarlanmıştır. (Bk: Yunus; 38, Hûd; 13, İsrâ; 86 ve Bakara; 237) Ne var ki, Kur'ân-ı Kerîm ve Furkân-ı Hamîd'in bu meydan okuması, gerek Hz. Muhammed (a.s.)'in yaşadığı çağda, gerekse günümüze kadar geçen çağlarda cevapsız kalmıştır ve benzeri hiçbir insanî eser bunun karşısına çıkarılamamıştır.

Bu meydan okumanın gerçek mahiyetini, mana ve ehemmiyetini anlamamış olan bazı kimseler diyor ki; böyle bir şey sadece Kur'ân-ı Kerîm'e mahsus değildir. Hiçbir şair ve edib başka bir yazarın eserini taklit edemez ve onun ifade ve üslûbunu kullanamaz. Mevlana Celâleddin-i Rumî, Homeros, Shakespeare, Goethe, Mirza Galip, Tagore ve Allame İkbâl hepsi birbirinden farklı şair ve yazarlardır ve kendi yazı stillerinin mücahitleridir, başkaları onları taklid edemez. Bu itiraz doğru ve yerindedir; eğer bununla herhangi bir yazı veya şiirin dış görünüşü veya muhtevası kastediliyorsa. Ama burada durum bambaşkadır. Kur'an-ı Kerîm'in anlatım tarzına sahip bir kitabın ortaya çıkarılması asıl maksat değildir. Burada denilmek istenen şey, Kur'ân-ı Kerîm'in herkesi büyüleyen ifade ve üslûbunun yanı sıra, muhtevası ve

etkinliğidir. Burada denilmek isteniyor ki; kimse ister Arapça, ister başka bir dilde olsun, Kur'ân-ı Kerîm'in seviyesinde bir eser yaratamaz veya eşini getiremez. Bu sebepten dolayıdır ki Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Muhammed (a.s.) zamanında olduğu gibi bugün de bir Mu'cize olarak ortada duruyor. Biz burada Kur'ân-ı Kerîm'i bir Mu'cize haline getiren bu özelliklerden bazısını sıralamaya çalışacağız:

1) Kur'ân-ı Kerîm hangi dilde indirilmişse, o dilin en mükemmel örneği ve şaheseri sayılmıştır. Bütün Kitap'ta bir tek kelime veya cümle, gramer, filoloji ve edebî ölçülerin dışında değildir. Bir konu bazen birçok defa işlenmiştir. Ama her defasında yeni bir anlatım tarzı ve üslûpla ele alınmıştır. Bu yüzden hiçbir yerde tekerrür'ün can sıkıcılığına rastlanmıyor. Başından sonuna kadar, kelimeler inci ve elmaslar gibi yerli yerine oturtulmuşlardır. Kelâm'ın ifadesi o kadar akıcı ve etkileyicidir ki okuyucu veya dinleyiciyi mest etmemesine imkân yoktur. O kadar ki, Kur'ân-ı Kerîm'in ezeli münkir ve muhalifleri bile bu özelliğine karşı ne yapacaklarını şaşırırlar. Bugün aradan 1400 yıl geçmiş olmasına rağmen Kur'ân-ı Kerîm, Arap edebiyatının bir şaheseri ve emsaline hiç rastlanmayan bir eseridir. Arapçada Kur'ân-ı Kerîm'in seviyesine yükselmek şöyle dursun, yanına yaklaşabilen bir eser bile yoktur. Sadece bu değil, Kur'ân-ı Kerîm Arapçada öyle bir standart meydana getirmişti ki, on dört asır geçmesine rağmen dilbilimi, gramer, kompozisyon ve fesahat ile belagat için getirdiği kurallar ve boyutlar bugün de aynen

muhafaza ediliyor. Halbuki, dünyanın hiçbir yerinde hiçbir dil bu kadar uzun süre böylesine katı kurallar içinde ve aynı şekilde muhafaza edilememiştir. Aradan geçen yüzyıllarda hemen hemen bütün diğer dillerde imlâ, yazı, deyim, gramer, kompozisyon değişiklikleri meydana gelmiş ve bazı diller tanınmaz hale gelmişlerdir. Fakat, Kur'ân-ı Kerîm'in Mu'cizevi tesirine bakın ki, aynı süre içinde Arapça'da gözle görülür herhangi bir değişiklik olmamıştır. Kur'ân-ı Kerîm'in bir tek kelimesi bile terk edilmemiş ve günlük konuşmalardan kalkmamıştır. Kur'ân'ın her deyimi ve darb-ı meseli bugün de geçerlidir. Kur'ân-ı Kerîm'in kendisi Arap edebiyatının erişilmez bir örneğidir. Dünyada insanın yazdığı veya yarattığı herhangi bir eser ve kitap bu özelliklere sahip sayılabilir mi?

2) Dünyada insan soyunun fikir, ideoloji, ahlâk, medeniyet, kültür ve hayat tarzını Kur'ân-ı Kerîm kadar derin ve etkin biçimde etkileyen ve değiştiren başka bir eser yoktur. Kur'ân-ı Kerîm'in tesiriyle, ilk önce bir milletin görüşü ve hayatı değişti, daha sonra, bu millet dünyanın tarihini, medeniyetini ve hatta kaderini değiştirdi. Dünyada böylesine inkılapçı, böylesine İslahatçı başka bir kitap var mıdır? Bu Kitap sadece kâğıt üzerinde yazılan kitaplardan değildir. Aksine, bu kitabın her kelimesi düşünce ve görüşün teşekkülünde ve daimi bir medeniyetin meydana gelmesinde kullanılmış ve tatbik edilmiştir. Bu kitap geçen 1400 yıldan beri şu veya bu şekilde tatbik edilmektedir ve gün geçtikçe bunun etkinliği ve etki alanı da genişlemektedir.

3) Kur'ân-ı Kerîm'in içeriği de çok derin ve geniştir. Bahsettiği meseleler insanların doğuşundan ebediyete kadar geniş bir zamanı kapsarken, bütün kâinatı içine alacak kadar geniş bir mekânı içermektedir. Kur'ân-ı Kerîm, kâinatın hakikati, doğuşu, sonu ve kaide, kanun ve nizamından bahseder. Bu kitap, Kâinatın yaratıcısı, düşünürü ve yöneticisinin kim olduğunu, hangi sıfatları ve salâhiyetleri olduğunu, bu dünyayı ve kâinatı ne için yarattığını, bu kâinatta insanın durumunun ve yerinin ne olduğunu anlatır. İnsanın nasıl bir yaratık olduğunu, nelere gücü yettiğini, nelere yetmediğini, meziyetlerinin ve ayıplarının ne olduğunu ve nasıl bir hayat sürmesi gerektiğini bildirir. İnsanlar için doğru yolun ne olduğunu, yanlış yoldan neden kaçınmaları gerektiğini ifade eder. Kur'ân-ı Kerîm bu hususta yerde ve gökteki sayısız işaret ve yaratıkları insanlara birer delil olarak gösterir; insanlık tarihinden ibret verici dersler verir; yanlış yola düşenlerin ne gibi felâketlere sürüklendiğini anlatır; doğru yolun her zaman aynı olduğunu, gelecekte de aynı olacağını ve hiç değişmeyeceğini kaydeder. Kur'ân-ı Kerîm, insanlara sadece doğru yolu göstermekle yetinmez, ayrıca bu hususta çeşitli kaide, kural ve yöntemler de öğretir. Kısacası, akaid, ahlâk, nefsin tezkiyesi, ibadet, cemiyet, medeniyet, kültür ekonomi, siyaset, hukuk, adalet v.s. gibi insan hayatım ilgilendiren hemen hemen bütün bir nizamı önümüze serer. Kur'ân-ı Kerîm bizi, yanlış yolda bulunmanın cezasının öbür dünyada çok ağır olacağı konusunda da uyarır. Bu ilâhî kitap

dünyamızın bir gün yok olacağı, yeni bir dünyanın kurulacağı konusunda bize ayrıntılı bilgiler verir. Bu dünya ve öbür dünya arasındaki farkı dile getirir ve bu dünyadan öbür dünyaya geçişin bütün ayrıntılarını anlatır. Ayrıca öbür dünyayı canlı olarak gözümüzün önüne getirir. Öbür dünyada insanın nasıl diriltileceğini, dünyadaki amellerinin nasıl Allah'ın terazisinde tartılacağını, insanların hangi konuda Allah'a hesap vereceklerini, onların hangi konuda özellikle sorguya çekileceklerini, ilâhi mahkemede nasıl karar verileceğini, kimlerin ceza göreceklerini, kimlerin ödül alacaklarını uzun uzun ifade eder. Bu Kitab'ın yazarının herhangi bir şeyi tahmin ve kıyasla değil, her şeyden emin ve her konuda bilgili olarak sözler söylediği açıkça ortaya çıkıyor. Kur'ân-ı Kerîm'de şüphe, şaibe, tahmin ve kıyasa yer yoktur. Her şey olduğu gibi ve gerçekler bütün çıplaklıklarıyla dile getirilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in okuru, bunun yazarının bakışının ezelden ebede kadar uzanmış olduğunu görür. Her şeyi doğrudan bildiğini anlar. Kâinatın tümünün O'nun için bir kitap gibi açık olduğunu fark eder. İnsan soyunun başlamasından bugüne kadar ve kıyamete kadar her şeyi gördüğünü ve bildiğini anlar. İlim ve tecrübeye dayalı olarak anlattığı gerçekler ve beyanda bulunduğu gaybî gerçeklerden hiçbirisi bugüne kadar yanlış çıkmamış ve tekzip edilememiştir. Kâinat ve insan ile ilgili söylediği sözler bütün gerçekler ve delillerle ispatlanmıştır. İster felsefe, ister fen, ister sosyal bilimler olsun, her alanla ilgili sorulara kesin ve inkâr edilmez

cevaplar verdiğini anlar. Ayrıca bu Kitab'ın yazarının bütün bu konularda yaptığı açıklama ve verdiği cevaplar öylesine birbirine bağlantılı ve dengelidir ki, bunlar üzerinde hayat nizamı ve insan medeniyetinin koskoca binaları inşa edilebilir. Sadece bu değil, Kur'ân-ı Kerîm bu hususta insanlara pratik yollar da göstermiş, hareket tarzlarını belirlemiştir. Gerçek şu ki, geçen 1400 yılda birçok defa ve halâ birçok yerde, Kur'ân-ı Kerîm'in öğretilerinin ışığında bireysel ve toplumsal hayatlar sürülmektedir. İnsan tecrübesi de bu nizamın en doğru, en uygun ve yararlı olduğunu göstermiştir. Dünyada bunca özellikleri ve öğretileri olan böylesine çok yönlü başka bir eser var mıdır?

4) Bu kitabın tümü aynı zamanda yazılıp dünyaya sunulmamıştı. Aksine parça parça ve yıllarca devam eden bir işlemin sonucuydu. Evvela bir takım emir ve direktifler verildi ve bunlarla beraber bir islâh hareketi başlatıldı. Bu hareket tam 23 yıl devam etti ve bu uzun süre içinde, hareketin her safhasında karşılaşılan her güçlük ve engellerde günün şartlarına göre, Kur'ân-ı Kerîm'in çeşitli cüzleri, bu hareketin liderinin ağzıyla, bazen birkaç söz, bazen da uzun hutbe ve konuşmalar şeklinde çıktı. Daha sonra bu hareketin tamamlanması ve Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberlik vazifesinin sona ermesinden sonra bu cüzler bir araya getirilip, "Kur'ân" ismiyle dünyaya sunuldu. Hareketin liderinin ifadesine göre, Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan kelime, cümle, emir, talimat, vaaz ve konuşmalar kendisine ait

olmayıp. Alemlerin Rabbi'nden kendisine indirilen kelâmdı. Eğer bir kişi, bu kelâm'ın Allah'a değil hareketin liderine ait olduğunu iddia ediyorsa, o zaman bunun için inandırıcı deliller de sunmalıdır. Bu kişi görüşünü savunurken, dünyada bir hareketin liderinin yıllarca bu hareketi yürüttüğünü, bunu muazzam bir devlet ve toplum düzenine dönüştürdüğünü, bazen bir vaiz ve ahlâk hocası, bazen mazlum bir cemaatin lideri, bazen bir devletin başı, bazen savaş meydanında bir ordunun kumandanı, bazen bir fâtiğ, bazen bir avukat, hakim ve hukukçu, bazen idareci ve iktisatçı olarak kısacası, çeşitli mevkilerde ve şartlarda söylediği her söz, verdiği her emir ve yaptığı her konuşmanın birleşerek bir kitap haline geldiğini ve bunun bir nizamın temelini oluşturduğunu ispatlamak zorundadır. Bu kişi bütün bu söz ve konuşmalar arasında herhangi bir tezât veya tenakuz bulunmadığını, her yerde merkezi fikri muhafaza ettiğini hepsinde bir bağlantı, ifade ve üslup birliği bulunduğunu da ispatlamalıdır. Bu kişi, bu Kitab'ın bir insan aklının ürünü olduğunu düşünüyorsa, o insanın hareketin başlangıcında savunduğu fikir ve inançları, hayatının sonuna kadar sürdürdüğünü, hareketin başlangıcında bunun hangi safhalardan geçeceğini ve bu safhalarda ne gibi tavırlar alınacağını sezecek kadar basiretli olduğunu ortaya koymak zorundadır. Eğer böyle bir kişinin, böyle bir eser meydana getirmesine imkân varsa, o kişiye ve onun eserine işaret edilmelidir. Bunun başka bir eşi olduğu ispatlanmalıdır.

5) Ağzından Kur'ân-ı Kerîm'in söz ve vaazları çıkan lider ve önder damdan düşer gibi Mekkeliler arasından çıkmamıştı. O, bilinmeyen bir ülkeden, bilinmeyen ve beklenmedik bir saatte gelip hikmetli sözlerim söyleyip yine kayıplara karışmadı. Aksine bu lider, başlattığı hareketten önce de İnsanlar arasında ve bir toplumda, sonra da yine İnsanlar arasında hayatını sürdürmüştü. O'nun sözleri, konuşma tarzı ve üslûbunu herkes bilirdi. Hadislerde O'nun söz ve konuşmaları hemen hemen aynı şekilde muhafaza edilmişlerdir. Arapça bilenler bugün de bu ibare ve ifadeleri okuyup, Allah'ın Kelâmı olan Kur'ân-ı Kerîm ile karşılaştırabilirler. Gerek bu liderin yaşadığı çağda, gerekse günümüzde bu iki eserin dil, ifade ve üslûbunda büyük fark olduğunu kabul edenlerin bulunduğunu söyleyebiliriz. Merakı olan herkes Kur'ân-ı Kerîm ile hadisleri birbiriyle karşılaştırarak bu farkı görebilir. Bu fark, bilhassa hadislerde iktibas edilen Kur'ân'ın ayet veya süreleriyle daha da belirgin bir hal alır. Bir insanın dünyada böyle bir sahtekârlık yaptığına şahit olunmuş mudur? Bir kişinin yıllarca iki ayrı dil, ifade ve üslûp kullandığına hiç rastlanmış mıdır. Bu kişinin yıllarca bu işi kimsenin şüphesini çekmeden ve kimseye yakalanmadan becermesine imkân ve ihtimal var mıdır? Böyle bir ikililik belki de geçici bir müddet için başarılı olabilir, ama bir kişinin tam 23 yıl bunu becermesi mümkün müdür? Bir kişi çıkıp, bu kişinin Allah'tan vahiy aldığını söylediği zaman başka türlü konuştuğunu ve vahiy gelmediğini söylediği zaman başka ve

sohbet ederken başka türlü konuştuğunu söyleyebilir ve ispatlayabilir mi?

6) Bahse konu olan lider ve önder, hareketin başında bulunduğu yaklaşık çeyrek yüzyıl çeşitli meseleler ve durumlarla karşı karşıya bulunmuştu. Bazen yıllarca kendi hemşehrileri ve kabile üyelerinin baskı, zulüm, eziyet, işkence ve alaylarına hedef oldu, bazen O'nun arkadaşlarına ve O'na tabi olanlara o kadar zulüm yapıldı ki onlar yurtlarını terk edip muhâcerete zorlandılar; bazen düşmanları O'nu öldürmeyi plânladılar; bazen doğduğu memleketten hicret etmeye mecbur oldu bazen büyük yalnızlık, yoksulluk ve sefalet içinde yaşamak zorunda kaldı; bazen üst üste savaşlara katıldı; -ki bu savaşlardan bazısını kazandı ve bazısını kaybetti,-bazen düşmanlarına karşı büyük bir zafer kazandı; kendisine teslim olan düşmanları affetti ve en nihayet öyle bir maddi ve manevî kuvvet ve iktidara erişti ki, bunun karşı bir örneğine rastlanmaz. Gayet tabii ki bütün bu şartlarda ve durumlarda insanın duygulan aynı kalmaz ve kalmadı da. Nitekim, bu lider, bu şartlarda ne zaman kişisel düşünce ve görüşlerini açıklamışsa, bu söz ve konuşmalarda bu duygular ortaya çıkmıştır. Fakat ne zaman ki, kendisine Allah tarafından vahiy gelmiştir, o zaman bunlardan hiçbir eser görülmemiştir. Vahiyler her zaman, her türlü insanî ve şahsî hislerden arınmış olarak kalmıştır. Nitekim, bugün dahi bir kişi kalkıp, Kur'ân-ı Kerîm'in filan filan yerinde insanî hislere yer verildiğini iddia edemez.

7) Kitabullah'ta yer alan bilgiler, bu kitabın indiği çağda, Araplar şöyle dursun, Bizans, Roma, Yunan, İranlılarda bile yoktu. Hatta aradan geçen yüzyıllarda ve bugün yirminci yüzyılda bile bu bilgilere erişilememiştir. Bugün felsefe, fen, müsbet ilim ve sosyal bilimlerin herhangi bir dalında uzman kişiler bütün ömürlerini inceleme, araştırma ve denemeler yapmış olmalarına rağmen, işin aslını bilemezler ya da zar zor gerçeği bulmuş olurlar. Birçok ilim dalında pek çok gerçekler henüz öğrenilememiştir. Bu ilim dallarına ömürlerini vermişlerden pek çoğu inceleme ve deneyimlerinin sonunda Kur'ân-ı Kerîm'i okumaya fırsat bulmuşlar ve üzerinde yıllarca çalışılan meselelerin hallinin önceden bu kitapta bulunduğunu gördükten sonra şaşırıp kalmış ve Allah'ın büyüklüğüne ve bu kitabın faziletine iman etmişlerdir. Bu durum sadece bir ilim dalına mahsus olmayıp kâinat ve insanı ilgilendiren bütün bilgiler için doğru ve geçerlidir. Şimdi 1400 yıl önce Arabistan çölünde bir ümmi'nin bilgi hazinesinin bu kadar geniş ve basiretinin bu kadar keskin olduğunu söyleyebilir miyiz?

Kur'ân-ı Kerîm'in Mu'cizevî bir kelâm ve insanları acz içinde bırakan bir ilâhi kitap olduğuna dair daha başka deliller de sunulabilir. Ama biz burada bazı belli başlı delillerden bahsettik. Bunları ciddi olarak gözden geçirecek ve değerlendirecek olursak Kur'ân-ı Kerîm'in, Allah'ın kelâmı olduğuna hiçbir şüphemiz kalmaz. Gerçek şu ki, Kur'ân-ı Kerîm'in Mu'cizeleri bundan 14 asır önce olduğu gibi bugün

de hem de daha belirgin bir şekilde ortada duruyor ve inşaallah, kıyamete kadar duracaktır.

25.3.8. Kur'ân'ın Tümünün Niçin Bir Anda İndirilmediğine İlişkin İtiraz

Yukarıda bahsettiğimiz hususlardan sonra Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın Kelâmı olduğu konusunda herhangi bir şüphenin kalmaması gerekiyordu. Ama, Kureyşli kâfirler yine de ikna olmamışlardı. Onların bir başka itirazı şuydu ki, bunu sık sık dile getiriyorlardı. Kur'ân-ı Kerîm gerçekten Allah'ın kelâmı olsaydı, bu bir defada dünyaya indirilebilirdi. Bunun cüz cüz indirilmesinin ne gereği vardı? Bunun parça parça açıklanması, zamanla düşünülerek yazıldığı hissini veriyor ve biz öyle sanıyoruz. Kur'ân-ı Kerîm'de kâfirlerin bu itirazına yer verildikten sonra vahiylerin niçin cüz cüz ve belli aralıklarla indirildiği çok güzel ve etkileyici bir biçimde anlatılmıştır:

"Kâfirler, 'Niçin Kur'an ona toptan nâzil olmadı?' dediler. Onu böyle indirişimiz kalbini onunla sebatlandırmak içindir. Onu sana kısım kısım tilâvet ve kıraat ettik. Onlar senin için bir mesel getirdiklerinde biz onu hak ile ve en güzel tefsir ile reddederiz." (Furkan; 32-33)

Bu, kâfirlerin çok sevdikleri bir itirazdı ve bunu, çok önemli ve kuvvetli olduğu düşüncesiyle sık sık tekrarlıyorlardı. Fakat Kur'ân-ı Kerîm'de buna da gayet makul ve inandırıcı cevap verilmek suretiyle bu itiraz da kolayca çürütülmüştür. Mekkeli kâfirler diyorlardı ki, eğer Hz.

Peygamber (a.s.), düşünerek, başkalarına sorarak ve de kitaplara bakarak vahiyleri bize okumuyorsa, neden bütün Kur'ân-ı Kerîm'i bir defada ve toptan bize sunmuyor? Çünkü Allah'ın kudreti her şeye yetiyor. O her şeyi önceden biliyor, onun için gelecekte meydana gelecek gelişmelere dair de talimatını önceden gönderebilir. Bu itiraza cevap verilirken, Kur'ân-ı Kerîm'in hangi sebeplerle cüz cüz indirildiği şöyle sıralanmıştır:

1) Bu yola baş vurulmasının bir sebebi, Kur'ân-ı Kerîm'in her kelimesinin Hz. Muhammed (a.s.) ve diğer müslümanlar tarafından ezberlenebilmesi ve kafalarında mahfuz kalmasına imkân vermektir. Durum bunu gerektiriyor. Zira, Kur'ân-ı Kerîm'in inişi ve yayını yazılı olarak değil, kulaktan kulağa duyma şeklinde oluyor. Bunu ilk kabul eden ümmî bir peygamberdir ve o da, bunu çoğu okuma yazma bilmeyen kişilere iletiyor.

2) Başka bir sebebi, Kur'ân-ı Kerîm'in tebliğ, telkin, emir ve talimatının herkesçe iyi bilinmesine ve hatırlanmasına imkân vermektir. Bu maksat için bir meseleyi yavaş yavaş anlatmak ve türlü türlü misal ve ifadelerle anlatmak gerekiyor.

3) Bir başka sebebi de Kur'ân-ı Kerîm'in emrettiği hayat tarzını İnsanlar için cazibeli kılmak ve böylece aralarında iyice yerleştirmektir. Bu amaçla, emir ve öğretileri az az ve belli aralıklarla iletmek daha yararlı olacaktır. Çünkü, bütün

nizam ve kanun bir zamanda indirilmiş olsaydı, pek çok kişi dehşete kapılıp buna yanaşmayabilirdi. Allah'ın emrettiği nizam çok geniş kapsamlı ve o çağda mevcut olan bütün ideoloji, din ve nizamlardan yüzde yüz değişik olduğu için ilk aşamada pek çok kişi ürkerek bundan kaçarlardı. Ayrıca, her emir ve talimat ilgili şartlarda daha etkili ve inandırıcı olur. Eğer şartlar ve zaman müsaitse, o emir ve talimatın hikmeti ve zarureti daha iyi anlaşılır.

4) Bu yola baş vurulmasının bir başka hikmeti şuydu: İslâmî Hareketin emekleme devresinde Hak ile Batıl arasındaki savaş çetin bir şekilde devam ediyordu. Bunlar çok zor ve çileli günlerdi ve İslâmiyet'e yeni yeni girmiş olanlardan bazılarının sürekli olarak teselli edilmesi ve bütün muhalefetlere karşı direnmelerini sağlamak gerekiyordu. Bu şartlarda, Allah tarafından bir defada gayet hacimli ve büyük bir Kelâm'ın gelmesi yerine, zaman zaman, durumların gerektirdiği şekilde kısa vahiylerin gelmesi daha uygun ve yararlıydı. Uzun ve hacimli bir emir ve talimatlar mecmuası bıkkınlık getirir ve anlaşılmasını da güçleştirirdi. Halbuki, kısa kısa vahiyler geldikçe müslümanların imanları tazeleniyordu. Onlar en büyük hareketinde kendilerine cesaret verdiğini ve yol gösterdiğini görmekten memnun oluyor ve İslamiyet'e daha büyük bir inanç ve bağlılıkla sarılıyorlardı.

Bu son sebepten, Kur'ân-ı Kerîm'in iniş şeklinin bir hikmeti daha anlaşılmalı oluyor. Şurası unutulmamalıdır ki, Cenab-ı Allah belki de "hidâyet" konulu bir kitap yazmak ve

bunun neşri için Hz. Peygamber (a.s.)'i vazifeli olarak tâyin etmek istemiş olsaydı o zaman böyle bir kitap yazıp bir defada vazifeli kıldığı ferde vermesi doğru olacaktı. Fakat gaye ve hedef bambaşka idi. Cenâb-ı Allah, küfür, cahiliyet ve fıska karşı iman, İslâm ve itaat ile takva hareketini başlatmak istiyordu ve bu hareketin başına bir peygamberi lider ve önder olarak getirdi. Bu hareket devam ederken Cenâb-ı Allah, lidere ve ona tabi olanlara gerektiğinde bilgi, emir ve talimat verme vazifesini kendi üzerine alırken muhalif ve münkirlerin itiraz, şüphe ve karşı iddiada bulundukları ya da herhangi bir şüphe ve fitne yarattıkları zaman bunlara yeterli ve uygun cevap verme mesuliyetini de kendi omuzuna aldı. Sadece bu değil, Cenâb-ı Allah, İslâmî Hareket ile ilgili bazı emir ve telkinlere yanlış anlam vermeye çalıştıkları, ilâhi talimatı tevil ve tahrif etmeye kalkıştıkları zaman da gereken uyarı ve tenbihlerde bulunma fırsatını kullanıyordu. Böylece, çeşitli şartlarda ve çeşitli ihtiyaçlara cevap vermek üzere Cenab-ı Allah tarafından gelen emir, telkin, hidayet ve vaazların toplamına Kur'ân adı verildi. Bu kitap bir anayasa kitabı, hukuk kitabı, ahlâk kitabı veya felsefe kitabı değil, hareket kitabıdır. Nitekim, hareket'in geçtiği sayısız safhalarda, dönemeçlerde ve inişli çıkışlı virajlarda Kur'ân'ın çeşitli parçaları Hz. Peygamber (a.s.)'e inmeye devam etti ve O'nun bu dünyadan öbür dünyaya intikaliyle son buldu:

"Biz bir ayetin yerine diğer bir ayet getirdiğimizde ki Allah indireceği şeyi daha iyi bilir, kâfirler: 'Sen ancak iftiracısın'

derler. Hayır onların çoğu bilmezler. De ki: 'İman edenleri, imânlarında sabit kılmak için hidâyet rehberi ve mü'minlere müjde olmak üzere Kur'ân-ı Rabbin tarafından hak olarak Ruh'ul-Kudüs (Cebrael) indirdi" (Nahl; 101-102)

Bu ayetin yerine diğer bir ayetin getirilmesinin anlamı, bir emirden sonra başka bir emrin getirilmesi de olabilir. Zira Kur'ân-ı Kerîm'in emir ve talimatı tedricen inmiştir. Bazen bir mesele ile ilgili olarak birkaç yıllık ara ile iki veya üç emir gelmiştir. Mesela, şarap içme ve zina yapmanın cezaları v.s. Fakat Nahl sûresi Mekke döneminde indiği için biz yukarıdaki ayetin bu manâya geldiğine tereddüt ediyoruz. Bizim bildiğimiz kadarıyla bu devrede aynı mesele ile ilgili çeşitli emir ve talimatlar verilmemiştir. Bu sebeple, biz burada, "bir ayetin yerine diğer bir ayet getirdiğimizde" ibaresinin manâsının şöyle olabileceğine inanıyoruz: Kur'ân-ı Kerîm'in çeşitli yerlerinde bazı meseleler çeşitli misallerle anlatılmıştır. Yani, bir mesele anlatılırken bazen başka ve bazen da bir başka gösterilmiştir. Bir hikâye birkaç defa anlatılmış, ama her defasında değişik ifadeler kullanılmıştır. Bazen bir meselenin bir yanı ve bazen başka bir yanı izah edilmiştir. Bir konuda bazen başka ve bazen da başka bir delil verilmiştir. Bazen bir meseleye kısaca değinilmiş, bazen da etraflıca anlatılmıştır. Bundan dolayıdır ki, Mekkeli kâfirler Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'in Kur'ân-ı Kerîm'i (hâşâ) kendisinin uydurduğunu öne sürüyorlardı, onlara göre eğer bu Kitab'ın kaynağı ilâhi ilim olsaydı, her şey aynı zamanda

anlatılır ve bütün Kitap aynı anda indirilirdi. Onlar diyordu ki, Allah İnsanlar gibi bilgisi kıt ve aklı kısa olan bir varlık değildir, bir meseleyi parça parça ve çeşitli zamanlarda anlatsın. Allah'ın fazla düşünmesine ve bilgisi arttıkça bir meseleyi açıklamasına ihtiyaç yoktur. Allah bazen başka bazen da daha başka bir şey söyleyemez. Onun, söylediği veya anlattığı bir şeyi düzeltmeye veya tekrarlamaya ihtiyacı yoktur.

Bu yanlış düşüncenin ortadan kaldırılması için deniliyor ki, bu Kitab'ı Cenâb-ı Allah'dan "Ruh-ul Kuds" getiriyor. Ruh-ul Kuds'ün kelime anlamı, "Temiz Ruh" veya "Temizliğin Ruhu"dır. Fakat bu kelimeler Hz. Cebraîl'in unvanlarından biridir. Kur'ân-ı Kerîm'de başka bir yerde (Şuara suresinde) Hz. Cebraîl için "Ruh-ul Emin" deyimi de kullanılmıştır; bunun anlamı, "Emin Ruh"tur. Burada vahiy getiren meleğin adı açıkça belirtilmek yerine ünvanı ve sıfatından bahsedilmiştir. Böylece dinleyici ve okurların, beşerî bütün eksik ve kayıplardan arınmış olan temiz ve emin bir ruh'un Kur'ân-ı getirmekte olduğunu bilmeleri istenmiştir. Bu ruh veya yaratık Allah'ın gönderdiği bir şeyi tahrif edemeyecektir. Aksine kendisine verilen emaneti olduğu gibi yerine getirecektir. Bu ruh Allah'ın gönderdiği bir şeyin yerine başka bir şeyi insanlara veya peygambere aktarmaya çalışmayacaktır. Zira o, ne yalancıdır ne de müfteridir. Bu yaratık kötü niyetli de değildir, ki kendi menfaati veya nefsi için başkalarını aldatmaya çalışsın. Bu tamamıyla mukaddes

ve temiz bir ruhtur ve Allah'ın kendisine verdiği emaneti, eksiksiz, gönderilmesi gereken yere götürmektedir.

Bundan sonra, kâfirlerin Kur'ân-ı Kerîm'in tümünün bir anda indiril-memesinin sebebinin, bilgi azlığı ve kıtlığı olduğu yolundaki inançları da reddedilmiştir. Bu mukaddes kelâm'ın parça parça ve yavaş yavaş inmesi, Allah'ın bilgi hazinesinin az olduğunu ispatlamaz. Aslında, bunun sebebi, insanların zekâ seviyesinin sınırlı ve anlama gücünün az oluşudur. İnsan birçok meseleyi aynı ânda anlayamaz ve kavrayamaz. Kur'ân-ı Kerîm'in ihtiva ettiği bin bir meseleyi, emirleri ve gerçekleri bir insanın bir zamanda anlayıp tatbik etmesine imkân yoktur. Allah'ın hikmeti, bu Kitab'ın cüz cüz indirilmesinde saklıydı. Bunu Ruh-ul Kuds kısım kısım ve aralıklarla getirmekle mükellef kılınmıştı. Bu hususta bazen bir meseleye kısaca değiniliyor, bazen de tafsilâtına giriliyordu. Bazen bir meselenin bir yanının, başka bir zamanda da diğer bir yanının anlatılması uygun görülmüştür. Bazen başka bir ifade bazen da başka bir ifadenin insanlara daha cazip geleceği düşünülmüştü. Aynı meselenin çeşitli şekilde anlatılması tercih edilmişti. Bunun maksadı, çeşitli kabiliyet, zekâ seviyesi ve sezi kapasitesinde olanların Kur'ân-ı Kerîm'in verdiği emir ve getirdiği yasakları iyice anlayıp iman etmelerini ve daha sonra sadakat ve inançla bunları tatbik etmelerini sağlamaktı.

Bu kademeli hidâyet ve telkinin bir başka gayesi de, hidayete erip doğru yolu takip etmekte olanlara, İslâmî davet

ve çalışmalar ile günlük yaşantılarında karşılaştıkları çeşitli meseleler hakkında gereken emir ve telkini zamanında vermektir. Bu tür emir ve talimatın ne zamanından önce ne de hepsini bir arada vermek doğru ve uygun olacaktır.

Bu ayette Kur'ân-ı Kerim'in kademeli ve parça parça gönderilmesinin bir başka sebebi daha anlatılmıştır. Buna göre, İslâmiyet'e girmiş olanların karşılaştıkları büyük direniş ve güçlükler sırasında Allah tarafından teselli edilmeleri gerekiyordu. Müslümanlar büyük bir sınavdan geçiyorlardı, onların yolları tıkanmaya çalışıyordu; küfür, hakaret ve işkence ile cesaretleri kırılmaya çalışıyordu. Bu zor günlerde onların, Allah'ın yardımına, ümit dolu sözlerine ve müjdelerine ihtiyaç vardı. Bunlar da olmasaydı, belki de dirençlerini kaybeder ve muhaliflerine yenilmiş olurlardı, işte bu çetin ve çileli günlerde Cenab-ı Allah, müslümanların mücadelesini canlı tutmak, geleceğin iyi ve güzel netice ve mükâfatlarından bahsetmek suretiyle cesaretlerini yüksek tutmak, geleceğe ümitle bakmak ve kararlı davranmalarını sağlamak amacıyla Kur'ân-ı Kerim'i yavaş yavaş ve parça parça göndermeyi daha uygun buldu.

25.3.9. Başkalarının Kur'ân-ı Yazarak Hz. Muhammed (a.s.)'e Verdikleri Yolundaki İddialar

Daha önce bahsettiğimiz itiraz ve iddianın tam aksine Mekkeli kâfirler bir başka iftira ve ithamda da bulunuyorlardı. Onların iddiasına göre bazı eski dilleri bilen ve kitapları

okuyan kimseler Hz. Muhammed (a.s.)'e bunlardan pasajlar okuyordu ya da Kur'ân-ı Kerîm'in söz ve ibarelerini aynen yazarak kendisine veriyorlardı ve Hz. Muhammed (a.s.)'de bunları Allah'ın keliması olarak halka sunuyordu:

"O kâfirler, 'Bu Kur'an, Muhammed'in uydurduğu bir yalandan başka bir şey değildir. Bu hususta O'na diğer bir kavim yardım etmiştir;' dediler. Muhakkak bir zulüm ve yalan getirdiler. Yine: 'Kur'an, Muhammed'in yazdırdığı ve ezberlemek için sabah akşam okuttuğu geçmiş kavimlere ait efsanelerdir' dediler. De ki: 'O'nu göklerde ve yerde bütün es-rara vakıf olan Allah indirdi. Muhakkak O, Gafûr'dur, Rahim'dir.'" (Furkan; 4-6)

Mekkeli kâfirler diyordu ki, bu adam (Hz. Muhammed - a.s.-) okuma yazma bilmez. Bir şeyi okuyup anlayabileceğini, yazabileceğini ve bize okuyabileceğini sanmıyoruz. 40 yıl aramızda yaşamıştır. Peygamberlik iddiasında bulunmasından önce Kur'ân'ı Kerim'de yer alan ifade ve bilgileri ihtiva eden tek bir şey ağzından çıkmamıştı. Ama şimdi birden bire böyle akıllı ve mantıklı şeyler söylüyor ve geçmiş milletlerin hikâyelerini anlatıyor. Bu şahıs bütün bu bilgileri nereden alıyor? Olsa olsa bunların kaynağı eski kitap ve destanlardır. Bu şahıs herhalde gece bu kitapların tercümelerini başkalarından öğreniyor ve sabah bize anlatıyor. Bu konuda kendisine yardım eden bazı âlimler vardır. Ne var ki, Mekkeliler bu sözde âlimlerden hiçbirinin ismini veremiyorlardı. Onlar ancak birkaç yabancı kölenin adını

verebiliyorlardı. Bunları dinleyen biri onların aklına ancak şaşabilirdi.

Aslında gerçekler ortada idi ve Mekkeliler bu iddiada bulundukları zaman kendi sözlerine bile inanmadıkları ortaya çıkıyordu. Kur'ân-ı Kerîm Mekkelî kâfirlerin bu zaafını bildiği için iddialarını bir anda kesip atmıştır. Yani Kur'ân-ı Kerîm bu hususta herhangi bir delil sunmak yerine Mekkelilerin aslında büyük bir zulüm yaptıklarını, hak ve adalete tamamıyla ters düştüklerini ve insafsızca davrandıklarını belirtmekle yetinmiştir. Kur'ân-ı Kerim, Kureyşli ve Mekkelî kâfirlerin büyük bir yalan ve iftira kampanyası başlattıklarına işaret ederek, yerde ve gökteki her şey hakkında bilgi sahibi olan Allah'ın kelâmına karşı çıkmalarının sakıncalarını dile getirmiştir. Şimdi aklımıza gelen soru şudur: Kur'ân-ı Kerîm'e böylesine şiddetle muhalefet edildiği bir ortamda, Mekkelilerin görünüşte ciddi ve ağır olan bu itirazları neden böylesine hafife alınmış ve şiddetle reddedilmiştir. Bundan daha şaşırtıcı bir cevap istemediler? Onlar neden, kendi itirazlarının sadece zulüm ve yalan demekle reddedilemeyeceğini söylemediler? Ayrıca, İslâmiyet'e daha yeni girmiş olan müslümanlar niçin bu durumdan kuşku duymadılar ve şüpheye kapılmadılar?

Fakat biz o zamanki Mekke'yi gözümüzün önünde canlandırmak bu soruların cevabını kolayca bulmuş olacağız. Bir kerre, Mekkelî kabile reisleri bir şeyi yapacak durumda idiler. Onlar, üzerlerine hiçbir hak ve iddiaları bulunmayan,

İslamiyet'e yeni girmiş müslümanlara bile rahat nefes aldırıyorlardı. Söverek ve döverek onların hayatlarını çekilmez hale getirmişlerdi. Bu kadar kuvvet ve kudrete sahip olan reisler pekalâ şüphe ettikleri eve baskın yapıp bütün kitap ve eserleri ortaya çıkarabilirlerdi. İstedikleri kütüphaneyi darmadağın edebilirlerdi. Hz. Muhammed (a.s.)'in geceleri gizlice çalıştığından şüphe ettikleri yeri basıp her şeyi gün ışığına çıkarabilirlerdi. Ne var ki, bu kuvvetli ve kudretli reisler iddialarının lehinde en ufak bir delil sunamadılar.

İkincisi, Hz. Muhammed (a.s.)'e tercüme ve hâşâ Kur'ân-ı Kerim'i düzenleme işinde yardımcı olduğu bildirilen kişilerin hepsi Mekke'nin sakinleriydiler. Bu kişilerin bilgi ve meziyetleri kimseden saklı değildi. Akıl ve mantık sahibi kimse Kur'ân-ı Kerim gibi muazzam bir eseri bu kişilerin yazdığına ya da hazırladığına inanamazdı.

Üçüncüsü, Kur'ân'ın hazırlanmasında Hz. Muhammed (a.s.)'e yardım ettikleri iddia edilen kişilerin hemen hemen hepsi Mekkeli kabile reislerinin serbest bıraktıkları kölelerdi. Mekke'nin ve Arabistan'ın aşiret hayatında serbest bırakılan bir kölenin eski efendisinin himayesi olmaksızın nefesini alması bile zordu. Bu eski kölelerin kendi eski efendilerini kızdıracak şekilde, düşmanları olan Hz. Muhammed (a.s.) ile işbirliği yapmaları düşünülebilir mi? Onlar bunun bedelini ve korkunç neticelerini bilmiyorlar mıydı?

Ayrıca, Hz. Muhammed (a.s.)'e Kur'ân-ı Kerîm'i okudukları veya yazıp verdikleri bildirilen kölelerin hemen hemen hepsi daha sonra İslamiyet'i kabul etmiş ve Peygamber (a.s.)'e bütün kalpleriyle birlikte olmalarının cezasını da ağır hakaret ve işkence şeklinde çekiyorlardı. Şimdi, bizzat kendileri Kur'ân yaratmış olan kişilerin İslâmiyet'i kabul etmeleri, Hz. Peygamber (a.s.)'e iman etmeleri ve bu uğurda zulüm ve işkenceye maruz kalmaları düşünülebilir mi?

25.3.10. Kâfirlerin İnatçılığının Başka Bir Örneği

Kâfirler baktılar ki Hz. Peygamber (a.s.), Kur'ân-ı Kerîm'e ve İslamiyet'e yaptıkları her itiraza gayet uygun, akıllı, inandırıcı gerçekçi ve kendilerini tamamen cevapsız bırakacak cevaplar vermiştir. Bunun üzerine garip bir tavır takındılar ve acayip bir inatçılık örneği verdiler. Onların itirazı şuydu: Eğer Hz. Muhammed (a.s.) bizim bilmediğimiz bir dilde bir Kur'ân-ı Kerîm getirip bize inanılmaz bir sür'atle okusaydı, onu peygamber olarak kabul ederdik.

"Eğer Kur'an'ı Arapçadan başka bir dil ile göndermiş olsaydık, müşrikler: 'Dizim lisanımızda ayetleri açıklanmalı değil miydi? Kur'an Arapça olmayan lisanla geliyor biz ise Arabız, bu nasıl olur?' derlerdi. (Onlara) De ki: 'O Kur'an hidayet rehberi ve şifâdır, iman etmeyenlerin ise kulaklarında ağırlık vardır. O, bunlara karşı bir körlüktür. Onlar, uzaktan kendilerine çağırılanlar gibidir.'" (Fussilet; 44)

Bu, Hz. Peygamber (a.s.)'in karşı koymaya mecbur olduğu katı muhalefet ve inatçılığın bir başka örneğiydi. Kâfirler diyordu ki, Muhammed (a.s.) bir Arap'tır. Arapça onun anadilidir. Eğer kendisi bize Arapça bir Kur'ân-ı sunuyorsa, bunun kendisi tarafından uydurulmadığına niçin inanmayalım? Eğer Muhammed (a.s.), hem kendisinin hem de bizim bilmediğimiz bir dilde, meselâ Farsça, Rumca veya Yunancada bir konuşma yapabilse ve bir yazı yazabilseydi biz Kur'ân'ın bir ilâhi kelâm olduğuna inanabilirdik. Buna cevap olarak Cenâb-ı Allah diyor ki, Kur'ân-ı Kerîm kolay anlayabilsinler diye kendi dillerinde indirilmiştir. Bunun üzerine itiraz ediyorlar ki bu kitap niçin bir Arap vasıtasıyla ve Arapçada indirilmiştir? Fakat bu kitap onların istediği gibi Arapça değil de başka bir dilde gönderilseydi bu adamlar yine ağız değiştirir ve şöyle bir itirazda bulunurlardı: "Allah Allah şu işe bakın, bir Arap, Arabistan'da ve Arap milletinden peygamber seçilmiştir, ama ona öyle bir kitap inmiştir ki onu ne kendisi anlıyor ne de milleti."

Kur'ân-ı Kerîm, Mekkeli kâfirlerin bu saçma sapan itirazını reddetmekle kalmadı, ayrıca bu kitabın kendilerine inmesinin bir rahmet ve Allah'ın lütfu olduğunu da belirtti. Mekkeli sapıkların, kendi dillerinde, kolay anlayabilecekleri bir kitap indiğini, böylece Hak ile Batıl arasında ayırım yapabileceklerini ve bundan yüz çevirmeleri halinde akıbetlerinin çok kötü olacağını da ifade etti.

"(Bu Kur'an) Rahman ve Rahim olan Allah tarafından indirilmiştir. Bir Kitaptır ki, ayetleri bilecek bir kavim için ayrı açıklanmış Arapça bir Kur'an'dır. Hem müjdeleyici hem de korkutucudur. Fakat onların çoğu bundan yüz çevirirler. Artık onlar, hakkı işitmezler." (Fussilet; 2-4)

Burada önemle belirtilen ilk husus, Kur'ân-ı Kerîm'in Allah tarafından indirilmiş olmasıdır. Burada denilmek isteniyor ki Mekkeli müşrikler ne derlerse desinler, bu Allah'ın kelâmıdır, Hz. Muhammed (a.s.)'in bir uydurması değil. Kur'ân-ı Kerîm'i dinleyip Hz. Muhammed (a.s.)'e kızan ve ona şovenler aslında Allah'ı kötülemektedirler. Bu kitabı reddedenler aslında bir insanın kelâmını değil Allah'ın kelâmını reddediyorlar. Bundan yüz çevirenler bir insanın kelâmından değil, Allah'ın kelâmından yüz çeviriyorlar.

Bu ayetlerde dile getirilen bir başka husus, Cenâb-ı Allah'ın kendi mahlûklarına rahmet ve rahîm olmasıdır. Kur'ân-ı Kerîm'i indiren Allah'ın diğer sıfatları değil de Rahmân ve Rahîm oluşunun belirtilmesinin maksadı, bu Kitab'ı rahmetinin bir icabı olarak dünyaya indirmiş olmasıdır. Bu Kitap bir rahmettir ve bundan yüz çeviren, bundan kaçan, bunu reddeden ve bunu dinledikten sonra öfkelenenlerin aslında kendi kendilerine düşmanlık ettikleri belirtilmiştir. Bu kişiler büyük bir nimetten ve rahmetten mahrum kalıyorlar. Zira, Allah bu kitabı kıyamete kadar insanlığın hidayeti için indirmiştir. Bunu ciddiye almayan, bundan ders ve ibret almayan kendi kuyusunu kendi kazmış

oluyor; doğru yolu bırakıp yanlış yola sapıyor ve karanlıkta bocalamaya mahkûm oluyor. Cenâb-ı Allah kendi fazlıyla insanları yaratmış, onlara rızık vermiş ve onların maddi ve manevî huzur ve felahı için bir kulu vasıtasıyla kendi kelâmını indirmiştir. Şimdi bu nimet ve rahmetten dolayı Allah'a minnet ve şükranını belirtmek yerine onunla kavga etmeye ve onu Öfkelendirmeye çalışan bir kişiden daha büyük bir nankör olabilir mi?

Burada temas edilen üçüncü nokta, Kitabullah'ın gayet açık ve kolay bir dilde indirilmiş olmasıdır. Bu kitapta her şey açık açık ifade edilmiştir. Bunda muğlak ve anlaşılmayan herhangi bir konu ve sorun yoktur. Dolayısıyla, kimse, "vallahı, ben bu kitabın ne dediğini anlamıyorum." diye bundan kaçamaz ve paçasını kurtaramaz. Bu öyle bir Kitap'tır ki bunda Hakk'ın ve Batıl'ın ne olduğu açık açık açıklanmıştır. Bunda doğru akidelerin ve yanlış akidelerin ne olduğu, iyi ahlâk ve ahlâksızlığın, iyiliğin ve kötülüğün ne olduğu gayet açık bir şekilde anlatılmıştır. Bunda, insanın hangi yolu takip etmesi halinde refah ve felâh bulacağı, hangi yola gitmesi halinde kendisine zarar vereceği sarıh ve bariz bir şekilde ortaya konmuştur. Böylesine açık bir hidâyeti reddeden buna ilgi göstermeyen ve bunun için inandırıcı ve doyurucu herhangi bir özür ve sebep göstermeyen bir kişi kendi hatasında ve yanlış yolunda ısrar etmek istemiyorsa başka ne olabilir?

Bir başka nokta da Kur'ân-ı Kerîm'in Arapça olmasıyla ilgilidir. Yani, Kur'ân-ı Kerîm başka bir dilde olsaydı, Araplar, "biz bu kitabı nasıl okuyalım, bu Arapça yazılmış değildir" diye bahane bulunabilirlerdi. Ama, Cenâb-ı Allah bunu Arapça olarak indirmek suretiyle Arap müşriklerin bu iddiasını da ortadan kaldırmış oldu.

Beşinci nokta, Kur'ân-ı Kerîm'in "bunun ayetlerini bilecek kavim"e mahsus olduğu hususudur. Yani bu kitaptan ancak ilim ve idrâk sahipleri faydalanabilirler, akılsız ve ahmaklar bunun değerini bilemezler. Kur'ân-ı Kerîm değerli bir taş veya elmas gibidir Bir elmas ile âdi bir taş arasındaki farkı bilmeyen bir kişi gayet tabii ki bu ilim ve irfan kaynağından yararlanamaz.

Altıncı husus Kur'ân-ı Kerîm'in hem müjdeleyici hem korkutucu bir eser olmasıdır. Yani Kur'ân-ı Kerîm sade ve mücerred bir eser değildir ki bunda sadece felsefe düşünce, ve edebiyatın güzel örnekleri bulunsun; okuyan bunu sadece bir şeyler bilmek ve zevk almak için okusun ve başka hiçbir şey elde etmesin. Hayır, Kur'ân-ı Kerîm böyle soyut bir eser değildir. Bu, gayet, açık bir biçimde dünyaya meydan okumakta ve doğru ile yanlış neticelerini bildirmektedir. Bu kitap diyor ki benim muhtevama iman edenlere ve uyanlara büyük ödüller vardır, kabul etmeyen ve uymayanların sonu ise felâkettir. Bu kitaba ve içindekilere inanan ve uyanlar dünyada da, ahirette de saadet ve refahı bulacaklardır. Bunu reddeden ve bunun

talimatını nazarı dikkate almayanlar için azap ve ağır cezalar vardır.

Bu gerçekler ortada dururken Kitab-ı İlâhi'yi reddeden ve kabul etmeyenin vay haline!

25.3.11. Kur'ân-ı Kerîm'in Dâvetini Durdurmak Gayesiyle Kâfirlerin Oynadıkları Çirkin Oyunlar

Kureyşli ve Arap müşriklerin bütün itirazları, iddiaları ve iftiraları böylece boşa çıkarıldıktan sonra tutunacakları hiç bir dal kalmamıştı, artık onların Kur'ân'ın davetini önlemek ve durdurmak için dik başlılık, inatçılık ve zora başvurmaktan başka çareleri kalmamıştı. Nitekim, Kur'ân-ı Kerîm'in yayılışını önleyebileceklerini sandılar ve bunun için birçok çirkin oyunlar oynadılar. Kur'ân-ı Kerîm'de bütün bu şen'i ve çirkin oyunlara değinilmiştir. Bu, aslında, Kureyşli kâfirlerin Kur'ân-ı Kerîm'e muhalefette iflas etmelerinin açık açık ilânıydı. Artık yenilgiye uğramış, çaresiz kalmışlardı ve sadece çirkin oyunları ile buna mani olabileceklerini sanıyorlardı. Ama bu hususta da büyük yanılgıya düşmüşlerdi. Kur'ân-ı Kerîm'in büyüleyici talimatını artık kimse durduramazdı:

"Onlar, 'Bizi dâvet ettiğin şeyden kalplerimiz örtüler içindedir. Kulaklarımızda bir ağırlık, seninle bizim aramızda bir perde vardır. O halde, sen (kendi dinince) amel et, biz de (kendi dinimize göre) hareket ederiz.' dediler." (Fussilet; 5)

"O kâfirler seni Kur'an okurken işittiklerinde nerdeyse gözleri ile yıkacaklardı. Ve sana 'bu mecnundur' diyorlar. Halbuki Kur'an âlemler için ancak bir öğüttür." (Kalem; 51-52)

"Kâfirler şöyle dediler: 'Bu Kur'an'ı dinlemeyin. Onun hakkında lüzumsuz yaygaralar koparın. Olur ki, üstün gelirsiniz." (Fussilet; 26)

"Kâfirlere ne oluyor ki gözlerini sana dikip bakıyorlar. Sağ ve sol tarafından bölük bölük." (Mearic; 36-37)

Yirmi Altıncı Bölüm: İSLÂM'A DAVETTE AHİRET İNANCI VE EVRENSEL İSLÂM ÜMMETİNİN KURULUŞU

26.1. AHİRETE İMAN ETME DAVETİ

İslâmi davetin dördüncü maddesi insanların ahirete iman etmelerini sağlamaktı. Bu basit bir madde değildi, aksine pek çok önemli konuları kapsıyordu. Bütün bu konularda iman sahibi olan bir kişiye ahirete iman söylenebiliyordu. Bu hususları şöyle sıralayabiliriz:

Birincisi, insan bir hayvan değildir ki, hayatının hiçbir manası ve gayesi olmasın. İnsan sorumsuzca hayat sürmek için yaratılıp dünyaya gönderilmemiştir. İnsan keyfî hareket edemez ve kimseye hesap vermeyeceği bir tavırla yaşayamaz. Aksine bu dünya bir imtihan yeridir. İnsan buraya bu imtihana katılmak ve başarılı olmak üzere gönderilmiştir. İnsan burada söylediği her sözün ve yaptığı her işin hesabını Rabbi'ne vermek zorundadır.

İkincisi, Cenâb-ı Allah imtihanın bitim ve neticenin açıklanması için belli bir süre tanımıştır. Cenab-ı Allah, insanların dünyada kalmaları için ne kadar mühlet vermişse, onun bitiminde kıyamet olacaktır. Her şey yok olacak, yıkılacak ve yerle bir olacaktır. Bundan sonra ikinci bir safhaya geçilecektir; İnsanlar ve hayvanlar yeniden diriltilecek

ve onlar yeni bir dünyada yaşayacaklardır. Dünyanın kuruluşundan kıyamete kadar doğan ve ölen herkes bu devrede dirileceklerdir. Bu yeni dünyada ve nizamda hayat, dünyamızdaki gibi geçici değil, ebedi olacaktır. Öbür dünyada hiçbir canlı bir daha ölmeyecektir.

Üçüncüsü, kıyametin gerçekleşmesinden sonra diriltilecek bütün İnsanlar, Allahu Teâlâ'nın huzuruna çıkacaklardır. Allah'ın mahkemesinde herkes bireysel olarak dünyadaki amelinin hesabını verecektir.

Dördüncüsü, dünyada İnsanlar çeşitli şartlarda ve durumlarda yaşayıp ölmüş olabilirler. Bazıları haksız yere mal-mülk, şan ve şöhret sahibi olabilirler. Bazıları da hakkettikleri mevkiye, maddi ve manevî rahatlığa kavuşmamış olabilirler. Cenabı Allah bütün bunları biliyor ve melekleri vasıtasıyla hayatlarının her anını kayda geçiriyor. O bütün gerçekleri bütün çıplaklığıyla biliyor. Kimin haklı kimin haksız olduğunu da çok iyi anlıyor. O, herkesin amel defterini hazırlatmıştır ve hak ve adalet yerini bulacaktır. Kim hangi durumda ve ne şekilde olursa olsun, ister gizli, ister açık olsun, kimi sadece düşünmüş ve niyetini bozmuş olsun, ya da iyi bir iş yapmaya karar vermiş olsun, Cenabı Allah bütün bunları biliyor ve bunların lehinde ve aleyhinde deliller de toplatmıştır. Onun için Mahşer'de ilâhî adalet tecelli edecek ve her şeyiyle iyisiyle, kötüsüyle, günahıyla, sevabıyla, yerli yerine oturtulacaktır.

Beşincisi, Allah'ın mahkemesinde hiçbir rüşvet, tavsiye, torpil ve yalan şahitlik mümkün olmayacaktır. Kimse kimsenin günahını azaltamayacak, kimse kimseye yardımcı olamayacaktır. Herhangi bir tanıdık, dost, yakın ve hatta akraba zor durumda olan birini kurtaramayacaktır. Allah'ın izni olmaksızın gerçek ve hayali hiçbir varlık başka biri için şefaatte bulunamayacaktır. Allah'ın yüce mahkemesinde herkes yalnız olacak ve yaptıkları veya yapamadıklarının hesabını verecektir. Kararı da sadece Allahu Teâlâ verecektir. O ne isterse yapabilir, kimse karışamayacaktır.

Altıncısı, Allah'ın vereceği kararın kıstası ve ölçüsü tamamıyla insanın kendi ameli olacaktır. Yani mahkemede bir insanın peygamberlerin gösterdiği Hak yolundan gidip gitmediği araştırılacaktır. O insanın Allah'tan korkarak O'na iyi kulluk yapıp yapmadığı, ahirette vereceği hesabı düşünerek dünyada hayat sürüp sürmediğine bakılacaktır. Eğer dünyadaki yaşantısında ahiret için sermaye toplamışsa elbette ki Cennet'e gidecektir. Ama dünyada ahireti unutmuş ve her şeyi nefsi için yapmış ise onun yeri Cehennem'dir.

Ahiret akidesinin belli başlı unsurları işte bunlardır. Bu da, Tevhid, Risâlet ve Kur'ân-ı Kerim gibi İslâmi davetin önemli ve ayrılmaz parçasıydı. Zaten İslâm, insanları öyle bir düşünce ve eylem alanına çağırıyordu ki burada ahirete iman etmeden bir adım bile atmak mümkün değildi. İslâmî davete evet diyenin bu dünyayı bir imtihan yeri olarak kabul etmesi tabiatının gereği idi. Onun bir gün Cenab-ı Allah'a

yaptıklarının hesabını vermesini bir an bile aklından çıkarmaması gerekiyordu. O, hayatın sadece dünyadaki hayattan ibaret olmadığını gerçek ve ebedi hayatın ölümden sonra başladığını, bu dünyada yapılan iyilik ve kötülüklerin karşılığının öbür dünyada mutlaka verileceğini bilmeliydi. Zaten ahiret fikrini kavramamış bir insan için Tevhid'e, Risâlet'e ve Kur'an-ı Kerim'e iman etmesi beklenemez. Çünkü bu dünyadan sonra başka bir dünyanın bulunmadığına inanan bir kişi Allah'a kulluk, Rasûl'e itaat ve Kur'ân-ı Kerim'in talimatına uymak konusunda hiçbir zaman ciddi ve samimi olmayacaktır. Böyle bir kişi ölüm veya bu dünyanın yok olmasından sonra her şeyin toprak olacağını, ikinci bir hayat olmayacağını, öbür dünyada hesaplaşma, ceza veya mükâfat diye herhangi bir şeyin olmayacağını, dine bağlılığın, Allah'a, peygamberine ve kitabına itaatin bir ödülü olmayacağını düşündüğü takdirde samimiyet ve sadakatla İslâm'a veya diğer herhangi bir dine bağlı olmayacaktır. Dünyacı ve maddeci bir görüş, insanı ancak zevk ve safa ile havyanî güdülerini tatmine iter. Ahiret fikrini taşımayan bir kişi bu dünyada hayatını mümkün olduğu kadar en rahat ve keyifli hale getirmeye çalışacaktır. Bunun aksine, onu bu dünyanın nimet, bereket zevk ve hazlarından mahrum edecek veya bunlardan fedakârlık etmesini gerektirecek her türlü düşünce, inanç ve çalışmalardan kaçmaya çalışacaktır.

26.1.1. Kureyşlilerin Ahiret Akidesini Akıl ve Mantıktan Uzak Saymaları

Bu akide ve inancın bu öneminden dolayı idi ki, Kureyşli ve Arap müşrikler en çok buna tepki gösterdiler. Hz. Peygamber (a.s.) ahiret fikrini müşriklere sununca kendileri hayli şaşılar ve ne yapacaklarına karar veremediler. Bu şaşkınlık devresi geçtikten sora kara kara düşünmeye başladılar. Bu fikir ve akideyi kabul etmeleri halinde bütün hürriyetlerinin yok olacağını sezdiler, yalnız oldukları zaman bile Allah'ın ve Rasûlünün haram ettiği şeyleri yapamayacaklarını anladılar. Haksız ve gereksiz kâr sağlamaya, haz ve zevk almaya çalışmaları halinde bu inancın kendilerine ayak bağı olacağını düşündüler. Bu akideyi kabul ettikleri takdirde, kendi yanlarında her zaman gözle görülmeyen ve hissedilmeyen bir bekçinin bulunacağını ve dolayısıyla, istedikleri gibi hareket edemeyeceklerini öğrendiler. Bu sebeple, bu fikir ve inancın şiddetle ve kesinlikle reddedilmesi gerektiğine inandılar. Bu noktadan hareketle, Rasûlullah (a.s.)'ın ahiretle ilgili söz ve telkinlerinin akla ve mantığa aykırı, gerçekdışı, çılgınlık, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayal ve çok komik bir kavram olduğunu öne sürdüler.

26.1.2. Ahiret'ten Şüphe Edenlerin Düşünceleri

Kâfirlerden küçük bir grup, ahireti ancak hayal meyal tahmin edebildiklerini, ama buna tam olarak inanmadıklarını

söylüyordu. Bu gruptan Kur'an-ı Kerim'de sadece bir yerde bahsedilmiştir. Bu da gösteriyor ki, bu grup sayıca çok küçüktü:

"Ve onlara: 'Allah'ın vaadi haktır. Şüphesiz kıyamet kopacaktır' denildiği zaman siz 'kıyamet de ne imiş, bilmeyiz? Böyle bir şeyi zannediyoruz. Biz ona kat'i olarak inananlar, değiliz' dediniz" (Casiye; 32)

Görünüşte, bu grup ile ahireti tamamıyla inkâr eden grup arasında büyük bir fark vardır, şöyle ki, ilk grup ahirete şöyle ya da böyle inanırken ikinci grup hiç inanmıyor. Ne var ki, netice itibariyle her ikisi arasında herhangi bir fark yoktur. Şöyle ki, ahireti tamamıyla reddetme ile buna kuşkuyla bakmanın ahlâki neticeleri aynıdır. Ahirete hiç inanmayan ile azıcık inanan kişilerin düşünce ve davranışları arasında fazla bir fark olmasa gerek. Çünkü her ikisi de öbür dünyada Allah'a yaptıklarının ve yapamadıklarının hesabını vereceği düşüncesinden yoksun oluyorlar. Böyle bir durumda bu kişilerin yargılanma ve cezalandırılma korkusunu taşımadıkları ve dolayısıyla serbest hareket etmeleri gayet doğaldır. Bu dünyada bir insanın doğru ve iyi hareket edebilmesi için ahirete tam ve kâmil bir şekilde inanması gerekir. Bu hususta, ister şüphe ve kuşku ister inkâr ve red olsun, ikisi de insanın sorumsuzca hareket etmesini önleyemez. Ayrıca, bu sorumsuzca davranış bir kişinin ahirette iyi ve sağlam bir dosya ile çıkmasını mümkün kılamadığı için, ne inkâr eden ne

de ahiret fikrine kuşkuyla bakanı kimse Cehennem'e gitmekten kurtaramaz.

26.1.3. Ahiret'i İnkâr Edenlerin Görüşleri

Kur'ân-ı Kerim'de ahiret fikrine şüphe ile bakanlardan sadece bir tek yerde bahsedildikten sonra ahireti tamamıyla inkâr eden ve reddedenlerden sık sık söz edilmiştir ve bunların çeşitli görüşleri nakledilerek bunlara uygun cevaplar verilmiştir:

"Onlar, 'hayat ancak bu dünya hayatımızdır. Ölürüz ve yaşarız. Bizi, dehirden (sürekli zaman) başkası helâk etmez' dediler. Halbuki, onların bu konuda hiçbir bilgileri yoktur. Onlar, bilmeyerek ve zan ile söylüyorlar. Kendilerine açık açık ayetlerimiz okunduğunda, onların delilleri ancak 'eğer sözünüzde doğru iseniz haydi babalarımızı getirin' demek olur". (Casiye; 24-25)

Kur'an-ı Kerim diyor ki, dünyadaki hayatımızdan sonra başka bir dünya ve hayat olmadığını kanıtlayan bir ilim ve bilgi kaynağı yoktur. Hiçbir bilim dalı veya araştırma, bu dünyadan sonra başka bir dünyanın bulunmadığını ispatlayamamıştır. Hiçbir bilgi kaynağı ve tecrübe, insanın canının Allah'ın emriyle değil zaman süreci içinde ve tabiat kanunlarına göre alındığını ve insanların öldüğünü gösterememiştir. Ahiret fikrinin münkirleri, bilime ve gerçeklere dayanarak değil, sadece zan ve tahminler yürüterek bu tür iddia ve iftiralarda bulunurlar. "Vallahi, bu hayattan

sonra başka bir hayat olmadığını çok iyi biliyoruz" diyemezler. Aynı şekilde bu ahireti inkâr edenler, insanın canının Allah tarafından alınmayıp, tıpkı bir makina veya saat gibi arızalanıp yok olduğu konusunda ilmi deliller sunamazlar. En fazla söyleyebilecekleri şey şu olabilir: "Doğrusunu sorarsanız, biz ikisi hakkında tam bilgiye sahip değiliz." Şimdi her iki durum da şüpheli olduğu için ahireti inkâr edenler neden hep ahiret aleyhinde karar verirler? İnsan ilmi insanların öldükten sonra dirildikleri, canın melekler tarafından alınacağı ve insanların tabiattaki diğer canlı ve cansızlar gibi kendi kendine öldükleri konusunda kesin bir delil sunamıyor ve hiçbir şeyi yüzde yüz garanti ile söyleyemiyorlarsa, neden tercihlerini hep bu dünya ve bu dünyadaki hayattan yana kullanıyorlar? Bu, onları ciddiyet, metanet ve samimiyetle değil, sadece nefis ve hislerine göre hareket ettiklerini göstermiyor mu? Onlar bu dünyadan sonra başka bir dünya ve yargılanma ile cezalandırılmanın olmamasını istedikleri için böyle düşünüyorlar. Yani, onlar inanmak istediklerine inanıyorlar ve ona göre hareket ediyorlar:

"Onlar, 'biz ölüp toprak ve kemik olduktan sonra tekrar diriltilecek miyiz? Yemin ederiz ki, bize, atalarımıza da, daha önce bu, va'd olunmuştu. Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir' dediler" (Müminun; 82-83)

"Ne kadar taaccüp etsen yeridir. 'Biz öldükten ve toprak olduktan sonra yeniden yaratılır mıyız?' demeleri şayanı taaccüptür, işte onlar Rabblerini tanımayanlardır." (Ra'd; 5)

Yani, kâfir ve müşriklerin ahireti inkâr etmeleri ve bunun gerçekleşmesinin mümkün olmadığı düşünmeleri aslında Allah'ın kudretini ve hikmetini inkâr etmeleriyle eşdeğerdir. Bunlar, kendilerinin öldükten ve toprak olduktan sonra tekrar hayata kavuşmalarının mümkün olmadığını söylerken bir yandan da Cenab-ı Allah'ın kuvvetine ve kudretine gölge düşürüyorlar. Onlara göre Cenab-ı Allah hâşâ aciz, çaresiz, budala ve çılgındır, zira böyle olsaydı onları ne diye yaratıp sorumsuzca hareket etmelerine müsaade edebilirdi?

"Kâfir olan, 'Size tamamen parça parça dağıldıktan sonra yeniden yaratılacağınızı size haber veren bir adam gösterelim mi?' dediler. 'O Allah'a yalan yere iftira mı etli, yoksa onda bir delilik mi var?' (dediler). Hayır öyle değil, ahirete iman etmeyenler azap içinde ve hidayetten uzak bir sapıklıktadırlar." (Sebe; 7-8)

Kureyşli kabile reisleri, Hz. Muhammed (a.s.)'in tamamıyla yalancı olduğunu söylemek istemiyorlardı. Zira, O'nun doğru sözlü ve dürüst bir insan olduğunu bütün Mekkeliler ve diğer Araplar çok iyi biliyorlardı. O'nun hiçbir zaman yalan söylemediğini herkes iyi biliyordu. Bu yüzden kabile reisleri halka daha inandırıcı gelsin diye Hz. Peygamber (a.s.)'e şüpheli ve şaibeli iftiralarda bulunmayı tercih ediyorlardı. Onlar demek istiyordu ki, hayattan sonra memmat (ölüm) ve memattan sonra hayat gibi inan' iması zor olan bir şeyden bahseden bu adam (Hz. Peygamber) ya bilerek yalan söylüyor ya da bunda bir delillik vardır. Ne var ki, kabile reis-

lerinin, Hz. Muhammed (a.s.)'in yalancıyla ilgili iddiaları ne kadar asıl-sızsa O'nun deliliğine dair sözleri de o kadar saçma ve gülünçtü. Çünkü Mekke'de v? Arabistan'da herkes Hz. Peygamber (a.s.)'in aklının yerinde olduğunu çok iyi biliyordu. Bu sebeple, Cenab-ı Allah bu iftiraya herhangi bir cevap vermeyi uygun görmedi ve sadece onların ahiretle ilgili düşüncelerini kınamak ve reddetmekle yetindi.

"Kâfirler şöyle derler: 'Biz mi eski hale döndürüleceğiz? Çürümüş kemikler olduğumuz zaman mı? Eğer bu ikinci defa dirilmek varsa, biz hüsrana uğrarız' dediler". (Naziat; 10-12)

Yani, kâfirlere, "evet ölümden sonra hayat var. Siz öldükten sonra dirilteceksiniz" denince kendileri bunu aralarında bir alay konusu yapıverdiler ve şöyle demeye başladılar. "Vallahi, yandık arkadaşlar, eğer gerçekten bu adamın dediği doğruysa ve biz öldükten sonra dirileceksek, halimiz perişandır."

"Bir de onlar, 'ölüp toprak ve kemik olduktan sonra yeniden mi diriltilip kaldırılacakmısınız?' derlerdi. 'Evvelki babalarımız da dirilitirler mi?' (derlerdi). De ki: 'muhakkak hem öncekiler hem de sonrakiler. Belli günün muayyen bir vaktinde hemen toplanacaklardır.'" (Vakıa; 47-50)

26.1.4. Ahiret'in Mümkün Olduğuna Dair Deliller

Ahiret'i inkâr edenlerin görüşleri tek tek Kur'an-ı Kerim'de nakledilmiş ve çeşitli delillerle ahiretin mümkün

olduğunu düşünmek değil, ahiretin mümkün olmadığını sanmanın akıl ve mantığa aykırı olduğu ortaya konmuştur.

"İnsanlar, kendisini bir nutfeden yarattığınız görmez mi? Sonra o bize apaçık hasım oldu. O, yaratılışını unutarak bize biz misal getirdi: 'Çürümüş bu kemikleri kim canlandırır' dedi. (Ey Rasûlüm) de ki: 'Onları ilk defa yaralan canlandıracak ve O, her yaratmayı bilir.'" (Yasin; 77-79)

Yani Cenab-ı Allah demek istiyor ki, insan o kadar nankördür ki, kendisinin nasıl yaratıldığını unutuyor. Cenab-ı Allah cansız bir maddeden nutfe (döl) yaratmış sonra cenine ve daha sonra koskoca insana çevirmiştir. Bu küçük yaratık büyüyüp bugün Allah'a ve O'nun hikmetine dil uzatıyor. O, Allah'ın, diğer mahluklar gibi aciz olduğunu düşünüyor ve hiçbir insanın bir ölüyü diriltemediğini düşünerek Allah'ın da bunu yapamayacağını sanıyor. Bundan dolayıdır ki şöyle sorular soruyor: "Çürümüş bu kemikleri kim canlandırır". İbn Abbas, Katâde ve Sa'id bin Cübeyir'in hadislerine göre, Mekkeli kâfirlerden biri mezarlıktan bir ölünün çürümüş kemiklerini Hz. Peygamber (a.s.)'in önüne getirip attı ve parça parça ederek Rasûlullah (a.s.)'a dedi ki, "al bakalım, sen diyorsun ki ölüler diriltiliyormuş. Bu kemikleri dirilt de görelim." Cenab-ı Allah bu küstahlığa gayet sakin ve kısa bir cevap verdi ve dedi ki: "Bunu da, bunu Yaratan diriltecektir."

"Kemik ve çürümüş parça parça enkaz olduktan sonra yeniden bir kavim olarak biz mi dirilteceğiz?' dediler. De ki:

Taş veya demir olun. Yahut kalbinizde en büyük gördüğünüz bir yaratık olun. Yine dirilteceksiniz.' Onlar 'O halde bizi kim geri çevirecek?' derler. Sen de dedi ki: 'Sizi ilk defa yoktan var eden (diriltecek).' Sana başlarını sallayarak 'ne vakit o?' derlerse, de ki: 'Yakın olması umulur! (Allah) sizi çağırdığı gün, O'na Hamd ederek O'nun emrine icabet edersiniz. Ve kabirde çok az bir zaman kaldığınızı zannedeceksiniz.' (İsra; 49-52)

Yani, insanların dünyada öldükten sonra kıyamette tekrar hayata dönmeleri kadar süre çok kısa gibi gelecek ve aradan ancak birkaç saatin geçtiği düşünülecektir. Yani, İnsanlar sanacak ki, biz önce uyuduk ve birden bire mahşeri bir gürültü yüzünden kalkıverdik:

"İnsan: 'Den öldükten sonra diri olarak mezardan çıkar mıyım?' der. Düşünmez mi ki, biz onu daha önce yarattık, halbuki o hiçbir şey değildi". (Meryem; 66-67)

"Ey İnsanlar, eğer öldükten sonra dirilme hususunda şüphede iseniz, muhakkak biz sizi topraktan sonra nutfeden, sonra pıhtılaşmış bir kandan, sonra önce şekilsiz sonra şekilli et parçasından yarattık ki, size apaçık kudretimizi göstermek için. Sonra istediğimiz rahimlerde belli bir vakte kadar durdurup sizi bir bebek olarak çıkarırız. Sonra sizi kemal ve kuvvet çağınıza erişmeniz için bırakırız. Bununla beraber, içinizden kimi öldürölüyor, kimi de önceki bilgisinden sonra, hiçbir şey bilmemek üzere, kuvvetten düşürölüp kocama

haline çevriliyor. Sen arzı kupkuru görürsün. Onun üstüne suyu indirdiğimizde harekete geçer, kabarır ve her güzel çiftten nebatlar bitirir." (Hacc; 5)

Burada topraktan yaratılmanın anlamı, her insanın bu topraktan yani, dünyamızdan elde edilen maddelerden yaratılmasıdır. Bu yaradılışın başlangıcı nutfe (döl)dir. Başka bir anlamı da insan soyunun topraktan yapılmış olan Hz. Adem (a.s.) ile başladığı ve daha sonra insanların nutfe ile çoğalmaya başladığı olabilir. Nitekim, Secde sûresinde aynı noktaya değinilmiştir:

"O Allah ki, her şeyi güzel surette yarattı. Ve insanı yaratmaya da balçıktan başladı. Sonra onun zürriyetini hakir bir sudan hasıl olan bir nutfeden (meniden) yarattı." (Secde; 7-8)

Her iki durumda da, insanın yaratılışında cansız maddelerin büyük rol oynadığının vurgulandığı kabul edilmelidir. Bu gerçeğin anlatılmasından sonra, hamilelik ile doğum arasında geçen muhtelif safhalar ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Gayet tabii ki, burada modern tıbbi alet ve makine-lerle gebelik hakkında toplanan bilgi ve bulgular kaydedilmemiştir; sadece o çağın bedevilerinin bildiği hamileliğin belli başlı safhalarına temas edilmiştir. Yani bir kadının döllendikten sonra nasıl hamile kaldığı, doğacak bebeğin nasıl bir et parçası gibi olduğu, daha sonra nasıl cenine dönüştüğü, daha sonra nasıl et ve kemiklerinin

geliştiği, Őekillendiđi ve bilahare insan Şeklini aldığı anlatılmıştır. Gebeliğin bu safhaları o karanlık çağda da bazı kadınların erken doğum yapmaları ya da kaba Şekilde kürtaj olmaları yüzünden pek çok kişi tarafından biliniyordu. Bundan sonraki cevap insanın aklına ve mantığına bırakılmıştır. Yani, insanı bu kadar çok aşamalardan geçirdikten sonra doğuran ve yetiştiren Allah'ın onu öldürüp tekrar diriltmesine imk n yok mudur?

"Biz yerde kaybolduktan sonra, yeni bir yaratılışla çıkar mıyız? dediler. Onlar, Rablerine kavuşacaklarını ink r edicilerdir. De ki, 'canınızı almaya vekil kılınan ölüm meleği, canınızı alacak. Sonra Rabbinize döndürüleceksiniz.'" (Secde; 10-11)

Bu iki ayet arasında öylesine geniş bir zaman farkı vardır ki, bunu anlatmak için sayfalar üstüne sayfalar gerekebilir. İlk ayette k firlerin itirazı o kadar saçma ve g l n  sayılmıştır ki, bunun reddine hacet duyulmamıŐtır. Bu itirazın sadece tekrarlanması, bunun reddi için yeterli görülmüştür. K firlerin itirazı iki noktada toplanıyor. Ama her ikisi de anlamsız ve tutarsızdır. K firlerin, "biz yerde kaybolduk" demesi ne demektir? Onların "biz" dedikleri Şey gerçekten yerde kaybolup gidiyor mu? Tabii ki hayır. Çünkü, toprak olan sadece "vücut"tur, "biz" değil. Yine "biz" hayatta iken "vücut" organlarından herhangi biri veya hepsi kesilebilir, parçalanabilir, ama "biz" her zaman kendi varlığını sürdürüyor. "Biz" hiçbir zaman kesilen veya parçalanan bir organla birlikte

eksilmez veya kaybolmaz. Fakat, bu "biz" bir vücuttan çıkınca, bütün vücut ortada durmasına rağmen ona "biz" demek mümkün olamaz. Bunun içindir ki, bir âşık sevgilisinin ölüsünü gidip toprağa gömüyor. Artık o boş bir cesettir. İçinde olan sevgilisi çoktan gitmiştir. Aşık aslında sevgilisini değil, onun cesedini gömüyor. Bu sebeple, itiraz edenlerin ilk noktası çürük ve anlamsızdır.

Şimdi ahireti inkâr edenlerin ikinci itirazını ele alalım. Diyorlar ki, biz "yeni bir yaratılışla ortaya çıkar mıyız?" Aslında bu adamlar, "biz" ile bunun yaratılmasının anlamını bilselerdi, böyle bir soru sormaya gerek duymazlardı. "Biz"in doğuşu veya yaratılışı nedir? Bazı maddeler (diyelim ki, demir, fosfat ve kömür) bir araya getirildi ve topraktan yapılmış bir heykelin içine dolduruldu. Bu maddeler bu heykel'e "biz" olarak girmiştir. Şimdi ölüm olayı nedir? Bu heykelden söz konusu maddelerin veya "biz"in ayrılmasıdır. "Biz"in yapılışında kullanılan muhtelif maddeler ise tekrar toprağa dönüyorlar. Şimdi mesele şu: "Biz" için bir heykel ve yerleşecek yer (mesken) temin etmiş olan Yaradan "biz"e daha sonra aynı madde ve malzemelerden müteşekkil başka bir mesken veya heykel veremez mi? Bu iş daha önce mümkündü, mümkündü ne demek, gerçekleşmişti, o halde daha sonra neden gerçekleşmesin? Kafasında azıcık beyin olan bir kişi bunun tekrar gerçekleşebileceğine kanaat getirecektir. İnsanlar bu açık seçik gerçeği neden kabul etmiyorlar? İnsanlar neden ölümden sonraki hayata inanmak

istemiyorlar? İşte, Cenab-ı Allah bu iki meselenin arasındaki geniş bahisleri bir yana bırakarak doğrudan doğruya diyor ki, "Onlar Rabblerine kavuşacaklarını inkâr edicidirler." Yani, onlara göre asıl mesele bir kişinin doğup ölmesi ve tekrar doğması değildir. İnsanların dirilmeleri öylesine anlaşılmayacak bir şey değildir. Ama asıl mesele onların dünyada diledikleri gibi yaşama hevesidir. Onlar dünyada her türlü fık-ü fücur ve günah yapıp hiçbir ceza görmemek istiyorlar. Onların asıl korktukları, Mahşer'deki hesaplaşmadır. Orada herhangi bir hesap vermek ceza görmek istemiyorlar. Bunun için de gerçekleri görmezlikten geliyorlar.

Bundan sonraki cümlede deniliyor ki, sizin "biz"inizin bulunduğu mesken elbette toprak olacaktır, ama "biz" olduğu gibi duracaktır ve ona hiçbir zarar gelmeyecektir. Aksine, Allah'ın meleği gelip, meskende kalma süresinin dolmasından sonra onu kendi nezaretine alacaktır. "Biz"ın en ufak parçası bile mesken veya başka bir deyimle "vücut"la beraber toprağa girmeyecektir. "Biz" tamamıyla meleğin nezaretinde Allah'ın huzuruna çıkarılacaktır.

İşte şu ayetlerde birçok gerçekler ortaya konmuştur; ki bunlar gözardı edilemez:

1. Ölüm birden bire, kurulmuş bir saatin aniden durması gibi gelmez. Yani, bir insan vücudu bir saat değildir ki çalışırken aniden duruversin. Aksine, bu iş için Allah'ın belli bir programı ve elemanları vardır. Herkesin ölümü belli

bir plân içinde meydana gelir. Cenab-ı Allah, insanların canını almak üzere bir meleği vazifelendirmiştir. Bu melek belirlenen zaman ve bir icra memuru veya tahsildar gibi gelip ölmesi kararlaştırılan kişinin canını alır. Kur'an-ı Kerim'de çeşitli yerlerde verilen bilgilere göre bu "icra memuru", "tahsildar" veya "ölüm meleği"nin emrinde meleklerden tam bir ordu vardır. Bu melekler ölüm olayını gerçekleştirmek, ruhu fani vücuttan çıkarmak, onu kendi nezaretlerine almak ve Allah'ın huzuruna götürmek gibi muhtelif safhalarda kendilerine düşen görevi yaparlar. Ayrıca, melekler kötü, günahkâr ve suçlu ruhlara başka, mü'min ve salih ruhlara da başka muamele yaparlar (Tafsilat için bk. Nisa; 97, En'am; 93, Nahl; 8 ve Vakıa; 83-94).

2. Ölüm, insanı gerçekten yok etmez. Ölüm sadece ruhun vücuttan ayrılışının adıdır. Kur'an-ı Kerim'in "ölüm meleği, canınızı alacak" demesi işte bu gerçeğin tezahürüdür. Bilindiği gibi, görülmeyen, dokunulmayan ve hissedilmeyen bir şey "alınmaz". Can veya ruh almıyor ve muhafaza ediliyor. O halde, can veya ruh adeta elle tutulan ve gerçekten varolan bir şeydir.

3. Ölüm anında meleğin ele geçirdiği şey, insanın biyolojik hayatı değil, onun "benliği" veya "egosu"dur ki ekseriya, "o", "ben", "biz" "sen" ve "siz" zamirleriyle ifade edilir. İşte bu "benlik" dünyada nasıl yaşamış, ne gibi işler yapmış, hangi şekilde hareket etmişse, onlarla beraber ve onların tesiriyle uğradığı değişikliklerle ve şekille bir bütün olarak melek

tarafından ele geçiriliyor ve öbür dünyaya götürülüyor. Bu, can veya ruhun, ölümden sonra Rabbine dönüş olayıdır. Ahirette işte bu can, ruh veya benlik yeniden yaşatılacak ve yeni bir meskene veya vücuda sokulacaktır. Aynı benlik Allah'ın mahkemesine çıkacak, yaptıklarının hesabını verecek ve buna göre cezalandırılacak ya da ödüllendirilecektir.

"Müşriklere sor, 'Onları yaratmak mı daha zor yoksa bizim yarattığımız şeylerin yaratılışı mı zordur? Diz, kendilerini cıvık bir çamurdan yarattık.'" (Saffat; 11)

Mekkeli kâfirlerin ahiret hakkındaki şüphelerinin bir cevabı da buydu. Onlara göre, ölü kişilerin tekrar dirilmesi güç olduğu için ahiret diye bir şey de olamazdı. Buna cevap olarak Cenab-ı Allah diyor ki; diriltmekten daha zor şey yaratmaktır. Allahu Teâlâ yeryüzünü göğü ve kâinattaki diğer pek çok eşya ve yaratıkları insanların gözünün önüne getiriyor ve diyor ki bu sayısız ve birbirinden garip, müthiş eşya ve yaratıklara bakın ve bunları kimin yarattığını düşünün. Bunları Allah yaratmamış mıdır? Bunların yaratılması kolay bir şey midir? Bu muazzam kâinatı ve insanları bir defa yaratmış olan Allah, insanları bir defa daha yaratamaz mı? Daha sonra denildi ki, insan öylesine büyük bir yaratık değildir. Onun yaratılması öyle sanıldığı kadar zor değildir. Cenab-ı Allah onu balçıktan yapmıştır ve onu tekrar balçıkla yapabilir. Vücudunun terkinde yer alan bütün madde ve malzeme bu dünyadan toplanmıştır. Yaratılışında gereken nutfe (döl) gıda ile hazırlanıyor. Gebelikten başlayarak

doğumu ve ölümüne kadar geçen süre içinde ihtiyaç duyduğu besin dünyadan temin ediliyor. İnsanın ihtiyaç duyduğu besin ister hayvan ister bitkilerden temin edilmiş olsun, her ikisinin kaynağı ve özü topraktır. Toprak su ile karışık insanın ihtiyaç duyduğu hububat, sebze ve meyve yetiştirmesinin yanı sıra, insanların gıdası olan süt ve eti temin eden hayvanların beslenmesine de sebep oluyor. Burada asıl ağırlık verilen nokta toprağın önemidir. Eğer toprak hayatı kabul edecek ve taşıyacak hale getirilmeseydi, bugün insanın yaşamasına imkân var mıydı? Eğer bu toprak bugün hayat verebiliyor ve hayat taşıyabiliyorsa yarın bunu neden yapmasın? Yarın ahirette bu topraktan İnsanlar neden tekrar yaratılmasın?

"Gökleri ve yeri yaratmak insanları yaratmaktan daha büyüktür. Lâkin insanların çoğu bunu bilmezler." (Mü'min; 57)

Bu da kâfirlerin, insanların öldükten sonra dirilmelerine imkân yoktur yolunda ileri sürdükleri iddiaya bir cevaptı. Burada deniliyor ki böyle düşünenler akılsız ve ahmaktırlar. Zira akıllarını kullansalar görecektirler ki, bu muhteşem ve akıllara durgunluk veren kâinatı ve içindeki eşya ve yaratıkları yaratan Allah için insanları tekrar tekrar yaratmak hiç de zor değildir.

"Yaratılmakta siz mi daha zorsunuz, yoksa gök mü? Ki onu Allah bina etmiştir." (Naziât; 27)

Burada yaratılmak kelimesi, "tekrar yaratılmak" anlamındadır. Gök kelimesiyle tüm kâinat ve varlıklar alemine işaret edilmiştir. Bununla feza ve uzaya işaret edildiğini de söyleyebiliriz. Yani, sayısız gezegen, yıldız, yıldızlar sistemi ve samanyolundan müteşekkil bir alem. Burada insanlara hitap edilerek deniliyor ki, "siz niçin ahiret fikrine ve insanların tekrar yaratılma kavramına bu kadar tepki gösteriyorsunuz? Halbuki asıl zor olan bu uçsuz bucaksız uzay boşluğudur. Bu uzay ve kâinatın yaratılmasının daha zor olduğunu bilmiyor musunuz? Bu muhteşem kâinat ve nizamını yaratmış olan Allah, sizin gibi yaratılması nispeten daha kolay olan bir mahluku yaratamaz mı?"

"(Nitekim) "Bu apaçık bir sihirdir" derler. 'Biz ölüp toprak ve kemik olduktan sonra tekrar diriltilir miyiz?' (derler). 'Evvel geçen babalarımız da '(yeniden diriltilirler mi derler). Sen de ki: 'Evet, hepiniz zelil ve hakir olduğunuz halde diriltileceksiniz.' Bazıları ancak bir sayha iledir. O sayhayı müteakip dirilip kendi hallerine bakarlar. Ve 'eyvah bizlere! Bu hesap günüdür' derler." (Saffat; 15-20)

Kâfirler diyordu ki bunlar sihirli bir dünya ile ilgili sözlerdir. Öyle bir sihirli dünya ki, bunda ölümler mezarlarından çıkacak, bir mahkeme kurulacak, burada iyiler ile kötüler yargılanacak. Cennet kurulacak ve Cehennem tesis edilecek ve iyiler ile kötüler bunlara gönderilecekti. Bu adam (Hz. Peygamber (a.s.))'ın böyle bir dünyadan söz etmesi, aklını kaçırmış olması veya başkaları tarafından büyülenmiş

olmasının bir delilidir. Buna cevap olarak denilmiştir ki, "evet her şey Hz. Muhammed (a.s.)'in dediği gibi olacaktır. Her şey Allah'ın iradesi ve gücüne göre olacaktır. Sizler O'nun yanında çaresizsiniz. O nasıl olmanızı istiyorsa siz öyle olacaksınız. Nitekim, siz O'nun tek bir işareti ile yaratılmıştınız. Bunun gibi, O'nun bir işaretiyle hepiniz öleceksiniz ve yine istediği zaman dirileceksiniz. Herkesi öldürme ve diriltme zamanı gelince her şey Allah'ın plânladığı gibi ve kolayca olacaktır. Allah'ın bir sayhası (işareti) uykuda olanların uyanmaları için kâfi olacaktır." Burada "sayha" kelimesi dikkate şayandır. Bu kelime ile, "ba'su ba'd-el mevt" (ölümden sonra diriliş) fikri güzel bir şekilde gözümüzün önüne seriliyor. Ölmüş kişiler, sanki derin bir uykuda iken Cenab-ı Allah'ın "haydi, kalkın" komutuyla bir anda kalkmış olacaklardır.

"Onlar deveye bakmazlar mı ki, nasıl yaratılmıştır? Semaya bakmazlar mı ki nasıl yükseltilmiştir? Ve dağlara bakmazlar mı ki, nasıl dikilmişlerdir? Yerin de nasıl döşendiğine bakmazlar mı?" (Casiye; 17-20)

Yani, bu kâfirler ahiret ile ilgili vaaz ve telkinleri dinledikten sonra şaşırıp kalıyorlar ve çeşit çeşit itiraz ve iftiralarda bulunuyorlar. Ama bunların gözü yok mudur? Bunlar etrafa hiç bakmazlar mı? Develer nasıl yaratılmıştır? Gök nasıl yükseltilmiştir? Dağlar nasıl kurulmuştur? Ve yeryüzü nasıl yaratılmıştır? Eğer bütün bunlar yapılmış gözlerinin önünde duruyorsa, neden kıyamet kopamaz? Neden buna benzer bir dünya tekrar kurulamaz. Niçin Cennet ve

Cehennem meydana getirilemez? Akılsız, düşüncesiz ve kaygısız bir insan bile dünyada gözlerini açıp bakar bakmaz adı geçen eşya ve yaratıkların tekrar tekrar yaratılabileceğini anlayabilir. Ancak akıllı, zekâsı, bilgisi ve tecrübesi sahasının dışında olan bir şey için hemen diyebilir ki, ben bunları anlamam, bunların vücuda getirilmesi mümkün değildir. Fakat, bu insanın kafasında birazcık akıl varsa onu kullansın ve varolan her şeyin nasıl varolduğunu düşünsün. Bunlar kendi kendine mi ortaya çıkmıştır? Deve çöl iklimine derhal intibak edebilen bir hayvandır. Arap çöllerinin ve çorak arazilerin bütün şartlarına uygun olan deve gibi bir hayvan nasıl yaratılmıştır? içinde oksijenin ve İnsanlar, hayvanlar ve nebatın yaşamasına müsait olan diğer gazların bulunduğu gök nasıl yapılmıştır? Sadece bu değil, bu gök, yağmur getiren bulutlar, insanlara ışık ve ısı veren güneş ve gece-gündüz parlayan yıldız ve ay ile donatılmıştır. İnsanların, üzerinde yaşamakta oldukları içinden çıkan ürünlerle karınlarını doyurdukları, diğer yiyecek içecek ve giyecek ihtiyaçlarını giderdikleri ve kuyular ile pınarlarından su çıkardıkları ve diğer maddelerle ihtiyaçlarını karşıladıkları yer nasıl yaratılmıştır? Türlü türlü toprak, taş ve madenlerle dolu olan dağlar nasıl ortaya çıkmışlardır? Bütün bunlar Kadir-i Mutlak'ın ve Büyük Yaratıcı'nın eserleri değil midir? Düşünen ve anlayan bir kafa bu soruların cevabını menfi olarak veremez. Eğer kendisi inatçı değilse, Allah'ın yüce kuvveti, kudreti ve hizmeti olmaksızın bunların gerçekleşemeyeceğini

anlayabilir. Her şeye kadir olan Allah eğer bunları yapmış ve yaratmışsa neden bundan sonraki dünyada da bunları tekrar yaratmasın?

"O, rahme dökülen bir meniden değil midir? Sonra kan pıhtısı oldu. Allah, onu yarattı ve şekillendirdi. Hülâsa ondan erkek ve dişi iki sınıf yarattı. Bunu yapan (Allah) ölüleri tekrar diriltmeye kadir değil midir?" (Kıyame; 37-40)

Bu, "ba's-ü ba'd-el mevt"ın başka bir deliliydi. Aslında, ilk döllemeden sonra doğuma kadar devam eden yaratılışın çeşitli safhalarını bilen ve kabul edenlerde bu delilin hiçbir cevabı yoktu. Zira, onlar ne kadar inatçılık ve dik başlılık etmiş olsalar dahi, insanı yaratma gücüne sahip olan Allah'ın pekala onu öldürüp tekrar yaratabileceğini teslim ediyorlardı. Ne var ki, bu anlamlı ve hikmet dolu fiili sadece tabii bir rastlantı sayan bazı maddeci ve dünyacı kimseler bunda Allah'ın hikmeti olduğunu kabul etmeye razı değillerdi. Onlar, her şeyin tabiatın bir icabı olduğunu sanıyorlardı. Ancak bu sözde akıllı ve bilgin kimselerin de anlayamadığı bir şey vardı. Onlar görüyor ve biliyorlardı ki, dünyanın doğuşundan beri çeşitli ülkelerde, çeşitli milletlerde ve çeşitli şartlar altında yaratılış işlemi aynı şekilde devam ediyordu. Bütün farklılıklara rağmen her yerde ve her çağda insan toplumlarında hemen hemen aynı sayıda erkek ve kız çocukları doğuyor ve aralarındaki orantı bozulmuyordu. Hiçbir yerde ve hiçbir toplumda sadece kız ya da sadece erkek çocukları doğmamıştı ve böylece insan soyunun devamına

herhangi bir engel çıkmamıştı. Bu akıllı kişiler, bu işlemin de bir rastlantı olmadığını düşünüyorlardı. Ve bu işlerin büyük bir Sanatçı ve Yaratıcı tarafından yapıldığını kabul ettikten sonra bu Yaratıcı'nın kendi yaptığı şeyleri bozabileceğini ve kırabileceği ve sonra tekrar yapabileceğini kabul etmekten başka çareleri kalmıyordu.

"İnsan, neden yaratıldığına bir kere baksın. O, atılıp dökülen bir sudan yaratıldı. Ki, bel kemiği ile kaburga kemikleri arasından çıkar." (Tarık; 5-8)

Yani, insan önce kendine baksın. İnsan nedir? Onu kim yaratmıştır ve nasıl yaratmıştır? Bir kadın ile erkek arasındaki cinsel temastan sonra hamileliği gerçekleştiren ve belli bir tipte ve zekâ seviyesinde bir insan yaratan kimdir?^{183[1]} Döllenme ve hamilelikten sonra cenin ve daha sonra bebeğin anne karnında beslenip büyümesini sağlayan kimdir? Daha sonra bu bebeğin, canlı olarak anne karnından çıkmasını mümkün kılan kimdir? Yine anne karnında bile bir insanın

^{183[1]} Bu mesele bundan 1400 yıl önceki Arap bedeviler için ne kadar zor ise, bugün tip ilminin son araştırma ve çalışmaları meseleyi daha da güçleştirmiştir. Modern tip ilminin buluşlarına göre erkek ile kadınların evlilik ve cinsel birleşme sırasında milyonlarca sperma (meni) kadının rahmine giriyor ve kadının yumurtalarıyla birleşince hamilelik hadisesi meydana geliyor. Her sperma ve yumurta ayrı ayrı özellikler taşıyor ve bunların birleşme şansı birkaç milyonda birdir. Bir çiftin sperma ve yumurtaları başka bir çiftten de farklıdır. Şimdi, bir erkeğin spermasının bir kadının yumurtasıyla birleşmesine kim karar veriyor? Ve bunlardan kim belli bir tip insan doğuruyor? Bu hususta erkek ile kadın tamamıyla çaresizdirler. Bir doktor veya hekim de duruma müdahale edemez. Bir spermanın bir yumurta ile birleşmesinin sadece bir tesadüf olduğunu söylemekte yanlıştır. Çünkü eğer bu sadece bir tesadüf olsaydı çeşitli milletlerde çeşitli şartlarda bilgin ve dahiler doğmazdı. Bu iş öylesine akıllıca oluyor ki "tarih felsefesi" diye bir ilim dalı ortaya çıkmıştır. İnsanlar sadece tesadüf sonucu doğmuş olsalardı bugün "tarih felsefesi" diye bir kavram kalmazdı. Demek ki burada sözü edilen "atılıp dökülen su" (meni sperma) ile yaratılışı gerçekleştiren Bilgin ve Hakim Kâdir-i Mutlaktan başkası değildir.

vücut yapısını, güzelliğini ve zekâsını yaratan kimdir? Sonra, doğumdan başlayarak ölüme kadar bu insanı koruyan ve besleyen kimdir? Onu çeşitli hastalık, kaza ve belâlardan kurtaran kimdir? Bütün bunlar Tek bir Allah'ın hikmeti ve nezareti olmaksızın gerçekleşebilir miydi? Eğer akıl sahibi biri bu sorunun cevabını olumsuz olarak veremiyorsa, yaratılış fiilini başlatan, hamilelik olayını gerçekleştiren ve daha sonra insanı doğurduktan sonra koruyan Allah'ın insanı ölümden sonra dirilteceğine de karar verebilir. Eğer Allah insanın ilk yaratılışını gerçekleştirmişse neden ikinci yaratılışını gerçekleştirmesin? Eğer gözü kör olan bir kişi bu gerçeği kabul etmiyorsa, o zaman kendisinin de Allah tarafından yaratılmadığını söylemelidir. Kendi yaratılışını inkâr eden bir kişi bir gün daha ileriye giderek dünyanın ve kâinatın bütün eşya ve mahlûkların tesadüf eseri meydana geldiğini söyleyebilir. Bu kişi bundan sonra başka saçmalıklar da yapabilir ve pekala diyebilir ki dünyadaki bütün kitaplar, evler, dükkânlar ve fabrikalar da bir tesadüf neticesinde ortaya çıkmışlardır. Halbuki, bunların tümünün İnsanlar tarafından yapıldığı bilinmektedir. Hakikat şu ki, dünyada insanın doğup büyümesi, vücudunun belli bir şekil alması, onun bir takım meziyet, kudret ve kuvvetlere sahip olması ve her şeyden çok, hayatını sürdürmesi, onun tarafından yapılan işler ve yaratılan eserlerden daha zor ve karmaşıktırlar. Bunca karmaşık işlem böylesine orantılı ve düzenli bir biçimde

milyonlarca yıldan beri süre-gelirken hangi hasta beyin buna sadece bir tesadüf veya şans diyebilir?

"Onlar, kendilerinden korkutucu bir peygamber gelmesine şaşılar. Kâfirler, 'Bu şaşılacak bir şeydir' dediler. 'Biz ölüp toprak olduktan sonra mı (dirilecekmişiz?). Bu, çok uzak bir dönüştür.' Biz, toprağın onlardan neleri eksilttiğini biliriz. Ve katımızda her şeyi muhafaza eden bir kitap vardır." (Kaf; 2-4)

Kâfirlerin şaştığı ilk şey, kendi millet ve cemiyetlerinden bir kişinin peygamberlik iddiasında bulunmasıydı. Onlar aynı etten, kemikten ve aynı ırktan olan bir kişinin kendisini Allah'ın rasûlü ilân etmesini hazmedemiyorlardı. Bu konudaki şaşkınlıkları henüz geçmemişken bu kişi kendilerine daha da şaşırtıcı şeyler söylemeye başladı. Bu kişi arlık insanların öldükten sonra tekrar yaratılacaklarını, Allah'ın mahkemesine çıkarılacaklarını ve orada amellerinin muhasebesi yapıldıktan sonra cezalandırılacaklarını ve ödüllendirileceklerini söylüyordu. İşte bu ayetlerde bu hususa temas edilmiştir ve denilmiştir ki, bu mevzu kendileri tarafından anlaşılmıyorsa anlaşılmasın. Bu Allah'ın ilim ve kudretinin değil, bu insanların ilimlerinin ve akıllarının kıtlığının bir delilidir. Bu kâfirlere göre, dünyanın doğuşundan başlayarak kıyamet gününe kadar ölmüş olan insanların kemikleri toprak olduktan sonra dirilmeleri mümkün olmayacaktır. Halbuki, Cenab-ı Allah herkesi ve her şeyi gözlüyor ve çok iyi biliyor. Allah her şeye kadirdir. O istediği zaman ölümler diriltilecek ve

amellerinin muhasebesi yapılacaktır. Bunların amellerinin dosyaları derli toplu bir şekilde hazırlanmıştır ve ilâhi mahkemede tek tek okunacaktır. Bu defterlere bakılarak herkes dünyada olduğu şekli ile ve vücut yapısıyla diriltilecektir, ne bir eksik ne bir fazla.

"Biz, ilk yaratılışta acizlik mi gösterdik? doğrusu, onlar yeni yaratıştan şüphededirler." (Kaf; 15)

Burada, birkaç sade ve basit kelime ile ahireti inkâr edenlere gayet makul cevaplar verilmiştir; ki bunu akıl ve zekâ sahibi her insan rahatlıkla kabul edebilir. Eğer bir kişi Allahsız değilse, yani Allah'ı inkâr etmiyor ve bu düzenli ve mükemmel işleyen evrenin sadece tabiatın bir tesadüfı olduğunu sanmıyorsa, Yüce Allah'ın hem bizi hem bütün evreni yarattığına iman edebilir. Cenabı Allah bir kerre bizi, yeri, göğü ve bütün kâinatı yaratmıştır. Bunları yaratırken herhangi bir acze düşmemiş ve hiçbir zorluk çekmemişse, her şey mahvolduktan ve yok olduktan sonra, bunları tekrar yaratamaz mı? Eğer Allah (hâşâ) aciz ve çaresiz olsaydı zaten ilk yaratılış işini gerçekleştiremezdi. Eğer daha önce aciz değilse, onun daha sonra aciz olduğuna inanmanın herhangi bir makul ve geçerli temeli ve dayanağı olabilir mi?

26.1.5. Ahiret'in Gerekli Olduğuna Dair Deliller

Kur'an-ı Kerim'de ahiretin mümkün olduğuna dair inkâr edilmez deliller verilmekle yetinilmemiş, bunun gerçekleşmesinin tabiatın kanunu ve gereği olduğu da

ispatlanmıştır. Akıl, adalet ve ahlâk, her şey, ahiretin gerçekleşmesini ve Mahşer'de daha önce insanların dünyada yaptıklarının veya yapamadıklarının hesabını tek tek vermelerini ve bunlara göre ceza veya mükafat almalarını gerekli kılmaktadır. Ahiretle veya Allah katında böyle bir mahkeme, duruşma ve muhasebe olmaz, İnsanlar kötü amellerinin cezasını çekmez ve iyi amelleri için ödüllendirilmezse demek ki bu dünya ilâhi adaletten yoksundur ve İnsanlar, akıl ve şuurla, hayır ve şer arasındaki farkı gözetme kabiliyetiyle ve sayısız eşya ile insanlara karşı Selahiyet ve kudretle donatılarak buraya boşuna gönderilmişlerdir. Gerçek şu ki, dünyamızda tam anlamıyla ne muhasebe, ne adalet, ne de suç-ceza'nın değerlendirilmesi ve gerçekleşmesi için imkânlar vardır. Yargı ve adaletin bütün kurallarının yerine getirilmesi için başka bir dünyaya ihtiyaç vardır. O dünyada doğuştan kıyamete kadar bütün İnsanlar toplanarak bütün gizli, açık amellerinin, niyet ve düşüncelerinin yaptıkları iyi ve kötü işlerin hesabını vermelidirler? O dünyada hayatlar kısıtlı ve sınırlı olmamalıdır ve herhangi bir engel bulunmamalıdır. Herkes kendi kötülüklerinin cezasını çekmeli ve iyiliklerinin mükâfatından istifade etmelidir. Kısacası, o dünyada ve hayatta hak yerini bulmalı ve her şey kalıcı ve devamlı olmalıdır.

Kâfirler için hile ve bahaneye başvuracak ve kaçacak yollar bırakmamak için Kur'an-ı Kerim bu konuya enine boyuna değinmiştir:

"İnsan, başı boş bırakıldığını mı zanneder?" (Kıyâme; 36)

Burada denilmek isteniyor ki insan kendini başı boş bir hayvan mı sanıyor? Allah insanı hiçbir sorumluluk duygusu olmaksızın mı yaratmıştır? İnsanın bir vazifesi veya sorumluluğu yok mudur? Ona bazı şeyler yasaklanmamış mıdır? Yaptığı kötülüklerin ve günahların cezasını çekmeyecek midir? Aynı şeye değinilerek Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Allah'ın kıyamette kâfirlere şöyle sesleneceği kaydedilmiştir:

"Sizi ancak boşuna yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?" (Mü'minun; 115)

Bu her iki ayette, ölümden sonraki hayatın gereğinin delili bir soru şeklinde sunulmuştur. Soru şöyledir: Siz kendinizi hayvan mı sanıyorsunuz? Siz kendiniz ile hayvan arasındaki farkı görmüyor musunuz? Çünkü hayvan çaresizdir ve masumdur. Oysa, siz hem kuvvetli ve kudretlisiniz hem de günah işleyebilecek durumdasınız. Bir hayvan iyi ile kötü arasındaki farkı bilmez, ama siz bilirsiniz. O halde, siz kendinizi niçin bir hayvan gibi sorumsuz sayıyorsunuz? Bir hayvanı, kendi iç güdüsüne göre hareket ettiği ve aklını kullanacak durumda olmadığı için tekrar canlanıp eski haline döndürülmeyeceği akla yatkındır. Bir hayvan kendi aklını kullanarak bir felsefe geliştirmez, birdin icat etmez, ne kendisini mabud ilân eder ne de başkalarına mabud diye tapar, nesilden nesile intikal edecek gelenek ve görenek yaratmaz. Onun için, bir hayvanın ölüp toprak olması

ve bir daha diriltilmemesinin hikmeti anlaşılabilir. Fakat İnsanlar kendilerini iyi veya kötü amellerinin vebalinden nasıl kurtarabilirler? Sizce, bir kişi masum bir kişiyi öldürüp idama mahkûm olunmamış ya da mahkûm olunmadan bir kazaya uğrayarak öbür dünyayı boylamışsa cezadan kurtulacak mıdır? Yaptığı haksızlığın cezasını çekmeyecek midir? Ettiği zulmün bedelini bulmayacak mıdır? Bir insan dünyada büyük fitne ve fesadın çıkmasına sebep olmuş ve ölümünden sonra da Allah'ın kulları onun yüzünden yıllarca, hatta yüzyıllarca birbirini kırmışsa, böyle bir insana da bir çekirge veya böceğe yapılması gereken muamele mi yapılsın? Yüz binlerce insanların kanı onun boynundan değil midir? Buna karşılık, bir insan hayat boyunca hak ettiğini alamamış, çektiği eziyetler bitmemiş ve hiçbir zaman hakkı olan huzur, sükûn ve mevkiye erememişse ona da haşarata yapılan muamele mi yapılsın?

"Kıyamet gününe and ederim. Kendisini kınayan nefse yemin ederim." (Kıyame; 1-2)

Yani, kıyamet kopmayacağı yolundaki düşünceniz yanlış ve abestir. Yemin ederim ki, kıyamet olacaktır. Aslında yukarıdaki ayette Allah'ın kıyamet gününe ve kendisini kınayan nefse yemin ettiği belirtilmiş, ama ne için yemin ettiği açıklanmamıştır. Fakat bahse konu olan meseleden Allah'ın ne için yemin ettiği aşikârdır. Allah and içiyor ve diyor ki, Ben kıyamete ve kendisini kınayan nefse yemin ediyorum. Bundan sonra gelen ayet zaten Allah'ın ne için yemin ettiğini

gösteriyor. Burada deniliyor ki Allah insanları öldükten sonra tekrar diriltecektir. Kendisi bu işi yapmaya tamamıyla kadirdir. Şimdi Allah'ın kıyamete ve kendisini kınayan nefse ne münasebetle yemin ettiğini araştıralım.

Cenab-ı Allah, kıyamet gününe yemin etmiştir, çünkü bu günün gelmesi mukadderdir. Bütün kâinat nizamı, bizzat kendi yapısı ve işleyişi itibarıyla, kendisinin ezeli ve ebedi olmadığını kanıtlıyor. Aynı zamanda kâinat, kendisinin ezelden varolmadığını da ortaya koyuyor. Eski çağlarda da insan aklı, her an her zaman değişmekte olan dünyanın ezelden ebede kadar aynı kalacağını kabul edemiyordu. Fakat insan ilmi arttıkça bu fikir gittikçe kesinleşiyor. İnsan artık anlıyor ki, bu dünyanın ve kâinatın mutlaka bir başlangıcı ve sonu vardır. Kâinat ve içindekiler her zaman böyle olmamış ve bundan sonra da olmayacaklardır. Bir gün mutlaka mukadder oldukları sona varacaklardır. Bu sebepten dolayıdır ki, Cenab-ı Allah, kıyametin meydana geleceğine dair bizzat kıyâmete yemin etmiştir. Bu, tıpkı kendi varlığından şüphe eden şüpheli ve kuşkulu bir insana yapılan yemin gibidir. Yani, siz böyle bir insanı karşınıza alıp diyorsunuz ki, "senin canına yemin ederim, sen varsın." Başka bir deyimle, "senin varlığın zaten senin varolmanın delilidir."

Kıyametten sonra insanların tekrar canlandırılacaklarını, mahkemede yargılanacaklarını ve dünyadaki amellerine göre cezalandırılacaklarını veya mükâfatlandırılacaklarını belirtmek ve vurgulamak için yemin edilmiştir. Yani, dünyada

vicdan sahibi olmayan bir insan yoktur. İnsan kendi vicdanına göre iyiliği kötülükten ayırdedebilir. İnsan her ne kadar kötü olursa olsun, herhangi bir kötülük yaptığı zaman vicdanı onu uyarmaya çalışıyor. İnsanların kötülük ve iyiliklerinin seviyeleri değişik olabilir, ama bir yerde kötülük mutlaka kötülük ve iyilik mutlaka iyiliktir. İnsan vicdanı da bu ölçülere göre hareket eder, ama mutlaka hareket eder. Vicdan ölmez veya tamamıyla yok edilemez. Bu demektir ki, insan tamamıyla bir hayvan değildir. İnsan bir ahlâki varlıktır. İnsanın içinde tabiat itibariyle kötülük ve iyiliklerle ilgili hisler vardır. İnsan kendi iyi ve kötü amelleri için kendini sorumlu tutar. Bir insan başka bir insana kötülük yapıp belki de kendi vicdanını rahatlatmaya ve kendi kötülüğünü örtbas etmeye çalışabilir. Ama kötülüğe uğramış, hakkı yenmiş ve mağdur olmuş bulunan diğer insan, o insanın lâıık olduğı cezayı çekmesini isteyebilir, kendi hakkından vazgeçmeyebilir.

Şimdi, bir insanın vücudunda böyle bir "kendisini kınayan nefis" veya başka bir deyimle, "vicdan"ın varoluşu inkâr edilmez bir hakikatse, bunun aynı zamanda ölümden sonraki hayatın en belirgin delili olduğı da kabul edilmelidir. Böyle bir şeyin insan tabiatında var olması, tabiatın başka bir icabının yerine getirilmesini de şart koşuyor. Tabiat, bir insanın kendi iyi veya kötü amelinin karşılığını bulmasını gerektirir ve bu genel kural da ancak ölümden sonraki hayatta gerçekleşebilir; çünkü bu dünyada bunun tamamıyla gerçekleşmesine imkân yoktur. Akıl ve mantık sahibi bir insan

kabul eder ki; ölümden sonra insanların toprak olması halinde pek çok iyi, dürüst ve salih kişi dünyada yaptıkları iyiliklerin bedelini bulamayacaktır. Buna karşılık dünyada pek çok kötülük yapmış olanlar ise, öldükten sonra kurtulmuş sayılacaklardır. O halde, bu kâinatta ve varlıklar aleminde hiçbir hikmet ve ahlâk anlayışı bulunmadığı gibi saçma bir düşüncede olanlardan başka, kimse öldükten sonra hayatın olacağına şüphe edemez.

Aslında, Hindularda yaygın olan "Avagon" (her canlının öldükten sonra ameline göre başka bir kılığa sokulup dünyaya gönderilmesi) felsefesi de tabiatın suç-ceza kavramına cevap vermekten çok uzaktır. Çünkü, bir insan kendi iyi veya kötü amelleri sebebiyle bu dünyada tekrar tekrar yaratılmaya ve kılıktan kılığa sokulmaya devam ederse, her yaratılışında bazı yeni günahlar veya iyilikler yapacaktır ve bu şekilde iyi ve kötü amellerinin sonu gelmeyecektir. Başka bir deyimle, suç-ceza kavramı tamamıyla ortadan kalkmış olacaktır. Bazen bir yaratığın cezalarının listesi uzayıp gidecek, bazen da bir insanın ödülleri listesi kabaracaktır. Ama bunların gerçekleşmesine fırsat bulunmayacaktır. O halde, tabiatın ihtiyacı, ancak bir kişinin iki hayatı olması halinde tamamlanmış olacaktır. Yani, birincisi bu dünyadaki hayat, ikincisi, ise bütün insan ırkının ortadan kalkmasından sonra kurulacak ebedi hayat; ki bunda insan hak ettiği cezayı veya ödülünü alabilecektir:

"Biz, göğü, yeri ve aralarındaki şeyleri kâfirlerin zannettikleri gibi abes ve bâtl (boş yere) yaratmadık. Kâfirlere cehennem azabından şiddetli helâk vardır. İman edip sâlih amel işleyenleri yeryüzünde fesad çıkaranlar gibi mi tutacağız? Veya Allah'tan sakınanları, doğru yoldan sapanlar gibi mi sayacağız?" (Sâd; 27-28)

Burada Yüce Allah demek istiyor ki, Biz bu dünyayı ve kâinatı lâf olsun diye yaratmadık. Biz bir oyun oynamadık ve bu kâinat da bir oyuncak değildir. Kâinat, gayesi, amacı, hedefi veya hikmeti olmayan bir nesne değildir. Kâinat adalet ve insaftan yoksun bir yer değildir. Burada yapılan bir işin herhangi bir anlamı olmadığı doğru değildir. İnsan buraya vahşi ve yabani bir hayvan gibi başı boş bırakılmamıştır. Dünya karanlık işlerin çevrildiği ve kimsenin kimseden hesap sormadığı bir yer değildir. Burada herkes istediği gibi hareket edemez. Suç-ceza felsefesine inanmayan, ister iyi, ister kötü, her şeyin bir gün toprak olacağına inanan bir kişi aslında, dünyanın bir oyuncak olduğunu ve bunu yaratanın zevkine düşkün bir oyuncu olduğunu ve Allah'ın bu kâinatı yaratıp bunun içinde insanı yaşatmakla boş yere uğraştığını zannediyor. Fakat bir insan biraz kafasını kullanacak olursa iyi ile kötünün bir olacağına imkân verebilir mi? İyi ve salih bir insanın mükâfatlanmaması ve kötü bir insanın kötülüklerinin cezasını çekmemesi doğru ve adaletli bir şey olabilir mi? Belli ki, ahiret diye bir şey olamazsa, Cenab-ı Allah insanlardan hesap sormaz ve insanların amelleri

cezalandırılmaz veya mükâfatlandırılmazsa Allah katında adalet, akıl, mantık ve hikmet gibi kavramların hiçbir anlam taşımadığı ve kâinatın karanlık bir diyar olduğu ortaya çıkar. Bu umde ve tez kabul edilirse demek ki, dünyada insanları iyiliğe, güzele teşvik edecek ve kötülüklerden uzaklaştıracak herhangi bir etken yoktur. Allah'ın kâinatı, gerçekten orman kanununun geçerli olduğu bir belde ve alan ise, o zaman bu dünyada iyi ve salih amel işleyen, her türlü cefaya ve eziyete maruz kalan ve Allah'ın kullarının ıslahı için çalışan bir kişi muhakkak ki aptal ve enayidir. Buna karşılık, dünyanın bütün nimet ve zevklerini iki eliyle toplayan, başkalarının haklarını gasp ederek kendi menfaati için çalışan ve hep kendi faydası ve saadetini düşünen kişi herhalde çok akıllı ve tedbirlidir!

"Kâfirler, öldükten sonra diriltilmeyeceklerini zannettiler. De ki, 'evet Rabbim hakkı için siz mutlaka dirilteceksiniz. Ve işlediğiniz şeyler size haber verilecektir. Bu da Allah'a kolaydır.'" (Teğabûn; 7)

Ahireti inkâr edenler için, ne geçmişte, ne bugün, ne de gelecekte bu dünyadaki hayattan sonra başka bir hayat olmayacağını ispatlayacak herhangi bir imkân veya kaynak yoktur. Fakat bu enayiler her zaman aynı iddiada bulunmuş ve başka bir dünyanın olmayacağını bağırarak söylemişlerdir. Halbuki ahireti inkâr etmek için ne bilimsel, ne de akli, herhangi bir temel ve dayanak yoktur.

İşte ahireti inkâr edenlerin bu iddiasına cevap olarak Cenab-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'e demiştir ki, "Sen Bana yemin ederek de ki, ey İnsanlar siz öldükten sonra mutlaka diriltileceksiniz ve bundan sonra dünyada yaptıklarınız bir bir ortaya çıkarılıp size ceza veya mükâfat verilecektir." Kur'an-ı Kerim'de böylece üçüncü defa Cenab-ı Allah, Hz. Muhammed (a.s.)'den Rabbine yemin ederek ahiretin mutlaka gerçekleşeceğini ilân etmesini istemiştir. Bundan önce Yunus sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Sonra nefislerine zulmedenlere: 'Bu ebedi azabı tadın. Siz kendi kazandığınızın cezasından başka ceza ile tecziye olunur musunuz?' dediler. De ki: 'Evet, Rabbim hakkı için doğrudur. Siz, Allah'ı size azab etmekten aciz bırakacak değilsiniz." (Ayet; 52-53)

Daha sonra Sebe' sûresinde şöyle denilmiştir:

"Kâfirler, 'Kıyamet bize gelmez' derler. (Habibim) de ki: 'Rabbim hakkı için kıyamet gelecektir. Ve Allah gaybı bilir.' (Ayet; 3)

Burada aklımıza gelen soru şu: Ahireti inkâr edenlere, Hz. Peygamber (a.s.)'in, Allah'a yemin ederek veya etmeyerek bunun gerçekleşebileceğini söylemesi neyi değiştirir? Bir şeyi kabul etmeyenler, sadece Hz. Peygamber (a.s.) yemin ediyor diye kabul edebilirler mi? Bunun cevabı şu: Rasûlullah (a.s.)'in muhatapları, şahsi malûmat ve tecrübeleriyle, kendisinin hayatı boyunca hiçbir yalan söylemediğini çok iyi

biliyorlardı. Onun için ağızlarıyla her ne kadar kötü lâflar söylerlerse söylesinler ve kendisine ne kadar çok iftirada bulunurlarsa bulunsunlar, içten şuna inanıyorlardı ki, bu şahıs, doğru olduğundan emin olmadığı bir şey için yemin edemeyecektir, ikincisi, Hz. Muhammed (a.s.) yalnızca ahiret akidesini anlatmıyor.bunun için bazı inkâr edilmez deliller de sunuyordu. Burada bir peygamber ile peygamber olmayan bir kişi arasındaki farkı da göz önünde bulundurmalıyız. Bilindiği üzere, peygamber olmayan bir kişi ahiret hakkında en kuvvetli deliller verse dahi başkaları ahiretin olmaması yerine ahiretin olacağına birazcık ihtimal verebilirler. Bunun aksine, bir peygamberin sözleri daha inanılır olacaktır. Çünkü bir peygamberin mevkii ve makamı, peygamber olmayan filozof veya düşünürden çok daha üstündür. Peygamber ahiretin olacağını söylüyorsa, demektir ki kendisi bu sözleri sadece tahmin ve kıyasa dayanarak söylemiyor. Bir peygamber böyle diyorsa, demek ki o konuda malumatı vardır. Bir peygamber diğer insanlara nasip olmayan bazı bilgi kaynaklarına sahiptir ve bu bilgilere dayanarak bazı konularda fikrini söyleyebilmektedir. Bir şeyi söylüyorsa emin olduktan sonra söylüyor. Bu sebeple, Cenab-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'e ahiretten söz ederken yeminli ifadede bulunmasını emretmiştir. Zaten bir şeyi yemin olarak ancak bir peygamber söyleyebilir. Bir filozof hiçbir şeyi yemin ederek söyleyemez. Ahirete iman, ancak bir peygamberin sözüne güvenileldikten sonra yapılabilir. Bir filozofun sözleri, başkaları şöyle dursun

kendisi için bile bir akidenin temelini teşkil edemez. Bir filozof ve düşünür "olabilir" demekten ileriye gidemez. "Kesinlikle olacak" veya "kesinlikle bu böyledir" demek ancak bir peygamberin hakkıdır.

Daha sonra, "siz öldükten sonra dirilteceksiniz" demekle yetinilmemiş, ayrıca "dünyada yaptıklarınız size anlatılacaktır" da denilmiştir. Gerçekten de, insanların öldükten sonra diriltilmelerinin asıl gayesi budur. Burada insanların neden diriltileceği açık açık ifade edilmiştir. Yani, İnsanlar dünyada başı boş bırakılmamışlardır. Dünyada yaptıkları ameller Allah'ın mahkemesinde tek tek incelenecek ve değerlendirilecektir. Bundan sonra herkes kendi ameline göre ya lanetlenecek ya da takdir ve teşvik edilecektir.

Yukarıdaki ayetin sonunda Cenab-ı Allah'ın insanları diriltmesinin çok kolay olduğunu söylemiştir. Bu ahiretin ikinci delilidir. Birinci delil, ahiretin icabıyla ilgiliydi. Bu delil de bunun mümkün olmasıyla ilgilidir. Yanî Allah için, kâinat gibi muazzam bir düzeni yaratıp işletmesi ve insanları yaratıp yaşatması zor olmadıktan sonra, bu insanları tekrar yaratması, onları kendi huzuruna getirip hesap sorması mı zor olacaktır? Tabii ki hayır.

"Bunlar (Mekke müşrikleri) diyorlar ki: 'İlk ölümümüzden başka bir şey yok. Biz tekrar diriltilecek değiliz. Eğer sözünde doğru iseniz evvelki babalarımızı (dirilterek) getirin.'" Onlar mı yoksa Tübba'nın kavmi ve onlardan evvelkiler mi hayırlı?

Onları helâk ettik. Çünkü onlar günahkârdılar. Biz gökleri, yeri ve aralarındakileri eğlence ve boş yere yaratmadık. Biz onları âncak hak ile yarattık. Fakat onların çoğu bunu bilmezler. Fasıl ve hüküm günü onların toplanacağı gündür." (Duhân; 34-40)

Kâfirler diyordu ki ilk defa öldüğümüzde zaten toprak olacağız bundan sonra ikinci bir ölümün sözü mü olur? Fakat, birinci ölüm, mutlaka bir ikinci ölümün olduğunu kanıtlamaz. Kâfirler bu basit kuralı bilmiyorlardı. Şimdi meselâ bir ailede bir çocuk doğuyor. Biz bu çocuğa pekalâ, "ailenin ilk çocuğu" diyebiliriz. Bu demek değildir ki, bu çocuktan sonra o ailede mutlaka ikinci, üçüncü ve dördüncü çocuklar olacaktır. Bu deyim daha çok ilk çocuktan önce herhangi bir çocuğun doğmadığını vurgulamak için kullanılır. Kâfirler, "biz bir kişinin öldükten sonra tekrar hayata döndüğünü şimdiye kadar görmedik. Onun için, ölümden sonra ikinci bir hayat veya ikinci bir ölüm olmayacağından eminiz. Eğer siz aksini iddia ediyorsanız, atalarımızı mezarlarından kaldırm, ki size inanalım. Fakat bunu yapamazsanız, iddianızın çürük ve asılsız olacağına karar vereceğiz" diyorlardı. Kâfirlere göre, ölümden sonraki hayat kavramının reddi için bu güya çok kuvvetli bir delil idi. Fakat hakikatte çok saçma ve abesti. Ölenlerin dirilip tekrar bu dünyaya geleceklerini kendilerine kim söylemişti? Hz. Muhammed (a.s.) ya da başka herhangi bir müslüman, "biz ölüleri diriltiriz" diye ne zaman iddiada bulunmuşlardı?

Kâfirlerin itirazına cevap olarak denilmiştir ki, bunlar ne zamandan beri kendilerini "Tübba"^{184[2]} ve onlardan önceki milletlerden daha iyi sanmaya başlamışlardır? Tübba ve benzerleri işledikleri ağır günah ve suçlardan dolayı helâk edilmişlerdi. Aynı günah ve suçlar Mekkeli kâfirlerin de helâk olmalarına sebep olabilir. Burada da denilmek isteniyor ki, ahireti inkâr etmek bu felâketi davet eden bir günah ve suçtur. Ahirete inanmayan bir milletin ahlâkı sıfırdır demektir. Bu dünyadaki hayattan sonra başka bir hayat olmayacağına, herhangi bir muhakeme, muhasebe ve cezalandırma olmayacağına inanan milletlerin felâkete sürüklendiğine tarih şahittir. Suç ve ceza şuurunu kaybeden bir millet eninde sonunda helâk olmuştur. Allahu Teâlâ demek istiyordu ki Mekkeli kâfirler, Tübba ve onlardan önceki Sabahlar ile Firavun ve yandaşlarının eriştikleri maddi refah ve saadete bile ulaşamamışlardır. Ama bunların takip ettiği kötü yol kendilerini felâketten kurtarmayacaktır.

Kâfirlerin ikinci itirazına cevap olarak denilmiştir ki, ölümden sonra hayatı, ahireti, suç ve cezayı inkâr edenler aslında bu kâinatı bir oyuncak ve bunun yaratıcısını da hâşâ aptal bir çocuk sanıyorlar. Ahireti inkâr edenler bu sebeple, insanların bu dünyada her türlü suç ve günahı işledikten sonra herhangi bir ceza görmeden ölüp yok olacaklarını

^{184[2]} "Tübba", Himyer kabilesinin hükümdarlarının lâkabıydı. Bunlar M.Ö. 115'de Yemen'e hâkim oldular ve M.S. 300'e kadar hüküm sürdüler. (Tefhîm-ul Kur'ân, C. IV. s. 32).

zannediyorlar. Halbuki, bu kâinat bir çocuk oyuncağı değildir ve akıllı bir Yaratıcı'nın eseridir. Akıllı bir varlığın boş ve abes bir iş yapacağı düşünülemez. Akıllı birinin her işi ve eseri anlamlı ve faydalı olmalıdır. Ahiretin inkarıyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim bu delili çeşitli yerlerde vermeye çalışmıştır.

Kâfirlerin, "babalarımızı (dirilterek) getirin" şeklindeki meydan okumalarına cevap olarak da, hayat ile ölümün bir çocuk oyuncağı olmadığı belirtilmiştir. Ölümden sora hayat kavramı bir oyuncak ve eğlence değildir ki, kim ne zaman bunu inkâr ederse hemen mezarlardan ölümler çıkarılıp hayata döndürölsünler. Ölümlerin diriltölmeleri için belli bir süre tanınmıştır. Alemlerin Rabbi belirlenen zamanda kendi mahkemesini kuracak ve geçmişteki bütün ölümleri diriltip onları yargılayacaktır. Kâfirler bu programı ve takvimi beğenmiyörlarsa beğenmesinler, bunda bir değışiklik yapılmayacaktır. Ve sadece ahirete inanmak için ölümlerin diriltölmelerini görmek istiyorlar diye istekleri yerine getirilmeyecektir. Ahirete inanmak akıl, mantık ve iradelerine bağılıdır. Buna inanıyörlarsa kendi çıkarlarına uygun olacaktır ve kendi akıbetlerini düzeltmiş olacaklardır. Böylece Mahşer'deki mahkemede de başarılı olacaklardır. Ahirete inanmıyörlarsa, bu kendilerinin bileceğı iştir. Zararı olacaksa kendilerine olacaktır. Bunun kötü neticelerini de ahirette göreceklerdir.

"Kötölük işleyip duranlar, kendilerini iman eden ve salih ameller işleyenler gibi mi yapacağımızı, Onların dirim ve

ölümünün müsavi olacağını mı zannederler? Ne fena hüküm veriyorlar. Allah, gökleri ve yeri adaletle yarattı ki, herkese kendi kazandığı ile mükâfat ve ceza versin. Onlara asla zulmedilmez." (Casiye; 21-22)

Bu, ahiretin mutlaka olacağına dair verilen ahlâkî bir delildir. Ahlâkın temel bir kuralı vardır: Hayır ile şer veya iyi ile kötü hiçbir zaman bir olamazlar. İyilik yapanlar iyi mükâfat, kötülük yapanlara da kötü cezalar verilmesi gerekmektedir. Çünkü bu fark olmazsa ahlâk diye bir şey kalmaz. İyilik yapan bir kişinin cezalandırıldığını ve kötülük yapan bir kişinin ödüllendirildiğini düşünün. Böyle bir durumda kimsede iyilik yapma hevesi ve kötülüklerden sakınma hissi kalır mı? Allah'ın yarattığı kâinatta ve dünyada böyle bir şey serbest bırakılırsa, adalet, suç, ceza, hikmet, akıl, mantık ve faziletten söz edilebilir mi? Dünyada günah işleyen ve kötülük yapanlar tabii ki herhangi bir yargı ve cezanın olmamasını isterler. Çünkü ceza korkusu onların keyfini kaçırır. Fakat Cenab-ı Allah'ın hikmeti ve adaleti böyle bir şeye imkân bırakmaz. İyinin de kötünün de aynı muameleyi görmesine Allah'ın kuvveti, kudreti ve hikmeti razı olmaz. İyi, dürüst, salih ve fedakâr bir mü'minin, bu dünyada kendisinde hakları olanların hakkını ödediğini, başkalarının haklarını gasbetmediğini, dünyanın birçok nimet ve lezzetinden mahrum kaldığını ve sadece ahiret için sermaye topladığını gören Yüce Allah, onun takdirsiz ve mükâfatsız kalmasını istemez. Aynı şekilde, ne Allah'ın ne de kullarının

haklarını veren, aksine onlara haksızlık ve zulüm eden, hep kendi şahsi menfaati ve faydası için çalışan, iki eliyle dünya nimetlerini toplayan, helal ve haram gözetmeksizin her türlü kirli işler çeviren, ahlâksızlık yapan, zevk ve sefası için her türlü günah işleyen birinin bütün bu "marifetleri" gözardı mı edilecektir? Cenab-ı Allah buna izin verirse bundan daha büyük bir adaletsizlik ve insafsızlık olabilir mi?

Bundan sonra da denilmiştir ki Cenab-ı Allah göğü, yeri ve bütün kâinatı sırf eğlence olsun diye yaratmamıştır, aksine bunların ardında büyük bir gaye ve anlam vardır. Dünyada bazı kimseler büyük haksızlığa uğramış olabilirler, buna karşı bazı kimseler hak etmedikleri nimete, şan-şöhret ve zenginliğe kavuşmuş olabilirler. Fakat bu dünyadaki hayat bir ölçü veya kıstas değildir. Bununla her şey bitmiyor. Asıl adalet ve insaf ahirette gerçekleşecektir ve orada her şey yerli yerine oturacaktır. Kimse kimsenin hakkını yemeyecek, iyiler mağdur olmayacak ve kötüler haksız imkânlar elde edemeyeceklerdir.

Casiye sûresinde 21.den 23. ayetlere kadar aslında ahireti kendi nefislerinin esiri olanların inkâr ettikleri ifade edilmiştir. Ahiret fikri, bu zevk ve sefalarına düşkün olan kötü niyetli, kötü ameli ahlâksız kişilerin korkulu rüyasıdır. Ahiret fikri bunların uykularını ve keyiflerini kaçırıyor. Bunlar biliyorlar ki ahiret fikri kendilerinin özgürlüğüne engel teşkil ediyor. Onun için, bunlar kasten ahireti inkâr ediyorlar. Ahiret gibi bir emniyet sübabı ortadan kalkınca bunlar tamamıyla

kaygısız ve umursamaz bir tutum takmıyorlar. Bunlar bundan sonra hiçbir sınır ve engel tanımıyorlar ve kötülüklerin, ahlâksızlığın batağına battıkça batıyorlar. Hiçbir kötülük yapmaktan ve günah işlemekten çekinmiyorlar. Kimsenin hakkını yemekten sakınmıyorlar. Elleri fırsat geçtiği takdirde hiçbir baskı ve zulümden çekinmiyorlar. Hak, hukuk ve adalet diye bir şey tanımıyorlar. Olaylardan ve gelişmelerden hiçbir ders, hiçbir ibret almıyorlar. Hiçbir nasihat tavsiye ve ikaz onları durduramıyor. İnatlaştıkça inatlaşıyorlar. Akıl ve fikirleri her zaman şahsi, maddi ve süfli arzu ve ihtiraslarının tatmini yönünde çalışır. Bütün bunlar gösteriyor ki, ahiret akidesinin inkârı insan ahlâkı için bir zehirdir ve son derece tehlikelidir. İnsanı insanlık çerçevesine oturtan ve bu çerçeve içinde kalmasını sağlayan şey ileriye dönük düşünce ve hedefidir. Eğer bir insan, bir gün Allah'ın huzuruna çıkarak yaptıklarının hesabını vereceğini düşünüyor ve bu yargılanma ve hesaplamadan yüzünün akıyla çıkmasını hedefliyorsa elbette ki kendi ahlâkına ve hareketlerine çekidüzen verecektir. Fakat böyle bir fikir ve gaye yoksa en bilgili kültürlü ve medeni İnsanlar bile bir hayvandan beter olabilir.

"Biz müslümanları, mücrimler gibi yapar mıyız? Size ne oluyor? Nasıl böyle hükmediyorsunuz? Yoksa, sizin içinde bunu okuduğunuz bir kitabınız mı var? Onda sizin için her istediğiniz şeyin olacağı mı yazılıdır? Yoksa sizin, kıyamete kadar sürecek bizden bir ahdiniz mi var ki, hükmettiğiniz size

olacaktır? (Habibim) onlara sor: Buna hangisi kefil olacak? Yoksa, onların ortakları da mı var? Eğer sözlerinde doğru iseler ortaklarını da getirsinler." (Kalem; 35-41)

Mekkeli kabile reisleri müslümanlara diyorlardı ki, bizim sahip olduğumuz bolca nimetler, bizim Allah katında sevildiğimiz ve beğenildiğimiz bir belirtisidir. Buna karşılık siz (müslümanlar) fakir ve çaresizsiniz. Bu da demektir ki, siz Allah'ın gazabına uğramış kişilersiniz. Onun için, eğer sizin iddia ettiğiniz gibi ahiret falan olur ve başka bir dünya kurulursa bile biz orada yine rahat olacağız ve siz zor durumda olacaksınız. Kâfirlerin işte bu hezeyanlarına cevap olarak denilmiştir ki; Allahu Teâlâ'nın, kendisine tabi olanlar ile kendisine karşı suç işleyenler arasında ayırım yapmaması akıl ve mantığa aykırı bir şeydir. Siz dünyayı ve kâinatı Yaratan'ı (hâşâ) gözü kör olan bir hükümdar mı sanıyorsunuz ki, kendisinden yana olanlar ile kendisine düşman olanlar arasında fark gözetemesin? Siz sadece maddiyata bakıyorsunuz ve diyorsunuz ki; müslümanlar sefil ve perişan, siz zengin ve mutlusunuz. Ama huzur ve saadetin ölçüsü bu değildir. Siz bir kerre kendi ahlâk ve amellerinize bakın ve bunları müslümanlarınkıyla karşılaştırın. Halbuki siz mücrim ve günahkârlarsınız. Ahirette durum sizin sandığınız gibi olmayacaktır. Ahirette müslümanların suçlu duruma düşeceğini sizin de mükâfatlandırılacağınızı kim söyledi? Sizde bunların kayıtlı olduğu bir kitap mı vardır? Yoksa Allah ile önceden pazarlık yapıp anlaşmaya mı varmışsınızdır? Yok,

ilâh ve ilahelerinizden biri böyle söylüyorsa onu çağırın ve Allah ile böyle bir anlaşmaya varıp varmadığını sorun. Gerçek şu ki, siz kendi kendinizi aldatıyorsunuz. Kendi kötülükleriniz, pislikleriniz ve çirkinlikleriniz için bir gerekçe arıyor ve olmadık şeyler iddia ediyorsunuz. Sizin söyledikleriniz hem akla, mantığa aykırıdır hem de herhangi bir kitapta yazılı değildir. Sizden kimse Allah ile bir anlaşmaya varmadığını da iddia edemez. Ne siz ne de ilâh ve ilaheleriniz.

"Diri diri gömülen kızlara sorulduğunda, hangi suçtan dolayı öldürüldüğü..." (Tekvir; 8-9)

Bu ayette doğrudan zikredilmeden iki önemli konuya değinilmiştir. Birincisi, Arapların ahlâkı öylesine bozulmuştu ki, kendi evlâtlarını bile hiç acımadan toprağa gömüyorlardı. Hz. Muhammed (a.s.) bu çirkin ve acımasız âdeti ortadan kaldırmaya çalışırken de Araplar hiç hicap duymuyor ve yaptıkları kötülüklerde ısrar ediyorlardı. Kendi cahilane ananelerini sürdürmeye kararlı görünüyorlardı ve Hz. Muhammed (a.s.)'in Arap toplumunda yapmak istediği reformu kabul etmeye hazır değillerdi. Bu, onların ahirette bir hesaplaşmanın olmayacağını düşünmelerinin ve bu yüzden hiçbir şeye aldırış etmemelerinin bir belirtisiydi. Bu ayette değinilen ikinci nokta ahiretin ehemmiyeti ve zaruretidir. Burada aslında ahiretin önemli bir delili gözümüzün önüne serilmiştir. Deniliyor ki, diri diri gömülen masum kızların ahi boşa gitmeyecektir. Onları dinleyen mutlaka biri olacaktır. Bu masum kızlara bu zulmü reva görenleri cezalandıracak

mutlaka biri olacaktır. Diri diri gömülen kızların feryadını dünyada dinleyen kimse yoktu. Cahiliyye toplumu bu gibi şeyleri revâ görüyordu ve kimse bu vahşiyane ve caniyane fiile dur diyemiyordu. Hatta buna karşı çıkan Hazreti Peygamber (a.s.)'e hakaret ediliyordu. Ne bu zavallı kızların anne babaları utanç duyuyordu ne de başka kimse onları kınıyordu. Bu adaletsizlik, zulüm, bu cinayet böyle devam edecek miydi? Tabii ki hayır. Bu ayette deniliyor ki, ahirete inanmayanlar gözlerini dört açsınlar. Bu gibi zulüm ve adaletsizlikler cezasız kalmayacaktır. Kıyamet olacaktır ve Allah'ın bir emriyle diğer ölülerle birlikte diri diri gömülen masum kızlar da mezarlarından kaldırılacak ve kendilerine sorulacaktır "ey masum kızlar, sizin suçunuz ne idi ki, sizleri böyle diri diri gömdüler?" Yani burada dolaylı olarak bu kızları gömenlere çatılıyor ve deniliyor ki "ey vicdansızlar sanmayın ki bu masum kızları suçsuz öldürdükten sonra kurtulacaksınız. Hayır ahirette bu yaptıklarının hesabını bir bir vereceksiniz. Orada kimse sizi kurtaramayacaktır."

26.1.6. Ahiret'i İnkâr Etmenin Ahlâki Sonuçları

Kur'ân-ı Kerim'de ahiretin imkânı ve gereği hakkında kuvvetli ve inandırıcı deliller verildikten sonra ahiret ile ilgili akidenin insan ahlâkının temelini oluşturduğunu ifade edilmiştir. Kur'ân-ı Kerim'de denilmiştir ki ancak ahiret akidesi insanın kişiliğini karakterini ve ahlâkını sağlam temellere oturtabilir. Ahiret fikri ve mefhumu olmazsa, insanı baskı ve zulümden, fisk-ü fücordan, fuhuş ve hayasızlıktan,

hıyanet ve ihanetten, sahtekârlık ve iki yüzlülüktan kurtaracak bir şey olmaz. Bu sebepten dolaydır ki, ahireti inkâr edenler ağızları ile ne söylerlerse söylesinler, kendi hareket ve davranışlarıyla, ahlâk sınırlarının bulunmadığı bir özgürlük istiyorlar. Münkirler, kendi zevk ve sefalarını bozmamak için ahirete inanmak istemiyorlar. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de Cahiliyye döneminde Arap toplumunda yaygın olan ahlâki çöküntüye temas edilerek şu soru sorulmuştur: Eğer bu İnsanlar, öldükten sonra bir gün Allah'ın huzuruna çıkacaklarına ve orada yaptıklarının hesabını vereceklerine inansalardı, bu ahlâki çöküntü ve bu başı boşluk bunların toplumuna girer miydi?

"İnsan, onun dağılmış olan kemiklerini toplayıp bir araya getirmeyeceğimizi mi zanneder? Evet biz, onun parmak uçlarını toplamaya da kadiriz. Fakat insan önünde olanı yalanlamak murad eder." (Kıyâme; 3-5)

İlk iki ayette ahireti inkâr edenlerin şu itirazlarına cevap verilmiştir. Aradan yüzlerce, binlerce sene geçtikten ve ölenlerin etleri ve kemikleri toz toprak olduktan sonra dirilme işlemi nasıl gerçekleşecektir? Ölen insanların çoğunun kemiklerinden hiçbir eser bile kalmamışken bunlar nasıl toparlanacak ve yeniden canlandırılacaklardır? İnsanların bazıları yanıp kül olmuştur, bazıları hayvanlar tarafından parçalanmıştır, bazıları denizde boğulup balıklara yem olmuştur. Bunların vücut azaları nasıl bir araya getirilip eski hallerine dönüştürüleceklerdir? Arada milyonlarca yıllık

zaman farkı olabilir. Yer ve şartlar da değişik olabilir. Bütün bu itirazlara Cenab-ı Allah gayet makul bir cevap vermiş ve münkirlere şöyle bir soru yöneltmiştir: "İnsan, onun dağılmış olan kemiklerini toplayıp bir araya getirmeyeceğimizi mi zanneder?" Burada denilmek isteniyor ki şayet insanların et ve kemik parçalarının kendi kendine bir araya gelip tekrar İnsanlar haline dönüşecekleri söylenmiş olsaydı belki muhalifler ve münkirler bundan şüphe etmek ve inanmamakta haklı olacaklardı. Ama burada bu şeylerin kendiliğinden değil, Allah tarafından olacağı belirtilmiştir. Böylece Mekke'li kâfirlere hitap edilerek deniliyor ki, kendinizin de Hâlik ve Mâlik'i olan Cenab-ı Allah bu işi başarmaktan aciz midir? Gerek o devirde gerekse bugün Allah'ı Halik olarak kabul eden birinin bu soruya menfi cevap vermesi düşünülemez. Her şeyin ve herkesin Rabbi olan Allah'ın, insanların et ve kemiklerini toplayarak diriltmeye karar verdiği takdirde bunu pekâlâ yapabileceği bilinmelidir.

Daha sonraki ayette denilmiştir ki, insanların dağılmış olan kemiklerinin toplanması ve tekrar İnsanlar haline sokulması gibi bir vak'a şöyle dursun, Cenab-ı Allah insanların parmak uçlarını bile toplamaya ve eski hallerine dönüştürmeye kadirdir.

Son ayette ise ahireti inkâr edenlerin kalblerine inilmiş ve asıl hastalıklarının ne olduğu ortaya konmuştur. Burada deniliyor ki, bu adamlar, kıyametin ve ahiretin mümkün olamayacağı düşüncesiyle ahiret akidesine karşı çıkmıyorlar.

Bunların asıl inkâr ettikleri ve kabul etmeye hazır olmadıkları şey bazı ahlâkî sınırlamalardır. Ahiret fikrini kabul eder etmez bu sınırlamalarla karşı karşıya kalacaklarını düşünüyor ve bu sebeple bunlardan kaçmak istiyorlar. Bunlar şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da serbest ve mesuliyetsiz bir hayat sürmek sevdasındadırlar. Bütün ahlâksızlık ve hayasızlıklarını, fuhuş ve adaletsizliklerini, baskı ve zulümle-rini aynen sürdürmek istiyorlar.

Aynı hususlar bu ayetlerde de ifade edilmiştir:

"Halbuki, kıyameti ancak her muanit günahkâr tekzib eder." (Mutaffifin; 12)

"Muhakkak Allah'ın yolundan sapanlara hesap gününü unuttukları için kendilerine şiddetli azab vardır." (Sâd; 26)

"Hayır, doğrusu siz dünyayı seversiniz. Ahireti bırakırsınız." (Kıyâme; 20-21)

Son ayetlerde münkirlerin ahireti inkâr etmelerinin ikinci sebebi dile getirilmiştir. İlk sebep yukarıdaki ayetlerde belirtilmişti: Yani kendileri ahlâksızlıklarına açık kart verilsin diye ahireti inkâr ediyorlar. Şimdi de deniliyor ki, bu adamlar maddeci olduğu için ahireti inkâr ediyorlar. Bu adamlar dar görüşlü ve çıkarıcı oldukları için her şeyi kısa yoldan elde etmek istiyorlar. Bu dünyanın yok olmasını, kıyametin kopmasını ve ahirette yargılanma ve suç-ceza mekanizmasının işleymesini çok uzak bir ihtimal olarak görüyor ve uzak bir gelecekte olacak bir şeyin kendilerine herhangi bir faydasının

dokunmayacağına inandıkları için ahiret fikrine boş veriyorlar. Onlar maddeyi ve bu dünyayı seviyorlar. Onlar gözle görülür ve elle tutulur bir şeye inanıyorlar. Eğer bir şeyden fayda, haz veya neşe elde edebiliyorlarsa onun varolduğuna inanıyorlar, ama bu belirti ve işaretleri görmüyorlarsa bunlara inanmıyor, güvenmiyorlar. Onlara göre bu dünyada ne elde edebiliyorlarsa kendileri için yeterdir. Burada rahat, sıkıntı ve üzüntüden uzaklarsa hayatlarının bir şeye yaradığını sanıyorlar. Daha sonra ne olacağını düşünmek bile istemiyorlar. Aslında bu düşünce biçimi herhangi bir akılcı temele dayanmıyordu ve inandırıcı bir yönü yoktu. Bu sadece bir çıkarıcılık, başı boşluk ve kaygısızlıktı ve bütün bunların altında yatan, inatçılık ve dik başlılıktı. Yani ne olursa olsun, bunlar ahireti kabul etmeye hazır değillerdi.

"Çoklukla iftihar sizi o kadar şaşırttı ki, kabirlere varıncaya kadar ziyaret ettiniz. Bununla iftihar doğru değildir. Bunu ilerde bileceksiniz. Sonra iftiharın doğru olmadığını yakında yine bileceksiniz. Sakının eğer kesin bir bilgi ile bilseydiniz. And olsun, o cehennemi mutlaka göreceksiniz. Yine and olsun onu muhakkak kesin bir görüşle göreceksiniz. Sonra o gün Allah'ın nimetlerinden mutlaka sorulacaksınız." (Tekâsür; 1-8)

Yukarıdaki sürenin başında kullanılan "elhâ-kum" kelimesi "lehv" kökünden çıkmıştır. "Lehv"ın asıl anlamı "gaflet'tir. Ama Arapçada kelime, bir insana her şeyi unutturacak aşırı ilgiden doğan "meşgale" veya "uğraş"a

denilir. Bu kökten türetilen "elhâ-kum" kelimesi böylece, bir kişiyi her şeyden uzaklaştıracak, her şeyi unutturacak ve hatta, gâfil edecek bir uğraş anlamına gelir. Aynı şekilde "tekâsur" kelimesi de "kesret" (çokluk) kelimesinden çıkmıştır. Kesret'in aslında üç anlamı vardır. Birincisi, bir kişi mümkün olduğu kadar "çokluk" toplamaya çalışır. İkincisi, İnsanlar çokluğu toplamakta birbirini geçerler. Üçüncüsü, insanların sahip bulundukları çokluktan iftihar etmeleri.

O halde, "elhâ-kum-üt-tekâsür" şu anlama gelmektedir: Çoklukla öylesine meşgul oluyorsunuz ki bu aşın ilgi yüzünden belki de daha önemli olan şeylerden gâfil oluyorsunuz, yani onları unutuyorsunuz. Bu ayette "çokluk"tan neyin çokluğunun kastedildiği anlaşılmıyor. Ayrıca daha önemli olan hangi şeylerin unutulduğu da açıklanmamıştır. Sadece bu değil, bu ayetin muhataplarının kim olduğu da iyice anlaşılmıyor. Bu sebeple, biz bu sözlere genel bir anlam vermeliyiz. Çokluğun anlamı o zaman çok genişlemiş olabiliyor. Bu, her şeyin çokluğu olabilir: Dünya'daki bütün nimetler şahsî menfaat ve faydalarla ilgili şeyler lüks eşya, haz ve zevk vasıtaları ve kuvvet ile iktidar araçları ve imkânları. Bunları elde etmek için birbiriyle yarışmak, birbirini geçmek, başkalarına hava atmak ve gösteri yapmak ve adetâ kendini unutmak. İşte yukarıdaki ayette kastedilen şeyler bunlardır. Muhataplar da her devirdeki ve her yerdeki fertler veya toplumlar olabilirler. Yukarıdaki ayette gafletin neticesinde nelerin unutulduğu kesin olarak

anlatılmadığı için bunu da genel anlamda kullanabiliriz. Çokluk hevesi ve ihtirası kendilerine Allah'ı, akıbeti sınır ve sorumlulukları unutturmuştur. Onlar ancak kendi hayat seviyelerini yükseltmeye koyulmuşlardır ve bu hevesleri yüzünden insanın değer ve kalitesinin ne kadar düştüğüne hiç bakmıyorlar. Onlar mümkün olduğu kadar çok servet ve para kazanmak istiyorlar, ama bunların hangi yoldan elde edildiğine bakmıyorlar. Onlar, kendi vücutlarının ve nefislerinin zevk ve rahatı için her şeyi unutuyorlar ve bu ahlâki çöküntü ve başıboşluğun neticesinin ne olacağını hiç düşünmüyorlar. Onlar mümkün olduğu kadar kuvvet ve iktidar için siyasi iktidar, mevki ve ikbal ile ordu, silah ve araç gereç istiyorlar ve bunları elde etmek için herkesi ezip geçmek istiyorlar. Fakat bunların Allah'ın dünyasında baskı, zulüm ve kan dökmeye yol açacağını ve insan ırkını bile yok edeceğini hiç akıllarına getirmiyorlar. Kısacası, "tekâsur" yani çokluk veya bolluğun çeşitli nitelik ve şekilleri vardır. Bunlar gerek şahıs gerekse cemiyetleri aşırı derecede meşgul ediyor. O kadar ki, bu aşırı heves ve ihtiras şeklini almış ve ilgili kişi ve cemiyetler dünyanın rahat, zevk ve lükslerine kendilerini öylesine kaptırmışlardır ki, diğer bütün iyi ve güzel şeyleri unutmuşlardır. Bu heves ve ihtiras onların sonu oluyor, hem de korkunç bir son. Fakat bunu düşünecek ne zamanları var ne de enerjileri.

İşte İnsanlar, bu yanlış düşünce ve tutumlarından dolayı uyarılmış ve kendilerine çeki düzen vermeleri istenmiştir.

Burada deniliyor ki; ey İnsanlar, sanmayın ki bu dünya zevkleri, bu dünya meta'ları ve bu dünya sevgisinin çokluğu sizi bir yere kadar götürecektir. Siz bunları elde etmek için birbirinizle yarış ediyor ve zannediyorsunuz ki büyük kazanç ve başarılar elde ediyorsunuz. Ama bu başarı ve kazançlarınız sahte ve boştur. Basan ve kazancın ölçüsü bu değildir. Çok geçmeden siz bunun kötü sonucunu göreceksiniz. Bütün hayatınız boyunca yanlış yolda ve tutumda olduğunuzu göreceksiniz. Aslında burada kullanılan "çok geçmeden" kelimelerinden "Kıyamet" ve "Ahiret" de kastedilmiş olabilir. Zira, ezelden ebede kadar bütün zamanları görmekte olan bütün kâinatı hakimiyetinde bulunduran Yüce Allah için dünyadaki birkaç bin veya birkaç milyon yıl çok kısa bir zaman süreci olabilir. Bu kelimelerden "ölüm" de kastedilmiş olabilir. Böyle bir durumda da "ölüm" insana yakın olabilir. Bir insanın yarın ya da hemen ölebileceği ihtimali her zaman vardır. Bu sebeple, bu durumu belirtmek için de "çok geçmeden" deyiimi kullanılmış olabilir. Zaten ölümden hemen sonra da gerçekler bütün çıplaklıklarıyla ortaya çıkar. O kişi o zaman dünyadaki hayatın boş olduğunu ve uğraştığı ve mücadele ettiği bütün şeylerin faydasız olduğunu görecektir.

Ayrıca, Kur'an-ı Kerim bu hususta Arap toplumundan da bazı örnekler vererek, Ahiret düşüncesinden yoksun olmaları halinde ne gibi kötülöklere battıklarını dile getirmiştir:

"Ölçü ve tartıda noksan yapanların vay haline. Ki onlar insanlardan alırken ölçüyü tam yaparlar. Fakat insanlara

verirken ölçer veya tartarlarsa eksik yaparlar. Onlar ba's olunacaklarını bilmezler mi? O büyük kıyamet gününde. İnsanların, âlemlerin Rabbi huzurunda kalkacağı günde." (Mutaffifin; 1-6)

Yukarıdaki sûrede geçen "mutaffifin" (ölçü ve tartıda noksan yapanlar) kelimesi, Arapçada "küçük" ve "âdi" anlamına gelen "tatfif" kökünden çıkmıştır. İstilah olarak "tatfif" kelimesi ölçü ve tartıda hile yapma manasına gelir. Bunun sebebi de ölçü ve tartı yapanların ölçtüğü ve tarttığı şeylerden "küçük" parça veya bölümler eksik etmesidir. Miktar az olduğu için alıcı, hileli satıcının bu el numarasını anlayamaz. Satış ve alışverişteki bu hile ve sahtekârlık gayet tabii ki Allah korkusu ve ahiret endişesi varolduğu takdirde yapılmayacaktı.

"Hayır öyle değil. Bilâkis siz yetime ikram etmezsiniz. Helâl ve haram demeyip mirası alabildiğine yersiniz. Malı da pek seversiniz." (Fecr; 17-20)

Burada Mekkeli ve Arap müşriklere hitap edilerek deniliyor ki, siz bu dünyadaki saadet ve refahı her şey sanıyorsunuz. Burada paranız pulunuz varsa şeref ve itibar kazandığınızı sanıyorsunuz. Paranız pulunuz şan ve şöhretiniz olmayınca da mağdur ve mazlum olduğunuzu düşünüyorsunuz. Halbuki hakikatte böyle değildir. Siz maddeci bir zihniyetle hareket ediyorsunuz. Asıl değer ölçüsü ahlâk ve maneviyat olmalıdır. Para ve servet hırsı gözünüzü

döndürmüştür. Siz yetimlere iyi muamele ettiğinizi iddia ediyorsunuz. Ama bu doğru değildir. Çünkü sizin asıl maksadınız o yetimlerin mallarını yemektir. Yetimin babası ve velisi hayatta olduğu müddetçe kendisine çok iyi davrandığınızı ima etmek istiyorsunuz. Ama o yetimin babası veya velisi vefat edince hemen yarasalar gibi mallarını gasbetmek, mülklerine konmak istiyorsunuz. Başkaları şöyle dursun, yetimlerin en yakın akrabaları, örneğin amca, dayı ve kardeşleri de ondan yüz çeviriyorlar. Ve eğer bir ilgi gösterirlerse de sadece onun mirasına konmak için gösteriyorlar. Sizin toplumunuzda zor durumda olanlara yardım gibi bir gelenek ve kavram da yoktur. Aç kalanlara kimse yemek vermez. Kadınlar ve çocuklar çaresizlik içinde kıvranır ama onlara kimse yardım elini uzatmıyor. Ayrıca, ölen bir kişinin varislerinden en güçlüsü bütün mirası ele geçiriyor. Başkalarının hakkını yemekte hiçbir tereddüt göstermezsiniz. Sizin toplumunuzda hak, hukuk ve mesuliyet diye bir şey de yoktur. Atı alan Üsküdar'ı geçer. Para, mal ve mülk edinmek konusunda kimse helâl ve haram arasında ayırım yapmaz. Mal ve mülk kazandıkça da açlığınız artar. Biraz, biraz daha diyerek her şeyi kazanmak istersiniz. Hırs ve ihtirasınızın sonu yoktur.

"Dini tekzib edeni gördün mü? Bu o kimsedir ki, yetimi şiddet ve zorla itip kakıyor. Fakiri de doyurmaya teşvik etmez." (Mâun; 1-3)

Allahu Teâlâ burada iki misal vermek suretiyle ahireti inkâr edenlerin ne gibi ahlâki bozukluklara uğradıklarını belirtmiştir. Burada ahireti tanımamanın iki kötü sonucundan bahsedilmiştir. Bu demek değildir ki ahiretin münkirlerinde ancak bu ayıplar bulunur; yani birincisi yetimi kovmak ve ona karşı zor kullanmak ve ikincisi aç olanlara yemek vermemek. Hayır, bunlar benzeri ayıp ve kötülüklerin sadece belli başlısıdır. Burada denilmek isteniyor ki, bu kişiler ahirete inanmış olsalardı ve bir gün dünyadaki amellerinin hesabını vereceklerine iman etmiş olsalardı, yetimin malını yemek, onu açıkta bırakmak, onu evinden barkından sürmek, fakir ve aç kişilerin karnını doyurmamak gibi rezil işleri yapmayacaklardı. Zaten Beled ve Asr sûrelerinde ahirete iman edenlerin meziyetlerinden bahsedilirken şöyle buyurulmuştur: "Merhameti tavsiye eden kimseler" ve "Hak ve sabır ile tavsiyede bulunanlar."

26.1.7. İnsan İmtihan İçin Yaratılmıştır

Kur'ân-ı Kerim bir yandan ahiretin imkânı ve zaruretiyle ilgili her türlü şüphe ve tereddütlere son vermek amacıyla çeşitli deliller sunmuş bir yandan da insanların dünyaya çetin bir imtihandan geçmek üzere gönderildiklerini belirtmiştir. Kur'ân-ı Kerim, insanların yeryüzünü bir çiftlik ve eğlence merkezi olarak görmemelerini tavsiye etmiş, aksine burada gerek bireysel gerekse toplumsal olarak bir sınavdan geçmeleri gerektiğini bildirmiştir. İlâhi Kitap bu imtihanın sessizce veya habersizce yapılmadığını insanların her zaman ve her vesile ile

ikaz edildiğini belirtmiş, buna göre bu imtihana tam hazırlıklı girmelerini ve mümkün olduğu kadar en iyi puanlarla basan kazanmalarını öğütlemiştir:

"O hanginizin daha güzel amel işleyeceğiniz imtihan için, ölümü ve hayatı yaratandır." (Mülk; 2)

Burada denilmek isteniyor ki dünyada Cenab-ı Allah hayat ve ölüm gibi işlemleri insanları imtihan etmek ve onlar arasında hangisinin amelinin en iyi olduğunu tesbit etmek maksadıyla başlatmıştır. Gerçekten bu küçük cümlede çok büyük hakikatler dile getirilmiştir, Birincisi, hayat ve ölüm Cenab-ı Allah'tandır. Başka kimse ne hayat verebilir ne de başkasının canını alabilir, ikincisi, varlığında hem iyilik hem kötülük etme kabiliyetleri bulunan insan gibi bir mahlûkun hayatı ve ölümü sebepsiz ve gayesiz değildir. İnsanın Hâlik'i ve Mâlik'i onu dünyaya imtihan etmek için göndermiştir. Hayat, insan için bir imtihan süresidir. Ölüm de bu imtihanın bitişinin ilânıdır. Üçüncüsü, bu imtihan yüzünden Yüce Allah her insana dünyada iyi veya kötü ameller yapma imkânı sağlamıştır. Bu sebeple, insan dünyadaki imtihan süresini iyi değerlendirmeli ve imtihanda başarılı olabilmek için elinden gelen çabayı harcamalıdır. Dördüncüsü, kimin amelinin iyi, kimin amelinin kötü olduğuna ancak insanları yaratan Allah karar verebilir. Amelin iyiliği ve kötülüğünün seviyesini ve ölçüsünü imtihana giren aday değil imtihanı düzenleyen Yüce Allah yapacaktır. Bu bakımdan adayın, imtihanı düzenleyenin ne gibi sorular soracağını ve ne gibi cevaplardan hoşlanacağını

bilmek zorundadır. Beşinci nokta 'da bizzat imtihan kavramında saklıdır. Yani bu imtihanın sonunda mutlaka ceza ve ödüller verilecektir. Zira ceza ve ödül verilmeyecekse bu imtihanın yapılması anlamsız ve gereksiz olacak.

"Gerçekten biz insanı karışık bir damla nutfeden yarattık. Ve onu imtihan edeceğiz. Bunun için onu işitici ve görücü kıldık. Gerçekten biz ona, (doğru) yol gösterdik. İster şükredici olsun ister kâfir." (İnsan; 2-3)

İşte dünyada insanın durumu ve insan için dünyanın anlamı budur. İnsan bir bitki ya da hayvan değildir, ki yaratılmasının kanunlarına göre bir süre sonra kaybolup gitmeyecektir. Ayrıca diğer dinden olanların, özellikle Hristiyan rahiplerin düşündüğü gibi dünya ne bir azap yeridir, ne "avagon" felsefesine inanan Hinduların inandığı gibi bir ceza yeridir; ne materyalist ve dünyacıların sandığı gibi çiftlik ve otlak arazidir; ne de çağımızda Darwin ile Marx'ın belirttiği gibi bir zevk ve sefa yeri ve savaş alanıdır. Kur'an-ı Kerim'e göre bu bir imtihan yeridir. İnsanın ömür veya hayat olarak nitelendiği şey aslında imtihan müddetidir. Hayat kendisine verilen mühlettir. Bu mühletten istifade etmelidir. Dünyada insanlara verilen ne kadar meziyet ve salahiyetleri, ne gibi nimet ve imkânları hangi mevki ve makamları ve onların başka insanlarla olan ne gibi münasebetleri varsa, hepsi bu imtihanın çeşitli soru kâğıtlarıdır. İnsanların son nefeslerini vereceği ana kadar bu imtihan devam edecektir. Bütün bu imtihan kâğıtları iyi ve düzgün olmalıdır ve

hepsinde başarı kazanmalıdırlar'. Bu çeşit kâğıtların neticesi dünyada değil ahirette belli olacaktır. Onların başarılı veya başarısız olduklarının kararı öbür dünyada verilecektir. Aslında bir insanın başarılı olup olmaması imtihana hazırlıklı girip girmemesine ve imtihan kâğıtlarını iyi yapıp yapmamasına bağlıdır. Eğer o insan kendini ilâh ilân etmiş, ya da Allah'ı ma'bud olarak tanımamış veya imtihanın ciddiliğine inanmamışsa hayatı boş geçmiş demektir. O imtihanı kazanmayacaktır. İmtihanı kazanamadığı için de lâıyk olduğu cezaya çarptırılacaktır. Buna mukabil bir aday var ki, imtihan yerinin icaplarına göre hareket etmiş, imtihan süresinin tümünü çok iyi değerlendirmiş, Ahiret'te Allah'ın huzuruna çıkacağını her zaman gözünüzün önünde bulundurmuştur. Gayet tabii ki imtihanı başarılı bir şekilde geçecektir. Bu adaya, imtihanın neticeleri açıklandığı zaman büyük ödüller verilecektir.

Yukarıdaki ayette daha sonra "onu işitici ve görücü kıldık" denilmiştir. Görünüşte bu kelimelerin anlamı insanlara dinleme ve görme duygusu verilmesidir. Ama bu iki duygu hayvanlarda da bulunur. Ne var ki Arapçayı bilenler bilirler ki hayvanlar için "işitici ve görücü" deyimini kullanılmaz. Bu deyim sadece insanlara mahsustur. Yani, bu deyimle kastedilen insanlara verilen bilgi ve bilgi kaynaklarıdır. Bizce, insanların duyuları arasında işitme ve görme en güçlü ve en önemli sayıldıkları için burada sadece bunlardan bahsedilmiştir. Yani Cenab-ı Allah'ın kastettiği, insanların bütün duyulan ve bilgi

kaynakları ve araçlarıdır. Bu duyular tabii ki hayvanların duyularından çok farklıdır; çünkü bu duyuların ardında düşünen bir beyin vardır. Bu beyin duyularla elde edilen malumat ve bilgiyi toplayıp bir düzene koyuyor bazı sonuçlar çıkarıyor, kararlar veriyor, görüşler ileri sürüyor vs. Bütün bunlar bir araya gelip bir insanın hayata bakış açısını belirler ve onun öyle hareket etmesini sağlarlar. O halde Cenab-ı Hakk'ın "biz insanı imtihan etmek için yarattık ve ona işitme ve görme kabiliyeti verdik" demesinin anlamı, Rabbul Alemin'in insanın imtihanda başarılı olabilmesi için kendisine akıl ve bilgi hazineleri vermiş olmasıdır. Demek ki, burada bir insanın sadece işitme ve görme duyulan kastedilmiş olsaydı, o zaman bir sağır veya kör böyle bir imtihandan müstesna sayılacaktı. Halbuki hakikatte böyle değildir. Bir insan görünüşte sağır ve kör olsa dahi akıl ve bilgi kaynaklarından mahrum değildir ve bu bakımdan imtihandan müstesna sayılması söz konusu olamaz.

Kur'ân-ı Kerim'in bu hikmetli ayetlerinde daha sonra denilmiştir ki, insanlara bu meziyet ve imkânlar verildikten sonra da kendileri başıboş bırakılmamıştır. Cenab-ı Allah onlara doğru yolu da göstermiştir ve demiştir ki senin kurtuluşun ve mutluluğunun bu yolun izlenmesindedir. Kendisine Allah'a şükretme veya O'nun rızasına göre hareket etme ve küfretme, yani O'nun gazabını kazanma yolları açık açık gösterilmiştir. Bundan sonra karar kendisine kalmıştır. İsteddiği yolu seçebilir, ama neticelerine de katlanmalıdır. Beled

sûresinde aynı meseleye şöyle temas edilmiştir: "Ona iki yol (yani hayır ve şer yolu) gösterdik". Şems sûresinde şöyle buyurulmuştur: "Sonra da ona kötülüğünü ve takvasını ilhâm edene yemin ederim."

Yukarıdaki açıklamaları gözümüzün önünde bulundurarak ve de Cenab-ı Allah'ın insanın hidayeti için hangi imkânları sağladığını da unutmayarak yukarıdaki ayetteki "gerçekten biz ona (doğru) yol gösterdik" deyimini inceleyecek olursak bunun sadece bir tek değil bir kaç yol olduğunu anlarız. Şöyle ki:

1. Her insana akıl, mantık, zekâ ve ilim gibi muhtelif imkân ve meziyetlerin bahşedilmesinin yanı sıra bir ahlâk hissi de verilmiştir. Buna göre insan hayır ve şer, iyi ile kötü arasındaki farkı anlayabilir. Bu ahlâk hissi sayesinde o insan bir türlü yapamadığı bazı işlerin iyi olduğunu ve bir türlü terk edemediği bazı huy ve alışkanlıkların kötü olduğunu bilir. Bir takım İnsanlar kendi menfaatleri için bazı kötülükleri kendilerine helâl ve mübah sayarlar ve bunu haklı göstermek için bir takım tez ve felsefeler ortaya atarlar. Fakat aynı ahlâk hissi bu insanlarda da uyandığı zaman bazı ilginç olaylara rastlarız. Şöyle ki, aynı kötülükler kendilerine yapıldığı zaman birden bire parlayıverirler ve kendi geliştirdikleri kural ve felsefeleri bir yana bırakıverirler. İşte bu gibi durumlarda anlaşılıyor ki bu İnsanlar kendi ağızlarıyla ne söylerlerse söylesinler bazı ebedi hakikatleri değiştiremezler ve doğru ile yanlışın ne olduğunu bildiklerini belli ederler. Aynı şekilde iyi

amel, dindarlık ve dürüstlük belki de bir takım çevreler tarafından gericilik, aptallık ve cehalet olarak telakki edilebilir, ama bu çevreler bir gün bu iyi amel işleyen ve dürüst davranan İnsanlar tarafından kritik bir anda kurtarıldıkları zaman onların değerim anlarlar.

2. Her insanın vücuduna "kınayan nefis" veya "vicdan" adında bir his ve meziyet yerleştirilmiştir. Bu bir bakıma bir dizgin veya emniyet sübabıdır. Vicdan her an ve her vesile ile bir insanın kötülükler ve haksızlıklar yaptığı, yapmaya kalkıştığı ve hatta bunlara niyetlendiği zaman onu frenlemeye çalışır. Bir insan bu vicdanı her ne kadar uyutmaya ve hatta öldürmeye çalışırsa çalışsın, bunu tam manasıyla başaramaz. Bir insan dünyada hiçbir zaman tamamıyla vicdansız olamaz ve olmayı da sevmez. Bu insan kendi nefsinin (vicdanının) aldatmak için bin bir özür, bahane ve hileler uydurmaya çalışabilir. Fakat insanın içindeki bu "hakem" ve "müfettiş", bu gibi durumlarda hiç rahat etmez. Bu dokuz canlı muhasip en kötü huylu ve niyetli insanda bile tamamıyla ölmez. Belki biraz da saklı ve hissiz kalır, ama tamamıyla yok olmasına imkân yoktur. Vicdan eninde sonunda ve bazen hiç beklenmedik bir anda en ahlâksız ve vicdansız insanda bile isyan edip varlığını ispatlayabilir. Nitekim, Kıyâme sûresinde aynı husus dile getirilmiştir. "İnsan kendi nefesine karşı şahiddir. Bütün mazeretlerini almış olsa da." (Kıyâme; 14-15)

3. Gerek insanın kendi vücudunda, gerekse dünyada, kâinatta ve içindeki her şeyde, Allah'ın kuvveti ve kudretinin

sayısız işaret ve alametleri vardır. Bütün bunlar herhangi bir şüpheyi meydana vermeyecek şekilde Allah'ın varlığını ortaya koyuyorlar. Bu işaret ve alametler aynı zamanda Allah'ın tek olduğunu, Allah'ın birden fazla olması halinde her şeyin altüst olacağını belirtiyorlar. Göklerde ve canlılarda var olan bu işaretler kıyamet ve ahiretin de olacağını kanıtlarlar. Eğer insan bunlara göz yumar, aklını kullanıp bunları incelemeyip gözden geçirmez ya da hangi gerçeklere işaret ediyorlarsa onları kabullenmekten çekinirse, bu kendi hatasıdır. Ulu Allah ise bu hususta kendi vazifesini tam olarak yapmıştır ve bütün gerçekleri insanların önüne sermiştir.

4. İnsanın kendi hayatında, çağdaş dünyasında ve de geçmişte, geçirilen tarihi tecrübeler ve karşılaşılan olaylar, kendilerine ve bütün evrene üstün bir varlığın hakimiyetinin bulunduğunu gösterirler. Bu hakimiyet karşısında herkes çaresiz kalıyor, bu hâkimiyetin iradesi her yerde ve her zaman görülüyor ve bunun yardımına herkes ve her şey muhtaç bulunuyor. Bu tecrübe ve müşahedeler sadece insanın dışında meydana gelen bir olay değildir. Aksine insanın kendi tabiatında da bu üstün hâkimiyetin belirtileri vardır. Bundan dolayıdır ki en dinsiz ve imansız bir insan bile bazen ellerini Allah'a açıp yalvarma ihtiyacını duyar ve ezeli bir müşrik bile bütün tanrı ve tanrıçalarını bırakıp tek Allah'ı yardımına çağırmaktan geri kalmaz.

5. Gerek insan akli gerekse tabiat kanunları bir suçun cezalandırılmasını, buna karşılık iyi ve hayırlı bir fiilin

sahibine ödöl verilmesini gerekli kılmaktadırlar. Bundan dolaydır ki, insan toplumlarının dünyada ilk defa gelişmeye başladıklarından bu yana şu veya bu şekilde adalet ve insafın üstün kılınmasına çalışılmıştır. Takdir edilecek ve övülecek bir iş için ödüllendirme geleneği geliştirilmiştir. Bu da demektir ki, ahlâk ile kader kanunları arasında inkâr edilmez bir bağ vardır. Şimdi dünyamızda birçok suçun yeterince ve hatta hiç cezalandırılmadığı ve buna mukabil birçok iyi iş ve hizmetin kâfi derecede değeriendirilip mükâfatlandırılmadığı hatta, mükâfata hiç lâıık görölmediğı gerçeğı kabul edilirse, Ahiret'in de olacağı teslim edilmelidir. Ancak akılsız ve inatçı bir kişi, adalet ve insafı bekleyen bir kişinin bu kavramlardan tamamıyla yoksun bir dünyada doğduğunu iddia edebilir.

6. İnsanların doğru yola sevki için varolan bu çeşitli imkân ve ihtimalleri güçlendirmek amacıyla Yüce Allah peygamberlerim ve kitaplarını dünyaya göndermiştir. Peygamberler gereken nasihat ve tebliğde bulunmuş ve kitaplarda da şükretme ve küfretmenin yolları açık açık kaydedilmiştir. Bu iki yola gidilmesinin sonuçları da bütün çıplaklığı ile gözlerin önüne serilmiştir. Peygamberler ile ilâhi kitaplara öğretileri hissedilir hissedilmez öylesine yayılmıştır ki, dünyada hiçbir toplum Allah kavramı, ahiret fikri, iyilik ve kötölük arasındaki fark, ahlâk kuralları ve diğeri siyasi ve içtimai kanunlardan habersiz kalmamıştır. Bu toplumlardan bazıları da bu kaide ve kuralları da bazen kimden ve nereden geldiğini bilmeden ve araştırmadan kabul etmişlerdir. İşin

tuhafı, bütün peygamberler ile kitaplarını reddeden ya da bunlardan habersiz olan kişi ve gruplar bile pek çok konularda aynı peygamber ve kitapların öğüt ve öğretilerini bilinçsizce kabul ediyorlar.

26.1.8. Karar Günü

Bundan sonra Kur'ân-ı Kerim'de pek çok yerde imtihanın neticesinin bu dünyada değil, ahirette ve belli bir zaman sonra açıklanacağı belirtilmiştir. Neticelerin açıklanacağı karar gününde yakın ve uzak geçmişin bütün milletleri diriltilip tek tek sorguya çekilecek ve herkes kendi ameline göre cezalandırılacak ya da mükâfatlandırılacaktır.

"Fasıl ve hüküm günü, onların cem' olacağı gündür."
(Duhan; 40)

"De ki, muhakkak hem öncekiler hem de sonrakiler, belli günün muayyen bir vaktinde hemen toplanacaklardır." (Vakıa; 49-50)

"(Birinci) sûra üfürüldüğünde Allah'ın dilediği müstesna olmak üzere göklerde ve yerde olanlar düşüp ölmüştür. Sonra sûra bir kerre daha üfürüldüğünde hepsi kalkarak bakarlar."
(Zümer; 68)

"Zalimlere; 'amellerinizin cezasını tadın' denildiğinde."
(Zümer; 24)

Yukarıdaki son ayette "kesb" kelimesi kullanılmıştır. Kur'ân-ı Kerim'in ıstılahına göre bu kelimenin anlamı,

"insanların kendi amellerine göre hak ettikleri ceza veya ödöl"dür. İyi amel işleyen bir kişi Allah nezdinde takdir edilecek ve mükâfatlandırılacaktır. Ama ameli kötü olan biri de hak ettiği cezayı bulacaktır.

"Bugün herkes kazandığı ile karşılanacaktır. Bugün zulüm yoktur. Allah, hesabı çok çabuk görendir." (Mü'min; 17)

Burada denilmek isteniyor ki, Mahşer'de, yani Hesap Günü'nde kimseye haksızlık ve zulüm yapılmayacaktır. Bu deyim çok anlamlıdır. Hesap Günü'nde ölçüsüz ve tutarsız herhangi bir işlem yapılmayacaktır. Zerre kadar hata ve yanlışlık yapılmayacaktır. Kime ceza veriliyorsa tam verilecektir. Ne bir fazla ne bir eksik. Ceza ve ödüllendirme konusunda haksızlık ve zulmün pek çok şekilleri vardır. Meselâ bir kişi hak ettiği mükâfatı alamaz, ikincisi, mükâfatı alır ama az alır. Üçüncüsü, biri cezayı hak etmemiştir ama ceza yemiştir. Dördüncüsü, cezalandırılması gereken suçlu cezalandırılmamıştır. Beşinci, birine az ceza verilmesi gerekirken fazla ceza verilmiştir. Altıncısı, zâlim mazlumun gözünün önünde hiçbir ceza yemeden, tahliye edilir. Yedincisi, bir suçlunun yerine masum bir kişi ceza yer. Yüce Allah demek istiyor ki, Son Mahkeme'de bu zulümlerden hiçbirisi olmayacaktır.

26.1.9. Allah Her İnsanın Yaptıklarından Haberdârdır

Kur'ân-ı Kerim'de ayrıca, dünya denilen imtihan yerinde her insanın yaptıklarını Cenab-ı Allah'ın doğrudan bildiği

kaydedilmiştir. İnsanın hiçbir hareketi, hatta aklına getirdiği hiçbir fikir Allah'tan gizli değildir. Dolayısıyla, Hesap Günü'nde insan, karşısında bütün hayatında ne yaptığını ve ne düşündüğünü çok iyi bilen bir Kadir-i Mutlak'ı bulacaktır.

"Sözünüzü ister gizleyin, ister açıklayın. Çünkü O, kalblerde olanı bilir." (Mülk; 13)

"Onlar kendilerinin sırlarını ve gizli müşaverelerini işitmediğimizi mi zannediyorlar? Hayır işitiyoruz. Onların yanlarında elçilerimiz vardır, yazıyorlar." (Zuhruf; 80)

"Ve biz ona nefsinin verdiği vesveseleri de biliriz. Çünkü biz ona şah damarından daha yakınız." (Kaf; 16)

"Her nerede olursanız olun. O sizinle beraberdir. Allah işlediğiniz şeyleri görücüdür." (Hadid; 4)

"Allah gözlerin hain bakışını ve kalblerde gizli olan her şeyi bilir. Allah, hak ve adaletle hükmeder." (Mü'min; 19-20)

26.1.10. Allah'ın Mahkemesinde İnkâr Edilmez Deliller Sunulacaktır

Fakat Kur'an-ı Kerim'de verilen ayrıntılara göre Cenab-ı Allah Hesap Günü'nde mahkemesinde kararını verirken keyfi davranmayacak ve rasgele karar vermeyecektir. Dünyada yaşamış olan her insan için bir defter tutulmuş ve dosyalar hazırlanmıştır. Bu defter ve dosyalardan müteşekkil olan tutanak İlâhi Mahkeme'de herkesin gözünün önüne serilecek

ve ilgili kişinin yaptıklarına dair inkâr edilmez deliller sunulacaktır.

"(insanın) sağ ve sol tarafında oturan ve onun amellerini yazan iki kâtip meleği hatırla. O bir söz atmaya dursun, onun yanında muhakkak hazır bir gözcü vardır." (Kaf; 17-18)

Yani, bir yandan Cenab-ı Allah insanların düşündüklerini ve yaptıkları hareketleri doğrudan biliyor, diğer yandan da her insanın fikir ve hareketlerini kayda geçirmek üzere iki meleği görevlendirmiştir. Bu melekler insanların her düşündüğünü ve her hareketini defterlerine kaydediyorlar. Onların gözünden hiçbir şey kaçmıyor. Bu demektir ki, bir insan Allah'ın mahkemesinde yaptıklarının hesabını verirken, Yüce Allah hem onun bütün amelinin bir kitap gibi bilecektir, hem de amelinin tutanağını iki melekten alıp kendisine ve başkalarına da okutabilecektir. Bir bakıma herkesin ameliyle ilgili vesikalı bir delil İlâhi Mahkeme'de bulunacaktır. Bu vesika veya tutanağın gerçek şekli ve mahiyetinin ne olacağını söyleyemeyiz, ama bu hususta tahminlerimizi yürütebiliriz. Bilindiği gibi insanın yaşadığı belli bir zaman ve mekânı vardır. İnsanın içinde yaşadığı, nefes aldığı, çalıştığı bir ortam vardır. Bu ortam ve muhitte her zerreye ve her şeye insanın sesi ve hareketlerinin bizim göremediğimiz resim ve şekilleri kaydedilmiş oluyor. İşte bu resim ve şekiller birer ses bandı ve video filmi gibi İlâhi Mahkeme'de tekrar çalıştırılıp oynatılabilir ve geçmiş, olduğu gibi yaşanabilir. İnsanoğlu bu işi bugün sınırlı bir düzeyde

yapmaktadır. Ama her şeye kadir olan Allah'ın melekleri bu işleri mükemmel bir şekilde becerebilir ve geçmişî yaşatabilirler. İnsanın kendi vücudu ve etrafındaki eşya ve yaratıklar adeta birer teyp ve film makinesidirler ve burada insanın her sesi ve her hareketi kaydediliyor ve filme alınıyor. Bu makine ve aletler ahirette çalıştırılıp insanın kendi sesi ve hareketleri olduğu gibi dinletilebilir, gösterilebilir. Böylece insanın bütün yaptıkları bir film gibi önüne gelecektir ve o zaman bunları inkâr etmesi ve bunlardan kaçması mümkün olmayacaktır.

Burada tekrar hatırlatalım, Son Mahkeme'de Cenab-ı Allah kimseyi rasgele mahkûm etmeyecektir. Aksine adalet ve hukukun bütün şartlarının yerine getirilmesine dikkat edecektir. Duruşma ve davanın mükemmel bir şekilde neticelenmesi için de dünyada herkesin amel defteri her an, satır satır işlenmektedir.

"Halbuki üzerinizde gözetleyici bekçiler vardır. Kerim olan kâtipler var. işlediğiniz şeyleri bilirler." (İnfitâr; 10-12)

Yani siz ne yaparsanız yapın, ister Ceza ve Mükâfat Günü'nü inkâr edin, ister yalanlayın ya da alaya alın, gerçeği değiştiremezsiniz. Gerçek şu ki, Rabbiniz sizi yularsız bir deve gibi bir çiftliğe salmamıştır. Aksine her birinizin üzerine bir bekçi tayin etmiştir. Bu bekçi ve muhafızlar çok dürüst, tarafsız ve adildirler. Bunların işi, iyi ve kötü amellerinizi tam bir tarafsızlık içinde deftere geçirmektir. Bu meleklerden

hiçbir şey gizli değildir. Siz ister karanlıkta, ister yalnız bir köşede, ister ıssız bir adada veya çölde olun, kısacası hangi durumda olursanız olun, bu melekler sizleri adam adım izlemektedirler. Yukarıdaki ayetlerde gözlemci melekler için "kerim" (şerefli, soylu) sıfatı kullanılmıştır. Yani bu melekler tarafsız, adil, sözlerinde ve hareketlerinde doğru ve dürüst varlıklardır. Görevlerine bağlıdırlar ve her şeyi Allah'ın emrine göre ve O'nun rızası ile yaparlar. Bunların ne kimse ile şahsi düşmanlığı var ne de yakınlığı ve ard düşüncesi. Onlar kimse hakkında yanlış bir şey yapmaz ve yalan ile iftirada bulunmazlar. Emanetlerine hıyanet etmezler. Bu sebeple görevlerini yapmadan başkaları hakkında yalanlarla dolu tutanak hazırlamazlar. Rüşvetçi değillerdir ki bazılarında rüşvet alıp haklarında iyi şeyler yazsınlar. Melekler bütün bu ahlâki kötülük ve ayıplardan arınmışlardır. Bu sebeple, hem iyi hem kötü İnsanlar kendi tutanaklarının tamamıyla gerçeklere uygun olarak hazırlandığından emin olabilirler. Bu meleklerin özelliklerinden bahsedilirken "işlediğiniz şeyleri bilirler" de denilmiştir. Yani bu melekler dünyamızdaki casuslar, ajanlar ve istihbarat teşkilatlarıyla kıyaslanmamalıdırlar, çünkü bu kişi ve kuruluşların yetki ve bilgileri sınırlı olduğu için bazen birçok şeyi doğru dürüst öğrenemezler. Melekler her insanın yaptıklarından haberdardırlar. Onlar her zaman ve her yerde insanları gölge gibi izlemektedirler; hem de bu işi, ilgili şahısların hissedemediği şekilde yaparlar. Bu bakımdan bunların defteri

ve tutanağı mükemmel ve eksiksizdir. Onların defterine girmeyen insanların yaptığı hiçbir iş yoktur. Onun için, Kehf sûresinin 49. ayetinde şöyle denilmiştir:

"Amel defterleri meydana konulur. Mücrimleri o kitapta olan şeylerden korkmuş ve ürkmüş görürsün. 'Eyvah bize bu ne kitaptır. Ne küçük ne de büyük bir şey unutmayıp hepsini saymış' derler."

"Arz içindeki ağırlıklarını çıkardığında insan 'buna ne oluyor?' der. O gün yer bütün haberlerini anlatacaktır. Çünkü Rabbin öyle yapmasını ona vahyetmiştir." (Zilzâl; 2-5)

Aynı konuya İnşikak sûresinin 4. ayetinde şöyle temas edilmiştir: "İçinde olanı dışarı atıp boşaldığında." Bu sözlerin birçok anlamı vardır. Birincisi şudur: İnsanlar yeryüzünde toprakta, öldükten sonra ne durumda iseler, o durumda dünya tarafından dışarıya atılacaklardır. Bundan sonraki cümleden anlaşılacağı gibi insanların vücutlarının parçaları tekrar birleşerek eski hallerine döneceklerdir. Zira, böyle olmayacaksa o İnsanlar "bu dünyaya ne oluyor?" diye hayretlerini nasıl belirtecekler? Bu İnsanlar tekrar eski hallerine döndürülmez ve onların yerine yeni İnsanlar yaratılırsa onlar dünyanın eski halini nasıl bileceklerdir? Yukarıdaki ayetlerin ikinci anlamı şudur: Dünya, sadece içindeki insanları dışarıya fırlatmayacaktır, ayrıca ölü insanların hayatlarında yaptıkları bütün işler ve ameller ile ilgili birikmiş olan bütün defter, bilgi ve bulguları da dışarıya

atacaktır: Dünya, içindeki bütün servetini, meselâ altın, gümüş, kıymetli taşlar ve mücevherleri ortaya atacaktır ve İnsanlar bunları gördükten sonra hayıfla diyecektir ki, "ne yazık, biz bu değersiz şeyler için dünyada birbirimizi boğazlıyorduk, başkalarının haklarını yiyorduk, namusumuzu satıyorduk, hırsızlık, soygunculuk ve cinayet yapıyorduk, adamların yollarını kesiyorduk, denizde korsanlık yapıyorduk, birbirimizle kavga ediyorduk, hatta milletler arasında büyük savaşlar çıkarıyorduk. Bugün bu altın ve kıymetli taşların hepsi önümüzdedir ama bunlar hiçbir işe yaramıyor, aksine suçlanmamıza ve cezalandırılmamıza sebep oluyor."

Yukarıdaki ayetlerde kullanılan "insan" kelimesi çoğul olarak da kabul edilebilir. Yani, dirildikten sonra bütün İnsanlar hayret içinde, "Allah, Allah bunlara ne oluyor, biz nerdeyiz, bu dünyaya ne oluyor?" diye kendi kendilerine soru yöneltecekler. Daha sonra gerçeği öğrenecekler. Kendilerinin Mahşer'de olduklarını ve hesap vermek üzere bulunduklarını göreceklerdir. Bu "insan" kelimesiyle "ahiretin münkiri" de kastedilmiş olabilir. Ahireti inkâr eden şahıs mümkün olmadığını düşündüğü şeyin gözlerinin önünde cereyan ettiğini görünce şaşırıp kalacaktır ve olup bitenlere bir türlü inanamayacaklardır. İmanlı kişilere gelince, onlar için sayılacak bir şey olmayacaktır, çünkü her şey onların inandığı ve bildiği gibi cereyan edecektir.

Yukarıdaki ayetlerde daha sonra şöyle denilmiştir: "O gün yer bütün haberlerini anlatacaktır. Çünkü Rabbin öyle

yapmasını ona vahyetmiştir." Hz. Ebû Hureyre (r.a.)'nin naklettiği hadise göre Rasûlullah (a.s.) bu ayetleri okurken sahabelere sordu: "Biliyor musunuz burada zikredilen haberler nelerdir?" Sahabeler dedi ki, "Allah ve O'nun Rasûlü daha iyi bilir." Rasûlullah (a.s.) buyurdu: "O haberler şunlardır: Yer her erkek ve dişi kulun kendi sırtında yaptığı amel hakkında şahitlik yapacak ve filan gün filan işi yaptığını söyleyecektir. İşte yer bu haberleri anlatacaktır." (Müsned-i Ahmed, Tirmizî, Nesâî, İbn Cerir, Abd bin Hamid, İbn'ul Münzir, Hakim, İbn Merduye, Beyhakî fiş-Şu'ab). Hz. Rabi'at'ul-Cüreşi'nin rivâyetine göre, Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdular: "Yeryüzünden korkun, çünkü bu sizin kök ve temelinizdir. Yeryüzü ister iyi ister kötü amel işleyen herkes hakkında bilgi verir." (Mu'cem'üt-Taberânî). Hz. Enes (r.a.)'in naklettiği hadis-i şerife göre Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdular. "Kıyamet günü, yer sırtında işlenen her ameli alıp getirecektir." Rasûlullah (a.s.) bunları dedikten sonra yukarıdaki ayetleri tilavet ettiler. (Bin Merduye, Beyhakî). Hadis ve tarih kitaplarında Hz. Ali'nin biyografisi anlatılırken şöyle denilmiştir. Hz. Ali bütün fakir fukara arasında sadaka, zekât vs. dağıttıktan sonra Beyt'ul-Mal'i boşaltınca iki rek'at namaz kılar ve Beyt'ul-Mal'e hitap ederek şöyle derdi: "Sen şahit ol, ben seni hak ile doldurdum ve hak ile boşalttım."

Yeryüzünün kendi sırtında geçen olaylar hakkında şahitlik yapacağı yolundaki ifade belki de eski çağlarda, İnsanlar için çok şaşırtıcıydı. Onlar yeryüzünün nasıl

konusabileceğine hayret etmiş olabilirler. Fakat biz modern bir çağda yaşıyoruz. Modern çağın her türlü teknik gelişmelerine sahibiz. Bugün fizik ilminin buluşlarının yanı sıra, sinema, hoparlör, radyo, telsiz, televizyon, teyp ve diğer pek çok elektronik cihaz ve aletlere sahibiz. Bu devirde, yeryüzünün kendi geçirdiği tecrübeleri nasıl anlatacağına şaşılmamalıdır. İnsanın ağzından çıkan sesler, fezaya, radyo dalgalarına, evlerin duvarlarına, döşemelerine, damına dağılır ve yerleşirler. Eğer insan açık bir arazide, yolda veya tarlada konuşmuşsa ses dalgaları etrafa dağılır. Öyle ki bu dalgalar etraftaki eşyalara çarparak aynen söylendiği gibi tekrarlanabilirler. Buna modern terimde "yankı" denilir. Bu yankı bir sesin inişini, çıkışını, konuşanın şivesini ve tarzını aynen yansıtabilir. Sadece bu değil, çağdaş bilim bu hususta daha ileriye gidilebileceğini kanıtlamıştır. İnsan nerede ve nasıl hareket etmişse aynen kayıt edilebilir, hareketlerinin resmi ve şekli etrafındaki eşyalara yansıyabilir. Eğer bir insan karanlıkta bile bir hareket yapmış, bir suç işlemiş veya iyi bir iş yapmışsa Allah'ın kudreti orada da hareketlerini kayıt edecek ışın ve dalgalan yaratacaktır. Aslında Allah nezdinde karanlık ve aydınlık gibi kavramlar an-lamsızdır. O, her zaman ve her yerde her şeyi görebilir, işitebilir. Bütün bu çekilen resimler şekiller ve kaydedilen bantlar kıyametten sonra ahirette herkese gösterilecek ve dinletileceklerdir. O zaman herkes kendisinin dünyada ne yaptığını kendi gözleriyle görecek, kendi kulaklarıyla duyacaktır.

Ahiretteki mahkeme ve duruşma her bakımdan mükemmel olacaktır. Karar da her yönüyle noksansız olacaktır. Herhangi bir haksızlık, adaletsizlik ve yanlış değerlendirmenin imkân ve ihtimali yoktur. İlk önce, dürüst ve vazifelerine düşkün melekler amel defterini mahkemeye sunacaklardır. Bu amel defteri, meleklerin her insanı gölge gibi izledikleri sırada hazırlanmış olan en sağlam ve tarafsız bir belgedir. Duruşmada bu amel defteri sanığa verilecek ve kendisine şöyle denilecektir:

"İşlerinin defterini oku. Bugün sana hesap sorucu olarak kendi nefsin yeter." (İsrâ; 14)

İnsan bu defteri okuyunca hayrete düşecek ve dünyadaki hayatı sırasında en ufak bir hareketinin bile meleklerin gözünden kaçmadığını anlayacaktır (Kehf; 49). Bundan sonra insanın dünyada kullandığı ve tanıdığı kendi vücudu vardır. Allah'ın mahkemesinde insan vücudunun her organı kendi hamili hakkında şahitlik yapacaktır. Ağız ve kulakları ne söylediklerini ve ne duyduklarını anlatacaklar, el ve ayakları da kendilerinin ne için kullanıldıklarını açıklayacaklardır (Nur; 24). Gözleri ne gördüklerini anlatacaktır. Vücudunun derisi hangi işleri yaptığını söyleyeceklerdir. İnsan şaşkınlık içinde kendi organlarına bakacak ve "siz de mi benim aleyhimde tanıklık yapıyorsunuz" diyecektir. Organları diyecekler ki, bugün kimin emriyle nasıl her şey konuşuyorsa, Allah'ın emriyle biz de tanıklık yapıyoruz (Fussilet; 20-22). Bundan sonra yer, gök ve kâinatın diğer şeyleri var. Bunlar sanığın

seslerini ve hareketlerini yansıtacaklardır. Sadece bu değil, insanın gizli amelleri, niyetleri ve düşünceleri de bir bir ortaya dökülecektir. İşte bu gibi sağlam, katı ve inkâr edilmez deliller ve belgeler ortaya çıktıktan sonra sanık için kaçacak yol kalmayacaktır ve o hiçbir bahane veya hile uyduramayacak, kendisini savunacak herhangi bir şey söyleyemeyecektir. Bu hususta Mürselât sûresinin 5-36 ayetlerinde açık açık ikazlar yapılmıştır.

"Amel defterleri meydana konulur. Mücrimleri o kitapta olan şeylerden korkmuş ve ürkmüş görürsün. 'Eyvah bize bu ne kitaptır. Ne küçük ne de büyük bir şey unutmayıp hepsini saymış' derler, işledikleri şeyin cezasını hazır bulurlar. Rabbin hiçbir kimseye haksızlık etmez." (Kehf; 49)

Yani daha önce işaret ettiğimiz gibi Allah'ın mahkemesinde her hangi bir haksızlık ve adaletsizlik olmayacaktır. Meleklerin yazdıklarında en ufak bir fazlalık veya eksiklik olmayacaktır.

"Onların işledikleri her şey amel defterlerinde yazılıdır. Küçük ve büyük her şey yazılıdır." (Kamer; 52-53)

Doğru yoldan sapmış olanlar veya Allah'ı ve Ahiret'i tanımayanlar, dünyada yapılan ve olup biten her şeyin kaybolup gittiğini sanırlar. Aksine her insan, her toplum ve her milletin amel defteri, dosyası ve karnesi mükemmel bir şekilde işlenip hazırlanmıştır ve belirlenen gün ve saatte ortaya çıkarılıp değerlendirilecektir.

"Allah, hepsini dirilttiği günde kendilerine işledikleri şeyleri haber verecektir. Ve Allah onların unuttuklarını saymıştır. Allah her şeye şahiddir." (Mücadele; 6)

Yani kâfirler, müşrikler ve sapıklar bir şeyi unuttular diye her şey bitmiş sayılmaz. Onlar bir veya birçok şey unutabilirler. Bu, onların bileceği iştir. Onlar için Allah'a itaatsizlik ve emirlerine karşı gelmek belki de unutulacak cinsten şeyler olabilir. Fakat Allah katında bunlar büyük günah ve korkunç suçlardır. Allah bu suç ve günahların ne kadar vahim olduğunu çeşitli vesilelerle anlatmıştır. Eğer bu uyarılar onların gözlerini açmamışsa açmasın, Allah bu hususta ne yapacağını bilir. Kâfirler ve münkirlerin her sözü ve her hareketi, meleklerin titizlikle hazırlamakta olduğu amel defterinde kayıtlıdır.

"O gün, onların ağızlarına mühür vururuz. Ne yaptıklarını bize elleri söyler, ayakları (ve diğer azalan) da şahidlik eder". (Yasin; 65)

Bu muamele, son derece inatçı ve küstah sanıklara revâ görülecektir. Yani suçlarını itiraf etmeyen, haklarında düzenlenen amel deflerinin kayıtlarını inkâr eden ve aleyhlerinde yapılan, şahitliklere de aldırış etmeyen suçluların ağızları kapatılacak ve bundan sonra vücutlarının azalan onların aleyhinde şahitlik yapacaklardır.

"Kıyamet günü, kendi dilleri, elleri ve ayakları, yaptıkları şeyler için aleyhlerine şahitlik edeceklerdir." (Nûr; 24)

Şimdi burada bir soru aklımıza gelebilir. Bir yandan Yâsin sûresinde sanıkların "ağızlarına mühür" vurulmaktan bahsediliyor ve diğer yandan yukarıdaki Nûr sûresinin ayetinde onların dillerinin şahitlik edeceklerinden söz ediliyor. Bu iki ifade arasında bir tezat yok mudur? ikisi arasında nasıl bir bağ kurulabilir? Bunun cevabı şudur. Ağızlarına mühür vurulmanın manâsı, onların konuşma kabiliyetini ortadan kaldırmaktadır. Yani bundan sonra bu adamlar kendi dilleriyle kendi istedikleri gibi söz söyleyemeyeceklerdir. Dillerinin aleyhlerine şâhidlik etmelerinin manâsı da bu adamların dillerinin konuşmaya başlamalarıdır. Yani diller, bu zalim ve günahkâr kişilerin kendilerini nasıl kullandıklarını, ne gibi küfür, yalan ve fitneler yaratmak için bir vasıta haline getirildiğini anlatacaklardır. Bu bakımdan her iki ifadede bir tezat veya tenakuz yoktur.

"Nihayet oraya ulaştıklarında dünyada işledikleri şeyler hakkında kulakları, gözleri ve derileri kendilerinin aleyhinde şâhidlik edecektir. Onlar derilerine: 'Niçin aleyhimizde şâhidlik ettiniz?' derler:Deriler de, 'Bizi, her şeyi söyleten Allah söyletti. Sizi ilk defa o yarattı. Ve O'na döndürülürsünüz' cevabını verirler." (Fussilet; 20-21)

Hadis-i şeriflerde yapılan açıklamalara göre inatçı ve küstah bir sanık kendi suçlarını kabul etmek ve verilen delilleri reddetmekte ısrar etmeye başlayınca Allahu Teâlâ'nın emriyle o sanığın vücudunun bütün azalan onun aleyhinde şâhidlik etmeye başlayacaklardır. Bu hususta Hz. Enes, Hz.

Ebû Musa Eş'arî, Hz. Ebû Saîd ve Hz. İbn Abbas (r.anhüm)'ın güvenilir ve muteber hadisleri vardır. Bu hadisler Rasûlullah (a.s.)'a atfen Müslim, Nesâî, İbni Cerîr, İbni Ebî Hatım ve Bezzâr gibi muhaddisler tarafından nakledilmiştir.

Yukarıdaki ayetler daha önce kaydettiğimiz ayetlerle birlikte ahiret âleminin bir hayaller âlemi değil, gerçek bir dünya olacağını göstermektedirler. Ahiret âleminde tıpkı dünyamızdaki gibi İnsanlar vücut ve ruhlarıyla beraber yeni bir hayata başlayacaklardır. Ahirette dünyadaki gibi İnsanlar aynı madde, malzeme ve unsurlardan oluşacaklardır. Ahirette taşıdıkları vücutlar dünyadaki gibi olacaktır ve azaları da aynı olacaktır, çünkü böyle olmazsa Allah'ın mahkemesinde vücut sahibinin aleyhinde şahidlik edecekleri yolundaki ifade manasını kaybeder. Bu hususta Kur'ân-ı Kerîm'in şu ayetleri de dikkate şayandırılar: İsra (49-51), Mü'minûn (35-38, 82-83), Nur (24), Fussilet (10), Yâsin (65,78, 79), Saffât (16-18), Vakıa (47-50) ve Nâziât (10-14).

"Ölüleri biz diriltiriz. Ve gönderdikleri şeyleri ve eserlerini de biz yazarız. Biz her şeyi apaçık bir kitapta saymışızdır." (Yâsin; 12)

Bu ayetlerden anlaşılıyor ki her insanın amel defterine üç ayrı şey işleniyor. Birincisi, bir insan hayatında ne yapıyorsa, ister iyi ister kötü olsun, hepsi bu deftere kaydediliyor. İkincisi, bu deftere, insanların kendi çevrelerinde ki eşyaya ve bizzat kendi azalarına bıraktıkları izler ve etkiler ahirette bir

araya gelip öyle bir hava yaratacaklardır ki bir tarafta o insanın sesi duyulacak, başka bir tarafta niyet, düşünce ve fikirleri onun zihin perdesinde yazılı duracak ve gene başka bir tarafta iyi ile kötü fiillerinin bütün bir filmi ortada gösterilecektir. Üçüncüsü, bu insanı, ölümünden sonra gelecek nesilleri, kendisini veya diğer toplumları ve bütün insanlığı olumlu veya olumsuz yönde etkilemiş olan eserleri de onun hesap defterine yazılıyor.

"(Habibim) Sen her ümmeti diz çökmüş bir durumda göreceksin. Ve her ümmet kendi amel defterini almaya çağırılacaktır. (Onlara şöyle denecek) 'Bugün istediğiniz şeylerin karşılığı verilecek.' İşte kitabımız yüzünüze karşı hakkı söylüyor. Şüphesiz yaptıklarınızı biz (meleklerle) yazdırıyorduk. " (Casiye; 28-29)

Burada kullanılan "yazdırıyorduk" kelimesi geniş bir anlam taşımaktadır. Bu, sadece kalemle kâğıda yazmak anlamına gelmez. Bu kelime "kaydettiriyorduk" anlamına gelebilir. Yani, insanların söz ve fiillerinin kaydedilip onların tekrar aynı şekilde ortaya çıkarılmasının çeşitli yollarını bizzat insan bulmuş durumdadır. Bunun, şimdiye kadar keşfedilmemiş diğer birçok şekilleri de olabilir. Her şeye gücü yeten Yüce Allah, tabii ki bunların hepsini bilmektedir ve bunları kullanmaya kâdirdir. Cenâb-ı Allah, insanların niyet ve arzulan ile fikirlerini, söz ve fiillerini kaydetmek için sayısız imkânlarla sahiptir ve O bütün bunları kullanabilir. Böylece, Kıyamet Günü'ne kadar hiçbir kimsenin haberi olmadan her

fert, her cemiyet ve her milletin amel defterleri mükemmel bir şekilde hazırlanmış olacaktır.

"Peygamberler bir araya getirildikleri zaman." (Mürselât; 11)

Kur'ân-ı Kerîm'de muhtelif yerlerde ve müteaddit defalar Mahşer'de insanoğlunun davası Allah'ın mahkemesine sunulduğu zaman her milletin peygamberinin çağırılıp o millete Allah'ın emir ve talimatını olduğu gibi iletip ilemediği konusunda ifade etmesinin isteneceği kaydedilmiştir. Bu, Cenâb-ı Allah'ın doğru yoldan sapan ve Allah ile Rasûlüne itaat etmeyen sapık kimselere karşı en büyük hüccet ve delillerinden biri olacaktır. Bu delille, bu sapık insanların kendi kötü akıbetlerini kendilerinin hazırladıkları açıklanacaktır. Bu hususta Kur'ân-ı Kerîm'in, şu sûre ve ayetlerine müracaat edilebilir: "Tefhîm-ul Kur'an" II. A'râf, (âyet; 172-173). IV, Zümer (âyet; 69) VI, Mülk (âyet; 8).

"Mahşer yeri Rabbinin nûru ile parlarsın. Amel defterleri ortaya çıkar. Peygamberler ve şahidler getirilir. Mahşer halkı arasında adaletle hükmolunur, hiç kimseye zulm olunmaz." (Zümer; 69)

Peygamberler Allah'ın mahkemesinde verecekleri ifadede gayet tabii ki Allah'ın emir ve talimatını eksiksiz meb'us oldukları milletlere ilettiklerini söyleyeceklerdir. Yukarıdaki ayette bu hususa değiniliyor ve peygamberlerin böyle yapacağı belirtiliyor. Sadece peygamberler değil, gerçekleri görmüş olan

diğer şâhidler de benzeri ifadelerde bulunacaklardır. Bu şâhidler hem peygamberlerin Allah'ın mesajını halka ilettiklerini, hem halkın buna nasıl tepki gösterdiğini ve amellerinin ne olduğunu da anlatacaklardır. Bu şahidlerin insan olmaları şart değildir. Melekler ile cinler, hayvanlar, ev ve duvarlar, bitki ve ağaçlar ve bizzat insanların azaları da şâhid sayılabilirler.

"Bilmez ki, kabirdekiler dışarı çıkarılıp diriltildiği zaman, Kalplerdeki sırlar meydana çıkarıldığı zaman." (Âdiyât; 9-10)

Yani ölmüş İnsanlar nerde ve ne durumda ise oradan çıkarılıp diriltilecek ve tekrar eski hallerine döndürüleceklerdir. Bu insanların bütün gizli düşünce, arzu, niyet, amaç ve hareketleri hepsi bir bir ortaya çıkarılacaktır. Bunlar titizlikle incelenecek ve değerlendirilecektir, iyileri bir tarafa, kötülerini de başka bir tarafa ayıklanacaklardır. Başka bir deyişle, Allah'ın mahkemesinde karar sadece dış görünüş ve görülen hareket ve fiillere dayanılarak değil, ard niyet ve düşünceleri de süzgeçten geçirildikten sonra alınacaktır. Bu noktayı gözümüzün önünde tutarsak gerçek ve mükemmel adâletin Allah'ın mahkemesinden başka bir yerde bulunamayacağına kâni oluruz. Dünyada lâik yasaların geçerli olduğu ülkelerde bile, bir suçlunun sadece işlediği suça bakılarak değil, bunu işlerken taşıdığı düşünce ve ard niyetinin de incelenmesine önem veriliyor. Fakat dünyanın hiçbir mahkemesi ve yasası, bir insanın gerçek niyet ve düşüncelerini bilecek ve değerlendirecek imkânlara sahip

değildir. Bu işi ancak Cenâb-ı Allah becerebilir, çünkü O her şeyi görmekte, işitmekte ve bilmektedir.

"Bütün sırların meydana çıktığı günde. O gün insan için ne kuvvet ne de yardımcı vardır. Dönen gök ile türlü türlü nebat yetiştiren arz ile kasem ederim ki, Kur'an hak ile batılı ayıran bir kelâmdır. O bir lâtife ve eğlence değildir." (Târık; 9-14)

Burada, "sırlardan" dünyada insanların yaptığı bütün gizli ameller kastedilmiş olabilir. Ayrıca, dışta işlenen bir işin ardında saklı olan niyet, duygu, arzu ve etkenler de kastedilmiş olabilir. Kıyamet gününde bütün bunlar açığa çıkarılacaktır, ilâhî mahkemede bir insanın sadece ne yaptığına bakılmayacak, ayrıca ne sebeple, ne gaye ve niyetle yaptığı da araştırılacaktır. Bazen, bir insanın gizli düşünce ve amelleri daha sonraki nesilleri ve ülkeleri de etkileyebilir. Kıyâmet gününde, ekilen fitne ve fesâd tohumlarının meyvelerinin ne zamana kadar yenildiği ve bunlardan kimlerin zehirlendiği de iyice araştırılıp değerlendirilecektir.

Yukarıdaki ayetlerin sonunda, anlatılan hususların ciddiyetine dikkat çekilmiştir. Burada denilmiştir ki, nasıl ki göğün dönmesi, yağmurun yağması ve topraktan bitkilerin yetişmesi birer inkâr edilmez gerçektir, insanın kendi Yaratanına döneceğine dair Kur'ân-ı Kerim'in verdiği haber de doğru ve ciddidir. Bunlar şaka değil, inkâr edilmez gerçeklerdir.

"Fakat o en büyük belâ geldiğinde, O gün insan yaptığı amelini anlayacaktır. " (Nâziât; 34-35)

Burada denilmek isteniyor ki insan, dünyada kendisine haber verilen büyük muhasebe gününün gelip çattığını görünce amel defteri kendi eline verilmeden önce dünyada yaptığı bütün amellerini tek tek hatırlamaya başlayacaktır. Zâten bu tür heyecan ve korku dolu anlar dünyada da yaşıyor. Korku ve ölüm ânında birçok kişi geçmişte gördüklerini duyduklarını ve yaptıklarını bir bir hatırlamaya başlar ve bütün bunlar bir film şeridi gibi gözünün önünden geçer.

"O gün cehennem de mahşere getirilir. O gün insan, amellerini hatırlar. Fakat ona bu hatırlama fayda vermez. 'Keşke hayatım için hayırlı ameller göndereydim' der." (Fecr; 23-24)

Yani, Ahirette insanların akılları başlarına gelse de ne fayda, iş işten geçtikten sonra ne yapabilirler ki? Asıl dünyadaki hayadan sırasında ya-

puan ikâzlara kulak vermeliydiler ve iyi amel işlemeliydiler. Şimdi ne yapsalar boştur.

"Her nefs âhirete ne gönderdiğini ve dünyada ne bıraktığını bilecektir." (İnfitâr; 5)

Yukarıdaki ayette kullanılan "mâ kaddemet ve ahharet" kelimeleri birçok anlamda kullanılabilir:

1) İnsan dünyada bulunduğu sürece ne kadar iyi ve kötü şeyler yapıp öbür dünyaya göndermişse "mâ kaddemet"tir, yapamadığı iyi ve kötü şeyler ise "mâ ahharet"tir.

2) İnsanın yaptığı bütün işlerin bir sırası vardır. Bunların öncekileri "mâ kaddemet", sonrakileri ise "mâ ahharet"tir. Yani, insanların bütün yaptıkları ve yapamadıkları amel defterlerine sıra ile ve kronolojik olarak işlenmiş olacaktır,

3) İnsanın ömrü boyunca yaptığı iyi veya kötü amelleri "mâ kaddemet"tir. Yani, bunlar öbür dünyaya değerlendirilmek için gönderilmiş amellerdir. Bu insanın, ölümünden sonra, amellerinin insan toplumunda bıraktığı etkileri ise "mâ ahharet"tir. Yani bunlar geride bırakılanlardır.

"O gün amellerini görmek için İnsanlar fırka fırka mezarlardan çıkarlar. Bir zerre ağırlığınca hayır işleyen onu (mükâfatını) görür. Kim de bir zerre ağırlığınca şerr işlerse onu (cezasını) görür." (Zilzâl; 6-8)

İlk ayetin iki anlamı olabilir. Birincisi, kıyamet gününde herkes kendisinden sorumlu olacaktır. Aile, cemiyet, parti ve milletler dağılmış olacak ve herkes birer fert olarak Allah'ın huzuruna çıkacak ve yaptıklarının hesabını verecektir. Bu noktaya Kur'ân-ı Kerîm'in bazı diğer yerlerinde de temas edilmiştir. Meselâ, En'âm sûresinde Allah'ın insanlara şöyle dediği kaydedilmiştir: "Sizi yarattığımız gibi huzurumuza yalnız olarak geldiniz."(94) Meryem sûresinde de şöyle denilmiştir. "O bize yalnız gelecektir"(80). Ve "Onların hepsi

kıyamet günü tek başına geleceklerdir"(95). Yukarıdaki ayetin ikinci anlamı da şu olabilir. Dünyadaki hayatları sırasında binlerce, yüz binlerce milyonlarca yılda ölmüş olan insanların gruplar halinde dünyanın çeşitli yerlerinden tekrar hayata döndürölüp Allah'ın huzuruna çıkarılacaklardır. Nitekim, Nebe' sûresinde aynı noktaya değinilmiştir: "Sûr'a üfüröldüğü günde hepiniz fevc fevc geleceksiniz"(18).

"Amellerini görmek için" deyiminin manası, Mahşer'de iyi ya da kötü olan herkese dünyada neler yaptığını öğrenebilmesi için amel defterlerinin verilmesidir. Kur'ân-ı Kerim'de bu hususa hayli açıklık getirilmiştir. Nitekim, birçok yerinde ister kâfir, ister mü'min, ister sâlih, ister fâsık, ister Allah'a itaat eden, ister itaat etmeyen herkese amel defterlerinin verileceğı belirtilmiştir. (Bk: Hâkka; 19-25, inşıkak; 7-10). Gayet tabii ki, birine amel defterinin gösterilmesi veya okuyabilmesi için kendisine verilmesi arasında herhangi bir fark yoktur. Maksat, onun kendi amelini görmesidir.

Daha sonra "bir zerre ağırlığınca hayır işleyenin ve bir zerre ağırlığınca şerr işleyenin mükâfatını veya cezasını göreceğı" ifade edilmiştir. Bu ifadeye de dikkat edilmelidir. Bunun basit manası, insanların zerre kadar iyilik ve kötölüklerinin de Allah'ın gözünden kaçmayacağı ve hepsinin mükâfatı ve cezasının verileceğidir. Fakat, bu deyimle, ahirette herkese zerre kadar iyiliğın mükâfatının ve zerre kadar kötölüğün cezasının ayrı ayrı verileceğini anlamak yanlış olur. Çünkü böyle olursa en sâlih ve mü'min kişi bile hayatında

işlediği en ufak hatanın cezasını çekecektir, diğer tarafta en azgın kâfir ve günahkâr kişi hayatında yaptığı en ufak iyiliğin mükâfatını alacaktır. Bu anlam, hem Kur'ân-ı Kerîm'in, hem de hadis-i şerifin sarîh ve bâriz ifadelerine ters düşmektedir. Ayrıca, akıl, mantık ve adalet kuralları böyle bir şeyin olmasına izin vermez. Meselâ, diyelim ki sizin çok sadık, vefakâr ve fedakâr bir hizmetçiniz vardır. Bu hizmetçi bir gün ufak bir hata işlemiştir ya da birden fazla önemsiz kusurda bulunmuştur. Şimdi, siz kalkıp bu hizmetçiye ceza mı vereceksiniz? Akıl ve adalet böyle bir davranışınıza müsaade etmez. Bunun gibi, sizin beslediğiniz ve yetiştirdiğiniz bir kişi size karşı isyan eder ve sizi aldatır, kısacası nankörlük eder; fakat siz onun genel tutum ve davranışlarını unutup en ufak bir iyiliği veya hizmeti için kendisine mükâfat vererseniz aynı hataya düşülmüş olacaktır. Kur'ân-ı Kerîm'de ve hadiste mümin, münâfık, kâfir, sâlih mü'min ve hatalı mü'min, zâlim ve fâsık mü'min, salt kâfir ve salt kâfir-i müfsid ve zâlim gibi çeşitli tipteki İnsanlar için mükâfat ve cezaların kaide ve kanunları etraflıca anlatılmıştır.

Kur'ân-ı Kerîm'in bu hususta koyduğu bazı usuller vardır ki, şöyle özetlenebilir.

Birincisi, kâfir, müşrik ve münâfıkların, iyi veya hayır olarak kabul edilen amelleri iptal edilecektir ve bunlar Ahirette bu ufak tefek iyi amellerinin mükâfatını alamayacaklardır. Evet, bu iyi işlerin bazı mükâfatı mutlaka vardır, ama bunlar bu kişilere dünyada verilecektir. (Tafsilat için bk: A'raf; 147,

Tevbe; 17, 67-69, Hûd; 15-16, İbrahim; 18, Kehf; 104-105, Nûr; 39, Furkan; 23, Ahzab; 19, Zümer; 65 ve Ahkâf; 20)

İkincisi, kötülüğün cezası, kötülük derecesine göre verilecektir; ama iyiliğin mükâfatı birkaç kat fazla olacaktır. Bazı yerlerde mükâfatın, asıl işin 10 katı olacağı belirtilmişken bazı yerde de Allah'ın mükâfatı istediği kadar büyütebileceği kaydedilmiştir. (Bk: Bakara; 261, En'âm; 160, Yunus; 26-27, Nûr; 38, Kasas; 84, Sebe; 37, Mü'min; 40).

Üçüncüsü, eğer mü'minler büyük günahlardan sakınmaya çalışırlarsa, küçük günâhları affedilecektir: (Tafsilat için bk: Nisâ; 31, Şûra; 37, En-Necm; 32).

Dördüncüsü sâlih bir mü'min yargılanırken kendisine müsamahakâr davranılacak, onun ufak tefek günâhlarına bakılmayacak ve iyi amelleri için iyi mükâfat verilecektir. (Tafsilat için bk: Ankebût; 7, Zümer; 35, Ahkâf; 16, İnşikak; 8).

Hadis-i şeriflerde de bu meseleye tam bir açıklık getirilmiştir. Biz daha önce İnşikak sûresinin tefsirinde Kıyamet günü hafif ve yumuşak, sert ve ağır hesaplama ile ilgili Hz. Peygamber (a.s.)'in bazı sözlerini nakletmiştik: (Bk.: Tefhim-ul Kur'ân, VI, İnşikak, 6. dipnot). Hz. Enes'in naklettiği hadise göre bir defasında Hz. Ebû Bekr (r.a.) Hz. Peygamber (a.s.) ile beraber yemek yiyordu. O sırada İnşikak sûresi indi. Hz. Ebu Bekr derhal yemeği bıraktı ve Rasûlullah (a.s.)'a sordu. "Ya Rasûlullah (a.s.) benden sadır olan zerre

kadar kötülüğün neticesini görecek miyim?" Hz. Peygamber (a.s.) dedi ki, "Ey Ebu Bekr (r.a.) dünyada hoşlanmadığın hangi işi yaparsan o senden sadır olan zerre kadar kötülüklerin bedelidir. Ve zerre kadar iyiliklerini ise Allah Âhiret'te senin için biriktirmektedir." (İbn Cerir, İbn Ebî Hâtim, Taberanî fi-l Evsat, Beyhakî fiş-Şu'ab, İbn-ul Münzir, Hâkim, İbn Merdûye ve Abd bin Hamîd).

Hz. Peygamber (a.s.), Hz. Ebu Eyyûb Ensarî'ye de bu ayetle ilgili olarak şunları buyurmuştur: "Sizden hayır bir iş yapan mükâfatını ahirette alacaktır, kötü bir iş yapan ise bu dünyada âfet ve hastalıklar şeklinde cezasını bulacaktır." İbn Merdûye, Katâde, Hz. Enes'e istinâden Hz. Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in şu sözlerini nakletmiştir. "Allahu Tealâ mü'min'e zulüm etmez. Allah dünyada mü'min'e iyiliklerine karşılık mükâfat olarak rızık veriyor ve ahirette hakettiği mükâfatını verecektir. Kâfire gelince, dünyada onun yaptığı iyi işlerin mükâfatı verilmiş oluyor. Böylece, Kıyamet olunca onun hesap defterinde hiçbir iyilik bulunmayacaktır." (İbn Cerîr). Mesrûk, Hz. Ayşe (r.a.)'ye dayanarak diyor ki, bir defasında Hz. Ayşe, Rasûlullah (a.s.)'a sordular: "Abdullah bin Cud'ân cahiliyye döneminde hayır ve iyi işler yapardı, fakir fukaraya merhametliydi, aç ve açıkta kalanlara yemek ve sığınacak yer verirdi, misafirperverdi, mahkûmların da serbest bırakılması için uğraşırdı. Ahirette bunların bir bedeli var mıdır?" Rasûlullah şu cevabı verdiler: "Hayır, o (Abdullah bin Cud'an) ölene kadar, 'Rabbim Hesap Günü'nde benim hatalarımı

affeyleye' dememişti". (İbn Cerir). Rasûlullah (a.s.) bu nevi bazı diğer cevapları, Cahiliyye döneminde çok iyi ve hayır işler yapmış ancak kâfir ve müşrik olarak ölmüş olan bazı diğer kişilerin durumuyla ilgili olarak da vermiştir. Fakat yine Hz. Peygamber (a.s.)'in hadislerinden anlaşılıyor ki, gerçi kâfir ve müşriklerin hayır işleri kendilerini Cehennem azabından kurtarmayacaklardır, fakat Cehennem'de bu kişiler diğer fâsık ve fâcirler kadar ağır cezaya tabi tutulacaklardır. Meselâ, bir hadise göre Hâtim Tâî cömertliği yüzünden nisbeten daha az ve hafif azap görecektir. (Ruh-ul Me'ânî).

Ne var ki, bu ayetler dikkatimizi çok önemli bir noktaya da çekiyorlar. O da şudur, iyilik veya kötülük her ne kadar küçük ve önemsiz olursa olsun kendi başına bir değer taşımaktadır ve bunlar gözardı edilecek ve unutulacak cinsten şeyler değildir. Bu demektir ki, bir iyilikten, her ne kadar küçük olursa olsun, vazgeçilmemelidir. Damlaya damlaya göl olur. Küçük iyilikler ve sevaplar bir araya gelip Allah katında büyük bir iyilik ve sevap sayılırlar. Aynı şekilde çok ufak ve önemsizdir diye bir kötülük ya da günah işlenmemelidir. Çünkü bu gibi küçük günahlar birikip dağ kadar büyüyebilirler. Hadislerde bu noktaya önemle değinilmiştir. Buhârî ile Müslim'de Hz. Adıyy bin Hâtem'in bir rivâyeti şöyledir. Rasûlullah (a.s.) buyurdular. "Cehennem ateşinden sakının. Eğer bu bir hurma vermek ya da iyi bir söz söylemek vasıtasıyla da olsa." Aynı Hz. Adıyy bin Hatem'in diğer hadisi de şöyledir: "Rasûlullah buyurdular. Su almak isteyen birinin

kovasını kuyuya atmak ya da kendi kardeşlerinizden biriyle güler yüzlü görüşmek gibi iyi ve hayırlı işleri küçük görmeyin." Buhârî'deki kayıtlara göre, Hz. Ebu Hureyre, Hz. Peygamber (a.s.)'in kadınlara şöyle dediğini nakletmiştir. "Ey müslüman kadınlar, bir keçinin ayak ucu bile olsa, bir komşu kadın başka bir komşu kadına bir şey göndermeyi küçük görmesin." Müsned-i Ahmed, Nesâî ve İbn Mâce'de Hz. Ayşe'nin şu hadisine rastlanmaktadır. Rasûlullah (a.s.) derdi ki, "ey Ayşe küçük sayılan günâhlardan sakınmaya çalış, zira Allah katında bunların da hesabı sorulacaktır." Müsned-i Ahmed'de Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un şu hadisine rastlanmaktadır. Rasûlullah (a.s.) buyurdular. "Küçük günâhlardan sakının, zira bunlar bir gün insan üzerine toplanacak ve onu nihayet boğacaklardır."

26.1.11. Âhiret'te Kimse Kimseye Yardımcı Olmayacaktır

Kur'ân-ı Kerîm'in ahiretle ilgili ifade ettiği son önemli nokta, öbür dünyada kimsenin kimseye yardım edemeyeceğidir. Orada herkes kendisini düşünecektir. Anne, baba, kardeş, koca, karı, eş, dost, pır veya mürit kimse, kimsenin yardımına koşamayacak, her ne kadar arzu ederse de yardım edemeyecektir. Herkes dünyada yaptıkları veya yapamadıklarıyla baş başa kalacaktır. Amel defterinde ne yazılıysa onunla yetinmek zorunda kalacaktır. Bir kişinin zerre kadar günâhını başkası alamayacaktır. Aynı şekilde bir kişi zerre kadar sevâbını başkasına devredemeyecektir. Zâten

normal adâlet kuralları buna müsaade etmez. İlâhî adalet te buna meydan vermeyecektir. En son söz, en son karar Mâlik-i Yevmûd-Din olan Rabbul 'Âlemin'in elinde olacaktır. Allah'ın mahkemesinde Allah'ın izin vermediği kimse ağzını açmaya ve başkaları için şefaatte bulunmaya cesaret edemeyecektir.

"Günah işleyen bir kimse başkasının günahını çekmez. Eğer günah yükü ağır gelen bir kişi başka birini onu taşımaya çağırırsa, bu akrabası da olsa kendisine ondan bir şey yükletilmez." (Fâtır; 18)

Yani Allah katında herkes kendi amelinin sorumlusu olacaktır ve buna göre ya cezalandırılacak ya da mükâfatlandırılacaktır. Bu yüzden Cenâb-ı Allah'ın bir kişinin amel yükünü başkasına atmasına hiçbir imkân yoktur. İlâhî mahkemede kimse kimsenin amel yükünü alamayacak ve kimse kimseyi kurtaramayacaktır. Bu sözleri söylemenin bir sebebi de Mekke'de İslâmî davete evet diyen bazı kimselere mani olunması ve eş dostlarının, "Atalarınızın dinini bırakıp yeni dini kabul etmeyin, azap da olsa sevap da olsa, bizim boynumuzda olacaktır" demeleriydi.

Bunun için, yukarıdaki ayette ilk önce Allah'ın adaletinin önemi vurgulanmış ve Allah katında bir kişinin günâh ve sevabının başkasına atılamayacağına işaret edilmiştir. İkinci cümlede de deniliyor ki, bugün "bize güvenerek küfredebilir ve günah işleyebilirsiniz; kıyamette sizin günahınızı biz üstleneceğiz" diye sizi kötülüğe ve günâha sevk edenler

aslında yalan söylüyorlar. Kıyamet gelince yalanlarının meydana çıktığını göreceklardır. O gün zaten kendi yaptıklarının hesabını veremeyecek ve başkalarının yardımına muhtaç olacak bu kişiler, sizi açıkça aldatıyorlar. Kıyamette, Mahşer'de kardeş kardeşe ve baba oğluna sırtını çevirmiş olacaktır. Kimse kimsenin günahının zerre kadarını üstüne alamayacaktır.

"O gün insan kaçar: Kardeşinden. Anasından ve babasından. Karısından ve çocuklarından. O gün bunlardan herkesin kendisine yetecek bir işi vardır." (Abese; 34-37)

Yani Mahşer'de bir insan, dünyada kendisine en yakın olan ve kendisinin en çok sevdiği akrabalarının zor durumda olduğunu görünce onlara yardım edeceği yerde kendisini yardıma çağırmasınlar diye onlardan kaçacaktır. Yukarıdaki ifadenin bir manası da şu olabilir: Dünyada Allah'tan korkmadan ve ahireti düşünmeden bu kişiler birbiri için çeşitli günahlar işliyordu ve birbirini kötü yola sevk ediyorlardı. Fakat ahirette bu ortaklaşa kötü hareket ve günahların kötü neticesini gördükten sonra herkes birbirinden kaçmaya çalışacaktır. Böylece başkalarının günah ve sapıklıklarının sorumluluğu kendilerine yüklenmesin diye onlardan bucak bucak kaçacaklardır. Herkes birbirine şüphe ve korkuyla bakacaktır. Ama bu herifler mahkemede aleyhimizde şahidlik yapmasın diye, kardeş kardeşten, evlâtlar anne ve babalardan ve karılar kocalarından kaçacaklardır.

"Hiçbir dost bir dostu sormayacak. Onlar birbirine gösterilir. Günahkâr o günün azabına (karşılık şunları) fidye olarak vermeyi ister; evlatlarını karısını ve kardeşini. Kendisini barındırmakta olan akrabasını. Ve yeryüzünde olanların tamamını; sonra kendisini kurtarsın." (Mearic; 10-14)

Yani, Mahşer'deki muhakeme gizli, saklı olmayacaktır ki, kimse hiçbir şey görmesin. Hayır, her şey herkesin gözünün önünde olacaktır. Akrabalar, akrabalarıyla yüzleştirilecek, arkadaşlar da arkadaşlarının önüne çıkarılacaktır. Herkesin akrabaları, yakınları ve dostları gözlerinin önünde olacaklardır, ama onlara neler olduğunu, başlarına neler geldiğini sormaya cesaret edemeyecektir. Zira onu hep kendi akıbeti düşündürecektir. Hesaplaşma ve cezanın şiddetinden kurtulmak için herkes kendi akraba ve yakınlarını birer fidye olarak kullanmak isteyecektir. D isteyecektir ki, bu akrabalarını fidye verip canını kurtarsın. Ama buna imkân yoktur. Herkes kendi cezasını kendi çekecektir, kendi hesabını kendi görecektir.

"O gün zâlimler için acıyacak ve şefaati kabul olunacak kimse yoktur." (Mü'min; 18)

Burada "zalimlerden; Hak'tan sapan, hakkı kabul etmeyen, her türlü haksızlık eden ve başkalarının hakkını yiyenler kasedilmişdir. Bu ayette kâfirlerin, müşriklerin ve diğer sapık insanların "şefaati" ile ilgili yanlış düşünce ve inançları tümüyle reddedilmiştir. Aslında Allah katında, ahi-

rette zâlimlerin şefaatinin sözü bile olmaz. Zira şefaate olunmaları için izin verilen kişiler ancak, Allah'a itaat etmiş ve O'nun yolunu takip etmiş kişiler olacaktır. Ayrıca, şefaate eden kişiler de Allah'ın sevgili kulları, peygamber v.s. olmalıdırlar. Allah'ın sevgili kulları ise kâfir fâsık ve facirlerin dostu olamazlar ve onları kurtarmaya da çalışamazlar. Fakat burada kâfir ve sapıkların genel inancının reddi için böyle bir ifade kullanılmıştır. Kâfirler geçmişte ve bugün de diyorlar ki her ne olursa olsun, ahirette biz peygamber ve velilere yalvarıp Cehennem ateşinden kurtuluruz. Onların şefaati sayesinde Cehennem'e gitmeyeceğiz diye kendi kendilerini aldatırlar. Cenâb-ı Allah bu tür fikir ve inancın yanlış olduğunu bu vesile ile anlatmıştır.

"Rûh ve meleklerin saf olarak huzuru ilâhîde durdukları günde onlardan hiçbirisi konuşmaz. Ancak Rahman'ın müsaade ettikleri müstesna. Ve doğru söylerler." (Nebe'; 38)

Yani, Mahşer'de, ilâhî mahkemede Allah'ın hükümlerliği o kadar büyük olacaktır ki, ister cin ve melek, ister İnsanlar olsun kimseden çıt çıkmayacaktır. Herkes saf saf Allah'ın huzurunda bulunacak, ama ağzını açamayacaktır. Cenâb-ı Allah konuşma izni vermedikçe kimse tek bir lâf söylemeyecek, mahkemenin işlerine karışmayacaktır. Burada işaret edildiği gibi, şefaate ancak iki şartla izin verilecektir. Bir; ancak Allah tarafından izin almış olan bir kişi, yine Allah'ın merhametine nail olan bir kişi lehinde şefaatte bulunabilir. İki; şefaate eden kişi de makul ve ölçülü hareket

etmeli, gereksiz ve haksız yerde şefaatte bulunmamalıdır. Bundan şu anlam da çıkıyor. Şefaate olunacak kişi mutlaka müslüman olmalıdır. Yani günahkâr olsa da kâfir olmamalıdır. Kâfir için şefaate söz konusu değildir.

"Öyle bir gündür ki hiç kimse kimseye sahip olamaz. O gün emir Allah'ındır." (İnfitâr; 19)

26.1.12. Konunun Özeti

İslâmî davetin işte bu maddesi öylesine kuvvetli, inandırıcı, makul ve tutarlı biçimde ve öylesine açıklıkla anlatıldı ki, kâfir ve müşriklerin "peki, öyleyse atalarımızı mezarlarından çıkar" gibi saçma sapan meydan okumaları hiç de etkili olmadı ve tutunamadılar. Sadece kendi menfaat ve faydaları için kavga ve münakaşa edenler elbette ki menfi tutumlarını sürdüreceklerdi, inatçılıklarını bırakmayacaklardı. Ama, bu bir avuç dik başlı inatçı kişilerin dışında akıl ve mantığın sesini anlayan pek çok kişi vardı. Bunlar ahiretin ne imkânsız ne de akla ters olacağını düşünüyorlardı. Allah'a hesap vermek fikrinden yoksun olan bir insanın dünyada hak hukuk ve adaletin bütün kurallarına tamamıyla uyacağını kimse garanti edemez. Ayrıca, kâinatımız ve hayat düzenimiz yok olup, kıyamet, Mahşer ve ahiret gerçekleşmeden bütün İnsanlar diriltilip cezalandırılmadan veya ödüllendirilmeden insanların gerçek ve mükemmel bir şekilde hak ve adalet bulmalarının başka yolu da yoktur.

26.2. AHLÂK VE FAZİLETLE İLGİLİ HÜKÜMLER

İslâmi davet, yukarıda bahsettiğimiz temel akide ve inançlar hakkında gayet inandırıcı ve etkileyici deliller verdikten sonra herkesin önüne ahlâk ve faziletin geniş, müstakil ve daimî bir nizamını sundu. Kur'ân-ı Kerim'i okuyan ve dinleyen bir kişi, İslâm'ın ahlâk mefhûmunun ne olduğunu, nasıl bir ahlâkı benimsediğini, nasıl bir ahlâkı reddettiğini, insanlığın hangi şeklinin müslümanlarca makbul olduğunu ve insanların hangi davranış ve hareketlerini tasvip etmeyip, değiştirmek veya tamamıyla ortadan kaldırmak istediğini, ne tür insan ve cemiyetler yaratmak istediğini, kötülüğü nasıl gördüğünü, bunun sebeplerini nasıl tesbit ettiğini, bunun insan toplumunda ne şekillere büründüğünü, iyiliğe nasıl baktığını, iyiliğin kaynağının ne olduğu, bunun gelişme ve yayılmasının yollarının ne olduğunu nasıl anlattığını kolayca anlayabilir. Kur'ân-ı Kerim, İslâm'ın gayesinin zâten kötülük ve günâhın bütün sebeplerini ortadan kaldırmak, iyilik ve sevap yollarını aramak ve genişlemek olduğunu ifade etmiş, bireysel ve toplumsal düzeyde kötülüklere son verip iyilikleri tesis etmek olduğunu açıklamıştır. Kur'ân-ı Kerim'in bu ifade ve açıklamaları öylesine açık, ayrıntılı, etkileyici, sürükleyici büyüleyici ve akla ve mantığa yatkındı ki, Cahiliyye toplumunun etkisiyle yüzyıllardan beri ahlâksızlığın en alt düzeylerine inmiş olanlar bile, İslâmî davetin bu hikmetini anlamakla ve kavramakta

gecikmediler. Onlar, İslâmiyet'in kötü olarak nitelendirdiği şeyin gerçekten insanlığın yüz karası olduğunu ve bu Hak dinin, fertler ile cemiyetleri içine sokmak istediği kalıbın insanlığın en iyi örneği olduğunu anlamakta gecikmediler.

26.2.1. Ahlâk İle İlgili Bazı Temel Gerçekler

İslâm'ın ahlâk ve fazilet kavramının İnsanlar tarafından iyice anlaşılması için kendilerine bazı temel gerçekler anlatıldı.

"İnsan ve onu yaratana. Sonra da ona kötülüğünü ve takvasını ilhâm edene yemin ederim ki, Muhakkak nefsinin ıslâh ve temiz kılan kişi felâha ermiştir. Onu kirleten de mahv ve helâk olmuştur." (Şems; 7-10)

Burada denilmek isteniyor ki, Cenâb-ı Allah insana, hayat sürmesini en uygun şekilde mümkün kılacak vücut, boy, eller, ayaklar ve beyin v.s. bahşetmiştir. Cenâb-ı Allah, insana görmek, işitmek, dokunmak, tatmak ve koklamak için, oranları ve özellikleri bakımından, kendisine en iyi bilgi aracı olabilecek duyular vermiştir. Allahu Teâlâ, insana, dünyada insanın yapabileceği işleri becermek için akıl ve fikir, ikna kabiliyeti, hayal gücü, hafıza, fark gözetme ve ayırım yapma yeteneği, karar ve irade gücü ve diğer pek çok zihinsel kuvvet ve meziyet vermiştir. Yüce Allah, insanı, içgüdü ve tabiatı bakımından kötü veya doğuştan günahkâr değil, iyi ve dürüst olarak yarattı. Böylece, doğru yolu takip etmek istediği zaman buna meyletmesine açık kapı bıraktı.

Yukarıdaki "ilhâm" kelimesinin özel bir anlamı vardır. İlham kelimesi ıstılah olarak Allah tarafından bir kavram veya fikrin, kuluna gayrı şuûrî olarak aktarılması anlamına gelmektedir, insana kötülük ve takvânın ilhâm edilmesinin iki manâsı vardır. Birincisi, Cenâb-ı Allah insanın tabiatında iyilik ve kötülüğü ve her ikisinin eğilim ve yeteneğini yaratmıştır ve insan bunları zaman zaman kendi kendine hissetmektedir. İkincisi, Cenâb-ı Allah, insanların bilinçaltında, ahlâkta iyi ve kötü diye bir şeyin bulunduğu, iyi ve güzel ahlâk ile kötü amellerin aynı olmadığı, kötülükten kaçınılması ve takvânın geliştirilmesi gerektiği gibi kavram ve fikirler bulundurmıştır. Bu kavramlar İnsanlar için yabancı değildir, aksine bunları çok iyi bilmektedirler ve Yaratan, herkese iyi ile kötü arasında ayırım yapma kabiliyetini doğuştan vermiştir.

Yukarıdaki ayetlerde insanların kendi nefislerini ıslâh etmeleri ve temiz kılmaları halinde felâha kavuşacakları kaydedilmiştir. İnsan kendi tabiatında varolan kötülükleri bastırmalı ve tamamıyla etkisiz hale getirmeli, buna karşılık iyilikle ilgili yetenek ve meziyetlerini alabildiğine geliştirmelidir. İnsan ebedi refah ve mutluluğu ancak bu şekilde elde edebilir. Fakat bunun tam aksine iyilik yeteneğini ve takvasını zedeleyen, hatta tamamıyla yok eden, buna karşılık kötülüklerini alabildiğine geliştiren bir kişi mahv ve helâk olacaktır. Ahirette büyük bir azap göreceği gibi dünyada da zararlarından kurtulamayacaktır.

"Gerçekten biz inşâm karışık bir damla nutfeden yarattık. Ve onu imtihan edeceğiz. Bunun için onu işitici ve görücü kıldık. Gerçekten biz ona, (doğru) yol gösterdik. İster şükredici olsun ister kâfir." (İnsan; 2-3)

Erkek ile dişinin karışık nutfesinden sadece insan değil, hayvan da doğar. Ancak insan ile hayvan arasında fark vardır. Şöyle ki, hayvan bu dünyaya bir imtihan için gönderilmemiştir. İnsan ise imtihan için yaratılmış ve buraya gönderilmiştir. Bu sebeple, Cenâb-ı Allah insanları hayvanların aksine işitici, görücü, ilim ve irfan sahibi yapmıştır. Allah insanlara bu meziyetleri, kuvvet, kudret ve nimetleri vermenin yanı sıra, onlara doğru yolu da göstermiştir, ki bu şekilde Allah'ın kulları olarak O'na şükretme ve küfretme yollarının neler olduğunu öğrenebilsinler. Eğer İnsanlar dünyadaki imtihanı iyi puanlarla geçmek istiyorlarsa küfr değil, şükr yolunu seçmelidirler.

"Biz ona iki göz vermedik mi? Bir dil ve dudak yaratmadık mı? Ona iki yol gösterdik." (Beled; 8-10)

Burada bahsedilen "gözler", inek ve koyunların gözleri değil, insanların gözleridir. İnsanlar gözlerini açıp etrafa bakarlarsa hakikati gösteren ve iyi ile kötü arasındaki farkı belirleyen işaretleri görebilirler. "Dil ve dudaklarda da konuşma vasıtaları değil, sağduyu ve iyi ile kötüyü değerlendirmeye kabiliyeti anlatılmak istenmiştir. Yani, bu insanî azaların ardında düşünen ve karar veren bir kafa vardır. Daha

sonra denilmek isteniyor ki, insana akıl ve mantık, ilim ve irfan verilmekle yetinilmemiştir. İnsana doğru ile yanlış, iyi ile kötü yollar arasındaki fark da iyice anlatılmış ve gösterilmiştir. Ancak bundan sonra seçim yapma hakkı kendisine verilmiştir.

"Biz insanı en güzel sûrette yarattık. Sonra onu aşağıların en aşağısına çevirdik. Ancak iman edip sâlih amel işleyenlere mihnetsiz ecir ve tükenmeyen mükâfat vardır." (Tin; 4-6)

Yani, Yüce Allah insana ilk önce en güzel ve en uygun bir vücut bahşetti. İnsan vücudu, diğer canlıların en iyisi ve en mükemmelidir. Cenâb-ı Allah insana daha sonra akıl, fikir, ilim, irfan ve zekâ gibi yüksek meziyet ve erdemler verdi. Fakat insan iman ve sâlih amel yolunu terk edip vücut ve kafasının bütün güçlerini kötü yolda kullanmaya çalışınca Allah da onu düşürdükçe düşürür, öyle ki insan mahlûkların en âlâsı durumunda iken en rezil ve alçak seviyeye inmiş olur.

İnsan toplumunda bunun sayısız örnekleri vardır. Hırs, ihtiras, menfaatçilik, şehvet, paraya tapma, zina, kumar, sarhoşluk, öfke, kin ve nefrete kapılan bir şahıs alçaldıkça alçalır ve en âdi en rezil yaratık olup çıkar. Meselâ, bir milletin kin, nefret ve düşmanlık ateşiyle yanarak başka bir millete en acımasızca ve en alçakça muamelede bulunduğunu hepimiz biliriz. Kin ve nefret insanı yırtıcı bir hayvan yapar. Hatta öfkeli bir insan hayvanı bile geçer. Vahşî bir hayvan sadece

kamı acıktığı zaman ava çıkar ve başka hayvanlara saldırır; hayvan katliam yapmaz. Ama insan hemcinslerinin katliamını yapar, hem de iğrenç bir tavırla ve büyük bir zevkle. Yabanî bir hayvan sadece kendi pençe ve dişlerini kullanır. Fakat insan gibi akıllı bir mahlûk, hemcinslerini öldürmek ve onlara akıl almaz eziyetler vermek amacıyla korkunç silah ve araç-gereçler icat eder. Bu silahlar köyleri, kasabaları ve şehirleri bir anda yok edebilirler. Bir hayvan başka bir hayvanı ancak yaralar veya öldürür. Ancak insan hemcinslerine işkence yapmak için öyle yollar ve araçlar icat etmiştir ki aklımız durur. İnsanın düşmanlığı ve intikam ateşi öylesine alevlenebilir ki, düşman kadınlar toplu halde çıplak yürütülür, bir kadına 10-20 kişi tecavüz eder; baba, anne, kardeş ve kocaların önünde kız, kardeş ve karılarının ırzına geçilir, çocuklar anne ve babalarının gözlerinin önünde kurşuna dizilir veya kılıçtan geçirilir, anneler çocuklarının kanlarını içmeye mecbur edilir, İnsanlar diri diri yakılır, toprağa gömülür. Dünyadaki en vahşi hayvanlar bile insanların bu vahşetini yapamazlar. İnsanların diğer kötülük ve günahları da aynıdır, İnsanlar bunlara öylesine müptelâ oluyorlar ki bu hareketleriyle, kendilerinin, mahlûkların en rezili olduğunu ispatlamış oluyorlar. İnsanların dinî inançları da öyledir. En kutsal sayılması gereken din ve dinî inançlar en aşağı noktaya kadar indiriliyor. Öyle ki, İnsanlar ağaçlara, hayvanlara, taş ve topraklara tanrı ve tanrıça diye tapmaya başlıyor. O kadar alçalıyorlar ki, erkek ve kadın cinsel

organlarına bile tapıyorlar ve tapınaklarda açıkça fuhuş yapılmak üzere rahibe ve hizmetçiler bulunduruyorlar. İnsanların tanrı ve tanrıça dedikleri nesne ve varlıklar hakkında yüz kızartıcı hikâye ve destanlar uydurulup bunlara mitoloji ismi veriliyor.

Kur'ân-ı Kerîm bu gerçekleri anlattıktan sonra insan nefsinin üç ayrı çeşit olduğunu açıklamıştır. Bir, nefs-i emmâre, ki insanı kötülüğe sevk eder (Yusuf; 53). İki, nefs-i lev vâme (kınayan nefis), ki insan, kötülüğü düşündüğü, yapmaya karar verdiği veya yaptığı zaman, her safhada onu ikaz eder ve kötülüğü yaptıktan sonra da kendisini lanetler (Kıyâme; 3). Üç, nefs-i mutme'inne, ki kalp rahatlığıyla kötü yolu bırakıp iyi yolu seçer. Bu nefis hiçbir zaman kötülüğün meyvelerini yememesi ve zevklerini tatmamasından dolayı pişmanlık duymaz ve iyilik ve sevap için birçok şeylerden mahrum kalması, bazı fedakârlıklarda bulunması ve bazı zorluklar çekmesinden bir burukluk, bir acı duymaz. Pişmanlık, burukluk ve acı şöyle dursun, kötülüğün bataklığından kurtulması ve iyiliğin nimetlerine kavuşmasından haz ve memnuniyet duyar. İşte bu üçüncü çeşit nefis, Kur'ân-ı Kerîm tarafından Allah'ın en beğendiği nefis ilân edilmiş ve buna cennetin müjdesi verilmiştir (Fecr; 27-30).

26.3. CEHÂLET VE DALÂLETİN SEBEPLERİ

Bundan sonra Kur'ân-ı Kerîm, genellikle insanların ve özellikle Arap kâfir ve müşriklerinin cehâlet ve dalâlete sürüklenmelerinin sebeplerini sıralamıştır:

26.3.1. Ataları Körükörüne Taklit

Ataları körükörüne taklit etmenin ilk safhası, babadan oğula geçen din ve dinî inançlardır. Eski din ve dinî inançlara, sadece babalar ve dedeler böyle yapıyorlarmış diye bağlı kalınıyor. Bu hususta hiç akıl ve mantık kullanılmaz ve ecdâd'ın, iyi mi yoksa kötü mü yaptığı araştırılmaz. Bu körükörüne taklide cevap olarak Kur'ân-ı Kerîm, sadece bunun, ataların bir geleneği olduğunu ifade etmekle yetinmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususta tarihten pek çok misaller verilmiştir.

Meselâ, Kur'an-ın dediği gibi, Hz. Hûd (a.s.), Âd kavmini kötülüklerden menettiği ve doğru yola gelmelerini öğütlediği zaman Âd kavmi bütün delil ve nasihatleri reddedip kendisine şöyle dedi.

"Yalnız Allah'a ibadet edip babalarımızın taptıklarını terk etmemiz için mi geldin?" (A'raf; 70)

Hz. Sâlih (a.s.) Semûd kavmine nasihatte bulunduğu zaman da şu cevabı aldı.

"Ey Sâlih bundan önce sen aramızda hatırı sayılırlardan biri idin. Şimdi bizi babalarımızın taptığı şeylere tapmaktan

men mi ediyorsun? Doğrusu, senin dâvet ettiğin şeyden şüphedeyiz." (Hûd; 62)

Hız. Şuayb Medyenlileri günâhlardan sakınmaya çağırıldığı zaman da benzeri bir cevapla karşılaştı.

"Ey Şuayb, babalarımızın taptıklarını terk etmemizi yahut mallarımızda istediğimizi yapmamayı dinin mi sana emrediyor?" (Hûd; 87)

Hız. İbrahim (a.s.) babasına ve kavmine, "sizin tapmakta olduğunuz bu heykeller nedir?" diye sorduğunda şu cevabı almış: "Babalarımızı bunlara ibâdet eder bulduk." Bunun üzerine Hız. İbrahim kendilerine açıkça söyledi. "Yemin olsun, siz ve babalarınız açık bir sapıklık içindesiniz." (Bk: Enbiya; 52-54). Hız. İbrahim daha sonra kendilerine şu soruyu yöneltti. "Çağırdığınız zaman onlar sizi işitiyorlar mı? Size bir fayda veya zararları oluyor mu?" Fakat, onlar dediler ki, bizim için onların bizi işitip işitmemeleri veya bize faydalarının olup olmaması önemli değildir, biz onlara tapıyoruz, zira, "biz babalarımızı böyle yapar bulduk." (Bk: Şuara; 72-74).

Hız. Musa (a.s.) birçok Mu'cizeler gösterdikten sonra Firavun ve sarayındakileri Hakka davet edince kendileri şöyle dediler:

"Babalarımızı üzerinde bulduğumuz dinden çevirmek üzere mi geldiniz?" (Yunus; 78)

Bu misalleri verirken Kur'ân-ı Kerîm, bütün cahil milletlerin, peygamberlerin davetini bu suretle reddettiklerini

ifade etmiştir. Nitekim geçmişteki milletlerin genel tutumundan bahsederken bu milletlerin kendi peygamberlerinin açık nasihat ve ikazlarına ancak şöyle cevap verdiğini belirtmiştir.

"Siz de bizim gibi insansınız, bizi babalarımızın ibâdet ettiği şeyden çevirmek istiyorsunuz." (İbrahim; 10)

Kur'ân-ı Kerîm başka bir yerde şu ifadede bulunmuştur.

"Bunun gibi, senden önce hangi memlekete bir peygamber gönderdiysek o (memleketin) ileri gelenleri, 'Biz atalarımızı bir din üzerinde bulduk. Ve onların izlerine uymuşuz' dediler. (Her peygamber kendi ümmetine) 'atalarınızı üzerinde bulduğunuz dinden daha doğrusunu size getirdimse de mi' dediğinde onlar. 'Biz, sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeylere inanmıyoruz' dediler." (Zuhruf; 23-24)

Bu, sadece geçmişte ve eski çağlarda cahil milletlerin tavrı değildi. Cahil milletler her devirde ve her yerde hidayet, ilim ve irfan ışığına karşı gelmiş ve kendi atalarının Cehennem'e gitmelerine bile yol açan dinî inançlarına, örf ve âdetlerine bağlı kalmışlardır. (Lukman; 20-21)

Bu misalleri verdikten sonra Kur'ân-ı Kerîm, doğrudan Kureyşliler ile Arap'ları ikaz etmiş ve kendilerinin, takip ettikleri din, örf ve âdetlerin doğru olup olmadığını araştırmadan bunlara bağlı kalan milletlerden farklı olmadıklarına işaret etmiştir. Saffât sûresinde şöyle denilmiştir.

"Çünkü onlar babalarını sapıklıkta buldular. Kendileri de onların izleri üzerinde koşturuluyorlardı." (Ayet; 69-70)

Hûd sûresinde Hz. Rasûl-ü Ekrem'e hitap edilerek şöyle buyurulmuştur.

"Onlar atalarının bundan evvel taptığı gibi taparlar. Biz de, onlara nasiplerini (cezalarını) eksiksiz veririz." (Ayet; 109)

Kur'ân-ı Kerîm'de Kureyşliler ve diğer Arap'ların çıplak olarak ve hiç utanmadan ulu orta dolaşmalarına dikkat çekilmiştir. Hem Hz. Peygamber (a.s.) hem Kur'ân-ı Kerîm, Arap'ların bu kötü ve iğrenç alışkanlıklarını terketmelerini isteyince bunun da bir ata yadigârı olduğunu belirterek alışkanlıklarını sürdürmekte ısrar ettiler. Nitekim, A'râf sûresinde şöyle buyurulmuştur.

"Müşrikler fena bir iş istediklerinde: 'Babalarımızı bunun üzerinde bulduk. Allah bize bununla emretti,' derler. De ki: 'Allah hiç bir zaman kötülüğü emretmez. Allah üzerine bilmediğiniz şeyi mi söylüyorsunuz?'" (Ayet; 104)

Aynı şekilde Arap kâfirler helâl ve haram ile ilgili akide ve inançları da atalarından devraldıklarını söylüyor ve bu hususta hiçbir değişiklik yapmaya razı olmuyorlardı. Halbuki onların helâl dedikleri bazı şeyler çok iğrenç ve büyük günahtırlar. Aynı şekilde haram ilân ettikleri bazı şeyler İslâmiyet'e göre caiz ve uygundu. Bu hususu Bakara sûresinde şöyle denilmiştir.

"Onlara (Yahudilere) Allah'ın indirdiğine uyun denildiğinde, 'Biz babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye tabi oluruz' derler. Babaları bir şey anlamaz ve hidâyeti bulmaz takımından iseler yine onlara uyarlar mı?" (Ayet; 170)

En'am sûresinde körü körüne taklid öylesine şiddetli ve hiddetli bir biçimde reddedilmiştir ki, Arap kâfirlerin en inatçısı bile yanlış bir yolda olduklarını düşünmekten kendilerini alamamış olabilirler, ilgili ayetler şöyledir:

"Müşrikler ekinlerin hâsılâtından ve ehli hayvanlardan Allah'a hisse ayırırlar. Kendi boş zanlarınca, 'bu Allah için, bu da ma'butlarımız için' derler. Mabutlarına ait olanlar Allah'a ulaşmaz. Amma, Allah'a ait olanlar (evet) onlar ortaklarına gider. Hükmeyledikleri şeyler ne kötüdür. Onları helâka sevk etmek ve dinlerini karıştırmak için putları (hizmetçileri) birçoklarına evlatlarını öldürmeyi iyi gösterdiler... Onlar batıl zanları ile 'bu davarlar ve ekinlere haramdır. Onları ancak bizim dilediğimiz kimseler yerler' dediler. Bazı hayvanların binmek ve yük yüklemek gibi arkalarını haram kıldılar. Ve bazılarını da boğazlarken üzerlerine Allah'ın ismini zikretmezler (anmazlar). Ve bununla da Allah'a iftira ederler. Allah onların bu iftiraları yüzünden cezalandıracaktır. 'Bu davarların karnında olan yavru, erkeklerimize helâl ve kadınlarımıza haramdır' dediler. Eğer yavru ölü ise erkek ve kadın bunu yemekte ortaklırlar. Allah onların bu hallerinin cezasını verecektir. En'am sekiz çeşittir. Koyundan iki ve keçiden iki, müşriklere sor ki, 'Allah bunların erkeklerini mi,

dişilerini mi, yoksa dişilerinin karnındaki yavruları mı haram etti? Eğer sözünüzde doğru iseniz bunu bilerek haber veriniz. Deveden iki, sığırdan iki. Bunların erkeklerini mi, dişilerini mi, yoksa dişilerinin karnındaki bulunanı mı haram etti? Allah bununla size vasiyet buyurduğu zaman hazır mıydınız? Cahilane, halkı saptırmak için Allah üzerine yalan iftira edenden daha zâlim kim vardır? Allah zâlim olan kavmi hidâyete erdirmez!" (Ayet; 136-139,143-144)

26.3.2. Büyük Adamları ve Din Adamlarını Yanlış Taklit

Ecdâd ve ataları taklit etmek gibi, büyük adamları ve din adamlarını taklitte mübalağa etmek de, milletlerin mahv ve perişan olmalarına sebep olmuştur. Kur'ân-ı Kerîm'de belirtildiği üzere, ecdadı taklit gibi, büyük adamların, mevki ve makam sahiplerinin, liderlerin, zengin ve nüfuzlu kişilerin ve dinî liderlerin de sırf büyük ve şöhretli kişilerdir diye taklit edilmesinin, insanların, toplumların ve milletlerin yanlış yola sevk edilmesine, hattâ onların felâkete sürüklenmelerinde büyük rolü vardır. Kur'ân-ı Kerîm büyük adamların peşinden körü körüne koşanları da ikaz etmiş ve Ahirette büyük pişmanlık duyacaklarını ve şöyle yalvaracaklarını kaydetmiştir.

"Ey Rabbimiz, Biz reislerimize ve büyüklerimize tabi olduk. Onlar bizi yanlış yola götürdüler' diyecekler. 'Ey

Rabbimiz onlara azabı iki kat ver. Onlara en büyük lânetle lânet et' (diyecekler.)" (Ahzab; 67-68)

"Ey Rabbimiz, cin ve insanlardan bizi yolumuzdan şaşırtanları bize göster de onları ayaklarımızın altına alalım. Böylece en aşağıda kalanlardan olsunlar." (Fussilet; 29)

"Azabı gördükleri ve ondan kurtulmak için her türlü çarenin münkatı (kesilmiş) olduğu zaman, kendilerine uyulanlar, tâbi olanlardan uzaklaştıklarında (teberri eylediklerinde) Tâbi olanlar, 'Eğer bize tekrar dünyaya dönüş olsa, onların bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaştık' derler. İşte böylece, Allah onlara bütün yaptıklarını hasretler halinde kendilerine gösterecektir. Onlar Cehennemden çıkmazlar." (Bakara; 166-167)

"Zâlimleri Rabblerinin huzurunda dururken bir görsen. Onlardan bazısı bazısına söz söylerler. Zayıf olanlar, büyüklük taslayanlara, 'Eğer siz olmasaydınız biz mü'minler olurduk' derler. Büyüklük taslayanlar zayıflara, 'Size hak geldikten sonra ondan sizi biz mi çevirdik. Hayır siz kendiniz suçlu idiniz' cevabını verirler. Zayıf kabul edilenler de büyüklük taslayanlara, 'hayır gece ve gündüz bizi aldatıp, bizi Allah'ı inkâra ve O'na ortaklar koşmağa sevk ve emrediyorsunuz' derler. Azabı gördükleri zaman hepsi pişmanlıklarını izah ederler. Biz de kâfirlerin boyunlarına zincirleri takarız. Onlar yaptıklarının gayrısı ile mi cezalandırılacaklar?" (Sebe'; 31-33)

Kur'ân-ı Kerim'in inkâr edilmez evrensel bir ilke olarak ortaya koyduğu gibi, bir toplumun çöküşü ancak lüks içinde yaşayan, müreffeh, zengin, mutlu ve yüksek-tabakaların dinî, sosyal ve ahlâkî bozukluğundan ileri gelir. Bir milletin uçurumun kenarına gelmesine sebep olan zengin, varlıklı, kuvvetli ve kudretli kişilerin içki, kumar, fuhuş, zina, zulüm, hırsızlık adaletsizlik ve katliâm gibi illetlere yakalanmalarıdır. Yüksek sınıftaki lüks ve bolluk içinde yaşayan fertlerin bu rezaletleri, bilâhare bütün milletin batmasına yol açar. Nitekim İsra sûresinde şöyle denilmiştir.

"Bir memleketi helâk etmek istediğimiz zaman, onun şımarmış elebaşlarına emrederiz de, onlar itaattan çıkarlar. Artık üzerlerine azab vacib olur. İşte o zaman onu kökünden helâk ederiz." (Âyet; 16)

26.3.3. Gurur ve Tekebbür

İnsanların cehalete ve dalâlete sürüklenmesinin üçüncü sebebi gurur ve kibirliliktir. Kur'ân-ı Kerim bu hakikate işaret ederken, insanların hak ve hakikati anlamak ve kabul etmekten çekinmelerinin bir sebebinin, kendi yanlışlıklarını teslim etmemeleri olduğunu ifade etmiştir. Kur'ân insanların gururunun, onların daha önce yanlış yolda olduktan sonra, doğru yolu takip etmelerine engel teşkil ettiğini kaydetmiştir. İnsan kendisinin küçük düşürülmesini ve bir hata işlediğinin açıklanmasını sevmez. Bazı kimseler yüksek mevki ve makamda bulunur, itibar sahibi olurlar. Kendilerine Hak

geldiği zaman Bâtıl'ı bırakmaları, güçlerine gider. Etraftakilerin ne düşüneceklerini merak ederler. Mevki, makam ve itibarlarını kaybedeceklerini düşünürler. Bazen da bu tip İnsanlar kendilerini herkesten üstün ve yüksekte görürler. Yanlışlıklarını ortaya koyan bir mesaj ve bir davet gelince hiç düşünmeden reddederler. Zira bu dâveti kabul etmeleri sanki kendilerini küçük düşürmüş olur. Kendileri ne kadar cehalet ve dalâlet içinde olurlarsa olsunlar ve karşı taraf ne kadar doğru ve haklı olursa olsun gerçeği bir türlü kabul etmezler, çünkü bunu kendilerine yakıştıramazlar! Kur'ân-ı Kerim bir yandan bu sahte gurur ve büyüklük kompleksini kırmaya, böylece Mekkeli ve Arap müşriklerin yanlış tutumlarını düzeltmeye çalışmıştır, bir yandan da geçmişte pek çok milletlerin felâkete uğramalarına sebep olan bu yanlış tutumu misallerle anlatmıştır.

Meselâ Nûh sûresinde Hz. Nûh (a.s.)'un şu sözleri nakledilmiştir.

"Ey Rabbim, ben kavmimi gece ve gündüz dâvet ettim. Fakat benim davetim onlarda ancak (imandan) kaçmayı artırdı. Doğrusu, ben onları mağfiret edesin diye her dâvet edişimde onlar parmakları ile kulaklarını tıkadılar. Ve elbiselerine büründüler. Ve küfürde ısrar ettiler. Son derece kibir gösterdiler!" (Âyet; 5-7)

Mü'min sûresinde Firavun ile Hz. Musa (a.s.) arasındaki mücadeleden bahsedilirken şöyle denilmiştir. Firavun, Hz.

Musa (a.s.)'yı öldürmeyi planladığını açıklayınca hak ve hukuktan yana olan bir nedimi gayet samimi ve etkileyici bir şekilde Mısır hâkimini bu kötü niyetinden vazgeçirmeye çalıştı. O'nun zor kullanarak değil, diplomasiyle ve müzakere yoluyla Hz. Musa ile barışmasını istedi. Fakat Firavun bu telkinlere hiç kulak asmadı ve inatçılığında ısrar etti. Firavun'un bu tutumuyla ilgili olarak Kur'ân-ı Kerîm'de şu ifade kullanılmıştır.

"Allah işte böyle her mütekebbir zorbanın kalbine mühür vurur." (Mü'min; 35)

Yani, hangi kalbe kibir ve cebir (şiddet, zulüm) girerse o kalb, her türlü nasihat ve doğru söze kapanmış olur. Daha sonra Allah o kalbi öylesine kapatır ve lanetler ki, kim ne yaparsa yapsın o kalb bir daha hidâyete ve irfana erişmez.

A'raf sûresinde belirtildiği gibi, Cenâb-ı Allah, Hz. Musa'ya telkin ve nasihatlerini ihtiva eden kitabeler verirken kendisini şöyle ikaz etmişti.

"Yeryüzünde haksız yere kibirlenenleri, ayetlerime ittiba'dan çevireceğim. Eğer bütün Mu'cizeleri görseler ona îman etmezler. Eğer akl-ı selimin yolunu görseler onu kendilerine yol edinmezler. Ve eğer isyan ve fesât yolunu görseler onu yol edinirler." (Âyet; 146)

Bakara sûresinde şöyle buyurulmuştur.

"İnsanlardan dünya hayatında sözleri senin hoşuna giden vardır ki, O kalbinde olan için Allah'ı şâhid tutar.

Halbuki, o en büyük düşmandır. Eğer o yeryüzünde iş başına geçerse fesâd çıkarmaya, ekini ve zürriyeti helâk etmeye koşar. Allah fesâdı sevmez. Allah'tan kork denildiğinde, izzet-i nefsi kabarır, ona cehennem kâfidir." (Âyet; 204-206)

Müddessir sûresinde Mekkeli bir kabile reisinin durumuna değinilmiştir. Bu kabile reisi, Kureyşli kabile reislerinin Hazreti Peygamber (a.s.)'e yönelttikleri iftira ve itirazlarından vazgeçmelerini istiyor, Kur'an-ı Kerim'in güzel ve etkileyici bir kelâm olduğunu, bunun kökleri sağlam, dalları yapraklı ve meyveli bir ağaç olduğunu söylüyordu. Fakat bu reis ne zaman ki, ya Hz. Muhammed (a.s.)'in Allah'ın rasûlü olduğunu ve davetinin de haklı olduğunu söyleyip kabile reisliğini terk etmek veyahut da Rasûlullah (a.s.)'a yalan yanlış iftirada bulunarak kabile reisliğini kurtarmak arasında seçim yapmak durumunda oldu, o zaman ikinci şıkkı tercih etti. Böylece kendi vicdanına ters düşerek, Hz. Muhammed (a.s.) aleyhinde tamamıyla asılsız ve yalan bir iftira hazırlayıverdi. Kur'an-ı Kerim bu sinsi ve iğrenç yaratığın halet-i ruhiyesini anlatmak suretiyle maskesini şöyle düşürmüştü:

"Muhakkak o düşündü. Ve ta'n için ölçü koydu. Helâk olsun, nasıl ölçü koydu. Sonra yine kahrolası, nasıl ölçü yaptı? Sonra dikkatle baktı. Sonra kaşlarını çatıp yüzünü ekşitti. En son arkasını dönüp ululuk tasladı. 'Bu ancak devam eden bir sihirdir' dedi. 'Bu insan sözünden başkası değildir." (Müddessir; 18-25)

26.3.4. Dünyada Zenginlik ve Fakirliği Hayır ile Şer'in Karşılığı Olarak Kabul Etmek

Kur'an-ı Kerim, insanların cehâlet ve sapıklığının bir sebebinin de, bir insanın iyi veya kötü amelinin ölçüsü olarak zenginlik ve fakirliğini ele alması olduğunu belirtmiştir. Bazı İnsanlar, bu dünyada kim rahat, lüks ve mutlu bir hayat sürüyorsa, ahlâkı ne kadar kötü ve ameli ne kadar iğrenç olursa olsun, onun başarılı olduğunu sanırlar. Aynı şekilde kim fakir ve perişansa, onun dünyada da, ahirette de başarısız olduğuna inanırlar. Bu, tamamiyle yanlış ve sakat bir düşüncedir. Bir insanın zengin veya fakir oluşunun, dünyada ve ahirette başarılı veya başarısız olmasıyla hiçbir ilgisi yoktur. Kur'an-ı Kerim, tarihte de bunun bazı misallerinin bulunduğunu belirtmiş, ayrıca bazı Mekkeli ve Arap müşriklerin de aynı fikirde olduğunu ifade etmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh'un hikâyesi anlatılırken, onun kavminin ileri gelenlerinin, davetini, etrafında hep fakir ve cemiyetin alt tabakasından İnsanlar bulunduğu gerekçesiyle, kabul etmediklerini söyledikleri kaydedilmiştir.

"Sana iman mı edelim? Halbuki sana tabi olanlar bayağı kimselerdir." (Şuara; 111)

Hz. Sâlih'in hikâyesi anlatılırken, Medyenli ileri gelenlerin yeni dine giren fakir kimselere şöyle dedikleri kaydedilmiştir: "Salih'in, Rabbi katından gerçekten gönderilmiş bir peygamber olduğunu biliyor musunuz?" Buna cevap olarak da fakirler

şöyle dediler: "Biz, O'nunla gönderilen şeye iman edenlerdeniz." Gururlu ve kibirli mümtâz kişiler de şöyle dediler: "Sizin iman ettiğiniz şeyi biz inkâr eyleriz" (A'raf; 75-76). Yani, bu zengin ve soylu kişiler kendilerini o kadar yüksekte görüyor ve Hz. Salih'in etrafında toplanan ve O'na tabi olan fakir fukarayı o kadar hakir görüyorlardı ki, bu fakir insanların kabul ettiği bir dini kabul etmek istemiyorlardı. Bu düpedüz bağınazlık ve inatçılıktı.

Kur'an-ı Kerim daha sonra, peygamberlere muhalefetin her zaman zengin ve soylu kesimden geldiğine işaret etmiştir. Bu zengin ve soylu kişiler toplumun en müreffeh sınıfı olduğunu ve bu dünyada mal-mülk, şan-şöhret ve evlat sahibi oldukları için Allah'ın rızasını ve O'nun bütün nimetlerini kazandığını, kısacası hak yolunda olduklarını sanıyorlardı.

"Biz hiçbir memlekete azapla korkutucu bir peygamber göndermedik ki, onun zenginleri, 'biz sizin gönderdiğiniz şeyleri inkâr edicileriz' demesinler. Ve 'biz mal ve evlatça çoğuz. Ve biz azaplandırııcılardan değiliz' dediler". (Sebe'; 34-35)

Aynı düşünce tarzı Hz. Muhammed (a.s.) zamanında Mekke'de ve Arabistan'da da vardı. Kur'an-ı Kerim bu hususla Mekkeli ve Arap müşrikleri de defalarca uyarmıştır. Nitekim Meryem sûresinde şöyle denilmiştir:

"Kendilerine apaçık ayetlerimiz okunduğunda inkâr edenler, 'iki fırkadan hangisi makam itibarı ile daha hayırlı,

topluluk yönünden daha güzeldir' diye mü'minlere sorarlar. Biz onlardan evvel nice asır (halkını) helâk etlik ki, onlar mal ve gösterişçe daha güzeldiler". (Ayet; 73-74)

Mü'minûn sûresinde de şöyle denilmiştir:

"Onlar zannederler mi ki evlâd ve mal vermemizden dolayı, kendi hayırlarına acele ediyoruz? Hayır, onlar anlamıyorlar. Şunlar ki, Rabblerinin azabından korkarlar. Ve şunlar ki, Rabblerinin ayetlerine iman ederler. Ve şunlar ki, Rabblerine şirk koşmazlar. Ve şunlar ki, kendilerine verilenden verirler. Ve Rabblerinin huzuruna döneceklerinden kalbleri titrer. İşte onlar hayırlarda sür'at yarışı yaparlar. Ve (Cennet'e girişte) önde gidenlerdir." (Mü'minun; 55-61)

Aynı noktayı anlatmak amacıyla Fecr sûresinde önce Ad, Semûd ve Firavun gibi son derece gelişmiş, kuvvetli ve muktedir milletler ile saltanatların, isyân etmelerinin neticelerini gördükleri belirtilmiş, daha sonra insanların, hâlâ dünyadaki nimet, servet ve şöhreti medar-ı iftihar saydıklarına ve fakirlik ve sefilliğin utanılacak bir ayıp olduğunu zannettiklerine işaret edilmiş, halbuki bu her iki durumun, dünyada insanların iyi ve sâlih amel yapmaları için bir sınav olduğu ve ikisinin de gerçek refah ve mutluluğun simgesi olmadığı vurgulanmıştır. (Bk. ayet; 15-16)

26.3.5. Nefse Hizmet, Kıyas ve Tahmine Bağlılık

Kur'an-ı Kerim, insanların sapıklığının nedenlerini araştırırken önemli bir konuya daha değinmiş ve bazen

insanların sadece peşin hükümle hareket ettiklerine işaret etmiştir. Kur'an-ı Kerim, insanların sadece kendi nefislerine hizmet ettikleri, hırs ve ihtiraslarını gidermek istedikleri ve sadece kıyas ve tahminle bazı kavramlar geliştirdikleri için Hakk'ı inkâr ettiklerini ve Batıl'a taptıklarını ifade buyurmuştur. Bu adamlar nefislerinin kölesi olup çıkıyorlar. Arzulan ve ihtirasları onları istedikleri istikâmete çekebiliyor. Bunlar bir ân için kendi tavır ve hareketlerini gözden geçirirlerse gerçeği anlayacaklardır, ama bunu bir türlü yapamıyorlar. Allah'ın verdiği aklı kullanarak ve bilgi kaynaklarına başvurarak yanlış tahmin ve düşüncelerinden vazgeçebilirler, arzu ve isteklerine mani olabilirler. Kur'an-ı Kerim işte bu çarpıklığa parmak basmış ve bu nevi insanların doğru yola gelmelerini istemiştir.

A'râf sûresinde ilim ve irfan sahibi bir kişi olmasına rağmen sırf kendi nefisine hizmet ettiği ve ihtiraslarına engel olmadığı için dünyayı seven bir köpek haline gelen kimseler anlatılmış ve bu tür insanların hali hakkında şöyle denilmiştir:

"Biz cehennem için cinlerden ve insanlardan birçoklarını bıraktık. Onların kalbleri vardır fakat onunla idrak etmezler. Gözleri vardır fakat onunla görmezler. Kulakları vardır, ama onunla işitmezler. Onlar dört ayaklı hayvanlar gibidir. Belki daha fazla sapıktırlar. Onlar gafillerin ta kendileridir". (Ayet; 179)

Enfal suresinde her şeyi işitmiş olmalarına rağmen hiçbir şey işitmemiş gibi davrandıkları belirtilmiş ve şöyle denilmiştir:

"Allah katında hayvanların en kötüsü hakkı akıllarına sokmayan dilsiz ve sağırlardır." (Ayet; 22)

Burada bahsedilenler, görünüşte dilsiz ve sağır değillerdir. Burada kastedilenler, doğruyu konuşmayan ve işitmeyenlerdir.

Yunus sûresinde 31'den 35. ayete kadar çeşitli delillerle müşriklerin Allah'a ortak koştukları ilâh ve ilahelerden hiçbirinin tanrısal sıfat taşımadığı kaydedilmiş, daha sonra bunların sadece kıyas ve tahmin üzerine tanrı ve tanrıça ilân edildikleri vurgulanmıştır:

"Onların çoğu ancak zanna tabi olurlar. Zann ise haktan bir şey ifade etmez." (Ayet; 36)

Hacc sûresinde geçmişteki sapık ve lânetlenmiş milletlerin kötü akıbetlerinden ve kalıntılarından söz edilmiş ve şöyle buyurulmuştur:

"Onlar yeryüzünde gezip dolaşmazlar mı? Onlar düşünecek kalbler ve işitecek kulaklara sahip olsunlar. Gerçek şudur ki gözler kör olmaz, fakat sinelerdeki kalbler kör olur." (Ayet; 46)

Aynı şekilde Furkan suresinde Nuh, Ad, Semud, Ashab'ur-Rass, Firavun'un yandaşları ve Lût kavminin kötü

akıbetleri hatırlatılmış, daha sonra Hz. Muhammed (a.s.)'e hitap edilerek şöyle denilmiştir:

"Heva ve hevesini kendine mabut ittihaz edineni gördün mü? Sen onun üzerine bir vekil ve muhafız mısın? Onların çoğunu hakkı işitip ve hakkı anlıyorlar mı zannediyorsun? Onlar ancak hayvanlar gibidir. Doğrusu, onlardan daha fazla yolunu şaşırmışlardır." (Ayet; 43-44)

Aynı hususa Casiye sûresinde de işaret edilmiştir:

"Hevasını kendisine ilâh edinen kimseyi gördün ya. Allah, onu bir ilim üzerine şaşırtmış kulağını ve kalbini mühürleyip gözüne de bir perde çekmiştir. Artık ona Allah'tan başka kim hidâyet edebilir? Hâlâ düşünmez misiniz?" (Ayet; 23)

26.3.6. Kötülüğü Marifet Sanmak ve Bâtıl'dan Memnun Olmak

Kur'an-ı Kerim, fert ve cemiyetlerin doğru yoldan sapıp uçurumun kenarına gelmelerinin bir sebebinin de insanların kötülüğü bir marifet ve hüner saymaya başlamaları ve Hakk'a karşı gelmekten hiçbir rahatsızlık duymamaları ve vicdan azabı çekmemeleri aksine bundan gayet memnun olmaları olduğuna işaret etmiştir. Nitekim, Fatır sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Kendisine fena amel süslü gösterilip onu güzel gören, hidayete mazhar olan kimse gibi midir?" (Ayet; 8)

Mü'min sûresinde ise şöyle denilmiştir:

"Size bu azab yeryüzünde haksız olarak şımarıklık etmenizden ve kibirlenmenizden dolayıdır". (Ayet; 75)

26.3.7. İyilik ve Hakka Bağlanmakla Dünyadaki Hayatın Zehir Olduğu Yolundaki İnanç

Kur'an-ı Kerim'e göre bu da insanların dalâletinin mühim bir sebebidir. A'raf sûresinde buyurulduğu gibi, Hz. Şuayb (a.s.) kendi kavmini ölçü âletlerine ve alışverişe hile karıştırmaktan, yolcuları ve ticaret kabilelerini soymaktan ve diğer kötülüklerden menetmek istediği zaman o kavmin mümtaz kişi ve eşrafı halka şöyle seslendiler:

"Eğer Şuayb'a uyarsanız o zaman en büyük zarara uğramış kimseler olursunuz." (Ayet; 90)

Güya onlar demek istiyordu ki, iyilik ve dürüstlük neye yarar ölçü âletleriniz ve ticaretinizde dürüst davranırsanız kâr edemezsiniz. Hırsızlık ve soygun yapmaz ve ticaret kabilelerine saldırmazsanız. para ve servet kazanamazsınız, geçiminiz zorlaşır. Benzeri sözleri Kureyşli kabile reisleri, Hz. Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'e de söylemişlerdi.

"Eğer biz doğru yola uyar, sizinle beraber olursak memleketimizden çıkarılırız." (Kasas; 57)

Yani, biz bugün rahat ve mutlu bir hayat yaşıyorsak bunun sebebi, bizim halkı kandırmamız ve onlardan menfaat temin etmemizdir. Biz halka dini, içtimai, ekonomik ve siyasi alanda liderlik ve önderlik yapıyoruz. Fakat, Hz. Muhammed

(a.s.)'e uyup O'nun dinini kabul edersek bütün bu tezgâhımız ortadan kalkmış olacak ve hiçbir kazanç elde edemeyeceğiz.

26.3.8. Şefa'at İle İlgili Müşriklerin İnancı

Şefa'at ile ilgili yanlış düşünce ve inanç, ta ilk çağlardan beri insanların kötü yola sapmalarının başlıca sebeplerinden biri olmuştur. Arabistan'da İslâm dininin inkişafı sırasında da bu yanlış inanç önemli bir engel teşkil etmiştir. Arap müşriklerde yaygın olan inanca göre Allah'ın bazı sevgili kulları kedilerini cehennem ateşinden mutlaka kurtaracaklardır. Araplar bu "sevgili kullar"ın ya da tanrıların, Allah katında söz sahibi olduklarına ve kendilerine her zaman tapıldığı ve adaklar adandığı takdirde ahirette kendine tapanları Allah'ın azabından kurtaracaklarına inanıyorlardı. Ahirette kurtuluşun bu kısa yolu varken, dünya nimetlerinden vazgeçmeye, pek çok fedakârlıklar yapmaya ve iyi ve dürüst bir hayat sürmeye ne gerek vardı? Arap müşrikler kendi kendilerini şöyle avutuyorlardı: "Biz bunlara ancak bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye tapıyoruz" (Zümer; 3). Onlar, şöyle düşünüyordu: Allah çok büyük ve çok uzakta olan bir varlıktır. Biz O'na yaklaşılamayız. Ama bizim aracılarımız bu ilâh ve velilerdir. Bunlar bizi her zor anda kurtarırlar. Bunlar icabında bizim için Allah'a tavsiye ve ricada da bulunurlar. Nitekim, Yunus sûresinde bu ilâh ve veliler hakkında şöyle dedikleri kaydedilmiştir:

"Bunlar, Allah yanında bizim şefaathçilerimizdir". (Ayet; 18)

Tahmin edileceği gibi, böyle bir yanlış düşünce ve inanca sahip oldukları müddetçe, müşriklerin iyilik ve dürüstlikle ilgili İslâm'ın davetine yanaşmaları mümkün değildi. Bu sebeple, Kur'ân-ı Kerim bu yanlış inancı ortadan kaldırmak gayesiyle pek çok deliller verdi ve şefaatin öyle kolay elde edilen bir nesne olmadığına dikkat çekti. Mü'min sûresinde şöyle denilmiştir:

"Onları kalblerin gırtlaklara kadar çıktığı ve hüznle dolduğu kıyamet günü ile korkut. O gün zalimler için acıyacak ve şefaati kabul olunacak kimse yoktur. Allah, gözlerin hain bakışını ve kalblerde gizli olan her şeyi bilir. Allah, hak ve adaletle hükmeder. (Kâfirlerin) Allah'tan başka taptıkları şeyler ise hiçbir şeye hükmedemezler. Allah, işitici ve görücüdür." (Ayet; 18-20)

Bu ayetlerde, şefaath ile ilgili müşriklerin akidesi tamamıyla yok edilmiştir. Evvelâ, bir zalim ve haksız kişinin şefaath olunması akıl ve adalet kurallarına tamamıyla aykırıdır. İkincisi, Allah katında şefaati kabul olunacak ne bir kişi olacaktır, ne de bir zümre. Üçüncüsü, bir suçlunun suçlarını çok iyi bilen ve adalet kurallarına göre davranması ve karar vermesi gereken bir hâkim, şefaathçilere söz hakkı tanıyabilir mi? Hem de öyle şefaathçiler ki, kimin için ve ne için, şefaath dileğinde bulunduklarını bilmezler.

Şefaât ile ilgili yanlış akideye bir yerde daha darbe vurulmuştur.

"Allah'tan başka taptıkları şeyler şefaate kadir değildir. Ancak Hakka şehâdet edenler hariç. Onlar (Allah'ın Rabbleri olduğunu) bilirler." (Zuhruf; 86)

Burada denilmek isteniyor ki, her kim ki tanrı, tanrıça ve ermiş kişilerin Mahşer'de kendisi için şefaâtçi olacağına ve Cehennem'e gitmesini engelleyeceğine inanıyorsa, bu hususta inkâr edilmez sağlam deliller ileri sürmelidir. Şefaât ile ilgili düşüncelerini müsbet ilimlerle ve delillerle ispatlamalıdır. Sadece kıyas ve tahminlere dayanarak konuşmamalıdır. Aslında, Mahşer'de bir veya birçok kişinin yine bir veya birçok tanrı, tanrıça, peygamber veya veli tarafından şefaât edilecekleri konusunda emin olunarak bir şey söylenemez.

Ancak Kur'an-ı Kerim, şefaât kavramını tamamıyla reddetmemiştir; aksine, Allah'ın izin verdiği kimselerin yine Allah'ın iznini almış olan kimseler tarafından şefaât edileceğini birkaç defa ifade etmiştir. Şefaât yapılırken hak, hukuk ve adalete aykırı hareket edilmemelidir. Bundan sonra da karar yine Cenab-ı Allah'a aittir. Allah kimsenin şefaâtini dinlemeye veya kimseyi affetmeye mecbur değildir. Her şey O'nun rızasına bağlıdır. Bu hususta Kur'an-ı Kerim'de muhtelif kayıtlara rastlanıyor.

"İzni olmaksızın O'nun nezdinde şefaât edecek yoktur." (Bakara; 255)

"Onun (Allah'ın) katında şefa'at, ancak O'nun şefa'at etmek veya şefa'at olunmak için izin verdiği'nden başkasına fayda etmez." (Sebe'; 23)

"Rûh ve meleklerin saf olarak huzur-u ilâhîde durdukları günde, onardan hiçbirî konuşmaz. Ancak Rahman'ın müsaade ettikleri müstesna. Ve doğru söylerler." (Nebe'; 38)

"De ki: 'Bütün şefa'at Allah'ın kudretindedir. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur'." (Zümer; 44)

Yani şefa'ati dinleyip dinlememek, kabul edip etmemek Allah'a aittir. Allah, yerin ve göğün hâkimidir ve O'nun izni olmaksızın kimse şefa'at için ağzını açamaz.

26.4. İNSANLIK TARİHİNDEN İYİ VE KÖTÜ KARAKTER ÖRNEKLERİ

Kur'an-ı Kerim'de cehâlet ve dalâletin sebepleriyle ilgili verilen bu ayrıntıların hepsi Kureyş ve Arap toplumunda fazlasıyla mevcuttu. Bunları dinleyen ve öğrenen herkes Araplarda bütün bu ayıp ve kötülüklerin bulunduğunu anlıyordu. Bundan sonra Kur'an-ı Kerim'de tarihten hem en iyi, hem en kötü karakter örnekleri verildi, ki herkes İslâmiyet'in ne gibi İnsanlar yaratmak istediğini, ne gibi insanları tasvip etmediğini, kimlerin ıslâh edilmesi, kimlerin toplumdan temizlenmesi gerektiğini ve Cenab-ı Allah'ın ne gibi fert ve milletleri azabıyla yok ettiğini öğrenebilsin. Şimdi gelin

Kur'an-ı Kerim'de anlatılan bu olay ve hikâyeleri kronolojik olarak ele alalım.

26.4.1. Hz. Adem (a.s.)'in İki Oğlu

İnsanlık tarihinde meydana gelen ilk ibret verici olay Hz. Adem'in iki oğlu arasında geçmiştir. Hz. Adem'in bu iki oğlu iki zıt karakter olarak karşımıza çıkarlar. Bu iki delikanlı kurban kesiyor. Birinin kurbanı kabul edilirken öbürününki kabul edilmiyor. Kurbanı kabul edilmeyen kıskançlık ve öfke ile kardeşini öldüreceğini söylüyor. Öbür kardeş şöyle diyor: "Allah muttakilerinkini kabul eder." (Yani senin kurbanının kabul edilmemesinde benim herhangi bir hatam yoktur. Sen kendi ahlâk ve karakterini değiştirirsen senin kurbanın da kabul olunabilir). Daha sonra şunları ekliyor: "Eğer beni öldürmek için elini uzatırsan ben seni öldürmek için elimi uzatıcı değilim. Ben Alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım. Ben, benim günahım ile kendi günahını yüklenip Cehennem ehlinden olmanı isterim." Bilâhare o zâlim delikanlı iyi ve dürüst kardeşinin canına kıyıyor, ama sonra büyük pişmanlık duyuyor. Bu olayı anlattıktan sonra Kur'an-ı Kerim, her tarafta cinayet ve katliamın yapıldığı ve insan hayatının hiçbir öneminin olmadığı Arap toplumunun o günkü şartlarına göre şunları belirtiyor:

"Bir cana mukabil, veyahut yeryüzünde fesad sebebi ile olmayarak bir canı katleden, sanki bütün insanları öldürmüş

gibi olur. Kim de onu kurtarırsa sanki o bütün insanları diriltmiş gibi olur." (Maide; 27-32)

26.4.2. Hz. Nûh (a.s.) ve Kavmi

Tarihte ilk defa Allah'a karşı isyan eden millet, Hz. Nûh (a.s.)'un kavmiydi. Kur'an-ı Kerim'de bu milletin hikâyesi çeşitli yerlerde anlatılmış ve özellikle bütün milletin batmasına sebep olan zengin ve soylu kimselerin karakterine işaret edilmiş, bunların kötülükleri ve kötü niyetleri dile getirilmiş, buna karşılık Hz. Nuh'un karakterinden parlak örnekler sunulmuştur. Ankebût sûresinde, Hz. Nûh (a.s.)'un son derece güç koşullarda ve çetin muhalefete rağmen 950 sene sabır ve metanetle kavmini ıslâh etmeye çalıştığı kaydedilmiştir. (Ayet; 16). Hz. Nûh, halkı doğru yola getirmek konusunda hiçbir fedakârlıktan kaçınmadı. Fakat zengin, soylu ve ileri gelen kişiler O'nun bütün çabalarını boşa çıkardılar. (Bk. Nûh sûresinin tümü). O'na mecnûn dendi ve hakaretler yağdırıldı. (Kamer; 9). Hem O, hem O'na tabi olanlar küçük düşürülmeye çalışıldı (Hûd; 27, Şuara; 111). O'nu taşıyarak öldürmekle tehdit ettiler. (Şuara; 116) Fakat Hz. Nûh yılmadan ve korkmadan Hakk'a davetini sürdürdü. Kendisine ne yapılırsa yapılsın doğru yoldan ve halka nasihat etmekten vazgeçmeyeceğini ilân etti. O sadece Allah'a güvendiğini ifade etti. (Yunus; 71). Sonra Hak ile Batıl arasındaki çekişme kavgaya dönüşünce, milleti O'na dedi ki, bizi korkutmakta olduğun tufanı getir. Bunun üzerine Hz. Nûh, kendisini ve iman sahiplerini taşıyacağı geminin

inşaatına başladı. Fakat o cahil ve sapık millet O'na gemisini yaparken hakaret etmeye çalıştı ve alay etti ve "bakın bu moruk şimdi de karada gemi yüzdürmeye çalışıyor" diye şakalar yaptı. Bu alçaklar kısa bir zamanda büyük bir tufanın kopacağından ve bütün memleketi batıracağından habersizdiler. Bunlar, dalgaları dağlara kadar yüksek olacak bir su baskınının meydana geleceğini bilmiyorlardı. Bu sel felâketinde, bütün milletin yanı sıra bizzat Hz. Nuh'un hayırsız oğlunun da boğulacağını ve karada bulunan geminin sularda yüzerek Cudi dağına gidip karaya çıkacağını bilmiyorlardı. (Hûd; 32-44). Bu hikâyenin son bölümü de ibret doludur. Hz. Nûh (a.s.) sevgili oğlunun diğer kâfirler ile beraber boğulmak üzere olduğunu görünce insanlık duygularına ve baba sevgisine kapılarak Cenab-ı Allah'a ellerini açtı ve onun kurtulması için dua etti. Fakat Allah kendisini ikaz etti ve dedi ki; "o senin oğlun değildir. Zira senin oğlun olsaydı, doğru yolu seçerdi. Ahirette akrabalıklar değil, sâlih amel değer ölçüsüdür." Hz. Nûh, Cenab-ı Allah'ın ikazı üzerine hemen hatasını anladı ve kendisinden şöyle af diledi: "Ey Rabbim, bilmediğim şeyi senden istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve bana merhamet etmezsen, ziyan edenlerden olurum." (Bk. Hûd; 45-47)

26.4.3. Ad Kavmi ve Hz. Hûd (a.s.)

Araplar Ad kavmini çok iyi biliyor ve tanıyorlardı. Arabistan'da çocuklar bile Ad kavminin Allah'a karşı gelip azabına maruz kaldığını ve helâk olduğunu biliyorlardı.

Kur'an-ı Kerim, bu kavimde şirk ve putperestliğin yanı sıra ne gibi ahlâki bozuklukların bulunduğunu ifade etmiştir. Fussilet sûresinde şöyle denilmiştir

"Ad kavmi yeryüzünde haksız yere ululuk gösterip, 'Bizden daha kuvvetli kim var?' dediler." (Ayet; 15)

Fecr sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Bunlar o kimselerdi ki dünyada azgınlık etmişlerdi. Böylece oralarda fesâdı çoğaltmışlardı." (Ayet; 11-12)

Şuara suresinde belirtildiği gibi, Hz. Hûd kendilerine şöyle dedi:

"Siz eğlenmek için her tepeye bir alâmet mi bina ediyorsunuz? Dünyada ebedi kalacağınızı ümid ederek birçok saray ve havuzlar mı ediniyorsunuz? " (Ayet; 128-129)

"Birine hücum ettiğinizde zorbalar gibi hücum ediyorsunuz." (Ayet; 130)

Hûd sûresinde şu ifadeye rastlıyoruz:

"Her bir inatçı zorbanın emrine uydular." (Ayet; 59)

Hz. Hûd onları ne kadar akıl ve mantığa ve sağduyuya davet ettiyse o kadar azdılar, inatçılaştılar. Nihayet, Hz. Hûd da kavmine şöyle seslenmek zorunda kaldı:

"Allah'tan başka hepiniz bana ne fenalık edebilirsiniz ediniz ve bir an bile müsaade etmeyin. Şüphesiz ben Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a tevekkül ettim. Hareket eden hiçbir

mahlûk yoktur ki idare ve tasarrufunu o tutmasın. Muhakkak Rabbim doğru yol üzerindedir." (Hûd; 55-56)

Nihayet Ad kavmi, Hz. Hûd'a şöyle dedi: "Eğer sözünde doğru isen bizi korkutmakta olduğun şeyi bize getir." Sonra Allah'ın azabı gerçekten gelince bu aptal İnsanlar bunun bulut olduğunu ve her tarafa yağmur yağacağını sandılar. Ne var ki, bu müthiş ve korkunç bir fırtına idi, ki önüne gelen her şeyi yıkıp yok etti. (Ahkâf; 22-25)

26.4.4. Semûd Kavmi ve Hz. Salih (a.s.)

Ad'den sonra Semûd da Arabistan'da en çok tanınan eski kavimlerden biriydi. Bu milletin bıraktığı tarihi kalıntı ve harabeler Hicaz'ın kuzeyinde hâlâ bulunmaktadırlar. Kureyş ticaret kabileleri bu harabelerden geçerek Suriye'ye gidiyorlardı. Bu sebeple Araplar, Semûd kavminin korkunç bir deprem sonunda yok olduğunu biliyorlardı. Bu depremin izleri o çağda çok belirgin şekilde dağlarda ve vadilerde görülüyordu. Kur'an-ı Kerim'de bildirildiği gibi, Semûd kavmi sadece şirk ve putperestlik yapmak suretiyle Allah'a karşı isyan etmedi, ayrıca dünyada büyük fitne ve fesâd da yarattı. (Fecr; 6-12, A'râf; 7). Bu kavmin ileri gelenleri son derece fesatçı kişilerdi ki hiçbir salih iş yapmıyorlardı. (Şuara; 151-152). Bunlar kendi büyüklüklerini ortaya koymak amacıyla taşları yontarak muhteşem bina ve anıtlar yapıyorlardı. (A'râf; 74, Şuara; 149). Zâten yozlaşmış kokuşmuş ve dengesiz bir toplumun başlıca belirtilerinden biri zenginler ile fakirler ara-

sındaki büyük uçurumdur. Zenginler bir yandan büyük ve muhteşem saraylar yapar ve lüks içinde yaşarken, fakirler yiyecek ekmek ve giyecek elbise bulamazlar. Semûd kavminin ileri gelenlerine göre, hep fakir ve mazlum kişiler Hz. Sâlih'in etrafında toplanmış oldukları için, O'nun dini kendileri için çekici değildi. (A'râf; 75-76). Hz. Sâlih onları Allah'a itaat etmeye ve zulüm ile fesâdı terk etmeye davet edince 9 hatırı sayılır kabile reisi kafa kafaya vererek, "Allah adı ile yeminleşerek dediler ki, 'gece baskını yapıp Salih'i ve ailesini öldürelim.' Sonra velisine 'Biz o ailenin helakinde hazır değildik. Gerçekten biz doğru söyleyenleriz" (Neml; 49). Ancak Allah bu küstah adamların bu oyununu iyice bozdu. Bu sapıklar Hz. Sâlih'in bir Mu'cize göstermesini istediler ve bunun üzerine Cenab-ı Allah, onların arasında kendi varlığı bile bir Mu'cize olan bir dişi deveyi gönderdi. Daha sonra, Hz. Sâlih vasıtasıyla bu dişi devenin istediği merada otlayabileceğini istedi kuyu ve su kaynaklarından diğer hayvanlarla münavebeli olarak su içebileceğini, buna kötü niyetle dokunulduğu zaman azab-ı ilâhinin geleceğini bildirdi. (A'râf; 73, Hûd; 64, Şuara; 155). Semûd'lular bir süre Allah'ın bu sözlerini dinlediler ve dişi deveye dokunmaktan çekindiler. Fakat fitne ve fesâda yatkın olan bu millet fazla dayanamadı ve bir gün aralarında müşavere ederek dişi deveyi ortadan kaldırmaya karar verdiler. Kavmin bir reisi bu işi üzerine aldı ve deveyi öldürdü. (Kamer; 29, Şems; 12-14). Semûdlular bu haince hareketlerinden sonra da rahat durmadılar ve Hz.

Salih'e açıkça meydan okumaya başladılar. O'ndan, kendilerini korkuttuğu azabı getirmesini istediler. (A'râf; 77). Bundan sonra Sâlih, Allah'ın emrinin kendisine gelmesi üzerine Semûdlulara dedi ki: "Üç gün daha sabredin. İstedığınız gibi yiyin, için ve eğlenin. Bundan sonra Allah'ın büyük azabı sizi mahvedecektir." Nitekim, dediği oldu ve korkunç bir gürültü ile meydana gelen deprem iman sahiplerinin dışında herkesi helâk etti. Evleri ve sarayları da ya tamamıyla yıkıldı, ya da bomboş kaldı. (A'râf; 78, Hûd; 65-68, Kamer; 31).

26.4.5.. Hz. İbrahim (a.s.) ve Kavmi

Kur'ân-ı Kerim'de en örnek karakter olarak Hz. İbrahim (a.s.)'inki gösterilmiştir. Araplar dinleri ve dini inançlarının Hz. İbrahim'den geldiğine inanıyor, ayrıca ırk yönünden de kendisine bağlı olduklarını söylüyorlardı. Kureyşliler, İbrahim'in dininden ve soyundan geldikleri için de hayli itibar ve nüfuz sahibi olmuşlardı. Kur'an-ı Kerim, Hz. İbrahim'in Halilullah (Allah'ın dostu) lâkabını kazanmasını temin eden temiz karakter ve meziyetlere sahip olduğunu anlatmıştır. (Bk. Nisa; 124). Alemlerin Rabbi, bu sevgili kulunu bütün insanların imamı yaptığını da ilân etmiştir. (Bk. Bakara; 124). Hz. İbrahim, Allah'tan başka bir Rabb bulunmadığını ve babası ile diğer halkın doğru yoldan sapıp putperestlik yaptığını, atalarını körü körüne taklid ettiğini görünce kendi atalarının dinine hiç itibar etmeyerek, gökler ile dünyaların hâkimine itaat etmekte bir an bile gecikmedi. Hz. İbrahim

sadece kendisinin sâlih bir mü'min olmasıyla yetinmedi ve bütün halkın ıslâh edilmesi için seferber oldu. Babasına ve diğer insanlara Hak dininin temel prensiplerini anlattı ve putperestlikten vazgeçmelerini istedi. Onların şirk ve büsbütün sapıklık içinde olduklarını ilân etti. (En'am; 74-81). Babasına dedi ki, sen sağır ve dilsiz olan putlara tapıyorsun ve aslında Şeytan'a itaat ediyorsun. Babası bu sözlerine çok kızdı ve O'nu evden kovdu. (Meryem; 43-46). Hz. İbrahim, önce nasihat ve telkin yolunu denedi ve kavminin düzelmesi için çaba harcadı. Kavmi O'nun telkinlerine uymayınca bir gün onların bir tapmağına girip, bütün putları kırdı ve böylece bu putların kendilerini bile müdafaa etmekten âciz olduğunu ispatladı. (Enbiya; 53-67, Saffat; 85-96). Hz. İbrahim'in putlara bu tecavüzü hakkındaki şikâyet, kendisinin Tanrı olduğunu iddia eden hükümdara iletildi.

Bu hükümdar O'nu sarayına çağırdı ve orada sorguya çekti. Hz. İbrahim, o zâlim hükümdardan hiç korkmadı ve kime, niçin inandığını açıkça söyledi. Hayat ve ölüme kâdir olan Allah'a inandığını bildirdi. O zâlim hükümdar (Nemrud) dedi ki: "Hayata ve ölüme ben kadirim." Bunun üzerine Hz. İbrahim kendisine şu soruyu sorarak O'nu şaşkına çevirdi: "Madem ki sen hayata ve ölüme kadirsin o zaman doğudan doğan güneşi batıdan doğdur." (Bakara; 258). Hz. İbrahim'in cezalandırılması için büyük bir ateş yakıldı ve kendisi oraya atılmak istendi. Ama o güç koşullarda bile Bâtıl'a boyun eğmedi ve Hak için yanarak ölmeyi göze aldı. Cenab-ı Allah,

kendi rahmeti ve kudretiyle bu ateşi söndürdü ve Hz. İbrahim için zararsız hale getirdi. Fakat Hz. İbrahim bunun böyle olacağını bilmiyordu ve kendisine göre Hak için ölmek, Bâtıl'a boyun eğmekten daha iyiydi. (Enbiya; 68-79- Sâffât; 97-98). Bundan sonra da, Hz. İbrahim'in çilesi bitmedi ve Hz. İbrahim'in din ile vatan arasında seçim yapması gerekti. Bu safhada da Hz. İbrahim'in din ve Allah sevgisi ağır bastı ve bunlar için evini, barkını, ailesini, sülâlesini, milletini ve vatanını terk edip, Allah'a güvenerek bir yöne hareket etti.

Bu, mecburi bir sürgündü ve Hz. İbrahim buna seve seve katlandı. Bir de o çağın şartları göz önünde bulundurulursa Hz. İbrahim'in ne büyük fedakârlık yaptığı ortaya çıkar. O devirde seyahat etmek, hem de bir memleketten başka bir memlekete uzun bir yolculuk yapmak ölümü davet etmek demektir. Ulaşım imkânlarının zorluğu bir yana, yollar ve kavşaklar ile dağlar ve vadiler eşkiya ile doluydu. Yolcular öldürölüp malları talan edilirdi. Fakat İbrahim (a.s.) hiçbir şeyden korkmadı ve şunları söyleyerek yola devam etti: "Ben Rabbime (O'nun emrettiği yere) gidiyorum. O bana yol gösterir." (Sâffât; 99), ihtiyarlığında da Hz. İbrahim'in çileleri ve fedakârlıkları bitmedi. Büyük dua ve temennilerle karısı tarafından bir oğlu dünyaya getirilince kendisini galiba en büyük imtihan bekliyordu, ilâhi emre göre bu süt çocuğunun annesiyle beraber Allah'ın evinin yapılacağı Mekke'nin o zamanki ıssız ve çorak topraklarına bırakılması istendi. Hz. İbrahim bu isteğe de derhal uydu ve oturmakta olduğu

Filistin'den yüzlerce kilometrelik yolculuk yaptıktan sonra karısını ve çocuğunu Mekke vadisine bırakıverdi (Hacc; 26, İbrahim; 37). Sonra aynı çocuk delikanlılık çağına gelince, Allah yolunda kurban edilmesi istendi. Hz. İbrahim bu ilâhi emre de uymakta hiç tereddüt etmedi ve çocuğunu kurban etmek amacıyla bir tepenin yanına gelip O'nu boğazlayacağı sırada Cenab-ı Allah o çocuğu kurlardı ve yerine bir hayvan fidiye etti. (Saffât; 100-107). Gerçek şu ki Hz. İbrahim (a.s.) gibi Allah sevgisiyle yanan peygamber az bulunur. Hz. İbrahim Allah yolunda hiçbir fedakârlığı esirgemeyecek yapıda bir insandı. Din konusunda kimseye zerre kadar taviz vermeye razı değildi. Nitekim, dini ve imanını için vatanını terk ederken hemşehrilerine şöyle seslendi: "Siz Allah'a bir olarak iman edinceye kadar daima bizimle sizin aranızda düşmanlık ve buğz belirmiştir." (Mümtehine; 4). Hz. İbrahim, babasının mağfireti için dua etmeye söz vermişti, fakat O'nun, Allah'ın düşmanı olduğunu, kendisini ıslâh etmeye hiç niyeti olmadığını görünce onunla olan sevgisine de son verdi. (Tevbe; 114) İşte Kur'an-ı Kerim, İslâmî davet sırasında Mekkeli ve diğer insanlara böylesine erdemli insanların karakterlerini örnek olarak sunmuştur.

26.4.6. Hz. Lût (a.s.) ve Kavmi

Hz. Lût, Hz. İbrahim (a.s.)'in yeğeniydi ve O'nunla birlikte hicret edip Filistin'e gelmişti. Filistin artık Hz. Lût (a.s.)'un ikinci vatanı olmuştu. Hz. Lût (a.s.)'un oturduğu bölgenin hemen bitişiğinde bir bölge vardı ki, buranın sâkinleri

ahlâksızlık ve sapıklıkta herkesi geçmişti. Cenab-ı Allah, Hz. Lût (a.s.)'u bu milletin ıslâhı için tâyin etti ve O'nu peygamber yaparak, o bölgeye gönderdi. Bu millette homoseksüellik almış yürümüştü. Erkekler erkeklerle ilişki kuruyordu ve bunu saklamaya hiç de lüzum görmüyorlardı. Bu şen'i fiilden toplantılarda bahsetmek bir marifet sayılıyordu. Lût kavmin oturduğu bölgeden hiçbir seyyah veya ticaret kafilesi emniyet içinde geçemezdi. (Neml; 54, Ankebût; 29). Hz. Lût yıllarca bu milleti ıslâh etmeye çalıştı, onları Allah'tan korkmaya ve kötü fiillerini ve alışkanlıklarını terk etmeye davet elti, ama kendilerinin cevabı şuydu: "Ey Lût, bu sözlerine son vermezsen bu memleketten çıkarılanlardan olursun". (Şuara; 167). Hz. Lût bu tehditlere önem vermedi ve tebliğini sürdürdü. Bunun üzerine Lût kavmi şöyle dedi: "Onları şehrinizden çıkarın. Çünkü onlar temizlik taslayan insanlardır." (A'raf; 82, Ankebût; 56). Nihayet Allah onları cezalandırmaya karar verdi ve bunun için çok ilginç bir senaryo hazırladı. Birkaç meleği yakışıklı delikanlılar şeklinde Hz. Lût'un evine misafir olarak gönderdi. Bu delikanlılar Hz. Lût'un evine gelir gelmez bütün şehir ahalisi bundan haberdar oldu ve herkes Hz. Lût'un evine hücum etmeye başladı. Amaçları bu delikanlıları kendi cinsel açlıklarına âlet etmekti. Hz. Lût (a.s.) bu adamlara yalvardı ve kötü amellerinden vazgeçmelerini istedi. Fakat onların gözü dönmüştü. O'nun sözlerini hiç dinlemediler, aksine kızarak şöyle dediler: "Biz seni herkesi himâye etmekten men'etmedik mi?" (Hicr; 70)

Bunun üzerine melekler kendilerinin Allah tarafından gönderilen yaratıklar olduğunu ve kendilerine azap getirdiklerini, Hz. Lût ve ailesinin de bu günâh diyarından şafak sökmeden ayrılmalarını salık verdiler. Hz. Lût'un evine girmiş veya çatısına çıkmış olanlar ise derhal kör edildiler. (Kamer; 37). Sabaha karşı ise o memleket yerle bir edildi. Taş üstünde taş bırakılmadı, hiçbir ev sağlam kalmadı. Bundan sonra gökten taşlar yağdı. Bu taşlardan her biri bir kişi öldürmek amacıyla atılmıştı. (Hûd; 82-83). Lût kavmi öylesine sapık ve ahlâksızdı ki, bütün memlekette Hz. Lût (a.s.)'un evinin dışında imanlı ve inançlı başka kimse yoktu. (Zariyât; 36). Bu tek evde de Hz. Lût (a.s.)'un karısı bile dinsizdi. Allah, Hz. Lût'a bu kadını yanına alıp çıkmamasını, zira onun da azaba uğraması gerektiğini bildirdi (Hûd; 81). Kur'an-ı Kerim'de çeşitli yerlerde ve çeşitli vesilelerle Lût kavminin ne kadar alçak ve sapık olduğu, buna mukabil, Hz. Lût'un ne kadar örnek bir karaktere sahip olduğu anlatılmıştır.

26.4.7. Hz. Yusuf (a.s.)'un Hikâyesi

Bundan sonra tarihi sıraya göre Hz. Yusuf (a.s.)'un hikâyesi anlatılmıştır. Aslında Kur'an-ı Kerim'in bütün bir sûresi bu hikâyeyi anlatmak üzere indirilmiştir. Bu hikâyede hem iyi, hem kötü karakterler yine gözümüzün önüne serilmiştir. Yani, Hz.Yusuf (a.s.)'un kötü niyetli ve küstah kardeşlerinin davranış ve karakterleri dile getirilmiştir ve onlar, babaları Hz. Yakûb'un en küçük oğlu Hz. Yusuf'u kendilerinden çok sevdiği için öldürmeyi veya bir yere götürüp

atmayı planlamışlardı, bundan sonra da "sâlih kişiler" olarak babalarının önüne çıkıp küçük oğlu Yusuf'un kaybolduğunu söylemeye karar vermişlerdi. Nitekim, hile ve bahanelerle kardeşlerini gezmeye çıkardılar ve O'nu kör bir kuyuya attılar. Sonra Yusuf'un gömleğine kan sürerek ağlamaklı yüzleriyle babalarının önüne çıkıp, küçük çocuğu bir kurdun parçaladığını söylediler.

Kur'ân-ı Kerim, Hz. Yusuf'u kuyudan çıkarıp canını kurtaran ama sonra bu mazlum çocuğu kendileri için bir metâ haline getirip Mısır'da satan ticaret kafilesindekilerin karakterini de ortaya koymuştur.

Sonra, Mısır Azizi (hükümdarı)'nin karısının karakteri vardır. Hz. Yusuf, bu hükümdar tarafından satın alınmıştı ve evinde yetiştiriliyordu. Bu hükümdarın karısı öylesine ahlâksızdı ki, eve alınan genç (Yusuf) ile yatmak istedi. Hz. Yusuf, günaha girmek istemediği zaman da O'nun peşinden koştu ve tam o sırada kocası eve gelince 180 derece bir dönüşle Hz. Yusuf'un kendisine tecâvüze kalkıştığını iddia etti. Ne var ki bu yılan ruhlu kadının yalanı büsbütün ortaya çıkınca ve O'nun Hz. Yusuf a sırılsıklam aşık olduğu bütün kadınlar tarafından öğrenilince, bu kadın bu yüksek tabakadaki kadınları sarayına davet ederek kendilerine Hz. Yusuf'u gösterdi. Bu kadar yakışıklı bir gence aşık olmakta haklı olduğunu ve bu gencin kendisiyle sevişmeyi kabul etmemesi halinde hapse atacağını ilân etti.

Burada dikkate değer nokta, Mısır yüksek sosyetesinin kadınlarının durumu ve karakteridir. Hz. Yusuf'un gençliği ve güzelliği bu kadınları öylesine büyülemişti ki, bunlar farkına varmadan kendi parmaklarını kesmişlerdi. Bu kadınlar da Hz. Yusuf'a aşık oluverdiler ve O'nu kendilerine çekmek için türlü türlü yollara başvurdular.

Sonra, Mısır'ın hakim tabakasının karakteri vardır ki, bunlar kendi kadınlarının ahlâki bozukluğunun hıncını Hz. Yusuf'u hapse göndermekle almaya çalıştılar.

Ve bütün bunlar karşısında Hz. Yusuf'un karakteri ve faziletleri vardır, ki kendisi hapse girmeyi kabul etti ama, kadınlarla günaha girmeye razı olmadı. Bundan sonra da takvasından dolayı iftihar etmedi ve son derece acz içinde Allah'a dua etti:

"Ey Rabbim, zindan bana bunların beni yapmaya çağırdığı şeyden daha sevgilidir. Eğer onların hilelerini benden döndürmezsen onlara meyleder ve cahillerden olurum." (Yusuf; 33)

Hz. Yusuf, zindanda da Allah tarafından kendisine verilen vazifeyi unutmadı ve mahkumları vaaz ve nasihatler ile doğru yola çekmeye çalıştı. O'nun hiç durmadan tebliğ işini yaptığına dair kayıtlar Kur'an-ı Kerim'de Yusuf sûresinin 36 ile 40. ayetlerinde bulunmaktadır. Aslında Hz. Yusuf'un hapisteki yaşantısı çok uzundu ve kendisi bu süre içinde muazzam tebliğ faaliyetlerinde bulunmuş oldu.

Daha sonra Hz. Yusuf'un Mısır Azizi'nin gördüğü bir rüyayı doğru tabir ettiği Aziz'in kendisini zindandan çıkarmak istediği ve nihayet, bizzat Aziz'in karısı ve diğer kadınların Hz. Yusuf'un masum ve suçsuz olduğuna dair ifadede bulunduklarından sonra kendisini serbest bıraktığına tanık oluyoruz.

Bundan sonra, Mısır'da Hz. Yusuf için iktidar ve ikbal kapısı açıldı ve kendisi bu ülkenin rakipsiz hükümdarı oluverdi. Hz. Yusuf'un hükümdarlığı sırasında ülkede büyük bir kıtlık ve açlık baş gösterdi ve bu dönemde kendisini kuyuya atan yine o hain kardeşlerinin yanına gelip sık sık para ve yiyecekler aldılar. Bütün bu süre içinde Hz. Yusuf bir defa bile kardeşlerinden intikam almayı düşünmedi. İşin tuhafı, O kendi kardeşlerini tanıyabiliyordu, ama kardeşleri O'nu tanımıyorlardı ve para ile erzak aldıkları kiralın öz kardeşleri olduğunu bilmiyorlardı. Fakat, bu kardeşler üçüncü defa Hz. Yusuf a gelince, Hz. Yusuf onlara hakikati açıklayıp, kendisini kuyuya attıklarını söyleyince onlar da suçlarını itiraf ettiler. Fakat Hz. Yusuf gene büyük bir alicenaplık göstererek kendilerine şöyle dedi: "Hiç korkmayın, Allah sizi affeder, O, en büyük Rahman ve Rahimdir." Bundan sonra Hz. Yusuf sadece babasını Mısır'a getirmekle kalmadı, kardeşlerinin de aileleriyle birlikte Mısır'a yerleşmelerine yardımcı oldu, onlara iyi muamele yaptı ve şan ve şerefle yaşamalarını sağladı.

Hız. Yusuf gibi yüce ve güzide bir peygamberin temiz karakterinin son örneği yine Yusuf sûresinde verilmiş ve kendisinin, kuvvet ve kudretin zirvesinde olmasına rağmen mütevazılığından zerre kadar bir şey kaybetmediği ve her vesile ile Allah'a ibadet ettiği ve O'na boyun eğerek şöyle dualar ettiği kaydedilmiştir:

"Ey Rabbim, bana mülk verdin. Ve bana rüya tabirini öğrettin. Gökleri ve yeri yaratan Sensin. Dünyada da Ahirette de benim velimsin. Beni müslüman olarak vefat ettir. Salihlere kat." (Ayet; 101)

26.4.8. Hz. Şuayb (a.s.) İle Medyen ve Eykeliler

Kur'an-ı Kerim'de Hicaz'ın kuzey bölgesinde yaşamış olan Medyenliler ile Eykelilerin hikâyesi de anlatılmıştır. Bu milletlerden bahsedilirken bunların ahlâki bozukluklarına da değinilmiş ve bunların özellikle alış verişte hile yaptıkları, soygun düzenledikleri ve fitne ve fesâd yaydıkları ifade edilmiştir. Hz. Şuayb, hem Medyenliler hem Eykelilere nebi olarak gönderildi. Hz. Şuayb yıllarca bu milleti ıslah etmeye çalıştı, ömrünü ve kuvvetini onları doğru yola getirmek için harcadı. Onları Allah'tan korkmaya davet etti. Ne var ki, çok az sayıda İnsanlar O'nun dinini kabul ettiler ve çoğu kendi cehâlet ve dalaletlerinde ısrar ettiler. Medyenli kabile reisleri Hz. Şuayb ile şöyle dalga geçiyorlardı.

"Ey Şuayb, babalarımızın taptıklarını terk etmemizi, yahut mallarımızda istediğimizi yapmamayı dinin mi sana emrediyor?" (Hûd; 87)

Başka bir deyimle, bu kabile reisleri sırf ataları putperesttiler diye Allah yerine putlara tapılmasının daha doğru olacağını söylüyorlardı. Onlar ticarette hilelerini de aynen sürdürmek istiyorlardı. İstedikleri kadar soysuzluk ve hıyânet yapmak istiyorlardı. Bu kötü işlerine kimsenin mani olmasını istemiyorlardı. Bunun yanı sıra, kendi halklarını Hz. Şuayb aleyhinde şöyle kışkırtmaya çalışıyorlardı:

"Eğer Şuayb'a uyarsanız o zaman en büyük zarara uğramış kimseler olursunuz." (A'raf; 90)

Bir bakıma onların maddi refahı ve mutluluğu yalan ve hileye dayanıyordu. Her türlü gayri meşru yollarla para pul ve servet toplamak istiyorlardı. Bu hususta kendilerine herhangi bir müeyyide getirilmesi halinde kendilerinin perişan ve helâk olacaklarını sanıyorlardı. Onlar bu yüzden Hz. Şuayb'ı şöyle tehdit ettiler:

"Ey Şuayb, seni ve seninle birlikte iman edenleri ya memleketimizden çıkaracağız, yahut bizim dinimize döneceksiniz." (A'raf; 88)

Onlar şunları da dedi:

"Seni aramızda zayıf görüyoruz. Eğer kabileden olmasan seni taşla öldürürdük. Sen bizden üstün ve şeref sahibi değilsin." (Hûd; 91)

Hız. Şuayb kendilerine şu cevabı vererek onları uyandırmaya çalıştı:

"Ey kavmim, benim kabilem size Allah'tan daha mı azizdir? Halbuki, siz O'nu arkanıza attınız." (Hûd; 92)

Aynı tavrı Eykeliler de Hız. Şuayb'a karşı takındı ve hiçbir nasihatine kulak asmadılar. Onların cevabı şuydu:

"Eğer sözünde doğruysan gökten üstümüze bir parça düşür." (Şuara; 187)

Nihayet, Cenab-ı Allah her iki millete de azab gönderdi ve onları helâk etti. Kureyşliler ticaret yolculukları sırasında Suriye'ye giderken Allah'ın gazabına uğramış olan bu milletlerin bölgesinden geçiyorlardı. Bu sebeple, bu milletler hakkında Kur'an-ı Kerim'in anlattıklarının onları etkilememesi imkânsızdı.

26.4.9. Hız. Musa ve Firavun

Firavun ve görkemli ordusunu Allah'ın azabına uğrayarak denizde boğulduğuna dair kıssa dünyanın her yerinde çok iyi biliniyordu. Ayrıca, Arabistan'la Yahudiler ile Hristiyanların belli bazı grupları yaşıyordu. Bunlar vasıtasıyla da Araplar, Firavun ve Mısırlılara Hız. Musa'nın peygamber olarak tayin edildiğini de biliyorlardı. Hız. Musa'nın bazı akıl almaz Mu'cizeler yapma kabiliyetine sahip olduğu ve milletini yıllarca Allah'a davet ettiği, ama bütün gayretlerine rağmen kendisine iman edenlerin sayısının parmaklarla sayılacak kadar az olduğu da herkesin bilgisi dahilinde idi. Bizzat

Kureyşliler de Hz. Musa'nın bazı Mu'cizeler yapma durumunda olduğunu biliyorlardı. Bu sebeple Hz. Muhammed (a.s.)'e yönelttikleri itirazlardan biri şuydu:

"O'na da Musa'ya verilenler gibi verilseydi." (Kasas; 48)

Bu sebepten dolayıdır ki, Hz. Musa ile Firavun'un hikâyesi Kur'an-ı Kerim'de etraflıca anlatılmış ve bu meyanda iyi ve kötü karakterlerinin çeşitli misalleri verilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de Firavun ve yandaşlarının ayıplan bir bir dile getirilmiştir:

"Firavun yeryüzünde kibir ve ceberut gösterdi. Oranın halkını parçalar, bölerdi. Onlardan bir zümreyi zaafa düşürüp erkek çocuklarını boğazlatıyor ve kızlarını da hayatta bırakıyordu. Şüphesiz o fesatçılardandı." (Kasas; 4)

Yani, Firavun'un saltanatında orman kanunu uygulanıyordu. Hak ve hukuk, adalet ve eşitlik diye bir şey yoktu. Güçlü olan borusunu öttürüyordu. Bölücülük ve anarşi bizzat hükümet tarafından yapılıyor ve teşvik ediliyordu. Halk çeşitli gruplara ve kamplara bölünmüştü, zayıf ve fakir halk, güçlü ve zenginler tarafından eziliyordu. Özellikle mevki ve makam sahipleri, halktan olan beni İsrail'e korkunç baskı ve zulüm yapıyordu. İsrail oğullarının erkek çocukları öldürülüyor ve kız çocukları sağ bırakılıyordu. Maksat, İsrail oğullarının neslini tüketmekti. Kadınları da zamanla Mısırlılarla evlendirilip İsrail soyu yok edilecekti ve Mısır sadece Mısırlılara kalacaktı. Bu sebepten dolayıdır ki,

Hız. Musa İsrail oğullarına bağılı bir evde dünyaya geldiğı zaman Cenab-ı Allah annesinden, bebeğini Firavun'un şerrinden korumak amacıyla bir sepete koyup nehre bırakmasını istedi. (Kasas; 7)

Firavun'un Mısırlılara karşı tutumu da iyi değildi. Bu husus gayet açık bir biçimde Zuhurif sûresinin bir tek ayetinde anlatılmıştır:

"Kavmini küçümserdi. Onlar da Firavun'a itaat ettiler. Onlar fasıklar topluluğı idi." (Ayet; 54)

İşte bu ayette gerek Firavun'un adiliğı, gerekse halkının ahlâki bozukluğu böyle anlatılmıştır.

"Bir şahıs veya zümre bir ülkeye mutlak hakim olup keyfi hareket etmeye, bu uğurda her türlü oyunu tezgahlamaya, her tertip ve hileye başvurmaya, sağduyu ve vicdanı pazara çıkarmaya, insanları satın almaya ve satın alamadıklarını acımadan ezmeye ve çiğnemeye çalışırken, ağzıyla bunu açıkça söylemese de tutumu ve davranışı her şeyi ortaya koyar. Bu kişi veya gruplar, halkı koyun, kuzu sanır, akıl, mantık ve zekâ bakımından kendilerinden çok aşağıda görürler. Onları hafife alır ve istedikleri gibi kullanabileceklerini, istedikleri yöne sevk edebileceklerini düşünürler. Zamanla, bu gibi diktatör kişi ve ekiplerin ettikleri kin ve nefret tohumları meyvelerini verir, milletin çeşitli grupları ve sınıfları birbirini kırar ve çaresiz kalır, egemen kişi ve sınıfa tabi olurlar. Bu safhada halkın bütün

kesimleri bu tağutlara itaat eder, onların uşağı haline gelirler. Böylece hakim kişi veya sınıfın ilk başta düşündükleri doğru çıkar ve halk kendilerinin köleleri olur. Milletin ve halkın bu utanç verici davranışının sebebi bunların temelde "fâsık" ve "fâcir" olmalarıdır. Onlar, Hak ile Bâtıl arasındaki büyük farkı bilmezler. Onlar, adalet ile zulmü, doğru ile yanlış, sadakat ile hıyaneti, dürüstlük ile dolandırıcılığı hakiki mahiyetleriyle bilmezler, ya da bilmezlikten gelirler. Onlar için önemli olan kendi menfaatleridir. Bu maksatla her zalimin peşinden koşmayı, her diktatörün önünde boyun eğmeyi her bâtılı kabul etmeyi ve her doğru söze karşı çıkmayı adet edinirler (Tefhim'ul-Kur'an, C.IV, Zuhurf sûresi, 50. dipnotu).

Hz. Musa, kardeşi Hz. Harun ile birlikte Firavun'un sarayına gidip kendisinin Allah'ın rasûlü olduğunu söyleyip bazı Mu'cizeler gösterince pek çok kişi hayrete düştü ve bunun Allah'ın işaretleri olduğunu kabul etmekte gecikmediler. Ancak Firavun ve yandaşları cehalet ve dalaletlerinde ısrar ettiler. Onların gururu, Hz. Musa'nın Mu'cizelerini kabul etmelerini engelledi. Firavun, bu Mu'cizelerin birer sihir olduğunu iddia etti ve taraftarları da evet dediler. Hz. Musa'nın asasını ejderhaya dönüştürmesine sihribazlar bile hayret ettiler ve bunun Allah'ın bir kerameti olduğunu söylediler. Sadece bu değil, Hz. Musa'nın diğer Mu'cizeleri de aynı derecede şaşırtıcıydılar. Meselâ, Hz. Musa'nın önceden verdiği habere göre Mısır çapında bir kıtlık ve açlığın baş göstermesi ve duasıyla bu afetlerin kaybolması,

yine O'nun önceden verdiği habere göre bütün ülkede şiddetli yağmurun yağması ve fırtınanın kopması ve yine O'nun duasıyla bunların son bulması, duasıyla bütün ülkeye çekirge, kurbağa, bit ve diğer haşaratın sırasıyla hücum etmesi ve yine O'nun duasıyla bu belâların ortadan kaybolması gibi. Bunların hiçbirisi bir sihirbazın işi olamazdı. Bütün bunlar Alemlerin Rabbi'nin kahrı ve gazabının birer işaretleriydiler. Zaten, her afet ve bela gediği zaman Firavun ve sarayındakiler tek ağız olup Hz. Musa'ya yalvarıyor ve O'nun dua edip kendilerini bu azaplardan kurtarmasını istiyorlardı. Fakat, bu azaplar geçince Firavun ve taraftarları sözlerinden dönüyor ve Allah'a itaat etmek ve teslim olmaktan kaçınıyorlardı. (A'raf; 134-135, Zuhruf; 49-50). Kur'an-ı Kerim'de belirtildiği gibi Firavun ve yandaşları nasıl ve ne düşündüklerini ve nasıl hareket ettiklerini çok iyi biliyorlardı. Nitekim, Kur'an'ın ifadesine göre Firavun ve diğer kâfirler Hz. Musa ve diğer müslümanların doğru yolda olduğuna kalben inanıyorlardı, ama kendi gurur ve inatçılıkları yüzünden bunu açıkça ilân etmekten kaçınıyorlardı. (Neml; 14) Nitekim, Firavun ordusuyla birlikte denizde boğulurken yürekten inandıklarını nihayet açığa vurdu.

"inandım ki, İsrail oğullarının iman ettiğinden başka ilâh yoktur. Ben de Müslümanlardanım." (Yunus; 90)

Velhâsıl, Firavun ve diğer kâfirler Hakk'ı bildikten ve öğrendikten sora bile gurur ve inatları yüzünden bâtil'a tapmakta ısrar ettiler. Sarayda-kiler Firavun'a dediler ki:

"Musa ile kavmini yeryüzünde fesâd çıkarmaları, seni ve ilâhlarını gözden düşürmeleri için bırakır mısın?"

Firavun da cevap verdi:

"Onların erkek çocuklarını öldürtüp kızlarını ise hayatta bırakacağım." (A'raf; 127)

Böylece Hz. Musa'nın doğuşu sırasında çıkarılan kanun yeniden icra olundu ve Hz. Musa'ya iman edenlerin erkek çocuklarının öldürölüp, kız çocuklarının bırakılması emrolundu. (Mü'min; 25). Firavun, Hz. Musa'ya dedi ki:

"Yemin ederim ki eğer benden başka tanrı edinirsen seni muhakkak zindana atarım." (Şuara; 29)

Sonra, kendi yandaşlarına da şöyle haykırdı:

"Ey millet! Ben sizin benden başka ilâhınız olduğunu bilmiyorum." (Kasas; 38)

Ayrıca şunları da söyledi:

"Ben sizin en yüce Rabbinizim." (Nâziât; 24)

Sonra alaylı bir tavırla kendi veziri olan Hâmân'a şöyle dedi:

"Ey Hâmân, çamur üstüne ateş yak ve bana bir kule yap, belki Musa'nın ilâhına muttali olurum." (Kasas; 38, Mü'min; 36-37)

Hatta bir defasında Hz. Musa'nın işini bitirmeye karar verip saraydakilerine şöyle haykırdı:

"Bırakın da Musa'yı öldüreyim. O da Rabbine yalvarsın."
(Mü'min; 26)

İşte Firavun ile saraydaki arkadaşlarının, dalkavuklarının ve diğer kâfirlerin karakteri böyle idi. Kur'an-ı Kerim, bu insanların kötü amellerini ve kişiliklerini gayet güzel bir şekilde gözümüzün önüne sermiştir. İkinci tip ibret verici karakterler, kendi dinlerini korumak ve Hz. Musa'ya karşı yarışmak üzere ülkenin dört bir yanından gelip toplanan sihirbaz ve kâhinlerdi. Bunlar Firavun'un önüne çıkıp gayet âcizane bir şekilde, "Majesteleri, biz kazandığımız takdirde mükâfata layık görülecek miyiz?" Kendilerine şöyle dendi: "Elbette ki hak ettiğiniz mükâfatı alacaksınız, hatta yanımda yeriniz olacaktır." Fakat aynı sihirbazlar, Hz. Musa'nın muazzam Mu'cizeleri yanında kendi sihirlerinin bir işe yaramadığını görünce, hakikati anladılar ve bunların sihir değil, Allah'ın birer Mu'cizesi olduğunu gördükten sonra derhal secde edip "Biz Musa'nın Rabbine, Alemlerin Rabbine iman ettik" demekten kendilerini alamadılar. Bu sihirbazlarda birden bire öyle büyük bir değişiklik oluyor ki, Firavun bile hayretini gizleyemiyor. Firavun onlara elleri ve ayaklarının kesileceği ve kendilerinin idam edileceği tehdidinde bulunuyor, ama onlar zerre kadar yunuyorlar ve kendisine şöyle meydan okuyorlar: "Vallahi sen ne yaparsan yap, biz hidayeti bulduk, biz hakikati gördük ve Allah'a inandık. Artık gerçeklerden ve Rabbimizden dönemeyiz." (Bk. A'raf; 113-126, Taha; 70-73 ve Şuara: 41-51).

Kur'an-ı Kerim'de çizilen bir başka tip de, Firavun'ın bir nediminin karakteridir. Bu hükümet ve saltanat görevlisi kalben Hz. Musa'ya iman etmişti, ama bunu bir süre gizli tutmayı uygun görmüştü. Fakat Firavun, Hz. Musa'yı öldürmeye karar verdiğini açıklayınca bu arkadaşı yerinden fırlatarak kendisini şöyle ikaz etti: "Siz, sadece benim Rabbim Allah'tır dediği için mi birini katledeceksiniz?" Bundan sonra kendisi uzun ve etkileyici bir konuşma yaptı. Bu konuşma, Mü'min suresinde 26. ayetten 44'e kadar kaydedilmiştir. Bu ileri görüşlü kişi konuşmasında Firavun ve O'nun gibi küfr ve şirkte ısrar edenleri Allah'ın azabıyla korkutmuş ve doğru yola gelmelerini istemiştir. Bu doğru ve yüksek meziyetli kişi, başına geleceklerden korkmadan Hak'tan yana çıktı ve hak bulduklarını dile getirmekten çekinmedi.

Ve tabii ki, en iyi ve örnek karakter Hz. Musa (a.s.)'ninkidir. Hz. Musa, ahlâksızlık ve dalâletin en aşağı noktasına inmiş olan bir milletin ferdiydi. Öyle bir millet ki, evlâtlarının, gözlerinin önünde katledilmesine ses çıkaramıyordu. Bizzat Hz. Musa'nın adı bir Mısırlıyı öldürdüğü iddiası ile düzmece bir davaya karıştırılmış ve hakkında arama emri çıkmıştı. Bu sebeple vatanını terk edip senelerce Medyen'e sığınmak zorunda kalmıştı. Böyle bir durumda Cenab-ı Allah O'nu peygamber yapıp Firavun gibi çağın en dehşetli hükümdarına karşı çıkmasını emredince hiç korkmadan hak yolunda yürümeye başladı. Bu yol dikenlerle doluydu. Kendisinde ne maddi bir güç vardı, ne de bir ordu

veya kendisine can atan taraftarlar. Allah O'na bir asa ve "beyaz el" Mu'cizesi vermişti. Başka bir dayanağı ve sermayesi yoktu. Hz. Musa, Firavun'un hiçbir tehdidi ve uyarısından korkmadı. O'nun baskı ve zulümlerinden yılmadı. Yıllarca her türlü muhalefete karşı siper oldu. Ve ne zaman ki Firavun O'nu ölümle tehdit etti, kendisi çok sakin bir şekilde karşılık verdi:

"Ben hesap gününe inanmayan her kibirliden Rabbim ve Rabbiniz olana (Allah'a) sığındım." (Mü'min; 27)

26.4.10. Tarihten Diğer Örnekler

Kur'an-ı Kerim'de benzeri diğer pek çok tarihi vak'a ve kıssa anlatılmak suretiyle İslam'ın ne gibi karakter ve ahlâka sahip olan insanları benimsediği ve kimleri benimsemediği açıklanmıştır. Meselâ, bir tarafta Hz. Davud ile Hz. Süleyman (a.s.) gibi peygamberler vardı; -ki bunlar iktidar koltuğunda oturmuş ve kuvvet ve kudret sahipleri olmasına rağmen Allah'tan her an korkmuşlardı- Allah'ın çizdiği yoldan zerre kadar ayrılmıyorlardı, bir hukuk devleti kurmuşlardı ve herkesin hakkını koruyor ve herkese eşit muamele ediyorlardı. Kibirle uzaktan, yakından hiçbir ilgileri yoklu, yetkilerinin dışına çıkmıyorlardı ve nerede bir imtihana tabi tutulduklarını görüyorlarsa orada hemen Allah'ın önünde eğiliyor ve O'ndan yardım istiyorlardı. (Sâd; 17-24, Neml; 19-40, Sâd; 34-35).

Bunun yanında Sebe' (Saba) melikesi vardır ki, müşrik bir milletin kraliçesi olmasına rağmen Hakkı öğrendikten ve

bildikten sonra hiç tereddüt etmeden kabul etti ve müşriklerin kendisine nasıl bir tavır alacaklarını bir an bile düşünmedi. (Neml; 44)

Yâsin sûresinde bahsedilen, Hakk'a tapan ve Hak yolunda olan bir kişinin karakteri vardır. Bir kişinin ait olduğu millet, kendilerine tayin olunan üç peygambere de sırt çevirmişti ve onların İslâm'a yaptıkları davetlerine şiddetle muhalefet ediyorlardı. En nihayet; bu hak peygamberleri taşıyarak öldürmeye karar vermişlerdi. Böyle bir gergin havada Hak'tan yana olan bu cesur kişi ortaya çıkıyor ve şehrin bir ucundan öbür ucuna kadar gelip giderek peygamberlerin taşlanmaması için ellerinden geleni yapıyor. Halkın bu peygamberlerin davetine uymalarını istiyor ve onlara zulüm yapmamaları için yalvarıyor. Onların yanlış yolda olduğunu delillerle ortaya koyuyor ve kendisinin iman sahibi olduğunu iftiharla ilân ediyor. Bu hakperestin sözleri kendisine pahalıya mal oluyor ve öldürülüyor. Fakat böyle bir durumda bile ağızından kâfir ve müşrikler için beddualar çıkmıyor. Onun son arzusu dalâlet içindeki bu milletin doğruyu bulması oluyor. (Yasin; 13-27)

Daha sonra Eshab-ı Kehf in örnek karakterlerine tanık oluyoruz. Bunlar müşrik ve gözü dönmüş bir milletin zulmüne ve dinlerine gelen zarardan kurtulmak amacıyla sadece Allah'a inanarak ve güvenerek bir mağaraya sığınıyorlar. Bu mağarada ne zamana kadar aç ve susuz kalacaklarını hiç düşünmüyorlar, zira kalbleri iman ateşiyle doludur. Onların

tek düşüncesi kendi imanlarını son nefeslerine kadar korumaktır. (Kehf; 13-20)

Diğer tarafta zenginlik, bolluk ve dünya nimetlerinin, kısacası maddiyatın simgesi olan Karun var. Bu Karun, Hz. Musa'nın milletinin bir ferdi idi, ama dünya sevgisi onu Firavun'a yaklaştırmış ve onun en güvendiği adamlarından biri olmuştu. Bu zengin ve varlıklı kişi haram mallar ve servet toplayarak dünyanın en güçlü kişilerinden biri olduğunu iddia ediyordu. İyi ve salih kişiler onun doğru yola gelmesini istediler, ama o bütün nasihatlere kulağını tıkadı, üstelik bütün mal ve mülkünü kendi bileğinin gücüyle topladığını iddia etmeye başladı. Dünyadaki kişiler onun şan ve şevketini görüp kendisinin çok talihli kişi olduğunu sanıyor ve ona gıpta ediyorlardı. Fakat Cenab-ı Allah, Karun'u sarayı ile birlikte bütün mal-mülk ve servetini yerin dibine batırınca onun gibi olmak isteyen herkes için bir ibret nişanesi oluverdi. (Kasas; 76-82)

Ayrıca, Sebeliler var ki, Allah memleketlerini bir Cennet'e çevirmişti. Ne var ki, bu millet Allah'a karşı isyan edince hak ettiği azaba uğradı ve gökten yağan yağmur ve yerden fışkıran sular bütün memleketi yerle bir etti. Muhteşem sarayları kuleleri ve yapıları yıkıldı, bağ ve bahçeleri viraneye dönüştü. Kısacası, Sebe (Saba)liler öylesine korkunç bir akıbete uğradılar ki, felâketleri Arabistan ve civardaki bütün memleketlerde dillere destan oluverdi. (Sebe; 15-19)

Kur'ân-ı Kerim'de tarihten verilen örnekler arasında en kötü örnek herhalde Yahudilerinkidir. Gerçekten Yahudilerin tarihi ibretle doludur. Yahudiler Allah'a baş kaldırmak ve O'na nankörlük ve sadakatsizlik etmekte bütün milletleri geride bıraktılar. Onlar tarihte en az iki defa büyük fitne ve fesada sebep oldular ve bunun neticesinde bir defasında Babil ve Asur hükümdarları tarafından büyük bir bozguna uğratıldılar ve ikinci defasında Romalılar ve Bizanslılar tarafından Filistin'den kovulup mahv ve perişan oldular. (İsrâ; 4-7) Son bozgun ve kovulmalarından sonra Yahudilerin bir kısmı Hicaz'a da gelip yerleşmişti. Araplar bu milletin kötülük ve ayıplarını tek tek biliyorlardı. Kur'an-ı Kerim bu ahlâkî bozukluklarına işaret ederek Cenab-ı Allah'ın bunları tasvip etmediğini kaydetti. Yahudiler kendi dünyevi menfaat ve ihtiraslarını tatmin etmek amacıyla dini hüküm ve ilkeleri tahrif ediyorlardı ve ahirette nasıl olsa peygamberlerinin yardımıyla Cehennem ve azaptan kurtulacaklarını sanıyorlardı (A'raf;169). inançlarına göre ümmiler (Yahudi olmayanlar)'ın mallarını gasbedip yemek ve onlara kötü muamele yapmak kötü bir şey değildi ve bu suretle herhangi bir günah işlemiş olmuyorlardı. (Al-i İmran; 75). Yahudilerin din âlimleri ve rahipleri halkın mallarını yemeyi âdet edinmişlerdi. (Tevbe; 37) Dinlerinin yasaklamış olduğu faiz illetine, mübtela olmuşlardı (Nisa; 161). Aralarında batıl inanç, sihir, falcılık ve ruhlar ile Şeytanı çağırarak gibi alışkanlıklar hayli yerleşmişti. Onlar bu gibi bâtil inançlarının Hz. Süleyman (a.s.)'dan kaynaklandığını

iddia ediyorlardı, halbuki hakikat bu değildi. (Bakara; 102) Aralarında her türlü ahlâksızlık yayılmıştı, ama liderleri ve ileri gelen kişileri kendilerini bu rezaletlerden kurtarmak için hiçbir çaba göstermiyorlardı. Bu nedenle ahlâksızlığın bataklığına battıkça batıyorlardı (Maide; 79). Aslında, Kur'an-ı Kerim bu ayıbın, felâkete sürüklenmiş olan diğer milletlerde de yaygın olduğuna işaret etmiştir. Nitekim, Hûd sûresinde geçmişteki ümmet ve kavimlerin felâketinden, helâk olmalarından bahsedilirken şöyle denilmiştir.

"Sizden evvel geçen devirlerde (insanları) yeryüzünde fesaddan nehyedecek akıl sahipleri bulunmalı değil miydi? Ancak bunu pek azı yaptı. Ve biz de onları kurtardık. Nefislerine zulmedenler de kendilerine verilen (dünyalık) refahın ardına düştüler, günahkârlardan oldular. Rabbin halkı salih kimseler oldukları halde, memleketleri zulüm ile helâk edici değildir." (Ayet; 116-117)

26.4.11. Kur'an-ı Kerim'de Eleştirilmiş ve Kınanmış Olan Kötülükler

İşte Kur'an-ı Kerim, böyle bir üslupla tarihi olay ve hikâyeleri anlatmış ve ahlâki değerler ile ilkelerini ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra, Kur'an-ı Kerim başka bir üslup kullanarak gerek Kureyşliler gerekse diğer Araplarda ve insan toplumlarında bulunan kötülöklere değinmiş, ahlâkî bozukluk ve kötü amelleri eleştirmiş ve kınamıştır. Bunlar öyle ahlâksızlık ve kötölöklördi ki, bunlara kimse iyi ve uygun demeye

cesaret edemezdi. Buna karşılık, Kur'an-ı Kerim, İslam'ın fertler ve toplumların hangi vasıf, meziyet ve ahlâka sahip olmaları gerektiğine işaret etti. Bunlar da öyle meziyetlerdi ki kimse bunların iyi olmadığını söyleyemezdi.

Biz burada şimdi Kur'an-ı Kerim'in eleştirmiş ve kınamış olduğu kötülüklerden bahsedeceğiz:

"Vay haline, arkadaş çekiştirmeyi ve yüze karşı eğlenmeyi adet edinenlerin. O ki, mal topladı ve saydı. Malının kendisine ebedi hayat vereceğini sanır." (Hümeze; 1-3)

"Dini tekzip edeni gördün nü? Bu o kimsedir ki yetimi şiddet ve zorla itip kakıyor. Fakiri de doyurmaya teşvik etmez. Vay haline o namaz kılanların ki, onlar namazlarından gafildirler. Onlar riyakârlardır. Ve zekâtı da men'ederler." (Mâûn; 1-7)

"Fakat insanı Rabbi mümtaz kılıp ona ikram edip nimetler verirse 'Rabbim bana ikram etti' der. Amma Rabbi onu imtihan edip rızkını kısıtlarsa 'Rabbim bana ihanet etti' der. Hayır öyle değil. Bilâkis siz yetime ikram etmezsiniz. Fakirleri doyurmak için birbirinizi teşvik ve tergîb etmezsiniz. Helâl ve haram demeyip mirası alabildiğine yersiniz. Malı da pek çok seversiniz." (Fecr; 15-20).

"Çoklukla iftihar sizi o kadar şaşırttı ki kabirlere varıncaya kadar ziyaret ettiniz. Bununla iftihar doğru değildir. Bunu ilerde bileceksiniz." (Tekâsür; 1-3)

"Çok yemin eden zelil ve hakir olanlara itaat etme. Halkı çok ayıplayan ve lâf getirip götürme ile meşgul olana, Hayrı meneden, haddini aşarak günah işlemekte ısrar edene. Zorbaya ve soysuz yordakçıya (itaat etme). Mal ve evlât sahibi oldu diye." (Kalem; 10-14)

"Ölçü ve tartıda noksan yapanların vay haline. Ki onlar insanlardan alırken ölçüyü tam yaparlar. Fakat İnsanlar ölçer veya tartarlarsa eksik yaparlar. Onlar ba's olunacaklarını bilmezler mi? O büyük kıyamet gününde, insanların Alemlerin Rabbi huzurunda kalkacağı günde." (Mutaffifin; 1-6)

"Teraziyi adaletle ve doğru tutun. Tartılan noksan etmeyin diye." (Rahman; 9)

"Onlar cennettedirler. Sorarlar mücrimlerden "sizi bu cehenneme sokan nedir?" Onlar şöyle derler: 'Biz namaz kılanlardan değildik. Yoksullara yedirmezdik. Bâtıla dalanlarla beraber dalardık. Kıyamet gününü de yalanlardık.'" (Müddessir; 40-46)

"(Kıyamet günü cehenneme yollanacak olanlar giderken kendileri hakkında şöyle denilecektir): Çünkü o büyük olan Allah'a iman etmezdi. Fakirlere yemek vermeye teşvik etmezdi. Bugün burada ona acıyacak yoktur.' Yemek olarak da ancak kan ve irin vardır. Ki onu ancak kâfirler yer." (Hakka; 33-37)

"O kıyamette 'boş yere çok mal sarf ettim' der. O kendini kimsenin görmediğini mi zannediyor?" (Beled; 6-7)

"Mallarını Allah yolunda harcayan ve sonra bunu minnet ve eza ile takip etmeyenlerin mükafatları Kabları kalındadır. Onlara korku ve hüzün yoktur. İyi bir söz ve bağışlama, ardından eziyet gelen bir sadakadan hayırlıdır." (Bakara; 262-263)

"Ey mü'minler, sadakalarınızı başa kalkmak ve eza ile heder etmeyiniz. Halka gösteriş (riya) olarak malını infak (harcayan) eden Allah'a ve ahirete iman etmeyen, üstünde biraz toprak bulunan düz kaya gibidir; ki ona şiddetli bir yağmur isabet ederse toprağı götürür. Ve kayayı dümdüz bırakır." (Bakara; 64)

"Allah'ın fazl-u kereminden kendilerine verdiği şeyle cimrilik edenler bunun kendileri için hayırlı olduğunu zannetmesinler. Şüphesiz bu onlar için bir şerdir. Kıyamet gününde o cimrilik ettikleri şey, boyunlarına takılmış olarak gelirler." (Al-i İmran; 180)

Cimrilik sadece para ve malların kendisi, karısı, çocukları ve ailesi için kullanmamak değildir. Cimrilik, pek çok konularda cömertlik eden ve bol bol para harcayan ama Allah'a ve dine sıra gelince yan çizen bir kişinin davranışına da denilir.

"Allah, kendini beğenenleri ve böbürlenenenleri sevmez. Cimrilik edenler cimrilikle insanlara emredenler ve Allah'ın fazl ve kereminden onlara verdiğini saklayanlar Allah'ın sevmediğı mağrurlardır." (Nisâ; 36-37)

"Nefsini cimrilik ve hasedden koruyanlar işte onlar felâha erenlerdir." (Teğabun; 16)

"Kibirlenip insanlardan yüzünü çevirme. Yeryüzünde mağrurane ve çalımla yürüme. Çünkü Allah kibir taslayıp kendini beğeneni sevmez. Yürüyüşünde mutedil ol. Sesini alçak, çünkü seslerin en çirkini eşeklerin sesidir." (Lokman; 18-19)

"Allah'ın bazınızı bazınız üzerine üstün kıldığı şeyi hased etmeyin." (Nisâ; 32)

Bir insanın, başka bir insana, daha iyi bir durumda olduğunu görerek imrenmesi zaten hasedin temelidir. Bundan sonra imrenen kişi imrenilen kişiyi kıskanır ve ondan nefret etmeye başlar. Kendisinin onun durumuna yükselebilmesi için onun kötü hale gelmesini ve çaresiz kalmasını ister. Bu hedefe varmak için bazen gayrı meşrû ve iğrenç yollara başvurur.

"De ki: 'Rabbim açık ve gizli hayasızlığı,'günahı, haksız yere isyanı ve onun için burhan ve hüccet indirilmemiş iken Allah'a şirki ve Allah hakkındâ bilmediğinizi söylemenizi haram kılmıştır." (A'raf; 33)

"iyilik etmemek İnsanlar arasında ıslâha çalışmamak hususunda yeminlerinizi engel yapmayın. Allah, yeminlerinizdeki lağvınızdan (yanılmadan) dolayı sizi muaheze etmez. Lâkin kalbinizin kazandığı ile mes'ul olursunuz." (Bakara; 224-225)

"Karşılıklı ahitleştığınız vakit Allah'ın ahdini yerine getirin. Sapasağlam eylediğiniz yeminleri bozmayın. Bu ahd ve yeminde Allah'ı kefil yapmışsınızdır. Allah işlediklerinizi bilir. Sağlam olarak eğirdiği ipliği tekrar bozan kadın gibi olmayın. Bir kavmi diğer bir kavimden daha çok görmekten dolayı yeminlerinizi aranızda hile ve fesad vesilesi yapmayın. Allah sizi bununla imtihan eder." (Nahl; 90-91)

"Amma Allah'ın ahdini kabul etlikten sonra onu bozanlar, Allah'ın bitştirilmesini emrettiği şeyi kesenler ve yeryüzünde fesad çıkaranlara lânet ve cehennem vardır." (Ra'd; 25)

"De ki: 'Hükümdarlar bir memlekete girdikleri zaman onu perişan ederler. Ve halkının en şerefliilerini hor ve hakir kılarlar.'" (Neml; 34)

Hucurât sûresinde (Ayet; 11,12) kınanmış olan ahlâksızlıklar ve kötü ameller şunlardır: İnsanların biriyle alay etmeleri, birini öfkeliendirmeleri, küçük düşürmeleri, birine kötü isim takmaları, yersiz ve gereksiz olarak biri hakkında kötü düşünmeleri, ondan kuşkulıanmaları, başkalarının özel hayatları hakkında dedikodu etmeleri ve birinin arkasından konuşmaları.

"Cehâlet ve akılsızlıklarından dolayı evlâtlarını öldürenler ve Allah'a iftira ederek kendilerine rızık olarak verdiği şeyleri haram eyleyenler muhakkak ziyan ettiler; dalâlete düştüler." (En'am; 140)

"Ve eğer onlardan biri kız çocuk ile müjdelense öfkelenerek yüzü simsiyah olur. Kendisine müjdelenen şeyin fenalığından utanarak halktan yüzünü saklar. Onu hakaretle bırakayım mı yoksa toprağa mı gömeyim diye düşünür. Dikkat edin ki, ne fena hükmediyorlar." (En-Nahl; 58-59)

"Diri diri gömülen kızlara sorulduğunda, hangi suçtan dolayı öldürüldüğü..." (Tekvir; 8-9)

"Bir hatayı veya bir günahı işleyip sonra onu bir suçsuzun üzerine atan apaçık bir iftira ve günahı yüklenmiş olur." (Nisâ; 112)

"Hainler için müdafaacı olma... Ve Allah'tan mağfiret dile. Çünkü Allah mağfiret edici ve rahimdir."

(Nisâ; 105-106) "Allah hainlikte ısrar eden günahkârları sevmez." (Nisâ; 107)

"Hıyanet eden hıyanet ettiği şeyle birlikte kıyamet günü meydana getirilir. Sonra herkese dünyada iken kazandığının karşılığı ödenir. Ve kimseye zulüm olunmaz." (Al-i İmran; 161)

"İnsanların mallarına artış olması için verdiğiniz faiz Allah katında artmaz. Allah'ın rızasını isteyerek verdiğiniz zekât ise, işte bunu yapanlar sevaplarını kat kat arttıranlardır." (Rûm; 39)

"Ey mü'minler, kendi aranızda ticaret olmaksızın mallarınızı haram sebeplerle yemeyiniz. Kendinizi

öldürmeyin... Kim helâlin sınırını aşarak ve haksızlık ederek bunu yaparsa onu Cehenneme sokara." (Nisa; 29-30)

"Haksızlıkla birbirinizin malını aranızda yemeyiniz. İnsanların bir kısım malını bilerek ve haksız olarak yemek için onu (o malları) hakimlere aktarmayınız." (Bakara; 188)

Bu demektir ki, yetkililere rüşvet edip işlerinizi yürütmeye çalışmayınız. Ayrıca, gerçekler ortada iken ve malların kime ait olduğu bilinirken boşu boşuna davayı mahkemeye götürmeyiniz.

"Şahitliğe çağırıldıklarında ondan kaçınmasınlar... Şahitliği gizlemeyin. Şahitliği gizleyenin kalbi günahkâr olur." (Bakara; 282-283)

"Yalan sözden sakının." (Hacc; 30)

Bu ayetin kapsamına yalan şahitlik de giriyor. Nitekim, Rasûlullah (a.s.) da şöyle buyurmuşlardır: "Yalan şahitlik, Allah'a şirk ile eşittir."

"Güzel bir şefaatte bulunan ondan bir nasip vardır. Ve kötü bir şefaatte bulunana onun misli vardır." (Nisâ; 85)

Yani şefaatchi, şefaattelenenin iyi ve kötü amelini paylamış olacaktır.

En-Nûr sûresinde 4. ayetten 23. ayete kadar namuslu ve temiz karakterli kadınlara iftirada bulunmak, onlar hakkında türlü türlü dedikodu yapmak ve yaymak ve toplum içinde çıplaklık, fuhuş ve zina gibi illetleri yaymak ağır bir dille

eleştirilmiş ve kınanmıştır. Ayrıca, bu hükümler sadece kadınlara mahsus değildir. Aynı şekilde erkeklere iftira yapılması da yasaklanmıştır.

"Kadınlara iyi geçinin." (Nisâ; 19)

"Kadınları boşadığınızda iddetlerini bitirince onları âdet ve örf dairesinde nikâhınız altında tutun. Veyahut iyilikle bırakın. Zulmetmek maksadıyla onları zorla tutmayın. Bunu yapan kimse kendine zulmetmiş olur." (Bakara; 231)

"O cariyeleri sahiplerinin izni ile nikâhlayın. İffetli yaşamaları zinadan ve gizli dost tutmaktan uzak oldukları halde nikâh bedellerini (mehrini) iyilikle veriniz. Evlendikten sonra fuhuş irtikâb ederlerse o zaman hür kadınlara olan cezanın yarısı kadarı ile cezalandırılırlar." (Nisâ; 25)

"Ey Peygamber, mü'min kadınlar Allah'a bir şey şirk koşturmak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, evlatlarını öldürmemek, elleri ve ayakları arasındaki şeyi iftira ile bühtan etmemek ve herhangi bir iyilik hususunda sana muhalefette bulunmamak üzere biat için sana gelirlerse biatlerini kabul et." (Mümtetine; 12)

Burada iftira ile bühtan etmekten iki şey kastedilmiştir. Bir, bir kadının, başka bir kadının bir erkekle dost veya metres hayatı yaşamakta olduğunu iddia etmesi, iki, evli bir kadının, başka bir erkeğin çocuğunu doğurup kocasını aldatması.

"Ey Adem oğulları size avret yerinizi örtmek için libas ve ziynet elbisesi indirdik... Ey Adem oğulları, şeytan ana ve babanızı cennetten çıkardığı ve avret yerlerini açmak için ayaklarından elbiselerini soyduğu gibi sizi de aldatmasın." (A'raf; 26-27)

"De ki: 'Allah'ın kulları için çıkardığı ziyneti iyi ve temiz rızkları kim haram etti?" (A'raf; 32)

"Onlar bizim kendilerine farz kılmadığımız ruhbanıyeti ancak Allah'ın rızasını isteyerek kendileri icat ettiler." (Hadid; 27)

"Hurma ve üzüm ağaçlarından içki ve güzel bir rızık edinirsiniz." (Nahl; 67)

Yani, Allah'ın ihsan ettiği hurma ve üzüm gibi meyveleri siz başka amaçlar için kullanıyorsunuz.

Kur'an-ı Kerim'in sıraladığı bu kötülüklerin kötü olmadığını kimse iddia edemezdi. Ayrıca, ne Kureyşliler ne Araplar ne de başka milletler, cemiyetlerinin bu gibi ahlâksızlıklardan arınmış olduğunu da iddia edemezlerdi. Kimse bu kötülüklerin Hz. Peygamber (a.s.)'de veya yakın arkadaşlarında bulunduğunu da öne süremezdi. İnatçı ve akılsız olmayan, akli başında olan herkes bu illetlerden kurtulmanın İnsanlar için hayırlı ve uğurlu olacağına inanmalıydı.

26.5. ANLAMLI VE HİKMETLİ AHLÂKİ HÜKÜMLER

Kur'an-ı Kerim, fert ve milletlerin çökmesine ve daha sonra felakete sürüklenmesine sebep olan kötülüklerden bahsettikten sonra çok anlamlı, özlü ve kapsamlı ahlâk kurallarını öğretmiştir. Aklı başında olan bir kimse bu kaide ve kuralların hikmetini ve faydasını inkâr edemezdi. Bu kaide ve kurallar kuru kuruya halka anlatılmış ve telkin edilmiş değildi, aksine bunların pratik örnekleri Rasûl-i Ekrem (a.s.) ve fedakâr ve cefakâr sahabelerinin hayatlarıyla verilmişti, bu bakımdan daha cazibeli ve manalıydılar. Biz bu altın kuralları aşağıda aktarıyoruz:

"Şüphesiz Allah size adaleti, iyiliği akrabaya yardım ile emreder. Fahşâdan münkerden ve isyandan nehyeder." (Nahl; 90)

"De ki: 'Gelin Rabbinizden size haram eylediği şeyleri ben size okuyayım: O'na hiçbir şeyle şirk koşmayın. Baba ve ananıza ihsan (iyilik) edin. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Biz sizi de onları da rızıklandırırız. Kötülüklerin açık ve gizlisine yaklaşmayın. Allah'ın haram eylediği cana kıymayın. Meğer ki hak ile ola.îşte (Allah) size aklınızı başınıza alasınız diye bunları emretti. Yetim, rüşd çağına erişinceye kadar malına ancak iyilik etmek için almaksızın yaklaşmayın. Ölçüyü, tartıyı adaletle ölçüp tartın. Biz bir kimseye gücünün yettiğinden başkasını teklif etmeyiz. Söz söylediğiniz vakitte akrabanız için olsa bile adaleti gözetiniz. Allah'ın ahdini yerine

getiriniz. İşte Allah size iyice düşünesiniz diye emretti." (Enam; 151-152)

"Rabbin, kendisinden başkasına ibadet etmeyin. Baba ve ananıza iyilik edin diye hükmetti. Onlardan biri veya ikisi senin yanına ihtiyarlığa erişirlerse onlara öf deme. Onlara ağır söz söyleme. Onlara tatlı ve kerimâne sözler söyle. Onlara merhametle tevazu kanadını indir. Ve 'ya Rabbi küçük iken beni besleyip büyüttükleri (terbiye) gibi sen de onlara rahmet ve merhamet buyur' de. Rabbiniz içinizde olanı herkesten daha iyi bilir. Eğer siz de salihlerden olursanız mağfiret olunursunuz. Allah tevbe edenleri yarlıgayıcıdır. Akrobaya fakirlere ve yolculara hakkını ver. israf etme. Çünkü israf edenler şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı nankördür. Rabbinden umduğun rahmeti arayıp bekleyerek onlardan yüz çevirmek mecburiyetinde kalırsan o halde onlara yumuşak sözler söyle. Elini boynuna bağlı olarak asma. Bütün bütün de açıp saçma. O zaman kınanmış ve perişan olarak kalırsın. Gerçekten senin Rabbin dilediğine rızkı genişletir ve dilediğine de daraltır. Şüphe yok ki O kullarını bilir ve görür. Fakirlik korkusu ile evlatlarınızı öldürmeyiniz. Sizi ve onları biz rızıklandırırız. Onları öldürmek büyük bir günahdır. Ve zinaya yaklaşmayın. Zira o bir hayasızlıktır. Ve fena bir yoldur. Haklı bir sebep olmaksızın Allah'ın haram kıldığı cana kıymayın, kim haksızlığa uğrayarak öldürülürse biz onun velisine Selahiyet vermişizdir. O da bu hak ile yardımına mazhar kılınmış olduğundan dolayı katl de israf

etmesin. Erginlik çağına erinceye kadar güzel bir maksat ile olmaksızın yetimin malına yaklaşmayın. Ahdinizi de yerine getirin. Ahdeden verdiği sözden mes'uldür. Ölçtüğünüz zaman tam ölçün. Ve doğru terazi ile tartın. Bu hayırdır ve sonu da güzeldir. Bilmediğin şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalb bunların hepsi bundan mes'uldür. Yeryüzünde kibir ve azametle yürüme. Çünkü sen asla yeri yaramazsın ve boyca da dağların yüksekliğine eremezsin. Bütün bu fena şeyler Rabbinin yanında mekruhtur. Bunlar Rabbinin saha vahyettiği hikmetlerdendir." (İsrâ; 23-39)

"Allah'a ibadet edin ve O'na bir şeyi ortak tutmayın. Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, fakirlere, yakın ve uzak komşulara, arkadaş ve dostlara, misafirlere, köle ve cariyelere iyilik edin. Allah, kendini beğenenleri ve böbürleneni sevmez." (Nisâ; 36)

"Yüzünüzü doğu ve batı tarafına çevirmeniz birr (hasenat ve itaat) değildir. Birr sahipleri Allah'a, âhirete, meleklerle, kitaplara ve peygamberlere iman eden, akrabaya, yetimlere, fakirlere, yolculara, dilenenlere, esirlere severek veren, (infak eyleyen) ahitlerine cefa zarûret ve fenalıklarına harp ile kıtalin zorluk ve zahmetlerine sabredenlerdir. Onlar imanlarında sadık olup Allah'tan ittika edenlerdir." (Bakara; 177)

"Muhakkak mü'minler felâh bulmuştur. Onlar namazlarında huşua riayet ederler. Onlar boş sözden ve faydasız işten yüz çevirirler. Zekâtlarını verirler. Irzlarını

korurlar. Ancak kendi zevcelerine yahut malik oldukları cariyelere karşı münasebetleri müstesnadır. Onlar bunda kınanmazlar. Bundan başkasını arayanlar hadlerini aşanlardır. Onlar emanetlerine ve ahitlerine riayet ederler. Onlar namazlarını gereği üzere devamlı kılarlar." (Mü'minin; 1-9)

"Allah'ın makbul kullan yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürürler. Kendilerine cahiller lâf attıklarında 'Allah size selâmet versin' derler. Onlar ki gecelerini Rabbleri için secdede ve kıyamda geçirirler. Ve 'ey Rabbimiz, Bizden cehennem azabını çevir. Cehennem'in azabı daimi bir helâktir?' derler. Cehennem ne fena bir karargâh ve ikametgâhtır. Onlar ki harcadıkları zaman israf etmezler cimrilik de etmezler. Bunun ikisi arasında ortalama olur. Onlar ki Allah ile beraber başka bir ilâha tapmazlar. Allah'ın haram kıldığı nefsi haksız yere öldürmezler. Zinada bulunmazlar. Bunları yapan günahkâr olur. Kıyamet günü onun azabı katmerleşir. Ve o azapta hor ve zelil olarak devamlı kalır. Ancak tevbe eden ve iman edip iyi amel işleyen kimselerin günahını Allah iyiliğe çevirir. Allah Gafur'dur, Rahim'dir. Tevbe edip sâlih amel işleyenler muhakkak ki makbul bir şekilde Allah'a döner. Onlar ki yalan şahitlikte bulunmazlar. Boş ve batıl şeylerin yanından geçtiklerinde onlara bulaşmadan şerefli olarak geçerler. Onlar ki Rablerinin ayetleri okunduğunda sağır ve kör olarak yüzüstü düşmezler. Onlar ki, 'ey Rabbimiz, bize zevcelerimizden ve zürriyetlerimizden gözlerimizin süruru olacak iyi

kimseler ihsan et. Ve bizi takva sahiplerine İmam kıl' derler." (Furkan; 63-74)

"Size verilen her şey dünya hayatının geçici malıdır. İman edip ve Rabblerine tevekkül edenler için Allah indinde olan daha hayırlı ve daha devamlıdır. Onlar şunlardır ki, büyük günahlardan ve açık rezaletlerden kaçınırlar. Öfkelendikleri zaman da onlar kusur bağışlarlar. O kimselerdir ki, Rabblerinin dâvetine icabet eder, namazlarını kılar, işlerini aralarında müşavere ederler. Ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden infak ederler. O kimselerdir ki, kendilerine zulüm edilse, onlar yardımlaşarak intikam alırlar. Kötülüğün cezası ona denk bir kötülüktür. Fakat affedip ıslâh edenin mükafatı Allah'a aittir. Allah, zâlimleri asla sevmez. Zulüm gördükten sonra intikam alana (ceza için mes'uliyete) bir yol yoktur. Ancak ceza yolu, insanlara zulmedenlere ve haksız yere yeryüzünde azgınlık yapanlardır. Onlara acıklı bir azap vardır. Bununla beraber, sabredip affedene mükâfat olunur. Çünkü bu, en büyük işlerdendir." (Şûra; 36-43)

"Gerçekten insan haris ve cimri yaratılmıştır. Ona bir fenalık dokununca feryad edip sızlanır. Bir hayır dokununca da cimridir. Namaz kılanlar müstesnadır. Ki onlar namazlarına devamlıdırlar. Ve şunlar ki, mallarına devamlıdırlar. Sâil ve fakirler için. Ve şunlar ki kıyâmet gününü tasdik ederler. Ve şunlar ki, Rabblerinin azabından korkarlar. Çünkü Rabblerinin azabından emin olmazlar. Şunlar ki, avret yerlerini korurlar. Ancak zevcelerine ve

cariyelerine müstesna. Çünkü onlarla münasebette levm olunmazlar. Bundan ötesini isteyenler hadlerini tecavüz edenlerdir. Şunlar ki emânetlerine ve ahitlerine riayet ederler. Ve onlar ki şahitliklerini (dosdoğru) yaparlar. Ve şunlar ki, namazlarını muhafaza ederler." (Meâric; 19-34)

"Aldıklarını yerine getirir, şerri ve zahmeti şiddetli ve devamlı olan günden korkarlar. Ve seve seve fakir, yetim ve esiri doyururlar. Onlara, 'biz sizi Allah rızası için yediriyoruz. Sizden ne mükâfat ne de bir teşekkür istemiyoruz. Biz Rabbimizden korkarız. Çirkin yüzlü ve çatık kaşlı bir günün azabından derler." (İnsan; 7-10)

"Rabbiniz tarafından mağfirete ve eni gökler ve yer kadar olup takvâ sahipleri için hazırlanmış olan cennete koşunuz. O takvâ sahipleri ki, bollukla ve darlık zamanlarında infak ederler, öfkelerini yutarlar ve insanların kusurlarını affederler. Allah, iyilik edenleri sever. O müttakiler bir günâh işlediklerinde veyahut nefislerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayarak günâhlarının bağışlanmasını isterler. Allah'tan başka günâhları affeden kimdir? Bunun fena olduğunu bildikleri halde günâhta ısrar etmezler." (Al-i İmrân; 133-135)

26.5.1. Güzel Ahlâk ve Faziletle İlgili Emirler

Yukarıda dile getirilen güzel ahlâk ile ilgili genci ve özlü hükümlerin yanı sıra güzel ahlâk ve faziletin ayrıntılarına da tek tek temas edilmiştir. Genel ahlâkî kurallar zâten birazcık ahlâkî hislere ve hayır ile ser arasında ayırım yapma

kabiliyetine sahip, ıslâh edilmesine uygun bir kişiyi etkileyecek nitelikteydiler. Fakat, Kur'ân-ı Kerim bunlarla yetinmedi ve ahlâk kurallarının her birini açıkça ortaya koymayı uygun gördü. Kur'an-ı Kerim, insanların hangi faziletlerle donanması gerektiğine işaret etti ve Rasûlullah (a.s.) ile sahabeleri, bunların sadece kâğıt üzerinde kalmaya layık değil, pratik hayatla yaşanacak nitelikte olduğunu gösterdiler. Bunların hepsini buraya nakletmeye imkânımız yoktur. Biz sadece bazı örneklerini vermeye çalışacağız.

"Birbirinizle hayır ve takvâ üzerine yardımlaşın. Günâh ve zulüm üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkun. Allah'ın cezası çok şiddetlidir." (Maide; 2)

"(Yine Musâ) Rabbim, bana olan in'amın hakkı için artık mücrimlere yardımcı olmayacağım' dedi." (Kasas; 17)

"Fenallığı en güzel (haslet)le defet. Onların neler vasfetmekte olduklarını çok iyi biliyoruz. De ki: 'Rabbim, şeytanların vesveselerinden sana sığınırım. Rabbim onların huzurumda bulunmalarından sana sığınırım.'" (Mü'minûn; 96-98)

"İşte onlara sabırları, günâhları hasene ile izale eylemeleri ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden infak etmelerinden dolayı mükâfatları iki kat verilecektir. Onlar çirkin söz işittikleri zaman ondan yüz çevirirler ve 'bizim amellerimiz bize sizin amelleriniz sizedir. Bizden emin

olabilirsiniz, size sövmeyiz, cahillerle mücadele istemeyiz' derler." (Kasas; 54-55)

"İşte biz âhiret yurdunu yeryüzünde zulüm ve fesâdı istemeyenlere veririz. İyi akıbet muttakilerindir." (Kasas; 83)

"Onlar şunlardır ki eğer kendilerini yeryüzünde iskân edersek namazlarını kılar, zekâtlarını verir, iyiliği emredip kötülükten nehyederler.' (Hacc; 41)

"(O kandil) o evlerde yakılır. Allah onların ta'zim edilmesine ve içlerinde isminin anılmasına izin vermiştir. Onlar oralarda sabah ve akşam Allah'ı tesbih ederler. Bir takım adamlar vardır ki onları ticaret ve alışveriş Allah'ı zikretmekten namazlarını kılmaktan ve zekâtlarını vermekten alıkoyamaz. Onlar kalblerin ve gözlerin dehşetle döneceği günden korkarlar." (Nûr; 36-37)

"Ey mü'minler, mallarınız ve evlâtlarınız sizi Allah'ın zikrinden alıkoymasın. Bunu yapanlar hüsrana uğrayanlardır." (Münafıkun; 9)

"Ey iman edenler, kendi nefsiniz veya babanız, ananız akrabanız aleyhinde ve eğer zengin veya fakir hakkında olsa bile Allah için şahitliği adaletle ayakta tutun. Çünkü Allah onlara sizden daha yakındır. Hevanıza tabi olup adaletten sapmayın. Eğer dilinizi değiştirir veya şahitlikten yüz çevirirseniz günaha girersiniz. Çünkü Allah işlediğiniz şeyden haberdardır. " (Nisâ; 135)

"Ey mü'minler, Allah için şahitlikte kaim olun. Bir kavme olan kininiz sizi adalet etmemeye sevk etmesin. Adalet edin ki o takvaya daha yakındır. Allah'tan korkun. Allah işlediğiniz şeylerden haberdardır." (Maide; 8)

"Sizinle harb edenlerle Allah yolunda siz de savaşıyorsunuz. Ve aşırı gitmeyiniz. Allah aşırı gidip tecâvüz edenleri sevmez." (Bakara; 190)

"Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve doğru sözler söyleyin." (Ahzab; 70)

"Size tecavüz edene onun tecavüzünün misli ile mukabele edin. Allah'tan sakının. Bilin ki Allah muttakilerle beraberdir." (Bakara; 194)

"Sizden evvel kitap verilenlerden ve müşriklerden bir çok ağır sözler işiteceksiniz. Eğer bunlara sabreder ve Allah'tan sakınırsanız muhakkak bu en büyük şeylerdendir." (Al-i İmrân; 186)

"Allah çirkin sözün alenen söylenmesini sevmez. Ancak zulüm görenler mazurdur." (Nisâ; 148)

"Onlar ki Allah'ın ahdini yerine getirip verdikleri sözü bozmazlar. Onlar ki Allah'ın emrettiği sıla-i rahme riayet ederler. Rabblerinden korkarlar ve kötü hesaptan endişe ederler. Onlar ki Rabblerinin rızasını kazanmak için sabrederler namazı dosdoğru kılarlar. Kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden gizli ve âşikâr harcarlar. Kötülüğü de iyilikle savarlar." (Ra'd; 20-22)

"Allah size emanetleri ehline vermenizi ve İnsanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder." (Nisâ; 58)

"Bazınız bazınıza emniyet ederse emniyet olunan emaneti yerine versin. Ve Rabbi olan Allah'tan korksun." (Bakara; 283)

"Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe birr ve hayra (iyiliğe) nail olamazsınız, infak ettiğiniz her şeyi Allah bilir." (Al-i İmrân; 92)

"Ey mü'minler, kazandıklarınızın ve sizin için yerden bitirdiğimiz şeylerin iyilerinden infak ediniz (harcayınız), kendinizin göz yummadan almayacağınız bayağı şeyleri infak için seçmeyiniz. Biliniz ki Allah Ganidir, Hamid'dir." (Bakara; 267)

"Sadakaları aşikâre vererseniz iyidir. Gizleyip fakirlere vererseniz sizin için daha hayırlıdır. Allah günahlarınızın bir kısmını (bu sebepten) bağışlar. Allah işlediğiniz şeyden haberdârdır. (Bakara; 271)

"Takvâ sahibi ondan uzaklaştırılacaktır. Günahlardan temizlenmek için malını veren. Onda hiç kimsenin mükâfat edilecek bir nimeti yoktur. Ancak Yüce Rabbinin rızasını isteyerek verir." (Leyl; 17-20)

"Herhangi birinize ölüm gelip te: 'Ya Rabbi beni yakın bir zamana kadar geciktirseydin de sadaka verip salihlerden olsaydım' diyeceğiniz vakit gelmezden evvel size rızık olarak verdiğimiz şeylerden infak edin." (Münâfikûn; 10)

"Bir hayrı açıklasanız veya gizleseniz veya bir fenalığı affetseniz sevaplı olursunuz. Allah kadir olmakla beraber affedici oldu." (Nisâ; 149)

"Aranızdaki üstünlüğü unutmayın." (Bakara; 237)

"Borçlunun eli dar ise geniş bir zamana kadar mühlet verilir. Bağışlarsanız bu sizin için daha hayırlıdır. Bundaki fazileti bilseniz." (Bakara; 280)

"Yetimlere mallarını teslim ediniz, iyiyi fena ile değiştirmeyin, kendi malınıza karıştırarak yetimlerin mallarını yemeyin. Bu büyük günâhtır." (Nisâ; 2)

"Nikâh çağına ulaşınca kadar yetimleri tecrübe ediniz. Onlarda olgunluk ve kabiliyet görürseniz mallarını kendilerine teslim ediniz. Yetimin malını büyüdüğünde alır korkusu ile israf ederek yemeyiniz. Zengin kişi yetimin malını yemekten çekinsin. Fakir olan ise âdet ve örfe göre yesin. Yetimlere mallarını teslim ettiğiniz zaman buna şâhid bulundurun. Hesap sormak için Allah kâfidir." (Nisâ; 6)

"Senden kadınlar hakkında fetva isterler. De ki: 'Onlar hakkında Allah: Miraslarını vermediğiniz ve nikâhlarına rağbet eylemediğiniz yetim kızlarla zayıf çocuklara dair size kitapta tilâvet olunan şey, yetimlere adaletle muamele ediniz' diye fetva verir. Hayırdan işlediğiniz her şeyi Allah bilir." (Nisâ; 127)

"Evlenmeye imkân bulamayanlar, Allah onları fazlından zenginleştirinceye kadar iffetlerini korusunlar." (Nûr; 33)

"Mü'min erkeklere söyle ki, gözlerini haramdan sakınsınlar ve ırzlarını muhafaza etsinler. Bu, onlar için temiz bir harekettir... Mü'min kadınlara da söyle; gözlerini haramdan sakınsınlar. Namuslarını korusunlar. Ziyinetlerinden görünen kısmı hariç diğerlerini göstermesinler. Örtülerini başlarına çeksinler. Ve ziynetlerini kocalarından yahut babalarından veya kocalarının babalarından yahut oğullarından veya kocalarının oğullarından yahut kardeşlerinden veya erkek kardeşleri ile kız kardeşlerinin oğullarından yahut müslüman kadınlardan veyahut cariyelerinden veya kadınlara meyli olmayan erkeklerden veya kadınların gizli yerlerine muttali olmayan küçük çocuklardan başkasına göstermesinler. Gizli olan ziynetleri bilinsin diye ayaklarını vurmasınlar. Ey mü'minler, hepiniz birden Allah'a tevbe edin ki felâh bulasınız." (Nûr; 30-31)

"Eğer Allah'tan korkuyorsanız söz söylediğinizde (yabancı erkeklere karşı) yumuşaklık göstermeyin. Kalblerinde bir hastalık bulunanlar sizden tamâa düşerler. Sözü ciddi ve güzel söyleyin. Hem evlerinizde oturun. Evvelki cahiliyyet (devri kadınlarının) yaptığı gibi süslenip gezmeyin." (Ahzâb; 32-33)

"Ey mü'minler, Allah'ın sizin için helâl kıldığı şeyleri haram etmeyin. Haddi aşmayın. Allah haddi aşanları sevmez. Allah'ın size helâl ve temiz olarak rızık eylediği şeylerden yeyiniz. Kendisine iman ettiğiniz Allah'tan korkun." (Maide; 87-88)

"Sizi bir imtihan olarak kötülük ve iyilikle deneyeceğiz."
(Enbiyâ; 35)

"Erkek ve kadın mü'minler birbirinin velisi ve dostudurlar, iyilikle emr, kötülükten nehyederler. Namazı dosdoğru kılıp zekâtı verirler. Allah'a ve Rasûlüne itaat ederler." (Tevbe; 71)

"İzzet isteyen (Allah'a itaat etsin). Çünkü izzetin tamamı Allah'ındır. Hoş kelimeler ancak O'na yükselir. Ve onu sâlih amel yükseltir." (Fâtır; 10)

Ahlâk ve faziletin bu altın kurallarının yanı sıra Kur'an-ı Kerim'de İslâm'ın güttüğü hedefin, sadece sâlih fertler yaratmak değil, aynı zamanda bu fertlerden oluşan sâlih bir toplum meydana getirmek olduğu kaydedilmiştir. Zira bu olmadıkça insan soyunun felâketten kurtulması ve huzur ve sükûna kavuşması mümkün değildir. Bu husus Kur'an-ı Kerim'in çeşitli yerlerinde çeşitli vesilelerle dile getirilmiştir. Ama biz burada sadece iki misal vermekle yetineceğiz:

"Biz ona iki göz vermedik mi? Bir dil ve dudak yaratmadık mı? Ona iki yol gösterdik. Fakat "akabeyi" (çetin işi) geçmeye çalışmadı. O "akabenin" ne olduğunu sana kim bildirdi? (O) bir esir azad etmektir. Veya şiddetli bir açlık gününde yemek yedirmektir. Akrabalığı olan bir yetime yahut sefalet içinde kalmış bir fakire. Sonra iman edenlerden sabrı birbirlerine tavsiye eden ve merhameti tavsiye eden kimselerden olmaktır." (Beled; 8-17)

Burada görüldüğü gibi, fertlerin birçok haslet, iyilik ve meziyetlerine örnek olarak sadece bir köleyi serbest bırakmak ve fakir fukara ile yetimlere yemek yedirmek gösterilmiştir. Fakat aynı zamanda bu iyilikleri yapan kişilerin tek tük ve ayrı olarak değil, ortaklaşa ve cemiyet halinde bulunmaları üzerinde durulmuştur. Bu iyilik dolu ve meziyetli kişilerin iman sahiplerine yardım eden ve aralarında sabır ve merhamet ile işler yapan sâlih bir toplum meydana getirmeleri de istenmiştir. Böylece, ortaya çıkan toplum bütünüyle sabredici ve merhamet edici olacaktır. Bu toplum temiz ve nezih karakteri, fedakârlığı ve yardımlaşma duygularıyla herkesin dikkatini çekecektir. Bu toplum bütünüyle kötülüklerden kaçınacak ve her zaman iyi ve hayırlı işler yapacaktır. Hak yolunda karşılaşılabileceği zorluk ve engellerle azim ve cesaretle başa çıkacaktır. Doğru söz söyleyecek, doğru hareket edecektir. Dürüstlükte herkes için güzel bir örnek olacaktır. Allah'ın kullarına karşı acımasız ve gaddar olmayacak, aksine merhametli ve şefkatli olacaktır. Barışçı, insancıl ve sevgi dolu olacaktır. Böyle bir toplum gayet tabii ki Allah'a ve Rasûlüne itaat, âhirete iman ve Kur'an-ı Kerim ile Hz. Peygamber (a.s.)'in getirdiği emir ve mesajlara bağlı olacaktır. Başka bir deyimle, sâlih bir toplum mutlaka mü'min bir toplum olacaktır. Bu toplum öylesine sağlam temellere dayalı olacaktır ki, hiçbir muhalefet ve hiçbir zorluk onu doğru yoldan ayıramayacak ve hiçbir güç onu zayıflatıp parçalayamayacaktır.

"And olsun Asr'a. Muhakkak ki insan hüsrandır. Ancak iman edip sâlih amel işleyen ve birbirlerine hak ve sabır tavsiyede bulunanlar böyle değil." (Asr; 1-3)

Burada bahsedilen "asr" geçmiş zaman veya tarihtir; hatta her an geçmekte olan zamandır. Bu geçmekte olan zamana yemin edilmesinin amacı, sûrenin daha sonraki bölümünde geçen hakikate dikkat çekmektir. Zamana and içilerek deniliyor ki, bir insan, bir çok insan, insanların toplumu veya bütün insanlık, doğru yolda yürümezse hüsrana uğrayacaktır. Yani, sâlih ve mü'min olmayan bir toplum hiçbir başarı, felâh ve mutluluk bulamayacaktır. Bu ayetin ihtiva ettiği geniş manayı biraz daha açalım:

26.5.2. İnsanların Felâh Bulmasının Dört Ana Şartı

Yukarıdaki kısa sûrede yemin edilerek ve katiyetle denilmiştir ki, fertlerde, cemiyetlerde ve bütün insanlarda aşağıdaki şu dört vasıf bulunmazsa kendileri mutlaka hüsrana uğrayacaklardır. Buna tarih şahittir ve her an geçmekte olan zaman da şahittir.

İman: Yani, Allah'ın tek olduğuna, ortağı olmadığına, bütün kâinatın yaratıcısı, rızık vericisi, cin, melek, insan, hayvanlar ve bütün mahlûkların ihtiyaçlarını karşılayıcı, herkesin mabudu ve Hâkimi olduğuna inanmak, O'na itaat etmek, O'na tapmak vs. Allah'ın Rasûlünün getirdiği hüküm ve emirlerin doğru olduğuna inanmak, bunlara sadık kalmak, bu dünyadaki hayatın geçici olduğuna, bundan sonra daha iyi

ve daimi bir hayatın olacağına inanmak, Ahiret'te dünyadaki amellerin hesabını vereceğimize ve bu amellere göre Cennet'e veya Cehennem'e gönderileceğimize inanmak vs. Kısacası, felâh bulmanın ve hüsrana uğramamanın ilk ve en büyük şartı budur. Zira, güzel ahlâk, fazilet, karakter ve haslet, meziyet için imandan daha iyi bir temel olamaz. İman olmadan insan hayatı ne kadar iyi ve güzel olursa olsun, demir atmamış bir gemi gibidir, her türlü hırs, ihtiras, arzu, istek, heves ve hayal dalgalarıyla bir bu yana, bir o yana, sürüklenir ve hiçbir zaman yerinde duramaz.

Sâlih Amel: İman ile iyi amel, et ile tırnak gibidirler. Ya da, başka bir deyimle, tohum ve ağaç gibidirler. İyi ve sâlih amelin ağacı, iman tohumu olmaksızın yetişemez. Belki de bazı İnsanlar iman sahibi olmaksızın da bazı belirgin haslet, meziyet ve vasıflara sahip olabilirler, ama bunlar kökü sağlam olmayan ağaçlar gibidirler. Temeli sağlam olmadığı için bu bina çökmeye mahkumdur. Ayrıca, hangi insanın kalbine iman tohumu ekilirse o insanın hayatında iyi ve sâlih amel ağacının yeşermesi doğaldır. Fakat faraza, bir kişinin kalbine iman tohumu ekilmiş, ama iyi amel ağacı yeşermemişse, demek ki, o kişinin kalbi bu tohumun mezarı olmuştur. İman tohumu gömülmüş, kaybolmuş veya çürümüş olduğu için kalb de mutlaka çürümüş ve kokuşmuştur ve bundan hayır gelmez. Bu kalbin sahibinin sonu da hüsrandır. Zira iman kendi başına bir insanın kurtuluşunun teminatı değildir. İman, ancak sâlih amel ile cilâlanabilir, kuvvetlenebilir.

Yukarıda bahsettiğimiz iki vasıf bir arada veya tek tek ve ayrı ayrı bazı kişilerde bulunabilir. Bu iki vasfı bir arada taşıyan fertler fert olarak rahata, huzura ve selâmete erebilirler. Ama bu vasıfları taşıyan fertler bir araya gelip bir toplum meydana getirmediğçe toplumsal kurtuluştan söz edilemez. Böyle bir toplumun tam manasıyla felâh bulması ve yararlı olması için şu iki vasa da gerek vardır:

Herkese Hak ile Nasihatte Bulunmak: Hak, bilindiği gibi Batıl'ın zıddıdır ve genellikle iki anlamda kullanılıyor: Birincisi, ister akide ve düşünce, ister dünyevi meselelerle ilgili olsun, adalete, insafa ve hakikate uygun bir şey söylemek veya hareket etmek, ikincisi, Allah'a kullara veya kendi nefesine verilmesi gereken hak'tır. O halde, hak ile nasihat etmenin anlamı şudur: Sâlih toplumda herkes hak ve hukukun anlamını ve değerini bilmeli ve buna göre hareket etmelidir. Sâlih toplumda haklar çiğnenmemeli, hakikatler unutulmamalı, batıl başını kaldırmamalı, kimse haksızlığa karşı sessiz, seyirci kalmamalıdır. Bu toplumda herkesin vicdanı rahat ve faal olmalıdır. Her fert kendi sorumluluğunu bilsin ve anlasın. Nerede haklar çiğneniyor ve batıl başını kaldırıyor, orada bu toplum kendisine düşen vazifeyi yapmalı ve hak için mücadele etmeye hazır olmalıdır. Fertler, sadece kendileri Hakk'a tapmakla, Hak yolunda olmak, Hak söz söylemek ve Hakça hareket etmekle yetinmemelidir; aksine başkalarının da Hak ve hukukunun bütün icaplarını yerine getirmeleri için canla başla çalışmalıdırlar. İşte bu

bilinç ve bu davranış bir toplumun ahlâkî çöküntüden ve felâketten kurtulmasının teminatıdır. Böyle bir bilinç ve ruhtan yoksun olan bir toplumu mahv ve yok olmaktan kimse kurtaramaz. Hatta, toplumdaki bozukluk, fertleri de menfî bir şekilde etkileyerek ahlâken ve mânen ve daha sonra madden mahv ve helâk olmalarına sebep olabilir.

Herkese Sabrı Telkin Etmek: Sabrın sözlük anlamı durdurmak, bağlamak, durmak veya vazgeçmektir. Arapçada bu kelime umumiyetle tahammül, dayanmak, sebât, azim, irade gücü, cesaret ve cür'et ile kendi kendini kontrol etmek manasına gelmektedir. Bu tahammül ve direniş herhangi bir kişi veya kuvvete karşı olabilir. Kur'an-ı Kerim'de ise "sabr" kelimesi öylesine inanılmaz genişlikte kullanılmıştır ki, sanki bir mü'min bütün hayatı sabrın simgesi olup çıkıyor.

26.5.3. Kur'an-ı Kerim'de Sabır Kavramı

Kur'an-ı Kerim'de 100'den fazla yerde "sabr" kelimesi kullanılmıştır. Bütün bu yerlerde "sabr"ın kullanılışına dikkat edilirse, bunun şu değişik anlamlar taşıdığı görülecektir:

İnsan'ın kendi hislerini, arzu, hırs, heves, istek ve eğilimlerini Allah'ın koyduğu sınırların içinde tutmak.

Allah'a itaatsizlik yolunda her ne kadar yarar ve zevk alma imkânı olursa olsun hırsa kapılmamak. Buna karşılık Allah'a itaat yolunda her ne kadar zorluk, eziyet ve mahrumiyet görülürse görülsün, azimle ve sebatla ilerlemek.

Ömür boyunca nefsi frenlemek, günaha tahrik ve teşvik ne kadar kuvvetli olursa olsun nefsin her arzusuna karşı koymak, her türlü baskı ve tehditlere rağmen Hakk'a tapmak ve Hak yolunda bulunmakta ısrar etmek. Bu dünyada doğru söz söylemek, dürüst olmak ve doğru hareket etmek konusunda karşılaşılan her nevi zarar, eziyet ve çileyi seve seve kabul etmek. Kötülükten ve kötü hareket etmekten elde edilebilecek her türlü yarar ve zevkten mahrum kalmayı göze almak.

Haram yiyenlerin rahat, bolluk ve lükslerine imrenmek şöyle dursun, onlara şöyle bir bakmamayı bile adet edinmek. Bu, göz kamaştırıcı pislikten, sade ve gösterişsiz temizliğin Allah nezdinde daha makbul olduğunu düşünmek.

İman sahibi olmanın bütün tehlikelerim ve zararlarını göze almak. Hak düşmanlarının bütün zulüm ve eziyetlerine dayanmak. Muhalefet tufanına karşı siper olmak ve en müşkül anda bile Hakkı desteklemek ve korumakta ısrar etmek, buna mukabil Batıl'a boyun eğmeyi ve Batıl ile uzlaşmayı aklın köşesinden bile geçirmemek.

Muhaliflerin küstahlık ve çirkin hareketleri ile alaylarına sert tepki göstermemek, öfkelenmemek aksine soğukkanlılığı muhafaza ederek tebliğ ve ıslâh faaliyetini sürdürmek. Islâh ve tebliğ faaliyetlerinin yakın bir gelecekte müsbet bir netice vermesine imkân olmamasına rağmen yola devam etmek.

Kışkırtma ve tahrikler üzerine hiddet ve öfke ile hareket etmemek, tebliğ ve telkin işlerini veya bizzat davetin gayesini menfi şekilde etkileyecek davranışlarda bulunmamak.

Ahlâk ve faziletin bütün kurallarını çiğneyip kuvvet ve iktidar sor-huşluğuyla iman sahiplerine muhalefet eden şerirlere karşı metanetle mücadeleyi sürdürmek ve hiçbir surette doğru yoldan sapıp hoş olmayan hareketlerde bulunmamak.

Batıl'a karşı Hakk'ın zaafı, dini tesis etmeye çalışanların devamlı olarak başarısız kalmaları ve buna karşılık Batıl kuvvetlerinin gelişip büyümeleri üzerine ümitsizliğe ve hayal kırıklığına kapılmamak. Panik, ümitsizlik ve çaresizlik içinde iken dini tesis etme çabalarının faydasız veya abes olduğunu düşünmemek. En kötü şartlarda bile dini yüceltme çabalarından zerre kadar geri çekilmemek veya muhaliflere taviz vermemek.

Sabırlı bir mü'min bütün bu fedakârlıkları, sabrının meyvesini bu dünyada toplamak için yapmaz. Aksine, ölümünden sonra öbür dünyada yaşayacağı ebedi hayatta bunun meyvesini göreceği şuuru içinde olur.

Ayrıca sabır ve sâlih bir müslüman dünyada kazandığı başarı ve mutluluktan dolayı böbürlenip zâlim ve gaddar olmaz, kendini beğenmez ve gururlanmaz. Aynı şekilde zorluk ve eziyetlerle karşılaşınca bunalmaz, feryat etmez ve kendisine

gelen felâketleri veya karşısına çıkan engelleri atlatmak için âdi, çirkin ve alçak davranışlarda bulunmaz.

Sâbir ve şâkir bir mü'min her durumda ve her şart altında metin ve sakin olur. Dengesiz ve ölçüsüz hareket etmez. Rüzgâra göre yön değiştirmez, aksine her zaman sağduyulu ve doğru hareket eder. Şartlar müsait ise kendisi servet, iktidar ve şöhretin basamaklarına hızla yükseliyorsa büyüklük kompleksine kapılmaz, gururlanmaz. Buna karşılık zorluk ve eziyetle karşılaştığı zaman insanlık cevherini kaybetmez. Allah tarafından yapılan imtihan ister nimet, ister zahmet şeklinde olsun, metanetini ve olgunluğunu yitirmez.

Kısacası, Asr sûresinin özeti şudur: İnsanlar ister fertler ister toplumlar şeklinde olsunlar, ancak sâlih, sâbir, temkinli ve kanaatkâr olarak ve birbirine yardımcı olmak suretiyle zarar ve ziyandan kurtulabilirler. Ancak birbirinin hakkına riâyet ederek hak yolunda bulunarak ve birbirine sabrı telkin ederek felâh ve refahı bulabilirler.

İşte bu ahlâk ve fazilet dersi öyle büyük ve müthiş bir silahtı ki, ne Kureyşli müşrikler ne de Arap kâfirler buna cevap verebilecek durumdaydılar. Rasûlullah (a.s.) ve İslam aleyhinde ne gibi iftira ve ithamda bulunurlarsa bulunsunlar, makul ve akli başında olan bir kişi bu yüce, temiz ve nezih ahlâk dersinin herhangi bir çıkarıcı ve bencil kişi veya mecnûn, sâhir veya kâhin'in harcı olmayacağını kolay anlayabilirdi.

26.6. EVRENSEL İSLAM ÜMMETİNİN KURULUŞU

İslâmî Davet'in bir başka önemli noktası bütün insanların özünün bir olması ve insan olarak eşit olmasıyla ilgili telkiniydi. İslâmiyet'e göre Allah'ın yarattığı tabiatın değişikliğiyle milletler, nesiller, ırklar, diller, toplumlar, kabileler, vatan ve yurtlar ve renkler gibi farklılıkların anlamı ve amacı insanların birbirini tanımaları, anlamaları ve birbirine yardımcı olmaları ve birbiriyle işbirliği yapmalarını kolaylaştırmaktı; aralarında ayrılık ve uçurumların büyümesi, nefret ve kinin anması, bir grup insanın başka bir grubu hor ve küçük görmesi ve kendisini üstün ve büyük görmesi, bir zümrenin başka bir zümreyi ezmesi veya yok etmesi değil. İşte bu temel insan eşitliği çerçevesinde insanların caiz ve makul bir şekilde birleşme unsuru, doğru ve sâlih bir akide ve fikir olmalıdır. Bu fikir ve inanç, insanların bir ümmet olmasını sağlayabilir ve bu ümmette ayrım ve imtiyaz sebebi ancak ve ancak takva, yani Allah'tan korkmak, başka bir deyimle, Allah'a itaatsizlik etmekten kaçınmak ve Ahiret'teki hesaplaşma ve cezayı göz önünde bulundurarak yanlış yola sapmamak olabilir.

Bu nazariye ve umdeyi ileri süren İslâmiyet İnsanlar arasında ancak tek bir ayırım ve farklılığın kalmasına izin verdi ve o farklılık da iman ile küfr arasındaki farktı. İslâm felsefesine göre bir insan hangi ülkeye, millete, ırka ve renge bağlı olursa olsun veya hangi dili konuşuyorsa konuşsun, Hz.

Muhammed (a.s.)'in tebliğ ettiği gibi Tevhid'i yani Allah'ın tek oluşunu kabul eder, Muhammed Mustafa (a.s.)'yı bütün insan soyu için Allah'ın son peygamberi olarak tanır, Kur'an-ı Kerim'i Allah'ın son kitabı olarak teslim eder ve âhirete iman ederse mü'mindir, mü'minlerin kardeşidir, mü'minlerin cemaatinin bir ferdidir, İslâm ümmetinin bir bireyidir ve müslüman toplumunda durumu ve hakları her bakımdan eşittir. Bunun aksine yukarıda bahsettiğimiz akideleri kabul etmeyen bir kişi, bir mü'minin babası, annesi, kardeşi, oğlu, kızı, karısı veya kocası ya da aynı kabilenin üyesi, hemşehrîsi, ırkdaşı, arkadaşı ve ahababı da olsa kâfirdir ve mü'minle eşit olamaz. Bir mü'min elbette ki böyle bir kişi ile olağan insani ilişkilerini sürdürebilir, ama diğeri her bakımdan bu kişinin İslam toplumuyla ilişkileri değışik ve farklı olacaktır. Bir kâfir, dünyevi konularda mü'minler veya İslâm toplumuyla insani açıdan gerekli olan bütün münasebetlerini sürdürebilir, ama din ve dini inançlar konusunda kendilerinden dostluk ve sevgi beklememelidir. Müslümanlar kâfirlerle bir grup veya toplum oluşturamazlar. O kadar ki, bir mü'min, kâfir olan babası için bile mağfiret duası edemez. Eğer din ihtilâf ve kavga konusu olur ve İslam ile Küfr arasında savaş patlak verirse bir mü'min kâfir olan kardeşlerini veya babasını öldürmekte zerre kadar tereddüt etmemelidir. Eğer vatan ve millet bir mü'minin yolunu kesiyorsa mü'min o vatan ve milleti terk etmelidir. Bir mü'min dinini ve imanını korumak için milletini ve vatanını feda edebilir, ama dinini, milletine ve vatanına asla...

Hak dinini kabul edenlerin adı her zaman "İslâm ümmeti" olmuştur. Her peygamberin ümmeti müslümandı ve aynı isim Hz. Muhammed (a.s.)'e tabi olanlara da verildi. İslâm ümmeti veya topluluğunun kapıları yeryüzünde herkese beyaz ya da siyah, doğulu ya da batılı, kuzeyli veya güneyli olsun açıktı. Başka bir millet veya toplumda varolup da İslâm topluluğunda olmayan bir meziyet veya fazilet yoktu. Bu ümmet veya topluluğun temeli insanların tesadüfi doğuşuna değil, bilinçli iman ve inançları üzerine atılmıştı. Bu iman ve inancı taşıyan herkes ortak ve eşit haklarla bu ümmete katılabilirlerdi.

Ayrıca bu ümmet sadece bir şeye inanarak sessizce oturanların ümmeti değildi. Bu İslâmî daveti yayan ve yaygınlaştıran bir millettir. Bu ümmetin her ferdi adeta faal bir örgütün üyesiydi ve onun en büyük ve en sevdiği işi, kendisine Allah ve O'nun Rasulü vasıtasıyla gelen talimatı başkalarına iletmekti. Böylece bu dünyada mümkün olduğu kadar Allah'ın kullarını kötü yola sapmaktan ve Ahiret'te Allah'ın azabından kurtarmaya çalışmalıydı.

İslâm ümmeti kavramı sadece Kureyşli kabileleri değil bütün Arapları çileden çıkardı. Binlerce yıldan beri bütün toplum düzenleri aşiret fikrine bağlıydı. Daha doğrusu, Arap toplumunun tümü kabileye dayanıyordu. Kabile ve aşiret hayatı onların tek ve en büyük dayanağıydı. Kan bağı ve kan kardeşliği, aralarında her türlü temas, ilişki işbirliği ve dayanışmanın temeliydi. Araplar namus ve şerefleriyle

asaletlerini, ait oldukları kabileye göre belirliyorlardı. Her kabilenin üyeleri atalarının yaptıklarından iftihar duyuyorlardı. İslâm ümmeti fikri, bu aşiret kavramına en büyük darbeyi indiriyordu. Araplar baktılar ki İslâmi davet, kabileciliğin temelini kazmakta, her kabile ve gruptan adamları alarak ayrı bir toplum meydana getirmekte, ne milleti ne de vatanı tanımaktaydı. Sadece bir fikir ve ideoloji üzerine uluslararası sevgi, dayanışma ve evrensel bir kardeşliğin temelini atmaktaydı. Namus ve şerefın eski kavramlarını yok edip "adi" ve "asil" insanları bir kefeye koymakta ve iman ile küfrü dostluk ve düşmanlığın ölçüsü yaparak, oğlu, babasına, kardeşi kardeşe ve kocayı karısına karşı çıkmaya teşvik etmekteydi. Bunun üzerine sabırları taşı. Bu muazzam toplumsal devrimi hazmedecek durumda değillerdi. Bu goncayı açılmadan ezmeye karar verdiler. Fakat akıları başlarında olanlar ile taassup sahibi olmayanlar, kabileler arasındaki kin ve nefret ile kavgaların giderilip bütün Arapları bir noktada toplamanın ve daha sonra bütün dünyada insanların birleşmelerinin tek yolunun bu olduğuna kanaat getirdiler.

26.6.1. İnsanlar Aynı Hamurdandır Üstünlük Ölçüsü İse "Takvâ"dır

Kur'an-ı Kerim'de anlatıldığı gibi bütün insan soyu aynı kökten gelmektedir. Bütün insanların ana-babaları aynıdır ve bu bakımdan menşeleri aynıdır.

"Ey İnsanlar, sizi bir tek nefisten yaratan, ondan da yine onun zevcesini vücuda getiren ve onlardan birçok erkek ve kadınları yeryüzüne yayan Rabbinizden ittika ediniz. (Sakınınız)." (Nisâ; 1)

Bundan sonra Kur'an-ı Kerim'in sunduğu ikinci hakikat şuydu: Allah İnsanlar arasındaki millet, kabile, ırk ve renk farklarını, birbirlerini tanımalarında kolaylık olsun diye yaratmıştır. Bu sebeple İnsanlar arasında üstünlük ölçüsü ve iftihar vesilesi, renk, ırk, dil ve vatan değil; takva, yani Allah'tan korkma gibi ahlâki vasıftır:

"Ey İnsanlar, biz sizi bir erkekle dişiden yarattık. Birbirinizle tanışasınız diye cemiyetlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak Allah indinde en iyiniz, takvası en fazla olanınızdır." (Hucurat; 13)

İşte bu ayette tüm insan soyuna hitap edilerek dünyada her zaman korkunç fitne ve fesadlara mucib olan sapıklık ve kötülüğe, yani ırk, renk, dil ve vatan taassubuna işaret edilmiştir. En eski çağlardan zamanımıza kadar her devirde, İnsanlar, genellikle insanlığın asıl meziyetlerine göz yumarak etraflarında bir takım sun'i duvarlar yaratmış ve daireler çizmişlerdir. Bu küçük dairelerin içindekiler kendilerinin dışındakileri yabancı ilân ettiler ve onlarla sataşmayı ve çatışmayı adet edindiler. Bu daireler herhangi bir akılcı, bilimsel veya ahlâki temellere dayanılarak değil, tesadüfi olarak çizilmişti. Bazen bunların temeli belli bir ailede,

sülâlede, kabilede veya ırkta doğmak oldu, bazen da bir coğrafi mıntıkada, belli bir renkte veya belli bir dil konuşan millette doğmak oldu. Sonra bu temellere dayanılarak İnsanlar akraba, arkadaş veya düşman ve yabancı ilân edildiler. İnsanlar arasındaki ayırım yabancılara oranla kendilerinden olanlar arasında daha yakın ilişki, sevgi ve işbirliğine kadar sınırlı kalmadı, aksine farklılık ve ayrılıklar nefret, kin, düşmanlık ve kavgaya dönüştü ve İnsanlar birbirini öldürmeye, onlara zulüm ve işkence yapmaya ve onları hakir görmeye başladılar. Bu gayelere hizmet etmek üzere çeşit çeşit felsefe ve efsaneler yaratıldı, dinler ve mezhepler kuruldu, kanunlar çıkarıldı, ahlâk kuralları düzenlendi ve milletler ile saltanatlar bunları kalıcı politikalar haline getirip yüzyıllarca uyguladılar. İşte bu sebepten dolayı Yahudiler, Beni İsrail'i (İsrail oğullarını) Allah'ın seçkin mahlukatı, hatta Allah'ın evlatları ilân ettiler ve buna göre kendi dini nizam ve kanunlarında İsraili olmayanların hak ve haysiyetlerini daha düşük tuttular. Hindularda "Varn Aşram" felsefesinin temeli de bu sapık düşünceydi. Buna göre Brahmanlar en üstün kast (grup, tabaka) ilân edildi ve toplumda en üst mevkilere kondular. Buna karşılık bütün İnsanlar âdi, alçak ve pis ilân edildi ve Hinduizm'in en aşağı tabakasında yer alan "Şudr"lar rezillik ve adiliğin en aşağı noktasına indirildiler. Beyazlar ile siyahlar arasındaki ayırım ve ırkçılığın Afrika'da ve Amerika'da siyahlara beyazlar tarafından ne gibi insanlık dışı mezalimin yapıldığına tarih

sayfalan şahittir. Bugün 20. yüzyılda bile bunun en iğrenç ve en çirkin örneklerini görmekteyiz. Avrupalı milletlerin Amerika kıtasını istila ederek yerliler ve özellikle Kızılderililere yaptıkları vahşi muamele ve Asya ve Afrika kıtasında zayıf milletler üzerinde kurdukları tasallut, tahakküm ve zulüm mekanizması ve estirdikleri terör havası hepimizin malûmudur. Bütün bu insanlık dışı ve iğrenç hareketlerin altında üstün ırk, üstün medeniyet ve üstün millet fikrinin yattığı bir gerçektir. Bu sözde medeni ve kültürlü ileri milletler istila ettikleri ve tahakküm altına aldıkları topraklarda yerli halka karşı her nevi haksızlık, soygun, zulüm ve işkence yapmayı, kendilerinin adeta hakkı sayıyorlardı. Onlar başka milletleri köle yapmayı öldürmeyi ve soymayı ve hatla yeryüzünden yok etmeyi bir hak olarak kabul ediyorlardı. Batılı milletlerin aşırı milliyetçilik kavramının insanları nasıl yırtıcı ve vahşi hayvanlar yaptığını son dünya savaşlarında gördük ve bugün de bunların çeşitli misallerini görmekteyiz. Özellikle Nazi Almanya'sının "Ulusal Sosyalizm" fikri ve kuzey ırkının üstünlük felsefesinin İkinci Dünya Savaşında ne büyük felâketlere yol açtığını hepimiz gördük ve bugün de benzeri fikir ve kavramların tehlikeli sonuçlarını görmekteyiz. İşte Kur'an-ı Kerim'in yukarıdaki ayet ve diğer İslâmi emir ve hükümler bu tür insanlık dışı davranışları ve yol açtıkları felâketleri tamamıyla önleyecek niteliktedirler.

Yukarıdaki kısa ayette Cenab-ı Allah bütün insanlara hitap ederek üç önemli ve temel ilkeyi ortaya koymuştur.

Birincisi, sizin hepinizin özü, menşei ve kökü aynıdır. Hepiniz bir erkek ve bir kadının evlatlarıdır. Bugün dünyada ne kadar ırkınız varsa hepsi bir soydan gelmektedir. Bütün bu ırkların ana ve babaları aynıdır. Bu yaratılış biçiminde ve silsilesinde boş yere böbürlenerek ve gurur duyarak belirtmek istediğiniz ırksal ve doğal farklara hiç yer yoktur. Yaradanınız tek bir Allah'tır. Çeşitli grup ve zümreye ait insanları çeşitli tanrıların yarattığı gibi bir şey yoktur. Yaratılış özünü? ye malzemeniz aynıdır. Bazı insanların güzel ve üstün madde ve malzemeden, başkalarını ise daha kötü ve kalitesiz maddeden yapıldığına inanmak yanlıştır. Bütün insanların doğuş kaynağı aynıdır. İnsan ırkının başında, muhtelif insan çiftlerinin dünyanın çeşitli bölgelerine yayıldığını ve bunlardan değişik tipte insanların doğduğunu düşünmek de doğru değildir.

İkincisi, özde ve temelde aynı olmanıza rağmen kabilelere, toplumlara ve milletlere bölünmeniz de tabiatın bir icabıydı. Çünkü bütün dünyada tek bir insan ailesi ve sülâlesinin, aynı ırkın, aynı dil ve aynı özelliklerine sahip olması, kısacası aynı kalıpta doğup büyümeleri düşünülemezdi. İnsan soyu geliştikçe aile, sülâle, kabile ve milletlerin meydana gelmesi tabiatın bir gereği idi. Yeryüzünde çeşitli iklim ve doğa koşullarında doğup büyüyen ve yetişen insanlar da gayet tabii ki dış görünüş ve huyları bakımından aynı olmayacaklardı. Aralarında renk, ırk, dil, yaşantı ve düşünce farklarının doğması gayet tabiiydi. Aynı şekilde, aynı

bölgede veya toprak parçasında yaşayanların daha uzaklardakilere nisbetle birbirine daha yakın ve uyumlu olmaları da gerekiyordu. Fakat bu tabii fark ve özellikler İnsanlar arasında büyük, küçük, soylu, soysuz, üstün, alçak, şerefli, şerefsiz, itibarlı, itibarsız, güçlü, güçsüz ve zengin, fakir gibi ayırımlara temel teşkil etmemeliydi. Bir ırk başka bir ırkı hor görmemeli, ya da kendisini üstün görmemeliydi. Bir renk başka bir renge baskın çıkmamalıydı. Belli bir grup, zümre veya millete bağlı İnsanlar başka bir grup veya milleti esir etmemeliydi. Cenab-ı Allah insanları kabile veya milletlere ayırmışsa bunun maksadı onların birbirini tanımalarını kolaylaştırmaktı. Böylece belli bir kabile veya millete bağlı İnsanlar arasında birlik, beraberlik, işbirliği ve yardımlaşma pekişmeliydi. Böylece, aynı aileye, tabakaya, kabileye ve millete bağlı İnsanlar bir araya gelip bir toplum meydana getirebilir ve bütün dünyevi meselelerde birbirine yardımcı olabilirdi. Fakat ne yazık ki, Allah'ın İnsanlar arasında tanıma, anlama, dostluk, sevgi ve işbirliğinin gelişmesi için yarattığı farklılıklar insanların cehâleti ve dalâleti yüzünden üstünlük, iftihar, nefret ve düşmanlık vesilesi oluverdiler.

Üçüncüsü, İnsanlar arasında üstünlük ve fazilet ölçüsü ancak ve ancak iman ve güzel ahlâk olmalıdır. Doğuş itibariyle bütün İnsanlar aynı ve eşittirler, çünkü onları doğuran babaları ve anaları aynıdır. Doğuş malzemesi ve şekilleri de aynıdır. Hepsi aynı soydan gelmektedirler. Ayrıca, bir insanın muayyen bir memlekette, millette, tabakada, zümrede,

toplumda ve ailede doğması bütünüyle tesadüfi bir hadisedir ki, bunda kimsenin isteği, arzusu, iradesi ve kararının hiçbir rolü yoktur. Bu hususta herhangi bir seçim ve alternatif söz konusu değildir. Hiçbir çaba, hiçbir uğraşı istenilen neticeyi doğurmaz. Bu sebeple, İnsanlar arasında büyüklük ve küçüklük için bu gibi gayri ciddi ve gayri hakiki hususlara riayet edilemez. Bu durumda bir insanın asıl değeri ve üstünlüğü, ancak iman, inanç ve güzel ahlâkıyla ölçülebilir. Bir kişi başka kimselere nisbetle daha imanlı, daha inançlı ve daha güzel ahlâklıysa kendisi onlara göre daha üstün ve faziletli sayılabilir. Eğer biri Allah'tan korkuyor, onun emirlerine karşı gelmiyor, her zaman kötülüklerden kaçıyor ve iyi ve doğru yolda bulunuyorsa daha büyük meziyetli ve şerefli bir insandır. Böyle bir kişi hangi ırka, millete, topluma, renge ve memlekete bağlı olursa olsun bir insan olarak ve bir mü'min olarak büyük sevgi ve saygıya değerdir. Fakat bu meziyetlere sahip olmayan ve tamamıyla aykırı hareket eden bir kişi ister siyah olsun, ister beyaz, ister doğulu olsun ister batılı, daha alçak ve adi bir kişidir.

Kur'an-ı Kerim'in yukarıdaki ayetinde belirlenen bu noktalar, Rasûlullah (a.s.)'ın muhtelif hadis, konuşma ve davranışları vesilesiyle daha da açıklık kazanmışlardır. Biz bunlardan bazılarına değineceğiz.

Hz. Peygamber efendimiz (a.s.), Mekke fethinden sonra Kâ'be'nin ilk tavafı sırasında yaptığı konuşmada şu cümlelere de yer vermişti:

"Sizden Cahiliyyet'in ayıp ve kibrini gideren Allah'a şükürler olsun. Ey İnsanlar, İnsanlar ancak ikiye ayrılabilirler. İyi ve takva sahibi kimseler -ki Allah indinde kabul ve mükâfata layıktırlar- ve zâlim, katı yürekli ve kötülük edenler -ki Allah'ın gözünde âdi ve alçaktırlar-. Bunun dışında bütün İnsanlar Adem'in evlâdıdırlar ve Allah Adem'i topraktan yaratmıştır." (Beyhâki, fi Şu'ab'il İman: Tirmizî).

Haccet'ul Vedâ (Veda Haccı) sırasında Hz. Peygamber (a.s.)'in yaptığı konuşmanın bir bölümü şöyle idi:

"Ey İnsanlar, dikkatli olun, hepinizin Rabbi aynıdır. Bir Arap bir Acem'e veya bir Acem bir Arab'a, bir beyaz bir siyaha veya bir siyah bir beyaza üstün değildir. Fakat takva bundan müstesnadır. Allah katında en sevilen kişi, aranızda Allah'tan en çok korkan ve O'nun emirlerinin dışına çıkmayandır. Söyleyin ben size mesajı ilettim mi?" Orada hazır bulunanlar "evet ya Rasûlullah (a.s.) dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) dediler ki: "O halde burada bulunanlar söylediklerimi başkalarına iletsinler." (Beyhâki).

Rasûlullah (a.s.) bir hadis-i şerifte şöyle buyurdular:

"Hepiniz Adem'in evlâtlarısınız ve Adem topraktan yapılmıştı. Herkes atalarıyla iftihar etmeyi bıraksın, aksi takdirde böyle yapanlar Allah'ın gözünde adi ve iğrenç birer mikrop olacaklardır" (Bezzâr).

Başka bir hadis şöyledir:

"Kıyamette Allah soyunuzu sopunuzu sormayacaktır. Allah katında en çok sevmeye layık olan kişi O'ndan korkan ve O'nun emirlerine uyandır." (İbn-i Cerir).

Bir başka hadisin sözleri şunlardır:

"Allah güzel yüzlerinize ve mallarınıza bakmaz, aksine kalblerinize ve amellerinize bakar." (Müslim, İbn-i Mâce).

İslâmiyet'in bu öğreti ve emirleri sadece kâğıt üzerinde kalmadı ve sadece güzel sözler ve umdeler olarak kitaplarda yer almadı. İslâmiyet, öğrettiği ve emrettiği yönde, iman sahiplerinden oluşan evrensel bir topluluğu fiilen kurup dünyaya göstermiştir. Bu toplulukla renk, ırk, dil ve milliyet ayırımı yoktur. Bunda büyük, küçük, zengin, fakir, kast sistemi, sınıf tabaka ve taassup yoktur. İslam ümmetine giren herkes hangi ırk, millet, memleket veya vatana bağlı olursa olsun eşittir ve eşit haklara sahiptir. İslâm'ın muhalifleri bile, İnsanlar arasındaki eşitlik, sevgi ve kardeşlik konusunda İslam ümmetinin ortaya koyduğu pratik örneğin, dünyanın hiçbir din ve düzeninde bulunamayacağı neticesine varmışlardır. Dünyada bin bir ırk ve milleti tek bir akidenin şemsiyesi altında birleştirip her bakımdan eşit ve uyumlu bir ümmet haline getiren tek din ve hayat düzeni İslâm'dır.

26.6.2. Bu Ebedî Kural ve Hakikat Ahirette de Geçerli Olacaktır

Bundan sonra Kur'an-ı Kerim, ırk, renk, dil, millet ve vatana değil, iman ve iyi amele dayalı sâlih bir topluluğun

kurulmasıyla ilgili İslâmiyet'in sunduğu genel akide ve kuralın, bu dünyanın yok olmasından sonra Ahiret'te de aynen uygulanacağını belirtmiştir. Kur'an-ı Kerim, bu ebedi hakikatin dışında insanların çeşitli grup ve zümrelere bölünme sebeplerinin Ahiret'te tamamıyla ortadan kalkacağına da işaret etmiştir.

"Kıyamet koptuğu gün (mü'minlerle kâfirler) birbirinden ayrılırlar." (Rûm; 14)

Yani, dünyada millet, ırk, vatan, dil, kabile, toplum ve ekonomik, sosyal ve siyasi menfaatlere dayalı olarak kurulmuş bütün grup ve topluluklar kıyamet gününde yok olacaklardır. Ve sadece akide, inanç, güzel ahlâk ve iyi amele dayalı yeni bir topluluk meydana getirecektir. Bir tarafta bütün çağlarda yaşamış olan mü'min ve sâlih İnsanlar seçilerek bu yeni topluluğa dahil edileceklerdir ve diğer tarafta bütün çağlar boyunca doğru yoldan sapmış ve kötülöklere bulaşmış İnsanlar güruhu bir araya getirilecektir. Böylece iyi ve kötülerden oluşan iki büyük topluluk ortaya çıkacaktır. Bu aslında İslâmiyet'in anlatmaya çalıştığı akide ve inancın ebedi hayâtı bir tecellisi olacaktır. İslâmiyet'in, İnsanlar arasında ayırım yapılması için getirilen bütün sun'î sınır ve daireleri reddeden talimatı, Ahiret'te ebedi bir hakikat olarak ortaya çıkacaktır ve bundan kurtuluş mümkün olmayacaktır. İslâmiyet'in bu dünyada tavsiye ve telkin ettiğı, ama cahiller tarafından reddedilen gerçekler ve kurallar öbür dünyada aynen geçerli olacaktır. İslâmiyet'in tasvip etmediğı ve

reddettiği kaide ve kurallar Ahiret'te de aynen reddedilecektir. İslâm diyor ki insanları birbirinden . ayıran veya onları bir noktada birleştiren unsur akide ve ahlâktır. İman edenler ve ilâhî emirlere göre bir hayat düzeni kuranlar bir ümmettirler. Bu ümmetin teşekkülünü ırki, coğrafi ve siyasi hiçbir ayrılık önleyemez. Buna mukabil küfr ve şirkin yolunu tutanlar başka bir ümmettirler. Aralarındaki coğrafi ve siyasi fark ne olursa olsun, bunlar İslam ümmetine karşı tek bir ümmet oluşturuyorlar. İslam ümmeti ile kâfir milletler arasındaki ayırım tam ve kesindir. İslam ve küfür milletleri hiçbir zaman bir olamazlar, ikisinin yolları ayrıdır. Bunlar ne dünyada ne de Ahiret'te ortak bir hayat kuramazlar.

Bunun aksine Cahiliyye taraftarları her devirde ve bugün de gruplaşma ve örgütlenmenin ırk, vatan ve dil gibi temeller üzerinde olmasında ısrar etmişlerdir ve etmektedirler. Kâfir ve müşriklere göre bu yukarıdaki esaslarda müşterek olan kişi ve gruplar, aralarındaki din ve akide farkını bir kenara bırakıp birleşmeli ve bir millet meydana getirmelidirler. Bu milliyetçilik kavramı üzerinde kurulan hayat nizamında, Tevhid'e de Şirk'e de inananlar ve hatta hiçbir şeye inanmayanlar da huzur ve sükûn içinde yaşamalıdır. Zaten bu milliyetçilik kavramı çağımızın birçok toplumunun temelini teşkil ediyor. Fakat bu, cahil ve sapıkların fikri ve kavramıdır. Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in yaşadığı devirde Ebû Cehl ile Ebû Leheb ve diğer Kureyşli kabile reislerinin düşünce kavramı buydu. Bu İslam düşmanı kabile reisleri Hz.

Muhammed (a.s.)'in yaymaya başladığı yeni dinle milleti ikiye böldüğünü ve parçaladığını öne sürüyorlardı. Kureyşlilerin işte bu iftira ve yalanları üzerine Kur'an-ı Kerim kendilerini sert bir dille uyarmakta ve demektedir ki sizin bu dünyada kurduğunuz grup, zümre ve milletlerin temeli zayıf olduğu için Ahiret'te yok olmaya mahkûmdurlar. İnsanlar arasındaki asıl ve gerçek ayırım İslâmiyet'in sunduğu akide, hayat felsefesi ve ahlâk kurallarına göre olacaktır. Gidilecek yeri aynı olmayanların hayat yolu nasıl bir olabilir ki?

26.6.3. İslam Ümmeti

Yukarıda belirttiğimiz gibi İslâmiyet bütün insanların bir ve eşit olduğunu ilân ettikten sonra, aralarındaki ayırım ölçüsünün ancak takvâ olduğunu ortaya koymuştur. İslâm açısından takvâ, Allah ve Hz. Peygamber (a.s.) ile Kitabullah'ın getirdiği akide ve emirlere uymak demektir. Ahiret'teki hesaplaşmayı göz önünde bulundurarak, Allah'a, Rasûlüne ve Kitabına uymak demektir. Bu sebeple İslâm bütün insanlığı ikiye ayırıyor: Biri, iman edenler, ikincisi iman etmeyenler. İman etmiş olanlar bir ümmeti oluşturuyorlar ki buna "İslâm Ümmeti" adı veriliyor. Bir mü'min, dünyanın hangi yerinde olursa olsun hangi dili konuşursa konuşsun, hangi ırktan ve milletten olursa olsun bu ümmetin bir parçasıdır. "İslam ümmeti" yeni ve sun'i bir isim değildir. Bu Hz. Muhammed (a.s.)'den sonra ve önceki bütün peygamberlerin tebliğ ve telkinlerine göre Allah'a ve kitaplarına iman edenlere verilen bir isimdir.

"Bundan evvelki kitaplarda ve bu Kur'an'da size müslüman ismini takan Allah'tır." (Hacc; 78)

Bu ayette kullanılan "size" kelimesi sadece bu ayetin inişi sırasında hazır bulunan müslümanlara mahsus değildir. Bu kelime sadece daha sonra iman edenlere de mahsus değildir. Bu ayetin muhatapları, insanlık tarihinin başlamasından Kıyamet'e kadar Tevhid'e, Risâlet'e, Ahiret'e ve ilâhi kitaplara iman eden herkeştir. Burada denilmek isteniyor ki; Hak millet daha önce de Nûhi, İbrahimi, Musevi ve Mesihi adlarıyla değil "müslim" (Allah'a teslim veya tabi olan) adıyla tanınırlardı. Hz. Peygamber (a.s.) zamanında bu milletin ismi ve lakabı "Muhammedi" değil "müslim"di. Aslında Kur'an-ı Kerim'in müfessirlerinden bazıları bu ayeti açıklarken hayli bocalamışlar ve işin gerçeğini kavrayamadıkları için Hz. Muhammed'den önce kendisine tabi olanların adlarının başka kutsal kitaplarda "müslim" olarak nasıl geçebileceğini merak ve hayretle düşünmüşlerdir. Fakat şurası unutulmamalıdır ki dünyanın kuruluşundan beri Hak dininin adı "İslam" olmuş ve buna tabi olanlar da "müslim", "müslimin" veya "müslüman" olarak anılmışlardır. "Müslimin" (müslümanlar) adı sadece Hz. Muhammed (a.s.)'in dönemine mahsus bir deyim değildir. Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de müslümanlar için kullanılan "müslimin" kelimesinin diğer ilâhi kitaplarda da aynen geçmesi şart değildir. Söz konusu kitaplar hangi dilde hangi milletlere inmişse onların dilinde "müslimin" (müslü-

manlar) anlamına gelen benzeri bir kelime pekâlâ kullanılmış olabilir.

26.6.4. İslâm Ümmetinin Evrenselliği, Ezeliyyet ve Ebediyyeti

"Kur'an'dan evvel kendilerine kitap verilenler ona iman ediyorlar. Onlara Kur'an okunduğu zaman 'Biz buna iman etlik. O Rabbimiz tarafından gelen hak bir sözdür. Doğrusu biz ondan evvel de İslam'ı kabul etmiş kimselerdik' derler." (Kasas; 52-53)

Yani, biz bundan önce de peygamberlere ve ilâhi kitaplara iman ettiğimiz için, dinimiz, İslâm'dan başka bir şey değildi Şimdi ise Allah'ın Rasulü, Hz. Muhammed (a.s.)'in bize getirdiği semavi kitabı da Allah'ın kitabı olarak tanıdık. Bu bakımdan dinimizde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Biz eskiden de müslümandık ve şimdi de müslümanız.

Kur'an-ı Kerim'in, iman sahiplerinin ağızlarından dediği işte bundan ibarettir. Bu açık ve kesin ifade, gerek Hz. Muhammed (a.s.)'in Araplara anlatmak istediği dinin ve gerekse, bu dini kabul edenlerin adlarının yeni olmadığını göstermektedir. "İslâm" yani Hak dini, Hz. Muhammed (a.s.)'den önceki bütün peygamberlerin tebliğ ettikleri dinin adıydı ve bu dine tabi olanların adı da "müslüman"dı. Her yerde ve her devirde ehl-i iman olanlar müslümandılar. Ama insanların yitirdikten sonra tekrar küfre ve şirke alet oldular. Bu milletler Allah'a, peygamberlere ve semavi kitapların emir

ve ilkelerine aykırı hareket etmeye başladıktan sonra kâfir ve müşrik oldular. Hz. Muhammed (a.s.)'in bi'seti ile, yollarını kaybetmiş olan bu insanların tekrar İslâm'a dönmeleri istendi ve iman edenlere tekrar "müslümanlar" adı verildi. Pek çok kavimde, geçmişteki bazı peygamberlerin tebliğ ve telkinleri sayesinde Hak dinini bulanlar ve bu dinden ayrılmayanlar her zaman "müslüman" vasfını korudular, onların İslâmlığında herhangi bir kesinti veya aksama olmadı. Yukarıdaki ayette anlatılan gerçek işte budur.

Maalesef, bazı bizden çok büyük âlimler bile bu gerçeği kavramakta güçlük çekmişlerdir ve bu ayetin ne mana ifade ettiğini idrak edememişlerdir. Allâme Suyûti gibi büyük bir alim bile kaleme aldığı bir risalesinde "müslim" veya "müslüman" deyiminin ancak Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın ümmetinin fertleri için kullanılabileceğini anlatmaya çalışmıştır. Kendi ifadesine göre yukarıdaki ayeti görünce ne yapacağını şaşırdı. Allame Suyûti bu noktada Allah'a dua ederek kendi aczini belirtti ve bu konuda kendisine yol göstermesini istedi. Daha sonra kendi fikrini belirtmeden Allah'tan aldığı ilham ile bir yol seçmeye çalıştığını belirtti ve bu hususla çeşitli teviller yaptı. Ne var ki bu tevillerin hepsi birbirinden değersiz ve önemsizdir ve inandırıcı değildir. Meselâ bir tevili şöyledir: "Biz Kur'an-ı Kerim gelmeden öne müslüman olmaya azimliydik, zira kendi kitaplarımızdan bunun geleceğini öğrenmiştik ve bunun (Kur'an'ın) geldiği zaman İslâmiyet'i kabul edeceğimize karar vermiştik." Allame

Suyûti'nin yukarıdaki ayetten çıkardığı mana budur. Bir başka teviline göre ayetin sonunda "müslimin" kelimesinden sonra "bihi" kelimesi kullanılmadığı için şöyle bir anlam çıkarılabilir: "Biz Kur'an'ı biliyor ve tanıyorduk; zira bunun gelmesini bekliyorduk ve buna peşinen iman etmiş durumdaydık. Bu sebeple, Tevrat'ı ve İncil'i tanıdığımızdan değil, Kur'an'ı, bunun inişinden önce hak olarak kabul ettiğimizden dolayı müslümandır." Allâme Suyûti'nin üçüncü teviline göre yukarıdaki ayetin anlamı şudur: "Takdir-i ilâhi'ye göre Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) ve Kur'an-ı Kerim'in gelişinden sonra İslâmiyet'i kabul etmemiz mukadderdi. Böylece biz gerçekten daha önceden müslüman sayılabiliriz." Bu tevilleri gördükten sonra, Allâme Suyûti'nin Allah'tan yalvararak istediği ilhamın kendisine gelmediğini anlamış oluruz.

Gerçek şu ki, Kur'an-ı Kerim ve Furkan-ı Hamid olan kitabımızda, sadece yukarıdaki ayette değil, bir çok yerde asıl dîn'in "İslam" olduğu ve Allah'ın yarattığı kâinatta kulları için bundan başka bir dinin olamayacağı açık açık ifade edilmiştir. Dünyanın kuruluşundan beri hangi peygamber bu dünyaya gelmişse bu dini yani "İslam"ı (Allah'a teslimiyeti) getirmiştir. Peygamberlerin hepsi "müslüman" (müslim) idi ve kendilerine tabi olanların da müslüman olmaları ve kalmaları için gayret etmişlerdir. Peygamberlere iman edenler ve doğru yoldan ayrılmayanlar her zaman müslüman olmuşlardır. Burada birkaç örnek verelim:

"Allah katında din İslam'dır." (Al-i İmrân; 19)

"İslam'dan başka bir dine tabi olandan, dini kabul olunmaz." (Al-i İmrân; 85)

Hz. Nûh (a.s.) diyor ki:

"Benim mükâfatım Allah'a aittir. Ben Müslümanlardan olmaktan emrolundum." (Yunus; 72)

Hz. İbrahim (a.s.) ve evlâtları hakkında şöyle deniliyor:

"Rabbi ona 'teslim ol' dediğinde İbrahim 'Alemlerin Rabbine teslim oldum' dedi. İbrahim ve Yakûb İslam dinini evlâtlarına vasiyet edip 'Ey Evlatlarım, Allah sizin için bir din seçti. Ancak müslüman olarak can veriniz' dediler. Yoksa ölüm Yakûb'a geldiği vakit siz orada mı idiniz? O oğullarına: 'Benden sonra kime ibadet edersiniz?' dediğinde onlar 'Senin Rabbine babaların İbrahim, İsmail ve İshâk'ın Rabbine bir ilâh olarak ibadet ederiz. Biz ona teslim olmuşuz' dediler." (Bakara; 131-133)

"İbrahim ne Yahudi ve ne de Hristiyan'dı. Fakat batıldan uzak ve Hakk'a yakın dine tabi müslüman idi." (Al-i İmrân; 67)

Hz. İbrahim ile Hz. İsmail (a.s.) şöyle dua ediyorlar:

"Ya Rabbi, bizi sana teslimiyette sabit kıl. Zürriyetimizden sana boyun eğen müslüman bir ümmet yarat." (Bakara; 128)

Hz. Lût (a.s.)'un hikâyesi anlatılırken şöyle buyurulmuştur:

"Fakat orada Müslümanlardan bir haneden başkasını bulamadık." (Zariyat; 36)

Hz. Yusuf (a.s.) Allah'a şöyle dua ediyor:

"Beni müslüman olarak vefat ettir. Beni salihlere kal." (Yusuf; 101)

Hz. Musa (a.s.) kendi kavmine şöyle diyor:

"Ey kavmim eğer siz gerçekten Allah'a iman ettiniz ise, O'na tevekkül edin." (Yunus; 84)

İsrail oğullarının asıl dini Yahudilik değil İslâm'dı; bunu dost, düşman herkes bilirdi. Nitekim Firavun denizde boğulurken bu hakikati dile getirmekten kendini alamadı:

"İnandım ki İsrail oğullarının iman ettiğinden başka ilâh yoktur. Ben de Müslümanlardım." (Yunus; 90)

İsrail oğullarına gönderilen bütün peygamberlerin dini de İslâm'dı.

"Biz Tevrat'ı indirdik. Onda hidayet ve nur vardır. Allah'a teslim olan peygamberler Yahudilere onunla hükmederlerdi. Alimler ve fakihler de onunla hükmederlerdi. Hepsi de O'nun üzerine şahit idiler. O halde siz insanlardan korkmayın, benden korkun. Benim ayetlerimi az bir pahaya salmayın. Allah'ın hükmüyle hükmetmeyenler kâfirdir." (Maide; 44)

Hz. Süleyman'ın dini de aynıydı. Nitekim Sebe' (Saba) melikesi kendisine iman ellikten sonra şöyle der:

"Şimdi Süleyman'ın beraberliğinde âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim (müslüman) oldum." (Neml; 44)

Hz. İsa (a.s.) ile havarileri ve ona tabi olanların dini de İslâm'dı:

"Havarilere, 'Bana ve Rasûlüme iman edin diye vahyettiğimde (ilham ettiğimde) 'iman ettik. Şahit ol ki biz müslümanlarız' dediler." (Maide; 111)

Arapçada kullanılan "İslâm" ve "müslim" (müslüman) kelimelerinin başka ırktan olan ve başka dil kullanılan bu muhtelif milletlerde aynen kullanılamayacağı yolundaki itiraz çok saçma ve abestir. Çünkü burada söz konusu olan Arapça bir kelime veya deyim değil, bunların ifade ettikleri mana ve mefhumdur. Adı geçen ülkelerde ve milletlerde "İslâm" ve "müslim" kelimeleri olduğu gibi kullanılmayabilir, ama burada kastedilen şey iman edenlerin hüviyetidir ve kendileri her zaman Arapça'daki "müslüman" ve "İslâm" kelimelerine eş anlamda tanımlanmış ve çağırılmışlardır. Allah'ın demek istediği; 'dünyaya gelen asıl din Hıristiyanlık, Musevilik veya Muhammedilik değil, İslâm (Allah'a teslim olmak ve boyun eğmek)'dir. İmân edenler, peygamberler ve semavi kitaplar ile gelen Allah'ın emrine boyun eğmelidirler. Hangi Allah'ın kulu hangi devirde ve memlekette bu tavır ve davranış içinde bulunmuşsa, tek ve evrensel, ezeli ve ebedi Hak Din'in takipçisidir. Bu dini şuurlu ve samimi bir şekilde kabul edenlerin önce, Hz. Musa'yı, sonra Hz. İsa'yı ve daha sonra Hz.

Muhammed Mustafa (a.s.)'yı Allah'ın peygamberleri olarak tanımış olmaları dinlerini değiştirme hareketi değil, aksine bu dine tabi olmalarının tabii ve mantıki neticesidir. Bunun aksine peygamberlerin tâbileri arasına bilinçsizce ve düşüncesizce girmiş ya da bu toplulukta tesadüfen doğmuş olanlar, kendi kısır millî, irsî ve içtimaî taassuplarını körükleyerek bunları birer din haline getirenler ya Yahudi oldular, ya da Hristiyan. Fakat Hz. Muhammed (a.s.)'in, Allah'ın peygamberi olarak dünyaya gelmesiyle foyaları meydana çıktı ve kendi kuyularını kendileri kazmış oldular. Zira Allah'ın son peygamberini tanımayı reddetmekle sadece gelecekte müslüman olarak yaşamaktan vazgeçmediler, aynı zamanda gerçekten "müslüman" olmadıklarını ve şu veya bu nedenlerle çıkarlarını korumak veya atalarını körü körüne taklit etmek düşünce ve tavrıyla hareket ettiklerini ispatladılar.

26.6.5. İslam Ümmetinin Terkibi (Yapısı)

Böylece, Rasûl-ü Ekrem (a.s.) dünyanın kuruluşundan beri süregelen dini canlandırmak, yenilemek ve tazelemekle kalmadı, bütün geçmiş peygamberlerin zamanından beri "İslâm ümmeti" olarak bilinen ümmeti de yeniden meydana getirdi. Hz. Peygamber (a.s.) bu ümmete muhtelif grup, kabile, sülâle ve bölgelerden katılan kişileri birbirinin yardımcısı, dert ortağı, destekçisi ve kardeşi yaptı, hepsinin can, mal ve namuslarının aynı derecede korunmasına özen gösterdi, herkesin hak ve mesuliyetinin aynı olduğunu ilân etti, takvâ

ve iyi amelin dışında aralarında herhangi bir imtiyaz ve fark bırakmadı, kısacası her bakımdan birlik, beraberlik, dayanışma ve eşitlik içinde olan muazzam bir topluluk vücuda getirdi. Arabistan gibi aşiret egemenliğindeki ve her türlü kabile ve bölgesel dengesizlikteki bir toplum için bu çok garip ve beklenmedik bir gelişme idi ve Cahiliyye kafası bunu kabul etmeye hazır değildi.

İbni Zeyd'in rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.)'ın amcası Ebû Leheb bir gün kendisine şöyle bir soru yöneltti: "Ben senin dinini kabul edersem benim kazancım ne olacaktır?" Rasûlullah (a.s.) buyurdular: "Diğer bütün iman sahiplerinin kazandıklarını siz de kazanacaksınız." Ebû Leheb dedi ki: "Peki, benim için (bir peygamberin amcası olması bakımından) bir ayrıcalık yok mudur?" Rasûlullah (a.s.), "Ee daha ne istiyorsunuz?" diye sordu. Bunun üzerine Ebû Leheb, "lânet olsun, lânet olsun benimle herkesin eşit olduğu dine." (İbni Cerir) dedi.

Bu fanatizmi ortadan kaldırmak amacıyla Kur'an-ı Kerim şöyle buyurdu:

"Size ne akrabanız ne de çocuklarınız (Allah'ın azabına karşı) fayda vermez. Allah kıyamet günü aranızı ayıracaktır." (Mümteherine; 3)

Yani, kan bağlarının hepsi dünyada kalacaktır ve bunlar kıyamette kimseye hiçbir fayda sağlamayacaktır. Asıl önemli olan şey imandır. Kıyamette ve mahşerde kimin imanı

kuvvetliyse felahı bulacak, kiminki zayıfsa cezasını çekecektir. Bu sebeple dünyada akrabalık ve dostluklar kurarken bu noktaya dikkat edilmelidir.

"Sizin veliniz ve dostunuz Allah, O'nun peygamberi, namazlarını kılanlar, zekâtlarını veren ve rukû eden mü'minlerdir." (Maide; 55)

"Mü'minler ancak kardeşirler. Öyleyse iki kardeşinizin arasını düzeltin." (Hucurât; 10)

İşte bu ve buna benzer diğer ayetler, dünyada bütün Müslümanlardan teşekkül eden evrensel bir kardeşliği meydana getirdiler. Bu emir ve talimatın sayesinde ki müslümanlar kadar aralarında yakınlık, sevgi, dayanışma ve yardımlaşmanın bulunduğu dünyada başka bir din ve hayat düzeni kurulamamıştır. Hz. Peygamber (a.s.) İslâm kardeşliğinin bu meziyet, fazilet ve erdemini çeşitli vesilelerle dile getirmiştir.

Hz. Cerîr bin Abdullah'ın dediği gibi, "Rasûlullah (a.s.) benden üç mevzuda biat almıştı. Birincisi, namazı ikâme edeceğim, ikincisi, zekât vereceğim, üçüncüsü, her müslümanın yardımcısı ve destekçisi olacağım." (Buhârî: Kitab'ul îman).

Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un naklettiği hadise göre, Rasûlullah (a.s.) buyurdular: "Müslüman'a küfretmek fık (küfür)tır ve onunla kavga etmek küfürdür." (Buhârî, Kitab'ul-

İman, Müsned-i Ahmed'de benzeri bir hadis Hz. Said bin Mâlik tarafından naklolunmuştur).

Hz. Ebû Hüreyre (r.a.)'nin anlattığına göre Rasûlullah (a.s.)'ın emri şöyledir: "Her müslümana başka bir müslümanın can, mal ve namusu haramdır." (Müslim, Kitab'ul-Birr ves-sıla, Tirmizî Bâb'ul-Birr ves-sıla).

Hz. Ebu Said Hudrî (r.a.) ve Hz. Ebû Hureyre (r.a.)'nin rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki: "Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulüm etmez, onu yalnız bırakmaz, ona hakaret etmez. Bir kişinin kendi müslüman kardeşine hakaret etmesi zâten en büyük şerrdir." (Müsned-i Ahmed).

Hz. Sehl bin Sa'd Saidî, Rasûlullah (a.s.)'ın şu mübarek sözlerini nakletmiştir: "Bir müslüman, iman sahipleriyle baş ve gövde gibidir. Bir müslüman, iman sahiplerinin her acısını, bir başın, vücudun herhangi bir kısmındaki acısı gibi duyar." (Müsned-i Ahmed).

Hz. Nu'man bin Bişr, Hz. Peygamber (a.s.)'in şöyle dediğini nakletmiştir: "Müminler arasındaki merhamet, sevgi ve dert ortaklığı tıpkı bir vücut gibidir. Nasıl ki vücudun bir azasında hissedilen acı bütün vücudu uykusuz bırakır ve ateşlenmesine sebep olur; müslümanlar da öyledirler." (Buhârî ve Müslim).

Hz. Ebu Musa el-Eş'arî, Rasûlullah (a.s.)'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Bir mü'min başka bir mümin için bir duvar

gibidir, öyle bir duvar ki bunun her bölümü başka bir bölümünü kuvvetlendirir." (Buhârî, Müslim, Tirmizî).

Hiz. Abdullah bin Ömer, Rasûlullah (a.s.)'ın şu sözlerine yer vermiştir: "Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ne ona zulüm eder, ne de ona yardım etmekten kaçınır. Kim kardeşinin hacetini giderirse, Allah da onun hacetini giderir. Kim bir müslümanı musibetten kurtarırsa Allah da onu kıyamette musibetten kurtaracaktır. Kim bir müslümanın ayıbını örterse Allah da kıyamet gününde onun ayıbını örtecektir." (Buhârî ve Müslim).

Hiz. Câbir bin Abdullah ve Ebû Talha bin Sehl'ul Ensarî'nin bir hadisi şöyledir: Rasûlullah (a.s.) buyurdular: "Eğer bir kişi, bir müslümana, hakarete uğradığı ve namusuna dil uzatıldığı sırada yardım etmezse Allah da ona, Allah'ın yardımına en çok muhtaç olduğu zaman yardım etmeyecektir. Fakat bir kişi de bir müslümana, hakarete uğradığı ve namusuna saldırıldığı sırada yardım ederse, Allah da ona, Allah'ın yardımına en çok muhtaç olduğu anda yardım elini uzatacaktır." (Ebû Davud).

Hiz. Abdullah bin Amr bin As, Hiz. Peygamber (a.s.)'in şu hadisini nakletmiştir: "Müslüman, müslümanların dilinden ve elinden mahfuz oldukları kişiye denilir." (Buhârî ve Müslim).

Hiz. Ebû Bekr'e Nufey' bin el-Hâris (r.a.)'in anlattığına göre, Vedâ Haccı sırasında Rasûlullah (a.s.) müslümanlara hitap ederken şöyle demişti: "Sakın, benden sonra kâfirler gibi

birbirinizin boynunu vurmaya başlamayın." (Buhârî ve Müslim).

Hz. Enes(r.a.)'in rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) bir defasında şöyle buyurdular: "Kardeşine, ister zâlim, ister mazlum olsun yardım et." Bir kişi dedi ki eğer mazlumsa elbette ona yardım edeceğim, ama zâlim ise ona niçin yardım edeyim? Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Onu zulümden alıkoy ve vazgeçir. İşte bu zâlime yapılan yardımdır." (Buhârî).

Hz. Abdullah bin Amr bin As'ın bir başka hadisi şöyledir: "Mü'minlerin kanı aynı değerdedir. Müminler düşmanlarına karşı bir el gibidirler (sıkılmış yumruk gibidirler)." (Müsned-i Ebû Davud Tayâlisi Hadis No: 2258).

Hz. Enes bin Mâlik şu hadisi nakletmiştir: Rasûlullah (a.s.) buyurdular: "Bana, İnsanlar kelimeyi şehâdet getirdikleri zamana kadar, yani Allah'tan başka bir ilâh olmadığını ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğunu söyleyinceye kadar onlarla savaşmam emrolunmuştur. Daha sonra, kendileri bu şehâdeti verdikten, kabilemize yöneldikten, kurbanlarımızı (kestiğimiz hayvanları) yedikten ve namazımızı kıldıktan sonra onlara olan haklarımız hariç, onların kanı ve malı bizim için haramdır. Onların hakları, müslümanlarınkinin aynısıdır ve onların farzları (vazifeleri) da müslümanlarınkinin aynısıdır." (Neseî, Kitab'ul-İman, Müsned-i Ahmed, rivâyet eden: Enes bin Mâlik).

26.6.6. Bir Dâvet ve Hareketin Bayraktarı Olan Ümmet

Fakat bu ümmet pasif ve hareketsiz bir ümmet değildi, ki fertleri Allah'a ve Rasûlüne iman ettikten sonra bulundukları yerlerde ibadet etsin, zikir ve tefekkür de bulunsun, iyi ve hayırlı işler yapsın ve sadece birbirine yardımcı ve destekçi olsunlar. İslâm ümmetinin fertleri bundan çok ileriye giderek faal ve dinamik bir hayat yaşamalıydılar. Ümmetin her ferdi İslâmi daveti daha büyük kitlelere iletmek, Allah'ın kullarını doğru yola ve iyi işler yapmaya çağırmak ve onları kötü işlerden ve günahlardan alıkoymakla mükellefti. Bu ümmet, aile, kabile ve milletlerden en iyi cevherler seçilerek boşuna meydana getirilmemişti. Bunun görevi Allah'ın kullarını ıslâh etmek, bütün milletler ile hak ve adalet ilkelerine göre münasebet tesis etmek haksızlık, adaletsizlik ve cehaleti yok etmektir. Eğer durum başta anlattığımız gibi olsaydı, Kureyşli müşrik ve Arap kâfirler belki de ses çıkarmayacaklardı. Ama burada durum bambaşka idi. Yeni kurulan bu ümmet, sadece büyüme ve gelişme istidadı göstermiyor, ayrıca bunun her ferdi ve bütün ümmet faal bir hareket haline geliyordu. Hepsi tek amaç için -Allah'ın hakimiyetini bu dünyada kurmak ve insanları kötülükten uzaklaştırmak- çalışıyorlardı. Bu çalışmalar kâfir ve müşriklerin endişe ve korkusunu had safhaya getirdi, çünkü onlar her gün kendi güçlerinin azalmakta olduğunu ve yeni hareketin güçlenip büyümekte olduğunu görüyorlardı.

"Allah'a (ibadete) davet eden ve sâlih amel işleyip 'ben Müslümanlardanım' diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?" (Fussilet; 33)

Fussilet sûresinin 30 ila 32. ayetlerine kadar, müslümanların Allah'a ibadet konusunda kararlı olmaları ve doğru yolu bulduktan sonra bundan ayrılmamaları öğütlenmiş ve bunların kendi başına büyük bir meziyet ve fazilet olduğu kaydedilmiştir. İnsanların bu meziyetleriyle, meleklerin dostu ve cennetin sakinleri olabileceği vurgulanmıştır. Bundan sonra yukarıdaki ayette müslümanlar için en şerefli işin kendilerinin doğru yolda olup başkalarını iyiye ve güzele davet etmek, Allah'a itaat etmeye çağırmak, şiddetli muhalefete rağmen İslâm'dan söz etmek ve her türlü zorluk ve muhalefeti göze alarak hak sözü söylemek olduğu açıklanmıştır.

Bu buyruğun asıl mana ve mefhumunu anlayabilmemiz için, bu vahyin indiği zaman müslümanların içinde bulunduğu şartları göz önünde tutmalıyız. Ortam o kadar güç ve cesaret kırıcıydı ki, kim İslâm ve Hz. Peygamber (a.s.) lehinde ağzını açıyorsa, kendisini paramparça edecek vahşi İnsanlar arasında buluyordu. Böyle bir ortamda bir kişinin Allah'a iman edip doğru yolda bulunması başlı başına bir cesaret işi ve büyük bir meziyetti. Ama bundan daha faziletli ve sevaplı hareket, bir müslümanın kalkıp inandığını açıkça ilân etmesi ve başkalarının da kendisi gibi doğru yola gelmelerini istemesiydi.

26.6.7. Müslümanların, Dünya Liderliğine Yükselmeleri

"Böylece sizi İnsanlar üzerine şahitler olasınız ve Rasûl da sizin üzerinize şahit olsun diye vasat (orta, mutedil) bir ümmet kıldık." (Bakara; 143)

İşte bu, Ümmet-i Muhammediyye'nin bütün dünyanın imametine ve liderliğine tâyin olunmasının ilânıydı. Bu ayette kullanılan "böylece" kelimesi çok önemlidir. "Böylece" Hz. Muhammed (a.s.) vasıtasıyla Allah'a tabi olanların doğru yolu bulup "vasat bir ümmet" mevkiine kadar yükselmelerine işaret sayılabilir. Bu kelimedenden, müslümanların kıblesinin değişmesinin de kastedildiği söylenebilir. Bazı akılsızlar, kiblenin değişmesini, sadece namazda istikametın değişmesi olarak kabul ediyorlardı. Halbuki, bu tarihi bir olaydı. Müslümanların kıblesinin Kudüs'ten Kâ'be'ye çevrilmesi, Cenab-ı Allah'ın İsrail oğullarını dünyanın liderliğinden her zaman için azledip yerlerine Ümmet-i Muhammediyye'yi getirmiş olması demektir.

"Vasat bir millet" deyimi o kadar geniş anlam taşıyor ki anlatılmak istenen şey başka bir deyimle anlatılamaz. Burada İslâm ümmetinin her bakımdan büyük, üstün, ölçülü, makul ve faziletli olduğuna işaret edilmiştir. Bu ümmet her konuda vasat yolu takip edecek ve her konuda hak ve adaletle hareket edecektir. Kısacası dünyada bütün milletlere lider ve yol gösterici durumunda olacaktır.

Yukarıdaki ayette "siz İnsanlar üzerine şahitler olasınız ve Rasûl de sizin üzerinize şahit olsun" ifadesi kullanılmıştır. Bu demektir ki, Ahiret'te bütün İnsanlar Allah'ın huzurunda yaptıklarının hesabını verirken Hz. Muhammed (a.s.) müslümanların resmi temsilcisi ve sözcüsü olarak doğru fikir, sâlih amel ve adalet nizamıyla ilgili Rabbinin kendisine verdiği talimatı insanlara eksiksiz iletmiş ve bunun için pratik örnekler verdiğini yemin ederek ifade edecektir. Bundan sonra İslâm Ümmeti'nin fertleri ve Rasûl'ün vekilleri olarak müslümanlar ifade verecekler ve Rasûlullah (a.s.)'ın kendilerine iletmiş mesajı başka insanlara yaymak ve bunu fiilen yaşamak konusunda ellerinden geleni yaptıklarını belirteceklerdir.

Aslına bakılırsa, bir kişi veya zümrenin bu dünyada Allah'ın şâhidi olarak tayini zaten bütün insanların imameti ve liderliğine atanması demektir. Bu yüce mevki ve makam büyük itibar ve şeref kaynağı olmasının yanı sıra büyük vazife ve mesuliyet anlayışını da gerekli kılmaktadır. Bu demektir ki, nasıl ki Rasûlullah (a.s.) bu ümmet üzerine Allah'tan korkmak, doğru söz söylemek, doğru hareket etmek, haktan yana olmak ve adaletle riâyet etmek konusunda şahit oldu, bu ümmet de bütün bu konularda bütün dünya üzerine şahit olmalıdır. Hatta bu ümmetin söz, fiil ve hareketlerini gördükten sonra dünyanın diğer bütün milletleri, takvâ, sabır, dürüstlük, iyilik, güzellik, ahlâk ve fazilet ile adaletin ne

olduğunu ve İslâmiyet'in dünyaya ne için geldiğini anlayabilmelidirler.

26.6.8. İslâm Ümmeti'nin Vasıfları

"Siz İnsanlar arasından çıkarılmış bir ümmetsiniz, iyiliği emreder kötülükten vazgeçirir ve Allah'a iman edersiniz." (Al-i İmrân; 110)

Burada dünya liderliğinin, İsrail oğullarından sonra Hz. Peygamber efendimiz (a.s.)'e tabi olanlara geçtiği ve bu yüce mevki ve makama riayet ederek ahlâk ve amelleri ile dünyaya örnek olmaları bildirilmiştir. Müslümanların, dünyanın en iyi ve en faziletli ümmeti haline getirildiği ve bu bakımdan âdil milletlerin vasıflarıyla donatıldığı kaydedilmiştir. Müslümanlar bundan böyle iyilik yapmalı, iyilik için çalışmalı, kötülüğü yok etmeli, Allah'ı tek tanrı olarak kabul etmeli ve ona kayıtsız şartsız itaat etmelidirler. Müslümanlar bu vasıflarını korudukları müddetçe bütün milletlerin imamı ve önderi olacaklardır.

"Erkek ve kadın mü'minler birbirinin velisi ve dostudurlar, iyilik ile emr, kötülükten nehyederler. Namazı dosdoğru kılıp zekâtı verirler. Allah'a ve Rasûlüne itaat ederler." (Tevbe; 71)

Yani, İslâm ümmetinde gerek erkekler gerekse kadınlar birbirinin yardımcısı ve dostudurlar. Her zaman iyi niyetle hareket ederler ve herkesin iyi ve doğru yolda olmaları için gayret sarf ederler, kötülükten nefret eder ve başkalarının da

kötülüklerden kurtulmaları için çalışırlar. Allah'ı zikretmek onlar için gıda gibi mühimdir. Allah yolunda harcamak için elleri her zaman açıktır. Allah'a ve Rasûlüne itaat etmek hayatlarının başlıca hedefidir. Bu müşterek ahlâk anlayışı ve hayat tarzı müslüman erkek ve kadınları birbirine sımsıkı bağlamış birbirinin kardeşi ve dostu haline getirmiştir.

26.6.8.1. Fedakârlık Duygusu

İslâm ümmetinin fertlerinin kalblerinde, dinlerini her şeyden üstün tutma ve din uğruna her şeylerini feda etme hissi de uyandırıldı. İman sahipleri kendi vatan, aile ve evlerinde Allah'a ibadet ve itaat etmeleri mümkün olduğu müddetçe kalabilirlerdi, fakat bu mümkün olmadığı takdirde Allah ve din uğruna her şeyi terk etmeleri gerekirdi. İmanlarının sağlamlığı, vatan, millet, aile fertleri ve evlâtlarının sevgisine kapılarak Allah'ı ve dinini terk etmeleri ya da Allah ve din sevgisi yüzünden ailelerinden ve vatanlarından uzaklaşmalarıyla ölçülebilirdi.

"Kendilerine zulüm yapıldıktan sonra Allah, yolunda hicret edenleri dünyada elbette güzel bir şekilde yerleştirir. Ahiret mükâfatı ise daha büyüktür." (Nahl; 41)

"Ey iman eden kullarım, Benim arzım geniştir. O halde yalnız bana ibadet edin. Her nefis ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz. İman edip sâlih amel işleyenlere cennette altlarından nehirler akan hususi yerler hazırlarız. Onlar orada ebedi kalırlar. Böyle amel edenlere bu ne güzel

mükâfattır. Onlar ki sabreder ve yalnız Rabblerine tevekkül ederler. Nice canlı hayvan vardır ki rızkını arkasına yüklenmez. Allah onlara da size de rızık veriyor. O Semî'dir, Alim'dir." (Ankebût; 56-60)

Ankebût sûresinin yukarıdaki ayetlerini okuyunca Cenab-ı Allah'ın İslâm ümmeti olarak nasıl bir ümmet yaratmak istediğini anlayabiliriz.

İlk ayette Hicret'e işaret edilmiştir. Yani demek isteniyor ki, eğer Mekke'de Allah'ın adını anmak ve O'na ibadet etmek zorlaşmışsa, müslümanlar nerede Allah'ın sadık kulları olarak ibadet edebiliyor ve özgürlük içinde O'na itaat edebiliyorlarsa oraya gitsinler. Bu ifadeden anlıyoruz ki, asıl mühim olan şey millet, vatan ve ülke değil, Allâh'a kulluktur. Vatan, millet ve memleket sevgisi, Allah'a itaat ve ibadetle çatıştığı ân mü'min kararını bunlardan ikincisi lehine vermelidir. Doğru ve gerçek bir mü'min reyini Allah'tan ve Hak'tan yana kullanmalıdır ve vatan ile millete boş vermelidir. Sahte bir müslüman ve münâfık bir kişi ise imanını terk edip vatanına ve milletine sarılacaktır. Bu ayet açıkça ifade ediyor ki, gerçek ve takva sahibi bir müslüman, milliyetçi kafatasçı ve faşist olamaz. Bir mü'min için birinci derecede önemli şey Allah'a ibadet ve itaattir ve bu uğurda gerekirse her şeyi feda edebilir.

İkinci ayetin manası da şudur: Ölüm vazgeçilmez bir hakikattir. Ölümden korkmamalıdır. Dünyaya gelen bir kişi, bir gün mutlaka ölecektir. Kimse ebediyen yaşamak için

gelmemiştir. Onun için, mü'minler kendi ölümlerinden korkmamalı, öleceklerinden endişe etmemeli, bu dünyada kendi canlarını korumak için her şeyi fedâ etmemelidirler. Asıl düşünmeleri ve endişe etmeleri gereken imanlarını aynen muhafaza etmeleridir. Allah'a ve Hakk'a tapmanın çarelerini aramalıdır. İman etmenin icaplarını yerine getirmelidirler. Çünkü herkes er geç Allah'a dönecektir. Eğer dünyada bir kişi, canını kurtarmak için imanını kaybetmişse Allah'ın mahkemesinde başka türlü yargılanacaktır ve eğer imanını korumak için canından olmuşsa kendisine başka bir muamele yapılacaktır. O halde, Allah'a dönecek olanlar ne ile dönmek istediklerine karar vermelidirler. İman uğruna kaybedilen canla mı, yoksa can uğruna yitirilen imanla mı?

Üçüncü ayette denilmiştir ki; eğer iyilik ve iyi amel uğruna dünyanın bütün nimetlerinden ve zevklerinden mahrum kalınmışsa da hiç tasalanmaya gerek yoktur. Zira bu mahrumiyetin mükâfatı Ahiret'te çok büyüktür ve mutlaka verilecektir.

Dördüncü ayette denilmiştir ki, her türlü muhalefete ve düşmanlığa rağmen imanlarını muhafaza etmiş ve iyi amel işlemiş olanlar mükâfatların en güzelini bulacaklardır. İman etme uğruna canlarını tehlikeye atan, her türlü eziyeti çeken, imanı terk etmenin sağlayacağı bazı dünyevî fayda ve nimetleri kendi gözleriyle görmelerine rağmen yoldan zerre kadar ayrılmayan, kâfir ve fâsıkların bolluk ve rahat içinde yaşamalarına şahit olmalarına rağmen, servet ve şöhrete

tenezzül etmeyen, kendi aile, sülâle, kabile ve maddî durumlarına güvenmektense Allah'a inanan ve bütün ümitlerini ona bağlayan, ibadet ve itaat etmek büsbütün zorlaşınca vatan ve milletlerini terk edip hicret eden, daima Rabblerine itimat eden, iyiliği tesis eden ve başkalarına iyilikle emreden, ahlâk ve faziletin en güzel örneklerini veren ve bu dünyadaki bütün fedakârlık ve eziyetin mükâfatının öbür dünyada çok büyük olacağına inananlar felâh, refah ve ebedi mutluluğa kavuşacaklardır.

Son ayette denilmiştir ki, Allah uğrunda hicret edenler canlarından korkmadıkları gibi mallarından da endişe etmemelidirler. Bütün canlılara rızık veren Allah'tır. Yerde, su altında ve havadaki bütün hayvan ve kuşlar ile böceklerle rızık veren Allah neden insanlara ve kendisine tabi olanlara rızık vermesin. Allah ve İslâm uğruna evlerinden ve barklarından olanlar işleri, güçleri ve gelirleri için de fazla tasalanmamalıdır.

26.6.8.2. Kâfirlerle Müslümânların İlişkisi

Biz şimdiye kadar İslâm ümmetinin fertleri arasındaki ilişkileri ve din ile imanları konusunda ne gibi bir tavır takınmaları gerektiğini anlattık. Şimdi ise Kur'an-ı Kerim ve hadislerden örnekler vererek müslümanların karşıtı, rakibi, hasmı ve düşmanı olan ve karşı kampta yer alan kâfir ve müşriklerle olan münasebetlerine değineceğiz.

"Mü'minler mü'minlerden başka olarak kâfirleri dost edinmesinler. Bunu işleyen Allah'tan hiçbir şey ümit etmesin." (Al-i İmrân; 28)

"Ey mü'minler, mü'minleri bırakıp kâfirleri dost edinmeyin." (Nisa; 144)

"Yoksa siz Allah'ın sizden cihad edenleri Allah ve Rasûlünden ve mü'minlerden başka dost edinmeyenleri ayırt etmeksizin kendi halinize bırakılıvereceğinizi mi sandınız?" (Tevbe; 16)

Tevbe sûresinin bu ayetinde İslâm camiasına daha yeni giren müslümanlara hitap edilmiştir. Burada denilmek isteniyor ki, ey iman sahipleri Allah ve Rasûlünü kendi canınızdan malınızdan, aile, akraba, kabile ve diğer dünyevi nimetlerinizden daha çok sevdiğinizi ispatlamadığınız sürece hakiki mü'min olamazsınız. Şu ayetlere de dikkat edelim;

"Ey mü'minler, eğer küfrü imana tercih ederlerse babalarınızı ve kardeşlerinizi dost edinmeyin. İçinizden kim onların velilikleri altına girerse onlar zâlimlerin tâ kendileridir. De ki: 'Eğer babalarınız evlâtlarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, ticaretiniz ve hoşunuza gitmekte olan meskenler size Allah'tan, Onun Rasûlünden ve Allah yolundaki bir cihaddan daha sevgili ise artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyedurun. Allah, fâsık olan kavme hidâyet etmez." (Tevbe; 23-24)

"Gerçekten İbrahim'de ve onunla beraber olanlarda sizin için güzel bir numune vardır. Hani onlar kavimlerine: 'Biz sizden ve Allah'tan başka taptığınız şeylerden uzağız. Sizi inkâr ettik. Siz Allah'a bir olarak iman edinceye kadar daima bizimle sizin aranızda düşmanlık ve buğz belirtilmiştir.'" (Mümtehine; 4)

"Ey mü'minler, düşmanımı ve düşmanınızı dost edinmeyin. Siz onlara sevgi yolluyorsunuz. Halbuki onlar Hakk'tan size geleni (Kur'an'ı) inkâr ediyorlar. Rabbiniz olan Allah'a iman ediyorsunuz diye peygamberi de sizi de diyarınızdan çıkarıyorlardı. Eğer siz benim yolumda cihada çıkar ve rızamı isterseniz (düşmanlarımı ve düşmanlarınızı dost edinmezsiniz). Onlara sevgi göstererek sır veriyorsunuz. Halbuki ben sizin gizlediğinizi ve açıkladıklarınızı bilirim. Sizden kim bunu yaparsa muhakkak doğru yolun ortasından sapmıştır." (Mümtehine; 1)

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kavmi babalan, oğulları, kardeşlen veya soy soplaları olsalar bile, Allah ve Rasûlüne muhalefet edenlerle dostluk eder bulmazsın. Allah, onların kalblerine imanı yazmış ve onu tarafından bir ruh ile desteklemiştir." (Mücadele; 22)

Mücadele sûresinin bu ayetinde iki konuya değinilmiştir. Bunlardan biri sadece bir ilke olup ikincisi de bir gerçektir. İlke şudur: Hak dinine iman ve din düşmanlarıyla sevgi ve dostluk iki zıt şeylerdir, ki bunların bir arada olması

düşünülemez. Bir insanın aynı zamanda hem Allah ve Rasûlünü, hem de din düşmanlarını sevmesi mümkün değildir. Bu, tıpkı bir insanın hem kendisini hem düşmanını sevmesinin mümkün olmaması gibidir. Bu sebeple, eğer bir insan kendisinin hem iman sahibi olduğunu söylüyor, hem de İslâm düşmanlarıyla haşır neşir oluyorsa, imanla ilgili iddiasının doğru olmadığına karar verilmelidir. Aynı şekilde hem İslam'a, hem İslâm düşmanlarına bağlı olanlar nefis muhasebesini yapmalı ve kendilerinin ne olduğunu tesbit etmelidirler. Kendileri gerçekten mü'min midirler, yoksa münaфіk mı? Ayrıca mü'min olarak mı kalmak istiyorlar, yoksa münaфіk olarak mı? Eğer kendileri iki yüzlü değil de dürüst iseler, aynı zamanda iki sandala binmekten vazgeçmelidirler. İslâm ve iman onların dürüst olmalarını istiyor. Eğer gerçekten mü'min olmak ve mü'min olarak kalmak istiyorlarsa İslâm ile çatışan bütün sevgi ve ilişkilere son vermelidirler.

Bu bir ilkedir. Ama Cenab-ı Allah sadece bu ilkeyi belirtmekle yetinmemiş ve herkese bunun pratik örneğini de sunmuştur. Nitekim kim gerçek anlamda mü'min olanlar kendi söz ve hareketleriyle imanını her şeye tercih ettiklerini göstermişlerdir. Mü'minler, dinlerine ve imanlarına mani olan her şey ile ilişkilerini koparmış ve Hak yolunda hiçbir engel tanımadıklarını, hiçbir sevgi ve akrabalıkla dostluğun önemi olmadığını ispatlamışlardır. Bunun en belirgin örneği, Bedir ve Uhud savaşları sırasında görüldü. Mekke'den hicret edip Medine'ye gelmiş olan Sahabe-yi Kirâm sırf Allah ve O'nun

dini uğruna kendi kabileleriyle ve en yakın akrabalarıyla savaşmak zorunda kaldılar. Hz. Ebû Ubeyde (r.a.) çarpışmalar sırasında öz babası olan Abdullah bin Umeyr'i katletti. Hz. Ömer (r.a.) dayısı As bin Hişâm bin Muğire'yi öldürdü. Hz. Ebû Bekr öz oğlu Abdurrahman ile çarpışmaya hazır oldu. Hz. Ali, Hz. Hamza ve Hz. Ubeyde bin el-Hâris (r.a.) çok yakın akrabaları olan Utbe, Şeybe ve Velid bin Utbe'yi kılıçtan geçirdiler. Hz. Ömer, Bedir savaşında ele geçirilen esirlere yapılacak muamele hakkında Hz. Peygamber (a.s.)'e şöyle bir teklifte bulundu: "Bu esirlerin hepsi öldürülsün ve herkes kendi akrabasını öldürsün." Aynı Bedir savaşında bir ensar, Hz. Mus'ab bin Umeyr'in kardeşi Ebû Aziz bin Umeyr'i iple bağlıyordu. Bu olayı gören Mus'ab (r.a.) ensara şöyle dedi: "Arkadaş, onu iyice bağla. Onun annesi çok zengindir. Onun serbest bırakılması için annesinin sana iyi bir fidye vereceğinden eminim." Buna dayanamayan Ebu Aziz, "kardeşin için böyle mi diyorsun?" deyiverdi. Hz. Mus'ab bin Umeyr kendisine şu cevabı verdi: "Şu anda sen benim kardeşim değilsin, seni esir almakta olan şu ensar benim kardeşimdir." Aynı savaşta bizzat Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın amcası Hz. Abbas ve damadı Ebu'l As (Hz. Peygamber (a.s.)'in kızı Hz. Zeyneb'in kocası) da esir düşmüşlerdi. Fakat bunlara da Rasûlullah (a.s.)'ın akrabalarıdır diye imtiyazlı herhangi bir muamele yapılmadı. Bütün esirlere yapılan muamele . kendileri için de revâ görüldü. Böylece bütün dünyaya müslümanların nasıl olduğu

fiilen gösterilmiş oldu. Müslümanların dinlerine ne kadar samimiyetle bağlı oldukları ve Allah ile Rasûlü için nasıl her şeyi feda edecekleri anlatılmış oldu.

Deylemî, Hz. Mu'az' (r.a.)a istinaden Rasûlullah (a.s.)'ın şu duasını nakletmiştir: "Ya Rabbim, hiçbir facir (bazı rivayetlere göre fâsık)in bana ihsan ve lütufta bulunmasına imkân verme, ki kalbimde onun için sevgi doğsun. Rabbim, senin bana nâzil ettiğin vahiyde Allah'a ve kıyamet gününe iman edenlerin, Allah ve Rasûlünün, muhaliflerini sevmedikleri beyan olunmuştur."

26.6.8.3. Hiç Kimse İçin İman Feda Edilmez

"Biz, insana ana ve babasına itaat ve ihsan etmeyi vasiyet ettik. Anası onu meşakkat üzere meşakkatle taşıdı. Sütten kesilmesi de iki senedir. 'Bana ve ana-babana şükret. Nihayet gelinecek yer, benim nezdimdir; (dedik). Eğer onlar senin bilmediğin bir şeyle bana şirk koşmana seni zorlarlarsa onlara itaat etme. Dünyada onlarla iyi geçin." (Lokman; 14-15)

"Biz insana ebeveynine iyi muamele etmesini tavsiye ettik. Eğer onlar bilmediğin bir şeyi bana şirk koşman için uğraşırlarsa onlara itaat etme." (Ankebût; 8)

Müslim, Tirmizî, Ahmed, Ebu Davud ve Nesâî'de yer alan hadislere göre Ankebût sûresinin bu ayeti Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas (r.a.)'ın durumuyla ilgili olarak inmişti. Rivayete göre Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas, İslâmiyeti kabul ettiği zaman 18-19 yaşında bir gençti. Annesi Hamne bint Süfyan bin Ümeyye

(Ebu Süfyan'ın yeğeni) oğlunun müslüman olduğunu öğrenince kendisine şöyle bir rest çekti: "Sen Muhammed (a.s.)'i inkâr edinceye ve onunla ilişkilerini kesinceye kadar ne yiyeceğim, ne içeceğim, ne de gölgede oturacağım. Annenin hakkını ödemek Allah'ın emridir. Sen dediklerimi dinlemezsen Allah'a da itaatsizlik etmiş olursun." Bu sözleri dinleyince Hz. Sa'd'ın canı çok sıkıldı ve Rasûlullah (a.s.)'ın huzuruna çıkıp durumu anlattı. Bunun üzerine söz konusu ayet nazil oldu. Mekke döneminin başlarında müslüman olan diğer gençlerin de aynı durumla karşı karşıya gelmiş olma ihtimali vardır.

Yukarıdaki ayette denilmek isteniyor ki, mahluklar arasında İnsanlar üzerine en büyük hak anne ve babalarınındır. Fakat anne ve babaların, evlatlarını şirke zorlamaları halinde, başkaları şöyle dursun, bunların dahi sözleri dinlenmemelidir. Daha sonraki sözler şöyledir: "Eğer onlar (ana ve babanın ikisi) bilemediğin bir şeyi bana şirk koşman için uğraşırlarsa onlara itaat etme." Bu demektir ki, anne ve babanın dışında ya da ikisinden birisinin baskısını reddetmek daha da elzemdir. Bu ayette "bilemediğin bir şeyi" ifadesi de dikkate değerdir. Burada anne ve babanın sözlerinin dinlenmemesi için makul bir delil verilmiştir. Evlatlar gayet tabii ki anne ve babalarına hizmet etmeli, sevgi ve saygı beslemeli ve makul sözlerini dinlemelidirler. Fakat evlatlar bir şeyi biliyorlarsa, bile bile anne babalarının bilgisizliklerinden kaynaklanan şeylere dikkat etmemelidirler. Körü körüne taklit, hele Hak diniyle ilgili olarak, hiç tasvip edilemez. Bir

oğlan ya da kız sadece anne ve babalarının dini olduğu için batıl bir dini kabul etmemelidir. Eğer evlatlar kendi bilgi ve tecrübeleri sayesinde anne ve babalarının dininin batıl olduğunu fark ediyorsa derhal bunu terk edip Hak dinini seçmelidirler. Bu konuda kendilerinden gelen her baskıya göğüs gelmelidirler. Din konusunda anne ve babaya bile böyle bir muamele yapılabiliyorsa, demek ki dünyada başka herhangi bir kimsenin baskısına boyun eğilinemez.

"Kâfirler, mü'minlere: 'Bizim yolumuza tabi olun, sizin günahlarınızı biz yüklenelim' derler. Halbuki, onlar bunların günahlarından bir şey yüklenecek değiller. Muhakkak onlar yalancılardır. Onlar kendi yüklerini ve azdırdıkları kimselerin yüklerini de beraber yüklenecekler. Ve kıyamet gününde iftira ettikleri şeylerden mes'ul olacaklar." (Ankebût; 12-13)

Kâfirler diyordu ki; 'dünyadaki hayattan sonra başka bir hayatın olacağı, Mahşer'de herkesin hesap vereceği ve Allah'ın mahkemesinde ya cezalandırılacağı ya da ödüllendirileceği yolundaki inanç yanlıştır. Ahiret diye bir şey yoktur ve ceza ile mükâfat da söz konusu olamaz. Fakat Ahiret'in varolacağını ve herkesin ameline göre cezalandırılacağını veya ödüllendirileceğini kabul etsek bile, sizin savunmanızı biz üstleneceğiz ve Allah'ın mahkemesinde yapılması gerekeni biz yapacağız. Onun için, siz tasalanmayın ve yeni dini bırakıp atalarınızın dinine dönün.' Hadislerden anlaşılıyor ki, Kureyşli kabile reisleri ilk başta İslam dinini kabul eden müslümanları bu şekilde kendilerine geri çekmek istiyorlardı. Nitekim, Hz.

Ömer'in bile, müslüman olmasından sonra Ebu Süfyan ve Harb bin Ümeyye bin Halefin benzeri baskı ve telkinlerine muhatap olduğu belirtilmiştir.

Bu durum karşısında denildi ki; bir kerre, Allah-'ın mahkemesinde her ne kadar büyük ve itibarlı olursa olsun, bir kişi başkasının suçunu veya cezasını üstlenemez ve suçlu cezasını çekmekten kurtulamaz. Zira orada herkes kendi amelinden sorumlu olacaktır, kimse kimsenin günahını veya sevabını kendi üzerine alamayacak ve kimse kimseye kendi günahını veya sevabını veremeyecektir. Fakat böyle bir şeyin mümkün olduğunu farz etsek bile, öbür dünyada Cehennem'in ateş ve azabını gören bir kişi başkasının günahını üstlenmeye cesaret edemeyecektir. Orada bu korkunç manzarayı gördükten sonra kimse Allah'ın huzuruna çıkıp, "ya Rabbi, bû adam benim telkinim ve tavsiyem üzerine Senin dinini bırakıp atalarımızın dinine dönmüş ve günah işlemiştir. Onun için onu Cennete ve beni Cehennem'e gönder" diyemeyecektir.

26.6.8.4. Kâfirler İçin İstiğfar Yasaktır

"Nebi'ye ve mü'minlere akraba olsa bile onların cehennem, ehli oldukları muhakkak meydana çıktıktan sonra müşrikler için istiğfar etmek doğru ve caiz değildir." (Tevbe; 113)

Bir kişinin affedilmesini istemek; evvela ona sevgi ve yakınlık duymak ve ikincisi, onun affedilmeye layık olduğuna

inanmak demektir. Bu husus, itaatkâr ve vefakâr olup sadece günahkâr olan bir kişi için doğrudur. Ama, açıktan asi olan bir kişiye sevgi ve saygıyla bağı olmak ve onun affedilebileceğine inanmak ilke olarak yanlıştır. Hatta böyle bir düşünce taşıyan kişinin de Allah'a ve Rasûlüne itaati ve bağılılığı şüphelidir. Eğer bir kişi sadece akrabalığa önem verip yakınlarının bağışlanmasını istiyorsa, demek ki bu kişinin gözünde kan bağıları Allah'a ve Rasûlüne itaatten daha önemlidir. Böyle bir durumda Allah'a ve dinine bağılılıkla ilgili iddialar sadece lafta kalır. Zira Allah'a iman ve itikat söz konusu olunca diğeri her türlü düşünce, ard niyet ve münasebetler ikinci dereceye düşer. Allah'a ve Hak dinine itaat ve sadakat söz konusu olunca diğeri bütün sevgiler, arkadaşlıklar ve ilişkiler rafa kaldırılmalıdır. Allah ve Hak dininin sevgisi katıksızdır. Allah'ın dostu bizim dostumuz, Allah'ın düşmanı bizim düşmanımız olmalıdır. Bu sebeple, Cenab-ı Allah diyor ki müşrikler için af dilenmemelidir. Onlar için mağfiret ve istiğfar yoktur. Allah'a göre, müşrikler için istiğfar etmek veya af istemek doğru ve caiz değildir.

Şurada şunu da belirtelim ki, Allah'a itaatsizlik edenlere veya ona isyan etmiş olanlara sevgi beslenmemesi ve onlara yardım edilmemesi is-tenmişse, bu tamamıyla din açısından dır. İnsancıl ilişkilere gelince bu hususta herhangi bir yasak getirilmemiştir; aksine dünyevi meselelerde dini ve imanı ne olursa olsun, bir insana sevgi beslemek, merhamet ve şefkatle muamele etmek, ihtiyaçlarını gidermek ve zor

durumda olduğu zaman kendisine her türlü yardımda bulunmak, hayli hayırlı, takdir edilen ve sevaplı bir iştir. Eş dost ve akraba ister mü'min olsun, ister kâfir, her türlü dünyevi, toplumsal ve insancıl haklara sahiptir. İnsani hakları ne ise yerine getirilecektir. Yardıma muhtaç olan insana yardım edilecektir. Zayıf, çaresiz ve mazlum kişi layık olduğu ilgiyi görecektir. Hasta ve yaralı kişi hak ettiği tedavi ve ilgiyi görecektir. Yetimlere mutlaka şefkat ve merhametle muamele edilecektir. Bu gibi durumlarda kimin müslüman, kimin kâfir olduğuna zerre kadar önem verilmeyecektir.

26.6.8.5. Kâfir ve Müşriklerle Evlilik ve Veraset Gibi İlişkiler Kurulmamalıdır

"Ne o kadınlar kâfirlere ne de kâfirler o kadınlara helâl değildir." (Mümtehine; 10)

"Kâfir zevcelerinizi nikâhınız altında tutmayın (onları kâfir nikâhı ile tutmayın)". (Mümtehine; 10)

Fakat, müslümanların bütün kâfir ve müşrik kadınlarla evlenmeleri yasak değildir. Müslümanlar Ehl-i Kitap kadınlarla nikâhlanabilirler. Maide sûresinde, 5. ayette, buna dair bir hüküm vardır. Müslüman kadınlara gelince, kendileri müslümanların dışında başka kimseye helâl değillerdir:

"Müşrik kadınları iman etmedikçe nikahlamayınız. Mü'min bir cariye çok beğendiğiniz müşrik kadından daha hayırlıdır, iman etmedikçe müşriklerle evlenmeyiniz. Mü'min

bir kâle çok beğendiğiniz müşrik bir erkekten daha hayırlıdır." (Bakara; 221)

H. Usâme bin Zeyd'in bir hadisine göre Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdular: "Müslüman, kâfirin vârisi olamaz. Kâfir de müslümanın vârisi olamaz." (Buhârî, Müslim, Nesâî, Ahmed, Tirmizî, İbni Mace ve Ebu Davud).

26.6.8.6. Kâfirler İki Türdür ve Bunlara Farklı Muamele Yapılmalıdır

İslam ümmeti, kâfirlerden tamamıyla uzaklaştırıldıktan sonra mü'min veya müslümanların kâfirleri ikiye ayırmaları ve kendilerine buna göre muamele yapmaları istenmiştir:

"Sizinle din hususunda muharebe etmeyen ve sizi diyarınızdan çıkarmayanlara iyilik ve ihsan etmekten, onlara adaletle muamele etmekten Allah sizi men'etmez. Allah adalet yapanları sever. Ancak Allah sizi sizinle din hususunda muharebe eden sizi diyarınızdan çıkaran ve çıkarılmanıza yardım edenlere dostluk etmenizden men'eder. Onlarla dostluk kuranlar zalimlerdir." (Mümtehhine; 8-9)

Başka bir deyimle, müslümanların, kâfirlerin iki grubu arasında ayırım yapmaları istenmiştir. Kâfirlerin bir grubu düşman, başka bir grubu dost değilse de tarafsız ve zararsız olabilir. Bu ayetlerde belirtildiği gibi, müslümanlar, kendilerinden zarar gelmeyen kâfirlere iyi davranmalıdırlar. Bu ayetlerin en iyi açıklaması, H. Esmâ binti Ebu Bekr (r.a.) ve kâfir annesi arasında geçen vak'adır. H. Ebu Bekr'in bir

karısı kâfirdi ve müslümanların Medine'ye hicretinden sonra Mekke'de kalmıştı. Hz. Esmâ bu kadının batınından doğmuştu. Hudeybiye Anlaşmasından sonra Mekke ile Medine arasında seyahatler serbest bırakılınca, bu hatun da kızıyla görüşmek üzere Medine'ye geldi ve yanında bazı hediyeler de getirdi. Hz. Esmâ (r.a.)'nın ifadesine göre kendisi Hz. Peygamber (a.s .)'in yanına gidip, "acaba ben annemle görüşebilir miyim ve ona şefkatli davranabilir miyim?" diye sordu. Rasûlullah (a.s.), "elbette, onunla görüşebilir ve ona şefkatli davranabilirsin" dedi. (Müsned-i Ahmed, Buhârî, Müslim). Bu olaydan anlaşılacağı gibi, bir müslümanın, İslâm düşmanı olmadıkları takdirde, kâfir olsalar dahi, anne, baba, kardeş ve diğer akrabaları ile görüşmesi ve onlarla insani münasebetlerini sürdürmesi caizdir. Aynı şekilde zimmi olan fukaraya sadaka vermek de mümkündür. (Ahkâm'ul-Kur'an-lil Cessas, Rak'ul-Me'rani).

26.6.9. İslâm Ümmetinin Gerçek Durumu

Böylece meydana gelen cemaat alelâde manada bir "millet" değildi. Kur'an-ı Kerim ile Hadis-i Şerifin, İslâm ümmetini nasıl tarif ettiği aşağıda anlatılmıştır:

26.6.9.1. Hizib

Kur'an-ı Kerim'de müslümanlar için kullanılan kelimelerden biri "hizib"tir ki, bütün Kitap'ta iki defa kullanılmıştır. (Bk. Maide; 56 ve Mücadele; 22). Bu kelime, "parti" ile eş anlamdadır. Yukarıda bahsettiğimiz her iki yerde

de müslümanlar, "Hizbullah" (Allah'ın partisinin adamları) olarak adlandırılmışlardır. Yani, müslümanlar, kendilerini Allah'a adayanlardan oluşan bir partiydi. Milletler ırk ve soy gibi temeller üzerinde kuruluyor, partiler ise ilke ve ideoloji üzerinde. Bu bakımdan, müslümanlar aslında bir millet değil bir parti teşkil ediyorlar. Müslümanlar dünyanın diğer bütün milletlerinden ayırırlar, zira onlar bir ilke ve ideoloji üzerinde bir araya gelmişlerdir. Müslümanlar, aynı ilke ve ideolojiyi paylaşmayanlarla, kan ve maddiyâta dayalı ne kadar yakın ilişki olursa olsun, bir ve beraber olamazlar.

Kur'ân-ı Kerim'e göre yeryüzünde sadece iki parti vardır: Birincisi, Allah'ın partisi (Hizbullah) ikincisi, Şeytan'ın partisi (Hizb-üş-Şeytân). Şeytan'ın partisinde yer alanlar arasında ilke ve ideolojiler konusunda her ne kadar görüş ayrılığı olursa olsun, Kur'an-ı Kerim bunların hepsini bir kefeye koyuyor. Zira, bunların düşünce ve hareket tarzı farklı değildir ve ufak tefek anlaşmazlıklarına rağmen hepsi Şeytan'a itaat etmek ve tabi olmak konusunda birleşiyorlar. Kur'an-ı Kerim şöyle der:

"Şeytan onları idaresine almış ve onlara Allah'ı hatırlamayı bile unutturmuştur. Onlar Şeytan'ın fırkasıdır. Dikkat edin ki şeytanın fırkası zarar edenlerin tâ kendileridir." (Mücadele; 19)

Bunun aksine Allah'ın partisinden olanlar, ırk, vatan, dil ve tarih ile kültür gelenekleri bakımından birbirinden ne

kadar farklı olurlarsa olsunlar, hatla ataları arasında kanlı savaşlar çıkmış olsa bile Allah'ın gösterdiği fikir ve hayat tarzı konusunda ittifak ettikten sonra ilâhî bir bağla bağlanmış olurlar ve bu partiye girer girmez şeytan'ın partisiyle ilişkilerini koparmış olurlar.

26.6.9.2. Ümmet

Kur'an-ı Kerim'in müslümanlar için kullandığı ikinci kelime "ümmet"tir, ki bundan dört yerde bahsedilmiştir. (Bk. Bakara; 128, 143, Al-i İmrân; 104, 110). Hadis-i şerifte de bu kelime birçok defa kullanılmıştır. Ümmet, birleştirici bir unsur veya etkenin etrafında toplanan kişi veya gruplara denilir. Bir grup arasında ortak olan unsur veya değer ne ise, o grup, o unsur veya değer nispetinde "ümmet" olarak çağırılır. Meselâ, belli bir zamana ait bir grup insana "ümmet" denilebilir. Belli bir ırk veya memlekete mensup kişiler de "ümmet" teşkil edebilirler. Fakat müslümanlar arasında ortak olan unsur veya değer ne ırk, ne vatan, ne de iktisadi ve içtimai menfaat ve hedeflerdir. Aksine, hayatlarının tek gayesi, partilerinin ilke ve felsefeleri doğrultusunda çalışmaktır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

"Siz İnsanlar arasından çıkarılmış bir ümmetsiniz, iyiliği emreder, kötülükten vazgeçirir ve Allah'a iman edersiniz." (Al-i İmrân; 110)

"Böylece siz İnsanlar üzerine şahitler olasınız ve Rasûl de sizin üzerinize şahit olsun diye sizi vasat bir ümmet kıldık." (Bakara; 143)

Bu ayetlerden anlaşılıyor ki, "müslüman" aslında uluslararası bir partinin adıdır. Müslümanlar seçkin insanlardır. Müslümanlar belli bir ilke, tüzük, program ve felsefeyi gerçekleştirmek amacıyla bu partiye üye olarak seçilmişlerdir. Hayatlarının amacı parti programını gerçekleştirmektir. Bu partiye mensup olanlar dünyanın her yerinden ve her milletinden seçildikleri ve böylece bütün diğer milletlerle ilişkileri koparıldıkları için bir "vasat" (orta) millet ve ümmettirler. Fakat her milletle ilişkileri koparıldıktan sonra müslümanlar bu milletler ile başka türlü bir ilişkiye girmişlerdir. Müslümanlar artık onların bekçisi, muhafızı, jandarması ve müfettişidirler. "Siz İnsanlar üzerine şahitler olasınız" deyimini gösteriyor ki, müslümanlar dünyaya Allah'ın vekili, naibi ve temsilcisi olarak tayin olunmuşlardır; ki, onların doğru yolda olup olmadıklarını kontrol etsin ve Allah'a bilgi versinler. "Siz İnsanlar arasından çıkarılmış bir ümmetsiniz" deyimini de müslümanların vazife ve faaliyetlerinin çok geniş çaplı ve uluslararası nitelikte olduğunu göstermektedir. Müslümanların vazifesi, "Hizbullah" (Allah'ın partisinin)'ın lideri Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'ya Allah tarafından vahyolunan fikir ve hayat nizamını, bütün zihinsel, ahlâkî ve maddi güçler kullanılmak suretiyle dünyada tesis etmek ve bunların karşısındaki diğer bütün fikir ve hayat

nizamlarını reddetmektir. Kısacası, müslümanlar, Allah'ın dinini tam olarak dünyaya yerleştirmek amacıyla bir ümmet haline getirilmişlerdir.

26.6.9.3. Cemaat

Müslümanların toplumsal durumunu belirlemek amacıyla kullanılan üçüncü kelime "cemaat"tır, ki Hazreti Peygamber (a.s.)'in hadislerinde buna sık sık rastlanmaktadır. Bu da "hizip" gibi fırka veya parti anlamına gelen bir kelimedir. Hadislerde "Aleyhum bil-cemaati" veya "yedullahi alel-Cemaati" gibi deyimler çok kullanılmıştır. Bu hadislere baktığımızda Rasûlullah (a.s.)'ın, "kavim", "şa'b", "millet", "halk" veya bunlara benzer kelimeleri kullanmaktan özellikle kaçındığına ve onların yerine "cemaat" ıstılahını kullandığına şahit oluruz. Rasûlullah (a.s.) hiçbir zaman "her zaman milletle beraber olun" veya "millet üzerine Allah'ın eli vardır" dememiştir. Aksine, her zaman bu gibi durumlarda "cemaat" kelimesini kullanmıştır. Bu demektir ki, müslümanların toplumsal durumunu belirtmek gayesiyle "millet" yerine "ümme", "cemaat" ve "hizib" gibi kelimeler uygun görülmüş ve tercih edilmiştir. Dikkat edilirse, "millet" kelimesine göre, bir şahıs hangi fikri taşıyor ve hangi hayat nizamına inanıyorsa inansın içinde doğduğu, yetiştiği, adım taşıdığı, hayat tarzını benimsediği ve sosyal ilişkilerini sürdürdüğü, milletin bir üyesi olarak kalabiliyor. Fakat ümmet, cemaat, hizib veya partide asıl önemli olan şey ilke, tüzük felsefe ve amaçtır. Bir şahıs bir parti veya ümmete ancak o parti ve ümmetin ilke,

inanç ve programını benimsedikten ve onları gerçekleştirmeye söz verdikten sonra girebilir.

26.6.10. Millî ve Evrensel Ümmet Arasındaki Fark

Partilerden partilere fark vardır. Bir parti vardır ki, belli bir memlekette ve millette kurulmuştur ve orada faaliyet göstermektedir. Belli şartlar altında kurulan bir parti o şartlara göre tüzüğünü ve programını hazırlar. Bu, hepimizin bildiği geleneksel bir siyasi partidir. Bünyesi milli ve çalışmaları mahduttur. Bu parti belli bir memleket ve milletin ayrılmaz bir parçası haline gelir.

Ama başka bir parti vardır ki evrensel ve uluslararası bir program ve amaç için ortaya çıkar ve bünyesinde uluslararası çaptaki insanları toplar ve faaliyete geçirir. Bu parti veya başka bir deyimle ümmet; ırk, dil, renk ve kültürlerin üstüne çıkarak yüce bir amaç ve hedefe varmak için çalışır. Bu ümmet, insan hayatının tümüne başka bir renk, başka bir yapı kazandırmak ister. Bu cemaat, akide ve inançlardan ahlâk kurallarına ve bireysel davranışlardan toplumsal düzenin bütün ayrıntılarına kadar her şeyi başka bir kalıba sokmak amacıyla olur. Bir parti veya hizib olmasına rağmen bunun belli bir millet, memleket veya devletin bir parçası olmasına imkân yoktur. Bu parti, her türlü kısır milliyetçi fikir ve hislerden uzaktır. Bunun başlıca gayesi zaten her türlü sun'i duvarları yıkıp insanları birleştirmek ve aynı platforma getirmektir. Amacı ve hedefi milletleri ve milliyetçi felsefeleri

yıkmak olan bir parti veya cemaat dil, renk, vatan ve geleneklerin esiri olabilir mi? Bu cemaat ve ümmet, ırksal ve geleneksel milliyet yerine akılcı (rasyonel) bir milliyet meydana getirir. Bu ümmet, yeryüzündeki bütün nüfusu fikri ve kültürel birlik temeli üzerinde bir dairenin içine almaya kabil bir milliyettir. Fakat bu anlamda bir milliyet olmasına rağmen temelde bir cemaat olarak kalır. Zira bir insanın bunun içinde bulunması veya buna üye olması tesadüfe bağlı değil, ilke ve amaçlarını bilinçli olarak kabul etmesine bağlıdır.

Müslüman işte bu ikinci tür parti, cemaat veya ümmetin adıdır. Bu, herhangi bir memlekette veya millette kurulan alelâde partilerden biri değildir, aksine, geniş kapsamlı, evrensel ve kalıcı bir kültür ve medeniyet meydana getirmek amacıyla kurulmuştur. Amacı ve hedefi bir uluslararası veya evrensel milliyeti meydana getirmektir. Müslümanlara, dünyanın ırksal ve geleneksel milliyetlerinden ayrı olarak kendi hayat görüşleri ve toplumsal felsefesi istikametinde bir medeniyet inşa etmek istedikleri için elbette bir millet denilebilir. Fakat bu anlamda bir millet olmalarına rağmen, temelde bir cemaat veya ümmettirler. Zira bu cemaat kendi ilke ve amacını benimsemedikçe kimse, tesadüfen kendi içinde doğduğu gerekçeyle üye olarak kabul etmez.

Sözün kısası, müslümanların milliyeti aslında bir cemaat veya parti olarak ayakta durmalarına bağlıdır, müslümanların partisel durumu, onların kökünü oluştururken, milli statüleri de bunun dışı belirtisidir. Onun için, müslümanların partisel

durumunu ortadan kaldırıp sadece "milli" statülerini korumaya çalışırsak, onların çöküşü ve yok oluşu için zemin hazırlamışız demektir. Bunun ötesinde, böyle bir şey, müslümanların kendi varlıklarını inkâr etmeleri anlamına gelir.

Rasûlullah (a.s.)'ın önderliğinde İslâm ümmetinin bu ayrı teşkilâtlanması, kalıcı ve daimi bir toplum olarak kuruluşu ve müslüman olmayan toplumdan kesin ayrılışı bir anda değil birkaç yıllık çaba ve çalışmaların sonunda mümkün olabilmisti; ama İslâmi davet öylesine değişik ve muazzam bir şekilde başlamıştı ki, işin başında bu hareketin ne yöne gideceği ve ne gibi sonuçlar vereceği sezilmisti. Bu sebepten dolaydır ki, eski Cahiliyyeyi, çağdışı gelenek ve görenekleri ve milliyet fikrini aynen korumak isteyenler İslâmî davetin bu çalışmaları ve başarıları üzerine çileden çıktılar ve telaşlanarak yavaş yavaş dünya sahnesinde yerini almaya çalışan yeni ümmeti boğmak ve yok etmek için ellerinden gelen çabayı harcadılar, ama nafile.

26.7. PEYGAMBER İLE PEYGAMBER OLMAYANIN ÇALIŞMALARI ARASINDAKİ FARK

Bahsimizi bitirirken, şimdiye kadar söylenenlere şöyle bir bakmamız sanırız yerinde olacaktır. Zira buraya kadar gelindikten sonra bir peygamber ile peygamber olmayanın

metod ve çalışmaları arasındaki farkı iyice anlamamız gerekiyor.

Ras lullah (a.s.) Arabistan'da İsl mi daveti yaymakla görevlendirildiği zaman gerek dünyada, gerekse kendi ülkesinde sayısız çözüm bekleyen ahl ki, medeni, kültürel, siyasi ve dini meseleler vardı. Bizans ile İran gibi İmparatorluklar da zalim yöntem ve idareleriyle her tarafa h kimdiler. İrksal ve sınıfsal kavga ve çekişmeler had safhaya varmıştı. Kuvvetliler zayıfları eziyor ve s m r yordu. Her türlü ekonomik sömürü yaygındı. En yüz kızırtıcı ahl ki bozukluklar almış yürümüştü. Hatta ibadet yerleri bile birer fuhuş yuvası olup çıkmıştı. Bütün bu ülkelerde Arapların durumu belki de en yürekler açışıydı. Aynı topraklarda yaşayan ve aynı dili konuşanlar bile pek çok ırksal ve sosyal bağlara rağmen sayısız kabile ve zümrelere bölünmüştü. Bir "Arap milleti" kavramı hemen hemen yoktu. Adamlar, kabileleri millet olarak biliyor ve tanıyorlardı. Bütün ülkede huzursuzluk, başıbozukluk, anarşı, kavga, kanunsuzluk, ahl ksızlık, baskı ve zulüm, açlık, ceh let, hastalık kol geziyordu. Yabancı g ler, Arapların bu zaafından yararlanarak Arabistan'ın büyük bir bölümünü işgal etmiş ve parsellemişlerdi. Kuzeyde Hicaz sınırına kadar Bizanslılar yayılmıştı. Bizans İmparatorluğu, Arabistan'a para ve misyonerler sızdırmak suretiyle etkinliğini arttırma çabasındaydı. Batı kıyısının tam karşısında bulunan Habeşistan Krallığı uzun süreden beri Yemen'e göz dikmiş ve buraya bir dizi

saldırıları düzenlemişti. Hatta bir defasında Habeş ordusu Mekke'ye kadar yürümüşü. İran daha önce Arabistan'ın doğu kıyısı ile iç bölgelerine kadar uzanan bölgeyi hakimiyeti altına almıştı ve daha sonra Yemen'i de ele geçirmeye muvaffak oldu. Bizzat Hicaz'ın iç kısımlarında en verimli topraklar Yahudilerin eline geçmişti. Yahudiler asırlardan beri Arabistan'ın en güzel ve bereketli topraklarına yerleşmiş ve faiz politikası ve ticaretiyle Arapları kendilerine bağlamışlardı.

Böyle bir durumda alelâde reformcu bir lider doğsaydı, ya cahil ve batıl itikatları, ahlâki bozuklukları ve kısır çekişmeler ile iç savaşları ortadan kaldırmaya ya da fakir-zengin meselesini ortaya atıp fakirlik ve açlığı gidermek için fakirleri zenginlerle çarpıştırmak yolunu tercih ederdi. Eğer lider bir politikacı olsaydı, Arapları, kendilerine boş vaadlerde bulunarak etrafında toplamaya ve menfaatini kazanmaya çalışırdı. Böyle bir siyasi lider Araplara derdi ki, ben sizi güçlü bir millet haline getireceğim, yabancı hâkim ve sömürücüleri kovacağım. Arabistan'ı büyük bir devlet yapacağım, ticaret ile sanayiye geliştireceğim, ekonomik sorunları çözümleyeceğim ülkeden cehalet, açlık ve kıtlığı kovacağım, büyük bir ordu kurup yeni topraklar ve servetler kazanmak için etraftaki ülkelere saldıracağım vs. tabii ki, bütün bu plânın içinde adalet, hak, hukuk ve ahlâk kurallarına rastlanmazdı. Böyle bir lider, plânını gerçekleştirmek için her türlü hile, desise ve entrikaya başvurur, başkalarının haklarını yemekten ve kan dökmekten çekinmezdi. Ayrıca ister reformcu, ister politikacı

olsun, her iki liderin politikasının ve programının esası da "milliyetçi" olacaktı. Yani Arap liderler ne kadar çabalarlarsa çabalasınlar, kabile fanatizmini bırakıp Arap milliyetçiliğine ve fanatizmine kadar varabilirlerdi. Başka ülkeler veya milletlere kadar uzanabilmiş olsalardı, onlara ancak Arap milliyetçiliği menfaati açısından bakabilirlerdi, evrensel veya insancıl boyutlara varmaları mümkün olmazdı.

26.7.1. İslâmî Hareket'in Kendine Mahsus Metodu

Şimdi biraz da Allah tarafından Arapların ve diğer milletlerin ıslâhı için dünyaya gönderilen Rasûl-ü Ekrem (a.s.)'in metodu ve çalışmalarına bir göz atalım. Şartlar ve meseleler yukarıda anlattığımız gibiydi ve bunların hepsi kendi başına önemli çözümlenmesi gereken meselelerdi. Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'de bu meselelere gereken önemi vermeyi ihmal etmedi. Kendisine fırsat ve imkânlar geçince bunları tek tek halletmekle kalmadı, ayrıca peygamber olmayan hiçbir reformcu veya politikacının tasavvur edemeyeceği bir inkılâbı meydana getirdi. Fakat davet ve ıslâh çalışmalarının başında bu meseleleri tamamıyla bir yana bırakıp, bütün dikkatini insan hayatının tüm meselelerini çözecek bir anahtar durumunda olan temel bir noktaya çevirdi. Amacı ve hedefi bütün insanlığın ıslâhıydı. Gerçi Hz. Peygamber (a.s.) kendisi bir kabilenin ferdi, bir şehrin ahâlisi ve bir memleketin tebaasıydı. Fakat, İslâmî Hareket'in ilk gününden beri dikkatleri bir kabileye, bir millet, bir memlekete veya bir zümreye değil, bütün insanlara çevriliydi.

Rasûlullah (a.s.)'ın bütün meseleleri bir yana bırakıp bütün dikkatlerini üzerinde topladığı hususlar şunlardı:

1. İnsanlar Tevhid'e inansınlar. Bütün tanrı ve ilâhların kulluğunu bırakıp tek Allah'a itaat etsinler.

2. Hz. Muhammed (a.s.)'i Allah'ın Rasûlü olarak tanınsınlar, onun tebliğ, telkin, talimat, söz ve fiillerine uysunlar. Getirdiği kanun ve kuralları benimsesinler. Rasûl'e iman etmekten Muhammed bin Abdullah bile müstesna değildi.

3. İnsanlar, Kur'an-ı Kerim'i Allah'ın kelâmı olarak kabul etsinler ve Kur'an'ın emir ve talimatını her zaman için geçerli saysınlar.

4. Ahiret'e inansınlar ve öldükten sonra Allah'ın huzuruna çıkıp amellerinin hesabını vereceklerini düşünerek dünyada iyi ve hayırlı işler yapıp, kötülüklerden kaçınsınlar.

5. Allah ve Rasûlullah (a.s.) ile Kitab'ın öngördüğü değişmez ahlâk

kurallarına uysunlar.

6. Bu dâveti kabul eden İnsanlar bir ümmet teşkil etsinler. Bu ümmet, bu dâveti daha da yaygınlaştıran! ve dünyada galip kılmak için canla başla çalışsın. Ayrıca bu ümmetin fertleri, aralarında tam bir birlik, beraberlik ve dayanışma içinde olup müstakil ve daimi bir toplum ve topluluk meydana getirsınler. Öyle bir toplum ve topluluk ki,

küfür ve kâfirlerle olan bütün sevgi, akrabalık, dostluk ve sosyal ilişkilerini koparsın.

26.7.2. Bu Metod ve Çalışmanın Önemi

İlk bakışta bütün sorunları bir kenara itip sadece bu köklü değişim çalışmasına bütün ağırlığı vermenin ilk sebebi, bunun değişmez bir gerçek oluşuydu. Rasûlullah (a.s.)'ın asıl vazifesi de bu gerçeği insanlara anlatmasıydı. Bu metodu kullanmanın ikinci sebebi, İslâmi Hareket açısından, insanın ahlâki ve medeni yaşantısında var olan veya ortaya çıkan bütün bozukluk ve yozlaşmanın asıl sorumlusunun bizzat insanın olmasıydı. İnsanın kendisini bağımsız ve sorumsuz sayarak kendini ilâh ilân etmesi veya Alemlerin Rabbi'nden başka birinin tanrısallık hak ve yetkilere sahip olduğuna inanmasıydı. Temelde bu yanlış düşünce var olduğu sürece İslâm nazariyesi açısından bireysel kötülük ve bozuklukların yüzeysel biçimde düzeltilmesi, toplumsal bozuklukları gideremezdi. Hastalığın aslı teşhis edilmediği veya tedavi edilmediği için bunun şu veya bu vesile ile ve daha da vahim bir şekilde sık sık ortaya çıkması pek muhtemeldi. O halde, ıslâh çalışmalarına başlarken insanların kafalarından başıboşluk, sorumsuzluk ve egemenlik fikri çıkarılmalıydı. İnsanlara, yaşamakla oldukları dünyanın sahipsiz olmadığı, bunun kuvvetli ve kudretli bir hâkimi bulunduğu ve insanların O'nun doğuştan tebaaları olduğu anlatılmalıydı. Bu hakimiyet ve saltanatının, insanların tanınmasına veya desteğine muhtaç olmayıp ortadan kaldırılmasının

mümkün olmadığı O'nun saltanatının dışına insan dahil, hiçbir canlının çıkamayacağı, bu kalıcı ve değişmez gerçek ortada dururken, insanların kendilerini bağımsız, sorumsuz ve muktedir sanmalarının doğru olmayacağı ve bunun neticesine katlanmaları gerektiği açıklanmalıydı. Bu durumda insanların, Allah'ın iyi ve dürüst kullan olmalarından başka çareleri bulunmadığı belirtilmeliydi.

Bunun yanı sıra, bütün kâinatta bir tek hükümdar ve Hakim-i Mutlak'ın bulunduğu, başka kimsenin iktidara, idare etme ve emir hakkına sahip olmadığı, bu yüzden, insanların sadece bu Hükümdâr'a tabi olması ve önünde eğilmesi gerektiği açıklanmalıydı. Dünyada gerçek anlamda Majesteleri, Devletli, Haşmetli, Devletmeab, Haşmetmeab, Zât-ı Ali Hazretleri, Lord Hazretleri, Kral Hazretleri, Padişah Hazretleri, Şehinşâh, Beylerbeyi. Sadrazam Hazretleri, Şövalye, Vali ve Hâkim vs. gibi mevki ve unvanların bulunmadığı, bunların tek sahibinin Alemlerin Rabbi olacağı, kimsede iktidar ve kuvvet kaynaklarının bulunmadığı, kimsenin kimseye üstün olmadığı, yerle gök arasında olan her canlının, Alemlerin Rabbinin kulları olduğu, Rabb ve Mevlâ'nın tek bir Allah olduğu ve bu bakımdan insanların kendi hemcinslerine her türlü itaat, bağlılık ve kölelikten vazgeçip tek Allah'a tabi ve bağlı olmaları gerektiği açıklanmalıydı.

İşte bu fikir ve felsefe, bütün ıslâhatın temeliydi ve bu temel üzerine bireysel karakter ve toplumsal düzenin tümü

inşa edilebilirdi. Bu temel üzerinde yapılan bina her bakımdan değişik ve yeni olacaktı. Ve Hz. Adem'den başlayarak kıyamete kadar insan hayatıyla ilgili doğacak bütün meseleler bu temele dayanarak halledileceklerdi.

26.7.3. Hz. Peygamber (a.s.)'in Davet Şekli

Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) işte bu temele dayalı davet ve ıslâh çalışmalarına önceden herhangi bir hazırlığı ve ön çalışması olmaksızın başladı ve bu noktaya gelmek için herhangi bir oyalama ve gecikme taktiğine ya da hileye ve bahaneye başvurmadı. Günümüzde reformcular için moda olduğu üzere, halkı kendine çekmek için, siyasi veya sosyal alanda herhangi bir hayır ve refah işi yapmadı. Önceden zemin hazırlayarak ve halk arasında etkinlik sağlayarak bir takım hak ve yetkiler kazanmaya çalışmadı. Bu yetkileri arttırarak iktidarı ele geçirmedi ve halkı düşündüğü ve plânladığı noktaya zorla getirmek için herhangi bir çaba harcamadı. Rasûlullah (a.s.) bu safhalardan geçmedi ve tebliğ ve dâvetini yaymak için hiçbir maddi, siyasi ve sosyal desteği elde etmeye çalışmadı. Aksine birden bire ve sade bir şekilde herkese "Lâilahe illallah" demeye başladı. Söylediği ilk söz Tevhid ile ilgiliydi. Bundan daha küçük bir şeye razı değildi. Tevhid'i ilk fırsatta ilân etmesinin sebebi, sadece cür'et ve cesareti değildi. Bunu, tebliğin ilk heyecanıyla da yapmıyordu. Rasûlullah (a.s.) aslında yapması gerekeni yapıyordu. Aslında, İslâmî davet ve Hareket'in metodu ve çalışma tarzı buydu. Bunun dışında başvurulmuş metodlarla elde edilen nüfuz ve

iktidar, İslam'da ıslâh çalışmaları için yararlı olmazdı. "Lâilâhe illallah"tan başka bir temel üzerinde birleşenler böylesine köklü ve temelden değişik olan bir tebliğ ve ıslâh çalışmasında faydalı olamazlardı. Bu işten yararlı ve başarılı olabilmek için ancak "Lâilâhe illallah" çağrısı üzerine koşup gelenlerin el ele vermeleri gerekmektedir. "Lâilâhe illallah"ın cazibesine kapılmayan, bunun anlamını bilmeyen, bunu hayatlarında amaç edinmeyen kimseler tebliğ ve ıslâh çalışmalarında zerre kadar faydalı olamazlar ve dolayısıyla, İslâmî Hareket de yürümez. Kısacası, İslâmî Hareket'in yürümesi ve başarılı olabilmesi için akıllı metoda ve yollara başvurmak gerekiyor. Bu metod da, hiçbir hazırlık ve ön çalışma olmaksızın insanları Tevhid'e yani Allah'ın tek oluşuna davet etmek ve onlara bu kavramı iyice yerleştirmektir.

26.7.3.1. Tevhid Kavramının Geniş Anlamı ve Önemi

Tevhid kavramı sadece dini bir akide ve inanç değildir. Tevhid kavramıyla insanın tanrısallığı egemenliği, bağımsızlığı ve sorumsuzluğu üzerinde kurulan bireysel ve toplumsal hayat düzeni tamamıyla ortadan kalkıyor ve yeni bir temel üzerine yepyeni bir bina inşa olunuyor. Bugün müslüman ülkelerde müezzinin beş vakit tekrarladığı "Eşhedü en-lâ ilahe illallah" sözleri bir kulaktan girip başka bir kulaktan çıkıyor ve kimse en ufak bir canlılık göstermiyor. Zira, ne bu sözleri söyleyen söylediklerini biliyor, ne de bunları dinleyenler bunların gerçek anlamını anlayabiliyorlar. Fakat emin olun, bu sade sözlerin, dünyada varolan bütün batıl nizamları yıkıp

yerlerine Hak ve hukuka dayalı bir nizam kurma azim ve taahhüdünü ifade etliklerini anladıktan sona, müslümanlar böyle susup durmayacaklardır. Siz başkalarıyla kavga etmez ve savaşa girmezseniz de, dünya sizinle savaşımaya gelecektir. Tevhid sözlerini ağzınızdan çıkardığınız ân zannedeceksiniz ki bütün cihan size düşman olmuştur ve sizin için her tarafta tehlike, tuzak, yılan, akrep ve diğer vahşi hayvanlar vardır.

26.7.3.2. Bu Metodun Başaralı Olmasının Sebepleri

Nitekim, aynı durum, Rasûlullah (a.s.)'ın Hak dinini yaymaya çalıştığı zaman ortaya çıktı. Hak davetini insanlara ulaştıran, bu daveti bilerek yapmıştı ve onu dinleyenler de kendilerini neye davet ettiğini anlıyorlardı. Bu sebeple, bu davet kime nasıl ulaştıysa, o şekilde Hak sesini durdurmaya çalıştı. Bu daveti duyunca rahipler, kâhinler ve din adamları kendi dini menfaatlerinin tehlikede olduğunu anladılar. Bu bir tek ses üzerine zenginler zenginliklerinin, kabile reisleri iktidarlarının, soytarılar soytarılıklarının, ırkçılar ırk üstünlüğü kavramlarını, gelenek ve göreneklere bağlı olanlar gelenek ve göreneklerinin, aşırı milliyetçiler milliyetçilik fikirlerinin ve atalarını körü körüne taklit edenler ata miraslarının, kısacası her putperest kendi putunun tehlikeye girdiğini anladı. Böylece, "bütün küfür tek bir millettir" sözlerini doğrular gibi, birbirini yemekte olan bütün çıkar grupları yeni harekete karşı birleştiler. Bu şartlar altında ancak niyetleri temiz ve zihinleri açık olanlar Hz. Muhammed (a.s.)'e yöneldiler. Hakikati anlayacak ve kabul edecek

kabiliyete sahip olanlar İslâm'a koştular. Bir şeyin doğru olduğunu bildikten sonra bunun için ateşe atılmaya ve ölmeye hazır olanlar, İslâm camiasına katıldılar. Gerçekten de İslâmi Hareket'in bu gibi inançlı, fedakâr ve cesur kimselere ihtiyacı vardı. Bu inançlı ve fedakâr İnsanlar birer ikişer, üçer dörder, İslâmi cemaate gelmeye başladılar. Müslümanlara ilhak büyüdükçe, küfür ile İslâm arasındaki kavga ve çekişme de büyüdü. Müslümanların bazıları işlerinden kovuldular, bazıları ev ve barklarını terk etmek zorunda kaldılar, bazıları dost, ahbap ve akrabalarından oldular, bazıları zindana atıldılar, bazıları sıcak kumlar üzerinde saatlerce kızgın güneş altında yatırıldılar, bazıları çarşı ve pazarda taşla tutulup hakarete uğradılar, bazıların gözü kör edildi, bazıların başı yarıldı ve bazıları da kadın, para, toprak ve iktidar karşılığında satın alınmak istendi. Bütün bunlar oldu ve olması da bekleniyordu. Zira, hangi büyük gaye ve hedefler için İslâmi Hareket başlamışsa bunun fedailerine o kadar büyük muhalefet gösterilecek, baskı ve zulüm yapılacaktı. Zaten böyle bir şey olmasaydı, İslâmi Hareket ne sağlam temellere oturur ne de ilerleyebilirdi.

26.7.3.3. Ehil ve Faydalı Kişilerin Seçimi ve Eğitimi

Bu kararlı ve titiz çalışmanın neticesinde, gayet tabi ki kalitesiz, zayıf karakterli ve şahsiyetsiz kişiler, İslâmi Hareket'e yönelmeye cesaret edemezlerdi. Bu harekele ilk dönemde kim katıldıysa, kafa, ruh ve beden bakımından milletin cevheriydi. Emekleme devresinde İslâm'ın zaten bu

kalitede insanlara ihtiyacı vardı. İşe yarayacak insanları seçmek için bundan daha iyi bir sınav olamazdı. Kim gelecekse bu sınavdan geçerek ve yangını atlayarak gelecekti. Kelleyi koltuğa alıp yüce gaye ve hedef için her şeyini feda etmeye hazır olanlar yeni harekete katılmalıydı. İslâmi camiaya girenlerin hepsi herhangi bir şahsi, ailevi veya milli amaçlar ve çıkarlar için baskı ve zulme uğramadılar. Ne çektilerse Hak ve doğruluk, için Allah ve onun rızası için çektiler. Dövüldülerse bu amaç için, aç kaldılsa bu gaye için. Kısacası bu uğurda her şeylerini feda ettiler. Bunun tabii sonucu olarak istenilen ve ihtiyaç duyulan gerçek bir İslâmi zihniyet ortaya çıktı. Mü'minler sağlam ve güvenilir karaktere sahip oldular. Allah'ı tanıma, sevme, sayma ve O'na tapmaları daha bir içtenlik kazandı. Her taraftan tehlike, tehdit ve zorluklarla çevrili oldukları için gerçek İslâmi vasıflara sahip oldular. Deneyimler göstermiştir ki, bir kişi belli bir amaç için ve zor bir işi başarmak gayesiyle çalışmaya başlarken geçtiği gayret, mücadele, tehdit, tehlike, zorluk, güçlükler, baskı, zulüm, eziyet, işkence, açlık ve sürgün gibi muhtelif safhaları daha bir şuur, inanç ve kararlılıkla aklında tutuyor ve bu sebeple gayesine daha kuvvetlice sarılmış oluyor. Müslümanların bu çetin safhalardan kolaylıkla geçmelerinde yardımcı olmak üzere Cenab-ı Allah bazı kaide ve kuralları gönderdi. Nitekim kendilerine ilk farz olunan şey namazdı. Namaz kalblerini temizleyecek, görünüşlerindeki bulanıklığı giderecek ve amaçlarına daha sıkı bir şekilde bağlanmalarını

sağlayacaktı. Namaz sayesinde müslümanlar en büyük hâkim olarak kabul ettikleri Allah'ın adını sık sık anacaklardı; böylece kendisine olan iman ve itimatlarını tazeleyeceklerdi. Namazda Allah'ın emirlerine itaat edeceklerini defalarca söyleyecek, bilinen ve bilinmeyen her şeyden Allah'ın haberdar olduğuna inanacak, O'nun kıyamet gününün tek Hâkimi olduğunu ikrar edecek, bütün kulların O'na ibadet ettiğini tekrarlayacak ve O'ndan başka kimseye itaat etmeyeceğine söz vereceklerdi.

26.7.3.4. İslâmî Davet'in Yayılmasının Sebepleri

Bir yandan İslâm Cemaatine girenlerin eğitimi böyle yapılıyordu. Diğer yandan da kâfirlerin şiddetli muhalefeti İslâmî Davet'in daha da yayılmasına sebep oluyordu. Bu aslında çok ilginç ve tuhaf bir ikilemdi. Yani, müslümanların her türlü baskı, zulüm ve işkencelerine rağmen Hak yolundan zerre kadar sapmamaları, bir yandan kâfirleri sinirlendirerek daha çok şiddete ve vahşete başvurmalarını sağlarken, bir yandan da bazı kâfirlerin meraklanıp İslâmiyet'i öğrenmelerine ve bilahare İslâmiyet'i kabul etmelerine sebep oluyordu. Müslümanların dövülüp, hapsedilip, eziyet edildikten ve sürgün edildikten sonra bile iman ve inançlarının zayıflamadığını görenler bunların neden bu kadar zahmete ve eziyete katlandıklarını merak etmeye başlıyorlardı. Bu meraklılar, müslümanların bütün bu eziyetleri kadın, para, toprak veya başka herhangi bir maddi menfaat için çekmediklerini, kişisel herhangi menfaatlerinin bulunmadığını, bu

insanların sadece bir hakikat için kendilerini feda etmekte olduklarını görünce o hakikati öğrenmeye çalışıyorlardı. Bu hakikatin "lâilâhe illallah" olduğunu ve bununla hayatta büyük bir değişiklik ve yenilik meydana geldiğini anlayınca gözleri de açılmış oluyordu; kalbleri üzerindeki perde aralanıyordu ve gerçeği bütün çıplaklığıyla görebiliyorlardı. Bundan dolaydır ki bir avuç menfaatçi kişinin dışında, ata yadigârı törelere bağlı kalmak, kişisel ve sınıfsal itibarlarını korumak ve maddi menfaatlerini sürdürmek gibi düşüncelerden kendilerini kurtarabilen Araplar er geç kitleler halinde İslâmiyet'i kabul ettiler ve birkaç yılda İslâm bayrağı bütün Arabistan üzerinde dalgalanmaya başladı.

26.7.3.5. Hz. Peygamber (a.s.)'in Siretinin Muazzam Tesiri

İslâmi Hareket'in başarıya ulaşmasında en büyük etkenlerden biri de hareketin başı olan Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın örnek kişiliği ve karakteriydi. Hz. Muhammed (a.s.) söz ve fiilleri ile başlattığı hareketin canlı bir yorumcusu ve örneğiydi. Her sözünde, her fiil ve hareketinde İslâm'ın gerçek ruhu vardı ve kendisini gören ve dinleyen İslâm'ın ne olduğunu derhal anlayabiliyordu.

Hz. Peygamber (a.s.)'in zevcesi Hz. Hatice (r.a.) Hicaz'ın en zengin kadınlarından biriydi ve kendisi onun mallarını satıyor ve sermayesiyle ticaret yapıyordu. İslâmi daveti başlayınca hayli iyi giden bu ticaret işi tamamıyla yok oluverdi. Hz. Peygamber (a.s.) kendisini davasına adadığı ve

bütün zamanını buna harcadığı için bu ticareti yürütmenin imkânı yoktu. Ayrıca yeni davet yüzünden bütün Arabistan kendisine düşman kesilmişti. Mallarını kime satabilirdi ve kimlerle alış veriş edebilirdi? Eskiden kalma ve biriktirmiş oldukları ne varsa hepsini bu cefakâr karı-koca yeni hareket için ve Allah yolunda harcadılar. Ve karı-koca öylesine fakirleştiler ki, peygamberliğe tâyininin 10. yılında Rasûlullah (a.s.) tebliğ için Taife gittiğinde binecek bir katırı bile yoktu.

İslâmi Hareketi başlattığı için Hz. Peygamber (a.s.) her türlü hakarete ve eziyete uğradı, her türlü tehditle karşı karşıya kaldı, hatta öldürülmesi için bile plân hazırlandı. Ama bunlardan hiçbirisi kendisini Hak yolundan ayıramayınca kendisine her türlü dünya nimeti peşkeş çekildi. Kureyşliler Hz. Peygamber (a.s.)'e kuvvet ve iktidar vaadtiler. Onu hükümdar olarak kabul etmeye hazır olduklarını söylediler. Arabistan'ın en güzel kadını onun nikâhına vereceklerini ifade ettiler. İsterse, mal ve mülk, para ve pul vereceklerini belirttiler. Fakat insanlığın felahı ve refahı için dünyaya gelen bu peygamber, bütün bu teklifleri reddetti ve Hak uğruna küfür ve taşlara hedef olmayı tercih etti.

Kureyşli ve diğer Arap kabile reisleri, "Muhammed, biz sana nasıl gelelim, senin dinini nasıl kabul edelim? Senin etrafında hep fakir fukaralar bulunuyor. Bunlar, fakir, miskin, müflis, köle ve (hâşâ) şerefsiz insanlardır. Toplumumuzun en aşağı tabakasına mensup olanları baş tacı etmişsin. Soyları sopları yoktur, paraları pulları yoktur. Onlarla biz nasıl bir

olabiliriz. Onları kendinden uzaklaştırdı da senin yanına gelelim." Fakat İnsanlar arasında büyük-küçük farkını ortadan kaldırmaya ve bütün dünyaya insanların eşit şekilde yaşamalarını sağlamaya gelmiş olan inkılâpçı peygamber, bu zengin ve soylu kişilere fakirleri fedâ etmeye yanaşmadı.

Rasûlullah (a.s.) İslâmî Hareket uğruna her türlü fedakârlığı göze aldı. Kendi devletini, memleketini, milletini, kabilesini, ailesini ve bizzat kendi menfaatlerini hiçe saydı. Rasûlullah (a.s.)'ın kardeşleri ona iman edenlerdi; etmeyenler ile, akraba olsalar dahi, bir alış verişi yoktu.

Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in işte bu tutumu, davranış ve fedakârlıkları herkesin onun etrafında kenetlenmesine sebep oldu. Bütün dünya, Hz. Peygamber (a.s.)'in insanların insan olarak felâh ve refah bulmaları için çalıştığını ve ömrünü tükettiğini anladı. Ve bundan dolaydır ki her ülkeye ve her millete mensup kişiler davetine "evet" dediler. Eğer Hz. Peygamber (a.s.) sadece kendi ailesi için çalışmış olsaydı, Haşimi olmayanlar için davetinde ne cazibe olabilirdi? Eğer Rasûlullah (a.s.) ne yapıp yapıp Kureyş'in iktidarını korumak için çaba sarf etmiş olsaydı Kureyşli olmayan Araplar bu çalışmalarını nasıl tasvip edebilirlerdi? Eğer gayesi Arap milletinin üstünlüğünü kurmak olsaydı, Hz. Bilâl (r.a.), Bizans-lar (Rum) Hz. Suheyb (r.a.) ve İranlı Selman (r.a.) onun etrafında niçin toplanırlardı? Gerçek şu ki, herkesin İslâm bayrağı altında toplanmasına sebep olan, her türlü

şahsî, ailevî, mahallî ve millî hesap ve menfaatten uzak
dindarlıktı, Allah'a ve Hakka tapmaktı.

Yirmi Yedinci Bölüm: İSLÂMİYETİN ALENEN TEBLİĞİ

27.1. İSLÂMİYET'İN ALENEN TEBLİĞİ

Geçen ilk bölümde de Rasûlullah (a.s.)'ın üç yıl süren gizli tebliğden sonra alenen tebliğe başlayınca, Kureyş ve diğer Arapların niçin şiddetli tepki gösterdikleri ayrıntılı biçimde anlatılmıştır. Bu bölümlerde Kureyş ve Arapların ilk şaşkınlık ve telaş devresini geçirdikten sonra, Hz. Peygamber (a.s.)'e ve müslümanlara nasıl muhalefet ve düşmanlık ettikleri etraflıca ifade edilmiştir. Bu bölümlerde ayrıca, İslâmi davetin ne büyük meziyet taşıdığı ve ne gibi delil ve ahlâk silahları sayesinde Cahiliyye'nin bütün hile ve tertipleri, baskı ve zulümleri, eziyet ve işkenceleri boşa çıkarıldı ve müslümanlar yollarına devam ettiler. Biz bu bölümde, dördüncü bölümde bıraktığımız kronolojik olaylara tekrar dönüyoruz.

27.1.1. İslâmiyet'in İlk Açık Tebliği

Hazreti Peygamber (a.s.)'in, ilk aleni tebliği Beytullah'ta yaptığı anlaşılıyor. Gerçi tarihçiler ile siyer alimleri bu hususta kesin bir tesbitte bulunmamışlardır. Fakat, Kur'an-ı Kerim'de Alak sûresinin ilk beş ayetinden sonra 6'dan 19. ayetlerine kadar, birden bire anlatılan bir olay ve bazı hadis kitaplarında bu hususta yapılan açıklamalar konuyu iyice aydınlatmaktadır. Verilen bilgiye göre bir kişi, Allah'ın bir kulunu namaz kılmaktan alıkoymak istedi ve bu hususta çeşitli tehditler savurdu. Hadislere göre namaz kılan kişi, Rasûlullah (a.s.)'tı ve kendisine müdahalede bulunan kişi Ebû Cehil'di. Bu olayı inceleyecek olursak, Rasûl-i Ekrem İslâmiyet'in açık tebliğini, Beytullah'da namaz kılmak suretiyle başlattı. O zamana kadar müslümanlar gizli gizli namaz kılıyorlardı ve Beytullah'a

(Harem'e) gelmeleri şöyle dursun, herhangi bir yerde bile alenen namaz kılmaya cesaret edemiyorlardı. Sadece bir defasında Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas ve bazı diğer müslümanlar Mekke'nin yakınlarındaki تنها tepelerden birinde namaz kılarken kâfirler tarafından görülmüş ve iş tartışma ve kavgaya kadar varmıştı. Bu olayı biz daha önce nakletmiştik. Fakat artık Cenab-ı Allah, İslâmiyet'in açıkça ilânını istiyordu ve ilâhi emre uyan Rasûlullah (a.s.) hiç çekinmeden ve korkmadan Harem'e gidip namazını kıldı; ki buna başka kimse kolay kolay cesaret edemezdi.

Hız. Peygamber (a.s.)'in bu jestiyle Kureyşliler ve diğer Araplar ilk defa, Hız. Muhammed (a.s.)'in dininin kendi dinlerinden farklı olduğunu anlamış oldular. Bu olay tabii ki, herkesin hayretini uyandırmıştı; ama Ebu Cehil'in cehaletini herkesten çok karşılaşmıştı. Dolayısıyla, kendisi Hız. Peygamber (a.s.)'e derhal müdahalede bulundu ve tehditler savurmaya başladı. Hız. Ebû Hureyre (r.a.)'nin rivâyetine göre Ebû Cehil, Kureyşlilere, "Muhammed (a.s.)'in yüzünü yere değdirdiğini gördünüz mü?" diye sordu. Orada hazır bulunanlar "evet" diye cevap verdiler. Bunun üzerine Ebû Cehil şöyle dedi: "Lât ve Uzza ya yemin ederim, eğer Muhammed'in böyle namaz kıldığını görürsem boynuna ayağımı koyacağım ve yüzünü yere sürteceğim." Sonra Ebû Cehil Rasûlullah (a.s.)'ı namaz kılarken gördü ve boynuna ayağını koymak için ortaya atıldı. Fakat orada hazır bulunanlar Ebu Cehil'in birden bire geriye çekilerek yüzünü bir

şeyden korumaya çalıştığını gördüler. Kendisine ne olduğu sorulduğu zaman dedi ki: "Benim ve O'nun (Muhammed, - a.s.-) arasında ateşle dolu bir hendek vardı, orada korkunç bir şey daha vardı ve bazı tüyler vardı." Rasûlullah (a.s.) buyurdular, "eğer Ebû Cehil bana daha fazla yaklaşıyorsa melekler onu paramparça ederlerdi." (Ahmed, Müslim, Nesâî, İbn-i Cerir, İbn Ebi Hatim, İbn'ul-Münzir, İbn-i Merdûye, Ebû Naim, İsfahani ve Beyhakî).

İbn Abbas (r.a.)'ın rivâyeti ise şöyledir: Ebû Cehil dedi ki, "eğer Muhammed (a.s.)'i Kâ'be'nin etrafında namaz kılariken görürsem boynunu ayağımın altına alırım." Hz. Nebi-i Ekrem (a.s.)'e Ebu Cehil'in dedikleri iletilince buyurdular ki: "Eğer kendisi böyle yaparsa melekler gelip onu yakalayacaklardır." (Buhârî, Tirmizî, Nesâî, İbn Cerir Abdurrezzak Abd bin Hamid, İbn'ul-Münzir ve İbn Merdûye).

İbn Abbas (r.a.)'ın bir başka rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) Makam-ı İbrahim'de namaz kılıyordu. Ebu Cehil oradan geçerken, "Ey Muhammed (a.s.) ben sana bunu yapmayı yasaklamadım mı?" diye bir çıkışta bulundu ve bazı tehditler savurdu. Buna cevap olarak Rasûlullah (a.s.) kendisine sert çıkıştı ve sözlerini şiddetle reddetti. Ebu Cehil dedi ki, "ey Muhammed (a.s.), sen neye güvenerek bana kafa tutuyorsun. Allah için bu vadiye en çok taraftar benimdir." (Ahmed, Tirmizî, Nesâî, İbn Cerir, İbn Ebi Şeybe, İbn'ul-Münzir, Taberânî, İbn Merdûye).

Bu hadiseden sonra da Kureyşliler gruplar halinde toplanarak Hz. Muhammed (a.s.)'in Harem'de namaz kılmasını önlemeye çalıştılar, fakat başaramadılar. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

"Allah'ın kulu O'na ibadet için kalktığı zaman nerdeyse cinler etrafında üst üste yığılıyorlardı." (Cin; 19)

Müfessirler burada da "Allah'ın kulu" tabirinden Hz. Peygamber (a.s.)'in kastedildiğinde ittifak etmişlerdir. Bu ayetten ayrıca, Ebu Cehil ve diğer kâfirlerin şiddetli muhalefet ve tehditlerine rağmen Rasûlullah (a.s.)'in alenen namaz kılmayı bırakmadığı da anlaşılıyor.

27.1.2. Ailesinin En Yakın Fertlerini İslam'a Davet Etmesi

Bundan sonra Rasûlullah (a.s.), Cenab-ı Allah'ın "önce en yakın akrabayı korkut." (Şuara; 214) emrine uyarak Beni Abdülmuttalip Beni Hâşim, Beni Muttalib ve Beni Abd-i Menaf tan en yakın akrabalarını evine davet etti ve kendilerine İslâm'ın emirlerini açıkladı. Belazuri ve İbn Esir'in ifadelerine göre bu davete 45 kişi katıldı. Fakat Rasûlullah (a.s.) meramını anlatmadan Ebû Leheb kendisini şöyle uyardı: "Bak ey Muhammed, senin amca ve amcazadelerin burada toplanmış bulunuyorlar. Bunlara ne söylemek istersen söyle, ama sakın dinlerinden dönmelerini isteme. Ailenin bütün Araplarla savaştıkça güce sahip olmadığını bilmelisin. Senin elini tutma ve seni durdurma hakkına en çok aile efradı

sahiptir. Sen yaptığın işe devam edersen, Kureyşliler diğer Arapların da yardımıyla sana çullanmadan önce ailenin seni durdurması daha kolaydır. Ben, senin kadar, kendi ailesi ve sülâlesi için âfet ve belâ getiren başka kimseyi görmedim." Böylece, İslâmi tebliğ için Rasûlullah (a.s.)'ın yakın akrabalarıyla yaptığı ilk toplantı başlan bozulmuş oldu. İkinci gün Rasûlullah (a.s.) akrabalarını tekrar eve çağırdı ve onları İslâm'a davet etti. Toplantıda Ebu Tâlib şöyle konuştu: "Ben şahsen Abdulmuttalib'in dinini terk etmek istemiyorum. Fakat sana ne emir buyrulmuşsa onu yerine getir. Bu hususta bütün desteğim ve himayem senden yanadır." Ebû Leheb; "vallahî, bu çok berbâd bir şeydir, başkaları ona dur demeden sen onun elini tutuver (durdur)" dedi. Fakat Ebû Tâlib diretti: "Hayır, biz yaşadığımız sürece onu (Muhammed -a.s.-'i) koruyacağız." Bu olay, Belazuri ve İbn Esir tarafından, tanınmış ve güvenilir bir râvi olan Hz. Ca'fer bin Abdullah bin Ebi'l-Hakem'e dayanılarak naklölünmüştür. (Bk. "Ensâb'ul-Eşrâf: Belazuri), c.I, s. 118-119, "Tarih'ul Kâmil, İbn Esir, eli, s. 40-41).

Muteber hadislerde, Hz. Muhammed (a.s.)'in bu toplantıda yaptığı konuşma kaydedilmiş ve kendisinin şöyle dediği naklölünmüştür: "ey Abdulmuttalib'in evlâtları, ey Abbas, ey Rasûlullah'ın teyzesi Safiye, ey Muhammed'in kızı Fatma, kendinizi Cehennem ateşinden kurtarın, zira ben sizi Allah'ın cezasından kurtarmaya kabil değilim. Fakat malım ve mülküm ne istiyorsanız sizindir." Görüldüğü gibi, bu

konusmasıyla Rasûlullah (a.s.) kendi akrabalarını sadece İslâmiyet'e davet etmiyordu, ayrıca Allah'ın dinini, her türlü akrabalık ilişkilerinden üstün, her türlü maddi ve şahsi çıkarlardan uzak ve her türlü dünyevi hesaplardan arınmış olduğunu da vurguluyordu. Bu dinde Hz. Peygamber (a.s.) dahil en yakın akrabaları için herhangi bir imtiyaz söz konusu değildi. İman etmeyenin akıbeti hakkında Hz. Peygamber (a.s.) bile teminat veremezdi. Herkes kendi iman ve ameline göre ölçülecek, Hz. Peygamber (a.s.) ile yakınlık derecesine hiç bakılmayacaktı. imansızlık, dinsizlik ve sapıklığın cezası herkese eşit şekilde uygulanacaktı. Başkalarının sorguya çekilip cezalandırılması söz konusuyken peygamberin aile ve yakınlarının kurtulması diye bir şey yoktu. Hz. Peygamber (a.s.) işte bu noktaya parmak basmak için, konuşmasında öz kızı Hz. Fatma (r.a.)'nın adını da anmıştı, halbuki o sıralarda onun yaşı iki-iki buçuktan fazla değildi. O kadar küçük yaşta kendisi için günah veya sevap söz konusu değildi. Fakat konuşmanın gayesi, bir nebi ile ailesinin dinde herhangi bir imtiyaza sahip olmadıklarını vurgulamaktı. Bir şey kötü ve zararlıysa, herkes için tehlikeli ve zararlıdır. Bir nebiye düşen, bu tehlikeli şeyden önce kendisini, daha sonra da akraba ve yakınlarını kurtarmasıdır. Bir nebi, önce kendisi iman edip doğru yolu takip etmeli ve kendi aile ve yakınlarını yola getirmeye çalışmalıdır. Böylece herkes tebliğ ve telkinin herkese açık ve eşit olduğunu görme fırsatını bulmalıdır.

27.1.3. Kureyş Kabilelerinin Tümünü İslâm'a Davet Etmesi

Hz. Peygamber (a.s.) alenen tebliğin üçüncü aşamasında Kureyşlilerin tümünü İslâm'a davet etti. Rasûlullah (a.s.) bir gün sabah Safa dağının en yüksek tepesine çıkarak avazı çıktığı kadar, "vah sabahın tehlikesi, ey Kureyşliler, ey Beni Ka'b bin Lüeyy, ey Beni Mürre, ey Kusayy oğulları, ey Beni Abd-i Menaf, ey Beni Abd-i Şems, ey Beni Hâşim ve ey Abdulmuttalib oğulları..." diye bağırmaya başladı. Hz. Peygamber (a.s.) Kureyş kabilesinin hemen hemen bütün kabile ve ailelerinin adını kullandı. Arabistan'da bir gelenek vardı: Sabahın erken saatlerinde bir tehlike sezildiği veya belirdiği zaman bir kişi dağa veya yüksek bir yere çıkıp herkesi çağırmaya başlardı. Bağırışları duyan herkes etrafında toplanır ve durumu öğrenirdi. Adet üzere Rasûlullah (a.s.)'in sesini duyan herkes Safa dağına koştu; gelmeyenler için de ulaklar yollandı ki oraya gelsinler. Herkes toplandıktan sonra Hz. Peygamber (a.s.) şunları söyledi: "Ey ahali, bu dağın arkasında size saldırmak üzere beklemekte olan büyük bir ordu var desem, sözlerime inanır mısınız?" Herkes, "evet, bizim bildiğimiz kadarıyla sen yalan söylemezsin" dedi. Bunun üzerine, Rasûlullah (a.s.) şunları buyurdu. "O halde ben sizi, Allah'ın büyük azabı gelmeden önce uyarmak istiyorum. Siz O'nun azabından canlarınızı kurtarmaya çalışın. Allah katında ben size yardımcı olamam. Kıyamette ancak Allah'tan korkanlar benim akrabam olacaklardır. Başkaları iyi amel ile

gelirken, sizin dünyanın vebalini taşıyarak gelmeniz doğru olmayacaktır. Siz o zaman, "ya Muhammed" diye yalvaracaksınız, ama ben çaresizlik içinde sizden yüzümü çevireceğim. Fakat dünyada sizinle kan bağım vardır ve burada size her türlü merhamet ve şefkati göstereceğim. (Benzeri hadisler, Buhârî, Müslim, Müsned-i Ahmed, Tirmizî, Nesâî ve Tefsir-i İbn Cerir'de Hz. Ayşe, Hz. Ebu Hureyre, Hz. Abdullah bin Abbas, Hz. Züheyr bin Amr ve Hz. Kabisa bin Muharik tarafından naklolunmuştur).

Hz. İbn Abbas'ın çeşitli kaynaklara dayanarak naklettiği ve çeşitli hadis kitaplarında yer alan rivayet şöyledir: Rasûlullah (a.s.)'a alenen tebliğ yapma ve en yakın akrabalarını "korkutma" emri geldikten sonra kendisi bir gün şafak sökerken Safa dağına çıkıp şöyle seslendi: "Aman Sabah'ın âfeti". Arabistan'da, bu şekildeki bir uyarı, sabahın ilk ışıklarıyla düşmanın kendi kabilesine saldırmak üzere, olduğunu gören bir kişi tarafından yapıldı. Rasûlullah (a.s.)'ın seslenişini duyanlar birbirlerine sordular, "acaba kim sesleniyor?" diye. Bunun Hz. Muhammed (a.s.)'in sesi olduğu söylenince, bütün Kureyşliler Safa dağına koştular. Kendileri gelmeyenler de vekillerini gönderdiler. Herkes toplandıktan sonra Rasûlullah (a.s.) Kureyş'in bütün ailelerini tek tek isimleriyle çağırdı ve "ey Beni Hâşim, ey Beni Abdulmuttalib, ey Beni Fihri ve ey Beni Falan, filan". Sonra kendilerine şu soruyu yöneltti: "Ben size desem ki, bu dağın arkasında size saldırma hazırlığında olan bir ordu var, benim sözlerime

inanır mısınız?" Toplananlar dedi ki: "Evet, biz senin hiçbir zaman yalan söylediğini görmedik." Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) şu sözleri söyledi: "O halde, ben sizi ikaz ediyorum. Size büyük bir azab gelecektir." Bunun üzerine başka kimse ağzını açmadan Ebu Leheb ortaya atıldı ve şöyle dedi: "Allah belânı versin, bizi bunun için mi buraya topladın?" Bir hadiste Ebu Leheb'in, eline taş alıp Hz. Peygamber (a.s.)'e atmak istediği ifade edilmiştir. (Müsned-i Ahmed, Buhârî, Müslim, Tirmizî, İbn-i Cerir vs.)

İbn Sa'd'ın, İbn Abbas'tan naklen kaydettiği hadisin sözleri şöyledir: Rasûlullah (a.s.) Safa dağından Kureyşlilere hitaben yaptığı konuşmada şunları söyledi: "Cenabı Allah, benim en yakın akrabalarımı uyarmamı istemiştir. Siz Kureyşliler de benim akrabalarımısınız. Siz, Lâilahe illallah'ı kabul etmediğiniz sürece Ahiret'te Allah tarafından size bir şey verileceğine veya herhangi bir pay düşeceğine dair bir söz veremem. Fakat Lâilahe ilallah'ı kabul ettiğiniz takdirde Rabbiniz katında sizin için şahadette bulunacağım ve bu kelime-i şehâdet sayesinde Araplar size tabi ve Acemler (Arap olmayanlar) de sizin köleniz olacaklardır." Bunun üzerine Ebu Leheb bağırdı: "Allah kahretsin, bunun için mi bizi buraya topladın?"

27.1.4. Ebu Leheb^{185[1]}'in Tavrı

Ebu Leheb, Hazreti Peygamber (a.s.)'in müslümanların ve İslâm'ın en büyük düşmanlarından biriydi. Ebu Leheb, İslâmi Hareket başlar başlamaz Rasûlullah (a.s.)'a ve müslümanlara şiddetle muhalefet etmeye başladı ve ömrünün sonuna kadar bu tutumunu sürdürdü. Gerçi Beni Hâşim'den bir kişi daha, (Ebu Süfyan bin el-Haris bin Abdulmuttalib) Rasûlullah (a.s.)'a muhalefet etmeye başlamıştı. Fakat, onun muhalefeti o kadar şiddetli değildi. İkincisi kendisi daha İslâmiyeti kabul edip gerçek bir mü'min oluverdi. Ebu Süfyan 20 yıla kadar Hz. Peygamber (a.s.) ve Ashab-ı Kiram'ı hicveden şiirler yazmıştı. Fakat Mekke fethinden önce çocuklarıyla birlikte Ebva mevkiinde Rasûlullah (a.s.)'ın yanına gelip biat etti^{186[2]}. Ne var ki Ebû Leheb'in durumu bambaşka idi. Bu küstah kişi sadece insanlık dışı hareketlerde bulunmadı. Arabistan'ın tanınmış ahlâk kurallarını da çiğneyerek Rasûl-i Ekrem (a.s.) ve arkadaşlarına karşı en âdi, en alçakça muhalefette bulundu. Halbuki onun Hazreti Peygamber (a.s.) ile kan bağı vardı ve

^{185[1]} Bu adamın asıl adı Abd-ul Uzza bin Abdulmuttalib idi, künyesi Ebû Utbe idi. Fakat parlak kırmızı yüzü sebebiyle "Ebû Leheb" (ateş suratl) lakabıyla meşhur olmuştu, İbn Sad bizzat Abdulmuttalib'in kendisini Ebû Leheb diye çağırdığını yazmıştır.

^{186[2]} "Tabakat-ı İbn Saad" Beyrut baskısı, C. IV, s. 49-80'de bulunan kayıtlara göre Ebû Süfyan hem Hz. Peygamber (a.s.)'in amcazâdesiydi hem de Halime Sa'diyye'nin sütünü emdiği için O'nun süt kardeşiydi. Ebû Süfyan Cahiliyye devrinde Hz. Peygamber (a.s.)'i çok severdi; fakat kendisine peygamberlik gelince, en büyük muhaliflerinden biri oluverdi. Belâzurî de "Ensâb-ul Esrar C. I, s. 361. Mısır baskısında da hemen hemen, aynı şeyler yazmış, ama şunları da eklemiştir: "Rasûlullah, Hz. Abbas'ın tavsiyesi üzerine Ebû Süfyan'ı affetti." Belâzurî ayrıca, Ebû Süfyan'ın Ebva mevkiinde Hz. Peygamber (a.s.)'e biat ettiği yolundaki rivayetlerin zayıf olduğunu bildirmiştir. Belazuri bu olayın Mekke ile Medine arasında Cuhfe mevkiinde cereyan ettiğini yazmıştır." "Mu'cem-ul Buldan"da da aynı rivâyete rastlanmaktadır.

yakın bir akrabasıydı. Ebû Leheb'in muhalefet ve düşmanlığı diğer Araplara nisbetle İslâm'a ve müslümanlara daha çok engel ve zorluklar çıkardı.

Bundan dolayıdır ki, Arabistan'da o sırada yüzlerce ve binlerce İslâm düşmanı bulunurken sadece Ebu Leheb'in adı Kur'an-ı Kerim'de anılarak ağır bir dille kınandı. Halbuki Mekke'de ve Hicretten sonra Medine'de de pek çok İslâm düşmanı vardı ve onlar da düşmanlığın en kötü örneklerini vermekten geri kalmadılar. Şimdi, neden sadece bu şahsın ismi Kur'an-ı Kerim'de geçmiştir? Bunu anlayabilmemiz için o zamanki Arap toplumuna ve bunda Ebu Leheb'in rolüne bakmalıyız.

27.1.4.1. Kur'an-ı Kerim'de Ebu Leheb'in Adının Anılarak Kınanmasının Sebebi

Eski çağlardan beri tüm Arabistan'da huzursuzluk, anarşi, kavga ve savaşlar devam ettiği ve bir kişinin kendi aile, akraba ve kan kardeşlerini korumasının dışında can, mal ve namusunun emniyeti için başka bir yol bulunmadığı için, Arap toplumunun ahlâk kurallarında sılayı rahm (akrabalara iyi muamelede büyük önem verilirdi. Öz akrabalara merhamet göstermemek ve onlara iyi muamele etmemek ise aynı derecede kötü bir hareket ve büyük bir ayıp sayılırdı. Arabistan'ın işte bu gelenek ve göreneklerinden dolayıdır ki, Rasûlullah (a.s.), İslâmi daveti yaymaya başlayınca, Kureyş'in diğer kabile ve reisleri kendisine şiddetle karşı çıkarken, Beni

Hâşim ile Beni Muttalib (Hâşim'in kardeşi, Muttalib'in evlatları) kendisine muhalefet etmemekle kalmadı, aynı zamanda kendisini ve davasını açıkça desteklediler. Halbuki bu ailelerden bazıları Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğine veya davasının hak olduğuna inanmıyorlardı. Kureyş'in diğer aile ve kabileleri de beni Hâşim ve Beni Muttalib'in bu tutumunu normal karşılıyor ve Arap geleneklerine uygun buluyorlardı. Bu sebepten dolayıdır ki muhalifler, hiçbir zaman Beni Hâşim ve Beni Muttalib'i, başka bir dinle ortaya çıkan adamı destekledikleri ve atalarının dinini terk ettikleri gerekçesiyle kınamadılar veya alaya almadılar. Muhalifler, onların, kendi aile ve sülâlesinden olan bir kişiyi himaye etmekten geri kalmayacaklarını ve düşmanlarına teslim etmeyeceklerini biliyorlardı.

Cahiliyye devrinde herkesin kabul ettiği ve saygı gösterdiği bu ahlâk kuralını, İslâm'a düşmanlıkta gözü dönmüş sadece bir kişi çiğnedi ve o da Ebu Leheb'di. Abdulmuttalib oğlu Ebu Leheb, Rasûlullah (a.s.)'ın amcasıydı. Rasûlullah (a.s.)'ın babası Abdullah ve Ebu Leheb aynı babanın oğluydular; fakat anneleri başka idiler. Arabistan'da amcalara büyük hürmet gösterilirdi ve kendileri babaların yerinde sayılırlardı. Özellikle bir yeğenin babası vefat ettiği takdirde Arap geleneklerine göre amcasının onu elinden tutması gerekiyordu. Fakat Ebu Leheb, İslâma karşı duyduğu kin ve nefret ile küfrü ve Cahiliyye'ye olan sevgisi nedeniyle bütün bu Arap geleneklerine sırt çevirdi.

Mekke'de, Ebu Leheb, Hz. Peygamber (a.s.)'in en yakın komşusuydu. İkisinin evini bir duvar ayırıyordu. Ayrıca, Hakem bin As (Mervan'ın babası), Ukbe bin Ebi Muayt, Adıyy bin Hamra-is-Sakafi ve İbn'ul-Esdâil Huzeli de Rasûlullah (a.s.)'in komşusuydular^{187[3]}. Bu adamlar, Hz. Peygamber (a.s.)'e evinde bile rahat nefes aldırıyorlardı. Rasûlullah (a.s.) namaz kılarken bazen başına keçi işkembesi atarlardı; bazen da avlusunda yemek pişirilirken tencerelerin üstüne pislik atarlardı. Hazreti Peygamber (a.s.) dışarıya Çıkıp, "ey Abd-i Menaf, bu ne biçim komşuluktur" diye seslenirdi. Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemil (Ebu Süfyan'ın kardeşi) sabah Hz. Peygamber (a.s.)'in karısı veya çocukları kalkıp dışarı çıkınca ayaklarına dikenler batsın diye, gece Rasûlullah (a.s.)'in evinin kapısına dikenli çalılar bırakmayı adet edinmişti. (Beyhâki, İbn Ebi Hâtim, İbn Cerir, İbn Asâkir, Belazuri, İbn Hişâm).

27.1.4.2. Ebu Leheb'in, Gelinleri Olan Rasûlullah'ın Kızlarının Boşanmalarını Sağlaması

Peygamberlikten önce Rasûlullah (a.s.)'in iki kızı, Ebu Leheb'in iki oğlu Utbe ve Uteybe ile evlenmişlerdi^{188[4]}.

^{187[3]} İbn Sa'd'a göre bu komşuların en yakını Ebû Leheb ve Ukbe idiler. Nitekim Hz. Ayşe'nin şu hadisini naklediyor: "Rasûlullah buyurdular; ben en kötü iki komşu arasında idim: Biri Ebû Leheb, diğeri Utbe."

^{188[4]} Taberânî'de, Katade'nin rivâyetine göre; Hz. Umm-u Gülsüm, Uteybe ile ve Hz. Rukayye, Utbe ile evlenmişlerdi. İbn Kuteybe "El-Maârif'te ve Suheylî "Ravz-ul Ünuf'ta aynı ifâdede bulunmuşlardır. Fakat İbn İshak, Hz. Rukayye'nin Utbe ile evlenmesi konusunda şüphe etmiştir. İbn Kuteybe, Zürkanî ve Taberi'nin ifâdelerine göre her iki kız da evliliklerinin ilk günlerinde Ebû Leheb tarafından boşandılar. Daha sonra Rasûlullah (a.s.) Hz. Rukayye'yi Hz. Osman ile evlendirdi.

Peygamberlikten sonra Rasûlullah (a.s.) herkesi İslâma davet etmeye başlayınca Ebu Leheb oğullarına rest çekti. "Muhammed'in kızlarını boşayınca kadar sizinle görüşmeyeceğim." bunun üzerine ikisi de kanlarını boşadılar. Uteybe ise cehâlet ve küstahlıkta bir adım daha ileriye giderek Rasûlullah (a.s.)'a küfretti ve mübarek yüzüne tükürdü. Rasûlullah (a.s.), Allah'a dua etti: "Ya Rabbi, köpeklerinden birini buna musallat et." Bu olaydan sonra Uteybe, babasıyla beraber Şam'a gitti. Yolculuk sırasında Ebu Leheb'in kafilesi vahşi hayvanların geldiği bildirilen bir yerde geceyi geçirdi. Ebu Leheb, kafiledeliklerden oğlunu korumalarını istedi, çünkü Hz. Muhammed (a.s.)'in bedduasından korktuğunu söyledi^{189[5]}. Bunun üzerine kafiledelikler Uteybe'nin etrafında develerini kümeleyip yattılar. Gece ise bir aslan oraya geldi ve develerin çemberini yarıp Uteybe'ye yetiştii ve onu parçalayarak gitti.^{190[6]} (Bu rivayetlerde biraz ihtilaf vardır. Bazı râviler, Uteybe'nin, Hz. Peygamber (a.s.)'in kızını peygamberliğinden sonra boşadığını belirtirken, bazıları da boşanmanın, Ebu Leheb sûresinden sonra meydana geldiğini ifade etmişlerdir. Bazı râviler hayvan tarafından parçalanan Ebu Leheb'in oğlunun Utbe olduğunu beyan etmişlerdir. Fakat şurası unutulmamalıdır ki Mekke'nin fethinden sonra

^{189[5]} Bu demektir ki Ebû Leheb içten Rasûlullah (a.s.)'in dualarının tesirli olduğuna inanıyordu.

^{190[6]} "El-İsti'âb"; İbni Abd-il Berr, "El-İsâbe"; İbni Hacer, "El-Ensâb-ul Eşraf"; Belâzurî, "Delâil-in Nübüvvet"; Ebû Nu'aym el-İsfahânî, "Ravz-ul Ünuf"; Süheyli.

Rasûlullah (a.s .)'a biat eden Utbe idi. Bu bakımdan aslan tarafından parçalanan kişi Uteybe'dir.)

27.1.4.3. Hz. Muhammed (a.s.)'in Oğlunun Vefatı Üzerine Ebu Leheb'in Memnun Olması

Ebu Leheb öylesine kötü niyetli ve kötü huylu insandı ki, Hz. Muhammed (a.s.)'in oğlu, Kasım'dan sonra ikinci oğlu Abdullah'ın ebediyete intikali üzerine Ebu Leheb, yeğeninin acısını paylaşmak yerine sevincini belirtti ve ölüm haberini diğer Kureyşli kabile reislerine iletmek için koştu. Ebu Leheb, Kureyşli kabile reislerine, çocukların ölüm haberini "Muhammed'in soyu tükendi" şeklinde duyurdu.

27.1.4.4. Ebu Leheb'in İslâmî Daveti Engellemesi

Hz. Muhammed (a.s.), İslâmiyet'i yaymak üzere nereye gidiyorsa Ebu Leheb de oraya giderdi ve halkı kendisi aleyhine kışkırtmaya ve sözlerini dinlememeleri için ikna etmeye çalışırdı. Rebi'a bin Abbâd (ya da İbad) Ed-Dili'nin^{191[7]} ifadesine göre, kendisi delikanlıyken babasıyla birlikte Zülmecaz çarşısına gitti. Orada Rasûlullah (a.s.)'ın halka şöyle dediğini gördü: "Ey ahali, Allah'tan başka bir ilâh olmadığını söyleyin, o zaman felâh bulacaksınız." Rasûlullah (a.s.)'ın arkasında bir kişi halkı şöyle uyarıyordu: "Sakın onun sözlerini dinlemeyin, o yalancıdır, atalarının dininden dönmüştür." Kendisi bu adamın kim olduğunu sorunca, amcası Ebu Leheb olduğunu söylediler. (Bk. Müsned-i Ahmed,

^{191[7]} İbn İshâk bunu "İbad" İbn Hişâm da "Abbâd" olarak yazmışlardır.

Taberânî, Beyhakî), ikinci rivayet de Hz. Rebia'nındır. Kendisi, bir defasında, Rasûlullah (a.s.)'ın, bir kabilenin konakladığı yere giderek şöyle dediğini duydu: "Ey İnsanlar, ben size gönderilen Allah'ın Rasûlüyüm. Size Allah'a ibadet etmeyi ve O'na kimseyi ortak koşmamayı emrediyorum. Siz söylediklerimi doğrulayın ve beni destekleyin ki Allah'ın beni görevlendirdiği işi başarıyla bitirebileyim." Rasûlullah (a.s.)'ın arkasından bir adam geliyordu. Bu adam şöyle diyordu: "Ey Beni Falan.... Bu adam sizi Lât ve Uzza'dan uzaklaştırıp bid'ate ve sapıklığa götürmek istiyor. Sözlerini hiç dinlemeyin ve O'na itaat etmeyin." Rebiye babasına bu adamın kim olduğunu sordu. Babası da bu adamın Rasûlullah (a.s.)'ın amcası Ebu Leheb olduğunu söyledi. (Müsned-i Ahmed, Taberânî, İbn Hişâm, Taberî). Târık bin Abdullah el-Muharibi'nin rivâyeti de buna benzemektedir. Kendisi, Rasûlullah (a.s.)'ın Zülmecaz çarşısında halka yüksek sesle şunları söylediğini duydu: "Ey İnsanlar, Lâilahe İllallah deyin, felahı bulacaksınız." Rasûlullah (a.s.)'ın arkasından da bir adam geliyordu. Bu adam Rasûlullah (a.s.)'a taş atıyordu; öyle ki topukları kanla dolmuştu. Bu adam, "bu yalancıdır, bunun sözlerini dinlemeyin" diye söyleniyordu. Etraftakiler bu adamın Rasûlullah (a.s.)'ın amcası Ebu Leheb olduğunu söyledi. (İbn Ebi Şeybe, Ebu Ya'la, İbn Hıbbân, Hâkim, Taberânî, Nesâî ve İbni Mace de bu olayı özetlemişlerdir).

27.1.4.5. Şi'bi Ebi Tâlib Muhasarasında Ebu Leheb'in Davranışı

Hz. Muhammed'in peygamberliğe tayin olunmasının 7. senesinde Kureyş'in bütün kabile ve aileleri, Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'e sosyal ve ekonomik boykot uyguladılar. Bu iki aile de Rasûlullah (a.s.)'ı himaye etmekten vazgeçmediler ve Şi'bi Ebi Tâlib'te muhasara altında kalmayı kabul ettiler. Bu zor günlerde de Beni Hâşim ve Beni Muttalib'den, kâfirlerden yana çıkan sadece Ebu Leheb'ti. Beni Hâşim ile Beni Muttalib'in sosyal ve ekonomik boykotu üç yıl sürdü ve bu müddet içinde her iki aile de çok zor günler yaşadı ve açlıkla karşı karşıya kaldı. Fakat Ebu Leheb kendi akrabalarına yardım etmek için parmağını bile oynamadı. Hatta, acılarına acı katmaya çalıştı. Nitekim Mekke'ye herhangi bir ticaret kafilisi geldiğinde Şi'bi Ebi Tâlib'te mahsur kalanlar için bazı kimseler yiyecek ve diğer ihtiyaç maddelerini satın almaya çalışınca, Ebu Leheb bunlara mani olmak isterdi. Ebu Leheb diğer yandan, gelen tüccarları kışkırtırdı ve fahiş fiyat talep etmelerini söylerdi. Bu adamlar dediğini yaparlardı ve Şi'bi Ebi Tâlib'de mahsur kalanlar için yiyecek ve eşya satın almak isteyenlerden dört-beş misli daha fazla fiyat isterlerdi. Böylece Şi'bi Ebi Tâlib'tekilere yiyecek ve eşya almak isteyenler elleri boş dönerlerdi. Şi'bi Ebi Tâlib'de de aileler ve minik çocuklar bir süre daha açlıkla başbaşa kalırlardı. Ebu Leheb daha sonra bu tüccarlardan yiyecek ve

diğer eşyalarını normal fiyatla satın alırdı. (İbni Sa'd, İbni Hişâm).

27.1.4.6. Ebu Leheb'in Muhalefeti Müslümanlara Neye Mal Oluyordu?

Ebu Leheb'in muhalefeti İslâmi davete hayli zor anlar yaşattı. Hac mevsiminde Arabistan'ın çeşitli bölgelerinden Mekke'ye gelen kişi ve gruplar ya da normal günlerde ülkenin çeşitli çarşı ve pazarlarında toplanan İnsanlar Ebu Leheb'in zehirli propagandasından hayli etkileniyorlardı. Hz. Muhammed (a.s.)'in peşine amcasının takılıp herkesi aleyhinde uyardığını ve kışkırttığını gören millet tereddüde kapılıyordu. Arap geleneklerine aykırı olarak bir amcanın yeğenine şiddetle karşı çıkmasının mutlak bir anlamı olduğunu ve kendisinin sebepsiz muhalefet etmeyeceğini düşünüyordu. Yabancılar, ailesi ve akrabasının Hz. Peygamber (a.s.)'i daha iyi tanıdığını düşünerek İslam davetine itibar göstermiyorlardı.

27.1.4.7. Ebu Leheb'in Karısının Tutumu

Ebu Leheb'in karısı, -ki Ebu Leheb sûresinde kendisinden "odun hamalı" veya dedikodu yapan kadın olarak bahsedilmiştir- Beni Ümeyye'ye mensup olan Ebu Süfyan'ın kardeşiydi. Asıl ismi Arvâ ve künyesi Ümm-ü Cemil'di. Bu kadın Hz. Peygamber (a.s.)'e muhalefet ve düşmanlıkta kocasından geri kalmazdı. Hz. Ebu Bekr'in kızı Hz. Esmâ (r.a.)'nın ifadesine göre Ebu Leheb sûresinin indiğini duyan

Ümm-ü Cemil, öfkeli öfkeli Rasûlullah (a.s.)'ı aramaya koyuldu. Avuçları taşlarla doluydu. Bunları Rasûlullah (a.s.)'a atmak isliyordu ve kendi hazırladığı hiciv şiirlerini okuyordu. Ümm-ü Cemil, Rasûlullah (a.s.)'ı Harem'de Hz. Ebu Bekr ile birlikte buldu. Hz. Ebu Bekr endişe içinde Rasûlullah (a.s.)'a dedi ki: "Ya Rasûlullah, bu kadın geliyor ve ben onun size hakaret edeceğinden ve kötü sözler söyleyeceğinden korkuyorum." Rasûlullah (a.s.) dedi ki, "o beni göremeyecektir." Gerçekten de Ümm-ü Cemil, Rasûlullah (a.s.)'ı orada olmasına rağmen göremedi ve Hz. Ebu Bekr'e dedi ki duyduğuma göre senin reisin beni hiciv etmiştir. Hz. Ebu Bekr (r.a.) dedi ki, "Bu evin Allah'ın yemin ederim, O seni hiciv etmemiştir."^{192[8]} Bunun üzerine Ümm-ü Cemil oradan ayrıldı, (İbn Ebi Hatim, İbn Hişâm, Bezzâr ve benzeri bir olayı Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak nakletmiştir).

27.1.4.8. Ebu Leheb'in Sonu

Ebu Leheb sûresinin inişi, Ebu Leheb'in karısı ve diğer yakınlarını fena kızdırdı, ama bu sûrede ne denilmişse doğrudu ve bunları kimse değiştiremezdi. Sûrede "Ebu Leheb'in elleri kurusun (kırılsın)" buyurulmuştu. Burada geçmiş zaman kullanılmıştı; zira Kur'an-ı Kerim bunu bir emrivaki olarak ortaya koyuyordu. Abu Leheb'in ellerinin kuruması veya kırılmasının anlamı, gerçekten onun ellerinin kırılması değildi. Anlatılmak istenen şey, Ebu Leheb'in bütün

^{192[8]} Hz. Ebû Bekr (r.a.)'ın bu sözlerinin anlamı şuydu: Hicvi Cenâb-ı Allah yapmıştı, Rasûlullah (a.s.) değil.

çabalarının boşa gitmesiydi; ki gerçekten de böyle oldu. İslam davetinin başlamasından sonra birkaç yılda Ebu Leheb üst üste ağır darbeler yedi. Onun başarısızlığı gerçekten ibret vericiydi. Bedir gazvesinde İslam düşmanlığıyla ün yapmış olan Kureyş'in büyük simaları öldüler. Bunlar Ebu Leheb'in ya yakın akrabaları ya da çok sevdiği dostlarıydılar. Bu hezimet ve facianın haberi Mekke'ye ulaşınca Ebu Leheb öylesine üzüntüye kapıldı ki, ancak yedi gün daha yaşayabildi ve Cehennem'e vasıl oldu. Ölümü de vebaya benzer öldürücü kabarcık "püstül" hastalığından oldu. Bulaşıcı bir hastalık olduğu için ailesi de onu تنها bir yerde ölüme terk etti. Öldükten sonra da üç güne kadar kimse cesedine yaklaşmadı. Bu süre içinde cesedi çürüdü ve kokmaya başladı. Nihayet, herkes Ebu Leheb'in çocuklarıyla alay etmeye başlayınca, bunlar bir rivayet» göre kendileri bir çukur kazıp odun ve sopalarla cesedi buna atıverdiler ve üstünü toprakla örttüler. Ebu Leheb'in başarısızlığının bir başka örneği de ömrü boyunca yıkmaya ve yok etmeye çalıştığı İslâm dinini, evlatlarının kabul etmesiydi. İlk önce kızı Dürre hicret edip Mekke'den Medine'ye geldi ve İslâmiyeti kabul etti. Daha sonra Mekke fethi sırasında iki oğlu Utbe ile Muattib (r.a.) Hz. Abbas vasıtasıyla Rasûlullah (a.s.)'ın huzuruna çıkıp İslâmiyet'i kabul ettiler.

27.1.5. Açıkça Tebliğ

Hız. Muhammed Mustafa (a.s.) kendi ailesine ve kabilesine Allah'ın dinini tebliğ ettikten sonra, Mekke'nin diğer

aile, kabile ve gruplarına ve bütün Arap halkına dinin esaslarını anlatmaya çalıştı. Hz. Muhammed (a.s.) tebliğin açık bırakılmasından sonra Mekke'de kaldığı 10 sene içinde her yerde ve her vesile ile halka Kur'an-ı Kerim'i okumaya ve onları Allah'ın dinine davet etmeye devam etti. Hazreti Peygamber bu tebliğ işini evde, çarşıda, pazarda, Beyt'ul Haram'da, özel sohbetlerde ve açık toplantılarda aralıksız yürüttü ve karşısında hiçbir engel tanımadı, hiçbir şeyden yılmadı. Rasûlullah (a.s.) dışardan Mekke'ye Hac, umre, seyahat veya ticaret, her ne sebeple olursa olsun, gelenlere de İslâm'ın öğretilerini anlatırdı. Ukâz, Mecenne ve Zûlmecaz^{193[9]} panayırlarına da gidip muhtelif kabileleri Hak dinine çağırırdı. Hac mevsiminde herkes Mina'da toplandığı zaman da her kabilenin çadırına gidip meramını anlatmaya çalışırdı. Kimse müsbet bir tepki gösterebilir ya da göstermesin, Rasûlullah (a.s.) tebliğ işini metanet ve ciddiyetle yapardı. Bazıları sert tepki gösterir, kötü sözler söyler, küfreder, hatta taş da atarlardı. Ama Hz. Peygamber (a.s.) metanetini kaybetmeden vazifesini yapardı.

^{193[9]} Arabistan'da Mina'nın dışında halkın toplandığı üç büyük ve önemli yer vardı. En büyük panayır Ukâz'da yapılırdı. Ukâz, Taiften bir günlük ve Mekke'den üç günlük mesafede idi. Burada Şevval ayının başından sonuna kadar büyük bir pazar kurulur, dükkânlar açılır ve eğlenceler düzenlenirdi. Buraya şair, edib, konuşmacı, reis, fakir, fukara herkes gelirdi. Şiir ve konuşma yarışması yapılırdı. Kabileler arasındaki ihtilaf ve kavgalar da burada tatlıya bağlanırdı. Bazı davalar da burada sonuçlandırılırdı. Daha sonra, 1-Zilkadedden itibaren, bugün Fatıma vadisi olarak bilinen Merrüzzahrân'da herkes toplanmaya başlar ve ayın son, Hac devresi başlardı ve Mekke'ye gelen bütün Araplar Minâ'da toplanırlardı.

İbni Cerir Taberî kendi tarih kitabında ve İbni Esir de kendi eserinde Kureyşlilerin Beni Hâşim ile Beni Muttalib'i sosyal ve ekonomik açıdan boykot edip Şi'bi Ebi Tâlib'de mahsur ettikleri zorlu günlerde bile, Hz. Peygamber (a.s.)'in tebliğ çalışmalarını sürdürdüğünü kaydetmişlerdir. Bu tebliğ bazen gizli bazen açık oluyordu; ama gece-gündüz devam ediyordu. Kur'an-ı Kerim'in sûre ve ayetleri bu devrede ard arda geliyor ve bunların halka duyurulması da gerekiyordu. Hz. Peygamber (a.s.) bu ayet ve sûreleri halka alenen duyuruyor, kâfirlerin itiraz ve ithamlarına cevap veriyor, onları hak yoluna getirmeye çalışıyor ve müslümanların şüphe ve tereddütlerini gidermeye çalışıyordu.

İbni Sa'd'ın ifadesine göre gizli davet ve tebliğ devri bittikten sonra Mekke'de geçen 10 yılda Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) sürekli olarak Minâ, Ukâz, Mecenne ve Zülmecaz panayırlarında her kabileye ve her çadıra gidip; şu sözleri söylerdi: "Ey millet, Lailahe ilallah deyin, felahı bulacaksınız ve bu Kelime-i şehâdet sayesinde Arabistan'ın hakimi olacaksınız. Acemler de size tabi olacaklardır. İman ettiğiniz takdirde Cennet'de her şeye sahip olacaksınız." Hz. Peygamber (a.s.)'in peşinden de Ebu Leheb gelip halkı kıskırtınca dinleyiciler derdi ki: "Ey Muhammed (a.s.) seni, senin aile ve kabilenin adamları daha iyi tanıyor ve biliyordur. Onlar sana tabi olmadıysa, biz sana nasıl itaat edelim?" Bu soruyu duyunca Hz. Peygamber (a.s.) sadece şunları

söylemekle yetinirdi: "Ey Allahım, sen isteseydin, bunlar böyle olmayacaktı."

Taberânî, Hz. Haris bin el-Hars ve Hz. Münbit el-Ezdi'ye istinaden hemen hemen aynı ifadeleri taşıyan hadisleri kaydetmiştir. Bu hadislerde, adı geçen sahabeler şunları anlatmışlardır: "Biz bir defasında Rasûlullah (a.s.)'ın halkı Tevhid'e davet ettiğini ve şunları söylediğini gördük: "Ey İnsanlar, Lâilahe illallah deyin, felahı bulacaksınız!" Bu sözleri dinleyen halk kendisine eziyet etti. Bazıları tükürdü küfür etti ve bazıları toz toprak attı. Nihayet öğle vakti geldi ve herkes dağıldı. Daha sonra bir kız bir kapta su ve mendil ile kendisine yaklaştı. Onun boynu açıktı. Hz. peygamber (a.s.) su içti ve abdest aldı. Daha sonra o genç kıza, "Kızım, boynunu ört" dedi. Biz sorduğumuzda, onun Rasûlullah (a.s.)'ın kızı Hz. Zeyneb (r.a.) olduğunu öğrendik."

İbni Hişâm, İbni İshâk'a atfen Rasûlullah (a.s.)'ın küçük-büyük her toplantıya ve özellikle fuar ve panayırlara gidip herkesi İslâm'a davet ettiğini ifade etmiştir. Aynı şekilde Hz. Peygamber (a.s.), Arabistan'ın neresinden olursa olsun, Mekke'ye gelen herkese tebliğ ve telkinde bulunurdu.

İbni Kesir'in "el-Bidaye ven-Nihaye"de anlattığına göre Hz. Peygamber (a.s.) gece gündüz, ister açık, ister kapalı olsun tebliğ, vaaz ve telkinini yapardı ve kimseden korkmazdı. Özel sohbetlere ve toplantılara gider kendilerine Allah'ın mesajını sunardı. Panayırlarda ve hac mevsiminde toplanan cemaatlara

gider ve onlara tebliğde bulunurdu. Rasûlullah (a.s.) zengin, fakir, köle, hizmetçi, tüccar, esnaf, işçi, genç, yaşlı, kadın, erkek kısacası herkese İslam'ın esaslarını anlatırdı.

Bu tarihi kayıtlar, Kur'an-ı Kerim'in Mekke döneminde inen sûreleriyle doğrulanmış oluyor. Bu ayet ve sûrelerde Kureyş'in saçma sapan itirazları ve bunlara verilen cevaplar yer almaktadır. Belli ki, Kur'an-ı Kerim Mekkeliler, Kureyşliler ve diğer Araplara açıkça duyurulmamış ve Hz. Muhammed (a.s.) kendi peygamberliğinin kabul edilmesini istememiş olsaydı, Kureyşliler kendisine, Kur'an-ı Kerim'e, Ahiret'e ve İslâmiyet'in diğer emir ve talimatına itiraz ve ithamlarda bulunmazlardı ve Kur'an-ı Kerim'de bunlara gereken cevabı vermezdi.

27.1.6. Hz. Peygamber (a.s.)'in İtibarı ve Ahlâki Ağırlığı

Bu noktada şöyle bir soru aklımıza geliyor: Kureyşliler ve diğer kâfirler neden Hz. Muhammed (a.s.)'i Beytullah'ta namaz kılmaktan ve Kur'an-ı Kerim'i alenen halka duyurmaktan alıkoymadılar? Bu, her iki hareket de Kureyş'in öfke ve nefretinin uyanmasına sebep oluyordu ve Hz. Muhammed (a.s.)'den başka kimse bunları yapmaya cesaret edemezdi. Bunun sebebi, Hz. Muhammed (a.s.)'in sadece Beni Hâşim ve Beni Muttalib tarafından kuvvetle desteklenmesi ve bu ailelerden Kureyşin korkması değildi. Bir başka sebep, Hz. Muhammed (a.s.)'in Kureyş ve diğer kabileler arasında

korkunç itibar ve ahlâki ağırlığa sahip olmasıydı. Kureyşliler öfkeden kuduruyor. Rasûlullah (a.s.)'ı ve diğer müslümanları dövüyor, sövüyor, küfrediyor ve taş atıyorlardı, ama yanında tir tir titriyorlardı. Onun manevî gücünden ödleri kopuyor, itibarı ve nüfuzuna karşı çaresiz kalıyorlardı.

Hz. Peygamber (a.s.)'in bu manevî ve ahlâki gücünün çeşitli sebepleri vardı. Birincisi, doğuşundan beri Hz. Muhammed (a.s.) ile ilgili olarak öyle bazı olaylar meydana gelmişti ki, Kureyşliler ve Mekkeliler kendisinin istikbal vaadeden büyük bir şahsiyet olduğuna inanmışlardı. Nitekim, peygamberlikten önce de Hz. Muhammed (a.s.) büyük bir sevgi ve saygıya sahipti.

İkincisi, Hz. Muhammed (a.s.)'in ağzından hiçbir zaman yanlış ve kötü sözler duyulmamıştı. Söylediği her söz gerçekleşiyordu. Bedduaları ve istikbale ait haberleri aynen gerçekleşiyordu. Bu sebeple Kureyşli kâfirler ağzından menfi bir sözün çıkmasından korkuyorlardı. Biraz yukarıda gördüğümüz gibi, Ebu Leheb gibi bir İslâm düşmanı bile, Hz. Peygamber (a.s.), oğlu Uteybe hakkında ağır söz söyledikten ve beddua ettikten sonra hayli korkmuştu. Ebu Leheb Suriye'ye yaptığı seyahat sırasında oğlunun emniyetinden korkuyordu ve arkadaşlarının kendisine yardımcı olmalarını istiyordu. Fakat onun bütün tedbirleri boşa çıktı ve Rasûlullah (a.s.)'ın dua ettiği gibi vahşi bir hayvan Uteybe'yi parçaladı.

Üçüncüsünü, Rasûlullah (a.s.)'ın şahsiyeti ve karakteri tertemiz ve lekesizdi. Kimse ne kadar çabalarsa çabalasın, kendisine dil uzatamaz ve hakkında kötü bir şey söyleyemezdi. Güzel ahlâkına herkes hayrandı. Doğru sözleri ve iyi muameleleri, Mekke ve çevredeki bütün bölge halkını kendisine hayran bırakmıştı. Hz. Peygamber (a.s.)'in doğru sözlülüğü, dürüstlüğü ve temiz karakteri ile güvenilirliğini düşmanları bile kabul ediyorlardı. Herkes emanetini Rasûlullah (a.s.)'a vermek temayülünde idi. Nitekim, İbn Cerir'in dediği gibi, Medine'ye hicret sırasında bile Mekkeli-lerin tümü kendisine emanetlerini koymaya hazırıldılar. Bu sebepten dolayıdır ki, Hicret'ten önce kendisine yatırılan para ve kıymetli eşya sonradan sahiplerine iade edildi.

Rasûlullah (a.s.)'ın bu manevî ve ahlâki ağırlığı ve ihtişamı karşısında en büyük düşmanları bile donup kalırlardı. Bunu Ebu Cehil'in başına gelen birkaç vak'a ile ispatlamaya çalışalım.

27.1.7. Ebu Cehl'in Şaşkın ve Çaresiz Kalışıyla İlgili Bir Olay

İbni İshâk diyor ki bir defasında İraş^{194[10]}'tan bir kişi bazı develerle Mekke'ye geldi. Ebu Cehil bu develeri satın aldı, ama paralarını ödemedi. İraş'lı tüccar bir gün Ka'be'de Kureyşli kabile reislerine gidip feryad etmeye başladı.

^{194[10]} "Mu'cemül Buldan'da belirtildiği gibi bu bir yerin adıdır. Burada oturan kabilenin adının da "İraş" olması muhtemeldir.

Harem'in bir köşesinde Hz. Muhammed (a.s.) de vardı. İraş'ının feryadları boşa gitti ve kabile reisleri şaka olsun diye kendisine şunu söylediler: "Biz bir şey yapamayız. Ama orada oturan bey var ya, ona git. O senin paranı geri aldırır." İraşlı, Hz. Muhammed (a.s.)'e yöneldi. O sırada kabile reisleri, aralarında "bugün iyi bir eğlence olacak" dediler. İraşlı, Rasûlullah (a.s.)'a gidip derdini anlattı. Rasûlullah (a.s.) hemen o an onunla beraber kalktı ve Ebu Cehl'in evine yürüdü. Kureyşli kabile reisleri ise arkalarından bir adam taktılar ki, olup bitenleri kendilerine anlatsın. Hz. Muhammed (a.s.) Ebu Cehl'in evine gidip kapısını çaldı. Ebu Cehl, "kim o?" diye seslendi. Hz. Peygamber (a.s.), "Muhammed" diye kendisine cevap verdi. Ebu Cehl, şaşkınlık içinde dışarıya çıktı. Hz. Peygamber (a.s.) "bu adamın hakkını ver" dedi. Ebu Cehl, herhangi bir ses çıkarmadan hemen evin içine dönüp paraları getirdi ve develerin sahibine verdi. Kureyşli kabile reislerinin gönderdiği adam bu vak'ayı görünce şaşkınlık içinde Harem'e koştu ve reislere olup bitenleri şöyle anlattı: "Vallahi bugün hiçbir zaman göremediğim bir şey gördüm. Hakem bin Hişâm (Ebu Cehl) evden çıkıp Muhammed'i görünce donup kaldı ve Muhammed, 'bu adamın hakkını ver' dediğinde sanki o (Ebu Cehl) cansız bir cesede dönmüştü". İbni Hişâm, CII, s. 29-30. Belazuri de bu vak'ayı, "Ensâb'ul Eşraf C.I, s. 128-129'da anlatmıştır.)

27.1.8. Ebu Cehl'in Başına Gelen İkinci Olay

Ebu Cehl'in, Hz. Peygamber (a.s.) karşısında etkisiz ve çaresiz kalışının ikinci olayı, Kadı Ebu'l-Hasen el-Maverdi tarafından "Alâmün Nübüvvetle anlatılmıştır. Olay şuydu: Ebu Cehl bir yetimin velisiydi. Bu çocuk bir gün perişan bir vaziyette Ebu Cehl'e geldi. Üzerinde doğru dürüst bir elbise bile yoktu. Ebu Cehl'den, babasının kendisi için bıraktığı mirastan bir kısmını istedi. Fakat Ebu Cehl, bu zavallı çocuğun sözlerine kulak asmadı. Çocuk, bir süre bekledikten sonra ümitsizlik içinde geldiği yere döndü. Kureyşli kabile reisleri olayı duyunca çocuğu kıskırtmak istediler ve kendisinin Hz. Muhammed (a.s.)'e gidip şikâyetle bulunmasını istediler. Çocuk, Hz. Muhammed (a.s.) ile Ebu Cehl arasındaki gergin ilişkiyi bilmiyordu. Reislerin demesi üzerine Hz. Muhammed (a.s.)'e gitti ve derdini anlattı. Hz. Muhammed (a.s.) o an yerinden kalkarak çocukla beraber Ebu Cehl'e gitti. Ebu Cehl, Hz. Muhammed (a.s.)'i güler yüzle karşıladı ve ne için geldiğini sordu. Hz. Muhammed (a.s.) çocuğun hakkının kendisine verilmesini istedi. Ebu Cehl, bu sözler üzerine derhal evine gitti ve çocuğa payını verdi. Kureyşli kabile reisleri tetikte idi ve iyi bir kavganın patlak vereceğini umuyorlardı. Ama olup bitenleri görünce ne yapacaklarını şaşırdılar. Ebu Cehl'e gelip niçin böyle tuhaf davrandığını sordular. Ebu Cehl dedi ki: "Vallahi ben dinimi terk etmedim. Fakat bana öyle geldi ki, Muhammed'in her iki tarafında birer

öldürücü silah vardır ve sözlerinin dışına çıkarsam bunların bana saplanacağını sandım."

27.1.9. Ebu Cehl'in Başına Gelen Üçüncü Olay

Belâzuri'nin dediği gibi, bir gün Rasûlullah (a.s.) Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas (r.a.) ile beraber Mescid-i Harem'de oturuyordu. Derken, Beni Zübeyd'in bir ferdi gelip, "Ey Kureyşliler size kim ticari mallar getirebilir ki, çünkü siz dışardan gelenlerin mallarını çalışıyorsunuz." Rasûlullah (a.s.) kendisine kimin zulüm ve haksızlık ettiğini sordu. O adam, Ebu'l-Hakem (Ebu Cehl)'in adını verdi; ve şöyle dedi: "Ebu Cehl benim en iyi üç devemi almak istedi ve bunlara en düşük fiyat biçti. Şimdi kimse onun verdiği fiyatın üstüne çıkamıyor. Bu fiyatla develerimi satarsam zarar ederim." Rasûlullah (a.s.) ondan bu üç devesini satın aldı. Ebu Cehl uzaktan bunları görüyordu. Rasûlullah (a.s.) ona gidip "sakın ha, bundan sonra bu Bedevi'ye yaptığın hareketi tekrarlarsan fena yaparım" dedi. Ebu Cehl de gayet sakin bir şekilde, bir daha böyle bir hareket yapmayacağını bildirdi. Orada hazır bulunan Ümeyye bin Halef ve diğer müşrikler, Ebu Cehl'i gayrete getirmeye çalıştılar ve "Sen Muhammed'in yanında öyle kuzu kesildin ki biz senin de müslüman olacağını sandık" dediler. Ebu Cehl, "vallahi ben hiçbir zaman Muhammed'e tabi olmayacağım. Fakat ben onun her iki tarafında birkaç mızraklıyı gördüm. Bana öyle geldi ki Muhammed'in sözlerini dinlemezsem o

mızraklılar bana çullanacaklardır." (Ensâb'ul-Eşrâf: c.1, s. 130)

27.1.10. Muhalifler Hz. Muhammed (a.s.)'in Haklılığına İnanıyorlardı

Hazreti Peygamber (a.s.)'in ahlâki üstünlüğünün bir başka sebebi davasının haklılığıydı. Kâfirler Hz. Muhammed (a.s.)'in Hak yolunda olduğunu ve kendilerinin Batıl'ı temsil ettiklerini çok iyi biliyorlardı. Hem kendilerinin, hem savundukları davanın yalan olduğunun farkındaydılar. Ama cehalet, atalarını körü körüne taklit etme, taassup, boş yere şeref ve namuslarını koruma ve menfaatlerini sürdürme kaygısı gibi sebeplerden dolayı Hz. Muhammed (a.s.)'e muhalefet ediyorlardı. Kendi içlerindeki zaaf ve suçluluk duygularını saklamak için Hz. Muhammed (a.s.)'i mutlaka durdurmaları gerektiğine inanıyorlardı. Medeni cesaretleri yoktu. Bu sebeple, Hz. Muhammed (a.s.)'in haklı ve kendilerinin haksız olduğunu ilân etmekten çekiniyorlardı. Bunun bazı misallerini biz daha sonra vereceğiz. Biz, burada sadece şunu söylemek istiyoruz ki; Rasûlullah (a.s.)'ın Ben büyük düşmanı bir defa değil, bir kaç defa Hz. Muhammed (a.s.)'in haklılığına inanmış ve yanında çaresiz kalmıştı. Ayrıca, Hz. Muhammed (a.s.)'e muhalefet etmek için de çok sudan ve abes sebepler ileri sürüyordu.

Beyhakî, Zeyd bin Eslem'e dayanarak, Hz. Muğire bin Şu'be'nin şu hadisini nakletmiştir: "Ben henüz müslüman

olmadığım sırada bir gün Ebu Cehl ile birlikte Mekke'de bir yoldan geçiyordum. O sırada Rasûlullah (a.s.) ile karşılaştık. Rasûlullah (a.s.), Ebu Cehl'e hitap ederek, "ey Ebu'l-Hakem, Allah'a ve Rasûlüne gel. Ben seni Allah'a çağırıyorum." Ebu Cehl, "ey Muhammed, sen mabûdlarımızı kötülemekten vazgeçer misin? Sen bize Allah'ın emrinin getirildiğinin şahitliğini mi istiyorsun? biz bu şahitliği yapmaya hazırız. Fakat, inan ki, senin Hak üzerinde olduğuna gerçekten inansaydım sana iman ederdim." Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) yoluna devam etti. Daha sonra Ebu Cehl bana dönerek, "vallahı, bu adamın dediklerinin doğru olduğunu biliyorum. Fakat bir şey bana mani oluyor. Kusayy'ın evlatları 'hicabe' (hacılara yemek yedirme) bizde kalsın dediler, bizde evet dedik. Onlar "sikaye" (hacılara su içirme) de bizde kalsın dediler. Biz buna da evet dedik. Onlar "nedve" (toplantı ve hazırlık çalışmaları bizde kalsın) dediler. Biz buna da evet dedik. Daha sonra, "liva" (hac sırasında bayrak taşımanın da kendilerinde kalmalarını istediler. Buna da ses çıkarmadık. Daha sonra onlar da (hacılara) yemek yedirdiler ve biz de yemek yedirdik. O kadar ki, dizlerimiz onların dizlerine değdi. Şimdi de diyorlar ki peygamber de bizden olsun. İşte buna izin veremeyiz. Vallahi, billahi, buna izin veremem."

İbni Ebi Hâtim, Ebu Yezid Medeni'ye dayanarak şu olayı kaydetmiştir: Bir defasında Ebu Cehl, Hz. Muhammed Mustafa (a.s.) ile karşı karşıya geldi ve kendisiyle el sıkıştı. Bir kişi lâf attı: "Bu da ne gözlerim neler görüyor? Sen dininden

döner bu adamla el mi sıkışıyor?" Ebu Cehl onu biraz uzağa götürüp kulağına fısıldadı: "Vallahi onun peygamber olduğunu biliyorum. Ama bizim Abd-i Menaf a tabi olduğumuzu hiç gördün mü?"

İmam Süfyân-ı Sevri, Tirmizî ve Hâkim, Hz. Ali (r.a.)'ye ait olan şu hadisi nakletmişlerdir: Ebu Cehl bir defasında Rasûlullah (a.s.)'a şöyle dedi: "Biz seni değil senin getirdiğin şeyi yalanlıyoruz."

Beyhakî ve İbn Hişâm, İbn İshâk'a dayanarak ve İbn İshâk da İmam Zühri'ye dayanarak şu ilginç olayı nakletmişlerdir: Bir gece Ebu Cehl, Ebu Süfyân ve Ahnes bin Şerik ayrı ayrı evlerinden çıkıp Rasûlullah (a.s.)'ın namazda okuduğu Kur'an'ı dinlemeye çalıştılar. Her üçü de birbirlerinden habersizdi. Sabahleyin üçü de birbirini gördü ve utandılar ve bundan sonra bu gibi bir harekette bulunmayacaklarına karar verdiler. Zira onlara göre halk kendilerinin böyle gizli gizli Hz. Muhammed (a.s.)'in okuduğu Kur'an'ı dinlediklerini duyunca onlara karşı duydukları güveni kaybedecekti. Ama ikinci gün yine aynı olay meydana geldi ve sabah yine birbirlerini görüp ileri için sözleştiler. Tesadüf bu ya, üçüncü gece de aynı olay tekrarlandı. Bu sefer Ahnes bin Şerik dayanamadı ve Ebu Süfyan'a gidip sordu. "Ey Ebu Hanzala, bana doğruyu söyle, Muhammed (a.s.)'in okuduğu şeyler hakkında ne düşünüyorsun? Ebu Süfyan dedi ki: "Ebu Sa'lebe, vallahi ben duyduklarımı anladım ve bunların ne demek olduğunu da biliyorum. Fakat bazı şeyler var ki onların

manasını ve gayesini bilmem."^{195[11]} Ahnes, "ben de aynı fikirdeyim" dedi. Sonra Ahnes, Ebu Cehl'e gitti ve "Ebu'l-Hakem, Muhammed'den duydukların hakkında ne diyorsun?" diye sordu. Ebu Cehl dedi ki: "Duymak ne demek? Bizim ile Abd-i Menaf arasında büyüklük kavgası var. Onlar da (hacılara) yemek yedirdiler, biz de. Onlar da bazı mes'uliyetler taşıdılar, biz de. Onlar da mal ve mülk verdiler, biz de. Nihayet biz şimdi aynı hizaya gelince diyorlar ki kendilerinde bir peygamber vardır. Bu peygambere Allah'tan vahiy geliyormuş. Şimdi bana söyler misin, biz böyle bir peygamberi nereden bulalım. Allah'a yemin ederim biz onu kabul etmeyeceğiz ve onu tasdik etmeyeceğiz." Hemen hemen aynı şeyleri Ebu Cehl, Ahnes bin Şerik'e Bedir savaşı sırasında da تنها bir yerde söylemişti. İbni Cerir Taberî kendi tefsirinde Süddi'ye dayanarak şu olayı anlatmıştır: Ahnes, Ebu Cehl'e, "şu anda burada sen ve benden başka kimse yoktur. Bana doğruyu söyle, Muhammed sâdık (gerçek bir peygamber) midir". Ebu Cehl dedi ki: "Vallahi Muhammed doğru sözlü bir insandır. O

^{195[11]} "İsâbe"de Hâfiz İbni Hacer, İmam Zührî'ye dayanarak Hz. Sa'id bin El-Müseyyeb'in hadisini nakletmiştir. Bu hadise göre Ebû Süfyan, Ahnes'e fikrini sorunca kendisi, Hz. Muhammed (a.s.)'in hak yolunda olduğuna inandığını söyledi. Bu ifade, Taberânî'nin "Evsat'ta naklettiği Hz. Muaviye'ye ait hadislerle doğrulanmış oluyor. Hz. Muaviye diyor ki; bir defasında benim babam, Ebû Süfyan annem Hind ile beraber bir katır üzerinde bir çölden geçiyordu ve peşinde de ben vardım. Derken, Rasûlullah (a.s.)'a rastladık. Babam dedi ki, Muaviye, sen katırdan in ve Muhammed (a.s.)'i bindir. Bunun üzerine ben katırdan indim ve buna Hz. Muhammed (a.s.) bindi. Sonra Hz. Muhammed (a.s.) babam ve anneme hitap ederek dedi ki, "Ey Ebû Süfyan ve Ey Hind bin Utbe, vallahi siz hepiniz bir gün öleceksiniz, tekrar diriltileceksiniz ve iyi amel işleyen cennete, kötü amel işleyen de cehenneme gidecek." Sonra Fussilet sûresinin ilk 11 ayetini okudu. Bundan sonra Hz. Muhammed (a.s.) katırdan inip gitti. Ben tekrar katıra bindim. Yolda annem, babama kızarak, "Bu sihirbaz, yalancı ve sahtekâr için oğlumu katırdan indirdin değil mi?" Babam da dedi ki, "vallahi, bu şahıs ne sihirbazdır, ne yalancı ne de sahtekâr."

hiçbir zaman yalan söylememiştir. Fakat Beni Kusayy, Kâ'be'nin bayraktarlığı ile hacılara yemek yedirme ve su içirme vazifelerinin yanı sıra peygamberliği de alıp götürürlerse diğer Kureyşliler ne yapsın?"

Ebu Cehl gibi ezeli bir düşmanın tutumu böyle olduktan sonra diğer İslam düşmanlarının durumunu siz kendiniz kıyaslayınız.

27.1.11. Hz. Peygamber (a.s.) İle İlgili Kureyş'in Tutumu

Burada şunu da unutmayalım ki, Hz. Peygamber (a.s.)'e şiddetle muhalefet eden Kureyşliler aslında O'nun kişiliği, karakteri ve meziyetlerini kabul ediyorlardı. Nitekim, müslümanlar ile kâfirler arasında ihtilâf ve kavga en çetin safhasında iken Mekke'de büyük bir açlık ve kıtlık baş gösterdi. Herkes çaresizlik içinde kıvranıyordu ve bu âfetten kurtulmanın yollarını arıyordu. Nihayet Kureyşli kabile reisleri bir araya gelip Hz. Peygamber (a.s.)'in yanına geldiler ve âfetin önlenmesi için Allah'a dua etmesini istediler. Bu olayı İmam Buhârî ile Beyhakî az bir ifade değişikliğiyle Mesrûk ve Hz. Abdullah bin Mes'ud'a dayanarak nakletmişlerdir. Olay şöyle cereyan etmişti: Kureyşliler azıp muhalefet kampanyasını büyütünce ve isyankâr tutumunu katılaştırınca Rasûlullah (a.s.) Allah'a "ya Rabbi, Hz. Yusuf zamanında 7 yıllık kıtlık ve açlık yarattığın gibi, bu adamlara karşı bana yardımcı olmak üzere burada da 7 yıllık bir açlık ve kıtlık yarat" diye dua etti.

Bunun üzerine öyle korkunç bir kıtlık başladı ki, adamlar ölüleri, kemikleri ve hayvan derilerini yemeye başladılar. Nihayet, Ebu Süfyan ile Mekke'nin diğer kabile reisleri Hz. Peygamber (a.s.)'in huzuruna geldiler ve kendisine şöyle dediler: "Ya Muhammed, siz kendinizin dünyaya rahmet olarak gönderildiğinizi söylersiniz. Ama görüyorsunuz ki, kavminiz kıtlık ve açlıktan helâk oluyor. Lütfen kavminiz için dua ediniz." Hz. Peygamber (a.s.) de Allah'a dua etti. Bunun üzerine bardaktan boşalırcasına yağmur yağdı. O kadar ki, herkes yağmurdan şikayet etmeye başladı. Hz. Peygamber tekrar Allah'a, "Allah'ım, yağmur etrafımıza yağsın, bize değil" diye dua etti. Bu dua üzerine bulutlar dağıldı. İmam Buhârî'nin İbni Abbas'a dayanarak naklettiği bir başka hadisi vardır. Buna göre, Ebu Süfyan, Hz. Peygamber (a.s.)'e gelip yalvardı ve dedi ki adamlar açlıktan ölüyorlar. Yiyecek hiçbir şey bulamadıkları için kemikleri bile yiyorlar. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) dua etti ve Allah da kıtlık ile açlığa son verdi.

Bu olaylar gösteriyor ki Kureyşli kabile reisleri Rasûlullah (a.s.) ile doğrudan kavgaya girmeye veya tebliğini duyurmaya cesaret edemiyorlardı. Fakat bunun yanı sıra, tebliğin devam etmesini ve kendi atalarının din, inanç ve geleneklerinin de bir anda yok olmasını hazmedemiyorlardı. Onların alıştıkları bir hayat düzeninin yerine başka bir hayat düzeninin kurulmasına ve Arap halkının yavaş yavaş İslâm'ın dairesine gitmesine de razı değillerdi. Bu sebeple, İslâmi davetin ne pahasına olursa olsun durdurulmasından yana

idiler. Aynı sebepten dolayı, ilerde anlatacağımız gibi, Hz. Peygamber (a.s.)'e sözle ve fiilen saldırmaktan da geri kalmıyorlardı.

Yirmi Sekizinci Bölüm: İSLÂM'IN YAYILIŞINI DURDURMAK İÇİN KUREYŞ'İN BAŞVURDUĞU TEDBİRLER

Esas konuya girmeden önce şunu hemen belirtelim ki, Kureyş kabilesinin tümü Hz. Muhammed (a.s.)'e ve İslâm'a düşman değildi. Kureyşin Hz. Muhammed (a.s.)'e ve İslâm'a karşı tutumunda bir ahenk veya bütünlük yoktu. Zira Kureyş, çeşitli kabile ve gruplardan oluşuyordu ve bunların düşünce tarzı da farklıydı.

Kureyşlilerin bir grubu, Hz. Muhammed (a.s.) ile İslâm'a şiddetle muhalifti. Bu grupta Kureyş'in önde gelen kabile reisleri yer alıyordu. İbni Sa'd, "Tabakat"da Hz. Peygamber (a.s.) ve İslâm'ın can düşmanı olan bu kişilerin ismini yazmıştır ki, bunları şöyle sıralayabiliriz: Ebu Cehl, Ebu Leheb, Esved bin Abd-i Yeğûs (Beni Zühre'den olup Hz. Peygamber (a.s.)'in dayısının oğluydu); Hâris bin Kays bin Adiyy (Beni Sehm'den olup, İbn'ul-Ğaytala adıyla meşhur olmuştu), Velid bin Muğire (Beni Mahzûm'dan), Ümeyye bin Halef (Beni Cumah'dan), Ebu Kays bin Fakih bin Muğire (Beni Mahzûm'dan), As bin Vail Sehmi (Amr bin El-As'ın babası), Nadr bin el-Haris (Beni Abdu'd-Dâr'dan), Münebbih bin el-Haccac (Beni Sehm'den), Züheyr bin Ebi Ümeyye (Beni Mahzûm'dan olup Ümm-ü Seleme'nin kardeşiydi) Saib bin Sayfî bin Abid (Beni Mahzûm'dan) Esved bin Abdu'l-Esed Mahzumi, As bin Said bin el-As (Beni Ümeyye'den), Ebu'l-

Bahterî As bin Hişâm (Beni Esed'den), Ukbe bin Ebi Muayt (Beni Ümeyye'den) İbn'ul-Esdâ (ya da el-Esda'i) el-Hüzeli, Hakem bin Ebi'l-As (Beni Ümeyye'den olup Mervan'ın babasıydı) ve Adiyy bin Hamrâ'is-Sekâfi.

Kureyşlilerin ikinci grubunda da birçok İslam düşmanı kabile reisleri yer alıyordu. Bunlar tabii ki İslâm ve Hz. Peygamber (a.s.)'in düşmanlarıydılar, ama muhalefet ve düşmanlıkta ilk grup gibi her şeyi göze almamışlardı. Bunların muhalefet ve düşmanlığı o kadar şiddetli değildi. Fakat yine de İslâma ve müslümanlara karşı tavır alınırken, reylerini ilk gruptan yana veriyor ve ağırlıklarını koyuyorlardı. İbni Sa'd bu grupta Utbe bin Rebia, Şeybe bin Rebia, (Beni Abd-i Şems bin Abd-i Menaf tan) ve Ebu Süfyân bin Harb (Beni Ümeyye'den)'in yer aldığını yazmıştır. Fakat muhalefet ve düşmanlıkları ne kadar hafif ve zararsız olursa olsun, Kur'an-ı Kerim'in bunlar hakkında söylediği şundan ibarettir:

"Agâh olun ki, münafıklar kalblerindeki gizlemek için göğüslerini Hak'tan çevirirler." (Hud; 50)

Yani bu adamlar kalblerinin içindekileri dışarıya vurmamak için gizli ve sinsice hareket ediyorlardı. Hz. Peygamber (a.s.)'i ve müslümanları gördükleri yerlerden kaçıyor, yolda karşılaştıkları zaman istikâmetlerini değiştiriyor veya yüzlerini örtüyor ve arkalarından kötü şeyler konuşuyorlardı.

Kureyşlilerin dışındaki Mekkelilere gelince, bunlardan bazıları tarafsızdı; bazıları kalben İslâmiyet'in hakkaniyetini anlıyor ve biliyorlardı, ama açıkça İslâm'ı kabul etmekte tereddüt ediyorlardı; bazıları ise birer ikişer İslâm camiasına giriyorlardı. Mekkelilerin büyük kısmı ise kabile reislerinin baskı ve tehdidi sebebiyle atalarının dinlerini korumak ve müslümanları yıldırma amacıyla giriştikleri komplo ve hareketlere katılıyorlardı.

Şimdi Kureyş ve diğer muhaliflerin İslâmi hareketi durdurmak için başvurdukları tedbirlere ve harcadıkları gayretlere bir göz atalım:

28.1. HZ. PEYGAMBER (A.S.) İLE UZLAŞMA GİRİŞİMLERİ

Muhalifler, Hazreti Peygamber (a.s.)'in fevkalâde şahsiyeti ve Kur'an-ı Kerim'in inanılmaz tesirini bildikleri için kendisiyle bir uzlaşma ve anlaşma zemini yokladılar. Gaye ve hedefleri, din konusunda bazı tavizler koparmak ve uzlaşmaya varmaktı. Bu uzlaşma girişimleri çeşitli vesilelerle ve münasebetlerle yapıldı. Bu amaçla Hz. Peygamber (a.s.)'e çeşitli heyetler gönderildi ve bazen sayılı ve tanınmış kişiler de yollandı.

28.1.1. Utbe bin Rebi'a'nın Hz. Peygamber (a.s.) İle Görüşmesi

Uzlaşmanın sağlanması için yapılan görüşmelerin en önemlilerinden biri Utbe bin Rebia'nın idi. Çeşitli muhaddisler bu görüşmeyi çeşitli şekilde anlatmışlardır. Fakat hepsinin özü aynıdır ve aralarında herhangi bir tezât veya ihtilâf yoktur. İbn Ebi Şeybe'nin, İbni Ömer ile Abd bin Hâmid ve Beyhakî ile Ebû Ya'lâ'nın, Hz. Câbir bin Abdullah Ensari'ye dayanarak naklettikleri olay şöyledir: Bir gün Kureyş'ten bazı kimseler bir araya gelip şöyle konuştular: "Bakın, aramızda sihir, kehânet ve şiiri kim en çok biliyorsa, toplumumuzu bölen, işlerimizi bozan ve dinimizi ayıp sayan o kişiye gidip onunla konuşsun ve kendisinin ne dediğini öğrensin." Herkes böyle bir kişinin Utbe bin Rebi'a'dan başkası olmadığına karar verdi. Onun için kendisine, "Ebu'l-Velid, sen bu işi yap" denildi ve Utbe bin Rebi'a Hz. Peygamber'in yanına geldi.

Olayla ilgili ikinci hadis Muhammed bin İshâk ile Beyhakî tarafından Muhammed bin Ka'b el-Kurazî'ye atfen naklolunmuştur ki şöyledir: Bir defasında Kureyş'in bazı kabile reisleri Mescid-i Haram'da bağdaş kurup oturmuşlardı. Mescid'in bir köşesinde de Rasûlullah (a.s.) tek başına oturuyordu. O sırada Hz. Hamza (r.a.) müslüman olmuştu ve Kureyşliler, müslümanların sayısının gittikçe artmasından hayli telaşlı idiler. Derken, Utbe bin Rebi'a (Ebû Süfyan'ın kayınpederi) Kureyşli kabile reislerine şöyle seslendi:

"Arkadaşlar, isterseniz Muhammed'e gidip konuşayım ve ona bazı tekliflerde bulunayım. Kim bilir bunlardan bazısını o kabul eder, bazısını da biz. Böylece bize muhalefet etmekten vazgeçecektir." Herkes onun teklifini beğendi ve "Ebul-Velid, biz sana güveniyoruz. Gidip onunla elbette konuş" dedi. Utbe oradan kalkıp Nebi-yi Kirâm (a.s.)'ın yanına gitti ve kendisine şöyle hitap etti: "Bak yeğenim, bizim seni ne kadar sevdiğimizi saydığımızı bilirsin. Senin ailen de en temiz ve en soylulardan biridir. Fakat sen milletimize ne biçim felâket gelirdin? Sen cemiyetimizi böldün, bütün milleti aptal yerine koydun. Halkın dinini ve tanrılarını kötülerdin. Öbür dünyaya intikal etmiş olan atalarımızın kâfir ve sapık olduğunu söyledin. Şimdi beni dinle, ben sana bazı tekliflerde bulunacağım. Onları iyice düşün taşın, belki de bazılarını kabul edersin." Rasûlullah (a.s.) buyurdular, "Ebu'l-Velid, devam et, seni dinliyorum." Utbe bin Rebî'a dedi ki: "Yeğenim, şu başlattığın işin maksadı mal ve mülk toplamaksa biz sana o kadar mal ve mülk vereceğiz ki, sen aramızda en zengin ve en varlıklı kişi olacaksın. Eğer büyük olmak ve iktidar elde etmek istiyorsan biz seni reisimiz yaparız. Hiçbir işimizi sana danışmadan yapmayız. Hiçbir sözünden çıkmayız. Yok eğer kral olmak istiyorsan ona da razıyız. Biz seni kralımız olarak seçeriz. Yok eğer sana cinler geliyorsa ve sen de onları kovacak güce sahip değilsen, sen uyurken veya uyanıkken rüya görüyorsan en iyi tabip ve hekimleri çağırırız, onlar seni tedavi ederler." Utbe bunları söylüyor ve Hz. Peygamber (a.s.) kendisini sessizce

dinliyordu. Sonra şöyle konuştu: "Ebu'l-Velid, söylediklerinizi söylediniz mi, yoksa söyleyeceğiniz başka bir şey var mı?" Utbe "yok söylemek istediklerim bundan ibarettir" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah: "O zaman şimdi beni dinleyiniz" dedi ve besmele okuyarak fussilet suresini okumaya başladı. Utbe ellerini arkaya koyup bunları dikkatle dinliyordu. Rasûlullah (a.s.) 38. ayete gelince secde etti, daha sonra başını kaldırarak şöyle dedi: Ebu'l-Velid, cevabımın ne olduğunu duydunuz. Bundan sonrasını siz bilirsiniz." Utbe oradan kalkıp Kureyşli kabile reislerine doğru yönelince arkadaşları aralarında, "vallahi Utbe'nin yüzü değişmiştir. Utbe bizden gittiği yüzle gelmiyor" dediler ve yanlarına gelince de Hz. Peygamber (a.s.)'in ne dediğini sordular. Utbe kendilerine şöyle dedi: "Allah aşkına ben bundan evvel böyle bir kelâm dinlememiştim. Vallahi billahi, bu ne şiirdir, ne sihirdir, ne de kehânet. Ey Kureyşliler, beni dinleyin ve bu adamı rahat bırakın. Bana öyle geliyor ki, onun söyledikleri yankı yapacaktır. Faraza, Araplar ona (Hz. Muhammed'e) galip gelirse, siz kendi akrabanıza el kaldırmaktan kurtulacaksınız ve başkaları onun işini bitirmiş olacaktır. Fakat eğer o Araplara galip gelirse onun krallığı sizin krallığınız ve onun şerefi sizin şerefınız olacaktır." Kureyşliler onun böyle konuştuğunu işitince, "vallahi Ebu'l-Velid, o (Hz. Peygamber) seni de büyüledi" dediler. Utbe cevap verdi: "Vallahi, ne yaparsanız yapın, ben size fikrimi söyledim."

Beyhakî'nin bu olayla ilgili olarak topladığı rivâyetlere bazı diğer şeyler ilâve edilmiştir. Meselâ, Rasûlullah (a.s.) Fussilet suresinin 13. ayetini (eğer onlar davetine icabetten yüz çevirirlerse de ki: 'Sizi Ad ve Semûd kavimlerinin yıldırımı gibi bir yıldırımla korkutuyorum') okuyunca Utbe derhal elini Rasûlullah (a.s.)'ın ağzını kapatmak için kaldırdı ve "sakın öyle konuşma" dedi. Utbe daha sonra arkadaşlarına bu hareketinin gerekçesini şöyle anlattı: "Biliyorsunuz ki Muhammed (a.s.) bir şey söyleyince yalan çıkmıyor. Bu sebeple, ben bir azap geleceğinden korktum."

28.1.2. Başka Bir Heyetin Gelişi

Muhammed bin İshâk'ın İbn Abbas'a dayanarak naklettiği rivayet şöyledir: Bir defasında Utbe bin Rebî'a, Şeybe bin Rebî'a, Ebu Süfyân bin Harb, Nadr bin Haris, Ebu'l-Bahteri bin Hişâm, Esved bin el-Muttalib, Zema'a bin el-Esved, Velid bin Muğire, Ebu Cehl, Abdullah bin Ebi Ümeyye, Ümeyye bin Halef, As bin Vâil ve Haccâc Sehmi'nin oğulları Nübeyye ve Münebbih, güneşin batışından sonra Kâ'be'nin duvarının altında toplandılar ve Hz. Muhammed (a.s.) ile konuşup meseleyi bitirmek istediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s.)'e, Mekke'nin eşrafının bir araya gelip kendisiyle konuşmak istediğine dair haber yollandı. Hz. Peygamber (a.s.) bu adamların doğru yola gelmeleri için çaba harcadığından onlarla görüşmeye hemen razı oldu. Hz. Peygamber (a.s.) gelince, Kureyşli eşraf kendisine şöyle dedi: "Muhammed, biz seni buraya çağırdık ki hüccetimizi

tamamlayalım. Vallahi, Arap kavminde senin kadar kendi milletini bölen başka bir kişiyi görmedik. Sen atalarını kötülerdin. Dinimizde ayıp buldun. İnsanları aptal yerine koydun. Mabûdlarımıza hakaret ettin. Bizim toplumumuzda ikilik yarattın. Gerçek şu ki aramızı bozmaktan hiç çekinmedin. Eğer sen bunları para ve mal-mülk için yapıyorsan emin ol biz sana o kadar mal-mülk vereceğiz ki, sen hepimizden daha zengin olacaksın. Yok, büyüklük tasarlıyorsan, biz seni önderimiz seçeriz. (Bir rivâyete göre, biz hiçbir konuda sana danışmadan karar vermeyiz). Yok, krallık istiyorsan seni kral yaparız. Yok, sana musallat olan bir cin sana geliyorsa, biz paramızı-pulumuzu harcayıp senin kurtulman ve iyileşmen için seni tedavi ettiririz. Hiç olmazsa günah bizden gider." Buna cevap olarak Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurdu: "Ben sizin dediğiniz gibi hasta filan değilim. Size getirdiğim şeyi, ne sizden mal-mülk talep etmek, mevki ve makama kavuşmak ne de kralınız olmak için getirmişimdir. Gerçek şu ki, Allah beni size Resul olarak göndermiştir. Bana bir kitap indirmiştir ve benim sizin için müjdeleyici ve korkutucu olmamı istemiştir. Onun için, ben Rabbimin mesajını size iletmiş bulunuyorum ve size nasihat etmiş bulunuyorum. Şimdi, getirdiğim şeyi kabul ederseniz siz dünyada da, Ahiret'te de şanslı ve mutlu olacaksınız. Yok, eğer reddediyorsanız, ben Allah'ın emri üzerine sabredeceğim. Ta ki, Allah benimle sizin aranızda kararını versin." Bunun üzerine kâfirlerin reisleri Hz. Muhammed (a.s.)'in bazı

Mu'cizeler göstermesini istediler. (Kur'an-ı Kerim'de kabile reislerinin bu isteği ve buna verilen cevap ayrıntılı olarak yer almıştır).^{196[1]} İbni Hişâm, İbni İshâk'a dayanarak bu rivâyeti naklederken şunları da yazmıştır: Kâfirlerin Mu'cizelerle ilgili taleplerini dinledikten sonra Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurdu: "Ben bu gibi şeyler yapmak için dünyaya gönderilmedim. Allah beni hangi şeyler için göndermişse onları size ilettim." Bundan sonra kabile reisleri Hz. Peygamber (a.s.)'e tehdit savurdular ve dediler ki, "biz senin bunları yapmana daha fazla müsaade etmeyeceğiz. Ya sen bizim işimizi bitirirsin, ya da biz senin işini."

28.1.3. Uzlaşma İçin Diğer Bazı Girişimler

Bundan sonra da Kureyşliler çeşitli defa Hz. Muhammed (a.s.) ile aralarındaki çekişmeye son vermek ve bir çeşit uzlaşmaya varmak amacıyla girişimlerde bulundular.

Hz. Abdullah bin Abbas'ın bir rivâyeti şöyledir: Kureyşliler Hz. Peygamber (a.s.)'e dediler ki, "biz sana o kadar mal-mülk vereceğiz ki, sen Mekke'nin en zengin kişisi olacaksın. Sen hangi kadını beğenirsen seni onunla evlendiririz. Biz senin peşinden gelmeye razıyız. Yeter ki tanrılarımızı kötölemekten vazgeç. Eğer bu teklifi kabul etmezsen sana başka bir şey teklif edeceğiz ki, buna göre sen

^{196[1]} Meselâ, bak: "Eğer sana kâğıtla yazılı bir kitap indirsek ve kâfirler, ona elleri ile temas edip görseler yine 'bu ancak büyük bir sihirdir' derlerdi." (En'am; 7)

"Eğer onlara gökten bir kapı açsak ve oradan yukarı çıksalar 'Gözlerimiz iyi görmüyor belki de biz büyülenmişler topluluğuyuz' diyeceklerdir." (Hicr, 14-15)

de rahat edersin biz de." Hz. Peygamber bu teklifin ne olduğunu sordu. Onlar dedi ki: "Bir sene sen mabûdlarımız Lât ve Uzza'ya ibadet et, bir sene de biz senin mabuduna ibadet edelim." Hz. Peygamber (a.s.) "bir dakika.bakayım Rabbim'den ne emir geliyor" dedi^{197[2]}. Bundan sonra vahiy geldi: "De ki: 'Ey kâfirler, sizin ibadet ettiklerinize ben ibâdet etmem. Ne de siz benim ibadet ettiğime ibadet edersiniz. Ne ibadet ettiklerinize ibadet edeceğim, ne de benim ibadet ettiğime siz ibadet edeceksiniz. Sizin dininiz sizin için, benim dinim benim içindir.'" (Kâfirûn; 1-6). Ayrıca şunları da buyurdu: "De ki? 'Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz ey cahiller'" (Zümer; 64). (İbni Cerir, "Fit-Tefsir vet-Târih", İbni Ebi Hâtim, Taberânî).

İbni Abbas'ın bir rivâyeti şöyledir. Kureyşliler, Hz. Peygamber (a.s.)'e dediler ki: "Ey Muhammed, eğer sen mabûdlarımızı öpersen biz de senin mabuduna ibadet ederiz." Bunun üzerine Kafirûn sûresi nâzil oldu." (Abd bin Hâmid).

Sa'id bin Minâ" (Ebû'l-Buhteri'nin azad ettiği köle)nin bir rivâyeti şöyledir: Velid bin Muğire, As bin Vâil, Esved bin el-

^{197[2]} Bu demek değil ki Hz. Peygamber (a.s.), kâfirlerin bu teklifini gözden geçirilmeye lâyık görüyordu ya da maazallah Allah'tan "kabul" emri gelecek diye bekliyordu. Bu durumu bir temsilci veya naib'in tutumuyla açıklayabiliriz bilindiği gibi alt kademedeki bir resmi temsilci, kendisine gelen dilekçe veya teklifin büyükleri veya hükümleri tarafından reddedileceğini çok iyi biliyor, ama mesele nazik ve önemli olduğu için yukarıdakilerin direktif ve emrini bekliyor. Emir gelince de dilekçe sahiplerine bildiriyor. Bu davranışın önemli bir yaran vardır. Meselâ ilk müracaatta temsilci tarafından kesilip atılınca dilekçe ve teklif sahipleri tatmin olmuyor ve isteklerine ısrar ediyorlar. Fakat emir en yüksek merciden gelince kimse o noktaya temas etmeye cesaret edemiyor. Hz. Peygamber (a.s.)'in başvurduğu yöntem işte buydu.

Muttalib ve Ümeyye bin Halef, Rasûlullah (a.s.) ile görüştüler ve dediler ki: "Ey Muhammed, gel biz senin mabuduna ibadet edelim, sen de bizimkilere. Biz seni her işimizde ortak yaparız. Eğer senin getirdiğin şey bizde olan şeyden daha iyi ise, biz seninle ortak oluruz ve payımızı oradan alırsın. Fakat bizde olan şey seninkinden daha iyi ise sen o işte bizimle ortak olursun ve ondan kendi payını alırsın. Bunun üzerine Cenab-ı Allah, Kâfirûn sûresini nazil etti. (İbni Cerir, İbni Ebi Hâtim, İbni Hişâm ve Belazuri de bu olayı anlatmışlardır).

Vehb bin Münebbih (r.a.)'in rivâyet şöyledir: Kureyşliler Rasûlullah (a.s.)'a dediler ki "eğer isterseniz bir sene biz sizin dininize bir sene de siz bizim dinimize girersiniz." (Abd bin Hâmid, İbni Ebi Hâtim).

Bu rivayetler gösteriyor ki Kureyşliler sadece bir defa, bir toplantıda bu teklifte bulunmamışlardı, aksine çeşitli vesilelerle ve çeşitli yerlerde bunu tekrarlamışlardı ve her defasında Hz. Peygamber (a.s.)'den aynı cevabı almışlardı. Bu tekliflerin arkasının kesilmesi için kati ve net cevap verilmesi gerekiyordu ve Rasûlullah (a.s.)'ın din konusunda kâfirlerle herhangi bir pazarlığa veya uzlaşmaya girmeyeceğinin belirtilmesine hacet vardı. Bu sebepten dolayıdır ki yukarıda bahsettiğimiz vahiylerle Kureyşlilerin ağızları kapatılmış oldu.

28.2. EBU TALİB'E BASKI YAPILMASI

Kureyş'in, Hz. Peygamber (a.s.)'in İslâmi davetini durdurma tedbirlerinden biri de, Ebu Tâlib'e baskı uygulamaktı. Yani, kendileri Ebu Tâlib'i baskı altında tutacaklar ve onun vasıtasıyla Hz. Peygamber (a.s.)'e tazyik yapacaklardı.

28.2.1. İlk Heyet

Muhammed bin İshâk'ın rivâyetine göre Kureyşliler ne zaman ki Ebu Tâlib'in Hz. Muhammed (a.s.)'i desteklediğini ve hoşlarına gitmeyen şeylerden men'etmediğini gördüler, o zaman Kureyş eşrafından müteşekkil bir heyeti kendisine gönderip meseleyi halletmek istediler. Ebu Tâlib'e gönderilen heyette Beni Abd-i Şems bin Abd-i Menaf tan Utbe bin Rebi'a ve Şeybe bin Rebi'a, Beni Ümeyye'den Ebu Süfyân, Beni Esed bin Ab-dü'l-Uzzâ'dan Ebu'l-Bahteri As bin Hişâm ve Esved bin el-Muttalib, Beni Mahzûm'dan Ebu Cehl ve Velid bin Muğire ve Beni Sehm'den Haccâc'ın oğulları Nübeyye ve Münebbih ve As bin Vâil vardı. Heyet Ebû Tâlib'e şunları söyledi: "Ey Ebu Tâlib, yeğeniniz bizim mabûdlarımızı kötölemiş, dinimizde ayıplar olduğunu söylemiş, bizim aklımızı kaçırdığımızı iddia etmiş ve atalarımızın yanlış yolda olduğunu ifade etmiştir. Bundan böyle ya onu, bizi üzme ve kırmaktan alıkoyacaksınız ya da bizimle onun arasından çıkacaksınız. Çünkü siz de bizim gibi onun dinine karşısınız. Ondan sonra onunla kozumuzu paylaşmış oluruz." Ebu Tâlib

onlara iyi davrandı, onların söylediklerini dikkatle dinledi. Kendileriyle tatlı konuştu ve iyi sözle söyleyerek öfkelerini yatıştırdı. Sonra onlar ayrıldı. (İbn Hişâm, Taberî, "el-Bidâye ve'n-Nihaye).

28.2.2. İkinci Heyet

Bundan sonra da Hz. Peygamber (a.s.) tebliğ çalışmalarını aralıksızca sürdürdü. Kureyşli kabile reisleri bu çalışmalara bir süre daha tahammül ettiler. Fakat sabırları taşıttıktan sonra Ebu Tâlib'e ikinci heyeti gönderdiler. Heyettekiler Ebu Tâlib'e şöyle dediler: "Ey Ebu Tâlib, siz yaşlı bir büyüğümüzsünüz. Mevki ve makamınız, şeref ve haysiyetiniz vardır. Biz onu (Hz. Peygamber'i) desteklemekten vazgeçmenizi istemiştik, ama siz desteğinizi çekmediniz. Biz artık atalarımızın, aklımızın ve mabûdlarımızın kötülenmesine, ayıplanmasına tahammül edemeyeceğiz. Bundan sonra ya siz onu durduracaksınız ya da sizinle bizim aramızda çatışma patlak verecektir, ta ki bizden biri ölsün." Bundan sonraki rivayetlerde ifade değişikliği vardır.

İmam Buhârî tarih kitabında ve Hâfız Ebu Ya'lâ kendi "Müsned"inde Akil bin Ebi Tâlib'in şu rivâyetini nakletmiştir: Bu heyet Ebu Tâlib'in yanında bulunurken babam bana dedi ki: Git Muhammed (a.s.)'i çağır. Hava çok sıcaktı. Ben gidip Hz. Muhammed (a.s.)'i buldum ve getirdim. Hz. Muhammed (a.s.) gelince amcası dedi ki, "bak yeğenim, senin akrabaların senin hakkında şikâyetle bulunuyorlar. Sen onların

toplantılarına ve Mescid (yani Mescid-i Haram)'e gidip onları rahatsız ediyormuşsun. Lütfen onları fazla rahatsız etme." Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) göğe doğru baktı ve Kureyşlilere dedi ki: "Siz bu güneşi görüyor musunuz?" Onlar "evet" dedi. Rasûlullah (a.s.) buyurdu ki, "nasıl ki bu güneş size göndermekte olduğu ışınları durdurmaya kadir değildir, ben de kendi işimi bırakmaya kadir değilim." Rasûlullah (a.s.) bu cevabı verdikten sonra oradan ayrıldı. Hz. Muhammed (a.s.)'in gitmesinden sonra Ebu Tâlib dedi ki, "yeğenim hiçbir zaman yalan söylememiştir. Onun için, siz artık gidebilirsiniz." Taberânî bu olayı "Evsâfta ve "Kebir"de nakletmiştir. Ebû Ya'lâ da bunu özetlemiştir.

İbni Hişâm, Taberî, Beyhakî ve Belazuri bu olayı şöyle nakletmişlerdir. Heyetin gitmesinden sonra Ebu Tâlib, Rasûlullah (a.s.)'ı yanına çağırıp kendisine dedi ki: "Yeğenim, milletimizin bu adamları bize gelip bunları söylemişlerdir. Onun için sen, kendinin ve benim yaşayabilmem için biraz imkân bırak. Bana, altından kalkamayacağım bir yük yükleme ve kendin de taşıma. Onun için, kavminin hoşuna gitmeyen şeyleri söyleme." Hz. Peygamber (a.s.) Ebu Tâlib'in bu sözlerini dinledikten sonra amcasının kendisini himaye etmekten vazgeçtiğini zannetti. Bu sebeple, kendisine şöyle dedi: "Amcacığım, sağ elime güneş ve sol elime ay bile verilse ben bu işi bırakmayacağım. Ta ki Allah beni muvaffak kılsın, ya da ben bu yolda öleyim." Hz. Muhammed (a.s.) bu sözleri söylerken üzüntüden ağlayıverdi. Sonra kalkıp gitmek istedi.

Ebu Tâlib baktı ki söyledikleri Hz. Muhammed (a.s.)'e çok ağır gelmiştir. Onun için onu geri çağırdı ve kendisine şöyle dedi: "Yeğenim, sen işine devam et ve ne yapmak istersen yap. Allah'a yemin ederim; ne olursa olsun, ben seni düşmanlara teslim etmeyeceğim."

28.2.3. Ebû Cehl, Rasûlullah (a.s.)'i Öldürmeyi Plânlıyor

Bundan sonra Ebu Cehl'in Hazreti Peygamber (a.s.)'i öldürmeyi tasarladığı rivayet olunmuştur. Muhammed bin İshâk'ın rivâyeti şöyledir: Ebu Cehl, Kureyşlileri toplayarak, "ey Kureyş topluluğu, Muhammed'in, atalarımızın dinini ayıplamaktan, baba ve dedelerimizin sapık ve aklımızın da akılsızlık olduğunu söylemekten ve mabudlarımıza küfretmekten vazgeçmeyeceğini söylediğini siz de gördünüz. Şimdi ben Allah'a söz veriyorum, yarın büyük bir taş alıp oturacağım ve Muhammed namaz kılarken secde ettiği zaman başını ezeceğim. Bundan sonra Abd-i Menaf ne isterse yapsın." Ertesi sabah Ebu Cehl büyük bir taş alıp oturdu ve Hz. Peygamber (a.s.)'i beklemeye başladı. Rasûlullah (a.s.) her zamanki gibi namaz için geldi ve ibadete başladı. Kureyşliler de toplanıp olayı merakla izlemeye başladılar. Rasûlullah (a.s.) secde ettiği zaman Ebu Cehl kendisine yaklaştı, fakat birden bire oradan dehşet içinde çekildi. Yüzünün rengi sapsarıydı. Taşı da heyecan içinde düşürmüştü. Kureyşliler ona yaklaşıp, "Ebu Hakem, sana ne oldu?" diye sordular. Ebu Cehl dedi ki: "Size söylediğim gibi plânımı gerçekleştirmek istedim. Fakat,

onun yanına yaklaştığım zaman birden bire dev bir deve ile karşılaştım. Bu kadar büyük başı, boynu ve kamburu olan başka bir deve hayatımda görmedim. O deve beni çiğnemek istiyordu." Daha sonra Rasûlullah (a.s.) arkadaşlarına bu devenin aslında Hz. Cebrail olduğunu anlattı.

28.2.4. Üçüncü Heyet

İbni Sa'd'ın rivâyet ettiği gibi Kureyşli şeyh ve kabile reisleri bir defa daha Ebu Tâlib'e geldiler. Onlar dediler ki: "Siz bizim büyük reisimizsiniz. Biz size adil bir şey söylemek istiyoruz. Lütfen siz bizimle onun (Hz. Muhammed) davasında adaletle karar verin. Yeğeninizi çağırın ve ona deyin ki mabûdlarımızı kötülemekten vazgeçsin, biz de onun mabuduna bir şey söylemeyiz." Bu sözler üzerine Ebu Tâlib, Hz. Muhammed (a.s.)'i yanına çağırdı ve kendisine şunları söyledi: "Bak evladım, bunlar senin amcaların, senin milletinin eşrafı, şeyh ve reisleridirler. Seninle âdil bir şey konuşmak istiyorlar." Hz. Peygamber (a.s.) dedi ki getirdikleri teklifi açıklasınlar. Onlar dedi ki: "Sen bizi bizim tanrılarımızla bırak ve onları kötüleme. Biz de seni senin tanrınla bırakırız." Ebu Tâlib, Kureyşlilerin adil ve makul bir şey söylediklerini belirtti ve yeğeninden bunu kabul etmesini söyledi. Hz. Peygamber (a.s.) dedi ki: "Amcacığım, ben onları daha iyi bir şeye davet etmeyeyim mi?" Ebu Tâlib, o daha iyi şeyin ne olduğunu sordu. Rasûlullah (a.s.) buyurdu: "Ben onları öyle bir kelimeye çağırıyorum ki, bunu kabul ettikleri takdirde Arabistan'a hâkim olurlar ve Acem de onlara tabi olur." Ebu

Tâlib şu karşılığı verdi: "Vallahi, bu çok faydalı bir iştir. Senin babana yemin ederek söylüyorum, biz böyle bir değil, birkaç kelime söylemeye hazırız." Rasûlullah (a.s.) da dedi ki, o zaman "Lâilahe İllallah deyin." Bunu duyunca Kureyşli reisler ve soylu kişiler öfke ve nefretle şunları söyleyerek ayrıldılar: "Gidin ve ilâhlarınıza ibadette sebat edin. Şüphesiz arzu edilecek olan budur." (Sâd; 6)

Bu olayla ilgili rivayetlerde de bazı ihtilaflar vardır. İbni Sa'd "Tabakayla ve Taberî kendi "Tarih"inde, bu olayı, tarihini tesbit etmeden anlatmıştır. İbni İshâk ise bunun, Hz. Hamza ile Hz. Ömer (r.a.)'in iman etmelerinden sonraki bir vak'a olduğunu kaydetmiştir. Bu ifadeyi Zemahşeri, Razi ve Nisaburi gibi diğer müfessirler de kabul etmişlerdir. Fakat bazı diğer rivayetlere göre bu olay, Ebu Tâlib'in ölüm döşğinde iken cereyan etti. İmam Ahmed, Nesâî, Tirmizî, Beyhakî, İbni Ebi Şeybe, İbn Ebi Hatim ve İbni Cerir Taberî gibi müfessir ve tarihçilerin bu husustaki kayıtlarının özeti şudur: Ebu Tâlib hastalanıp bir daha iyileşemeyeceği belli olduktan sonra Kureyşli reisleri aralarında bir toplantı yaptılar ve kendisiyle son bir görüşme yapmayı kararlaştırdılar. Kendileri ile yeğeni arasındaki kavgaya son vermesi halinde herkesin rahat nefes alacağını düşündüler. Onlar Ebu Tâlib'in ölümünden sonra Hz. Muhammed (a.s.)'e, karşı sert bir harekette bulunmaktan da çekiniyorlardı. Zira, o zaman bütün Araplar diyecekti ki, "bu kabile reisleri, Büyük Reis Ebu Tâlib'in hayatında, kendisinden korktukları için yeğenine

bir şey yapmadılar; ama o hayata gözlerini kapar kapamaz bunlar işi azıttılar." Bu sebeple, takriben 25 kabile reisi, -ki bunlar arasında Ebu Cehl, Ebu Süfyan, Ümeyye bin Halef, As bin Vâil, Esved bin el-Muttalib, Ukbe bin Ebu Muayt, Utbe ve Şeybe de vardı- Hazreti Peygamber (a.s.)'in amcası Ebu Tâlib'e geldiler. Bunlar her zaman olduğu gibi ilk önce Hz. Peygamber (a.s.) ile ilgili şikâyetlerini dile getirdiler, sonra dediler ki: "Biz size haklı, makul ve adil bir teklifle geldik. Yeğeniniz dinimizle uğraşmaktan vazgeçsin, biz de onun diniyle uğraşmayı terk ederiz. O hangi mabuda tapmak isterse tapsın, biz itiraz etmeyeceğiz. Fakat o da bizim mabudlarımıza dil uzatmasın. Ve bizim mabûdlarımızı terk etmemizi beklemesin. Lütfen siz bu şartlar üzerinde Hz. Muhammed ile bir anlaşma sağlayıverin." Ebu Tâlib, Rasûlullah (a.s.)'ı yanına çağırdı ve dedi ki: "Bak evlâdım, senin kavminin ileri gelenleri bana gelmişlerdir. Onlar seninle makul ve haklı bir şart üzerinde anlaşmak istiyorlar; ki seninle onlar arasındaki kavga bitsin." Ebu Tâlib daha sonra onların teklifini kendisine anlattı. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Amcacığım, ben onlara öyle bir söz söyleyeceğim ki, onlar bunu kabul ederse Arabistan kendilerinin tebaası ve Acem kendilerine tabi olur." Bu sözleri duyunca Kureyşli kabile reisleri bir an için durakladı ve ne cevap vereceklerini şaşırdılar. Rasûlullah (a.s.)'ın sunacağı o sözü reddetmeleri için uygun bir bahane bulamayınca şöyle dediler: "Sen bir sözden bahsediyorsun, halbuki biz 10 söz söylemeye hazırız, ama önce bu sözün ne

olduğunu söyle." Rasûlullah (a.s.), "Lâilahe İllallah" dedi. Bunu duyar duymaz hepsi birden ayağa kalktı. Sâd sûresinde 4.'den 8. ayetine kadar kaydedilen sözleri söyleyerek oradan ayrıldılar.

28.2.5. Dördüncü Heyet

İbni Hişâm, İbni Cerir, Taberî, İbni Sa'd, Belazuri ve İbni Kesir'in anlattığına göre, Ebu Tâlib'in Hz. Muhammed (a.s.)'i himaye etmekten hiçbir şekilde vazgeçmeyeceğini gören Kureyşliler son bir gayret daha sarf etmek islediler ve bu defa Velid bin Muğire'nin oğlu Umare bin Velid'i yanına götürüp şöyle dediler: "Ey Ebu Tâlib, bak şu 'Umare bin Velid'i görüyor musun? Bu, Kureyşin en tanınmış, en yakışıklı gencidir. Bunu al ve kendine evlât edin. Buna karşı yeğenini bize ver. O yeğenin ki, atalarımızın dinine muhalefet etmiş, milletimizi bölmüş ve parçalamış, hepimize aptal demiştir. Biz bir kişiyi sana verip, başka bir kişiyi öldürmek için alıyoruz." Ebu Tâlib kendilerine şu cevabı verdi: "Vallahi, siz benimle pazarlığın en iğrencini yaptınız. Siz evlât edinmem için kendi çocuğunuzu veriyor ve benim evlâdımı öldürmek için almak istiyorsunuz. Buna hiçbir zaman razı olamam." Hâşim'in kardeşi Nevfel'in evlâtlarından olan Mut'im bin Adiyy, "vallahi, Ebu Tâlib, senin kavmin sana adaletli ve insaflı davranmıştır ve seni, içinde bulunduğu çıkmazdan kurtarmak istiyor. Fakat bakıyorum ki, sen onlara itibar etmiyorsun" dedi. Ebu Tâlib cevap verdi: "Yemin ederim, onlar bana adaletli ve insaflı davranmışlardır. Fakat bakıyorum ki sen beni bırakıp onlardan yana

çıkıyorsun. Neyse, ne istersen yap, bu senin bileceğin iştir." İbni İshâk'ın ifadesine göre tartışma büyüyük kavgaya dönüştü ve iki taraf da birbiriyle çatışmaya karar verdi.

İbni İshâk'ın ifadesine göre bundan sonra Ebu Tâlib Beni Hâşim ile Beni Muttalib'i topladı ve onların elbirliği ve güç birliği yaparak Hz. Peygamber (a.s.)'i desteklemelerini istedi. Ebu Tâlib'in bu çağrısını herkes kabul etti. Bu iki aileden sadece Ebu Leheb kâfirlerden yana çıktı ve Hz. Muhammed (a.s.)'i desteklemeyi kabul etmedi.

28.2.6. Ebu Tâlib'in Kureyş'i Sert Bir Şekilde İkaz Etmesi

İbni Sa'd'ın bir rivâyeti şöyledir: "Rasûlullah (a.s.)'a muhalefet en çetin safhada iken ve henüz Habeşistan'a hicret yapılmamışken bir gün Ebu Tâlib ve ailenin bazı diğer fertleri Hz. Muhammed (a.s.)'in evine geldiler ve kendisini bulamadılar. Bunun üzerine Ebu Tâlib, yeğeninin öldürülmüş olabileceği kuşkusuna kapıldı ve derhal Beni Hâşim ile Beni Muttalib'in gençlerini toplanarak kendilerine şöyle dedi: "Herkes hançer ve buna benzer başka silahlar alıp elbisesine saklasın ve benimle beraber gelsin. Ben Mescid-i Haram'a girince, Ebu Hanzaiyye (Ebu Cehl)'nin Kureyş eşrafının hangi grubunda bulunduğunu tesbit edeceksiniz. İşte o grubun hiçbir üyesini sağ bırakmayacaksınız. Zira, Hz. Muhammed (a.s.)'i mutlaka bu grup öldürmüştür." Ebu Tâlib gençlerle beraber Harem'e doğru yürürken yolda Hz. Zeyd bin Hâris ile

karşılaştı ve ondan Hz. Muhammed (a.s.)'in sağ olduğunu öğrendi. Ertesi sabah Ebu Tâlib, Hz. Muhammed (a.s.)'in evine gitti ve onu elinden tutarak Beni Hâşim ile Beni Muttalib'in gençleri ile birlikte Kureyşli kabile reislerinin toplantısına vardı ve onlara şöyle seslendi: "Ey Kureyşliler, benim ne karar verdiğimi biliyor musunuz?" Bunun üzerine Ebu Tâlib bir gün önceki olayları anlattı ve gençlere dedi ki, örtülerinizi çekin. Gençler örtülerini çekince her birinde bir silah olduğu görüldü. Sonra Ebu Tâlib şöyle dedi: "Allah hakkı için, Muhammed (a.s.)'i öldürürseniz, hiçbirinizi sağ bırakmayacağım. Aramızda öyle bir savaş başlayacaktır ki hepimiz çarpışarak öleceğiz." Bu olay, Kureyş'e Hz. Peygamber efendimiz (a.s.)'e el kaldırmanın kolay olmayacağı gerçeğini hatırlattı. Ebu Tâlib ve Beni Hâşim ile Beni'l-Muttalib'in bu gövde gösterisi özellikle Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatına kasteden Ebu Cehl için cesaret kırıcıydı.

28.3. KUREYŞ'İN KÜSTAHLIKLARI VE YALAN KAMPANYASI

Kureyşli kâfir ve müşriklerin Hz. Peygamber (a.s.)'e karşı sürdürdükleri baskı, zulüm ve tehdit kampanyasına yalan kampanyası da eklenince, küstahlık ve çirkinlikleri büsbütün ortaya çıktı. Bu tür alçak ve adi girişimlerin maksadı ve gayesi Rasûlullah (a.s.)'ı milletin gözünde küçük düşürmek ve ona bıkkınlık getirip Hak yolundan caymasını sağlamaktı.

28.3.1. Hz. Zeyneb (r.a.)'i Boşama Çabaları

Kureyşin alçak hareketlerinden biri de Hz. Peygamber (a.s.)'in kızı, Hz. Zeyneb (r.a.)'in boşanmasını sağlamaktı. Kureyşliler daha öne Ebu Leheb'in oğullarıyla evli olan Hz. Rukayye ile Hz. Ümmü Gülsüm (r.a.)'ün boşanmalarını sağlamışlardı. Aynı şeyin Hz. Zeyneb'in de başına gelmesi için kocası ve Hz. Peygamber (a.s.)'in damadı olan Ebu'l-As İbn Er-Rebia baskı yapmaya başladılar. Ebul As, Beni Abdul Uzza bin Abd-i Şems'ten olup, annesi Hale binli Huveylid, Hz. Hatice (r.a.)'nin kardeşiydi. Ailesi, Mekke'nin sayılı zengin ve tüccarlarından ve emaneti de meşhurdu. Hz. Zeyneb (r.a.), Hz. Muhammed (a.s.)'in nübüvvet payesine yükselmesinden önce Ebul As ile evlenmişti.^{198[3]} Hz. Halice (r.a.) damadını kendi oğlu gibi biliyordu. Ebu'l As, Hz. Peygamber (a.s.)'in nübüvvet payesine yükselmesinden sonra müslüman olmadı ve şirkine devam etti, fakat Kureyşin herhangi bir baskısını da kabul etmedi ve Hz. Zeyneb (r.a.)'i boşamayı reddetti. Belâzuri'nin "Ensâb'ul Eşrafta yazdığı gibi Kureyşli kabile reisleri Ebu'l-As'tan Zeyneb'i boşamasını istediler ve Arabistan'da hangi güzel kadını beğenirse kendisini onunla evlendireceklerini belirttiler. Fakat kendisi dedi ki, "vallahî ben karımı boşamayacağım, dünyanın en güzel kadınıdır". Aynı şeyleri Taberî ile İbn Hişâm, Muhammed bin İshâk'a

^{198[3]} Burada hemen belirtelim ki Hz. Zeyneb (r.a.) annesi Hz. Hatice (r.a.) ile birlikte İslâmiyet'i kabul, etmişti. Ama o zamana kadar müslümanlar ile kâfir ve müşrikler arasında izdivaç konusunda herhangi bir yasak uygulanmadığı için Hz. Zeyneb, müşrik kocası Ebûl-Âs ile nikâhlı kaldı.

dayanarak yazmış ve bunları eklemişlerdir: Kureyşli kabile reisleri ve diğer ileri gelenleri Ebu Leheb'in oğlu Utbe'ye gidip Hz. Muhammed (a.s.)'in kızını boşamasını ve Kureyş'in hangi kadınıyla isterse onunla evlendireceğini belirttiler. Utbe dedi ki; "Siz Said bin As'ın ya da oğlu Eban'ın kızını getirin, ben sözünüzü dinleyeceğim." Kureyşliler onun istediği kızı getirdiler ve o da Hz. Peygamber (a.s.)'in kızını boşadı.

28.3.2. Hz. Peygamber (a.s.)'in Oğlunun Ölümü Üzerine Kureyşlilerin Sevinmesi

Kureyşlilerin bundan daha küstahça hareketi, Hz. Peygamber (a.s.)'in oğlu Kâsım'ın ve diğer oğlu Abdullah'ın küçükken ölümleri üzerine sevinmeleriydi. Hz. Peygamber (a.s.)'in böylesine acıklı ve üzüntülü anında da Kureyşliler insanlıktan ve medeniyetten uzak bir harekette bulundular. Kendisine baş sağlığı dilemek yerine, sevindiler ve hatta göbek attılar. Öyle ki, Rasûlullah (a.s.)'a "ebter" (nesli tükenmiş, kimsesiz) ismini taktılar.

İbni Sa'd ile İbni Asâkir, Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak şu olayı anlatmışlardır: Rasûlullah (a.s.)'ın en büyük oğlu Kâsım'dı. Ondan sonra Hz. Zeyneb (r.a) doğmuştu. Bunların küçüğü Abdullah idi. Daha sonra sıra ile üç kız, Hz. Umm-u Gülsüm, Hz. Fatma (r.a.) ve Hz. Rukayye (r.a.) doğmuşlardı. Bunlardan ilk önce Kâsım vefat etti. Daha sonra Hz. Peygamber (a.s.)'in ikinci oğlu Abdullah'ın da ölmesi üzerine As bin Vâil, "O'nun nesli tükendi, o artık ebter'dir"

dedi. Bazı diğer hadislerde As'ın şunları ilâve ettiği ifade edilmiştir: "Muhammed ebter (köksüz, kimsesizdir. Onun yerine geçecek bir oğlu yoktur. O (Muhammed) öldükten sonra (ey Kureyş) ondan kurtulacaksınız." (Abd bin Hamid'in İbn Abbas'a dayanarak naklettiği hadisten anlaşılıyor ki, Hz. Peygamber (a.s.)'in oğlu Abdullah'ın vefatından sonra Ebu Cehl de benzeri lakırdılarda bulunmuştu. İbni Ebi Hâtim'in, Şemir bin Atiyye'ye dayanarak kaydettiği hadise göre Hz. Peygamber (a.s.)'in üzüntülü ânında aynı küstahlığı Ukbe bin Ebi Muayt da yaptı. Atâ'ya göre, Rasûlullah (a.s.)'ın ikinci oğlu Abdullah (r.a.) da vefat edince amcası Ebu Leheb koşa koşa müşriklere gitti ve onlara şu "müjde"yi verdi: "Muhammed bugün çocuksuz kaldı, yani kökü kazıldı."

İşte bu cesaret kırıcı ve son derece hazin şartlarda Kevser sûresi Rasûlullah (a.s.)'a nazil oldu. Hz. Peygamber (a.s.) ve müslümanların durumu o sırada gerçekten içler açışıydı. Hz. Peygamber (a.s.), Allah'a ibadet ve itaat edilmesini istediği ve Arapların müşrik düşüncelerini reddettiği için, peygamberliğinden önceki bütün mevki, makam ve itibarını kaybetmişti ve kendisi hemen hemen aileden çıkarılmıştı. Bir avuç arkadaşları da çaresizdi; her taraftan kovuluyor ve her yerde hor görülüyorlardı. Üstelik şimdi Hz. Peygamber (a.s.)'in sevgili oğlu da öbür dünyaya göç etmişti. Böyle bir durumda hiç olmazsa en yakın eş, dost ve akrabaları kendisine gelip taziyede bulunmalı, onu teselli etmeliydiler. Ama bu duygusuz, kaygısız ve insanlıktan nasipleri olmayan vahşi

İnsanlar, Allah'ın Rasûlü'nün en üzüntülü ânında bayram yapıyorlardı. Hangi baba yüreği bu acıya dayanabilir? Ne kadar azimli ve kararlı olursa olsun, lider ve dini önder cesaretini ve metanetini koruyabilir? İşte bu sırada Cenab-ı Allah, Kevser sûresini indirerek kâfir ve müşriklerin ağızlarının payını verdi ve aynı zamanda Hz. Peygamber (a.s.)'i ve müslümanları teselli etti. Söz konusu sûrede Hz. Peygamber (a.s.)'e "ebter, köksüz, nesli tükenmiş, çaresiz" diyen Kureyşlilerin kendilerinin köksüz ve ebter oldukları haykırıldı. Bu, Kur'an-ı Kerim'in istikbale ait bir haberi idi. Kur'an-ı Kerim asıl kaybedenlerin ve hüsrana uğrayanların kureyşli kabile reisleri olduğunu bel imi. Kur'an-ı Kerim bu haberi verdiği zaman kuvvetin, kudretin, zenginlik ve şöhretin zirvesinde bulunan kabile reislerini, bir gün her şeylerini kaybedecekleri, müslümanların onlara galip gelecekleri ve onları ibret verici bir hezimete uğratacakları, onların birer ikişer bu dünyadan göç edecekleri ya da müslüman olacakları, geriye kalanların isimlerini bile anacak kimsenin bulunmayacağını kim tahmin edebilirdi? Ama, bütün bunlar oldu ve bir zamanlar Hazreti Peygamber (a.s.)'in tükendiğini, çaresiz kaldığını ilân eden Kureyşli kabile reislerinin kendileri acı bir akıbete uğradılar. Buna karşı Rasûlullah (a.s.) ve müslümanlar her geçen gün kuvvet ve kudret kazandılar ve sadece Arabistan'a değil, bütün dünyaya hakim oldular. Bugüne kadar milyarlarca müslüman Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'ya ve ailesine mensup olmaktan ve en azından

onun dinine bağılı olmaktan iftihar duymuşlardır ve kıyamete kadar bunu yapmaya da devam edeceklerdir. O halde, ebter kimdi; Hz. Muhammed (a.s.) mi, yoksa bugün adlarını ve sanlarını bile pek az kimsenin bildiği Kureyşli kabile reisleri mi?

28.3.3. Kur'an-ı Kerim Okunurken Müşriklerin Gürültü Yapmaları

Kureyşlilerin başvurduğu zelil ve rezil bir başka hareket de, Kur'an-ı Kerim'in dinlenmesini ve okunmasını önlemek için gürültü koparmalarıydı. Kur'an-ı Kerim okunurken Kureyşliler her taraftan toplanarak gürültü yapmaya başlıyorlardı. Bu, adi hareketten Kur'an-ı Kerim'de şöyle bahsedilmiştir:

"Kâfirler şöyle dediler: 'Bu Kur'an'ı dinlemeyin. Onun hakkında lüzumsuz yaygaralar koparın. Olur ki, üstün gelirsiniz.'" (Fussilet; 26)

Aslında, Kureyşlilerin bu hareketleri onların adi ve sinsi plânlarının bir parçasıydı. Onlar, Kur'an-ı Kerim'in ne kadar etkileyici ve büyüleyici bir kelâm olduğunu çok iyi biliyorlardı. Bu Kur'an'ı okuyan ve anlatan kişinin de ne büyük insan olduğunu pekala biliyorlardı. Böylesine çekici bir şahsiyetin böylesine büyüleyici bir Kelâm'ı halka duyurmasının tesir ve neticesinin ne olacağını çok iyi biliyorlardı. Bu Kelâm'ı dinleyen bir kişi buna mutlaka tutulacaktı. O halde ne yapıp yapıp bunun okunması ve dinlenmesi önemliydi. Kureyşlilerin

plânına göre Kur'an-ı Kerim'i ne kendileri dinleyecek ne de başkalarına dinleteceklerdi. Hz. Peygamber (a.s.) ne zaman Kur'an okumaya başlarsa çığlık atmalıydılar, bağırıp çağırmalıydılar, düdük çalmalı ve alkış yapmalıydılar, itiraz etmeli ve Hz. Peygamber (a.s.)'i soru yağmuruna tutmalıydılar. Bu, her ne kadar iyi tasarlanmış bir plânsa da, adi ve saçma idi ve bununla İslâmi tebliğin önlenmesine imkân yoktu.

"Kâfirlere ne oluyor ki gözlerini sana dikip bakıyorlar. Sağ ve sol tarafında bölük bölük." (Mearic; 36-37)

Yukarıdaki ayetlerde Kureyşli kâfirlerin işte bu tür faaliyetlerinden söz edilmiş ve Kur'an-ı Kerim'in okunduğu zaman yaygara kopardıkları ifade edilmiştir.

"Namazında sesini fazla yükseltme. Fazla gizli de okuma. Bunların ikisi arasında bir yol tut." (İsrâ; 110)

Müsned-i Ahmed'de yer alan İbn Abbas (r.a.)'ın bir hadisine göre Rasûlullah (a.s.) kendi evinde ya da Dâr-ı Erkâm'da namaz kılarken yüksek sesle Kur'an-ı Kerim okurdu. Bunu duyan kâfirler gürültü-patırtı çıkarır, kendisine küfreder ve tehditler savururlardı. Bunun üzerine Allah'tan vahiy geldi ki, "namaz kılarken ne sesini o kadar yükselt ki kâfirler toplanıp sana hücum etsinler, ne de o kaçır alçak sesle oku ki seni din kardeşlerin işitmesinler."

28.3.4. Kur'an-ı Kerim'i Yanlış Anlatma ve Anlama Çabaları

Kur'an-ı Kerim'de Kureyşli kâfirlerin bu taktiğine de işaret edilmiştir:

"Ayetlerimiz hakkında sapıklığa düşenler bizden gizli kalmazlar. O halde, ateşe atılan mı yoksa kıyamet gününde emin olarak gelen mi daha hayırlıdır? Siz istediğinizi yapın. Allah, işlediklerinizi görücüdür." (Fussilet; 40)

Burada "sapıklıktan, inhiraf, doğru yoldan sapma, kötü niyetli davranma ve kötü hareket etme kastedilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in ayetleri hakkında sapıklık yapmanın manası da, sade, basit ve doğru sözü tevile çalışmak ve buna başka anlamlar vermektir. Kureyşliler bazen Kur'an-ı Kerim'in önceki ve sonraki kısmını iptal edip mücerret cümle ve kelimeleri alıp tahrif eder ve millete yanlış bilgi vermeye çalışırlardı. Amaç, Kur'an'ı kötü ve yanlış bir kelâm olarak herkese tanıtmaktı.

28.3.5. Müslümanları Fuzuli Münakaşalara İtmeleri

Kur'an-ı Kerim'de kâfirlerin bu konuyla ilgili tutumu şöyle ifade olunmuştur:

"Peygamberlerin isteğine icabet olunduktan sonra Allah hakkında münakaşa edenlerin delilleri Rableri katında boştur." (Şûrâ; 16)

Burada, Mekke'de o sıralarda hemen hemen her gün cereyan eden bu tür olaylara işaret edilmiştir. Mekkeli kâfirler, bir kimsenin müslüman olduğunu duyar duymaz peşine takılır, onu hiçbir yerde rahat bırakmaz, evden, aileden ve cemiyetten kovarlardı. O nereye giderse oraya varırlar ve millete onun hakkında yalan dolan şeyler anlatırlardı. Kendisine durmadan takılır ve olur olmadık şeyler sorarlardı. İtiraz eder ve bazı şeyleri ispatlamasını isterlerdi. İslâm dinini neden seçtiğini, niçin atalarının dinini, geleneklerini ve mabutlarını terk ettiğini sorarlardı. Kısacası, soru ve itirazlar ile bunaltıp Rasûlullah (a.s.)'ı desteklemekten vazgeçirmeye ve tekrar cahiliyye fikir, inanç ve törelerine dönmelerini sağlamaya çalışırlardı.

"Mücrimler müminlere gülerlerdi. Mü'minler yanlarından geçtiklerinde birbirlerine işaret edip eğlenirlerdi. Evlerine döndüklerinde zevkle dönerlerdi. Mü'minleri gördükleri vakit 'bunlar dalâlete düşenlerdir' derlerdi. Halbuki, kâfirler mü'minlerin üzerine gözcü olarak gönderilmemişlerdi." (Mutaffifin; 29-33)

"Evlerine döndüklerinde zevkle dönerlerdi"nin anlamı, kâfirlerin, müslümanları alaya almaları ve onlara hakaret etmelerinden sonra evlerine keyifle dönmeleridir. Yani, yaptıklarından büyük zevk duyuyorlardı.

Belazuri, "Ensâb'ul-Eşrâf 'ta Hz. Urve bin Zübeyr'in bir rivâyetini nakletmiştir, ki şöyledir: Kureyşli eşraf ve kabile

reisleri Hz. Peygamber (a.s.)'in, Mescid-i Haram'da Ammâr b. Yasir, Habbab b. Erett, Suheyb bin Sinân, Bilâl bin Rebah, Ebu Fukeyhe ve Amir bin Fûheyre (r.a.) gibi kişilerle oturduğunu gördükleri zaman alaylı alaylı şöyle derlerdi: "İşte bu adamın arkadaşlarına bakın, bizden, Allah'ın fazlına ve hidâyetine lâayık olan sadece bunlarmış." Bilindiğı gibi yukarıda bahsedilen zevat yabancı, köle, hizmetçi ve fakirler zümresinden geliyorlardı.

28.3.6. Habersiz Kimseleri Yanıltmaları

Kur'an-ı Kerim'de bu hususta şöyle buyurulmuştur:

"Onlara: 'Size Rabiniz ne indirdi?' diye sorulsa 'evvelkilerin efsanelerini' derler." (Nahl; 24)

Hz. Peygamber (a.s.)'in İslâmî tebliğıyle ilgili söylentiler etraftaki bölgelere ve memleketlere ulaşınca, oralarda pek çok kişi, Mekke'de kendisini Allah'ın Rasûlü olarak tanıtan birinin neler söylemekte olduğunu merak ediyorlardı ve oralara herhangi bir Mekkeli geldiğinde kendisini soru yağmuruna tutarlardı. Onlar yeni Peygamber (a.s.)'in nasıl bir adam olduğunu, nasıl bir din getirdiğini, neler vaaz ettiğini ve Kur'an-ı Kerim'in ne olduğunu öğrenmek istiyorlardı. Fakat kötü niyetli Mekkeli kâfirler bu sorulara tatminkâr cevap vermiyor ve ekseriya yalan-yanlış şeyler anlatıyorlardı. Söz konusu bölge ve memleketin insanları Hz. Peygamber (a.s.)'e Kur'an-ı Kerim'e ve müslümanlara ilgi göstermesinler diye,

derlerdi ki, onun anlattıkları hep hikâyedir, eski şeylerdir, yeni bir şey yoktur vs.

28.4. "KÜLTÜR VE SAN'AT" ADINA MİLLETİ SAPTIRMAK

Bu alçakça ve küstahça fiillerin yanı sıra, Rasûlullah (a.s.)'a karşı açılan cephelerden biri de "kültür ve san'at"tı. Kureyşli kâfirler Hz. Peygamber (a.s.)'in Hak davetinin, kitleler tarafından kabulünü önlemek halkın dâha hafif ve zevkli şeylerle meşgul olmalarını sağlamak amacıyla bir takım eğlence ve şölenler düzenlediler. Şuradan buradan hikayeci ve fıkracılar getirildi ki halka fıkra ve hikâyeler anlatsınlar. Kâhin, sihirbaz, hokkabaz ve komedyenler getirildi ki millet onlarla ilgilensin. "Sanatçı" adında genç kızlar, şarkıcılar, dansçılar ve fahişeler getirildi, ki millet keyiflerini bulsun ve din, iman gibi ciddi şeylerle uğraşmasın.

İbni Hişâm kendi siyerinde Muhammed bin İshâk'ın bir rivâyetini nakletmiştir ki, şöyledir: Beni Abdüddâr'dan Nadr bin el-Hâris bin Kelede Kureyşlilerin bir kalabalığına şöyle hitap etti: "Muhammed'e bu şekilde muhalefet etmekle bir yere varamazsınız. Bildiğiniz gibi Muhammed, genç yaşta en temiz ahlâklı kişiydi. Herkesten daha doğru sözlü idi ve herkes tarafından "emin" lakabıyla çağırılırdı. Şimdi onun saçları ağarmaya başlayınca size bir şey getirmiştir ki bunun yüzünden siz ona sihirbaz, kâhin, şair vs. diyorsunuz. Vallahi

o sihirbaz değildir. Biz, sihirbazları gördük ve onların üfürükçülüğünü biliriz. Vallahi, o kâhin de değildir. Biz, kâhinlerin hile ve hokkabazlığını görmüşüzdür. Vallahi, o şair de değildir. Zira, şiirin her çeşidini biliriz. Onun söyledikleri bu çeşitlerden hiçbirine uymuyor. Vallahi o mecnûn değildir. Çünkü mecnunun nasıl perişan ve kendini dağıtmış vaziyette olduğunu biliyoruz. Bir mecnunun saçma sapan söz ve hareketlerinden habersiz miyiz? Ey Kureyşli reisler, siz muhalefet edecekseniz başka şeyler düşünün. Onu sadece boş laflarla mağlup edemezsiniz." Bundan sonra Nadr, Kureyşlilere, halkın ilgisini daha çok çekebilecek ve kendilerine Kur'an-ı Kerim'den daha ilginç gelebilecek Rüstem ve İsfendiyar'ın hikâyelerinin İran'dan getirilip halka anlatılmasını teklif etti. Nadr'ın bu teklifi üzerine hikâyeciliğe ve fıkracılığa başlandı. Nadr bin el-Hâris de bir süre millete hikâyeler anlatıp durdu.

Aynı rivâyet, "Esbab'ün-Nüzûl" de Kelbî ve Mukatil'e dayanılarak Vâhidi tarafından naklolunmuştur. İbn Abbas, bu rivayete bazı ilâveler yapmış ve Nadr bin el-Hâris'in milleti kandırmak, eğlendirmek ve saptırmak için şarkı söyleyen ve dans eden cariye ve fahişeler getirdiğini kaydetmiştir. Hazreti Peygamber (a.s.)'in vaaz ve telkinlerinden kimin etkilenmekte olduğu haberi almıyorsa Nadr bin el-Hâris ona cariyelerinden birini musallat ederdi. Nadr bu cariyeye derdi ki, "bu adama yedir, içir ve eğlendir, ki Muhammed'in telkinlerine uymasın."

28.5. YALAN KAMPANYASININ SONUÇLARI

Daha önce belirttiğimiz gibi, İslâmi davetin serbest bırakılmasından sonra halkı Hazreti Peygamber (a.s.)'den ve Müslümanlardan uzaklaştırmak için Kureyşliler geniş bir yalan kampanyasına da başladılar. Bu kampanya hiçbir gerçeğe ve gerekçeye dayanmadığı ve amaç sadece Hz. Peygamber (a.s.) ve müslümanları karalamak, kötülemek, halkın gözünde küçük düşürmek ve milletin onlar hakkında kötü fikre sahip olmalarını sağlamak olduğu için kimin ağzına ne geliyorsa söylüyordu. Kimi Hz. Peygamber (a.s.)'in şair olduğunu, kimi kâhin, kimi sihirbaz ve kimi mecnûn olduğunu söylüyordu. Kısacası, kimse bir noktada hemfikir veya müttefik değildi. Bu yalan kampanyasının ne ölçüsü vardı ne de tutarlı bir tarafı. Yalanlar ve iftiralar evde, sokakta ve çarşılarda söyleniyordu. Sadece bu değil, Mekkeli kâfirler seyahat ve ticaret için başka bölgelere ve memleketlere gittikleri zaman, ya da başka yerlerden kafil ve hacılar Mekke'ye vardıkları zaman, bu yalanlar yabancılara da allanarak-pullanarak anlatılıyordu.

28.5.1. İlk Hac Sırasında Kureyş'in İstişaresi

Böylece aradan birkaç ay geçti ve Hac mevsimi yaklaştı. Hac mevsiminin gelip çalmasıyla Mekkeli kâfirlerin telaşı da arttı. Zira, onlar biliyordu ki, Hac için Arabistan'ın dört bir tarafından hacılar gelip Kâ'be'nin etrafında konaklayacaklardı ve Hz. Muhammed (a.s.) her çadıra gidecek ve toplantı

yerlerinde de hacılara hitap edecek ve Kur'an-ı Kerim'i okuyup onları Hak Dine ve tek Allah'a ibadete ve itaate davet edecektir. Bu tebliğ çalışmalarından birçok kişi etkilenecek ve Hz. Muhammed (a.s.) başarılı olmaya başlayacaktı. Kureyş'in düşünceleri işte bu yönde idi.

İbni İshâk, Hâkim ve Beyhakî çok sağlam ravilere dayanarak şu rivâyeti nakletmişlerdir: Kureyşliler büyük bir toplantı düzenlediler ve hacılar geldikten sonra onlar arasında Hz. Muhammed (a.s.) aleyhine geniş bir kampanya başlatmaya karar verdiler. Bundan sonra Velid bin Muğire orada toplananlara dedi ki, eğer sizin her biriniz hacılara ayrı ayrı şeyler söylerseniz, bize kimse güvenmeyecektir. Bu bakımdan, O'nun hakkında söyleyeceğimiz tek bir şey üzerinde anlaşalım. Bazı kimseler dedi ki: "Muhammed'in bir kâhin olduğunu söyleyelim." Velid bin Muğire dedi ki: "Vallahi o kâhin değildir. Zira biz kâhinlerin nasıl olduğunu biliyoruz. Onlar sahtekârdır, her zaman bir şey mırıldanırlar ve laf ebeliği yaparlar. Kur'an-ı Kerim'in bununla hiçbir alakası yoktur." Bazıları "Muhammed'in mecnun olduğunu söyleyelim" dediler. Velid dedi ki: "Muhammed mecnun da değildir. Biz deli ve çılgınların nasıl olduğunu biliyoruz. Delilikte insanların ne kadar saçma sapan söz söylediği ve hareket ettiğini biliyoruz. Muhammed'in sunduğu kelâmın bir delinin söyleri olduğunu nasıl söyleyebiliriz?" Bazıları dedi ki, "o halde O'nun şair olduğunu hacılara söyleyelim." Velid dedi ki: "O şair de değildir. Biz şiirin bütün türlerini biliyoruz.

Onun kelâmı şiirin bu türlerinden hiçbirine uymuyor." Oradakiler dediler ki: "O zaman ona sihirbaz diyelim" Velid dedi ki: "O sihirbaz da değildir. Çünkü sihirbazları biz biliriz ve sihir için hangi yöntemlere başvurdıklarını da biliriz. Bu ünvan da Muhammed'e uymuyor." Daha sonra Velid bin Muğire dedi ki: "Bu gibi uydurmalarından hangisini yaparsanız, bunları herkes haksız bir iftira sanacaktır. Vallahi, onun kelâmı çok cazibeli ve tesirlidir. Onun kökleri çok derin ve dalları meyvelidir." (Burada İbni Cerir kendi tefsirinde İkrime (r.a.)'nin bir hadisini nakletmiştir. Buna göre, Ebu Cehil, Velid'e yüklenerek Muhammed ile ilgili mutlaka bir propaganda malzemesi gerektiğini ısrarla söyledi). Bundan sonra Velid bir süre düşündü ve dedi ki: "Hakikatte en yakın bir şey söylemek gerekirse diyebiliriz ki, bu adam (Hz. Muhammed) bir büyücüdür. Biz Araplara deriz ki, bu adam öyle bir kelâm getirmiştir ki, bunun yüzünden baba oğlundan, kardeş kardeşinden ve çocuklar büyüklerinden uzaklaşabiliyor." Velid'in bu teklifini herkes benimsedi. Daha sonra, hazırlanan plâna göre, Hac için gelen hacıların arasına Kureyşli adamlar karıştı ve onlara, "burada bir büyücü var, ondan uzak durun, zira o aramızı bozuyor ve ailelerimizi bölüyor" demeye başladılar.

28.5.2. Kur'an-ı Kerim'in Bu Vak'ayı Yorumlaması

Velid bin Muğire'nin yukarıdaki plânı Kur'an-ı Kerim'in Müddessir sûresinde 11 .'den 25. ayete kadar yorumlanmıştır. Burada denilmiştir ki:

"Tek basına yarattığım o kâfiri bana bırak."

Yani Cenab-ı Allah diyor ki, bu kâfirin, yani Velid bin Muğire'nin işini bizzat ben halledeceğim. Hz. Peygamber ya da müslümanlar ondan korkmasınlar. Burada vurgulanan başka bir şey de Velid'in yalnızlığı ve çaresizliğidir. Allahu Teâlâ demek istiyor ki, kendisi her ne kadar böbürlenirse böbürlensin ve etrafında ne kadar adam toplarsa toplansın, o bilmelidir ki bu dünyaya yalnız olarak gelmiştir ve ona Allah'ın azabı geldiğinde yine yalnız kalacaktır ve ona kimse yardım edemeyecektir. Daha sonra, "ona çok mal verdim" buyurulmuştur. Bu demektir ki, Velid doğduğu zaman hiçbir şey ile gelmemiştir. Ona neler verildiyse, bu dünyada Allah tarafından verildi. Sonra "birlikte yaşayan evlâtlar da verdim" diyor Cenabı Allah. Velid'in 10-12 tane, hepsi yakışıklı, güçlü ve şöhretli oğlu vardı. (Bunlar arasında Hz. Hâlid bin Velid gibi eşsiz bir savaşçı da vardı.) Daha sonra ayetler şöyledir:

"Onun ömrünü ve kadrini arttırdım. sonra da bunları daha da arttırmamı ister. Hayır (artırmayacağım). Çünkü o bizim ayetlerimizi inaden inkâr ederdi. Onun cehennem vadisine yuvarlanmak azabına sokacağım. Muhakkak o düşündü. Ve ta'n için ölçü koydu. Helâk olsun, nasıl ölçü koydu. Sonra yine kahrolası nasıl ölçü yaptı. Sonra dikkatle baktı. Sona kaşlarını çatıp yüzünü ekşitti. En son arkasını dönüp ululuk tasladı. 'Bu âncak devam eden bir sihirdir' dedi. 'Bu insan sözünden başkası değildir.'" (Müddessir; 11-25)

Yukarıda anlatılan vak'a gösteriyor ki, Velid bin Muğire içten, Kur'an-ı Kerim'in ilâhi bir kelâm olduğuna kâniydi. Fakat dünyadaki rahat ve nimetlerini korumak için kendi vicdanıyla savaşa girdi ve bir süre bocaladıktan sonra kararını dünyevi nimetlere menfaatler lehine verdi ve Kur'an-ı Kerim aleyhinde sihir ve büyü gibi uydurmalar yaymaya çalıştı.

28.5.3. Geniş Çapta Yalan Kampanyası

Bu yalan kampanyası sadece Hac mevsimine özgü mahdud kalmadı. Bundan sonra bu yalan kampanya ve propaganda senenin 12 ayında ve ayın 30 gününde sürekli yapıldı ve faaliyet alanı da genişletildi. Mekke ahalisi zaten yanıltılıyor, kışkırtılıyor ve yanlış yola sevk ediliyordu. Bunun yanı sıra dışardan gelenler de adım adım takip ediliyor ve bunların Hz. Muhammed (a.s.)'e veya müslümanlara yaklaşmamalarına dikkat ediliyordu. Arabistan'ın çeşitli yerlerindeki çarşı ve pazarlarda ve Ukâz, Mecenne ve Zülmecaz gibi panayırarda da Kureyşli propagandacılar yayılıp herkesi Hazreti Peygamber (a.s.) ve İslâm hakkında yanıltmaya çalışıyorlardı. Özellikle, Hac mevsiminde Mina'da ve diğer yerlerde hacıların her konak yerine gidip Rasûlullah (a.s.) ve İslâm hakkında kalblerinde şüphe ve tereddüt yaratmaya çalışıyorlardı.

28.5.4. Mekke'nin Dışına İslâmiyet'in Tebliği

Kureyşliler bu gibi adi ve iğrenç oyunları ile Hazreti Peygamber (a.s.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i alt edeceklerini

sanıyorlardı, ama bu hususta büyük bir yanılgıya düşüyorlardı. Zira, Mekke ve civarında İslâmiyetin tebliğinin yollarını kapatmak suretiyle bizzat kendileri İslâmiyet'in daha geniş bir alana yayılması için zemin hazırlamış bulunuyorlardı. Mekke'ye gelen yabancılara ya da çarşı, pazar ve panayırda halka durmadan Hz. Peygamber (a.s.) ve Kur'an-ı Kerim hakkında yalan dolan şeyler söylemek suretiyle herkesin Hz. Muhammed (a.s.)'in ismini öğrenmesini sağlıyorlardı. Nitekim, Hz. Peygamber (a.s.)'in şöhreti her tarafa yayıldı. Müslümanların belki de yıllarca çalışarak elde edemeyecekleri sonuç, Kureyşlilerin fanatizmi sayesinde kısa bir süre içinde elde edilmiş oldu. Gayet tabii ki halkın çoğu bu sinsi ve menfi propaganda yüzünden İslam Peygamber (a.s.)i hakkında yanlış fikre sahip oluyorlardı, ama bazılarında müthiş bir tereddüt ve merak da uyanıyordu ve bu adamlar Hz. Muhammed (a.s.) ve müslümanlar ile İslâmiyet hakkında daha çok bilgi sahibi olmak istiyorlardı. Aleyhlerinde bu kadar şiddetli propagandanın yapıldığı Peygamber (a.s.)'i kendileri görmek ve neler demek istediğini bilmek istiyorlardı. Böylece, İslâmiyet'in Mekke sınırlarından öteye çıkması için kapılar açılmıştı.

28.5.5. Tufeyl bin Amr Devsî'nin İslâmiyet'i Kabul Etmesi

Tufeyl bin Amr, Devs kabilesinin büyük bir reisiydi ve tanınmış eşraftandı. İbni İshâk ile İbni Sa'd, Hz. Tufeyl'in İslâmiyet'i kabul etmesi olayını bizzat kendi ağzıyla

anlatmışlardır. Tufeyl şunları söylemiştir: "Ben Devs kabilesinin bir şairiydim. Bir işimi görmek için Mekke'ye gittim. Oraya varır varmaz etrafımı Kureyşliler sardılar ve kulaklarımı Hz. Nebi-yi Kerim (a.s.) hakkındaki şikayetleriyle doldurdular. Bu propaganda beni etkiledi ve ben Rasûlullah (a.s.)'tan uzak kalmaya karar verdim. Ertesi gün ben Harem (Ka'be)'e gittim; baktım ki orada Hz. Peygamber (a.s.) namaz kılıyor. Kulağıma namazda okunan bazı sözler geldi ve çok hoşuma gitti. Ben kendi kendime dedim ki; ben bir şairim, yetişkin bir kişiyim, akıllı da sayılırım, bir çocuk değilim, doğru ile yanlış arasında ayırım yapabilirim. Ne diye milletin söylediklerine inanayım ve bu şahısla şahsen görüşüp fikrini alayım; bakayım ne diyor. Onun için, Rasûlullah (a.s.) namazını kılıp ayrılmak isterken arkasından evine kadar geldim ve dedim ki; kavminiz hakkınızda bana şöyle dedi ve onların sözlerine kanarak sizden uzak kalmaya karar verdim ve kulaklarımı da tıkadım. Fakat az sonra namazda okuduğunuz sözler benim çok hoşuma gitti, onlardan biraz bahseder misiniz? Buna cevap olarak Nebi-yi Kerim (a.s.) Kur'an-ı Kerim'in bir bölümünü okudu ve ben bundan o kadar etkilendim ki, derhal müslüman oldum. Daha sonra memleketime döndüğümde ihtiyar babam bana gelince ben ona dedim ki: "Lütfen benden uzak durun, ne ben sizinim, ne de siz benimsiniz". Bunun sebebini sordu. Ben dedim ki, "ben müslüman oldum ve Din-i Muhammedi'ye tabi oldum." Bunu duyan babam, dedi ki: "Oğlum senin dinin benim dinim."

Bunun üzerine gidip yıkanmasını ve temiz elbise giymesini istedim sonra ona İslâmiyet'in kurallarını anlatacağımı söyledim. Babam dediklerimi yaptı ve müslüman oldu. Daha sonra, karım bana geldi. Ona da babama dediklerimi dedim. Karım, "annem, babam sana feda olsun. Bu ne biçim sözler?" Ben dedim ki, "İslâmiyet seninle benim aramı açmıştır. Ben Din-i Muhammedi'ye tabi oldum." Karım benim dinimi öğrenmek istedi. Ben dedim ki: "Züşşara (Davs kabilesinin putu)ya mahsus bölgeye git ve orada dağdan fışkıran çeşmede yıkan." Karım "Züşşara'dan çocuklarımıza bir zarar gelmez ya" diye sordu. Ben dedim ki, "hayır, sana temin ederim." Karım gitti ve yıkanarak geldi. Ben ona İslâmiyet'in kurallarını anlattım ve o da müslüman oldu. Daha sonra Devs kabilesinde İslâmı yaymaya çalıştım. Fakat kabiledelikler tereddüt ettiler. Ben tekrar Mekke'ye gittim ve Devs kabilesinin gaflet içinde olduğunu ve Hak dinini kabul etmekten çekindiğini Rasûlullah (a.s.)'a söyledim ve akıbetleri için dua etmesini rica ettim. Rasûlullah (a.s.) "ya Rabbi, Devslilere hidayet ver" diye dua etti ve benim memleketime dönüp tebliğe tekrar başlamam ve kabiledeliklere iyi davranmam için nasihat etli. Memleketime döndükten sonra tebliğe bıraktığım yerden başladım ve Hayber'de toplanan müslümanlara katıldığım zaman yanımda kabilemizden 70-80 müslüman aile vardı."

28.5.6. Hz. Ebû Zer Gifârî'nin İslâmiyeti Kabul Etmesi

Hz. Ebû Zer, soygunculukla meşhur olan Gifâr kabilesini mensuptu. Hz. Ebû Zer bir zamanların meşhur hayduduydu ve o kadar cesur ve heybetliydi ki, tek başına bir kafileye saldırıp bütün mal ve mülklerini alıp götürürdü. Fakat İslâmiyet'i kabul etmeden üç sene evvel bu işi bırakmış ve bir çeşit namaz kılmaya ve ibadet etmeye başlamıştı. Müsned-i Ahmed ve İbn Sa'd'ın eserinde Hz. Ebû Zer Gifârî'nin şu ifadesine yer verilmiştir: "Ben üç seneden beri hangi istikâmette olursa olsun, Allah'a dönerek namaz kılardım." Asıl ismi Cündüb idi. Buhârî'nin rivâyetine göre; Hz. Ebû Zer Gifârî, Hz. Muhammed (a.s.)'in nübüvvet makamına yükseldiğini öğrenince, kardeşi (Müsned-i Ahmed'de İsmi Uneys olarak yazılmıştır)'ni Mekke'ye gönderip kendisini peygamber ilân eden kişi hakkında bilgi toplamasını istedi. Kardeşi Mekke'ye gitti ve döndükten sonra dedi ki, bu kişi ahlâk ve faziletten söz ediyor ve şiir olmayan bir kelâm yaymaya çalışıyor. Hz. Ebû Zer dedi ki: "Benim asıl öğrenmek istediğim şeyi öğrenemedim"; ve kendisi Mekke'ye gitti. Mescid-i Haram'da Hz. Peygamber (a.s.)'i aradı. Ama kendisini tanımadığı ve kimseye sormak istemediği için onu bulmakta zorluk çekti. Bir ara Hz. Ali (r.a.) onu gördü ve onun yabancı olduğunu anladı, ama konuşmadı. Üçüncü gün Hz. Ali kendisine sordu: "Sizi buraya getiren nedir?" Hz. Ebu Zer dedi ki: "Bak delikanlı, beni istediğim yere götürmeye söz verirsen, buraya ne için geldiğimi sana söylerim." Hz. Ali söz verdi. Ve

Ebu Zer de geliş sebebini anlattı. Hz. Ali dedi ki: "O (Hz. Muhammed) mutlaka Hak üzerindedir ve Allah'ın rasûlüdür. Siz yarın sabah peşimden gelirsiniz. Ben yürümeye devam ettikçe siz de yürüyeceksiniz ve girdiğim yere siz de gireceksiniz ve sizin için tehlikeli bir şey gördüğüm zaman su döker gibi duracağım. Bunu görünce olduğunuz yerde duracaksınız." Kısacası, Hz. Ebu Zer bu şekilde Hz. Peygamber (a.s.)'in huzuruna çıktı, kelâmını dinledi ve orada müslüman oldu. Rasûlullah (a.s.) kendisine şöyle dedi: "Şimdi sen kabilene dön ve onlara din hakkında bilgi ver. Bu arada seninle haberleşiriz." Hz. Ebu Zer Gifârî dedi ki: "Sizi Rasûl olarak gönderen Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, Mekkelilere hak kelimesi söylemeden gitmeyeceğim." Bundan sonra coşku içinde Mescid-i Haram'a gitti ve "Eşhedü-enlailâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah" diye nara attı. Bunu duyan kâfirler kendisine hücum edip onu yerinden yıkılincaya kadar dövdüler. Durumu gören Hz. Abbas (r.a.) araya girdi ve "Allah belânızı versin, ne yapıyorsunuz, bu şahsın Suriye ticaret yolunda oturan Beni Gifâr kabilesine mensup olduğunu bilmiyor musunuz?" diye ihtarda bulundu. İkinci gün aynı olay meydana geldi ve aynı şekilde Hz. Abbas, Hz. Ebu Zer Gifârî'yi kurtardı.

İmam Ahmed, "Müsned"de bu vak'ayı bizzat Hz. Ebû Zer (r.a.)'in ağzıyla anlatmıştır. Ebu Zer şöyle der: "Ben ve kardeşim Uneys ve annem Mekke'nin dışında konaklanmış durumdaydık. Uneys, Mekke'ye gidip geleceğini söyledi. Sonra

Mekke'den çok geç döndü. Ben geç dönmesinin sebebini sordum. Dedi ki, orada bir adam gördüm. Bu adam kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu söylüyor ve senin dininden (yani şirki red ve tevhidi kabul) olduğunu ifade ediyordu." Ben ondan bu adam hakkında diğer halkın fikrini sordum. Dedi ki: 'Adamlar ona şair, kâhin ve sihirbaz derler.' Uneys kendisi şairdi. O dedi ki: "Ben kâhinlerin nasıl konuştuklarını biliyorum ve kendim bir şairim. Fakat o adamın bunlarla hiç ilgisi yoktur. Vallahi billahi, o doğru söylüyor ve adamlar yalan söylüyor." Ben ona bir süre beklemesini söyleyerek Mekke'ye gittim. Kardeşim kendisini Allah'ın Rasûlü diyen kişiye muhalefet edenlerden sakınmamı da istemişti. Mekke'de zayıf bir kişiye rastladım ve kendisine "şabi" (dinden dönen) denen adamın nerede olduğunu sordum. Bunu sorar sormaz o adam arkadaşlarına işaret etti ve bir anda birçok kişi bana saldırıp ellerine geçirdikleriyle beni bayılıncaya kadar dövdüler. Sonra ayıldım ve Harem'e geldim. Zemzem suyunu içtim ve yaralarımı yıkadım. Otuz gün Kâbe'nin perdelerinin arkasında saklandım. Bütün bu süre içinde yiyecek, içeceklerim zemzem suyundan ibaretti. Fakat bununla sadece açlığım gitmiyordu, ayrıca şişmanladım da. Bir gün Rasûlullah (a.s.) ve Hz. Ebu Bekr Harem'e geldiler. Hacer'ul Esved'i öptüler, tavaf ettiler ve namaz kıldılar. Ben oradan çıkıp ilk defa kendilerine İslam usulüne göre selâm verdim. Rasûlullah (aleyküm selâm) diye karşılık verdi. Sonra kim olduğumu sordu. Beni Gifâr'dan olduğumu söyledim. Ne

zaman geldiğini sordu. Dedim, "otuz gün önce". Benim ne yediğini ve içtiğini sordu. "Zemzem'den başka bir şey yemedim ve içmedim. Bu su ile doydum ve bu arada şişmanladım" dedim. Rasûlullah (a.s.) buyurdular ki: "Zemzem bereketli sudur ve sadece su değil, gıdadır da." Hz. Ebû Bekr (r.a.) o gün beni yemeğe davet etmek istediğini Rasûlullah (a.s.)'a söyledi. Rasûlullah (a.s.) da izin verdi. Sonra ben Hz. Ebû Bekr (r.a.)'in evine gittim. Bir müddet orada kaldım. Bir gün Rasûlullah (a.s.) bana şöyle dediler: "Etrafında bahçe ve su ile mer'anın bulunduğu bir belde bana gösterilmiştir. Öyle sanıyorum ki, bu yer Yesrib (Medine)'den başkası değildir. Sen benim mesajımı milletine ulaştırır mısın? Belki de onlar istifade eder ve sana da Allah bunun mükâfatını verir?" "Hz. Ebû Zer Gifârî diyor ki; bundan sonra ben kardeşim ve annemin yanına geldim. Onlar ne yaptığını sordular. Ben müslüman olduğumu söyledim. Uneys dedi ki: "Ben de senin dininden başka bir dinde olmak istemiyorum" ve müslüman oldu. Annem de dedi ki: "Ben de sizlerin dininden başka bir dinde olmak istemiyorum" o da İslâmiyet'i kabul etti ve biz tasdik ettik. Bundan sonra biz kabilemiz, Beni Gifâr'a geldik. Bu kabilenin bazı fertleri İslâmiyet'i önceden kabul etmişlerdi. Beni Gifâr'daki müslümanlara Hz. Hufâf bin İmâ bin Rahazat ul Gifârî namaz kıldırırdı. Hicretten sonra Beni Gifâr'ın diğer fertleri de müslüman oldular. (Bu vak'a Müslim'de ve Taberânî'nin "Evsat"ında da naklolunmuştur.)

İbn Sa'd'in eserinde de bu olay yukarıda anlattığımız gibi kaydedilmiştir; ama bunun arasında Ebû Zer (r.a.)'in şu sözlerine de yer verilmiştir: "Ben Kâ'be'nin perdelerinin arkasına saklı bulunurken bir gün iki kadının oraya geldiğini ve onların İsâf ve Nâile'den (iki put) bahsettiklerini duydum. Ben dayanamadım ve dedim ki; bu ikisi evlendirilsin! Bunu duyunca o kadınlar çok kızdılar ve dediler ki keşke şimdi burada erkeklerimizden bir kimse olsaydı, o zaman görecektin. O sırada Rasûlullah (a.s.) ve Hz. Ebu Bekr tepeden iniyorlardı. Bu kadınlar herhalde onları tanımıyorlardı. Rasûlullah (a.s.) ile Ebu Bekr bu kadınlara neden kızdıklarını sordular. Onlar da dedi ki, bu perdelerin arkasında bir şabi (dinden dönen kişi, dinsiz) saklanmıştı. Rasûlullah (a.s.) bu adamın kendilerine ne dediğini sordu. Kadınlar dedi ki o herif ağza alınmayacak şeyler söylemiştir."

28.5.7. Amr bin Abese Sülemî'nin Müslüman Olması

Amr bin Abese, Beni Süleym kabilesine bağlıydı. Amr kendisinin İslâmiyet'i kabul eden dördüncü kişi olduğunu söylüyordu. Ama İslâmiyeti kabul etmesiyle ilgili kendi anlattığı olay gösteriyor ki; kendisi, İslâmi tebliğin açık bırakılmasından ve Rasûlullah (a.s.) ve diğer müslümanların adını duyduktan sonra müslüman olmuştu. İbn Sa'd'ın bir rivâyetine göre Amr bin Abese Ukâz panayırında Rasûlullah (a.s.) ile görüştü ve müslüman oldu. Bu da gösteriyor ki, Rasûlullah (a.s.) o zaman dini yayma çalışmalarına alenen başlamıştı. İbn Sa'd ile Müslim'in, Ebu Umâme Bâhili'ye

dayanarak kaydettikleri ikinci rivayete göre ise Amr, cahiliyye devrinden beri insanların yanlış yolda olduğuna inanıyor ve putlara hiç değer vermiyordu. Bu hususta Amr'ın ifadesi şöyledir: "Bir süre sonra Mekke'de bir kişinin ortaya çıktığını, bunun bazı haberler verdiğini ve bazı sözler söylediğini duydum. Bunun üzerine Mekke'ye geldim. Baktım ki, Rasûlullah (a.s.) gizli gizli faaliyetini sürdürüyor. Halk ise ikiye bölünmüş durumdaydı. Dikkat ve titizlikle Rasûlullah (a.s.)'ın yanına ulaşmayı başardım. Kendisine, siz kimsiniz diye sordum; "ben bir peygamberim" dedi. Ben dedim; "peygamber kim oluyor?" Dedi ki: "Allah'ın elçisi". Dedim, "sizi Allah mı göndermiştir" Dedi: "Evet". Ben "Sizi Allah ne için göndermiştir, öğretileriniz nedir?" dedim. Dedi ki, "Sadece Allah'a ibadet ve itaat edilsin, ona ortak koşulmasın, putlar kinisin ve herkese merhamet ve şefkatle muamele edilsin. Ben Rasûlullah (a.s.)'a kendisine tabi olanların kimler olduğunu sordum. Dedi: "Özgür kimseler ve köleler." O sırada Rasûlullah (a.s.)'ın yanında Ebu Bekr ile Hz. Bilâl bulunuyorlardı. (Her halde, bu sebeple, Amr kendisinin dördüncü müslüman olduğunu sandı). Ben kendisine yanında kalmak istediğimi söyledim. Rasûlullah (a.s.) dedi ki şimdilik bu mümkün değildir. Fakat ne zaman ki, benim ortaya çıktığımı (yani açıkça tebliğ etmeye başladığımı) duyarsan bana gelebilirsin. Bundan sonra ben kabileme döndüm."

28.5.8. Dımâd'ul Ezdi'nin İslâmiyet'i Kabul Etmesi

Dımâd, Ezd-i Şenev'e'ye mensuptu ve üfürükçülük yapardı. Hâfız İbni Abd-il Berr, Hâfız İbni Hacer ve Hâfız İbni Hibbân'ın ifadelerine göre Dımâd cahiliyye döneminde Hz. Muhammed (a.s.)'in arkadaşıydı. Müslim, Nesâî, Beyhakî ve İbni Sa'd'ın ifadelerine göre Dımâd memleketinden Mekke'ye geldiğinde serseriler kendisine, Hz. Muhammed (a.s.)'in (hâşâ) aklını kaçırdığını ve mecnun olduğunu söylediler. Dımâd onlardan Rasûlullah (a.s.)'in nerede olduğunu öğrenmek istedi ve onu üfürükçülükle iyileştirmeye çalışacağını söyledi. Mekkeli serseriler onu Rasûlullah (a.s.)'a götürdüler. Dımâd'ul-Ezdi kendisiyle görüşünce üfürükçülük yaptığını ve onu tedavi etmek istediğini belirtti. Rasûlullah (a.s.) evvela kelime-yi şehâdet okudu. Allah'a hamdde bulundu ve daha sonra bazı sözler söyledi. Dımâd bu sözleri çok beğendi ve bunları üç defa tekrarlattı. Dımâd'ul Ezdi dedi ki: "Hayatımda böylesine ulvi bir kelâm duymadım. Ben kâhinleri dinledim. Ben şairlerin kelâmını dinledim ve ben sihirbazların söylediklerini de duydum, ama böyle bir kelâma rastlamadım. Bu kelâm insanı denizin dibine götürüyor." Bunları söyledikten sonra İslâmiyet'i kabul etti ve Rasûlullah (a.s.)'ın elini tutarak kendi adına ve kabilesi adına ona biat etti.

28.5.9. Hz. Ebû Musa Eş'arî'nin Müslüman Oluşu

Hz. Ebû Musa el-Eş'ari de uzak yerlerden gelip müslüman olan kişilerden biriydi. Hz. Ebû Musa, Yemen'den

gelmişti. Oraya dönüp kardeşleri Ebû Bürde ile Ebû Rahm ve takriben 50 kişiyi müslüman etti. Daha sonra bütün bu müslümanlar bir tekneye binip Yemen'den yola çıktılar. Rüzgâr onları Habeşistan sahiline sürükledi. Orada Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib ve diğer müslüman muhacirlerle karşılaştılar. Bu olayı, İbni Sa'd ile İbni Abdi'l-Berr kendi eserlerinde anlatmışlardır. Fakat, İbni Hacer'in rivâyeti değişiktir. İbn Hacer diyor ki; adı geçen Yemenli müslümanlar aslında Habeşistan'a gitmemişlerdi. Bunlar Mekke'den Medine'ye giderken tekneleri, Habeşistan'a giden muhacirlerin teknesiyle karşılaştı. Sonra hepsi bir araya gelerek Hayber'de Rasûlullah (a.s.)'ın yanına gittiler.

28.5.10. Muaykib bin Ebi Fatımat üd-Devsî'nin İslâmiyet'i Kabulü

İbni Sa'd'ın ifadesine göre Muaykib Devsi de Devs kabilesine mensuptu ve Mekke'ye gelip müslüman olmuştu. Bir rivayete göre Muaykib müslüman olup yurduna döndü. Bir başka rivayete göre Muaykib, Habeşistan'a yapılan ikinci hicrete katılmıştı. İbni Hacer ile İbni Abd'il-Berr, bu zâtın Mekke'de İslâmiyeti kabul etmiş kişilerden biri olduğunu kaydetmiştir. İbni Abd'il-Berr de Muaykib'in Habeşistan'a yapılan ikinci hicrette yer aldığını kaydetmiştir.

28.5.11. Cu'al bin Surâka'nın Müslüman Olması

Cu'al bin Surâka, Beni Damre kabilesine mensuptu. İbni Sa'd ile İbn Abdil-Berr'in ifadesine göre kendisi Mekke'de İslâmiyet'i kabul etti.

28.5.12. Abdullah ve Abdurrahman Kinâni'nin Müslüman Oluşu

İbni Sa'd'in ifadesine göre bu iki kardeş Beni Kinâne'nin bir ferdi olan Lüheyb'in oğullarıydı. Bunlar da Mekke'ye gelip İslâmiyeti kabul etmişlerdi.

28.5.13. Büreyde bin el-Husayb'ın İslâmiyet'i Kabul Etmesi

İbn Sa'd ile İbn Abd-il Berr'in ifadelerine göre Büreyde, Beni Huzâ'a'nın bir koluna bağlıydı. Hicret sırasında Hazreti Peygamber (a.s.) Mekke'den Medine'ye giderken Büreyde kendisiyle Gamim mevkiinde görüştü ve onunla beraber 80 aile müslüman oldu. İbni Hacer de "İsabe"de aynı ifadede bulunmuştur. Bu demektir ki, bu zeval daha önceden İslâmi davetin etkisinde kalmışlardı. Yoksa, yolda aniden bir buluşma neticesinde bunların müslüman olmaları düşünülemez.

Bu misallerden anlaşılacağı gibi, Kureyşli kâfirler ve müşrikler, Hazreti Peygamber (a.s.) ve arkadaşları hakkında amansız bir yalan kampanyası başlatmış olmalarına rağmen İslâmiyetin inkişâfını önleyemediler. Aksine, onların yalan kampanyası, Hz. Muhammed (a.s.) ve İslâmın bütün Arabis-

tan'da meşhur olmasına ve bunun neticesinde halkın merak edip İslâm camiasına girmesine yol açtı. Kur'an-ı Kerim'in İnşirah sûresinde, "senin şanını da yükselttik" denilerek Kureyş'in yalan kampanyasının geri teptiği ve müslümanlara ve Rasûlullah (a.s.)'a faydalı olduğu kaydedilmiştir.

28.6. MÜSLÜMANLARA ZÜLÜM VE İŞKENCE YAPILMASI

Kureyşli kâfir ve müşriklerin İslâmiyet'in yayılmasını önlemek babında başvurdukları yöntemlerden biri de zor kullanmaktı. Kureyşliler hangi vatandaşın cahiliyyeyi terk edip müslüman olduğunu duyarlarsa ona acımasızca baskı, zulüm ve işkence yapıyorlar ve onun için hayatı çekilmez hale getiriyorlardı. Kureyşliler müslümanları eski din ve inançlarına döndürmek için başvurmadıkları baskı ve zulüm metodu bırakmadılar. Yapmadıkları tehdit yoktu. Başurmadıkları insanlık dışı işkence ve eziyet yolu yoktu.

İlk önce, İslâmiyeti kabul edenler şeref ve haysiyet sahibi kimseler oldukları için onların namus ve haysiyetiyle oynamak istediler. Kureyşli kudurmuş serseriler, bunlarla tek tek görüşürler ve atalarının dinlerine dönmelerini isterlerdi. Onlara derlerdi ki, "bakın iyi bir aileye mensupsunuz. Paranız var, pulunuz var, halk arasında itibarınız var. Menfaatleriniz bizimle iyi geçinmenize bağlıdır. İslâmiyet'i terk etmezseniz sizi mahvederiz; millete rezil ederiz, işiniz ve ticaretinizden

olursunuz, ailenizden kovulursunuz, sizin aptal ve sapık olduğunuzu ilân ederiz. Millet de bize inanır." Orta sınıfa mensup olan esnaf, tüccar ve diğer meslek sahipleri de en zayıf noktalarından vurulmak isteniyordu. Kureyşliler onlara ekonomik ve sosyal boykot uygulanacağını belirtiyor ve gerçekten de bunu yapıyorlardı. Geriye fakir-fukara ve köleler kalıyordu. Bunlara serbestçe işkence yapılıyordu. Daha sonra bu baskı ve tehditlere karşı yılmayan soylu, zengin ve varlıklı müslümanlar da sövülmeye, dövülmeye, hapsedilmeye ve ağır bir şekilde cezalandırılmaya başlandı.

28.6.1. Tanınmış Ailelere Mensup Varlıklı Kişilere Zulüm

İbni İshâk ile Taberî, Hazreti Urve bin Zübeyr (r.a.)'e atfen Kureyşli kabile reislerinin bir kararını nakletmişlerdir. Kureyşli kabile reisleri bir araya gelip, Hz. Muhammed (a.s.)'e tabi olan oğullarını, kardeşlerini akraba veya kabilelerinin diğer fertlerini tehdit, baskı, zulüm ve işkence ile eski dinlerine döndürmeye karar vermişlerdir. Bu karar alınır alınmaz, Mekke'de soylu ve varlıklı müslümanlara karşı bir terör havası estirilmeye başlandı.

Nitekim, Hz. Ebû Bekr (r.a.) gibi Mekke'nin en tanınmış ve soylu kişisi, Hz. Talha (r.a.) ile beraber bir yere bağlandı. Hz. Ebu Bekr'i bağlayan da "Kureyş Aslanı" lakabıyla tanınan Nevfel bin Huveylid bin el-Adeviyye idi. Bu olay üzerine Hz. Ebu Bekr'in ailesi Beni Teym hiç ses çıkarmadı. Bunun

üzerine Rasûlullah (a.s.), "ey Allah'ım, bizi İbn'ul Adeviyye'nin şerrinden ancak sen kurtarabilirsin" diye dua etti. (Bk. Beyhakî, İbn Sa'd). Hz. Zübeyr bin el-Avvam'ı, amcası bir hasıra sararak tavana asıyor ve altından duman veriyordu. Aynı zamanda da sürekli olarak İslâm'dan dönmesini istiyordu. Ama, Hz. Zübeyr her defasında tekrar küfre dönmeyeceğini haykırıyordu (İbni Sa'd, Taberânî). Hz. Osman'ı amcası Hakem (Mervan'ın babası) bir yere bağlayıp bıraktı ve kendisine dedi ki, "sen atalarının dinini bırakıp Muhammed'in dinini mi kabul ediyorsun? Sen yeni dini terkedinceye kadar seni bırakmayacağım." Hz. Osman (r.a.) da "ne olursa olsun, dinimi terketmeyeceğim" dedi. (İbni Sa'd). Hz. Mus'ab bin Umeyr (r.a.) amcazadesi Osman bin Talha (ki kendisi Kâ'be'nin anahtarını taşırdı) tarafından çok ağır bir şekilde işkenceye tabi tutuldu ve kendi ailesi tarafından zindana atıldı. Hz. Mus'ab hapsedildiği yerden kaçtı ve Habeşistan'a yapılan ilk hicrete katıldı. (İbni Sa'd). Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas ve kardeşi Amir bin Vakkas, anneleri tarafından çok rahatsız edildiler, ama dinlerini terk etmediler. (İbni Sa'd). Müsned-i Ahmed, Müslim, Tirmizî, Ebu Davud ve Nesâî'deki kayıtlara göre Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas'ın annesi Hamâme binti Süfyan bin Ümeyye (Ebu Süfyan'ın yeğeni) kedisine şöyle dedi: "Sen Muhammed'in dinini terk edinceye kadar ne yiyeceğim, ne içeceğim ne de gölgede kalacağım. Annenin hakkına saygı göstermek Allah'ın emridir. Benim dediklerime uymazsan Allah'a itaat etmemiş olursun." Hz. Sa'd, bu ültimatı

duyunca rahatsız oldu ve gidip Rasûlullah (a.s.)'a durumu anlattı. Buna cevap olarak Cenab-ı Allah tarafından şu ayet indi:

"Biz insana ebeveynine iyi muamele etmesini tavsiye ettik. Eğer onlar bilmediğin bir şeyi bana şirk. koşman için uğraşırlarsa onlara itaat etme." (Ankebut; 8)

28.6.2. Hz. Hâlid bin Sa'id'in Başına Gelenler

Hz. Hâlid bin Sa'id bin el-As'ın babası Ebû Uhayha çok zalim ve gaddar bir insandı. Hz. Hâlid müslüman olduktan sonra babasının çileden çıkacağını bildiği için ondan kaçmaya ve gizlenmeye çalıştı, ama yakayı ele verdi. Babası önce ona bağırıp çağırdı, sonra sopa ile dövdü. O kadar ki, sopa kırıldı. Babası kendisine şöyle dedi: "Ya demek ki, sen Muhammed' e tabi oldun. Halbuki sen görüyorsun ki, o bütün milleti karşısına almıştır. O ataların dininde ayıp arıyor ve bu dine tabi olan seleflerinin sapık olduğunu iddia ediyor." Hz. Hâlid dedi ki: "Vallahi, o hakiki bir peygamberdir ve ben ona tabi olacağım." Ebû Uhayha onu tekrar dövdü, ona sövdü, küfretti ve dedi ki: "Lanet olası çocuk, ne yaparsan yap, sana yemek vermeyeceğiz". Hz. Hâlid (r.a.) dedi ki "benim rızkımlı keserseniz Allah bana rızık verir." Sonra Rasûlullah (a.s.) yanına geldi ve kendisiyle beraber kalmaya başladı. Bir gün Mekke'nin çevresinde تنها bir yerde namaz kılarken babası onun nerede olduğunu öğrendi ve hemen yanına çağırıp müslümanlığı bırakmasını istedi. Hz. Hâlid bunu hiçbir zaman

yapamayacağını söyledi. Bunu duyunca Ebu Uhayha tekrar sinirlendi ve başına değnekle vurmaya başladı. Bu değnek de kırıldı. Sonra oğlunu hapse attı ve üç gün yemek vermedi. Mekke'nin sıcağı işin cabasıydı, ama Hz. Hâlid bütün bu eziyetleri çekti ve sonunda hapisten kaçmayı başardı. Bir müddet Mekke'nin etrafında dolaştı, sonra Habeşistan'a giden ilk muhacir kafilesine katıldı. (İbni Sa'd) Beyhakî de bu vak'ayı özetleyerek anlatmıştır.

28.6.3. Hz. Ebu Bekr (r.a.)'e Yapılan Büyük Zulüm

Günlerden birinde Rasûlullah (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr (r.a.) Dâr-ı Erkam'dan çıkıp Mescid-i Haram'a geldiler. Harem'de Hz. Ebu Bekr (r.a.) birden bire ayağa kalkıp insanları Allah'a ve Rasûlüne davet etmeye başladı. Bu bir kişinin Harem'de İslâm'ı alenen tebliğ etmesiyle ilgili ilk olaydı. Müşrikler Hz. Ebu Bekr'in konuşmasını dinler dinlemez kendisine her taraftan hücum ettiler, onu dövdüler ve ayaklarıyla ezdiler. Utbe bin Rebi'a ise, Hz.Ebu Bekr'in yüzüne o kadar tekme attı ki yüzü kanlar içinde kaldı ve şişti. Bu olayı gören Hz. Ebu Bekr'in bağlı bulunduğu Beni Teym'in adamları gelip kendisini müşriklerin elinden kurtardılar. Beni Teymliler öldüresiye dövülen Ebu Bekr'in mutlaka öleceğini tahmin etmiş olacaklar ki, müşrikleri ağır bir dille uyardılar ve dediler ki: "Size yemin ediyoruz, Ebu Bekr ölürse Utbe'yi sağ bırakmayacağız." Hz. Ebu Bekr (r.a.) akşama kadar baygın vaziyette kaldı. Kendine geldikten sonra sorduğu ilk soru Rasûlullah (a.s.)'ın iyi olup olmadığıydı. Bunun üzerine Beni Teymliler kendisine kötü

laflar söylediler ve kızıp gittiler. Hz. Ebu Bekr (r.a.)'in yanında sadece annesi Ümmül Hayr kaldı. Hz. Ebu Bekr annesine de aynı soruyu sordu. Annesi dedi ki, "vallahî ben senin arkadaşın hakkında bir şey bilmiyorum." Hz. Ebu Bekr kendisine dedi ki, "Ümm-ü Cemil binti Hattab (Fatma binti Hattâb, Hz. Ömer'in kız kardeşi)'a gidip sor." Hz. Ümm-ü Cemil o sıralar müslüman olmuştu, ama dinini saklı tutuyordu. Ümm-ü Hayr, Ümm-ü Cemil'e gidip Hz. Ebu Bekr'in söylediklerini tekrarladı. Ümm-ü Cemil dedi ki "Ben ne Muhammed bin Abdullah, ne de Ebu Bekr'i tanırım. Ama isterseniz gelip Ebu Bekr'e bakayım." Ümm-ü Hayr ona gelebileceğini söyledi ve o da geldi. Hz. Ümm-ü Cemil binti Hattâb, Hz. Ebu Bekr (r.a.)'in kötü durumunu görüp müşrikleri lânetledi ve şunları haykırdı: "Allah aşkına, sana bu kötülüğü yapan kâfir ve fasıklardır. Umarım Allah onlardan intikamını alır." Hz. Ebu Bekr ondan da Rasûlullah (a.s.)'ın nasıl olduğunu sordu. Hz. Fatma binti Hattâb kulağına eğilerek dedi; "anneniz duymasın". Hz. Ebu Bekr dedi ki, "sen merak etme, annemden korkmuyorum". Bundan sonra Fatma dedi ki, "Rasûlullah (a.s.) emniyettedir". Hz. Ebu Bekr onun nerede olduğunu sordu. Dedi: "Dâr-ı Erkam'da". Hz. Ebu Bekr dedi ki: "Rasûlül'ah (a.s.)'ın yanına gidene kadar hiçbir şey yemeyeceğim." Ümm-ü Cemil kendisinin biraz sabretmesini istedi. Sonra şehirde biraz sükûnet temin olununca onu Dâr-ı Erkam'a götürdü. Rasûlullah (a.s.) Hz. Ebu Bekr'i bu durumda görünce gözleri doldu ve ağlamaklı bir

yüzle yanaklarından ve alnından öptü. Orada bulunan diğer müslümanlar da Ebu Bekr'in durumunu görmek için kendisine eğildiler. Ebu Bekr, Rasûlullah (a.s.)'a şöyle dedi: "Annem ve babam size feda olsunlar, hiçbir derdim yoktur, hiçbir acı duymuyorum. Benim içerlediğim sadece bir fâsığın yüzüme tekmeler atmasıdır. Annem de size gelmiş bulunuyor. Siz çok bereketli insansınız. Onu da Allah'a davet ediniz ve Allah'ın onu cehennem ateşinden koruması için dua ediniz." Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) Hz. Ebu Bekr'in annesi için dua etti ve onu İslâma davet etti. Ümmül Hayr da müslüman oldu. Bu olayı Hâfız İbni Kesir "el-Bidâye ven-Nihaye"de ve Hafız Ebul Hasan Hayseme bin Süleyman el-Trablusi, "Fezâil'üs-Sahabe"de etraflıca kaydetmişlerdir. Hafız İbni Hacer ise "İsâbe"de bunu özetleyerek Hz. Ümmül Hayrın hayat hikâyesi bölümünde nakletmiştir.

28.6.4. Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un Dövülmesi

İbni İshâk'ın Hz. Urve bin Zübeyr'e dayanarak naklettiği rivâyete göre bir defasında sahabe-yi kirâm (r.a.) aralarında şöyle konuştular: "Kureyşliler şimdiye kadar bizden hiçbir kimsenin yüksek sesle Kur'an-ı Kerim okuduğuna tanık olmamışlardır. Bu işi acaba kim yapacaktır?" Hz. Abdullah bin Mes'ud (r.a.) bu işi kendisinin yapacağını söyledi. Sahabeler dediler ki: "Kureyşli müşriklerin sana el kaldıracaklarından korkuyoruz. Bu tehlikeli bir iştir. Bunu ancak ailesi çok kuvvetli ve büyük olan bir arkadaş yapsa daha iyi olur, ki böyle bir durumda onun ailesi onu himaye edebilsin." Hz.

Abdullah: "Ne olursa olsun, bu işi bana bırakın. Benim muhafızım Allah'tır" dedi. Gün ağarırken Hz. Abdullah bin Mes'ud Mescid-i Haram'a gitti. Orada Mekkeli kabile reisleri gruplar halinde oturuyorlardı. Hz. Abdullah, Makam-ı İbrahim'e gidip Rahmân suresini çok yüksek sesle okumaya başladı. Kureyşliler önce Abdullah'ın ne okuduğunu anlamadılar, sonra bunun Hz. Muhammed (a.s.) tarafından vaazedilen Allah'ın kelâmı olduğunu öğrenince üstüne çullandılar ve yüzüne tokat attılar. Fakat Hz. Abdullah (r.a.) hiç aldırış etmeden Kur'an'ı okumaya devam etti. Bir yandan dayak yiyor ve bir yandan Kur'an tilavet ediyordu. Sonra yüzü gözü şiş sahabelere dönünce onlar üzüntü içinde etrafını sardılar ve korktuklarının başlarına geldiğini söylediler. Hz. Abdullah bin Mes'ud (r.a.) ise şunları söyledi: "Vallahi bu Allah düşmanları şimdiye dek bana bu kadar hafif gelmemişlerdi, isterseniz yarın yine gidip Kur'an tilavet ederim." Herkes dedi ki: "Şimdilik bu kadar yeter, onların dinlemek istemediklerini sen onlara dinletmiş oldun." (Bk. İbni Hişâm, C.I, s. 336)

28.6.5. Kimsesiz ve Çaresiz Köle ve Cariyelere Zulüm

En acımasız, insanlık dışı ve korkunç baskı, zulüm ve işkenceler, İslâmiyet'i kabul etmiş olan ve Mekke'de kimsecikleri bulunmayan zavallı köle, cariye ve hizmetçilere yapılıyordu. Burada bunlardan bazı örnekler sunacağız:

28.6.5.1. Hz. Bilâl-i Habeşî

Kureyşli müşriklerin gaddarlığına hedef olanların başında Hz. Bilâl bin Rebah (r.a.) gelirdi. Hz. Bilâl, Beni Cumah'a mensup bir reisin kölesiydi ve kölelikte onun evinde doğmuştu. Kendisinin Habeşli olduğu rivayet olunur. Nitekim bu hususta Hz. Enes (r.a.)'in anlattığı hadis Taberânî ve diğer bazı yazar ve alimler tarafından nakledilmiştir. Hz. Bilâl'in müslüman olduğu duyulunca Ümeyye bin Halef Cumahi kendisine çeşitli işkenceler yaptı. İbn Hişâm ve Belâzuri'nin rivayetlerine göre Ümeyye, Hz. Bilâl'i öğle vakti evden çıkarıyor ve kum üzerine yatırıp göğsüne büyük bir taş koyuyor ve şöyle diyordu: "Yemin ederim, sen Muhammed'i reddedinceye ve Lât ile Uzza'ya ibadet edinceye kadar seni böyle bırakacağım." Fakat Hz. Bilâl sadece "Ahad, Ahad" diye karşılık veriyordu. Belazuri, Hz. Amr bin el-As'ın bir rivâyetini nakletmiştir; buna göre kendisi şöyle demiştir: "Ben Bilâl'in öyle kızgın zemin üzerinde yattığını gördüm ki buna et konsa pişiverir. Fakat Bilâl bu durumda bile Lât ve Uzza'ya tabi olmayacağını haykırdı." Belazuri, Hz. Hassan bin Sabit'in kendi gözleriyle gördüğü bir olayı anlatmıştır. Buna göre Hz. Hassan Hac (veya umre) için Mekke'ye gittiğinde Bilâl'in bir ipe bağlandığını ve çocukların onu her tarafa sürüklediğini görmüştü. Hassan, buna rağmen Bilâl'in hep Lât, Uzza, Hübel, İsâf, Naile ve Buvane'ye ibadeti inkâr ettiğini gördüğünü belirtmiştir. Belâzuri'nin eserinde bizzat Hz. Bilâl'in kendisinin, bir defasında, bir gün ve bir gece aç ve susuz bırakılıp sıcak kum

üzerine yatırıldığıım beyan ettiğini bildirmiştir, İbn Sa'd diyor ki, Bilâl'in boynuna ip bağlanıp bir ucu çocukların eline bırakılırdı, çocuklar da kendisini Mekke'nin dağlık bölgelerinde sürükleyip dururlardı. Hz. Bilâl, daha sonra kum üstüne yüzükoyun yatırılıyor ve her tarafı taşlarla örtülüyordu. Hz. Ebû Bekr (r.a.)'in evi Beni Cumah'ın bulunduğu mahallede idi. O Hz. Bilâl'e sürekli yapılan işkencelerden bıkmıştır. İbn İshâk'ın dediği gibi, Hz. Ebû Bekr (r.a.), Hz. Bilâl yerine güçlü ve şişman bir zenci köleyi Beni Cumah'a verip kendisini satın aldı ve sonra azad etti. İbn Ebi Şeybe'nin Kays bin Hazim'e dayanarak verdiği bilgiye göre Hz. Ebu Bekr Hz. Bilâl'i para karşılığı alıp serbest bıraktı. Benzeri bir rivayet İbn Sa'd'ın eserinde de yer almıştır, ancak kendisi için biçilen ve ödenen fiyat hakkında ihtilâf vardır.

28.6.5.2. Hz. Ammâr bin Yâsir

İbni Sa'd'ın rivâyetine göre, Hz. Yâsir bir Yemenli olup Mekkeli Ebû Huzeyfe bin Muğire Mahzumi ile tanışmış ve Mekke'ye yerleşmişti. Ebû Huzeyfe, hizmetçisi Sümeyye'yi onunla evlendirmişti. İslâm'ın doğuşundan sonra Hz. Yâsir, Hz. Sümeyye ve Hz. Ammâr ve kardeşi Hz. Abdullah (r.a.) müslüman oldular. İslâmiyeti kabul etmekle bu ailenin başı bin bir belâya girdi. Belâzuri'nin Ümm-ü Hâni ve Taberânî'nin Hz. Osman'a atfen kaydettikleri hadise göre, bir defasında Rasûlullah (a.s.) bu ailenin eziyet ve işkence gördüğü yerden geçti ve çok üzüldü. Rasûlullah (a.s.) şöyle dedi: "Sabredin ey Yasir ailesi, size cennet vaat edilmiştir." İmam Ahmed ve İbni

Sa'd, Hz. Osman'ın şu hadisini nakletmişlerdir: Bir defasında kendisi Rasûlullah (a.s.) birlikte bu ailenin azab gördüğü yerden geçti. O sırada Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdu: "Sabredin, ey Allah'ım, Yâsir'in ailesini mağfiret et. Zâten sen onları mağfiret etmişsin." İbni Sa'd, Muhammed bin Ka'b Kurazî'nin bir rivâyetini nakletmiştir ki, şöyledir: Bir kişi, bir defasında Hz. Ammar'ın gömleğini çıkarınca sırtında yara be-reler gördü. Bunların ne olduğunu sorunca Hz. Ammar dedi ki, "bunlar Mekke'nin kızgın kumu üzerine yatırıldığım zamana ait yaralardır." İbni Sa'd'ın Amr bin Meynûn'a istinaden kaydettiğı rivayete göre müşrikler Hz. Ammar'ın vücudunu mangal kömürüyle yakıyorlardı. Rasûlullah (a.s.) bu işkencenin yapıldığını öğrenince, "ey ateş, Hz. İbrahim'e nasıl soğudunsa Ammar için de soğuyuver" diye dua etti. Hz. Ammar'ın babası Yasir bu eziyetlere dayanamayarak öldü. Ebu Cehl ise Hz. Sümeyye'yi öldürdü. Kardeşi Abdullah okla vuruldu. Geriye Ammar kalmıştı. Hz. Ammar suda boğulmak istendi. Sonunda canını kurtarmak için Hz. Muhammed (a.s.)'in dinini inkâr etti ve müşriklerin mabudlarını methetti. Daha sonra perişan bir vaziyette Hz. Peygamber (a.s.)'e geldi ve başından geçenleri anlattı. Rasûlullah (a.s.) "şimdi kendini nasıl hissediyorsun, iman'ın ne âlemde?" diye sordu. Hz. Ammar bin Yasir dedi ki: "Her zamankinden daha sağlam." Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) dedi ki, "bundan sonra da benzeri bir durumla karşılaşırsan, aynı şeyleri söyleyebilirsin."

Beyhakî, İbn Sa'd, İbni Cerir, Belazuri, Avfi vs. bu olayı naklettikten sonra çeşitli müfessirlere dayanarak demişlerdir ki, Nahl sûresinin 106. ayeti bununla ilgili inmiştir. Ayet şöyledir:

"imanından sonra Allah'ı inkâr eden gazaba uğrar. Ancak kalbi imanla mutmain olduğu halde küfre zorlanan müstesnadır."

28.6.5.3. Hz. Habbâb bin el-Erett

Hz. Habbâb aslen Iraklıydı. Hz. Habbâb'i, Rebî'a kabilesinden bir grup yakalayıp getirmiş ve köle yapmıştı. Bu grup Habbâb'ı sonra Mekke'ye getirip Beni Huzâ'a'nın bir ailesi ve Beni Zühre'nin müttefiki olan Al-i Siba'a satmıştı. Habbâb bir demirciydi ve kılıç vs. gibi silâhlar yapardı. Müslüman olduğu için, önce rızkına mani olundu. Müsned-i Ahmed ile Buhârî ve Müslim'de kendi ifadesine göre As bin Vâil Sehmi kendisinden bir miktar borç almıştı; ama ne zaman parasını almaya giderse Sehmi kendisine, "ben sana bir şey vermeyeceğim, ta ki Muhammed ile ilişkini kesene kadar." Habbab kendisine derdi ki, "sen ister öl, ister kal, ben Hz. Muhammed (a.s.) ile ilişkiyi kesmeyeceğim." İbn Sa'd'daki kayıtlara göre As bin Vâil Sehmi kendisine şöyle cevap verirdi: "Öyleyse, ben öldükten sonra tekrar dirilip evlâtlarıma ve malıma mülküme döndüğüm zaman borcunu öderim." İbni Hişâm'ın ifadesine göre As bin Vâil, Hz. Habbâb'a birçok kılıç yaptırdı ve borcu kabarmaya başladı. Habbâb borcunu almak

için Sehmi'ye gittiğinde kendisi şöyle dedi: "Baksana, dinine tabi olduğun efendin diyor ki, öbür dünyada Cennet'te bolca altın, gümüş, elbise ve hizmetçiler bulunacaktır." Habbâb, Rasûlullah (a.s.)'ın böyle dediğini doğruladı. Bunun üzerine As bin Vail Sehmi kendisine dedi ki "o zaman borcunu geri almak için kıyamete kadar bekle."

Kureyşli müşrikler Hz. Habbab'ın rızkına mani olmakla yetinmediler ve kendisine fiilen eziyet vermeye başladılar. İbni Sa'd ve Belâzuri'nin Şa'bi'ye dayanarak naklettikleri rivâyete göre Hz. Ömer'in halifeliği zamanında günlerden bir gün Hz. Habbab bin el-Erett cübbesini çıkarıp vücudunu gösterince sırtında sedef hastalığı gibi lekeler görüldü. Hz. Ömer bunun ne olduğunu sorunca Hz. Habbâb (r.a.) dedi ki, müşrikler ateş yakıp beni üstüne attılar, sonra bir herif üstüme çıktı. Bu arada vücudumdaki yağların erimesiyle ateş sönüverdi.

28.6.5.4. Habbâb (r.a.)'ın Rasûlullah (a.s.)'a Yalvarması

İmam Ahmed bin Hanbel, Buhârî, Ebu Davud ve Nesâî, bizzat Hz. Habbâb'a istinaden kendisine yapılan zulmün bir başka örneğini nakletmişlerdir. Hz. Habbâb (r.a.) diyor ki, "müşriklerin mezâlimi had safhaya vardığı sıralarda günün birinde Nebi-yi Kerim (a.s.)'in Harem'in duvarının gölgesinde oturmakta olduğunu gördüm. Yanına gidip dedim ki, "Ya Rasûlullah müşriklerin zulmü bütün sınırları aştı. Siz bizim için niye dua etmiyorsunuz? Bu sözleri dinleyince, Rasûlullah'ın yüzünün rengi değişti ve dedi ki, sizden önceki

iman sahiplerine daha büyük zulümler yapılmıştır. Onlardan bazısı çukura oturtulur ve üstlerinden testere geçirilerek vücutları ikiye bölünürdü. Bazılarının eklemlerine tırmıklar vurulurdu. Onlardan dinlerini terk etmeleri isteniyordu, ama onlar dinlerinden dönmüyorlardı. İnan, Yüce Allah bu işi tamamlayacaktır. Öyle bir zaman gelecektir ki, bir kişi San'a'dan Hadramut'a kadar emniyet içinde yolculuk edebilecektir ve Allah'tan başka kimseden korkmayacaktır. Ne var ki, sizler acelecisiniz?"

28.6.6. Hz. Ebû Bekr'in Mazlum Köleleri Satın Alıp Serbest Bırakması

Bu baskı ve zulüm döneminde Hz. Ebu Bekr elinde ne var ne yoksa harçayarak çok sayıda mazlum köle ve hizmetçiyi satın alıp serbest bıraktı. İbn Hişâm, Ebu Bekr'in bu şekilde satın alıp serbest bıraktığı kölelerin sayısının yedi olduğunu belirtmiştir. Ancak Beyhakî, İbn İshâk, İbn Abdül-Berre ve İbn Hacer vs.'nin bu hususta verdikleri isimlerin hepsini toplarsak 9 kişi oluyor. Bunların adları şöyledir:

1. Hz. Bilâl-i Habeşi, ki kendisinden daha önce söz ettik.
2. Hz. Bilâl'in annesi Hamâme (r.a.) İbn Abdul Berr'in ifadesine göre Kureyşli müşrikler bu hâtûna da işkence yapıyorlardı.
3. Amir bin Fuheyhe (r.a.), İbn Sa'd ile Taberî ve Belâzuri'nin ifadesine göre bu zât Hz. Ayşe'nin erkek kardeşi

Tufeyl bin el-Hâris'in kölesiydi. Bu da zulüm ve işkenceye tabi tutulan mazlumlardan biriydi.

4. Ebû Fukeyhe. Bu zât ile ilgili olarak İbni İshâk diyor ki, Ümeyye bin Halef kendisine korkunç zulümler yapardı. İbni Sa'd'ın "Tabakat"ında ve "Üsd-ul Ğâbe" adlı başka bir eserde verilen bilgiye göre Ebû Fukeyhe, Beni Abdud-Dar ailesinin hizmetinde idi. Kendisi öğle vakti sıcak kum üzerine yatırılır ve elleri ile ayaklarına zincir vurularak yüzükoyun sürüklenirdi. Üzerine de taş koyarlardı. Ezizet sırasında Ebu Fukeyhe sık sık bayılırdı.

5. Lûbeyne ya da Lûbeybe (r.a.), Belazuri bu hatunun ismini böyle yazmıştır. İbn Hişâm ise ismini anmadan kendisinin Beni Adıyy'in bir kolu olan Beni Müemmel'in hizmetçisi olduğunu belirtmiştir. Verdiği bilgilere göre Hz. Ömer bin Hattab henüz İslâmiyet'i kabul etmemişken bu hatunu öldüresiye döverdi. Döverken biraz duraklardı ve derdi ki: "Ben sadece yorulduğum için biraz durdum, sonra seni tekrar döveceğim." Lûbeyne de derdi ki "Allah sana da böyle yapsın."

6-7. Nehdiyye ve kızı. Bu iki kadın Beni Abdüd-Dâr'da hizmetçilik yaparlardı. Bunların efendisi olan bir zengin kadın kendilerine akla gelmedik zulümler yapardı.

8. Zinnire (İsti'âb'da bu hatunun adı Zenbere yazılmıştır). İbni Esir'in rivâyetine göre kendisi Beni Adıyy'in hizmetçilerinden biriydi. Hz. Ömer bin Hattab kendisine eziyet

eder ve işkence yapardı. Bir başka rivayete göre bu hatun Beni Manzum'un hizmetçilerindendi ve kendisine Ebu Cehl zulüm ederdi. O kadar ki, gözleri görmez oldu. Ebu Cehl O'na dedi ki: "Lât ve Uzza seni kör ettiler." Zinnire dedi ki: "Lât ve Uzza kendilerine kimlerin taptığını bile bilmezler. Bu gibi kararlar yükseklerden verilir ve Rabbim bana gözlerimi geri vermeye kadirdir." Ertesi gün Zinnire yataktan kalkınca tekrar görmeye başlamıştı bile. Belâzuri'nin rivâyeti de aynıdır. Fakat, İbni Hişâm diyor ki: Zinnire, Hz. Ebu Bekr'in kendisini satın almasından sonra gözlerini kaybetmişti. Bunun üzerine Kureyşliler onun gözlerini Lât ile Uzzâ'nın kör ettiğini söylemeye başladılar. Zinnire kendilerine şu cevabı verdi: "Beytullah'a yemin ederim, bu adamlar yalan söylüyor. Lât ve Uzza'dan kimseye zarar veya yarar gelmez." Bundan sonra gözleri tekrar görmeye başladı.

9. Ümm-ü 'Ubeyş (bazı tarihçiler ve siyer yazarları 'Uneys ve 'Umeys yazmışlardır). Belâzuri'nin ifadesine göre bu hatun Beni Zühre'nin hizmetçilerindendi ve Esved bin Abd-i Yeğûs kendisine baskı ve zulüm yapardı.

28.6.7. Hz. Ebû Bekr'in Babasına İtirazı

İbni İshâk, İbni Cerir ve İbni Asâkir, Hz. Amir bin Abdullah bin Zübeyr'e istinâden bir hadis nakletmişlerdir. Buna göre Hz. Ebu Bekr'in bu fakir ve çaresiz müslüman köle ve hizmetçilerin serbest bırakılması için su gibi para harcadığını gören babası Ebû Kuhâfe (ki o zaman müşrikti)

kendisine dedi ki, "oğlum, bakıyorum sen zayıf, çaresiz ve mazlum kişileri serbest bırakıyorsun. Eğer aynı işi güçlü ve sağlıklı gençler için yapsaydın onlar senin yardımcın olur ve sana destek olurlardı. Hz. Ebû Bekr dedi ki: "Babacığım, ben Allah'ın vereceği mükâfatı istiyorum." Bu vak'a Leyl sûresinin şu âyetlerinin canlı bir örneğidir:

"Takva sahibi ondan uzaklaştırılacaktır. Günahlardan temizlenmek için malını veren. Onda hiç kimsenin karşılığı verilecek bir nimeti yoktur. Ancak Yüce Rabbinin rızasını isteyerek verir." (Ayet; 17-20)

28.6.8. Zulüm, Eziyet ve İşkencenin Neticeleri

Kureyşliler korku, dehşet ve zulüm saçmak suretiyle müslümanlara göz dağı vermek, onları yıldırmaq istiyorlardı. Fakat onların silahları bu sefer de geri tepti ve zulüm, eziyet ve işkencelerinin neticeleri beklediklerinin çok aksi çıktı, ispatlanan ilk olgu, İslâmiyet'in sağlam delil ve güzel ahlâk kurallarına sahip olduğı, buna karşılık Kureyşli müşriklerde insanlık dışı, çirkin ve iğrenç hareketlerin ve kaba kuvvetin bulunduğı idi. İkincisi; bu durum, müşriklerin bu gaddarlığını ve acımasızlığını gören, insanlık duygusu taşıyan herkesin isyan etmesine yol açıyordu. Buna karşı müslümanların her türlü baskı ve zulmü, sabırla ve metanetle çekmesi onların lehinde sempatinin büyümesine sebep oldu. Pek çok kişi müslümanların azim ve kararlılığını takdir etmeye başladı. Davalarına daha bir anlayışla bakmaya başladı.

Hatta, Mekke gibi düşmanlar ve hasımlarla çevrili bir şehirde ve her türlü baskının uygulandığı güç bir ortamda müslümanların böylesine kararlı, azimli, sabırlı ve vakarlı hareket etmeleri herkesi şaşırttı ve dost, düşman herkesin hayranlığını kazandı. Onlar imanlarının ne kadar sağlam ve güçlü olduğunu kanıtladılar. Ayrıca, baskı ve zulüm sürerken de doğru fikirli ve sağduyulu kişiler İslâmiyet'i kabul etmeye devam ettiler. Fakat bunların çoğu imanlarını ve inançlarını ilk etapta gizli tuttular. Bu sebeple müşrikler müslümanların kesin sayısının ne olduğunu öğrenemediler. Bu dehşet ve terörün en büyük faydası, Rasûlullah (a.s.)'a en temiz, en sağlam, inanç ve iradeleri çelik gibi olan kişilerin gelmesiydi. Bu ateş deryasından geçenler, şahsiyet, karakter ve ahlâk'ın en güzel simgeleriydiler. Zaten bunca çetin bir imtihandan geçenler arasında zayıf karakterli ve iradesiz güçsüz olanlar bulunamazdı.

28.6.9. Vahiylarin Arasının Tekrar Kesilmesi

Allah'ın hikmetini bizim gibi insanların aklı kavrayamaz. Küfür ile İslâm arasındaki çekişmenin doruğuna çıkmış olduğu ve Hazreti Peygamber (a.s.) ile müslümanların her anının tehlike ve beklenmeyen âfet ve zorluklarla dolu olduğu bir sırada normal olarak vahiylarin mütemadiyen gelmesi beklenirdi. Bu vahiyler bir yandan müslümanları teselli eder cesaretlerini arttırır, bir yandan da sık sık değişen şartlarda onların muhtaç olduğu direktif ve taktiği öğretirlerdi. Fakat ne gariptir ki, tam bu sırada vahiylarin inişi bir süre kesildi. Bu

durum karşısında Rasûlullah (a.s.) tedirgin olurken kâfir ve müşriklere de gün doğdu ve türlü türlü laflar etme fırsatını buldular.

Vahiylerin kesilmesinin tam tarihini tesbit etmek zordur. Fakat bu hususta naklolunan rivayet ve hadislerle göre bu aksaklığın İslâmi tebliğin alenen yapılmaya başlamasından sonra meydana geldiği kesindir. Ayrıca, vahiylerin kesilmesine ilişkin daha sonra inen iki sûre de bunu ispatlamaktadırlar. Bu aksaklık devresinin süresi çeşitli rivayetlerde değişik olarak gösterilmiştir. İbni Cüreyc 12 gün, Kelbî 15, İbni Abbas 25 ve Süddi ile Mukâtil 40 gün olarak kaydetmişlerdir. Her ne olursa olsun, bu süre o kadar uzundu ki, hem Rasûlullah (a.s.) üzüldü ve tedirgin oldu; hem de hasımlarına kendisiyle alay etme fırsatı doğru. Adet üzere, Hz. Peygamber (a.s.) kendisine inen her yeni vahyi arkadaşlarına aktarırdı. Ama aradan epeyce müddet geçtikten sonra Hz. Peygamber (a.s.) yeni bir sûre veya ayet okumayınca müşrikler zannettiler ki vahiy silsilesi sona ermiştir. Cündüb bin Abdullah el-Becelî'nin rivâyetine göre Hz. Cebail bir süre gelmeyince kâfirler dediler ki: "Muhammed'i Rabbi terk etmiştir". (İbni Cerir, Taberânî, Abd bin Hamid, Sa'id bin Mansur ve İbni Merdûye).

Başka rivayetlere göre, Hazret Peygamber (a.s.)'in teyzesi olan Ebu Leheb'in karısı Ümm-ü Cemil, kendisine şöyle dedi: "Galiba sana musallat olan Şeytan seni bırakmıştır." Avfi ile İbni Cerir'in İbni Abbas'a dayanarak naklettikleri rivayete göre

Cebrail'in birkaç gün gelmemesi üzerine Rasûlullah (a.s.) meraklandı ve tedirgin oldu. Müşrikler dediler ki, "Rabbi Muhammed'e kızmıştır ve onu terk etmiştir." Katâde ve Dahhak'ın naklettikleri rivayetler de aynıdır. Bu rivayetleri Hz. Peygamber (a.s.)'in son derece üzgün, kırılgan ve tedirgin olduğu zikrolunmuştur, ki doğrudur. Hz. Peygamber (a.s.)'in üzülmemesinin tam yeri idi. Zira, İslâm ile Küfür arasındaki amansız mücadele, çekişme ve savaş sırasında, bu çetin ve dayanılmaz muhalefet kasırgasında yegane teselli kaynağı ve dayanağı olan Allah'ın cesaret verici ve teselli edici sözleri gelmez olmuştu. Böyle bir durumda Rasûlullah (a.s.)'ın kara kara düşünmesi gayet tabiiydi. Kendisinin bir kusuru sebebiyle Allah'ın kızdığı ve vahiylerin kesildiği ve Hak ile Batıl arasındaki savaşta Rabbinin kendisinin yalnız bıraktığı fikri aklına gelmiş olabilir.

28.6.10. Duhâ Sûresinin İnişi

İşte Rasûlullah (a.s.) ve diğer müslümanlar böyle bir halet-i ruhiyede iken Duhâ sûresi nazil oldu:

"Kuşluk vaktine, karanlığı ile âlemi kaplayan geceye yemin ederim ki, (Habibim) Rabbin seni terk etmedi. Ve sana darılmadı da." (Ayet; 1-3)

Burada gündüzün aydınlığına ve gecenin karanlığına yemin edilmiştir. Bu demektir ki, nasıl ki, gece ile gündüzün olması tabiat kanunudur, vahiylerin bazen çok, bazen da az gelmesi veya kesilmesi doğal bir şeydir ve bu gelişmelerden

aksi manalar çıkarılmamalıdır. Vahy'in kesilmesi Allah'ın Hz. Peygamber (a.s.)'e kızması veya onu terk etmesi anlamına gelmemelidir. Bundan sonra şöyle denildi:

"Senin için ahiret, elbette dünyadan daha hayırlıdır."
(Ayet; 4)

İslâmiyet henüz emekleme devresinde iken ve etrafında sadece bir avuç mü'min varken yukarıdaki haber verildi. Muhalifleri azdıkça azıyorlardı ve öyle görülüyordu ki müslümanlar hiçbir zaman başarılı olamayacaklardır. Ama her şeyi bilen Allah İslâmiyet'in ve Hakk'ın mutlaka galip geleceğini ilân etti. Müslümanların dünyada huzur ve refaha kavuşacaklarını, âhiretle ise daha büyük bir mükâfat alacaklarını açıkladı. Sonra şunları dedi:

"Gerçekten Rabbin sana verecek de râzı olacaksın." (Ayet; 5)

Burada denilmek isteniyor ki Allah'ın işleri geç oluyor, ama güç olmuyor. Allah'a iman edenler, onun için her türlü eziyet ve zulme evet diyenler ve hatta canlarını bile feda etmeye hazır olanlar hiç üzülmessinler, yarınlar onlarındır. Bu Allah tarafından sevgili peygamberlerine ve kullarına bir vaattir ve mutlaka gerçekleşecektir. Nitekim, bu vaat kısa bir süre içinde gerçekleşti. Müslümanlar kısa bir zaman içinde Arabistan'a İran'a, Irak'a, Mısır'a ve dünyanın en önemli medeniyet merkezlerine hakim oldular ve her tarafta İslamın bayrağı dalgalanmaya başladı.

28.6.11. İnşirâh Sûresinin İnişi

Kâfir ve müşriklerin saldırıları doruğa çıkmış ve müslümanlar sanki her tarafta Batıl'ın muhasarası altına girmişken kendilerini teselli eden ve cesaretlerini arttıran ve aydınlık geleceği vaadeden bir sûre daha nazil oldu. Adı İnşirah'tı. Bunun bazı bölümlerini buraya naklediyoruz:

"(Habibim) Biz senin göğsünü açmadık mı?" (Ayet; 1)

Böyle bir soruyla söze başlanması ve daha sonraki sözler; Hazreti Peygamber (a.s.)'in tebliğ çalışmalarının en çetin günlerini yaşadığını göstermektedir. Böyle bir ortamda Cenab-ı Hak kendisine hitap ederek diyor ki: "Ey Habibim, ben sana bundan önce de ihsan ve lütufta bulunmadım mı? Sen neden üzülüyorsun ve niçin cesaretini kırıyorsun?" Yukarıdaki ayette "göğsün açılması" iki manada kullanılmıştır. Göğsün açılmasının bir anlamı; her türlü endişe, tereddüt ve kuşkudan kurtulmaktır. İkinci anlamı; cesaretin büyümesi, azim ve kararlılığın geri gelmesidir. Birinci anlama göre nübüvvetten önce Hazreti Peygamber (a.s.) ister müşrik Araplar, ister nasârâ (Hristiyan) ister Yahudi veya mecusiler olsun, hepsinin din ve inançlarının yanlış olduğunu düşünüyordu. Ayrıca, Arabistan'da Tevhid'e inanan bazı kimselerin kabul ettiği haniflikten de tatmin olmuyordu. Zira bu meçhul bir akide idi ve doğru yolun hiçbir garantisini vermiyordu. Fakat Hazreti Peygamber (a.s.) doğru yolun ne olduğunu tahmin ettiği için bu durumdan son derece rahatsız

ve endişeliydi. Cenab-ı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'e nübüvvet vermekle kendisini bu bunalım ve kararsızlıktan kurtardı ve gerçek doğru yolun ne olduğunu kendisine gösterdi. Böylece, Hz. Peygamber (a.s.)'in "göğüsü açıldı" yani kendisi rahat etti ve içi huzurla doldu. İkinci anlama göre Cenab-ı Hak kendisine nübüvvet vermekle birlikte böylesine muazzam bir vazifenin altından muvaffakiyetle kalkabilmesi için cesaret, himmet, azim ve geniş kalplilik de verdi. Kendisine diğer insanların sahip olamayacağı bilgi ve bilgi kaynakları verdi; ayrıca zekâ ve hikmet verdi. Bu meziyetler sayesinde Hz. Muhammed (a.s.)'e tevdi edilen cesaret ve azim sayesinde kendisi en zor ve cesaret kırıcı şartlar altında azimle ve kararlılıkla yoluna devam etme haline geldi. Onun için. Yüce Allah diyor ki: "Ey Habibim, sana bunca cesaret ve azim verdikten sonra bu işin zorluklarından niçin üzülüyor ve perişan oluyorsun. Hiçbir şeyden korkma, hiçbir şeyden yılma." Aynı sûrede daha sonra şu ayete rastlanıyor:

"Ve senin şânını da yükselttik." (Ayet; 4)

Burada da Duhâ sûresinde olduğu gibi istikballe ilgili bir müjde verilmiş ve parlak bir gelecekte söz edilmiştir. Bu nasıl bir sözdü? Biraz önce gördüğümüz gibi, Velid bin Muğire ve diğer fesatçı kabile reislerinin önerisi üzerine, Hazreti Peygamber (a.s.) ve müslümanlar aleyhinde kesif bir kampanya açılmış bulunuyordu. Mekkeli müşriklerin heyetleri hac mevsiminde ve diğer zamanlarda herkese gidip Rasûlullah (a.s.)'ı, onun dinini ve diğer müslümanları kötülüyorlardı.

Böyle bir durumda Hz. Peygamber (a.s.)'in ve İslâm'ın "şanının yükseltilmesi"nden söz edilebilir miydi? Fakat, ileriye herkesten iyi görebilen Allah bunu biliyordu ve onun için dedi ki, müslümanlar er geç galip gelecek şan ve şöhreti her tarafa yayılacaktır. Nitekim, aradan ancak birkaç yıl geçtikten sonra bu sözler doğrulanmış oldu.

Şu Allah'ın hikmetine bakın ki, Kureyşli müşriklerin kullandıkları silah geri tepti ve şerrden hayır peydah oldu. Hz. Peygamber (a.s.)'i, İslâmı ve müslümanları kötülemek için açtıkları yoğun kampanya, aslında onların adının ve sanının bütün Arabistan'a ve hatta Arabistan'ın sınırlarının dışına kadar duyurulmasına sebep oldu. Bu yoğun propaganda yüzünden bazı kimseler belki de müslümanlar ve İslam peygamberi hakkında kötü ve menfi bir fikre sahip oldular, ama bir çoğu da bunların ne olduğunu merak etmeye başladılar. Rasûlullah (a.s.) hakkındaki menfi sözleri dinleyen kimseler bu zatın ne gibi bir "sihir" yaptığını, kendisinin nasıl bir adam olduğunu ve talimatının ne olduğunu merak etmeye başladılar. Meraklılar akın akın Mekke'ye gelmeye başladılar ve burada kendi gözleriyle Hz. Peygamber (a.s.)'in ve müslümanların durumunu görünce önce gözlerine inanamadılar. Sonra bunlar hakkında çok ters ve yalan yanlış propaganda yapıldığını anladılar. Anladıktan sonra da İslam camiasına girdiler. Dolayısıyla, müslümanların Medine'ye hicretine kadar yakında veya uzakta bir veya birden çok müslümanın bulunmadığı hiçbir kabile ve sülâle kalmadı. İşte

Hazreti Peygamber (a.s.) ve fedailerinin şanının yükselmesinin bu ilk safhasıydı. Hicretten sonra da münâfıklar, Yahudiler, Arap müşrikler ve diğer fesatçıların menfi propagandaları, entrikaları ve karşı koymaları durmadı. Ama müslümanların Medine'de kurduğu İslâm Devleti Allah'tan korkma, Allah'a tapma, ibadet, itaat, takva, ahlâk ve fazilet, sosyal adalet ve insaf, hak ve hukuk, inananlar arasındaki eşitlik, zenginlerin cömertliği, fakirlerin bakımı, sözlere sadık kalma ve ister bireysel ister toplumsal olsun ilişkilerdeki doğruluk ve dürüstlüğün pratik örneğini dünyaya veriyor ve herkesin kalbini fethediyordu. Düşmanlar çatışmalar ve savaşlarla İslâmiyet'in gelişmesini ve yayılmasını durdurmaya çalıştılar. Fakat Hazreti Peygamber (a.s.)'in eşsiz önderliğinde vücuda gelen iman sahiplerinin cemaati, disiplin, birlik ve beraberlik, cesaret ve kahramanlık ve ister savaşta ister barışta olsun, bütün ahlâk kurallarına bağlı kalmanın öylesine güzel örneklerini verdiler ki, dost düşman onların üstünlüğünü kabul etti. 10 yılda, her tarafında muhaliflerin Hz. Peygamber (a.s.)'i kötülemeye çalıştıkları memleketin bir ucundan öbür ucuna kadar "Eşhedü enne Muhammed-er Rasûlullah" sözleri duyulmaya başladı. Bundan sonra da Hz. Peygamber (a.s.)'in adı ve sanı İslâmın gelişmesiyle dünyanın her köşesinde bilinmeye ve anılmaya başlandı ve bu süreç şimdi de devam ediyor ve âhirette de devam edecektir. Hz. Peygamber (a.s.)'in şanının yükseltilmesinin bu daha sonraki safhalarıdır.

"Muhakkak güçlükle beraber kolaylık vardır. (Evet) Muhakkak güçlükle beraber kolaylık vardır." (İnşirah; 5-6)

Bu sözler iki defa söylenmiştir; ki Hazreti Peygamber (a.s.) ve diğer müslümanlar iyice teselli edilmiş olsunlar. Cenab-ı Allah demek istiyor ki onların karşı karşıya bulunduğu güçlükler geçicidir ve bunlar bir gün mutlaka sona erecektir. İyi ve aydınlık günlere kısa bir süre sonra kavuşacaklardır. Hazreti Peygamber ile arkadaşlarına verilen müjde buydu; ki, bir süre sonra harfiyyen gerçekleşmiş oldu.

Yirmi Dokuzuncu Bölüm: HABEŞİSTAN'A HİCRET

29.1. HABEŞİSTAN'A HİCRET

29.1.1. Din'de Hicret'in Önemi

Kur'an-ı Kerim'de "cihad'dan sonra en önemli şey olarak "hicret"ten bahsedilmiştir. İslâm'da "hicret"in bu kadar önemli olmasının sebepleri nelerdir? Bunun sebepleri şunlardır: Bir müslüman için dünyada en önemli şey ne vatanıdır, ne milleti ne de kazancı ve kazanç yolları. Onun için birinci derece ehemmiyetli şey imandır. Bir müslüman hangi şartlarla müslüman olmuşsa o şartları yerine getirmeli ve onlara göre hayat sürmek suretiyle Allah'ın rızasını elde etmelidir. Eğer müslüman imanın bu şartlarına göre hayatını yaşamıyorsa, onun için özgürlük şöyle dursun, hayatının bile bir anlamı yoktur. Gerçek bir müslüman, imanının dayandığı şart ve ilkeleri, Allah ve Rasûlü tarafından kendisine intikal eden kaide ve kuralları feda edip bunlardan taviz vermektense Allah yolunda kendini feda etmeyi tercih edecektir.

Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'in fedaileri işte bu sebepten dolayı Arabistan'dan Habeşistan'a hicret etmişlerdi. Müslümanlar birer Arap, Mekkeli ve Kureyşli olmak itibarıyla kendi ülkelerinde, şehirlerinde ve kabilelerinde her türlü hak ve özgürlüğe sahiptiler. Fakat, birer müslüman olarak bu hak ve hürriyetlerden mahrumdular. Onların dini ve imanı tehli-

kede idi ve bu sebeple kendi vatanlarını bırakıp başka bir milletin yaşadığı ve başka bir milletin yönetime sahip olduğu bir memlekete gittiler. Aynı şekilde, Rasûlullah (a.s.) ve arkadaşları Mekke'den Medine'ye neden hicret ettiler? Hazreti Peygamber (a.s.) Mekke'nin bir sakiniydi ve bir vatandaş olarak Mekke'nin bütün vatandaşlık haklarına sahipti. Arkadaşları da birer Mekkeli ve Kureyşli olarak aynı hak ve hürriyetlere sahiptiler. Fakat, gerek Rasûlullah (a.s.)'ın gerekse diğer müslümanların, evlerini, barklarını, ailelerini, akrabalarını, mal ve mülklerini ve diğer her şeyi terk edip sadece üzerlerindeki kıyafetleriyle Medine'ye hicret etmelerinin sebebi Mekke'de müslüman olarak yaşamalarına imkân bulunmamasıydı. Onlar müslümanca yaşayabilmeleri için doğdukları şehri terk edip başka bir şehre göç ettiler ve yerleştiler.

29.1.2. Kur'an-ı Kerim'in Müslümanları Hicrete Hazırlaması

Mekke'de müslümanlara yapılan baskı ve zulüm had safhaya varınca, Kur'an-ı Kerim onları muhtemel bir hicrete hazırlamaya başladı. Bu hususta şöyle buyuruldu:

"Ey iman eden kullarım! Benim arzım geniştir. O halde, yalnız bana ibadet edin. Her nefis ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz, imân edip sâlih amel işleyenlere Cennette altlarından nehirler akan hususi yerler hazırlarız. Onlar orada ebedi kalırlar. Böyle amel edenlere bu ne güzel

mükâfattır. Onlar ki, sabreder ve yalnız Rabblerine tevekkül ederler. Nice canlı hayvan vardır ki rızkını arkasına yüklenmez. Allah onlara da size de rızık veriyor. O Semî'dir, Alim'dir." (Ankebut; 56-60)

İlk ayette hicrete işaret edilmiştir. Deniliyor ki: "Mekke'de Allah'a ibadet ve itaat etmek zorlaşmışsa başka bir ülkeye gidin. Allah'ın dünyası dar değildir. Allah'ın sadık kulu olarak nerede yaşayabiliyorsanız oraya gidin. Siz kendi vatanınıza ve milletinize değil, Allah'a bağlısınız." Burada asıl önemli olan şeyin vatan ve millet değil, Allah'a kulluk olduğu vurgulanmıştır. Bir mümin'in imanının, sağlam olup olmaması, ancak vatan ve millete olan sevgisi ile Allah'a kulluk arasında tercih yapmasıyla ispatlanmış oluyor. Gerçek bir mü'min Allah'a kulluğu tercih etmeli, memleketine, vatanına ve millete boş vermelidir. İmanı zayıf ve müslümanlıkla ilgili iddiası sahte olan biri millet ve vatanına bağlı kalacaktır. Bu ayette belirtildiği gibi gerçekten Allah'a tapan bir kişi vatanını ve milletini sevebilir, ama yurtsever ve milliyetçi olamaz. Bir müslümanın ilk tercihi Allah'a kulluk olmalıdır ve bu kullukla çatışan her şeyi feda etmek zorundadır.

İkinci ayette insanların ve özellikle müslümanların can korkusu giderilmeye çalışılmıştır. Deniliyor ki: "Hayat geçici bir şeydir. Dünyaya gelmiş olanlar bir gün mutlaka öleceklerdir. Ha bugün ha yarın. Kimse buraya ebediyen kalmak ve yaşamak için gelmemiştir. O halde, müslümanlar bu dünyada canlarını koruma pahasına daha önemli ve

değerli şeyleri feda etmemelidirler. Müslümanların ilk düşüncesi, imanını nasıl koruyacağı olmalıdır ve Allah'a kullukta hiçbir kusur yapmamalıdır. Eninde sonunda bütün mahluklar Allah'a döndürülecektir. Döndüğünüzde imanla mı geleceksiniz yoksa canla mı Allah nezdinde can uğruna feda edilmiş iman mı yoksa iman uğruna feda edilmiş can mı daha makbuldür? İşte dünyada bunu düşünerek yaşayacak ve öleceksiniz."

Üçüncü ve dördüncü ayette deniliyor ki; "siz iman ve iyilik uğruna dünyanın bütün nimetlerini kaybeder ve salt dünyevi açıdan başarısız kalırsanız dahi, bunun telafisi mümkündür. Ve sadece telafi değil, Allah katında bunun büyük bir mükâfatı vardır."

Son ayetlerde denilmiştir ki, "hicret ederken can korkusu gibi mal korkusu da olmamalıdır. Dünyada yer altında ve yer üstünde, denizde ve havada sayısız böcek, hayvan ve yaratıklar vardır. Bunlardan hangisi kendi rızkını kendisi taşıyor? Onları geçindiren ve yaşatan kimdir? Nereye giderlerse gitsinler, hangi şartlarda olurlarsa olsunlar, onlara Allah rızık vermiyor mu? Onun için, iman sahipleri Allah uğruna memleket ve kavimlerini terk ederken malları ve rızıkları için endişe etmemelidirler. Diğer mahluklara rızkını veren Allah onlara da rızıklarını verecektir."

Hakka davet yolunda bazen ansızın beklenmedik durumlarla karşılaşılabilir. Bu gibi durumlarda bir müslüman

için bu dünyanın bütün nimetlerini terk edip Allah'a güvenerek kelleyi kollarına almaktan başka çare kalmaz. Bu gibi durumlarda, her şeyi önceden plânlamak, zarar ve yarar hesabını çıkarmak ve canlan ile mallarını korumak sevdasında olanlar hiçbir şey yapamazlar. Onlardan hiçbir hayır beklenemez. Aslında her şeyin aniden tersine döndüğü ve şartların değiştiği zamanlarda kelleyi kollarına alan ve Allah uğruna her şeyi feda etmeye hazır olan gerçek mü'minlerin ve fedailerin azminden ve fedakârlıklarındandır ki, Allah'ın kelimesi yükseliyor ve bunun yanında bütün batıl kelimeler yerin dibine batmış oluyorlar.

Kur'an-ı Kerim'in bir başka yerinde şöyle buyruldu:

"(Ey Rasûlüm, tarafımdan) de ki: 'Ey iman eden kullarım, Rabbinizden korkun. Bu dünyada iyilik edenlere sevap var. Allah'ın arzı geniştir. Ancak sabredenlerin mükâfatı hesapsız verilir.'" (Zümer; 10)

Burada da iman sahiplerine deniliyor ki; Allah'a kulluk etmek bir yerde zorlaşmışsa, O'nun dünyası geniştir, iman sahipleri başka bir yere gidebilirler. Bunun yanı sıra kendilerinin hem dünyada hem ahirette Allah'tan iyi mükâfat alaktan da müjdelenmişir. imân sahipleri hem dünyadaki yaşantılarını düzeltiyorlar, hem de âhirette Allah'ın lütuf ve ihsanına nail oluyorlar. Zira, onlar Allah'ın dini için dünyanın bütün nimet ve imkânlarını evlerini barklarını terk ediyor, evsiz ve çaresiz kalıyor, vatansız ve milliyetsiz kalıyor, yabancı

bir memlekette ve yabancı insanların arasına giriyorlar. Bunun için, bu gibi insanlara sınırsız ödöl vardır.

29.1.3. Hicret İle İlgili Talimat

Kur'an-ı Kerim'de Mekkeli müslümanlar sadece hicrete teşvik edilmekle kalmadılar, kendilerine bu hususta iki talimat da verildi.

Müslümanlar Hristiyan bir ülkeye hicret ettikleri için Meryem sûresi indirildi. Bu sûrenin ilk iki rükûsunda Hazreti Yahya ile Hz. İsa'nın hikâyesi anlatılmıştır. Bu, müslümanlara bir uyarıydı. Gerçi müslümanlar mazlum mülteciler olarak bir Hristiyan devletine gidiyorlardı. Fakat, orada din ve imanlarından zerre kadar taviz vermemeleri isteniyordu. İndirilen Meryem sûresi, Hristiyanlığın gerçekte ne olduğunu ve nasıl tahrif edildiğini dile getiriyordu. Böylece, müslümanlar durumun farkına varacaklardı ve Hristiyanların bid'atine ve hurafelerine kendilerini kaptırmayacaklardır. Onlar aynı zamanda Hristiyanların bulunduğu bir memlekette Hristiyanlığın ve Hz. İsa'nın gerçek vaaz ve telkinlerini unutmamalıydılar. Her ne olursa olsun, Hz. İsa'nın Allah'ın oğlu olduğunu kabul etmemeliydiler.

Müslümanlara verilen ikinci talimat şuydu:

"Ehl-i kitap ile yalnız en güzel şekilde mücadele edin. Onlardan zulmedenlerle ise şiddetle mücadele edebilirsiniz. Ve 'Biz hem bize indirilene hem de size indirilene iman ettik.

Bizim de sizin de ilâhınız birdir. Biz O'na teslim olanlarız' deyin." (Ankebût; 46)

Yani Hristiyanlarla karşı karşıya geldiğiniz zaman onlardan zalim olanlarla uğraşmayınız. Zira, onlarla uğraşmak vakit ve enerjinin ziyanından başka bir şey değildir. Fakat, biraz anlayışlı olanlarla serinkanlı, yumuşak başlı ve Hakkı kabul etmek eğiliminde olanlarla muhtelif dini konuları medeni ölçülerde, iyi bir dille ve delillerle tartışabilirsiniz. Onlara deyin ki, siz dik kafalı veya mutaassıp kimseler değilsiniz. Onlara hem onların kitabının hem kendi kitabınızın Allah'tan geldiğine inandığınızı söyleyiniz. Her ikinizin Allah'ın bir olduğunu, O'nun gönderdiği emirlerin aynı olduğunu onlara söyleyiniz.

29.1.4. Habeşistan'a Yapılan İlk Hicret

Şartlar tamamıyla dayanılmaz hale gelince Recep 45. Am'ul-Fil'de (Nübüvvetten sonra 5. yılda) Rasûlullah (a.s.) Ashab-ı Kiram'ı toplayarak kendilerine şöyle buyurdu: "Habeşistan'a giderseniz iyi edersiniz. Oranın bir kralı vardır. Orada kimseye zulüm yapılmaz ve orası iyilik diyarıdır. Size gelen bu âfet def olununcaya kadar orada kalın." Müslümanların Habeşistan'a hicreti için bu ilk ve kesin emirdi, bunun üzerine, Habeşistan'a ilk göç yapıldı. Muhacirlerin ilk kafilesinde 11 erkek ve 4 kadın vardı. Kureyşli kudurmuş serseriler bu kafileyi kıyıya kadar takip ettiler. Ama kafiledekilerin talihi yaver gitti ve tam zamanında

Şuaybe limanından Habeşistan'a kalkan bir gemiye binebildiler.

29.1.4.1. Habeşistan'a İlk Hicret Eden Müslümanlar

İbni Hişâm'ın İbni İshâk'a dayanarak kaydettiği ilk muhacirlerin listesi şöyledir:

1. Hz. Osman bin Affân (Beni Ümeyye'den).
2. Hz. Rukayye binti Hz. Muhammed (a.s.), Hz. Osman'ın zevcesi. (İbni Abd-il-Berr bu hâtûna Ümm-ü Eymen'in eşlik ettiğini yazmıştır).
3. Hz. Ebu Huzeyfe bin Utbe bin Rebî'a (Beni Abdi Şems bin Abdi Menâftan).
4. Hz. Sehle binti Süheyl bin Amr (Hz. Ebu Huzeyfe'nin karısı, ki Beni Amir bin Lueyy'dendi).
5. Hz. Zübeyr bin el-Avvam (Hz. Hatice'nin yeğeni ve Rasûlullah (a.s.)'ın teyze oğlu Beni Esed bin Abdul-Uzza bin Kusayy'dandı).
6. Hz. Mus'ab bin Umeyr (Beni Abdud-Dar bin Kusayy'dan).
7. Hz. Abdurrahman bin Avf (Beni Zühre bin Kılâb'dan).
8. Hz. Ebu Seleme bin Abdul-Esed (Beni Mahzûm'dan).
9. Hz. Ümm-ü Seleme (Hz. Ebû Seleme'nin zevcesi. Beni Mahzûm'dan olup Ebû Cehl'in amca kızıydı).

10. Hz. Osman bin Ma'zun (Ümmül Muminin Hz. Hafsa'nın dayısı, Beni Cumah'dandı).

11. Hz. Amir bin Rebia el-Anzi (Al-i Hattâb'ın müttefiki olan Beni Adiyy'den).

12. Hz. Leylâ binti Ebî Hasme (Hz. Amir'in karısı olup Beni Adiyy'dendi).

13. Hz. Ebû Sabre bin Ebi Ruhm (Beni Amir bin Lueyy'den).

14. Hz. Süheyl bin Beyda (Beni el-Hâris bin Fihri'den).

İbn Sa'd, Vâkıdî'ye istinâden bu listeye iki isim daha eklemiştir: Hz. Hâtıb bin Amr bin Abdi Şems ve Hz. Abdullah bin Mes'ud, ki Beni Zühre'nin müttefiklerindendi. İbn İshâk'ın rivâyetine göre daha sonra bunlara Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib de katılmıştı. Fakat Musa bin Ukbe'nin "Meğâzi"de belirttiği gibi Hz. Ca'fer ilk değil, ikinci hicretle Habeşistan'a varmıştı. İbn İshâk ise Hz. Abdullah bin Mes'ud'un, ilk değil, ikinci hicretin muhacirlerinden olduğunu yazmıştır. Zürkânî ise bazı siyerlere dayanarak Hz. Ebû Sabre ile beraber karısı Ümm-ü Gülsüm'ün de Habeşistan'a gittiğini ifade etmiştir. Beyhakî Hz. Enes'in rivâyetini nakletmiştir; buna göre hicret için ilk önce yola çıkan Hz. Osman (r.a.)'dı. Rivayete göre Rasûlullah (a.s.), Hz. Lût (a.s.)'dan sonra kendi ailesiyle birlikte hicret eden ilk şahsın Hz. Osman olduğunu buyurmuştur.

29.1.4.2. Muhacirlerin Habeşistan'daki Durumu

İbni Cerir Taberî'nin dediği gibi Kureyşliler Habeşistan'ı çok iyi biliyorlardı. Habeşistan Kureyşlilerin ticaret yeri ve mallarını götürüp orada satarlar ve oradan iyi bir kârla dönerlerdi. Bu yüzden Mekke'den giden ilk muhacir kafilesi hiçbir güçlükle karşılaşmadı ve hiçbir yabancılık çekmedi. Bizzat muhacirlerin ifadelerine göre; "biz orada çok iyi durumdaydık. Dinimiz konusunda huzur ve emniyette. Biz Allah'a ibadet ediyorduk ve kimse bizi rahatsız etmiyordu. Biz ne eziyet görüyorduk ne de kötü lâflar dinliyorduk."

29.1.4.3. Muhacirlerin Peşinden Bir Kureyş Heyeti Habeşistan'a Gidiyor

Kureyşliler baktılar ki, Mekke'den Habeşistan'a giden müslümanlar oraya iyice yerleşmiştir ve din ve inançlarına da kimse mani olmuyor. Bunun üzerine bu müslümanları geri getirebilmek maksadıyla bol hediyelerle Amr bin el-As ile Abdullah bin Ebi Rebi'a'yı Habeş İmparatoru Necâşî (Negus)ye yolladılar. (Buhârî'de bu imparatorun adı Ename olarak yazılmıştır). Kureyş heyetiyle ilgili tarihi kayıtlarda biraz ihtilaf vardır. Bazı kayıtlara göre bu heyette Umâre bin Velid bin Muğire de yer almıştı. Bazı diğer kayıtlara göre ise Amr bin El-As birinci ve ikinci hicret sırasında Necâşî'ye gönderilmişti. İlk gidişinde yanındaki Umâre idi, ikinci gidişinde ise Abdullah. Fakat İbni İshâk her iki defasında Amr'ın yanında Abdullah'ın yer aldığını ifade etmiştir.

29.1.4.4. Muhacirlerin Dönüşü ve Bunun Sebepleri

Aynı yıl Ramazan ayında öyle bir olay meydana geldi ki, bu olayla ilgili haber Habeşistan'daki müslümanlara, "Mekkeli kâfirler müslüman olmuşlar" şeklinde ulaştı. "Olay şuydu: Bir gün Harem'de Kureyşlilerin büyük bir toplantısı yapılırken Hazreti Peygamber (a.s.) de oraya gitti ve birden bire konuşma yapmaya başladı. Hz. Peygamber (a.s.)'in mübarek ağzından çıkan ilk sözler, Necm sûresinin ayetleriydi. Allah'ın kelâmı öylesine tesirliydi ki, muhalifler bunu can kulağıyla dinlemeye başladılar ve her zaman yaptıkları gibi gürültü patırtı çıkarmayı bile unuttular. Ayetlerin sonunda Hz. Peygamber (a.s.) secde elti. Orada bulunanlar da kendilerini onun etkisinden kurtaramamış olacaklar ki, hemen secdeye geçtiler. Buhârî, Müslim, Ebu Dâvud ve Nesâî'de yer alan Abdullah bin Mes'ûd'un rivâyetine göre; "Rasûlullah (a.s.)'ın Kureyşlilerin açık bir toplantısında ve İbn Merdûye'ye göre Harem'de okuduğu Kur'an-ı Kerim'in bu ilk sûresiydi." Bu toplantıda hem müslümanlar, hem kâfirler vardı. Sûrenin sonunda secde ayetine gelince Rasûlullah (a.s.) secde etti ve kendisini gören diğer herkes de secde etti. Secde edenler arasında Hz. Peygamber (a.s.)c ve İslâm'a muhalefette ön safta yer alan Kureyş'in en büyük kabile reisleri de vardı. Secde etmeyen sadece Ümeyye bin Halefti. O da yumruğunu sıkarak alnına dokundu ve kendisi için bunun kâfi olduğunu söyledi. Bu olayın diğer görgü tanığı Hz. Muttalib bin Ebi Vedâ'a'dır ki o zamana kadar müslüman olmamıştı. Nesâî ve Müsned-i

Ahmed'de yer alan Hz. Muttalib'in rivâyeti şöyledir: "Rasûlullah (a.s.), Necm sûresini okuduktan sonra secde edince toplantıda bulunan herkes secdeye gitti, ama ben secde etmedim. Bunun telâfisini şimdi yapıyorum, ki ne zaman bu sûre okunsa secde etmeden edemem." İbni Sa'd, Vâkıdî'ye dayanarak Velid bin Muğire'nin, çok ihtiyar olduğu ve secde edemediği için bir eline bir avuç toprak alıp alnına sürdüğünü beyan etmiştir.

Bu olaydan ötürüdür ki, Habeşistan'da bulunan müslümanlara, bütün Mekkeli kâfirlerin müslüman olduğu yolunda haberler ulaştı. Ne var ki, gerçekten böyle olmamıştı. Kur'an-ı Kerim'in sihirli sözleri dayanılmaz üslûbu Kureyşli kâfirleri bir an için sekteye uğratmıştı ve onlar secde etmişlerdi. Ama biraz sonra akılları başlarına gelince büyük bir hata işlediklerini düşündüler ve kendilerini lanetlemeye ve suçlamaya başladılar. Bazı diğer kimseler de itiraz etmeye başladılar ki; "siz ne biçim insansınız, bizi Kur'an-ı Kerim'i dinlemekten men ediyor ve Muhammed (a.s.)'e tabi olmamızı istemiyorsunuz, ama kendiniz ona secde ediyorsunuz?" Bunun üzerine kabile reisleri ve müşrikler kendilerini kurtarmak için bahane uydurmaya başladılar ve dediler ki: "Muhammet ayetleri okurken, 'bunlar yüksek rütbeli ilahelerdir ve onların şefaati muhakkak beklenmelidir' dediği için biz secde ettik." Fakat Necm sûresini gerçekten okuyan ve bilen bir kişi Rasûlullah (a.s.)'ın böyle bir şey söyleyebileceğine inanabilir mi?

29.1.4..5. Burada Bir Parantez Açalım ve Önemli Bir Noktaya Değinelim

Ne gariptir ki, bizde de bazı müfessir ve muhaddisler Mekkeli kâfirlerin bu safsatasına uymuş ve onların duyduklarını iddia ettikleri sözleri sanki sahiden Rasûlullah (a.s.)'ın mübarek ağzından çıkmış gibi mütalaa etmişler ve yorumda bulunmuşlardır. Söz konusu müfessir ve muhaddisler bu hususta böyle bir hikâye uyduruyorlar: "Sözde Rasûlullah (a.s.), İslâm'a karşı kâfirlerin nefretini kaldıracak ve onların İslâma daha çok yaklaşmalarını sağlayacak bir takım vahiylerin gelmesini arzu ediyordu. Rasûlullah (a.s.) bu istikamette düşünürken ve kendisi Kureyşlilerin bir toplantısında iken Necm sûresi nâzil oldu ve kendisi bunu okumaya başladı. Rasûlullah (a.s.), "e-feraeýtüm ul-lâte ve-l-uzzâ ve menâte-s-sâlisete-l-uhrâ" sözlerine gelince ağzından şu kelimeler dökülüverdi: "Tilke-l-ğarânikat-el-ulâ ve inne şefâ'atehünne le-tercâ" (bunlar yüksek rütbeli tanrıçalardır ve onların şefaati muhakkak beklenmelidir). Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) sûrenin diğer ayetlerini normal olarak okumaya devam etti, ta ki sûrenin sonunda secde etti ve diğer müslümanlar ile müşrikler de secde ettiler. Mekkeli kâfirler dedi ki, "artık bizimle Muhammed arasında herhangi bir ihtilâf kalmamıştır. Biz de zaten aynı şeyi diyoruz. Yani Hâlik (yaratıcı) ve Râzık (rızk veren) Allah'tır, ama mabûdlarımız Allah katında bizim için şefaatte bulunacaklardır." Akşam Hz. Cebrâil geldi ve Rasûlullah'a dedi ki: "Siz ne yaptınız? Ben bu

sözleri getirmemiştim." Bunu duyunca gûyâ Rasûlullah (a.s.) çok üzüldü. Bunun üzerine Allah İsrâ suresinin şu ayetlerini indirdi^{199[1]}:

"Onlar bizim sana vahyelediğimiz şeyden bizim üzerimize iftira edesin diye seni bile fitneye düşüreceklerdi. Öyle olursa seni dost edineceklerdi.Eğer biz seni dinde sabit kılmısaydık onlara az bir şey meyledecektin. O takdirde sana gerek hayatta ve gerekse öldükten sonra iki kat azap tattırırdık. Sonra azabımızı defedecek bir yardımcı da bulamayacaktın. " (Ayet; 73-75)

Bu olay Rasûlullah (a.s.)'ı sürekli olarak tedirgin etti ve üzüntülü olmasına sebep oldu. Ta ki, Hacc sûresinin 52. ayeti indi. Bu ayette Rasûlullah teselli edildi ve kendisinden önceki peygamberlerin aynı hataya düştükleri, onların arzu ettikleri şeytanın karıştığı, fakat Allah'ın daha sonra Şeytan'ın bu şerrlerini ortadan kaldırdığı ve ayetlerini sağlamlaştırdığı kaydedildi.

Diğer tarafta, Kur'an-ı Kerim'i dinledikten sonra Kureyşli kâfirlerin secde etmesi,Habeşistan'daki müslümanlara başka türlü ulaştı ve onlar zannetti ki Hz. Peygamber (a.s.) ile Mekkeli kâfirler arasında mütareke ve sulh gerçekleşmiştir. Bu sebeple, muhacirlerin çoğu Mekke'ye geri döndüler. Geri döndükten sonra İslâm ile küfr arasında anlaşmaya varıldığı

^{199[1]} Batılı bir Doğubilimci son derece küstahlıkla şunları yazabilmiştir: "Şeytanî ayetler iptal edilip Necm'in 21 -23. ayetleri indirildi." Bu mesnetsiz iddia için bu oryantalist hiçbir dayanak göstermemiştir. Zâten gösteremez de.

yolundaki haberlerin yanlış olduğunu, ikisi arasındaki düşmanlığın aynen devam ettiğini gördüler."

Yukarıda naklettiğimiz hikâye, İbn Cerir ve diğer birçok müfessirin tefsirlerinde İbni Sa'd'ın "Tabakatında Vahidinin "Esbab-ı Nüzül"ünde, İbn İshâk'ın Siyer'inde, Musa bin Ukbe'nin "Meğazi'sinde, İbn Ebi Hâtim, İbn'ul-Münzir, Bezzâr, İbn Merdûye ve Taberânî'nin hadis kitaplarında yer almıştır. Bu hikâyenin râvileri ise şunlardır: Muhammed bin Kays, Muhammed bin Ka'b Kurazi, Urve bin Zübeyr, Ebû Salih, Ebu'l-Âliye, Sa'id bin Cubeyr, Dahhâk, Ebu Bekr bin Abdurrahman bin Hâris, Katâde, Mücâhid, Süddi, İbn Şihâb Zührî ve İbn Abbas. Dikkat edilirse, bunlardan Hz. İbn Abbas'ın dışında kimse sahabe değildir. Hikâyenin ufak tefek birçok çelişkili ve tutarsız tarafları vardır; ama bunların en dikkati çeken iki tanedir. Birincisi, pulların methinde Hz. Peygamber (a.s.)'in söylediği iddia edilen sözler hemen hemen her rivayette değişiktir. Biz bunları dikkatlice tasnif ettik ve inceledik. Baktık ki, 15 ayrı ifade kullanılmıştır. İkinci büyük çelişki, bu sözlerin Kur'an-ı Kerim'in ayetlerine giriş şekliyle ilgilidir. Bazı rivayetlere göre bu kelimeler, vahiy sırasında Şeytan tarafından Rasûlullah (a.s.)'ın gönlüne indirilmiş ve Rasûlullah (a.s.)'da bunların Cebrail tarafından geldiğini zannetmiş. Bazı rivayetlere mübarek ağzından yanlışlıkla dökülüvermiş. Bazı rivayetlere göre bu kelimeler, Rasûlullah (a.s.) uyukladığı bir sırada gayri ihtiyari olarak ağzından çıkmış. Bazıları diyor ki, Rasûlullah (a.s.) bunları kasten

söyledi; ama soru ve hayret belirtici şekilde. Yine bazıları diyor ki; Şeytân, Rasûlullah (a.s.)'ın konuşmasına karışmış ve onun sesiyle birlikte bu kelimeleri ortaya atıvermiş, orada bulunanlar da bu sesin Hazreti Peygamber'e ait olduğunu sanmış. Yine başka rivayetlere göre bu sözleri söyleyen orada bulunan müşriklerden biriymiş.

Bazı mümtâz müfessir ve âlimler, meselâ İbn Kesir, Beyhâki, Kâdî İyâd İbni Huzeyme, Kâdî Ebû Bekr İbn'il-'Arabi, İmam Râzi, Kurtubî Bedreddin, Aynî, Şevkani ve Alûsi vs. bu hikâyenin tamamıyla uydurma ve asılsız olduğunu belirtmişlerdir. İbn Kesir, bu hususta şunları yazmıştır: "Bu hikâye hangi senetlerle rivayet olunmuşsa hepsi "mürsel" ve münkatı"dırlar. Ben bu hususta hiçbir sahih-i muttasil senede rastlamadım." Beyhakî de diyor ki: "Nakil itibariyle bu hikâye ispatlanmış değildir." İbni Huzeyme'ye bu hususta bir soru sorulunca kendisi dedi ki: "Bu hikâyeyi zındıklar (dinsizler) uydurmuşlardır." Kadî İyâz diyor ki: "Bu hikâyenin zayıflığı, sıhâh-ı sitte müelliflerinden hiçbirinin bunu nakletmemiş olmalarından ve sahih-i muttasıl sağlam senedlerle güvenilir râviler tarafından da naklolunmamasından ortadadır." İmam Râzi ile Kâdî Ebû Bekr ve Alûsi bu mevzuyu enine boyuna tartışarak şiddetle reddetmişlerdir. Fakat, beri tarafta Hafız İbni Hacer gibi büyük bir muhaddis ve Ebu Bekr Cessas gibi tanınmış fakihler ve Zemahşeri gibi akılcı müfessir ile İbni Cerir gibi müfessir, tarihçi ve fıkıh âlimi bu hikâyenin doğru olduğunda

ısrar etmişlerdir. Bunlara göre Hacc sûresinin 52. ayeti bu hikâyenin doğru oluşunun bir ispatıdır. İbni Hacer şunları da kaydediyor:

"Sa'id bin Cubeyr'in başvurduğu yolun dışında diğer hangi yollarla, bu hikâye rivayet edilmişse onlar da zayıf ya da munkatı' (kesik)dır. Ama anlatımların çokluğu bunun bir aslının olduğunu gösteriyor. Ayrıca Bezzâr'ın çıkardığı rivayetler silsilesiyle bu hikâyenin en az bir adet kesintisiz bağlantısı kurulmuştur. (Bu bağlantı şöyledir: Yusuf bin Hammâd, Ümeyye bin Hâlid, Şu'be, Ebi Bişr, Sa'id bin Cubeyr ve İbni Abbas). İki yoldan da bu hikâye "mürsel"dir ama bunun râvileri sahih (doğru) kaynaklara göredir. Bu iki yol Taberî tarafından naklolunmuştur. Bunlardan biri silsilenin başında, Yunus bin Yezid ve İbn Şihâb ve diğer silsilenin başında Mu'temir bin Süleyman, Hammâd bin Seleme ve Dâvud bin Ebi Hind ile Ebi'l-Aliye bulunuyorlar."

Bu hikâyeyi kabul etmiş olanlar için bir şey diyemeyeceğiz; çünkü onlar bunun zaten doğru olduğuna inanıyorlar. Fakat, burada şu hikâyenin muhaliflerine bir çift sözümüz olacaktır. Gerçek şu ki, muhalifler de bunu hakkıyla eleştirmemişlerdir. Muhaliflerin bir grubu bunu reddediyor çünkü, bunun kaynakları veya senetleri zayıftır. Demek ki, bu zevat, senetlerin kuvvetli olması halinde bu hikâyeyi aynen kabul edeceklerdi. İkinci grup bunu reddediyor, zira böyle bir hikâye bütünüyle dinimize gölge düşürüyor ve dinle ilgili her şey şaibe ve şüphe altında kalmış oluyor. Böyle bir durumda

Şeytan'ın müdahalesinin haddi hesabı olmaz. O'nun nerede ne yaptığını kestirmek güç olur. Aynı şekilde Rasûlullah (a.s.)'ın şahsi ve nefsani söz ve hareketlerinin nerede başlayıp nerede bittiğini hesaplayamayız. Bu tür düşünce ve deliller belki de iman etmeye azimli olanları tatmin edebilir, ama başka kimseleri değil. Meselâ, zaten her şeye şüphe ile bakan ve titiz bir incelemeden sonra iman edip etmemeye karar verecek kimseler için böyle bir düşünce hiç de yararlı olamaz. Bu gibi şüpheli ve kararsız kimseler, şüphelendikleri her şeyi dinden çıkarma yoluna gitmeyeceklerdir. Onlar kolayı düşünecekler ve diyecekler ki, en az bir tane meşhur sahabî ve birçok tabii ve tebe'ut-tabî'in ve çeşitli güvenilir ravilerden naklonunan bir hikâye, sadece din şaibe altında kalıyor diye niçin reddedilsin. Bu hikâyenin şüpheli olduğunu düşünmektense dinin tümünün şüpheli ve şaibeli olduğunu düşünecekler ve bunu tümünden reddedeceklerdir.

Şimdi tenkidin doğru ve makul yolu ne olabilir? Biz hangi ölçülere dayanarak -senetleri, kaynakları ve rivayetleri ne kadar kuvvetli olursa olsun- bu hikâyenin uydurma olduğunu ispatlayabilir ve bunu reddedebiliriz? Gelin, o ölçü ve kıstaslara bakalım:

Evvelâ, hikâye kendi içinde çelişkili ve tutarsızdır. Hikâyede deniliyor ki olay, Habeşistan'a ilk hicret yapıldıktan sonra meydana gelmişti. Nitekim bu olayla ilgili haberi alır almaz Habeşistan'daki Müslümanlardan bir grup ümitlenerek

Mekke'ye dönüverdi. Ama, buraya bir nokta koyup büyük tarih farklarına bir göz atalım:

- Muteber tarihi kayıtlara göre Habeşistan'a ilk hicret Nübüvvet'ten sonra Recep 5. yılda yapılmıştı. Habeşistan'daki muhacirlerin bir grubu, İslam ile Küfr arasındaki sulh haberini öğrenip üç ay sonra yani aynı yılın Şevval ayında Mekke'ye dönmüş oldu. Bu demektir ki hikâyede anlatılan olay da mutlaka Nübüvvet'ten sonra 5. yılda cereyan etmiştir.

- İddialara göre; Rasûlullah (a.s.)'ı serzeniş etmek ve uyarmak üzere İsrâ sûresinin ilgili ayeti inmiştir. Ama İsrâ suresinin Mi'rac'dan sonra indiği herkesçe bilinmektedir. Muteber rivayetlere göre Mi'rac Nübüvvet'ten sonra 11. ve 12. yılda meydana gelmiştir. Bundan çıkan sonuç şudur: Allah'ın tekzibi ve uyarısı anlatılan olaydan tam 5-6 yıl sonra yapılmıştır!

- Teselli olarak indirildiği söylenen Hacc sûresinin 52. ayetinin ise bütün sûre ile birlikte Medine'ye hicretten sonra yani 1. Hicri yılda indiği bizzat sûrede işlenen konunun ifade tarzından anlaşılıyor. Demek ki Allah'ın tekzib ve uyarısından sonra da 2-2,5 yıl geçtikten sonra Cenab-ı Allah'ın Rasûlullah (a.s.)'ı affettiği ve olayın, Şeytan'ın bir oyunu ile meydana geldiği beyan olunmuştur!

Aklı başında olan bir kişi, Allah'ın kelâmına Şeytan'ın veya şahsi sözlerinin karışmasından altı yıl sonra tekzip ve uyarının yapıldığını ve bu fiilin affının ya da sözü edilen

karışık sözlerin iptalinin 9 yıl sonra yapıldığını kabul edebilir mi?

Sonra, hikâyede iddia edildiği gibi, hatalı okuma ya da karışma, Necm sûresinin okunuşu sırasında meydana geldi ve bahis mevzuu sözleri. Peygamber (a.s.), Şeytan'ın vesvesesi, oyunu ya da kendi ard düşüncesiyle okuyuverdi. Yine bu iddialara göre Rasûlullah (a.s.) sûrenin başında ve sonunda herhangi bir hataya düşmedi. Bundan sonra deniliyor ki, Mekkeli kâfirler bu sözleri dinledikten sonra sevinçten uçmaya başladılar ve artık Hz. Muhammed ile kendileri arasında herhangi bir ihtilaf ve kavganın kalmadığını ilân edip secde ettiler. Şimdi Necm sûresinin ilgili bölümünü okuyalım:

"Bana haber verin ki, Lât ve Uzza'ya mı tapıyorsunuz? Diğer üçüncüsü olan Menat'a mı ibadet ediyorsunuz. (Bunlar Yüksek rütbeli tanrıçalardır ve onların şefaati muhakkak beklenmelidir). Erkek sizin dişi O'nun mu? O takdirde bu insafsız bir taksimdir. Bu putlar sizin ve babalarınızın uydurdukları isimlerden başka bir şey değildir. Allah bunun için bir hüccet indirmedir. Onlar ancak zanna ve nefislerinin istediğine tabi olurlar. Halbuki kendilerine Rabblerinden bir hidayet gelmiştir." (Necm; 19-23)

Görüyor musunuz? Yukarıdaki ayetlerde parantez içinde aldığımız sözler ne gibi bir tezât ve tenakuz yaratmıştır? Bir yandan deniliyor ki, "sizin tanrıçalarınız çok değerli, tapılmaya layık yaratıklardır"; diğer yandan da buyuruluyor ki:

"Enayiler, siz ne yaptığınızı biliyor musunuz? Siz bunların Allah'ın kızları olduğunu nereden çıkarıyorsunuz? Bu nasıl adalet ve insaftır ki, siz kendinize erkekleri ayırıyorsunuz ve Allah'a kadınları bırakıyorsunuz? Gerçekte bunlar birer uydurma ve safsatadır. Bu gibi ayırımların Allah ile hiçbir ilgisi yoktur." Bir kişi aynı konuşmasında bu birbirinden zıt iki şeyi söyleyebilir mi? Bir an için farz edelim ki, bu saçma sapan sözler akıllı başında olan bir kişinin ağzından çıkmaz ve diyelim ki Şeytan, Rasûlullah (a.s.)'a galip (!) gelip ağzından bu birbirini tutmayan sözleri döktürüvermiştir! Fakat toplantıda bulunan Kureyşlilerin o koskoca kalabalığı deli miydi? O kâfir ve müşrikler akıllarını mı kaçırmışlardı ki, önce kendi tanrıçalarının methini duyunca sevinçten göbek atmaya başladılar, ama bundan sonra aynı tanrıçaların mütemadiyen kötülenmesi, eleştirilmesi, aşağılanması ve batıl itikatlarıyla alay edilmesini tamamıyla duymazlıktan geldiler. Onlar sağır mıydı yoksa dilsiz mi? Yoksa onlar sadece tanrıçalarının övgüsünü duydular da, sonra onların lanetlenmesini işitemediler ve hiçbir tepki göstermediler mi? Toplantının sonunda da hep beraber secdeye gittiler. Sadece bu değil, Necm sûresinin bundan sonraki bölümlerinde ve sonuna kadar putperestlik ağır bir dille yerilmiş ve tarihten sapık ve putperest milletlerin örneği verilerek Kureyşli kâfirlerin doğru yola gelmeleri istenmiştir. Kureyşliler, bütün bunları sessizlik içinde dinledikten sonra, sûrenin başındaki sadece bir cümle

yüzünden "bugün bizimle Muhammed arasındaki kavga bitti" diyebilirler miydi?

Olayın kendi içindeki tutarsızlığı işte böyledir. Bundan sonra gelin bakalım; hikâyede bahsedilen üç sûre ve bu surelerin ayetleri acaba aynı sırayla mı inmiştir, yoksa tarihi kayıtlar başka gerçekleri mi ortaya koymaktadırlar? Hikâyede deniliyor ki, değişiklik ve ekleme Necm suresinde olmuştur. Bu ayetlerin ve surenin Nübüvvet'ten sonra beşinci yılda indiği belirtiliyor. Bundan sonra İsra sûresiyle Rasûlullah (a.s.)'ın ikaz edildiği, Hacc suresinin 52. ayetiyle de yanlışlıkla eklenmiş olan ayetin iptal edildiği ve Rasûlullah (a.s.)'ın teselli edildiği kaydedilmiştir. Şimdi ortada iki ihtimal kalıyor. Ya ekleme ve karışım olayının meydana geldiği sırada tekzip ve tescili ile ilgili ayetler inmiştir. Ya da bu ayetler sıra ile İsra ve Hacc sûreleriyle birlikte inmiştir. Eğer durum düşünülen ilk ihtimal gibiye, söz konusu iki ayet neden Necm sûresine ilave edilmedi? Ve neden altı yıl beklendikten sonra İsra sûresi indiği zaman, tekzip ve tenbih eden bu ayetler oraya bir yama gibi ekleniverdi? Sonra, niçin aynı şekilde iptal ve tescili ile ilgili ayet 2-2.5 yıl bekletildi ve Hacc sûresi ininceye kadar başka bir sûreye ilave edilmedi? Kur'an-ı Kerim böyle mi tertip edilmiş ve toplanmıştır ki bir zamanda inen ayetler bir hayli bekletilsin, sağda ve solda unutulsun ve istenilen sûreye yamalı bohça gibi ekleniversin? Şimdi, eğer yukarıda bahsedilen ayetler böyle ayrı ayrı ve bölük pörçük nazil olmamışsa, o zaman tekzip eden ayet 6 yıl sonra ve iptal ile

teselli eden ayet de 8-9 yıl sonra İsrâ ve Hacc sûreleriyle mi indirilmiştir? Aradaki müddet farkı göz önünde bulundurulursa, bu ayetlerin inişinin mantıklı bir tarafı olabilir mi? Eğer bu ayetler gerçekten iddia edildiği gibi ekleme ve karışım olayıyla ilgiliyse, bunlar İsrâ ve Hacc sûresinde ne arıyor?

İşte bu noktaya gelince olayı objektif ve makul ölçüler içinde eleştirmemizin mümkün olduğunu görüyoruz. Yani tefsiri yapılmakta olan bir ayetin önceki ve sonraki cümleler ile bağlantısını, fikir birliğini ve işlenen konuyu dikkate almalıyız. İsrâ sûresinin 8. rukû'unu okuyun ve ondan önceki ve sonraki bölümlerine de bakın. Burada kullanılan ifade, üslûp ve işlenen konuda, 6 yıl önceki bir vak'a sebebiyle Rasûlullah (a.s.)'ın azarlanmasını gerektiren herhangi bir ipucu bulunabiliyor mu? (Onlar bizim sana vahyeylediğimiz... sözleriyle başlayan bu ayetlerde Rasûlullah (a.s.)'ın tekzip edildiğini veya azarlandığını gösteren bir şey de yok. Bu hususu yine bir kenara bırakalım.) Aynı şekilde Hacc sûresinin 52. ayetinden önceki ve sonraki bağlantılara ve fikir birliğine bakalım. Bu ayette hiç şöyle denildiği söylenebilir mi? "Ey Nebi, 9 yıl önce Kur'an'a bir şeyler katma gibi işlediğin hata üzerine üzülme. Bundan Önce de aynı hareketleri diğer peygamberler Şeytan'ın tesirinde kalarak yapıyorlardı. Peygamberler bu gibi hatalar yapınca ve kendilerinden ya da Şeytan'dan ilâhî kitaba herhangi bir şey katınca Allah onları iptal eder ve ayetlerini sağlamlaştırır."

Biz daha önce de belirttik ve burada tekrar belirtmek istiyoruz ki, bir rivayet veya hadis, senedi ve kaynağı her ne kadar sağlam ve kuvvetli olursa olsun, metni ve muhtevası saçma ise yanlış ve tutarsız ise ve Kur'an-ı Kerim'in sözleriyle, tertibi, fikir birliği ve ifadeleriyle, üslubuyla çatışıyor ise muteber ve geçerli sayılamaz. İşte bu ispatlama tarzı ve bu hususta verilen deliller şüpheli bir kişi ve tarafsız bir araştırmacıyı bile tatmin edecek ve susturacak mahiyettedirler. Bir mü'mine gelince, böyle bir hikâye ve olayı ilk bakışta reddeder; çünkü bunlar Kur'an-ı Kerim'in bir değil, bir düzine ayetleriyle çatışıyor. Bir müslüman bu hikâye ve olayın râvilerinin Şeytan tarafından kandırıldığını daha kolaylıkla kabul edebilir; ama Hazreti Peygamber (a.s.)'in kendi nefsinin isteğiyle Kur'an-ı Kerim'e bir tek kelime eklemiş olduğuna inanamaz. Bir müslüman, Muhammed Mustafa (a.s.)'nın bir an bile Tevhid'e biraz şirk katarak kâfirleri memnun etmek istediğini, ya Allah'ın kâfirlerle barışması için bazı emir ve hükümler gönderdiğini düşündüğünü ya da vahyin kendisine şüpheli ve şaibeli bir şekilde geldiğini ve Cebrail'in sözlerine Şeytan'ın karışmasını kendisinin fark edemediğini düşünemez. Bu gibi zan ve düşünceler Kur'an-ı Kerim'in her satır ve kelimesine büsbütün aykırıdır. Bu tür ihtimal ve iddialar müslümanların Kur'an-ı Kerim ve Hazreti Peygamber (a.s.)'e olan iman ve bağlılıklarda da ters düşüyor. Sadece senet ve kaynakların çokluğunu görerek Cenab-ı Allah, Kur'an-ı Kerim ve Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)

hakkında böylesine tehlikeli, zararlı ve yaralayıcı hikâye ve olaylara inananlara pes doğrusu! Allah bizi bu gibi hata ve günahlardan korusun.

Şimdi hadislerin bu kadar muteber ve güvenilir râvileri ile anlı ve şanlı muhaddis, müfessir ve tarihçilerin bir hikâyeyi ispatlamak maksadıyla bir araya gelmeleri sebebiyle ortaya çıkacak bir soru ya da şüpheyi de giderirsek daha iyi olacak. Aklımıza bir soru gelebilir. Bu kadar büyük isimlerin hepsi nasıl bir konuda yanılmış olabilirler? Bu hikâyenin hiçbir aslı astarı yoksa, bu kadar çok muteber râvi ve bu kadar tanınmış muhaddisler, nasıl Hazreti Peygamber (a.s.)'e ve Kur'an-ı Kerim'e böylesine korkunç ve ciddi bir suçlama ve iftirada bulunabilirler? Bu sorunun cevabını biz yine hadislerin hazinesinde bulabiliriz. Buhârî, Müslim, Ebu Davud, Nesâî ve Müsned-i Ahmed'de bu hikâye gerçek şekliyle anlatılmıştır. Bütün hikâye, Hz. Peygamber (a.s.)'in Necm sûresini tilavet etmesi ve bunun sonunda secde edince toplantıda hazır bulunan bütün müslüman ve müşriklerin secde etmesinden ibarettir. Bunda, aslında hayret edilecek bir şey yoktu ve pek garipsenmemeliydi. Zira, evvela Kur'an-ı Kerim'in bizatihi son derece tesirli ve büyüleyici bir üslubu vardır. Üstelik, Hazreti Peygamber (a.s.)'in mübarek ağzıyla okunmasının bu etkiyi daha da arttıracakı unutulmamalıdır. Bu iki faktörün birleşerek toplantıdakileri büyülediği ve secdeye gitmelerine sebep olduğu pek uzak bir ihtimal değildir. Zaten, bundan dolaydır ki, Kureyşliler Hz. Peygamber (a.s.)'e sihirbaz ve

büyücü gibi lakablar takıyorlardı. Bundan sonra, öyle sanılıyor ki, Kureyşliler bu bir anlık dalgınlıkları üzerine pişmanlık duydular ve onlardan bazısı buna bir gerekçe bulmaya çalıştılar ve dediler ki: "Vallahi biz bunu yapmak istemiyorduk ama biz Hz. Muhammed (a.s.)'in ağzından mabudlarımızı öven bazı sözler duyduktan sonra secdeye gittik^{200[2]}. Diğer tarafta bu olay Habeşistan'daki müslüman muhacirlere "İslâm ile Küfr arasında sulh temin edildi" diye ulaştı; zira görgü tanıkları müşrik ve müslüman herkesin aynı anda secde ettiklerini görmüşlerdi. Bu söylenti öylesine yoğunlaştı ki Habeşistan'daki muhacirlerin hepsi değilse de çoğu Mekke'ye dönmüş oldu. Bu olaydan sonra aradan geçen 100 yılda, Kureyşlilerin secde etmesi olayı bu secde ile ilgili Kureyşlilerin ileri sürdüğü gerekçe ve Habeşistan'daki müslümanların yurda dönüşü, hepsi bir araya gelip gerçek bir olay şeklini aldı ve bazı çok mümtaz alim, muhaddis, müfessir ve tarihçi bunu kabullenmek zorunda kaldılar. İnsan, insandır. En bilgili ve iman kuvvetli kişi bile hataya düşebilir. Din büyüklerine büyük bir hayranlık besleyenler ise dini coşku ve velvele yüzünden bazen hakikatlerle beraber mübalağalı hikâye ve olayları da gerçekmiş gibi kabul ediverirler. Kötü niyetli İnsanlar ise bu iyi, dürüst insanların sadece hata ve kötülüklerini bir yerde toplayıp bu zevat

^{200[2]} Yakut, "Mu'cemül-Buldan'da "Uzza" kelimesini tarif ederken, Kureyşlilerin Kâ'be'yi tavaf ederken "vel-Lât vel-Uzzâ ve Menât-üs-Sâlisel-ul Uhrâ..." dediklerini belirtmiştir. Bununla şu ihtimal ortaya çıkıyor: Rasûlullah (a.s.)'in ağzından Lât ve Uzzâ'nın ismini duyan bir kişi bu sözleri yüksek sesle söylemiş ve toplantıda hazır bulunanlar bunların Hz. Peygamber (a.s.)'in sözleri olduğunu sanmışlardır.

vasıtasıyla bize intikal eden hadis-i şerif ve hatta Kur'an-ı Kerim'in tümünün güvenilir olmayıp, hâşâ çöpe atılmaya lâyık olduğunu ispatlamaya çalışırlar.

29.1.4.6. Mekke'ye Dönen Muhacirlerin Başlarından Geçenler

Mekkeli kâfir ve müşriklerin müslüman olduğunu zanneden müslüman muhacirler, Nübüvvetin 5. yılı Şevval'inde Habeşistan'dan yurtlarına hareket ettiler. İbn Sa'd'ın ifadesine göre muhacirlerin hepsi yurda döndü. İbni İshâk'a göre muhacirlerin bazıları döndü, bazıları da Habeşistan'da kaldı. Belazuri ise bütün muhacirlerin döndüğünü belirtmekte yetinmemiş, ayrıca onların kimlerin himayesine girdiğini de belirtmiştir. Bu muhacirler Mekke yakınlarına gelince Beni Kinâne'nin bir ferdiyle karşılaştılar ve ondan Kureyş'in durumunu öğrenmek istediler. O adam dedi ki: "Muhammed, Kureyş'in mabudları hakkında hayırlı sözler söyleyince herkes ondan yana çıktı. Fakat o (Muhammed) mabudlarını tekrar kötülemeye başlayınca, onlar (Kureyş) kendisine eskisinden daha sert davranmaya başladılar. Ve onu şimdi kendi haline bırakmış bulunuyoruz." Bunun üzerine muhacirler arasında bir istişare yapıldı. Acaba Habeşistan'a tekrar dönülmeli miydi, yoksa gelmişken Mekke'ye girilmeli miydi? Herkes Mekke'ye dönme lehine karar verdi. Bunlardan her biri bir kabile reisinin himayesine Tâlib oldu. Sadece Hz. İbni Mes'ud kimsenin himayesine giremedi ve bir müddet bekledikten sonra Habeşistan'a

döndü. İbn Mes'ûd ile ilgili bu bilgiler İbni Sa'd, Belazuri ve bazı diğer yazarlar tarafından verilmiştir. Ama İbn'ul-Kayyım, "Zad-ul Me'âd" adlı eserinde İbni Mes'ûd'un Mekke'de kaldığını ifade etmiştir. Daha önce belirttiğimiz gibi İbni İshâk, ilk hicrete Hz. İbni Mes'ûd'un katılmadığını beyan etmiştir.

Belâzuri'nin ifadesine göre Mekke'ye dönen müslüman muhacirler aşağıda belirlenen şekilde çeşitli eşraf ve kabile reisinin himayesine girdiler:

1. Hz. Osman bin Affân'ı, Ebû Uhayha Sa'id bin el-As bin el-As himayesi altına aldı.

2. Hz. Ebû Huzeyfe bin Utbe bin Rebia'yı, Ümeyye bin Halef himayesi altına aldı.

3. Hz. Zübeyr bin el-Avvâm'ı, Zeme'a bin el-Esved himayesi altına aldı.

4. Hz. Mus'ab bin Umeyr'i, Nadr bin el-Hâris bin Kelede himayesi altına aldı.

5. Hz. Abdurrahman bin Avfi, Esved bin Abd-i Yeğûs himayesi altına aldı.

6. Hz. Amir bin Rebi'a'yı, As bin Vâil Sehmi himayesi altına aldı.

7. Hz. Ebû Sabre bin Ebi Ruhm'u, Ahnes bin Şerik himayesi altına aldı.

8. Hz. Hâtıb bin Amr'ı, Huveytib bin Abdul-Uzza himayesi altına aldı.

9. Hz. Süheyl bin Beydâ'yı, kabilesinden bir kişi himayesi altına aldı. Ama bazı rivayetlere göre kendisi bir süre Mekke'de saklandı daha sonra Habeşistan'a döndü.

Belazuri, Vakıdî'ye dayanarak ve İbni Hişâm, İbni İshâk'a dayanarak Hz. Osman bin Ma'zûn'un Velid bin Muğire'nin himayesine girdiğini, ancak diğer müslümanların büyük zulüm ve işkenceye tabi olduklarını görünce kendisinden utandığını, bir müşrikin himayesinde olmaktan üzüntü duyduğunu, sonra Velid bin Muğire'ye gidip şunları söylediğini yazmışlardır: "Sizin himayenize hacetim yoktur. Bunu kaldırmanızı istiyorum." Velid dedi ki: "Evlâdım, himayem sırasında iyilikten başka bir şey mi gördün? Kimse sana kötü muamelede mi bulunmuştur?" Hz. Osman bu soruya karşılık gerçek sebebi söylemedi ve bunları söylemekle yetindi: "Hayır, ben sadece Allah'ın himayesini istiyorum. O'nun dışında başka birinin himayesine hacetim yoktur." Velid bin Muğire dedi ki: "O halde Harem'e gidip, benim seni himayem altına aldığımı ilân ettiğim gibi sen de benim himayemden beraatını istediğini açıklayacaksın" dedi. Hz. Osman bunu memnuniyetle kabul etti. Sonra ikisi Harem'e gittiler. Orada Velid dedi ki: "Şu Osman benim himayemi iade etmeye gelmiştir". Hz. Osman bin Ma'zun dedi ki: "Evet doğrudur. Velid'in himâyesi benim için dürüst ve vefalı bir insanın himayesi gibiydi. Ama bundan böyle Allah'tan başka kimsenin himayesini istemiyorum. Bu sebepten dolayı da onun (Velid'in) himayesini iade ediyorum."

Tam o sıralarda Arabistan'ın önde gelen şairlerinden Lebîd bin Rebi'a Mekke'ye geldi ve şiirlerini okurken şöyle bir mısra okudu:

"Dikkat edin Allah'tan başka her şey batıldır." Hz. Osman "çok doğru söyledin" dedi. Bunun üzerine ikinci mısrasını okudu:

"Ve her nimet er geç kaybolacaktır."

Hz. Osman "işte bu yanlıştır. Cennet gibi bir nimet hiçbir zaman yok olmaz" dedi. Lebid bu sözler üzerine sinirlendi ve Kureyşlilere dedi ki: "Pes doğrusu, sizlerle sohbet etmek ve sizlerle konuşmak şimdiye kadar böylesine rahatsız edici değildi." Bunu duyan Beni Muğireli bir şahıs Hz. Osman'a bir tokat attı. Tokadın darbesiyle Hz. Osman'ın bir yüzü morardı. Velid bin Muğire alaylı bir edâ ile "Oğlum, bununla ne kazandın?" diye sordu. "Benim ikinci gözüm de böyle bir darbe istiyor" diye cevap verdi Hz. Osman. Velid dedi ki: "Halbuki sen iyi bir himaye altında idin." Hz. Osman da cevap verdi: "Allah'a yemin ederim, bundan sonra Allah'tan başka kimsenin himayesine girmeyeceğim." Bu konuşma devam ederken Hz. Abdullah bin Ebi Ümeyye bin Muğire, Hz. Osman'a elini kaldırmış olan şahsın burnunu kırdı.

İbni Hişâm'ın İbni İshâk'a istinaden belirttiği gibi, Hz. Ebu Seleme (r.a.) dayısı Ebu Tâlib'in himayesine girmişti. Hz. Ebu Seleme, Ebu Tâlib'in kız kardeşi Berre binti Abdulmuttalib'in oğluydu. Bu konuyla ilgili olarak Beni

Mahzumlular Ebu Tâlib'e dediler ki: "Siz kendi yeğeninizi hi-maye ediyorsunuz, buna bir şey demiyoruz. Ama bizim adamımızla ne ilginiz var? Onu da himayeniz altına almışsınız." Ebu Tâlib kendilerine şu cevabı verdi: "Evet (Hz.) Muhammed benim yeğenimdir. Ama Ebu Seleme de kız kardeşimin oğludur. Yeğenimi koruyabiliyorsam kardeşimin oğlunu neden korumayayım?" Beni Mahzumlular meseleyi uzatmak istediler ve epeyce tartıştılar. Bunun üzerine Ebu Leheb dedi ki: "Ey Kureyşliler, şeyh ile yeterince tartıştınız. Siz onun himayesine giren adamları, himayesinden çıkarmak için kendisine olanca baskıyı uyguluyorsunuz. Vallahi onu rahatsız etmeyi bırakın, yoksa onunla beraber ben de sizi kovacağım." Beni Mahzumlular Ebu Leheb'in bu sözlerini dinleyince şaşırıp kaldılar ve "Ebu Utbe, biz seni kızdırmak istemiyoruz" diyerek oradan ayrıldılar.

Taberî'nin ifadesine göre Habeşistan'dan dönenlerden Hz. Osman bin Affân ile zevcesi Hz. Rukayye (r.a.), Hz. Ebu Huzeyfe ve zevcesi Sehle binti Süheyl bin Amr Mekke'de kaldılar ve Medine'ye yapılan hicrete kadar başka bir yere gitmediler. Ama, bu ifade pek güvenilir değildir. Zira İbn İshâk, Habeşistan'a giden muhacirlerin ikinci kafilesinde de bu zevâtın bulunduğunu yazmıştır. Ayrıca, Medine'ye hicretten önce Habeşistan'dan Mekke'ye dönen 33 erkek ve 8 kadından müteşekkil grupta da yine bunların ismi geçiyor. Tarihi kayıtlara göre bu muhacirlerden ikisi vefât etmiş, 7'si hapse atılmış ve 24'ü Bedir savaşına katılmışlardı.

29.1.5. Habeşistan'a Yapılan İkinci Hicret

Mekke'de müslümanlara yapılan baskı ve zulüm giderek artıyordu. Diğer taraftan Habeşistan'ın müslümanlar için emin bir yer olduğu ortaya çıkmıştı. Bu durumda Hz. Peygamber (a.s.) mazlum müslümanların Habeşistan'a hicret etmelerinin doğru olacağını tekrar belirtti. Bunun üzerine, Nübüvvet'ten sonra 6. yılda ve 615 Miladi yılının başında Habeşistan'a ikinci hicret yapıldı. Kureyşliler bu hicrete mani olmak için ellerinden geleni yaptılar, hicrete çıkanları tehdit etmeye çalıştılar ve yolda çeşitli güçlükler çıkarmaktan geri kalmadılar; ama her şeye rağmen 80'den fazla erkek ve 18-19 kadın Habeşistan yolunu tuttular ve oraya salimen vardılar. İbni Sa'd erkeklerin sayısının 83 olduğunu, kadınlardan 11'inin Kureyşli diğer 7'sinin ise Kureyş'in dışından olduğunu kaydetmiştir. Bu 83 erkekte birinin Ammar bin Yasir olduğu ifade olunmuştur. Ancak İbni İshâk, Ammâr'ın kafiilede olduğundan şüphe etmiştir. Vakıdi ile İbni Ukbe ise onun kafiilede kesinlikle yer almadığını yazmışlardır. Bunun aksine İbn Abd-il-Berr ile Cezm, Hz. Ammar'ın Habeşistan'a gittiğini beyan etmişlerdir. Aynı şekilde bu muhacirler arasında Hz. Ebu Musa el-Eş'ari'nin de bulunduğu rivayet olunmuştur. Fakat kendisinin Mekke'yi terk etmediği sabittir. Kendisi elbette ki Mekke'ye gelip müslüman olmuştu, ama daha sonra memleketi olan Yemen'e dönmüştü ve orada İslâm'ı tebliğ ediyordu. Bundan sonra Hz. Ebu Musa kendi kavminden 52-53 kişiyle birlikte bir tekneye binip Yemen'den ayrıldı; ama

rüzgârın etkisiyle Habeş sahillerine ulaştı. İşte o zaman Habeşistan'da bulunan muhacirlerle karşılaştı. Sahih hadislerde Hz. Ebû Mûsa Eşari bizzat şu ifadelerde bulunmuştur: "Biz Yemen'de iken Rasûlullah (a.s.)'ın peygamberlik makamına yükseldiğini duyduk. Bir gemiye bindik; ama gemimiz bizi Habeşistan'a götürdü. Orada Ca'fer bin Ebi Tâlib ile buluştuk. Daha sonra Hayber'in fethi sırasında onlarla beraber Hayber'e gittik." İbni Sa'd da Ebu Musa el-Eş'arî'nin şu sözlerini nakletmiştir: "Biz Yemen'den kendi kavmimizden 50'den fazla kişiyle birlikte yola çıktık ve tekne bizi Necâşi'nin memleketine götürdü. Orada Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib ile buluştuk."

29.1.5.1. Habeşistan'a İkinci Hicret İçin Giden Kfile

Bu hicretin önemi, İbn Hişâm'ın kendi siyer kitabında İbni İshâk'a dayanarak verdiği muhacirlerin listesiyle belli oluyor. Liste şöyledir:

Beni Hâşim'den:

1. Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib (r.a.)

2. Hz. Ca'fer'in zevcesi Esma binti 'Umeys Has'amiyye

Beni Ümeyye'den:

3. Hz. Osmân bin Affân (r.a.)

4. Hz. Osman'ın zevcesi; Hz. Rukayye binti Rasûlullah (a.s.)

5. Amr bin Sa'id bin el-As (Ebu Uhayha'nın oğlu).

6. Hz. Amr'ın karısı Hz. Fatma binti Safvân (Beni Kinâne'den)

7. Hz. Hâlid bin Sa'id bin el-As (Hz. Amr'ın kardeşi)

8. Hz. Hâlid'in karısı, Hz. Ümeyye binti Halef (Humeyme olarak da okunur).

Beni Ümeyye'nin Müttefikleri:

9. Hz. Abdullah bin Cahş (Beni Dûdân'dan olup Hz. Zeyneb'in kardeşiydi).

10. Abdullah'ın kardeşi Ubeydullah bin Cahş (bu adam daha sonra Habeşistan'da Hıristiyan olarak öldü).

11. Hz. Abdullah'ın karısı Hz. Ümm-ü Habibe (Ebû Sufyân'ın kızı olup, Habeşistan'da iken imparator Necâşî'nin vasıtasıyla

Hz. Peygamber (a.s.)'in zevcesi olmuştu).

12. Hz. Kays bin Abdullah (Beni Esed bin Huzeyme'den)

13. Hz. Kays'ın karısı Hz. Bereke binti Yesâr (Ebû Sufyân'ın serbest bıraktığı hizmetçisi)

14. Hz. Mu'aykib bin Ebi Fâtıma (Devs kabilesinden)
Beni Abd-i Şems bin Abd-i Menaf tan:

15. Ebû Huzeyfe bin Utbe bin Rebia

Beni Nevfel bin Abd-i Menâfin Müttefiklerinden:

16. Hz. 'Utbe bin Gazvan (Beni Kays bin Aylân'dan) Beni Esed bin Abdul-Uzza bin Kusayy'dan:

17. Hz. Zübeyr bin el-Avvam bin Huveylid (Hz. Hatice'nin yeğeni)

18. Hz. Esved bin Nevfel bin Huveylid (Hz. Hatice'nin yeğeni)

19. Hz. Yezid bin Zeme'a bin Esved bin Muttalib

20. Hz. Amr bin Ümeyye bin Hâris bin Esed Beni Abd-i bin Kusayy'dan:

21. Hz. Tuleby bin Umeyr bin Vehb Beni Abdü'd-Dâr'dan:

22. Hz. Mus'ab bin Umeyr bin Hâşim

23. Hz. Süveybit bin Sa'd

24. Hz. Cehm bin Kays

25. Hz. Cehm'in zevcesi, Umm-u Harmele binti Abdü'l-Esved

26. Hz. Amr bin Cehm (Cehm'in oğlu)

27. Hz. Huzeyme bin Cehm (ikinci oğlu)

28. Hz. Ebû er-Rûm bin Umeyr bin Hâşim (Hz. Mus'ab'ın kardeşi)

29. Hz. Fıraş bin Nadr bin Hâris bin Kelede

Beni Zühre'den:

30. Hz. Abdurrahman bin Avf

31. Hz. Amir bin Ebi Vakkas (Hz. Sa'd'in kardeşi)

32. Hz. Muttalib bin Ezher

33. Hz. Muttalib'in zevcesi, Ramle binti Ebi Avf

Beni Zühre'nin Müttetikleri:

34. Hz. Abdullah bin Mes'ud (Huzeyl kabilesinden)

35. Hz. Utbe bin Mes'ûd (Abdullah'ın kardeşi)

36. Hz. Mikdad bin Amr (Esved'in evlâtlığı)

Beni Teym'den:

37. Hz. Hâris bin Hâlid (Hz. Ebû Bekr'in dayı oğlu)

38. Hz. Haris'in karısı Rayt bint ul-Hâris

39. Hz. Amr bin Osman (Hz. Talha'nın amcası)

Beni Mahzûm'dan:

40. Hz. Ebû Seleme bin Abdul-Esed (Hz. Peygamber (a.s.)'in süt kardeşi ve teyze oğlu)

41. Hz. Ebu Seleme'nin zevcesi Hz. Ümm-ü Seleme (Daha sonra Rasûlullah (a.s.)'in zevcesi oldu)

42. Hz. Şemmas bin Osman (Utbe bin Rebi'a'nın yeğeni)

43. Hz. Hebbâr bin Süfyân

44. Hz. Abdullah bin Süfyân; (Hz. Hebbâr'ın kardeşi. Bazı tarihçiler adını Ubeydullah yazmıştır).

45. Hz. Hişâm bin Ebi Huzeyfe bin Muğire (Bazı yazarlar adını Hâşim olarak yazmıştır).

46. Hz. Seleme bin Hişâm bin Muğire (Ebû Cehl'in kardeşi)

47. Hz. Ayyaş bin Ebî Rebi'a (Ebû Cehl'in kardeşi)

Beni Mahzûm'un Muttefikleri:

48. Hz. Mu'attib bin Avf (Beni Huzâ'a'dan)

49. Hz. Osman bin Ma'zun (Hz. Ömer'in eniştesi)

50. Hz. Saib bin Osman (Hz. Osman'ın oğlu)

51. Hz. Kudâme bin Ma'zun (Hz. Osman'ın kardeşi)

52. Hz. Abdullah bin Ma'zun (Hz. Osman'ın kardeşi)

53. Hz. Hâtib bin el-Hâris

54. Hz. Hatib'in karısı Hz. Fâtıma binti Mücellil Amiriyye

55. Hz. Muhammed bin Hâtib (Hz. Hatib'in oğlu)

56. Hz. Hâris bin Hâtib (Hz. Hatib'in oğlu)

57. Hz. Hattâb bin el-Hâris (Hz. Hatib'in kardeşi)

58. Hz. Hattâb'ın karısı Fukeyhe binti Yesâr

59. Hz. Süfyân bin Ma'mer

60. Hz. Câbir bin Süfyân (Sufyân'ın oğlu)

61. Hz. Cünade bin Süfyân (Sufyân'ın oğlu)

62. Hz. Hasene (Hz. Sufyân'ın karısı)

63. Hz. Şurahbil bin Hasene (Hz. Hasene'nin ikinci kocasından doğan oğlu)

64. Hz. Osman bin Rebi'a bin Ühbân

Beni Sehm'den:

65. Hz. Huneys bin Huzâfe (Hz. Ömer'in damadı)

66. Hz. Abdullah bin Hâris

67. Hz. Hişâm bin As bin Vâil (Amr'ın kardeşi)

68. Hz. Kays bin Huzâfe

69. Hz. Ebû Kays bin Hâris

70. Hz. Abdullah bin Huzâfe

71. Hz. Hâris bin Hâris bin Kays

72. Hz. Ma'mer bin Hâris bin Kays

73. Hz. Bişr bin Hâris bin Kays

74. Hz. Sa'id bin Amr (Benî Temim'den)

75. Hz. Sa'id bin Haris bin Kays

76. Hz. Saib bin Haris bin Kays

77. Hz. Umeyr bin Ri'âb

Beni Sehm'in Müttefikleri:

78. Mahmiyye bin el-Cez' (Beni Zübeyd'den) Beni
Adiyy'den:

79. Hz. Ma'mer bin Abdullah bin Nadle

80. Hz. Urve bin Abdul-Uzza (Bazıları Urve bin Ebi Üsase
bin Abdul-Uzza yazmıştır)

81. Hz. Adiyy bin Nadle

82. Hz. Adiyy'in oğlu Nu'mân bin Adiyy

Beni Adiyy'in Müttefikleri:

83. Hz. Amir bin Rebi'at ul-'Anzi

84. Hz. Amir'in karısı, Hz. Leylâ binti Ebi Hasme

Beni Amir bin Lueyy'den:

85. Ebu Sebre bin Ebi Ruhm

86. Hz. Ebû Sebre'nin zevcesi Ümm-ü Külsum binti Süheyl bin Amr

87. Hz. Abdullah bin Mahreme

88. Hz. Abdullah bin Süheyl bin Amr

89. Hz. Salit bin Amr (Süheyl bin Amr'ın kardeşi)

90. Hz. Sekrân bin Amr (Süheyl bin Amr'ın kardeşi)

91. Hz. Sevde binti Zemc'a (Daha sonra Hz. Peygamber (a.s.)'in zevcesi oldu)

92. Hz. Mâlik bin Zemc'a (Hz. Sevde'nin kardeşi)

93. Hz. Mâlik'in karısı 'Amre bint üs-Sa'dî (bazı yazarlar adını 'Umeyre yazmışlardır).

94. Hz. Hâtıb (ya da Ebû Hâtıb) bin Amr.

Beni Amir'in Müttefikleri:

95. Hz. Sa'd bin Havle veya Havele (Yemenli idi)

Beni el-Hâris bin Fihr'den:

96. Hz. Ebû 'Ubeyde bin el-Cerrâh

97. Hz. Süheyl bin Beyda

98. Hz. Amr bin Ebi Sert

99. Hz. 'İyâd bin Züheyr (bazı yazarlar bu zâtın yerine Rebi'a bin Hilal'in adını yazmışlardır)

100. Hz. Amr bin el-Hâris bin Bâheyr

101. Hz. Osman bin Abdi Ğanem bin Züheyr

102. Sa'd (ya da Sa'id) bin Abd-i Kays

103. Hâris bin Abd-i Kays.

29.1.5.2. Habeşistan'a İkinci Hicret'in Mekke'de Yarattığı Tepkiler

Bu hicret, sert tepki ile karşılandı ve Mekke'de adeta her evde bir matem başladı. Zira Kureyş'ten küçük, büyük hiçbir aile yoktu ki, bunun fertleri Habeşistan'a giden ikinci kafilede yer almış olmasın. Birinin oğlu gitmişse, öbürünün de kızı veya damadı hicret etmişti. Birinin karısı gitmişse öbürünün kardeşi veya babası. Ebu Cehl'in öz kardeşi Seleme bin Hişâm, onun amcazadesi Hişâm bin Ebi Huzeyfe ve 'Ayyaş bin Ebi Rebia ve amca kızı Hz. Ümmü Seleme, Ebû Sufyân'ın kızı Ümm-ü Habibe, "Utbe bin Rebi'a'nın oğulları, Hind'in öz kardeşi Ebû Huzeyfe, Süheyl bin Amr'ın kardeşi, oğulları, kızları ve damadı ve bunun gibi Kureyş'in ileri gelen bütün kabile reislerinin ve İslâm düşmanı liderlerin öz evlâtları İslâm dini için evlerini, barklarını, ailelerini ve yurtlarını terk edip yabancı bir ülkeye sığınmışlardı. Bu sebeple, Mekke'de bu

hicretten etkilenmeyen tek bir ev veya aile yoktu. Bu olay ise İslam düşmanlarını daha da sertleştirdi ve onlar eskisine oranla daha gaddarca hareket etmeye başladılar. Bazıları ise Hak dininin artan gücüne karşı yenik düştüklerini kabul ettiler ve müslüman oldular.

29.1.6. Hz. Ebû Bekr (r.a.)'in Hicret'e Niyetlenmesi

Kureyş, bu ağır darbe ve yaradan henüz kurtulmamışken başka bir yara aldı: Hz. Ebû Bekr gibi nüfuzlu ve üstün zekâlı bir şahsiyet de Hazreti Peygamber (a.s.)'den izin alarak diğer muhacirlerle birleşmek üzere Mekke'den ayrıldı. Buhârî'de yer alan Hz. Ayşe'nin rivâyetine göre Hz. Ebû Bekr, Berk'ul-Ğimâd'a^{201[3]} varınca Kare kabilesinin reisi İbn üd-Düğunne (ya da İbnü'd-Dağine) ile karşılaştı. İbni İshâk'ın Hz. Ayşe, 'Urve ve Zühri'ye dayanarak kaydettiği rivâyete göre Hz. Ebû Bekr henüz Mekke'den bir-iki günlük mesafede iken bu zât ile karşı karşıya geldi. Bu kabile reisi, Hz. Ebû Bekr'e "hayır ola, Ebû Bekr nereye böyle?" diye sordu. Ebû Bekr de "halkım beni memleketimden çıkarmıştır. Bana çok eziyet vermiş, hayatımı çekilmez hale getirmiştir" dedi. İbn üd-Düğunne dedi ki: "Olur

mu Ebû Bekr, senin gibi bir adam kovulur mu? Vallahi, sen toplumumuzun ziynetisin. Fakir ve zavallı insanlara sadaka ve ihsanda bulunursun, herkese merhamet gösterirsin, kimsesiz ve çaresiz insanların yükünü taşırsın.

^{201[3]} Mekke'den Yemen'e giderken beş günlük mesafededir. Bu yerin isminin yazılışında ihtilâf vardır. Bizim yazdığımız isim "Feth-ul Bâri" de yer almıştır. "Mu'cem-ul Buldân'da bu isim "Birk-ul Ğimâd" yazılmıştır. Bir başka yazılışı da Birk ul Ğumâddır.

Konukseversin, iyi ve hayırlı işlerde yardım edersin. Haydi dön, ben seni kendi himayemin altına alıyorum. Sen kendi şehrinde Allah'ına ibadet etmeye devam et." Velhasıl, bu kabile reisi Hz. Ebu Bekr'i Mekke'ye geri getirdi ve Mekkeli eşrafın yanına giderek onlara dedi ki: "Ebu Bekr gibi muhterem bir zât buradan çıkmaz ve çıkarılamaz. Siz bunca meziyetlere sahip olan bir kişiyi mi kovuyorsunuz?" İbni İshâk'ın rivâyetine göre İbn üd-Düğunne Mekke'de şu duyuruyu yaptı: "Ben Ebû Kuhafe'nin oğluna emân verdim. Bundan sonra kimse ona iyilikten başka bir muamele yapmasın." Kureyşliler İbn üd-Düğunne'nin himaye ve emânını reddetmedi, ama şu şartı ileri sürdüler: "Ebû Bekr (r.a.) evinde nasıl isterse Rabbine ibadet etsin, ne isterse yapsın. Ama ibadetini yüksek sesle yapıp bizi rahatsız etmesin. Evinin dışında da dua filan etmesin. Çünkü bu şekilde kadın ve çocuklarımızın kendilerini fitneye kaptıracaklarından endişe ediyoruz." (Hâfız İbni Hacer, Hz. Ebû Bekr'in bu şekilde ne kadar zaman kaldığının tesbit edilemediğini yazmıştır). Bunun üzerine Hz. Ebû Bekr evinin içinde bir mescid yapıp orada namaz kılmaya ve Kur'an okumaya başladı. Sesi öylesine güzel ve okuyuşu öylesine cazibeli idi ki, ibadet ettiği ve Kur'an-ı Kerim okuduğu sırada evinin etrafını kadın ve çocuklar sarıp kendisini can kulağıyla dinlerlerdi. Rivayetlere göre Hz. Ebu Bekr (r.a.) Kur'an-ı Kerim'i tilâvet ederken umumiyetle hüngür hüngür ağlamaya başladı ve dinleyenler daha da fena olurlardı. Bu durumu gören Kureyşli

kabile reisleri hayli endişelendiler ve derhal İbn üd-Düğunne'yi çağırıp kendisine şöyle dediler: "Biz senin hatırın için kendisine emân vermiştik, şu şartla ki, kendi evinde sessizce Rabbine ibadet etsin. Fakat o evinin avlusunda bir cami yapıp alenen namaz kılmaya ve yüksek sesle Kur'an okumaya başlamıştır. Bu tavrı yüzünden kadın ve çocuklarımız fitnenin bulaşacağından korkuyoruz. Lütfen onu böyle yapmaktan alıkoy. Ya evinde sakın sakın Rabbine ibadet etsin, ya da bu işi alenen yapmakta ısrar ediyorsa ondan himayeni geri al; zira senin himayen devam ettiği müddetçe biz uygunsuz bir şey yapmak istemiyoruz." İbn üd-Düğunne Hazreti Ebû Bekr (r.a.)'e gitti ve dedi ki: "Bir kişiye eman verdim; ama bu emân'ın ihlâl edildiğini Arabistan'da herkesin söylemesini istemiyorum." Bunun üzerine Hz. Ebû Bekr (r.a.) dedi ki: "Pekiye ben senin himayeni iade ediyorum ve Allah'ımın himayesine girmeyi kabul ediyorum." İbn üd-Düğunne bundan sonra Kureyşlilere geldi ve Hz. Ebû Bekr'in himayesini kendisine geri verdiğini, artık aralarındaki ihtilâfı kendilerinin halletmelerinin gerektiğini söyleyip çekip gitti.

29.1.7. Muhacirleri Geri Getirmek İçin Kureyş'in Necâşî'ye Heyet Göndermesi

Habeşistan'a müslümanların ikinci hicretinden sonra Kureyşli kabile reisleri kafa kafaya verdiler ve bu durumun içinden çıkmayı plânladılar. Varılan karara göre; Abdullah bin Ebi Rebi'a (Ebû Cehl'in üvey kardeşi) ve Amr bin As kıymetli hediyelerle Habeşistan'a gidecekler ve Habeş İmparatoru

Necâşî'yi, Mekkeli müslüman muhacirleri geri göndermesi konusunda ikna etmeye çalışacaklardı.

Konuyla ilgili rivayetler şöyledir:

a- Hazreti Ümm-ü Seleme (r.a.)'nin Rivâyeti:

Kendisi de Habeşistan'a giden muhacirlerden biri olan Ümmül-Mü'minin, Hz. Ümm-ü Seleme bu hususta ayrıntılı bir rivayet anlatmıştır. Bu rivayet, İbni İshâk ve İmam Ahmed tarafından naklolunmuştur. Kendisinin ifadesine göre, "Kureyş'in bu iki ünlü diplomasi uzmanı ve elçisi (Abdullah ile Amr) peşinden Habeşistan'a geldiler. Bunlar önce Necâşî'nin sarayındaki ileri gelenlere bolca hediye ve ikramda bulunarak onların imparator ile konuşup muhacirleri Mekke'ye geri göndermesi konusunda ikna etmeye çalışmalarını söylediler. Daha sonra Necâşî ile görüştüler ve kendisine kıymetli armağanlar verdikten sonra dediler ki: "Şehrimizden bazı başı boş gençler size gelip sığınmışlardır. Milletimizin eşrafı, onları iade etmenizi istememiz için bizi size göndermişlerdir. Bu gençler hem bizim dinimizden çıkmış, hem de sizin dininize girmemişlerdir ve kendilerine başka bir din icat etmişlerdir." Elçilerin bu sözleri biter bitmez saraydakiler hemen söze karıştılar ve koro halinde "evet majesteleri, bu adamlar iade edilmelidir. Bunların ne biçim adamlar olduğunu milletleri daha iyi bilir. Onları burada barındırmak iyi olmaz" demeye başladılar. Fakat Necâşî öfkelendi ve dedi ki: "Ben onları bu şekilde iade edemem. Kendi memleketlerini terk edip benim

memleketime itimad etmiş ve buraya sığınmış olanlara vefasızlık edemem. Önce ben onları yanıma çağırıp durumu tahkik edeceğim ve bu elçilerin söylediklerinin ne kadar doğru olduğuna bakacağım." Bundan sonra sahabeler, Necâşî'nin sarayına çağrıldılar.

"Necâşî'nin mesajı geldikten sonra muhacirler bir araya gelerek bir durum muhakemesi yaptılar ve Kral'a ne diyeceklerini tesbit etmeye çalıştılar. Daha sonra hepsi, Necâşî kendilerine ister sığınma hakkı versin, ister vermesin Rasûlullah (a.s.)'ın kendilerine yaptığı vaaz ve telkinin aynısını açıklamaya oybirliğiyle karar verdiler. Sonra Necâşî'nin sarayına vardılar. Necâşî kendilerine dedi ki, "siz ne yaptınız? Kendi ulusal dininizi terk ettiniz ve bizim de dinimize girmediniz. Dünyanın başka herhangi bir dinini de kabul etmediniz. Sizin bu yeni dininiz nedir, Allah aşkına?" Bunun üzerine muhacirler adına Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib yerinden kalkıp irticalen bir konuşma yaptı. Hz. Ca'fer konuşmasında, ilk önce Cahiliyye döneminde Arapların dini, ahlâki ve içtimai bozukluklarından bahsetti; daha sonra sözü Hazreti Peygamber (a.s.)'in bi'setine getirdi, onun öğretilerini anlattı. Hz. Peygamber (a.s.)'e tabi olanlara yapılan mezâlimi dile getirdi ve dedi ki: "Biz sizin memleketinize geldik, memleketinizde bize zulüm yapılmayacağını umut ediyorduk"^{202[4]}. Necâşî bu konuşmayı dinledikten sonra dedi

^{202[4]} Hazreti Ca'fer bin Ebî Tâlib'in konuşmasının, metni Hz. Ümm-ü Seleme'nin rivâyetine dayanılarak İbni İshâk tarafından nakledilmiştir. Konuşma şöyledir: "Ey Kral,

ki: "Allah tarafından Peygamberinize geldiğini söylediğiniz kelâm'dan bir parça bana da okur musunuz? Hazreti Ca'fer bunun üzerine Hz. Yahya ve Hz. İsa (a.s.) ile ilgili olan Meryem sûresinin ilk bölümünü okudu. Necâşî bunu dinliyor ve ağlıyordu; o kadar ki, sakalı göz yaşlarıyla ıslandı. Sadece o değil, onun din adamları, rahipleri ve saraydaki bütün herkes gözyaşları döktü. Hazreti Ca'fer bin Ebi Tâlib, Kur'an-ı Kerim'in tilâvetini bitirince Kral Necâşî şöyle dedi: "Şüphesiz, bu kelâm ve Hz. İsa'nın getirdiği kelâm aynı kaynaktan çıkmıştır. Vallahi, ben sizi onlara (Kureyş'e) teslim etmeyeceğim." Sonra Kureyşli elçilere şöyle dedi: "Siz geri gidebilirsiniz. Vallahi, ben bunları size teslim edemem. Asla edemem."

biz cehâlet içinde bocalayan bir millettik. Putlara tapar, ölüleri yer ve fuhuş yapardık. Merhamet ile hiçbir ilgimiz yoklu. Komşuluk hakkı nedir bilmezdik. Verdiğimiz sözde durmazdık. Bizde güçlü olan zayıf olanı ezerdi. Biz böylesine perişan bir durumda iken Cenâb-ı Allah bize yine bizden birini Peygamber olarak gönderdi. Biz bu peygamberin soyluluğunu, sadakatini, emânetini ve dürüstlüğünü bilirdik. O bizi Allah'a çağırdı, ki Tevhid'ini kabul edelim O'na ibadet edelim ve gerek bizim gerekse atalarımızın taptığı taşları ve putları bırakalım. O doğru söz söylemimiz, emanete riayet etmemizi, merhamet göstermemizi, komşuluk hakkını ve verdiğimiz sözleri yerine getirmemizi ve haram fiiller ile kan dökmekten kaçınmamızı emretti. Bizi fuhuştan, yalandan, yetimlerin mallarını yemekten ve temiz kadınlara iftira atmaktan kurtardı. Bizim tek Allah'a inanmamızı ve ona ortak koşmamamızı isledi. Bizim namaz kılmamızı, oruç tutmamızı ve zekât vermemizi istedi. Biz de bu daveti kabul ettik. Bu şekilde Allah'tan gelen her emre boyun eğdik. Biz sadece Allah'a ibadet ettik ve O'na ortak koşmadık. Hangi şeyleri haram ilan ettiyse biz de haram saydık ve hangi şeyleri helâl etmişse onları helâl saydık. Bunları böyle yapınca milletimiz bize hücum etti ve bize inanılmaz zulüm ve eziyetler yaptı. Din konusunda bize zulüm elti ki, biz bunalarak putlara dönelim ve bizim için haram edilen şeyleri helâl edelim. Nihayet, onlar bize akıl almaz zulümler yaptı ve hayatlarımızı çekilmez hale gelirdiler. Kısacası, din yolumuzu tıkadılar. Bunun üzerine biz çareyi sizin memleketinize gelmekte bulduk: Biz başka memleketlere gitmektense sizin memleketinize gelmeyi tercih ettik ve sizden emân istedik; şu ümitle majesteleri, ki memleketinizde zulüm olmayacaktır."

"Abdullah bin Ebî Rebî'a hakkımızda (müslümanlar hakkında) yumuşak bir tavır içinde idi ve bizim kurtulmamızı istiyordu. Fakat Amr bin el-As dedi ki, "vallahi ben yarın kendilerine öyle deliller sunacağım ki, bunlar (müslümanlar) burada barınamazlar. Ben Necâşî'ye diyeceğim ki, bunlar İsa bin Meryem'in sadece bir kul olduğuna inanırlar." Abdullah dedi ki: "Boş ver, böyle yapma. Bunlar bizim muhaliflerimiz olabilirler, ama ne de olsa bizdendirler ve biz aynı millete bağlıyız. Bunların üzerimizde bir takım hakları vardır." Amr bin el-As ise söylediklerine hiç kulak asmadı. Ertesi gün Necâşî'nin huzuruna çıkıp şöyle dedi: "Majesteleri, lütfen bunları çağırıp kendilerine sorar mısınız; İsa bin Meryem hakkında ne düşünüyorlar? Bunlar Hz. İsa (a.s.) hakkında kötü şeyler söylerler." Bunun üzerine Necâşî müslümanları tekrar huzuruna çağırdı. Müslümanlar Amr bin el-As'ın nasıl bir oyun tezgahlamakta olduğunu gayet iyi biliyorlardı. Onun için, onlar bir araya gelerek, Necâşî'ye Hz. İsa (a.s.) hakkında neler söylenmesi gerektiğini tesbit ettiler. Durum çok kritikti ve herkes tedirgindi. Ama bu defa da müslümanlar, her ne olursa olsun, kendilerine Hz. Peygamber (a.s.)'in öğrettiklerini dile getireceklerine karar verdiler. Velhasıl, bunlar Necâşî'nin sarayına gittiler ve Necâşî kendilerine Amr bin el-As'ın sorusunu tekrarlayınca, Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib hiç çekinmeden dedi ki: "O (Hz. İsa) Allah'ım kulu ve peygamberidir. O Allah'ın bakire Meryem'e ilkâ etmiş (indirmiş) olduğu bir kelime ve rûh'tur." Bunu duyduktan sonra Necâşî yerden bir

kürdanlık (ya da bir odun parçası) kaldırıp dedi ki: "Vallahi, senin dediklerinden, Hazreti İsa bu kürdanlık kadar daha fazla değildi." Bunu der demez saraydaki nedimleri ve diğer görevlileri kıyameti kopardılar ve böyle bir şeye tahammül edemeyeceklerini söylediler. Fakat Necâşî dedi ki: "Siz ne dersiniz deyin, gerçek budur." Sonra biz (müslüman muhacirlere) dedi ki: "Gidin, siz memleketimde huzur ve mutluluk içinde yaşayabilirsiniz. Size kötü sözler söyleyen veya kötü muamele yapan cezalandırılacaktır. İnanın, bana altından bir dağ da verilse onun karşılığında sizi rahatsız etmek istemiyorum." Daha sonra, "benim bunlara ihtiyacım yoktur" diyerek Arap elçilerine hediyelerini geri verdirdi ve şunları ekledi: "Cenab-ı Allah memleketi bana geri verdiği zaman benden rüşvet almamıştı. Ben şimdi O'ndan O'nun işiyle ilgili rüşvet mi alayım?"

b- Hz. Abdullah bin Mes'ud'un Rivâyeti

Bu olayın görgü tanıklarından biri de bu toplantıya ve tartışmalara katılan, Hz. Abdullah bin Mes'ud'du. Müsned-i Ahmed ve Taberânî'de yer alan rivâyetine göre; Kral Necâşî, müslüman muhacirleri yanına çağırdığı ve Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib (r.a.) Rasûlullah (a.s.)'ın öğretilerini kendisine anlattığı sırada kendileri için şöyle dedi: "Vallahi, bunlar bizim Hz. İsa (a.s.) hakkında söylediklerimizden daha fazlasını (değişliğini) söylemiyorlar. Bravo size ve size gelen şahsiyete (Rasûlullah'a). Ben onun Allah'ın rasûlü olduğuna şehâdet

ediyorum. Adı İncil'de geçen peygamber odur ve Hz. İsa bin Meryem'in müjdelediği resûl de odur."

Haz. Abdullah bin Mes'ud'un rivâyetinde şunlara da yer verilmiştir: "Kureyş'in iki elçisi Necâşî'nin huzuruna çıkıp önce secde ettiler ve daha sonra sağında ve solunda oturdular. Daha sonra dediler ki, "Bizim kabile ve milletimizden bazı kimseler size gelmişlerdir. Bunlar bizden ve dinimizden ayrılmışlardır." Bunun üzerine Necâşî müslümanları çağırdı. Hazreti Ca'fer bin Ebi Tâlib bize dedi ki, "ben bugün hepiniz adına konuşacağım." Bu yüzden hepimiz onun arkasından Necâşî'nin divanına çıktık. Hz. Ca'fer (r.a.) divana girdikten sonra herkese selâm verdi. Nedimler dedi ki, "niye secde etmiyorsun?" Hz. Ca'fer dedi ki: "Biz Allah'tan başka kimseye secde etmeyiz." Bundan sonra Hz. Ca'fer konuşmasını yaptı ve Hazreti Peygamber (a.s.) ile talimatından söz etti ve daha sonra lafı, Hz. İsa bin Meryem'e getirdi. Hz. Abdullah'ın rivâyetinde Necâşî'nin Hz. Peygamber (a.s.)'in peygamberliğini tasdik ettikten sonra şöyle dediği de kaydedilmiştir: "Allah'a yemin ederim, eğer krallık işleriyle uğraşmamış olsaydım, ben O'nun (Rasûlullah) huzuruna çıkıp pabuçlarını çıkartıp O'na abdest aldırırdım."

c- Hz. Ebû Mûsâ el-Eş'ari'nin Rivâyeti

Buna benzer bir rivâyet Hâfız Ebû Nuaym ve Beyhakî'nin naklettiği, Hz. Ebû Mûsa el-Eş'ari'ninkidir. Bu rivayette şu ilâve bilgiler yer almıştır: "Müslüman muhacirlerin Habeşistan

Kralı Necâşî'ye varmasından önce Kureyşlilerin heyeti kendisini kandırmak ve yanıltmak için şunları söyledi: "Göreceksiniz bunlar (müslümanlar) size secde etmeyeceklerdir". Biz (müslümanlar) Necâşî'nin divanına vardığımızda rahipler ve din adamları dediler ki, "Krala secde edin." Hz. Ca'fer "Biz Allahu azze ve celâl'den başka kimseye secde etmeyiz" dedi. Biz daha sonra Necâşî'nin huzuruna çıkınca kendisi Hazreti Ca'fer'e dedi ki: "Senin bana secde etmene ne engel var?" Hz. Ca'fer yine kendilerinin "Allah'tan başka kimseye secde etmediklerini" bildirdi. Bundan sonra Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un beyan ettiği rivayet vardır. Sonunda da şu cümle eklenmiştir: "Necâşî bize; 'memleketimde ne kadar kalmak isterseniz kalın' dedi ve bizim için yiyecek ve giyecekler verdi."

d- Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib'in Rivâyeti:

Hâfız bin Asâkir ile Taberânî, bizzat Hazreti Ca'fer bin Ebi Tâlib'in rivâyetini oğlu Abdullah'a dayanarak nakletmişlerdir. Bu rivâyette yer alan ilâve bilgiler şunlardır: "Kureyş'in heyetinin şikâyetine cevap verirken, biz, onlarla bizim aramızdaki dinî ihtilâftan söz ettik. Necâşî bunun üzerine elçilerine şunu sordu: "Bunlar köleleriniz midir?" Onlar "hayır" dediler. Onlara tekrar sordu, "onlar size borçlu mudur?" Onlar yine "hayır" dediler. Sonra dedi ki, "o halde bıraksanıza onları." Daha sonra Hz. Ca'fer de diğer râviler gibi; Amr bin el-As'ın, haklarında Necâşî'ye şikâyet ettiğini, Hz. İsa bin Meryem hakkındaki akidelerimizin ne olduğunu sormasını

istediğini ve kendisinin bu akideyi açıklamasından sonra Necâşî'nin bunları tasdik ettiğini belirtmiştir. Rivâyetin sonunda şu cümlelere yer verilmiştir: "Necâşî, 'umarım burada sizi kimse rahatsız etmiyordur" diye bize sordu. Biz "evet" dedik. Bunun üzerine kraliyet emri çıkarıldı; "kim bu muhacirleri rahatsız ederse dört dirhem para cezasına çarptırılacaktır". Necâşî, "bu sizin için yeter mi?" diye sordu. Biz "hayır" dedik. Bunun üzerine Necâşî, para cezasını iki misline çıkardı."

29.1.8. Muhâcirlerin Örnek Davranışı

Böylelikle, Habeşistan'a hicret eden müslümanlar, sadece iman ettikleri dinin ve kendi dini inançlarının kuvvetli ve sağlam olduğunu ispatlamadılar; ayrıca imanları için evlerini, ailelerini, akrabalarını ve işlerini, mallarını, şehirlerini ve vatanlarını terk edip her türlü eziyeti çekmeye hazır olduklarını ispatladılar. Sadece bu değil, sürgün ve muhacerette hiçbir destek ve dayanakları yokken bile Hak konusundan en ufak bir taviz vermeye hazır olmadıklarını gösterdiler. Muhacirlerin, özellikle, Kral Necâşî'nin bütün nedim ve görevlilerinin, düşmanlarından rüşvet alıp onları teslim etme hazırlığında iken, herkesin önünde Hz. İsa ile ilgili İslâm'ın gerçek akide ve inancını açıklamaktan çekinmediler. Böyle bir nâzik anda Hıristiyanlığın temel inançlarını oluşturan felsefe ve kurallarla ilgili İslâm'ın gerçek talimatının açıklanması, Kral Necâşî'nin sinirlenip mazlum müslümanları Kureyşli elçilere teslim etmesi ihtimâlini kuvvetlendirebilirdi.

Fakat buna rağmen müslümanlar Hak sözünü söylemekten geri kalmadılar ve hiçbir şeyden korkmadılar. Bu davranış da, İslâmî daveti ne kadar sağlam ve temiz karakterli insanların kabul ettiğini ortaya koydu.

29.1.9. Habeşistan'dan Bir Hıristiyan Heyetinin Mekke'ye Gelmesi

Habeşistan'a giden ve orada bir müddet kalan müslüman muhacirlerin güzel ahlâk ve temiz karakterlerinin Habeşlileri nasıl etkilediği, Habeşistan'dan 20 Hıristiyan'dan oluşan bir heyetin Mekke'ye gelip Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.) ile görüşmesiyle anlaşılmış oluyor.

İbni Hişâm ile Beyhâki ve diğer yazarlar bu vak'ayı Hazreti Muhammed bin İshâk'a dayanarak nakletmişlerdir ki şöyledir: Müslümanların Habeşistan'a hicret etmelerinden sonra, Hz. Muhammed (a.s.)'in nübüvveti ve İslâmî daveti ile ilgili haberler Habeşistan'ın dört yanına yayıldı. Bunun üzerine 20 Hıristiyan'dan müteşekkil bir heyet durumu bizzat yerinde incelemek üzere Mekke'ye geldi ve Hz. Muhammed (a.s.) ile Mescid-i Haram'da görüştü. (Bir rivayete göre, heyet Hz. Peygamber (a.s.) ile Toplantıda görüştü). Heyetin gelmesi üzerine Kureyşliler de orada toplandılar. Heyetin üyeleri Hazreti Peygamber (a.s.)'e bazı sorular sordular ve Rasûlullah (a.s.) da bunlara gereken cevabı verdi. Hazreti Peygamber (a.s.) daha sonra heyettekileri İslam'a davet etti ve onlara Kur'an-ı Kerim'den bazı ayetler okudu. Kur'an-ı Kerim'in

etkileyici sözlerini dinleyince, heyettekilerin gözleri yaşardı ve onlar bunun Allah'ın kelâmı olduğunu tasdik ettiler ve Rasûlullah (a.s.)'a iman ettiler. Toplantı bitince Ebu Cehl ve adamları heyetin yolunu keserek onları azarladılar ve şöyle dediler: "Yahu, siz ne biçim adamlarsınız? Sizin dindaşlarınız sizi, bu adamın (Hz. Muhammed) nasıl olduğunu ve ne yaptığını araştırmak üzere buraya gönderdiler. Fakat siz yanına oturur oturmaz kendi dininizi terk edip ona iman ettiniz. Sizin gibi aptal ve enayileri hayatımızda görmedik." Bunun üzerine Habeşliler şu karşılığı verdiler: "Bize eyvallah arkadaşlar. Biz sizin gibi cehalete dalamayız. Siz kendi yolunuzdan gidin ve bize kendi yolumuzdan gitmeye izin verin. Biz bile bile kendimizi iyilik ve hayırdan mahrum edemeyiz." Bu vak'a Kasas sûresinde şöyle anlatılmıştır:

"Kur'ân'dan evvel kendilerine Kitab verilenler ona iman ediyorlar. Onlara Kur'ân okunduğu zaman, 'Diz buna iman ettik. O Rabbimiz tarafından gelen hak bir sözdür. Doğrusu biz ondan evvel de İslam'ı kabul etmiş kimselerdik' derler." (Ayet; 52-53)

"Onlar çirkin söz işittikleri zaman ondan yüz çevirirler ve, 'Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz sizedir. Bizden emin olabilirsiniz, size sövmeyiz. Biz cahillerle mücadeleyi istemeyiz' derler." (Ayet; 55)

29.1.10. Habeşistan'dan Dönen Muhacirlerin İlk Kafilesi

Burada şunu belirtmekte fayda vardır ki, Habeşistan'a giden müslümanların ikinci kafilesinden başta Hz. Ca'fer bin Ebi Tâlib olmak üzere bazıları orada kaldılar ve Hayber savaşı sırasında ülkeye döndüler; ama İbni İshâk'ın rivâyetine göre bazıları muhtelif zamanlarda, müslümanların Medine'ye hicretinden önce Mekke'ye döndüler. Memlekete dönenlerin ilk kafilesinden şu zevat yer alıyorlardı: Hz. Osman bin Affân (r.a.) ve zevcesi Hz. Rukayye binti Rasûlullah (a.s.), Hz. Ebû Huzeyfe bin 'Utbe bin Rebî'a ve zevcesi Sehle binti Süheyl bin Amr, Hz. Abdullah bin Cahş, Hz. Utbe bin Gazvan, Hz. Zübeyr bin el-Avvam, Hz. Mus'ab bin Umeyr, Hz. Süveybit bin Sa'd bin Harmele, Hz. Tuleyb bin Umeyr, Hz. Abdullah bin Avf Hz. Mikdad bin Amr, Hz. Abdullah bin Mes'ûd, Hz. Ebû Seleme ve zevcesi, Hz. Ümm-ü Seleme, Hz. Şemmas bin Osman, Hz. Seleme bin Hişâm (Mekke'de hapsedildi), Hz. Ayyas bin Rebî'a (Medine'ye doğru hicret için yola çıktı, ama üvey kardeşi Ebû Cehl ve Hâris bin Hişâm'ın aldatması üzerine yakayı ele verdi ve Mekke'de hapsedildi), Hz. Mu'attib bin Avf, Hz. Osman bin Ma'zun ve oğlu Hz. Saib ve iki kardeşi Kudâme ve Abdullah, Hz. Huneys bin Huzâfe, Hz. Hişâm bin As bin Vâil (bu da Mekke'de hapsedildi), Hz. Amir bin Rebî'a ve karısı Leylâ binti Ebi Hasme, Hz. Abdullah bin Mahzeme, Hz. Abdullah bin Süheyl bin Amr (kendisi Mekke'de hapsedildi ve babası kendisine o kadar zulüm etti ki, görünüşte küfre döndü, ama

kalben müslüman kaldı. Nitekim, Bedir savaşı sırasında Mekkeli kâfirlerle muharebe meydanına gitti ve tam orada müslümanlara katıldı), Hz. Ebû Sebre bin Ebî Ruhm ve karısı Ümm-ü Külsum binti Süheyl bin Amr, Hz. Sekrân bin Amr (İbni İshâk ve Vâkıdî'nin ifadesine göre kendisi Mekke'de vefat etti. Fakat Mûsâ bin Ukbe ile Ebû Ma'ser'in ifadelerine göre kendisi daha önce Habeşistan'da vefat etmişti), Hz. Sevde binti Zeme'a, Hz. Sa'd bin Havle, Hz. Ebû Ubeyde bin el-Cerrâh, Hz. Amr bin el-Hâris, Hz. Süheyl bin Beyda, Hz. Amr bin Ebi Serh.

29.1.11. Rûm Sûresinde Yer Alan Haber

Habeşistan'a hicret sırasında, Hz. Peygamber (a.s.) ile Kur'an-ı Kerim'in hak olduklarını kesin ve inkâr edilmez bir şekilde ortaya koyan önemli bir tarihi olay meydana geldi. Bu olay, Kur'an-ı Kerim'in gerçekten Allah'ın kelâmı olduğunu ve vahiy yoluyla Rasûlullah (a.s.)'a indiğini ispatlamış oldu. Bu olay, Rûm sûresinin ilk ayetlerinin inişiydi. Bu ayetlerde şöyle denilmişti:

"Rumlar mağlup oldu. Size yakın bir yerde. Halbuki onlar mağlubiyetten sonra muhakkak galib geleceklerdir. Birkaç (3-9) yıl içinde. Bundan evvel ve bundan sonra emir Allah'tandır. O gün, mü'minler ferahlanacaklar." (Ayet; 2-4)

Hz. Muhammed (a.s.)'in nübüvvetinden sekiz yıl önce idi. Bizans imparatoru Maurice'e karşı bir isyan vuku buldu ve Phocas adında bir kişi tahtı ele geçirdi. Bu adam ilk önce imparatorun gözlerinin önünde beş oğlunu katletti; sonra

imparatorun kafasını da uçurdu ve baba-oğul maktüllerin başlarını İstanbul (Constaninople) da halka teşhir etti. Birkaç gün sonra imparatorun karısı ve üç kızını da öldürttü. Bu kan dökümünden sonra İran (Pers) İmparatoru Hüsrev Perviz'in Bizans İmparatorluğuna saldırma fırsatı doğdu. İmparator Maurice, Hüsrev'in iyi bir dostuydu ve ona bazı ihsan ve lütuflarda bulunmuştu. Aslında Hüsrev Perviz Bizans imparatorunun yardımıyla İran tahtına oturmuştu ve bu sebeple ona "baba" derdi. Hüsrev Perviz manevî babasına ve kardeşlerine yapılan zulümden dolayı Phocas'tan intikam almak istediğini ilân ederek M.S. 603'te Bizanslılara karşı savaş açtı. Bir kaç sene içinde Phocas'ın kuvvetlerini üst üste yenerek bir koldan Anadolu'nun Urfa'ya ve diğer koldan Suriye'nin Halep ve Anadolu'nun Antakya kentine kadar ilerledi. Bizanslı vezir ve devlet adamları baktılar ki, Phocas kendilerini savunamayacak. Bunun için Afrika valisinden yardım talep ettiler. Afrika valisi, oğlu Heraclius'u büyük bir ordu ile birlikte İstanbul'a gönderdi. Heraclius İstanbul'a geldikten sonra Phocas'ı azlettirdi ve "kaiser" (imparator) lakabıyla tahta oturdu. Daha sonra Phocas'a, düşmanına yaptığı muameleyi yaptı. Bu tarihi olaylar M.S. 610 yılında meydana geldi. Aynı yıl Hz. Muhammed (a.s.) peygamberlik makamına tayin olundu.

Aslına bakılırsa Hüsrev Perviz için artık savaş sebebi ortadan kalkmıştı. Zira, Phocas'ın azli ve katlinden sonra intikam alınacak kimse kalmamıştı ve artık yeni imparator

Heraclius ile ateşkes ve barış anlaşması imzalayabilirdi. Fakat Hüsrev savaşa devam etti ve bunu Hristiyanlık ile Mecusilik arasındaki savaşa dönüştürdü. Bizans İmparatorluğunda Kili-se'nin dinden ihraç ettiği ve baskıya tabi tuttuğu mezhepler, meselâ Nasturî ve Ya'kubi'ye bağlı olanlar, Mecusi istilâcılarla birleştiler. Yahudiler de Mecusiler'den yana çıktılar. Rivayetlere göre, böylece Hüsrev Perviz'in ordusuna katılanlardan sadece Yahudilerin sayısı 28 bini buluyordu.

Yeni İmparator Heraclius bu İran ve Mecusi saldırısına karşı fazla dayanamadı. İlk önce Antakya'nın düştüğünü öğrendi. Daha sonra M.S.613'te Şam elden gitti ve 614'de Kudüs de İranlıların eline geçti. İranlılar Kudüs'de büyük bir katliam ve yağma harekâtına giriştiler. 90 bin Hristiyan katledildi. En mukaddes kiliseleri yerle bir edildi. Hristiyanların, Hz. İsa (a.s.)'nın çarmıha gerildiğini söyledikleri kutsal haç İranlılar tarafından o zamanki İran'ın başkenti olan Medâyin'e götürüldü. Baş rahip Zekerıyyâ da İran'a götürüldü. Kudüs'ün küçük büyük bütün kiliseleri tahrip edildi. Hüsrev Perviz'in bu yağma hareketinden ne kadar gururlandığı ve zafer sarhoşluğunda olduğu, Kudüs'ten Heraclius'e gönderdiği mektubun şu ilk cümleleriyle belli oluyor:

"Bütün tanrılardan büyük ve bütün yeryüzünün sahibi olan Hüsrev tarafından O'nun alçak ve şuursuz kulu Heraclius adına. Sen Rabbine güvendiğini söylüyorsun. O halde niçin senin Rabbin Kudüs'ü elimden kurtaramadı?"

Kudüs'ün fethinden sonra kısa bir süre içinde İran Ordusu Ürdün, Filistin ve Sina yarımadasının tümüne hakim olarak Mısır kapılarına dayandılar. Aynı sıralarda Mekke'de Hak ile Batıl arasında belki bundan sonra küçük ama, tarihin akışını değiştirecek ve ilerde muazzam neticeler doğuracak bir çekişme ve mücadele devam ediyordu. Hakk'ın bayraktarlığını efendimiz Hazreti Muhammed Mustafa (a.s.) yapıyordu ve Batıl'ın başında müşrik Kureyş kabile reisleri vardı. Bu çatışma öylesine çetin bir safhaya gelmişti ki, M.S. 615 (Bi'setten sonra 5. yılda) Mekkeli müslümanların büyük bir grubu, Bizanslıların müttefiki olan Habeşistan krallığına sığındı. O sıralarda Bizanslılara İranlıların galip gelmesiyle ilgili dedikodu her yerde duyuluyordu, diyorlardı ki: "Bakın, İran'ın ateşperestleri zafer üstüne zafer kazanıyorlar ve vahiy ile risâlete inanan Hıristiyanlar durmadan mağlup oluyorlar. Aynı şekilde biz Arap putperestleri de sizin dininizi yeryüzünden sileceğiz."

İşte bu şartlar altında Kur'an-ı Kerim'in Rûm suresi indi ve bunda şöyle dendi:

"Rumlar mağlup oldu. Size yakın bir yerde. Halbuki onlar mağlubiyetten sonra muhakkak galip geleceklerdir. Birkaç (3-9) yıl içinde. Bundan evvel ve bundan sonra emir Allah'ındır. O gün mü'minler ferahlanacaklar." (Ayet; 2-4)

Burada istikbale ait iki haber vardı. Birincisi, Rumlar tekrar galip gelecekler; ikincisi, müslümanlar da aynı şekilde

zafer kazanacaklardır. Bu haberlerin verildiği sırada ikisinin de gerçekleşmesine hiç imkân bulunmuyordu. Bir yandan bir avuç müslüman Mekke'de her taraftan baskı altında tutuluyordu ve kovuluyorlardı ve haberin verilmesinden 8 yıl sonra bile müslümanların galip gelebileceği kimsenin aklına gelmiyordu. Diğer tarafta Rumlar veya Bizanslılar üst üste hezimete uğruyorlardı. M.S. 619'a kadar bütün Mısır da İranlıların eline geçti ve Mecusi askerleri Trablusgarb'a kadar uzandılar. Küçük Asya'da, yani Anadolu'da İran ordusu Bizanslıları Boğaziçi'ne kadar sürüklemişti. M.S. 617'de ise İstanbul'un civar mahallesi olan Kadıköy'ü ele geçirdiler. İmparator Heraclius, Hüsrev Perviz'e elçi göndererek ne şartlarla olursa olsun sulh yapmaya hazır olduğunu bildirdi; ama Hüsrev bu isteği hakaretlerle reddetti. Heraclius öylesine ümitsizlenmişti ki İstanbul'u terk edip Kartaca (Tunus)'ya kaçmayı düşündü.

Kısacası, Rûm sûresi indiğinde Mekkeli kâfirler çok güldüler ve bunu alay konusu yaptılar. Übey bin Halef, Hazreti Ebu Bekr ile bahse girdi ve dedi ki: "Eğer Bizanslılar üç yıl içinde galip gelirlerse ben sana 10 deve vereceğim; yoksa sen 10 deve bana vereceksin." Rasûlullah (a.s.) bu bahis konusunu haber alınca Kur'an-ı Kerim'in ifadelerine göre bahsin 10 yıl için yapılabileceğini ve develerin sayısının da 100'e çıkarılabileceğini belirtti. Bunun üzerine Hz. Ebu Bekr, Übey ile tekrar görüştü ve yeniden bahse girdi. Yeni

bahse göre 10 yıl içinde kim kaybederse, o karşı tarafa 100 deve verecekti.

M.S. 622'de Rasûlullah (a.s.) Medine'ye hicret ederken Bizans İmparatoru Heraclius'un da iyi günleri geri geliyordu. Heraclius hazırladığı bir savaş taktiğine göre İstanbul'dan çıktı ve Karadeniz'den Trabzon'a vardı. Oradan da İran ordusuna arkadan saldırmak istedi. Karşı saldırı için Kiliseden para istedi. Başpiskopos Sergius kendisine büyük para yardımı bulundu. Heraclius karşı saldırısına M.S. 623'de Ermenistan'dan başladı ve ertesi yıl M.S. 624'de Azerbeycan'dan İran topraklarına girerek Zerdüş'tün doğum yeri olan Urmiye (Ohromoia)'yi yerle bir etti, İranlıların en büyük ateş yerini tahrip etti. Allah'ın hikmetine bakın ki, aynı yıl müslümanlar Bedir savaşında Kureyşli kâfirleri hezimete uğrattılar. Bu şekilde Rûm sûresinde yer alan her iki haber de aradan 10 yıl geçmeden gerçekleşmiş oldu.

Bundan sonra Bizanslılar İranlıları sürekli olarak yenilgiye uğrattılar. Ninova'da yapılan (M.S. 627) büyük meydan muharebesinde İranlıların beli kırıldı ve İranlı imparatorların yazlık yeri Destgerd tamamıyla yağma edildi. Bizans Ordusu Taysefûn (Cthesipon) yani Medâyin'i kuşattılar. Bu arada M.S. 628'de bizzat Hüsrev Perviz'in ailesinde kavga çıktı; kendisi zindana atıldı ve gözlerinin önünde 18 oğlu kılıçtan geçirildi. Daha sonra oğlu Sirveye onu öldürerek tahta çıktı. Aynı yıl Hudeybiye Anlaşması imzalandı; ki buna Kur'an-ı Kerim "Büyük Zafer" adını vermiştir. Ve aynı

yıl İran Şahı bütün Bizans topraklarından geri çekildi ve Bizanslılara Kudüs'ten alınan kutsal haçı geri verdi. Bizans İmparatoru bu kutsal haçı yerine koymak için 629'da şahsen Kudüs'e gitti. Aynı yıl Hudeybiye Anlaşması uyarınca Hz. Muhammed (a.s.) umre edâ etmek üzere hicretten sonra ilk defa Mekke'ye girdi.

Bundan sonra, Kur'an-ı Kerim'in istikbale ait haberlerinin doğru olduğu konusunda kimsenin şüphesi kalmadı. Arabistan'ın birçok önde gelen simaları İslam'ı kabul ettiler. Übey bin Halefin varisleri bahsi kaybettikleri için Hz. Ebu Bekr'e 100 deve vermek zorunda kaldılar. Bu develer daha sonra Hz. Peygamber (a.s.)'in emriyle sadaka olarak verildi.

Otuzuncu Bölüm: HZ. PEYGAMBER'İN Bİ'SETİNİN ALTINCI YILINDAN ONUNCU YILINA KADAR

Müslümanların Habeşistan'a ikinci hicretinden sonra Mekke'de çok az sayıda müslümanlar kalmışlardı. Bunlardan bazısı kadındı, İslâm düşmanları bu sıralarda tam kudurmuş durumda idiler. Onlar bir kere müslümanların Habeşistan'a hicreti yüzünden öfkeliydiler. Bunun üstüne de Habeşistan'da müslümanlara rahat ve huzur içinde yaşamalarına izin verilmişti ve onları getirmek için gönderdikleri heyet elleri boş dönmüştü. Öfke ve hırstan gözleri dönmüş olan Kureyşliler Rasûlullah (a.s.)'ı gittikçe sıkıştırmaya ve rahatsız etmeye başladılar.

30.1. KUREYŞ'İN RASÛLULLAH (A.S.)'A UYGULADIĞI BASKI VE ZULÛM

Buhârî'de yer alan Urve bin Zübeyr'in rivâyetine göre kendisi (Hz. Urve) Hz. Abdullah bin Amr bin el-As'a, müşriklerin Rasûlullah (a.s.)'a en çirkin ve en sert davranışını ne zaman gördüğünü sorunca, şöyle dedi: "Bir gün Hz. Peygamber (a.s.) Ka'be'nin avlusunda (başka bir rivayete göre Ka'be'nin duvarlarının yanında) namaz kılıyordu. Birden bire Ukbe bin Ebi Mu'ayt gelip boynuna bir kumaş parçası geçirip onu öldürmek içi sıkmaya başladı. Fakat tam o sırada Hz. Ebu Bekr (r.a.) yetişip Ukbe'yi uzağa attı." Hz. Abdullah bin

Amr'ın ifadesine göre, Hz. Ebu Bekr (a.s.) bu alçak ve deyyus ile boğuşurken şunları söylüyordu: "Sen bir kişiyi, yalnızca Rabbim Allah'tır dediği için mi öldürmek istiyorsun?" İbn Cerir kendi tarih kitabında aynı olayı Ebû Seleme bin Abdurrahman'a istinaden nakletmiştir. Ancak Nesâî ile İbni Hâtim bu vak'ayı, Hz. Abdullah'ın babası Hz. Amr bin el-As'a dayanarak az bir ifade farkıyla nakletmişlerdir. Bu ifadeye göre; bu çirkin hareketi Ukbe bin Ebi Mu'ayt yerine bazı Kureyşliler topluca yapmışlardı; Hz. Ebu Bekr (r.a.) ise hem ağlıyor hem Hz. Peygamber (a.s.)'i korurken yukarıda bahsedilen sözleri söylüyordu.

İmam Buhârî bu olayı kendi eserinde çeşitli yerlerde nakletmiştir. Bu olayın râvileri bazı yerlerde Hz. Amr bin el-As, bazı yerde de Hz. Abdullah bin Amr bin el-As'tır^{203[1]}. Bir yerde Hz. Amr bin el-As'ın şu rivâyeti vardır: "Ben hiçbir zaman Kureyş'in, Hz. Peygamber (a.s.)'in hayatına kastettiğini ve onu öldürmeyi plânladığını görmedim, ama bir defası hariç, Kureyşliler Kâ'be'nin gölgesinde oturmuşlardı. Rasûlullah (a.s.) ise Makam-ı İbrahim'de namaz kılıyordu. Bu arada Kureyşliler birbirini Rasûlullah (a.s.)'a saldırmak için sıkıştırtmaya başladılar. Nihayet Ukbe bin Ebi Mu'ayt yerinden kalktı ve çarşafını Rasûlullah (a.s.)'ın boynuna geçi-

^{203[1]} Bu olayın asıl râvîsinin Hz. Amr bin el-As olduğu, Hz. Abdullah'ın muhtemelen babasından duyarak naklettiği anlaşılıyor. Zira, Hz. Abdullah bin Amr H. 65'te vefât etti. Vefâtı sırasında 72 yaşındaydı. Buna göre hesap yaptığımızda kendisinin bu olayın görgü tanığı olmadığı, zira doğumunun Hicret'ten sadece 7 yıl önce yani, Bi'set'ten sonra 6. yılda olduğu ortaya çıkıyor.

rip çekmeye başladı, öyle ki, Rasûlullah (a.s.) dizleri üzerine düştü. Bunun üzerine kâfirler arasında bir gürültü koptu. O sırada Hz. Ebu Bekr (r.a.) koşarak geldi ve Rasûlullah (a.s.)'ın kollarını arkadan tutarak o gaddar kişilere dedi ki: "Bu zâtı, sırf Rabbinin Allah olduğunu söylediği için mi öldürmek istiyorsunuz?" Sonra adamlar oradan dağıldılar. Rasûlullah (a.s.) namazını kıldıktan sonra kendisine tecâvüzde bulunanların yanından geçerken şunları söyledi: "Canım elinde olan Rabbime yemin ederek söylüyorum, ben size zebîh ile (kurban olmak için) gönderildim." Ebû Cehil dedi ki, "Ey Muhammed, sen hiçbir zaman aptal değildin." Rasûlullah 'a.s.) da, "fakat sen onlardansın" diye karşılık verdi." (Ebu Ya'lâ, İbni Hibbân, Taberânî ve Beyhakî de bu olayı Hz. Amr bin el-As'ın rivâyetiyle nakletmişlerdir).

Sahih-i Buhârî'nin bir başka rivâyeti şöyledir: Müşrikler Hazreti Peygamber (a.s.)'in mübarek saç ve sakalından kılları çektiler. Hazreti Ebû Bekr onu korumak için kalktı ve ağlayarak söylendi: "Bu adamı, sırf Rabbinin Allah olduğunu söylediği için mi öldürmek istiyorsunuz?" Rasûlullah (a.s.) ise kendisine şöyle dedi: "Ey Ebû Bekr, canım elinde olan Rabbime yemin ederek söylüyorum, ben bunlara zebîh ile gönderildim". Bunun üzerine kalabalık dağıldı.

İbni Hişâm, İbni Cerir, Taberî ve Beyhakî'nin İbni İshâk'a dayanarak yazdıklarına göre Urve bin Zübeyr, Hz. Abdullah bin Amr bin el-As'a şöyle bir soru sordu: "Kureyş'in Rasûlullah (a.s.)'a gösterdiği husûmetin en şiddetli örneği

hangisiydi?" Hz. Abdullah bin Amr dedi ki, ben günlerden bir gün Kureyşlilerin bir toplantısına gittim. Onların reisleri Kâ'be'nin duvarlarının gölgesinde idiler. Bunlar Rasûlullah (a.s.)'tan bahsederken dediler ki, "vallahî, bu adama çok tahammül ettik. Artık dayanamayacağız. Bu adam bizim aptal olduğumuzu söyledi, atalarımızda ayıp aradı. Dinimize lâf attı ve toplumumuzu böldü. Hakikaten biz sabretmişiz." Onlar aralarında bunları konuşurken, Rasûlullah (a.s.) çıkâ geldi. Rasûlullah (a.s.) oraya gelince önce Hacer-i Esved'i öptü ve daha sonra Kâ'be'yi tavaf ederken Kureyşlilerin yanından geçti. Bunlar Rasûlullah (a.s.)'a iğneleyici bir lâf attılar. Bunun Rasûlullah (a.s.) tarafından hoş karşılanmadığını gördüm. Rasûlullah (a.s.) ikinci defa Kâ'be'yi tavaf ederken onlar yine lâf atınca, Rasûlullah (a.s.) durakladı ve şöyle dedi: "Ey Kureyşliler, beni dinliyor musunuz, elinde canım olan Rabbime yemin ederek söylüyorum, ben size kurban olarak gönderilmişimdir." Abdullah bin Amr diyor ki : Rasûlullah (a.s.)'ın bu sözleri Kureyşlilere soğuk düş etkisi yaptı ve onlar dona kaldılar. Daha sonra, onlardan en çok konuşan biri ileriye gelip Hazreti Peygamber (a.s.)'i yatıştırma için epeyce dil döktü, hatta şunu da söyledi: "Ey Ebu'l-Kasım, buralardan ses çıkarmadan geç. Sen daha önce aptal değildin." Rasûlullah (a.s.) oradan sessizce ayrıldı. Ertesi gün bunlar yine orada toplandılar ve ben onlarla beraberdim. Onlar aralarında şöyle dediler: "Hiç hatırlıyor musunuz, bu adam (Hz. Peygamber) sizinle ilgili olarak ne kadar ileriye gitmiştir?

Hatta dün bize neler demedi ki. Ama siz onu hiçbir şey olmamış gibi bıraktınız." Kureyşliler kendisine hücum ettiler ve "bize böyle böyle diyen sen misin?" Rasûlullah (a.s.) da "evet onları diyen benim" dedi. Bu arada, o hayvanlardan birinin, Rasûlullah (a.s.)'ın çarşafını yakasından tutarak sıktığını gördüm. Bu sırada Hz. Ebû Bekr (r.a.) duruma müdahale etti ve Rasûlullah (a.s.) için siper oldu. Kendisi ağlıyordu ve mırıldanıyordu: "Siz bu kişiyi, sadece Rabbim Allah'tır dediği için mi boğmak istiyorsunuz." Bundan sonra adamlar oradan dağıldılar. İşte tanık olduğum Kureyşlilerin Hazreti Peygamber (a.s.)'e yaptıkları en kötü muamele budur. (Müsned-i Ahmed'de bu olay aynı şekilde geçiyor).

30.2. HZ. HAMZA (R.A.)'NİN İSLÂM'I KABUL ETMESİ

İşte bu sıralarda, Hazreti Hamza (r.a.)'nın da İslâm dairesine girmesine sebep olan bir vak'a meydana geldi. Tarihçiler, Hz. Hamza'nın İslâm'ı kabul ediş tarihi konusunda değişik ifade kullanmışlardır. İbni Hacer, "İsâb"de Hz. Hamza'nın, Bi'set'in ikinci yılında müslüman olduğunu yazmıştır. İbn Abd il-Berr önce 2. yıl yazmış daha sonra, Hz. Peygamber(a.s.) Dâr-ı Erkâm'a girdikten sonra Bi'set'in 6. yılında müslüman olduğunun bildirildiğini kaydetmiştir. Fakat İbni Sa'd, İbn-ul-Cevzi ve Utekî bu tarihin kesinlikle Bi'setten sonra 6. yıl olduğunu açıklamışların İbn-ul-Kayyim da "Zâd'ul Me'âd"da Hz. Hamza'nın İslam'ı kabul etme vak'asını müslümanların Habeşistan'a ikinci hicretinden

sonra kaydetmiştir. Aynı görüşü İbni Esir, "Tarih'ul-Kâmü"de açıklamıştır. Ayrıca, Hz. Hamza'nın müslüman olmasına yol açan olayın mahiyeti de olayın Bi'set'ten sonra 2. yılda meydana gelmediğini göstermektedir. Böyle bir olay ancak İslam ile Küfr arasındaki çekişmenin en çetin safhaya varmasından sonra meydana gelebilirdi çünkü. Bi'set'in ikinci yılında, Ebû Cehl, Hazret Peygamber (a.s.)'e küfretmek şöyle dursun, onunla göz göze gelmeye bile cesaret edemezdi. Olay şöyledir:

İbni İshâk'ın rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) bir gün Safâ yakınlarından geçiyordu. (Bazı diğer rivâyetlere göre Hacûn'dan geçiyordu). O sırada Ebu Cehl, Hazreti Peygamber (a.s.)'e ana-avrat küfretmeye başladı ve hem kendisi hem dini hakkında çok kötü lâflar etti. Fakat Rasûlullah (a.s.) onun hezeyanlarına kulak asmadı. Bu haberi, Beni Teym'in bir reisi olan Abdullah bin Cud'ân'ın serbest bıraktığı bir hizmetçisi (bazı rivayetlere göre Hz. Hamza'nın kız kardeşi Hz. Safiyye veya iki kadın) Hz. Hamza (r.a.)'ya ilettiler. Hz. Hamza (r.a.) Kureyş kabilesinin en soylu, cesur ve şerefine düşkün bir zatı idi. Rasûlullah (a.s.)'ın hem amcası, hem süt kardeşi idi. Ayrıca, annesi de Rasûlullah (a.s.)'ın annesi, Amine'nin amca kızıydı. Hz. Hamza yaşça da Hz. Peygamber (a.s.)'den ancak 2-4 yaş büyüktü. Hz. Hamza (r.a.) Rasûlullah (a.s.)'ı çok seviyor ve sayıyordu. Ava meraklıydı ve yay ve okla avdan dönerken, kendisine Ebû Cehl'in küstahlığıyla ilgili haber ulaştı. Öfke içinde Harem'e gidip Ebu Cehl'in başına öyle bir yay darbesi

vurdu ki, başı yarıldı; sonra şöyle dedi: "Sen ona küfrediyorsun ha! Al işte ben de onun dinine girdim ve o ne diyorsa ben de onu diyorum. Cesaretin varsa aynı küfürleri bana da yap." Bunun üzerine Beni Mahzûm'un adamları galeyana geldiler ve kavga etmek istediler. Ama, Ebû Cehl dedi ki, "Bırakın Ebû Umâre (Hz. Hamza)'yi, ben onun yeğenine hakikaten çok kötü küfürler ettim." Taberânî ve İbni Ebî Hâtim'in rivâyetine göre Hamza (r.a.) şöyle dedi: "Benim dinim de Muhammed'in dinidir. Cesaretiniz varsa beni durdurun bakalım."

"El-Meğâzi" yazarı Yunus bin Bukeyr, İbn İshâk'a dayanarak bu hikâyeyi daha etraflıca anlatmıştır. Buna göre, Hz. Hamza hiddet içinde namusu için İslâmiyet'i kabul etmişti. Ama eve döndükten sonra kendi kendine dedi ki: "Vallahi, ben Kureyş'in mümtâz reislerinden biriyim. Ben dinden dönen bir kişiye tabi oldum ve atalarımın dinini terk ettim. Bunun yerine ölseydim daha iyi olurdu." Daha sonra Allah'a dua etti: "Ya Rab, eğer bu doğru yolsa kalbimi bundan yana yap. Değilse, bundan kurtulmam için bir yol göster." Hz. Hamza (r.a.) o gece Şeytan'ın vesvesesi yüzünden çok huzursuz kaldı, ta ki sabah oldu. Sabah Rasûlullah (a.s.)'ın yanına gitti ve "yeğenim, ben şu anda içinden çıkılmayacak bir durumdayım. Biliyorsun, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bilmeyen benim gibi bir adam için bu çok büyük bir meseledir." Rasûlullah (a.s.) onun vesvese, şüphe ve tereddütlerini dinledikten sonra ona nasihatte bulundu;

Allah'tan korkmasını istedi ve müslüman olmasından dolayı kutladı. Nihayet Allah, Hz. Hamza'nın kalbini imanla doldurdu. Ve nihayet, Hz. Hamza dedi ki, "senin doğru olduğunu ilân ediyorum." (Bu olayı Beyhakî de Yunus bin Bukeyr ve İbni İshâk'a dayanarak nakletmiştir).

30.3. HZ. ÖMER (RA.)'NİN İSLÂM'I KABUL ETMESİ

Kureyş henüz bu büyük darbenin etkisinden kurtulmamışken ikinci bir büyük darbe daha yedi ve bir gün Hazreti Ömer bin Hattab (r.a.)'ın da müslüman olduğunu duyunca deliye döndü. Hz. Ömer (r.a.), İslâmiyete muhalefet eden cephenin en ağır toplarından biriydi ve iman edenlere zulüm etmekte önde idi. Kureyşliler ona büyük saygı gösteriyorlardı. Arabistan'da revaçta olan soylarla ve şecerelerle ilgili hesap tutmada uzmandı. Kureyşliler onu bazı diplomatik faaliyetleri için dışarıya gönderirlerdi. Kabileler arasında kavga ve anlaşmazlıklarda arabuluculuk ve hakemlik görevlerini de yapardı ve verdiği kararlara büyük önem verilirdi. Çok güçlü, cesur ve yiğitti. İyi bir biniciydi. Büyük bir konuşma kabiliyetine sahipti ve usta bir hatipti. Kureyşliler, Hz. Ömer (r.a.) gibi bir şahsiyetin kendi kamplarından çıkıp karşı kampa geçeceğini akıllarının uçlarından bile geçirmemişlerdi. Fakat Allah'ın hikmeti böyle idi. Hz. Ömer (r.a.)'in iç dünyası değişiyordu ve kendisinin İslam ordusunun bir neferi olması için sahne hazırdı bile.

30.3.1. Hz. Ömer (r.a.)'in Etkilendiği İlk Olay

Müsned-i Ahmed ile Taberânî'de Hz. Ömer'in etkilendiği ilk olaydan söz edilmiştir. Bunu Hz. Ömer (r.a.) kendisi dile getirmiştir. O diyor ki, "ben İslâmiyet'i henüz kabul etmemişken bir gün Rasûlullah (a.s.)'ı rahatsız etmek üzere evden çıktım. Ben oraya varınca Rasûlullah (a.s.) namaza kalkmıştı ve Hakka sûresini okuyordu. Ben arkasına geçtim ve kendisini sessizce dinlemeye çalıştım. Kur'an-ı Kerim'in sihri benim bütün vücudumu sarmıştı ve kendi kendime diyordum ki bu adam mutlaka bir şairdir, nitekim Kureyşliler kendisine bu lakabı takmışlardı. O sırada Rasûlullah'ın mübarek ağzından şu kelimeler çıktı:

"Şüphesiz Kur'ân çok şerefli bir peygamberin sözüdür. O, bir şair sözü değildir. Ne az inanıyorsunuz." (Ayet; 40-41)

O zaman dedim ki, kendisi mutlaka bir kâhindir. Tam o sırada Rasûlullah (a.s.) şu ayetleri tilavet ediyordu:

"(O) bir kâhin sözü değildir. Ne az düşünüyorsunuz. O, alemlerin Rabbi Allah tarafından indirilmiştir." (Ayet; 42-43)

"Bu kelâmı dinledikten sonra İslam kalbime yerleşmeye başladı." (Bu olayı İbni Sencer, kendi müsnedinde nakletmiştir.)

30.3.2. Hz. Ömer (r.a.)'in Habeşistan'a Hicret'ten Etkilenmesi

Hz. Ömer (r.a.)'in, İslâm'dan etkilendiği ikinci olay, İbni Hişâm'ın "Siret'inde İbni İshâk'tan, Taberânî'nin tarihinde ve İbn Esîr'in "Üsdül-Ğabe"sinde Hz. Leylâ binti Ebi Hasme (r.a.)'den naklolanmıştır. Hz. Leylâ, Hz. Ömer'in yakın akrabalarındandı ve kocası Hz. Amir bin Rebi'at-ul-'Anzi ile beraber Habeşistan'a gitmişti. Hz. Leylâ'nın ifadesine göre, "ben hicret için eşyalarımı topluyordum ve kocam Amir bin Rebi'a bir iş için dışarıya çıkmıştı. Derken, henüz müslüman olmamış olan Hz. Ömer bize geldi. Biz onun elinden çok çekmiştik. Fakat o sırada o, bir yerde durup bizi seyrediyordu. Sonra lafa girdi, "Abdullah'ın annesi, gidiyor musun?" "evet, sizler bizi çok rahatsız ettiniz ve bize çok zulüm ettiniz. Biz artık Allah'ın topraklarından birine gideceğiz. Umarız orada bu zorluklardan kurtuluruz" dedim. Bunun üzerine Hz. Ömer "Allah sizinle beraber olsun" dedi. Sesi titriyordu ve yüzü ağlamaklıydı. Bizim Mekke'den ayrıldığımızda belli ki çok üzölmüştü. Bundan sonra Amir gereken eşyaları getirince kendisine dedim ki, "Abdullah'ın babası, keşke sen Ömer'i görseydin. Bizim ayrılmamıza nasıl da üzölüyordu, zavallı. Az önce burada idi." Amir, benim, onun müslüman olmaya meyilli olduğunu sezip sezmediğini sordu. Ben "evet" dedim. Amir dedi ki: "Biraz önce gördüğün adam, Hattab'ın eşiği müslüman oluncaya kadar müslüman olamayacaktır."

30.3.3. Hz. Ömer (r.a.) Nasıl Müslüman Oldu?

Hz. Ömer (r.a.)'in kafası karma karışıktı. Hak ile Batıl arasında bocalıyordu. Bu zihnî yükten kurtulmak ve her şeyi bitirmek için Rasûlullah (a.s.)'ı öldürmeyi plânladı. İbni İshâk'ın ifadesine göre Hz. Ömer bu niyetle kılıç kuşanarak evden çıktı. Ama yolda bizzat Hz. Ömer'in kabilesinin eşrafından olan ve gizlice müslümanlığı kabul etmiş olan Hz. Nu'aym bin Abdullah en-Nahhâm ile karşılaştı. Kendisi, "hayır ola, ne tarafa?" diye sordu. Hz. Ömer "Kureyş arasında ikilik yaratan, hepimizi enayi yerine koyan, dinimizi ayıplayan ve mabutlarımızı kötöleyen o sabi (dinsiz)'yi öldüreceğim." Nu'aym dedi ki, "vallahî, senin nefsin seni aldatmıştır. Sen zannediyor musun ki, Muhammed (a.s.)'i öldürdükten sonra Abd-i Menaf seni sağ bırakacaktır? Sen önce kendi evine bak." Hz. Ömer, "hangi eve?" diye sordu. Nu'aym dedi ki: "Senin enişten ve amcazaden Sa'id bin Zeyd ve kardeşin Fâtıma ikisi de müslüman olmuşlardır. Ve onlar Muhammed (a.s.)'e tabi olmuşlardır." Hz. Ömer bunu duyar duymaz öfke içinde kız kardeşinin evine gitti. Orada Hz. Habbâb bin Erett önünde bir kumaş parçası açıp oturuyordu. Kumaş parçasında Tâhâ Sûresi yazılıydı. Erett bundan Hz. Fâtıma'ya okuyordu. Hz. Ömer (r.a.)'in gelişi belli olunca Hz. Habbâb evin bir köşesinde saklandı ve Hz. Fâtıma ise Kur'an'ın yazılı olduğu kumaş parçasını baldırının altına sakladı. Fakat Hz. Ömer o zamana kadar Hz. Erett'in kıraatını duymuştu. İçeriye girdikten sonra, "biraz önce duyduğum ses neydi?" diye sordu. Hz. Fâtıma ile

Hız. Sa'id (r.a.) dediler ki öyle bir ses yoktu. Hız. Ömer dedi ki: "hayır vardı". Sonra şunları ekledi: "Duyduğuma göre siz ikiniz Muhammed (a.s.)'in dinine tâbi olmuşsunuz." Bunu dedi ve eniştesini dövmeğe başladı. Hız. Fâtıma (r.a.) kocasını kurtarmak isteyince o da dayak yedi; öyle ki başı yaralandı. Bu noktada karı koca dediler ki: "Evet biz müslüman olduk ve Allah'ın Rasûlüne iman ettik. Artık sen ne istersen yap." Hız. Ömer (r.a.) kız kardeşinin başından kan aktığını görünce yaptığı hatadan pişman oldu ve az önce okudukları Kur'ân parçasını getirmesini söyledi: "Bakayım, Muhammed (a.s.)'in getirdiği şey ne imiş" dedi. Hız. Ömer (r.a.) okuma yazma bilen bir kişiydi ve Kur'an'ı okumak istiyordu. Fakat kız kardeşi dedi ki: "Senin bunu kaybedeceğinden endişe ediyoruz". Hız. Ömer dedi ki: "Hiç endişelenme" ve mâbudlarına yemin ederek bunu geri vereceğini söyledi. Kız kardeşi bu arada ümitlenmişti, belki Ömer müslüman olur diye. Onun için kendisine dedi ki: "Sevgili kardeşim, sen müşrik olduğun için temiz değilsin. Halbuki, bu kitaba ancak temiz İnsanlar el sürebilir." Bunu duyunca Hız. Ömer banyo yaptı ve Hız. Fatma kendisine Kur'an-ı Kerim'in o parçasını verdi. Hız. Ömer, Tâhâ sûresinin henüz ilk bölümünü okumuşken, "ne kadar güzel ve şahane bir belagattır bu" dedi. Hız. Habbâb bin Erett, "ey Ömer, öyle sanıyorum ki Rasûlullah (a.s.)'ın duasının gerçekleşme ânı gelmiştir. Çünkü ben Rasûlullah (a.s.)'ın dün böyle dua ettiğini duydum: "Ya Rabb, Ebu'l-Hakem bin Hişâm (Ebu Cehl) veya Ömer bin Hattab vasıtasıyla îs-lâm'ı teyid et."

Onun için ey Ömer gel, Allah'a gel." Hz. Ömer, "Beni Muhammed (a.s.)'e götürün ki, müslüman olayım" dedi. Hz. Habbâb bin Erett dedi ki, "kendisi Safa yakınlarında bir evde (Dâr-ı Erkam) bazı sahabelerle oturuyor." Böylece Hz. Ömer, belinde kılıç asılı vaziyette Rasûlullah (a.s.) ve arkadaşlarının bulunduğu eve itti ve kapıyı çaldı. Sahabelerden biri kalkıp dışarıya göz attı. Baktı Hz. Ömer belinde kılıçla bekliyor. Çok korktu ve geriye dönüp Rasûlullah (a.s.)'a haber verdi. Hazreti Hamza dedi ki: "Müsaade edin, gelsin. Niyeti iyiye biz de kendisine iyi muamele ederiz. Yok niyeti bozursa, onun kılıcıyla onun işini bitiririz." Rasûlullah (a.s.) da dedi ki: "Gelsin". Verilen emre uyuldu ve Hz. Ömer içeriye alındı. Hz. Ömer içeriye girer girmez, Hz. Peygamber (a.s.) onun çarşafının bir ucunu sımsıkı eline alarak sordu: "İbni Hattab, seni buraya getiren nedir? Vallahi bana öyle geliyor ki Allah sana büyük bir âfet göndermediği sürece sen vazgeçmeyeceksin." Hz. Ömer dedi ki: "Ya Rasûlullah, ben Allah ve Rasûlüne ve Rasûlün talimatına iman etmek için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum." Bunu duyunca Rasûlullah (a.s.) "Allahu Ekber" diye seslendi. Bu tekbir sesiyle evdeki herkes Hz. Ömer'in müslüman olduğunu anlamış oldu. Müslümanlar buna çok sevindiler. Hz. Hamza (r.a.)'dan sonra Hz. Ömer'in de müslüman olması müslümanların gücüne güç kattı. İbni İshâk Medine'li ravilerin Hz. Ömer'in İslâm'ı kabul etmesiyle ilgili rivayetlerinin bundan ibaret olduğunu belirtiyor. Hâfız Ebû Ya'lâ bu rivâyeti Hz. Enes bin Mâlik'e

dayanarak nakletmiştir. Bezzâr ise bizzat Hz. Ömer'in ifadelerini kullanmıştır.

30.3.4. Hz. Ömer (r.a.)'in Kendi İfadesi

Bezzâr, Taberânî, Beyhakî, İbni Asâkir, Ebû Nu'aym ve Dârekutnî; Hz. Enes bin Mâlik, Ömer'in mevlası Eslem ve vs.'ye dayanarak bizzat Hz. Ömer'in kendi ifadesiyle İslâmiyet'i kabul etmesinin hikâyesini kaydetmişlerdir. Bu ifade, çok ufak tefek ayrıntıların dışında yukarıda naklettığımız İbni İshâk'ın rivâyetinin aynısıdır. Yine de, Ebu Nu'aym ve İbni Asâkir'in Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak naklettikleri Hz. Ömer'in rivâyetinde şu ilave bilgiler vardır: "Ben müslüman olduktan sonra Rasûlullah (a.s.)'a dedim ki, "ya Rasûlullah ister ölelim ister kalalım, biz Hak üzerinde değil miyiz?" Rasûlullah (a.s.) dedi ki, "canım elinde olan Rabbime yemin ederim, siz ölünüz de, kalsanız da, Hak üzerindesiniz." Ben dedim ki, "o zaman, ya Rasûlullah (a.s.), gizlenmemize ne gerek vardır? Biz hak üzerinde ve onlar batıl üzerinde iken dinimizi niçin saklayalım?" Rasûlullah (a.s.) buyurdu: "Ey Ömer, sayımız çok azdır ve bizim hangi şartlar altında yaşadığımızı görüyorsun." Ben arz ettim: "Sizi Hak ile beraber peygamber olarak öndermiş olan Rabbime yemin ederim, bundan sonra, daha önce küfrümle oturduğum hiçbir toplantıyı bırakmayacağım. Artık oralarda İslâm'la oturacağım." Daha sonra biz iki grup halinde oradan çıktık. Bir grupta Hz. Hamza (r.a.) ve bir grupta ben vardım. Bu şekilde Mescid-i Haram'a girdik. Kureyşliler bizi böyle görünce

beyinlerinden vurulmuşa döndüler. Çok üzüldükleri ortadaydı." Bu olayı İbn Mâce ile Hâkim ve İbni Sa'd biraz değişik şekilde aktarmışlardır. İbni Hişâm, Hz. Ömer'in şu ifadesini de nakletmiştir: "İslâmiyeti kabul ettiğim gün düşündüm ki, Rasûlullah (a.s.)'ın en ezeli düşmanını İslâm'a davet edeyim. Bunun üzerine doğru Ebu Cehl'e gittim ve evinin kapısını çaldım. Ebu Cehl beni görünce her zamanki hoş tavrıyla, "Hoş geldin yeğenim, hayır ola ne için geldin?" diye sordu. Ben de ona dedim ki, "ben müslüman oldum, bunu sana haber vermeye geldim." Ebu Cehl, "lânet olsun sana ve senin getirdiğin şeye" dedi ve pat diye kapıyı kapattı."

30.3.5. Hz. Abdullah bin Ömer (r.a.)'in Rivâyeti

İbni İshâk, Nâfi'e dayanarak Hz. Abdullah bin Ömer (r.a.)'in rivâyetine nakletmiştir, ki bunun bazı değişik kısımları şöyledir: "Hz. Ömer (r.a.) İslâmiyeti kabul ettikten sonra arkadaşlara sordu: "Kureyşten haberleri en süratli şekilde yayan kişi kimdir?" Arkadaşlar Cemil bin Ma'mer bin Habib el-Cumahi'nin adını verdiler. Hz. Ömer bu zâtı aramaya çıktı. Ben (Hz. Abdullah) de peşinde idim. Ben o sıralarda bir şeyi görüp anlayacak yaşta idim.^{204[2]} Hz. Ömer, Cemil'i buldu ve ona dedi ki: "Ben müslüman oldum ve Muhammed'in dinini kabul ettim." Bunu duyar duymaz Cemil sessizce yerinden kalktı ve bulunduğu yerden ayrıldı. Hz. Ömer onun peşinde

^{204[2]} İbn Sa'd, Hz. Abdullah bin Ömer'in o sıralarda 6 yaşında olduğunu ifade ettiğini belirtmiştir. Hâfız İbni Hacer ise, "Feth ul-Bârî"de, o zaman Hz. Abdullah'ın 5 yaşında olduğunu kaydetmiştir.

idi, ben de onların peşinde. O adam Mescid-i Haram'a vardıktan sonra, "ey Kureyşliler" diye bağırdı. Kureyşli kabile reisleri o sırada Kâ'be'nin etrafında gruplar halinde oturuyorlardı. Onlar, Cemil bin Ma'mer'in sesini duyunca dikkatlerini ona çevirdiler. O dedi ki, "haberiniz olsun, Ömer dinden dönmüştür." Hz. Ömer arkasından bağırdı: "Hayır, bu adam yalan söylüyor, ben dinimden dönmedim. Ben sadece müslüman oldum ve ilân ediyorum ki Allah'tan başka bir ilah yoktur ve Hz. Muhammed (a.s.) O'nun kulu ve Rasûlüdür." Bunun üzerine kavga çıktı. Kureyşliler Hz. Ömer'i dövüyordu, Hz. Ömer de gücü yettiği kadar onları hırpalıyordu. Nihayet güneş yükseldi ve Hz. Ömer yorulup oturdu. Adamlar onun etrafında oturuyor veya ayakta duruyordu. Hz. Ömer de diyordu ki, ne isterseniz yapın. Bu arada Kureyşlilerden ihtiyar ve muhterem bir zât öne çıktı ve kalabalıktan meselenin ne olduğunu öğrenmek istedi. Kalabalık dedi ki, "Ömer dinden dönmüştür." O zât dedi ki, "Allah Allah ne oldu yani? Bu adam istediği dini seçmiştir. Onun işine ne karışılıyorsunuz, Beni Adiyy'in kendi adamını size teslim edeceğini mi sanıyorsunuz? Bırakın onun peşini." Bu sözler üzerine kalabalık dağıldı. Ben babama bu adamın kim olduğunu sordum. "Oğlum, o As bin Vâil Sehmi (Amr İbn ul-As'ın babası) idi" dedi babam." Taberânî ile Bezzâr, Abdullah bin Ömer'in bu rivâyetini özetleyerek nakletmişlerdir.

Buhârî'de yer alan Hz. Abdullah bin Ömer (r.a.)'in rivâyetindeki bazı yeni bilgiler şunlardır: "Hz. Ömer (r.a.)

evinde korku içinde otururken, Cahiliyye döneminde bizim müttetikimiz olan As bin Vâil kendisine geldi ve niçin böyle oturduğunu sordu. Hz. Ömer dedi ki, "senin adamların beni öldürmek istiyorlar, zira ben müslüman olmuşumdur." As bin Vâil Sehmi dedi ki, "ben sana emân verdiğim için kimse sana el kaldıramaz." As kendilerine ne istediklerini sordu. Onlar dedi ki, "biz Ömer'in işini bitirmek istiyoruz. O dinden dönmüştür." As bin Vâil Sehmi onları sert bir dille uyardı ve dedi ki: "Kimse Ömer'e el kaldıramaz." Bunun üzerine herkes dağıldı."

30.3.6. Hz. Ömer (r.a.)'in İslâmı Kabul Etmesinin Tarihi

Hz. Ömer (r.a.) İslâmiyet'i, Hz. Peygamber (a.s.)'in bi'setinin 6. yılında kabul etmiştir. Nitekim, İmam Nevevî, "Tezhib'ul-Esmâ"da ve "el-Lugât"ta ve Molla Ali Kâri "Erba'in-i Nevevî'nin Şerhi'nde bunu yazmışlardır. Bazı yazarlar, Hz. Ömer'in, Hz. Hamza'nın müslüman olmasından üç gün sonra, bazıları da üç ay sonra İslâmiyet'i kabul ettiğini belirtmişlerdir. Fakat Ebû Nu'aym İsfahani, Hz. Abdullah bin Abbas'ın bizzat Hz. Ömer'e İslâmiyet'i ne zaman kabul ettiğini sorduğunu ve kendisinin Hz. Hamza'dan üç gün sonra müslüman olduğunu anlattığını kaydetmiştir. İbni Sa'd, Eslem (r.a.)'e dayanarak Bi'setten sonra Zilhicce 6 tarihini vermiştir. Fakat, bu olayın bundan daha önce geçmiş olması ihtimali vardır. Süheylî, Hz. Ömer'in müslüman olduğu sırada Rasûlullah (a.s.)'in etrafında sadece 40 müslüman

bulunduğunu yazmıştır. Vâhidi ise buna 10 kadını eklemiştir. Ancak Hâfız İbni Hacer, "Menâkıb-ı Ömer" adlı eserinde İbni Ebi Hayseme'ye dayanarak Hz. Ömer'in şu sözlerini nakletmiştir: "Rasûlullah (a.s.)'ın yanında 30 kişi vardı. Ben onlara katılarak 40 sayısını tamamladım." Pek mümkündür ki, Hz. Ömer ancak bu kişilerin müslüman olduğunu biliyordu. Zira birçok müslüman din ve imanlarını gizli tutuyordu.

30.4. Şİ'B-İ EBÎ TÂLİB'DEKİ ESARET

Bu sıralarda Kureyş'in öfke ve hiddeti dorukta idi. Zira onların bütün oyunlarına, entrika, baskı, zulüm ve işkencelerine rağmen İslâmiyet günden güne geliyordu. Bu durum sadece Mekke'ye mahsus değildi. Mekke'nin dışındaki kabileler de İslâm camiasına giriyorlardı. Ayrıca müslümanların adı ve sanı Habeşistan'a kadar duyulmaya başlamıştı. Habeş Kralı Necâşî, müslümanların hamisi olmuştu. Habeşistan'dan da bazı Hristiyanlar heyet halinde Mekke'ye gelip müslüman olmaya başlamışlardı. Bunun yanı sıra, Hz. Hamza (r.a.) ile Hz. Ömer gibi yiğit ve namlı kabile reislerinin İslâmı kabul etmesi müslümanları hayli cesaretlendirmişti. İbn Ebi Şeybe ile Taberânî, Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un şu sözlerini nakletmişlerdir: "Vallahi, Hz. Ömer İslâmiyet'i kabul edinceye kadar Beytullah'ın etrafında namaz kılamıyorduk."

Bütün bu faktörler birleşerek Kureyşlileri o kadar çileden çıkardı ki, onlar bir mahzer (vesika) hazırladılar. Bu mahzer, Hz. Muhammed (a.s.)'in ailesinin ve diğer müslümanların boykot edilmesinin ilânıydı. Bu mahzere imza koyanlar, Beni Hâşim ve Beni el-Muttalib Hz. Muhammed (a.s.)'i kendilerine teslim etmedikçe bu iki aile ile her türlü ilişkilerini, evlilik bağları, konuşma, alış veriş ve diğer sosyal ve ekonomik bağlarını keseceklerini ilân ettiler. Kureyş'in bütün ailelerinin reisleri bu belgeyi tasdik ettiler ve bunu Kâ'be'ye astılar. İbni Sa'd ile İbn Abd-il-Berr'in ifadesine göre bu olay 1 Muharrem, Bi'setten sonra 7. yılda^{205[3]} cereyan etmişti.

Mûsâ bin Ukbe, İmam Zührî'ye dayanarak "Meğâzi"de demiştir ki, Ebu Tâlib Kureyşlilerin Hz. Muhammed (a.s.)'in canına kastettiklerini duyunca Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'i topladı ve onların Hz. Muhammed (a.s.)'i yanlarına alıp Şi'b-i Ebi Tâlib'te^{206[4]} toplanmalarını onu bu son nefeslerine kadar korumalarını istedi. Ebu Tâlib'in bu önerisini her iki aile de kabul etti ve ailelerde yer alan ister müslüman, ister kâfir olsun herkes Şi'b-i Ebi Tâlib'e çekildiler.

^{205[3]} İbn Abd-il-Berr kendi "Siret"inde bu rivâyeti Mûsâ bin Ukbe'nin dışında Muhammed bin Abdurrahman Ebul-Esved ve Ya'kub bin Hamîd bin Kâsib'e de dayanarak nakletmiştir.

^{206[4]} Şi'b, tepe demektir. Şi'b-i Ebî Tâlib, Ebû Kubeys dağının tepelerinden biriydi. Ebû Tâlib ve ailesi buraya sığınmışlardı. Günümüzde bunun adı Şi'b-i Ali'dir. Buna ayrıca Sûk-ul Leyl de denilir.

Kureyş'in, diğer kabile reislerinin yukarıda bahsedilen mahzeri o zaman imzalayıp Kâ'be'ye astığı rivayet ediliyor^{207[5]}.

Bunun aksine İbni Sa'd, Vakıdi ile İbni İshâk'ın şu rivâyetini nakletmiştir: Kureyşliler önce Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'in boykot edilmesine ilişkin belgeyi hazırladılar ve daha sonra iki aile Ebu Tâlib'in direktifi üzerine Şi'b-i Ebi Tâlib'te mahsur kaldılar. Aynı ifadeyi, İbni Abd il-Berr kendi siyer kitabında kullanmıştır. Ebû Leheb, bu kritik ânda ailesinden uzak kaldı ve gidip Kureyşli boykotçulara katıldı. Beni Abd-i Menâfin geriye kalan iki ailesi Beni Abd-i Şems ile Beni Nevfel de kendi soylarından uzak kaldılar ve düşmanlarına katıldılar.

İbni Hişâm, İbni İshâk'a dayanarak Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'in mahsur kalmalarının müddetini 2-3 sene olarak göstermiştir. Ancak, İbni Sa'd ile Mûsâ bin Ukbe bu müddetin kesinlikle üç olduğunu tesbit etmiştir. Bütün bu süre içinde Kureyşlilerin muhasarası bütün acımasızlığıyla devam etti. Şi'b-i Ebi Tâlib'tekiler öylesine boykot ve tecrit edildiler ki, onlara bütün ikmal yolları kesildi. Musa bin Ukbe'nin ifadesine göre dışardan tüccar ve satıcılar gelince Mekkeliler onların etrafını sarar ve bütün yiyecek, içecek, giyecek türünden mallarını satın alırlardı, ki muhasara altındakilere bir şey kalmasın. Daha önce işaret ettiğimiz gibi, Ebu Leheb,

^{207[5]} İbn Abd-il-Berr, Mûsâ bin Ukbe'ye dayanarak İmam Zührî'nin şu garip rivâyetini nakletmiştir: Şi'b-i Ebî Tâlib'de Hâşim ve Muttalib aileleri mahsur kaldıktan sonra Hz. Peygamber (a.s.) mazlum müslümanların Habeşistan'a hicret etmelerini istedi. Halbuki, bu ifade gerçeklere aykırıdır.

Mekke'ye gelen tüccarlardan muhasara altındakilerden mallarının normal fiyatının beş-altı mislini isterdi. Fiyat bu kadar yüksek olunca kuşatılmış kişiler istedikleri malları alamıyorlardı. Daha sonra da Ebu Leheb bütün bu malları normal fiyatlara alırdı. İbni Sa'd ile Beyhakî'nin rivâyetine göre mahzur kalanların durumu öylesine kötüleşmişti ki, aç çocuklarının inilti sesleri Şi'b-i Ebi Tâlib'in dışına kadar duyuluyordu. Mahsur kalanlar ancak Hac mevsiminde saklandıkları yerden çıkabiliyorlardı ve ikinci hacca kadar aynı yerde bulunuyorlardı.

Muhasara süresince Hz. Hatice (r.a.)'nin yeğeni Hakim bin Hizam ve Nadle bin Hâşim bin Abd-i Menâfin yeğeni (üvey kardeşi) Hişâm bin Amr ve el-Amiri gizlice mahzur kalanlara yardım ederlerdi. İbni Hişâm'ın İbni İshâk'a dayanarak yazdığına göre, bir defasında Ebu Cehl, Hakim bin Hizâm'ın teyzesi için erzak götürürken yakaladı ve kendisine şöyle dedi: "Sen Beni Hâşim için yiyecek ve erzak götürüyorsun ha! Vallahi, ben seni Mekke'de herkesin önünde rezil etmeden bırakmayacağım." Bu sırada Beni Esed bin Abdul-Uzza bin Kusayy'dan ve Hz. Hatice'nin yakın akrabası olan Ebul-Bahteri bin Hişâm oraya geldi ve meselenin ne olduğunu sordu. Ebu Cehl dedi ki, "bu adam Beni Hâşim için erzak götürüyordu." Ebul-Bahteri dedi ki: "Bırak onu, o teyzesine erzak götürüyor. Bu erzak da teyzesinindir. Sen Hatice (r.a.)'nin erzakını ona götürmesine izin vermeyecek misin?" Ebu Cehl "hayır" diye cevap verdi. Bunun üzerine ikisi

arasında kavga çıktı ve Ebül-Bahteri, Ebu Cehl'i iyice hırpaladı. Öyle ki, bir devenin çene kemiğiyle başını yardı. Bütün bu olayı Hz. Hamza dikkatle izliyordu. İki kâfir durumun farkına varınca, Beni Hişâm memnun olmasın diye utanarak kavgalarına son verdiler. İbni Hişâm ayrıca, İbni İshâk'a dayanarak Hişâm bin Amr ve el-Amiri'nin bir hikâyesini de nakletmiştir. Verilen bilgiye göre Hişâm bin Amr da gizlice Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'e yardım ederdi. Hişâm erzakları bir deve üzerine koyup getirir ve gece Şi'b-i Ebi Tâlib'in kenarına gelip bunu çukura yuvarlayıverirdi. Mahsur kalanlar erzakı aşağıdan alırlardı ve deveyi serbest bırakırlardı. Kureyşliler onu da tehdit ettiler, ama Ebu Süfyan onu bırakmalarını söyledi ve bir kişinin akrabalarına yardım etmesine mani olunmamasını istedi.

30.4.1. Ay'ın İkiye Bölünmesi

Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'in boykot edilmesi olayı bütün şiddetiyle devam ediyordu. Ama daha evvel belirttiğimiz gibi, Rasûlullah (a.s.) davet işini hiç aksatmadan sürdürüyordu. Boykot başlayalı iki yıl olmuştu ki, Ay'ın ikiye bölünme Mu'cizesi gibi muazzam bir olay meydana geldi. Mekkeli kâfirler böyle bir Mu'cizeyi göz ardı edemezlerdi. Muhaddisler ile müfessirler bu Mu'cizenin, Medine'ye hicretten beş yıl önce (yani, Bi'setten sonra, 8. yılda) Minâ'da meydana geldiğinde ittifak etmişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de de bu olay şöyle anlatılmıştır:

"Kıyamet yaklaştı ve ay bölündü. Onlar bir Mu'cize görseler yüz çevirip 'bu devam edegelen kuvvetli bir sihirdir' derler." (Kamer; 1-2)

Bazı akılcı kimseler ayın bölünmesi vak'asına akılcı yaklaşım getirmeye çalışmışlardır. Bunlar "inşakk-al kamer" kelimelerini, ayın bölünmesinin uzak bir ihtimal olduğunu düşünerek "ay bölünecek" anlamına almışlardır. Halbuki bu kelimeler "ay bölündü" anlamındadır ve "ay bölünecek" anlamını çıkarmaya çalışırsak, bütün ayetin tercümesi muğlak ve anlaşılmaz hale gelir. İlk ayette ayın bölünmesi vak'ası kıyametle eşdeğer tutulmuştur. Yani, ayın bölünmesi kıyametin bir işareti olarak gösterilmiştir. Bunun ilerde meydana gelecek bir vak'a olarak kabul ettiğimizde "ayın bölünmesi"nin, kıyametin alameti veya işareti olacağı söylenemez. Bundan sonraki ayetin manası tamamıyla kaybolur. Zira orada deniliyor ki, bu kâfirler o kadar inatçı ve sapıktırlar ki, bunlar dünyanın en büyük Mu'cizesini bile görseler buna sihir diyeceklerdir. Bu olay uzak bir gelecekte vuku bulacak olsaydı, Mekkeli kâfirlerin bu tutumundan böylece bahsedilmesi anlamsız olurdu. Zaten ay Mu'cizesi çok muteber hadislerle de sabittir.

Hadisler Buhârî, Müslim, Tirmizî, Ahmed, Ebû Avâne, Ebu Dâvûd Tayalisi, Abdurrezzak, İbni Cerir, Beyhakî, Taberânî, İbni Merdûye ve Ebu Nu'aym İsfahani'de birçok güvenilir senetlerle, özellikle Hz. Abdullah bin Ömer, Hz. Huzeyfe bin el-Yeman, Hz. Enes bin Mâlik ve Hz. Cubeyr bin

Mut'im tarafından naklolunmuştur. Bunlardan üç zât, yani Hz. Abdullah bin Mes'ud, Hz. Huzeyfe ve Hz. Cubeyr bin Mut'im bir Mu'cizenin görgü tanıkları olduklarını açıklamışlardır. Diğer iki râvi, yani Hz. Abdullah bin Abbas ile Hz. Enes bin Mâlik ise görgü tanığı olamazlar; zira bu olay onların doğuşundan önce ya da küçük yaşta iken cereyan etmişti. Ama bunların ikisinin de mümtaz sahabeler olduğu ve olayı büyüklerinden duydukları şüphe götürmez.

Bütün rivayetler bir araya toplanınca ayın bölünmesi vak'asının tafsilatı şöyle ortaya çıkar: Hicret'ten beş sene evveldi. Kameri ayın 14. günüydü. Ay henüz çıkmıştı. Birden bire ikiye bölündü; bir parçası karşıdaki tepenin bir tarafına, bir parçası da tepenin başka bir tarafına kaydı. Bu, bir anlık bir durumdu. Daha sonra ayın iki parçası da birleşti. Rasûlullah (a.s.) o sırada Minâ'da idi. Rasûlullah (a.s.) yanındakilere dedi ki, "bakın ve buna şahit olun." Kâfirler dedi ki: "Muhammed bizi büyülemişti, onun için gözlerimiz aldandı." Diğer kimseler dedi ki, "Muhammed bizi büyüleyebilirdi, ama sizi ve dışarıdakileri büyüleyemezdi, onlar gelsin, onların da bu olayı görüp görmediklerini araştıralım." Dışardan gelenler de dediler ki, onlar da bu manzarayı görmüşlerdi.

Bu olayın Mu'cize olup olmadığı ve işin aslının ne olduğuna daha ayrıntılı bahsi bu kitabın ilk cildinde Hz. Peygamber (a.s.)'in Mu'cizeleri bölümünde yaptığımız için, bu noktalara temas etmiyoruz.

30.4.2. Ebû Tâlib Tepesindeki Boykot Nasıl Sona Erdi?

Mekkeli serseri, gaddar ve inatçı kabile reisleri öfke içinde olan diğer hemşehrilerinin durumundan istifade ederek şehrin iki kuvvetli ve kudretli ailesi, Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'in her bakımdan boykot edilmesini temin etmişlerdi. Ama bu öfke ve hiddet geçici olduğu için boykotun ilelebet devam etmesi düşünülemezdi. Mekke'de bu iki aile ile münasebet ve akrabalıkları bulunmayan fert veya aile hemen hemen yok gibiydi. Bu sebeple, başından beri bazı kimseler yakınlarının ve akrabalarının bu şekilde tecrit edilmelerini beğenmemişlerdi. Boykot ve tecrit uzadıkça bu hoşnutsuzluk da arttı. Zira Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'e mensup olanlar, özellikle çoluk-çocuk aç ve susuz kalmaya başlamışlardı. Çocukların iniltileri ve ağlama sesleri çevrede duyuluyordu. Şi'b-i Ebi Tâlib'in dışında bulunan eş, dost ve akrabalar çocukların bu inilti ve ağlamalarını duydukça tedirgin oluyorlardı. Musa bin Ukbe'nin ifadesine göre üç yılın sonunda Beni Hâşim ile evlilik ve diğer ilişkilerde bulunan Beni Abd-i Menaf, Beni Kusayy ve diğer aileler birbirine düştüler ve birbirini suçlamaya başladılar. Bunlar diyorlardı ki; kendileri yakınlarını ve arkadaşlarını boykot etmekle Arabistan'da süregelen geleneklerini açıkça ihlal etmişlerdir ve insanlığa aykırı davranmışlardır.

Taberî ile İbni Hişâm, Muhammed bin İshâk'a dayanarak ve Belazuri, Vâkıdî'ye dayanarak, nihayet, Hişâm bin Amr ve

el-Amiri'nin bu boykota ve insanlık dışı harekete son vermek için seferber olduğunu yazmışlardır. Hişâm ilk önce Beni Mahzûm'un reisi Züheyr bin Ebi Ümeyye ile görüştü. Züheyr, Hz. Ümmü Seleme'nin kardeşi ve Hazreti Peygamber (a.s.)'in teyzesi Atike binti Abdulmuttalib'in oğluydu. Hişâm, Züheyr'e dedi ki: "Ey Züheyr, sen rahat yiyip, içip şenlik içinde yaşarken yakınlarının açlıktan ölmeleri, onlarla her türlü alışverişin durdurulması ve onlarla bütün sosyal ve izdivaç ilişkilerinin kesilmesinden hiçbir rahatsızlık duymuyor ve vicdan azabı çekmiyor musun? Ben yemin ederim ki, aynı muamele Ebu'l-Hakem bin Hişâm'a (Ebû Cehl'e) yapılsa ve onların en yakın akrabalarına bugün senin akrabalarına revâ görülen muameleyi yapman emredilmiş olsaydı, o (Ebû Cehl) bunu asla kabul etmeyecekti." Züheyr dedi ki: "Ben tek başıma ne yapabilirim-.? Beni destekleyen olursa, inan ki, akrabalarımızın tecrit edilmesiyle ilgili belgeyi yırtıp attırırım." Hişâm dedi ki: "Seni destekleyen ilk kişi benim." Züheyr dedi ki: "Bir kişi daha bul."

Bundan sonra Hişâm, Beni Nevfel bin Abd-i Menâfin reisi Mut'im bin Adiyy'e gitti ve dedi ki: "Ey Mut'im sen Abd-i Menâfin iki büyük ailesinin yok olmasını mı istiyorsun? Sen buna seyirci mi kalacaksın. Beni iyice dinle, eğer bu konuda Kureyşlilerden yana çıkar ve Kureyşlilerin bu iki aileyi yok etmelerine seyirci kalırsan, aynı muamele er geç sana da yapılacaktır. Mut'im "ben tek başıma ne yapabilirim ki" dedi ve başkalarının da yanında olması gerektiğini söyledi. Hişâm,

"bir benim, bir de Züheyr bin Ümeyye." Mut'im dedi ki: "Bir arkadaş daha ara."

Bundan sonra Hişâm, Beni Esed bin Abdül-Uzzâ'nın reisi Ebul-Bahteri As bin Hâşim ile görüştü ve Mut'im'e söylediklerini ona da tekrarladı. Ebul-Bahteri "bizimle hemfikir olan başka kimse var mıdır?" diye sordu. Hişâm "bir benim, bir Züheyr bin Ebi Ümeyye ve bir de Mut'im bin Adıyy". Ebul-Bahteri dedi ki, "Artık bir kişiyi daha bul, ondan sonra bu iş tamamdır." Bunun üzerine Hişâm, Zeme'a bin el-Esved bin Muttalib ile görüştü. Zeme'a, Beni Esed bin Abdül-Uzza'nın kabile reislerinden biriydi ve o da bu işe evet dedi.

Bundan sonra bu beş kişi gece vakti Mekke'nin yukarısında Hacûn'da bir araya gelip boykot veya tecrit vesikasının yok edilmesi yolunda gayret sarf etmek için and içtiler. Züheyr dedi ki, "Söze ben başlayacağım, ve siz beni teyid edeceksiniz." Ertesi sabah bu zevat Kureyşlilerin toplandıkları yere gittiler. Züheyr, Kâ'be'yi 7 defa tavaf ettikten sonra Kureyşlilere hitaben dedi ki: "Ey Mekke ahalisi, bir yanda Beni Hâşim can çekişirken bize doyasıya yemek, içmek ve giymek yakışıyor mu? Ne onlardan bir şey satın alınıyor ne de onlara bir şey satılıyor. Vallahi şu gaddarca ve merhametsizce yazılan mahzer yırtıp atılncaya kadar yerime tekrar oturmayacağım." Ebu Cehl bağırdı: "Sen yalan söylüyorsun. O mahzer yırtılmayacaktır." Bu sırada Zeme'a lafa karıştı ve Ebu Cehl'e dönerek, "Vallahi, en büyük yalancı sensin. İnan ki, bu mahzer hazırlanırken de biz memnun değildik." Sonra Ebul-

Bahteri hemen yerinden fırladı ve dedi ki: "Evet Zeme'a sen doğru söylüyorsun. Bu belgede yazılanların hiçbirini beğenmemiştik ve onaylamamıştık." Mut'im kalktı ve dedi ki: "Siz ikiniz haklısınız ve sizden farklı görüş ileri süren yalancıdır. Biz tanrı huzurunda bu vesikadan ve bunun içinde yazılanlardan beraat ediyoruz." Hişâm bin Amr da bunu teyid etti. Bunun üzerine Ebu Cehl dedi ki: "Bu bir tertiptir. Siz bunu bir gece bir yerde hazırlamışsınızdır."

30.4.3. İlâhi Kudretin Bir Belirtisi

Öte yandan, İbni Sa'd ve İbni Hişâm ile Belâzuri'nin rivayet ettiği gibi, Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'in boykot edilmesiyle ilgili belgedeki bütün yazıların güve tarafından yenildiği ve sadece Allah'ın isminin sağlam kaldığı Cenab-ı Allah tarafından Hz. Peygamber (a.s.)'e bildirildi (İbni İshâk, Musa bin Ukbe ve Urve'nin ifadeleri bunun tam aksidir. Bunlar diyorlar ki, belgede iki aileye boykot ve zulüm yapılmasıyla ilgili yazı ve maddeler sağlam kalmış ve sadece Allah'ın isminin bulunduğu yer güve tarafından yenilmişti. Fakat bu ifadeler pek inandırıcı değildir ve daha doğru ve inanılır ifade yukarıdaki yazarlarınkidir). Rasûlullah (a.s.) bunu amcası Ebu Tâlib'e bildirdi. Ebu Tâlib, "bunu Rabbin mi sana bildirmiştir?" diye sordu. Rasûlullah, "evet" dedi. Bunun üzerine Ebu Tâlib meseleyi kardeşlerine açtı. Onlar Ebu Tâlib'in fikrini sordu. Ebu Tâlib şunları söyledi: "Vallahi, Muhammed hiçbir zaman bana yalan veya yanlış bir şey söylememiştir." Ebu Tâlib bundan sonra ne yapılması

gerektiğini öğrenmek istedi. Rasûlullah (a.s.) buyurdu: "Bana kalırsa, siz en iyi elbiselerinizi giyip Kureyş'e gidin ve kendilerine durumu izah edin." Bu teklif üzerine ailenin büyükleri oradan Kureyşli büyük ve akıllı simaların bulunduğu Hicr'e gittiler. Kureyşliler, Beni Hâşim ve Beni el-Muttalib'in reislerinin bu şekilde kendilerine doğru gelmekte olduğunu görünce şaşırdılar ve ne söyleyeceklerini merakla beklediler.

Gerçi tarihçiler duruma bir açıklık getirmemişlerdir. Ama biraz düşünecek olursak; Ebu Tâlib ve arkadaşlarının, Züheyr ve arkadaşlarının haremde Ebu Cehil ile tam kapıştıkları sırada yetiştiklerini tahmin edebiliriz. Ebu Tâlib oraya vardıktan sonra dedi ki: "Biz bir sual ile geldik, umarız siz bunun doğru cevabını vereceksiniz." Kureyşliler "Ehlen ve sehlen, hoş geldiniz. Bizde sizi memnun edecek pek çok şey var. Siz ne istiyorsunuz?" diye sordular. Ebu Tâlib, Hz. Peygamber (a.s.)'den duyduklarını anlattı ve şöyle dedi: "Yeğenim bana bu haberi vermiştir ve vallahi, o hiçbir zaman yalan söylemez. Siz o vesikayı getirin. Eğer yeğenimin söyledikleri doğruysa, bize uygulanan boykot kaldırılın ve bu vesikada ne yazılıysa geçersiz sayılsın. Fakat yeğenim yalan çıkarsa ben onu size teslim ederim. Ondan sonra yapacağınızı siz bilirsiniz. İster onu öldürün ister sağ bırakın." Kureyşliler Ebu Tâlib'in iyi bir teklifte bulunduğunu söylediler ve vesikanın getirilmesini emrettiler. Vesika geldi ve herkes gördü ki, Hz. Peygamber (a.s.)'e Rabbi tarafından verilen bilgi

doğruydu. Bunu gördükten sonra Kureyşliler dona kaldılar ve boyunları büküldü. Ebu Tâlib şöyle dedi: "Gördüğünüz gibi zulüm, kötü muamele ve merhametsizlik gibi suçları siz işlediniz. O halde, biz niçin daha mahpus kalalım?" Bu sözleri söyledikten sonra Ebu Tâlib maiyyetindekilerle beraber Kâ'be'nin örtülerine tutunarak Allah'a dua etti: "Ya Rabbi, bize zulüm eden, bize merhametsizlik yapan, bizim için haram ettiklerini kendileri için helal eden ve bizimle bütün münasebetlerini kesenlere karşı bize yardım et." Ebu Tâlib oradan arkadaşlarıyla birlikte Şib-i Ebi Tâlib'e hareket etti. Onların gitmesinden sonra Kureyşlilerden pek çok kişi kendilerine yapılan zulüm ve haksızlıktan dolayı hayıflandılar. Bu tür görüş ileri surenler arasında Mut'im bin Adiyy, Adiyy bin Kays, Zame'a bin Esved, Ebu'l-Bahteri bin Hâşim ve Züheyr bin Ümeyye önde idiler. Sonra bunların hepsi silahlarıyla birlikte Şi'b-i Ebi Tâlib'e gittiler ve Beni Hâşim ile Beni el-Muttalib'e artık evlerine dönebileceklerini müjdelediler.

İbni Sa'd, Belazuri ve İbni Abd il-Berr'in ifadelerine göre boykot Bi'set'ten sonra 10. yılda sona erdi.

30.5. HZ. HATİCE (R.A.) İLE EBÛ TALİBİN VEFATI

Boykot ve muhasaranın bitiminden sonra Hz. Peygamber (a.s.) henüz rahat bir nefes alamamıştı ki, ard arda gelen iki acı olay yüzünden yine üzüntüye kapıldı. Bu acı olaylar, Rasûlullah'ın (a.s.) kötü gün dostu ve en büyük

destekçilerinden biri olan muhterem amcası Ebû Tâlib ile dünyanın en sâdık ve vefakâr zevcelerinden ve Rasûlullah (a.s.)'ın hayat arkadaşı, can yoldaşı, Hz. Hatice (r.a.)'nin öbür dünyaya göçmeleri idi. Bu her iki âfet de Şi'b-i Ebî Tâlib'deki muhasaranın kalktığı Bi'set'ten sonra 10. yılda koptu.

Bazı tarihçiler, Hz. Hatice (r.a.)'nin, Ebû Tâlib'ten evvel vefat ettiğini ifade etmişlerdir. (Meselâ; Vakıdî, Hz. Hatice'nin Ebû Tâlib'ten 35 gün sonra öbür dünyaya intikal ettiğini yazmıştır). Fakat muteber ve güvenilir rivayetlere göre ilk vefat eden Ebu Tâlib'ti ve bundan kısa bir müddet sonra da Hz. Hatice (r.a.) vefat etti. Beyhakî ve İbni İshâk'ın rivayetlerine göre her ikisi de Hicret'ten üç yıl önce aynı yılda vefat etti. Bu tarihçilerin dayandıkları kaynak Muhammed bin İshâk'tır. İbni Abd il-Berr ise Ebu Tâlib'in, Şi'b-i Ebi Tâlib'den çıkmalarından 6 ay sonra Hz. Hatice'nin de ondan üç gün sonra Hakk'ın rahmetine kavuştuğunu beyan etmiştir. İbni Sa'd diyor ki, Ebu Tâlib 15 Şevval, bi'set'ten sonra 10. yılda 80 yaşında vefat etti, bundan bir ay beş gün sonra da Hz. Hatice (r.a.) 65 yaşında hayata gözlerini yumdu. İbni Esir, Ebu Tâlib'in Şevval veya Zilkade (10 Bi'set) de vefat ettiğini bildirmiştir. Hz. Hatice'nin de 35 gün sonra öldüğünü kaydetmiştir. Hâfız Ebu'l-Ferec İbn-ül-Cevzi bu iki muhterem zâtın ölümü arasında sadece 5 günlük fark olduğunu açıklamıştır. İbni Kuteybe ise ikisinin ölümü arasında sadece üç günlük fark olduğuna işaret etmiştir. Kastallânî ise "Mevâhib'ul-Ledünniyye"de doğru olanın Hz. Hatice'nin

Ramazan 10. Biset'te vefat etmiş olduğunu bildirmiştir. Belazuri ise Hakim bin Hizâm'a dayanarak Hz. Hatice'nin vefat tarihinin 10 Ramazan bi'set'ten sonra 10. yıl olduğunu göstermiştir.

30.6. KÂFİRLERİN ZULMÜ

Rasûlullah (a.s.) Bi'set'ten sonra 10. yılın "Âmul Hüzni" (Üzüntü Yılı) olduğunu söylerdi. Bir taraftan Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)'nın başına bu felâketler geldi ve bir taraftan Kureyşli kâfirler ve müşrikler, Ebû Tâlib gibi kuvvetli ve heybetli destekçisinin ortadan kalkmasından sonra kimsesiz ve çaresiz kaldığını görerek kendisine zulüm, tehdit ve işkencelerini arttırdıkça arttırdılar. Beyhakî'nin Urve bin Zübeyr'e dayanarak naklettiği rivayete göre Rasûlullah (a.s.) şunları buyurdu: "Kureyş, Ebu Tâlib'in vefatına kadar korkakça davrandı." Bu demektir ki bundan sonra Kureyşliler melanetlerini ve menfur emellerini arttırdıkça arttırdılar. Hâkim, Urve bin Zübeyr'in aynı rivâyetini aynı ifadelerle, Hz. Ayşe (r.a.) nin ağzından nakletmiştir.

İbni İshâk, Kureyş'in gittikçe artan cür'et ve cesaretinin bir örneğini Urve bin Zübeyr'e dayanarak nakletmiştir. Buna göre, bir defasında Kureyş'in bir serserisi uluorta Hazreti Peygamber (a.s.)'in mübarek başına toprak attı. Hz. Peygamber (a.s.) aynı vaziyette eve vardı. Hz. Peygamber'in kızlarından biri başını yıkıyor ve ağlıyordu. Hz. Peygamber de

kendisini teselli ediyordu ve şunları söylüyordu: "Ağlama kızım, Allah, senin babanın destekçisidir."

İmam Buhârî, "Kitâb-üt Teharet, Kitâb'üs-Salât, Kitâb-ul Cizye, kitâb'ul-Cihâd ve Kitâb'ul Meğâzi"de çeşitli yerlerde Hz. Abdullah bin Mes'ûd'a istinaden şu rivâyeti nakletmiştir: Rasûlullah bir gün Ka'be yakınlarında namaz kılıyordu ve Kureyş'in adamları bir tarafta oturuyorlardı. Bunlardan biri (Müslim'e göre Ebû Cehl) arkadaşlarına şöyle dedi: "Acaba sizlerden kim falanca kişinin evinden, kesilmiş bir dişi devenin midesi, bağırsağı ve rahmini getirip bu adamın (Hz. Muhammed) secdeye gittiği zaman sırtına atabilir?" Bunun üzerine Kureyşlilerin en katı kalbli mel'unu, Ukbe bin Mu'ayt kalkıp gitti ve tarif edilen pisliği getirip Rasûlullah (a.s.)'ın sırtına atıverdi. Rasûlullah (a.s.) bu pisliğin ağırlığı yüzünden secdeden başını kaldıramadı. Kureyşli mel'unlar bu manzarayı görüp katıla katıla gülüyorlardı. Haber, Hz. Peygamber (a.s.)'in evine ulaştırıldı. Hz. Fatma koşarak geldi ve aziz babasının sırtındaki ağır şeyleri tek tek attı. Sonra Kureyşlilere dönerek kendilerini ağır bir şekilde azarladı ve onlar için beddua etti. (Hâfız Bezzâr diyor ki, kâfirlerden hiçbiri Fatma'ya bir şey söylemedi). Rasûlullah (a.s.) namazı kıldıktan sonra "ey Allah'ım, Kureyş'in işini hallet" dedi. Bazı rivâyetlere göre üç defa. Buhârî'nin rivâyetine göre Kureyşliler, Hz. Muhammed (a.s.)'in bu sözlerini dinledikten sonra Kureyşlilerin keyfinin kaçtığı ve hatta bazılarının çok korktuğu yazılıdır. Başka bir rivayete göre Hazreti Peygamber (a.s.) Ebu Cehl, Utbe bin

Rebî'a, Şeybe bin Rebî'a, Velid bin Utbe bin Rebî'a, Ümeyye bin Halef, Ukbe bin Ebi Mu'ayt ve Umare bin Velid'in isimlerini anarak beddua etti. (Bu hadisi, Buhârî ve Müslim'in yanı sıra, İmam Ahmed, Nesâî, Bezzâr, Taberânî ve Ebû Dâvud Tayâlisi vb. da nakletmişlerdir. Tayâlisi'nin hadisinde Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un şu sözlerine de yer verilmiştir: "Ben bundan önce hiçbir zaman Hazreti Peygamber (a.s.)'in bu adamlar için beddua ettiğini görmemiştim.")

Bu hadisi rivayet edenler bu olayın ne zaman meydana geldiğini açıklamamışlardır. Fakat olayda geçen bir nokta, bunun zamanını tayin etmektedir. O nokta sudur: Hazreti Peygamber (a.s.) secdede iken sırtına pislik atılınca evine haber yollandı ve bu haberi duyarak babasının sırtındaki pisliği atmak üzere olay yerine Hz. Fatma (r.a.) geldi. İbn Abd il-Berr'in kayıtlarına göre Hz. Fatma, Rasûlullah (a.s.) 41 yaşında iken dünyaya gelmişti. Zürkânî, "Şerh,i Mevâhib'te bu tarihin doğru olduğunu beyan etmiştir. Bu demektir ki, olayın meydana geldiği sırada Hz. Fâtıma (r.a.) en az 9 yaşında idi. Zira bundan daha küçük bir çocuğun dişi devenin midesini, bağırsağını ve rahmini kaldırıp atması zordur. Tahminimize göre bu olay, Hz. Hatice (r.a.) ve Ebû Tâlib'in vefâtından sonra meydana geldi.

30.7. EBÛ TALİB'İN VASIYETLERİ

Allâme Kastallânî "Mevâhib'ul-Ledünniyye"de Allâme Zûrkânî, bu eserin şerhinde Hişâm bin Muhammed bin es-Saib Kelbî'ye istinaden demişlerdir ki, Ebu Tâlib ölüm döşeğinde iken Kureyşli kabile reisleri kendisiyle görüşmeye geldiler. Ebu Tâlib kendilerine Kureyş kabilesinin büyüklüğünden ve faziletinden bahsettikten sonra şunları vasiyet etti: "Bakın, şu Kâ'be'ye hürmete riayet edeceksiniz, zira Rabbinizi ancak bu şekilde memnun edebilirsiniz. Akraba ve yakınlarınıza merhametli davranacaksınız. Birbirinizin hakkını yemeyeceksiniz. Davet verenin davetini kabul edeceksiniz. Dilenci ve dilek sahibinin ihtiyaçlarını karşılayacaksınız. Doğruyu söyleyecek ve emanetinize sâdık kalacaksınız." Daha sonra bu hususla ilgili olarak şunları söyledi: "Ben sizin, Muhammed (a.s.)'e iyi davranmanızı vasiyet ediyorum. Çünkü o Kureyş'te emin ve bütün Arabistan'da en sâdık (doğru sözlü, doğru hareketli) kişi olarak tanınıyor. O, benim size tavsiye ettiğim bütün meziyetlerin toplamıdır. O, öyle bir şey getirmiştir ki, kalb onu kabul ediyor, ama dil, insanların husûmeti sebebiyle reddediyor. Fakat Allah'a yemin ederim, benim gözlerim, Arabistan'ın fakir fukaralarının etraftaki insanların ve diğer mazlum kişilerin öne çıkıp onun davetini kabul edeceklerini, onun kelimesini tasdik edeceklerini, onun davasını ileriye götüreceklerini, onun da onları yanına alıp tehlikelerle dolu denize

atlayacaklarını ve Kureyş'in kabile reislerinin ve eşrafının da avuçlarını yalayacaklarını görüyor gibidir."

İbni Sa'd'ın dediği gibi: "Ebû Tâlib vefat etmeden önce evlâtlarına şu nasihatte bulundu: "Muhammed (a.s.)'in sözlerini dinlediğiniz ve emirlerini yerine getirdiğiniz sürece huzur ve emniyette olacaksınız. Onun için, O'na tabi olun ve O'na yardım edin. Bu şekilde daima doğru yolda olacaksınız." Hazreti Peygamber (a.s.) dedi ki: "Amcacığım, siz onlara nasihatte bulunuyorsunuz, ama kendiniz için bir şey söylemiyorsunuz." Ebu Tâlib dedi ki: "Ben ölüm anında korkarak ve dayanamayarak kararımdan cayan bir kişi olarak bilinmek istemiyorum. Kureyşlilerin, benim sağlığım yerinde iken bu şeyi reddettiğimi, ancak ölüm anında korkarak bunu kabul ettiğimi söylemelerini istemiyorum."

İbni Sa'd, İmam Muhammed bin Sirin'e dayanarak demiştir ki, Ebu Tâlib son nefesini vermeden önce Rasûlullah (a.s.)'ı yanına çağırttı ve kendisine şöyle dedi: "Evladım, ben öldükten sonra Beni Neccâr'ın yakınları (dedenin ailesinin bulunduğu Medine'ye git. Zira, onlar kendi akrabalarını korumakta herkesten ilerdedirler."

Bu vasiyetler gösteriyor ki, Ebu Tâlib son derece zeki ve basiretli bir zâttı. Uzak geleceği görebiliyordu. Ebu Tâlib'in özellikle Rasûlullah (a.s.)'ın Medine'ye gitmesiyle ilgili fikri çok isabetliydi ve bu fikir Hicret'ten üç yıl önce ortaya atılmıştı. Halbuki bu sözlerin söylendiği zaman kimse Medine'nin

Hazreti Muhammed (a.s.)'i bağına basacak ve İslâmiyet'in merkezi olacak bir kent olacağını tahmin etmemişti. Medine ve ahalisi Hazreti Peygamber (a.s.)'i ve müslümanları öylesine destekledi ve öylesine güçlerine güç kattı ki, müslümanlar kısa bir zamanda bütün Arabistan'a hâkim oldular. Aynı şekilde, Ebû Tâlib'in Kureyşli kabile reislerine söylediği sözlerde tamamıyla doğru çıktı. Hazreti Peygamber (a.s.)'den yana olan daha aşağı tabakadaki İnsanlar ve mazlum kişiler devlet ve memleket işlerinin en üst mevkiinde yer alırken inatçı Kureyşli kabile reisleri avuçlarını yaladılar. İbni Abd il-Berr, "İstiâb"da Hz. Ömer'in halifelik devrinin bir vak'asını nakletmiştir. Buna göre, bir gün aralarında Kureyş'in Süheyl bin Amr ve Ebû Süfyan gibi reislerinin de bulunduğu bir heyet, Emir ul-Müminin, Hz. Ömer ile görüşmeye geldi ve oturmak için Halife'nin işaretini beklediler. Bu arada, Hz. Bilâl ve Hz. Suheyb gibi diğer kişiler içeriye almıyordu. O sırada Ebu Süfyan arkadaşlarına şikâyet eder bir tavırla, "vallahi, şu hale bak, ne günlere kaldık. Bizim gibi reisler dışarıda bekliyor ve bu köleler ağırlanıyor" dedi. Bunun üzerine Süheyl bin Amr dedi ki: "Bu şikayeti kendi kendinize yapacaksınız. Zira İslâmi davet verildiği zaman bu adamlar öne çıkmış ve siz geri kalmıştınız."

30.8. EBU LEHEB, RASÛLULLAH (A.S.)'I HİMÂYE ETMEYE KALKIYOR, SONRA VAZGEÇİYOR

İbni Sa'd'ın ifadesine göre Mekke'de Hazreti Peygamber (a.s.)'e müşrik ve kâfirlerin revâ gördükleri kötü muamele gittikçe artınca bir gün Ebû Leheb, Rasûlullah (a.s.)'a gelip şunları söyledi: "Ey Muhammed, sen ne yapmak istiyorsan yapmaya devam et. Ebû Tâlib'in hayatında yaptığın işine devam et. Lât ve Uzza'ya yemin ederek söylüyorum, ben yaşadıkça kimse sana elini kaldıramaz." Bundan sonra Hz. Peygamber (a.s.) evinden çıkıp yolda yürürken İbn-ul Ğaytale^{208[6]} kendisine küfredince Ebu Leheb evinden çıkıp bu adamı fena şekilde azarladı. Bunu duyduktan sonra İbnül Ğaytale yaygarayı bastı ve arkadaşlarına: "Ey Kureyşliler, beni dinleyin. Ebu Utbe (Ebu Leheb) de atalarının dininden dönmüştür." Bu gürültüyü duyanlar Ebu Leheb'e geldiler ve işin alını öğrenmek istediler. Ebu Leheb dedi ki: "Ben Abdül-Muttalib'in dinini terk etmedim. Fakat şunu bilin ki, yeğenimi himaye edeceğim, zira artık onun hiçbir velisi kalmamıştır." Kureyşli kabile reisleri, "vallahi, bu iyi bir şeydir, akrabalara merhamet göstermek iyidir" diye cevap verdiler. Bundan sonra birkaç gün Rasûlullah (a.s.) huzur ve emniyet içinde kaldı ve kimse kendisini rahatsız etmedi. Nihayet, bir gün Ebu Cehl ile Ukbe bin Mu'ayt aralarında anlaşarak Ebu Leheb'e geldiler ve

^{208[6]} Bu şahsın asıl ismi Hâris bin Kays bin Adiyy-üs-Sehmî idi. Kays bin Adiyy'nin karısı, Benî Mürre'nin cadısı (kâhine) idi, adı Gaytale idi. Bu sebeple bütün evlâtları "Ğayâtîle" olarak biliniyor.

dediler ki: "Yeğenine sorsana, onun dedesi ve senin baban Abdulmuttalib, âhirette nereye gidecek?" Ebu Leheb bu soruyu Rasûlullah (a.s.)'a yöneltti. Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Kavmi nereye giderse o da oraya gidecektir." Ebu Leheb, Rasûlullah (a.s.)'ın bu cevabını arkadaşlarına ilettiler. Onlar dediler ki: "Bundan bir şey anladın mı, bu demektir ki baban Cehennem'e girecektir." Ebu Leheb, gelip Hz. Nebi-yi Kerim'e sordu: "Ey Muhammed, Abdulmuttalib Cehenneme mi gidecektir?" Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Evet, Abdulmuttalib'in dinine bağlı olarak ölen diğer kimseler de Cehennem'e gideceklerdir." Bunu duyan Ebu Leheb hiddetlendi ve "Tanrı aşkına, ben her zaman senin düşmanın olacağım. Sence Abdulmuttalib Cehennem'de yanacak ha?" dedi. Böylece, birkaç gün Hakk'ın destekçisi olan bu Allah'sız ve Allah düşmanı özüne dönmüş oldu.

30.9. RASÛLULLAH (A.S.)'IN HZ. SEVDE (R.A.) İLE EVLENMESİ

Hiz. Hatice (r.a.)'nin vefatından sonra ev işi önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştı. Evde, Rasûlullah (a.s.)'ın yaşları küçük olan sadece iki kızı kalmışlardı. Hiz. Ümm-ü Gülsüm ile Hiz. Fâtıma (r.a.); bunlara bakmak bir mesele olmuştu. Rasûlullah (a.s.) tebliğ işleri için dışarıya gidince bu kızlar yapayalnız kalıyorlardı. Bu sebeple, Rasûlullah (a.s.), Hiz. Hatice'nin vefatından birkaç gün sonra, yaşlı bir kadın olan çocuklara bakmak için uygun olan Hiz. Sevde binti Zeme'a ile

nikâh kıydı^{209[7]}. Bu hatun Beni Amir bin Lueyy'den olup, eski kocası Sekrân bin Amr'dı. Sekrân, Hz. Sevde'nin amcası oğlu ve Süheyl bin Amr'ın kardeşiydi. Bu karı-koca çok önceden müslüman olmuşlardı ve Habeşistan'a yapılan ikinci hicrete katılmışlardı. Musa bin Ukbe ve Ebul-Ma'ser'in ifadesine göre Hz. Sekrân Habeşistan'da vefat etmişti. Fakat, Muhammed bin İshâk ile Vakıdî diyorlar ki, Sekrân Habeşistan'dan Mekke'ye döndükten sonra vefat etti^{210[8]}. İbni Sa'd'ın Vakıdî'ye dayanarak naklettiği rivayete göre, Rasûlullah (a.s.) Hz. Sevde'ye evlilik için mesaj gönderince kendisi şöyle dedi: "Hakkımda vereceğiniz her karar başımın üstündedir." Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.), ondan, nikâhlarını kıymak için bir kişi tayin etmesini istedi. Hz. Sevde nikâh kıymak için Süheyl bin Amr'ın kardeşi olan ve çok eskiden müslümanlığı kabul etmiş olan Hz. Hâtıb bin Amr bin Abd-i Şems'i tayin etti. Hâtıb da nikâhı kıydı.

Muhtelif rivayetler gösteriyor ki, Hz. Hatice (r.a.)'den sonra Rasûlullah (a.s.)'ın ikinci zevcesi bu hâtûndu ve Hz. Ayşe'den önce Hz. Peygamber (a.s.)'in zevcesi oldu. İbni Abd il-Berr ise Katâde, Ebu Ubeyd ve İmam Zühri'ye dayanarak aynı

^{209[7]} İbni Sa'd, Vâkıdiye dayanarak nikâhın Ramazan, Bi'set'ten sonra 10. yılda kıyıldığını yazmıştır. Kastallânî ise Hz. Hatice'nin Ramazan'da vefat ettiğini, nikâhın ise Şevval'da kıyıldığını yazmıştır.

^{210[8]} Taberî ile İbni Esîr'in ifadelerine göre bu zât daha sonra Mekke'den tekrar Habeşistan'a gitti ve Hristiyan olarak öldü. Ama Belazuri, İbni İshâk'a ve Vakıdiye dayanarak onların ifadesinin doğru olduğunu belirtmiştir. Bizzat İbni Esîr "Üsd-ul Ğabe"de Sekrân'ın öldüğü sırada müslüman olduğunu kaydetmiştir. Hâfız İbni Hacer ise "İsâbe"de Sekrân'ın adıyla birlikte "radıyallahü anh" yazmıştır.

şeyi söylemiştir, İbni Sa'd da bunu teyit etmiştir. İbni İshâk da Hz. Ali bin Hüseyin (İmam Zeyn ul-Abidin)'e dayanarak Hz. Hatice'den sonra Rasûlullah (a.s.)'ın ikinci karısının Hz. Sevde binti Zeme'a olduğunu kaydetmiştir.

30.10. RASÛLULLAH (A.S.)'IN HZ. AYŞE (R.A.) İLE İZDİVACI

Fakat, İmam Ahmed, Taberânî, İbni Cerir, Taberî ve Beyhakî bunun tam aksine, çok ayrıntılı bir rivayet nakletmişlerdir. Bu rivayette şu bilgiler verilmiştir: Hazreti Hatice (r.a.) öbür dünyaya intikal edince Hz. Osman bin Ma'zûn'un karısı Havle^{211[9]} binti Hakis'üs-Sülemiyye, Rasûlullah (a.s.)'ın yanına geldi ve şöyle arz etti: "Ya Rasûlullah, siz evlenecek misiniz?" Rasûlullah (a.s.) "kiminle?" diye sordu. "Bakire de olabilir, dul da" dedi Havle. Rasûlullah (a.s.), "bakire kimdir?" diye sordu. Hz. Havle, "bütün İnsanlar arasında en çok sevdiğiniz kişi, yani Hz. Ebu Bekr'in kızı, Hz. Ayşe." Daha sonra, Rasûlullah (a.s.), "Peki, dul kimdir?" diye sordu. Hz. Havle arz etti: "Size iman eden ve size tabi olan Hz. Sevde binti Zeme'a." Rasûlullah (a.s.) kendisinin her ikisine de gidip konuşmasını istedi.

Hz. Havle ilk önce Hz. Ebû Bekr'in evine gitti ve zevcesi, Ümm-ü Ruman (r.a.)'a "Allah size nasıl da hayır ve bereket

^{211[9]} İbni Hişâm ve bazı diğer tarihçiler bu hatunun ismini "Huveyle" olarak yazmışlardır.

ihşan etmiştir" dedi. Hz. Ümm-ü Ruman bunun ne demek olduğunu sorunca, Hz. Havle dedi ki: "Rasûlullah beni Ayşe'yi istemek üzere size göndermiştir." Ümm-ü Ruman dedi ki: "Ebu Bekr gelsin". Hz. Ebû Bekr gelince Havle, ona da "Allah size nasıl da hayır ve bereket ihşan etmiştir" dedi. Hz. Ebu Bekr "o da ne?" diye sordu. Hz. Havle, Hz. Ayşe'yi Rasûlullah (a.s.)'ın izdivacına almak dileğinde olduğunu bildirdi. Hz. Ebû Bekr, "Ayşe onun için caiz midir? O, onun yeğenidir?" dedi. Hz. Havle bunu sormak için Rasûlullah (a.s.)'a gitti. Rasûlullah (a.s.) "Ona de ki, o benim din kardeşimdir. Onun kızı benim için helâldir." Hz. Havle bunu Hz. Ebu Bekr'e ilette. Hz. Ebu Bekr, "biraz bekle" diyerek dışarıya çıktı. Ümm-ü Ruman, Hz. Havle'ye dedi ki: "Mut'im bin Adiyy Ayşe'yi oğlu için istemişti ve Allah biliyor, Ebu Bekr hiçbir zaman verdiği sözden dönmemiştir." Öte yandan, Hz. Ebu Bekr, Mut'im'in evine gitti. Mut'im'in karısı Hz. Ebu Bekr'e dedi ki: "Ey Ebu Bekr, eğer biz oğlumuzu senin kızınla evlendirirsek, korkarız ki onu da dininden döndüreceksin." Hz. Ebu Bekr, Mut'im'in de aynı şekilde düşünüp düşünmediğini sordu. Mut'im de aynı fikirde olduğunu söyledi. Hz. Ebu Bekr bu cevabı aldıktan sonra evine döndü ve Mutim'e evlilikle ilgili verdiği vaad yüzünden girdiği çıkmazdan Allah onu kurtardı. Hz. Ebu Bekr, Hz. Havle'ye dedi ki: "Rasûlullah (a.s.)'ı evime getir." O Rasûlullah (a.s.)'ı oraya getirdi. Hz. Ebu Bekr de kızını onunla evlendirdi. O sırada Hz. Ayşe'nin yaşı 6 idi.

Bundan sonra Havle, Hz. Sevde binti Zeme'a'nın evine gitti ve kendisine "Allah sana nasıl hayır ve bereket ihsan etmiştir?" dedi. Hz. Sevde bunun ne demek olduğunu sordu. Havle dedi ki: "Rasûlullah (a.s.), evlilik teklifiyle beni sana göndermiştir." Hz. Sevde dedi ki: "Bunu babama söyle". Babası çok ihtiyar bir adamdı. Hz. Havle onunla konuştu, ona cahiliyye usulüne göre selâm verdi ve dedi ki: "Muhammed bin Abdullah (a.s.) beni Sevde'yi sizden istemek üzere göndermiştir." Babası dedi ki: "Bu teklif iyidir ve ikisi iyi bir çift teşkil ederler. Fakat senin kız arkadaşın ne diyor?" Havle dedi ki: "O da bu teklifi beğeniyor." Babası Hz. Sevde'yi yanına çağırıp fikrini öğrenmek istedi ve o da evet dedi. Bunun üzerine o Rasûlullah (a.s.)'ı çağırıp kızını onunla evlendirdi. Daha sonra, Hz. Sevde'nin kardeşi Abd bin Zeme'a, hac yaptıktan sonra eve gelince kız kardeşinin Rasûlullah (a.s.) ile evlendiğini duyduktan sonra yaygara kopardı ve başına toprak attı ve saçlarını yoldu. Fakat Abd bin Zeme'a, bir müddet sonra müslüman olunca bu çocuksu hareketinden hicap duymaya başladı.

30.10.1. Hz. Ayşe (r.a.) İle Nikâh'ın Tarihi

Yukarıdaki rivayet gösteriyor ki, Rasûlullah (a.s.) Hz. Ayşe ile, Hz. Sevde'den daha önce evlendi; ayrıca bu evlilik Şevval, H.Ö. 3. yılında olduğu için Hz. Ayşe'nin yaşı 6 idi. Bu demektir ki, hicret sırasında Hz. Ayşe 9 ve Şevval H.S. 2 yılında baba evinden koca evine geldiği zaman 11 yaşında idi. Halbuki, bütün rivayetlere göre Hz. Ayşe nikâhı sırasında 6

yaşında ve koca evine geldiği zaman 9 yaşında idi. Bu tenakuzu ortadan kaldırmak için bazı ulemâ şu açıklamada bulunmuşlardır: Hz. Ayşe (r.a.) hicretten 7 ay sonra koca evine gitti. Hâfız İbni Hacer bu rivâyeti benimsemiştir. Ancak İmam Nevevî, "Tehzib'ul-Esmâ ve'l-Lugât"da ve Hâfız İbni Kesir "el-Bidâye"de ve Allâme Kastallânî, "Mevâhib'ul-Ledünniyye"de Hz. Ayşe'nin kesinlikle H.S. 2'de koca evine gittiğini yazmışlardır. Hâfız Bedreddin Aynî, "Umdet'ul-Kâri"de Rasûlullah (a.s.) Bedir savaşından döndükten sonra Şevval H.S. 2'de Ayşe'nin onun yanına gittiğini ifade etmiştir. Hem İmam Nevevî, hem Allâme Aynî, Hz. Ayşe'nin hicretten 7 ay sonra koca evine gittiği rivâyetinin asılsız olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bundan sonra aklımıza gelen bir soru da "madem ki, Hz. Ayşe H.S. 2'de koca evine gitmiştir, o zaman nikâh tarihi nedir?" şeklinde ortaya çıkıyor. Yani Ayşe'nin nikâh sırasında 6 yaşında ve zifaf sırasında 9 yaşında olduğu yolundaki rivâyeti tarihî hakikatlere nasıl uydurmalıyız? Bunun cevabını Buhârî'de yer alan Hz. Urve bin Zübeyr'in naklettiği hadiste bulabiliriz. Bu hadiste Urve diyor ki, hicretten üç yıl önce Hz. Hatice (r.a.) vefat etti ve Rasûlullah yaklaşık iki yıl bekledikten sonra Hz. Ayşe ile evlendi. O sırada Hz. Ayşe'nin yaşı 6 idi, daha sonra 9 yaşında iken koca evine gitti. Bu hadisi değerlendirdiğimizde hesabın denk geldiğini görürüz. Yani, Hz. Ayşe 6 yaşında iken hicretten takriben 1 sene evvel nikâhı kıyıldı ve zifafı hicretten sonra 2 yılında oldu. Hz. Urve'nin bu rivâyeti "mürsel"dir, ancak Hâfız İbni

Hacer diyor ki, Urve bu tür rivayetleri Hz. Ayşe (r.a.)'den^{212[10]} dinleyerek naklettiği için buna "muttasıl" denebilir.

30.10.2. Hz. Ayşe (r.a.)'nin Nikâhı Üzerine İtirazlar

Burada Hz. Ayşe'nin nikâhından söz açılmışken, Rasûlullah (a.s.)'ın bu evliliğine yapılan itirazlara cevap vermemiz sanırız daha uygun olacaktır. Bazıları şöyle der: 54-55 yaşında iken 9 yaşındaki bir çocukla evlenmek ve Kur'an-ı Kerim açısından başka biriyle evlenmesine imkân bırakmayacak şekilde, onu 18 yaşında dul bırakmak, bir zulüm değil midir? Böylesine yaşı ilerlemiş bir kişinin bu kadar küçük bir kızla evlenmesi hâşâ sübyancılık, seks düşkünlüğü veya şehvet düşkünlüğünün bir örneği değil midir? Dokuz yaşındaki bir kız çocuğuna izdivaç ve ev işlerini yüklemek günah değil midir?

Maalesef, bu tür anlaşmazlıklar ve itirazlar, Rasûlullah (a.s.)'ın Hz. Ayşe ile evliliğinin, normal bir erkek ile kadın arasındaki evliliğe benzetilmesinden doğmaktadır. Halbuki, burada durum bambaşka idi. Bu alelade bir izdivaç veya nikâh değildi. Hazreti Muhammed, Allah'ın peygamberi idi ve büyük bir görev ile dünyaya gönderilmişti. Hayatının gayesi, dünyada geniş kapsamlı, kalıcı bir devrim yapmaktı. Hz. Ayşe olağanüstü meziyet ve kabiliyetleri haiz bir hatundu. Onun bütün zihinsel gücü yeni bir devrimci toplumun

^{212[10]} Bilindiği üzere Hz. Urve bin Zübeyr, Hz. Ayşe'nin yeğeniydi. Bu bakımdan - rivâyetlerinde bundan bahsetsin ya da etmesin- balası hakkında anlattıkları ondan duyduklarına dayanıyordu.

oluşturulmasında kullanılarak büyük basan kazanılabılırdı. Gerçekten de Hz. Ayşe, Rasûlullah (a.s.), ile birlikte öylesine büyük işler başardı ki, diğer ezvâc-ı mütehherât bunları yapamazlardı. Hatta, şunu hiç çekinmeden söyleyebilire ki; dünyada hiçbir peygamberin veya liderin zevcesi hiçbir zaman Hz. Ayşe kadar uyumlu, enerjik, dinamik ve kararlı bir şekilde çalışmamış ve eşine bu kadar yardımda bulunamamıştır. Hz. Ayşe'nin çocukken bu Allah vergisi meziyet ve kabiliyetlerini gayet tabii ki, Cenab-ı Hak'tan başka kimse bilemezdi. Onun için Cenabı Allah, Hz. Peygamber (a.s.)'e refakat için ondan başkasını seçmedi. Buhârî, "Bab-ı Tezvic-i Ayşe"de Rasûlullah (a.s.)'ın şöyle dediğı kaydedilmiştir: "Rüyamda sen bana iki defa gösterildin ve senin benim zevcem olduğun buyuruldu." Tirmizî, "Ebvâb-ul Menâkıb"da şöyle denilmiştir: Cebrail, Rasûlullah (a.s.)'a Hz. Ayşe'nin resmini yeşil ipek kumaşı üzerinde getirdi ve dedi ki: "bu kız dünyada ve âhirette refikanız olacaktır". Demek ki bu seçim Hz. Rasûlullah (a.s.)'ın değil, bizzat Cenab-ı Allah'ındı.

Bu hususta Hazreti Peygamber (a.s.)'e seks düşkünlüğü ve şehvet düşkünlüğü gibi iftiralarda bulunanlar kendi vicdanlarına sorsunlar; ömrünün baharında, yani 25 yaşında bir genç iken kendisinden 15 yaş büyük olan bir kadınla evlenen, 50 yaşına kadar kendisine sadık kalan ve başka bir kadına bakmayan bir kişi şehvet düşkünü müdür? Bu aynı kişi, ilk karısından sonra yine yaşlı bir hanımla evlenmiş ve dört-beş yıl buna kâni olmuştur. Seks düşkünlüğü bu

mudur? Şayet Hazreti Peygamber (a.s.) sekse ve kadınlara düşkün olsaydı, kendi nefsi ve zevki için cemiyetin en genç ve en güzel kadınlarını kendisine eş olarak seçebilirdi. Cemiyette kendisi o kadar seviliyor ve sayılıyordu ki, bu gibi arzu ve isteklerde bulunduğu takdirde bütün aileler ve ana-babalar kendi kızlarını onunla evlendirmekten memnuniyet duyarlardı. Bundan sonra da Rasûlullah (a.s.) sadece biri hariç, hep dul ve daha önce evlenmiş ve boşanmış kadınlarla evlenmiştir. Gerçek şu ki, bu gibi itiraz ve iftiralarda bulunanların kendi kafa ve zihniyetleri pislik doludur ve onlar bu izdivaçlardan seks veya şehvetin dışında başka bir amaç ve hedef çıkarmaya çalışmıyorlar. Rasûlullah (a.s.)'ın zevceleri aslında onun Allah yolunda verdiği mücadele ve yeni bir toplumun yaratılmasında kendisine yardımcı olan hayat arkadaşlarından başka bir şey değillerdi.

Büyük yaş farkına ve "zulüm" ve "günah" yapıldığı gibi itirazlara gelince, itiraz edenler sadece yaşlı bir insanın 9 yaşındaki bir kız çocuğuyla evlendiğini ve onu 18 yaşında dul bıraktığını düşünürler. Onlar bu genç kızın hayatının heba olduğunu, zira ikinci bir evliliğe imkân olmadığı için hayatı boyunca dul kaldığını sanırlar. Halbuki, bu İnsanlar görüş açılarını biraz genişletse, büyük bir ideal uğruna yüzlerce ve hatta binlerce insanın hayatlarının feda olunduğunun bir tabiat kanunu olduğunu görecektir. Hazreti Peygamber (a.s.) Allah'ın emri üzerine zaman ve mekân sınırlarının ötesinde ve belli bir memleket ve millet için değil, bütün

dünya ve insanlık için mükemmel bir nizam tesis etmeye çalışıyordu ve bunda genç . bir kızın gençliği ve güzelliği feda olunmuşsa bu çok büyük bir "zulüm" ve "günah" mıdır? Ayrıca bu büyük ve meziyetli hatun sadece gençliğinden ve güzelliğinden feragat ve fedakârlık etmek zorunda kaldı; dünyanın diğer nimetlerinden mahrum kalmadı. Diğer tarafta, onun olağanüstü zekâsına, kabiliyetine, sosyal ve siyasi çalışmalarına bakın. Yeni İslâm toplumunun oluşumunda, o ne büyük katkılarda bulunmuştur ve müslüman erkek ve kadınlarla birlikte İslâmî nizamın binasını nasıl sağlam temellere bina etmiştir? Edeb, ahlâk ve fazilet ile Kur'an ve hadis ilminin yayılmasında en büyük hizmetlerde bulunmuştur? Hadis ilmini incelemiş olan bir kişi diyebilir ki, din bilgisi ve fıkıh ile ilgili Hz. Ayşe'nin çaba ve hizmetlerine Nübüvvet devrinin kadınları şöyle dursun, ne muhteşem erkeklerinin bile varması mümkün değildir. Şayet, Hz. Ayşe, Rasûlullah (a.s.)'ın nikâhlı refikası olmasaydı ve onun yanında yetiştirme imkânı bulmasaydı, İslâm din bilgisi hazinesinin büyük bir bölümü daha sonraki devrin müslümanlarına ulaşamazdı. Sadece Hz. Ayşe (r.a.)'den 2210 hadis rivayet olunmuştur. Hz. Ayşe hadisleri rivayet etmekle yetinmedi. Kendisi aynı zamanda hatırı sayılır bir fâkihe, müfessire, müctehide ve müftiye idi. Hz. Ayşe ittifakla müslüman kadınların en bilgili fakihesi kabul edilmiştir. En büyük sahabeler ondan fıkıh meselelerini öğrenirlerdi. Hatta, Hz. Ömer ve Hz. Osman da bazen Hz. Ayşe'nin fikrine müracaat

ederlerdi. Hz. Ayşe, Medine'nin en güvenilir ulemâ ve müftilerinden biri sayılır. Bunca toplumsal yararların yanında küçük bir kişisel zararın ne önemi vardır? Ne gariptir ki, bu gibi itirazların çoğu Hıristiyanlardan geliyor. O Hıristiyanlar ki, dinlerinde, insanların iyiliği ve mutluluğu için din adamları ve rahipler ile-rahibelerin mücerret hayat yaşaması, izdivaçtan ve çoluk-çocuktan kaçınması en büyük ve mecburi özelliklerden biri sayılıyor.

Burada Hz. Ayşe (r.a.)'nin dokuz yaşında zifaf gecesinde Hz. Peygamber (a.s.) ile buluştuğuna itiraz edenlere de bir çift sözümüz vardır. Bu itiraz edenler İslâmiyet'in bir fıtrat dini olduğunu unutuyorlar. Fıtrata göre bir kız bu yaşta iyice gelişmiş ve bülûğa erişmişse, kocası ile ilişki kurması caiz, meşru ve makuldur. Ancak tabiata ve tabiat kanunlarına aykırı olan bir toplum ya da yasa, nikâh ve zifaf için belli bir yaş haddi koyabilir. Gördüğümüz odur ki Batılı medeni ve modern dediğimiz toplumlarda meşru evlilik ve kadın-erkek ilişkileri için yaş haddi, kısıtlama söz konusu olmuyor. Bu sözde ileri toplumlarda meşru izdivaç için yaş haddi varken evlilik öncesi çocuk yaşındaki erkek ve kız çocukları arasında cinsel ilişki mubah görülüyor ve bugün bu toplumlarda 9-10 yaşında çocukların serbestçe cinsel ilişkide bulundukları bir gerçektir. Ne tuhaftır ki, bu gayri meşru ve günah dolu ilişkilerin sonunda evlenmemiş bir kız hamile kalınca bütün toplumun sempatisini kazanıyor ve hatta doğan bebeğin bakımı için de özel çabalar gösteriliyor! Bu durumlarda ne genç kızlar ne de

erkekler hor görülüyor. Böylesine aşağılık, kokuşmuş ve rezil ahlâk kurallarına sahip olanlar acaba ne yüzle İslâmın izdivaç kanunlarına dil uzatıyorlar. İslâm diyor ki, beden ve ruhen gelişmiş ve bülûğ çağına erişmiş olan kız ve erkekler arasında evlilik caizdir, bunun için bir yaş tahdidi yoktur. Yaş tahdidi koymak; meşru evliliği geciktirmek, gayri meşrû cinsel ilişkilere davetiye çıkarmaktan başka bir şey değildir.

30.11. TAİF'E YOLCULUK

Bu kısa ama gerekli bahisten sonra isterseniz biz gene asıl mevzumuzla dönelim.

Rasûlullah (a.s.) ailevi meselelerini hallettikten sonra, Belazuri ve İbni Sa'd'ın rivâyetine göre Şevval 10. Bi'set'in sonunda Mekke'nin 50 mil doğusunda bulunan Taife hareket etti. Yolculuğun maksadı İslâmi daveti Mekke'nin dışına taşımaktı. Zira Rasûlullah (a.s.) artık Mekkeli Kureyş'ten ümidini kesmişti. Mekkeli kâfir ve müşrikler Rasûlullah (a.s.)'ı bıktırmışlardı ve tebliğ işini tamamıyla tıkamışlardı. Rasûlullah (a.s.) istiyordu ki, Taifliler de İslâmiyet'in ne olduğunu bilsinler. Rasûlullah (a.s.) en azından Taif in en güçlü kabilesi Beni Sakif i kendi lehine çevirerek onlara sığınmak ve oradan İslâmi tebliğe devam etmek arzusundaydı. İbni Sa'd'ın Cubeyr bin Mut'im bin Adiyy'e dayanarak naklettiği rivayete göre Hz. Peygamber (a.s.)'e bu yolculuk sırasında Hz. Zeyd bin Hâris de refakat etmişti. İbni Kuteybe

ile Belazuri de aynı ifadede bulunuyorlar. Ama Musa bin Ukbe ile İbni İshâk Rasûlullah (a.s.)'ın tek başına Taife gittiğini yazmışlardır. Hz. Peygamber bu yolculuğu yürüyerek yaptı ve hiçbir binek havyanı kullanmadı. İbni Sa'd'in ifadesine göre Hz. Peygamber (a.s.) Taifte 10 gün kaldı. Ancak Hâfız Sehâvi, Hz. Peygamber'in 20 gün Taiflilere vaaz ve telkinde bulunduğunu kaydetmiştir. Sehâvi, ayrıca Hz. Peygamber'in 10 gün Abdi Yâlil ile buluştuktan sonra orada kaldığını açıklamıştır. İbni Kuteybe de Taifte kalış müddetini bir ay olarak göstermiştir.

30.11.1. Tabilerin Rasûlullah (a.s.)'a Büyük Zulüm ve İşkence Yapmaları

İbni İshâk ve Vakıdi vb.'nin ifadelerine göre Taifte kabile reisliği Amr bin Ümeyr bin Avfın üç oğlu Abdi Yâlil, Mes'ud ve Habib'in ellerinde idi ve bunlardan birinin evinde Kureyşli bir kadın Safiyye binti Ma'mer Cumahi vardı. Rasûlullah (a.s.) bunlarla görüştü ve bunları İslâma davet etti. Rasûlullah (a.s.) kendilerine şöyle dedi: "Ben size geldim ki, İslâmî tebliğde bana yardımcı olasınız ve bana muhalefet etmekte olan, benim milletime karşı beni destekleyesiniz." Bunlardan biri dedi ki: "Eğer Allah seni Rasûl yapmışsa ben Kâ'be'nin perdelerini yırtarım." Diğeri şöyle dedi: "Yahu, Allah senden başka bir Rasûl bulamadı mı?" Üçüncüsü dedi ki: "Ben seninle hiç konuşmayacağım. Zira eğer sen gerçekten Allah'ın Rasûlüysen, benim cevabıma muhtaç değilsin ve eğer sen Allah'ın adını anarak yalan söylüyorsan, sen cevap verilmeye

lâyık değilsin." Peygamber (a.s.) bu hezeyanları dinledikten sonra onlardan hiçbir hayır beklenemeyeceği kanısına vardı ve oradan ayrıldı. Ayrılırken de şunları söyledi: "Bana nasıl muamele ettinizse ettiniz; sizden rica ediyorum, aramızdakiler burada kalsın." Rasûlullah (a.s.)'ın bunu demesinin maksadı, Kureyşlilerin bunu duyup da cesaretlenmesine imkân vermemekti. Ne var ki, bu Taifli reisler çok adi idiler ve tam aksini yaptılar. Bunlar Rasûlullah (a.s.)'ın peşine sokak serserilerini, avare kişileri ve köleleri taktılar ki, her gittiği yerde aleyhinde propaganda yapsınlar. Bu mel'unlar bağıra bağıra küfretmeye, alaylı sözler söylemeye başladılar. Bu gürültü-patırtı sebebiyle Rasûlullah (a.s.)'ın etrafında büyük bir kalabalık toplandı ve bu kalabalık içinde Rasûlullah (a.s.), Utbe bin Rebî'a ile Şeybe bin Rebî'a'ya ait olan bir ağaçlığın duvarına kadar sürüklendi.

İbn Sa'd'ın Vakıdî'ye dayanarak naklettiği rivayete göre Hz. Peygamber (a.s.) Taifte Beni Sakif'in zengin ve reislerinden her birine gitti, ama kimseden müsbet cevap alamadı. Hatta bu reisler ve soylular kendi gençlerinin Rasûlullah (a.s.) tarafından "saptırılacağından" korktular. Bu sebeple Rasûlullah (a.s.)'a rest çektiler: "Ey Muhammed, sen şehrimizden git ve açık arazide hangi arkadaşın varsa onunla buluş." Bu alçaklar daha sonra sokak serserilerini kışkırtıp Hazreti Peygamber efendimiz (a.s.)'ın peşine taktılar. Bu serseriler yine küfrettiler, gürültü yaptılar ve milleti etrafında topladılar. Musa bin Ukbe diyor ki, bu hayasızlar daha sonra

ellerine taş alarak Rasûlullah (a.s.)'ın diz ve topuklarına nişan alarak atmaya başladılar. Bu Allahsızlar, sokağın iki tarafında saf oluşturmuş, Rasûlullah (a.s.)'ı taşıyorlardı. Ta ki Rasûlullah (a.s.)'ın ayakkabıları akan kanla doldu. Süleyman et-Teymî diyor ki, Rasûlullah (a.s.) taşlara hedef olduktan sonra acı içinde kıvranıırken, birkaç defa yıkıldı, ama bu gaddar kişiler her defasında onu ayağa kaldırarak taşlamaya devam ettiler. Bu hayvanlar, Rasûlullah (a.s.)'ın yürümesine ve oradan ayrılmasına da imkân bırakmamışlardı. Vâkıdî'nin rivâyetine göre Hz. Zeyd, Rasûlullah (a.s.)'ı kurtarmak için siper oldu ve o da şiddetle taşlandı, öyle ki başı yarıldı.

30.11.2. Hz. Peygamber (a.s.)'in Acı Dolu Duası

Hz. Peygamber (a.s.) zar-zor Taif in dışına çıkmayı başardı. Şehrin hududlarının dışına çıkınca Taifli serseriler de peşini bıraktılar. Hz. Peygamber (a.s.) ağır yaralı idi ve acılar içinde kıvranıyordu. Bu vaziyette Ukbe ve Şeybe'nin ağaçlığının duvarına yaslanarak bir üzüm ağacının altında oturdu, içi kan ağlıyordu ve o an ellerini Rabbine açarak acı dolu bir dua etti. Bu duanın sözleri Taberânî'nin "Kitâ'üd-Dua" ve "Mu'cem-i Kebir"inde, İbni Hişâm'ın "Siyer"inde İbni İshâk'a dayanarak, Taberî'nin "Tarih"inde, İbn-ul-Kayyım'ın "Zad-ul Meâd"ında ve Hâfız İbni Kesir'in "el-Bidâye"sinde yer almıştır; ki şöyledir:

"Ya Rab! Kimsesizliğimi, çaresizliğimi ve başkalarının gözlerinde küçük düşürüldüğümü sana şekva ve şikâyet

ediyorum. Ey Rahim ve Rahmân! Sen bütün zayıfların Rabbisin ve benim de Rabbim sensin. Sen beni kime teslim ediyorsun? Bana kaba ve sert davranan yabancılara mı? Ya da bana galip gelme gücünü verdiği bir düşmanıma mı? Eğer sen bana dargın değilsen, bütün eziyet ve işkenceler bana hiç gelir. Fakat senin mağfiretin bana nasip olursa ben daha da ferahlayacağım. Ben, karanlıkta aydınlık yaratan ve dünya ile âhiret işlerini düzelten Senin varlığının nuruna sığınyorum. Ya Rabbi. Senin gazabın ve öfken bana gelmeden önce beni kurtar. Ben senin rızana tabiyim, tâ ki sen benden razı olana kadar. Senden başka bir kuvvet ve kudret yoktur."

30.11.3. Rasûlullah (a.s.)'in Merhameti

Buhârî, "Bid-ul Halk, Zikr-ul Melâike"de, Müslim, "Meğâzi"de ve Nesâî, "Bü'ûs"ta, Hz. Ayşe'nin bir rivâyetini nakletmişlerdir. Buna göre Hz. Ayşe, Rasûlullah (a.s.)'a sordu: "Siz Uhud savaşından sonra acı bir tecrübe geçirdiniz mi?" Buna cevap olarak Rasûlullah (a.s.) Taif te başına gelenleri anlattı ve şöyle devam etti: "Ben acı ve üzüntü içinde bir tarafa yürüdüm. Henüz ne yapacağıma karar vermemişken kendimi birden bire Kam-üs Se'âlib^{213[11]} mevkiinde buldum. Yukarıya baktığımda bir bulutun beni gölgelediğini gördüm. Daha sonra bu bulutun içinde Cebrail'i gördüm. Cebrail bana şöyle seslendi: 'Kavminizin size söylediklerini ve size verdiği cevabı Allah işitmiştir. Dağlara hakim olan bu meleği Allah

^{213[11]} Bu yere "Karn-ul Menazil" de denilir. Bu Necdîlerin mikâtıdır. Necdîler burada ihram bağlarlar. Bu mevki, Mekke'ye bir günlük mesafedir.

size göndermiştir. Ona istediğiniz emri verebilirsiniz.' Dağlara hâkim olan melek bana döndü ve selam verdi. Sonra şöyle dedi: 'Ben dağların meleğiyim. Rabbiniz beni size, istediğiniz emri vermeniz için göndermiştir' (Müslim'de yar alan rivâyetin sözleri böyledir. Taberânî'de 'istediğiniz emri verebilirsiniz' yazılıdır. Buhârî'de ise 'Ey Muhammed, ne yapmak isterseniz, elinizdedir' kaydedilmiştir), 'isterseniz ben onları (Kureyşlileri) Mekke'nin iki dağı (Ebu Kubeys ile Ku'aykî'ân) ile örtebilirim'^{214[12]}. Rasûlullah (a.s.) şu cevabı verdi: "Hayır, ben ümit ediyorum ki onların soyundan Allah, tek ve ortağı olmayan Allah'a ibadet eden nesiller çıkaracaktır."

30.11.4. Hıristiyan Addâs'ın İslâmı Kabul Etmesi

İbni Hişâm'ın İbni İshâk'a dayanarak naklettiği rivayete göre Hz. Peygamber (a.s.) yara ve bereler içinde Utbe ve Şeybe'nin çiftliğinin duvarına yaslanarak bir üzüm ağacının altında otururken Kureyşli bu iki kabile reisi gayrete geldiler ve hemşehrisine yapılan kötü muamele yüzünden öfke ve utanç duydular. Rivayete göre Taifli reislerin evlerinde kalan Beni Cumahlı Kureyşli kadın da Rasûlullah (a.s.) ile görüştü ve Rasûlullah (a.s.) kendisine şöyle dedi: "Gördün mü şu Taifli akrabaların, bana ne yaptılar?" 'Utbe ile Şeybe ise Hıristiyan olan köleleri Addâs'a dediler ki; "al şu üzüm salkımını tabağa koy ve ağacın altında oturan adama götür." Köle, tabağı

^{214[12]} Dağların meleğinin Kureyşli kâfir ve müşrikleri dağlarla örtmek istemesinin sebebi, Taif'te Rasûlullah (a.s.)'ın başına onlar yüzünden bu belaların gelmesiydi. Mekkeli Kureyşliler böylesine şiddetli muhalefette bulunmasaydı Rasûlullah (a.s.) da ecnebi yerlerde ve yabancı İnsanlar arasında bu hale gelmeyecekti.

Rasûlullah (a.s.)'a götürdü ve üzümleri yemesini istedi. Rasûlullah (a.s.) besmele ile üzüm yemeye başladı. Besmeleyi duyan Addâs, "vallahî bu memlekette bu sözleri söyleyen başka kimse yoktur" dedi. Rasûlullah (a.s.) kendisine nereli olduğunu ve dininin ne olduğunu sordu. Addâs "ben Hıristiyan'ım ve Ninova'lıyım" dedi. Rasûlullah (a.s.) buyurdu: "Sen, sâlih insan Yunus bin Matta'nın hemşerisi misin?" Addâs, "siz onu nereden tanıyorsunuz?" diye sordu^{215[13]}. Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "O benim kardeşimdir. O da peygamberdi, ben de peygamberim". Bunu duyunca Addâs Hz. Peygamber (a.s.)'e eğilerek başını, elini ve ayaklarını öptü. Süleyman et-Teymî, siyer kitabında şunları yazmıştır: Addâs "sizin Allah'ın kulu ve Rasûlü olduğunuza şehâdet ediyorum" dedi. Rebi'a'nın oğulları bu manzarayı görünce aralarında dediler ki: "Al işte, bu adam bizim kölemizi de elimizden aldı." Addâs efendilerine geri gelince onlar şöyle dedi: "Ulan, sana ne oldu? O adamın başını, elini ve ayaklarını öpmeye başladın?" Addâs şu cevabı verdi: "Efendiler, vallahî bütün yeryüzünde ondan daha iyi bir insan yoktur. O, bana öyle bir şeyden haber verdi ki, bunu ancak bir peygamber yapabilir." Onlar kendisine şöyle dediler: "Addâs, kendi dininden dönme. Senin dinin onun dininden dâha iyidir."

^{215[13]} Süheylî'nin Et-Teymî'ye dayanarak verdiği bilgiye göre Rasûlullah (a.s.)'ın ağzından Hz. Yunus ile ilgili cümleyi işitince Addâs şöyle dedi: "Vallahî, ben Ninova'dan ayrılırken orada Matta'nın kim olduğunu bilen 10 kişi bile yoktu. Siz onu nasıl tanıyabilirsiniz. Siz ümmisiniz ve kavminiz de ümmidir."

30.11.5. Cinlerin Kur'an-ı Kerim'i Dinlemeleri

Rasûlullah (a.s.) Taiften Mekke'ye dönüş sırasında birkaç gün Nahle mevkiinde kaldı. Mekke'ye girip girmemekte tereddüt ediyordu. Biliyordu ki, Taif'te başına gelen felâketin haberi orman yangını gibi Mekke'ye varmıştı. Kâfirlerin kendisine daha acımasızca ve alçakça davranacağından endişe ediyordu, işte, bocalama döneminde bir gece namazda Kur'an-ı Kerim okurken cinlerin bir grubu yanından geçti. Cinler, Kur'an'ı dinleyip müslüman oldular. Sonra geri dönüp kendi hemcinsleri arasında İslam dinini tebliğ etmeye başladılar. Cenab-ı Allah bunun haberini Rasûlullah (a.s.)'a verdi ve dedi ki: "İnsanlar davetinden kaçabilirler ama, cinler sana tabi olmuşlardır ve İslam'ı hemcinsleri arasında yayıyorlar". (Bk. Ahkâf sûresinin 29-32, ayetleri)

Cinlerin gelişi ve Kur'an-ı Kerim'i dinlemeleriyle ilgili rivayetleri nakleden Hz. Abdullah bin Mes'ud, Hz. Zübeyr, Hz. Abdullah bin Abbas, Hz. Hasan Basri, Sa'id bin Cubeyr, Zirr bin Hubeyş, Mücâhid, Hz. İkrime ve diğer pek çok râvi bu olayın Nahle'de cereyan ettiğinde ittifak etmişlerdir. İbni İshâk ile Ebu Nu'aym İsfahani ve Vakıdi diyorlar ki bu vak'a, Rasûlullah (a.s.) Taiften eli boş Mekke'ye dönerken vuku bulmuştu. Yolda gece Nahle'de kalmıştı. Orada yatsı, sabah veya teheccüt namazı sırasında Rasûlullah (a.s.) Kur'an-ı Kerim okurken cinlerin bir grubu oradan geçti ve Kur'an-ı Kerim dinlemeye başladı. Bununla beraber, bütün rivayetlerde cinlerin gözükmeyişi ve Rasûlullah (a.s.)'ın onların gelişinden

haberdar olmadığı, ancak daha sonra, Cenab-ı Allah'ın, vahiyle bu olaydan kendisini haberdar ettiği kaydedilmiştir.

Olayın asıl geçtiği yer ya Ez-Zeyme ya da Es-Seyl-ul Kebir'di. Bu iki yer de Nahle vadisinde bulunuyordu ve her iki yerde de su ve yeşillik vardı. Taiften gelenler geceyi umumiyetle burada geçirirler.

Cinlerin, Rasûlullah (a.s.)'ın ağzından dinledikleri sûre, Rahman suresiydi. Bezzâr, İbni Cerir, İbn ul-Münzir, Dâre-Kutni, İbni Merdûye ve Hatib (Tarih'inde)'in Hz. Abdullah bin Ömer'den naklettikleri rivayete göre bir defasında Rasûlullah (a.s.) Rahmân sûresini tilavet etti, ya da huzurunda başka birisi okudu. Daha sonra, Rasûlullah (a.s.) yanındakilere dedi ki: "Sizden cinlerin Rablerine verdikleri cevap kadar iyi bir cevap almıyorum." Cinlerin Rablerine ne cevap verdikleri sorulduğunda Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Ben Allah'ın buyruğu olan 'o halde, Rabbinizin hangi nimetlerini inkâr edebilirsiniz?'" okurken, cinler de "Biz Allah'ın hiçbir nimetini inkâr edemeyiz" diyorlardı." Benzeri bir rivayet Tirmizî, Hakim ve Hafız Ebu Bekr Bezzar, Hz. Cabir bin Abdullah (r.a.)a atfen nakletmişlerdir. Bu rivayet şöyledir: Rahman suresinin okunuşu sırasında herkes suskun iken, Hz. Peygamber buyurdu: "Ben bu sûreyi, Kur'an dinlemek için toplanan cinlere o gece okumuştum. Onlar bunun cevabını sizden daha iyi veriyorlardı. Ve ben Allah'ın buyruğu olan, "ey cinler ve İnsanlar, Rabbinizin hangi nimetlerini inkâr edebilirsiniz?";

okuduğumda, cinler dedi ki: "Ya Rab, biz hiçbir nimetini inkâr etmiyoruz. Bütün övgüler senin içindir."

30.11.6. Dönüşte Rasûlullah (as)'ın Mekke'ye Girişi

İbni Sa'd'ın Vakıdî'ye istinaden naklettiği rivayete göre Rasûlullah (a.s.) Nahle'den Mekke'ye dönme niyetinde iken Hz. Zeyd bin Hârise, kendisine şöyle dedi: "Siz oraya nasıl dönebilirsiniz? Zira Kureyş, sizi Mekke'den çıkarmıştır." Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Ey Zeyd, Allah şimdi, içinde bulunduğumuz şartlardan çıkmamız için mutlaka bir yol gösterecektir. O kendi dininin hâmisî ve yardımcısıdır ve kendi peygamberini galip kılacaktır." Bundan sonraki olayları Vakıdî kısaltmıştır, ama İbni İshâk bunu etraflıca anlatmıştır. İbni İshâk diyor ki, Rasûlullah (a.s.) Hira dağına vardıktan sonra Ahnes bin Şerik'in himayesine girmek için ona Abdullah bin Ureykî^{216[14]}'ı gönderdi. Ahnes bin Şerik dedi ki: "Ben Kureyş'in müttefiklerinden biriyim ve müttefik bir kişiyi himayem altına alamam"^{217[15]}. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.), İbni Ureykî'ı, Süheyl bin Amr'ın yanına yolladı. Süheyl dedi ki: "Ben Rasûlullah (a.s.)'a Beni Amir bin Lueyy Beni Ka'b'a karşı eman veremem". Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) o adamı, Beni Abdi Menafin bir kolu olan Beni Nevfel'in ileri ge-

^{216[14]} Bu şahıs müşrikti, ama Rasûlullah ile Hz. Ebu Bekr onu güvenilir bir kişi olarak tanırlardı. Nitekim Medine'ye hicret gibi tehlikeli bir yolculuk sırasında kılavuz olarak onu yanına almıştı. Bu adam yol boyunca vefalı davrandı. Halbuki, Kureyş'e yolculuğu hakkında muhbirlik yaparak iyi bir ödül alabilirdi.

^{217[15]} Bu şahıs aslen Benî Sakif tendi, ama Mekke'de Benî Zührenin müttefikiydi. Şahsî meziyet ve kabiliyetleri yüzünden Beni Zühre'nin ileri gelen reisleri arasında sayılırdı.

lenlerinden Mut'im bin Adiyy'e gönderdi. Ureykıt ona gidip dedi ki: "Muhammed (a.s.) senden eman istiyor ki, Rabbinin talimatını halka duyurabilsin." Mut'im, Rasûlullah (a.s.)'a eman vereceğini ve dolayısıyla onun Mekke'ye gelmesini söyledi. Böylece Rasûlullah (a.s.) Mut'im'in evine gitti ve geceyi orada geçirdi. Sabah olunca Mut'im'in 6-7 oğlu, Rasûlullah (a.s.)'ı yanlarına alıp silahlarıyla birlikte Harem'e vardılar ve Rasûlullah (a.s.)'tan Kâ'be'yi tavaf etmesini istediler. Tavaf sırasında bu gençler, Rasûlullah (a.s.)'ı korumak için nöbet tuttular. Ebu Süfyan (Taberî'nin rivâyetine göre, Ebu Cehl) kendilerine şöyle bir soru yöneltti: "Siz onu himaye mi ediyorsunuz, yoksa onun dinine mi girdiniz?" Mut'im dedi ki: "Hayır biz onu himaye edenlerdeniz". Ebu Süfyan dedi ki: "Senin himayene hâlel gelmez. Sen kimi himaye ettinse biz de onu himaye ettik."

Mut'im bin Adiyy'in işte bu iyiliği yüzündendir ki, Rasûlullah (a.s.) Bedir savaşında esir düşen Kureyşlilerle ilgili olarak şunları söylemişti: "Eğer Mut'im hayatta olsaydı ve benden bu iğrenç adamların serbest bırakılmasını istemiş olsaydı, ben onun hatırı için bunları serbest bırakırdım." (Buhârî, Ebû Dâvûd, Müsned-i Ahmed).

Otuz Birinci Bölüm: İSRA VE Mİ'RAC

31.1. İSRA VE Mİ'RAC

Şimdi, Rasûlullah (a.s.)'ın Mekke'deki son üç yılını anlatmadan, dilerseniz, o sıralarda meydana gelen en önemli olayın ayrıntılarına girelim. Bu öyle bir olaydır ki, Hazreti Peygamber efendimizin (a.s.) pâk siretine kıymetli bir taç gibi konmuştur. Öyle bir taç ki, bu, peygamberler dahil, insanlık tarihinde hiçbir şahsiyetin başına konmamıştır. Bu, İsra ve Mi'rac vakasıdır. İsra, Kur'an-ı Kerim'in İsra sûresinde belirtildiği gibi, Hz. Peygamber (a.s.)'in gece Mescid-i Haram (Kâbe)'den Mescid-i Aksa (Beyt-ul Mukaddes, Kudüs)'ya - hadislerde ayrıntılı olarak belirtildiği gibi- götürülmesidir. Mi'rac da; Hz. Peygamber (a.s.)'in Kudüs'ten Sidret'ul-Müntehâ'ya kadar yolculuğudur. Bazı tek tük rivayetlere göre İsra ve Mi'rac ayrı ayrı meydana gelen iki olaydı. Ancak İslâm ümmetinin galip ekseriyeti, -ki bunlar arasında en meşhur ulema, fakihler, muhaddisler ve müfessirler yer almaktadır- İsra ve Mi'rac'ın aynı zamanda meydana gelen olaylar ol-

duğunda birleşmişlerdir. Bu genel inanca göre Rasûlullah (a.s.), bir gece, bedeni ve ruhuyla ve uyanık bir durumda Kabe'den Kudûs'e götürüldü ve aynı gece semanın en üst noktasına varıp Cenab-ı Allah'ın huzuruna çıkarıldı ve sabah olmadan Mekke'ye döndürüldü.

31.1.1. Mi'rac Vak'asının Kati Tarihi

Mi'rac vak'ası ne zaman meydana geldi? Kesin tarihi nedir? Bununla ilgili olarak çeşitli rivayetlere rastlıyoruz. İbni Sa'd'ın Vakıdî'ye dayanarak naklettiği rivayete göre bu olay 17 Ramazan, Bi'set'ten sonra 12. yılda, yani hicretten 18 ay önce meydana geldi^{218[1]}. İbni Sa'd başka bir kaynağa dayanarak bu vak'anın Bi'setten sonra 13. yılda 17 Rebiülevvel'de yani hicretten yaklaşık bir yıl önce vuku bulduğunu yazmıştır. Beyhakî, Musa bin Ukbe'ye dayanarak ve o da İmam Zühri'ye dayanarak, Mi'rac'ın tarihinin aynı olduğunu belirtmiştir. Urve bin Zübeyr'in rivâyetine göre de bu tarih doğru çıkıyor. Bunu İbni Lehiy'a, Ebu'l-Esed'e dayanarak nakletmiştir. Aynı sebeplerden İmam Nevevî, Mi'rac için bu tarihin doğru olduğunu ifade etmiştir. İbni Hazm ise "icmâ"nın fikrinin bu olduğunu iddia etmişse de doğru değildir. İsmail es-Süddî'nin bu vak'a ile ilgili olarak iki rivâyeti nakl olunmuştur. Bunlardan biri Taberî ve Beyhakî tarafından nakl olunmuştur

^{218[1]} Burada şunu belirtmekte fayda vardır ki: Bi'set'ten sonra tesbit etmeye çalıştığımız tarih Buhârî ve Müslim'de Hz. Abdullah bin Abbas diyor ki Rasûlullah (a.s.)'a ilk vahiy geldiği zaman kendisi 40 yaşında idi. Rasûlullah, bundan sonra 13 yıl Mekke'de kaldı ve 10 yıl Medine'de. Bu kayda dayanarak biz de diyoruz ki Medine'ye hicret, Bi'set'ten sonra 13. yılın sonunda oldu.

ve bunda Mi'râc'ın hicretten bir yıl beş ay önce; yani Bi'set'ten sonra 12. yıl 1 Şevval tarihinde cereyan ettiği ifade olunmuştur. Hakim tarafından naklolunan ikinci rivayete göre bu olay hicretten bir yıl dört ay önce meydana geldi. Buna göre, Mi'râc'ın Zil-Kade ayında olduğu söylenmiştir. İbni Abd-il Berr ile İbni Kuteybe, Mi'râc'ın hicretten bir yıl 8 ay öncesinin (yani, Bi'set sonra 12. yıl Recep) bir vak'ası olduğunu belirtmişlerdir. İbni Fâris, hicretten bir yıl üç ay, İbn-ul Cevzi hicretten 8 ay önce ve Ebu'r-Rebi' bin Salim 6 ay önceki bir hâdiseye olduğuna işaret etmişlerdir. Bir rivayet de hicretten 11 ay öncesidir, bunu İbn-ul-Münir, "Siret-i İbni Abd-il Berr'in Şerhi'nde yazmıştır, İbrahim bin İshâk el-Harbi bunun kesinlikle Mi'râc'ın tarihi olduğunu ifade etmiştir. Fakat en meşhur rivayet, Mi'râc'ın 27 Recep tarihinde olmasıyla ilgilidir. Allâme Zürkânî'nin dediği gibi, bir rivayet veya ifadenin başka bir rivayet veya ifadeye tercih edilmesi için yeterince delil yoksa, en meşhur olan rivayet kabul olunmalıdır. Burada da durum aynıdır.

31.1.2. Mi'râc'ın Tarihi Ehemmiyeti

Mi'râc vak'ası, Nebi-yi Kerim (a.s.)'in Tevhid için dünyaya sesini duyurmaya başlamasından 12 yıl geçtikten sonra meydana geldi. O zamana kadar muhalifler İslâmî Davet ve Hareket'in yolunu kapatmak için her yola başvurmuşlardı. Hile, desise, entrika, iftira, baskı, zulüm ve işkence, kısacası, bütün yollar denenmişti. Ama, her noktada ve her aşamada gerek Rasûlullah (a.s.), gerekse, fedakâr arkadaşları sabır,

metanet, sebat ve dirayetin en güzel örneklerini vererek hareket ve davalarını canlı tutmuşlar ve günden güne geliştirmişlerdi. Her türlü engele rağmen İslâmın sesi Arabistan'ın her köşesine yayılmıştı. Arabistan'ın tek bir kabilesi yoktu ki,

bundan üç-dört kişi Rasûlullah (a.s.)'ın davetinden etkilenmiş olmasın. Bizzat Mekke'de kelleyi koltukta taşıyan fedailer hatırı sayılır bir grub olmuşlardı. Medine'de Evs ve Hazrec gibi kuvvetli kabilelerin hemen hemen bütün üyeleri Rasûlullah (a.s.)'ın ve müslümanların destekçisi haline gelmişti, artık müslümanların daha rahat bir ortamda çalışabilmek için Mekke'den Medine'ye hicret edip kuvvetlerini toplama ve etkinliklerini daha geniş çapta gösterme zamanı gelmişti. İşte bu yol ayrımında İsra ve Mi'rac gibi, büyük tarihi ehemmiyet taşıyan olaylar meydana geldi. Rasûlullah (a.s.) göklere çıkarak Cenab-ı Allah ile beraber oldu ve dünyaya döndükten sonra başından geçenleri ve İsra sûresinde yer alan kıssayı arkadaşlarına anlattı.

31.1.3. Mi'rac Vak'asının Kur'an-ı Kerim'de ve Hadislerde Anlatılış Biçimi

İsrâ Sûresinin ilk ayetinde Rasûlullah (a.s.)'ın sadece Mescid-i Haram (Beytullah)'dan Mescid-i Aksa'ya (Kudüs) götürülmesinden bahsedilmiştir. Bunun amacı da, Cenab-ı Allah'ın kendi kuluna bazı alamet ve işaretlerini göstermek olduğu belirtilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de İsra veya Mi'rac ile

ilgili başka teferruat yoktur. Fakat hadislerde ve siyerlerde bu vak'a ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Bu vak'ayı rivayet eden sahabelerin sayısı en az 25'tir, ki istikrar ile bu sayı 45'e kadar çıkıyor. Bu rivayetlerin en etraflıcası Hz. Enes bin Mâlik, Hz. Ebu Hureyre, Hz. Ebu Sa'id el-Hudrî, Hz. Mâlik bin Sa'sa'a, Hz. Ebu-Zer Gifârî, Hz. Şeddâd bin Evs, Hz. Abdullah bin Abbâs, Hz. Abdullah bin Mes'ud ve Hz. Ümm-ü Hani'nin rivayet ettikleridir.

Hadislerde verilen etraflıca bilgiye göre gece vakti Cebrail (a.s.) Rasûlullah (a.s.)'ı uyandırıp burâk (at) üzerinde Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürdü. Rasûlullah (a.s.) Mescid-i Aksa'da diğer peygamberler ile birlikte namaz kıldı. Daha sonra semaya yolculuk etti ve göğün çeşitli katlarında muhtelif büyük peygamberlerle buluştu. Semânın en yüksek katına yükseldikten sonra da Cenab-ı Allah'ın huzuruna çıktı. Rasûlullah (a.s.)'ın, Allahu Teâlâ tarafından kabulü sırasında ümmetine beş vakit namaz farz olundu. Bu kabulden sonra Hz. Peygamber (a.s.) Kudüs'e ve oradan da Mescid-i Haram'a döndü. Bu kudsi yolculuk sırasında Hz. Peygamber (a.s.)'e Cennet ile Cehennem'in de gösterildiği şeklinde rivayetlerde ifade olunmuştur. Ayrıca rivayetlerden, ertesi gün Hz. Peygamber (a.s.)'in bu yolculuktan bahsedince kâfirlerin buna çok güldüğü, bunu bir alay konusu yaptığı, Müslümanlardan bazısının imanında sarsıldığı sabittir.

Hadis-i Şeriflerdeki bu ayrıntılar Kur'an-ı Kerim'e aykırı değildir, aksine Kur'an-ı Kerim'in ifadesinin izahı

mahiyetindedirler. Bu sebeple, hadislerdeki bu ek bilgilerin reddedilmesi için ortada herhangi bir sebep yoktur.

31.1.4. Mi'rac Fiilen ve Bedenen miydi, Yoksa Mânen mi?

Hz. Peygamber (a.s.)'in Mi'râc yolculuğu nasıldı? Bu yolculuk rüyada mı yapılmıştı, yoksa uyanık ve ayıkken mi? Rasûlullah (a.s.) bu yolculuğa fiilen ve bedenen mi çıkmıştı; yoksa bir yerde otururken mânen ve hayaller âleminde mi semâyı gezmişti? Bu sorunun cevabını bizzat Kur'an-ı Kerim'in kelimeleri vermektedir. "Sübhân-ellezi esrâ" ile söze başlamak gösteriyor ki, bu çok fevkalâde ve muazzam bir vak'a idi ve sadece Allah'ın kudretiyle vuku buldu. Rüyasında bir kişiye bu gibi şeylerin gösterilmesi ya da bir kişinin ilhâm ve keşif yoluyla bunlara tanık olması, böylesine kuvvetli bir ifade ile söze başlamayı gerektirmez. "Her türlü ayıp ve kusurdan münezzeh olan Allah, kuluna (rüyasında veya ilhâm yoluyla) ayetlerinden bazısını göstermek için..." gibi bir ifade kullanıldığı takdirde rüya veya ilhamın pek değer taşımadığı ortaya çıkar. Bunun yanı sıra, "gece vakti götüren" deyimi de Mi'râc'ın fiilen ve bedenen olduğunu göstermektedir. Rüyada, ilhamda veya hayalde bir kişiye bir yerin gezdirilmesi için "götürme" fiilinin kullanılması uygun olmaz. Onun için, bu yolculuğun fiziksel ve vücutça olduğunu kabul etmek zorundayız. Bu sadece manevî veya zihnî bir tecrübe değildi. Rasûlullah (a.s.) bu yolculuğa bilinçli olarak çıkmış ve her şeyi gözleriyle görmüştü.

Şimdi, Rasûlullah (a.s.)'ın uçak veya diğer herhangi bir vasıta olmaksızın Cenab-ı Allah tarafından Mekke'den Kudüs'e bir gecede gitmesi, mümkün idiyse, hadis-i şeriflerde yer alan diğer tafsilât niye mümkün olmasın? Bir şeyin mümkün olup olmaması bahsi ancak bir insanın kuvveti ve kudreti söz konusu olunca ortaya çıkar. Eğer mesele, Allah ile ilgiliyse onun mümkün olması konusunda tereddüde düşmek, Allah'ın Kadir-i Mutlak sıfatına inanmamak anlamına gelir. Madem ki Allah her şeye kâdirdir, o zaman en umulmadık işleri yapabilir. Cenab-ı Allah bir kulunu, maddeler âleminin en hızlı nesnesi olan ışığın bile milyarlarca yılda yetişebileceği bir yere bir ânda götürebilir. Zaman ile mekânın sınırları mahlûklar için geçerlidir. Kâinat'ın yaratıcısı için değil.

31.1.5. Hadisleri İnkâr Edenlerin İtirazları

Mi'râc yolculuğu hakkında Hadis-i şeriflerde yer alan tafsilatlı malûmata, hadis münkirleri tarafından muhtelif itirazlar yapılmıştır; ama bunlardan sadece ikisi dikkate değerdir.

Birincisi, bu vak'a, Cenab-ı Allah'ın muayyen bir yerde kalması intibahını veriyor. Zira böyle olmasaydı, Rasûlullah (a.s.)'ın bu kadar yol kat ederek O'nun yanına gitmesine ne gerek vardı?

ikincisi, henüz kıyamet kopmamış ve mahşerde kimsenin ameli hakkında muhakeme yapılmamışken, Rasûlullah (a.s.)'ın Cennet ve Cehennem'de gezdirilmesi ve Cehennem'de

işkenceye tabi olan veya cezalarını çekmekte olan kulları görmesi nasıl mümkün olabilir? Eğer insanlara ceza ve ödöl, kıyametten sonra verilecekse, söz konusu insanların Cehen-nem'de ceza çekmelerinin anlamı nedir?

Dikkat edilirse bu iki itiraz da bilgisizlik ve dar görüşlölüğün mahsulüdürleri. Birinci itiraz yanlıştır; zira Cenab-ı Allah şüphesiz zaman ve mekân sınırının ötesindedir ve belirli bir makamı yoktur, ama mahlûklarıyla münasebetlerinde kendi zaafından değil kulları ve diğer yaratıklarının sınırlı durumu ve zaafından dolayı sınırlı bazı yollara başvurmayı tercih eder. Meselâ, Kadir-i Mutlak mahlûklarıyla konuşunca, insanların kolaylıkla dinleyip anlayabilecekleri yolları seçer. Halbuki bizzat Cenab-ı Allah'ın kelâmı evrensel bir nitelik taşıyor. Aynı şekilde, Cenab-ı Allah, kullarından birine, muhteşem saltanatının çeşitli alâmet ve örneklerini göstermek istediğı zaman onu muayyen bir yere getiriyor ve o şeylerin bulunduğu yerleri gezdiriyor. Gayet tabii ki, bir kul, bütün kâinatı aynı anda göremez. Cenab-ı Allah için bu bir mesele değildir ve bir şeyi müşahede etmek için bir yerden bir yere gitmesine gerek yoktur. Ama kul bir yerden bir yere gitmeden, görmek ve gözlemek istediğı şeyi göremez. Aynı durum Allah'ın huzuruna çıkılması için geçerlidir. Şüphesiz, Allah belirli bir yerde bulunmuyor, ama kulu onu bir yerde görmeye mecburdur, ve bu sebeple Allah'ın nuru orada toplanmalıdır.

İkinci itiraz da yanlıştır. Zira Mi'râc kandilinde Rasûlullah (a.s.)'a gösterilen pek çok şeyden bazısı temsil, gösteri ve prototip mahiyetinde idi. Meselâ, gezi sırasında, fitne yaratan bir söz; küçük bir delikten koskoca bir boğanın çıkması ve bir daha o deliğe girmeyişi olarak gösterildi. Temsillerden biri de zina yapanların durumuydu. Zina yapanlar, önlerinde taze ve nefis et varken, bozuk, kokuşmuş ve çürümüş ete rağbet eden kişiler olarak gösterildi. Aynı şekilde Rasûlullah (a.s.)'a Cehennem'de bazı kimselerin azap ve ceza çektikleri gösterilmişse bunlar da sadece birer gösteriydi. Anlatılmak istenen; kötü amel işleyenlerin Kıyamet'ten sonra Cehennem'de aynı şekilde yanacaklarını veya azap çekeceklerini bilmeleriydi.

Mi'rac konusunda şunu unutmamalıyız ki, peygamberlerden her biri, kendi mevki ve makamına göre, Cenab-ı Allah tarafından yeryüzünde ve göklerdeki meleklerle tanıştırılmış ve aradaki maddi perde aralanarak gaibdeki ebedi gerçekler gösterilmiştir. Zaten gaibten gelen bu bilgilerden dolayıdır ki, peygamberler, alelade düşünür ve filozoflardan üstün bir mevkiye sahip bulunuyorlar. Bir düşünür veya filozof ne söylüyorsa kıyas ve tahmine dayanarak söylüyor. Fakat, peygamberlerin söyledikleri doğrudan elde ettiği bilgi ve gözleme dayanıyor. Böylece, peygamberler filozoflara göre daha emin bir şekilde gaibden ve bazı bilinmeyen gerçeklerden haber verebiliyorlar.

31.1.6. Mi'râc'ın Bir Rüya Olduğunu Söyleyenlerin İleri Sürdükleri Deliller

Mi'râc'ın bir rüya olduğunu ispat etmeye çalışanlar, umumiyetle iki delil ileri sürerler. Bunlar, İsrâ sûresinin 60. ayetinde "temaşa" kelimesiyle bunun ima edildiğini öne sürerler, ileri sürdükleri birinci delil budur. İkinci delil ise şudur: Hz. Ayşe'nin bir rivâyetinde "Hz. Peygamber (a.s.)'in vücudu değil, ruhu götürülmüştü" ifadesi kullanılmıştır.

Ne var ki, ortaya atılan ilk delili bizzat Kur'an-ı Kerim takbih ve tekzip etmektedir. Şimdi asıl ayete bir göz atalım. Ayette, "Sana gösterdiğimiz o temaşayı bir fitne (imtihan) yaptık" denilmiştir. Bu ayette "temaşa" kelimesini rüya anlamında kullanmak ve bunun fitne yapılması herhangi bir anlam taşır mı? Rüyada insan her şeyi görür. Eğer Rasûlullah (a.s.) deseydi ki: "Ben rüyamda bu gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya gittim"; o zaman herhangi bir fitne çıkmasına gerek var mıydı? Böyle bir durumda ne bir müslümanın imanı çetin bir sınavdan geçerci, ne de kâfirler bunu alaya alabilirlerdi. Hiçbir kimse de kalkıp bu yolculuğun ispatı için Rasûlullah (a.s.)'ın bir delil göstermesini istemeyecekti. Fitne çıkma ihtimali ancak Rasûlullah (a.s.)'ın bu yolculuğu bedenlen ve şuurlu bir şekilde yapmış olmasını anlatması durumunda ortaya çıkabilirdi.

Ayrıca, asıl ayette kullanılan Arapça "rüya" kelimesinin sadece "rüya" anlamına geldiğini iddia etmek de doğru

değildir. Arapça sözlüğünde gerek "rûya" gerekse "ru'yet" kelimesi aynı anlamdadırlar ve birbirinin yerine rahatlıkla kullanılabilir. "Kurbâ" ve "kurbet" kelimeleri de aynı şekilde eş anlamda kullanılabilir. Arap dilinin en büyük uzmanlarından sayılan Hz. Abdullah bin Abbas (r.a.) Kur'an-ı Kerim'in söz konusu ayetini tefsir ederken şu açıklamada bulunmuştur: "Bu, Hz. Peygamber'in Kudüs'e gittiği gece kendi gözleriyle gördüğü bir temaşa idi". (Buhârî, Tirmizî, Nesâî). Sa'id bin Mansûr, Hz. Abdullah bin Abbas'ın bu rivâyetini naklederken şu kelimeleri de eklemiştir: "Bu, rüyalarda görülen bir temaşa değildi". Sa'id bin Mansur başka bir senetle Hz. Abdullah bin Abbas'ın şu sözlerini de nakletmiştir: "Bu kelimeden, Kudüs yolunda Rasûlullah (a.s.)'a gösterilen temaşa kastedilmiştir".

Şimdi gelelim Hz. Ayşe (r.a.) ile ilgili hâdiseye. Aslında Hz. Ayşe'ye ait olduğu söylenen bu hadis senet bakımından çok zayıftır. Muhammed bin İshâk bunu şu kelimelerle nakletmiştir: "Ebu Bekr ailesinden bazı kimseler (veya bir kişi), Hz. Ayşe'nin şöyle dediğini bana rivayet etmişlerdir: "Bu gibi kelimelerle anlatılan bir hadisin kaynağının meçhul olduğu ortadadır. Böyle meçhul senetli hadisin mutlaka Hz. Ayşe'ye ait olduğu nasıl söylenebilir? Buna karşı çok daha sağlam senetlerle bizzat Rasûlullah (a.s.)'ın ağzıyla anlatılan rivayetler nasıl reddedilebilir? Bu rivayetler pek çok doğru ve kuvvetli senetlerle son derece güvenilir ve geçerli hadis kitaplarında Hz. Enes bin Malik, Hz. Malik bin Sa'sa'a, Hz.

Ebu Hureyre, Hz. Ebu Sa'id el-Hudrî, Hz. Ebu Zer Gifârî, Hz. Şeddâd bin Evs ve diğer muhterem sahabeler tarafından naklolunmuştur. Bizzat Hz. Ayşe'nin bir rivâyeti var ki, Beyhakî tarafından muttasıl senetlerle naklolunmuştur. Bunda şu ayrıntılara rastlıyoruz: "İsra'nın sabahı, Hz. Peygamber (a.s.) gece geçirdiği tecrübeyi anlatıyordu. Bu hikâyeyi anlatması üzerine kendisine iman etmiş olan birkaç kişi mürted (dinden döndü, dönek) oldu. Bu şahıslar bu haberi Hz. Ebu Bekr (r.a.)'e getirdiler ve "baksana senin arkadaşın ne diyor? O diyor ki kendisi bu gece Kudüs'e götürülmüştür" dediler. Hz. Ebu Bekr, 'O öyle mi diyor' diye sordu. Onlar 'evet' dedi. Hz. Ebu Bekr dedi ki, "eğer O öyle diyorsa doğrudur". Onlar, "Onun aynı gece Kudüs'e gidip sabah geri döndüğü yolundaki ifadesini de mi doğru buluyorsun?" diye sordular. Hz. Ebu Bekr dedi ki: "Ben sabah, akşam, onun gökten gelen haberlerini tasdik ederim." Şimdi, Hz. Ayşe'nin bu ifadesini göz önünde bulundurursak, daha önce zikrettiğimiz senedi meçhul rivâyetinin doğru olduğunu söyleyebilir miyiz?

31.1.7. Mi'râc'ın Hakikati

Mi'rac vak'ası aslında zamanın akışını değiştiren ve tarih sayfalarına kalıcı iz bırakan, insanlık tarihinin en büyük olaylarından biridir. Mi'râc'ın asıl önemi, keyfiyetinde veya mahiyetinde değil, güttüğü amaç, hedef ve doğurduğu sonuçlardadır.

Gerçek şu ki, üzerinde yaşamakta olduğumuz dünya denilen gezegen, Cenab-ı Allâh'ın uçsuz bucaksız muhteşem saltanatının çok küçük bir bölümüdür. Buraya gönderilen peygamberlere bir bakıma genel vali, vali veya kaymakam diyebiliriz. Aslına bakılırsa, dünyevi hükümet ile ilâhi saltanat arasında büyük fark vardır. Bunun icapları da farklıdır. Çünkü dünyevi bir hükümette vali veya kaymakam sadece mülki amir oluyorlar ve sadece idari işlerle ilgilenirler. Halbuki ilâhi saltanatda vali veya kaymakam sıfatındaki peygamberler insanlara En Büyük Hükümdar'a tabi olma, onun emirlerine göre hareket etme, iyi ahlâk ve karaktere sahip olma, insanlığın yolunu aydınlatan hakiki ilim ve irfanı yayma ve kültür ve medeniyetin altın usûllerini öğretme şekillerini gösterirler. Fakat yine de her ikisi arasında bir benzerlik vardır. Dünyada merkezi hükümetler, ancak güvendikleri ve işin ehli olarak tanıdıkları kişilere valilik görevi verirler. Bu görevi üstlenen valilere idarenin iç mekanizması anlatılır, hükümetin güttüğü genel politikası anlatılır ve de alelade vatandaşların bilemediği bir takım devlet sırları anlatılır. Allah'ın saltanatı da hemen hemen aynı çizgilerde bulunur. Burada da Allahu Teâlâ'nın en güvendiği kişileri peygamberlik mertebesine yükseltir. Ve bu makama getirildikten sonra bizzat Allah onlara ilâhi nizamın nasıl kurulmuş olduğu ve nasıl çalıştığını gösterir. Allah, onlara diğer insanların bilemediği ve bilmelerinde herhangi fayda da bulunmayan Kâinat'ın bazı sırlarını aşikâr eder. Meselâ, Hz. İbrahim'e

yeryüzü ve gökteki iç düzen hakkında bilgi verildi. (En'am; 75). Hz. İbrahim'e ayrıca Allah'ın ölüleri nasıl dirilttiği de gösterildi (Bakara; 260). Hz. Musa, Tûr dağında Allah'ın tecellisini ve nurunu gördü (A'raf; 143). Hz. Musa ayrıca özel bir kulla dolaştırıldı ki, Allah'ın iradesine göre din ve dünya işlerinin nasıl yapıldığını görebilsin. (Kehf; 60-82). Rasûlullah (s.a.) da benzeri tecrübelerden geçirildi. Rasûlullah (s.a.) bazen Allah'a yakın olan meleklerden birini açık bir biçimde gökte görüyordu (Tekvir; 23), bazen da melek kendisine aralarında iki yay kadar mesafe bulunmayacak derecede yakın oluyordu (en-Necm; 6-9), bazen aynı melek Rasûlullah'ı Maddeler aleminin son haddi olan Müntehaya götürüyor ve orada Rasûlullah, Allah'ın büyük işaretlerini görüyor (en-Necm; 13-18). Fakat, Mi'rac sadece gözlem ve incelemeden ibaret değildi ve bunun önemi çok daha büyüktü. Mi'rac'ı şöyle bir olaya benzetebiliriz: En Büyük Hükümdar, tayin ettiği valisini çok önemli bir tarihte başkente davet edip kendisine bazı özel görevler veriyor ve bu arada kendisine bazı tenbih ve direktiflerde de bulunuyor. İşte Hz. Peygamber (a.s.) de bu şekilde Cenab-ı Allah'ın huzuruna çağırıldı. Zira İslâmî davet bir dönüm noktasına gelmişti ve bu noktada Rasûlullah (a.s.)'a bazı özel görev ve direktifler verildi.

31.1.8. Mi'rac Yolculuğunun Ayrıntıları

Şimdi biz akıllara durgunluk veren bu müthiş Mi'rac yolculuğunun ayrıntılı olarak yer aldığı hadislerin özetini sunmaya çalışacağız. Bundan sonra Rasûlullah'ın Mi'rac'tan

döndükten sonra Cenab-ı Allah tarafından dünyaya iletmek üzere ne mesaj getirdiğine değineceğiz.

Bilindiği gibi, Rasûlullah (a.s.)'ın peygamberlik makamına getirilmesinden sonra 12 yıl geçmişti. Yaşı 52 idi. Günlerden birinde Ka'be'de uyurken Cebrail (a.s.) gelip kendisini uyandırdı. Rasûlullah (a.s.) henüz uyku sersemliğinde iken zemzeme götürüldü ve orada Cebrail tarafından göğsü yarıldı. Cebrail, Rasûlullah'ın göğsünün içini zemzem suyuyla yıkadı ve ilim, metânet, zekâ, iman ve itimat ile doldurdu^{219[2]}. Cebrail bundan sonra Rasûlullah'a binmesi için beyaz, boyu merkepten büyük ve katırdan biraz küçük bir hayvan getirdi. Bu hayvan yıldırım gibi koşuyordu ve her adımı bir görüş mesafesi kadardı. Bu sebeple bunun adı "Burak" idi^{220[3]}. Geçmişteki peygamberler de yolculuklarını bu hayvanla yaparlardı^{221[4]}. Rasûlullah bu hayvana binerken

^{219[2]} Bk: Buhârî Müslim, Müsned-i Ahmed, İbni Cerîr, Beyhakî, Hâkim, İbni Ebî Hatîm, Taberânî ve Bezzâr'da; Hz. Ebû Hureyre ve Hz. Mâlik bin Sa'sa'a'nın rivâyetleri. Bazı diğer rivâyetlere göre İsrâ, Rasûlullah'ın amcasının kızı, Ümm-ü Hanî binti Ebî Tâlib'in evinde bulunduğu sırada başlamıştı. Rasûlullah (a.s.) o zaman yatı namazından sonra uyuyordu. İbni Cerîr Ebu Ya'lâ ve Taberânî bizzat Umm-i Hânîye ve Beyhakî, Hz. Ali'ye Hz. Abdullah bin Mes'ud'a ve Hz. Abdullah bin Abbas'a istinâden nakletmiştir. "Tabakat-ı İbni Sa'd" da Vakîdî'nin rivâyetine göre İsrâ, Şi'b-i Ebî Tâlib'de başlamıştı. Buhârî ve Müslim'de Hz. Ebû Zer ve Müsned-i Ahmed'de Hz. Übey bin Ka'b'ın rivâyetine göre, Cebrâil, evin çatısından içeriye girerek Rasûlullah'ı götürdü. Fakat bütün rivâyetlerde herhangi bir tezâd veya tenakuz yoktur. Ümmü Hanî'nin evi Şi'b-i Ebî Tâlib'de idi. Cebrâil aynı evin çatısından inmişti ve Rasûlullah henüz uykuda iken Mescid-i Haram'a götürdü ve daha sonra yukarıdaki olay meydana geldi.

^{220[3]} "Burak'ın bu özelliği bütün hadislerde aynıdır.

^{221[4]} İbni Cerîr, Beyhakî, "Delâil'de, İbni Ebî Hâtîm, İbni İshâk, İbni Merdûye, Nesâî, İbni 'Âiz, "Meğazî"de, ve Süheylî "Ravdaül-Ünuffta diyorlar ki, Hz. İbrahim (a.s.) Burak üzerine binerek Hz. Hacer ve sütten kesilmemiş olan bebeği, İsmail'i Mekke'ye götürmüştü. Fakat bu yazarlar bu rivâyetin kaynağını göstermemişlerdir.

hayvan ırkildi. Cebrail "Burak"a şöyle dedi: "Hey, ne yapıyorsun, Muhammed gibi büyük bir şahsiyet şimdiye kadar senin üstüne binmemiştir" dedi ve okşadı. Burak da utançtan terledi.^{222[5]} Önce Rasûlullah, daha sonra Cebrail bu hayvana bindiler ve yola

koyuldular^{223[6]}. İlk durak Medine idi, burada Rasûlullah hayvandan inip namaz kıldı. Cebrail dedi ki: "Siz hicret edip buraya geleceksiniz". İkinci durak Tûr dağıydı; ki, burada Hz. Musa, Allah ile konuşmuştu. Üçüncü durak Hz. İsa'nın doğduğu Beyt'ul-Lahm'dı. Dördüncü durak Kudüs'tü, ki Burak'ın uçuşu burada son buldu^{224[7]}.

31.1.8.1. Dalâlette Olan ve Dalâlete Çağırın Çeşitti Kuvvetler

Mi'rac yolculuğu sırasında seslenen bir kişi, "buraya gel" dedi. Rasûlullah o tarafa hiç tenezzül etmedi. Cebrail dedi ki: "Bu adam sizi Yahudiliğe çağırıyordu." Biraz sonra başka bir

^{222[5]} Müsned-i Ahmed, Tirmizî, İbn Hibbân, İbni Cerîr, İbni İshâk ve İbni Sa'd.

^{223[6]} İbnî Cerir, Beyhakî, Nesâî, Hâkim, İbni Ebî Hâtim, Taberânî, Bezzâr her an Rasûlullah'ın yanında olduğunu beyan etmişlerdir. Taberânî'de yer alan Abdurrahman bin Ebî Leylâ'nın rivâyetine göre Cebrail, Burak'ın arkasında idi ve Rasûlullah'ı önüne oturttu. Ebû Ya'lâ, Hâkim ve İbni Hibbân'ın Hz. Abdullah bin Mes'ud'a dayanarak naklettikleri rivâyete göre Cebrail önde oturuyordu ve daha sonra Rasûlullah'ı arkasına oturttu. Tirmizî, Nesâî ve Müsned-i Ahmed'e yer alan Hz. Huzeyfe'nin rivâyetinde deniliyor ki, Rasûlullah ve Cebrail ikisi de Burağa binmişlerdi. Bu rivâyette kimin önde kimin arkada oturduğu izah edilmemiştir.

^{224[7]} Bu rivâyet Hz. Enes bin Mâlik'e ait olup Nesâî'de yer almıştır. Beyhaki'deki Hz. Şeddâd bin Evs'in rivâyeti ise bundan biraz farklıdır. Bunda, Rasûlullah'ın, Tûr dağında değil, Medyen'de bir ağaç yanında namaz kıldığı ifade olunmuştur. Adı geçen ağacın gölgesinde Hz. Musa (r.a.), iki kadının küçük baş hayvanlarına su içirdikten sonra, biraz dinlenmek için oturmuştu.

ses geldi, "bu tarafa gel". Rasûlullah o tarafa da başını çevirmedi. Cebrail, "bu Hıristiyanlığa davet ediyordu" dedi. Bundan sonra çok süslü püslü ve şuh bir kadın geldi ve Rasûlullah'ı kendisine çağırdı. Rasûlullah ondan da yüzünü çevirdi. Cebrail bu kadının "dünya" olduğunu söyledi. Bundan sonra Rasûlullah yaşlı bir kadın ile karşılaştı. Cebrail dedi ki: "dünyanın geriye kalan ömrünü bu kadının ömrüne kıyaslayın". Daha sonra bir kişi daha geldi ve o da Rasûlullah'ın dikkatini çekmek istedi. Rasûlullah onu da bıraktı. Cebrail dedi ki: "Bu Şeytan'dı ve sizi yolunuzdan ayırmak istiyordu"²²⁵[8].

31.1.8.2. Kudüs'te Namaz

Kudüs'e vardıktan sonra Rasûlullah Burak'tan indi ve ipini diğer peygamberlerin bağladıkları yere bağladı²²⁶[9]. Rasûlullah (a.s.) Hz. Süleyman'ın tapınağına girdi. (Bu tapmak o sıralarda harabe halinde idi, ama izleri mevcuttu ve Bizans İmparatoru Jüstinianus buraya bir kilise inşa ettirmişti). Rasûlullah orada, dünyanın kuruluşundan kendi zamanına kadar görevlendirilmiş olan peygamberleri gördü. Rasûlullah varır varmaz bu peygamberler namaz için saf düzenleyip ve kendilerine imamet edecek birini beklediler.

²²⁵[8] Bu olaylar zincirinin çeşitli bölümleri, hadis ve siyerlerde yer almıştır. Tafsilat için bk: Beyhakî, "Delâil" Taberânî, "Evsat", İbni Cerir, İbni Hatim, İbni İshâk ve İbni Merduye.

²²⁶[9] Bak: Müsned-i Ahmed, Müslim, İbni Cerîr, Beyhakî, İbni Ebî Hâtim, İbni İshâk, İbni Sa'd, İbni Merdûye. Bir başka rivâyete göre Cebrail bir kaya parçasına parmağını sokarak deldi ve Burağı oraya bağladı (Tirmizî, Hâkim, İbni Ebî Hâtim).

Cebrail, Hz. Peygamber'i elinden tutarak öne götürdü. Rasûlullah bütün peygamberlere imamlık yaptı^{227[10]}. Bundan sonra Hz. Peygamber'e üç kap getirildi. Birinde su, ikincisinde süt, üçüncüsünde şarap vardı. Rasûlullah süt dolu kabı eline aldı. Cebrail kendisini kutladı ve dedi ki: "Siz fıtratın yolunu buldunuz"^{228[11]}.

Bundan sonra Rasûlullah'a bir merdiven takdim edildi; ve Cebrail bununla Rasûlullah'ı semaya götürdü. Arapçada merdivene "Mi'rac" denilir ve bu sebeple bütün bu olaya "Mi'rac" denilmiştir^{229[12]}.

31.1.8.3. Birinci Sena'da

Rasûlullah ilk semaya varınca kapısının kapalı olduğunu gördü. Nöbetçi melekler "kim geliyor?" diye sordular. Cebrail (a.s.) kendi ismini söyledi. Melekler, "seninle beraber olan kimdir?" diye tekrar sordular. Cebrail, "Muhammed" dedi. Kendisinin çağırılıp çağırılmadığını sordular. Cebrail "evet"

^{227[10]} Bk: İbni Cerîr, Beyhakî, Taberânî, Nesâî, İbni Ebî Hâtim, Müsned-i Ahmed, İbni Sa'd.

^{228[11]} Taberânî'de Hz. Suheyb, İbni Cerir'de Hz. Enes ve Ebu Hureyre ve İbni İshâk'ta çeşitli mümtaz ulemânın rivâyeti yukarıda anlattığımız gibidir. Fakat bu hususu rivâyetlerde bazı ihtilâflar vardır. İbni Cerîr, Beyhakî'de Hz. Sa'id bin Müseyyeb'in mürsel rivâyetinde de iki kaptan bahsedilmiştir. Fakat bu rivâyette deniliyor ki, bir kapta süt, diğerinde şarap vardı. İbn Ebî Hâtim, Bezzâr ve Taberânî'de Hz. Şeddâd bin Evs'in rivâyeti var. Bunda da iki kaptan bahsedilmiştir ama birinde süt diğerinde bal olduğu kaydedilmiştir. Buna karşılık, Müsned-i Ahmed, Buhâri ve Müslim'de Hz. Mâlik bin Sa'sa'a'nın rivâyeti var. Buna göre Sidret-ul Munteha da Rasûlullah'a üç kap takdim edildi. Birinde şarap, diğerinde süt ve üçüncüsünde bal vardı. Fakat bütün rivâyetlerde Hz. Peygamber'in sütü seçtiğinde ittifak edilmiştir.

^{229[12]} Bk: İbni Cerir, Beyhakî, İbni Hâtim, İbni İshâk, İbni Merdûye, (Hz. Ebû Sa'id Hudrî'nin rivâyeti). Ancak İbni Ebi Hâtim Hz. Enes'e dayanarak naklettiği rivâyette Cebrail'in Hz. Peygamber'i elinden tutarak semâya götürdüğünü kaydetmiştir.

dedi. Bunun üzerine kapı açıldı; ve Hz. Muhammed muhteşem bir şekilde karşılandı^{230[13]}. Burada Rasûlullah, melekler, insanların ruhları ve o sırada orada hazır bulunan büyük şahsiyetlerle tanıştırıldı. Ayrıca burada mükemmel ve ihtiyar bir insan ile de tanıştırıldı. Bu zat, boyu, poşu ve vücut yapısı itibarıyla eksiksiz bir insandı. Cebrail kendisinin Hz. Adem (a.s.) olduğunu söyledi; "yani sizin atanız". Bu zatın sağında ve solunda pek çok kişi vardı. Hz. Adem, kendi sağına baktığı zaman seviniyor, soluna baktığı zaman da üzüyor ve ağlıyordu. Rasûlullah, "mesele nedir?" diye sordu. Cebrail dedi ki "bunlar insan ırkıdır. Hz. Adem sağındaki iyi ve dürüst insanları görerek seviniyor, ama solundaki kötü ve sapık evlatlarını görerek ağlıyor."^{231[14]}

Bundan sonra Rasûlullah'a her şeyi ayrıntılı bir biçimde inceleme imkânı verildi. Rasûlullah bir yerde çiftçilerin tarlalarda çalıştığını gördü. Bu çiftçiler ne kadar mahsul devşiriyorlar idiyse mahsul o kadar büyüyordu. Rasûlullah, bunların kim olduğunu sordu. Dediler ki, bunlar Allah yolunda cihad edenlerdir.

Rasûlullah daha sonra bazı kimselerin başlarının ezilmekte olduğunu gördü. Bunların kim olduğunu sordu.

^{230[13]} Bütün hadislerde, her semâ'nın kapısında Cebrail ile muhafız melekler arasında bu nevi konuşma geçtiği kaydedilmiştir. Melekler, gelenin Hz. Cebrail ve Rasûlullah (a.s.) olduğundan emin olduktan sonra kapıyı açıyorlardı.

^{231[14]} Buhârî, Müslim, Müsned-i Ahmed, İbni Cerir, Beyhaki, İbni Ebi Hâtim, İbni İshâk, Hâkim, Taberânî, Bezzâr (Muhtelif râviler).

Dediler ki, bunlar namaz için ağır hareket ediyorlardı ve namaz için başlarını kaldırmıyorlardı.

Rasûlullah (a.s.) yamalı elbiseler giymiş olan bazı kimseleri gördü. Bunlar hayvanlar gibi ot yiyorlardı. Rasûlullah (a.s.) bunların kim olduğunu sordu. Dediler ki, bunlar mallarından zekât veya sadaka vermiyorlardı.

Hız. Peygamber (a.s.) bir kişinin ağaç ve tahtalar toplamakta olduğunu ve bunları kaldırmakta güçlük çektiği zaman bunlara daha çok tahta eklemekte olduğunu gördü. Rasûlullah, bu kişinin kim olduğunu sordu. Dediler ki, bu adam zaten emanet ve mesuliyetin yükünü taşıyamıyordu, fakat bunları azaltmak yerine daha da artırdı.

Hız. Peygamber bundan sonra bazı kimselerin dil ve dudaklarının makaslarla kesilmekte olduğuna tanık oldu. Bunların kim olduğunu sordu. Dediler ki, bunlar dedikoduculardır ki serbestçe konuşuyor ve fitne yaratıyorlardı.

Rasûlullah bir yerde, bir taşta küçük bir delik gördü. Bu delikten kocaman bir boğa çıktı, daha sonra aynı deliğe dönmek istedi, ama giremedi. Rasûlullah, meselenin ne olduğunu sordu. Dediler ki, bu fitne yaratan sorumsuz bir kişidir, ki önce düşünüp taşınmadan bir şey söylüyor veya fitne yaratıyor, ama sonra pişman olup hatasını telafi etmek istiyor, ama edemiyor.

Bir başka yerde adamlar hep kendi vücutlarının etlerini kesip yiyorlardı. Rasûlullah (a.s.) bunların kim olduğunu sordu. Dediler ki, bunlar başkalarına dil uzatıyor ve onlarla alay ediyorlardı.

Bu adamların yanında bazı diğer kimseler vardı. Bunların tırnakları bakırdandı ve ağız ve göğüslerini dövüyorlardı. Rasûlullah (a.s.) bunların kim olduğunu sordu. Dediler ki, bunlar insanların arkasından konuşuyor ve namuslarına leke sürmek istiyorlardı.

Bazı diğer kimseler vardı ki, dudakları develer gibiydi ve bunlar ateş yiyordu. Rasûlullah (a.s.) bunların kim olduğunu sordu. Dediler ki, bunlar yetimlerin mallarını yiyorlardı.

Bir süre sonra Rasûlullah karınları şişmiş ve yılanlarla dolu kişileri gördü. Gelip geçenler onları eziyordu, fakat onlar yerlerinden kıpırdayamıyorlardı. Rasûlullah bunların kimler olduğunu sordu, dediler ki, bunlar faiz ve haram yiyenlerdir.

Bundan sonra bazı diğer kimseler görüldü. Bu adamların bir tarafında gayet güzel ve temiz et vardı, ama diğer tarafta çürümüş ve kokuşmuş et vardı. Bu adamlar iyi eti bırakıp kötü eti yiyorlardı. Rasûlullah (a.s.) dedi ki, bunlar kimlerdir? Dediler ki, bunlar kendilerine helâl olan koca veya kanlarını bırakıp zina yapan ve haram olanlarla nefislerini tatmin eden erkek ve kadınlardır.

Rasûlullah (a.s.) bundan sonra göğüsleriyle asılı kadınları gördü. Rasûlullah bunların kim olduğunu sordu.

Dediler ki, bunlar kocalarına onlardan olmayan çocukları musallat eden kadınlardır.^{232[15]}

Bu gözlemler sırasında Rasûlullah bir melek ile buluştu. Bu melek, Rasûlullah'a çok soğuk davrandı. Rasûlullah, Cebrail (a.s.)'e sordu, "şimdiye kadar görüştüğüm bütün melekler güler yüzlü ve nazikti, ama bu melek çok sert ve kaba davranıyor. Bunun sebebi nedir?" Cebrail (a.s.) dedi ki, "o gülmez ki, Cehennem'in bekçisidir." Bundan sonra Rasûlullah, Cehennem'i görmek istedi. Cebrail (a.s.) derhal Rasûlullah (a.s.)'in gözünün perdesini çekti ve Cehennem bütün dehşetiyle gözünün önüne geldi^{233[16]}.

31.1.8.4. Daha Sonraki Sema'larda

Bu safhadan geçtikten sonra Rasûlullah (a.s.) ikinci sema'ya vardı. Burada tanıştırılan ileri gelen ve mümtaz şahsiyetler arasında iki genç vardı: Hz. Yahya ve Hz. İsa (a.s.).

Üçüncü semada Rasûlullah (a.s.) öyle bir şahsiyetle tanıştırıldı ki, kendisi yakışıklılığı bakımından yıldız gibi olan diğer insanların yanında, bir dolunay gibiydi. Kendisinin Hz. Yusuf (a.s.) olduğunu öğrendi.

^{232[15]} Bu gözlem ve incelemelerin Kudüs'te mi yoksa, ilk semâda mı olduğuna dair rivâyetlerde biraz ihtilâf vardır. Ayrıca bütün bu gözlem ve incelemeler topluca anlatılmamıştır. Biz hepsini bir arada topladık. (Bk: Müsned-i Ahmed, İbni Mâce, İbni Cerîr, Beyhakî, Hâkim, İbni Ebî Hâtim, Taberânî, Bezzâr, İbni İshâk, İbni Merdûye, Ebû Dâvûd. Râviler: Hz. Ebû Hureyre, Hz. Ebû Sa'id Hudrî ve Hz. Enes bin Mâlik).

^{233[16]} Bk: Siret-i İbni Hişâm (İbni İshâk'a atfen) ve İbni Ebî Hâtim (Enes bin Mâlik'e atfen).

Rasûlullah (a.s.) dördüncü sema'da Hz. İdris (a.s.), beşinci sema'da Hz. Harûn ve altıncı sema'da Hz. Musa (a.s.) ile tanıştı. Rasûlullah (a.s.) yedinci semâda muhteşem ve göz kamaştırıcı bir saray gördü. Bu saraya melekler girip çıkıyorlardı. Burada Rasûlullah (a.s.) kendisine çok benzeyen muhterem bir zâtla müşerref oldu. O'nun Hz. İbrahim (a.s.) olduğunu öğrendi.^{234[17]}

31.1.8.5. Sidret'ul-Müntehâ

Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) daha çok yükseldi ta ki Sidret'ul-Müntehâ'ya vardı. Sidret-ul Münteha, Yüce Allah'ın Divânı ile Mahlûklar Alemi arasında bir sınırdır. Bu sınıra gelince bütün yaratıkların bilgisi tükeniyor. Bunun ötesinde ne varsa o gariptir, ki bunu Cenab-ı Allah'tan başka kimse bilmez. Ne bir peygamber ne de bir melek. Aşağıdan (yerden ve göklerden) ne geliyorsa burada kabul ediliyor ve yukardan (Arş-ı Mualla) gelenler de buraya teslim ediliyor. İşte bu mevkide Rasûlullah'a Cennet gezdirildi, ve kendisi hiçbir gözün göremediği hiçbir kulağın duyamadığı ve hiçbir zihninin tasavvur edemediği nimet ve imkânların Allah'ın sâlih kullarına temin edildiğini gördü.^{235[18]}

^{234[17]} Müsned-i Ahmed, Buhârî ve Müslim, (râvî: Malik bin Sa'sa'a), Müsned-i Ahmed, Müslim, İbni Ebî Hâkim, İbni İshâk (râvî: Ebû Hureyre). Bazı rivâyetlerde bu peygamberlerin yerleri değişti. Nesâî ile Müslim'de yer alan Hz. Enes bin Mâlik'in rivâyetine göre Dördüncü Semâ'da Hz. Harun ve Beşinci Semâ'da Hz. İdris (a.s.) vardı, İbni Cerîr, Beyhakî, İbni Ebî Hâtim ve İbni Merdûye'de yer alan Hz. Ebû Sa'id Hudrî'nin rivâyetine göre ikinci Semâ'da Hz. Yusuf ve Üçüncü Semâ'da Hz. Yahya ve Hz. İsa vardı.

^{235[18]} Bk: Buhârî, Müslim, Nesâî, Tirmizî, Beyhakî, İbni Cerir, İbni Ebi Hâtim, İbni İshâk, İbni Merdûye.

Cebrail, Sidret-ul Muntehâ'da kaldı ve Rasûlullah sınırın ötesine geçti. Rasûlullah (a.s.) düz bir yere vardığında Cenab-ı Allah'ı bütün celâli ve cemâliyle gördü. Aralarında geçen konuşmada Cenab-ı Allah tarafından şu emirler verildi^{236[19]}:

1) Günde 50 vakit namaz kılınması farz olundu.

2) Bakara sûresinin son iki ayeti vahiy olundu.

3) Şirk hariç bütün günahların affedilebileceği belirtildi.

4) Bir kişinin iyi amele niyetlendiği zaman hesabına iyi amel yazıldığı, bu ameli fiilen işlediği zaman da hesabına 10 iyi amel yazıldığı fakat kötü amele niyetlendiği zaman hesabına hiçbir şey yazılmadığı ve bunu fiilen işlediği zaman da hesabına sadece bir kötü amel yazıldığı ifade olundu.^{237[20]}

Hz. Peygamber, Cenab-ı Allah'ın huzurundan ayrıldıktan sonra aşağıya inince Hz. Musa (a.s.) ile karşılaştı. Hz. Musa, Rasûlullah'ın macerasını dinledikten sonra dedi ki: "Ben, İsrail oğullarından acı bir tecrübe edindim. Bana öyle geliyor ki, ümmetiniz 50 vakit namaza tahammül edemeyecektir. Gidin ve namaz sayısının azaltılması için ricada bulunun." Rasûlullah (a.s.) tekrar Yüce Allah'ın huzuruna çıktı ve namazların azaltılmasını rica etti. Namazlardan 10'u azaltıldı.

^{236[19]} İbni Ebi Hâtim ve Buhâri Kastallânî'nin "Mevâhib'de ifade ettiği gibi, Cebrail kendi makamına vardktan sonra Rasûlullah'a dedi ki, "Bundan sonra seninle Rabbin arasındaki iş kalıyor. Benim makamım burasıdır ve buradan öteye gidemem."

^{237[20]} Bütün hadislerde ilk etapta 50 vakit namazın farz olduğu ifade olunmuştur, diğer bilgiler şu hadis kitaplarından, edinilebilir: Müslim, Nesâî, Tirmizî, Beyhakî, Müsned-i Ahmed, İbni Cerîr, İbni Ebî Hâtim, İbni İshâk, İbni Merdûye.

Rasûlullah dönüŖte yine Hz. Musa ile karŖılaŖtı ve Hz. Musa kendisine aynı Ŗeyleri Ŗöyledi. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) tekrar Allah'ın huzuruna çıktı, bu defa da 10 vakit namaz azaltıldı. Böylece her defasında 10 vakit namaz azaltıldı. En nihayet, günde beŖ vakit namaz kılınması emredildi ve bu namazların 50 vakit namaza eŖit olduğu buyuruldu.^{238[21]}

31.1.8.6. Dönüş

DönüŖte Rasûlullah (a.s.) aynı merdiven ile Kudüs'e indi. Burada yine toplu halde bulunan peygamberlerle buluŖtu. Rasûlullah (a.s.) kendilerine muhtemelen sabah namazı kıldırđı. Rasûlullah (a.s.) yine Burak'a bindi ve Mekke'ye döndü.^{239[22]}

Sabah ilk önce Rasûlullah (a.s.), amca kızı, Ümm-ü Hânî'ye baŖından geçenleri anlattı ve evden dıŖarıya çıkmak istedi. Ümm-ü Hânî elbisesini tuttu ve dedi ki: "Allah aşkına bu hikâyeyi halka anlatmayın. Yoksa, onlara sizi alaya almak için bir koz daha vermiŖ olacaksınız." Fakat, Rasûlullah (a.s.), "ben bunu mutlaka anlatacağım" diyerek evden çıktı.^{240[23]}

Rasûlullah (a.s.), Mescid-i Haram'a varınca Ebû Cehl ile karŖılaŖtı. Ebû Cehl, "yeni bir haber var mı?" diye sordu.

^{238[21]} Bu husus da bütün hadislerde ittifakla belirtilmiŖtir. Yani, Rasûlullah (a.s.) Hz. Musa'nın tavsiyesi üzerine her defasında gidip Allahu Tealâ'dan namazların azaltılmasını istedi, ta ki sayıları günde beŖ vakte indi ve Cenab-ı Allah bunların 50 vakit namaza eŖit olduğunu Ŗöyledi. Fakat rivâyetlerde rakamlar deđiŖiyor. Bazılarında her defasında 10, bazılarında 5 ve bazılarında birkaç namazın azaltıldığı ifade edilmiŖtir.

^{239[22]} "El-Bidâye ven-Nihaye", C. 3, s. 112-113.

^{240[23]} Taberânî, İbni İŖhâk, İbni Sa'd ve Ebû Ya'lâ (Hz. Ümm-ü Hanî'nin rivâyeti).

Rasûlullah, "var" dedi. Ebu Cehl, "nedir" Rasûlullah, "ben bu gece Kudüs'e gittim" dedi. Ebu Cehl, "Kudüs'e mi?" diye hayret etti ve ekledi: "Sen bir gecede Kudüs'e gittin ve sabah buraya geri döndün?" Rasûlullah, "evet" dedi. Ebu Cehl, dedi ki: "Milleti toplayayım mı? herkesin önünde aynı şeyi söyleyebilecek misin?" Rasûlullah dedi ki: "Tabii". Bunun üzerine Ebu Cehl, bağırıp çağırıp herkesi etrafına topladı ve Rasûlullah (a.s.)'ın onlarla konuşmasını istedi. Rasûlullah (a.s.), herkese, geçirdiği tecrübeyi anlattı. Mi'rac vakasını dinledikten sonra millet Rasûlullah(a.s.)'ı alaya aldı. Bazıları kahkaha atıyordu, bazıları ellerini ellerine vuruyordu ve bazıları da şaşkınlık içinde başlarını elleri arasına almıştı. Kendileri şöyle diyordu: "İki aylık yolculuk bir gecede... Allah, Allah, imkânsız. Eskiden senin deli divâne olduğundan biraz şüphemiz vardı, ama şimdi inandık ki, sen gerçekten aklını kaçırmışsın" .^{241[24]}

31.1.9. Hz. Ebu Bekr Sıddîk (r.a.)'ın Mi'rac Olayını Doğrulaması

Rasûlullah'ın Mi'rac ile ilgili anlattıkları bir ânda bütün Mekke'de herkes tarafından duyulmuş oldu. Bu olay, bazı müslümanların dinlerinden dönmelerine sebep oldu.^{242[25]} Fesatçı ve fitneci kişiler hemen Hz. Ebu Bekr (r.a.)'e gittiler ve

^{241[24]} Müsned-i Ahmed, Nesâî, Beyhakî, Bezzâr ve Taberânî'de Hz. İbni Abbâs'ın rivâyeti, İbni Cerîr, Beyhakî, İbni Ebi Hâtim'de Ebu Said Hudrî'nin rivâyeti.

^{242[25]} Müsned, Ahmed, Buhârî, Tirmizî ve Beyhakî'de Hz. Câbir bin Abdullah'ın rivâyeti, Müsned-i Ahmed ve Nesâî'de Hz. İbni Abbas'ın rivâyeti ve Beyhakî'de Hz. Ayşe (r.a.)'nin rivâyeti.

kendisine, görünürde tamamıyla imkânsız olan bu olayı anlatmak suretiyle, Rasûlullah (a.s.)'a olan güvenini sarsmak istiyorlardı. Onlara göre, Hz. Peygamber'in sağ kolu sayılan Hz. Ebu Bekr'in İslâmı terk etmesi ile İslâmî Hareket tamamıyla çökecekti. Fakat, Hz. Ebu Bekr (r.a.)'in tepkisi tamamıyla değişik oldu. Hz. Ebu Bekr olayı dinledikten sonra dedi ki: "Eğer bu olayı gerçekten Rasûlullah (a.s.) anlatmışsa mutlaka doğrudur. Bunda şaşılacak ne var? Ben her gün ona gökten haber geldiğini duyuyor ve tasdik ediyorum."

Hz. Ebu Bekr (r.a.) daha sonra Mescid-i Haram'a geldi. Orada hem Rasûlullah (a.s.), hem onunla alay eden topluluk vardı. Hz. Ebu Bekr (r.a.) kendisine gerçekten bu olayı anlatıp anlatmadığını sordu. Rasûlullah (a.s.) "evet" dedi. Hz. Ebu Bekr (r.a.) dedi ki, "Ben Kudüs'ü görmüş ve gezmişimdir. Siz oranın haritasını ve plânını bana anlatın." Rasûlullah (a.s.) hemen oranın plânını açıkladı ve her şeyi öyle anlattı ki, sanki Kudüs onun gözünün önünde idi. Hz. Ebu Bekr (r.a.)'in bu taktiğiyle Mi'rac vak'asını yalanlamaya çalışanlar büyük bir darbe yemiş oldular.^{243[26]}

^{243[26]} Hâfız İbni Kesîr'in "El-Bidâye ven-Nihâye"de anlattığına göre, Hz. Ebû Bekr, Kudüs'le ilgili bilgiyi, Rasûlullah (a.s.)'ın bunu aktarması halinde, müşriklerin ağızlarının kapanacağı düşüncesiyle istemişti. Fakat Ebu Ya'lâ, Ümm-ü Hânî'ye dayanarak naklettiği rivâyette Beytül-Mukaddes (ya da Kudüs) ile ilgili bilgi isteyen aslında Mutam bin Adinin olduğunu kaydetmiştir. Beyhakî, İbni Cerîr ve İbni Ebî Hâtim'in, Ebû Sa'id Hudrî'ye dayanarak verdiği bilgiye göre, Kudüs ile ilgili soruyu, Rasûlullah (a.s.)'ı yalanlamaya çalışan biri sormuş idi. Müslim'de yer alan Ebû Hureyre (r.a.)'nın rivâyetine göre topluluktakiler bu soruyu sordular, zira onlar Rasûlullah (a.s.)'ın hayatında hiçbir zaman Kudüs'e gitmediğini biliyorlardı, ayrıca gece vakti olduğu için Kudüs ile ilgili bilgi vermesi zorlaşacaktı. Bu sebeple, Kudüs ile ilgili sorular sorulunca Kudüs şehri Allah tarafından Rasûlullah'ın gözünün önüne getirildi ve kendisi bu şehrin her yöresini görerek sorulan

31.1.10. Başka Deliller

Hicâz ve Mekke'den pek çok kişi ticaret için Kudüs'e gidip gelirlerdi. Kudüs'ü görmüş olan, Rasûlullah (a.s.)'ın anlattığı harita ve plânın doğru olduğunu kabul ettiler. Fakat bundan sonra, da millet iyice tatmin olmamıştı ve başka deliler istiyordu. Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Mi'rac yolculuğu sırasında ben şu şu yerlerden geçtim ve şu şu kafileye rastladım. Kafilelerde şu mallar vardı. Kafilelerdeki develer Burak'ı görünce sıçradılar ve bunlardan biri filanca vadiye kaçtı. Ben kafiledekilere bu deve hakkında bilgi verdim. Dönüşte ben falan yerde falan kabilenin falan kabilesini gördüm. Herkes uyuyordu. Ben onların kaplarından su içtim ve suyun içildiğinin işaretini bıraktım." Rasûlullah (a.s.) bunun gibi bazı diğer şeyler söyledi. Hz. Peygamber'in bu söyledikleri, daha sonra adı geçen yerlerden gelen kafileler tarafından doğrulandı.^{244[27]} Böylece itiraz edenlerin dilleri sustu, ama kalblerinde daima bir tereddüt ve kuşku kaldı ve böyle bir şeyin nasıl olduğuna şaşıldılar. Bugün de pek çok kişinin aklı böyle bir olaya ermiyor.

cevaplandırabiliyordu. Nihayet, Rasûlullah'ın anlattıklarını Kureyşliler kabul etmek zorunda kaldılar. (Bak: Buhârî, Müslim, Müsned-i Ahmed, İbni Cerir, Tirmizî, Beyhakî, İbni Sa'd, İbni Ebî, Hâlim, Bezzâr, Taberânî, Nesâî).

^{244[27]} İbni Ebî Hâtim Bezzâr, Taberânî ve Ebû Ya'lâ.

31.1.11. Rasûlullah (a.s.)'a Günde Beş Vakit Namaz İle İlgili Verilen Emir

Mi'rac'ın yapıldığı geceden sonra iki gün Cenab-ı Allah tarafından Cebrail (a.s.) sık sık geldi ve Rasûlullah (a.s.)'a farz olunan beş vakit namazın saatlerini açıklamaya çalıştı. Cebrail, ilk önce bütün namazlarda Rasûlullah'a imamlik yaptı, daha sonra bunların saatleri hakkında kendisine izahatta bulundu. İmam Ahmed, Nesâî, Tirmizî, İbni Hibban ve Hâkim bu rivâyeti Hz. Cabir bin Abdullah'a atfen nakletmişlerdir. İmam Buhârî de namazların zamanı konusundaki izahları Cebrail (a.s.)'in yaptığını nakletmiştir. İmam Ahmed, Tirmizî, Ebu Davud, İbni Huzeyme, Dare-Kutni, Hakim ve Abdurrezzak da benzeri bir rivâyeti, Abdullah bin Abbas'a atfen nakletmişlerdir ve İbn Abdalberr ile Kadı Ebu Bekr bin el-Arabi bunu teyit etmişlerdir. İmam Zühri'ye göre Hz. Ömer bin Abdulaziz'in yanında Hz. Urve bin Zübeyr'in, Cebrail'in Rasûlullah'a namaz kıldırıldığını anlatması üzerine kendisi hayret içinde şunları söyledi: "Urve, düşünsene, sen ne söylüyorsun? Yani, Rasûlullah, Cebrail'in imametinde namaz mı kılmıştır?" Urve dedi ki: "Ben Beşir bin Ebi Mes'ud'dan duydum ve Beşir de Ebu Mes'ud Ensarî'den duydu, Ebu Mes'ud Ensarî de bizzat Rasûlullah'tan duydu ki: "Cebrail nazil oldu ve bana (Rasûlullah'a) imamlik yaptı ve ben onunla beş vakit namazlarımı kıldım." (Muvattâ, Buhârî, Müslim, Abdurrezzâk ve Taberânî).

31.1.12. Mi'rac'ın Mesajı

Mi'rac yolculuğundan dünyaya döndükten sonra Rasûlullah (a.s.)'ın Allah'tan getirdiği mesaj, Kur'an-ı Kerim'in İsra sûresinde 2-39. ayetlerine kadar kayıtlı bulunuyor. Bu mesajı ele alın ve de bu mesajın verildiği, hicretten bir yıl önceki şartlara bakın. Göreceksiniz ki, bu mesajda, İslâmi ilkeler üzerinde yeni bir devletin kurulmasından önce Rasûlullah ve sahabelerinin ihtiyaç duydukları bütün direktifler yer almıştır.

31.1.12.1. İsrail Oğullarının Tarihinden İbret

Bu mesajda Mi'rac'tan bahsedildikten sonra ilk önce İsrail oğullarının tarihinden ibret alınması istenmiştir. İsrail oğulları, Mısırlılara köle olmaktan kurtulduktan sonra serbest bir hayat yaşamaya başladılar. O sırada onların hidayeti için Cenab-ı Allah bir kitap indirdi ve kendi hakkında emir ve direktifin tek kaynağının yine kendisi olduğunu bildirdi. Ne var ki, İsrail oğulları, Allah'ın bu nimeti için minnet ve şükranlarını bildirmek yerine nankörlük ettiler ve yeryüzünde salih ve ıslahatçı olmak yerine fesatçı ve isyancı oldular. Bunun neticesinde Cenab-ı Allah, İsrail oğullarını bir defa Babillilere ezdirdi ve ikinci defa da Romalı ve Bizanslıları onlara musallat etti. Cenab-ı Allah bu ibret verici tarihten örnekler vererek müslümanların doğru yolu ancak Kur'an-ı Kerim vasıtasıyla bulacaklarını belirtmiştir. Ayrıca,

müslümanların Kur'an-ı Kerim'e tabi olmaları halinde büyük mükâfat alacaklarını da kaydetmiştir.

31.1.12.2. Herkes Sorumludur

Bu mesajda dikkat çekilen ikinci husus da, her insanın kendi amel ve ahlâkı için kendisinin sorumlu oluşudur. Bir insanın kendi ameli, onun kaderini tayin eden öğedir. Eğer bir insan doğru yolda yürüyorsa kendisi için yürüyor, yanlış yolda yürüyorsa kendisi için. Faydası ve zararı hep kendisine aittir. Bu şahsi mesuliyet hususunda kimse kimsenin arkadaşı veya ortağı değildir. Kimse kimsenin yükünü taşımaz. Herkes kendi yaptıklarından sorumludur. O Mide, salih bir toplumun her ferdi kendi şahsi mesuliyetlerini göz önünde bulundurmalıdır. Başkaları ne yaparsa yapsın, onları daha sonra düşünebilir. İlk önce kendini düşünmelidir ve kendisinin ne yaptığına dikkat etmelidir.

31.1.12.3. Toplumun Üst Sınıfının Yozlaşması

Bu mesajda anlatılan üçüncü husus, bir toplumun çöküşü veya yok oluşunda en büyük rolün o toplumun üst sınıfının yozlaşmasına ait olduğudur. Balık baştan kokar misali, bir toplumu mahveden şey o toplumdaki büyük, zengin, soylu ve muktedir kişilerin ahlâk ve karakterlerinin bozulmasıdır. Bir milletin batmasından önce o milletin seçkin insanları fuhuş, zulüm, ahlâksızlık, yolsuzluk, zina, kumar, hırsızlık, soygunculuk, yalancılık ve sahtekârlık yaparlar. Bu kötülük, fitne, ve ahlâksızlıklar nihayet o toplum veya milletin

sonu olur. O halde, kendi kendine düşman olmayan bir toplum, siyasi iktidarın ve ekonomik kaynakların basit, adi, alçak ve ahlâksız insanların elinde bulunmamasına dikkat etmelidir.

31.1.12.4. Dünya İle Ahiret'in Ehemmiyeti

Adı geçen mesajda ayrıca, Kur'an-ı Kerim'in diğer yerlerinde de çeşitli vesilelerle dile getirilen bir hususa daha dikkat çekilmiştir. Yani, dünya ile ahiret arasındaki fark ve bu hususta müslümanların alması gereken tavır. Burada insanların sadece bu dünyanın kazanç, başarı ve mutluluklarını arzulamaları halinde kendilerine bütün bunların ihsan olunacağı, ama sonucun çok kötü olacağı kaydedilmiştir. Fakat, gerek bu dünyada gerekse öbür dünyada kalıcı bir başarı ve mutluluğun ancak insanın ahirette sorguya çekileceği ve hesap vermeye mecbur olacağını daima göz önünde bulundurmasıyla mümkün olacağı ifade olunmuştur. Dünyayı seven bir insanın mutluluk ve refahı görünüşte yapıcı ve yararlı görülüyor. Ancak bu yapıcı niteliğinin arkasında zararlı ve tehlikeli yönleri vardır. Zira, dünyayı isteyen bir kimse, ahirette cevap verme kaygısı taşımamasından dolayı bir insanın sahip olduğu ahlâk ve faziletinden mahrum kalıyor. Bu fark, dünyada ahirete inanan ve inanmayanlar arasında bariz ve açık bir biçimde ortaya çıkıyor ve hayatın diğer safhalarında daha da belirginleşiyor. Ta ki, ahirete inananın hayatı büsbütün bir başarı simgesi

haline gelmişken ahirete inanmayanın hayatı tamamıyla boş ve başarısız kalır.

31.1.12.5. İslâm Medeniyetinin Temel İlkeleri

Mesajın girişindeki bu temel buyruklardan sonra üzerlerinde İslam toplumu ve İslam medeniyetinin kurulması gereken belli başlı ilkeler sayılmıştır. Bu temel ilkeler sayı itibarıyla 14'tür ve biz bunları mesajda yer alan sıraya göre aşağıya kaydediyoruz:

1) Tek Allah'ın yerine başka varlıkların ilâhlığına inanılmamalıdır. Tapılacak, itaat edilecek, kulluk edilecek ve saygı gösterilecek tek ilâh O'dur. Allah'ın dışında başka kimsenin itaati kabul edildiği takdirde kötü sonuçlar doğar ve kullar Allah'ın bütün bereketlerinden mahrum kalırlar. Halbuki, Allah'a tabi olma ve itaat etmenin sonuçları bambaşkadır.^{245[28]}

2) İnsan hakları babında başta gelen hak ana-baba hakkıdır. Evlatlar kendi ana-babalarına son derece bağlı ve saygılı olmalıdırlar. Toplumun genel ahlâkı öyle olmalıdır ki, evlatlar, ana-babalarından habersiz ve onlara saygısız olmamalı, aksine, onlara iyi muamele etmelidirler. Evlatlar, anne ve babalarına gereken ilgiyi göstermeli ve yaşlandıkları

^{245[28]} Bu sadece dinî bir akide değildi, aksine Rasûlullah'ın daha sonra Medine'de kurduğu siyasi ve içtimâî nizamın ilk ve en önemli ilkesiydi. Bu nizamın temeli zaten Yüce, Allah'ın bütün kâinatın rakipsiz mâliki olması ve bütün kâinatta O'nun kanunlarının geçerli olması ilkeleri üzerine kurulmuştu.

zaman onlara hakkıyla bakmalıdırlar. Zira, anne ve babaları da onlara çocukken bakmışlardı .^{246[29]}

3) Toplumsal yaşantıda işbirliği, yardımlaşma, sevgi, şefkat, saygı, hakkı bilme ve tanıma, herkesin hakkını verme gibi erdemler canlı tutulmalıdır. Bir akraba, başka bir akrabasına her türlü yardımı yapmalıdır. Muhtaç ve çaresiz bir insan, toplumun kendisine yardım edeceğinden emin olmalıdır. Bir yolcu nereye giderse gitsin, herkesin kendisini ağırlayacağından veya hiç olmazsa güler yüzlü davranacağından emin olmalıdır. Toplumda insan hakları ve sorumlulukları öylesine iç içe olmalıdır ki, kimse hakkının yenmesinden veya kendisine haksızlık yapılmasından yakınmamalıdır. İnsanlar birbirine yardım ederken, bunu bir lütûf veya ihsan değil, bir vazife ve mükellefiyet kabul etmelidirler. Bir insan başkalarına herhangi bir yardım veya iyilikte bulunamıyorsa Allah'tan af dilesin ve O'ndan kendisinin başkalarına yardım etmesini sağlayacak bir takım imkânlar istesin.^{247[30]}

^{246[29]} Bu ilke de İslâm sosyal düzeninin temelidir. İslâm aile düzeninin odağı ana ve babaya sevgi ve saygıdır. Bu temel ilkeye dayanılarak daha sonra ana-babanın haklarını belirleyen şer'î kanunlar çıkarıldı ve uygulandı. Bunların ayrıntıları hadis ve fıkıh kitaplarında vardır. Ayrıca, İslâm toplumunun zihinsel ve ahlakî terbiyesi ve müslümanların âdâb, kültür ve medeniyetine Allah ve Resûl'den sonra en çok hürmet gösterilmesi gereken kişiler olarak ana ve babanın ehemmiyeti de yerleştirildi. Böylece, İslâm'da aile nizamı için sağlam bir temel sağlanmış oldu.

^{247[30]} Bu ilkeye dayanılarak Medine'de kurulan İslâm toplumunda Sadakât-ı vacibe ve sadakât-ı nâfile ile ilgili emir ve kanunlar çıkarıldı; vasiyet, veraset ve vakfın ilkeleri belirlendi, yetimlerin haklarının korunması için tedbirler alındı, her köy ve kasabada misafir ve yolcuların en az üç gün ağırlanması için özel tedbirler alındı. Buna ilâveten, ahlakî terbiye ve diğer usullerle bütün toplumda cömertlik, yardımlaşma, işbirliği, sevgi, saygı ve

4) İnsanlar kendi servetlerini çar-çur etmesinler ve yanlış yollarda harcamasınlar. Servetlerini sadece gösteriş, riyâ, fîsk-ü fücür ve kötü yollarda sarf etmesinler, aksine iyi ve hayır işlerde kullansınlar; fakir fukaraya yardım etsinler. Aslında serveti yanlış yollarda kullanmak, Allah'ın nimetlerini inkâr etmek veya ona nankörlük etmek anlamına gelir. Servetlerini bu şekilde har vurup harman savuranlar şeytanın kardeşleridir. Bir sâlih ve temiz toplum bu tür israf ve yolsuzluğa dur demelidir.

5) İnsanlar para konusunda tutumlu davranmalıdırlar. Ne servetin birkaç elde toplanmasına veya toprağa gömülmesine sebep olacak kadar cimri olsunlar, ne de hem kendi hem toplumun ekonomik ve mali durumunu sarsacak kadar savurgan olsunlar. Toplumun bireylerinde yapılması gereken harcamaları yapma ve yapılmaması gereken harcamalardan sakınma hissi var olmalıdır.^{248[31]}

sakatlar ile hastaların bakımıyla ilgili kurallar yerleştirildi. Buna göre İnsanlar resmi kanunlara bakmaksızın kendi vicdanlarına göre insancıl görevlerini yerine getirecek kadar bilinçlenmiş oldular.

^{248[31]} Medine'deki toplumda bu kurala son derece riayet edildi. Bir yandan savurganlık ve lüks yaşantı kanunen yasaklandı. Diğer yandan da aşırı tüketim önlenmeye çalışıldı. Sadece bu değil, devlet, kendi servetlerini iki elle, hesapsız kitapsız harcamaya çalışanlar için bazı kısıtlamalar getirdi ve bu gibi savurganlıkta bulunanların mal ve topraklarının zaptı için kanunlar çıkarıldı ve uygulandı. Bunun yanı sıra toplum öylesine bilinçlendirildi ki, lüzumsuz israf olduğu zaman kamu oyundan sert tepki gelebiliyordu. Ahlâk kurallarının öğretilmesi sayesinde İnsanlar da servetlerini gereksiz yerde harcamaz oldular. Aynı şekilde cimriliğin önlenmesi için de hem kanunlara baş vuruldu hem halk, bunun kötü neticeleri hakkında bilinçlendirildi. Zaten bu eğitim ve bilinçlenme sayesinde ki, bugün İslâm toplumunda cimrilik ile pintiler ve karaborsacılar ile stokçular diğer toplumlara nazaran en çok hor görülen kişilerdir.

6) Cenab-ı Allah'ın kendi rızkını dağıtmak amacıyla kurduğu nizam, insanların yapay tedbirleriyle önlenmesin veya engellenmesin. Cenab-ı Allah, rızkın dağıtımını konusunda az veya çok, küçük veya büyük gibi farklara yer vermiştir; bunu eşit bir düzeyde tutmamıştır. Bu farklılığın hikmetini yalnız Allah biliyor. Onun, için doğru ve uygun bir ekonomik düzen Allah'ın koyduğu bu kurala ters değil, uygun olmalıdır. Tabii, eşitsizlik veya dengesizliği sun'i şekilde eşit hale getirmeye çalışmak ya da bu dengesizliği aşın uçlara götürmek yanlıştır.^{249[32]}

7) Nesillerin doğup büyümesinin, yemek yiyen kişilerin artması ile mali ve gelir kaynaklarının azalacağı veya yetişemeyeceği düşüncesiyle durdurulması büyük bir hatadır. Bu düşünce ve kaygı ile, doğan çocukları öldürenler zannediyorlar ki, rızık veya gelir dağılımı kendilerinin ellerindedir. Halbuki, rızık veren, insanları dünyaya yerleştiren Yüce Allah'tır. Cenab-ı Allah nasıl dünyaya şimdiye kadar gelenlerin rızkını vermişse, bundan sonra da gelenlere yiyecek, içecek temin edecektir .Nüfus ne kadar artıyorsa, Cenab-ı Allah gelir kaynaklarını da o kadar artırır. Onun için, İnsanlar, Allah'ın

^{249[32]} Bu maddede önemli bir doğa kanununa işaret edilmiştir. Bu doğa kanunu Medine toplumunda öylesine tabii bir şekilde kabul edildi ki, rızık dağılımı, başka bir deyimle gelir dağılımı ve üretim kaynakları arasındaki farklılık kesinlikle bir adaletsizlik veya eşitsizlik olarak kabul edilmedi. Bu sebeple Medine toplumunda fakir ile zenginler arasındaki farkın kaldırılması veya sınıflardan arınmış bir toplumun kurulması için hiçbir çalışma veya çabaya gerek duyulmadı. Bunun yerine, daha önce bahsettiğimiz 3,4 ve 5. ilkeye dayanılarak fertlerin ahlâkî açıdan terbiye edilmesine çalışıldı. Bu terbiye sayesinde fertler, gelir veya servet dağılımındaki farkın herhangi bir adaletsizlikten kaynaklanmadığına inanmaya başladılar. Bu fertler aynı zamanda bu farkların birçok ahlâkî, manevî ve kültürel faydaları olduğunu da kabul ettiler.

yaratıcılık işlerine karışmasınlar ve şartlar ne olursa olsun, nesilleri budama, yok etme yollarına gidilmesin.^{250[33]}

8) Zina, kadın-erkek ilişkilerinin en yanlış şeklidir. Zina sadece ya-saklanmamalıdır, ayrıca kadın ve erkeklerin buna sürüklenmelerini mümkün kılan bütün sebepler ortadan kaldırılmalıdır.^{251[34]}

9) Cenab-ı Allah insan hayatının hürmete layık bir şey olduğunu belirtmiştir. Onun için, bir insan ne kendi canına kıyabilir ne de başkalarının canına, Allah'ın bu koyduğu yasak ancak Allah'ın bir emrinin yerine getirilmesini icap ettiren şartlarda ortadan kalkabilir. Böyle bir durumda ancak işin icabı olduğu kadar cana kıyılmalı veya kan dökülmelidir. Öldürme işinde her türlü israf veya ifrat yasaktır. Meselâ, intikam almak için esas suçluların dışında başkalarının öldürülmesi caiz değildir. Suçlunun eziyet ve işkence edilerek öldürülmesi, ya da öldürülmesinden sonra ölüsüne saygısızlık

^{250[33]} Geçmiş çağlarda ve çağımızda da ekonomik ve sosyal sebeplerden dolayı kürtaj veya aile plânlamasına başvurulmasına bu madde böylece sünger çekmiş oluyor. Eski devirlerde açlık ve kıtlık bebeklerin öldürülmesine yol açıyordu. Çağımızda ise çeşitli sloganlar altında kürtaj teşvik ediliyor. Fakat Mirâç'ın bu mesajında dünyanın nesillerini tüketmek için olumsuz yollara başvurmaktansa üretim yol ile imkânlarını arttırması isteniyor.

^{251[34]} Bu kural daha sonra İslâm hayat nizamının temel ilkelerinden biri haline geldi. Buna göre İslâm toplumunda zina ağır ceza davası oldu. Zinanın önlenmesi için "örtünme" (baş örtüsü veya çarşaf) kuralları meydana getirildi. Fuhuş'a yol açacak her türlü müstehcen fiil, hareket ve yayın yasaklandı. Şarap ve müzik, dans, gösteri, heykelcilik ve ressamlıkla şehvanî hisleri kabartan yollar kapatıldı. Ayrıca öyle bir izdivaç kanunu çıkarıldı ki, bununla nikâh kolaylaştı ve zinanın toplumsal sebepleri ortadan kalktı.

yapılması ve buna benzer diğer hareketler de kesinlikle yasaktır.^{252[35]}

10) Yetimlerin menfaati, onlar kendi kendilerini besleyecek hale gelinceye kadar korunmalıdır. Yetimlerin malları, menfaatlerine aykırı bir şekilde kesinlikle kullanılmamalı veya harcanmamalıdır.^{253[36]}

11) Söz ister bir fert isterse bütün millet tarafından verilsin, tam olarak yerine getirilmelidir. Taahhüt, muahede, mütareke veya anlaşmanın ihlâli için Allah katında büyük azap vardır.^{254[37]}

12) Ölçü ve ağırlık aletleri ve birimleri iyi ve hilesiz olmalıdır. Alışverişte hiçbir hile ve kötülük yapılmamalıdır.^{255[38]}

^{252[35]} Bu ilkeye göre İslâm Hukukunda cinayet ve intihar yasaklandı. Taammüden öldürme suç sayıldı. Hatâen (sehven) öldürme için diyet kuralı çıkarıldı. Katli bil-hak (vacip olan öldürme) beş şarta bağlandı. Bir, taammüden öldürme suçunu işlemiş olan kişi; iki, aleyhlerine savaş açılması gereken, dinin yayılmasını engelleyen kişilerin grubu; üç, evli olan bir erkek veya kadının zina yapmaları; dört, İslâm devletini devirmeye çalışan bir grup ve beş; müslümanlıktan dönen bir kişi. Bu suçları işleyenler Kadının kararına göre idama mahkûm olabilirler. Bunun için de muayyen kanun ve kurallar meydana getirildi.

^{253[36]} Bu da sadece bir ahlâk kuralı olmayıp, İslâm devletinin gerek hukuki gerekse idari sahalarına giren bir kanun ve ilke idi. Bunun ayrıntıları da hadis ve fıkıh kitaplarında vardır. Ayrıca devletin genel olarak kendi kendine bakacak durumda olmayanlara, mesela dul, yaşlı, sakat ve malûllere bakması da gerekli kılındı.

^{254[37]} Bu da sadece İslâm ahlâk nizamının mücerret ilkelerinden biri olmayıp ilerde İslâm devletinin hem iç hem dış politikasının temelini teşkil eden genel bir kural haline sokuldu.

^{255[38]} Bu ilkeye göre İslâm devletinde geni; bir teftiş ve kontrol sistemi geliştirildi. Polis ve belediye teşkilâtları bu ilkeye riayet ederek çarşı, pazar, borsa ve ticaret merkezlerini geniş bir şekilde denetim altında tuttular. İlgili kuruluş ve elemanlar hem ölçü ve tartı aletlerini kontrol ediyor, hem alışverişte asın kâr, stokçuluk, karaborsacılık, ve hileli malların satışını önlemeye çalışıyorlardı. Bu noktadan hareketle, hükümetin kendi

13) İnsanlar, doğru veya uygun olduğunu bilmedikleri bir şey veya kişinin peşinden koşmamalıdır. İnsanlar kendi fiil ve sözlerine iyice dikkat etmeli ve ona göre kendilerine çekidüzen vermelidirler. Zira, ahirette kendi gördükleri, duydukları ve gönüllerinde taşıdıkları niyet, fikir ve kararları hakkında Cenab-ı Allah'a hesap vermek zorunda kalacaklardır.^{256[39]}

14) İnsanlar yeryüzünde zalim, gaddar ve mağrur olmamalıdır. Kasılıp, böbürlenmemelidirler. Zira, insan kasılarak ne ayağının altındaki toprağı yırtabilir ne de gururlanarak yükseklikte gökleri geçebilir.^{257[40]}

İşte Rasûlullah (a.s.) Mi'rac'ta Cenab-ı Allah'tan aldığı ve dünyaya getirdiği mesaj bu ilkelerden ibaretti. Ve Rasûlullah

ekonomik politikasını tesbit ederken her türlü haksızlık ve adaletsizliği ortadan kaldırması hayati ilkelerden biri haline getirildi.

^{256[39]} Bu kurala göre müslümanların tahmin, kıyas veya zan yerine ilim ve irfanla yollarını tesbit etmeleri istenmiştir. Ahlâk, Hukuk mülkî idare, siyaset ve eğitim nizamında ilme ve irfana da-yanıldığı takdirde birçok hata ve yanılığın kurtulmak mümkündür. İslâm toplumu, kıyasa ve tahmine dayanılarak işlenebilecek birçok hata ve uğranacak zararlardan kurtarılmıştır. Ahlâk alanında kıyas ve hayalden kurtulması için kimseye mesnetsiz iftira ve ithamda bulunulmaması istenmiştir. Hukuk sisteminde de yapılması gereken bütün tahkikat yapılmadan kimsenin suçlanmaması emr olunmuştur. Soruşturma ve kovuşturma için de bu kural geçerlidir ve kimse suçsuz yere kolluk kuvvetleri tarafından gözaltına alınmamalı ve dövülmemelidir. Yabancı uluslar içinde aynı kural geçerlidir. Onlar aleyhinde asılsız, yalan-yanlış propaganda yasaklanmıştır. Şüpheyeye dayalı dedikodu ve şikâyet yapılmamalıdır. Eğilim ve kültürde de müsbet ilimlerin dışında sadece kıyas ve zannlara dayanan ilim veya tecrübelerden kaçınılması istenmiştir. Kısacası, müslümanların her sahada ve her alanda gerçekçi olmaları istenmiştir.

^{257[40]} Bu da sadece vaazdan ibaret olan bir şey değildi. Müslümanların kuvvet ve iktidar sahibi olduktan sonra gereksiz yerde kibirli ve gösteriş meraklıları olmamaları istendi. Bu emir ve buyruktan dolayıdır ki, Medine'de kurulan ilk İslâm devletinde en üst seviyedeki hükümdar sivil veya askerî yetkili en hafif kibir ve zulüm kokan sözler söylemediler ve buna benzer herhangi bir harekette bulunmadılar. Onlar her bakımından tevazu, alçak gönüllülük, nezaket, kibarlık ve ahlâk ile faziletin timsâliyidiler.

(a.s.)'ın kısa bir süre sonra Medine'ye geçip üzerinde İslâm toplumu ve devletini kurduğu altın ilkeler bunlardı.

31.1.13. Rasûlullah (a.s.)'ın Hicret İçin Dua Etmesine Dair Yapılan Telkin

Aynı İsra sûresinde Cenab-ı Allah, Rasûlullah (a.s.)'a aslında hicret duası olarak bilinen duayı öğretti. Tirmizî ile Hâkim'in Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak kaydettikleri rivayete göre İsra'nın şu ayetinde Rasûlullah (a.s.)'a hicret izni verildi:

"De ki: 'Rabbim, beni sıdk girdirilişi ile girdir. Ve sıdk çıkarıcıyla çıkar. Ve bana tarafından aşikâr bir kudret ve hüccet ile yardım ihsan buyur.'" (Ayet; 80)

Bu duanın telkin edilişi gösteriyor ki, hicret zamanı iyice yaklaşmıştı. Bu sebepten dolayıdır ki, Cenab-ı Allah, Rasûlullah (a.s.)'a şu nasihatte bulundu: "Sen öyle bir dua etmelisin ki, Sen doğruluğu hiçbir zaman terk etmeyeceksin. Çıktığın yerden doğrulukla çıkacaksın, girdiğin yere de doğrulukla gireceksin." Daha sonraki cümlelerin anlamı şudur:

"Ya beni iktidara getir ya da bir iktidarı benim yardımcım yap; ki böylece dünyadaki bozuk düzeni değiştirebileyim. Fuhuş ve günahlara son verebileyim ve senin adaletini her tarafa yayabileyim". Bu cümle gösteriyor ki, İslâm'ın dünyada yapmak istediği değişiklik ve ıslâh sadece vaaz ve telkinle yapılamaz; aksine bunun için siyasi kuvvet ve iktidara da ihtiyaç vardır. Hadis-i şeriflerde de şu ifadeye rastlanıyor:

"Allahu Teâlâ, hükümetin kuvvetiyle Kur'an-ı Kerim'in önleyemeyeceği şeyleri önler ve ortadan kaldırır." Bu demektir ki, dinin hayatın her alanında yerleşmesi, İslâm'ın uygulanması ve Allah'ın koyduğu hududun icraatı için hükümete ve iktidara Tâlib olmak sadece caiz değil, aynı zamanda zaruri ve elzemdir. Bu bakımdan, İslâm dininin tam manasıyla zafere ulaştırılması için siyasi alanda mücadele edenlerin suçlanması ve onların dünyacı veya iktidar heveslisi olduğu yolundaki iddiaları tamamıyla cehalet ve dalaletle dayanıyor. İktidarı sadece kendisi ve maddi menfaati için isteyen elbette ki, iktidar heveslisi ve dünyacıdır. Ama, Allah'ın dinini her şeyden üstün kılmak için mücadele etmek dünyaya tapmak değil, Allah'a tapmanın ta kendisidir.

31.1.14. Mazlum Müslümanların Zafer Duası

Yine Mi'rac sırasında Rasûlullah (a.s.)'a Bakara sûresinin son ayetleri bahşolundu. Hz. Abdullah bin Mes'ud'un rivâyetine göre, bu ayetler şu dua ile son buluyor:

"Ya Rabbi, bizi unuttuğumuz şey veya hatamızdan dolayı tutup sorguya çekme. Ey Rabbimiz, bize bizden evvelkilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz, bize gücümüzün yetmeyeceği şeyleri yükleme. Bizi af ve mağfiret eyle. Bize merhamet buyur. Sen Mevlâmızsın. Kâfirler güruhuna karşı bize yardım et." (Ayet; 286)

Bu duanın Mekke'de küfr ile İslâm arasındaki savaşın en çetin safhaya geldiği zaman müslümanlara öğretildiği

unutulmamalıdır. Müslümanlar her taraftan kuşatılıyor, zulüm, eziyet ve işkenceye tabi tutuluyorlardı. Hicaz'ın her yeri ve her köşesi müslümanlara dar gelmeye başlamıştı. Zira nerde bir müslüman varsa, ona baskı ve zulüm yapılıyor, akıl almaz işkenceler reva görülüyordu. Bu şartlarda müslümanların Mevlalarına dua etmeleri istendi ve bunu isteyen bizzat Alemlerin Rabbi olduğu için müslümanlar bir nebze rahat nefes alabildiler ve teselli buldular. Zira bu duayı öğreten Rabbleri bunun gerçekleşmesi için de mutlaka tedbirler alıyordu. Aynı zamanda müslümanların metanet ve sabırları ellerinden bırakmamaları istendi. Bir yandan Hakka tapmak suçundan müslümanların hedef oldukları büyük zulme bir göz atın ve bir yandan da bu duaya bakın, ki bunda muhalif ve düşmanlar için tek bir kötü söz veya küfr yoktur. Bir yandan müslümanların çektikleri maddi ve manevî çileleri gözünüzde canlandırın, bir yandan da bu duanın sözlerine bakın, ki bunda dünyevi menfaat veya kazançtan hiçbir «ser yoktur. Bir tarafta o hakperestlerin perişan durumuna bakın ve diğer tarafta bu kadar temiz, nezih ve yüksek sözlere bakın. Sadece bu husus, o ilk müslümanların ne büyük ahlâki ve ruhani terbiyeden geçtiklerini göstermeye yeter.

31.1.15. Mi'râc'ın Bir Başka Cephesi

Mi'rac'ın bir başka cephesi de var ki, bunu bu bahsimizde ele almamız yerinde olacaktır. Bunu aşağıda belirtmeye çalışacağız:

31.1.15.1. Rasûlullah (a.s.)'ın Cebrail İle Görüşmesi

Kur'an-ı Kerim'in Necm sûresinde Rasûlullah (a.s.)'ın Hz. Cebrail'i ilk kez asıl şekliyle gördüğüne dair malumat vardır. Bu surede Cebrail'in ilk önce ufukta görüldüğü, daha sonra Rasûlullah (a.s.)'a iki yaylık bir mesafeye kadar yaklaştığı ve o sırada kendisine Allah'tan vahiy getirdiği kaydedilmiştir. Bundan sonra şöyle denilmiştir:

"Resulün kalbi, gördüğünü tekzip etmedi. Şimdi siz, onun gördüğü şeye karşı kendisini ile mücadele mi edeceksiniz?" (Necm; 11-12)

Yani, Rasûlullah (a.s.), uyanık iken ve gün ışığında geçirdiği bu tecrübeden sonra bunun bir bakış hatası, hayal veya Şeytan'ın bir hilesi olduğunu düşünmedi. Rasûlullah (a.s.) bu meleğin Cebrail olduğu ve getirdiği mesajın Allah tarafında inen bir vahiy oluşu konusunda herhangi bir şüphe veya tereddüde kapılmadı.

Şimdi aklımıza bir soru geliyor. Hz. Peygamber (a.s.) geçirdiği bu fevkalâde tecrübe hakkında neden herhangi bir şüpheye veya tereddüde kapılmadı? Neden, bir an için duraklayıp gördüklerinin doğru olup olmadığını araştırmadı? Neden gördüklerinin sadece bir rüya, hayal, görüntü, Şeytan'ın bir hilesi veya başka bir şey olduğunu sanmadı? Bu soruyu gözden geçirdiğimiz zaman, Rasûlullah (a.s.)'ın herhangi bir kuşkuya kapılmamasının beş sebebi ortaya çıkar. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Bu vak'anın meydana gelişinin hârici şartları bunun doğru olduğunu gösteren mahiyette idiler. Rasûlullah (a.s.), bu tecrübeyi karanlıkta, murakabe, uyku veya dalgınlıkta geçirmemişti, aksine şafak söküyordu ve kendisi tamamıyla uyanıktı. Hava açıktı ve her tarafta aydınlık vardı. Rasûlullah (a.s.), gün ışığında ve dünyanın herhangi bir şeyini görebileceği şekilde Cebraîl'i görmüştü. Nasıl ki gündüz bir insan nehir, dağ, insan, hayvan veya evi gördükten sonra herhangi bir şüpheyi kapılmaz, Rasûlullah (a.s.)'da gözlerinin iyi görmediği kanaatına varmadı.

İkincisi, Rasûlullah (a.s.)'ın iç dünyası da başından geçen bu tecrübeyi doğrular nitelikte idi. Rasûlullah (a.s.), tamamıyla uyanık, akıl, zihin ve hislerinin yerinde olduğu bir sırada olanları görmüştü. Zihni boştu ve daha önceden böyle bir gözlem veya tecrübeden geçmemişti. Kafasını meşgul eden başka bir şey de yoktu. Bu halet-i ruhiyede Rasûlullah (a.s.)'ın, gözlerinin gördüğü bir şeye şüphe etmesine gerek yoktu.

Üçüncüsü, Rasûlullah (a.s.)'ın gördüğü şahsiyet de mükemmel ve muhteşemdi. Bu şahsiyet öylesine güzel, cazibeli, temiz, yakışıklı, parlak ve göz kamaştırıcıydı ki, Rasûlullah (a.s.) bunu hiçbir zaman aklına bile getirmemişti. Bu, onun tahmin ettiği ve hayal ettiğinden de daha güzel ve çekici bir şahsiyetti. Hiçbir cin veya şeytan böylesine mükemmel bir şekle giremezdi. Bu olsa olsa bir melek olacaktı. Hz. Abdullah bin Mes'ud'un rivâyetine göre

Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurdu: "Ben Cebrail'i gördüm, öyle ki, sanki 600 kolu vardı." (Müsned-i Ahmed). Başka bir rivayette İbn Mes'ud bu ifadeyi daha da açıyor ve diyor ki: "Cebrail'in kolu bütün ufuğu kaplayacak kadar büyüktü." Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Allah da Cebrail (a.s.)'i "Şedid-ul Kuva" (Bünyesi Kuvvetli olan) ve "Zû-Mirratin" olarak tarif etmiştir.

Dördüncüsü, Rasûlullah (a.s.)'ın gördüğü varlığın getirdiği mesaj ve talimat da onun doğru olduğunu kanıtlıyordu. Rasûlullah (a.s.)'ın bu varlık vasıtasıyla aldığı dünya ve kâinat ile ilgili bilgi daha önceden kendisi tarafından bilinmiyordu, hatta bunun bir tasavvuru bile zihninde yoktu. Bu bakımdan kendi bilgi ve düşüncelerinin böyle bir varlık şeklinde ortaya çıktığı şüphesinin uyanması için bir sebep yoktu. Aynı şekilde bu bilginin Şeytan veya hemcinslerinden geldiği de düşünülemezdi. Zira, bir Şeytan insanlara şirk ve kötülükten meneden mesaj nasıl getirebilir? Bir şeytan, insanların Allah'a inanmasını, Ahiret'i düşünmesini, Cahiliyyet'in örf ve adetlerini terk etmesini, ahlâk ve fazilete önem vermesini nasıl isteyebilir?

Beşinci ve en önemli sebep de şuydu: Cenab-ı Allah bir insanı peygamberlik makamına getirdikten sonra kalbinden her türlü vesvese, şüphe ve kuşkuyu çıkarır ve yerini güven ve inançla doldurur. Bu durumda bir peygamber ne görüyor ve ne duyuyorsa onların şekli ve mahiyeti hakkında herhangi bir tereddüde ve kuşkuya düşmez. Bir peygamber, Allah tara-

findan gelen her emir ve talimatı bütün açık kalblilikle kabul eder. Bu emir ve talimat ilham ve vahiy şeklinde de olabilir ve gözle görülür bir gerçek gibi de. Bu durumlarda bir peygamber, Şeytan'ın her türlü müdahalesi ve fitnesinden mahfuz olduğundan emin olur. Kendisine gelen emir ve talimatın Rabbinden geldiğine yüzde yüz emin olur ve bu hususta herhangi bir yanılgıya imkân olmadığını bilir. Nasıl ki, bir balık kendisinin suda yüzebileceğinden, bir kuş havada uçacağından ve insan kendisinin insan olduğundan emin olur, bir peygamber de Allah vergisi hissiyle kendisinin peygamber olduğuna inanır. Bir peygamber, bir an için bile kendisini yanlış olarak peygamber sandığını düşünmez.

Bundan sonra Necm sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Yemin olsun ki, onu bir defa daha gördü. Sidret'ul Muntaha yanında. Cennet'ul Me'va Onun (Sidre)nin yanındadır. O sidre, Allah'ın nuruyla örtülmüştür. (Hz. Peygamber'in) gözü gördüğünden ne kaygı duydu, ne de şaştı. And olsun ki, Rabbinin alametlerinin en büyüğünden bir kısmını gördü." (Ayet; 13-18)

İşte burada Cebraîl'in Rasûlullah (a.s.) ile asıl şekliyle görüşmesine temas edilmiştir. Buluşma yerinin adı "Sidret-ul Muntaha" olarak gösterilmiştir. Ayrıca, bunun "Cennet-ul Me'vâ"ya yakın olduğu kaydedilmiştir.

31.1.15.2. Sidret-ul Münteħa

"Sidre" Arapçada hünnapa veya lotus ağacına denir. Münteħa da sıranın sonu manasındadır. "Sidret'ul-Münteħa"nın sözlük anlamı böylece, "uç noktada veya sıranın sonunda bulunan hünnap veya lotus ağacı"dır. Allâme Alûsi, "Ruh'ul-Me'ani" isimli eserinde bunun açıklamasını şöyle yapmıştır: "Burada dünyaların bütün ilmi son buluyor ve bundan sonra ne varsa onları ancak Allah biliyor." Hemen hemen aynı açıklamayı İbni Cerir kendi tefsirinde ve İbni Esir "en-Nihâye fî Garib-il Hadis vel-Eser" adlı kitabında yapmışlardır. Bizim için bu maddeler aleminin son sınırında hünnap veya lotus ağacının nasıl olduğunu bilmemiz mümkün değildir. Bunlar aslında Allah'ın kâinatının, bizim aklımızın eremeyeceği sırlardır. Her ne olursa olsun, bu ağacın mahiyetini açıklamak için insanların dilinde "Sidre"den daha uygun bir kelime yoktu ve bunu Cenab-ı Allah aynen Hz. Peygamber (a.s.)'e tanımlamış oldu.

31.1.15.3. Cennet-ul Me'va

Cennet-ul Me'vâ'nın sözlük anlamı "oturulacak yer olan Cennet"tir. Hz. Hasan Basri'nin dediği gibi, bu Cennet Ahiret'te iman ve takva sahiplerinin ikâmetgâhı olacaktır. Hasan Basri yukarıdaki ayetleri tefsir ederken söz konusu Cennet'in göklerde olduğunu ifade etmiştir. Katâde'ye göre ise Cennet, şehitlerin ruhlarının yerleşeceği yerdir ve Ahirette herkesin gideceği Cennet değildir, İbni Abbas (r.a.) da aynı

ifadede bulunuyor ve diyor ki, Ahirette iman sahiplerine verilecek Cennet göklerde değil, yerdedir.

31.1.15.4. Sidre'de Allah'ın Tecellisi

"O sidre, Allah'ın nuruyla örtülmüştür" deyimi gösteriyor ki, bu nur veya tecellinin şanı ve keyfiyeti anlatılmayacak kadar muhteşemdir. Bu öyle bir nur ve tecellidir ki, ne insan bunu tasavvur edebilir ne de insan dili bunu ifade edebilir.

Yukarıdaki ayetlerde ayrıca Cenab-ı Allah'ın bu nur ve tecellisini gördükten sonra Rasûlullah'ın, ne gözlerinin kamaştığı ne de aşırı heyecan gösterdiği anlatılmıştır. Rasûlullah (a.s.)'ın kendi nefesine ve hislerine hakimiyeti o kadar mükemmeldi ki, dikkatini ve teveccühünü uğruna çağrılmış olduğu asıl amaç ve hedeften bir an bile ayırmadı. Rasûlullah (a.s.) hâşâ acemi bir seyirci gibi etrafında varolan sayısız nesne ve ilgi çeken şeylere bakmakla meşgul olmadı. Rasûlullah (a.s.) olgun ve tecrübeli bir kişi gibi davrandı ve asıl maksadını bir an bile gözünden uzaklaştırmadı. Yüce Allah'ın yeri büyük bir imparator veya padişahın muhteşem divânı ile bile mukayese edilemeyecek kadar ihtişam dolu idi ve Rasûlullah burada soylu ve akıllı bir misafir gibi hareket etti.

Son ayette Hz. Peygamber (a.s.)'in Rabbinin belli başlı ayet veya işaretlerini gördüğü kaydedilmiştir. Bu ayetten Rasûlullah (a.s.)'ın Yüce Allah'ı değil, onun ayet veya işaretlerini gördüğü anlaşılıyor. Burada anlatılanlara dikkat

edildiği takdirde Rasûlullah (a.s.)'ın bu ikinci buluşma ve mülakatının, ilk defaki buluşmasında gördüğü aynı varlıkla olduğunu anlarız. Bu demektir ki, bu bölümün başında belirttiğimiz gibi, Rasûlullah (a.s.) ilk defa ufukta gördüğü ve kendisine iki yaylık mesafeye kadar yaklaşmış olan varlık Allah değildi. Aynı şekilde Rasûlullah (a.s.)'ın Sidret-ul Muntehâ'da gördüğü varlık da Allah değildi. Bu her iki yerde Rasûlullah (a.s.) Allah'ı gerçekten görmüş olsaydı, burada mutlaka açıklanmış olurdu. Zira, olayın ehemmiyeti ve azameti bunu gerektirirdi. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Musa'nın hikâyesi anlatılırken, kendisinin Allah'ı görmek istediği ve kendisine şu cevap verildiği kaydedilmiştir: "Beni katiyyen göremezsin." (A'râf; 143). Görüldüğü gibi bu şeref Hz. Musa'ya verilmemişti. Durum böyle iken, Hz. Peygamber (a.s.) gerçekten böyle bir şerefe nail olsaydı, bunun için açık ve kuvvetli ifade kullanılırdı. Ne var ki, Rasûlullah (a.s.)'ın Allah'ı gördüğü Kur'an-ı Kerim'de hiçbir yerde anlatılmamıştır. Hatta, İsrâ suresinde de Mi'rac'tan bahsedilirken Rasûlullah (a.s.)'a sadece bazı ayetler gösterildiği kaydedilmiştir. Yukarıdaki ayette de benzeri bir ifade kullanılarak "Rabbinin alametlerinin en büyüğünden bir kısmını gördü" denilmiştir.

Bu sebeple, zahiren Rasûlullah (a.s.)'ın Allah'ı görüp görmediği konusunun tartışılmasına hiç imkân kalmıyor. Aynı şekilde Rasûlullah (a.s.)'ın Allah'ı mı, yoksa Cebrail (a.s.)'i mi gördüğünün tartışması için de herhangi bir imkân kalmıyor.

Fakat bu hususta tartışmaya yol açan bazı hadislerdeki ifadelerdir. Biz bu hadisleri buraya sıra ile aktarıyoruz:

31.1.15 .5. Hz. Ayşe (r.a.)'nin Rivayetleri

Buhârî, Kitab'üt-Tefsir'de Hz. Mesruk'un, Hz. Ayşe'ye şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Anneciğim, Hz. Peygamber (a.s.), Rabbini görmüş müydü?" Hz. Ayşe dedi ki: "Senin bu sorun benim tüylerimi diken diken etti. Sen bunu nasıl unutabilirsin ki, şu üç şeyi iddia eden herkes yalan iddiada bulunmuş olur? (Hz. Ayşe söz konusu üç şeyin ilkinin ifade etti): "Muhammed (a.s.)'in Rabbini gördüğünü kim iddia ediyorsa yalan söylüyordur". Bundan sonra Hz. Ayşe (r.a.) şu ayetleri okudu: "Gözler O'nu göremez" ve "hiçbir insan Allah ile kelâm edecek mevkiye sahip değildir. Ama vahiy veya perde arkasından veya Allah'ın izniyle vahiy getiren bir melek vasıtasıyla olanlar hariç."

Bu hadisin bir kısmı Buhârî, Kitab'üt-Tevhid, Bölüm 4'de de yer almıştır. Buhârî'nin, Kitabı Bid'ul-Halk'da naklettiği Mesruk'un rivâyetinde deniliyor ki, "Ben (Mesrûk) Hz. Ayşe'nin bu sözlerini dinledikten sonra "peki, o zaman Allah'ın şu buyruğunun anlamı nedir?" diye sordum. "Sümme denha fatedellâ felânekâbe kavseyniev ednâ". Hz. Ayşe dedi ki: "Bundan Cebrail kastedilmiştir. O her zaman Rasûlullah (a.s.)'a insan şeklinde gelirdi. Ama bir defasında asıl şekliyle görüldü ve zaman bütün ufku kapladı."

Müslim'in, Kitab'ul-İmân, "Zikr-i Sidret-ul-Münteha" bölümünde Hz. Ayşe ile Mesruk'un bu konuşması daha etraflıca yer almıştır ve bunun en önemli bölümü şudur: Hz. Ayşe (r.a.) dedi ki: "Muhammed (a.s.)'in Rabbini gördüğünü iddia eden kişi Allahu Teâlâ'ya büyük bir iftira yapar."

Mesrûk diyor ki: "Ben yere çömelmişim. Bu sözü dinledikten sonra doğruldum ve şöyle dedim: "Ümmül-Mü'minin, bu hususta acele etmeyin. Allahu Teâlâ, bunları söylememiş midir?" "ve legad re'ahu bil-ufuk-il mübi-ni ve lekad re'ahu nezleten uhrâ". Hz. Ayşe dedi ki: Bu meseleyi ümmetten ilk önce ben Rasûlullah (a.s.)'a sormuştum. Rasûlullah demişti ki: "O Cebrail idi. Ben O'nu Allah'ın O'nu yarattığı şekli ile bu iki defadan başka görmedim. Bu iki defasında onun gökten indiğini ve büyük varlığının gökle yer arasındaki bütün boşluğu doldurduğunu gördüm."

İbni Merdûye'nin naklettiği Mesruk'un rivâyetinin kelimeleri şunlardır. Hz. Ayşe buyurdu: "Rasûlullah (a.s.)'a Rabbini görüp görmediğini soran ilk kişi bendim. Rasûlullah (a.s.) buyurdu ki, "hayır, ben sadece Cebrail'in gökten indiğini gördüm."

31.1.15.6. Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un Rivâyeti

Buhârî, "Kitab'ut-Tefsir", Müslim, "Kitab-ul İman" ve Tirmizî, "Tefsir" bölümlerinde Zirr bin Hubeyş'in rivâyetine göre Hz. Abdullah bin Mes'ud, "fekâne gâbe gavseyni ev ednâ"nın tefsirini şöyle kaydetmiştir: Rasûlullah (a.s.) Cebrail

(a.s.)'in 600 kanadı olduğunu gördü. Müslim'in ikinci rivâyetinde "mâ kezebel-fuâdu mâ-re'â" ve "legad rea min ayat-i Rabbihi-l kübrâ"nın tefsirini, yine Zirr bin Hubeyş, Hz. Abdullah bin Mes'ûd bunlarda şu ifadeyi kullanıyor: "Rasûlullah (a.s.) buyurmuştur ki, ben Cebrail'i Sidret-ul Munteha'da gördüm, onun 600 kanadı vardı." Aynı ifadeleri taşıyan başka rivayet Müsned-i Ahmed'de Şakik bin Seleme tarafından naklölünmuştur. Bunda kendisi Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un şöyle dediğini kaydetmiştir: "Rasûlullah (a.s.) diyordu ki: "Ben Cebrail'i asıl şekliyle Sidret'ul-Munteha'da görmüştüm."

31.1.15.7. Hz. Ebû Hureyre'nin Rivâyeti

'Atâ bin Ebi Rebah, Hz. Ebu Hureyre'ye "legad re'ahu nezleten uhrâ"nın manasını sordu. Hz. Ebû Hüreyre dedi ki: "Rasûlullah (a.s.) Cebrail'i görmüştü." (Müslim, Kitabul-İman).

31.1.15.8. Hz. Ebû Zer'in Rivayetleri

Hz. Ebu Zer Gifârî'nin iki rivâyeti, Abdullah bin Şakik vasıtasıyla İmam Müslim'in hadis kitabında yer almışlardır. Bunlardan birinde Hz. Ebu Zer'in, Rasûlullah (a.s.)'a şunu sorduğu kaydedilmiştir: "Siz Rabbinizi görmüş müydünüz?" Rasûlullah (a.s.) da şu cevabı vermişti: "nurun enna erâhu". ikinci rivayette de Hz. Ebu Zer'in sorusu üzerine Rasûlullah (a.s.)'ın şöyle buyurduğu belirtilmiştir: "Ra'aytu mirana". Rasûlullah (a.s.)'ın ilk sözlerinin anlamını İbn ul-Kayyim, "Zad-ul Me'âd"da şöyle açıklamıştır: "Benim ve Rabbimin

niyeti arasında nur vardı." İkinci deyiminin manası da şudur: "Ben Rabbimi değil, sadece nurunu gördüm."

Nesâî ile İbni Ebi Hâtim, Hz. Ebu Zer'in sözlerini şöyle nakletmişlerdir: "Rasûlullah (a.s.) Rabbini gönlüyle görmüştü, gözleriyle değil."

31.1.15.9. Hz. Ebû Musa el-Eş'arî'nin Rivâyeti

Müslim, 'Kitab ul-İman'da Hz. Ebû Mûsâ el-Eş'ari'nin şu rivâyeti yer almıştır: Rasûlullah (a.s.) şöyle buyurmuştur: "Allahu Teâlâ'ya hiçbir mahlûkun bakışı varamamıştır."

31.1.15.10. Hz. Abdullah bin Abbas'ın Rivâyeti

Müslim'in rivâyetine göre Hz. Abdullah bin Abbas, söz konusu ayetlerin tefsirini beyan ederken şöyle dedi: "Rasûlullah (a.s.), Rabbini iki defa kalbiyle görmüştür." Bu rivâyet Müsned-i Ahmed'de de yer almıştır.

İbni Merdûye, 'Atâ bin Ebi Rebah'a dayanarak Hz. Abdullah bin Abbas'ın şu sözlerine yer vermiştir: "Rasûlullah (a.s.), Allahu Teâlâ'yı gözleriyle değil kalbiyle görmüştü."

Nesâî'de, İkrime, İbn Abbas'ın şöyle dediğini nakletmiştir. Allah'ın Hz. İbrahim (a.s.)'a "halil" ünvanını vermesine, Hz. Musa (a.s.) ile konuşmasına ve Muhammed Mustafa (a.s.)'yı kabul buyurmasına mı hayret ediyorsunuz? (Hakim bu rivâyeti nakletmiş ve bunun doğru olduğunu söylemiştir).

Tirmizî'de yar alan Şa'bi'nin rivâyetine göre İbni Abbas bir toplantıda şöyle dedi: "Allahu Teâlâ kendi ru'yetini ve

kelâmını Rasûlullah (a.s.) ile Hz. Musa arasında dağıtmıştır. Allah, Hz. Musa ile iki defa konuştu ve Muhammed (a.s.)'a iki defa göründü." Hz. İbni Abbas'ın işte bu rivâyetini dinledikten sonra Hz. Mesrûk, Hz. Ayşe'ye gitti ve kendisine şu soruyu yöneltti: "Muhammed (a.s.) Rabbini görmüş müydü?" Ayşe (r.a.) dedi ki: "Sen öyle bir şey söyledin ki, tüylerim diken diken oldu." Bundan sonra Hz. Ayşe ve Mesrûk arasında geçen konuşmayı daha önce naklettik.

Yine Tirmizî'de, Hz. İbni Abbas'ın naklettiği diğer rivayetlerden birinde şöyle denilmiştir: Rasûlullah (a.s.), Allahu Teâlâ'yı görmüştü. Başka bir rivayette ise, Rasûlullah (a.s.)'ın, Allah'ı iki defa gördüğü kaydedilmiştir. Üçüncü rivayette ise Rasûlullah (a.s.)'ın Rabbini kalbiyle gördüğü açıklanmıştır.

Müsned-i Ahmed'de yer alan Hz. İbni Abbas'ın bir başka rivâyeti şöyledir: "Rasûlullah (a.s.) buyurdu ki, ben Rabbi Tebâreke ve Teâlâ'yı gördüm." İkinci rivayette şöyle denilmiştir. Rasûlullah buyurdu "bu gece Rabbim en güzel şekliyle bana geldi." Bu demektir ki, Rasûlullah (a.s.), rüyasında Cenab-ı Allah'ı görmüştür.

Taberânî ve İbni Merdûye, İbni Abbas'ın şu rivâyetini nakletmişlerdir: "Rasûlullah Rabbini iki defa gördü. Birincisinde gözleriyle, ikincisinde de kalbiyle."

31.1.15.11. Muhammed bin Ka'b el-Kurazî'nin Rivâyeti

Muhammed bin Ka'b el-Kurazi'nin rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.)'a bazı sahabeler sordular: "Siz Rabbinizi gördünüz mü?" Rasûlullah (a.s.) cevap verdi: "Ben onu iki defa kalbimle gördüm." (İbni Ebi Hatim). Bu rivâyeti İbni Cerir kendi ifadesiyle verirken Rasûlullah (a.s.)'ın şöyle dediğini kaydetmiştir: "Ben O'nu gözlerimle değil, kalbimle iki defa gördüm."

31.1.15.12. Hz. Enes'in Rivâyeti

İmam Buhârî, "Kitab-üt-Tevhid"de Mi'rac vak'asını anlatırken Şerik bin Abdullah vasıtasıyla Hz. Enes bin Mâlik'in bir rivâyetini şöyle nakletmiştir: "Rasûlullah (a.s.) Sidret ul-Müntehâya varınca Rabbil İzzet'e yaklaştı ve öylece kaldı. Öyle ki, iki yaylık, hatta daha az bir mesafe idi. Daha sonra Allah'ın Rasûlullah (a.s.)'a vahyettiği emirler arasında 50 vakit namaz kılmak da vardı."

Ne var ki, bu rivâyetin senedine ve metnine yapılan itirazların yanı sıra en büyük itiraz da bunun Kur'an-ı Kerim'in ifadelerine tamamen aykırı olmasıdır. Zira, Kur'an-ı Kerim'de iki ayrı ru'yetten bahsedilmiştir. Bunların ilki ufukta cereyan etti ve iki yaylık mesafe söz konusu oldu; ikincisi ise Sidret-ul Münteha yakınlarında vukû buldu. Fakat bu rivayet bu her iki ru'yeti karıştırıp bir ru'yet haline getirmiştir. Onun için, bu rivayet sırf Kur'an-ı Kerim'e aykırı olması sebebiyle derhal reddedilecek niteliktedir. (Bu hususta İmam Hattabi,

Hâfız İbni Hacer, İbni Hazm ve Hafız Abdül-hak'ın itirazları dikkate değerdir.)

Yukarıda naklettiğimiz diğer rivayetlere gelince, bunların en kuvvetlisi, Hz. Abdullah bin Mes'ud ile Hz. Ayşe (r.a.)'ninkidirler. Zira, bu her iki değerli sahabe de bizzat Rasûlullah (a.s.)'ın ifadesiyle her iki defa da Allah'ı değil, Cebrail'i gördüğünü açıklamışlardır. Bu rivayetler, Kur'an-ı Kerim'in ifadesine de uygundur. Ayrıca, bu rivayetler, Hz. Ebu Zer Gifârî ile Hz. Ebu Musa el-Eş'arî'nin rivayetleriyle de doğrulanmış oluyor. Buna karşılık, Hz. İbni Abbas'a ait olduğu bildirilen ve hadis kitaplarında yer alan rivayetlerde tutarsızlık ve çelişki vardır. Zira, bazı yerlerde Rasûlullah (a.s.)'ın her iki defa Allah'ı kendi gözleriyle gördüğü kaydediliyor. Ama bazı diğer yerlerde ikisinin de bir kalp tecrübesi olduğu açıklanmıştır. Yine bazı rivayetlerde ru'yetin birinde kalben birinde de gözlerle olmadığı beyan olunmuştur. Ayrıca, bu rivayetlerden hiçbirisinde Rasûlullah (a.s.)'ın ifadesine yer verilmemiştir. Bu rivayetlerde Hz. Peygamber (a.s.)'in sözleri geçtiği zaman da Kur'an-ı Kerim'in yukarıdaki iki ru'yetine temas edilmemiştir. Buna ilâveten, bir rivayetten anlaşılıyor ki, ru'yetlerin ikisi de uyanıklık halinde değildi. Bu sebeple yukarıdaki iki ayetin tefsiri yapılırken Hz. İbni Abbas'ın rivayetlerine güvenilmemelidir. Aynı şekilde, Muhammed bin Ka'b el-Kurazi'nin rivayetlerinde de Hz. Peygamber (a.s.)'in ifadeleri yer almakla beraber bunlarda bu ifadeleri duyan sahabelerin isimleri açıklanmamıştır. Buna

ilâveten bu rivayetlerden birinde Rasûlullah (a.s.)'ın gözle hiçbir ru'yette bulunmadığı da kaydedilmiştir.

Otuz İkinci Bölüm: MEKKE DÖNEMİNİN SON ÜÇ YILI

32.1. MEKKE DÖNEMİNİN SON ÜÇ YILI

Biz daha önce Rasûlullah. (a.s.)'ın, Bi'set sonrası 10. yılda Taife yaptığı seyahatten bahsettik. Bu seyahatten sonra Rasûlullah (a.s.) iyice anladı ki, Kureyşlilerden herhangi bir hayır beklenmediği gibi, Beni Sakif'in de doğru yola gelmesine imkân yoktur. Beni Sakif'in doğru yola gelmesi bir yana, bu kabile İslâmi davete tahammül etmeye bile razı değildi. Hatta, Hz. Peygamber (a.s.) Taif'te öylesine büyük bir hakarete ve işkenceye maruz kaldı ki, Mekke'de peygamberlikten sonra geçirdiği 10 yılda bile bunun benzerine rastlanmamıştı.

Böylece, Rasûlullah (a.s.) Mekkeli ve Taiflilerden ümidini kestikten sonra Ukâz, Mecenne, Zül-Mecaz panayırlarında ve Hac mevsiminde Mina'da toplanan diğer Arap kabilelerine dikkatini çevirdi. Rasûlullah daha önce de bu yerlerde halkı İslâma davet ediyordu ama, bu defa davetinin mahiyeti biraz değişti. Rasûlullah, bu defa muhtelif kabileleri İslâma davet etmekle kalmıyor, onların reis ve ileri gelenleriyle şahsen görüşüp kendisine ve diğer müslümanlara maddi destek sağlamaya çalışıyordu. Rasûlullah (a.s.) bu reislere diyordu ki: "Bakın, Kureyşliler Allah'ın davetinin yolunu tıkamışlardır ve artık sizin yardımınız olmadan davet işi hızla yürüyemez". Musa bin Ukbe'nin İmam Zührî'ye dayanarak verdiği bilgiye

göre Hz. Peygamber (a.s.) Medine'ye hicret etmeden önce görüştüğü her kabileye ve ileri gelenlerine şöyle derdi: "Bana eman verin ve benim davetimi destekleyin ki, Allah'ın kelâmını herkese iletebileyim." Bu gibi davet ve telkinler sırasında Ebu Cehl ve Ebu Leheb başta olmak üzere Kureyş'in diğer pek çok serserileri her zaman Rasûlullah (a.s.)'ı takip ediyorlardı ve Arap kabilelerinin onun vaaz ve telkinlerine kulak asmamaları için çağrıda ve tehditte bulunuyorlardı. Bu adamlar bazen Rasûlullah (a.s.)'a taş veya toprak atıyorlardı. Fakat Rasûlullah (a.s.) İslâmi davetini her zamanki metanet ve ciddiyetiyle sürdürüyordu. Bu arada, Rasûlullah (a.s.) umre, ziyaret, veya ticaret maksadıyla Mekke'ye gelen kişileri de Hak dinine davet ediyor, onların kendisini desteklemelerini istiyor ve mümkünse memleketlerine kendisini çağrılarını teklif ediyordu.

32.1.1. Hz. Peygamber'in Görüştüğü Kabileler

Rasûlullah (a.s.)'ın Hak daveti için yaptığı bu yolculuklarda görüştüğü kabilelerin listesine baktığımızda görüyoruz ki, kendisinin Arabistan'ın doğu kıyısından batı kıyısına ve güneyden kuzeye kadar görüşmediği veya temas kurmadığı tek bir güçlü kabile yoktu. Bunlardan bazılarının isimlerini aşağıda belirtiyoruz:

1) Kinde: Bu, güney Arabistan'ın en büyük kabilelerinden biri olup Hadramût'tan Yemen'e kadar olan bölgeye hâkimdi.

2) Kelb: Bu, Kuda'a'nın bir koluydu ve Kuzey Arabistan'da Dûmet-ul Cendel'den Tebûk'a kadar olan bölgeye hâkimdi.

3) Beni Bekr bin Vâil: Bu, Arabistan'ın savaşçı kabilelerinden biriydi ve ülkenin ortalarından Doğu kıyısına kadar etkisini sürdürüyordu. Bu kabile M.S. 300¹ de ilk defa İran imparatorluğuna kafa tutmuş ve peygamberlik döneminde tekrar İranlılarla savaşa girerek düşmana büyük kayıplar verdirmişti. Tarihte bu savaş, Zikâr savaşı adıyla biliniyor.

4) Beni el-Bekka: Bu, Beni Amir bin Sa'sa'a'nın bir kolu olup Mekke ile Irak yolu boyunca hakimiyetini sürdürüyordu.

5) Sa'lebe bin Ukâbe: Beni Bekr bin Vâil'in bir kolu.

6) Beni Şeyban bin Sa'lebe: Beni Sa'lebe bin Ukâbe'nin bir kolu.

7) Beni el-Hâris bin Ka'b: Beni Temim'in bir kolu.

8) Beni Hanife: Bu, Beni Bekr bin Vâil'in bir kolu olup Yemâme'de otururdu. Müseyleme (Kezzab) bu kabileye mensuptu. Hz. Ebu Bekr'in halifeliği sırasında sahte peygamberler fitnesi ortaya çıkınca müslümanlar en çok bu kabile ile uğraşmak zorunda kalmışlardı. Bu kabile de Arabistan'ın savaşçı kabilelerinden biriydi.

9) Beni Süleym: Bu da, Kays-ı Aylan kabilelerinin en büyüğüdü ve Hayber yakınlarında yukarı Necd bölgesinde

oturuyordu. Bu kabilenin adamları el-Kurâ vadisine Teymâ'ya kadar yayılmış durumda idiler.

10) Beni Amir bin Sa'sa'a: Havazin'in bir kolu olup Necd'de oturuyorlardı. Havazin de Kays'ı Aylân'dandılar. Bunlar daha sonra Taif in bir bölgesine yerleştiler. Kabilenin bazı üyeleri yazı Taif te kışı da Necd'de geçirirlerdi.

11) Beni Abs: Bu da Kays-ı Aylân'ın bu kolu olan Gatafan'ın bir yan kabilesi idi. Necd'de oturuyor ve savaşçı kabilelerden biri sayılıyordu. Câhiliyye döneminde bazı kabilelerle çok uzun savaşlara girdi. Bu savaşlardan Dâhis ve Ğabrâ' tarihe geçmişlerdir.

12) Beni Üzre: Bu, Beni Abdullah bin Gatafan'ın bir koluydu.

13) Gassân: Bu, Güney Arabistan'ın hatırı sayılır kavimlerinden biriydi. Daha sonra kuzey Arabistan'a geçip yerleşmişti. Çeşitli kabileleri bünyesinde toplayan Gassanlıların bazıısı Hristiyan ve bazıısı müşrikti. Gassanlıların bir devletçiği Bizanslılara tabi olmuştu.

14) Fezâre: Bu Gatafan'ın büyük bir yan kabilesiydi ve Necd ile el-Kurâ vadisinde otururdu.

15) Beni Abdullah: Bu, Kelb'in yan kabilelerinden biriydi.

16) Beni Muharib bin Hafse: Bu, Adnanlı kabilelerden biriydi.

Hz. Peygamber (a.s.)'in İslâm dinini yaymak üzere yaptığı çeşitli geziler sırasında görüştüğü kabilelerin belli başlıları bunlardı. Arabistan'ın jeopolitik durumu göz önünde bulundurulur ve yukarıda adlarını yazdığımız kabilelerin toplumdaki durumları, sayıları, güçleri, zenginliği ve yiğitliği ele alınırsa bunların sadece bir tanesinin bile Rasûlullah (a.s.)'in davetini kabul etmesi halinde İslâm dininin hayli güçleneceği ve günden güne gelişeceğinden kimsenin şüphesi olmayacaktı.

32.1.2. Rasûlullah (a.s.)'in Kabilelerle Görüşmesi Sırasında Meydana Gelen Olaylar

Hz. Peygamber (a.s.)'in kabilelerle görüşmek üzere yaptığı çeşitli geziler çok ilginç olmuş ve bunlarda bazı dikkate değer olaylar meydana gelmiştir. Rasûlullah, bu geziler sırasında çeşitli adamlarla buluşmuş ve çoğu üzücü olmasına rağmen

bazı sevindirici olaylarla da karşılaşmıştır. Mûsâ bin Ukbe'nin "Meğâzi"de belirttiği gibi kabilelerin çoğu şu cevabı verirlerdi: "Bir insanı, mensup olduğu millet ve toplum daha iyi bilir. Bizzat kendi milletinde fesâd ve kavga çıkarmış olan ve milleti tarafından reddedilmiş olan bir kişi bize ne verebilir ki?" Fakat bazı kabileler sadece İslâm'ın davetini reddetmekle kalmadılar, Rasûlullah (a.s.)'a çok kaba ve çirkin davrandılar. İbni Cerir, İbni Hişâm ve Hâfız İbni Kesir'in Muhammed bin İshâk'a dayanarak ifade ettiklerine göre bir defasında Rasûlullah (a.s.) Kinde'nin toplantı yerine gitti ve Kindelilerin yardımını talep etti. Fakat, Kindeliler bu talebi reddettiler. Rasûlullah (a.s.) Kelb kabilelerinden Beni Abdullah'a gitti ve kendilerine "Allahu Teâlâ atanıza iyi bir isim bahsetmiştir, siz bana yardım edin" dedi, ama onlar da bu isteği reddettiler. Rasûlullah (a.s.), daha sonra Beni Hanife'ye gitti, fakat bu kabile daha da kötü davrandı; ve bulundukları yerden Rasûlullah (a.s.)'ı kovdu.

32.1.2.1. Beni Hemdân'a Mensup Bir Şahsın Tereddüdü

İmam Ahmed ile Hâkim ve bazı diğer muhaddisler Hz. Câbir bin Abdullah'a atfen Rasûlullah (a.s.)'ın halka şöyle seslenerek yol kat ettiğini kaydetmişlerdir: "Beni kendi kabilesine götürecek bir adam var mı?" Bu çağrıyı duyan Hamdan kabilesine mensup bir şahıs Rasûlullah (a.s.)'a geldi ve onu kendi kabilesine götürmeye razı oldu. Ama daha sonra kabilesinin kendisine kötü muamele yapacağından korktuğu için Rasûlullah (a.s.)'a döndü ve şöyle dedi: "Ben şimdi

kabileme gidiyorum. Onlara senden söz edeceğim ve gelecek yıl Hac mevsiminde seninle görüşeceğim." Bundan sonra bu adamdan haber alınamadı.

32.1.2.2. Beni Bekr bin Vâil İle Mülakat

Hafız Ebû Nuaym ve Yahya bin Sa'id-ul Ümevi; Kelbi'ye dayanarak diyorlar ki, bir defasında Rasûlullah (a.s.) Beni Bekr bin Vail'e gitti ve onlarla sohbet ederken "savaş durumunuz nasıl" diye sordu. Onlar dediler ki "biz ne İran'la savaşıyor durumdayız, ne de İran'a karşı kimseyi koruyabiliyoruz." Rasûlullah (a.s.) şöyle dedi: "Bir gün gelecek, siz onların menzillerine ineceksiniz, onların kadınlarıyla evleneceksiniz ve onların evlâtlarını esir alacaksınız." Bu görüşmeden sonra Rasûlullah (a.s.) oradan ayrıldı ve oraya Ebû Leheb geldi ve halka şöyle dedi: "Bu adam eskiden çok iyi idi, ama şimdi aklını kaçırmıştır." Beni Bekr bin Vail'e mensup olanlar da dediler ki: "Evet, İranlılardan bahsedince onun akli dengesinin yerinde olmadığına kanaat getirdik." Bu vak'a gösteriyor ki, o sıralarda hiçbir Arap, Arapların İran gibi muazzam bir saltanatı yerle bir edip bütün İran'a hâkim olacaklarını akıllarının uçlarına bile getiremiyordu. Böyle bir şeyi onlarca sadece deli-divane bir kişi söyleyebilirdi. Ama, aradan 15-16 sene geçmedi ki, aynı adamlar Rasûlullah (a.s.)'ın söylediklerinin harfiyen gerçekleştiğine şahit oldular.

32.1.2.3. Beni Amir bin Sa'sa'a İle Görüşme

İbni İshâk'ın, İmam Zühri'ye dayanarak naklettiğine göre Rasûlullah (a.s.) bir defasında Beni Sa'sa'a'nın oturdukları bölgeye gitti ve davetini onlara ilettili. Beni Amir'e mensup Beyhare bin Fıraş dedi ki: "Vallahi Kureyş'in bu gencini yanıma alsam bütün Arabistan'ı elime geçirebilirim."

Bu adam daha sonra Rasûlullah (a.s.)'a şöyle dedi: "Diyelim ki, sizin işinizde sizinle ortak olduk ve Allah da sizi muhaliflerinize galip kıldı. Bundan sonra siyasi iktidar bizim olacak mı?" Rasûlullah (a.s.) cevap verdi: "Bu iş Allah'ın elindedir. O kime isterse iktidar verir." Bunun üzerine Beyhare bin Fıraş şöyle dedi: "Vay be, biz gırtlığımızı Araplara teslim edeceğiz âma Allah sizi galip kılınca iktidarı bize değil başkalarına vereceksiniz. Gidin, biz böyle bir şey istemiyoruz." Beni Amir bin Sa'sa'a'ya mensup olanlar hacdan sonra memleketlerine dönünce Rasûlullah (a.s.) ile görüşme olayını yaşlı bir şeyhe anlattılar ki, şöyle idi: "Kureyşli Beni Abdulmuttalib'in bir genci bize geldi. Kendisinin peygamber olduğunu iddia ediyordu ve bizden yardım talep ediyordu. O bizim memleketimize gelmek istiyordu. Biz onunla şunları şunları konuştuk. Sonra onu geri çevirdik." Yaşlı şeyh bu hikâyeyi duyunca başını elleri arasına aldı ve şöyle dedi: "Ey Beni Amir, bu hatayı telafi etmeliyiz. Biz büyük bir fırsatı kaçırdık. Elinde canım olan Allah'a yemin ederim ki, hiçbir İsmaili hiçbir zaman böyle bir şey uydurmamıştır. Bu mutlaka doğrudur. Siz o zaman aklınızı mı kaçırmıştınız?"

31.1.2.4. Beni Şeybân bin Sa'lebe İle Görüşme

Ebû Nuaym, Hâkim ve Beyhakî Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak Hz. Ali'nin bir rivâyetini nakletmişlerdir. Bu rivayet şöyledir: "Ben (Ali) bir defasında Rasûlullah (a.s.) ve Ebu Bekr ile Minâ'da çeşitli kabilelere gidiyorduk. Biz şöyle dolaşırken çok görkemli bir toplantıya vardık. Burada bulunanların hepsi varlıklı ve yaşlı, başlı kimselerdi. Hz. Ebû Bekr sordu, "sizler kimsiniz?" Onlar dediler ki: "Biz Beni Şeybân bin Sa'lebe'liyiz." Bunun üzerine Hz. Ebû Bekr Rasûlullah (a.s.)'a dönerek şöyle dedi: "Annem ve babam size fedâ olsun. Bunlardan daha muhterem şahsiyetleri daha göremezsiniz." Bu toplantıda Mefrûk bin Amr, Hâni bin Kabisa, Müsennâ bin Hâris ve Nu'man bin Şerik hazırıldılar.

Hz. Ebû Bekr'e yakın olan Mefrûk dedi ki: "Galiba siz Kureyş'tensiniz". Hz. Ebu Bekr dedi ki: "Belki de siz biliyorsunuzdur, buraya Allah'ın Rasûlü teşrif etmişlerdir. Huzurunuzdaki şahsiyet ise kendileridirler." Mefrûk, "evet, biz böyle bir şey işittik" dedi ve sonra dikkatini Rasûlullah (a.s.)'a çevirdi. Rasûlullah (a.s.) kendisine şöyle dedi: "Ben sizi İslâm'a davet ediyorum. Siz, Allah'ın tek olduğuna, hiçbir ortağı olmadığına, ibadete layık olan tek varlığın Allah olduğuna ve benim de O'nun Rasûlü olduğuma şahadet ediniz. Sizden yardım ve emân talep ediyorum. Böylece, Allah'ın bana verdiği vazifeyi tam manasıyla yerine getirebilirim. Zira

Kureyş, Allah'ın işini durdurmak için ittifak kurmuştur. Kureyş, Allah'ın Rasûlünü tekzip etmiş ve Hak yerine Batıldan yana çıkmıştır. Halbuki, Allah kullarının yardımına muhtaç değildir ve kendi başına Mahmûd'dur". Mefrûk dedi ki: "Kureyşli kardeş, sen başka neyi emrediyorsun?" Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) En'âm sûresinin 151'den 153'e kadar olan ayetlerini okudu. Mefrûk daha sonra şunları söyledi: "Ey Kureyşli kardeş sen başka neyi vaaz ediyorsun? Vallahi bu, dünyalıların kelâmı değildir. Zira böyle bir şey olsaydı, ben anlardım." Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) Nahl sûresinin 90. ayetini tilavet etti. Mefrûk şunları söyledi: "Vallahi, ey Kureyşli birader, siz en güzel ahlâki vasıflara ve iyi amellere davet ettiniz. Sizi yalanlayan millet çok aptal ve akılsızdır." Bundan sonra Mefrûk, Hâni bin Kab İsa'ya işaret ederek kendi kabilesinin şeyhi ve din adamı olduğunu söyledi. Hâni dedi ki: "Ey Kureyşli kardeş, ben sizin söylediklerinizi duydum ve sizi teyid ediyorum. Fakat, bizim bir toplantıda aniden dinimizi değiştirip sizin dininizi kabul etmemiz biraz acele bir iş olacaktır. Arkamızda milletimiz vardır ki, onun rey ve fikrini almadan onlara bir şey empoze etmemiz doğru olmayacaktır. Biz şimdi memleketimize geri dönüyoruz, siz kendi işinize bakın. Biz meseleyi gözden geçireceğiz. Siz bunun neticelerinin ne olacağını düşünün." Bundan sonra Hâni, Müsennâ bin Haris'i Rasûlullah (a.s.)a tanıştırdı ve kendisinin bir şeyh ve askeri komutan olduğunu bildirdi. Müsennâ dedi ki: "Ey Kureyşli kardeş, ben senin sözlerini dinledim ve

beğendim. Fakat, benim cevabım da Hâni'ninki gibidir. Biz bir toplantıda kendi dinimizi bırakıp senin dinini kabul etmeyi doğru bulmuyoruz. Biz oturduğumuz yerde iki zorlukla karşılaşıyoruz: Birincisi Yemâme ve ikincisi Semâve (Arap yarımadasına yakın olan Irak'ın toprakları)." Rasûlullah (a.s.) "Bu iki zorluğun anlamı nedir?" diye sordu. Müsennâ dedi ki: "Birincisi, dağ ve Arap toprakları. İkincisi İran toprakları ve Kısra (İran Hükümdarının) nehirleri. Kısra ne bizim ne de himayemizde olan başka birinin fevkalâde bir şey yapmasını istiyor. Sizin bizi davet ettiğiniz şey hükümdarların hoşlarına gitmeyebilir. Arap topraklarına gelince, kusur ve özrümüzü kabul edebilirsiniz. Fakat İran ile ilgili herhangi bir yükümlülüğün altına giremeyiz." Rasûlullah (a.s.) kendisine şu cevabı verdi: "Doğruyu söyledinizse yanlış bir hareket yapmadınız. Fakat, şurasını bilin ki, Allah'ın diniyle kalkan bir kişi için müstesnalar söz konusu değildir. O her bakımdan bunu himaye etmelidir." Daha sonra şunları ekledi: "Biraz sabredin, Allah İranlıların mal ve mülkünü size verecektir; onların kızlarını sizin tasarrufunuza verecektir. Evet, bütün bunlardan sonra, siz Allah'ı tesbih ve tenzih edecek misiniz?"

Numan bin Şerik dedi ki: "Ey Kureyşli kardeş, biz senin söylediklerini kabul ettik." Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) "İnnâ erselnâke sahiden ve mübeşşiren ve nezira" ayetlerini okuyarak kalktı ve Hz. Ebu Bekr'i elinden tutarak oradan ayrıldı.

31.1.2.5. Beni Abs ile Görüşme

Vakıdi, Abdullah bin Vâbiste el-Absi'ye dayanarak dedesinin şu rivâyetini nakletmiştir: Kabilemiz Beni Abs Mescid-i Hayf yakınlarında Cemret-ul Ulâ'ya konaklamıştı. Rasûlullah (a.s.) bizim bulunduğumuz çadıra geldi. Yanında Zeyd bin Hârise de vardı. Rasûlullah (a.s.) bizi İslâm'a davet etti ve biz bu daveti kabul etmedik. Bundan önce de her hac mevsiminde Rasûlullah (a.s.) bizim yanımıza gelip Hak dininden söz ederdi ve biz hiçbir zaman onun çağrısını dinlemedik. Son defasında Meysere bin Mesrûk el-Absi de yanımızda idi. O şöyle dedi: "Vallahi biz O'nu tasdik eder ve yanımıza alıp memleketimize götürürsek bu iyi bir hareket olacaktır. Zira, Allah'a yemin ederek söylüyorum, onun kelâmı galip gelecektir, hem de ezici bir şekilde galip gelecektir." Rasûlullah (a.s.) Meysere'nin bu sözleri üzerine ümitlendi ve onunla biraz daha konuştu. Fakat, Meysere daha sonra dedi ki: "Kelâmınız ne kadar güzel ve şahanedir. Ama, benim halkım bana karşı çıkıyor. Benim halkım beni desteklemezse başka kimlere yalvaracağım?" uzun bir müddet sonra Vedâ Haccı sırasında Rasûlullah (a.s.), Meysere'yi gördü ve tanıdı. O zaman Meysere şöyle dedi: "Ya Rasûlullah, ilk defa bizim çadırımıza geldiğiniz zamandan beri size tutkundum, fakat ne çare ki amacıma ulaşamadım. Artık ne olduysa oldu. Şimdi bunca zaman geçtikten sonra müslüman oluyorum."

Kısacası, bütün Arap kabileleri ayaklarına kadar gelen Hak davetine sırt çevirdiler ve büyük bir fırsatı kaçırdılar.

Buna karşı Medineliler şanslı ve talihliydim ki, kendileri Rasûlullah (a.s.)'ın ayağına kadar geldiler ve hem dünyada, hem âhirette felâh buldular. Biz şimdi biraz geriye dönerek mübarek şehir Medine'nin sakinlerinin hangi sebeplerden dolayı zihnen ve fikren Rasûlullah (a.s.)'ın davetini kabul etmeye amade olduklarını anlatmaya çalışacağız.

32.1.3. Evs ve Hazrec'in Tarihçesi

M.S. 450 ya da 451'de Mârib Seddinin yıkılmasıyla Yemen'in marûz kaldığı sel felâketinden kurtulan Sabâ (Sebe') kavmine mensup Amr bin Amr çoluk çocuklarını alıp ülkenin kuzeyine yerleşmişti. Onun bir oğlu Cüfne'nin evlatları Suriye'ye yerleşti ve Gassân ismiyle şöhret kazandı. İkinci oğlu Hârise ise Hicaz'ın dağlık bölgeleri ve Kızıldeniz kıyısı arasında uzanan Tihame adlı düzlüğe yerleşti. Onun evlatları Huzâ'a ismiyle meşhur oldu. Üçüncü oğlu Salebe'nin evlâtları arasında Hârise adında bir kişi vardı. Onun iki oğlu, karılarından birisi Kayle'den doğmuşlardı. Bunlardan birinin adı Evs, diğerrinin ise Hazrec idi. Bu iki kardeşin evlâtları gidip Yesrib'e (Medine'ye) yerleştiler. Bu şehre daha önceden Yahudiler hâkimdi. Yahudiler uzun bir müddet Evs ile Hazrec'in evlâtlarına şehrin en güzel mer'a ve diğerr yerlerine girme izni vermediler. Bu sebeple Evs ve Hazrecliler çaresizlik içinde şehrin dışında verimsiz, kurak ve çorak arazilerde kalmaya mecbur oldular. Geçimlerini zor sağlayabiliyorlardı ve daima sıkıntı içinde idiler. Nahiyyet bunlar, akrabaları olan Suriyeli Ğassânlılardan yardım istediler. Gassanlılar kuvvetli

bir orduyla gelip Yahudileri Medine'nin dışına çıkarıp Evs ile Hazrec'i buranın hâkimi yaptılar. Yahudilerin Beni Kureyza ve Beni Nadir adlı iki kabilesi şehrin çevresinde oturmaya mecbur oldular. Yahudilerin bir başka kabilesi, Beni Kaynuka ise Hazrec'in himayesine girip şehrin bir mahallesine yerleşmeyi başardı. Bu kabile yukarıda bahsedilen iki Yahudi kabilenin rakiplerinden biriydi. Bu iki kabile bu gelişmeye karşı harekete geçtiler ve Evs kabilesiyle anlaşma imzalayarak bunun müttefiki oldular. Bundan sonra Evs ile Hazrec te 15 yıl Yahudilerle beraber aynı şehrin içinde ve çevresinde iç içe yaşadılar. Bu arada, bu iki Arap kabilesi aynı soydan gelmelerine ve aralarında evlilik bağları bulunmasına rağmen cehaletleri yükünden hem birbirleriyle sık sık çatışmaya giriyorlardı, hem de kendi müttefikleri arasında çatışma çıkarıyorlardı. Zira, bunlar kendi müttefiklerin birleşmelerini istemiyorlardı ve çarpışarak güçlerini kaybetmelerinden yana idiler. Ayrıca, Yahudiler de bu iki kabilenin birbiriyle daima çatışma durumunda olmalarını kendileri için hayırlı sayıyorlardı. Böylece, Evs ile Hazrec arasında 175 yılda ufak tefek çatışmalar hariç, 11 büyük kanlı muharebe oldu. Bu muharebelerin sonuncusu hicretten sadece beş yıl önce (Yani Bi'set'ten 8 yıl sonra ve M.S. 618'de) meydana geldi. Bu muharebede her iki kabilenin büyük adamları öldü.^{258[1]} Fakat

^{258[1]} İbni Sa'd'ın belirttiği gibi Bu'as muharebesi Hicret'leri 6 yıl önce cereyan etmişti. Bu'as bir mer'a veya yerin ismiydi; ki Medine'ye iki mil uzaklıkta Benî Kurayza'nın oturduğu bölgede idi. Muharebede Evs kabilesinin reisi Hz. Üseyd bin Hudayr'ın babası Hudayr'dı. Evs'in yanında Benî Kurayza ile Benî Nadir yer almışlardı. Karşı tarafta ise Hazrec'in reisi Amr bin Nu'mân Beyadi idi ve bunun yanında yahudilerden Benî Kaynuka'

bu çatışma ve savaflara rağmen Medine'de Yahudilerin dini etkisi o kadar kuvvetliydi ki, çocuk doğurmayan veya çocukları sık sık ölen bir kadın, gelecek defa çocuğunun doğması halinde bunu Yahudi yapacağına dair adakta bulunuyordu. Bu durumu İbni Cerir kendi tefsirinde Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak anlatmıştır. Ebu Davud, Nesâî, İbni Ebi Hâtim ve İbni Hibbân da bu konuda çeşitli rivâyetleri İbn Abbas'a, Mücâhid'e, Sa'id bin Cubeyr'e, Şa'bi'ye Hasan Basri'ye vs.'ye dayanarak nakletmişlerdir.

32.1.3.1. Bu Tarihi Durumun Etkileri

Yukarıda gayet kısa olarak anlatmaya çalıştığımız Evs ile Hazrec'in tarihinden anlaşılacağı gibi bu iki Arap kabilesi üç büyük sebeple İslâmi davete Arabistan'ın diğer bütün kabilelerine oranla daha yatkın idiler. Onlar, zihnen ve fikren İslâmiyet'i kabul etmeye hazırdılar ve zamanı gelince, Rasûlullah (a.s.)'a, suya susamış kişiler gibi koştular.

Birinci sebep şuydu: Evs ile Hazrec uzun yıllardan beri Yahudilerle beraber yaşadıkları için kulakları ve kalpleri nübüvvet, vahiy, kitap, şariat vs. gibi kavramlara alışmıştı. Diğer Arap kabileleri için ise bu kavramlar yabancıydı.

İkincisi, İbni Hişâm ile Taberî'nin İbni İshâk'a dayanarak belirttiği gibi Evs ile Hazrec Yahudi komşularıyla sohbetleri sırasında bunların sabırsızlıkla bir peygamberi beklediklerini

vardı. Muharebede Evs ve müttefikleri zafer kazandı. Takat her iki taraf o kadar büyük zayıat verdi ki ikisi de bu tür savaflara fazla imkân vermemeyi ciddi olarak düşünmeye başladı.

öğreniyorlardı. Böyle bir peygamberin gelişinin Yahudilerin kitabında yazılı olduğunu biliyorlardı. Yahudiler ayrıca böyle bir peygamberin çabuk gelmesi için sık sık Allah'a dua ediyorlardı, zira bu peygamberin gelmesinden sonra üzerlerinden diğer milletlerin galebesinin kalkacağına inanıyorlardı. Özellikle Yahudiler ile Evs ve Hazrec birbiriyle hırlaşınca şöyle derlerdi: "Göreceksiniz, kısa bir zaman sonra bizden bir peygamber çıkacaktır. O peygamber ortaya çıkınca biz ona tabi olacağız ve biz onunla bir olup sizi Ad ve İrem milletleri gibi yok edeceğiz." Yahudilerin bu gibi sözlerine Kur'an-ı Kerim'de de temas edilmiştir:

"Onlar o kitapla müşrikler üzerine fetih ümit ederlerdi."
(Bakara; 89)

Yahudilerin bu söz ve hareketlerini yakından izleyen Evs ve Hazrec kabileleri de yeni peygamberleri bekler hale gelmişlerdi ve bu nebi ortaya çıkar çıkmaz kendisine biat etmek ve böylece hasımları olan Yahudileri alt etmek niyetinde idiler.

Üçüncüsü, Evs ile Hazrec kendilerini kemiren ve gün geçtikçe zayıflatan iç savaştan bıkmışlardı. Onlar kendilerini bir bayrak altında birleştirecek bir lideri bekliyorlardı. Kur'an-ı Kerim'de bu kabilelerin bu durumuna da temas edilmiştir:

"Cehennem kuyusunun kenarında iken sizi ondan kurtardı." (Al-i İmran; 102)

Medineliler bu durumlarından kurtulmak için Hazrec'in bir reisi olan Abdullah bin Übeyy'i kendi kralları olarak seçmeye de hazırdılar, işte bu şartlar altında Medinelilere, öteden beri bekledikleri ve can-ü gönülden istedikleri nimet gelmiş oldu. (Bk. İbni Hişâm, eli, s. 234)

32.1.4. Rasûlullah (a.s.) İle Görüşen İlk Medineli

İbni Hişâm ile Taberî, İbni İshâk ve Asım bin Ömer bin Katâde Ensari'ye dayanarak naklettikleri rivayetle Rasûlullah (a.s.) ile görüşen ilk Medineli vatandaşın Hz. Suveyd bin Sâmit olduğunu ifade etmişlerdir. Hz. Suveyd kabiliyeti, yiğitliği, şiir ve edebiyatı sevmesi ve soylu bir aileye mensup olması sebebiyle "kâmil" lakabıyla tanınırdı. (İbni Sa'd'ın açıklamasına göre halkı arasında son derece zeki, akıllı, okuma-yazması olan, okçuluk ve yüzmede üstün bir yere sahip kişiye cahiliyye döneminde "kâmil" denirdi. (Bk. Tabakat, c. III, s. 603). Hz. Suveyd, Rasûlullah (a.s.)'a akraba da oluyordu. Zira annesi Leylâ binti Amr, Rasûlullah (a.s.) adet üzere kendisiyle görüştü ve kendisini Hak dine davet etti. Suveyd dedi ki, "galiba bende olan sizde de vardır." Rasûlullah (a.s.) "sizde ne var?" diye sordu. Suveyd, "Mecelle-i Lokman (Yani Hikmet-i Lokman". Rasûlullah (a.s.), ondan Lokman'ın sözlerini okumasını istedi. Suveyd dediğini yaptı. Hz. Peygamber (a.s.) dedi ki, "şüphesiz bu iyi bir kelâmdır, ama bende olan kelâm bundan çok daha üstündür. O da Kur'an'dır ki, Allah bana nazil etmiştir. Kur'an bir hidayet ve bir nur'dur". Bundan sonra Rasûlullah (a.s.), Suveyd'e Kur'an'dan bazı parçalar

okudu ve kendisini İslâma davet etti. Suveyd bu davetten kaçmadı ve bunun (Kur'an'ın) gerçekten iyi bir kelâm olduğunu söyledi. Bundan sonra Suveyd Medine'ye döndü, ama kısa bir süre sonra Hazrec tarafından öldürüldü. Bu Bu'as savaşından önceki bir olaydır.^{259[2]}

32.1.5. Rasûlullah (a.s.)'ın Medine'nin İkinci Heyetiyle Görüşmesi

İbni Hişâm ile Taberî'nin İbni İshâk'a istinaden naklettikleri rivayete göre Buâs muharebesinden öne Evs ile Hazrec arasında husûmet ve çatışma başlayacakken, Evs'in bir kolu olan Beni Abd-el Eşhel'in bir heyeti Ebu'l-Haysir (ya da Ebul-Hayser) Enes bin Kâfi'nin liderliğinde Hazrec'e karşı Kureyş'i kendi müttefiki yapmak üzere Mekke'ye geldi. Hz. Peygamber (a.s.), bu heyetin geldiğini duyunca onların yanına gitti ve kendilerine şöyle dedi: "Siz, uğruna geldiğiniz şeydan daha iyi bir şey kabul etmek istiyor musunuz?" Onlar bunun ne olduğunu sordular. Rasûlullah (a.s.), karşılık verdi: "Ben Allah tarafından kullarına gönderilen Rasûlüyüm. Ben kulları Allah'tan başka kimseye kulluk etmemek, O'nun dışında kimseye ortak koşmamaya davet etmeye geldim. Bana ayrıca bir Kitab nazil olmuştur." Rasûlullah (a.s.), bundan sonra İslâmın ana ilkelerini açıkladı ve kendilerine Kur'an okudu. Heyette yer alan İyas bin Mu'az adında bir genç bunları duyduktan sonra dedi ki: "Vallahi, arkadaşlar, uğruna

^{259[2]} Belâzurî, "Ensab ul-Eşrâf'ta Suveyd'in katlinin zaten Bu'as muharebesi için zemin hazırladığını yazmıştır.

geldiğiniz şeyden bu mutlaka daha iyidir." Fakat Ebu'l-Hayser bu gencin yüzüne toprak alıp, "bizi böyle şeyler için bağışla. Biz buraya başka bir iş için geldik" dedi. Bunun üzerine İyas sustu ve Rasûlullah (a.s.) da oradan ayrıldı. Bu heyetin Medine'ye dönmesinden sonra Bu'as muharebesi patlak verdi ve bundan kısa bir süre sonra İyas da vefat etti. Ölüm anında yanında bulunanların ifadelerine göre İyas son nefesine kadar Allah'ın adını andı ve O'nun için hamd ve tesbihte bulundu. Aynı kişiler Mekke'deki görüşmeden sonra İyâs'ın, İslâmın bir neferi olarak Medine'ye döndüğünü ve müslüman olarak öldüğünü beyan etmişlerdir.

İbni Sa'd'ın Vâkıdî'ye dayanarak verdiği teferruatlı bilgi, bazı noktalarda İbni İshâk'ın rivâyetinden fazladır. Buna göre, Beni Abd el-Eşhel heyeti Mekke'de Utbe bin Rebi'a'nın evinde kalmıştı. Utbe, heyeti çok iyi ağırladı, ama ittifakla ilgili muahede imzalanması teklifini "biz sizden çok uzaktayız, böyle bir şeye gerek yok" diye nezâketle geri çevirdi. Vâkıdî'nin ifadesine göre İyâs bin Mu'az, heyetin İslâmiyet'i kabul etmesini teklif ettiği zaman Ebu'l-Hayser kendisine toprak attı ve şöyle dedi: "Amma da konuşuyorsun, biz buraya Kureyş'i düşmanlarımıza karşı müttefik yapmaya geldik, sen de istiyorsun ki Kureyş'i düşman yapıp gidelim." Vâkıdî'nin rivâyetinde ayrıca, İyâs'ın son nefesini alırken yanında bulunanlar arasında Muhammed bin Mesleme, Hz. Seleme bin Selâme bin Vakş ve Ebu'l-Heysem bin et-Teyyihân'ın bulunduğu kaydedilmiştir.

32.1.6. Ensâr'ın İlk Grubunun İslâm'ı Kabul Etmesi ve Birinci Akabe Bi'atı

Bi'set sonrası 11. yılda (M.S. 620) Hac mevsiminde Rasûlullah (a.s.) yine adet üzere muhtelif Arab kabileleriyle görüşmek üzere Mina tarafına yöneldi ve dolaşarak Akabe^{260[3]} yakınlarında konaklamış olan Hazrec kabilesinin bir grubuna vardı. İbni Hişâm ile Taberî'nin Muhammed bin İshâk'a dayanarak anlattıklarına göre Rasûlullah (a.s.) kendilerine "siz kimlersiniz?" diye sordu. Onlar, "biz Hazrec kabilesine mensubuz" dediler. Rasûlullah (a.s.) "eğer biraz otursanız size bazı şeyler söyleyeceğim" dedi. Onlar da "peki" deyince Rasûlullah (a.s.) onların yanına oturdu, onları Allah'a davet etti ve İslâm'ın temel ilkelerini anlattı ve Kur'an'dan parçalar okudu. Onlar aralarında dediler ki: "Arkadaşlar, bilin ki Yahudilerin durmadan söz ettikleri ve geleceğinden korktukları nebi budur. Sakın onlar bizi geçmesinler." Ve hepsi sükûnet ve ciddiyetle İslâm'ı kabul ettiler. Rasûlullah (a.s.)'ı tasdik ettiler ve daha sonra şöyle dediler: "Bizim milletimiz kadar kargaşa ve iç çekişmeye düşen başka bir millet yoktur. Biz milletimizi bu halde bırakıp buraya geldik. Belki de Allahu Teâlâ sizin vasıtanızla onları birleştirir. Biz onlara gidiyoruz ve sizin bize vaaz ettiğiniz dini onlara vaaz edeceğiz ve inanın, Allah onları sizin etrafınızda birleştirelse sizin kadar kuvvetli daha başka bir adam olmayacaktır." Bazı

^{260[3]} Akabe, Arapçada "tepe"ye denilir. Burada bahsedilen tepe, Minâ bölgesinde ve Mekke yolunda bulunuyor.

rivayetlerde bu olaydan şöyle bahsedilmiştir: "Biat'tan sonra Rasûlullah (a.s.) onlara dedi ki, "Rabbimin mesajını herkese iletebilmem için, siz beni destekler misiniz?" Onlar dediler ki: "Ya Rasûlullah, bizde Bu'as muharebesi henüz sona ermiştir. Eğer siz hemen şu sıralarda oraya gelerseniz halkın sizin etrafınızda toplanmaları zor olacaktır. Siz şimdilik bizim oraya dönmemize müsaade edin. Belki de Allahu Teâlâ aralarımızdaki ilişkileri düzeltir. Ve sizin bize telkin ettiğiniz şeyi biz onlara telkin edelim. Belki de Allah onları etrafınızda toplar. Böyle olduğu takdirde sizden daha kuvvetlisi olmayacaktır. Öyleyse, biz gelecek yıl Hac mevsiminde tekrar buluşacağız."

İbni İshâk, Şa'bi ve Zührî diyorlar ki, Akabe'de Rasûlullah (a.s.)'a biat eden altı kişi vardı. İbni Sa'd da Vâkıdi'ye dayanarak sayılarının altı olduğunu kaydetmiştir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Heni Mâlik bin en-Neccâr'dan:

1) Ebu Ūmâme Es'ad bin Zürâre (bu zât cahiliyye döneminde de Tevhid'e inanıyor ve putperestlikten nefret ediyordu).

2) Avf bin el-Hâris bin Rifâ'a (annesinin adı Afra' idi) Beni Zürayk'tan:

3) Râfi, bin Mâlik (Cahiliyye döneminde kâmil lakabıyla tanınırdı).

Beni Selime'den:

4) Kutbe bin Amir bin Hadide.

Beni Harâm bin Ka'b'den:

5) Ukbe bin Amir bin Nabi

Beni Ubeyd bin Adiyy'den:

6) Cabir bin Abdullah bin Ri'âb

İbn Abd-il Berr, siret-ün nebi konusunda söz sahibi olan bazı kimselerin Câbir bin Ri'âb yerine Hz. Ubâde bin Samit'in ismini kaydettiklerini belirtmiştir. Musa bin Ukbe ise ilk Akabe Biat'ına katılanların sayısının sekiz olduğunu kaydetmiştir. Musa bin Ukbe listesinde şu isimleri kaydetmiştir: Es'ad bin Zûrâre, Rafi' bin Mâlik, Mu'az bin Afra', Yezid bin Sa'lebe, Ebu'l-Haysem bin et-Teyyihan ve Uveyym bin Sâ'ide. Daha sonra şunları yazmıştır: "Bu zevata Ubâde bin Sâmit ve Zekân bin Abd-i Kays'ın da dahil olduğu söyleniyor." Görüldüğü gibi, bu zayıf bir ifadedir ve âlimler ile tarihçilerin çoğu Muhammed bin İshâk'ın ifadesinin daha doğru olduğunu kabul etmişlerdir. Hâfız İbni Hacer de bu ifadeyi diğer ifadelere tercih etmişlerdir (Bk. Feth ul-Bâri).

İbni Sa'd, yukarıda bahsettiğimiz Vâkıdî'nin sözlerinin yanı sıra Medinelilerin İslâmiyeti kabul etmelerine dair üç rivayet daha nakletmiştir, bu rivayetlerde şu ek bilgilere rastlıyoruz: 1) İlk önce Es'ad bin Zûrare ile Zekvan bin Abd-i Kays, Cahiliyye'nin örf ve adetine göre Utbe bin Rebi'a ile görüşmek üzere Mekke'ye gittiler. Ancak Utbe ile görüşmeden önce Hz. Peygamber (a.s.) hakkındaki dedikoduları duyduktan

sonra onunla görüştüler ve müslüman oldular. Daha sonra Hz. Es'ad Medine'ye gidip durumu Ebul-Haysem bin et-Teyyihan'a anlattı ve o da İslâmı kabul etti. Bundan sonra Ebul-Haysem, Akabe'de Rasûlullah (a.s.) ile görüşmüş olan altı kişiye katıldı. 2) İlk önce Rafi' bin Malik ez-Zurki ve Mu'az bin Afra' umre için Mekke'ye gittiler. Orada Rasûlullah (a.s.) hakkında bilgi edindikten sonra kendisiyle görüştü ve müslüman oldular. 3) Mina'da Rasûlullah (a.s.), Medine'nin altı değil sekiz kişinin adı Mûsa bin Ukbe'nin rivâyetinde yer almıştır.

32.1.7. Medinelilerin İkinci Heyeti ve İkinci Akabe Bi'atı

İbni Sa'd ile İbni İshâk'ın rivayetlerine göre Akabe'de İslâmiyete iman eden ilk Medineliler memleketlerine dönünce İslâmı tebliğ çalışmalarına başladılar. Bunun neticesinde ensarın her evinde Rasûlullah (a.s.)'ın adı duyulmaya başladı. Ertesi yıl (yani bi'set sonrası 12 yıl) hac mevsiminde Medine'den gelen 12 kişilik başka bir heyet bir önceki yıl Hazreclilerin biat ettiği Akabe'de Rasûlullah (a.s.) ile görüştü. Bu 12 kişiden beşi bir önceki yıl müslüman olanlardı (Hz. Cabir bin Abdullah bin Ri'ab ise bu yıl gelmedi). Diğer 7 kişiden 5'i Evs'e bağlydılar:

Hazrec ve Beni en-Neccâr'dan:

1) Mu'az el-Hâris bin Rifâ'a (Afrâ'nın oğlu)

Hazrec ve Beni Zürayk'tan:

2) Zekvan bin Abd-i Kays (İbn Sa'd ve İbni Hişâm'ın ifadesine göre bu zat Medine'den Mekke'ye gelerek Rasûlullah'ın yanında kaldı ve hicret sırasında Medine'ye döndü).

Hazrec ve Beni Avf bin el-Hazrec'den:

3) Ubâde bin Sâmit

4) Yezd bin Sa'lebe

Hazrec ve Beni Sâlim bin Avf bin Hazrec'den:

5) Abbâs bin Ubâde bin Nadle (İbni İshâk'ın ifadesine göre bu zât da Mekke'de kaldı ve Rasûlullah (a.s.) ile beraber Medine'ye hicret etti).

Evs ve Beni Abdil-Eşhel'den:

6) Ebul-Haysem bin et-Teyyihân (bu zât cahiliyye döneminde de Tevhid'e inanıyor ve putperestlikten nefret ediyordu).

Evs ve Beni Amr bin Avf'tan:

7) Uveyym bin Sâ'ide

Rasûlullah (a.s.)'ın bu zevat'dan aldığı bi'atının ismi "Bi'at-ı Nisâ"dır. Zira, bunun sözleri birkaç yıl sonra müslüman kadınlardan biat alınması konusunda Kur'an-ı Kerim'in el-Mümtehine suresinin 12. ayetinde teklif edilen biatın sözlerine çok benziyor. İbni İshâk, Hz. Ubade bin Samit'e dayanarak biatın metnini şöyle nakletmiştir:

"Biz (Medineli müslümanlar) Allah'a kimseyi ortak koşmayacağız. Hırsızlık yapmayacağız. Zina yapmayacağız. Evlatlarımızı katletmeyeceğiz. Kendi el ve ayaklarımıza iftirada bulunmayacağız (yanî, hiçbir kimseye asılsız iftirada bulunmayacağız.) Hiçbir emri ma'ruf konusunda Rasûlullah (a.s.)'a itaatsizlik etmeyeceğiz. Rasûlullah (a.s.)'ın emirlerini dinleyeceğiz ve ister mali durumumuz iyi, ister kötü olsun, ister bu emirleri beğenelim, ister beğenmeyelim, isterse de bize başkaları tercih edilsin, bu emirleri yerine getireceğiz. Ve biz hükümet işlerinde devlet yetkilileriyle ihtilafa düşmeyeceğiz. (Müsned-i Ahmed'de şu ilâve satırlar var: "Hükümette hakkınız olduğunu sandığınız halde" ve Buhârî'de şu kelimeler var: "Sizin aleni küfre şahit olmanız hariç"). Ve biz nerede ve ne şartlar altında olursak olalım, Hak söz söyleyeceğiz ve bizi lanetleyenlerden korkmayacağız. Eğer siz bu sözlere bağlı kalırsanız sizin için cennet vardır. Ve eğer biri yasak bir fiil işlerse, bu mesele Allah'a havale edilecektir. Allah isterse cezalandırır, isterse affeder."

Bu hadisin muhtelif bölümleri; Hz. Ubâde bin Samit'in rivayetleri başlığı altında şu hadis kitaplarında yer almıştır: Buhârî, "Kitab-ul İman", Bölüm: Menâkıb ul-Ensâr, Kitab ul-Hudud, Kitab ul-Fiten, Kitab ul-Ahkâm, Müslim: Kitab ul-Hudûd ve Kitâb ul-Emaret Müsned-i Ahmed: Ubade bin Samit'in rivayetleri.

32.1.8. Rasûlullah'ın, Mus'ab bin Umeyr'i Medine'ye Göndermesi

İbni Cerir ve İbni Hişâm'ın Muhammed bin İshâk'a dayanarak yazdıklarına göre Medinelilerin bu ikinci heyeti memlekete hareket ederken Rasûlullah (a.s.) kendilerine refakat etme üzere Hz. Mus'ab bin Umeyr'i gönderdi. Rasûlullah (a.s.), Mus'ab'ın Medinelilere Kur'an'ı ve İslâm'ı öğretmeye ve dini iyi anlamalarını sağlamaya çalışmasını istedi. Dolayısıyla, Hz. Mus'ab Medine'ye varıp Hz. Es'ad bin Zûrâre'nin evinde kaldı. Fakat Musa bin Ukbe'nin rivâyetine göre heyet Medine'ye döndükten sonra Mu'az bin Afra ve Rafî' bin Malik'i kendilerine dini öğretecek bir kişiyi yanlarına almak üzere Mekke'ye gönderdiler. Rasûlullah (a.s.) Medinelilerin bu isteği üzerine Hz. Mus'ab bin Umeyr'i o tarafa gönderdi. Beyhakî'nin İbni İshâk'a dayanarak kaydettiği rivayet bundan biraz değişiktir. Buna göre heyettekiler Rasûlullah (a.s.)'a mektup göndererek dini öğretmek üzere kendilerine bir kişi göndermelerini istediler. Rasûlullah (a.s.), bu mektuba cevap olarak Hz. Mus'ab'ı Medine'ye gönderdi. İbni Sa'd da Vakîdî'nin benzer bir rivâyetini kaydetmiştir.

Ensâr, İkinci Akabe bi'atından memleketlerine döndükten sonra Hz. Mus'ab bin Umeyr başkanlığında İslâmı hızla yaymaya başladılar. İbni

Sa'd'ın, Vakîdî'ye atfen yazdığına göre Beni Abd el-Eşhel'den Abbâd bin Bişr bin Vaks ve müttetiklerinden

Muhammed bin Mesleme, Hz. Mus'ab'a biat ettiler. Bundan sonra Beni Abd-el Eşhel'in kabile reisi, Sa'd bin Mu'az ve Üseyd bin Hudayr aynı gün Hz. Mus'ab'a biat ettiler. Hatta, Beni Abd el-Eşhel mahallesinden tek bir müşrik kalmadı. İbni İshâk, İbni Hişâm ve Taberî, Hz. Sa'd ve Hz. Üseyd'in İslâmı kabul etmeleriyle ilgili şu ilginç hikâyeyi nakletmişlerdir:

"Bir gün Es'ad bin Zürâre, Hz. Mus'ab'ı yanına alarak Evs'in bir kolu olan Beni Zafir kabilesine götürdü. Onlar Beni Zafir'in bahçesinde dolaşırlarken müslümanlığı kabul etmiş olan birkaç kişi yanlarına geldi. Sa'd bin Mu'az ile Üseyd bin Hudayr bu faaliyetin haberini alınca Sa'd Üseyd'e şöyle dedi: "Yahu, şu adamlara (Es'ad ve Mus'ab) gitsene. Baksana, bu adamlar bizim mahalleye gelip saf kişileri kandırmaya çalışıyorlar. Git ve onları bahçelerimizden çıkar. Eğer Es'ad bu işe karışmamış olmasaydı ben şahsen oraya gidecektim. Fakat biliyorsun ki o benim halamın oğludur ve ben onunla yüz yüze gelmek istemiyorum." Bunun üzerine Üseyd mızrağıyla bahçeye gitti. Hz. Es'ad'ın kendilerine doğru geldiğini görünce Hz. Mus'ab'a dedi ki: "Bak, bizim kabilemizin reisi geliyor. Ona Allah'ın hak sözünü hakkıyla anlatmaya çalış." Hz. Mus'ab dedi ki; eğer kendisi oturursa onunla mutlaka konuşacağım. Üseyd onlara gelip kızgın bir ifade ile bir an bekledi ve sonra şu sert sözleri söyledi: "Hey, sizi buraya getiren nedir? "Siz niye bizim adamlarımızı kandırıyorsunuz? Eğer canınızı kurtarmak istiyorsanız buradan hemen defolun." Hz. Mus'ab, "sakin olun, siz biraz oturup söyleyeceklerimizi dinler misiniz?"

Söyleyeceklerimiz hoşunuza gidiyorsa kabul edin, gitmiyorsa reddedin, karar sizindir." Üseyd "haklısın" dedi ve mızrağını yere çakarak oturdu. Hz. Mus'ab (r.a.), ona İslâm'ın temel ilke ve inançlarını anlattı ve Kur'an-ı Kerim'den ayetler okudu. Hz. Es'ad ile Hz. Mus'ab'ın ifadesine göre "yemin ederiz ki, Üseyd'in yüz ifadesi öylesine birden bire değişti ki, İslâmiyetin O'nu tam manasıyla etkilediğine inandık." Nitekim Hz. Mus'ab'ın söylediklerinden sonra Üseyd şöyle dedi: "Hayret ne kadar da güzel bir kelâmdır. Siz bu dine girerken ne yaparsınız?" İkisi kendisine şöyle dedi: "Yıkanın ve vücudunuzu temizleyin, elbiselerinizi de temizleyin. Sonra, Hakk'a, şehâdet getirin, daha sonra namaz kılın." Üseyd o an oradan kalktı, yıkanıp temiz olduktan sonra geldi, kelimeyi şehâdet getirdi ve iki rek'at namaz kıldı. Daha sonra şunları söyledi: "Arkamda bir adam var ki, eğer size tabi olursa eminim, halkından tek bir kişi sözünün dışına çıkmayacaktır. Ben ona gidip onu size yolluyorum." Üseyd bunları söyledikten sonra oradan ayrıldı ve Sa'd bin Muaz'a vardı. O sırada Sa'd bir toplantıda idi. Sa'd onu gelirken görünce, "vallahi, yemin ederim, Üseyd buradan gittiği yüzle dönmüyor" dedi.

Hz. Üseyd gelip toplantıda durdu. Es'ad, kendisinin ne yaptığını sordu. Üseyd şöyle dedi: "Ben her iki adamla konuştum. Bence, onların herhangi bir zararlı çalışması yoktur. Ben onların propaganda yapmamalarını istedim. Onlar da dedi ki, biz zaten sizin dediklerinizi yapıyoruz. Benim duyduğuma göre Beni Harise'ye mensup kimseler Es'ad bin

Zürâre'nin senin halanın oğlu olduğunu biliyorlar ve seni küçük düşürmek üzere Es'ad bin Zürare'yi öldürtmek için yola çıkmışlardır". Bunu duyunca Sa'd'ın yüzü değişti ve hemen mızrağını alıp kardeşine yetişmek için oradan ayrıldı. Giderken de, "vallahı, benim seni onlara göndermemin hiçbir faydası olmadı" dedi. Hz. Es'ad uzaktan Sa'd'ın gelmekte olduğunu görünce Mus'ab'a dedi ki, "bu öyle bir reistir ki, arkasında bütün bir halk vardır. Bu müslüman olursa halkından iki kişi bile İslâmı kabul etmekten kaçamaz. " Es'ad her iki adamın gayet sakin ve pervasızca oturduklarını görünce Üseyd'in kendisini onlara bahane ile gönderdiğini anladı ve çok kızdı. Kızgın bir şekilde Hz. Es'ad bin Zürare'ye dönerek şöyle dedi: "Ebu Ümâme, vallahı seninle akrabalığım olmasaydı bu adam (Hz. Mus'ab) benden kurtulamazdı. Sen bizim sülâlemize, beğenmediğimiz bir şeyi mi musallat etmek istiyorsun?" Hz. Mus'ab kendisine şöyle dedi: "Lütfen, siz sakinleşip söyleyeceklerinizi dinler misiniz? Beğenirseniz kabul edin. Beğenmezseniz reddedin, inanın, biz sizin hoşunuza gitmeyen bir şeyi sizden uzak tutacağız." Hz. Es'ad, "doğru söyledin" dedi ve oraya oturdu. Mızrağını da yere dikti. Hz. Mus'ab kendisine İslâm'ı anlattı ve Kur'an'dan parçalar okudu. Hz. Mus'ab ile Es'ad'ın rivâyetine göre, Sa'd henüz konuşmadan yüzündeki tatlı ve yumuşak ifadesiyle İslâma yaklaştığını sezdiler. Sa'd, Hz. Mus'ab'ın sözleri bitince, "siz bu dine girmek için ne yaparsınız?" diye sordu. Onlar, Hz. Üseyd'e söylediklerini tekrarladılar. Sa'd yıkandı ve temiz

olarak onlara geldi, kelime-i şehâdet getirdi, iki rek'at namaz kıldı ve mızrağını alıp meclise geri döndü.

Hz. Sa'd'ın geri döndüğünü görenler yüzünden anladılar ki kendisi aynı yüzle Hz. Mus'ab ve Hz. Es'ad'a gitmemişti. Hz. Sa'd gelir gelmez oradakilere şöyle dedi: "Ey Beni Abd el-Eşhel siz benim nasıl bir insan olduğumu sanıyorsunuz?" Oradakiler dediler: "Biz sizi reisimiz olarak tanırız. Siz aramızda en merhametli insansınız. Hepimizden daha fazla fikrinizde isabetlisiniz. Hepimizden daha akıllı ve tecrübelisiniz". Bu cevabı aldıktan sonra Hz. Sa'd şöyle dedi: "Siz Allah'a ve Rasûlüne iman edinceye kadar kadınlarınız ve erkeklerinizle konuşmam haramdır". Böylece akşam olmadan Beni Abd el-Eşhel'in bütün erkek ve kadınları müslüman oldular. Müslüman olmayan sadece el-Üsayrim Amr bin Sâbit kalmıştı. O da Uhud gazvesi sırasında müslüman oldu ve henüz ilk secdede iken şehid edildi. Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "O Cennet'e gidecektir". Şurası unutulmamalıdır ki, beni Abd el-Eşhel'de tek bir münafık yoktu. İbni Sa'd'ın Vakıdî'ye dayanarak naklettiğine göre, Hz. Sa'd bin Mu'az ve Üseyd bin Hudayr müslüman olduktan sonra ilk iş olarak Beni Abd el-Eşhel'in putlarını kırdılar.

İbni İshâk'ın rivâyetine göre Hz. Mus'ab Medine'de tebliğ çalışmalarını hiç aksatmadan ve çok başarılı bir şekilde sürdürdü. Öyle ki, bir kaç müslüman erkek veya kadının bulunmadığı tek bir Ensar mahallesi kalmadı. Sadece birkaç aile Hendek gazvesine kadar İslâmı kabul etmediler.

32.1.9. Medine'de Cuma Namazının Başlaması

Hz. Ka'b bin Mâlik ile Hz. İbni Sirin'in rivâyetine göre, Cuma namazı ile ilgili ilâhi emir gelmeden önce Medineli Ensar haftada bir gün toplu namaz kılmaya karar vermişlerdi. Ensar bu maksad için Yahudilerin Sebt (Cumartesi) ve Hristiyanların Pazar günü yerine Cuma'yı seçmişlerdi. Cuma'ya cahiliyye döneminde "Arûbe" günü denilirdi. İlk Cum'a namazını Hz. Es'ad bin Zürâre kıldırdı. Beni Beyâda bölgesinde kılınan bu namaza 40 kişi katılmıştı. (Bk. Müsned-i Ahmed, Ebu Davud, İbni Mace, İbni Hibbân, Abd bin Hamid, Abdurrezzâk, Beyhakî ve İbni Hişâm).

Dare-Kutni'nin Hz. Abdullah bin Abbas'a dayanarak naklettiği rivayete göre, Mekke'de Cuma namazı ile ilgili Allah'tan emir gelince, Hz. Peygamber (a.s.), Hz. Mus'ab bin Umeyr'i yazılı bir emirle Medine'ye gönderdi. Buna göre zeval (yani güneşin tam tepeye gelmesinden) sonra iki rek'at namaz kıldıracaktı. Cuma namazının kılınması emrinin Medine'ye gönderilmesinin sebebi, o sıralarda Mekke'de cemaatle namaz kılınmanın mümkün olmayışındı.

32.1.10. Son Akabe Biatı

Bi'set sonrası 13. yılda Zilhicce'de (Haziran veya Temmuz başı, 622); Hac mevsimi yaklaşmaya kadar İslâm Medine'de bir hayli inkişaf etmişti. İmam Ahmed ve Taberî'nin Câbir bin Abdullah Ensarî'ye dayanarak naklettikleri rivayete göre, "Rasûlullah (a.s.) 10. yıl Ukâz ve Mecenne'deki panayırlarda ve

Hac mevsiminde kabilelerin konak yerlerinde dolaşarak "benim Rabbimin mesajını kullarına iletebilmem için beni kim himaye edecek ve yardım edecek ve buna karşı Cennet'i alacak?" diye seslenirdi. Ne var ki, Rasûlullah (a.s.)'ın bu çağrısına müsbet cevap veremiyorlardı. Bunun sebebi, Kureyşli serserilerin daima aleyhinde propaganda yapmalarıydı. Nihayet, bizi (Medinelileri) Allah Yesrib'ten Rasûlullah (a.s.)'a gönderdi ve biz onu teyid ettik. Bundan sonra İslâm öylesine gelişmeye başladı ki, eğer bir kişi evinden çıkıp iman eder, Kur'an okur ve müslüman olursa, eve döndüğünde bakardı ki, evdekilerin hepsi müslüman olmuş. Böylece Ensar bölgesinde müslümanların bir grubunun bulunmadığı ve kişilerin dini inançlarını alenen ilân etmedikleri tek bir mahalle kalmadı. Bir gün biz bir yerde toplandık ve Rasûlullah (a.s.)'ın durumunu görüştük. Biz aramızda dedik ki, Rasûlullah (a.s.) ne zamana kadar Mekke'nin dağlarında ve tepelerinde çaresiz ve acıklı bir şekilde İslâmı yaymak için uğraşacaktır. Rasûlullah (a.s.) her yerde reddediliyor ve hiçbir yerde eman bulmuyor. En iyisi, onu bizim buraya getirelim. Bunu tartıştıktan sonra bizden 70 kişi Hac mevsiminde Mekke'ye gitti ve Rasûlullah (a.s.) ile Akabe'de buluştular." (Bu hadisin geri kalan kısmını biz daha sonra aktaracağız).

İmam Ahmed, Taberânî, İbni Cerir, Taberî ve İbni Hişâm, Muhammed bin İshâk'a dayanarak Hz. Ka'b bin Mâlik'in bir başka rivâyetini nakletmişlerdir ki şöyledir: "Biz milletimizin

müşrikleriyle^{261[4]} hacca çıktık. Bizimle beraber kabile reisimiz Hz. Berâ' bin Ma'rûr da vardı. Yolda bize dedi ki 'benim bir fikrim var. Bilmem siz bu fikre katılır mısınız?' Biz fikrini sorduk, dedi ki: 'Bence biz Kâ'be'ye sırtımız dönük vaziyette değil, Kâ'be'ye yüzümüz dönük vaziyette namaz kılmalıyız'. Biz dedik ki, 'Rasûlullah (a.s.)'tan bize gelen emre göre biz Suriye'ye (Kudûs) dönerek namaz kılarız. Biz Rasûlullah (a.s.)'ın emrine aykırı hareket etmemeliyiz.' Ne var ki Hz. Berâ' Kâ'be'ye dönerek namaz kılmaya ve biz de onu kınamaya devam ettik. Mekke'ye vardıktan sonra Hz. Berâ' bana dedi ki, "yeğenim, gel Rasûlullah (a.s.) ile görüşelim; ve kible ile ilgili meseleyi onunla konuşalım. Zira, sizin muhalefet göstermeniz yüzünden ben de tereddüde kapılmışımdır". Biz bundan önce Rasûlullah (a.s.)'ı hiç görmemiştik ve hiç tanıımıyorduk. Bu sebeple, Mekkelilerden birine sorduk. O adam, Rasûlullah (a.s.)'ın amcası, Hz. Abbas'ı tanıyıp tanımadığımızı sordu. Biz evet dedik, zira ticaret için Hz. Abbas bize gelip giderdi. Dedi ki, "Harem'e gidin, Rasûlullah'ı Hz. Abbas ile oturur görürsünüz." Biz onun tarif ettiği gibi Harem'e gittik ve Rasûlullah (a.s.)'a selam verdik. Rasûlullah (a.s.) Abbas'a dönerek, "Siz bu beyleri tanır mısınız?" diye sordu. O, "evet" dedi. "Bu Berâ bin Ma'rûr'dur ve bu da Ka'b bin Mâlik." Hiç unutmam, Rasûlullah (a.s.) benim ismimi duyar duymaz "şair" diye sordu. Hz. Abbas da 'evet' dedi. Bundan sonra Hz.

^{261[4]} Hâkim ile İbni Sa'd'ın rivâyetine göre o yıl Evs ve Hazrec'den 500 kişi hacca gitmişti.

Berâ' kendi meselesini sordu ve Rasûlullah (a.s.)'ın buyruğu üzerine Rasûlullah (a.s.)'ın yönüne doğru namaz kılmaya başladı. Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) Teşrik günlerinin ortasında,^{262[5]} gece vakti kendisiyle buluşmamızı teklif etti. Kararlaştırılan gece biz halkımızın konakladığı yerden kalktık ve Rasûlullah (a.s.) ile gizlice buluşmak üzere Akabe'ye hareket ettik, zira milletimizin müşriklerinin bundan haberdar olmalarını istemiyorduk. Fakat aramızda hâlâ eski dininde olan eşraf ve kabile reislerinden Ebu Cabir bin Amr bin Haram'da vardı. Onu da yanımıza aldık. Biz ona dedik ki, "Siz bizim eşraf ve kabile reislerimizden birisiniz. Biz sizin Cehennem ateşinde yanmanızı istemiyoruz. Ona İslâm'ın öğretilerini anlattık ve Rasûlullah (a.s.) ile Akabe'de buluşmaya karar verdiğimizizi söyledik. Ebu Cabir o an İslam'ı kabul etti ve bizimle beraber Akabe biatına katıldı. Biz o sırada 73 erkek ve 2 kadındık. Kadınlardan biri Beni Ncccâr'dan Nesibe veya Nuseybe binti Ka'b Ümm-ü 'Umâre^{263[6]} ve diğeri Beni Seleme'den Esmâ binti Amr Ümm-ü Menî idi."

Hiz. Câbir (r.a.) bu biata katılanların sayısının 70 olduğunu belirtmiş ve kadınlardan bahsetmemiştir. Amir bin Şa'bi'nin benzeri bir rivâyeti İmam Ahmed ve Beyhâki

^{262[5]} Teşrik günleri, Hac sırasında Minâ'da geçirilen süreye denilir.

^{263[6]} Hu hatun sahte peygamber Müseyleme Kezzâb'a karşı savaşta oğlu Abdullah'ın yanında idi. Bizzat savaşa katıldı ve, 12 yara aldı ve, bir kolunu kaybetti. Bundan önce Müseyleme, onun başka bir oğlu Habib'i eziyet ederek ve kol bacak keserek öldürmüştü. (İbn Hişâm, c. II, s. 108-109).

tarafından nakledilmiştir. Ancak, Hz. Ka'b bin Mâlik bi'aıa 73 erkek ve 2 kadının iştirak ettiğini yazmıştır ve isimlerini de vermiştir. İbni İshâk ise bu hususla daha çok ayrıntılar vermiş ve 73 erkekten 11'inin Evsli, 62'nin Hazreçli ve iki kadının bulunduğuna işaret etmiştir. İbni İshâk'a göre kadınlardan biri Nuseybe binti Ka'b idi. Nuseybe, kocası Zeyd bin Asım ve iki oğlu Habib ve Ubeydullah ile gelmişti, ikinci kadın Esmâ binti Amr idi. Rivayetlerdeki bu değişik ifade Arapların ekseriya küçük sayıları, özellikle kadınları unuttuklarından kaynaklanmış olsa gerek.

İbni Sa'd, Vâkıdî'ye dayanarak Uveym bin Sâide'nin şu rivâyetini nakletmiştir: "Biz Mekke'ye vardığımızda Sa'd bin Hayseme ve Ma'n bin Adiyy ve Abdullah bin Cubeyr bize dediler ki, gelin Rasûlullah (a.s.) ile

görüşelim ve kendisine selâm verelim. Zira, biz ona iman etmiştik, ama onu henüz görememiştik. Dolayısıyla, biz oradan çıktık. Bize dediler ki Rasûlullah, Hz. Abbas bin Abdulmuttalib'in evinde oturuyor. Biz oraya gittik ve Rasûlullah (a.s.)'a selâm verdik ve biz onun Medine'den gelen heyetle nerede görüştüğünü sorduk. Hz. Abbas dedi ki, "bakın sizinle beraber milletinizin müşrikleri de vardır. Onun için bu meseleyi gizli tutun ve hacıların dağılışına kadar bekleyin." Rasûlullah (a.s.) bizimle görüşmek için sabahına "yevm-un nefes il-âhir" denilen geceyi tesbit etti. (Yani, hacıların Mina'dan ayrılacakları son gün). Rasûlullah (a.s.) görüşme

için Akabe'nin alçak yerini teklif etti.^{264[7]} Rasûlullah (a.s.) ayrıca uyumakta olan birini uyandırmamızı ve kararlaştırılan yere gelmeyen bir kişiyi aramamızı istedi".

Son Akabe bi'atıyla ilgili rivayetlerde ittifak halinde belirtilen bir husus; gece vakti, Medinelilerin ikişer-dörder gruplar halinde kararlaştırılan yere vardıklarında Rasûlullah (a.s.)'ı Hz. Abbas bin Abdulmuttalib'in yanında bulmalarındır. Rasûlullah (a.s.), bu gibi şahsi ve gizli meselelerde Hz. Abbas'a çok güvenirdi. Halbuki, Hz. Abbas o zamana kadar müslümanlığını gizli tutuyordu ve gayrimüslim olarak görünüyordu.^{265[8]} Hz. Abbas'ın orada bulunmasının bir sebebi de, Rasûlullah (a.s.)'ın Medine'ye hicretiyle ilgili en küçük ayrıntıları tesbit etmek ve herhangi bir pürüz bırakmamaktı.

İmam Ahmed, Beyhâki ve Amir Şa'bi'nin rivâyetine göre Akabe'de herkes toplandıktan sonra Rasûlullah (a.s.) şöyle dedi: "Kim konuşmak istiyorsa kısa konuşsun, fazla uzatmasın. Zira, müşriklerin casusları sizi her yerde aramaktadırlar". Yukarıda aktardığımız Hz. Ka'b bin Mâlik daha sonra rivâyetinde şöyle diyor: "İlk önce Hz. Abbas (r.a.)

^{264[7]} İbni Sa'd bunun bugün bir caminin bulunduğu yer olduğunu kaydetmiştir. (Tabakat-ı İbni Sa'd, Beyrut baskısı, 1957, c. I, s. 221). İbn Sa'd H.S. 168'de doğmuştu ve 230'da vefat etmişti. Bu demektir ki, bu yerde Hicret'in ikinci yüzyılında bir cami vardı. 1936'da Muhammed Hüseyin Hey-ke'l'in "Kitabu fî-menzil-ul Vahy"de belirttiği gibi Hicaz'ı gezdi ve burada Mescid-ul Akabe diye bir cami bulunduğunu gördü. Ne var ki bugün bu camiden herhangi bir eser kalmamıştır.

^{265[8]} İbni Sa'd, Ebû Râfi' Mevlâ'nın şu rivâyetini nakletmiştir: "Ben Hz. Abbas'ın kölesiydim ve İslâm evimize girmişti. Hz. Abbas ve zevcesi Ümmül Fadl ve ben müslüman olmuştuk. Ama Hz. Abbas, müslüman oluşunu gizli tutuyordu. Bedir savaşından sonra kâfirlerin evlerinde matem varken biz sevinçten uçuyorduk."

söze başladı ve şunları söyledi: "Ey Hazrecliler^{266[9]} Muhammed'in aramızda nasıl bir mevki ve makamı olduğunu biliyorsunuz. O'nun hakkında hemfikir olanlara, (yani, İslâmiyet'i kabul etmemiş olanlar) nisbetle biz (yani, Beni Hâşim ve Beni Muttalib) onu destekledik ve himaye ettik. Bu sebeple, kendisi milletinde güçlü bir mevkiye sahiptir ve kendi şehrinde emin bir yerde bulunuyor. Fakat o size gitmekte ısrar ediyor. Şimdi eğer siz davet ettiğiniz gibi sözlerinize bağlı kalacak ve muhaliflerine karşı onu koruyacaksınız, üzerinize almak istediğiniz mes'uliyeti alın. Fakat eğer onun buradan çıkması ve size katılmasından sonra herhangi bir zorlukla karşılaşacağınıza dair endişeniz varsa açık açık söyleyin. Eğer, o size gittikten sonra onu bırakmanız veya düşmanlarına teslim etmeniz gerekecekse o zaman şimdiden bu işten vazgeçin. Zira, o halkı arasında kuvvetli bir mevkiye ve şehrinde emin bir yere sahiptir". Biz dedik ki; "Sizin söylediklerinizi dikkatle dinledik. Bundan sonra ey Rasûlullah, siz buyurun ve bizden ne gibi taahhüt almak istiyorsanız alın." Bundan sonra, Hz. Peygamber (a.s.) bir konuşma yaptı ve Kur'an'dan ayetler okudu, bizi Allah'a davet etti, bizim İslâm'a sadık kalmamızı istedi ve şöyle devam etti: "Sizin kendi çoluk çocuklarınız gibi beni de himaye edeceğinize ve destekleyeceğinize dair sizden bi'at almak istiyorum." Bunun üzerine Berâ' bin Ma'rûr, Rasûlullah (a.s.)'ın mübarek elini kendi eline alarak, "evet, sizi Hak ile

^{266[9]} O devirde Evs ile Hazrec'in her ikisi de Hazrec diye çağrılıyordu.

beraber göndermiş olan Allah'a and içeriz ki, sizi, kendimiz ve çoluk-çocuklarımız gibi koruyacağız. O halde, ya Rasûlullah (a.s.) bizden biat alın. Biz savaşçı kişileriz. Biz kahramanlığı atalarımızdan miras almış bulunuyoruz." Bu sırada Ebu'l-Haysem bin et-Teyyihân lafa karıştı ve dedi ki: "Ya Rasûlullah, bizimle diğerleri (Yahudiler) arasında bir ittifak vardır. Biz bu ittifakı bozmak istiyoruz. Biz şundan kuşkulaniyoruz: Allah bize galebe verirse bizi bırakıp kendi halkınıza (kabilenize) dönebilirsiniz." Rasûlullah (a.s.) tebessüm etti ve dedi ki: "Hayır, artık kanla kan ve kabirle kabir vardır. (Yani hepimiz beraber yaşayacağız ve öleceğiz). Ben sizinim ve siz de benimsiniz. Siz kiminle savaşıyorsanız, ben de onunla savaşacağım ve siz kiminle sulh yaparsanız ben de onunla sulh yapacağım."

Daha önce Müsned-i Ahmed ve Taberânî'ye dayanarak naklettiğimiz Hz. Câbir bin Abdullah'ın rivâyetinde daha sonra şöyle deniliyor: "Biz Akabe'de toplandıktan sonra dedik ki, "Ya Rasûlullah, biz ne hakkında size biat edeceğiz?" Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "İyi ya da kötü her vaziyette emirlerimi dinleyeceğinize, itaat edeceğinize, ister varlıklı ister sıkıntılı halinizde olsun mallarınızı harcayacağınıza, iyilik için çalışacağınıza, herkesi kötülükten men edeceğinize, Allah ile ilgili olarak her zaman doğruyu söyleyeceğinize, sizi kınayan veya size karşı gelenlerden korkmayacağınıza ve ben size geldiğim zaman beni kendi aileniz ve çoluk-çocuğunuz gibi koruyacağınıza dair bi'at edeceksiniz. Bunun mükâfatı olarak

siz Cennet'e gideceksiniz." Bundan sonra biz kalkıp Rasûlullah (a.s.)'a yaklaştık ve Rasûlullah (a.s.)'ın elini grubumuzun en genci olan Es'ad bin Zürâre kendi eline aldı ve dedi ki: "Durun ey Yesribliler, biz kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu bilerek develerimizi koşturduk ve kendisine geldik. Bugün kendisini yanımıza almak bütün Arapların düşmanlığını kazanmaktır. Bunun neticesinde bebekleriniz ölecek ve kılıçlar kanlarınızı emecekler. Onun için, bütün bunlara dayanacağınıza inanıyorsanız Rasûlullah (a.s.)'ın elini tutun. Allah size bunun mükâfatını verecektir. Fakat eğer siz canınızdan korkuyorsanız, şimdiden bu işten vazgeçin ve açıkça menfî cevabınızı verin. Zira, şu anda menfî cevap vermeniz Allah katında daha makbul sayılacaktır." Bunun üzerine orada bulunanlar dediler ki: "Ey Es'ad, önümüzden çekil. Allah'a yemin ederiz, biz ne bu biattan vazgeçeceğiz ne de elimizi O'nun (Rasûlullah'ın) elinden çekeceğiz." Bundan sonra bütün Medineliler Rasûlullah (a.s.)'a biat ettiler." (Hakim ve Bezzâr da bu rivâyeti nakletmişlerdir).

İbni Cerir, Taberî ve İbni Hişâm, Asım bin Ömer bin Katâde'ye istinaden Muhammed bin İshâk'ın bu rivâyetini nakletmişlerdir. Rivayet şöyledir: "Bi'at sırasında Abbas bin Ubâde bin Nadle Ensarî dedi ki, 'ey Hazrecliler, siz bu muhterem şahsiyetin eline ne için bi'at ettiğiniz biliyor musunuz?' "Evet biliyoruz" diye birkaç ses yükseldi. Abbas, kelimelere basa basa şunları söyledi: Siz siyah ve beyaz, herkesle savaşmak için bi'at ediyorsunuz (yani, biat ettikten

sonra bütün dünya size düşman olacaktır). Şimdi eğer malınızın ve eşrafınızın canının tehlikeye gireceğini düşünüyor ve zor şartlarda Rasûlullah (a.s.)'ı düşmanlara teslim edeceğinizi aklınıza getiriyorsanız daha iyisi bugün O'nun peşini bırakın. Zira, Allah'a yemin ederek söylüyorum, böylece hem dünyada hem ahirette rezil olacağız. Fakat eğer diyorsanız ki, malınız ve eşrafınızın canının tehlikeye girmesine rağmen davet etmekte olduğunuz şahsiyeti koruyacaksınız, o zaman O'nun elini tutabilirsiniz. Allah şahittir bu, dünya ve ahiretin en hayırlı en sevaplı işidir." Toplantıda hazır bulunanlar dediler ki, "Biz O'nu almamızdan dolayı mallarımız ve eşrafımızın canlarının tehlikeye girmesine razıyız." Bundan sonra, "Ya Rasûlullah, biz taahhüdümüzü yerine getirirsek, mükâfatımız ne olacaktır?" diye sordular. Rasûlullah "cennet" diye cevap verdi."

İbni Sa'd, Hz. Mu'az bin Rifâ'a'nın rivâyetini Vakıdî'ye dayanarak nakletmiştir ki, şöyledir: "Akabe'de herkes toplandıktan sonra Hz. Peygamber (a.s.)'in amcası, Hz. Abbas bin Abdulmuttalib söze başladı ve şöyle dedi: "Ey Hazrec topluluğu, siz Muhammed (a.s.)'ı kendinize davet etmiş bulunuyorsunuz. Gerçek şu ki, Muhammed (a.s.) kendi ailesi ve akrabaları arasında en güçlü durumda bulunuyor. Bizden dini kabul etmiş veya etmemiş olan herkes namus ve şerefini korumak amacıyla O'nu himaye etmekte ve desteklemektedir. Fakat Muhammed (a.s.) hepimizi bırakıp size gitmek istiyor. Şimdi kendi kuvvetinizi, sebat, kararlılık ve savaş tecrübenizi

iyice gözden geçirin ve bütün Arabistan'ın husûmetini kazandıktan sonra direnecek durumda olup olmadığınızı araştırın. Çünkü, şurası muhakkak ki, bütün Araplar birleşip size çullanacaklardır. Onun için, iyice düşünüp taşınıp karar verin. Aranızda fikir teatisinde bulunun ve oy birliğiyle bir karara varın. Zira, en iyi söz doğru sözdür." Toplantıdakiler susup beklediler. Daha sonra Akabe biatından hemen önce İslâmiyet'i kabul etmiş olan Abdullah bin Amr bin Haram şu cevabı verdi: "Vallahi, biz savaşçı bir milletiz. Savaşmak bizim mesleğimizdir. Bu işte biz usta olmuşuz. Savaşmayı atalarımızdan miras aldık. Biz ilk önce okları atarız. Oklar tükenince mızraklarımızı kullanırız. Mızraklar kırılınca kılıçlarımıza sarılırız ve bizden veya düşmandan cesetler serilinceye kadar kılıç sallarız." Hz. Abbas "evet siz gerçekten savaşçı bir milletsiniz" diye tasdik etti. Daha sonra Hz. Berâ' bin Ma'rûr ileriye geldi ve şöyle konuştu: "Biz söylediklerinizi dinledik. Allah şahittir, eğer kalbimizde başka bir şey (fitne, hile) olsaydı, açık açık söyledik fakat, inanın, biz Rasûlullah (a.s.)'a sadık kalmak ve kendisi için canımızı feda etmek istiyoruz." Vâkıdî'nin başka bir rivâyetinde Hz. Berâ' bin Ma'rûr'un konuşmasından şu bölümlere de yer verilmiştir: "Bizde iyi silah ve savaş malzemesi var ve biz iyi savaşan bir milletiz. Taştan putlara taptığımız zaman böyle idik. Şimdi de Allah bize hakikati göstermiştir ve diğer İnsanlar bundan uzaktırlar. Cenab-ı Allah bizim, Rasûlullah (a.s.)'ı himaye

etmemizi sağlamıştır. Böyle bir durumda bizim ne kadar canla ve başla direneceğimizi tahmin edin."

32.1.11. Akabe Bi'atının Ehemmiyeti

Son Akabe bi'atı, İslam tarihinde altın harflerle yazılacak ehemmiyette çok büyük bir vak'adır. Akabe bi'atı Rasûlullah (a.s.)'ın Mekke'deki tebliğ çalışmalarının bir dönüm noktasıdır. Hatta diyebiliriz ki, bu önemli fırsatı Cenab-ı Allah temin etti ve Rasûlullah (a.s.) da bunu kaçırmayacak basiret örneğini verdi. Görüldüğü gibi, Medineliler, Hz. Peygamber (a.s.)'i bir kaçak veya mülteci gibi değil, Allah'ın naibi ve kendi İmam ve hükümdarları olarak davet ediyorlardı. Aynı şekilde Mekke'deki müslümanlar için de Medine'nin kapıları İbni. Medineliler Mekkeli müslümanları birer mülteci olarak çağırıyorlardı. Onlar istiyordu ki, Arabistan'ın çeşitli bölgelerine dağılmış vaziyette olan müslümanlar Yesrib'de toplanarak güç birliği yapsınlar, disiplinli ve düzenli bir İslam toplumu meydana getsinler. Başka bir deyişle, Yesrib ve Yesribliler "Medinet-ul-İslam" (İslam şehrinin temellerin attılar ve Rasûlullah (a.s.) Medinelilerin bu davetini kabul etmek suretiyle Arabistan'da ilk "Dar-ul İslam" (İslam beldesi) meydana getirdi. Medineliler attıkları bu büyük adımın ehemmiyetini ve anlamını çok iyi biliyorlardı. Ama onlar, yiğit, mert ve kahraman insanlardı. Bu hayırlı ve sevaplı girişimleriyle bütün Arabistan'a açıkça meydan okuyorlar ve küçük bir kasabanın bütün ülkenin husumet kılıçlarına ve ekonomik ve sosyal boykotuna karşı cansiperane bir şekilde

ortaya çıktığını gösteriyorlardı. Yukarıda bahsettiğimiz gibi, Akabe bi'atına katılan İslam'ın bu ilk yardımcıları (ensâr) kendi yaptıkları konuşmalarıyla da, ciddiyet ve sadakatle İslam Peygamberini ve sahabelerini her ne pahasına olursa olsun desteklemeyi ve korumayı taahhüt ediyorlardı.

32.1.12. Ensâr'ın Fedakârlık Duygusu

Ensâr, bütün güçlük ve tehlikeleri bilerek şuurlu bir biçimde bi'at etmiş ve Rasûlullah (a.s.)'ı ve arkadaşlarını desteklemeye karar vermişlerdi. Ensârın bu bi'atlarından endişe duymaları veya korkmaları şöyle dursun, mutluluk ve heyecanları görülmeye değer bir şeydi. Onlar yaptıkları işten o kadar memnun oluyor ve övünç duyuyorlardı ki, bi'atten hemen sonra aralarında bir tartışma başladı: Acaba ilk önce bi'at için Rasûlullah (a.s.)'a elini uzatan kimdi diye. Beni en-Neccâr iddia ediyordu ki, ilk bi'at eden Es'ad bin Zûrâre idi. Beni Abd el-Eşhel ise bu şerefın Ebu'l-Haysem bin et-Teyyihân'a ait olduğunu ifade ediyordu. (Bk. İbni İshâk). İbni Esir, "Üsd-ul Ğabe"de diyor ki, Beni Seleme, ilk önce bi'at edenin Ka'b bin Mâlik olduğunu ifade ediyordu. İbni Sa'd Vâkıdî'ye dayanarak diyor ki; Evs ile Hazrec de birbiriyle bi'atte öncelik konusunda tartışma yaptılar. Kısacası, herkes bu şerefi üstlenmeye çalışıyordu. En son, bu işi en iyi Abbas'ın bildiği belirtilerek O'nun fikrinin sorulmasına karar verildi. Dolayısıyla, Medineliler Hz. Abbas (r.a.)'a gittiler ve Rasûlullah (a.s.)'a biat için ilk önce elini kimin verdiğini sordular. Hz. Abbas şöyle dedi: "Rasûlullah (a.s.)'a bi'at eden

ilk kiři Es'ad bin Zűrâre idi. Daha sonra Berâ' bin Ma'rűr ve daha sonra Ŭseyd bin Hudayr". Bu vak'a gűsteriyor ki, Medine'li ensâr fedailik ve fedakârlıkta birbiriyle yansır hale gelmiřlerdi.

32.1.13. Nakib'in Tayini

Yukarıya aldığımız Hz. Ka'b bin Mâlik'in rivâyetinin daha sonraki bölümünde řu ifade yer almıřtır: "Bi'atten sonra Rasűlullah (a.s.) bize dedi ki kendi kabilelerinden sorumlu olacak aranızdan 12 nakib seçmelisiniz". (İbni Sa'd'ın Tabakatında yer alan İbn İřhâk'ın rivâyetine göre Rasűlullah (a.s.) řöyle dedi: Bu nakibler, Hz. İsa'nın havarileri gibi kendi kabilelerinin kefil olacaklardır. Tabakatta Vâkıdî'nin de bir rivâyeti vardır bunda Rasűlullah (a.s.)'ın řunları da söylediđi kaydedilmiřtir: "Műsâ, Beni İsrail'den 12 Nakib seçmiřti". Rasűlullah (a.s.)'ın bu talimatı űzerine Ensâr aralarında görüşerek 12 kiřinin ismini verdiler. Bunlardan 9'u Hazrec'ten ve 3'ű Evs'ten idi. İbni İřhâk'ın rivâyetine göre bu zevat řunlardı:

Hazrec'den:

1) Es'ad bin Zűrâre. (Rasűlullah (a.s.), kendisini Nakiblerin Nakibi yaptı).

2) Sa'd bin er-Rebi': (Cahiliyye döneminde Medine'nin okuma-yazma bilen birkaç kişisinden biriydi).

3) Abdullah bin Revâha: Bu da okuma yazma biliyordu.

4) Râfi' bin Malik: Cahiliyye döneminde kâmil lakabına sahipti.

5) Berâ' bin Ma'rûr: Hicretten kısa bir süre önce vefat etti ve Rasûlullah (a.s.) onun kabrinde cenaze namazını kıldı.

6) Abdullah bin Amr bin Harâm: Akabe bi'atının yapıldığı gece müslüman olmuştu.

7) Ubâde bin Samit.

8) Sa'd bin Ubâde: Bu da kâmil lakabıyla tanınırdı.

9) Münzir bin Amr. (Bunun da okuması vardı).

Evs'ten:

10) Üseyd bin Hudayr. (Bu da kâmil lakabıyla tanınırdı).

11) Sa'd bin Hayseme.

12) Rifâ'a bin Abd-il Münzir. (İbni Hişâm'ın ifadesine göre bu zâtın yerine bazı tarihçiler Ebu'l-Haysem bin el-Teyyihân'ın ismini yazmışlardır).

Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) ensarın kendi konak yerlerine ve çadırlarına dönmelerini istedi ve onlar oradan ayrıldılar.

32.1.14. Akabe Bi'atının Haberini Alan Kureyş'in İlk Tepkisi

İmam Ahmed, İbni Cerir, Taberî ve İbni Hişâm, Muhammed bin İshâk'a istinâden, Hz. Ka'b bin Mâlik'in bir rivâyetini nakletmişlerdir ki, bununla Kureyş'in Akabe bi'atına

karşı ilk tepkisinin ne olduğu ortaya çıkıyor. Buna benzer bir rivâyet Vakıdi tarafından çeşitli senetlere dayanılarak kaydedilmiştir. Bunu İbni Sa'd da kendi eserine almıştır. Rivayetler şöyledir: Akabe bi'atı yapıldığı gece Kureyşliler bundan haberdar oldular ve sabah belli başlı adamları Medinelilerin konakladığı yere geldiler. Onlar Medinelilere şöyle dediler: "Ey Hazrec topluluğu, duyduğumuza göre siz bu adam (Rasûlullah -a.s.-) ile görüşmüş, O'nu kendinize götürmek istemiş ve bize karşı savaş açmak amacıyla O'na bi'at etmişsiniz. Vallahi billahi, Arabistan'da sizinle savaşmamız kadar bizim hoşumuza giden başka bir şey yoktur." Bunun üzerine Medineli müşriklerden bazı kimseler kalkıp, "vallahi, böyle bir şey olmamıştır. Bizim böyle bir şeyden haberimiz yoktur" dediler. Bu müşrikler gerçekten doğru söylüyorlardı, zira onlar müslümanların bi'atından haberdar değillerdi. Fakat, müslümanlar aralarında gözleriyle işaretliyorlardı. Daha sonra Kureyşli kabile reisleri, Medineli mümtaz kişi Abdullah bin Übeyy'e gittiler ve ona durumu izah etmeye çalıştılar. Abdullah bin Übeyy dedi ki, "böylesine büyük bir işe halkım beni atlatarak girişemez. Böyle bir şeyin olduğunu sanmıyorum."

Kureyşliler bu cevaplardan tatmin olmadılar ve sürekli olarak tahkikat ve tetkikte bulundular. Bu soruşturmalarının sonunda bir bi'atın yapıldığı kanısına vardılar. Nitekim, Medineliler hac farizalarını tamamlayıp Mekke'den ayrıldıktan sonra, yol alırlarken Kureyşlilerin bir grubu Ezâhir mevkiinde

Hız. Sa'd bin Ubâde ve Münzir bin Amr'ı yakaladı. Münzir kargaşa içinden kurtulmayı başardı, ama Sa'd yakalanıverdi. Kureyşliler Hız. Sa'd bin Ubâde'nin ellerini arkaya bağladılar ve saçından tutarak ve döverek Mekke'ye götürdüler.

Hız. Sa'd'ın ifadesine göre Mekke'de kendisine eziyetler yapılırken bembeyaz, pembe, parlak yüzlü bir şahıs kendisine geldi. (Bu şahıs Süheyl bin Amr idi). Bundan sonra Hız. Sa'd'ın ifadesi şöyledir: "Ben zannettim ki, eğer bu insanlarda biraz insanlık varsa o da bu adamdır. Fakat o herif gelip yüzüme sert bir yumruk vurdu. Ben kendi kendime dedim, "vallahı, bu hayvanlar arasında merhametli kimse yoktur." Onlar beni yerde sürüyerek çekiyorlardı. Bir süre sonra bir Kureyşli (Ebu'l-Bahteri bin Hişâm) bana gelip, "ey Allah'ın kulu, seninle Kureyş arasında herhangi bir eman ve himaye sözleşmesi yok mudur?" Ben dedim ki, "ben kendi memleketimde Cubeyr bin Mut'im ile Hâris bin Harb bin Ümeyye bin Abd-i Şems'in ticaret kabilelerine eman verirdim. (İbni Sa'd, Cubeyr'in yerine babası Mut'im bin Adıyy'in ismini yazmıştır). Bunun üzerine o adam dedi ki, "sen bu adamların ismini bağıra bağıra söyle ve aralarındaki yakınlığı anlatmaya çalış." Ben dediklerini yaptım. Sonra o adam (Ebul-Bahteri) isimlerini verdiğim iki adamı aramaya çıktı ve onları Ka'be'de buldu. Onlara dedi ki: "Hazrec'in bir adamı Ebtah (Mekke ile Mina arasında Muhassab) vadisinde dövölüyor. Bu adam durmadan sizin isminizi sayıklıyor ve diyor ki "onunla sizin aranızda bir eman sözleşmesi vardır." Onlar dövölen kişinin adını sordular. O

adam (Ebu'l-Bahteri) "Sa'd bin Ubade" dedi. Bunu duyunca ikisi dedi ki, "vallahi o doğru söylüyor. O, bizim tüccarlarımıza eman veriyordu ve bize kimsenin zulüm etmesine imkân vermedi." Sonra ikisi geldi ve Hz. Sa'd'ı Kureyşli zalimlerin elinden kurtardılar."

Vâkıdî'nin rivâyetine göre, Hz. Sa'd'ın kaybolduğunu gören Ensâr kendisini aramak üzere geri döndüler, ancak kısa bir süre sonra kendisinin kafileye gelmekte olduğunu gördüler.

32.1.15. Bi'at'ten Sonra Medine'de İslâm'ın Yayılışı

Ensâr, Mekke'den döndükten sonra Medine'de İslâm'ı hızla yaymaya başladılar. Bu fedailer büyük bir coşku ve dini duyguyla putları ve putperestleri yok etmeye çalıştılar. İbn Sa'd'ın verdiği teferruatlı malumata göre Ebu Abs bin Cebr ile Ebu Bürde bin Niyâr, Beni Harise'nin putlarını; Umâre bin Hazm, Es'ad bin Zürâre, Avf bin Afra', Salit bin Kays ve Ebu Sırma, Beni Neccâr'ın putlarını; Ziyâd bin Lebid ve Ferve bin Amr, Beni Beyâda'nın putlarını; Sa'd bin Ubâde, Münzir bin Amr ve Ebû Dücane Beni Sâide'nin putlarını ve Mu'az bin Cebel, Sa'lebe bin Ğanâme ve Abdullah bin Üneys, Beni Selime'nin putlarını kırmak için seferber olmuşlardı. Bu seferberlik gösteriyor ki, müslümanlar Medine'de söz geçirecek hale gelmişlerdi. Müslümanlar alenen putları kırıyorlardı ve kendilerine mani olacak veya mukavemet edecek hemen hemen kimse yoktu.

Bu hususta İbni Hişâm ilginç bir olayı dile getirmiştir. Rivayete göre Medine kabilelerinden Beni Selime'nin lideri Amr bin Camuh, şirkine devam ediyordu. Halbuki, oğlu Mu'az bin Amr müslüman olup Akabe bi'atına katılmıştı. Amr bin Camuh, evinde ağaçtan koca bir put yaptırmıştı. Bu putun adı Menat idi. Bu tür özel putlar müşrik reislerin saray, köşe ve evlerinde umumiyetle bulunuyordu. Amr'in oğlu ve kabilesinin bazı diğer gençleri müslüman olduktan sonra Menat adlı putu gece vakti çukura atıp üzerine çöp ve pislikler attılar. Sabah Amr kalkıp Menât'ı yerinde bulamayınca çok üzüldü, bağırdı, çağırdı ve etrafta aradı. Nihayet, onu çöplükte buldu. Onu geri getirdi, yıkayıp temizledi ve kokular sürerek olduğu yere koydu. Fakat müslüman gençler bu işi adet haline getirdiler ve birkaç gece bu işi tekrarladılar. Amr, her sabah kalkar, putunu arar ve kızgınlıktan patlardı. Her defasında, "ah, ey Menat, seni bu hale sokan rezilleri bir elime geçirsem..." diye söylenirdi. Bir gün aynı şekilde bu putu çukurdan çıkardı ve yerine koydu. Boynuna da bir kılıç asarak; "sana bu muameleyi yapanı bilmiyorum. Fakat senin biraz gayretin varsa bu kılıçla kendini koru" dedi. Gece, gençler bu kılıcı çıkarıp bir yere koydular ve buna bir köpeğin ölüsünü bağlayıp Beni Selime'nin bir kuyusuna attılar. Amr, adet üzere sabah putunu bulamayınca onu aramaya çıktı. Nihayet onu bir kuyuda devrilmiş vaziyette bir köpeğin ölüsüyle birlikte buldu. O zaman kabilesinin adamları ona gelip yaptığı

akılsızlığa dikkat çektiler. Onun da gözü açıldı ve huşû ve huzu ile İslâmiyet'i kabul etti.

Otuz Üçüncü Bölüm: MEDİNE'YE HİCRET

33.1. MEDİNEYE HİCRET

33.1.1. İlk Muhacir

İbni Cerir ve İbni Hişâm'ın rivâyetine göre müslümanların Mekke'den Medine'ye hicretleri için genel direktif henüz verilmemişken ve Bi'set sonrası 12. yılda Zilhicce ayında İkinci Akabe bi'atı yapılmışken Rasûlullah (a.s.)'ın süt kardeşi ve teyzesi Berre binti Abdulmuttalib'in oğlu Ebu Seleme (r.a.) Medine'ye hicret etmeye karar verdi. Ebu Seleme'nin hicrete karar vermesinin sebebi, kendisinin Habeşistan'dan Mekke'ye dönmesinden sonra gerek Mekkeli kâfirlerin, gerekse kabilesi olan Beni Mahzûm'un O'nu sürekli olarak rahatsız etmeleri ve eziyete tabi tutmalarıydı. Ne var ki, Ebu Seleme (r.a.)'nin hicreti de çok tehlikeli ve çileli oldu.

33.1.2. Hz. Ümm-ü Seleme'nin Başına Gelenler

İbni Hişâm, Muhammed bin İshâk'a dayanarak bizzat Ümm-ü Seleme'nin bu rivâyetini nakletmiştir: "Kocam Ebu Seleme Medine'ye hareket etmek üzere evden ayrılınca, ben de arkasından oğlum Seleme'yi kucağıma alıp evden çıktım. Kocam beni ve oğlumuzu deveye oturttu ve yularını tutarak yürümeye başladı. Ailemiz (Beni Muğire) kocamın deve ile yürüdüğünü görünce bazı kimseler bize geldiler ve kocama şöyle seslendiler: "Sen nasıl olsa, elimizden çıktın. Nereye istersen git. Fakat, biz kızımızın avare gibi dolaşmasına izin vermeyeceğiz." Bunu dedikten sonra devenin yularını Ebu Seleme'nin elinden aldılar ve beni eve geri getirmeye başladılar. Bu arada Ebu Seleme'nin kabilesinin adamları da toplanarak kendisine ateş püskürmeye başladılar. Ayrıca benim kocamdan koparılmamı da yadırgadılar ve aileme dediler ki: "Siz adamımızdan kızınızı çektiniz. Biz de evlâdı Seleme'yi size niye bırakalım?" Ve oğlumu çekmeye başladılar. Bu kavgada oğlumun kolu çıktı. Oğlumu onlar aldılar, Beni Muğire beni bir yerde hapsedti ve zavallı Ebu Seleme tek başına Medine'ye gitti. Bir seneye yakın bir müddet her gün evden çıkıp Ebtah'a gider, kocamın yolunu bekler ve ağlardım. Bir gün benim akrabalarımın olan Beni Muğire'nin bir şahsı beni bu vaziyette gördü ve bana çok acıdı. O gidip Beni Muğire'ye şöyle dedi: "Şu zavallı kadını niye bırakmıyorsunuz? Önce onu kocasından ayırdınız sonra da oğlundan uzaklaştırdınız." Nihayet Beni Muğire bana dedi ki: "istersen

kocana gidebilirsin." Kocamın ailesi (Beni Abd el-Esed) de oğlumu geri verdi. Ben oğlumla tek başıma deveye binip Medine'ye hareket ettim. Ten'im'e vardığımda Beni Abduddâr'a mensup Osman bin Talha bin Ebi Talha'yı gördüm. Osman, "Ebu Ümeyye'nin kızı, nereye gidiyorsun?" diye sordu. Ben, "kocamın yanına Medine'ye gidiyorum" dedim. "Senin yanında kimse yok mu?" diye sordu. Ben de "Allah'ım ve bu çocuğumdan başka kimse yoktur" dedim. Dedi ki, "vallahı, ben seni böyle bırakmayacağım." Ve devemin yularını tutarak yürümeye başladı. Vallahı, ben ondan daha iyi bir insan görmedim. Bir menzile varınca devemi oturtur ve bir kenara çekilirdi. Ben çocuğumu alıp inince o deveyi bir ağaca bağlardı. Daha sonra biz istirahat ederdik. Tekrar yola çıkma zamanı gelince deveyi yanıma getirir ve kendisi uzaklaşırdı. Ben deveye bindikten sonra devenin yularını tutar ve yürürdü. Medine'ye kadar olan yolu böyle katettik. Sonra, Küba'da Beni Avfın köyü görülünce Osman bana şöyle dedi: "Bak kızım, kocan oradadır. Artık onun yanına gidebilirsin. Allah sana bereket versin." Osman geldiği yoldan yürüyerek Mekke'ye döndü." (Bu olayı Belazuri de Ensab-ul Eşrefte kaydetmiştir).

Bu olaydan anlaşılacağı gibi, Kureyşli kâfirler müslümanlara haddinden fazla zulüm ve eziyet vermeye devam edince yine onlardan bazıları bu hareketlerden tiksine ve müslümanlara karşı sempati duymaya başladılar. Bu cahiliye toplumunda birazcık medeniyet, kültür ve insanlık nasibini almış olanlar İslâm'a düşman

olmalarına rağmen eziyetlere boyun eğmeyen ve bütün çile ve zorluklara rağmen Hak yolunda yürümeye devam edenler saygı görmeye başladılar.

33.1.3. Hicret İçin Genel İzin

Nihayet, Bi'set sonrası 13. yıl Zilhicce ayında yapılan Son Akabe biatından sonra Rasûlullah (a.s.) Mekke'de bulunan bütün müslümanların Medine'ye hicretleri için genel izin çıkardı. Rasûlullah (a.s.) müslümanlara şöyle dedi: "Yüce Allah artık sizin için yeni kardeşler ortaya çıkarmıştır ve sizin huzur ve sükûnet içinde yaşayabileceğiniz bir şehir temin etmiştir." (Bk. İbni Hişâm İbni İshâk'ın rivâyeti). Bu izin çıkar çıkmaz ilk önce Hz. Amir bin Rebi'atü'l-Anzi, zevcesi Leylâ binti Ebi Hasme ile yola koyuldu. Daha sonra Hz. Ammar bin Yasir, Hz. Bilâl ve Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas Medine'ye hicret ettiler. Bundan sonra Hz. Osman bin Affân, karısı Rukayye binti Rasûlullah (a.s.) ile hareket etti. Bundan sonra genel bir göç başladı ve müslümanlar akın akın Medine'ye gitmeye başladılar. Bazen bütün aileler, her şeylerini bırakıp yeni diyara hareket ettiler. İbni Hişâm İbni İshâk'a dayanarak özellikle üç ailenin bütün fertlerinin Mekke'den Medine'ye hicret ettiklerini ve evlerini boş bıraktıklarını ifade etmiştir. Bu aileler şunlardı: 1) Beni Ma'zun, 2) Beni el-Bukeyr 3) Beni Cahş bin Ri'âb. İbni Abd-il Berr Beni Cahş ile beraber Beni Esed bin Huzeyme'nin erkek, kadın ve çocuklarının da Medine'ye gittiğini bildirmiştir. Bu iki aileden toplam 30 kişi hicret etti, ki bunlar arasında Rasûlullah (a.s.)'ın teyzeoğlu

Abdullah bin Cahş ve Ebû Ahmed bin Cahş (ismi Abd idi) bunların iki kız kardeşi Hz. Zeyneb binti Cahş, (ki daha sonra Üm-mül-Mü'minin oldu), Hamne binti Cahş (Hz. Mus'ab bin Umeyr'in zevcesi) ve Habib bint Cahş (Hz. Abdullah bin Avfın karısı) vardı. Bunların gitmesinden sonra Utbe bin Rebi'a ve Abbas bin Abdulmuttalib ve Ebû Cehl onların evlerinin önünden geçtiler. Utbe bin Rebi'a derin bir ah çekti ve "Beni Cahş'ın evi bugün bomboştur" dedi. Bunun üzerine Ebu Cehl, "ne ağlıyorsun? Bunların hepsi bu kardeşimizin (yani Hz. Abbas'ın) yeğeninin yaptıklarıdır. O cemaatimizi böldü, aramızdaki münasebetleri kesti ve bizi parçaladı." Bundan sonra sıra Ebu Süfyan'a geldi. Ebu Süfyan, Beni Cahş'ın evini işgal edip başkalarına sattı. Ebu Süfyân bunun için şu bahaneyi uydurdu: Kızı Fer'a (ya da Fâri'a) Ebû Ahmed bin Cahş'ın karısıydı. Güya, damadının bütün veraseti, henüz kendisi sağ iken kayınpederine geçmişti. Hz. Abdullah bin Cahş, Ebû Sufyân'ın bu haksızlığı hakkında Rasûlullah (a.s.)'a şikâyetle bulununca, kendisi şöyle dedi: "Siz bu evinizin bedelini Cennet'te bulmaktan mennun olmayacak mısınız?" Mekke'nin fethinden sonra Ebu Ahmed bin Cahş kendi evini kayınpederinden geri almak isteyince Rasûlullah (a.s.) herhangi bir ses çıkarmadı. Daha sonra sahabeler, Ebû Ahmed'e dediler ki: "Rasûlullah, muhacirlerin Allah yolunda harcanmış mallarının geri alınmasından yana değildir." Nitekim, bizzat Rasûlullah (a.s.)'ın Mekke'deki evi o zamana kadar müslüman olmamış olan Akil bin Ebi Tâlib tarafından,

hicretten sonra işgal edilmişti. Rasûlullah (a.s.), Mekke'nin fethinden sonra bu evi geri almadı. (Ebû Dâvud, Kitab'ul-Hac).

33.1.4. Kureyş'in Müslümanları Hicretten Alıkoymak İçin Aldığı Tedbirler

Hz. Suheyb Medine'ye hicret için evden çıkınca, Kureyşliler kendisine şöyle diyerek mani olmak istediler: "Sen buraya parasız, pulsuz gelmiştin. Burada zenginleştin. Şimdi de canınla beraber mallarını da alıp götürmek istiyorsun. Vallahi, buna müsaade etmeyeceğiz." Hz. Suheyb (r.a.) dedi ki: "Peki, ben bütün mal ve mülkümü size bırakırsam bana gitme izni verir misiniz?" Onlar "evet" dediler. Hz. Suheyb bunun üzerine bütün mal-mülk ve sermayesini Kureyşlilere bıraktı ve eli boş Mekke'den çıktı, Rasûlullah (a.s.) bu "alışveriş"in haberini alınca dedi ki: "Suheyb iyi bir iş yapmıştır". (Bk. İshâk bin Râhveyh, İbni Merdûye, İbni Hişâm ve Belazuri; Ebû Osman en-Nehdî'nin rivâyeti).

İbni Abd il-Berr, "ed-Dürer fi İhtishar el-Meğâzi ve's-Siyer" adlı eserinde diyor ki, Hz. Suheyb Mekke'den hareket edince Kureyşliler kendisini takip ettiler. Amaçları, onu öldürüp mallarını gasp etmektir. Hz. Suheyb, Kureyşlilerin kendisinin peşinde olduğunu görünce dedi ki: "Biliyorsunuz ki, ben hepinizden daha iyi bir okçuyum. Vallahi billahi, sizden hiçbiri bu konuda bana yetişemez. Bana yaklaşanı öldürürüm." Takip edenler dedi ki: "Mallarını bırak ve git." Hz. Suheyb şöyle dedi: "Mal ve mülkümü zaten Mekke'de

bıraktım. Falanca yere gidin ve onları oradan çıkarın." Dolayısıyla, onlar Hz. Suheyb'i takip etmekten vazgeçtiler ve gidip mallarını aldılar. Buna benzer bir rivayet Belazuri tarafından, Hz. Sa'id bin Müseyyeb'e dayanılarak nakl olunmuştur.

Beyhâki ve Taberânî yine Hz. Sa'id bin Müseyyeb'e dayanarak bizzat Hz. Suheyb'in şu ifadesini nakletmişlerdir: "Ben hicret niyetiyle Mekke'den çıkarken, Kureyş'in bazı gençleri yolumu kestiler. Gece onlar uyuya kalınca kaçmayı başardım. Fakat yolda gene arkadaşları beni yakaladılar. Ben onlara dedim ki, "ben Mekke'ye sizinle beraber gidip size birkaç okka altın versem, beni bırakacak mısınız?" Onlar "evet" dediler. Ben tekrar Mekke'ye gelip onlara dedim ki, falanca yeri kazın altınları alın ve falanca kadının evine gidip iki elbiselik kumaş alın." Böylece, ben onlardan kurtulup, Rasûlullah (a.s.)'ın yanına Küba'ya varınca, kendisi bana şöyle dedi: "Bu değiş tokuşta sen çok kârlı çıktın." Ben dedim ki, "bu olayı kimse bilmiyordu. Bunun haberini size herhalde Cebrail (a.s.) vermiştir."

33.1.4.1. Ayyaş bin Ebi Rebia'nın Başından Geçenler

Diğer muhacirler gizli saklı Mekke'den çıkarken, Hz. Ömer (r.a.) 20 süvari ile alenen kenti terk etti. Refakatinde kardeşi Zeyd bin el-Hattâb, eniştesi Sa'id bin Zeyd bin Amr bin Nüfeyl, damadı Huneys bin Huzâfe (Hz. Hafsa'nın eski kocası) ve diğer bazı mümtaz kişiler vardı. Bezzâr ve İbn İshâk

çok muteber senetlerle Hz. Ömer'in şu ifadesini nakletmiştir: "Ben, Ayyaş bin Rebî'a ve Hişâm bin As bin Vâil ile sözleşmiştim. Onlar benimle, Mekke'ye 10 km. uzaklıktaki Tenâdıb mevkiinde buluşacaklardı. Aramızda varılan anlaşmaya göre, kararlaştırılan saatte gelmeyen olursa onun düşmanların eline düştüğü kabul edilerek diğer arkadaşlar kendisini beklemeden yola koyulacaklardı. Hişâm, Mekke'de yakayı ele verdi. Ayyaş ise bizimle beraber Medine'ye vardı. Peşlerinden Ebû Cehl bin Hişâm ve Hâris bin Hişâm (Ayyâş'ın hem amca oğlu hem üvey kardeşi) de Medine'ye vardı. Onlar Ayyâş'ın peşine düştüler ve dil dökerek Mekke'ye dönmesi için çaba harcadılar. Kendisine dediler ki: "Annen senin ayrılmana çok üzölmüş ve sen eve dönönceye kadar saçlarını taramayacağına ve güneşten gölgeye gitmeyeceğine and içmiştir." Ben ona durumu izah etmek istedim. Dedim ki, bunlar sana yalan söylüyorlar, maksatları seni geri götürmektir. Onun için de, türlü türlü bahaneler uyduruyorlar. Ben dedim ki, annen bitlenince ister istemez saçlarını tarayacak ve güneşte kavrulduktan sonra mutlaka gölgeye geçecektir. Fakat Ayyâş'a anne sevgisi galip geldi. Ayyaş dedi ki, ben anneme verdiğim sözü tutacağım ve mallarımı alıp geri geleceğim. Ben ona dedim ki: "Sana mallarımın yarısını vereyim, sen bu adamlarla Mekke'ye dönme". Fakat o çocuk beni dinlemedi. En son dedim ki: "Peki, gitmek istiyorsan git, ama benim dişi devemi al. Bu çok iyi bir hayvandır. Bundan hiç ayrılma. Baktın ki, bu

adamların niyeti kötü, o zaman bu dişi deve ile hemen bu tarafa koş." Ayyaş bu nasihatimi dinledi ve deveyi aldı. Yolda Ebu Cehl, Ayyâş'a şöyle dedi: "Kardeş, benim devem aksıyor. Sen beni kendi dişi deveye alır mısın?" Ayyaş, "neden olmasın?" dedi ve onu devesine aldı. İkisi deveden indi, ki Ebu Cehl, Ayyâş'ın devesine binebilsin. Hâris de devesini durdurdu ve aşağıya indi. İkisi Ayyâş'ın ellerini ve ayaklarını bağladılar. İbni İshâk'ın ifadesine göre Ebu Cehl ve Hâris, Ayyâş'ı elleri ve ayakları bağlı olarak Mekke'ye getirdiler. İkisi de halka sesleniyorlardı: "Ey Mekkeliler, yaramaz ve haşarı çocuklarınızı bizim gibi terbiye edin."

İbni Hişâm güvenilir kişilere dayanarak şu rivâyeti aktarmıştır: Rasûlullah (a.s.) Hişâm bin as ile Ayyaş bin Rebi'a için endişeliydi. Rasûlullah (a.s.) "bu ikisini bana kim getirecek?" dedi. Velid bin Muğire (Hâlid bin Velid'in kardeşi) arz etti: "Ya Rasûlullah, ben bu işi yapmaya hazırım." Bunu dedi ve Mekke'ye hareket etti. Şehre girdikten sonra bu iki mahkûm ile ilgili gizlice bilgi toplamaya başladı. İkisinin, çatısı olmayan bir binanın içinde olduğunu öğrendikten sonra gece duvarları atlayarak içeriye girdi, ikisinin zincirlerini kopardı ve devesine bindirip Medine'ye getirdi.

33.1.4.2.Hz. Abdullah bin Süheyl'in Hikâyesi

Hicretten alıkonan müslümanlar arasında Hz. Abdullah bin Süheyl bin Amr da vardı. Belazuri diyor ki, Hz. Abdullah bin Süheyl bin Amr, Medine'ye hicretin başladığı haberini

aldıktan sonra Habeşistan'dan Mekke'ye gelmişti. Amacı, Rasûlullah (a.s.) ile beraber yeni "Dar-ul Hicret"e gitmekti. Fakat Hz. Abdullah'ı babası Süheyl bin Amr durdurdu ve hapsedti. Abdullah, babasına hile yaparak hapisten kurtulmak istedi ve bu gaye ile atalarının dinine döndüğünü söyledi. Babası söylediklerine inandı ve onu yanına alarak Bedir savaşıma katıldı. Fakat iki tarafın kuvvetleri karşı karşıya gelince, Hz. Abdullah bin Süheyl bin Amr müslümanlara katıldı. Bundan birkaç sene sonra Mekke fethi sırasında Süheyl bin Amr da müslüman olunca şöyle dedi: "Allahu Teâlâ, oğlum Abdullah'ın imanını oldukça sağlam kılmıştı."

33.1.4.3. Hz. Peygamber (a.s.)'in Son Ana Kadar Mekke'de Kalması

İbni İshâk'ın rivâyetine göre genel olarak Medine'ye hicret etmek üzere Habeşistan'dan Mekke'ye dönenlerden yedisi hapsedilmiş ve bunlar hicrete katılamamıştı. Buna ilâveten, hicret sırasında yakalanan ya da hicret etme imkânına sahip olmayan pek çok kişi vardı. Bunların kalbi iman doluydu, ama kendi zaaf veya imkânsızlıkları sebebiyle hicrete katılamamışlardı. Bunların dışında elleri, ayakları hareket eden ve maddi imkânlara sahip olan herkes Medine'ye hicret etmişti. Mekke'de hatırı sayılır kişiler arasında sadece Hz. Peygamber (a.s.), Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ali kalmışlardı.

Buhârî'de yer alan Hz. Ayşe'nin rivâyetine göre Hz. Ebu Bekr (r.a.) Medine'ye hicret etme niyetini belirtince, Rasûlullah

(a.s.) şöyle dedi: "Biraz sabret. Çünkü, öyle tahmin ediyorum ki, bana da hicret izni verilecektir. Hz. Ebu Bekr (r.a.) arz etti: "Annem ve babam size fedâ olsun; siz böyle bir şey bekliyor musunuz?" Rasûlullah (a.s.) buyurdu: "Evet". Dolayısıyla, Hz. Ebu Bekr (r.a.) Rasûlullah (a.s.) ile beraber Medine'ye hicret etmek maksadıyla beklemeyi tercih etti. Bu arada iki dişi deve de satın alıp bunları beslemeye başladı. İbni Hişâm ile İbni Cerir'in naklettikleri İbni İshâk'ın rivâyetine göre, Hz. Ebu Bekr, hicret için her izin isteyişinde

Rasûlullah (a.s.) kendisine şöyle derdi: "Acele etme. Bakarsın, Allah sana bir yoldaş veriverir." Bu sözler üzerine, Hz. Ebu Bekr, bu "yoldaş"ın bizzat Rasûlullah (a.s.) olacağı konusunda ümitlendi. Hakim'in, Hz. Ali (r.a.)'ye dayanarak naklettiği rivayete göre, Rasûlullah (a.s.) Cebrail'e sordu: "Hicret'te bana kim refakat edecektir?" Hz. Cebrail, "Ebu Bekr" dedi. İbni Cerir ise, Urve bin Zübeyr'e dayanarak diyor ki, Hz. Ebu Bekr (r.a.) hicret eden diğer sahabeler ile beraber Medine'ye gitmek umuduyla iki dişi deve satın almıştı. Hz. Ebu Bekr (r.a.) kendisine Rasûlullah (a.s.)'ın refakat edeceği konusunda emin olunca bu dişi develeri iyice besleyip güçlü ve kuvvetli yaptı.

İbni Hişâm ile İbni Cerir, İbni İshâk'a dayanarak diyorlar ki: Rasûlullah (a.s.) halkın kendisine bıraktığı emanetlerin dağıtılması işini yürütmek için Mekke'de kalmıştı. İbni İshâk diyor ki, Mekke'de tek bir kişi yoktu ki, çalınacak korkusuyla kıymetli eşyasını Rasûlullah (a.s.)'a emanet olarak bırakmış

olmasın. Zira, Rasûlullah (a.s.)'ın doğruluğuna, dürüstlüğüne ve emanetleri canı gibi koruduğuna dost, düşman herkes inanıyordu.

Böylece Rasûlullah (a.s.) Bi'set'in 13. yılının 12 Zilhicce'sinde yapılan son Akabe Biatından başlayarak, Bi'set'in 14. yılının 14 Safer'ine kadar, yani yaklaşık 2.5 ay Mekke'de beklemeyi tercih etti. Halbuki, bu arada Medine'ye akın akın hicret ediliyordu. Son günlerde ise uzaktan yakından bütün arkadaşları Mekke'yi terketmişti. Rasûlullah (a.s.) gemisini en son terk eden bir kaptan edasıyla Allah'ın izni gelmeden sadece iki arkadaşı ve can yoldaşıyla birlikte Mekke'de kâfirler ve düşmanlar arasında beklemeyi uygun gördü. Bu olaya biraz dikkatle baktığımızda Rasûlullah (a.s.)'ın ne kadar vazifesine sadık, fedakâr ve cesur olduğunu anlarız.

33.1.5. Kureyş'in Telaşı

Bütün müslümanlar, Mekke'yi bir bir terk edince Kureyşli kâfirler, Rasûlullah (a.s.)'ın da her an Medine'ye hicret edeceğine inandılar. Onlar, bunun neticelerini de çok iyi biliyorlardı. Onlar, Rasûlullah (a.s.)'ın büyük şahsiyeti, nüfuzu, fevkalâde kabiliyetleri ve Kur'an-ı Kerim'in inanılmaz büyüleyici tesirinden habersiz değillerdi. Onlar, Rasûlullah (a.s.)'ın artık bir sığınak olduğunu, iki yiğit ve namlı kabilenin kendisini himaye etmeye razı olduğunu ve bizzat Kureyş'in en kabiliyetli, cesur ve savaşçı gençlerinin 13 yıl çileli bir hayat

yaşadıktan sonra ve azim ve kararlılıklarından zerre kadar bir şey kaybetmeden Medine'ye hicret ettiklerini biliyorlardı. Onlar bir avuç müslümanın defalarca İslâm ve Allah uğruna evlerini, ailelerini, mallarını ve mülklerini, kısacası, her şeylerini terk edip hicret ettiklerini ve hiç yılmadıklarını da biliyorlardı. Hz. Peygamber (a.s.) gibi eşsiz bir önder ve komutanın emrinde böylesine fedakâr ve fedai kişilerin teşkilatlanmaları ve hatta bir şehrin idaresini ele almaları Kureyşliler, diğer kâfirler ve eski düzenleri için ölümün habercisiydi. Özellikle, Medine'nin jeopolitik durumu öylesine hayati ehemmiyet taşıyordu ki, burada müslümanların bu şekilde birleşip toplanmaları ve güç birliği yapmaları Kureyşliler açısından çok tehlikeliydi. Nitekim, müslümanların Medine'ye hakim olmasıyla Kızıldeniz kıyısı boyunca Yemen'den Suriye'ye uzanan ve Kureyş ile diğer kabilelerin en büyük geçim kaynağı olan ticaret yolu da onların denetimi altına girecekti. Müslümanlar Arabistan ekonomisinin bu şahdamarına el koyarak Cahiliye nizamına en büyük darbeyi vurmuş olacaktı. Bu ticaret yolundan yılda en az 250 bin altın gelir elde ediliyordu. Tâif ile diğer önemli merkezlerin ticareti bunun dışında idi. Bu sebepten dolayıdır ki, Akabe bi'atıyla ilgili haberi alır almaz Kureyş büyük bir telaşa kapıldı ve Medinelileri Hz. Peygamber (a.s.)'den uzaklaştırmak ve koparmak için bütün güçlerini kullandılar. Fakat nafile, Kureyşliler Akabe bi'atını önlemekte başarısız kalınca müslümanların Medine'ye hicretlerini engellemeye çalıştılar,

ama bunu da başaramadılar. Onlar ancak birkaç kişinin yolunu kesebildiler, çoğunluk çoktan Medine'ye varmıştı. Kureyşliler için artık tek bir yol kalıyordu, o da Hz. Peygamber (a.s.)'in vücudunu ortadan kaldırmaktı.

33.1.6. Hz. Peygamber (a.s.)'i Öldürme Plânı

İbni Hişâm, İbni Sa'd, İbni Cerir ve Belâzuri'nin ifadelerine göre Kureyşliler son kararlarını almak üzere Dâr ün-Nedve'de gizli bir toplantı yaptılar. Bu toplantıya Kureyş'in bütün ağır topları ve kodamanları katıldılar. Herkes karşı karşıya bulunan tehlikeyi ortadan kaldırma çaresini aramaya başladı. Bir grup, Rasûlullah (a.s.)'in hayatı boyunca zincire vurulması ve hiç serbest bırakılmamasından yana idi. Bu teklif kabul edilmedi. Zira, itiraz edenler dediler ki, Rasûlullah (a.s.) zindana atılsa da arkadaşları serbestçe faaliyetlerini sürdürecektlerdir. Onlara göre Rasûlullah (a.s.)'in fedaileri kuvvetlenip kendisini er geç kurtaracaklardı. Başka bir grup Hz. Peygamber (a.s.)'in sürgüne gönderilmesinden yanaydı. Bu grup, Hz. Peygamber (a.s.)'in varlığını zararlı buluyordu ve Mekke'den çıkarılmasını istiyordu. Bu gruba göre, Hz. Peygamber (a.s.) Mekke'den ihraç edildikten sonra ne yaparsa yapsın onları ilgilendirmeyecekti. Fakat bu öneri de reddedildi. Zira muhalifler dediler ki, Muhammed (a.s.) büyüleyici ve cezbedici bir şahsiyete sahipti, insanları büyüleyebiliyordu (!) ve Mekke'nin dışına çıktıktan sonra bütün Arabistan O'nun faaliyet alanı haline gelecek ve herkese fikrini aşılacaktı. Nihayet, en iyi yolun Hz. Peygamber

(a.s.)'in öldürölmesi olduğunda karar kılındı. Ebu Cehl dedi ki: "Bütün kabileler eli çabuk, attığını vuran, yiğit, soylu ve güçlü birer genç seçsinler." Bunlar bir anda Muhammed (a.s.)'e hücum edip derhal öldüreceklerdi. Böylece, Muhammed (a.s.)'in kanı bütün kabilelere dağılmış olacaktı. Bu durumda, Beni Abd-i Menaf, bütün bu kabileleri karşısına almaya veya bunlardan intikam almaya cesaret edemeyecekti. Sonunda, Abd-i Menâflılar diyete razı edileceklerdi. Ebu Cehl'in bu fikri herkesin hoşuna gitti ve her kabile suikast için kendi adamını seçti. Suikast tarihi ve saati de tesbit edildi. Bütün bu konuşmalar kimsenin kulağına ulaşmasın diye son derece gizli tutuldu. Enfâl sûresinde bu hakikate işaret edilmiştir:

"Hani bir zaman kâfirler seni hapsetmek, öldürmek veyahut Mekke'den çıkarmak için tuzak kurdular. Allah da onlara mukabele buyurdu. Allah tuzak kuranlara mukabele edenlerin en hayırlısıdır." (Ayet; 30)

33.1.7. Rasûlullah (a.s.)'a Hicret İzni Verilmesi ve Hicret Hazırlığı

Tirmizî ve Hâkim'in naklettikleri İbni Abbas'ın bir rivâyeti şöyledir: Kureyşliler işi bu safhaya getirince Cenab-ı Allah, Rasûlullah (a.s.)'a Mekke'den Medine'ye hicret iznini verdi ve bu hususta şöyle dedi:

"De ki: 'Rabbim Beni sıdk girdirişi ile girdir. Ve sıdk çıkarışı ile çıkar. Ve bana tarafından aşikâr bir kudret ve hüccet ile yardım ihsan buyur.'" (İsrâ; 80) ^{267[1]}

Hicret'e izin verilen geceden bir sonraki gece Kureyş tarafından Rasûlullah (a.s.)'ın öldürüleceği gece olarak seçilmişti.^{268[2]} İbni Sa'd'ın Vâkıdî'ye ve İbni Cerir ile İbni Hişâm'ın İbni İshâk'a dayanarak naklettikleri rivayete göre aynı gün Cebrâil (a.s.) gelip, Rasûlullah (a.s.)'a Kureyş'in sinsi plânını bildirdi ve o gece yatağına yatmamasını istedi. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) kendisini çarşafa sararak ve yüzünü gizleyerek Hz. Ebu Bekr'in evine gitti. Buhârî'de İmam Zühri'ye dayanılarak Hz. Urve bin Zübeyr'in bir rivâyeti naklolunmuştur. Bu rivayette Hz. Ayşe'nin şöyle dediği kaydedilmiştir: "Biz öğlen evimizde iken biri gelip, Hz. Ebu Bekr'e, Rasûlullah'ın yüzünü gizleyerek evimize beklenmedik bir şekilde geldiğini haber verdi." Taberânî'de yer alan Hz. Esmâ binti Ebi Bekr'in rivâyetine göre "Rasûlullah (a.s.) her gün sabah ve akşam evimize gelirdi." Aynı rivayet Buhârî, Babü'l-Hicret'te Hz. Ayşe'den naklolunmuştur, İbni Hişâm'da yer alan Hz. Ayşe'nin başka bir rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) her gün sabah ve akşam bize gelirdi, fakat o gün

^{267[1]} Bu ayetin İsrâ sûresiyle birlikte Hicret'ten çok önce indiğine dair itirazda bulunulmaması gerekir. Aslında Kur'ân-ı Kerîm'in bazı ayetleri daha önce inmiş olmalarına rağmen bazı belli durum ve şartlarda bunlar Cenâb-ı Allah tarafından Rasûlullah (a.s.)'a hatırlatılırdı. Böylece, bu ayetlerin o özel şanlar için indiği açıklanmış oluyordu.

^{268[2]} İşte bu hikmet yüzünden Cenâb-ı Allah Rasûlullah (a.s.)'ı o zamana kadar Mekke'de bıraktı. Gaye, Kureyş'in Hakka düşmanlıkta son haddine varması üzerine Rasûlullah (a.s.)'ın son ânda kurtulmasını göstermekti.

adetinein dışında öğle namazı saatinde geldi." Hz. Ebu Bekr biraz endişeli bir tavırla kendi kendisine sordu: "Annem-babam ona feda olsun. Herhalde çok önemli bir şeydir. Yoksa, bu saatte gelmezdi." Bundan sonra Raslullah (a.s.) içeriye gelme izni istedi. İzin aldıktan sonra içeriye geldi ve herkesin uzaklaşmasını istedi. Hz. Ebu Bekr (r.a.) dedi ki, bunlar zaten sizin ailenizden kişilerdir. (Musa bin Ukbe, Hz. Ayşe'nin şu ifadesini nakletmiştir: "O sırada Hz. Ebu Bekr'in yanında benim ve kardeşim Esm'nın dışında kimsecik yoktu." İbni Hişm'da yer alan İbn İşhk'ın rivyeti de aynı doğrultudadır. Fakat İbni Ukbe'nin rivyetinde şu ek cümlelere rastlanıyor: Hz. Ebu Bekr dedi ki, "burada sadece kızlarım vardır, herhangi bir casus filan yoktur.") Bunun zerine Raslullah (a.s.) dedi ki, "bana çıkış izni verilmiştir." Hz. Ebu Bekr arz etti: "Annem-babam size feda olsun. Acaba ben size refakat etme şerefine nail olacak mıyım?" Raslullah (a.s.) "evet" dedi. Hz. Ebu Bekr dedi ki, "benim iki dişi devemden bir tanesini siz alın." Raslullah (a.s.) dedi ki, "evet, ama fiyatını ödeyeceğim." İbni İşhk'ın rivyetine göre Raslullah (a.s.) kendisine dedi ki: "Ben bunu senin dediğin fiyatla alacağım." Hz. Ebu Bekr dişi devenin fiyatını söyledi ve Raslullah (a.s.) "bunu ben sana ödeyeceğim" dedi. Bundan sonra Raslullah (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr (r.a.), Beni ed-Dil'in, yolları çok iyi bilen ve kılavuzlukta usta olan Abdullah bin reykıt^{269[3]} adlı bir

^{269[3]} Bu adamın ismini bazı yazarlar Erkad ve bazıları Erkat yazmışlardır. Fakat doğru kelime reykıt'tır. Ms bin Ukbe ile Belzur ve İbn Sa'd bunu böyle yazmışlardır. reykıt, daha önce bahsettiğimiz gibi, Hz. Peygamber (a.s.)'in Taif dönüşü Mekke'ye eman

adamım kılavuzluk için ücretle tuttular. İkisi, iki dişi deveyi de kendisine teslim ettiler ve dediler ki: "Bunları istediğimiz yere, istediğimiz saatte getireceksin."

33.1.8. Suikast Gecesi Ne Oldu?

Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) evine gitti ve düşmanlar kendi plânlarından O'nun haberdar olduğu konusunda en küçük bir şüpheyi düşmesinler diye karanlık basıncaya kadar orada kaldı. Gece karanlığıyla birlikte Rasûlullah (a.s.)'ı öldürmek amacıyla seçilen suikastçılar kararlaştırılan yerde toplandılar. İbni Sa'd'ın rivâyetine göre suikastçıların sayısı 12 idi. Bunların adları şöyledir: Ebu Cehl, Hakem bin Ebi el-As, Ukbe bin Ebi Muayt, Nadr bin el-Haris, Ümeyye bin Halef, Haris bin Kays İbn el-Gaytala, Zemea bin el-Esved, Tu'ayme bin Adıyy, Ebu Leheb, Übeyy bin Halef, Nübeyh bin Haccac ve Münebbih bin Haccac. Ancak, bu suikastçılar gelmeden önce Rasûlullah (a.s.) kendi yatağına yeşil renkli Hadramut çarşafını örtüp Hz. Ali'yi yatırmıştı. Bu sebeple, dışardan gözlemcilik yapan ve Rasûlullah (a.s.)'ı yakından izlemeye çalışan Kureyşliler, Rasûlullah (a.s.)'ın kendi yatağında rahat uyumakta olduğunu sandılar. Süheyl bazı Siyer ulemâsına dayanarak Kureyşlilerin, duvarı atlayarak evin avlusuna girmeye çalıştıklarını, fakat tam bu sırada bir kadının bağırışını duyduktan sonra oldukları yerde sinmek zorunda

istemek üzere ulak olarak bazı Kureyşin kabile reislerine gönderdiği kişidir. Kendisi müşrikti, ama hicret gibi en nazik anda bile güvenilir bir kılavuz vazifesi yapmaktan kaçınmadı.

kaldıklarını ifade etmiştir. Onlar aralarında şöyle dediler: "Vallahi, bizim duvarı atlayarak kendi akrabamızın evine girdiğimiz ve kadınların namusunu hiçe saydığımız duyulursa bütün Arabistan'da rezil olacağız." Bu sebeple, bu katiller sabaha kadar Hz. Peygamber (a.s.)'in evinin önünde bekleyip durdular. Artık onlar programlarında biraz değişiklik yapmışlardı ve sabaha doğru Hz. Peygamber (a.s.) evinden çıktığı an kendisine çullanmak niyetinde idiler.

33.1.8.1. Hz. Ali'nin Yakalanması ve Serbest Bırakılması

Düşmanlar gece, Hz. Peygamber (a.s.)'in evinin etrafını sarmış durumda iken Rasûlullah çok rahat bir şekilde evinden çıktı ve onların başlarına toprak atıp yavaşça aralarından sıyrılıp dışarıya çıktı. Rasûlullah (a.s.) o sırada Yâsîn sûresinin ilk âyetlerini okuyordu.

Sabah olunca Kureyşliler kendilerine geldiler. Biraz sonra Hz. Ali'nin, Hz. Peygamber (a.s.)'in yatağından kalktığını gördüler. İşte o ân, Kureyşliler iş işten geçtiğini ve Rasûlullah (a.s.)'in çoktan Medine'ye doğru yol almakta olduğunu anladılar. (Bak. İbni Sa'd, İbni Hişâm, Belazuri, İbni Cerir ve Zadul-Mead). İbni Cerir ve İbni Esir'in anlattıklarına göre onlar Hz. Ali'ye sordular: "Efendin nerede?" Hz. Ali dedi ki: "Ben ne bileyim nereye gitti? Ben O'nun bekçisi miyim? Siz onu kovdunuz, o da gitti." Bunun üzerine o alçak adamlar hayli öfkeleniler. O'na ağır sözler söylediler, bağırıp çağırdılar, hatta sövüp dövdüler ve Mescid-i Haram'a götürüp

hapsettiler. Fakat, bütün bağırıp çağırmalarına rağmen Hz. Ali'nin ağzından herhangi bir lâf alamayınca onu serbest bıraktılar. Belki de Hz. Ali'yi bırakmalarının sebebi, bütün emanetlerin iadesi için onu kefil olarak geride bırakmasıydı. Mekkeliler kendi mallarını geri almak sevdasıyla, Hz. Ali'yi bırakmış olabilirler. Ayrıca, Rasûlullah (a.s.)'ın üstün meziyet ve ahlâkının bir örneğini gördükten sonra utanmış olabilirler de. Zira onlar onu öldürmeyi planlamışken o gider ayak onların emanetlerinin iade edilmesi için gereken tedbiri almış durumdaydı.

33.1.8.2. Hz. Ebu Bekr (r.a.)'in Evine Baskın

Bu alçak ve gaddar adamlar, Hz. Ali'yi bıraktıktan sonra Hz. Ebu Bekr'in evine yöneldiler. İbni İshâk'ın Hz. Esma binti Ebi Bekr'e dayanarak naklettiğine göre ertesi gün, aralarında Ebu Cehl'in de bulunduğu bir grup Kureyşli, Hz. Ebu Bekr'in evine geldi ve kapıda duran Hz. Esma'ya , seslenerek: "Baban nerede?" diye sordular. Hz. Esma, babasının nerede olduğunu hiç bilmediğini söyledi. Bunun üzerine Ebu Cehl, kendisine öyle sert bir tokat attı ki, bir kulağındaki küpesi uzağa düştü. Bundan sonra bu serseriler geldikleri yere döndüler. (İbni Hişâm ve İbni Cerir).

33.1.9. Rasûlullah (a.s.)'ın Mekke'den Ayrıldıktan Sonra Sevr Mağarasında Konaklamaları

Rasûlullah (a.s.) gece vakti evinden çıkıp doğru Hz. Ebu Bekr'in evine gitti ve iki arkadaş derhal yola koyuldular.

Nihayet, Mekke'ye üç mil uzaklıktaki Sevr adlı tepeye gelip mağaraya girdiler ve saklandılar. Müsned-i Ahmed ve Tirmizî'nin rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) Mekke çitasında ilk önce Hazvere mevkiinde durup Beytullah'a hasretle baktı ve şunları söyledi:

"Ey Mekke, Allah'a yemin ederim, sen Allah'ın dünyasında benim en sevdiğim yersin. Yüce Allah da kendi dünyasında en çok seni seviyor. Eğer senin ahalin beni kovmasaydı ben buradan çıkmayacaktım."

Rasûlullah (a.s.) daha sonra Sevr mağarasına gidip konakladı.

Bu noktada, Rasûlullah (a.s.) ve yoldaşı Hz. Ebû Bekr'in Sevr mağarasına sığınmalarının anlam ve öneminin ne olduğuna dikkat etmemiz, zannederiz daha doğru olacaktır. Sevr dağı Mekke'nin güneyinde Yemen yolu üzerinde bulunuyor. Halbuki, Medine tam aksi istikamette, yani Mekke'nin kuzeyinde Suriye yolunda bulunuyor. Mekkeli kâfirler dâha önceden Rasûlullah (a.s.)'ın Medine'ye hicret edeceğini biliyorlardı. Nitekim, kendisini evinde bulamayınca yürüttükleri ilk tahmin bu yönde idi. Bu bakımdan Rasûlullah (a.s.)'ı aramak için ilk önce yöneldikleri yön Medine yolu olacaktı. Mekke'nin dışında kuzey yolunda dağlık bir bölge vardı. Bu güçlülere rağmen arama taramaları bu istikamette olacaktı ve ancak büyük uğraşı sonunda Rasûlullah (a.s.)'ı bu istikamette bulamayınca diğer istikametlere, yani batıya,

doğuya ve güneye bakabilirlerdi. Böylece Sevr mağarasına sığınan Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr (r.a.) epeyce zaman kazanmış olacaktı.

Hz. Ebu Bekr Sevr mağarasına sığınmalarından çok önce gereken hazırlıkları yapmış ve bu hususta fevkalâde tedbirler almıştır.^{270[4]} Buhârî'de yer alan Hz. Ayşe'nin rivâyetine göre kendileri büyük çapta yol hazırlığı yaptılar. Bütün erzak bir torbaya kondu. Bu arada Hz. Ebu Bekr, oğlu Abdullah'ı Kureyşlilerin nabızlarını yoklamakla görevlendirdi. Abdullah bin Ebu Bekr, çok akıllı ve zeki bir gençti. O, bütün gününü Mekkeliler arasında geçirdi ve plânlarını öğrenmeye çalıştı. Gece de topladığı bilgileri babasına aktardı. Hz. Ebu Bekr, serbest bıraktığı Amir bin Fuheyre'nin de hiç çaktırmadan çobanlık işine devam etmesini istedi. Onun da Mekkelilerin yaptıklarını not edip kendisine bildirmesini istedi. Amir bin Führeyre, gece keçilerin sütünü getirirken düşmanlardan haber de veriyordu. Bu rivayetlere göre, Hz. Abdullah ile Amir, Rasûlullah (a.s.) ve Ebu Bekr'in Sevr mağarasına sığınmalarından sonra da gündüzleri Mekke'deki işlerini muntazaman yapar, gece ise Sevr'e gelip olup bitenleri Hz. Peygamber (a.s.)'e ve Hz. Ebu Bekr'e anlatırlardı. İbni İshâk'ın

^{270[4]} Müsned-i Ahmed, Taberânî ve Sîret-i İbni Hişam'da İbni İshâk'a Hz. Esma binti Ebî Bekr'in bir rivâyeti nakl olunmuştur. Bu rivâyetle Hz. Esma şöyle diyor: "Babamız evden çıkarken evde ne varsa götürdü." Bir tahmine göre yanında 5-6 bin dirhem vardı. (Belâzuri'nin rivâyetine göre, Hz. Ebû Bekr'in İslâmiyeti kabul ettiği sırada kendisinde nakit 40 bin dirhem bulunuyordu). Daha sonra dedemiz Ebû Kuhâfe -ki o zamana kadar müslüman olmamıştı- dedi ki, Ebû Bekr canıyla malını da götürmüştür. Biz dedik ki; "hayır, babamız bizim için bol para ve mal bırakmıştır." Biz bunu dedemizi avutmak için söyledik. Zira bizim evimiz bomboştu.

ifadesine göre Hz. Esmâ da her gece evden taze pişmiş yemekleri Sevr mağarasına getirirdi.^{271[5]} (İbni Hişâm).

33.1.10. Sevr Mağarasında Olup Bitenler

Beyhakî'nin Hz. Muhammed bin Sirin'e dayanarak naklettiği rivayete göre bir mecliste bazı kimseler, Hz. Ebu Bekr ile Hz. Ömer (r.a.) arasında mukayese yaptılar ve bazıları Hz. Ömer'in Hz. Ebu Bekr'den üstün olduğunu ima etmeye çalıştılar. Bunun üzerine Hz. Ömer dedi ki: "Vallahi Hz. Ebu Bekr'in bir gecesi ve günü Ömer oğullarının bütün gece ve gündüzlerinden daha üstündür." Hz. Ömer daha sonra dedi ki, Hz. Peygamber (a.s.), hicret gecesi Sevr mağarasına giderken Hz. Ebu Bekr'in vaziyeti görülmeye değerdi. İki arkadaş deve sırtında yol alırken Hz. Ebu Bekr bazen Hz. Peygamber(a.s.)'in önüne çıkıyor, bazen da arkasına geliyordu.

Rasûlullah (a.s.) bunun sebebini sordu. Hz. Ebu Bekr dedi ki: "Ya Rasûlullah (a.s .) sizi takip edenlerin arkanızdan

^{271[5]} Burada bir noktanın izah edilmesi gerekiyor. O da, Hz. Ali Hz. Esmâ'nın ifadeleridir. Daha önce belirttiğimiz gibi gerek Hz. Ali gerekse Hz. Esmâ, Kureyşli kâfirlerin soruşturmaları sırasında Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebû Bekr'in nereye veya ne yöne gittiklerini söylemediler. Ama yukarıdaki ifadelerden anlaşılıyor ki, Hz. Esmâ ve diğer kimseler, Hz. Peygamber (a.s.) ve Hz. Ebû Bekr Sevr mağarasında bulunduktan müddetçe kendileriyle mütemadiyen temasta idiler. Bu durumda acaba Hz. Ali ile Hz. Esmâ (r.a.) kasten yalan mı söylemişlerdi? Bizce her ikisi, kendilerine Kureyşlilerin Hz. Peygamber (a.s.) ve Hz. Ebû Bekr hakkında soru yönelttikleri sırada gerçekten kendilerinin nerede olduğunu bilmedikleri ihtimali daha kuvvetlidir. Bir başka ihtimal de şu olabilir. Belki ikisi de gerçeği biliyorlardı; ancak zalimlere yardımcı olmamak için yalan söylemek zorunda kaldılar. Aslında bu tutum şeriat, ahlâk ve akıl açısından doğrudur. Ancak aptal bir kişi gözü dönmüş bu katillere Rasûlullah (a.s.) ve Hz. Ebû Bekr'in bulunduğu yerin bildirilmesine ısrar edebilirdi. Daha sonra Hz. Esmânın dedesine karşı davranışına gelince, bu "tevriye"nin bir örneğidir. "Tevriye" düpedüz yalan söylemeden bazı iyi sebepler için hakikati gizlemek manasını taşır.

geleceklerini düşündüğüm zaman koşarak arkaya gidiyorum, ama önünüzde bir tehlike çıkacağını düşündüğüm zaman dayanamayarak önünüze geliyorum." Rasûlullah (a.s.) dedi ki, "sen demek istiyorsun ki, tehlike veya afet geliyorsa sana gelsin." Hz. Ebu Bekr Rasûlullah (a.s.)'ın biraz beklemesini istedi. Sonra içeriye gidip mağarayı iyice kontrol etti ve temizledi. Dışarı çıkarken mağarada bir deliğin açık kaldığını hatırladı. Tekrar içeriye daldı ve o deliği de kapattı. Bütün bu tertibatları aldıktan sonra Rasûlullah (a.s.)'ın mağaraya girebileceğini söyledi. Bazı rivayetlerde bunun diğer ayrıntıları da vardır. Bunlara göre Hz. Ebu Bekr karanlıkta mağaradaki bütün delikleri eliyle yokluyor ve çarşafını yırtarak bunların ağızlarını kapatıyordu. Buna benzer bir rivayet Hâfız Ebul-Kasım Beğavi tarafından İbn Ebi Müleyke'ye dayanılarak naklolunmuştur. Bunun sonunda Nâfi' bin Ömer el-Cumahi'nin şu ifadesi yer alıyor: Mağarada sadece bir delik kalmıştı. Hz. Ebu Bekr (r.a.), yılan gibi bir hayvan çıkıp da Hz. Peygamber (a.s.)'i sokmasın diye bir ayak topuğunu bu deliğe dayadı. Aynı ifadeyi Bezzâr ve Taberânî Hz. Cabir bin Abdullah ve Hz. Esmâ'ya dayanılarak naklolunan rivayette kullanmışlardır.

33.1.11. Sevr Mağarasında Nâzik Bir An

Kureyşliler Hz. Peygamber (a.s.)'i bulamayınca, deliye dönmüşlerdi. Onlar kendisini ve Ebu Bekr (r.a.)'i bulmak için aramadık yer bırakmadılar. Her tarafı aradılar, taradılar, her tarafa adamlarını yolladılar ki, Rasûlullah (a.s.)'ın izini

bulabilsinler. Ama heyhat. Belâzuri'nin rivâyetine göre, en son iki iz sürücüyü çağırdılar ve ayak izlerini takip ederek Rasûlullah (a.s.) ve Hz. Ebu Bekr'i bulmalarını istediler. Bu iz sürücüleri, Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr (r.a.)'i ararken Sevr mağarasına kadar vardılar. Fakat mağaranın ağzında bir örümcek ağının bulunduğunu gördüler. İz sürücülerinden biri olan Kurz bin Alkame Huzâ'i, bundan sonra Hz. Peygamber (a.s.) ve Hz. Ebu Bekr'in izine rastlanmadığını söyledi. İz sürücülerinin yanında bulunan Kureyşlilerden biri, "gelin mağaranın içine bakalım" dedi. Fakat Ümeyye bin Halef, "burada ne bulacaksın? Boş ver. Buradaki örümcek ağı, Muhammed'in doğumundan önce bile vardı." Bunun üzerine hepsi geri döndüler. İşte bu sırada Hz. Ebu Bekr (r.a.), müşrikleri mağaranın ağzında gördü ve Hz. Peygamber (a.s.)'e dedi ki: "Ya Rasûlullah (a.s.), onlardan herhangi biri aşağıya bakarsa bizi görecektir." Rasûlullah (a.s.) da cevap verdi: "Ey Ebu Bekr, üçüncüsü Allah olan iki kişi hakkında ne diyorsun?" (Buhârî, Kitâb ul-Fezâil, Eshab ün-Nebi ve Kitâb üt-Tefsir ve Bâb ul-Hicret, Müslim; Fil Fezâil, Tirmizî; Fit-Tefsir, Müsned-i Ahmed, Rivayet eden: Hz. Ebu Bekr) Hafız Ebû Bekr Ahmed bin el-Umevi,"Müsned-i Ebu Bekr Sıddîk" de bazı rivayetler nakletmiştir. Bunlardan birinde anlatılan rivayete göre Kureyşliler mağaranın ağzında bulunurken Hz. Peygamber (a.s.) namaz kılıyordu ve Hz. Ebu Bekr düşmanların hareketlerini takip ediyordu. Hz. Peygamber (a.s.) namazı bitirdikten sonra, Ebu Bekr ken-

disine dedi ki; "annem-babam sana feda olsun. Halkınız sizi ararken buraya kadar gelmiştir. Allah'a yemin ederim, ben kendim için ağlamıyorum, ben sizin için ağlıyorum. Gözümün önünde size bir zarar gelmesin diye endişeleniyorum." Rasûlullah (a.s.) "üzülme, Allah bizimle beraberdir" dedi. Aynı şey, Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Allah tarafından söylenmiştir:

"Eğer Rasûl'e yardım etmezseniz; onu kâfirler memleketten (Mekke) çıkardıkları zaman ona Allah yardım etmişti. Mağarada oldukları zaman ikinin biri arkadaşına mahzun olma. Allah bizimle beraberdir" dedi zaman, Allah sekînesini (kuvve-i maneviyesini) onun üzerine indirdi. Ve onu göremediğiniz askerlerle teyid etti." (Tevbe; 40)

33.1.12. Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr'in Yakalanıp Öldürülmesi İçin Ödül

Düşmanların, Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr (r.a.)'i bulabileceklerini ümit ettikleri son yer burasıydı. Burada da ikisini bulamayınca onların kaçtığına iyice inandılar. Bundan sonra Kureyşliler Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr'in başlarına ödül koydular ve ikisini ölü ya da diri getirecek bir kişiye büyük ödül vereceklerini ilân ettiler. Ödül adam başına 100 deve idi. Belazuri'nin rivâyeti budur ve bunu İbnu'l-Kayyim da "Zad'ul-Me'âd"da nakletmiştir. İbni Hişâm ile İbni Cerir ise sadece Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr (r.a.)'i yakalayana 100'er deve ödül verileceğinin ilân

edildiğini bildirmiştir. Fakat Belazuri bunun zayıf bir rivayet olduğuna işaret etmiştir.

33.1.13. Mağaradan Çıkış

Buhârî'de Hz. Ayşe (r.a.)'nin bir rivâyeti yer almıştır. Buna göre Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr (r.a.) Sevr mağarasında üç gece ve iki gün geçirdiler. Taberânî'de Hz. Esmâ'nın rivâyeti de aynıdır. İbni Abd il-Berr, İbni Sa'd ve İbni İshâk'ın ifadeleri de aynıdır. Bu bakımdan, Sevr mağarasında Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr'in 10 günden fazla kaldıkları yolunda Müsned-i Ahmed'de ve Hakim'de yer alan Talhat ul-Basri'nin rivâyeti doğru değildir. Hakikatte, Kureyş'in bütün arama-taramaları üç günde iflas etti. Ortalık yatışınca daha önce kararlaştırıldığı gibi, Abdullah bin Ureykât kendisine verilen iki dişi deveyi alıp üçüncü gecenin son yarısına doğru Sevr mağarasına geldi. Aynı saatte Hz. Esmâ da bir torba dolusu erzak ile geldi. Fakat torbasının ağzını kapatmak için yanında bir ip veya benzeri bir şey getirmeyi unuttu. Bunun üzerine, kendisi o zaman kadınların bellerinin etrafını sardıkları nitâk'ı (kuşağı) ikiye ayırarak biriyle torbanın ağzını kapattı, birini de kemerine sardı. (İbni Hişâm, İbni Cerir ve İbni İshâk'ın rivâyeti). Bu Esmâ'nın şu rivâyeti yer almıştır: "Erzak torbasının bağlanması meselesi ortaya çıkınca, Hz. Ebu Bekr benim nitâkımı yırtmamı istedi. Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) bir deveye bindi, Hz. Ebu Bekr (r.a.) de başka bir deveye, Hz. Ebu Bekr kendisine hizmet etmek üzere Amir bin Fuheyre'yi de arkasına oturttu.

Önlerinde Abdullah bin Ureykıt yürüyerek yol gösteriyordu. İşte bu şekilde dünya tarihini değiştirecek büyük hicret başlamış oldu. İbni Sa'd ile Belazuri'nin tesbitlerine göre bu mübarek kfile Sevr mağarasından 4 Rebiülevvel Pazartesi günü hareket etti. İmam Ahmed'in Hz. Abbas'a dayanarak naklettiğine göre Rasûlullah (a.s.) Rebiülevvel ayının Pazartesi günü mağaradan çıktı. Fakat İbn Abbas kesin tarihi bilemediğini belirtmiştir. İbni İshâk, Rasûlullah (a.s.)'ın 1 Rebiülevvel tarihinde Mekke'den çıktığını açıklamışsa da mağaradan çıkış tarihini belirtmemiştir. Kastallânî, "Mevâhibud Dünyâ"da Rasûlullah (a.s.)'ın Cuma, Cumartesi ve Pazar gecelerini mağarada geçirip Pazartesi gecesi oradan ayrıldığına işaret etmiştir. İbni Cerir ise, Rasûlullah (a.s.)'ın Rebiülevvel, Amül-Fil'de Mekke'den Medine'ye hicret ettiğini kaydetmiştir.

33.1.14. Hicret Yolculuğu

"Siret-i İbni Hişâm"da yer alan İbni İshâk'ın rivâyetine göre, Abdullah bin Ureykıt, kfileyi Kureyşli düşmanların elinden kurtarmak maksadıyla Medine'ye alışlagelmiş yolu bırakıp başka bir yoldan götürmeye çalıştı. İbni Sa'd'ın ifadesine göre Hz. Ebu Bekr, ticari yolculukları yüzünden her tarafa gidip geldiği için tanıştığı pek çok kişiler vardı ve bunlardan bazıları yol boyunca kendisini görüp tanıyor ve yanında kimin olduğunu soruyorlardı. Hz. Ebu Bekr de, "bu bana yol gösteren bir kişidir" derdi. Taberânî'de Hz. Esmâ'nın

Müsned-i Ahmed'de Hz. Enes bin Mâlik'in ve Buhârî "Bâb-ul Hicret'le Hz. Enes'in benzeri rivayetleri vardır.^{272[6]}

Buhârî ve Müslim'de Hz. Ebu Bekr'in rivâyeti yer almıştır: "Biz ertesi gün öğlene kadar yürüdük. Güneşin şiddeti artınca gölgeli bir yer aradık. Baktım bir kaya parçasının altında gölge var. Oraya gidip yere bir hasır serdim ve Rasûlullah (a.s.)'tan oraya oturmasını rica ettim. Sonra etrafa bakındım. Peşimizde birinin olup olmadığını kontrol ettim. Bir süre sonra bir çoban çocuk koyun ve keçileriyle oraya geldi. Ondan bir keçiden süt içmek istedik. Çocuk razı oldu. Çocuğun elini yıkadım ve bir tencereye süt sağmasını söyledim. Daha sonra başka bir tasa sütü döküp buna biraz su ilâve edip Rasûlullah (a.s.)'a götürdüm ve kendisine içirdim." Bundan sonra, Hz. Ebu Bekr (r.a.) Surâka bin Mâlik bin Cu'süm'ün hikâyesini anlatmıştır, ki bunu İmam Buhârî "Menakıb ul-Muhacirin" ve "Babı Hicret'le ve İmam müslim, "Kitab üz-Zühd", "Bab-ul Hicret'le nakletmişlerdir. Fakat bunun ayrıntıları Buhârî, "Bab-ul Hicret'le bir rivâyetinde biz-zat Süraka'nın ağzıyla ve yeğeni Abdurrahman bin Malik vasıtasıyla İmam Zührî tarafından anlatılmıştır. Bunun diğer ayrıntıları Siret-i İbni Hişâm ve "Tabakat-i İbni Sa'd"de bulunuyor.

^{272[6]} Bu da Tevriyenin bir başka örneğidir. Yani, Hz. Ebû Bekr (r.a.) yoldaşının Muhammed Mustafa (a.s.) olduğunu açıklamak yerine ve kendisinin sadece rehberi veya yol göstericisi olduğunu belirtti. Duyanlar zannettiler ki Hz. Peygamber (a.s.) bir kılavuzdur.

33.1.14.1. Sürâka'nın Hikâyesi

Surâka, Beni Müdlic'in bir reisiydi. Oturduğu yer, Kudeyd'e yakındı. Rivâyeti şöyledir: "Kureyş'ten bize adamlar geldiler ve dediler ki, Hz. Muhammed (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr'i ölü veya diri yakalayana 100'er deve mükâfat verilecektir. Bu haberi aldığımızdan bir süre sonra bir gün arkadaşlarımla beraber oturuyordum ki, bir adam geldi ve bana şöyle dedi: "Az önce sahilde birkaç kişiyi gördüm. Bence onlar Muhammed (a.s.) ve arkadaşlarıdır". Ben de kendilerinin Hz. Muhammed (a.s.) ve arkadaşları olduğunu anladım. Fakat ben o adama dedim ki, "sen mutlaka yanılmışsın. Bunlar az önce buradan ayrılan arkadaşlarımız olabilir." Ben biraz daha toplantıda kaldım, sonra eve geldim ve atıma yavaşça binip kimseye gözükmeden sahile doğru hareket ettim. (İbni Ebi Şeybe'nin rivâyetine göre, "ödülün başka ortakları çıkmasın diye kimsenin haberi olmadan oradan ayrıldım"). Ben Hz. Muhammed (a.s.) ve arkadaşlarının yanına varınca atım düştü. Fala bakmak için okları çıkardım. Fala göre benim yaptıklarım yanlıştı. Ama buna aldırmış etmeden öndekilerin izini sürmeye devam ettim. Ben onlara, Rasûlullah (a.s.)'ın okuduğu Kur'an'ı dinleyebilecek mesafeye kadar yaklaştım. Rasûlullah (a.s.) hiç sağa-sola bakmıyordu. Ama Ebu Bekr hep etrafı gözlüyordu. Derken atımın ayakları dizlerine kadar kuma gömüldü ve üzerinden düştüm." (Hz. Berâ' bin Azib bizzat Hz. Ebu Bekr'e dayanarak belirtmiştir ki, geçtikleri arazi sert ve taşlıydı. Ben (Hz. Ebu Bekr) dedim ki, "biz takip

eden bize çok yaklaşmıştır". Rasûlullah (a.s.) dua etli ve onun atı yere dizlerine kadar çakıldı. Hz. Enes'in rivâyetinde ise şu cümle yer alıyor: "Rasûlullah (a.s.) dua etti, 'Allah bunu düşürsün'".) Sûraka diyor ki, ben gene fala baktım ve bu sefer de menfi bir fal çıktı. Bunun üzerine yaygarayı bastım ve kendilerine yalvardım. Önündekiler durdular. Ben atıma tekrar binip yanlarına gittim. Başıma gelenlerden, Rasûlullah (a.s.)'ın hedefine zararsız varacağını anlamıştım. (İbni Hişâm'da İbni İşhâk'ın, İmam Zühri vasıtasıyla kaydedilen rivâyeti şöyledir: Surâka seslendi: "Ben Surâka bin Cu'şüm'um. Sizinle konuşmama izin verir misiniz? Allah'a yemin ederim, ben size herhangi bir zarar vermek istemiyorum ne de hoşunuza gitmeyen bir iş yapmak istiyorum." Surâka ayrıca, Rasûlullah (a.s.)'a başına ödöl konduğunu ve pek çok kişinin bu ödölü almak için kendilerini köşe bucak aradıklarını bildirdi. Kendisi daha sonra şunları söylüyor: "Ben daha sonra Rasûlullah (a.s.) ve Hz. Ebu Bekr'e erzak ve bazı diğer şeyler vermek istedim. Ama Rasûlullah (a.s.) hiçbir şey kabul etmedi ve sadece kendileri hakkında başkalarına herhangi bir şey söylemememi istedi. Ben Rasûlullah (a.s.)'tan kendime bir eman belgesi vermesini istedim. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) Amir bin Führeyre'ye işaret etti ve o bir deri parçası üzerine istediğim yazıyı yazarak bana uzattı." Hz. Enes bin Mâlik'in rivâyeti şöyledir: Sûraka dedi ki: "Ey Allah'ın rasulü, bana istediğiniz emri verebilirsiniz." Rasûlullah (a.s.) dedi ki, "sadece yerinde kal ve

kimseyi yanımıza yaklaştırma." Böylece, az önce Raslullah (a.s.) ve arkadaşlarının can düşmanı olan kişi en sadık bekçileri oluverdi. İbni Sa'd'ın dediği gibi, bundan sonra Raslullah (a.s.)'ı takip ederek o tarafa gelen herkesin yolunu Sraka kesiyor ve onların geri dönmeleri için şu sözleri söylüyordu: "Siz geri dönebilirsiniz. Ben buralara iyice baktım. Kimsenin izine rastlamadım. Siz biliyorsunuz ki ben iz sürmekte ustayım ve cin gzlym."

İbni İşhk ile Musa İbn Ukbe, Sraka'nın şu sözlerini nakletmişlerdir: "Ben o zaman Raslullah (a.s.)'dan aldığımız yazıyı kendime sakladım ve birkaç yıl sonra Raslullah (a.s.) Huneyn'e ve Taife yaptığı akınların sonunda Ci'rne (veya Ci'irne) de konakladığı sırada huzuruna vardım ve cebimden o yazıyı çıkarıp kendisine uzattım ve şöyle dedim: "Efendim, ben Surka bin Cu'şm'um ve bu da sizin yazınızdır." Raslullah (a.s.) buyurdu: "Bugün af günü ve hakların ödendiği gündür. Biraz daha yaklaş." Ben Raslullah (a.s.)'ın yanına sokuldum ve İslmiyeti kabul ettim." Tabern, Sraka'nın bu hikyesini Hz. Esm binti Ebu Bekr'e dayanarak özetlemiştir.

İstib'da İbn Abd il-Berr ve "İsbe"de İbni Hacer, Hz. Hasan Basri'nin bir rivyetini nakletmişlerdir. Buna göre, Raslullah (a.s.) Hz. Sraka bin Mlik'e hitap ederek şöyle dedi: "Ah, bir de Kisr (İran hükümdarı)nın bileziklerini giyeceğin günün manzarasını düşün." Bu buyruktan birkaç yıl sonra İran fethedilip, İran şahının bilezik, tokalı kemer ve tacı

ganimet malı olarak Halife Hz. Ömer'in huzuruna getirildiği zaman, halife, Hz. Süraka'yı yanına çağırdı ve bunları kedisine verdi, bilezikleri ellerine giydirdi ve ellerini kaldırıp şunları söylemesini istedi: "Hamd olsun, insanların Rabbi olduğunu iddia eden Kisra bin Hürmüz'den bu eşyaları alıp Beni Müdlic'in bir bedevisi olan Süraka bin Mâlik Cû'şüm'e giydiren Allah'a." Süheyli, "Ravd-ul Ünuf "ta bu olayı daha ayrıntılı bir biçimde anlatmıştır. Ama biz meseleyi gereksiz olarak uzatmamak için bunlara girmek istemiyoruz.

33.1.14.2. Ümm-ü Mâ'bed'in Hikâyesi

Bu mübarek ve kudsi kabile Kudeyd bölgesinden geçerken Ben-i Hüzâ'a'ya mensup olan Ümm-ü Mâ'bed'in evine uğradı. Bu olayı bazı kaynaklar Sürâka'nın hikâyesinden önce kaydetmişken, bazıları da daha sonra açıklamışlardır. Biz Sürâka'nın hikâyesini önce naklettik. Zira, Hz. Ebu Bekr (r.a.), Sevr mağarasından ayrıldıktan sonra başlarından geçen olaylar arasında buna öncelik tanımıştır. Herhalde, bu sebeplerden dolayı olsa gerek, Hâfız İbnü'l-Kayyim da, "Zâd ul-Me'âd"da bu hikâyeyi ilk önce ele almıştır.

İbni Huzeyme, Hâkim, Beyhakî, Beğavi, İbn Abd il-Berr, Bezzâr, Taberânî ve İbni Sa'd çeşitli senetlere dayanarak Ümm-ü Ma'bed hikâyesini nakletmişlerdir. İmam Buhârî de kendi tarih kitabında bizzat Ümm-ü Mâ'bed'e dayanarak şu rivâyeti nakletmiştir: Hz. Peygamber (a.s.) ve yanındakiler Kudeyd'den geçerken yolda Ümm-ü Ma'bed (Atike binti

Hâlid)'in çadırına vardılar. Ümm-ü Ma'bed, Ben-i Huzaa'nın Ben-i Ka'b koluna bağlıydı. Bu olgun yaştaki kadın çok namuslu ve etkileyici bir şahsiyete sahipti. Genellikle yoldan geçerken kendisine uğrayanları ağırlardı. Rasûlullah (a.s.) ve arkadaşları oraya gelince kendisinin çadırın önünde oturduğunu gördüler. Bölgede açlık ve kıtlık vardı. Rasûlullah (a.s.) ve arkadaşları o kadından süt, et, hurma veya benzeri herhangi bir yiyeceği para ile almak istediler. Kadın dedi ki, "vallahı, bizde herhangi bir şey olsaydı, sizi ağırlamaktan çekinmeyecektik." Bu arada Rasûlullah (a.s.) çadırın bir köşesinde oturmakta olan bir keçiye gördü. Rasûlullah (a.s.) "Ma'bed'in annesi, bu keçiye ne diyorsun?" diye sordu. Ümm-ü Ma'bed "vallahı, bu zavallı keçi zayıf ve çelimsiz olduğu için başka keçilerle beraber otlamaya gidemedi." Hz. Peygamber (a.s.) sordu, "acaba bu süt verebilir mi?" Ümm-ü Ma'bed, "vallahı, bu keçi süt vermeyecek kadar zayıf ve halsizdir"; dedi. Rasûlullah (a.s.) "benim bunun sütünü sağmama izin verir misin?" diye sordu. Kadın dedi ki: "Annem-babam size feda olsun. Eğer onda birazcık süt bile varsa memnuniyetle sağabilirsiniz." Rasûlullah (a.s.) keçiye yanına çağırttı, arka ayaklarını bağladı, memelerine (bir rivayete göre sırtına) mübarek elini sürdü. Kadının keçisine bolca süt ihsan etmesi için Allah'a dua etti ve Allah'ın adıyla süt sağmaya başladı. Allah'ın lütfuna bakın ki, keçi ayaklarını açtı, saman yemeğe başladı ve bir yandan da memelerinden pınar gibi süt fişkırmaya başladı. Rasûlullah (a.s.) bir kova getirtti. Bu kova

bir kaç kişiyi doyurmak için süt alacak kadar büyüklükte idi. Rasûlullah (a.s.), süt sağmaya devam etti, ta ki kova doldu ve üstünde köpükler belirdi. Rasûlullah (a.s.) bu sütün önce Ümm-ü Mâ'bed'e içirdi ve o doydı. Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) sütü arkadaşlarına verdi ve onlar da doydı. En son Rasûlullah (a.s.) içti ve şöyle dedi: "Halka içiren, en son içen." Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) kovayı tekrar sütle doldurdu ve Mâ'bed'in annesine şöyle dedi: "Bu sütü, Ma'bed'in babası gelince ona verirsin." Ve oradan ayrıldı.

33.1.14.3. Ümm-ü Mâ 'bed, Rasûlullah (a.s.) 'ın Yüz Hatlarını (Eşkâlini) Tarif Ediyor

Biraz sonra Ümm-ü Mâ'bed'in kocası sıska ve çelimsiz keçileriyle birlikte çadıra döndü. Çadırda sütle dolu bir kova görünce şaşırdı kaldı ve karısına sordu: "Mâ'bed'in annesi bu süt nerden geldi?" Ümm-ü Ma'bed dedi ki: "Vallahi olayı dinlersen hayret edersin. Bir mübârek zat buradan geçti, bu Mu'cizeyi o yaptı." Bundan sonra bütün olayı anlattı. Kocası, bu zâtın eşkâlinin ne olduğunu sordu. Kadın dedi ki: "Bu muhterem zât erkek güzelliğinin en iyi örneğiydi. Yüzü parlaktı, karakteri temizdi. Vücudu ne şişmandı ne de zayıf. Çok güzel yüzlü ve çekiciydi. Gözlerinde siyah derinlikler vardı. Kirpikleri uzundu. Sesi yüksekti ama sert değildi. Gözbebekleri simsiyah ve etrafı bembeyazdı. Sürmeli gözlüydü. Kaşları ne birbirinden çok uzak ne de birbirine çok yakındılar. Aralarında hafif kıllar vardı. Kaşlarının ucu ince ve zarifti. Saçları gür ve siyahtı. Boynu uzun ve sakalı gürdü.

Sessizken vakar ve metanetin bir simgesiydi. Konuşurken de etrafa hakim olurdu. Ağzından bal akıyor, inci gibi tane tane konuşuyordu. Sözleri tatlı ve açıktı. Ne konuşkandı ne de sakın. Uzaktan dinlendiğinde sesi herkese hâkim ve kulağa hoş gelirdi. Yakından dinlendiğinde çok şirin ve yumuşaktı. Orta boyluydu. Aşırı uzun boylu görülmeyecek kadar boyluydu. Boyu kısa da değildi ki, yanında insanın dikkati başkasına çekilsin. Arkadaşlarının en yakışıklı ve hoş sohbeti isiydi; aynı zamanda herkesten daha muhterem ve hürmete lâyıktı. Arkadaşları etrafında pervane gibiydiler. Sözlerine kulak kabartıyor ve söylediklerini derhal yerine getiriyorlardı. O manzumdu, maluftu, asık suratlı değildi ve sözleri kaba veya sert değildi."

Bu tarifi dinledikten sonra Ebu Ma'bed şöyle dedi: "Vallahi senin tarif ettiğin zât Kureyşlilerin bahsettikleri kişiydi. Ben onu görseydim, ona her türlü yardımı yapmayı teklif ederdim. Ve bundan sonra da kendisini görürsem aynı şeyi yaparım." (Beyhakî ve İbn Sa'd, Abdumelik bin Vehb-il Mezhici'nin şu sözlerini nakletmişlerdir: "Ebû Ma'bed'in müslüman olduğunu ve hicret edip Rasûlullah (a.s.)'ın huzuruna çıktığını duydum." Hâfız Ebû Nu'aym'ın Abdumelik'e dayanarak naklettiği rivayette şu ek bilgiler de vardır: Ümm-ü Ma'bed müslüman oldu ve hicret edip Rasûlullah (a.s.)'ın yanına gitti.)

33.1.15. Medine'de Bekleyiş

Rasûlullah (a.s.)'ın Mekke'den ayrılışının haberi Medine'ye varmıştı. Buhârî, "Bâb-ul Hicrette; Zührî ve Urve bin Zübeyr vasıtasıyla bu hususta bir rivayet naklolunmuştur. Bu rivâyeti İbni İshâk da nakletmiştir. Hâkim ile Mûsâ bin Ukbe de bu rivâyeti naklederken bunu bizzat Hz. Urve'nin babası Hz. Zübeyr bin el-Avvam'dan dinlediğini kaydetmişlerdir. Bu rivayete göre müslümanlar her sabah Mekke yoluna gelip güneşin şiddeti dayanılmaz hale gelinceye kadar Rasûlullah (a.s.)'ın yolunu beklerlerdi. İbni Sa'd'ın Vâkıdi'ye dayanarak naklettiğine göre Mekkeli muhacirler Rasûlullah (a.s.)'ın gelişinin uzaması üzerine endişeliydiler. Muhacirler ve Ensar her gün Harret-ul 'Asabe'ye^{273[7]} gidip oturur ve güneşin tam tepeye gelmesine kadar beklerlerdi. İbni Cerir ile İbni Hişâm İbni İshâk ve dolayısıyla Abdurrahman bin Üveym bin Sâ'd'e dayanarak şu rivâyeti nakletmişlerdir: "Halkımın (Abdurrahman bin Veym'in halkının) çeşitli sahabeleri bana dediler ki; Rasûlullah (a.s.)'ın Mekke'den ayrıldığına dair haberi aldıktan sonra kendileri Medine'nin dışına çıkıp O'nun yolunu beklerlerdi. Her gün kendileri Harre'ye gidip güneş dayanılmaz hale gelinceye ve hiçbir yerde gölge kalmayınca kadar beklerlerdi. Tam yaz günleriydi. Bu sebeple, bekleyenler öğleye doğru evlerine

^{273[7]} Harre, lâvdan yanmış siyah kayalara denilir. Medine'nin etrafında bu tür pek çok kayaya rastlanır. "Harret-ul 'Asabe" Küba'nın dışında Mekke yolunda bulunan harreye denilir. Buna "Harre-yi Kubbâ" da denilir.

dönmek zorunda kalıyorlardı." Bezzâr da Hz. Ömer'e dayanarak aynı rivâyeti nakletmiştir.

Bu olay gösteriyor ki, Rasûlullah (a.s.) sevdiği memleketten kaçak gibi bir sığmağa gitmiyor, aksine Allah'ın emriyle ayaklarına yüz sürmek arzusuyla yanan fedakâr insanların diyarına hicret ediyordu.

33.1.16. Rasûlullah (a.s.)'ın Kuba'ya Varışı

Tesadüfe bakın ki, bu heyecanlı bekleyişe rağmen Rasûlullah (a.s.) öyle bir saatte Kuba'ya vardı ki, etrafta kimsecik yoktu. Öğle vaktiydi ve herkes o gün Rasûlullah (a.s.)'ın yolunu bekledikten sonra evine dönmüştü. Kubâ Medine'nin çevre köylerinden biriydi.

Rasûlullah (a.s.)'ın Küba'ya varışı ile ilgili iki ayrı rivâyet vardı ki, bunlar görünüşte biraz farklı görünüyor. Bir rivâyete göre Rasûlullah (a.s.), Harre-yi Küba'ya vardıktan sonra onun bir tarafına indi ve gelişiyile ilgili haberi vermek üzere Ensâr'a bir adam yolladı. Haber alır almaz Ensâr ve Muhacir oraya geldiler ve Rasûlullah (a.s.)'ı adeta omuzlan üstünde taşıdılar. Onlar evvelâ Hz. Peygamber (a.s.) ile Hz. Ebû Bekr (r.a.)'e selâm verdiler ve kendilerini maiyetlerinde şehre götürmek istediler. Ayrıca, Rasûlullah (a.s.)'ın emirlerini sabırsızlıkla beklediklerini belirttiler. Buhârî'de yer alan Hz. Enes'in rivâyeti budur. İbni Sa'd da bu rivâyeti Hz. Enes'i kaynak göstererek nakletmiştir. Müsned-i Ahmed ile Beyhâki'de yer alan Hz. Enes'in rivâyetinde şu ilave cümle vardır: "Rasûlullah

(a.s.)'ın gelişinin haberi alınınca 500 kişi kendisini karşılamaya koştu."

ikinci rivâyete göre Rasûlullah (a.s.) Küba'ya vardığı zaman evinin çatısına bir iş için çıkmış olan bir Yahudi kendisini gördü ve şöyle seslendi: "Ey Beni Kayle,^{274[8]} reisiniz geldi." Bunu duyunca Küba'da oturmakta olan Beni Amr bin Avf tekbir getirdi ve bütün kabile üyeleri silahlarını kuşanıp Rasûlullah (a.s.)'ı karşılamaya geldiler. Rasûlullah (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr (r.a.) bu arada develerinden inip bir hurma ağacının gölgesinde oturmuşlardı. Ensâr büyük neşe ve coşku içinde oraya vardı. Kalabalık sabırsızlıkla hücum ediyordu. Fakat yabancı oldukları için iki kişiden hangisinin Hz. Peygamber (a.s.) olduğunu bilmiyorlardı. Bu sebeple, onlar ilk önce Hz. Ebu Bekr'e selâm veriyor ve saygı gösteriyorlardı. Bu arada güneş Rasûlullah (s.a.)'ın bulunduğu yere kadar yelişince Hz. Ebu Bekr kendi çarşafıyla onu korumak istedi. Kalabalık işte o an gerçeği öğrenmiş oldu. Ve ondan sonra bütün dikkatler Rasûlullah (a.s.)'a çevrildi. Bu rivâyeti, İmam Buhârî, Urve bin Zübeyr'e, Muhammed bin İshâk, Abdurrahman bin Uveym bin Sâ'ide'ye ve İbni Sa'd Vâkıdî'ye atfen nakletmişlerdir. Hâkim, Musa bin Ukbe, İbni Cerir Taberî ve Belazuri de aynı rivâyeti aktarmışlardır.

^{274[8]} Evs ile Hazrec, Kayle adlı annenin evlâtları olduğu için bu kabile mensuplarına Benî Kayle de denilirdi. Bir yahudi'nin "reisiniz geldi" diye seslenmesi gösteriyor ki, Medine'de oturanlar ister mü'min, müşrik veya yahudi olsunlar, hepsi, Rasûlullah (a.s.)'ın bir mülteci değil bir hükümdar, lider ve komutan olarak gelmekte olduğunu önceden biliyorlardı.

Aslına bakılırsa bu iki rivayette görülen ufak bir ihtilaf hiç önemli değildir. Öyle tahmin ediliyor ki, Rasûlullah (a.s.) ve Hz. Ebu Bekr (r.a.) Küba'ya vardıktan sonra bir yandan Amir bin Fûheyre veya Abdullah bin Ureykıt'ı haberci olarak şehre göndermek suretiyle ve bir yandan da evinin çatısına çıkmış olan Yahudinin halka seslenmesiyle gelişlerinin haberi verilmişti.

33.1.16.1. Küba'ya Varış Tarihi

Rasûlullah (a.s.)'ın Küba'ya varış tarihinde hayli ihtilâf vardır. İbni Sa'd, O'nun Pazartesi günü 2 Rebiülevvel tarihinde Kubâ'ya vardığına işaret etmiş ve 12 Rebiülevvel tarihinin doğru olmadığını ifade etmiştir. Fakat, aynı yazar başka bir yerde Rasûlullah (a.s.) ve arkadaşlarının Sevr mağarasından 4 Rebiülevvel'de çıkıp 12 Rebiülevvel'de kesinlikle Medine'ye vardığını kaydetmiştir. Buhârî'de yer alan Hz. Urve bin Zübeyr'in rivâyetinde tarih kaydedilmemiş ve muhterem misafirlerin Rebiülevvel ayında bir Pazartesi günü Küba'ya vardığı açıklanmıştır. Musa bin Ukbe, İmam Zühri'ye atfen Küba'ya varış tarihinin 1 Rebiülevvel olduğunu ileri sürmüştür. Halbuki ravilerin büyük çoğunluğu 1 Rebiülevvel'in Mekke'den çıkış tarihi olduğuna işaret etmişlerdir. İbn İshâk'ın Cerir bin Hâzım'a istinâden naklettiği rivayette ise, Küba'ya varış tarihi yine 2 Rebiülevvel olarak kaydedilmiştir. Fakat Taberânî'nin Asım bin Adiyy ve İbni Hişâm ile İbni Cerir ve İbrahim bin Sa'd'ın İbni İshâk'a istinaden naklettikleri rivayette tarih 12 Rebiülevvel olarak

belirlenmiştir. Belazuri ve İbni Kuteybe de bu tarihin doğru olduğunu söylemişlerdir. İbn-ul Kayyım, "Zad-ul Me'âd"da ve İbn Abd il-Berr, "ed-Dürr"de aynı tarihi kaydetmişlerdir. Bazı rivayetlerde 8, 13 ve 15 Rebiülevvel tarihlerine de rastlanıyor. Fakat doğru ve geçerli tesbitler şunlardır: Rasûlullah (a.s.) 1 Rebiülevvel H.S. 1 yılında gece vakti Mekke'den ayrılıp Sevr mağarasına girdi üç gece üç gün orada kaldıktan sonra 4 Rebiülevvel gece yarısından sonra Medine'ye hareket etti ve 12 Rebiülevvel öğlede Küba'ya vardı.^{275[9]} Şemsi takvimine göre Hz. Peygamber (a.s.)'in Medine'ye varış tarihi böylece 24 Eylül 622 oluyor.

33.1.16.2. Küba'da Kalış

Küba'da Hz. Peygamber'in, Evs'in bir kolu olan Beni Amr bin Avfin mahallesinde kaldığı konusunda bütün yazar ve tarihçiler ittifak etmişlerdir. Bu mahallede Rasûlullah (a.s.)'ı ağırlama şerefine Hz. Külsum bin Hidm'e^{276[10]} ait olduğu da tarihi kayıtlarla sabittir. Gerçi bazı rivayetlerde Rasûlullah (a.s.)'ın Hz. Sa'd bin Hayseme'nin evinde kaldığı ifade edilmiştir. Fakat, İbni Sa'd ile Belazuri, Vâkıdî'ye dayanarak ve İbni Cerir ile İbni Hişâm Muhammed bin İshâk'a dayanarak

^{275[9]} Kameri takvimine göre gece gündüzden önce geliyor ve gün batışından sonra yeni bir tarih başlıyor. Bu itibarla 1 Rebiülevvel tarihinden, bir önceki gece kastedilmiş olabilir. Ayrıca, Hz. Ömer'in halifelik devrinde Hicrî takvimine başlandığı zaman, bunun hesabı Hicret'in yapıldığı asıl tarihten itibaren değil 1 Muharrem (16 Temmuz 622) den yapılmaya başladı. Araplar eski çağlardan beri Muharrem'i yılın ilk ayı olarak kabul ediyorlardı. Böylece Hicret takvimi, Hicret'ten üç ay sonra başladı.

^{276[10]} Kendisi yaşlı bir zattı. Rasûlullah (a.s.)'ın gelişinden kısa bir süre sonra vefat etti. İbni Cerir'in ifadesine göre Hicret'ten sonra vefat eden ilk sahabe idi.

Rasûlullah (a.s.)'ın aslında Hz. Külsûm'un yanında kaldığını, ancak halk ile sohbeti, Hz. Sa'd'ın evinde yaptığını kaydetmişlerdir. Hz. Sa'd'ın evi bu gibi sohbet ve toplantılar için müsaidi. Zira, Hz. Sa'd evli değildi ve evi genişti. Bu sebepten dolayı bazı yazarlar, Hz. Peygamber (a.s.)'in Hz. Sa'd'ın evinde kalmış olabileceğine işaret etmişlerdir. Belazuri de "Fütüh-ul Buldan "da bu konuya açıklık getirmiştir.

Rasûlullah (a.s.) Küba'da kaldığı müddet içinde Kubâ Camii'nin inşasını bizzat yönetti. Bu hususta İmam Buhârî'nin, Hz. Urve bin Zübeyr ve İbni Hişâm ile İbni Cerir'in Muhammed bin İshâk'a dayanarak naklettikleri rivayetlerde etraflıca bilgiler vardır. İbni Cerir bu hususla İbni İshâk'ın bütün senetlerini sıralamıştır. Buna göre rivâyetin aslında Hz. Ali'ye ait olduğu ortaya çıkıyor. Hâfız İbni Hacer diyor ki, Kubâ camii, İslâm'ın ilk camiydi ve aynı camiide Rasûlullah (a.s.) kendi sahabeleriyle ilk defa serbestçe cemaat şeklinde namaz kıldı.^{277[11]}

Bu sıralarda Hz. Ali (r.a.) de Mekke'den gelerek Rasûlullah (a.s.)'a katıldı ve Rasûlullah (a.s.) ile birlikte Hz. Külsum bin Hidm'in evinde ikamet etti. İbni Hişâm ile İbni Cerir'in Muhammed bin İshâk'a atfen naklettikleri rivayete göre, hicretten sonra Hz. Ali Mekke'de üç gün kalarak, Rasûlullah (a.s.)'a emanet olarak bırakılan kıymetli eşya ve

^{277[11]} Kubâ camii bugün de Medine'nin güney batısında bulunuyor. Bu camiinin kiblesine bitişik tek kubbeli "Makâm-ul Ümre" adında bir yapı vardır. Burası Hz. Külsum bin Hidm'in eviydi. Buna bitişik "Beyt-i Fatma" ismiyle bilinen yerde Hz. Sa'd bin Hayseme'nin evi vardı.

diğer malları, Mekkelilere iade etti ve daha sonra Medine'ye hareket etti.

Rasûlullah (a.s.)'ın Küba'da kalış süresi hakkında da bazı çelişkili ifadeler vardır. Buhârî ve Müslim ile İbni Sa'd'da yer alan Hz. Enes bin Mâlik'in rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) Kubada 14 gün kaldı. Vakıdi de kalış süresini 14 gün olarak vermiştir. Hz. Ayşe ile Hz. Urve bin Zübeyr'in rivayetlerine göre bu müddet 10 günden fazlaydı. Beni Amr bin Avfin bazı fertlerinin ifadesine göre Mücemmi' bin Yezid bin Haris'e istinaden Rasûlullah (a.s.)'ın Küba'da 22 gün kaldığını bildirmiştir. Zübeyr bin Bekkâr'ın Beni Amr bin Avflılara dayanarak naklettiği rivayet de aynıdır. Belazuri bir rivayette 23 gün yazmıştır. Fakat İbni Sa'd, İbni İshâk, İbni Hişâm, İbni Cerir, Belazuri ve İbni Hibbân'ın ifadesi ise çok kesindir. İfadelerine göre Rasûlullah (a.s.) Küba'da pazartesi, salı, çarşamba ve perşembe günleri kaldı ve cuma günü oradan Medine'nin merkezine hareket etti. Siyer ve tarih âlimlerinin çoğu bu ifadeyi kabul etmektedir. Ama bu hususta bazı istisnalar da vardır. Meselâ, İbni Hibbân, Küba'da kalış süresi olarak üç gün belirtmiştir ve Musa bin Ukbe de bunu teyid etmiştir. Fakat öyle anlaşıyor ki, bu alimler Rasûlullah (a.s.)'ın Küba'ya varış ve oradan ayrılış günlerini hesaba katmamışlardır. Bu bakımdan bu âlimlerin ifadesi de ekseriyetin ifadesine uygundur.

33.1.16.3. Kuba'dan Ayrılış ve İlk Cum'a Namazı

İbni Hişâm ile İbni Cerir, İbni İshâk'ın rivâyetini nakletmişlerdir. İbni Sa'd da Belâzuri'ye dayanarak benzeri bir rivayet nakletmiştir. Buna göre Rasûlullah (a.s.) Cuma günü sabah Küba'dan hareket etti ve Beni Sâlim bin Avfın mahallesine gelinceye kadar cuma namazı saati geldi. Rasûlullah (a.s.) orada devesinden indi ve mahallenin camiine giderek Cum'a namazını kıldı. Cemaatte 100 kişi vardı ve Rasûlullah (a.s.)'ın imametinde kılınan bu ilk Cum'a namazıydı. Beni Salim'in bu camii Rânûna'da idi.^{278[12]} Buna daha önce Ğubeyb camii denilirdi. Rasûlullah (a.s.)'ın bu cami'de namaz kıldırmasından sonra da bunun adı "Cum'a camii" oldu ve bugün dahi aynı adla tanınıyor. Bu cami Medine'den Küba'ya giderken yolun sol tarafına düşüyor.

Cum'a namazında Rasûlullah (a.s.)'ın okuduğu hutbe, Sa'id bin Abdurrahman el-Cumahi vasıtasıyla İbni Cerir Taberî'nin tarihinde kelimesi kelimesiyle naklolunmuştur. Fakat hutbede bazı öyle ayetler vardır ki, bunlar hicretten sonra nazil olmuşlardı. Bu bakımdan Rasûlullah (a.s.)'a ait olduğu söylenen bu hutbenin doğru olup olmadığı şüphelidir.

^{278[12]} Yakut "Mu'cemül Buldan "da "Rânûnâ" kelimesini izah ederken bu mevkide bir caminin bulunmasıyla ilgili kaydın İbn İshâk'ın siretinde yer alan ve İbni Hişâm tarafından özetlenen bölümde bulunduğunu bildirmiştir. Yoksa diğer bütün yazarlar ve alimler Rasûlullah (a.s.)'ın sadece Cum'a namazını Benî Salim'in mahallesinde kıldığına işaret ederler.

33.1.17. Medine'ye Giriş

Cum'a namazından sonra Rasûlullah (a.s.) Medine'ye gitmeye hazırlanırken, Beni Salimliler Hz. İtbân bin Mâlik ve Hz. Abbas bin Ubâde bin Nadle'nin başkanlığında kendisine gelip dişi devesinin yularını tutarak şöyle dediler: "Ya Rasûlullah (a.s.) sizden bizde kalmanızı rica edeceğiz. Biz sayıca çokuz. Askeri malzeme ve araç gerecimiz çok olduğu gibi savunma gücümüz de çoktur." Rasûlullah (a.s.) dedi ki, "dişi devemin yolunu kesmeyin, zira bu vazifelidir". Yani Rasûlullah (a.s.) demek istiyordu ki, dişi devesi Allah'ın emriyle yol alıyordu ve ancak Allah'ın istediği yere gidip durabilecekti. Rasûlullah (a.s.) biraz daha ilerleyince Beni Sa'ide, Beni el-Hâris ve Beni Adiyy bin Neccâr'ın mahallelerinden geçti. Her yerde mahallenin ileri gelenleri, Rasûlullah (a.s.)'ın huzuruna gelip kendilerinde kalması için ricada bulundular, ama her yerde Rasûlullah (a.s.) daha önce verdiği cevabı tekrarlardı. Rasûlullah (a.s.) dişi devesinin yularını gevşetmişti ve kendisine sağa veya sola gitmesi için en ufak bir işaret bile yapmıyordu. Nihayet, dişi deve Beni Mâlik bin Neccar^{279[13]} mahallesine varınca bugün Mescid-i Nebevi'nin bulunduğu ve bazı rivayetlere göre Minber-i

^{279[13]} Aynı ailenin bir hatunu olan Selma bint Amr ile Rasûlullah'ın büyük babası Hâşim evlenmiş ve dedesi Abdulmuttalib batınından doğmuştu. Abdulmuttalib aynı ailede çocukluğunu ve gençliğini geçirmişti. Aynı ailenin efradı Abdulmuttalib'in amcasının onun mirasını gasbetmesi üzerine onun yardımına koşmuşlardı. Rasûlullah (a.s.)'i bu aile ile olan münasebetleri o kadar yakındı ki, babası Abdullah ömrünün son günlerini burada geçirdi ve yanlarında gömüldü. Rasûlullah (a.s.)'in annesi de çocuğunu ailesine tanıştırmak üzere Medine'ye getirmişti.

Rasûl'ün bulunduğu yere gidip çömeldi. Fakat Rasûlullah (a.s.) hâlâ devenin sırtında bulunuyordu. Dişi deve oradan tekrar kalktı ve biraz yürüdükten sonra tekrar oraya gelip durdu. Bundan sonra Rasûlullah (a.s.) deveden indi. ^{280[14]}İbni İshâk'ın rivâyeti budur. İbni Hişâm bunu geniş şekilde ve İbni Cerir bunu özetleyerek nakletmişlerdir. İbni Sa'd ile Belazuri de bu rivâyeti özetlemişlerdir.

33.1.18. Hz. Ebû Eyyûb Ensarî'nin Evinde Kalış

Bundan sonraki olaylarla ilgili rivâyetler muhtelifdir. İbni İshâk'a göre Rasûlullah (a.s.) dişi deveden indikten sonra karşısına Hz. Ebu Eyyûb Ensarî'nin evini gördü. Ebu Eyyûb Ensarî'nin asıl adı Hâlid bin Zeyd idi. Kendisi hemen evinden çıkıp Rasûlullah (a.s.)'ı karşıladı, deveden eşyasını indirdi ve eve götürdü. Böylece, Hz. Ebu Eyyûb Ensarî Son Peygamber ve Alemlerin Rahmeti'ni misafir etme şerefine nail oldu.

Buhârî ve Müsned-i Ahmed'de Hz. Enes bin Mâlik'in rivâyetinde şu kayıtlara rastlanıyor: "Rasûlullah (a.s.) deveden indikten sonra "bizimkilerden kimin evi en yakındır." diye sordu. Hz. Ebû Eyyûb Ensarî arz etti: "Benim evim, ya Rasûlallah, benim evim işle karşınızdadır. Kapısı da işte budur." Rasûlullah (a.s.) buyurdu: "O halde, git, ve bizim dinlenmemizi temin et." İbni Sa'd da Hz. Enes bin Mâlik'e

^{280[14]} Cenâb-ı Allah'ın, Rasûlullah (a.s.)'ın Medine'de kalacak yerinin seçimini kendisine bırakmaması ve kararını dişi deve ile belirlemesi ibretli bir hareketli. Eğer Rasûlullah (a.s.) kendi iradesiyle kalacak yeri seçmiş olsaydı pek çok Ensâr kabilesi, Rasûlullah (a.s.)'ın Benî Neccar'ı kendilerine tercih ettiğine inanacaklardı.

dayanarak benzeri bir rivâyet nakletmiştir. İbni Sa'd ile Belazuri, Vâkıdî'ye dayanarak bu rivayete bazı ilâveler yapmışlardır. Bunlara göre Rasûlullah (a.s.)'ın dişi devesini Hz. Es'ad bin Zûrâre kendi evine götürüp bağladı ve bakımı için tedbirler aldı.

Bazı rivayetlerde şu kayıtlara rastlıyoruz: Rasûlullah (a.s.) dişi deveden indikten sonra şöyle buyurdu: "Allah nasip ederse burası ikamet yerimiz olacaktır." Hz. Ebû Eyyûb Ensârî kendisine gelip dedi ki: "Benim evim buraya en yakın evdir. Müsaade buyurursanız, eşyalarınızı evime götüreyim." Rasûlullah (a.s.) eşyasını evine götürmesine izin verdi. Taberânî de, Hz. Abdullah bin Zübeyr'e istinâden aynı rivâyeti nakletmiştir.

Buhârî ve Müslim ile Müsned-i Ahmed'de yer alan Hz. Berâ' bin Azib (r.a.)'in bir rivâyeti şöyledir: Medineliler, Rasûlullah (a.s.)'ı misafir etmek için birbirleriyle adeta kavga ettiler. Nihayet Rasûlullah (a.s.) dedi ki: "Ben bugün, Abdulmuttalib'in hanımının köyü olan Beni Neccâr'da kalacağım."

Hafız İbni Hacer, "İsâbe"de Müsned-i Ahmed'e dayanarak bizzat Hz. Ebû Eyyûb'un şu sözlerini nakletmiştir: "Ensâr içinde Rasûlullah (a.s.)'ın kalış yeri hakkında kavga büyüyünce kur'a çekildi ve burada benim ismim çıktı."

Bu muhtelif rivayetleri gözden geçirdiğimizde şu kanaate varırız: Rasûlullah (a.s.) ilk önce muhtemelen Hz. Ebû

Eyyûb'un evinde kaldı, daha sonra diğer Ensâr kabilesi gelip bu şerefin kendilerine de ait olması dileğinde bulundular. Bunun üzerine kura çekildi ve Rasûlullah (a.s.) kendilerine dedi ki: "Benim bu aile ile yakın bir akrabalığım vardır." Rasûlullah (a.s.)'ın bu açıklaması diğer kabileleri tatmin etti. Zira Arabistan'da akrabalığa büyük önem veriliyor ve saygı gösteriliyordu .^{281[15]}

İmam Ebu Yusuf "Kitab-üz-Zikr ved-Dua"da Hz. Ebu Eyyub Ensari'nin şu sözlerine yer vermiştir: "Rasûlullah (a.s.) evimizi şereflelendirdikten sonra evin alt kısmında kaldı. Ben ve Ebû Eyyûb'un annesi üst katta kaldık. Gece, Ebu Eyyûb'un annesine dedim ki, Rasûlullah (a.s.)'ın yukarı katta kalması daha münasib olacaktır. Zira kendilerine melekler geliyor ve vahiy iniyor." Bunu düşünürken gece ne ben doğru dürüst uyuyabildim ne de Ümm-ü Eyyûb. Sabah kalktığımızda biz meseleyi Rasûlullah (a.s.)'a açtık. Bunun üzerine Rasûlullah (a.s.) buyurdu ki: "Alt kat benim için daha rahattır." Ben dedim ki, "Sizi Hak ile beraber göndermiş olan Zât'a yemin ederim ki, altında sizin bulunduğunuz bir evin üst katında ben rahat edemem." Kısacası, ben o kadar ısrar ettim ki, Rasûlullah (a.s.) daha sonra üst katta kalmayı kabul etti."

İbni Hişâm'ın Muhammed bin İshâk ve Hz. Ebû Eyyub'a dayanarak naklettiği rivâyet bundan biraz farklıdır. Bu

^{281[15]} Hz. Ebû Eyyûb Ensari'nin bu evi halâ Mescid-i Nebevî'nin güneydoğusunda bulunuyor. Buna yakın bir yerde bugün Mescid-i Nebevî'nin İmam ve hatiplerinin kaldığı Dâr-ı Câfer-üs Sâdık vardır.

rivâyete göre Rasûlullah (a.s.), evin alt katını beğenmesinin sebebi olarak ziyaretçileri için daha elverişli oluşunu gösterdi. Bu sebeple, Ebu Eyyûb Ensarî istemeye istemeye yukarı katta kalmayı kabul etti. Fakat, bir gün yukarı katta bir su testisi kırıldı ve Hz. Ebû Eyyûb Ensarî, suyun aşağıya damlayıp Rasûlullah (a.s.)'ı rahatsız edebileceği endişesine kapıldı. Bunun için karı-koca sahip oldukları tek yorganlarını derhal suyun döküldüğü yere serip suyu kuruttular. Beyhâki ile İbn Ebi Şeybe de Hz. Ebû Eyyûb'a dayanarak aynı rivâyeti nakletmişlerdir.

İbni Sa'd'ın Hz. Zeyd bin Sabit'e dayanarak naklettiği rivâyete göre Rasûlullah (a.s.) Ebû Eyyûb Ensarî'nin evinde kaldığı müddetçe her gün en az üç-dört evden adamlar gelip Rasûlullah (a.s.)'ı yemeğe davet ederlerdi. Ayrıca, her gün çeşitli evlerden yemek ve yiyecekler gelirdi.

33.1.19. Rasûlullah (a.s.)'ın Medine'de Karşılanması

Yukarıda anlattıklarımızdan anlaşılacağı gibi Medine ahâlisi Rasûlullah (a.s.)'ı büyük bir coşku ve sevinçle karşıladılar ve kendisini misafir etmekten kıvanç duydular. Ama Rasûlullah (a.s.)'ın Medine şehrinin merkezine girişi başlı başına bir olaydı ve kendisi öylesine muhteşem bir şekilde karşılandı ki, bunun bir örneği Arabistan'ın tarihinde ne önce görülmüştü ne de sonra görülmüştür. Buhârî, Müslim ve Müsned-i Ahmed'de Hz. Bera' bin Azib vasıtasıyla Hz. Ebu Bekr'in şu rivâyeti yer almıştır: "Biz Medine'ye vardığımızda

halk bizi karşılamak maksadıyla sokaklara dökölmüştü. Çoluk-çocuk evlerinin damlarına çıkmış tezahüurat yapıyordu. Hizmetçiler ile çocuklar sokaklarda koşuşup duruyor ve tezahüurat yapıyorlardı. Medineliler "Allahu Ekber", "Rasölullah teşrif buyurdular" ve "Muhammed Sallallahü aleyhi ve sellem hoş geldiniz diye nara atıyorlardı". Buhârî'de Hz. Enes bin Mâlik'in bir rivâyeti yer almıştır: "Biz Medine'ye vardığımızda halk bizi karşılamak maksadıyla sokaklara dökölmüştü. Çoluk çocuk evlerinin damlarına çıkmış tezahüurat yapıyordu. Hizmetçiler ile çocuklar sokaklarda koşuşup duruyor ve bağılıyorlardı. Medineliler "Allahu Ekber", "Rasölullah teşrif buyurdular" ve "Muhammed Sallallahü aleyhi ve sellem hoş geldiniz diye nara atıyorlardı." Buhârî'de Hz. Enes bin Mâlik bir rivâyeti yer almıştır. Bunun bazı bölümleri şöyledir: "Rasölullah (a.s.) ile Hz. Ebu Bekr'i silah kuşanmış yiğitler sarmışlardı. Kalabalık o kadar büyüklü ki, adamlar Rasölullah (a.s.)'ı görmek için birbiriyle itilişiyor ve omuzlarına çıkıyorlardı. Bütün şehir "Nebiyullah geldi",

"Rasölulah geldi" sesleriyle çalkalanıyordu. "Tabakat"da İbni Sa'd, Hz. Enes'e istinaden şu rivâyeti nakletmiştir: "Ben (Enes) böylesine görkemli bir gün görmedim." Müsned-i Ahmed'de yine Enes bin Mâlik'in şu sözleri kaydedilmiştir: "Medine ahalisi Rasölullah (a.s.)'ı karşılamak için birbirini adeta eziyorlardı. Her tarafta büyük bir izdiham vardı. Her tarafta bir bayram havası vardı. Kadınlar evlerinin damlarına çıkmış ve çevredekilerden Rasölullah (a.s.)'ın kim olduğunu

soruyorlardı. Doğrusu, böylesine muhteşem bir manzara hiç görmedik." Hz. Enes'in benzeri rivayetleri Darimi, Tirmizî, İbn Mâce, Ebu Davud ve Beyhakî'de de yer almışlardır. Buhârî'de Hz. Berâ bin Azib'in şu ifadesi yer almıştır: "Ben Medinelileri, hiç Rasûlullah (a.s.)'ın geldiği günkü kadar mutlu ve sevinçli görmedim."

Beyhâki, "Delâil"de ve Ebu Bekr el-Mukri "Kitab üs-Şemâil"de şu rivâyeti nakletmişlerdir: Kadınlar evlerinin damlarına çıkıp şu şarkıyı söylüyorlardı:

"Talâ'albedrû "aleyna min seniyyâti l-vedâ'

Vecebe ş-Şükrü aleyna mâ de'â lillâhi da" "Bizim için dolunay doğmuştur. Vedâ'in dağlarının ardından

Bizim şükr etmemiz vâciptir, Allah'a çağıran tek bir kişi hayatta kalıncaya kadar."

Rezin bu şarkıya şu beyti de ilâve etmiştir:

"Ey bize meb'us olan, sen itaate lâyük bir mevki ile gelmişsin."

İbnül-Kayyım, "Zad-ul Me'ad"da bu rivâyeti reddetmiştir. Bunun sebebi olarak da "Veda dağlarının Suriye istikametinde, yani Mekke'nin aksi istikametinde bulunduğunu göstermiştir. İbnül-Kayyım'a göre Medine'li kadınlar bu şarkıyı Rasûlullah (a.s.)'ın Mekke'den gelişi sırasında değil, Tebûk savaşından dönüşü sırasında söylemişlerdi. Buhârî, Ebu Dâvud ve Tirmizî'de de bu ifadeye

rastlıyoruz. Fakat bizce Medine'den Mekke istikametine gidenler için yani, Medine-Mekke yolunda da "vedâ dağlarının bulunması uzak bir ihtimal değildir. Medineli kadınlar Mekke'den gelen misafirler için aynı münasebetle "Vedâ dağları" tabirini kullanmış olabilirler.

Rasûlullah (a.s.) Beni en-Neccâr mahallesine varınca genç kızlar def çalarak yollara dizildiler ve ilk sözleri aşağıda belirtilen beyit olan bir türkû söylediler:

"Biz Beni Neccâr'ın kızlarıyız. Muhammed ne kadar da iyi bir komşudur."

Bu türkûyle ilgili rivayet Hz. Enes tarafından naklolunmuş ve Hâkim ile Beyhakî'de yer almıştır. Rasûlullah (a.s.) kızlara sordu: "Siz beni seviyor musunuz?" Kızlar arz etti: "Evet ya Rasûlullah (a.s.)." Hz. Peygamber (a.s.) de üç defa şöyle dedi: "Vallahi ben de sizi (ensarı) severim". Taberânî, "el-Mu'cem-üs-Sağır"de Rasûlullah (a.s.)'ın şu sözlerini nakletmiştir: "Yüreğimin size karşı sevgiyle ne kadar dolu olduğunu Allah biliyor". Beyhâki ile İbni Mâce aynı cümleyi Hz. Enes'e istinaden nakletmişlerdir. Buhârî'de yer alan Hz. Enes'in rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) genç kızlar ile kadınların kendisine doğru gelmekte olduğunu görünce yerinden kalkarak üç defa şöyle dedi: "Vallahi sizin kadar başka kimseyi sevmem."

33.1.20. Kureyş'in Öfke İle Kudurması

Rasûlullah (a.s.)'ın salimen ve afiyet içinde Medine'ye varması bile Kureyş'i çileden çıkaracak cinsten bir hadise idi. Sanki bu yetmiyormuş gibi, Rasûlullah (a.s.) ve arkadaşları Medine'de eşi görülmemiş bir şekilde karşılanmış ve elden ele dolaştırılmışlardı. Bu da onları tam manasıyla deli etli. Kureyş öfke, üzüntü ve şaşkınlık içinde çırpınıp duruyorlardı. Nihayet, Medine'nin en önde gelen kabile reisi ve zengini Abdullah bin Übeyy'i kral yapmaya karar vermişlerdi, ama Evs ile Hazrec'in büyük bir çoğunluğunun müslüman olması ve Rasûlullah (a.s.)'ın Medine'ye gelmesiyle onun kral olma hevesleri kursaklarında kalmıştı. Kureyşliler Abdullah bin Übeyy'e gönderdikleri mektupta şöyle diyorlardı:

"Duyduğumuza göre siz adamımıza sığınma hakkı vermişsinizdir. Tanrıya yemin ederek söylüyoruz ki, onunla ya kendin savaş veya onu Medine'den ihraç et; yoksa, biz hepimiz birleşip size saldıracağız. Sizin erkeklerinizi öldüreceğiz ve kadınlarınızı da cariyeye yapacağız."

Abdullah bin Übeyy bu mektubu alınca şeytanlık damarı kabardı ve fitne çıkarmaya çalıştı. Fakat, Rasûlullah (a.s.) hikmetli söz ve hareketleriyle bu fitneyi derhal önledi.

Bundan sonra Hz. Sa'd bin Mu'az, ki Medine reislerinden biriydi, umre için Mekke'ye gidince Kureyşlilerin sözlü saldırısına hedef oldu. Tam Harem'in kapısında Ebû Cehl kendisine şunları söyledi: "Siz ne sanıyorsunuz yahu. Siz

dinimizden dönenleri barındıracaksınız. Onları himaye edecek, destekleyeceksiniz ve biz de size Mekke'de rahat rahat tavaf etme izni vereceğiz? Öyle mi? Yemin ederim, eğer sen Ebu Safvân (Ümeyye bin Halef) ile beraber olmasaydın, buradan Medine'ye sağ dönemezdin". Hz. Sa'd ise buna cevap olarak şunları söyledi: "Vallahi, eğer sen bizi böyle bir şeyden alıkoyarsan biz de sizi bundan daha büyük şeyden alıkoyarız, yani Medine'ye geçişinizi yasaklarız".^{282[16]} Bu münakaşa demekti ki, Mekkeliler Medinelî müslümanlara Kâ'be'nin kapısını kapatıyorlardı, Medinelîler de buna tepki olarak Mekkeliler için Suriye ticaret yolunun tehlikelerle dolu olduğunu ilân ediyorlardı. Bu küçük münakaşa aslında gelecekte tarihi gelişmelerin çizgisini çiziyordu.

^{282[16]} Buhârî'de Hz. Abdullah bin Mes'ûd'un rivâyeti böyledir. Hz. Abdullah bin Mes'ûd da bu rivâyeti Hz. Sa'd bin Muâz'a dayanarak nakletmiştir. Bu rivâyetle yer alan izahata göre Hz. Sad'ın Umeyye bin Halef ile Cahiliyye döneminden beri dostluk ilişkileri vardı. Umeyye Medine'ye gelince Hz. Sa'd'ın evinde kalır. Hz. Sa'd da Mekkeye gidince onun evinde kalırdı. Hz. Sa'd bu dostluğa dayanarak umre için Mekke'ye gitmiş ve Umeyye ile bulunmuştu. Umeyye Hz. Sa'd'ı öğle vakti Ka'be'ye götürdü. Oada Ebû Cehl ile karşılaştılar. O sırada aralarında yukarıda aktardığımız münakaşa geçti. Aynı rivâyette şu ek bilgilere de rastlıyoruz: Hz. Sad, Ebû Cehl'e yukarıda naklettiğimiz cevabı verince Umeyye bin Halef kendisine şöyle dedi: "Sakın Ebul Hakem ile ters konuşma. Bu, vadinin en nüfuzlu kişisidir." Hz. Sa'd dedi ki, "Boş ver. Rasûlullah'dan duyduğuma göre bunlar seni öldüreceklerdir." Umeyye bunu duyunca çok korktu ve, "bunlar beni öldürecekler mi dedin? Peki nerede Mekke'de mi?" Hz. Sa'd dedi ki, "onu bilmem" Müsned-i Ahmed'de yer alan rivâyete göre Umeyye Hz. Sa'd'ın söylediklerini karısına anlatınca, karısı dedi ki "vallahi Muhammed'in dedikleri doğru çıkar." Hafız Ebû Bekr Bezzâr'ın Hz. Abdullah bin Mes'ûd'a dayanarak naklettiği rivâyette ise Umeyye yerine Utbe bin Rebia'nın ismi geçiyor. Gerçi Bezzâr'ın bu hadisinin râvileri de çok muteber ve sağlamdırlar, ancak doğru olan Buhârî'deki rivâyettir. Umeyye bin Halef Bedii savaşına katılmış ve Hz. Bilâl tarafından öldürülmüştü. Fakat Rasûlullah (a.s.)'ın, kendi tarafından öldürüleceğini peşinen söylediği adam Umeyye bin Halef değil, Übeyy bin Halefi. Übeyy bin Halef, Uhud savaşında Rasûlullah (a.s.) tarafından öldürüldü.

33.1.21. Mescid-i Nebevi'nin İnşası

Rasûlullah (a.s.)'ın Hz. Ebû Eyyûb Ensarî'nin evine indikten sonra düşündüğü ilk konu bir caminin inşasıydı. Rasûlullah (a.s.) bu camiye dışı devesinin ilk kez çöktüğü yerde yapmak istiyordu. İbni Sa'd'ın rivâyetine göre müslümanlar oraya daha önceden namaz için toplanırlardı. O yerde Hz. Es'ad bin Zürâre, cemaate namaz kıldırırdı. Burada cum'a namazı da kılınırdı. Aslında burası iki yetim Sehl ve Süheyl'in toprağıydı. Bu yetim kardeşler Hz. Es'ad bin Zürâre'nin velayetinde idiler. Buhârî'de Urve bin Zübeyr ve "Siret-i İbni Hişâm"da Muhammed bin İshâk'ın rivâyeti budur. Belazuri de "Fütûh ul-Buldân"da bunu meşhur bir rivâyet olarak nakletmiştir. (İbni İshâk'ın rivâyetinde iki kardeşin velisinin Hz. Mu'az bin Afra' olduğu kaydedilmiştir. Bazı diğer rivayetlerde hem Hz. Es'âd hem Hz. Mu az bu iki yetimin velisi olduğu kaydedilmiştir.) Buhârî'de yer alan Hz. Ayşe ve Urve bin Zübeyr'in rivâyeti ve "Siret-i İbni Hişâm"da yer alan İbn İshâk'ın rivâyeti de aynıdır. Buna göre bu toprakta hurmalar kurutuluyordu. Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud ve İbni Cerir'in rivâyetine göre burada bazı hurma ağaçları da vardı. Bu toprağın bir bölümü işleniyor ve bir bölümü de kullanılmaz durumda idi. Ayrıca burada bazı müşriklerin kabirleri de vardı. Hz. Ayşe ve Urve bin Zübeyr'in rivâyetine göre Rasûlullah (a.s.) bu çocuklarla toprağın fiyatı konusunda görüştü. Onlar da dedi ki: "Biz bunu hibe ediyoruz". Ama Rasûlullah (a.s.) kabul etmedi ve rayiç fiyatını verdi. Musa bin

Ukbe'nin İmam Zühri'ye dayanarak naklettiği rivayete göre Rasûlullah (a.s.) bu araziyi 10 dinara satın aldı. İbni Sa'd'ın Vakıdi'ye dayanarak naklettiği rivayette de aynı fiyat yer almıştır. Bu rivayette ayrıca fiyatı Hz. Ebu Bekr (r.a.)'ın ödediği kaydedilmiştir. Belâzurî de "Fütûh-ul Buldân"da aynı ifadeyi kullanmıştır.

İbni İshâk'ın rivâyetine göre Hz. Mu'az bin Afra Rasûlullah (a.s.)'a şöyle dedi: "Efendimiz, siz buraya cami yaptırın, ben çocukları razı ederim." (Bu ifadeden, fiyatı kimin ödediği belli olmuyor. Yani, fiyatı Hz. Mu'az bin Afra' mı ödedi, yoksa Rasûlullah (a.s.) mı?)

Buhârî ve Ebû Dâvud'da yer alan Hz. Enes bin Mâlik'in rivâyetine göre, Rasûlullah (a.s.) Beni Neccar'a "benden bu bağın fiyatını alın"^{283[17]} diye haber gönderdi. Beni Neccar dedi ki: "Biz bunun fiyatını Allah'tan başka kimseden istemiyoruz." Bu rivayet de toprağın satın mı alındığı yoksa hibe mi edildiğine açıklık getirmiyor. Fakat diğer bütün rivayetler, bu arazinin bedava alınmadığını göstermektedir.

Arsa alındıktan sonra her tarafı iyice temizlendi. Harabelerin bulunduğu kısım düzeltildi, kabirlerin yeri dolduruldu ve ayıklandı, hurma ağaçları kesilip inşa edilecek caminin sütunları olarak kullanıldı. Hurma ağaçlarının yapraklarıyla çatı çatıldı, tuğla ve balçıkla duvarlar yapıldı ve

^{283[17]} Asıl Arapça metinde kullanılan kelime dört duvarlı bağ anlamına gelir. Bu demektir ki burası önce bir bağ idi, sonra zamanla yıprandı ve çeşitli maksatlar için kullanılmaya başlandı.

namazgah olarak boş zemin kullanıldı. Fakat yağmurlar sebebiyle her tarafı çamur olmaya başlayınca küçük taş ve mucurla bir tabaka oluşturuldu. Hurma ağaçlarının yaprakları namaz kılanları güneş ve yağmurdan korumaya yetmeyince üstüne sıva ile bir kaplama yapıldı. Buhârî'de Hz. Ayşe ve Urve bin Zübeyr, Ebu Davud'da Hz. Enes bin Mâlik ve Siret-i İbni Hişâm'da Muhammed bin İshâk'ın rivayetlerine göre Mescid-i Nebevi'nin inşasında Rasûlullah (a.s.) da diğer mü'minlerle beraber çalıştı ve tuğlalarla sıva taşıdı.

33.1.22. Mescid-i Nebevi'de Hz. Peygamber (a.s.)'in Hücresi (Odası)'nin İnşası

Mescid-i Nebevi'ye bitişik Rasûlullah (a.s.) için iki hücre (oda)den oluşan bir ev yapıldı. Bunlardan biri Hz. Ayşe'ye diğeri de Hz. Sevde'ye aitti. İbn Sa'd'ın ifadesine göre bu evin odaları da pişmemiş tuğla, hurma samanları ve sıvadan yapılmıştı. İki hücre birbirinden ayrıydı. Çatı hurma ağacı yapraklarıyla örtülmüştü. Kapılara örtü asılmıştı. Hz. Hasan Basri'nin ifadesine göre "ben çocukluğumda henüz bülüğ çağına erişmemişken Rasûlullah'ın evlerine girdim ve etrafı gördüm. Bu evlerin tavanları o kadar alçaktı ki, bunlara ellerimi kaldırarak dokunabilirdim." İmam Buhârî kendi "tarih"inde ve Hafız Ebû Ya'lâ kendi "müsned"inde şu ifadede bulunmuşlardır: "Rasûlullah'ın evlerinin kapılarında tokmak veya kapı koluna benzer bir şey bulunmadığı için ziyaretçiler kapıyı hafifçe tıklatırdı."

33.1.23. Rasûlullah (a.s.)'ın Çoluk-Çocuklarını Medine'ye Getirtmesi

Vâkıdî'nin Hz. Zeyd bin Sabit'e dayanarak naklettiği rivayete göre Rasûlullah (a.s.), Ebû Eyyûb Ensarî'nin evinde 7 ay kaldı. İbn Sa'd ile Belazuri de aynı rivâyeti nakletmişlerdir. Hâfız İbn Hacer de bu rivâyeti tasdik etmiştir.

Bu arada Rasûlullah (a.s.) yapılan yeni hücrelere taşınmadan önce Hz. Zeyd bin Hâris ve serbest bırakmış olduğu özel hizmetçisi Ebû Rafi'e 500 dirhem ve iki genç deve vererek kendi ailesini getirtmek üzere Mekke'ye gönderdi.^{284[18]} Hz. Ebû Bekr (r.a.) de bu zevatla beraber Abdullah bin Ureykî eliyile oğlu Abdullah'a bir mektup gönderdi ki, o da annesi ve kız kardeşlerini Medine'ye getirsin. Hz. Zeyd bin Haris (r.a.) Ümm ul-Mü'minin Hz. Sevde'yi Rasûlullah (a.s.)'ın iki kızı Hz. Fatma ve Ümm-ü Gülsüm'ü, kendi zevcesi, Ümm-ü Eymen'i ve oğlu Üsâme bin Zeyd'i Medine'ye gelirdi; fakat Hz. Zeyneb (r.a.)'i alamadı; zira onu kocası Ebu'l-As bin Rebi' alıkoymuştu. Hz. Abdullah bin Ebu Bekr bunlarla beraber annesi Ümm-ü Ruman ve kız kardeşleri Hz. Esmâ (r.a.) ile Hz. Ayşe (r.a.)'yi getirdi. (Bk. Taberânî, İbni Sa'd, Belazuri ve İbn Abd-il Berr).

^{284[18]} Belâzuri'nin ifâdesine göre Rasûlullah (a.s.) bu 500 dirhemi Hz. Ebû Bekr'den ödün; almıştı.

İşte burada İslâmi Hareket'in Mekke dönemi sona eriyor. Biz bundan sonraki sayfalarda Mekke döneminin genel bir değerlendirmesini yapacağız.

Otuz Dördüncü Bölüm: MEKKE DÖNEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

34.1. MEKKE DÖNEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Biz şimdi geriye dönerek Mekke döneminin başlangıcından hicretin başlamasına kadar uzanan sürenin bir değerlendirmesini yapacağız. Böylece, İslâmi Hareket'in hangi temeller üzerine bina edildiğini, hangi temel düşünce ve felsefe ile ortaya çıktığını, 13 yıllık süre içinde bu sermayenin nasıl arttığını ve bu Hareket'in Medine dönemine girerken hangi sermayeye sahip olduğunu ve bu sermayeye dayanarak Mekke'deki şartların tam aksine bir yol çizip varacağı hedefini nasıl tayin ettiğini öğrenmiş olacağız.

Bu Hareket'in ilk ve daha doğrusu, temel sermayesi sadece Muhammed bin Abdullah (a.s.)'in mevcudiyeti, şahsiyeti ve peygamberlikten önceki 40 yıllık temiz yaşantısıydı.

34.1.1. Hz. Peygamber (a.s.)'in Şeceresi ve Soyluluğu

Hz. Muhammed (a.s.) kişisel olarak Arabistan'ın en temiz, en tanınmış ve en soylu ailesine mensuptu. Araplar ve özellikle Mekkeliler, Hz. Peygamber (a.s.)'in şeceresini, geçmişini ve ailesini çok iyi biliyordu. Hz. Peygamber (a.s.)'in ailesi o kadar makbul ve mümtazdı ki, Arabistan'ın birçok kabilesi anne veya babaları tarafından bu aileye veya sülâleye mensup olmalarını bir iftihar vesilesi sayarlardı. Kısacası, Rasûlullah (a.s.) adı sanı bilinmeyen, soyu meçhul, kökü derin olmayan ve halk tarafından tanınmayan bir şahsiyet değildi ki, birden bire büyük bir dava ile insanların karşısına çıktığı zaman herkes böyle bir davanın kendisine yakışmadığını söyleyebilsin. Bilâkis, bütün Arabistan'da kimse onaya çıkıp Rasûlullah (a.s.)'in soyuna her şey yapabilsin, burunlarından kıl aldırmayan ve isimlerine toz kondurmayan ne kadar eşraf, asil ve namuslu aile var idiyse hepsiyle Hz. Peygamber (a.s.)'in şu veya bu şekilde akrabalığı ve yakınlığı vardı. Onlardan hiçbirisi kalkıp cemiyetteki yer, sosyal statü ve şeref bakımından Hz. Muhammed (a.s.)'in veya ailesinin kendilerinden daha düşük seviyeli olduğunu söylemeye cesaret edemezdi. Hz. Muhammed (a.s.)'in üyesi olduğu Kureyş kabilesi dini, siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan

Hicaz'ın lideri durumundaydı. Kureyş'in İsmail oğullarından geldiğine kimsenin şüphesi yoktu. Gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında Kureyşin ticari nüfuzu hatırı sayılır derecede büyüktü. Kâbe'nin mütevelliliğini ve Hac ile ilgili bütün işleri fiilen idare ettiği için Arabistan çapında Kureyş'i tanımayan ve bununla iyi geçinmeye çalışmayan kabile veya grup yoktu. Kureyş her bakımdan Arabistan'ın en güzide ve yüksek mevkiye sahip bir kabilesi idi. İşte Arabistan'da merkezi yer tutan bir kabilede Rasûlullah (a.s.) gibi büyük bir şahsiyetin doğması son derece önemli bir olguydu. Arabistan gibi bir memlekette yeni bir Hareket'in liderinin doğması için böylece en güzel ve en uygun şartlar sağlanmış oldu.

Hız. İsmail (a.s.)'in evlâtlarının azameti, asaleti ve meziyetleri bütün Arabistan'da dillere destandı. Bu güzide ailenin özelliklerinden biri, geçen 2500 yılda bir tek peygamber ortaya çıkarmamış olmasıydı. Bu tarihi gerçek, Beni Amir bin Sa'sa'a'nın gün görmüş, yaşlı ve kültürlü bir zâtı tarafından dile getirilmişti. Rivayetlere göre Beni Amir kabilesinden bir heyet hac farızasını eda edip memlekete döndüğünde bu ihtiyar kişiye Mekke'de Rasûlullah (a.s.) ile görüştüğünü, kendisinin (Rasûlullah -a.s.-'ın) onların himayesini istediğini ve köylerine gelmek dileğinde olduğunu anlatınca bu akıllı kişi başının saçını yolmuş ve demişti ki, "vah vah, siz aklınızı mı kaçırmıştınız? Siz onun (Rasûlullah -a.s.-'ın) isteğini niye kabul etmediniz? Vallahi, hiçbir İsmaili şimdiye kadar böyle bir yalan uydurmamıştır." İşte Rasûlullah

(a.s.)'in Beni İsmail veya İsmail oğullarına mensup olması kendisine bir avantaj daha sağlıyordu. Tarih Hz. Peygamber (a.s.)'in nübüvvet ile ilgili iddiasının doğru olduğunu ispatlıyordu, zira uzun bir müddetten beri İsmail oğullarında herhangi bir peygamber doğmamış ve İsmail oğulları bu hususta herhangi bir yalan söylememekle ün yapmışlardı.

34.2.2. Rasûlullah (a.s.)'in Şahsiyeti

Hz. Muhammed (a.s.)'in şahsiyeti de büyük ve namlı bir peygambere yakışır şekilde idi. Rasûlullah (a.s.)'in vücudu, eşkali, yüz hatları, genel görüntüsü, oturuşu, kalkışı, hareketi, konuşması ve alışkanlıkları çocukluğundan beri parlak geleceğini haber veriyorlardı. Anatomi uzmanları ve akıllı kimseler bu belirtileri gördükten sonra Abdulmuttalib'in ailesinde olağanüstü bir kişinin doğduğuna inanmaya başlamışlardı. Bu hususta Hz. Muhammed (a.s.)'in annesi, büyük babası, amcası, süt kardeşi, dadısı ve arkadaşlarının intibaları tarih sayfalarına geçmiştir. Bunların hepsi, Hz. Muhammed(a.s.)'in küçük yaşta bile büyük bir şahsiyet olacağının çeşitli örneklerini verdiğini beyan etmişlerdir. Bazen da Hz. Peygamber (a.s.)'i hiç tanımayan kişiler ilk bakışta, "vallahi, bu asla yalancı veya sahte bir kişinin yüzü değildir" diyerek görüşlerini belirtmiş oluyorlardı. Hz. Peygamber (a.s.) buluş çağına erişince ailesi ve hemşehrileri, şahsiyetinin daha da etkisinde kalmaya başladılar. Yoldan geçenler kendisini görünce gayri ihtiyari olarak sevgi ve saygı belirtmekten geri kalmazlardı, çünkü kendisini toplumun en

iyi ferdi olarak görürlerdi. Rasûlullah (a.s.)'ın yakışıklılığı, nezâketi, vakarı, ciddiyeti, doğruluğu, dürüstlüğü, yüksek ahlâkı, temizliği ve alçak gönüllülüğü kendisini halkın sevgilisi yapmıştı. Rasûlullah (a.s.)'ın şahsiyetinin bu heybeti ve etkisi İslâmi davetini vermeye başlaması ve Kureyşliler kendisinin can düşmanı olmasından sonra da devam etti. Kureyşliler öfke ve nefrete kapılarak ekseriye çok alçakça ve haince tezgâhlar kuruyor ve oyunlar oynuyorlardı. Fakat Kureyşliler, bizzat kendi aile mensupları, oğul, kardeş ve yeğenlerine reva gördükleri insanlık dışı ve dehşet verici eziyet ve işkenceleri Hz. Muhammed (a.s.)'e hiçbir zaman uygulamadılar. Kendi akraba ve yakınlarına karşı bu kadar gaddarca ve serbestçe hareket edebilen bu İnsanlar Rasûlullah (a.s.) ile karşılaşınca sanki süt dökmüş kedi gibi oluveriyorlardı. Gerçek şu ki, Kureyşliler bütün alçaklıklarına rağmen Hz. Peygamber (a.s.)'e kötü bir söz söylemek veya el kaldırmak konusunda her zaman aralarında belli bir mesafeyi koymayı unutmazlardı. Bu mesafenin doğmasının sebebi, Rasûlullah'ın korkunç ikna edici ve nüfuz edici şahsiyeti idi. Nitekim, en ağır şartlarda bile Hz. Peygamber (a.s.) İslâmi daveti büyük bir ciddiyet ve metanetle yaymaya devam etti. Şi'b-i Ebi Tâlib'deki boykot sırasında bile Rasûlullah (a.s.) hiç korkmadan davetini vermeye devam etti. En çetin ve çileli olarak tarif edilebilecek Mekke döneminin son üç yılında bile Rasûlullah (a.s.) sadece Mekke'de değil, Ukâz, Mecnne, Zül-Mechaz ve Mina'daki panayır ve toplantılarda tebliğ ve vaazlarına devam etti.

Arabistan'ın her köşesinden gelen kabileler ve heyetlerle görüşüp tebliğ çalışmalarına yardımcı olmalarını istedi. Bütün bu noktaları göz önünde bulundurduğumuz takdirde Rasûlullah (a.s.)'ın nübüvvet farızasının durdurulmasına imkân olmayan bazı şahsi meziyetlere ve nüfuza sahip olduğunu kabul etmeliyiz. Geçen sayfalarda belirttiğimiz gibi, Rasûlullah (a.s.)'ın en ezeli rakip ve düşmanları, meselâ Ebu Leheb ve Ebu Cehl bile kendisinden çok korkarlardı.

34.1.3. Rasûlullah (a.s.)'ın Peygamberlikten Önceki Hayatı

Şimdi de Peygamberlikten önceki 40 yılda Rasûlullah (a.s.)'ın hayatının nasıl olduğu ve bunun ne gibi etkiler bıraktığına bir göz atalım. Hakikatte bu hayat sadece lekesiz değil, temiz ve güzel ahlâkın canlı bir örneğiydi. Rasûlullah (a.s.), çocukluğundan orta yaşına kadar içinde yaşadığı toplum ve akrabalık, yakınlık, dostluk, komşuluk, ticaret ve günlük işleri yüzünden haşır-neşir olduğu insanların hepsi Hz. Peygamber (a.s.)'in doğruluğu, dürüstlüğü, emanetleri muhafaza etmesindeki titizliği, yüksek ahlâk ve fazileti, merhameti ve kibarlığına hayrandı. Rasûlullah (a.s.) bir iyilik meleğiydi. Kendisi başlı başına hayır ve bereketti. Şerr ve kötülük yapması şöyle dursun, bunların yanına bile yaklaşmamıştı. Mekke halkı kendisine o kadar güveniyordu ki, kendisine "emin" lakabını vermişti. Bu güven ve itimat, İslâmi davet yüzünden herkes kendisine düşman kesilmesinden sonra da devam etti. Dost düşman herkes kıymetli

eşyasını Hz. Muhammed (a.s.)'e teslim ederdi. Herkes kendisinin emanetine zarar vermeyeceğinden emindi. Nitekim, Kureyşliler kendisini öldürmek için bütün hazırlıkları yapmışken bile Rasûlullah (a.s.) kendisine emanet edilen eşya ve paranın sahiplerine iade edilmesi için fevkalade tedbirler aldı. Doğruluğu o kadar bilinen bir şeydi ki, İslâmi davetine başlayınca Kureyş bütün muhalefetine rağmen kendisinin yalancı olduğunu söylemeye cesaret edemedi. Kureyş'in yalanlamak istediği şey Hz. Peygamber (a.s.)'in en yakın akraba ve arkadaşları en fedakâr savunucularıydı. Rasûlullah (a.s.)'in, hâşâ bir ayıbı olsa veya davası çürük ve asılsız olsaydı gayet tabii ki, yakın çevreden fedailer bulamazdı.

Hz. Hatice (r.a.) evlilik için, kendisine gelen Kureyş'in en namlı kabile reislerinin isteklerini reddetti. Ama, Rasûlullah (a.s.)'in ahlâkına hayran olduğu için kendisine bizzat evlilik teklifinde bulundu. 15 yıllık bir evlilik bir kadının kocasının günah ve sevaplarını öğrenebilmesi için yeterli bir müddettir. Hele bu kadın hem yaşça büyük hem akıllı ve hem de kocası onun malları ve sermayesiyle ticaret yapıyorsa, bu iş daha da kolaylaşır. Fakat, Hz. Hatice bu uzun müddet sırasında Rasûlullah (a.s.)'ı yakından görüp takip ettikten sonra büyüklüğüne o kadar inandı ki, kendisinin sadece büyük bir insan olduğunu teslim etmedi, ayrıca kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu da kabul etti ve kendisine iman etti. Halbuki, sahtekâr bir insanın menfaatçi ve maddeci karısı

kurduğu tezgâhında her ne kadar ortak olsa dahi kendisine kalben bağlanmaz ve samimiyetle iman etmezdi.

Hz. Zeyd bin Hârise ile Rasûlullah (a.s.) arasındaki münasebet çok eskilere dayanıyordu. O sıralarda Hz. Zeyd henüz bir köle idi. Efendi ile köle arasında böylesine yakın ve samimi ilişkilerin bulunduğu az görülmüştür. Zira, köle genellikle çaresizdir ve efendisinin emir kuludur, efendisinin emrini beğenmezse de yerine getirmekle mükelleftir. Bununla beraber, bir köle de efendisini en yakından izleyen bir kişidir. O efendisini hem iyi hem kötü yanlarını çok iyi görebiliyor. Özellikle, köle çaresiz olduğu için her bakımdan muktedir olan efendisinin bütün huy ve kaprislerini de iyice öğrenmiş oluyor. Fakat Rasûlullah (a.s.) öyle bir efendi idi ki, kölesi kendisine gittikçe bağlandı. O kadar ki, bu köle azad edildikten sonra babası ve amcasının bütün ısrarlarına rağmen eski efendisinin hizmetinde kalmayı tercih etti. Bu köle 15 yıl Rasûlullah (a.s.)'a hizmet etti ve efendisi tarafından azad edilerek evlatlık haline getirilince yüksek ahlâkından o kadar etkilendi ki, kendisi peygamberlik makamına yükselince Hz. Hatice gibi kendisine iman etmekte zerre kadar tereddüt etmedi. Hz. Zeyd bin Hârise akıllı ermeyen bir çocuk değil, 30 yaşında yetişkin bir gençti. Ve öylesine yiğit, akıllı ve zeki idi ki, Hicri 8. yılda komutasına verilen orduda, Hz. Ca'fer İbn Ebi Tâlib ve Hz. Hâlid bin Velid gibi namlı ve şöhretli komutanlar vardı. Bu bakımdan, Hz. Zeyd bin Harise'nin İslâmiyet'i kabulü, efendisine son derece bağlı ve borçlu olan akılsız bir

hizmetçinin iman etmesi olarak değerlendirilmemelidir. Hakikatte, Hz. Zeyd bin Harise (r.a.) 15 yıllık yakın temastan sonra Rasûlullah (a.s.)'ın peygamber olmasına şüphe edilmeyecek kadar büyük bir insan olduğuna kâni olmuştu.

Aynı durum Hz. Ebu Bekr (r.a.) için de geçerliydi. Hz. Ebu Bekr takriben 20 yıldan beri Rasûlullah (a.s.)'ın dostu, refiki, habibi ve sırdaşıydı. Hz. Ali (r.a.)'nin durumu da aynıydı. Kendisi Hz. Peygamber (a.s.)'in evinde yetişip büyümüşü. Varaka bin Nevfel de bu yakın akraba ve arkadaşlar arasında yer almalıdır. Varaka bin Nevfel, Hz. Muhammed (a.s.)'in çocukluğunu ve gençliğini yakından gören muhterem bir zâttı. Ayrıca, Hz. Hatice'nin yakın akrabası olması bakımından da kendisini daha iyi görme ve anlama imkânına sahipti. Hz. Osman bin Affan, Hz. Peygamber (a.s.)'in teyzesinin torunuydu. Hz. Zübeyr de teyze oğlu ve Hz. Hatice'nin yeğeniydi. Hz. Ebu Seleme, Hz. Muhammed (a.s.)'in hem süt kardeşi hem de teyze oğluydu. Hz. Ca'fer bin Ebu Tâlib Rasûlullah (a.s.)'ın öz amca oğluydu. Hz. Abdurrahman bin Avf ile Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas, Hz. Muhammed (a.s.)'in annesinin akrabalarıydılar. Bunlardan hiçbirinin Rasûlullah (a.s.)'ı yakından tanımadığı ve karakterini bilmediği iddia edilemez. Fakat bütün bu yakın akraba, eş ve dostlar, Hz. Peygamber (a.s.)'in nübüvvetini ve davasını ilk tanıyan ve kabul edenlerdi.

34.1.4. Hz. Muhammed (a.s.)'in Peygamberlikten Sonraki Temiz Hayatı

Bir hareketin böylesine azametli, asaletli ve muhterem bir şahsiyet tarafından başlatılması başlı başına büyük bir kazanç, sermaye, servet ve kıvanç vesilesidir. Üstelik, bu hareketin başlamasından sonraki 13 yılda bu temel sermaye ve servete daha o kadar kıymetli ilâveler yapıldı ki, bunun eşine insanlık tarihinde rastlamak mümkün değildir. Şimdi biz bu bahsettiğimiz sermayeye dönelim ve ilk önce Rasûlullah (a.s.)'in bu devrede iyice ortaya çıkan evsaf ve meziyetlerine bir göz atalım. Zaten bu vasıflar ve meziyetler İslâmî Hareket'in gelişmesi ve büyümesinde en büyük etken oldu.

34.1.5. Rasûlullah (a.s.)'in Maddi Fedakârlıkları

Rasûlullah (a.s.)'in bin bir vasıflarından biri maddiyata, mal ve mülke düşkün olmamasıydı. Rasûlullah (a.s.), bilhassa davası uğruna büyük fedakârlıklar yaptı ve varını yoğunu bu yolda harcadı. Bilindiği gibi peygamberliğinden önce Rasûlullah (a.s.) çok başarılı ve varlıklı bir tüccardı. Rasûlullah (a.s.) bir yandan Hz. Hatice (r.a.) gibi zengin bir iş kadınının mallarının sahibiydi. Bu mallar, Kureyşin bütün zengin kabile reislerinin mallarının toplamı kadar büyüktü. Diğer yandan. Rasûlullah (a.s.) kendi zekâsı mali ve ticari konulardaki mahareti, doğruluğu, dürüstlüğü ve idareciliğiyle cemiyette kendisine mühim bir mevki edinmişti. Bir işte sermaye, zekâ ve idarecilik gibi faktörlerin birleşmesinden sonra

o işin ne kadar büyüyeceği ve gelişeceği kolayca tahmin edilebilir. Fakat, Rasûlullah (a.s.) ile zevcesi bu büyük sermayeyi peygamberlikten önce sadece kendi rahat ve lüks yaşantısı için kullanmıyorlardı ve aksine fakir fukara ve muhtaçlara cömertçe dağıtıyor ve misafirler için harcıyorlardı. Bu devrede de Hz. Peygamber (a.s.) ve hayat arkadaşı bütün hayır işlere seve seve katıldılar. Bu bakımdan peygamberliğin başında Rasûlullah (a.s.) büyük bir tasarrufa sahip değildi. Cenab-ı Allah Hz. Muhammed (a.s.)'e peygamberlik vazifesi verdikten sonra kıyıda köşede saklı bulunan bir küçük tasarruf da kısa bir zamanda Allah yolunda harcandı. Tebliğ çalışmaları, Rasûlullah (a.s.)'ın ticaret yapmasına da imkân bırakmıyorlardı. Bu sebeple, Rasûlullah (a.s.) ve ailesinin mali durumu o kadar sarsıldı ki, kendisi Taife gittiğinde bir binek hayvanı bile yoktu. Rasûlullah (a.s.)'ın hicret sırasındaki bütün masraflarını Hz. Ebu Bekr (r.a.) karşıladı. Hatta Hz. Muhammed (a.s.), ailesini Mekke'den Medine'ye getirmek için de Hz. Ebu Bekr (r.a.)'den 500 dirhem almak zorunda kaldı. Kısacası, Rasûlullah (a.s.)'da ne dirhem vardı ne dinar; beş paraya muhtaç kalmıştı. Bir davanın savunucusu bu dava için bizzat kendisinin sahip bulunduğu her şeyini feda ediyorsa demektir ki, davası için samimi ve fedakârca hareket ediyordur. Bu tür fedakârlığı görenler ister dost, ister düşman olsunlar, böyle bir davada adı geçen kişinin herhangi bir şahsi menfaati olmadığına kanaat getirirler. Buna karşılık onun davetini kabul ederek onunla beraber hareket edenler için

yaptığı bu fedakârlıklar iyi bir misal teşkil eder ve onlar da Hakk'ı sadece Hak olduğu için kabul eder ve müdafaa ederler.

34.1.6. Rasûlullah (a.s.)'ın Büyük Azim ve Kararlılığı

Rasûlullah (a.s.)'ın karakterinin diğer mühim vasfı da büyük irade, azim ve kararlılığıydı. Rasûlullah (a.s.) muhalefet, zorluk ve tehlikelerin en büyüğü ile karşılaşınca bile azminden zerre kadarını kaybetmedi. Hiçbir endişe ve korku onu yolundan caydırmadı, hiçbir tamah veya heves onu Hak yolundan uzaklaştırmadı ve en zor şartlar bile üzüntüye ve ümitsizliğe kapılmasına sebep olmadı. Rasûlullah (a.s.)'ın kaya gibi iradesi ve azmine çarpan bütün muhalefet kuvvetleri paramparça oldular. Hiçbir güç gösterisi, baskı ve zulüm, hırs ve ihtirasa davet, iftira ve ilham, davasına zarar veremedi. Rasûlullah (a.s.)'ın yıllarca bu azim ve kararlılıkla davasını savunmaya devam ettiğini gören bir kişi mutlaka şu neticeye varacaktır: Rasûlullah (a.s.) kendi davasının doğru ve haklı olduğuna inanmadığı ve her türlü şahsi menfaat ve ikbâle süngü çekmediği sürece böylesine azimli, kararlı, dirayetli sebatlı davranamazdı. Aynı tutum ve davranış Rasûlullah (a.s.)'ın arkadaşları ve taraftarlarının da imanlarının güçlenmesine yol açtı ve onları Hak yolunda her tehlikeyi göze almaya ve her şeye karşı direnmeye itti. Aynı husus, bütün tarafsız ve garazsız kişilerin de Rasûlullah (a.s.)'ın vermekte olduğu Davet'in Hak ve Haklı olduğuna inanmalarına da sebep oldu.

34.1.7. Rasûlullah (a.s.)'ın Eşsiz Cesareti

Rasûlullah (a.s.)'ın kişisel özelliklerinden biri de korkusuzluğu, cesareti ve yiğitliği idi. Rasûlullah (a.s.) her ne kadar büyük olursa olsun hiçbir kuvvet karşısında yılmadı ve cesaretini kaybetmedi. Endişe ve korku denen bir şey onun lügatinde yer almıyordu. Kureyşli kâfirlerin öfkeli bir kalabalığı Rasûlullah (a.s.)'ı yalnız başına Ka'be'de yakalıyor ve "sen şunları şunları söylüyorsun" diye rest çekiyor. Rasûlullah (a.s.) da hiç korkmadan ve herhangi bir zaaf belirtmeden "evet ben bunları söylüyorum" diye cevap veriyor. Canına kıymak isteyenlerin yüzüne bunları söylerken yüzünde en ufak bir korku işareti bulunmuyor. Düşmanlar Sevr mağarasının tam ağzına kadar geliyorlar, kendisini görürlerse parçalayacaklar. Ama Rasûlullah (a.s.) huşû ve huzu ile namazına devam ediyor. Hz. Ebû Bekr diyor ki, "bu zâlimler aşağıya bakarlarsa bizi mutlaka görecekler." Fakat Hz. Peygamber (a.s.) son derece metanetle diyor ki, "Ebu Bekr, üçüncüsü Allah olan iki kişiye ne diyorsun. Üzülme, Allah bizimle beraberdir." Düşmanlar Rasûlullah (a.s.)'in başına ödül koymuşlardır. Pek çok maceracı kişi ve iz sürücüsü Rasûlullah (a.s.)'ı didik didik aramaktadır. Ama, Rasûlullah (a.s.) büyük bir soğukkanlılıkla Kur'ân-ı Kerîm okuyarak yoluna devam ediyor. Peşinde kimsenin olup olmadığına bile bakmıyor. Böylesine cesur ve yiğit bir liderin bayrağı altında muhakkak ki yiğit ve cesur kişiler toplanacaktır. Onun yoldaşları ve arkadaşları ondan cesaret alıp yollarına devam

edeceklerdir. Güçlerine güç bu şekilde katılıyor. Gözü dönmüş bir düşman bile her ne kadar gaddar ve vicdansız olursa olsun, böyle bir şahsiyetin bu eşsiz vasfını övmekten geri kalmaz. Düşman, korku diye bir şey bilmeyen rakibinin bu tutumu üzerine er geç cesaretini kaybeder. Bir hareket, bilhassa İslâmî Hareket'in lideri ve komutanının korkusuz, yiğit ve cesur olması kaçınılmazdır. Zira önder veya komutanın cesaretsizliği bütün Hareket'in çökmesine sebep olur.

34.1.8. Rasûlullah (a.s.)'ın Yüksek Ahlâkı ve Fazileti

Rasûlullah (a.s.) en güzel insanî vasıflarla donatılmıştı. Doğruluk, dürüstlük, sabır, açık kalplilik, alçak gönüllülük v.s. gibi özelliklerde kimse onu geçemezdi. Rasûlullah (a.s.) muhaliflerinin en âdî ve en iğrenç hareket ve sözleri üzerine öfkeye kapılmadı. Küfre küfürle cevap vermedi. Kötü söz ve seviyesiz iftira ve ithamlara karşı mübarek ağzından kötü herhangi bir söz çıkmadı. Düşmanlar ekseriya son derece kırıncı, hakaret edici ve kışkırtıcı sözler söylediler. Ama Rasûlullah (a.s.), tevâzu, nezâket ve kibarlığıyla bütün bunlara tahammül etti. Kötülüğe daima iyilikle karşılık verdi. Mekke'de uzun süren tehlikeli ve çileli dönemde Rasûlullah (a.s.)'ın bir defa bile medeniyet ve nezâket kurallarının dışına çıktığı söylenemez. Bu tutum ve davranış ister istemez Rasûlullah (a.s.)'ın muhaliflerinin gaddarlığı acımasızlığı ve barbarlığı iyice sergilendiği için mevki ve itibarları da düştü. Hz. Peygamber (a.s.), tebliğ ve vaazları sırasında Taifteki kadar

zor anlar hiçbir zaman yaşamadı. Fakat o zaman da ağzından sadece dua ve hayır sözler çıktı ve Taiflilerin zulmü üzerine kendilerine Allah'ın azabının inmesine gönlü razı olmadı. Gerçek şu ki, Rasûlullah (a.s.)'ın muhalifleri savaş alanından çok önce ahlâk alanında kendisi karşısında büyük bir hezimete uğramışlardı. Muhaliflerin bu yenilgisine son damga da Hazreti Peygamber (a.s.)'in suikast gecesi Mekke'den çıkarken katillerin emânetlerinin iadesi için gereken tedbirleri almasıyla vurulmuş oldu. Böylesine büyük bir ahlâk ve fazilet örneğini gördükten sonra bile cehaletinde ısrar eden ve Rasûlullah (a.s.)'a zarar vermeye çalışan ancak vicdansız ve imansız bir kişi olabilir. Yoksa, gözü açık olan herkes bütün Arap milleti değil, insanlığın bu en temiz ve efendi kişisiyle savaşmanın abes olacağına karar vermeliydi. İslâmi Hareket'in Önderi'nin bu emsalsiz ahlâk ve fazileti, taraftarları için binlerce vaaz ve telkinden daha kuvvetli ve tesirliydi. Zâten bundan dolayı Rasûlullah (a.s.)'ın davetine evet diyen herkes ahlâk ve karakter bakımından öylesine yükseldi ki, her tarafsız gözlemci putperest ile iman sahibi arasındaki farkı hemen anlayabiliyordu.

34.1.9. Rasûlullah (a.s.)'ın Söz ve Fiillerindeki Âhenk

Rasûlullah (a.s.)'ın beşinci ve muhtemelen en büyük vasfı, söz ve fiillerindeki ahenkli. Rasûlullah (a.s.)'ın söz ve hareketlerinde en ufak bir tezâd yoktu. Rasûlullah (a.s.) daima söylediklerini yapardı, ve yapamayacağı şeyi söylemezdi. Rasûlullah (a.s.) yasakladığı kötülüklerden hem

kendisi, hem arkadaşları arınmış durumda idiler. Mekkeliler Rasûlullah (a.s.)'ın sadece cemiyetteki yaşantısını değil, özel hayatını da çok iyi biliyorlardı. Zira, bunların birçoğu annesi, babası veya zevcesinin akrabalarıydılar. Fakat bunlardan kimse, Rasûlullah (a.s.)'ın başkalarına yasakladığı şeyleri kendisinin yaptığını iddia edemedi. Aynı şekilde Rasûlullah (a.s.) hangi iyi ve hayırlı işlere halkı davet ederse onları ilk önce kendisi yapardı. Rasûlullah (a.s.)'ın hayatı, kendi davasının canlı bir örneğiydi. Kimse onun hayır ve iyi işte en ufak bir hata veya eksiklik gösterdiğini söyleyemezdi. Bir hareket, özellikle İslâmi Hareket'in başarıya ulaşmasının en iyi teminâtı o hareketin lideri ve rehberinin söz ve fiillerinin uyumlu olmasıdır. Böyle bir önder sadece nazari ve teorik talimat ve telkinde bulunmamalıdır, aksine uygulamasını ve pratiğini de göstermelidir. Böylece bu lidere tabi olanlar da kendisinden etkilenir ve esinlenirler.

34.1.10. Rasûlullah (a.s.)'ın Her Türlü Peşin Hüküm ve Taassuptan Uzak Olması

Rasûlullah (a.s.)'ın altıncı en büyük vasfı her türlü peşin hüküm art niyet ve taassuptan uzak olmasıydı. Rasûlullah (a.s.) kabile, millet, vatan, renk, ırk ve dil farklarını hiç önemsemeyen bir liderdi. İnsan hak ve hürriyeti ile eşitliğine tam inanan bir önderdi. Rasûlullah (a.s.) zengin ile fakir, büyük ile küçük, soylu ile soysuz, siyah ile beyaz gibi kavramları tanımazdı. Herkese insan gözüyle bakar ve saygı gösterirdi. İster Kureyşli, ister Arap, ister Habeşli, ister Acem,

ister Rum (Batılı) ister beyaz, ister siyah olsun, Hak davetini kabul eden herkes Rasûlullah (a.s.)'ın camiasına girerdi. İşte bu husus, ta başından beri İslâmî Hareket'in uluslararası ve evrensel bir hareket olduğunu gösterdi. İslâm ümmeti, uluslararası bir topluluk haline geldi. İslâm'a göre, Hak dinini kabul edenler arasındaki her türlü ayırım ortadan kalktı. İnsanlar arasında İslâm ve Küfr'den başka bir ayırım ölçüsü kalmadı. Rasûlullah (a.s.)'ın cemaatinde köleler, azâd edilmiş uşaklar, cariyeler, fakir, zengin ve reis, Arap ve Arap olmayan hepsi aynı seviyede ve aynı çizgide idiler. Arabistan'da büyüklük kompleksine kapılmış olan bir grup kabile reisi ve eşrafın dışında diğer kimseler için bu cazibesi büyük olan bir olguydu.

İşte Hz. Peygamber (a.s.)'in bu eşsiz Allah vergisi vasıfları, 13 yıllık Mekke döneminde alabildiğine ortaya çıktı ve dost düşman herkesin kalbini fethetti. Rasûlullah (a.s.)'ın şahsiyeti ve meziyetlerinin manevî ve ahlakî tesiri altında İslâmî Hareket ağır ama sağlam bir şekilde ilerleme kaydetti. Rasûlullah (a.s.)'ın büyük kişiliğinin bazı diğer özellikleri ise henüz ortaya çıkmamıştı. Bunlar ortaya çıkmak için Medine gibi yerde yeni şart ve muhitin doğmasını bekliyorlardı.

34.1.11. Kur'ân-ı Kerîm'in İnanılmaz Etkisi

İslâmî Hareket'in ikinci büyük sermayesi Kur'ân-ı Kerîm'in üslûbuydu ki üçte ikisinden fazlası Mekke döneminde idi. Araplar dil bilgisi, üslûp ve ifadeye aşık olan

bir millettir. Dil ve edebiyata bu düşkünlükleri kendilerini Ukâz gibi panayırlara götürürdü. Buralarda hatipler halkı büyüleyici konuşmalar yapar ve şairler arasında şiir müsabakası yapılırdı. Kur'ân-ı Kerîm ise akan suları durduran bir kelâm olarak ortaya çıktı. Bütün dil bilginleri Kur'ân'ın mûcizesi karşısında acz içinde kaldılar. Şair, edip ve hatiplerin dili tutuldu. Kur'ân-ı Kerîm'in edebi değeri de tartışılmazdı. En güzel edebi parçalar ve şaheserler bunun yanında birer hiç olarak kaldı. Üslûbu ve anlatım tarzı öylesine vecd vericiydi ki, bunu dinleyenler mest oluyordu. Muhalifler buna "sihir" derlerdi. Tarafsız kişiler ise bunun bir insanın kelâmı olamayacağını ilân ederlerdi. Etkisi o kadar kuvvetliydi ki, Hz. Ömer gibi katı ve seri bir İslâm düşmanının yüreğini sızlattı ve Rasûlullah (a.s.)'ın ayaklarına getirdi. Kureyş'in önde gelen kabile reislerinden Cubeyr bin Mut'im, Bedir savaşından sonra esirlerin serbest bırakılması konusunu görüşmek üzere Medine'ye gitti. Rasûlullah (a.s.) o sırada müslüman cemaate akşam namazı kıldırıyordu ve Tûr sûresini tilâvet ediyordu. Buhârî ve Müslim'de yer alan Cubeyr bin Mut'im'in rivâyetinde kendisinin şöyle dediği kaydedilmiştir: "Rasûlullah (a.s.) sûrenin 35. ilâ 39. âyetlerini okurken yüreğim sanki göğsümden fırlayacaktı." Hz. Cubeyr bu yüzden daha sonra müslüman oldu. İşte Kur'ân-ı Kerîm'in bu Mu'cizevi tesirinden dolayıdır ki, düşmanlar bunun halk tarafından dinlenmesine mani olmaya çalışıyorlardı. Ne var ki, bu İslâm düşmanları kendileri Kur'ân-ı Kerîm'in sihrine

kapılırlardı ve gizli gizli okunuşunu dinlerlerdi. Kuran-ı Kerîm'in sadece üslûbu etkileyici değildi, bunun ileri sürdüğü deliller ve gündeme getirdiği bahisler de öylesine doyurucu ve tatmin ediciydi ki, bunu dinleyen herkes İslâm ve Cahiliyye arasındaki farkı iyice anladı ve Cahiliyye'nin bütün tutarsız ve mantıksız taraflarını öğrendi. Aynı kelâm, İslâm'ın vaaz ve telkinleri ile temel felsefe ve ilkelerinin anlatılması için de gayet akıcı ve etkileyici şekilde kullanıldı. Bununla İslâm'ın akide, inanç, kültür ve medeniyeti ile ahlâk kuralları da anlatıldı. Hem de öylesine kuvvetli bir şekilde ki, bunları tekzip edecek veya reddedecek cesaret kimsede yoktu. Bundan sonra kâfirler İslâmiyet'in inkişâfını önleyebilmek için çirkin oyunlara baş vurdular. Baskı, zulüm, küfür, yalan, iftira ve ithâm gibi silahlar kullandılar. Fakat, kullandıkları bu metod kendilerinin daha da yıpranmasına ve rezil olmasına sebep oldu. Bu, delil, mantık, akıl, ahlâk ve dürüstlük alanlarında kendilerinin iflâsının ilânıydı. İslâm ile küfr arasındaki bu mücadeleyi gören her akıllı başında olan kişi Hakkın ne, Batıl'ın ne olduğunu anlayabiliyordu. Tutarsız bir gözlemci, münkir ve muhalifler de Kur'ân-ı Kerîm'in delil ve öğretilerine verecek cevabın çirkin ve insanlık dışı hareketlerinden başka bir şey olmadığına kanaat gelirdi. Bu kıran kırana mücadele sadece Mekke'de değil, bütün Arabistan'da cereyan ediyordu. Rasûlullah (a.s.) Kur'ân-ı Kerîm'i tam 10 yıl süre ile her yıl Ukâz'dan Mina'ya kadar çeşitli panayır ve toplantı yerlerine giderek Arabistan'ın dört

bir yanından gelenlere duyurmaya devam etti. Ebû Cehl ve Ebû Leheb gibi İnsanlar buna cevap olarak ancak taş ve toprak atabiliyorlardı. Bunun tabii bir neticesi olarak bütün muhalefetlere rağmen Mekke'de de Kur'ân-ı Kerîm ve dolayısıyla İslâm'ın talimatı yayılmaya devam etti. Böylece Arabistan'da bir veya birkaç ferdinin müslüman olmadığı tek bir kabile kalmadı. Gerçi Mekke'de İslâmiyet'i alenen kabul edenlerin sayısı nispeten azdı, ama Kur'ân-ı Kerîm'in öğretileri, Rasûlullah (a.s.)'in azameti ve büyüleyici şahsiyeti ve arkadaşlarının örnek yaşantıları yüzlerce ve binlerce Mekkeliyi İslâmiyet'e hayran bırakmıştı. Mekkelilerin birçoğu Kureyş'in baskı, zulüm ve eziyetlerinden nefret etmeye başlamış ve müslümanları gizlice de olsa, takdir etmeye başlamışlardı. Kısacası, Mekke nüfusunun büyük bir bölümü zihnen İslâm'a yaklaşmış durumdaydı.

34.1.12. Hz. Peygamber (a.s.)'e İman Edenlerin Meziyetleri

İslâmî Hareket'in üçüncü büyük sermayesi veya mal varlığı 13 yıllık dönemde Hz. Peygamber (a.s.)'e iman eden güzide ve seçkin kişilerdi. Bunlar zihni ve aklı açık ve Hakk'a yatkın şahsiyetlerdi. Bunlar şirk ve Cahiliyye'nin en karanlık döneminde yetişip büyümelerine ve yaşamalarına rağmen akıl ve iradelerini kullanarak doğru yolu bulan zevattı. Bunları hiçbir taassup, ard niyet veya düşünce yahut menfaat atalarının dinini değiştirmekten ve İslâm'ı kabul etmekten alıkoyamadı. Onlar, kendi aile, kabile ve şehirlerinin

ahâlisinin görüşüne aykırı olarak Hz. Muhammed (a.s.)'e tabi olma ve İslâmiyet'i kabul etmenin ne demek olduğunu çok iyi biliyorlardı. İman ve inanç sahiplerine ne gibi zulüm ve işkence yapıldığını da kendi gözleriyle görüyorlardı. Fakat, onlar kellelerini koltuklarına almıştı ve hiçbir kuvvet onları kararlarından caydıramazdı. Onlar Bâtıl'a boyun eğmektense Hak için her türlü eziyet çekmeyi kabul ettiler. Onlar sövüldüler, dövüldüler, baş aşağı asıldılar, aç ve susuz bırakıldılar, zindana atıldılar, mangallar üzerinde yürütüldüler ve göğüslerine kocaman taş yerleştirildiği halde kızgın güneşin altında kumlar üzerine saatlerce yatırıldılar. Onlardan tüccar veya esnaf olanların ekmeklerine mani olundu ve şeref ve haysiyet sahipleri herkesin önünde alaya alındılar. Fakat, bu fedailer Allah için ve Rasûlü için her cefâyı çektiler. Kureyş'in baskı ve zulmü bir tek mü'min erkek veya kadını dinden döndüremedi. Onlar kendi imanlarını korumak için iki defa Habeşistan'a ve nihayet Medine'ye hicret ettiler. Ev, bark, mal ve mülk, aile, akraba, dost, ahabab, vatan ve millet her şeyi bırakıp Allah için yola koyuldular. Bunların çoğu varlıklı ve hatırı sayılır kişi olmalarına rağmen giydikleri elbiseden başka bir şeyi yanlarına almadılar. Bu insanların bu davranışları gösteriyordu ki İslâmi Hareket tarihte ender rastlanan samimi ve fedakâr elemanlarım bulmuştu. Bunlar sayıca çok azdı ama her biri bir kaya parçası, bir pırlanta ve bir arslandı. Bu İnsanlar bu meziyetlerinin yanı sıra, Kur'ân-ı Kerîm'in vaaz ve telkinleri ile Hz. Peygamber (a.s.)'in terbiyesi

sayesinde doğru söz söyleme, doğru hareket etme, dürüst davranma, temizlik, Allah'tan korkma, iffet ve namuslarını koruma, sabır ve herkesin hakkına riayet etme konusunda örnek kişiler olup çıktılar. Bunlar dünyanın en temiz, en iyi insanlarıydılar. Nasıl ki, Rasûlullah (a.s.) karanlık dolu Arap toplumunda bir fener ve bir meşale idi, ona tabi olanların hayatı ve karakteri de İslâm'ın getirdiği ahlâk devriminin birer canlı örneğiydiler. Tarafsız bir göz kâfir ve müşrikler ile müslümanların ahlâkî durumu arasındaki bu büyük farkı derhal görebilirdi. Muhalifler taassup, kin ve nefret yüzünden gerçeği söylemekten kaçınabilirlerdi, ama kalpleri can çekişmekte olan eski Cahiliyye döneminde ne gibi İnsanlar yetiştiğini ve İslâm dininin kıvamından ne kadar yüksek ahlâk ve karaktere sahip İnsanlar doğmakta olduğunu çok iyi biliyordu.

34.1.13. Medine Ensârının Vasıfları

İslâmî Hareket'in Mekke döneminin son üç yılında kavuştuğu en büyük ve paha biçilmez sermayesi Medine Ensârının büyük ve katıksız imânıydı. Medineliler ne Rasûlullah (a.s.)'ı yakından tanıyorlardı ne onun terbiyesinde büyümüşlerdi. Onlar ne sahabelerin tertemiz hayatlarını görme fırsatını bulmuş ne de Mekkeli müslümanlar kadar Kur'ân-ı Kerîm'in vaaz ve telkinlerini kavrayabilmişlerdi. Fakat, bunlar aklıselime sahip açık fikirli ve açık zihinli insanlardı ve Hakk'ın sadece bir ucunu görüp buna fedâ oldular. İslâm'ın "sırat-ı müstakim" ini (doğru yolunu) görür

görmez, yüzyıllardan beri kalplerine yerleşmiş olan batıl fikir ve inançları söküp attılar. Medineliler olgun meyve gibi İslâm'ın torbasına düşmeye başladılar. Öyle ki, bunların sayısı üç yılda Mekke'de 13 yılda İslâmiyet'i kabul edenleri geçti. Medineliler bununla yetinmediler ve o kadar coşku ve samimiyetle müslüman oldular ki, Hz. Peygamber (a.s.) ve Mekkeli arkadaşlarını kendilerine gelip yerleşmeleri için iknâ ettiler ve bunun için gereken her şeyi yaptılar. Onlar Hz. Peygamber (a.s.) ve arkadaşlarını memleketlerine çağırarak ne büyük bir tehlikeyi göze aldıklarını da çok iyi biliyorlardı. Onlar bütün Arabistan'ı karşılarına alacaklarından haberdârdılar. Nitekim, son Akabe bi'atı sırasında Medineli eşrafın yaptıkları konuşmalar bunu göstermektedir. Ayrıca, Medineliler sadece Rasûlullah (a.s.) ve sahabelerini kabul etmekle kalmadılar, Rasûlullah (a.s.)'ı kendi hükümdarları da seçtiler ve ona itaat etmeyi borç bildiler. Medine ensarı, Mekke'den gelen diğer müslümanlara da tam bir kardeş muamelesi yaptılar, kendi evlerinde barındırdılar, kendilerine eşit haklar tanıdılar ve evleri ile mallarında ortak yaptılar.

Medine ensârının bu jesti tarihin akışını değiştirdi. Bununla, İslâm bir davet ve hareket olmaktan çıktı ve bir toplum ve devlet halini aldı. Aynı zamanda Hz. Peygamber (a.s.)'in şânı arttı ve kendisi bağımsız ve egemen bir Dâr ul-İslâm'da İslâm'ın nasıl bir nizam olduğunu gösterme fırsatını buldu. Rasûlullah (a.s.) bundan sonra Medine'de kurduğu İslam devletinin hangi esaslara dayandığını gösterdi.

Rasûlullah (a.s.) bu devletle, Yüce Allah'ın gönderdiği dinin ne gibi fertler yetiştirdiğini, nasıl bir toplum meydana getirdiğini, nasıl bir kültür ve medeniyet yarattığını, toplumda nasıl bir ahlâk ve fazilet anlayışı doğurduğunu, ekonomi, eğitim, siyaset, hukuk, adalet ve ticaretle, hangi ilkelere önem verdiğini, savaş ve barış kurallarının ne olduğunu memleketleri fethettikten ve milletlere galip geldikten sonra kendilerine nasıl davrandığını, varılan anlaşmalara nasıl bağlı kaldığını ve milletlerarası ilişkilerde hangi çizgilerde bulunduğunu bütün dünyaya ve kıyamete kadar gelecek nesillere göstermiş oldu.